

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

အမှတ် { ၂၇ } ကျမ်းစာ

အဋ္ဌသာလိနိဘာယာဠိကာ

နှင့်

မူလဠိကာနိဿယ

ပဋ္ဌမအုပ်

{ အဋ္ဌသာလိနိဘာယာဠိကာကို နိဿယအဓိပ္ပာယ် စုံလင်စွာဖြင့်
တန်ဆာဆင်ထားပါသည်။ }

နယူးဘားမားအောင်ဆက်ပို့ကုမ္ပဏီလီမိတက်
အမရပူဇော်မြို့။

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာမူခွင့်ပြုချက်
အမှတ် (၇၆/၉၄) (၁၂)

စာအုပ်စာတမ်း စာနယ်ဇင်း မျက်နှာပိုး
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့်ပြုချက်အမှတ် (၃၁/၉၅) (၁)

ခုနှစ်	၂၀၀၂ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ
အုပ်စု	၂၀၀၀
အကြိမ်	စတုတ္ထအကြိမ်
တန်ဖိုး	(၈၀၀)
ကွန်ပျူတာစာစီ	နယူးဘားမား မဟာဂန္ဓာရုံ အမရပူရမြို့။
ထုတ်ဝေသူ	ဦးမောင်မောင် (မြဲ ၀၃၂၇၁) မဟာဂန္ဓာရုံစာပေ ပိန်းတန်းရပ် အမရပူရမြို့။
ပုံနှိပ်သူ	ဦးမောင်မောင် (မြဲ ၀၀၈၂၄) နယူးဘားမားအေဘု(ပ်)ဆက်ပိဋကပုံနှိပ်တိုက်၊ မဟာဂန္ဓာရုံ မြင်းမူကျောင်း၊ အမရပူရမြို့။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏

ဘဝသံသရာ ဖြစ်စဉ်အကျဉ်း

- ၁။ အရှင်ဇနကာဘိဝံသဆရာတော်လောင်းသူငယ်ကို စစ်ကိုင်းတိုင်းရွှေဘိုခရိုင် ဝက်လက်မြို့နယ် သရိုင်ရွာ ဦးဇောတီ-ဒေါ်အုန်းလှိုင်တို့မှ ၁၂၆၁-ခုနှစ် တပို့တွဲလပြည့်ကျော် (၁၄)ရက် (၁၉၀၀-ပြည့်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၇ရက်) အင်္ဂါနေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။
- ၂။ ၁၂၆၆-ခုနှစ်၌ ပထမအကြိမ် ရှင်သာမဏေပြုတော်မူသည်။
- ၃။ ၁၂၇၅-ခုနှစ်၌ ဒုတိယအကြိမ် ရှင်သာမဏေ ပြုတော်မူသည်။
- ၄။ ၁၂၇၉-ခုနှစ်၊ သက်တော် ၁၈-နှစ်အရွယ်တွင် ပထမကြီးတန်း စာမေးပွဲကို အောင်တော်မူသည်။
- ၅။ ၁၂၈၀-ပြည့်နှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်နေ့၌ ပထမအကြိမ် ရဟန်းအဖြစ် ခံယူတော်မူသည်။
- ၆။ ၁၂၈၁-ခုနှစ်၊ နယုန်လပြည့်နေ့၌ ဒုတိယအကြိမ် ၁၂၈၁-ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်နေ့၌ တတိယအကြိမ် ရဟန်းအဖြစ် ခံယူတော်မူသည်။
- ၇။ ၁၂၈၇-ခုနှစ်၌ “ပထမကျော်” အောင်မြင်တော်မူသည်။
- ၈။ ၁၂၈၉-ခုနှစ်၌ “သကျသီဟစာမေးပွဲ” ခေါ် ‘ပရိယတ္တိသာသနဟိတ ဓမ္မာစရိယ’ ဘွဲ့ ရရှိအောင်မြင်တော်မူသည်။
- ၉။ ၁၃၀၃-ခု၊ ဝါဆိုဦး (၁၉၄၁-၄၂) ဂျပန်စစ်တပ်များ မြန်မာပြည်သို့ ဝင်ရောက် သိမ်းပိုက်မည့်နှစ်တွင် ယခုလက်ရှိ အမရပူရ မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက် နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့သီတင်းသုံးတော်မူသည်။ ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့စဉ်က သံဃာတော် ငါးပါးမျှသာရှိ၍ ပျံလွန်တော်မူချိန်တွင် သံဃာတော်ငါးရာ ကျော်မျှ သီတင်းသုံးလျက်ရှိသည်။
- ၁၀။ (လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက်) ၁၃၁၂-ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ (ရှေးဦးစွာ) “အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ” ဘွဲ့တံဆိပ် ဆက်ကပ်ခြင်းကို ခံယူရသည်။

(က) အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏ ဘဝသံသရာဖြစ်စဉ်အကျဉ်း

၁၁။ ၎င်းနှစ်မှာပင် နိုင်ငံတော်စာသင်ကျောင်းများ၌ မူလတန်း ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲခေါ် သင်ခန်းစာများကို ရေးသားခဲ့သည်။

- ၁၂။ ၁၃၁၅-ခုနှစ် (က) ဆဋ္ဌသံဂီတိ သြဝါဒါစရိယ သံဃနာယက၊
- (ခ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ဘာရနိတ္ထာရက၊
- (ဂ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ပါဠိပဋိပိသောကေ၊
- (ဃ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ သြသာနသောဓေယျပတ္တပါဌက
အဖြစ်တင်မြှောက်တော်မူခြင်းကို ခံယူရသည်။

၁၃။ ၁၃၃၇-ခုနှစ်၊ ပဲခူးမြို့၌ ကျင်းပအပ်သော ဂိုဏ်းလုံးကျွတ်အစည်းအဝေးကြီးက ရွှေကျင်ဂိုဏ်းကြီး၏ ဥပဥက္ကဋ္ဌ (ဒုတိယသာသနာပိုင်)အဖြစ် တင်မြှောက်ခြင်းကို ခံယူတော်မူသည်။

၁၄။ ၁၂၉၁-ခု၊ သက်တော်(၃၀)မှစ၍ ကျမ်းစာများကို စတင်ပြုစုတော်မူခဲ့ရာ ၁၂၉၃-ခုနှစ်တွင် ပထမဦးဆုံးကျမ်းစာကိုရေးသားပြီးစီးတော်မူ၍ ၁၃၃၈-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလတွင် “နောက်ဆုံးဆယ်လမြတ်ဗုဒ္ဓ” ကျမ်းစာကို ရေးသားပြီးလျှင် “တစ်ဘဝသံသရာ” အမည်ဖြင့် ထေရုပ္ပတ္တိကို ကိုယ်တိုင်ရေးတော်မူခဲ့သည်။ ပဉ္စမကရုဏဘာသာဋီကာနှင့် မူလဋီကာနိဿယ ပါဠိတော်နိဿယများကို ၁၃၃၆-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၅-ရက် (၁၈-၁၁-၇၄) တနင်္လာနေ့ ၁-နာရီအချိန် စတင်ပို့ချရေးသား၍ ၁၃၃၉-ခု၊ ဝါခေါင်လဆန်း ၁၂-ရက် နေ့မှာ ပြီးဆုံးခဲ့ပါသည်။ သုတ်မဟာဝါဘာသာဋီကာကို ၁၃၃၇-ခု၊ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၂-ရက် ကြာသပတေးနေ့ (၂၄-၇-၇၅) စတင်ပို့ချရေးသား၍ ၁၃၃၉-ခု၊ နတ်တော်လဆန်း ၁၃-ရက် (၂၃-၁၂-၇၇) သောကြာနေ့ ယုံလွန်တော်မမူမီ ၅-ရက်အလိုတွင် ပြီးတော်မူခဲ့ပါသည်။ ပါထေယျဘာသာဋီကာကိုပင် တစ်ရက်မျှသာ ရေးသားပို့ချခဲ့ပါသေးသည်။

၁၅။ ၁၃၃၉-ခုနှစ်၊ သက်တော်(၇၈)နှစ်အရောက် နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၂ရက် (၁၉၉၇-ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၇-ရက်) အင်္ဂါနေ့ ညနေ (၄)နာရီမိနစ်(၃၀)တွင် တစ်ဘဝအတွက် ငြိမ်းတော်မူပါသည်။

အခြေခံနိဒါန်း

သယံ ဗုဒ္ဓေါ သမ္မောဓေသိ၊ ဓမ္မေပိ ဓမ္မသတ္တိယော၊

အဟော နော တဿ သုတတ္ထံ၊ အဟော နော ဓမ္မစိန္တနံ။

ယောဇီနော-ပါရမီတော်အား၊ စွမ်းပကားဖြင့်၊ ငါးပါးမာရ်နှင့်၊ အကြင် ဘုရားရှင်သည်၊ ဓမ္မေပိ-ရုပ်နာမ် ၂ ချက်၊ ဖြစ်တိုင်းပျက်သည့်၊ အသက်မနော၊ တရားသဘောတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဓမ္မသတ္တိယောပိ-တရားတိုင်း၏၊ ထင်ရှား ရှိသည့်၊ သတ္တိအင်အား၊ စွမ်းပကားတို့ကို လည်းကောင်း၊ သယံ ဗုဒ္ဓေါ-ဗောဓိ မဏ္ဍိုင်၊ ရိပ်သာမြိုင်ဝယ်၊ ကိုယ်တိုင်စတင်၊ သိမြင်တော်မူသည်ဖြစ်၍၊ သမ္မော-ဓေသိ-သိထိုက်သမျှ၊ ဝေနေယျကို၊ မြွက်ဟလှစ်ဖော်၊ သိစေတော်မူခဲ့ပေပြီ။

တဿ ဇိနဿ-အောင်မြေ့နက်သန်၊ ဗောဓိမဏ်ဝယ်၊ အောင်လံစွင့်စွင့်၊ လွင့်တလူလူ၊ ထိုအောင်တော်မူမြတ်ဘုရား၏၊ သုတတ္ထံ-တရားဓမ္မ၊ ဩဝါဒဖြင့်၊ နေ့ညရွှင်ပျော်၊ သားတော် (သမီးတော်) ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ အဟော နော-ကိုယ့် တွက် ကိုယ့်တာ၊ ကိုယ်ကျိုးပါသဖြင့်၊ ကိုယ်မှာခုနယ်၊ ဪ ဝမ်းမြောက် ဖွယ်ကြီးပါတကား၊ ဓမ္မစိန္တနံ-ဓမ္မသက်သက်၊ ကြောင်းကြီးဆက်၍၊ ဖြစ်ပျက် နေဟန်၊ ဖန်ဖန်ခွဲဝေ၊ ကြံစည်၍နေရခြင်းသည်၊ အဟော နော - ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၊ သူ ငါတွေပျောက်၊ အလင်းရောက်ဖို့၊ ဝမ်းမြောက်ရွှင်ပျော်၊ ဪ အရတော် လေစွာတကား။

ပါရမီတော်အား။ ။ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို အာရုံယူ၍ ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာဖြင့် ချမ်းသာအေးမြ နေလိုကြသော သာဝကအပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့သည် ရှေးဦးစွာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ပါရမီတော်များကို စဉ်းစားစိတ်ကူး၍ ကြည်နူးစေသင့် ကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ပါရမီတော်တို့ကို ဆည်းပူး စုဆောင်းတော်မူစဉ် အခါ၌ ဂုဏ်ပကာသန လာဘ်လာဘနှင့် ဘဝစည်းစိမ်ကို တောင့်တတော်မမူပါ။ ကိုယ်တော်တစ်ပါးတည်း၏ ချမ်းသာရေးကိုလည်း မျှော်တွေးတော်မမူပါ။ ကရုဏာ တော် ကြီးမားလှသောကြောင့် သတ္တဝါတို့ကို ကယ်တင်နိုင်မည့် အရေးကိုသာ တွေးတော်မူခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ တွေးတော်မူကာ ဒါန စသည် အလီလီသော ပါရမီ များကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူရာ၌ ယခုခေတ် အထက်တန်းသူတော်ကောင်းတို့သော်မှ အတုလိုက်၍ မမိနိုင်အောင် မြင့်ခေါင်ကြီးမားတော်မူပါသည်။

မှန်ပါသည်- ဒါနပါရမီ ဖြည့်ကျင့်တော်မူရာ၌ သိဝိမင်း၏ မိမိမျက်လုံး ကို ထုတ်၍ လှူခြင်း၊ ဝေဿန္တရာမင်း၏ သားတော် သမီးတော်ကိုလှူခြင်းမျိုးသည် ယခုခေတ် သူတော်ကောင်းတို့ ကြံစည်ဖို့မျှ ခဲယဉ်းလှသော ဒါနပါရမီ ဖြစ်ပါပေ သည်။ ဘူရိဒတ်နဂါးမင်း စမ္မေယျနဂါးမင်းတို့၏ စည်းစိမ်ကြီးကိုစွန့်၍ အသက် ကို မငဲ့ကွက်ဘဲ ဥပုသ်စောင့်ခြင်းမျိုးလည်း ယခုခေတ် သူတော်ကောင်းတို့ စိတ်ကူးရုံမျှ ခဲယဉ်းလှသော သီလပါရမီ ဖြစ်ပါပေသည်။

လသားအရွယ် ငယ်လှသေးသော တေမိမင်းကလေး၏ ငရဲ၌ ဒုက္ခ-ရာက်ပုံကို ကိုယ်တွေ့ကြားခဲ့ရသောကြောင့် ငရဲဒုက္ခနှင့် အဆက်အသွယ် နီးကပ်လှသော ရှင်ဘုရင်ဘဝကိုပင် အရှုံးကြီးရှုံးကာ ရှင်ဘုရင်ဘဝမှ လွတ်ထွက်နိုင်ဖို့ အရေးကိုသာ မြော်တွေးလျက် တစ်ဆယ့်ခြောက်နှစ်ကြာအောင် အ-ဟန် ဆွဲဟန် နားပင်းဟန်ကို ဇွဲသန်သန် မိဋ္ဌာန်တော်မူခြင်းသည် ယခုခေတ် သူတော်ကောင်းတို့ အားကျဖွယ် ကောင်းလှသော အမိဋ္ဌာန်နှင့် နေကွမ္မပါရမိတော်များ ဖြစ်ကြပါပေသည်။ ခန္တီဝါဒီရသေ့၏ ကလာဗုမင်းက လက်ခြေတို့ကိုဖြတ်စေရာ၌ ဒေါသလည်းမထွက် စိတ်အားလည်းမငယ်ဘဲ သည်းခံတော်မူနိုင်ခြင်းသည်လည်း အလွန် အားရဖွယ်ကောင်းသော ခန္တီပါရမီဖြစ်ပါပေသည်။

အဆင့်ဆင့် ရင့်လာပုံ။ ။ဒါနစသော ပါရမီတော်များကို ဖြည့်ကျင့်ရာ၌ အသက်ကိုစွန့်၍ ဖြည့်ကျင့်နိုင်လောက်အောင် မြင့်ခေါင်ကြီးမားသော ပရမတ္ထပါရမီတော်များသည် သာမန် ဒါန သီလ စသော နုသေးသောအခိုက်မှ အလယ်အလတ် ရင့်လာသော ဥပပါရမီအဖြစ်သို့ ရောက်၍ ထိုဥပပါရမီအခိုက်မှ တစ်စထက်တစ်စ တစ်ဘဝထက်တစ်ဘဝ တစ်ကမ္ဘာထက်တစ်ကမ္ဘာ ရင့်၍ရင့်၍လာသော ပါရမီတော်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ ယခုမျက်မြင်မှာပင် ဒါန သီလစသော ကောင်းမှု၌ နုသေးသူတို့ တွန့်ဆုတ်ကြပုံ၊ ဥပသံကိုမျှ မကျိုးအောင် မစောင့်နိုင်ကြပုံ၊ အတော်အတန်ရင့်သူတို့ ဒါနပြုရဲကြပုံ၊ ဥပသံသီလ ရဟန်းသိက္ခာတို့ကို စောင့်ပုံအားဖြင့် အချင်းချင်းကွာခြားပုံကို စဉ်းစားကြည့်ပါမူ လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းကြာအောင် အထုံရလာသော ဗုဒ္ဓလောင်းလျာ၏ ပါရမီတော်အတွက် အသက်စည်းစိမ်ကို စွန့်တော်မူနိုင်ခြင်း၌ သာမန်လူတို့၏ သာမန် ဒါန သီလ ဘာဝနာအတွက် အားစိုက်ရသလောက်မျှသာ အားစိုက်ရပါလိမ့်မည်။

ပါရမီရင့်သလောက် ပညာရင့်။ ။ဗုဒ္ဓမြတ်စွာလောင်းလျာသည် ပါရမီတော်များကိုဖြည့်တော်မူရာ၌ ဉာဏ်ပညာ ရင့်သန်ဖို့အရေးကိုသာ မြော်တွေးတော်မူပါသည်။ ထိုသို့ ဉာဏ်ပညာ ရင့်သန်တော်မူလိုရင်းမှာလည်း သတ္တဝါတို့အား လမ်းမှန်ကိုညွှန်ပြ၍ ကယ်တင်လိုသော ကရုဏာ ဆန္ဒတော်ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပါရမီတော်ရင့်သလောက် ဉာဏ်တော်လည်း ရင့်၍ ရင့်၍လာရာ အနတ္တလက္ခဏာကို သိနိုင်သော သာသနာတော်နှင့် ကြုံကြိုက်ရာအခါဝယ် အရိယာဖြစ်ဖို့ နီးကပ်နေသော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်တိုင်အောင် အထပ်ထပ် အခါခါ ရခဲဖူးပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဘုရားဖြစ်ခါနီးဝယ် ပါရမီတော်လက်နက်ဖြင့် ဖြိုဖျက်ရမည့် ဒေဝပုတ္တမာရ် အပြင်ရန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဉာဏ်တော်လက်နက်ဖြင့် ဖြိုဖျက်ရမည့် ကိလေသာမာရ် အတွင်းရန်ကိုလည်းကောင်း အလွယ်တကူ အောင်မြင်တော်မူပါသည်။ [မာရ်ငါးပါးအောင်မြင်တော်မူပုံကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ ဇိနဝစနယုတ္တံ ဟိ သုတ်၌ ပြခဲ့ပါပြီ။]

သယံဇုဒ္ဓေါ။ ။ထိုကဲ့သို့ အပြင်မာရ် အတွင်းမာရ် ရန်အမျိုးမျိုးတို့ကို အောင်မြင်တော်မူသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ကမ္ဘာလောကဝယ် သိမြင်ဖွယ် ဟူသမျှကို လည်း တစ်စမကျန် မှန်သည့်အတိုင်း အလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိမြင်တော်မူပါသည်။ ထိုသို့ သိမြင်တော်မူရာ၌ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအားလုံးက “ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ သူ ငါ ရှိ၏၊ အသက်ကောင် ဝိညာဉ်ကောင် အတ္တကောင်ရှိ၏” ဟု သဘောတူ မှတ်ထင်၍ နေကြသည်ကို “ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ သူငါ မရှိ၊ အသက်ကောင် ဝိညာဉ်ကောင် အတ္တအကောင် မရှိ”ဟု အတိအလင်း ပယ်လှန်တော်မူ၍ “ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ”ဟု ခေါ်ရသော ရုပ်နှင့်နာမ်တို့သာ အစစ်အမှန် ဧကန်ရှိ၏ ဟု သိတော်မူပါသည်။

“ထိုရုပ်နှင့်နာမ်တို့သည် မည်သည့်တရားက မည်သည့်တရားကို မည်သို့သော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကာ အခိုက်အတန့်မျှဖြစ်၍ ချက်ခြင်းပျက်ရသော ဥဒယဝယ် ဓမ္မ=ဖြစ်ပျက် သဘောတရားတို့သာ ဖြစ်ချေသည်”ဟု သိတော်မူရာ၌ မည်သည့် ဆရာသမားအထံမှ နည်းမခံရဘဲ လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ကြာအောင် အဆင့်ဆင့် ရင့်၍လာသော ဉာဏ်တော်၏အစွမ်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဉာဏ်တော် အစွမ်းကြောင့်ပင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ (သမ္မာ-အမှားမရှိ အမှန်အတိုင်း သာသ-ကိုယ်တော်တိုင်+ဗုဒ္ဓ-သိတော်မူသောဘုရား)ဟု ပညာရှိအများတို့ လေးလေး စားစား လက်ခံ ယုံကြည်ကြပါသည်။

သဗ္ဗောဓေသိ။ ။မိမိ သိသောအရာကို သူတစ်ပါးအား နားလည်အောင် ပြောပြဖို့မှာ လွယ်ကူသောအရာ မဟုတ်ပါ။ ပြောပြလိုသောစိတ်ဆန္ဒလည်း တချို့ ပုဂ္ဂိုလ်၌ မရှိပါ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်ကား မေတ္တာ ကရုဏာ ကြီးမားတော်မူလှသော ကြောင့် ကိုယ်တော်မြတ် သိအပ်ပြီးသော တရားတို့မှ သူတစ်ပါး သိထိုက်သော တရားတချို့ကို ဟောပြဆိုထိုက်သော သတ္တဝါနှင့်တွေ့လျှင် နားလည်အောင်လည်း ဟောပြတော်မူနိုင်ပါသည်။ ဤ အဘိဓမ္မာ၏ အစဖြစ်သော “ကုသလာဓမ္မာ၊ အကု သလာဓမ္မာ၊ အဗျာကတာဓမ္မာ”ဟူသော အတိုချုပ်တရားတော် ၃-ပုဒ်ကို အကျယ် နည်းဖြင့် ဟောပြတော်မူသောအခါ ထိုအချိန်က နတ်ဗြဟ္မာအများပင် နားလည်ကြ ပါသည်။ ယခုအချိန်မှာလည်း ထိုတရားတော်ကို မိမိတို့ နားလည်ကြပါသည်။ နားလည်ပုံကား-

“လူ”ဟုခေါ်ရသော မိမိသည်ပင် ခန္ဓာကိုယ်ကို စိုက်၍ ဆင်ခြင်သောအခါ “လူ”ဟု ညွှန်ပြစရာ မရှိကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ အရင်းခံ၍ ရှေးကံက စီမံလိုက်သောကြောင့် အမိဝမ်းတိုက် သားအိမ်ဝယ် ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အရင်းခံ အစဖြစ်သော ကာယဒသက (ကာယ ပသာဒနှင့်တကွ ရုပ်မှုန့် ၁၀-ခု အပေါင်း) မိန်းမ - ယောက်ျားဟုကွဲပြားခြင်း၏ အရင်းခံဖြစ်သော ဘာဝဒသက

(ဘာဝရုပ်နှင့်တကွ ရုပ်မှုန့်၁၀-ခု အပေါင်း) စိတ်ဝိညာဉ်၏ တည်နေဖို့ရာ ဝတ္ထုဒသက (ဝတ္ထုရုပ်နှင့်တကွ ရုပ်မှုန့် ၁၀-ခုအပေါင်း) ဤသို့ ကလာမ့်မှုန့် ၃-စည်း (ရုပ်မှုန့် ၃၀)မျှသာ စတည်၍ ရုပ်ဘက်ဆိုင်ရာက နောက်ထပ်တိုးသော ရုပ်မှုန့်ကလေးများပေါင်းမိကာ ကိုယ်ခန္ဓာဟု ထင်မြင်ရသော ရုပ်မှုန့်ရုပ်မွှား ရုပ်ကလာပ်မှုန့် အစုအဝေးမျှသာ ဖြစ်ချေသည်ဟုလည်းကောင်း။

ထိုရုပ်ကလာပ် ၃-စည်းမျှစတည်ချိန်ကပင် ရှေးကကြောင့် ဉာဏ်ရှိသူ မရှိသူဟု ခွဲခြားနိုင်သော ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဉ်ဓာတ်သည် တွဲဖက် စေတသိက်များနှင့်အတူ စတည်၍ ထိုစိတ်ချုပ်ပြီးနောက် ထိုကဲ့သို့သော စိတ် စေတသိက်အစုဟူသော နာမ်တရား အစဉ်အဆက်သာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်ပျက်နေသည်ဟုလည်းကောင်း၊ ရုပ်ခန္ဓာ၏ သွားရပ်ထိုင်လျောင်း ဣရိယာပုထ် ၄-ပါး ပြောင်းမှုသည် ထို အရင်းခံ နာမ်တရားကြောင့်သာ ဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ ရုပ်သေးစင်ပေါ်၌ မင်းသမီးမင်းသား အရပ်သည် ကြီးဆွဲသူကပြုပြင်ပေးသောကြောင့် သွားရပ်ကခုန် ဗျာပါရ ရှိနေပုံကဲ့သို့၊ ဤ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်လည်း အတွင်းစိတ်၏ ပြုပြင်ပေးမှုကြောင့် သွားပုံရုပ်ပုံ ထိုင်ပုံ လျောင်းပုံ အားဖြင့် ဗျာပါရ ရှိနေသကဲ့သို့ ထင်ရသည်ဟုလည်းကောင်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် နားလည်ကြရပါသည်။

ဤသို့သော နားလည်မှုနှင့်တကွ “ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ သူငါ မရှိ၊ အသက်ကောင် ဝိညာဉ်ကောင် အတ္တအကောင်မရှိ၊ ဤ ရုပ်နာမ်တို့၏ အရင်းခံဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံလည်း အဝိဇ္ဇာတဏှာဟူသော အမှောင်ဓာတ် အစေးဓာတ် အကူအညီမပါလျှင် ဤရုပ် ဤနာမ် ဤခန္ဓာကိုယ်ကို မစီမံနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာတဏှာ အနည်းငယ်သာ ကျန်တော့သော အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကံ၏အစွမ်းကြောင့် (ဘုံဘဝ၏ ထိပ်ဆုံးဖြစ်သော) နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံ၌ ဖြစ်ရသောအခါ ရုပ်ခန္ဓာ မပါတော့ဘဲ စိတ်ဝိညာဉ်ကလေးတစ်ခုသာ (တွဲဖက် စေတသိက်များနှင့်အတူ) ပဋိသန္ဓေစတည်၍ တစ်ဘဝလုံးလည်း စိတ်ဝိညာဉ်ကလေးတစ်ခုသာ ဆက်စပ်တည်နေတော့၏။ အဝိဇ္ဇာတဏှာ ကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကား ဤဘဝ၌ စီမံလိုက်သော ကံအရှိန်ကုန်သောအခါ အသစ်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ် ခန္ဓာအဆက်မရှိတော့ဘဲ ရုပ်နာမ်ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဟူသော သန္တိဓာတ်သာ ဆက်စပ်ရစ်လေတော့၏။ ထို သန္တိဓာတ်ကား မပျက်မစဲ အမြဲလည်း တည်ရှိ၏”ဟု အားရပါးရ နားလည်ကြရခြင်းမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ကျေးဇူးတော်ကြောင့်သာ ဖြစ်ပါသတည်း။

အဟော နော တဿ သုတတ္တံ။ ။လောက၌ မည်သူမဆို ဆရာကောင်းကို ရှာလိုကြ၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည်ပင် ဘုရားဖြစ်တော်မမူမီက ဆရာကောင်းကိုရှာတော်မူခဲ့ပါသေး၏။ ထိုဆရာတို့၏တရားဖြင့် အားမရသေးသောကြောင့်သာ ကိုယ်တော်တိုင် ဉာဏ်အထူးရအောင် ကြိုးစားတော်မူခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ ဆရာကောင်း

ရရှိအရေးမှာလည်း သေးငယ်သောရှေးကံသည် လမ်းမှန်အောင် မညွှန်နိုင်ပါ။ မိမိ တို့ကား ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ (အလွန်ကောင်းသော ရှေးကံ) သမ္ပတ္တိစက်က ဤ ဘဝမျိုးရအောင် တွန်းပို့လိုက်သောကြောင့် ထူးမြတ်သောတရားကို ဟောပြတော် မူနိုင်သော ဆရာတို့၏ဆရာ ပုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ သားကောင်း သမီးကောင်းဖြစ်ရသည် မှာ အလွန်အလွန် ဝမ်းမြောက်ဖွယ် ကောင်းပါပေသည်။ မှန်၏-မိမိတို့သည် ယခု တစ်ဘဝ၌ နေရာတိုင်းဝယ် စိတ်ကောင်းထားခြင်းမှ စ၍ ကောင်းသည်ထက် ကောင်းသော အတ္တသမ္မာပဏိမိ စက်ခလုတ်ကို နှိပ်လိုက်ရုံမျှဖြင့် တစ်ဘဝလည်းမက နှစ်ဘဝလည်းမက နိဗ္ဗာန်ထိအောင် သမ္ပတ္တိစက် အဆက်ဆက် လည်၍နေမည်မှာ သေချာလှပါသည်။

အဟော နော ဓမ္မစိန္တနံ။ ။ပုဒ္ဓမြတ်စွာ၏တရားတော်များသည် စိတ်ပါ လက်ပါ ကြားနာသင်ယူ၍ ကြံစည် စဉ်းစားနေရုံမျှဖြင့် စိတ်ချမ်းသာမှုကို ပေးနိုင် ပါသည်။ ထို့ထက်တိုးကာ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည်နေပါမူ ရုပ်နာမ် ဓမ္မကို အသစ်မရလိုတော့ဘဲ ဘဝဖန်ခါ သံသရာကြီးကို ငြီးငွေ့လောက်အောင် နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် ကို ဆောင်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြို့ရွာအူသံ မဆူညံဘဲ လူသံတိတ်ချိန်ဝယ် ဆိတ်ငြိမ်သော ကျောင်းသင်္ခမ်းကလေး၌ လေအေး လေညှင်းတို့ တသင်းသင်းခတ် နေစဉ် ခန္ဓာကိုယ်တွင် ထင်ရှားရှိနေသော ရုပ်နာမ် ၂ ပါး၏ ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ကြောင်း ကျိုးမှီး၍ အသီးသီး ဖြစ်ပျက်နေဟန်ကို ရုပ်ဝီထိ နှာမိဝီထိ အစဉ်ဖြင့် အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်သုံးသပ်သောအခါ မမြဲသော အနိစ္စ သဘောကိုလည်းကောင်း၊ အပျက်အပျက် တွေကိုမြင်ရသောကြောင့် မကောင်းဒုက္ခ သင်္ခါရသဘောကိုလည်းကောင်း၊ ဤခန္ဓာ ကိုယ်ကို စိုးပိုင်သော အတ္တမရှိသောကြောင့်သာ (မပျက်စေလိုဘဲလျက်) ဖြစ်လေသမျှ ပျက်ရသည်ဟု အနတ္တသဘောကိုလည်းကောင်း တွေးတော ကြံစည်၍နေရသည်မှာ နိစ္စသုခဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်ကို အလျင်အမြန်မြင်ဖို့အကြောင်း ဆုတစ်မျိုးမျိုး တောင်းသူ အတွက် အဆက်ဆက် ဉာဏ်ပညာရင့်ဖို့အကြောင်းဖြစ်၍ အလွန်ကောင်းပါပေသည်။

အဘိဓမ္မဓမ္မောနာမ၊ သုဋ္ဌဂန္တိရဝိတ္ထတော။

တဿာပုဋ္ဌကထာဋီကာ၊ တာဒိသာ သဒ္ဓအတ္တတော။

အဘိဓမ္မဓမ္မောနာမ-ရုပ်နာမ် နှစ်ရပ်၊ ပရမတ်ကို၊ ဆတ်ဆတ်သိစရာ၊ အဘိ ဓမ္မာတရားတော် မည်သည်။ သုဋ္ဌဂန္တိရဝိတ္ထတော-အလွန်ခဲခက်၊ အလွန် နက်၍၊ ဆက်ဆက်ခံထယ်၊ ပြန့်ကျယ်လှပေ၏။ တဿ-ထိုအဘိဓမ္မာခေါ်၊ ပါဠိ တော်၏။ အဋ္ဌကထာဋီကာပီ-အနက်အဓိပ္ပာယ်၊ အသွယ်သွယ်ကို၊ ခြယ်လှယ် ဖွင့်ပြ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ကျမ်းဋီကာတို့သည်လည်း၊ သဒ္ဓအတ္တတော-သဒ္ဓါရုပ်တွေ၊ ပုဒ်အနေနှင့် မသွေ လိုက်လျော့၊ အနက်သဘောအားဖြင့်၊ တာဒိသာ-ထိုပါဠိနယ်၊ ခံ၍ကျယ်သဖြင့်၊ မလွယ်မကူ၊ အလားတူပင် ဖြစ်ကြပေကုန်သတည်း။

ဗျာချာ-ရှေ့ဆင့်နောက်ဆင့်၊ အစုံအဖွင့်ဖြစ်သော၊ ဘာသာဋီကာ-အမိမြန်မာ၊ ကိုယ့် ဘာသာဖြင့်၊ ဋီကာဖွင့်နည်း နိဿယည်းကို၊ ကတာ-နောင်လာနောက်သား အကျိုး များဖို့၊ ကြိုးစားတီထွင်၊ စီရင်အပ်ပါသတည်း။

ဘာသာဋီကာ။ ။မိမိသည် ကျေးဇူးရှင်များ၏ထုံးစံအတိုင်း ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ (အဘိဓမ္မာအတွက် မူလဋီကာကိုပါ) တွဲဖက် ပို့ချသောအခါ နောက်ထပ် တစ်ဖန် ပြန်၍ပို့ချနိုင်လောက်အောင် အသက်အရွယ် မကျန်တော့ရကား ချနက်နိဿယ နှင့် အဓိပ္ပာယ်တို့ကို ဘာသာဋီကာအဖြစ်ဖြင့် ကျန်ရစ်အောင် စီစဉ်လေ့ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာမူလဋီကာတို့ကို တွဲဖက် ပို့ချသောအခါလည်း ထိုနည်းအတိုင်းပင် စီစဉ်ရပါသည်။

စီစဉ်ပုံ။ ။ထိုသို့ စီစဉ်ရာ၌ အနုဋီကာ မဇုဋီကာ ယောနောနှင့် ပြည် ဆရာတော်၏ နိဿယ မြို့ပြင်ကြီးဂဏ္ဍိတို့ကိုပါ အချိန်ရသမျှ ကြည့်ရှု၍ လည်း ကောင်း၊ ပို့ချစဉ် စာဆိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ဖတ်စေ၍ လည်းကောင်း စီစဉ်ပါသည်။ ထိုမျှ လောက် ကြိုးကြိုးစားစား ပို့ချပြီးနောက် ရိုက်နှိပ်ချိန် မရောက်သေးမီ အထပ်ထပ် ကြည့်ရှုကာ ရိုက်နှိပ်ချိန်မှာလည်း ကိုယ်တိုင်ကြည့်ရှု၍ စာချဘုန်းကြီးများကိုလည်း ကြည့်ရှုပြင်ဆင်စေပါသည်။ ထိုမျှလောက် ကြိုးစားပါသော်လည်း အမှားအယွင်း ကား ကင်းလောက်ပြီဟု ဝန်မခံနိုင်ပါ။ အလွန်နက်နဲသော ကျမ်းစာဝယ် မိမိဉာဏ်၏ မထောက်မီခြင်း အမှတ်တမဲ့ဖြစ်ခြင်းတို့ကြောင့် ချွတ်ယွင်းချက်ကား ရှိပါလိမ့်ဦး မည်။ ထို ချွတ်ယွင်းချက်များအတွက် ပြင်ဆင်၍ ရှုစားကြပါရန် ခွင့်ပန်ပါသည်။

ယဒိ ဥတ္တံ အယုတ္တေတ္ထ၊ ပမာဒေန ဘမေနဝါ။

ဝစော မယာ ဒယာဝန္တော၊ သန္တော သံသောယေန္တု တံ။

ရည်ရွယ်ချက်။ ။အဘိဓမ္မာကို ပို့ချသောဆရာသည် အဋ္ဌကထာကို သာ အဓိပ္ပာယ်ပြောခြင်းထက် အဋ္ဌကထာဖွင့်ချက်ကို ပါဠိတော်၌သွင်း၍ ပြောခြင်းက သာ၍ နားလည်စေနိုင်သောကြောင့် ပါဠိတော်ကိုပါ တွဲဖက်ပို့ချသင့်ပါသည်။ အဋ္ဌကထာ၏ အဓိပ္ပာယ်များလည်း မူလဋီကာ၌ များစွာ ပါဝင်နေရကား မူလဋီကာ မပါဘဲ အလွတ် အဓိပ္ပာယ်ပြောခြင်းထက် မူလဋီကာကို တွဲဖက် ပို့ချ၍ အဓိပ္ပာယ် ပြောခြင်းက သာ၍ ရှင်းလင်းစေပါသည်။ အနက်ဉာဏ် အတော်အတန်ရှိပြီးပုဂ္ဂိုလ် များသည် မူလဋီကာကို ဆိုနိုင်လောက်ပါသည်။ မူလဋီကာကို အနက်ထင်အောင် လေ့လာပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိနည်းသုတ္တန်ဋီကာတို့ကို ကြည့်ရှုဖို့ရန် ဝန်မလေးတော့ပါ။ ထိုသို့ အကျိုးများလှသည့်အတွက် တွဲဖက်ပို့ချစေလို သင်ယူစေလိုသောကြောင့် စာတစ်အုပ်တည်းဝယ် အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၏နောက်၌ မူလဋီကာနိဿယ အဓိပ္ပာယ်ကိုပါ တွဲဖက် စီစဉ်ထားပါသည်။

မှတ်ပွယ်အက္ခရာစဉ်မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်		စာမျက်နှာ
အကုသလက္ခဏာ အ-အနက်	...	၂၈၅
အက္ခိတ္တော၊ အနုပတ္တုဋ္ဌော	...	၁၄၄
အဋ္ဌသံ ဝဋ္ဌမာယနံ	...	၁၈၁
အဇ္ဈတ္တာ	...	၃၃၈
အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ	...	၃၄၂
အဇ္ဈာယကော	...	၁၅၀
အဋ္ဌမုခါ ဝါဒယုတ္တိ	...	၃၉
အဋ္ဌသာလိနီ	...	၄၄၀
အတ္တတ္ထပရတ္တစသည်	...	၄၆၉
အတ္တဟိတပဋိပန္နစသော ပုဂ္ဂိုလ် ၄ မျိုး	...	၄၀၆
အတိရဒသိဇလမဇ္ဈေ	...	၂၅၅
အထဝါ၏ အနက်	...	၃၉၁
အတ္ထိသဒ္ဓါ သမ္ပဒါနံ မဂ္ဂံ	...	၃၂၀
အတ္ထိ ဟေဟိတိ	...	၁၅၃
အတ္ထုဒ္ဓါရ၊ အတ္ထုဒ္ဓေသ	...	၂၇၈
အန္တယရေ	...	၂၀၆
အဒ္ဓေဇ္ဈဝစနာ	...	၁၉၉
အဓိကာရေန	...	၁၈၇
အဓိဂနနိဒါနံ	...	၁၄၀
အဓိဋ္ဌာန	...	၂၀၉
အဓိဝစန၏ ပုဒ်ပြီးတစ်မျိုး	...	၆၄၂
အဓိဝစနာ ဓမ္မာ	...	၃၇၁
အဓိဝါသန ဓန္တိ	...	၃၇၇
အနမတဂ္ဂေါ	...	၆၃
အနဝဇ္ဇ	...	၂၇၅, ၂၈၆
အနဝဇ္ဇပိဏ္ဍ	...	၁၆၃
အနဝဇ္ဇ၊ သုခဝိပါက ၂ မျိုးဆိုရကျိုး	...	၅၂၃
အနိယပစ္စည်း ကတ္တော့ဟော	...	၆၃၈
အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ	...	၂၇၄
အနုပုဗ္ဗိကထာ	...	၁၆၆
အနောတတ္တဒဟ	...	၈၅
အပ္ပတ္တမာနသာ	...	၂၂၀
အပ္ပမာဏာ၌ ပမာဏ	...	၃၂၉
အဗျာကတော	...	၂၈၅

အကွရာစဉ်	စာမျက်နှာ
အဗျာဓဇ္ဈေ	၃၀၂
အဘိဓမ္မာ	၂၉
အမဇ္ဈော	၁၄၆
အဝင်္ဂီ(အပါဒါန်) ၊ ရှိ:	၆၂၄
အသင်္ခိယေ	၁၄၈
အသင်္ခေယျ တွက်ပုံ	၂၂၃
အသမတ္တာ	၂၈၉
အဿမော	၁၅၇
အသာဓာရဏကရဏာ	၃
အသေက္ခာဠိ(အ)အနက်	၃၂၆
အာယပေါတ္တကံ	၁၄၆
အာရုံဂျ	၂၇၅
အာရုံဝတ္ထုထိရာဠိ ဝိကာရဖြစ်ပုံ	၆၀၉
အလောဠေန္တိ	၁၃၂
အာသဝေါ	၃၅၆
ဣဋ္ဌာနဘဝန	၃၀၆
ဥဂ္ဂတာပနံ	၁၈၈
ဥဒါနံ	၆၉
ဥဒါနေသိ	၆၉
ဥပ္ပန္နာ	၃၃၅
ဥပါဒါ	၃၆၄
ဥပ္ပါဒိနော	၃၃၆
ဥပေတနှင့် ဥပယ	၅၅၆
ဥဗ္ဗိဂ္ဂါ	၂၁၃
ဥဘတော သုဇာတော	၁၄၄
ဥမာပုပ္ဖ	၇၄
ဧကတ္ထ, နာနတ္ထ	၂၉၀
ဧကပ္ပဟာရေနဝ	၈၈
ဧကတ္တရိယံ	၅၉
ဧကပ္ပါဒစသည်	၅၄၉
ဝေမေဝံ (ဝ)	၃၂
ဩဃာ	၃၆၀
ဩသမိ	၂၀၈
ကဋ္ဌတ္ထရိကာယ	၁၇၅

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

ကဏ္ဍိကာပိယ	၂၆၉
ကဏ္ဍာဘိဇာတိ	၃၇၀
ကထာမဂ္ဂဉ် မဂ္ဂ၏အဖွင့်	၄၃၀
ကမ္ဘီရံ	၁၃၀
ကရုဏာပဓာန စသည်	၃၉၄
ကာလံကတ္တာ	၈၇
ကာလံ ဒီပံ ဒေသံ	၂၆၀
ကိဇ္ဇတ္ထအဖွင့်	၂၈၈
ကိလေသာစစ်တပ်	၆၃၉
ကိမေဧကေန တိဇ္ဈေနအဖွင့်	၄၀၃
ကိမေ ဧကေန တိဇ္ဈေန	၁၈၇
ကုက္ကံဋရဏ္ဍိ	၇၅
ကုလပရိဝဠာ	၁၄၆
ကုလံမာတုအာယု	၂၆၀
ကုသလာအဖွင့်	၅၀၂
ကုသလာ နစ္စဂိတဿ	၅၀၂
ကုသလာသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထ	၂၈၁
ကေနဋ္ဌေန	၂၈
ကေဝလံ ဟိ	၃၄
ကောပါနုနယ	၂၁၁
ဓယေ ဉာဏ	၃၈၄
ကဏနဓာရံ သမာနေန္တိ	၅၄
ဂန္ထတော	၂၆၉
ဂဘီရတာ၊ ဂန္တိရတာ	၄၄၁
ဂဝပါနံ	၂၃၃
ဂဟနစ္ဆန္ဒတာ	၁၆၁
ဂါမဏ္ဍလာ	၂၅၇
ဂေါစ္စက	၂၇၀
ဂေါသိင်္ဂိသုတ္တံ	၁၂၇
ဃဇ္ဇာပိယ	၂၇၀
ဃာဋိယာမဟ	၁၈၆
စက္ခုဗျူဟာ စသည်	၄၇
စမရီ	၂၀၅
စိတ္တသမုဒ္ဓာနာ ဝဏ္ဏဓာတု	၄၆၇

အကွရာစဉ်

စာမျက်နှာ

စိန်ပိဋ်	၇၅
စိရာယန္တိ (စိရာယန္တိ ပါဠိပျက်)	၁၆၉
ဆုဒ္ဓါ	၁၉၇
ဇေဇရ်	၁၅၆
ဇာနံ ဇာနာတံ စသည်	၄၅၇
ဇိန စက္က	၁၃၂
ဧယျဓမ္မေသု	၅
ဋီတပဒေနေဝ	၈၃
တရားတစ်ပါး၌ ဗဟုဝစ် ဟောတော်မူပုံ	၆၁၈
တသဒ္ဓါ၏ အပဇာနကိုညွှန်ပုံ	၄၁၀
တာရာဂဏာ	၁၉၆
တိဒဏ္ဍ	၁၆၈
တိဒသာလယေ	၁၀
တိမိရတိမိဂံလ	၇၄
တိသဟသယိမဟာသဟသယိ	၇၈
တုမှာဒိသော ဟိ	၁၂၅
တုလာဘူတော	၂၁၀
ထုတိပ္ပသဏ္ဍော	၂၁၆
ဒန္တဝရဏံ	၈၁
ဒယာယ တာယ	၇
ဒါနအမျိုးမျိုး	၂၀၄
ဒိဋ္ဌဓမ္မေ	၅၄၆
ဒူရေ၊ အဝိဒူရေနိဒါန်း	၂၆၇
ဒေသနာနိဒါနံ	၁၄၀
ဒေသနာဝိလာသေန	၃၄၇
ဒေါဘဂ္ဂိယံ	၆၄၂
ဓမ္မန္တရံ	၁၃၁
ဓမ္မဓာတုယာ	၂၀၂
ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ဂုဏ်အနက်	၂၇၉
ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထ	၂၈၃
ဓမ္မဿရဝသေန	၄၆၈
ဓမ္မာအဖွင့်	၅၀၂
ဓမ္မိကောနာမ	၁၅၇
ဓုရဂါမေ	၁၆၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ဓုဝသဿတံ	၂၀၀
န ဂဝေသတိ	၁၅၄
နဗျာကတာတိ အကထိတာ	၅၁၁
နရမရ	၁၈၄
နဟေတုယေ	၁၅၃
နဟေဝံ ဝတ္ထုဗ္ဗေ	၄၂
နာထာနာထာနံ	၁၅၇, ၄၉၁
နာမံ	၃၇၃
နိကာယန္တရလဒ္ဓိ	၂၄
နိဝိလေန	၇၀
နိဒါနကိစ္စံ နတ္ထိ	၁၃၅
နိဓန္တသုဝဏ္ဏပိဏ္ဍ	၇၆
နိပစ္စကာရ	၁၆
နိဗ္ဗုတပိဏ္ဍ	၁၆၃
နိမိတ္တာနိ	၁၉၄
နိယကဇ္ဈတ္တ	၃၄၁
နိယတဗျာဒိတ်ရ အကျိုး	၂၄၈
နိယတဗျာဒိတ်ရ အင်္ဂါ	၂၄၅
နိယတာ	၃၃၁
နိရတ္တိ	၃၇၂
နိရတ္တိ၏ ပုဒ်ပြီးပုံတစ်မျိုး	၆၄၃
နိသာမေထ	၂၆
နေက္ခမ္မပါရမီ	၂၀၅
ပစ္စက္ခသိဒ္ဓစသော သိဒ္ဓ ၃ မျိုး	၆၃၁
ပစ္စနိယ, ပစ္စနိက	၄၅၁
ပစ္စုပ္ပန်	၃၃၇
ပစ္ဆာဘတ္တံ	၈၁
ပညတ္တိ	၃၇၂
ပညာတော်၏ အစွမ်း ၃ ပါး	၁၄
ပညာသဒ္ဓါဖြင့် ယူရမည့် ပညာများ	၄၀၁
ပဋိဗာဒယံ	၂၀၈
ပဋိသန္တာရော	၃၇၈
ပဌမဗုဒ္ဓဝစန	၉၂
ပဌမဝိဘတ္တိ	၅၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ပဏ္ဍိကမ္မလာ	၁၂
ပဏီတာ	၃၃၀
ပယ်ရဒါဟာသိ	၂၀
ပရမနဋ်ပါရမီ	၂၀၂
ပရာမာသ	၃၆၁
ပရိတ္တာ၏ဝစနတ္ထ	၃၂၈
ပရိယာပန္နာ	၆၃၆
ပဝတ္ထဖလ်	၁၅၈
ပဝေစ္ဆတိ	၂၁၇, ၄၉၅
ပဟူတဓန ဓညဝါ	၁၅၀
ပါဠိဟာရိယ ၃ မျိုး	၁၀
ပါဠိဟိရအဖွင့်	၄၁၈
ပါရမီ ၃ မျိုး	၂၅၂
ပါရိစ္ဆတ္တကမူလမို့	၁၁
ပါရိသေသေန	၅၀၉
ပါဝစနံ သုပုပ္ဖိတံ	၂၂၁
ပုဂ္ဂလောဥပလတ္တတိ	၄၁
ပုံဂိုလ် ၄ မျိုး	၄၀၆
ပေယျာလ်	၆၅
ဗလဝံပီတိ	၆၈
ဗီလာသယာ	၁၉၇
ဗောဓနေယျော	၂၁၈
ဗောဓိသတ္တာနံ	၁၉၃
ဗျထိတမာနသာ	၂၁၃
ဗျာဒိတံရရာနေ့ ကဆုန်လပြည့်	၁၉၆
ဗျာပါဒ, ဗျာဗာဓ	၅၄၆
ဘဏ္ဍာဂါရိက	၄၈၃
ဘဝင်္ဂံပရိဝါသော	၈၁
ဘာဝနာယ	၃၁၃
ဘာဝပ္ပဓာနကြံရပုံ	၂၈၇
ဘာဝပ္ပဓာနနိဒ္ဒေသ	၅၂၂
ဘိသနက, ဘိသနက	၁၆၇
ဘုရားဆုမတောင်းဘဲဗျာဒိတံပေးတော်မူပုံ	၂၃၄
ဘောဇနေ အမတ္တညူတာ	၃၇၈

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ်မာတိကာ

(၈)

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

မဂ္ဂဉာဏ ပဒဋ္ဌာနံ	၄၀၄
မဂ္ဂပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ	၃၃၂
မဂ္ဂဟေတုကာ အဖွင့်	၃၃၃
မဏိတာလဝဏှ	၇၅
မန္တ ဓရာ	၁၅၀
မနောရမံ	၁၄၈
မလိနာ	၅၆၃
မဟာကရုဏာ ဖြစ်တော်မူပုံ	၄၀၀
မဟာဗောဓိနိဒါနော	၁၃၇
မဟာမုခံ	၁၂၉
မဟာသဒ္ဓါ၏အနက်	၃၉၁
မဟေသိနော	၄
မာတရံ ပမုခံ	၁၃
မာယာ မရိစိ	၄၅၂
မိစ္ဆတ္တာ	၃၃၀
မုခါဒါနံ	၈၂
မုဋ္ဌဿစွံ	၃၇၉
ယထာကံ	၄၄
ယထာနမတိဝေါဟာရသိဒ္ဓိ	၂၉၆
ယထာပိ	၂၀၃
ယထာရစိ	၆
ယထာရစိအဖွင့်	၃၉၈
ယဒိသစေ	၉၀
ယာဝဇ္ဇိဒံအနက်	၃၀၁
ရိတ္တာ နူန	၂၂၂
လက္ခဏ	၂၈၆
လက္ခဏအဖွင့်	၅၁၉
လက္ခဏ ဣတိဟာသေ	၁၅၀
လဒ္ဓဂုဏဝါကျ	၄၉၉
လိဂေါန	၁၉၈
လေးအသင်္ချေတွက်ပုံ	၂၂၃
လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်တိန်းအတွင်း သာသနာ ၂၄ ကြိမ်သာ	၂၄၆
လောကီယာ	၃၅၂
ဝဇ္ဇန္တိ	၁၈၄

(တ)

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ်မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ	၁၄၅
ဝါကစီရုံ	၁၇၁
ဝါစနာမဂ္ဂ	၅၂
ဝါလဓိ	၂၀၅
ဝိယာသာဒေါ	၁၃၃
ဝိစာရမတ္တ၌ မတ္တအနက်	၃၁၄
ဝိတဏှဝါဒီ	၃၆
ဝိနာယကော	၁၉, ၄၃၄
ဝိပက္ခဘာဝမာပန္နာနံ	၃၀၈
ဝိပဗ္ဗနသဘာဝတာ	၅၅၄
ဝိပါက၏ ကံ ရှိ-မရှိ	၅၅၅
ဝိပါကန္တရုံ	၁၃၁
ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ	၃၀၈
ဝိသယဇ္ဈတ္တ	၃၄၂
ဝိရလမဉ္ဇက	၁၇၄
ဝေဒေဟမုနိ	၂၁
ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်	၁၃၃
သက္ကစွဲ	၁၈
သက္ကဒတ္တိယံ	၁၆၈
သင်္ခတာ	၃၅၁
သခုရုံ အဇီနစမ္ပံ	၁၇၃
သတ္တာနာမည်၏ မုချ-ဥပစာ	၄
သတ္တာ၏ အထင်ရဋ်	၃၉၅
သနိဒဿနာ	၃၄၄
သန္တိမြိ	၆၄၉
သန္တိဝေသ	၄၄၀
သပ္ပစ္စယာ	၃၅၁
သပ္ပစ္စယနှင့် သင်္ခတာအထူး	၆၁၆
သပ္ပဋိဃာ	၃၄၅
သပ္ပဒေသ	၉
သပ္ပဒေသ, နိပ္ပဒေသ	၂၇၂
သဗ္ဗလဒ္ဓနာမတိကံ	၄၉၇
သဗ္ဗသာမယိကာ	၁၂၃
သမ္ပဇဉ်	၃၇၉

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ်မာတိကာ

(၈)

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
သမ္မတ္တ အသမ္မတ္တ	၆၀၈
သမ္ဘဝတိ (သမ္ဘဝဒုတိ)	၃၄၈
သဘာဝရသလက္ခဏေ	၂၁၁
သမံ စုဏ္ဍံ၌ အဝယဝူပစာ	၄၉၉
သမိံသု	၂၁၉
သရဏာ	၃၆၇
သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ	၃၇၄
သဟဝိတက္ကေန၌ ကြိယာထည့်ရပုံ	၃၁၃
သဟနှင့် သမ္မယုတ္တအထူး	၆၁၀
သာတိသာရော	၁၂၅
သာမုက္ကံသိကာ	၅၉
သိယာ ကုသလာ	၁၂၃
သိရိအဖွင့်	၄၃၂
သိရိမတော	၁၅
သီဒါပဗ္ဗတေသု	၄၂၆
သီလသမ္ပဒါ	၃၈၀
သီဟဿ	၂၀၀
သုခနှင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာ ၂ မျိုး	၅၄၇
သုခယတိ	၃၀၅
သုခဝိပါက	၂၇၇
သုခိတသတ္တဝါ၌ ကရုဏာဖြစ်ပုံ	၃
သုဒ္ဓေါဒနောနာမ	၁၈၉
သုဝဏ္ဏာလိင်္ဂ	၄၉
သေက္ခာ၏ ဝစနတ္တ	၃၂၅
သေရိ၊ သယံဝသီ	၁၅၅
သောတ္ထိ	၂၁၄
သောတ္ထိယေန	၂၆၄
သံကိလိသတိ	၃၁၁
သံယောဇေတိ	၃၅၈
သံဝေဂ	၆၄၉
သံဝေဂဝတ္ထု	၃၈၂
သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော	၁၄၄
ဟိရံ ဟိရံ	၁၇၁

အဋ္ဌသာလိနိ အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ

ဂန္ထာရမ္မ အဖွင့်

မဟောသိနော-မြတ်သောသီလ၊ စသည် ကျေးဇူး၊ ဂုဏ်အထူးကို၊ ရွှင်မြူးဝမ်းသာ ရှာတော်မူပြီးထသော၊ ယဿ(သမ္ပဒ္ဓဿ)-အကြင်မြတ်စွာဘုရား၏၊ ကရုဏာ-ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါ၊ သာဝက အစရှိသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်း မရှိသော မဟာကရုဏာ တော်သည်၊ သဗ္ဗေသု-ကြွင်းမဲ့ဥသံ့၊ အလုံးစုံကုန်သော၊ သတ္တေသု-သတ္တဝါတို့၌၊ ယထာရစိ-အကြင် အကြင် အလိုတော်အတိုင်း၊ ဝါ-အလိုတော် အားလျော်စွာ၊ (ပဝတ္တိတ္ထ) ဝိယ-ဖြစ်တော်မူပြီကဲ့သို့၊ (တထာ-ထိုအတူ) ပညာ(ပိ)-မဟာကရုဏာ သမာပတ္တိဉာဏ်မှ ကြွင်းသော ပညာတော်သည်လည်း၊ သဗ္ဗေသု-ကုန်သော၊ ဧညယုဓမ္မေသု-သိသင့် သိဖွယ်၊ အသွယ်သွယ်သော တရားတို့၌၊ ယထာရစိ-အတိုင်း၊ ဝါ-စွာ၊ ပဝတ္တိတ္ထ-ဖြစ်တော်မူပြီ။

အနုသန္ဓေ။ ။ပရိယတ်ပါဠိတော်ဓမ္မကို ဖွင့်ပြရာ အဋ္ဌကထာ၏အစဉ်တရားတော်၏ အရှင်ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား၌လည်းကောင်း၊ ပါဠိတော်ဓမ္မ၌လည်းကောင်း၊ ကြည်ညိုခြင်း ပသာဒသဒ္ဓါကို ဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှာ သတ္တုပဏာမကို ပြုတော်မူလိုသောအရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာသည် “ကရုဏာဝိယ သတ္တေသု၊ ပေ၊ တဿ ပါဒေ နမဿိတွာ” ဟူသောပါဠိကို မိန့်တော်မူအပ်သတည်း။ [ဤကျမ်းတက် သည် “တဿ ပါဒေ နမဿိတွာ” တိုင်ရုံမြှောက်ကာ သတ္တုပဏာမကိုသာ ရည်ရွယ်သော ကျမ်းတက်တည်း။]

ချ.ဦးအံ-ယခုဖွင့်ပြလတ္တံ့သော ပါဠိတော်သည်သွာက္ခာတ (အစ၊ အလယ် အဆုံးကောင်းသော) ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ဓမ္မဖြစ်၏။ ထိုဓမ္မကို ဖွင့်ပြခါနီးဝယ် ထိုဓမ္မ ၏ အရှင်ဖြစ်တော် မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ ကရုဏာတော်ကျယ်ပြန့်ပုံ၊ ပညာတော်၊ ကြီးကျယ်ပုံစသောဂုဏ်များကို “ကရုဏာဝိယ သတ္တေသု၊ ပညာယဿ မဟောသိနော” စသည်ဖြင့် ထုတ်ဖော်ညွှန်ပြ၍ ပဏာမပြုခြင်းကြောင့် ပညာဉာဏ် အခြေခံပါလာသော ဝိညု၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ဤ အဋ္ဌကထာကို သင်ယူပို့ချခါနီးဝယ် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အပေါ်၌ ကြည်ညိုသော ပသာဒသဒ္ဓါ ဖြစ်ပေါ်၍လာ၏။

“ကြီးမားသော ပညာတော်ရှင် မြတ်ဘုရား၏ တရားတော်သည် ချွတ်ချော် မှားယွင်းခြင်း မရှိနိုင်” ဟုလည်း ထို ပဏာမစကားသည်(ကာရဏုပစာရ အားဖြင့်) ဖော်ပြပြီးဖြစ်ရကား တရား တော် အပေါ်၌ ဝိညုပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကြည်ညိုသော ပသာဒသဒ္ဓါကိုလည်း ထိုပဏာမစကားသည်ပင် ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထို ဘုရား တရား ရတနာတော် ၂-ပါး၌ယုံကြည်မှုပသာဒအရင်းခံပြီးလျှင် တရားတော်၌ (လိုက်နာသော) အားဖြင့် ကောင်းစွာကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ များစွာသော သီလ အစ

အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာန် အဆုံးရှိသော အကျိုးကို ပွားတိုးစေနိုင်သောကြောင့် ဓမ္မသံဝဏ္ဏနာ(အဋ္ဌကထာ ကျမ်းစာ)၏ အစဉ် သတ္တုပဏာမကို ပြုတော်မူရပေသည်။ [ဓမ္မသံဝဏ္ဏနာယံ သတ္တရိပဏာမကရဏံ ၊ပေ၊ မဟာတောစ အတ္ထ သိဒ္ဓိ ဟောတီတိ-ဋီကာ။]

တစ်နည်း။ ။ပါဠိဟော်ဓမ္မကို ဖွင့်ပြရာ အဋ္ဌကထာ၏ အစပယ် ရတနာ ၃-ပါး၌ မိမိ၏ ကြည်ညိုကြောင်းကို လူအပေါင်းသိစေလိုခြင်း၊ ထို သိစေခြင်းမှတစ်ဆင့် ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့၏ စိတ်ကို (မိမိအပေါ်၌)နှစ်သက်စေခြင်း၊ ထို နှစ်သက်စေခြင်းမှတစ်ဆင့် မိမိစိရင်အပ်သော အဋ္ဌကထာကို ပုဂ္ဂိုလ်ခင်၍ တရားမင်သောအားဖြင့် သင်ယူကြစေခြင်း၊ ထိုသင်ယူကြစေခြင်းမှတစ်ဆင့် အလုံးစုံသော လောကီ လောကုတ္တရာသမ္ပတ္တိကို ပြီးစီးစေ(ရရှိကြစေ)ခြင်း၊ ဤသို့ အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်ကို မြှော်တွေးကာ ရတနတ္ထယပဏာမမဂ်လာကို ပြုတော်မူလိုသော အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ ဆရာသည် “ကရုဏာ ဝိယ သတ္တေသု” စသော ဂါထာကို မိန့်တော်မူအပ်သတည်း။ [“ကတွာ သံဃဿ စဉ္ဇလိ”တိုင်အောင် မြှော်သော ဋီကာကျမ်းတက်တည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ပဏာမပြုမှုအတွက် ပြခဲ့သော အကျိုးအမျိုးမျိုးကို ရနိုင်ပါသော်လည်း ကျမ်းဆရာ၏ အလိုရှိအပ်သော အကျိုးမှာ ကျမ်းပြုစဉ် အခိုက်အခါဝယ် ကိုယ်တွင်း၌ အနာ ရောဂါ၊ ကိုယ်ပဉ် အနှောင့်အယှက် ဘေးရန်ဟူသော အန္တရာယ်များကို တာကွယ်နိုင်ခြင်းသာဖြစ် သည်။ ထို့ကြောင့် “နိပစ္စကရာပေသောသေတွာ၊ အန္တရာယေ အသေသတော” ဟု နောက်၌ မိန့်ဆိုသည်။

ကရုဏာပေယထာရူစိ။ ။ဤဂါထာသည် ဥပမာအလင်္ကာဖြင့်တန်ဆာဆင်အပ်သော ဂါထာတည်း။ ဥပမာနုဝါကျကိုလည်း “ကရုဏာဝိယ သတ္တေသု”ဟုအကျဉ်းချုပ်မျှသာဖြစ်၍ သဗ္ဗေ သု ယထာရူစိ ပဝတ္တိတ္ထပဒံတို့ကို ဥပမေယျတစ်ဘက်၌သာပြထား၏။ ဧကပက္ခဒဿနနည်း တည်း။ ထို့ကြောင့် ဥပမေယျဝါကျ၌ပါသော “သဗ္ဗေသုယထာရူစိ ပဝတ္တိတ္ထ”ပုဒ်တို့ကို ဥပမာနု ဘက်သို့လည်း လိုက်စေ၍ အနက်ပေးရိုးရှိ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဋီကာ၌ “ယဿ ယထာ ကရုဏာ သဗ္ဗေသု သတ္တေသု ပဝတ္တိတ္ထ၊ ဧဝံ သဗ္ဗေသု ဧယုဓမ္မေသု ပညာပိ ပဝတ္တိတ္တာတိ အတ္ထော” ဟု ယောဇနာသည်။

ပညာပိ။ ။ဋီကာ၌ “ပညာပိ”ဟု ပိသဒ္ဓါကိုရသင့်၍အပိုထည့်သည်။ ထိုပိသဒ္ဓါဖြင့် အလုံးစုံတို့၌ ဖြစ်ခြင်းတူသော ကရုဏာကို ပေါင်းသည်။ “မဟာကရုဏာတော်သည်သာ သတ္တဝါအားလုံးအပေါ်၌ ဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်သေး၊ ပညာတော်သည်လည်း ဧယုဓမ္မအားလုံး ၌ဖြစ်သည်”ဟုလို့၊ ဥပမာနု ဥပမေယျ ၂-ဘက်လုံး၌ပင် “ပဝတ္တိတ္ထ”ဟု အတိတ်ကြိယာကို သုံးစွဲခြင်းမှာ ထိုအဋ္ဌကထာ စီရင်ချိန်၌ ဘုရားရှင်ကွယ်လွန်တော်မူပြီးဖြစ်၍ ကရုဏာ ပညာ တရားတော် ၂-ပါးလုံးပင် အတိတ်ဖြစ်သော ကြောင့်တည်း။

ဤဂါထာ၏ ဆိုလိုရင်းကား-“မြတ်စွာဘုရား၏ မဟာကရုဏာတော်သည် သတ္တဝါ အားလုံးအပေါ် ၌ အလိုတော်အားလျော်စွာ (သတ္တဝါတစ်ယောက်အပေါ်၌ အာရုံပြုလိုလျှင် တစ်ယောက်အပေါ်၌၊ သတ္တဝါအများအပေါ်၌ အာရုံပြုလိုလျှင် သတ္တဝါအများအပေါ်၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့်) ဖြစ်ပေါ် ပျံ့နှံ့သကဲ့သို့ ထိုအတူပညာတော်သည်လည်း သိသင့်သိထိုက်သော တရားအားလုံးအပေါ်၌ အလိုတော် အားလျော်စွာ (သိတော်မူသောအားဖြင့်) ဖြစ်တော်မူပြီ” ဟုလို့။

ကရုဏာ။ ။[ကရုဏာပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ပထမဂါထာ၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ] “ကရုဏာဝိယ”ဟု အများနှင့်ဆက်ဆံသော ကရုဏာသာမညကို ပြထားသော်လည်း ပညာတော်၏ ဥပမာနု ဖြစ်ထိုက်သော ကရုဏာဟူသည်မှာ မြတ်စွာဘုရား၏ သန္တတန်တော်၌ဖြစ်သော မဟာကရုဏာတော်သာတည်း။ မှန်၏။-ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါ သာဝက စသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ကရုဏာသည် သတ္တဝါအားလုံးအပေါ်၌ မပျံ့နှံ့ရကား ပညာတော်၏ ဥပမာနု မဖြစ်ထိုက်။ ထို့ကြောင့် “ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သာဝကစသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော မဟာကရုဏာတော်သည်”ဟု ပေးသည်။ [တတ္ထ ဘဂဝတိ ပဝတ္တာဝ ကရုဏာ ဘဂဝတော ပညာယ နိဒဿနန္တိ ဂဟေတဗ္ဗာ၊ သာ ဟိ အသာဓာရဏာ မဟာကရုဏာ၊ န အညာ-ဋီကာ။]

အသာဓာရဏဖြစ်ပုံ။ ။သံသရာဝဲဩယ၌ သက်ဝင်နှစ်မြုပ်နေသော သတ္တဝါတို့ကို မြတ်စွာဘုရားနှင့် တကွ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များလည်း မြင်စရာရှိ၏။ ထိုသို့မြင်ကြရာဝယ် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သာဝက စသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ “ဤသတ္တဝါတွေကို ငါမှမကယ်တင်လျှင် မည်သူက ကယ်တင်မည်နည်း၊ ငါသာကယ်တင် ရမည်”ဟူသော ကရုဏာ မဖြစ်ကြ။ ဘာကြောင့်နည်း- ဤကဲ့သို့ ကရုဏာ ဖြစ်ဖို့ရန် ကျင့်ကြံအားထုတ်မှု မရှိခြင်း၊ မိမိအတွက် ကိုယ်လှုပ်ရန်ဖို့သာ ကျင့်ကြံခြင်းကြောင့်တည်း။ ဘုရားရှင်ကား သုမေဓာဘဝ မူလကပင် အများအတွက် ကျင့်ခံခြင်းကြောင့် “ငါမှ မကယ်တင်လျှင် မည်သူကယ်တင်မည်နည်း”ဟု ကရုဏာဖြစ်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာတော်ကိုသာ “အသာဓာရဏ မဟာကရုဏာ” ဟု ခေါ်သည်။ [ယဒိပိ ပရေ ပဿေယျ၊ တထာပိ န တေသံ ဘဂဝတောဝိယ ကရုဏောက္ကမနံ အတ္ထိ၊ အပုဋိပတ္တိတော အတ္တဟိတမတ္တပဋိပတ္တိတောဓ၊-အနုဋီကာ။]

သုခိတသတ္တဝါ၌ ကရုဏာဖြစ်ပုံ။ ။ကရုဏာသည် ဒုက္ခိတသတ္တဝါ ပညတ်ကိုသာ အာရုံပြု၏။ “သစ္စေသု သတ္တေသု” ဟု ဒုက္ခိတ သုခိတ သတ္တဝါအားလုံးကို သိမ်းကျုံးထားရာဝယ် သုခိတသတ္တဝါအပေါ်၌ အဘယ်သို့ ကရုဏာဖြစ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- “အတာဏော လောကော- ဤသတ္တလောကသည် အို နှာ သေရေး ဒုက္ခဘေးနှင့် တွေ့ကြုံသောအခါ ကိုးကွယ်ရာမရှိပါတကား”ဟု စဉ်းစားတော်မူလိုက်လျှင် ချမ်းသာအတိ သုခပြည့်နေသော သတ္တဝါ များလည်း ကိုးကွယ်ရာမဲ့ပင်ဖြစ်နေ၍ သနားဖွယ်ရာ ဒုက္ခိတချည်းသာ ဖြစ်ရလေသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် သုခိတသတ္တဝါကိုလည်း ဒုက္ခိတ သတ္တဝါအနေအားဖြင့် စဉ်းစားတော်မူကာ မဟာကရုဏာ ဖြစ်တော်မူရပေသည်။ အကျယ်ကို ပဋိသန္တိ ဒါမဂံ ပါဠိတော် မဟာကရုဏာ သမာပတ္တိဉာဏ်အခန်းမှာ ရှုပါ။

မဟာ ဟု ဝိသေသနုပြုရပုံ။ ။အာရုံပြုရာ သတ္တဝါတွေ၏ များပြားခြင်းကြောင့် အာရုံ၏ မဟန္တ အမည်ကို အာရမဏိက ကရုဏာပေါ်၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ကရုဏာကို မဟာ ဟု ဝိသေသနုပြုရသည်။ ထို့ပြင်-သတ္တဝါအများကို အာရုံပြုနိုင်လောက်အောင် ကရုဏာတော်ကိုယ် တိုင်က အားစွမ်းသတ္တိကြီးမားသောကြောင့်လည်း မဟာဟု ဝိသေသနုပြုနိုင်သည်။ တန်ခိုးရှိန်စော် အာနုဘော်၏ ကျန်ပြန်ကြီးမားခြင်းကြောင့်လည်း မဟာ ဟု ဝိသေသနုပြုနိုင်သည်။ [မဟာဝိသယတ္တာ မဟာဗလတ္တာ မဟာနုဘာဝတ္တာစ မဟတိစ သာ ကရုဏာစာတိ မဟာကရုဏာ- မဓုဋီကာ။]

သတ္တေသု။ ။ ရူပါဒိသု-ရူပ သဒ္ဒ စသည်အာရုံ၊ ကာမဂုဏ်တို့၌၊ သန္တတိ-ကပ်ငြိတတ် (တပ်မက်တတ်)ကုန်၏။ ဣတိ သတ္တာ၊ [သန္တတတ်၊ တပစ္စည်း။] ငိုကာ၌ “ရူပါဒိ သု သတ္တာ ဝိသတ္တာတိ သတ္တာ”ဟု ကိတ်ပုဒ်ဖြင့်ပင် သပဒဝိဂ္ဂဟပြုသည်။ သတ္တာ အရ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ယူမည်စိုးသောကြောင့် “သတ္တာ ဝိသတ္တာ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤဝိဂ္ဂဟ်အရ ရူပါဒ်စသော အာရုံတို့၌ သန္တရာဂ မကင်းသေးသော ပုထုဇဉ်၊ သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်တို့သာ မုချရ၏။ ဆန္တရာဂကင်းပြီးသော ရဟန္တာတို့ကား အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် သတ္တအမည်ရသည်။ [သတ္တဟူသော နာမည်က ဓမ္မာအစဉ်ပျော်၌ တက်ရောက်နေခြင်း ထင်ရှားနေခြင်းကို “အထင်ရဋ္ဌိ”ဟု ဆိုသည်။]

ငိုကာ။ ။ တဿာ ပန ပညတ္တိယာ-ထို သတ္တ ဟူသော နာမည်ပညတ်၏။ ဓန္ဒသန္တာနေ- ဓမ္မာအစဉ်၌၊ နိရုဋ္ဌဘာဝတော-တက်ရောက်ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိစ္ဆန္တရာဂါဝိ သတ္တာတိ ဝုစ္ဆန္တိ။ အနုငိုကာ၌ “တတ္ထ နိစ္ဆန္တရာဂါနံ ဘူတပုဗ္ဗဂတိယာဝါ သတ္တတာ (သတ္တ၏ အဖြစ်၊ သတ္တဟူသော နာမည်ကို) ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟု ဝါသဒ္ဓါဖြင့် မူလငိုကာနည်းမှ တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။ ပုထုဇဉ်၊ သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ် ဘဝတုန်းက တပ်မက်တတ်သောကြောင့် ရခဲ့သော သတ္တအမည်သည် ရဟန္တာဖြစ်သော်လည်း မပျက် တော့ဘဲ အတွင် ရဋ္ဌိဘူတပုဗ္ဗဂတိက နည်းအားဖြင့် ရမြဲ ရနေသည်ဟု ဆိုလိုသတတ်။ [ဆောင်] သကတ္ထကြောင့်၊ ရသော ပညတ်၊ သကတ်ပျောက်လျက်၊ မည်မပျက်၊ သက်သက် အတွင်ရဋ္ဌိတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ရူပါဒိသု သတ္တာ ဝိသတ္တာ” ဟူသော ငိုကာပါဠိသည် “ရူပေ ခေါ် ရာဓ ပေ၊ ဝေဒနာယ ပေ၊ ဝိညာဏေ ယော ဆန္ဒော ယော ရာဂေါ ပေ၊ တတြ သတ္တော တတြ ဝိသတ္တော၊ တသ္မာ သတ္တာတိ ဝုစ္ဆတိ” စသော ဓန္ဒဂုဏ်ရာဓ သံယုတ်ကိုမှီသော စကားဖြစ်ဟန်တူ၏။ ထိုပါဠိကို မှီရိုးမှန်လျှင် ရူပါဒိသုကို “ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသည်တို့၌”ဟု အနက်ပေးရလိမ့်မည်။

မဟေသိနော။ ။ ပါဠိအဘိဓာန်၌ “မဟေသ”သက္ကတအဘိဓာန် “မဟရိသိ”ဟု ဣကာရန္တပုဒ်သည် ဣသိတို့တွင် “အမြတ်ဆုံး ဣသိ” ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် မဟေသိကို “မဟာ+ ဣသိ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ဣသိ၌ ဣသဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ဣသဓာတ်သည် သေဓာတ်ကဲ့သို့ ရှာမှီးခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ဣကို ဧဝုဒ္ဓိပြု၍ သေတိဟု ရုပ်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်အတွက် “ရှာတော် မူပြီး” ဟူသော အတိတ်အနက်ကိုယူ၍ “မဟန္တေ သိလက္ခန္ဓာဒယော သေ ဂဝေ သိတိ မဟေသိ”ဟု ငိုကာ ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။ ဤဝိဂ္ဂဟ၌ ဓန္ဒ သဒ္ဓါသည် ဂုဏ (ဂုဏ်ကျေးဇူး)အနက်ကိုဟော၏။ “သိလက္ခန္ဓော သမာဓိက္ခန္ဓောတိ အာဒိသု ဂုဏတော ဓန္ဒော နာမ”-ဓန္ဒဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ။ [အာဒိဖြင့် ပညာ၊ ဝိမုတ္တိ၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဓန္ဒ တို့ကိုယူ။]

ဤကာရန္တ။ ။ “မိဖုရား”အနက်ကိုဟောသော မဟေသိကား ဤကာရန္တတည်း။ ထိုပုဒ်၌ “မဟာတိ+ဣသော ယဿာတိ မဟေသိ”ဟု ပြု၊ ကြီးကျယ်သော အစိုးရခြင်း တင့်တယ်ခြင်းရှိသော မိဖုရား၊ “မဟာဣသ”ကို သန္တိစပ်၍ “မဟေသ”ဖြစ်ပြီးမှ ဣတ္ထိ ဇောတက(ဤ)ပစ္စည်းသက်၊ “မြတ်သောဘုရား” စသော ဣသိကို ဟောရာ၌လည်း “မဟေသိ”ဟု ဤကာရန္တ လည်းရှိသေး၏- ဟု ကြကြ၏။ ထိုဆရာတို့ကား သက်စွဇာတ်၌ “မိပ္ပံ ပဿ မဟေသိနံ”ဟု “ဒဏ္ဍိနံ”ကဲ့သို့

ဒုတိယန္တ “မဟေသိနံ”ကို သာဓကပြုကြသည်။ သို့သော် “သာရမတိ”ဟု လူကာရန္တသည် “အသာရေ သာရမတိနော”ဟု ဓမ္မပဒ၌ “ဒဏ္ဍိနော”ကဲ့သို့တွေ့ရ၏။ ထိုသို့တွေ့ရာ၌ ကတရဿာဟူသော အလိုက်ကိုကြည့်၍ “ယောနံ နော”ဟူသော ဝိနာဓိကာရ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် စီရင်သကဲ့သို့, “မဟေသိနံ”၌လည်း ကတရဿာကိုဖြုတ်၍ “နံ ဈတော”ဟူသော ဒွိဓာကရုဏယောဂဝိဘာဂဖြင့် “မဟေသိ”ဟူသော လူကာရန္တ နောင် အံကို နံပြုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဤကာရန္တဝါဒကို ပါဠိ သက္ကတအဘိဓာန်၌ မရှိသောကြောင့် ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ။

ပညာ။ ။မဟာကရုဏာ သမာပတ်နှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်ကို ကရုဏာသဒ္ဓါဖြင့် ယူအပ်ပြီးဖြစ်သော ကြောင့် (ပါရိသေသနည်း၊ ဂေါဗလိဗဒ္ဓနည်း၊ ပုညဉာဏသမ္ဘာရနည်းအားဖြင့်) ထိုဉာဏ်မှ ကြွင်းသော ဉာဏ်ဟူသမျှကိုသာ ယူပါ။ ထိုဉာဏ်တို့ကား-

- ၁။ “အတိတ်သေ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အပ္ပဋိဟတ် ဉာဏ်” စသည်ဖြင့် လာသော ကာလ ၃-ပါး၌ရှိသော တရားစုကို အပိတ်အပင် အဆီးအတားမရှိ သိတော်မူသော အတိတ်သဉာဏ်၊ [ဤဉာဏ်ကို ခန္ဓဝိဘင်းအနုဒိကာ၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟု ဆိုထားသည်။]
- ၂။ “ဣဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ၊ ဇာတိပိ ဒုက္ခာ” စသည်ဖြင့် လာသော သစ္စာ ၄-ပါးကို သိတော်မူသော သစ္စဉာဏ်။
- ၃။ အတ္တပဋိသန္တိခါစသော ၄-ပါးသော ပဋိသန္တိခါဉာဏ်။
- ၄။ ဣန္ဒြိယ ပရောပရိယတ္တိဉာဏ်၊ အာသယာနသယဉာဏ်၊ ယမကပါဋိဟာရိယဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်၊ အနာဝရဏဉာဏ်၊ ဤငါးပါးသည် ဘုရားရှင်၌သာ ဖြစ်သောကြောင့် အသာဓာရဏ ဉာဏ်မည်၏။ [ကရုဏာ အရည် ပါဝင်ပြီးဖြစ်သော မဟာကရုဏာ သမာပတ္တိဉာဏ်ကို ထည့်လျှင် အသာဓာရဏဉာဏ် ၆-ပါး ဖြစ်၏။]
- ၅။ စတုဝေသာရဒ္ဓဉာဏ်၊ ၆-ဒသဗလဉာဏ်၊ ၇-ဆ အဘိညာဉာဏ်၊ ၈-စတု စတ္တာလီသဉာဏ ဝတ္တု၊ သတ္တသတ္တတိဉာဏဝတ္တု၊ စသည်တို့တည်း။ ထိုဉာဏ်များ ၏ ဖြစ်ပုံနှင့် မဟာကရုဏာ သမာပတ္တိဉာဏ်၏ဖြစ်ပုံကို ပဋိသန္တိခါဇန ပါဠိတော် ဉာဏကထာ၌ ရှုပါ။

ဧညယု ဓမ္မေသု။ ။ “ဉာတဗ္ဗာ-သိသင်္ဃသိထိုက်ကုန်၏။ ဣတိဧညယု” သိသင်္ဃသိထိုက်သော တရားဟူသမျှကို “ဧညယု”ဟုခေါ်၏။ ထိုဧညယုတို့သည် သတ္တ၊ ဇီဝ၊ အတ္တ၊ ပုဂ္ဂလ မဟုတ်ကြ။ မိမိဆိုခရာ သဘောကိုဆောင်သော “ဓမ္မ”တို့သာဟု သိစေလို၍ “ဓမ္မာ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ ဧညယုဓ+တေ+ဓမ္မဇာတိ ဧညယုဓမ္မာ။ ထိုဧညယုဓမ်တို့ကား-ပြခဲသော ဉာဏ်တို့၏အာရုံဖြစ်သော အတိတ်တရားအစု စသည်၊ သစ္စ ၄-ပါးစသည်၊ အတ္တ၊ ဓမ္မ၊ နိရုတ္တိ စသည်တည်း။ ထိုအားလုံးကို ချုံးလိုက်လျှင် ၅-ပါးသာရသောကြောင့် “ဧညယုဓမ် ၅-ပါး”ဟုဆိုကြသည်။ [ထိုငါးပါးကို အများပြောရိုး အတိုင်း ရတနာဂုဏ်ရည် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်၌ပြထားပြီ။]

သဗ္ဗေသု။ ။သဗ္ဗသဒ္ဓါသည် အလုံးစုံ၊ အားလုံးစုံ၊ အားလုံးအကုန်၊ ခပ်သိမ်း (ဘာမျှမကျန်အောင် ခပ်၍သိမ်းယူ)ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သဗ္ဗေသုတိ

အနဝသေသပရိယာဒါနံ- အကြွင်းမရှိအောင် သိမ်းကျုံး၍ယူကြောင်း သဒ္ဓါ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤသဗ္ဗေသုကို သတ္တေသု၌လည်း လိုက်စေ။

သဗ္ဗ ၂-မျိုး။ ။ “သဗ္ဗ ဘာယန္တိ မဇ္ဈနော-သတ္တဝါအားလုံးတို့သည် သေခြင်းမုကြောက်ကြ ကုန်၏”ဟုရာ၌ ကြောက်ခြင်းသဘောသည် ဒေါသတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒေါသကင်းပြီးသော အနာဂါမ်ရဟန္တာတို့ မကြောက်ကြသဖြင့် သဗ္ဗေအရတွင် အနာဂါမ် ရဟန္တာများ မပါဝင်ကြ၊ အာဇာနည် ဆင် မြင်း လူတို့လည်း သေခြင်းမှ မကြောက်ကြ-ဟုဆို၏။ ထိုသဗ္ဗကို “သာဝသေသ- အကြွင်းရှိသော အနက်ဟောသဗ္ဗ”ဟုလည်းကောင်း၊ “သဗ္ဗ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ” စသည်၌ကား သင်္ခါရ အားလုံးပင် အနိစ္စရည်းဖြစ်သောကြောင့် အနဝသေသ (အကြွင်းမရှိသော အနက်ဟော) သဗ္ဗဟု လည်းကောင်း ခွဲကြသည်။ ဤသဗ္ဗေသု၌ သဗ္ဗသည် “အနဝသေသ အနက်ဟော သဗ္ဗတည်း”ဟု သီစေလို၍ “အနဝသေသပရိယာဒါနံ”ဟု ငိုကာဖွင့်သည်။

ယထာရစိ။ ။ယာယာ+ရစိ ယထာရစိ (“ယေ ယေ ဝုဗ္ဗာ ယထာဝုဗ္ဗံ”ကဲ့သို့)ယထာ သဒ္ဓါ ဝိစ္ဆာအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဝိစ္ဆတ္တအဗျယိဘောတည်း။ ရစိသဒ္ဓါသည် ဤနေရာ၌ “တင့်တယ်ခြင်း အနက်၊ အရောင်အနက်တို့ကို မဟော၊ အလိုဆန္ဒကို ဟော၏”ဟု သီစေလို၍ ငိုကာ၌ “ရစိဝံစ ဣစ္ဆာ၊ ကတ္တံကာမတာ သာ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ယာယာ ပဝတ္တာ တပုဗ္ဗောဒါ”ကား ယထာ၏ ဝိစ္ဆာ အနက်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ခြင်းတည်း။ သီလိုသော ဆန္ဒက များသလောက် လိုက်၍သိသော များသော ပညာကို “ယထာရစိ ပဝတ္တိတ္ထ”ဟုဆိုသည်။ [ယခု ငိုကာစာအုပ်များ၌ အခြား ၂-ခုနည်းကိုလည်း တွေ့ရသေး၏။ ထိုနည်းများကို ငိုကာနိဿယ၏ အဓိပ္ပာယ်၌ စိစစ်ထားသည်။]

ရှေးနိဿယ။ ။ “ပဝတ္တမာနာစ ရစိဝသေန ဧကသ္မိ အနေကေသု”ဟူသော ငိုကာစကားနှင့် “ပုရိမဂါထာယ ပန သတ္တေသု ကရုဏာ ယထာရစိ ပဝတ္တိတ္တာတိ သပ္ပဒေသသတ္တဝိသယာ နိပ္ပဒေသသတ္တဝိသယာစ သဗ္ဗာ ဝုတ္တာ”ဟူသော နောက်စကားကိုထောက်၍ “သတ္တေသု- အကြွင်းရှိသော သတ္တဝါ၊ အကြွင်းမရှိသော သတ္တဝါတို့၌”ဟု ပေးလေသည်။ ထို ငိုကာ၏ အလိုကား မဟာကရုဏာ တော်သည် သတ္တဝါတစ်ယောက်ကို အာရုံပြုတော်မူလိုလျှင် ပြန်နိုင်၊ သတ္တဝါအများကို အာရုံပြုတော် မူလိုလျှင်လည်း ပြန်နိုင်သည်ကို “ယထာရစိ”အရ ဖွင့်ပြခြင်းသာဖြစ်၏။ ထိုအတိုင်း အနက်ပေးစေလိုရင်း မဟုတ်ပါ။

ပဝတ္တိတ္ထ။ ။ ငိုကာ၌ “ဥပ္ပန္နိတ္ထ”ဟုဖွင့်၏။ ပပုဗ္ဗ ဝတုဇာတ်၊ အဇ္ဇတနိ အာ-ဝိဘတ်ကို တွေ့ ပြုထားသည်။ “ပဝတ္တိတေ စ ပန ဘဂဝတာ ဓမ္မစက္ကေ”စသည်၌ အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း၊ လည်ခြင်းအနက်ကို ဟောရကား ဤနေရာ၌ ထိုအနက်ကို ယူမည်စိုး၍ “ဥပ္ပန္နိတ္ထ”ဟု ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ မခုငိုကာ၌ကား “ပဝတ္တနံနာမ ဥပ္ပတ္တိန္တိတိ ဝသေန ဒုပိဓံ၊ တေသု ဥပ္ပတ္တိ ဝသေတံ ဥပ္ပန္နိတ္တာတိ ဝတ္တံ”ဟုဆို၏။ ကျမ်းဆရာ၏အဘော်ကျမည် မထင်။ “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ”ဟူသော ပါဠိ၌ ဓဏတ္တယသို့ရောက် ခြင်းကို “ဥပ္ပန္နံ” ဟု ဤအဋ္ဌကထာ ဖွင့်လိမ့်မည်။ ဥပ္ပန္နံနှင့် ဥပ္ပန္နိတ္ထလည်း သဘောတူပင်။

ဒယာယ တာယာပေသမ္ပဝတ္တယိ။ ။ ဤဆိုအပ်ပြီးသော ပထမဂါထာဖြင့် ဘုရားဂုဏ်တော် အားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်သော ကရုဏာ ပညာတော်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်

(ယော၊ သမ္မုဒ္ဓေါ-အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်၊) သက္ကေသု-သတ္တဝါတို့၌၊ တာယ ဒယာယ-ပညာ၏ ဥပမာနဖြစ်သော ထိုမဟာကရုဏာတော်သည်၊ သမုဿာဟိတ မာနသော-ကောင်းစွာအားထုတ်စေအပ်သော စိတ်ရှိတော်မူသည်၊ ဝါ-ကောင်းစွာ တိုက်တွန်း အပ်သော စိတ်ရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ-၍လည်းကောင်း၊) (တစ်နည်း) တာယ ဒယာယ-သည်၊ သက္ကေသု-သတ္တဝါတို့၌၊ ဝါ-သတ္တဝါတို့ကြောင့်၊ သမုဿာဟိတမာန သော-သည်၊ ဝါ-သည်၊ (ဟုတွာ-၍လည်းကောင်း၊) ပါဠိဟိရဂုဿာနမိ-တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ပြုတော်မူခြင်း၏ အဆုံး၌၊ တိဒဿာလယေ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊ ဝသန္တော-နေတော်မူစဉ်။

ချီးမွမ်းတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါသာဝကတို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်ဖြင့် ချီးမွမ်းခြင်းငှာ ဒယာယ တာယ အစရှိသော ဂါထာစကားရပ်ကို မိန့်ဆိုအပ်သတည်း၊ ထိုဂါထာ၏ ဆိုလိုရင်းကား-“ပညာ၏ ဥပမာနအဖြစ်ဖြင့် ပြုအပ်ခဲ့သော ထိုမဟာကရုဏာတော်သည် နှိုးဆော် တိုက်တွန်းအပ်သည်ဖြစ်၍ အဘိဓမ္မကထာအစဉ်ကို ဟောတော်မူသည်”ဟုလို၊ [သမုဿာဟိတော ဟုတွာကို အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂ သမ္ပဝတ္တယံ၌ လှမ်းစပ်ပါ။]

ဒယာယ တာယ။ ။တာယ၌ တ သဒ္ဓါသည် ဝုတ္တာပေက္ခ (ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးအနက်ကို ငဲ့သော)တ သဒ္ဓါ၊ ဝုစ္စမာနာပေက္ခ(အိုအပ်လတ္တံ့အနက်ကိုငဲ့သော) တသဒ္ဓါဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ဤနေရာ၌ကား ဝုတ္တာပေက္ခတည်း၊ ထို့ကြောင့် ငိုကာ၌ “တာယာတိ အယံ တသဒ္ဓေါ ဝုတ္တဿ ပဋိနိဒ္ဒေသော ဟောတိ”ဟု ဖွင့်သည်။

အပဓာနကို ပြန်ညွှန်းနိုင်ပုံ။ ။တ သဒ္ဓါဖြင့် ပြန်၍ညွှန်းပြရာ၌ ရှေ့ဝါကျက ပဓာနကို ပြန်၍ညွှန်းပြရိုးဖြစ်၏။ ရှေ့ဝါကျ၌လည်း “မဟာကရုဏာနှင့် တူသော ပညာ”ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သော ကြောင့်ကရုဏာသည် ပညာ၏ဝိသေသန ဥပမာနမျှဖြစ်ရကား အပဓာနတည်း၊ ပညာသည်သာ ဥပမေယျဝိသေသျှ ဖြစ်သောကြောင့် ပဓာနတည်း၊ ထို့ကြောင့် “တသဒ္ဓါဖြင့် ရှေ့ဝါကျက ပဓာနဖြစ်သော ပညာကို ပြန်၍ညွှန်းထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော့”ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-ပညာသည် ရှေ့ဝါကျ၌ ပဓာနဖြစ်သည်ကား မှန်ပါပေ၏။ သို့သော် ထိုပညာသည် သမုဿာဟိတမာနသောအရ တိုက်တွန်းတတ်သော ကတ္တာမဟုတ်၊ ကရုဏာသည်သာ တိုက်တွန်းတတ် သော ကတ္တာဖြစ်၏။ ထိုသို့ ကရုဏာက “သမုဿာဟိတော”အရ တိုက်တွန်းတတ်သော ကတ္တာ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “တာယ ဒယာယ”ဟု ကရုဏာအနက်ဟော ဒယာသဒ္ဓါကို တိုက်ရိုက်ပြထားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုဒယာနှင့် တာယ၏အရတူ သမာနာဓိကရုဏ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း “သုတောဒမိတေသု သုတမေဝ ပလဝံ-တိုက်ရိုက်ကြားသိအပ်သောအရာ၊ မှန်းဆအပ်သောအရာတို့တွင် တိုက်ရိုက်ကြားသိအပ်သော အရာသည်သာ အားရှိ၏”ဟု ပရိဘာသာ ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တာယ၌ တသဒ္ဓါဖြင့် ရှေ့ဝါကျက ကရုဏာကိုသာ ပြန်၍ညွှန်းပြရပါသည်။

ဒယာယလည်း ပဋိနိဒ္ဒေသ။ ။ “တာယသဒ္ဓါက ရှေ့ဂါထာ၌လာသော ကရုဏာကို ပြန်၍ညွှန်း သော ပဋိနိဒ္ဒေသသဒ္ဓါဖြစ်လျှင် ဒယာယသဒ္ဓါသည် အပိုဖြစ်နေသည် မဟုတ်ပါလော” ဟု ဇောဒနာဖွယ် ရှိ၏။ အဖြေကား-ဒယာယသည် တာယနှင့် တုလျာဓိကရုဏ ဖြစ်သော ကြောင့် တာယသဒ္ဓါ၏ ပဋိနိဒ္ဒေသသဒ္ဓါအဖြစ်ဖြင့် သုံးခြံရသောသဒ္ဓါဖြစ်သည်။ ။ [တဿ စ ယထာ ဝိသေသနံ ဟောတိ တာယာတိ ဣဒံ စစနံ၊ တထာ တဿ ပဋိနိဒ္ဒေသဘာဝေါ ယောဇေတဗျော- ဝိကာ။]

ဒယာ၏ အနက် ၂-မျိုး။ ။ “ဒယဓာတ်သည် ဒါနအနက်၊ ဂတိအနက်၊ ရက္ခဏအနက်ကိုဟော၏” ဟု ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ဆို၏။ ထိုတွင် ရက္ခဏအနက်ကိုယူ၍ “ဒယတိ- သတ္တဝါတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်၏။ ဣတိ ဒယာ” ဟု စစနတ္ထပြု၍ ဒယာ သဒ္ဓါသည် သတ္တဝါတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်သော မေတ္တာကို လည်းကောင်း၊ ကရုဏာကိုလည်းကောင်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ “ဒယာပန္နောတိ-မေတ္တစိတ္တံ အာပန္နော” ဟု လည်းကောင်း၊ “အဒယာပန္နောတိ-နိက္ကရုဏတံ အာပန္နော” ဟုလည်းကောင်း အရာဌာနကိုလိုက် ၍ ရသင့်ရာအနက်ကို ဖွင့်ကြသည်။ ဤ၌လည်း တိုက်တွန်းတတ်သော တရားမှာ ကရုဏာ သာဖြစ်သောကြောင့် “ဒယာယ” အရ ကရုဏာကိုသာ ယူရပေသည်။ ထို့ကြောင့် “ဧကံ သမယံ၊ တေန သမယေန” ပုဒ်တို့ကိုဖွင့်ပြရာ သီလကွန်ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာတို့၌ “အစ္စန္ဒမေဝ ဟိ တံ သမယံ (ထိုတရားဟောတော်မူရာအခါ၌) ဘဂဝါ ကရုဏာဝိဟာရေန ဝိဟာသိ” ဟု မိန့်ကြ သည်။

သတ္တေသု။ ။ ဤပုဒ်ကို တာယ ဒယာယ၌ စပ်ရသောနည်း၊ သမုဿာဟိတ၌ စပ်ရသောနည်းဟု ငိုကာ၌ ၂-နည်းဖွင့်၏။ ဒယာယ၌စပ်လျှင် “ဒယာ၏အာရုံဖြစ်သော သတ္တဝါများ” ဟု မှတ်ပါ။ သမုဿာဟိတ၌ စပ်လျှင်ကား “သမုဿာဟနကြိယာ၏ ဝိသယာဓရ၊ တစ်နည်း-သမုဿာဟန ကြိယာ၏ အကြောင်းနိမိတ်” ဟု မှတ်ပါ။ ထိုတွင် ဒယာယ၌စပ်သောအခါ “သတ္တေသု-အကြွင်းမရှိ သော သတ္တဝါတို့၌၊ တာယ ဒယာယ-သည်” ဟု သတ္တေသုကို တာယ ဒယာယ၏အလျင်ပေးရသည်။ သမုဿာဟိတဝယ် စပ်ရာ၌ကား “တာယ ဒယာယ” နောက်မှပေးရသည်။ နိဿ၌ ဤအတိုင်းပင် ၂-နည်းပေးထားသည်။

သတ္တေသုအတွက် မေးဖွယ်။ ။ ပထမနည်းအရ သတ္တေသုသည် ကရုဏာ၏ အာရုံဖြစ်လျှင် ရှေ့ဂါထာ၌လည်း “ကရုဏာပိယ သတ္တေသု” ဟု အာရုံကိုပြသော သတ္တေသုသဒ္ဓါရှိပြီးဖြစ်သော ကြောင့် ဤဂါထာ၌ “သတ္တေသု” ဟု ထပ်၍ဆိုခြင်းသည် ပုနရတ္ထိဒေါသ ရောက်စရာ မရှိပါလော- ဟု ဇောဒနာဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ရှေ့ဂါထာ၌ “သတ္တေသု ကရုဏာယထာရစံ ပဝတ္တိတ္ထ” ဟု ယထာရစံသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုခဲ့၏။ ထိုယထာရစံ၏ အဓိပ္ပာယ်ကား သတ္တဝါတစ်ယောက်အပေါ်၌ ဖြစ်စေလိုလျှင် ကရုဏာသည် တစ်ယောက်အပေါ်၌ဖြစ်နိုင်၏။ ထိုကရုဏာကို သပ္ပဒေသ သတ္တဝိသယကရုဏာဟု ခေါ်၏။ အများအပေါ်၌ဖြစ်စေလိုလျှင်လည်း ထိုကရုဏာသည် အားလုံးအပေါ်၌ ဖြစ်နိုင်၏။ ထိုကရုဏာကို နိပ္ပဒေသသတ္တဝိသယ ကရုဏာဟုခေါ်သည်။ ဤဂါထာ၌လာသော ကရုဏာကား နိပ္ပဒေသသတ္တ(သတ္တဝါအားလုံးကို) အာရုံပြု၏။ ဤသို့ ရှေ့ဂါထာလာ သတ္တေသုအရ၌ သပ္ပဒေသသတ္တ၊ နိပ္ပဒေသသတ္တဟု အဓိပ္ပာယ် ၂-မျိုးရခြင်း၊ ဤဂါထာလာ သတ္တေသုအရ၌ နိပ္ပဒေသသတ္တ တစ်မျိုးကိုသာ ရခြင်းကြောင့် နောက် သတ္တေသုကို ဆိုသည့်အတွက် ပုနရတ္ထိဒေါသ မရောက်ပါ-ဟုလို။

သပ္ပဒေသ။ ။ပဒိသံတေတိ ပဒေသော (မည်သည့်သတ္တဝါများ ကျန်သေး၏ဟု ညွှန်ပြအပ်သော အစိတ်အပိုင်း) သဟ+ပဒေသေန ယေ ဝတ္တန္တိတိ သပ္ပဒေသာ-ညွှန်ပြ အပ်သောအစိတ်အပိုင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကြသော သတ္တဝါတို့၊ ဤသို့ သဒ္ဒါနက်သာဖြစ်သင့်၏။ “သပ္ပဒေသ-အကြွင်းရှိသောသတ္တဝါ”ဟု ပေးအပ်သောအနက်မှာ အဓိပ္ပာယ်နက်သာ၊ “နိပ္ပဒေသာ-ညွှန်ပြအပ်သောအစိတ်အပိုင်းမရှိကြသော သတ္တဝါတို့၊ ဝါ-အကြွင်းမရှိသော သတ္တဝါတို့”ဟု အနက်ပေးရာ၌လည်း နည်းတူ။

သတ္တေသု၏ နောက်နည်း။ ။သတ္တေသုကို သမုဿာဟိတဝယ် စပ်ရသော နောက်နည်း၌ကား “မြတ်စွာဘုရား၏ကရုဏာတော်သည် ဒေဝတို့အပေါ်၌သာမက၊ သတ္တဝါအားလုံးအပေါ်၌ တိုက်တွန်းအပ်သည်ဖြစ်၍ အဘိဓမ္မကထာအစဉ်ကို ဟောတော်မူသည်”ဟု သတ္တေသုကို သမုဿာဟန ကြိယာ၏ ဝိသယာစာရအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ “ထိုသတ္တဝါအားလုံးကြောင့် (သတ္တဝါအားလုံး၏ စီးပွားအလို့ငှာ) အဘိဓမ္မကထာစဉ်ကိုဟောတော်မူသည်”ဟု သတ္တေသုကို နိမိတ်အနက်အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဋီကာဖွင့်သည်။ [နိမိတ်အနက်ပေးရာ၌ “စမ္ပနိ ဒိပိနံ ဟန္တိ+သုဓ်ကို အရေကြောင့် သတ်၏” ဟုဆိုလျှင် အရေသည် သတ်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သောအကျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့၊ သတ္တေသု၌လည်း “သတ္တဝါတို့ကြောင့်”ဟု နိမိတ်အနက်ဆိုလျှင် “သတ္တဝါတို့အကျိုးငှာ” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သဗ္ဗေသံ အတ္တာယ”ဟု တဒတ္တသမ္ပဒါန်ဖြင့် စကားသုံးသည်။]

သမုဿာဟိတမာနသော။ ။[သံ+ဥ+သာဟိတ၊]သာဟိတ၌ သဟဓာတ်၊ ကာရိတ်(ဏပစ္စည်း ကြေ၊ တပစ္စည်း။ “ဥဿာဟ-အားထုတ်ခြင်း၊ ဥဿာဟိတ-အားထုတ်စေအပ်” ဤသို့ သဒ္ဒတ္ထမဟိတံပါ။ “အားထုတ်စေ”ဟူသည်လည်း အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို ဟောဖြစ်အောင် တိုက်တွန်းခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဥယျောဇိတ”ဟု ဋီကာ၌ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ [ဥဿာဟိယံတေတိ ဥဿာဟိတ်၊ မနောစေ+မာနသံ၊ သုတ္တ၌ ဏပစ္စည်းသက်၊ သ-လာ၊ သမ္မာ+ဥဿာဟိတ် သမုဿာဟိတ်၊ သမုဿာဟိတ်+မာနသံ ယဿာတိ သမုဿာဟိတမာနသော။]

ပါဠိဟိရာပေဝသန္တော။ ။“ဒယာယ၊ပေ၊မ္မာနသော”တိုင်အောင်သာ စကားဖြင့် အတ္တန္တရနိဒါန်းကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ ဗာဟိရနိဒါန်းကိုပြလိုသောကြောင့် “ပါဠိဟိရာဝသာနမ္ပိ” စသော စကားရပ်ကို မိန့်တော်မူသည်။ ကရုဏာကို ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏ အတွင်း၌ဖြစ်သော ကြောင့် “အတ္တန္တရနိဒါန်း”ဟုခေါ်၏။ အတ္တန္တရ-ခန္ဓာကိုယ်၏ အတွင်းဖြစ်သော+နိဒါန- အဘိဓမ္မာဒေသနာ ၏ အကြောင်း၊ ထိုအတ္တန္တရနိဒါန်း ကို “ဒယာယ၊ပေ၊ သမုဿာဟိတမာနသော” ပါ၌ဖြင့်ပြခဲ့၏။ ကာလံ၊ ဒေသ၊ ပရိသတ်ကို “ဗာဟိရနိဒါန်း” ဟုခေါ်၏။ [ဗာဟိရ-ခန္ဓာကိုယ်၏ ပြင်ပဖြစ် သော+နိဒါန၊]ဟောရာကာလ၊ ဟောရာအရပ်၊ တရားနာမည့် ပရိသတ်မရှိလျှင် ထိုဒေသနာမဖြစ်နိုင်။ ထိုကာလစသည်တို့ရှိမှသာ ထိုဒေသနာဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ကာလစသည်ကို “ဗာဟိရနိဒါန်း”ဟု ခေါ်သည်။

ကာလနိဒါန်း။ ။ထို ဗာဟိရနိဒါန်းတို့တွင် “ဟောရာကာလ” ဟူသော ကာလနိဒါန်းကို ပြလိုသောကြောင့် “ပါဠိဟိရာဝသာနမ္ပိ ဝသန္တော”ကို မိန့်သည်။ မှန်၏- “တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ပြခြင်း ကိစ္စ၏အဆုံး၌ တာဝတိံသာဝယ်နေတော်မူစဉ် အဘိဓမ္မကထာအစဉ်ကို ဟောတော်မူပြီ”ဟု

ဆိုသဖြင့် တန်ခိုးပြပြီးအဆုံး၌ နေတော်မူခြင်းဖြင့် အဘိဓမ္မာတရားတော်၏ ဟောရာကာလကို (အခြားကာလတို့နှင့် မရောအောင်)ပိုင်းခြားထား၏။ ထိုသို့ပိုင်းခြားသောကြောင့် “တန်ခိုးပြပြီး၏အဆုံး တာဝတိံသာ၌ နေတော်မူစဉ်” ဟူသော စကားဖြင့် ဟောရာကာလကိုပြု၏ဟုဆိုရသည်။ ဥပမာ- “အက္ခောန္တိမန္တိဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ၂ပေ၊ ကထေသီ” ဟုရ၍ ဝိဟရန္တောဖြင့် “နေတော်မူစဉ်၊ နေတော်မူတုန်း၊ နေတော်မူရာအခါ”ဟူသော ကာလကို ပြသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့်ပင် “ဝသန္တော- နေတော်မူပြီးထသော”ဟု ရှေးနိဿယပေးသလို မပေးဘဲ “နေတော်မူစဉ်”ဟု ပေးသည်။ [ယသို့ ကာလောဘဂဝတာ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂေါ ပဝတ္တိတော၊ တံ-ထိုကာလကို၊ ဒဿေတံ ပါဠိဟိရာဝသာနမိ ဝသန္တောတိ ဝုတ္တံ-ငိုကာ။]

ပါဠိဟိရာဝသာနမိ။ ။ပတိပုဗ္ဗ၊ ဟိ(ဂတိမိ)ဓာတ်ကို ဟိရဏ်ပြု၊ ပ၏ အကိုဝုဒ္ဓိပြု၍ “ပါဠိဟိရံ”ဟု ကစ္ဆည်းရှိ၏။ ပတိပက္ခေ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာ ဆန့်ကျင်ဘက် တိတ္ထိတို့ကို၊ မဒ္ဓိတ္တာ-နိမ်နင်း၍၊ ဟိနောတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိပါဠိဟိရံ၊ ဤ “ပါဠိဟိရံ”ပုဒ်နှင့် ပါဠိဟာရိယံပုဒ်သည် အနက်အရတူ၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိဟာရိယံပုဒ်ကို ရှေးဦးစွာဖွင့်ပြီးမှ “ပါဠိဟာရိယမေ ဣမ ပါဠိဟိရန္တိ ဝုတ္တံ”ဟု ငိုကာမိန့်သည်။ [ထို ပါဠိဟာရိယပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ငိုကာနှင့် ငိုကာနိဿယ၌ရပါ။]

ပါဠိဟာရိယ ၃ မျိုး။ ။သီလက္ခန္ဓိ ကေဝလသုစာ၌ ပါဠိဟာရိယ ၃ မျိုးကို ဟောတော်မူ၏။ ဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယ၊ အာဒေသနာပါဠိဟာရိယ၊ အနုသာသနိပါဠိဟာရိယတည်း။ ထိုတွင် ဣဒ္ဓိဝိဝေ အဘိညာ၌လာသော ရေမီးအစုံထွက်အောင် ဝိဋ္ဌာန်ခြင်း စသော တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို ဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယ ဟု ခေါ်၏။ သူတစ်ပါးစိတ်ကို ပရစိတ္တဝိဇာနန(စေတောပရိယ)အဘိညာ၌ဖြင့်သိ၍ “သင့်မှာ ယခု မည်သည့်စိတ်ဖြစ်နေ၏”ဟု ညွှန်ပြခြင်းကို အာဒေသနာပါဠိဟာရိယဟု ခေါ်၏။ “ဤသို့ မကြံနှင့်၊ ဤသို့ ကြံလော၊ ဤသို့ မပြောနှင့်၊ဤသို့ မပြောနှင့်၊ ဤသို့ပြောလော၊ ဤသို့ပြုလော” ဟု သွန်သင်ခြင်း (တရားဟောပြော၍ဆုံးမခြင်း)ကို အနုသာသနိပါဠိဟာရိယ ဟု ခေါ်၏။

ဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယ ယူ။ ။ထို ၃ မျိုးတွင် ပါဠိဟိရာဝသာနမိ၌ ပါဠိဟိရ အရ ဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယကို ယူပါ။ ထို ဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယသည်လည်း ဗောဓိပင်အောက်၌ ပြုအပ်သော ယမကပါဠိဟာရိယ၊ ကပိလဝတီပြည်သို့ ပထမအကြိမ် ရောက်တော်မူသောအခါ ဆွေတော် မျိုးတော်အလယ်၌ ပြုအပ်သော ယမကပါဠိဟာရိယ၊ သာဝတ္ထိမြို့-ကဏ္ဍပုယျာဉ်စောင့်စိုက်အပ်သော သရက်ပင် (ကဏ္ဍမ္မ)အနီး၌ပြုအပ် သော ယမကပါဠိဟာရိယ၊ စသည်ဖြင့် အများအပြားရှိ၏။ ထိုတွင် “အဝသာနေ ဝသန္တော တိဒသာလယေ”ကို ထောက်၍ ကဏ္ဍမ္မမူလ၌ ပြုအပ်သော ပါဠိဟာရိယကိုသာ ယူရသည်။ ဘာကြောင့်နည်း။ ထိုကဏ္ဍမ္မမူလ၌ပြုအပ်သော ပါဠိဟာရိယ၏ အဆုံးဝယ် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသောကြောင့်တည်း။

တိဒသာလယေ။ ။ဤ “တိဒသာလယေပါဠိဖြင့် အဘိဓမ္မာတရား ဟောတော်မူရာ ဒေသကိုပြု၏။ ဆက်ဦးအံ့-နတ်အနက်ဟော ပရိယာယ်ပုဒ်တို့ကိုပြရာ၌ “တိဒသာတွမရာ ဒေဝေါ”စသည်ဖြင့်ပြု၏။ ထို့ကြောင့် တိဒသာ သဒ္ဓါသည် (တာဝတိံသာနတ်သာမက) နတ်အားလုံးကို ဟော၏။ တိအဓိကာစ+ တိအာဝတ္ထာစ+ဒသ ယေသံတိတိဒသာ”ဟု ပြု။ ယေသံ-အကြင်နတ် တို့၏၊ တိအဓိကာစ- ၃ ယောက်အလွန်ရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တိအာဝတ္ထာစ-၃-ပြန်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (၃-ခုတို့ဖြင့် မြှောက်အပ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော) ဒသ-

ပါရိစ္ဆတ္တကမူလမှီ-ပင်လယ်ကသစ်ပင်၏ အနီးအောက်၌၊ ပဏ္ဍုကမ္မလ နာမကေ-ပဏ္ဍုကမ္မလာ အမည်ရှိသော၊ သိသာသနေ-ကျောက်နေရာ၌၊ (သမ္ဘဝေ- ဖြစ်သင့်ခြင်းသည်၊ သတိ-ရှိလသော်၊) ယုဂန္ဓရေ-ယုဂန္ဓိရံတောင်ပေါ်၌၊ အာဒိစ္စော- နေမင်းသည်၊ သောဘေယျ ဣဝ-တင့်တယ်ရာသကဲ့သို့၊ ဧဝ-ဤအတူ၊ သန္နိသိန္ဓော- တင့်တယ်စွာ ထိုင်နေတော်မူသည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ (သမ္မဝတ္ထယိ၌စပ်။)

တစ်ဆယ်တို့သည်၊ သန္တိ ဣတိ တိဒသာ၊ [“တိအဓိက တိအာဝတ္ထဒသာ”ဟု ဖြစ်သင့်လျက် တိအဓိက အာဝတ္ထပုဒ်တို့ကိုချေ၊] “၃-ကျိပ် ၃-ယောက်သောနတ်တို့”ဟုလို၊ “၃-ကျိပ် ၃-ယောက်”ကား အက္ခနတ်မျိုး (၁၂), ရုဒ္ဓနတ်မျိုး (၁၁), ဝဿနတ်မျိုး (၈), ဝိဿ (ဝိဿ)နတ်မျိုး(၂)တည်း၊ ဤကား နတ်အားလုံးနှင့်ဆိုင်အောင်ပြသော ထောမနိဓိ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ ဤဝိဂ္ဂဟသည်သာ နတ်အားလုံးကို “တိဒသာ”ဟုပြသော အဘိဓာန်(၁၁)ဂါထာ နှင့် ညီသည်၊ အလ္လိယတိ ဧတ္ထတိ အာလယော-ငြိကပ်တွယ်တာ တည်နေရာအရပ်၊ တိဒသာန-၃-ကျိပ် ၃-ပါး နတ်အမျိုးအစားတို့၏+အာလယော-ငြိကပ်တွယ်တာ တည်နေရာတည်း၊ တိဒသာလယော- ရာ၊ ဤစကားအရ နတ်ပြည် ၆-ထပ်လုံးကို “တိဒသာလယ”ဟု ခေါ်သည်၊ [“ဒေဝလောကော ဒိဝေါ သဂ္ဂေါ၊ တိဒိဝေါ တိဒသာလယော” (၁၀)အဘိဓာန်၊] သို့သော် မြတ်စွာ ဘုရားတို့၏ အဘိဓမ္မာတရားဟောတော်မူရာ ဒေသသည် တာဝတိံသာနတ်ပြည်သာဖြစ်၍ ဤနေရာ၌ တာဝတိံသာကိုသာ ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့် “တိဒသာလယ”ဟု ယူပါ။

မြန်မာသုံး။ ။ “တယော+ဒသ တိဒသ (၃ ကျိပ်တို့)၊ တိဟိ+အဓိကာ+တိဒသတိတိဒသ”ဟု ဆိုလိုလျက် တိတစ်လုံးကြောဟု မစုဋ်ကာဖွင့်၏၊ ထို ၃-ကျိပ် ၃-ယောက်တို့ကား “မယလုလင် ဘဝတုန်းက ကောင်းမှုပြုဘက်ဖြစ်ကြသော သိကြားနှင့်နတ်မင်းကြီးများ”ဟု ယူကြသည်၊ ထိုသို့ယူ၍တို့နတ်တို့၏တည်နေရာဖြစ်သော တာဝတိံသာကိုသာ “တိဒသာလယ”ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုအဆိုသည် ပြခဲ့သော အဘိဓာန်နှင့် မညီ။ [အခြားတစ်နည်းကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသိ၌ ရှုပါ။]

ပါရိစ္ဆတ္တကမူလမှီ။ ။ဤပါဠိဖြင့် ဒေသဝိသေသကိုပြ၏၊ “သာဝတ္ထိယံ ဧတဝနေ” ကဲ့သို့ တိဒသာလယေသည် သာမညဒေသ၊ ပါရိစ္ဆတ္တမူလမှီကား ဝိသေသဒေသတည်း၊ ထောမနိဓိ အဘိဓာန်၌ “ပါရိစ္ဆတ္တက”ဟုမရှိ၊ “ပါရိဇာတ (ပါရိဇာတက)”ဟုသာရှိ၏၊ ပါရံ ယသာတိ ပါရိ-ဟိုဘက်ကမ်းရှိ သမုဒ္ဒရာ၊ ပါရိနိ-သမုဒ္ဒရာ၌(ပင်လယ်၌)+ဓာတော-ဖြစ်သော ကသစ်ပင်တည်း၊ ပါရိဇာတော-သမုဒ္ဒရာ ပင်လယ်၌ဖြစ်သော ကသစ်ပင်၊ သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်းသက်လျှင်၊ “ပါရိဇာတကော”ဟုဖြစ်၏၊ ထိုသစ်ပင်နှင့်တူသောကြောင့် တာဝတိံသာ၌ရှိသော သစ်ပင်ကိုလည်း “ပင်လယ်ကသစ်ပင်”ဟုပင် ခေါ်ကြဟန် တူသည်။

ပါရိစ္ဆတ္တကပုဒ်ကိုကား-“ဆတ္တံ ဝိယာတိ ဆတ္တကော၊ ပရိ(သမန္တတော)+ဆတ္တကော+ ပရိစ္ဆတ္တကော=ထက်ဝန်းကျင် ထီးနှင့်တူသောသစ်ပင်၊ ပရိစ္ဆတ္တကော+ပါရိစ္ဆတ္တကော”ဟု သုတ္တကဒ္ဓိတ်ဆင့်၍ ကပစ္စည်းသက်၊ ပါရိစ္ဆတ္တကဿ+မူလံ ပါရိစ္ဆတ္တကမူလံ၊ “မူလ”သဒ္ဒါသည် သဓိပ (သန္တိက) အနက် ဟောတည်း။

ပဏ္ဍုပေးသနေ။ ။ဤပါဠိဖြင့်လည်း ဒေသဝိသေသကိုပင် ထပ်၍ပြသည်။ ပင်လယ်ကသစ်ပင်၏ အနီးအောက်ဝယ် ပဏ္ဍုကမ္မလာကျောက်နေရာ(ကျောက်ဖျာ)ပေါ်၌ ထိုင်တော်မူသည်-ဟုလို၊ ပဏ္ဍုစ- ဖျော့တော့ဝင်းဝါသည်လည်းဟုတ်၏။ သော+ကမ္မဇလာစ- ကမ္မလာလည်းဟုတ်၏။ ဣတိ ပဏ္ဍုကမ္မလော၊ ပဏ္ဍုကမ္မလသဒိသာ+သိလာ ပဏ္ဍုကမ္မလသိလာ၊ သာယေဝ+အာသနံ ပဏ္ဍုကမ္မလသိလာသနံ၊ “သိလာသန-ကျောက်နေရာ”ဆိုသော်လည်း မာကျောသည်မဟုတ်၊ နူးညံ့ပျော့ပျောင်း၏။ ပျော့ပျောင်းပုံကို ဓမ္မပဒ အပ္ပမာဒဝဂ် မဃဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၌ရှိပါ။ ထို၌ “ဇယသုမနရတ္ထ ကမ္မလဝဏ္ဏာ-လယ်ခေါင်ရန်းပွင့် အသွေး နီတွေးသော ကမ္မလာ အဆင်းရှိသော၊ ပဏ္ဍုကမ္မလသိလာ နိဗ္ဗတ္တိ”ဟု ရှိ၏။

သင်္ခါသိန္ဓော ။ပေ၊ ယုဂန္ဓရေ။ ။သံ+နိသိန္ဓော၌ သံကို “သောဘမာနော”ဟုဖွင့်၏။ တင့်တယ်စွာ နေပုံကို “အာဒိစ္စောဝ ယုဂန္ဓရေ”ဟု ဥပမာပြသည်။ ဤဥပမာသည် တကယ်ဖြစ်နိုင်သော ဥပမာမဟုတ်၊ နေမင်းသည် ယုဂန္ဓိရံတောင်ပေါ်၌မနေ၊ သို့သော် “တကယ်ဖြစ်နိုင်လျှင် တင့်တယ်စရာရှိသကဲ့သို့”ဟု မဖြစ်နိုင်သောအရာကို ဥပမာပြသော ပရိကပ္ပေါပမာတည်း။ အလင်္ကာကျမ်း(၁၉၈)ဂါထာကို ကြည့်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သတိ သမ္ဘဝေ(အကယ်၍ဖြစ်နိုင်လျှင်) ယုဂန္ဓရေ သောဘောယျ”ဟု “သတိသမ္ဘဝေ” ပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ သောဘောယျဟူသော ပရိကပ္ပကြိယာကိုလည်းကောင်း ထည့်၍ဖွင့်သည်။

အမှာ။ ။မခုဋိကာ၌ကား-ဤနည်းကို ဒုတိယဖွင့်၍ “သမ္ဘဝေတိ-အတ္တ မဟိကာ ဝုမရဇောရာဟူတိ ဝိဂတဘာဝေ သမ္ဘဝေ”ဟု ပြထမဖွင့်၏။ “သမ္ဘဝေ-ဆီးနှင်းမြူတိမ်၊ သူရိန်အမိုး၊ ညစ်မိုးငါးအင်၊ ကင်းစင်ပျောက်လွင့်၊ ဖြစ်သင့်သည်ရှိသော်”ဟု အနက်ပေး။ သို့သော် ထိုနည်းမှာ အာဘော်ကျမည်မထင်၊ ရှေးနိဿယလည်း ဤအဖွင့်ကိုယူသည့်အပြင် သမ္ဘဝသဒ္ဒါ၏ အကြောင်းဟော ပရိယာယ်တွင် ပါဝင်သောကြောင့် “သမ္ဘဝေ-ဆီးနှင်းမြူတိမ်၊ သူရိန်မီးခိုး၊ ညစ်မိုးငါးဆင့်၊ လွင့်ပျောက်ခြင်းဟူသော တင့်တယ်ခြင်း၏အကြောင်းသည်”ဟု ပေးထားလေသည်။

ဇေးဖွယ်။ ။ “အခြားတောင်ပေါ်၌ နေမင်း၏ တင့်တယ်စရာရှိပုံကိုမပြဘဲ အဘယ်ကြောင့် ယုဂန္ဓိရံတောင်ပေါ်၌ တင့်တယ်စရာရှိပုံကို ပြသနည်း”ဟု ဇေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-နေသည် ယုဂန္ဓိရံတောင်၏ အစောက်နှင့်ညီမျှသော ကောင်းကင်ခရီးဝယ် လှည့်လည်၏။ ထို့ကြောင့် ယုဂန္ဓိရံ တောင်ပေါ်၌ နေ၏ တင့်တယ်စရာရှိပုံကိုသာ ဥပမာပြရသည်။ [ယုဂ-နေ လ အစုံကို+ဓာရေတိ- ဆောင်ထားသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ဣတိ ယုဂန္ဓရော၊ ယုဂန္ဓရ-စသော တောင်စဉ် ၇-ထပ်၏ အကြား၌ သီဒါသမုဒ္ဒရာ ၇-စင်းရှိ၏။ သီဒတိ ဧတ္တာတိ သီဒါ-ဥဒေါင်းမွှေးကလေးမျှ ကျလျှင်ပင် နစ်မြုပ်ရာဖြစ်သောကြောင့်သီဒါမည်၏။ သီဒါယ+ဥပလက္ခိတော ပဗ္ဗတော သီဒါပဗ္ဗတော၊ ဒဂတိ တပြု၍ “သီတပဗ္ဗတ” ဟုလည်း ရှိသည်။

သဗ္ဗသော-အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာတို့မှ၊ ဒသဟိ စက္ကဝါဠသဟသေဟိ-
တစ်သောဇီးသောစကြဝဠာတို့မှ၊ အာဂမ္မ-လာ၍၊ သန္နိသိန္ဓေန-အညီအမျှထိုင်နေသော၊
ဝါ-ကောင်းစွာနေထိုင်သော၊ ဒေဝါနံ-ဥပပတ္တိနတ်၊ ဗြဟ္မာတို့၏၊ ဂဏေန-အပေါင်း
သည်၊ ပရိဝါရိတော-မြဲရံအပ်တော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍လည်းကောင်း။)

မာတရံ-နတ်မယ်တော်ကို၊ ပမုခံ-အဦးပဓာနကို၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ တဿာ
ပညာယ-မဟာကရုဏာတော်ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်အပ်ခဲ့သော ထိုသဗ္ဗညုတဉာဏ်
ပညာတော်၏၊ တေဇသာ- အစွမ်းသုံးသော် တန်ခိုးတော်ဖြင့်၊ အဘိဓမ္မကထာ မဂ္ဂ-
ခန္ဓာစသောတရားတို့ကို သိခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော အဘိဓမ္မာဒေသနာ
တော်ကို၊ ဝါ-သစ္စပဒိုဝေစ၏ အကြောင်းဖြစ်သော အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကို၊
(တစ်နည်း)အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂ-အဘိဓမ္မာကို ဟောရာဟောကြောင်းဖြစ်သော ဒေသနာ
အစဉ်ကို၊ ဒေဝါနံ-ဥပပတ္တိ နတ်ဗြဟ္မာတို့ အား၊ သမ္မဝတ္တယိ-ကောင်းစွာ အပြားအား
ဖြင့် ဖြစ်တော်မူပြီ၊ ဝါ-ဟောတော်မူပြီ။

သဗ္ဗသော။ ။ဤပုဒ်၏ စပ်ပုဒ်ကို ဋီကာ၌ ၃-မျိုးပြထား၏၊ ဤ၌ ပထမတစ်မျိုးကိုသာ
အနက်ပေးထားသည်၊ [၃-မျိုးဖွင့်ပုံနှင့် အနက်ပေးပုံကို ဋီကာနိဿယအဓိပ္ပာယ်မှာ ကြည့်ပါ။]

သန္နိသိန္ဓေန။ ။သံကို သမဟုလည်းကောင်း၊ သမ္မာဟုလည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်၏၊
ထိုအဖွင့်၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။

မာတရံ၊ပေ၊ကတ္တာ။ ။ဤကတ္တာကို သန္နိသိန္ဓေန၌ စပ်သောနည်း၊ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂ
ဒေဝါနံ သမ္မဝတ္တယိ၌ စပ်သောနည်းဟု ဋီကာ၌ ၂-နည်းဖွင့်ပြ၏၊ ပထမနည်းအလို "မယ်တော်ကို
အမှူး ပြု၍ ထိုင်နေသောနတ်ဗြဟ္မာအပေါင်း"ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်၍ ကတ္တာ၏ ကတ္တားကိုလည်း
"ဒေဝါနံ ဂဏေန"ဟုမှတ်ပါ၊ ဒုတိယနည်းအလို "မယ်တော်ကို ပဓာနပြု၍ အဘိဓမ္မဒေသနာကို
ဖြစ်စေတော် မူသည်" ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူ၍ ကတ္တာ၏ ကတ္တားကို "သမ္မုဒ္ဒေါ"ဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။"မာတရံ ပမုခံ ကတ္တာ"ဟု ဆိုသောကြောင့် "မယ်တော် မာယာသည်
ဘုရား အလောင်းတော်ကို ဖွားမြင်ပြီးနောက် ၇-ရက်မြောက်သောအခါ စုတော၍ တုသိတာ
နတ်ပြည်၌ မိန်းမ အဖြစ်ဖြင့်သာ ဖြစ်၏" ဟု ယူသောဝါဒလည်းရှိ၏၊ "မိန်းမမဟုတ်၊
သန္တုညသိတနတ်သားအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်၏"ဟု ယူသောဝါဒလည်းရှိ၏၊ ထိုတွင် "ယောကျ်ားအဖြစ်ဖြင့်
ဖြစ်၏"ဟုသော ဝါဒသည် ထေရအဋ္ဌကထာဝါဒတည်း၊ ထိုဝါဒအတိုင်း "မာတရံ"ဟုဆိုသည်မှာ
ရှေးလူ့ဘဝက မယ်တော်အဖြစ်ကို ရည်ရွယ်သည်၊ အမှန်ကား နတ်သားအဖြစ်ဖြင့်သာ ဖြစ်ပါသည်-
ဟု ဆိုလိုသည်၊ သို့သော် ထိုထေရ အဋ္ဌကထာသည် ရှေးသံဂါယနာတင် အဋ္ဌကထာမဟုတ်၊
အခြားအဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ ထိုစကားမျိုးမရှိ၊ ယောကျ်ားဖြစ်ဖို့ရန် ဆုတောင်းလည်း မလာ၊
ဓမ္မတာ၃၀-တွင် "ဗုဒ္ဓမယ်တော်၏နတ်ပြည်၌ နတ်ယောကျ်ားဖြစ်ခြင်း"ဟုသော ဓမ္မတာမပါ၊
ဤသို့အကြောင်းပြု၍ နောက်ပညာရှိတို့က ထေရအဋ္ဌကထာကို စဉ်းစားလိုက်၏-ဟု ဆိုကြသတတ်။

[ထေရဋ္ဌကထာ ပန န သင်္ဂဟာရဋ္ဌာပေ၊တသ္မာ ဝိမသိတဗ္ဗန္တိပိ ဝိဒု ဝဒန္တိ-မဓုဒိကာ။] ဤဒိကာစကားကိုလည်း ဂဏှိ၌ ပယ်ထား၏။

တဿာ ပညာယ တေဇသာ။ ။ကာလ၊ ဒေသ၊ ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကဖြစ်သော ပရိသတ်၊ ဤ ၃-ရပ်သော ဗာဟိရနိဒါန်းကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ ဒေသနာသမုဋ္ဌာန်ကို ပြလိုသောကြောင့် “တဿာ ပညာယ တေဇသာ”ဟု မိန့်သည်။ [ဒေသနာယ-အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်၏ +သမုဋ္ဌာန်-ဖြစ်ကြောင်းတည်း။] တဿာ ပညာယ၌ တသဒ္ဓါဖြင့် ပထမဂါထာ၌ ပြအပ်ခဲ့သောပညာကို ပြန်၍ညွှန်းသည်။ ထိုပညာဟူသည်လည်း ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ သာဝကနှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ မရှိနိုင်သော (မဆက်ဆံသော)-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာတော်တည်း။ မှန်၏-ရှေး၌ ပညာအမျိုးမျိုးကို ပြခဲ့သော်လည်း အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကို ဖြစ်စေတတ်သောပညာမှာ အသာဓာရဏဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ် ပညာတော်သာ ဖြစ်သင့်သည်။

အစွမ်း ၃-ပါး။ ။တေဇသာ၌ “တေဇ”ကို ငိုကာ၌ ၃-မျိုးဖွင့်ထား၏။ (၁) သဗ္ဗဠေယျဓမ္မာနံ ယထာသဘာဝဇာနသမတ္တာ-သိဖွယ်မှန်က မကျန်ရအောင် မုချဇကန် အမှန်အတိုင်း သိစွမ်းနိုင်သောပညာ။ (၂) တေသံ ဒေသေတဗ္ဗပကာရဇာနသမတ္တာ-သိသည်အလိုက် ဟောလိုက်သောအပြား တရားဆင်ပြင်နည်း အမျိုးမျိုးကို သိစွမ်းနိုင်သောပညာ။ (၃) ဗောဓနေယျာနံ အာသယာဓိမုတ္တိယာဒိ ဝိဘာဝနသမတ္တာ-ဝေနေယျတို့ အဇ္ဈာသယနှင့် စွဲလမ်းမှုစသည်တို့ကို ခွဲခြား၍ သိနိုင်စွမ်းသောပညာတည်း။ (ဤအစွမ်း ၃-ပါးကို သဂြိုဟ်ဘာသာငိုကာ၌ ဂန္ဓာရမ္မဂါထာ ပြုခဲ့ပါသည်။)

ဤသို့သိတော်မူပြီးသော တရားအမျိုးမျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးကို “ဤနည်းဖြင့်လည်း ဟောနိုင်၊ ဤနည်းဖြင့်လည်း ဟောနိုင်၏”ဟု ဟောနည်း ဆင်ပြင်နည်းအမျိုးမျိုးကို သိတော်မူပြီး ဖြစ်ရကား ဝေနေယျတို့၏ လိုအင်ဆန္ဒဟူသော အာသယကိုလည်းကောင်း၊ စွဲလမ်းမှု အဓိမုတ္တိကိုလည်းကောင်း၊ နှိုက်နှိုက်ရွတ်ရွတ် ကြည့်တော်မူကာ ထိုဝေနေယျ၏အာသယအဓိမုတ္တိနှင့် အံ့ကိုက်ဖြစ်လောက်သော တရားဆင်နည်းဖြင့် ဆင်ပြင်၍ ဟောတော်မူလိုက်သောအခါ အဆင်သင့် တရားထူးကို ရကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုမျှလောက် အစွမ်းရှိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၏ ဖြစ်ကြောင်း သမုဋ္ဌာန်ဖြစ်ရပေသည်။ [အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂ၏ အဖွင့်ကို ငိုကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

ဒေဝါနံ သမ္ပဝတ္ထယိ။ ။ “ဒေဝါနံ ဂဏေန”ဟု ရှေး၌ ဒေဝါနံပါပြီးဖြစ်ပါလျက် “ဒေဝါနံ”ဟု ထပ်၍ဆိုခြင်းသည် “အတ္တန္တရဝိညာပန-အနက်ထူးတစ်မျိုးကို သိစေခြင်း အကျိုးရှိ၏။ [“သိဒ္ဓေ သတိပိ အာရမ္မော နိယမာယဝါ ဟောတိ အတ္တန္တရဝိညာပနာယဝါ” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့် အညီတည်း။] ထိုအနက်ထူးကား-“ဝါတွင်း ၃-လ ဟောရလောက်အောင် ရှည်လျားသော အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်အစဉ်ကို နတ်ဗြဟ္မာတို့သည် နာယူစွမ်းနိုင်ကြသည်” ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်တည်း။ သမ္ပဝတ္ထယိ-၌ သံ+ပ+ဝတ္ထုဇာတ်၊ ဣယပစ္စည်း။ “ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ဖြစ်စေပြီ”ဟု သဒ္ဓတ္ထ။ “ဟောတော်မူပြီ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖြစ်၏။ ဤသို့ အာရောစနတ္ထအဓိပ္ပာယ်ရသောကြောင့်ပင် “ဒေဝါနံ”ဟု အာရောစနတ္ထသမ္ပဒါနိထားသည်။

သိရိမတော-ရှေးဘုန်းရှေးကံ၊ ပညာဉာဏ်တို့၊ ပိုလှံယုက်ဝေ၊ ကျက်သရေ ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-ကိုယ်တော်မြတ်၏၊ လျှောက်ပတ်သပ္ပာယ်၊ လွန်တင့်တယ်၍ များကြွယ်သတ္တဝါ၊ အုပ်စိုးကာဖြင့် သံသာငြိမ်ညောင်း၊ ခြေရံကောင်းဟု၊ စုပေါင်းယုက် ဝေ၊ ကျက်သရေရှိတော်မူသော၊ တဿ သမ္ပဒ္ဓဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ပါဒေ- ခြေတော်တို့ကို၊ (နမဿာမိ-ရှိခိုးပါ၏၊) နမဿိတွာ-ရှိခိုးပြီးလည်း၍ကောင်း၊ အဿ (သမ္ပဒ္ဓဿ)-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ သဒ္ဓမ္မ-မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်၊ ဓမ္မက္ခန်ဟု၊ ဆယ်တန်သော တရားတော်မြတ်ကို၊ (ပူဇေမိ-ပူဇော်ပါ၏၊) ပူဇေတွာစ-ပူဇော်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ သံဃဿ- အရိယာ သံဃာတော်အား၊ အဉ္စလိ- လက်အုပ်ချီမိုး၊ ရှိခိုးခြင်းကို၊ (ကရောမိ-ပြုပါ၏၊) ကတွာစ-ပြုပြီးလည်း၍ကောင်း။

တဿ ပါဒေ နမဿိတွာ။ ။ဤပြခဲ့သော စကားအစဉ်ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာပညာ အမျှရှိသော ဂုဏ်တော်တို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မာဒေသနာကိုဟောတော်မူခြင်းဖြင့် ဝေနေယျတို့၏စီးပွားကို ကျင့်တော်မူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အလွန်ရှိခိုးထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြခဲ့ပြီး၊ ယခုအခါ မိမိအလိုရှိအပ်သော အန္တရာယ ဝိသောသန အကျိုးရှိသော ပဏာမကို ပြုတော် မူလိုရကား “တဿ ပါဒေ နမဿိတွာ”ဟူသော ပါဠိကို မိန့်၊ [နမဿိတွာ၌ နမဿတော်ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ လည်းကောင်း၊ နမော နိပါတ်နောင် ကရောတိ အနက်၌ အဿပစ္စည်း သက်ထားသော ဓာတုပစ္စယန္တပုဒ်ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်(၅)ကဏ္ဍ (၁၁)သုတ်၌လည်းကောင်း ဆိုသည်။]

သိရိမတော။ ။သက္ကတ၌ “ဩ”ပုဒ်သည် ပါဠိ၌ “သိရိ”ဟု ဤကာရန္တပုဒ်ဖြစ်လာ၏။ ထိုပုဒ် သည် အနက်များစွာကိုဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ရှေးဘုန်းရှေးကံကိုလည်း ကောင်း အထင်ရဦးအားဖြင့် ဟော၏ဟု သိစေလို၍ “သိရိတိ ပညာ ပုညာနံ အစိဝစနံ”ဟု ဝဒန္တိ ဝါဒကို ငိုကာ၌ ပြသည်။ ထိုပညာနှင့်ဘုန်းကံသည် ဘုရားရှင်၌ လွန်လွန်ကဲကဲရှိကြောင်းကိုပြလို၍ အတိသယ အနက်ဟောမန္တပစ္စည်းဖြင့် “သိရိမတော”ဟုမိန့်သည်။ [ဤအတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေး ထား၏။]

မှတ်ချက်။ ။မဓုငိုကာ၌ ဤနည်းဝယ် “သရဓာတ် အပစ္စည်းနှင့် လူတ္တိဇောတက ဤပစ္စည်းကြံ၍ “သရန္တိ ဇာနန္တိ ဇောယာတိ သိရိ” (ပညာ-သိကြောင်းပညာ)ဟုလည်းကောင်း၊ “သရတိ ပဝတ္ထတိ ဖလံ ဇောယာတိ သိရိ” (ပုည-အကျိုးတရား၏ ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းမှု)ဟုလည်းကောင်း ဝိဂ္ဂဟပြု၏။ သက္ကတ၌ကား “ဩ-ပါဂေ”ဟူသော ဓာတ်နောင် ဂွေပစ္စည်းဖြင့်ပြီးစေ၏။ [သိရိပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ငိုကာ၌ တစ်နည်းကြံသေး၏။ ငိုကာနိဿယ၌ရှုပါ။ ထိုနည်းအတိုင်းလည်း ဒုတိယတစ်နည်း ပေးထားသည်။]

တရားသံဃာလည်း ရှိခိုးထိုက်။ ။ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားအစဉ်ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော် တို့ကိုသာပြခဲ့၍ တရားသံဃာ၏ ဂုဏ်တော်ကို အထူးမပြခဲ့သောကြောင့် တရားသံဃာသည် အဘယ်နည်းဖြင့် ရှိခိုးထိုက်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်ကို တိုက်ရိုက်ပြလိုက်သဖြင့် တရားတော်၏ သျှာက္ခာတတာ စသောဂုဏ်၊ အရိယာသံဃာတော်၏ သုပ္ပဋိပန္နစသော ဂုဏ်တော်များကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း-တပွဘဝဿ အနညထာ

ရတနတ္ထယေ ရတနာ ၃-ပါးအပေါင်း၌၊ ကတဿ-ပြုအပ်ပြီးသော၊ စတဿ နိပစ္စကာရဿ-ဤပျုပ်ဝပ်ညွတ်လျှိုး၊ ရှိခိုးမှုကိုပြုခြင်း၏။ ဝါ-ဤပျုပ်ဝပ်ညွတ်လျှိုး၊ ရှိခိုးမှုကိုပြုကြောင်း စေတနာ၏။ အာနဘာဝေန-တန်ခိုးရှိန်စော် အာနဘော်ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အသေသတော-အကြွင်းမရှိကုန်သော၊ အန္တ ရာယေ-အန္တ ရာယံတို့ကို၊ ဝါ-သတ္တဝါ သန္တာန်၏အကြားအကြား၌ဖြစ်ပွားတတ်သော အတွင်းအပ ဘေးရန်တို့ကို၊ သောသေတွာ-ချုပ်ငြိမ်းသွေ့ခြောက်၊ ကွယ်ပျောက်စေပြီး၍၊ [အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ- ၌ လှမ်းစပ်။]

ဘာဝတော- ထိုဘုရားလျှင် အမွန်အစရှိသော (ထိုဘုရားမှစ၍ဖြစ်သော) တရားတော်နှင့် သံဃာတော်မှာ ထိုဂုဏ်များ ရှိခြင်းမှတစ်ပါး မရှိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ၏ မဖြစ်ထိုက်သောကြောင့်တည်း။ [“ကရုဏာ ပညာ စသော ဂုဏ်တော်၏အရှင် ဘုရားသခင်မှ ဖြစ်လာသော တရားသံဃာသည် ဂုဏ်မရှိသော တရားသံဃာ မဖြစ်နိုင်၊ သွာက္ခာတတာ စသောဂုဏ် သုပ္ပဋိပန္နက စသော ဂုဏ်တော် များ အသီးသီးရှိသော တရားသံဃာတော်သာ ဖြစ်ထိုက်၏” ဟုလှို။]

ရှိခိုးရာ၌ ကြိယာအမျိုးမျိုးသုံးစွဲပုံ။ ။ရတနာ ၃-ပါးကို ရှိခိုးရာဝယ် “ဘုရား ရတနာအတွက် နမသယိတွာ၊ တရားရတနာအတွက် ပူဇေတွာ၊ သံဃာ့ရတနာအတွက် အဉ္စလိကတွာ”ဟု ကြိယာအမျိုး မျိုးလဲလျက် အဘယ့်ကြောင့် သုံးစွဲရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ဗုဒ္ဓ၊ သံဃ ပဏာမအတွက် ထိုထိုပါဠိတော်များကို နည်းမှီးသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မ ပဏာမအတွက် ပူဇနကြိယာဖြင့် သုံးစွဲသင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း ကြိယာ အမျိုးမျိုး သုံးစွဲရပါသည်။

ချဲ့ဦးအံ့-“သဒေဝကော လောကေ ၊ပေ၊ တထာဂတော ၊ပေ၊ ဝန္တနိယော”ဟု ဝိနည်းပရိဝါ ပါဠိတော်ရှိ၏။ ထိုပါဠိတော်အားလျော်စွာ ဝန္တနကြိယာ၏ ကိုယ်စား “နမသယိတွာ”ဟု ဗုဒ္ဓ ပဏာမ အတွက် သုံးစွဲထား၏။ “သုပ္ပဋိပန္နော ၊ပေ၊ အဉ္စလိ ကရဏိယော” ဟူသော သံဃာ့ဂုဏ်တော် ပါဠိတော်အားလျော်စွာ “သံဃဿ အဉ္စလိကတွာ”ဟု သံဃာ့ပဏာမအတွက် သုံးစွဲ ထား၏။ ဓမ္မကို ကား သွာက္ခာတတာ စသော ဂုဏ်တော်ကို အောက်မေ့နေ (အမှတ်ရနေသောအားဖြင့် ပူဇော် ထိုက်၏။ ထို့ပြင် “တံ ယေဝ ဓမ္မံ သက္ကတွာ ဂရံ ကတွာ ဥပနိဿာယ ဝိပာရေယံ”ဟု ဗြဟ္မ သံယုတ် ပထမဝဂ္ဂ ပါဠိတော်ရှိ၏။ ထိုပါဠိတော်အလိုအားဖြင့်လည်း ဓမ္မသည် ပူဇော်ထိုက်၏။ ထို့ရောင့် ဓမ္မရတနာအတွက် “သဒ္ဓမ္မဉ္စဿ ပူဇေတွာ”ဟု ဆိုရကြောင်းကို ငိုကာ မိန့်သည်။

နိပစ္စကာရဿ။ ။မိမိပြုအပ်သော ပဏာမ၏ အကျိုးပယောဇဉ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “နိပစ္စ” စသည် မိန့်။ “ပဏာမကြိယာ၏အာနဘော်ကြောင့် (အာနဘော်ဖြင့်) အန္တ ရာယံတို့ကို ကွယ်ပျောက် ခြောက်သွေ့စေလိုသည်”ဟုလှို။ နိပတန-ပျုပ်ဝပ်ခြင်း၊ နိပစ္စ-ခြင်း၊ [နိ+ပတ+ဏျ၊] “ပျုပ်ဝပ်”ဟုသည် ကိုင်းညွတ်ခြင်း ရိုသေခြင်း ရှိခိုးခြင်းတည်း။ နိပစ္စဿ-ကို+ကာရော-ပြုခြင်း (ပြုကြောင်းစေတနာ)တည်း။ နိပစ္စကာရော-ခြင်း။ [အာနဘာဝေန သောသေတွာ

ဝိသုဒ္ဓါစာရသီလေန-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော အောက်အာပတ် ၅-ပုံဟူသော အကျင့်၊ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော ပါရာဇိက သံဃာဒီသေသံ ဟူသော သီလရှိထ သော၊ (တစ်နည်း) ဝိသုဒ္ဓါစာရသီလေန-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သောစာရိတ္တသီလ၊ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော ဝါရိတ္တသီလရှိထသော၊ နိပုဏာမလ ဗုဒ္ဓိနာ-သိမ်မွေ့သန့်ရှင်း၊ ညစ်ကြေးကင်းသော ဉာဏ်ပညာလည်း ရှိထသော၊ ဗုဒ္ဓဃောသေန-စူဠဗုဒ္ဓဃောသ မည်သော၊ ဘိက္ခုနာ-ရဟန်းသည်၊ သက္ကစ္စံ-ရိုသေစွာ၊ အဘိယာစိတော-ရှေးရှုပျပ်ဝပ်၊ တောင်းပန်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ [အတ္တံ ပကာသယိသာမိ-၌ လှမ်းစပ်။]

အန္တရုယေတို့၏အနက်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ဂန္ထာရမ္မအဖွင့်၌ ပြထားပြီ၊ အန္တရုယ်ပယ်ဖျောက်ပုံကိုလည်း ထိုဘာသာဋီကာ၌ပင် အကျယ်ပြထားပြီ။]

သောသေတွာ။ ။သုသဓာတ်သည် သုဿန(ခြောက်သွေ့ခြင်း) အနက်ဟော၊ ကာရိတ်ဇောပစ္စည်း၊ ထို့ကြောင့် ခြောက်သွေ့ခြင်း အနက်ဟော သုက္ခဓာတ်၊ ဇာပေပစ္စည်းဖြင့် “သုက္ခာပေတွာ” ဟု ဓာတ်ပစ္စည်းအနက်တို့ကို ဋီကာဖွင့်သည်။ ဋီကာ၌ “အန္တရုယေပတွာ”ကား သုက္ခာပေတွာကို ထပ်ဖွင့်သော အနုသဝဏ္ဏနာတည်း၊ “ခြောက်သွေ့စေ”ဟုရာ၌ ရှိပြီးသော အန္တရုယ်ကို ခြောက်သွေ့ခြင်းမဟုတ်၊ အတွင်း အပ အန္တရုယ်များမဖြစ်လာစေဘဲ ပျောက်ကွယ်နေခြင်းကို ဆိုလိုသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြခြင်းတည်း။

အသေသတော။ ။ “နတ္ထိ+သေသော ယေသံတိ အသေသာ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အကြွင်းမရှိသော အန္တရုယ်များကို ရသောကြောင့် “အန္တရုယေ”နှင့် အရတူရကား ဋီကာ၌ “နိဿေသေ”ဟု ဖွင့်သည်။ သကလေကား နိဿေသေကို ထင်ရှားစေဖို့ရာ ပရိယာယ်ဖွင့်တည်း၊ တောပစ္စည်းလည်း ဒုတိယာဝိဘာတ်၏ အနက်၌သက် “အသေသတော-အကြွင်းမရှိသောအားဖြင့်”ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။ ထိုသို့ပေးလျှင် တော-ပစ္စည်းသည် ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ သက်ရလိမ့်မည်၊ အရတူရာ၌ တစ်ဝါကျတည်းဝယ် ဝိဘက်တူမြဲဖြစ်သောကြောင့် ထိုအနက်ကို မခုဋီကာ၌ တားမြစ်ထားပါသည်။

တောင်းပန်ခြင်း။ ။ရတနတ္ထယပဏာမ၏ ပယောဇဉ်ကို ပြပြီးသောအခါ ပဋိညာဉ်ကိုပြ၍ တစ်ဆက်တည်း ကျမ်းဂန်ကိုသာ စီရင်ထိုက်ပါလျက် အဘယ်အကျိုးငှာ တောင်းပန်ပုံကို ပြနေရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာကို တောင်းပန်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိသုဒ္ဓါစာရသီလ ဂုဏ် နိပုဏာမလဗုဒ္ဓိဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံပေရကား ထိုတောင်းပန် သော အရှင်မြတ် ကိုယ်တိုင် သူတော်ကောင်းပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါးဖြစ်၏၊ “ထိုသို့ ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ် ကိုယ်တိုင်က အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာကို စီရင်ပါရန်တောင်းပန်ရသည်”ဟုဆိုသဖြင့် “ထိုအဋ္ဌကထာ စီရင်ခြင်းကိစ္စသည် မခဲယဉ်းလှလျှင် တောင်းပန်ဖွယ်မလို၊ အလွန်ခဲယဉ်းသောကြောင့်သာ တောင်းပန်ရသည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို သွယ်ဝိုက်သောနည်းအားဖြင့် ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ထိုကဲ့သို့ ဝိသုဒ္ဓါစာရစသော ဂုဏ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ် က မိမိကို “စီရင်စွမ်းနိုင်၏”ဟု ယုံကြည်၍

ဒေဝဒေဝါ-နတ်တို့၏ နတ် ဖြစ်တော်မူသော၊ ဝိနာယကော-ဝေနေယျ သတ္တဝါ တို့ကို ဆုံးမတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝါ-ရှေ့ဆောင် လမ်းပြ၊ နာယကမှ ကင်းတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယံ (အဘိဓမ္မ)-အကြင်

တောင်းပန်သောကြောင့် “မစီရင်လို” ဟု ဆန့်ကျင် ပယ်လှန်ဖို့ရန် မသင့်ချေ၊ စကနိ စီရင်ရလေမည်- ဟု ပြခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း “ဝိသုဒ္ဓါစာရ” စသော တောင်းပန်ကြောင်းစကားကို ပြဆိုရပါသည်။

ဝိသုဒ္ဓါစာရသီလေန။ ။ ထုလွှစဉ်းစသော အောက်အာပတ် ၅-ပုံသည် များသောအားဖြင့် အာစာရ ဝိပတ္တိ (အကျင့်ပျက်မှုအာပတ်)တည်း၊ [မှသာဝါဒ၊ တိရစ္ဆာန်ပါဏယာတသိက္ခာပုဒ် စသော သီလဝိပတ္တိ အနည်းငယ်ပါသေးသောကြောင့် “များသောအားဖြင့်” ဟု ဆိုသည်၊] ပါရာဇိက သံဃာဒီသေသံ သည် သီလဝိပတ္တိတည်း၊ အာစာရဝိပတ္တိမှ စင်ကြယ်သည်ကို ဝိသုဒ္ဓါစာရ၊ သီလဝိပတ္တိမှ စသင်ကြယ် သည်ကို ဝိသုဒ္ဓါသီလဟုဆိုသည်၊ တစ်နည်း-ဓန္ဒကဝတ် စသည်၌လာသော အကျင့်များကို စာရိတ္တသီလ ဟုခေါ်၍၊ “မပြုလုပ်ရ” ဟု တားမြစ်အပ်သော ပါရာဇိက စသော သီလကို ဝါရိတ္တသီလဟုခေါ်၏၊ စာရိတ္တ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို ဝိသုဒ္ဓါစာရ၊ ဝါရိတ္တ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို ဝိသုဒ္ဓါသီလဟုခေါ်သည်။ [ဝိသုဒ္ဓိ+အာစာရသီလံ ယသ္မာတိ ဝိသုဒ္ဓါစာရသီလော။]

နိပုဏာမလဗုဒ္ဓိနာ။ ။ ဉာဏ်ပညာသည် သိမ်မွေ့နက်နဲသော အာရုံကို ယူတတ်သောပညာဖြစ် လျှင် (အကြောင်းအာရုံ၏ သိမ်မွေ့မှုကို အကျိုးဉာဏ်၌တင်စား၍ ကာရကုပစာရအားဖြင့်) နိပုဏာမည်၏၊ ထိုသို့ နိပုဏာဖြစ်သည်အပြင် ရာဂစသော အညစ်အကြေးကင်းမှ သန့်ရှင်း၏၊ ဥပမာ-သိမ်မွေ့ထက်မြက်သော အပ်သည် သံကြေးမတက်မှ သာ၍ထက်သကဲ့သို့တည်း၊ နတ္ထိ မလံ ယသ္မာတိ အမလာ၊ နိပုဏာစ+သာ+အမလာဇာတိ နိပုဏာမလာ (ဝိသေသနောတယပဒ ကမ္မဓာရည်းသမာသံ)၊ နိပုဏာ မလာ+ဗုဒ္ဓိ ယသ္မာတိ နိပုဏာမလဗုဒ္ဓိ။

ဗုဒ္ဓဃောသေန။ ။ အတောင်းပန်ခံရသော အရှင်နှင့် တောင်းပန်သော အရှင်သည် နာမည်ချင်း တူနေ၏၊ ထို့ကြောင့် တောင်းပန်သောအရှင်ကို “ဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓဃောသ” (ဗုဒ္ဓဃောသငယ်) ဟု ခေါ်ကြသည်။

သတ္တန္တံ။ ။ “အာဒရတ္တနိပါတ်” ဟုလည်းကောင်း၊ သံပုဗ္ဗ+ကရ-တွာဖြင့် “သတ္တန္တံ” ဟုပြီးမှ ဝါစာသိလိ၌ နိဂ္ဂဟိတိလာထားသောပုဒ်အရလည်းကောင်း ကြံကြ၏၊ ဇီကာ၌ “စိတ္တိကတွာ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုစိတ္တိကတွာလည်း “စိတ္တ+ကတွာ” ပုဒ်ကို သမာသံစပ်ထားသော ပုဒ်တည်း၊ အဗ္ဘတတဗ္ဗော အနက်၌ စိ (စ အနုဗန်ရှိသောတ္တံ)ပစ္စည်းသက်၍ စိတ္တိကတွာ ပြီးသည်၊ “စိတ်မဟုတ်သော်လည်း စိတ်ကဲ့သို့ပြု၍” ဟု ပေး၊ မိမိစိတ်ကို မိမိအလွန်အလေးပြု၍ စိတ်ချမ်းသာမှုကို ဂရုစိုက်သကဲ့သို့ ထိုတောင်းပန်မှု၌လည်း မိမိစိတ်ကဲ့သို့ပင် အလေးပြုသည်-ဟူလို၊ မဓုဇီကာ၌လည်း ရိုသေခြင်းအနက်ကို ဟောသော “စိတ္တိ” ပုဒ်ဟုကြံ၍ “စိတ္တိ-ရိုသေခြင်းကို၊ ကတွာ-ပြု၍” ဟုဆိုသည်။

အဘိဓမ္မာကို၊ ဒေဝါနံ-နတ်ဗြဟ္မာတို့အား၊ ဒေသေတွာ-အကျယ်ဟောပြ တော်မူခဲ့ပြီး၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ နယတော-နည်းအမြွက်အားဖြင့်၊ ဝါ-အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ သာရိပုတ္တဿ-သာရိပုတြာမည်တော်မူသော၊ ထေရဿ-ထေရ်အား၊ သမာစိက္ခိ-ကောင်းစွာ ဟောပြတော်မူပြီး။

သော ထေရော-ထိုအရှင်သာရိပုတြာထေရ်သည်၊ အနောဒတ္တဒဟေ-အနဝတတ် အိုင်၌၊ ဝါ-အနဝတတ်အိုင်၏ အနီးဖြစ်သော စန္ဒကူးတော၌၊ မဟေသိနော-မြတ်စွာ ဘုရားအား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်လုပ်ကျွေးမှုကို၊ ကတွာ- ပြုပြီး၍လည်းကောင်း၊

ယံ ဒေဝ ဒေဝေါ။ ။တောင်းပန်ပုံကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ ဖွင့်ပြအပ်လတ္တံ့သော ပါဠိတော်၏ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ အစီအစဉ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ယံ ဒေဝဒေဝေါ”စသော ဂါထာစကားကို မိန့်သည်။ “ဝေဒေဟမုနိနာပုန”တိုင်အောင် မြော်သည်။ [ဒေဝဒေဝေါ၏ အဖွင့်ကို ဋီကာ၌ တိုက်ရိုက်ဖွင့်ထားပြီး ဖြစ်၍ ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

နယတော။ ။“နိယတိ ဉာယတိ စတေနာတိ နယော”နှင့်အညီ သိစေအပ်သော အနက်ကို သိကြောင်းစကားသည် “နယ”မည်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် အနဝတတ်ရေအိုင်၏အနီး၌ ဆည်းကပ်လာသော အရှင်သာရိပုတြာအား အဘိဓမ္မာတရားကို အရှင်သာရိပုတြာသိလောက်အောင် နည်းပေးတော်မူ၏။ [သာရိပုတြာ တာဝတိံသာ၌ ဤမျှလောက်သောတရားကို ဟောတော်မူခဲ့ပြီး”ဟု အကျဉ်းချုပ်မျှ ဟောပြတော်မူခြင်းကို “နည်းပေးတော်မူခြင်း”ဟု ဆိုသည်။] ထို့ကြောင့်နယတောကို “သင်္ခေပတော”ဟု ဋီကာ၌ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြသည်။ [“သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ နယံ ဒေန္တေ”ဟု နောက်၌ လာတ္တံ့။]

မှတ်ချက်။ ။ရှေးဆရာတို့ကား နယတောကို “သင်္ခေပတော”ဖွင့်ပုံထောက်၍ “နယ” အတွက် သင်္ခေပနယ၊ ဝိတ္ထာရနယ၊ နာတိသင်္ခေပ နာတိဝိတ္ထာရနယ”ဟု ၃-မျိုးခွဲ၍ “အရှင်သာရိပုတြာအား ဟောတော်မူအပ်သောနည်းသည် သင်္ခေပနယမည်၏။ တာဝတိံသာ၌ ဟောတော်မူအပ်သောနည်းသည် ဝိတ္ထာရနယမည်၏။ အရှင်သာရိပုတြာက လင်းနိုသားဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ရဟန်းငါးရာတို့အား ဟောတော်မူအပ် သောနည်းသည် နာတိသင်္ခေပနာတိဝိတ္ထာနယမည်၏”ဟု ခွဲပြကြသည်။

သမာစိက္ခိဝိနာယကော။ ။သံ+အာစိက္ခိ၌ သံကို သမ္မာဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် သံ၏သမံအနက် စသည်ကို တားမြစ်သည်။ ထိုသမ္မာ၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုကား “ယထာ ထေရော ဗုဒ္ဓုတိ” ဟု ထည့်သည်။ အရှင်သာရိပုတြာထေရ်၏ အကျယ်သိလောက်အောင် ဟောတော်မူခြင်းကို “သမ္မာအာစိက္ခန”ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝိနာယကော။ ။ဋီကာ၌ ၂-နည်းဖွင့်ထား၏။ ဝေနေယျသုတ္တေ ဝိနေတိတိ ဝိနာယကော- ဤနည်း၌ ဝိပဗ္ဗ နိဂတံဟုကြံ၊ “နာယကဝိရဟိတောဝါ”ဟူသော ဒုတိယနည်း၌ ဝိကို ဝိဂတ အနက်ကြံ၍ “နာယကတော+ဝိဂတော ဝိနာယကော-နာယကမုကင်းသော (မိမိကို ရှေ့ဆောင်မည်ပုဂ္ဂိုလ် မရှိဘဲ မိမိကသာ ရှေ့ဆောင်ဖြစ်သော) ပုဂ္ဂိုလ်”ဟုဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိဂတနာယကကို “သယန္တ-ကိုယ်တိုင် ကိုယ့်ဘာသာဖြစ်သော ဘုရား”ဟု ဋီကာ၌ အဓိပ္ပာယ်ပြသည်။

ယံ-ယင်းအဘိဓမ္မာကို၊ သုတွာနစ-နာယူပြီး၍လည်းကောင်း၊ မဟိတလံ-ဇမ္ဗူ
သောင်းခွင်၊ မြေအပြင်သို့၊ အာဟာရိတွာ- ဆောင်ယူခဲ့ပြီး၍၊ ဘိက္ခုနံ-လင်းနို့
သားဖြစ်ခဲ့ဖူးသော တပည့်ရဟန်း ငါးရာတို့အား၊ ပယိရဒါဟာသိ-ဟောပြော
ပြသ၊ ပို့ချတော်မူပြီ။

ဣတိ-ဤအစဉ်အားဖြင့်၊ (ယော အဘိဓမ္မာ-အကြင်အဘိဓမ္မာကို) ဘိက္ခုဟိ-
ရဟန်းတို့သည်၊ ဓာရိတော-ဆောင်ရွက်မှတ်သားအပ်ပြီ၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝေဒေဟမုနိနာ-
ပညာဖြင့် ဖြစ်တတ်သော ရှင်အာနန္ဒာဟူသော မုနိသည်၊ ဝါ-ပညာဖြင့်အားထုတ်တတ်
သော ရှင်အာနန္ဒာဟူသော မုနိသည်၊ သံဂီတိကာလေ-ပထမသံဂါယနာတင်ရာအခါ၌၊
(ယော အဘိဓမ္မာ-ကို)၊ သံဂီတော-သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ။

အနောတတ္ထ၊ပေ၊ပုန။ ။တာဝတီံသာနတ်ပြည်၌ အဘိဓမ္မာတရား ဟောတော်မူစဉ်
ဆွမ်းဘုဉ်းပေး တော်မူစဉ်၌ လူ့ပြည်သို့ဆင်းတော်မူကာ မြောက်ကျွန်း၌ဆွမ်းခံတော်မူ၍ ဟိမဝန္တာ ၁၀ယံ
အနဝတတံအိုင်၏ အနီး၌ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူ၏၊ ထိုနောက် စန္ဒကူးတောသို့ ကြွတော်မူ၏၊
အရှင်သာရိပုတြာသည် ထိုတော၌ ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်ပြု၍ထိုင်နေစဉ် ဘုရားရှင်သည်
ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော အဘိဓမ္မာ တရားကို အရှင်သာရိပုတြာသိလောက်ရုံ နည်းပေးတော်မူ၏၊
အရှင်သာရိပုတြာသည် ထိုအဘိဓမ္မာတရားကို နာယူခဲ့၍ မိမိ၏တပည့်ဖြစ်သော ရှေးလင်းနို့
သားဘဝတုန်းက အဘိဓမ္မာတရား၌ အထုံပါခဲ့သော ရဟန်းတို့အား ဟောပြောပို့ချတော်မူ၏၊
ဤအစီအစဉ်အတိုင်း ရဟန်းတော်တို့သည် ဆောင်ရွက်မှတ်သား ခဲ့ကြသည်၊ (ဤအကြောင်းအရာကို
နောက်၌ အကျယ်ပြဋ္ဌိးလတ္တံ့၊) ပထမသံဂါယာတင်သောအခါ အရှင်အာနန္ဒာသည် (အရှင်မဟာ
ကဿပအမေးကို ဖြေသောအားဖြင့်) သံဂါယနာတင်ခဲ့ပေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ယဉ္ဇသုတွာ၌ ဒုတိယန္တဖြစ်ခဲ့သော ယံ သဒ္ဒါသည် ဓာရိ တော
သံဂီတောတို့၌ လည်း အဓိကာရနည်းအားဖြင့် လိုက်လာ၏၊ ထိုသို့လိုက်လာသောအခါ “အတ္ထဝသာ
လိဂံ ဝိဘတ္တိံ ဝစန ဝိပရိဏာမော ကာတဗ္ဗော”နှင့်အညီ လိုက်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ယော”ဟု
ပထမန္တ အနေအားဖြင့် လိုက်လာရသည်။

ပယိရဒါဟာသိ။ ။ပရိ-၂-အာပုဗ္ဗ ဟရဓာတ်သည် ကထနအနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့်
ကထေသိ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ သက္ကတ၌-“ပရိယ”ဟုရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိ၌ ပရိနောက်ဝယ်
ကပ်ဖွယ်သရရှိလျှင် (ယ)လာလေ့ရှိသည်၊ ဥပမာ-ပရိယောသာနံ၊ ပရိယေသတိ၊ ပရိယာပုဏ္ဏာတိ၊
ပရိယတ္တိစသည်တည်း၊ ဤ၌လည်း ယ လာ၍ ယနှင့်ရကို ရှေ့နောက်ပြုပြီးလျှင် “ပရိရ”ဟုဖြစ်၏၊
သက္ကတ၌ “ဥတိ”ဟု ဥပသာရရှိ၏၊ သန္တိစပ်သောအခါ ထို(တိ)သည် (ဒ်)ဖြစ်၍စပ်၏၊ ဥပမာ-
ယသ္မာတ် အပေတိ (ယသ္မာဒပေတိ) ပစ္စယာတ် အနိဋ္ဌာ (ပစ္စယာဒနိဋ္ဌာ) စသည်တည်း၊ ထို့
ကြောင့် ဥနောက်၌ ကပ်ဖွယ်သရရှိလျှင် ဒ လာလေ့ရှိ၏၊ ဤ၌လည်း ဒ လာ၍ “ပယိရဒါ”
ဟုဖြစ်၏၊ ဟရဓာတ်ကိုကား မေဂ္ဂလ္လာနံသုတ်ဖြင့် ဟာပြု၊ အဇ္ဇတနိ ဤဝိဘတ်သတိ၊ အဇ္ဇတနိ
နောင်းရာ၌ သ လာ၍ “ပယိရဒါဟာသိ”ဟု ပြီးရသည်။

ကမ္ဘီရဉာဏေဟိ-နက်နဲသော ဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ အဘိဏှသော-မပြတ် မလပ်၊ ဩဂါဠဿ-ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်အပ်သော၊ နာနာနယဝိစိတ္တဿ-အမျိုးမျိုးသောနည်းတို့ဖြင့် ထူးဆန်းသော၊ [ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လာသော ဧကတ္တနည်း၊ နာနတ္တနည်း၊ အဗျာပါရနည်း၊ ဧဝံဓမ္မတာနည်းတို့ကို ရည်ရွယ်ဟန်တူသည်။] တဿ အဘိဓမ္မဿ-ထိုအဘိဓမ္မာ၏၊ [အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိဉ္စ ပဓာနအဖြစ်ဖြင့်စပ်၊ အဋ္ဌကထာ၌လည်း အပဓာနအဖြစ်ဖြင့်စပ်၊] အာဒိတော-ရှေးဦးအစ၊ ပထမသံဂါယနာ တင်ရာကာလ၌။

ဝေဒေဟမုနိနာ။ ။ဝိဒန္တိ ဇာနန္တိ ဧတေနာတိ ဝေဒေါ၊ ဤဟတိ ပဝတ္တတိတိဤဟော၊ ဝေဒေန+ဤဟော ဝေဒေဟော=ပညာဖြင့် ဖြစ်တတ်သော မုနိ၊ သာမညဖလသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား ဤဟာတ်၏ အားထုတ်ခြင်းအနက်ကိုယူ၍ “ဝေဒေန ဤဟတိယဒုတိ ဝါယမတိတိ ဝေဒေဟိ”ဟု ဖွင့်၏။ မခုဋီကာ၌ အရှင်မဟာကဿပ စသော ပထမသံဂါယနာတင် ရဟန္တာအများကို “ဝေဒေဟမုနိ” ဟုဖွင့်၏။ အရှင်အာနန္ဒာကို အရကောကံသောနည်းကို ကေစီဝါဒဟု ဆိုလေသည်။ သို့သော် ပါဠိတော်၌ပင် အရှင်အာနန္ဒာကိုသာ “ဝေဒေဟမုနိ”ဟု သုံးစွဲထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ [ကိံပန အယျော မဟာကဿပေါ၊ အယျဿ အာနန္ဒဿ ဝေဒေဟမုနိနော သမ္ပုခါ ဓမ္မ ဘာသိတဗ္ဗံ မညတိ၊-နိဒါနဝဂ္ဂ၊ ကဿပသံယုတ် ပထမဝဂ္ဂ။]

အဘိဏှသော။ ။“ပုနပ္ပုနံ အဘိဏှဿ သင်္ကဏိဏိကုဏံ မဟံ”ဟူသော အဘိဓာန် (၁၁၃၇)၌ အဘိဏှနှင့် အသင်္ကဏိ ပရိယာယ်အဖြစ်ဖြင့် ဆိုထား၏။ “အသင်္ကဏိ-တစ်ကြိမ်မက”ဟုဆိုလျှင် “အကြိမ်များစွာ”ဟု ဆိုရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် အဘိဏှသောကို “ဗဟုသော-အကြိမ်များစွာ”ဟု ဋီကာ၌ ပရိယာယ်ဖွင့်သည်။

အာဒိတော ၊ပေ၊အဘိသင်္ခတာ။ ။ဤစကားဖြင့် မိမိအဋ္ဌကထာသစ်၏ မှီရာဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ ဟောင်းကိုပြု၏။ ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းကိုမှီ၍ အဋ္ဌကထာသစ် စီရင်ပါမည်-ဟူလို၊ ယာ အဋ္ဌကထာကို သင်္ဂီတာ၊ အနုသင်္ဂီတာ၊ အဘာတာ၊ အဘိသင်္ခတာတို့၌စပ်၊ [အတ္ထော ကထိယတိ ဧတာယာတိ အဋ္ဌကထာ-ပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုကြောင်းကျမ်းစာ၊ ဣက္ကံ ဋ္ဌဖြု၍ “အဋ္ဌကထာ”ဟု ဖြစ်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။“ယာ အဋ္ဌကထာ သင်္ဂီတာ-အကြင်အဋ္ဌကထာကို သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “ပထမ သံဂါယနာမတင်မီ ဘုရားလက်ထက်တော်၌ပင် အဋ္ဌကထာရှိပြီးဖြစ်သည်”ဟု သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် ယာ အဋ္ဌကထာပါဠိဖြင့် ယခုအဋ္ဌကထာသစ်၏မှီရာ ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်း ဟူသည် ဘုရားရှင်မှစ၍ ဖြစ်လာခဲ့ရကား ဘုရားစကားတော်ကဲ့သို့ လေးစားလောက်သော အဋ္ဌကထာ ဖြစ်သည်ဟု သိသာ၏။ [ပထမသင်္ဂီတိယံ ယာ အဋ္ဌကထာ သင်္ဂီတာတိဝစနေန သာ ဘဂဝတော ဓရမာနကာလေပိ အဋ္ဌကထာ ဝိဇ္ဇတိ၊ တေန ပါဠောပိယ (ပါဠိတော်ပါဠိကဲ့သို့) ဘာဝံမုလိကာဝါတိ ဝိညာယတိ၊-အနုဋီကာ။]

ပုရာ-ရှေးအခါ၌၊ ယာ အဋ္ဌကထာ-အကြင်အဋ္ဌကထာကို၊ မဟာကဿပါဒီဟိ-အရှင်မဟာကဿပ အစရှိကုန်သော၊ ဝသီဟိ-စိတ်စွမ်းသတ္တိ ရှိတော်မူကြသော ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့သည်၊ ဝါ-ဝသီတော် ငါး၊ နိုင်သောအားဖြင့် စွမ်းအား သတ္တိရှိတော်မူကြ သော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည်၊ သင်္ဂီတာ-သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ၊ ပစ္ဆာပိ-ဒုတိယ တတိယ သံဂါယနာတင်ရာ နောက်အခါ၌လည်း၊ ဣသီဟိ-အရှင်မဟာကဿပ၊ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ အစရှိသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည်၊ ယာ (အဋ္ဌကထာ)-ကို၊ အနုသင်္ဂီတာစ-တစ်ဖန်ထပ်၍လည်း သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ။

ပန-ထိုသို့ပင် သံဂါယနာ ၃-တန်တင်အပ်ပါသော်လည်း၊ မဟိန္ဒေန-မဟိန္ဒ မည်သော၊ ထေရေန-ထေရ်သည်၊ ယာ (အဋ္ဌကထာ)-အကြင်အဋ္ဌကထာကို၊ ဥတ္တံ- မြတ်သော၊ ဇေတိ-ဧတိ-ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ အာဘတာ-ဆောင်ယူအပ်ပြီ၊ (ပစ္ဆာ နောက်၌) ဒိပဝါသိနံ-သီဟိုဠ်ကျွန်း၌နေလေ့ရှိသူတို့၏၊ ဘာသာယ-သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့်၊ (ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊) အဘိသင်္ဂီတာ-ပြောင်းလွှဲပြုပြင် စီရင်အပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (“အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ” ၌ စပ်။)

အဘိဓမ္မဿလိုကဓေ။ ။တဿ ဂမ္ဘီရညာဏေဟိဂါထာ၌ တဿ အဘိဓမ္မဿကို အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ၌ ပဓာနအားဖြင့် စပ်စေလိုရင်းတည်း။ သို့သော် ယာ အဋ္ဌကထာဟူသော ဤပုဒ်၌ လည်း ပဓာနအားဖြင့်စပ်၍ “ထိုအဘိဓမ္မာ၏ အကြင်အဋ္ဌကထာ”ဟု မှတ်ပါ။ ဤသို့ ပုဒ်တစ်ခုတည်းက ၂-နေရာ ၃-နေရာစပ်ရာဝယ် “အဓိကာရနည်း၊ အာဝုတ္တိနည်း”ဟု အနုဋီကာ ဆိုသည်။ [အဓိကာရဝသေန တမေဝ အဘိဓမ္မ ပဒံ အာကပုတိ၊ အာဝုတ္တိအာဒိဝသေန ဝါ အယမတ္ထော ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။

သင်္ဂီတာ။ ။သံဂီ “သင်္ဂီဟေတော”ဟုလည်းကောင်း၊ ဂီတာကို “ဂုတ္တာ”ဟု လည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်၏။ အနက်ကိုဖွင့်ပြသင့်ရာဌာနတိုင်း၌ “အယံ ဧတဿ အတ္ထော-ဤ အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါကအနက် သည် ဤ ကုသလသဒ္ဓါ၏ အနက်တည်း၊ အယံ ဧတဿ အတ္ထော-ဤ သာဝဇ္ဇ ၃ကွပ်ပါကအနက် သည် ဤအကုသလသဒ္ဓါ၏ အနက်တည်း” ဤသို့စသည်ဖြင့် သိမ်းယူ၍ဆိုအပ်သည်ကို သင်္ဂီတိ (သံဂါယနာ)ဟုဆိုသည်။

အာဘတာ ။ပေ၊ သင်္ဂီတာ။ ။သံဂါယနာ ၃-တန် တင်အပ်ပြီး အဋ္ဌကထာရှိပါလျက် “အဘယ် ကြောင့် အတ္ထံ ပကာသယိဿတိ-အဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်ဦးလတ္တံ့နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အာဘတာ ပန” စသည်ကိုမိန့်၊ ပါဠိလျှောက်အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သိပါ။ အရှင်မဟိန္ဒထေရ်သည် ပါရာဇိကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ၏နိဒါန်း၌ ပြုအပ်သည့်အတိုင်း သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သာသနာပြု ကြွတော် မူ၍ သီဟိုဠ်ရဟန်းတို့အား ပို့ချသောကြောင့် “အရှင်မဟိန္ဒ မထေရ်သည် ဤအဋ္ဌကထာကို သီဟိုဠ် ကျွန်းသို့ ဆောင်အပ်ပြီ”ဟုဆိုသည်။ ထို့နောက် သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ပြင်ဆင်ပြုပြင်ထားမှ သီဟိုဠ် သားတို့ နားလည်ဖွယ်ရှိသောကြောင့် မူလက မဂဓဘာသာဖြင့်ရှိသော အဋ္ဌကထာကို သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ပြောင်းလွှဲလိုက်ကြသည်။

တတော-ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းမှ၊ (သံဂါယနာ ၃-တန်သို့လည်း တင်အပ်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့လည်း ဆောင်အပ်၊ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့်လည်း စီရင်အပ်သော အဋ္ဌကထာ ဟောင်းမှ) တမ္မပဏ္ဍိနိဝါသိနံ-သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ နေလေ့ရှိသူတို့၏၊ (သီဟိုဠ်ကျွန်းသူ၊ ကျွန်းသားတို့၏) ဘာသံ-သီဟိုဠ်ဘာသာကို၊ အပနေတွာ-ဖယ်ရှားပြီး၍လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဒေါသံ-အသဘာဝနိရုတ္တိ ဟူသော အပြစ်မရှိသော၊ တန္တိနယာနဂံ-ပါဠိတော်နည်းနာ အသွားအလာသို့ အစဉ်လိုက်သော၊ ဘာသံ-မဂဘောသာကို၊ အာရောပယိတွာ- ပေထက်သို့တင်၍ လည်းကောင်း။

အပနေတွာ တတောဘာသံ။ ။[မိမိအဋ္ဌကထာသစ်၏ မှီရာနိဿယကိုပြုပြီး၍ ယခုအခါ ကျမ်းပြုပုံ အစီအစဉ်ဟူသော ကရုဏပူကာရကို ပြုလိုသောကြောင့် "အပနေတွာ တတောဘာသံ" စသည်ကိုမိန့်၊ "တောသယန္တော ဝိစက္ခဏေ" တိုင်အောင်မြော်သည်။] ဘာသံကို "ကဉ္စကသဒိသံ သီဟဋ္ဌဘာသံ" ဟု သာရတ္ထဗွေဇ်၏၊ ထိုအဖွင့်အရ ကဉ္စကနှင့် တူပုံကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

တမ္မပဏ္ဍိ။ ။"တမ္မော+ပါဏိမိ ယဿာတိ တမ္မပါဏိ" ဟု ဆိုလိုလျက် ဣဒ္ဓေဘော်လာ၊ ပါ၏ အာကို အရသံပြု၍ "တမ္မပဏ္ဍိ" ဟုဖြစ်သည်။ "ယဿ-အကြင်လူအပေါင်းတို့၏" ဟုပေး၊ ဝိဇယ မင်းသားတို့ ဖောင်ဖြင့် မျောသွားကြရာဝယ် သီဟိုဠ်ကျွန်းနေရာရောက်၍ ကမ်းပါး၌ လက်ထောက် သောအခါ လက်တွေ့နိသောကြောင့် ထိုသူတို့ကို "တမ္မပဏ္ဍိ" ဟုခေါ်၏။ နေရာကျွန်းကိုလည်း ဌာနျူ ပစာရအားဖြင့် "တမ္မပဏ္ဍိ" ဟု ခေါ်ကြသတတ်၊ "တမ္မော+ပါဏိ ယသ္မိ" ဟုပြုလျှင် ထိုကမ်းပါးကို မုချ၊ တစ်ကျွန်းလုံးကို ဧကဒေသပစာရအားဖြင့် "တမ္မပဏ္ဍိ" ဟု ခေါ်၊ "သီဟဋ္ဌဒီပ" ဟုလည်း ခေါ်ရပုံ ကို ပါရာဇိကဏ် ဂန္ဓာရဗ္ဗအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။

အာရောပယိတွာ နိဒ္ဒေါသံ။ ။"အာပုဗ္ဗ၊ ရဟ-ဏာပယ" ဖြင့် "အာရောပယ-တက်ရောက်စေ" ဟု ဖြစ်၏။ "တက်ရောက်စေခြင်း" ဟူသည် တင်ပေးခြင်းတည်း၊ သီဟိုဠ် ဘာသာကိုယ်၍ မာဘောသာကို ပေထက်သို့တက်ရောက်စေမည်။ "မာဂဘောသာဖြင့်စီရင်မည်" ဟုလို၊ ထိုမာဂဘောသာသည် နိဒ္ဒေါသံဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း-သဘာဝနိရုတ္တိ (အစစ်အမှန် သဒ္ဓါ) ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ပါဠိဘာသာမှ တစ်ပါးသော အခြားဘာသာတို့သည် သဘာဝနိရုတ္တိ မဟုတ်သောကြောင့် အနည်းနှင့်အများ ထိုက်သလို အပြစ်ရှိကြ၏။ မာဂဘောသာကား အပြောင်း အလွဲ မပြစ်မရှိသောကြောင့် နိဒ္ဒေါသံ ဖြစ်သည်။ မာဂဘောသာ၏ မပြောင်းလွဲပုံကို ရူပသိဒ္ဓိ ဘာသာဋီကာ နာမ်ပိုင်းအစဉ် ပြထားပြီ။

တန္တိနယာနဂံ။ ။တနောတိ ဝိတ္တာရေတိတိ တန္တိ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ချဲ့ဖွင့်တတ်သောပါဠိ၊ [တနာတ်၊ တိပစ္စည်း၊] တန္တိယာ+နယော တန္တိနယော-ပါဠိတော်၏နည်း၊ (ပါဠိတော်၏ အသွား)၊ တန္တိနယံ+အနဂစ္ဆတိတိ တန္တိနယာနဂါ(ဘာသာ)၊ ပါဠိတော်သွားပုံသို့ အစဉ်လိုက်သော ပါဠိတော် သွားပုံနှင့်တူသော မာဂဘောလာ။ [ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ "ပါဠိနယာနရူပ" ဟုရှိ၏။ အဓိပ္ပာယ် တူပင်။]

နိကာယန္တရလဒ္ဓိဟိ-ဂိုဏ်းတစ်ပါးတို့၏ အယူတို့နှင့်၊ အသမ္ဘိဿ-အကြား အကြား၌ ရောနှောခြင်းမရှိသော၊ အနာကုလံ-မိမိဂိုဏ်း၏ အယူ၌လည်း ရှုပ်ထွေးခြင်းမရှိသော၊ မဟာဝိဟာရ ဝါသီနံ-မဟာဝိဟာရ၌ နေလေ့ရှိသော ထေရ်တို့၏၊ ဝိနိစ္ဆယံ-အဆုံးအဖြတ် ကိုး၊ ဒီပယန္တော-ထင်ရှားပြလျက်။

နိကာယန္တရလဒ္ဓိဟိ။ ။လောကဓာတ်၊ တိပစ္စည်းဖြင့် “လဒ္ဓိ”ဟု ဖြစ်၏။ လောကဓာတ်သည် လောက (ရခြင်း) ပတ္တိ(ရောက်ခြင်း)အနက်ကိုဟော၏။ လဗ္ဘတေ-ရအပ်ရောက်အပ်၏။ ဣတိ လဒ္ဓိ၊ မိမိစိတ်ဖြင့် ရောက်အပ်သော (ယူထားအပ်သော) အယူဝါဒ၊ [မဓဋ်ကော “လောကီ ဝဇ္ဇိ တောယာတိ လဒ္ဓိ”ဟု ဆိုလေသည်။] နိကာယသဒ္ဓါသည် အပေါင်း (သမုဗ္ဗ)အနက်ကိုဟော၏။ အန္တရသဒ္ဓါကား “တစ်ပါး တခြား”ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ အပေါင်းတစ်ပါးကို “ဂိုဏ်းတစ်ပါး”ဟုခေါ်ကြသည်။ နိကာယန္တရနံ+လဒ္ဓိ-နိကာယန္တရလဒ္ဓိ။

ဂိုဏ်းတစ်ပါးအယူ။ ။“တေဇောဓာတ်လွန်ကဲသော မဟာဘုတ်တို့၏ ကြည်လင်ခြင်းသည် စက္ခုပသာဒမည်၏။ ဝါယောဓာတ် ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ်လွန်ကဲသော မဟာဘုတ်တို့၏ ကြည်လင်ခြင်းသည် သောတပသာဒ၊ ဃာနပသာဒ၊ ဖိတ္တပသာဒမည်၏။ အလုံးစုံလွန်ကဲသော မဟာဘုတ်တို့၏ ကြည်လင်ခြင်းသည် ကာယပသာဒမည်၏။ ဤသို့ စသောအယူတည်း”ဟု မဓဋ်ကော ဖွင့်၏။ [ဤအယူသည် ရူပကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ၌ ကေစိဝါဒအဖြစ်ဖြင့် လာလတ္တံ့။] ထိုအယူအတိုင်း ဖွင့်ပြအပ်သော အယူကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် “နိကာယန္တရလဒ္ဓိ”ဟု ခေါ်ရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤအဋ္ဌကထာကို စီရင်ချိန်၌ သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်း၊ ဧတဝါနဝါသီဂိုဏ်း၊ အဘယဂိရိဝါသီဂိုဏ်းဟု ၃-ဂိုဏ်းရှိ၏။ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသသည် မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းဝင်တည်း။ ထို့ကြောင့် မဟာဝိဟာရဝါသီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အယူနှင့် ဆန့်ကျင်နေသော အခြား ၂ ဂိုဏ်း၏အယူကို “နိကာယန္တရလဒ္ဓိ”ဟု ဆိုသည်။

အသမ္ဘိဿ အနာကုလံ။ ။ထိုသို့ ဂိုဏ်းတစ်ပါး၏အယူဖြစ်သော အဖွင့်နှင့် မရောသည်ကို အသမ္ဘိဿ”ဟု ဆို၏။ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် စီရင်အပ်သော ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်း၌ကား အကြားအကြား၌ ထိုနိကာယန္တရလဒ္ဓိများ ပါရှိနေသေး၏။ “ဤအဋ္ဌကထာသစ်၌ ထိုသို့ရောနှော၍မပါစေရပါ”ဟုလို့ မိမိဂိုဏ်းသား၏ အယူဝါဒကား ဤအဋ္ဌကထာသစ် ၌ပါဝင်လိမ့်မည်။ သို့သော် “အနာကုလံ-ဤကား တိပိဋကဓူဠနာဂထေရ်၏ အယူ၊ ဤကား မောရဝါပိဝါသီ မဟာဒတ္တထေရ်၏အယူ” စသည်ဖြင့် သူ့အယူနှင့်သူ ခွဲခြားထားမည်ဖြစ်၍ မရှုပ်ထွေးစေရပါ-ဟုလို့-ငိုကာ။

မဟာဝိဟာရပေ၊ဝိနိစ္ဆယံ။ ။ဝိနိစ္ဆိနာတိ စတေနာတိ ဝိနိစ္ဆယော-ဆုံးဖြတ်ကြောင်းစကား၊ တစ်နည်း-ဝိနိစ္ဆယဉာဏ်၊ ထိုဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်သော စကားအစဉ်ကို ကာရဏူပစာရအားဖြင့် “ဝိနိစ္ဆယ”ဟုဆိုသေး၏။ [အသမ္ဘိဿ အနာကုလံတို့၏ စပ်ရာပုဒ်ကို ငိုကော၌ ၂-နည်းပြထား၏။ ဤ၌ ရှေ့နည်းအတိုင်း ဝိနိစ္ဆယံ၌ စပ်၍ နိဿယပေးထားသည်။]

အာဂမဋ္ဌကထာသုပိ-သတ္တန် အဋ္ဌကထာတို့၌လည်း၊ ဂဟေတဗ္ဗ-ယူသင့် ယူထိုက် သော အနက်အဖွင့်ကို၊ ဂဟေတွာန-ယူပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဝိစက္ခဏေ- စူးစမ်းမြော်မြင်၊ ပညာရှင်တို့ကို၊ တောသယန္ဓော-နှစ်သက်စေလျက်၊ အတ္ထံ- အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပကာသယိဿာမိ-ထင်ရှားဖွင့်ပြပေအံ့။

ပန-ဂန္ထ ဂရ၊ ပြစ်မရှုဖို့၊ ယခုအနေ၊ မှာခဲ့ပေအံ့၊ သဗ္ဗာနိ-အလုံးစုံကုန်သော၊ [ပါဠိတော်၌ အာလောက ကသိုဏ်းနှင့် အာကာသကသိုဏ်း မပါ၊ ဤ၌ ထို၂- ပါးနှင့် တကွ အားလုံး-ဟူလို၊] ကမ္မဋ္ဌာနာနိ-ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-တို့လည်းကောင်း၊ စရိယာဘိညာ ဝိပဿနာ-စရိတ်၊ အဘိညာဉ်၊ ဝိပဿနာတို့၌လည်းကောင်း၊ (ဣတိ-သို့) ဣဒံ သဗ္ဗ-ဤအလုံးစုံကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊ (မယာ-ငါသည်) ပကာသိတံ-ထင်ရှားပြအပ်ခဲ့ပြီ။

တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့အလုံးစုံ၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ထင်ရှားပြအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်) တံ-ထိုအလုံးစုံကို၊ အဂ္ဂဟေတွာန-ဤကျမ်း၌ မယူမူ၍၊ သကလာယပိ- အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ တန္တိယာ-ပါဠိတော်၏၊ ပဒါနက္ကမတောဇေ-ပုဒ်တို့၏ အစဉ်အားဖြင့်သာ လျှင်၊ အတ္ထဝဏ္ဏနံ-အနက်ကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုပေအံ့၊ [ရှေး၌ “အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ” ဟု မူလပဋိညာဉ်ပါပြီးဖြစ်၍ “ကရိဿာမိ အတ္ထဝဏ္ဏနံ”ကို အနုပဋိညာဉ်ဟု မှတ်ပါ။]

တောသယန္ဓော။ ။တောသယန္ဓောကို ဂဟေတဗ္ဗ ဂဟေတွာနနှင့် တွဲစေလိုသော ဝဒန္တိဝါဒကို ငိုကာပြု၍ ထိုဝါဒကိုပယ်ချပြီးလျှင် တောသယန္ဓောကို အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ၌ စပ်မှ ယုတ္တရူပ (သင့်တော်သော ယောဇနာခြင်း)ဟု ပြထား၏၊ အကျယ်ကို ငိုကာနိဿယ အဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။

ကမ္မဋ္ဌာနာနိ၊ပေ၊အဂ္ဂဟေတွာန။ ။“အာဂမဋ္ဌကထာတို့၌ ယူသင့်သော အနက်တို့ကိုယူ၍”ဟု ဆိုသောကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းစသည်တို့ကိုပါ ယူခွင့်ရှိသော်လည်း ဂန္ထ ဂရဒေါသကို ရှောင်လွှဲလိုရကား “ကမ္မဋ္ဌာနာနိ”စသော အမှာစကားချပ်ကိုထည့်သွင်းအပ်ပေသည်၊ ဝါကျအားဖြင့်ကား ဝါကျာရမ္မပင် တည်း၊ ဈာန်စိတ် မဂ်စိတ်တို့ကိုပြခန်း၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ စရိတ်၊ ဈာန်၏အကျိုးဖြစ်သော အဘိညာဉ်နှင့် ဝိပဿနာတို့ကိုပြဖွယ်ရှိ၏၊ ထိုအားလုံးကိုပြနေရလျှင် ကျမ်းဂန် ကျယ်ဝန်းသွားမည်စိုးသောကြောင့် မပြတော့ဘဲ ပါဠိတော်ကို တိုက်ရိုက်လာသော အစဉ်အားဖြင့်သာ ဖွင့်ပြတော့မည်-ဟူလို။

အတ္ထဝဏ္ဏနံ။ ။ဝတ္ထိယတိ အတ္ထော စတ္ထ၊ စတာယ ဝါတိ ဝဏ္ဏနာ-ပါဠိတော်၏အနက်ကို အကျယ်ဖွင့်ပြရာ ဖွင့်ပြကြောင်းဖြစ်သောအဋ္ဌကထာသည် ဝဏ္ဏနာမည်၏၊ အတ္ထဿ-ပါဠိတော်၏ အနက်၏၊ ဝါ-ကို+ဝဏ္ဏနာ အတ္ထဝဏ္ဏနာ။

ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောကျမ်းပြုပုံ အစီအစဉ်ဖြင့်၊ [အပနေတွာ တတောဘာသံ အစရှိသောကျမ်းပြုပုံအစီအစဉ်ဖြင့်၊] ဘာသမာနဿ-ဖွင့်ဆိုလတ္တံ့ သော၊ မေ-ငါ၏၊ ဣမံ အဘိဓမ္မကထံ-ဤအဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာကို၊ အဝိက္ခိတ္တာ-အထူးထူးသောအာရုံ၌ ပစ်ချအပ်သောစိတ်မရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ပျံ့လွင့်သော စိတ်မရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ တုမေ-သောတု အပေါင်းအသင် သူတော်ကောင်းတို့သည်၊) နိသာမေထ-စူးစူးစိုက်စိုက် နာယုလိုက်ကြကုန်လော၊ ဟိ-တိုက်တွန်းသင့်စွ၊ အယံကထာ-ဤအဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာ ကို၊ ဒုလ္လာဘာ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်၏၊ ဝါ-ရနိုင်ခဲ၏၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသွာ)- အကြင့်ကြောင့်၊ အယံ ကထာ-ဤ အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာကို၊ ဒုလ္လာဘာ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်၏၊ ဝါ-ရနိုင်ခဲ၏၊ (တသွာ-ထိုသို့ အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာ၏ ဒုလ္လာဘာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝိက္ခိတ္တာ-ကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ တုမေ-တို့သည်၊ နိသာမေထ-ကုန်လော၊) ဣတိ- ရတနတ္တယ ပဏာမအစရှိသည်ကို ဆိုရာစကားရပ် အပြီးသတ်သတည်း။

ဣတိ၊ပေါနိသာမေထ။ ။ရတနတ္တယ ပဏာမမှစ၍ ပဋိညာဉ်တိုင်အောင်ပြပြီး၍ သောတုတို့ အားတက်သရာ ဖြစ်စေခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော ဥယျောဇဉ်(တိုက်တွန်းမှု)ကို ပြခြင်းငှာ “ဣတိ၊ပေ။ နိသာမေထ”ဟု မိန့်သည်။ “အပနေတွာ တတောဘာသံ”စသည်ဖြင့် ကျမ်းပြုပုံကိုပြသောအစဉ်ကို ဣတိ သဒ္ဒါဖြင့် ပြန်၍ညွှန်းသည်။ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ပယ်ခြင်းစသည်ဖြင့် ပြုအပ်လတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် အလွန်နာယုဖွယ်ကောင်းရကား ဤအဋ္ဌကထာကို စူးစူးစိုက်စိုက် နာယုကြ သင်ယူကြပါ-ဟုလို။

အဘိဓမ္မကထံ။ ။“အဘိဓမ္မ အဋ္ဌကထံ”ဟုဆိုလိုလျက် အတ္ထပုဒ်ကိုချေ၍ “အဘိဓမ္မကထံ” ဟုဆိုထားသည်။ [အဘိဓမ္မကထံ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထံ-ဋီကာ၊] အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မာ ပါဠိ တော်+ အဋ္ဌကထာ-တည်း၊ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာ။

နိသာမေထ။ ။နိပုဗ္ဗ+စုရာဒိ သမဓာတ်သည် ဒဿန၊ သဝန၊ ၂-နက်ကိုဟော၏။ ဤနေရာ၌ သဝနအနက်ကိုယူစေလို၍ “နိသာမေထာတိ သုဏာထ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

ဒုလ္လာဘာဟိ အယံကထာ။ ။တိုက်တွန်းသင့်ပုံကို ပြသော ဒဋ္ဌိဝါကျ၊ [ဣဒါနိအဝဿ အယံ သောတဗ္ဗာယေဝါတိ ဒဋ္ဌံ ဥဿဟေန္တော ဒုလ္လာဘာ ဟိ အယံ ကထာတိ၊-ဋီကာ၊] တစ်နည်း-ကြားနာဖို့ရန် တိုက်တွန်းရခြင်း၏အကြောင်းကိုပြသော ဟောတုဝါကျတည်း၊ ဤအဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာ၏အလွန်ရခဲသောကြောင့် “အဝိက္ခိတ္တာ နိသာမေထ”ဟု တိုက်တွန်းရပါသည်။ ဤအဋ္ဌကထာကျမ်းစာမျိုးသည် ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒနဝမဇနာနှင့် ဆက်စပ်နေ၏။ ထိုဗုဒ္ဓုပ္ပါဒနဝမဇနာက ရခဲသောကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာလည်း ဒုလ္လာဘဖြစ်သည်-ဟုလို။ [ကထာတိ၌ ဣတိသဒ္ဒါကား-ဂန္ထာရမ္မ အခန်း တစ်ရပ်ပြီးစီးကြောင်းကိုပြသော ပရိသမာပနတ္ထနိပါတ်ပုဒ်တည်း။]

ဂန္ထာရမ္မအဖွင့် ပြီး၏။

နိဒါနကထာ အဖွင့်

ပါဠိတော်ကို မဖွင့်မီ နိဒါနကထာ၏

အပိုင်း မာတိကာ

- ၁။ ဝစနတ္ထ=အဘိဓမ္မသဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုပြခန်း။
- ၂။ ပရိစ္ဆေဒ=အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်း၏ဟု ပိုင်းခြားပြခန်း။
- ၃။ ပါဠိသန္နိဝေသ=ပါဠိတော် စုဝေးတည်နေပုံကို ပြခန်း။
- ၄။ သာဂရစိန္တာ=ဇလသာဂရ စသည်တို့ကို သိရာအခန်း။
- ၅။ ဒေသနာဟိ ဂမ္ဘီရတာ=ဒေသနာတို့ဖြင့် နက်နဲပုံကိုပြခန်း။
- ၆။ သရီရပ္ပဝတ္တိ=အဘိဓမ္မာဟောတော်မူစဉ် ကိုယ်တော်၏ဖြစ်ပုံပြခန်း။
- ၇။ ထေရဝါစနာမဂ္ဂ တပ္ပဘာဝိတတာ=အရှင်သာရိပုတြာ၏ ပို့ချစဉ်၊ အရှင် သာရိပုတြာလျှင် အစအမွန်ရှိပုံကို ပြခန်း။
- ၈။ အာဒိအဘိဓမ္မိကဘာဝဿာဓန=ပဋိဝေဓ ဗုဒ္ဓဝစန စသည်တို့ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ အစစွာ အဘိဓမ္မိကဖြစ်ပုံကို ပြီးစေခန်း။
- ၉။ ဗုဒ္ဓဘာသိတတ္ထသိဒ္ဓိ=ဝိနည်း၊ ဂေါသိင်္ဂီသုတ် နိဒါန်းတို့ဖြင့် အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ် ပြီးစီးပုံကို ပြခန်း။

ဤအပိုင်း ၉-ပါးကို အစဉ်အတိုင်း ပိုင်းခြား၍ပြပြီးမှ “ကုသလာ ဓမ္မာ” စသော ဓမ္မသင်္ဂဏီအဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို အရှင် ဗုဒ္ဓဃောသဆရာ ဖွင့်ပြပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ၉-ပိုင်းပိုင်းပုံကို နားလည်မှ နိဒါနကထာကို ရှင်းလင်းစွာ သိနိုင်ပါလိမ့်မည်။

ဝစနတ္ထော ပရိစ္ဆေဒေါ၊ သန္နိဝေသောစ ပါဠိယာ၊
 သာဂရေဟိ တထာစိန္တာ၊ ဒေသနာဟိ ဂဘီရတာ။
 ဒေသနာယ သရီရဿ၊ ပဝတ္တိဂ္ဂဟဏံ တထာ၊
 ထေရဿ ဝါစနာမဂ္ဂ-တပ္ပဘာဝိတတာပိစ။
 ပဋိဝေဓာ တထာ ဗုဒ္ဓ-ဝစနာဒိဟိ အာဒိတော၊
 အဘိဓမ္မိကဘာဝဿ၊ သာဓနံ သဗ္ဗဒဿိနော။
 ဝိနယေနာထ ဂေါသိင်္ဂီ၊ သုတ္တေနစ မဟေသိနာ၊
 ဘာသိတတ္ထဿ သံသိဒ္ဓိံ၊ နိဒါနေနစ ဒိပိတာ။-ဋီကာ။

၁။ ဝဇ္ဇကုဏ္ဍကို ပြခန်း

တတ္ထ-ထိုအဘိဓမ္မဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ ဟူသော စကားရပ်၌၊ (ယဿ အဘိဓမ္မဿ-အကြင်အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ ပကာသယိဿာမိ- ထင်ရှားပြပေအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဋိညာတ်-ဝန်ခံအပ်ပြီ၊ သောအဘိဓမ္မော-ထိုအဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်ဟူသည်၊) ကေနဋ္ဌေန-အဘယ်အနက်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မော-အဘိဓမ္မာ မည်သနည်း၊ (တစ်နည်း)၊ တတ္ထ-ထိုအဘိဓမ္မကထံ ဟူသော စကားရပ်၌၊ (ယော အဘိဓမ္မော - အကြင်အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ သော အဘိဓမ္မော-သည်၊) ကေနဋ္ဌေန-ကြောင့်၊

တတ္ထ ကေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မော။ ။ “အဘိဓမ္မာ သဒ္ဓါသည် မည်သည်အနက်ကိုဟော၏” ဟု အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ သာမညအနက်ကိုသိပြီး နားလည်ပြီးဖြစ်သူအား ထိုအဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏ အဋ္ဌကထာ ကို ပြောဆိုမှ(ပို့ချမှ) ထိုသူနားလည်စရာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးဦးစွာ “ကေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မော” ဟု အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို မေးသောပုစ္ဆာဝါကျကို အဋ္ဌကထာဆရာကိုယ်တိုင် ထုတ်ပြသည်။ [အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းလုံး၌ပါသော တရားအားလုံးနှင့်ဆိုင်သောအနက်ကို “သာမညအနက်” ဟု ဆိုသည်။]

တတ္ထ။ ။ “တတ္ထဓိလျက်၊ စကားတစ်ဖု၊ မှတ်ယုဝိတ္တာရ” ဟူသည်နှင့်အညီ- များသောအားဖြင့် “တတ္ထ” စရိုသောဝါကျသည် ဝိတ္တာရဝါကျ (အကျယ်စကားရပ်) ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌လည်း အကျယ်ချဲ့လှို၍ စရိုသော ဝိတ္တာရဝါကျတည်း။ ထိုအကျယ်ဟူသည် ဤနေရာ၌ဆိုအပ်သော စကား တစ်ရပ်သာမက၊ အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာအားလုံး “ပဉ္စမကြိယ” အဋ္ဌကထာ၏ နိဂုံးမရောက်မီ “ဝတ္ထုနာ ကတာ” တိုင်အောင်တည်း။ ရှေ့၌ပြခဲ့သော “အဘိဓမ္မဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ” ကား သင်္ခေပဝါကျ (အကျဉ်းစကားရပ်) ဖြစ်သည်။ [သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းဝယ် “အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟံ” သည် သင်္ခေပ, “တတ္ထ ဝုတ္တာ ဘိဓမ္မတ္ထ” မှစ၍ သင်္ဂြိုဟ်တစ်ကျမ်းလုံး (နိဂုံး ရှေ့အထိ) သည် ဝိတ္တာရ ဖြစ်သကဲ့သို့ တည်း။]

တတ္ထအစွဲ။ ။ တတ္ထ၌ တ သဒ္ဓါသည် ဆိုအပ်ပြီးသောစကားကို ပြန်၍ညွှန်းသော ဝုတ္တာပေကု နိဒါဿနအနက်ရှိ၏။ ထိုညွှန်းအပ်သောစကားကို “တတ္ထ၏ စွဲနက်” ဟုပြောစမှတ် ပြုကြ၏။ ဤနေရာ၌ တတ္ထသည် ရှေ့၌ဆိုအပ်ပြီးသော “အဘိဓမ္မဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ” ကို စွဲသောနည်း၊ “အဘိဓမ္မကထံ” ကိုစွဲသောနည်းဟု ငိုကော၌ ၂-နည်းပြ၏။ ထိုတွင် ပထမစွဲနက်သည် ဝေး၏။ ထို့ကြောင့် “တသ္မိ” ဟု ငိုကောဖွင့်၏။ ဒုတိယစွဲနက်သည် ဂန္ဓာရဗ္ဗ အဆုံးဂါထာ၌ ပါသောစကားရပ်ဖြစ်၍ အတော်နီး၏။ ထို့ကြောင့် “တသ္မိ” ဟု ငိုကောဖွင့်သည်။ ဤအတိုင်းပင် နိဿယ၌ စွဲနက် ၂-မျိုး ပြထားသည်။ [“တသ္မိ” ဟု ဖွင့်သော်လည်း “တတ္ထ-ထို” ဟုပင် ပေးရသည်။]

ကေနဋ္ဌေန။ ။ ဤပုစ္ဆာသည် သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ပြောရိုးဖြစ်သော “သဒ္ဓပ္ပဝတ္ထိနိမိတ်” ကို မေးသော ပုစ္ဆာတည်း။ “အဘိဓမ္မဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ” ဟူသော စကား၌ဆိုခဲ့သော (တစ်နည်း- “အဘိဓမ္မကထံ” ၌ ဆိုအပ်ခဲ့သော) အဘိဓမ္မာပါဠိတော်သည် အဘယ်အနက်ကြောင့်

အဘိဓမ္မော-နည်း၊ (ဣတိ အယံ-ဤသည်ကား၊ ပုစ္ဆာ-ပုစ္ဆာတည်း) သောအဘိဓမ္မော-
 ထိုအဘိဓမ္မာပါဠိတော်ဟူသည်၊) ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန-သုတ္တန်ပါဠိ
 ထက် သာလွန်သောပါဠိတော်၊ ထူးဆန်းသော ပါဠိတော် ဟူသော အနက်ကြောင့်၊
 (အဘိဓမ္မော-အဘိဓမ္မာမည်၏၊ ဣတိ ဣဒံ-ဤသည်ကား၊ ဝိသဇ္ဇနံ-အဖြေတည်း၊)
 [ဋီကာအတိုင်း ထည့်ပါ၍များထည့်၍ ပေးရိုးရှိရကား ထိုအတိုင်း ပေးလိုက်ပါ
 သည်။]

(အဘယ်အနက်ကို အကြောင်းပြု၍) အဘိဓမ္မဟူသောအမည်ကိုရပါသနည်း-ဟုလျှ်၊ [ကေနဋ္ဌေန၌
 အဋ္ဌသဒ္ဒါသည် အတ္ထ မှ တွက် ဌပြု၍ပြီးသော သဒ္ဒါတည်း၊] အဘိဓမ္မာ၌လာသော “အတ္ထ”
 သဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် သဒ္ဒါဘိဓယအနက်တည်း၊ မဓုဒိကာ၌ကား “ကေန သဘာဝေန”ဟု
 သဘာဝအနက်ကို ဖွင့်သေး၏။ သုတ္တန်ပါဠိထက် လွန်ကဲရှည်လျားခြင်းသည် သဘာဝဓမ္မ
 မဟုတ်ရကား စဉ်းစားသင့်၏။ “ကေနဋ္ဌေန ဖသော” စသည်ဖြင့် သဘာဝဓမ္မ၏ နာမည်ကို
 မေးရာ၌သာ “ကေနဋ္ဌေန-အဘယ်သဘောကြောင့်” ဟု သဘာဝအနက်ကို ယူသင့်သည်။

အဘိဓမ္မ ၂ မျိုး။ “သော အဘိဓမ္မော”၌ အဘိဓမ္မအရ အဘိဓမ္မပါဠိတော်ခြစ်
 ရ၏။ “ကေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မော”၌ အဘိဓမ္မအရကား အဘိဓမ္မဟူသော နာမည်ပညတ်ရ၏၊
 စာစပ်သောအခါ “သော အဘိဓမ္မာကား သည် ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် အဘိဓမ္မော၌
 သည့်နာမ်ဖြစ်သော တုလျှတ်၊ အဘိဓမ္မာကား သညာနာမဖြစ်သော လိင်္ဂတံ”ဟုစပ်ရ၏။ ဤသို့
 သည့်နာမ်ဖြစ်ပါမှ အဓိပ္ပာယ် စုံလင်သောကြောင့် ဋီကာ၌ ထည့်ပါ၍ ထည့်၍ ဖွင့်ထားသည်။
 [တတ္ထကိုလည်း “သော အဘိဓမ္မော၌ အပေါင်း အာဓာရ၊ သော အဘိဓမ္မာကား အစိတ်အာ
 ဝေယ်”ဟူ၍ စပ်။]

ဓမ္မာပေါရိသေသဋ္ဌေန။ ဓမ္မသဒ္ဒါသည် “ဓမ္မော သဘာဝေ ပရိယတ္တိပညာ”စသော
 အဘိဓမ္မာ လာ အနက်တို့တွင် ပရိယတ္တိ(သင်ယူအပ်သောပါဠိ) ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊
 ဓမ္မော+အတိရေ ကော (ဝိသေသန ပရိနိပါတကမ္မစာရည်း)၊ အတိရေကော-သုတ္တန်ပါဠိထက်
 ပိုလွန်သော+ဓမ္မော-ပါဠိတည်း၊ ဓမ္မာတိရေကော-ဋီ၊ ဓမ္မော+ဝိသေသော ဓမ္မဝိသေသော-ထူးဆန်းသော
 ပါဠိ၊ ဓမ္မာတိ ရေကောစ+ဓမ္မဝိသေသောစာတိ ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသာ၊ ဓမ္မတိရေက
 ဓမ္မသေသာစ+အတ္ထော ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသတ္ထော=သုတ္တန်ပါဠိတို့ထက် သာလွန်သော
 ထူးဆန်းသော ပါဠိဟူသော အနက်။

မှတ်ချက်။ ဋီကာစာအုပ်များ၌ “ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသာဝေ”ဟု ဗဟုဝုစံရှိသောကြောင့်
 လည်းကောင်း၊ မဓုဒိကာ၌ ဒွန်ဝိဂ္ဂဟလုပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုအတိုင်းပြလိုက်ရသည်၊
 မိမိကား-ရူပသိဒ္ဓိ၌လာသော “သိတုဏှံ ဘောဇနံ”၌ “သိတုဏှံ” ဖုဒ်ကဲ့သို့ “ဓမ္မာတိရေကောစ+
 သော+ဓမ္မဝိသေသောစာတိ ဓမ္မာတိရေက-ဓမ္မဝိသေသော”ဟု ဧကဝုစံရသော “ဝိသေသနော
 ဘယပဒကမ္မစာရည်း”ဟု ထင်သည်။ ဤအတိုင်းမှန်လျှင် ဋီကာ၌ “ဓမ္မာတိရေကဓမ္မဝိသေသာ
 ဝေ အတ္ထော”ဟု ဧကဝုစံသာရှိရမည်။

ဟိ-ဗျ၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဗာဠာ မေ အာဂုသော ဒုက္ခာ
 ဝေဒနာ အဘိက္ကမန္တိ နော ပဋိက္ကမန္တိ၊ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏာတိ အာဒီသု-ဗာဠာ ၊ပေ၊
 အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏာ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ (အဘိသဒ္ဓေါ- အဘိသဒ္ဓါသည်၊
 အတိရေက ဝိသေသဋ္ဌ ဒီပကော-အတိရေကအနက်၊ ဝိသေသအနက်ကိုပြတတ်
 သည်၊) ဟောတိဝိယ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊)ဧတ္ထ-ဤ အဘိဓမ္မောဟူသော
 ပုဒ်၌၊ အဘိသဒ္ဓေါ-အဘိသဒ္ဓါသည်၊ အတိရေက ဝိသေသဋ္ဌဒီပကော-
 အတိရေက အနက်၊ ဝိသေသ အနက်ကို ပြတတ်သည်၊ (ဟောတိ - ၏၊)

ဆိုလိုရင်းကား။ ။အဘိဓမ္မော၌ အဘိသဒ္ဓါသည် အတိရေက၊ ဝိသေသအနက်ကို
 ဟောသောကြောင့် သတ္တန်ပါဠိထက်ရှည်လျားသည်ကို “ဓမ္မာတိရေက”ဟုဆို၏၊ သုတ္တန္တ ဘာဇနိယ
 နည်း၊ အဘိဓမ္မ ဘာဇနိယနည်း၊ ပဉ္စာပုစ္ဆကနည်းအားဖြင့် ထူးဆန်းသည်ကို ဓမ္မဝိသေသဟုဆို၏၊
 ထိုသို့ ရှည်လျား သည်၏အဖြစ်ဟူသောဂုဏ်၊ ထူးဆန်းသည်၏ အဖြစ် ဟူသောဂုဏ်ကို
 အကြောင်း ပဝတ္တိနိမိတ်ဖြု၍ ဤပါဠိတော်ကို “အဘိဓမ္မ”ဟု ခေါ်ရပါသည်-ဟုလို၊ [“အတိရေ
 ကော+ဓမ္မော အဘိဓမ္မော၊ ဝိသေသော+ဓမ္မော အဘိဓမ္မော”ဟု ပြု၊ ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို
 ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤအဖွင့်များကိုကြည့်၍ “အဘိဓမ္မာ”ဟူသော နာမည်သည် အနက်အဓိပ္ပာယ်၏
 နာမည်မဟုတ်၊ သုတ္တန်ပါဠိတော်ကိုထောက်ဆ၍ ရအပ်သောပါဠိတော်၏နာမည်တည်းဟုလည်း
 ကောင်း၊ ထိုအဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏အနက်အဓိပ္ပာယ်များကိုကား “အဘိဓမ္မတ္ထ”ဟုခေါ်ရ ကြောင်း
 ကိုလည်း ကောင်း၊ ထိုအဘိဓမ္မတ္ထတို့တွင် စိတ်စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်ကို “ပရမတ္ထ”-“သဘာဝ
 ဓမ္မ”ဟု ခေါ်ရကြောင်းကိုလည်းကောင်း ကွဲကွဲပြားပြား ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားပါ။ [ယခုခေတ်၌
 ထိုသို့ နှိုင်းယှဉ်ဘက်မရှိသော စာကိုကို “အဘိဓမ္မာ”ဟု ခေါ်ဝေါ်ရေးသားခြင်းကိုလည်း စဉ်းစားပါ။]

ဓမ္မာတိရေက၊ပေ၊ဟောတ္ထ။ ။“ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဋ္ဌ”ဟူသော အကျဉ်းအဖြေမှန်ကို
 အကျယ်ပြုလို၍ “အတိရေက”စသည်ကိုမိန့်၊ ရှေ့ဝါကျသည် သင်္ခေပ၊ “အတိရေက”မှစ၍
 “နိပ္ပဒေသ တောဝ ဝိဘတ္တာ”တိုင်အောင် စကားရပ်သည် ဝိတ္တာရဝါကျ၊ ထိုနောက် “ဇဝ
 ဓမ္မာတိရေက၊ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော”ကား နိဂုံးဝါကျတည်း၊ ဟောတ္ထ၌ ဟိသည် ဝိတ္တာရဇောတက၊
 တစ်နည်း-နောက်၌ “တသ္မာ၊ပေ၊ဇဝ၊မေဝ၊ပေ၊ဂုစ္စတိ”ကို ထောက်၍ ဟိသည် ဟေတုဇောတက၊
 (ကာရကဇောတက)၊ ဤအလို “အတိရေက၊ပေ၊ဝိယ”သည် ဟေတုဝါကျ၊ “တသ္မာ၊ပေ၊ဂုစ္စတိ”သည်
 ဗလဝါကျဟုခွဲပါ၊ ထိုဟေတုဝါကျတွင်လည်း “အဘိက္ကမန္တိ၊ပေ၊ဝိယ”သည် ဥပမာနဝါကျ၊
 “အတိရေက၊ပေ၊အဘိသဒ္ဓေါ” ကား ဥပမေယျဝါကျ၊ ဤသို့ ရသင့်သမျှ ဝါကျတို့ကို ခွဲနိုင်မှသာ
 ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ကို နားလည် နိုင်ပါသည်။

ဟောတ္ထ၊ အဘိသဒ္ဓေါ။ ။“ဧတ္ထ-ဤ အဘိဓမ္မောဟူသော ပုဒ်၌၊ သမဘိနိဝိဋ္ဌော-
 ကောင်းစွာအကျုံး ဝင်သော၊ အဘိသဒ္ဓေါ-အဘိသဒ္ဓါသည်” ဟု သမဘိနိဝိဋ္ဌောထည့်၍လည်း
 အနက်ပေးကြ၏၊ နိဿယ၌ မထည့်ဘဲပေးခဲ့သည်၊ ထိုသို့ပေးရာ၌ ဧတ္ထကို အဘိသဒ္ဓေါ၌
 အပေါင်းအာဓာရ၊ အစိတ် အာဓေယံ အဖြစ်ဖြင့် စပ်၊ ထည့်၍ပေးလျှင် ဧတ္ထကို သမဘိနိဝိဋ္ဌော၌
 ဝိသယာဓာရ၊ ဝိသယာဓာရီအဖြစ်ဖြင့် စပ်။

[အာဂုသော-ငါရှင်၊ မေ-ငါ၏၊ ဗာဠာ-ပြင်းထန်ကုန်သော၊ ဒုက္ခာဝေဒနာ-ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည်၊ အဘိက္ကမန္တိ-တိုးပါကုန်၏၊ နော ပဋိက္ကမန္တိ-မဆုတ်ပါကုန်၊ ဝါ-မလျော့ပါကုန်၊ (“ရောဂါတိုးသည်၊ ရောဂါမလျော့ပါ” ဟုလို)၊ အဘိက္ကန္တဝဏ္ဏာ-အလွန်နှစ်သက်အပ်သော အဆင်းရှိသော၊ (ဒေဝတာ-နတ်သည်၊) [ယေန ဘဂဝါ၊ တေနပသင်္ကမိ၌ စပ်။]

တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဘိသဒ္ဓါ၏ အတိရေကအနက်၊ ဝိသေသအနက်ကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ သမုဿိတေသု-ကောင်းစွာ စိုက်ထောင်အပ်ကုန်သော၊ ဗဟူသု-များစွာကုန်သော၊ ဆတ္တေသုစေဝ-ထီးတို့တွင်လည်းကောင်း၊ ဓဇေသုစ-အလံတို့တွင်လည်းကောင်း၊ ယံ ဆတ္တံ-အကြင်ထီးသည်၊ အတိရေကပ္ပမာဏံ-သာမန် ထီးတို့ထက် လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝိသေသဝဏ္ဏ သဏ္ဌာနဉ္စ- ထူးသောအဆင်းရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ တံ(ဆတ္တံ)-ထိုထီးကို၊ အတိဆတ္တန္တိ- အတိဆတ္တဟူ၍၊ ဝါ-လွန်ကဲသောထီး ထူးဆန်းသောထီးဟူ၍၊ ဝုစ္စတိယထာ-ဆိုအပ် သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ယော ဓဇော-အကြင်အလံသည်၊ အတိရေကပ္ပမာဏောစ-လွန်ကဲသော ပမာဏရှိသည်လည်းကောင်း၊ နာနာဝိရာဂဝဏ္ဏ ဝိသေသသမ္ပန္နောစ- အမျိုးမျိုးသောအထူးတလည် ဆိုးအပ်သော အဆင်းအထူးနှင့် ပြည့်စုံသည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ [ယခုခေတ် အလံများ၌ ၃-ရောင်ခြယ် ၅-ရောင်ခြယ် စသည်ဖြင့် အရောင် ခြယ်ထားသကဲ့တည်း။] သော (ဓဇော)-ထိုအလံကို၊ အတိဓဇောတိ-အတိဓဇဟူ၍၊ ဝါ-လွန်ကဲသော အလံ၊ ထူးဆန်းသော အလံဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ ယထာ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့လည်း ကောင်း။

အဘိက္ကမန္တိပေဝဏ္ဏာ။ ။အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ၀၈နတ္ထကိုပြရာ၌ “အဘိက္ကမန္တိဝယ် အဘိသဒ္ဓါသည် ဝုဒ္ဓိ(တိုးပွားခြင်း) အနက်ကိုဟော၏”ဟုဆို၏၊ တိုးပွားခြင်းဟူသည် ပိုလွန်ခြင်း အတိရေကအနက်ပင် တည်း။ အဘိက္ကန္တာဝယ် အဘိသဒ္ဓါသည် “အဓိက”အနက်ဟုဆိုလတ္တံ့၊ ထို “အဓိက” သည် ဤဝိသေသနှင့် သဘောတူ၏။

တသ္မာပေ၊ ဝုစ္စတိ။ ။တသ္မာကို “အယံပိ ဓမ္မောပေ၊ အဘိဓမ္မောတိ ဝုစ္စတိ”၌ လွမ်းစပ်၊ ဤအတွင်း၌ “ယထာပေ၊ အတိဗြဟ္မာတိ ဝုစ္စတိ”သည် ဥပမာနဝါကျ၊ “ဧဝမေဝ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိ” ကား ဥပမေယုဝါကျ၊ ထိုတွင် ဥပမာဝါကျကိုပြရာ၌ “အဘိက္ကမန္တိ၊ အဘိက္ကန္တာ”တို့ဖြင့် မမြီးစေဘဲ “အတိဆတ္တံ” စသည်ကို အဘယ်ကြောင့် ပြရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-ဥပသာရပုဒ်တို့သည် များသောအားဖြင့် ဓာတ်၏ အနက်ကိုသာ ထွန်းပြကြသော်လည်း တစ်ရံတစ်ခါ၌ကား “အတိဆတ္တံ၊ အတိရာဇကုမာရော” စသည်၌ကဲ့သို့ နာမ်ပုဒ်၏ အနက်ကိုလည်း ထွန်းပြသေး၏၊ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာ၌ အဘိသဒ္ဓါလည်း ဓမ္မဟူသော နာမ်ပုဒ်အနက်ကို ထွန်းပြသည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် “အတိစ္ဆတ္တံ” စသော ဥပမာကို ထုတ်ရပါသည်။ ထိုဥပမာဖြင့် သိစေလိုရင်းကား-“ဓာတ်၏ ရှေ့မဟုတ်သော နာမ်၏ ရှေ့၌လည်း ဥပသာရပုဒ်တို့သည်

စ-သည်သာမကသေး၊ (သက်မဲ့ဥပမာအပြင် သက်ရှိ ဥပမာလည်း ရှိသေး၏- ဟူလျှင်)ဧကတော-တစ်ပေါင်းတည်း၊ သန္နိပတိတောသု-စည်းဝေးကြကုန်သော၊ ဗဟူသု- ကုန်သော၊ ရာဇကုမာရေသုစေတ-မင်းသားတို့တွင် လည်းကောင်း၊ ဒေဝေသုစ- နတ်တို့ တွင်လည်းကောင်း၊ ယော ရာဇကုမာရော-အကြင်မင်းသားသည်၊ ဇာတိယသ ဣဿ ရိယာဒိ သမ္ပတ္တိဟိ-အမျိုးဇာတ်၊ စည်းစိမ်၊ အခြွေအရံ၊ အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ဟူသော ရာထူးဌာနန္တရ အစရှိသော သမ္ပတ္တိတို့ဖြင့်၊ အတိရေကတရော စေတ-သာ၍လွန်ကဲသည်လည်းကောင်း၊ ဝိသေသဝန္တ တရောစ-သာ၍ ထူးခြားသော ဂုဏ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။ သော (ရာဇကုမာရော)-ထိုမင်းသားကို၊ အတိရာဇကုမာရောတိ- အတိရာဇကုမာရဟူ၍၊ ဝါ-လွန်ကဲသောမင်းသား၊ ထူးခြား သော မင်းသားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိယထာ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ယော ဒေဝေါ- အကြင်နတ်သည်၊ အာယု ဝဏ္ဏ ဣဿရိယ ယသသမ္ပတ္တိ အာဒိဟိ-အသက်၊ အဆင်း၊ အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ဟူသော ရာထူးဌာနန္တရ၊ အခြွေအရံတို့၏ ပြည့်စုံခြင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အတိရေကတရော စေတ-သာ၍ လွန်ကဲခြင်းသည် လည်း ကောင်း၊ ဝိသေသဝန္တ တရောစ- သာ၍ထူးခြားသော ဂုဏ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။ သော(ဒေဝေါ)-ထိုနတ်ကို၊ အတိဒေဝေါတိ-အတိဝေဒဟူ၍၊ ဝါ- လွန်ကဲသောနတ်၊ ထူးခြားသောနတ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိယထာ-လည်းကောင်း၊ တထာရူပေါ- ထိုကဲ့သို့ သာလွန်ထူးခြားသော သဘောရှိသော၊ ဗြဟ္မာပိ-ဗြဟ္မာကိုလည်း၊ အတိဗြဟ္မာတိ-အတိဗြဟ္မာဟူ၍၊ လွန်ကဲသောဗြဟ္မာ၊ ထူးခြားသော ဗြဟ္မာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိယထာ-လည်းကောင်း၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ အယဗ္ဗိ ဓမ္မော- ဤကုသလဓမ္မာ အစရှိ သော ပါဠိတော်ကိုလည်း၊ ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန- သုတ္တန်ပါဠိထက် သာလွန် သော ပါဠိတော်၊ ထူးဆန်းသောပါဠိတော် ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မာတိ-အဘိဓမ္မာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ (စာအုပ်တို့၌ “ဧဝမေဝ”ဟု ရှိသော်လည်း အဘိဓာန်(၁၁၄၂)၌လည်းကောင်း၊ ဂဏ္ဍိ၌လည်းကောင်း “ဧဝမေဝ”ဟု ရှိ၏။ ဧဝံနှင့်အနက်တူဟု မရ၌ ဆို၏။ ဋီကာ၌လည်း “ဧဝံ”ဟုပင် ဖွင့်၏။)

တည်နေနိုင်၏။ ထိုသို့တည်လျက် အတိရေကဝိသေသ အနက်ကိုပြသော အတိဥပသာရလည်း ရှိသေး၏”ဟု သီလေရိုရင်းဖြစ်သည်။ [ဋီကာ၌ “တတ္ထသိယာပေ၊ အတိဆတ္တာဒိဥဒါဟရဏံ ဒသေန္တော အာဟ-ယထာတိ အာဒိ”ဟူသော စကားကိုကြည့်ပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ဥပမာ၌ ၅-မျိုးပြထား၏။ ထိုတွင် ရှေ့ ၂-မျိုးသည် သက်မဲ့ဥပမာတည်း။ နောက် ၃-မျိုးကားသက်ရှိဥပမာတည်း။ ဤသို့ဥပမာများစွာဖြင့် သက်ရှိသက်မဲ့စုံအောင် ပြခြင်းသည် ထိုအတိရေကဝိသေသ အနက်ကိုဟောရာ ဥဒါဟရဏံတွေ အများအပြားဖြင့် မိမိစကားကို ခိုင်လုံသည်ထက် ခိုင်လုံအောင် ထောက်ခံစေခြင်း အကျိုးရှိသည်။

ဟိ-မှန်၏။ (တစ်နည်း)၊ ဟိ-သဒ္ဒယုတ္တိမှတစ်ပါး အတ္ထယုတ္တိကို ဆိုဦးအံ့။ သုတ္တန္တံ-သုတ္တန်သို့၊ ပတွာ-ဒေသနာတော်အစဉ်အားဖြင့် ရောက်၍၊ ဝါ-ရောက်လသော်၊ ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ ခန္ဓာ-ခန္ဓာတို့ကို၊ ဧက ဒေသေနေဝ-တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တာ-ဝေဖန်တော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ နိပ္ပဒေသေန-အစိတ်အပိုင်း မရှိသောအားဖြင့်၊ ဝါ-အကြွင်းအကျန်မရှိသောအားဖြင့်၊ န(ဝိဘတ္တာ)-ဝေဖန်တော် မမူအပ်ကုန်၊ [ဧကဒေသေ နေဝ ဝိဘတ္တာ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ အဘိဓမ္မ-အဘိဓမ္မာသို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ သုတ္တန္တံ ဘာဇနိယ-အဘိဓမ္မဘာဇနိယ ပဉ္စပုစ္ဆကနယာနံ-သုတ္တန္တံဘာဇနိယနည်း၊ အဘိဓမ္မဘာဇနိယ နည်း၊ ပဉ္စပုစ္ဆကနည်းတို့၏၊ ဝသေန- အပြားအားဖြင့်၊ နိပ္ပဒေသတောဝ-အစိတ်အပိုင်း မရှိသောအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တာ-အပ်ကုန်ပြီ။ “ဤစကားကိုထောက်၍ ခန္ဓဒေသနာ အတွက် သုတ္တန်ပါဠိထက် အဘိဓမ္မာပါဠိကသာလွန်ရှည်လျားကြောင်းကိုသိရ၏။ အဘိဓမ္မ ဘာဇနိယနည်း၊ ပဉ္စပုစ္ဆက နည်းတို့ဖြင့် ထူးထူးဆန်းဆန်း ဟောထားကြောင်း ကိုလည်း သိရသည်။] ဒွါဒသ-၁၂ ပါးကုန်သော၊ အာယတနာနိ-အာယတနတို့ လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌာရသ-၁၈ ပါးကုန်သော၊ ဓာတုယော-ဓာတ်တို့လည်းကောင်း၊ စတ္တာရိ- ၄ ပါးကုန်သော၊ သစ္စာနိ-သစ္စာတို့လည်းကောင်း၊ ဗာဝိသတိ-၂၂ပါးသော ဣန္ဒြိယာနိ- ဣန္ဒြေတို့လည်းကောင်း၊ ဒွါဒသပဒီကော-၁၂ပါးသော အဖို့အစုရှိသော၊ ပစ္စယာကာရော- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လည်းကောင်း၊ တထာ-ထိုအတူတည်း၊ ဟိ-စိုးစဉ် အနည်းငယ်ဆိုဖွယ် အထူးကား၊ [“ဗာဝိသတိန္ဒြိယာနိ ပစ္စယာကာရတို့နှင့်စပ်၍ အနည်းငယ် ဆိုဖွယ်အထူးကား”

သုတ္တန္တံ ဟိ။ ။ “ယထာ သမုဿိတေသု” မှ စ၍ “ဧဝမေဝပေဝုစ္စတိ” တိုင်အောင်သော စကားဖြင့် သဒ္ဒယုတ္တိရှိကြောင်း၊ (သဒ္ဒါသဘောအားဖြင့် သင့်ကြောင်း)ကိုသာ ပြရသေး၏။ ထိုသို့ သဒ္ဒယုတ္တိရှိသော်လည်း အဘိဓမ္မပါဠိတော်ဝယ် သုတ္တန်ထက် ရှည်လျားသော ထူးဆန်းသော တရားတို့ကို ဟောထားလျက်မရှိလျှင် အတ္ထယုတ္တိမရှိနိုင်ရာသောကြောင့် “ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန” ဟူသော အဖြေသည် မသင့်နိုင်ရကား အတ္ထယုတ္တိရှိကြောင်းကိုပြလျက် မူလအဖြေကို ခိုင်မြဲစေလိုသောကြောင့် “သုတ္တန္တံ ဟိ” မှစ၍ “နိပ္ပဒေသတောဝ ဝိဘတ္တာ” တိုင်အောင် မိန့်သည်။ [အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်၏ သုတ္တန်ထက် ရှည်လျားပုံ ထူးဆန်းပုံကို စာသွားအတိုင်း သိသာပြီ။ “ပဉ္စပုစ္ဆကံ နတ္ထိ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။

ရှေးနိဿယ။ ။ ရှေးနိဿယ၌ကား “သုတ္တန္တံ ဟိ” စသည်ကို ကာရဏဝါကျဟုယူ၍ “ဟိ ယသ္မာ” ဟုဆိုပြီးလျှင် “နိပ္ပဒေသဝတောဝ ဝိဘတ္တာ” ၏ အောက်၌ “တသ္မာ နိပ္ပဒေသာန တိတ္ထံ နယာနံ အတိရေက ပါဠိဘာဝတော ဝိသေသပါဠိဘာဝတောစ အယဗ္ဗိဓမ္မော ဓမ္မာတိရေကဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန အဘိဓမ္မာတိ ဝုစ္စတိ” ဟု ဋီကာ ထည့်ပါ၌များကို ယူ၍ ပေးလေသည်။

ဟူလို၊ ကေဝလံ-အာယန စသည်တို့နှင့်မဖက် သက်သက်၊ ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂေ-
ဣန္ဒြိယ ဝိဘင်္ဂေ၌၊ သုတ္တန္တဘာဇနိယံ-သုတ္တန္တဘာဇနိယနည်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-
မပါ၊ ပစ္စယာကာရေစ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်္ဂေ၌လည်း၊ ပဉ္စပုစ္ဆကံ-ပဉ္စပုစ္ဆကနည်းသည်၊
နတ္ထိ-မရှိ။

စ-သည်သာမကသေး၊ သုတ္တန္တံ-သုတ္တန်သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ စတ္တာရော-
၄ ပါးကုန်သော၊ သတိပဋ္ဌာနာ-သတိပဋ္ဌာန်တို့ကို၊ ဧကဒေသေနေဝ-သာလျှင်၊
ဝိဘတ္တာ-အပ်ကုန်ပြီး၊ နိပ္ပဒေသေန-အားဖြင့်၊ န(ဝိဘတ္တာ) ဝေဖန်တော်မမူအပ်ကုန်၊
ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ အဘိဓမ္မံ-အဘိဓမ္မာသို့၊ ပတွာ-၍-ဝါ-လသော်၊ တိဏ္ဍမ္မိ-
၃ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ နယာနံ-နည်းတို့၏၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊
နိပ္ပဒေသတောဝ-သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တာ-အပ်ကုန်ပြီး၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ သမ္ပပ္ပဓာနာနိ-
သမ္ပပ္ပဓာန်တို့လည်း ကောင်း၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ဣဒ္ဓိပါဒါ-ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့၌
လည်းကောင်း၊ သတ္တ-၇ပါးကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ-ဗောဇ္ဈင်တို့လည်းကောင်း၊ အရိယော-
မြတ်သော၊ အဋ္ဌဂီကော-ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသော၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်လည်းကောင်း၊
စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ ဈာနာနိ-ဈာန်တို့လည်းကောင်း၊ စတသော-၄ ပါးကုန်သော၊
အပ္ပမညာယော-အပမညာ တို့လည်းကောင်း၊ ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-
သိက္ခာပဒ်တို့လည်းကောင်း၊ စတသော-ကုန်သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ-ပဋိသမ္ဘိဒါတို့လည်း
ကောင်း၊ တထာ-ထိုအတူတည်း၊ ဟိ-စိုးစဉ် အနည်းငယ် ဆိုဖွယ်အထူးကား၊
ဇတ္ထ-ဤသတိပဋ္ဌာန် အစရှိသည်တို့တွင်၊ ကေဝလံ-သတိပဋ္ဌာန် အစရှိသည်တို့နှင့်
မဖက် သက်သက်၊ သိက္ခာပဒ်ဝိဘင်္ဂေ-သိက္ခာပဒ် ဝိဘင်္ဂေ၌၊ သုတ္တန္တဘာဇနိယံ-
နည်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-မပါ။

စ-သည်သာမကသေး၊ သုတ္တန္တံ-သုတ္တန်သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ ဉာဏံ-
ဉာဏ်ကို၊ ဧကဒေသေနေဝ-အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တံ-ဝေဖန်တော်မမူအပ်ပြီး၊
နိပ္ပဒေသေန-အားဖြင့်၊ (ဝိဘတ္တံ)-ဝေဖန်တော်မမူအပ်၊ ကိလေသာ-ကိလေသာတို့သည်။

ကေဝလံ ဟိ။ ။ဤကဲ့သို့ ကေဝလံ ဟိ ဟု တက်လာသော အရာ၌ အတိဗျာပိတ ဒေါသ
ကိုပယ်သည်ဟုဆိုကြ၏။ ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂေ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်္ဂေ၌လည်း ထိုအတူဟုဆိုသောကြောင့်
နည်း ၃ ပါးလုံးရှိသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရောက်ရကား အတိဗျာပိတဒေါသ ရောက်၏။ ထိုသို့မရောက်
ဖို့ရန် ကေဝလံဟိ စသော ပါဠိဖြင့် ထိုဒေါသကိုပယ်သည်၊ ဤဝါကျမျိုးကို “ယုတ္တိ ဒဠိဝါကျ”
ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏။ အနည်းငယ် ထူးသောအချက်ကို ပြသောကြောင့် ဝိသေသဝါကျဟုလည်း
ခေါ်ကြသည်။

[ဆောင်]ဝေ ကေဝလံ၊ နှစ်တန် ကပ်ရှိ၊ နိပါတ်ဟိ၊ ယုတ္တိ ဒဠိစွဲ၊
ဝေ နောက်ထံ၊ နိပါတ်ရုံ၊ သာမံဒေါသပယ်။
ကေဝလံ၊ ဟိ နိပါတ်ရှိ၊ အတိဒေါသပယ်။

တထာ-ထို့အတူတည်း၊ ပန-ကား၊ အဘိဓမ္မ-အဘိဓမ္မာသို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ “ကေဝိဓေန ဉာဏ ဝတ္ထုတိ” အာဒိနာ- “ကေဝိဓေန ဉာဏဝတ္ထု” အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ မာတိကံ-မာတိကာကို၊ ထပေတွာ-ထားတော်မူ၍၊ နိပ္ပဒေသ တောဝ-အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တံ-အပ်ပြီ၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဧကက တော-ဧကနည်းမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ အနေကေဟိ၊ တစ်ပါးမက များစွာကုန်သော၊ နယေဟိ-နည်းတို့ဖြင့်၊ ကိလေသာ- ကိလေသာတို့ကို၊ (ဝိဘတ္တာ-နံပြီ) စ-သည်သာမကသေး၊ သုတ္တန္တံ-သုတ္တန်သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ ဘူမန္တရပရိစ္ဆေဒေါ-ဘုံအထူးတို့၏ အပိုင်းအခြားကို၊ ဧကဒေသနေဝ-အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တာ-အပ်ပြီ၊ နိပ္ပဒေသေန-အားဖြင့်၊ န(ဝိဘတ္တာ)- ဝေဇနံတော်မမူအပ်၊ ပန-ကား၊ အဘိဓမ္မ-အဘိဓမ္မာသို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ တိတ္ထမ္ဘိ-၃ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ နယာနံ-နည်းတို့၏၊ ဝသေန-အပြား အားဖြင့်၊ နိပ္ပဒေသတောဝ-အားဖြင့်သာလျှင် ဝိဘတ္တာ-အပ်ပြီ၊ [ဝသေန နောက်၌ ဘူမန္တရ ပရိစ္ဆေဒေါ-ဟု ထပ်၍ ပါသည်ကား အပို၊ ရှေ့ဝါကျများ၌ ဤကဲ့သို့ ၂ ထပ် ပါလေ့မရှိ။] (နိဂုံးကိုပြုလို၍ ဧဝံ စသည်ကိုမိန့်) ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ (အယ် အဘိဓမ္မာ-ကို)၊ ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မာတိ-မူ၍၊ ဝေဒိတဇော-၏။

၂။ ကျမ်းအပိုင်းအခြားကို ပြခန်း

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (ဝေဒနတ္ထမှတစ်ပါး ပကရဏပရိစ္ဆေဒကား)၊ ဧသ(ဧသော)-ဤအဘိဓမ္မာပါဠိတော်သည်၊ ပကရဏပရိစ္ဆေဒတော-ကျမ်း၏ ပိုင်းခြားကြောင်း သင်္ချာ အားဖြင့်၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီဝိဘင်္ဂ ဓာတုကထာပုဂ္ဂလပညတ္တိ ကထာဝတ္ထု ယမက ပဋ္ဌာနာနံ-ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၊ ၁။ ပဋ္ဌာန်းကျမ်းဟုကုန်သော၊ သတ္တန္တံ ပကရဏာနံ-၇ ကျမ်းတို့၏၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ ဌိတော-တည်၏၊ အယ်-ဤစကားသည်၊ ဧတ္ထ-ဤပကရဏ ပရိစ္ဆေဒကို ပြရာ၌၊ အာစရိယာနံ-အဋ္ဌကထာဆရာတို့၏ သမာနကထာ-တူမျှသောစကားတည်း။

ပကရဏပရိစ္ဆေဒတော။ ။ အဘိဓမ္မပါဠိတော်၏ ၀၈၃၅(သဒ္ဓါနက်)ကို ပြပြီးလျှင် ယခုအခါ “အဘိဓမ္မာကျမ်းပေါင်း မည်မျှရှိ၏” ဟု ကျမ်းအပိုင်းအခြားသင်္ချာကိုပြခြင်းငှာ “ပကရဏ” စသည် ကိုမိန့်၊ ပကရဏသဒ္ဓါသည် “ဧကတ္ထပတိပါဒက ဂန္ထအံသ-အနက်တစ်မျိုးကို သိစေတတ်သော ကျမ်း၏အစိတ်အပိုင်း” ကို ဟော၏၊ အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတွင် တစ်ကျမ်းတစ်ကျမ်းသည် ဆိုင်ရာအနက် အဓိပ္ပာယ်တစ်ရပ်တစ်ရပ်ကို သိစေတတ်၏၊ ဥပမာ-ဓမ္မသင်္ဂဏီသည် စိတ်စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော အနက်များကို သိစေတတ်သကဲ့သို့တည်း။ “ပကရေတိ အနေနာတိ ပကရဏံ-ဆိုင်ရာအနက် အဓိပ္ပာယ်ကိုအပြားအားဖြင့် ပြစီရင်ကြောင်းကျမ်း။

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ဝိတဏှဝါဒီ-ဝိတဏှဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ပညာရှိတို့၏ စိတ် နှလုံးကို အထူးအားဖြင့် တုန်လှုပ်စေတတ်၊ ပုတ်ခတ်တတ်သော စကားကတ်ကို ပြောဆို လေ့ရှိသော ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်သည်။) အာဟ-ပြောပြ၊ (ကိ-အအယ်သို့ ပြောသနည်း။) ကထာဝတ္ထု-ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ (တုမေဟိ-အသင်တို့သည်။) ဂတိတ်-ယူအပ်သနည်း။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာနှစ်မှ၊ အဋ္ဌရဿ ဝဿာဓိကာနိ-တစ်ဆယ့်ရှစ်နှစ် အလွန်ရှိကုန်သော၊ ဒွေဝဿ သတာနိ-အနှစ် နှစ်ရာတို့ကို၊ အတိက္ကမိတွာ-လွန်ပြီး၍၊ ဝါ-လွန်ပြီးမှ၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿတ္ထေရေန-မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်သည်၊ ဧတံ-ဤကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ ထပိတံ နန-အားအပ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ တသ္မာ သာဝကဘာသိတ္တာ-ထိုသို့ သာဝက ဟောအပ်သောကျမ်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ န-ထိုကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ ဆဇ္ဇေထ-စွန့်လိုက် ကြကုန်လော၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟ-ပြောပြ၊) ကိပန-အသို့နည်း။ အဘိဓမ္မော-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်သည်၊ ဆပ္ပကရဏာနိ-၆ကျမ်းတို့လော၊ ဣတိ-ဤသို့ သကဝါဒီ မေး၏၊ ဧဝံ-ဤသို့ ၆ ကျမ်းတို့ဟူ၍၊ နဝဒါမိ-မဆိုလိုပါ၊ ဣတိ-ဤသို့ ဝိတဏှ ဝါဒီ ဖြေ၏၊ အထ-ထိုသို့ ၆-ကျမ်းဟု

ဝိတဏှဝါဒီ။ “ဝိတဏှ”ဟူသော ဣတ္ထိလိင်သဒ္ဒါသည် “မိမိဘက်၏ အယူဝါဒကို တည်တဲ့ ခေနိုင်၊ သူတစ်ပါးဘက်၏အယူဝါဒကို ပယ်ချနိုင်သောစကားဟူသော အနက်ကိုဟော၏” ဟုထောမနိမိဆို၏။ [ဝိ+တဒ္ဒိ (တာဠန ဇာလနေသု)ဟူသော ဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက အာ ပစ္စည်း။] ဝိသေသေန ဝိညုနံ ဟဒယံ တဏှယတိ ကမ္မေတိ တာဠေတိ-လှုပ်ရှားစေတတ်၊ ပုတ်ခတ်တတ်၏။ ဣတိ-ဝိတဏှာ-ကတ်သီးကတ်သတ် ပြောလိုက်သောစကားသည်၊ ပညာရှိနှလုံး သားကို လှုပ်ရှားစေတတ်၏။ ပညာရှိ နှလုံးသားကို ပုတ်ခတ်လိုက်သကဲ့သို့လည်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကတ်သီးကတ်သတ်စကားကို “ဝိတဏှာ”ဟုခေါ်၏။ ဝဒတိ သီလေနာတိ ဝါဒိ၊ ဝိတဏှ+ဝါဒီ ဝိတဏှဝါဒီ။ [အဘိဓာန်၌ လောကာယတကျမ်းကို ဝိတဏှသတ္တဟုဆို၏။ လောကာယယ အဓိပ္ပာယ်ကို သီလက္ခန် အဋ္ဌကထာ၌ “ကာကော သေတော-ကျီးကန်းဟာ ဖြူတယ်၊ (ဘာကြောင့်လဲ) အရိုးကဖြူလို့” ဤသို့စသည်ဖြင့် စကားကတ်ပြောဆိုပုံကို ပြထား သည်။]

တသ္မာ သာဝက ဘာသိတ္တာ။ “တသ္မာ နောင် ဟိတ်နှင့်ဆောင် တူအောင် အနက်ကြံ”နှင့်အညီ တသ္မာနောက်၌ သာဝကဘာသိတ္တာ ဟူသော ဟိတ်ကို တသ္မာနှင့် အနက်တူ ကြံ၍ အနက်ပေးသည်။ တသ္မာနှင့် တစ်ပေါင်းတည်း ပေါင်း၍မပေးဘဲ “တသ္မာ-ထိုသို့ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်သည် ထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ခွဲ ပေးလျှင်လည်း သာဝကဘာသိတနှင့် အဓိပ္ပာယ်တူပင်ဖြစ်၏။ မှန်၏-“မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်သည်” ဟူသောစကားနှင့် “သာဝကသည်”ဟူသော စကားသည် လည်းကောင်း၊ “ထားအပ်၏”ဟု သောစကားနှင့် “ဟောအပ်၏” ဟူသော စကားသည်လည်းကောင်း၊ အသံအားဖြင့် ကွဲသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ထပ်တူကျနေ၏။ ထို့ကြောင့် တစ်ပေါင်းတည်း ပေးလေ့ရှိကြသည်။

မဆိုလိုလျှင်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ဝဒေသိ-ဆိုလိုသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ သကဝါဒိမေး၏၊ သတ္တပကရဏာနိ-၇-ကျမ်းတို့ကို၊ (ဝဒါမိ-ဆိုလို၏၊) ဣတိ-ဤသို့ ဝိတဏှဝါဒိ ဖြေ၏၊ ကတရံ-အဘယ်ကျမ်းကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ သတ္တ-၇ကျမ်းတို့ကို၊ ကရောသိ- ပြုသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ သကဝါဒိ မေး၏၊ မဟာဓမ္မဟဒယနာမ-မဟာဓမ္မဟဒယ မည်သော ကျမ်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ (ရှေးခေတ်က ရှိခဲ့သည်၊ ယခုအခါ မတွေ့ရတော့၊) ဧတေန-ဤမဟာဓမ္မ ဟဒယမည်သောကျမ်းနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ သတ္တ-၇ ကျမ်းတို့ကို၊ (ကရောမိ-ပြု၏၊) ဣတိ-ဤသို့ ဝိတဏှဝါဒိ ဖြေ၏၊ မဟာဓမ္မဟဒယေ-မဟာ ဓမ္မဟဒယကျမ်း၌၊ အပုဗ္ဗံ-ရှေးမဟုတ်သောစကားသည်၊ ဝါ-အသစ်ဖြစ်သော စကား သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-မပါ၊ ကတိပယာဝ-အနည်းငယ်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စဝါရာ- မေးကြောင်း ဖြေကြောင်းစကား အလှည့်အကြိမ်တို့ သည်၊ အဝသေသာ- ဓမ္မဟဒယဝိဘင်းစကားမှ ကြွင်းကျန် ပိုလွန်ကုန်၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊) ကထာဝတ္ထု နာဝ၊ ကထာဝတ္ထုကျမ်းနှင့်သာလျှင်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သတ္တ-၇ကျမ်း တို့တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ သကဝါဒိ ဆို၏။

ကထာဝတ္ထုနာ-ကထာဝတ္ထုကျမ်းနှင့်၊ (သဒ္ဓိ-တကွ၊ သတ္တ- ၇ကျမ်းတို့ကို၊)

ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း။ ။ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ နောက်ဆုံးဝိဘင်းတည်း၊ ထိုဝိဘင်း၌ ဓာတ် အကြောင်း လည်း များစွာပါ၏၊ အမေး အဖြေအားဖြင့်လည်း ဟောထားတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် မဟာဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်းကျမ်း၌ အသစ်မရှိပါ၊ ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း၌မပါဘဲ မဟာဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်း၌ပါသော ပဉ္စဝိသဇ္ဇနဝါရုမှာ အနည်းငယ်(၂-ဝါရာ ၃-ဝါရမျှလောက်)သာရှိပါသည်။ ထိုအနည်းငယ်ကိုလည်း အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ဓမ္မဟဒယဝိဘင်းကျမ်း၌ သွင်းယူနိုင်ပြီဖြစ်၍ တစ်ကျမ်းမဖွဲ့လောက်ပါဟု ဆိုလို သည်၊ [ကတိပယ၏အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏံ ဘာသာဋီကာ သုဒိန္နကဏ္ဍ “ကတိပါဟံ”အဖွင့်မှာရှုပါ၊ မဓုဋီကာ၌ကား တစ်မျိုးကြိလေ၏၊ ရှုပါလေ။] ပဉ္စဝါရာ၌လည်း ပဉ္စစ+ ဝိသဇ္ဇနံစ ပဉ္စဝိသဇ္ဇနံဟု ဆိုလျက် ဝိသဇ္ဇနံဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုချေထားသည်၊ ထိုနောက် “ပဉ္စဿ+ဝါရာ ပဉ္စဝါရာ” ဟု ပြု။

ကတိပယာဝ။ ။ရှေးနိဿယ၌ ဋီကာကိုယူ၍ အနက်ပေးထား၏၊ ပေးထားပုံကား- ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂေ-၌၊ အနာဂတာ-မလာကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ မဟာဓမ္မဟဒယေ-ကျမ်း၌၊ အာဂတာ-လာကုန်သော၊ ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂဝစနဝသေန-ဓမ္မဟဒယဝိဘင်းစကား၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အဝသေသာ-ကြွင်းကုန်သော၊ ပဉ္စဝါရာ-ပုစ္ဆဝိသဇ္ဇနဝါရုတို့သည်၊ ကတိပယာဝ အပ္ပဟောနကာဝ- ကျမ်းစောင် မဖွဲ့လောက် အနည်းငယ်တို့သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဤသို့ ပေးထားသည်၊ ဤဋီကာထည့်ပါ၍တို့သည် အဝသေသာ၏ အပါဒါန်ကိုလည်းကောင်း၊ သရုပ်ကိုလည်းကောင်း ပြသောစကားတို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂဝစနဝသေနကို အဝသေသာ၏ အပါဒါန်ပြု ဟုမှတ်ပါ၊ “ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂေ အနာဂတာ မဟာဓမ္မဟဒယေ အာဂတာ” တို့ကား အဝသေသာ၏ သရုပ်ပြစကားတို့တည်း။

နော (ကရောမိ)-မပြုလို့၊ မဟာဓာတုကထာနာမ-(ဗျားစွာသောဓာတ်တို့ကို ဆိုရာ ဆိုကြောင့်) မဟာဓာတုကထာ မည်သောကျမ်းသည်။ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တာယ-ထိုမဟာ ဓာတုကထာကျမ်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သတ္တ-၇ ကျမ်းတို့ကို၊ (ကရောမိ-ပြုလို၏၊) ဣတိ-ဤသို့ ဝိတဏှဝါဒီဆို၏။ မဟာဓာတုကထာ-မဟာဓာတုကထာ ကျမ်း၌၊ အပ္ပမတ္တိ-ရှေးမဟုတ်သော စားသည်၊ ဝါ-အသစ်ဖြစ်သောစကားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-မပါ၊ အပ္ပမတ္တိကာဝ-နည်းသောအတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ် သော၊ ဝါ-မပြောပလောက် သည် သာလျှင်ဖြစ်သော၊ တန္တိ-ပါဠိသည်၊ အဝသေသာ-ကြွင်း၏၊ ကထာဝတ္ထုနာဝ-ကထာဝတ္ထုကျမ်းနှင့်သာလျှင်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သတ္တ-တို့ကို၊ (ကရောဟိ-ပြုလော၊) ဣတိ- ဤသို့ သကဝါဒီ ဆို၏။

ဟိ-ထိုစကားသင့်၏၊ (ဓာတုကထာနှင့်သာ ၇-ကျမ်းပြုပါ-ဟူသော စကား သည်သင့်၏၊) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သတ္တပ္ပကရတနာ-အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းတို့ကို၊ ဒေသန္တော-ဟောတော်မူလသော်၊ ကထာဝတ္ထု-ကထာဝတ္ထုကျမ်းသို့၊ ပတွာ-ဒေသနာအစဉ်အားဖြင့် ရောက်၍၊ တာဝ-ပရိဟာနီကထာစသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌေ-ညွှန်ပြအပ်သော၊) ပုဂ္ဂလဝါရေ-ပုဂ္ဂလဝါရ၌၊ စတုသု-၄ ရပ်ကုန်သော၊ ပဉ္စသု- ပြဿနာတို့၌၊ ဒွိန္ဒ-၂ ပါးကုန်သော၊ ပဉ္စကာနိ-ပဉ္စကတို့၏၊ ဝသေန-

အပ္ပမတ္တိကာ။ ။ဤ၌လည်း ငိုကာကိုယူ၍ ရှေးနိဿယ၌ အကျယ်ပေး၏၊ ပေးထားပုံကား- ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂေ-ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ်း၌၊ အနာဂန္တော-မလာမူ၍၊ မဟာဓမ္မဟဒယ-ကျမ်း၌၊ အာဂတ တန္တိတော-လာသောပါဠိအောက်၊ (အပ္ပမတ္တိကာ၌စပ်၊) ရူပကဏ္ဍဓာတုဝိဘင်္ဂါဒီသု-ရူပကဏ္ဍ ဓာတုဝိဘင်္ဂ်းစသည်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဓာတုကထာယ- ဓာတုကထာကျမ်း၌လည်းကောင်း၊ အနာဂန္တော-မလာမူ၍၊ အဝသေသာ-ကြွင်းသော၊ မဟာဓာတုကထာယ-မဟာဓာတုကထာကျမ်း၌၊ အာဂတာ-လာသော၊ တန္တိ-ပါဠိသည်၊ အပ္ပမတ္တိကာဝ-နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏၊ ဤသို့ပေး ထားသည်၊ ဤ၌လည်း ငိုကာလာသော ထည့်ပါဠိတို့သည်၊ အပ္ပမတ္တိကာ၏ အပါဒါနီကိုလည်းကောင်း၊ သရုပ်ကိုလည်းကောင်း ပြသောစကားတို့တည်း၊ မှန်၏-မဟာဓမ္မဟဒယ အာဂတတန္တိတောသည် အပ္ပမတ္တိကာ၏ အပါဒါနီတည်း၊ “ရူပကဏ္ဍ-ဓာတုဝိဘင်္ဂါဒီသု ဓာတုကထာယ အနာဂန္တော မဟာဓာတု ကထာယ အာဂတာတန္တိ” သည် အပ္ပမတ္တိကာ၏ သရုပ်ပြစကားတို့တည်း။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟိ။ ။ရှေး၌ “သာဝကဘာသိတတ္တာ ဆဗ္ဗေထ နံ”ဟု ဆိုခဲ့၏၊ ကထာဝတ္ထုကျမ်း၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြခြင်းဖြင့် ထိုစကားကို တားမြစ်ခြင်းငှာ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ [“သကလံပေတံ ဗုဒ္ဓဘာသိတံနာမဓာတံ”တိုင်အောင် ဖြော်သည်။] ကထာဝတ္ထုနာဝ သဒ္ဓိ သတ္တ ဟူသော ထိုစကားသည် အသင့်ယုတ္တိရှိသော စကားဖြစ်သည်၊ ဘာကြောင့်နည်း-ကထာ ဝတ္ထုကျမ်း၏ ပြလတ္တံ့အတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသိတ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း-ဟူလို။

အပြားအားဖြင့်၊ အဋ္ဌမုခါ-ရှစ်ပါးသော အဦးအစ စကားပါရှိသော၊ ယာ သော ဝါဒယုတ္တိ-အကြင်ဝါဒဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းနည်းလမ်းသည်၊ (အတ္ထိ-၏) တံ-ထိုဝါဒယုတ္တိကို၊ အာဒိကတွာ-အစပြု၍၊ သဗ္ဗကထာမဂ္ဂေသု - အလုံးစုံသော ကထာအစဉ် တို့၌၊ အသမ္ပတ္တ-ဘာဏဝါရမတ္တာယ-မပြည့်စုံသော တစ်ဘာဏဝါရ အတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ဝါ-တစ်ဘာဏဝါရမပြည့်သော၊ ပါဠိယာ-ပါဠိတော်ဖြင့်၊ မာတိကံ-မာတိကာကို၊ ထပေသိ-ထားတော်မူပြီ။ [ထိုမာတိကာကိုပင် အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရ်က အကျယ်ဝေဖန်၍ ဟောတော်မူသည်။]

တောသု ဝေ၊ ပဉ္စကာနံ။ ။ “ပုဂ္ဂလော ဥပလစ္ဆတိ(ရအပ်သလော)၊ သဗ္ဗတ္ထ ပုဂ္ဂလော ဥပလစ္ဆတိ၊ သဒ္ဓေါ ပုဂ္ဂလော ဥပလစ္ဆတိ၊ သဗ္ဗေသု ပုဂ္ဂလော ဥပလစ္ဆတိ” ဟူသော ပြဿနာ ၄-ရပ်ကို “တောသု ပေသု”ဟုဆိုသည်။ ထို ၄-ရပ်တွင် တစ်ရပ်တစ်ရပ်၌ “ဥပလစ္ဆတိ၊ နပလစ္ဆတိ”ဟု အနလောမ၊ ပဋိလောမ ၂-မျိုးစီပါသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တစ်မျိုးတစ်မျိုးလျှင် ၅-ပါးစီ ရှိသောကြောင့်လည်း ကောင်း “ဒွိန္ဒ ပဉ္စကာနံ”ဟု ဆိုသည်။

ပဉ္စက။ ။ “နိဂ္ဂဟကရဏံ-နိပ်မှုကိုပြုကြောင်း စကားတစ်ရပ်၊ ပဋိကမ္မကရဏံ-ပြန်၍ ချေပမှု ကို ပြုကြောင်းစကားတစ်ရပ်၊ ပဋိကမ္မဝေဌနံ-ပြန်၍ချေပမှုကို (တစ်ဘက်က မလှန်နိုင်အောင် ရစ်ပတ်ကြောင်း စကားတစ်ရပ်၊ နိဂ္ဂတနိဗ္ဗေဌနံ-နိပ်ခြင်းကို ဖြေရှင်းကြောင်း စကားတစ်ရပ်၊ အနိဂ္ဂဟဘာဝါရောပနာဒီနာ ဆေဒေါ-မနိပ်အပ်ကြောင်းကိုတင်ခြင်း အစရှိသည်ဖြင့် ဖြတ်တောက်ဖျက်ဆီး ကြောင်း စကားတစ်ရပ်၊ ဤ ၅-ရပ်ကို “ပဉ္စမ”ဟု ခေါ်သည်။

အဋ္ဌမုခါ ဝါဒယုတ္တိ။ ။ [ကထာဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၌ “အဋ္ဌမုခါ”ဟုရှိ၏၊ ဤဒီကာ၌လည်း “ဝါဒယုတ္တိ” ကို ခွဲ၍ဖွင့်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ဝါဒယုတ္တိနှင့် သမာသံမတွဲဘဲ “အဋ္ဌမုခါ”ဟု ဝါကျသာရှိသင့်သည်။] မုခသဒ္ဓါသည် ခံတွင်းပေါက်ကဲ့သို့ “အကျယ်ဝင်ကြောင်း အကျဉ်းချုပ်”ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ ထိုမုခသည် “ပုဂ္ဂလော ဥပလစ္ဆတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ” သေသည်ဖြင့် ပြဿနာ ၄-ရပ်၌ ပဉ္စက ၂-ပါးစီရှိရကား ရှစ်ပါးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဋ္ဌမုခါ”ဟုဆိုသည်။ [အဋ္ဌ+မုခါနိ ဇေတိသာတိ အဋ္ဌမုခါ-ရှစ်ပါးသော အဦးအစ စကားပါရှိသော ဝါဒယုတ္တိ၊ “ဝါဒဿ+ယုတ္တိ ဝါဒယုတ္တိ”ဟု ပြု၊ ထိုဝါဒယုတ္တိကို “ဝါဒပဝတ္ထနဿ+ဥပါယော- အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿသည် အကျယ်ပြုအပ်သော ဝါဒဖြစ်ခြင်း၏+အကြောင်းနည်းလမ်း”ဟု ငိုကာဖွင့်သည်။

မဓုဒီကာ။ ။ မဓုဒီကာ၌ကား “အဋ္ဌမုခဝါဒယုတ္တိ”ဟု တစ်သမာသံတည်း ပြထား၏၊ ပြထားပုံကား-မုခယတိ ဝိရတိ တောယာတိ မုခါ (အကျယ်ဖွင့်ကြောင်း အကျဉ်းမာတိကာ)၊ ဝဒတိ တောနာတိ ဝါဒေါ (မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရဿ ကထာ မဂ္ဂေါ) ယုဒတိ ဝိဘဇေ တောယာတိ ယုတ္တိ၊ ဝါဒဿ+ယုတ္တိ ဝါဒယုတ္တိ၊ မုခါ+သာ+ဝါဒယုတ္တိဇာတိ မုခဝါဒယုတ္တိ၊ အဋ္ဌပရိမာဏာ+မုခဝါဒယုတ္တိ အဋ္ဌမုခဝါဒ ယုတ္တိ (မာတိကာ)။

ပန-ဆက်၊ သာ ဒသာ-ထိုမာတိကာကို၊ (ထပိတာ၌စပ်၊) ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဗတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာတိ အာမန္တာ၊ ယော သစ္စိကဋ္ဌော ပရမတ္ထော၊ တတော သော ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဗတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာတိ၊ နဟောံ ဝတ္တဗ္ဗေ၊ အာဇာနာဟိ နိဂ္ဂဟံ၊ [ဤနောက်၌၊ ပေယျာလရှိ၏၊ ထိုပေယျာလသင့် -မသင့်ကို ငိုကာကျမ်းတက်ပုံကို ကြည့်ပါ။] ပုဂ္ဂလော နပလဗ္ဗတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာတိ အာမန္တာ၊ ယော သစ္စိကဋ္ဌော ပရမတ္ထော၊ တတော သော ပုဂ္ဂလော နပလဗ္ဗတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာတိ၊ နဟောံ ဝတ္တဗ္ဗေ၊ အာဇာနာဟိ နိဂ္ဂဟံ၊ [ဤ၌လည်း ပေယျာလရှိ၏၊ ထိုပေယျာလ သင့်-မသင့်ကိုငိုကာ ကျမ်းတက်ပုံကိုပင်ကြည့်ပါ။] သဗ္ဗတ္ထ 'ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဗတိ၊ပေ၊ [ဤ၌ကား သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန-စသည်တို့ကို မြှုပ်ထားသောကြောင့် ပေယျာလ ရှိသင့်သည်၊ နောက်ပြဿနာ များ၌လည်း ဤနည်းကိုကြည့်၍ ပေယျာလ ရှိသင့်ပုံကိုသိပါ။] သဗ္ဗတ္ထ ပုဂ္ဂလော နပလဗ္ဗတိ ပေ၊သဗ္ဗဒါ ပုဂ္ဂလောံ ဥပလဗ္ဗတိ၊ပေ၊ သဗ္ဗဒါ ပုဂ္ဂလော နပလဗ္ဗတိ၊ပေ၊ သဗ္ဗေသု ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဗတိ၊ပေ၊ သဗ္ဗေသု ပုဂ္ဂလော နပလဗ္ဗတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာတိ၊ ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဗတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာတိ အာမန္တာ၊ပေ၊ သဗ္ဗေသု ပုဂ္ဂလော နပလဗ္ဗိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေန ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပုဂ္ဂမံ-ရှေးဦးစွာသော၊ ဝါဒံ- ဝါဒကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ပုဂ္ဂမံ-ရှေးဦးစွာသော၊ နိဂ္ဂဟံ-နိပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယံ- နှစ်ခုမြောက်သော၊ ဝါဒံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဒုတိယံ-သော၊ နိဂ္ဂဟံ- ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ အဋ္ဌမံ-ရှစ်ခုမြောက်သော၊ ဝါဒံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ အဋ္ဌမံ- သော၊ နိဂ္ဂဟံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဒဿေန္နေန-ပြတော်မူလျက်၊ ထပိတာ- ထားတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣမိနာ နယေန-ဤနည်းဖြင့်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ပရိဟာနိကထာ အစရှိသည်တို့၌၊ မာတိကာထပနံ-မာတိကာထားပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏။ [ဒဿေန္နေန-နောက်၌ သတ္တာရာဟု ရှိသည်ကား စာသွားမကောင်း၊ အန္တပစ္စယန္တနောက်၌ စုဏ္ဏိယဝယံ ဤကဲ့သို့ ပဓာနပုဒ်ထားရိုးမရှိ။]

စိစစ်ချက်။ ။မာတိကျမ်း၌ မုခဓာတ်ဟုမတွေ့ရ၊ မုချ၊ ပဓာန၊ ခံတွင်း၊ အစ၊ အကြောင်း ဥပါယ အနက်ကို ဟောသော မုခသဒ္ဓါသည် ပုံလိင်သာ၊ သို့ဖြစ်၍ မုခသဒ္ဓါ၏ ဝိဂ္ဂဟနှင့်တကွ ဣတ္ထိလိင်ချပုံကို စဉ်းစားသင့်၏။ ထို့ကြောင့် "အဋ္ဌ+မုခါနိ (အဦးအစ စကားတို့သည်) ဧတိဿာတိ အဋ္ဌမုခါ"ဟု ပဟုဗ္ဗိဟိ ပြုမှသာ ဝါဒယုတ္တိနှင့် လိင်၊ ဝုစံ၊ အားလုံး တူစရာရှိသည်။ "ဝါဒယုတ္တိ"ကား "အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿသည် အကျယ်ပြုအပ်သော ဝါဒ၏+အကြောင်း ဥပါယ်ဖြစ်သော အကျဉ်း စကား"ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသောကြောင့် "မာတိကာ"ဟု အဘိဓမ္မေယျကို ပြခြင်းသည် သင့်စရာရှိပေ၏။ သို့သော် "ယုဇုတိ ဝိဘဇတိ ဧတာယ"ဟူသော ဝစနတ္ထကား ထုံးစံမကျ၊ ယုဇုဓာတ်လည်း ဝိဘဇနအနက်ကို မဟောပါ၊ ထို့ကြောင့် မဇုဇုကစကားကို စဉ်းစားသင့်၏။ ရှေးနိဿယနှင့် ဂဏ္ဏိတို့၌ "ဥတ္တရော မုခေါ၊ ဥတ္တရာ မုခါ၊ ဥတ္တရံ မုခံ" ကိုထောက်၍ မုခသဒ္ဓါ တိလိင်ဟု ဆိုရာ၌လည်း ပါဠိရင်းကို ရှာသင့်ပါသည်။

ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်၏ အနက်။ ။ပုဂ္ဂလော-အတ္တ, သတ္တ, ဇီဝဟု ခေါ်ဆို
 အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌေန-ဟုတ်မှန်သောအနက် မဖောက်မပြန်
 မြတ် သောအနက်၏ အဖြင့်ဖြင့်၊ ဥပလဗ္ဗတိ-ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်၍အပ်ပါသလော၊
 (အစစ် အမှန်ရှိပါသလော) ဣတိ-ဤသို့ သကဝါဒီမေး၏၊ [သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထ
 ဘာဝေနဟု ဆိုလိုလျက်-ဘာဝပဗ္ဗဓာန ဘာဝလောပကြံပါ၊ ဋီကာ၌ ဥတ္တမတ္ထဘာဝေန
 ဟုဖွင့်သည်၊] အာမန္တာ-အိမ်း၊ ဣတိ-ဤသို့ ပရဝါဒီ ဝန်ခံ၏၊ ယော-အကြင်
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သစ္စိကဋ္ဌော-ဟုတ်မှန်သောအနက်သည်လည်းကောင်း၊ ပရမတ္ထော-
 မဖောက်မပြန် မြတ်သော အနက်သည် လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ သော ပုဂ္ဂ
 လော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တတော သစ္စိကဋ္ဌ ပရမတ္ထေန-ထိုဟုတ်မှန်သော အနက်၊
 မဖောက်မပြန် မြတ်သောအနက်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပလဗ္ဗတိ-အပ်ပါသလော၊ ဣတိ-
 ဤသို့ သကဝါဒီ စစ်ဆေး၏၊ [တတော၌ တောပစ္စည်းကို ကရုဏာအနက်၌
 သက်စေသည်၊] ဧဝံ-ဤသို့ကား၊ န ဝတ္တဗ္ဗေ- မဆိုထိုက်၊ ဝါ-မဆိုလို၊ ဣတိ-

ပုဂ္ဂလော။ ။ပုဂ္ဂလသဒ္ဓါသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြင့်စွဲလမ်းအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ
 ဟူသောအနက်၊ လောက၌ ပြောရိုးဖြစ်သော (ဘုရားရှင်လည်း “ဓတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလာ”
 စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော) လောကဝေါဟာရ ပုဂ္ဂိုလ် ဟူသော အနက်၊ ဤ ၂ မျိုးကို
 ဟော၏၊ ထိုတွင် သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြင့် စွဲလမ်းအပ်သော (တိတ္ထိတို့ ကြံဆအပ်သော) ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော
 အနက်ကို ယူစေလို၍ “ပုဂ္ဂလောတိ အတ္တာ သတ္ထော ဇီဝေါ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ “ဓန္ဒာကိုယ်တွင်း
 ၌ “အတ္တ”ဟု ခေါ်အပ်သော အသက်ကောင်ရှိ၏”ဟု သက္ကာယဒိဋ္ဌ မကင်းသူတို့ယူဆအပ်၏၊
 ထိုအတ္တကို ပုဂ္ဂိုလ်ဟုလည်း ကောင်း၊ သတ္တဝါဟုလည်းကောင်း၊ ဇီဝ (အသက်)ဟု လည်း
 ကောင်းခေါ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂလ, သတ္တ, ဇီဝတို့သည် ပရိယာယ်ပုဒ်များ ဖြစ်ကြသည်။
 [ထိုအတ္တ၏ အကျယ်ကို သင်္ဂြိုဟ် ဘာသာဋီကာ အတ္တဝါဒုပါဒါန်၌ ရှုပါ။]

ဥပလဗ္ဗတိ။ ။ ဥပကို “ပညာယ ဥပဂန္တာ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ထိုအတ္တကို ဉာဏ်ပညာဖြင့်
 အာရုံပြု၍ ကြည့်ရှုမှုကို “ပညာယ ဥပဂန္တာ”ဟုဆိုသည်။ သစ္စိကဋ္ဌ၌ “သစ္စိက”ဟုသည်
 “အမှန်တည်း၊ [သစ္စောယေဝ သစ္စိကော”ဟု ပြု၊ အမှန်ရှိနေသော အနက် (အရာဝတ္ထု) ကို
 “သစ္စိကဋ္ဌ”ဟုခေါ်၏၊ “ပရမတ္ထ”ဟုသည် မဖောက်မပြန်သော (ပြောသည့်အတိုင်း ဟုတ်သော)
 အနက်တည်း၊ ထိုအတ္တကို ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကပ်၍ ရှုသောအခါ အစစ်အမှန် မလွဲတမ်းရနိုင်သော
 အနက် (တကယ်ရှိသောအရာ) ဟုတ်ပါရဲ့လားဟု သကဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်က ပရဝါဒီကို မေးသည်။
 [ကြွင်း အဓိပ္ပာယ်များကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌သကဝါဒီမေး၏၊ ပရဝါဒီမေး၏ဟူသော စကားကိုထောက်၍
 ကထာဝတ္ထု ဟောတော် မူချိန်က သကဝါဒီ ပရဝါဒီတို့ ဤအတိုင်းပင် ပြောဆိုခြင်းခုံနေကြသည်
 ဟု မှတ် ထင်ဖွယ်ရှိ၏၊ အမှန်ကား - ထိုကထာဝတ္ထု ဟောတော်မူချိန်၌ သကဝါဒီ ပရဝါဒီ
 တို့ပြောဆို ငြင်းခုံ ၍ ဖန်ကြပ်ပါ၊ ကြားနာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နားလည်လောက်အောင် သကဝါဒီဘက်
 ပရဝါဒီဘက်ခွဲ၍ အမေး အဖြေ လုပ်ပြခြင်းဖြစ်သည်ဟုသာ မှတ်ပါ။

ဤသို့ပရဝါဒီပယ်၏။ နိဂ္ဂဟံ-နိဂ္ဂခြင်းကို၊ အာဇာ နာဟိ-သိပါလော၊ ဝါ-လက်ခံပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့ သကဝါဒီနိပိ၏။

ပုဂ္ဂလော-အတ္တ၊ သတ္တ၊ ဇီဝဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌ ပရမဋ္ဌေ န - သစ္စိကဋ္ဌ ပရမဋ္ဌ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ နပလတ္တတိ - ဉာဏ်ဖြင့်ကပ်၍ မရအပ်သလော၊ ဣတိ-ဤသို့ ပရဝါဒီ မေး၏၊ အာမန္တာ-အိမ်၊ (ဣတိ-ဤသို့ သကဝါဒီဝန်ခံ၏) ယော-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သစ္စိကဋ္ဌော-ဟုတ်မှန်သော အနက်သည်လည်းကောင်း၊ ပရမတ္ထော-မဖောက်မပြန် မြတ်သောအနက်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏) သောပုဂ္ဂလော-ကို၊ တတော သစ္စိကဋ္ဌ ပရမဋ္ဌေန-ဖြင့်၊ နပလတ္တတိ-လော၊ ဣတိ-ဤသို့ ပရဝါဒီစစ်ဆေး၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ န ဝတ္တဗ္ဗေ-မဆိုထိုက်၊ ဝါ-မဆို လို၊ (ဣတိ-ဤသို့ သကဝါဒီပယ်၏)၊ နိဂ္ဂဟံ-နိဂ္ဂခြင်းကို၊ အာဇာနာဟိ-သိပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့ ပရဝါဒီနိပိ၏၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ခန္ဓာကိုယ်၌၊ (တစ်နည်း) သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောအရပ်၌၊ ပုဂ္ဂလော-ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌ ပရမဋ္ဌေန-ဖြင့်၊ ဥပတ္တတိ-လော၊ ပေ၊ သဗ္ဗတ္ထ-၌၊ (တစ်နည်း) သဗ္ဗတ္ထ-၌၊ ပုဂ္ဂလော-ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌ ပရမဋ္ဌေန-ဖြင့်၊ နပလတ္တတိ-လော၊ ပေ၊ သဗ္ဗဒါ-အလုံးစုံသော အခါ၌၊ ပုဂ္ဂလော-ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌ ပရမဋ္ဌေနဖြင့်၊ ဥပလတ္တတိ-လော၊ ပေ၊ သဗ္ဗဒါ-၌၊ ပုဂ္ဂလော-ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌ ပရမဋ္ဌေန-ဖြင့်၊ နပလတ္တတိ-လော၊ ပေ၊ သဗ္ဗေသု-အလုံးစုံသော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့၌၊ (တစ်နည်း) သဗ္ဗေသု-အလုံးစုံသော သစ္စိကဋ္ဌ၊ ဒေသ၊ ကာလ အစိတ်အပိုင်း တို့၌၊ [“သစ္စိကဋ္ဌတိုင်း သစ္စိကဋ္ဌတိုင်း၊ ဒေသတိုင်း ဒေသတိုင်း၊ ကာလတိုင်း ကာလတိုင်း၌” ဟူလို၊] ပုဂ္ဂလော-ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌ ပရမဋ္ဌေန-ဖြင့်၊ ဥပလတ္တတိ-လော၊ သဗ္ဗေသု-တို့၌၊ (တစ်နည်း) သဗ္ဗေသု-တို့၌၊ ပုဂ္ဂလော-ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌေန-ဖြင့်၊ နပလတ္တတိ-လော။ [ဤကား ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်၏ အနက်တည်း။]

ပန-ဆက်၊ တံ ဧဝံ မာတိကံ-ထိုမာတိကာကို၊ ထပေန္တော-ထားတော်မူလသော်၊ ဝါ-ထားတော်မူသော၊ (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်) ဣမံ- ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော အကြောင်းအရာကို၊ ဒိသ္မာ - မြော်မြင်တော်မူ၍၊ ထပေသိ-ထားတော်မူပြီ၊ (ကိ-အဘယ် ကြောင်း အရာကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ထပေသိ-ထားတော်မူသနည်း၊) မမ- ငါဘုရား၏။ ပရိနိဗ္ဗာနတော-ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာနှစ်မှ၊ အဋ္ဌာရသဝဿာဓိကာနံ-

နယောဝ ဝတ္တဗ္ဗေ။ «နယောဝကို နဟိ+ဧဝံ ဟုလည်းကောင်း၊ နဟ+ ဧဝံ ဟုလည်းကောင်း ။ မျိုးပုဒ်ဖြတ်ကြ၏။ ဟိသည် (တစ်နည်း) ဟသည် အနက်မရှိ၊ ဝတ္တဗ္ဗေကား ဝတ္တဗ္ဗဟုဆိုလိုလျက် “ကုဓေဝါ”ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန် ဒုကဏ္ဍ (၁၁၀) သုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ “တိလိင်္ဂတာဋ္ဌာဓ နသိယောန-မေ”ဟူသော သဒ္ဓတိသုတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ သိဝိဘတ်ကို ဖြေထားသည်။

၁၈ နှစ် အလွန်ရှိကုန်သော၊ ဒွိန္ဒ ဝဿသတာနံ-အနှစ် နှစ် ရာတို့၏၊ မတ္တကေ-
 အထက်၌၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿောနာမ-မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ မည်သော၊ ဘိက္ခု-
 ရဟန်းသည်၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထောရောနာမဟု “ထေရော”
 ပါခြင်းကား မကောင်း၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ မြတ်စွာဘုရား၏ မြင်တော်မူ ခြင်းလည်း
 ဖြစ်၊ ဘိက္ခုပုဒ်၏ဝိသေသနလည်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊] ဘိက္ခုသဟဿ မဇ္ဈ-
 ရဟန်းတစ်ထောင်၏ အလယ်၌၊ နိသိန္ဒော ထိုင်နေသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သကဝါ ဒေ-
 သကဝါဒ၌၊ ပဉ္စသုတ္တသတာနိ-ငါးရာသော ပါဠိတော်တို့လည်းကောင်း၊ ပရဝါ
 ဒေ-ပရဝါဒ၌၊ ပဉ္စသုတ္တသတာနိ-တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သုတ္တသဟဿ-
 ပါဠိတော် သာကေပေါင်းတစ်ထောင်ကို၊ သမောဓာနေတွာ-ပေါင်း၍၊ ဒီဃနိကာယပု
 မာဏ်-ဒီဃနိကာယ် ပမာဏရှိသော၊ ဝါ-ဒီဃနိကာယ်လောက်ရှည်လျားသော၊
 ကထာ ဝတ္ထုပ္ပကရဏ်-ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ ဘာဓေသတိ-ဝေဖန်လတ္တံ့၊ ဣတိ-
 ဤ အကြောင်းအရာကို၊ (ဒိသ္မာ-၍၊ ထပေသိ-ပြီ။)

မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရောပိ - သည်လည်း၊ [ပိ-ဖြင့် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါကို
 ဆည်း၊] ဣဒံ ပကရဏ်-ဤကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ ဒေသေန္တော-ဟောတော်မူလသော်၊
 (ဝါ-ဟောတော်မူသော၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရောပိ-သည်လည်း၊) အတ္တနော-
 မိမိ၏၊ ဉာဏေန-ဉာဏ်ဖြင့်၊ နဒေသေသိ-ဟောတော်မူသည်မဟုတ်၊ ပန-အဟုတ်ကား၊
 သတ္တာရာ-သည်၊ ဒိန္နနယေန-ပေးတော်မူအပ်သော နည်းဖြင့်၊ ထပိတမာတိကာယ-
 ထားတော် မူအပ်သောမာတိကာဖြင့်၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ [ဒိန္န နယေနကိုပင် ထပိတ
 မာတိကာယဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊] ဣတိ-ဤသို့မြတ်စွာဘုရား မြင်တော်မူသည့်
 အတိုင်း၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ဒိန္နနယေန-ဖြင့်၊ ထပိတမာတိကာယ-ဖြင့်၊ ဒေသိတတ္တာ-
 ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သကလမ္ဘိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊
 ဧတံပကရဏ်-ဤကထာဝတ္ထု ကျမ်းသည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတမေဝနာမ-ဗုဒ္ဓဘာသိတ
 မည် တော့သည်လျှင်၊ ဇာတံ-ဖြစ်ပြီ။

ဒွိန္ဒ ဝဿသတာနံ။ ။ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်တော်မူပြီးနောက် အနှစ်တစ်ရာကြာသောအခါ
 ဒုတိယသံဂါယနာတင်ရ၏။ ထိုသံဂါယနာအပြီး၌ “ဣတော ဝဿ သတဿ ဥပရိ အဋ္ဌာရသမေ
 ဝဿေ သာသနေ မဟန္တံအဗ္ဗဒံ ဥပဗ္ဗိဿတိ” ဟု ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာရှိ၏။ ထိုဘေးရန်ကြောင့်
 အသောကာရံ ကျောင်းတိုက်၌ ဥပသံမပြုနိုင်ဘဲ ၇-နှစ်ကြာ၏။ အာသောကာရမေ သတ္တဝဿာနိ
 ဥပေါသထော ဥပဗ္ဗိန္ဒိ၊ ထိုဘေးရန်ကို သုတ်သင်ပြီးမှဤကထာဝတ္ထုကို အကျယ်ဟောတော်မူရကား
 ထိုအခါ၌ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်တော်မူပြီးနောက် နှစ်ရာနှစ်ဆယ့်ငါးနှစ်သာ ရ၏။ သို့သော် ဂစ္ဆိ၌
 “ဓမ္မာ သောကမင်းသည် ဘုရားပရိဗ္ဗာန်တော်မူပြီးနောက် (၂၁၈) နှစ်မြောက်၌ အဘိသိက်ခံ၏။
 ထိုနောက် ၁၆-နှစ်လွန်၍ (၂၃၄)နှစ်မြောက်မှ တတိယ သံဂါယနာတင်ရာဝယ် ဤကထာဝတ္ထု
 ကျမ်းကို ဟောတော်မူသည်”ဟု ဆိုသည်။ ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာနှင့် ညီအောင် ဆိုခြင်း
 တည်း။

ယထာကံ-အဘယ်သုတ္တန်ကဲ့သို့နည်း၊ မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန္တာဒိနိ (ယထာ)-
 မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန် အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့တည်း၊ (တစ်နည်း) ယထာ-အကြင်အ
 ကြောင်းကြောင့်၊ (သကလဗ္ဗိ-သော၊ ဧတံ ပကရဏံ-သည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိ ဣမေဝ
 နာမ-လျှင်၊ဇာတံ-ပြီ၊ တံ နိဒဿနံ-ထိုအကြောင်းကို ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ဥဒါ
 ဟရဏံသုတ္တန်သည်၊) ကံ-အဘယ်နည်း၊ (ယထာ-ကြောင့်၊ သကလဗ္ဗိ-သော၊
 ဧတံပကရဏံ-သည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတမေဝနာမ-လျှင်၊ ဇာတံ-ပြီ၊ တံ နိဒဿနံ-
 သည်၊) မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန္တာ ဒိနိ-အစရှိသည်တို့တည်း။ [မူလပဏ္ဏာသဒ္ဓါလာသော
 သုတ်တည်း။ အာဒိဖြင့် ရှင်အာနန္ဒာ ဟောအပ်သော သုတ္တန်စသည်ကိုယူ။]

ဟိ-ချဲ့၊ မဓုပိဏ္ဍိက သုတ္တန္တသ္မိ- မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန်၌၊ ဘဂဝါ - သည်
 ယတော နိ ဒါနံ၊ ပေး ရာဂါနုသယာနန္တိ-ယတောနိဒါနံ ပေး၊ ရာဂါနုသယာနံဟူ၍၊
 မာတိကံ- မာတိကာကို၊ ထပေတွာ-ထားတော်မူ၍၊ အာသနာ-နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ-
 ထတော်မူ၍၊ ဝိဟာရံ-ဂန္ထုကုဋိကျောင်းတော်တွင်းသို့၊ ပါဝိသိ-ဝင်တော်မူပြီ၊ [ပါဠိ
 တော်အနက်။ ။ ဘိက္ခု-ရဟန်း၊ တတောနိဒါနံ-အကြင် ဖြ ပါးသော
 အစ္စမ္မတ္တိကာယတနု၊ ဖြ ပါးသော ဗာဟိရာယတနု အစရှိသောအကြောင်းကြောင့်၊
 ပုရိသံ-ယောက်ျားကို၊ ဝါ-သတ္တဝါကို၊ ပပဉ္စသညာသင်္ခါ-သံသရာဝင်ကို ချဲ့ထွင်တတ်
 သောတဏှာမာန ဒိဋ္ဌိတို့နှင့်ယှဉ်သော သညာအစုတို့သည်၊သမုဒါစရန္တိ-လွမ်းမိုးကုန်၏။

ယထာ ကံ။ ။ဤပုစ္ဆာဝါကျတိုက်လေးကိုလည်း ငိုကာအဖွင့်အတိုင်း တစ်နည်းအနက်ပေး
 ထားသည်၊ ငိုကာဖွင့်ပုံကို ငိုကာနိဿယ၌ ကြည့်ပါ။ ထိုသို့ အကျယ်အနက်မပေးဘဲ“ယထာ
 ကံ - အဘယ် သုတ္တန်ကဲ့သို့နည်း”ဟု ယထာကို ဥပမာနဇာတကကြ၍ အနက်ပေးလျှင်လည်း
 သင့်စရာရှိသောကြောင့် ပထမနည်းပေးသည်။ [မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန္တာ ဒိနိ-ထိုသို့ အနက်ပေးမည်ကို
 တားမြစ် လို၍ ငိုကာ၌ “ယေန ပကရေန”စသည်ဖြင့် သုတ္တန္တာဒိနိ”ဟု ယထာတစ်ပုဒ်
 ပါရှိသည်ကား အပိုသာ၊ ယထာကံ မှ ယထာကိုသာ လိုက်စေ၍ ပေးရိုးထုံးစံရှိသည်။

ယတော နိဒါနံ။ ။ယတော၌ တောပစ္စည်းသည် ပထမအနက်၌သက်၍ ထိုတော
 ပစ္စည်းလည်း မကျေသော အလုတ္တသမာဓိဟု မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တန်၏။ “ယတော+နိဒါနံ ယတောနိဒါနံ”
 ဟု ဤနေရာ၌ ကမ္မစာရည်းပြု၊ အခြားနေရာ၌ကား ဗဟုဗ္ဗိဟိလည်းပြုရ၏။ နိဒါနံ ၌ပထမာ
 လည်း ပဉ္စမိအနက်၌ သက်ဟုသိစေလို၍ “ယံ ကာရဏာ”ဟု ငိုကာဖွင့်သည်၊ မဓုပိဏ္ဍိကသုတ်
 ငိုကာ၌ “ယံကာရဏံ”ဟုရှိ၏။ [ဤပုဒ်များနှင့်စပ်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မောဂ္ဂုဏ္ဏာနိဒါဿယ-
 ကဏှ၊ ၂၃-သုတ်အဖွင့်မှာ ရှုပါ။]

ပပဉ္စသညာ။ ။“ပစိ-ဝိတ္တာရေ”ဟု ဇာတ်ကျမ်းရှိ၏။ သံသာရဝဋ် ပပဉ္စန္တိ
 ဝိတ္တာရေန္တိတိ ပပဉ္စာ၊ (တဏှာမာနဒိဋ္ဌိတို့၊)ပပဉ္စဟိ+ သမ္ပယုတ္တာ+သညာ ပပဉ္စသညာ၊
 ပပဉ္စသညာစ+တာ+သင်္ခါဇာတိ ပပဉ္စသညာသင်္ခါ၊ ဤသင်္ခါသဒ္ဓါကား ကောဋ္ဌာသ အနက်ဟော
 တည်း။

ဧတ္တ ဤအာယတနအစရှိသည်တို့တွင်၊ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ-လွန်စွာ နှစ်သက်ဖွယ် အာယတနစသော တရားသည်လည်းကောင်း၊ အဘိဝဒိတဗ္ဗံ -ငါ၏ဥစ္စာဟု လွန်စွာပြောဆိုဖွယ် အာယတနစသော တရားသည် လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈောသိတဗ္ဗံ-မျိုး၍ ပြီးဆုံးစေဖွယ် အာယတနစသော တရားသည် လည်းကောင်း၊ ဝေ နတ္ထိ-အကယ်၍ မရှိအံ့၊ (စေသတိ-ဤသို့မရှိလသော်)၊ ဧသေဝ ဧသောဝေ-ဤ အဘိနန္ဒနစသည်တို့၏ မရှိခြင်းကို ပြုတတ်သော မဂ်ဖိုလ်သည်ပင်၊ ရာဂါနုသယာန-ရာဂါနုသယတို့၏၊ အန္တော-အဆုံးတည်း။]

ဓမ္မပ္ပဋိဂ္ဂါဟကာ- မဓပိဏ္ဍိကသုတ္တန်တရားကို နာခံကြကုန်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်း တို့သည်၊ မဟာကစ္စာနတ္ထေရ်-မဟာကစ္စာနထေရ်ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္က-မိတွာ-ချဉ်းကပ်၍၊ ဒသဗလေန-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ထပိတမာတိကာယ-ထားတော်မူအပ်သောမာတိကာ၏၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကို၊ ပုစ္ဆိ သု-မေးလျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ထေရော-အရှင် မဟာကစ္စာနထေရ်သည်၊ ပုစ္ဆိတမတ္တကေနေဝ-မေးအပ်ကာမျှဖြင့်ပင်၊ ဝါ-မေးလျှင်မေး ခြင်းပင်၊ အကထေတွာ-မဖြေဆိုမှု၍၊ (မဖြေတည့်သေးဘဲ)၊ ဒသဗလဿ-မြတ်စွာဘုရား ၏အပေါ်၌၊ အပစိတိဒဿနတ္ထံ- အရိအသေကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ သေယျထာပိ အာ ဝုသော ပုရိသော- သာရတ္ထိကော သာရဂဝေသီတိ-သေယျထာပိ၊ ပေ၊ သာရဂဝေသီ အစရှိသော၊ သာရောပမံ- အနှစ်ဥပမာကို၊ ဝါ-အနှစ်ရှိသော သစ်ပင်ဥပမာကို၊ အာဟရိ တွာ-ဆောင်ပြုပြီး၍၊ [ဤမှနောက်၌ “သာရရက္ခောပိယ ဘဂဝါ၊ သာခါပလာသသဒိသာ သာဝကာ”

ဧတ္တ ဝေ၊ ဝေ၊ တဗ္ဗံ။ ။ဧတ္တကို “တေသုအာယတနာဒိသု”ဟု နိဒ္ဒါရဏဖွင့်၏။ “အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ” ဟူသည် တဏှာဖြင့် အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် အာယတန စသည်တည်း။ “အဘိဝဒိတဗ္ဗံ” ဟူသည် မာန ဖြင့် ငါငါဟု အလွန်ပြောဆိုဖွယ် အာယတန စသည်တည်း။ “အဇ္ဈောသိတဗ္ဗံ” ဟူသည် ဒိဋ္ဌိဖြင့် (အပြီးသတ် မျိုးချလိုက်သကဲ့သို့) မျိုး၍ပြီးဆုံးစေဖွယ် အာယတန စသည်တည်း။ [အဓိ+အဝ+သာဓာတ်ဖြင့် “အဇ္ဈောသာ”ဟု ဖြစ်၏။ “သာ-အဝသ-ာနေ”ဟူသောဓာတ်တည်း။]

ဧသေဝန္တော။ ။စွဲရိုးစွဲစဉ်အားဖြင့် စွဲလျှင် ဧသောဖြင့် ရှေ့ဝါကျက “နတ္ထိ” ကိုပင်စွဲရမည်ဖြစ် သော်လည်းဤနေရာ၌ကား နတ္ထိဘာဝကိုပြုတတ်သောအကြောင်း မဂ်ဖိုလ်ကို စွဲစေလို၍ ဋီကာ၌ “အဘိနန္ဒနာဒိနံ နတ္ထိဘာဝကရော မဂ္ဂေါ၊ တပ္ပဋိပဿဒိဘူဘံ ဖလဝါ”ဟု ဖွင့်သည်အကျိုး ၏မရှိခြင်းဖြင့် အကြောင်းမဂ်ဖိုလ်ကို ပြသော ဖလုပဇာ စကားတည်း။ [တေန ဖလုပဇာရံ ဒသေတိ၊ မဓဋီကာ။]

ရာဂါနုသယာနံ။ ။ယံစုဓာတို့၌ “ရာဂါနုသယာဒိနံ”ဟု တွေ့ရသော်လည်းမူလပဏ္ဏာသ မဓပိဏ္ဍိကသုတ္တန်၌ “ဧသေဝန္တော ရာဂါနုသယာနံ၊ ဧသေဝန္တော ပဋိ-သာနုသယာနံ၊ ဝေ၊ အဝိဇ္ဇာ နုသယာနံ၊ ဧသေဝန္တော ဒဏှာဒါ၊ ပေ၊ မုသာဝါဒါနံ”ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ရာဂါနုသယာနံ” ဟူသာ ရှိသင့်၏။ ကျန်ပါငြိတော်ကို အာဒျတ္တ ဣတိသဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြသည်ဟု ဗုတ်ပါ။

ကား အပိုသာ၊ (ပါဠိတော်အနက်)၊ အာဂုသော-အရှင်ဘုရားတို့၊ သေယျထာပိ-
ဥပမာမည်သည်ကား၊ သာရုတ္တိကော-အနှစ်ကို အလို ရှိသော၊ သာရဂဝေသီ-
အနှစ်ကိုရှာမှီးလေ့ရှိသော၊ ပုရိသော-ယောက်ျားသည်။]

ဟိ-မှန်၊ (ဘုရားရှင်ကို ကျော်လွန်၍ ဟူသောစကားသည်မှန်၏။) အာဂု
သော- အရှင်ဘုရားတို့၊ သော ဘဂဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဇာနိ-သိသင့်
သိဖွယ်အသွယ်သွယ် သော တရားကို၊ဇာနာတိ - သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် သိတော်မူ၏၊
ပဿ- မြင်သင့် မြင်ဖွယ် အသွယ်သွယ်သော တရားကို၊ ပဿတိ-ငါးပါးသော
စက္ခုဖြင့် မြင်တော်မူ၏၊ (တစ်နည်း) ဇာနိ ဇာနန္ဒော - သိတော်မူလသော်၊
ဇာနာတိ - အမှန်ကိုသာ သိတော်မူ၏၊ ပဿပဿန္တော - မြင်တော်မူလသော်။

သာရဂဝေသီ။ ။ဤပါဠိတော်၏နောက်၌ “သာရပရိယေသနံ စရမာနော မဟ တော
ရက္ခဿ တိဋ္ဌတော သာရဝတော အတိက္ကမ္မေဝ မူလံ အတိက္ကမ္မ ခန္ဓံ သာခါ ပလာသေ
သာရပရိယေသိတဗ္ဗံ မညေယျ” စသည်ဖြင့်ရှိ၏၊ ထိုပါဠိတော်ကို ဣတိ သံဒ္ဓါဖြင့်ညွှန်ပြသည်ဟု
မှတ်ပါ။

အမှာ။ ။“သာရောပမံ အာဟရိတွာ”ကို ထောမေတွာဝိဘဇိတွာ ပုစ္ဆေယျာထ တို့၌
စပ်ပါ၊ အာဟရိတွာ၏နောက်၌ “သာရရက္ခောဝိယ ဘဂဝါ၊ သာခါပလင်္ဂသသဒိသာ
သာဝကော=မြတ်စွာဘုရားသည် အနှစ်ရှိသော သစ်ပင်နှင့် တူတော်မူ၏၊ သာဝကတို့ကား
အခက်အရှက်နှင့်တူကုန်၏”ဟုရှိ၏၊ ထိုပါဠိကား ပါဠိတော်ပါ၌ မဟုတ်၊ နောက်ဆရာတို့
အဓိပ္ပာယ်ပြောရာမှ စာမှတ်သူတို့ မှတ်ထားခြင်းကြောင့် အပို ပါနေသောစာဖြစ်သည်၊ ထို့ပြင်
“သဓေသဗ္ဗညုတဉာဏေန၊ ပ၊ အဓိပ္ပာယေန”ဟု ရှိသော ပါဠိလည်း အဓိပ္ပာယ်ကို မှတ်စုအဖြစ်ဖြင့်
မှတ်ထားသူတို့၏ ပါဠိပိုပင်တည်း။

ဇာနိပဿ။ ။ဇာနိကို “ဇာနိတဗ္ဗံ”ဟု ငိုကာဖွင့်၏၊ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် “ဉာဓာတ်
ကိယာဒိနာပစ္စည်း၊ အန္တပစ္စည်း၊ အဝိဘာတ်”ဟု သိစေ၏၊ ထိုအန္တလည်း (ကစ္စည်းအလို)
ကံဟော မာနပစ္စည်းမှပြန်သောအန္တဟုမှတ်ပါ၊ “ဇာနိတဗ္ဗံ”အရ သိဖွယ်ဟူသမျှ (ညေယျဓမ်)
အားလုံးကို ယူပါ၊ ပဿ၌လည်း နည်းတူကြံ၍စက္ခုငါးပါးဖြစ်မြင်ထိုက်သော တရားဟု
သမျှကိုယူ[ဉာဿတိတိဇာနိံ။ ပဿိယတိတိ ပဿ။]

တစ်နည်း။ ။ဇာနိကို “ဇာနန္ဒော”ဟုဖွင့်၏၊ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် ဇာနိ အံပြု၍
(ဂဏ္ဍဂစ္ဆော့ကဲ့သို့) ဇာနိဟု ပြီးသော ပထမန္တပုဒ်ဟု သိစေ၏၊ ကာမရာဂကို ပထမဈာန်ဖြင့်၊
ရူမရာဂကို အရပ်ဈာန်ဖြင့်ပိုင်းခြား၍ သိနိုင် ပယ်နိုင်၏ဟု ပြောလေ့ရှိသောသညာ ဝိပလ္လာသံ
စသော ဝိပလ္လာသ မကင်းသေးသော တိတ္ထိတို့သည် အသိလွဲတတ်ကြသောကြောင့် အမှန်သိ-
မသိကြတုန်း ဘုရားရှင်ကား- “ကာမရာဂကို အနာဂါမိမဂ်ဖြင့်၊ ရူပရာဂကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်ပယ်၏”
ဟု ဟောလေ့ရှိ၏၊ သညာဝိပ လ္လာသစသည်ကို ပယ်တော်မူပြီးဖြစ်ရကား “ဇာနိံ ဇာနာတိ-
ဘုရားသိတော်မူလျှင် အမှန်ကိုချည်း သိတော်မူသည်၊ ပဿ ပဿတိ-ဘုရားမြင်တော်မူလျှင်
အမှန် ကိုချည်းမြင်တော်မူသည်၊ မှန်ကြောင်းကို ထင်ရှားစေလို၍ငိုကာ၌ “ဇာနာတိယေဝ
ပဿတိယေဝ”ဟု ဝေထည်၍ ဖွင့်သည်။

ပဿတိ-အမှန်ကိုသာ မြင်တော်မူ၏။ စက္ခုဘူတော-တစ်ကိုယ်တော်လုံး ပညာစက္ခု တုံးဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဝါ-သတ္တလောက၏ ပညာစက္ခုဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဉာဏ ဘူတော-တစ်ကိုယ်တော်လုံး ဉာဏ်တုံးဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဝါ-သတ္တ လောက၏ ဉာဏ်ဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဓမ္မဘူတော- ဗောဓိပက္ခိယတရား ဖြစ်၍ဖြစ်တော် မူ၏။ ဗြဟ္မဘူတော - မြတ်သော မဂ်တရားဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဝတ္ထာ-သစ္စာ ၄ ပါး တရားတို့ကို ဟောတော်မူတတ်၏။ ပဝတ္ထာ-ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး သစ္စပဋိဝေဓကို ဖြစ်စေလျက် ဟောတော်မူတတ်၏။ အတ္ထဿ- အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ နိဇ္ဇေတာ-ထုတ်ဖော်၍ ပြတော်မူတတ်၏။ (တစ်နည်း) အတ္ထဿ- ပရမတ္ထ နိဗ္ဗာန်သို့၊ နိဇ္ဇေတာ-ပို့ဆောင်တော် မူတတ်၏။ အမတဿ-အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဒါတာ-ပေးတော် မူတတ်၏။ ဓမ္မဿာမိ -ဗောဓိပက္ခိယတရား၏ အရှင်ဖြစ်တော်မူ၏။ တထာဂတော-အမှန်ကိုလည်းမြင်၊ အမှန်ကိုလည်းဟောတော် မူတတ်၏။ [တထာ ဂတောအဖွင့်မှ တထဒဿိတာ တထာဝါဒိတာယကို ယူ၍ ဤနေရာနှင့် လျော် အောင် ပေးသည်။] ဣတိ-ဤသို့၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ထောမေတွာ-ချီးမွမ်း ပြီး၍။

စက္ခုဘူတော။ ။စက္ခု-ပညာစက္ခုသည်+ဟုတွာ+ဘူတော စက္ခုဘူတော၊ တစ်ကိုယ်တော်လုံး ပညာတုံးကြီးဖြစ်ရကား ထိုပညာကိုလည်း ထိုက်တန်သမျှ ဝေနေယျ ဟူလို၊ [ဋီကာဖွင့်ပုံကို ဋီကာ အဓိပ္ပာယ်၌ရှုပါ။] ဉာဏဘူတော၌လည်း “ဉာဏ်+ဟုတွာ+ဘူတော” ဟုပင်ဖြု၍ ဤနည်းအတိုင်း မှတ်ပါ။

ဓမ္မ၊ ဗြဟ္မဘူတော။ ။ဗောဓိပက္ခိယတရားကို ဓမ္မ၊ မဂ်ကိုဗြဟ္မဟုဖွင့်၏။ -ထိုတရား တို့ကြောင့် ဘုရားဖြစ်ရ၊ ထိုတရားတို့ကို သတ္တလောက ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌လည်း ဖြစ် စေနိုင်ရကား “ဓမ္မော+ဟုတွာ+ဘူတော ဓမ္မဘူတော၊ ဗြဟ္မာ+ဟုတွာ+ဘူတော ဗြဟ္မဘူတော” မည်၏။

ဝတ္ထာ၊ ပဝတ္ထာ။ ။စတုဿစ္စဓမ္မေ ၀ဒတိတိ ဝတ္ထာ၊ စီရံ-ကြာမြင့်စွာ၊ သစ္စပဋိ ၀၀၀ ပဝတ္ထေ န္ဇော (ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်စေလျက်) +၀ဒတိတိ ပဝတ္ထာ။

အတ္ထဿနိဇ္ဇေတာ။ ။ဘုရားမပွင့်မီက မသိရသော အနက်အဓိပ္ပာယ်အကြောင်းအရာကို အတ္ထ ဟုခေါ်၏။ နိပုဗ္ဗ နိဗ္ဗာန် တပုစ္ဆည်းဖြင့်ပြီးသော နိဇ္ဇေတာသည် “နိ-နိဗ္ဗါရေတွာ နေတာ ဒသေတာ” ဟုဖွင့်သည်။ တစ်နည်း-“အတ္ထ”အရ အတိသယနည်းအားဖြင့် ပရမတ္ထ (အမြတ်ဆုံး အနက် ဖြစ်သော) နိဗ္ဗာန်ကိုယူ၍ “နိဇ္ဇေတာ - ပို့ဆောင်တတ်၏” ဟုပေးလေ့ရှိ၍ “ပရမတ္ထဝါ နိဗ္ဗာန် ပါပယိတာ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

အမတဿ၊ပေ၊ သာမိ။ ။အမတ မည်သော အမြတ် (အမြိုက်) နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြု နိုင်အောင်သတ္တဝါတို့အား တရားဟောတော်မူခြင်းသည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို ပေးတော်မူခြင်းပင် တည်း။ ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့သည် ဘုရားရှင်သိအပ်သောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ဥစ္စာဖြစ်ရကား ဗောဓိပက္ခိယ ဓမ္မ၏အရှင် ဖြစ်တော်မူ၏။

ပုန-တစ်ဖန်၊ ထေရေဟိထေရ်တို့သည်၊ (ဘိက္ခုဟိ-ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟက ရဟန်းတို့သည်) ယာဇီတော-တောင်းပန်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သတ္တာရံ-သည်၊ ထပိတမာတိကာယ-ထားတော်မူအပ်သော မာတိကာ၏၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝိဘဇိတွာ-အကျယ်ဝေဖန်တော်မူပြီး၍၊ အာယသုန္နော-အရှင်တို့၊ ပန-ထိုသို့ပင် အကျယ်ဝေဖန် ပြီးပါသော်လည်း၊ ဝုဗ္ဗေ-အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ အာကဇံမာနာ-မြတ်စွာဘုရားကို ထပ်၍ မေးလိုကုန်လသော်၊ ဘဂဝန္တယေဝ-မြတ်စွာဘုရားကို သာလျှင်၊ ဝါ-သို့သာလျှင်၊ ဥပသင်္ဂဟံတွာ-၍၊ ဧတမတ္ထံ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပဋိပုဇ္ဈယျာထ-ထပ်၍၊ မေးကြပါလေကုန်၊ [ဤမှနောက်၌ “သစေ၊ ပေ၊ အဓိပ္ပာယေန” ဟူသောစကားသည် ပါဠိတော်၌မပါ၊ စာရှိအတိုင်း အနက်ပေးလိုလျှင်၊] သဗ္ဗညုတဉာဏေန- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သံသန္နိယမာန-နိုးနောအပ်သော်၊ သစေ သမေတိ-အကယ်၍ ညီညွတ်စေအံ့၊ (စံသတိ-သော်)၊ ဂဏေယျာထ-ယူကြပါကုန်၊ နောစေ သမေတိ- အကယ်၍ မညီညွတ်အံ့၊ (စံသတိ)၊ မာဂဏိတ္ထ-မယူကြကုန်လင့်၊ ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန-ဤသို့သောအလိုဖြင့်၊ (ဤသို့အနက်ပေးပါ။) ယထာ- အကြင်အခြင်း အရာအားဖြင့်၊ ဩနာ-တပည့်တော်တို့အား၊ ဝါ-တို့၏၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဗျာကရောတိ-ဖြေတော်မူ၏၊ တထာ-ထိုဖြေတော် မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ န-ထို အနက်ကို၊ ဓာရေယျာထ-ဆောင်ရွက် မှတ်သားကြပါကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-လျှောက်၍၊ ဥယျောဇေသိ-လွတ်လိုက်ပြီ။

တေ-ထို ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟက ရဟန်းတို့သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ဂဟံတွာ-၍၊ ပုဇ္ဈိ သု - မေးလျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ကစွာနေန-ကစွည်းသည်၊ ဒုက္ခထိတံ-မကောင်းသဖြင့် ဖြေအပ်ပြီ၊ (မှားမှားယွင်းယွင်း ဖြေအပ်ပြီ။)

ပုနပေ၊ ယာဇီတော။ ။စာအုပ်တို့၌ “ပုနပုနံ ထေရေဟိ” ဟု ရှိ၏၊ ရှေ့၌ “ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟက ဘိက္ခု” ဟုရှိခဲ့သောကြောင့် “ထေရေဟိ” နေရာဝယ် “ဘိက္ခုဟိ” ဟု ရှိသင့်၏၊ ထိုရဟန်းတို့က တစ်ဖန်ထပ်၍ တောင်းပန်ခြင်းသာ ဖြစ်၏၊ အထပ်ထပ် (ထပ်ကာ ထပ်ကာ) မတောင်းပန်၊ ထို့ကြောင့် “ပုန” ဟုသာ ရှိသင့်သည်။

ယထာနော ဘဂဝါ။ ။နော နေရာဝယ် “ဝေါ” ဟု ပြင်ကြ၏၊ ဓာရေယျာထကိုကြည့်လျှင် “ဝေါ” ဟုရှိစေချင်စရာကောင်း၏၊ သို့သော် ယထာ ယထာ အတွင်းက ပုဒ်သည် ဇာထာ၏ အပြင် ဘက်ကပုဒ်၌ စပ်လေ့မရှိသည့်ပြင် ပါဠိတော်မှာပင် “နော” ရှိရုံမက ဤသုတ် အဋ္ဌကထာ ရှေ့နား၌လည်း “ယံ ခေါ နော အာဝုသောတိဇတ္ထ ယံ ခေါ ဝေါတိ ဝတ္ထဗ္ဗံ သိယာ (ဝေါဟု ဆိုစရာပါပဲ)၊ တေပန ဘိက္ခုအတ္တနာ သဒ္ဓိ သင်္ဂဟုန္တော (သို့သော် ထိုတောင်းပန်လာသော ရဟန်း တို့ကို မိမိနှင့်အတူ သိမ်းယူလိုသည်ဖြစ်၍) “ယံ ခေါ နောတိ အာဟ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ယသ္မာ ဝါ၊ ပေ၊ ယံ ခေါ အမှာကံဘဂဝါ-တပည့်တော်တို့၏ မြတ်စွာဘုရားသည်” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့် သောကြောင့် “ယထာ နော” သည်သာ ပါဠိမှန်ဟု မှတ်ပါ။

ဣတိ-သို့၊ အဝတ္ထာ-မိန့်တော်မမူဘဲ၊ သုဝဏ္ဏာဋီဂံ-ရွှေမရိုးစည်ကို၊ ဥဿာပေန္တော
 ဝိယ-ထောင်လိုက်သကဲ့သို့၊ ဂီဝံ-လည်ပင်းတော်ကို၊ (အရင်းအနည်းငယ်တုတ်၍)
 အဖျားနည်းနည်းသေးသော လည်ပင်းတော်ကို၊ ဥန္နာမေတ္တာ-အထက်သို့ညွတ်စေ
 တော်မူ၍၊ ဝါ-မော်တော်မူ၍၊ သုပုပ္ဖိတသတပတ္တသသံသီရိကံ-ကောင်းစွာပွင့်သော
 ပွင့် ချပ်တစ်ရာရှိသော ပဒုမ္မာကြာပန်းနှင့်တူသော အံသရေ ရှိတော်မူသော၊
 မဟာမုခံ-မြတ်သော ခံတွင်းတော်ကို၊ ပူရေန္တော-ပြည့်စေတော်မူလျက်၊ ဗြဟ္မဿရံ-
 ဗြဟ္မာ၏ အသံနှင့်တူသော အသံတော်ကို၊ နိစ္ဆာရေတွာ-မိန့်မြှက်တော်မူ၍၊ ဤမှ
 နောက်၌ “သာဓု သာဓုတိ၊ပေ၊ ဒတွာ”ဟူသော စကားသည်လည်းပါဠိတော်၌
 မပါ၊] သာဓု သာဓု တိ-သာဓု သာဓုဟူ၍၊ ထေရဿ - မဟာကစွည်းထေရ် အား၊
 သာဓုကာရံ - ကောင်းချီးကို၊ ဒတွာ-ပေးတော်မူ၍၊ ဘိက္ခဝေ - ဘိက္ခုတို့၊
 မဟာကစွာနော- မဟာစွည်းသည်၊ ပဏ္ဍိတာ-ကြောင်းကို၊မြင်သိ၊ သဘာဝပညာရှိ၏၊
 ဘိက္ခဝေ-တို့၊ မဟာ ကစွာနော-သည်၊ မဟာပညာ-ကြီးသောပညာရှိ၏၊ ဘိက္ခဝေ-
 တို့၊ မံ - ငါဘုရားကို၊ တုမေ - သင်တို့သည်၊ ဧတတ္ထံ - ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်
 ကို၊ စေပိပုစ္ဆေယျာထ-အကယ်၍မူ လည်း မေးကြကုန်အံ့၊ [ပဋိပုစ္ဆေယျာထ-ဟု ပဋိ
 ပါသည်ကားအပို၊ ဘာကြောင့်နည်း-ပါဠိတော်၌လည်းမပါ၊ ထပ်၍မေးသော အရာ
 လည်းမဟုတ် သောကြောင့်တည်း။] ဧဝံသတိ-သော်၊ အဟမ္ဘိ-ငါဘုရား သည်လည်း၊
 တံ-ထိုအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ မဟာ ကစွာနေန-သည်၊ ဗျာကတံ ယထာ - ဖြေအပ်
 သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဗျာကရေယျံ-ဖြေရာ၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-
 မိန့်တော်မူပြီ။

စပန-ထပ်၍ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝံ-သို့၊ သတ္တာရာ-သည်၊ အနမောဒိတကာလ
 တော-ဝမ်းမြောက်တော်မူအပ်ရာ အခါမှ၊ပဋ္ဌာယ-၍၊ သကလံ-သော၊ သုတ္တံ-
 မဓပိဏ္ဍိက သုတ်သည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတံနာမ-ဗုဒ္ဓဘာသိတမည်သည်၊ ဧဝံ-ဖြစ်
 တော့၏၊ အာနန္ဒတ္ထေရာဒိဟိ-အာနန္ဒာထေရ် အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝိတ္ထာရိတ

သုဝဏ္ဏာလိဂံ။ ။“အာလိဂံမည်သော စည်သည် မုဒိဂံစည်၏ အထူးတည်း”
 “လည်ပင်း၌ ဆွဲ၍တီးအပ်သော စည်တို့”ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ဗုဒ္ဓက
 မုဒိဂံ”ဟု ဋီကာဖွင့် သည်၊ ထိုစည်သည် နွားမြီးသဏ္ဍာန် ရှိသတတ်၊ (အရင်း၌ နည်းနည်းတုတ်
 သည်ကို ဆိုဟန် တူသည်။) [၁၄၃-အဘိဓာန် နိဿယကြည့်ပါ။]

သုပုပ္ဖိတ၊ ပေ၊ ရိကံ။ ။သုဂ္ဂ+ပုပ္ဖိတံ သုပုပ္ဖိတံ၊ သုပုပ္ဖိတံ+သတပတ္တံ (ရွတ်ချပ်တစ်ရာရှိသော
 ပဒုမ္မာ)သုပုပ္ဖိတံ သတပတ္တံဣဝ+သသံရိကံ (အသရေရှိသော ခံတွင်းတော်တည်း)၊ သုပုပ္ဖိတံ
 သတပတ္တံ သသံရိကံ (မဟာမုခံ)။

ဧဝံ သတ္တာရာ၊ ပေ၊ ဇာတံ။ ။ဤစကားကို တိုက်ရိုက်ယူလျှင် “ဘုရားရှင်၏
 အနမောဒနာ ပြုမှုကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသိတ ဖြစ်ရသည်”ဟုမှတ်စရာရှိ၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ကထာ
 ဝတ္ထုကို အကျယ်ဝေဖန် မှုသည် ဘုရားရှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးမှ ဖြစ်ရသောကြောင့်

သုတ္တေသုပိ-ချဲ့အပ်သော သုတ်တို့၌လည်း၊ ဒေသေ နယော-ဤနည်းပင်တည်း။
 [ထိုသုတ်များသည် သဠာယတနသံယုတ်-လောကကာမဂုဏဝဂ်၊ လောကသန္တ ဂ
 မနသုတ်၊ သဠာယတနနိရောဓသုတ်စသည်တည်း။] ဝေမေဝ-လျှင်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-
 သည်၊ သတ္တပ္ပကာရဏာနိ-၇ ကျမ်းတို့ကို၊ ဒေသေန္တော-လသော်၊ ကထာဝတ္ထု-သို့၊
 ပတွာ-၍၊ ဝုတ္တနယေန-ဖြင့်၊ မာတိကံ-ကို၊ ထပေသိ-ပြီ၊ စပန-ထပ်၍ဆက်၊
 ထပေန္တော-သော်၊ ဣမံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သောအကြောင်းအရာကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်
 တော်မူရပြီ၊ (ကံ အဒ္ဓသ)၊ [“မမ ပရိနိဗ္ဗာနတောမုစ၍ ဗုဒ္ဓဘာသိတမေဝနာမ
 ဇာတ်” တိုင်အောင်ရှေး၌ အနက်ပေးခဲ့ ပြီ၊ ထပေန္တောမု စ၍ ထိုအားလုံးလည်း
 နောက်မှထည့်ပါ၌ ဖြစ်ဟန်တူ၏။ ဘာကြောင့်နည်း - အဓိပ္ပာယ်ထပ်နေသော
 ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုမျှလောက်ရှည်လျားအောင် နိဂုံး မအုပ်ထိုက် သောကြောင့်
 လည်းကောင်းတည်း။] [ပကရဏပရိစ္ဆေဒ၏ နိဂုံးကိုပြလို၍ “ဝံ” စသည်မိန့်၊]
 ဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ကထာဝတ္ထုနာဝ-နှင့်သာလျှင်၊ သဒ္ဓိံ၊ သတ္တပ္ပကာရဏာနိ-၇
 ကျမ်းတို့သည်၊ အဘိ ဓမ္မာနာမ-အဘိဓမ္မာမည်၏။

၃။ ပါဠိတော်စုဝေးပုံကို ပြခန်း

တတ္ထ - ထိုအဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းတို့တွင်၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီပကရဏေ - ဓမ္မသင်္ဂဏီ
 ကျမ်း၌၊ ဝိဘတ္တိယော-အကျယ်ဝေဖန်အပ်ရာ ပါဠိရပ်တို့သည်၊ စိတ္တဝိဘတ္တိ- စိတ္တ
 ဝိဘတ္တိလည်းကောင်း၊ [အနက်အကျယ်ကို နောက်မှပြမည်။] ရူပဝိဘတ္တိ-ရူပ
 ဝိဘတ္တိ လည်းကောင်း၊ နိက္ခေပရာသိ - နိက္ခေပရာသိ လည်းကောင်း၊
 အတ္ထုဒ္ဓါရော - အတ္ထု ဒ္ဓါရ လည်းကောင်း၊ ဣတိ - သို့၊ စတသော - ၄ ပါး

အနမောဒနာ ပြုတော်မမူနိုင်၊ သို့ဖြစ်လျှင် ကထာဝတ္ထုသည်ဗုဒ္ဓဘာသိတ မဖြစ်တော့ရာ၊ ထို
 ကြောင့် ဘုရားရှင် ထားတော်မူအပ်သော မာတိကာအတိုင်း အကျယ်ဟောတော်မူသောကြောင့်
 သာ ဗုဒ္ဓဘာသိတ ဖြစ်ရသည်ဟု မှတ်ပါ။ ထိုဗုဒ္ဓဘာသိတ ဖြစ်ကြောင်းမှာ အနမောဒနာပြုခြင်း
 ဖြင့် ထင်ရှားသောကြောင့် “တံ၊ ပေ၊ ပါကဋံ ဇာတ်” ဟုမိန့်သည်။

ဝိဘတ္တိယော။ ။ပကရဏ ပရိစ္ဆေဒကိုပြပြီး၍ ပါဠိသဒ္ဓိဝေသကို ပြလိုသောကြောင့်
 “တတ္ထ ဓမ္မသင်္ဂဏီပကရဏေ”စသည်ကိုမိန့်၊ [ပါဠိသဒ္ဓိဝေသ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မူလဒီကာ”ဝစနတ္ထော
 ပရိစ္ဆေဒေါ” စသော မာတိကာဂါထာအဖွင့်၌ ရှုပါ။] ဝိဘဇိ ယန္တိ+တ္ထောတိ ဝိဘတ္တိ-စိတ်
 စေတသိက်တို့ကို ဝေဖန်အပ်ရာပါဠိရမ်း “ယတ္ထ ဇောနိစိတ္တာနိ ဝိဘတ္တာနိ သောပါဠိပဒေသော”
 ဟူသော မူလဒီကာကို ကြည့်၍ ဝိဘတ္တိကို အဓိကရဏ သာနေပြုရသည်၊ [“နိက္ခေပရာသိ၊
 အတ္ထုဒ္ဓါရ”တို့၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ အကျယ်ပြခန်း၌ ထင်ရှားလတ္တံ့၊] နိက္ခိပိတ္တာ ဒေသိတတ္တာကို
 ကြည့်၍ “နိက္ခေပေန+ဒေသိတော+ရာသိ နိက္ခေပရာသိ” ဟုလည်းကောင်း၊ “စေတပဋကဿ
 ဗုဒ္ဓဝစနဿ အတ္ထုဒ္ဓါရ-ဘူတံ”ကိုကြည့်၍ “ဥဒ္ဓရိယန္တိ+တ္ထောတိ ဥဒ္ဓါရော၊ အတ္တာနံ+ဥဒ္ဓါရော
 အတ္ထုဒ္ဓါရော”ဟု လည်းကောင်းပြပါ။

တို့တည်း၊ တတ္ထ-ထို ၄ ပါးတို့တွင်၊ ကာမာဝစရကုသလတော-ကာမာဝစရ
 ကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးတို့တွင်၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးသောစိတ်တို့ လည်းကောင်း၊
 အကုသလတော-အကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးတို့တွင်၊ ဒွါဒသ-စိတ်တို့ လည်းကောင်း၊
 ပေ၊ လောကုတ္တ ရကုသလတော-လောကုတ္တရာကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးတို့တွင်၊
 စတ္တာရိ၊ ဝိပါကတော-လောကုတ္တရာဝိပါက နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါးတို့တွင်၊ စတ္တာရိ-
 လေးပါးသော စိတ်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဧကုန နဂုတိ စိတ္တာနိ-တစ်ခုဖြင့်
 ယုတ်လျော့သော ၉၀-သော စိတ်တို့သည်၊ ဝါ-၈၉ ပါးသော စိတ် တို့ကိုပြုရာ
 ပါဠိရပ် တို့သည်၊ စိတ္တဝိဘတ္တိနာမ-စိတ္တဝိဘတ္တိ မည်၏၊ စိတ္တုပ္ပါဒက ဣန္ဒြိယ-
 စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ ဟူသောအမည်သည်လည်း၊ ဧတဿေ(ဧတဿာ+ဧဝ) ဤစိတ္တ
 ဝိဘတ္တိ၏ပင်၊ နာမံ-အမည်တည်း၊ [ရှေးဆရာတို့ကား “ဧတဿ+ဧဝ”ဟု ဖြတ်၍
 “ဧတဿ ဧဝ-ဤ တစ်ခုယုတ်ကိုးဆယ်သော စိတ်၏သာလျှင်”ဟု တစ်နည်းစွဲ
 လေသည်။]

ကာမာဝစရပေ အဋ္ဌ။ ။ “ကာမာဝစရ ကုသလတော”အရ ကုသိုလ်စိတ်သာမက ကာမ
 ကုသိုလ် စိတ် စေတသိက် (ခန္ဓာ ၄ ပါး) အားလုံးရ၏၊ မှန်၏ - “ကုသလာဓမ္မာ”ဟူသော
 ဓာတ်ကာပုဒ် ၏ အရကောက်၌ ကုသိုလ်စိတ်စေတသိက် အားလုံးကောက်ရသည်၊ ထို့ကြောင့်
 “ကာမာဝစရကုသလ တော”၌ တောပစ္စည်းကို နိဒ္ဒါရဏ အနက်၌သက်စေ၍ ထိုခန္ဓာ ၄ ပါးမှ
 ကုသိုလ်စိတ်ဟူသော ဝိညာ ဏက္ခန္ဓာကို၊ “အဋ္ဌ” ဟုထုတ်ယူသည်။ [ကာမာဝစရကုသလ
 စတ္တာရော ခန္ဓေ ဂဟေတွာ တတော အဋ္ဌ စိတ္တာနိ ဥဒ္ဓရတိ၊-မူလဋီကာ။]

ဋီကာ။ ။ ဋီကာ၌ ဤနေရာဝယ် “ပဌမ ဝိဘတ္တိတိ ဝဒန္တိ”ဟုရှိ၏၊ ထိုစကားကို “ပဌမာ
 ဝိဘတ္တိ”ဟု ပြင်၍ ပဌမ အနက်၌ တော ပစ္စည်းသက်ဟု ကြံပြီးလျှင် “ကာမာဝစရကုသလတော-
 ကာမာဝစကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သောအဋ္ဌ-ရှစ်ပါးသော စိတ်တို့လည်းကောင်း”ဟု ရှေးနိဿယတို့
 ပေး ကြ၏၊ မိမိကား- “ပဌမဝိဘတ္တိ”ဟူသောပါဌ်အတိုင်းပင် ယူ၍ အပါဒါန်အနက်ကို
 “ပဌမဝိဘတ္တိ” ဟု လည်းကောင်း နိဒ္ဒါရဏကို “ဒုတိယဝိဘတ္တိ”ဟုလည်းကောင်းဆိုသည်ဟု
 ထင်ပါသည်။ [အပါဒါန်သည်မူလ ပေါင်းစုနေရာမှ ခွဲ၍ထုတ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဤ၌လည်း ခန္ဓာ
 ၄ ပါး ပေါင်းစု နေရာမှ စိတ်ကိုခွဲထုတ်သည်၊ ဤအတိုင်းမှန်လျှင် “ကာမာဝစရ ကုသလတော-
 ကာမာဝစရ ကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာ၄ ပါးတို့မှ၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးသော စိတ်တို့လည်းကောင်း”ဟု
 တစ်နည်းပေးရလိမ့် မည်။]

ဧကုနနဂုတိ စိတ္တာနိ။ ။ “ဧကုနနဂုတိစိတ္တာနိ စိတ္တဝိဘတ္တိနာမ” ဟုရာ၌
 “ဧကုနနဂုတိစိတ္တာနိ” အရစိတ်ကိုယူရ၏၊ “စိတ္တဝိဘတ္တိနာမ” အရ စိတ်ကိုဝေဖန်ရာ ပါဠိရပ်ကို
 ယူရ၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထို ၂ ပုဒ်သည် အဘယ်မှာ “သညီနာမိ+သညာနာမ” စပ်ရသော
 တုလျတ်လိင်္ဂတ် ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-“ဧကုန နဂုတိ စိတ္တာနိ”အရ
 ထိုစိတ်တို့ကို ဝေဖန်ရာ ပါဠိရပ်ကို ဌာနု၊ ပစာ ဧကဒေသု၊ပစာရ နည်းအားဖြင့် ယူရသောကြောင့်
 သညီနာမိ+သညာနာမ တုလျတ်+လိင်္ဂတ် ဖြစ်နိုင်ပါ၏။-မူလဋီကာ၊ အနုဋီကာ၌ သဟစရဏနည်း
 ဟု ဆိုသည်။

တံ-ထို စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အရှင်သာရိပုတြာ ပို့ချအပ်သော ပါဠိတော်အစဉ်အားဖြင့်၊ အတိရေက၊ ဆဘာဏဝါရံ-၆ ဘာဏဝါရထက် အပိုအလွန် ရှိသည်။ (၆ ဘာဏဝါရကျော်ကျော် ရှိသည်။) ဟောတိ-၏။ ပန-ကား၊ ဝိတ္ထာရိယမာန-တာဝတိ သာဌိ ဟောတော်မူအပ်သည့်အတိုင်း၊ ချဲ့အပ်သည်ရှိသော်၊ (ချဲ့လိုက်လျှင်) အနန္တ-အဆုံးမရှိသည်၊ အပရိမာဏ-အတိုင်းအရှည်မရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။ တဒနန္တ ရံ-ထိုစိတ္တု ပိဘတ္တိ၏ အခြားမဲ့၌၊ ဧကဝိဓေန ဒုဝိဓေနာတိ အာဒိနာ-ဧကဝိဓေန ဒုဝိဓေန အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ မာတိကံ-ကို၊ ထံပေ တွာ-၍၊ ဝိတ္ထာရေန-အကျယ် အားဖြင့်၊ ဝိဘဇိတွာ-ဝေဖန်တော်မူ၍၊ ဒသိတံ-ပြတော်မူအပ်သောပါဠိရပ်သည်၊ ရူပဝိဘတ္တိနာမ-ရူပဝိဘတ္တိ မည်၏၊ ရူပကဏ္ဍန္တိပိ-ရူပကဏ္ဍ ဟူသော အမည်သည်လည်း၊ ဧတဿေဝ (ဧဝဿာ-ဧဝ)-ဤ ရူပ ဝိဘတ္တိ၏ပင်၊ နာမံ-အမည်တည်း၊ တံ- ထိုရူပကဏ္ဍသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ အတိ ရေက၊ ဒွိဘာဏဝါရံ -၂ ဘာဏဝါရထက် အပိုအလွန် ရှိသည်။ (၂ ဘာဏဝါရ ကျော်ကျော်ရှိသည်။) ဟောတိ-၏။ ပန-ကား၊ ဝိတ္ထာရိယ မာန-သော်၊ ဝါလျှင်၊ အနန္တ-သည်၊ အပရိမာဏ-သည်၊ ဟောတိ-၏။

တဒနန္တ ရံ - ထိုရူပဝိဘတ္တိ၏ အခြားမဲ့၌၊ မူလတော - မူလ လည်းကောင်း၊ ဣတိ၌ သရူပ၊ သရူပဝန္တ စပ်ရသည်ဖြစ်၍၊ "အားဖြင့်" ဟု ကြိယာဝိသေသန မပေးရ၊ ခန္ဓတော - ခန္ဓာ လည်းကောင်း၊ ဒွါရတော - ဒွါရ လည်းကောင်း၊ ဘူမိတော-ဘုံ လည်းကောင်း၊ အတ္တတော-အကျိုးလည်းကောင်း၊ ဝါ-အနက် လည်းကောင်း၊ ဓမ္မတော- အကြောင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပါဠိ လည်းကောင်း၊ နာမတော-နာမည်လည်းကောင်း။ လိင်္ဂတော-ပုလ္လင်စသော လိင်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ မူလာဒိဟိ - မူလအစရှိ သည်တို့ဖြင့်၊ နိက္ခိပိတွာ-ချုံး၍၊ ဒေသိ တော-ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိရပ်သည်၊ နိက္ခေပရာသိနာမ-နိက္ခေပရာသိမည်၏။

ဝါစနာ မဂ္ဂတော။ ။ဝါစိယတေ-ဆိုစေအပ်၏။ ဝါ-ပို့ချအပ်၏။ ဣတိဝါစနာ၊ ပို့ချအပ်သောပါ ဠိတို "ဝါစ" ဟု ခေါ်၏။ ထိုပါဠိတော်၏ အစဉ်ကို "ဝါစနာယ+မဂ္ဂေါ ဝါစနာ မဂ္ဂေါ" ဟုပြု။ [စာအုပ်မရှိသေးသော ရှေးခေတ်၌ စာချသောအခါဆရာက ရှေးဦးစွာ ရွတ်ပြ၍ တပည့်က ဆရာ ရွတ်ပြသည့်အတိုင်း လိုက်၍ဆိုရသည်။ ဝါစန၌ ဝဓဓာတ်၊ ကာရိတ်ကျေ၊ ကံဟော ယုပစ္စည်းတည်း။ ဝဓဓာတ်၏ ကံသည် ဆိုအပ်သော ပါဠိတည်း၊ ကာရိတ်ကံကား ဆိုစေအပ် (အဆိုခိုင်းအပ်) သော တပည့်တည်း၊ ဤနေရာ၌ ယုပစ္စည်းသည် ကာရိတ်ကံကို မဟောဘဲ၊ ဓာတ်ကံကိုဟောသည်။

နိက္ခိပိတွာ ဒေသိတော။ ။ "တိတိ ကုသလမူလာနိတိအာဒိနာ ကုသလာဒိနိ မူလဝသေန သံခိပိတွာဝစနံ" ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် "နိက္ခိပိတွာသည် သံခိပိတွာ၏ အနက်ဟောတည်း" ဟု မှတ်ပါ။ ကုသိုလ်တရားတို့ကို ကာမာဝစရ ကုသိုလ်၊ ရူပါဝစရ

သော-ထိုနိက္ခေပရာသိကို၊ [အချို့စာအုပ်၌ “သော” မပါ။] မူလတော-မူလအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ [ဤ၌ကား နိက္ခိပိတ္တာ၌ တိုက်ရိုက် စပ်ရမည်ဖြစ်၍ “အားဖြင့်” ဟု ကြိုယာဝိသေသန အနက်ပေးနိုင်သည်။] ခန္ဓတော စာပိ- ခန္ဓာအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဒွါရတော စာပိ- ဒွါရအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဘူမိတော-ဘုံအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အတ္တတော-အကျိုးအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဓမ္မတော စာပိ-အကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပါဠိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နာမတော စာပိ-နာမည်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ လိင်္ဂတော-ပုလ္လိင်စသော လိင်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ နိက္ခိပိတ္တာ-ချုံး၍၊ ဒေသိတတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိက္ခေပေါတိ-နိက္ခေပဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

နိက္ခေပဏ္ဍိတိ-နိက္ခေပကဏ္ဍဟူသော အမည်သည်လည်း၊ ဧတသေဝံ ဧတဿဧဝ-ဤနိက္ခေပရာသိ၏ပင်၊နာမံ-တည်း၊ တံ-ထိုနိက္ခေပကဏ္ဍသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ တိမတ္တဘာဏဝါရံ- ၃ ပါးသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဘာဏဝါရရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ပန-ကား၊ ဝိတ္တာရိယမာနံ-သော၊ ဝါ-လျှင်၊ အနန္တံ အပရိမာဏံ ဟောတိ။

ပန-ကား၊ တဒန္တရံ-ထို နိက္ခေပရာသိ၏ အခြားမဲ့၌၊ တေပိဋကဿ-ပိဋကတ် ၃-ပုံ ဟူသော၊ [တိဏိ ပိဋကနိ တိပိဋကံ၊ တိပိဋကံယေဝ တေပိဋကံ၊ သ္မတ္ထံအနက် ဏပစ္စည်း သက်၊] ဗုဒ္ဓဝစနဿ-ဘုရားဟောဖော် ပါဠိတော်၏၊ အတ္ထုဒ္ဓါရာဘူတံ-အနက်တို့ကို ထုတ်ပြရာဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ယာဝသရဏဒုကာ-သရဏဒုက တိုင်အောင်၊ နိက္ခိတ္တံ-ထားအပ်သော ပါဠိရပ်သည်၊ အဋ္ဌကထာကဏ္ဍနာမမည်၏၊ ယတော-အကြင်အဋ္ဌကထာ ကဏ္ဍမှာ [ဂဏနစာရံ၌စပ်] မဟာပကရဏိယာ-

ကုသိုလ်စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် သောမနဿသဟဂုတ် အသင်္ခါရိက ကုသိုလ်စသည် ဖြင့်လည်းကောင်း အကျယ်မဟောဘဲ“တိဏိ ကုသလမူလာနိ” ဟု မူလ ၃-ပါးဖြင့် အကျည်း ချုံး၍ ဟောတော်မူခြင်းကို “မူလတော နိက္ခေပ” ဟု ခေါ်သည်၊ “ခန္ဓတော နိက္ခေပ”စသည် ကိုလည်း နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော် ကြည့်၍ လည်းကောင်း၊ ဇီကာဖွင့်ပြပုံကို ကြည့်၍လည်းကောင်း သိနိုင်ပါသည်။

နိက္ခေပရာသိ။ ။ “နိက္ခိပိတ္တာ ဒေသိတော”ကို ကြည့်၍ “နိက္ခိပနံ-အကျဉ်းချုံးခြင်း၊ နိက္ခေပေါ-ခြင်း၊ နိက္ခေပန + ဒေသိတော + ရာသိ နိက္ခေပရာသိ” ဟု ဝစနတ္ထ ပြုသင့်၏၊ ဂဏ္ဍိ၌ကား “နိက္ခိပိယန္တိ ကုသလာဒယော ဧတ္တာတိ နိက္ခေပေါ=ကုသိုလ်စသည်တို့ကို မူလစသည်ဖြင့် ချုံးအပ်ရာဖြစ်သော ရာသိ”ဟု ပြုသည်။ [“ဧဝံမူလာဒိဟိ ဧဝံမူ လာဒိနိ”ဟု ပါဠိ ၂-မျိုးရှိ၏၊ “မူလတော ခန္ဓတော” စသည်ကို ထောက်၍ “မူလာဒိဟိ”ဟု ဝိသေသန ရှိသော ပါဠိသာ သင့်သည်၊ နိက္ခိပိတ္တာ၏ ကံမှာ မူလစသည် မဟုတ်၊ ကုသိုလ်စသော တရားများတည်း။]

ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကို သင်ယူကုန်သော၊ [မဟာပကရဏံ အနိယန္တတိ မဟာပကရဏီယာ=၊ အဓိတေ အနက်၌ ဣကပစ္စည်းသံကံ၊ ကကို ယပြု၊] ဘိက္ခု-တို့သည်၊ မဟာပကရဏေ-ပဋ္ဌာန်းကျမ်း၌၊ ဂဏနစာရ်-ရေတွက်ကြောင်း သင်္ချာ၏ ဖြစ်ပုံကို၊ အသလ္လက္ခန္ဓာ-မမှတ်နိုင် ကုန်လသော်၊ ဂဏန စာရ်-ကို၊ သမာနေန္တိ-တုမျှသည်ကို ပြုကြကုန်၏။ (ပြည့်အောင်-ဖြည့်ကြမ္မာန်၏)။ တံ-ထိုအဋ္ဌကထာကဏ္ဍသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ ဒွိမတ္တဘာဏဝါရ်- ၂ပါး* အတိုင်းအရှည် ရှိသော ဘာဏဝါရ ရှိသည်။ (ဟောတိ)။ ပန-ကား၊ ဝိတ္ထာရိယမာန-သော်၊ ဝါ-လျှင်၊ အနန္တ အပရိမာဏံ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ သံကလမ္ပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော်၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီပကရဏံ-ဓမ္မသင်္ဂဏီ ကျမ်းသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ အတိရေကတေရသမတ္တ ဘာဏဝါရ်-တစ်ဆယ့်သုံးထက် ပိုလွန်သော ဘာဏဝါရ အတိုင်းအရှည် ရှိသည်။ (ဟောတိ)။ ပန-ကား၊ ဝိတ္ထာရိယမာန-သော်၊ ဝါ-လျှင်၊ အနန္တ-သည်၊ အပရိမာဏံ-သည်၊ ဟောတိ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်။

စိတ္တဝိဘတ္တိ-စိတ္တဝိဘတ္တိလည်းကောင်း၊ ရူပဉ္စ-ရူပဝိဘတ္တိလည်းကောင်း၊ [ဝိဘတ္တိ ဟူသောနောက်ပုဒ်ကျေသည်] နိက္ခေပေါ-နိက္ခေပရာသိလည်းကောင်း၊ [ရာသိ-ဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေသည်] အတ္ထဇောတနာ-အနက်တို့ကို ထွန်းပြရာ အတ္ထဒ္ဓါရလည်းကောင်း၊ ဝါ-အဋ္ဌကထာကဏ္ဍလည်းကောင်း၊ (ဣတိ-ဤသို့) ဧတံ ဌာနံ-ဤဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း ဟူသော ပါဠိရပ်သည်၊ ဂမ္ဘီရံ-နက်နဲ၏၊ နိပုဏံ-သိမ်မွေ့၏၊ တမ္ပိ(ဌာနံ)-ထိုဓမ္မသင်္ဂဏီ ကျမ်းဟူသော ပါဠိရပ်ကိုလည်း၊ ဗုဒ္ဓေန-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဂဏနစာရ်။ ။ “ဂဏနပ္ပဝတ္တိ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ စရဏံ-ဖြစ်ခြင်း+စာရော-ခြင်း၊ ဂဏာယ-ရေတွက်ကြောင်းဂဏန်း (သင်္ချာ)၏ + စာရော ဂဏနစာရော။ [“ဂဏနာ ဝုစ္စတိ အန္တိန္ဒက ဂဏနာ” ဟု သီလက္ခန် သာမညဖလသုတ်အဖွင့်၌ ဣတ္ထိလိင်ဖြင့် “ဂဏနာ” ဟု ရှိ၏။]

သမာနေန္တိ။ ။ သံ + အာပုဗ္ဗ နိဓာတ်ဟု မကြိဘိ” “သမာနံ” ဟူသော နာမ်ပုဒ် နောင် ဓာတွတ္တ နာမသံ” ဟူသော ခါဒိကဏ္ဍ (၁၂)မောဂ္ဂလ္လာနသုတ်မျိုးဖြင့် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ဣ ပစ္စည်းသက်ရသော နာမဓာတ်ဟု သိစေလို၍ “သမာနံ ကရေန္တိ” ဟု ဋီကာ ဖွင့်သည်။ ပဋ္ဌာန်းကျမ်းလာ ဂဏန်းသင်္ချာကို ဤအဋ္ဌကထာကဏ္ဍလာ သင်္ချာနှင့် တူအောင် ညှိရာဝယ် “လိုသည်ကို ဖြည့်၍ ညှိခြင်း၊ ပိုသည်ကို လျှော့၍ညှိခြင်း” ဟု ၂-မျိုး ရှိသော ကြောင့် လိုသည်ကို ဖြည့်၍ ညှိခြင်းဟု သိစေလိုသည်ဖြစ်၍ ဋီကာ၌ “ပူရေန္တိ” ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်သည်။

တံပီ။ ။ ပီဖြင့် ကထာဝတ္ထုသာ ဗုဒ္ဓဘာသိတ ဖြစ်သည်မဟုတ်သေး၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာ ပို့ချအပ်သော ပါဠိတော်ပင် ဖြစ်စေကာမူ ဤ ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းလည်း “ဗုဒ္ဓဘာသိတ” ဖြစ်သည် ဟု ပေါင်းသည်။ [ဃောဇနာ၌ကား “တံပီတိ ဝိသဒ္ဓေါ ဝုစ္စမာနံ ဝိဘင်္ဂါဒိပ္ပကရဏံ အပေက္ခတိ-လာလတ္ထံ သော ဝိဘင်္ဂါကျမ်းစသည်ကို ငဲ့သည်” ဟု ဆိုသည်။]

တဒန္တရုံ-ထို ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌၊ ဒေသိတံ-ဟောတော် မူအပ်သော ကျမ်းသည်။) ဝိဘင်္ဂပွကရဏံနာမ-ဝိဘင်းကျမ်းမည်၏။ တံ-ထို ဝိဘင်းကျမ်းကို၊ [ဝိဘတ္တိ၌စပ်] ခန္ဓဝိဘင်္ဂါ-ခန္ဓဝိဘင်းလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ပစ္စယာကာရဝိဘင်္ဂါ၊ ပစ္စယာကာရ ဝိဘင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ ဝိဘင်းလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်္ဂါ-ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဋ္ဌာရသဝိဓေနေ-တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိ-ဝေဖန်တော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ-ထို တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးသော ဝိဘင်းတို့တွင်၊ ခန္ဓဝိဘင်္ဂါ-ကို၊ သုတ္တန္တဘာဇနီယ၊ အဘိဓမ္မဘာဇနီယ၊ ပဉ္စပုစ္ဆကာနံ-သုတ္တန္တ ဘာဇနီယနည်း၊ အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း၊ ပဉ္စပုစ္ဆကနည်းတို့၏၊ ဝသေန - အပြားအားဖြင့်၊ တိဓာ - ၃ ပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တော-ပြီး သော-ထို ခန္ဓ ဝိဘင်းသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ ပဉ္စမတ္တဘာဏဝါရော၊ ၅-ပါး အတိုင်းအရှည် ရှိသော ဘာဏဝါရရှိ၏၊ ဝါ- ၅ ဘာဏဝါရ အတိုင်းအရှည် ရှိ၏၊ [ပဉ္စ+မတ္တာ ပမာဏံ ယေသန္တိ ပဉ္စမတ္တာ၊ ပဉ္စမတ္တာ+ဘာဏဝါရာယဿာတိ ပဉ္စမတ္တဘာဏဝါရော-ရှေး၌ တိမတ္တ ဘာဏဝါရော ကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း ပြုပါ။] ပန-ဆက်၊ ဝိတ္တာရိယမာ နော အနန္တော အပရိမာဏော ဟောတိ၊ တတော-ထိုခန္ဓဝိဘင်းမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အာယတန ဝိဘင်္ဂါဒယောပိ-အာယတနဝိဘင်း အစရှိသော ဝိဘင်းတို့ကိုလည်း၊ တိဟိ- ၃ ပါးကုန်သော၊ ဧတေဟေဝ နယေဟိ-ဤနည်းတို့ဖြင့်ပင်လျှင်၊ ဝိဘတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ တေသု-ထို အာယတနဝိဘင်း အစရှိသော ဝိဘင်းတို့တွင်၊ အာယတနဝိဘင်္ဂါ-သည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ အတိရေက ဘာဏဝါရော-တစ် ဘာဏဝါရထက် အပိုအလွန်ရှိ၏၊ ဓာတုဝိဘင်္ဂါ - သည်၊ ဒွိမတ္တ ဘာဏဝါရော- ၂ ပါး အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဘာဏဝါရရှိ၏၊ ဝါ-၏၊ သစ္စဝိဘင်္ဂါ-သည်၊ တထာ-ထို ၂ ဘာဏဝါရအတိုင်း

အတိရေက ဘာဏဝါရော။ ။ဘာနဝါရတော + အတိရေကံ ယဿာတိ အတိရေက ဘာဏဝါရော၊ အတိရေက ဒွိဘာဏဝါရံ စသည်တို့၌လည်း “ဒွေ + ဘာဏဝါရာ ဒွိဘာဏဝါရံ၊ ဒွိဘာဏဝါရတော + အတိရေကံ ယဿာတိ အတိရေက ဒွိဘာဏဝါရော၊ ဆ + ဘာနဝါရာနိ ဆဘာဏဝါရံ၊ ဆဘာဏဝါရတော + အတိရေကံ ယဿာတိ အတိရေက ဆ ဘာဏဝါရော” ဟု ပြု၊ ရှေးနိဿယတို့၌ “အတိရေက ဆဘာဏဝါရံ-အပိုအလွန်နှင့်တကွ ဝိဘာဏဝါရရှိ၏” ဟု ပေး၏ “အတိရေကေန သဟဆ ဘာဏဝါရံ ယဿာတိ အတိရေကဆ ဘာဏဝါရံ” ဟု ဝစနတ္ထ ပြု၍ သဟပုဒ်အကျေ ဩဇေလိုဟန် တူသည်၊ မိမိကားဘာဏဝါရကို အတိရေက၏ အပါဒါန်ဖြစ်စေလိုသည်၊ “ပရောသတံ- တစ်ရာထက် အလွန်၊ တစ်ရာကျော်” စသည်တို့ ကဲ့သို့တည်း။

တထာသစ္စ ဝိဘင်္ဂါ။ ။သစ္စဝိဘင်္ဂါ-သည်၊ တထာ-ထို ၂-ပါး အတိုင်းအရှည် ရှိသော ဘာဏဝါရ ရှိ၏၊ ဤသို့ပေးလျှင် တထာသည် ရှေးဝါကျက ဒွိဘာဏဝါရောကို ပြန်၍ ညွှန်းသောကြောင့် “အတိဒေသ” အနက်ဟော နိပါတ်တည်း၊ တစ်နည်း-သစ္စဝိဘင်္ဂါ-သည်၊ တထာ ဒွိမတ္တဘာဏဝါရော-ရှိ၏၊ ဤသို့ပေးလျှင် ရှေးဝါကျက ဒွိမတ္တဘာဏဝါရောကို သွင်

အရှည်ရှိ၏။ ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂေ-၌၊ သုတ္တန္တဘာဇနိယံ-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ဝါ-မပါ၊ ပန-ဆက်၊ ဒေ-ဤဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂေ-သည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ အတိရေက ဘာဏဝါရမတ္တော-တစ် ဘာဏဝါရထက် ပိုလွန်သော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ဝါ-တစ် ဘာဏဝါရကျော်ကျော်အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ ပစ္စယာကာရ ဝိဘင်္ဂေါ- ပစ္စယာကာရ ဝိဘင်္ဂေ-သည်၊ ဝါ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ ဝိဘင်္ဂေ-သည်၊ ဆမတ္တ ဘာဏဝါရော-၏၊ ပန-အထူးကား၊ ဧတ္ထ-ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ ဝိဘင်္ဂေ-၌၊ ပဉ္စပုစ္ဆကံ-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ သတိပဋ္ဌာန ဝိဘင်္ဂေါ-သည်၊ အတိရေကဘာဏဝါရမတ္တော-၏၊ သမ္ပပ္ပဓာန ဣဒ္ဓိပါဒ ဗောဇ္ဈင်္ဂ မဂ္ဂကံ ဝိဘင်္ဂါ-သမ္ပပ္ပဓာန ဝိဘင်္ဂေ-ပေးမဂ္ဂကံ ဝိဘင်္ဂေ-တို့သည်၊ တထာ-ထို တစ်ဘာဏဝါရ ကျော်ကျော် အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်၏။ ဈာနဝိဘင်္ဂေါ-သည်၊ ဒွိဘာဏဝါရမတ္တော-၏၊ [ဒွေ ဘာဏဝါရာ+ဒွိဘာဏဝါရံ၊ ဒွိဘာဏဝါရံ+ မတ္တာယဿာတိ ဒွိဘာဏဝါရမတ္တော၊] အပ္ပမညာဝိဘင်္ဂေါ-သည်၊ အတိရေက ဘာဏဝါရ မတ္တော-၏၊ သိက္ခာပဒ ဝိဘင်္ဂေါ-၌လည်း၊ [ပိဖြင့် သုတ္တန္တဘာဇနိယံ-နည်း မရှိချင်း တူသော ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂေ-ကို ပေါင်း၊] သုတ္တန္တ ဘာဇနိယံ-သည်၊ နတ္ထိ၊ ပန-ဆက်၊ ဒေ-ဤသိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ-သည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော၊ အတိရေက ဘာဏဝါ ရမတ္တော၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်္ဂေါ-သည်၊ တထာ-ထို တစ်ဘာဏဝါရထက် ပိုလွန်သော အတိုင်းအရှည် ရှိ၏။

ဉာဏဝိဘင်္ဂေါ-ကို၊ ဒသဝိဓေန-အားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တော-အပ်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ဒေ-ဤဉာဏဝိဘင်္ဂေ-သည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ တိမတ္တဘာဏဝါရော-၏၊ ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ဝိဘင်္ဂေါ-ကိုလည်း၊ ဒသဝိဓေန၊ ဝိဘတ္တော၊ [ပိဖြင့် ဒသဝိဓချင်းတူသော ဉာဏဝိဘင်္ဂေ-ကို ပေါင်းသည်၊] ပန-ဆက်၊ ဒေ-ဤခုဒ္ဒကဝတ္ထု ဝိဘင်္ဂေ-သည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော တိမတ္တ ဘာဏဝါရော၊ ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂေါ-ကို၊တိဝိဓေန-အားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တော၊ ပန-ဆက်၊ ဒေ-ဤဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်္ဂေ-သည်၊ အတိရေက ဒွိဘာဏဝါရ မတ္တော- ၂ ဘာဏဝါရထက် ပိုလွန်သော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံသော ဝိဘင်္ဂေ-တို့သည်လည်း၊ ဝါ-တို့ကိုလည်း၊ ဝိတ္တာရိယမာနာ အနန္တာ အပရိမာဏာ ဟောန္တိ၊ [နိဂုံးကို ပြလို၍ဧဝံ စသည်ကို၊] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ဧတံ ဝိဘင်္ဂပွကရဏံ- ဤဝိဘင်္ဂကျမ်းသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အားဖြင့်၊ ပဉ္စတ္ထိသ မတ္တဘာဏဝါရံ-၃၅ ပါး အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဘာဏံဝါရရှိ၏။ ပန-ကား၊ ဝိတ္တာရတော အနန္တ အပရိမာဏံ ဟောတိ။

သောကြောင့် တထာသည် "အနုကမုနုတ္ထ"နိပါတ်တည်း၊ ဓာတုဝိဘင်္ဂေါ-သည်၊ ဒွိမတ္တဘာဏဝါရော- ရှိသည်၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ -ထိုအတူ၊ သစ္စဝိဘင်္ဂေါ-သည်၊ ဒွိမတ္တဘာဏဝါရော- ရှိ၏။ ဤသို့ပေးလျှင် တထာသည် "ဥပမေယျဇောတက" နိပါတ်တည်း၊ ဤ ဥပမေယျ ဇောတက နိပါတ်ကိုပင် ဥပမာနိဂုံးဟုလည်း သုံးနှုန်းကြသေး၏။

တဒနန္တရံ- ထို ဝိဘင်းကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌၊ (ဒေသိတံ-သည်) ဓာတုကထာ ပကရဏံနာမ- ဓာတုကထာကျမ်းမည်၏။ တံ-ထိုဓာတုကထာကျမ်းကို၊ သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟော-သင်္ဂဟော အသင်္ဂဟောပုဒ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဝိပွယုတ္တေန သင်္ဂဟိတံ အသင်္ဂဟိတံ-ဝိပွယုတ္တေန သင်္ဂဟိတံ အသင်္ဂဟိတံပုဒ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စုဒ္ဒသဝိဓေန- ၁၄ ပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တံ-ဝေဖန်တော်မူအပ်ပြီ၊ [ဤပုဒ်တို့ ၏ အနက်အကျယ်ကို ဓာတုကထာအကောက်၌ ကြည့်ပါ။] တံ-ထို ဓာတုကထာ ကျမ်းသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော အတိရေကံဆဘာဏဝါရ မတ္တံ၊ ဝိတ္တာရိမာနံပန အနန္တံ အပရိမာဏံ ဟောတိ။

တဒနန္တရံ-ထို ဓာတုကထာကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌၊ (ဒေသိတာ-သည်) ပုဂ္ဂလ ပညတ္တိနာမ-ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်းမည်၏၊ [ဤ၌ ပကရဏသဒ္ဒါမပါဘဲ အရာဌာန အားလျော်စွာ ကျမ်းဟုပေးနိုင်သည်။] သာ-ထို ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်းကို၊ ဓန္ဒပညတ္တိ- ဓန္ဒပညတ္တိလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်း- ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဆဗ္ဗိဓေန-အားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တာ-အပ်ပြီ၊ သာ-ထို ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်းသည်၊ ဝါစနာ မဂ္ဂတော အတိရေကပဉ္စဘာဏဝါရာ၊ ဝိတ္တာရိယမာနာ ပန အနန္တာ အပရိမာဏာဝ ဟောတိ။

တဒနန္တရံ-ထို ပုဂ္ဂလပညတ္တိကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌၊ (ဒေသိတံ-သည်) ကထာဝတ္ထု ပကရဏံနာမ-ကထာဝတ္ထုကျမ်းမည်၏။ တံ-ထို ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ သကဝါဒ၊ ပေ၊ သမောဓာနေတွာ- ဝိဘတ္တံ၊ တံ-ထို ကထာဝတ္ထုကျမ်းသည်၊ ဝါစနာ မဂ္ဂတော-ဖြင့်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ပေါတ္တကေ--ပေစာ၌၊ ဝါ-စာအုပ်၌၊ လိခိတံ- ရေးအပ်သော ပါဠိကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူမူ၍၊ သင်္ဂဟိတံ အာရောပိတ နယေန- သင်္ဂါယနာသို့တင်အပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ဒီဃနိကာယပ္ပမာဏံ-ဒီဃနိကာယ် ပမာဏ ရှိ၏၊ [“ယခုလက်ရှိစာအုပ်၌ ပေယျာလမြှုပ်၍၊ ရေသားအပ်သော ပါဠိကို မရေတွက် ဘဲ သင်္ဂါယနာတင်ထားအပ်သည့် အတိုင်း ရေတွက်လျှင် ဒီဃနိကာယ် လောက ရှည်လျားသည်” ဟုလို့၊] ဝိတ္တာရိယမာနံ ပန တာဝတိံသာ၌ ဘုရားရှင် ဟောတော်မူ အပ်သည့်အတိုင်း အကျယ် ချဲ့အပ်သော်ကား၊ အနန္တံ အပရိမာဏံ ဟောတိ။

တဒနန္တရံ-ထို ကထာဝတ္ထုကျမ်း၏ အခြားမဲ့၌၊ (ဒေသိတံ-သည်) ယမကံ နာမ- ယမိကံကျမ်းမည်၏။ တံ-ထို ယမိကံကျမ်းကို မူလယမကံ-မူလယမိကံ လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဣန္ဒြိယ ယမကံ-ဣန္ဒြိယမိကံလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒသဝိဓေနဝိဘတ္တံ၊ တံ-ထိုယမိကံကျမ်းသည်၊ ဝါစနာမဂ္ဂတော-အရှင်သာရိပုတ္တရာ ဟောတော်မူအပ်သောပါဠိတော် အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝိသဘာဏဝါရသတံ-နှစ်ဆယ် အလွန်ရှိသော ဘာဏဝါရတစ်ရာရှိ၏၊ ဝါ-တစ်ရာနှစ်ဆယ်သော ဘာဏဝါရရှိ၏၊ ဝိတ္တာရတော ပန အနန္တံ အပရိမာဏံ ဟောတိ။

တဒနန္တရံ-ထို ယမိုက်ကျမ်း၏အခြားမဲ့၌၊ (ဒေသိတံ-သည်) မဟာပကရဏံ နာမ- ကြီးစွာသော ကျမ်းမည်၏။ ပဋ္ဌာနံတိပိ-ပဋ္ဌာန်းကျမ်းဟူသော အမည်သည်လည်း၊ တသေဝ-ထိုမဟာပကရဏ၏ပင်၊ နာမံ-အမည်တည်း၊ တံ-ထိုပဋ္ဌာန်းကျမ်းကို၊ ဟေတုပစ္စယော-ဟေတုပစ္စယောလည်းကောင်း၊ ပေ၊ အဝိဂတပစ္စယော-အဝိဂတပစ္စယော လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တာဝ-တိုက်ဒုက်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ ပစ္စယဝသေန-ပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ စတုဝိသတိ ဝိဓေန- ၂၄ ပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တံ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ဣမသ္မိဋ္ဌာနေ-ဤအရာ၌၊ ပဋ္ဌာနံ-ပဋ္ဌာန်းကို၊ သမာနေတဗ္ဗ-တူမျှသည်ကို ပြုထိုက်၏။

ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ ကုသလတ္တိကာဒယော-ကုသလတိုက် အစရှိသော တရားတို့ သည်၊ ဒွါဝိသတိ ၂၂-ပါးသော၊ တိကာနာမ-တိုက်တို့မည်၏၊ ဟေတုဓမ္မာ, န ဟေတု ဓမ္မာ၊ ပေ၊ သရဏာ ဓမ္မာ, အာရဏာ ဓမ္မာတိ-ဟေတု ဓမ္မာ, န ဟေတု ဓမ္မာ၊ ပေ၊ သရဏာ ဓမ္မာ, အရဏာ ဓမ္မာ ဟူကုန်သော၊ ဣမေ-ဤတရားတို့သည်၊ သတံ-တစ်ရာသော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့မည်၏၊ အပရေပိ-အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော ဓမ္မာ, အဝိဇ္ဇာဘာဂိနော ဓမ္မာ၊ ပေ၊ ဓယေဉာဏံ, အနုပ္ပါဒေဉာဏံတိ- ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော ဓမ္မာ၊ ပေ၊ အနုပ္ပါဒေဉာဏံဟူကုန်သော၊ ဒွာစတ္တာလိသ- ၄၂ ပါးသည်၊ သုတ္တန္တိက ဒုကာနာမ-သုတ္တန္တိကဒုတ်တို့ မည်၏၊ တေသု-ထိုတိုက် ဒုက်တို့တွင်၊ ဒွါဝိသတိ- ၂၂ ပါးသော၊ တိကာ-တိုက်တို့လည်းကောင်း၊ သတံ-တစ်ရာသော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့သည်ကောင်း၊ ဤတိ-သို့၊ အယံ-ဤတိုက်၊ ဒုက်သည်၊ အာဟစ္စ-ဋ္ဌာန်ကရိုဏ်း တို့ကို ထိခိုက်၍၊ (တစ်နည်း) အာဟစ္စ-အထူးပြု၍၊ [အာဟစ္စကို “ဝိသေသေတွာ”ဟု ငိုကာကျော်၌ ဖွင့်သည်၊] ဘာသိတာ-ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဇိနဝစနဘူတာ-ဘုရား စကားတော်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေန-သဗ္ဗညုဘုရားရှင် သည်၊ ဒေသိတာ-ဟောတော် မူအပ်သော၊ သတ္တန္တံ ပကရဏာနံ-အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းတို့၏၊ မာတိကာနာမ-မာတိကာမည်၏။

အထ-ထိုမှ နောက်၌၊ အပရေ- ၂၂ ပါးသော တိုက်၊ တစ်ရာသော ဒုက်တို့မှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဒွါစတ္တာလိသ- ၄၂ ပါးသော၊ သုတ္တန္တိကဒုကာ-သုတ္တန္တိက ဒုက် တို့ကို၊ ဝါ-တို့သည်၊ ကုတော-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်မှ၊ ပဘဝါ-စ၍ ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ဧကန-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ထပိတာ-ထားအပ်ကုန်သနည်း၊ ဧကန-သည်၊ ဒေသိတာ- ဟောအပ်ကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဓမ္မသေနာပတိံသာရိ ပုတ္တထေ ရပ္ပဘဝါ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတ္တထေရ်ဟူသော အစအမွန် ရှိကုန်၏၊ တေန-ထိုတရားစစ်သူကြီး ဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတ္တရာ ထေရ်သည်၊ ထပိတာ- ကုန်ပြီ၊ တေန-သည်၊ ဒေသိတာ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း။ [“သေနာယ+ ပတိ သေနာပတိ၊ ဓမ္မေန+သေနာပတိ ဓမ္မသေနာပတိ” စသည်ဖြင့် ဂဏှိ၌ ပြု၏။]

ပန-ဆက်၊ ဣမေ-ဤသုတ္တန္တိကဒုက်တို့ကို၊ ထပေန္တော-ထားတော်မူလသော်၊
 ဝါ-ထားတော်မူသော၊ ထေရော-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်၊ သာမုက္ကံသိကေန-
 မိမိကိုယ်တိုင် ထုတ်ဖော်၍ သိတတ်သော၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဉာဏေန-ဉာဏ်ဖြင့်၊
 န ထပသိ-ထားတော်မူသည် မဟုတ်၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ ဧကုတ္တရိယံ-(တစ်ပါးတစ်ပါး
 သော အင်္ဂါဖြင့် ပိုလွန်သော) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၌ လာသော၊ ဧကနိပါတဒုကနိပါတ-
 ဧကနိပါတ် ဒုကနိပါတ်ကို၊ သင်္ဂီတိဒသုတ္တရ သုတ္တန္တေဟိ-သင်္ဂီတိသုတ် ဒသုတ္တရသုတ်
 တို့နှင့်၊ သမောဓာနေတွာ-ပေါင်း၍၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဧကနိပါတ ဒုကနိပါတ
 သင်္ဂီတိဒသုတ္တရ သုတ္တန္တေဟိ”ဟု တစ်ပုဒ်တည်း ရှိ၏၊ စဉ်းစားပါလော့။]
 အဘိဓမ္မိကတ္ထေရာန-အဘိဓမ္မာကို သင်ယူကုန်သော ထေရ်တို့၏၊ သုတ္တန္တ-
 သုတ္တန်သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ အင်္ဂါလမနတ္ထံ-မပင်ပန်းခြင်း အကျိုးငှာ၊ ထပိတာ-
 ထားအပ်ကုန်ပြီ။

သာမုက္ကံသိကေန။ ။ သာမုက္ကံသိကာတိ သာမံ + ဥက္ကံသိကာ အတ္တနာယောဝ +
 ဥဒ္ဓရိတွာ + ဂဟိတာ၊-မဟာဝါ၊ တေရသကဏ်ဒီကာ၊ ဤဒီကာမှင့်အတိုင်း မိမိဉာဏ်ဖြင့် ထုတ်ဖော်၍
 ယူအပ်သိအပ်သော ဒေသနာကို “သာမုက္ကံသိက ဒေသနာ”ဟု ခေါ်ရကား ဤ၌လည်း မိမိ
 ကိုယ်တိုင် ထုတ်ဖော်၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ကို သာမုက္ကံသိက ဉာဏ်ဟု ဆိုသင့်၏။ ထို့ကြောင့်-
 “အတ္တနော ဉာဏေန” သည် သာမုက္ကံသိက၏ သရုပ်ပြ အဖွင့်တည်းဟု ကြံပါ။

ဧကုတ္တရိယံ။ ။ နောက်၌ “ဧကကအင်္ဂါတိရေကဝသေန”ကို ကြည့်၍ “ဧကေန-
 တစ်ပါးတစ်ပါးသော အင်္ဂါဖြင့် + ဥတ္တရော - ပိုလွန်သော နိကာယ်တည်း၊ ဧကုတ္တရော-ကာယ်၊
 ဧကုတ္တရနှင့် အင်္ဂုတ္တရသည် သဘောတူပင်တည်း။ [အင်္ဂုတ္တရိဒီကာ၌ “အင်္ဂေ-ဟိ + ဥတ္တရော
 အဓိကော အင်္ဂုတ္တရော” ဟု ပြသည်။] ဒုကနိပါတ်သည် ဧကနိပါတ်ထက် အင်္ဂါတစ်ပါး
 ပိုလွန်၏။ တိကနိပါတ်သည် ဒုကနိပါတ်ထက် အင်္ဂါတစ်ပါး ပိုလွန်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့်
 ဧကောဒသနိပါတ်တိုင်အောင် သိပါ။ ထို့နောက် “ဧကုတ္တရေ-တစ်ပါးတစ်ပါးသော အင်္ဂါဖြင့်
 ပိုလွန်သော အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၌ + အာဂတံ-လာသော နိပါတ်တည်း၊ ဧကုတ္တရိယံ”ဟု ဖြစ်၏။
 ဣတမ္ပ ကကို ယပြု။ “ဧကနိပါတ ဒုကနိပါတ်”၌ စပ်ပါ။ ဤ နိပါတ်ကိုလည်း “သမောဓာနေတွာ”၌
 စပ်ပါ။ ထိုသမောဓာနေတွာလည်း သဟာဒိယောဂဝန္တပုဒ်တည်း။ [“တေန သမောဓာနေတွာ”
 ဟူသော လာလတ္တံ့ဂါထာပါဒကို ထောက်ပါ။] ဤစကားစဉ်အရ “ဧကုတ္တရိယံ ပန ဧကနိပါတ
 ဒုကနိပါတ် သင်္ဂီတိဒသုတ္တရ သုတ္တန္တေဟိ သမောဓာနေတွာ” ဟု ရှိစေသင့်ပါသည်။

ယောနော။ ။ “ဧကေန အင်္ဂေန + ဥတ္တရံ အဓိကံ ဧကုတ္တရံ၊ တံ တေသ္မိနိကာယေ
 အတ္ထိတိဧကုတ္တရိ”ဟု အဿတ္ထိအနက်၌ ဤပစ္စည်းသက်-ဟု ယောနော ဆို၏။ “ဧကုတ္တရိယံ-
 ဧကုတ္တရနိကာယ်၌”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ နိကာယ်ကို အရကောက်ရသော “ဧကုတ္တရိ”ပုဒ်သည်
 ဣတ္ထိလိင် မဖြစ်နိုင်၊ ဣတ္ထိလိင် ဆိုပြန်လျှင် ဤကာရန္တနောင် ဣနိပစ္စည်း သက်ရသည်သာ
 များ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသဒ္ဒါနှင့် အနက်ကြပုံကို စဉ်းစားကြပါ။ ပရိဝါပါဠိတော်၌ “ဧကုတ္တရိက”ဟု
 ခေါ်အပ်သော နယတစ်မျိုးရှိသည်။

ပန-ဆက်၊ တေ ဒေတေ - ထို သုတ္တန္တိက ဒုက်တို့ကို၊ ဧကေသိဉ္စိ နိက္ခေပကဏ္ဍေယေဝ- တစ်ခုတည်းသော နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ သာလျှင်၊ မထွက်-အပြီးအဆုံးသို့၊ ပါပေတွာ-ဉာဏ်စေ့၍၊ ဝိဘတ္တဝ-ဝေဖန်တော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ သေသဋ္ဌာဝေနသု- နိက္ခေပကဏ္ဍမှ ကြွင်းသောဋ္ဌာနတို့၌၊ ယာဝ သရဏဒုကာ-သရဏဒုက်တိုင်အောင်၊ အဘိဓမ္မော-အဘိဓမ္မာကို၊ ဝိဘတ္တော-ဝေဖန်တော်မူအပ်ပြီ။

ပဋ္ဌာန်း၌ တိက်ဒုက်တို့ကို သရဏဒုက်တိုင်အောင် ဝေဖန်ပုံကို ပြုလျက် သေသဋ္ဌာ နေသု၊ ပေ၊ ဝိဘတ္တောဟူသော စကားကို မြဲစေလိုသောကြောင့်။ “သမ္မာ သမ္မုဒ္ဓေနဟိ” စသည်ကို မိန့်၍၊ ဟိ-မှန်း၊ သမ္မာသမ္မုဒ္ဓေန-သည်။ အံနုလောမပဋ္ဌာနေ- အနုလောမပဋ္ဌာန်း၌၊ ဒွါဝိသတိ- ၂၂ ပါးသော၊ တိကေ-တိက်တို့ကို၊ နိဿာယ- မှီ၍၊ တိကပဋ္ဌာနံနာမ-တိကပဋ္ဌာန်းမည်သည်ကို၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌ-ညွှန်ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ သတံ- တစ်ရာသော၊ ဒုကေ-ဒုက်တို့ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဒုကပဋ္ဌာနံနာမ-ကို၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌ-ပြီး တတော-ထိုဒုကပဋ္ဌာန်းမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဒွါဝိသတိ-သော၊ တိကေ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ဒုကသတေ-ဒုက်တစ်ရာ၌၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ ဒုကတိကပဋ္ဌာနံနာမ-ဒုကတိက ပဋ္ဌာန်းမည်သည်ကို၊ ဒသိတံ-ပြီး၊ တတော-ထိုဒုကတိကပဋ္ဌာန်းမှ၊ ပရံ-၌၊ ဒုကသတံ- ဒုက်တစ်ရာကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဒွါဝိသတိယာ-သော၊ တိကေသု-တို့၌၊ ပက္ခိပိတွာ-၍၊ တိကဒုကပဋ္ဌာနံနာမ- တိကဒုကပဋ္ဌာန်းမည်သည်ကို၊ ဒသိတံ-ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန-ကား၊ တိကေ-တို့ကို၊ တိကေသုယေဝ-တိက်တို့၌ပင်လျှင်၊ ပက္ခိပိတွာ-၍၊ တိကတိကပဋ္ဌာနံနာမ-ကို၊ ဒသိတံ-ပြီး၊ ဒုကေစ-ဒုက်တို့ကို လည်း၊ ဒုကေသုယေဝ- ဒုက်တို့၌ပင်၊ ပက္ခိပိတွာ၊ ဒုကဒုကပဋ္ဌာနံ နာမ-ကို၊ ဒသိတံ-ပြီး၊ ဧဝံ-ဤသို့။

တိက်-တိကမည်သော၊ ပဋ္ဌာနဝရံစ-မြတ်သော ပဋ္ဌာန်းလည်းကောင်း၊ ဥတ္တမံ- မြတ်သော၊ ဒုကံ-ဒုကပဋ္ဌာန်းလည်းကောင်း၊ ဒုကတိကဇ္ဈေဝ-ဒုကတိက ပဋ္ဌာန်း လည်းကောင်း၊ တိကဒုကဥစ-တိကဒုက ပဋ္ဌာန်းလည်းကောင်း၊ တိကတိကဥေဝ- တိကတိကပဋ္ဌာန်း လည်းကောင်း၊ ဒုက ဒကဥ - ဒုကဒုကပဋ္ဌာန်း လည်းကောင်း။

တေပနေတေ။ ။ဤ ပုဒ်ကို ဂဏ္ဍိ၌ အစွဲအမျိုးမျိုး ပြု၏။ “သော ပနေသော၊ သာပနေသာ၊ တေပနေတေ” စသော သဗ္ဗနာမ် ၂-ထပ်ကျော့ပုဒ်တို့သည် ရှေ့ဝါကျ၌ ဆိုအပ် ပြီးသော အနီးစကားကိုသာ စွဲလေ့ရှိ၏။ ပနသဒ္ဓါလည်း ဥပနာသဇောတကချည်း များ၏။ ထို့ကြောင့် တေ ဒေတေဖြင့် လွန်ခဲ့ပြီးသော သုတ္တန္တိကဒုက်ကိုသာ စွဲသင့်သည်။ “တေ + ဒေတေ- ထိုဆိုအပ်ပြီးကုန်သော + ဤ သုတတ္တိက ဒုက်တို့သည်” ဟုလည်း ပေးနိုင်ပါ၏။ [အများကား နောက်ပုဒ်အတွက် အနက်မရှိ ကြံ၍ ပေးကြလေသည်။]

ဧကသိဉ္စိပေဝိဘတ္တော။ ။သုတ္တန္တိကဒုက်တို့ကို နိက္ခေပကဏ္ဍ တစ်ကဏ္ဍ၌သာ အပြီး ရောက်စေပါသည်။ နောက်နောက် အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်၌ ထိုဒုက်များကို မပြောဘဲပါ။ နိက္ခေပကဏ္ဍမှ ကြွင်းသော သေသဋ္ဌာန (ပဋ္ဌာန်းတိုင်အောင် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်) တို့၌ကား။ “ဒုကမာတိကာ၏ အဆုံးသရဏဒုက်တိုင်ရုံသာ ဆိုင်ရာ အဘိဓမ္မာကို အကျယ်ဝေဖန်ပါသည်” ဟုလို့။

(ဣတိ-သို့)အနုလောမမိ-အနုလုံ၌၊ ဆ နယာ- ဖပါးသော နည်းတို့သည်၊ သုဂမ္ဘိရာ- လွန်စွာနက်နဲကုန်၏။ ဣတိ-သို့၊ (ဝုတ္တံ-ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ မိန့်တော် မူအပ်ပြီ။)

ပစ္စနိယ ပဋ္ဌာနေပိ-ပစ္စနိယ ပဋ္ဌာန်း၌လည်း၊ ဒွါဝိသတိ-သော၊ တိကေ- တို့ကို၊ နိဿာယ-၍၊ တိကပဋ္ဌာနံနာမ-ကို၊ (နိဒ္ဒိန္တံ-ပြီ)၊ ပေ၊ ဒုကဒုက ပဋ္ဌာနံနာမ- ကို၊ နိဒ္ဒိန္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပစ္စနိယေပိ-ပစ္စနိယ၌လည်း၊ ဆဟိ-ကုန်သော၊ နယေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပဋ္ဌာနံ-ကို၊ နိဒ္ဒိန္တံ-ပြီ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ တိကဉ္စ၊ ပေ၊ သုဂမ္ဘိရာတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။

တတော-ထို ပစ္စနိယပဋ္ဌာန်းမှ၊ ပရံ၊ အနုလောမ ပစ္စယေပိ-၌လည်း၊ ဧတေနော ဥပါယေနံ-ဤနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဆ-ကုန်သော၊ နယာ-တို့ကို၊ ဒဿိတာ- ပြတော် မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ တိကဉ္စ ပဋ္ဌာနဝရံ၊ ပေ၊ သုဂမ္ဘိရာတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော-အဋ္ဌကထာဆရာသည်) အာဟ-ပြီ။

တဒန္တ ရံ-ထိုအနုလောမ ပစ္စနိယ၏ အခြားမဲ့၌၊ ပစ္စနိယာနုလောမေပိ- ၌လည်း၊ ဆဟိ-ကုန်သော၊ ဧတေဟောနယေဟိ-တို့ဖြင့်သာလျှင်၊ နိဒ္ဒိန္တံ-ပြီ၊ တေန- ကြောင့်၊ တိကဉ္စ၊ ပေ၊ သုဂမ္ဘိရာတိ-ဟူ၍၊ (အာစရိယော) အာဟ။

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အနုလောမေ-အနုလုံ၌၊ ဆ- ဖ ပါးကုန်သော၊ ပဋ္ဌာနာနိ- ပဋ္ဌာန်းတို့လည်းကောင်း၊ ပဋိလောမေ-ပဋိလုံ၌၊ ဆ - ကုန်သော၊ (ပဋ္ဌာနာနိ- တို့လည်းကောင်း၊) အနုလောမပစ္စနိယေ-၌၊ ဆ(ပဋ္ဌာနာနိ-တို့လည်းကောင်း၊) ပစ္စနိယာ နုလောမေ-၌၊ ဆပဋ္ဌာနာနိ-တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ [ဣတိ- တစ်လုံးကျေ၊ စတုဝိသတိ သမန္တ ပဋ္ဌာန သမောဓာနံ- ၂၄ ပါးသော သမန္တပဋ္ဌာန်းတို့ကို ပေါင်းစုရာ ဖြစ်သော၊ ဣဒံ ပဋ္ဌာနံ- ဤ ပဋ္ဌာန်းကျမ်းသည်၊ မဟာပကရဏံနာမ- မဟာပကရဏ မည်၏။

၄။ သာဂရစိန္တာကို ပြခန်း

[ပါဠိသန္နိဝေသကို ပြပြီး၍ အဘိဓမ္မာ၏ နက်နဲပုံကို ထင်ရှားစေခြင်းငှာ သံသာရ သာဂရ စသော သာဂရတို့နှင့်တကွ နယသာဂရကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည် “ဣဒါနိ” စသည်ကို မိန့်၊ ယခု ပြအပ်လတ္တံ့သော သာဂရ ၄ပါး တို့တွင် နယသာဂရသာ လိုရင်းဖြစ်သည်။] ဣဒါနိ-ပါဠိသန္နိဝေသကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ ဣမေဿ အဘိဓမ္မဿ-ဤ အဘိဓမ္မာ၏၊ ဂမ္ဘိရဘာဝဝိဇာနကတ္ထံ- နက်နဲသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေခြင်းအကျိုးငှာ၊ သံသာရသာဂရော-သံသာရ သာဂရလည်းကောင်း၊ ဧလသာဂရော-လည်းကောင်း၊ နယသာဂရော-လည်းကောင်း၊ ဉာဏသာဂရော-ဉာဏသာဂရလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတ္တာရော-၄ ပါးကုန်သော၊

သာဂရာ-သာဂရတို့ကို၊ ဝေဒိဏ္ဏတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။ တတ္ထ-ထို ၄ ပါးသော သာဂရတို့တွင်၊ သံသာရသာဂရောနာမ-သံသာရသာဂရမည်သည်။ (“သံသာရဝဋ်”၌ တုလျက်၊ လိင်္ဂတံစပ်)၊ ခန္ဓာနဉ္စ၊ ပေ၊ ပဝုစ္စတီတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော် မူအပ်သော၊ သံသာရဝဋ်၊ သံသာရဝဋ်တည်း။ [ခန္ဓာနဉ္စ-ခန္ဓာတို့၏ လည်းကောင်း၊ ဓာတု အာယတနာနုစ (ဓာတု အာယတနာနုစ)၊ ဓာတ်၊ အာယတနတို့ လည်းကောင်း၊ (နံ၌ ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ချေထားသည်။) အဗ္ဗောဓိန္ဒ-အဆက်မပြတ်၊ ဝတ္တမာနာ-ဖြစ်သော၊ ပဋိပါဋိ-အစဉ်ကို၊ သံသရောတိ-သံသာရဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-အပ်၏။

ပန-ဆက်၊ သွာယံ (သော+အယ်) သံသာရသာဂရော-ထို သံသာရသာဂရသည်၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣမေသံ သတ္တာနံ-ဤ သတ္တဝါတို့၏၊ ဥပ္ပတ္တိယာ-ဖြစ်ခြင်း၏၊ ပုရိမာ-ရှေး၌ ဖြစ်သော၊ ကောဋိ-အစွန်းအစ၊ အပိုင်းအခြားသည်၊ န ပညာယတိ-မထင်ရှား၊ (တစ်နည်း) ကောဋိ-ကို၊ န ပညာယတိ-အပြားအားဖြင့် မသိအပ် မသိနိုင်၊ ဟိ-မှန်၊ (မထင်ရှား ဟူသော စကားသည် မှန်၏။) ဧတ္တကာနံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ဝဿ သတာနံဝါ-အနှစ်အရာတို့၏ လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တကာနံ ဝဿသတာနံဝါ-အနှစ်ရာပေါင်း ဤမျှလောက်တို့၏ လည်းကောင်း၊ [ဧတ္တကာနံကို နောက်ပုဒ်တို့၌ လိုက်စေ။] ဧတ္တကာနံ-ကုန်သော၊ ဝဿသဟဿာနံဝါ-အနှစ်အထောင် တို့၏လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တကာနံ ဝဿသဟဿာနံဝါ - အနှစ်ထောင်ပေါင်း ဤမျှလောက်တို့၏ လည်းကောင်း၊ ဧတ္တကာနံ-ကုန်သော၊ ဝဿ သတသဟဿာနံဝါ- အနှစ်အသိန်းတို့၏ လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တကာနံ ဝဿ သတသဟဿာနံဝါ-အနှစ်သိန်းပေါင်း ဤမျှလောက် တို့၏ လည်းကောင်း၊ ဧတ္တကာနံ-ကုန်သော၊ ကပ္ပသတာနံ ဝါ-ကမ္ဘာအရာတို့၏ လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တကာနံ ကပ္ပသတာနံဝါ-ကမ္ဘာရာပေါင်း ဤမျှလောက်

သံသရသာဂရော။ ။သာဂရေဟိ နိဗ္ဗတ္တော သာဂရော”အရ သာဂရမင်းသားတို့ ဖြစ်စေအပ် တူးအပ်သောကြောင့် ဆားငံသမုဒ္ဒရာရေကို လောကီကျမ်းဆရာတို့က သာဂရဟု ခေါ်ဆိုကြသတတ်၊ ထိုသမုဒ္ဒရာရေကဲ့သို့ အပ္ပမေယျအနန္တဖြစ်သော သံသရာကိုလည်း “သာဂရော ဝိယာတိ သာဂရော”ဟု ဥပမာတခွိတ်ပြု၍ “သာဂရ”ဟု ခေါ်ရသည်။ သာဂရပုဒ်ကိုကား သဟ+ဂရေန ယော ဝတ္တတီတိ သာဂရော-မွေးဖွားစဉ်က အဆိပ်နှင့်တကွ မွေးဖွားလာသောကြောင့် ထိုမင်းသားကို “သာဂရ”ဟု ခေါ်သတတ်၊ သံသရဇံ-ခန္ဓာ ဓာတ် အာယတနတို့၏ အဆက်မပြတ် ဖြစ်ခြင်း၊ သံသာရော-ခြင်း၊ သံပုဗ္ဗ သရဓာတ်၊ သံသည် သမ္ပန္နအနက်ဟော၊ သရဓာတ်သည် ဂတိအနက်ဟော။

သွာယံ၊ပေ၊ အနမတဂ္ဂေါဝ။ ။သွာယံကို ရှေ့ဝါကျရှိ သံသာရသာဂရောကို ပြန်၍ ခွဲနိုင်၏။ စွဲရိုးထူးစံလည်းရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဣမိနာ ပန နယေန “သံသာရသာဂရော”ဟု ဓာအုပ် များ၌ရှိရာဝယ် “သံသာရသာဂရော”ပိုသည်ဟုထင်သည်။ ထိုသွာယံကိုလည်း အနမတဂ္ဂေါ၌ လှမ်းစပ်၊ သွာယံ နောက်က “ယဉ္ဇာ”၏ နယ်မှာ “အထပစ္စာသမာဝီ” တိုင်ရံသာတည်း၊ ထိုယသ္မာကို

တို့၏လည်းကောင်း၊ ဧတ္တကာနံ၊ ကပ္ပသဟဿာနံဝါ-ကမ္ဘာအထောင်တို့၏ လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တကာနံ ကပ္ပသဟဿာနံဝါ-ကမ္ဘာထောင်ပေါင်း ဤမျှလောက်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဧတ္တကာနံ၊ ကပ္ပသတသဟဿာနံ ဝါ-ကမ္ဘာအသိန်းတို့၏လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တကာနံ၊ ကပ္ပသတသဟဿာနံဝါ-ကမ္ဘာ သိန်းပေါင်း ဤမျှလောက်တို့၏လည်းကောင်း၊ မတ္တကေ-အထက်၌၊ ဝါ-အထက် တုန်းက၊ သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်၊ ဥပ္ပန္နာ-စ၍ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တတော-ထိုမျှလောက် သောနှစ်၊ ထိုမျှလောက်သော ကမ္ဘာမှ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဝါ-ရှေးတုန်းက၊ သတ္တာ-တို့သည်၊) နာဟောသံ (န အဟောသံ)-မဖြစ်ခဲ့ဖူးကုန်၊ ဣတိဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ အသုကဿနာမရညော-ထိုမည်သော မင်း၏၊ ကာလေ-လက်ထပ်၌၊ (သတ္တာ-တို့သည်)၊ ဥပ္ပန္နာ၊ အသုကဿ ဗုဒ္ဓဿ-ထိုမည်သော ဘုရား၏၊ ကာလေ- လက်ထက် တော်၌၊ (သတ္တာ) ဥပ္ပန္နာ၊ တတော-ထိုမည်သော မင်း၊ ထိုမည်သော ဘုရား၏ လက်ထက်မှ၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ဝါ-က၊ (သတ္တာ) နာဟောသံ၊ ဣတိဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ အယံ ပရိစ္ဆေဒေါ-ဤ အပိုင်းအခြားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဣတော-ဤမည်သောမင်း ဤမည်သော ဘုရားရှင်မှ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ အဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာသည်၊ နာဟောသံ(န+အဟောသံ)=မဖြစ်ခဲ့ဖူးသေး၊ အထပစ္ဆာ-ထိုမှနေကပ်၌၊ သမဘာဝိ-စ၍ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဝိဇ္ဇာယ-၏၊ ပုရိမာ-ရှေး၌ ဖြစ်သော၊ ကောဋီ-သည်၊ န ပညာယတိ (တစ်နည်း) ကောဋီ-ကို၊ န ပညာယတိ၊ (ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဣတိတစ်လုံးအကျေကြီး)၊ ဣမိနာနယေန-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ အနမတဂ္ဂေါဝ-သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြား မရှိသည်သာ ၊ ဝါ မသိအပ်သော အပိုင်းအခြားရှိသည်သာ၊ (တစ်နည်း)အနမတဂ္ဂေါဝ(အန+အမတဂ္ဂေါဝ) နှစ် ရာထောင်လောက်၊ ဉာဏ်ဖြင့်လျှောက်လည်း၊ မဖောက်မပြန်၊ ဧကန် မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားရှိသည်သာ၊ ဝါ-နှစ်ရာထောင်လောက်၊ ဉာဏ်ဖြင့်လျှောက်လည်း၊ မဖောက်မပြန်၊ ဧကန်သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြား မရှိသည်သာ။

“ကောဋီ နပညာယတိ”၌ စပ်၊ “ဧတ္တကာနံ ဟိပေအယံ ပရိစ္ဆေဒေါ နတ္ထိ”ကား ပုရိမာကောဋီ န ပညာယတိ၏ဒဋ္ဌိဝါကျဖြစ်သောကြောင့် လိုရင်း မဟုတ်၊ သမဘာဝိတိ၌ ဣတိ ကိုလည်း “ဣတိ(တသ္မာ)” နိယမောတွတ္ထ ဆိုရသည်၊ “ဣမိနာ ပန”၌ ပ သဒ္ဒါသည် သွယ်တုန်းက ရှေးဝါကျနှင့်ဆက်သွယ်သော ဥပနာသ ဇောတကတည်း၊ “ယသ္မာပေ၊ သမဘာဝိ”တွင်လည်း “ဣမေသံ ပေ၊ အယံပရိစ္ဆေဒေါ နတ္ထိ”သည် သတ္တဝါ၏ အစမရှိပုံကိုပြသော ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန် စကားတည်း၊ “ပုရိမာပေ၊ အထပစ္ဆာ သမဘာဝိ”သည် အဝိဇ္ဇာဟူသော တရား၏အစမရှိပုံကို ပြသော ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန် စကားတည်း။

အနမတဂ္ဂေါဝ။ ။ “အညာတဂ္ဂေါ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ “အညာတ”ဟု ဖွင့်ပြခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “မညတေတိ မတော၊ မတောယေဝ အမတော” ဟု (အ) အနက်မရှိ ဇာတ္တာပုတ္တိ ကမ္မဇာရည်းကြီး ထိုနောက်မှ “အမတော + အဂ္ဂေါ အမတဂ္ဂေါ-သိအပ်သော အပိုင်းအခြား၊

[သာဂရ ၄ မျိုးကို အကျဉ်းချုပ်ပေါင်းပြီးနောက် တစ်ပါးပြီး တစ်ပါး အကျယ် ချဲ့ရာဝယ် နောက်ပက္ခကို ပက္ခန္တရဟု မှတ်ပါ။ ပေါင်းပြီး စိတ်ပြ၊ နောက်ပက္ခ ယူကြ ပက္ခန္တရ။] ပန-ကား၊ (သံသာရသာဂရမှ တစ်ပါး လေသာဂရကား)၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ- မဟာသမုဒ္ဒရာကို၊ လေသာဂရောနာမာတိ-လေသာဂရမည်၏ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊ သော-ထို မဟာသမုဒ္ဒရာသည်၊ စတုရာသီတိ ယောဇနသဟဿဂမ္ဘီရော-ယူဇောပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်အနက်ရှိ၏၊ တတ္ထ- ထို မဟာသမုဒ္ဒရာ၌၊ ဥဒကဿ-ရေ၏၊ (ပမာဏံနာမ၌ စပ်)၊ အာဠကသတေဟိဝါ- ပြည်ပေါင်းအရာတို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အာဠကသဟဿေဟိဝါ-ပြည်ပေါင်းအထောင် တို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အာဠကသတသဟဿေဟိဝါ-ပြည်ပေါင်းအသိန်းတို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပမာဏံနာမ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း အတိုင်းအရှည် မည်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ အထခေါ- စင်စစ်ကား၊ အသင်္ချေ ယျော-မရေတွက်အပ် မရေတွက်နိုင်သော၊ အပ္ပမေယျော-မနှိုင်းယှဉ်အပ် မနှိုင်းယှဉ် နိုင်သော၊ မဟာဥဒကက္ခန္ဓောတွေဝ- ကြီးစွာသော ရေအစုဟူ၍သာ၊ သင်္ချေ-ခေါ်ဝေါ် အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ- ရောက်၏၊ အယံ-ဤ သမုဒ္ဒရာသည်၊ လေသာဂရောနာမ-လေသာဂရမည်၏။

နတ္ထိ+အမတဂ္ဂေါ ယဿာတိ အနမတဂေဂါ-ဟု ပြု၊ သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားမရှိသော သံသရာ၊ "အာဒိ ကောဋ္ဌာသကောဋီသု"စသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် အဂ္ဂသဒ္ဓါသည် အာဒိအနက်ဟောဟု ဆိုကြ၏၊ သို့သော် "ပုရိမာ ကောဋီနပညာယတိ" ကို ထောက်လျှင် ကောဋီအနက်သာ ဖြစ်သင့်သည်။ "န+အမတော အနမတော။ အနမတော+အဂ္ဂေါ"ဟု ပြုလျှင် "မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြား ရှိသော သံသရာ"ဟု အနက်ဖြစ်၏။

တစ်နည်း။ "အန+အမဂ္ဂတ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ "န+မတော အမတော၊ အမတော+ အဂ္ဂေါ ယဿာတိ အမတဂ္ဂေါ၊ အနဂန္တု (အနစ်တစ်ရာ အနစ်တစ်ထောင် စသည်ဟု ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လိုက်၍) အမတဂ္ဂေါ-မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားရှိသော (သိအပ်သော အစအပိုင်း အခြား မရှိသော) သံသရာတည်း။ အနမတဂ္ဂေါ ဤနည်း၌ (အ)ကို တတ္ထောဟု ကြိယွယ်မလို၊ "ဉာဏ်ဖြင့် အနစ်တစ်ရာ အနစ်တစ်ထောင်စသည်ဖြင့် အစဉ်လိုက်၍ရေတွက်ကြည့်သော်လည်း မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားရှိသော သံသရာ"ဟုလို။ [အနမတဂ္ဂေါတိ အနမတဂ္ဂေါ၊ ဝဿသတံ ဝဿသဟဿံ ဉာဏေန အနဂန္တပိ အမတဂ္ဂေါ အဝီဒိတဂ္ဂေါ၊ နာဿ သက္ကာ ဣတောဝါ ဧတ္ထောဝါ အဂ္ဂံ ဇာနိတံ၊ အပရိန္တိနုပုဗ္ဗာပရကောဋီ-နိဒါနဝဂ္ဂ၊ အနမတဂ္ဂသံယုတံ အဋ္ဌကထာ။]

မှတ်ချက်။ ဤအဋ္ဌကထာအလို သံသရာ၏ နောက် အဆုံးအပိုင်းအခြားကိုပါ အဂ္ဂသဒ္ဓါက ဟောသောကြောင့် အဂ္ဂသဒ္ဓါသည် အာဒိအနက်ဟော မဟုတ်၊ ကောဋီအနက်ဟော ဖြစ်ကြောင်း သာ၍ ထင်ရှားပြန်သည်။ ဤအဋ္ဌကထာ၌ သံသရာတစ်ရပ်လုံး၏ နောက်အဆုံးလည်း မရှိဟုသာ ဆို၏၊ သတ္တဝါ တစ်ယောက်၏နောက်အဆုံး မရှိဟု မဆို၊ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါ တစ်ယောက်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံလျှင် ဆုံးတော့၏၊ မဂ်ကို လုံးလုံးမရနိုင်သော သတ္တဝါတို့အတွက် ကား နောက်အဆုံးလည်း မရှိပင်တည်း။

နယသာဂရော-နယသာဂရဟူသည်။ ကတမော-အဘယ်နည်း၊ (တစ်နည်း) ကတမော-အဘယ်သာဂရသည်။ နယသာဂရော-နယသာဂရမည်သနည်း။ တေပိဋက-ပိဋကတ် ခုပုံဟူသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော်သည်။ (နယသာဂရော-နယသာဂရမည်၏။) ဟိ-ချဲ့၊ ဒေဝိ- ၂ ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တန္တိယော-ပါဠိတော်တို့ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ-ဆင်ခြင်ကြကုန်သော၊ သဒ္ဓါသမ္ပန္နာနံ-သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံကုန်သော၊ ပသာဒ ဗဟုလာနံ-များသော ကြည်ညိုခြင်းရှိကြကုန်သော၊ ဉာဏုတ္တရာနံ-လွန်ကဲသော ဉာဏ် ရှိကြကုန်သော(ထက်မြက်သောဉာဏ် ရှိကြကုန်သော၊) ကုလပုတ္တာနံ-အမျိုးသားတို့၏(ဇာတိကုလပုတ္တ အာစာရကုလပုတ္တ ၂ မျိုးတွင် အာစာရကုလပုတ္တ ကိုရည်ရွယ် သည်။) အနန္တံ-အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော၊ ပီတိသောမနဿံ-ပီတိသောမနဿံသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏။ ဒွေ-ကုန်သော၊ ကတမာ (တန္တိယော)-အဘယ်ပါဠိတော်တို့ကို(ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ သဒ္ဓါသမ္ပန္နာနံ ပသာဒဗဟုလာနံ ဉာဏုတ္တရာနံ ကုလပုတ္တာနံ အနန္တံ ပီတိသောမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သနည်း။) ဝိနယဉ္စ-ဝိနည်းပိဋကတ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မဉ္စ-အဘိဓမ္မာပိဋကတ်ကိုလည်းကောင်း၊ (ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ၊ပေ၊ပီတိသောမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။)

ဟိ-ချဲ့၊ ဝိနယဓရောက္ခန္ဓာနံ-ဝိနည်းကို ဆောင်ကုန်သော ရဟန်းတို့၏၊ (ပီတိသောမနဿံ၌ စပ်၊) ဝါ-တို့သည်၊(ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ၌စပ်၊) ဝိနယတန္တိ-ဝိနည်းပါဠိတော်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ-ဆင်ခြင်ကုန်လသော်၊ ဒေါသာနရူပံ-အပြစ် အားလျော်စွာ၊ သိက္ခာပဒပညပနံနာမ-သိက္ခာ ပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူခြင်းမည်သည်။ [ဤမှ နောက်၌ “ဣမသ္မိံဒေါသေ၊ပေ၊သိက္ခာပဒ ပညပနံ” ဟု စကားထပ်၏။ ရှေးဆရာတို့ကား ရှေ့စကားကို ထပ်၍ ဖွင့်သည်ဟု ဆိုကြ၏။ ထို့ကြောင့် မရှေးဆရာတို့ အလိုအတိုင်း အနက်ပေးပါ။] ဣမသ္မိံ ဒေါသေ- ဤအပြစ်ကြောင့်၊ ဣမသ္မိံ ဝီတိက္ကမေ-ဤ လွန်ကျူးခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံနာမ-ဤမည်သော သိက္ခာပုဒ်သည်၊ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ သိက္ခာပဒပညပနံ-သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်ခြင်း သည်၊ အညေသံ-ဘုရားရှင်မှတစ်ပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အဝိသယော-အရာမဟုတ်၊ ဗုဒ္ဓါနမေဝ-ဘုရားရှင်တို့၏ သာလျှင်၊ ဝိသယော-အရာတော်တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ-ဆင်ခြင်ကုန်သော်လည်းကောင်း၊) ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပေယျာလံ-ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပေယျာလကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓာသော်လည်းကောင်း၊ နိလပေယျာလံ-ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ-သော်လည်းကောင်း၊ သစ္စရိတ္တ

ပေယျာလံ။ ။ပိယတေ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ပေယျံ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ [ပါဓာတ်+ကျ။] ပေယျံ-အကျယ်စကားကို စောင့်ရှောက်ခြင်းကို၊ အလံ-စွမ်းနိုင်သော အကျဉ်းစကားတည်း။ ပေယျာလံ-လား၊ ဂဗ္ဘိန္ဒိကား “ပေယျေ ဝိတ္တာရဝစနေ အလံ၊ ပါတုံဝါ ရက္ခိတုံ ဝိတ္တာရေတုံဝါ အလံပေယျာလံ” ဟု ပြုလေ၏။ [“ပေယျာလံ”ပုဒ်ကို ကြည့်၍ ယခုအခါ၌ အပြည့်အစုံ အကျယ် မသုံးလိုရာဝယ် “ပေ”ဟု လည်းကောင်း၊ “လ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ပ”ဟုလည်းကောင်း သုံးစွဲကြသည်။]

ပေယျာလံ-ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တာနံ-သော်လည်းကောင်း၊ အနန္တံ ပီတိသောမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ [ဤတွင် ဝိနယဉ္စ၏ အကျယ်ပြုံး၏။]

[အဘိဓမ္မဉ္စ၏ အကျယ်ကို ပြလို၍ အဘိဓမ္မိက ဘိက္ခုနမ္ပိ အစရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မိန့်။]အဘိဓမ္မိက ဘိက္ခုနမ္ပိ-အဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန်းတို့၏လည်း၊ (ပီတိသောမနဿံ၌ စပ်) ဝါ-တို့သည်လည်း၊ (ပစ္စဝေက္ခန္တာနံ၌ စပ်) ခန္တန္တရံ-ခန္ဓာတို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ခန္ဓာကိုယ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာယတနန္တရံ-အာယတန တို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-အာယတနကိုလည်းကောင်း၊ ဓာတုန္တရံ-ဓာတ်တို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဓာတ်ကို လည်းကောင်း၊ ဣန္ဒြိယန္တရံ-ဣန္ဒြေတို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဣန္ဒြေကိုလည်းကောင်း၊ ဗလဗောဇ္ဈင်္ဂ-ကမ္မဝိပါကန္တရံ-ဗိုလ်တို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂတို့၏ မတူထူးခြားကွဲပြားပုံ၊ ကံတို့၏ မတူထူးခြားကွဲပြားပုံ၊ ဝိပါက တို့၏ မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံကို လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဗိုလ်၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂ၊ ကံ၊ ဝိပါက ကိုလည်းကောင်း၊ ရူပါရူပပရိစ္ဆေဒံ-ရုပ်နာမ် ၂ ပါးကို ပိုင်းခြားတတ်သော၊ သဏှ သုခုမဓမ္မံ-သိမ်မွေ့ နူးညံ့သောတရားကို၊ ဂဂနတလေ-ကောင်းကင်အပြင်၌၊ တာရက ရူပါနိ-ကြယ်တာရာအပေါင်းတို့ကို၊ [ရူပသဒ္ဒါ]အပေါင်းအနက်ဟော၊ [ဂဏှ န္ဓောဝိယ- သိမ်းယူသကဲ့သို့၊ [တစ်နည်း "ဂဏှောဝိယ-ရေတွက်သကဲ့သို့" ဟု ရှိလျှင်ကောင်းမည် ထင်သည်၊ ဤကြယ်တစ်စုကား ဖျောက်ဆိပ်ကြယ်၊ ဤကြယ်တစ်စုကား မောင်ရင် ဆိုင်းထမ်း၊ ဤကြယ်ကား သောကြာကြယ် စသည်ဖြင့် ရေတွက်သကဲ့သို့ ဟူလို။] ရူပါရူပဓမ္မေ-ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို၊ ပဗ္ဗံ ပဗ္ဗံ-တစ်ပိုင်းစီ တစ်ပိုင်းစီ၊ ကောဋ္ဌာ သံ ကောဋ္ဌာသံ-တစ်ခုစီတစ်ခုစီ၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ ဝိဘဇ္ဇော-ဝေဖန်တော်မူလျက်၊ နော သတ္တာ- ငါတို့ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒဿေသိဝတ ပြတော်မူပေပြီတကား၊

ဥတ္တရိပေ၊ ပေယျာလံ။ ။ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ပေယျာလသည် ဥတ္တရိ မနဿဓမ္မပေယျာလ မည်၏။ [ဥတ္တရိ မနဿဓမ္မန+ဥပလက္ခိတံ+ပေယျာလံ ဥတ္တရိမနဿ ဓမ္မပေယျာလံ-စတုတ္ထပါရာဓိကပါဠိတော်လာ ပေယျာလကို ယူ၊ နိပပေယျာလဟူသည် သုတ္တဝိသညိ သိက္ခာပုဒ်၌လာသော နိလံ ပီတိစသည်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ပေယျာလတည်း၊ သုတ္တရိတ္တပေယျာလ ဟူသည် သုတ္တရိတ္တသိက္ခာပုဒ်၌လာသော ပေယျာလတည်း၊ ထိုပေယျာလများထားပုံကို ဝိနည်းပါဠိတော် ဆိုင်ရာ သိက္ခာပုဒ်၌ ရူပါ။

ခန္တန္တရံ။ ။ "ဋီကာ၌ "ခန္တနာနတ္တံ"ဟု လည်းကောင်း၊ "ခန္တမေဝါ"ဟု လည်းကောင်း ၂- နည်း ဖွင့်၏။ ထိုတွင် ပထမနည်း၌ အန္တရသဒ္ဒါ၏ အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ဘောဒအနက်ကို သိစေ၏။ ဘောဒနှင့် နာနတ္တကား သဘောတူတည်း၊ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး မတူ ထူးခြားကွဲပြားခြင်းသည် ခန္တန္တရ မည်၏။ ဒုတိယနည်းဖြင့်ကား အန္တရသဒ္ဒါ အနက်ထူး မရှိ၊ "ခန္တမေဝ ခန္တန္တရံ"ဟု တဗ္ဗာဝဝုတ္တိ ကမ္မဓာရည်း ဖြစ်ကြောင်းကို သိစေသည်။ အာယတနန္တရံ စသည်၌လည်း နည်းတူ။

ဣတိ-သို့၊ အဘိဓမ္မတန္တိ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်အစဉ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တာနံ-ဆင်ခြင်ကုန်လသော်၊ အနန္တံ-သော၊ ပီတိသောမနသံ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။

ပုံန-ဆက်၊ အဿ-ထို ပီတိသောမနသ၏၊ ဝေ-ဤသို့၊ အနန္တဖြစ်လောက်အောင်၊ ဥပ္ပတ္တိယာ-ဖြစ်ပုံ၏၊ ဣဒံဝတ္ထုပ္ပိ-ဤ ဝတ္ထုကိုလည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ ကိရ-ချဲ့ဦးအံ့၊ မဟာဂတိဂမိယတိဿဒတ္တတ္ထေရောနာမ-မဟာဂတိဂမိယတိဿဒတ္တ ထေရ်မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မဟာဗောဓိ-မဟာဗောဓိကို၊ ဝန္တိဿာမိ-ရှိခိုးအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ပရတီရံ-သမုဒ္ဒရာ၏တစ်ဖက်ဖြစ်သော ဓမ္မေဒိပ်ကျွန်းသို့၊ နာဝါယ-လှေ (သင်္ဘော)ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားလတ်သော်၊ နာဝါယ-လှေ(သင်္ဘော)၏၊ [နာဝါယ သည် ဂစ္ဆန္တော ဥပရိတလေ ၂ ပုဒ်ကို ငဲ့သော ကာကောလောကနနည်းတည်း၊] ဥပရိတလေ-အထက်အပြင်၌၊ (အထပ်ထပ်၌) နိသိန္နော-ထိုင်လျက်၊ မဟာသမုဒ္ဒံ-မဟာသမုဒ္ဒရာကို၊ သြလောကေသိကိရ-ကြည့်လိုက်သတတ်၊ အထ-မဟာသမုဒ္ဒရာကို ကြည့်လိုက်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုထေရ်၏(စိတ်၌)၊ တသ္မိံ-သမယေ-ထိုအခါ၌၊ [အထနှင့်အနက် တူသောကြောင့် တသ္မိံသမယေ ပိုဟန်တူသည်။] ပရတီရံ-ဟိုဘက်ကမ်းသည်၊ နေဝပညာယိတ္ထ-မထင်ရှား၊ [သြရိမတီရံ-ဤဘက်ကမ်းသည်၊ နပညာယိတ္ထ-မထင်ရှား၊ ပန-အနွယ်ကား၊ ဥိမဝေဂပ္ပ ဘေဒသမုယဂ္ဂတဇလစုဏ္ဏပရိ ကိဏ္ဍော- လှိုင်းတန်ပိုးအဟုန်ကြောင့် မြာလျက် အထက်သို့တက်သော ရေမှန် ရေဖွဲတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော၊ ပသာရိတရဇတပဋ္ဌ သုမနပုပ္ဖသန္တရ သဒိသော-ဖြန့်အပ်သော ငွေပြား၊ မြတ်လေးပန်းဖြူ အခင်းနှင့် အလားတူသော၊ မဟာသမုဒ္ဒေါဝ-မဟာသမုဒ္ဒရာသည်သာ၊ ပညာယိတ္ထ-ထင်ရှားပြီ။ [လှိုင်း၏ ပုတ်ခတ်ခြင်းကြောင့်

ဒဿသိဝေတ။ ။ ဣတိသရာ မြတ်စွာတရားသည် ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ခန္ဓာ ၅-ပါးဖြင့် ခွဲခြား၍ ပြတော်မူသည်မှာ အလွန်အချက်ပိုင်ပါပေသည်။ ချဲ့ဦးအံ့-ရုပ်တရားတို့ကို “အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ”ဟု ရှုသောအခါ တစ်ပေါင်းတည်းရှု၍ ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်အားလုံးကို ဝိပဿနာရှုဖို့ရန် ခန္ဓာတစ်ပါးပြု၍ -ပြထားတော်မူ၏။ နာမ်တရားတို့တွင်ကား ဝေဒနာသည် သတ္တဝါတို့၏သန္တာန်၌ အလွန်စွဲလမ်းအပ်သော စားမှုတရားတည်း၊ သညာလည်း အမျိုးမျိုးမှတ်သား၍ အမှားကိုလည်း မှတ်သားတတ်သော တရားတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝေဒနာတစ်ပါးပြ သညာတစ်ပါးကိုလည်း သီးခြား ဝိပဿနာရှုဖို့ရန် တစ်စုစီ ထား၍ခွဲခြားပြတော်မူသည်။ ကျန်စေတသိက် ၅၀တို့တွင်ကား ဈောနာသည် ပဓာနဖြစ်၏။ ထိုစေတနာကိုပင် “သင်္ခါရ”ဟုလည်း ခေါ်၏။ ဝိပဿနာရှုရာ၌လည်း ဖဿစသော တရားစုသည် အစွဲအလမ်းမကြီးလှ၊ ထို့ကြောင့် ထိုစေတသိက် ၅၀ ကို စေတနာဟူသော သင်္ခါရခေါင်းတပ်၍ “သင်္ခါရက္ခန္ဓာ”ဟု တစ်စု ပြုလျက် ပြတော်မူ၏။ စိတ်ဟူသည်လည်း နာမ်တရားတို့တွင် အရေးအကြီးဆုံး တရားတစ်ပါးတည်း၊ “မနောပဗ္ဗင်္ဂမာဓမ္မာ”ကိုကြည့်ပါ။ ထို့ကြောင့် စိတ်ကိုလည်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်ရှုဖို့ရန် ခန္ဓာတစ်ပါးအဖြစ်ဖြင့် ပြတော်မူသည်။ ဤသို့အားဖြင့် ရုပ်နာမ် ၂ ပါးကို ခန္ဓာ ၅ပါးပြု၍ ခွဲခြားထားသည်မှာ အလွန် အချက်ပိုင်ပါပေသည်။

ရေတို့၏ အထက်သို့ ဖြာလျက်တတ်ခြင်းကို “ဦမိဝေဂပ္ပဘောဒသမယဂ္ဂတ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ ဖြာ၍ တက်သွားသောအခါ ရေတို့သည် အမှန်အဖွဲ့ဖြစ်၍ နေသောကြောင့် “ဇေတုဏ္ဍ” ဟု ဆိုသည်။ ပဘောဒကို “ကွဲပျက်” ဟု ဆိုကြ၏။ ကွဲပျက်ဟူသည်မှာ အစိတ်စိတ် အမြွှာမြွှာ ဖြာ၍ နာခြင်းပင်တည်း။ သန္တရ၌ သံပုဗ္ဗထရဓာတ် အပစ္စည်း၊ ထောမိမိ၌ အပ်ပစ္စည်းဟု ဆို၏။]

သော-ထိုထေရ်သည်။ ကိနုခေါ-အသို့နည်း။ မဟာသမုဒ္ဒဿ-၏။ ဦမိဝေဂေါ- လှိုင်းတံပိုးအဟုန်သည်။ ဗလဝါ နုခေါ-အားရှိလေသလော၊ ဝါ-အားကြီးလေသလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်။ စတုဝိသတိပ္ပဘောဒေ-၂၄ပါးအပြားရှိသော၊ သမန္တပဋ္ဌာနေ- သမန္တ ပဋ္ဌာန်း၌၊ နယမုခံ-နည်းအမြွက်သည်။ ဗလဝံနုခေါ-အားရှိလေသလော၊ ဝါ-လော၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-စဉ်းစားမိပြီ၊ အထ-စဉ်းစားလိုက်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုထေရ်၏။ (ဗလဝံပီတိ၌စပ်)၊ ဝါ-သည်။ (ပစ္စဝေက္ခန္တံသဉ္စစပ်)၊ မဟာသမုဒ္ဒေ-၌၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-အပိုင်းအခြားသည်။ ပညာယတိ-ထင်ရှားသေး၏၊ ဟိ-မှန်၊ အယံ-ဤ မဟာသမုဒ္ဒရာကို၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ မဟာပထဝီယာ- မြေကြီးဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒော-ပိုင်းခြားအပ်ပြီ၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ အာကာသေန-ကောင်းကင် ဖြင့်၊ (ပရိစ္ဆေဒော-ပြီ)၊ ဧကတော-တစ်ဖက်၌၊ စက္ကဝါဠ ပဗ္ဗတေန-စကြဝဠာတောင်ဖြင့်၊ (ပရိစ္ဆေဒော-ပြီ)၊ ဧကတော- တစ်ဖက်၌၊ ဝေလန္တေန-ကမ်းဟူသော အပိုင်းအခြား ဖြင့်၊ ပရိစ္ဆေဒော-ပြီ၊ ပန-ကား၊ သမန္တပဋ္ဌာနဿ-သမန္တ ပဋ္ဌာန်း၏၊ ပရိစ္ဆေဒေါ- သည်၊ န ပညာယတိ-မထင်ရှား၊ ဣတိ-သို့၊ သဏှသုခမဓမ္မံ-သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ပဋ္ဌာန်းတော်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တံသ-ဆင်ခြင်လသော်၊ ဝါ-သော၊ အဿ-ထိုထေရ်၏၊ ဗလဝပီတိ-(ဗလဝံပီတိ)-အားရှိသော ပီတိသည်။ (တစ်နည်း) ဗလဝံ-အားကြီးစွာ၊ ပီတိ-ပီတိသည်၊ ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်ပြီ၊ သော-ထိုထေရ်သည်၊ ပီတိ-ပီတိကို၊ ဝိက္ခေမ္မေတွာ- ခွာ၍၊ ဝိပဿနံ-ဝိပဿနာကို၊ ဝဗျေတွာ- တိုးပွားစေ၍၊ ယထာ နိသိန္ဒောဝ- အကြင်အကြင် ထိုင်လျက်သာလျှင်၊ (ထိုင်မြဲတိုင်းသာလျှင်)၊ သဗ္ဗကိလေသ-

ဗလဝံ ပီတိ။ ။ဗလဝတံ+ပီတိ ဗလဝပီတိ၊ သမာသံရုပ်တွက်၍ “ဗလဝန္တံ ပီတိ” ဟု ဖြစ်သောအခါ မောဂ္ဂလ္လာန်သမာဏံတ္ထ ၅၇-သုတ်ဖြင့် နှုတ်ပြု၊ ၄ အနုပန်ကို ချေ၍ “ဗလဝပီတိ” ဟု ဖြစ်၏။ ဘဂဝံမုလကာကဲ့သို့ နိဂ္ဂဟိတိလာလျှင် “ဗလဝံပီတိ” ဟုလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဤအလို ဗလဝပီတိ၊ ဗလဝံပီတိ ၂ ပုဒ်လုံးပင် သမာသံပုဒ်ချည်း ဖြစ်၏။ “ဗလဝံ သုဋ္ဌိ စာတိဝါ- တိသယေ” ဟူသော အဘိဓာန်အလိုအားဖြင့် အဘိသယ အနက်ဟော “ဗလဝံ” နိပါတ်ပုဒ်လည်း ရှိ၏။ ဤသို့ ယူလျှင်ကား ဗလဝံနှင့် ပီတိသည် သမာသံလည်း ဖြစ်နိုင်၊ ဝါကျလည်း ဖြစ်နိုင် ၏။ မူလဋီကာဆရာသည် သမာသံတွင်း၌ နိဂ္ဂဟိတိလာသော ဗလဝံပုဒ်ကို၊ သို့မဟုတ် နိပါတ်ဖြစ်သော ဗလဝံပုဒ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဗလဝတာ ဉာဏဝေဂေန ပဝတ္တတ္တာ၊ ဗလဝတော ဉာဏဝေဂဿ နိမိတ္တာဘဝတောစ ဗလဝံ” ဟု ဖွင့်သည်။ [အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]၊

အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို၊ ခေပေတွာ-ကုန်စေ၍၊ အဂ္ဂပလေ-မြတ်သော ဖိုလ်ဟူသော၊ အရဟတ္တ-အရဟတ္တဖိုလ်၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-တည်၍၊ ဥဒါနံ-ဥဒါန်းကို၊ ဥဒါနေသိ-ကျူးရင့်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကျူးရင့်သနည်း။)

ဂမ္ဘီရဂတ် - သိမ်မွေ့နက်နဲ၊ ခက်ခဲထသော၊ (တစ်နည်း)၊ ဂမ္ဘီရဂတ်-

မခုနှင့် မကိဒီပ။ ။မခုဋီကာ၌ “ဗလဝတိ ဗလဝါပိတိ၊ လိင်္ဂိပလ္လာသော ဟောသ” ဟု ဖွင့်၏။ ဣတ္ထိလိင်္ဂမှ နုပလ္လိင်္ဂပြန်ထားသည်ဟု ဆိုလိုဟန်တူ၏။ သို့သော် ဗလဝါပုဒ်သည်ပင် ဣတ္ထိလိင်္ဂသာတည်း။ မကိဒီပဋီကာ: ပိတိဇာတံကို င်၍ ဗလဝံဟု နုပလ္လိင်္ဂဖြင့် မူလဋီကာဆိုကြောင်းကို ဖွင့်သတတ်။ သို့သော် “ပိတိဇာတံ” ဟု မရှိ၊ ပိတိ”ဟုသာ ရှိသောကြောင့် ထိုစကားလည်း စဉ်းစားဖွယ်သာ။

ဥဒါနံ။ ။ဥဒါနန္တိ ကေနဋ္ဌေန ဥဒါနံ၊ ဥဒါနနဋ္ဌေန၊ ကိမိခံ ဥဒါနနံနာမ၊ ပိတိ ဝေဂေ သမုဋ္ဌောပိတော ဥဒါဟာရော- ဥဒါနဋ္ဌကထာ ဂန္ဓာရမ္ဘ။ ဆီခြင်သောခွက်သည် ထိုဆီကို မိမိခွက်အတွင်း၌ ဆုံအောင် မထားနိုင်လျှင် ဆီသည် လျှံထွက်လာသကဲ့သို့၊ ပိတိအဟုန်ကြောင့် စိတ်တွင်း၌သာ မတည်ဘဲ အပြင်သို့ ထွက်လာသော စကားသံကို “ဥဒါနံ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုဥဒါနံသည် တချို့နေရာ၌ စုဏ္ဍိယ၊ တချို့နေရာ၌ ဂါထာတည်း။ မှန်၏- “နမော တဿ ဘဂဝတော၊ ဝေ၊ ဒူဿ”သည် စုဏ္ဍိယဥဒါနံတည်း။ ဤ၌ကား ဂါထာဥဒါနံ ဖြစ်သည်။

ပုဒ်ကြံကြပုံ။ ။“ဥဒ-မောဒေ၊ ကိဋ္ဌာယံစ”ဟူသော သဒ္ဒနိတိ ဓာတုမာလာ၌ “ဥဒါန”ကို ပုံစံထုတ်၏။ “ဥဒဓာတ်+ယုပစ္စည်း”ဟု ဆိုလိုသတတ်။ သီလကွန်ဋီကာသစ်လည်း ဤနည်းကို ပင် လိုက်သည်။ သို့သော် “ဥဒ+ယု”၌ ယုကို အနုပြုလျှင် “ဥဒန” ဟုသာ ဖြစ်ဖွယ် ရှိ၏။ အဋ္ဌကထာ၌ “ဥဒါနနဋ္ဌေန”ဟူသော ပါဠိကိုကြည့်လျှင် “ဥဒါန” နောင် ယုပစ္စည်း သက်ထားသည်ဟု သိရ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဥဒါနတုန်းက ယုပစ္စည်းမဟုတ်ကြောင်းထင်ရှားသည်။ [တချို့စာ၌ “ဥဒါန နဋ္ဌေန”ဟု ပါ၌ရှိ၏။ ဥ+အနု+ယုပစ္စည်းဖြင့် “ဥဒနနဋ္ဌေန”ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင်သည်။]

ထောမနိမိ။ ။ထောမနိမိ၌ ထွက်သက်လေကို ဟောသော ဥဒါနပုဒ်ဝယ် “ဥဒံ+အနု+ယု”ဟု ဆို၏။ ပါဠိလို “ဥပုဗ္ဗ၊ အနဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း” ပင်တည်း။ ဒ်လာ၊ အာဝုဒ္ဓိပြု၍ “ဥဒါန”ဟု ဖြစ်သည်။ ထို ထွက်သက်လေကြောင့် ဖြစ်သော အသံကိုလည်း ကာရကူပဓာရအားဖြင့် “ဥဒါန”ဟု ခေါ်နိုင်ရကား ဥပုဗ္ဗ၊ အနဓာတ်ကြံမှ သဘာဝကျသည်။ သို့ဖြစ်လျှင် “ဥဒါနံ- ပိတိဇာတံ၊ လေဟုန်တက်၍၊ -ပေါ်ထွက်လာသော ဂါထာစကားကို (စုဏ္ဍိယစကားကို)”ဟု လျော်သလိုပေးပါ။

ဥဒါနေသိ။ ။သမာနေန္တိကဲ့သို့ နာမဓာတ်ကြံ၍ ဥဒါနံ နောင် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ “ဥဒါနေ”ဟု ဖြစ်၏။ ဤပိဘတ်၊ သ အာဂုံဖြင့် ဥဒါနေသိဟု ပြီးရသည်။ “ဥဒါနေသိ-ဥဒါနံပြုပြီး၊ ဝါ- ကျူးရင့်ပြီ”ဟု ပေး၊ ဤဥဒါနေသိ၌ ဥဒဓာတ်ကြံ၍ ရုပ်မပြီးနိုင်။

သိမ်မွေ့နက်နဲ၊ ခက်ခဲသော ဖြစ်ခြင်းရှိထသော၊ သုဒဗ္ဗဝံ-အလွန် ခဲယဉ်းစွာ သိအပ်ထသော၊ [သု-(သုဋ္ဌ) အလွန်၊ ဒု(ဒုက္ခေ) -ခဲယဉ်းသဖြင့်၊] သဟေတုသမ္ဘဝံ-ဟေတုပစ္စည်းစသော အကြောင်းနှင့်တကွ ဖြစ်၍ ထိုအကြောင်းကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သော ပစ္စယုပ္ပန် တရားကို၊ သယံ-ကိုယ်တော်တိုင်၊ အဘိညာယ-ထူးကဲလွန်မြတ်သော သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ဖြင့် သိ၍၊ ယထာနုပုဗ္ဗံ-အနုလောမ အစဉ် အကြင်အကြင် ၊ အစဉ်အားဖြင့်၊ နိဗ္ဗိလေန-အကြွင်းမရှိသော အားဖြင့်၊ မဟေသိနာ-သည်၊ ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ် သော သမန္တပဋ္ဌာန်းကို၊ (တစ်နည်း) နိဗ္ဗိလေန-နုလုံးတံသင်း၊ ငြောင့်ငါးစင်းရှိတော် မမူသော၊ "မဟေသိနာ-သည်၊ ဒေသိတံ-ကို၊ (စက္ခုမာ-မိသစက္ခုရှိသော ယောကျ်ားသည်၊) ရူပဂတံ-လက်တွင်း၌ ရောက်၊ ပတ္တမြားကျောက်ကို၊ [ဟတ္ထဂတရူပံဟု ဆိုလိုလျက် ဟတ္ထပုဒ်ကျေ၊ ဂတနှင့် ရူပကိုလည်း ရှေ့နောက်ပြန်စေသည်၊] စက္ခုနာ-ပကတိစက္ခုဖြင့်၊ ပဿတိဣဝ-မြင်ရသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊ ယော ဗုဒ္ဓသာဝကော-အကြင်မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သာဝကသည်၊ ပဋိဝေဉာဏန-ပဋိဝေဉာဏ်ဖြင့်၊ ပဿတိ-မြင်ရ၏၊ သော ဗုဒ္ဓသာဝကော-သည်၊) အတ္ထေဝ အတ္ထိဝေ-ဤသာသနာတော်ဝယ် ရှိပေသေးသည်သာ၊ ဣတိ-သို့၊ ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေသိ-ကျူးရင့်ပြီ။-အယံ-ဤသာဝကသည်၊ နယသာဂရောနာမ-နယသာဂရ မည်၏။

ဂန္ထိရဂတံ။ ။ဂမုဓာတံ၊ ဤရန်ပစ္စည်း၊ ဂနောင်ဘုဂ်လာ၊ န အနုဗန်နှင့် အုဂ် အနုဗန်တို့ကို ချေ၊ "ဂစ္ဆတိဗေလံ အတြာတိ ဂန္ထိရံ"ဟု ထောမနိဓိံ ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။ [အတြ- ဤ နက်ဝမ်းသော အရပ်သို့၊ ဗေလံ-ရေသည်၊ ဂစ္ဆတိ- သွား၏၊] ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကိုကား "ဂန္ထိရံ ဝိယာတိ ဂန္ထိရံ"ဟုပြု၊ နက်သောအရပ်နှင့်တူသော နက်နဲသော တရားတော်၊ "နက်"ဟူသည် မှာလည်း သာမန်ဉာဏ်ဖြင့် မလှမ်းယူနိုင်သောကြောင့်တည်း၊ ဂန္ထိရမေဝ ဂန္ထိရဂတံ၊ ဂတအနက် သီးခြား မရှိ၊ တစ်နည်း- "ဂန္ထိရာနိ+ဂတာနိ (ဖြစ်ခြင်းတို့သည်)+ဧတဿ သန္တိတိ ဂန္ထိရဂတံ" ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိပြု။]

နိဗ္ဗိလေန။ ။နိဗ္ဗိလသဒ္ဓါသည် အကြွင်းအကျန်အနက်ကို ဟော၏။ "နိဝတ္တံ+ဗိလံ ယသ္မာတိ နိဗ္ဗိလံ"ဟု ထောမနိဓိံ၌ ဝစနတ္ထပြု၏။ ဆုတ်နစ်သော အကြွင်းအကျန်ရှိသော (အကြွင်းအကျန်မရှိသော)ဝတ္ထု၊ "နိဗ္ဗိလံ သကလံ တထာ"အဘိဓာန်၊ ဤအနက်ကို ရည်ရွယ်၍ မူလဋီကာ၌ "နိဗ္ဗိလနာတိ နိရဝသေသေန ဒေသိတံ"ဟု ပထမဖွင့်၏။

တစ်နည်း။ ။ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သံဃ၊ သိက္ခာ ဤလေးဖြာတို့၌ ယုံမှား သံသယဖြစ်မှု ဟူသော ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် သီတင်းသုံးဖော်တို့၌ ဒေါသအားကြီးမှု ဤငါးခုကို "စေတောဗိလံ" ဟု ခေါ်၏။ စေတော ဗိလတိ ထဒ္ဓဘာဝ အာပဒ္ဓတိ ဧတေဟိတိ စေတောဗိလာနိ၊ မြန်မာတို့က စိတ်နှလုံးဝယ် ငြောင့်တံသင်းနှင့်တူသောကြောင့် "နုလုံးတံသင်း၊ ငြောင့်ငါးစင်း"ဟု ခေါ်ကြသည်။ "နတ္ထိ+ဗိလာနိ+ဧတဿာတိ နိဗ္ဗိလော"ဟုပြု၊ ဤအနက်ကို ရည်ရွယ်၍ မူလဋီကာ၌ "ပဉ္စခုလရဟိတေနဝါ"ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သည်။

ကတမော-အဘယ် သာဂရသည်၊ ဉာဏသာဂရော-ဉာဏ်သာဂရမည်သနည်း၊ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်၊ (ဉာဏ်သာဂရော-ဉာဏ်သာဂရမည်၏။) [ဤစာအုပ် များဝယ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်နောက်၌ ဉာဏ်သာဂရောနာမဟု တွေ့ရ၏။ “ကတမော နယသာဂရော၊ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ” ဟူသော ဆိုခဲ့ပြီးကို ထောက်လျှင် ပိုဟန်တူသည်။] ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အယ်-ဤခန္ဓာဓာတ် အာယတနတို့၏ အဆက်မပြတ် ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သိသာရသာဂရောနာမ-မည်၏။ အယ်-ဤသမုဒ္ဒရာသည်၊ ဇလသာဂရောနာမ-မည်၏။ အယ်-ဤတေပိဋက ဗုဒ္ဓဝစနံသည်၊ နယသာဂရောမ-မည်၏။ ဣတိ-သို့၊ အညေန-တစ်ပါးသော ဉာဏ်ဖြင့်၊ စာနိတုံ-သိခြင်းငှာ၊ နယက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်နေဝ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့်သာလျှင်၊ စာနိတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗညုဉာဏ်-သည်၊ ဉာဏ်သာဂရောနာမ-မည်၏။ စတုသု- ၄ ပါး ကုန်သော၊ ဣမေသု သာဂရေသု-ဤသာဂရတို့တွင်၊ ဣမသ္မိဋ္ဌာနေ- ဤ အဘိ ဓမ္မာပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြရာဋ္ဌာန၌၊ နယသာဂရော-နယသာဂရကို၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏။ ဟိ-မှန်၊ ဣမံ-ဤ နယသာဂရကို၊ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓါ-သဗ္ဗညုဘုရားရှင် တို့ သည်သာ၊ ပဋိဝိဇ္ဇန္တိ-ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ကုန်၏။

ဤတွင် မူလဋီကာ၌လာသော သာဂရေဟိ တထာစိန္တာအရ ပြီးပြီ။

၅။ ဒေသနာဟိ ဂမ္ဘီရတာကို ပြခန်း

[မာနသဒေသနာ၊ ဝစီဘောဒေသနာတို့ဖြင့် အဘိဓမ္မာ၏ နက်နဲသည်၏ အဖြစ် ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် အယ်မ္မိ ဘဂဝါ-အစရှိသော ပါဠိကို မိန့်၊ မူလဋီကာ၌ ဒေသနာဟိ ဂမ္ဘီရတာဟူသော စကားသည် ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။] အယ်မ္မိ ဘဂဝါ-ဤ- ငါတို့မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ [အယ်မ္မိ၌ ပိကား ရှေးသဗ္ဗညုဗုဒ္ဓ တို့ကို ပေါင်းသော သမ္မိဏ္ဍာနတည်း။] ဗောဓိမူလေ- ဗောဓိပင်၏ အနီးအောက်၌၊ နိသိန္ဒော-ထိုင်နေတော်မူလျက်၊ ဣမံ-ဤသဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဇာတွာ - ထိုးထွင်းကာ သိတော်မူ၍၊ မေ - ငါသည်၊ ဣမံ ဓမ္မံ-ဤ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တရားကို၊ သေန္တဿ ဂဝေသန္တဿ-ရှာတော်မူစဉ်၊ ကပ္ပသတသဟဿာဓိကာနိ - ကမ္ဘာတစ်သိန်း- အလွန်ရှိကုန်သော၊ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ-လေးအသင်္ချေတို့သည်၊ ဝိတိဝတ္တာနိဝတ-လွန်ခဲ့ကုန်ပြီ၊ တကား၊ အထ-ထိုမှ နောက်၌၊ မေ-ငါသည်၊ ဣမသ္မိ ပလ္လင်္ဂေ-ဤပလ္လင်၌၊ နိသိန္ဒေန- ထိုင်တော်မူလျက်၊ ဒိယမုကီလေသသဟဿံ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ထောင်သော ကိလေသာကို၊ ဝါ - တစ်ထောင်ငါရာ ကိလေသာကို၊ ခေပေတွာ-ကုန်စေပြီး၍၊ အယ် ဓမ္မော-ဤသဗ္ဗညုတဉာဏ်တရားကို၊ ပဋိဝိဇ္ဇေ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ

ဣတိ-ဤသို့၊ ပုဋိဝိဒ္ဓဓမ္မ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီးသော သဗ္ဗညုတဉာဏ် တရားကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓော-ဆင်ခြင်တော်မူလျက်၊ သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ ဧကပလ္လင်္ကေ-တစ်ခုတည်းသော လက်ဝယ်တင်ပလ္လင်ဖြင့်၊ နိသီဒိ-ထိုင်နေတော်မူပြီး တတော-ထိုပလ္လင်ကဲ့သို့သတ္တာဟမု၊ (ပရ-နောက်၌) တမာ-ပလ္လင်ကဲ့-ထိုပလ္လင်တော်မှ၊ ဝုဋ္ဌာယ-ထူတော့မူ၍၊ မေ-ငါသည်၊ ဣမသ္မိံ ပလ္လင်ကေ-ဤပလ္လင်တော်၌၊ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ ပဋိဝိဒ္ဓဝတ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပေပြီတကား၊ ဣတိ-ဤသို့ ဆင်ခြင်တော်မူ၍၊ အနိမိသေဟိ-မှိတ်ခြင်းမရှိကုန်သော၊ စက္ခုဟိ-မျက်လုံးတော်တို့ဖြင့်၊ သတ္တာဟံ - ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ ပလ္လင်-ပလ္လင်တော်ကို၊ သြလောဂေက္ခော-ရှုစားတော်မူလျက်၊ အဋ္ဌာသိ-ရပ်တည်တော်မူပြီး၊ [နိမိသန-မှိတ်ခြင်း၊ နိမိသော-ခြင်း၊ နက္ခိနိမိသော စေတသံတိ အနိမိသာနိ (စက္ခုနိ။)]

တတော-ထိုသို့ ရပ်တည်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ ဒေဝတာနံ-နတ်တို့၏၊ အဇ္ဇာပိ-ယနေ့တိုင်အောင်လည်း၊ ဝါ-ယခုတိုင်လည်း၊ သိဒ္ဓတ္ထဿ-သိဒ္ဓတ္ထ၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ- ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်၊ အတ္ထိနန-ရှိသေးသော်တကား၊ ဟိ-ထင်သင့်၏၊ ပလ္လင်သို့-ပလ္လင်၌၊ အာလယံ-ငြိကပ်တွယ်တာခြင်းကို၊ န ဝိဟေတိ-မစွန့်သေး၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပရိဝိတက္ကော-အကြံသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေဝတာနံ-နတ်တို့၏၊ ဝိတက္ကံ-အကြံကို၊ ဥတ္တံ-သိတော်မူ၍၊ တာဝ ဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ တာသံ-ထိုနတ်တို့၏၊ ဝိတက္ကပုသမနတ္ထံ-အကြံ၏ ငြိမ်းခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါ-အကြံကို ငြိမ်းစေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝေဟာသံ-ကောင်းကင်သို့၊ အတ္တဂန္ဓ-ပျံတတ် တော်မူ၍၊ ယမက ပါဠိဟာရိယံ - ရေ၊ မီးအစုံဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊ ဒသေသိ-ပြတော်မူပြီး၊ [ယမကကို ကြည့်၍ “ယမိကံပြာဋိဟာ” ဟုလည်း ပေးကြ၏၊] ဟိ-မှန်၊ (ယမကဖြစ်ကြောင်းမှန်သည် ဟုလို)၊ မဟာဗောဓိ ပလ္လင်သို့-မဟာဗောဓိပလ္လင်၏ အနီး၌၊ ကတပါဠိဟာရိယဉ္စ-ပြုအပ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာသည် လည်းကောင်း၊ ဉာတိသမာဂမေ-ဆွေတော်မျိုးတော်တို့၏ အစည်းအဝေး၌၊ ကတပါဠိဟာရိယဉ္စ-သည် လည်းကောင်း၊ [ကပိလဝတ် နေပြည်တော်သို့ ပထမဆုံးအခေါက် ရောက်သောအခါ ဆွေတော် မျိုးတော်တို့ အစည်းအဝေး၌ ပြုအပ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာတည်း၊] ပါထိကပုတ္တ သမာဂမေ- ပါထိကပုတ္တနှင့် စပ်သော အစည်းအဝေး၌၊ ကတပါဠိဟာရိယဉ္စ-သည်လည်းကောင်း၊ [ဤ အစည်းအဝေး အကြောင်းကား သူတိပါထေယျ ပါထိကသုတ်၌ လာသည်၊] သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော တန်ခိုးပြာဋိဟာသည်၊ ကဏ္ဍမ္မရက္ခမူလေ-ကဏ္ဍမည်သော ဥယျာဉ်စောင့်သည် စိုက်ပျိုးအပ်သော သရက်ပင်၏အနီးအောက်၌၊ ကတယမက ပါဠိဟာရိယ သဒိသမေဝ-ပြုအပ်သော ယမိကံပြာဋိဟာနှင့် တူသည်သာလျှင်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဝေ-ဤသို့လျှင်၊ ယမက ပါဠိဟာရိယံ-ယမိကံပြာဋိဟာကို၊

ကတ္တာ-ပြုတော်မူ၍၊ ပလ္လင်္ကသ-ပလ္လင်တော်၏လည်းကောင်း၊ ငွီတဋ္ဌာနသ-စု-
 ရုပ်တည်တော်မူရာ အရုပ်၏ လည်းကောင်း၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ အာကာသတော်-
 ကောင်းကင်မှ၊ ဩရုယု-သက်ဆင်း တော်မူ၍၊ သတ္တမံ - ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊
 စင်္ကမိ - စကြိုကြွတော်မူပြီး၊ စ - ဆက်၊ ဧကဝီသတိယံ- ၂၁ ရက်သော၊ ဣမေသု
 ဒိဝေသသု-ဤနေ့တို့တွင်၊ ဧကဒိဝေသပိ-တစ်နေ့၌လည်း၊ သတ္တု-မြတ်စွာဘုရား၏၊
 သရီရတော-ကိုယ်တော်မှ၊ ရသ္မိယော-ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နနိက္ခန္တာ-မထွက်
 ကုန်သေး၊ ပန-အန္တယကား၊ စတုတ္ထေ- ၄ ခုမြောက်သော၊ သတ္တိဟေ-သတ္တာဟ
 ၌၊ ပစ္ဆိမုတ္တရာယ-အနောက်မြောက်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ-အရပ်၌၊ ရတနယရေ-
 ရတနယရ၌၊ နိသီဒိ-ထိုင်နေတော်မူပြီး၊ ရတနယရံနာမ-ရတနယရ ဗျဿသည်၊
 သတ္တ ရတနမယံ-ရတနာ ၇-ပါးတို့ဖြင့်၊ ပြုလုပ်အပ်သော၊ ဝါ-ရတနာ ၇-
 ပါးအတိုင်းသော၊ ဂေဟံ-ကျောင်းတော်သည်၊ နေဝ(ဟောတိ) မဟုတ် သည်သာ၊
 [ခန္ဓကဘာဏက ပုဂ္ဂိုလ်များက ရတနာ ၇-ပါးအတိုင်းသော၊ ကျောင်းတော်ဟု
 ဆိုထားသောကြောင့် ထိုစကားကို ကန့်ကွက်လို၍ နေဝဟု ဝေသိဒ္ဓါဖြင့်ဆိုသည်။]
 ပန-အဟုတ်ကား၊ သတ္တန္တံ ပကရဏာနံ-အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊
 သမ္ဗသိတဋ္ဌာနံ-သုံးသပ်အပ်ရာ အရုပ်ကို၊ ရတနယရန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

တတ္ထ-ထို ရတနယရ၌၊ နိသိဒ္ဓေ-ထိုင်နေတော်မူလျက်၊ ဘဂဝါ-သည်အဘိဓမ္မ
 ပိဋကံ-အဘိဓမ္မပိဋကတ်ကို၊ သမ္ဗသိ-သုံးသပ်တော်မူပြီး [တတ္ထ၊ပေ၊သမ္ဗသိ ဟူသော
 ဝါကျသည် ရှေးနိဿယ၌ပါ၏။] တတ္ထ-ထို အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတို့တွင်၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ-
 ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်းကို၊ သမ္ဗသန္တ သာပိ-သုံးသပ်တော်မူပါသော်လည်း၊ ဝါ-သုံးသပ်တော်
 မူသည်လည်းဖြစ်သော၊ (သတ္တု-၏)၊ သရီရတော-မှ၊ ရသ္မိယော-တို့သည်၊ န
 နိက္ခန္တာ-ထွက်တော်မမူကုန်သေး၊ ဝိဘင်္ဂပွကရဏံ-ဝိဘင်းကျမ်းကို၊ ပေ၊ယမကပွက
 ရဏံ-ယမိုက် ကျမ်းကို၊ သမ္ဗသန္တ သာပိ-သော်လည်း၊ ဝါ-လည်းဖြစ်သော၊ သတ္တု-
 ၏၊ သရီရတော-မှ၊ ရသ္မိယော-တို့သည်၊ န နိက္ခန္တာ၊ ပန-အန္တယကား၊ ယဒါ-
 အကြင်အခါ၌၊ မဟာ ပကရဏံ-ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီးသို့၊ ဩရုယု-ဉာဏ်ဖြင့်
 သက်ရောက်တော်မူ၍၊ ဟေတုပစ္စယော၊ ပေ၊အဝိဂတ ပစ္စယောတိ-ဟောတု
 ပစ္စယော၊ပေ၊အဝိဂတပစ္စယော ဟူ၍၊ သမ္ဗသံ-သုံးသပ်ခြင်းကို၊ အာရဘိ-အား
 ထုတ်တော်မူပြီး၊ အထ-အားထုတ်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊
 (သဗ္ဗညုတာဏံ၌ စပ်)၊ ဝါ-သည်၊ (သမ္ဗသန္တ သမ္ဗိ စပ်)၊ စတုစိသတိ သမန္တပဋ္ဌာနံ-
 ၂၄ ပါးသော သမန္တပဋ္ဌာန်းကို၊ သမ္ဗသန္တ သမ္ဗိ-သုံးသပ်တော်မူလသော်၊ ဧကန္တ တော-
 စင်စစ်အားဖြင့်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏံ-သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်သည်၊ မဟာကရဏေ
 ယေဝ-ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး၌သာလျှင်၊ ဩကာသံ-ကျက်စားခွင့်ကို၊ လဘိ-ရပြီး၊ ဟိ-
 ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြဦးအံ့၊ တိမိရတိမိဂံလ မဟာမဇ္ဈိ-တိမိရတိမိဂံလ

မည်သော ဝေလင်္ဂါးကြီးသည်၊ စတုရာသီတိ ယောဇန သဟဿဂန္ထိရေ-ယုဇနာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင် အနက်ရှိသော၊ မဟာသမုဒ္ဒေ ယေဝံ-ဌိသာလျှင်၊ ဩကာသ-ကျက်စားခွင့်ကို၊ လဘာတိယထာ-ရသကဲ့သို့၊ ဝေမေဝ-တူ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်-သည်၊ ဧကန္တတော-အားဖြင့်၊ မဟာပိကရဏေယေဝံ-ဌိသာလျှင်၊ ဩကာသံ-ကို၊ လဘာ-ရပြီ။

သတ္တု-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ လဒ္ဒေါကာသေန-ရအပ်သော အခွင့် ရှိသော၊ သဗ္ဗညုတဉာဏေန-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ယထာသုခံ-အကြင်အကြင် ချမ်းသာသည့်အတိုင်း၊ ဝါ-အလိုရှိတိုင်း၊ သဏှသုခမဓမ္မံ-သိမ်မွေ့နူးညံ့သော တရားတော် ကို၊ သမ္မသန္တဿ-သုံးသပ်တော်မူလသော်၊ သရီရတော-ကိုယ်တော်မှ၊ နိလ ပီတ လောဟိတောဒါတ မဉ္ဇိဋ္ဌ ပာဿရဝဋေသေန-ညိုသော ရောင်ခြည်တော်၊ ရွှေသော ရောင်ခြည်တော်၊ နီသော ရောင်ခြည်တော်၊ ဖြူသော ရောင်ခြည်တော်၊ မောင်းသော ရောင်ခြည်တော်၊ ပြုံးပြုံးပြက်ပြက်ထွက်သော ရောင်ခြည်တော်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆဗ္ဗတ္ထရသ္မိယော-၆ မျိုးသော အဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ [ယောဇနာ ဌိ “ဆပ္ပကာရာ” ဟုဖွင့်၏ “ခြောက်ပါး အပြားရှိ” ဟု ပေး။] နိက္ခမိံ သု-ထွက် တော်မူကုန်ပြီ၊ ကေသမဿူဟိစေဝ-ဆံတော်မှတ်ဆိတ်တော်တို့မှ လည်းကောင်း၊ အက္ခိန္တံ-မျက်လုံးတော် တို့၏၊ နိလဋ္ဌာနေဟိစ-ညိုသော အရပ်တို့မှလည်းကောင်း၊ နိလရသ္မိယော-ညိုသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိံ သု-ကုန်ပြီ၊ ယာသံ-ယင်း ညိုသော ရောင်ခြည်တော် တို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းကြောင့်၊ ဂဂနတလံ-ကောင်းကင်တစ်ပြင်လုံးသည်၊ အဉ္စနစုဏှ သမောက်ဏ္ဍဝိယ-မျက်စဉ်းညိုမှုန့်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဥမာပုပ္ဖ နိလုပ္ပလဒလသန္တန္တိဝိယ - နှမ်းကြတ်ပွင့် ကြာညိုချပ်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဝိတိပတန္တ မဏိတာလဝဏှ

တိမိရ တိမိဂံလမဟာမဏ္ဍော။ ။တိမိစသော ငါးကြီးတို့သည် ဝေလငါးကြီးမျိုး ဖြစ်သတတ်၊ တိမိမည်သော ငါးကို မျိုးနိုင်သော ငါးကြီးသည် တိမိဂံလမည်၏၊ တိမိ+ဂိလတိတိ တိမိဂံလော။ အဘိဓာန်၌တိမိရပိဂံလငါးဟု ရှိ၏၊ တိမိရငါးထက်ကြီးသော တိမိငါးကို တိမိရတိမိ-ဟု ဆိုဟန်တူ၏၊ ထို တိမိရတိမိ ငါးကြီးကိုပင် မျိုးနိုင်သော ငါးကြီးကို “တိမိရတိမိဂံလ” ဟု ခေါ်သင့်၏၊ တိမိရပိဂံလ ဟူသော အမည်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။

ဥမာ ပုပ္ဖ။ ။ယခုစာတို့၌ ဥမာဟု တွေ့ရ၏၊ ပါဠိသက္ကတ အဘိဓာန်တို့၌ကား ဥမာဟု ရှိ၏၊ “နှမ်းကြတ်ပင်” ဟုလည်း အဘိဓာန်နိသယ၌ ဆရာတို့ အနက်ပေးကြသည်။ [ပကတိညောင်ပင်လောက် ပင်စည် ခက်စွတ် မကြီးသောညောင်ပင်ကို ညောင်ကြတ်ပင်ဟု ခေါ်သကဲ့သို့၊ ပကတိနှမ်းပင်လောက် မကြီးသော နှမ်းပင်ကို နှမ်းကြတ်ပင်ဟု ခေါ်ကြသတတ်၊ ထို နှမ်းကြတ်ပင်၏ အဖွင့်သည် အောင်မည်းညိုပင်၏ အဖွင့်ထက် ညိုသောကြောင့် “ဥမာပုပ္ဖ-အောင်မည်းညိုပွင့်” ဟု မပေးဘဲ “နှမ်းကြတ်ပွင့်” ဟု ပေးရသည်။]

ဝိယ -တလွဲလွဲခတ်အပ်သော ပတ္တမြား ယပ်ဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သမ္ပသာရိတ မေဓကပဋ်ဝိယစ-ကောင်းစွာ ဖြန့်အပ်သော အညိုရောင် အဝတ်ကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

ဆဝိတောစေဝ-အရေတော်မှ လည်းကောင်း၊ အက္ခိနံ-မျက်လုံးတော်တို့၏၊ ပီတဋ္ဌာနေဟိစ-ဝါရွှေသော အရပ်တို့မှ လည်းကောင်း၊ ပီတရသ္မိယော-ဝါရွှေသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိံသု-ကုန်ပြီ၊ ယာသံ-ယင်း၊ ဝါရွှေသော ရောင်ခြည် တော်တို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းကြောင့်၊ ဒိသာဘာဂါ-အရပ်အဖို့တို့သည်၊ သုဝဏ္ဏ ရသဓာရာဘိ သိဉ္စမာနာဝိယ-ရွှေရည်အယဉ်တို့ဖြင့် သွန်းဖြန်းအပ်သကဲ့သို့ လည်း ကောင်း၊ သုဝဏ္ဏပဋ္ဌပသရာရိတာဝိယ-ဖြန့်အပ်သော ရွှေပြားတို့ကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ကုက္ကံဋ္ဌ ဓုတ္တကဏိကာရ ပုပ္ဖသမ္ပတိကိဏ္ဍာဝိယစ-မာလာကျိကျုမူနံ မဟာလှေကား ပန်းတို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ရောပြန်းကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိရေစိံ သု- တင့်တယ်တော်မူကုန်ပြီ။

မံသလောဟိတေဟိစေဝ-အသားတော် အသွေးတော်တို့မှ လည်းကောင်း၊ အက္ခိနံ-မျက်လုံးတော်တို့၏၊ ရတ္တဋ္ဌာနေဟိစ-နီသော အရပ်တို့မှလည်းကောင်း၊ လောဟိတရသ္မိယော-နီသောရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိံ သု-ကုန်ပြီ၊ ယာသံ- ယင်းနီသော ရောင်ခြည်တို့၏၊ ဝသေန-ကြောင့်၊ ဒိသာဘာဂါ-တို့သည်၊ စိနပိဋ္ဌစုဏ္ဏရဋ္ဌိတာဝိယ-ဟာသံပြဒါးမှုန့်တို့ဖြင့် ဆိုးအပ်ကုန်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ သုပတ္တလာခါရသသိဉ္စမာနာဝိယ - ကောင်းစွာ ချက်အပ်သော ချိပ်ရည်တို့ဖြင့်

မဏိတာလဝဏ္ဍံ။ ။“တာလဿ+ဝဏ္ဍံ”ဟူသော သမာသံ ဝါကျအခိုက်၌ ထန်းရွက်ယပ်ဝန်းဟူသော အနက်ဝိသေသကို ဟောသော်လည်း “တာလဝဏ္ဍံ”ဟု သမာသံပြီး သောအခါ ယပ်ဝန်း သာမညကို ဟော၏။ ဥပမာ-“သုဂတဿ+စိဝရံ သုဂတစိဝရံ”ကဲ့သို့တည်း။ ဤ၌လည်း သုဂတဿ+စိဝရံဟူသော သမာသံဝါကျတန်းက ဘုရားရှင်၏ သင်္ကန်းတော်ဟူသော အနက်ဝိသေသကို ဟောသော်လည်း “သုဂတစိဝရံ”ဟု သမာသံပြီးသောအခါ သင်္ကန်းသာမညကို ဟောရသည်။ ထို့ကြောင့် “မဏိနာ+ပကတံ+တာလဝဏ္ဍံ မဏိတာလဝဏ္ဍံ”ဟု မြှုပ် “ပတ္တမြားယပ်ဝန်း”ဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်သည်။

ကုက္ကံဋ္ဌစုဏ္ဏံ။ ။ဤ ကုက္ကံဋ္ဌပုဒ်ကို အဘိဓာန်၌ မတွေ့ရ။ “ကုက္ကံဋ္ဌဿ+စုဏ္ဏံ ကုက္ကံဋ္ဌစုဏ္ဏံ၊ ကုက္ကံမ ပုပ္ဖစုဏ္ဏန္တိ အတ္ထော”ဟု ယောနောဆို၏။ “ကုက္ကံမံပွင့်၏ အမှုန့်”ဟု အနက် ပေးစေလိုဟန်တူသည်။ သို့သော် အဘိဓာန်၌ “ကသ္မိရဓံတု ကုက္ကံမံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ကုက္ကံဋ္ဌနှင့် ကုက္ကံမသည် ပရိယာယ်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားကြ၏။ ရှေးဂဏ္ဍိ၌ “မာလာကျိကျုမူနံ”ဟု အနက်ပေးသတတ်။

စိန ပိဋ္ဌံ။ ။“စိ-စယေ၊ ဒိယတ္ထံ၊ ဝိယန္တိ ဓတ္ထ ရတနာနိတိ စိနော (ဇနပဒေါ)” ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ဆိုသောကြောင့် စိဟု ဒိယနှင့် ရှိစေ၊ ပိသိယိတ္တာတိ ပိဋ္ဌံ-ကြိတ်ချေအပ်ပြီးသော အမှုန့်၊ စိနော-စိန့်တိုင်း၌၊ (တရုတ်ပြည်ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏။) ပဝတ္ထံ+ပိဋ္ဌံ စိနပိဋ္ဌံ၊ ထိုစိနပိဋ္ဌံကို “ဆုံးမှုန့်၊ ဟာသံပြဒါးမှုန့်”ဟု ခေါ်သည်။

သွန်းဖြန်းအပ်ကုန် သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရတ္တိကမ္မလပရိက္ခိတ္တာဝိယ- နိမြန်းသော ကမ္မလာတို့ဖြင့် ကာရ်အပ်ကုန်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ စယသုမန ပါရိဘဒ္ဒ က ဗန္ဓုဇီဝကကုသမ သမ္မရိကိတ္တာဝိယစ-လယ်ခေါင်းရန်ပန်း၊ ပင်လယ်ကံသစ်ပန်း၊ မိုးစွေပန်းတို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ရောပြုမ်းကုန် သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဝိရောစိ သု-ကုန်ပြီ။

အဋ္ဌိဟိစေဝ- အရိုးတော်တို့မှ လည်းကောင်း၊ ဒန္တေဟိစ- သွားတော်တို့မှ လည်းကောင်း၊ အင်္ဂုနိ- မျက်လုံးတော်တို့၏၊ သေတဋ္ဌာနေဟိစ- ဖြူသော အရပ် တို့မှ လည်းကောင်း၊ သြဒါတရသ္မိယော- ဖြူသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိံ သု-ကုန်ပြီ၊ ယာသ-ယင်းဖြူသော ရောင်ခြည်တော်တို့၏၊ ဝဿေန- အစွမ်း ကြောင့်၊ ဒိသဘာဂါ-တို့သည်၊ ရဇတ ယဇေဟိ-ငွေအိုးတို့ဖြင့်၊ အာသိဉ္စ- မာနစိဓာရာ သမ္မရိကိတ္တာဝိယ- သွန်းလောင်းအပ်သော နို့ရည်အယဉ်တို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ရောပြုမ်းကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သမ္မသာရိတ ရဇတပဋ္ဌ- ဝိတာနာဝိယ- ကောင်းစွာ ဖြန့်အပ်သော ငွေပြားဗိတာန်တို့ကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဝိတိပတန္တ ရဇတ တာလဝဏှာဝိယ- တလွဲလွဲခပ်သော ငွေယပ်ဝန်းတို့ကဲ့သို့ လည်း ကောင်း၊ ကုန္တကုမုဒသိန္ဒါဝါရ သုမနမလ္လိကာဒိ ကုသုမသဉ္စန္ဒာဝိယစ-သင်းခွေ ပန်း၊ ကုမုန္တုကြာပန်း၊ ရေအုန်နံပန်း၊ မြလေးပန်း၊ စမ္မယံပန်း အစရှိသော ပန်းတို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်ကုန်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဝိရောစိ သု- ကုန်ပြီ၊ [ရှေး နိဿယ၌ မလ္လိကာ “ကြက်ရုံးပန်း”ဟု ပေး၏၊ အဘိဓာန်နိဿယ၌ “စမ္မယံ (စပယ်)”ဟု ပေးသည်။]

ပန-အဖိုတစ်ပါးကား၊ မဉ္ဇိဋ္ဌပဘာဿရာ-မောင်းသောရောင်ခြည်တော်၊ ပြိုးပြိုး ပြက်ပြက်ထွက်သော ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ တမှာတမှာ သရိရပ္ပဒေသာ-ထိုထို ကိုယ်တော်၏ အစိတ်စိတ်မှ၊ နိက္ခမိံ သု-။ [မဉ္ဇိဋ္ဌိဟု ပါဠိနှစ်ထွေရှိ၏၊ အဘိဓာန်၌ မဉ္ဇိဋ္ဌဟု ရှိသည်၊] ဣတိ-ဤသို့၊ တာ ဆဗ္ဗဏှရသ္မိယော- ထို ၆ မျိုးသော အဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိတွာ - ထွက်၍၊ ယနမဟာ ပထဝီ - တစ်ခဲနက်သော မြေကြီးကို၊ ဂဏှိ သု-ယူကုန်ပြီ။ [မြေကြီးထဲသို့ အရောင် ပျံ့နှံ့သည်ကို “ယူသည်”ဟု ဆိုသည်။] စတုနဟုတာမိကဒ္ဓိယောဇန သတသဟဿ ဗဟလာ - ပျံ့နှံ့လေးသောင်း အလွန်ရှိသော နှစ်သိန်းအထု ရှိသော၊ ဝါ - ယူဇနာပေါင်း နှစ်သိန်းလေးသောင်း အထုရှိသော၊ မဟာပထဝီ-

နိဇ္ဇေသုဝဏ္ဏဝိဏှာ။ နိဇ္ဇေသသတော+စမိယတေတိ နိဇ္ဇန္တံ (မလံ)၊ အကြွင်း မရှိအောင်မှုတ်ထုတ်အပ်သော အညစ်အကြေး၊ နိဇ္ဇန္တံ ယသာတိနိဇ္ဇန္တံ (သုဝဏ္ဏဝိဏှာ)၊ ရွှေကို သန့်ရှင်းအောင် အညစ်အကြေးများကို မီးဖြင့် မှုတ်ထုတ်ရသည်၊ အိုးထဲ၌လည်း လှော်ရ၏၊ ထိုရွှေကို “လှော်ပြီး ဦးပြီးသောရွှေ”ဟု ခေါ်သည်။

မြေကြီးသည်၊ နိဗ္ဗာန် သုဝဏ္ဏဝိဏ္ဏဝိယ - မှတ်ထုတ်အပ်ပြီးသော အညစ်အကြေးရှိသော ရွှေခဲကဲ့သို့၊ ဝါ-လှော်ပြီး ဦးပြီးသော ရွှေခဲကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီး အထ-ထိုမှနေောက်၌၊ မဟာပထဝီ-မြေကြီးကို၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ - ထုတ်ချင်းလျှိုထွင်း၍၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ဂဏှိ သု၊ ပထဝီသန္ဓာရက်-မြေကိုခံသော၊ အဋ္ဌန-ဟု တာဓိကစတုယောဇနသတသဟဿဗဟလံ-ယူဇနာရှစ်သောင်းအလွန်ရှိ သော လေးသိန်းအထူရှိသော၊ ဝါ-ယူဇနာပေါင်း လေးသိန်းရှစ်သောင်းအထူရှိသော၊ ဥဒကံ-ရေသည်၊ သုဝဏ္ဏကလသေဟိ-ရွှေအိုးတို့ဖြင့်၊ အာသိဉ္စမာန ပိလိနသုဝဏ္ဏဝိယ-သွန်းလောင်းအပ်သော ကြေမွသောရွှေမှုန့်ကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ပြီး၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ-၍၊ ဝါတံ-လေကို၊ အဂ္ဂဟေသု-ယူကုန်ပြီး၊ ဆန္ဒဟုတာဓိက နဝယောဇနသတသဟဿ ဗဟလော-ယူဇနာခြောက်သောင်းအလွန်ရှိသော ကိုးသိန်းအထူရှိသော၊ ဝါ-ယူဇနာပေါင်း ကိုးသိန်းခြောက်သောင်းအထူရှိသော၊ ဝါတော- လေသည်၊ သမုဿိတသုဝဏ္ဏက္ခန္ဓာဝိယ-ကောင်းစွာစိုက်ထောင်အပ်သော ရွှေတုံးကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ပြီး၊ ဝါတံ-ကို၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ-၍၊ ဟေဋ္ဌာ-၌၊ အဇဇကာသံ-အရုပ် အထွေးမရှိသော ကောင်းကင်သို့၊ ပက္ခန္ဓိသု-ပြေးဝင်ကုန်ပြီး၊ [နတ္ထိ ဇဇာ ယံဿာတိ အဇဇော၊ အဇဇောစ+သော+အာကာသောစာတိ အဇဇကာသော-ကောင်းကင် အတွင်း၌ တစ်စုံတစ်ခုအရာတ္ထိမရှိသောကြောင့် “အရုပ်အထွေးမရှိ”ဟု ဆိုသည်။]

ဥပရိဘာဏန-အထက်အဖို့ဖြင့်၊ ဥဂ္ဂန္ဓာပိ-တက်၍လည်း၊ စာတုမဟာရာဇိကေ-စာတုမဟာရာဇိနတ်ပြည်တို့ကို၊ ဂဏှိသု-ယူကုန်ပြီး၊ ဝေ-ထိုစာတုမဟာရာဇိ နတ်ပြည်တို့ကို၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ-ဖောက်၍၊ တာဝတိံသေ-တာဝတိံသာ နတ်ပြည်တို့ကို၊ (ဂဏှိသု)၊ [ဋ္ဌာနိနတ်တို့၏ ဗဟုဝန်အမည်ကို ဋ္ဌာနဘုံ၌တင်စားသည်ဟုကြံပါ။] တတော-ထို တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ၊ (ဥပရိ-ထက်၌) ယာမေ-ယာမာနတ်ပြည်တို့ကို၊ (ဂဏှိသု)၊ တတော-ထိုယာမာနတ်ပြည်မှ၊ (ဥပရိ-၌) တုသိတေ-တို့ကို၊ (ဂဏှိသု)၊ တတော-ထိုသုတိတာနတ်ပြည်မှ၊ (ဥပရိ)၊ နိမ္မာနရတီ-တို့ကို၊ (ဂဏှိသု)၊ တတော-ထိုနိမ္မာနရတီ နတ်ပြည်မှ (ဥပရိ)၊ ပရနိမ္မိတ ဝသဝတ္တီ-တို့ကို၊ (ဂဏှိသု)၊ တထော-ထို ပရနိမ္မိတ ဝသဝတ္တီ နတ်ပြည်မှ၊ (ဥပရိ)၊ နဝဗြဟ္မလောကေ-ဇထပ်သော ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့ကို၊ (ဂဏှိသု)၊ တတော ထိုဇထပ်သော ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့မှ၊ (ဥပရိ)၊ ဝေဟပ္ပလေ-ဝေဟပ္ပိလ်ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့ကို၊ (ဂဏှိသု)၊ တတော-ထို ဝေဟပ္ပိလ်ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ၊ (ဥပရိ)၊ ပဉ္စသုဒ္ဓါဝါသေ-၅ထပ်သော သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာ့ပြည်တို့ကို၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ-၍၊ စတ္တာရော အာရုပ္ပေ-၄ပါးသော အရူပဗြဟ္မာ့ပြည်တို့ကို၊ ဂဏှိသု၊ စတ္တာရော အာရုပ္ပေ-တို့ကို၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ-၍၊ အဇဇကာသံ-အဆီးအတားမရှိသော အထက်ကောင်းကင်သို့၊ ပက္ခန္ဓိသု၊ တိရိယဘာဂေဟိ-ဖိလ္လာအဖို့တို့ဖြင့်၊ အနန္တာ-အဆုံးမရှိကုန်သော၊ လောကဓာတုယော-လောကဓာတ်တို့သို့၊ ပက္ခန္ဓိသု၊ စတ္တကေသု-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဋ္ဌာနေသု-အရပ်တို့၌၊ စန္ဒမိ-လပိမာန်၌၊ စန္ဒပူဘာ-

လရောင်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ သူရိယေ-၌၊ သူရိယပ္ပဘာ-နေရောင်သည်၊ နတ္ထိ-
 တော့၊ တာရကရူပေသု-ကြယ်တာရာအပေါင်းတို့၌၊ တာရကရူပပ္ပဘာ-ကြယ် တာရာ
 အပေါင်းတို့၏ အရောင်တို့သည်၊ နတ္ထိ၊ ဒေဝတာနံ-တို့၏၊ ဥယျာန၊ ဝိမာန
 ကပ္ပရက္ခေသုစေဝ-ဥယျာဉ်၊ ဝိမာန်၊ ပဒေသာပင်တို့လည်းကောင်း၊ (ဣတိ၌စပ်)
 သရီရေသုစ-ကိုယ်တို့လည်းကောင်း၊ အဘာရဏေသုစ-တန်ဆာတို့လည်းကောင်း၊
 ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောအရာဝတ္ထုတို့၌၊ ပဘာ-အရောင်သည်၊ နတ္ထိ-
 မရှိတော့၊ တိသဟဿိမဟာသဟဿိ လောကဓာတုယော-တစ်ထောင်ကိုတည်၊
 ထောင်၃လီဖြင့်၊ ဆင့်ဆင့်မြောက်အပ်၊ ကုဋေတစ်သိန်းသော လောကဓာတ်၌၊
 အာလောကဖရဏ သမတ္ထော-အရောင်အလင်းကို ဖြန့်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊
 (တစ်နည်း)တိသဟဿိ မဟာသဟဿိ လောကဓာတုယံ-တစ်ထောင်ကိုတည်၊
 ထောင်၃လီဖြင့်၊ ဆင့်ဆင့်မြောက်အပ်၊ ကုဋေတစ်သိန်းသော လောကဓာတ်၌၊
 အာလောကဖရဏ သမတ္ထော - အရောင်အလင်းကို ဖြန့်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊
 မဟာ ဗြဟ္မာပိ- မဟာဗြဟ္မာသော်မှလည်း၊ သူရိယုဂ္ဂမနေ-နေထွက်ရာ အခါ၌၊
 ခန္ဓောပန ကောဝိယ-ပိုးစုန်းကြူးကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ဖြစ်ရလေပြီ၊ ခန္ဓသူရိယ
 တာရကရူပဒေဝယျာန ဝိမာနကပ္ပရက္ခေသုစ-လ၊နေ၊ကြယ်တာရာအပေါင်း၊နတ်ဥယျာဉ်၊

တိသဟဿိ။ ။သဟဿကိုတည်၍ သဟဿဖြင့် မြောက်လျှင် တစ်သန်းဖြစ်၏။
 ထိုတစ်သန်းကို "သဟဿိ" ဟုခေါ်၏။ "သဟဿ သဟဿောန+ဂဏိတာ သဟဿိ၊
 (လောကဓာတု)" ဟု ဂဏိတအနက်၌ ဤပစ္စည်းသက် ["ဧကောသိ" ကဲ့သို့ ထို ဤပစ္စည်းသည်
 ဣတ္ထိလိင်ကို ထွန်းပြ၏။ ထိုသဟဿိ (တစ်သန်း)ကို သဟဿဖြင့် မြောက်ပြန်လျှင်
 "ဒွိသဟဿိလောကဓာတု (ကုဋေတစ်ရာ)" ဖြစ်၏။ ထိုဒွိသဟဿိကို တစ်ဖန်သဟဿဖြင့်
 မြောက်လျှင် "တိသဟဿိ လောကဓာတု (လောကဓာတ် ကုဋေတစ်သိန်း)" ဖြစ်၏။ တိဟိ
 သဟဿေဟိ+ ဂုဏိတာ တိသဟဿိ။

မဟာသဟဿိ။ ။မဟန္တာနိ-၃ကြိမ်ဖြစ်၍ များကုန်သော+သဟဿာနိ-အထောင်တို့တည်း။
 မဟာသဟဿာနိ-တို့၊မဟာသဟဿေဟိ+ဂုဏိတာ မဟာသဟဿိ၊ တိသဟဿိစ+သာ+ မဟာ
 သဟဿိဓာတိ တိသဟဿိ မဟာသဟဿိ (မဇ္ဈေရဿ)၊ တိသဟဿိ မဟာသဟဿိစေ+
 လောကဓာတု တိသဟဿိမဟာသဟဿိ လောကဓာတု၊ [တိကနိပါတ် အဋ္ဌကထာ၌ ဧကဂုဏ်ရှိသည်]၊
 ဤအဋ္ဌကထာ ဓာအုပ်၌ "ဓာတုယော" ဟု ကံပုဒ်ဗဟုဂုဏ်ဖြင့်ရှိသည်မှာ စပ်စရာကြိယာမရှိ၊ ဖရဏ၏
 ကံမှာ "အာလောက" ပုဒ်တည်း၊ အာလောကဿ-ကို+ဖရဏံ အာလောကဖရဏံ၊ သီလက္ခနံ
 သာမညဖလသုတံ အဋ္ဌကထာ၌ "ဧကသ္မိ စက္ကဝါဠေ အာလောကံ ဖရတိ" ကဲ့သို့ "လောကဓာတုယာ
 (ယံ)" ဟု အာဓာရရှိမှ ကောင်းမည်။

အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ။ ။သဟဿိတော ပဋ္ဌာယ တတိယာ တိသဟဿိ၊ သဟဿံ
 သဟဿဓာ ကတွာ ဂဏိတံ မဇ္ဈိမိကံ သဟဿဓာ ကတွာ ဂဏိတတ္ထာ၊ မဟန္တေဟိ
 သဟဿေဟိ ဂဏိတောတိ မဟာသဟဿိ၊ ဧတ္တာဝတာ ဣာသိသတသဟဿစက္ကဝါဠပရိမာဏော
 ဒသိတော ဟောတိ- (တိကနိပါတ်)။

နတ်မိမာန်၊ ပဒေသာပင်တို့၏။ ပရိစ္ဆေဒမတ္တကမေဝ-အပိုင်းအခြားမျှသည်သာ၊ ပညာယိတ္တ-ထင်ရှားပြီ။ [ဤနေရာ ကား နေ၊ ဤနေရာကား လ ဟု အရောင် အလင်းမထင်ရှားဘဲ သူ့ နေရာနှင့်သူအပိုင်း အခြားမျှသာ ထင်ရှားတော့သည်ဟုလို။]

ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဌာနံ- အရပ်သည်၊ ဗုဒ္ဓရသ္မိဟိယေဝ- ဘုရားရောင်ခြည်တော်တို့သည်သာလျှင်၊ အဇ္ဈောတ္တင်- လျှမ်းမိုးအပ်သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ။

စ-ဆက်၊ အယံ-ဤတန်ခိုးတော်သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ-အဓိဋ္ဌာန် ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးတော်သည်၊ နေဝဟောတိ-မဟုတ်၊ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိ- ဘာဝနာကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးတော်သည်၊ န-မဟုတ်၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ သဏှာသုခမဓမ္မံ-သိမ်မွေ့နူးညံ့သော သမန္တပဋ္ဌာန်းကို၊ သမ္ပသတော-သုံးသပ်တော် မူသော၊ လောကနာထဿ-သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ လောဟိတံ-သွေးတော်သည်၊ ပသီဒိ-ကြည်လင်ပြီ၊ ဝတ္ထုရူပံ-ဟဒယဝတ္ထုရူပသည်၊ ပသီဒိ-ပြီ၊ ဆဝိဝဏ္ဏော-အရေအဆင်းတော်သည်၊ ပသီဒိ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ- စိတ် ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝါ-စိတ်လျှင်အကြောင်းရင်းရှိသောဥတုကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝဏ္ဏဓာတု- အဆင်းဓာတ်တော်သည်၊ သမန္တာ-ထက်ဝန်းကျင်၌၊ အသီတိ ဟံတ္ထမဏ္ဍေ- အတောင်ရှစ်ဆယ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ပဒေသေ-အရပ်၌၊ နိစ္ဆလဝံ-မတုန်လှုပ် သည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ)၊ အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ၊ (စိတ္တသမုဋ္ဌာနာဝဏ္ဏဓာတုနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ရှုပါ။) ဣမိနာ နိဟာရေန- ဤနည်းဖြင့်၊ သတ္တာဟံ- ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး၊ သမ္ပသိ-သုံးသပ်တော်မူပြီ၊ သတ္တရတ္တိဒိဝါနိ-ခုနစ်ည၌၊ ခုနစ် နေ့တို့ပတ်လုံး၊ သမ္ပသိတဓမ္မော-သုံးသပ်အပ်သောတရားတော်သည်၊ ကိတ္တကော- အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကားအမေး တည်း၊ (သတ္တရတ္တိဒိဝါနိ-လုံး၊ သမ္ပသိတဓမ္မော-သည်) အနန္တော-အဆုံးအပိုင်း အခြားမရှိသည်၊ အပရိမာဏော-အတိုင်းအရှည်မရှိသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ တာဝ- ဝစီဘောဒဒေသနာမှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဓိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ်သော)၊ အယံ-ဤဒေသနာတော် သည်၊ မာနသဒေသနာနာမ-စိတ်တော်၌ဖြစ်သော ဒေသနာတော်မည်၏၊ [“မနသိ+ ပဝတ္တာ မာနသာ၊ မာနသာစ+သာ+ဒေသနာဓာတိ မာနသဒေသနာ”ဟု ရှိသင့်၏။ “မနသာဒေသနာ”ဟု ရှိသည်ကို စဉ်းစားပါ။

[မာနသဒေသနာကိုပြပြီး၍ ဝစီဘောဒဒေသနာကို ပြလိုသောကြောင့် “သတ္တာပန”စသည်မိန့်။] ပန-မာနသဒေသနာမှတစ်ပါး ဝစီဘောဒဒေသနာကို ဆိုဦးအံ့၊ သတ္တာ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ မနသာ-စိတ်တော်ဖြင့်၊ စိန္တိ- တဓမ္မံ-ကြံစည်တော်မူအပ်ပြီးသော တရားတော်ကို၊ ဝစီဘောဒံ-စကားလုံး၏ ကွဲပြားခြင်းကို၊ ဝါ-နှုတ်မြှက်ခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ ဒေသေန္တော-ဟောတော်မူလ

သော်၊ ဝဿသတေနပိ-နှစ်အရာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝဿသဟဿေနပိ-နှစ်အထောင်
 ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝဿသတသဟဿေနပိ-အနှစ်အသိန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊
 မတ္တကံ-အပြီးအဆုံးသို့၊ ပါပေတွာ-ရောက်စေ၍၊ ဒေသေတံ-ဟောတော်မူခြင်းငှါ၊
 န သက္ကာတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ဣတိ-သို့၊ နဝတ္တဗ္ဗံ-မဆိုထိုက်၊ “ထိုမျှလောက်သော
 အနန္တအပရိမာဏ တရားတို့ကို နှုတ်ဖြင့် ဟောတော်မူလျှင်လည်း ပြီးဆုံးစေနိုင်
 သည်” ဟုလို့။ ဟိ-မှန်၊ အပရဘာဂေဝိ-နောက်အဖို့၌လည်း၊ ဇာတာဂတော-
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တာဝတိံသဘာဝနေ-တာဝတိံသာဘုံ၌၊ ပါရိစ္ဆက္ကမူလေ-
 ပင်လယ်ကသစ်ပင်၏ အနီးအောက်၌၊ ပဏ္ဍုကမ္မလသီလာယံ-ပဏ္ဍုကမ္မလာ
 ကျောက်နေရာ၌၊ ဒသသဟဿစက္ကဝါဠဒေဝတာနံ-တစ်သောင်းသော စကြဝဠာမှ
 လာကုန်သော နတ်ဗြဟ္မာတို့၏၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ နိသိန္ဒော-ထိုင်တော်မူလျက်၊
 မာတရံ-နတ်မယ်တော်ကို၊ ကာယသက္ခိ-ကိုယ်တော်၏ မျက်မှောက်ကို၊ ကတွာ-
 ပြု၍၊ ကုသလာ ဓမ္မာအကုသလာဓမ္မာ အဗျာကတာ ဓမ္မာတိ- ကုသလာဓမ္မာ
 အကုသလာ ဓမ္မာ အဗျာကတာ ဓမ္မာ အစရှိသော၊ [ဣတိသဒ္ဓါ အာချတ္ထ။] ဓမ္မ-
 တရားတော်ကို၊ ဒေသေန္တော-ဟောတော်မူလသော်၊ သတဘာဂေန-အရာသော
 အဖို့အစုဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဟဿဘာဂေန-အထောင်သောအဖို့အစုဖြင့်လည်း
 ကောင်း၊ သတသဟဿဘာဂေန-အသိန်းသော အဖို့အစုဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မန္တ ရာ-
 တရားတစ်မျိုးမှ၊ ဓမ္မန္တ ရံ-တရားတစ်မျိုးသို့၊ သကံမိတွာ သကံမိတွာဝ-ပြောင်းရွှေ့၍
 ပြောင်းရွှေ့၍သာလျှင်၊ ဒေသေသိ-ပြီ။ [တရားပုဒ်ပေါင်းတစ်ရာကို တရားပုဒ်
 တစ်ထောင်ကို တရားပုဒ်ပေါင်းတစ်သိန်းကို တစ်စုတစ်စုစီထား၍၊ တရားတစ်မျိုးမှ
 တရားတစ်မျိုးသို့ ပြောင်းရွှေ့ကာ ဟောတော်မူသည်-ဟုလို့။] တယောမာံသေ-
 ဥလတို့ပတ်လုံး၊ နိန္ဒန္တ ရံ-မပြတ်၊ ပဝတ္တိတဒေသနာ-ဖြစ်စေအပ်သော ဒေသနာတော်
 သည်၊ ဝေဂေန-အဟုန်ဖြင့်၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သော၊ အကာသဂင်္ဂါဝိယ-ကောင်းကင်၌
 စီးသွားသော ဂင်္ဂါမြစ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကောင်းကင်ရေတံခွန်ကဲ့သို့
 လည်းကောင်း၊ [ကျောက်ဆောင် ကျောက်နံရံများကို အဟုန်ဖြင့်တိုက်၍ အထက်သို့
 တက်၍ အတော်ရှည်လျားစွာစီးနေသော ရေအယဉ်ကို “အာကာသဂင်္ဂါ” ဟု ဆိုသည်။]
 အဓောမုဓထပိတ ဥဒကဗုဒ္ဓာ-အောက်၌ မျက်နှာမူ၍ ထားအပ်သော ရေအိုးမှ၊
 နိက္ခန္တ ဥဒကဓာရာဝိယစ-ထွက်သောရေအယဉ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟုတွာ-၍၊
 အနန္တာ အပရိမာဏာ အဟောသိ။

ဟိ-မှန်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ ဘတ္တာနမောဒနကာလေပိ-
 ဆွမ်းအနုမောဒနာပြုရာအခါ၌လည်း၊ ‘ထောက်-အနည်းငယ်၊ ဝဓေတွာ-တိုးချဲ့၍၊
 အနုမောဒေန္တာနံ-အနုမောဒနာ ပြုတော်မူကုန်လသော်၊ (အဖန်ဖန် ဝမ်းမြောက်စေ
 တော်မူကုန်လသော်။) ဝါ- ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဒေသနာ-ဒေသနာတော်
 သည်၊ ‘ဒိဃမဇ္ဈိမနိကာယံပ္ပမာဏာ-ဒိဃနိကာယံ၊ မဇ္ဈိမနိကာယံပမာဏရှိသည်။

(ဒီဃနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်လောက် ရှည်လျားသည်)၊ ဟောတိ-၏။ [“ဆွမ်းအနု မောဒနာတရားတော်သည်ပင် ဒီဃနိကာယ် မဇ္ဈိမနိကာယ်လောက် ရှည်လျားသည်” ဟုလို့၊ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူပြီးနောက် ဆွမ်း၏အကျိုးကိုပြသောတရားကို ဟောတော်မူလျှင် ဆွမ်းဒါယကာတို့လွန်စွာဝမ်းမြောက်ကြ၏။ ဤသို့ဝမ်းမြောက်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ထိုဆွမ်းတရားကို “ဘတ္တာနုမောဒနာ”ဟု ခေါ်သည်။ အနု-အဖန်ဖန်၊ မောဒနာ-ဝမ်းမြောက်ကြောင်းဆွမ်းတရား၊] ပန-ကား၊ ပစ္ဆာဘတ္တ-ဆွမ်း၏ နောက်အဖို့ဖြစ်သောအခါ၌၊ သမ္ပတ္တပရိသာယ-ရောက်လာသော ပရိသတ်အား၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေန္တာနံ-ဟော်တော်မူကုန်လသော်၊ ဝါ-ကုန်သော၊(ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏) ဒေသနာ-သည်၊ သံယုတ္တအင်္ဂုတ္တရိက ဒွိမဟာနိကာယပုမာဏာဝ-သံယုတ္တနိကာယ်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဟူသော နှစ်ပါးသောနိကာယ်ကြီး ပမာဏရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ။

ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ တံ မုဟုတ္တံ-ထိုဘတ္တာနုမောဒနကာလ၊ ပစ္ဆာဘတ္တကာလဟူသော တစ်မဟုတ်၌၊ ဝါ- ထို ဘတ္တာနုမောဒနကာလ၊ ပစ္ဆာဘတ္တကာလဟူသောတစ်ခဏ၌၊ [မုဟုတ္တသဒ္ဓါသည် လယဆယ်ခု အချိန်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဝါတွင်း ၃လကို ထောက်လျှင် ဘတ္တာနုမောဒနကာလ ပစ္ဆာဘတ္တကာလမျှဖြစ်၍ မကြာသောကြောင့် “မုဟုတ္တ”ဟု သုံးစွဲထားသည်။] ဒေသိတဓမ္မောပိ-ဟောတော်မူအပ်သောတရားတော်သော်မှလည်း၊ ဧတ္တကော- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်သနည်း၊ [တသ္မာဝါကျက ပုဒ်များကို ယူ၍အနက်ပေးသည်။] ဟိ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဘဝင်ပရိဝါသော - ဘဝင်၏ အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ လဟုကော- လျှင်မြန်၏။ ဒန္တာဝရဏံ- (သွားတော်တို့ကို ပိတ်ဖုံးကြောင်းဖြစ်သော) နှုတ်ခမ်းတော်အစုံသည်၊ သုဖုသိတံ-ကောင်းစွာထိသည်၊ (ဟောတိ)၊ မုခါဒါနံ-(အစာကို ယူကြောင်းဖြစ်သော)ခံတွင်းပေါက်တော်သည်၊ သီလိန္တံ-ပြေပြစ်ညက်ညော၏။ ဇိဝှိ-လျှာတော်သည်၊ မုဒုကာ - နူးညံ့၏။ သရော-အသံတော်သည်၊ မရုရော-

ပစ္ဆာဘတ္တံ။ ။ဘုဉ္ဇနိ ဣတ္တတိ ဘတ္တံ၊ဆွမ်းစားရာကာလ၊ “ဘတ္တဿ ပစ္ဆာ ပစ္ဆာဘတ္တံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “ဆွမ်းစားရာကာလ၏ နောက်အဖို့”ဟု ရှေးနိဿယဂဏ္ဍိတို့ အနက်ပေးကြ၏။ ဘတ္တသဒ္ဓါသည် ဆွမ်းစားရာကာလကို ဟောရိုးမရှိပါ။ “ဘတ္တဿ-ဆွမ်း၏။ ပစ္ဆာ-နောက်တည်း။ ပစ္ဆာဘတ္တံ-ဆွမ်း၏ နောက်အဖို့ဖြစ်သော ကာလ”ဤသို့သာ အနက်ပေး၍ ဘတ္တဟူသော ဌာနိဖြင့် ဌာနကာလကို ဌာနျ။ ပစာရအားဖြင့် ယူသင့်ပါသည်။ ပုရောတ္တံ၌လည်း ဤနည်းတည်း။

ဘဝင်ပရိဝါသော။ ။ပရိသဒ္ဓါသည် ပုနုပျနု အနက်ဟော၊ ဝသဓာတ်ကား ပဝတ္တနအနက်ဟော၊ ရှေ့ဝိထိနှင့် နောက်ဝိထိအကြား၌ သတ္တဝါတိုင်းမှာ ဘဝင်များစွာ ကျရိုးရှိသော်လည်း ဘုရားရှင်ကား ဘဝင် နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်မျှကျရုံဖြင့် ကိစ္စပြီး၏။ ထို့ကြောင့် “ဘဝင်ပရိဝါသော လဟုကော”ဟု ဆိုသည်။

ချိုမြိန်သော အရသာနှင့်တူ၏။ ဝစန-စကားလုံးတော်သည်၊ လဟု ပရိဝတ္တံ-လျှင်မြန်သောပြောင်းလွဲခြင်းရှိ၏။ တသျှာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဘဝဂံပရိဝါသ၏။ လဟုကဖြစ်ခြင်းအစရှိသော အကြောင်းကြောင့်) တံ မဟုတ္တံ-၌၊ ဒေသိတဓမ္မောပိ-သော်မှလည်း၊ ဧတ္တကော- သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်သေး၏။ ပန-ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သတ္တဝါဝနာကား၊ တေမာသံ-ဝါတွင်း၂-လပတ်လုံး၊ ဒေသိတဓမ္မော-ဟောတော်မူ အပ်သော တရားတော်သည်၊ အနန္တ(ယေဝ)-အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသည်သာလျှင်၊ အပရိမာဏာ-ယေဝ-အတိုင်းအရှည် မရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ။

[ထို အနန္တ အပရိမာဏဖြစ်ပုံကို အရှင်အာနန္ဒာ၏ လျှင်မြန်ပုံဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသောကြောင့် အာနန္ဒတ္ထေရောဟိ အစရှိသောပါဠိကိုမိန့်။]ဟိ-မှန်၊ အာနန္ဒတ္ထေရော - အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ ဗဟုသုတော - များသော သုတရှိသည်၊ တိပိဋကဓရော-ပိဋက ၃ပုံကိုနှုတ်ငဲ့ဆောင်နိုင်သည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍) ပစ္စဒေသဂါထာ သဟသာနိ - ဂါထာပေါင်း တစ်သောင်းငါးထောင်ဟူကုန်သော၊ သဠိပဒေသဟသာနိ - ဂါထာပါဒပေါင်း ခြောက်သောင်းတို့ကို၊ လတာပုပ္ဖာနိ-နွယ်ပန်း

ဒန္တာဝရဏံ။ ။နှုတ်ခမ်းတော်နှစ်ဖက်ကို “ဒန္တာဝရဏ”ဟု ခေါ်၏။ အာဝရိယန္တီ ဧတေနာတိ အာဝရဏံ၊ ဒန္တာနံ+အာဝရဏံ ဒန္တာဝရဏံ၊ [“ဒန္တာဝရဏ မောဋ္ဌောစ”-အဘိဓာန် ၂၆၂။] ထိုအထက်အောက်နှုတ်ခမ်းတော်၏ ကောင်းကောင်းထိမှ အသံပြီသောကြောင့် “သုဖသိတံ”ဟု ဆိုသည်။

မုခါဒါနံ။ ။မုခသဒ္ဒါသည် ခံတွင်းဟူသောအနက်၊ မျက်နှာဟူသော အနက်ကို ဟောရကား ဤနေရာ၌ ခံတွင်းအနက်ကိုယူစေလိုသောကြောင့် အာဒါနသဒ္ဒါနှင့် တွဲဖက်၍ဆိုသည်။ “အစကိုယူကြောင်းဖြစ်သော ခံတွင်းပေါက်”ဟုလို၊ [အာဒိယတိ ဧတေနာတိ အာဒါနံ၊ မုခမေဝ+အာဒါနံ မုခါဒါနံ။] ထိုခံတွင်းပေါက် တစ်လျှောက် လုံး၏ အဖုအထစ်မရှိဘဲ ပြေပြစ်ခြင်းကို “သိလိဋ္ဌ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသိလိဋ္ဌသဒ္ဒါ၏ ငြိတပ်ခြင်းအနက်ကို ယူမည်စိုး၍ ဋီကာ၌ “သံဂတံ သုသတ္တိတံ”ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်သည်။ [မုခါဒါနံ တိယောဇနသတဂန္တိရ်-အသုရိန်နတ်ကြီး၏ ခံတွင်းပေါက်သည် ယူဇနာ၃၀၀နက်၏။ ဒေဝပုတ္တသံယုတ်၊ ၁၀-သုတ် အဋ္ဌကထာ၊ ရှေးနိဿယတို့၌ မုခါဒါနံ-ခံတွင်းတော်ကို ဖွင့်လှစ်ခြင်းသည်”ဟု အာဒါနအတွက် ဘာဝသာဓန ကြံကြ၏။ ထိုအကြံကို ဤသံယုတ်အဋ္ဌကထာကိုထောက်၍ စဉ်းစားပါ။]

ဝစနံလဟုပရိဝတ္တံ။ ။ပြခဲ့သောဘဝဂံပရိဝါသလဟုကစသောအကြောင်းများကြောင့်ပင် စကား တစ်လုံးနှင့်တစ်လုံးအချိန်မကြာဘဲအပြောင်းအလွဲ မြန်သည်။

လတာပုပ္ဖာနိ။ ။လတာယ-နွယ်၏+ပုပ္ဖာနိ-ပန်းတို့တည်း။ လတာပုပ္ဖာနိ-တို့၊ သစ်ပင် ပန်းပင်တို့ကား တစ်နေရာ၌ရပ်၍ ဆွင်ဆွတ်ခူးခြင်းငှာ မဖြစ်နိုင်၊ နွယ်ပန်းတို့ကိုသာ တစ်နေရာ၌ ရပ်တည်၍ ဆွင်ဆွတ်ခူးနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် လတာပုပ္ဖာနိကို ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံဟု မှတ်ပါ။ ရှေးဆရာ အချို့တို့အား “လတာစ + ပုပ္ဖာနိစ

တို့ကို၊ အာကမုန္တောဝိယ-တစ်နေ့တည်း၌ ရပ်တည်လျက် ဆွဲငင် ဆွတ်ခူးနိုင်သကဲ့သို့၊ ဌိတပဒေနေဝ-တည်မြဲတိုင်းသော ဣရိယာပုထ်အဖို့ဖြင့်သာလျှင်၊ ဌတော-ရပ်၍၊ ဂဏှာတိဝါ-ကိုယ်တိုင်လည်းသင်ယူနိုင်၏၊ ဝါစေတိဝါ-သူတစ်ပါးကိုလည်း ပို့ချနိုင်၏၊ ဒေသေတိဝါ-ဟောပြောမှုလည်း ဟောပြောနိုင်၏၊ ဧတ္ထကော-ဤမျှအတိုင်း အရှည်ရှိသော တရားအစဉ်သည်၊ ထေရဿ-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်၏၊ ဧကော-တစ်ရပ်သော၊ ဥဒ္ဒေသ မဂ္ဂေါနာမ-ဥဒ္ဒေသအစဉ် မည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ [တစ် ဘာဏဝါရ ဟူသကဲ့သို့ “ရှင် အာနန္ဒာအတွက် ဂါထာပေါင်း တစ်သောင်းငါးထောင်မှာ တစ်ကြိမ်ရွတ်သာ ဖြစ် သည်” ဟုလို့။]

ဟိ-မှန်၊ ထေရဿ-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်အား၊ အနုပဒံ - ပုဒ်စဉ်အတိုင်း၊-ဆရာက တစ်ပုဒ်ချီ တပည့်က တစ်ပုဒ်ဆို ဤကဲ့သို့ ပုဒ်စဉ်အတိုင်း-ဟုလို့။] ဥဒ္ဒေသံ-သင်ယူအပ်သောပါဠိကို၊ ဒဒမာနော-ပေးလသော်၊ အညော-ဘုရားမှ တစ်ပါး အခြား သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒါတုံ-သင်ပေးခြင်းငှာ၊-န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ န သမ္မာ ပုဏာ တိ-မမိနိုင်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်သာ၊ သမ္မာပုဏေယျ- မိနိုင်ရာ၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သို့က်လောက်၊ အဓိမတ္တသတိမာ-လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော သတိရှိသော၊ အဓိမတ္တဂတိမာ-လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဉာဏ်ရည် ဉာဏ်သွားရှိသော၊ အဓိမတ္တမိတိမာ-လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဆောင်စွမ်းနိုင်သော ဝီရိယရှိသော၊ သာဝကော-အရှင်အာနန္ဒာဟူသော သာဝကသည်၊ သတ္တာရာ-မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ တေမာသံ- ဝါတွင်း ၃လ ပတ်လုံး၊ ဣမိနာနိဟာရေန -ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဒေသိတဒေသနံ-ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်ကို၊ ဝဿသတံ-အနှစ်တစ်ရာ ပတ်လုံး လည်းကောင်း၊ ဝဿသဟသံ-အနှစ်တစ်ထောင်ပတ်လုံး လည်းကောင်း၊ ဥဂ္ဂဏေတပိ-သင်ယူပါသော်လည်း၊ မတ္တကံ-အပြီးအဆုံးသို့၊ ပါပေတုံ-ရောက်စေ ခြင်းငှာ၊ နသက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ [ဤတွင် ဒေသနာ၏ အနန္တအပရိမာဏ] [ဂမ္ဘီရဖြစ်ပုံ အပြီးတည်း။]

လတာပုပ္ဖာနိ” ဟု ဒွနံသမာသံပြုကြ၏၊ ။ပျိုးလုံးကိုဥပမာပြသဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိမည်နည်း။ ဤနေရာ၌ကား တစ်နေရာ၌ ရပ်တည်၍ ပုဒ်ပေါင်းများစွာယူနိုင်၊ ချွန်နိုင်၊ ဟောနိုင်ပုံကို ဥပမာပြလိုရင်းဖြစ်သည်။

ဌိတပဒေနေဝ။ ။ပဒသဒ္ဓါသည်အဖို့အစု အနက်ဟော၊ဣရိယာပုထ် ၄ ပါးတွင်“တည်မြဲတိုင်းသော ဣရိယာပုထ် အဖို့အစုတစ်ခုခုဖြင့်”ဟုလို့၊ [ဌိတပဒေနေဝါတိ ဧကေန ဌိတပဒေနေဝါယောဇနာ] [ပဒသဒ္ဓါသည် ဣရိယာပုထ်အနက်ဟောတည်း“ဟုကြံ၍ ဌိတပဒေနေဝ-တည်မြဲ ဣရိယာပုထ်ဖြင့်သာလျှင်”ဟု လည်းပေးကြ၏။ဆိုလိုရင်းမှာ-“ညောင်းညာသည့်အတွက် အခြား ဣရိယာပုထ်သို့ မပြောင်းရဘဲရပ်နေလျှင်ထိုရပ်မြဲဣရိယာပုထ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထိုင်နေလျှင် ထိုင်မြဲဣရိယာပုထ် ဖြင့်လည်းကောင်း ထိုဂါထာပုဒ်များကို သင်ယူနိုင် ဟောပြောပို့ချနိုင်သည်” ဟုလို့။

၆။ သရီရပဝတ္တိကိုပြခန်း

["တံဝိသာနုတ်ပြည်၌ ဝါတွင်း ၃ လပတ်လုံး အဘိဓမ္မာတရားကို ဟောတော် မူလျှင်ဘုရားရှင်၏ဓန္ဒာကိုယ်တော်သည် အဘယ်သို့မျှတတော်မူရာ ပါလိမ့်မည်နည်း" ဟု စဉ်းစားဖွယ်ရှိရကား ထိုဝါတွင်း၃ လ၌ ကိုယ်တော်၏မျှတပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "ဧဝံ တေမာသံ" စသည်မိန့်၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ရည်ရွယ်၍ "ဒေသနာယ သရီရဿ ပဝတ္တိဂ္ဂဟဏံ" ဟု ဇီကာ၌ မိန့်သည်။] ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-အဘိဓမ္မာ၏ ကမ္ဘီရ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး ကိုယ်တော်၏ ယာပနဖြစ်ပုံကို ဆိုဦးအံ့၊ ဧဝံ-သို့၊ တေမာသံ-ဝါတွင်း ၃ လပတ်လုံး၊ နိရန္တရံ-မပြတ်၊ ဒေသန္တဿ-ဟောတော်မူသော၊ တထာဂတဿ-၏၊ ကဗဠိကာရာဟာရပဋိဗုဒ္ဓိ-ကဗဠိကာရ အာဟာရနှင့်စပ်သော၊ ဥပါဒိန္နကသရီရံ-ဥပါဒိန္န ကမ္မဇရပ်ရှိသော ကိုယ်တော်သည်၊ ကထံ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ ယာပေသိ-မျှတတော်မူသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ပဋိဇဂ္ဂနေနေဝ-သုတ်သင်တော်မူခြင်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ-စောင့်ရှောက်တော်မူခြင်း အားဖြင့်သာလျှင်၊ ယာပေသိ-မူပြီ။ [ဇဂ္ဂဓာတ်သည် သောဓန ပေါသန ရက္ခဏ အနက်ကိုဟော၏။]

ဟိ-ချဲ့၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့သည်၊ သော သော ကာလော-ထိုထိုအချိန်အခါကို၊ သုဝဝတ္တိတော-ကောင်းစွာ အသီးအသီး တည်နေစေတော်မူအပ်ပြီ၊ သုပရိစ္ဆိန္ဒော-ကောင်းစွာ ပိုင်းခြားတော်မူအပ်ပြီ၊ သုပစ္စက္ခော-ကောင်းစွာ မျက်မှောက်ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသန္တော-ဟောတော်မူရင်းပင်၊ မနဿလောကေ-လူ့ပြည်၌၊ [လူ့ပြည်ဆိုသော်လည်း ဓမ္မုဒိပ်ကျွန်းကို-ရည်ရွယ်သည်။] ကာလံ-အချိန်အခါကို၊ ဩလောကေတိ-ကြည့်တော်မူ၏၊ သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘိက္ခာစာရဝေလံ-ဆွမ်းအလို့ငှာ လှည့်လည်တော်မူရာ အချိန် ကို၊ ဝါ-ဆွမ်းခံတော်မူချိန်ကို၊ သလ္လက္ခေတ္တာ-ကောင်းစွာမှတ်သားတော်မူ၍၊ နိမ္မိတဗုဒ္ဓံ- ဖန်ဆင်းအပ်သော ဘုရားကို၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်းတော်မူ၍၊ ဣမဿ-ဤနိမ္မိတဘုရား ရှင်၏၊ စိဝရဂ္ဂဟဏံ-သင်္ကန်းကိုင်ပုံသည် လည်းကောင်း၊ ပတ္တဂ္ဂဟဏံ-သပိတ်ကိုင်ပုံ သည်လည်းကောင်း၊ သရက္ခတိ-အသံပြုပုံသည်လည်းကောင်း၊ အာကပ္ပေါ-အသွင်ပြင်သည်လည်းကောင်း၊ ဧဝရူပေါနာမ-ဤသို့ သဘောရှိသည် မည်သည်၊ ဟောတု- ဖြစ်ရစ်စေသတည်း၊ ဧတ္တကမေဝ-ဤမျှအတိုင်းအရည် ရှိသည် သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ဒေသေတု-ဟောရစ်စေသတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဓိဋ္ဌာယ-အဓိဋ္ဌာန်တော်မူ ၍၊ ပတ္တစိဝရံ-သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ-ယူတော်မူ၍၊ အနောတတ္တဒဟံ- အနဝ တတ်အိုင်သို့၊ ဣတိ-ကြွတော်မူ၏၊ ဒေဝတာ-နတ်တို့သည်၊ နာဂလတာဒန္တကဋ္ဌံ-နဂါးပြည်၌ဖြစ်သော နွယ်တံပူကို၊ ဒေန္တိ-ကပ်လှူကြကုန်၏၊ [နာဂေ+ပဝတ္တာ+လတာ နာဂတာ၊ နာဂလတာယ+ကတ်+ဒန္တ ကဋ္ဌံ၊

“နွယ်ချိုတံပူ” ဟုလည်းပေးကြ၏။ တံ-ထိုတံပူကို၊ ခါဒိတွာ-ခဲတော်မူ၍၊ အနောတ္တဒဟေ-အန ဝတ်တံအိုင်၏ အနီး၌၊ သရီရံ-ကိုယ်တော်ကို၊ ပဋိဇေဂ္ဂိတွာ-သုတ်သင်တော်မူပြီး၍၊ မနောသိလာတလေ-ဆေးဒန်း မြင်းသီလာကျောက်ဖျာအပြင်၌၊ ဌိ တော-ရပ်တော်မူ လျက်၊ သုရတ္တဒပဋ္ဌ-ကောင်းစွာဆိုးအပ်သော နှစ်ထပ်ရှိသော သင်းပိုင်တော်ကို၊ နိဝါ-သေတွာ-ဝတ်တော်မူ၍၊ စီဝရံ-သင်္ကန်းတော်ကို၊ ပါရပိတွာ-ရံတော်မူ၍၊ စတုမဟာ ရာဇ ဒတ္တိယံ-စာတုမဟာရာဇံ နတ်မင်းကြီး လေးယောက်သည် ကပ်လူအပ်သော၊ [ဒိန္နကို သုတ်ကြီးဖြင့် ဒတ္တိယပြုထားသည်။] သေလမယံ-ကျောက် ညိုအတိပြီး သော၊ ပတ္တံ-သပိတ်တော်ကို၊ အာဒါယ-ယူတော်မူ၍၊ ဥတ္တရကုရံ-ဥတ္တရကုရကျွန်းသို့၊ ဝါ-မြောက်ကျွန်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ၏။ တတော-ထိုမြောက် ကျွန်းမှ၊ ပိဏ္ဍပါတံ-ဆွမ်းကို၊ အာဟရိတွာ-ဆောင်တော်မူ၍၊ အနောတတ္တဒဟတီရေ-အဝတ်တံအိုင်၏ ကမ်းနား၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေတော်မူလျက်၊ တံ-ထိုဆွမ်းကို၊ ပရိဘုဒ္ဓိတွာ-ဘုဉ်းပေး တော်မူ၍၊ ဒိဝါဝိဟာရာယ-နေအခါ၌ သီတင်းသုံးတော်မူခြင်းငှာ၊ (“နေသန်စင်တော်မူခြင်းငှာ” ဟု လည်းပေး၏။) စန္ဒနဝနံ-စန္ဒကူးတောသို့၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ၏။

ဓမ္မသေနာပတိ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ်တော်မူသော၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရောပိ-အရှင် သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်လည်း၊ တတ္ထ-ထိုစန္ဒကူးတောသို့၊ ဂန္ဓာ-ကြွတော်မူ၍၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဝတ္တံ-ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို၊ ကုတွာ-ပြု၍၊ ဒေကမန္တံ-သင့်တင့်လျောက်ပတ်တစ်ခုသောအရပ်အဖို့၌၊ နိသိဒိ-ထိုင်ပြီး၊ အထ-ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုအရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်အား၊ သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ နယံ-နည်းကို၊ ဒေတိ-ပေးတော်မူ၏။ (တစ်နည်း)၊ နယံဒေတိ အကျဉ်းချုပ် နည်းပေးတော်မူ၏။ သာရိပုတ္တသာရိပုတ္တရာ၊ ဧတ္ထကော- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဓမ္မော - တရားတော်ကို၊ မယာ-ငါသည်၊ ဒေသိတော- ဟောတော်မူအပ်ခဲ့ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာစိက္ခတိ-မိန့်တော်မူ၏။ (နယံဒေတိကို ထပ်ဖွင့်သည်။)) ဧဝံ-ဤသို့၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ-မြတ်စွာဘုရား သည်၊ နယံ-နည်းကို၊ ဒေန္တေ -ပေးတော်မူလသော်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တဿ- ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သို့ ရောက် ပြီးသော၊ အဂ္ဂသာဝကဿ-အဂ္ဂသာဝကအား၊ ဝေလန္တေ-ကမ်း၏အစွန်း၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ ဟတ္ထံ-လက်ကို၊ ပဿာရေတွာ-ဆန့်တန်း၍၊ ဒဿိတသမုဒ္ဒသဒိသံ - ပြုအပ်သော သံမုဒ္ဒရာနှင့်တူ သော၊ ဝါ - သမုဒ္ဒရာကို ပြုခြင်းနှင့်တူသော၊ နယဒါနံ-နည်းပေးတော် မူခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏။ [သမုဒ္ဒရာကို

အနောတတ္တဒဟ။ ။ အဝတ်ပုတိတိ ဩတတ္တတံ-ပူသောရေ၊ အပုပ္ဖ+တပဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ န+ဩတတ္တံ အနောတတ္တံ-ပူခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အေးမြသောရေ၊ အနောတတ္တံ ဧတ္တာ တိ အနောတတ္တော-အေးမြသောရေရှိသောအိုင်၊ အဝကို ဩမပြုလျှင် “အနဝတတ္တ” ဟုဖြစ်၏။

တစ်နေရာကနေ၍ လက်ညှိုးညွှန်ပြလိုက်လျှင် သမုဒ္ဒရာတစ်စင်းလုံးကို သိရသကဲ့သို့ “အရှင်သာရိပုတ္တရာလည်း မြတ်စွာဘုရားက နည်းပေးတော်မူလိုက်လျှင် /ဟောတော်မူအပ်ခဲ့သော အဘိဓမ္မာအားလုံးကို သိသည်” ဟုလို၊] ထေရဿပီ-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်အားလည်း၊ နယသတေန-နည်းပေါင်း တစ်ရာဖြင့်၊ နယသဟုဿေန-နည်းပေါင်းတစ်ထောင်ဖြင့်၊ နယသတသဟဿေန-နည်းပေါင်းတစ်သိန်းဖြင့်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒေသီတဓမ္မော-ဟောတော်မူအပ်ပြီး သောတရားတော်သည်၊ ဥပဋ္ဌာတိယေဝ-ထင်လှာသည်သာ။

သုတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒီဝါဝိဟာရ်-နေနေတော်မူရာအရပ်၌၊ နိသီဒိတ္တာ-နေတော်မူပြီး၍၊ ဓမ္မ - တရားကို၊ ဒေသေတွာ-ဟောတော်မူခြင်းငှါ၊ ကာယဝေလာယ- အဘယ်အချိန်၌၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူသနည်း၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ သာဝတ္ထိ ဝါသီနံ- သာဝတ္ထိမြို့၌နေလေ့ရှိကုန်သော၊ သမ္ပတ္တာနံ-ရောက်လာကုန်သော၊ ကုလပုတ္တာနံ-အမျိုးသားတို့အား၊ ဓမ္မဒေသန ဝေလာနာမ-တရားဟောတော်မူ ရာအချိန်မည်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တာယ ဝေလာယ- ထိုအချိန်၌၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ၏၊ ဓမ္မ-တရားကို၊ ဒေသေတွာ-ဟောပြီး၍၊ ဂစ္ဆန္တိ-လျှောက်သို့ ကြွတော်မူသောမြတ်စွာဘုရားကိုလည်း ကောင်း၊ အာဂစ္ဆန္တိ-တာဝတိ သာနတ်ပြည်သို့ပြန်လာတော်မူသောမြတ်စွာဘုရား ကိုလည်းကောင်း၊ ဂေ-အဘယ်နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဇာနန္တိ-သိကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ မဟေသက္ကာ-ကြီးသော အစိုးရခြင်းရှိသူတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-တန်ခိုးကြီးကုန်သော၊ ဒေဝတာ-နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဇာနန္တိ-သိကြကုန်၏၊ [မဟန္တော+ ဣသော(အစိုးရခြင်း) ယေသံတိ မဟေသာ၊ မဟေသာဣတိ အက္ခယန္တိတိမဟေသက္ကာ- ကြီးသော အစိုးရခြင်းရှိသူတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော နတ်ဗြဟ္မာတို့၊ “မဟန္တော+ဤသော မဟေသော” ဟုလည်းပြုကြ၏၊ ဤသကို ပုလ္လိင်ဟု ထောမနိမိဆိုသည်၊ အပ္ပေသက္ကာလည်းနည်းတူ။] အပ္ပေသက္ကာ-နည်းသော အစိုးရခြင်းရှိသူတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-တန်ခိုးနည်းကုန်သော၊ ဒေဝတာ-နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ နဇာနန္တိ-မသိကြကုန်၊ ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်၊ နဇာနန္တိ-မသိကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿဝါ-မြတ်စွာဘုရား၏ လည်းကောင်း၊ နိမ္မိတ ဗုဒ္ဓဿဝါ-နိမ္မိတဘုရားရှင်၏လည်းကောင်း၊ ရသ္မိအာဒိသု-ကိုယ်ရောင် စသည်တို့၌၊ နာနတ္တာဘာဝါ-ထူးသည်၏အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ဥဘိန္ဒမ္မိ-နှစ်ဆူလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံ-ထိုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ၊ နိမ္မိတဗုဒ္ဓတို့၏၊ ရသ္မိသုဝါ-ကိုယ်ရောင်တို့၌လည်းကောင်း၊ သရေသုဝါ-အသံတော်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဝစနေသုဝါ-စကားသုံးနှုန်းပုံတို့၌လည်းကောင်း၊ နာနတ္တံ-ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။ [ဤကားတရား ဟောတော်မူချိန်၌ ကိုယ်တော်၏ ဖြစ်ပုံတည်း။]

၇။ ဝါဒနာမဂ္ဂ ပဘာဝိတာကိုပြခြင်း

[ယခုအခါ၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ဝါဒနာမဂ္ဂ၏ အဖြစ်၊ ထိုဝါဒနာမဂ္ဂ၏ အရှင် သာရိပုတ္တရာလျှင် အစအမှန်-ရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြလို၍ သာရိပုတ္တရာ ရောပိ အစရှိ သောပါဌ်ကို မိန့်။] သာရိပုတ္တရာရောပိ-သည်လည်း၊ သတ္တာရာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေသိတံ ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်တိုင်း ဟောတော်မူအပ် တိုင်းသော၊ (နေ့စဉ်ဟော တော်မူအပ်သော)၊ ဓမ္မ-တရားတော်ကို၊ အာဟရိတွာ- ဆောင်၍၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာနံ-ဥပဇ္ဈာယ်ယူ အတူနေတပည့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စနံ ဘိက္ခုသတာနံ-ရဟန်း ၅ ရာတို့အား၊ ဒေသေသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ တေသံ-ထိုငါးရာသော ရဟန်းတို့၏၊ ပုဗ္ဗယောဂေါ- ရှေး၌ အားထုတ်အပ်သော ကောင်းမှုတည်း၊ [ယုဒ္ဓတေ-အားထုတ်အပ်၏၊ ဣတိယော ဂေါ၊ ပုဗ္ဗေ+ယောဂေါပုဗ္ဗ ယောဂေါ၊] ကိရ-ချဲ့၊ တေ-ထိုရဟန်းငါးရာတို့သည်၊ ကဿပ ဒသဗလဿ-ကဿပ မြတ်စွာဘုရား၏၊ ကာလေ-လက်ထက်တော်၌၊ ခုဒ္ဒကဝဂ္ဂုလီယောနိယံ - ငယ်သော လင်းနို့မျိုး၌၊ [ကြီးသော လင်းဆွဲကြီး တွေရှိ သောကြောင့် “ခုဒ္ဒက” ဟု ဝိသေသန ပြုသည်။] နိဗ္ဗတ္တာ - ဖြစ်ရကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) ပဗ္ဗာရေ-တောင်၎င်း၌၊ ဩလမ္ဘန္တာ-တွဲရ၍ ဆွဲနေကြကုန်စဉ်၊ ဒွိန္ဒ-၂ ပါးကုန်သော၊ အဘိဓမ္မိကဘိက္ခုနံ - အဘိ ဓမ္မာဆောင်ရဟန်းတို့၏၊ ဝါ-တို့ သည်၊ အဘိဓမ္မ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို၊ သဗ္ဗယန္တာနံ-သရဇ္ဈာယ်ကြကုန်စဉ်၊ [သံအဓိပုဗ္ဗဏ္ဍဓာတ်ဖြစ်၍ “သဗ္ဗယ” ဟုရှိစေ] သရေ-အသံ၌၊ နိမိတ္တံ-တရားဟူသော အမှတ်အသားကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ကဏှပက္ခ သုက္က ပက္ခေ-မည်းညစ်သောအကုသိုလ် အဖို့ ဖြူစင်သော ကုသိုလ်အဖို့ တို့ကို၊ အဇာနိတွာပိ-မသိမူ၍လည်း၊ ဝါ- မသိပါဘဲလျက်လည်း၊ သရေ-အသံ၌၊ နိမိတ္တဂ္ဂါမတ္တကေနေဝ-တရားသံဟူသော အမှတ်အသားကို ယူခြင်းမျှကြောင့်သာလျှင်၊ (နိဗ္ဗတ္တိ သုဉ်စပ်) ကာလံ ကတွာ- သေ၍၊ ဒေဝလောကော-နတ်ပြည်၌၊ နိဗ္ဗတ္တိံ သု-ဖြစ် ကြရကုန်ပြီ၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ဗုဒ္ဓန္တရံ-ကဿပမြတ်စွာဘုရား ဂေါတမမြတ်စွာ ဘုရားတို့၏ အကြားကာလပတ်လုံး၊ [ဗုဒ္ဓါနံ+အန္တရံဗုဒ္ဓန္တရံ] ဒေဝလောကေ-၌၊ ဝသိတွာ-ဆက်ကာ ဆက်ကာနေပြီး၍၊ [ကဿပဘုရားဂေါတမ ဘုရား ၂ ဆူတို့၏အကြား၌ နတ် ပြည်ဝယ် ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်ကြရသောကြောင့်ထိုမျှ လောကံကြာသည်။] တသ္မိံ ကာလေ-ထိုအခါ၌၊ မနဿ

ကာလံကတွာ။ ။ “ကာလံကတွာ”ပုဒ်၌ကာလသုဒ္ဓါ၏ သမယအနက် မစွဲအနက်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ တတိယပါရာဇိက၌ဖွင့်ခဲ့ပြီ၊ ထိုတွင် မစွဲအနက်ကိုယူရာ၌ စုရာဒိကလဓာတ်၏ ဓေပအနက်ကိုယူ၍ “ကာလနံ (ယထာဂဟိတဿအတ္တဘာဝ သာ ဓေပနံ)- ယူအပ်ပြီးသော အပြား ရှိသော အတ္တဘောကို ကုန်စေခြင်း၊ အာယုက္ခယန္တိ အတ္ထော”ဟု မူလပဏ္ဏာသ အနက်ကသုတ် ဋီကာ ဖွင့်သည်။

လောကေ-လူ့ပြည်၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်ကြရကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ)၊ ယမက ပါဠိဟာရိယေ-
 ရေ မီးအစုံ အစုံဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဠိဟာ၌၊ ပသိဒိတွာ-ကြည့်ည့်၍၊ ထေရဿ-
 အရှင်သာရိပုတ္တ ရာထေရ်၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ ပဗ္ဗဇိ-သု-ရှင်ရဟန်းပြုကြကုန်ပြီ၊
 ထေရော-အရှင် သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ဒေသိတံ ဒေသိတံ-
 ဟောအပ်တိုင်း ဟော အပ်တိုင်းသော၊ ဓမ္မံ-ကို၊ အာဟာရိတွာ-ဆောင်၍၊ တေသံ-
 ထိုလင်းနို့သား ဖြစ်ခဲ့ဖူး သောငါးရာသော တပည့်ရဟန်းတို့အား၊ ဒေသေတိ-
 ဟောတော်မူပြီး၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ အဘိဓမ္မာဒေသနာ ပုရိယောသာနဉ္စ-
 အဘိဓမ္မာဒေသနာ၏ ပြီးဆုံးခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ-ထိုလင်းနို့
 သားဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ငါးရာသော ရဟန်းတို့၏၊ သတ္တပုကရဏ ဥဂ္ဂဟဏဉ္စ-အဘိဓမ္မာ
 ၇ ကျမ်းကို သင်ယူခြင်း၏ ပြီးဆုံးခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ (ပရိယောသာန
 ပုဒ်အကျေကြီး) ကေပ္ပဟာရေနေဝ-တစ်ပဟိုရ်တည်း ၌သာလျှင်၊ အဟောသိ-
 ဖြစ်ပြီ။

အဘိဓမ္မေ-အဘိဓမ္မာ၌၊ ဝါစနာမဂ္ဂေါနာမ-ပို့ချအပ်သော ပါဠိတော်၏ အစဉ်
 မည်သည်၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရပုဘဝါ-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ် ဟူသော အစအမှန်ရှိ၏၊
 မဟာပကရဏေ-ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး၌၊ ဂဏနစာရောပိ-ဂဏန်းသင်္ချာဖြစ်ပုံကိုလည်း၊
 ထေ ရေနေဝ-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်ပင်၊ ထပိတော-ထားအပ်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊
 ထေရော-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်၊ ဣမိနာနိဟာရေန- ဤဂဏန်းသင်္ချာကို
 ထားခြင်းဟူ သော နည်းအားဖြင့်၊ ဓမ္မန္တ ရ်-တရားဘစ်မျိုးကို၊ အမက္ခေတွာဝ-
 မချေဖျက်မူ၍သာ လျှင်၊ (အခြားတရားမျိုးနှင့်မရောယှက်စေမူ၍သာလျှင်) သုခံ-

ကေပ္ပဟာရေနေဝ။ ။ပဟရိယတိ ဧတ္တာတိ ပဟာရော၊ ရှေးခေတ်က တစ်နေ့လျှင် ပဟိုရ်
 စည်ကြီးကို ၃ ကြိမ်တီးရ၏၊ ထိုတီးရာအချိန်ကို “ပဟာရ”ဟုခေါ်၏၊ တစ်နေ့ကို ၃ ပုံ ပုံလျှင်
 တစ်ပုံသည် တစ်ပဟိုရ်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပဟာရောတိ ဒိဝဿ သတိယောဘာဂေါ
 ဂုစ္စတိ”ဟု ငိုကာဖွင့်သည်၊ ဤနေရာ၌ကား နောက်ဆုံး တတိယအဖို့ကို ယူကြ၏၊ သို့သော်
 စဉ်းစားသင့်၏၊ ဘာ ကြောင့်နည်း၊ တရားဟော၍ ပြီးသောအခါထိုလပြည့်နေ့၌ပင် မြတ်စွာဘုရားသည်
 လူ့ပြည်သို့ ကြွလာရမည်ဖြစ်၏၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာလည်း သင်္ကဿနဂိုဏ်းပြည်သို့ ကြွ၍
 ကြိုဆိုနှင့်ရမည်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် နောက်ဆုံးပဟိုရ်ကား ဖြစ်သင့်မည်မထင်။ (တစ်ပဟိုရ်လျှင် ၁၀
 နာရီရှိ၏၊ ထို ၁၀ နာရီ အတွင်း၌သာ ပြီးဆုံးချင်းတူကြသည်၊ တစ်ပြိုင်နက် တစ်ချိန်တည်း
 ပြီးသည်ဟုကားမဆိုလို။)

ဆက်ဦးအံ့။ ။မြတ်စွာဘုရားသည် နောက်ဆုံးနေ့ဝယ် စန္ဒကူးတော၌အရှင်သာရိပုတ္တရာအား
 မနေ့ညမှ ယနေ့နံနက်အထိ ကိုယ်တော်တိုင် ဟောအပ်ပြီးတရားကိုလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗိတဘုရားရှင်
 ဟောတော်မူရစ်မည့် တရားတော်ကို လည်းကောင်း၊ ပြန်ကြွတော်မူပြီးနောက် ကိုယ်တော်တိုင်
 ဆုံးအောင် ဟောမည့်တရားကို လည်းကောင်း နည်းပေးတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့်အရှင်သာရိပုတ္တရာ
 သည်ရဟန်း တို့အား ပြီးဆုံးအောင် ပို့ချခြင်းကိစ္စနှင့်တာဝတိ သာဝယ် ဘုရားရှင် တရားဟောတော်
 မူခြင်းကိစ္စသည်တစ်ခုတည်းသောပဟိုရ်ချိန် အတွင်း ပြီးဆုံးချင်းတူကြသည်။

ချမ်းချမ်းသာသာ၊ ဝါ-လွယ်လွယ်ကူကူ၊ ဂဟေတုံ-နာယူခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ဓာရေတုံ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ပရိယာပုဏိတုံ-သင်ယူခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ဝါစေတုံစ- ပို့ချခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ပဟောတိ-စွမ်းနိုင်လောက်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မြော်မြင်တော်မူ၍၊ ဂဏနစာရ်-ကို၊ ထပေသိ-ထားတော်မူပြီ။ [ဤတွင် အဘိဓမ္မာ၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ဝါစနာမဂ္ဂဖြစ်ပုံ၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာ ထေရ်လျှင် အစအမွန်ရှိပုံ အပြီးတည်း။]

၈။ ဗုဒ္ဓ၏ အာဒိအဘိဓမ္မိကအဖြစ်

[မြတ်စွာဘုရား၏ ရှေးဦးစွာ အဘိဓမ္မိကအဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ၊ ဧဝံ သန္တေ စသော အခြေခံစကားကိုမိန့်၊] ဧဝံသန္တေ -ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ (ဤသို့ အဘိဓမ္မာ၌ ဝါစနာမဂ္ဂ၏ အရှင်သာရိပုတ္တတ္ထေရပုဏ္ဏဝ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်လသော်၊)ထေရောဝ-အရှင်သာရိပုတ္တ ရာထေရ်သည်သာ၊ ပဌမတရ်-မြတ်စွာဘုရား၏ ရှေးဦးစွာ၊ အဘိဓမ္မိ ကော-အဘိ ဓမ္မာကိုတတ်သိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်သလော၊ ဣတိ-ဤကားအမေး တည်း၊(ဧဝံ သန္တေ ပိ-ဤသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ထေရော-အရှင်သာရိပုတ္တရာ ထေရ်သည်၊ ပဌမတရ်- မြတ်စွာဘုရား၏ ရှေးဦးစွာ၊ အဘိဓမ္မိကော-သည်၊) န

ဂဟေတုံစသည်။ ။ သုတွာ တုတိဘူဘောဝပဂုဏ်ကရောန္တော ဥဂ္ဂဏှာတိနာမ၊ [ထိုဥဂ္ဂဏှာတိနှင့် ဤဂဟေတုံသည် သဘောတူ၏၊ သို့မဟုတ် “ဥဂ္ဂဟေတုံဝါ”ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊] ပဒါနုပဒံ (ဆရာ ပို့ချအပ်သော ပုဒ်စဉ်အတိုင်း)၊ ယဇေတွာ ဝါစာယ ပရိစိတ်ကရောန္တောပရိယာပုဏာတိနာမ၊ ဥာယ ထာပိပဂုဏ် အာဓာရပတ္တံ ကရောန္တော ဓာရေတိနာမ၊-နိဒါနသံယုတ် ဂဟပတိဝဂ်၊ ပဉ္စမသုတ် အဋ္ဌကထာ။

ဧဝံသန္တေ ။ “ယံဒေဝဒေဝေါ ဒေဝါနံ၊ ဒေသေတွာ နယတော ပုန” ဟူသော ဂုန္တာရဗ္ဗ စကား အရ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အာဒိ အဘိဓမ္မိက အဖြစ်ပြီးခဲ့ပါသော်လည်း ထိုစကားကို အတည်မယူဘဲ “အဘိဓမ္မေ ဝါစနာမဂ္ဂေါနာမ သာရိပုတ္တတ္ထေရပုဏ္ဏဝါ” ဟူသောစကားကို အတည်ယူပြီးလျှင် “ယံ ဒေဝဒေဝေါ”စသော ရှေ့စကားကိုလည်း ပယ်လိုသောကြောင့် “ဧဝံသန္တေ”စသော ပါဠိဖြင့်စောဒနာသည်၊ အဘိဓမ္မာ၌ပို့ချစဉ်၏ အရှင်သာရိပုတ္တရာမှစ၍ ဖြစ်ရလျှင် အရှင်သာရိပုတ္တ ရာသည်သာဘုရားရှင်၏ ရှေးဦးစွာ အဘိဓမ္မိကဖြစ်နေသည် မဟုတ်ပါလော-ဟုလို။ [ဤကား မြတ်စွာဘုရား၏ ရှေးဦးစွာ အဘိဓမ္မိကဖြစ်ကြောင်းကို ပတိဝေဓဗုဒ္ဓဝစန ပိဋကနိကာယ စသည် တို့ဖြင့် ထင်ရှားစေလို၍ အခြေခံရအောင်ပြအပ်သော စောဒနာစကားတည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ ရှေ့ဝါကျ၌ “ယဒိသစေ”ရှိလျှင်နောက်ဝါကျ၌ “ဧဝံသတိ၊ ဧဝံသန္တေ” ရှိရိုး၊ မရှိလျှင်လည်း ထည့်ရိုးဖြစ်သကဲ့သို့ နောက်၌ “ဧဝံသတိ ဧဝံသန္တေ” ရှိလျှင်လည်း ရှေ့ဝါကျ၌ “ယဒိသစေ” ရှိရိုး၊ မရှိလျှင်ထည့်ရိုးပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့်ဤ၌ တိုက်ရိုက်မရှိရကား-----

ဟောဟိ-မဖြစ်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ- မြတ်စွာဘုရား သည်သာလျှင်၊ ပဌမတရံ- အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ရှေးဦးစွာ၊ အဘိဓမ္မိကော (ဟောတိ)၊ ဟိ-မှန်း၊ သော- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ နံ-ထိုအဘိဓမ္မာကို၊ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ဂေယေဂ္ဂ-မဟာဗောဓိပလ္လင်္ဂပင်၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်တော်မူ၍၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူခဲ့ပြီ။ [ဤစကားဖြင့်ပဌမဆုံးအဘိဓမ္မာကို သိတော်မူသောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ပဌမ အဘိဓမ္မိကအဖြစ်ကို သိစေသည်။]

[ယခုအခါဗုဒ္ဓဝစန စသည်ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ အဘိ အဘိဓမ္မိက အဖြစ်ကိုပြလိုသောကြောင့် “ဗုဒ္ဓေါ ဟုတွာ စ ပန”စသည်ကိုမိန့်၊] စ ပန-ထပ်၍ဆက်၊ ဗုဒ္ဓေါ- သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်ပြီး၍၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ ဧကပလ္လင်္ဂေန-တစ်ခုတည်းသော ထက်ဝယ်တင် ပလ္လင်ဖြင့်၊ နိသီဒေ-ထိုင်တော်မူလျက်၊ ဥဒါနံ-ဥဒါန်းကို၊ ဥဒါနေသိ- ကျူးရင့်တော် မူပြီ၊ (ကိ -အဘယ်သို့ ကျူးရင့်တော်မူသနည်း)၊ ယဒါဟဝေ၊ ပေ၊ အန္တလိက္ခန္ဓိ- ယဒါဟဝေ၊ ပေ၊ အန္တလိက္ခန္ဓာ၍၊ (ဥဒါနေသိ-ပြီ)၊ ယဒါ-အကြင် အခါ၌၊ အာတာပိနော-ကိလေသာတို့ကို လောင်မြိုက်တတ်သော သမ္ပပ္ပိခာနံ လုံ့လ ဝိရိယရှိတော်မူထသော၊ ဈာယတော-အာရမဏူပ-နိဇ္ဈာန်၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်တို့ဖြင့် ကသိုဏ်း အစရှိသောအာရုံ၊ အနိစ္စအစရှိသောလက္ခဏာ၊ နိဗ္ဗာန်၏ တထလက္ခဏာကို စူးစိုက်စွာ ရှုတော်မူထသော၊ ဗြဟ္မာဏဿ-မကောင်းမှုတို့ကို မျှောပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)၊ ဟိ-ထင်ရှားစွာ၊ ဝေ-စင်စစ်၊ ဓမ္မာ-၃၇ ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့သည်၊ ပါတုဘဝန္တိ-ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏၊ (တစ်နည်း) ဟဝေ-

“ယဒိ အဘိဓမ္မေ ဝါစနာ မဂ္ဂေါနာမသာရိပုတ္တတ္ထေရပ္ပဘဝေါဟောတိ၊ ဧဝံသန္တေ ထေရောဝ ပဌမတရံ အဘိဓမ္မိကော ဟောတိ၊ န ဗုဒ္ဓေါ”ဟု အပြည့်အစုံစေဒနာဝါကျ ထုတ်ပြီးလျှင်-- ယဒိပိ အဘိဓမ္မေ ဝါစနာမဂ္ဂေါနာမ သာရိပုတ္တတ္ထေရပ္ပဘဝေါ ဟောတိ၊ ဧဝံသန္တေပိ န ထေရော ပဌမတရံ အဘိဓမ္မိကော ဟောတိ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ပဌမတရံ အဘိဓမ္မိကော”ဟုအပြည့်အစုံထည့်၍ ပရိဟာရဝါကျ ရှိနိုင်သည်။ [ထိုသို့ ထည့်ရာ၌ ပရိဟာရဝါကျဝယ် “ယဒိပိ”ဟုအနုဂဟတ္ထဇောတက၊ ဧဝံ သန္တေပိဟု အရဇ္ဈတ္တ ဇောတက ပိ သဒ္ဓါများကိုလည်းထည့်ရသေးသည်။]

[ဆောင်] ယဒိ သစေ၊ ရှေ့၌နေသော်၊ သန္တေသတိ၊ ဧဝံထည့်၍၊ နောက်ရှိဝါကျ၊ နေတတိလှသို့၊ နောက်မှတစ်ဖန်၊ ဧဝံသန္တေ သတိနေသော်၊ သစေယဒိ၊ ရှေ့တည့်တည့်၌၊ ရှိလျှင်ရှိစေ၊ မရှိချေမှ၊ ထည့်လေထုံးစံ အမြဲတည်း။

ဝိနည်းမဟာဝိဋ္ဌ။ ။ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိတိ သောမနဿယတ္တညာဏသမ္ပဋ္ဌာနံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ၊ အတ္တမနဝါစံ နိစ္စာရေသိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ပါတုဘဝန္တိတိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဓမ္မာတိ အနုလောမ ပစ္စယာကာရ ပတိဝေသောဓကာ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ၊ အထုဝါ၊ ပါတုဘဝန္တိတိ ပကာသန္တိ၊ အဘိသမယဝသေနံ ဗျတ္တာ ပါကဋံ ဟောန္တိ၊ ဓမ္မာတိ စတုအရိယသစ္စဓမ္မာ။ [အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကို ဝိနည်းမဟာဝိ၊ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

စင်စစ်၊ ဓမ္မာ-သစ္စာ ၄ ပါးတရား တို့သည်၊ ပါတုဘဝန္တိ-ထိုးထွင်း၍သိသောအားဖြင့် ထင်ရှားလာကုန်၏။ အထ-၃၇ပါး ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာရာ ထိုအခါ၌၊ ဝါ-သစ္စာ ၄ ပါးတရားတို့ ထင်ရှားလာရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)၊ သဗ္ဗာ-ကြွင်းမဲ့သည့် အလုံးစုံကုန်သော၊ ကင်္ခါ-ယုံမှားခြင်းဟူသမျှတို့သည်၊ ဝပယန္တိ (ဝိ+အပ+ယန္တိ) ကင်းကုန်၏။ ဝါ-ကင်းပျောက်ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ့် ကြောင့်နည်း)၊ ယတော-အကြောင့်ကြောင့်၊ (သော-ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်)၊ သဟေတုဓမ္မံ -အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းတရားနှင့်တကွဖြစ်သော သင်္ခါရုအစ ရှိသော အကျိုးတရားကို၊ ပဇာနာတိ-အပြားအားဖြင့်သိတော်မူ၏၊ (တတော-ထို့ ကြောင့်တည်း။)

ယဒါ-၌၊ ဝေ၊ ဝပယန္တိ-ကုန်၏၊ (ကသ္မာ) ယတော-ကြောင့်၊ သော-ထိုရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပစ္စယာနံ-အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းတရားတို့၏၊ ခယံ-ကုန်ရာဖြစ် သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ အဝေဒိ-သိတော်မူပြီ၊ (တတော-တည်း။)၊ ယဒါ-၌၊ ဝေ၊ ပါတုဘဝန္တိ-ကုန်၏၊ (အထ-၃၇ ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာရာ ထိုအခါ၌၊ ဝါ-၌)၊ သူရိယာ-နေသည်၊ အန္တလိက္ခံ-ကောင်းကင်ကို၊ ဩဘာသယံ-ပြောင်ပြောင်ဝင်း ဝင်းထွန်းလင်းစေလျက်၊ ဝါ- ပြောင်ပြောင်ဝင်းဝင်း ထွန်းလင်းစေရင်းပင်၊ (အန္တကာ ရံ -အမိုက်မှောင်ကို၊ ဝိဓူပယံ-ဖျက်ဆီးလျက်၊ တိဋ္ဌတိဣဝ-တည်နိုင်သကဲ့သို့၊ တထာ- တူ၊ သော- ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (တေဟိ

အာတာပိနော၊ ဝေ၊ ဗြဟ္မာဏဿ။ ။ အာတာပေါ ဝုစ္စတိ ကိလေသသန္တာပနဋ္ဌေန-ဝိရိယံ- အာတာပိနောတိ သမ္ပပ္ပဓာနဝိရိယဝတော၊ ဈာယတောတိ အာရမဏူပနိဇ္ဈာနလက္ခဏေန စ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနလက္ခဏေန ဌိပတိ ဈာနေဟိ ဈာယတော၊ ဗြဟ္မာဏဿာတိ ဝါဟိတပါပဿ ဝိကာ သဝဿ။ [ဗြဟ္မာဏဿ၏ ရဟန္တာအနက်ကိုဟောဆိုက် ဝိဂ္ဂဟကို ဝေရဉ္စကဏ္ဍဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အထဿကင်္ခါ ဝပယန္တိ သဗ္ဗာ။ ။ ယာ စတာ၊ ဝေ၊ ပစ္စယာကာရေ ကင်္ခါ ဝုတ္တာ၊ ယာစ ပစ္စယာကာရဿေဝပပုတိဝိဒ္ဓုတ္တာ [အဟောသိ နုခေါအဟံ အတိတမဒ္ဓါနံ” တိ အာဒိကာ သောဋ္ဌသကင်္ခါ-အာဂတာ၊ တာသဗ္ဗာဝပယန္တိ (ဝိ+အပ+ယန္တိ)အပဂစ္ဆန္တိ နိရုစ္ဆန္တိ။

ယတော၊ ဝေ၊ ဓမ္မံ။ ။ ယသ္မာ၊ အဝိဇ္ဇာဒိကေန ဟေတုနာ သဟေတုကံ ဣမံ သင်္ခါရာဒိ ကေဝလံ ဒုက္ခက္ခန္ဓဓမ္မံ ပဇာနာတိ ပဋိဝိဇ္ဇတိ၊ [ဤပဌမဂါထာသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဆင်ခြင်တော် မူခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့် နှုတ်တော်၌ဖြစ်လာသော ဥဒါန်းတည်း။]

ဒုတိယဂါထာ။ ။ ဤဂါထာကား နိဗ္ဗာန်ကိုဆင်ခြင်တော်မူခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဥဒါန်း ဂါထာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယတော ခယံ ပစ္စယာနံ အဝေဒိ” ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ ယံသ္မာ ပစ္စယာနံ ခယသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ အညာသိ ပတိဝိဇ္ဇိ တသ္မာ ယဒါဿ၊ ဝေ၊ ပါတုဘဝန္တိ၊ ဝေ၊ သဗ္ဗာပိ ကင်္ခါ+ ဝပယန္တိ။

ဓမ္မဟိ-ထို ၃၇ ပါးဗောဓိပက္ခယတရားတို့ဖြင့်၊ (တစ်နည်း)တေန မဂ္ဂေန- ထိုအရိယာမဂ်ဖြင့်၊) မာရဓေန-ကာမေ တေ ပဌမာသေနာ အစရှိ သောမာရ်စစ်တပ်ကို၊ ဝိဇုပယံ-ဖျက်ဆီးလျက်၊ တိဋ္ဌတိ- တည်နိုင်၏။ -- ဣဒံ-ဤစကားတော်သည်၊ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံနာမ-ပဌမဗုဒ္ဓဝစန မည်၏။

ပန-ကား၊ ဓမ္မပဒဘာဏကော၊ ဓမ္မပဒကိုရွတ်အံသော် ထေရ်တို့သည်၊ ဝါ- ဓမ္မပဒ ဆောင် ထေရ်တို့သည်၊ အနေကဇာတိသံသာရံ၊ ပေ၊ ဓယမဇ္ဈဂါတိ- ဟူသော၊ ဣဒံ-ဤစကားတော်သည်၊ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံနာမ- ပဌမဗုဒ္ဓဝစနမည်၏၊ ဝါ-ရှေးဦးစွာသော ဘုရားစကားတော်မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။

[ဂါထအနက်] (ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊) ဇာတိ-ပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်း သည်၊(ဧရာ ဗျာဓိမရဏ မိဿတာယ-အိုနာ သေရေး၊ ဒုက္ခဘေးတို့နှင့်၊ ရော ထွေး၍ နေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ပုနုပ္ပန်-ထပ်ကာထပ်ကာ၊ (ဥပဂန္တု-ကွပ်ရောက်ရ ခြင်းငှာ၊)ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲလှချေ၏၊ (တသ္မာစ-ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တသ္မိ- ထိုတဏှာယောကျ်ား လက်သမားကို၊ အဒိဋ္ဌေ-ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင်၊ မတွေ့မြင်အပ်

တတိယဂါထာ။ ။ဤဂါထာကား မဂ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ သော ဥဒါန်းတည်း၊ ယဒါဟဓေ၊ ပေ၊ ဗြာဟ္မဏောတေဟိ ဥပ္ပဇ္ဇေဟိ ဗောဓိပက္ခယဓမ္မဟိ၊ ပေ၊ တေန အရိယမဂ္ဂေန၊ ပေ၊ ကာမာ တေ ပဌမာသေနာတိ အာဒိနာ နယေန ဝုတ္တပ္ပကာရံ မာရဓေနံ ဝိဇုပယန္တော ဝိဒ္ဓံ သေန္တော တိဋ္ဌတိ၊ ယထာသုရိယော အပ္ပက္ခတော အတ္တနော ပဘာယ အန္တလိက္ခံ ဩဘာသန္တော အနုကာရံ ဝိမေန္တော တိဋ္ဌတိ။ [ဝိနည်းမဟာဝါ အဋ္ဌကထာမှ လိုရာကို ထုတ် ပြအပ်သောအဖွင့်။]

ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံ။ ။ဤဂါထာတို့တွင် "ယဒါဟဓေ"သော ဂါထာ ၃-ရပ်သည် ဝိနည်း မဟာဝါခန္ဓက၌ပါ၏၊ ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောက် မကြာမီပင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဆင်ခြင်သောအခါ နှုတ်တော်ဖြင့် ကျူးရင့်အပ်သော ဥဒါန်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဓန္ဓကဘာဏာကထေရ်တို့က သူတို့၏ ဥဒါန်းကို "ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံ"ဟုယူကြသည်၊ အနေကဇာတိ သံသာရ်စသော ဂါထာသည် ဓမ္မပဒ၌ပါ၏၊ ဘုရားဖြစ်ပြီးလျှင်ပြီးခြင်း ပယ်အပ်ပြီးသော စာလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်သောအခါ တဏှာကိုပယ်ပြီး ကြောင်း မြင်တော်မူရ၍ စိတ်ထဲမှာ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥဒါန်းတည်း၊ နောက်၌ ထိုဂါထာကို အရှင်အာနန္ဒအား ထပ်၍ ဟောပြတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် ဓမ္မပဒ ဘာဏက ထေရ်တို့ကလည်း သူတို့ ဂါထာကိုသာ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနဟု ဆိုလိုကြသည်။

ဓန္ဓကဘာဏကဆရာတို့သည်-"အနေကဇာတိသံသာရ်"သည် ရှေးဦးအစဖြစ်သော တရား ဟုတ်သော်လည်း "ဝစနံ"မဟုတ်သေး၊ စိတ်တော်၌သာ ဖြစ်သေး၏၊ ထို့ကြောင့် ဝစနံအမည်တပ် ၍ "ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံ"ဟုဆိုအပ်ဟု ငြင်းကြ၏၊ ဓမ္မပဒဘာဏကထေရ်တို့ကား "ထိုအချိန်၌ ဝစနံ မဟုတ်သေးသော်လည်း နောင်အခါ၌ ဝစနံ အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော တရားဖြစ်ရကား ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနဟုပင်" ဆိုလိုကြသည်။

သေးသည်ရှိသော်၊ သာဇာတိ-ထိုဇာတိသည်၊ နနိဝတ္တတိ-အလိုအလျောက် နောက်ဆုတ်လိမ့်မည်မဟုတ်၊ တသ္မာစ-ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊) ဂဟကာရ- ခန္ဓာအိမ်ကို အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် စီမံတတ်သော တဏှာယောကျ်ား လက်သမားကို၊ ဂဝေသန္တော-မရမနေရှာဖွေသော၊ (အဟံ-သည်၊)အနိဗ္ဗိသံ-တဏှာ မြင်ရန်၊ သဗ္ဗညာဏ်ကို၊ ဧကန်ပိုင်ပိုင်၊မရနိုင်သေးသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဧတ္တကံ ကာလံ-ဤမျှလောက်သော ၄ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ကာလပတ် လုံး၊) အနေကဇာတိသံသာရံ-အသိန်းမက ဘဝများစွာ သံသရာစက်ဝိုင်းကို၊ သန္ဓာဝိသံ- ဆုံဝယ်တပ်နွား၊ ရဟတ်ချားသို့၊ ပြေးသွားကျင်လည်ခဲ့ရလေပြီ။

ဂဟကာရက-ခန္ဓာအိမ်ကို၊ အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် စီမံတတ်သော တဏှာ ယောကျ်ား၊ ဟဲ့--လက်သမား၊ ဒါနိ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုရပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တွံ- သင်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒိဋ္ဌော-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်ပြီးသည်၊ အသိ- ဖြစ်၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဂေဟံ-ခန္ဓာအိမ်ကို၊ နကာဟသိ-ပြုလုပ်ရတော့မည်မဟုတ်၊ တေ-၏၊ သဗ္ဗာ-ကြွင်းမဲ့ ဥသုအလုံးစုံကုန်သော၊ ဖာသုကာ-ကိလေသာ အခြင်ရနယ် တို့ကို၊ ဘဂ္ဂါ-ချိုးဖျက်အပ် ကုန်ပြီ၊ ဂဟကုဋ်-ခန္ဓာအိမ်၏ အဝိဇ္ဇာအထွဋ်တို့ဝိသစ်တံ- ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ၊ စိတ္တံ-ငါ၏ စိတ်သည်၊ ဝိသင်္ခါရဂတံ-သင်္ခါရ ကင်းမြဲ၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်ပြီ၊ (အဟန္တ-ငါသည်လည်း၊)တဏှာနံ-သင်တဏှာ တို့၏၊ ခယံ-ကုန်ကြောင်း ဖြစ်သော အရ ဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဇ္ဈဂါ- ရပြီ၊ (တစ်နည်း) ဝိသင်္ခါရဂတံ-သင်္ခါရကင်းမြဲ၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ တဏှာနံ တို့၏၊ ခယံ-ကို၊ အဇ္ဈဂါ-ပြီ။ [ဤ ၂ဂါထာ၏ အဖွင့်ကိုပါ ရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ ၌ ပြထားပြီ။]

[ပဌမဗုဒ္ဓဝစနကို ပြပြီး၍ မစ္ဆိမဗုဒ္ဓဝစနကို ပြသင့်လျက် ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် အကြွင်းကို သိလွယ်သိမ့်သောငှာ ပစ္စိမဗုဒ္ဓဝစနကို ပြလိုရကား “ယမကသာလာန မန္တရေ” စသည်မိန့်၊] ယမကသာလာနံ-အစုံသော အင်ကြင်းပင်ပျိုတို့၏၊ အန္တရေ- အလယ်၌၊ နိပ္ပန္နေန-လျောင်းတော်မူသော၊ (ဘဂဝတာ-သည်) ပရိနိဗ္ဗာနသမ ယေ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခါနီးအခါ၌၊ “ဟန္တ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ သမ္မာဒေထာတီ- ဟန္တ ဒါနိ၊ ပေ၊ သမ္မာဒေထ” ဟူ၍၊ ဝုတ္တဝစနံ-ဟောတော်မူအပ်သောစကားတော် သည်၊ ပစ္စိမဗုဒ္ဓဝစနံ နာမ-ပစ္စိမဗုဒ္ဓဝစနံ မည်၏၊ ဝါ-နောက်ဆုံးဖြစ်သောဘုရား စကားတော်မည်၏၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဟန္တ-တိုက်တွန်းတော်မူ၏၊ (ကီ-နည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊) သင်္ခါရ-ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့သည်၊ ဝယမ္မော-ပျက်စီးခြင်း သဘော ရှိကုန်၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ တုမေ-တို့သည်၊)အပ္ပမာဒေန-ပမာဒ၏ ဆန့်ကျင် ဟက်ဖြစ်သော သမ္မာပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ဖြင့်၊ (တိဝိသေကံ-သီလ သမာဓိ ပညာ

၃ ဖြာသော သိက္ခာကို)သမ္မာ ဒေထ-ပြီးစီးစေကုန်လော၊ ဣတိ-သို့၊ အာမန္တ ယာမိ-
သတိပေးနှိုးဆော်သိစေတော် မူ၏။]

ဥဘိန္ဒ-ပဌမ ပစ္ဆိမ ဗုဒ္ဓဝစန ၂ ပါးတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ ပဉ္စ
စတ္တာလိသ ဝဿာနိ-၄၅ ဝါတို့ပတ်လုံး၊ ပုပ္ဖဒါမံ-ပန်းကုံးကို၊ ဂန္ဓေန္တနပိ-
ထုံးဖွဲ့တော်မူသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ရတနာဝလီ-ရတာရွဲလုံးကို၊ ဝါ-
ရတနာပုလဲလုံးကို၊ အာဝုနန္တေ ဝိယစ-သီကုံးတော်မူသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊
ကထိတော-ဟောတော်မူအပ်သော၊ အမ တပ္ပ ကာသနော-အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို
ထင်ရှားပြတတ်သော၊ သဒ္ဓမ္မော-သူတော်ကောင်း တို့၏ တရားတော်သည်၊ မဇ္ဈိမ
ဗုဒ္ဓဝစန နာမ-မည်၏၊ ဝါ-အလယ်ဖြစ်သော ဘုရား စကား တော်မည်၏။

[မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစနတွင် အဘိဓမ္မာပါဠိတော် ပါဝင်ပြီးဖြစ်၏၊ ထိုဗုဒ္ဓဝစနဖြင့်
မြတ်စွာ ဘုရား၏ပဌမတရ အဘိဓမ္မိကအဖြစ်ကိုသိစေပြီး၍ ယခုအခါ၌ ပိဋက
နိကာယ် စသည် တို့၏အစွမ်းဖြင့် သိစေပြန်လိုသောကြောင့် တံသဗ္ဗမ္မိ စသည်ကိုမိန့်၊]
သဗ္ဗမ္မိ -အလုံးစုံ လည်းဖြစ်သော၊ တံ (ဗုဒ္ဓဝစန-ထို ဘုရားစကားတော်သည်၊ ဝါ-
ကို၊ သင်္ဂယုဗာ နံ-သိမ်းယူအပ်သည်ရှိသော်၊ ပိဋကတော-ပိဋကအားဖြင့်၊ တိဏိ
ပိဋကနိ-၃ သွယ် ကုန်သော ပိဋကတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ နိကာယတော-နိကာယ်
အားဖြင့်၊ ပဉ္စနိကာယာ-ငါးဖြာကုန်သော နိကာယ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ အင်္ဂတော-
အင်္ဂါအားဖြင့်၊ နဂင်္ဂါနိ-၉ တန်သော အင်္ဂါတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဓမ္မက္ခန္ဓတော-
တရားအစုအားဖြင့်၊ စတုရာသီတိ ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော
ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့သည်၊ ဟောန္တိ-န်၏။

ကထံ-အဘယ်သို့ ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ဟိ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း)ဟိ-ချဲ့၊
သဗ္ဗမ္မိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဧတံဗုဒ္ဓဝစနံ-ဤမြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်သည်၊
ပိဋက တော-ပိဋကအားဖြင့်၊ ဝိနယပိဋကံ-ဝိနယပိဋကလည်းကောင်း၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-
သုတ္တန္တ ပိဋက လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-အဘိဓမ္မပိဋကလည်းကောင်း၊
ဣတိ-ဤသို့၊ တိပ္ပဓာဒေမေဝ-၃ပါးအပြားရှိသည်ပင်၊ ဟောတိ-၏၊ [ဗုဒ္ဓဝစနကဲ့သို့
ပိဋကသည်လည်း၊ ၃ပါးအပြားရှိသည်ပင်-ဟူလို၊ ဤ ဝေမျိုးကို သန္နိဋ္ဌာနာ
ဝဓာရဏယုချည်းမှတ်ပါ၊] တတ္ထ- ထို ၃ ပါးတို့တွင်၊ ဥဘယာနိ-ဘိက္ခု၊
ဘိက္ခုနီအားဖြင့် နှစ်ပါးကုန်သော၊ ပါတိ မောက္ခာနိ-တို့လည်းကောင်း၊ ဒွေ-ဘိက္ခု၊
ဘိက္ခုနီအားဖြင့် နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဘင်္ဂါ -ပါတိမောက်ကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ
ပဒဘာဇနီတို့လည်းကောင်း၊ ဒွါဝိသတိ-၂၂ ပါးသော၊ ခန္ဓကာ-ခန္ဓကတို့လည်းကောင်း၊
သောဠသပရိဝါရော - ၁၆ ဝါရတို့ ဖြင့်မှတ်သားအပ်သော ပရိဝါလည်းကောင်း၊
ဣတိ-ဤသို့၊ ဣဒံ-ဤပိဋကသည်၊ ဝိနယ ပိဋကံ နာမ-မည်၏။

ဗြဟ္မဇာလာဒိ စတုတ္ထိသ သုတ္တသင်္ဂဟော-ဗြဟ္မဇာလာသုတ် အစရှိသောသုံးဆယ့်
 လေးသုတ်တို့ကိုသိမ်းယူကြောင်း ဖြစ်သော၊ ဒီဃနိကာယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊
 [ဣတိ၌စပ်] မူလပရိယာယသုတ္တာဒိဒိယဗုဒ္ဓတ ခွေသုတ္တ သင်္ဂဟော-မူလပရိယာယ
 သုတ် အစရှိသော တရာငါးဆယ့်နှစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊
 မဇ္ဈိမနိကာယော- ကာယ်လည်းကောင်း၊ [ဒိယဗုဒ္ဓတ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာ၊ ဝါ-
 တရာငါးဆယ်။] ဩဃတရဏသုတ္တာဒိ၊ ပေ၊ သုတ္တသင်္ဂဟော-ဩဃတရဏသုတ်
 အစရှိသော ခုနစ်ထောင် ခုနစ်ရာခြောက်ဆယ့်နှစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူ
 ကြောင်းဖြစ်သော၊ [သတ္တ-၇ ခု တို့ဖြင့်မြောက်အပ်သော+သုတ္တသဟဿ-သုတ်တို့
 အထောင်၊ဝါ-ခုနစ်ထောင်] သံယုတ္တနိကာယော- ကာယ်လည်းကောင်း၊ စိတ္တပရိယာ
 ဒါန သုတ္တာဒိ၊ ပေ၊သင်္ဂဟော-စိတ္တ ပရိယာဒါနသုတ် အစရှိသောကိုးထောင့်ငါးရာ
 ငါးဆယ့်ခုနစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊[နဝ+သုတ္တသဟဿ-
 ကိုးခုတို့ဖြင့်မြောက်အပ်သော+သုတ်အထောင်။]အင်္ဂုတ္တရနိကာယော-ကာယ် လည်း
 ကောင်း၊ခုဒ္ဒကပါဌဓမ္မပဒ၊ ပေ၊ စရိယာပိဋကဝသေန-ခုဒ္ဒကပါဌ၊ ဓမ္မပဒ၊ဥဒါန်း၊
 ဣတိဝုတ်၊ သုတ္တနိပါတ်၊ ဝိမာနဝတ္ထု၊ ပေတဝတ္ထု၊ထေရဂါထာ၊ ထေရီဂါထာ၊ဇာတ်၊
 နိဒ္ဒေသ၊ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၊ အပဒါနံ၊ ဗုဒ္ဓဝင်၊စရိယာပိဋကတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပန္နရ
 သပ္ပဘောဒေါ-တစ်ဆယ့်ငါးပါးအပြားရှိသော၊ခုဒ္ဒကနိကာယော-ကာယ်လည်းကောင်း၊
 ဣတိ-ဤသို့၊ ဣဒံ-ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ သုတ္တန္တ ပိဋကံနာမ-သုတ္တန္တ ပိဋက
 မည်၏၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ အာဒိနိ-ဓမ္မသင်္ဂဏီအစရှိကုန်သော၊ သတ္တပကရဏာနိ-
 အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတို့သည်၊အဘိဓမ္မပိဋကံနာမ-အဘိဓမ္မာပိဋကမည်၏။

အမှာ။ ။ဤမှ နောက်၌ ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာနှင့်တူသော ပါဠိရုပ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်
 ကို ပါရာ ဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။ ဤ၌နိဿယအနက်မျှကိုသာ ပြပါ
 မည်။

[ဝိနယစသည်တို့၏ သရုပ်ကိုပြပြီး၍ ဝိနယသဒ္ဒါ စသည်တို့၏ ဝစနတ္ထကို
 ပြတော်မူ လိုသောအဋ္ဌကထာဆရာသည် တတ္ထ စသည်ကိုမိန့်၊] တတ္ထ-ထိုသုံးသွယ်
 သော ပိဋက တို့တွင်၊ [အယံဝိနယောဣတရ်အဘိဓမ္မဿတို့၌ စပ်၊ ရှေးနိဿယ၌
 ကား“တတ္ထ ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု ပေး၏၊] (ဣမဿဝိနယဿ-
 ဤဝိနည်းပိဋက၏၊) ဟိတ်ဆိုက်လေရာ ကြိယာ၏ ကံ-ကတ္တာကို ဟိတ်၏
 သမ္ပန်ခံမြဲ၊] ဝိဝိဓ ဝိသေသ ယတ္တာ- အထူးထူးအပြားပြားများသော နည်း၊ထူးသော
 နည်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်း ကောင်း၊ ကာယဝါစာနံ-ကိုယ်နှုတ်တို့ကို၊
 ဝိနယတောစေဝ-ဆုံးမတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိနယတ္ထ ဝိဒူဟိ-
 ဝိနယသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ အယံ ဝိနယော-

ဤဝိနည်းပိဋကကို၊ ဝိနယောတိ - ဝိနယမည်၏ ဟူ၍၊ အက္ခာတော - ဆိုအပ်ပြီ။

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း)ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤဝိနည်းပိဋက၌၊ ဖိဝိဓာ-အထူး ထူးအပြားပြားများကုန်သော၊ ပဉ္စဝိဓ၊ ပေ၊ ဝိဘင်္ဂါဒိပ္ပတေဒါ-၅ ပါးအပြားရှိသော ပါတိမောက္ခဒ္ဒေသ၊ ပါရာဇိက အစရှိသော ဂုဗျာသောအာပတ်အစု၊ မာတိကာ၊ ဝိဘင်္ဂ - အစရှိသောကုန်သော၊ နယာ-နည်းတို့သည်၊ (သန္တိ-နံ၏) တသ္မာ ဝိဝိဓနယတ္တာ - ထိုသို့ အထူးထူးအပြားပြားများသော နည်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (ဝိဝိဓနယတ္တာ၊ ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတံပါဌ်၏အကျယ် ဝိတ္တာရကား၊) ဧတ္ထ-ဤဝိနည်းပိဋက၌၊ ဝိသေသဘူတာ-ထူးကုန်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒဋ္ဌိကမ္မသိထိလ ကရဏပ္ပယောဇနာ-မူလပညတ်ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြုခြင်း၊ လျော့အောင်ပြုခြင်း အကျိုးရှိကုန်သော၊ အနုပညတ္တိနယာ-အနုပညတ်နည်းတို့သည်၊ (သန္တိ) တသ္မာ ဝိသေသနယတ္တာ-ထိုသို့ထူးသောနည်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။

စ-ကား၊ (ဝိသေသနယတ္တာဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတံပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္တာရမှ တစ်ပါးဝိနယနတောစေဝ ကာယဝါစာနံ ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတံပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္တာရကား၊)ကာယိကဝါစသိကာဇ္ဈာစာရ နိသေခနတော- ကိုယ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကို တားမြစ်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဘာဝပ္ပဓာန)၊ သေ (ဧသော)-ဤဝိနည်းသည်၊ ကာယ-ကိုယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါစဉ္စ-နှုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနေ တိ-ကန့်မြစ်ဆုံးမတတ်၏၊ ကာယဝါစာနံ-ကိုယ်နှုတ်တို့ကို၊ တသ္မာ ဝိနယန တောစ-ထိုသို့ကန့်မြစ်ဆုံးမတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိနယောတိ-ဝိနယ မည်၏ ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ပြု၊ တေန-ထိုဝိဝိဓနယတ္တာအစရှိသော ဟိတံ ၃ရပ်ဖြင့်၊ ဧတဿ- ဤဝိနယသဒ္ဒါ၏၊ (“အဲဒီ ဝိနယသဒ္ဒါ၏” ဟုလို့၊) ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္ထံ-ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ် အကျိုးငှာ၊ ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ၊ ပေ၊ အက္ခာတောတိ-တောဟူသော၊ ဧတံ (ဂါထာဝစနံ) ဤဂါထာစကားကို၊ (တစ်နည်း) ဧတံ (အတ္ထဝစနံ)-ဤအနက်ကို ပြကြောင်းစကားကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီ။ [ဋီကာ၌ “ဧတဿာတိ ဝိနယဿ”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအလို “ဧတဿ-ဤဝိနယပိဋက၏” ဟုပေး၍ ဝစနတ္ထဝယ် ဝစနန္တစပ်။]

[ဝိနယသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး သုတ္တသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကို ပြလို၍ “ဣတရံပန” စသည်မိန့်၊] ပန-ကား။ (ဝိနယသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး သုတ္တသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကား၊) ဣတရံ-ဤဝိနည်းပိဋကမှ တစ်ပါးသောသုတ္တန်ပိဋကကို၊ အတ္ထာနံ-

စီးပွားတို့၏ (သုဝုတ္တတော စသည်၌စပ်)၊ ဝါ-တို့ကို၊ သူစနတော-ထင်ရှားပြတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုဝုတ္တတော-ကောင်းစွာ ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဝနတော-သီးတတ် ဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထ-ထိုမှို့၊ သုဒနတော-သွန်ချတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ္တာဏာ-ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ္တ သဘာဂတောစ-တမျဉ်းကြိုးပန်းသီချည်နှင့်တူသော အဖိုရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ဝါ-တမျဉ်းကြိုး ပန်းသီချည်နှင့် သဘောတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ (သုတ္တတ္ထ ဝိပုဟ်-သုတ္တသဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုသိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်)၊ သုတ္တန္တိ-သုတ္တမည်၏ဟူ၍၊ အကွာတ်-ပြီ။

ဟ်-ချဲ့၊ တ်-ထိုသုတ္တန်ပိဋကသည်၊ အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘောဒေ-မိမိစီးပွား သူတစ်ပါး စီးပွား အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ အတ္ထေ-စီးပွားတို့ကို၊ (တစ်နည်း) အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘောဒေ-အတ္တတ္ထ၊ ပရတ္ထ အစရှိသောအပြားရှိကုန်သော၊ အတ္ထေ-စီးပွားအနက် တို့ကို၊ သူစေတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏၊ (အတ္တာနံ-တို့ကို၊ တသ္မာ သူစနတော-ထိုသို့ ထင်ရှားပြတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) စ-ကား၊ (သူစနတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိအကျယ်ဝိတ္ထာရမုတစ်ပါး သုဝုတ္တတော ပေးအံ့)၊ စတ္ထ-ဤသုတ္တန် ပိဋက၌၊ အတ္တာ-အတ္တတ္ထပရတ္ထ အစရှိသော စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွားအနက်တို့ကို၊ သုဝုတ္တာ-ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သည်၊) ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနလောမေန-ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယအား လျော်သောအားဖြင့်၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-အပ်၏၊ အတ္တာနံ-တို့၏၊ တသ္မာ သုဝုတ္တတော-ထိုသို့ ကောင်းစွာဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊) စ-ကား၊ (သုဝုတ္တတော ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိအကျယ်ဝိတ္ထာရ မုတစ်ပါး သဝနတောဟူသော ပေးအံ့)၊ သသမ်-ကောက်သည်၊ ဖလံ-အသီးကို၊ သဝတိ ဣဝ-သီးတတ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) စေတံ-ဤသုတ္တန်သည်၊ အတ္ထေ-အတ္တတ္ထ ပရတ္ထ အစရှိသောစီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွားအနက်တို့ကို၊ သဝတိ-သီးတတ်၏၊ ပသဝတိ- ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-၏၊ (အတ္တာနံ-တို့ကို၊ တသ္မာ သဝနတော-ထိုသို့ သီးတတ် ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။)

စ-ကား၊ (သဝနတောဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိအကျယ်ဝိတ္ထာရမု တစ်ပါး၊ သုဒနတော-ဟူသောပေးအံ့)၊ စေတံ-သည်၊ (အတ္ထေ-အတ္တတ္ထပရတ္ထအစရှိသော စီးပွား တို့ကို၊ ဝါ-စီးပွားအနက်တို့ကို)၊ သူဒတိ-သွန်ချတတ်၏၊ (ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း)၊ [အဖြေကိုမသိသေးဘဲ သာမညအနေဖြစ်၍ နပုလ္လိင်ဖြင့်မေးသည်။]

စေ့-နွားမသည်။ ခိရ်-နီရည်ကို၊ သုဒတိဝိယ-သွန်ချသကဲ့သို့တည်း၊ ပဋ္ဌရတိ-
 သွန်ချတံတံ၏၊ ဣတိ- ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ-
 ၏၊ (အတ္ထာနံ-တို့ကို၊ တသ္မာ သုဒနတော-ထိုသို့သွန်ချတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
 လည်းကောင်း၊) စ-ကား၊ (သုဒနတော-ဟူသော၊ ပေ၊ သုတ္တာဏာဟူသော၊ ပေ၊ ကား၊)
 ဧတံ-သည်၊ [ရှေ့ဝါကျမှလိုက် သည်၊ နေ-ထို အတ္တတ္ထ ပရတ္တအစရှိသောစီးပွားတို့ကို၊
 ဝါ-စီးပွားအနက်တို့ကို၊ သုဋ္ဌ-ကောင်းစွာ၊ တာယတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ရက္ခတိ-
 စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (အတ္ထာနံ-တို့ကို၊ တသ္မာ သုတ္တာဏာ-
 ထိုသို့ ကောင်းစွာစောင့်ရှောက် တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊]

စ-ကား၊ (သုတ္တာဏာဟူသော၊ ပေ၊ သုတ္တသဘာဂတော ဟူသော၊ ပေ၊ ကား၊)
 ဧတံ-သည်၊ သုတ္တသဘာဂံ-တမျဉ်းကြီး ပန်းသီချည်နှင့်တူသောအဖို့ရှိ၏၊ ဝါ-
 တမျဉ်းကြီး ပန်းသီချည်နှင့် သဘောတူ၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ တစ္ဆကာနံ-လက်သမားတို့၏၊
 သုတ္တံ-တမျဉ်းကြီးသည်၊ [တိုင်းတာကြောင်း မျဉ်းကြီး-ဟူလို၊] ပမာဏံ-
 တိုင်းတာကြောင်း သည်၊ ဝါ-လိုရင်းပမာဏသည်၊ ဟောတိယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊
 ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဧတမ္ပိ- ဤ သုတ္တန်သည်လည်း၊ ဝိညာနံ-တရားဆုံးဖြတ်သော
 ပညာရှိတို့၏၊ (ပမာဏံ-နှိုင်း ယှဉ်ကြောင်းသည်၊ ဝါ-လိုရင်းပမာဏသည်၊ ဟောတိ-
 ၏၊) စ-တမျဉ်းကြီးနှင့်တူပုံ သာမကသေး၊ သုတ္တေန-ချည်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတာနိ-
 သိမ်းယူအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-သိကုံး အပ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖာနိ-တို့ကို၊ ဝါတေန-
 လေသည်၊ န ဝိကိရိယန္တိ ယထာ-ဖရိဖရဲ မဖြန့်ကြဲအပ်၊ မဖြန့်ကြဲနိုင်ကုန်သကဲ့သို့၊
 နဝိဒ္ဓံသိယန္တိ ယထာ-မဖျက်ဆီးအပ်၊ မဖျက်ဆီး နိုင်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊
 ဧတေန-ဤသုတ္တန်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတာ-ကုန်သော၊ အတ္တာ-အတ္တတ္ထ ပရတ္တ အစရှိသော
 စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွားအနက်တို့ကို၊ (မိစ္ဆာဝါဒေန- မိစ္ဆာဝါဒသည်၊) နဝိကိရိယန္တိ-
 နံ၊ နဝိဒ္ဓံသိယန္တိ-နံ၊ (တသ္မာ သုတ္တသဘာဂတော-ထိုသို့ တမျဉ်းကြီး ပန်းသီချည်နှင့်
 တူသောအဖို့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-နှင့်သဘောတူသည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ္တတ္ထဝိဒူဟိ-တို့သည်၊ သုတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ အက္ခာတံ-ပြီ၊)
 တေန-ထိုအတ္ထာနံ သူစနတော အစရှိသော ဟိတ် ၆ ရပ်ဖြင့်၊ ဧတဿ-ဤ
 သုတ္တသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္ထ ကောသလ္လတ္ထံ-ဝိပြုဟံဝစနတ်၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော
 ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ အတ္ထာနံ သူစနတော၊ ပေ၊ အက္ခာတန္တိ-အက္ခာတံဟူသော၊ ဧတံ
 (ဂါထာဝစနံ)-ကို (တစ်နည်း) ဧတံ (အတ္ထဝစနံ)-ဤအနက်ကို ပြကြောင်းစကား
 ကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီ။

အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္ထော-ကို၊ (မယာ-သည်၊) ဝုတ္တောယေဝ-
 ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ၊ [“ကေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မော၊ ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန” ဟု
 ဆိုခဲ့ပြီးပြီ-ဟူလို၊] အပရော-ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းမှ တစ်ပါးသော၊ နယော-နည်းကို၊

(မယာ-သည်၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုဦးအံ့) ယံ(ယသ္မာ)ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-
 ဤအဘိဓမ္မာ ပိဋက၌၊ ဝုဗ္ဗိမန္တော-တိုးပွားခြင်းရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တရား
 တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သလက္ခဏာ-အမှတ်အသားနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-
 တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပူဇိတာ- ပူဇော်ထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊
 ပရိစ္ဆန္နာ-ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဓိကာ-လွန်ကဲ
 ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တေန-
 ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝုဗ္ဗိမန္တ အစရှိသော တရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊)
 အဘိဓမ္မတ္ထဝိဒူဟိ-အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏အနက်ကိုသိကုန်သောပညာရှိတို့သည်၊ အဘိဓမ္မော-
 အဘိဓမ္မမည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ။ [အဘိဓမ္မာတိ-ဟုဆိုလိုလျက် အာကာရ
 ဇောတက ဣတိသဒ္ဓါ အကြေကြံ။]

ဟိ-ချဲ့၊ အယံ အဘိသဒ္ဓေါ-ဤအဘိသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုဗ္ဗိလက္ခဏာပူဇိတ-
 ပရိစ္ဆန္နာဓိကေသု-ဝုဗ္ဗိအနက်၊ လက္ခဏအနက်၊ ပူဇိတအနက်၊ ပရိစ္ဆန္နအနက်၊
 အဓိက အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ [“ပါဠိတော်၌
 တွေ့မြင်အပ်၏” ဟူလို၊] တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏၊ (တစ်နည်း) တထာဟိ-
 ထိုစကားကိုချဲ့ဦးအံ့၊ ဒေသ (ဒေသော)-ဤအဘိသဒ္ဓါသည်၊ (အာဂတော-၌ စပ်၊)
 ဗာဠာ မေ အာဝုသော ဒုက္ခာ ဝေဒနာ အဘိက္ကမန္တိ နော ပဋိက္ကမန္တိ တိအာဒိသု-ဗာဠာ
 ပေ၊ နောပဋိက္ကမန္တိ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝုဗ္ဗိယံ-တိုးပွားခြင်းဟူသောအနက်၌၊
 အာဂတော-လာ၏၊ [အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ မေ-ငါ၏၊ ဗာဠာ-ပြင်းထန်ကုန်သော၊
 ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲစေတတ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာ-ဝေဒနာတို့သည်၊ အဘိက္ကမန္တိ-တိုးပါကုန်၏၊
 နောပဋိက္ကမန္တိ-မဆုတ်ပါကုန်၊ (ကဿပ သံယုတ်စသည်၌လာသည်၊) ယာတာ
 ရတ္ထိယော အဘိညာတာ၊ အဘိလက္ခိတာတိ အာဒိသု-တာ အစရှိကုန်သောပါဠိရပ်တို့၌၊
 လက္ခဏေ-အမှတ်အသားဟူသောအနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [အဘိညာတာ-
 လထက်ဝက်စသော အမှတ်အသားဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-ထင်ရှားကုန်သော၊
 အဘိလက္ခိတာ-လထက်ဝက်စသော အမှတ်အသားဖြင့် မှတ်သားအပ်ကုန်သော၊
 ယာတာ ရတ္ထိယော-အကြင်ညွှတ်တို့သည်၊ သန္တိ-ကုန်၏၊ (မူလပဏ္ဏာသ ဘယဘောရဝ
 သုတ်၊) တရားနာဖို့ရန် ဥပုသ်စောင့်ဖို့ရ် အဋ္ဌမီ၊ စာတဒ္ဓသီ၊ ပန္နရသီညဉ့်များကို
 လဖြင့် မှတ်သားကြသည်-ဟူလို။]

ရာဇာဘိရာဇာ မနုဇိန္ဒြောတိအာဒိသု-ဇော အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ပူဇိတေ-
 ပူဇော်ထိုက်ဟူသောအနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [မနုဇိန္ဒြော-လူတို့ကို အစိုးရသော၊
 ရာဇာဘိရာဇာ-မင်းအပေါင်းတို့သည် ပူဇော်ထိုက်သော စကြာမင်းသည်၊ (ဟုတ္တာ-
 ၍) ရန္တ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေဟိ-ပြုစေပါလော၊) မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ သေလသုတ်။]
 ပဋိပလော ဝိနေတုံ အဘိဓမ္မေ အဘိဝိနယေတိအာဒိသု-ယေအစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊

ပရိစ္ဆိန္နေ-ပိုင်းခြားအပ်ဟူသောအနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [အဘိဓမ္မေ-ပိုင်းခြားကန့်သတ် အပ်သော၊ ဓမ္မအရာ၌လည်းကောင်း၊ အဘိဝိနယေ-ပိုင်းခြားကန့်သတ်အပ်သော ဝိနည်း အရာ၌လည်းကောင်း၊ ဝိနေတုံ-တပည့်တို့ကို သင်ကြားပို့ချ ဆုံးမခြင်းငှာ၊ ပဋိပလော-စွမ်းနိုင်၏၊ (ဝိနည်းမဟာဝါပဗ္ဗဇ္ဇက္ခန္ဓ စသည်၌လာသောပါဠိ၊)] အညမည သင်္ကရိရိဟိတေ-အချင်းချင်း ရောယှက်ခြင်းမှကင်းသော၊ ဓမ္မေစ-ဓမ္မအရာ၌လည်း ကောင်း၊ ဝိနယေစ-ဝိနည်းအရာ၌လည်းကောင်း၊ (ဝိနေတုံ-ငှာ၊ ပဋိပလော-၏၊) ဣတိ- ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဟောတံ၊ အဘိက္ကန္တေန ဝဏ္ဏေနာတိ အာဒိသု-န အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အဓိကေ-အလွန်အက်ဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [အဘိက္ကန္တေန-အလွန်နှစ်သက်အပ်သော၊ ဝဏ္ဏေ-အဆင်းဖြင့်၊ (ဝန္တတိ- ရှိခိုးလာသူကား၊ ကော-အဘယ်သူနည်း၊) (ဝိမာနဝတ္ထု၌လာသော ပါဠိ၊)]

စ-ဆက်၊ (အတ္ထယုတ္တိကို ဆက်၍ပြဦးအံ့၊ “သဒ္ဒယုတ္တိမှတစ်ပါး၊ အတ္ထယုတ္တိကို ဆိုဦးအံ့” လည်းပေးကြ၏၊) ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မာပိဋက၌၊ (ဝုတ္တာ၌ စပ်၊) ရူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ၊ မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာ ဧကံဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတိတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဝုမိမန္တော-တိုးပွားခြင်းရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ-တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ (တသ္မာ-ထိုသို့ ဝုမိမန္တ တရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [ရူပပပတ္တိယာ-ရူပဘုံ၌ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-၏၊ မဂ္ဂံ- အကြောင်းဖြစ်သောဈာန်ကို၊ ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ-တိုးပွားစေ၏၊ မေတ္တာသဟဂ တေန-မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စေတသာ-ဖြင့်၊ ဧကံဒိသံ-တစ်ခုသောအရပ်မျက်နှာ ကို၊ ဝါ-တစ်ခုသော အရပ်မျက်နှာ၌နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဖရိတွာ-ဖြန့်၍၊ ဝိဟရတိ-နေ၏၊] ရူပါရမဏံဝါ သဒ္ဓါရမဏံဝါတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အာရမဏာဒိဟိ-အာရုံအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ သံလက္ခဏီယတ္တာ-မှတ်သားအပ် ကုန်သည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [သံလက္ခဏီယတ္တာတိ သဗ္ဗာနိတတ္တာ၊-ဋီကာ။] သလက္ခဏာ- အမှတ် အသားနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ-တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ (တသ္မာ- ထိုသို့ သလက္ခဏတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) [ရူပါရမဏံဝါ- ရူပါရမဏှင် အာရုံရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ သဒ္ဓါရမဏံဝါ-သော၊ ပေ၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥပ္ပန္နံ-အတိတ်စိ၏အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ဓဏတ္ထယသို့ ရောက်သည်၊ ဟောတိ-၏။] သေက္ခာဓမ္မာ၊ အသေက္ခာဓမ္မာ၊ လောကုတ္တရာဓမ္မာတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ပူဇိတာ-ပူဇော်ထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ-တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ ပူဇာရဟာ- ပူဇော်ထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ၊ ဣတိ အယံ- ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပာယော- အလိုရှိအပ်ကုန်သောအနက်တည်း၊ တသ္မာ-ထိုသို့ ပူဇိတတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ [သေက္ခာ- သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၊ စသည်ဖြင့်ပေး၊]

ဖဿော ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတီတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ သဘာဝ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ-သဘောအားဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နာ-ပိုင်းခြားအပ်သော၊ ဓမ္မာပိ ဝုတ္တာ၊ (တသ္မာ-ထိုသို့ ပရိစ္ဆိန္န တရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) [ဖဿော-တွေ့ထိခြင်း သဘောသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဝေဒနာ-ခံစားခြင်းသဘောသည်၊ ဟောတိ-၏၊] မဟဂ္ဂတာ ဓမ္မာ၊ အပ္ပမာဏာဓမ္မာ၊ အနုတ္တရာဓမ္မာတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အဓိကာ-လွန်ကဲကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ-တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ (တသ္မာ-ထိုသို့ အဓိကတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မတ္ထပိရူဟိ-တို့သည်၊ အဘိဓမ္မော-မည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ပြီ၊) တေန-ထိုဝုဗ္ဗိမန္တတာ စသော ဟိတ် ၅-ရပ်ဖြင့်၊ ဧတဿ-ဤအဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္ထံ-ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ္ထ၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ယံ ဧတ္ထ ဝုဗ္ဗိ-မန္တော၊ ပေ၊ အက္ခာတောတိ-ဟူ၍၊ ဧတံ (ဂါထာဝစနံ)-ကို၊ တစ်နည်း-ဧတံ (အတ္ထဝစနံ)-ဤအနက်ကို ပြကြောင်း စကားကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

ပန-ကား (ဝိနယသုတ္တ အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး၊ ပိဋကသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကား၊) ဧတ္ထ-ဤအချင်းချင်းထူးခြားသော ဝိနယ၊ သုတ္တ၊ အဘိဓမ္မသဒ္ဓါတို့၌၊ (သမောဓာနေတဗ္ဗံ-ပေါင်းစပ်ထိုက်သော၊ ဝါ-သမာသံတွဲထိုက်သော၊) ယံ-အကြင် ပိဋကသဒ္ဓါသည်၊ အပိသိဋ္ဌံ-အနက်အားဖြင့် မထူး၊ တံ ပိဋကံ-ထိုပိဋကသဒ္ဓါကို၊ [တံ ပိဋက သဒ္ဓတိ အတ္ထော-ဋီကာ (အာဟုဋ္ဌံစပ်၊)။] ပိဋကတ္ထပိရူ-ပိဋကသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ ပရိယတ္တိတ္တာနေတ္ထတော-သင်ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်၊ တည်ရာဟူသောအနက်တို့ဖြင့်၊ ဝါ-သင်ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်၊ တည်ရာဟူသောအနက်ရှိ၏ဟူ၍၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်ပြီ၊ တေန-ထိုပိဋကသဒ္ဓါနှင့်၊ သမောဓာနေတွာ-ပေါင်းစပ်၍၊ ဝါ-သမာသံတွဲ၍၊ [တေနာတိ အာဒိ သမာသံ ဒဿေတိ-ဋီကာ၊] တယောပိ-၃-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိနယာ ဒယော-ဝိနယအစရှိသော သဒ္ဓါတို့ကို၊ ငှေယျာ-သိထိုက်ကုန်၏။

ဟိ-ချဲ့(တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ (နောက်၌ တသ္မာရှိသည်၊) ပရိယတ္တိပိ- သင်ယူအပ်သောပါဠိကိုလည်း၊ မာ ပိဋကသမ္ပဒါနေနာတိ အာဒိသု-နေန အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ပိဋကန္တိ-ပိဋကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ [ပိဋက သမ္ပဒါနေန-ကျမ်းစာကို ကောင်းစွာပေးရာ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-ကျမ်းစာကို ကောင်းစွာ တတ်ကျွမ်းကာမျှဖြင့်၊ မာဂဏိတ္ထ-ဤအယူဝါဒသည် ငါတို့ကျမ်းစာနှင့်ညီမျှ၏ဟု အတည်မယူကြကုန်လင့်၊] အထ၊ ပေ၊ အာဒါယာတိ အာဒိသု-အာဒါယ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ယံကိစ္ဆိ-အမှတ် မထား တစ်ပါးပါးသော၊ ဘာနေမ္ပိ-တောင်းကိုလည်း၊ (ပိဋကန္တိ ဝုစ္စတိ၊) [အထ-ထိုအခြေ၌၊ ပုရိသော-ယောဇျားတစ်ယောက်သည်၊

ကုဒါလပိဋကံ-ပေါက်တူးနှင့် တောင်းကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ အာဂစ္ဆေယျ-လာရာ၏။] တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပရိယတ္တိကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဇနာကိုလည်းကောင်း၊ ပိဋကဟု ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ပိဋကံ-ပိဋကသဒ္ဒါကို၊ ပိဋကတ္ထဝိဒူ-တို့သည်၊ ပရိယတ္တိဘာဇနတ္ထတော- တို့ဖြင့်၊ ဝါ-ဟူ၍၊ အာဟု-ကုန်ပြီ။

[စာအုပ်တို့၌ “ဣဒါနိ” ပါ၏၊ မပါသင့်ကြောင်းကို ပါရာဇိကဏံ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] တေန သမောဓာနေတွာ တယောပိ.ဝိနယာဒယော ညေယျာတိ-ညေယျ ဟူသည်ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဒုဝိဇ္ဇေန-၂-ပါးအပြားရှိသောအနက်ရှိသော၊ တေန ပိဋကသဒ္ဒေန-နှင့်၊ သမာသံ-သမာသံကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝိနယောစ-ဝိနည်းလည်း ဟုတ်၏၊ သော-ထိုဝိနည်းဟူသည်၊ ပရိယတ္တိဘာဝတော-သင်ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ တဿ တဿအတ္ထဿ-ထိုထိုအနက်၏၊ ဘာဇန တောစ-တည်ရာ၏ အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပိဋကဉ္စ-ကလည်းဟုတ်၏၊ ဣတိ-ဤ ၂-ပါးသောသတ္တိကြောင့်၊ ဝိနယပိဋကံ-ကမည်၏၊ ယထာ ဝုတ္တေနေဝ- အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးသည်သာလျှင်ဖြစ် သော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ [ယထာ ဝုတ္တေနေဝါတိ ဧဝံ ဒုဝိဇ္ဇေနာတိအာဒိနာ နယေန-ဋီကာ၊] သုတ္တန္တဉ္စ- သုတ္တန်လည်းဟုတ်၏၊ [အန္တသဒ္ဒါ အနက်မရှိ၊] တံ-ထိုသုတ္တန်ဟူသည်၊ ပိဋကဉ္စ- ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ဤ ၂-ပါးသောသတ္တိကြောင့်၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-မည်၏၊ အဘိဓမ္မောစ- ၏၊ သော-သည်၊ ပိဋကဉ္စ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-၏ ဣတိဧဝံ-သို့၊ တယောပိ-ကုန်သော၊ ဧတေဝိနယာဒယော-ဤ ဝိနယအစရှိသောသဒ္ဒါ တို့ကို၊ ညေယျာ-သိထိုက်ကုန်၏။

စ-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဥတွာ-စာသင်သားတို့ သိပြီးခြင်းကြောင့်၊ ပုနပိ- တစ်ဖန် လည်း၊ ဝါ-ထပ်၍လည်း၊ တေသ္မေဝ ပိဋကေသု-ထိုပိဋက ၃-ပုံတို့၌ပင်၊ (နာနာပွကာရ ကောသလ္လတ္တံ၌စပ်၊) နာနာပွကာရကောသလ္လတ္တံ-အမျိုးမျိုးသော အပြားအားဖြင့် ကျွမ်းကျင် သူ၏အဖြစ်ဟူသောအကျိုးငှာ၊ တေသု-ထိုပိဋက ၃- ပုံတို့၌၊ (ပရိဒီပယေ၊ ဝိဘာဝယေတို့၌စပ်၊) ယထာရဟံ-စွာ၊ ဒေသနာ သာသနကထာ ဘေဒံ-ဒေသနာထူး အပြား၊ သာသနအထူးအပြား၊ ကထာ အထူးအပြားကိုလည်း ကောင်း၊ သိက္ခာပဟာန ဂမ္ဘီရဘာဝဉ္စ-သိက္ခာ၊ ပဟာနံ၊ ဂမ္ဘီရဘောဂုဏ်ကိုလည်း ကောင်း၊ ပရိဒီပယေ-ထက်ဝန်းကျင်ပြရာ၏။

ပရိယတ္တိဘေဒံ-သင်ယူပုံအထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ (ဝိဘာဝယေ၌စပ်၊) ယဟိ- အကြင် ၃-ပါးသောပိဋက၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင်အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံသမ္ပတ္တိ- အကြင်ပြည့်စုံခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ယံ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ- အကြင်ပျက်စီး ခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်ရ၏၊ (တဟိ-၌) တမ္ပိ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံ ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဘာဝယေ-ထင်စွာပြရာ၏၊ (တစ်နည်း၊) ယဟိ-၌၊ ဘိက္ခု-

သည်၊ ယထာ-အကြင် ဥပါရမ္မ အစရှိသောအကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်း၊
ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းသဖြင့်ကျင့်ခြင်းဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံပရိယတ္တိ
ဘောဒံ၊ ယံသမ္မတ္ထိံ၊ ယံဝိပတ္တိဉ္စာပိ၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ (တဟိ-၌)၊ တမ္မိသဗ္ဗ-
ကိုလည်း၊ ဝိဘာဝယေ-၏။

တကြ-ထိုဂါထာတို့၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ပရိဒီပနာ-ထက်ဝန်းကျင်
ပြခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိဘာဝနာစ-ထင်စွာပြခြင်းသည်လည်းကောင်းတည်း၊
ဟိ-ချဲ့၊ တီဏိ-၃-ပုံကုန်သော၊ တာနိ ပိဋကနိ-တို့ကို၊ ယထာက္ကမံ-တိုင်း၊
အာဏာ ဝေါဟာရပရမတ္ထဒေသနာတိစ-အာဏာဒေသနာ၊ ဝေါဟာရဒေသနာ၊
ပရမတ္ထဒေသနာတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ [ကထာတိစမှ ဣတိစ လိုက်စေ။] ယထာပရာဓ
၊ ပေ၊ သာသနာ နိတိစ-ယထာပရာဓသာသနာ၊ ယထာနုလောမသာသနာ၊ ယထာ
ဓမ္မသာသနာတို့ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သံဝရာသံဝရ၊ ပေ၊ ကထာတိစ-သံဝရာသံဝရ
ကထာ၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဋ္ဌနကထာ၊ နာမရူပပါရမီဒေသနာတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုစ္ဆန္တိ
ကုန်၏၊ ဟိ-ထပ်၍ချဲ့ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ-နိဒ္ဒေသမှ တစ်ပါး ပဋိနိဒ္ဒေသကို
ဆိုဦးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤပိဋက ၃-ပုံတို့တွင်၊ ဝိနယ ပိဋက-ကို၊ အာဏာရဟောန-
အာဏာထားခြင်းငှာ ထိုက်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ အာဏာဗဟုလ္လတော-
အာဏာများသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ [ဝိနယပိဋကဿ-ဟု သမ္မန်ခဲ။] ဒေသိတတ္တာ-
ဟောတော်မူအပ် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဏာဒေသနာတိ-နာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊
သုတ္တန္တပိဋက-ကို၊ [အန္တ-သဒ္ဓါအနက်မရှိ၊ သုတ္တမေဝ+သုတ္တန္တံ၊ တတ္တာဝုတ္တိ
ကမ္မစာရည်း၊] ဝေါဟာရ ကုသလေန-အခေါ်အဝေါ်ပညတ်၌ ကျွမ်းကျင် တော်မူသော၊
ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝေါဟာရဗဟုလ္လတော-ပညတ်၏များသည်၏ အဖြစ် အားဖြင့်၊
ဒေသိတတ္တာ-ကြောင့်၊ ဝေါဟာရဒေသနာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ အဘိဓမ္မ ပိဋက-
ကို၊ ပရမတ္ထ ကုသလေန-ပရမတ်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊
ပရမတ္ထ ဗဟုလ္လတော-ပရမတ်၏ များသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဒေသိတတ္တာ-
ကြောင့်၊ ပရမတ္ထဒေသနာတိ-၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ပဌမံ-ပဌမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋကကို၊ ပစရာပရာဓာ-
များသောအပြစ်ရှိကုန်သော၊ ယေတေ သတ္တာ-တို့သည်၊ (သန္တိ-နံ၏)၊ တေ-
ထိုသတ္တဝါတို့ကို၊ ယထာပရာဓံ-အပြစ်အားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤဝိနည်း ပိဋက၌၊
သာသိတာ-ဆုံးမတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့အပြစ်အားလျော်စွာ
ဆုံးမအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ ယထာပရာဓသာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဒုတိယံ
၂-ခုမြောက် သုတ္တန်ပိဋကကို၊ အနေကဇ္ဈာသယာနုသယစရိယာဓိမုတ္တိကာ-များသော
အဇ္ဈာသယ၊ များသော အနုသယ၊ များသောစရိယ၊ များသော အဓိမုတ္တိရှိကုန်သော၊
သတ္တာ-တို့ကို၊ ယထာနုလောမံ-အကြင်အကြင် အဇ္ဈာသယ အစရှိသည်တို့အားလျော်

စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ္တန်ပိဋကဋ္ဌံ၊ သာသိတာ-ဆုံးမတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဇ္ဈာသယစသည်အားလျော်စွာ ဆုံးမအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာနုလောမ သာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တတိယံ-၃-ခုမြောက် အဘိဓမ္မ ပိဋကကို၊ ဓမ္မပုဋ္ဌမတ္တေ- သဘာဝဓမ္မအစုမျှ၌၊ အဟံ-ငါတည်း၊ မမံ-ငါ၏ဥစ္စာတည်း၊ ဣတိ သည်နော- ဤသို့ မှတ်ထင်ခြင်းရှိကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့ကို၊ ယထာဓမ္မ-သဘာဝဓမ္မအားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မပိဋကဋ္ဌံ၊ သာသိတာ-န်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သဘာဝဓမ္မ အားလျော်စွာဆုံးမအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာဓမ္မသာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ [သာသနဘေဒမှတစ်ပါး၊ ကထာဘေဒကား-ဟူလို၊] ပဌမံ- ရှေးဦးစွာသော ဝိနည်းပိဋကကို၊ အဇ္ဈာစာရပဋိပက္ခဘူတော-လွန်ကျူးမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ သံဝရာသံဝရော-ငယ်သော စောင့်စည်းခြင်း ကြီးသော စောင့်စည်း ခြင်းကို၊ ဝါ-ငယ်သော စောင့်စည်းကြောင်းတရား၊ ကြီးသောစောင့်စည်း ကြောင်းတရားကို၊ ဧတ္ထ-ဤဝိနည်းပိဋကဋ္ဌံ၊ ကထိတော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သံဝရာသံဝရကို ဟောရာအပ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) သံဝရာ သံဝရကထာတိ-ထာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ သံဝရာသံဝရောတိ-ကား၊ ခုဒ္ဒကောစေဝ- ငယ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ မဟန္တာစ-ကြီးသည်လည်းဖြစ်သော၊ သံဝရော-စောင့်စည်း ခြင်းတည်း၊ (ကိမိဝ-နည်း၊) ကမ္မာကမ္မဝိယ-ကံငယ်ကံကြီးဟူသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပလာဖလဝိယ-သစ်သီးငယ် သစ်သီးကြီးဟူသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [“မဟန္တာစ၏ နောက်၌ သံဝရာသံဝရော”ဟု တွေ့ရ၏၊ သီလက္ခန္ဓ်၌ “သံဝရော”ဟုသာရှိသည်၊ အသဒ္ဓါ “အကြီးအနက်”ဟောတည်း။] ဒုတိယံ-ကို၊ ဒွါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိပဋိပက္ခဘူတာ-၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနာ-မိစ္ဆာအယူတို့ကို ဖြေရှင်းကြောင်းတရားကို၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ္တန်ပိဋကဋ္ဌံ၊ ကထိတာ-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ် ကြောင့်၊) ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနကထာတိ- ဤ၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တတိယံ-ကို၊ ရာဂါဒိပဋိပက္ခဘူတော- ရာဂ အစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒေါ-နာမ်ရုပ် ၂-ပါး ပိုင်းခြား ကြောင်း တရားကို၊ ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မပိဋကဋ္ဌံ၊ ကထိတော-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နာမရူပပရိစ္ဆေဒကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) နာမရူပပရိစ္ဆေဒ ကထာတိ-ဤ၊ ဝုစ္စတိ-၏။

စ-ကား၊ (ဒေသနာသာသနကထာဘေဒ၏ ဝိတ္တာရမှတစ်ပါး၊ သိက္ခာပဟာန ဂမ္ဘီရဘာဝ၏ ဝိတ္တာရကား၊) တီသုပိ-၃-ပုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေသု-ဤ ပိဋကတို့၌၊ တိသော-န်သော၊ သိက္ခာ-သိက္ခာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တိဏိ-န်သော၊ ပဟာနာနိ- ပဟာန်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတုဗ္ဗိဓော-သော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါစ- နက်နဲသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗျော-၏၊ တထာဟိ-ထိုစကားကို

ချဲ့ဦးအံ့၊ ဝိနယပိဋကေ-၌၊ ဝိသေသေန-အဓိစိတ္တ၊ အဓိပညာသိက္ခာတို့မှ ထူးသော အားဖြင့်၊ အဓိသီလသိက္ခာ-အဓိသီလသိက္ခာကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ သုတ္တန္တ ပိဋကကေ-၌၊ ဝိသေသေန-အဓိသီလ၊ အဓိပညာသိက္ခာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့်၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာ-ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ၊ အဘိဓမ္မပိဋကေ-၌၊ ဝိသေသေန-အဓိသီလ အဓိစိတ္တသိက္ခာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့်၊ အဓိပညာသိက္ခာ-ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ။

စ-ကား၊ (သိက္ခာ၏ဝိတ္တာရမတစ်ပါး၊ ပဟာန၏ဝိတ္တာရကား၊)ဝိနယပိဋကေ-၌၊ ကိလေသာနံ-သံကိလေသာတို့၏၊ ဝါ-ကံကိလေသာတို့၏၊ [ကံအထမြောက်သော ကိလေသာတို့၏-ဟူလို၊] ဝိတိက္ကမပဟာနံ-ဝိတိက္ကမပဟာနံကို၊ ဝါ-လွန်ကျူးမှုကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ) (ကသွာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) သီလဿ-ဝိနည်း၌ဟောတော်မူအပ်သော သီလ၏၊ ကိလေသာနံ-တို့၏၊ ဝိတိက္ကမ ပဋိပက္ခတ္တာ-လွန်ကျူးမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-၏၊ သုတ္တန္တ ပိဋကေ-၌၊ (ကိလေသာနံ-သံကိလေသတရားတို့၏၊) ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပဟာနံ-ပရိယုဋ္ဌာန ပဟာနံကို၊ ဝါ-ကုသိုလ်အခွင့်အလမ်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ထကြွမှုကို ပယ်ရှားကြောင်း တရား ကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (ကသွာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) သမာဓိဿ- သုတ္တန်ဝယ် ဟောတော်မူအပ်သော သမာဓိ၏၊ (ကိလေသာနံ-တို့၏၊) ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပ ဋိပက္ခတ္တာ- ပရိယုဋ္ဌာန၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ၊ အဘိဓမ္မာ ပိဋကေ-၌၊ (ကိလေသာနံ-သံကိလေသတရားတို့၏၊) [သုတ္တန် အဘိဓမ္မာ၌ ကိလေသာ ၁၀-ပါးလုံးကိုယူ။] အနုဿယပ္ပဟာနံ-ကို၊ ဝါ-အစဉ်မပြတ်ကိန်းဝပ်ခြင်းကို ပယ်ရှား ကြောင်းတရားကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (ကသွာ ဝိညာယတိ)၊ ပညာယ-အဘိဓမ္မာဝယ် ဟောတော်မူအပ်သောပညာ၏၊ (ကိလေသာနံ-တို့၏) အနုဿယပ္ပဋိပက္ခတ္တာ- အနုဿယ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-၏။

စ-သည်သာမကသေး၊ [ပဟာနံနှင့်စပ်၍ ဆိုဖွယ်ကျန်သေး၏-ဟူလို၊ စ- သည် သမုစ္စယတ္ထဇောတက။] ပဌမေ-ပဌမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋက၌၊ ကိလေသာနံ- ကိလေသာတို့ကို၊ တဒဂံပ္ပဟာနံ-တဒဂံပဟာနံကို၊ ဝါ-ထိုထို သုသိလျအစိတ်အပိုင်းဖြင့် ထိုထိုသုသိလျ အစိတ်အပိုင်းကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ) ဣတရေသု- ဝိနည်းမှတစ်ပါးသော သုတ္တန် အဘိဓမ္မာပိဋကတို့၌၊ (ကိလေသာနံ-တို့ကို) ဝိက္ခမ္ဘန သမုစ္ဆဒပ္ပဟာ နာနိ-ဝိက္ခမ္ဘပဟာနံ၊ သမုစ္ဆဒပဟာနံတို့ကို၊ ဝါ-ပယ်ခွာခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်း တရား၊ အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်းတရားတို့ကို၊ (ဝုတ္တာနိ)။-စ-သည်သာမကသေး၊ ပဌမေ-ပဌမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋက၌၊ ဒုစ္စရိတ သံကိလေသဿ-ကာယဝစီဒုစရိက်ဟူသော သံကိလေသကို၊ ပဟာနံ-ပယ်ကြောင်း တရားကို၊ (ဝုတ္တံ) ဣတရေသု-ဝိနည်းမှတစ်ပါးသော သုတ္တန် အဘိဓမ္မာပိဋကတို့၌၊ တဏှာဒိဋ္ဌိသံကိလေ သာနံ-တဏှာသံကိလေသ၊ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသတို့ကို၊ (ပဟာနံဝုတ္တံ။)

စ-ကား၊ (ပဟာနမှတစ်ပါး ဂမ္ဘီရဘာဝကား-ဟူလို) ဣတ္ထ-ဤ ၃-ပုံသော ပိဋကတို့တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ-တစ်ပုံတစ်ပုံသော ပိဋက၌၊ စတုဗ္ဗိဓာပိ-လေးပါးအပြား ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဓမ္မတ္ထဒေသနာ ပဋိဝေဓ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ-ဓမ္မ၏ နက်နဲသည်၏ အဖြစ်၊ အတ္တ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ ဒေသနာ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ် ပဋိဝေဓ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ဣတ္ထ-ထိုဓမ္မ အတ္ထဒေသနာ ပဋိဝေဓတို့တွင်၊ ဓမ္မောတိ-ကား၊ ပါဠိ-ပါဠိတော်တည်း၊ အတ္ထောတိ-ကား၊ တဿာ ယေဝ-ထိုပါဠိတော်၏ပင်၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ ဒေသနာတိ-ကား၊ မနုသာ-စိတ်တော်ဖြင့်၊ ဝဝတ္ထပိတာယ-မဟောမိ ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်သော၊ တဿာ ပါဠိယာ-ကို၊ ဒေသနာ-နှုတ်မြှောက်၍ ဟောတော်မူခြင်းတည်း၊ ပဋိဝေဓောတိ-ကား၊ ပါဠိယာ-ပါဠိဓမ္မကိုလည်း ကောင်း၊ ပါဠိ အတ္ထဿစ-ပါဠိဓမ္မ၏ အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ယထာဘူတာဝဗောဓော- မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထိုးထွင်း၍သိခြင်းတည်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍သိတတ်သော ဉာဏ်တည်း၊ [ဓမ္မနှင့် ဒေသနာတို့အရတူသောကြောင့် “ပါဠိယာ ပါဠိအတ္ထဿ”ဟု ဓမ္မနှင့်အတ္ထကိုသာပြု၍ “ဒေသနာယ”ဟု မပြော့။] စ-ဆက်၊ (တစ်နည်း) စ-ကား၊ (ပဋိဝေဓမှတစ်ပါး ဂမ္ဘီရဘာဝကား) တီသပိ-၃ ပုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေသု-ဤပိဋကတို့၌၊ ဧတေ ဓမ္မတ္ထဒေသနာ ပဋိဝေဓ-တို့သည်၊ (ဂမ္ဘီရာ၌ စပ်)၊ ယသ္မာ- ကြောင့်၊ သသာဒိဟိ-ယုန်အစရှိသော သတ္တဝါ ကလေးတို့သည်၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဒုက္ခောဂါဟောဝိယစ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-သက်ဝင်နိုင်ခဲ့သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌာဝိယစ-မရအပ်သော ထောက်တည်ရာရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာ မရနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တထာ-တူ) မန္တဗုဒ္ဓိဟိ-နဲ့သောဉာဏ်ရှိသူတို့သည်၊ ဝါ-ပညာနဲ့သူလူပြိန်း တို့သည်၊ ဒုက္ခောဂါတာစ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ- သက်ဝင်နိုင်ခဲ့ကုန်သည် လည်းကောင်း၊ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌာစ-မရအပ်သော ထောက်တည်ရာ ရှိကုန်သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာကို မရနိုင်ကုန်သည်လည်း ကောင်း၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့မဟာသမုဒ္ဒရာဝယ် ယုန်သူငယ်အလား မန္တဗုဒ္ဓိတို့ ဒုက္ခောဂါဟ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဂမ္ဘီရ- နက်နဲခက်ခဲကုန်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဣတ္ထ-ဤ ၃-ပုံသောပိဋကတို့တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ- ၌၊ စတုဗ္ဗိဓာပိ-သော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ [ဧဝံ စသည်ကား နိဂုံးဝါကျ။]

အပရောနယော-တစ်နည်းကား၊ (တစ်နည်း)၊ ပုဗ္ဗနယတော-ရှေ့နည်းမှာ အပရော- တစ်ပါးသော၊ နယော-နည်းကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုဦးအံ့၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မောဟူသည်ကား၊ ဟေတု-အကြောင်းတည်း၊ (တစ်နည်း)ဟေတု-အကြောင်း သည်၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မမည်၏၊ ဟိ-သာဓကကား၊ ဟေတုမှီ ဉာဏ်

ဓမ္မပ္ပဋိသမ္ဘိဒါတိ-ဟူသော၊ ဇေတ (သုတ္တံ)-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (တစ်နည်း) ကသွာ-ကြောင့်၊ ဟေတု-သည်၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မမည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ် သနည်း၊ ဟိ ယသွာ-ကြောင့်၊ ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပ္ပဋိသမ္ဘိဒါတိ-ဟူသော၊ ဇေတ (သုတ္တံ)-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ တသွာ-ကြောင့်၊ ဟေတု-သည်၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မမည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏၊ [နောက်၌လည်း ဤအတိုင်း ၂-နည်းပေးနိုင်သည်၊ ဟေတုမှိ-အကြောင်း၌၊ ဉာဏံ-သိတတ်သော ဉာဏံသည်၊ ဓမ္မပ္ပဋိ သမ္ဘိဒါ-ဒါမည်၏၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိဘင်း၌လာသော ပါဠိတော်။] အတ္ထောတိ-ကား၊ ဟေတုဖလ-အကြောင်း၏အကျိုးတည်း၊ 'ဟိ-သာဓကကား၊ ဟေတု ဖလေ ဉာဏံ အတ္ထပ္ပဋိသမ္ဘိဒါတိ-ဒါဟူသော၊ ဇေတ သုတ္တံ-ကို၊ ဘဂဝတာ၊ ဝုတ္တံ။ [ဟေတုဖလေ- အကြောင်း၏ အကျိုး၌၊ ဉာဏံ-သည်၊ အတ္ထပ္ပဋိသမ္ဘိဒါ-မည်၏။]

ဒေသနာတိ-ကား၊ ပညတ္တိ-ပရမတ္ထသဒ္ဓပညတ်တည်း၊ ဝါ-နာမပညတ်တည်း၊ ယထာဓမ္မံ-အကြင်အကြင် အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းသဘော၊ သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးသဘော၌၊ ဝါ-အဝိဇ္ဇာအစရှိ(ပေ)အကျိုးသဘောအားလျော်စွာ၊ ဓမ္မာဘိလာပေါ-မဖောက်မပြန် မှန်ကန်စွာ အနက်သို့ရှေ့ရှုရတိုဆိုအပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓတည်း၊ ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပာယော-မိမိ၏အလိုတည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အနုလောမ ပဋိလောမ သင်္ဃေပဝိတ္တာရာဒိဝသေန-အနုလုံ ပဋိလုံ၊ အကျဉ်းအကျယ် အစရှိသည် တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ကထနံ-ဟောကြောင်းဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်တော်သည်၊ ဒေသနာ-ဒေသနာမည်၏။ [ဤဝါကျမျိုး ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ မပါ။]

ပဋိဝေဓောတိ-ကား၊ အဘိသမယော-အဘိသမယတည်း၊ [နောက်၌၊ တရားကိုယ် အားဖြင့် အကျယ်လာမည်ဖြစ်၍အကျဉ်းပေးလိုက်သည်၊] သောစ-ထိုအဘိသမယသည် လည်း၊ လောကီယလောကုတ္တရော-လောကီ လောကုတ္တရာ ဖြစ်သော၊ ဝိသယတောစ-အာရုံဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသမ္မောဟတောစ-မတွေဝေခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္ထာနုရူပံ-သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအားလျော်စွာ၊ ဓမ္မေသု-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၌လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာနုရူပံ-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားအား လျော်စွာ၊ အတ္ထေသု-သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့လည်းကောင်း၊ ပညတ္တိပထာနုရူပံ- ဟောဖော်ပညတ်ခြင်း၏အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ပညတ္တိသု-ဒေသနာဟူသော သဒ္ဓပညတ်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဒေသနာဟူသော နာမပညတ်တို့၌လည်းကောင်း၊ အဝဗောဓော-ထိုးထွင်း၍သိတတ်သောဉာဏံတည်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိကြောင်းတည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တတ္ထတတ္ထ-ထိုထို ပိဋက၌၊ တေသံ တေသံ ဝုတ္တဓမ္မာနံ-ထိုထို ဟောတော်မူအပ်သော ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော တရားတို့၏၊ ပဋိဝိဇ္ဇိတဗ္ဗော-ထိုးထွင်း၍

သိထိုက်သော၊ သလက္ခဏသင်္ခါတော-မိမိ မိမိတို့၏ ရူပဗုဒ္ဓိ၊ ဝေဒိယနုစသော လက္ခဏာဟုဆိုအပ်သော၊ အဝိပရိတသဘာဝေါ- မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော သဘောသည်၊ (ပဋိဝေဓော-ပဋိဝေဓမည်၏၊) [ဤဝါကျ မျိုးလည်း ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၌ မပါ၊ “ပဋိဝိဇ္ဇိယတိ-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏၊ ဣတိ ပဋိဝေဓော”ဟု ဝစနတ္ထပြုလျှင် ထိုထိုရုပ် အစရှိသည်တို့၏ ထိုးထွင်း၍ သိအပ် သော သဘောရ၏။]

ဣဒါနိ-၌၊ (ဂမ္ဘီရဘာဝေါ' ဝေဒိတဗ္ဗော၌စပ်၊) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတေသု ပိဋကေသု-တို့၌၊ ယံယံဓမ္မဇာတံဝါ-အကြင်အကြင် အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းအပြား သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြင်အကြင် အဝိဇ္ဇာစသော ဖြစ်သမျှ အကြောင်းသည်လည်း ကောင်း၊ ယံယံ အတ္တဇာတံဝါ-အကြင်အကြင် သင်္ခါရစသော အကျိုးအပြားသည် လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြင်အကြင် သင်္ခါရစသော ဖြစ်သမျှအကျိုးသည်လည်းကောင်း၊ ယထာ ယထာ-အကြင်အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ ဉာပေတဗ္ဗော-သိစေထိုက်သော၊ (သိစေ လိုရင်းဖြစ်သော)၊ အတ္ထော-အနက်သည်၊ သောတုနံ-တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-စာသင်သားတို့၏၊ ဉာဏဿ-၏၊ အဘိမုခေါ-ရှေးရှုသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တထာတထာ-ထိုထို အပြားအားဖြင့်၊ (သောတုတို့ဉာဏ်၏ ရှေးရှုလောက်အောင်ဖြစ် သော ထိုထိုအပြားအားဖြင့်)၊ တဒတ္ထဇောတိကာ-ထို အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ထွန်းပြတတ် သော၊ ယာစ အယံ ဒေသနာ-အကြင်ဒေသနာသည်လည်းကောင်း၊ ဧတ္ထ-ဤပိဋက တွင်ပါဝင်သော ဓမ္မ အတ္ထ ဒေသနာတို့၌၊ အဝိပရိတာဝဗောဓသင်္ခါတော-မဖောက် မပြန် ထိုးထွင်း၍သိတတ်သောဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ယောစ ပဋိဝေဓော- ဓသည်လည်း ကောင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ (ဧတ္ထ ဧတေသု ပိဋကေသု-ထိုပိဋကတို့၌) တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုထို ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်၊ နိဗ္ဗာန် ဟူသော တရားတို့၏၊ ပဋိဝိဇ္ဇိတဗ္ဗော-သော၊ သလက္ခဏသင်္ခါတော-သော၊ ယောစ အဝိပရိတသဘာဝေါ-အကြင်မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သောသဘောသည်လည်း ကောင်း၊ (အတ္ထိ-၏၊) ဧတံ သဗ္ဗံ ဤအလုံးစုံသော ဓမ္မ အတ္ထဒေသနာ ပဋိဝေဓ အပေါင်းသည်၊ ဝါ-ကို အနုပစိတ ကုသလ သမ္ဘာရေဟိ-မဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ်အဆောက်အအုံရှိကုန်သော၊ ဒုပ္ပညေဟိ-ပညာမဲ့သူလူပြိန်းတို့သည်၊ သသာ ဒီဟိ-တို့သည်၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒုက္ခောဂါဟောဝိစယ-သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ အလဘနေယျ ပွတိဋ္ဌာဝိယစ-သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်း ကောင်း၊ (ထာ-တူ)၊ ဒုက္ခောဂါဟံစ အလဘနေယျပွတိဋ္ဌစ ဟောတိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊

ဣဒါနိယသ္မာ။ ။ “ဣဒါနိ ယသ္မာ”ဟု အဋ္ဌကထာ ငိုကာစာအုပ်တို့၌ရှိ၏၊ ရှေးနည်းအတိုင်း “သဗ္ဗဓမ္မဇာတံ ယသ္မာ”ဟုရှိလျှင်ကောင်း၏၊ ဧတံကို ဂမ္ဘီရံ၌ ပဓာနအဖြစ်ဖြင့်စပ်၊ ဒုက္ခောဂါဟံ အလဘ နေယျပွတိဋ္ဌတို့၌ အပဓာနအဖြစ်ဖြင့် စပ်။

(မဟာသမုဒ္ဒရာဝယ် ယုန်သူငယ်တမျှ ဒုပ္ပညပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဒုက္ခောဂါဟ အလဘနေ ယျပုတိဒ္ဒတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဂမ္ဘီရ်-၏၊ ဝေဓိ- ဤသို့လည်း၊ ဝါ-ဤနည်းအား ဖြင့်လည်း၊ ဧတ္ထ-ဤ ၃ ပုံသော ပိဋကတို့တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ-၌၊) စတုဗ္ဗိဓောပိ- သော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ-ကို၊- ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

စ-နိဂုံးကိုဆိုဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) စ-ဆက်။ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည် ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ [အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်၊ တတိယန္တပုဒ်၊] (တစ်နည်း) ဧတ္တာဝတာ- “တောနိ ဟိ တိဏိ ပိဋကနိ” အစ “ဂမ္ဘီရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော”-အဆုံးရှိသော ဤစကားအပိုင်းအခြားဖြင့်၊ [ပရိစ္ဆေဒတ္ထဝါစကနိပါတ်။] ဒေသနာ သာသနကထာ၊ပေ၊ ပရိဒိပယေဣတိ-ပရိဒိပယေဟူသော၊ အယ်ဂါထာ-သည်၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ။ [ဝုတ္တော အတ္ထော ဧတိဿာတိ ဝုတ္တတ္တာ (ဂါထာ)။]

ပန-ကား၊ (ပဌမဂါထာ၏ ပရိဒိပနာမှ တစ်ပါး၊ ဒုတိယဂါထာ၏ ဘာဝနာ ကိုဆိုဦးအံ့၊) ပရိယတ္တိဘောဒံ သမ္ပတ္တိံ၊ပေ၊တမ္ပိ သမ္ဘံ၊ ဝိဘာဝယေ ဣတိ-ဝိဘာဝ ယေဟူသော၊ ဧတ္ထ-ဤဂါထာ၌၊ (ဝိဘာဝနာ-ထင်စွာပြခြင်းကို၊ စဝံ-ဤဆိုအပ် လတ္တံ့သောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊) တိသု-ကုန်သော၊ ပိဋကေသု-တို့တွင်၊ (ဧကမေကသ္မိ-၌) တိပိမော- ၃-ပါးအပြားရှိသော၊ ပရိယတ္တိဘောဒေါ-သင်ယူပုံ အထူးအပြားကို၊ ဝါ-သင်ယူအပ်သော ပါဠိအထူးအပြားကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ ပရိယတ္တိယော-သင်ယူခြင်းတို့ သည်၊ ဝါ-သင်ယူအပ်သော ပါဠိတို့သည်၊ အလဂဒ္ဒုပမာ-အလဂဒ္ဒုပမာပရိယတ်လည်းကောင်း၊ နိဿရဏတ္တာ-တ္တာပရိယတ် လည်းကောင်း၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ-ပရိယတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိဿော- ၃-မျိုးတို့ တည်း၊ တတ္ထ-ထို ၃-မျိုးသော ပရိယတ် တို့တွင်၊ ယာ-အကြင်ပရိယတ်ကို၊ ဝါ-အကြင်ပါဠိကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတာ-မကောင်းသဖြင့်၊ သင်ယူအပ်ပြီး၊ ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု- ဥပါရမ္ဘ အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပရိယာပုဋာ- သင်ယူအပ်ပြီး၊ အယ်-ဤ ပရိယတ်သည်၊ ဝါ-ဤသင်ယူအပ်သောပါဠိသည်၊ အလဂဒ္ဒုပမာ-အလဂဒ္ဒုပမာ ပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ-မြေဖမ်းခြင်းဥပမာရှိသော သင်ယူခြင်းမည်၏၊ ယံ-ယင်း မကောင်းသဖြင့် သင်ယူခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ သေယျထာပိ၊ပေ၊ဓမ္မာနန္တိ-ဓမ္မာနံဟူသော၊ (ဧတံသုတ္တံ-ဤ အလဂဒ္ဒုသုတ်ကို၊) ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီး။-[မဇ္ဈိမပဏ္ဍာသ။]

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သေယျထာပိ-ဤသို့ ရံခါ ဖြစ်တန်ရာသော ဥပမာမည် သည်ကား၊ အလဂတ္ထိကော-မြေဆိုးကိုအလိုရှိသော၊ ဝါ-မြေဆိုးဖြင့်အလိုရှိသော၊ [အာသိဝိသတ္ထိကော- ဝိနည်းဋီကာ။] အလဂဒ္ဒဂဝေသိ-မြေဆိုးကိုရှာလေ့ရှိသော၊ [တသီလတ္ထဏီ၊] ပုရိသော- သည်၊ အလဂဒ္ဒပရိယေသနံ-မြေဆိုးကိုရှာမှီးခြင်းငှာ၊

စရမာနော-လှည့်လည်သည်၊ (အဿ-ရာ၏။) [ပရိကပ္ပေါပမာဖြစ်၍ “အဿ”ဟု ပရိကပ္ပကြိယာထည့်သည်၊] သော-ထိုယောကျ်ားသည်၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ အလဂဒ္ဒ-မြွေဆိုးကို၊ ပဿေယျ-တွေ့ရာ၏၊ တမေနံ-ထိုမြွေဆိုးကို၊ ဝါ-၏၊ ဘောဂေဝါ-ကိုယ်၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုယ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ နဂုံဋ္ဌေဝါ-အမြီး၌ သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂဏေယျ-ဖမ်းကိုင်ရာ၏၊ [ဘောဂေဝီ သရီရေ၊] တဿ-ထိုမြွေဖမ်းသုမား ယောကျ်ား၏၊ သော- အလဂဒ္ဒေါ-သည်၊ ပရိဝတ္တိတွာ-ပြန်လည်၍၊ ဟတ္ထေဝါ-လက်၌ သော်လည်းကောင်း၊ ဗာဟာယဝါ- လက်မောင်း၌သော်လည်းကောင်း အညတရသ္မိ- အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂေဝါ-အင်္ဂါကြီးငယ်၌သော်လည်းကောင်း၊ [ဟတ္ထဗာဟမုကြွင်းသမျှကို “အညတရအင်္ဂပစ္စင်္ဂ”ဟုဆိုသည်၊] ခံသေယျ-ကိုက်ရာ၏၊ [“အလဂဒ္ဒေါ-မြွေ ဟောက်”ဟု ပေးကြ၏၊ မြွေဟောက်သည် ပြန်၍မကိုက်နိုင်သော ကြောင့်စဉ်းစားပါ၊] သော-မြွေဖမ်းသမားယောကျ်ားသည်၊ တတော-နိဒါနံ-ထိုမြွေ ကိုက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ မရဏံဝါ-သေခြင်းသို့သော်လည်းကောင်း၊ မရဏမတ္တံ-သေခြင်း ဟူသောအတိုင်အရည်ရှိသော၊ ဝါ-သေလုမတ္တဖြစ်သော၊ ဒုက္ခဝါ- ဆင်းရဲသို့သော် လည်းကောင်း၊ နိဂစ္ဆေယျ-ရောက်ရာ၏၊ တံ-ထိုသို့ မြွေကိုက်ခံရခြင်း၊ မရဏ မရဏမတ္တဒုက္ခသို့ ရောက်ရခြင်းသည်၊ ကိဿဟေတု-အဘယ်အကြောင်းကြောင့် နည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အလဂဒ္ဒဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ-မကောင်းသဖြင့် ဖမ်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝါ-အဖမ်းမတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် တည်း။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဝေမေဝခေါ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဣဝေ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကစ္ဆေ-အချို့ကုန်သော၊ မောဃပုရိသာ-ချည်းနီးယောကျ်ားတို့သည်၊ ဝါ-အလကား ယောကျ်ား တို့သည်၊ ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ [ဓမ္မန္တိ ပါဠိဓမ္မံ၊ ပါဠိဓမ္မသရုပ်ကို၊ သုတ္တဂေယျစသော အင်္ဂါ ၉-ပါးထုတ်ပြသည်၊] ပရိယာပုဏန္တိ-သင်အံလေ့ကျက်ဆောင်ရွက်ကြကုန်၏၊ သုတ္တံ- သုတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဝေဒလ္လံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိယာပုဏန္တိ- ကုန်၏၊ တေ-ထိုမောဃပုရိသတို့သည်၊ တံဓမ္မံ-ထိုပါဠိကို၊ ပရိယာပုဏိတွာ- သင်ယူပြီး၍၊ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုပါဠိတို့၏ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝါ-အကျိုးကို၊ [ယထာဘူတံ ဘာသိတတ္ထံစ၊ ပယောဇနတ္ထံစ။] န ဥပပရိက္ခန္တိ- မစူးစမ်း မစိစစ်ကြကုန်၊ တေသံ-ထိုမောဃပုရိသတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ တေဓမ္မာ- တို့သည်၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတ္ထံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ အနပပရိက္ခတံ-မစူးမစမ်း မစိစစ် ကုန်လသော်၊ (ဂစ္ဆတံကဲ့သို့ နိဝိဘတ်၊) ဝါ-ကုန်သော၊ တေသံ-တို့၏၊ တေဓမ္မာ- တို့သည်၊ နိဇ္ဈာနံ-အကြွင်းမဲ့ ရှုဆင်ခြင်တတ်သောဉာဏ်ကို၊ န ဓမ္မန္တိ-မခံကုန်၊ တေ-ထိုမောဃပုရိသတို့သည်၊ ဥပါရမ္မာနိသံသာစေ-ဥပါရမ္မ အကျိုးရှိကုန်သည်

လည်းကောင်း၊ (သူတစ်ပါးတို့ ဝါဒ၌ ကပ်၍ နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးနိုင်ခြင်း အကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသင်ယူအပ် သောပါဠိဖြင့်၊ ဝါဒပမောက္ခာနိသံသာစ- သူတစ်ပါးတို့ တင်အပ်သောအပြစ်၏ လွတ်ခြင်း အကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဣတိဝါဒပမောက္ခာနိသံသာစ-သူတစ်ပါးတို့ တင်အပ်သော ထိုထိုအပြစ်၏ လွတ်ခြင်းအကျိုးရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟုတ္တာ- ဤ) ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာ- ပုဏန္တိ-ကုန်၏။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ယဿ-အကြင်သီလစသည်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏၊ ဝါ- အကြင် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏၊ အတ္တယ-အကျိုးငှာ၊ (ကုလပုတ္တာ-တို့သည်)၊ ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏၊ အဿ-ထိုပါဠိဓမ္မ၏၊ တစ္ဆအတ္ထံ-ထိုသီလဒါပရိပူရဏ အကျိုးကို လည်း၊ ဝါ-ထိုမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်အကျိုးကိုလည်း၊ (ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟိနော- ဤမကောင်း သဖြင့် သင်ယူအပ်သည် မည်မျှလောက်အောင် သင်ယူကြကုန်သော မောဃပုရိသ တို့သည်)၊ နာနဘောန္တိ-မခံစားကြရကုန်၊ (တစ်နည်း) စ-ဆက်၊ ယဿ-အကြင်၊ ဥပါရမ္မ၊ ဣတိဝါဒပမောက္ခာ၏၊ အတ္တယ-ငှာ၊ ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ၊ အဿ-၏၊ တစ္ဆအတ္ထံ-ထိုဥပါရမ္မ၊ ဣတိ ဝါဒပမောက္ခာအကျိုးမျှကိုလည်း၊ (ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟိ နော-တို့သည်)၊ နာနဘောန္တိ-န်၊ တေသံ-ထိုမောဃပုရိသတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတာ-မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်ကုန်သော၊ တေဓမ္မာ- တို့သည်၊ ဒီဃရတ္တံ-ရှည်စွာသော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ အဟိတာယ-စီးပွားမဲ့အလိုငှာ၊ ဒုက္ခာယ-ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ-န်၏၊ တံ-ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ ဝါ-ထိုဆို အပ်ပြီးသော အကျိုးကိုမပြီးစေနိုင်ခြင်း၊ အဟိတဒုက္ခအကျိုးငှာ ဖြစ်ရခြင်းသည်၊) ကိဿဟေတု-နည်း၊ [တံတိ-ယထာဝုတ္တဿ အတ္တဿ၊ (သီလဒါပရိပူရဏအကျိုးကို၊ တစ်နည်း၊ ဥပါရမ္မာဒိအကျိုးကို)၊ အနဘိသမ္ဘု ဇာနံ၊ တေသံစ ဓမ္မာနံ-ပါဠိတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ-မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် တည်း။

ပန-ကား၊ (အလဂဒ္ဒါပမာ ပရိယတ္တိမှတစ်ပါး နိဿရဏတ္တာ ပရိယတ္တိကား၊) ယာ-အကြင်ပရိယတ်ကို၊ သုဂ္ဂဟိတာ-ကောင်းစွာသင်ယူအပ်ပြီး၊ သီလက္ခန္ဓာဒိ ပါရိပူရိ ယေဝ-သီလက္ခန္ဓ အစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူး၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုသာလျှင်၊ အာကင်္ခမာနေန- လိုလားတောင့်တသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ပရိယာပုဋ္ဌာ-သင်ယူအပ်ပြီး၊ ဥပါရမ္မာဒိဟေတု- ဥပါရမ္မ အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ န ပရိယာပုဋ္ဌာ-သင်ယူ အပ်သည်မဟုတ်၊ အယံ-ဤပရိယတ်သည်၊ နိဿရဏတ္တာ-နိဿရဏတ္တာ ပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ- သံသရာဝဋ်၊ ဘဝညွတ်မှ၊ လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးရှိသော သင်ယူခြင်း မည်၏၊ ယံ-ယင်းကောင်းစွာသင်ယူခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ တေသံ တေဓမ္မာ၊ ပေ၊ ဓမ္မာနန္တိ- ဟူသော၊ ဧတံသုတ္တံ-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီး၊ [တေသံ-ထိုအမျိုး

ကောင်းသားတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ သုဂ္ဂဟိတာ-နံသော၊ တေဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဒိဃရတ္တ-
 လုံး၊ ဟိတာယ-ငှာ၊ သုခါယ-ငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ-နံ၏၊ တံ-ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းသည်၊
 (ထိုသို့ ကောင်းကျိုးရ၍၊ ဟိတ သုခအကျိုးငှာဖြစ်ရခြင်းသည်။) ကိဿံဟေတု-
 နည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဓမ္မာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ သုဂ္ဂတိတတ္ထာ-ကောင်းစွာ သင်ယူ
 အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။]

ပန-ကား၊ (နိဿရဏတ္ထာ ပရိယတ္တိမှာတစ်ပါး ဘဏ္ဍာဂါရိက ပရိယတ္တိကား၊)
 ယံ-အကြင်ပရိယတ်ကို၊ ပရိညာတကုန္တော-ပိုင်းခြား၍သိအပ်ပြီးသော ဒုက္ခသစ္စာ
 ဓန္ဒာရှိသော၊ ဝါ-ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍သိပြီးသော၊ ပဟိနကိလေသော-ပယ်အပ်ပြီး
 သော သမုဒယသစ္စာကိလေသာရှိသော၊ ဝါ-သမုဒယသစ္စာ ကိလေသာကို ပယ်ပြီး
 သော၊ ဘာဝိတမဂ္ဂေါ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော မဂ္ဂသစ္စာရှိသော၊ ဝါ-
 မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားစေပြီးသော၊ ပဋိဝိဒ္ဓါကုပ္ပေါ-ထိုးထွင်း၍သိအပ်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ်
 ရှိသော၊ ဝါ-အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍သိပြီးသော၊ သန္တိကတနိရောဓော-
 မျက်မှောက်ပြုအပ်ပြီးသော နိရောဓသစ္စာရှိသော၊ ဝါ-နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်
 ပြုပြီးသော၊ ဧဏာ သဝေါ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဧဝံ-ဥပါရမ္ဘ စသည်မဖက်
 သက်သက်၊ ပဝေဏိပါလ နတ္ထာယ-တရားတော်၏ အစဉ်အဆက်ကို စောင့်ရှောက်
 ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝံသာနရက္ခဏတ္ထာယ-မြတ်စွာဘုရား၏အနွယ်တော်ကို စောင့်ရှောက်
 ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပရိယာပုဏာတိ- သင်ယူ၏၊ အယံ-ဤပရိယတ်သည်၊ ဘဏ္ဍာဂါရိက
 ပရိယတ္တိ-ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ် မည်၏၊ ဝါ-ဘဏ္ဍာတိုက်စိုးနှင့်တူသော ရဟန္တာ
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သင်ယူအပ်သော ပါဠိ မည်၏၊ ဣတိ-ပရိယတ္တိဘေဒ အပြီးတည်း။

ပန-ကား၊ (ပရိယတ္တိဘေဒဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရမ္မတစ်ပါး သမ္ပတ္တိဟူသော
 သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကား၊) ဝိနယေ-ဝိနည်းပိဋက၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-ကောင်းစွာကျင့်သော၊
 ဘိက္ခု-သည်၊ သီလသမ္ပတ္တိ (သီလသမ္ပဒ်)-သီလ၏ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊
 (ပကတူပနိဿယပြု၍) တိဿော-နံသော၊ ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာတို့သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊
 (ကသွာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) တတ္ထ-ထိုဝိနည်းပိဋက၌၊ တာသံယေဝေ-
 ထို ၃ ပါးသော ဝိဇ္ဇာတို့ကိုသာလျှင်လည်း၊ ပဘောဒဝေနတော-အပြားအားဖြင့်
 ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-၏) သုတ္တေ-၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊
 (ဘိက္ခု-သည်) သမာဓိသမ္ပဒ်-သမာဓိ၏ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဆ-နံသော၊
 အဘိညာ-အဘိညာဏ်တို့သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ (ကသွာ ဝိညာယတ္တိ-နည်း၊) တတ္ထ-
 ထိုသုတ္တာနိပိဋက ၌၊ တာသံယေဝေ-ထို ၆ ပါးသော အဘိညာဏ်တို့ကိုသာလျှင်လည်း၊
 ပဘောဒဝေနတော- ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-၏) အဘိဓမ္မေ-၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊
 (ဘိက္ခု-သည်)၊ ပညာ သမ္ပဒ်-ပညာ၏ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿယ-မှီ၍၊ စတသော

သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ-ဒါတို့သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ (ကသ္မာ ဝိညာယတိ) တာသဉ္စ-ထို
 ၄-ပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါတို့ကိုလည်း၊ တတ္ထေဝ-ထိုအဘိဓမ္မာပိဋကဋ္ဌံသာ၊ ပဘေဒ
 ဝစနတော-ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ) ဧဝံ-လျှင်၊ ဧတေသု-ဤ ၃-ပုံသော ပိဋကတို့၌၊
 သုပ္ပဋိပန္နော-သော (ဘိက္ခု-သည်) ယထာက္ခမေန-အကြင်အကြင်အစဉ်အားဖြင့်၊
 ဝိဇ္ဇတ္တယ၊ပေးဘေးဒ-ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါး အပေါင်း၊ ၆-ပါးသောအဘိညဉ်၊ ၄-ပါးသော
 ပဋိသမ္ဘိဒါအပြားရှိသော၊ ဣမံ သမ္ပတ္တိ- ဤပြည့် စုံခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ-၏။
 [ဧဝံ-စသည်ကား နိဂုံး။]

ပန-ကား၊ သမ္ပတ္တိဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္တာရမှတစ်ပါး ဝိပတ္တိဟူသော
 သင်္ခေပ၏ဝိတ္တာရကား၊) ဝိနယေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-မကောင်းသဖြင့်ကျင့်သော၊ (ဘိက္ခု-
 သည်) အနညာတ၊ပေးသာမညတော-ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော ကောင်းသောအတွေ့
 ရှိသော အခင်းအခြံ အစရှိသည်တို့၏ အတွေ့နှင့်တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 ပဋိက္ခိတ္တေသု-ပယ်မြစ်တော်မူအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဥပါဒိန္နကဗသ္မာဒိသု-ဥပါဒိန္နက ဖြစ်
 သော မာတုဂါမ၏ အတွေ့ အစရှိသည်တို့၌၊ အနဝဇ္ဇသညီ-အပြစ်မရှိဟု အမှတ်ရှိသည်၊
 ဟောတိ-၏၊ ဟိ-သာဓကကား၊ တထာဟံဘဂဝတာ၊ပေးအန္တ ရာယာယာတိ-ဟူသော
 ဧတံ(ဝစနံ)-ဤစကားကို၊ (အရိဋ္ဌေပိ-အရိဋ္ဌရဟန်းသည်လည်း၊) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊
 [ယေမေ(ယေ+ဣမေ) ဓမ္မာ-အကြင်မေထုန်အကျင့်တို့ကို၊ အန္တ ရာယိကာ-သဂ္ဂမောက္ခ
 ၏ အန္တ ရာယိ၌ ယှဉ်ကုန်၏ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ တေ ဓမ္မေ-
 ထိုမေထုန်အကျင့်တို့ကို၊ ပဋိသေဝတော-မှီဝဲသောရဟန်း၏၊ (တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊)
 ယထာ-အကြင်အပြားအား ဖြင့်၊ အန္တ ရာယာယ-သဂ္ဂမောက္ခ၏အန္တ ရာယိအကျိုးငှာ၊
 နာလံ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ တထာ-ထိုအပြားအားဖြင့်၊ အဟံ-သည်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊
 ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ အာဇာနာမိ-သိ၏။] တတော-
 ထိုသို့အပြစ်မရှိဟု မှတ်ထင်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိတိက္ခမိတွာ-လွန်ကျူး၍၊)
 ဒုဿီလဘာဝံ-ဒုဿီလ၏ အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏။

သုတ္တေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ စတ္တာရော-
 ၄-ယောက်ကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ-တို့သည်၊ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ-ထင်ရှားရှိကုန်၏၊
 ဣတိ အာဒိသု-ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အဓိပ္ပာယ်-ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်
 ကို၊ အာဇာနန္တော-မသိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) ဒုဂ္ဂဟိတံ-
 မကောင်း သဖြင့် ယူအပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ (မှားမှားယွင်းယွင်း၊) ဂဏှာတိ-
 ၏၊ ယံ-ယင်းမကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည်မည်လောက်အောင် ယူခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-
 ၍၊ အတ္တနာ၊ပေးပသဝတီတိ-ဟူသော (ဧတံသုတ္တံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-
 ပြီ၊ [အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတေန-မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သောသဘောဖြင့်၊

(တစ်နည်း) အတ္တနာ-၏၊ ဒုဂ္ဂဟိတေန-မကောင်းသဖြင့်ယူခြင်းဖြင့်၊ အမှေစေ-
 ငါဘုရားတို့ကိုလည်း၊ အဗ္ဘာစိက္ခတိ-စွပ်စွဲ၏၊ အတ္တာနုဉ္စ-မိမိကိုယ်လည်း၊
 (မိမိ၏ကုသိုလ်အမြစ်အရင်းကို လည်း၊) ခနတိ-တူးဖျက်၏၊ ဗဟုစ-များစွာလည်း၊
 အပုည-မကောင်းမှုကို၊ ပသဝတိ-ဖြစ်စေ၏၊ တတော-ထိုသို့မကောင်းသဖြင့်
 ယူအပ်သည်မည်လောက်အောင် ယူခြင်း ကြောင့်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတံ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏အဖြစ်သို့၊
 ပါပုဏာတိ-၏။

အဘိဓမ္မေ-၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နောဝသော၊ (ဘိက္ခု-သည်) ဓမ္မစိန္တံ-သာဘာဝဓမ္မကို
 စဉ်းစား ကြစည်ခြင်းကို၊ အတိဓာဝန္တော-လွန်၍ပြေးသွားသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊
 အစိန္တေယျာနိပိ- မကြံအပ် မကြံထိုက်သော အကြောင်းတရားတို့ကိုလည်း၊ စိန္တေတိ-
 ကြံမိ၏၊ တတော- ထိုသို့ကြံမိခြင်းကြောင့်၊ စိတ္တက္ခေပံ-စိတ်၏ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့၊
 ဝါ-စိတ်ကတောက်ကတက်သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ ဟိ-သာဓကကား၊ စတ္တာရိမာနိ
 ဘိက္ခဝေပေ၊ အံသတိ-ဟူသော၊ ဧတံ သုတ္တံ-ကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်)၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။
 [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အစိန္တေယျာနိ- မကြံအပ် မကြံထိုက်ကုန်သော၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊
 ဣမာနိ-ဤအကြောင်းတရားတို့ကို၊ န စိန္တေတဗ္ဗာနိ-မကြံသင့်မကြံထိုက်ကုန်၊
 ယာနိ-ယင်းမကြံသင့် မကြံထိုက်သောအကြောင်းတရားတို့ကို၊ စိန္တေန္တော-ကြံသူ
 သည်၊ ဥမ္မာဒဿ-ရူးသွပ်ခြင်း၏၊ ဝိယာတဿ-(မရူးသော်လည်း) စိတ်ပင်ပန်း
 ခြင်း၏၊ ဘာဂီ-အဖို့ရှိသည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ ရူးဖို့ရှိ၊ စိတ်ပင်ပန်းဖို့ရှိသည်-
 ဟူလို၊ စတုက္ကုရ်တ္တရ၊ အပဏ္ဏကဝဂံ--ယာနိ စိန္တေန္တောတိယာနိ ကာရဏာနိ
 စိန္တေန္တော။]

ဧဝံ-လျှင်၊ ဧတေသု-ဤ ၃-ပုံသော ပိဋကတို့၌၊ ဒုပ္ပဋိပန္နော-သော၊
 (ဘိက္ခု- သည်)၊ ယထာက္ကမေန-ဖြင့်၊ ဒုဿီလဘာဝ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာ စိတ္တက္ခေပပပသောဒံ-
 ဒုဿီလ ၏အဖြစ်၊ မှားသောအယူရှိသူ၏အဖြစ်၊ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းအပြားရှိသော၊
 ဣမံ ဝိပတ္တိံ- ဤပျက်စီးခြင်းသို့။ ပါပုဏာတိ-၏၊ စ-နိဂုံးကို ဆိုဦးအံ့၊
 ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်း အရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဧတ္တာဝတာ-
 “ဧတ္ထပနတိသုပိဋကေသု” အစ “ဝိပတ္တိံပါပုဏာတိ” အဆုံးရှိသော ဤစကား
 အပိုင်းအခြားအားဖြင့်၊ ပရိယတ္တိဘောဒံ သမ္ပတ္တိံ၊ပေ၊ ဝိဘာဝယေ ဣတိ-ဟူသော၊
 အယမ္ဗိဂါထာ-သည်လည်း၊ [ပိဖြင့် ရှေ့ဂါထာကိုပေါင်း။] ဝုတ္တတ္တာ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော
 အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-လျှင်၊ နာနပ္ပကာရတော-အထူးထူးသော
 အပြားအားဖြင့်၊ [ဂါထာ ၂-ဂါထာ၏ ရှေ့၌ “နာနပ္ပကာရကောသလ္လတ္ထံ”ဟု
 ဆိုခဲ့သောကြောင့် “နာနပ္ပကာရတော”ဟု ဆိုသည်။] ပိဋကနိ-တို့ကို၊ ဥတွာ-

သိပြီး၍၊ တေသံ-ထိုပိဋကတို့၏၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ ဧတံ (ပုဒ္ဒဝစနံ)- ဤမြတ်စွာဘုရားစကားတော်ကို၊ သင်္ဂယုမာနံ-သိမ်းယူအပ်သည်ရှိသော်၊ တိဏိ-၃-ပုံကုန်သော၊ ပိဋကနိ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။

[ပရိယတ္တိဘောဒံ-စသော ဂါထာ၏အနက်အကျယ်၊] ပရိယတ္တိဘောဒံ-သင်ယူပုံ အထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ ယတိ-အကြင် ၃-ပုံသော ပိဋက၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင် ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်းဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ သမ္မတ္တိဇာပိ-အကြင် ဝိဇ္ဇတ္တယ ဆဋ္ဌဘိည စတုပဋိသမ္ဘိဒါဟူသော ပြည်စုံခြင်း သို့လည်းကောင်း၊ ယံ ဝိပတ္တိဇာပိ-အကြင် ဒုဿိလဘာဝ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာ၊ စိတ္တက္ခေပ ဟူသော ပျက်စီးခြင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပါပဏာတိ-ရောက်ရ၏၊ တဟိ-ထို ၃-ပုံသော ပိဋက၌၊ တံပိ သဗ္ဗ-ထိုအလုံးစုံသော ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း မကောင်းကျင့်ခြင်း ဟူသော အပြား၊ သမ္မတိ ဝိပတ္တိကိုလည်းကောင်း၊ (ပိဖြင့် ပရိယတ္တိဘောဒကိုပေါင်း၊) ဝိဘာဝယေ-ထင်စွာပြရာ၏။

တစ်နည်း။ ။ယဟိ-၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင် ဥပါရမ္မ၊ နိသရဏ၊ ဓမ္မကောသရက္ခဏကြောင့်၊ သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်း ကျင့်ခြင်းဟူသောအပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ ပရိယတ္တိဘောဒံ-အကြင်သင်ယူပုံ အထူးအပြား သို့လည်းကောင်း၊ ယံသမ္မတ္တိ-စ-သို့လည်းကောင်း၊ (ရှေ့အတိုင်းပေး-) ယံဝိပတ္တိ စ-သို့လည်းကောင်း၊ ပါပဏာတိ-၏၊ တဟိ-၌၊ တံပိ သဗ္ဗ-ထိုအလုံးစုံသော ဥပါရမ္မစသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်း ကျင့်ခြင်းအပြား၊ ပရိယတ္တိဘောဒ၊ သမ္မတ္တိ ဝိပတ္တိဟူသမျှကိုလည်း၊ ဝိဘာဝယေ- ရာ၏၊ [ဤသို့ ၂-နက်ပေးကြရာဝယ် “သမ္မတ္တိ” ပါပဏာတိ ဝိပတ္တိ “ပါပဏာတိ” ဟူသော အကျယ်စကားကိုထောက်၍ သမ္မတ္တိ ဝိပတ္တိတို့ကိုသာ ပါပဏာတိ၌ စပ်ထိုက်သည်၊ ပရိယတ္တိဘောဒကိုကား ဝိဘာဝယေ၌ စပ်ထိုက်သည်။]

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ နိကာယတော-နိကာယ်အားဖြင့်၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ နိကာယာ-နိကာယ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ-ကုန်သနည်း၊) ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဟိ-အဖြေကား၊ သဗ္ဗမေဝ-အလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဧတံ-ဤဘုရားစကား တော်သည်၊ ဒီဃနိကာယော-ဒီဃနိကာယ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ခုဒ္ဒက နိကာယော- လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စပူဘောဒံ-ငါးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ- ထို ၅ ပါးတို့တွင်၊ ကတမော-အဘယ်သည်၊ ဒီဃနိကာယော-ဒီဃနိကာယ် မည်သနည်း၊ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ-၃-ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရခြင်းရှိကုန်သော၊ ဗြဟ္မ

ဇာလာဒီနိ-ဗြဟ္မာဇာလ အစရှိကုန်သော၊ စတုတ္ထိသ-၃၄ ပါးသော၊ သုတ္တာနိ-
သုတ်တို့သည်၊ ဒီဃနိကာယော-မည်၏၊ (တစ်နည်း)ဒီဃနိကာယော-ဟူသည်၊
ကတမော-နည်း၊ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ-ကုန်သော၊ ဗြဟ္မာဇာလာဒီနိ-ကုန်သော၊ စတုတ္ထိသ-
သော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့တည်း။

ယဿ-အကြင်နိကာယ်၏၊ (သုတ္တဂဏနာတော-သုတ်အရေအတွက်အားဖြင့်၊)
စတုတ္ထိသေဝ-၃၄ ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ သုတ္တန္တာ-သုတ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ကုန်၏၊)
ဝဂ္ဂသင်္ဂဟဝေသန-ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-သိမ်းယူနိုင်ကြောင်း
ဝဂ်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ တိဝဂ္ဂေါ-၃ ဝဂ်ရှိသော၊ သင်္ဂဟော-သိမ်းယူကြောင်းအရေ
အတွက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ပဌမော-ရှေးဦးစွာသော၊ ဒေ-ဤနိကာယ်သည်၊
ဒီဃနိကာယောတိ-ဒီဃနိကာယ်ဟူ၍၊ အနုလောမိကော-အနက်အားလျော်သော
အမည်ရှိ၏၊ ဝါ-အန္တတ္ထနာမည်ရှိ၏၊ [အန္တတ္ထ နာမည်ရှိပုံမှာ နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကိုဆိုဦးအံ့၊ ကသွာ-ကြောင့်၊ ဒေ-
ဤနိကာယ်ကို၊ ဒီဃနိကာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-နည်း၊ ဒီဃပုမာဏာန-
ရှည်သောအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့၏၊ သမူဟတောစ-အပေါင်း၏
အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိဝါသိတောစ-တည်နေရာ၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း
ကောင်း၊ ဒီဃနိကာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၏။ [ဝုစ္စန္တိတိုင်ရုံ-ရည်ရွယ်
သည်၊] (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ [လောကတောတိုင်အောင် ရည်ရွယ်သည်၊] သမူဟ
နိဝါသာ-အပေါင်း၏တည်နေရာတို့ကို၊ နိကာယောတိ-ယဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ-ကုန်၏၊
စ-သာဓကကား၊ နာဟိ ဘိက္ခဝေပေ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယောတိ ဝေမာဒီနိ-ဤသို့
အစရှိသော ဥဒါဟရဏ်တို့သည်၊ ဧတ္ထ-ဤနိကာယသဒ္ဒါ၏ သမူဟနိဝါသ အနက်
တို့ကို ဟောသည်၏အဖြစ်၌၊ သာသနတောစ-သာသနာတော် ပြယုဂ်မှလည်းကောင်း၊
လောကတောစ-လောကီပြယုဂ်မှလည်းကောင်း၊ (သမာနိတာနိ-ကောင်းစွာ ဆောင်ယူ
အပ်ကုန်သော၊) သာဓကနိ-ပြီးစေတတ်သော ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း၊ ဝါ-
ပြီးစေတတ်သော သက်သေတို့တည်း၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တိရစ္ဆာနဂတာ-တိရစ္ဆာန်
ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣဒံ(ဣမေ) ပါဏာ-ဤသတ္တဝါတို့သည်၊ [ဣဒံ-နိပါတ်ပုဒ်၊]
(စိတ္တာ)၊ ယထာ-ဆန်းကြယ်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဝါ-သို့ကလောက်၊
စိတ္တံ-ဆန်းကြယ်သောအည-တိရစ္ဆာန်အပေါင်းမှ တစ်ပါးသော၊ ဧကနိကာယံမ္မိ-
တစ်ခုသောအပေါင်းကိုလည်း၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ န သမနုပဿာမိ-မြင်တော်
မမူ-ပေါဏီကနိကာယော-ပေါဏီကမင်းတို့၏ နေရာ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယော-
စိက္ခလ္လိကမင်းတို့၏နေရာ၊] ဧဝံ-ဤအတူ၊ သေသာနမ္မိ-ဒီဃနိကာယ်မှကြွင်းသော

နိကာယ်တို့လည်း၊ နိကာယဘာဝ-နိကာယမည်ကုန်သည်၏အဖြစ်၌၊ ဝစနတ္ထော-
သဒ္ဓါနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

ကတမော-သည်၊ မဇ္ဈိမနိကာယော-နည်း၊ မဇ္ဈိမပ္ပမာဏာနိ-အလယ်အလတ်၌
ဖြစ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ [“ဒိဃနိကာယ်သုတ်များလောက်လည်းမရှည်၊
သံယုတ္တ၊ အင်္ဂုတ္တရ သုတ်များလောက်လည်းမတို” ဟူလို၊] ပဉ္စဒသဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ-
၁၅-ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်ရခြင်းရှိကုန်သော၊ မူလပရိယာယသုတ္တာဒီနိ-မူလ
ပရိယာယသုတ်အစရှိကုန်သော၊ ဒိဃမုသတ်-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာသော၊ ဝါ-
တစ်ရာငါးဆယ်သော၊ (သုတ္တာနိစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊) ဒွေ-၂-ပါးကုန်သော၊
သုတ္တာနိစ-လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမနိကာယော-မည်၏၊ [ပဉ္စဒသဝဂ္ဂေဟိ သင်္ဂဟော-
ဒေတေသန္တိ ပဉ္စဒသဝဂ္ဂ သင်္ဂဟာနိ။]

ယတ္ထ-အကြင်နိကာယ်၌၊ ဒိဃမုသတသုတ္တန္တာ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာသော
သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ်ရာငါးဆယ်သော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
ဒွေ-ကုန်သော၊ သုတ္တာနိစ-လည်းကောင်း၊ (သန္တိ-ကုန်၏၊) ပဉ္စဒသဝဂ္ဂပရိဂ္ဂဟော-
၁၅-ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော၊ သောနိကာယော-သည်၊ မဇ္ဈိမော-
မဇ္ဈိမနိကာယ်မည်၏၊ [ပဉ္စဒသဝဂ္ဂပရိဂ္ဂဟောတိ ပဉ္စဒသဟိဝဂ္ဂေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတော၊
သင်္ဂဟိတောတိ အတ္ထော၊-သာရတ္ထဋီကာ၊ “ပရိဂ္ဂယုဇေတိ ပရိဂ္ဂဟော” ဟု
ကမ္မသင်္ဂဟံပြု။]

ကတမော-သည်၊ သံယုတ္တနိကာယော-နည်း၊ ဒေဝတာသံယုတ္တာဒိဝသေန-
ဒေဝတာသံယုတ် အစရှိသည်တို့၏အပြားဖြင့်၊ ဋီတာနိ-တည်ကုန်သော၊ ဩဃတရ
ဏာဒီနိ-ဩဃတရဏသုတ် အစရှိကုန်သော၊ သတ္တသုတ္တသဟဿာနိစ-ခုနစ်ထောင်
သော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တသုတ္တသတာနိစ-ခုနစ်ရာသော သုတ်တို့သည်
လည်းကောင်း၊ ဒွါသဋ္ဌိ-ခြောက်ဆယ့်နှစ်ပါးသော၊ သုတ္တာနိစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊
သံယုတ္တနိကာယော-မည်၏။

သတ္တသုတ္တသဟဿာနိ-ခုနစ်ထောင်သော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
သတ္တသုတ္တသတာနိစ-ခုနစ်ရာသော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွါသဋ္ဌိ-၆၂-
ပါးသော၊ သုတ္တန္တာစေ-သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒေသာ-ဤသုတ်အပေါင်းသည်၊
သံယုတ္တသင်္ဂဟော-သံယုတ္တနိကာယ်၏ သိမ်းယူအပ်သော သုတ်အပေါင်းတည်း၊
[သံယုတ္တနိကာယဿ+သင်္ဂဟော-ဋီကာ၊ စာစပ်ပုံကို ပါရာဇိကဏိဘာသာဋီကာ၌
ပြထားပြီ။]

ကတမော-သည်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယော-နည်း၊ ဧကေကအင်္ဂါတိရေကဝသေန-
 တစ်ပါးတစ်ပါးသော အင်္ဂါ၏ပိုလွန်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဌိတာနိ-တည်ကုန်သော၊
 စိတ္တပရိယာဒါနာဒီနိ-စိတ္တပရိယာဒါနသုတ် အစရှိကုန်သော၊ နဝသုတ္တသဟဿာနိ-
 ကိုးထောင်သော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စသုတ္တသတာနိ-ငါးရာသောသုတ်
 တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တပဏ္ဏာသ-၅၇-ပါးသော၊ သုတ္တာနိစ-သုတ်တို့သည်
 လည်းကောင်း၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယော-မည်၏။ [အင်္ဂါနိ+ဥတ္တရောယေသံတိ အင်္ဂုတ္တရနိ-
 အင်္ဂါတို့၏ပိုလွန်ခြင်းရှိသော သုတ်တို့၊ ဒုကနိပါတ်သုတ်များသည် ဧကနိပါတ်ထက်
 အင်္ဂါတစ်ပါးပိုလာ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် အင်္ဂုတ္တရဖြစ်ပုံကို သိပါ။]

နဝသုတ္တသဟဿာနိ-ကိုးထောင်သော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
 ပဉ္စသုတ္တသတာနိစ-ငါးရာသော သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သတ္တပညာသ-
 ၅၇-ပါးသော၊ သုတ္တန္တာ-သုတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အယံ-ဤအရေအတွက်သည်၊
 အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ-အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၌၊ သင်္ချာ-အရေအတွက်တည်း။ [နဝသုတ္တ
 သဟဿာနိ စသည်တို့၏ တုလျှတ်လိဂ်တံစပ်ပုံကို သတ္တသုတ္တသဟဿာနိ
 ဂါထာအတိုင်း သိပါ။]

ကတမော-သည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-နည်း၊ သကလံ-အလုံးစုံသောဝိနယပိဋကံ-
 ဝိနည်းပိဋကသည်လည်းကောင်း၊ (သကလံ) အဘိဓမ္မပိဋကံ-သည်လည်းကောင်း၊
 ခုဒ္ဒကပါဌဓမ္မပဒါဒယော-ခုဒ္ဒကပါဌ ဓမ္မပဒ အစရှိကုန်သော၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေ့၌၊ နိဒသိတာ-
 ညွှန်ပြအပ်ပြီးကုန်သော၊ ပန္နရသဘောဒါစံ-တစ်ဆယ့်ငါးပါး၊ အပြားရှိသော တရားတို့
 သည်လည်းကောင်း၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ နိကာယေ-နိကာယ်ကြီးတို့ကို၊ ထပေတွာ-
 ၍၊ အဝသေသံ-နိကာယ်ကြီး ၄-ရပ်မှ ကြွင်းသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော်
 သည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-ခုဒ္ဒကနိကာယ်မည်၏။

ဒီဃအာဒိကေ-ဒီဃနိကာယ်အစရှိကုန်သော၊ စတုရောပိ-ကုန်သော၊ ဧတေ
 နိကာယေ-ဤနိကာယ်ကြီးတို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ တဒညံ-ထိုနိကာယ်ကြီး လေးရပ်မှ
 တစ်ပါးသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော်ကို၊ ကုဒ္ဒကောနိကာယော-ခုဒ္ဒကနိကာယ်
 မည်၏ဟူ၍၊ မတော-သိအပ်၏၊ ဣတိ-နိကာယ် ၅-ရပ်အပြီးတည်း၊ ဧဝံ-လျှင်၊
 (သဗ္ဗဓိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်) နိကာယတော-နိကာယ်အားဖြင့်၊ ပဉ္စ-တန်
 သော၊ နိကာယာ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ။ [ဧဝံ စသည်ကားနိဂုံး။]

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗဓိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်) အင်္ဂဝသေန-
 အင်္ဂါတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ နဝင်္ဂါနိ-၉-ပါးသော အင်္ဂါတို့သည်၊ (ဟောတိ-

နည်း၊) ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဟိ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ သဗ္ဗနေဝ-သော၊ ဣဒံ-ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ သုတ္တံ-သုတ္တလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဝေဒဗ္ဗိ-ဝေဒဗ္ဗလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နဝပ္ပဘေဒံ-၉-ပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထို ၉-ပါးတို့တွင်၊ ဥဘတောဝိဘင်္ဂနိဒ္ဒေသ ခန္ဓကပရိဝါရာ- ဥဘတောဝိဘင်္ဂ၊ စူဠနိဒ္ဒေသ၊ မဟာနိဒ္ဒေသ၊ စူဠဝဂ္ဂ မဟာဝဂ္ဂခန္ဓက၊ ပရိဝါတို့ကို လည်းကောင်း၊ သုတ္တနိပါတေ-သုတ္တနိပါတ်၌၊ ဝါ-သုတ္တနိပါတ်ထဲက၊ မင်္ဂလ သုတ္တ ရတနသုတ္တ နာလကသုတ္တ တုဝဋ္ဌကသုတ္တနိ-မင်္ဂလသုတ်၊ ပေ၊ တုဝဋ္ဌက သုတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အညမ္ဘိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ သုတ္တနာမကံ-သုတ်အမည် ရှိသော၊ တထာဂတစနံစ-ဘုရားစကားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ သုတ္တန္တိ-သုတ္တမည်၏ ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ [သုတ္တန္တိ-ဟူသော အာကာရကို၌ “ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု ကေဝုတ်ထားသည်။]

သဗ္ဗမ္ဘိ-သော၊ သဂါထကံ-ဂါထာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သုတ္တံ-စုတ္တိယသုတ်ကို၊ ဂေယန္တိ-ဂေယျဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ဝိသေသေန-အထူးအားဖြင့်၊ [သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ်၌ တစ်စုတစ်စေးတည်း များစွာရှိသောကြောင့် “ဝိသေသ”ဟုဆိုသည်၊] သံယုတ္တနိကာယေ-သံယုတ္တနိကာယ်၌၊ သံကလောပိ-လည်းဖြစ်သော၊ သဂါထာ ဝဂ္ဂေါ-သဂါထာဝဂ်ကို၊ (ဂေယန္တိ-၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊)သကလံ-သော၊ အဘိဓမ္မ ပိဋကံ-ကိုလည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂါထကံ-ဂါထာမရှိသော၊ သုတ္တံ-ကိုလည်းကောင်း၊ အညမ္ဘိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ အဋ္ဌဟိ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ-အင်္ဂါတို့ဖြင့်၊ အသင်္ဂဟိတံ-မသိမ်းယူအပ်သော၊ ယံဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ (အတ္ထိ-၏၊) တံစ-ထိုဘုရား စကားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေယျာကရဏန္တိ-ဝေယျာကရဏဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- ၏၊ ဓမ္မပဒံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ထေရဂါထာ-ကိုလည်းကောင်း၊ ထေရီဂါထာ-ကို လည်းကောင်း၊ သုတ္တနိပါတေ-၌၊ ဝါ-သုတ္တနိပါတ်ထဲက၊ နောသုတ္တနာမိကာ- သုတ်အမည်မရှိကုန်သော၊ သုဒ္ဓိကဂါထာစ-စုတ္တိယမဖက် သက်သက်သော ဝတ္ထုဂါထာ တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဂါထာတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

သောမနဿညာဏမယိကဂါထာပဋိသံယုတ္တာ-သောမနဿနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဂါထာတို့နှင့်ယှဉ်ကုန်သော၊ ဒွါသီတိသုတ္တန္တာ-ရှစ်ဆယ့်နှစ် သုတ်တို့ကို၊ ဥဒါနန္တိ-ဥဒါနဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ -ဝတ္ထုဇွတ်-ဘဂဝတာတိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တာ-ဝတ္ထုဇွတ် ဘဂဝတာ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသုတ္တရသတသုတ္တန္တာ-၁၀-သုတ်အလွန်ရှိသော တစ်ရာသောသုတ်တို့ကို၊ ဣတိ ဝုတ္တကန္တိ-ဣတိဝုတ္တကဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ အပဏ္ဏကဇာတကာဒိနိ-အပဏ္ဏက ဇာတ်အစရှိကုန်သော၊ ပညာသာဓိကာနိ-ငါးဆယ် အလွန်ရှိကုန်သော၊ ပဉ္စဇာတကသ တာနိ-ငါးရာသောဇာတ်တို့ကို၊ ဇာတကန္တိ-ဇာတကဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ စတ္တာ

ရောမေ ဘိက္ခဝေ အစ္စရိယာ အပ္ပတဓမ္မာ အာနန္ဒေတိ အာဒိနယပုဂ္ဂတာ-အာနန္ဒေ
 အံစရိသောနည်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ အစ္စရိယ အပ္ပတဓမ္မ
 ပဋိသံယုတ္တာ-အစ္စရိယအပ္ပတဓမ္မနှင့် စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊ သုတ္တန္တ-တို့ကို၊ အပ္ပတဓမ္မန္တိ-
 ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-၏၊ စူဠဝေဒလ္လ၊ ပေ၊ မဟာပုဏ္ဏမသုတ္တာဒယော-စူဠဝေဒလ္လသုတ်၊
 မဟာဝေဒလ္လသုတ်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ်၊ သက္ကပဉ္စသုတ်၊ သင်္ခါရဘာဇနိယသုတ်၊
 မဟာပုဏ္ဏမသုတ် အစရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ ဝေဒဉ္စ-အသိဉာဏ်ကိုလည်း
 ကောင်း၊ တုဋ္ဌိဉ္စ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိသောမနဿကိုလည်းကောင်း၊
 လဒ္ဓါလုဒ္ဓါ-ရ၍ရ၍၊ ပုစ္ဆိတသုတ္တန္တာ-မေးအပ်သောသုတ္တန်တို့ကို၊ ဝေဒလ္လန္တိ-ဟူ၍၊
 ဝေဒိတဗ္ဗ-၏၊ ဧဝံ-သို့၊ (သဗ္ဗဗ္ဗိ) ဧတံ (ဗုဒ္ဓဝစနံ)အင်္ဂတော နဝင်္ဂါနိ။ [ဧဝံ
 စသည်ကား နိဂုံး။]

ကထံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗေပိ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ) ဓမ္မက္ခန္ဓာတော-ဓမ္မက္ခန္ဓာအားဖြင့်၊
 စတုရာသီတိ-ဓမ္မက္ခန္ဓာ သဟဿာနိ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့သည်၊
 ဟောတိ-ဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဟိ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း)
 ဟိ-ချဲ့၊ သဗ္ဗဓမ္မဝ-သော၊ ဣဒံ-ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတောဂဏီ၊ ပေ၊
 ပဝတ္တိနောတိ-ပဝတ္တိနောဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ပရိဒီပိတ ဓမ္မက္ခန္ဓာဝသေန-အရှင်အာနန္ဒာ
 သည် ပြုအပ်သောဓမ္မက္ခန္ဓာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုရာသီတိ သဟဿပုဂ္ဂဘေဒ-
 ရှစ်သောင်းလေးထောင် အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဂါထာအနက်။ ။ (ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊) ဒွါသီတိ သဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း
 နှစ်ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတော-ဘုရားအထံတော်မှ၊ ဂဏီ-သင်ယူခဲ့၍၊
 ဒွေ သဟဿာနိ-နှစ်ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဘိက္ခုတော-အရှင်သာရိပုတ္တရာ
 စသော ရဟန်းတော်တို့အထံမှ၊ ဂဏီ-ပြီ၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင်ဓမ္မက္ခန္ဓာတရားတို့သည်၊
 မေ-ငါ၏၊ (ဇိဝုဂ္ဂေ-လျှာဖျား၌၊) ပဝတ္တိနော-နှုတ်တက်ရွံ့၍ ဖြစ်လာကြကုန်၏၊
 (တေဓမ္မာ-ထိုဓမ္မက္ခန္ဓာတရားတို့သည်။) စတုရာသီတိ သဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း
 လေးထောင်တို့တည်း။

တတ္ထ-ထိုဓမ္မက္ခန္ဓာတို့တွင်၊ ဧကာနသန္ဓိကံ-တစ်ပါးသော အနုသန္ဓေရှိသော၊
 သုတ္တိ-သည်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-ဓမ္မက္ခန္ဓာမည်၏၊ ယံ-အကြင်သုတ်
 သည်၊ အိနောနသန္ဓိကံ-များသော အနုသန္ဓေရှိ၏၊ တတ္ထ-ထိုများသော အနုသန္ဓေ
 ရှိသော သုတ်၌၊ အနုသန္ဓိဝသေန-အနုသန္ဓေတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓဂဏ
 နာ-ဓမ္မက္ခန္ဓာ အရေအတွက်သည်။ (ဟောတိ-၏)၊ ဂါထာပန္နသု-ဂါထာပန္နတို့၌၊
 ပဉ္စပုစ္ဆနံ-ပြဿနာမေးကြောင်းစကားသည်၊ ဧကော-သော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-မည်၏၊
 ဝိသိဇ္ဇနံ-ဖြေကြောင်းစကားသည်၊ ဧကော-သော၊ (ဓမ္မက္ခန္ဓော-မည်၏။)

အဘိဓမ္မေ-ဌံ၊ ဧကံဓေကံ-တစ်ပါးတစ်ပါးသော၊ တိကဒုက ဘာဇန-
 တိကကို ဝေဖန်ကြောင်း၊ ဒုကကိုဝေဖန်ကြောင်းစကားသည်လည်းကောင်း၊ ဧကဓေကံ-
 သော၊ စိတ္တဝါရာဘာဇန-စိတ်အကြိမ်ကို ဝေဖန်ကြောင်းစကားသည်လည်းကောင်း၊
 ဧကော-တစ်ပါးတစ်ပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-မည်၏၊ ဝိနယေ-ဝိနည်း၌၊ ဝတ္ထု-
 ဝတ္ထုကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ [ရှင်သုဒိန် ဝတ္ထုမျိုးတည်း၊] မာတိကာ-မာတိကာသည်၊
 အတ္ထိ-၏၊ [ဒွေမာတိကာခေါ် သိက္ခာပုဒ်များတည်း၊] ပဒဘာဇနိယံ-ပဒဘာဇနိယသည်၊
 အတ္ထိ-၏၊ [“ယောပနာတိ ယော ယာဒိသော” စသောမာတိကာအဖွင့်တည်း၊]-
 အာပတ္တိ-အာပတ္တိဝါရသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ အနာပတ္တိ-အနာပတ္တိဝါရသည်၊ အတ္ထိ-
 ၏၊ အန္တရာပတ္တိ-အန္တရာပတ္တိဝါရသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တိကစ္ဆေဒေါ-တိကတို့ကို
 ပိုင်းခြားကြောင်းစကားသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တတ္ထ-ထိုဝတ္ထုစသည်တို့တွင်၊ ဧကဓေကော-
 သော၊ ကောဋ္ဌာသော-အဖို့အစသည်၊ [ဤကောဋ္ဌာသောပါ၌ဖြင့် ခန္ဓာသဒ္ဓါ၏
 အနက်အစုကိုပြ၏။] ဧကဓေကော-သော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊
 ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ဧဝံ (သဗ္ဗပိ-ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ) ဓမ္မက္ခန္ဓတော-အားဖြင့်၊ စတုရာသီတိ
 ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့သည်၊ ဟောတိ-၏။

[နိဂုံးကိုပြလို၍ ဧဝံ စသည်မိန့်၊] ဧဝံ-လျှင်၊ သဗ္ဗမ္မိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ
 ကျိ၊ (သင်္ဂီတံ၌စပ်)၊ ပဉ္စသတိက သင်္ဂီတိကာလေ-ပဉ္စသတိက သင်္ဂီယနာတင်ရာအခါ၌၊
 သင်္ဂီယန္တေန-သင်္ဂီယနာတင်တော်မူသော၊ မဟာကဿပပုဗ္ဗမုဓေန-အရှင်မဟာကဿပ
 အကြီးများရှိသော၊ ဝံသိဂဏေန-ရဟန္တာအပေါင်းသည်၊ (သင်္ဂီတံ၌စပ်)၊ အံယံ-
 ဤတရားသည်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မတည်း၊ အယံ-သည်၊ ဝိယော-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊
 ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံ-တည်း၊ ပေ၊ အယံ-ဤသုတ်အပေါင်းသည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-
 တည်း၊ ဣမာနိ-ဤသည်တို့ကား၊ သုတ္တာဒိနိ-သုတ္တ အစရှိကုန်သော၊ နဂင်္ဂါနိ-
 အင်္ဂါ ၉-ပါးတို့တည်း၊ ဣမာနိ-ဤတရားတို့သည်၊ စတုရာသီတိ ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ-
 တို့တည်း၊ ဣမံ ပသောဒံ-ဤအထူးအပြားကို၊ ဝဝတ္ထပေတွာဝ-ပိုင်းခြား၍သာလျှင်၊
 သင်္ဂီတံ-ပြီ။

စ-သည်သာမကသေး၊ ကေဝလံ-ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ စသည်မဏိသက်သက်၊
 ဣမဓေဝ(ပသောဒံ)-ဤအထူးအပြားကိုသာ၊ (ဝဝတ္ထပေတွာဝ-၍၊ သင်္ဂီတံ-သင်္ဂီယနာ
 တင်အပ်သည်ကား၊ န-မဟုတ်သေး၊) အညံ-အခြားသော၊ [အညမ္မိမှ ပီကို
 “သင်္ဂဟပူဇောဒမ္မိ”ဟု ရွှေထိုင်စေ၊] ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ၊ ပေ၊ ပဏ္ဍာသသင်္ဂဟဒိအနေကဝိမံ-
 ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ၊ ပေ၊ ပဏ္ဍာသသင်္ဂဟအစရှိသော များစွာသောအပြားရှိသော၊ တီသု
 ပီဋကေသု-ပီဋက ၃-ပုံတို့၌၊ သန္တိဿမာနံ-ကောင်းစွာတွေ့မြင်အပ်သော၊
 သင်္ဂဟပူဇောဒမ္မိ-သင်္ဂဟ အပြားကိုလည်း၊ ဝဝတ္ထပေတွာဝ-၍သာလျှင်၊ သတ္တဟိ
 မာသေဟိ-ခုနစ်လတို့ဖြင့်၊ သင်္ဂီတံ-ပြီ။

[သံဂါယနာအဆုံး၌ အံ့ဩဖွယ်ဖြစ်ပုံများကို ပြလို၍ “သင်္ဂီတိပရိယော သာနေ စဿ” စသည်မိန့်၊] စ-ဆက်၊ အဿ-ဤဘုရားစကားတော်ကို၊ သင်္ဂီတိ ပရိယောသာနေ-သံဂါယနာတင်ခြင်း၏အဆုံး၌၊ မဟာကဿပတ္ထေရေန-သည်၊ ဒဿဗလဿ-၏၊ ဣဒံ သာသနံ-ကို၊ ပဉ္စဝဿ သဟဿ ပရိမာဏကာလံ-အနှစ် ၅-ထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသောကာလပတ်လုံး၊ ပဝတ္တနသမတ္ထံ-ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပါပေပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗာတပ္ပမောဒါ-လွန်စွာဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သာဓုကာရံ-သာဓုဟု ပြုအပ်သောအသံကို၊ ဝါ-ကောင်းချီကို၊ ဒဒမာနာဝိယ-မပေးသော်လည်း ပေးသကဲ့သို့၊ [သာဓုဣတိ- ကရီယတီတိ သာဓုကာရော၊ သာဓုမခေါ်ဘဲ ခေါ်တတ်သကဲ့သို့ဆိုသော တဒ္ဒမ္ပူ ပစံတည်း၊] အယံ မဇာပထဝီ-သည်၊ ဥဒကပရိယန္တံ-ရေအဆုံး အပိုင်းအခြား ရှိသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ အနေကပ္ပကာရံ-တစ်ပါးမက များသောအပြားအားဖြင့်၊ ဝါ-ကြိမ်မန်များစွာ၊ ကမ္ဘိ-တုန်လှုပ်ပြီး၊ သင်္ကမ္ဘိ-အထက်အထက်သို့တက်ကာ တက်ကာ ပြင်းထန်စွာတုန်လှုပ်ပြီး၊ သမ္ပကမ္ဘိ-အထက်အောက် နိမ့်တုံ မြင့်တုံ အပြားအပြားအားဖြင့် ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီး၊ သမ္ပဝေဓိ-အရပ်လေးမျက်နှာ ယိမ်းထိုး၍ အမျိုးမျိုး အပြားပြား အားဖြင့် ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီး၊ [(တစ်နည်း) သင်္ကမ္ဘိ-အရှေ့အနောက် နိမ့်ကာမြင့်ကာ ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီး၊ သမ္ပကမ္ဘိ-တောင်မြောက် နိမ့်ကာ၊ မြင့်ကာ တုန်လှုပ်ပြီး၊ သမ္ပဝေဓိ-အလယ်အနားယိမ်းထိုး၍ အမျိုးမျိုး အပြားပြားအားဖြင့် ပြင်းစွာ တုန်လှုပ်ပြီး၊ ဤကား ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာအလိုတည်း။] အနေကာနိ-တစ်ပါးမက များစွာကုန်သော၊ အစ္စရိယာနိစ-ပန်းမိုးရွာခြင်း၊ အဝတ်မြှောက်ခြင်းအစရှိသော အံ့ဖွယ်တို့သည်လည်း၊ ဝါတရဟေသု-ထင်ရှားဖြစ်ကုန်ပြီ။ [အစ္စရံ ပဟရိတုံ ယုတ္တာနိ အစ္စရိယာနိ၊ ပုပ္ဖဝဿ ဧလုက္ခေပါဒီနိ-သာရတ္ထ။]

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့ အယံဓမ္မောစသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော နည်းဖြင့်၊ သင်္ဂီတေ-သံဂါယနာတင်အပ်ပြီးသော၊ ဧတ္ထ-ဤဘုရားစကားတော်တွင်၊ အယံ အဘိဓမ္မော-သည်၊ ပိဋကတော-အားဖြင့်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-အဘိဓမ္မာပိဋက တည်း၊ နိကာယော-အားဖြင့်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-နိကာယ်တည်း၊ အင်္ဂတော-အင်္ဂါ အားဖြင့်၊ ဝေယျာကရဏံ-ဏတည်း၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာတော-အားဖြင့်၊ ကတိပယာနိ- အနည်းငယ်ကုန်သော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ-ဓမ္မက္ခန္ဓာ အထောင်တို့သည်၊ ဟောန္တိ- ကုန်၏၊ [ဤတွင် အဘိဓမ္မာ၏ အဘိဓမ္မာပိဋကအဖြစ်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ်၏အဖြစ်၊ ဝေယျာကရဏ၏အဖြစ်ကို တိုက်ရိုက်ပြဆိုကြောင်း စကားရပ်အပြီးသတ်သတည်း၊ ထိုသို့ တိုက်ရိုက်ပြလိုက်သဖြင့် ဤအဘိဓမ္မာ၏ မစ္စိမဗုဒ္ဓဝစန၏အဖြစ်၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ရှေးဦးစွာ အဘိဓမ္မိက၏ အဖြစ်ကိုလည်း နေယျတ္ထနည်းအားဖြင့် ပြပြီးဖြစ် သည်။]

၉။ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို

(က) ဝိနည်းဖြင့် ပြခန်း

[အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်က ပြီးစီးမှသာ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစန၏အဖြစ် ပြီးနိုင်ရကား ယခုအခါ အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ပြီးစီးစေဖို့ရာဝတ္ထုကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် “တံ ဓာရယန္တေ သု” အစရှိသော ပါဠိကိုမိန့်။] တံ-ထိုအဘိဓမ္မာကို၊ ဓာရယန္တေ သု-အာဂုံနှုတ်တက် ဆောင်ရွက်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုသု-ရဟန်းတို့တွင်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဧကော-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သဗ္ဗသာမယိကပရိသာယ-အလုံးစုံနိကာယ်တို့ကို သင်ယူသောပရိသတ်၌၊ ဝါ-အလုံးစုံ နိကာယ်ဆောင်ပရိသတ်၌၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်၍၊ [သဗ္ဗေ+သမယာ သဗ္ဗသမယာ၊ သမယသဒ္ဓါသည် ဤနေရာ၌ အပေါင်း(နိကာယ) အနက်ဟောတည်း၊ သဗ္ဗသမယေ+ပရိယာပုဏာတိတိ သဗ္ဗသာမယိကာ၊ ပရိသာ-မဇ္ဈေပုဒ္ဓိ။] အဘိဓမ္မတော-အဘိဓမ္မာ၊ သုတ္တံ-ပါဠိကို၊ အာဟရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ကထေန္တော-ဟောလသော်၊ ရူပက္ခန္ဓော-ရူပက္ခန္ဓာသည်၊ အဗျာကတော-အဗျာကတတည်း၊ စတ္တာရော-၄-ပါးကုန်သော၊ ခန္ဓာ-တို့သည်၊ သိယာ-အချို့ခန္ဓာတို့ကား၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အကုသလာ-တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အဗျာကတာ၊ တို့တည်း၊ [ဤပါဠိကား ခန္ဓဝိဘင် ပဉ္စပုစ္ဆကနည်းမှ ယူအပ်သော ပါဠိတည်း။] ဒသ-ကုန်သော၊ အာယတနာ-အာယတနတို့သည်၊ အဗျာကတာ-တို့တည်း၊ ဒွေ-၂-ပါးကုန်သော၊ အယတနာ-မနာယတ၊ ဓမ္မာယတနတို့သည်၊ သိယာ-အချို့အာယတနတို့ကား၊ အကုသလာ-တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အဗျာကတာ-တို့တည်း၊ [ဤပါဠိကား အာယတန ဝိဘင်းပါဠိတည်း။]

သောဠသ-၁၆-ပါးကုန်သော၊ ဓာတုယော-ဓာတ်တို့သည်၊ အဗျာကတာ-တို့တည်း၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဓာတုယော-မနောဝိညာဏဓာတ်၊ ဓမ္မဓာတ်တို့သည်၊ သိယာ-အချို့ဓာတ်တို့ကား၊ ကုသလာ-တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အကုသလာ-တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား အဗျာကတာ-တို့တည်း၊ [ဤပါဠိကား ဓာတုဝိဘင်းပါဠိတည်း။] သမုဒယသစ္စံ-သည်၊ အကုသလံ-အကုသိုလ်တည်း၊ မဂ္ဂသစ္စံ-သည်၊ ကုသလံ-တည်း၊ နိရောဓသစ္စံ-သည်၊ အဗျာကတံ-တည်း၊ ဒုက္ခသစ္စံ-သည်၊ သိယာ-အချို့ကား၊ ကုသလံ-တည်း၊ သိယာ-ကား၊ အကုသလံ-တည်း၊ သိယာ-

သိယာကုသလာ။ ။ သိယာပုဒ်သည် အာချာတ်ပုဒ် နိပါတ်ပုဒ် ၂-မျိုးရှိ၏။ ဤနေရာ၌ နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ ထိုနိပါတ်ပုဒ်သည် တစ်ဖိုတစ်စု တချို့ကိုဟောသော ဧကံသအနက်၊ တစ်ရံတစ်ခါကို ဟောသော ဝိကပ္ပအနက်အားဖြင့် ၂-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဤနေရာ၌ ဧကံသအနက်ဟော နိပါတ်ဖြစ်သည်-ဟု ဂဏ္ဍိဆိုသည်။

ကားအဗျာကတ်-တည်း၊ [ဤပါဠိကား သစ္စဝိဘင်းပါဠိတည်း။] ဒသ-ကုန်သော၊
 ဣန္ဒြိယာ-စက္ခုန္ဒြေ၊ သောတိန္ဒြေ၊ ဃာနိန္ဒြေ၊ ဇိဝိန္ဒြေ၊ ကာယိန္ဒြေ၊ ဣတ္ထိန္ဒြေ၊
 ပုရိသိန္ဒြေ၊ သုခိန္ဒြေ၊ ဒုက္ခိန္ဒြေ၊ အညာတာဝိန္ဒြေတို့သည်၊ အဗျာကတာ-တို့တည်း၊
 ဒေါမနဿိန္ဒြိယံ-ဒေါမနဿိန္ဒြေသည်၊ အကုသလံ-တည်း၊ အနညာတညာသာမိ
 တိန္ဒြိယံ-အနညာတညာသာမိတိန္ဒြေသည်၊ ကုသလံ-တည်း၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊
 ဣန္ဒြိယာနိ-သဒ္ဓိန္ဒြေ၊ သတိန္ဒြေ၊ ပညိန္ဒြေ၊ အညိန္ဒြေတို့သည်၊ သိယာ-တို့ကား၊
 ကုသလာ-တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အဗျာကထာ-တို့တည်း၊ ဆ-ကုန်သော၊
 ဣန္ဒြိယာနိ-မနိန္ဒြေ၊ သောမနဿိန္ဒြေ၊ ဥပေက္ခိန္ဒြေ၊ ဝီရိယိန္ဒြေ၊ ဇိဝိတိန္ဒြေ၊ သမာ
 ဓိန္ဒြေတို့သည်၊ သိယာ-တို့ကား၊ ကုသလာ-တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အကုသလာ-
 တို့တည်း၊ သိယာ-တို့ကား၊ အဗျာကထာ-တို့တည်း၊ [ဤပါဠိကား ဣန္ဒြိယဝိဘင်း
 ပါဠိတည်း။] ဣတိ-ဤသို့၊ ဓမ္မကထံ-တရားစကားကို၊ ကထေသိ-ဟောပြီ။

တသ္မိံဋ္ဌာနေ-ထိုအရပ်၌၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဘိက္ခုသည်၊ နိသိန္ဒော-
 ထိုင်လျက်၊ ဓမ္မကထိက-အိုဓမ္မကထိက၊ တံ-သင်သည်၊ သိနေရ-မြင်းမိုရ်တောင်
 ကို၊ ပရိက္ခိပန္နော ဝိယ-ရစ်ပတ်သကဲ့သို့၊ ဒီဃသုတ္တံ-ရှည်စွာသောပါဠိကို၊ အာဟရသိ-
 ထုတ်ဆောင်ဘိ၏၊ ဧဝံ-ဤပါဠိသည်၊ ကိံ သုတ္တံနာမ-အဘယ်ပါဠိမည်သနည်း၊
 ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ အာဂုသော-ငါ့ရှင်၊ အဘိဓမ္မ သုတ္တံနာမ-အဘိဓမ္မာ
 ပါဠိတော်မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ ကဿ-အဘယ်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မသုတ္တံ-
 အဘိဓမ္မာပါဠိကို၊ အာဟရသိ-ဆောင်ဘိသနည်း၊ အညံ-အဘိဓမ္မာပါဠိမှတစ်ပါး
 သော၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတံ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော်မူအပ်သော၊ သုတ္တံ-ပါဠိကို၊
 အာဟရိတု-ဆောင်ခြင်းငှာ၊ န ဝဋ္ဋတိ ကိံ-မသင့်သလော၊ ဣတိ-ဤသို့မေးပြီ၊
 အဘိဓမ္မာ-အဘိဓမ္မာကို၊ ကေန-အဘယ်သူသည်၊ ဘာသိတော-ဟောတော်မူအပ်
 သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မေးပြီ၊ ဧသော-ဤအဘိဓမ္မာပါဠိကို၊ န ဗုဒ္ဓဘာသိတော-
 မြတ်စွာဘုရားဟောအပ်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ အာဂုသော၊ ငါ့ရှင်၊
 တေ-သင်သည်၊ ဝိနယပိဋကံ-ဝိနည်းပိဋကကို၊ ဥဂ္ဂဟိ ကိံ ပန-သင်ယူအပ်ပြီးပါ
 လော၊ ဣတိ-ဤသို့မေးပြီ၊ အာဂုသော-ငါ့ရှင်၊ န ဥဂ္ဂဟိတံ-သင်ယူအပ်ပြီး
 မဟုတ်ပါ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ အဝိနယဓာရိတာယ-ဝိနည်းဆောင် မဟုတ်သည်
 အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-သည်၊ အဇာနန္တော-အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို မသိ
 သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (ကိံ အညံ ဗုဒ္ဓဝစနံ အစရှိသော ဤစကားကို)၊
 ဝဒေသိမညေ-ပြောဆိုလေယောင်တကား၊ ဝါ-ပြောဆို၏ဟု မှတ်ထင်၏၊ ဣတိ-
 ဤသို့ပြောပြီ၊ အာဂုသော-ငါ့ရှင်၊ ဝိနယမတ္တံ-ဥာတောဝိဘင်းဟူသော ဝိနည်းမျှကို၊
 ဥဂ္ဂဟိတံ-သင်ယူအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ။ [မတ္တသဒ္ဓါ အပ္ပဝါစက၊ ဋီကာ၌
 “ဝိနယမတ္တံ” ဟု ရှိ၏။]

တမ္ဗိ-ထိုအနည်းငယ်သော ဝိနည်းကိုလည်း၊ တေ-သင်သည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတံ-မကောင်းသဖြင့် နာယူအပ်သည်။ ဝါ-မကောင်းသဖြင့် စာလိုက်အပ်သည်။ ပရိသပရိယန္တေ-ပရိသတ်အစွန့်၌၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်၍၊ နိဒ္ဒါယန္တေ-ငိုက်မျဉ်းလျက်၊ ဥဂ္ဂဟိတံ- နာယူအပ်သည်။ ဝါ-စာလိုက်အပ်သည်။ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ [ဒုဂ္ဂဟိတံကို ထပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။] ဟိ-ဆက်၊ တုမှာဒိသော-သင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သောပုံရှိလိမ့်မည်။ ပဗ္ဗာဇေန္တောဝါ-ရှင်လောင်းကို ရှင်ဖြစ်စေသော်လည်းကောင်း၊ ဥပသမ္မာဒေန္တောဝါ-ရဟန်းလောင်းကို ရဟန်းဖြစ်စေသော်လည်းကောင်း၊ သာတိသာဓရာ-အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သည်။ ဝါ-အပြစ်ရှိသည်။ ဟောတိ-၏။ ကိ- ကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း၊ ဝိနယမတ္တဿပိ-အနည်းငယ်သောဝိနည်း၏လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ-မကောင်းသဖြင့် နာယူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

တုမှာဒိသော ဟိ။ ။ တွံဝိယ+ဒိဿတီတိ တုမှာဒိသော-သင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သူ၊ ဝါ-သင်လိုလှစား၊ ပဗ္ဗာဇေန္တောဝါ-ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာလုပ်၍ ရှင်လောင်းကို ရှင်ဖြစ်စေသော်လည်းကောင်း၊ (ရှင်ပြုပေးသော်လည်းကောင်း)၊ ဥပသမ္မာဒေန္တောဝါ-ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာလုပ်၍ ရဟန်းလောင်းကို ရဟန်းဖြစ်စေသော်လည်းကောင်း၊ (ရဟန်းပြုပေးသော်လည်းကောင်း)၊ သင့်မှာ အပြစ်ရှိသည်-ဟုလျှ်း "အပြစ်" ဟူသည် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ၏ အင်္ဂါမပြည့်စုံပါဘဲ ဥပဇ္ဈာယ်လုပ်မှုကြောင့် သင့်အပ်သော ဒုက္ကဋ်အပတ်အပြစ်တည်း။

သာတိသာဓရာ။ ။ ဝိနည်းမဟာဝါ-မဟာဇန္ဓကံ၊ န သမ္မာဝတ္တနာဒိကထာ၌ သာတိသာဓရာကို "သဒေါသော၊ အာပတ္တိ အပဒ္ဓတိ" ဟုဖွင့်၏။ အတိ(အတိက္ကမိတွာ)-ဘုရားအမိန့်တော်ကို ကျူးကျော်၍၊ သရဏံ ပဝတ္တနံ-ဖြစ်ခြင်းတည်း။ အတိသာဓရာ-ခြင်း။ သံဝိဒ္ဓတိ+အတိသာဓရာ ယသာတိ သာတိသာဓရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာလုပ်မှုကြောင့်သာ အပတ်အပြစ်ရှိပါသည်။ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာက စေခိုင်းလျှင် သရဏဂုံဆရာလုပ်ခြင်း၊ ကမ္မဝါစာဆရာလုပ်ခြင်းကြောင့်ကား အပြစ်မရှိပါ။ ["တုမှာဒိသော ဟိ" စသော ဝါကျသည် ရှေ့ဝါကျကို ခိုင်မြဲစေသော သဘောမရှိ၊ ရှေ့ဝါကျနှင့် ဆက်၍ ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်၌ အပြစ်ပြသော ဝါကျရမ္ဘဝါကျသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။]

တုမှာဒိသော ဟိ။ ။ တုမှာဒိသောဟိ-ဟု တတိယံ ဗဟုဝစနန္တ ကတ္တားဟောကြံ၍ ပဗ္ဗာဇေန္တော ဥပသမ္မာဒေန္တောတို့၌ အန္တ ကိုလည်း မာနမှပြန်လာသော ကံဟောအန္တ ဟုကြံပြီးလျှင် "တုမှာဒိသောဟိ-တို့သည်၊ ပဗ္ဗာဇေန္တောဝါ-ရှင်ဖြစ်စေအပ်သော သာမဏေသည်လည်းကောင်း၊ ဥပသမ္မာဒေန္တောဝါ-ရဟန်းဖြစ်စေအပ်သော ရဟန်းသည်လည်းကောင်း၊ သာတိသာဓရာ-သည်၊ ဟောတိ-၏" ဟု အနက်ပေးကြသေး၏။ [ဤနည်း၌ "အပြစ်" ဟူသည် "ရှင်မဖြစ် ရဟန်းမဖြစ်ခြင်းတည်း" ဟုလည်းယူကြ၏။ ထိုအယူကို အောက်ပါအတိုင်း စဉ်းစားပါ။]

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ ဥဘတောဝိဘင်းကို ကောင်းစွာ မသင်ဖူးသော ဆရာက သရဏဂုံဆရာလုပ်၍ ရှင်ပြုပေးအပ်၊ ကမ္မဝါစာဆရာလုပ်၍ ရဟန်းပြုပေးအပ်သူသည် "ရှင်သာမဏေမဖြစ်-ရဟန်းမဖြစ်" ဟု ဝိနည်း၌ မတွေ့မိပါ။ ဌာန်ကရိုက် ဝိသစ္စာသရဏဂုံ ကမ္မဝါစာကို ရွတ်ဆိုနိုင်လျှင်

ဟိ-သာဓကကား၊ (အသင်၏ ဝိနယမတ္တကို တော်စွာလျော်စွာ သင်ယူခဲ့ကြောင်းကို အထောက်ပြဦးမည်-ဟူလို) တတ္ထ-ထိုအသင်ပါရဝါဒီ သင်အပ်ပြီးသော အနည်းငယ်သောဝိနည်း၌၊ အနာပတ္တိ န ဝိဝဇ္ဇေတုကာမော၊ပေ၊ပရိယာပဏိဿသီတိ-အနာပတ္တိ၊ပေ၊ ပရိယာပုဏိဿသီ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သုတ္တန္တေ ဩဘာသံ၊ပေ၊ အဘိဓမ္မံဝါ ပုစ္ဆတိတိ-သုတ္တန္တေ သုတ္တန္တေ ဩဘာသံ၊ပေ၊ အဘိဓမ္မံဝါ ပုစ္ဆတိ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဧတ-ဤပါဠိကို၊ ဘဂံဝတာ-သည်၊ ပုတ္တံပြီ။ [န ဝိဝဇ္ဇေတုကာမော-ကဲ့ရဲ့ခြင်းငှာ အလိုမရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အာပုဿာ-ငါ့ရှင်၊ ဣယံ-တိုက်တွန်းပါ၏၊ သုတ္တန္တံဝါ-သုတ္တန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂါထာယောဝါ-ဂါထာတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မံဝါ-အဘိဓမ္မာကိုသော်လည်းကောင်း၊ တာဝပရိယာပုဏသု-သင်ပါဦးလော၊ ပစ္ဆာပိ-နောက်၌လည်း၊ ဝါ-နောက်မှလည်း၊ ဝိနယံ-ဝိနည်းကို၊ ပရိယာပုဏိဿသီ-သင်ရပါလိမ့်မည်၊ ဣတိ-သို့၊ ဘဏတိ-ပြောအံ့၊ အနာပတ္တိ-အာပတ်မသင့်၊ သုတ္တန္တေ-သုတ္တန်၌၊ ဩကာသံ-မေးခွင့်ကို၊ ကရာပေတွာ-ပြုစေပြီး၍၊ အဘိဓမ္မံဝါ-အဘိဓမ္မာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝိနယံဝါ-ဝိနည်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆတိ-မေးအံ့၊ (အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ၊) အဘိဓမ္မေ ဩကာသံ ကာရောပေတွာ သုတ္တန္တံဝါဝိနယံဝါ ပုစ္ဆတိ၊ (အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ၊) ဝိနယေ ဩကာသံ ကာရောပေတွာ သုတ္တန္တံဝါ အဘိဓမ္မံဝါ ပုစ္ဆတိ (အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ၊)] တံ ပန-သင်သည်ကား၊ ဧတ္ထကမ္ပိ-ဤမျှကိုလည်း၊ နဓာနာသိ-မသိ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြ၊ ဧတ္ထကောနာပိ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားဖြင့်လည်း၊ ပရဝါဒီ-ပရဝါဒီသည်၊ ဝါ-ကို၊ နိဂ္ဂဟိတော-နှိပ်စက်အပ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ယနေဖြစ်စ ရဟန်းသည်ပင် ရှင်သာမဏေဖြစ်အောင်၊ ရဟန်းဖြစ်အောင် ပြုနိုင်ပါ၏။ ဥပဇ္ဈာယ်အင်္ဂါ မပြည့်စုံလျှင် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသာ မလုပ်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို ဝိဘင်း ၂-ဖြာကို ကောင်းစွာကျနမလင်ဖူးသူက ရှင်ရဟန်းပြုလေးအပ်သူသည် ရှင်မဖြစ် ရဟန်းမဖြစ်သည်မှာ အမှန်ဖြစ်ပါမှယခုခေတ်၌ သရဏဂုံဆရာက ကမ္မဝါစာဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာလုပ်ကြသူတို့တွင် ဥဘတော ဝိဘင်းကို ကောင်းစွာ သင်ဖူးသူ(အဓိပ္ပာယ်သိအောင် ကျနစွာ သင်ယူဖူးသူ) မည်မျှရှိနိုင်ပါသနည်း-ဟု စဉ်းစားကြပါလေ။

ဗုတ္တဇ္ဇတံ။ ။ဤသာဓကပါဠိ ၂-ရပ်တွင် “အနာပတ္တိ၊ပေ၊ပရိယာပုဏိဿသီ” ဟူသော ပါဠိသည် သဟဓမ္မိကဝဂ်၊ ဝိလေနေသိက္ခာပုဒ် ပဒဘာဓနီ ဝိဘင်း၌ပါသော ပါဠိတည်း။ “သုတ္တန္တေ၊ပေ၊အဘိဓမ္မံဝါ ပုစ္ဆတိ”ဟူသော ပါဠိသည် ဆတ္တပါဟနဝဂ်ဒွါသမသိက္ခာပုဒ် ပဒဘာဓနီ၌ပါသော ပါဠိတည်း။ ထိုပါဠိတော်များ၌ အဘိဓမ္မာကို သုတ္တန်ဝိနည်းတို့နှင့် တွဲဖက်၍ ဟောတော်မူထားသောကြောင့် သုတ္တန်ဝိနည်းတို့ကဲ့သို့ပင် အဘိဓမ္မာသည် ဗုဒ္ဓဘာသိတဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ “သို့ဖြစ်ပါလျက် အသင် ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဒုဂ္ဂဟိတ ဖြစ်သောကြောင့် အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတဖြစ်ကြောင်း နားမလည်ဘဲ ရှိရသည်” ဟူလို။

၉။ ဗုဒ္ဓဘာသိတ အဖြစ်ကို

(ခ) ဂေါသိင်္ဂီသုတ်ဖြင့် ဖြစ်နိုး

ပန-ထိုသို့ပင် နှိပ်စက်အပ်ပြီးဖြစ်ပါသော်လည်း၊ (တစ်နည်း) ပန-အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ဝိနည်းဖြင့်ပြီးစေပုံမှတစ်ပါး မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်ဖြင့် ပြီးစေပုံကို ပြဦးအံ့၊ မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ္တံ-မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်သည်၊ ဣတောပိ-ဤဝိနည်းထက်လည်း၊ ဗလဝတရံ-သာ၍အားကိုးရှိ၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ တကြ-ထိုမဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်၌၊

မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ္တံပေဗလဝတရံ။ ။ “ဝိနယေနာတ ဂေါသိင်္ဂီ-သုတ္တေနစ မဟေသိနာ” ဟူသော ဋီကာပါဠိ သဒ္ဓါဝေသနှင့်အညီ အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ဝိနည်းဖြင့်ပြီးစေ၍ ယခုအခါ မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်ဖြင့် ပြီးစေလိုသောကြောင့် “မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ္တံပေဗလဝတရံ”မိန့်၊ ဤအလိုပနသဒ္ဓါသည် ပက္ခန္တရဇောတက၊ တစ်နည်း-ထိုသို့ နှိပ်စက်အပ်ပြီးဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်ကို ပြုရပါသေးသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ္တံ ပန” စသည်မိန့်၊ ဝိနည်းဖြင့် ပရဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်ကို နှိပ်စက်အပ်ပြီးဖြစ်ပါသော်လည်း အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတ-အဖြစ်ကိုပြုရာဝယ် မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်ကသာ၍အားရှိသောကြောင့် မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်ကို ပြုရပါသည်-ဟုလို၊ ဤအလို ပနသဒ္ဓါ အရုဗျတ္တဇောတက၊ မဟာဂေါသိင်္ဂီသုတ်၌ အဘိဓမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်အား သာဓုကာရပေးပုံကိုပြထား၏၊ ထိုသို့ ပြသဖြင့်အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ပြုရာဝယ် ဝိနည်းထက်ပင် အားရှိသေးသည်-ဟုလို၊ ဗလဝန္တရံဟု ဆိုလိုလျက် ဣ ကိုချေ၊ တစ်နည်း-အတိသယ အနက်ဟော ဗလဝံ နိပါတ်နောင် တရပစ္စည်း သက်ထားသည်ဟုလည်း ကြကြသေး၏။

ဂေါသိင်္ဂီသုတ္တံ။ ။ “ဂေါသိင်္ဂီသာလဝန”ဟု ခေါ်အပ်သော တောဂိုဏ်း၊ “ဂေါ-သိင်္ဂီ-နွား ဦးချိုနှင့်တူသော”ဟု ဆိုသောကြောင့် ထိုတောကို “တရုတ်စကားပင်ပေါက်သော တော”ဟု ဆိုကြ၏၊-ဤအလို သာလသဒ္ဓါသည် သစ်ပင် သာမညကို ဟောနိုင်သောကြောင့် “ဂေါသိင်္ဂီ”ဟု ဝိသေသနပြုရသည်ဟုကြံပါ၊ သာလသဒ္ဓါသည် “အင်ကြင်းပင်”ဟူသော သစ်ပင်ဝိသေသကိုလည်း ဟောရကား “နွားဦးချိုနှင့်တူသော အင်ကြင်းတော”ဟုလည်း ဆိုကြသည်၊ ထိုတော၌ ဟောတော် မူအပ်သောသုတ်ကို “ဂေါသိင်္ဂီသုတ်”ဟု ခေါ်၏၊ မူလပဏ္ဏာသဝယ် (၃၂)နိပါတ်သုတ်တည်း။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ ထိုတော၌ ဘုရားရှင်သည် အရှင်သာရိပုတ္တရာစသော သာဝကကြီးများအပြင် တိသဟဿမတ္တ (၃-ထောင်ခန့်) ရဟန်းတော်များနှင့်အတူ သီတင်းသုံးတော်မူသတတ်၊ ထိုအခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ အထံ၌ အရှင်မဟာကဿပ၊ အရှင်မောဂ္ဂိလ္လာန်၊ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၊ အရှင်ရေဝတ (ကင်္ခါရေဝတဟု ထင်ရှားသော ရဟန္တာတစ်ပါး) အရှင်အာနန္ဒာတို့ စုမိကြလေရာ၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာက “ဤတောသည် ဘယ်လိုပုဂ္ဂိုလ်နေလျှင် တင့်တယ်သာယာဖွယ်ရှိပါမည်နည်း”ဟု မေးလေသော် ရဟန္တာကြီးများသည် မိမိသဘောကျအတိုင်း ဖြေဆိုကြ၏၊ ထိုနောက် အရှင်သာရိပုတ္တရာကို ပြန်၍ မေးသောအခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာလည်း မိမိဆန္ဒတော်အတိုင်းပင် ဖြေဆိုတော်မူ၏၊ [ဖြေပုံအကျယ်ကို ထိုသုတ္တန်၌ ကြည့်ပါ။]

(အာဟ ၂-ရပ်တို့၌စပ်၊) ဓမ္မသေနာပတိ-တရားစစ်သူကြီး ဖြစ်တော်မူသော၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရော-အရှင်သာရိပုတ္တမထေရ်သည်၊ အညမည-အချင်းချင်း၊ ပုစ္ဆိတ ပဉ္စဉ္စ-မေးအပ်သောပြဿနာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိသဇ္ဇနဉ္စ-အဖြေကိုလည်းကောင်း၊ အာရောစေသုံ-လျှောက်ခြင်းငှာ၊ (ဂန္ထာ၌ စပ်၊) သတ္တု-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကံ-အထံတော်သို့၊ ဂန္ထာ-သွားပြီး၍၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ-အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန ထေရ်၏၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကို၊ အာရောစေန္တော-လျှောက်လိုလသော်၊ ဣဓာဝသော သာရိပုတ္တ ပေ၊သောဘောယျာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-လျှောက်ပြီး၊ အဝသော သာရိပုတ္တ-အရှင် သာရိပုတ္တရား၊ ဣဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အဘိဓမ္မကထံ-အဘိဓမ္မာနှင့်စပ်သောစကားကို၊ ကထေန္တိ-ပြောဆိုကြကုန်၏၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အညမည-အချင်းချင်း၊ ဝါ-တစ်ပါးတစ်ပါးကို၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆန္တိ-မေးကြကုန်၏၊ အညမညဿ-အချင်းချင်းသည်၊ ဝါ-တစ်ပါးတစ်ပါးသည်၊ ပဉ္စ-ကို၊ ပုဋ္ဌာ-မေးအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ-ဖြစ်ကုန်လသော်၊) ဝိသဇ္ဇန္တိ-ဖြေကြ ကုန်၏၊ နောစသံသာရေန္တိ-ရွံ့တီးရွံ့တွန့်လည်းမဖြစ်ကြကုန်၊ [နောစ သံသာရေန္တိဟု ရှိသောပါဠိ၌ (စ-ထိုသို့ပင်မေးကြဖြေကြပါကုန်သော်လည်း၊ နော သံသာရေန္တိ-အပြစ်မတင်လိုကြကုန်၊ ဝါ-အပြစ်တင်လို၍ မေးကြသည် မဟုတ်ကုန်၊) ဟု

ဓမ္မသေနာပတိပေအာဟ။ «အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ထိုအရှင်များကို ဘုရားအထံသို့ ခေါ်သွား၍အသီးသီး ဖြေကြပုံကို လျှောက်သောအခါ ဘုရားရှင်သည် အသီးသီးဖြေဆိုပုံကို လျှောက်ပြီးတိုင်း သာဓုခေါ်တော်မူ၏။ ထိုတွင် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်၏ အဖြေကိုလျှောက်ပုံနှင့် သာဓုခေါ်ပုံကိုသာ ဤအဋ္ဌကထာ၌ ထုတ်ပြထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မသေနာပတိ သာရိပုတ္တတ္ထေရော သည် အာဟ၏ ကတ္တာပုဒ်သာတည်း။ အာရောစေတုံ ဂန္ထာ-အရောစေန္တောတို့၏ ကတ္တာလည်းဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ “ဓမ္မသေနာပတိမိ သာရိပုတ္တတ္ထေရေ အာရောစေန္တံ”ဟု လက္ခဏာ လက္ခဏဝန္တ ဖြစ်ကြသည်မှာ “ဣဓာဝသော သာရိပုတ္တ”ကိုကြည့်၍ အာဟ၏ ကတ္တာကို “အာယသ္မာမောဂ္ဂလ္လာနော”ဟု ထည့်ရမည်ဟု ထင်သောကြောင့်တည်း။

ဣဓာဝသောပေ၊သောဘောယျ။ «ဤစကားရပ်သည် ရဟန္တာကြီးများစုဝေး၍ မေးကြ ဖြေကြစဉ်က အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် ဖြေပုံအတိုင်း အရှင်သာရိပုတ္တရာက မြတ်စွာဘုရားအား လျှောက်ထားသော စကားဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အာဝသောသာရိပုတ္တ”သည် ဘုရားရှင်ထံမရောက်မီ ထိုစုဝေးချိန်က အရှင်သာရိပုတ္တရာကို ခေါ်သော အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်၏ အာလုပ်တည်း။ ဘုရား လက်ထက်တော်၌ ရဟန်းတော်အချင်းချင်း “အာဝသော”ဟုချည်း ခေါ်ကြ၏။ အနက်ကိုသာ “ငါ့ရှင်၊ အရှင်ဘုရား”ဟု သင့်တော်သလိုပေးကြရသည်။

နောစ သံသာရေန္တိ (သံသာရေန္တိ)။ «[ဒု ဩသာရေန္တိ သဟေတုကံ ဟိ သကာရဏံ ကတ္တာ ပဉ္စ ပုစ္ဆိတုံ ဝိသဇ္ဇိတုံပိ အသက္ခောန္တော သံသာရေတိနာမံ၊ စဝံ မကရေန္တိတိ အတ္ထော- ဂေါသိင်္ဂိသုတ္တကထာ။] “အကြောင်းလုံလောက်စွာ မမေးနိုင်မဖြေနိုင်သူသည် သံသာရကို ပြုတတ်၏”ဟု ဆိုသောကြောင့် မိမိအမေးအဖြေကို အတိအကျမဖြစ်နိုင်စေဘဲ “ဟင်-ဟုတ်ပေါင်”

ပေးပါ။) နေသံ-ထိုရဟန်းတို့၏။ ဓမ္မိ-တရားရှိသော၊ ကထာစ-စကားသည်လည်း၊ ပဝတ္တိနိ-မြစ်ရေအယဉ်ကဲ့သို့ အစဉ်မပြတ်ဖြစ်ခြင်းရှိသည်။ ဟောတိ-၏။ အာဂုသော သာရိပုတ္တ-ပုတ္တရာ၊ စဝရူပေန-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဘိက္ခုနာ-ဖြင့်၊ ဂေါသိဂံသာလ ဝနံ-နွားဦးချိုနှင့်တူသော တရုတ်စံကားတောသည်။ ဝါ-အင်ကြင်းတောသည်၊ သောဘောယျ-တင့်တယ်ရာပါ၏။

သတ္တာ-သည်။ အဘိဓမ္မိကာနာမ-အဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန်းတို့မည်သည်။ မမ-ငါဘုံရား၏။ သာသနေ-သာသနာတော်၌။ ပရိဗာဟိရာ-ပြင်ပဖြစ်သူတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့။ အဝတွာ-မိန့်တော်မမူဘဲ၊ သုဝဏ္ဏာလိဂံသဒိသံ-ရွှေမရိုးစည်ငယ်နှင့် တူသော၊ ဂိဝံ-လည်တော်ကို၊ ဥနာမေတွာ-မော်တော်မူ၍၊ ပုတ္တု ဓန္ဒသသိရိကံ- လပြည့်ဝန်း၏အသရေနှင့်တူသော အသရေရှိသော၊ မဟာမုခံ-မြတ်သောခံတွင်းတော်

ဟု ရွံတီးရွံတွန့်နှင့် မေးရင်းဖြေရင်း စကားရွှေနေသူကို “သံသာရေတိ” ဟု ဆိုလိုမည်ထင်သည်။ [သံ (ပုနုပ္ပန်)-အဖန်ပန်+သာရော-ရွှေစေခြင်း (ရွှေခြင်း)]

ဋီကာ။ ။ ထိုအဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း ဤသို့ အဓိပ္ပာယ်ရသော်လည်း ဋီကာ၌မူ “န အာသာဒနာပေက္ခာ အညမညံ ပဉ္စ ပုစ္ဆန္တိ အတ္ထော-တစ်ပါးနှင့် တစ်ပါးအပြစ်တင်လို ရှုတ်ချ လိုသည့် ပြဿနာမေးကြသည်မဟုတ်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ထား၏။ ထိုအဖွင့်ကိုကြည့်၍ “နောစ သံသာဒေန္တိ” ဟု ပြင်ကြဟန်တူသည်။ အဖွင့်၌လည်း “ဩသာဒေန္တိ” ဟုပင် ရှိရပေလိမ့်မည်။

ဓမ္မိစပေပဝတ္တိနိ။ ။ “ဓန္တိ+ကထာ=ဓမ္မိ+ကထ” စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်၌ သုံးစွဲရိုးအတိုင်း ဓမ္မိသည် ဣတ္ထိဇောတက ဤပုံစွယန္တ ပုဒ်တည်း။ “ဓမ္မော ယဿ အတ္ထိတိ ဓမ္မိ” ဟုပြု၊ ပဝတ္တိနိကို နဒိသောတော ဝိယ ဝတ္တတိ” ဟု ထိုအဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း၊ “ပဂုဏာ” ဟု ဋီကာ၌လည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်ကိုကြည့်၍ ကထာနှင့် ပဝတ္တိနိသည် သမာသမဟုတ်ဟု သိသာ၏။

ဘိက္ခုနာ သောဘောယျ။ ။ သုဘဓာတ်သည် တင့်တယ်ခြင်းအနက်ကို ဟောရာ၌ တူဝါဒိ ဖြစ်သော်လည်း ဝုဒ္ဓိပြုရ၏။ “သောဘတိ မဇ္ဈော ဂဏေယျော” စသည်တည်း။ ဤ၌လည်း ကာရိတိ မဝင်ဘဲ “သောဘောယျ” ဟုရှိနိုင်၏။ ကတ္တားကား “ဂေါသိဂံသာလဝနံ” တည်း။ ထို့ကြောင့် ဘိက္ခု နာကို “တပသာ ဥတ္တမော” ကဲ့သို့ ဝိသေသနပေးသည်။ တပသာသည် မြတ်ခြင်း၏အကြောင်းလည်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ဘိက္ခုနာလည်း တင့်တယ်ခြင်း၏အကြောင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ “ထိုကဲ့သို့သော ရဟန်းကြောင့် ဂေါသိဂံသာလဝနသည် တင့်တယ်စရာရှိပါသည်” ဟုလို။

မုခံ။ ။ မုနန္တိ ဗန္တန္တိ ဧတေနာတိ မုခံ-နှောင်ဖွဲ့ကြောင်းပါးစပ်၊ ခံတွင်း၊ သက္ကတ၌ “မုခံ” ဟုရှိ၏။ ဂဏ္ဍိ၌ “မုခ” ဟုဆို၏။ မောဂ္ဂုလ္လာန်ကိုလည်း သာဓကပြု၏။ သို့သော် ဣဒိဗောဂ္ဂုလ္လာန် (၃၁)၌ “မုခ” ဟု ရသဖြင့် တွေ့ရ၏။ ဓာတ်ကုမ်း၌လည်း “မု-ဗန္တနေကိယာဒိ” ဟု ရသပင်ရှိသည်။ [မဟန္တံ+မုခံ မဟာမုခံ]

ကို၊ ပူရေတွာ-ပြည်စေ၍၊ ဗြဟ္မာဃောသံ-မြတ်သော အသံတော်ကို၊ ဝါ-ဗြဟ္မာ၏ အသံနှင့်တူသော အသံတော်ကို၊ နိစ္ဆာရေန္တော-မိန့်မြှက်တော်မူလျက်၊ သာဓု သာဓု သာရိပုတ္တကတိ-သာဓု သာဓု သာရိပုတ္တဟူ၍၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနုဏ္ဏေ'ရံသံ-မဟာ မောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်အား၊ သာဓုကာရံ-ကောင်းချီးကို၊ ဒတွာ-ပေးတော်မူပြီး၍၊ ယထာတံ၊ပေ၊ဓမ္မကထိကောတိ-ယထာတံ၊ပေ၊ဓမ္မကထိကောဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော် မူပြီ၊ [မောဂ္ဂလ္လာနောစ-သည်လည်း၊ (စဖြင့် အခြားထေရ် ၅-ပါးကိုဆည်း၊)ယထာ- အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဗျာကရမာနော-ဖြေဆိုလသော်၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဗျာကရေယျ-ဖြေဆိုရာ၏၊ ဝါ-ဖြေဆိုသူမည်ရာ၏၊ ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဗျာကတံ-ဖြေဆိုအပ်ပါပေပြီ၊) ဟိ-မှန်၊ သာရိပုတ္တ-ပုတ္တရာ၊ မောဂ္ဂလ္လာနော-သည်၊ ဓမ္မကထိကော-ဓမ္မကထိကတည်း။] (ယထာတံ၌ တံအနက်မရှိ၊ တံ-ထိုပြဿနာ ကိုဟုလည်း ပေးကြ၏။)

အဘိဓမ္မိက ဘိက္ခုယေဝ-အဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန်းတို့သည်သာ၊ ဓမ္မကထိကာ နာမ- ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့မည်သည်၊ ဟောန္တိ ကိရ-ဖြစ်ကုန်သတတ်၊ အဝသေသာ- အဘိဓမ္မာဆောင်ရဟန်းမှကြွင်းသော၊ (ဘိက္ခု-တို့သည်၊) ဓမ္မကထံ-တရားစကားကို။ ကထေန္တာပိ-ဟောပါကုန်သော်လည်း၊ န ဓမ္မကထိကာ-ဓမ္မကထိကအစစ်မဟုတ်ကြ ကုန်၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မိကာယေဝ-တို့သည်သာ၊ ဓမ္မကထိကာနာမ- ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်တို့မည်သည်၊ အဝသေသာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဓမ္မကထံ- ကို၊ ကထေန္တာပိ-ဟောပါကုန်သော်လည်း၊ န ဓမ္မကထိကာ-ဓမ္မကထိကအစစ် မဟုတ်ကြကုန်သနည်း၊ ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တေ-ထိုအဘိဓမ္မာဆောင်မဟုတ်သော

- ယထာ၊ပေ၊ဗျာကရေယျ။ ။မိမိစိတ်ထဲမှာရှိသော အလိုဆန္ဒအတိုင်း ဖြေခြင်းကို (လှည့်ပတ်၍မဖြေဘဲစိတ်ရင်းအတိုင်းဖြေခြင်းကို "သမ္မာ"ဟု ဆိုသည်၊ [သမ္မာတိသုဋ္ဌ၊ ယထာအဇ္ဈာ သယံတီ အဓိပ္ပာယ်ော၊-ထိုသုတ်၌ကား။] ယထာကို ဗျာကရဏ မာနော၌ စမ်း ယထာအတွက် "ဧဝံ ဗျာကတံ"ဟု အဋ္ဌကထာ၌ နိယမဝါကျထည့်သည်၊ "အကြင် အခြင်းအရာ (အကြင်နည်းဖြင့်) ဖြေလသော် ကောင်းစွာဖြေသဖြစ်ရာ၏၊ ဤသို့ ဖြစ်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာ (နည်းဖြင့်) ဖြေအပ်ပါပေပြီ"ဟုလို။

- ကမ္မန္တ ရံ။ ။အန္တ ရသဒ္ဒါသည် အညအနက်ဟောတည်း၊ ကမ္မတော-ကာမာဝစရ စသော ကံမှ+အန္တ ရံ-တစ်ပါးအခြားသော ရူပါဝါစရ စသောကံတည်း၊ ကမ္မန္တံ-ကံ၊ "အန္တ ရံ+ကမ္မံ- ကမ္မန္တ ရံ"ဟု ဝိသေသန ပရပဒ ကမ္မဓာရည်းလည်း လုပ်ကြ၏၊ ကာမာဝစရ ကံတရားကို ရူပါဝစရကံစသည်ဖြင့် ပြောဆိုလျှင်လည်းကောင်း၊ ကာမာဝစရကံ အချင်းချင်းတွင်လည်း မည်းညစ်သော အကျိုးရှိသော အကုသိုလ်ကံကို ဖြူစင်သော အကျိုးရှိသော ကုသိုလ်ကံဟု ပြောလျှင်လည်းကောင်း ကမ္မန္တ ရံကို ရုပ်ထွေးစေသည်မည်၏။

ရဟန်းတို့သည်။ ဓမ္မကထ-ကို၊ ကထေန္တာ-ဟောကုန်လသော်၊ ကမ္မန္တ ရ-ကံတစ်ပါး ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပါကန္တ ရ-ဝိပါကံတစ်ပါးကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရူပါရူပ ပရိစ္ဆေဒ-ရုပ်နာမ်အပိုင်းအခြားကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မန္တ ရ-တရားတစ်ပါးကိုလည်းကောင်း။ အာလောဋ္ဌေတွာ- မွေ့နောက်၍၊ ဝါ-ရောမွေ့၍၊ ကထေန္တိ- ဟောကြကုန်၏။

ဆက်ဦးအံ-ယခုခေတ်၌လည်း အဘိဓမ္မာသဘောကို မပိုင်သူတို့သည် တရားအားထုတ်၍ ကာမာဝစရဝိပဿနာဉာဏ် အတော်အတန် ထက်သန်လာသောအခါ လောကုတ္တရာမဂ်ဉာဏ်ဟု ထင်မှား၍သူတစ်ပါးအား ပြောတတ်ကြခြင်း၊ “ဝိပဿနပုဂ္ဂိုလေသ” ဟု ခေါ်သော နိကန္တိတဏှာ (အကုသိုလ်) ကိုလည်း မဂ်ကုသိုလ်ကံဟု ထင်မှား၍ သူတစ်ပါးအား ပြောတတ်ကြခြင်း၊ မိမိချစ်သူ၏ သေခါနီး၌ပင်ပန်းနေသည်ကို သနားလှသဖြင့် မြန်မြန်သေအောင်ပြုမှု (အကုသိုလ်) ကိုလည်း ကုသိုလ်ထူးဟု ထင်မှားပြောဆိုကြခြင်းများသည် ကမ္မန္တ ရအာလောဋ္ဌန (ကံတစ်ခုကို အခြားကံတစ်ခုဖြင့် ရော၍ မွေ့ခြင်း) ပင်တည်း။

ဝိပါကန္တ ရ။ ။ပြခဲ့သော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ထက်သန်မှုကြောင့် ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ နှင့် သုခဝိတိတို့ဖြစ်၍ လောကကြီးကို မေ့သကဲ့သို့ ပျော်မွေ့မှုဖြစ်ခြင်းကို ဖလသမာပတ်ဟု ထင်မှတ်ပြောဆိုကြခြင်း၊ တိရစ္ဆာန် ဖြိတ္တာတို့ ငတ်ပြတ်နေချိန် ဆာလောင်မွတ်သိပ်ချိန်ဝယ် မစင်-ရွေးပုပ် စသည်ကို ရရာ၌ အကုသိုလ်ကံ၏အကျိုးအာနိသင်ဖြစ်ပါလျက် ကုသိုလ်ကံ၏အကျိုး ဟု ထင်မှတ်ပြောဆိုကြခြင်း၊ အကုသိုလ်ဖြင့် အသက်မွေးသူ၏ ကောင်းကျိုးရနေခြင်းသည် ရှေးကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဖြစ်ပါလျက် အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဟု ထင်မှား၍ ပြောဆိုချီးမွမ်းခြင်း၊ ကောင်းသောအမှုဖြင့် အသက်မွေးနေပါလျက် ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေသူကို ကုသိုလ်ကံက မကောင်းကျိုး ပေးသည်ဟု ထင်မှားပြောဆိုကြခြင်း၊ ဗြဟ္မာပြည်၌လှပသောရူပါရုံကိုမြင်ရ၊ ကောင်းသောသဒ္ဓါရုံကို ကြားရသောအခါ ကာမာဝစရကံ၏ အကျိုးဖြစ်ပါလျက် ရူပကံ၏အကျိုးဟု ထင်မှတ်ပြောဆို ကြခြင်းသည် ဝိပါကန္တ ရ အာလောဋ္ဌန (ဝိပါကံတစ်ပါးကို အခြားဝိပါကံတစ်ပါးဖြင့် ရောမွေ့ ခြင်း)ပင်တည်း။

ရူပါရူပ ပရိစ္ဆေဒ။ ။ရုပ်တရား နာမ်တရားသည် အဘိဓမ္မာ၌ ကျွမ်းကျင်သူများအတွက် ခွဲခြားပြီးဖြစ်၏။ သို့သော် အဘိဓမ္မာ၌ မကျွမ်းကျင်လျှင်ကား အိပ်ပျော်ချိန်၌ ဘဝင်စိတ်အစဉ် ဖြစ်နေခြင်းကို (နာမ်တရားမဟုတ်) ရုပ်တရားဟု ထင်မှားပြောဆိုတတ်ကြခြင်း၊ အိပ်ချင်၍ မိဒ္ဓ ဖြစ်ခြင်းကို ရုပ်တရားဟု ထင်မှား ပြောဆိုတတ်ကြခြင်းသည် ရူပါရူပ ပရိစ္ဆေဒ အာလောဋ္ဌန မည်၏။

ဓမ္မန္တ ရ။ ။နာမ်တရား အချင်းချင်းလည်း အကုသိုလ်ဝိတက်ကို ဉာဏ်ဟုလည်းကောင်း၊ မောဟကို သဒ္ဓါဟုလည်းကောင်း၊ သားချစ်မယားချစ် ချစ်ခြင်းဟူသော တဏှာ(လောဘ)ကို မေတ္တာဟုလည်းကောင်း၊ ချစ်သူဒုက္ခရောက်၍ ဝမ်းနည်းခြင်းသောကကို ကရုဏာဟုလည်းကောင်း၊ ချစ်သူသုခရောက်၍ ဝမ်းမြောက်မှု သောမနဿနနှင့်ယှဉ်သော လောဘကိုမုဒိတာဟုလည်းကောင်း ထင်မှားပြောဆိုခြင်းသည် ဓမ္မန္တ ရ အာလောဋ္ဌန (ရုပ်တရားကို နာမ်တရားဖြင့် နာမ်တရားကို ရုပ်တရားဖြင့် ရောမွေ့ခြင်း) မည်၏။

အဘိဓမ္မိကာပန-အဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန်းတို့သည်ကား၊ ဓမ္မန္တရံ-ကို၊ [ကမ္မန္တရံ စသည်ကို ချုံးလိုက်ဟန်တူသည်။] န အာလောဋ္ဌန္တိ-မဗ္ဗေနောက်ကြကုန်၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မိကဘိက္ခုယေဝ-တို့သည်သာ၊ ဓမ္မကထိကာနာမ-တို့မည်၏၊ အဝသေသာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဓမ္မကထ-ကို၊ ကထေန္တာပိ-ကုန်သော်လည်း၊ န ဓမ္မကထိကာ-ဓမ္မကထိကအစစ်မဟုတ်ကြကုန်၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန်းတို့၏သာ ဓမ္မကထိကတို့၏အဖြစ် ကြွင်းသော ရဟန်းတို့၏ တရားဟောကုန်သော်လည်း ဓမ္မကထိကအစစ်မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) အဘိဓမ္မိကာ-အဘိဓမ္မာဆောင်ဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဓမ္မကို၊ ကထေတုဝါ-ဟောမူလည်း ဟောပါစေ၊ မာ ကထေသုဝါ-မဟောမူလည်း မဟောပါစေ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ပုစ္ဆိတကာလေ-မေးအပ်ရာအခါ၌၊ ပဉ္စ-ကို၊ ကထေသထိ-ဖြေဆိုလတ္တံ့၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အယမေဝ-ဤအဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန်းသည်သာလျှင်၊ ဇကန္တဓမ္မကထိကောနာမ-ဧကန် ဓမ္မကထိကမည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣဒံ- ဤဧကန် ဓမ္မကထိက၏အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ သတ္တာ-သည်၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဒတွာ-ပေးတော်မူပြီး၍၊ သုကထိတံ မောဂ္ဂုလ္လာနေနာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီး။ [မောဂ္ဂုလ္လာနေန-သည်၊ သုကထိက-ကောင်းစွာဖြေဆိုအပ်ပါ ပေပြီ။]

အဘိဓမ္မ-ကို၊ ပဋိဗဟန္တော-တားမြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣမသ္မိဇိနစက္ကေ-ဤမြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်ဟူသောစက်၌၊ ဝါ-အား၊ ပဟာရံ-ပုတ်ခတ်ခြင်း

န အာလောဋ္ဌန္တိ။ ။န အာလောဋ္ဌန္တိတိုင်အောင် ကသ္မာအမေးကို ပြန်၍အုပ်သော ပရိဟာရဝါကျဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “တသ္မာ အဘိဓမ္မိကောယေဝ၊ ပေ၊ နဓမ္မကထိကာ”ဟု ရှေ့က ပုစ္ဆာဝါကျကိုထည့်၍ အဖြေပေးရသည်။ ဤ၌ တိုက်ရိုက်ရှိသော တသ္မာကား ထိုအဖြေဝါကျကိုပင် လှမ်း၍ခွဲရသည်။ “တသ္မာ-ရှေ့၊ ဟိတံကိုတွေ့၊ ပြား၍ရှိမှခံ၊ တသ္မာ ထို၊ ဟိတံ၏ဖိုလ်၊ စွဲဆိုခြင်းထုံး”ဟူသော နိယာန်၏အသွားမျိုးပင်တည်း။ ဤ တသ္မာစသော ဝါကျကား ထိုဖလဝါကျ၏ အကျိုးရကိုပြသော လဒ္ဒဂုဏ်ဝါကျတည်း။ [“အာလောဋ္ဌန္တိ”ဟု ရှိသော်လည်း ဓာတ်ကျမ်း၌ “မန္တ-ဗ္ဗေနောက်ခြင်း” အနက်ဟောသော လုဋ္ဌ(လုဋ)ဓာတ်ကို ဘူဝါဒိဟု ဆို၊ ထိုအလို “အာလောဋ္ဌန္တိ”ဟု ရှိပါစေ၊ အ ကို ဖြေထားသည်ဟုသော်လည်း ကြံပါ။]

ဇိနစက္ကေပေပဋိဗဟတိ။ ။“ဇိနသာသနေ”ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် ပရိယတ္တိသာသနာ၊ ထိုသာသနာတွင်ပါဝင်သော အဘိဓမ္မာကိုပင် “ဇိနစက္က”ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ အဘိဓမ္မာကို ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်မှ တားမြစ်ခြင်းသည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ဟူသော စက်ဘီးကြီးကို တင်းပုတ်ဖြင့် နှက်သကဲ့သို့ ဖျက်ဆီးရာရောက်သည်-ဟူလို၊ ထိုသို့ ဖျက်ဆီးသောအားဖြင့် ဤတရားမျိုးကို ဘုရားမဟောနိုင်ဟု ဆိုရာရောက်ရကား သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုလည်း တားမြစ်ရာရောက်သည်။] ဂဏ္ဍိ၌ကား “အာရံဖြစ်သော အဘိဓမ္မာကို တားမြစ်လျှင် အာရမဏိကသဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ကိုလည်း တားမြစ်ရာရောက်သောကြောင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ် ပတိဗဟတိ”ဟု မိန့်ကြောင်းကို ဆိုသည်။

ဒေတိ-ပေး၏။ ဝါ-ပေးရာရောက်၏။ သဗ္ဗညုတညာဏံ-ကို၊ ပဋိဗာဟတိ-တား
 မြစ်၏။ ဝါ-တားမြစ်ရာရောက်၏။ သတ္ထု-၏။ ဝေသာရဇ္ဇညာဏံ-ဝေသာရဇ္ဇညာဏံတော်
 ကို၊ ပဋိနိဝတ္ထေတိ-ဆုတ်နစ်စေ၏။ သောတုကာမံ-ကြားနာခြင်းအလိုရှိသော၊ ပရိသံ-
 ကို၊ ဝိသံဝါဒေတိ-အမှားမှားအယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေ၏။ အရိယမဂ္ဂေ-အရိယာ
 ဖြစ်ကြောင်း လမ်းစဉ်၌၊ အာဝရဏံ-ပိတ်ဆီးကြောင်းဖြစ်သော စည်းကို၊ ဗန္ဓတိ-
 ဖွဲ့၏။ အဋ္ဌာရသသု-ကုန်သော၊ ဘောဒကရဝတ္ထုသု-ဘောဒကရဝတ္ထုတို့တွင်၊ ဧကသ္မိ-
 တစ်ခုသောဝတ္ထု၌၊ သန္နိဿတိ-ထင်ရှား၏။ ဥပေက္ခပနိယကမ္မ တဇ္ဇနိယကမ္မာရဟော-
 ဥပေက္ခပနိယကံ၊ တဇ္ဇနိယကံထိုက်သည်။ ဟောတိ-၏။ တံ ကမ္မံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊
 ဂစ္ဆ-သွားလော၊ ဝိယာသာဒေါ-စားကြွင်းစားသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဇီဝိဿသိ-
 အသက်မွေးရလတ္တံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ဥယျောဇေတဗ္ဗော-နှင့်လွှတ်ထိုက်၏။

ဝေသာ ပေ၊ ဝိသံဝါဒေတိ။ ။အန္တရာယိကဓမ္မကို အန္တရာယိကဓမ္မဟုလည်းကောင်း၊
 နိယျာနိကဓမ္မကို နိယျာနိကဓမ္မဟုလည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အာသဝေါ
 ကုန်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဤသို့ “အန္တရာယ၊ နိယျာနနှင့်၊ ဗုဒ္ဓအာသဝက်” ဤလေးချက်၌
 ဟန်ဖျက်မသမာ၊ ကန့်ကွက်လာသော်၊ လွန်စွာရဲတင်း ဖြေရှင်းနိုင်သော ဉာဏ်တော်သည်
 ဝေသာရဇ္ဇညာဏ်မည်၏။ ဤနေရာ၌ သဗ္ဗညုတညာဏ်(ဗုဒ္ဓအဖြစ်)ကို တားမြစ်ရကား ဝေသာရဇ္ဇာဏ်
 ကို ဆုတ်နစ်စေရာရောက်သည်။

သောတု ပေ၊ ဗန္ဓတိ။ ။အဘိဓမ္မာကို ဗုဒ္ဓဘာသိတမဟုတ်ဟု ဆိုရကား အဘိဓမ္မာ
 နာယုလိုသူများကို မနာယုချင်အောင် ပိတ်ပင်ရာရောက်သောကြောင့် နာယုလိုသူကို လွှဲမှားစေ
 (မနာယုစေ)ရာလည်း ရောက်၏။ ထိုသို့မနာယုရသဖြင့် ရုပ်နာမ်တရားကို ပိုင်းခြား၍ မသိနိုင်ရကား
 အရိယာဖြစ်ဖို့လမ်းဝယ် စည်းရိုးကြီး တားလိုက်သည်နှင့် တူသည်။

အဋ္ဌာ ပေ၊ သန္နိဿတိ။ ။ဘောဒကရဝတ္ထု (သံဃာကွဲပြားခြင်း၏အကြောင်း) ၁၈-ပါးကို
 ဝိနည်းပါဠိတော် သံဃဘောဒကက္ခန္ဓက တတိယဘာဏဝါရ ဥပါဠိပဉ္စမာ ရှုပါ။ ထို ၁၈-ပါးတွင်
 “ဘာသိတံ လပိတံ တထာဂတေန အဘာသိတံ အလပိတံ တထာဂတေနာတိဝဒတိ”ဟူသော
 ဝတ္ထုလည်းပါ၏။ (တထာဂတဘာသိတဖြစ်သော အဘိဓမ္မာကို အဘာသိတံ)ဘုရားဟောမဟုတ်
 ဟု ပြောဆိုခြင်းဟူသော ဘောဒကရ ဝတ္ထုတစ်ပါး၌ ပါဝင်ထင်ရှားနေသည်။

ကမ္မာရဟော။ ။ဗုဒ္ဓဘာသိတအဘိဓမ္မာကို ဗုဒ္ဓဘာသိတမဟုတ်ဟု ငြင်းခန်ခြင်းသည်
 ဝိဝါဒမည်၏။ အဘိဓမ္မာ၏အဖြစ်ကို ပြောခြင်းဟူသော ဓမ္မအဝဏ္ဏဘာသနလည်းဖြစ်၏။ ထိုသို့သော
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဥပေက္ခပနိယကံလည်း ပြုထိုက်၊ တဇ္ဇနိယကံလည်းပြုထိုက်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကံများကို
 ပြု၍ “စားကြွင်းစား သူတောင်းစားလုပ်ကာ အသက်မွေးလေတော့”ဟု ပြောဆို နှင်ထုတ်ရမည်-ဟု
 ဆိုသည်။ [ဝိရူပေါ+ဃာသော ဝိယာသော-ဖောက်ပြန်သောအစာ (အကြွင်း အကျန် အစာ)၊
 ဒိယာသံ+အဒတိ ဘက္ခတိ-(စားတတ်၏) ဣတိ ဝိယာသာဒေါ။]

၉။ ဗုဒ္ဓဘာသိတ အဖြစ်ကို

(ဂ) နိဒါန်းဖြင့်ပြီးစေခန်း

[အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ဂေါသိင်္ဂီသုတ်ဖြင့် ပြီးစေပြီး၍ ယခု အခါ၌ နိဒါန်းနှင့်စပ်သော စကားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကို ပြီးစေလိုသောကြောင့် “အထာပိ ဧဝံ ဝဒေယျ” စသော စောဒနာဝါကျကို မိန့်၊] (ပရဝါဒီ-ပရ ဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ဧဝံ-သို့၊ အထာပိ ဝဒေယျ-အကယ်၍မူလည်းဆိုအံ့၊ (ကိ- အဘယ်သို့ဆိုရာသနည်း၊) အဘိဓမ္မာ-အဘိဓမ္မာသည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတော-သည်၊ သစေဟောတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ- ဤသို့ဖြစ်လသော်၊) အနေကေသု-တစ်ပါးမက များစွာကုန်သော၊ သုတ္တသံဟဿေသု- သုတ်အထောက်တို့၌၊ ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ ဝိဟရတိတိအာဒိနာ- ဧကံသမယံ၊ ပေဝိဟရတိ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ နိဒါနံ-နိဒါန်းကို၊ သဇ္ဇိတံ ယထာ-စီရင်အပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ အဿာပိ-ဤအဘိဓမ္မာ၌လည်း၊ နိဒါနံ- သည်၊ ဝါ-ကို၊ သဇ္ဇိတံ-စီရင်အပ်သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာသည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အထာပိဝဒေယျ-အံ့၊ ဧဝံ သတိ-သော်၊ သော-ထိုပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (ဧဝံ ဝတ္ထဗ္ဗော၌စပ်၊) ဇာတကသုတ္တနိပါတ ဓမ္မပဒါဒိနံ-ဇာတ်တော်၊ သုတ္တနိပါတ်၊ ဓမ္မပဒ အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၏၊ ဧဝံပု-ဤသို့သဘောရှိသော၊ (ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ ဝိဟရတိ အစရှိသော သဘောရှိသော၊) နိဒါနံ-သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ စ-ထိုသို့ပင် မရှိပါသော်လည်း၊ ဧတာနိ-ဤဇာတ်တော်၊ သုတ္တနိပါတ်၊ ဓမ္မပဒ အစရှိသော ပါဠိတော်တို့သည်၊ နဗုဒ္ဓဘာသိတာနိ-ဗုဒ္ဓဘာသိတ မဟုတ်ကုန်သည်ကား၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ (ဗုဒ္ဓဘာသိတာနိ ဧဝံ-ဗုဒ္ဓဘာသိတတို့သာတည်း၊) ဣတိ-သို့၊ ပဋိက္ခိပိတ္တာ-ပယ်မြစ်ပြီး၍၊ ဥတ္တရိပိ-အလွန်လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝတ္ထဗ္ဗော-ပြောဆိုထိုက်၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောဆိုထိုက်သနည်း။)

ပဏ္ဍိတ-သုခမိန့်၊ [ပရဝါဒီကိုပင် နှိပ်သောအားဖြင့် ပြောသောချီးမွမ်း ခြေ ကျောက်စကားဟု ခေါ်သည်၊] ဒေသအဘိဓမ္မာနာမ-ဤအဘိဓမ္မာမည်သည်၊ သဗ္ဗညု ဗုဒ္ဓါနံယေဝ-သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့၏သာ၊ ဝိသယော-အရာတော်တည်း၊ အညေသံ- သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓမှတစ်ပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ နဝိသယော-အရာမဟုတ်၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့၊ (သဗ္ဗညုတဗုဒ္ဓမှ တစ်ပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အရာမဟုတ်ကြောင်းကို ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့-ဟူလို၊) ဗုဒ္ဓါနံ-သဗ္ဗညုဘုရားရှင် တို့၏၊ ဩက္ကန္တိ-မယ်တော်ဝမ်းသို့ သက်ရောက်တော်မူခြင်းသည်၊ ပါကဠာ- သာသနာတွင် ထင်ရှား၏၊ အဘိဇာတိ-မယ်တော်ဝမ်းမှ ဖွားမြင်တော်မူခြင်းသည်၊ ပါကဠာ-၏၊ အဘိသဗ္ဗောဓိ-သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူခြင်းသည်၊ ပါကဠာ-၏ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနံ-ဓမ္မစကြာကို ဟောတော်မူခြင်းသည်၊ ပါကဠာ-၏၊

ယမကပါဠိဟာရိယံ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ မကြွမီ ကဏ္ဍမ္မဥယျာဉ်၏အနီး၌ ပြုအပ်သော ရေမီးအစုံဟူသော တန်ခိုးပြာဠိဟာသည့်၊ ပါကင်္ဂ-၏၊ တိဝိက္ကမော-တာဝတိံသာသို့ ၃-ဘဝါးဖြင့် ကြွတော်မူခြင်းသည်၊ ပါကင်္ဂ-၏၊ (တစ်နည်း) တိဝိဝက္ကမော-တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူခြင်းသည်၊ ပါကင်္ဂ-၏၊ (အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏) ဒေဝလောကေ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊ ဒေသိတဘာဝေါ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ပါကင်္ဂ-၏၊ (ဒေဝေါ ရောဟနံ-အဘိဓမ္မာတရားကို ဟောတော်မူပြီး၍ တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ သင်္ကံဿ နဂိုရ်သို့ ကြွဆင်းတော်မူခြင်းသည်၊ ပါကင်္ဂ-၏။

[ဤမျှလောက် ထင်ရှားသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အဘိဓမ္မာတရားကို ဗုဒ္ဓဘာသိတ မဟုတ်ဟု ဆိုလိုခြင်း၌ ဥပမာပြလို၍ ယထာနာမ စသည်ကိုမိန့်၊] ယထာနာမ-ဥပမာ မည်သည်ကား၊ စက္ကဝတ္တိရညော-၏၊ ဟတ္ထိရတနံ-ဆင်ရတနာကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဿရတနံဝါ-မြင်းရတနာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝေနေတွာ-ခိုး၍၊ ယာနကေ-ယာဉ်ငယ်၌၊ ယောဇေတွာ၊ ကပ်ယူ၍၊ ဝိစရဏံနာမ-လှည့်လည်ခြင်းမည်သည်၊ အဋ္ဌာနံ၊ ယထာ-အရာမဟုတ်သကဲ့သို့၊ အကာရဏံ ယထာ-အကြောင်းမဟုတ်သကဲ့သို့၊ ဝါပန-သည်သာမကသေး၊ စက္ကရတနံ-စကြာရတာကို၊ ဝေနေတွာ-၍၊ ပလာလသကဋေ-ကောက်ရိုးလှည်း၌၊ ဩလမ္ဘိတွာ-နောက်က တွဲလွဲဆွဲ၍၊ ဝိစရဏံနာမ-သည်၊ အဋ္ဌာနံယထာ-သို့၊ အကာရဏံယထာ-သို့၊ ဝါ ပန-သည်သာမကသေး၊ ယောဇနပုမာဏံ-တစ်ယူဇနာအတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်ကို၊ (အရပ်တိုင်အောင်) ဩဘာသနသမတ္တံ-တွန်းလင်းစေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ မဏိရတနံ-ပတ္တမြားရတနာကို၊ ကပ္ပာသ ပစ္ဆိယံ-ဝါတောင်း၌၊ (ဝါဖတ်တောင်း၌) ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ ဝလဉ္ဇနံနာမ-သုံးစွဲခြင်းမည်သည်၊ အဋ္ဌာနံယတာ-သို့၊ အကာရဏံယထာ-သို့၊ ကဿာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ ရာဇရဟ ဘဏ္ဍာတာယ-မင်းအားထိုက်သော ဘဏ္ဍာ၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူပင်၊ အဘိဓမ္မာနာမ-သည်၊ အညေသံ-အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ န ဝိသယော-အရာမဟုတ်၊ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓါနံယေဝ-

တိဝိက္ကမော။ ။ဝိက္ကမသဒ္ဓါသည် ခြေလှမ်းခြင်းအနက်ကိုဟော၏၊ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူသောအခါ၌ ခြေချတော်မူရာဘဝါးကို ၃-ဘဝါးဟု ဆိုသတတ်၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည် ကြွတော်မူခါနီး၌ ရတနာစကြိုပေါ်ဝယ် ဝဲဘက်တော် ဘဝါးချထားခြင်း၊ မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌ ညာဘက်တော် ဘဝါးလှမ်း၍ချထားခြင်း၊ ထို့နောက် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ တစ်ကြိမ်လှမ်း၍ ဘဝါးချထားခြင်းကို ၂-လမ်း ၃-ဘဝါးဟုဆိုကြသည်၊ [တိဟိ+ဝိက္ကမော တိဝိက္ကမော။] (တစ်နည်း) တိဝိဝက္ကမောဟုလည်း ပါ၌ရှိ၏၊ “တိဝိဝဿ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့၊ ကမော-ကြွသွားခြင်းတည်း၊ တိဝိဝက္ကမော-ခြင်း” ဟုပေး၊ ဒိဝက္ကမောဟုလည်း ပါ၌ရှိသေး၏၊ အနက်မှာ အတူတူပင်။

သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့၏သာလျှင်၊ ဝိသယော-အရာတော်တည်း၊ [သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့သာ]ဟောနိုင်သည်-ဟုလို၊] တေသံ-ထိုသဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊' ဒေသေတဗ္ဗ ဒေသနာ-ဟောတော်မူထိုက်သော ဒေသနာတော်တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဩက္ကန္တိ-သည်၊ ပါကဋ-၏၊ပေ၊ ဒေဝေါရောဟနံ-သည်၊ ပါကဋ-၏၊ ပဏ္ဍိတ-သုခမိန်၊ အဘိဓမ္မဿ-(ဒေသ၊ ကာလ၊ ဒေသက၊ ပရိသတ်တို့ဖြင့်) ထင်ရှားပြီးသော အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏၊ နိဒါနကိစ္စနာမ-နိဒါန်းထားဖွယ်ကိစ္စမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တဗ္ဗော-ပြောဆိုထိုက်၏၊ [“ဥတ္တရိပိ ဧဝံ ဝတ္တဗ္ဗော” ပြန်လှည့်၊] ဟိ-ပြောဆိုရခြင်း၏ အကျိုးကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ ဝါ-ပြောဆိုလိုက်လျှင်၊ ပရဝါဒိနာ-ပရဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဟဓမ္မိကံ-အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ (အကြောင်းလုံလောက်သော) ဥဒါဟရဏံ-ဥဒါဟရဏံသက်သေကို၊ ဥဒါဟရိတံ-ထုတ်ဆောင်ခြင်းငှာ၊ .န သက္ကာ-မတတ်နိုင်တော့။

[နိဒါန်းတိုက်ရိုက်မပါသော်လည်း ဩက္ကန္တိကာလစသည်တို့၏ ထင်ရှားခြင်းကြောင့် နိဒါန်းဆိုဖွယ်ရာမရှိကြောင်းကိုပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ မဏ္ဍလာရာမဝါသီတိဿ ဘူတိထေရ်၏ အဘိဓမ္မာဝယ် မဟာဗောဓိနိဒါန်းရှိ၏ဟူသော ဝါဒကိုပြလိုသောကြောင့်၊ “မဏ္ဍလာရာမဝါသီ”အစရှိသော ပါဠိကိုမိန့်။] ပန-ဝါဒန္တရကား၊ မဏ္ဍလာရာမဝါသီ-မဏ္ဍာရုံကျောင်းတိုက်၌နေလေ့ရှိသော၊ တိဿဘူတိတ္ထေရော-တိဿဘူတိထေရ်သည်၊ (တစ်နည်း) မဏ္ဍလာရာမဝါသီတိဿ ဘူတိတ္ထေရော-မဏ္ဍာရုံကျောင်းတိုက်၌နေလေ့ရှိသော တိဿဘူတိထေရ်သည်၊ [ဝါသီဟု ဒီဃရှိလျှင်-နောက်ပုဒ်

နိဒါနကိစ္စနာမ နတ္ထိ။ ။နိဒါန်းဟူသည် မထင်ရှားသော ကာလ၊ ဒေသ၊ ဒေသက၊ ပရိသတ်တို့ကိုထင်ရှားအောင်ပြတတ်သော စကားရပ်တည်း၊ နိဒါတိ အဝိဒိတံ ဝိဒိတံ ကတ္တာ နိဒဿေတိတိ နိဒါနံ-အဝိဒိတံ-မထင်ရှားသော ကာလ ဒေသ စသည်ကို၊ ဝိဒိတံကတ္တာ-ထင်ရှားအောင်ပြ၍၊ နိဒါတိ နိဒဿေတိ-ညွှန်ပြတတ်၏၊ ဣတိ နိဒါနံ၊ အဘိဓမ္မာ တရားတော်အတွက်ကား ကဏ္ဍမ္မသရက်ပင်၏အနီး၌ ရတနာစင်္ကြံတော်ဝယ် တန်ခိုးပြပြီး၍ တာဝတိံသာဝယ် သီတင်းသုံးတော်မူရာကာလ၌ဟောတော်မူသောကြောင့် ကာလအားဖြင့်လည်း ထင်ရှားပြီးဖြစ်၏၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်ဟူသော ဒေသအားဖြင့်လည်း ထင်ရှားပြီးဖြစ်၏၊ မယ်တော်အမျှရှိသော နတ်ဗြဟ္မာပရိသတ်အား ဟောတော်မူသောကြောင့် ပရသတ်အားဖြင့်လည်း ထင်ရှား၏၊ အမိဝမ်းသို့သက်ရောက်တော်မူချိန်ကစ၍ အတူမရှိသော သဗ္ဗညုဘုရားတို့သာဟောနိုင်စွမ်းသော တရားထူးတရားမြတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့်လည်း ထင်ရှားပြီး ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “နိဒါနကိစ္စ နတ္ထိ”ဟုဆိုသည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ကိုဖယ်၍ အညုတရ ဘာသိတဟုဆိုခြင်းကား ဆင့်ပျံ့ဖြင်းပျံ့ရတနာတို့ကို ယာဠ်ယေ၌ ကပ်ယှဉ်ခြင်း၊ စကြာရတနာကို ကောက်ရိုးလှည်း၌ တွဲလဲအွဲထားခြင်း၊ တစ်ယူဇနာအရပ်တိုင်အောင် အရောင်လင်းနိုင်သော ပတ္တမြားကို ဝါတောင်း၌ ထည့်၍ သုံးစွဲခြင်းနှင့် တူလေသည်။

နှင့် သမာသ်မဟုတ်၊ ဝါသီဟု ရသယုဂ်လျှင် နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ်ဖြစ်သည်။] ဝေဒသော အဘိဓမ္မာနာမ-ဤအဘိဓမ္မာမည်သည်၊ မဟာဗောဓိနိဒါနော-မဟာဗောဓိပင်ဟူသော နိဒါန်းရှိ၏။ ဣတိ-ဤသို့အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒဿေတု-သွယ်ဝိုက်၍ပြခြင်းငှား၊ ယေန၊ပေ၊ဝိဟာသိန္တိ-ဟူသော၊ ဣမံ ပဒေသဝိဟာရသုတ္တန္တ-ဤပဒေသဝိဟာရသုတ်ကို၊ အာဟရိတွာ-ဆောင်၍၊ ကထေသိ-ဆိုပြီး၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သွာဟံ သောအဟံ-ထို ငါဘုရားသည်၊ ယေန ဝိဟာရေန-အကြင်ဆင်ခြင်၍ နေကြောင်းဖြစ်သော တရားဖြင့်၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သစ္စာ ၄-ပါးတရားတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီးသည်၊ ဝါ-ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပဌမံ-အလုံးစုံသော သတ္တာဟုတို့၏ ရှေးဦးစွာ၊ ဝိဟရာမိ-နေတော်မူ၏၊ ဝါ-နေတော်မူပြီး၊ (တံကာလာ ပေက္ခဝတ္တမာန်)၊ တဿ (ဝိဟာရဿ)-ထိုဆင်ခြင်၍ နေကြောင်းတရား၏၊ ပဒေသေန-အစိတ်အပိုင်းဖြင့်၊ ဝိဟာသိ-နေတော်မူပြီ။]

[သုတ္တန်၌ ဤမျှသာပါသော်လည်း ထိုသုတ္တန်ဝယ်ရှိသော ပဒေသတို့ကို ရဲ့ပြလို၍ ဒသဝိဇောဟိ အစရှိသောပါဠိကို မိန့်၊] ဟိ-ချဲ့၊ ပဒေသောမ-ပဒေသ မည်သည်၊ ခန္ဓပဒေသော-ခန္ဓာပဒေသလည်းကောင်း၊ ဝါ-ခန္ဓာတို့၏ အစိတ်အပိုင်း လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဓမ္မပဒေသော-ဓမ္မပဒေသလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကုသလအစ အရဏာအဆုံးရှိသော တိက်ဒုက်တို့၏ အစိတ်အပိုင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒသဝိဇော-၁၀-ပါးအပြားရှိ၏၊ တေသု-ထို ၁၀-ပါးသောပဒေသတို့တွင်၊ သတ္တာ-သည်၊ မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တို့၏ ကြည်လင်ရာ မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌၊ ပဉ္စက္ခန္ဓေ-ငါးပါးသော ခန္ဓာတို့ကို၊ နိပ္ပဒေသေန-အကြွင်းမရှိ

မဟာဗောဓိနိဒါနော။ ။ “မဟာဗောဓိ”အရ ဘုရားဖြစ်တော်မူရာ ဗောဓိပင်ကို ‘ယုပါ၊ ဗုဗ္ဗတိ စက္ကာတိ ဗောတိ-အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိတော်မူရာ ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်၊ မဟန္တော စ-ဘုရားဖြစ်ရာ အရပ်ဖြစ်သောကြောင့် မြတ်သည်လည်းဟုတ်၏ +သော+ဗောဓိဓာတိ မဟာဗောဓိ၊ ထိုမဟာဗောဓိပင်သည် ခန္ဓာစသော အဘိဓမ္မာ၏ အခြေခံဖြစ်သော ဒေသနိဒါန်းတည်းဟု အရှင်တိဿဘူတိဏေရ်က မိန့်ဆိုလိုသည်။ [တိဿဘူတိဏ္ဍေရောကို ဒဿေတု၊ ကထေသိတို့၌ စပ်။]

ပဒေသဝိဟာရသုတ္တန္တ။ ။ဤသုတ်သည်၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်(၂) ဝိဟာရဝဂ်တွင် ပါဝင်၏။ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သောတရားကို “ပဒေသ”ဟု ခေါ်၏။ ပဒိသတိ-အစိတ်အပိုင်း အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်၏။ ဣတိ ပဒေသော၊ ဘုရားရှင်သည်ဘုရားဖြစ်တော်မူစ ပဌမအချိန်၌ မဟာဗောဓိပင်ဝယ် ခန္ဓာ စသောတရားတို့ကို အကုန်အစဉ်သိမြင်၍ ထိုတရားတို့ကို ဆင်ခြင်တော် မူကာနေတော်မူခဲ့၏။ (ဤသုတ္တန်နှင့်စပ်သော) တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်း၍နေတော်မူရာ၌-လ အခါ၌ကားခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်စသည်တို့၏ တစ်စိတ်သောဝေဒနာကိုသာ ဆင်ခြင်၍ နေတော်မူသည်-ဟုလို။

သောအားဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇာ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ။ [ခန္ဓာငါးပါးဟူသည် အဘိဓမ္မာ တရားတော်တည်း၊ ဤခန္ဓာငါးပါးကို ဆင်ခြင်ရာဒေသကား မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်တည်း၊ ထို့ကြောင့်မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်ကို အဘိဓမ္မာ၏ ဒေသနိဒါန်းဟုဆိုလိုသည်။] ဣမံ တေမာသံ-ကိုယ်တော်တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းရာ ဤ ၃-လပတ်လုံး၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓ ဝသေနေဝ-ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-ဆင်ခြင်၍နေတော်မူပြီ၊ (မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ-၌၊ မဟာဗောဓိမဏ္ဍေကို နောက်နောက်ပုဒ်များ၌လိုက်စေ၊) ဒွါဒသယတနာနိ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌာရသ-ကုန်သော၊ ဓာတုယော-တို့ကို လည်းကောင်း၊ နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇာ-ပြီ၊ ဣမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဓမ္မာယတနေ-၌၊ ဝါ-တွင်၊ ဝေဒနာဝသေနေ-ဝေဒနာတည်းဟူသော ဓမ္မာယတန၏ အစွမ်းအား ဖြင့်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ ဓမ္မဓာတုယဉ္ဇ-၌လည်း၊ ဝါ-တွင်လည်း၊ ဝေဒနာဝသေနေဝ- ဝေဒနာတည်းဟူသော ဓမ္မဓာတ်၏အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ (မဟာဗောဓိ မဏ္ဍေ)၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ သစ္စာနိ-တို့ကို၊ နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇာ-ပြီ၊ ဣမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဒုက္ခသစ္စေ-၌၊ ဝါ-တွင်၊ ဝေဒနာဝသေနေဝ-ဝေဒနာတည်းဟူသော ဒုက္ခသစ္စာ၏အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ။

(မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ) ဗာဝိသတိ-၂၂-ပါးသော၊ ဣန္ဒြိယာနိ-တို့ကို၊ နိပ္ပဒေသေန- ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇာ-ပြီ၊ ဣမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဝေဒနာ ပဉ္စက-ဣန္ဒြိယ-ဝသေနေ- ဝေဒနာငါးပါးအပေါင်းဖြစ်သော ဣန္ဒြေတို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ဝေဒိန္ဒြေ ငါးပါးတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ (မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ) ဒွါဒသပဒိကံ-၁၂-ပါးသော အဖို့အစုရှိသော၊ ပစ္စယာကာရဝဋ်-အကြောင်းအကျိုးအားဖြင့် လည်တတ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို၊ နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇာ-ပြီ၊ ဣမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဖဿ ပစ္စယာ ဝေဒနာဝသေနေဝ-ဖဿပစ္စယာဝေဒနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ- ပြီ၊ (မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ) စတ္တာရော-ကုန်သော၊ သကိပဋ္ဌာနေ-တို့ကို၊ နိပ္ပဒေသေန- ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇာ-ပြီ၊ ဣမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဝေဒနာသတိပဋ္ဌာနဝသေနေဝ-ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ။

(မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ) ဝတ္တရိ-ကုန်သော၊ ဈာနာနိ-တို့ကို၊ နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇာ-ပြီ၊ ဣမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဈာနဂေသု-ဈာန်အင်္ဂါ ၄-ပါးတို့၌၊ ဝါ-တို့တွင်၊ ဝေဒနာဝသေနေဝ-ဝေဒနာဟူသောဈာန်အင်္ဂါ၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ- ပြီ၊ (မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ) နာမံ-နာမ်တရားကို၊ နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇာ-ပြီ၊ ဣမံ တေမာသံ-လုံး၊ တတ္ထ-ထိုနာမ်တရားတို့၌၊ ဝါ-တွင်၊ ဝေဒနာဝသေနေဝ-ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ (မဟာဗောဓိမဏ္ဍေ) ဓမ္မေ-ကုသလအစ အရဏာ အဆုံးရှိသော တုက်ဒုက်တရားတို့ကို၊ နိပ္ပဒေသေန-ဖြင့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇာ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဣမံ တေမာသံ-လုံး၊ ဝေဒနာတ္တိကဝသေနေဝ-ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-နေတော်မူပြီ။

ဣတိ-ဤကား အကျယ်တည်း၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ထေရော-သည်၊ ပဒေသဝိဟာရသုတ္တန္တံ ဝဿေန-ပဒေသဝိဟာရသုတ္တန်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မာ၏၊ နိဒါနံ-မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်ဟူသော နိဒါန်းကို၊ ကထေသိ-ပြောဆိုပြီ။

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ဂါမဝါသိ-ရွာကျောင်း၌နေလေ့ရှိသော၊ သုမနဒေဝတ္ထေရော- သုမနဒေဝထေရ်သည်၊ [“သုမဒေဝထေရ်”ဟု ဂဏ္ဍိ၌ရှိ၏။] ဟေဋ္ဌာလောဟပါသာဒေ- ကြေးပြသား၏ အောက်ထပ်၌၊ ဓမ္မံ-အဋ္ဌကထာနှင့်တကွဖြစ်သော အဘိဓမ္မာပါဠိတော် ကို၊ ပရိဝတ္ထေန္တော-အဖန်ဖန်လည်စေလေသော်၊ ဝါ-စာပြန်လသော်၊ အယံ ပရဝါဒိ-ဤပရဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဗာဟာ-လက်မောင်းတို့ကို၊ ပဂ္ဂယု-မြှောက်ချီ၍၊ အရညေ-တော၌၊ ကန္တန္တောဝိယ-ကိုးကွယ်ရာမဲ့ ငိုကြွေးသူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အသက္ခိကံ- သက်သေမရှိသော၊ အဉ္စ-တရားကို၊ ကရောန္တောဝိစယ-ပြုသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ-ဖြစ်နေ၏။) အဘိဓမ္မေ-၌၊ နိဒါနဿ-၏၊ အတ္ထိဘာဝဓိဋ္ဌိ-ရှိသည်၏အဖြစ် ကိုလည်း၊ န ဇာနာတိ-မသိပချေ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝတ္တာ-ပြောဆို၍၊ နိဒါနံ-ကို၊ ကထေန္တော-ပြောဆိုလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ ကိ- အဘယ်သို့ပြောသနည်း၊ ဧကံသမယံ၊ပေ၊အဗျာကတာဓမ္မာတိ-ဧကံသမယံ၊ပေ၊ အဗျာကတာ ဓမ္မာဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ [ဧကံသမယံ-၇-ဝါမြောက်ရောက်တော်မူရာ အခါတစ်ပါး၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တာဝတိံ သေသု ဒေဝေသု-တာဝတိံသာနတ်ပြည် တို့၌၊ ပါရိစ္ဆတ္တကမူလေ-ပင်လယ်ကသစ်ပင်၏ အနီးအောက်၌၊ ပဏ္ဍုကမ္မလာသိလာယံ- ပဏ္ဍုကမ္မလာကျောက်နေရာ၌၊ ဝိဟရတိ-သီတင်းသုံးတော်မူ၏၊ တကြ-သီတင်း သုံးတော်မူရာ ထိုခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တာဝတိံသာနံ-တာဝတိံသာဘုံ၌ စည်းဝေး ရောက်လာကုန်သော၊ ဒေဝါနံ-နတ်ဗြဟ္မာတို့အား၊ အဘိဓမ္မကထံ-အဘိဓမ္မာနှင့်စပ်သော တရားစကားကို၊ ကထေသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ ကိ-အဘယ် သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ ကုသလဓမ္မာ အကုသလဓမ္မာ အဗျာကတာဓမ္မာတိ- ကုသလဓမ္မာ၊ အကုသလဓမ္မာ၊ အဗျာကတာဓမ္မာ အစရှိသည်ဟူ၍၊ ကထေသိ-ဟောတော်မူပြီ။]

ဓမ္မပရိဝတ္ထေန္တော။ [ဓမ္မတိ သာဋကထံ ပါဠိ။] အဋ္ဌကထာနှင့်တကွဖြစ်သော အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်ကို စာပြန်သလိုပြန်နေစဉ် “ဓမ္မိကထိက တွံ သိနေရုံ ပရိက္ခိပန္တောဝိယ” စသော ပရဝါဒိ၏ ဓောဒနာစကားရပ်သို့ ရောက်သောအခါ “အယံ ပရဝါဒိဗဟာ ပဂ္ဂယု” စသော စကားရပ်ကို ပြောလေသည်။

အရညေကန္တောပေ၊ကထေသိ။ ။အဘိဓမ္မာ၏နိဒါန်းကိုသိသောငါတို့လို ကိုးကွယ်ရာ ရှိပါလျက် တောထဲ၌ ကိုးကွယ်ရာမဲ့ ငိုကြွေးနေသူကဲ့သို့ နိဒါန်းရှိကြောင်းကို သက်သေပြနိုင်သော ငါတို့ရှိပါလျက် သက်သေမရှိဘဲ တရားတွေ့သူကဲ့သို့ အဘိဓမ္မာ၏ နိဒါန်းကိုရှာဖွေကာ နိဒါန်းရှိမှန်း မသိရှာပလေ၊ “ဧကံ သမယံ၊ပေ၊ကထေသိ”ကား အသင် ပရဝါဒိရှာဖွေအပ်သော နိဒါန်းပင် ဖြစ်သည်-ဟုလို။

[အဋ္ဌကထာဆရာသည် နိဒါန်းမလိုဟု မိမိဝါဒကိုပြုပြီး မဏ္ဍလာရာမဝါသီတိသု
ဘူတိထေရ် ဂါမဝါသီ သုမနဒေဝထေရ်တို့၏ အလိုအားဖြင့် နိဒါန်းရှိနိုင်ကြောင်း
ကိုပြုပြီးလျှင် ဤကဲ့သို့ နိဒါန်းမျိုးကိုသာ ပြရမည်ဆိုသော် နိဒါန်း၊ ၂-မျိုးတောင်
ရှိနိုင်သေး၏ဟုပြလိုသောကြောင့်၊ အညေသု ပန စသည် မိန့်၊] ပန-ဆက်၊ [ရှေး
နိဿယ၌ “ပန-အဖိုတစ်ပါးကို ဆိုအံ့” ဟုလည်းပေးသည်၊] အညေသု-ဤအဘိဓမ္မာ
မှ တစ်ပါးကုန်သော၊ သုတ္တေသု-သုတ်တို့၌၊ ဧကမေဝ-တစ်ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော၊
နိဒါနံ-ဒေသနာနိဒါန်းသည်၊ ဟောတိ-ရှိ၏၊ အဘိဓမ္မာ-၌၊ အဓိဂမနိဒါနဉ္စ-
အဓိဂမနိဒါန်းလည်းကောင်း၊ ဒေသနာနိဒါနဉ္စ-ဒေသနာနိဒါန်းလည်းကောင်း၊ (ဣတိ-
ဤသို့) ဒွေ-၂-ပါးကုန်သော၊ နိဒါနာနိ-နိဒါန်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တတ္ထ-
ထိုနိဒါန်း၊ ၂-ပါးတို့တွင်၊ အဓိဂမနိဒါနံ-အဓိဂမနိဒါန်းကို၊ ဒီပင်္ကရဒသဗလတော-
ဒီပင်္ကရမြတ်စွာဘုရားမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ယာဝ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကာ-မဟာဗောဓိ
ပလ္လင်တိုင်အောင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ ဒေသနာနိဒါနံ-ဒေသနာနိဒါန်းကို၊ (ဒီပင်္ကရ

အဓိဂမနိဒါနံ။ ။အဘိဓမ္မာတရားကို ထိုးထွင်း၍သိကြောင်းဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်
ကို “အဓိဂမ” ဟုခေါ်၏။ “ဧတေန-ဤဉာဏ်တော်ဖြင့်+အဓိဂစ္ဆတိ-အဘိဓမ္မာကို ထိုးထွင်း၍
သိရ၏၊ ဣတိ အဓိဂမော” ဟုပြု၊ ထိုဉာဏ်တော်၏အကြောင်းရင်း အခြေခံဖြစ်သော ပါရမီ၊
ဇာဂ၊ စရိယတို့ကို “အဓိဂမနိဒါနံ” ဟုခေါ်၏။ “နိဒေတိ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို (ရှေး-
ယူတော့ဟု) အပ်နှင်းသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ နိဒါနံ၊ အဓိဂမဿ+နိဒါနံ အဓိဂမနိဒါနံ” ဟု
ပြု၊ [အဋ္ဌကထာ၌ “အဓိဂမနိဒါနံ၊ ပေးဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟုသော စကားသည် အဓိဂမနိဒါန်း၏အရကောက်
ကို ပြသောစကားမဟုတ်၊ အဓိဂမနိဒါန်းကို ဆည်းပူးရာကာလကိုပြသော စကားတည်း။]

ဒေသနာနိဒါနံ။ ။အဘိဓမ္မာတရားကို ဟောကြားတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းသည်
ဒေသနာနိဒါန်းမည်၏၊ ထိုနိဒါန်းကား ပါရမီ ဇာဂ စရိယနှင့် ဒေသ ကာလ ဒေသကပရိသတ်
တို့တည်း။ မှန်၏-ပါရမီ၊ ဇာဂ၊ စရိယတို့ကို အရင်းခံ၍ အဘိဓမ္မာဒေသနာတော် ဖြစ်ပေါ်ရ၏၊
တာဝတိံသာစသော ဒေသ ကာလ ပရိသတ်ရှိမှလည်း အဘိဓမ္မာဒေသနာတော် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်၊
အဋ္ဌကထာ၌ “ယာဝဓမ္မဓက္ကပ္ပဝတ္တနာ” ဟုသော စကားဝယ် အဘိဓမ္မာဒေသနာကိုပင် “ဓမ္မဓက္ကပ္ပတ္တန”
ဟု ဆိုကြောင်း၊ အနုဋီကာမိန့်သည်။ [အခြားတစ်နည်းလည်းမိန့်သေး၏၊] မဇှုဋီကာ၌ကား-
“ဒေသနာနိဒါနဉ္စာတိ ဧတ္ထစ ပါရမီအာသယောစ၊ ဒေသကာလာဒီစ၊ ယာဝဓမ္မဓက္ကပ္ပဝတ္တနာတိ
ဝုတ္တတ္ထာ၊ အနုဋီကာကာရေန ပန ဒေသကာလာဒီယေဝ ဒေသာနိဒါနံ ဝုတ္တံ” ဟု မိန့်သည်။

[ဆောင်] ၁။ သဗ္ဗညုတံ၊ ထိပံဆုံးဉာဏ်ကို၊ ဇောရန်မှန်လှ၊ အဓိဂမတည်း၊ ထိုဓိဂမ၊
ရရှိရွယ်သည်၊ ပါရမီနှင့်၊ တလီဇာဂ၊ စရိယ၊ ဓိဂမ နိဒါန်းတုံး။

၂။ အဘိဓမ္မာ၊ ဒေသနာ၏၊ ဟောရာကြောင်းမှီ၊ အလီလီဟု၊ ပါရမီဇာဂ၊ စရိယနှင့်၊
ဒေသကာလာ၊ သေည့်မှာ၊ ဒေသနာနိဒါန်းဖွဲ့။

ဒသဗလတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ယာဝ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထာ-ဓမ္မစက္ကပ္ပတ္တနသုတ်တိုင်အောင်၊ (ဝေဒိတဗွဲ-၏။)

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဥဘယနိဒါနသမ္ပန္နဿ-၂-ပါးစုံသော နိဒါန်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ အဿအဘိဓမ္မဿ-ဤအဘိဓမ္မာ၏၊ နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ-နိဒါန်း၌ ကျမ်းကျင်သူ၏အဖြစ်ဟူသောဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ တာဝ-ဝိသဇ္ဇနမှ ရှေးဦးစွာ၊ ဣဒံ-ပဉ္စကမ္မံ-ဤပြဿနာမေးမှုကို၊ ဝေဒိတဗွဲ-သိထိုက်၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့ သိထိုက် သနည်း)၊ အယံ အဘိဓမ္မာနာမ-ဤအဘိဓမ္မာပါဠိတော်မည်သည်ကို၊ ကေန-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဘာဝိတော-စ၍ဖြစ်စေအပ်သနည်း၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ ပရိပါစိတော-ရင့်ကျက်အပ်စေသနည်း၊ ဝါ-ဆည်းပူးအပ်သနည်း၊ ကတ္ထ-၌၊ အဓိဂတော-ရအပ်သနည်း၊ ကဒါ-အဘယ်အခါ၌၊ အဓိဂတော-နည်း၊ ကေန-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အဓိဂတော-နည်း၊ ကတ္ထ-၌၊ ဝိစိတော-ဆင်ခြင် စိစစ်တော် မူအပ်သနည်း၊ ကဒါ-၌၊ ဝိစိတော-နည်း၊ ကေန-သည်၊ ဝိစိတော-နည်း၊ ကတ္ထ-၌၊ ဒေသိတော-ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ ဒေသိတော-နည်း၊ ကေဟိ-အဘယ်သူတို့သည်၊ ပဋိဂ္ဂဟိတော-နာမ် အပ်သနည်း၊ ကေ-အဘယ်သူတို့သည်၊ သိက္ခန္တိ-ကျင့်ဆဲဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ကေ-တို့သည်၊ သိက္ခိတသိက္ခာ-ကျင့်အပ်ပြီးသောသိက္ခာရှိကုန်သနည်း၊ ကေ-တို့သည်၊ ဓာရေန္တိ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားကုန်သနည်း၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊ ဝစနံ-စကားနည်း၊ ကေ-အဘယ်သူသည်၊ အာဘတော-ဆောင်ယူမှတ်သားအပ်ခဲ့သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ဣဒံ ပဉ္စကမ္မံ-ကို၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏။)

ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ တတြ-ထိုပြဿနာမေးမှု၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-အဖြေတည်း၊ ကေန ပဘာဝိတောတိ-ကေန ပဘာဝိတောဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-အဖြေကား၊ ဗောဓိ အဘိနိဟာရသဒ္ဓါယ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့ ရှေးရှုဆောင် ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါသည်၊ ပဘာဝိတော-စ၍ဖြစ်စေတော်မူအပ်ပြီ၊ ကတ္ထ ပရိပါစိတောတိ-ကတ္ထပရိပါစိတောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-အဖြေကား၊ အမု ဆက္ကေသု-အခွဲအားဖြင့် ဖိ-ခုအပေါင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဇာတကသတေသု ဇာတ်အရာ တို့၌(တစ်နည်း) အမုဆက္ကေသု ဇာတကသတေသု-ငါးရာငါးဆယ်သော ဇာတ်တို့၌၊

အမုဆက္ကေသု ဇာတကသတေသု။ ။ "အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို ဟောနိုင်ဖို့ရာ ဘယ်မျှလောက်သော ဘဝတို့၌ ပါရမီဖြည့်ခဲ့ရသနည်း" ဟူသော အမေး၌ "ငါးရာငါးဆယ်သော ဇာတ်(ဘဝ)တို့၌ ဖြည့်ခဲ့ရသည်" ဟုဖြေဆိုခြင်းသည် ထို ငါးရာငါးဆယ်ကို အကြောင်းဝတ္ထုပေါ်လာ၍ ဘုရားဟောတော်မူထားကြောင်းတည်း၊ အမုနံအားဖြင့် ၄-အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းအတွင်းဝယ် မရေတွက်နိုင်အောင်သော ဘဝတို့၌ ဖြည့်တော်မူခဲ့ရသည်။ [အခြား ဇာတ်တော်များအတွက် အကြောင်းဝတ္ထု မပေါ်ခြင်းကြောင့် ဟောတော်မူမတ် ထားခဲ့ရသည်။]-အနုဒိကာ။

ပရိပါစိတော-ရင်ကျက်စေတော်မူအပ်ပြီ၊ ကတ္ထ အဓိဂတောတိ-ကတ္ထ အဓိဂတော ဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ဗောဓိမူလေ-ဗောဓိပင်၏အနီးအောက်၌၊ အဓိဂတော-ရတော်မူအပ်ပြီ၊ ကဒါအဓိဂတောတိ-ကဒါအဓိဂတောဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ဝိသာခါပုတ္တမာသိယံ-ဝိသာခါနက္ခတ်နှင့် စန်းယှဉ်သော ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊ အဓိဂတော-ပြီ၊ ဧကေန အဓိဂတောတိ-ဧကေန အဓိဂတောဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေန-သဗ္ဗညုဘုရားရှင်သည်၊ အဓိဂတော-ပြီ၊ ကတ္ထဝိစိတောတိ-ကတ္ထ ဝိစိတောဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ဗောဓိမဏ္ဍေ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌၊ ဝိစိတော-ဆင်ခြင်စိစစ်တော်မူအပ်ပြီ၊ ကဒါဝိစိတောတိ-ကဒါဝိစိတောဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ရတနယရသတ္တာ ဟေ-ရတနယရသတ္တာဟ၌၊ ဝိစိတော-ပြီ၊ ဧကေနဝိစိတောတိ-ဧကေနဝိစိတောဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေန-သည်၊ ဝိစိတော-ပြီ။

ကတ္ထဒေသိတောတိ-ကတ္ထဒေသိတော ဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ တာဝတိံသေသု ဒေဝေသု-တာဝတိံသာနတ်ပြည်တို့၌၊ ဒေသိတော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ကဿတ္ထာယ ဒေသိတောတိ-ကဿတ္ထာယ ဒေသိတော ဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ဒေဝတာနံ-နတ်ဗြဟ္မာတို့၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ ဒေသိတော-ပြီ၊ ကိမတ္ထံ ဒေသိတောတိ-ကိမတ္ထံဒေသိတောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ စတုရောယနိတ္ထရတ္ထံ-၄-ပါးသောဩယမှ ထုတ်ဆောင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ [စတုရောယနိတ္ထရတတ္ထံ-ရှိလျှင်ကောင်း၏။] ဒေသိတော-ပြီ၊ ဧကဟိ ပရိဂ္ဂဟိတောတိ-ဧကဟိ ပရိဂ္ဂဟိတောဟူသောပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ဒေဝေဟိ-နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ပရိဂ္ဂဟိတော-နာခံအပ်ပြီ၊ ဧက သိက္ခန္တိတိ-ဧကသိက္ခန္တိဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ သေက္ခာစ-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏာစ-ကကျာဏပုထုဇဉ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သိက္ခန္တိ-ကျင့်ဆဲဖြစ်ကုန်၏။

ဧက သိက္ခိတသိက္ခာတိ-ဧက သိက္ခိတသိက္ခာဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ဝိဇာသတိ-ကုန်ပြီးသော အာသဝေါရှိကုန်သော၊ အရဟန္တာ-ရဟန္တာတို့သည်၊ သိက္ခိတသိက္ခာ-ကျင့်အပ်ပြီးသော သိက္ခာရှိကုန်၏၊ ဧက ဓာရေန္တိတိ-ဧကဓာရေန္တိဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ ယေသံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ (ဟဒယေ-စိတ်နှလုံး၌) ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တေ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဓာရေန္တိ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားကြကုန်၏၊ ကဿဝစနန္တိ-ကဿဝစနံဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊ အရဟတော-ပူဇော်အထူးကိုခံတော်မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-မဖောက်မပြန်အလုံးစုံသော ရားတို့ကို ကိုယ်တော်တိုင် သိတော်မူပြီးသော၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝစနံ-စကားတော်တည်း၊ ဧကနာဘတောတိ-ဧကနာဘတောဟူသော ပြဿနာ၌၊ ဝိသဇ္ဇနံ-အဖြေကား၊ အာစရိယပရမ္မရာယ- ဆရာအဆက်

ဆက်သည်၊ အာဘတော-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ အယံ-ဤအဘိဓမ္မာ ကို၊ [အာဘတော-၌စပ်၊] သာရိပုတ္တတ္ထေရော-သာရိပုတ္တရာထေရ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ရေဝတော-ရေဝတထေရ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ- စေမာဒိတဟိ-ဤသို့အစရှိကုန်သော ထေရ်တို့သည်၊ ယာဝတတိယသင်္ဂီတိကာလာ-တတိယသင်္ဂါယနာတင်ရာ ကာလ တိုင်အောင်၊ အာဘတော-ဆောင်ယူအပ်ပြီ၊ တတော-ထိုတတိယသင်္ဂါယနာတင်ရာ အခါမှ၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌၊ တေသံယေဝ-ထိုထေရ်တို့၏ပင်၊ သိဿာနုသိဿဟိ-တပည့်၊ တပည့်၏ တပည့်တို့သည်၊ (အာဘတော-ဆောင်ယူ အပ်ပြီ) ဣတိ စေ-ဤသို့၊ တာဝ-သိဟိဋ္ဌိက္ခန်းမှ ရှေးဦးစွာ၊ ဓမ္မဒီပတလေ- ဓမ္မဒီပအပြင်၌၊ အာစရိယပရမ္မရာယ-ဆရာအဆက်ဆက်သည်၊ အာဘတော- ဆောင်ယူအပ်ပြီ။

ဣမံ ပန ဒီပံ-ဤသိဟိဋ္ဌိက္ခန်းသို့ကား၊ [အာဘတော-၌စပ်] တတော ဓမ္မဒီပါ-ထိုဓမ္မဒီပံမှ၊ မဟိန္ဒော-မဟိန္ဒထေရ်လည်းကောင်း၊ ဣဋ္ဌိယော-ဣဋ္ဌိယ ထေရ်လည်းကောင်း၊ ဥဋ္ဌိယော-ဥဋ္ဌိယထေရ်လည်းကောင်း၊ သမ္ဗလော-သမ္ဗလ ထေရ်လည်းကောင်း၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ပဏ္ဍိတော-ပညာရှိသော-ဘဒ္ဒနာမောစ- ဘဒ္ဒနာမ အမည်ရှိသော ထေရ်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ-သို့)၊ မဟာပညာ-ကြီးသော ပညာရှိကုန်သော၊ ဧတေနာဂါ-ဤရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဣဝ-ဤသိဟိဋ္ဌိက္ခန်းသို့၊ အာဂတာ-ကြွလာတော်မူကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ဝုတ္တေဟိ-ပရိဝါပါဠိတော်၌ ဆိုအပ်ကုန်သော)၊ ဣမေဟိ မဟာနာဂေဟိ-ဤရဟန္တာကြီးတို့သည်၊ အာဘတော- ဆောင်ယူအပ်ပြီ၊ တတော-ထိုရဟန္တာကြီးတို့မှ၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌၊ တေသံယေဝ-ထိုရဟန္တာကြီးတို့၏ပင်၊ သိဿာနုသိဿသင်္ခါတာယ-တပည့်၊ တပည့်၏ တပည့်ဟုဆိုအပ်သော၊ အာစရိယပရမ္မရာယ-ဆရာအဆက်ဆက်သည်၊ ယာဝဇ္ဇတန ကာလာ-ယနေ့ကာလတိုင်အောင်၊ အာဘတော-ဆောင်ယူမှတ်သော အပ်ပြီ။

ပန-ဆက်၊ စေ-ဤသို့၊ အာဘတဿ-ဆောင်ယူအပ်ပြီသော၊ အဿ- ဤအဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏၊ (အနုပုဗ္ဗိကထာ၌စပ်)၊ ဒီပင်္ဂရဒသဗလတော-ဒီပင်္ဂရ မြတ်စွာဘုရားမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ယာဝ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ကာ-မဟာဗောဓိပလ္လင် တိုင်အောင်၊ ယံ တံ အဓိဂမနိဒါနံ-အကြင် အဓိဂမနိဒါန်းကိုလည်းကောင်း၊ (ဒီပင်္ဂရဒသဗလတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍)၊ ယာဝဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနာ-ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနသုတ် တိုင်အောင်၊ ယံ ဒေသနာနိဒါနဥ-အကြင်ဒေသနာနိဒါန်းကိုလည်းကောင်း၊ (မယာ- ငါသည်)၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီ၊ တဿ-ထိုအဓိဂမနိဒါန်း၊ ဒေသနာနိဒါန်း၏။ အာဝိဘာဝတ္ထံ-ထင်စွာဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော၊ အနုပုဗ္ဗိ ကထာ-အစဉ်အတိုင်း တရားစကားကို၊ ဝေဒီတဗ္ဗာ-သိထိုက်၏။

သုမေကေတာ အဖွင့်

ကိရ-ချေ၊ ဣတော-ဘုရားငါးဆူပွင့်တော်မူရာ ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာမှ၊ ကပ္ပသတ သဟသာမိကာနံ-ကမ္ဘာတစ်သိန်း အလွန်ရှိကုန်သော၊ စတုနံ အသင်္ချေယျာနံ-၄-အသင်္ချေတို့၏၊ မတ္တကေ-အထက်၌၊ အမရဝတီနာမ-အမရဝတီမည်သော၊ နဂရံ-မြို့တော်သည်၊ အဟောသိ-ရှိခဲ့ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုအမရဝတီမြို့တော်၌၊ မာတိတောစ-အမိဘက်မှလည်းကောင်း၊ ပိတိတောစ-အဘဘက်မှလည်းကောင်း၊ ဥဘတောစ-မိမျိုး ဘမျိုး ၂-ဘက်မှ၊ သုဇာတော-ကောင်းစွာဖြစ်သော၊ ဝါ-ကောင်းသောဇာတ် ရှိသော၊ သံသုဒ္ဓ ဂဟဏီတော-သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အမိဝမ်းတိုက်ရှိသော၊ သတ္တမာ-၇-ဆက်တို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ယာဝကုသလပရိဝဋ္ဌာ-အမျိုးတို့၏ အစဉ်အဆက်တိုင်အောင်၊ (တစ်နည်း) ယာဝသတ္တမာကုသလပရိဝဋ္ဌာ-ဆွေ ၇-ဆက် မျိုး ၇-ဆက်တိုင်အောင်၊ ဇာတိဝါဒေန- ဇာတ်နှင့်စပ်သော စကားကြောင့်၊ အက္ခိတ္တော-ပယ်လည်းမပယ်အပ်သော၊ ဝါ-အပယ်လည်းမခံရသော၊ အနုပက္ကုဋ္ဌော-

ဥဘတောပေပိတိတောစ။ ။ “ဥဘတော သုဇာတော” ဟုသာဆိုလျှင် မည်သည့် ၂-ဖို့မှန်း မသိနိုင်၊ သုဇာတံ သဒ္ဓါကလည်း “သုဇာတော စာရဒဿဓာ” စသောပါဠိရပ်တို့၌ အရပ်အမောင်း၏ ကောင်းခြင်းကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် မိဘက် ဘဘက် ၂-ဘက်ကို “ဥဘတော” ဟု သိစေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် သုဇာတဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှားစေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း “မာတိတောစ ပိတိတောစ” ဟု ဆက်၍ မိန့်ရသည်။

သံသုဒ္ဓ ဂဟဏီကော။ ။ ဂစ္ဆံ ဂဏှာတိ ဇာရေတိတိ ဂဟဏီ-ကိုယ်ဝန်ကို ယူတတ်သော အမိဝမ်းတိုက် (သားအိမ်)၊ သံသုဒ္ဓါ+ဂဟဏီ ယဿာတိ သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော-စင်ကြယ်သော အမိဝမ်းတိုက်ရှိသူ၊ စင်ကြယ်ဟူသည် အခြားယောက်ျားတို့ သွားလာမှု မရှိခြင်းတည်း။ [သံသုဒ္ဓါတိ အနညပုရိသသာဓာရဏာတိ အတ္တော၊-သီလကုန်ငြိ-သစ်။] သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော ဟူသောပါဠိဖြင့် မာတိတော ပိတိတောအရ မွေးစားသော မိဘမဟုတ်၊ အမိရင်း အဘရင်း ဖြစ်ကြောင်းကိုပြသည်။

ယာဝပေပရိဝဋ္ဌာ။ ။ ပရိဝဋ္ဌတိ-အဆက်ဆက်လည်တတ်၏။ ဣတိ ပရိဝဋ္ဌော၊ ဆွေ ၇-ဆက် မျိုး ၇-ဆက်တိုင်အောင် လည်တတ်သည်-ဟူလို၊ ယာဝနှင့်ယှဉ်သောကြောင့်၊ အပါဒါနိမုညံ၍ ပဉ္စမိဝိဘတ် သက်ရသည်။ ဤပုဒ်ကို သံသုဒ္ဓဂဟဏီကောနှင့်လည်း တွဲနိုင်၏။ ဆွေ ၇-ဆက် မျိုး ၇-ဆက်တိုင်အောင် စင်ကြယ်သော အမိဝမ်းတိုက်ရှိသည်-ဟူလို၊ နောက်၌ လာမည့် အက္ခိတ္တော အနုပက္ကုဋ္ဌော ဇာတိဝါဒေနနှင့်လည်း တွဲနိုင်သည်။ ကာကောလောကန နည်းတည်း။ [စဝံ ယာဝ သတ္တမာ ပုရိသော၊ တာဝ သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော၊ အထဝါ အက္ခိတ္တော အနုပက္ကုဋ္ဌော ဇာတိဝါဒေနာတိ၊-သီလကုန်သောဏဒဏှာသုတ္တ အဋ္ဌကထာ။]

အက္ခိတ္တောပေဇာတိဝါဒေန။ ။ အက္ခိတ္တောကို “အပနေထ ဧတံ၊ ကိံ ဣမိ နာတိ ဧဝံ အက္ခိတ္တော” ဟုလည်းကောင်း၊ “န အက္ခောသံဝါ နိန္ဒံဝါ လဒ္ဓပုဗ္ဗော” ဟု လည်းကောင်း၊ ထို အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ဇာတိဝါဒေနကား အက္ခိတ္တ အနုပက္ကုဋ္ဌ၏ အကြောင်းတည်း။ အမျိုးဇာတ်နှင့်

ဆဲလည်းမဆဲအပ်သော၊ ဝါ-အဆဲလည်းမခံရသော၊ အဘိရူပေါ-သူတစ်ပါးထက် လွန်ကဲသောအဆင်းရှိသော၊ ဝါ-အလွန်အဆင်းလှသော၊ ဒဿနိယော-ကြည့်ရှုအပ် ကြည့်ရှုထိုက်သော၊ ဝါ-ရှုချင်စဖွယ် တင့်တယ်သော၊ ပါသာဒိကော-စိတ်ကြည်လင် ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ (အလွန်ကြည့်ညှိစရာကောင်းသော၊) ပရမာယ-လွန်မြတ် သော၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ-အဆင်း၏ ကောင်းသည်၏အဖြစ်နှင့်၊ (တစ်နည်း) ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ-လှပသော အဆင်း၊ ကောင်းသော ကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက်နှင့်၊ သမနာဂတော-ပြည့်စုံသော၊ သုမေဓောနာမ-သုမေဓမည်သော၊ ဗြဟ္မာဏော-ပုဏ္ဏား သည်၊ ပဋိဝသတိ-နေ၏။

သော-ထိုသုမေဓာသတို့သားသည်၊ အည-အတတ်သင်ခြင်းမှတစ်ပါးသော၊ ကမ္မ-အလုပ်ကို၊ အကတွာ-မလုပ်မူ၍၊ ဗြဟ္မာဏသိပ္ပမေဝ-ဗြဟ္မာဏတို့၏ အတတ်ကိုသာ၊ ဥဂ္ဂတိ-သင်ယူပြီး၊ [“ဝေဒ ၃-ပုံဟူသော အတတ်ကိုသာ သင်ယူသည်” ဟုလို့၊] တဿ-ထိုသုမေဓာသတို့သား၏၊ ဒဟရကာလေယေဝ-ငယ်ရွယ်သူ၏ အခါ၌ပင်၊ ဝါ- ငယ်ရွယ်စဉ်ကပင်၊ မာတာပိတရော- မိဘတို့သည်၊ ကာလ-

စပ်သော စကားကြောင့် မင်္ဂလာကိစ္စတို့၌ အပယ်လည်း မခံခဲ့ရ၊ တစ်ယောက်တစ်ခွန်း စကား များကြရာဝယ် အမျိုးဇာတ်နှင့်စပ်၍ “ဟ-စက္ကာလမျိုး” စသည်ဖြင့်လည်း အဆဲလည်း မခံခဲ့ရ- ဟုလို့၊ [ဇာတိဝါဒေနာတိ ဣဒံ ဟေတုမှိ ကရဏဝစနံ-သီလကွန်ဋီကာသစ်၊... အက္ခိတ္တော၌ ခိပဇာတ် တ ပစ္စည်း၊ “ခိပိယိတ္တာတိ ခိတ္တော၊ န+ခိတ္တော အက္ခိတ္တော”ဟု ပြု၊ အနုပက္ကန္တော၌ ဥပဇ္ဈေးရှိသော ကုသဇာတ်၊ ကုသ အက္ကောသေ၊ ဥပက္ကောသီယိတ္တာတိ ဥပက္ကန္တော၊ န+ဥပက္ကန္တော အနုပက္ကန္တော။]

အဘိရူပေါပေါပါသာဒိကော။ ။အညေဟိ မနဿေဟိ အဘိရူပေါ အဓိကရူပေါ၊ “အဓိကံ+ရူပံ+သာတိ အဘိရူပေါ”ဟုပြု၊ ဒီဝသံပိ ပဿန္တာနံ အတိတ္ထိ ကရဏတော ဒဿနယောဂ္ဂေါ-တစ်နေ့လုံးကြည့်ရသော်လည်း အားမရနိုင်လောက်အောင် ရှုချင်ဖွယ်ကို ဆောင် သည်-ဟုလို့၊ “ပဿိယတေတိ ဒဿနိယော”ဟု ပြု၊ အနိယပစ္စည်း အရဟအနက်၌ သက်၊ အချို့ကား “ဒဿနံ အရဟတိတိ ဒဿနိယော၊ အရဟတိတဒ္ဓိတံ-ဣယပစ္စည်း”ဟု ဆိုကြ၏၊ ဒဿနေနေဝ စိတ္တပသာဒနေနတော ပါသာဒိကော-မြင်ရုံဖြင့် စိတ်၏ကြည်လင်ခြင်းကိုဖြစ်စေ နိုင်သည်၊ “[ပသာဒံ ဇနေတိတိ ပါသာဒိကော”ဟု ပြု။

ပရမာယာပေတာယ။ ။ “ပေါက္ခရံ ပဒုမေဒေဟေ၊ ဝဇ္ဇာဏ္ဏာမုဓေပိစ၊ သုဒ္ဓ ရက္ခေစ သလိလေ၊ မာတင်္ဂကရကောဋီယံ” ဟူသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ပေါက္ခရသဒ္ဓါသည် သုဒ္ဓရက္ခအနက်ကိုဟော၏၊ ဝဏ္ဏဿ-အဆင်း၏၊ ပေါက္ခရတာ-ကောင်းသည်၏ အဖြစ်တည်း၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ-ဖြစ် (တစ်နည်း) သရီရအနက်ဟောဟု ယူ၍ “ဝဏ္ဏဿ+ပေါက္ခရန္တ ဝဏ္ဏပေါက္ခရာနံ၊ စောသံ+ဘာဝေါ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ-အဆင်းကိုယ်တို့၏ အဖြစ်” ဟုလည်း သီလကွန် သောဏာန္တ သုတ် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏၊ “လှသော အဆင်း၊ ကောင်းသော လက် မြေ စသော ကိုယ်၏ ပြည့်စုံခြင်း” ဟုလို့။

သေခြင်းကို၊ အက်သု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ အထ-ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုသုမေဓာ သတို့သား၏၊ ရာသီဝနကော-ဥစ္စာကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ အမစ္စော-ထိုထိုကိစ္စ၌တကွ ဖြစ်သော ကိုယ်စားလှယ်သည်၊ အာယပေါတ္တက-အတိုးအပွားတို့ကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော စာရင်းစာအုပ်ကို၊ အာဟရိတွာ-ဆောင်ယူ၍၊ သုဝဏ္ဏရတေမဏိ မုတ္တာဒိပူရိတေ-ရွှေ၊ ငွေ၊ ပတ္တမြား၊ ပုလဲ အစရှိသော ရတနာတို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော၊ ဂဗ္ဘေ-တိုက်ခန်းတို့ကို၊ ဝိဝရိတွာ-ဖွင့်၍၊ ကုမာရ-အရှင်သား၊ ဧတ္တက-ဤမျှ အတိုင်း အရှည်ရှိသောဥစ္စာသည်၊ တေ-အရှင်သား၏၊ မာတုသန္တက-အမိ၏ဥစ္စာပါတည်း၊ ဝါ-အမိဘက်က ဥစ္စာပါတည်း၊ ဧတ္တက- သည်၊ ပိသုသန္တက-အဖ၏ ဥစ္စာပါတည်း၊ ဝါ-အဖဘက်ကဥစ္စာပါတည်း၊ ဧတ္တကာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဥစ္စာတို့သည်၊ အယျကပယျကာနံ-အတိုးအဘေးတို့၏၊ သန္တကာ-ဥစ္စာတို့ပါတည်း၊ [အယျကပယျကာနံ၌ ပသည် ပရအနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် “ပေယျက”ဟုမရှိရ၊ အာစရိယ ပါစရိယော၌ ပကံသို့တည်း။] ဣတိ-သို့၊ သတ္တမာ-၇-ဆက်တို့၏ ပြည့်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ ယာဝ ကုလပရိဝဋ္ဌာ-အမျိုးတို့၏ အစဉ်အဆက်တိုင်အောင်၊ ဓနံ-ဥစ္စာတွေကို၊ အာဓိကံတွာ-ပြောပြ၍၊ ဧတံ-ဤဥစ္စာတွေကို၊ ပဋိပစ္စာဟိ-သိမ်းပိုက်ပါ

အမစ္စော။ ။သဟအနက်ဟော အမာနိပါတ်ပုဒ်၊ ဝသတိအနက်၌ ကျက်ပစ္စည်းသက်၊ အနပနံချေပြီးလျှင် “အမာတျ”ဟု သက္ကတရှိ၏၊ ပါဠိ၌ တျကို စပြု ဒွေတော်လာ၍ “အမစ္စ” ဟုဖြစ်ရသည်၊ [အမာ-ထိုထိုကိစ္စ၌ အတူတကွ+ဝသတိ-နေတတ်၏+ဣတိ-ကြောင့်၊ အမစ္စော-မည်၏၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ ရှင်ဘုရင်၏ အမတ်ကိုသာ အမစ္စခေါ်သည် မဟုတ်၊ ထိုထိုအလုပ်ကိစ္စ၌ တကွဖြစ်သောအတွင်းလှယုံတော် ကိုယ်စားလှယ်ကိုလည်း “အမစ္စ”ဟု ခေါ်နိုင်သည်။

အာယပေါတ္တက။ ။အာယ-၌၊ အာပုဗ္ဗ+ဣဓာတ်+အပစ္စည်းတည်း၊ အာယတိ-ဝင်လာတတ်၏၊ ဣတိ အာယော-အတိုးအပွားအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ လယ်စုယာစုအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝင်လာတတ်သောဥစ္စာဟူသမျှကို “အာယ”ဟုခေါ်သည်၊ ထိုအတိုးအပွားတို့ကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော စာရင်းစာအုပ်သည် “အာယပေါတ္တက” မည်၏။

ယာဝ ကုလပရိဝဋ္ဌာ။ ။ဟံဝသည် အဘိဝိမိအပါဒါနိ မရိယာဒအပါဒါနိ ၂-မျိုးကို ထွန်းပြ၏၊ မရိယာဒအပါဒါနိဆိုလျှင် ၇-ဆက်မြောက် ဆွေမျိုးက အပြင်သို့ရောက်နေစရာရှိ၏၊ ဥပမာ “ယာဝပစ္စတာ ခေတ္တံ-တောင်တိုင်အောင် လယ်တောတည်၏”ဟုရာဇ်ပစ္စတသည် လယ်တောကို ပိုင်းခြားသော မရိယာဒဖြစ်၍ လယ်တောပြင်ဘက် ရောက်နေသကဲ့သို့တည်း၊ အဘိဝိမိအပါဒါနိကား မိမိအပေါ်သို့ ပြန့်စေသည်၊ ဤ၌လည်း ၇-ဆက်မြောက် ဆွေမျိုးကို လွမ်း၍သွားသောကြောင့် ယာဝသည် အဘိဝိမိအပါဒါနိကို ထွန်းပြ၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေးနိဿယများ၌ “သတ္တမာ သတ္တမံ-သော၊ ကုလပရိဝဋ္ဌာ ကုလပရိဝဋ္ဌ-ကို၊ ယာဝအန္ဓော ကတွာ-အတွင်းပြု၍”ဟု အဓိပ္ပာယ် အနက်ပေးကြသည်။

လော၊ ဣတိ-သို့ အာဟ-ပြောပြီ။ [ပဋိပစ္စာဟိ၌ ပဒေသတ်သည် ပတိဥပသောရ ရှေးရှိသောကြောင့် ပဋိဂ္ဂဟဏအနက်ကို ဟော၏။]

သုမေပေဏ္ဍိတော-သုမေပသုခမိန်သည်။ စိန္တေသိ-စဉ်းစားပြီး၊ (ကိ-အဘယ် သို့ စဉ်းစားသနည်း၊) ဣမံခန-ဤဥစ္စာတွေကို၊ သံဟရိတွာ-စုဆောင်း၍၊ မယု-ငါ၏၊ ပိတုပိတာမဟာဒယော-အဘ အဘိုး အစရှိသူတို့သည်၊ ပရလောက-နောက်လောကသို့၊ ဝါ-တမလွန်ဘဝသို့၊ ဂစ္ဆန္တ-သွားကုန်လသော်၊ ဧကကဟာ-ပဏမ္မိ-တစ် အသပြာကိုလည်း၊ ဝါ-တစ်ကျပ်မျှကိုလည်း၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ နဂတာ-မသွားနိုင်ကြကုန်၊ မယာ ပန-ငါသည်ကား၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဂမနကာရဏ-သွားခြင်းအကြောင်းကို၊ ကာတု-ပြုခြင်းငှား ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ စဉ်းစားပြီး၊ ဣတိ-ဤသို့စဉ်းစားပြီး၍ (ဣတိ တစ်လုံးကျေ၊) သော-ထိုသုမေပာသုခမိန်သည်၊ ရညော-မင်းအား၊ အာရောစေတွာ-သံတော်ဦးတင်၍၊ (မိမိဥစ္စာတွေကို စွန့်ကြဲ ပေးကမ်း လှူဒါန်းလိုကြောင်းကို သံတော်ဦးတင်၍၊) နဂရေ-နေပြည်တော်၌၊ ဘေရိ-စည်ကို၊ စရာပေတွာ-လှည့်လည်စေ၍၊ [ကုန္တာ ပစရန္တိကံသို့ စည်သမား၏ လှည့်လည်ခြင်းကို “ဘေရိစရာပေတွာ”ဟု ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ဆိုသည်၊] မဟာဇနဿ-များစွာသောလူအပေါင်းအား၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒတွာ-ပေးလှူပြီး၍၊ တာပသပဗ္ဗဗ္ဗံ-ရသေ့တို့၏ ပဗ္ဗဇ္ဇာသို့၊ ပဗ္ဗဇိ-ကပ်ရောက်ပြီး၊ [တာပသ ဟူသောသဒ္ဒါဖြင့် သမဏ ပဗ္ဗဇ္ဇကို ကန့်သည်။]

ပန-ဆက်၊ ဣမသ္မိံဌာနေ-ဤအရာ၌၊ သုမေပကထာ-သုမေပကထာကို၊ ဝါ-ဘုရားအလောင်းသုမေပာ၏ အကြောင်းအရာကို ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဉာရားစကားကို၊ (ဓမ္မကထိကေန-ဓမ္မကထိကသည်၊) (တစ်နည်း၊ အာစရိယေန-စာချဆရာသည်၊) ကထေတဗ္ဗာ-ပြောဟောထိုက်၏၊ [“သုမေပကထာ ကထေတဗ္ဗာ”ဟုအခြေခံစကားပျိုးကို ပြုပြီး၍ ထိုစကားကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ဝုတ္တေဇေတံ”စသည်မိန်၊ အခြားနေရာများ၌ “ဝုတ္တေဇေတံ”ဟုလာလျှင် သာဓကဝါကျဖြစ်၍ ဟိသည် ဒဋ္ဌိကရဏဇောတကတည်း၊ ဤနေရာ၌ကား ဝိတ္ထာရ ဇောတကသာ ဖြစ်သည်။] ဟိ-ချဲ့၊ ဗုဒ္ဓဝံသေ-ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော်၌၊ ဧတံ-ဤစကား ရပ်တို့ကို၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-ပြီး၊ (ကိ-နည်း၊) [ကိအမေးကို သုမေပကထာ နိဋ္ဌိတာ၏ရှေ့ ဣတိသဒ္ဒါဖြင့် အုပ်လတ္တံ့။] (ဣတော-ဘုရားငါးဆူ ပွင့်တော်မူရာ ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာမှ၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်ဖြစ်သော အတိတ်ကာလသို့၊ အာရောဟနဝသေန- တက်၍ ရေတွက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊) သတသဟဿေ-တစ်သိန်း အတိုင်းအရှည်

သတသဟဿေ။ ။သတသဟဿံ ပုဒ်ရင်းသည် နပုဏ္ဍိင် ဧကဝုစတည်း၊ ဤ၌ ပုဏ္ဍိင် ဗဟုဝုစဖြစ်သောကြောင့် “သတသဟဿံ+ပမာဏံ ယေသံတိ သတသဟဿာ”ဟု အသဒ္ဓါပြု၊ တစ်သိန်းအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော ကမ္ဘာတို့။

ရှိကုန်သော၊ ကပ္ပေစ-ကမ္ဘာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတုရောအသင်္ခီယေ-၄-အသင်္ခါ ဟုကုန်သော၊ (ကပ္ပေစ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အတိက္ကမိတွာ-ကျော်လွန်၍၊) ဒဿ နေယျ-ကြည့်ရှုခြင်းကိုထိုက်သော၊ ဝါ-ရှုချင်စဖွယ် လွန်တင့်တယ်သော၊ မနောရမံ- စိတ်နှလုံး၏ မွေ့လျော်ရာဖြစ်သော၊ အမရံနာမ-အမရမည်သော၊ နဂရံ-မြို့တော် သည်၊ (အဟောသိ-ရှိခဲ့ဖူးပြီ။)

(နဂရံ-အမရဝတီမြို့တော်သည်၊) ဒဿဟိ-၁၀-မျိုးကုန်သော၊ သဒ္ဓေဟိ- အသံတို့ဖြင့်၊ အဝိဝိတ္ထံ-မကင်းဆိတ်သည်၊ အနုပါနသမာယုတံ-စားဖွယ် သောက်

အသင်္ခီယေ။ ။ ရှေးစာအုပ်များ၌ အသင်္ခါယေဟုရှိ၏။ ဆန်းဂိုဏ်း မကောင်းသောကြောင့် “အသင်္ခီယေ” ဟုသာ စ ဂိုဏ်းဖြင့် ဆန်းဂိုဏ်းကောင်းအောင် ပြင်ကြသည်။ သင်္ခီယေ၌ သံ+ ခါဓာတ်၊ ခါ-ပကထနေ၊ ဣ ပစ္စည်း၊ ဣအာဂံ၊ ဣအနုဝန်ချေ၊ သင်္ခါတစ္ဆာတိ သံခိယာ-ရေ တွက်အပ်သော ကမ္ဘာတို့၊ န+သင်္ခီယာ အသင်္ခီယာ၊ ဤ၌ ကပ္ပေစ၊ ပေ၊ အသင်္ခီယေ ပုဒ်တို့၏ စပ်ရာကြိုယာ တိုက်ရိုက်မပါသောကြောင့် “အတိက္ကမိတွာ” ဟုလည်းကောင်း၊ အမရံနာမ ဂရံ စပ်ပုဒ်ကြိုယာမပါသောကြောင့် “အဟောသိ” ဟုလည်းကောင်း၊ ထို ၄-အသင်္ခါနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ကို အဘယ်နည်းဖြင့် ရေတွက်ရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥဒ္ဓံ အာရောဟန ဝသေန” ဟုလည်းကောင်း၊ ဋီကာထည့်သည်။ “ဤကမ္ဘာမှပြန်၍ အထက်သို့ ရေတွက်သောအားဖြင့် ၄-အင်္ဂါနှင့်ကမ္ဘာတစ်သိန်းတို့ကိုလွန်၍ အမရနေပြည်ရှိနိဗ္ဗာန်သည်” ဟုလို့၊ [စတုရောစ အသင်္ခီယေတိ ဥဒ္ဓံ အာရောဟနဝသေန အတိက္ကမိတွာ အမရံနာမ အဟောသိတိ ဝစနသေသယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။

အမှာ။ ။ ၄-အသင်္ခါနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ရေတွက်ပုံမှာ နောက်ဘုရားအဆူဆူတို့၏ တစ်ဆူပြီးတစ်ဆူ ပွင့်တော်မူပုံကိုပြခြင်း၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။ “ဣတော ဤအမရဝတီနေပြည်တည်ရာ အခါမှ၊ ဥဒ္ဓံ-အနာဂတ်ဖြစ်သော အထက်သို့၊ အာရောဟနဝသေန-ဖြင့်၊ ကပ္ပေစ သတသဟဿေ- တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတုရောစ အသင်္ခီယေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အတိက္ကမိတွာ-၍” ဟုလည်း ပေးကြသေး၏၊ မကောင်း။

ဒဿနေယျံ။ ။ ဒဿနံ အရဟတီတိ ဒဿနေယျံ၊ အရဟတီအနက်၌ ဧကယျပစ္စည်းသက်၊ “ကောင်းစွာ ဝေဖန်အပ်သည်ဖြစ်၍ ဆန်းကြယ်သော တန်ဆောင်း၊ ပြအိုး၊ မြို့ရိုး၊ တံတား၊ ရင်းတား၊ ပစ္စင်၊ ကျုံးမြောင်း၊ လမ်းကြီးလမ်းငယ် အသွယ်သွယ်တို့ကြောင့် ရှုချင်စဖွယ် တင့်တယ်၏” ဟု ဂဏ္ဍိ၌ ဆိုသည်။

မနောရမံ။ ။ ရမတိ ဧတ္တာတိ ရမံ၊ မနသော+ရမံ မနောရမံ-“ကုန်းကျင်းမထင် သန့်စင် ညီညွတ်သော မြေအပြင်ရှိခြင်း အရိပ်ကောင်း ရေကောင်းတို့နှင့်ပြည့်စုံခြင်း၊ အစာအာဟာရ ရလွယ်ခြင်း၊ အဆောက်အအုံတို့၏ တင့်တယ်ခြင်းတို့ကြောင့် လာလာသမျှ လှအားလုံးတို့၏ စိတ်နှလုံးကို ရွှင်မြိုးမွေ့လျော်စေနိုင်သည်” ဟုလို့။

ဒဿဟိ သဒ္ဓေဟိ။ ။ အသံ(၁၀)မျိုးဟူသည် ဟတ္ထိသဒ္ဓ၊ အဿသဒ္ဓ၊ ရထသဒ္ဓ၊ ဘောရိသဒ္ဓ၊ သင်္ခသဒ္ဓ၊ မုဒိဂံသဒ္ဓ၊ ဝိကာသဒ္ဓ၊ ဂိတသဒ္ဓ၊ သမ္မတာဠသဒ္ဓ၊ ခါဒထပိဝထဟု ကြွေးကြော်အပ်သော သဒ္ဓတို့တည်း။

ဖွယ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသည်။ ဟောတိ-၏။ ဟတ္ထိသဒ္ဓံ-ဆင်တို့၏ အသံဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဿသဒ္ဓံ-မြင်းတို့၏အသံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘောရိသင်္ခရဏာန(ဘောရိသင်္ခရဏာန)-စည်ကြီး၊ ခရုသင်း၊ ရထားတို့၏။ (သဒ္ဓေဟိစ-အသံတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊) အဝိဝိတ္တံ-မကင်းဆိတ်သည်။ ဟောတိ-(တစ်နည်း)နဂရံ-သည်။ ဟတ္ထိသဒ္ဓံ-ဆင်တို့၏ အသံရှိသည်လည်းကောင်း၊ အဿသဒ္ဓံ-မြင်းတို့၏ အသံရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဘောရိသင်္ခရဏာန(ဘောရိသင်္ခရဏာန)-တို့၏ သဒ္ဓဝန္တံ-အသံရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။

ခါဒထ-ခဲစားလည်း ခဲစားလှည့်ကြပါကုန်၊ ပိဝထစေဝ-သောက်လည်း သောက်လှည့်ကြပါကုန်၊ (ဣတိ-သို့) အနုပါနေန-စားဖွယ် သောက်ဖွယ်ဖြင့်၊ ယောသိတံ-ကြွေးကြော်အပ်သည်၊ ဝါ-ကြွေးကြော်အပ်ရာသည်။ ဟောတိ၊ နဂရံ-သည်။ သဗ္ဗင်္ဂသမ္ပန္နံ-ဥယျာဉ် ရေကန် အစရှိသော အလုံးစုံသော မြို့၏ အင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံ၏။ သဗ္ဗကာမမုပါဂတံ-အလုံးစုံအလိုရှိအပ်သော ကာမဂုဏ် အာရုံတို့နှင့် ပြည့်စုံ၏။

ဟတ္ထိသဒ္ဓံ။ ။အသံ ၁၀-မျိုးရှိသော်လည်း ၆-မျိုးမျှကိုသာ နိဒဿနည်းအားဖြင့် ညွှန်ပြလိုသောကြောင့် ဟတ္ထိသဒ္ဓံ စသည်မိန့်၊ ဤဟတ္ထိသဒ္ဓံစသည်၌ ဒသဟိနှင့် ဝိဘတ်တရမည် ဖြစ်သောကြောင့် စုတ္တိယဖြစ်လျှင် “ဟတ္ထိသဒ္ဓေ”စသည်ဖြင့် ရှိရသည်။ ဤနေရာ၌ကား ဂါထာဖြစ်၍ ဒုတိယဝိဘတ်ဖြင့်ထားသော်လည်း ထိုဒုတိယဝိဘတ်ကို ကရိုဏ်းအနက်၌ သက်စေရသည်။ [ဟတ္ထိသဒ္ဓန္တိ ကရုဏတ္ထေ ဥပယောဂေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-ဋီကာ။]

ဘောရိသင်္ခရဏာန။ ။ဘောရိသင်္ခရဏာန၌ ဆန်းကြောင့်နိဂုဟိတ်ချေထားသည်။ “ဘောရိသင်္ခရဏာနံ”ဟု ဆိုလိုသည်။ “သဒ္ဓေဟိ”ဟု ထည့်ပေးပြီးလျှင် အဝိဝိတ္တံစပ်၊ တစ်နည်း-ယောသိတံ၌စပ်။ [ဘောရိသင်္ခရဏာနံ သဒ္ဓေဟိ အဝိဝိတ္တံဝါ ယောသိတံ၌ဝါ ယောဂေတဗ္ဗံ-ဋီကာ။]

တစ်နည်း။ ။“ဟတ္ထိသဒ္ဓေါ ဧတ္တာတိ ဟတ္ထိသဒ္ဓံ”ဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတံကြံ၍ “ဆင်တို့၏အသံရှိ၏”ဟုလည်းဖွင့်သေး၏။ အဿသဒ္ဓံ၌လည်း နည်းတူ၊ [ဟတ္ထိသဒ္ဓန္တိဝါ ဟတ္ထိသဒ္ဓဝန္တံ နဂရံ-ဋီကာ။]

ခါဒထ ပိဝထစေဝ။ ။“ခါဒထ ပိဝထစေဝတိ”ဟု ဆိုလိုလျက် သိလောက်သောကြောင့် ဣသံသဒ္ဓါ မထည့်ဘဲ “ခါဒထ ပိဝထစေဝ”ဟု ထားသည်။ [ခါဒထပိဝထစေဝတိ ဣတိသဒ္ဓေါ ဉာတတ္ထတ္တာ အပ္ပယုတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော-ဋီကာ။] ခါဒထနေရာ၌ “အဿထ”ဟုလည်း ဋီကာပါ၍ရှိ၏။ “အသ-ဘက္ခနေ”ဟုသော ဓာတ်+ကိယာဒိ နာ ပစ္စည်းသက်၍ “အဿထ-စားလှည့်ကြပါကုန်”ဟု အနက်ပေး။ အဿထ ပိဝထဟူသော အသံသည် ဈေးသည်တို့၏ ဈေးခေါ်သံတည်း၊ ထို့ကြောင့် ယောသိတံဟုဆိုသည်။ ယောသိတံ-ကြွေးကြော် ဟစ်ခေါ်အပ်ရာသည်။ ဟောတိ-၏။ “ယောသန္တိ ဧတ္တာတိ ယောသိတံ”ဟု ပြု၊ တ ပစ္စည်းကို အဓိကရဏသာနေအနက်၌ သက်စေ။

သတ္တရတနသမ္ပန္နံ-ရွှေ ငွေ စသား ၇-ပါးသော ရတနာတို့နှင့် ပြည့်စုံ၏။ (သုဝဏ္ဏံ ရဇတံ မုတ္တာ၊ မဏိ ဝေဠုရိယာနိစ၊ ဝဇိရဏ္ဍ ပဝါဠန္တိ၊ သတ္တာဟု ရတနာနိမေ။) [ထိုမြို့ကို စကြာမင်း၏မြို့ဟုယူဆ၍ “သတ္တရတနသမ္ပန္နံ-ဆင် မြင်း စသောရတနာ ၇-ပါးနှင့် ပြည့်စုံ၏”ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။] နာနာဇန သမာကုလံ-အမျိုးမျိုးသောသူတို့ဖြင့် ရောပြွမ်း၏။ (“ယခုခေတ် တရုတ်၊ ကုလား စသောလူမျိုးစုံတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသကဲ့သို့တည်း။) ဒေဝနဂရဝံ-နတ်မြို့ကဲ့သို့၊ သမိဒ္ဓံ-ပြည့်စုံကြွယ်ဝ၏။ ပုညကမ္ဘိနံ-ဘုန်းရှင်ကံရှင် သမ္ဘာရှင်တို့၏။ အာဝါသံ-အမြဲနေရာ သည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

အမရဝတိယာ-အမရဝတီမည်သော၊ နဂရေ-မြို့တော်၌၊ အနေကကောဋီ သန္နိစယော-သိုမှီးသိမ်းဆည်းအပ်သော ကုဋေများစွာ ဥစ္စာရှိသော၊ ပဟူတဓနဓညဝါ-နေ့စဉ်အမြဲသုံးစွဲဖို့ရာများစွာသော ဥစ္စာစပါးရှိသော၊ အဇ္ဈာယကော-ဝေဒကျမ်းဂန် ကို ရွတ်အံ သရဇ္ဈာယ်တတ်သော၊ မန္တဓရော-ဝေဒမန္တန်တို့ကို အာဂုံနှုတ်တက် ရောင်ရွက်နိုင်သော၊ တိဏ္ဍံ-သာမ၊ ဣရု၊ယဇုအားဖြင့် ၃-ပါးကုန်သော၊ ဝေဒါနံ-ဗေဒင်တို့၏။ (တစ်နည်း) တိဏ္ဍံ ဝေဒါနံ-ဗေဒင် ၃-ပုံတို့၏။ ပါရဂူ-တစ်ဘက် ကမ်းရောက်၊ အပြီးအဆုံးတတ်မြောက်သော၊ လက္ခဏေ-မိန်းမ ယောက်ျားတို့၏

အနေကကောဋီ သန္နိစယော။ ။သန္နိစီယန္တေ-သိုမှီး သိမ်းဆည်းအပ်ကုန်၏။ ဣတိ သန္နိစယာ၊ အနေကကောဋီယော+သန္နိစယာ+ယသာတိ အနေကောဋီ သန္နိစယော၊ ဂါထာဖြစ်၍ အ ကို ချေထားသည်။

ပဟူတဓန ဓညဝါ။ ။“ပဟူတံ+ဓနဓညံ ပဟူတဓနဓညံ”ဟု ရှေးဦးစွာသမာသံတွဲ၊ ထိုနောက်မှ“ပဟူတဓနဓညံ+ယသာတိ ပဟူတဓနဓညဝါ”ဟု အသတ္တိပြု၊ ဝန္တုပစ္စည်း။ “ပဟ- သတ္တိယံ”ဟူသော ဓာတ်နောင် တ ပစ္စည်းသက်၊ ၃-လာ၍လည်းကောင်း၊ ပပုပ္ဖ+ဟူဓာတ်နောင်+တ ပစ္စည်းသက်၊ ၂၊ကို ရသပြု၍လည်းကောင်း၊ ပဟူတဟု အဘိဓာန်ဋီကာ၌ ဆိုသတတ်၊ သို့သော် သက္ကတ၌ “ပြဘူတ”ဟု ရှိ၏။ ဘ ကို ဟုပြုလျှင် “ပဟူတ”ဟုပါဠိ၌ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သက္ကတ ကိုမှီး၍ ဥဒါယနှင့် ရှိသင့်သည်။

အဇ္ဈာယကော။ ။အဓိပုပ္ဖ+ကျုပစ္စည်းဖြင့် ဣတိကို ဖြေ၊ ဧကို အာယပြု၍ “အဇ္ဈာ ယကော”ဟုပြီး၏။ “တယော ဝေဒေ အဇ္ဈာယတိတိ အဇ္ဈာယကော” ဟု ပြု၊ “သူတော်ကောင်း ဘုန်းတော်ကြီးများသည် ပိဋကတ်တော်တို့ကို ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်၍ နေတတ်ကြသကဲ့သို့ ဒေဝ ၃- ကျမ်းတို့ကို ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်၍ နေတတ်သူ”ဟုလို။

မန္တဓရော။ ။မန္တနှင့် ဝေဒသည် ပရိယာယ်တည်း။ “ဝေဒေါ မန္တော သုတိတ္ထိယံ” အဘိဓာန်၊ မန္တ ဓာရေတိတိမန္တ ဓရော-ဝေဒ၃-ပုံတို့ကို စာအုပ်ကြည့်၍ ရွတ်အံနေရုံသာမက အာဂုံနှုတ်တက်လည်း ဆောင်ရွက်မှတ်သားနိုင်သည်=ဟု လို။

တိဏ္ဍံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ။ ။သာမ၊ ဣရု၊ ယဇုတို့ကို ဝေဒ ၃-ပုံဟုခေါ်၏။ ပါရဂူနှင့် ပါရသဒ္ဒါသည် ဟိုမှာဘက်ကမ်းကို ဟော၏။ ကျမ်းဂန်တို့၏အစသည် ဤဘက်ကမ်းနှင့်တူ၏။ အဆုံးကား ဟိုဘက်ကမ်းနှင့်တူသည်။ ထို့ကြောင့် “ပါရံ ဝိယာတိ ပါရံ”ဟု ကျမ်းပြု၍

လက္ခဏာကိုပြသော လက္ခဏာကျမ်း၌လည်းကောင်း၊ ဣတိဟာသေစ-ဣတိဟာသ အမည်ရသော ပုရာဏ်ကျမ်း၌လည်းကောင်း၊ သဓမ္မေ-မိမိဟူသော ဗြာဟ္မဏတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ၃-ဖြာဗေဒင် ယဇ်ပူဇော်ပုံ အစီအရင် စသည်ကိုပြသော တရား၌လည်းကောင်း၊ ပါရမီ-တစ်ဘက်ကမ်းခတ်၊ အပြီးအဆုံးကို သိတတ်သောဉာဏ်သို့၊ ဂတော-ရောက်သော၊ သုမေဓောနာမ-သုမေဓာမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော-ပုဏ္ဏား သည်၊ (“ပဋိဝသတိ-နေ၏”ဟု ကြိုယာထည့်ပါ။)

[ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော်ကို ရှင်သာရိပုတ္တရာအား ဟောတော်မူသောကြောင့် ရှေးနိဿယ များ၌ ရှင်သာရိပုတ္တရာကို အာလုပ်အဖြစ်ဖြင့်ထည့်၍ ပေးထားသည်။] သာရိပုတ္တ-သာရိပုတ္တရာ၊ တဒါ-သုမေဓာဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဟံ-သုမေဓာဖြစ်သော ငါသည်၊ ရဟောဂတော-ပြာသာဒ်အပေါ်ထပ် ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ ရောက်ပြီးသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ [“ရဟသိ ဂတော” ဟု ဖွင့်လှေ့ရှိ၏။] နိသိဒိတွာ-ထိုင်နေပြီး၍၊ ဧဝံ-သို့။

ကျမ်းဂန်၏ အဆုံးဟု ကြို၊ “ပါရံ+ဂစ္ဆတိတိပါရဂူ-ဝေဒ ၃-ကျမ်းတို့ကို အဆုံးတိုင်ရောက် တတ်မြောက်တတ်သည်”ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ဝေဒသဒ္ဒါသည် “ဝိဒတိ ဇာနာတိဇောနာတိ ဝေဒေါ”နှင့်အညီ ထိုထို အကြောင်းအရာကိုသိကြောင်းဖြစ်သော အတတ်ပညာကိုဟော၏။ ဝိဋ္ဌကတ် ၃-ပုံကဲ့သို့ ဗြာဟ္မဏတို့ မှာလည်း သာမ၊ ဣရ၊ ယဇအားဖြင့် ဝေဒ ၃-ပုံရှိသည်။ ဝ ကို ဗပြု၍ ဗေဒဟုခေါ်ကြ၏။ ထိုဗေဒ၏ အစိတ်အပိုင်းကို “ဝေဒဂံ”ဟုခေါ်၏။ ထိုဝေဒဂံကိုပင် မြန်မာတို့က “ဗေဒင်”ဟု ခေါ်ကြ၏။

လက္ခဏေ။ ။“လက္ခဏေတိ ဣတ္ထိလက္ခဏေ ပုရိသလက္ခဏေ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ မိန်းမ ယောက်ျားစသုတို့၏ လက္ခဏာကိုပြသောကျမ်းကိုလည်း ဌာနျူပစာရအားဖြင့် “လက္ခဏ”ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် “လက္ခဏ”အရ ကျန်းဂန်တိုင်အောင်ယူပါ။

ဣတိဟာသေစ။ ။“ဣတ္ထိဟာသော ပုရာဝုတ္တ-ဗ္ဗစန္ဒော ဘာရတာဒိကော”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ဘာရတမင်းတို့၏စစ်ထိုးပုံကိုပြသောကျမ်း၊ ဒသဂီရိဘိလူးက သီတာမိဖုရား ကို ဆောင်ယူသွားပုံကိုပြသော ကျမ်း၊ ဤသို့ ရှေးစကားကြီးများကိုပြသော ပုရာဏ်ကျမ်းကို “ဣတိဟာသကျမ်း”ဟုခေါ်သည်။ [“ဣတိဟာသ”ခေါ်ရခြင်း အကြောင်းကို သီလက္ခန်-အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။]

သဓမ္မေ။ ။[“သဓမ္မေတိ အတ္တနော တေဝိဇ္ဇေဓမ္မေစ၊ ယညဝိမိ အာဒိကေစ”-ဋီကာ၊] သဿ-ဗြာဟ္မဏဟူသော မိမိ၏၊ဓမ္မော-ဝေဒ ၃-ပုံဟူသော တရားသဘောယဇ်ပူဇော်ပုံ အစီအရင် အစရှိသည်ကိုပြသော တရားသဘောတည်း၊သဓမ္မော-သဘော။ [သဓမ္မေ၌ သန္တု၏ ကာရိယ(သ) မဟုတ်သောကြောင့် “သဒ္ဓမ္မေ”ဟု ဒ၌ ဒွေဘော်မရှိရ။]

ပါရမီဂတော။ ။ပါရံ+မာတိ ဇာနာတိတိ ပါရမီ-တစ်ဘက်ကမ်းခပ် သိတတ်သောဉာဏ်၊ ဝါ-အဆုံးတိုင်အောင် သိတတ်သောဉာဏ်၊ ပါရသဒ္ဓါပပဒ၊ မာဓာတိ၊ အပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်း။

စိန္တေသိ-ကြံစည်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ကြံစည်သနည်း၊) [ကုသလစ္ဆေဒဘယာကျမှ ကိအမေးကို ပြန်၍အုပ်လတ္တံ့၊] ပုနတ္တဝေါနာမ-တစ်ဖန် ဘဝမည်သည်၊ ဝါ-ဘဝသစ်၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်းမည်သည်၊ ဒုက္ခော-ဆင်းရဲကြောင်းတည်း၊ သရိရဿ-ရရှိပြန်ရာ ကိုယ်ခန္ဓာ၏၊ ဘောဒနံ-ပေါက်ကွဲချို့လွင်း သေရခြင်းသည်လည်း၊ (ဒုက္ခ-ဆင်းရဲကြောင်းတည်း၊) သမ္မောဟမရဏံ-တွေတွေဝေဝေသေရခြင်းသည်၊ ဒုက္ခံ-တည်း၊ ဧရာယ-ဧရာ၏၊ အဘိမဒ္ဒနံ-လွမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရခြင်းသည်၊ (ဒုက္ခံ-တည်း၊)

တဒါ-သုမေဓာဖြစ်ရာထိုအခါ၌၊ သဟံ၊ သော အဟံ-ထိုငါသည်၊ ဇာတိဓမ္မော-ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်းသဘောရှိသည်၊ ဧရာဓမ္မော-အိုရခြင်းသဘောရှိသည်၊ ဗျာဓိဓမ္မော-နာရခြင်းသဘောရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) အဇရံ-အိုခြင်းမရှိသော၊ အမတ်-သေခြင်းမရှိသော၊ ခေမံ-ဘေးခပ်သိမ်းတို့၏ ကုန်ငြိမ်းရာဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗုတိ-တစ်ဆယ့်တစ်သီးမီးငြိမ်းရာမှန် အေးငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်ကို၊ ပရိယေသိသာမိ-မရမနေ ရှာဖွေတောအံ့။ “ထိုကြံပုံကို အကျယ်ပြလို၍ ယံနနိမံ စသည်ကိုမိန့်၊) နာနာကုဏပ ပူရိတ်-အမျိုးမျိုးသော အကောင်ပုပ်တို့ဖြင့်ပြည့်သော၊ ဝါ-အမျိုးမျိုးသော အကောင်ပုပ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟေတုမန္တဝိသေသန၊) ဣမံပုတိကာယ-ဤပုပ်သောကိုယ်ကို၊ ဝါ-ဤခန္ဓာကိုယ်ယုတ် အကောင်ပုပ်ကို၊ အနပေက္ခော-ငဲ့ကွက်ခြင်း မရှိသည်၊ အနတ္ထိကော-ဤအကောင်ပုပ်ဖြင့်အလိုမရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ဆဉ္စယိတွာန-စွန့်ပစ်၍၊ ယန္တုနဂစ္ဆေယျ-အကယ်၍ သွားရပါမူကား ကောင်း

ဒုက္ခော ပုနတ္တဝေါနာမ။ ။ ပုနတ္တ၌ ဘဝအရ ပဋိသန္ဓေအစ စုတိအဆုံး တစ်ဘဝလုံးကိုရသော်လည်း ဤနေရာ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်းကိုသာ ဆိုလိုသည်၊ ထိုထိုပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်းဟူသော ဇာတိကြောင့် ဧရာ၊ မရဏ၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသတို့ဖြစ်ရကား ပဋိသန္ဓေတည်နေခြင်းသည် ထိုဒုက္ခအားလုံး၏ အကြောင်းဖြစ်သည်-ဟုလို။

သရိရဿစ ဘောဒနံ။ ။ ဇာတိကို စတင်မိသည်နှင့်တပြိုင်နက် ရုပ်နာမ် ဓန္ဒာ ၂-ဖြာ အပေါင်းဖြစ်သော ကိုယ်သည် ထင်ရှားဖြစ်လာ၏၊ ထိုကိုယ်က သေကျေပျက်စီးခြင်းလျှင် အဆုံးရှိ၏၊ ထိုသေကျေပျက်စီးရခြင်းသည်လည်း ဆင်းရဲကြောင်းဖြစ်သည်။ [ကာယဿ ဘောဒါ ပရံမရဏာဟူသော ပါဠိ၌ ဘောဒါနှင့်မရဏသည် အရတူဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ ဘောဒနံကိုလည်း သေခြင်းတိုင်အောင် အနက်ပေးလိုက်သည်၊ ကာယဿနှင့် သရိရဿကား ပရိယာယိတည်း၊ ဤမှနောက်၌ “သမ္မောဟမရဏံ ဒုက္ခံ၊ ဧရာယအဘိမဒ္ဒနံ”သည် ဗုဒ္ဓဝင်ပါဠိတော်ရင်း၌မပါ၊ နောက်ဆရာတို့ ထည့်အပ်သော ထည့်ပါ၌ဟု ဆိုကြသည်။

သမ္မောဟမရဏံ ဒုက္ခံ။ ။ သေခါနီး၌ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များသည် အချိန်တော်တော်ကြာကြာ မေ့၍ တွေဝေနေတတ်၏၊ ထိုသို့ တွေဝေနေလျှင် ကံပစ်ချသလိုဖြစ်ရတာမည်ဖြစ်၍ ဆင်းရဲကြောင်း အမှန်ဖြစ်သည်။

လေစွ။ [ယံနနသည် ပရိဝိတက္ကနတ္ထနိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ယနေ့ဖွားခါစ ဓန္ဒာကိုယ် ပင်ဖြစ်သော်လည်း ပုပ်ခြင်းသဘောရှိသောကြောင့် ပုတိကာယဟုခေါ်သည်၊ ဥပမာ-ကျင့်ငယ်သည်ထွက်ခါစဖြစ်၍ မပုပ်သေးသော်လည်း “ပုတိမုတ္တ” အမည်ရသကဲ့သို့တည်း။]

သောမဂ္ဂေါ-ဘဝ ၃-ဖြာ သံသရာမှ လွတ်ရာလွတ်ကြောင်း ကောင်းမြတ်သော ထိုအကျင့်သည်၊ အတ္တိ-စင်စစ်ဧကန်အမှန်ရှိသည်၊ ဟေဟိတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ သောမဂ္ဂေါ-ဘဝ ၃-ဖြာ သံသရာမှ လွတ်မြောက်ရာလွတ်မြောက်ကြောင်း ကောင်းမြတ်သော ထိုအကျင့်သည်၊ န ဟေတုယေ-မရှိဘဲနေခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ဘဝတော-ဘဝ ၃-ဖြာ သံသရာမှ၊ ပရိမုတ္တိယာ-လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ၊ တံမဂ္ဂ-ကောင်းမြတ်သော ထိုအကျင့်ကို၊ ပရိယေသိသာမိ-မရမနေရှာဖွေတော့အံ့။

ဟိ-ထိုကဲ့သို့ကြံစည်စဉ်းစားသင့်၏၊ ဒုက္ခေ-ဒုက္ခသည်၊ ဝိဇ္ဇန္တေ-ရှိလသော်၊ သုခံနာမအဝိ-သုခ မည်သည်လည်း၊ ဝိဇ္ဇတိယထာ-ရှိရသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဘဝေ-၃-ပါးသော ဘဝသည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေ-ရှိလသော်၊ ဝိဘဝေါပိ-ဘဝကင်းလတ် နိဗ္ဗာန်ဓာတ်ကိုလည်း၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗကော-အလိုရှိထိုက်၏၊ [မဇ္ဈိတဧကန် အမှန်ရှိ၏ဟု မှတ်ထိုက်၏။]

အဝိ-ဥပမာတစ်နည်းကား၊ ဥဇ္ဈေ-အပူသည်၊ ဝိဇ္ဇန္တေ-ရှိလသော်၊ အပရံ-အပူမှတစ်ပါးသော၊ သီတလိပိ-အအေးသည်လည်း၊ ဝိဇ္ဇတိယထာ-ရှိသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-

အတ္တိဟေဟိတိ နဟေတုယေ။ ။ဤနေရာ၌ အတ္တိကို နာမ်ပုဒ်ဟုလည်းကောင်း၊ နိပါတ်ပုဒ်ဟုလည်းကောင်း ၂-မျိုးကြံကြ၏။ အာရာတိပုဒ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း သိဝိဘတ်ကြေသော နာမဓာတ်ဟုလည်း ကြံကြ၏။ ဟေဟိတိ၌ကား ဟုဓာတ် သာတိဝိဘတ် “ဟောတိဿရေ ဟောဟေ”စသော သုတ်ဖြင့်စီရင်၊ ဟေတုယေ၌ ဟိဓာတ်တုံ ပစ္စည်း၊ နိဂ္ဂဟိတိဇ္ဈေ၊ ယေ နိပါတ်ဟု ကြံကြ၏။ တာယေပစ္စည်းရှိသကဲ့သို့ တုယေပစ္စည်းလည်း ရှိသင့်သည်ဟုလည်းကြံကြ၏။ ဟိဓာတ်ကား ဂတိ အက်ဟော “ယေဂတုတ္တာ တေဗုဒ္ဓုတ္တာ၊ ပဝတ္ထပါပုဏတ္ထကာ” နှင့်အညီ ဖြစ်ခြင်း ရှိခြင်းအနက်ကိုလည်းဟောသည်၊ “ဓာတုနံ အနေကတ္ထတာ”အရ ဟိဓာတ်သည်ပင် ဟုဓာတ်၏အနက်ဟောဟုလည်း ကြံကြ၏။ ဟုဓာတ်၏ ဥက္ကံ ဖြေထားသည်ဟုလည်း ကြံကြ၏။

သော မဂ္ဂေါ။ ။မဂ္ဂသဒ္ဓါသည် ဥပါယအနက်ဟောဟုပင် ဖွင့်ကြ၏။ တံတံ ကိစ္စဟိတံဝါ နိဗ္ဗာဒေတုကာမေဟိ မဂ္ဂိယတိ ဂဝေသိယတိတိ မဂ္ဂေါ(ဥပါယော)-ထိုထိုကိစ္စကို (တစ်နည်း) ထိုထို အစီးအဖွားကို ဖြီးစေလိုသူတို့သည် ရှာမှီးအပ်သောကြောင့် အကြောင်း ဥပါယနည်းလမ်းကိုမဂ္ဂဟု ခေါ်၏။ (သဒ္ဓနီတိ)၊ ဤသို့ ဥပါယအနက်ဆိုရသော်လည်း လမ်းခရီးအနက်ဟောသာထင်သည်။ မှန်၏-မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းလမ်းနှင့်တူ၏။ (“ဥဇ္ဈကောနာမ သောမဂ္ဂေါ”-ဒေဝပုတ္တသယုတ်)၊ ဘုရားအလောင်းတော်လည်း ဤလမ်းကိုပင် ရည်ရွယ်၍ “အတ္တိ ဟေဟိတိ သော မဂ္ဂေါ၊ န သော သက္ကာ နဟေတုယေ” ကြံစည်တော်မူမည်ထင်သည်။

တူ၊ တိဝိဓဂ္ဂိ-ဧရာ၊ ဗျာဓိ၊ မရဏအားဖြင့် ၃-ပါးအပြားရှိသော မီးသည်။ [လက္ခဏ
 ဝန္တသတ္တမိအနက်၌ ပဋ္ဌမာဝိဘတ်သက်၊ (တစ်နည်း) သတ္တမိဝိဘတ် အကျေကြီး၊
 ဝိဇ္ဇန္တေ-ရှိလသော်၊ နိဗ္ဗာန်-မီး ၃-ပါး၏ ငြိမ်းရာအမှန်၊ အေးနိဗ္ဗာန်ကို၊ ဣန္ဒြိတဗ္ဗက-
 အလိုရှိထိုက်၏၊ (မဇ္ဈိတကေန အမှန်ရှိ၏ဟု မှတ်ထိုက်၏။) [နိဗ္ဗာတိတ္ထောတိ
 နိဗ္ဗာန်။]...အပိ-ကား၊ ပါပေ-မကောင်းမှုသည်၊ ဝိဇ္ဇန္တေ-သော်၊ ကလျာဏမပိ-
 ကောင်းမှုသည်လည်း၊ ဝိဇ္ဇတိယထာ-ကဲ့သို့၊ ဒေမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဇာတိ-
 ဇာတိသည်၊ ဝိဇ္ဇန္တေ-ရှိလသော်၊ အဇာတိပိ-ဇာတိမဲ့လတ်၊ တရားမြတ်ကိုလည်း၊
 ဣန္ဒြိတဗ္ဗက-ထိုက်၏။

ဂူထဂတော-မစင်သည် ကပ်ရောက်အပ်သော၊ (မစင်လူးနေသော) ပုရိသော-
 သည်၊ ပုရိတံ-ရေဖြင့်ပြည့်သော၊ တဠာကံ-တစ်ဘက်ဆည်ကံကို၊ ဒိသ္မာန-မြင်ရ၍၊
 ဝါ-မြင်ရပါလျက်၊ တံ တဠာကံ-ထိုတစ်ဘက်ကန်ဆည်သို့၊ န ဂဝေသတိ န ဂန္တံ၊
 ဒေသတိ-သွားခြင်းငှာ အလိုမရှိ၊ (တစ်နည်း) န ဂဝေသတိ-မသွား၊ သော(ဒေါသော)-
 ထိုမသွားလိုခြင်းဟူသောအပြစ်သည်၊ တဠာကဿ-၏၊ န ဒေါသောယထာ-အပြစ်
 မဟုတ်သကဲ့သို့၊ (ပုရိသသေဝ-မသွားလိုသော ယောက်ျား၏သာလျှင်၊ ဒေါသော-
 သည်၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့) ဧဝံ-တူ၊ ကိလေသမလဓောဝေ-ကိလေသာ
 အညစ်အကြေးတို့ကို ဆေးလျှော်တတ်သော၊ အမတန္တဋ္ဌေ-အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော
 တစ်ဘက်ဆည်ကန်သည်၊ ဝိဇ္ဇန္တေ-ရှိပါလျက်၊ တံ တဠာကံ-ထိုအမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော
 တစ်ဘက်ကန်ဆည်သို့၊ န ဂဝေသတိ န ဂန္တံ၊ ဒေသတိ-သွားခြင်းငှာ အလိုမရှိ၊
 (တစ်နည်း) န ဂဝေသတိ-မသွား၊ (သောဒေါသော- ထိုမသွားလိုခြင်းဟူသော
 အပြစ်သည်) အမတန္တဋ္ဌေအမတန္တဋ္ဌဿ-အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဟူသော တစ်ဘက်ဆည်၏
 န ဒေါသော-အပြစ်မဟုတ်၊ (သတ္တသေဝ-မသွားလိုသော သတ္တဝါ၏သာလျှင်၊
 ဒေါသော-သည်၊ ဟောတိ-၏။

(ပုရိသော-ယောက်ျားကို) အရိဟိ-ရန်သူတို့သည်၊ ပရိရဒ္ဓေါ-ထက်ဝန်းကျင်
 ပိတ်ဆို့ထားအပ်ပြီး သော ပုရိသော-ထိုယောက်ျားသည်၊ ဂမနေ-ထွက်ပြေးကြောင်း
 ဖြစ်သော၊ ပထေ-လမ်းသည်၊ ဝိဇ္ဇန္တေ-လျက်၊ န ပလာယတိ-မထွက်ပြေး၊ သော
 (ဒေါသော)-ထိုမထွက်ပြေးခြင်းဟူသောအပြစ်သည်၊ အဉ္စသဿ-လမ်း၏၊ န ဒေါသော
 ယထာ- အပြစ်မဟုတ်သကဲ့သို့၊ (ပုရိသသေဝဒေါသောဟောတိယထာ) ဧဝံ-တူ၊

နဂဝေသတိ။ ။ဂဝေသဓာတ်သည် ရှာမှီးခြင်းအနက်ကို ဟောသော်လည်း ရှေးက
 ဒိသ္မာဟု ရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့် ရှာဖွယ်မလိုရကား ဂဝေသတိကို “ဂန္တံဒေသတိ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊
 ထိုအလို ဂန္တံ၊ မုန္တံ၊ ဧျေ ဝ လာ၍ “ဂဝေသတိ”ဟု ဖြစ်ရသည်။ သေဓာတ်သည် အလိုရှိခြင်း ဣစ္ဆာ
 အနက်ကိုဟော၏။ တစ်နည်း-ဣသုဓာတ်ဟု ကြံ၊ [ဂဝေသဓာတ်သည်ပင် “ဓာတုန အနေကတ္တတ္တာ”
 နှင့်အညီ ဂမန အနက်ဟောဟုလည်း ကြံကြ၏။]

ကိလေသပရိရဒ္ဓေါ-ကိလေသာတို့သည် ထက်ဝန်းကျင်ပိတ်ဆို့အပ်သော၊ (သတ္တော-
 သတ္တဝါသည်။) သီဝေ-ကိလေသာတို့၏ငြိမ်းအေးကြောင်းဖြစ်သော၊ ပထေ-လမ်း
 သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေ-ရှိပါလျက်၊ တံမဂ္ဂ-ထိုလမ်းသို့ န ဂဝေသတီ န ဂန္တုဇေတိ၊
 (တစ်နည်း) န ဂဝေသတီ-မသွား၊ (သောဒေါသော-သည်။) သိဝမဉ္ဇသေ၊
 သိဝမဉ္ဇသဿ-အေးငြိမ်းသောလမ်းခရီး၏၊ န ဒေါသော-အပြစ်မဟုတ်၊ (သတ္တဿေဝ
 ဒေါသော ဟောတိ။) [မဉ္ဇသဉ္စ(မ်)သည် အာဂုံ၊ သိဝသဒ္ဓါလည်း နိဗ္ဗာန်ကိုမဟော၊
 ဘေးကင်းသောအရပ်ကို ဟောသည်။]

အပိ-ဥပမာတစ်နည်းကား၊ ဗျာဓိတော-လွန်စွာဖြစ်သော အနာရုံသော၊ [သဉ္ဇာတ
 အဿအနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၊] ပုရိသော-သည်၊ တိကိစ္ဆကေ-ဆေးဆရာသည်၊
 ဝိဇ္ဇမာနေ-ရှိပါလျက်၊ တံ ဗျာဓိ-ထိုအနာကို၊ န တိကိစ္ဆာပေတိ-ဆေးမကုစေ၊
 သော(ဒေါသော)-ထို ဆေးမကုခြင်းဟူသောအပြစ်သည်၊ တိကိစ္ဆကေ တိကိစ္ဆကဿ-
 ဆေးဆရာ၏၊ န ဒေါသော ယထာ-အပြစ်မဟုတ်သကဲ့သို့၊ (ပုရိသဿေဝ
 ဒေါသော ဟောတိယထာ၊) ဧဝံ-တူ၊ ကိလေသာဗျာဓိဟိ-ကိလေသာအနာတို့သည်၊
 (ပရိပိဋိတော၌စပ်၊) ဝါ-ကိလေသာအနာတို့ဖြင့်၊ (ဒုက္ခိတော၌စပ်၊) ဒုက္ခိတော-
 လွန်စွာဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ ပရိပိဋိတော-ထက်ဝန်းကျင်နှိပ်စက်အပ်သည်၊
 သမာနော-ဖြစ်ပါလျက်၊ အာစရိယံ-ကိလေသာအနာကို ကုစားတတ်သော ဆရာကို၊
 နဂဝေသတီ-မရှာမှီး၊ [ဤ၌ ဂဝေသတီကား ရှာမှီးခြင်းအနက်၌သာ ဖြစ်သင့်သည်။]
 သော (ဒေါသော)-သည်၊ ဝိနာယကေ ဝိနာယကဿ-ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ နာယက
 တစ်ဆူဖြစ်သော ဆရာကောင်း၏၊ နဒေါသော-အပြစ်မဟုတ်၊ (သတ္တဿေဝ
 ဒေါသောဟောတိ။)

ပုရိသော-ယောက်ျားတစ်ယောက်သည်၊ ကဏ္ဍေ-လည်ပင်း၌၊ ဗဒ္ဓံ-ရန်သူတို့
 သည် ဖွဲ့ချည်အပ်သော၊ ဧဂုစ္ဆိယံ-စက်ဆုပ်ခြင်းကိုထိုက်သော၊ [ဧဂုစ္ဆံ အရဟတီတိ
 ဧဂုစ္ဆိယော၊ အရဟတီအနက်၌ ဣယပစ္စည်းသက်။] ကုဏပံ-အကောင်ပုပ်ကို၊
 မောစယိတွာန-လွတ်စေပြီး၍၊ ဝါ-ဖြေရွတ်ပြီး၍၊ သုခိ-ချမ်းသာခြင်းရှိသည်၊ သေရိ-
 မိမိအလိုအတိုင်း ဖြစ်ခြင်းအလေ့ရှိသည်၊ သယံဝသီ-မိမိ၏အလိုရှိသည်၊ ဝါ-
 မိမိအလိုအတိုင်း နေနိုင်သွားနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) ဂစ္ဆေယျယထာ-သွားရာသကဲ့သို့၊

သေရိသယံဝသီ။ ။သက္ကတ၌ “သေရိန်”သည် ပါဠိ၌ “သေရိ”ဟုဖြစ်၏။ သ+ရိဟု
 ပုဒ်ဖြစ်၊ ဤရဓာတ်သည် ဂတိဖြစ်ခြင်း) အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ဤရောသီလံ ယဿာတိ
 ဧရိ၊ သေန-မိမိအလိုအားဖြင့်၊ ဧရိ-ဖြစ်ခြင်းအလေ့ရှိသူတည်း၊ သေရိ-သူ၊ ကံယံအလိုအတိုင်း
 နေနိုင် သွားနိုင်သူ၊ ကံယံကိုယ်ကို ပိုင်သူ-ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ထောမနိဓိ၌ “သုတ္တစာရိန်
 သုတန္တရေ-မိမိအလိုအတိုင်း လှည့်စားလေ့ရှိသော မိမိပြဋ္ဌာန်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၌”ဟု အနက်ဖွင့်သည်၊
 ဂဏ္ဍိ၌ကား “ဤရတိ အာယတ္တော ဟောတီတိ ဤရော၊ သေန+ဤရော သေရော၊ သေန-မိမိနှင့်၊

တထေဝ-ထို့အတူသာလျှင်၊ နာနာကုဏပသိဉ္စယံ-အမျိုးမျိုးသော အကောင်ပုပ် တို့၏ စုဝေးရာဖြစ်သော၊ ဣမံပုတိကာယံ-ဤပုပ်သောကိုယ်ကို၊ ဝါ-ဤခန္ဓာကိုယ် ရုပ်၊ အကောင်ပုပ်ကို၊ အနပေက္ခော-ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသည်၊ အနတ္တိတော-အလိုမရှိ သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဆဉ္စယိတွာန-စွန့်ပစ်၍၊ ဂစ္ဆေယျံ-သွားသင့်၏၊ [ဂစ္ဆိဿရှိလျှင် သာ၍ကောင်းသည်။]

နရနာရိယော-ယောက်ျားမိန်းမဟူသမျှတို့သည်၊ ဥစ္စာရဋ္ဌာနမိ-ကျင်ကြီးစွန့် ရာအရပ်၌၊ ကရိသံ-ကျင်ကြီးကို၊ ဆဉ္စရိတွာန-၍၊ အနပေက္ခော-ကုန်သည်၊ အနတ္တိ ကာ-ကုန်သည်၊(ဟုတွာ)၊ ဂစ္ဆန္တိယထာ-သွားကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ အဟံ- ငါသည်၊ နာနာကုဏပ ပူရိတံ-အမျိုးမျိုးသော အကောင်ပုပ်တို့ဖြင့် ပြည့်သော၊ ဣမံ ကာယံ-ဤကိုယ်ကို၊ ဝစွံ-ကျင်ကြီးကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ကုဋိ-ကျင်ကြီးအိမ် ကို၊ ဆဉ္စန္တိယထာ-စွန့်ပစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ-ထို့အတူ၊ ဆဉ္စယိတွာန-၍၊ ဂစ္ဆိဿံ-သွားတော့အံ့။

အပိ-ဥပမာတစ်နည်းကား၊ ဇေဇရံ-ဆွေးမြည့်သော၊ ပလုဂ္ဂံ-အပြားအားဖြင့် ပျက်စီးသော၊ ဥဒဂါပီနီ-ရေကို ဆောင်ယူတတ်သော၊ နာဝံ-လှေကို၊ ဆဉ္စယိတွာ- ၍၊ သာမိကာ-လှေရှင်တို့သည်၊ အနပေက္ခော၊ အနတ္တိကာ၊ (ဟုတွာ)၊ ဂစ္ဆန္တိယထာ- သွားကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ အဟံ-ငါသည်၊ နဝစ္ဆိဒံ-ကိုးခုသောအပေါက် ရှိသော၊ ဝါ-ကိုးပေါက်ဒွါရ အနာဝရှိသော၊ ဓုဝဿသံ-အမြဲယိုချသော၊ ဣမံကာယံ- ဤကိုယ်ကို၊ သာမိကာ-လှေရှင်တို့သည်၊ ဇိဏ္ဏနာဝံ-လှေအိုကို၊ ဆဉ္စန္တိဣဝ-သို့၊ ဆဉ္စယိတွာန-၍၊ ဂစ္ဆိဿံ-သွားတော့အံ့။ [ဇေဇရံပုဒ်ပြီးပုံကို ဒုတိယပါရာဇိက ဘာသာဋီကာ၌ရှုပါ။]

အပိ-ဥပမာတစ်နည်းကား၊ ဘဏ္ဍံ-အဖိုးထိုက် အဖိုးတန်ဘဏ္ဍာကို၊ အာဒိယ- ယူ၍၊ စောရေဟိ-တောပုန်းဓားပြတို့နှင့်တကွ၊ ဂစ္ဆန္တော-ခရီးသွားနေရသော၊ ပုရိသော- ယောက်ျားသည်၊ ဘဏ္ဍုဇ္ဈေဒဘယံ-ဘဏ္ဍာကို ဖြတ်တောက်လုယူမည့်ဘေးကို၊ ဒိသ္မာ- မြှော်တွေး၍၊ ဆဉ္စယိတွာန-တောပုန်းဓားပြတို့ကို စွန့်ခွာ၍၊ ဂစ္ဆတိယထာ- သွားသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ အယံကာယော-ဤကိုယ်သည်၊ မဟာစောရသမော- ကြီးစွာသော တောပုန်းဓားပြနှင့်တူ၏၊ [ဥပမာနု ဝါစက သမသဒ္ဒါပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဝိယသဒ္ဒါအနက်မရှိ၊] ကုသလဇ္ဈေဒနာဘယာ-ကုသိုလ်ကို ဖြတ်တောက်လုယူမည်မှ ကြောက်ခြင်းကြောင့် [နာဒ္ဒိဆန်းကြောင့် ဒိယ၊] ဣမံ-ဤကိုယ်ကို၊ ပဟာယ- ပယ်စွန့်၍၊ ဂမိဿာမိ-သွားတော့အံ့၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေသိ-ကြံစည်ခဲ့ပြီ။)

ဝါ-တစ်နည်း၊ မိမိ၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သေ-မိမိ၌၊ ဤရော-စပ်သည်တည်း၊ သေရော-မိမိနှင့်၊ မိမိ၏၊ မိမိ၌စပ်သည်၊ သေရော ယဿ အတ္တိတိ သေရီ"ဟု ကြံလေသည်၊ သယံ-မိမိ၏၊ ဝသော အလိုတည်း၊ သယံဝသော-အလို၊ သယံဝသော ဧတဿ အတ္တိတိ သယံဝသိ။

(သာရိပုတ္တရာ) အဟံ-သုမေဓာဖြစ်သော ငါသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ဝါ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ စိန္တယိတွာန-ကြံစည် စဉ်းစားပြီး၍၊ အနေကကောဋီသဝတံ-ကုဋေအရာမက များပြားလှစွာသော၊ ဓနံ-ဥစ္စာကို၊ နာထာ နာထာနံ-ကိုးကွယ်ရာရှိလှ ကိုးကွယ်ရာမရှိသူတို့အား၊ ဒတွာ-ပေးလှူပြီး၍၊ ဟိမဝန္တံ-ဟိမဝန္တာသို့၊ ဥပါဂမိ-ချဉ်းကပ်ခဲ့ပြီ။

ဟိမဝန္တာသ-ဟိမဝန္တာ၏။ အဝိဒူရေ-အနီး၌၊ ဓမ္မိကောနာမ-ဓမ္မိက မည်သော၊ ပဗ္ဗတော-တောင်သည်။ (အတ္ထိရှိ၏။ တတ္ထ-ထို ဓမ္မိကတောင်၌) မယံ-ငါသည်၊ ဝါ-ငါဖို့၊ အဿမော-ကျောင်းသင်္ခမ်းကို၊ သုကတော-ကောင်းစွာပြုအပ်ပြီ၊ ပဏ္ဍသာလာ-သစ်ရွက်တိုဖြင့် မိုးကာအပ်သောကျောင်းကို၊ သုမာပိတာ-ကောင်းစွာ ဖန်ဆင်းအပ်ပြီ။

တတ္ထ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်း၌၊ ပဉ္စဒေါသဝိဝဇ္ဇိတံ-၅ မျိုးသောအပြစ်တို့သည် ကြည့်အပ်သော၊ စကံမံ-စကြို ကို၊ မာပေသီ -ဖန်ဆင်းပြီ၊ အဋ္ဌဂ္ဂုဏသမူပေတံ-ရှစ်ပါးသော သမဏသုခဟူသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ (အဿမံ - ကျောင်း

နာထာနာထာနံ။ ။(နာထ+အနာထာနံ)၊ နာထသဒ္ဒါသည် အခြားနေရာ၌ ကိုးကွယ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟောပါသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား “နာထော စေတသံ အတ္ထိတိနာထာ”ဟု အဿတ္ထိပြု၍ ကိုးကွယ်ရာရှိသူကို ဟောရသည်။ ထို့ကြောင့် ငိုကာ၌ “နာထာတိ နထဝန္တော”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုနာထဝန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အားကိုးအားထားပြုလောက်သော ဥစ္စာရှိတို့တည်း။ နတ္ထိ+နာထာ-စေတသန္တိ အနာထာ- အားကိုးအားထား ပြုလောက်အောင် ဥစ္စာမရှိသူတို့။

ဓမ္မိကောနာမ။ ။ဓမ္မံ စရတိတိ ဓမ္မိကော-တရားကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဤနေရာ၌ တရားကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ တည်ရာတောင်ကိုလည်း ဌာနုပစာရအားဖြင့် “ဓမ္မိက” ဟုခေါ်ရသည်။ ပဗ္ဗံ ယသ္မိ အတ္ထိတိ ပဗ္ဗတော-အဆစ်အဆစ်ရှိသော တောင်။

အဿမော။ ။အာ (သမန္တတော)ထက်ဝန်းကျင်မှ၊ ကာယစိတ္တ ပိဋ္ဌာ သင်္ခါတာ ပရိဿယာ- ကိုယ်စိတ်တို့ကို နှိပ်စက်ခြင်းဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ဘေးရန်တို့သည်၊ သမန္တိ ဧတ္တာတိ အဿမော-ငြိမ်းအေးရာဖြစ်သောကြောင့် အဿမ မည်၏။ ဤ ကျောင်းသင်္ခမ်းသို့ ရောက်လျှင် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးလုံး ငြိမ်းအေးသည် - ဟူလို၊ ဤအဿမဟူသော နာမည်သည် ကျောင်းဝိုင်းတစ်ဝိုင်းလုံး၏ နာမည်ဖြစ်သည်။ “ပဏ္ဍသာလာ” ဟူသော အမည်ကား ကျောင်းသင်္ခမ်းကလေး တစ်ကျောင်း၏ နာမည်တည်း။

အဋ္ဌဂ္ဂုဏ သမူပေတံ။ ။နောက်အကျယ်အဖွင့်၌ “ယထာ တသ္မိ အဿမေ ဝသန္တေ သက္ကာ ဟောန္တိ ဣမာနိ အဋ္ဌသမဏသုခါနိ ဝိနိတံ။ဧဝံ အဋ္ဌဂ္ဂုဏ သမူပေတံ တံ အဿမံ မာပေသီ”ဟု ဖွင့်လတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် အရှင် ဗုဒ္ဓယောသ၏အလိုအားဖြင့် အဋ္ဌဂ္ဂုဏ သမူပေတံ သည် အဿမံ၏ဂုဏ်ပုဒ်တည်း။ ဤအယူကို ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာက ပယ်ကြောင်းကို အကျယ် အဖွင့်၌ပြုအံ့။ ဆန်းကိုင်၍ အဋ္ဌဂ္ဂုဏဟု ခွေတော်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမူပေတံကိုလည်း ယဂိုဏ်းဖြစ်အောင် “သမူပေတံ”ဟု လည်းကောင်း ရှိရသည်။

သင်္ခမ်းကို၊ မာပေသီ -ဖန်ဆင်းပြီ) အဘိညာဗလံ-အဘိညာဉ်သမာပတ်ကို ဖြစ်စေဖို့ရာ ဝိပဿနာအားစွမ်းကို၊ အာဟရီ-ဆောင်ခဲ့ပြီ။

တတ္ထ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်း၌၊ နဝဒေါသမုပါဂတံ-ကိုးပါးသော အပြစ်တို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သော၊ ဝါ-ကိုးပါးသော အပြစ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သာဋက- လူဝတ်အစုံကို၊ ပဇဟိ-ပယ်စွန့်ခဲ့ပြီ၊ ဒွါဒသဂ္ဂုဏမုပါဂတံ-၁၂ ပါးသော ဂုဏ် တို့သည်ကပ်ရောက်အပ်သော၊ ဝါ-၁၂ ပါးသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဝါကစီရံ- လျှော်တောအဝတ်ကို၊ နိဝါသေသီ-ဝတ်ခဲ့ပြီ။

အဋ္ဌ ဒေါသသမာကိတ္တံ-ရှစ်ပါးသောအပြစ်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော၊ ပတ္တ- သာလကံ-သစ်ရွက်ကျောင်းကို၊ ပဇဟိ-ပယ်စွန့်ခဲ့ပြီ၊ ဒသဟိ-၁၀ ပါးကုန်သော၊ ဂုဏေ ဂုဏေဟိ-ဂုဏ်တို့သည်၊ [ဟိဝိဘတ် အကျေကြီး၊] ဥပါဂတံ-ကပ်ရောက် အပ်သော၊ (တနည်း) ဂုဏေ ဂုဏေဟိ-ဂုဏ်တို့နှင့်၊ ဥပါဂတံ-ပြည့်စုံသော၊ ရက္ခမူလံ- သစ်ပင်၏အနီး အောက်သို့၊ ဥပါဂမိ-ချဉ်းကပ်ခဲ့ပြီ။

ဝါပိတံ-ကြံချအပ်သော၊ ရောပိတံ-စိုက်ပျိုးအပ်သော၊ ဓညံ-စပါးကို၊ ဝါ- စပါးမှဖြစ်သော အစာကို[ကာရဏူပစာ၊] နိရဝသေသတော-အကြွင်းမရှိသောအား ဖြင့်၊ ပဇဟိ-ပယ်စွန့်ခဲ့ပြီ၊ အနေကဂုဏသမ္ပန္နံ-တစ်ပါးမက များစွာသော ဂုဏ်တို့ နှင့်ပြည့်စုံသော၊ ပဝတ္တဖလံ-အလိုလိုဖြစ်သော သစ်သီးကို၊ အာဒိယိ-ကောက်ယူ သုံးဆောင်ခဲ့ပြီ။

အဘိညာဗလံ။ ။ နောက်အကျယ်အဖွင့်၌ “အဘိညာဋ္ဌ သမာပတ္တိနဋ္ဌ ဥပ္ပါ- ဒနတ္ထာယ၊ပေ၊ ဝိပဿနာဗလံ အာဟရီ” ဟု ရှိသောကြောင့် “အဘိညာယ+ ဗလံ အဘိညာဗလံ” ဟု တဒတ္တတပျူ ရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထပြု၍ “အဘိညာဉ်သမာပတ်တို့ အကျိုးရာ ဝိပဿနာအား အစွမ်းကို” ဟု အနက်ပေးရသည်။ အကျိုးအဘိညာဉ်ကိုဆိုသဖြင့် အကြောင်း သမာပတ်ကိုလည်း ပြုပြီးဖြစ်ရကား ဖလူပစာဟုမှတ်ပါ။ [ဝိပဿနာသည် မဂ်ဖိုလ်၏ အကြောင်းသာဖြစ်၏။ အဘိညာဉ်သမာပတ်၏ အကြောင်းမဟုတ်။ ဤအဋ္ဌကထာ ဖွင့်တိုင်းသာ အနက်ပေးလိုက်သည်။]

ပဝတ္တဖလံ။ ။ ပဝတ္တံ-မိမိက မဆွတ်မစူးရဘဲဖြစ်သော+ဖလံ-သစ်သီးတည်း။ ပဝတ္တဖလံ- သီး၊ မိမိက မသတ်ရဘဲ ဈေး၌ရောင်းဖို့ရန် ဖြစ်နှင့်ပြီးသော အသားကို ‘ပဝတ္တမံသဟု ခေါ်သကဲ့သို့တည်း။ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ “ပဝတ္တဖလန္တိ-သယမေဝ ပတိတဖလံ” ဟု ဖွင့်၏။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း။ ထိုအဖွင့်လိုက်၍ ရှေးက “အလိုလို ကြွေကျသောသစ်သီး” ဟု ပေးကြ၏။ ထိုပဝတ္တဖလံ၏ အနေကဂုဏ သမ္ပန္နကို ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ ဤသို့ဆိုထား၏။

- ပဝတ္တဖလသန္တုဋ္ဌော၊ အပရာယတ္တဇီဝကော၊
- ပဟိနာဟာရလောလုပ္ပေါ၊ ဟောတိ စာတုဒ္ဓိသော မုနိ။
- ဇဟတိ ရသတဏှေ၊ အာဇီဝေါ တဿ သုဇ္ဈတိ၊
- တသ္မာ ဟိ နာတိ မညေယျ၊ ပဝတ္တဖလ ဘောဇနံ။

တတ္ထ-ထို ကျောင်းသင်္ခမ်း၌၊ နိသဇ္ဇဌာနစက်မေ (နိသဇ္ဇဌာနစက်မေသု)-
 ထိုင်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ စကြို သွားခြင်းဟူသော လူရိယာပုထံ ၃ ပါးတို့၌၊ [အိပ်ခြင်း
 လူရိယာပုထံမပါ။] ပစာနံ-အားထုတ်ကြောင်း၊ ဖြစ်သော သမ္မုပ္ပဓာန်
 လေးဝင်ရိယကို၊ ပဒဟိ-အားထုတ်ပြီး၊ သတ္တာဟေ သတ္တာဟဿ-၇ ရက်၏၊ [ဆဋ္ဌိ
 အနက်၌ သတ္တမိဝိဘတ်သက်။] အဗ္ဘန္တ ရမ္မိ-အတွင်း၌၊ အဘိညာဗလံ-အဘိညာဉ်
 သမာပတ်ဟူသော အားအစွမ်းသို့၊ ပါပုဏီ-ရောက်ပြီး၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဗုဒ္ဓဝင် ပါဠိ
 တော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ဤ၌ အဘိညာဗလံကား တပုရိသံမဟုတ်ကမ္မဓာ
 ရည်းသာ။]

တတ္ထ-ထိုဂါထာတို့၌၊ အဿမောသုကတောမယံ၊ ပဏ္ဍသာလာ သုမာ
 ပိတာတိ လူမိသာ ပါဠိယာ-အဿမော၊ ပေးသုမာပိတာဟူသော ဤပါဠိတော်
 ဖြင့်၊ သုမေဓပဏ္ဍိတေန-သုမေဓာသုခမိန်သည်၊ အဿမပဏ္ဍသာလာ စက်မာ-
 ကျောင်းသင်္ခမ်း၊ သစ်ရွက်မိုးကျောင်း၊ စကြို တို့ကို၊ သ ဟတ္တာ-မိမိလက်ဖြင့်၊ ဝါ-
 ကိုယ်တိုင်၊ မာပိတာ ဝိယ-ဖန်ဆင်းအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ပုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်
 ပြီ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ စတ္ထ-ဤပါဠိတော်၌၊ အတ္ထော-
 အနက်တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ မဟာသတ္တံ-မြတ်သောသတ္တဝါကို၊ ဝါ-ဘုရားအလောင်း
 ကို၊ (ဒိသ္မာ၌စပ်) ဟိမဝန္တာ-ဟိမဝန္တာသို့၊ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ-သက်ဝင်၍၊ အဇ္ဇ-
 ယနေ့၊ ဓမ္မိကပဗ္ဗတံ-ဓမ္မိကတောင်သို့၊ ပဝိသိဿာမိ- ဝင်တော့အံ့၊ ဣတိ-
 ဤသို့ကြံ၍၊ နိက္ခန္တံ-ထွက်လာပြီးသည်ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ ဒေဝါနံ-နတ်တို့၏၊
 ဣန္ဒြော-အရှင်သခင်ဖြစ်သော၊ သက္ကော-သိကြားသည်၊ ဝိသုကမ္မဒေဝပုတ္တံ-ဝိကြို
 နတ်သားကို၊ အာမန္တေသိ-ခေါ်ပြောပြီး(ကီ-အဘယ်သို့ ပြောသနည်း။)၊ (ဝိသုကမ္မ
 ပုဒ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာသင်္ခိုကာ ပဌမ သံဂါယနာခန်း၌ပြခဲ့ပြီ။]

တာတ-အမောင်၊ ဂစ္ဆ-သွားချေ၊ အယံ သုမေဓပဏ္ဍိတော-ဤသုမေဓာသုခ
 မိန်သည်၊ ပဗ္ဗမိဿာမိ-ရသေ့ရဟန်းပြုအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ နိက္ခန္တော-တော
 ထွက်လာပြီး၊ ဧတဿ-ဤသုမေဓာသုခမိန်၏၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်ကို၊ မာပေဟိ-
 ဖန်ဆင်းချေလော၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီး၊ သော-ထိုဝိသကြိုနတ်သားသည်၊ တဿ-
 ထိုသိကြား၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သမ္မုဒ္ဓိန္ဒြိတွာ-ဝန်ခံ၍၊ ရမဏီယံ-မွေ့လျော်အပ်သော၊
 ဝါ-မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသော၊ [ရူပသိဒ္ဓိ၌ “ရမဏီယော ဝိဟာရော”ဟု ကံဟော
 ရုပ်ကို ပြထား၏။] အဿမံ-ကျောင်းသင်္ခမ်းကို လည်းကောင်း၊ သုဂုတ္တံ-ကောင်းစွာ
 လုံခြုံသော၊ ပဏ္ဍသာလံ-သစ်ရွက်ကျောင်းကို လည်းကောင်း၊ မာပေသိ-ဖန်ဆင်း
 ပြီး၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဝိသကြိုဖန်ဆင်းအပ်ပါသော်လည်း၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တဒါ-
 သုမေဓာဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပုညာနဘာဝေန-ဘုန်းကံ၏ အာနု
 ဘော်ကြောင့်၊ နိပ္ပန္နံ-ပြီးသော၊ တံ အဿမပဒံ- ထိုကျောင်းသင်္ခမ်းဟူသော

တည်ရာကို(ပသဒဒ္ဒါဝတ္ထုဝါစက၊)သန္ဓယ-တော်မူ၍၊ သာရိပုတ္တ-ပုတ္တရာ၊တသ္မိ
 ဓမ္မိကပဗ္ဗတေ-ထိုဓမ္မိကတောင်၌၊ မယု-ငါသည်၊ ဝါ-ငါဖို့၊ အဿမော-ကျောင်း
 သင်ခန်းကို၊ သုကတော - ကောင်းစွာပြုအပ် ပြီ၊ ပဏ္ဍသာလာ-သစ်ရွက်တို့ဖြင့်
 မိုးကာအပ်သောကျောင်းကို၊ သုမာပိတာ-ကောင်းစွာ ဖန်ဆင်းအပ်ပြီ၊ တတ္ထ-
 ထိုကျောင်းသင်ခန်း၌၊ ပဥ-ဒေါသဝိဝဇ္ဇိတံ-၅ မျိုးသော အပြစ်တို့သည် ကြံ
 အပ်သော၊စက်မံ-စကြို ကို၊ မာပေသီ -ဖန်ဆင်းပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-ဟော
 တော်မူပြီ။

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ အဿမောသုကတော မယုန္တိ-အဿမော သုကတော
 မယုဟူသည်ကား၊ မယာ-ငါသည်၊ သုကတော-ကောင်းစွာပြုအပ်ပြီ၊ ပဏ္ဍ-
 သာလာ သုမာပိတာတိ-ပဏ္ဍသာလာ သုမာပိတာဟူသည်ကား၊ မေ-ငါသည်၊ပဏ္ဍန္တ
 ဒနာ-သစ်ရွက်အမိုးရှိသော၊ (တစ်နည်း) ပဏ္ဍန္တနာ-သစ်ရွက်တို့ဖြင့် မိုးအပ်သော၊
 သာလာပိ- ကျောင်းသည်းလည်း၊ ဝါ-ကျောင်းကိုလည်း၊သုမာပိတာ-ကောင်းစွာဖန်
 ဆင်းအပ်သည်၊ အဟောသီ-ဖြစ်ပြီ။

ပဉ္စဒေါသဝဇ္ဇိတန္တိတ္ထ-ပဉ္စဒေါသ ဝိဝဇ္ဇိတံ ဟူသောဤပါဠိ၌၊ စက်မဒေါသာ
 နာမ-စကြို၏ အပြစ်တို့မည်သည်၊ထံဒ္ဒဝိသမတာ-ကြမ်းတမ်းသော မညီညွတ်သော
 မြေရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အန္တောရက္ခတာ-အတွင်း၌ သစ်ပင်ရှိသည်၏
 အဖြစ်လည်းကောင်း၊ဂဟနန္တန္တတာ-ချုံ့ရုပ်တို့သည် ဖုံးအုပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်လည်း
 ကောင်း၊ အတိသမ္မာတော-အလွန်ကျဉ်းမြောင်းသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊
 အတိဝိသာလတာ-အလွန်ပြန့်ကျယ်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊
 ဣမေ ပဉ္စ-ဤငါးပါးတို့တည်း၊ဟိချ၊ ထံဒ္ဒဝိသမတာမိဘာဂသိ-ကြမ်းတမ်းသော
 မညီညွတ်သော မြေအဖို့ရှိသော၊ စက်မေ-စကြို သွားရသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ပါဒါ-ခြေတို့
 သည်၊ ရုဇ္ဇန္တိ-ကျင်နာကုန်၏၊ ဖောဋ္ဌာ-အဖုတို့သည်၊ ဥဋ္ဌဟန္တိ-ထကုန်၏၊ ခြေ
 ပေါက်သည်-ဟူလို။] စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ ဧကဂ္ဂတံ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၏၊
 အဖြစ်ကို၊ ဝါ-တည်ကြည်ခြင်းကို၊န လဘာတိ-မရ၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊
 ဝိပဇ္ဇတိ-ပျက်စီး၏၊ ပန-အနွယ်ကား၊ မုဒုသမတလေ-နူးညံ့ညီညွတ်သော အပြင်
 ရှိသော၊ (စက်မေ-စကြို ၌) ဖာသုဝိဟာရံ-ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းကို၊ အာဂမ္မ-စွဲ၍၊
 ကမ္မဋ္ဌာနံ-သည်၊ သမ္မဇ္ဇတိ-ပြည့်စုံ၏၊ တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊ ထံဒ္ဒဝိသမတာမိဘာဂတာ-
 ကြမ်းတမ်းသော မညီညွတ်သောမြေအဖို့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဧကောဒေါသောတိ-
 စကြို ၏ အပြစ်တစ်ပါးဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊

စက်မဿ-စကြို ၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ [အန္တောဝါဟု စာအုပ်တို့၌ရှိ၏၊
 ဝါမလို] မဇ္ဈေဝါ-အလယ်၌ သော်လည်းကောင်း၊ကောဋိယံဝါ - ဟိုဘက်
 သည်ဘက် အစွန်၌ သော်လည်းကောင်း၊ [အန္တော၏သရုပ်ကို ပြသည်။] ရက္ခ-

သစ်ပင်သည်။ သတိ-သော်၊ ပမာဒ-မေ့လျော့ခြင်းကို၊ ဝါ-အမှတ်တမဲ့ကို၊ အာဂမ္မ-
 စွဲ၍၊ စက်မန္တဿ-စကြို သွားသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ နုလင်္ဂဝါ-နဖူးကိုသော်လည်းကောင်း၊
 သီသံဝါ-ဦးခေါင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဋိဟညတိ-ထိခိုက်တတ်၏၊ ဣတိ-
 ကြောင့်၊ အန္တောရက္ခတာ-အတွင်း၌ သစ်ပင်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒုတိယော-
 ဒေါသော(တိ)- ၂ ခုမြောက် အပြစ်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ တဏှလတာဒိ ဂဟ
 နန္တ နေ့-မြက်နွယ် အစရှိသော တောချုံရှုပ်တို့သည်ဖုံးအုပ်အပ်သော၊ စက်မေ-
 စကြို ၌၊ စက်မန္တော-စကြို သွားသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အန္တကာရဝေလာယံ-ညဉ့်မှောင်
 မိုက်ရာအခါ၌၊ ဥရဂါဒိကေ-မြေ အစရှိကုန်သော၊ ပါဏေ-သတ္တဝါတို့ကို၊ အက္က
 မိတ္တာဝါ-မိမိက နင်းမိ၍သော်လည်း၊ မာရေတိ-သေစေတတ်၏၊ တေဟိဝါ-ထိုမြေ
 အစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်သော်လည်း၊ ဒဋ္ဌော-ကိုက်အပ်သည်၊ ဝါ-အကိုက်ခံရသည်၊
 (ဟုတွာ)၊ ဒုက္ခ-ဒုက္ခသို့၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်ရ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂဟနန္တန္တတာ-
 တောချုံရှုပ်တို့ ဖုံးအုပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ တတိယောဒေါသော (တိ)- ၃ ခု
 မြောက်အပြစ်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ အတိသမ္မဓေ-အလွန်ကျဉ်းမြောင်းသော၊
 စက်မေ-၌၊ ဝိတ္တာရတော-အပြန့်အကျယ်အားဖြင့်၊ ဝါ-အနံ့အားဖြင့်၊ ရတနိကေဝါ-
 တစ်တောင်ရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ အမုရတနိကေဝါ-တစ်တောင်ဝက်ရှိသည်မူ
 လည်းဖြစ်သော၊ (စက်မေ-၌)၊ [အတိသမ္မာဓေကိုထပ်ဖွင့်သည်]၊ စက်န္တဿ-၏၊
 ပရိစ္ဆေဒေ-စကြို ၏ အပိုင်းအခြားဖြစ်သောကုန်းကမူပေါ်၌၊ ပက္ခလိတွာ-ချော်လဲ၍၊
 နခါပိ- လက်သည်း ခြေသည်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ အင်္ဂုလိယောပိ-လက်ချောင်း
 ခြေ ချောင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဘန္တု-ကွဲတတ်ကုန်၏၊ စတုတ္ထောဒေါသော
 (တိ)- ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၏။

အတိဝိသာလေ-အလွန်ကျယ်ပြန့်သော၊ စက်မေ-၌၊ စက်မန္တဿ-၏၊ စိတ္တံ-
 သည်၊ ဝိဝေဝတိ-ထိုထိုအာရုံသို့ ပြေးသွား၏၊ ဧကဂ္ဂတံ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံ
 ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-တည်ကြည်ခြင်းကို၊ နု လဘတိ-မရ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 အတိဝိသာလတာ - အလွန်ကျယ်ပြန့်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ပဉ္စမောဒေါသော (တိ)-

ဂဟနန္တန္တတာ။ ။ ဂဟနန္တံ ဂဟဓာတ်မဟုတ်၊ “ဂါဟ-ဝိဇ္ဇောလနေ”ဟူသောဓာတ်၊ ယု
 ပစ္စည်းတည်း၊ ဂါဟတိ-ရှုပ်ထွေးတတ်၏၊ ဣတိ ဂဟနံ၊ ဂါ၌ အာကို ရဿ ဖြဟု
 ထောမနိမိဆို၏၊ ဓာတုတ္တသင်္ဂဟ၌ “ဂဟဓာတ်၊ ဒုဗ္ဗောဓနက်ဟော” ဟု ဆိုသည်။ ကစ္ဆည်းကျမ်း၌
 “ရဟာဒိတောဏ” သုတ်အရ ရကာရန္တံ၊ ဟကာရန္တံ နောင် ယု ပစ္စည်းမှဖြစ်သော အနု၏ နကို
 ဏပြုရမည်ဆိုသော်လည်း သက္ကတ၌ ဂြဟဓာတ်မှ လာသော ဟကာရန္တံဓာတ်ကို ဆိုသည်။
 ထိုဓာတ်၌လည်း ဟ အတွက်ကြောင့် န ကို ဏ ပြန်ခြင်းမဟုတ်၊ ဂြ၌ ရကြောင့် န ကို ဏ
 ပြန်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤ ဂါဟဓာတ်၌ကား ရ အက္ခရာ လုံးဝမပါသောကြောင့် န ကို ဏ မပြန်ဘဲ
 “ဂဟန”ဟု ရှိရသည်။

၅-ခုမြောက်အပြစ်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗျော-၏၊ ပန-အနွယ်ကား၊ စေတိယဂိရိမှို-စေတိယ
 တောင်၌၊ ဒီပပဿာဒက မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရဿ-သီဟိုဠ်ကျွန်းကို ကြည့်ညိုစေတတ်
 သော မဟာမဟိန္ဒထေရ်၏၊ စင်္ကမနိဝိယ-စင်္ကြံ သည်ကဲ့သို့၊ ပုထုလတော-အပြန်
 အကျယ်အားဖြင့်၊ ဝါတစ်တောင့်ထွာ ရှိသော၊ ဒွိသု-၂ ဖက်ကုန်သော၊ ပဿေသု-
 ဘေးတို့၌၊ ရတနမတ္တအနုစင်္ကမ-တစ်တောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသောစင်္ကြံ ငယ် (စင်္ကြံ
 မြှောင်) ပါရှိသော၊ [“ရတနမတ္တအနုစင်္ကမ”ဟုရှိရာ၌ အလုတ္တသမာသ်ဟု
 ဆိုကြ၏၊ (တစ်နည်း)မတ္တ၌နိဂ္ဂဟိတ်လာထားသည်ဟုလည်း ဆိုကြ၏။] ဒီဃတော
 အလျားအားဖြင့်၊ သဋ္ဌိဟတ္ထ-အတောင် ၆၀ ရှိသော၊ ဝါ-အတောင် ၆၀ ရှည်သော၊
 မုဒုတလံ-နူးညံ့သောမြေအပြင် ရှိသော၊ သမဝိပွက်ဏ္ဍဝါလကံ-အညီအမျှ ကြံဖြန့်
 အပ်သောသဲရှိသော၊ စင်္ကမ-စင်္ကြံ သည်၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏၊ တံ- ထိုသုမေဓာရှင်ရသေ
 ၏ စင်္ကြံ သည်၊ တာဒိသံ-ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ တေန-ထို့
 ကြောင်း၊ စင်္ကမံ တတ္ထ မာပေသီ ပဉ္စဒေါသ ဝိဝဇ္ဇိတန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ဟောတော်
 မူပြီ။ [ရှေးနိဿယ၌ “စေတိယဂိရိမှို၊ ပေ၊ စင်္ကမနိဝိယ-ကဲ့သို့၊ တံ-ထိုသုမေဓာရှင်
 ရသေ၏ စင်္ကြံ သည်၊ တာဒိသံ-ထိုမဟာမဟိန္ဒထေရ်၏ စင်္ကြံ နှင့်တူသော သဘော
 ရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ”ဟု ပေးပြီးလျှင် ပုထုလတောစသည်ဖြင့် ရှေ့သို့လှည့်၍
 အနက်ပေး၏၊ “စင်္ကမနိဝိယ”ဟု ဆိုပြီးလျှင် “တာဒိသံ”ဟု တစ်ဝါကျတည်း၌
 ဆိုပြန်သောကြောင့်၊ စဉ်းစားသင့်သည်။]

အဋ္ဌဂ္ဂဏသမူပေတန္တိ-ကား၊ အဋ္ဌဟိ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ သမဏသုခေဟိ သမဏ
 သုခတို့နှင့်၊ (သမဏ၏ ချမ်းသာကြောင်းဂုဏ်တို့နှင့်) ဥပေတံ-ပြည့်စုံသော၊ (စင်္ကမံ
 မာပေသီ၌စပ်၊) သမဏသုခါနိနာမ-သမဏသုခတို့မည်သည်၊ ဓနဓညပရိဂ္ဂဟာ
 ဘာဝေါ -ဥစ္စာ၊ စပါးကိုသိမ်းပိုက်ရခြင်း၏ မရှိခြင်း လည်းကောင်း၊ အနဝဇ္ဇပိဏ္ဍပရိ

သမဏသုခါနိနာမ ။ သမဏဿ-သမဏအမည်ရသော ရသေ့ရဟန်း၏၊ သုခါနိ-
 ချမ်းသာကြောင်းဖြစ်သော အကျိုးအာနိသင်တို့တည်း၊ သမဏသုခါနိ-တို့၊ ဤသမဏသုခရှစ်ပါးကို
 အဋ္ဌကထာဆရာသည် သဋ္ဌိနိပါတ်-သောဏကဇာတ်ကိုမှီ၍ ဖွင့်ပြဟန်တူသည်၊ သို့သော် အားလုံးကား
 မတူတတ်ပေ။

ဓနဓည ပရိဂ္ဂဟာဘာဝေါ ။ ဥစ္စာစပါးတို့ကို “ငါ့ဥစ္စာ”ဟု သိမ်းပိုက်ထားမှု မရှိခြင်း၊
 ထိုသို့မရှိသည့်အတွက် သိမ်းဆည်းရသောဒုက္ခ၊ ကြောင့်ကြရသောဒုက္ခတို့မှ ကင်းခြင်းသည်
 သမဏသုခ တစ်မျိုးပင်တည်း၊ ဇာတ်တော်၌လည်း “န တေသံ ကောဋေ ဩပေန္တိ၊ နက္ခန္တိ
 နကဋ္ဌောပိယံ + ထိုသမဏတို့သည် ကျီ (ဂိုဒေါင်) ထဲ၌လည်း သိမ်းဆည်း၍မထားကြ၊
 အိုးထဲ၌လည်း သိမ်းဆည်း၍မထားကြ၊ တောင်းထဲ၌လည်း သိမ်းဆည်း၍ မထားကြကုန်”ဟု
 မိန့်သည်။

ယေသနဘာဝေါ-အဖြစ်မရှိသော ဆွမ်းကို ရာမှီးရခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ် လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗတပိဏ္ဍာဘုဇ္ဇနဘာဝေါ-ငြိမ်းအေးသောဆွမ်းကို စားရခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ရ၌- တိုင်းပြည်ကို၊ ဝါ-တိုင်းသူ ပြည်သားကို၊ ပိဋေတွာ-ညှစ်၍၊ ဓနုသာရုံဝါ-ဥစ္စာနှစ်ကို သော်လည်းကောင်း၊ သိသကဟာပဏာဒီနိဝါ-သလွဲခြင်း၊ ငွေအသပြာအစရှိသည်တို့ကို သော်လည်းကောင်း၊ ရာဇကုလေသု-မင်းမျိုးတို့သည်၊ ဂဏုန္တေသု-ယူကုန်လသော်၊ (သယံ-မိမိတို့မှာ) ရ၌ပိဋန ကိလေသာဘာဝေါ-တိုင်းသူပြည်သားကို ညှစ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ် သောပုပန်ရခြင်း၏ မရှိခြင်း

အနဝဇ္ဇပိဏ္ဍပရိယေသနဘာဝေါ။ ။ကုလဒုသနအနသနအဖြစ်၊ ပစ္စဝေက္ခကာမဆင်ခြင်ဘဲ သုံးဆောင်ခြင်းဟူသော အပြစ်မှကင်းသောဆွမ်း (အာဟာရ)ကို “အနဝဇ္ဇပိဏ္ဍ”ဟုဆို၏။ ဇာတ်ပါဠိတော်၌လည်း “အနဝဇ္ဇပိဏ္ဍော ဘောက္ကဋ္ဌော”ဟု ဟောတော်မူ၍ “အနသနံ ပန ပဟာယ ဝိစ္စာစိဝ ဝဇ္ဇေတွာ ဓမ္မေန သမေန ဥပ္ပါဒိတော၊ ပဋိသခါယောနိသော၊ ဝေ၊ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိဘုတ္တောဝ အနဝဇ္ဇပိဏ္ဍောနာမ”ဟု ဖွင့်သည်။

နိဗ္ဗတ ပိဏ္ဍဘုဇ္ဇနဘာဝေါ။ ။ဆွမ်းအပေါ်၌ သာယာနှစ်သက်ခြင်းမရှိအောင် ပစ္စဝေက္ခကာဆင်ခြင်လျှင် တဏှာတည်းဟူသော မီးသည် ငြိမ်းအေး၏။ အာမဏိက တဏှာ၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကို အာရုံဆွမ်းပေါ်၌တင်စား၍ ဖလုပစာရ (ဋ္ဌာနုပစာရ) အားဖြင့် ဆွမ်းကိုလည်း “နိဗ္ဗတပိဏ္ဍ”ဟု ခေါ်ရသည်။ နိဗ္ဗတပိဏ္ဍအစစ်ဖြစ်အောင်ကား ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သာ တတ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတကအဋ္ဌကထာ၌ “နိဗ္ဗတောတိပုထုဒ္ဓနဘိက္ခုနာ ဓမ္မေန ဥပ္ပနုပိဏ္ဍောဝိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပရိဘုဇ္ဇမာနော နိဗ္ဗတပိဏ္ဍောနာမ၊ ဧကန္တတော ပန ခိဏာသဝဿ ပိဏ္ဍောဝ နိဗ္ဗတပိဏ္ဍောနာမ”ဟု ဖွင့်သည်။

ရ၌၊ ဝေ၊ ရာဇကုလေသု။ ။[ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ၌ “ရာဇပုရိသေသု”ဟု ရှိ၏။] မင်းစား (မင်းမှထမ်း) တို့သည် တိုင်းသူပြည်သားတို့ကို ညှစ်၍ (နှိပ်စက်၍) အခွန်အတုတ်ကို ယူကြကုန်၏။ ထိုသို့ ယူသောအခါ အခွန်ပေးရသူတို့သည် စိတ်ပင်ပန်းခြင်း စိတ်ညစ်ခြင်းဟူသော ကိလေသဖြစ်ကြရ၏။ [ဤသုခနှင့် တိုက်ရိုက် သက်ဆိုင်သော သမဏတဋ္ဌကား ဇာတ်တော်၌မပါ။]

ရ၌ပိဋနကိလေသာဘာဝေါ။ ။ရသေရဟန်းဖြစ်သော သမဏတို့မှာ အခွန်အတုတ်ပေးစရာ မရှိရကား (တိုင်းသူပြည်သား၏ အခွန်အတုတ်ကို ညစ်ယူမှုဟူသော) ထို ရ၌ပိဋနကြောင့် စိတ်ညစ်ခြင်းမရှိကြ၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ဂဏုန္တေသု-ဂဏုန္တာနံ၊ ရာဇကုလေသု ရာဇကုလာနံ”ဟု ပြင်၍ အနက်ပေးပြီးလျှင် ပိဋန၌ စပ်ကြ၏။ ထိုသို့ ပြင်ဖွယ်မလိုပါ။ “ရာဇကုလတိုက်က အခွန်အတုတ်ကို နှိပ်စက်၍ ယူကုန်လသော် (ယူကြရာအခါ၌) သမဏတို့မှာ ညှစ်၍ ယူခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော “ပုပန်မှု မဖြစ်ရ”ဟု လက္ခဏာအနက်အတိုင်းပင် အဓိပ္ပာယ်ရနိုင်ပါသည်။]

ဥပ၊ ဝေ၊ နိဗ္ဗန္တရာဂဘာဝေါ။ ။ခင်မင်တွယ်တာလောက်သော အဆောက်အအုံ မရှိသောကြောင့်၊ ရှိစေကာမူ တပ်မက်မှု မရှိသောကြောင့် အဆောက်အအုံတို့၌ ဆန္ဒရာဂမရှိခြင်း။

လည်းကောင်း၊ ဥပကရဏေသု-မိမိအဆောက်အအုံ တို့၌၊ နိဗ္ဗာနဂဘာဝေါ- တပ်
 မက်တတ်သော ဆန္ဒရာဂ၏ မရှိခြင်းလည်းကောင်း၊ စောရဝိ လောပေ-သူပုန်
 ဓားပြလုယက်ရာအခါ၌၊ နိဗ္ဗယဘာဝေါ-ဘေးမရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊
 ရာဇ ရာဇမဟာမတ္တေဟိ-မင်း မင်း၏ အမတ်ကြီးတို့နှင့်၊ အသမသန္တာဘာဝေါ-
 ရောနှောခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ စတုသုဒိသာသု-အရပ် ၄
 မျက်နှာတို့၌၊ အပ္ပဋိဟတဘာဝေါ-မပိတ်ပင်မဆီးတားအပ်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊
 (အပိတ်အပင်မရှိ သွားလာ နိုင်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊) ဣတိ-ဤသို့၊
 ဣမာနိအဋ္ဌ-ဤရှစ်ပါးတို့တည်း၊ ဣဒံ- ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊
 ဝါ - ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ၊ (ကိ)၊ ယထာ - အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်

[“သင်္ဂါ ယဿ နဝိဇ္ဇတိ”ဟူသော ပါဠိတော်ကို ဖွင့်သောဇာတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား “ယဿ
 ဂါမနိဂမာဒိသု စရန္တဿ ရာဂသင်္ဂါဒိသု (ကပ်ငြိတွယ်တာတတ်သော ရာဂအစရှိသည်တို့တွင်)
 ဧကောပိ သင်္ဂါ နတ္ထိ”ဟု အဆောက်အအုံ၌သာမက ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့၌ မတွယ်တာ
 ခြင်းကိုလည်း ဖွင့်သည်။]

စောရ၊ ယေ နိဗ္ဗယဘာဝေါ။ ။သပိတ် သင်္ကန်းမှစ၍ အပိုပစ္စည်း မရှိသောကြောင့် ရွာ၊
 နိဂုံးတို့ကို သူပုန်ဓားပြတို့ လုနေသော်လည်း ရသေ့ ရဟန်းတို့မှာ ထိုအလုအယက်ခံရခြင်းနှင့်စပ်
 သော ဘေးရန်မရှိ၊ [“ရဋ္ဌေ ဝိလုပ္ပမာနမှိ၊ နာဿကိဉ္စိ အဟိရထ” ဟူသော ပါဠိတော်အဖွင့်
 ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌လည်း “ယထာ ပဗ္ဗတဂဟနာဒိဟိ နိက္ခမိတွာ ရဋ္ဌ ဝိလုပ္ပမာနေသု စောရေသု
 ဝဟပရိက္ခာရဿ (ကိုယ်၌ စပ်နေသော ဝတ်ရုံထားအပ်သော ပရိက္ခရာမျှသာရှိသော ရသေ့
 ရဟန်း၏) နက္ခိဉ္စိအဟိရထ-ဘာတစ်ခုကိုမျှ မဆောင်မယူအပ်”ဟု ဖွင့်သည်။]

ရာဇ၊ ယေ အသံ သန္တာဘာဝေါ။ ။မင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ မင်း၏ အမတ်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊
 ရောနှောနေသူတို့သည် လာဘ်ကို လိုလားသူတွေ့သာများ၏။ “ရောနှော”ဟူရာ၌လည်း
 ဆရာဒကာဖြစ်ရုံမျှမက၊ သဟညာကို သဟနန္ဒီသုခိတော သုခိတော-မိမိ၏ ဒါယကာ မင်းအမတ်တို့
 ရာထူးကျလျှင် ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ရာထူးတက်လျှင် ဝမ်းသာခြင်း၊ သူတို့ချမ်းသာလျှင် မိမိလည်း
 ချမ်းသာခြင်း၊ သူတို့ဆင်းရဲလျှင် မိမိလည်း ဆင်းရဲခြင်းအားဖြင့် အေးအတူပူအမျှဖြစ်ခြင်းတည်း၊
 ဂုဏ်လာဘ်ကို မမက်မောသူတို့မှာ ထိုသို့ ရောနှောစရာမရှိတော့၊ သာမန်ဆရာဒကာအဖြစ်မျှ
 လောကီ၌သာ တန်ရပ်နေပေလိမ့်မည်။

အပ္ပဋိဟတဘာဝေါ။ ။နပဋိဟညတေ-မပိတ်ပင်အပ် မဆီးတားအပ်၊ ဣတိ
 အပ္ပဋိဟတော။] အရပ် ၄-မျက်နှာသို့ မေတ္တာဘာဝနာ ဖြန့်သောအခါ (ရန်သူဟု မရှိသောကြောင့်)
 အပိတ်အပင်အဆီးအတားမရှိ ဖျံ့နှံ့စေနိုင်ခြင်းကို “စာတုဒိသော” ပုဒ်၌ ဖွင့်လေ့ရှိကြ၏၊
 ဤကား-“ရသေ့ရဟန်းတို့၏ ပရိက္ခရာ ရှစ်ပါးမျှကို ကိုယ်၌ ဝတ်ဆင် ကိုင်ယူ၍ သွားသော
 ကြောင့် လမ်းမှ လုယူမည့်သူကိုလည်း မကြောက်ရ၊ အခွန်အကောက်လည်း မပေးရသဖြင့်
 လွတ်လွတ်လပ်လပ် သွားလာနိုင်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ [“ပတ္တစိဝရမာဒါယ၊ သောတ္ထိ ဂစ္ဆတိ သုစ္စ
 တော” ကိ ဖွင့်သော ပါဠိတော်၏ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌ ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ဖွင့်ပြသည်။]

ဖန်ဆင်း လသော်၊ တသ္မိ အဿမေ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်း၌၊ ဝသန္တေန-နေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ဝိန္နိတုံ၌ အဝုတ္တကတ္တာစပ်)အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ဣမာနိသမ ဣသုခါနိ-ဤသမဏသုခ တို့ကို၊ ဝိန္နိတုံ-ရခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဧဝံ-ဤသမဏသုခတို့ကို ရနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အဋ္ဌဂ္ဂဏ-သမူပေတံ-စုံသော၊ တံ အဿမံ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်းကို၊ မာပေသီ-ဖန်ဆင်းပြီး၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ-၏။

အဘိညာဗလမာဟရိန္ဒီ - ကား၊ ပစ္စာ-ရသေ့ဖြစ်ပြီးရာ နောက်အခါ၌၊ တသ္မိ - အဿမေ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်း၌၊ ဝသန္တော-နေလသော်၊ ဝါ-နေသော၊ (အဟံ-ငါသည်)ကသိဏပရိကမ္မံ-ကသိုဏ်းပရိကမ်ကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ အဘိညာနဉ္စ-အဘိညာဉ်တို့ကို လည်းကောင်း၊ သမာပတ္တိနဉ္စ-သမာပတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပ္ပါဒနတ္ထာယ-ဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှာ၊ အနိစ္စတော-အနိစ္စအားဖြင့်လည်းကောင်း၊

ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ။ ။ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာကို စီရင်သော အရှင် ဗုဒ္ဓဒတ္တထေရ်ကား “အဋ္ဌဂ္ဂဏသမူပေတံ”ဟူသော ဤပါဠိကို “အဿမံ”နှင့် မစပ်ဘဲ အဘိညာဗလံနှင့်တွဲ၍ “အဋ္ဌဂ္ဂဏ”အရ အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော “ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ၊ ပရိယောဒါတေ၊ အနဂံဏေ၊ ဝိဂတု ပက္ခိလေသေ၊ မုဒုဘူတေ၊ ကမ္မနိယေ၊ ဌိတေ၊ အာနုဉ္စပ္ပတ္တေ” တို့ကို ယှဉ်၍အဋ္ဌသာလီနီ၌ အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသဗ္ဗင်္ဂပြုအပ်သော “အဋ္ဌဂ္ဂဏ” အရကို ပယ်ချလေသည်။ [ကေစိပန “အဋ္ဌဟိ သမဏသုခေဟိ ဥပေတံ၊ ပေ၊ အဿမံ မာပေသီ”တိ အဿမေန သမ္ပန္တံ ကတွာ ဝဒန္တိ၊ တံ ပါဠိဃာ နသမေတိ။-ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ။]

စိစစ်ခြင်း။ ။ “ဧဝံမံ တတ္ထ မာပေသီ”ဟု စကြို နှင့်စပ်သောစကားကို ဟောတော်မူပြီးမှ ရှေ့ဂါထာ၌ ဟောတော်မူအပ်ခဲ့သော အဿမ၏ဂုဏ်ကို ဤဂါထာ၌ မဟောတန်ရာ၊ ထို့ပြင် “အဋ္ဌဂ္ဂဏ”အရ ထုတ်ပြရာ၌လည်း အဿမ၏ဂုဏ် အဖြစ်ဖြင့် မပြနိုင်ဘဲသမဏ၏ သုခဂုဏ်အဖြစ် ကို သာပြနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “အဋ္ဌဂ္ဂဏ သမူပေတံ”ကို အဿမံနှင့်တွဲစပ်သော အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ အဗ္ဗင်္ဂကို ပယ်၍ ပါဠိတော်များ၌ အဘိညာဉ်ရှေ့ဝယ် တွေ့နေကျဖြစ်သော “ပရိသုဒ္ဓံ”စသော ရှစ်ပါးကိုသာ အရှင်ဗုဒ္ဓပြုပေသည်။

အနိစ္စတော ဒုက္ခတော။ ။သာသနာပကာလ၌ အတ္တစွဲလမ်းချက်က ခိုင်မြဲလှ သောကြောင့် အနတ္တဝိပဿနာ မရှိ၊ ဘုရားအလောင်းတော်များပင် ဖြစ်သော်လည်း အနိစ္စ ဒုက္ခဟူသာ ဝိပဿနာရှုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အနတ္တလက္ခဏမပါဘဲ “အနိစ္စတော ဒုက္ခတော”ဟု ဆိုသည်။

အဘိညာဗလံ။ ။ဤပုဒ်ကို “အဘိညာနဉ္စ သမာပတ္တိနဉ္စ၊ ဝေ၊ ဝိပဿနာဗလံ”ဟု ဖွင့်၏။ အကျိုးအဘိညာဉ်ကို ပြသဖြင့် အကြောင်း ဈာန်သမာပတ်ကိုလည်း ဖလုပစာရအားဖြင့် ပြပြီးဖြစ်၍ “အဘိညာနဉ္စ သမာပတ္တိနဉ္စ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဗလံအရကိုလည်း ဝိပဿနာ အားအစွမ်း ကို ယူစေလိုသောကြောင့် “ထာမပ္ပတ္တံ ဝိပဿနာဗလံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “အဘိညတ္ထာယ ဗလံ အဘိညာဗလံ”ဟုပြု။

ဒုက္ခတော-ဒုက္ခအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿန-ဝိပဿနာကိုအာရုံတော်-အား ထုတ်၍၊ ထာမပ္ပတ္တိ-အားအစွမ်းသို့ရောက်သော၊ ဝိပဿနာ-ဗလ-ဝိပဿနာ အား အစွမ်းကို၊ အာဟရိ-ဆောင်ခဲ့ပြီး၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာ "အားဖြင့် ဖန်ဆင်းလသော်၊ တသ္မိ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်း၌၊ ဝသန္တော-နေသော ငါသည်၊ တံ-ဗလ-ထိုဝိပဿနာအားအစွမ်းကို၊ အာဟရိတုံ-ဆောင်ခြင်းငှာ၊ သက္ကောမိ-စွမ်းနိုင်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝိပဿနာ အားအစွမ်းကို ဆောင်နိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ တံ အသမံ-ထိုကျောင်းသင်္ခမ်းကိုအဘိညာဏ္ဍာယ-ငှာ၊ တဿ ဝိပဿနာ ဗလဿ-ထိုဝိပဿနာအားအစွမ်းအား၊ အနုစ္စဝိကံ-လျှောက် ပတ်သည်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ မာပေသီ-ဖန်ဆင်းခဲ့ပြီး၊ ဣတိအတ္ထော-ဤကား အဓိပ္ပာယ်နက်တည်း။

သာဓုကံ ပဗဟိ တတ္ထ နဝဒေါသမုပါဂတန္တိ ဧတ္ထ-သာဓုကံ၊ ပေ၊မုပါဂတံ ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ အနုပုဗ္ဗိကထာ-အစဉ်အတိုင်းဖြစ် သောစကားတည်း၊ ဝါ-ပြောရိုးဆိုစဉ်စကားတည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ တဒါ-တောထွက်လာ ရာ ထိုအခါ၌၊ ဝိသုကမ္မဒေဝပုတ္တော-ဝိသကြုနတ်သားသည်၊ [ဂတေနောက်က ဝိသု

ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ။ ။ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ အဘိညာဗလံကို အားအစွမ်းသို့ ရောက်သော အဘိညာဉ်ဟု ဖွင့်၏။ "အဋ္ဌဂ္ဂုဏသမုပေတံ-ပရိသုဒ္ဓ၊ ပရိယောဒါတ စသော ရုစံပါးသောဂုဏ် အင်္ဂါ နှင့်ပြည့်စုံသော၊ အဘိညာဗလံ-အဘိညာဉ် တည်းဟူသော အားအစွမ်းကို၊ အာဟရိ - ဆောင်ပြီး" ဟုဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ အလိုပေး၊ အာဟရိ ဟုဆိုသောကြောင့် "ထိုအချိန်၌မရသေး။ အဘိညာဉ်ရဖို့ရန် စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ရုံမျှသာ ရှိသေးသည်"ဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဤဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံသည် "သော သမာဟိတေ စိတ္တေ၊ ပေ၊ ပုဗ္ဗေ နိဝါသာနဿတိဉာဏာယ စိတ္တံ အဘိနိန္နာမေသီ (အဘိနိဟရိ)"ဟူသော ပါဠိတော်စာသွားနှင့် လျော်၏။ ဤအဋ္ဌသာလိနိ ဖွင့်ပုံမှာ ပါဠိတော်စာသွားအတိုင်း မကုဗျေ၊ အဘိညာဉ်ကို ရဖို့ရန် ဝိပဿနာအားအစွမ်းကို ဆောင်သည်ဟူသော စကားလည်း စဉ်းစားဖွယ်ကောင်းလှ၏။ ဘာကြောင့်နည်း- အဘိညာဉ်တက်ရာ၌ ဝိပဿနာမဖက် သမထသက်သက်ဖြင့် တက်နိုင်သော ကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် "အဋ္ဌဂ္ဂုဏသမုပေတံ" မှစ၍ "အဘိညာဗလမာဟရိ"တိုင်အောင် အဋ္ဌသာလိနိ ဖွင့်ပြပုံကို ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ ဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဒတ္တက မနှစ်သက်ချေ။

အနုပုဗ္ဗိကထာ။ ။ပုဗ္ဗာယ-ရှေ့စကားအား၊ အနုရူပံ-လျော်သည်တည်း၊ အနုပုဗ္ဗံ-ရှေ့စကားအားလျော်သည်၊ အဗျယ်ဘောသမာသံ၊ အနုပုဗ္ဗံ ပဝတ္တာ အနုပုဗ္ဗိ-ပဝတ္တာတို့တံ၊ ရှေ့စကားအားလျော်စွာ ဖြစ်သောစကား၊ ရှေးက ပြောရိုးအတိုင်း ဆက်၍ဆက်၍ လျော်စွာ ဖြစ်သောစကား၊ ဤကဲ့သို့ပုဒ်ကြီးလျှင် ဝပတ္တအနက်၌ ဧဝ ပစ္စည်းသက်၍ ဣတ္ထိဇောတကံ ဤပစ္စည်းသက်ပြီးလျှင် "အနုပုဗ္ဗိ"ဟုရှိသင့်၏။ သို့သော် စာအများ၌ အနုပုဗ္ဗိဟုချည်း ရှိသည်။ "အနုပုဗ္ဗကထာ"ဟု ရှိရာ၌ကား "ပုဗ္ဗာယ အနုရူပံ အနုပုဗ္ဗာ"ဟု တပုဒ်ရိသံသမာသံပြု၍ "အနုပုဗ္ဗာ"ဟုပင် ပါဠိမှန်ရှိသင့်၏။ ထိုနောက်မှ "အနုပုဗ္ဗာစ+သာ+ကထာစာတိ အနုပုဗ္ဗကထာ" ဟုပြု။

ကမ္မဒေဝပုတ္တေကိုလည်း လက္ခဏန္တ ကတ္တာ အဖြစ်ဖြင့်ဤ၌ယူပါ။ ကုဋိလေ
 ဏစကံမာဒိပုဋိမဏ္ဍိတံ-ကျောင်းငယ်၊ လိုဏ် စကြို အစရဟိသော အဆောက်အအုံ
 တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ [ကုဋိဟူသည် ဝစ္စကုဋိမဟုတ်၊ ကျောင်းကုဋိ
 ကဇေးတည်း။] ပုပ္ဖူပဂပေကလူရက္ခသဉ္စန္ဒ-အပွင့်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်အသီးသို့
 ကပ်ရောက်ကုန်သော သစ်ပင်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော၊ ဝါ-အပွင့်ပွင့်ကုန် အသီးသီး
 ကုန်သော သစ်ပင်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော၊ ရမဏီယံ-မွေ့လျော် သင့်မွေ့လျော်
 ထိုက်သော၊ ဝါ-မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသော၊ မဓုရသလိလာ သယံ-ချိုမြိန်သော
 ရေ၏တည်ရာရေကန်ရှိသော[အသမံ-၌စပ်။]အပဂတဝါဠမိဂ ဘိသနက သကုဏံ-
 ကင်းသော ရဲရင့်သော ခြင်္သေ့ သစ် ကျားစသော သားကောင်အပေါင်း၊ ချောက်လှန့်
 တတ်သော ငှက်အပေါင်းတို့မှကင်းသော၊ ပဝိဝေကက္ခမံ-အပေါင်းအဖော်တို့မှ ကင်း
 ဆိတ်ခြင်း၌ခံသော၊ (ကာယဝိဝေက ရလောက်သော၊) [ကမ္မနိသာဓု ကမ္မညံကဲ့သို့
 “ပဝိဝေကေမော ပဝိဝေကက္ခမော”ဟုပြု၍ အသမံ-ကျောင်းသစ်ခံကို၊ မာပေတွာ-
 ဖန်ဆင်းပြီး၍ လည်းကောင်း၊ [ဂဏေ ခြံစပ်။] အလင်္ကာတစကံမဿ-တန်ဆာ
 ဆင်အပ်ပြီးသော စကြို ၏၊ ဥဘောသု-နှစ်ဖက် ကုန်သော၊ အန္တေသု-အစွန်အဖျား
 တို့၌၊ အာလမ္မနုဖလကံ-မှီရာပျဉ်ချပ်ကို၊ ဝါ-တံကံမှီပျဉ်ချပ်ကို၊ [ထိုင်သောအခါမှီ၍
 ထိုင်စရာဖြစ်သောပျဉ်ချပ်ကို ရှေးက “တံကံ” ဟုခေါ်ကြသည်။] သံဝိဓာယ-
 စီရင်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ နိသီဒနတ္ထာယ-ထိုင်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ စကံမဝေမဇ္ဈေ-
 စကြို အလယ်၌၊ သမတလံ-ညီညွတ်သော အပြင်ရှိ သော၊ မုဂ္ဂဝဏ္ဏသိလံ-
 ပဲနောက်အဆင်းရှိသော ကျောက်ဖျာကို၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်းပြီး၍လည်းကောင်း၊
 အန္တောပဏ္ဏသာလာယံ-သစ်ရွက်တို့ဖြင့်မိုးအပ်သော ကျောင်းအတွင်း၌၊ ဇဋ္ဌာ၊ပေ။

မဓုရ သလိလာသယံ။ ။မဓုရ+သလိလံ မဓုရသလိလံ-ချိုမြိန်သောရေ၊ မဓုရသလိ
 သဿ+ အာသယော-တည်ရာ ရေကန်သည်၊ အသ္မိ-ဤအဿမ၌၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ မဓုရသလိလာ
 သယော။

အပဂတဝါဠမိ ဂဘိသနကသကုဏံ။ ။ဝါဠ-ရဲရင့်သော+မိဂ-ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျားစသော
 သားကောင်၊ ဝါဠာစ+တော+မိဂါဇာတိ ဝါလမိဂါ၊ “ဘိသိ” ဟုဣကာရန္တ ဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့်
 နိဂ္ဂဟိတိလာ၍ “ဘိ သ”ဟု သဒ္ဒါနိတိဆို၏၊ သို့သော် သက္ကတ၌ ဘိဇာတ်ကို ဘိသပြုသောကြောင့်
 “ဘိသ”ဟုသရာတို့ရေးတော်မူကြသည်၊ ဘိသယန္တိ-ကြောက်စေတတ် (ချောက်တတ်)ကုန်၏၊
 ဣတိ ဘိသနာ၊ သုတ္တ၌ က ပစ္စည်းသက်၍ “ဘိသနကာ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဘိသနကာစ-တော+သကုနာ
 (က) ဇာတိ ဘိသနကသကုဏာ၊ ဝါဠမိဂါစ+ဘိသနကသကုဏာစ ဝါဠမိဂဘိသနကသကုဏာ၊
 အပဂတာ+ ဝါဠမိဂဘိသနကသကုနာ ယသ္မာတိ အပဂတဝါဠ၊ ပေ၊ သကုဏော (အဿမော)။
 [သကုဏော-၌ သကဇာတ် ဥနပစ္စည်းဖြင့် သကုနဟုလည်းရှိ၏၊ န ကို ဏ ပြု၍
 သကုဏဟုလည်းရှိ၏၊ “အကာသေ ဂန္တု သက္ကောန္တိတိ (ကောင်းကင်၌ ပျံနိုင်သောကြောင့်
 သကုဏာ”။]

ကုဏ္ဍိကာဒိကေ-ဆံကျစ်ဝန်း၊ လျှော်တေသင်္ကန်း ၃-ချောင်းထောက်၊ ကယား အစရှိကုန်သောတာပသပရိက္ခာရေ-ရသေ့တို့၏ ပရိက္ခရာတို့လည်းကောင်း၊ မဏ္ဍပေ-မဏ္ဍပ်၌၊ ပါနီယဗဠုပါနီယသင်္ခါနီယသရာဝါနိ-သောက်ရေအိုး၊ သောက်ရေ ခရုသင်း၊ သောက်ရေခွက်တို့လည်းကောင်း၊ အင်္ဂါသာ လာယံ-မီးတည်းကုပ်၌၊ အင်္ဂါရကပလ္လဒါရအာဒိနိ-မီးအိုးကင်း၊ ထင်းအစရှိသည် တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ယံ . ယံ-အကြင် အကြင် အသုံးအဆောင်သည်၊ ပဗ္ဗဇိတာနိ- ရသေ့တို့အား၊ ဥပကာရာယ-လျော်သောကျေးဇူးကို ပြုခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တိတိ- ဖြစ်၏၊ တံတံ-ထိုထိုအသုံးအဆောင်ကို၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ မာပေတွာ- ဖန်ဆင်းပြီး၍လည်းကောင်း၊ ပဏ္ဍသာလာယ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်း၏၊ ဘိတ္တိယံ- နံရံ၌၊ ယေကေစိ-အမှတ်မရှိ အလုံးစုံကုန်သော၊ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ-ရသေ့ပြုလိုသူတို့ သည်၊ ဣမေပရိက္ခာရေ-ဤပရိက္ခရာတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ပဗ္ဗန္တေ-ရသေ့ပြု ကြပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အက္ခရာနိ-အက္ခရာတို့ကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-ဖြတ်ထွင်း၍၊ ဒေဝလောကမေဝ-နတ်ပြည်သို့သာ၊ ဂတေ-ပြန်သွားလသော်။

သုမေဓပဏ္ဍိတော-သုမေဓာသုခမိန်သည်၊ ဟိမဝန္တပါဒေ-ဟိမဝန္တာတောင် ခြေ၌၊ ဂိရိကန္တရာနသာရေန-တောင်ကြို ချောက်ကြား လျှောက်သွားသဖြင့်၊ ဂိရိ- တောင်၊ ကန္တရ-ချောက်၊ ကေန+ဒရိယတေတိ ကန္တရော-ရေသည် ဖောက်ခွဲအပ်သော ချောက်၊ “ချောင်”ဟု လည်းခေါ်ကြ၏။] အတ္တနော-မိမိ၏ နိဝါသနာနုရူပ- နေခြင်းအား လျှောက်ပတ်သော၊ ဖာသုကံဋ္ဌာနံ-ချမ်းသာလောက်သောရပ်ကို၊ ဩလောကေန္တော- ကြည့်ရှုရာဗွေလသော်၊ နဒီနိဝတ္တနေ-မြစ်ရေ၏ ဆုတ်နစ်ရာ အရပ်၊ ဆုတ်နစ်ပြီး အခြားတစ်နေရာသို့ ဆက်၍ စီးသွားသောကြောင့် “မြစ်ကွေ့” ဟု ခေါ်သည်။] ဝိသုကမ္ပနိမိတံ-ဝိသကြုနတ်သားသည် ဖန်ဆင်းအပ်သော၊ သက္က ဒတ္တိယံ-သိကြားမင်းသည် ပေးအပ်သော၊ ရမဏိယံ-မွေ့လျော်အပ်မွေ့လျော်ထိုက်သော။

တိဒဏ္ဍ။ ။ တေဒဏ္ဍိကောတိ ကုဏ္ဍိကတ္ထပနတ္ထာယ (ရေကရားကို တင်ထားဖို့ရာ) တိဒဏ္ဍကံ ဂဟေတွာ ဓရန္တော.....တိက, တီရိဝစ္စဇာတကဋ္ဌထာ၊ ဤအလိုရေကရား တင်ဖို့ရာ၊ ၃-ချောင်းထောက် နံကလေးကို တိဒဏ္ဍ”ဟု ယူပါ၊ တယော+ဒဏ္ဍာ ယဿာတိ တိဒဏ္ဍံ (ပိဋံ)။ [ဝါးတောင်ဌေး၏ အဖျား၌ အလံကလေး ၃-ခုတပ်ထားသောကြောင့် ဝါးတောင်ဌေးကို ဖတိဒဏ္ဍ”ဟုဆိုရသောနည်း၊ အခု ၃-ခုပါသော တောင်ဌေးကို “တိဒဏ္ဍ” ခေါ်သောနည်း၊ ဓလှယ် ၃-သွယ်ကို “တိဒဏ္ဍ” ခေါ်သောနည်းများကို ဤ၌ မလိုအပ်။]

သက္ကဒတ္တိယံ။ ။ သိကြားမင်းစေခိုင်း၍ ဝိသကြုနတ်သား ဖန်ဆင်း၍ ပေးအပ်သည်ကိုပင် “သက္ကဒတ္တိယ”ဟု ဆိုသည်၊ ဒီယတေတိ ဒိန္နော၊ သဒ္ဒနိတိ၌ “နိစ္ဆံ သက္ကာဒိတော ဒတ္တိယော”ဟု သုတ်တည်၍ ဒိန္နကို ဒတ္တိယဟု ပြုသည်။

ဝါ-မေ့လျော် ဖွယ်ကောင်းသော၊ အသမ-ကျောင်းသစ်မ်းကို၊ ဒီသွာ-မြင်ရ၍၊ စကံမကောင့်-စကြအစွန်သို့၊ ဂန္ထာ-သွားပြီး၍၊ ပဒဝလဉ္စ-ခြေရာကို၊ အပဿန္တော-မမြင်ရသည်၊ (ဟုတွာ၊ ဇဝ-မချွတ်စကန်၊ ပဗ္ဗဇိတာ-ရသေ့ရဟန်းတို့သည်၊ ဇရာဂါမေ-ပဓာနဖြစ် သောရွာ၌၊ ဝါအဦးဖြစ်သောရွာ၌ [ပဓာနေသန္တ ကေရုရော၊ -အဘိဓာန်။] ဘိက္ခ-ဆွမ်းကို၊ ပရိ ယေသိတွာ-ရှာမှီး၍၊ ကိလန္တ ရူပါ-ပင်ပန်းသူ၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ [ကိလန္တ ရူပါ၌ဘာဝပဓာန ဘာဝလောပကြိ၊ သို့မှ ရူပနှင့် အရတူနိုင်သည်။] အာဂန္တော-ပြန်လာ၍၊ ပဏ္ဍသာလ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်းသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ နိသိန္ဒော-ထိုင်နေကုန်သည်၊ ဘဝိဿ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တော-ကြစည်တွေး တော၍၊ ထောက်-အတန်ငယ်၊ ဝါ-တစ်ခဏလောက်၊ အာဂမေ-တွာ-ဆိုင်ငံပြီး၍၊ အတိဝိယ-အလွန်သာလျှင်[ဝိယသဒ္ဓါ ဧဝအနက်ဟော၊ စိရာယန္တိ-ကြာမြင့်ကုန်၏၊ [စိရပုဒ်နောင် ဘူဓာတ်အနက်၌ အာယပစ္စည်း သက်ထား သော နာမဓာတ်တည်း၊] “ဇာနိဿာမိ-အံ၊ ဝါ-သိအောင်ပြုအံ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍။

ပဏ္ဍသာလကုဋ်ဒွါရ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်းငယ်၏တ်ခါးကို၊ ဝိဝရိတွာ-ဖွင့်ပြီး၍၊ အန္တော-အတွင်းသို့ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ဣတောစ-ဤမှလည်းကောင်း၊ ဣတောစ-ဟိုမှလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဣတောစိတောစ-ဟိုဟိုဒီဒီလည်း၊ ဩလောကေန္တော-ကြည့်လသော်၊ မဟာဘိတ္တိယ-နံရံကြီး၌၊ အက္ခရာနိ-အက္ခရာတို့ကို၊ ဝါစေတွာ-တိုးတိုးဆိုစေ၍၊ ဝါ-ဖတ်၍၊ ဧတေ-ဤပရိက္ခရာတို့သည်၊ မယံ-ငါဖို့၊ ကပ္ပိယပရိက္ခရာ-အပ်စပ်သောပရိက္ခရာတို့တည်း၊ (ဣတိ-ဤသို့ဆုံးဖြတ်၍)၊ ဣမေ-ဤပရိက္ခရာ တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ပဗ္ဗဇိဿာမိ-ရသေ့ရဟန်းပြုတော့အံ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ ၍၊ အတ္တနော-မိမိသည်၊ နိဝတ္ထပါရုတ်-ဝတ်အပ် ခြံအပ်သော၊ သာဓကယုဂ်လူ ဝတ်အစုံကို၊ ပဗေတိ-ပယ်စွန့်ပြီ၊ [“သုမေခပဏ္ဍိတော”ဟု ကတ္တာရိသောကြောင့် “ပဗေတိ” ဟုပါ၌မှန်ရှိရသည်၊] တေန-ထို့ကြောင့်၊ သာဓကံ ပဗေတိ တတ္ထာတိ- သာဓကံ ပဗေတိ တတ္ထဟူ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ-ဟောတော်မူပြီ၊ သာရိပုတ္တ-ရာ၊ ဧဝ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်သောနည်းဖြင့်၊ ပဝဋ္ဌော-ဝင်ပြီးသော၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ တဿံ ပဏ္ဍသာလာယံ-ထိုသစ်ရွက်မိုးကျောင်း၌၊ သာဓကံ-အဝတ်အစုံကို၊ ပဗေတိ - ပယ်စွန့်ခဲ့ပြီ။

နဝဒေါသမုပါဂတန္တိ (ဣမိနာ) နဝဒေါသမုပါဂတံ ဟူသော ဤပါ၌ဖြင့်၊ (ဒီပေတိ၌စပ်)သာဓကံ-အဝတ်အစုံကို၊ ပဟေန္တော-ပယ်စွန့်လသော်၊ ဝါ-ပယ်စွန့် သော၊ (အဟံ-သည်) နဝဒေါသေ-ကိုးပါးသောအဖြစ်တို့ကို၊ ဒီသွာ-မြင်၍၊ ပဗေတိ - ပယ်စွန့်ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြု၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ တာပဿပဗ္ဗဇိတာန- ရသေ့ရဟန်းတို့အား၊ (“တာပဿပဗ္ဗဇိ-ရသေ့တို့၏ ပဗ္ဗဇာသို့၊ ပဗ္ဗဇိတာန- ကပ်ရောက်သူတို့အား”ဟု လည်း အချို့စာ၌ရှိ၏၊) ဥပဋ္ဌဟန္တိ၌စပ်၊) ဝါ-တို့၏၊

သာဓကသို့-လူဝတ်ကြောင်တို့၏ အဝတ်၌၊ နဝဒေါသာ-ကိုးပါးသော အပြစ်တို့သည်၊ ဥပဋ္ဌဟန္တီ-ထင်လာကုန်၏၊ တေသု-ထိုကိုးပါးသော အပြစ်တို့တွင်၊ တဿ-ထိုအဝတ်၏၊ မဟာဋ္ဌဘာဝေါ-များသော အဖိုးရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-အဖိုးများစွာ ထိုကံတန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဒေါသော-အပြစ်တည်း၊ ပရ ပဋိဗဒ္ဓတာယ-သူတစ်ပါးတို့၌ စပ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန ဘာဝေါ-ဖြစ်ရသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကော-သော၊ (ဒေါသော-တည်း) [ကိုယ်တိုင် ပြု၍မဖြစ်၊ သူတစ်ပါးရက်ပေးမှ ဖြစ်ရခြင်းကို “ပရ ပဋိဗဒ္ဓတာယ ဥပ္ပဇ္ဇနဘာဝ”ဟု ဆိုသည်၊ ပရေသု+ပဋိဗဒ္ဓေါ ပရပဋိဗဒ္ဓေါ-(သာဓကော)၊ “ပရေသု-ပဋိဗဒ္ဓါ ”ဟု အဘိဏှ သုတ်၌ဖွင့်သည်။]

ပရိဘောဂေန-သုံးစွဲခြင်းကြောင့်၊ လဟကံ-လျှင်စွာ၊ ကိလိဿနဘာဝေါ-ညစ်နွမ်းသည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဧကော ဒေါသော-တည်း၊ ဟိ-မှန်၏၊ ကိလိဋ္ဌော-ညစ်နွမ်းသည်၊ (သမာနော)-ဖြစ်လသော်၊ ဓောဝိတဗ္ဗောစ-ဖွပ်လျှော်ထိုက်သည် လည်းကောင်း၊ ရဇိတဗ္ဗောစ-ဆိုးထိုက်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ [ဖွပ်ရဆိုးရ သည့်အတွက်ပလိဗောဓကိစ္စများသောကြောင့်ကိလိဿနဘာဝကို အပြစ်တစ်ပါးဟု ဆိုသည်။ “ကိလိဋ္ဌောစ၊ ကိလိဋ္ဌောစ”ဟုလည်းမူကွဲရှိ၏။] ပရိဘောဂေန-ကြောင့်၊ လဟကံ-လျှင်စွာ၊ ဇီရဏဘာဝေါ-ဆွေးမြည့်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဧကော ဒေါ သော၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဇိဏ္ဏဿ-ဆွေးမြည့်သောအဝတ်ကို၊ တုံနံဝါ-အပ်ဖြင့်ချုပ်ခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ [ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ တုံနံကရဏံဟု ရှိ၏၊ “အပ်ချုပ်မှုကိုပြုရခြင်း”ဟုပေး။] အဂ္ဂဋ္ဌဒါနံဝါ-အပေါ်ထပ်ပေး၊ ဖာထေးခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကာတဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သည်၊ ဟောတိ၊ [ဆွေးမြည့် သည်ရှိသော်ချုပ်ရ ဖာရခြင်းဟူသောပလိဗောဓကိစ္စများသည့်အတွက် “လဟကံ ဇီရဏဘာဝ”ကိုအပြစ်တစ်ပါးဟုဆိုသည်။] ပုန-တစ်ဖန်၊ ပရိယေသနာယ-ရှာမှီး ခြင်းဖြင့်၊ (သာဓကဿ-၏) ဒုရဘိသမ္ဘဝ ဘာဝေါ-ခဲယဉ်းစွာ ရအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (ရခဲခြင်းသည်)၊ ဧကော-သော၊ ဒေါသော-တည်း။

တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာယ-တညေ့တို့၏ပဗ္ဗဇ္ဇာအား၊ အသာရုပ္ပဘာဝေါ- (လူဝတ်၏) မလျောက်ပတ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကော-သော၊ ဒေါသော-တည်း၊ ပစ္စတ္တိ ကာန-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသော ခိုးသူတို့၏၊ ဝါ-တို့နှင့်၊ သာဓာရဏ ဘာဝေါ-ဆက်ဆံသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကော-သော၊ ဒေါသော-တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် လုံခြုံစေအပ်သော်၊ န- ထိုလူဝတ်ကြောင် တို့၏ အဝတ်ကို၊ ပစ္စတ္တိကာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသော ခိုးသူတို့သည်၊ နဂဏှန္တိ မယူနိုင်ကုန်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ မယူနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာ

အားဖြင့်၊ ဂေါပံတဗ္ဗော-လုံခြုံစေထိုက်သည်။ ဝါ-စောင့်ရှောက်ထိုက်သည်။ ဟောတိ-၏။ ပရိဘုဉ္ဇန္တဿ-သုံးစွဲသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝိဘူသနဋ္ဌာနဘာဝေါ-တန်ဆာ၏ အဖြစ်၌ တည်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ-တန်ဆာအရာ၌ တည်သည်၏အဖြစ်သည်။ ဧကော-သော။ ဒေါသော-တည်း။ ဂဟေတွာ- သွားလေ ရာရာ ဆောင်ယူ၍-စရန္တဿ-လှည့်လည်သွားလှသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ခန္ဓဘာရ မဟိစ္ဆဘာဝေါ-ပန်းဝန်ဖြင့် များစွာသော ပစ္စည်းတို့ကို အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်သည်။ ဧကော-သော။ ဒေါသော-တည်း။ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [ဝိဘူသန ဋ္ဌာနဿ+ဘာဝေါဝိဘူ သနဋ္ဌာနဘာဝေါ။]

ဝါကစီရံ နိဝါသေသိန္တိ-ကား၊ သာရိပုတ္တ-ပရိပုတ္တရာ၊ တဒါ-သုမေဓာဖြစ်ရာ ထိုအခါ ၌၊ အဟံ-ငါသည်။ နဝ-ကိုးပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဒေါသေ-ဤအပြစ်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ သာဋက-လူဝတ်ကြောင်တို့၏ အဝတ်အစုံကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ဝါကစီရံ-ဖြူဆံမြက်ဖြင့် ပြုအပ်သောလျှော်တေသင်္ကန်းကို၊ နိဝါသေသိ-ဝတ်ခဲ့ပြီး၊ မုဗ္ဗတိဏံ-ဖြူဆံမြက်ကို၊ ဟိရံ-အမျှင် အမျှင်၊ ဝါ-အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာ၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဂန္ဓေတွာ-သီကုံး၍၊ ကတံ-ပြုအပ်သော၊ ဝါကစီရံ-မြက်ဆံဖြူဖြင့် ပြုအပ်သော လျှော်တေသင်္ကန်းကို၊ နိဝါသနုပါရပနတ္ထာယ-ဝတ်ခြင်း ခြုံခြင်းအကျိုးငှာ၊ အာဒိယိ-ယူခဲ့ပြီး၊ ဣတိအတ္ထော-ဤကား၊ အဓိပ္ပာယ်နက်တည်း။

ဒွါဒသဂုဏမုပါဂတန္တိ-ကား၊ ဒွါဒသဟိ-၁၂-ပါးကုန်သော၊ အာနိသံသေဟိ-အာနိသင်အကျိုးတို့နှင့်၊ သမန္နာကတံ-ပြည့်စုံသော၊ (ဝါကစီရံ၊ နိဝါသေသိ-၌စပ်၊) ဟိ-ချဲ့၊ ဝါကစီရသ္မိ-လျှော်တေသင်္ကန်း၌၊ ဒွါဒသ-၁၂-ပါးကုန်သော၊ အာနိသံသာ-အကျိုးတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဝါကစီရံ-လျှော်တေသင်္ကန်းသည်၊) အပ္ပုစ္ဆံ-နည်းသော အဖိုးရှိ၏။ ဝါ-အဖိုးမတန်၊ သုန္ဒရံ-ကောင်း၏၊ ကပ္ပိယံ-အပ်၏၊ ဣတိ အယံ-ဤ အဖိုးမတန်သည်၏အဖြစ်၊ ကောင်းသည်၏ အဖြစ်၊ အပ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ တာဝ-

ဝါကစီရံ။ ။စိယတိ-စိအပ်၏+ဣတိ စိရံ-မည်၏။ စိတတိ-ရက်ပစ္စည်း၊ စိဉ္စိဒိယပြု၊ ဝါကသဒ္ဓါသည် သစ်ပင်၏အခေါက်တို့မှ ရအပ်သောလျှော်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ သစ်ခေါက်တို့ကို ထုရိုက်တေးထားသောကြောင့် “လျှော်တေ” ဟုခေါ်ကြ၏။ “ဝါကေန+ကတံ-စိရံ ဝါကစီရံ”ဟုပြု၊ လျှော်တေဖြင့်ပြုအပ်သော သင်္ကန်းကိုသာ မုချအားဖြင့် ဟော၏။ ဤနေရာ၌ကား ဖြူဆံမြက်ဖြင့် ပြုအပ်သော သင်္ကန်းဖြစ်သောကြောင့် ရံသေ့တို့၏အဝတ်ချင်း တူရကား မုဗ္ဗတိဏံစိရံတို့ပင် အတွင်ရှင် သဒိသုပစာရအားဖြင့် “ဝါကစီရံ” ဟုခေါ်ပါ။

ဟိရံ ဟိရံ။ ။ဟိရံ ဟိရံကို အဝယဝံ အဝယဝံဟု ယောဇနာပွင့်၏။ ဟိတတိ+ရက်ပစ္စည်းဖြင့် ဒိယပြု၍ “ဟိရံ”ဟု ဖြစ်သတတ်၊ ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ-အစိတ်စိတ် ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိဟိရံ။

ဒုတိယအာနိသင် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ(နိဒ္ဒိဋ္ဌော- ညွှန်ပြအပ်သော) ဧကော-
 တစ်ပါးသော၊ အာနိသံသော-အကျိုးတည်း၊ (ဝါကစီရံ-ကို) သဟတ္တာ-မိမိလက်ဖြင့်၊
 ဝါ-ကိုယ်တိုင်၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ သဟတ္တာ-တတ် ကောင်း၏၊ ဣတိ အယံ-
 ဤကိုယ်တိုင် ပြုနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဒုတိယော-နှစ်ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-
 တည်း၊ (ဝါကစီရံ-သည်)၊ ပရိဘောဂေန-သုံးစွဲ ခြင်းကြောင့်၊ သဏီကံ-ဖြေးဖြေး
 ကိလိဿတိ-ညစ်နွမ်း၏၊ ဓောဝိယမာနေပိ-ဖွပ်လျှော်အပ်သော်လည်း၊ ပပဇ္ဇော-
 ကိစ္စလုပ်ငန်းကို ချဲ့ထွင်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကြာမြင့် ခြင်းသည် နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ
 အယံ-ဤသုံးစွဲခြင်းကြောင့် ဖြည်းဖြည်း ညစ်နွမ်းသည်၏ အဖြစ်သည်၊ တတိယော-
 ၃ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ (ဝါကစီရော-သည်) ပရိဘောဂေန-
 သုံးစွဲခြင်းကြောင့်၊ ဇိဏ္ဏေပိ-ဆွေးမြည့်ပါသော်လည်း၊ သိဗ္ဗိတဗ္ဗာ ဘာ ဝေါ-
 ချုပ်ထိုက်သည်၏အဖြစ်၏ မရှိခြင်းသည်၊ (အပ်ချုပ်ဖွယ်မလိုခြင်းသည်)၊ စတုတ္ထော-
 ၄ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ပရိယေသန္တ သု-
 ရှာမှီးသော ရသေ့ ရဟန်း၏၊ သုခေန-လွယ်ကူသဖြင့်၊ ကရဏဘာဝေါ-ပြုအပ်သည်
 ၏အဖြစ်သည်၊ ပဉ္စမော-၅ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း။

တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာယ-ရသေ့အဖြစ်ဟူသော ပဗ္ဗဇ္ဇာအား၊ သာရပုဗ္ဗဘာဝေါ-
 လျှောက်ပတ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဆဋ္ဌော-၆ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-
 တည်း၊ ပစ္စတ္ထိကာနံ-တို့၏၊ နိရုပဘောဂဘာဝေါ-အသုံးအဆောင် မဟုတ်သည်၏
 အဖြစ်သည်၊ သတ္တမော-၇ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ ပရိဘူန္တ သု-
 သုံးစွဲသော ရသေ့ရဟန်း၏၊ ဝိဘူသံနဋ္ဌာနာဘာဝေါ- တန်ဆာ၏ အဖြစ်၌
 တည်ခြင်း၏ မရှိခြင်းသည်၊ အဋ္ဌမော-ရှစ်ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊
 ဓာရဏေ-သွားလေရာရာဆောင်ယူခြင်း၌၊ သလ္လဟုကဘာဝေါ-ပေါ့ပါးသည်၏ အဖြစ်
 သည်၊ နဝမော-၉ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ စိဝရပစ္စယေ-သင်္ကန်းဟူ
 သော ပစ္စည်း၌၊ အပ္ပိစ္ဆဘာဝေါ-နည်းသော အလိုရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊ ဒသမော-၁၀
 ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း၊ ဝါကုပ္ပတ္တိယာ-လျှော်မှ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊
 ဓမ္မိကာအနဝဇ္ဇဘာဝေါ-တရားနှင့် လျော်သည်၏အဖြစ်၊ အပြစ်မရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊
 ဧကာဒသမော-၁၁ ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-တည်း။ ဝါကစီရေ-လျှော်တေ
 သင်္ကန်းသည်၊ နဋ္ဌေပိ-ပျောက်ပျက်ပါသော်လည်း၊ အနပေက္ခဘာဝေါ-ငဲ့ကွက်
 ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဒွါဒသမော- ၁၂-ခုမြောက်သော၊ အာနိသံသော-
 တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

အဋ္ဌဒေါသသမာကိဏ္ဍံ၊ ပဇဟိ ပဏ္ဍသာလကန္တိ-ကား၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊
 ပဇဟိ-ပယ်စွန့်ခဲ့သနည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထိုသုခေသာ သုခမိနိသည်၊ ဝရ-
 သာဠကယုဂံ-လူဝတ်ကြောင်တို့၏ ကောင်းမြတ်သော ပုဆိုးအစုံကို၊ ဩမုဉ္ဇန္တော-

ချွတ်လျက်၊ စီဝရဝံသေ-သင်္ကန်းတန်းဝါး၌၊ လဂ္ဂိတံ-ချိတ်အပ်သော၊ ဝါ-လွှားအပ်သော၊ အနောဓပုပ္ဖဒါမသဒိသံ-အနော်ဇာပန်းကုံးနှင့်တူသော၊ ဝါ- လိပ် ဆူးရွှေပန်းကုံးနှင့်တူသော၊ ရတ္တဝါကစီရံ-ဆိုးအပ်ပြီးသော လျှော်တေသင်္ကန်းကို၊ [လိပ်ဆူးရွှေသည် ဝါသောကြောင့် ရတ္တကို “နိမြန်းသော”ဟု မပေးစေလိုကြ၊] ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ နိပေါသေတွာ-ဝတ်၍၊ တဿ-ထို ကိုယ်ဝတ်သင်္ကန်း၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ အပရံ-တစ်ပါးသော၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ-ရွှေအဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိသော၊ ဝါကစီရံ-လျှော်တေသင်္ကန်းကို၊ ပရိဒဟိတွာ-ဝတ်ရုံ၍၊ ဝါ-ယမ်း၍၊ ပုန္နာဂပုပ္ဖသန္တ ရသဒိသံ-ပုန်းညက်ပန်းအဆင်းနှင့်တူသော၊ သခုရံ-ခွာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ အဓိနုစမ္ပံ-သားရေကို၊ ဧကံသံ-တစ်ခုသော လက်ဝဲအဖို့၌၊ ဝါ-လက်ဝဲတစ်ဖက် ပန်းထက်၌၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-တင်၍၊ -ဇောမဏ္ဍလံ-ဆံကျစ်ဝန်းကို၊ ပရိမုဗ္ဗိတွာ-စွပ်၍၊ စူဠာယ-ဥသျှောင်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ နိစ္စလဘာဝံကရဏတ္ထံ - မတုန်မလှုပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ [ဆံကျစ်ဝန်းနှင့် ဥသျှောင်ကို မတုန်မလှုပ်အောင်၊] သာရသုစိ -ကောင်းမြတ်သော ဆံထိုးကို၊ [အချို့က “ဒန္တသုစိ”ဟု ဆိုသေး၏၊ မကောင်း၊ သာရသဒ္ဓါ ဥတ္တမတ္ထဝါစက၊] ပဝေသေတွာ-သွင်း၍၊ မုတ္တမာလသဒိသာယ-ပုလဲဇာကွန်ယက်နှင့် တူသော၊ သိက္ခာယ-ဆိုင်း၌၊ ပဝါဠဝဏ္ဏံ-သန္တာအဆင်းရှိသော၊ ကုဏ္ဍိတံ-ရေကရားကို၊ သြဒဟိတွာ-ထား၍၊ တိသု ဌာနေသု-အဖျား ၂ သွယ်အလယ်အားဖြင့် ၃-ဌာနတို့၏၊ ဝင်္ကကာဓံ-ကောက်သော ထမ်းပိုးကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ဧကိဿာ-တစ်ဖက်သော၊ ကာဇကောဋိယာ-ထမ်းပိုးအစွန်၌၊ ကုဏ္ဍိကံ-ရေကရားကို လည်းကောင်း၊ ဧကိဿာ- တစ်ဖက်သော၊ (ကာဇကောဋိယာ-၌)အကုံသက ပစ္စိတိဒဏ္ဍကာဒိနိ-သစ်သီးချိုစရာ ချိတ်၊

သခုရံအဓိနုစမ္ပံ။ ။အစောတံ ဣနုပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော အဓိနုသဒ္ဓါသည် “စမ္ပ-သားရေ”ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ [အဓိတိ ရဗံ ဝိပတိတံ အဓိနံ-မြူကို ပစ်ပယ်တတ်သော သားရေ၊ မောဂ္ဂုလ္လာန်၌ “အဓိတိ ဝိက္ခယံ ဂစ္ဆတိ-ရောင်းအပ်သည် အဖြစ်သို့ရောက်၏။ ဣတိ အဓိနံ”ဟု ပြ၏။] သမင်ကို အဓိနုယောနိ (သားရေ၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်အဓိပုဒ်ကို သမင်စသော သားကောင်အနက်ဟောတု ကြိုသင့်၏။ ထို့ကြောင့် “အဓိနုစမ္ပံ-သားရေ (သားကောင်၏အရေ)”ဟုမှတ်ပါ။ ဤအတိုင်းဆိုလျှင် “သခုရံ-ခွာနှင့်တကွဖြစ်သော (ခွာပါသော) သားရေ”ဟူသောစကားနှင့်လည်း လျော်၏။

ရှေးအနက်။ ။ရှေးက “သခုရံ-ခြေသည်းမြွာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ အဓိနုစမ္ပံ-သစ်နက်ရေကို”ဟုလည်း တစ်နည်းပေးကြသေး၏။ “ခုရံကိုလည်း ခွာနှင့်တူသော ခြေသည်းမြွာကို သဒိသုပစာရအားဖြင့် ဟော၏” ဟုယူကြ၏။ ဂဏ္ဍိ၌ကား “သစ်နက်”ဆိုသော်လည်း “တကယ်နက်သော သားကောင်မဟုတ်၊ သားကောင်တစ်မျိုး၏ နာမည်သာ” ဟုဆို၍ “သခုရံ-ခွာနှင့်တကွဖြစ်သော”ဟုသာ ပေးစေလိုသည်။

တောင်း၊ သုံးချောင်းထောက် (ခွေးခြေ) တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဩလဂ္ဂေတွာ-တွဲရရွံ
 ချိတ်၍၊ ခါရိကာဇံ-ရသေ့ပရိက္ခရာဝန်တို့ ဖြင့် ပြည့်သောထမ်းပိုးကို၊ အံသေ--
 ပခံ၌၊ ကတွာ-ပြု၍၊ (ထမ်း၍) ဒက္ခိဏေန ဟတ္ထေန-လကျာ်လက်ဖြင့်၊ ကတ္တရာဌာ-
 တောင်ဝှေးကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင့်၍၊ ပဏ္ဏ သာလတော-သစ်ရွက်မိုးကျောင်းမှ၊
 နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ သဋ္ဌိဟတ္ထေ-အတောင် ခြောက်ဆယ်ရှိသော၊ မဟာစက်မေ-
 စကြို မဋ္ဌ၊ [ဘေး ၂ဖက်က စကြို မြှောင်ကို တားမြစ်လို၍ “မဟာ” ဟု ဝိသေသန
 ထည့်သည်။] အပရာပရ-ထိုမှဤမှ၊ ဝါ-ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်၊ စက်မန္တော-စကြို
 သွားလျက်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဝေသ-ရသေ့အသွင်ကို၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်၍၊
 မယု-ငါ၏၊ မနောရထော-စိတ်၏ အလိုသည်။ မတ္တက-အထွတ်အထိပ်သို့၊
 ပတ္တော-ရောက်ပေပြီတကား၊ မေ-ငါ၏၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ-ရသေ့အဖြစ်သည်။ သောဘတိဝတ-
 တင့်တယ်ပေစွတကား၊ အယံပဗ္ဗဇ္ဇာနာမ-ဤရသေ့အဖြစ်မည်သည်ကို၊ ဗုဒ္ဓပစ္စေက-
 ဗုဒ္ဓါဒိဟိ-ဘုရား၊ ပစ္စေဗုဒ္ဓါ အစရှိသောကုန် သော၊ သဗ္ဗေဟိပိ-အလုံးစုံလည်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝီရုပရိသေဟိ-ပညာရှိယောက်ျား တို့သည်၊ ဝဏ္ဏိတာ-ချီးမွမ်းအပ်ပြီ၊
 ထောမိတာ-ထောမနာအပ်ပြီ။

မေ-ငါသည်၊ ဂိဟိဗန္ဓန-လူတို့၏ အနှောင်အဖွဲ့ကို၊ ပဟိနံ-ပယ်အပ်ပေပြီ၊
 နေက္ခမ္မံ-လူ့ဘောင်မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ရသေ့အဖြစ်သို့၊ [“နေက္ခမ္မံ ပဌမဇ္ဈာနေ၊
 ပဗ္ဗဇ္ဇာယ” စသော အဘိဓာန်လာ ၅ နက်တို့တွင် ဣဒ္ဓိနေက္ခမ္မသဒ္ဓါသည် ပဗ္ဗဇ္ဇာယ
 အနက်ဟော။] နက္ခန္တော-ထွက်ပြီးသည်၊ အသို့-ဖြစ်၏၊ မေ-ငါသည်၊ ဥတ္တမပဗ္ဗဇ္ဇာ-
 မြတ်သောရသေ့အဖြစ်ကို၊ လဒ္ဓါ-ရအပ်ပြီ၊ သမဏေဓမ္မံ-ရဟန်းတရားကို၊ ကရိဿာ
 မိ-ပြုတော့အံ့၊ အဂ္ဂမလသုခံ-မြတ်သောဖိုလ်ချမ်းသာကို၊ လဘိဿာမိ-ရတော့အံ့၊
 ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဥဿာဟဇာတော-ဖြစ်သောအားတက်သရောရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊
 ခါရိကာဇံ-ရသေ့ပရိက္ခရာဝန်တို့ဖြင့် ပြည့်သောထမ်းပိုးကို၊ ဩတာရေတွာ-ချ၍၊
 [ပခုံးပေါ်မှချ၍] စက်မဝေမရွေး-စကြို အလယ်၌၊ မုဂ္ဂဝဏ္ဏသိလာပဋေ-ပဲနောက်
 အဆင်းရှိသော ကျောက်ဖျာ၌၊ သုဝဏ္ဏ ပဋိမာပိယ-ရွှေအဆင်းတုတော်ကဲ့သို့၊ နိသိ
 န္တော-ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေလျက်၊ ဒိဝသဘာဂံ-နေ့အဖို့ကို၊ ဝိတိနာမေတွာ-
 လွန်စေပြီး၍၊ သာယနသမယံ-ညနေချမ်းအချိန်၌၊ ပဏ္ဏသာလံ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်း
 သို့ ပဝိသိတွာ-ဝင်ပြီး၍၊ ဝီရုလ မဉ္ဇကပဿေ-ခပ်ကျဲကျဲ ခက်အပ်သော ညောင်

ဝီရုလမဉ္ဇက။ ကြိမ်နွယ်တို့ဖြင့် ကျိုးတိုးကျဲတဲ့ ဖွဲ့ကြက်ထားအပ်သောကြောင့်
 ဝီရုလ (ဝီရုဠ) ဟုဆိုဟန်တူသည်။ “ဝီရုလ-ကျိုးတိုးကျဲတဲ့+ဝိတ်-ရက်အပ် ဖွဲ့ကြက်အပ်သော+
 မဉ္ဇက ဝီရုဠမဉ္ဇက” ဟုဖြူ၊ “ဝိတမဉ္ဇက” ဟုလည်း မှကွဲရှိ၏။ “ကြိမ်နွယ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့ကြက်အပ်
 သော ညောင်စောင်း” ဟုပင် အနက်ထွက်၏။ [ဇာအုပ်တို့၌ “ဝီရုလဟုလည်းရှိ၏၊ အဘိဓာန်၌
 မရှိ။]

စောင်းငယ်၏ ဘေး၌၊ ကဋ္ဌတ္တရိကာယ-သံစံသားအခင်း၌၊ နိပန္နော-လျောင်းလျက်၊ သရီရ်-ကိုယ်ကို၊ ဥတု-အငွေ့ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-ယူစေ၍၊ ဗလဝပစ္စုသေ-အားရှိသော မိုးသောက် အချိန်၌၊ (“ပစ္စိမယာမ်၌” ဟု ယောနောဗုဒ္ဓ၏)၊ ပပုဇ္ဈိတွာ-နီး၍၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ အာဂမနံ-တောထွက်၍ လာခဲ့ပုံကို၊ အာဝဇ္ဇေသိ-ဆင်ခြင်ပြီ။

(ကို-အဘယ်သို့ဆင်ခြင်သနည်း၊) အဟံ-ငါသည်၊ ဃရာဝါသေ-အိမ်ဟူသော အာဝါသ၌၊ ဝါ-အိမ်ရာတည်ထောင်လှဘောင်၌၊ အာဒီနဝံ-အပြစ်ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ အမိတဘောဂံ-မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော စည်းစိမ်ကို လည်းကောင်း၊ အနန္တယသံ-အဆုံး အပိုင်းအခြားမရှိသော အခြေအရံကို လည်းကောင်း၊ ပဟာယ - ပယ်စွန့်၍၊ အရည်-တောသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ နေက္ခမ္မံ-နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို၊ [ဤ နေရာ၌ကား “နေက္ခမ္မသဒ္ဓါသည် နိဗ္ဗာန်အနက်ဟော” ဟု ယောနောဆို၏။] ဂဝေသန္တော-ရှာမှီးလိုသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ပဗ္ဗုဒ္ဓိတော-ရသေ့အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခဲ့ပြီး၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဣတော-ဤနေ့မှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ပမာဒစာရံ-မေ့မေ့လျော့လျော့လှည့်လည်ခြင်းကို၊ စရိတု-လှည့်လည်ခြင်းငှာ၊ နံ ဝဋ္ဋတိ-မသင့်၊ [စာရံနှင့် စရိတုသည် အရတူသောကြောင့် အဘေဒဘောပစာကြီး၊] ဟိ-မှန်၏၊ ပဝိဝေကံ-အပေါင်းအဖော် ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ဝိစရန္တံ-လှည့်လည်သူကို၊ မိစ္ဆာဝိတက္က မက္ခိကာ- မိစ္ဆာဝိတက်တည်းဟူသော မှက် ခြင်တို့သည်၊ ခါဒန္တိ-ခဲစားကုန်၏၊ [ဝိဝေကရဖို့ အားမထုတ်သူမှာ ကိလေသာ တိုးနေသည်ဟုလို၊] ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ မယာ-ငါသည်၊ ပဝိဝေကံ-အပေါင်းအဖော်ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို၊ အနုဗြူဟေတု-အဖန်ဖန် တိုးပွားစေခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏၊ ဟိ-မှန်၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဃရာဝါသံ-အိမ်ဟူသော အာဝါသကို၊ ဝါ-အိမ်ရာတည်ထောင်လှ၏ဘောင်ကို၊ ပလိဗောစတော-နှောင့်ယှက်တတ်သော ဘေးရန်၏

ကဋ္ဌတ္တရိကာယံ။ ။ ကဋ္ဌ+အတ္တရိကာ၊ အာပုဗ္ဗ ထရဇာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ဣ အာဂုံဟုကြီး၊ အတ္တရိယတေ-ခင်းအပ်၏၊ ဣတိ အတ္တရိယာ၊ ယကို ကပြ၊ ဝုဒ္ဓိပြု၍ “ဣာ”ဟု ရှိလျှင်ကောင်း၏၊ အခြားနေရာ၌ အပစ္စည်းဖြင့် “အတ္တရ”ဗာသာ တွေ့ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “အတ္တရိယတေတိ အတ္တရော၊ အတ္တရောယေဝ အတ္တရိကာ”ဟု သော်လည်း ကြိပါ၊ ကဋ္ဌေန+ကတာ+အတ္တရိကာ ကဋ္ဌတ္တရိကာ-သံစံသားဖြင့် ပြုအပ်သော အခင်း၊ (သံစံသားပျဉ်ချပ်)၊ ညောင်စောင်းဘေး၌ထားအပ်သော ထိုအခင်းပေါ်၌သာ လဲလျောင်းသည်၊ ညောင်စောင်းပေါ်၌ မအိပ်-ဟုလို၊ [ယော နော၌ “ကဋ္ဌာဒဝ အတ္တရိကာ ကဋ္ဌတ္တရိကာ”ဟုပြု၍ “အတ္တရိတ ပဒရကဋ္ဌသ္မိ-ခင်းအပ်သော ပျဉ်ချပ်သံစံသား၌”ဟု အနက်ဖွင့်၏။]

မိစ္ဆာဝိတက္ကမက္ခိကာ။ ။ ကာမ၊ ဗျာပါဒ၊ ဝိဟိ သာဝိတက်ကို မိစ္ဆာဝိတက်ဟု ဆိုသည်၊ မက္ခိကာသဒ္ဓါသည် “မက္ခိကာ ပူတိမိစ္ဆန္တိ”၌ ယင်ကောင်ကိုဟော၏၊ “မက္ခိကမဓ”၌ ယင်ပျားကိုဟော၏၊ “ပဗ္ဗိကေဟိ မက္ခိကာ နိက္ခမိ သု”၌ ပလူကိုဟော၏၊ ဤ၌ကား “ခါဒန္တိ”ဟု ဆိုသောကြောင့် မှက်-ခြင် အနက်ကိုယူသင့်သည်။

အဖြစ်ဖြင့်ဒိသွာ-မြင်၍နိက္ခန္ဓာ-ထွက်ခဲ့ပြီ။ [“ဃရာဝါသ ပလိဗောဓေတော အာဒိနဝံ-ဒိသွာ” ဟုလည်းရှိ၏၊ မကောင်း။] အယဉ္ဇ ပဏ္ဍသာလာ-ဤသစ်ရွက်မိုးကျောင်းသည်လည်း၊ မနာပါ-စိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်၏။ ဝါ-မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်း၏။ ပရိဘုရားကတား-ပြုအပ်ပြီးသော ပရိဘုရားရှိသော၊ ဝါ-ထက်ဝန်းကျင် အပြေအပြစ် ပြုအပ်ပြီးသော၊ ဘူမိ-မြေသည်၊ ဗေလုဝပက္ကဝဏ္ဏာ-ဥသျှစ်သီးမှည့် အဆင်းကဲ့သို့ ဝါဝင်းသော အဆင်းရှိ၏။ သေတဘိတ္တိယော-ဖြူသောနံရံတို့သည်၊ ရဇတဝဏ္ဏာ-ငွေအဆင်းရှိ၏။ ဝိရလမဉ္ဇကော-ကျိုးတိုကျွတ်ခက်အပ်သော ညောင်စောင်းငယ်သည်၊ ဝိစိတ္တတ္ထရဇာဝဏ္ဏော-ဆန်းကြယ်သောအခင်း၏ အဆင်းရှိ၏။ ဝသနဋ္ဌာနံ-နေရာအရပ်သည်၊ နိဝါသဖာသုကံ-နေခြင်း၌ ချမ်းသာ၏။ မေ-ငါ၏။ ဂေဟသမ္ပဒါ-အိမ်၏ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဧတ္ထော-ဤနေရာ အရပ်ထက်၊ အတိရေကတရာဝိယ-သာလွန်သကဲ့သို့၊ န ပညာယတိ-မထင်ရှား၊ [“လူ့ဘောင်တုန်းကအိမ်သည် ဤနေရာထက်မသာပါ” ဟုလို။] ဣတိ-ဤသို့၊ အာဝဇ္ဇေသိ-ဆင်ခြင်ပြီး၊ (ဣတိ-ဤသို့ဆင်ခြင်ပြီး၍) ပဏ္ဍသာလာယု-သစ်ရွက်မိုးကျောင်း၏၊ ဒေါသေ-အပြစ်တို့ကို၊ ဝိစိနန္ဒော-စူးစမ်းစိစစ်လသော၊ အဋ္ဌဒေါသေ-ရှစ်ပါးကုန်သော အပြစ်တို့ကို၊ ပဿိ-တွေ့မြင်ရပြီ။

ဟိ-ချဲ့၊ ပဏ္ဍသာလာ ပရိဘောဂသ္မိ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်းကို သုံးစွဲခြင်း၌၊ အာဒိနဝါ-အပြစ်တို့သည်၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးတို့တည်း၊ မဟာသမ္ဘာရေန-များစွာသော အဆောက်အအုံဖြင့်၊ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေ-သစ်သား အဆောက်အအုံတို့ကို၊ သမောဓာနေတော-စုပေါင်း၍ ကရဏပရိယေသနဘာဝေါ-ပြုရခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်၊ ရှာမိုးရခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ အာဒိနဝေါ-တည်း၊ တိဏပဏ္ဍမတ္တိကာသု-မြက်၊ သစ်ရွက်၊ မြေညက်တို့သည်၊ ပတိတာသု - ကျံကုန်လသော်၊ တာသံ-ထိုမြက်၊ သစ်ရွက်၊ မြေညက်တို့၏၊ (တာ-၌စပ်) ဝါ-တို့ကို၊ (တမ္ပဋ္ဌစပ်) ပုနပ္ပုန်-အဖန်ဖန်ထပေတဗ္ဗတာယ-ထားထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗဒ္ဓဇဂ္ဂနဘာဝေါ-အမြဲမပြတ် သုတ်သင်ရခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဒုတိယော-သော၊ အာဒိနဝေါ-တည်း၊ သေနာသနံနာမ-ကျောင်းအိပ်ရာနေရာမည်သည်၊ မဟလ္လကဿ-အသက်သိက္ခာ ဂုဏ်ဝါကြီးသူ၏ (အထံသို့)၊ ပါပဏာတိ-ရောက်၏၊ အဝေလာယ-အချိန်မဲ့ အခါမဲ့၌၊ ဝုဋ္ဌာပိယမာနဿ-ကြီးသူက ထစေအပ်သောသီတင်းငယ်၏၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာ-စိတ်၏တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-စိတ်၏ တည်ကြည်ခြင်းသည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥဋ္ဌာပနိယဘာဝေါ-ထစေထိုက်သည်၏အဖြစ်သည်၊ တတိယော၊ အာဒိနဝေါ-တည်း၊ သိတုဏှ ပဋိဃာတေန-အဒေး အပူကို တားမြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ကာယဿ-၏၊ ကျောင်းတွင်း၌နေသော ကိုယ်၏၊ သုခုမာလကရဏဘာဝေါ-နုနယ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သည်၏

အဖြစ်သည်။ စတုတ္ထော၊ အာဒိနဝေါ၊ ဂေဟံ-အိမ်သို့၊ ဝါ-ကျောင်းသို့၊ ပဝိဋ္ဌေန-
 ဝင်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ယံကိစ္ဆိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ ပါပံ-မကောင်း
 မှုကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်း၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဂရဟ
 ပဋိစ္စာဒနဘာဝေါ-ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ကို ဖုံးထားတတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ပဉ္စမော-သော၊
 အာဒိနဝေါ-တည်း၊ [ထိုသို့ ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ကိုဖုံးထားနိုင်သောကြောင့် လူဝတ်ကြောင်တို့
 မင်္ဂလာဆောင်ပြီးနောက် အိမ်ဆောက် ကြတော့သည်။] မယုန္တိ-ငါ၏ ဥစ္စာဟူ၍၊
 ပရိဂ္ဂဟကရဏဘာဝေါ-သိမ်းပိုက်မှုကို ပြုခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဆဋ္ဌော-
 သော၊ အာဒိနဝေါ-တည်း၊ ဂေဟံသာ- အိမ်၏၊ ဝါ-ကျောင်း၏၊ ဧသ (ဧသော)
 အတ္ထိဘာဝေါနာမ-ဤရှိသည်၏ အဖြစ်မည်သည်။ ဒုတိယကဝါသောဝိယ-နှစ်
 ယောက်မြောက်ရှိသူ၏ နေခြင်းနှင့်တူ၏၊ [လင်ရှိသောမယား၊ မယားရှိသောလင်၏
 နေခြင်းမျိုးနှင့် တူ၏-ဟူလို၊] ဣတိ (အယ်)-ဤသို့ နှစ်ယောက်မြောက်ရှိသူ
 ၏နေခြင်းမျိုးနှင့်တူသည်၏ အဖြစ်သည်။ သတ္တမော-သော၊ အာဒိနဝေါ-တည်း၊
 ဥိကာမဂုံလယရဂေါဠိကာဒိနံ-သန်း၊ ကြမ်းပိုး၊ အိမ်မြောင် အစရှိသည်တို့၏၊ ဝါ-
 တို့နှင့်၊ သာဓာရဏတာယ-ဆက်ဆံ သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဟုသာဓာ ရဏဘာဝေါ-
 များစွာသောသတ္တဝါတို့နှင့် ဆက်ဆံသည်၏အဖြစ်သည်။ အဋ္ဌမော-သော၊ အာဒိနဝေါ-
 တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှင်၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ အာဒိနဝေ-ဤအပြစ်တို့ကို၊
 ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ မဟာသတ္တော-ဘုရားအလောင်းသည်၊ ပဏ္ဍသာလံ-သစ်ရွက်မိုး
 ကျောင်းကို၊ ပဇဟိ- ပယ်စွန့်ပြီး၊ တေန-ထိုကြောင့်၊ အဋ္ဌဒေါသသမာကိဏ္ဍံ၊ ပဇ
 ဟိ ပဏ္ဍသာလကန္တိ- ကံဟူ၍၊ ဘဂံဝါ-သည်၊ အာဟ-မူပြီး။

ဥပါဂမိံ ရုက္ခမူလံ ဂုဏေ ဒသဟုပါဂတန္တိ-ကား၊ ဆန့်-အမိုးကို၊ဝါ-မိုးအပ်
 သောကျောင်းကို၊ ပဋိကိပိတ္တာ-ပယ်ပြီး၍၊ ဒသဟိ-၁၀ ပါးကုန်သော၊ ဂုဏေဟိ-အာ
 နိသင်ဂုဏ်တို့နှင့်၊ ဥပေတံ-ပြည်စုံသော၊ ရုက္ခမူလံ-သစ်ပင်၏အနီးအောက်သို့၊
 ဥပါဂတော-ကပ်ရောက်သည်။ အသ္မိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဒတိ-ဟောတော်
 မူ၏။ --တကြ-ထိုဂုဏေ ဒသဟုပါဂတံဟူသောပါဌ်၌၊ ဣမေ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့
 တို့ကား၊ ဒသ-၁၀ -ပါးကုန်သော၊ ဂုဏာ-အာနိသင်ဂုဏ်တို့တည်း၊ အပ္ပသမ္ဘာရ
 တာ-သစ် ဝါးစသော အဆောက်အဦအုံ မရှိသည်၏အဖြစ်သည်။ ဧကော-တစ်ပါး
 သော၊ ဂုဏော-အာနိသင်ဂုဏ်တည်း၊ [အပ္ပဟရိတေ၌ကဲ့သို့ ဤအပ္ပသမ္ဘာ ရတာ၌
 အပ္ပသဒ္ဓါ အဘာဝဝါစကား၊] ဟိ-မှန်၊ တတ္ထ-ထိုရုက္ခမူလ၌၊ ဥပါဂမနမတ္တမေဝ-
 ကပ်ဝင်ခြင်းမျှ သည်သာ။ ဝါ-ဝင်ကပ်ရုံမျှသည်သာ၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊[ဧဝဖြင့်
 “အထူးပြုလုပ်စရာ မရှိ”ဟုကန့်သည်။] ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ အပ္ပသမ္ဘာရတာ-
 သည်၊ ဧကော၊ ဂုဏော-တည်း၊ အပ္ပဋိဇဂ္ဂနတာ-သုတ်သင်ရခြင်း မရှိသည်၏
 အဖြစ်သည်။ ဒုတိယော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ဟိ-မှန်၊ တံ-ထိုရုက္ခမူလသည်။

သမ္ပဋ်-တံမြက်လှည်းအပ်သည်၊ (သမာနံ) ပိ-ဖြစ်သော် လည်း ကောင်း၊ အသမ္ပဋ်-တံမြက်မလှည်းအပ်သည်၊ (သမာနံ) ပိ-ဖြစ်သော် လည်းကောင်း၊ ပရိဘောဂဗာသုကံ-သုံးစွဲခြင်း၌ ချမ်းသာသည်၊ ဟောတိယေဝ-ဖြစ်သည်သာ၊ အနုဋ္ဌာပနိယံဘာဝေါ-သီတင်းကြီးက မထစေထိုက်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ တတိယော- သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ ဂရဟံ-ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ကို၊ နပုဋိစ္ဆာ ဒေတိ-မဖုံးကွယ်တတ်၊ ဟိ-မှန်၊ တတ္ထ-ထိုသစ်ပင်၏အနီးအောက်၌၊ ပါပံ-မကောင်းမှုကို၊ ကရောန္တော- ပြုသူသည်၊ လန္တတိ-အရှက်ရတတ်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဂရဟာယ-ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ကို၊ အပုဋိစ္ဆာ ဒနဘာဝေါ-မဖုံးကွယ်တတ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ စတုတ္ထော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ အတ္တောကာသဝါသောဝိယ - လွင်တီးခေါင်၌နေခြင်းကဲ့သို့၊ (နေရသလောက်) ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ န သန္တန္တတိ-မတောင့်တင်းစေ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကာယဿ-ကိုယ်၏၊ အသန္တန္တနဘာဝေါ-မတောင့်တင်းစေတတ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ပဉ္စမော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ ပရိဂ္ဂဟကရဏဘာဝေါ-ငါ့ဥစ္စာဟု သိမ်းပိုက်မှုကို ပြုခြင်း၏ မရှိခြင်းသည်၊ ဆဋ္ဌော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ ဂေဟာလယပဋိက္ခေပေါ-ကျောင်း၌ တွယ်တာမှုကို ပယ်နိုင်ခြင်းသည်၊ သတ္တမော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ ဗဟုသာဓာရဏံ ဂေဟဝိယ-များစွာသောလူတို့နှင့်ဆက်ဆံ သောအိမ်၌ကဲ့သို့၊ န-ထိုရုက္ခမူလကို၊ ပဋိဇဇ္ဇိသာမိ-သုတ်သင်အံ့၊ နိက္ခမထ-ထွက်ကြပါကုန်ဦး၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ နိဟရဏဘာဝေါ-နှင်ထုတ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းသည်၊ အဋ္ဌမော-သော၊ ဂုဏော-ဂုဏ်တည်း၊ ဝသန္တဿ-နေသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သပ္ပိတိက ဘာဝေါ-နှစ်သက်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ နဝမော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ ရုက္ခမူလ သေနာသနဿ-ရုက္ခမူကျောင်း၏၊ ဂတဂတဋ္ဌာနေ-ရောက်အပ် ရောက်အပ်သောအရပ်၌၊ သုလဘာယ-လွယ်ကူစွာရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ရလွယ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) အနပေက္ခဘာဝေါ-ငဲ့ကွက်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဒသမော-သော၊ ဂုဏော-တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဒသ-၁၀ ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဂုဏေ-ဤအာနိသင်ဂုဏ်တို့ကို၊ ဒိသျာ-မြင်၍၊ ရုက္ခမူလ-သို့ဥပဂံတော-ကပ်ရောက်ခဲ့သည်အသို့-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဒတိ-ဟောတော်မူ၏။

တ္ထေကာနိ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဣမာနိ ကာရဏာနိ ဤအကြောင်းတို့ကို၊ သလ္လက္ခေတွာ-မှတ်သားပြီး၍၊ မဟာသတ္တော-ဘုရားအလောင်းသည်၊ ပုနဒိဝသေ-နောက်တစ်နေ့၌၊ ဘိက္ခာယ-ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီး၊ အထ-ဆွမ်းခံဝင်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုသုမေဓာရှင်ရသေ့အား၊ သမုတ္တဂါမေ-ရောက်အပ်သောရွာ၌၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ မဟန္တေန-ကြီးစွာသော၊ ဥဿာဟေန-အားတက်သရောဖြင့်၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ အဒိသု-ပေးလှူကြကုန်ပြီ၊ သော-ထိုသုမေဓာရှင်ရသေ့သည်၊ ဘတ္တကိစ္စံ- ဆွမ်းစာခြင်းကိစ္စကို၊ နိဋ္ဌာပေတွာ-ပြီးစုံးစေပြီး၍၊

အသမံ-ကျောင်းသစ်မီးသို့၊ အာဂမ္မ-လာ၍၊ နိသီဒိတ္တာ-ထိုင်၍၊ စိန္တေသိ-စဉ်းစားပြီး၊ (ကိ-အဘယ်သို့ စဉ်းစား သနည်း။) အဟံ-ငါသည်၊ အာဟာရံ-အာဟာရကို၊ နလဘာမိ-မရ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ န ပဗ္ဗဇိတော-ရသေ့အဖြစ်သို့ကပ်ရောက်ခဲ့သည် မဟုတ်၊ ဒေ သေသော သိန္နိဒ္ဓါဟာရောနာမ-ဤအဆီ အစားပါသော အာဟာရမည်သည်၊ မာနမဒ ပုရိသ မဒေ-ငါမြတ်၏စသည်ဖြင့် ထောင်လွှားတက်ကြွသောမာန်၊ ငါယောကျ်ားဟု ထောင်လွှား တက်ကြွသော မာန်တို့ကို၊ ဝဗေတိ-တိုးပွားစေ၏။ [ထိုမာန် ၂ မျိုးကို ပါရာဇိကဏ် သုဒိန္နကဏ္ဍဘာသာသီကာ၌ပြခဲ့၏။] အာဟာရ မူလကဿ-အာဟာရလျှင် အကြောင်း ရင်းရှိသော၊ ဒုက္ခဿ-ဒုက္ခ၏၊ အန္တော-အဆုံးသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ [လယ်ယာ လုပ်ကိုင်ရ အစေအပါးခံရခြင်းစသော အားဖြင့် အဆုံးမရှိ။] အဟံ-သည်၊ ဝါပိတရောပိတ ဝညနိဗ္ဗတ္တကံ-ကြံချအပ်သောစပါး စိုက်ပျိုးအပ်သော စပါးမှဖြစ်သော၊ အာဟာရံ-အာဟာရကို၊ ပဗေတိတ္တာ-ပယ်စွန့်၍၊ ပဝတ္ထဗလ ဘောဇနာ-အလိုလိုဖြစ်သော သစ်သီးလျှင် အစာရှိသည်၊ ယံနူန-ဘဝေယျံ-အကယ် ၍ ဖြစ်ရပါမူကား ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ-ဤသို့စဉ်းစားပြီး၊ (ဣတိ-ဤသို့ စဉ်းစားပြီး၍) သော-ထိုသုမေဓာရှင်ရသေ့သည်၊ တတော-ထိုအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ တထာ-ထိုစဉ်းစားသည့် အတိုင်း၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ ဃဋေန္တော-ရှေ့လုံ့လနှင့် နောက်လုံ့လကို ဆက်စပ်စေလသော်၊ ဝါယမန္တော-လုံးပမ်းကြိုးကုတ် အားထုတ်လသော်၊ သတ္တာ ဟဗ္ဘန္တ ရေယေဝ-၇ရက် အတွင်း၌သာလျှင်၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ အဘိညာယောစ-အဘိညာဉ်တို့ကို လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗတ္တေသိ-ဖြစ်စေပြီး၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဝါပိတရောပိတ၊ပေ၊ ပါပုဏိန္ဒိ-ဝါပိတံ၊ ပေ၊ ပါပုဏိ-ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ-မြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီး၊

ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ မေ-ငါသည်၊ သာသနေ-ရသေ့တို့၏ သာသနာ၊ ဈာန်အဘိညာဉ်အရာ၌၊ သိဒ္ဓိပ္ပတ္တဿ-လိုတိုင်းပြီးမြောက် သိဒ္ဓိပေါက် စဉ်၊ ဝသီဘူတဿ-စွမ်းရည်သတ္တိရှိသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်စဉ်၊ ဒီပင်္ကရောနာမ-ဒီပင်္ကရာ မည်တော်မူသော၊ လောကနာယကော-သတ္တလောက၏ ရှေ့ဆောင် လမ်းပြ နာယကဖြစ်တော်မူသော၊ ဇိနော-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဥပပဇ္ဇိ-ပွင့်တော်မူပြီး။

ဧဝံ၊ ပေ၊ ဝသီဘူတဿ။ ။ ဧဝံဖြင့် ရှေ့ဆိုအပ်ပြီးကို ညွှန်းသည်။ သိဒ္ဓိပ္ပတ္တဿ၌စပ်။ "တောထွက်ရှိကြစည်သည်မှစ၍ တောထွက်ပြီးလျှင် အဘိညာဉ်ရသည်တိုင်အောင် ဆိုအပ်ပြီးသော အစဉ်ဖြင့် သိဒ္ဓိပေါက်ပြီးလသော်" ဟုလှို၊ [မေ သိဒ္ဓိပ္ပတ္တဿ ဝသီဘူတဿတို့၌ ဆန္ဒိဝိဘတ်ကို ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ "အနာဒရလက္ခဏေ သာမိဝစနံ ဒဋ္ဌဋ္ဌံ" ဟုဆို၏။] ဝသီ (ဟုတ္တာ) ဘူတော ဝသီဘူတော။

ဥပ္ပန္နန္တေ-ပဋိသန္ဓေ တည်နေတော်မူသော်လည်းကောင်း၊ဝါ-ပဋိသန္ဓေ တည်နေ
 တော်မူရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊ ဇာယန္တေ-ဖွားမြင်တော်မူသော် လည်းကောင်း၊
 ဝါ-ဖွားမြင်တော်မူရာအခါ၌ လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓန္တေ-သစ္စာ၎် ပါးတံရားတို့ကို
 သိတော် မူသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဘုရားဖြစ်တော်မူရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊
 ဓမ္မဒေသနေ-ဓမ္မစကြာတရားကို ဟောတော်မူခြင်းသည်၊ သတိ-ဖြစ်သော်လည်း
 ကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မဒေသနေ-ဓမ္မစကြာကိုဟောတော်မူရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊
 စတု ရော စတ္တာရိ-၄ပါးကုန်သော၊ နိမိတ္တနိမိတ္တာနိ-နိမိတ်ကြီးတို့ကို၊ ဈာနာရတိသမပ္ပိ
 တော--ဈာန်၌ မွေ့လျော်ခြင်းသည်သက်ရောက် အပ်သည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊)
 နာဒ္ဒသ-မမြင်လိုက်ရ။ [ဈာနာရတိသမပ္ပိတော၌ န-ဂိုဏ်းမဖြစ်သင့်သောကြောင့်
 "ဈာန"ဟု နာ၌ ဒီယရိရသည်။

ပစ္စန္တ ဒေသဝိသယေ- မဇ္ဈိမဒေသတွင် ပါဝင်သော ပစ္စန္တဒေသ အရပ်၌၊
 တထာဂတံ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားကို၊ နိမန္တေ တွာ-ပင့်ဖိတ်၍။ တဿ-ထိုဒီပင်္က
 ရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ အာဂမနံ-ကြွလာကြောင်းဖြစ်သော၊ မဂ္ဂ-လမ်းကို၊ တုဋ္ဌ-
 မာနသာ-နှစ်သက်သော စိတ်ရှိကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) ဇနာ - လူတို့သည်။

သာသနေ။ ။ "သာသနာ"အရ ရသေ့တို့၏ အဆုံးအမဩဝါဒဖြစ်သော
 အကျင့်ပဋိပတ်သာသနာကို လည်းကောင်း၊ ထိုအကျင့်ပဋိပတ်ဖြင့် ရအပ်သော ဈာန်အဘိညာဉ်
 ကို လည်းကောင်း ယူပါ။ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌ ပဋိပတ်ဖြင့် ရအပ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သည်
 အထွတ်အထိပ် ပဋိဝေဓဖြစ်သကဲ့သို့၊ ရသေ့တို့၏ သာသနာ၌လည်း ဈာန်အဘိညာဉ်သည်
 ပဋိဝေဓ သဘောပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ငိုကာ၌ "သာသနေတိစ္ဆ တာပသသာသနံ ဈာန
 အဘိညာစ" ဟုဖွင့်သည်။ စသဒ္ဓါဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် "တာပသသာသနံ"အရ တခြား၊
 "ဈာန်အဘိညာ" အရလည်း တခြားဟု ယူပါ။

ဥပ္ပန္နန္တေ၊ ဝေ၊ ဒေသနေ။ ။ ဥပ္ပန္နန္တေ ဇာယန္တေကို "ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဇော၊ မာတု ကုန္တိတော
 နိက္ခမနေ"ဟု ယုပစ္စည်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်သောကြောင့် အန္တပစ္စည်း
 သည်ဘောဟော မာနပစ္စည်းမှပြန်သော အန္တဟု ဆို၍ "ပဋိသန္ဓေနေတော်မူခြင်း၌" ဟုပေးကြ၏။
 မိမိကား ရိုးရာ လက္ခဏာအနက်ပေးလျှင်၊ အာဓာရသဘောလည်း ပါဝင်နိုင်သည်"ဟု ယုဆ၍
 လက္ခဏာအနက်သာ ပေးလိုက်သည်။ ဓမ္မဒေသနေ၌ကား တရားဟောခြင်းကို အရကောက်လျှင်
 ဣတ္ထိလိင်မှ ပုလ္လိင်ပြန်သော လိင်ဝိပလ္လာသ ဟုကြပါ။ ကာလကို အရကောက်ရာ၌ကား
 "ဒေသီယတိ ဧတ္တာတိ ဒေသနော"ဟု ပြု။

စတုရော နိမိတ္တေ။ ။ "စတ္တာရိ နိမိတ္တာနိ"ဟုဆိုသင့်လျက် လိင်ဝိပလ္လာသနည်းအား ဖြင့်
 "စတုရော နိမိတ္တေ"ဟု ပုလ္လိင် ဆိုထားသည်။ နိမိတ်တို့သည် ၄ပါးမက၊ ၃၂-ပါးရှိ၏။ သို့သော်
 နိမိတ်ဖြစ်ရာဌာနက ဌာနသုသာ ရှိသောကြောင့် ဌာနပစာရအားဖြင့် "စတုရော"ဟု ဆိုသတတ်။
 အချို့ကား "စတုရော (စတုသု)-၄ ဌာနတို့၌" ဟု ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ ကြကြ၏။ တစ်သောင်းသော
 လောကဓာတ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်းစသော နိမိတ် ၃၂-ပါးကို အဋ္ဌသာလိနိဂဏ္ဍိနှင့် ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ
 တို့၌ ရှုပါ။]

သောဓမ္မိ-သောင်းသောင်းဖြဖြ သုတ်သင်ရှင်းလင်းကြကုန်၏။ [“ပစ္စန္ဒဒေသ” ဟုဆိုသော်လည်း ရုပ်ပြစ်ရှစ်ပါးတွင် ပါဝင်သော ပစ္စန္ဒမဟုတ်၊ မဇ္ဈိမဒေသတွင် အစွန်ကျသောကြောင့် ပစ္စန္ဒဒေသဟုဆိုသည်။ (မဇ္ဈိမဒေသသေဝ ဧကပသေ ပစ္စန္ဒဒေသသည်တေ ဇနပဒေ-ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ။) ဋီကာ၌ “သောဓေတိဇနော” ဟု တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့် “သောဓေတိ တုဋ္ဌမာနသော” ဟု ဧကဝုစံပြင်ကြ၏။ ဤသို့ပြင်မှလည်းနောက်၌ “ဝေဒဇာတ် ဇနံ ဒိသ္မာ” ဟူသောစကားနှင့်ညီ၏။

အဟံ-သုမေဓာဖြစ်သောငါသည်၊ တေန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ သကဿမာ-မိမိကျောင်းသခံခမ်းမှန်ကွမိတွာ-ထွက်ခဲ့၍၊ ဝါကစီရာနိ-လျှော်တေသက်နန်းတို့ကို၊ ဝုနန္တော-ခါလျက်၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ အဗ္ဗရေ-ကောင်းကင်၌၊ ဂစ္ဆာမိ- သွားခဲ့၏။ [တကာလာပေကွဝတ္တမာန်ဖြစ်၍ အတိတ်ကိုပင် ဂစ္ဆာမိဟု ဝတ္တမာန်ဖြင့်သုံးစွဲသည်။ တေန သမယေနကို နိက္ခမိတွာ၌လည်းကောင်း၊ တဒါကိုဂစ္ဆာမိ၌ လည်းကောင်း စပ်စေရသောကြောင့် ကာလာဓာရ ၂-ခုရှိရသည်။]

ဝေဒဇာတ်-ဖြစ်သော နှစ်သက်ခြင်း သောမနဿရှိသော၊ တုဋ္ဌဟဋ္ဌာ-သုခဖြင့် နှစ်သက်၊ ပီတိဖြင့် ရွှင်လန်းသော၊ ပမောဒိတံ-ပါမောဒူဖြင့် ဝမ်းမြောက်သော၊ ဇနံ-လူအပေါင်းကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ ဂဂနာ-ကောင်းကင်မှ၊ ဩရောဟိတွာန- သက်ဆင်းပြီး၍၊ တာဝဒေ-သက်ဆင်းပြီးရာ ထိုအခါ၌ ၊ မနုဿေ-လူတို့ကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးပြီ။ (ကိ-အဘယ်သို့မေးသနည်း၊) [ပုစ္ဆိဟုဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ချေထားသည်။]

တုဋ္ဌဟဋ္ဌာ-နှစ်သက်ရွှင်လန်းသော၊ ပမုဒိတော-လွန်စွာဝမ်းမြောက်သော၊ ဝေဒဇာတော-ဖြစ်သော နှစ်သက်ခြင်းရှိသော၊ မဟာဇနော-များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ ကဿ-အဘယ်သူဖို့၊ အဉ္စသံ-အဉ္စသမည်သော၊ ဝဠမံ-ဝဠမမည်သော၊ အယနံ-အယနံမည်သော၊ မဂ္ဂ-လမ်းကို၊ သောဓယတိ-သုတ်သင်ပါသနည်း။ (ဣတိ-

ဝေဒဇာတ်၊ပေ၊ ပမောဒိတံ။ ။ဝေဒဇာတ်ကို “သဉ္စာတသောမနုဿ” ဟု ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ဝေဒသဒ္ဓါ၏ ဉာဏအနက်၊ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း အနက်၊ ဝေဒကျမ်းဟူသော အနက်တို့တွင် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ယူစေ၍၊ ဇာတဟူသော ဝိသေသနုနောက်ကျသော ဗဟုဗ္ဗိတိဟု သိစေသည်။ တုဋ္ဌ၊ ပဋ္ဌ၊ ပမောဒိတံ၊ တို့ကိုကား အချင်းချင်း ပရိယာယ်ပုဒ်ဟု ဆို၏။ တစ်နည်း-သုခဖြင့် နှစ်သက်သည်ကို တုဋ္ဌ၊ ပီတိဖြင့် ရွှင်လန်းသည်ကို ဟဋ္ဌ၊ ပါမောဒူဖြင့် ဝမ်းမြောက်သည်ကို ပမောဒိတဟုလည်း ဆိုကြသည်။

အဉ္စသံ ဝဠမာယနံ။ ။ဤ ၃-ပုဒ်သည် မဂ္ဂသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်ပုဒ်များတည်း၊ အဉ္စဇာတ်၊ ဝေဇာတ်၊ အယဇာတ်တို့သည် ဂတိအနက် ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် “အဉ္စတိ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ အဉ္စသံ၊ (အသပစ္စည်း၊) ဝေဇတိ ဧတေနာတိ ဝဠမံ (ဧ-ကို ငြု၊ ဥမပစ္စည်း၊) အယတိ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ အယနံ” ဟု ဖြူ၊ မဂ္ဂသဒ္ဓါ၏အကြောင်း ဥပါယအနက်ကို ယူမည်စိုး၍

ဤသို့မေးပြီး။)-(တစ်နည်း) မဟာဇနော-များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ တုဋ္ဌဟဋ္ဌော-နှစ်သက်ရွှင်လန်းသည်၊ ပမုဒိတော-လွန်စွာဝမ်း မြောက်သည်၊ ဝေဒဇာတော-ဖြစ်သော နှစ်သက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ မဂ္ဂ-လမ်းကို၊ သောဓေတိ-သုတ်သင်၏၊ တုဗေဟိ-သင်တို့သည်။) ကဿ-အဘယ်သူဖို့၊ အဉ္စသ-အဉ္စသမည် သော၊ ဝဋ္ဌမ-ဝဋ္ဌမမည်သော၊ အယန-အယနမည်သော၊ မဂ္ဂေါ-လမ်းကို၊ သော ဝိယတိ-သုတ်သင်အပ်ပါသည်နည်း၊ (ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီး။)

မေ-ငါသည်၊ ပုဋ္ဌာ-မေးအပ်ကုန်သော၊ တေ-ထိုလူတို့သည်၊ ဝိယာကံသု-ဖြေဆိုကြကုန်ပြီး၊ (ကိ -အဘယ်သို့ ဖြေဆိုကြကုန်သနည်း။) (အဗ္ဗောတာပသ-ဆိုရသော) လောကေ-လောက၌၊ ဗုဒ္ဓေါ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ အနတ္တရော-အတုမရှိ အမြတ်ဆုံးဖြစ်တော်မူသော၊ ဒီပင်္ကရောနာမ- ဒီပင်္ကရာမည်တော်မူသော၊ လောကနာယကော-သတ္တလောက၏ ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ နာယကဖြစ်တော်မူသော၊ ဇိနော-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဥပဇ္ဇိ-ပွင့်တော်မူပြီး၊ တဿ-ထိုဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားဖို့၊ အဉ္စသ-သော၊ ဝဋ္ဌမ-မည်သော အယန-မည်သော၊ မဂ္ဂ-လမ်းကို၊ သောဓေတိ-သုတ်သင်ပါ၏၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိယာကံသု-ဖြေဆိုကြကုန်ပြီး။)

ဗုဒ္ဓေါတိနာမ-ဗုဒ္ဓေါဟူသောအမည်တော်ကို၊ သုတွာန-ကြားရ၍၊ တာဝဒေ-ကြားရရာ ထိုအခါ၌၊ ဝိတိ-နှစ်သက်ခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ-ဖြစ်ပြီး၊ ဗုဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါတိ-ဗုဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါဟူ၍။ ကထယန္တော-နှုတ်ဖြင့်တွတ်တွတ် ရွတ်ဆိုလျက်၊ သောမနဿ-

အဉ္စသဟု ဝိသေသနပြု၊ ထိုအဉ္စသလည်း ဥဗ္ဗကတ္တ စသည်ကို ဟောရကား [ဝဋ္ဌမ"ဟုထပ်၍ ဝိသေသနပြု၊ ထိုဝဋ္ဌမလည်း "ပရိဝဋ္ဌမော- ထက်ဝန်းကျင် လုံးဝိုင်း၏" စသည်ဖြင့် ပရိမဏ္ဍလစသော အနက်ကို ဟောရကား "အယန" ဟုထပ်၍ ဝိသေသနပြုရသည်-ဟု မဏိဒီပကြိုသတတ်၊ ဝိသေသန ၆ မျိုးတွင် တဗ္ဗာဝတာ (ထိုသဘောကို ထင်ရှားပြသော) ဝိသေသနတည်း။

သောဓေတိ သောဝိယတိ။ ။စာအုပ်တို့၌ "ကဿ သောဓေတိ မဂ္ဂ"ဟု ကတ္တာပဟောဝါကျကို တွေ့ရ၍ ထိုအတိုင်း ပဌမအနက်ပေးသည်၊ ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ၌ကား "ကဿ သောဝိယတိ မဂ္ဂေါ"ဟုကဟောဝါကျရှိ၏၊ တုဋ္ဌဟဋ္ဌော၊ ဝေ၊ မဟာဇနောတို့အတွက် "ဟုတွာ မဂ္ဂ သောဓေတိ"ဟု အပိုတည့်ပေး၏၊ ထိုအတိုင်း ဒုတိယနည်းပေးသည်၊ ["ကဿ-အဘယ်သူအဖို့"ဟူသော အနက်သည် "ကဿတ္တာယ"ဟု ဖွင့်သော တာဗတ္တသမ္ပဒါနိ အနက်ပင်တည်း။ ဝဋ္ဌမာယနံ၌ ဆန်းကြောင့် "အာ" ဟုဖြစ်ရသည်၊ လမ်းအနက်ဟောကား "အယန" သာတည်း။

မှတ်ချက်။ ။နပုလ္လိင် မြိသောကြောင့် ဒုတိယနည်း၌ မဂ္ဂေါနှင့်တွဲသော်လည်း "အဉ္စသ ဝဋ္ဌမ အယန"ဟု ရှိရသတတ်၊ သို့သော် ထိုထိုနေရာ၌ "ဝါယောဓာတု အဉ္စသောဟောတိ"ဟုလည်းကောင်း၊ "ဧကာယနောယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ"ဟု လည်းကောင်း တွေ့ရသောကြောင့် ထိုအဆိုနှင့်တကွ ကံဟောဝါကျကိုပါ စဉ်းစားသင့်သည်။

အဒိသု တေ မမော ကာသံ။ ။အယံ သုမေဓပဏ္ဍိတော မဟိဒ္ဓိကော မဟာနဘာဓေါ

နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို၊ ပဝေဒယီ-သိစေပြီး၊ တတ္ထ-ထိုကြားရရာအရပ်၌၊
 ဌတွာ-ရပ်၍၊ တုဋ္ဌော-နှစ်သက်သည်၊ သံဝိဂ္ဂမာနသော-ပီတိဖြင့် အံ့ဩသော
 စိတ်ရှိသည်၊ (သံဝိဂ္ဂမာနသောတိ-ပီတိဝိမိတာမာနသော-ဗုဒ္ဓဝံသဋ္ဌံ။) ပိစိန္တေသိ-
 အထူးထူး အထွေထွေ ကြံစည်ပြီး၊ (ကိ-အဘယ်သို့၊ ကြံစည်သနည်း။) ဣဓ-
 ဤဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော လယ်ယာမြေ ကောင်း၌၊ ဝိဇာနိ-ကုသိုလ်
 တည်းဟူသော မျိုးစေတီကို၊ ရောပေသံ-ပေါက်စေတော့အံ့၊ ဝါ-စိုက်ပျိုးလိုက်
 တော့အံ့၊ ခဏော-ဗုဒ္ဓပွားဒနဝမဓဏ ဟူသော အခွင့်ကောင်းသည်၊ ဝေ-စင်စစ်၊ မာ
 ဥပစ္စဂါ-ကပ်ရောက်ပြီးခါ လွန်၍မသွားပါစေလင့်၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ ပိစိန္တေသိ-
 အထူးထူး အထွေထွေ ကြံစည်ပြီး။)

(တုဓမ္မ-သည်) ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရားဖို့၊ (မဂ္ဂ-လမ်းကို) ယဒိသောဓေတ-
 အကယ်၍ သုတ်သင်ကုန်အံ့၊ (စဝံသတိ-ဤသို့ သုတ်သင်လသော်)၊ မေ-ငါအား၊
 ဧကောကာသံ-တစ်ခုသောရုပ်ကွက်ကို၊ ဒဒါထ-ပေးကြကုန်၊ အဟမ္ဘိ-ငါသည်လည်း၊
 အဉ္စသံ-အဉ္စသမည်သော၊ ဝဋ္ဌမံ-ဝဋ္ဌမမည်သော၊ အယနံ-အယနမည်သော၊ (မဂ္ဂ-
 လမ်းကို) သောဓေယိဿာမိ-သုတ်သင်ပါအံ့။

တဒါ-အခွင့်တောင်းရာ ထိုအခါ၌၊ တေ-ထိုလူတို့သည်၊ မမ-ငါ့အား၊
 သောဓေတံ-သုတ်သင်ခြင်းငှာ၊ ဩကာသံ-ရုပ်ကွက်တစ်ခုဖြစ်သော၊ အဉ္စသံ- လမ်းကို၊
 အဒံသု-ပေးကြကုန်ပြီး၊ တဒါ-ပေးကြရာထိုအခါ၌၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဗုဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါ
 တိ-ဗုဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓေါဟူ၍၊ စိန္တေန္တော-စိတ်ဖြင့်ဖန်ဖန် ကြံစည်လျက်၊ မဂ္ဂ-လမ်းကို၊
 သောဓေမိ-သုတ်သင်ခဲ့၏။

မမ-ငါ၏၊ ဩကာသေ-ရုပ်ကွက်သည်၊ အနိဋ္ဌိတေ-မပြီးစီးသေးမီ၊ ဒီပင်္က
 ရော၊ ဒီပင်္ကရာမည်တော်မူသော၊ မဟာမုနိ-မြတ်သောမုနိ ဖြစ်တော်မူသော၊ ဝါ-
 မုနိ ၅ ပါးတို့တွင် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်တော်မူသော၊ ဇိနော-ငါးမာရ်အောင်မြင်
 ဘုရားရှင် သည်၊ စတူဟိ သတသဿေဟိ-၄ သိန်းကုန်သော၊ [“၄-သိန်းအတိုင်းအရှည်
 ရှိကုန်သော” ဟုမပေးနှင့်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ မဟုတ်၊ စတ္တာရိအသင်္ချေယျာနိကံသို့

တိ စာနမာနော ဒုဗ္ဗိသောဓနံ (အသုတ်သင်ခက်သော) ဥဒကသမ္ဘိန္တံ (ရှေ့နှင့်ရောစပ်သော)
 အတိဝိယ ဝိသမံ (အလွန်မည်ညွတ်သော) ဧကံ ဩကာသံသလ္လက္ခေတွာ၊ ပေ၊ အဒံသု။-ဇိနာ
 လင်္ကာရီရီကာ။

မဂ္ဂံ သောဓေမဟံ တဒါ။ ။ တတော (ထိုသို့ပေးရာအခါ၌) သုမေပေဏ္ဍိတော ဗုဒ္ဓါရမဏံ
 ပီတိ ဥပ္ပါဒေတွာ စိန္တေသိ၊ အဟံ ပန ဣမံ ဩကာသံ ဣဒ္ဓိယာ ပရမဒဿနိယံ (အလွန်ကြည့်
 ပျော် ရှုပျော်ကောင်းအောင်) ကာတံ ပဟောမိ၊ ဧဝံကတေပန န မံ ပရိဘောသေတိ၊ အဗ္ဗမယာ
 ကာယဓေယျာဝစ္စံ ကာတံ ဝဋ္ဌတိတိ ပံသု အာဟရိတွာ တံ ပဒေသံ ပု ရေတိ။-ဇိနာလင်္ကာရီရီကာ။

ဝါကျသား] ဆဋ္ဌဘိညေဟိ-၆ ပါးသော အဘိညာဉ် ရှိကုန်သော၊ တာဒိဟိ-
 က္လုဋ္ဌတိပင် ထိုအနိဋ္ဌကဲ့သို့စွတတ်၊ အနိဋ္ဌကိုလည်း ထိုက္လုဋ္ဌ ကဲ့သို့ စွတတ်ကုန်သော၊
 ဝါ-လောကဓမ်ရစ်ပါးကြောင့် မောက်ပြားမတုန်၊ တာဒိ ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံကြကုန်သော၊
 [တမိဝဒိသန္တိတိ-တာဒိနော] ဝိမလေဟိ- ကင်းသော ရာဂအစရှိသော အညစ်အကြေး
 ရှိကုန်သော၊ ဝိဏာသပေဟိ- ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိ)၊ အဋ္ဌသံ-လမ်းကို၊ ပဋိ
 ပဇ္ဇိ-ကြွတော်မူလာပြီ။

(ရမ္မနကရဝါသိနံ-ရမ္မာမြို့သူမြို့သားတို့၏) ပစ္စုပ္ပန်-ရှေးစွတတ်သွားခြင်း
 တို့သည်၊ ဝါ-ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်းတို့သည်၊ ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ [“ရမ္မနကရဝါသိ
 နော-တို့သည်၊ ပစ္စုပ္ပန်-ခရီးဦးကြိုဆိုကုန်သည်၊ ဝတ္တန္တိ-ကုန်၏”ဟုလည်း
 ပေးကြသည်။] ဗဟု-များစွာကုန်သော၊ ဘောရိယော-စည်ကြီးတို့သည်၊ ဝဇ္ဇန္တိ-မြည်
 ကုန်၏၊ (တစ်နည်း) ဘောရိယော-စည်ကြီးတို့ကို၊ ဝဇ္ဇန္တိ-မြည်စေကြကုန်၏၊ ဝါ-
 တီးကြကုန်၏၊ နရမရူ-လူနတ်တို့သည်၊ အမောဒိတာ-လွန်စွာဝမ်းမြောက်ကြကုန်
 သည်၏၊ (ဟုတွာ) သာဓကုာရ်-ကောင်းလေစွဟု၊ အားရနှစ်လို၊ မြက်ဆိုအပ်သော
 အသံကို၊ ဝါ-ကောင်းချီးကို၊ ပဝတ္ထယု- ဖြစ်စေရကကုန်ပြီ။

ဒေဝါ-နတ်တို့သည်၊ မနုဿေ-လူတို့ကို၊ ပဿန္တိ-မြင်ကြကုန်၏၊ မနုဿာ
 ပိစ-လူတို့သည်လည်း၊ ဝါ-လူတို့ကလည်း၊ ဒေဝတာ-နတ်တို့ကို၊ (ပဿန္တိ)၊
 ဥဘောပိ- ၂မျိုးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေ-ထိုနတ်လူတို့သည်၊ ပဉ္စလိကာ-ချီး
 မြောက်အပ်သော လက်အုပ်ရှိကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တထာဂတံ အနု-မြတ်စွာ
 ဘုရား၏ နောက်တော်၌၊ ဝါ-မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်တော်က၊ ယန္တိ-
 လိုက်သွားကြကုန် ၏။ [အနုဟူသော ကမ္မပ္ပဝစနိယ၏ ယှဉ်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့်
 တထာဂတံဝယ် ဆဋ္ဌိအနက် ဒုတိယာဝိဘတ် သက်ရသည်။]

ဝဇ္ဇန္တိ။ ဒုဂါအန္တိဝိဘတ်ဖြင့် ဝဒ္ဓဓာတ်ကို ဝဇ္ဇပြုလျှင် ဝဇ္ဇန္တိဟု ကတ္တရုပ်ဖြစ်၏။ လူ
 တို့တီးသောကြောင့် မြည်ရသော်လည်း စည်တွေကိုယ်က အလိုလိုမြည်သကဲ့သို့ဖြစ်သောကြောင့်
 “ဝဇ္ဇန္တိ”ဟု ဆိုသည်။ တစ်နည်း-ဝဒဓာတ်၊ ကာရိတ် ဣယပစ္စည်းဖြင့် ဝါဒယန္တိဟု ပြီးစေပြီးမှ
 ဒုကို ဖြေ့ ဝါဒ္ဓိအာကိုလည်း ရသပြု၍ ဟေတုကတ္တရုပ်လည်း ကြံကြသည်။ [အဋ္ဌကထာယ်
 ဝဇ္ဇန္တိတိ ဝါဒယန္တိတိ ဟေတုကတ္တရ ဝသေန ဝိဝရဏံ”ဟူသော အခြားနေရာ၌ သဒ္ဓဒီတိ ဖွင့်သည်
 ကို ဤနေရာ၌ယူ၍ ကြံကြခြင်း ဖြစ်သည်။]

နရမရူ။ ။နရသဒ္ဓါသည် “နရနာရိယော” ဟုရှိရာ၌ လူယောကျ်ား အနက်ကိုဟော၏။
 နရတ္ထမောဉ် “သတ္တဝါ”ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ဤနေရာ၌ ယောကျ်ား မိန်းမနှင့် ဆက်ဆံ
 သော “လူ”ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ [“မရတိ-အသက်အပိုင်းအခြား အတိုင်း သေတတ်၏
 ဣတိ မရ”ဟု ဝိပျိဟ်ပြု၍ နတ်ကိုဟောသည်။ မရဓာတ်၊ ဦးပစ္စည်း၊ မောဂ္ဂုဇ္ဇာန် ၌ကား
 “ရုကာယေန သဟေဝ မရတိ-ရူပကာယနှင့် အတူသေတတ်၏။ ဣတိ မရ”ဟုဝိပျိဟ် ပြုသည်။]

ဒေဝါ-နတ်တို့သည်၊ ဒိဗ္ဗေဟိ-နတ်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ တူရိယေဟိ-တူရိယာ တို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဓာတ်ကတ္တာ)၊ ဝါ-တူရိယာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ကာရိတ် က်)၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ မာနုဿကေဟိ-လူ၌ဖြစ်ကုန်သော၊ တူရိယေဟိစ- တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တို့ကို လည်းကောင်း၊ ဥဘောပိ- ၂မျိုးလည်းဖြစ်ကုန် သော၊ တေ-ထိုနတ်လူတို့သည်၊ ဝဇ္ဇယန္တော-မြည်စေကြကုန်လျက်၊ တထာဂတံ အနု-၌၊ ဝါ-က၊ ယန္တိ-ကုန်၏။

အာကာသေန-ကောင်းကင်ခရီးဖြင့်၊ [“ခရီး၌” ဟုလည်းပေးကြ၏။] ဂတာ- သွားကြကုန်သော၊ မရူ-နတ်တို့သည်၊ ဒိဗ္ဗ-နတ်၌ဖြစ်သော၊ မန္တာရဝပုပ္ဖံ-မန္တာရဝ မည်သော ပန်းကိုလည်းကောင်း၊ (“ထင်ရှားပန်း”ဟုလည်းပေးကြ၏။) ပဒုမံ- ပဒုမ္မာကြာပန်းကိုလည်းကောင်း၊ ပါရိဆတ္တကံ-ပင်လယ်ကသစ်ပန်းကိုလည်းကောင်း။ ဒိသောဒိသံ-ထိုထိုအရပ်သို့၊ ဩကိရန္တိ-ကြံချကြကုန်၏။ [ဒိသံဒိသံ ဟူသော ဝိဇ္ဇာ ပုဒ်မှ နိဂ္ဂဟိတံကိုချေ၍ ရှေ့သ၏အကို ဩပြု၍ ဒိသောဒိသံဟု ဆိုသည်၊ အညော သံကဲ့သို့တည်း။]

အာကာသေန-ကောင်းကင်ခရီးဖြင့်၊ ဂတာ-သွားကြကုန်သော၊ မရူ- နတ်တို့သည်၊ ဒိဗ္ဗ-နတ်၌ဖြစ်သော၊ စန္ဒနစုဏ္ဍဉ္စ-စန္ဒကူးနံသာမုန့်ကို လည်း ကောင်း၊ ကေဝလံ-အလုံးစုံသော၊ ဝရဂန္ဓဉ္စ-ကောင်းမြတ်သော နံသာကို လည်း ကောင်း၊ ဒိသောဒိသံ-ထိုထိုအရပ်သို့၊ ဩကိရန္တိ-ကြံချကြကုန်၏။

ဘူမိတလဂတာ-မြေအပြင်၌ သွားကြကုန်သော၊ နရာ-လူတို့သည်၊ စမ္ပ ကံ- စကားပန်းကို လည်းကောင်း၊ သရလံ-ထင်းရှူးပန်းကိုလည်းကောင်း၊ နိပံ- ထိမ်ပန်းကိုလည်းကောင်း၊ နာဂပုန္ဒာဂကေတကံ-ကံကော်ပန်း၊ ပုန်းညက်ပန်း၊ ဆပ် သွားပန်းကို လည်းကောင်း၊ ဒိသောဒိသံ-ထိုထိုအရပ်သို့၊ ဥက္ကိပန္တိ-ကြံမြောက် ကြကုန်၏။

အဟံ-ငါသည်၊ ကေသေ-ဆံတို့ကို၊ မုဉ္ဇိတွာ-ဖြေ၍၊ တတ္ထ-ထိုငါ့အားပေး အပ်သော ရပ်ကွက်၌၊ ဝါကစီရဉ္စ-လျော်တေသင်္ကန်းကို လည်းကောင်း၊ စမ္ပကံစ- သားရေပိုင်းကို လည်းကောင်း၊ ကလလေ-ညွန့်ပြောင်း၌၊ ပတ္ထရိတွာန-ဖြန့်ခင်း၍၊ အဝကဇ္ဇော-အောက်၌ထားအပ်သော မျက်နှာရှိသည်၊ ဝါ-မှောက်ခုံ၊ (ဟုတွာ-၍) နိပဇ္ဇိ-လျောင်းပြီ။ [အဟံ တစ်ပုဒ် အနက်မရှိ၊ (တစ်နည်း) ရှေ့အဟံသည် မုဉ္ဇိတွာပတ္ထရိတွာတို့၌ စပ်၍၊ နောက်အဟံက နိပဇ္ဇိ ၌စပ်။]

(ကိ-အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍ လျောင်းသနည်း။) ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သိဿေဟိ-၄ သိန်းကုန်သော တပည့်တို့နှင့်၊ သဟ-တကွမ်းငါကို၊ အက္ကမိတွာန- နည်း၍၊ ဂစ္ဆတု-ကြွတော်မူပါစေ၊ ကလလေ-ရွံ့ညွန့်ပြောင်း၌၊ မာ အက္ကမိတ္ထ- မနင်းပါစေလင့်၊ [အဇ္ဇတ္တနိ အာဝိဘတ်ကို ထွဲပြုထားသည်၊ နံ-အနက်မရှိ၊

တံထည့်ပါ။] တံ-ထိုသို့ငါ့ကိုနင်း၍ ကြွသွားတော်မူခြင်းသည်။) မေ-ငါ၏။ ဟိတာယ-စီးပွားအလိုငှာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ (ဣတိ-ဤသို့ နလုံးသွင်း၍၊ နိပဇ္ဇိ-လျောင်းပြီ။) [ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ “တံကလလေ အနက္ကမံ-ထိုရွံ့ညွန့်ပြောင်း၌ နင်းတော်မမူခြင်းသည်” ဟု ဖွင့်၏။ ရွံ့ညွန့်၌ နင်းတော် မမူခြင်းသည် လိုရင်းမဟုတ်၊ မိမိကိုနင်း၍ ကြွတော်မူခြင်းသာ လိုရင်းဖြစ်သည်။]

ပထဝိယံ-ရွံ့ညွန့်ခြေ၌။ [ဝိဟု ဆန္ဒာနရက္ခဏဒီယရိလျှင် ကောင်းသည်။] နိပဇ္ဇဿ-လျောင်းသော၊ မေ-ငါ၏။ စေတသော-စိတ်၏။ ဧဝံ-ဤသို့သောအကြံသည်။ အာသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်း) [“သန္တာရေသံသဒေဝကံ” ကျမှ ကိ အမေးကို ပြန်၍အပ်လိမ့်မည်။] အဟံ-ငါသည်။ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဣစ္ဆမာနော-ကိလေသာတို့ကို သတ်ဖြတ်လိုမူကား၊ ကိလေသေ-ကိလေသာတို့ကို၊ ယာဠိယာမိ-သတ်ဖြတ်နိုင်၏။ [ယနေ ကိလေသာတို့ကို သတ်ဖြတ်၍ ရဟန္တာဖြစ်အောင် အားထုတ်နိုင်သည်-ဟုလို။]

မေ-ငါ့အား၊ [ကိ အတွက် အလမတ္တသမ္ပဒါနံ] ဣဓေ-ဤဒီပဏီရာ မြတ်စွာဘုရားထံတော်ပါး၌၊ အညာတဝေသေန-မထင်ရှားသူ၏ အသွင်ဖြင့်၊ ဓမ္မ-တရားကို၊ သစ္စိကတေန-မျက်မှောက်ပြုခြင်းဖြင့်၊ ကိ-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ သဗ္ဗညုတံ-သဗ္ဗညု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်ပညာသို့၊ ဝါ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့၊ ပါပုဏိတွာ-ရောက်ပြီး၍၊ သဒေဝကေ-နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော လောက၌၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားသည်၊ ဟေသံ-ဖြစ်အံ့။ [“ဖြစ်ရပါလို၏” ဟု ဆုတောင်းတော်မမူ၊ “ဖြစ်အံ့၊ ဖြစ်အောင်ပြုအံ့” ဟု စိတ်ကို ဓိဋ္ဌာန်တော်မူသည်။]

ထာမဒဿိနာ-မိမိ၏ ဉာဏ်စွမ်းကို သိမြင်သော၊ ဝါ-မိမိ၏ဉာဏ်စွမ်းကို သိမြင်ပါလျက်၊ ဧကေန-တစ်ယောက်တည်းသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တိဏ္ဍေန-သံသရာ ရေအယဉ်မှ ကူးသွားသော၊ ပုရိသေန-ယောကျ်ားမျိုးဖြင့်၊ မေ-ငါ့အား၊ ကိ-အဘယ် အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ သဗ္ဗညုတံ - သို့၊ ပါပုဏိတွာ - ၍၊ သဒေဝကံ-

ဃာတိယာ မဟံ။ ။ ငိုကာ၌ “ယာဠိ (တိ) ယာမဟံ” ဟု ရှိ၏။ စုရာဒိဂိုဏ်း ယဇ္ဇဓာတ်သည် ဟိ သာ-ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်ကိုလည်းဟော၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်အလိုအားဖြင့် စုရာဒိဂိုဏ်းပစ္စည်းသက် ၍ ဣကို ခါဒိကဏ္ဍ ၁၃၆-သုတ်ဖြင့် ဣယဉ်ပြု၍ ဃာဠိယာမိဟု ပြီးရသည်။ အဟံ၌ အပုဒ် ဟံပုဒ်တို့ကား အနက်မရ နိပါတ်မျှသာ၊ [ဗုံဒံဝသ အဋ္ဌကထာ၌ကား “ကိလေသေ ဈာပယေမမ” ဟု ရှိ၏။ သာ၍ရှင်းသည်။] “ယာဠိယာမိ” ဟု ပစ္စယုန်ဝိဘတ်ဖြင့် ရှိသောကြောင့် ကိလေသာ တို့ကို သတ်ဆဲ ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်ဆဲဟု မယူသင့်၊ ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်ခါနီးဖြစ်၍ အနာဂတ်ကိုပင် သမိပဝတ္တမာန်ဖြင့်ဆိုထားသည်ဟု ကြံပါ။ [ဃာဠိယာမိနေရာဝယ် ဟနဓာတ်ကို ဃာတပြု၍ “ဃာတယာမဟံ” ဟုလည်းပြင်ကြ၏။ ဟနဓာတ်က ဘူဝါဒီသာ ရှိသောကြောင့် ဣယပစ္စည်း မသက်နိုင်ပါ။ ထိုထိုနေရာ၌ “ဃာတေသာမိ-သတ်အံ့၊ ဃာတေဟိ-သတ်လော” စသည်ဖြင့် တွေ့ရ၏။ ထိုပါဠိများ၌လည်း မုဒုဒသနလျင်းချိတ်ဖြင့် ရှိမှသာ စုရာဒိဂေပပစ္စည်းသက်နိုင်စေရာရှိသည်။]

နတ်ဗြဟ္မာနှင့်တကွဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ သန္တာရေသံ-သံသရာရေအယဉ် မှကယ်တင်ပေးအံ့။ [ဤဂါထာအဖွင့်ကို ငိုကာဂါထာရမ္မဉ္စ ဖြစ်၏။]

မေ-ငါသည်၊ (ကတေနဉ္စစပ်) ဝါ-ငါ၏၊ (အဓိကာရေနဉ္စစပ်)၊ ပုရိသုတ္တမေ-
ယောကျ်ားမြတ်ဖြစ်တော်မူသော ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၌၊ ဝါ-မြတ်စွာဘုရား
အထံတော်၌၊ ကတေန-ပြုအပ်သော၊ ဣမိနာ အဓိကာရေန-ဤလွန်ကဲသော
ကောင်းမှုကြောင့်၊ သဗ္ဗညုတ်-သို့၊ ပါပုဏိတွာ-၊ ဗဟံ-များစွာသော၊ ဇနတ်-
သတ္တဝါ အပေါင်းကို၊ တာရေမိ-သံသရာရေအယဉ်မှ ကယ်တင်ပေးအံ့။

သံသာရသောတံ-သံသရာတည်းဟူသောရေအယဉ်ကို၊ ဝါ-သံသရာကို ပြု
တတ်သော တဏှာရေအယဉ်ကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-ဖြစ်၍၊ တယောဘဝေ-ကာမ ရူပ၊
အရူပဟု သုံးဝသောဘဝတို့ကို၊ ဝိဒ္ဓံသေတွာ-ဖျက်ဆီးပြီး၍ [ဘဝပြတ်ကြောင်း
ကံကိုပြုလျှင် ဘဝကို ဖျက်ဆီးရာရောက်၏၊ ဖလူပစာတည်း။] ဓမ္မနာဝံ-မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊
တရား တည်းဟူသော လှေသင်္ဘောကို၊ သမာရယု-ကောင်းစွာတက်စီး၍၊ သဒေဝကံ-
နတ်ဗြဟ္မာနှင့်တကွဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ သန္တာရေသံ-အံ့၊ (ဣတိ-သို့၊
စေတသော-စိတ်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့သောအကြံသည်၊ အာသိ-ဖြစ်ပြီ။]

ကိ မေ ဧကေန တိဏ္ဏေန၊ ပုရိသေန ထာမဒဿိနာ

သဗ္ဗညုတ် ပါပုဏိတွာ၊ သန္တာရေသံ သဒေဝကံ။

ထာမဒဿိနာ-မိမိသတ္တိ၊ ဗျော်ဖျန်းကြည့်၍၊ သိရှိထင်ထင်၊ စွမ်းရည်ကို မြင်ပါလျက်၊ဧကေန-
အများထိုထို၊ မကယ်လိုဘဲ၊ တစ်ကိုယ်ထီးတည်း၊ ဖော်မမိုးဘဲသာလျှင်၊ တိဏ္ဏေန-သံသရာပြင်၊
ရေအယဉ်ဝယ်၊ မဂ္ဂင်လှော်ခတ်၊ ကူးသွားတတ်သော၊ ပုရိသေန- ယောကျ်ားဇာနည်၊မပီစကောင်း၊
ကိုယ်ကောင်းငဲ့လျှိုး၊ ယောကျ်ားမျိုးဖြင့်၊မေ-ဒီပင်္ကရာ၊ စောမြတ်စွာကို၊ သေချာဖူးတွေ့၊ငါရသေ့
အား၊ ကိ ပယောဇနံ-အဘယ်သို့နည်း၊ အထင်ကြီး၍၊ နိမိုးအားရ၊ အသုံးချတော့အံ့နည်း၊
နိပ္ပယောဇနမေဝ-သူငါရိုးရိုး၊ သတ္တဝါမျိုးသို့၊ အားကိုးမရသဖြင့်၊ အသုံးမကျတော့သည်သာတည်း၊
သဗ္ဗညုတ်-ကြွင်းမဲ့ဥသံ့၊ အလုံးစုံကို၊ အကုန်သိသူ၊ ဘုရားတစ်ဆူအဖြစ်သို့၊ ပါပုဏိတွာ-
ဘုရားဆူဆူကျင့်နည်းယူလျက်၊ ထပ်တူဆင့်ဆင့်၊ ရောက်အောင်ကျင့်ပြီး၍၊ သန္တာရေသံ-
သမုဒိနကံကျယ်၊ သံသာနယ်မှ၊ ထုတ်ဆယ်အတူ၊ ကယ်တင်တော်မူပေးအံ့။

အဓိကာရေန။ ။အဓိ-လွန်လွန်ကဲကဲ၊ ကာရော-ပြုအပ်သောကောင်းမှုတည်း။ အဓိကာရော-
လွန်ကဲကဲ ပြုအပ်သောကောင်းမှု၊ စွဲညွှန်ပေါ်၌ လျောင်းတော်မူ၍ တံတားကဲ့သို့ နင်းသွားဖို့ ရန်
လလျှဒါန်းခြင်းသည် သာမန်ကောင်းမှုမဟုတ်၊ အကယ်၍ နင်းသွားလျှင် စွဲညွှန်ထဲ၌နစ်ကာ
အသက်သေလောက်စရာရှိ၏။ ထိုသို့ အသက်ကိုစွန့်၍ ပြုအပ်သောကောင်းမှုဖြစ်သောကြောင့်
“အဓိကာရ” ဟုခေါ်ရသည်။

သံသာရသောတံ။ ။ဓန္ဒာအာယတနဓာတ်တို့၏ အဆက်မပြတ် ဖြစ်ခြင်းသည်
ရေအယဉ်နှင့်တူသောကြောင့် “သံသာရသခါတော+သောတော သံသာရသောတော”မည်၏။
(တစ်နည်း) သံသရာကို ပြုတတ်သော တဏှာရေအယဉ်ကို “သံသာရဿ+ကာရကော+သော
ယော သံသာရသောတော”ဟုဆိုသည်။ [ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ။]

အာဟုတီနံ-အဝေးမှယူ၊ ဆောင်ရွက်မှုလည်း၊ ကြည်ဖြူလေးမြတ်၊ ပူဇော်အပ်
 သော ပစ္စည်းတို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟော-ခံယူထိုက်တော်မူသော၊ ဒီပင်္ကရော-ဒီပင်္ကရာမည်
 တော်မူသော၊ လောကဝိဇု-လောကသုံးပုံ၊ အလုံးနှံ့ကို၊ အကုန်သိမြင်၊ ဘုရားရှင်၊
 သည်၊ မ-ငါ့ကို၊ ဝါ-ငါ၏။ ဥဿိသံကေ-ဦးခေါင်းအနီး၌၊ ဝါ-ဦးခေါင်းရှင်း၌၊
 ဌတွာန-ရပ်တော်မူ၍၊ ဣဒံစေနံ-ဤဗျာဒိတ်စကားကို၊ အဗြုဗိ-စိန်ဖြက်တော်မူ
 ပြီ။ [သီသဿ+သမိပံ ဥဿိသံ၊ ဥဿိသံယေဓ ဥဿိသကံ၊ မံကို အဗြုဗိဌံ စပ်ခိုက်
 ကံ၊ ဥဿိသကေဌံ စပ်ခိုက် အဋ္ဌိအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သကံ။]

ဧဋိလံ-ဆံကျစ်ရှိသော၊ ဥဂ္ဂတာပနံ-ထက်မြက်သော အကျင့်ရှိသော၊ ဣမံ
 တာပသံ-ဤရသေ့ကို၊ ပဿထ-ကြည့်ကြကုန်၊ (အယ်တာပသော-ဤရသေ့သည်။)
 ဣတော-ဤကမ္ဘာမှ၊ အပရိမေယျ-မနှိုင်းယှဉ်အပ်၊ မနှိုင်းယှဉ်နိုင်ကုန်သော၊ ကပ္ပေ-
 ၄ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းတို့ကို၊ အတိက္ကမိတွာ-ကျော်လွန်၍၊) လောကေ-
 သတ္တလောက၌၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်။

အဟု (အဟော)-ထိုဖြိုး၊ တထာဂတော-ဘုရားအလောင်းသည်၊ ရမ္မာ-
 နှလုံး မွေ့လျော် ပျော်ဖွယ်ရာကောင်းသော၊ ကပိလဂုယာ-ကပိလအမည်ရှိသော
 နေပြည်တော်မှ၊ ဝါ-ကပိလဝတ္ထု အမည်ရှိသော ပြည်မှ၊ [သညာချာဂါသမညာစ၊
 ဘိဓာနံ နာမ မဂုယော”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ အဂုယသဒ္ဓါ အမည်ဟူသော
 အနက်ကို ဟော၏။] နိက္ခမိတွာ - ထွက်ပြီး၍၊ ပဝေနံ - အားထုတ်ကြောင်း

အာဟုတီနံ။ ။[အာပုဗ္ဗဟု-ဒါနာဒါနဟဗ္ဗပဒါနေသု”ဟူသော ဓာတ်နောင်တိပစ္စည်း
 သက်၊ အ(အာဟရိတွာ)-အဝေးမှ ဆောင်ရွက်မှုယူ၍-ပူဇော်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ အာဟုတိယော၊
 အာဟုနေယျပုဒ်မှ အာဟုနနှင့် အနက်တူတည်း။

ဥဂ္ဂတာပနံ။ ။သက္ကတ၌ဥစဓာတ်၊ ရက်ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ဥဂြသဒ္ဓါသည် ပါဠိ၌
 “ဥဂ္ဂ”ဟုဖြစ်၏၊ အနက်များစွာတွင် “ဥတ်ကဋ (တိဗ္ဗ)-ထက်မြက်”ဟူသော အနက်ကို လည်း
 ဟော၏။ တာပဌံ တပဓာတ်ကားဘူ၊ စု၊ ဒီ ဥ ရိုဏ်း၌ ဒါဟ- ပူလောင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊
 ကိလေသာကို လောင်မြိုက်တတ်သောအကျင့်ကို “တာပန”ဟုဆိုပါ၊ စုရာဒိဏေပစ္စည်း သက်၍
 “တာ”ဟု ဝုဒ္ဓိဖြစ်၏၊ (တစ်နည်း) ဆန်းကြောင့် ဒီယပြုထား၏၊ ဥဂ္ဂံ+တာပနံ ယဿာတိ
 ဥဂ္ဂတာပနော။

အဟော (အဟု)။ ။ဂစ္ဆိ၌ “ဣမဿ တာပဿဿ-၏၊ ဣဒံ ကမ္မံ-အသက်ကိုစွန့်၍
 ညွှန်၌လျောင်းသောဤအမှုသည်၊ အဟော-အံ့ဖွယ်သာတည်း” ဤသို့စသည်ဖြင့် အနက်ယောစ
 နာ၏၊ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ “အဟုတိ အဟာနိ (ဘုရားအဖြစ်နိုးရာနေ၌) အထာတိအတ္ထော”
 ဟုတွေ့ရ၏၊ အယမေဝ ဝါပါဠောဟု လည်းဆိုသေး၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေးကပင် “အဟော”
 ဟုလည်းကောင်း၊ “အဟု” ဟုလည်းကောင်း၊ “အဟာနိ”ဟုလည်းကောင်းပါ၍ အမျိုးမျိုး
 ရှိဟန်တူသည်၊ မည်သို့ပင်ရှိစေကာမူ “အထ-ထိုအခါ၌” ဟူသော အနက်ယူစေလို ဟန်တူသည်။
 [ဂစ္ဆိ၌ကား “အဟုတိ အဟောသီတိ အတ္ထော”ဟု ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာရှိကြောင်း ကိုဆိုသေး၏။]

ဝိရိယကို၊ ပဒဟိတွာန-အားထုတ်၍၊ ဒုတ္တရကာရိယ-ခဲယဉ်းစွာပြုအပ်သော အကျင့်ကို၊ ကတွာ-ပြုကျင့်ပြီး၍၊ အဇပါလရက္ခမူလေ-အဇပါလမည်သော ညောင်ပင်၏ အနီးအောက်၌၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်နေ၍၊ တထာဂတော-ဘုရားအလောင်းသည်၊ တတ္ထ-ထိုအဇပါလ ညောင်ပင်၏အနီးအောက်၌၊ ပါယသံ-နို့ယာနာကို၊ ပဂ္ဂယု-ခံယူပြီး၍၊ နေရဉ္စရံ-နေရဉ္စရာမြစ်သို့၊ ဥပေဟိတိ-ချဉ်းကပ်လတ္တံ့။

နေရဉ္စရာယ-နေရဉ္စရာမြစ်၏၊ တီရမ္ပိ-ကမ်း၌၊ သောဇီနော-ထိုဘုရားအလောင်းသည်၊ ပါယသံ-ကို၊ အဒ (အဒိတွာ) -ဘုဉ်းပေးပြီး၍၊ (တွာပစ္စည်းအကျေကြီး)ပဋိယတ္တဝရမဏေန-နတ်တို့သည် စီစဉ်အပ်သောမြတ်သောလမ်းဖြင့်၊ ဗောဓိမူလ-ဗောဓိပင်၏ အနီးအောက်သို့၊ ဥပေဟိတိ-ချဉ်းကပ်လတ္တံ့။ [နေရဉ္စရာပုဒ်ပြီးပုံကို ဝိနည်းမဟာဝါ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

တတော-ထိုမှနေောက်၌၊ အနတ္တရော-အတုမရှိ မြတ်သော၊ မဟာယသော-များသောအခြံအရံအကျော် အစောရှိသော၊ သမ္မုဒ္ဓေါ-ဘုရားအလောင်းသည်၊ ဗောဓိမဏ္ဍ- ဗောဓိမဏ္ဍိုင်ကို၊ (အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ် တို့၏ ကြည်လင်ရာညောင် ဗုဒ္ဓဟေပင်ကို)၊ ပဒက္ခိဏံကတွာ-လက်ယာရစ်ပြု၍၊ အဿတ္ထမူလေ-ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်၏ အနီးအောက်၌၊ ဗုစ္ဆိဿတိ-သစ္စာငှပေးကိုသိလတ္တံ့၊ (ဘုရားဖြစ်လတ္တံ့-ဟု လို။)

ဣမဿ-ဤမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဇနိကာ-ဖြစ်စေတတ်သော၊ မာတာ-မယ်တော်ရင်းသည်၊ [ဇနိကာဖြင့် မွေးစားသော မယ်တော်ကိုကန့်သည်]၊ မာယာနာမ-မာယာမည်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ပိတာ-ခမည်းတော်သည်၊ သုဒ္ဓေါဒနောနာမ-သုဒ္ဓေါဒနမည်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ အယံ-ဤရသေ့သည်၊ ဂေါတမောနာမ-ဂေါတမမည်သည်၊ ဟေဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့။

တထာဂတော။ ။ဤဂါတာနှင့် နောက်ဂါထာ၌ တထာဂတောဟု ၂-ထပ်တွေ့ရ၏။ ရှေ့တထာဂတောသည် ပဒဟိတွာန၊ နိသီဒိတွာတို့၌စပ်၍ နောက်တထာဂတောက ပဂ္ဂယု၊ ဥပေဟိတိတို့၌စပ်၊ ဘုရားဖြစ်လတ္တံ့သော ဘုရားအလောင်းကိုပင် တထာဂတောဟု ဖလူပစာအားဖြင့် သုံးစွဲထားသည်။ "ဥပေဟိတိ၌ ဥပ+ဣဓာတ်၊ သာတိမှ သာကို မောဂ္ဂုလ္လာနံ တျာဒိကဏ္ဍ-ဧတိသ္မာဟူသော (၆၆)သုတ်ဖြင့် ဟိပြု၊ ဥပ+ ဧဟိတိကို သန္နိစပ်၊ ပါယသံ၌ "ပါယသာ-နိရည် ဖြင့်+နိဗ္ဗတ္တတာ"ဟု ပြု၍ဏပစ္စည်း "ပါယသော" ဟုပြီးစေ။]

သုဒ္ဓေါဒနောနာမ။ ။သုဒ္ဓေါဒနမင်း၏ ရာဇာဖြစ်ကြောင်းကိုပါဠိတော်၌ မတွေ့၊ ထို့ကြောင့် "ရာဇာ မဟုတ်"ဟု ခေတ်လူတို့က ဝေဖန်ကြ၏။ သုတ်မဟာဝါ-မဟာပဒါနသုတ်ပါဠိတော်၌ "သုဒ္ဓေါဒနောနာမရာဇာပိတာ" ဟုဟောတော်မူ၏။ ဇနပဒကလျာဏီ ထေရီအပဒါန၌လည်း "ရညော သုဒ္ဓေါဒဿာဟံ၊ ဝိတာ အာသိ အနိန္ဒိတာ" ဟုရှိ၏။ တို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ "ရာဇ"ဟု အသုံးရှိပုံကို သိပါ။

အနာသဝါ-အာသဝေါ မရှိကုန်သော၊ ဝိတရာဂါ-ကင်းသော ရာဂရှိကုန်သော၊ သန္တစိတ္တာ-ငြိမ်သက်သောစိတ် ရှိကုန်သော၊ သမာဟိတာ-ငှာကောင်းစွာ အာရုံ၌ထားအပ်သောစိတ် ရှိကုန်သော၊ (တည်ကြည်ကုန်သော၊) ကောလိတော-ကောလိတသည် လည်းကောင်း၊ ဥပတိသောစ-ဥပတိဿသည် လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂါ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်ကုန်သော၊ သာဝကာ-စကားကိုလိုက်နာတတ်ကုန်သော တပည့်တို့သည်၊ (တစ်နည်း) အဂ္ဂါ သာဝကာ-အဂ္ဂသာဝကတို့သည်၊ ဟေဿန္တိ - ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ အာနန္ဒောနာမ-အာနန္ဒာမည်သော၊ ဥပဋ္ဌာကော-အလုပ်အကျွေးသည်၊ ဣမံဇိနံ-ဤဂေါတမဘုရားကို၊ ဥပဋ္ဌိဿတိ-ပြုစုလုပ်ကျွေးလတ္တံ့။ [ဥပ တိဿ, ကောလိတအမည်တို့သည် ရွာကိုအကြောင်းပြု၍ရအပ်သော အမည်ဟု ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ သာရိပုတ္တထေရ ဝတ္ထု၌ဆိုသည်။]

အနာသဝါ၊ ပေ၊ ဝိတရာဂါ-ကုန်သော၊ သန္တစိတ္တာ-ကုန်သော၊ သမာဟိတာ-ကုန်သော၊ ဝါ-ကုန်သော၊ ခေမာ-ခေမာဘိက္ခုနီသည် လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပလ-ဝတ္ထာစ-ဥပ္ပလဝဏ် ဘိက္ခုနီသည် လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂါ-အမြတ်ဆုံး ဖြစ်ကုန်သော၊ သာဝကာ-စကားကို လိုက်နာတတ်ကုန်သော တပည့်မတို့သည်၊ (တစ်နည်း) အဂ္ဂါသာဝိကာ-အဂ္ဂသာဝိကာမတို့သည်၊ ဟေဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။

တဿ ဘဂဝတော-ထိုဂေါတမဘုရား၏၊ ဗောဓိ-သစ္စာ ငှပါး တရားကို သိရာသစ်ပင်ကို၊ [ဗုဇ္ဈတိ တ္ထောတိ ဗောဓိ၊] အဿတ္ထောတိ-ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ စိတ္တာစ-စိတ္တသူကြွယ်သည် လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထာဠကောစ-ဟတ္ထာဠဝမင်းသားသည် လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂါ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်ကုန်သော၊ ဥပဋ္ဌကာ-အလုပ်အကျွေး ဥပါသကာတို့သည်၊ (တစ်နည်း) အဂ္ဂါဥပဋ္ဌကာ-အဂ္ဂုပဋ္ဌကာတို့သည်၊ ဟေဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဥတ္တရာ-ဥတ္တရာသည် လည်းကောင်း၊ နန္ဒမာတာစ-နန္ဒမာလာသည် လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂါ-အမြတ်ဆုံး ဖြစ်ကုန်သော၊ ဥပဋ္ဌိကာ-အလုပ်အကျွေး ဥပါသိကာမတို့သည်၊ (တစ်နည်း) အဂ္ဂါ ဥပဋ္ဌိကာ-အဂ္ဂုဥပဋ္ဌိကာမတို့သည်၊ ဟေဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ (ဣတိ ဣဒံစဇိနံ-ဤဗျာဒိတ်စကားတော်ကို၊ အပြဝိ-မိန့်မြှောက်တော်မူပြီ။) [ဤသို့ မိန့်မြှောက်တော်မူအပ်သော စကားကို အချို့နေရာ၌ “ဗျာကာသိ”ဟု သုံးစွဲထားသောကြောင့် မြန်မာတို့က “ဗျာဒိတ်ပေး

စိတ္တာစ၊ ပေ၊ ဥပဋ္ဌကာ။ ။ “စိတ္တာစ ဟတ္ထာဠကောစ၊ အဂ္ဂါ ဟေဿန္တိ၊ ပဋ္ဌကာ” ဟူသော ၂-ပါဒသည် အချို့အဋ္ဌကထာစာအုပ်များ၌မရှိ၊ ဝုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ ရှိသည်ကို ဤ၌ ယူထားဟန်တူသည်။ ဒီပင်္ကရာဇ်သော ဘုရားရှင်တို့၏ မယ်တော် စသည်ကိုပြရာ၌ ထိုအလုပ် အကျွေးမပါသောကြောင့် “မရှိခြင်းသာ ရှေ့နောက်စကား ညီသည်”ဟု ယူကြသည်။ [အာဠက မင်းသားကိုပင် လက်အဆင့်ဆင့် ကူးပြောင်းရ သောကြောင့် “ဟတ္ထာဠက”ဟုခေါ်၏၊ အကျယ်ကို အာဠက သံယုတ်၌ရှုပါ။]

သည်”ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။ ဝိ+အာပုဗ္ဗ, ကရဇာတ်, ဤဝိဘတ်ဖြင့် “ဗျာကာသိ”ဟု ပြီးသည်။]

အသမဿ-ဖြင့်ဘက်ရည်တူရှိတော်မူသော၊ မဟေသိနော-မြတ်သော ဣသိ ဖြစ်တော်မူသော ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား၏။ ဣဒံ ဝစနံ-ဤဗျာဒိတ်စကား တော်ကို၊ သုတွာန-ကြားရ၍၊ နရမရူ-လူနတ်တို့သည်၊ အယံ-ဤရသေ့သည်၊ ဗုဒ္ဓဗိဇ္ဇင်္ဂေရ-ဘုရားမျိုးစေ့ဖြစ်သတတ်၊ (ဘုရားအလောင်းဖြစ်သတတ်)၊ ဣတိ-ဤ သို့ပြော၍၊ အာမောဒိတာ-လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်ကြကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)။

(နရမရူနံ-လူနတ်တို့၏) ဥက္ကဋ္ဌိသဒ္ဓါ-ကြွေးကြော်သံတို့သည်၊ ဝတ္တန္တိ- ဖြစ် ကုန်၏၊ အပ္ပေါဋ္ဌေန္တိ-လက်ပမ်းပေါက်လည်းခတ်ကြကုန်၏၊ (လက်ခမောင်းလည်း ခတ်ကြကုန်၏)၊ ဟသန္တိစ-ရွှင်ရွှင်ပျပျ ပြီးလည်းပြီးရယ်ကြကုန်၏၊ သဒေဝကာ- နတ်ဗြဟ္မာနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသသဟဿီ-တစ်သောင်းသော လောဇာတ်တို့ သည်၊ ကတဉ္စလီ-ပြုအပ်သောလက်အုပ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ နမဿန္တိ-ရှိခိုး ကြကုန်၏။

လောကနာထဿ-သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော၊ ဣမဿ- ဤဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာသနံ-အဆုံးအမဩဝါဒကို၊ ယဒိ ဝိရဇ္ဈိဿာမ- အကယ်၍ မဂ်ဖိုလ်မရ ချွတ်ချော်ကြကုန်အံ့၊ (အကယ်၍ မမှီကုန်အံ့၊ ဧဝံသတိ- ဤသို့ဖြစ်လသော်)၊ အနာဂတမှီ-အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါနေ-ကာလ၌၊ ဣမံ ဣမဿ-ဤရှင်ရသေ့၏၊ သမ္မုခါ-မျက်မှောက်တို့သည်၊ ဟေဿာမ-ဖြစ်ကြရ ကုန်တော့အံ့၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ဟေဿမ-ဖြစ်ရလိုကုန်၏”ဟု ပတ္တနာအနက် ပေး၏၊ ထိုအနက်မျိုးကို ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်က ဟော-မဟော စဉ်းစားပါ။]

ဒသသဟဿီ သဒေဝကာ။ ။ဤအဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ “ဒသသဟဿီဒေဝတာ” ဟုရှိ၏။ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ “ဒသသဟဿီ သဒေဝကာ”ဟုရှိ၏။ “သဟ+ဒေဝေါ- သဒေ ဝကာ၊ ဒသသဟဿီ နမဿန္တိတိ အတ္ထော”ဟုဖွင့်၏။ ထိုအတိုင်း ပေးလိုက်သည်။ ရှေးနိဿယ ၌ကား “ဒသသဟဿီယံ+ဝသန္တာ+သဒေဝကာ ဒသ သဟဿီ သဒေဝကာတိ မဇ္ဈေလောပ သမာသော ဝါ “ဟူသော မဏိဒီပကိုမှီ၍ “ဒသသဟဿီ သဒေဝကာ-တစ်သောင်းသော လောကဇာတ်၌ နေကုန်သော နတ်နှင့်တကွသော လူတို့သည်၊ ဥက္ကဋ္ဌိသဒ္ဓါ-ကြွေးကြော်သံ ရှိကုန်သည်၊ ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏”ဟုပေးသည်။

ယဒိမဿ၊ ဝေ၊ ဣမံ။ ။“ဝိရဇ္ဈိဿမာတိ ယဒိ န သမ္မာပုဏိဿာမ” ဟုဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ “ဤဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား၏အဆုံးအမတော်ကို မမှီနိုင်ကုန်အံ့” ဟုဆိုလို ဟန်တူသည်။ ဝိရဇ္ဈိဿာမ၏ သဒ္ဓါနက်မှာ ချွတ်ချော်ကြကုန်အံ့၊ လွဲကုန်အံ့” ဟုသာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သမ္မာပုဏိဿာမသည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ [ဟေဿာမာတိ ဘဝိဿာမ၊ သမ္မုခါတိ သမ္မုစိဘူတာ၊ ဣမံတိ ဣမဿ၊ သာမိအတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ-ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ။]

မနုဿာ-လူတို့သည်။ နဒိ-မြစ်ကို၊ တရန္တာ-ကူးကုန်လသော်၊ ပတိတိတ္ထံ-
 ရှေးရှုဆိပ်ကမ်းကို၊ ဝိရဇ္ဈိယ-ချွတ်ချော်၍၊ ဟေဋ္ဌာတိတ္ထေ-အောက်ဆိပ်ကမ်း၌၊ ဝါ-
 အောက်ဆိပ်ကမ်းကို၊ ဂဟေတွာန-ယူ၍၊ မဟာနဒိ-မြစ်ကြီးကို၊ ဥတ္တရန္တိယထာ-
 ကူးမြောက်ကုန်သက်သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ မယံ-ငါတို့
 သည်၊ ဣမံဇိနံ-ဤဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရားကို၊ ယဒိဗုဒ္ဓာမ-အကယ်၍ လွတ်
 လိုက်ရကုန်တော့အံ့။

အာဟုတိနံ-တို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟော-သော၊ ဒီပင်္ကရာ-သော၊ လောကဝိဇ္ဇု-
 သည်၊ မမ-ငါ၏၊ ကမ္မံ-တံတားခင်းကြောင်း၊ ကောင်းမှုကို၊ ဝါ-တံတားခင်း
 ကြောင်း၊ ကောင်းမှု၏ အကျိုးကို၊ ပကိတ္တေတွာ-မိန့်မြှောက်တော်မူပြီး၍၊ ဒက္ခိဏ်ပါဒိ-
 လက်ယာခြေတော်ကို၊ ဥဒ္ဒရိ-ကြွမြှောက်တော်မူပြီ။

တတ္ထံ-ထိုဗျာဒိတ်ပေးတော်မူရာ အရပ်၌၊ ယေ ဇိနပုတ္တာ-အကြင် ဘုရား
 သားတော်ဖြစ်ကြသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အာသု-ရှိကုန်ပြီ၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံ
 ကုန်သော၊ တေ-ထိုဘုရားသားတော်ဖြစ်ကြသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ မံ-ငါ
 ကို၊ ပဒက္ခိဏံ-အမြတ်တန်း၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ ဤနေရာ၌ ငှဒိန်းကုန်သော
 ရဟန္တာတို့သည်၊ လက်ယာရစ်လှည့်ပတ်၍ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ပဒက္ခိဏံ သဒ္ဓါ
 မြတ်မြတ်နိုးနိုး လေးလေးစားစားဟူသော အနက်ကို ဟော၏” ဟုယူပါ။ နရာ-
 လူတို့သည် လည်းကောင်း၊ နာဂါစ-နဂါးတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓဗ္ဗာ-ဂန္ဓဗ္ဗ
 နတ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ အဘိဝါဒေတွာ-အလွန်ရိုသေစွာ ရှိခိုးပြီး၍၊ ပက္ကမံ -
 ဖဲသွားကြကုန်ပြီ။

သသံဃေ-နောက်လိုက်နောက်ပါ သံဃာတော်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ လောက
 နာယကေ-သတ္တလောက၏ ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ နာယက ဖြစ်တော်မူသော ဒီပင်္ကရာ
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ဒဿနံ-မြင်ခြင်းကို၊ ဝါ-မြင်လောက်ရာ အရပ်ကို၊
 အတိက္ကန္တေ-လွန်တော်မူလသော်၊ တဒါ-လွန်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ (အဟံ-
 ငါသည်) ဟဋ္ဌတုဋ္ဌေန-ရွှင်လန်းနှစ်သက်သော၊ စိတ္တေန-စိတ်ဖြင့်၊ အာသနာ-
 ညွှန်ပြောင်းနေရာမှ၊ ဝုဒ္ဓဟိ-ထခံ့ပြီ။

တဒါ-ဗျာဒိတ်တော်စကားကြားနာရရာ ထိုအခါ၌၊ ဣအဟံ-သည်၊) သုဓေန
 သုခဖြင့်၊ သုခိတော-လွန်စွာဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်းရှိသည်၊ [သဉ္ဇာတ အဿ
 အနက်၌ ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ ဟောမိ-ဖြစ်၏၊ ပီတိယာစ-ပီတိဖြင့်လည်း၊ အဘိ
 သဏော-လွန်စွာ စိုစွတ်သည်၊ (ဟိတွာ-ဖြစ်၍) ပလ္လကံ-ထက်ဝယ် တင်ပလ္လင်ကို၊
 အာဘုဇိ-ဖွဲ့ ခွေပြီ။

တဒါ-ဗျာဒိတ်တော်စကား ကြားနာပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အဟံ-ငါသည်၊ ပလ္လင်္ကေန-ထက်ဝယ် တင်ပလ္လင်ဖြင့်၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ စိန္တေသီ-ကြံစည်ခဲ့ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကြံစည်ခဲ့သနည်း)၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဈာနေ-ဈာန်အရာ၌၊ သင်္ခါဘူတော-စွမ်းရည်သတ္တိရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၊ (အမှီ-ဖြစ်၏)၊ အဘိညာသု-အဘိညာဉ်တို့၌၊ ပါရမီ-တစ်ဘက်ကမ်းခတ်၊ အဆုံးတိုင် သိတတ်သော ဉာဏ်သို့၊ ဂတော-ရောက်ပြီးသည်၊ (အမှီ-ဖြစ်၏။)

ဒသသဟဿိလောကမှီ-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၌၊ မေ-ငါနှင့်၊ သမာတန်းတူကုန်သော၊ ဣသယော-ရသေ့တို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ [ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ “သဟဿိယမှီ လောကမှီ”ဟုရှိ၏။ ဒသသဟဿိယံ”ဟုလည်း အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။] ဣဒ္ဓိဓမ္မေသု-ဣဒ္ဓိဝိဓ၊ စသည်အပြား၊ တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ် တရားတို့၌၊ အသမော-အခြားရသေ့တို့နှင့်မတူသည်၊ (ဟုတွာ-၍) ဤဒိသံ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ သုခံ-ဗျာဒိတ်တော်စကားကို ကြားနာရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော သုခကို၊ အလဘိ-ရပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေသီ-ကြံစည်စဉ်းစားခဲ့ပြီ။) [ဣဒ္ဓိဓမ္မေသု-အရ လောကီအဘိညာဉ် ငါးပါးကို ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။]

မယံ-ငါ၏၊ ပလ္လင်္ကာဘုဇနေ-ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာအခါ၌၊ ဒသသဟဿိဝါသိနော-တစ်သောင်းသောလောကဓာတ်၌ နေကုန်သော ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဝုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသီတိ-မချွတ်ဧကန် အမှန်စင်စစ်၊ ဘုရားဖြစ်ပါလိမ့်မည် ဟူ၍၊ မဟာနာဒံ-ကျယ်စွာသောအသံကို၊ ပဝတ္တေသံ-ဖြစ်စေကြကုန်ပြီ။---(ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်၊ ဝုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသီ-မချွတ်ဧကန်၊ အမှန်စင်စစ်၊ ဘုရားဖြစ်လတ္တံ့နည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်)၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးအခါ၌၊ ဗောဓိသတ္တာနံ-နိယတဗျာဒိတ်ရသော ဘုရားအလောင်းတို့၏၊ ပလ္လင်္ကံဝရမာဘုဇေ - မြတ်သော ထက်ဝယ်

ဒသသဟဿိဝါသိနော။ ဒသသု လောကဓာတ်သဟဿေသု သုဒ္ဓါဝါသမဟာ ဗြဟ္မာနော အတိတဗုဒ္ဓဒဿာဝိနော (အသက်အရှည်ဆုံးဖြစ်ကြသော သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာတို့သည် ရှေးဘုရားတို့ကို ဖူးမြင်လိုက်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍) နိယတဗောဓိသတ္တာနံ ဗျာကရဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာန ပါဠိဟာရိယဒဿနေန (နိယတဗျာဒိတ်ရ ဘုရားအလောင်းတို့၏ ဗျာဒိတ်ပွဲ၌ တန်ခိုးပြာဋိဟာတို့ကို မြင်ခဲ့ရခြင်းကြောင့်) တထာဂတဝစနဿ အဝိတထတံ ပကာသေန္တော (ဒီပင်္ကရာ ဘုရားရှင် စကားတော်၏ မမှားနိုင်သည့် အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြုလျက်) မံ ပရိတောသေန္တာ ဣမာ ဂါထာယော အာဟံသု၊ (ငါ့ကိုနှစ်သက်စေကြကုန်လျက် ဤဂါထာတို့ကို ဆိုကြကုန်ပြီ)-ဗုဒ္ဓဝံသဋ္ဌကထာ။

ဗောဓိသတ္တာနံ။ ဗောဓိယံ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၌၊ သတ္တော အာသတ္တော-ငြိကပ်ခုံလမ်းသော သတ္တဝါတည်း၊ ဗောဓိသတ္တော-သတ္တဝါ၊ တစ်နည်း- ဗုဒ္ဓဿတိတိ ဗောဒိ-မချွတ်ဧကန် သစ္စာ ၄-ပါးကို သိလတ္တံ့သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဗောဓိစ+သော+သတ္တောဓာတိ ဗောဓိသတ္တော။

တင်ပလ္လင်ကို ဖွဲ့ခွေရာအခါ၌၊ ယာ (ယာနိ) နိမိတ္တာနိ-အကြင် အတိတ်နိမိတ် တို့သည်၊ ပဒိဿန္တိ-ထင်ရှားကုန်၏၊ တာနိ (နိမိတ္တာနိ)-ထို အတိတ်နိမိတ်တို့ သည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ့၊ ပဒိဿရေ-ထင်ရှားပါကုန်၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်-တွဲ-အရှင် သုမေဓာသုခမိန်သည်၊ ခုဝ-မဇ္ဈိတ် ဧကန်၊ အမှန်စင်စစ်၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားသည်၊ ဘဝိဿသိ-ဖြစ်ပါလိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဇာနာမ-သိရပါကုန်၏။)

(အဗ္ဘောသုမေဓပဏ္ဍိတ-အို သုမေဓာသုခမိန်၊ ပုဗ္ဗေ ဗောဓိသတ္တာနံ ပလ္လင်္ဂံ ဝရမာဘုဇေ၊ သီတံ-အချမ်းသည်၊ ဗျပဂတံ-ကည်းသည်၊ ဟောတိ-ပြစ်ပါ၏၊ ဥ ကျဉ္စ-အပူသည်လည်း၊ ဥပသမ္ပတိ-ငြိမ်းအေးပါ၏၊ တာနိ-ထိုအချမ်းကင်းခြင်း အပူ ငြိမ်းခြင်းတို့သည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ့၊ ပဒိဿန္တိ-တင်ရှားပါကုန်၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ တွဲ- အရှင်သုမေဓာသုခမိန်သည်၊) ခုဝ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။ [“ဘဝိဿသိ”ဟု တုမုယောဂဖြင့် ဆိုသောကြောင့် “အဗ္ဘောသုမေဓပဏ္ဍိတ” ဟုအာလုပ်ထည့်၍ အနက်ပေးကြသည်။]

(အဗ္ဘောသုမေဓပဏ္ဍိတ၊ ပုဗ္ဗေ ဗောဓိသတ္တာနံ ပလ္လင်္ဂံဝရမာဘုဇေ၊) ဒသသ ဟဿီ-တစ်သောင်းအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ လောကဓာတု-လောကဓာတ်တို့ သည်၊ နိဿဒ္ဓါ-အသံမဲ့တုန်၊ တိတ်ဆိတ်ကုန်သည်၊ နိရာကုလာ-အနှောင့်အယှက် မရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ပါကုန်၏၊ တာနိ-ထိုတစ်သောင်းသော လောကဓာတ်တို့ ၏ အသံတိတ်ခြင်း၊ အနှောင့်အယှက် မရှိခြင်းတို့သည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ့၊ ပဒိဿန္တိ- တသ္မာ တွဲ ခုဝ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အဗ္ဘော သုမေဓပဏ္ဍိတ-အို သုမေဓာသုခမိန်၊ ပုဗ္ဗေ ဗောဓိသတ္တာနံ ပလ္လင်္ဂံ ဝရမာဘုဇေ၊) မဟာဝါတာ-ပြင်းထန်သော လေတို့သည်၊ နဝါယန္တိ-မတိုက်ခတ်ပါကုန်၊ [ရှေးနိဿယ၌ “မဟာဝါတာ-လေမုန်တိုင်းတို့သည်၊ နဝါယန္တိ-မလာကုန်” ဟု ပေး၏၊ ခပ်ပြင်းပြင်းလာသော လေဟူသမျှ၏ မလာခြင်းကို ဆိုလိုရင်း ဖြစ်သည်၊ ညှင်းညှင်းသာသာလေကား လာသေးသည်သာ၊] သဝန္တိယော-မြစ်တို့သည်၊ န သန္တန္တိ - မစီးပါကုန်၊ တာနိ - ထို လေပြင်းမတိုက်ခြင်း၊ မြစ်ရေ မစီးခြင်းတို့ သည်၊ အဇ္ဇ ပဒိဿန္တိ၊ (တသ္မာ တွဲ) ခုဝ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

နိမိတ္တာနိ။ ။[ယာကို “ယာနိ”ဟု ငိုကာဖွင့်၏၊ နပုလ္လင် “နိမိတ္တာနိ”နှင့် တူအောင် နိကိုအာပြု၍ “ယာ” ဟုဖြစ်ကြောင်းပြသည်။] နိမိနန္တိ သဿာနန္တိ ဧတေဟိတံ နိမိတ္တာနိ၊ ဘုရား ဖြစ်လိမ့်မည်ဟူသော အကျိုးတရားကို သိမှတ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် နိမိတ်တို့မည်၏၊ ထိုနိမိတ်တို့ကို သိဟံ ဗျပဂတံစသည်ဖြင့် အကျယ်ပြုလတ္တံ့။ [ရှေးဘုရားရှင်တို့ ဗျာဒိတ်ပွဲ၌ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော နိမိတ်တို့နှင့် တူသောကြောင့် သဒိသုပဓာရအားဖြင့် “တာနိ နိမိတ္တာနိ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုနိမိတ်တို့သည် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း မဟုတ်ကြ၊ “ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်”ဟု သိဖို့ရန် အကြောင်းတို့မျှသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “တသ္မာ---ဣတိ ဇာနာမ”ဟု ထည့်ရသည်။

(အဗ္ဗော သုမေဓပဏ္ဍိတ) တာဝဒေ-နိယတဗျာဒိတ်ရသော ရှေးဘုရားလောင်းတို့၏ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာ ထိုအခါ၌၊ ထလဇာ-ကုန်း၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖာ-ဖန်းတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဒကဇာ-ရေ၌ဖြစ်သော၊ ပုပ္ဖာ-ပန်းတို့သည် လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသော ပန်းတို့သည်၊ ပုပ္ဖန္တိ-ပွင့်ကြကုန်၏။ တေပိ - ထို ကုန်းပန်းရေပန်းတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံတို့သည်၊ ပုပ္ဖိတာ - လွန်စွာဖြစ်သောအပွင့် ရှိကြကုန်၏။ (တသ္မာ တွံ) ခုဝ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အဗ္ဗော သုမေဓပဏ္ဍိတ) တာဝဒေ-၌၊ လတာဝါ-နွယ်ပင်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ယဒိ-ထိုမြို့၊ ရက္ခာဝါ-နွယ်မှ အခြားသော သစ်ပင်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ဖလဘာရာ-အသီးတည်းဟူသော ဝန်ရှိကုန်သည်။ “အသီးသီး ကုန်သည်။) ဟောန္တိ-ဖြစ်ပါကုန်၏၊ [ဖလဇာရာ”ဟုလည်းရှိ၏။ “အသီးကိုဆောင် ကုန်သည်”ဟု ပေး၊] တေပိ-ထိုနွယ်ပင်၊ သစ်ပင်တို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ သဗ္ဗေ အလုံးစုံတို့သည်၊ ဖလိတာ-လွန်စွာဖြစ်သော အသီးရှိကြကုန်၊ (တသ္မာ တွံ) ခုဝ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အဗ္ဗော သုမေဓပဏ္ဍိတ) တာဝဒေ-၌၊ အာကာသဋ္ဌာ-ကောင်းကင်၌၊ တည်ကုန်သော၊ (ရတနာစ-ရတနာတို့သည် လည်းကောင်း၊) ဘူမဋ္ဌာ-မြေ၌တည် ကုန်သော၊ ရတနာစ-တို့သည် လည်းကောင်း၊ ဇောတန္တိ-ပြောင်ပြောင်ဝင်းဝင်း ထွန်းလင်းပါကုန်၏။ တေပိရတနာ-ထို ရတနာတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဇောတန္တိ-ကုန်၏။ (တသ္မာ တွံ) ခုဝ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။ [တေပိ ရတနာတို့ကို လိင်္ဂိပလ္လာသကြံပါ။]

(အဗ္ဗော သုမေဓပဏ္ဍိတ) တာဝဒေ-၌၊ မာနုဿိကာ-ကုန်သော၊ တူရိယာ စ-တူရိယာတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗာ-ကုန်သော၊ တူရိယာစ-တို့သည်လည်း ကောင်း၊ ဝဇ္ဇန္တိ-မြည်ပါကုန်၏။ ဥဘော-၂မျိုးကုန်သော၊ တေပိ-ထို တူရိယာတို့ သည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဇ၊ အဘိရဝန္တိ-လွန်စွာ မြည်ပါကုန်၏။ (တသ္မာ တွံ) ခုဝ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။ [သက္ကတ၌ “တူရ-ဟိ”သေ”ဟူသော ဓာတ်၊ ယတ်ပစ္စည်းဖြင့် “တူရ်ယျ”ဟု ရှိ၏။]

(အဗ္ဗော သုမေဓပဏ္ဍိတ) တာဝဒေ-၌၊ ဝိစိတ္တပုပ္ဖာ-ဆန်းကြယ်သောပန်း တို့သည်၊ ဂဂနာ-ကောင်းကင်မှ၊ အဘိဿန္တိ-ရွာချပါကုန်၏။ တေပိ-ထိုဆန်း ကြယ်သော ပန်းတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊ ပဿန္တိ-ရွာချပါကုန်၏။ (တသ္မာ တွံ) ခုဝ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အဗ္ဗော သုမေဓပဏ္ဍိတ တာဝဒေ)၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-မဟာသမုဒ္ဒရာသည်၊ အာဘူဇေ-လက်ယာရစ်လည်ပါ၏။ ဝါ-နောက်သို့ပြန်လည်ပါ၏။ ဒသသဟဿိ- တစ်သောင်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော လောကဓာတ်သည်၊ ပကမ္မတိ-ပြင်းစွာတုန်လှုပ်

ပါ၏။ ဥဘော-၂ မျိုးကုန်သော၊ တေပိ-တိုမဟာသမုဒ္ဒရာ၊ တစ်သောင်း သော
 လောကဓာတ်တို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊ အဘိရဝန္တိ-လွန်စွာမြည်ပါကုန်၏။ (တသ္မာ
 တံ) ဝုဓံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမံ။ [အာဘုဇေတိတိ ဩသက္ကတိ-
 နောက်သို့ဆုတ်ပါ၏။ နောက်သို့ပြန်၍စီးပါ၏။ -ဗုဒ္ဓဝံသဋ္ဌ။]

(အဋ္ဌော သုမေဓပဏ္ဍိတ) တာဝဒေ-၌၊ ဒသသဟဿေ-တစ်သောင်း အတိုင်း
 အရှည်ရှိသော လောကဓာတ်၌၊ နိရယေ နိယယေသုပိ-ငရဲတို့၌လည်း၊ အဂ္ဂိ-မီးတို့
 သည်၊ နိဗ္ဗန္တိ-ငြိမ်းပါကုန်၏။ တေပိ အဂ္ဂိ-ထိုမီးတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊ နိဗ္ဗုတာ-
 ငြိမ်းကြပါကုန်ပြီ။ (တသ္မာ တံ) ဝုဓံ ဗုဒ္ဓေါဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမံ။

(အဋ္ဌော သုမေဓပဏ္ဍိတ) တာဝဒေ၊ သူရိယော-နေသည်၊ ဝိမလော-ဆီးနှင့်
 မြူခိုး၊ ရာဟုမိုးဟု ငါးမျိုးသော အညစ်အကြေးမရှိသည်၊ ပောတိ- ဖြစ်ပါ၏။
 သဗ္ဗာ-အလုံးစုံကုန်သော၊ တာရကာ-ကြယ်တာရာတို့သည်၊ ဒိဿန္တိ-ထင်ရှားပါ
 ကုန်၏။ တာပိ-ထိုနေ၊ ကြယ်တာရာတို့သည်၊ ဒိဿန္တိ-ထင်ရှားပါကုန်၏။ (တသ္မာ
 တံ) ဝုဓံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမံ။

(အဋ္ဌော သုမေဓပဏ္ဍိတ) အနောဝဋ္ဌေန-မိုးမစွတ်အပ်ဘဲလျက်၊ (တစ်နည်း)
 အနောဝဋ္ဌေပိ-မိုးမစွတ်အပ်ပါသော်လည်း၊ ဥဒကံ-ရေသည်၊ မဟိယာ-မြေမှ၊ ဥဒ္ဓိန္ဒြိ-
 ဖောက်ထွက်ပါပြီ၊ တမ္ဗိ-ထိုရေသည်လည်း၊ အဇ္ဇ-၌၊ မဟိယာ-မြေမှ၊ ဥဒ္ဓိန္ဒြေတေ-
 ဖောက်ထွက်ပါ၏။ (တသ္မာ တံ) ဝုဓံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမံ။ [အနော
 ဝဋ္ဌေနာတိ အနောဝဋ္ဌေ၊ ဘုမ္မတ္ထေကရဏဝစနံ၊ အထဝါ အနောဝဋ္ဌေတိ အနာတိဝဋ္ဌေပိ၊
 နာဘိ နိပါတမတ္တံ၊ သုတ္တာ န ဒူတဝစနန္တိ အာဒိသုဝိယံ၊ သုတ္တာန၌ န အက္ခရာ
 သည် အနက်မရှိသောနိပါတ်ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ -ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ။]

(အဋ္ဌော သုမေဓပဏ္ဍိတ) တာဝဒ၊ ဂဂနမဏ္ဍလေ-ကောင်းကင်အဝှမ်း၌၊
 တာရာဂဏာ-ကြယ်တာရာ အပေါင်းတို့သည် လည်းကောင်း၊ နက္ခတ္တာ- ၂၇
 လုံးသော နက္ခတ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ဝိရေစန္ဒိ-တင့်တယ်ပါကုန်၏။ ဝိသာခါ
 ဝိသာခါ နက္ခတ်သည်၊ စန္ဒိမယုတ္တာ-လနှင့်ယှဉ်ပါ၏။ [အဇ္ဇပိ-ယနေ၌လည်း၊ ဂဂန
 မဏ္ဍလေ တာရာဂဏာနက္ခတ္တာ ဝိရောစန္ဒိ၊ ဝိသာခါ စန္ဒိမ-ယုတ္တာ-လနှင့် ယှဉ်ပါ
 ၏။ တသ္မာ တံ ဝုဓံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမံ။ [ဤကဲ့သို့ အပြည့်အစုံ
 ထည့်၍ပေးမှ ရှေးကဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အတိတ်နိမိတ်နှင့် တူကြောင်း ထင်ရှားသည်၊
 ထိုအတိတ်နိမိတ်ဟူသည်လည်း ရှေးအတိတ်ကဖြစ်ခဲ့သော အမှတ်အသားပင်တည်း။]

တာရာဂဏာ။ ။တာရာသဒ္ဓါသည် နက္ခတ်နှင့်တကွ ကြယ်တာရာကို ဟောသော်လည်း
 ဤနေရာ၌ နက္ခတ်၏ အနက်ကိုချန်၍ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ကြွင်းသော ကြယ်တာရာ
 တို့ကိုယူပါ။ "ဝိသာခါ စန္ဒိမယုတ္တာ"ဟုဆိုသောကြောင့် "ဘုရားလောင်းတို့၏ ဗျာဒိတ်ရရာနေ
 သည် ကဆုန်လပြည့်နေ့တည်း"ဟုအသိအမှတ်ပြုကြသည်။

(အဗ္ဗော သုမေဓပဏ္ဍိတ) တာဝဒေ၊) ဝိလာသယာ-တွင်းဟူသောနေရာ ရှိသော မြွေ၊ မြွေပါ အစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒရိသယာ ချောက်ဟူသော နေရာရှိသော သစ်၊ ကျားအစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်လည်း၊ သကာသယာ-မိမိတို့၏နေရာမှ၊ နိက္ခမန္တိ-ထွက်ပါကုန်၏။ တေပိ-ထို တွင်း အောင်း၊ ချောက်အောင်း သတ္တဝါ အပေါင်းတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ-၌၊ အာသယာ-မိမိတို့နေရာမှ၊ ဆုဒ္ဓါ-ထွက်ပါကုန်၏။ (တသ္မာ တံ) ဝုဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အဗ္ဗော သုမေဓပဏ္ဍိတ) တာဝဒေ-၌၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏။ အရတိ-မမ္မေ၊ မလျော်၊ မပျော်ပိုက်ခြင်းသည်။ နဟောတိ-မဖြစ်ပါ။ သန္တုဋ္ဌာ-ဝမ်းမြောက် ရွှင်ပျ၊ နှစ်သက်ကြကုန်သည်။ ဟောန္တိ-ဖြစ်ပါကုန်၏။ တေပိ-ထိုသတ္တဝါတို့သည် လည်း၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံတို့သည်။ သန္တုဋ္ဌာ-ဝမ်းမြောက် ရွှင်ပျ၊ နှစ်သက်ကြပါကုန်၏။ (တသ္မာ တံ) ဝုဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အဗ္ဗောသုမေဓပဏ္ဍိတ) တဒါ-နိယတဗျာဒိတ်ရသော ရှေးဘုရားလောင်း တို့၏ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ၊ ထိုင်နေရာ ထိုအခါ၌၊ ရောဂါ-အနာရောဂါတို့သည်၊ ဥပသမ္ပန္တိ-ငြိမ်းပျောက်ပါကုန်၏။ ဖိယတ္ထာ-မွတ်သိပ် ဆာလောင်ခြင်းသည်လည်း၊ ဝိနဿတိ-ကင်းပျောက်ပါ၏။ တာနိပိ-ထိုရောဂါငြိမ်းခြင်း၊ မွတ်သိပ်ဆာလောင် ကင်းခြင်းဟူသော အတိတ်နိမိတ်တို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊ ပဒိဿန္တိ။ (တသ္မာ တံ) ဝုဗ္ဗံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အဗ္ဗော သုမေဓပဏ္ဍိတ) တဒါ၌၊ ရာဂေါ-ရာဂသည်။ တန-နည်းပါးသည်။ ဟောတိ၊ ဒေါသော-ဒေါသသည်လည်းကောင်း၊ မောဟော-သည်လည်းကောင်း၊ ဝိနဿတိ-ကင်းပျောက်ပါ၏။ တေပိ-ထိုရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊ သဗ္ဗေ-တို့သည်။ ဝိဂတာ-ကင်းပါကုန်၏။ (တသ္မာ၊ ပေ) ဘဝဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

ဝိလာသယာ။ ။ ဝိလဇာတ်သည် ဘောဒနအနက်ကိုဟော၏။ ဝိလီယတေ-ဖောက်ခွဲ အပ်၏။ ဣတိ ဝိလံ၊ ဂဏ္ဍိ၌ ဝိလဇာတ်ကြံ၍ ဝကို ဗ၊ ဣကို ဤဖြူးပြီးလျှင် “ဝိလံ”ဟု သတိ ပဌာနသုတ် ဋီကာဆိုကြောင်း မိန့်၏။ အာသယန္တိ စတ္တာတိ အာသယော၊ နေရာတွင်းချောက် အစရှိသော အရပ်၊ ဝိလံ+အာသယော ယေသန္တိ ဝိလာသယာ၊ တွင်းဟူသော နေရာရှိသော (တွင်း၌ အောင်းနေတတ်သော) မြွေ၊ မြွေပါ၊ မြေခွေးစသော သတ္တဝါများ၊ ဒရိသယာ၌ ဒရိအာသယာဟု ဆိုလိုလျက် အာကိုဇျေ၊ သစ်၊ ကျားစသော သတ္တဝါများ။ “သကာသယာ” နေရာ၌ “တဒါသယာ”ဟု လည်းမူကွဲရှိ၏။ “တဒါတသ္မိ ကာလေ၊ အာသယတော ဝိလတောတိ အတ္ထော”-ဟုလည်း ဗုဒ္ဓဝင်ဖွင့်၏။

ဆုဒ္ဓါ။ ။ ဆုတဇာတ်သည် “တံတွေး ထွေးခြင်းအနက်ကို ဟော၏”ဟု ဇာတ်ကျမ်း၌ဆို၏။ သာမံ ယရာ နိစ္ဆာပတိ-ကိုယ်တိုင် အိမ်မှထွက်၏”ဟုလည်းပုံစံပါရှိ၏။ ထို ပုံစံသည် “ဆုဒ္ဓါတိ နိက္ခန္တာ”ဟု ဋီကာဖွင့်နှင်ညီ၏။ ဤနေရာ၌လည်း ထွက်သွားခြင်းအနက်ပင်တည်း။ [ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ၌ကား “ဆုဒ္ဓါတိ သုဆုဒ္ဓါ၊ သုဝုဒ္ဓါရိတာ၊ နိက္ခန္တာတိ အတ္ထော”ဟုရှိသည်။]

(အဋ္ဌော သုမေပဏ္ဍိတ တဒါ-၌၊ (သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊) ဘယံ-
 ကြောက်ခြင်း သည်၊ န ဘဝတိ-မဖြစ်ပါ၊ အဇ္ဇပိ-ယနေ၌လည်း၊ ဧတံ-ဤ
 ကြောက်ခြင်း၏ မဖြစ် ခြင်းသည်၊ ပဒိဿတိ-ထင်ရှားပါ၏၊ တေန လိင်္ဂေန-
 ထိုအမှတ်အသားကြောင့်၊ ဝါ-ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ (တွံ) ဝုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊
 ဣတိ ဇာနာမ။

(အဋ္ဌော သုမေပဏ္ဍိတ တဒါ) ရဇော-မြူမှုန်သည်၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်သို့၊ နဒ္ဓံ
 သတိ-မတက်ပါ၊ [ဥပုဗ္ဗ-ခံသုဇာတ် ဂတိအနက်ဟော။] အဇ္ဇပိ၊ ဧတံ-ဤမြူမှုန်
 ၏ မလွင့်တက်ခြင်းဟူသော အတိတ်နိမိတ်သည်၊ ပဒိဿတိ၊ တေန လိင်္ဂေန (တွံ)
 ဝုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။

(အဋ္ဌော သုမေပဏ္ဍိတတဒါ) အနိဇ္ဈဂန္ဓော-အလိုမရှိအပ်သော အနံသည်၊
 ဝါ-မကောင်းသောအနံသည်၊ ပက္ကမတိ-ဖဲသွားပါ၏၊ ဒိဗ္ဗန္ဓော-နတ်၌ဖြစ်သော အနံ
 သည်၊ ပဝါယတိ-ကြိုင်လှိုင်ပါ၏၊ တဿှာ တွံ ဝုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ၊
 ဇာနာမ။

(အဋ္ဌော သုမေပဏ္ဍိတ တဒါ) အရူပိနော-အရူပဗြဟ္မာတို့ကို၊ ထပယိတွာ-
 ချန်ထား၍၊ [အရူပဗြဟ္မာတို့ကို မမြင်ကောင်းသောကြောင့် ချန်ထားရသည်။]
 သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဒေဝါ-နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ပဒိဿန္တိ-ထင်ရှားပါကုန်၏၊
 သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ တေပိ-ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊ ဒိဿန္တိ-
 ထင် ရှားပါကုန်၏၊ (တဿှာ တွံ) ဝုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ၊ ဇာနာမ။

(အဋ္ဌော သုမေပဏ္ဍိတ၊) ယာဝတော-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊
 နိရယာနာမ-ငရဲတို့မည်သည်၊ (သန္တိ) သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော ငရဲတို့သည်၊
 တာဝဒေ-၌၊ ဒိဿန္တိ၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ တေပိ-ထိုငရဲတို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇ၊
 ဒိဿန္တိ၊ (တဿှာ တွံ) ဝုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ၊ ဇာနာမ။

လိင်္ဂေန။ ။လိင်္ဂသဒ္ဓါသည် "လိင်္ဂ နိပဇ္ဇတေ၊ ရက္ခောတိဝစနံ လိင်္ဂ"စသည်၌
 သဒ္ဓါသာမည ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ "သတလိင်္ဂဿ အတ္ထဿ"၌ သဒ္ဓပ္ပဝတ္ထိ
 နိမိတ်ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ "ဣတ္ထိလိင်္ဂ ပါတုဘဝတိ"စသည်၌ "ကာဋကောဋစိကာ-
 ယောက္ခား မိန်းမတို့၏ အင်္ဂါဇာတ်"ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ["လိင်္ဂဟတ္ထာဒိသဏ္ဍာနံ" ၌
 ပုံသဏ္ဍာန်ကိုလည်း ဟောသေး၏၊] "တေန လိင်္ဂေန ဇာနာမ" စသည်၌ လက္ခဏ (အမှတ်
 အသား)ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ "တေဟိ လိင်္ဂေဟိ တေဟိ နိမိတ္တေဟိ"စသည်၌ အာကာရ
 (အခြင်းအရာ)ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဤ၌ကား လက္ခဏအနက်တည်း။ [ဗုဒ္ဓဝင်
 အဋ္ဌကထာ၌ကား "တေန ကာရဏေန" ဟံ့ကာရဏအနက်ပွင့်၏။]

သဗ္ဗေစ တံနိမိတ္တေစ၊ ကာဋ ကောဋစိကာယစ၊
 လက္ခဏေ စေဝ အာကာရေ၊ လိင်္ဂသဒ္ဓေါ ပဝတ္တတိ။ -သဒ္ဓနီတိ။

(အဗ္ဗော သုဓမ္မပဏ္ဍိတ) တဒါ၊ ကုဋာ-နံရံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကဝါဠာ-တံခါးရွက်တို့သည် လည်းကောင်း၊ သေလာစ-ကျောက်တောင်တို့သည် လည်းကောင်း၊ အာဝရဏာ-ဆီးတားကွယ်ကာကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ၊ တေပိ-ထိုနံရံ၊ တံခါးရွက်၊ ကျောက်တောင်တို့သည်လည်း၊ အဇ္ဇေ၊ အာကာသဘူတာ-ဟင်းလင်းအပြင်ဖြစ်၍ ဖြစ်ပါကုန်၏၊ (တသ္မာ-တွံ) ခုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ၊ ဇာနာမ။ [အာဝရဏာနေရာဝယ် ဂဏ္ဍိ၌ “အာဝရဏာ” ဟု ဧကဝုစံရှိ၏။]

(အဗ္ဗော သုဓမ္မပဏ္ဍိတ) တံသ္မိံ ခဏေ-နိယတဗျာဒိတ်ရသော ရှေးဘုရားလောင်း တို့၏ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာထိုခဏ၌၊ စုတိတိ-စုတေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဥပပတ္တိစ-ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ န ဝိဇ္ဇတိ- မရှိပါ။ တာနိ-ထိုစုတိ ပဋိသန္ဓေမရှိခြင်းဟူသော အတိတ်နိမိတ်တို့သည်၊ အဇ္ဇပဒိဿန္တိ၊ (တသ္မာ တွံ) ခုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ ဇာနာမ။ [တိ-တ္တိတို့၌ ဆန်းကြောင့် ဒိဃ။]

(အဗ္ဗော သုဓမ္မပဏ္ဍိတ)၊ ဝီရိယံ-ဝီရိယကို၊ ဒဠ်-နိုင်မြဲစွာ၊ ပဂ္ဂဏှ-ချီးမြှောက်ပါလော၊ မာနိဝတ္ထ-နောက်သို့မဆုတ်ပါလင့်၊ အဘိက္ကမ-ရှေ့သို့ တိုးတက်ပါလော၊ မယမ္ဗိ-အကျွန်ုပ်တို့သည်လည်း၊ ဧဝံ-ဤအမှန်စင်စစ်ဘုရား ဖြစ်မည့်အကြောင်းကို၊ ဝိဇာနာမ-သိကြပါကုန်၏၊ ခုဝံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ မဟာနာဒံ-ကျယ်စွာသောအသံကို၊ ပဝတ္ထေသု-ဖြစ်စေကြကုန်ပြီ။) [မယမ္ဗိ၌ ပိဖြင့် “ဒီပင်္ဂရာဘုရားရှင်သာ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ဖြင့် သိတော်မူသည် မဟုတ်သေးပါ၊ ကျွန်ုပ်တို့လည်း သိကြပါသည်” ဟု ပေါင်းသည်။]

ဗုဒ္ဓဿ-ဒီပင်္ဂရာ မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝစနံ-ဗျာဒိတ်စကားတော်ကို လည်းကောင်း၊ ဒသသဟဿိနံ-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၌နေကုန်သော သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာတို့၏၊ (ဝစနံစ-စကားကို လည်းကောင်း၊) ဥဘယံ-၂ ပါးစုံသော စကားကို သုတော-ကြားရ၍၊ တဒါ-ကြားရရာ ထိုအခါ၌၊ အဟံ-သည်၊ တုဋ္ဌဟဋ္ဌော-နှစ်သက် ရွှင်လန်းသည်၊ ပမောဒိတော-လွန်စွာဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ၊) ဧဝံ-ဤသို့၊ စိန္တေသိ-ကြံခဲ့ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ကြံခဲ့သနည်း၊ “ယာဝတာ ဓမ္မဓာတုယာ” အဆုံးကျမှ ဤကိ အမေးကို ပြန်၍လှည့်။)

ဗုဒ္ဓါ-ဘုရားရှင်တို့သည်၊ အဒ္ဓေဇ္ဈဝစနာ-နှစ်ဖြာသောစကား ရှိတော်မမူကြကုန်၊ ဝါ-စကားနှစ်ခုဆိုတော်မမူကြကုန်၊ ဇိနာ-ငါးမာရ်အောင်မြင်၊ ဘုရားရှင်တို့သည်၊ အမောယဝစနာ-အနက်မမိုး အချည်းနီးသောစကား ရှိတော်မမူကြကုန်-ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝိတထံ-ချွတ်ယွင်းသောစကားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိနိုင်၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊) အဟံ-သည်၊ ခုဝံ-မချွတ်စကန်၊ ဗုဒ္ဓါ-ဘုရားသည်၊ ဘဝါမိ-ဖြစ်ရတော့အံ့။ [ဒ္ဓေဇ္ဈရုပ်ပြီးပုံကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာသင်္ခါကာ “ဝိဘာဂေ-ဓာစ” သုတ်၌ပြထားပြီ။]

မရဋီကာ၌ကား “ဒွိဓာ+ဘာဝေါ ‘ဒွေဇ္ဇံ’ ဟု ပြု၏။ ဒွိဓာနောင်ဘာဝ အနက်၌ ကျပစ္စည်းသက်၍ ဒွိ၌ ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဈာကို ဈာပြု၍ ဒွေဆော် လာစေလိုသည်။ ဒွေဇ္ဇံ+ဝစနံ ဒွေဇ္ဇံဝစနံ၊ နတ္ထိ+ဒွေဇ္ဇံဝစနံ ယေသန္တိ အဒွေဇ္ဇံဝစနာ။ “ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်” ဟူသော စကား၌ “ဖြစ်-မဖြစ် ၂ ဖြာမကွဲ၊ ဧကန်ဖြစ်ရမည်” ကို အဒွေဇ္ဇံဝစနံရှိသည်” ဟု ဆိုသည်။ ဘုရားမဖြစ်လျှင် ထိုစကားသည် (အနက် အဓိပ္ပာယ်မရှိသော) မောယဝစနံ ဖြစ်စေရရှိ၏။ နတ္ထိ+မောယဝစနံ ယေသန္တိ အမောယဝစနာ။]

နဘော-ကောင်းကင်၌၊ ဝါ-သို့၊ ခိတ္တံ-ပစ်အပ်သော၊ လေဠု-ခဲသည်။ ဓုဝံ-မချွတ်ဧကန်၊ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ ပတတိယထာ-ကျရသကဲ့သို့၊ တထေဝ-ထိုအတူ သာလျှင်၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌာနံ-ဘုရားမြတ်တို့၏၊ ဝစနံ-စကားတော်သည်။ ဓုဝသဿတံ-မလွဲဧကန် အမြဲမှန်၏။ --အပိ-ဥပမာတစ်မျိုးရှိသေး၏။ သဗ္ဗသတ္တာနံ -အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏၊ မရဏံ-သေရခြင်းသည်။ ဓုဝသဿတံ-မလွဲဧကန် အမြဲမှန်သည်။ ဟောတိယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထေဝ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌာနံ ဝစနံ ဓုဝသဿတံ။

ရတ္တိက္ခယေ-ညဉ့်၏ ကုန်ခြင်းသည်။ ပတ္တေ-ရောက်လတ်သော်၊ သူရိယုဂ္ဂမနံ-နေထွက်ခြင်းသည်။ ဓုဝံ ယထာ-မြဲသကဲ့သို့၊ တထေဝ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌာနံ ဝစနံ ဓုဝသဿတံ။ -နိက္ခန္တသယဿ-အိပ်ရာရွေ့မှု ထွက်ပြီးသော၊ သီဟဿ-ကေသရာခြင်သော်၏။ နဒနံ-မြည်ဟောက်ခြင်းသည်။ ဓုဝံယထာ-သို့၊ တထေဝ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌာနံ ဝစနံ ဓုဝသဿတံ။

ဓုဝသဿတံ။ ။ဓုဓာတ်သည် ထိရ (နိုင်မြဲ ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ အပစ္စည်း (ဝိ) လာ၊ သဿတောကို “သဒါသတော-အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိ၏” ဟုဖွင့်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ၂-ပုဒ်လုံးပင် “အမြဲ” ဟူသော အနက်ဟောချင်း တူရကား အတိသယ အနက်ကိုယူ၍ “ဧကန္တ သဿတံ-ဧကန်မြဲ၏” ဟု ငိုကာဖွင့်၏။ “ဓုဝမေဝ+သဿတံ ဓုဝသဿတံ” ဟု ကမ္မဓာရည်းပြ။

နိက္ခန္တသယနဿ။ ။[သယန-အိပ်ရာ] ဟူသည်လည်း ခြင်္သေ့တို့၏ အောင်းရာပုဂံပင် တည်း။ ထိုပုဂံသည် ပတ္တမြားပု၊ ရွှေပု၊ ငွေပု၊ မနောသီလာ-ဆေးဒန်းမြင်းသီလာပု၊ ကျောက်ပု အားဖြင့် ၅-မျိုးရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့ ဝုတစ်မျိုးမျိုးမှ ထွက်သောခြင်္သေ့ကို “နိက္ခန္တသယန” ဟုဆိုသည်။ “သယန္တိ ဧတ္ထာတိ သယံ၊ သယနတော+နိက္ခန္တော နိက္ခန္တသယနော” ဟု ပြ။

သီဟဿ။ ။ [သဟနာစ ဟနနာစ သီယဝေတ္တာစ သီဟော]-သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာ။ ထို ‘ဥ-မျိုးတွင် “သဗ္ဗပရိသယေ သဟတိတိသီဟော” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ သဟဓာတ်နောင် အပစ္စည်းသက်၊ သ၏အကို ဤပြုလျှင် သီဟဟုပြီး၏။ သဗ္ဗပရိသယေ-အလုံးစုံသော ဘေးရန်တို့ကို၊ သဟတိ-လွှမ်းမိုးတတ်၏။ ဣတိ သီဟော၊ ဟနနာဟူသော ဒုတိယအနက်၌ “ဟိ သတိတိ သီဟော” ဟုပြု။ ဟိ သမု နိရတ္တိနည်း အားဖြင့် သီဟ ဖြစ်ရသည်။ သီ ဟုဟုလည်း ရေးကြ၏။ ဟိ-သတိ-သတ္တဝါတို့ကို ညှဉ်းဆဲတတ်၏။ ဣတ သီဟော၊ တတိယနည်း၌ “သံဝိ ဇုတိ-ဤဟာ+ ဧတဿာတိ သီဟော” ဟုပြု။

အာပန္နသတ္တာနံ-ရောက်သောသတ္တဝါရှိသော ကိုယ်ဝန်ဆောင် မိန်းမ တို့၏-
ဘာရမောရောပနံ-ကိုယ်ဝန်ကိုချရခြင်းသည်၊ (မွေးဖွားရခြင်းသည်)၊ ခုဝံ ယထာ၊
မြီသကဲ့သို့၊ တထေဝ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌာနံ ဝစနံ ခုဝံသသတံ။ [အာပန္နာ+ သတ္တာ+ယာသန္တိ
အာပန္နသတ္တာ၊ ယာသံ-အကြင် မိန်းမတို့၏ အာပန္နာ-ရောက်ကုန်သော၊ သတ္တာ-
သတ္တဝါတို့သည်၊ (သန္တိ)၊ ဣတိ (တာ) အာပန္နသတ္တာ။]

ဟန္တ-ယခု၊ အဟံ-သည်၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်အရပ်၌လည်းကောင်း၊ အဓော-
အောက် အရပ်၌ လည်းကောင်း၊ (တိရိယံ-ဖိလာအရပ်၌ လည်းကောင်း)၊ ယာဝတာ-
အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဒသဒိသာ-အရပ်ဆယ်မျက်နှာတို့သည်၊ (သန္တိ
-ရှိကုန်၏)၊ တာသု-ထိုအရပ်ဆယ်မျက်နှာတို့၌၊ ဓမ္မဓာတုယာ-ဓမ္မဓာတ်၌၊ ဝါ-ဓမ္မ

ဧတဿ-ဤခြင်္သေ့၏၊ ဤဟာ-အားထုတ်ခြင်း (အဟုန်)သည်၊ သံဝဇ္ဇတိ-၏၊ ဣတိ-သီဟော၊
ဤသီဟသဒ္ဓါသည် “သီဟော သေနာပတိ” စသည်၌ သီဟဟူသော အမည်ပညတ်ကို ဟော၏၊
“သီဟော တိခေါ ဘိက္ခဝေ တထာဂတဿေတံ အဝိဝဇ္ဇနံ” စသည်၌ ဘုရားကိုဟော၏၊
ဤနေရာ၌ ခြင်္သေ့ ဟူသော အနက်ကိုဟောသည်။

ခြင်္သေ့အပြား။ ခြင်္သေ့သည်လည်း တိဏသီဟ၊ ကာဠသီဟ၊ ပဏ္ဍုသီဟ၊
ကေသရသီဟဟု ၄-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် တိဏသီဟသည် နိအဆင်းရှိသော နွားမနှင့်တူ၏၊
မြက်ကိုစား၏၊ ကာဠသီဟကား နွားနက်မနှင့်တူ၏၊ ပဏ္ဍုသီဟမှာ ဝင်းဝါသော ဖက်ရွက်ရော်
အဆင်းရှိ၏၊ ကေသရသီဟကား ချိပ်ရည်အသွေးကဲ့သို့ နီထွေးသော မျက်နှာ၊ အဖြိုး၊ ဒူး၊
ခြေဖျားလေးဘက်ရှိ၏။ ချိပ်ရည်ဖြင့်ရေးသားသကဲ့သို့ အရေးသုံးကြောင်းတို့သည် ဦးထိပ်မှ
ကျောက်ကုန်းသို့ လျှောက်၍ ပေါင်ကြားတိုင်အောင် သွားပြီးလျှင် လက်ယာရစ်လည်၍ တည်၏။
လည်တိုင်၌ ကမ္မလာနီဖြင့် ရစ်ပတ်သကဲ့သို့ အမွှေးအမျှင်ရှိ၏။ ကြွင်းသောကိုယ်တို့၌ ဝါဂွမ်းဆိုင်
ကဲ့သို့ မွေးဖြူ၏။ ထိုကဲ့သို့ အမွှေးအမျှင်ကောင်းသောကြောင့်ပင် “ကေသာ အဿ အတ္ထိတိ
ကေသရော” အရ “ကေသရာခြင်္သေ့”ဟုခေါ်သည်။

- သဟ ဟိ သ ဣဟဝသာ၊ သီဟသဒ္ဓဂတိ ဝဒေ၊
- သဟနတော ဟနနတော၊ သီဟောတိ ဟိ ဂဗ္ဗ ဝဒံ။
- သဟနာစ ဟိ သနာစ၊ တထာသီယဇဝတ္တတော၊
- ၂ သီဟော ဣန္ဒပိ ဘာသေယျ၊ သကျသီဟဿ သာသနေ။
- သီဟေ ပညတ္တိယဉ္ဇာပိ၊ ဗုဒ္ဓေ အပ္ပင်္ဂပုဂ္ဂလေ၊
- ဣမေသု တိသု အတ္ထေသု၊ သီဟသဒ္ဓေါ ပဝတ္တတိး-သဒ္ဓနိတိး။

ဥဒ္ဓံအဓော ဒသဒိသာ။ “ဥဒ္ဓန္တိ ဒေဝလောကေ၊ အဓောတိ မနဿလောကေ” ဟု
ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာဖွင့်၊ တိရိယံကိုလည်း ထည့်၍ဖွင့်၏။ ဥဒ္ဓံ၊ အဓော၊ တိရိယံပေါင်းလျှင် အရပ်
ဆယ်မျက်နှာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ယာဝတာ ဒသဒိသာ”ဟု ထိုအရပ်ဆယ်မျက်နှာကို ပေါင်း၍
ပြသည်။ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ကား ဒသဒိသာကို “ဒသဒိသာသု”ဟုဖွင့်၏။ ဤ၌ ဗုဒ္ဓဝင်
အဋ္ဌကထာ အလိုမလိုက်ဘဲ သင့်တော်သလို ရှေးနိဿယကိုမှီ၍ အနက်ပေးထားသည်။

ဓာတ်ထဲက၊ ဗုဒ္ဓကရေး-ဘုရားအဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တရား တို့ကို၊ ဣတောစိတော-ထိုမှဤမှ၊ ဝိစိနာမိ-စူးစမ်းရှာဖွေအံ့၊ (ဣတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ကြံ ခဲ့ပြီ။)

တဒါ-ကြံစည်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဝိစိနန္တာ-စူးစမ်းရှာဖွေလေသော်၊ အဟံ-ငါသည်၊ ပုဗ္ဗကေဟိ-ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ မဟေသိဟိ-မြတ်သော ဣသိဖြစ်တော်မူ သော ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ အနစိဏ္ဏံ-အစဉ်မပြတ် လေ့ကျင့်အပ်သော၊ မဟာ ပထ-လမ်းမကြီးသဖွယ်ဖြစ်သော၊ ဒါနပါရမီ-ဒါနပါရမီကို၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ အဒက္ခိ-တွေ့မြင်ရပြီ၊ (ဒိသွာ-တွေ့မြင်ရ၍၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ သြဝဒိ-ဆုံးမပြီ၊ ကိ-အဘယ်သို့ ဆုံးမသနည်း။) [ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ၌ “ဧဝံ အတ္တနာဝ အတ္တာနံ သြဝဒိ”ဟု နာမယောဂရှိ၏။] --- (အဗ္ဘော သုမေဓ-အမောင်သုမေဓ၊ တွံသည်။) ဗောဓိ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့၊ ပတ္တျ-ရောက်ခြင်းငှာ၊ ယဒိ ဣစ္ဆသိ-အကယ်၍၊ အလိုရှိအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ အလိုရှိလသော်၊) တွံ-သည်၊ ဣမံ-ဤဒါနပါရမီကို၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ တာဝ-အစဉ်အတိုင်း၊ ဒဋ္ဌံ-မြဲ မြဲစွာ၊ ကတွာ-ပြု၍၊ သမာဒိယ-ဆောက်တည်၍၊ ဒါနပါရမိတံ-ဒါနပါရမီသို့၊ ဝါ-ကို၊ ဂစ္ဆ-ရောက်ပါလော၊ ဝါ-ဖြည့်ပါလော။

ဓမ္မဓာတုယာ။ ။ဋီကာ၌ “ဓမ္မဓာတုယ” ဟုဖွင့်၏။ အရပ်ဆယ်မျက်နှာတို့၌ တရားသဘောရှိသမျှကို “ဓမ္မဓာတု”ဟုဆို၏။ “အရပ်ဆယ်မျက်နှာတို့၌ တရားရှိသမျှကို စိစစ် ၍ ဘုရားဖြစ်ကြောင်း တရားကို ရှာမည်”ဟုလျှိုး ဥပမာ-ဒါနတည်း ဟူသော ဓမ္မဓာတ်ကို တွေ့လျှင် ဒါနတိုင်းသည် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း မဟုတ်၊ မည်သည့် ဒါနသည် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း ဒါန ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ သီလတည်းဟူသော ဓမ္မဓာတ်ကိုတွေ့လျှင် သီလတိုင်းသည် ဘုရားဖြစ် ကြောင်း မဟုတ်၊ မည်သည့် သီလသည် ဘုရားဖြစ်ကြောင်းသီလ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဤသို့ စသောအားဖြင့် ဓမ္မဓာတ်ဟူသမျှ၌ ဗုဒ္ဓတ္တကရဓမ္မကို စူးစမ်း ရှာဖွေမည်-ဟုလို့။

ပရမ။ ။(၁) ပရတိ ပါလေတိ ပူရေတိဓာတိ ပရမော-သူတစ်ပါးကို စောင့်ရှောက် တတ်၊ သူတစ်ပါးအလိုကို ဖြည့်တတ်သူသည် “ပရမ”မည်၏၊ ပရဓာတ်၊ မ ပစ္စည်း။ (၂) ပရံ သတ္တံ အတ္တနိ မုနာကို ဗန္ဓတိ ဂုဏဝိသေသ ယောဂေနာတိ ပရမော-မိမိ၏ ဂုဏ်အထူးနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် တစ်ပါးသော သတ္တဝါကို မိမိ၌ ဖွဲ့တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် “ပရမ” မည်၏။ ပရ သဒ္ဓါပပဒ၊ မုဓာတ်၊ အပစ္စည်း။ (၃) ပရံ အဓိကတရံ မဇေတိ သုဇ္ဈတိ ကိလေသာမလတောတိ ပရမော-ကိလေသာအညစ်အကြေးမှ အလွန်အကဲစင်ကြယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် “ပရမ” မည်၏။ ပရသဒ္ဓါပပဒ မဇေတံ၊ ကိ ပစ္စည်း။

(၄) ပရံ (သေဋ္ဌ) နိဗ္ဗာနံ မယတိ ဂစ္ဆတိတိ ပရမော-မြတ်သောနိဗ္ဗာန်သို့သွားတတ်သော ကြောင့် “ပရမ”မည်၏။ ပရ သဒ္ဓါပပဒ မယဓာတ်၊ ကိ ပစ္စည်း။ (၅) ပရံ လောကံ ပမာဏဘူ တေန ဉာဏဝိသေသေန ဣမံ လောကဝိယ မုနတိ ပရိဇ္ဈိန္ဒတိတိ ပရမော-တမလွန်လောကကို ဤလောကကိုကဲ့သို့ နှိုင်းယှဉ်တတ်သော ဉာဏ်အထူးဖြင့်ပိုင်းခြား၍ သိတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်။ ပရ

ယဿ ကဿစ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ရည်ဖြင့်၊ သံပုဏ္ဏော-
ပြည့်သော၊ ကုမ္ဘော-အိုးသည်၊ အစော-အောက်၌၊ ကတော-ပြုပုံသည်၊ (တစ်နည်း၊
အစောကတော-မှောက်အပ်သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော်၊) နိဿေသံ-အကြွင်း
မရှိအောင်၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ဝမတေယထာပိ-အန်အုတ်သကဲ့သို့၊ တတ္ထ-ထိုရေ၌၊ န
ပရိက္ခတိယထာ-(ထွက်မသွားအောင်) မစောင့်ရှောက်သကဲ့သို့၊ တထေဝ-ထို အတူ
သာလျှင်၊ ဟိနမုက္ကန္တ မဇ္ဈိမေ-အယုတ်အမြတ် အလတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ (မအက္ခရာ
အာဂံ၊) ယာစကေ-တောင်းရမ်းသူတို့၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ ဝါ-မြင်ရသည်ရှိသော်၊
အစော-အောက်၌၊ ကတော-ပြုအပ်သော၊ မြင်ရ၍၊ ဝါ-မြင်ရသည်ရှိသော်၊ အစော-
အောက်၌၊ ကတော-ပြုအပ်သော၊ (တစ်နည်း) အစောကတော-မှောက်ထားအပ်
သော၊ ကုမ္ဘောပိယ-အိုးကဲ့သို့၊ ဒါနံ-စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းအပ်သော ပစ္စည်း
ဝတ္ထုကို၊ နိဿေသံ-အကြွင်းမရှိအောင်၊ ဒဒါဟိ-ပေးလှူပါလော၊ (ဣတိ-ဤသို့၊

သဒ္ဓါပပဒမုနဓာတ်, အပစ္စည်း။ (၆) ပရံ အတိဝိယံ သီလံဒီဂဏကဏံ အတ္တနော သန္တာနေ
မိနောတိ ပက္ခိပတိတိ ပရမော-အလွန်အကဲအားဖြင့် သီလစသော ဂုဏ် အပေါင်းကို မိမိသန္တာန်၌
ထည့်သွင်းတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ပရသဒ္ဓါပ ပဒ မိဓာတ်, အ ပစ္စည်း။

(၇) ပရံ (အတ္တဘူတတော ဓမ္မကာယတော အညံ, ပဋိပက္ခံဝါ တဒနတ္ထကရံ ကိလေ
သစောရဂဏံ) မိနာတိ ဟိ သတိတိ ပရမော-မိမိဟူသော ဓမ္မကာယမှ တစ်ပါးသော၊
(တစ်နည်း-ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော)ထို ဓမ္မကာယ၏ အကျိုးမဲ့ကို ပြုတတ်သော ကိလေသာ
နိုးသူအပေါင်းကို ညှဉ်းဆဲတတ်သောကြောင့် “ပရမ”မည်၏။ ပရသဒ္ဓါပပဒ မိဓာတ်, အ ပစ္စည်း။
(၈) ပရမသဒ္ဓါသည် ဥတ္တမတ္တဝါစီ ရုဋ္ဌီ အနိပ္ပန္န ပါဠိပဒိက ပုဒ်တည်း၊ ဤအလို ဝိဠိဟ်မလုပ်ရ၊
ဓာတ်ပစ္စည်းလည်း ခွဲဖို့မလို၊ ဤဝိဂ္ဂဟုများအရ ဘုရားအလောင်းကို “ပရမ”ဟုခေါ်သည်။

ပါရမီ။ ။ ပရမဿ+အယံ ပါရမိ=မြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာသည် ပါရမီ မည်၏။
(တစ်နည်း) ပရမဿ+ဘာဝေါ ပါရမိ-မြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စွန့်ကြဲ
ပေးကမ်းခြင်းစသော အကျင့်သည် ပါရမီမည်၏။ (တစ်နည်း) ပရမဿ+ကမ္မံ ပါရမိ-မြင့်မြတ်
သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အလုပ်ဖြစ်သော စွန့်ကြဲပေးကမ်းမှု စသည်သည် ပါရမီမည်၏။ ပရမနောင့် ဣဒံ,
ဘာဝ, ကမ္မအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ထိုနောက်မှ ဣတ္ထိဓောတက ဤပစ္စည်း ထပ်၍သက်၊
[ဒါနုတ္တ+တံ+ပါရမီဓာတ်ံ ဒါနပါရမီ”ဟုပြု၊ ဒါနပါရမီယေဝ ဒါနပါရမီတော၊ တာပစ္စည်း အနက်
မရှိ၊ သုတ္တ။

- ပရံဓာတု သောဓာပိ, ပရပ ပဒတောပိဝါ။
- မုတော တထာ မဇတောစ, မယတော မုနတော မိတော။
- ပုန မိတောတိ ဧတေဟိ, ဓာတုဟိ ဓလု သတ္တဟိ။
- ဝဒေ ပရမသဒ္ဓဿ, နိပ္ပတ္တိံ ဖိနသာသနေ။
- ဥတ္တမဝါစီ ပရမ-သဒ္ဓေန သဟ အဋ္ဌဟိ။
- ပဒေဟိ ပါရမီသဒ္ဓံ, ဝဒေ တဒ္ဓိတပစ္စယံ--သဒ္ဓနိတိ။

အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ဩဝဒိ-ဆုံး မပြီ။) [ယဿ ကဿစိတိ ဥဒကဿဝါ ခိဿ ဝါယဿ ကဿစိ သမ္ပုဏ္ဏော၊ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၊] ဧတ္တကာ-ဤမျှ၊ အတိုင်း အရှည်ရှိကုန်သော၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါနပါရမီ တရားတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ-ဘုရားအဖြစ်ကို ပြုတတ်သောတရား တို့သည်၊ န ဘဝိဿရေ-ဖြစ်ကုန်လိမ့်မည် မဟုတ်သေး၊ [ကြိဆသောနေရာဝယ် အနာဂတ် ဝိဘတ်ဖြင့် သုံးရိုးရှိသည်၊] ယေဓမ္မာ-အကြင်တရားတို့သည်၊ ဗောဓိပါစနာ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်ကို ရင့်သန်စေတတ်ကုန်၏၊ အညေပိ ဒါနပါရမီမှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (တေ ဓမ္မေ-ထိုတရားတို့ကို၊) ဝိစိနိဿာမိ-စူးစမ်းရှာဖွေဦးအံ့၊ (ဣတိ-သို့၊ စိန္တေ သိ-ကြံပြီ။)

တဒါ-အကြံဖြစ်ရာထိုအခါ၌၊ ဝိစိနန္တော-စူးစမ်းရှာဖွေလသော်၊ ဝါ-သော၊ (အဟံ-သည်) ပုဗ္ဗကောဟိ-ကုန်သော၊ မဟေသီဟိ-မြတ်သော ဣသိဖြစ်တော် မူသော ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ အာသေဝိတ နိသေဝိတ-အဖန်ဖန်မှီဝဲအပ်၊ အမြဲ မပြတ် မှီဝဲအပ်သော၊ ဒုတိယံ-၂ ပါးမြောက်ဖြစ်သော၊ သီလပါရမီ -သီလပါ ရမီကို၊ အဒက္ခိ-မြင်တော်မူရပြီ၊ (ဒိသ္မာ-မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ဩဝဒိ-ဆုံးမခဲ့ပြီ၊ ကိ-အဘယ်သို့ ဆုံးမခဲ့သနည်း၊)--(အဇ္ဈောသုမေဓ-အမောင် သုမေဓာ၊ တွံ-သည်၊) ဗောဓိ-သို့၊ ပတ္တိ-ရောက်ခြင်းငှာ၊ ယဒိဣစ္ဆသိ-အံ့၊ (စေံသတိ) တွံ-သည်၊ ဒုတိယံ-၂ ပါးမြောက်ဖြစ်သော၊ ဣမံ-ဤသီလပါရမီကို၊ တာဝ-အစဉ်အတိုင်း၊ ဒဠ်-မြဲမြဲစွာ၊ ကတွာ-၍၊ သမာဒိယ-ဆောက်တည်၍၊ သီလ ပါရမီတံ-သို့၊ ဝါ-ကို၊ ဂစ္ဆ-ရောက်ပါလော့၊ ဝါ-ဖြည့်ပါလော့။ ယထာပိ-ဥပမာ မည်သည်ကား၊ စမရိ-စမရီမည်သော သားကောင်သည်၊ ကိသ္မိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခု သော ချုံစသည်၌၊ ပဋိလဂ္ဂိတံ-ငြိနေသော၊ ဝါလံ-မြီးဆံကို၊ ရက္ခတိယထာ-စောင့် ရှောက်သကဲ့သို့၊ တတ္ထ-ထိုငြိနေရာအရပ်၌၊ မရဏံ-သေခြင်းသို့၊ ဥပေတိယထာ-

ဒါနံ။ ။စွန့်ကြဲ ပေးကမ်း လှူဒါန်းအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို “ဒါတဗ္ဗတိ ဒါနံ” အရ “ဒါနံ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုဒါနသည်ဝိနည်းဒေသနာနည်းအားဖြင့် “ဆွမ်း သင်္ကန်း ကျောင်း ဆေး” ဟု ၄-ပါး၊ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာနည်းအားဖြင့် ရူပါရုံစသော ၆-ပါး၊ သုတ္တန်ဒေသနာနည်း အားဖြင့် [အနံ ပါနံ ဃရံ ဝတ္တံ၊ ယာနံ မာလာ ဝိလေပနံ၊ ဂန္ဓာသေယျာ ပဒီပေယျံ၊ ဒါနဝတ္ထု သိယံဒသ”နှင့်အညီ ၁၀-ပါးရှိ၏။ ဤသို့ ဒါနဝတ္ထုတွေက များသောကြောင့် နောက်ဂါထာ၌ “နဟေတေ ဧတ္တကာယေဝ”ဟု ဗဟုဝုစံဆိုသည်။ ကာရဏူပစာတည်း။ [အကြောင်းအနက်၏ ဗဟုဝုစံ ကို အကျိုးသဒ္ဓါ၌ တင်စားခြင်းတည်း။]

ယထာပိ။ ။ “ယထာ တထာ၊ ပေ၊ ယထာပိစ”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ယထာပိပုဒ် သည် ယထာ၊ သေယျထာပိ ပုဒ်တို့နှင့် အနက်တူ ဥပမာ ဇောတက တစ်ပုဒ်သာဟု ယူဆသည်။ ရှေးနိဿယ၌ကား ယထာတစ်ပုဒ်၊ အပိတစ်ပုဒ်ခွဲ၍ “အပိ-ဖြစ်သင့်ဖြစ်ရာ ဥပမာမည်သည်ကား” ဟု ပေးလေသည်။

ကပ်ရောက်သကဲ့သို့၊ (တစ်နည်း) မရဏံ ဥပေတိယထာ-အသေခံ သကဲ့သို့၊ ဝါလမိ-မြီးဆံ၏ တည်ရာ မြီးတံကို၊ ဝါ-မြီးဆံကို၊ န ဝိကောပေတိ- ယထာ-မပျက်စေသကဲ့သို့၊ ဝါ-အပျက်မခံသကဲ့သို့၊ တထေဝ-လျှင်၊ စတုသု-ပါတိမောက္ခ စသော အားဖြင့် ၄-ပါးကုန်သော၊ ဘူမိသု-သံဝရ၏ တည်ရာဘုံ တို့၌၊ သီလာနိ-သီလတို့ကို၊ ပရိပူရယ-ဖြည့်ကျင့်ပါလော၊ စမရီ-စမရီမည်သော သားကောင်သည်၊ ဝါလမိ-မြီးဆံ၏တည်ရာ မြီးတံကို၊ ဝါ-မြီးဆံကို၊ ရက္ခတိဝိယ-စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ သီလံ-သီလကို၊ ပရိရက္ခ-စောင့်ရှောက်ပါလော၊ (ဣတိ အတ္တာနံ သြဝဒါ။)

တ္ထကာ-ကုန်သော၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါန သီလ ပါရမီတရား ၂ ပါးတို့ သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ န ဘဝိဿရေ၊ ယေ ဓမ္မာ ဗောဓိပါစနာ၊ အညေပိ-ဒါန သီလ ပါရမီမှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (တေဓမ္မေ-တို့ကို၊) ဝိစိနိဿာမိ-အံ၊ (ဣတိ)-သို့၊ စိန္တေသိ-ကြံတော်မူခဲ့ပြီး၊ ---တဒါ-အကြံဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ ဝိစိနန္တော-သော်၊ ဝါ-သော(အဟံ) ပုဗ္ဗကေဟိ မဟေသီဟိ၊ အာသေဝိတနိသေဝိတံ-သော တတိယံ-၃ ပါးမြောက်ဖြစ်သော၊ နေက္ခမ္မပါရမီ-နေက္ခမ္မပါရမီကို၊ အဒက္ခိ-တွေ့

စမရီ။ ။ “စမ-ဘက္ခဏေ” ဟူသော ဓာတ်နောင် အရစ်ပစ္စည်းဖြင့် “စမရေ” ဟု ပုလ္လိင် ဖြစ်၏၊ ဤ၌ကား ဤပစ္စည်းသက်၍ “စမရီ” ဟု ဖြစ်ရသည်၊ သဒ္ဓါကဏ္ဍတ္ထိလိင် ဖြစ်သော်လည်း အနက်မှာ ဣတ္ထိလိင်၊ ပုလ္လိင် ၂-မျိုးလုံးနှင့်ဆိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ၌ “စမရီ မိဂေါ” ဟုဖွင့်သည်၊ ကျွန်ုပ် ပုံသဏ္ဍာန်တူသော သားကောင်တစ်မျိုးဟု ထောမနိဓိ၌ ဆို၏၊ အဘိဓာန်၊ နိဿယသစ်၌ တိဘက်နိုင်ငံက နွားတစ်မျိုးဟု ဆိုသည်၊ ထိုသားကောင်၏ အမြီးကို ယင်ခြောက်ဖို့ရာ ယင်နှင့်ယပ် ပြုကြ၏၊ “စမရီ သားမြီးယပ်” ဟုခေါ်၏၊ ထိုစမရီမည်သော သားကောင်သည် တောထဲ၌သွားစဉ် အမြီး၏ အဆံဖြစ်သော မြီးဆံသည် ချုံစသည်၌ ငြိနေလျှင် ထိုမြီးဆံကို အပျက်မခံ၊ ထိုအရပ်၌ပင် အသေခံ၏၊ “ထိုအံတူ သီလကိုစောင့်ထိန်းရာဝယ် သီလကို အပျက်မခံပါနှင့်” ဟု ဆုံးမသည်။

ဝါလမိ။ ။ ဝါလသဒ္ဓါသည် “ဝါလော ကေသေသာဒါလောမေ” ဟူသော အဘိဓာန် နှင့် အညီ ဆံပင်ကိုလည်းကောင်း၊ မြင်းစသည်တို့၏ အမြီးဆံကိုလည်းကောင်း ဟော၏၊ “ဝါလော+စိယန္တိ အတြာတိ ဝါလမိ-မြီးဆံတို့၏ တည်ရာဖြစ်သော အမြီးဖျားအရပ်၊ ဤနေရာ၌ကား အမြီးဖျားအရပ်သာမက မြီးဆံကိုပင် ဝါလမိဟု ယူကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ၌ [ဝါလမိန္တိ ဝါလံ” ဟု ဖွင့်သည်။

နေက္ခမ္မပါရမီ။ ။ နေက္ခမ္မသဒ္ဓါသည် “နေက္ခမ္မံ ပဌမဗ္ဗာနေ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာယံ ဝိမုတ္တိယံ၊ ဝိပဿနာယံ နိဿေသ-ကုသလမိစ္စ ဒိဿတိ” ဟူသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ပဗ္ဗဇ္ဇာ အနက်ကို ဟော၏၊ နိက္ခမတိတိ နိက္ခမော၊ နိက္ခမတိ-အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင် မှ ထွက်သွားတတ်၏၊ ဣတိနိက္ခမော၊ နိက္ခမဿ+ကမ္မံ နေက္ခမ္မံ-အိမ်ရာတည်ထောင် လူ့ဘောင်မှ ထွက်မြောက်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလုပ်ဖြစ်သော ရသေ့ ရဟန်းအဖြစ်။

မြင်တော်မူရပြီ၊ (ဒိသ္မာ အတ္တာနံ ဩဝဒိ၊ ကိံ) --(အမ္ဘောသုမေဓေတွံ) ဗောဓိ ပတ္တံ၊ ယဒိ ဣစ္ဆသိ၊ (ဧဝံသတိ) တွံ တတိယံ-၃ ပါးမြောက်ဖြစ်သော၊ ဣမံ-ဤ နေကုမ္မပါရမီကို၊ တာဝ ဒဋ္ဌံ သမာဒိယ၊ နေကုမ္မပါရမီတံ-သို့၊ ဝါ-ကို၊ ဂစ္ဆ-လော၊ ဝါ-ဖြည့်ကျင့်ပါလော။

ယထာ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ အနုယရေ-အချုပ်ထောင်၌၊ စီရုဓဋ္ဌာ-ကြာ မြင့်စွာနေရသော၊ ဒုခဋ္ဌိတော-ကိုယ်ဆင်းရဲ စိတ်ဆင်းရဲခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ် သော၊ ပုရိသော-ယောက်ျားသည်၊ ဣတ္ထ-ထိုအချုပ်ထောင်၌၊ ရာဂံ-တပ်မက် ခြင်းကို၊ န ဇနေတိယထာ-မဖြစ်စေသကဲ့သို့၊ မုတ္တိမေဝ-လွတ်ခွင့်ကိုသာလျှင်၊ ဂဝေသတိ ယထာ-ရှာသကဲ့သို့။ တထေဝ-ထိုအတူသာလျှင်၊ တွံ-သင်သည်၊ သဗ္ဗဘဝေ-ကာမ ရူပ၊ အရူပဟု၊ ဘဝ ၃-ဘုံ၊ အလုံးစုံတို့ကို၊ အနုယရံပိယ- အချုပ်ထောင်ကဲ့သို့၊ ပဿ-ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုပါလော၊ ဘဝတော-ဘဝ ၃ - ဆောင်၊ အချုပ်ထောင်မှ၊ ဝရိမုတ္တိယာ-လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ၊ နေကုမ္မာဘိမုခေါ- နေကုမ္မသို့-ရှေ့ရှုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါလော။ (ဣတိ အတ္တာနံ ဩဝဒိ။)

တ္ထေကာ-ကုန်သော၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါန၊ သီလ၊ နေကုမ္မပါရမီ တရား တို့သည်သာ၊ ပုဒ္ဓမ္မာ န ဘဝိဿရေယေဓမ္မာ၊ ပေ၊ ဝိစိနိဿာမ (ဣတိစိန္တေသိ -ပြီ) တဒါ-၌၊ ဝိစိနန္တော-သော်၊ ဝါ-သော၊ (အဟံ) ပုဗ္ဗကေဟိ၊ ပေ၊ ယဒိဗောဓိ ပတ္တမိစ္ဆသိ။ ယထာပိ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းသည်၊ ဘိက္ခုန္တော- တောင်းခံလသော်၊ ဝါ-ဆွမ်းခံလသော်၊ ဟိနမုက္ကဋ္ဌမဇ္ဈိမေ၊ ဟိနမုက္ကဋ္ဌမဇ္ဈိမာနိ- အယုတ်အမြတ် အလတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုလာနိ-အမျိုးတို့ကို၊ ဝါ-အိမ်တို့ကို၊ နဝိဝစ္စန္တောယထာ-မရှောင်ကြဉ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤသို့ မရှောင်ကြဉ်လသော်၊ ဝါ- ဤသို့ မရှောင်ကြဉ်ပါမှ၊ ယာပနံ-မျှတလောက်ရုံကို၊ လဘတိယထာ-ရသကဲ့သို့။ တထေဝ-ထိုအတူသာလျှင်၊ တွံ-သည်၊ သဗ္ဗကာလံ-အလုံးစုံသောကာလ ပတ်လုံး၊ ဗုခံ-ပညာရှိသော၊ ဇနံ-လူအပေါင်းကို၊ ပရိပုစ္ဆံ မရိပုစ္ဆန္တော-အဖန်ဖန် မေးလျက်၊ ပညာပါရမီတံ-ပညာပါရမီကို၊ ဂန္တော- ဖြည့်ကျင့်၍၊ (တစ်နည်း) ပညာယ-ပညာ

အနုယရေ ။ “အဒိ (ဗဒ္ဓဇန) ကုပဇ္ဇည်း”ဟု ထောမနိဓိဆို၏၊ ကံအနုဇနံဇေ၊ ပါဠိ စာအုပ်များ၌ “အနု”ဟု ရဿချည်းရှိ၏၊ ဣတ္ထိလိင်၊ အနိယတေ၊ ဝနိယတေ တောယာတိ အနု၊ ဖွဲ့နှောင်းကြောင်းဖြစ်သော ထောင်း၊ အနုစ+သာ+ ယရဇာတိ အနုယရံ၊ [“အဒ-ဘက္ခဏေ” ဓာတ်ဖြင့် [အဒု]”ဟု ပါဠိ၌ရှိ၏။]

ပရိပုစ္ဆံ ။ ကိံ ,ဘန္တေ ကုသလံ-ကောင်းသော တရားကား အဘယ်ပါနည်း၊ ကိံ အကုသလံ-မကောင်းသော တရားကား အဘယ်ပါနည်း၊ ကိံ သာဝဇ္ဇံ-အပြစ်ရှိသော တရားကား အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ အာဒိနာ နယေန၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုအရပ်၌၊ အဘိညာတေ-ထင်ရှား ကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတော ဇနေ ဥပသကံမိတ္တာ ပရိပုစ္ဆန္တောတိ အတ္ထော-ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ။

၏။ ပါရမီ-အပြီးအဆုံးကို သိတတ်သောဉာဏ်သို့၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊ သမ္မောဓိ-သို့၊ ပါပုဏိဿသိ-ရောက် ရလတ္တံ့။ (ဣတိ၊ အတ္တာနံ၊ ဩဝဒိ။) [“ပညာယ ပါရမီ”ဟု ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ ၌ ရှိ၏။]

စတ္တကာ-ကုန်သော၊ ဧတေယေဝ-ဤ ဒါန၊ သီလ၊ နေက္ခမ္မနှင့်၊ ပညာပါရမီ တရားတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ-န ဘဝိဿသရေ၊ ယေဓမ္မာ၊ ပေ၊ ဝိစိနိဿာမိ၊ (ဣတိ-စိန္တေ သီ) တဒါ၊ ဝိစိနန္တော၊ ပေ၊ ယဒိဗောဓိ ပတ္တု မိစ္ဆသိ။ ယထာပိ-ကား၊ မိဂရာဇာ-သားကောင်းတို့၏ မင်းဖြစ်သော၊ သီဟော-ခြင်္သေ့သည်၊ နိသဇ္ဇ ဌာနစက်မေ-ထိုင်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်း၌ (ရှေးနိဿယဝယ် “နိသဇ္ဇဌာန စက်မေ နိသဇ္ဇဌာန စက်မေသု”ဟု ဝစန ဝိပ္ပုလ္လာသံကြိ၍ဗဟုဝုစံ အနက်ပေး သည်။) အလိနဝိရိယော-မတွန်မဆုတ်သော ဝီရိယရှိသည်။ သဒါ-အခါခပ် သိမ်း၊ ပဂ္ဂဟိတမနော-ချီးမြှောက်အပ်သော စိတ်ရှိသည်။ (တက်ကြွသော စိတ် ရှိသည်။) ဟောတိ- ယထာ-ကဲ့သို့။ တထေဝ တံ၊ သဗ္ဗဘဝေ-ဖြစ်လေရာရာ၊ များစွာဥသယံ၊ အလုံးစုံသောဘဝ၌၊ ဝီရိယံ-ဝီရိယကို၊ ဒဠ်-မြဲမြံစွာ၊ ပဂ္ဂဏှ-ချိပင့် မြှောက်ထားပါလော၊ ဝီရယပါရမိတံ-ဝီရယပါရမီကို၊ ဂန္ဓာ-ဖြည့်ကျင့်၍၊ (တစ်နည်း) ဝီရိယဿ-ဝီရယ၏။ ပါရမီ-အထွတ်အထိပ်သို့၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊ သမ္မောဓိ၊ ပါပုဏိဿသိ။ (ဣတိ အတ္တာနံ ဩဝဒိ။)

စတ္တကာ၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါန၊ သီလ၊ နေက္ခမ္မနှင့်၊ ပညာ ဝီရိယ ပါရမီ တရားတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓ ဓမ္မာ န ဘဝိဿရေ၊ ယေ၊ အာသေဝိတနိသေဝိတံ။ (အဗ္ဗော သုမေဓ) တံ၊ ဆဋ္ဌမံ-၆ ပါးမြောက်ဖြစ်သော၊ ဣမံ-ဤခန္ဓီပါရမီကို၊ တာဝ-ဒဠ် ကတွာ သမာဒယ၊ တတ္ထ-ထိုသည်းခံခြင်း၌၊ အဒ္ဓေဇ္ဈမာနသော-၂ ဖြာ ဖြစ်သော စိတ်မရှိသည်။ (ဟုတွာ)၊ သမ္မောဓိ ပါပုဏိဿသိ၊] “ဆာဋ္ဌဋ္ဌမာ”ဟူသော မောဂ္ဂုလ္လာန်သုတ်ဖြင့် ဂါထာအရာ၌ ဋ္ဌမပစ္စည်းသက်၊ တစ်နည်းဆဋ္ဌနောင် သုတ္တ အနက်၌ မပစ္စည်းသက်။] ယထာပိကား၊ ပထဝိနာမ-မြေကြီးမည်သည်။ သုစိပ္ပိ စင်ကြယ်သောအရာကို လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော၊ နိက္ခေပံ-မိမိအပေါ် ၌ ပစ်ချအပ်သော အရာဝတ္ထုကို၊ သဟတိယထာ-သည်းခံသကဲ့သို့၊ ပဋိဃဒ္ဓယံ- မုန်းခြင်း၊ ချစ်ခြင်းကို၊ ကနရောတိယထာ-မပြုသကဲ့သို့။ တထေဝ၊ တစ္ဆိ၊ သဗ္ဗေသ-

အဓမ္မဗျာဒိဋ္ဌိသော။ ။ရံခါ သည်းခံခြင်း၊ ရံခါ သည်းမခံခြင်း၊ အချို့သုအား သည်းခံခြင်း၊ အချို့သုအား သည်းမခံခြင်းကို “နှစ်ဖြာဖြစ်သော စိတ်”ဟု ဆိုသည်။ “ထိုသို့ မဖြစ် စေဘဲ အမြဲသည်းခံသောစိတ်ရှိပါ”ဟုလို။

သုစိပ္ပိ၊ ပေ၊ နိက္ခေပံ။ ။မိမိအပေါ်၌ ပစ်ချအပ်သော ပန်းနုစသည်ကို “သုစိပ္ပိ နိက္ခေပံ”ဟုဆိုသည်။ မိမိအပေါ်၌ စွန့်ချအပ်သော ကျင်ကြီးကျင်ငယ် အပုပ်ကောင် စသည်ကို “အသုစိပ္ပိ နိက္ခေပံ”ဟု ဆိုသည်။ နိက္ခိပိယတေတိ နိက္ခေပေါ”ဟုပြု။

အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏၊ သမ္မာနုပိမာနက္ခမော-မြတ်နိုးခြင်း၊ မထိမဲ့မြင် ပြုခြင်း၌ ခံနိုင်သည်။ (ဟုတွာ)၊ ခန္တိပါရမီတံ-ခန္တိပါရမီသို့၊ ဂန္တာ-ရောက်၍၊ သမ္ဘောဓိ ပါပုဏိဿသိ။ (ဣတိအတ္တာနံ သြဝဒိ) [“ခန္တိယာ-၏၊ ပါရမီ -သို့၊ ဂန္တာ”ဟုလည်း ပါ၌ရှိ၏။]

တွေ့ကာ၊ တေယေဝ-ဤဒါန၊ သီလ၊ နေက္ခမ္မနှင့်၊ ပညာ ဝိရိယ၊ ခန္တိ ပါရမီတရားတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ၊ န ဘဝဿရေ၊ ယေဓမ္မာ ဗောဓိပါစနာ၊ အညေဝိ- ဆိုအပ်ပြီးသော ပါရမီတို့မှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (တေ ဓမ္မေ-တို့ကို) ဝိစိနိဿာမိ၊ (ဣတိ၊ စိန္တေသိ) တဒါ၊ ပေ၊ အာသေဝိတ နိသေဝိတံ၊ (ဒိဿာအတ္တာနံ သြဝဒိ၊ ကိ) -- (အမ္ဘော သုမေဓ) တွံ၊ သတ္တမံ-ခုနစ်ပါးမြောက် ဖြစ်သော၊ ဣမံ-ဤသစ္စပါရမီကို၊ တာဝ၊ ပေ၊ သမာဒိယ၊ တတ္ထ-ထိုသစ္စပါရမီ၌။ အဒ္ဓေဇ္ဈ ဝစနော-၂ ဖြာဖြစ်သော စကားမရှိသည်။ (ဟုတွာ) သမ္ဘောဓိ ပါပုဏိဿသိ၊ ယထာပိ-ကား၊ သြသမိနာမ-သောကြာကြယ် မည်သည်။ [သောက်ရှူး ကြယ်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ စိုင်းရှူးကြယ်ဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်ကြသေး၏။] သဒေဝကေ-နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော လောက၌၊ တုလာဘူတော-ခိုင်းချိန်ကြောင်း

ပဋိယဒ္ဓယံ။ ။ဒယာသဒ္ဓါသည် မေတ္တာကို လည်းကောင်း၊ ကရုဏာကို လည်းကောင်း ဟော၏။ ဤနေရာ၌ကား ပဋိယ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မေတ္တာကို ဟောသည်။ မေတ္တာ ဟူရာ၌ ချစ်ခင်ခြင်း ချစ်မေတ္တာလည်း ပါဝင်နိုင်၏။ ပဋိယောစ-စိတ်ကို ထိပါးနှိပ်စက်တတ် သော ဒေါသလည်း၊ ဝါ-မုန်းခြင်းလည်း၊ ဒယာစ-ချစ်ခြင်းလည်း၊ ပဋိယဒ္ဓယံ-မုန်းခြင်း၊ ချစ်ခြင်း၊ သမာဟာရဒ္ဓနံ။ [ဆန်းကြောင့် ဒွဋ် ဒွေးဘော်၊ “ပဋိယံဒယံ” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ “ပဋိယံ တယာ”ဟုလည်းရှိ၏။ သုစိ ပိ အသုစိ ပိ ဟု ၂-ဘက်ပြုကို ထောက်၍ “ပဋိယံ”ဟု တစ်ဘက်တည်းရှိခြင်းကား မကောင်းဟု ဂဏ္ဍိပယ်သည်။]

သမ္မာနုပိမာနက္ခမော။ ။သမ္မာနနံ-မြတ်နိုးခြင်း၊ သမ္မာနော-မြတ်နိုးခြင်း၊ ဝိသဒ္ဓါသည် ပဋိသေဓ အနက်ဟော၊ ဝိမာနံ ဝိမာနော-မမြတ်နိုးခြင်း၊ မမြတ်နိုးရုံသာမက၊ မြတ်နိုးခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မထိမဲ့မြင် ပြုခြင်း၊ မရှိမသေ ပြုခြင်းကိုယူ။ သမ္မာနနေ အနာဒရကရဏေ ဝုမာနနေ အနာဒရကရဏေ၊ အပဒါနီ အဋ္ဌကထာ။ [ဤသမ္မာနုပိမာနလည်း ပဋိယဒ္ဓယာကိုသို့ ၂-ဘက်ပင်တည်း။]

အဒ္ဓေဇ္ဈဝစနော။ ။ရံခါ မုနိသောစကားကိုပြောခြင်း၊ ရံခါမမုနိသောစကားကို ပြောခြင်း၊ အချို့သူအား မုနိသောစကားကို ပြောခြင်း၊ အချို့သူအား မမုနိသောစကားကို ပြောခြင်းသည် “ဒ္ဓေဇ္ဈဝစန”မည်၏ ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ အမုနိကိုချည်း ပြောသူကို “အဒ္ဓေဇ္ဈဝ စန”ဟု ဆိုသည်။

သြသမိနာမ။ ။သြသမိနာမ သြသမိတာရက၊ သြသဓဂဟဏေ သြသမိ တာရကံ ဥဒိတံ ဒိဿာ သြသမံ ဂဏ္ဍိ။ တသ္မာ သြသမိရကာတိ ဝုစ္စတိ၊ ဆေးကိုယူရာ အခါ၌ သောကြာကြယ် တက်လာသည်ကို မြင်မှ - ဆေးကိုယူကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကြယ်ကို “သြသမိ” ဟု ခေါ်သတတ်၊ ထိုသောကြာကြယ်သည် “ဆ . မာသေ ပုရိမံ ဒိသံ ဂစ္ဆတိ၊

ဖြစ်၍ဖြစ်သည်။ (ဟုတွာ)၊ သမယေ-ဆောင်းအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဥတုဝသေဝါ-
မိုးအခါ၊ နွေအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဝိထိတော-သွားမြဲလမ်းခရီးမှ၊ န ဝေါက္ကမတိ
ယထာ-မဖဲသွားသကဲ့သို့၊ ဝါ-လွဲ၍မသွားသကဲ့သို့...တထေဝ၊ တွမ္ပိ၊ သဇ္ဇေသု-
သစ္စာတို့၌၊ ဝါ-တို့၏၊ ဝိထိတော-သွားမြဲလမ်းမှ၊ မာ ဝေါက္ကမသိ၊ မဖယ်ပါလင့်၊
သစ္စပါရမိတ်-သစ္စပါရမီသို့၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊ သဗ္ဗောဓိပါပုဏိဿသိ၊ (ဣတိ အတ္တာနံ
ဩဝဒိ)။

အတ္တကာ၊ ဧတေယေဝ-ဤ ဒါန၊ သီလ၊ နေက္ခမ္ပင် ပညာ ဝိရိယ ခန္တီ၊
သစ္စပါရမိတရားတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ န ဘဝိဿရေပေသမာဒိယ၊ တတ္ထ-ထို
အဓိဋ္ဌာနပါရမီ၌၊ တွံ၊ အစလော-မတုန်လှုပ်သည်။ (ဟုတွာ)၊ သဗ္ဗောဓိ
ပါပုဏိဿသိ။ ယထာပိကား၊ သေလော-ကျောက်အတိပြီးသော၊ (ကျောက်
အတိပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ (ဟေတုမန္တဝိသေသန)၊ အစလော-မတုန်လှုပ်သော၊
(မတုန်လှုပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတော-ကောင်းစွာတည်သော၊ ပဗ္ဗတော-
တောင်သည်၊ ဘုသဝါတေဟိ-ပြင်းထန်သောလေမုန်တိုင်းတို့ကြောင့်၊ န ကမ္မတိ
ယထာ- မတုန်လှုပ်သကဲ့သို့၊ သကဋ္ဌာနေဝ-မိမိ၏ တည်မြဲတိုင်းသော အရပ်၌သာလျှင်၊
တိဋ္ဌတိယထာ-တည်သကဲ့သို့၊ [သီလာ-ကျောက်ဟူသော၊ ပကတိ-ပင်ကိုယ်သည်၊
(အထည်ကိုယ်သည်)၊ ယဿ အတ္တိတိ သေလော။] တထေဝ၊ တွမ္ပိ၊ အဓိဋ္ဌာနေ-
ကုသိုလ်ကောင်းမှု၊ အစုစုဝယ်၊ အပြုလွန်ကဲ၊ စွဲမြဲခြင်း၌၊ သဗ္ဗဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊
အစလော-မတုန်လှုပ်သည်။ ဘဝ-ဖြစ်ပါလော၊ အဓိဋ္ဌာနပါရမိတ်-အဓိဋ္ဌာနပါရမိ

ဆ မာသေ ပန္နိမံ ဒိသံ ဂစ္ဆတိ”ဟုဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ ဆိုသောကြောင့်၊ ဖိ-လပတ်လုံး အရှေ့
အရပ်၌ သွား၍၊ ဖိ-လပတ်လုံး အနောက်အရပ်၌သွား၏။ ထိုသို့ ဖိ-လသွားမြဲလမ်းမှ မပြောင်းလွဲခြင်း
ကို “န ဝေါက္ကမတိ ဝိထိတော”ဟု ဆိုသတတ်။

သမယေ ဥတုဝသေ။ ။အဋ္ဌေထသော နေကာလကို ဥတု၊ မိုးကာလကို ဝဿဟု ဆိုပြီး
ဖြစ်၍ ပါရိသေသ နည်းအားဖြင့် သမယကို “ဆောင်းကာလ”ဟု ယူသင့်၏။ သို့သော်ဗုဒ္ဓဝင်
အဋ္ဌကထာ၌ကား “သမယေတိ ဝဿသမယေ-မိုးအခါ၌၊ ဥတုဝသေတိ ဟေမန္တဂိမေသု-
ဆောင်းအခါ၊ နွေအခါတို့၌”ဟု ဖွင့်သည်။

သဇ္ဇေသု ဝိထိတော။ ။ “ဝစိသစ္စာတို့၌ သွားမြဲလမ်း”ဟူသည် မြင်အပ်သော အာရုံကို
မြင်အပ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ ကြားအပ်သောအာရုံကို ကြားအပ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ ယာန
ဖိရာ ကာယဝိညာဏ်တို့ဖြင့် ရောက်၍သိအပ်သော မုတအာရုံကို သိအပ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊
ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ မုတ မဟုတ်သောအာရုံကို မမြင်အပ်၊ မကြားအပ်၊ မသိအပ်ဟု လည်းကောင်း၊ ပြောခြင်း
တည်း။ [“သစ္စဿ ဝိထိနာမ”ဟု ဋီကာရှိသောကြောင့် “သစ္စာတို့၏”ဟု တစ်နည်း ပေးသည်။]

အဓိဋ္ဌာန။ ။အဓိ-စွဲစွဲမြဲမြဲ၊ ဌာန-တည်ကြောင်းဖြစ်သောစိတ်၊ ကောင်းသော ကုသိုလ်
အလုပ်တို့၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ တည်တံ့ကြောင်းစိတ်ကို “အဓိဋ္ဌာနပါရမီ”ဟုခေါ်သည်။ ထိုသို့ စွဲစွဲ မြဲမြဲ
တည်တံ့ခြင်းကိုပင် ဖြေထံ၌ တိုင်စိုက်၍ အိမ်ဆောက်ထားသကဲ့သို့ ခိုင်မြဲသောကြောင့် “ဆောက်
တည်ခြင်း”ဟု မြန်မာပြန်ကြသည်။

သို့၊ (အဓိဋ္ဌာန်၏ အထွတ်အထိပ်သို့၊) ဂန္ဓာ၊ သမ္မောဓိံ ပါပုဏိဿသိ။ (ဣတိ အတ္တာနံ ဩဝဒိ။)

တ္ထကာ၊ ဧတေယေဝ-ဤ ဒါန၊ သီလ၊ နေက္ခမ္မနှင့်၊ ပညာ၊ ဝီရိယ၊ ခန္တိ၊ သစ္စ၊ အဓိဋ္ဌာနပါရမိတရားတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာပေအာသေဝိတနိသေဝိတံ။ (ဒိသ္မာ၊ အတ္တာနံ ဩဝဒိ၊ ကိံ)။ (အဗ္ဗော သုမေဓ) ဗောဓိံ ပတ္တံ ယဒိ ဣန္ဒြိယံ၊ (ဝေသတိ) တံ၊ နဝမံ-၉-ပါး-မြောက်ဖြစ်သော၊ ဣမံ-ဤမေတ္တာပါရမီကို၊ တာဝ၊ ပေ၊ သမာဒိယ၊ မေတ္တာယ-မေတ္တာအားဖြင့်၊ အသမော-အတူမရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါလော။ . . . ယထာပိ-ကား၊ ဥဒကံနာမ-ရေမည်သည်၊ ကလျာဏေ-ကောင်းကုန်သော၊ (ဧနေ-လူတို့ကိုလည်းကောင်း၊) ပါပကေ-ယုတ်မာကုန်သော၊ ဧနေ-လူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သမံ-အညီအမျှ၊ သီတေန-အအေးဖြင့်၊ ဖရတိထယာ-ဖြန့်သကဲ့သို့၊ ရဇောမလံ-အာဂန္တုက မြူ၊ ကိုယ်၌ဖြစ်သော ချွေးစသော အညစ်အကြေးကို၊ ပဝါဟောတိယထာ-မျှောသကဲ့သို့၊ (သုတ်သင်သကဲ့သို့၊) [ရဇောတိ အာဂန္တုက ရမံ၊ မလံတိ သရီရေ ဥဒ္ဓိတံ သေဒမလာဒိံ-ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌထာ။] . . . တထေဝ တွဗ္ဗိ၊ ဟိတာဟိတေ-အစီးအပွားကို ပြုတတ်သော မိတ်ဆွေ၊ အစီးအပွားကိုမပြုတတ်သော ရန်သူ၌၊ သမံ-အညီအမျှ၊ မေတ္တာယ-မေတ္တာကို၊ ဘာဝယ-တိုးပွားစေပါလော။ [မေတ္တာယ ဘာဝယာတိ မေတ္တံ ဘာဝယ၊ ဝနေဟိ-ဗုဒ္ဓဝံ၌။] မေတ္တာပါရမိတံ-သို့၊ ဝါ-မေတ္တာ၏ အထွတ်အထိပ်သို့၊ ဂန္ဓာသမ္မောဓိံ ပါပုဏိဿသိ။ (ဣတိအတ္တာနံ ဩဝဒိ။)

တ္ထကာ၊ ဧတေယေဝ-ဤဒါန၊ သီလ၊ ပေ၊ မေတ္တာပါရမိတရားတို့သည်သာ၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာပေအာသေဝိတနိသေဝိတံ။ (ဒိသ္မာ အတ္တာနံ ဩဝဒိ၊ ကိံ) (အဗ္ဗောသုမေဓ) တံ၊ ဒသမံ-၁၀-ပါး-မြောက်ဖြစ်သော၊ ဣမံ-ဤဥပေက္ခာပါရမီကို၊ တာဝ၊ ပေ၊ သမာဒိယ၊ တုလာဘူတော-ချိန်ခွင်၏ လက်တံသဖွယ်ဖြစ်၍ဖြစ်သည်၊ ဒဋ္ဌော-ခိုင်မြဲသည်၊ ဟုတွာ၊ သမ္မောဓိံ ပါပုဏိဿသိ။ ယထာပိ-ကား၊ ပထဝီနာမ-မြေမည်သည်၊ နိက္ခိတ္တံ-မိမိအပေါ်၌ပစ်ချအပ်သော၊ အသုစိံ-မစင်မကြယ် ရွံ့ဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ သုစိံ-သန့်ရှင်းစင်ကြယ်တင့်တယ်သော အရာကိုလည်းကောင်း၊ ဥဘောပိ-၂-မျိုးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ-ဤအကောင်းအဆိုးတို့ကို၊ ကောပါနနယဝဇ္ဇိတာ-မုန်းခြင်း

တုလာဘူတော။ ။ယခုအခါကတ္တာဟုခေါ်သော ချိန်ခွင်၏ လက်တံကို “တုလာ” တုယူပါ။ ထိုချိန်ခွင်၏ လက်တံသည် အောက်သို့လည်း မနိမ့်ရ၊ အထက်သို့လည်း မမြင့်ရ၊ အလယ်၌ တည့်တည့်မတ်မတ် တည်နေမှ မှန်သည်။ တုလာဘူတောတိ မဇ္ဈတ္တဘာဝေ ဌိတော၊ ယထာ တုလာယဒဏ္ဍော (လက်တံဖြစ်သောတုတ်သည်) သမံ တုလိတော သမံ တံ၌တိ၊ နနမတိ (အောက်သို့မညွတ်) န ဥနမတိ (အထက်သို့မတက်)၊ ဝေမေဝ တွဗ္ဗိသုဓေက္ခေသု တုလာသဒိသော ဟုတွာ သမ္မောဓိံ ပါပုဏိဿသိ၊-ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ။ [ချိန်ခွင်ငယ်၌ကား ချိန်ခွင်လျှာကိုပင် တုလာဟု ယူသင့်သည်။]

ချစ်ခြင်းသည်ကြည်အပ်သည်။ (မုန်းခြင်း ချစ်ခြင်းမှကင်းသည်။) (ဟုတွာ)၊ ဥပေက္ခာတိ ယထာ-အသင့်အားဖြင့်ရှုသကဲ့သို့၊ ဝါ-လျစ်လျူရှုသကဲ့သို့၊ [တထေဝ, တွဗ္ဗိ, သုခဒက္ခေ-သုခ, ဒုက္ခံ၊ သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ တုလာဘူတော-ချိန်ခွင်၏ လက်တံ သဖွယ် ဖြစ်၍ဖြစ်သည်။ ဘဝ-ဖြစ်ပါလော၊ ဥပေက္ခာပါရမိတ်-ဥပေက္ခာပါရမိသို့၊ ဂန္ဓာ, သမ္မောဓိံ ပါပုဏိဿသိ။

လောကေ-လောက၌၊ ယေဓမ္မာ-အကြင်တရားတို့သည်၊ ဗောဓိပါစနာ- အရဟတ္တမဂ်ဥဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ရင့်သန်စေတတ်ကုန်၏။ တေဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဧတ္တကာယေဝ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ပါရမီ ၁၀-ပါးတို့သာတည်း၊ တတော- ထိုပါရမီဆယ်ပါးမှ၊ ဝါ-ထက်၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်၌၊ ဝါ-အလွန်၊ အညတြ(အည)- အခြားသောတရားတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ [တြ ပစ္စည်း ပဋ္ဌနာအနက်၌သက်၊] တတ္ထ-ထိုပါရမီဆယ်ပါး၊ မြတ်တရား၌၊ (တွံ-သည်၊) ဒဠံ-ခိုင်မြဲစွာ၊ ပတိဋ္ဌဟာ- တည်ပါလော၊ (ဣတိ အတ္တာနံ ဩဝဒိ)။

ဣမေဓမ္မေ-ဤပါရမီ ၁၀-ပါးမြတ်တရားတို့ကို၊ သဘာဝရသလက္ခဏေ- သဘောသက် အမှန်ရှိသော ကိစ္စလက္ခဏာအားဖြင့်၊ သမ္မသတော-သုံးသပ်ဆင်ခြင်

ကောပါနနယဝဇ္ဇိတာ။ ။ဒုက္ခတွေ့သော် စိတ်မကောင်းဖြစ်ခြင်း၊ သုခတွေ့သော် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်ခြင်းကို “ကောပါနနယ” ဟုဆိုသည်။ [အနု-လျော်စွာ+နယ-စိတ်ကိုဆွဲဆောင် တတ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်း။] ထိုသို့ ကောပအနနယ မဖြစ်ခြင်းကို “ကောပါနနယဝဇ္ဇိတာ” ဟု ဆိုသည်။ ဥပေက္ခာဖြဟ္မဝိဟာရသည် သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုသောကြောင့် သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ သာ မုန်းခြင်း ချစ်ခြင်းမပြုဘဲ လျစ်လျူရှုသည်။ ဤဥပေက္ခာပါရမီ၌ကား သတ္တဝါတို့က မိမိ အပေါ်ပြုသမျှ အကောင်းအဆိုးတွေကိုလည်းကောင်း၊ ကြံတွေ့လာသော လောကဓံ အကောင်းအဆိုး တွေကိုလည်းကောင်း အာရုံပြု၍ စိတ်ပျက်မှု၊ ဝမ်းမြောက်မှုမရှိဘဲ လျစ်လျူရှုနိုင်ရသည်။

တတုဒ္ဓံ နတ္ထိ။ ။ “ထိုပါရမီ ဆယ်ပါးထက် အလွန်အခြား တရားမရှိ” ဟုရာ၌ “မေတ္တာ ကဲ့သို့သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ဖြစ်သော ကရုဏာ, မုဒိတာ တရားကောင်း ၂-ပါးကျန်သေးသည် မဟုတ်ပါလော” ဟု စောဒနာဗွယ်ရှိ၏။ ကရုဏာဖြင့် သနားသောကြောင့်ပင် ညှဉ်းဆဲခြင်း စသည်ကိုမပြုဘဲ သီလကိုထိန်းရ၏။ ထို့ကြောင့် ဒါနသီလကိုယူလိုက်လျှင်ပင် ကရုဏာလည်း ပါဝင်ပြီးဖြစ်တော့သည်။ သတ္တဝါတို့ ချမ်းသာနေသည်ကို ဝမ်းမြောက်သော မုဒိတာကား သတ္တဝါ တို့အကျိုးကို လိုလားသော မေတ္တာ၏ အခြံအရံအဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်ပြီးဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ကရုဏာ မုဒိတာတို့ကို သီးခြားပါရမီအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မမူ။

သဘာဝရသ လက္ခဏေ။ ။သဘာဝ၌ “ဘာဝ” ဟူသည် ပရမတ္ထသဘာဝဟူရာ၌ကဲ့သို့ ထင်ရှားရှိသောသဘောတည်း။ ရသသဒ္ဓါသည် “ကိစ္စေ သမ္ပတ္တိယံ ရသော” ဟုလာသော ကိစ္စအနက်၊ သမ္ပတ္တိအနက် ၂-မျိုးတွင် ဤနေရာ၌ ကိစ္စအနက်ဟောတည်း။ ထိုကိစ္စဟူသည်လည်း ဗောဓိဉာဏ်

သော ငါ၏။ ဓမ္မတေဇေန-ဆင်ခြင်သောဉာဏ်၏ တန်ခိုးကြောင့်၊ ဒဿသဟသီ-
 တစ်သောင်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝသုဓာ-မြေသည်၊ ပကမ္မထ-အပြားအားဖြင့်၊
 တုန်လှုပ်ရလေပြီ၊ [ပကမ္မိတ္တမု ဣကို အပြု၊ ဣကိုလည်းထပြုထားသည်။] စလတာ-
 စလတာယ-တုန်လှုပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပထဝီ-မြေသည်၊ ရဝတိ-အသံမည်၏၊
 ပိဋိတံ-ကြည့်စံသူတို့ညစ်အပ်သော၊ ဥစ္ဆယန္တံ-ကြံကြိတ်ယန္တ ယားသည်၊ ဝါ-ကြိတ်
 စက်သည်၊ (ကမ္မတိ) ဣဝ-တုန်လှုပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တေလယန္တေ-ဆီကြိတ်
 ယန္တ ရှား၌၊ ဝါ-ဆီစက်၌၊ စက္ကံ-စက်ဘီးသည်၊ ကမ္မတိယထာ-သို့လည်းကောင်း၊
 ဧဝံ-တူ၊ မေဒနီ-မြေသည်၊ ကမ္မတိ-တုန်လှုပ်၏။

ဗုဒ္ဓဿ-ဒီပကံရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ ပရိသေသနေ-ဆွမ်းလုပ်ကျွေးရာအရပ်၌၊
 [“ပရိဝိသန္တိ ဧတ္တာတိ ပရိဝေသနံ”ဟုပြု။] ယာဝတာ-အကြင်မျှအတိုင်းအရှည်
 ရှိသော၊ ပရိသာ-ပရိသတ်သည်၊ အာသိ-ရှိပြီ၊ တတ္ထ-ထို ဆွမ်းလုပ်ကျွေးရာအရပ်၌၊
 (တာဝတာ-ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော) သာ-ထိုပရိသတ်သည်၊ ပဝေဓောနာ-
 တုန်လှုပ်လျက်၊ မုစ္ဆိတာ-လွန်စွာဖြစ်သော မိန်းမောတွေဝေခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊
 ဘူမိယာ-မြေ၌၊ သေသိ-အိပ်ပြီ၊ ဝါ-လဲပြီ၊ [အားလုံးလူတွေ မေ့၍လဲသွားကြသည်-
 ဟူလို၊ သဉ္ဇာတာ+မုစ္ဆာ အဿာတိ မုစ္ဆိတာ၊ သဉ္ဇာတအဿ အနက်၌ ဣတပစ္စည်း။]

တတ္ထ-ထိုဆွမ်းလုပ်ကျွေးရာအရပ်၌၊ ဃဋ္ဌာ(ဃဋ္ဌာနံ)-သောက်ရေအိုးတို့၏၊
 [သာမိအနက်၌ ပဌမာဟု ဂဏ္ဍိဆို၏၊ ဝိဘာတ်ချေထားသည်ဟုကြံလျှင်လည်း သင့်စရာ
 ရှိ၏။] အနေက သဟသာနိ-အထောင်မကများစွာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကုမ္ဘိနံ-
 ဆွမ်းချက်အိုးတို့၏၊ ဗဟု-များစွာကုန်သော၊ သတာ သတာနိစ္စ-အရာတို့သည်လည်း
 ကောင်း၊ အညမည သံဃဋီတာ-အချင်းချင်း တိုက်ခိုက်အပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊
 သဉ္ဇူဏ္ဏမထိတာ-မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ကြေမှု့ကုန်လျက်လုံးထွေးကြကုန်ပြီ။ [စုဏ္ဏာ
 စေဝမထိတာစ၊ မထိတစုဏ္ဏာတိ အတ္ထော-ဗုဒ္ဓဝံ၌။ “သဉ္ဇူဏ္ဏပတိတာ”ဟုလည်း
 ရှိ၏၊ မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ကြေမှု့လျက် ကျကုန်ပြီ”ဟု ပေး။]

ကို ရင့်သန်စေခြင်းကိစ္စတည်း၊ ဒါနသည် အပြစ်မရှိသောဝတ္ထုကို စွန့်လွှတ်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊
 သီလသည် သမာဓိ၏တည်ရာ လက္ခဏာရှိ၏၊ ဤသို့ စသော လက္ခဏာကို “လက္ခဏာ”ဟု
 ခေါ်သည်၊ “သဘာဝ သင်္ခါတေနသရသလက္ခဏေန”ဟု ဗုဒ္ဓဝံ၌ ဖွင့်သည်၊ [ဋီကာနှင့် မရ၌ကား
 “သဘာဝေန+သဟဝတ္တတိတိ သဘာဝေါ”ဟု ရသ၏၊ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့်သာ ဖွင့်၏။]
 သဘာဝသည် ထိုသရသလက္ခဏာ၏ ဝိသေသနတည်း၊ “သဟ+ဘာဝေန ဝတ္တတိတိ သဘာဝံ”ဟု
 ပြု၊ သဘာဝရသလက္ခဏေ၌ သို့ဝိဘာတ်ကိုလည်း ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ သက်ဟု သီလေရိ၍
 “တတော”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ဓမ္မတေဇေန၌ ဓမ္မသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန်လာအနက်တို့တွင် ဉာဏ်ပညာ
 ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ “ပါရမီတရားတို့ကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်သော ဉာဏ်ပညာ၏တန်ခိုး”ဟုလို။

မဟာဇနာ-ဆွမ်းကပ်ရာတွင် ပါဝင်ကြသူ အများလူတို့သည်၊ ဥဗ္ဗိကာ-ထိတ်ကုန်သည်၊ တသိတာ-လန့်ကုန်သည်၊ ဘိတာ-ကြောက်ရွံ့ကုန်သည်၊ ဘန္တော-တုန်လှုပ်ကုန်သည်။ ဗျထိတမာနသာ-ဆင်းရဲသော စိတ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) သမာဂမ္မ-ပေါင်းဆုံ၍၊ ဒီပင်္ကရံ-ဒီပင်္ကရမြတ်စွာဘုရားသို့၊ ဥပါဂမုံ-ချဉ်းကပ်ကြကုန်ပြီ၊ (ဥပဂန္တော-ချဉ်းကပ်ပြီး၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)၊

(ကိ-အဘယ်သို့လျှောက်ကြကုန်သနည်း)၊ စက္ခုမ-ဉာဏ်စက္ခုရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ လောကဿ-လူအပေါင်း၏၊ ကိ-အဘယ်အကျိုးအဖြစ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ပါလတ္တံ့နည်း၊ ကလျာဏံ-ကောင်းကျိုးသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ပါလတ္တံ့၊ လော၊ အထ-သို့မဟုတ်၊ ပါပကံ-မကောင်းကျိုးသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ပါလတ္တံ့၊ လော၊ သဗ္ဗော-အလုံးစုံသော၊ လောကော-လူအပေါင်းကို၊ ဥပဒ္ဒုတော-ကြောက်ရွံ့ ခြင်းသည် နိပ်စက်အပ်ပါပြီ၊ တံ-ထိုကြောက်ရွံ့ခြင်းကို၊ (တွံ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရား သည်) ဝိနောဒေဟိ-ပယ်ဖျောက်တော်မူပါလော၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ။)

တဒါ-လျှောက်ကြရာ ထိုအခါ၌၊ ဒီပင်္ကရော-ဒီပင်္ကရမည်တော်မူသော၊ မဟာမုနိ-မုနိထွတ်ထား၊ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တေသံ-ထိုလူမျိုးတို့ကို၊ (ဆဒ္ဓိကံ) သညာပေသိ-ကောင်းစွာသိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-နားလည်စေတော်မူပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ နားလည်စေတော်မူသနည်း)၊ ဣမသ္မိံ ပထဝိကမ္မနေ-ဤမြေတုန်လှုပ်ခြင်းကြောင့်၊ တုမေ-သင်တို့သည်၊ ဝိဿတ္တာ-စွန့်လွှတ်အပ်သော ကိုယ်စိတ်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ရဲရင့်ကုန်သည်၊ ဟောထ-ဖြစ်ကြကုန်လော၊ မာဘာထ-မကြောက်ကြကုန်လင့်။

ဥဗ္ဗိဂ္ဂါ၊ပေးဘန္တာ။ ။ဥဗ္ဗိဂ္ဂါ၌ "ဥပုဗ္ဗ ဝိဇီ-ဘယကမ္မေ"ဟူသော ဓာတ်တည်း၊ တသိတာ၌ "တသော-ဘယေ"ဟူသော ဓာတ်တည်း၊ သဗ္ဗာတအဿအနက်၌ ဣတပစ္စည်း၊ ဘိတာ၌ "ဘိ-ဘယေ"ဟူသော ဓာတ်တည်း၊ ဘန္တော၌ "ဘမု-အနဝဋ္ဌာနေ"ဓာတ်တည်း၊ ထိုအားလုံးကို "အညမညဝေဝစနာနံ"ဟု ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ မိန့်သည်။ ["တသိတာ-ပင်ပန်းကုန်သည်"ဟု ပေးကြ၏၊ ဓာတ်နက်နှင့် မလျော်။]

ဗျထိတမာနသာ။ ။"ဗျထ-ဒုက္ခဘယစလနေသု"ဟု ဓာတ်ရှိသော်လည်း ဘိတာဖြင့် ဘယကို၊ ဘန္တာဖြင့် စလနေကို ယူပြီးဖြစ်၍ ပါရှိသေသနည်းအားဖြင့် ဒုက္ခအနက်ကိုယူ၊ ဗျာထော သဗ္ဗာတော အဿ အတ္ထိတိဗျထိတံ၊ ဗျထိတံ+မာနသံယေသံတိ ဗျထိတမာနသာ။ ["ဗျာဓိတ"ဟု ရှိသည်ကား ဓာတ်ကျမ်းနှင့် မညီ။]

စက္ခုမ။ ။"ပဉ္စဟိ စက္ခုဟိ စက္ခုမ"ဟု ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ စက္ခုငါးပါးကား ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သမန္တ၊ ဒီဗ္ဗ၊ ပညာတည်း၊ ဤသို့ဖွင့်သော်လည်း ထိုအချိန်က ထိုလူတို့သည် ဤစက္ခု ၅-ပါးကို သိနိုင်မည်မဟုတ်သောကြောင့် "ဉာဏ်စက္ခု ရှိတော်မူသော" ဟု သာမညသာ ပေးလိုက်သည်။

(အယံ-ဤရသေ့သည်) လောကေ-လောက၌၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ယံ-အကြင်ရသေ့ကို၊ အဟံ-ငါသည်၊ အဇ္ဈ-ယနေ၊ ဗျာကာသိ-ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူခဲ့ပြီ၊ ဧသော-ဤရသေ့သည်၊ ပုဗ္ဗကံ-ရှေး၌ ဖြစ်သော၊ ဇိနဿဝိတံ-ဘုရားအလောင်းတို့သည် မှီဝဲအပ်သော၊ ဓမ္မံ-ပါရမီတရားကို၊ သမ္မသတိ-သုံးသပ်ဆင်ခြင်၏၊ တဿ-ထိုရသေ့၏၊ ဝါ-သည်၊ အသေသော-အကြွင်းမရှိသောအားဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဘူမိံ-ဘုရားဖြစ်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ-ဘုရား ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ-ပါရမီတရားကို၊ သမ္မသတော-သုံးသပ်ဆင်ခြင်လသော်၊ တေန-ထိုသို့သုံးသပ်ခြင်းကြောင့်၊ သဒေဝကေ-နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော လောက၌၊ ဒသသ ဟဿိ-တစ်သောင်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ အယံပထဝီ-ဤမြေ ကြီးသည်၊ ကမ္ဘိတာ-တုန်လှုပ်ပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ သညာပေသိ-သိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-နားလည်စေတော်မူပြီ။)

ဗုဒ္ဓဿ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝစနံ-စကားတော်ကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ တာဝဒေ-ကြားရရာ ထိုအခါ၌၊ မနော-လူအများတို့၏ ပုပန်သောစိတ်သည်၊ နိဗ္ဗာယိ-ငြိမ်းအေးလေပြီ၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သောလူတို့သည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသကံဗ္ဗ-ချဉ်းကပ်၍၊ ပုနာပိ-တစ်ဖန်လည်း၊ အဘိဝနန္တိသုံ-ရှိခိုးကြကုန်ပြီ။ [“အဘိ ဝနန္တိသုံ”မှ နိဂ္ဂဟိတံကိုပြောင်းရွှေ့၍ “အဘိဝနန္တိသုံ”ဟု ဖြစ်သည်။]

တာဒါ-ပါရမီတရားတို့ကို ဆင်ခြင်ပြီးရာထိုအခါ၌၊ ဗုဒ္ဓဂုဏံ-ဘုရားဂုဏ်တော် ဖြစ်သော ပါရမီကို၊ သမာဒယိတွာ-ကောင်းစွာယူ၍၊ ဝါ-ဆောက်တည်၍၊ မာနသံ-စိတ်ကို၊ ဒဠံ-မြဲမြံစွာ၊ ကတွာန-ပြုပြီး၍၊ ဒီပင်္ကရံ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားကို၊ နမသိတွာ-ဦးညွတ်ပြီး၍၊ အာသနာ-ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာမှ၊ ဝုဠဟိ-ထခဲ့ပြီ...အာသနာ-ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာမှ၊ ဝုဠဟန္တဿ-ထစဉ်၊ [“ဝုဠဟန္တဿ (ဝုဠဟန္တံ)-ထသောဘုရားအလောင်းကို” ဟုလည်း ပေးကြ၏။] ဒေဝါ-နတ်တို့ သည်လည်းကောင်း၊ မာနုသကာ-လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥဘော-နတ် လူ ၂-မျိုးတို့သည်၊ ဒီဠံ-နတ်ဖြစ်သော၊ (ပုပ္ဖံ-ကိုလည်းကောင်း၊) မာနုဿကံ-သော၊ ပုပ္ဖံ-ကိုလည်းကောင်း၊ (ဂဟေတွာ-ယူ၍) ပုဗ္ဗေဟိ-လူပန်း နတ်ပန်းတို့ဖြင့်၊ သမောကိရန္တိ-ကြံမြန်ကြကုန်၏။

ဒေဝါ-နတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ မာနုဿကာ-လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ တေ ဥဘော-ထိုနတ် လူ ၂-မျိုးတို့သည်၊ သောတ္ထိံ-စ-ကောင်းကျိုးချမ်းသာ၊ မင်္ဂလာ စကားကိုလည်း၊ ဝေဒယန္တိ-သိစေကြကုန်၏၊ ဝါ-ဝမ်းမြောက်နှစ်လို၊ မြှက်ဆိုကြ ကုန်၏၊ (ကိံ-အဘယ်သို့ သိစေကြကုန်သနည်း၊ အယျသုမေဓ-အရှင် သုမေဓာ)

သောတ္ထိံ။ ။ သုန္ဒရာ+အတ္ထော သောတ္ထော (“သု+အတ္ထော”မှ သု၏ ဥကို ဩဖြို) သောတ္ထေန-ကောင်းသောအကျိုးစီးပွားနှင့်သံယုတ္တံ+ဝစနံ သောတ္ထိံ”ဟု ဂဏ္ဍိပြု၏။ “ကောင်း သော စီးပွားနှင့်စပ်ယှဉ်သော စကားကို”ဟု ပေး၊ သက္ကတ၌ကား “သုတ္တိံ”ဟု အဗျယပုဒ်ရှိ၏။

တယု-သင်သည်၊ မဟန္တ-ကြီးကျယ်သောရာထူးကို၊ ပတ္တိတ်-တောင့်တအပ်ပါပြီ၊ တ်-ထိုတောင့်တအပ်သောရာထူးကို၊ ယထိန္ဒိတ်-အကြင်အကြင် အလိုရှိအပ်သည့် အတိုင်း၊ လာသယု-ရပါစေလော။...သဒ္ဓိတိယော(သဗ္ဗာ ဤတိယော)-အလုံးစုံသော ဘေးဥပါဒ်တို့သည်၊ ဝိဝစ္ဆန္တု-ရှောင်လွှဲကြပါစေကုန်သတည်း၊ သောကော-သောက သည်လည်းကောင်း၊ ရောဂေါ-အနာရောဂါသည်လည်းကောင်း၊ ဝိနဿတု- ကင်းပျောက်ပါစေသတည်း၊ တေ-အရှင်ရသေ့အား၊ အန္တရာယာ-အန္တရာယ်တို့သည်၊ မာဘဝန္တု-မဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း၊ နိပ္ပ-လျင်စွာ၊ ဥတ္တမံ-မြတ်သော၊ ဗောဓိ- အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့၊ ဗုသ-ထိရောက်ပါလော။...ယထာပိ-ဥပမာ မည်သည်ကား၊ သမယေ-ပွင့်ချိန်အခါသည်၊ ပတ္တေ-ရောက်လသော်၊ ပုပ္ဖိနော- အပွင့်ရှိကုန်သော၊ ဒုမာ-ပန်းပင်တို့သည်၊ ပုပ္ဖန္တိယထာ-ပွင့်ကုန်သကဲ့သို့၊ မဟာဝီရ- ကြီးမြတ်သောလုံ့လရှိသော အရှင်ရသေ့၊ တထေဝ-ထိုအတူသာလျှင်၊ ဗုဒ္ဓဉာဏေက- ဘုရားရှင်၏ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ပုပ္ဖသု-ပွင့်တော်မူပါ။ [“ပုပ္ဖသု”ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းဂိုဏ်းတည့်အောင် သ သံယုဂ်ကိုချေထားသည်။]

ယေ ကေစိ-ကြွင်းမဲ့ဥသယ့် အလုံးစုံကုန်သော၊ သမ္မုဒ္ဓါ-ရှေးဘုရားရှင်တို့သည်၊ ဒသ-၁၀-ပါးကုန်သော၊ ပါရမီ-ပါရမီတို့ကို၊ [ယောဝိဘတ် ချေထားသည်၊] ပူရယုယထာ-ဖြည့်ကျင့်ကုန်သကဲ့သို့၊ မဟာဝီရ-ကြီးမြတ်သော လုံ့လရှိသော ရှင်ရသေ့၊ တထေဝ-ထိုရှေးဘုရားတို့နှင့် အတူသာလျှင်၊ တွံ-အရှင်ရသေ့သည်၊ ဒသ-ကုန်သော၊ ပါရမီ-တို့ကို၊ ပူရေဟိ-ဖြည့်ကျင့်ပါလော။...ယေကေစိ၊ ကုန်သော၊ သမ္မုဒ္ဓါ- တို့သည်၊ ဗောဓိမဏ္ဍမိ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌၊ ဗုဒ္ဓရေယထာ-သိတော်မူကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဝါ-ပွင့်တော်မူကြကုန်သကဲ့သို့၊ မဟာဝီရ၊ တထေဝ၊ တွံ-အရှင်ရသေ့သည်၊ ဇိန ဗောဓိယံ-ဘုရားရှင်တို့၏ သစ္စာ ၄-ပါးကိုသိရာဗောဓိပင်၌၊ ဗုဒ္ဓသု-သိတော်မူပါ လော၊ (ပွင့်တော်မူပါလော။)

ယေကေစိ၊ သမ္မုဒ္ဓါ-ဓမ္မစက္ကံ-တရားတည်းဟူသော စကြာကို၊ ပဝတ္တယုယထာ- လည်စေကုန်သကဲ့သို့၊ မဟာဝီရ၊ တထေဝ တွံ၊ ဓမ္မစက္ကံ-တရားတည်းဟူသော စကြာကို၊ ပဝတ္တသု-လည်စေတော်မူပါလော။[“ပဝတ္တသု”ဟုဆိုလိုလျက် ဆန်းတဲ့ အောင် သံယုဂ်ချေထားသည်။] ပုဏ္ဏမာယေ-လပြည့်နေ၌၊ စန္ဒော-လသည်၊ ပရိသုဒ္ဓေါ- ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိရောစတိယထာ-တင့်တယ် သကဲ့သို့၊ တထေဝ-ထိုအတူသာလျှင်၊ တွံ-အရှင်ရသေ့သည်၊ ဒသသဟသံသိယံ-တစ်သောင်း

သု+အတ္တိ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၏၊ ပါဠိ၌ “သောတ္တိ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဝဏ္ဏရာလားလျှင် “သုဝတ္တိ”ဟုလည်း ဖြစ်၏၊ ဓမ္မအနက်၊ အသီသ(တောင့်တခြင်း)အနက်စသည်ကို ဟော၏၊ ဤ၌လည်း နိပါတပဋိ ရူပက နာမ်ပုဒ်ဟု ကြံ၍ “သောတ္တိ”ဖြစ်သည်”ဟု ယူပါ၊ “ကောင်းချီးချမ်းသာ မင်္ဂလာစကား” ဟုသည်လည်း “တောင့်တအပ်သော အာသီသ”ပင်တည်း။

သော လောကဓာတ်၌၊ ပုဏ္ဏမနော-ပြည့်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိရောစ-
တင့်တယ်ပါလော။ [ပုဏ္ဏော+မာ+တ္ထောတိ ပုဏ္ဏမာ-ပြည့်သောလရှိရာနေ့၊ (လပြည့်
နေ့)၊ သို့ဝိဘတ်ကို “ပုဏ္ဏမာတော့ သို့နော အာယေ ဂါထာယံ”-သဒ္ဒနီတီသုတ်ဖြင့်
အာယေပြု။]

ရာဟုမုတ္တော-ရာဟုအသိုရိန်မှလွတ်သော၊ သူရိယော-နေသည်၊ တာပေန-
မိမိအရောင်ဖြင့်၊ အတိရောစတိယထာ-အလွန်တင့်တယ်သကဲ့သို့၊ တထေဝ၊ တုဝံ-
အရှင်ရသေ့သည်၊ လောကာ-လောကမှ၊ မုစ္စိတွာ-လွတ်၍၊ သိရိယာ-ဘုရားရှင်၏
အသရေတော်ဖြင့်၊ ဝိရောစ-တင့်တယ်ပါ၏လော။... [တာပေန-ပတာပေန၊ အာလော
ကေန-ဗုဒ္ဓဝင်။] ယာကာစိ-ကြွင်းမဲ့ဥသု အလုံးစုံကုန်သော၊ နဒိယော-မြစ်ကြီးမြစ်
ငယ် အသွယ်သွယ်တို့သည်၊ မဟောဓမ္မိ-သမုဒ္ဒရာသို့၊ ဩသရန္တိယထာ-သက်ရောက်
ကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတိုင်း၊ သဒေဝကာ-နတ်၊ ဗြဟ္မာနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊
လောကာ-သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည်၊ တဝန္တိကေ-အရှင်ရသေ့၏ အထံ၌၊ ဩသရန္တု-
သက်ရောက်ကြပါစေကုန်သတည်း၊ (ဣတိ-သို့၊ သောတ္ထိ-ကောင်းချီးချမ်းသာ၊
မင်္ဂလာစကားကို၊ ဝေဒယန္တိ-သိစေကြကုန်၏၊ ဝါ-ဝမ်းမြောက်နှစ်လို့၊ မြွက်ဆိုကြ
ကုန်၏။)

“တေဟိ-ထိုနတ်တို့သည်၊ ထုတိပ္ပသတ္တော-ချီးမွမ်းအပ်သော မင်္ဂလာစကား
ရှိသော၊ (ချီးမွမ်းကြောင်း မင်္ဂလာစကားဖြင့် ချီးကျူးအပ်သော၊) သော-ထိုသုမေဓ
ရှင်ရသေ့သည်၊ ဒံသ-၁၀-ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ-ပါရမီတရားတို့ကို၊ သမာဒိယ-
ကောင်းစွာယူ၍ (ဆောက်တည်၍) တဒါ-ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ၊ ထိုင်နေရာမှ၊ ထပြီးရာ
ထိုအခါ၌၊ တေ ဓမ္မေ-ထိုပါမီဆယ်ပါး မြတ်တရားတို့ကို၊ ပရိပူရေန္တော-ဖြည့်ကျင့်
လိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပဝနံ-ဓမ္မိကတောင်တန်း၊ တောစခန်းသို့၊ ပါဝိသိ-ဝင်သွားလေပြီ။

သုမေဓကထာ-သုမေဓာရှင်ရသေ့၏ အကြောင်းကို ဆိုရာဆိုကြောင်း

ဖြစ်သော စကားရပ်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ။

ထုတိပ္ပသတ္တော။ ။ “တေဟိ ထုတိပ္ပသတ္တောတိ တေဟိ မနုဿေဟိ သမ္ဗုခါ ထုတော၊
ပရမ္ဗုခါ ပသတ္တော”ဟု ယောနောဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်သော်လည်း “ထုတော”ဟုမရှိ၊ ထုတိဟု
ရှိသောကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။ “ထုတပ္ပသတ္တော”ဟု အချို့စာရှိ၏။ “ထုတေဟိ
ဒီပက်ရာဒီဟိ ပသတ္တော ထုတပ္ပသတ္တော”ဟုဖွင့်ကြ၏။ မိမိကား “ထုတိ-ချီးမွမ်းကြောင်းစကား၊
ထဝိယတိ အဘိတ္ထဝိယတိ ဧတာယာတိ ထုတိ၊ ထုတိယာ+ပသတ္တော ထုတိပ္ပသတ္တော-ချီးမွမ်း
ကြောင်းမင်္ဂလာစကားဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ရှေးနိဿယ၌ “ထုတိပပသတ္တော
အတိဝိယ ပသသိတော”ဟု အနက်တူသ၌ ၂-မျိုးရှိသောကြောင့် “အလွန်လျှင် ချီးမွမ်းအံ့ဩ
ထောမနာအပ်သော” ဟု ပေးသည်။

၂-ကျိပ် ၄-ဆု ဗုဒ္ဓဝင်အခန်း

တဒါ-မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ကိုကြားရ၍ ကြော့ကွဲရွံ့ခြင်း ငြိမ်းအေးရာထိုအခါ၌၊ [“ဝိဿတ္တာ ဟောထ မာဘာထ” စသည်တို့ကို ပြန်၍ ညွှန်ပြသည်။] တေ-ထိုရမ္မာမြို့သူ၊ မြို့သားလူအများတို့သည်၊ သသံဃံ-နောက်လိုက်နောက်ပါ သံဃာတော်နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ လောကနာယကံ-သတ္တလောက၏၊ ရှေ့ဆောင်ညွှန်ပြ၊ နာယကဖြစ်တော်မူသော ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားကို၊ ဘောဇယိတ္တာန-ဆွမ်းလုပ်ကျွေးပြီး၍၊ ဒီပင်္ကရဿ-ဒီပင်္ကရာမည်တော်မူသော၊ တဿ သတ္တုနော-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ [ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ၊] သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဥပါဂစ္ဆံ-ဆည်းကပ်ကြကုန်ပြီ။ [ဥပါဂစ္ဆံ၌ ဥပရှေးရှိသော ဂမုဓာတ်၊ ဥပါဝဘတ်၊ အကာရာဂမော ဟိယုတ္တနိ စသောသုတ်ဖြင့် အလား၊ ပ၏ အကိုချေ၊ ဒီဃပြု။]

တထာဂတော-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကဿိ-အချို့သော လူအပေါင်းကို၊ သရဏဂမနေ-သရဏံဂုံ၌၊ နိဝေသေသိ-သွင်းထားတော်မူပြီ၊ ဝါ-တည်စေတော်မူပြီ၊ ကိဿိ-ကို၊ ပဉ္စသုသီလေသု-ငါးပါးသီလတို့၌၊ (နိဝေသေသိ)၊ အပရံ-အခြားသော လူအပေါင်းကို၊ ဒသံဝိစေ-ဆယ်ပါးအပြားရှိသော၊ သီလေ-သီလ၌၊ (နိဝေသေသိ-သွင်းထားတော်မူပြီ၊ ဝါ-တည်စေတော်မူပြီ)။ ကဿစိ-အချို့သော လူအပေါင်းအား၊ (စတုဗ္ဗိဓံ ၄-ပါးအပြားရှိသော၊) သာမညံ-သမဏ၏ဖြစ်ကြောင်း၊ ကောင်းသော အရိယမဂ်ကို လည်းကောင်း၊ စတုရော စတ္တာရို-၄-ပါးကုန်သော၊ ဖလမုတ္တမေ (ဖလမုတ္တမာနိ) -မြတ်သော ဖိုလ်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ဒေတိ-ပေးတော်မူ၏၊ [စတ္တာရော ဖလမုတ္တမေ၌ လိင်္ဂံဝိပလ္လာသ၊ မ အာဂုံ၊] သော-ထိုဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကဿစိ-အား၊ အသမေ-အတူမရှိကုန်သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ-ပဋိသမ္ဘိဒါဟူကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တရားတို့ကို၊ ဒေတိ-ပေးတော်မူ၏၊ [ပဋိသမ္ဘိဒါနှင့် ဓမ္မေသည် လိင်္ဂံမတူသော ဝိသေသန၊ ဝိသေသျှ။]

နရာသဘော-လူတို့ဥက္ကဋ်၊ ဘုရားမြတ်သည်၊ [အာသဘာသဒ္ဓါသည် သမာသံ အရာနောက်ပုဒ်နေရာ၌ သေဋ္ဌဝါစက။]ကဿစိ-အား၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဝရသမာပတ္တိယာ-မြတ်သော ဈာန် သမာပတ်တို့ကို၊ ဒေတိ-ပေးတော်မူ၏၊ ကဿစိ အား၊ တိဿော- ၃-ပါးကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာယော-ဝိဇ္ဇာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆဋ္ဌဘိညာ- ၆ -ပါးသော အဘိညာဉ်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ပဝေဇ္ဇတိ-ပေးတော်မူ၏။ ။ မဟာ

ပဝေဇ္ဇတိ။ ။ပပုဗ္ဗဝိသဓာတ်သည် ဒါနအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဒေတိ” ဟုဖွင့်သည်။ ဝိ၏ ဣကို ဧဝုဒ္ဓိပြု။ မောဂ္ဂုလ္လာန်- ခါဒိကဏ္ဍ (၁၇၃) သုတ်ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဓာတုန်(သံ) ကိုစွဲင်ပြု။ ဒါဓာတ်ကို ဝေဇ္ဇပြုသော နည်းလည်း ရှိ၏။ အဘယာရာမဆရာတော်၏ မောဂ္ဂုလ္လာန်(၁၇၃) သုတ် နိဿယ၌ဝယ် အကျယ်ဆုံးဖြတ်ထားသည်။

မုနိ-ထွင်တင်၊ ဘုရားရှင်သည်၊ တေန ယောဂေန- ထိုအားထုတ်အပ်သော နည်းလမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ထိုအားထုတ်အပ်သော အစဉ်ဖြင့်၊ [တေနယောဂေနာတိ တေနနယေန၊ တေနာနတ္ထမေနစ၊-ဗုဒ္ဓဝံသဋ္ဌ။] ဧနံကာယံ- လူအပေါင်းကို၊ ဩဝေတိ- ဆုံးမပေးတော်မူ၏။ တေန-ထိုသို့ ဆုံးတော်မူခြင်း ကြောင့်၊ လောကနာထဿ- သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်တော်မူသော ဒီပင်္က ရာမြတ်စွာဘုရား၏၊ သာသနံ-သာသနာတော်သည်၊ ဝိတ္ထာရိတံ-လွန်စွာဖြစ်သော ကျယ်ပြန့်ခြင်းရှိသည်၊ အာသိ-ဖြစ်ပြီ။ [သဉ္ဇာတ အဿ အနက်၌ ဣတ ပစ္စည်းသက်။]

မဟာဟန-ခြင်္သေ့မင်း၏ မေးကဲ့သို့ မြတ်သောမေးရှိတော်မူသော၊ ဥသ- ကွဇ္ဇော-နွားလားဥသတ၏ ပန်းကဲ့သို့ ပြည့်ဖြိုးသော ပန်းရှိတော်မူသော၊ ဒီပင်္ကရ သနာမကော-ဒီပင်္ကရာဟူသော မိမိအမည်ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗဟူ- များစွာကုန်သော၊ ဧနေ-သတ္တဝါတို့ကို၊ တာရယတိ-ကယ်တင်တော်မူ၏၊ ဒုဂ္ဂတိ ဒုဂ္ဂတိတော-ဒုဂ္ဂတိဘဝမှ၊ ပရိမောစေတိ-လွတ်စေတော်မူ၏၊ [ဒုဂ္ဂတိ ဝယ် ပဉ္စမိ အနက်၌ ဒုတိယာဘိတတ်သက်၊ သဿ+နာမံ သနာမံ၊ ဒီပင်္ကရေတိ+သနာမံ ယဿာတိ ဒီပင်္ကရ သနာမကော၊ သ သဒ္ဓါသည် အတ္တဝါစက။]--- မဟာမုနိ- မုနိထွတ်တင်၊ ဘုရားရှင်သည်၊ သတ သဟဿေ-တစ်သိန်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ယောဇနေပိ-ယူဇနော၌သော်မှလည်း၊ ဗောဓနေယျံ-သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို သိစေ ထိုက်သော၊ ဧနံ-သတ္တဝါကို၊ ဒိသ္မာ-ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် မြင်တော်မူ၍၊ (မြင်တော်မူ ရသည်ရှိသော်) ခဏေန-တစ်ခဏခြင်းဖြင့်၊ ဥပဂန္တာန-ရည်းကပ်တော် မူ၍၊ တံ- ထိုသတ္တဝါကို၊ ဗောဓိတံ-သိစေတော်မူ၏၊ (သိစေတော်မူပြီ။ [အတိတ် ဖြစ်သော်လည်း တံကာလာပေက္ခ ဝတ္တမာန်။])

ဗုဒ္ဓေါ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပဌမာဘိသမယေ-ပဌမအကြိမ် သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိကြရာအခါ၌၊ [အဘိသမယသဒ္ဓါသည် ပဋိဝေဓ အနက် ဟော။] (သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏) ကောဋိသတံ-ကုဋေတစ်ရာကို၊ အဗောဓေယိ- သိစေတော်မူပြီ၊ နာထော-သတ္တဝါတို့၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒုတိယာဘိသမယေ-ဒုတိယအကြိမ် သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း ၍ သိကြရာအခါ၌၊ (သတ္တာနံ-တို့၏) နဂုတိကောဋိ-ကုဋေကိုးဆယ်ကို၊ အဗောဓေယိ-

သတသဟဿေ။ ။ "အနေက သဟဿေပိ ယောဇနေ ဌိတံ" ဟူ၍ လည်ကောင်း၊ "ဣဒံ ပန ဒသသဟသယံ ယေဝ သန္တာယ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ" ဟူ၍ လည်ကောင်း ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ သတသဟဿေ၌ အနေကသန္တာဟု ဆိုလိုသည်၊ ထိုသို့ သတ သဟဿေဟုဆိုသော်လည်း "တစ်သောင်းသော လောက ဓာတ်အတွင်းကိုသာ ရည်ရွယ်သည်" ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထိုအလို "တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်အတွင်း၌ သိန်းပေါင်းများစွာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော" ဟုပေး။ [ဗောဓိ ယတေ-သိစေခြင်း၊ ဗောဓနံ-ခြင်း၊ ဗောဓနံ+အရဟတိတိ ဗောဓိနေယျာ။]

ပြီ၊ [“နဂုတိကောဋီ” နေရာ၌ “သတသဟဿ”ဟု လည်းရှိ၏။] ယဒါ-
အကြင်အခါ၌၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒေဝဘဝနမိ-
တာဝတိ သာနတ်ပြည်၌၊ ဓမ္မ-အဘိဓမ္မာတရားကို၊ အဒေသယိ-ဟောတော်မူပြီ၊
(တဒါ-ထိုအခါ၌)၊ နဂုတိကောဋီသဟဿာန-ကုဋေ ၉ သောင်းသော သတ္တဝါတို့
၏၊ တတိယဘိဝံသမယော-တတိယအကြိမ်သစ္စာ ၄ ပါးကိုထိုးထွင်း၍ သိကြခြင်း
သည်၊ အဟု-ဖြစ်ပြီ။

ဒီပင်္ကရဿ-ဒီပင်္ကရာ မည်တော်မူသော၊ သတ္တုနော-၏၊ တယော-၃ ကြိမ်
ကုန်သော၊ သန္နိပါတာ-သာဝက အစည်းအဝေးတို့သည်၊ အာသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊
ကောဋီသတ သဟဿာန-ကုဋေတစ်သိန်းသော သာဝကတို့၏၊ ပဌမော-ရှေးဦး
စွာသော၊ သမာဂမော-ပေါင်းဆုံခြင်းသည်၊ ဝါ-အစည်းအဝေးသည်၊ အာသိ-
ဖြစ်ပြီ။--ပုန-တစ်ဖန်၊ နာရဒကုဋမိ-နာရဒတော်ထိပ်၌၊ ဇိနေ-ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာ
ဘုရားသည်၊ ပဝါဝေကဂတေ-ကိုယ်တော်တစ်ပါးတည်း ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ ရောက်
တော်မူပြီး လသော်၊ ဝိဏာသဝါ-ကုန်ပြီးသော အာသဝေါရှိကုန်သော၊ သတ
ကောဋီယော- ကုဋေတစ်ရာသော ရဟန္တာတို့သည်၊ သမိ သု - စည်းဝေးကြ
ကုန်ပြီ။

ယဒါ-၌၊ မဟာဝီရော-ကြီးမြတ်သော လုံ့လရှိတော်မူသော ဒီပင်္ကရာ
မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သုဒဿန သိလုစွယေ-သုဒဿနတောင်၌၊ ဝသိ-သီတင်း
သုံးတော်မူပြီ၊ (တဒါ-၌) မဟာမုနိ-သည်၊ နဂုတိကောဋီ သဟဿဟိ-ကုဋေ ၉-
သောင်းသော ရဟန္တာတို့နှင့်တကွ၊ ပဝါရေသိ-ပဝါရဏာ ပြုတော်မူပြီ။ [“ပဝါရ
ဏာပြု”ဟူသည်လည်း မြတ်စွာဘုရားက “သံဃံ ဘန္ဓေ”စသည်ဖြင့် ပဝါရဏာ
ပြုခြင်းမျိုးမဟုတ်၊ ပဝါရဏာပြုသော ရဟန်းတို့အား ဩဝါဒ ပေးခြင်းသာ
ဖြစ်နိုင်သည်။] --အဟံ-ငါသည်၊ တေန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ ဥဂ္ဂတာပနော-
ထက်မြက်သော အကျင့်ရှိသော၊ အန္တလိက္ခမိ-ကောင်းကင်၌၊ စရဏော-လှည့်
လည်သွားလာနိုင်သော၊ ပဉ္စာတိညာသု-၅ ပါးသော အတိညာတို့၌၊ ပါရဂူ-
အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်သော၊ ဇဋိလော-ရသေ့သည်၊ (အသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ။) [ဤဂါထာ
သည် ဤအဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌သာပါ၍၊ ဗုဒ္ဓဝင် ပါဠိတော်၌ မပါ၊ ထိုသို့
မပါခြင်းသည်သာလျှင် ကောင်း၏၊ ဘာကြောင့်နည်း-ဤအဓိပ္ပာယ်ကို သုမေဓ
ကထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်းဟု ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ ဆို၏။]

သမိ သု။ ။ သမိ သုဒါသမဓာတ်၊ တစ်နည်း-သံပုဗ္ဗ ဣဓာတ်တည်း၊ သမဓာတ်ဖြစ်လျှင်
ပုပသမနတ္ထ (ငြိမ်းအေးခြင်းအနက်)၊ နိရောဓတ္ထ (ရွှပ်ခြင်း အနက်) ဟောတည်း၊ ဣဓာတ်ဖြစ်လျှင်
ဂတိအနက်ဟောတည်း၊ ထိုအနက်များ ကိုတားမြစ်လို၍ “သန္နိပတိ သု” ဟုဋီကာဖွင့်သည်။

ဒသ သဟဿာနံဝါ-တစ်သောင်းသော သတ္တဝါတို့၏ လည်းကောင်း၊ ဝိသ သဟဿာနံဝါ-၂-သောင်းသော သတ္တဝါတို့၏ လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာဘိသမယော- သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းသည်၊ အဟု-ဖြစ်ပြီ၊ ဧကဒ္ဒိန္နံ-တစ်ယောက်၊ ၂-ယောက်သော သတ္တဝါတို့၏၊ အဘိသမယော-သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို ထိုးထွင်း-၍သိခြင်းကို၊ ဂဏနာတော-ဂဏန်းသင်္ချာအားဖြင့်၊ အသဓိယော-မရေတွက် အပ်၊မရေတွက်နိုင်၊ တဒါ-ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဒီပင်္က ရာရဿ-ဒီပင်္ကရာမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော-၏၊ သုဝိသောဓိတံ-ကောင်း စွာသုခံသင်အပ်သော၊ (အလွန်သန့်ရှင်းသော၊) သာသနံ-သာသနာတော် သည်း-ဝိတ္တာရတံ-လွန်စွာဖြစ်သော ကျယ်ပြန့်ခြင်း ရှိသည်၊ (အရပ်ရပ်၌ ဖျံ့နှံ့သည်၊) ဗဟုဇဉ်-များစွာသော လူတို့သည် နိယျာနိကသာသနာဟု အသိအမှတ် ပြုအပ်သည်၊ ဣဒ္ဓံ-အဓိသီလစသော သိက္ခာတို့ဖြင့် ပြည့်စုံသည်၊ ဖိတံ-သမာဓိ စသည်တို့ဖြင့် စည်ပင်သည်၊ အဟု-ဖြစ်ပြီ။ [ဇာနိတဗ္ဗန္တိ ဇဉ်၊ ဗဟုဟိ+ဇဉ် ဗဟုဇဉ်၊ ဗဟုဇဉ် ဝေဗဟုဇဉ်၊ သုတ္တ အနက်၌ ဣပစ္စည်း၊ အဓိသီသသိက္ခာဒီပတိ ဣဒ္ဓဉ္စ၊ သမာဓိ အာဒီပတိ ဖိတဉ္စ အဟောသိ၊ -ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ။]

စတ္တာရိ သတံ သဟဿာနိ-၄ သိန်းကုန်သော၊ ခင်ဋဘိညာ-၆-ပါးသော အဘိညာဉ် ရှိကုန်သော၊ မဟိဒ္ဓိကာ-ကြီးသော တန်ခိုးရှိကုန်သော ရဟန္တာသသာဝက တို့သည်၊ ဒီပင်္ကရံ-ဒီပင်္ကရာ မည်တော်မူသော၊ လောကဝိဒုံ-လောက ၃-ဘုံ အလုံးစုံကို အကုန်သိမြင် ဘုရားရှင်ကို၊ သဗ္ဗဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ ပရိဝါရေန္တိ-ဝန်းရံ ကြကုန်၏။ ။တေန သဗ္ဗယေန-ထိုဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ယေကေစိ-အမှတ်မရှိ အလုံးစုံကုန်သော၊ အပ္ပတ္တ-မာနသော-မရောက်

ဒသဝိသပေအသဓိယော။ ။ပဌမ ဒုတိယ တတိယ အဘိသမယ အကြီးအကျယ် တို့အပြင် တစ်သောင်း၊ ၂-သောင်းသော သတ္တဝါတို့၏ အဘိသမယလည်း ရှိသေး၏။ “တစ် ယောက် ၂-ယောက်စသည်တို့၏ အဘိသမယမှာမရေမတွက်နိုင်အောင် များသည်” ဟုလို။ [ဒသဝိသသဟဿာနန္တံ ဒသသဟဿာနံ ဝိသတိသဟဿာနန္တံ၊ ဓမ္မာဘိသမ-ယောတိ စတုသစ္စ ဓမ္မပ္ပဋိဝေဓော၊ ဧကဒ္ဒိန္နံ ဧကဿဓေဝ ဒိန္နံစ၊ တိတ္ထံ စတုနံ၊ ပေ၊ ဒသန္တံ အာဒိနာနယေန အသံဇနံယျာတိ အတ္ထော။ -ဗုဒ္ဓဝင် အဋ္ဌကထာ။]

အပတ္တမာနသာ။ ။မာနသာသဒ္ဓါသည် ရာဂ၊ စိတ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အနက်တို့ကို ဟော၏။ “အန္တ လိက္ခစရော ပါသော၊ ယွာယံ စရတိ မာနသော”ဟူသော ဝိနည်းမဟာဝါ ပါဠိ တော်၌ မာနသာသဒ္ဓါသည် ရာဂဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ [မနသ္မိ +ဘဝေါ မာနသော” ဟုပြု၊ စိတ်၌ဖြစ်သောရာဂ၊ “စိတ္တံ မနော မာနသံ” ဤဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ စိတ်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “အပတ္တမာနသာ သေခေါ၊ ကာလံကိရိယာ ဧနေ သုတော”ဟူသော မာရသံယုတ် ၌ အရဟတ္တဖိုလ် ဟူသော အနက်ဟော၏။ မာနံ+သာတိ သမုစ္ဆိန္ဒတိဟိ မာနသံ၊ အပ္ပတ္တံ+ မာနသံ ယေဟိတိ အပ္ပမာနသာ”ဟုပြု။

အပ်သောအရဟတ္တဖိုလ်ရှိကုန်သော(အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်ကြရကုန်သေးသည် ဖြစ်၍) သေကွာ-သေကွာသာဖြစ်ကုန်သော၊ (ဘိက္ခု- ရဟန်းတို့သည်၊) မာနသ- လူ၌ဖြစ်သော၊ ဘဝ-ဘဝကို၊ ဇောန္တိ-စွန့်ကြကုန်၏၊ တေ-ထိုသေကွာအဖြစ်ဖြင့် လူ့ ဘဝကို စွန့်ကြရသော ရဟန်းတို့သည်၊ (တို့ကို) ဂရဟိတာ-ကဲ့ရဲ့အပ်ကုန်သည်၊) အကဲ့ရဲ့ခံရကုန်သည်၊) ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။[“ရဟန္တာဖြစ်အောင် မကျင့်နိုင်ကောင်း လား”ဟု အကဲ့ရဲ့ ခံကြရသည်-ဟုလို။]

ပါဝစနံ-ချီးမွမ်းအပ်သော စကားတော်သည်၊ ဝါ-ကြီးကျယ်သော စကား တော်သည်၊ တာဒိဟိ-ဣန္ဒြကိုပင် ထိုအနိဋ္ဌကဲ့သို့ရှုတတ်၊ အနိဋ္ဌကိုလည်း ထိုဣန္ဒြ ကဲ့သို့ ရှုတတ်ကုန်သော၊ဝါ-လောကဓမ္မ ရှစ်ပါးကြောင့် ဖောက်ပြားမတုန်တာဒိ ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူကုန်သော၊ ခိဏာသဝေဟိ-ကုန်ပြီးသော အာသဝေါ ရှိကုန် သော၊ ဝိမလေဟိ-ကင်းပြီးသောရာဂစသော အညစ်အကြေးရှိကုန်သော၊ (ရာဂစသော အညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးကုန်သော၊) အရဟန္တေဟိ-ရဟန္တာတို့ဖြင့်၊ သုပုပ္ဖိတံ- လွန်စွာဖြစ်သော ပွင့်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ) သဒေဝကေ-နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော လောက၌၊ ဥပသောဘတိ-တင့်တယ်တော်မူ၏။

ဒီပင်္ကရဿ-သော၊ သတ္တုနော-၏၊ နဂရံ-နေပြည်တော်သည်၊ ရမ္မဝတိနာမ- ရမ္မဝတိမည်၏၊ ဓတ္တိယော-ဓမ္မည်းတော်မည်းသည်၊ သုဒေဝေါနာမ-သုဒေဝမည်၏၊ ဇနိကာ-မယ်တော်ရင်းသည်၊ သုမေဓာနာမ-သုမေဓာမည်၏။ ဒီပင်္ကရဿ-သော၊ သတ္တုနော-၏၊ သုဓင်္ဂလောစ-သုမင်္ဂလမည်သော ရဟန္တာသည် လည်းကောင်း၊ တိဿောစ-တိဿမည်သော ရဟန္တာသည် လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂသာဝကာ-အမြတ် ဆုံးသောသာဝကတို့သည်၊ အဟေသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ သောဘိတောနာမ-သောဘိ တမည်သော ရဟန်းသည် (“သာဝကောနာမ”ဟုလည်းရှိ၏)၊ ဥပဋ္ဌာကော-အလုပ် အကျွေးသည်၊ (အဟောသိ) ။ ။နန္ဒာစေတ-နန္ဒာမည်သော ဘိက္ခုနီသည် လည်းကောင်း၊ သုနန္ဒာစ-သုနန္ဒာမည်သော ဘိက္ခုနီသည် လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂသာ ဝိကာ-အမြတ်ဆုံး သာဝိကာမတို့သည်၊ အဟေသု- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တဿ ဘဂဝတော- ထိုဒီပင်္ကရ မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဇောမိ-သစ္စာ ၄-ပါးကို သိရာ သစ်ပင်ကို၊ ဝိပုလိတိ-ညောင်ကြတ်ပင်ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ဒီပင်္ကရော-သော၊ မဟာမုနိ-သည်၊ အသီတိဟတ္ထံ-အတောင်ရှစ်ဆယ် တိုင် တိုင်၊ ဥဗ္ဗေဓော-မြင့်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဒီပရက္ခောဝ-ပြောင်ပြောင် ဝင်းဝင်း ထွန်းလင်းနေသော သစ်ပင်ကြီးကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆီမီးတိုင်ကြီးကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ပုပ္ဖိတော-လွန်စွာဖြစ်သော အပွင့်ရှိသော(ပင်လုံးကျွတ် ပွင့်နေသော)

ပါဝစနံ သုပုပ္ဖိတံ။ ။ပါဝစန္တိ ပသတ္တံ ဝစနံ၊ ဝုဒ္ဓိပုပ္ဖတ္တံ ဝါ ဝစနံ ပဝစနံ၊ ပဝစနမေဝ ပါဝစနံ၊ သုတ္တအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ သာသန္တိ အတ္ထော၊-ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ၊ သဉ္ဇာတံ+ပုပ္ဖိ ယသာတိ ပုပ္ဖိတံ-သဉ္ဇာတအဿအနက်၌ ဣတပစ္စည်း သက်၊ သုဋ္ဌ+ပုပ္ဖိတံ- သုပုပ္ဖိတံ- လွန်စွာဖြစ်သော အပွင့်ရှိသည်၊ ဝါ-လွန်စွာပွင့်လင်းသည်။

သာလရာဇာဝ-အင်ကြင်းပင်မင်းသည်ကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ သောဘတိ-တင့်တယ်
 တော်မူ၏။ [တံကာလာပေက္ခဝတ္တမာန်၊] တဿ-ထိုဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား၏၊
 သမန္တာ-ထက်ဝန်းကျင်၌၊ ဒါဒသယောဇနေ-၁၂ ယူဇနာအတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်
 ၌၊ ပဘာ၊ ကိုယ်တော်ရောင်သည်၊ ဝိဇာဝတိ-အထူးထူး အပြားပြား ပြေးသွား၏။
 တဿ မဟေသိနော-ထိုဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား၏၊ အာယု-အသက်တော်သည်၊
 သတသဟဿ ဝ သာနိ-အနှစ်တစ်သိန်းတို့သည်၊ (ဟောတိ)၊ သော-ထို ဒီပင်္ကရာ
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တာဝတာ-ထိုမျှလောက်သော အနှစ်တစ်သိန်းဖြင့်၊ ဝါ-ထိုမျှ
 လောက်သော အနှစ်တစ်သိန်း ပတ်လုံး၊ တိဋ္ဌမာနော-တည်တော်မူလျက်၊ ဗဟုံ-
 များစွာသော၊ ဇနတံ-သတ္တဝါ အပေါင်းကို၊ တရေသိ-သံသရာရေအယဉ်မှ
 ကယ်တင်တော်မူခဲ့ပြီ။

သသာဝကော-သာဝကတို့နှင့် တကွ ဖြစ်တော်မူသော၊ သော-ထိုဒီပင်္ကရာ
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဒ္ဓမ္မံ-သူတော်ကောင်းတရားကို၊ ဇောတယိတ္တာန- ထွန်းလင်း
 တောက်ပစေတော်မူပြီး၍၊ မဟာဇနံ-များစွာသော လူအပေါင်းကို၊ သန္တာရေတ္တာ-
 သံသရာရေအယဉ်မှ ကယ်တင်တော်မူပြီး၍၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓော-မီးအစုံသည်၊ ဝါ-
 မီးပကြီးသည်၊ ဇလိတ္တာ-တောက်ပပြီး၍၊ နိဗ္ဗတောဣဝ-ငြိမ်းသွားသကဲ့သို့၊ (တထာ-
 ထိုအတူ)၊ ဇလိတ္တာ-တန်ခိုးတော်ဖြင့် တောက်ပတော်မူပြီး၍၊ နိဗ္ဗတော်-ငြိမ်းအေး
 တော်မူလေပြီ၊ (ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလေပြီ)။

သာစ ဣဒ္ဓိ-ထိုပြည့်စုံသော အာနဘော်တော်သည်၊ လည်းကောင်း။ သောစ
 ယသော-ထို အခြေအရံတော်သည် လည်ကောင်း၊ ပါဒေသု-ခြေတော်တို့၌၊ တာနိ
 စက္ကရတနာနိစ-ထိုစကြာရတနာတို့သည် လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊
 တံသမ္ပတ္တိဇာတံ-ထိုသမ္ပတ္တိဟူသမျှသည်၊ အန္တရရဟိတံ-ကွယ်ပျောက်ခဲ့လေပြီ၊ သဗ္ဗ
 သင်္ခါရာ-အလုံးစုံသောသင်္ခါရတို့သည်၊ နန-စင်စစ်၊ ရိတ္တာ-နိစ္စသာရ စသည် တို့မှ
 ကင်းဆိတ်လေကုန်စွ တကား၊--ဣတိ-ဤတွင် ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား၏
 ဗုဒ္ဓဝံသ" အပြီးတည်း။

သာစ၊ မေ၊ သင်္ခါရာ။ ။သာစ ဣဒ္ဓိတိ သာစ သမ္ပတ္တိ အာနဘာဝေါ၊ သောစ ယသောတိ
 သောစ ပရိဝါရော၊ ကိတ္တိယသ ပရိဝါရယသ ၂-မျိုးတွင် ကိတ္တိယသ သည် ဣဒ္ဓိတွင်
 ပါဝင်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာ၌ ပရိဝါရယသကိုသာ ယူပါ။ သဗ္ဗံ တမန္တရ ဟိတန္တိ တံသဗ္ဗံ
 ဝုတ္တပ္ပကာရံ သမ္ပတ္တိဇာတံ အန္တရရဟိတံ၊ အပဂ-တန္တိ အတ္ထော၊ နနရိတ္တာ သဗ္ဗသင်္ခါရာတိ
 သဗ္ဗပန သင်္ခတမ္ပော နန ရိတ္တာ တဏှာ နိစ္စသာရာဒိရဟိတာတိအတ္ထော၊-ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ၊
 နနနေရာ၌ နနဟူရို၏၊ “နန ဧကန္တေန”ဟုလည်းယောဇနာ ဖွင့်၏။

အမှာ။ ။ဤမှနောက်၌ ဗုဒ္ဓဝင်များကို စာနေကျဉ်းအောင် အချို့ပုဒ်တို့ကို နိဿယ
 နက်ပေး၍မြန်မာပြန် ရေးသွားပါမည်။

ကောဏ္ဍညဘုရား ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ (ဧကံ အသင်္ချေယျံ) တစ် သင်္ချေကိုလွန်၍ ကောဏ္ဍညမည်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ထင်ရှား ပွင့်တော်မူပြီး ထိုကောဏ္ဍည မြတ်စွာ ဘုရား၏လည်း ဥက္ကိမ်ကုန်သော သာဝက အစည်းအဝေးတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီး ပဌမ အစည်းအဝေး၌ ကုဋေတစ်သိန်းသည် (ဖြစ်၏)၊ ဒုတိယ အစည်းအဝေး၌ ကုဋေတစ်ထောင်သည် (ဖြစ်၏) တတိယ အစည်းအဝေး၌ ကုဋေကိုးဆယ်တို့သည် (ဖြစ်ကုန်၏)။

ဘုရားအလောင်း ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် ဝိဇီတာဝီမည်သော
စကြာမင်း စက္ကဝတ် မင်းဖြစ်၍ ကုဋေတစ်သိန်း အရေအတွက်ရှိသော ဘုရားအမှူးရှိသော ဘိက္ခုသံဃာအား ကြီးစွာသော အလှူကို ပေးလှူပြီး၊ မြတ်စွာဘုရားသည် (ဗောဓိသတ္တံ) အရဟတ္တမဂ် ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ် ၌ ငြိကပ်သော ဘုရားအလောင်းကို ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီး ၍ တရားဟောတော်မူပြီး ထိုဝိဇီတဝီမည်သော စက္ကဝတ်မင်းသည် မြတ်စွာဘုရား၏ (ဓမ္မကထံဟောတော်မူအပ်သော တရားကို နာပြီး ၍ မင်းအဖြစ်ကို (နိယျာတေတွာ) အပ်လွှဲ၍ ရဟန်းပြုပြီး ထိုဘုရားအလောင်း ရဟန်းတော်သည် ပိဋိက ၃ ပုံတို့ကို သင်ယူ ပြီး၍ ရှစ်ပါးသော ဈာန်သမာပတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ၅-ပါးသော အဘိညာဉ်တို့ကို လည်းကောင်း ဖြစ်စေပြီး၍ (အပရိဟိနဇ္ဈာနော) မယုတ်လျော့သော ဈာန်ရှိသည် (ဖြစ်၍) ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ဖြစ်ပြီး။

ဧကံ အသင်္ချေယျံ။ ။န+သင်္ချာတဗ္ဗောတိ အသင်္ချေယျော၊ ကာလော-မရေ မတွက်နိုင်သော ကာလ၊ ထိုအသင်္ချေယျုသည် ကစွည်းကျမ်း၌လာသော တစ်တလုံး သည် ၁၄၀- ရှိသော အရေအတွက်ဟူသော ဂဏန်းအသင်္ချေယျုလည်းရှိ၏။ ထိုသို့ ဂဏန်းရှိသော်လည်း အကြီးဆုံးဂဏန်း ဖြစ်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိအနက်ဟော အသဒ္ဓါ ဖြင့် “အသင်္ချေယျု”ဟုခေါ်သည်။ “ဝုဒ္ဓိပတ္တော+အင်္ချေယျော အသင်္ချေယျော”ဟုပြု။

သကလံ တီဏိဝဿာနိ၊ စက္ကဝါဠာဘိပူရယံ၊
 ရတ္တိန္ဒိဝံ ဝိဒ္ဓါ ဝိနု၊ အသင်္ချေယျောတိ ဝုစ္စတိ။

ဟုလာသောစကြာစဉ္ဇာပြည့်အောင် ၃-နှစ်တိုင်တိုင် ရွာသောမိုးရေ မိုးပေါက်တို့ဖြင့် နှိုင်းယှဉ် အပ်သော အသင်္ချေသည် “အနုမာန အသင်္ချေ”မည်၏။ “ရေတွက်၍ကား မရ၊ ၃-နှစ်တိုင်တိုင် ရွာသောမိုးရေ မိုးပေါက်တို့ဖြင့် မှန်းဆအပ်သော အသင်္ချေ”ဟူလို၊ ဤ၌လှသော အသင်္ချေကား ထိုအသင်္ချေမျိုး မဟုတ်၊ ဗုဒ္ဓန္တရဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော “ဗုဒ္ဓန္တရအသင်္ချေ”တည်း၊ ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရားနှင့် ကောဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရားတို့၏အကြား၌ “ကမ္ဘာပေါင်း မည်မျှ”ဟု ရေတွက်၍ မရသောကြောင့် ဘုရား ၂-ဆူတို့၏အကြားဖြင့် မှတ်သားအပ်သော အသင်္ချေ-ဟူလို။

ဒီပင်္ကရဿ ဘဂဝတော၊ ကောဏ္ဍညဿစ သတ္ထုနော၊
 တေသံပိ အန္တရာ ကပ္ပါ၊ ဂဏနာတော အသင်္ချေယာ။

ဆက်ဦးအံ့-ကောဏ္ဍည မြတ်စွာဘုရား၏ ရမ္မဝတီမည်သော နေပြည်တော် သည် (ဖြစ်၏)၊ သုနန္ဒမည်သော မင်းသည် ဓမည်းတော် (ဖြစ်၏)၊ သုဇာတာ မည်သော မိဖုရားသည် မယ်တော်ရင်း (ဖြစ်၏)၊ ဘဒ္ဒမည်သော ရဟန္တာသည် လည်းကောင်း၊ သုဘဒ္ဒမည်သော ရဟန္တာသည် လည်းကောင်း၊ ၂-ပါးတို့သည် အမြတ်ဆုံးသော သာဝကတို့ (ဖြစ်ကုန်ပြီ) အနုရုဒ္ဓါမည်သော ရဟန်းသည် အလုပ် အကျွေး (ဖြစ်ပြီ)၊ တိဿာမည်သော ဘိက္ခုနီသည် လည်းကောင်း၊ ဥပတိဿာ မည်သောဘိက္ခုနီသည် လည်းကောင်း၊ ဤ ၂-ပါးတို့သည် အမြတ်ဆုံး သာဝိကာမ တို့ (ဖြစ်ကုန်ပြီ)၊ ထိုကောဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရား၏ ဗောဓိပင်သည် သာလကလျာ ဇာတိမည်သော သစ်ပင်တည်း၊ ကိုယ်တော်သည် (အဋ္ဌာသီတိ ဟတ္ထုဗ္ဗေခံ) ဂဂ-တောင် အမြင့်ရှိ၏၊ 'အနှစ်တစ်သိန်းသည် အသက်အတိုင်းအရှည် ဖြစ်ပြီ။ [သာလ ကလျာဇာတိဟူသည် သရက်ပင်၊ ပိန္နဲပင်တို့ကဲ့သို့ ထိုခေတ်က ထင်ရှားသော သစ်ပင် တစ်မျိုးတည်း၊ "ဘုရားပွင့်မည့်အခါ စကြာမင်းပေါ်မည့်အခါတို့၌သာ တစ်ရက် တည်းဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာသည်"ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

ထိုကောဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ တစ် မင်္ဂလဘုရား

သင်္ချေကိုလွန်၍ တစ်ခုတည်းသော ကမ္ဘာ၌သာလျှင် မင်္ဂလဘုရားရှင်၊ သုမနဘုရားရှင်၊ ရေဝတဘုရားရှင်၊ သောဘိတဘုရားရှင်ဟု ၄- ဆူကုန်သော ဘုရားရှင်တို့သည် ပွင့်တော်မူကုန်ပြီ၊ ချဲ့ဦးအံ့-မင်္ဂလမြတ်စွာဘုရား၏ ၃-ကြိမ်ကုန်သော သာဝက အစည်းအဝေးတို့တွင် ပဌမ အစည်းအဝေး၌ ကုဋေတစ်သိန်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဒုတိယ အစည်းအဝေး၌ ကုဋေ တစ်ထောင်သော (ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ)၊ တတိယ အစည်းအဝေး၌ ကုဋေ ကိုးဆယ်ကုန်သော (ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ)၊ ဆက်ဦးအံ့-ထိုမင်္ဂလမြတ်စွာ ဘုရား၏ (ဝေမာတိက ဘာတာ) မိကွဲ ဘဟူညီတော်ဖြစ်သော အာနန္ဒမည်သော မင်းသားသည် ကုဋေ ကိုးဆယ် အရေအတွက်ရှိသော ပရိသတ်နှင့်တကွ တရား နှာ ခြင်းအကျိုးငှာ မြတ်စွာဘုရား၏ အထံသို့သွားပြီး မြတ်စွာဘုရားသည် ထို ညီတော် ဖြစ်သော အာနန္ဒမင်းသား အား အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော တရားစကားကို ဟောတော် မူပြီ၊ ထို ညီတော်ဖြစ်သော အာနန္ဒမင်းသားသည် ပရိသတ်နှင့် အတူ ပဋိသမ္ဘိဒါ ၄-ပါးတို့နှင့်တကွ ရဟန္တာ ဖြစ်သို့ရောက်ပြီ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုအမျိုး ကောင်းသားတို့၏ ရှေး၌ဖြစ် သော အကျင့်ကိုကြည့်ရှုတော်မူလှသော် (ဣဒိမယ

ကောဏ္ဍညဿ အပရေန၊ မင်္ဂလောနာမ နာယိကော၊
 တေသံပိ အန္တရာကပ္ပါ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခယာ။
 ဝေမာတိကဘာတာ။ ။ဝိသဒိသာ+မာတာ ဝိမာတာ၊ ဝိမာတာယ+အပစ္စံ ဝေမာတိကော၊
 မတူသော မယ်တော်၏သား (ညီတော်)၊ မယ်တော်ချင်းကားမတူ၊ ဓမည်းတော်ချင်းသာ
 တူသောကြောင့်မိကွဲ ဘဟူဖြစ်သော ညီတော်။

ပတ္တစီဝရဿ) ကမ္မဇိဒ္ဓိကြောင့်ဖြစ်သော သပိတ် သင်္ကန်း၏အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်းကို မြင်တော်မူ၍ လက်ယာ လက်တော်ကို ဆန့်တန်းတော်မူပြီးလျှင် “ဧထ ဘိက္ခဝေါ”ဟု ခေါ်တော်မူပြီး [ဧဟိဘိက္ခု ခေါ်ခြင်းမျိုးတည်း။] ထိုခဏ၌ပင် အလုံးစုံသော အမျိုးကောင်းသား တို့သည် (ဣဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရဓရာ) ကမ္မဇိဒ္ဓိကြောင့် ဖြစ်သော သပိတ် သင်္ကန်းကို ဆောင်ကုန်သည်ဖြစ်၍၊ သိက္ခာဝါ (၆၀)ရပြီးသော ထေရ်ကြီးတို့ကဲ့သို့ ရဟန်းတို့ ၏အသွင်အပြင်နှင့် ပြည့်စုံကုန်သည်ဖြစ်၍ မြတ်စွာ ဘုရားကိုရှိခိုး၍ ဝန်းရံကြကုန်ပြီ၊ အယံ-ဤအစည်းအဝေးသည်၊ အဿ-ထို မင်္ဂလ မြတ်စွာဘုရား၏၊ တတိယော-၃-ကြိမ်မြောက်ဖြစ်သော၊ သာဝကသဒ္ဓိပါတော- သာဝကတို့၏ အစည်းအဝေးသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

ဆက်ဦးအံ့-(အညေသံ) မင်္ဂလဘုရားမှ အခြားကုန်သော ဘုရားရှင်တို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌ ကိုယ်ရောင်တော်သည် အတောင်ရှစ်ဆယ်အတိုင်း အရှည်ရှိသည် သာလျှင်၊ ဟောတိယထာ-သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ တဿ-ထိုမင်္ဂလဘုရား၏၊ သရိရပ္ပဘာ- ကိုယ်ရောင်တော်သည် ၊ န-မဟုတ်၊ စင်စစ်ကား-ထိုမင်္ဂလဘုရား၏ ကိုယ်ရောင် တော်သည်၊ အမြဲကာလပတ်လုံးတစ်သောင်းသော လောကဓာတ်ကို ဖြန့်၍တည် ပြီ၊ သစ်ပင်၊ မြေကြီး၊ တောင်၊ သမုဒ္ဒရာအစရှိသော အဆောက်အုံတို့သည် အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် ထမင်းအိုး အစရှိသည်တို့ကိုအစပြု၍ ချွေပြားတို့ဖြင့် မြွေယုက် ရစ်ပတ်အပ်ကုန်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဆက်ဦးအံ့၊ -ထိုမင်္ဂလဘုရား၏ အသက် အတိုင်းအရှည်သည် အနှစ်-၉-သောင်းတို့ဖြစ်ပြီ၊ ဤမျှလောက်သော အနှစ် ၉- သောင်း ကာလပတ်လုံး လ နေ အစရှိသည်တို့သည် မိမိ မိမိ၏ အရောင်ဖြင့် တင့်တယ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ကြကုန်၊ ညဉ့် နေ့တို့၏ အပိုင်းအခြားသည် မထင် ရှားတော့၊ နေ့အခါ၌ နေရောင်ဖြင့် (ဝိစရန္တဝိယ)- လှည့်လည်သွားလာကြကုန် သကဲ့သို့၊ (တထာ-တု) သတ္တဝါတို့သည် အမြဲ ဘုရားအရောင်တော်ဖြင့် သာလျှင် လှည့်လည်သွားလာကြကုန်ပြီ၊ ညချမ်းအခါ၌ ဖြစ်သော အပွင့်ရှိကုန်သော ပန်းတို့ ၏ လည်းကောင်း၊ နံနက်အခါ၌ မြည်တွန်ကုန်သော ငှက်တို့၏ လည်းကောင်း အစွမ်းဖြင့် လှအပေါင်းသည် ညဉ့် နေ့ အပိုင်းအခြားကို မှတ်သားရလေပြီ။

ပန-ပရိဟာရပုဏ္ဏမုတစ်ပါး၊ စေဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ အညေသံ-မင်္ဂလ ဘုရားရှင်မှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ အယံ အာနုဘာဝေါ-ဤ အာနုဘောသည်၊ နတ္ထိကံ -မရှိသလော၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ (အညေသံ- ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ အယံ အာနုဘာဝေါ-သည်) နော့ နတ္ထိ-မရှိသည် မဟုတ်၊ ရှိသည်သာ၊ ဟိ-မှန်၏၊ တေပိ-ထိုအခြားသော ဘုရားရှင်တို့သည်လည်း၊ အာကခ မာနာ-အလိုရှိတော်မူကုန်လသော်၊ ဒသသဟဿိ-တစ်သောင်းအတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ လောကဓာတုံဝါ-လောကဓာတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ တတော-

ထိုတစ်သောင်းသောလောကထက်၊ ဘိယျောဝါ-အလွန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဘာယ-ကိုယ်တော်ရောင်ဖြင့်၊ ဖရေယျ-ဖြန့်နိုင်ကုန်ရာ၏။ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ မင်္ဂလဿ-မင်္ဂလမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော- ၏၊ ပုဗ္ဗ ပတ္ထနာဝသေ'န-ရှေးဆုတောင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အညေသံ-အခြားသော ဘုရားရှင် တို့၏၊ ဗျာမပ္ပဘာဝိယ-တစ်လံမျှလောက်သော ကိုယ်ရောင်တော်ကဲ့သို့၊ သရိရပ္ပဘာ-ကိုယ်ရောင်တော်သည်၊ နိစ္စမေဝ-အမြဲသာလျှင်၊ ဒသသဟဿိ-လောကဓာတ်-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်ကို၊ ဖရိတွာ-ဖြန့်၍၊ အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ။

ကိရ-ချဲ့ဦးအုံး၊ သော-ထိုမင်္ဂလမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗောဒိသတ္တစရိယကာလေ-ဘုရားအလောင်းတို့၏ ပါရမီအကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ရာအခါ၌၊ ဝေဿန္တ ရ သဒိသေ-ဝေဿန္တ ရာမင်း၏ အတ္တဘောနှင့် တူသော၊ အတ္တဘာဝေ-အတ္တဘော၌၊ ဌိတော-တည်လျက်၊ သပုတ္တဒါရော-သားတော်၊ သမီးတော် မိဖုရားတို့နှင့်တကွ၊ ဝင်္ဂပဗ္ဗတ သဒိသေ-ဝင်္ဂတောင်နှင့် တူသော၊ ပဗ္ဗတေ-တောင်၌၊ ဝသိ-နေပြီ၊ အထ-ထို အခါ၌၊ ဧကော-တစ်ယောက်သော၊ ခဲရဒါဌိကောနာမ-ကြမ်းတမ်းသော အစွယ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ခရဒါဌိကမည်သော၊ ယက္ခော-ဘီလူးသည် မဟာပုရိ သဿ-ယောက်ျားမြတ်၏၊ ဒါနဇ္ဈာသယတ်-ဒါန၌လွန်ကဲသော အဇ္ဈာသယရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ ဗြဟ္မာဏဝဏ္ဏေန-ပုဏ္ဏားအသွင်ဖြင့်၊ ဥပသင်္ကမိ တွာ-ချဉ်းကပ်၍၊ မဟာသတ္တိ-ဘုရားအလောင်းကို၊ ဒွေ-၂ယောက်ကုန်သော၊ ဒါရကေ-ကလေးတို့ကို၊ ယာစိ-တောင်းပြီ၊ မဟာသံတ္တော-သည်၊ ဗြဟ္မာဏဿ-ပုဏ္ဏားအား၊ ပုတ္တေ-သားတော်၊ သမီးတော်တို့ကို၊ ဒဒါမိ-လှူအုံး၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဟဒ္ဒပဟဋ္ဌော-ရွှင်လန်းအပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းသည်၊ ဝါ-အလွန်ရွှင်လန်းသည်၊ (ဟုတွာ) ဥဒကပရိယန္တံ-ရေအဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော၊ ပထဝီ-မြေကို၊ ကမ္မေန္တော-တုန်လှုပ်စေလျက်၊ ဒွေပိ- ၂-ယောက်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒါရကေ-တို့ကို၊ အဒါသိ-ပေးလှူပြီ။

ယက္ခော-ဘီးလူသည်၊ စင်္ဂမကောဋိယံ-စင်္ကြံစွန်း၌၊ မဟာသတ္တဿ-ဘုရားအလောင်းသည်၊ အာလမ္မနုဖလကံ-ဆွဲကိုင်ရာ ပျဉ်ချပ်ကို၊ ဝါ-တံကဲမို့ ပျဉ် ချပ်ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ ပဿန္တဿဝ-ကြည့်ရှုစဉ်သာလျှင်၊ မူလ ဇာလာဝိဝိယ-ကြစွယ်စည်ကဲ့သို့၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ကြာစည်းကဲ့သို့”ဟု ပေးသည်။]၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဒါရကေ-တို့ကို၊ ခါဒိ-ခဲစားပြီ၊ မဟာပုရိသဿ-၏၊ (ဒေါမသံ ဌိစပ်) ယက္ခံ-ကို၊ သြလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ မုခေ-ခံတွင်းကို၊ ဝိဝဋ္ဌမတ္တေ-ဖွင့်အပ်ကာ မှုဖြစ်လသော၊ အင်္ဂိဇာလဝိယ-မီးလျှံကဲ့သို့၊ လောဟိတဓာရ်-သွေးအယ်ဥကို၊ ဥဂ္ဂိရမာနံ-အန်ထုတ်နေသော၊ တဿ-ထိုဘီလူး၏၊ မုခံ-ခံတွင်းကို၊ ဒိသ္မာ ပိ-မြင်ရ၍လည်း၊ ဝါ-မြင်ရပါသော်လည်း၊ ကေသဂ္ဂမတ္တဗ္ဗိ-ဆံချည်ဖျားမျှလည်းဖြစ်သော၊ (အနည်း

ငယ်လည်းဖြစ်သော) ဒေါမနဿ-ဒေါမနဿသည်၊ နုပုဇွတ်-မဖြစ် ပန-စင်စစ်ကား၊ မေ-ငါသည်၊ ဒါနံ-သားတော် သမီးတော်ဟူသော အလှူကို၊ သုဒိန္နံဝတ-ကောင်းစွာပေးလှူအပ်ပြီတကား၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တယံ-တော-ကြံစည်သော၊ အဿ-ထို ဘုရားအလောင်း၏၊ သရီရေ-ကိုယ်၌ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ ပီတိသောမနဿ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည်၊ ဥဒပါဒိ-ပြီ၊ သော-ထိုဘုရားအလောင်းသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ဣမဿ-ဤသားတော် သမီးတော် အလှူ၏၊ (အချို့စာအုပ်၌ “ဣမိနာဟု” ဟု ရှိ၏) နိဿန္တေန- အကျိုးဆက်ကြောင့်၊ အနာဂတေ-နောင်အခါ၊ ဣမိနာဝနိဟာရေန-ဤနည်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ သရီ ရတော-ကိုယ်မှ၊ ရသ္မိယော-အရောင်တို့သည်၊ နိက္ခမန္တု-ထွက်စေကုန်သတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပတ္တနံ-ဆုတောင်းခြင်းကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ တဿ-ထိုမင်္ဂလာဘုရား အလောင်း၏၊ ဝါ-သည်၊ တံပတ္တနံ-ထိုဆုတောင်း ခြင်းကို၊ နိဿာယ-မိ၍၊ ဗုဒ္ဓ ဘူတဿ-ဘုရားဖြစ်၍ ဖြစ်လသော်၊ သရီရတော-ကိုယ်တော်မှ၊ ရသ္မိယော-ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှ အတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ ဌာနံ-အရပ်ကို၊ ဖရိ သု-ဖြန့်ကုန်ပြီ။

အပရမ္ဗိ-အခြား တစ်မျိုးလည်းဖြစ်သော၊ အဿ-ထိုမင်္ဂလာမြတ်စွာဘုရား၏၊ ပုဗ္ဗစရိတံ-ရှေ့၌ကျင့်အပ်သော အကျင့်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိသေး၏၊ ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထို မင်္ဂလာမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗောဓိသတ္တကာလေ-ဘုရားအလောင်းဖြစ်သောအခါ၌၊ ဧကဿ-တစ်ဆူသော၊ ဗုဒ္ဓဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ စေတိယံ- စေတိတော်ကို၊ ဒိသွာ- ပူးမြော်၍၊ ဣမဿ ဗုဒ္ဓဿ-ဤမြတ်စွာဘုရားအား၊ မယာ-သည်၊ ဇိဝိတံ-ကို၊ ပရိစ္စဇိတံ-စွန့်ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဒဏှကဒိပိကာ ဝေဌန နိယာမေန-ဆီမီးတိုင်ကို-ရစ်ပတ်ပုံနည်းအားဖြင့်၊ သကလသရီရံ-အလုံးစုံသောကိုယ်ကို၊ ဝေဌာပေတွာ-ရစ်ပတ်စေ၍၊ ရတနမတ္တမကုဋ်-တစ်ထောင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အထွဋ်ရှိသော၊ (အလယ်၌ မီးစာ ရစ်ပတ်စရာ အထွတ်အငုံပါသော) သတသဟဿဂ္ဂနိကံ-အဖိုးတစ်သိန်း ထိုက်သော၊ သုဝဏ္ဏပါတီ-ရွှေခွက်ကို၊ သပ္ပိဿ-ထောပတ်ဖြင့်၊ ပူရာပေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ တတ္ထ-ထိုရွှေခွက်၌၊ သဟဿဝဋ္ဋိယော-တစ်ထောင်သော မီးစာတို့ကို၊ ဇာလာပေတွာ-တောက်စေပြီး၍၊ တံ-ထိုရွှေခွက်ကို၊ သီသေန-ဦးခေါင်းဖြင့်၊ အာဒါယ-ယူ၍။ သကလသရီရံ-ကို၊ ဇာလာပေတွာ-တောက်စေပြီး၍၊ စေတိယံ-စေတီ၊ ပဒက္ခဏံ-လက်ယာရစ်၊ ကရောန္တော-ပြုလျက်၊ (လှည့်လည်လျက်) သကလရတ္တိ-အလုံးစုံသောညွှတ်ကို၊ ဝိတနာမေသိ-လွန်စေပြီး၊ ဧဝံ-သို့၊ ယာဝ အရုဏဂ္ဂမနာ-အရုဏ်တက်သည်တိုင်အောင်၊ ဝါယမန္တဿာပိ-အားထုတ်ပါသော်လည်း၊ (အားထုတ်သည်လည်းဖြစ်သော) အဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ လောမကူပမတ္တံပိ-မွေးတွင်းပေါက်မျှ ကိုလည်း၊ ဉသုမံ-အပူငွေ့သည်၊ န ဂဏီ-မယူနိုင်၊ ပဒမဂဗ္ဗံ-ပဒမ္မာကြာတိုက်သို့၊ ပဝိကာလောဝိယ-ဝင်အပ်ရာအခါနှင့် တူသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

ဟိ-မှန်၊ သေ သော ဓမ္မောနာမ-ဤတရားမည်သည်၊ အတ္တာနံ-မိမိဟူ
 သောတရားကို၊ ရက္ခန္တံ-စောင့်ရှောက်သူကို၊ ရက္ခတိ-ပြန်၍စောင့်ရှောက်၏၊ တေန-
 ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မော၊ ပေ၊ ဓမ္မစာရီတိ-ဟူ၍၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အာဟ-ဟောတော်မူ ပြီ၊
 ဣမဿပိ ကမ္မဿ-ဤဆီမီးလှူကြောင်း ကောင်းမှု၏လည်း၊ နိဿန္နေန- အကျိုး
 ဆက်ကြောင့်၊ တဿ ဘဂဝတော-ထိုမင်္ဂလဘုရား၏၊ သရီရောဘာသော-ကိုယ်
 ရောင်တော်သည်၊ ဒဿဟဿိ လောကဓာတု-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်ကို၊
 ဖရိတွာ-ဖြန့်၍၊ အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ၊ [ဓမ္မော-ကုသလကမ္မပထတရား ၁၀ပါးသည်
 ဟဝေ-စင်စစ်၊ ဓမ္မစာရီ-တရားကို ကျင့်လေ့ရှိသူကို၊ ရက္ခတိ- ပြန်၍စောင့်ရှောက်
 ၏၊ သုစိဏ္ဏော-ကောင်းစွာကျင့်အပ်သော၊ ဓမ္မော-ကုသလ ကမ္မပထတရား ၁၀-
 ပါးသည်၊ သုခံ-ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြစ်၊ ချမ်းသာခြင်းကို၊ ဝါ-လူ နတ်နိဗ္ဗာန်၊ ၃-တန်
 သောချမ်းသာကို၊ အာဝဟတိ-ဆောင်နိုင်၏၊ ဓမ္မစာရီ-တရားကို ကျင့်လေ့ရှိသော
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒုဂ္ဂတိ-မကောင်းသော ဂတိသို့၊ န ဂစ္ဆတိ-မရောက်နိုင်၊ သေ
 (သော) ဤဒုဂ္ဂတိသို့မရောက်ရခြင်းသည်၊ သုစိဏ္ဏော-ကောင်းစွာ ကျင့်အပ်သော
 ဓမ္မေ-တရား၏၊ (သဒ္ဓိအနက်၌ သတ္တမိဝိဘတ်သက်၊) အာနိသံသော-အကျိုးတည်း။]

ဘုရားအလောင်း
 ရဟန်းပြု

တဒါ-မင်္ဂလဘုရားရှင်ပွင့်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ အမှာကံ-
 ငါတို့၏၊ ဗောဓိသတ္တော-ဘုရားအလောင်းသည်၊ သုရစိနာမ-
 သုရစိ မည်သော၊ ဗြဟ္မာဏော-ပုဏ္ဏားသည်၊ ဟုတွာ- ၍၊
 သတ္တာရံ-ကို၊ နိမန္တေဿာမိ- ပင့်ဖိတ်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဥပသကံမိတွာ-
 ချဉ်းကပ်၍၊ မဓုရဓမ္မကထံ-ချိုမြိန် သော တရားစကားတော်ကို၊ သုတွာ-နာရ၍၊
 ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ သွေ-နက်ဖြန် ၌၊ မယံ-တပည့်တော်၏၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊
 ဂဏှထ-ခံယူတော်မူပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ ဗြဟ္မာဏ္ဏ-ပုဏ္ဏား၊
 တေ-သင်အား၊ ကိတ္တကေဟိ- အဘယ်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ-
 ရဟန်းတို့ဖြင့်၊ အတ္ထော-အလိုသည် (အတ္ထိ-ရှိသနည်း) ဣတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊
 ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဝေါ-ရှင်တော်ဘုရားတို့၏၊ ပရိဝါရာ-အခြံအရံဖြစ်ကုန်သော၊
 ဘိက္ခု-ရဟန်းတို့သည်၊ ကိတ္တကာ-အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိပါကုန်သနည်း၊
 ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ သတ္ထု-မင်္ဂလာဘုရားရှင်၏၊ ပဌမ
 သန္နိပါတောယေဝ-ပဌမ အစည်းအဝေးသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်သေး၏၊ တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ ကောဠိ သတ သဟဿံ-ကုဋေတစ်သိန်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-
 မိန့်တော်မူပြီ။

ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ သဗ္ဗေဟိပိ-အလုံးစုံကုန်သော ကုဋေတစ်သိန်းသော
 ရဟန်းတို့နှင့်လည်း၊ သဒ္ဓိ -တကွ၊ မယံ-တပည့်တော်၏၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ ဂဏှထ-
 ခံယူတော်မူပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊
 အဓိဝါသေသိ-လက်ခံတော်မူပြီ၊ ဗြဟ္မာဏော-သည်၊ သွာတနာယ-နက်ဖြန်၌ဖြစ်သော

ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်း အလိုငှာ၊ နိမန္တေ တွာ-ပင့်ဖိတ်ပြီး၍၊ ဂေဟံ-အိမ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တော-
 သွားစဉ်၊ စိန္တေ သိ-ကြံပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ကြံသနည်း၊) အဟံ-ငါသည်၊ ဇတ္တကာန-
 ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-ရဟန်းတို့အား၊ ယာဂု ဘတ္တဝတ္ထာဒီနိ-
 ယဒဂု၊ ဆွမ်း၊ အဝတ်အစရှိသော လှူဖွယ်တို့ကို၊ ဒါတုံ- ပေးလှူခြင်းငှာ၊ နောန
 သက္ကောမိ-မစွမ်းနိုင်မဟုတ်၊ စွမ်းနိုင်သည်သာ၊ ပန-ထိုသို့ ပင်စွမ်းနိုင်ပါသော်လည်း၊
 နိသီဒနဋ္ဌာနံ-ထိုင်နေရာအရပ်သည်၊ ကထံ-အဘယ် နည်းဖြင့်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်
 လတ္တံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံပြီ၊ တဿ-ထိုသူရစိပုဏ္ဏား ၏၊ သာစိန္တော-ထိုအကြံ
 သည်၊ စတုရာသီတိယောဇနသဟဿမတ္တကော-ယူဇနာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်
 ၏အထက်၌၊ ဌိတဿ-တည်သော၊ ဒေဝရညော-သိကြား မင်းနတ်၏၊ ပဏ္ဍုကမ္မ
 လသိလာသနဿ-ပဏ္ဍုကမ္မလာ ကျောက်နေရာ၏၊ ဥဏှဘာဝံ-ပူရှိန်သည်၏ အဖြစ်
 ကို၊ ဇနေသိ- ဖြစ်စေပြီ၊

သက္ကော-သိကြားမင်းသည်၊ ကော-အဘယ်သူသည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ ဣမသ္မာ
 ဌာနာ-ဤသိကြားရာထူးမှ၊ စာဝေတုကာမော နခေါ-ရွေ့လျောစေလိုပါလိမ့်မည်
 နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ-နတ်မျက်စိဖြင့်၊ ဩလောကေန္တော-
 ကြည့်လသော်၊ မဟာပုရိသံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ အယံ သုရစိဗြဟ္မာဏော-
 သည်၊ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-ဘုရားအမှူးရှိသော၊ ဘိက္ခုညံယံ-ရဟန်းအပေါင်းကို၊ နိမန္တေ တွာ-
 ၍၊ နိသီဒနဋ္ဌာယ-ထိုင်နေရာအလိုငှာ၊ စိန္တေ သိ-ကြံပြီ၊ မယာပိ-ငါသည်လည်း၊
 တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ ဂန္ထာ-သွား၍၊ ပုညကောဋ္ဌာသံ-ကောင်းမှု၏ အဖို့ကို၊ ဂဟေ
 တုံ-ယူခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဝနကိဝဏ္ဏံ-လက်သမား
 အသွင်ကို၊ နိမ္မိနိတွာ-ဖန်ဆင်းပြီး၍၊ ဝါသိဖရသုဟတ္ထော-လက်၌ပဲခွပ် ပုဆိန်ရှိ
 သည်၊ (ပဲခွပ် ပုဆိန်ကို လက်စွဲသည်)၊ (ဟုတွာ) မဟာပုရိသဿ-၏၊ ပုရတော-
 ရှေ့၌၊ ပါတုရဟောသိ-ထင်ရှားဖြစ်ပြီ။ [“ဝါသိ-ဓား”လည်းဟူ၏။]

သော-ထိုသိကြားမင်းသည်၊ ကဿစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဘဲတိ
 ယာ-အခဲဖြင့်၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ-ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်၊ အတ္ထိနခေါ-ရှိပါသလော၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ အအာဟ-မေးပြီ၊ မဟာပုရိသော-သည်၊ တံ-ထိုလက်သမားကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊
 ကိံကမ္မံ-အဘယ်အမှုကို၊ ကရိဿသိ-ပြုလတ္တံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-မေး
 ပြီ၊ မမ-အကျွန်ုပ်၏၊ အဇာနနသိပ္ပံနာမ-မသိအပ်သော အတတ်မည်သည်၊ နတ္ထိ-
 မရှိပါ၊ ဂေဟံဝါ-အိမ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ (အိမ်ကိုဖြစ်စေ)၊ မဏ္ဍပံဝါ- မဏ္ဍပ်ကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ (မဏ္ဍပ်ကိုဖြစ်စေ)၊ ယော-အကြင်သူ သည်၊ ယံ-အကြင်အမှုကို၊
 ကာရေတိ-ပြုစေ၏၊ တဿ-ထိုသူ၏၊ တံ-ထိုအမှုကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ ဇာနာမိ-
 သိပါ၏၊ ဣတိ-သို့ပြောပြီ၊ တေနဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊မယံ-ကျွန်ုပ်၏၊ (ကျွန်ုပ်မှာ)၊
 ကမ္မံ-အလုပ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော ပြီ၊ အယျ-အရှင်၊ ကိ-

အဘယ်အလုပ်ပါနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီး မေးသည်၊ သွာတနာယ-ငှာ၊
 ကောဋိသတသဟသံ-သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ နိမန္တိတာ-ပင့်ဖိတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ တေသံ-
 ထိုရဟန်းတို့၏၊ နိသီဒနမဏ္ဍပ်-တိုင်နေရာမဏ္ဍပ်ကို၊ ကရိယံသသိ+ပြုနိုင်လတ္တံ့
 လော၊ ဣတိ-ဤသို့မေးပြီး၊ မေ-အကျွန်ုပ်အား၊ ဘတိ-အခကို၊ ဒါတုံ-ပေးခြင်းငှာ၊
 သစေ သက္ခိဿထ-အကယ်၍ စွမ်းနိုင်ကုန်အံ့၊ (ခဝံသတိ-ဤသို့ စွမ်းနိုင်ကုန်လသော်၊)
 အဟံနာမ-အကျွန်ုပ်ဆိုတာ၊ ကရေယျ-ပြုနိုင်တာပေါ့၊ ဣတိ- ဤသို့ပြောပြီး၊
 တာတ-အမောင်၊ (ဘတိ-ကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊) သက္ခိဿာမိ-စွမ်းနိုင်ပါ၏၊ ဣတိ-
 ဤသို့ပြောပြီး၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ကရိဿာမိ-ပြုပါအံ့၊ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊
 ဂန္တာ-သွား၍၊ ဧကံ ပဒေသံ-တစ်ခုသော ရပ်ကွက်ကို၊ ဩလောကေသိ-ကြည့်ပြီး။

ဒွါဒသတေရသ ယောဇနပ္ပမာဏော-၁၂ ယူဇနာ၊ ၁၃-ယူဇနံအတိုင်းအရှည်
 ရှိသော၊ ပဒေသော-အရပ်သည်၊ ကသိဏမဏ္ဍလဝိယ-ကသိုဏ်းဝန်းကဲ့သို့၊ သမ
 တလော-ညီမျှသောအပြင်ရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီး၊ သော-ထိုလက်သမားသည်၊
 ဧတ္တကေ- ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ သတ္တရတနမယော-
 ရတနာ ၇ ပါးအတိပြီးသော၊ မဏ္ဍပေါ-မဏ္ဍပ်သည်၊ ဥဋ္ဌဟတု-ပေါ်ထွက်စေသတည်း၊
 ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံ၍၊ ဩလောကေသိ-ကြည့်ပြီး၊ တာဝဒေဝ-ကြည့်ရာ
 ထိုခဏ၌ပင်၊ ပထဝီ-မြေကို၊ ဘိန္နိတွာ-ဖောက်ခွဲ၍၊ မဏ္ဍပေါ-သည်၊ ဥဋ္ဌဟိ-ပေါ်
 ထွက်ပြီး၊ တဿ-ထိုမဏ္ဍပ်၏၊ သုဝဏ္ဏမုယေသု- ရွှေအတိပြီးကုန်သော၊ ထမ္ဘေသု-
 တိုင်တို့၌၊ ရဇတမယာ-ငွေအတိပြီးကုန်သော၊ ဃဋကာ-ကြာသွတ်အိုးတို့သည်၊
 (ကြာပန်းစိုက်ဖို့ရာ ရေအိုးတို့သည်)အဟောသု- ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ရဇတမယေသု-
 ငွေအတိပြီးကုန်သော၊ ထမ္ဘေသု-ပတ္တမြားတိုင်တို့၌၊ ပဝါဠမယာ-သန္တာအတိပြီးကုန်
 သော၊ (ဃဋကာ အဟောသု)၊ မဏိထမ္ဘေသု-ပတ္တမြားတိုင်တို့၌၊ ပဝါဠမယာ-
 သန္တာအတိပြီးကုန်သော၊ (ဃဋကာ အဟောသု)၊ ပဝါဠထမ္ဘေသု-တို့၌၊ မဏိမယာ-
 ပတ္တမြားအတိပြီးကုန်သော၊ ထမ္ဘေသု-၌၊ သတ္တရတနမယာဝ-ရတနာ ၇-ပါးအတိပြီး
 ကုန်သော၊ ဃဋကာ အဟောသု။

တတော-ထိုမှနောက်၌၊ မဏ္ဍပဿ-၏၊ အန္တရန္တရေ-အကြား အကြား၌၊
 ကိကံဏိကဇာလံ-ရွှေခြူးကွန်ယက်သည်၊ (အဖျား၌ ခြူးကလေးတွေတွဲရုံပါသော
 ကွန်ယက်သည်၊) ဩလမ္မတု-တွဲရုံဆွဲပါစေသတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကြံ၍၊
 ဩလောကေသိ-ကြည့်ပြီး၊ ဩလောကေနေနေဝ-ကြည့်ခြင်းနှင့်သာလျှင်၊ သဟ-
 တကွ၊ (တစ်နည်း) သဟဩလောကေနေနေဝ-ကြည့်လိုက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက်၊
 ကိကံဏိကဇာလံ-သည်၊ ဩလမ္မိ-တွဲရုံဆွဲပြီး၊ ယဿ - ယင်းရွှေခြူးကွန်ယက်
 ၏၊ [မခုရသဒ္ဓေါ-၌စပ်၊] ဝါ-သည်၊ မန္တဝါတေရိတဿ-ညှင်းညှင်းသာသာ လေ
 တိုက် ခတ်အပ်သော်၊ (တစ်နည်း) မန္တဝါတေရိတဿ-သော၊ ယဿ-ယင်း

ရွှေခြူးကွန်ယက်၏၊ ပဉ္စဂီကဿ-အင်္ဂါ ၅ ပါးရှိသော၊ တူရိယဿ-တူရိယာ၏၊ မရရသဒ္ဓေါ ငြိဝ-ချိုမြိန်သော အသံသည်ကဲ့သို့၊ မရရသဒ္ဓေါ-ချိုမြိန်သော အရသာနှင့်တူသော သာယာဖွယ်အသံသည်၊ နိဂ္ဂစ္ဆတိ-ထွက်၏၊ ဒိဗ္ဗသင်္ဂီတိဝတ္တန ကာလောဝိယ-နတ်၌ဖြစ်သော သံပြိုင် သီဆိုခြင်း၏ဖြစ်ရာ အခါကဲ့သို့၊ ဟောတိ၊ [သ-ပေါင်း၍+ဂီတိ-သီဆိုခြင်း၊ ရှေးနိဿယ၌၊ “နတ်၌ဖြစ်သောတူရိယာကို တီးသော ကာလကဲ့သို့” ဟု ပေ.သည်၊] အန္တ ရန္တ ရာ-အကြား အကြား၌ ဂန္ဓဒါမမာ လာဒါမာနိ-နဲ့သာကုံး ပန်းကုံးတို့သည်၊ ဩလဇ္ဇိ သု-ကုန်ပြီ။

ကောဋီသတသဟဿသင်္ချာန-ကုဋေတစ်သိန်း၊ အရေအတွက်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-ရဟန်းတို့ဖို့၊ အာသနာနိစ-နေရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ အာစာရကာနိစ-သပိတ်ခြေတို့သည် လည်းကောင်း၊ ပထဝီ -မြေကို၊ ဘိန္ဒိတွာ-ဖောက်ခွဲ၍၊ ဥဋ္ဌဟန္တ-ပေါ်ထွက်စေကုန်သတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေသိ-ကြံပြီ၊ တာဝဒေဝ-ကြံရာထိုခဏ၌ပင်၊ ဥဋ္ဌဟိ သု-ပေါ်ထွက်ကုန်ပြီ၊ ကောဏေသု ကောဏေသု-မဏ္ဍပ်၏ အထောင့် အထောင့် အရပ်တို့၌၊ ဧကေကာ-တစ်လုံး တစ်လုံးကုန်သော၊ ဥဒကစာဋီယော-ရေအိုး စရည်းကြီးတို့သည်၊ ဥဋ္ဌဟန္တ၊ ဣတိ၊စိန္တေသိ၊ တာဝ ဒေဝ၊ ဥဒကစာဋီယော၊ ဥဋ္ဌဟိ သု၊ ဧတ္ထကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော အဆောက်အုံကို၊ မာပေတွာ-ဖန်းဆင်းပြီး၍၊ ဗြဟ္မ-ဏဿ-၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ အယျ-အရှင်၊ ဧဟိ-လိုက်ခဲ့ပါလော၊ တဝ-အရှင်၏၊ မဏ္ဍပံ-မဏ္ဍပ်ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ မယံ-အကျွန်ုပ်အား၊ ဘတိ-အခကို၊ ဒေဟိ-ပေးပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ မဟာပုရိသော-သည်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ မဏ္ဍပံ-ကို၊ ဩလောကေသိ-ပြီ၊ အဿ-ထို ဘုရားအလောင်းသည်၊ ဩလောကေန္တဿေဝ-ကြည့်စဉ်ပင်၊ (တစ်နည်း) ဩလောကေန္တဿေဝ-ကြည့်စဉ်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ သကလသရိရံ-အလုံးစုံသော ကိုယ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပဉ္စဝဏ္ဏာယ-ငါးပါးအပြားရှိသော၊ ပီတိယာ-ပီတိသည်၊ နိရန္တရံ-မပြတ်၊ ဝါ-အကြားမလပ်အောင်၊ ဖုဋ္ဌ-တွေ့ထိအပ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။ [“ဖုဋ္ဌပျံ့နှံ့အပ်သည်” ဟုလည်းပေးကြ၏။]

အထ-ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ မဏ္ဍပံ-မဏ္ဍပ်ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ ဧဝံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်း)၊ အယံမဏ္ဍပေါ-ဤမဏ္ဍပ်ကို၊ မနုဿဘူတေန-လူဖြစ်၍ဖြစ်သူသည်၊ နကတော-ပြုအပ်သည်မဟုတ်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ မယံ-ငါ၏၊ အဇ္ဈာ-သယဂုဏ်-အဇ္ဈာသယ၏ဂုဏ်ကို၊ အာဂမ္မ-စွဲ၍၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ကေန်၊ သက္ကဿ-သိကြား၏၊ ဘဝနံ-မိမာန်သည်၊ ဥက္ကံ-ပူရှိန်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ တတော-ထို့ကြောင့်၊ သက္ကေန-သိကြားဖြစ်သော၊ ဒေဝရညာ-နတ်မင်းသည်၊ အယံ မဏ္ဍပေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာရိတော-ပြုလုပ်စေအပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣဘိ- ဤသို့သော

အကြံသည်။ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ မေ-ငါ့အား၊ [နယုတ္တံ၌ အလမတ္ထသမ္ပဒါနံ-စပ်၊] ဝါ-သည်၊ (ဒါတုံ၌ အဝုတ္တကတ္တာစပ်၊) ဝေရုပေ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ မဏ္ဍပေ-၌၊ ဧကဒိဝသံယေဝ-တစ်နေ့တည်း၌သာလျှင်၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ နယုတ္တံ-မသင့်၊ သတ္တာဟံ-၇ ရက်ပတ်လုံး၊ ဒဿာမိ-ပေးလှူ အံ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေသိ-ကြံပြီ။

ဟိ-မှန်၊ ဗာဟိရကဒါနံ-ခန္ဓာကိုယ်မှ အပဖြစ်သောအလှူသည်၊ တတ္တကံ-ထို မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသည်၊ (ထိမျှလောက်များပြားသည်၊) သမာနံပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဗောဓိသတ္တာနံ-ဘုရားအလောင်းတို့၏၊ တုဋ္ဌိ-နှစ်သက်ခြင်းကို၊ ဝါ-အားရကျေနပ်ခြင်းကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ နသက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ပန-အန္ဓယကား၊ အလင်္ကာတသိသံ-တန်ဆာဆင်အပ်သော ဦးခေါင်းကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-ဖြတ်၍ လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌိတအက္ခိနိ-မျက်ရေးကွင်းအပ်သော မျက်လုံးတို့ကို၊ ဥပ္ပာဇေတွာ-ထုတ်၍လည်းကောင်း၊ ဟဒယမံသံ-နှလုံးသားကို၊ ဥပ္ပာဇေတွာဝါ-၍လည်းကောင်း၊ ဒိန္နကာလေဝ-လှူအပ်ရာအခါ၌သာလျှင်၊ ဗောဓိသတ္တာနံ-တို့၏၊ စာဂံ-စွန့်ကြဲခြင်းကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ တုဋ္ဌိနာမ-နှစ်သက်ခြင်းမည်သည်၊ ဝါ-အားရကျေနပ်ခြင်းမည်သည်၊ ဟောတိ။

ဟိ-မှန်၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဗောဓိသတ္ထဿပိ-ဘုရားအလောင်း၏လည်း၊ သိဝိဇာတကေ-သိဝိဇာတ၌၊ ဝါ-သိဝိမင်းဖြစ်ရာအခါ၌၊ ဒေဝသိကံ-နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း၊ [ဝိစ္စအနက်၌ဏီကပစ္စည်း၊] ပဉ္စသတသဟဿကဟာပဏာနိ-၅ သိန်းသော ငွေအပြာတို့ကို၊ ဝိသဇေတွာ-စွန့်၍၊ စတုသု-၄-ပေါက်ကုန်သော၊ နဂရဒါရေသု-မြို့တံခါး၌ လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈေ-အလယ်ဖြစ်သော၊ နဂရေစ-မြို့၌ လည်းကောင်း၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒဒန္တဿ-ပေးလှူရစဉ်၊ တံဒါနံ-ထိုအလှူသည်၊ တုဋ္ဌိ-နှစ်သက်ခြင်းကို၊ (အားရကျေနပ်ခြင်းကို၊ ဥပ္ပာဒေတုံ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်၊ ပန-အန္ဓယကား၊ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ အဿ-ထိုဘုရားအလောင်းအား၊ ဗြဟ္မာဏဝဏ္ဏေန-ပုဏ္ဏားအသွင်ဖြင့်၊ အာဂန္တု-လာ၍၊ သက္ကော-သိကြားဖြစ်သော၊ ဒေဝရာဇာနတ်မည်သည်၊ အက္ခိနိ-မျက်လုံးတို့ကို၊ ယာစိ-တောင်းပြီ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ တာနိ-ထိုမျက်လုံးတို့ကို၊ ဥပ္ပာဒေတွာ-ထုတ်၍၊ ဒဒမာနဿေဝ-ပေးလှူစဉ်ပင်၊ ဟာသော-ရွှင်လန်းခြင်းသည်၊ ဥပ္ပန္နိ-ဖြစ်ပြီ၊ ကေသဂ္ဂမတ္တဗ္ဗိ-တစ်ဆံဖျားမျှလည်း၊ စိတ္တဿ-စိတ်၏၊ အညထတ္တံ-တစ်ပါးသောအပြား၏အဖြစ်၏၊ (သဒ္ဓါတရား ပျက်ခြင်းသည်၊) နာဟောသိ-မဖြစ်၊စေ-ဤသို့လျှင်၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဗောဓိသတ္တာနံ-တို့၏၊ တိတ္ထိနာမ- တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ သောပိမဟာ ပုရိသော-ထို မင်္ဂလဘုရားအလောင်းသည်လည်း။

သတ္တာဟံ-၇ရက်ပတ်လုံး၊မယာ-ငါသည်။ ကောဋိသတသဟဿသင်္ချာနံ-ကုန်သော၊
 ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊
 တသ္မိ မဏ္ဍပေ-၌၊ ဗုဒ္ဓပုဗ္ဗမံ ဘုရားအမှူးရှိသော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ နိသီဒါပတွာ-
 ထိုင်စေပြီး၍၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ ဂဝပါနံနာမ-ဂဝပါနမည်သော စားဖွယ်ကို၊ အဒါသိ-
 ပေးလှူပြီ၊ မဟန္တေ-ကြီးကုန် သော၊ ကောလဓမ္မေ-ထမင်းအိုးတို့ကို၊ ဒီရဿ-
 နို့ရည်ဖြင့်၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဒီရေနို့ရည်သည်၊ ဃနပါကပက္ကေ-တစ်ခဲနက်
 ကျက်ခြင်းဖြင့် ကျက်ပြီးလသော်၊ (ခပ်ပျစ်ပျစ် ကျက်ပြီးလသော်၊) ထောကေ-
 အနည်းငယ်ကုန်သော၊ တဏှုလေ-ဆန်တို့ကို၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ ပက္ကမဓုသက္ကရ
 စုဏှ သပ္ပိဟိ-ကျက်ပြီးသော ပျားရည်၊ သကြားမှုန့်၊ ထောပတ်တို့ဖြင့်၊ အဘိသင်္ခတံ-
 ပြုစီရင်အပ်သော၊ ဘောဇနံ-ဘောဇဉ်ကို၊ ဂဝပါနန္တိ-ဂဝါပါနံ-ဟူ၍ ဝုစ္စတိ-
 ဆိုအပ်၏။

ပန-ဆက်၊ မနုဿာယေဝ- လူတို့ချည်းသာလျှင်၊ ပရိဝိသိတုံ-ဆွမ်းလုပ်
 ကျွေးခြင်းငှာ၊ န အသက္ခိ သု-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ ဒေဝါဝိ-နတ်တို့သည်လည်း၊ ဧကန္တ
 ရိကာ-တစ်ယောက်ခြားတို့သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ပရိဝိသိ သု-ဆွမ်းလုပ်ကျွေးကုန်ပြီ၊
 ဒွါဒသတေရသယောဇနပပမာဏံ-၁၂ ယူဇနာ ၁၃ ယူဇနာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊
 ဌာနဗ္ဗိ-အရပ်သည်လည်း၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတို့ကို၊ ဂဏိတုံ-ယူခြင်းငှာ၊ နပ္ပဟော
 တိယေဝ-မစွမ်းနိုင်သည်သာ၊ (မလောက်သည်သာ၊) ပန-ထိုသို့ပင် မစွမ်းနိုင်ပါ
 သော်လည်း၊ တေဘိက္ခု-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တဇနာ-မိမိ၏၊ အာနုဘာ ဝေန-
 အာနုဘော်ဖြင့်၊ နိသီဒိ သု-ထိုင်ကြကုန်ပြီ၊ ပရိယောသာနဒိဝသေ-နောက်ဆုံး
 ဖြစ်သောနေ့၌၊ သဗ္ဗဘိက္ခုနံ-အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့၏၊ ပတ္တာနိ-သပိတ်တို့ကို
 ဓောဝါပေတွာ-ဆေးစေ၍၊ ဘောသဇ္ဇတ္တာယ-ဆေးအလိုငှာ၊ သပ္ပိနဝနိတတေလမဓု
 ဖာဏိတာနံ-ထောပတ်၊ ဆီဦး၊ ဆီ၊ ပျားရည်၊ တင်လဲတို့ဖြင့်၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ
 ပြီး၍၊ တိစိဝရေပာ-တိစိဝရိက်သင်္ကန်းတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ အဒါသိ-လှူပြီ၊ သံဃ
 နဂကဘိက္ခုနာ-သံဃနော-ရဟန်းသည်၊ (သံဃာတွင် အငယ်ဆုံးရဟန်းသည်။)

ဂဝပါနံ။ ။ဂေါဟိ နိဗ္ဗတ္တံ ဂဝံ-နွားမတို့မှဖြစ်သော နွားနို့စသော အရသာ၊ သုတိကြီးဖြင့်
 နိဗ္ဗတ္တအနက်၌ အပစ္စည်းသက်၊ ဂေါ၏ ဩကို အဝပြု၊ ပါတဗ္ဗံ ပါနံ၊ ဂဝံစ+တံ+ပါနံဇာတိ
 ဂဝပါနံ၊ မူလက နွားနို့ဖြစ်သောကြောင့် သောက်ဖွယ် (ပါနံ) ပင်တည်း။ သို့သော် ဆန်နှင့်တကွ
 ပျစ်နေသည့်အတွက် ဘောဇဉ်ငါးပါးတွင် ပါဝင် သောကြောင့် ကာရဏုပစာရအားဖြင့်
 ဘောဇနကိုပင် “ဂဝပါနံ”ဟုခေါ်ကြောင်း သိစေလို၍ “ဘောဇနံ ဝုစ္စတိ”ဟု ဝုစ္စတိသဒ္ဓါဖြင့်
 ဆိုသည်။ ။ရှေးဆရာတို့ကား “ပါနံ၌ ပါဓာတ်သည် ဤနေရာဝယ် ဘောဇနအနက်ဟော”ဟု
 ကြံကြလေ၏။]

လဒ္ဒတိစီဝရသာဋက-ရအပ်သောတိစီဝရိက်အဝတ် တို့သည်။ သတသဟဿဂ္ဂ နိကာ-အဖိုးတစ်သိန်းထိုက်ကုန်သည်။ အဟေသုံ-ဖြစ် ကုန်ပြီ။ [သံဃဝနကဝယ် အဝကို သြပြု၍ “သံဃနော” ဟုရေးက မြန်မာပြန် ကြသည်။]

သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်။ အနမောဒနံ-ဆွမ်းအနမောဒနာကို၊ အဖန်ဖန် ဝမ်းမြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဆွမ်းတရားကို) ကရောန္တော-ပြုတော်မူလသော်၊ (ဟောတော်မူလသော်)အယံ ပုရိသော-ဤယောကျ်ားသည်။ ဧဝ-ရူပံ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ မဟာဒါနံ-အလှူကြီးကို၊ အဒါသိ-ပေးလှူပြီ၊ ကော-အဘယ်သူ သည်။ ဘဝိဿတိနုခေါ-ဖြစ်လတ္တံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဥပစာရေန္တော-အနာဂတ် သညာဏ်ဖြင့် စူးစမ်းဆင်ခြင်တော်မူလသော်၊ အနာဂတေ-နောင်အခါ၌၊ ကပ္ပသတ သဟဿာဓိကာနံ-ကမ္ဘာတစ်သိန်း အလွန်ရှိကုန်သော၊ ဒွိန္ဒံ အသင်္ချေယျာနံ-၂- သင်္ချေတို့၏၊ မတ္တကေ-အထက်၌၊ ဂေါတမောနာမ-ဂေါတမမည်သော၊ ဗုဒ္ဓေါ- သည်။ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒိသ္မာ-မြင်တော်မူ၍၊ မဟာပုရိသံ- ကို၊ အာမန္တေတွာ-ခေါ်တော်မူ၍၊ တွံ-သင်သည်၊ ဧတ္တကံနာမ ကာလံ-ဤမျှ အတိုင်း အရည်ရှိသော၊ ၂-သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းကာလကို၊ အတိက္ကမိတွာ- လွန်၍၊ ဂေါတမောနာမ ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဗျာကာသိ-ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီ။ [ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူသည်၊ ဘုရားအလောင်းကိုယ်တိုင်ကမူ ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်ဟုလည်း မအံ့၊ ဘုရားဆုလည်း မတောင်းပါ။]

မဟာပုရိသော-သည်။ ဗျာကာရဏံ-ဗျာဒိတ်စကားကို၊ သုတွာ-ကြား၍၊ အဟံ-သည်၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်။ ဘဝိဿာဓိကိရ-ဖြစ်လိမ့်မည်တဲ့၊ မေ-ငါ၏၊ ဃရာ- ဝါသေန-အိမ်ဟူသော အာဝါသဖြင့်၊ (အိမ်၌နေခြင်းဖြင့်)၊ ကော အတ္ထော-အဘယ် အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ပဗ္ဗဇိဿာမိ-ရဟန်းပြုအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တောတွာ-ကြံ၍၊ တထာ ရူပံ-ထိုသို့ သဘောရှိသော၊ (ထိုမျှလောက်ကြီးကျယ်သော) သမ္ပတ္တိ-စည်းစိမ်ကို၊ ခေဋ္ဌပိဏ္ဍဝိယ-တံတွေးပေါက်ကိုကဲ့သို့၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ သတ္တ-မြတ်စွာဘုရား ၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိ-ရဟန်းပြုပြီး၊ စ-ဆက်၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ရဟန်းပြုပြီး၍၊ ဗုဒ္ဓ ဝစနံ-ဘုရားစကားတော်ကို၊ ဥဂ္ဂဟိတွာ-သင်ယူပြီး၍၊ အဘိညာ-အဘိညာတို့ကို လည်းကောင်း၊ သမာပတ္တိယောစ-ဈာန်သမာပတ်တို့ကို လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗတ္တောတွာ- ဖြစ်စေပြီး၍၊ အာယုပရိယောသာနေ-အသက်၏ အဆုံး၌၊ [“အာယုပပရိယော သာနေ”ဟုလည်းရှိ၏၊ “အသက်ရှည်ရာနေ၏ အဆုံး၌”ဟုပေးပါ။] ဗြဟ္မလော ကေ-ဗြဟ္မာ့ပြည်၌၊ နိဗ္ဗတ္တိဖြစ်ပြီး။

ဆက်ဦးအံ့၊ -မင်္ဂလမြတ်စွာဘုရား၏ ဥတ္တရမည်သော နေပြည်တော်သည် ဖြစ်ပြီ၊ ခမည်းတော်သည်လည်း ဥတ္တရမည်သောမင်း (ဖြစ်ပြီ)၊ မယ်တော်သည်လည်း ဥတ္တရမည်သော မိဖုရား (ဖြစ်ပြီ)၊ သုဒေဝမည်သော ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊

ဓမ္မသေနမည်သော ရဟန္တာသည် လည်းကောင်း၊ ၂-ပါးတို့သည် အဂ္ဂသာဝကတို့ (ဖြစ်ကုန်ပြီ)၊ ပါတလိမည်သော ရဟန်းသည် အလုပ်အကျွေး (ဖြစ်ပြီ)၊ သီဝလိမည်သော ဘိက္ခုနီသည် လည်းကောင်း၊ အသောကာမည်သော ဘိက္ခုနီသည် လည်းကောင်း၊ ၂-ပါးတို့သည် အဂ္ဂသာဝိကာမတို့ (ဖြစ်ကုန်ပြီ)၊ ဗောဓိပင်သည် ကံ့ကော်ပင်တည်း၊ ကိုယ်တော်သည် ၈၇-တောင်အမြင့်ရှိသည်ဖြစ်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ နဂုတိဝဿသဟဿာနိ-အနစ် ၉-သောင်းတို့ပတ်လုံး၊ ဌတော-တည်ပြီး၍၊ တသ္မိ-ထိုမင်္ဂလမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပရိနိဗ္ဗာတေ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးလျှင်သော်၊ ဧကပ္ပရေနေဝ-တစ်ပြိုင်နက်တည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဒသ စက္ကဝါဠသဟဿာနိ-တစ်သောင်းသော စကြဝဠာတို့သည်၊ ဧကန္တကာရာနိ-တစ်ခုတည်းသော အမှိုက်မှောင်ရှိကုန်သည်၊ အဟောသုံ-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ သဗ္ဗစက္ကဝါဠေသု-အလုံးစုံသော စကြဝဠာတို့၌၊ မနုဿာနံ-တို့၏၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ အာရောဒနပရိဒေဝနံ-ရှေးရှုလိုမိ၍ ငိုခြင်း၊ တက်ဝန်းကျင် လှိုမိ၍ငိုခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

သုမနဘုရား ၎င်းသည်လျှင် တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်ကို
 ဘုရားအလောင်းနဂါးမင်း အမှိုက်မှောင်ပြု၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော

ထိုမင်္ဂလမြတ်စွာဘုရား၏ နောက် အဖို့၌ သုမနမည်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ထင်ရှားပွင့်တော်မူပြီ၊ ထိုသုမနမြတ်စွာ ဘုရား၏လည်း ၃-ကြိမ်ကုန်သော သာဝက အစည်းအဝေးတို့သည် (ဖြစ်ကုန်ပြီ)၊ ပေ၊ ဒုတိယ အစည်းအဝေးဝယ် ရွှေတောင်၌ ကုဋေ ၉ သန်းသော ရဟန်းတို့သည် (ဖြစ်ကုန်ပြီ)၊ တတိယ အစည်းအဝေး၌ (အသီတိကောဋီသတပဟဿာနိ) ကုဋေရှစ်သန်းတို့ ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ထိုအခါ၌ဘုရား အလောင်းသည် (မဟိဒ္ဓိကော) ကြီးသော တန်းခိုး ရှိသော(မဟာနုဘာဝေါ) ကြီးသော အာနုဘော်ရှိသော အတုလမည်သော နဂါးမင်း ဖြစ်ပြီ၊ ထိုအတုလ နဂါးမင်းသည် ဘုရားပွင့်တော်မူပြီဟုကြား၍ (ဉာတိ သံဃ ပရိဂုတော) ဆွေမျိုး အပေါင်းသည် ခြံရံအပ်သည် ဖြစ်၍၊ နာဂဘဝနာ-နဂါး ဗိမာန်မှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ကုဋေတစ်သိန်းသော အခြံအရံရှိသော ထိုသုမနမြတ်စွာ ဘုရားကို နတ်၌ ဖြစ်သော တူရိယာတို့ဖြင့်၊ ဥပဟာရ်-ပူဇော်ခြင်းကို (ကာရေတွာ) ပြုစေပြီး၍ ကြီးစွာသောအလှူကို ဖြစ်စေပြီးလျှင် အသီးအသီး (တစ်ပါးစီ တစ်ပါး စီအား) အဝတ်အစုံတို့ကို ပေးလှူ၍ သရဏတို့၌တည်ပြီ၊ ထိုသုမနမြတ်စွာဘုရား သည်လည်း ထိုအတုလနဂါးမင်းကို နောင်အခါ၌ ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဗျာဒိတ် ပေးတော်မူပြီ။ [“ဥပဟာရ် ကာရေတွာ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဆွေမျိုးတို့ကိုလည်း ပူဇော်စေသည်”ဟုဆိုလိုဟန်တူသည်။]

ထိုသုမနမြတ်စွာဘုရား၏ နေပြည်တော်သည် မေခလမည်သည် (ဖြစ်ပြီ)၊ သုဒတ္တမည်သောမင်းသည် ခမည်းတော် (ဖြစ်ပြီ)၊ သိရိမာမည်သော မိဖုရားသည် မယ်တော် (ဖြစ်ပြီ)၊ သရဏမည်သော ရဟန်းသည် လည်းကောင်း၊ ဘာဝိတတ္ထမည်သော ရဟန်းသည် လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဥဒေနမည်သော ရဟန်းသည် အလုပ်အကျွေး (ဖြစ်ပြီ)၊ သောဏာမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ ဥပသောဏာမည်သောဘိက္ခုနီသည် လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဗောဓိပင် ကံ့ကော်ပင်တည်း၊ [ရှေ့၌ နာဂရုက္ခောပါပြီးဖြစ်၍ သိန္နိဋ္ဌာနာ ဝဓာရဏ ဧဝဖြင့် “နာဂရုက္ခောဝ”ဟုဆိုသည်၊] ကိုယ်တော်သည် အတောင်ကိုးဆယ်အမြင့်ရှိ၏၊ အသက်တော် အတိုင်းအရှည်သည် အနှစ် ၉-သောင်းတို့သည်ပင် ဖြစ်ပြီ၊ [ရှေး မင်္ဂလဘုရားရှင်၏ အသက်တော်နှင့် နှိုင်းစာသော သဟဿချင်းတူသောကြောင့် ဧဝဖြင့်ဆိုသည်။] ဣတိ-ဤတွင် သုမနဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ရေဝတဘုရား

ဘုရားအလောင်းမြာဟူက

ထိုသုမနမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌၊ ပေ၊ ပဌမအစည်းအဝေး၌ အရေအတွက် မည်သည် မရှိ၊ ဒုတိယ အစည်းအဝေး၌ ကုဋေ တစ်သိန်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တတိယ အစည်းအဝေး၌ ထို့အတူ ပင်တည်း၊ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် အတိဒေဝမည်သော ပုဏ္ဏားဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားဒေသနာတော်ကို နာရ၍ သရဏတို့၌တည်၍ ဦးခေါင်း၌ လက်အုပ်ထား၍ ထိုရေဝတဘုရား၏ ကိလေသာပယ်ခြင်း၌ (ဝဏ္ဏ) ဂုဏ်ကျေးဇူး ကိုပြောဆို၍ အပေါ်ခြုံဖြင့် ပူဇော်ခြင်းကိုပြုပြီ၊ ထိုရေဝတဘုရားရှင်သည်လည်း ထိုအတိဒေဝမည်သော ပုဏ္ဏားကို ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီ၊ ပေ၊ နေပြည်တော်သည် သုဓဉ္ဇဝတီမည်သည်ဖြစ်ပြီ၊ ခမည်းတော်သည် ဝိပုလ မည်သော မင်းဖြစ်ပြီ၊ မယ်တော်သည်လည်း ဝိပုလမည်သော မိဖုရားဖြစ်ပြီ၊ ဝရဏမည်သော ရဟန္တာသည် လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မာဒေဝမည်သော ရဟန္တာသည် လည်းကောင်း၊ ပေ၊ သမ္ဘဝမည်သော ရဟန္တာသည်အလုပ်အကျွေးဖြစ်ပြီ၊ ဘဒ္ဒါမည်သော ဘိက္ခုနီ သည် လည်းကောင်း၊ သုဘဒ္ဒါမည်သော ဘိက္ခုနီသည် လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ကိုယ်တော်သည်အတောင် ရှစ်ဆယ် အမြင့်ရှိသည်ဖြစ်ပြီ၊ အသက်တော်သည် အနှစ် ၆-သောင်းတို့တည်း၊ ဣတိ-ဤတွင် ရေဝတဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

သောဘိတဘုရား

ဘုရားအလောင်းမြာဟူက

ထိုရေဝတမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌၊ ပေ၊ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် အဓိတမည်သော ပုဏ္ဏား ဖြစ်၍၊ ပေ၊ သရဏတို့၌ တည်၍ ဘုရားအမှုရှိသော ရဟန်းအပေါင်းအား ကြီးစွာသော အလှူကိုပေးလှူပြီ၊ ထိုသောဘိတမြတ်စွာဘုရား သည်လည်း ထိုအဓိတပုဏ္ဏားကို၊ ပေ၊ ဗျာဒိတ်ပေး

တော်မူပြီ။ပေ၊ နေပြည်တော်သည် သုဓမ္မမည်သည့်မြို့၌ဖြစ်ပြီ၊ ခမည်းတော်သည် သုဓမ္မမည်သော မည်းဖြစ်ပြီ၊ မယ်တော်သည်လည်း သုဓမ္မာမည်သော မိဖုရားဖြစ်ပြီ၊ အသမမည်သော ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊ သုဓမ္မာမည်သော ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊ပေ၊ အနောမမည်သော ရဟန်းသည်၊ အလုပ်အကျွေးဖြစ်ပြီ၊ နကုလာမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ သုဓမ္မာမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ပေ၊ ကိုယ်တော်သည် ၅၈-တောင်အမြင့်ရှိသည်ဖြစ်ပြီ၊အသက်အတိုင်းအရှည်သည် အနှစ် ၉-သောင်းတို့တည်း။...ဣတိ-ဤတွင် သောဘိတဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။ ထိုသောဘိတမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ တစ်ခုသော အသင်္ချေကိုလွန်၍ တစ်ခုသော-ကမ္ဘာ၌သာလျှင်၊ပေ၊ ၃-ဆူကုန်သော ဘုရားရှင်တို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။

အနောမဒဿိဘုရား အနောမဒဿိမြတ်စွာဘုရား၏၊ပေ၊ပဌမ အစည်းအဝေး
ဘုရားအလောင်း နတ်ဘီလူး ၌ ရှစ်သိန်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဒုတိယ အစည်းအဝေး၌ ၇-သိန်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်
ပြီ၊ တတိယ အစည်းအဝေး၌ ၆-သိန်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ပေ၊ မဟာဒိဋ္ဌိကော မဟာနုဘာဝေါ (အနေကကောဋီသတသဟဿာနံ) ကုဋေသိန်းပေါင်း များစွာကုန်သော ဘီလူးတို့၏အကြီးအကဲဖြစ်သော တစ်ယောက်သော နတ် စစ်သူကြီးဖြစ်ပြီ၊ သော-ထိုနတ်ဘီလူးစစ်သူကြီးသည် ဘုရားပွင့်တော်မူပြီဟု ကြား၍၊ပေ၊ ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီ၊ပေ၊စန္ဒဝတီမည်သော နေပြည်တော်သည်ဖြစ်ပြီ၊ ယသဝါ အမည် ရှိသော မင်းသည် ခမည်းတော်ဖြစ်ပြီ၊ ယသော်ဓရာမည်သော မိဖုရားသည် မယ်တော်ဖြစ်ပြီ၊ နိသဘမည်သော ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊ အနောမမည်သော ရဟန္တာသည်လည်းကောင်း၊ပေ၊ ဝရုဏမည်သောရဟန်းသည် အလုပ်အကျွေးဖြစ်ပြီ၊ သုန္ဒရီမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ သုမနာမည်သော ဘိက္ခုနီသည်လည်းကောင်း၊ပေ၊ ဗောဓိပင်သည် ဖောက်ကြံ့ပင်တည်း။ [ရှေးက အလားတူမရှိသောကြောင့် အဇ္ဈနရုက္ခောဝဟု စဝပါသည်ကားအပို၊] ကိုယ်တော်သည် ၅၈-တောင် အမြင့် ရှိသည်ဖြစ်ပြီ၊ သက်တော်သည် အနှစ်တစ်သိန်းတည်း။ ဣတိ-ဤတွင် အနောမဒဿိ ဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ပဒမဘုရား ထိုအနောမဒဿိ မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌
ဘုရားအလောင်း ခြင်္သေ့မင်း ပဒမမည်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ထင်ရှားစွာ ပွင့်
တော်မူပြီ၊ တတိယ အစည်းအဝေး၌ ရွာမရှိသော
တောဝယ် ကြီးစွာသော တောအုပ်၌ နေလေ့ရှိကုန်သော ရဟန်းတို့၏ ၂-သိန်းတို့
သည် (ဖြစ်ကုန်ပြီ) ထိုအခါ၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုတောအုပ်၌ပင် သီတင်းသုံး

သောဘိတဿ အပရေန၊ အနောမဒဿိ မဟာယသော၊
တေသံဝိ အန္တရာ ကပ္ပိ၊ ဂဏနတော အသခိယာ။

တော်မူစဉ် ဘုရားအလောင်းသည် ခြင်္သေ့ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားကို (နိရောဓသမာပတ္တိ သမာပန္နံ) နိရောဓသမာပတ်သို့ ကောင်းစွာရောက်တော်မူနေသည့်ကို (နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားတော်မူသည်ကို) မြင်၍ ကြည်ညိုသောစိတ်ရှိသည်(ဖြစ်၍)ရှိခိုး၍ အမြတ်တန်းပြု၍ဖြစ်သော ပီတိသောမနဿရှိသည်(ဖြစ်၍) ၃-ကြိမ်ခြင်္သေ့တို့၏ ဟောက်သံကိုဟောက်၍ ၇-ရက်ပတ်လုံး ဘုရားလျှင်အာရုံရှိသောပီတိကိုမစွန့်မူ၍ ပီတိသုခဖြင့်သာ စားချက်သို့ မဖဲသွားမူ၍ အသက်စွန့်ခြင်းကိုပြု၍ ဆည်းကပ်လျက် နေပြီး မြတ်စွာဘုရားသည် ၇-ရက်လွန်ရာအခါ၌ နိရောဓသမာပတ်မှ ထတော်မူပြီး၍ ခြင်္သေ့ကိုကြည့်တော်မူ၍ ရဟန်းအပေါင်း၌လည်း စိတ်ကိုကြည်ညိုစေ၍ [ဤနေရာ၌ ဘိက္ခု သံဃံ ပဿိတွာမြင်ရ၍၊ မြင်ရသည်ရှိသော်၊ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ သံဃံ ဝန္တိဿတိတိဟုရှိလျှင် ကောင်းသည်။] သံဃာကိုရှိခိုးလိမ့်မည်၊ (ဣတိ)ဤသို့ သိတော်မူ၍ ရဟန်းအပေါင်းတို့သည် လာစေသတည်းဟုကြံတော်မူပြီး ရဟန်းတို့သည် ထိုခဏ၌ပင်လာကြကုန်ပြီ၊ ခြင်္သေ့၏စိတ်ကိုကြည့်တော်မူ၍၊ပေ၊ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီး၊စေမ္ပကမည်သော မြို့တော်၊ အသမမည်သော ခမည်းတော်၊ အသမာမည်သော မယ်တော်၊ သာလမည်သော ရဟန္တာ၊ ဥပသာလမည်သော ရဟန္တာ၊ ဝရဏမည်သော ရဟန်း၊ ရာမမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ သုရာမာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ကြောင်လျှာဗောဓိပင်၊ပေ၊ဣတိ-ဤတွင် ပဒမဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

နာရဒဘုရား
ဘုရားအလောင်း ရသေ့

ထိုပဒမမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ နာရဒမည်သောမြတ်စွာဘုရားသည် ပွင့်တော်မူပြီးပေ၊ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် ရသေ့ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်၍၊ပေ၊စန္ဒကူးနိဖြင့် ပူဇော်မှုကိုပြုပြီးပေ၊ညေဝတီမည်သော မြို့တော် သုဒေဝမည်သော ခမည်းတော်၊ အနော်မာမည်သော မယ်တော်၊ ဘဒ္ဒသာလမည်သော ရဟန္တာ၊ ဇိတ မိတ္တမည်သော ရဟန္တာ၊ ဝါသိဋ္ဌမည်သော ရဟန်း၊ ဥတ္တရာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ဘဂ္ဂုနီမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ကြီးစွာသော ကြောင်လျှာဗောဓိပင်၊ပေ၊ဣတိ-ဤတွင် နာရဒဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ပဒမုတ္တိုရ်ဘုရား
ဘုရားအလောင်း သူဌေးကြီး

အဖို့တစ်ပါးကား၊ နာရဒမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ အသင်္ချေကိုလွန်၍ ဤကမ္ဘာမှ ကမ္ဘာတစ်သိန်းအထက်၌တစ်ခုတည်းသော ကမ္ဘာဝယ် တစ်ဆူ တည်းသာလျှင်ဖြစ်သော ပဒမုတ္တိုရ် မြတ်စွာဘုရားသည် ထင်ရှားပွင့်တော်မူပြီ။ [ဤဘုရားရှင် လက်ထက်တော်သို့ ရောက်သောအခါ ၄-အသင်္ချေလွန်ခဲ့ပြီးဖြစ်၍ “ဣတိတော သတသဟဿကပ္ပမတ္ထကေ”ဟုဆိုသည်။]

နာရဒဿ ဘဂဝတော၊ ပဒမုတ္တရဿ သတ္ထုနော၊
တေသံပိ အန္တရာ ကပ္ပ၊ ဂဏနံတော အသင်္ခိယာ။

ထို ပဒုမုတ္တိရ်မြတ်စွာဘုရား၏လည်း၊ပေ၊ဒုတိယအစည်းအဝေး၌ ဝေဘာရ တောင်၌ ကုဋေ ၉-သန်းသော ရဟန်းတို့သည်၊ဖြစ်ကုန်ပြီးပေ၊ထိုအခါ၌ ဘုရား အလောင်းသည် ဇဋိလမည်သော သူဌေးကြီးဖြစ်၍၊ပေ၊ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီး၊ ပုန- အထူးကား၊ ပဒုမုတ္တိရ်မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ထက်တော်အခါ၌ တိတ္ထိတို့မည်သည် (နာဟေသု)-မဖြစ်ကုန်၊ (မရှိကုန်) အလုံးစုံသော နတ်တို့သည် ဘုရားရှင်ကိုသာ ကိုးကွယ်ရှု၍ ပြုကြကုန်၊ပိ၊ ဟံသဝတီမည်သော မြို့တော်၊ အာနန္ဒာမည်သော ခမည်းတော်၊ သုဇာတမည်သော မယ်တော်၊ ဒေဝီလ(ဒေဝလ)မည်သော ရဟန္တာ၊ သုဇာတမည်သော ရဟန္တာ၊ သုမနမည်သော ရဟန်း၊ အဓိတာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ အသမာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ဗောဓိပင်သည် အင်ကြင်းပင်တည်း၊ပေ၊ကိုယ်ရောင်တော် သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ၁၂-ယူဇနာတို့ကိုယူပြီးပေ၊ဣတိ-ဤတွင် ပဒုမုတ္တိရ်ဘုရား ရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။ [အချို့စာအုပ်၌ “မဟာသေဋ္ဌိ”-နေရာဝယ် “မဟာရဋ္ဌိ ယော” ဟုရှိ၏၊ ထောမနိဓိ၌ “ရဋ္ဌိယ-တိုင်း၌ဖြစ်သူ၊ မင်း၏ယောက်ဖ” ဟု အနက် ဖွင့်၏။]

သုမေဘေရား

ဘုရားအလောင်း ရဟန်းပြု

ထို ပဒုမုတ္တိရ် မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ (သတ္တတိကပ္ပသဟဿာနိ) ကမ္ဘာ ၇-သောင်းတို့ကို လွန်၍ [“တိသကပ္ပ-သဟဿာနိ-ကမ္ဘာ ၃-သောင်း တို့ကို” ဟု ရှေးစာအုပ်များ၌ရှိ၏၊] သုမေမေမည်သော ဘုရားရှင်လည်းကောင်း၊ သုဇာတမည်သော ဘုရားရှင်လည်းကောင်း ဤသို့ တစ်ခုသောကမ္ဘာ၌ ၂-ဆူကုန် သော ဘုရားရှင်တို့သည် ပွင့်တော်မူကုန်ပြီးပေ၊ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် ဥတ္တရမည်သော ပုဏ္ဏားလှလင်ဖြစ်၍ မြေထဲ၌မြုပ်၍ထားအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော ကုဋေရှစ်ဆယ်သော ဥစ္စာကိုစွန့်၍ ဘုရားအမှူးရှိသော ရဟန်းအပေါင်းအား ကြီးစွာ သောအလှူကိုပေးလှူပြီး၍ [“ဓမ္မ-တရားကို၊ သုဇာတ-နာရ၍” ဟု အချို့စာအုပ်၌ ရှိသေး၏။] သရဏတို့၌တည်၍ အိမ်မှထွက်၍ ရဟန်းပြုပြီးပေ၊သုဒဿနမည်သော မြို့တော်၊ သုဒတ္တမည်သော ခမည်းတော်၊ သုဒတ္တာမည်သော မယ်တော်၊ သရဏ မည်သော ရဟန္တာ၊ သဗ္ဗကာမမည်သော ရဟန္တာ၊ သာဂရမည်သော ရဟန်း၊ ရာမမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ သုရာမာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ဗောဓိပင်သည် (မဟာနိပ ရုက္ခော)ကြီးစွာသောကြီးပင်တည်း။ [“မဟာနိမ္မရုက္ခော-ကြီးစွာသော တမာပင်” ဟုလည်းအချို့စာအုပ်၌ရှိ၏၊]ပေ၊ဣတိ-ဤတွင် သုမေဘေရားရှင်၏ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

သုဇာတဘုရား

ဘုရားအလောင်း ရဟန်းပြု

ထိုသုမေမမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ သုဇာတ မည်တော်မူသော ဘုရားရှင်သည် ပွင့်တော်မူပြီးပေ၊ ဒုတိယ အစည်းအဝေး၌ ပညာသံ(ဘိက္ခုသတ သဟဿာနိ) သိန်းပေါင်း ၅၀-သော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီး၊ [၅-သန်းဟုလို့။]

တတိယအစည်းအဝေး၌ စတ္တာသီလ (ဘိက္ခု သတ သဟဿာနီ) သိန်းပေါင်း ၄၀-
 သော ရဟန်းတို့သည်ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ [၄-သန်း ဟူလို၊] ပေ၊ စတုမဟာဒီပရန္တ-
 ကျန်းကြီး ၄-ကျွန်း၌ဖြစ်သော မင်း၏စည်းစိမ်ကို၊ ဒတွာ-ပေးလှူပြီး၍၊ မြတ်စွာ
 ဘုရား၏အထံတော်၌ ရဟန်းပြုပြီ၊ သကလရဋ္ဌဝါသိနော-အလုံးစုံသော တိုင်းသူ
 ပြည်သား လူအများတို့သည်၊ ရဋ္ဌပျါဒ်-တိုင်းပြည်၌ဖြစ်သော အခွန်ဘဏ္ဍာကိုယူ၍
 အာရာမစောင့်တို့၏ကိစ္စကို ပြီးစေကုန်လျက်ပေ၊ ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူပြီ။

သုမင်္ဂလမည်သော မြို့တော်၊ ဥဂ္ဂတမည်သော ခမည်းတော်၊ ပဘာဝတီမည်
 သော မယ်တော်၊ သုဒဿနမည်သော ရဟန္တာ၊ သုဒေဝမည်သော ရဟန္တာ၊ နာရဒ
 မည်သော ရဟန်း၊ နာဂါမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ နာဂသမာလာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊
 ဗောဓိပင်သည် ကြီးစွာသော ဝါးပင်တည်း၊ သော-ထိုကြီးစွာသော ဝါးပင်သည်၊
 မန္တစွဲဒွါ-သေးငယ်သောအပေါက်ရှိသည်၊ (ဝါးလုံးခေါင်းကျဉ်းသည်-ဟူလို၊) ဟုတွာ-
 ၍၊ ဥပရိ-အထက်သို့၊ ဥဂ္ဂတာဟိ-တက်ကုန်သော၊ မဟာသာခါဟိ-ကြီးစွာသောခက်မ
 တို့ဖြင့်၊ မောရပိဋကလာပေါဝိယ-ဥဒေါင်းမြီးစည်းကဲ့သို့၊ ဝိရောစိတ္တ ကိရ-တင့်တယ်
 သတတ်။

ပိယဒဿီဘုရား ထိုသုဇာတမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဤကမ္ဘာမှ
 ဘုရားအလောင်း ကဿပလုလင် (အဋ္ဌာရသကပ္ပသတမတ္တကေ) တစ်ဆယ်ရှစ်ကမ္ဘာ
 အလွန်ရှိသော ကမ္ဘာတစ်ရာ၏ အထက်၌တစ်ခုတည်း
 သောကပိဝယ်၊ ပေ၊ ပွင့်တော်မူကုန်ပြီ၊ ပေ၊ ထိုအခါ၌-“ဘုရားအလောင်းသည် ဗေဒင်
 ၃-ပုံတို့၏ တစ်ဘက်ကမ်းရောက် တတ်မြောက်သော ကဿပမည်သော လုလင်
 ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားဒေသနာတော်ကိုနာရ၍ ကုဋေတစ်သိန်းသောဥစ္စာ
 တို့ကိုစွန့်ကြဲခြင်းဖြင့် သံဃာ့အာရာမကိုပြုစေပြီး၍ သရဏတို့၌လည်းကောင်း၊
 သီလတို့၌လည်းကောင်း တည်ပြုပေ၊ အနောမမည်သော မြို့တော်၊ သုဒိန္နမည်သော
 ခမည်းတော်၊ စန္ဒာမည်သော မယ်တော်၊ ပါလိတမည်သော ရဟန္တာ၊ သဗ္ဗဒဿီ
 မည်သော ရဟန္တာ၊ သောဘိတမည်သော ရဟန်း၊ သုဇာတာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊
 ဓမ္မဒိန္နမည်သော ဘိက္ခုနီ (ပိယဂုံရက္ခော)-ပြင်းပင်။ [“ကကုဓရက္ခော-ရေခံတက်
 ပင်”ဟုလည်းရှိ၏၊] ပေ၊ ဣတိ-ဤတွင် ပိယဒဿီဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

အဋ္ဌာရသကပ္ပသတမတ္တကေ။ ။ “အဋ္ဌရသာဓိက+ကပ္ပသတံ အဋ္ဌာရသ ကပ္ပသတံ”ဟု
 ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အနက်ပေးလိုက်သည်၊ ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ၌ကား “ဣတော အဋ္ဌကပ္ပ သတာဓိက
 သဟဿကပ္ပ မတ္တကေ-ကမ္ဘာရှစ်ရာအလွန်ရှိသော ကမ္ဘာတစ်ထောင်၏အထက်၌”ဟု ရှိ၏၊
 သုတ်မဟာဝါ မဟာပဒါနသုတ်၌ကား “ဣတော အဋ္ဌာရသန္တံကပ္ပသဟဿာနံ ဥပရိ-တစ်သောင်း
 ရှစ်ထောင်ကုန်သော ကမ္ဘာတို့၏အထက်၌”ဟု ရှိ၏။

အတ္ထဒဿီဘုရား

ဘုရားအလောင်း ရသေ့

ထိုပိယဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌အတ္ထဒဿီ မည်သောမြတ်စွာဘုရားသည် ပွင့်တော်မူပြီပေ။ ပဌမ အစည်းအဝေး၌ ၉-သန်း ၈-သိန်းကုန်သော ရဟန်း တို့သည်ဖြစ်ကုန်ပြီပေ။ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် ကြီးသော တန်ခိုးရှိသော သုသီမမည်သော ရသေ့ဖြစ်၍ နတ်ပြည်မှ မန္တာရဝမည်သော ပန်းထီးကို ဆောင်ယူခဲ့၍ မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်ပြီပေ။ သောဘနမည်သော မြို့တော်၊ သာဂရမည်သော ခမည်းတော်၊ သုဒဿနာမည်သော မယ်တော်၊ သန္တမည်သော ရဟန္တာ၊ ဥပသန္တ မည်သော ရဟန္တာ၊ အဘယမည်သော ရဟန်း၊ ဓမ္မာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ သုဓမ္မာ မည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ဗောဓိပင်သည် (စမ္မကရက္ခော) စကားပင်ပေ။ ဣတိ- ဤတွင် အတ္ထဒဿီ ဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ဓမ္မဒဿီဘုရား

ဘုရားအလောင်း သိကြားမင်း

ထို အတ္ထဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ပေ။ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် သိကြားနတ်မင်းဖြစ်၍ နတ်၌ဖြစ်သော နံ့သာပန်းတို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ နတ်၌ဖြစ်သော တူရိယာတို့ဖြင့်လည်းကောင်း ပူဇော်မှုကိုပြုပြီပေ။ သရဏမည်သော မြို့တော်၊ သရဏမည်သော ခမည်းတော်၊ သုနန္ဒာမည်သော မယ်တော်၊ ပဒုမမည်သော ရဟန္တာ၊ ဖုဿဒေဝမည်သော ရဟန္တာ၊ သုနေတ္တ မည်သော ရဟန်း၊ [သုဒတ္တ မည်သောရဟန်းဟုလည်းရှိ၏။] ခေမာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ သဗ္ဗနာမမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ဗောဓိပင်သည် (ရတ္တကုရရက္ခော) သံသတိပင်တည်း။ (ကကုရရက္ခောတိပိ) ရေခဲတက်ပင်ဟုလည်းကောင်း၊ (ဗိမ္ဗိဇာလောတိပိ) မျက်နှာ ပန်းပင်ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုအပ်၏။ ပေ။ ဣတိ-ဤတွင် ဓမ္မဒဿီဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။ “ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ၌ “ဗိမ္ဗိဇာလောတိရတ္တကုရရက္ခော”ဟု တွေ့ရ၏။]

သိဒ္ဓတ္ထဘုရား

ဘုရားအလောင်း ရသေ့

ထို ဓမ္မဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ဤကမ္ဘာမှ ၉၄-ကမ္ဘာထက်ဝယ်တစ်ခုသောကမ္ဘာ၌ တစ်ဆူတည်း သာလျှင်ဖြစ်သော သိဒ္ဓတ္ထမည်သော ဘုရားရှင်သည် ပွင့်တော်မူပေပြီပေ။ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်း သည်(ဥဂ္ဂတေဇော) ထက်မြက်သော တန်ခိုးရှိသော(အဘိညာဗလ သမ္ပန္နော) အဘိညာဏ်အား အစွမ်းနှင့်ပြည့်စုံသော မင်္ဂလာမည်သော ရသေ့ဖြစ်၍ ကြီးစွာသော ဇေယျသပြေသီးကို ဆောင်ယူခဲ့၍ မြတ်စွာ ဘုရားအား ပေးလှူပြီပေ။ ဝေဘာရမြို့တော်၊ ဇယသေနမည်သော ခမည်းတော်၊ သုဖဿမည်သော မယ်တော်၊ သမ္ဗလမည်သော ရဟန္တာ၊ သုမိတ္တ မည်သော ရဟန္တာ၊ ရေဝတမည်သောရဟန်း၊ သီဝလာမည်သောဘိက္ခုနီ၊ [“သီလာ” ဟုလည်း ရှိ၏။] သုရာမာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ “သုရာ”ဟုလည်း ရှိ၏။] မဟာလှေခါး ဗောဓိပင်တည်းပေ။ ဣတိ-ဤတွင် သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

တိဿဘုရား

ဘုရားအလောင်း ရသေ့

ထိုသိဒ္ဓတ္ထမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဤကမ္ဘာမှ ၉၂-ကမ္ဘာထက်၌ တိဿမည်သောဘုရားရှင်၊ ဖုဿမည်သော ဘုရားရှင်ဟု တစ်ခုသောကမ္ဘာ၌ ၂-ဆူသော ဘုရားရှင်တို့သည် ပွင့်တော်မူကုန်ပြီပေ။ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည်များသော စည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသော များသောအခြံအရံရှိသော သုဇာတမည်သောမင်းဖြစ်၍ ရသေ့ရဟန်းအဖြစ်သို့ကပ်ရောက်ပြီးလျှင် ကြီးသော တန်ခိုးရှိသူ၏အဖြစ်သို့ရောက်၍ ဘုရားပွင့်တော်မူပြီဟု ကြားရ၍ နတ်၌ဖြစ်သော မန္ဒာရဝပန်း၊ ပုဒုမ္မာကြာပန်း၊ ပင်လယ်ကသစ်ပန်းတို့ကိုယူ၍ ပရိသတ် ၄-ပါးတို့၏ အလယ်၌ ကြွသွားတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်ပြီ။ ကောင်းကင်၌ ပန်းဝိတောက်(မျက်နှာကြက်)ဖြစ်၍ တည်ပြီပေ။ ခေမမည်သော မြို့တော်၊ ဇနသန္ဓမည်သော ခမည်းတော်၊ ပဒုမာမည်သော မယ်တော်၊ ဗြဟ္မဒေဝ မည်သော ရဟန္တာ၊ ဥဒယမည်သော ရဟန္တာ၊ သုမင်္ဂလမည်သော ရဟန်း၊ ဖုဿာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ သုဒတ္တာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ပဒေါက်ဗောဓိပင်ပေ။ ဣတိ-ဤတွင် တိဿဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ဖုဿဘုရား

ဘုရားအလောင်း ရဟန်းပြု

ထို တိဿ မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဖုဿမည်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ပွင့်တော်မူပြီပေ။ ဒုတိယ အစည်းအဝေး၌ ပဏ္ဍာသံ(ဘိက္ခုသတ သဟဿာနိ) သိန်းပေါင်း ၅၀-သော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။ တတိယအစည်းအဝေး၌ ဒုတ္တိံသ(ဘိက္ခုသတ သဟဿာနိ) ၃-သန်း ၂-သိန်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် ဝိဇိတာဝိမည်သော မင်းကြီးဖြစ်၍ ကြီးစွာသော မင်းစည်းစိမ်ကိုစွန့်၍ မြတ်စွာဘုရား အထံတော်၌ ရဟန်းပြု၍ ပိဋက ၃-ပုံတို့ကို သင်ယူပြီးလျှင် များစွာသော လူပေါင်းအား ဓမ္မကထာကိုဟောပြီ။ သီလ ပါရမီကိုလည်း ဖြည့်ပြီပေ။ ကာသိမည်သောမြို့တော်၊ ဇယသေနမည်သော ခမည်းတော်၊ သီရိမာမည်သော မယ်တော်၊ သုရက္ခိတမည်သော ရဟန္တာ၊ ဓမ္မသေနမည်သော ရဟန္တာ၊ သဘိယမည်သော ရဟန်း၊ စာလာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ဥပစာလာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ သျှိသျှားဗောဓိပင်ပေ။ ဣတိ-ဤတွင် ဖုဿဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ဝိပဿီဘုရား

ဘုရားအလောင်း နဂါးမင်း

ထို ဖုဿမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဤကမ္ဘာမှ ၉၁-ကမ္ဘာထက်၌ ဝိပဿီမည်သော ဘုရားရှင်သည် ထင်ရှား ပွင့်တော်မူပြီပေ။ ဒုတိယ အစည်းအဝေး၌ ရဟန်းတစ်သိန်းသည် (ဖြစ်ပြီ)။ တတိယအစည်းအဝေး၌ ၈-သောင်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် ကြီးသော တန်ခိုးရှိသော အာနတော်ရှိသော အတုလမည်သော နဂါးမင်းဖြစ်၍ ရတနာ ၇-ပါးတို့ဖြင့် စီအပ်

သော ရွှေအတိတ်ပြီးသော ကြီးစွာသောအင်းပျဉ်ကို မြတ်စွာဘုရားအားပေးလှူပြီးပေ၊ ဗန္ဓုမတီမည်သော မြို့တော်၊ ဗန္ဓုမမည်သော ခမည်းတော်၊ ဗန္ဓုမတီမည်သော မယ်တော်၊ ခဏ္ဍမည်သော ရဟန္တာ၊ တိဿမည်သော ရဟန္တာ၊ အသောကမည်သော ရဟန်း၊ စန္ဒာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ စန္ဒမိတ္တာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ သခွတ်ဗောဓိပင်၊ ပေ၊ ကိုယ်ရောင်တော်သည် အခါခပ်သိမ်း ၇-ယူဇနာတို့တိုင်တိုင်ဖြန့်၍ တည်ပြီးပေ၊ ဣတိ-ဤတွင် ဝိပဿီ ဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။ [“ပါဠိလိ-သခွတ်ပင်”ဟု ရှေးကပေးရိုးရှိ၏၊ ပကာရေနဋလတိ ရတ္တဝဏ္ဏေန ဘဝတီတိဝါ ပါဠိလိ၊ ပုပ္ပါနံ ရတ္တဝဏ္ဏတာယ ပါဠိလိတိ ဝေါဟာရော-အပါဒါန်အဋ္ဌကထာ၊ ပါဠိလိတမ္ပပုပ္ပရက္ခံ-ဘလ္လာတိယဇာတ်ဋီကာ၊ ဤအဋ္ဌကထာဋီကာတို့ကို ထောက်ဆ၍ “ကသစ်ပင်”ဟု အနက်ပေးရန် ဂဏ္ဍိ၌ ဆုံးဖြတ်ထားသည်။]

သိခီဘုရား
ဘုရားအလောင်း မင်း

ထို ဝိပဿီမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဤကမ္ဘာမှ ၃၁-ကမ္ဘာထက်၌ သိခီဘုရားရှင်၊ ဝေဿဘုရားရှင် ဟု ၂-ဆူသော ဘုရားရှင်တို့သည် ပွင့်တော်မူကုန်ပြီ၊ ပေ၊ ဒုတိယအစည်းအဝေး၌ ရှစ်သောင်းသော ရဟန်းတို့သည် (ဖြစ်ကုန်ပြီ) တတိယအစည်းအဝေး၌ သတ္တတိ(သဟဿာနိ) ၇-သောင်းသော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် အရိန္ဒမမည်သော မင်းဖြစ်၍ ဘုရားအမှူးရှိသော ဘိက္ခုသံဃာအား သင်္ကန်းနှင့်တကွဖြစ်သော ကြီးစွာသော အလှူကိုဖြစ်စေ၍ ၇-ပါးသော ရတနာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဆင်ရတနာကိုပေးလှူ၍၊ ဆင်ပမာဏရှိသည်ကို ပြု၍ အပ်သောအလှူကိုလှူပြီး၊ [ပဌမဆင်ရတနာလှူပြီးနောက် ရဟန်းတို့အား မအပ်သောကြောင့် ဆင်ပမာဏရှိသော ကပ္ပိယဘဏ္ဍာကို အစားလှူပြီး-ဟုလို။] ပေ၊ အရုဏဝတီမည်သော မြို့တော်၊ အရုဏဝါမည်သော ခမည်းတော်၊ ပဘာဝတီမည်သော မယ်တော်၊ အဘိဘူမည်သော ရဟန္တာ၊ သမ္ဘဝမည်သော ရဟန္တာ၊ ခေမကံရမည်သော ရဟန်း၊ သခီလာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ပဒုမာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ပေ၊ သရက်ဖြူဗောဓိပင်၊ ဣတိ-ဤတွင် သိခီဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ဝေဿဘုရား
ဘုရားအလောင်း ရဟန်းပြု

ထို သိခီမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဝေဿဘုမည်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ပွင့်တော်မူပြီးပေ၊ ဒုတိယအစည်းအဝေး၌ သတ္တတိ(ဘိက္ခုသဟဿာနိ) ၇-သောင်းသော ရဟန်းတို့သည်ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တတိယအစည်းအဝေး၌ သဠီ(ဘိက္ခုသဟဿာနိ) ၆-သောင်းသော ရဟန်းတို့သည်ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် သုဒဿနမည်သောမင်းဖြစ်၍ပေ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ အထံတော်၌ ရဟန်းပြုပြီး၍ အာစာရဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည် ဘုရားရတနာ၌ (စိတ္တိကာရပ္ပိတိပဟုလော)များသော

အရိုအသေပြုခြင်း နှစ်သက်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်ပြီပေ။ အနောမမည်သော မြို့တော်၊ သုပ္ပတိတမည်သော ခမည်းတော်၊ ယသဝတီမည်သော မယ်တော်၊ သောဏမည်သော ရဟန္တာ၊ ဥတ္တရမည်သော ရဟန္တာ၊ ဥပသန္တမည်သော ရဟန်း၊ ရာမာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ သာလာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ [“သမာလာ” ဟုလည်းရှိ၏။ [အင်ကြင်းဗောဓိပင်ပေ၊ ဣတိ-ဤတွင် ဝေဿဘူဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ကကုသန်ဘုရား

ဘုရားအလောင်း ရဟန်းပြု

ထိုဝေဿဘူမြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာဝယ် ကကုသန်၊ ကောဏာဂုမ်၊ ကဿပ၊ ငါတို့၏ ဘုရားဟု ၄-ဆူကုန်သော ဘုရားရှင်တို့သည် ပွင့်တော်မူကုန်ပြီ။ ကကုသန်ဘုရားရှင်၏ တစ်ကြိမ်သော သာဝကသန္နိပါတ်သည်ဖြစ်ပြီ။ ထိုသာဝက သန္နိပါတ်၌ ၄-သောင်းကုန်သော ရဟန်းတို့သည် ဖြစ်ကုန်ပြီ။ ထိုအခါ ဘုရားအလောင်းသည် ခေမမည်သော မင်းဖြစ်၍ ဘုရားအမျိုးရှိသော ရဟန်းအပေါင်းအား သပိတ် သင်္ကန်းနှင့်တကွဖြစ်သော ကြီးစွာသော အလှူကိုလည်းကောင်း၊ မျက်စဉ်းအစရှိသော ဆေးတို့ကိုလည်းကောင်း ပေးလှူ၍ မြတ်စွာဘုရား၏ တရားဒေသနာတော်ကို နာရ၍ ရဟန်းပြုပြီပေ။ ခေမမည်သော မြို့တော်၊ အဂ္ဂိဒတ္တမည်သော ပုဏ္ဏားသည် ခမည်းတော်ဖြစ်ပြီ။ ဝိသာခါမည်သော ပုဏ္ဏားမသည် မယ်တော်ဖြစ်ပြီ။ ဝိရုမမည်သော ရဟန္တာ၊ သဒ္ဓိဝမည်သော ရဟန္တာ၊ ဗုဒ္ဓိမမည်သော ရဟန်း၊ သာမာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ စမ္မာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ [ရမ္ဘာဟုလည်းရှိ၏။] ကြီးစွာသော ကုက္ကိရ်ဗောဓိပင်ပေ၊ ဣတိ-ဤတွင် ကကုသန်ဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်အပြီးတည်း။

ကောဏာဂုမ်ဘုရား

ဘုရားအလောင်း ရဟန်းပြု

ထို ကကုသန်မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ ကောဏာဂုမ် မည်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ပွင့်တော်မူပြီပေ။ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် ပဗ္ဗတမည်သော မင်းဖြစ်၍ အမတ်အပေါင်းခြံရံအပ်သည်ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားအထံတော်သို့သွား၍ တရားဒေသနာတော်ကိုနာရ၍ ဘုရားအမျိုးရှိသော ရဟန်းအပေါင်းကို ပင့်ဖိတ်၍ ကြီးစွာသော အလှူကိုဖြစ်စေ၍ ပတ္တုဏ်တိုင်း စိန်တိုင်း၌ဖြစ်သော အဝတ်၊ ပိုးချည်အဝတ်၊ ကမ္မလာ၊ ဘွဲ့ဖြူအဝတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရွှေခြေနင်းကိုလည်းကောင်း လှူ၍ မြတ်စွာဘုရား၏အထံ၌ ရဟန်းပြုပြီ။ ပေသောဘဝတီမည်သော မြို့တော်၊ ယညဒတ္တမည်သော ပုဏ္ဏားသည် ခမည်းတော်ဖြစ်ပြီ။ ဥတ္တရာမည်သော ပုဏ္ဏားမသည် မယ်တော် ဖြစ်ပြီ။ ဘိယျသမည်သော ရဟန္တာ၊ [ဘိယျောသဟုလည်းရှိ၏။] ဥတ္တရမည်သော ရဟန္တာ၊ သောတ္ထိမမည်သော ရဟန်း၊ သမုဒ္ဓါမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ဥတ္တရာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ရေသဖန်းဗောဓိပင်ပေ၊ ဣတိ-ဤတွင် ကောဏာဂုမ်ဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင် အပြီးတည်း။

ကဿပဘုရား ထိုကောဏာဂုဏ်မြတ်စွာဘုရား၏ နောက်အဖို့၌ကဿပ
 ဘုရားအလောင်း ရဟန်းပြု မည်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ပွင့်တော်မူပေပြီ။ပေ။
 ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်းသည် ဇောတိပါလမည်
 သော လုလင်ဖြစ်၍ ဗေဒင် ၃-ပုံကို တစ်ဘက်ကမ်းရောက် တတ်မြောက်သည်
 ဖြစ်၍ မြေအပြင်၌လည်းကောင်း၊ ကောင်းကင်၌လည်းကောင်း ထင်ရှားသော
 ဃဋိကာရအိုးထိန်းသည်၏ မိတ်ဆွေဖြစ်ပြီ။ ထိုဇောတိပါလလုလင်သည် ထိုဃဋိကာရ
 အိုးထိန်းသည်နှင့်အတူမြတ်စွာဘုရားကို ချဉ်းကပ်၍ တရားဒေသနာတော်ကို နာရ၍
 ရဟန်းပြုပြီး၍ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသည်ဖြစ်၍ ၃-ပုံသော ပိဋကတို့ကို
 သင်ယူပြီး၍ ဝတ္တာ-ပြောဟောတတ်သည်။ ဟုတွာ၊ ဝတ္တသမ္ပတ္တိယာ-ဝတ်အကျင့်၏
 ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် ဘုရားသာသနာတော်ကိုတင့်တယ်စေ၏။ပေ။ဇာတမည်သော မြို့တော်၊
 ဗြဟ္မဒတ္တမည်သောပုဏ္ဏားသည် ခမည်းတော်ဖြစ်ပြီ။ ခနဝတီမည်သော ပုဏ္ဏေးမသည်
 မယ်တော်ဖြစ်ပြီ။ တိဿမည်သော ရဟန္တာ၊ ဘာရဒွါဇမည်သော ရဟန္တာ၊ သဗ္ဗမိတ္တ
 မည်သော ရဟန်း၊ အနုဋ္ဌာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊ ဥရဝေဋ္ဌာမည်သော ဘိက္ခုနီ၊
 ပညောင်ဇောမိပင်၊ ကိုယ်တော်သည် အတောင် ၂၀-အမြင့်ရှိသည်ဖြစ်ပြီ။ အသက်တော်
 သည် အနှစ် ၂-သောင်း-တို့တည်း။ ဣတိ-ဤတွင် ကဿပဘုရားရှင်၏ ဗုဒ္ဓဝင်
 အပြီးတည်း။

နိယတဗျာဒိတ်ရအင်္ဂါ

ပန-ဆက်၊ တဿ ဘဂဝတော-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဩရဘာဂေ-ဤမှာ
 ဘက်၌၊ ဣမံ သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓံ-ဤမြတ်စွာဘုရားကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ အညော-
 ဤမြတ်စွာဘုရားမှတစ်ပါးသော၊ ဗုဒ္ဓေါနာမ-ဘုရားမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊
 ပန-ဆက်၊ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစဉ်ဖြင့်၊ ဒီပင်္ကရာဒီနံ-ဒီပင်္ကရာ
 အစရှိကုန်သော၊ စတုဝိသတိယာ-၂-ကျိပ် ၄-ဆူသော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊
 သန္တိကေ-အထံတော်၌၊ လဒ္ဓဗျာကရဏော-ရအပ်ပြီးသော ဗျာဒိတ်ရှိသော၊ (ဗျာဒိတ်
 ရပြီးသော)၊ ဇောမိသတ္တော-ဘုရားအလောင်းသည်၊ [“ဝေဿန္တရတ္တ ဘာဝါ အာဂမိ”သို့
 လှမ်းစပ်၊ ယေကိုလည်း “ဓမ္မာ ဒိဋ္ဌာ” ၌ ဓမ္မာနှင့်တွဲ]၊ အနေန-ဤဘုရားအလောင်း

စတုဝိသတိယာပေ၊လဒ္ဓဗျာကရဏော။ ။၂-ကျိပ် ၄-ဆူသောဘုရားရှင်တို့၏ အထံတော်
 ၌ ဗျာဒိတ်ခံရာဘဝတို့တွင် ရဟန်းဘဝဖြင့် ၉-ဘဝ၊ ရသေ့ဘဝဖြင့် ၅-ဘဝ၊ ဗြာဟ္မဏ ၂-ဘဝ၊
 ကဿပလုလင် ၁-ဘဝ၊ မင်း ၂-ဘဝ၊ လူဝတ်ကြောင် ၅-ဘဝ၊ သီကြားမင်း တစ်ဘဝ၊
 ယက္ခသေနာပတိတစ်ဘဝ၊ နဂါးမင်း ၂-ဘဝ၊ ခြင်္သေ့တစ်ဘဝတို့ဖြစ်ကြသည်။ [ဒီပင်္ကရာဘုရားရှင်
 ပွင့်တော်မူရာကမ္ဘာ၌ ဒီပင်္ကရာဘုရားရှင် မပွင့်မီ တဏှင်္ဂရ၊ မေဓင်္ဂရ၊ သရဏင်္ဂရဟူသော ၃-
 ဆူသောဘုရားရှင်တို့ ပွင့်တော်မူကြ၏။ ထို ၃-ဆူ၏ အထံတော်၌ ဗျာဒိတ်မခံရသောကြောင့်
 ဤဗုဒ္ဓဝင်၌ မပြုကြ။ ထို ၃-ဆူနှင့်တကွ ဂေါတမဗုဒ္ဓရှင်တော်ပါ ပေါင်း၍ “၂-ကျိပ်ရှစ်ဆူ”ဟု
 အမှတ်ပြုကြသည်။]

သည်။ မနုဿတ္တံ၊ပေ၊ သမိဇ္ဈတိတိ-မနုဿတ္တံ၊ပေ၊ သမိဇ္ဈတိဟူကုန်သော၊ အဋ္ဌ-
 ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ဓမ္မေ-ဤဂုဏ်တို့ကို၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ဤတရားတို့ကို”
 ဟု ပေး၏။] သမောဓာနေတွာ-ပေါင်းစု၍၊ ဒီပင်္ကရပါဒမူလေ-ဒီပင်္ကရမြတ်စွာ
 ဘုရား၏ ခြေတော်ရင်း၌၊ ကတာဘိနိဟာရေန-ပြုအပ်ပြီးသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့
 ရှေးရှုဆောင်ကြောင်း ဆုတောင်းခြင်းရှိသည်၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့ ရှေးရှုဆောင်
 ကြောင်း ဆုတောင်းမှုကိုပြုပြီးသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဟန္တ၊ပေ၊ဣတော စိတောတိ-ဟူ၍၊
 ဥဿာဟံ-အားတက်သရောကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ဝိစိနန္တော၊ပေ၊ဒါနပါရမိန္ဒ-ဝိစိနန္တော၊
 ပေ၊ဒါနပါရမိံ ဟူကုန်သော၊ ဒါနပါရမိတာဒယော-ဒါနပါရမိံ အစရှိကုန်သော၊
 ဗုဒ္ဓကရာ-ဘုရားအဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ယေ ဓမ္မာ၊ အကြင်ပါရမိတရားတို့ကို၊
 ဒိဋ္ဌာ-မြင်အပ်ကုန်ပြီ၊ တေ (ဓမ္မာ)-ထိုပါရမိတရားတို့ကို၊ ပူရေန္တော-ပြည့်ကျင်လျက်၊
 ယာဝ သေဿန္တ ရတ္တဘာဝေါ-ဝေဿန္တ ရာမင်း၏ အတ္တဘောတိုင်အောင်၊ အာဂမိ-
 ရောက်လာပြီ။

မနုဿတ္တံ-လူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-လူဘဝကိုရခြင်းလည်းကောင်း၊
 လိင်္ဂသမ္ပတ္တိ-လိင်္ဂ၏ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပုလ္လိင်ဖြစ်ခြင်းလည်းကောင်း၊
 ဟေတု-တိဟိဟံပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်းလည်းကောင်း၊ သတ္တာရဒဿနံ-သက်တော်

တိုက်တွန်းချက်။ ။ငါတို့ဘုရားအလောင်း၏ ဗျာဒိတ်ခံရာ ၄-အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း
 ကာလဝယ် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် ၂၄-ကြိမ်သာထွန်းပေါ်ခဲ့၏။ ထို ၂၄-ကြိမ်တွင်လည်း
 ဘုရားအလောင်းတော်သည် ရဟန်းဘဝကို ၉-ဘဝမျှသာ ရတော်မူခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ
 ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ နောက်ပိုင်းသာသနာဝယ် ရဟန်းပြုသူတို့ကလည်း မိမိရဟန်းဘဝကို အမြတ်တနိုး
 ထား၍လည်းကောင်း၊ သာသနာဒါယကာ ဒါယိကာမဖြစ်သူတို့ကလည်း သာသနာတော်ကို
 အမြတ်တနိုးထား၍လည်းကောင်း၊ ကြံခဲလှသော ဤသာသနာဝယ် အသီးအသီး ဝိဝဇ္ဇနိသိတ
 ကောင်းမှုပါရမိများကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာဘာဝနာကိုလည်းကောင်း ကြိုးစားသင့်ကြပါ
 သတည်း။

မနုဿတ္တံ။ ။ဗုဒ္ဓဟူသည် လူဇာတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ထူးတည်း။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓအဖြစ်ကို
 တောင့်တရာ၌ လူသားအဖြစ်ဖြင့်သာ တောင့်တ၍ ပြည့်စုံနိုင်သည်။ ထို့ပြင် “မနော+ဥဿန္တ
 ဧတေသံတိ မနုဿာ” နှင့်အညီ ထက်မြက်သောစိတ်ရှိသူသာ ဗုဒ္ဓအဖြစ်ကို တောင့်တ၍ ပြည့်စုံနိုင်၏။
 လူ့ဘဝကား နတ်တို့ထက်ပင် သတိလည်းကောင်းသူရဘာဝ(ရဲရင့်သော) သတ္တိလည်းရှိ၍ ထက်မြက်
 သောစိတ်လည်း ရှိရာ ဘဝတည်း။ ထို့ကြောင့် နိယတဗျာဒိတ်ရဖို့ အင်္ဂါတွင် မနုဿတ္တ(လူ့ဘဝ)
 ကို ထည့်ရသည်။ ထိုလူ့ဘဝဟူသည်လည်း ဗုဒ္ဓ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ အရိယာသာဝကတို့ဖြစ်နိုင်ရာ ဇမ္ဗူ
 ဒိပ်၌ လူ့ဘဝတည်း။

အင်္ဂုတ္တိုရ်။ ။တိဟိ ဘိက္ခဝေ ဌာနေဟိ ဇမ္ဗူဒီပိကာ မနုဿာ ဥတ္တရက္ခရကေစ မနုဿ
 အဓိကဏန္တိ၊ ဒေဝေစ တာဝတိံသေ၊ ကတမေဟိ တိဟိ၊ သူ ရာ၊ သတိမန္တော၊ ဣဓ ဗြဟ္မစရိယ
 ဝါသော။-နဝကနိပါတ်၊ သတ္တာဝါသဝဂ်။

ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရားကို ဖူးမြင်ရခြင်းလည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ-ရသေ့ရဟန်း၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဂုဏသမ္ပတ္တိ-ဈာန်အဘိညာဉ်ဟူသော ဂုဏ်၏ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ အဓိကာရောစ-မြတ်စွာဘုရားအထံတော်၌ လွန်လွန်ကဲကဲပြုအပ်သော ကောင်းမှုလည်းကောင်း၊ ဆန္ဒတာ-ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန် ထက်သန်သော ဆန္ဒတော်လည်း

လိင်္ဂသမ္ပတ္တိ။ ။ “လိင်္ဂ” ဟု သာမညဆိုအပ်သော်လည်း သမ္ပတ္တိကိုထောက်၍ ပုရိသလိင်္ဂ ကိုသာယူရသည်။ မှန်၏။- ထို ပုရိသလိင်္ဂနှင့် ပြည့်စုံသူတို့သာ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သားနှင့် စိတ်နေစိတ် ထားကြီးမားကြ၏။ ထို့ကြောင့် စကြာမင်းအဖြစ်၊ သိကြာမင်းအဖြစ်၊ ဘုရားအဖြစ် စသော ကြီးကျယ်သောရာထူးတို့သည် ပုရိသလိင်္ဂ ရှိသူတို့နှင့်သာ ထိုက်တန်ရကား ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန် ဆုပန်သောအခါလည်း ယောက်ျားမြတ်တို့သာ ပြည့်စုံနိုင်သည်။ [ဤစကားဖြင့် “မိန်းမသားတို့ ဘုရားဆုမတောင်းထိုက်” ဟု မယူဆရ။ နိယတဗျာဒိတ်ရသော ဘဝ၌သာ ယောက်ျားဖြစ်နေဖို့ လိုသည်။]

ဟေတု။ ။ ဋီကာ၌ “တိဟေတုက ပဋိသန္ဓိတာ” ဟုဖွင့်၏။ “ဟေတု” အရ တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေကိုယူစေလိုသည်။ ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ၌ကား “ပုရိသဿာပိ တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ အရဟတ္တပုတ္တိယာ ဟေတုသမ္ပန္နဿေဝ ပတ္တနာ သမိဇ္ဈတိ၊ နော ဣတရဿ” ဟုဆို၏။ ထို နိယတဗျာဒိတ် ရမည့်ဘဝ၌ ရဟန္တာဖြစ်နိုင်လောက်သော အကြောင်းပါရမီများရှိနေခြင်းကို “ဟေတု” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဥပမာ-သုမေဓာရသေ့သည် ထိုဘဝ၌ နိဗ္ဗာန်ကိုယူလိုလျှင် ဒီပင်္ကရာ ဘုရားရှင်၏ သာဝကအဖြစ်ဖြင့် ရဟန္တာဖြစ်နိုင်လောက်အောင် အကြောင်းပါရမီ စုံညီနေခြင်း ကဲ့သို့တည်း။ [“ဂုဏသမ္ပတ္တိ” အရ၌ ပြုအပ်လတ္တံ့သော အဘိညာဉ်အမာပတ်ရသူဖြစ်လျှင် တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေနေကြောင်းမှာ ယုံမှားဖွယ်မရှိတော့ရကား အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံက သာ၍သဘာဝကျပေသည်။]

သတ္တာရဒဿနံ။ ။ သက်တော်ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရားအထံ၌ ဆုပန်မှသာ ပြည့်စုံနိုင်၊ ဗျာဒိတ်လည်း ရနိုင်၏။ စေတီတော်၊ ဆင်းတုတော်၊ ဗောဓိပင်၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ရဟန္တာစသော ပုဂ္ဂိုလ်များအထံ၌ ဆုပန်လျှင် ဗျာဒိတ်မရနိုင်၊ ဘာကြောင့်နည်း-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စသည်တို့မှာ ထိုဆုပန်သူ၏ကံကို(မည်သည့် အဆင့်အတန်းရှိသည်ဟု)ခွဲခြားဝေဖန်နိုင်သော “ကမ္မဝိဘင်္ဂဉာဏ်” မရှိသောကြောင့်တည်း။ [သတ္တာရဒဿနံ၌ ရုပ်ပြီးပုံကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ အညေသ္မာရတ္တိသုတ်၌ ရူပါ။]

ပဗ္ဗဇ္ဇာ။ ။ ဘုရားဖြစ်ရာဘဝ၌ ရဟန်းပြုပြီးမှ ဘုရားဖြစ်ကြရသောကြောင့် ဘုရားဆုပန်ရာ ဘဝ၌လည်း ကံနှင့် ကုံ၏အကျိုးကိုယုံကြည်သော ရသေ့ဘဝ၊ သို့မဟုတ် ရဟန်းဘဝ၌သာ ဆုပြည့်စုံနိုင်၏။ လူဝတ်ကြင်ဘဝ စသည်တို့၌ ဆုမပြည့်စုံနိုင်၊ ဘာကြောင့်နည်း-လာလတ္တံ့ သော ဂုဏသမ္ပတ္တိမရှိနိုင်သောကြောင့်တည်း။

ဂုဏသမ္ပတ္တိ။ ။ ရသေ့ရဟန်းဖြစ်စေကာမူ ဈာန်အဘိညာဉ် ရသူမဟုတ်လျှင် မပြည့်စုံနိုင် သေး။ ဈာန်အဘိညာဉ်၍ ကိလေသာအညစ်အကြေးတို့မှ ဝိက္ခမ္ဘနုပဟာန်ဖြင့် ကင်းဝေးနေသူဖြစ် မှသာ နိယတဗျာဒိတ် ရနိုင်သည်။

အဓိကာရော။ ။ အဓိ-လွန်လွန်ကဲကဲ၊ ကာရ-ပြုအပ်သောကောင်းမှု၊] သုမေဓာ၏ အသက်ကိုစွန့်လျှက် ကိုယ်ကို တံထားစင်းခြင်းဟူသော ကောင်းမှုကဲ့သို့သော ကောင်းမှုကို ပြုသူမှလည်း နိယတဗျာဒိတ်ရနိုင်သည်။

ကောင်း၊ [ဆန္ဒောယေဝ+ဆန္ဒတာ၊] (လူတိ-သို့)၊ အဋ္ဌဓမ္မ သမောဓာနာ-ရှစ်ပါး
သော ဂုဏ်တို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့်၊ အဘိနိဟာရော-(စိတ်ကို သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့
ရှေးရှုဆောင်ကြောင်း) ဆုတောင်းမှုသည်၊ သမိဇ္ဈတိ-ပြည့်စုံနိုင်၏။

နိယတဗျာဒိတ်ရ အကျိုး

စု-ဆက်၊ အာဂစ္ဆန္တော-လာလှသော်၊ (“တေ အာနိသံသေ အဓိဂန္တောဝ အဂ
တော” ခြံစပ်)၊- ကတောဘိနိဟာရာနံ-ပြုအပ်ပြီးသော ဆုတောင်းမှုရှိကုန်သော၊
(ဆုတောင်းမှုကိုပြုပြီးကုန်သော) ဗောဓိသတ္တာနံ-ဘုရားအလောင်းတို့၏၊ ဧဝံ သဗ္ဗင်္ဂ
သမ္ပန္နာပေ၊ သဗ္ဗပါရမီတိ-ဧဝံ သဗ္ဗင်္ဂသမ္ပန္နာပေ၊ သဗ္ဗပါရမီဟူ၍၊ ယေ တေ
အာနိသံသာ-အကြင်အကျိုးအာနိသံတို့ကို၊ ဝဏ္ဏိတာ-ဖွင့်ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ တေ
အာနိသံသေ-ထိုအကျိုးအာနိသံတို့ကို၊ အဓိဂန္တောဝ-ရတော်မူ၍သာလျှင်၊ အာဂတော-
လာတော်မူခဲ့ပြီ။

ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ သဗ္ဗင်္ဂသမ္ပန္နာ-အလုံးစုံသော အင်္ဂါ ၈-ပါး
နှင့် ပြည့်စုံကုန်သော၊ ဗောဓိယာ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၌၊ နိယတာ-
မြဲကုန်သော၊ နရာ-ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ (တစ်နည်း)၊ နိယတနရာ-
နိယတဗျာဒိတ်ရ ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ ကပ္ပကောဋီသတေဟိပိ-ကမ္ဘာကုဋေ
အရာတို့ဖြင့်သော်မှလည်း၊ (အပိကား သမ္ဘာဝနာ)၊ ဒိဃံ-ရှည်စွာသော၊ အဒ္ဓါနံ-
ကာလပတ်လုံး၊ သံသရံ သံသရန္တာ-ကျင်လည်ရကုန်လှသော်၊ (ဝစနဝိပလ္လာသ၊
တစ်နည်း ယောဝိဘတ်ချေ)၊ အဝိစိမိ-အဝိစိငရဲ၌၊ န ဥပ္ပန္နိ-မဖြစ်ကြရကုန်၊
လောကန္တ ရေသုစ-လောကန္တ ရိတ် ငရဲတို့၌လည်း၊ တထာ-ထိုအတူ မဖြစ်ကြရကုန်၊

ဆန္ဒတာ။ ။ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန် စိတ်ဆန္ဒ အလွန်ထက်သန်မှလည်း နိယတဗျာဒိတ်ရနိုင်၏။
စိတ်ဆန္ဒ ထက်သန်ပုံမှာ-စကြဝဠာတစ်ခုလုံး၊ ပြည့်နေသောရေပြင်ကြီးကို လက်ပစ်ကူး၍သွားနိုင်သူ
မှ၊ တစ်နည်း-စကြဝဠာတစ်ခုလုံးပြည့်နေသော မီးကျိုးတွေကိုဖြေဖြင့် နင်း၍သွားနိုင်သူမှ နိယတ
ဗျာဒိတ်ရမည်ဟုဆိုလျှင် ထိုရေပြင်ကို ကူးသွားဝံ့သူ၊ ထိုမီးကျိုးတွေကို နင်းသွားရဲသူဖြစ်ရမည်။

ဂဏယေ စက္ကဝါဠံ သော၊ စန္ဒနာယပိ သီတလံ၊

သမ္မောဓိသတ္တဟဒယော၊ ပဒိတ္တင်္ဂါရ ပူရိတံ။--အလင်္ကာ။

ဗောဓိယာ နိယတာ။ ။“သဇာယံ ဗုဒ္ဓတ္တကာရဏေ ဓမ္မေ ပူရေတုံ သက္ကာဏေယျ၊
အနာဂတေ ဗုဒ္ဓေါဘဝယျေ” ဟု ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူလျှင် “ပါရမီဖြည့်နိုင်မှသာ ဗုဒ္ဓဖြစ်စရာရှိ၏” ဟု
မိန့်တော်မူရောက်သောကြောင့် ထိုဗျာဒိတ်တော်သည် နိယတမဟုတ်၊ “အယံ အနာဂတေ
ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿတိ” ဟု မိန့်တော်မူအပ်သော ဗျာဒိတ်တော်သာ “ဗုဒ္ဓဖြစ်လိမ့်မည်” ဟု ဧကန်
မိန့်တော်မူသောကြောင့် နိယတဖြစ်သည်။ ထိုသို့ နိယတဗျာဒိတ်ရသော အလောင်းတော်များကို
“ဗောဓိယာ နိယတာ နရာ” ဟု ဆိုသည်။

ဒုဂ္ဂတိ-အပါယ်ဒုဂ္ဂတိ၌၊ ဥပ္ပန္နောပိ-ဖြစ်ရပါကုန်သော်လည်း၊ နိဇ္ဈာမတဏှာ- နိဇ္ဈာမတဏှာက ပြိတ္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊ (တစ်ကိုယ်လုံးမီးလောင်အပ်သဖြင့်ဗာပ်မက်ခြင်း တဏှာမရှိသော ပြိတ္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊) ခုပ္ပိပါသာ-ခုပ္ပိပါသာ ပြိတ္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊ (အမြဲဆာလောင်မွတ်သိပ်နေရသော ပြိတ္တာတို့သည်လည်းကောင်း၊) ကာလကဉ္စိကာ-ကာလကဉ္စိကာ အသုံးရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ နှဟောန္တိ-မဖြစ်ကြရကုန်၊ ခုဒ္ဒကာ-ငုံးအောက်ငယ်ကုန်သော၊ ပါဏာ-သတ္တဝါကလေးတို့သည်၊ နှဟောန္တိ၊ (ဝဋ္ဋက (ငုံးမင်း)ဇာတ်ရှိသေးရကား “ငုံးကဲ့သို့ ငယ်သော သတ္တဝါကလေးများကား ဖြစ်သေးကြောင်းသိရ၏။) မနုဿေသု-လူတို့၌၊ ဇာယမာနာ-ဖြစ်ကုန်လသော်၊ တေ-ထိုနိယတဗျာဒိတ်အရ ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ ဇစ္စန္ဒာ-ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကာဏ်းသူတို့သည်၊ နှ ဘဝန္တိ-မဖြစ်ကြရကုန်။

သောတဝေကလ္လကာ-သောတပသာဒ ချို့တဲ့သူ၏အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ မူဂပက္ခိကာ-(အ) သူဆွဲသူတို့သည်၊ နှ ဘဝန္တိ-မဖြစ်ကြရကုန်၊ ဣတ္ထိဘာဝံ-မိန်းမအဖြစ်သို့၊ နှ ဂစ္ဆန္တိ-မရောက်ကြရကုန်၊ ဗောဓိယာ-အရဟတ္တမဂ်ဥဏှာ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၌၊ နိယတ-မြဲကုန်သော၊ နရာ-ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ (တစ်နည်း) နိယတနရာ-နိယတဗျာဒိတ်ရ ဘုရားအလောင်းတို့သည်၊ ဥဘတောဗျဉ္ဇန ပဏ္ဏကာ-ဥဘတောဗျဉ်း၊ ပဏ္ဏာဂ်တို့သည်၊ နှ ဘဝန္တိ-မဖြစ်ကြရကုန်၊ (ဗြဟ္မလောကူပပတ္တိပံဌမကပ္ပိက ကာလေသု-ဗြဟ္မာ့ပြည်ဝယ် ဖြစ်ရာအခါ၊ ကမ္ဘာဦးဝယ် ဖြစ်ရာအခါတို့၌၊ ဥဘယလိဂ် ရဟိတာ-ဣတ္ထိလိင် ပုလိင် နှစ်ပါးစုံတို့မှ ကင်းကုန်သည်။

ဥပ္ပန္နောပိ ဒုဂ္ဂတိ။ ။ “ဥပ”ဟူသော ကမ္မပ္ပဝစနိယနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ကမ္မပ္ပဝစနိယ ယုတ္တေသုတ်နှင့်အညီ ဒုဂ္ဂတိ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သက်ထား၏။ အနက်ကား သတ္တမိအနက်သာ၊ အသည် နပပဒ္ဒရေ၌လည်း နည်းတူ။ “ဥပ္ပန္နောပိ ဒုဂ္ဂတိ”ဟု တချို့စာရှိ၏။ ထိုအလို ဒုဂ္ဂတိဝယ် သတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယာသိဘတ်သက်။]

သောတဝေကလ္လတာ။ ။ဝကလဿ+ဘာဝေါ -ဝေကလ္လံ၊ သောတဿ+ဝေကလ္လံ သောတဝေကလ္လံ၊ သောတပသာဒချို့တဲ့သူ၏အဖြစ်၊ သောတပသာဒမရှိခြင်း၊ သောတ-ဝေကလ္လမေဝသောတကလ္လတာ၊ (သတ္တအနက် တာပစ္စည်း။) ဤသို့ဂဏ္ဍိ၌ဆို၏။ သို့သော် စက္ခုဝိကလောပုဒ် ကံသို့ သောတေန+ဝိကလော သောတဝိကလော၊ သောတပသာဒဖြင့် ချို့တဲ့သူ၊ သောတဝိကလဿ+ဘာဝေါ သောတဝေကလ္လံ-သောတပသာဒဖြင့် ချို့သူ၏အဖြစ်၊ ဤသို့ဆိုမှ သဒ္ဒါစည်းကမ်းကျမည်ထင်သည်။

မူဂပက္ခိကာ။ ။စကားမပိသော(အ)သူသည် မူဂ မည်၏၊ ပက္ခသဒ္ဒါသည် လမ်းမသွားနိုင်အောင် ဆွဲအနေသူကိုဟော၏။ ပိဋသပ္ပိ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ပိဋသပ္ပိ၌ “ပိဋေန-လှည်းဘီး တပ်အပ်သောနံငယ်ဖြင့်၊ သပ္ပတိ-သွားရ၏၊ ဣတိ-ပိဋသပ္ပိ”ဟု ပြုရသို့သို့ “အက္ခေန-လှည်းဝင်ရိုး လှည်းဘီးတပ်အပ်သော ယဉ်ငယ်ဖြင့်၊ ပရန္တိ-(လှေလှော်သကဲ့သို့ တုတ်ဖြင့်တွန်း၍) သွားရကုန်၏။ ဣတိ ပက္ခာ၊ ပက္ခာယေဝ ပက္ခိကာ” ဟု မဏိဒိပ ပြုသတတ်။

သမာနာပိ-ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း)၊ ပရိယာပနာ-မဏ္ဍုက်၌ အကျုံးဝင်ကုန်သည်။ န ဘဝန္တိ-မဖြစ်ကုန်၊ အာနန္တ ရိကေဟိ-ပဉ္စာနန္တ ရိကကတို့မှ၊ မုတ္တာ-လွတ်ကုန်၏။ (ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်) သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဘဝတို့၌၊ သုဒ္ဓဂေါစရာ-စင်ကြယ်သောအာရုံ ရှိကြကုန်၏။ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို၊ န သေဝန္တိ-မမှီဝဲကြကုန်၊ ကမ္မကိရိယဒဿနာ-ကံကို ပြုအပ်သည်မည်၏ဟု သိမြင်တတ်သော

ပရိယာပနာ။ ။ဤပုဒ်ကို ဋီကာ၌ ၄-မျိုးဖွင့်၏။ (၁) “ပဏ္ဍုတ်မဖြစ်”ဟုဆိုရာဝယ် ဘုရားအလောင်းတို့သည် ဗြဟ္မာပြည်၌ ဖြစ်ရာအခါ ကမ္ဘာဦးအခါတို့၌ လိင်၂-ပါးလုံး မရှိရကား ပဏ္ဍုက်၌ပါဝင်ကြလေသလောဟု တွေးတောဖွယ်ရာရှိသောကြောင့် “န ဘဝန္တိ ပရိယာပနာ”ဟု မိန့်သည်။ “ထိုအခါတို့၌ လိင် ၂-ပါးလုံးမရှိသော်လည်း ပဏ္ဍုက်၌ မပါဝင်ကြပါ” ဟုလို့။

(၂) ယထာဝုတ္တေသုဝါ ဒေါသေသု သဗ္ဗေသု ပရိယာပနာ န ဘဝန္တိ၊ ဤအလို “ပရိယာပနာ-ဆိုအပ်ပြီးသောအပြစ်တို့၌ အကျုံးဝင်နိုင်သော အခြား အပြစ်များလည်းမရှိကြပါ-ဟုလို့၊ ထို့ကြောင့် သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာ၌ “အရူးမဖြစ်ခြင်း၊ အနုမဖြစ်ခြင်း၊ လူရိုင်းမဖြစ်ခြင်း၊ ကျွန်မဝမ်း၌ မဖြစ်ခြင်း၊ လိင်မပြန်ခြင်း၊ ဘုရား၏ဆန့်ကျင်ဘက် မာရ်နတ် မဖြစ်ခြင်းတို့ကိုပါ ပြထားသည်။

(၃-၄) “ဗောဓိသတ္တေသု ပရိယာပနာ တဒန္တောဂဓာ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပရိစ္ဆန္နသံသာရတ္တာ ပရိယာပနာ ဗောဓိသတ္တာ”ဟုလည်းကောင်းဖွင့်၏။ ရှေ့နည်း၌ ပရိယာပန အကျုံးဝင် (ပါဝင်)ဟုသော အနက်ဟောတည်း။ [ပရိ-ထက်ဝန်းကျင်+အာပနာ-ရောက်ကုန် ပါဝင်ကုန်သူတို့၊] နောက်နည်း၌ ပရိသည် ပရိစ္ဆန္န အနက်ဟောတည်း။ “သံသာရံ ပရိစ္ဆန္နိတွာ+အာပနာ အာဂတာတိ ပရိယာပနာ”ဟု မဇ္ဇိကာပြု၏။ “ပရိယာပနာ-ဘုရားအလောင်းတို့၌ အကျုံးဝင်သော၊ ဝါ-လေး အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းသာ ကျင်လည်ရတော့မည်ဟု) သံသရာကို ပိုင်းဖြတ်ပြီး၍ လာကုန်သော” ဟု ဝေပပါ။

သဗ္ဗတ္ထ သုဒ္ဓဂေါစရာ။ ။ “ကာယဒိသု အသုဘသညာဒိဘာဝေန သုဒ္ဓဂေါစရာ”ဟု အနုဋီကာဖွင့်၏။ “သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ မဓ္မတို့၌၊ သုဒ္ဓဂေါစရာ-အသုဘ အနိစ္စ ဒုက္ခဟု ရှုသောအားဖြင့် စင်ကြယ်သောအာရုံရှိကုန်၏”ဟု ဝေပပါ။ သို့သော် ဤအဖွင့်သည် လေးနက်လွန်း၏”ဟုထင်၏။ ယောဇနာ၌ “သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗေသု ဘဝေသု”ဟုဖွင့်၏။ “အလုံးစုံသော ဘဝတို့၌ မိစ္ဆာအယူကို မယူမိအောင် စင်ကြယ်သောအာရုံရှိကြသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ။ “နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ၊ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကြိယဒိဋ္ဌိ”ဟုသော အယူမှားကြီးများကို မယူ-ဟုလို့၊ တချို့ဘဝ၌ကား သူတို့၏အယူကို စုံစမ်းသောအားဖြင့် နွားတို့၏အကျင့်၊ ခွေးတို့၏အကျင့်များကိုပါ ယူပါသေး၏။ [“အကြိယဒိဋ္ဌိ”ဟုသည် “ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို ပြုသော်လည်း ပြုအပ်သည်မမည် ပြုအပ်ရာမရောက်”ဟု ယူဆကြောင်းအယူတည်း၊ ဤအကြိယာ၏ ပြောင်းပြန် “ကုသိုလ်ကံဖြစ်စေ အကုသိုလ်ကံဖြစ်စေ ပြုလျှင် ပြုအပ်ရာရောက်၏၊ နောင်အခါ အကျိုးပေးလိမ့်မည်”ဟု သိမြင်တတ်သောဉာဏ်ကို “ကမ္မကိရိယဒဿနာ”ဟု နောက်၌ဆိုသည်။]

ဉာဏ်ရှိကြကုန်၏။ ဝါ-ကမ္မသကတဉာဏ်ရှိကြကုန်၏။ သဂ္ဂေသု-နတ်ပြည်၊ ဗြဟ္မာပြည်တို့၌၊ ဝသမာနာပိ-နေရပါကုန်သော်လည်း၊ အသည်-အသည်သတ်တုံ၌၊ န ဥပပဇ္ဇေရေ-မဖြစ်ကြကုန်။ [အသည်ဝယ် ဥပဟူသော ကမ္မဝစနိယနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် သတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သက်။]

သုဒ္ဓါဝါသေသု ဒေဝေသု-သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာပြည်တို့၌၊ ဟေတုနာမ-ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းမည်သည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ၊ [သုဒ္ဓါဝါသ၌ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဟူသည် အနာဂါမိမဂ်တည်း၊ ထိုမဂ်ကို မရသေးသောကြောင့် ထိုသုဒ္ဓါဝါသတုံ၌ မဖြစ်နိုင်-ဟူလို]။ သပ္ပရိသာ-နိယတဗျာဒိတ်ရသော ဘုရားအလောင်း သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ နေက္ခမ္မနိန္ဒာ-အိမ်မှထွက်ခွာ တောသို့သာလျှင် ကိုင်းညွတ်ကြကုန်၏။ ဘဝါဘဝေ-ဖြစ်လေရာရာ ဘဝငယ်၊ ဘဝကြီး၌၊ ဝိသံယုတ္တာ-အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ယှဉ်ကြရကုန်သည်၊ (သမာနာ-ဖြစ်ကုန်လသော်) လောကတ္ထစရိယာယော-သတ္တလောက၏၊ အစီးအပွားဖြစ်သော အကျင့်တို့ကို၊ စရန္တိ-ကျင့်တော်မူကြကုန်၏။ သဗ္ဗပါရမီ-အလုံးစုံသော ပါရမီတို့ကို၊ ပူရေန္တိ-ဖြည့်ကျင့်တော်မူကြကုန်၏။ သဗ္ဗပါရမီ-အလုံးစုံသောပါရမီတို့ကို၊ ပူရေန္တိ-ဖြည့်ကျင့်တော်မူကြကုန်၏။

ပါရမီဆယ်ပါး ဖြည့်တော်မူပုံ

ပါရမီယော-ပါရမီတို့ကို၊ ပူရေန္တိ သ-ဖြည့်ကျင့်တော်မူစဉ်၊ (ဖြည့်ကျင့်တော်မူသော)၊ တဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ အကိတ္တိဗြာဟ္မဏကာလေ-အကိတ္တိဗြာဟ္မဏဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ [အကတ္တိဟုလည်း ရှိ၏။] သင်္ခံဗြာဟ္မဏကာလေ-သင်္ခံဗြာဟ္မဏဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဓနုဗ္ဗယ ရာဇကာလေ-ဓနုဗ္ဗယမင်းဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ မဟာသုဒဿန-ရာဇကာလေ-မဟာသုဒဿန စကြာမင်းဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ မဟာဂေါဝိန္ဒကာလေ-မဟာဂေါဝိန္ဒ ပုရောဟိတ်ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ နိမိမဟာရာဇကာလေ-နိမိမဟာရာဇာ ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ စန္ဒကုမာရကာလေ-စန္ဒကုမာရဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ သိသယုသေဠိကာလေ-ဝိသယုသုဋ္ဌေးဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ သိဝိရာဇကာလေ-သိဝိမင်းဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဝေဿန္တ ရာဇကာလေ-ဝေဿန္တ ရာမင်းဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဒါနပါရမီတယ-ဒါနပါရမီ၏၊ [ပရိမာဏံ၌စပ်]၊ ဝါ-ကို၊ ပူရိတ္တာဘဝါနံ-ဖြည့်အပ်ရာ အတ္တဘောတို့၏၊ ပရိမာဏံနာမ-အတိုင်းအရှည်မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-ဆက်၊ ဧကန္တေန-စင်စစ်အားဖြင့်၊ အဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ သသပဏ္ဍိတ ဇာတကာလေ-ယုန်ပညာရှိဖြစ်ရာအခါ၌၊ (ကရောန္တ သ၌ စပ်။)

သာရိပုတ္တ-သာရိပုတ္တရာ၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဘိက္ခယ-ဆွမ်းအလိုဘု၊ ဥပဂတံ-ကပ်ရောက်လာသောပုဏ္ဏားကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ သကတ္တာနံ-မိမိ၏အတ္တဘောကို၊

ပရိစ္ဆေဒ-စွန့်လှူခဲ့ပြီ။ မေ-ငါ၏၊ ဝါ-ငါနှင့်၊ ဒါနေန-ဒါနအားဖြင့်၊ သမော-တူသူသည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ သော-ဤအတ္တဘောကို စွန့်လွှတ်၍ လှူခြင်းသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ဒါနပါရမီ-ဒါနပရမတ္ထပါရမီတည်း၊ ဝါ-ဒါနတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ပါရမီတည်း၊ ဤတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ အတ္တပရိစ္စာဂံ-အတ္တဘောကို စွန့်လှူခြင်းကို၊ ကရောန္တ သာ-ပြုသောဘုရားအလောင်း၏၊ ဒါနပါရမီတာ-ဒါနပါရမီသည်၊ ပရမတ္ထပါရမီနာမ-ပရမတ္ထပါရမီမည်သည်၊ ဇာတာ-ဖြစ်ပြီ။

ထထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ သီလဝနာဂရာဇကောလေ-သီလဆင်မင်းဖြစ်ရာအခါ၌ လည်းကောင်း၊ [သီလဝဇာတ်ကိုကြည့်ပါ၊] စမ္ပေယျ နာဂရာဇကောလေ-စမ္ပေယျနဂါးမင်းဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဘူရိဒတ္တနာဂရာဇကောလေ-ဘူရိဒတ်နဂါးမင်း ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းလည်းကောင်း၊ ဆဒ္ဒန္တနာဂရာဇကောလေ-ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ယေဒိသရာဇပုတ္တ အလိနသတ္တကုမာရကာလေ-ယေဒိသမင်း၏ သားတော်ဖြစ်သော အလိနသတ္တမင်းသားဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ [“အလိနသတ္တမင်းသား”ဟူသည် ယေဒိသမင်း၏ သားတော်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယေဒိသရာဇပုတ္တ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊] ဣတိ-သို့၊ သီလပါရမီတာယ-သီလပါရမီတော်၏၊ ဝါ-သီလပါရမီတော်ကို၊ ပူရိတတ္တဘာဝါနံ-ဖြည့်ကျင့်အပ်ရာအတ္တဘောတို့၏၊ ပရိမာဏနာမ-အတိုင်းအရှည်မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-အထူးကား၊ ဧကန္တေန-

ပါရမီ ၃-မျိုး။ “ပါရမီ၊ ဥပပါရမီ၊ ပရမတ္ထပါရမီ”ဟု ပါရမီတစ်ပါးတစ်ပါးလျှင် ၃-မျိုးပြား၏။ ထိုတွင် ပရမတ္ထ (ပရမ+အတ္တ)ဟုရာ၌ “ပရမ”ဟူသည် အလွန်ဆုံး အပိုင်းအခြားတည်း၊ “အတ္တ”ကား အရာဝတ္ထုတည်း။ [ပရမတ္ထ+ပရမဝတ္ထုနီ-ဝါပေတိ အဘိဓာန်၊] [ဒါနပြုရာ၌ အသက်ကိုစွန့်လှူခြင်း (စွန့်လှူကြောင်း) စေတနာသည်ဒါနတို့တွင် အလွန်ဆုံး ထိပ်တန်းအကျဆုံးတည်း၊ ထို့ကြောင့် အသက်စွန့်၍လှူခြင်းကို “ဒါနပရမတ္ထပါရမီ”ဟုခေါ်သည်။

ဥပပါရမီ။ ။ဥပပါရမီ၌ ဥပသဒ္ဒါသည် “အနီး”အနက်ကိုဟော၏။ ပရမတ္ထ ပါရမီလောကီ ထိပ်တန်းမရောက်သော်လည်း ကိုယ်အင်္ဂါကိုစွန့်၍ မျက်လုံးကိုလှူခြင်း စသော စေတနာကို “ဥပပါရမီ”ဟုခေါ်၏။ ထိုဥပပါရမီ ပရမတ္ထပါရမီ အဖြစ်တို့သို့ မရောက်တတ်ဘဲ ကိုယ်မှ အပြင်ပဖြစ်သော ပစ္စည်း စွန့်လှူခြင်းစေတနာကို “ပါရမီ”ဟုခေါ်သည်။ ပါရိသေသနည်းတည်း၊ ပုတ္တဒါရဓနာဒိဥပကဏပရိစ္စာဂေါ ပန ဒါန ပါရမီ၊ အင်္ဂပရိစ္စာဂေါ ဒါန ဥပပါရမီ၊ အတ္တနော ဇိဝိတပရိစ္စာဂေါ ဒါနပရမတ္ထပါရမီ။-စရိယာပိဋက (ပကိတ္တကကထာ)။

သီလစသည်။ ။ပုတ္တဒါရဓနစသော ဝတ္ထုတို့၌ မတွယ်တာဘဲ သီလမပျက်အောင် စောင့်ထိန်းခြင်းသည် “ပါရမီ”မည်၏။ ကိုယ်အင်္ဂါကို မတွယ်တာဘဲ ကိုယ်အင်္ဂါအပျက်ခံ၍ သီလစောင့်ခြင်းသည် ဥပပါရမီမည်၏။ အသက်ကိုပင် မတွယ်တာဘဲ အသေခံ၍ သီလစောင့်ခြင်းသည် ပရမတ္ထပါရမီမည်၏။ နေက္ခမ္မစသည်တို့၌ ၃-မျိုးပြားပုံကို စရိယာ ပိဋက အဋ္ဌကထာကြည့်၍ သိပါလေ။

အားဖြင့်၊ အာဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ သင်္ခပါလဇာတကာလေ-သင်္ခပါလ နဂါးမင်း ဖြစ်ရာအခါ၌၊ (ပရမတ္ထပါရမီနာမ ဇာတာ၌ စပ်။)

(သာရိပုတ္တ-သာရိပုတ္တရာ၊ အဟံ-ငါသည်)၊ သူလေဟိ-သစ်သားနှစ် တံကျင် တို့ဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇိယန္တောပိ-ထိုးဖောက်အပ်ပါသော်လည်းကောင်း၊ သတ္တိဟိ-လုံတို့ဖြင့်၊ ကောဠိယန္တောပိ-ထိုးဆွအပ်ပါသော်လည်းကောင်း၊ ဘောဇပုတ္တော(ဘောဇပုတ္တာနံ)- ရှေးမုဆိုးကြီးတို့၏ သားဖြစ်ကုန်သော မုဆိုးတို့အား၊ နကုပ္ပါမိ-အမျက်ထွက်တော် မမူ၊ ဒေသာ-ဤ အသက်စွန့်လျက် အမျက် မထွက်အောင် သီလကိုစောင့်ထိန်းခြင်း သည်း၊ မေ-ငါ၏၊ သီလပါရမီ-သီလပရမတ္ထပါရမီတည်း၊ (တစ်နည်း) သာရိပုတ္တ၊ အဟံ၊ သူလေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဝိနိဝိဇ္ဇန္တောပိ-ထိုးဖောက်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တိဟိ- တို့ဖြင့်၊ ကောဠိယန္တောပိ-ထိုးဆွသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဘောဇပုတ္တော(ဘောဇပုတ္တာနံ)- တို့အား၊ နကုပ္ပါမိ-အမျက်ထွက်တော်မမူ၊ ဒေသာ မေ သီလပါရမီ၊ ဣတိ-သို့၊ အတ္တပရိစ္စာဂံ- အတ္တဘောကိုစွန့်လွှတ်ခြင်းကို၊ ဝါ-အသက်ကိုစွန့်လွှတ်ခြင်းကို၊ ကရောန္တဿ-ပြုသောဘုရားအလောင်း၏၊ သီလပါရမီတာ-သီလပါရမီသည်၊ ပရမတ္ထ ပါရမီနာမ-မည်သည်၊ ဇာတာ-ဖြစ်ပြီ။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ သောမနဿကုမာရကာလေ-သောမနဿ မင်းသား ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိပါလကုမာရကာလေ-ဟတ္ထိပါလမင်းသား ဖြစ်ရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊ အယောဃရပဏ္ဍိတကာလေ-အယောဃရသုခမိန်ဖြစ်ရာအခါ ၌လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မဟာရဇ္ဇံ-မဟာရာဇာ၏ အဖြစ်ကို၊ (ကြီးစွာသော မင်းအဖြစ်ကို)၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ နေက္ခမ္မပါရမီတာယ-၏၊ ဝါ-ကို၊ ပူရိတတ္ထ

သူလေဟိ၊ပေ၊ နကုပ္ပါမိ။ ။ထိုဇာတ်တော်၌ တောင်ပိုအထက်ဝယ် ခွေ၍ ဥပသံစောင့်နေ သော သင်္ခပါလနဂါးမင်းကြီးကိုတွေ့သောအခါ တစ်ကျိပ် ၆-ယောက်သောမုဆိုးတို့သည် နွယ် တို့ကို ထိုးခြင်းအကျိုးငှာ ရှေးဦးစွာ ရှစ်ဌာနတို့၏ စိုတံကျင်တို့ဖြင့် ထိုးဖောက်ကြကုန်၏။ အားနည်းအောင် လုံတို့ဖြင့်လည်း ထိုးဆွကြကုန်၏။ ထိုသို့ ထိုးဖောက်ကြ၊ ထိုးဆွကြသော်လည်း မုဆိုးတို့အား ဒေါသဖြစ်တော်မမူခဲ့၊ ဤသို့အသက်စွန့်၍ အမျက်မထွက်အောင် သီလထိန်းခြင်းကို “သီလပရမတ္ထပါရမီ”ဟုဆိုသည်။

ဝိဇ္ဇိယန္တော၊ ကောဠိယန္တော။ ။ဤအဋ္ဌကထာ၌ ကမ္မဗုဒ္ဓိတွေ့ရ၏။ အန္တပစ္စည်းလည်း မာနမပြန်ထားသော အန္တ ဟုဆိုလိုကြသည်။ ဤပါဠိရှိအတိုင်း “ဘောဇပုတ္တောဟိ”ဟု ကတ္တာ လာရလိမ့်မည်။ ထိုးဖောက်အပ်၊ ထိုးဆွအပ်သကား နကုပ္ပါမိ၏ကတ္တာဖြစ်သော ဘုရားအလောင်း တည်း။ စရိယာပိဋကမူ၌ ဘောဇပုတ္တောနှင့် အရတူ “သူလေဟိ ဝိနိဝိဇ္ဇန္တော၊ ကောဠိယန္တောပိ သတ္တိဟိ”ဟု ရှိ၏။ ဘောဇပုတ္တောကိုလည်း ကုဓတ္ထဖြစ်သော ကုပဇာတ်၏ အယှဉ်ဖြစ်သောကြောင့် “ဘောဇပုတ္တာနံ”ဟု သမ္ပဒါနံအနက်ဖွင့်ကြသည်။ အရညေ မိဂေ ဘူဠိ မာရဏတ္ထံ”ပါလေန္တိတိ ဘောဇာ၊ ဘုဇပါလန ဗျုပဟရဏေသု”ဇာတ်နက်တို့တွင် ပါလနအနက်တည်း။ ထိုမုဆိုးတို့သည်ပင် အထက်အထက်မုဆိုးတို့၏ သားဖြစ်သောကြောင့် “ဘောဇာနံ+ပုတ္တာ ဘောဇပုတ္တာ”တို့မည်၏။ တစ်နည်း-“ဘောဇာဓေ+ပုတ္တာ ဘောဇပုတ္တာ”ဟု ပြု။

ဘာဝါနံပရိမာဏံနာမ နတ္ထိ၊ ပန-အထူးကား၊ ဧကန္တေန-အားဖြင့်၊ အဿ-
ထိုဘုရား အလောင်း၏၊ စူဠသုတသောမဇာတကာလေ-စူဠသုတသောမမင်း ဖြစ်ရာ
အခါ၌။

(သာရိပုတ္တ, အဟံ) ဟတ္ထကတံ-လက်သို့ရောက်အပ်သော၊ မဟာရဇံ-မဟာ
ရာဇာ၏အဖြစ်ကို၊ (ကြီးစွာသောမင်းအဖြစ်ကို)၊ ခေဠပိဏ္ဍဝ-တံတွေးပေါက်ကဲ့သို့၊
ဆူယံ-စွန့်ခဲ့ပြီ၊ စတော-စွန့်လွှတ်သော၊ (မေ-ငါ၏)၊ လကနံ-ကပ်ငြိခြင်းသည်၊
န ဟောဟိ-မဖြစ်ခဲ့၊ သော-ဤကြီးစွာသော မင်းအဖြစ်ကို စွန့်လွှတ်ခြင်းသည်၊
မေ-ငါ၏၊ နေက္ခမ္မပါရမီ-နေက္ခမ္မပရမတ္ထပါရမီတည်း၊ ဣတိဇဝံ-သို့၊ နိဿင်္ဂတာယ-
ကပ်ငြိခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ရဇံ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ဆဇေတွာ-စွန့်၍၊ နိက္ခမန္တဿ-
တောထွက်နိုင်သော ဘုရားအလောင်း၏၊ နေက္ခမ္မပါရမီတာ-သည်၊ ပရမတ္ထပါရမီ
နာမ, ဇာတာ။ [ဤဇာတ်၌ကား မင်းအဖြစ်ဝယ် ချမ်းချမ်းသာသာနှင့် အသက်မွေး
နိုင်ပါသော်လည်း ထိုအသက်မွေးခြင်းကို မငဲ့ကွက်ဘဲ အသက်ကိုစွန့်လျက် တော
ထွက်တော်မူနိုင်ခြင်းသည် ပရမတ္ထပါရမီမည်၏။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဝိဓုရပဏ္ဍိတကာလေ-ဝိဓုရသုခမိန့် ဖြစ်ရာအခါ၌လည်း
ကောင်း၊ မဟာဂေါဝိန္ဒ ပဏ္ဍိတကာလေ-မဟာဂေါဝိန္ဒသုခမိန့်ဖြစ်ရာ အခါ၌လည်း
ကောင်း၊ ကုဒါလပဏ္ဍိတကာလေ-ကုဒါလသုခမိန့် ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊
ဗောဓိပရိဗ္ဗာဇက ကာလေ-ဗောဓိပရိဗ္ဗိဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ မဟောသဓ
ပဏ္ဍိတကာလေ-မဟောသဓသုခမိန့်ဖြစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊
ပညာပါရမီတာယ-ပညာပါရမီတော်၏၊ ဝါ-ကို၊ ပူရိတတ္ထ ဘာဝါနံ, ပရိမာဏံနာမ
နတ္ထိ၊ ပန-အထူးကား၊ ဧကန္တေန-အားဖြင့်၊ အဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊
သတ္တုဘဿဇာတကေ-သတ္တုဘဿဇာတ်၌၊ သေနက ပဏ္ဍိတကာလေ- သေနကသုခမိန့်
ဖြစ်ရာအခါ၌။

(သာရိပုတ္တ)အဟံ, ပညာယ-ပညာဖြင့်၊ ဝိစိနန္တော-စူးစမ်းလျက်၊ ဗြာဟ္မဏံ-
ပုဏ္ဏားကို၊ ဒုခါ-သေမည့်ဆင်းရဲမှာ၊ မောစယံ-လွတ်စေခဲ့ပြီ၊ မေ-ငါ၏၊ (ငါနှင့်)၊
ပညာယ-ပညာအားဖြင့်၊ သမော-တူသူသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ [စရိယာ ပိဋက၌ “မမ
သဒိသော နတ္ထိ” ဟုရှိ၏၊ ထိုအလို မေကို သမ္ပန်အနက်ပေးစေလိုသည်၊ “ငါ၏အတူ
ဖြစ်သူမရှိ” ဟုလို။] သော-ဤပါရမီသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ပညာပါရမီ- ပညာပရမတ္ထ
ပါရမီတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အန္တောဘဿကတံ-သားရေအိပ်အတွင်း၌ ရောက်နေသော၊
သပုံ-မြေကို၊ ဒဿန္တဿ-ပြတော်မူသော ဘုရားအလောင်း၏၊ ပညာပါရမီတာ-
ပညာပါရမီသည်၊ ပရမတ္ထပါရမီနာမ ဇာတာ [အကျယ်ကို သတ္တုဘဿ ဇာတ်ကြည့်ပါ။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဝိရိယပါရမီတာဒီနမ္ပိ-ဝိရိယပါရမီအစရှိသော ပါရမီ
တို့၏လည်း၊ ဝါ-တို့ကိုလည်း၊ ပူရိတ္တဘာဝါနံ-ဖြည့်ကျင့်အပ်ရာ အတ္တဘောတို့၏၊

ပရိမာဏာမ၊ နတ္ထိ၊ ပန-အထူးကား၊ ဧကန္တေန၊ မဟာဇနကဇာတကော-မဟာဇနကဇာတံ၌၊ အတီရဒဿီလေမဇ္ဈေပေ၊ ဝီရိယပါရမီတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ မဟာသမုဒ္ဒံ-မဟာသမုဒ္ဒရာကို၊ တရန္တဿ-ကူးသောအဿ-ထိုဘုရားအလောင်း၏၊ ဝီရိယပါရမီတာ-သည်၊ ပရမတ္ထပါရမီနာမ ဇာတာ။ [အတီရဒဿီလေမဇ္ဈေ-မြင်အပ်သော ကမ်းမရှိသော သမုဒ္ဒရာရေပြင်၏ အလယ်၌၊ သဗ္ဗေဝ-အလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ မာနဿ-လူတို့ကို၊ ဟတာ-ငါး၊ လိပ်တို့သည် သတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ (မေ-ငါ၏) စိတ္တဿ-စိတ်၏၊ အညထာ-အားထုတ်ခြင်းမှတစ်ပါးသော အပြားသည်၊ ဝါ-တွန့်ဆုတ်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ သော-ဤမတွန့်ဆုတ်ဘဲရဲဝံ့စွာကူးနိုင်ခြင်းသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ဝီရိယပါရမီ-ဝီရိယပရမတ္ထပါရမီတည်း။]

ခန္တိဝါဒီ ဇာတကော-ခန္တိဝါဒီဇာတံ၌၊ အစေတနံဝပေ၊ ခန္တိပါရမီတိ-အစေတနံဝပေ၊ ခန္တိပါရမီဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အစေတန ဘာဝေနဝိယ-စိတ်စေတနာမရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်ကဲ့သို့၊ မဟာဒက္ခံ-ကြီးစွာသောဒက္ခကို၊ အဓိဝါသေန္တဿ-သည်းခံနိုင်သော ဘုရားအလောင်း၏၊ ခန္တိပါရမီတာ-သည်၊ ပရမတ္ထပါရမီနာမဇာတာ။ . . [သာရိပုတ္တ-သာရိပုတ္တရာ၊ တိက္ခေန-ထက်လှစွာသော၊ ဖရသုနာ-ပုဆိန်ဖြင့်၊ မမံ-ငါ့ကို၊ အစေတနံ-စိတ်စေတနာမရှိသော သစ်သားရုပ်ကိုကဲ့သို့၊ ကောဠောန္တေ-ခုတ်ဖြတ်စေသော၊ ကာသိရာဇေ-ကာသိမင်း၌၊ (ကလာဗုမင်းအား၊) န ကုပ္ပါမိ-အမျက်မထွက်ခဲ့၊ သော-ဤအသက်ကိုစွန့်လျက် အမျက် မထွက်ခြင်းသည်၊ မေ-ငါ၏၊ ခန္တိပါရမီ-ခန္တိပရမတ္ထပါရမီတည်း။]

မဟာသုတ သောမဇာတကော-မဟာသုတ သောမဇာတံ၌၊ သစ္စဝါစံ၊ ပေ၊ သစ္စပါရမီတိ-သစ္စဝါစံ၊ ပေ၊ သစ္စပါရမီဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ စဇိတွာ-စွန့်၍၊ သစ္စံ-သစ္စကို၊ အနုရက္ခန္တဿ-စောင့်ရှောက်အပ်သော သုတသောမမင်း၏၊ သစ္စပါရမီတာ-သည်၊ ပရမတ္ထပါရမီနာမဇာတာ။ [သာရိပုတ္တ-တ္တရာ၊ မမံ-ငါ၏၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ စဇိတွာ-စွန့်၍၊ သစ္စဝါစံ-မှန်သောစကားကို၊ အနုရက္ခန္တော-စောင့်ရှောက်လျက်၊ ဧကသဇ္ဇတ္ထိယေ-တစ်ရာတစ်ယောက်သော မင်းတို့ကို၊ မောစေသိ-

အတီရဒဿီလေမဇ္ဈေ။ ။ပဿိယတေတိ ဒဿံ၊ တီရံ+ဒဿံ တီရဒဿံ-မြင်အပ်သော ကမ်း၊ ဝိသေသနပရပဒကမ္မဇာရည်း၊ တီရဒဿံ ယဿာတိ တီရဒဿီ-မြင်အပ်သော ကမ်းရှိသော မြစ်စသည်၊ န+တီရဒဿီ အတီရဒဿီ-မြင်အပ်သော ကမ်းရှိသည် မဟုတ်သော သမုဒ္ဒရာ၊ အတီရဒဿီနော+လေံ အတီရဒဿီလေံ-မြင်အပ်သော ကမ်းမရှိသော သမုဒ္ဒရာ၏ရေပြင်၊ အတီရဒဿီလေဿ+မစ္ဆံ၊ ဤနည်းအလို သမာသ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်တည်း၊ အတီရဒဿီတစ်ပုဒ် လေမဇ္ဈေတစ်ပုဒ်ဟုလည်း ကြံ၍ “လေမဇ္ဈေ-သမုဒ္ဒရာရေပြင်အလယ်၌၊ အတီရဒဿီ-ကမ်းကိုမမြင်နိုင်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေဝ မာနဿ ဟတာ” ဟု ပေးကြ၏၊ သို့သော် ကမ်းမမြင်နိုင်ခြင်းသည် သေသူတို့အတွက် သေခြင်း၏အကြောင်း မဟုတ်သောကြောင့် ဝိသေသနမဖြစ်နိုင်။ [အညထာတိ လိနတာ-ငိုကာ။]

လွတ်စေခဲ့ပြီ။ သော-ဤအသက်ကိုစွန့်လျက် မှန်သော စကားကို စောင့်ရှောက်ခြင်း သည်။ မေ-ငါ၏။ သစ္စပါရမီ-သစ္စပရမတ္ထပါရမီတည်း။]

မူဂပက္ခ ဇာတကေ-မူလပက္ခဇာတ်၌၊ (တေမိဇာတ်၌) 'မာတာပိတာ၊ပေ၊ ဝတမဓိဋ္ဌဟိန္တိ-မာတာပိတာ၊ပေ၊ဝတမဓိဋ္ဌဟိ ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ စဇိတွာ-စွန့်၍၊ ဝတံ-(အ)ယောင် ဆွဲယောင်ဆောင်ခြင်းဟူသော အကျင့်ကို၊ အဓိဋ္ဌဟန္တဿ-ဆောက်တည်သော၊ မေ-ငါ၏။ အဓိဋ္ဌာနပါရမီတာ-သည်။ ပရမတ္ထ ပါရမီနာမံ၊ ဇာတာ။...[မေ-ငါသည်၊ မာတာပိတာ-မယ်တော် ခမည်းတော်တို့ကို၊ န ဒေဿာ-မမုန်းအပ်ပါကုန်၊ မေ-ငါသည်၊အတ္တာစ-မိမိကိုလည်း၊ န ဒေသိယော- မမုန်းအပ်ပါ၊ မဟာယသံပိ-များစွာသော အခြံအရံကိုလည်း၊ နဒေသံ-မမုန်းအပ်ပါ၊ မယံ-ငါသံသည်၊ သဗ္ဗညုတာ-သဗ္ဗညု၏အဖြစ်ကို၊ ပိယာ-ချစ်အပ်ပါ၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ ဝတံ-(အ)ယောင် ဆွဲယောင် နားပင်းယောင်ဆောင်ခြင်းဟူသော အကျင့်ကို၊ အဓိဋ္ဌဟိ-ဆောက်တည်ခဲ့ပြီ။

ဧကရာဇေတကေ-ဧကရာဇ်ဇာတ်၌၊ (တစ်နည်း) သုဝဏ္ဏသာမဇာတကေ- သုဝဏ္ဏသျှမ်ဇာတ်၌၊ န မံ ကောစိ၊ပေ၊ တဒါတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဇီဝိတံ-အသက် ကို၊ အနပလောကေတွာ-မင့်ကွက်မူ၍၊ မေတ္တာယန္တဿ-မေတ္တာကိုဖြစ်စေသော (မေတ္တာကိုပွားများသော) ဘုရားအလောင်း၏၊ မေတ္တာပါရမီတာ-သည်။ ပရမတ္ထ ပါရမီနာမံ ဇာတာ။ [ကောစိ-ယုန်၊ ကြောင် စသော ကြောက်တတ်သောသတ္တဝါ တစ်ကောင်တလေကမျှ၊ မံ-ကို၊ န ဥတ္တသတိ-မကြောက်လန့်၊ အဟံပိ-ငါသည်လည်း၊ (ငါကလည်း)၊ ကဿစိ-ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျား၊ ဘီလူးစသော ကြောက်စရာတစ် ကောင်တလေကိုမှလည်း၊ နဘာယာမိ-မကြောက်၊ မေတ္တာဗလေန-မေတ္တာ၏အစွမ်း သည်၊ ဥပတ္တဒ္ဓေါ-ထောက်ပံ့အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တဒါ-သုဝဏ္ဏသျှမ်ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ ပဝနေ-တောက်ကြီး၌၊ ရမာမိ-မွေ့လျော်ခဲ့၏။]

မာတာ၊ပေ၊အဓိဋ္ဌဟိ။ ။စာအုပ်များ၌ “နပိဒေသံ'မဟာယသံ”ဟုရှိ၏။ မဟာယသံအရ ငါးရာသော ဖွားတက်သတို့သားတို့နှင့် ၂၀၄ ကျိပ်သော နို့ထိန်းများကိုလည်း ဂဏ္ဍိယူ၏။ ယသံကား ပုလ္လိင်မှ နပုလိင်ပြန်ထားသော လိင်ပိပလ္လာသပုဒ်ဟုလည်းဆို၏။ သို့သော် စရိယာ ပိဋက မူဂပက္ခဇာတ် ပါဠိတော်၌ “အတ္တာ မေ နစ ဒေသိယော”ဟုရှိ၏။ ထို့နောက် “သဗ္ဗညုတံ ပိယံ မယံ”ဟု ရှိရာ၌လည်း တာပစ္စည်းသည် ဣတ္ထိလိင်သာ၊ “သဗ္ဗညုတာ ပိယာ မယံ”ဟုရှိမှ သဒ္ဓါထုံးစံကျသည်၊ သို့မဟုတ်လျှင် လိင်ပိပလ္လာသကြံပါ၊ ဒေဿာ၌ ဒီသဇာတ်ကား အပျိုတိကရဏ အနက်ဟောတည်း။

နမံ၊ပေ၊တဒါ။ ။သသမိဋ္ဌရာဒိကော ဘိရုကဇာတ်ကောပိ ကောစိသတ္တော မံ န ဥတ္တသတိ န ဥဗ္ဗိဇ္ဇတိ၊ အဟံပိ ကဿစိ သီဟမုတ္တိဒိတိရစ္ဆာနတော ယက္ခဒိ အမနဿတော လုဒ္ဒလောဟိတ ပါဏိ မနဿတော (ကြမ်းတမ်းသော လက်၌ သွေးရှိသော လူမုဆိုးမှလည်း)၊ ဣတိ ကုတာစိပိ

လောမဟံသဇာတကေ-လောမဟံသဇာတံဌိ၊ သုသာနေပေ၊ အနပ္ပကန္တိ-
 သုသာနေပေ၊ အနပ္ပကံဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဂါမဒါရကေသု-ရွာသားကလေးတို့သည်၊
 နိဋ္ဌုတာဒိဟိစေဝ-တံတွေးထွေးခြင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မာလာဂန္ဓု
 ပဟာရာဒိဟိစ-ပန်းနံသာတို့ကို အနီးသို့ဆောင်ခြင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊
 (ပန်းနံသာတို့ဖြင့် ပူဇော်ခြင်း) အစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုခဒုက္ခ-ချမ်းသာ
 ဆင်းရဲကို၊ ဥပ္ပါဒေန္တေ သုဝိ-ဖြစ်စေပါကုန်သော်လည်း၊ ဥပေက္ခာ-ဝမ်းမြောက်ဝမ်းနည်း
 မပြု၊ လျစ်လျူရှုမှုကို၊ အနတိဝတ္တန္တဿ-မလွန်စေသောဘုရားအလောင်း၏၊ ဥပက္ခော
 ပါရမီတာ-သည်၊ ပရမတ္ထပါရမီ နာမဇာတာ။

[သာရိပုတ္တ၊ အဟံ၊ ဆဝဋ္ဌိကံ-သူသေကောင်၏အရိုးကို၊ ဥပနိဓာယ-ခေါင်းအုံး
 အလား၊ ကပ်ကာထား၍၊ သုသာနေ-သုသာန်ဌိ၊ သေယျ-အိပ်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေမိ-
 ပြု၏၊ ဂါမဏ္ဍလာ-ရွာသားကလေးတို့သည်၊ ဥပဂန္တာ-အနီးသို့ကပ်၍၊ အနပ္ပကံ
 (န+အပ္ပကံ)-မနည်းသော(များစွာသော) ရုပ်-ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်၊ အတန်တန်
 သော ပြောင်လှောင်မှုကို၊ ဒဿန္တိ-ပြုကြကုန်၏။]

န ဘယာမိ၊ ဤဂါထာသည် ဧကရာဇဇာတ်တော်က ဂါထာမဟုတ်၊ သုဝဏ္ဏသာမ (သုဝဏ္ဏသျှမ်)
 ဇာတ်တော်က ဂါထာတည်း။ ထို သုဝဏ္ဏသျှမ်ဇာတ်တော်၌ မေတ္တာသည် ပရမတ္ထပါရမီ
 မဟုတ်သေး၊ ဧကရာဇဇာတ်တော်၌ မေတ္တာသည်သာ ပရမတ္ထပါရမီတည်း။ ဧရိယာပိဋက
 ဧကရာဇ ဇာတ်တော်ဝယ် ဤသို့ရှိသည်။-

အမစ္စမဏ္ဍလံ ရန္တံ၊ ဖိတံ အန္တေပုရံ မမ၊
 အန္တိန္ဒိတွာန ဂဟိတံ၊ ပိယပုတ္တံဝ ပဿဟံ၊
 မေတ္တာက မေ သမော နတ္ထိ၊ ဧသာ မေ မေတ္တာပါရမိ။

မမ-ငါ၏၊ အမစ္စမဏ္ဍလံ-အမတ်အပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဖိတံ-စစ်သည်ဗိုလ်ပါ၊
 မြို့ရွာ ဧနပုဒ်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံသော၊ ရန္တံ-တိုင်းပြည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖိတံ-မောင်းမမိသံ၊ ခြွေရံ
 များစွာ၊ တန်ဆာအဆောက်အဦးတို့နှင့်ပြည့်စုံသော၊ အန္တေပုရံ-မြို့တွင်းနန်းတော်ကိုလည်းကောင်း၊
 အန္တိန္ဒိတွာန-လှယ်ကံ၍၊ ဂဟိတံ-ယူသော...ရန်သူမင်းကို၊ (“ဂဏန္တ” ရှိလျှင် ကောင်း၏၊)
 ပိယပုတ္တံဝ-ချစ်အပ်သောသားကဲ့သို့၊ အဟံ-သည်၊ ပဿိ-ရှုနိုင်ခဲ့ပြီး၊ “မေတ္တာယ မေ သမော
 နတ္ထိ” စသည် ပေး။

ဂါမဏ္ဍလာ။ ။ အဏ္ဏံ+လာတိ ဂဏှာတိတိ အဏ္ဏလော၊ လိနံအုကိုကိုင်၍ ကစားတတ်
 သော ကလေးကို “အဏ္ဏလ” ဟုခေါ်၏။ ဂါမဿ+အဏ္ဏလာ ဂါမဏ္ဍလာ-ရွာ၏၊ (ရွာသူရွာသား
 တို့၏)ကလေးတို့ [ဂါမဏ္ဍလာတိ-ဂါမဒါရကာ ဋီကာ။] အချို့က “ဂါမမဏ္ဍလာ” ဟု ဆိုလိုလျက်
 မတစ်လုံးကို ချေထားသည်ဟုဆိုကြသည်။ ရူပန္တိဝိပ္ပကာရံ၊ ရူပါသဒ္ဓါသည် ဤနေရာ၌ဖောက်ပြန်
 သော အပြုအမူဟူသော အနက်ဟောတည်း။ “ရူပယတိ ဝိပရိတံ ဘဝတိတိ ရူပံ” ဟု မဏိဒိပ
 ပြည်တတ်။

အယံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤအဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌၊ သင်္ခေပေါ-
 အကျဉ်းတည်း၊ ဝိတ္တာရတောပန-အကျယ်အားဖြင့်ကား၊ ဒေသ အတ္ထော-ဤဆိုအပ်ပြီး
 သော အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ စရိယာပိဋကတော-စရိယာပိဋက ပါဠိအဋ္ဌကထာမှ၊
 ဂဟေတဗ္ဗော-ယူထိုက်၏။ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ပါရမိယော-ပါရမိတော်
 တို့ကို၊ ပူရေတွာ-ဖြည့်ကျင့်အပ်ပြီး၍၊ ဝေဿန္တ ရတ္တံဘာဝေ-ဝေဿန္တ ရာမင်း၏
 အတ္တဘော၌၊ ဌိတော-တည်သည်။ (သမာဓော-သော်)၊ အစေတနာယံ၊ပေ၊ ကမ္မထာတိ-
 အစေတနာယံ၊ပေ၊ပကမ္မထဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ မဟာပထဝိ ကမ္မနာဒိကာရဏာနိ-
 မြေကြီးတုန်လှုပ်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ မဟာပညာနိ-
 ကြီးစွာသော ကောင်းမှုတို့ကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ အာယုဟ ပရိယောသာနေ-
 အသက်ရှည်ရာနေ့၏အဆုံး၌၊ (“အာယုပရိယောသာနေ-အသက်၏အဆုံး၌”ဟု
 လည်းရှိ၏။) တတော-ထိုဝေဿန္တ ရာမင်းဘဝမှ၊ စုတော-စုတေသည်၊ (သမာဓော-
 ဖြစ်လသော်၊) တုတိသာဘဝနေ-တုသိတာနတ်ဘုံ၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ပြီ။

[အစေတနာ-စိတ်စေတနာမရှိသော၊ အယံ ပထဝီ-ဤမြေကြီးသည်၊ သုခံ
 ဒုက္ခံ-ချမ်းသာဆင်းရဲကို၊ (အကောင်းအဆိုးကို)၊ အဝိညာယပိ-မသိပါဘဲလျက်လည်း။
 သာ-ထိုမြေကြီးသည်၊ မယံ-ငါ၏၊ ဒါနုဗလာ-ဒါနု၏အစွမ်းကြောင့်၊ သတ္တကုတ္တံ-
 ၇-ကြိမ် ၇-ဖန်၊ ပကမ္မထ (ပကမ္မိတ္ထ)-အပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်ရလေပြီ။ ဤဂါထာ၌
 “အယံ၊ သာ”ဟု ကတ္တား ၂-ချက်ပါ၏။ အယံကို အဝိညာယ၌စပ်၍ သာကို
 “ပကမ္မထ(ပကမ္မိတ္ထ)”၌ စပ်ရမည်၊ သို့သော် ဝါကျထုံးစံကား မဟုတ်လှ၊ ထို့ကြောင့်
 “အယံ ပထဝီ-သည်၊ အစေတနာ-စိတ်စေတနာ မရှိ”ဟု ဝါကျဖြတ်၍၊ “သာ-
 ထိုမြေကြီးသည်၊ သုခံ ဒုက္ခံ-ကို၊ အဝိညာယပိ-မသိပါဘဲလျက်လည်း၊ မယံ-၏၊
 ဒါနုဗလာ-ကြောင့်၊ သတ္တကုတ္တံ ပကမ္မထ”ဟု တစ်မျိုးပေးကြသေး၏။]

တုသိတာ၌ ဖြစ်တော်မူပုံ

တတ္ထ-ထိုတုသိတာဘုံ၌၊ အညေ-အခြားကုန်သော၊ ဒေဝေ-နတ်တို့ကို၊ ဒသဟိ-
 ကုန်သော၊ ဌာနေဟိ- အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ အဓိကဏိတွာ-လွမ်းမိုးကာယူ၍၊
 ယာဝတာယုကံ- အသက်ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး၊ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ-နတ်စည်းစိမ်ကို၊

ဒသဟိဌာနေဟိ။ ။ “အာယု၊ ဝဏ္ဏ၊ သုခ၊ ယသ၊ အာဓိပတေယျ၊ ရူပ၊ သဒ္ဓ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊
 ဖောဋ္ဌဗ္ဗ”ဟူသော ၁၀-ပါးသောအကြောင်းတို့ဖြင့် အခြားသော နတ်တို့ထက် သာလွန်သည်ကို
 “အဓိကဏိတွာ”ဟုဆိုသည်။ ထိုတွင် ဝဏ္ဏဟူသည် မိမိကိုယ် အဆင်းတည်း၊ ရူပဟူသည်ကား
 အပြင်ဘက်က ခံစားအပ်သောရူပါရုံ ကာမဂုဏ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝဏ္ဏ၊ ရူပံ”ဟု ၂-
 မျိုးရှိရသည်။

အနုဘဝန္တော-ခံစားလျက်၊ မနုဿဂဏနာယ-လူတို့၏ အရေအတွက်အားဖြင့်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ သတ္တဟိ ဒိဝေဟိ- ၇-ရက်တို့ဖြင့်၊ အာယုက္ခယံ-အသက်၏ ကုန်ခြင်းသို့၊ ပါပုဏိဿတိ-ရောက်လတ္တံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ဆိုထိုက်ရာအခါ၌၊ ဝတ္တာနိ-အဝတ်တို့သည်၊ ကိလိဿန္တိ-ညစ်နွမ်းကုန်၏၊ မာလာ-နတ်ပန်းတို့သည်၊ မိလာယန္တိ-ညှိုးနွမ်းကုန်၏၊ ကစ္ဆေဟိ-လက်ကတီးအကြားတို့မှ၊ သေဒါ-ချွေးတို့သည်၊ မုစ္ဆန္တိ-ယိုထွက်ကုန်၏၊ ကာယေ-ကိုယ်၌၊ ဝေဝဏ္ဏိယံ-ဖောက်ပြန်သောအဆင်းရှိသူ၏ အဖြစ် သည်၊ ဩက္ကမတိ-သက်ရောက်၏၊ ဒေဝေါ-နတ်သည်၊ ဒေဝါသနေ-နတ်တို့၏ နေရာ၌၊ န သတ္တဟတိ-ကောင်းစွာ မတည်နိုင်၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စသု-ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမေသု ပုဗ္ဗနိမိတ္တေသု-ဤစုတေခြင်း၏ ရှေးအဖို့၌ဖြစ်သော နိမိတ်တို့သည်၊ ဥပ္ပန္နေသု-ဖြစ်ကုန်လသော်၊ တာနိ-ထိုနိမိတ်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ ဘော-အို နတ်အပေါင်းတို့၊ သဂ္ဂါ-နတ်ပြည်တို့သည်၊ သုညာ-ကင်းဆိတ်ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ဝတ-ဖြစ်ကုန် တော့မှာပါတကား၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သံဝေဂဇာတာဟိ-ဖြစ်သော သံဝေဂရှိကုန်သော၊ ဒေဝတာဟိ-နတ်တို့သည်၊ မဟာသတ္တဿ-ဘုရားအလောင်း၏၊ ပူရိတပါရမိဘာဝ-ဖြင့်ကျင့်အပ်ပြီးသော ပါရမီရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဥတှာ-၍၊ ဣမသ္မိ-ဤဘုရားအလောင်း သည်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ အည-အခြားသော၊ ဒေဝလောကံ-နတ်ပြည်သို့၊ အနုပဂန္တာ-မကပ်ရောက်မူ၍၊ မနုဿလောကေ-လူပြည်၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-ဖြစ်ပြီး၍၊ ဗုဒ္ဓဘာဝံ-သို့၊ ပတ္တေ-သော်၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ စုတာ စုတာ-စုတေ စုတေကုန်သော၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ ဒေဝလောကံ-နတ်ပြည်ကို၊ ပရိပူရေဿန္တိ-ပြည့်စေကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံ၍၊ (အာယာစိတော၌ စပ်။)

ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ အံဟံ-ငါသည်၊ တုသိတေ ဣာယေ-တုသိတာနတ် အပေါင်း၌၊ (အဟောသိ-ပြီ) တဒါ-ထိုအခါ၌၊ အဟံ-သည်၊ သန္တုဿိတောနာမ-သန္တုဿိတမည်သော နတ်မင်းသည်၊ (အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ) (တဒါ-၌) ဒသသဟဿိ-

မနုဿဂဏနာယ။ ။မနုဿဂဏနာယ၏နောက်၌ “နှစ်ပေါင်း ၆-သန်းအလွန်ရှိကုန်သော ၅၇-ကုဋေတို့ကာလပတ်လုံး”ဟု တွေ့ရ၏။ ထို မနုဿဂဏနာယသည် သတ္တဟိ ဒိဝေဟိ၏ ဝိသေသနဖြစ်ရကား ထိုပါ၌ ပိုနေဟန်တူသည်။ ရှေးနိဿယတို့၌ကား အဓိကဏ္ဍာနောက်၌ “မနုဿဂဏနာယ သဋ္ဌိဝဿသတုသဟဿာမိကာနိ သတ္တပညာသုဝဿကောဋီယော ယာဝတာယုကံ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ အနုဘဝန္တော”ဟု ပြောင်းပြန် ပြန်၍အနက်ပေးလေသည်။

ဝတ္တာနိ ကိလိဿန္တိ၊ ပေ၊ န သတ္တဟတိ။ ။ဤ ၅-ပါးကား တန်ခိုးကြီးသော နတ်များ စုတေခါနီး ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ပုဗ္ဗနိမိတ်များတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဆင်နားပန်းညှိုး၊ ပုဆိုးနွမ်းပါး၊ ချိုင်းကြားချွေးယို၊ ကိုယ်ရောင်ဆင်းပျက်၊ နန်းထက်မမွေ့၊ နတ်ဘုံဟေ့ စုတေနိမိတ်ငါး” ဟု ဆရာတို့ မိန့်ကြသည်။

တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၌ နေကုန်သော နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်၊ သမာဂန္ဓာ-
 အညီအညွတ်လာ၍၊ မမံ-ငါ့ကို၊ ပဉ္စလိ-ချီးမြှောက်အပ်သော လက်အုပ်ရှိကုန်သည်၊
 (ဟုတွာ)၊ ယာစန္ဒီ-တောင်းပန်ကြကုန်၏၊ [“ပဂ္ဂဟိတ - အဉ္စလီ”ဟုဆိုလိုလျက်
 ဂါထာဖြစ်၍ ဂဟိတပုဒ်ချေထားသည်။] (ကိ-အဘယ်သို့ တောင်းပန်ကြကုန်သနည်း၊)
 မဟာဝီရ- ကြီးသော လုံ့လရှိသော၊ ဒေဝ-အရှင်နတ်မင်း၊ ကာလေ-ဘုရားဖြစ်ချိန်
 တန်ပါပြီ၊ မာတုကုဏ္ဍိယ-မယ်တော်ဝမ်း၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇ-ဖြစ်ပြီး၍၊ သဒေဝက-နတ်နှင့်
 တကွဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ တာရယန္တော-ကယ်တင်လျက်၊ အမတ်ပဒံ-
 မအို မသေခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဗုဇ္ဈဿု-သိတော်မူပါ၊ ဣတိ-
 သို့၊ ယာစန္ဒီ-ကုန်၏။

ဘုရားဖြစ်တော်မူရာဘဝ

ဝေ-သို့၊ ဗုဒ္ဓဘာဝတ္ထာယ-ဘုရား၏အဖြစ်အကျိုးငှာ၊ (ဘုရားဖြစ်ခြင်းအကျိုး
 ငှာ) အာယာစိတော-ရိုသေစွာတောင်းပန်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကာလံ-ဘုရားဖြစ်ရာ
 အခါလည်းကောင်း၊ (ဣတိ ၌စပ်)၊ ဒီပံ-ဘုရားဖြစ်ရာ ကျွန်းလည်းကောင်း၊
 ဒေသံ-ဘုရားဖြစ်ရာအရပ်လည်းကောင်း၊ ကုလံ-ဘုရားဖြစ်ရာ အမျိုးလည်းကောင်း၊
 ဇေနတ္တိယာ-မယ်တော်ရင်း၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-အသက်အတိုင်းအရည်လည်းကောင်း၊
 ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စ-ငါးမျိုးကုန်သော၊ ဣမာနိမဟာဝိလောကနာနိ-ဤကြီးစွာ ကြည့်ရှု

ကာလ ဒီပံ ဒေသံ။ ။ဆုတ်ကပ်ဝယ် အနှစ် တစ်သိန်းမှ အောက် အနှစ်တစ်ရာအတွင်း
 ၌သာ ဘုရားဖြစ်ရာကာလတည်း၊ အနှစ်တစ်သိန်းအထက်၌ အသက်ရှည်ကြလွန်း၍ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊
 အနတ္တလက္ခဏာမထင်နိုင်ကြ၊ အနှစ်တစ်ရာအောက်၌ကား ရာဂ၊ဒေါသ၊ မောဂစသော ကိလေသာတွေ
 ပြင်းထန်လှသဖြင့် တရားဟော၍မရနိုင်၊ ဓမ္မဒီပံကျွန်း၌နေသူတို့သည် အခြားကျွန်း၌ နေသူတို့ထက်
 သာလွန်သော သတိနှင့် သူရသတ္တိရှိကြ၏၊ ဓမ္မဒီပံတွင်လည်း မစိုမဒေသ၌သာ ဗုဒ္ဓ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ
 နှင့် သာဝကကြီးများဖြစ်တော်မူကြ၏၊ ထို့ကြောင့်-ကာလဒီပနှင့် ဒေသကို ကြည့်တော်မူရသည်။

ကုလံ။ ။ပဋိရူပဒေသ၌ဖြစ်ရသော်လည်း အမျိုးညွှန်လျှင် (မိမိကိုယ်တိုင်က အရည်အချင်း
 ပြည့်ဝစေကာမူ) အများ၏အထင်သေးမှုကို ခံရသေးသောကြောင့် ဗြာဟ္မဏမျိုး၊ ဓတ္တိယမျိုး၊
 မျိုး၌သာ ဘုရားအလောင်းများ ဖြစ်လေ့ရှိ၏၊ ထိုတွင် ဗြာဟ္မဏတို့ ဂုဏ်ရှိသောအခါ ဗြာဟ္မဏမျိုး၌
 ဖြစ်၏၊ ဓတ္တိယတို့ ဂုဏ်ရှိသောအခါ ဓတ္တိယမျိုး၌ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် မိမိဖြစ်ရာ ကုသိုလ်ကိုလည်း
 ကြည့်တော်မူရသည်။

မာတုအာယု။ ။မယ်တော်ဖြစ်မည့်သူသည် သီလသိက္ခာပြည့်ဝ၍ အသက်အားဖြင့် ဘုရား
 ဖွားမြင်ပြီးနောက် ၇-ရက်လောက်သာ အသက်ရှည်မည့်သူဖြစ်ရမည်၊ ဘုရား အလောင်း၏
 ကိန်းအောင်းရာဝမ်းတိုက်သည် စေတီအိမ်နှင့်တူ၏၊ အခြားသူများမသုံးထိုက်၊ ဘုရားအလောင်း
 မယ်တော်ကို အရာချ၍ အခြားသူကိုလည်း အဂ္ဂမဟေသီမမြှောက်ထိုက်၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားအလောင်း
 ဖွားမြင်ပြီးနောက် ၇-ရက်မြောက်၌ နတ်ရွာစံရခြင်းသည် ထုံးစံဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် မယ်တော်၏
 အာယုပ္ပမာဏကိုလည်း ကြည့်ရသည်။ မဟာပဒါနသုတ် အဋ္ဌကထာ။]

အပ်သောအရာတို့ကို၊ ဝိလောကေတွာ-ကြည့်ရှုပြီး၍၊ ကတသန္နိဋ္ဌာနော-(လူ့ပြည်၌ ဖြစ်ဖို့ရန်) ပြုအပ်ပြီးသော ဆုံးဖြတ်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တတော-ထိုထုသီတာ နတ်ပြည်မှ၊ စုတော-စုတေသည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော်)၊ သကျရာဇေကုလေ- သာကီဝင်မင်းမျိုး၌၊ ပဋိသန္နိ-ပဋိသန္ဓေကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ တတ္ထ-ထိုသာကီဝင် မင်းမျိုး၌၊ မဟာသမ္ပတ္တိယာ-ကြီးစွာသောစည်းစိမ်မှ၊ အပရိဟာယမာနော-မယုတ် လျော့ဘဲ၊ အနက္ကမေဓ-အစဉ်အားဖြင့်၊ ဘဒြယောဗ္ဗန-ကောင်းသော ဝဒေ-နှစ်အရွယ် သို့၊ အနုပါပုဏီ-အစဉ်ရောက်ပြီး၊ ဣမသ္မိံ အန္တရေ-ဤအတွင်း၌၊ [“တုသီတာ နတ်ပြည်မှစုတေ၍၊ ဝဒေ-နှစ်အရွယ်သို့ ရောက်သောကာလအတွင်း၌ “ဟူလို၊] သတော သမ္ပဇာနော၊ပေ၊ဩက္ကမိတိ အာဒိနံ-သတော သမ္ပဇာနော၊ပေ၊ဩက္ကမိ အစရှိကုန်သော၊ သုတ္တပဒါနဉ္စေဝ-သုတ်ပုဒ်တို့၏လည်းကောင်း၊ [သုတ်မဟာဝါ၊ မဟာပဒါနသုတ်စသော သုတ်ပုဒ်တို့၏-ဟူလို။] တေသံ-ထို သုတ်ပုဒ်တို့၏၊ အဋ္ဌကထာယစ-အဋ္ဌကထာ၏လည်းကောင်း၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိတ္ထာရော- အကျယ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

သော-ထိုဘုရားအလောင်းသည်၊ တိတ္ထံ ဥတုနံ-၃-ပါးသောဥတုတို့အား၊ အနန္တဝိကေသု-လျောက်ပတ်အပ်ကုန်သော၊ တီသု ပါသာဒေသု-နန်းပြသဒ် ၃- ဆောင်တို့၌၊ ဒေဝလောက သိရိဝိယ-နတ်ပြည်၌ အသရေကိုကဲ့သို့၊ ရဇသိရိ- မင်းအဖြစ်၏ အသရေကို၊ အနာဘဝမာနော-ခံစားစဉ်၊ ဥယျာနကီဠာယ-ဥယျာဉ် ကစားခြင်းငှာ၊ ဂမနသမယေ-သွားရာအခါ၌၊ အနက္ကမေဓ-အစဉ်အားဖြင့်၊ ဇိတ္ထ ဗျာမိ မတ သင်္ခါတေ-သူအို၊ သူနာ၊ သူသေဟုဆိုအပ်ကုန်သော၊ တယော-၃- ယောက်ကုန်သော၊ ဒေဝဒုတေ-နတ်တမန်တို့ကို၊ (သေမင်းတမန်တို့ကို)ဒိသွာ- မြင်၍၊ သုဇ္ဇာတသံဝေဂေါ-လွန်စွာဖြစ်သော ထိတ်လန့်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိဝတ္တိတွာ-ပြန်နစ်၍၊စတုတ္ထဝါရေ-စတုတ္ထအကြိမ်၌၊ ပဗ္ဗဒ္ဓိတံ-ရသေ့၊ ရဟန်းကို၊ဒိသွာ- မြင်၍၊ ပဗ္ဗဒ္ဓာ-ရသေ့၊ ရဟန်း၏အဖြစ်သည်၊ သာဓု-ကောင်း၏၊ ဣတိ-သို့၊ ပဗ္ဗဒ္ဓာယ-ရသေ့ရဟန်းအဖြစ်၌၊ ရုစိံ-အလိုဆန္ဒကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ-ဖြစ်စေပြီး၍၊ ဥယျာနံ-

စတုတ္ထဝါရေ ပဗ္ဗဒ္ဓိတံ ဒိသွာ။ ။ပဌမအကြိမ် ထွက်တော်မူစဉ်က သူအိုကိုမြင်၍ ပြန်လှည့်ခဲ့သည်။ ဒုတိယအကြိမ် ထွက်ပြန်သောအခါ သူနာကိုမြင်၍ပြန်လှည့်ခဲ့သည်။ တတိယအကြိမ် ထွက်ပြန်သောအခါ သူသေကိုမြင်၍ ပြန်လှည့်ခဲ့သည်။ စတုတ္ထအကြိမ် ထွက်တော်မူရာ၌ကား ရသေ့၊ ရဟန်းတော်ကို မြင်ရလေသည်။ ဤသို့ ၄-ကြိမ် ၄-ခါ ထွက်သော ဝါဒကိုလိုက်၍ “နိဝတ္တိတွာ စတုတ္ထဝါရေ”ဟုဆိုသည်။ “ငါတို့ဘုရားအလောင်းတော်ကား အသက်တိုသောကာလ၌ ဖြစ်ရသည်ဖြစ်၍ ၄-ကြိမ်ထွက်ရ၊ တစ်ကြိမ်တည်းဖြင့်ပင် သူအို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ ရဟန်းတို့ကို တစ်နေရာပြီးတစ်နေရာ မြင်သွားရသည်”ဟု မဟာပဒါနသုတ် အဋ္ဌကထာမိန့်သည်။

သို့၊ ဂန္ဓာ-သွားပြီး၍၊ တတ္ထ-ထိုဥယျာဉ်၌၊ ဒီဝသဘာဂံ-နေအဖို့ကို၊ ခေပေတွာ-
ကုန်စေပြီး၍၊ မင်္ဂလပေါက္ခရဏီတီရေ-မင်္ဂလာရေကန်၏ကမ်းစဉ်၊ နိသိန္ဒော-
ထိုင်နေသည်။ (သမာနော-စဉ်။)

ကပ္ပကဝေသံ-ဆတ္တာသည်၏ အသွင်ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ အာဂတေန-
လာသော၊ ဝိသုကဓမ္မန-ဝိသုကြိုမည်သော၊ ဒေဝပုတ္တောန-နတ်သားသည်၊ အလင်္ကတ
ပဋိယတ္တော-စီရင်အပ်ပြီးသော တန်ဆာရှိသည်။ (ဆင်ပေးအပ်သောတန်ဆာရှိသည်။)
(ဟုတွာ)၊ ရာဟုလာဘဒ္ဒဿ-ရာဟုလာ သတို့သား၏၊ ဇာတသာသနံ-ဖွားမြင်ကြောင်း
သတင်းစကားကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ ပုတ္တသိနေဟဿ-သား၌ဖြစ်သောချစ်ခြင်း၏၊
ဗလဝဘာဝံ-အားရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ (အားကြီးကြောင်းကို)၊ ဥတွာ-သိ၍၊ ယာဝ-
အကြင်မျှလောက်၊ ဣမံ ဗန္ဓနံ-ဤအနောင်အဖွဲ့သည်၊ န ဝုဗ္ဗတိ-မတိုးပွားသေး၊
“[မောင်းမ များစွာမှ သားတွေဖွားမြင်လျှင် သာ၍တိုးပွားစရာရှိသည်”ဟူလို။]
တာဝဒေဝ-ထို မတိုးပွားမီသာလျှင်၊ နံ-ထိုအနောင်အဖွဲ့ကို၊ ဆိန္ဒိဿာမိ-ဖြတ်အံ့၊
ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံ၍၊ သာယံ-ညနေချမ်းအခါ၌၊ န ဂရံ-မြို့တွင်းသို့၊
ပဝိသန္တော-ဝင်လာလသော်၊ နိဗ္ဗုတာနုနုပေ၊ ပတိတိ-နိဗ္ဗုတာနုနုပေ၊ ပတိဟု၍၊
ကိသာဂေါတမိယာနာမ-ကိသာဂေါတမိ မည်သော၊ မိတုတ္တာစိတာယ-ဘထွေးတော်၏
သမီးသည်၊ ဘာသိတံ-ရွတ်ဆိုအပ်သော၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊
(မုဋ္ဌိတွာ ဌိစပ်။)

[(ယဿာ မာတုယာ-အကြင်မိခင်၏၊ ဤ ဒီသော-ဤမောင်တော်ကဲ့သို့
ရှုအပ်သော၊ အယံပုတ္တော-ဤသားကောင်းရတနာသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊) သာမာတာ-
ထိုသားကောင်းမိခင်သည်၊ နိဗ္ဗုတာနုနု-သောကခပ်သိမ်း၊ ပုမလိမ်းသဖြင့်၊ အေးငြိမ်း
ပေလိမ့်တကား၊ (ယဿ ပိတုနော-အကြင်ဖခင်၏၊ ဤဒီသော-ဤမောင်တော်ကဲ့သို့
ရှုအပ်သော၊ အယံပုတ္တော-ဤသားကောင်းရတနာသည်၊ အတ္ထိ) သောပိတာ- ထို
သားကောင်းဖခင်သည်၊ နိဗ္ဗုတောနုနု-သောကခပ်သိမ်း၊ ပုမလိမ်းသဖြင့်၊ အေးငြိမ်း
ပေလိမ့်တကား၊ ယဿာနာရိယာ-အကြင်-အမျိုးသမီး၏၊ ဤဒီသော-ဤမောင်
တော်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ အယံပတိ-ဤကြင်ဘက်လင်သည်၊ အတ္ထိ-သာနာရိ-
ထိုအမျိုးသမီးသည်၊ နိဗ္ဗုတာနုနု-သောကခပ်သိမ်း၊ ပုမလိမ်းသဖြင့်၊ အေးငြိမ်းပေ
လိမ့်တကား။]...ဤဂါထာ၌ “ယဿာယံဝယံ ယဿာ(မာတုယာ) ယဿ (ပိတုနော)
အယံ ပုတ္တော” ဟု ပြင်၍ ထပ်၍ပေးရသောကြောင့် “ဘိန္နုသတ္တိသမဝေတ” နည်းဟု
မဏိဒီပဋ္ဌိဆိုသတတ်။]

အဟံ-နိဗ္ဗုတကို ရှာကြံနေသောငါ့ကို၊ ဣမာယ-ဤကိသာဂေါတမိသည်၊
နိဗ္ဗုတပဒံ-နိဗ္ဗုတပုဒ်ကို၊ သာဝိတော-ကြားစေအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ကျေးဇူးတင်၍၊
ဂိဝတော-လည်ပင်းမှ၊ သတသဟဿဂ္ဂန္ဓိကံ-အဖိုးတစ်သိန်းထိုက်သော၊ မုတ္တဟာရံ-

ပုလဲသွယ်ကို၊ မုဉ္ဇိတွာ-ချွတ်၍၊ တဿာ- ထိုကိသာဂေါတမိ၏ အထံသို့၊ ပေသေတွာ- ပေးပို့၍၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဘဝနံ-နန်းတော်သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ သိရိသယနေ- အသရေရှိသောအိပ်ရာ၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေလျက်၊ နိဒ္ဒါဝသေန-အိပ်ပျော်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ နာဠကာနံ-ကချေသည် မောင်းမတို့၏၊ ဝိပုကာရံ-ဖောက်ပြန်သော အခြင်းအရာကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ နိဗ္ဗိန္ဒဟဒယော-ငြီးငွေ့သောစိတ်နှလုံးရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဆန္ဒ-ဆန္ဒအမှတ်ကို၊ ဥဋ္ဌာပေတွာ-ထစေ၍၊ ကဏ္ဍကံ-ကဏ္ဍကမြင်းတော် ကို၊ အာဟာရာပေတွာ- ဆောင်ယူစေ၍၊ ကဏ္ဍကံ-ကဏ္ဍကမြင်းတော်ကို၊ အရယု- စီး၍၊ ဆန္ဒသဟာယောဝ-ဆန္ဒတစ်ယောက်တည်းသာ အဖော်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) [လူ့ဘက်က ဆန္ဒတစ်ယောက်တည်းသာ အဖော်ပါသည်-ဟူလို။] ဒသသဟဿိ လောကဓာတုဒေဝတာဟိ-တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်၌နေသော နတ်ဗြဟ္မာ တို့သည်၊ ကတပရိဝါရော-ပြုအပ်ပြီးသောအခြေအရံရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ မဟာဘိနိက္ခမနံ- မြတ်သောတောထွက်တော်မူခြင်းကို၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်တော်မူ၍၊ [မဟာဘိနိက္ခမနံ နှင့် နိက္ခမိတွာကို အဘေဒဘောဒုပစာကြ။]

တေနေဝ ရတ္တာဝသေသေန-ထိုည၌၏ အကြွင်းဖြင့်ပင်၊ (သန်းခေါင်လောက် ထွက်တော်မူလာ၍ ကြွင်းသောည၌ပင်) တီဏိ-၃-တိုင်းကုန်သော၊ မဟာရဇ္ဇာနိ- တိုင်းပြည်ကြီးတို့ကို၊ (ကပိလဝတ်ပြည်၊ ဒေဝဒဟပြည်၊ ကောလိယပြည်တို့ကို) အတိက္ကမ္မ-လွန်၍၊ အနောမာနဒီတိရေ-အနောမာဖြစ်ကမ်း၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ရဟန်းပြုတော် မူ၍၊ အနုက္ကမေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့၊ ဂန္ဒော-ကြွတော်မူ၍၊ တတ္ထ-ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့၌၊ ပိဏ္ဏာယ-ဆွမ်းအလိုငှာ၊ စရိတွာ-လှည့်လည်တော်မူ၍၊ ပဏ္ဏဝပဗ္ဗတပဗ္ဗာရေ-ပဏ္ဏဝတောင်ဝှမ်း၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေတော်မူသည်၊ (သမာနော- သော်)၊ မဂရောဇေန-မဂမေင်းသည်၊ (ဗိမ္ဗိသာရမေင်းသည်)၊ ရဇ္ဇေန-တိုင်းနိုင်ငံဖြင့်၊ နိမန္တိယမာနော-ဖိတ်မန်အပ်သော်၊ တံ-ထိုမင်းအဖြစ်ကို၊ ပဋိက္ခိပိတွာ-ပယ်မြစ်၍၊ သဗ္ဗညုတံ-သဗ္ဗညု၏ အဖြစ်သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ [“ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်သော အခါ” ဟူလို။] တဿ-ထိုမဂမေင်း၏၊ (ထိုဗိမ္ဗိသာရမေင်း၏) ဝိဇိတံ-တိုင်းနိုင်ငံသို့၊ အာဂမနက္ကာယ-ကြွလာခြင်းအကျိုးငှာ၊ (ကြွလာဖို့ရာ)၊ တေန-ထိုမဂမေင်းသည်၊ ဂဟိတပဋိညော-ယူအပ်ပြီးသော ပဋိညာဏ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အာဠာရဉ္စ-အာဠာရ ရသေ့သို့လည်းကောင်း၊ ဥဒကဉ္စ-ဥဒကရသေ့သို့လည်းကောင်း၊ ဥပသကံမိတွာ- ရျဉ်းကပ်၍၊ တေသံ-ထိုရသေ့တို့၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ အဓိဂတဝိသေသေန- ရအပ်သောတရားထူးဖြင့်၊ [တတိယာရုပ္ပဈာန် စတုတ္ထာရုပ္ပဈာန်ဟူသော တရားထူး ဖြင့်]၊ အပရိတုဋ္ဌော- မတင်းတိမ်သေးသည်၊ (အားမရသေးသည်)၊ (ဟုတွာ) ဆဗ္ဗဿာနိ-၆-နှစ်ပတ်လုံး၊ မဟာပဓာနံ-မြတ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုကို၊ ပဒဟိတွာ-အားထုတ်ပြီး၍၊ ဝိသာခါပုဏ္ဏမဒိဝသေ-ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊ ပါတောဝ-

စောစောကပင်၊ သေနာနိဂမေ-သေနာနိဂုမ်း၌၊ သုဇာတာယ-သုဇာတာမည်သော သူဌေးကတော်သည်၊ ဒိန္နံ-ပေးလှူအပ်သော၊ ပါယသံ-နိယနာကို၊ [ပါယသာ+နိဗ္ဗတ္တော ပါယသော] ပရိဘုဒ္ဓိတွာ-ဘုဉ်းပေးပြီး၍။

နေရဉ္ဇရာယ-နေရဉ္ဇရာမည်သော၊ နဒိယာ-မြစ်၌၊ သုဝဏ္ဏပါတိ-ရွှေရွက်ကို၊ ပဝါဟောတွာ-မျောစေ၍၊ (မျှော်၍)၊ နေရဉ္ဇရာယ-နေရဉ္ဇရာမြစ်၏၊ တိရေ-ကမ်းနား၌၊ မဟာဝနသဏ္ဍေ-ကြီးစွာသော တောအုပ်၌၊ နာနာသမာပတ္တိဟိ-အမျိုးမျိုးသော ဈာန်သမာတ်တို့ဖြင့်၊ ဒိဝသဘာဂံ-နေ့အဖို့ကို၊ ဝိတိနာမေတွာ-လွန်စေပြီး၍၊ သာယနသမယေ-ညနေချမ်းအခါ၌၊ သောတ္တိယေန-ဝေဒမန္တန်ကို သရဇ္ဈာယ်တတ်သော ပုဏ္ဏားသည်၊ [ထိုအချိန်က ထိုပုဏ္ဏားသည် မြက်ရိတ်နေ၏၊] ဒိန္နံ-ပေးလှူအပ်သော၊ အဋ္ဌတိဏမုဋ္ဌိ-မျက်ရှစ်ဆုပ်ကို၊ (မြက်ထုံးကလေးရှစ်ထုံးကို)၊ ဂဟောတွာ-ယူ၍၊ ကာဠေန-ကာဠမည်သော၊ နာဂရာဇေန-နဂါးမင်းသည်၊ အဘိတ္တုတဂုဏော-ချီးမွမ်းအပ်သောဂုဏ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဗောဓိမဏ္ဍံ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့၊ အာရယု-တက်တော်မူ၍၊ တိဏာနိ-မြက်တို့ကို၊ သန္တရိတွာ-ဖြန့်ခင်း၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ မေငါ၏၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ အနပါဒါယ-တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုသော အာရုံကို မယူမူ၍၊ အာသဝေဟိ-အာသဝေတို့မှ၊ နဝိမုစ္စိဿတိ-မလွတ်လတ္တံ့သေး၊ တာဝ-ထိုအာသဝေတို့မှ မလွတ်သေးသမျှ၊ ဣပပလ္လင်္ကံ-ဤ ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်ကို၊ နဘိန္ဒိဿာမိ-မဖျက်တော့အံ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဋိညံ-ပဋိညာဉ်ကို၊ (ဝိဋ္ဌာန်မှုကို) ကတွာ-ပြုပြီး၍။

ပါစိနဒိသာဘိမုခေါ-အရှေ့အရပ်သို့ ရှေးရှုသောမျက်နှာရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်၍၊ သူရိယေ-နေသည်၊ အနတ္တင်္ဂမိတေယဝ-မဝင်သေးမီပင်လျှင်၊ မာရဗလံ-မာရ်မင်း၏စစ်သည်ကို၊ ဝိဓမိတွာ-ပယ်ဖျောက်၍၊ ပဌမယာမေ-ပဌမယာမိ၌၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ-ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်သို့လည်းကောင်း၊ [ရှေး၌နေခဲ့ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်ကို သိတတ်သောဉာဏ်သို့လည်းကောင်း၊] မဇ္ဈိမယာမေ-မဇ္ဈိမယာမိ၌၊ စုတူပပါတဉာဏံ-စုတူပပါတဉာဏ်သို့လည်းကောင်း၊ [သတ္တဝါတို့၏ စုတိပဋိသန္ဓေကို သိတတ်သောဉာဏ်သို့လည်းကောင်း၊] ပတွာ-ရောက်၍၊ ပစ္ဆိမယာမာဝ

သောတ္တိယေန။ ။သုတိ၊ သုတ္တ ဆန္ဒသဒ္ဓါတို့သည် “ဒေဝ-ဗေဒ”အနက်ကိုဟော၏။ သုတ္တံ-ဝေဒကျမ်းကို(ဗေဒင်ကျမ်းကို)+အဓိတေ-ရွတ်အံ သရဇ္ဈာယ်တတ်၏၊ ဣတိ၊ သောတ္တိယော၊ [တမစိတေ-စသောသုတ်ဖြင့် ကိကသက်၊ ကကို ယံပြု၊ သုတ္တံ၌ သံယောဂန္တုဖြစ်သော်လည်း “နေန နိဒ္ဓိန္တံ အနိစ္စံ-အသံယောဂန္တုဿ၌ အ ဟူသော ပဋိသေမဖြင့် ညွှန်ပြအပ်ရာဝယ် အစီအရင်မမြဲ”ဟု ပရိဘာသာရှိသောကြောင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊ သောတ္တိယော ဆန္ဒသော၊-အဘိဓာန်(၄၀၈)။] “သုဒ္ဓိယေန-မြက်ထမ်းသူဆင်းရဲပုဏ္ဏားသည်”ဟုလည်းကောင်း၊ “သောတ္တိယေန-မောင်ချမ်းသာသည်၊ သုဒ္ဓိယေန-မောင်စင်ကြယ်သည်”ဟုလည်းကောင်း ပါဠိအထွေထွေကြံ၍ အနက်ပေးကြသေးသတတ်။

သာနေ-ပစ္စိမယာမိ၏ အဆုံးအချိန်၌၊ ဒသဗလစတုဝေသာရဇာဒိ သဗ္ဗဗုဒ္ဓဂုဏ ပဋိမဏ္ဍိတံ-ဒသဗလဉာဏ်တော်၊ စတုဝေသာရဇဉာဏ်တော်အစရှိသော အလုံးစုံသော ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်-ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဇန္တော ယေဝ-ထိုးထွင်းကာသိတော်မူလျက်သာလျှင်၊ ဣမံ အဘိဓမ္မနယသမုဒ္ဓံ-ဤအဘိဓမ္မာ တည်းဟူသော နယ သမုဒ္ဓရာကို၊ အဓိဂဋ္ဌိ-ရတော်မူပြီး၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အဿ- ထိုအဘိဓမ္မာ၏၊ အဓိဂမနိဒါနံ-အဓိဂမနိဒါနံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။ [အဓိဂမနိဒါနံ ၏ သရုပ်ကို သုမေကေထာ မရောက်မီ ရှေး၌ပြခဲ့ပြီ။]

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အဓိဂတာဘိဓမ္မော-သိအပ်ပြီးသော အဘိဓမ္မာရှိတော်မူသည်။ (အဘိဓမ္မာကို သိတော်မူပြီးသည်။) (ဟုတွာ)၊ ဧကပလ္လင်္ကေန-တစ်ကြိမ်တည်းသော ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်ဖြင့်၊ နိသိန္နသတ္တာဟံ-ထိုင်နေရာ သတ္တာဟကိုလည်းကောင်း၊ အနိမိသသတ္တာဟံ-အနိမိသသတ္တာဟကိုလည်းကောင်း၊ (ဗောဓိပလ္လင်ကို မမှိတ် သော မျက်လုံးတော်ဖြင့် ကြည့်ရှုရာ သတ္တာဟကိုလည်းကောင်း၊ စကံမနသတ္တာ ဟဉ္စ-စကံမနသတ္တာဟကိုလည်းကောင်း၊ (ဗောဓိပင်၏အနီးဝယ် ခေါက်တုံ့ခေါက် ပြန် စကြိုကြွတော်မူရာ သတ္တာဟကိုလည်းကောင်း၊) အတိက္ကမိတွာ-လွန်၍၊ စတုတ္ထ သတ္တာဟော-၄-ခုမြောက် သတ္တာဟ၌၊ သယမ္ပညာဏာဓိဂမနေန-သယမ္ပညာဏ်ကို ရခြင်းဖြင့်၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုရခြင်းဖြင့်၊) အဓိဂတံ-ရအပ်သော၊ အဘိဓမ္မ- အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို၊ ဝိစိနိတွာ-စူးစမ်းဆင်ခြင်တော်မူ၍၊ အပရနိပိ-တစ်ပါး လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ အဇပါလမုစလိန္ဒရာဇာယတနေသု-အဇပါလညောင်ပင်၊ မုစလိန္ဒ ရေအိုင်၊ လင်းလွန်းပင်အရပ်တို့၌၊ တိဏိ-၃-ခုကုန်သော၊ သတ္တာဟာနိ-သတ္တာဟကိုကို၊ ဝိတိနာမေတွာ-လွန်စေတော်မူပြီး၍၊ အဋ္ဌမေ သတ္တာဟော-ရှစ်ခုမြောက်သော သတ္တာဟ၌၊ အဇပါလနိဂြောဓရက္ခမုလေ-အဇပါလညောင်ပင်၏ အနီးအောက်၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေ တော်မူစဉ်၊ ဓမ္မဂန္တိရတာပစ္စဝေက္ခဏေန-သစ္စာ ၄-ပါး တရားနက်နဲသည်၏အဖြစ် ကို ဆင်ခြင်တော်မူသောကြောင့်၊ အပ္ပေါသုက္ကတံ-တရားဟောဖို့ရန် ကြောင့်ကြ မရှိသည်၏အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇမာနော-ရောက်တော်မူသည်။ (ဟုတွာ)။

ဒသသဟဿိ ဗြဟ္မပရိဝါရေန-တစ်သောင်းသော ဗြဟ္မာ အခြံအရံရှိသော၊ သဟမ္ပတိဗြဟ္မာနာ-သဟမ္ပတိဗြဟ္မာသည်၊ အာယာစိတဓမ္မဒေသနော-ရိသေစွာ တောင်းပန်အပ်သော တရားဒေသနာတော်ရှိသည်၊ (တရားဟောဖို့ရန် ရိသေစွာ တောင်းပန်အပ်သည်။) (ဟုတွာ)၊ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ-ဗုဒ္ဓစက္ခုဖြင့်၊ [ဣန္ဒြိယပရော ပရိယတ္တိ ဉာဏ်၊ အာသယာနသယဉာဏ်တော်ဖြင့်၊] လောကံ-သတ္တလောကကို၊ ဩလော ကေတွာ- ကြည့်တော်မူ၍၊ ဗြဟ္မာနော-သဟမ္ပတိဗြဟ္မာမင်း၏၊ အဇ္ဈေသနံ- တိုက် တွန်းခြင်းကို၊ အာဒါယ-ခံယူတော်မူ၍၊ (လက်ခံတော်မူ၍) အဟံ-ငါသည်၊ ကဿ-

အဘယ်သူအား၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေယျနခေါ-ဟောရပါအံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဩလောကေန္တော-ကြည့်တော်မူလသော်၊ အာဠာရဒကာနံ-အာဠာရ ရသေ့ ဥဒကရသေ့တို့၏၊ ကာလင်္ဂတဘာဝံ-သေလွန်ကုန်ပြီး၏အဖြစ်ကို၊ [အရူပဗြဟ္မာ ပြည်သို့ ရောက်နေသည်၏အဖြစ်ကို၊ [ဥတော-သိတော်မူ၍၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာနံ-၅-ယောက်အစုဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-ရသေ့တို့၏၊ [ထိုအချိန်က ရသေ့အဖြစ်သာ ရှိသေးသည်၊ [ဗဟူပကာရတံ-များသောကျေးဇူးရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ [ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သည့် အချိန်တုန်းက ရေပူရေချမ်းကမ်းလှမ်းလှုပ်ကျွေးသော ကျေးဇူးရှိပုံ ကို] အနုဿရိတွာ-အမှတ်ရတော်မူ၍၊ အာသနာ-နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ-ထတော်မူ၍၊ ကာသံပုရံ-ကာသိမြို့သို့၊ (ဗာရာဏသီမြို့သို့) ဂစ္ဆန္တော-ကြွတော်မူစဉ်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-လမ်းခရီးအကြား၌၊ ဥပကေန-ဥပကရသေ့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တကွ၊ မန္တေတွာ-နီးနှော ပြောဆိုပြီး၍၊ အာသဠိပုဏ္ဏမဒိဝသေ-ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌၊ ဣသိပတနေ-ဣဝသိပတန မည်သော၊ မိဂဒါယေ-မိဂဒါဝုန်တော၌၊ [ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ရဟန္တာတို့၏ သက်ရောက်ရ ဖြစ်သော၊ သားကောင်တို့ကို မပစ်ခတ်ဖို့ရန် ဘေးမဲ့ပေးရာဖြစ်သော တော ဒါယသဒ္ဓါသည် တော ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။]

ပဉ္စဝဂ္ဂိယာနံ-၅-ယောက်အစု၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-ရသေ့တို့၏၊ ဝသနဋ္ဌာနံ-နေရာအရပ်သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ တေ-ထို ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့ကို၊ အနန္တုဇိကေန- မြတ်စွာဘုရားအား မလျှောက်ပတ်သော၊ သမုဒါစာရေန-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်းဖြင့်၊ [“အာဝုသောဂေါတမ” စသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြင့်]၊ သမုဒါစရန္တေ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆို သည်တို့ကို၊ သညာပေတွာ-သိစေပြီး၍၊ (ဘုရားဖြစ်ကြောင်းကို သိစေပြီး၍) ဓမ္မစက္ကံ- ဓမ္မစကြာကို၊ ပဝတ္တန္တော-လည်စေတော်မူလသော်၊ အညာသိကောဏ္ဍညတ္ထေရပ္ပမုခါ- အညာသိကောဏ္ဍညထေရ်အမှူးရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌာရသဗြဟ္မာကောဠိယော- ဝေ- ကုဋေသောဗြဟ္မာတို့ကို၊ အမတပါနံ-အမြိုက်ဖျော်ရည်ကို၊ ပါယေသိ- သောက်စေ တော်မူပြီ။ [နိဗ္ဗာန်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ဟူသောတရားကို ရစေတော်မူပြီ။] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ယာဝဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနာ-ဓမ္မစကြာတရားကို ဟောတော် မူရာကာလတိုင်အောင်၊ ဒေသနာနိဒါနံ-ဒေသနာနိဒါန်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤအဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ၌၊ သုခံပေါ- အကျဉ်းတည်း၊ ဝိတ္တာရောပန-အကျယ်ကိုကား၊ သာဠကထာနံ-အဋ္ဌကထာနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ အရိယပရိယေသန ပဗ္ဗဇ္ဇသုတ္တာဒိနံ-အရိယပရိယေသနသုတ်၊ ပဗ္ဗဇ္ဇသုတ် အစရှိသည်တို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။ [“အရိယပရိယေသနသုတ်” ဟူသည် မူလပဏ္ဏာသ၌လာသော ပါသရာသိသုတ် တည်း၊ “ပဗ္ဗဇ္ဇသုတ်” ကား သုတ္တနိပါတ် မဟာဝဂ်၌ ပါ၏။]

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအားဖြင့်၊ အဓိကမနိဒါနဒေသနာ နိဒါနသမ္ပန္နဿ-အဓိကမ္မနိဒါနိန္ဒာ ဒေသနာနိဒါနိန္ဒာ ၂ ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော၊ အဿ အဘိ ဓမ္မဿ-ဤအဘိဓမ္မာ၏၊ အပရာနိဝိ-တစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ [တိဏီနိဒါ နာနိ-ဌ်စပ်၊] ဒူရေနိဒါနိ-ဒူရေနိဒါနိလည်းကောင်း၊ (ဝေးသောအကြောင်းခံလည်း ကောင်း၊) အဝိဒူရေနိဒါနိ-အဝိဒူရေနိဒါနိလည်းကောင်း၊ (မနီးမဝေးသော အကြောင်း ခံလည်းကောင်း၊) သန္တိကေနိဒါနိ-သန္တိကေနိဒါနိလည်းကောင်း၊ (နီးသော အကြောင်းခံလည်းကောင်း၊) ဣတိ-ဤသို့၊ တိဏီ-၃ မျိုးကုန်သော၊ နိဒါနာနိ- နိဒါနိန္ဒာတို့သည်၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏၊) တတ္ထ-ထိုဒါနိ ၃ မျိုးတို့တွင်၊ ဒီပင်္ဂရပါဒ မူလတော-ဒီပင်္ဂရ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်ရင်းမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ယာဝ တုသိတပုရာ-တုသိတာနတ်ပြည်တိုင်အောင်၊ ဒူရေနိဒါနိ-ဒူရေနိဒါနိကို၊ ဝေဒိတဗွဲ- သိထိုက်၏၊ တုသိတပုရတော-တုသိတာနတ်ပြည်မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ယာဝဗောဓိမဏ္ဍိ- ဗောဓိမဏ္ဍိတိုင်အောင်၊ အဝိဒူရေနိဒါနိ-ကို၊ ဝေဒိတဗွဲ-သိထိုက်၏၊ ဧကံ သမယံ၊ ပေ၊ အဘိဓမ္မာကထံ ကထေသီတိ-ဧကံ သမယံ၊ ပေ၊ အဘိဓမ္မာ ကထံ ကထေ သိ ဟူသော၊ ဣဒံ-ဤနိဒါနိလည်း၊ အဿ-ဤ အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော် ၏၊ သန္တိကေနိ ဒါနိ-သန္တိကေနိဒါနိလည်း၊ အယံ-ဆိုအပ်ပြီးကား၊ တာဝ-အဘိ ဓမ္မ အဋ္ဌကထာမှ ရှေးဦးစွာ၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ်သော၊ နိဒါနကထာ-နိဒါန ကထာတည်း၊ (တစ်နည်း ယာယကထာယ-အကြင်စကားကြောင့်၊ အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတတာသိဒ္ဓိ-ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊) အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောစကားသည်၊ တာဝ-စွာ၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-သော၊ နိဒါနကထာ- နိဒါနကထာတည်း၊ ဝါ-နိဒါနိကိုဆိုရာဆိုကြောင်းဖြစ်သော စကားတည်း။ [ဤသို့ ဋီကာအတိုင်း အနိယမဝါကျထည့်၍ တစ်နည်းပေးပါ။]

နိဒါနကထာ-သည်၊ နိဒ္ဒိတာ-ပြီးပြီ။

ဒီပင်္ဂရ ပါဒမူလတော ပဋ္ဌာယ။ ဒီပင်္ဂရမြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်ရင်းမှ စ၍ တုသိတာနတ်ပြည်မရောက်မီ ဝေဿန္တရာမင်း ဘဝတိုင်အောင် ခြည့်ကျင့်အပ်သော ပါရမီတို့ ကိုသာ အဘိဓမ္မာ၏ ဒူရေနိဒါနိ ၂ မှတ်ပါ။ တုသိတာနတ်ပြည်၌လည်း နတ်စည်းစိမ်ကို ခံစား ၍ နေစေကာမူ၊ အခြေခံပါရမီစသည်တို့မှာ ရင့်၍ရင့်၍ နေလေ၏။ ထို့ကြောင့်၊ “တုသိတာ နတ်ပြည်တိုင်အောင်”ဟု ဆိုသည်။ တုသိတာ နတ်ပြည်မှစ၍ ဗောဓိမဏ္ဍိတိုင်အောင်၌ တောထွက် ခြင်းစသော ပါရမီများလည်း သာ၍သာ၍ ရင့်လာ၏။ ဖိ နှစ်ပတ်လုံး ဒူက္ခရစရိယာကျင့်တော်မူ ရာ၌ အမှားကို ကျင့်မိစေကာမူ အခြေခံပါရမီတော်များမှာ ရင့်၍ရင့်၍သာနေ၏။ ဗောဓိမဏ္ဍိတိုင် သို့မရောက်မီ ဈာန်သမာပတ်များကိုလည်း ရပြီးဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် တုသိတာနတ်ပြည်မှ စ၍ ဗောဓိမဏ္ဍိတိုင်အောင် ခြည့်ကျင့်အပ်သမျှ အကျင့်များသည် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏ မနီးမဝေး သောအခြေခံ အဝိဒူရေနိဒါနိဖြစ်သည်။ သန္တိကေနိဒါနိကား ထင်ရှားပြီ။

စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍအပွင့်

ဣတိ မေ၊ ပေ၊ အယံကထာတိ၊ ဣတိ မေ၊ ပေ၊ အယံကထာဟူ၍၊ ဝေ-
 ဤသို့၊ ပဋိညာတာယ-ဝန်ခံအပ်ပြီးသော၊ အဘိဓမ္မကထာယ-အဘိဓမ္မ အဋ္ဌကထာ၏။
 (ဩကာသော၌ စပ်၊) ဝါ-အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာကို၊ (ကထန၌စပ်၊) ကထနောကာ
 သော-ဆိုခြင်း၏ အခွင့်အခါသည်၊ (ဆိုဖို့ရန် အခွင့်အခါသည်၊) သံမုတ္တော-
 ရောက်လာပြီ၊ တတ္ထ-ထိုအဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာ၌၊ (တသ္မာ၏ နောက်၌ရှိသော ဝုစ္စမာ
 နံ၌စပ်၊) [ရှေးနိဿယ၌ “တတ္ထတသ္မိံ အဘိဓမ္မကထန္တိဝစနေ-ထိုအဘိဓမ္မ-ကထ
 ဟူသောစကား၌” ဟု စွဲလေသည်၊ အဘိဓမ္မောနာမ၌ စပ်လိုဟန်တူ၏။ ယသ္မာ၏
 ပြင်ဘက်ကပုဒ်သည် တသ္မာ၏ပြင်ဘက်ကပုဒ်၌ စပ်ရိုးတည်း၊] ယသ္မာ-အကြင်
 ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မောနာမာဘိဓမ္မာမည်သည်၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီအာဒိနိ-ဓမ္မသင်္ဂဏီ အစရှိ
 ကုန်သော၊ သတ္တပ္ပကရုဏာနိ-ခုနစ်ကျမ်းတို့တည်း၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီပိ-ဓမ္မသင်္ဂဏီ ကျမ်း
 သည်လည်း၊ စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍဒိန-စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ အစရှိသော ကဏ္ဍတို့၏။ ဝသေန
 အပြားအားဖြင့်၊ စတ္တာရိ-၄ ပါးကုန်သော၊ ကဏ္ဍာနိ-ကဏ္ဍတို့တည်း၊ (အပိုင်းအခန်း
 တို့တည်း။) စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍဗ္ဗိ-စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍသည်လည်း၊ မာတိကာပဒဘာဇနီ
 ယဝသေန-မာတိကာ၊ ပဒဘာဇနီယတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓ-၂-ပါးအပြားရှိ၏။

တတ္ထ-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ မာတိကာ-မာတိကာသည်၊ အာဒိ-အစတည်း၊
 သာပိ-ထိုမာတိကာသည်လည်း၊ တိကမာတိကာ-တိကမာတိကာ လည်းကောင်း၊
 ဒုကမာတိကာ-လည်ကောင်း၊ ဤတိ-သို့၊ ဒုဝိဓ-ရှိ၏။ တတ္ထ-ထို ၂-ပါးတို့တွင်၊
 တိကမာတိကာ-သည်၊ အာဒိ-တည်း၊ တိကမာတိကာယပိ-တိကမာတိကာ၌လည်း၊
 (တိကမာတိကာတွင်လည်း၊) ကုသလတ္တိကံ-ကုသလတိကံသည်၊ (အာဒိ-တည်း၊)
 ကုသလတိကေပိ-ကုသလတိကံ၌လည်း၊ (ကုသလတိကံတွင်လည်း၊) ကုသလာ
 ဓမ္မာတိ-ကုသလာဓမ္မာဟူသော၊ ဣဒံ ပဒံ-ဤပုဒ်သည်၊ (အာဒိ)၊ တသ္မာ-ထို
 ကြောင့်၊ (ကုသလာဓမ္မာပုဒ်၏ အစ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဣတော-ဤကုသလာဓမ္မာ
 ပုဒ်မှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ဂမ္ဘီရံ-နက်နဲသော၊ ဝုစ္စမာနံ-ဆိုအပ်လတ္တံ့သော၊ ဣမံ အဘိ
 ဓမ္မကထ-ဤ အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာကို၊ သာဓေဝေါ-သူတော်ကောင်းဖြစ်ကုန်သော၊
 (တုဗ္ဗေ-သင်တို့သည်၊) ဧကဂ္ဂါ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိကုန်သည်၊ ဝါ-တည်
 ကြည်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သာဓု-ကောင်းစွာ၊ နိသာမေထ-စူးစူးစိုက်စိုက် နာယူ
 လိုက်ကြကုန်လော၊ ဣတိ-ဤကား ဥယျောဇဉ်တည်း။

တာဝ-ဝေဒနာတိကံစသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ်သော) ကုသ
 လာဓမ္မာ၊ အကုသလာဓမ္မာ၊ အဗျာကတာဓမ္မာတိ-ဟူသော၊ အယံ-ဤတိကံသည်၊
 အာဒိပဒေန-အစဖြစ်သော ကုသလပုဒ်ဖြင့်၊ လဒ္ဒနာမော-ရအပ်သောအမည်ရှိသော၊

(ရအပ်သောအမည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) (ဟေတုမန္တိ ဝိသေသန)၊ ကုသလတ္တိ ကောနာမ-ကုသလတိက်မည်၏။ [အာဒိလဒ္ဒနာမ၊ သဗ္ဗ လဒ္ဒနာမ အန္တလဒ္ဒနာမဟု နာမည် ၃-မျိုးရှိသည်တွင် အာဒိလဒ္ဒနာမတိက် ဟူလို]။ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ၊ ပေ၊ အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာတိ-ဟူသော၊ အယံ-ဤတိက်သည်၊ သဗ္ဗပဒေဟိ-အလုံးစုံသော ၃-ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ (အလုံးစုံသော ဝါကျပုဒ်တွင် ပါဝင်သော ဝေဒနာ ၃-ပုဒ်တို့ဖြင့်) လဒ္ဒနာမော-ရအပ်သော အမည်ရှိသော၊ (ရအပ်သောအမည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဝေဒနာတ္တိကောနာမ- ဝေဒနာတိက်မည်၏။ [ဤသဗ္ဗပဒေဟိ လဒ္ဒနာမောပုဒ်နှင့်စပ် ၍ မှတ်ဖွယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ပြထားပြီ။] ဧဝံ-ဤသို့၊ အာဒိပဒ ဝေသနဝါ- အစပုဒ်၏အစွမ်းအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗပဒ ဝေသနဝါ-အလုံးစုံပုဒ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ-အလုံးစုံ လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တိက-ဒုကာနံ-တိက်ဒုက်တို့၏၊ နာမံ-အမည်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။

စ-ဆက်၊ သဗ္ဗေဝ-အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ-ဤတိက်၊ ဒုက်တို့ ကို၊ ပဉ္စ ဒသဟိ ၁၅-ပါးကုန်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေဟိ-အပိုင်းအခြားတို့ဖြင့်၊ ဝဝတ္ထိတာ- ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၏။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့” ဟု ဆို၏။] တိကာနံ-တိက်တို့၏၊ ဧကာ-တစ်ပါးသော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-အပိုင်းအခြား သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဒုကာနံ-ဒုက်တို့၏၊ စတုဒ္ဒသ-၁၄-ပါးကုန်သော၊ (ပရိစ္ဆေဒေါ- အပိုင်းအခြားတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။) [ဒုကာစတုဒ္ဒသအရ ချဲ့ပြလို၍ ဟေတု ဓမ္မာစသည်မိန့်၊] ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ [ဒွါစတ္တာလီသ-ဒုကာသုတ္တန္တိကဒုကာ နာမတိုင် အောင် ချဲ့ပြမည်-ဟူလို၊ ရှေးနိဿယ၌ “ဟိသစ္စံ-မှန်၏”ဟု ပေးလေသည်။] ဟေတု ဓမ္မာ၊ န ဟေတု ဓမ္မာတိ အာဒယော-ဟေတု ဓမ္မာ၊ န ဟေတု ဓမ္မာ အစရှိ ကုန်သော၊ ဆ-၆-ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့ကို၊ (ဝုစ္စတိ၌ စပ်)၊ ဂန္ထတောစ- သီကုံးထုံးဖွဲ့အပ်သော သဒ္ဒါအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အတ္ထတောစ-အနက်အား ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အညမညသမ္ပန္နေန-အချင်းချင်းစပ်ခြင်းအားဖြင့်၊ (ဋ္ဌိတတ္တာ ၌ စပ်)၊ ကတ္ထိကာဝိယ-ပန်းအချက်အချာသည်ကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဃဋ္ဌာဝိယ-

ဂန္ထတော။ ။ဂန္ထတောကို “သဒ္ဒတော”ဟု မရဋီကာဖွင့်၏။ ဟေတုဂေါစ္စက၌ ပါသော သဟေတုကပုဒ်သည် ရှေ့ကဟေတုပုဒ်နှင့် ဆက်သွယ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပုဒ် ထိုသဒ္ဒါကိုပင် “ဂန္ထိယတိတိ ဂန္ထော”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “ဂန္ထ”ဟုခေါ်သည်။

ကတ္ထိကာဝိယ။ ။ကတ္ထိကာဝိယကို “ပုပ္ဖမယ ကတ္ထိကာဝိယ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ပန်း တို့ဖြင့် ပြုအပ်သော၊ အချက်အချာပန်းဝိုင်း၊ ထိုကတ္ထိကာ၌ ပဌမတစ်ပွင့်ကို “မ” တည်ပြီး နောက် ဒုတိယတစ်ပွင့်ကို သီကုံးသောအခါ ပဌမပွင့်၏ ညှာတ် (သို့မဟုတ်ရိုးတံ)နှင့် ဆက်သွယ်၍ သီကုံးရ၏။ တတိယ၊ စတုတ္ထပန်းပွင့်များကို သီကုံးသောအခါ ထိုနည်းအတိုင်းပင်၊ ထိုသို့ သီကုံး

ပန်းအပေါင်းသည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟုတော-၍၊ ဌိတတ္တာ-တည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟေတု ဂေါစ္ဆကောတိ-ဟေတုဂေါစ္ဆကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ [ဆဒုကာကိုမည်ဘဲ “ဟေတု ဂေါစ္ဆကောတိ”ဟူသော အာကာရကိုငဲ့၍ “ဝုစ္စတိ”ဟုဧကဝုစ်ဖြင့်ဆိုထားသည်။ “ဧတာနိ ပုဗ္ဗကရဏန္တိ ဝုစ္စတိ”ကဲ့သို့တည်း။]-

တတော-ထိုဟေတုဂေါစ္ဆကမှ၊ အပရေ-တစ်ပါးကုန်သော၊ (သတ္တဒုကာ၌ စပ်၊) သပုစ္စယာ ဓမ္မာ၊ အပုစ္စယာ ဓမ္မာတိ အာဒယော-သပုစ္စယာ ဓမ္မာ၊ အပုစ္စယာ ဓမ္မာအစရှိကုန်သော၊ သတ္တ-ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့ကို၊ အညမည-အချင်းချင်း၊ (တစ်ဒုက်နှင့်တစ်ဒုက်၊) အသမ္ပန္နာ-မစက်စပ်ကုန်သည်၊(ဟုတော)၊ ကေဝလံ-အချင်းချင်း စပ်ခြင်းမဖက်သက်သက်၊ ဒုကာသာမညတော- ဒုကာအဖြစ်အားဖြင့် တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥစ္စိနိတွာ ဥစ္စိနိတွာ-ရွေးချယ်၍ ရွေးချယ်၍၊ ဝိသုဝိသု- ဂေါစ္ဆကတို့မှ အသီးအခြား အသီးအခြား၊ ဂေါစ္ဆကန္တ ရေ-ဂေါစ္ဆကတို့၏ အကြား၌၊ ထပိတတ္တာ-ထားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အညေဟိ-

ပြီးသောအခါ ထိုနည်းအတိုင်းပင်၊ ထိုသို့သိကုံးပြီးသောအခါ တစ်ပွင့်နှင့်တစ်ပွင့် ဆက်သွယ်နေသောပန်းအချက်အချာ ပန်းဝိုင်းကြီးဖြစ်သွားသကဲ့သို့ ဒုက်ကိုလည်း ဟေတုဒုက်ကိုမူတည်၍ သဟေတုကဒုက် ပေါ်လာအခါ ဟေတုဒုက်နှင့် သဟေတုဒုက်သည် ဟေတုသဒ္ဓါအားဖြင့် ဆက်သွယ်လျက်နေ၏။ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်ပေါ်လာသောအခါလည်း ထိုအတူပင်၊ ထိုကြောင့် ပန်းအချက်အခြာနှင့်တူသည်။

ဃဋ္ဌာပိယ။ ။ “ပုပ္ဖဟတ္ထကာဒိသု ပုပ္ဖာဒိနိ သမ္ပဟောပိယ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ဃဋ္ဌာသဒ္ဓါသည် သမ္ပဟအနက်ဟောတည်း၊ ကြာပန်းတို့ကိုစု၍ စည်းသောအခါ ကြာရိုး တစ်ခုနှင့် တစ်ခုမဆက်သွယ်ဘဲ ပေါင်းမီသကဲ့သို့ ထိုအတူ သဟေတုကဒုက်နှင့် ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်မျိုးသည် တစ်ဒုက်နှင့်တစ်ဒုက်မဆက်ဘဲ ဂေါစ္ဆက တစ်ခုတည်းဟူသော ကြာစည်းအတွင်း၌ ပေါင်း ရုံသာ ပေါင်းမီသည်။

ဂေါစ္ဆက။ ။ ထဝကောတုစ ဂေါစ္ဆကော (၅၄၅) အဘိဓာန် အဖူးအင့်နှင့် တကွ အဖျား၌ ပြတ်နေသော ပန်းအစုကို “ဂေါစ္ဆက”ဟုဆို၏ သက္ကတ၌ “ဂုစ္ဆက” ဟုရှိ၏၊ အင့် အပွင့်စသည်တို့၏ အပေါင်းဖြစ်သော ပန်းပြတ်ကိုပင် ဟော၏၊ ဤ၌ကား ထို ပန်းပြတ်နှင့်တူစွာ “ဟေတု သဟေတု”စသည်ဖြင့် တစ်ဒုက်နှင့်တစ်ဒုက်ဆက်သွယ် ပေါင်းစုနေသော ဒုက်အပေါင်းကို သဒိသုပစာ အားဖြင့် “ဂေါစ္ဆက”ဟု ဆိုရသည်။

[ဆောင်] အပွင့်အင့်၊ စုပုံပြတ်က၊ ဂေါစ္ဆကဟု၊ ခေါ်ရသည်မှ၊
သဒိသုဖြင့်၊ ဆင်တူဒုက်များ၊ စုပြတ်ထား၊ မှတ်သား
ဂေါစ္ဆကခေါ်။

ဒုကာပေ၊ စူဠန္တရဒုကာ။ ။ သမာနာနံ+ဘာပေါ သာမညံ၊ ဒုကေန (ဒုကာဘာဝေန) +သာမညံ၊ ဒုကာသာမညံ၊ ဤ ဒုကာသာမညတောဖြင့် စူဠန္တရဒုကာ ဟူသော ပုဒ်၌ ဒုကာအမည် ရခြင်း၏အကြောင်းကို ပြ၏၊ ဂေါစ္ဆကန္တ ရေဖြင့် အန္တရအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသည်။

သပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာစသည်တို့မှ တစ်ပါးသော သာရမဏာဓမ္မာ အစရှိကုန်သော၊ မဟန္တ ရဒကေဟိ-မဟ္တ ရဒကံတို့အောက်၊ စူဠကတ္တာစ-ငယ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ (နည်းကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း)၊ စူဠန္တ ရဒကာတိ- စူဠန္တ ရဒကံတို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။

တတော-ထိုစူဠန္တ ရဒကံမှာ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အာသဝဒုကာဒိနံ-အာသဝဒုကံ အစရှိကုန်သော၊ ဆန့်-၆ ဒုကံတို့၏ဝသေန အပြားအားဖြင့်၊ အာသဝဂေါစ္ဆ ကော- အာသဝဂေါစ္ဆကလည်းကောင်း၊ (ဣတိ၌စပ်) တထာ-ထိုအတူ၊ သံယောဇန ဒုကာဒိနံ- သံယောဇနဒုကံ အစရှိကုန်သော၊ (ဆန့် ၆-ဒုကံတို့၏)၊ ဝသေန-ဖြင့်၊ သံယော ဇနဂေါစ္ဆကော-လည်းကောင်း၊ တထာ-တူ၊ ဂန္ထ၊ ပေ၊ ဒုကာဒိနံ-ဂန္ထဒုကံ၊ ဩဃဒုကံ၊ ယောဂဒုကံ၊ နိဝရဏ အစရှိသော ဒုကံတို့၏၊ ဝသေန-အားဖြင့်၊ ဂန္ထ၊ ပေ။ ဂေါစ္ဆ ကာ-ဂန္ထ ဂေါစ္ဆက၊ ဩဃဂေါစ္ဆက၊ ယောဂဂေါစ္ဆက၊ နိဝရဏ ဂေါစ္ဆက တို့လည်း ကောင်း၊ [ဝါကျတို့ကို ရှုံးထားသည်။ “တထာ ဂန္ထဒုကာဒိနံဝသေန ဂန္ထ ဂေါစ္ဆ ကော”စသည်ဖြင့် အသီးအသီးခွဲပါ။] ပရာမာသဒုကာဒိနံ-ပရာမာသဒုကံ အစရှိ ကုန်သော၊ ပဉ္စနံ-၅ ဒုကံတို့၏၊ ဝသေန-အားဖြင့်၊ ပရာမာသဂေါစ္ဆကော-ပရာမာ သဂေါစ္ဆကလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တ- ၇ ပါးကုန်သော၊ ဂေါစ္ဆကာ-ဂေါစ္ဆကတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တတော-ထိုပရာမာသဂေါစ္ဆကမှာ၊ ပရံ-၌၊ သာရမဏာဓမ္မာတိအာဒယော- သာရမဏာဓမ္မာ အစရှိကုန်သော၊ စတုဒ္ဒသ-၁၄ ပါးသော ဒုကံတို့သည်၊ မဟန္တ ရဒကာနာမ-မဟန္တ ရဒကံတို့မည်၏၊ [ဤ၌လည်း “အန္တရေ+ထပိတာ ဒုကာ အန္တရဒုကာ၊ မဟန္တာစ+တေ+အန္တရဒုကာစာတိ မဟန္တရဒုကာ”ဟုပြု၍ တတော- ထိုမဟန္တ ရဒကံမှာ၊ (အပရေ-တစ်ပါးကုန်သော) ဥပါဒါနဒုကာဒယော- ဥပါဒါန ဒုကံ အစရှိကုန်သော၊ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုကံတို့သည်၊ ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကော နာမ-ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကမည်၏၊ တတော-ထိုဥပါဒါနဂေါစ္ဆကမှာ၊ (အပရေ) ကိလေသ ဒုကာဒယော-ကိလေသဒုကံ အစရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-တို့ သည်၊ ကိလေသဂေါစ္ဆကောနာမ-ကိလေသဂေါစ္ဆကမည်၏၊ တတော-ထိုကိလေသ ဂေါစ္ဆကမှာ၊ ပရံ-၌၊ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဒုကာဒယော-ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဒုကံ အစရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌာရသ-၁၈ ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-တို့သည်၊ အဘိဓမ္မာ မာတိ ကာယ-အဘိဓမ္မာမာတိကာ၏၊ ပရိယောသာနေ-အဆုံး၌၊ ထပိတံတ္တာ-ထားအပ် ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပိဋိဒုကာနာမ-ပိဋိဒုကံတို့မည်၏၊ [ပိဋိယံ-ကျောက်

ထပိတတ္တာဖြင့် “အန္တရေ+ထပိတာ+ဒုကာ အန္တရဒုကာ”ဟု မဇ္ဈေလောပသမာသံ ကိုပြသည်၊ အညေဟိ၊ ပေ၊ စူဠကတ္တာဖြင့် စူဠအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသည်၊ စူဠာစ+တေ+အန္တရ ဒုကာစာတိ စူဠန္တ ရဒုကာ။

နှင့်တူသော အဆုံး၌၊ ထပ်တာ+ဒကာ ပိဋိဒကာ”ဟုပြု၊] ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊
 (အဘိဓမ္မာမာတိကာမှ တစ်ပါး၊ သုတ္တန္တမာတိကာကား၊) ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော၊ ပေ၊
 ဓမ္မာတိအာယဒယော- ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော၊ ပေ၊ ဓမ္မာအစရှိကုန်သော၊ ဒွါစတ္တာလိသ
 ၄၂-ပါးသော၊ ဒကာ-တို့သည်၊ သုတ္တန္တိကဒကာနာမ-သုတ္တန္တိကဒက်တို့မည်၏။
 [နိဗ္ဗာန်ကို ပြလို၍ ဧဝံ စသည်မိန့်၊] ဧဝံ-ဤသို့၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ဧတေ-
 ဤတိက်ဒက်တို့ကို၊ ပဉ္စဒသဟိ-၁၅-ပါးကုန်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဝဝတ္ထိတာ-
 ပိုင်းခြားသတ်မှတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

[ပြတ်ပြီးစကားကိုသပ္ပဒေသ၊ နိပ္ပဒေသစသည်ဖြင့် ပြလို၍၊ ဧဝံစသည် မိန့်၊]
 ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဝဝတ္ထိတာ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ်
 အပ်ပြီးကုန်သော၊ ဧတေ-ဤတိက်ဒက်တို့သည်၊ သပ္ပဒေသ နိပ္ပဒေသဝသေန-သပ္ပ
 ဒေသ တိက် ဒက်၊ နိပ္ပဒေသ တိက် ဒက်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒွေ-၂-ပါးကုန်
 သော၊ ဧကောဋ္ဌာသာ-အဖို့အစုတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ တေသု-ထို
 တိက်တို့တွင်၊ နဝ-ကုန်သော၊ တိကာ-တိက်တို့သည်လည်ကောင်း၊ ဧကသတ္တတိ
 ၇၁-ပါးသော၊ ဒကာစ-ဒက်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သပ္ပဒေသာနံ-မသိမ်းယူအပ်
 သော အစိတ်အပိုင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါရူပဓမ္မာနံ-ရုပ်တရား၊ နာမ်တရား
 တို့၏၊ ဝါ-တို့တို့၊ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ-ပိုင်းခြား၍ ယူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 သပ္ပဒေသာနာမ-သပ္ပဒေသ တိက် ဒက်တို့မည်၏၊ အဝသေသာ-ဆိုအပ်ပြီး သော
 တိက်အားဖြင့် ၉-ပါး၊ ဒက်အားဖြင့် ၇၁-ပါးတို့မှကြွင်းကုန်သော၊ တေရသ-၁၃-
 ပါးကုန်သော၊ တိကာ-တိက်တို့သည် လည်ကောင်း၊ ဧကသတ္တတိ ၇၁-ပါး သော၊
 ဒကာစ-ဒက်တို့သည် လည်းကောင်း၊ နိပ္ပဒေသာနာမ-နိပ္ပဒေသတို့မည်၏။ ထို
 တိက် ဒက်တို့ကိုချဲ့ပြလို၍ တတ္ထစသည်မိန့်၊ တစ်နည်း “ဧဝံ၊ ပေ၊ ဧကောဋ္ဌာသာ
 ဟောန္တိ” ကားဥဒ္ဒေသ၊ “တေသု၊ ပေ၊ နိပ္ပဒေသာနာမ” ကား နိဒ္ဒေသ၊ ထိုနိဒ္ဒေသကို
 ပဋိနိဒ္ဒေသပြုလို၍တတ္ထစသည်မိန့်၊ တတ္ထ-ထို တိက်ဒက်တို့တွင်၊ တာဝ-ဒက်တို့
 မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဒ္ဓေသု-ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော၊) တိကေသု-တိက်တို့တွင်၊ ဝေဒနာ
 တ္ထိကော- ဝေဒနာတိက် လည်းကောင်း၊ ဝိတက္ကတ္ထိကော-ဝိတက်တက် လည်း
 ကောင်း၊ ပီတိတတ္ထိကော-ပီတိတိက်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပန္နတ္ထိကော-ဥပ္ပန္နတိက် လည်း
 ကောင်း၊ အတိတတ္ထိကော-အတိတိက် လည်းကောင်း၊ စတ္တာရော -၄ ပါးကုန်သော၊
 အာရမဏတ္ထိကော-အာရမ္မဏတိက်တို့ လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နဝ-၉-
 ပါးကုန်သော၊ ဣမေတိကာ-ဤတိက်တို့သည်၊ သပ္ပဒေသာနာမ-သပ္ပဒေသ တိက်
 တို့မည်၏။

သပ္ပဒေသနိပ္ပဒေသ။ ။ယေဟိ-အကြင် မသိမ်းယူအပ်သော တရားတို့ဖြင့်၊ တိက
 ဒကာ-တို့ကို၊ သာဝသေသာတိ-အကြွင်း အကျန်ရှိသော တိတ်ဒက်တို့ဟူ၍၊ ပဒိဿန္တိ (အပ
 ဒိဿန္တိ- (ညွှန်ပြအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ၊ တေ အသင်္ဂဟိတဓမ္မာ-တို့သည်၊ ပဒေသာ-တို့မည်၏။ -

ဒုကေသု-ဒုက်တို့တွင်၊ ဟေတုဂေါစ္ဆကာဒိနံ-ဟေတုဂေါစ္ဆက အစရှိကုန်သော၊ ဥပါဒါန ဂေါစ္ဆက ပရိယောသာနာနံ-ဥပါဒါန ဂေါစ္ဆကအဆုံးရှိကုန်သော၊ နဝန္တံ-၉-ပါးကုန်သော၊ ဂေါစ္ဆကာနံ-ဂေါစ္ဆကတို့၏၊ ပရိယောသာနေ-အဆုံး၌၊ တယော တယော ၃ ပါး ၃ ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့ လည်းကောင်း၊ [ဣတိ၌စပ်၊] ကိလေသဂေါစ္ဆက ပရိယောသာနေ-ကိလေသ ဂေါစ္ဆက၏ အဆုံး၌၊ စတ္တာရော-၄ ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့လည်းကောင်း၊ စိတ္တသမ္ပယုတ္တာဓမ္မာ-စိတ္တ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာပုဒ်လည်းကောင်း၊ စိတ္တဝိပယုတ္တာ ဓမ္မာ-စိတ္တဝိပယုတ္တာ ဓမ္မာပုဒ်လည်းကောင်း၊ စိတ္တဝိသံသဋ္ဌာ ဓမ္မာ-စိတ္တသံသဋ္ဌာ ဓမ္မာပုဒ်လည်းကောင်း၊ စိတ္တဝိသံသဋ္ဌာ ဓမ္မာ-စိတ္တသံသဋ္ဌာ ဓမ္မာပုဒ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒွေ-၂-ပါးကုန်သော၊ မဟန္တ ရရဒုကာ-မဟန္တ ရဒုက်တို့လည်းကောင်း၊ သုတ္တန္တိကဒုကေသု-သုတ္တန္တိကဒုက် တို့တွင်၊ အဓိဝစနဒုက်-အဓိဝစနဒုက် လည်းကောင်း၊ နိရတ္တိဒုက်-နိရတ္တိဒုက် လည်းကောင်း၊ ပညတ္တိဒုက်-ပညတ္တိဒုက်လည်းကောင်း၊ နာမရူပဒုက်-နာမရူပ ဒုက်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စတ္တာရော-၄ ပါးကုန်သော၊ ဣမေဒုကေ-ဤ ဒုက်တို့ ကို၊ ထပေတွာ-ချန်ထား၍၊ အဝသေသာ-ကြွင်းကုန်သော၊ အဋ္ဌတ္တိ သ-၃ပါး ပါးသော၊ ဒုကာစ-ဒုက်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဧတေ-ဤ တိက် ဒုက် တို့သည်၊ သပ္ပဒေသာနာမ-သပ္ပဒေသ တိက် ဒုက်တို့မည်၏၊ ဝုတ္တာဝံသေသာ-ဆိုအပ်ပြီးမှ ကြွင်းကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တိကဒုကာ-တိက် ဒုက် တို့ကို၊ နိပ္ပဒေသာတိ-နိပ္ပဒေသတိက်ဒုက်တို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။

အနဋီကာ။ [မူလဋီကာ၌ “အသင်္ဂဟိတော ပဒေသာ”ဟု ဧကဝုစံရှိ၏၊] ဤအနဋီကာ ဝိဂ္ဂဟအတိုင်း ဆိုလျှင် “ပဒေသာ”အရ အသင်္ဂဟိတဓမ္မတို့ကို ရပြီးဖြစ်သောကြောင့် မူလဋီကာ၌ “အသင်္ဂဟိတော”ဟူသော ဝိသေသနကို တပွားကဋီကရဏ (ဘူတကထစန) ဝိသေသနဟု အနုဖွင့်၏။ “သံဝိဇ္ဇတိ ပဒေသာ ယေသံတိ သပ္ပဒေသာ-အကြွင်းရှိသော တိက်ဒုက်တို့ဟု ညွှန်ပြကြောင်း ဖြစ်သော အသင်္ဂဟိက တရားရှိသော တိက်ဒုက်တို့”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။ [ဤနည်း၌ ပဒေသသဒ္ဒါ သည် အစိတ်အပိုင်းဟူသော အနက်ကို မဟော။]

တစ်နည်း။ “ပဒိဿတိ ဧတေန သမုဒါယောတိ ပဒေသာ-အပေါင်းကို ညွှန်ပြ ကြောင်းဖြစ်သော အစိတ်”ဟု အနဋ္ဌိ တစ်နည်း ဝိဂ္ဂဟပြု၏၊ ဤနည်း၌ ပဒေသသဒ္ဒါ အစိတ် အနက်ဟောတည်း။ ထိုပဒေသသည် သင်္ဂဟိတ၊ အသင်္ဂဟိက (ဤတိတ်၌ ဤဒုက်၌ သိမ်းယူအပ် မသိမ်းယူအပ်သော) ပဒေသ ၂-မျိုးနှင့်ဆိုင်သောကြောင့် သင်္ဂဟိက ပဒေသကို တားမြစ်လို၍ ဋီကာ၌ “အသင်္ဂဟိတော”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ ရှေ့အတိုင်းဝိဂ္ဂဟပြု၍ “သပ္ပဒေသ-မသိမ်းယူ အပ်သော အစိတ်အပိုင်းရှိသော တိက် (ဒုက်) ၊ နိပ္ပဒေသယ-မသိမ်းယူအပ်သော အစိတ်အပိုင်း မရှိသော တိက် (ဒုက်)”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။ “သပ္ပဒေသ-အကြွင်းရှိသော တိက် (ဒုက်)၊ နိပ္ပ ဒေသ- အကြွင်းမရှိသောတိက် (ဒုက်)”ဟူသော အနက်မှာ အဓိပ္ပာယ်နက်သာတည်း။

ပါဠိတော်၏ အနက်အဖွင့်သည် ကုသလသဒ္ဓေါ တာဝစသည်တည်း။ ထို အနက် အဖွင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ၏ အခြေခံတိက် ဒုက်တို့ကိုပိုင်းခြား ပြီး၍ယခု အခါ ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် ဣဒါနိစသည်မိန့်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ (အဖွင့်အဋ္ဌကထာ၏ အခြေခံဖြစ်သော တိက် ဒုက်တို့ကို ပိုင်းခြား ပြီးရာ ယခုအခါ၌) ကုသလာ ဓမ္မာတိ အာဒိနံ-ကုသလာ ဓမ္မာအစရှိကုန်သော၊ မာတိကာပဒါနံ-မာတိကာပုဒ်တို့၏၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏ နာ-အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော၊ ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်တည်း၊ တာဝ-ဓမ္မစသော သဒ္ဓါတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (ဝုတ္တော-မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်သော) ကုသလသဒ္ဓေါ- ကုသလသဒ္ဓါသည်၊ အာရောဂျ၊ ပေ၊ သုခဝိပါကောသု-အာရောဂျအနက်၊ အနဝဇ္ဇ အနက်၊ ဆေကအနက်၊ သုခဝိပါက အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ (တစ်နည်း) ကုသလသဒ္ဓေါ-ကို၊ ပေ၊ ဒိဿတိ-ရှုအပ်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ အယံ-ဤကုသလသဒ္ဓါ သည်၊ ကစ္စိ၊ ပေ၊ အနုမယံတိ အာဒိသု-ကစ္စိ၊ ပေ၊ အနာမယံ အစရှိသော ပါဠိရပ် တို့၌၊ အာရောဂျ-အနာရောဂါမရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော အနက်၌၊ (ကုန်းမာခြင်းဟူ သော အနက်၌)၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏။

အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ။ ။“ဣဒါနိ၊ ပေ၊ ဝဏ္ဏနာ”သည် ဖွင့်တော့မည်ဖြစ်၍အခြေခံ ဖြစ်သော ပါဒကဝါကျတည်း။ နောက်ဝါကျကို ထောက်၍ သင်္ခေပဝါကျဟုလည်း ဆိုနိုင်၏။ ကုသလသဒ္ဓေါ တာဝဓမ္မစ၍ အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာအားလုံးကား ပါဒကဝဏ္ဏဝါကျ၊ ဝိတ္ထာရ ဝါကျတည်း။ “ကုသလသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ ဒိဿတိ”ဟူသော ဝါကျကား သင်္ခေပဝါကျတည်း။ အယဒ္ဓိ၊ ပေ၊ သုခဝိပါကောဝိ ဝဋ္ဋတိ”ဟူသော ဝါကျကား ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း။ ပုဗ္ဗံ -ရှေ့ပုဒ်သို့၊ အနု ဂတာနိ- အစဉ်လိုက်သော ပုဒ်တို့တည်း။ အနုပုဗ္ဗံ-ရှေ့ပုဒ်သို့ အစဉ်လိုက်သာ ပုဒ်တို့၊ (အဗျယိ ဘောသမာယံ) အနုပုဗ္ဗံ+တာနိ+ပဒါနိ ဇာတိ အနုပုဗ္ဗပဒါနိ-ရှေ့ပုဒ်သို့ အစဉ်လိုက်သော ပုဒ်တို့၊ ဝါ-အစဉ်အတိုင်းသော ပုဒ်တို့၊ အနုပုဗ္ဗပဒါနိ+ဝဏ္ဏနာ အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ။

ကစ္စိနု၊ ပေ၊ အာရောဂျ။ ။ဤပါဠိတော်သည် ဝိသတိနိပါတ်၊ စူဠသံဇာတ် ပါဠိတော်နှင့်တကွ ထိုထို ပါဠိတော်များ၌လာ၏။ “ကစ္စိနု ဘောတော ကုသလံ”ဟု မေးအပ်ပြီ အနက်ကိုပင် ထင်ရှားအောင် “ကစ္စိ ဘောတော အနာမယံ”ဟု ပါဠိတော်ချင်း ထပ်၍ဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့် ကုသလံနှင့် အနာမယံသည် အနက်တူတည်း။ အနာမယံ၌ အာမယသဒ္ဓါကား “အာတကော အာမယော ဗျာဓိ” စသော (၃၂၃) အဘိဓာန်နှင့် အညီ အနာရောဂါ အနက်ဟော တည်း။ ထို့ကြောင့်“နတ္ထိ အာမယော ယဿာတိ အနာမယော” ဟုဝိသုဒ္ဓိပိတု၌ “အနာမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်”ဟူသော အနက်ကိုရသော်လည်း ဤနေရာ၌ အာရောဂျဝုဂ်ကိုရရှိရန် ဘာဝဗျာဓိ၊ ကြံပါ။

တစ်နည်း-ဘောအနက်ဟော ဣ ပစ္စည်း အကျေကြံ၍ အနာရောဂါမရှိသူ၏ အဖြစ် ဟူသော အာရောဂျအနက်ကို ဟောသည်ဟု ကြံပါ။ ဣ ပစ္စည်း၏ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် “အနာမယံ”ဟု နပုလ္လိင်လည်းရှိရသည်။ အနာမယနှင့် ကုသလသဒ္ဓါသည် အနက်တူဖြစ် သောကြောင့် ကုသလသဒ္ဓါလည်း အာရောဂျ အနက်ကိုပင် ဟောနိုင်သည်။ “နတ္ထိ ရောဂါ

[ကိစ္စ-အသို့နည်း၊ ဘောတော-အရှင်၏၊ ကုသလ-ကျန်းမာသူ၏အဖြစ်သည်။ ဝါ-
-ရောဂါသန့်ရှင်းကျန်းမာခြင်းသည်။ ဟောတိန-ဖြစ်ပါ၏လော၊ ကစ္စိ-နည်း၊
ဘောတော-အရှင်၏၊ အနာမယံ-အနာမရှိသူ၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိန-ဖြစ်ပါ
၏လော။]

ကတမောပန၊ ပေ၊ အနဝဇ္ဇောတိစ-ကတမော ပန၊ ပေ၊ အနဝဇ္ဇော ဟူသည်
လည်းဖြစ်သော၊ အပရံ ပန၊ ပေ၊ ဓမ္မေသုတိစ-အပရံ ပန၊ ပေ၊ ဓမ္မေသု ဟူသည်
လည်းဖြစ်သော၊ ဧဝမာဒိသု-ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရုပ်တို့၌၊ အနဝဇ္ဇော-အပြစ်မရှိ
ဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ (အရှင်အာနန္ဒာကို ခေါ်သည်။)
ကတမော-အဘယ်သို့သော၊ ကာယသမာစာရော-ကာယသမာစာရသည်။ ဝါ-
ကာယဒွါ ရ၌ဖြစ်သော ကောင်းသောအကျင့်သည်။ ကုသလော၊ ကုသလမည်ပါသနည်း၊
မဟာ ရာဇ-မဟာရာဇာ (ကောသလမင်းကိုခေါ်သည်။) ယော ကာယသမာစာရော-
အကြင်ကာယသမာစာရသည်။ အနဝဇ္ဇော-အပြစ်မရှိ၊ (သော ယာကသမာစာရော-
သည်) ကုသလော-ကုသလမည်၏။ -ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ အပရံပန-တစ်မျိုး
ကား၊ ယထာ-အကြင်ဒေသနာတော်ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဘဂဝါ-သည်။
ကုသလေသု-အပြစ်မရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-တရားတို့၌၊ ဓမ္မ-တရားကို၊ ဒေသေတိ-

ယဿာတိ အရောဂါ၊ အရောဂဿ+ဘာဝေါ အာရောဂုံ”ဟု ပြု၍ ရောဂါ ကင်းခြင်းဂုဏ်ကို
အရကောက်ပါ။ [အယံ၊ ပေ၊ အာရောဂေ ဒိဿတိ”ဟူသော ဤဝါကျသည် “ကတမော၊ ပေ၊
အနဝဇ္ဇော”ကို ထောက်၍ ပကူဝါကျ၊ ထိုနောက်ဝါကျကား ပက္ခန္တရဝါကျတည်း။]

အနဝဇ္ဇော။ ။အနဝဇ္ဇအနက်၏ ပုံစံ၌ “ကတမော ပန၊ ပေ၊ အနဝဇ္ဇော ”သည်
မဇ္ဈိမပဏ္ဍာသပါဠိတော်၊ ဗာဟိတိကသုတ်၌လာ၏။ ထိုပါဠိတော်၌ အရှင်အာနန္ဒာသည် ကော
သလမင်းအား ဘုရားရှင်၏ ကာယဝစီမနောသမာစာရကို အကျယ်ဟောပြု၏။ ဘုရားရှင်၏
သမာစာရများဖြစ်သောကြောင့် “ကုသလော”အရ သုခဝိပါက ဖြစ်သော ကုသိုလ်တရား မဟုတ်။
အနဝဇ္ဇ (ကိလေသာအပြစ်မရှိသော) ကြိယာစိတ်သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထို၌ပါသော
ကုသလသဒ္ဓါလည်း အနဝဇ္ဇအနက်ကို ဟောရသည်။

အပရံ ပန ဘန္တေ။ ။ဤပါဠိတော်ကား သုတ်ပါထေယျ-သမ္ပသာဒနိယသုတ်၌
လာသော ပါဠိတော်တည်း။ ထိုပါဠိတော်ရင်း၌ “ပုနစပရံ”ဟုမတွေ့ရ၊ “အပရံ ပန”ဟူသာတွေ့
ရသည်။ ထိုပါဠိတော်၌လည်း “ကုသလေသု ဓမ္မေသု” အရသတိပဋ္ဌာန်စသော ဗောဓိပက္ခိယ
တရားတို့ကို ပြ၏။ ဗောဓိပက္ခိယတရားဟူသည် အချုပ်အားဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဖိုလ်တို့နှင့်
ယှဉ်သော တရားတည်း။ ထိုတွင် ဝိပဿနာသည် ပုထုဇဉ်ဆေးကွတို့ သန္တာန်၌ သုခဝိပါကဖြစ်
သောကုသိုလ်တည်း။ ရဟန္တာတို့သန္တာန်၌ ကြိယာတည်း။ မဂ်တရားသည် ကုသိုလ်သာ၊ ဖိုလ်ကား
ဝိပါက်တည်း။ ဣသို့ ဗောဓိပက္ခိယ တရားတွင် ကုသိုလ် ဝိပါက်ကြိယာအားလုံးပါဝင် ရကား
ထိုကုသလသဒ္ဓါသည် အနဝဇ္ဇ (ကိလေသာ အပြစ်မရှိ) ဟူသော အနက်ကိုဟောရသည်။

ဟောတော်မူ၏။ ဧတံ-ဤဒေသနာတော် သည်။ အနုတ္တရိယံ-မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာပါတည်း။]

ကုသလော၊ ပေ၊ စာတုရိတ္တိယောတိ အာဒိသု-ကုသလော၊ ပေ၊ စာတုရိတ္တိယောအစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဆေကေ-ကျွမ်းကျင်သူဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ) [ရထဿ-၏၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ-အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၌၊ (တစ်နည်း) အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ-တို့ကို၊ (ကြိယ၊ ပယောဇနတို့၌စပ်)၊ ဝါ-တို့၏၊ (နာမ၌စပ်) နာမကြိယပယောဇနာဒိသု-နာမည်၊ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ယုဉ်တပ်ခြင်းအစရှိသော ကိစ္စတို့၌၊ ကုသလော-ကျွမ်းကျင်

အနက်ဖွင့်။ ။အနုတ္တရိယံတိ အနုတ္တရတာဝေါ၊ ယထာ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေတိတိ-ယထာ ယေနာကာရေန ယာယဒေသနာယ ဘဂဝါဓမ္မံ ဒေသေတိ၊ တုမှာကံ ဒေသနာ အနုတ္တရတိ၊ ကုသလေသု ဓမ္မေသုတိ တာယ ဒေသနာယ ဒေသိတေသု ကုသလေသု ဓမ္မေသုပိ ဘဂဝါဝ အနုတ္တရောတိ ဒီပေတိ၊ (အဋ္ဌကထာ)၊ ဤအလို “ယထာ-အကြင် ဒေသနာတော်ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ၊ ဧတံ-ဤဒေသနာတော်သည်၊ တုမှာကံ-ရှင်တော်ဘုရားတို့၏၊ အနုတ္တရိယံ-မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒေသနာတော်ပါတည်း၊ တာယ-ထိုဒေသနာတော်ဖြင့်၊ ဒေသိတေသု-ကုန်သော၊ ကုသလေသု-အပြစ်မရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေသုပိ-တရားတို့ကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါဝ-သည်သာ၊ အနုတ္တရော-အမြတ်ဆုံးပါတည်း။”ဟု ၂-ဝါကျခွဲ၍အနက်ပေးရသည်။ [ကုသလေသု ဓမ္မေသုကို “ကုသလဓမ္မနိမိတ္တံ”ဟု သတ္တမီအတွက် နိမိတ်အနက်ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

တစ်နည်း။ ။ယာဝါ သာ ဒေသနာ ၊ တဿာ ဘူမိံ (ဖြစ်ရာကို) ဒေသေန္တောပိ ကုသလေသု ဓမ္မေသုတိ အာဟ၊ ဤအဖွင့်အလို “ယထာ-အကြင် ဒေသနာတော်ဖြင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ကုသလေသု-အပြစ်မရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-တို့၌၊ ဓမ္မံ ဒေသေတိ၊ ဧတံ-ဤဒေသနာတော်သည်၊ အနုတ္တရိယံ-တည်း”ဟု တစ်ဝါကျတည်း အနက်ပေးပါ။ နိဿယ၌ ဤအနက်ကိုသာ ပေးထားသည်။ [“အနုတ္တရဓမ္မသဘာဝော အနုတ္တရိယံ”ဟု ပြု၊ မောဂ္ဂလ္လာနိ၌ ဘာဝအနက်ဝယ် ဣယပစ္စည်းလည်းသက်၏။ “ဧတံ+အနုတ္တရိယံ”ကို သန္တိစပ်ထားသောကြောင့် “ဧတဒ နုတ္တရိယံ”ဟုသာ သီဟိုဠ်မှအတိုင်း ပါဠိမှန်တည်း။ “ဧတဒါနုတ္တရိယံ”ဟု မြန်မာမှရှိ၏။ ဣ ပစ္စည်းလည်းသက်၏။ “အာနုတ္တရိယံ”ဟု ရှိလျှင်ကား “ဧတဒါနုတ္တရိယံ”လည်းဖြစ်နိုင်ပါ၏။ “ဧတဒါနုတ္တရိယံ”ဟု ဧတဒါဖြင့် ရှိသည်ကား ဧတံ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော (သာ) ကိုထောက်၍လည်းကောင်း၊ ပါဠိတော်ရင်း စာသွားကို ကြည့်၍လည်းကောင်း၊ ပါဠိဖျက်သာဟု မှတ်ပါ။]

ဝါကျခွဲ။ ။ကတမော ပနမှစ၍ အနဝဇ္ဇေတိုင်အောင်သော ဤဝါကျသည် ရှေ့ဝါကျကို ထောက်၍ ပက္ခန္တ ရဝါကျ ဖြစ်သော်လည်း “ကုသလော၊ ပေ၊ ဆေကေ” ကိုထောက်လျှင် ပက္ခဝါကျ ဖြစ်ပြန်၏။ ထိုပက္ခဝါကျတွင်လည်း “ကတမော ပန၊ ပေ၊ အနဝဇ္ဇောတိ”ကား နောက်ဝါကျကို ဆည်းသော သမုစ္စယဝါကျ၊ နောက်ဝါကျကား သမုစ္စေတဗ္ဗဝါကျတည်း၊ ထိုနောက်ဝါကျလည်း ရှေ့ဝါကျကိုဆည်းသော သမုစ္စယဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျကား သမုစ္စေတဗ္ဗဝါကျ၊ ဤသို့ အပြန်အလှန်ဖြစ်နိုင်ရကား အနဝဇ္ဇောတိစဉ် စသည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မေသုတိစဉ် စသည်လည်းကောင်း အညမညသမုစ္စယဇောတက နိပါတ်တည်း။

သည် မဟုတ်လော့။ --နစ္စဂိတဿ-ကခြင်း၊ သိဆိုခြင်း၊ (တစ်နည်း) နစ္စဂိတဿ-၏၊ (ဝိသေသေသု-အတူးအဆန်းတို့၌) ကုသလာ-ကျွမ်းကျင်ကုန်သော၊ သိက္ခိတာ-သင်အပ်ပြီးသော မိန်းမအတတ်ရှိကုန်သော၊ (မူရာမာယာ-ပြုနည်းကို သင်ပြီးဖြစ်ကုန်သော) စာတုရာ-လှပတင့်တယ်ကုန်သော၊ ဣတ္ထိယော-တို့သည်၊ (တံ-သင့်ကို၊ ကောမေ-ကာမဂုဏ်၌၊ ရာမယိသန္တိ-မွေ့လျော်စေကုန်လတ္တံ့၊) ဤပါဠိကား မဟာနိပါတ်၊ မူဂဗက္ခဇာတ်၌လာသော ပါဠိတော်တည်း၊ နစ္စဂိတဿာ တိစသာမိဝစနံ ဘုမ္မတ္ထေ၊ နစ္စဂိတဿ ဝိသေသေသုတိဝါ ယောဇေ တမ္ပံ၊ -ဋီကာ]

ကုသလာနံ၊ ပေ၊ ဥပစိတတ္တာတိ အာဒိသု-ကုသလာနံ၊ ပေ၊ ဥပစိတ္တာအစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ သုခဝိပါနက-ကောင်းသောအကျိုးရှိသောတရားဟူသော အနက်၌၊ (ကုသိုလ်ဟူသော အနက်၌၊ ဒီဿတိ၊) [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ကုသလာနံ-ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-တရားတို့ကို၊ သမာဒါနဟေတု-ဆောက်တည်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (စဝ-သို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဣဒံပုည-ဤကောင်းမှုသည်၊ ပဝဗုတိ-တိုးပွား၏၊) [ဤပါဠိကား ဒီဃနိကာယ်၊ ပါထိကဝဂ်၊ စက္ကဝတ္ထိသုတ်၌လာသော ပါဠိတော်တည်း၊] ကုသလာဿ-ကုသိုလ်ဖြစ်သော၊ ကမ္မဿ-ကံ၏၊ (တ္တန္တစပ်၊) ဝါ-ကို၊ (တပစ္စည်း၌စပ်၊) ကတတ္တာ-ပြုအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပစိတတ္တာ-ဆည်းပူးအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (စက္ခုဝိညာဏံ-သည်၊ ဥပ္ပန္နဟောတိ၊) တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာမက၊ ထပ်ထပ်ကာပြုအပ်သည်ကို။ [ဥပစိတ"ဟု ခေါ်သည်၊ [ဤပါဠိကား ဓမ္မသင်္ဂဏီအဗျာကတ ဝိပါကံစိတ်၌လာသော ပါဠိတော်တည်း။]

[အတ္ထုဒ္ဓါရမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသကို ပြလို၍ "သွာယမိဓ"စသည်မိန့်၊] လူဓ-ဤကုသလာဓမ္မာဟူသောပုဒ်၌၊ သွာယံ (သော+အယ်)-ထို ကုသလာသဒ္ဓါသည်။

ကုသလော၊ ပေ၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ။ ။ဤပါဠိကား မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ ဂဟပတိဝဂ်၊ အာယရာဇကုမာရသုတ်၌ လာသော ပါဠိတော်တည်း၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံဝယ် ကုသလာသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် သတ္တမိအနက်၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်ရသည်၊ "အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံဝါ နာမကြိယပယောဓနာဒိသု"ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို သမ္ပန်အနက်၌သက်စေ၍ "နာမကြိယပယောဓနာဒိသု" ဟု သမ္ပန္နိပုဒ်ကို ထည့်ရသည်၊ "နစ္စဂိတဿာဝိသေသေသု" ထည့်ရာ၌လည်း နည်းတူပင်။

သုခဝိပါနော။ ။ဤသုခဝိပါနောအနက်ကို အဘိဓာန်၌ "ဣဒ္ဓဝိပါက"ဟုဆို၏၊ သုခသဒ္ဓါသည် ကောင်းသော ဣဒ္ဓအနက်ကိုဟော၏၊ "သုခေါ (ဣဒ္ဓော)+ဝိပါနော ယဿာ တိ သုခဝိပါနော"ဟု ပြု။ [ရှေးနိဿယ၌ "သုခဝိပါနော-ဣဒ္ဓဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာဟူသော အကျိုးရှိသော အနက်၌ လည်းကောင်း"ဟု ပေး၏၊ ထို့ပြင် "ဝိပစ္စနံ ဝိပါနော၊ သုခဿ ဝိပါနော ယဿာတိ သုခဝိပါနော"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ "ဣဒ္ဓဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာကို ဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော အနက်၌လည်းကောင်း"ဟု လည်းပေးလေသည်။]

အာရောဂျေပိ၊ အာရောဂျ အနက်၌ လည်းကောင်း၊ (ကိလေသာ အနာရောဂါ မရှိ သူ၏အဖြစ်ဟူသော အနက်၌ လည်းကောင်း၊) အနဝဇ္ဇေပိ-အနဝဇ္ဇအနက်၌ လည်းကောင်း၊) (ကိလေသာ အပြစ်မရှိသော တရားဟူသောအနက်၌ လည်း ကောင်း၊) သုခဝိပါကေပိ-သုခဝိပါက အနက်၌ လည်းကောင်း၊ (ကောင်းစော အကျိုးရှိသော ကုသိုလ်ဟူသော အနက်၌ လည်းကောင်း၊) ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏။

[ပါဠိတော်၌ “ကုသလာဓမ္မာ”ဟု ပုဒ်အပေါင်းရှိ၏။ ထိုတွင် ကုသလာသဒ္ဓါ ကို ဖွင့်ပြီး၍ ဓမ္မသဒ္ဓါကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့်၊ “ဓမ္မသဒ္ဓေါ ပန” စသည်မိန့်။] ပုန- အဖို့တစ်ပါးကား၊ (တစ်နည်း) ပုန-ကုသလာသဒ္ဓါ၏ အနက်မှ တစ်ပါးဓမ္မသဒ္ဓါ ၏အနက်ကို ဆိုဦးအံ့၊ အယံ ဓမ္မသဒ္ဓေါ-ဤဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ ပရိယတ္တိ၊ ပေ၊ နိဇ္ဈိတတာဒီသု-သင်ယူအပ်သော ပါဠိဟူသော အနက်၊ အကြောင်းဟူသော အနက်၊ သတ္တလည်း မဟုတ် ဇီဝလည်းမဟုတ်သည်၏၊ အဖြစ်ဟူသောအနက်၊ အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-၏၊ [အာဒိဖြင့် “ဓမ္မောသဘာဝေ ပရိယတ္တိပညာ၊ ဉာယေသု သစ္စပ္ပကတီသုပုညေ၊ ညေယျ ဂုဏာစာရ သမာဓိသုပိ၊ နိဿတ္တတာပတ္တိသု ကာရဏာဒေါ” ဟူသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် သဘာဝစသော ကြွင်း သောအနက်တို့ကိုယူပါ။] ဟိ-ချဲ့၊ အယံ-ဤဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏာတိ သုတ္တံ ဂေယန္တိအာဒီသု-ဓမ္မံ၊ ပေ၊ ဂေယျံအစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ပရိယတ္တိယံ- သင်ယူအပ်သော ပါဠိဟူသောအနက်၌၊ ဒိဿတိ-၏၊ [ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ ပရိယာပုဏာတိ-

သွာယမိ၊ ပေ၊ ဝဋ္ဋတိ။ ။ဤဝါကျသည် အလိုရှိအပ်သော အနက်ကို ထုတ်ပြရာ ထုတ်ပြကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် “အတ္ထုဒ္ဓေသဝါကျ”မည်၏။ ကုသလာသဒ္ဓါမှစ၍ သုခဝိပါ ကေ တိုင်အောင် သင်္ခေပဝိတ္ထာရ ဝါကျတို့ကား ရသင့်သမျှ အနက်တို့ကို ထုတ်ဆောင်ရာ ထုတ် ဆောင်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် “အတ္ထုဒ္ဓါရဝါကျ”မည်၏။ ဤအနက်များကိုဟောသော ကုသလာသဒ္ဓါသည် အနက်အားလျော်စွာ ၃-လိင်ရှိ၏။ အာရောဂျအနက်ကိုဟောရာ၌ နုပုလ္လိင်၊ ကုသလာ နစ္စဂီတသ၌ ဣတ္ထိလိင်၊ ကုသလောတွံ ရထသ၌ ပုလ္လိင်တည်း။ ထို့ကြောင့် အဘိ ဓာန်၌ “ဝါစ္စလိဂီကော”ဟုဆိုသည်။

အာရောဂျေ ကုသလံ ဣဋ္ဌ-ဝိပါကေ ကုသလော တထာ၊

အနဝဇ္ဇေ၊ ဆိကေစ၊ ကထိတော ဝါစ္စလိဂီကော။

အတ္ထုဒ္ဓါရ၊ အတ္ထုဒ္ဓေသ။ ။ဥဒ္ဓရိယန္တိ အတ္တာ ဧတ္ထ ဧတေနာတိ ဥဒ္ဓါရော၊ အတ္တာနံ+ ဥဒ္ဓါရော အတ္ထုဒ္ဓါရော၊ အတ္တာနံ-ရသင့်သမျှအနက်တို့၏။ ဝါ-တို့ကို၊ ဥဒ္ဓါရော- ထုတ်ပြရာ ထုတ်ပြကြောင်း ဝါကျတည်း၊ အတ္ထုဒ္ဓါရော-ကျ၊ အတ္ထုဒ္ဓါရောစ+သော+ ဝါကျဓာတ်၊ အတ္ထုဒ္ဓါ ရဝါကျ၊ ဥဒ္ဓါသိယတ ဧတ္ထ ဧတေနာတိ ဥဒ္ဓေသော၊ အတ္ထုဿ+ဥဒ္ဓေသော အတ္ထုဒ္ဓေသော၊ အတ္ထုဒ္ဓေသော စ+သော+ဝါကျဓာတ် အတ္ထုဒ္ဓေသဝါကျ။ အတ္ထုဒ္ဓါရဝါကျကို အနက်များ နှင့် ဆိုင်သောကြောင့် “သာမည ဝါကျ”ဟု ‘လည်းကောင်း၊ အတ္ထု ဒ္ဓေသဝါကျကိုအလိုရှိ အပ်သော အနက်နှင့်သာဆိုင်သောကြောင့် “ဝိသေသဝါကျ” ဟုလည်းကောင်း နာမည်တပ်ရ သေး၏။

သင်ယူ၏ စသည်ဖြင့်ပေး။] ဟေတုမှို ဉာဏ် ဓမ္မပုဋိသမ္ဘိဒါတိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရုပ်တို့၌၊ ဟေတုမှို- အကြောင်းဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ) [ဤ အဓိပ္ပာယ် များကိုရှေး ဓမ္မ ထွဒေသနာ ပဋိဝေဓအခန်းဝယ် “ဓမ္မောတိ ဟေတု” စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီ။]

န ဟိ ဓမ္မော၊ ပေ၊ သုဂ္ဂတီ တိ အာဒိသု-အစရှိသောပါဠိရုပ်တို့၌၊ ဂုဏေ-ဂုဏ်ဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ၊) [ဟိ-မှန်၏၊ ဓမ္မောစ-ဂုဏ်တရားသည် လည်းကောင်း၊ (ကုသိုလ်တရားသည် လည်းကောင်း၊) အဓမ္မောစ-ဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားသည် လည်းကောင်း၊ (အကုသိုလ်တရားသည် လည်းကောင်း၊ အသည် ဝိရုဒ္ဓအနက်ဟော) ဥဘော-ဓမ္မ၊ အဓမ္မ ၂ မျိုးတို့သည်၊ သမဝိပါကိနော-တူမျှသော အကျိုးရှိကုန်သည်၊ န (ဟောန္တိ)-မဖြစ်ကုန်၊ အဓမ္မော-ဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် တရားသည်၊ (အကုသိုလ်တရားသည်၊) နိရယံ-ငရဲသို့၊ နေတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဓမ္မော-ဂုဏ်တရားသည်၊ (ကုသိုလ်တရားသည်၊) သုဂ္ဂတီ -ကောင်းသောဂတိသို့၊ ပါပေတိ-ရောက်စေနိုင်၏၊ [ဆန်းကြောင့် ဂ-ဒွေဘော်လာထား သည်။]

တသ္မိ ခေါ ပန သမယေ၊ ပေ၊ ဝိဟရတီတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိ ရုပ်တို့၌၊ နိဿတ္တ နိဇ္ဈိဝတာယံ-သတ္တလည်း မဟုတ်၊ ဇီဝလည်းမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ) [တသ္မိ ခေါ ပန သမယေ-ထိုအခါ၌၊ ဓမ္မော- သတ္တဇီဝမဟုတ်သော ပရမတ္ထသဘာဝဓမ္မတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဓမ္မေသု- သတ္တဇီဝမဟုတ်သော သညာ၊ သင်္ခါရတရားတို့၌၊ ဓမ္မာနုပသသိ-ဓမ္မဟု အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရတိ-နေ၏၊ [အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညကို ပြုပြီး၍ အတ္ထုဒ္ဓေ သ ဝိသေသကို ပြုလိုသောကြောင့် “သ္မာယမိဓ”စသည်မိန့်၊] ဣဓာပိ-ဤကုသလာ ဓမ္မာ ဟူသောပုဒ်၌လည်း၊ သ္မာယံ (သော+အယံ) -ထိုဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ နိဿတ္တ- နိဇ္ဈိဝတာယမေဝ-သာလျှင်၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏။ [တသ္မိ ခေါပန သမယေ ဓမ္မာ၊ ဓမ္မ

ဂုဏေ။ ။ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်များစွာတို့တွင် / အဘိဓာန်၌ဂုဏ်အနက်တစ်မျိုး၊ ပုညအနက်တစ်မျိုးအားဖြင့် ၂-မျိုးခွဲထား၏၊ ဤအခွဲကိုကြည့်လျှင် “ဂုဏ်ဟူသောအနက်သည် ကုသိုလ် ကောင်းမှုတစ်မျိုးနှင့်သာမက အကောင်းဂုဏ်ဟူသမျှနှင့် သက်ဆိုင်၏” ဟုသိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် သီလကုန်ပါဠိတော် ဗြဟ္မဇာလသုတ် သုညတပကာသန အခန်းဝယ် “အတ္ထိ ဘိက္ခ ဝေ အညေဝ ဓမ္မာ”ဟူသော ပါဠိတော်၌ ဖြတ်စွာဘုရား၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် ဂုဏ်ကိုပင် “ဓမ္မ”ဟု ဆိုထား၏၊ ထိုသဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် ဓမ္မကား ကုသိုလ်ဂုဏ်မဟုတ်၊ ကြိယာဂုဏ် သာတည်း၊ နဟိ ဓမ္မောစသော ဤဂါထာ၌ကား ကုသိုလ်ဂုဏ်ပင်တည်း၊ ဤဂါထာ၏ရှေ့၌ “ဓမ္မော ဟဝေ ရက္ခတိ၊ ပေ၊ န ဒုဂ္ဂတိ ဓမ္မော”စသော ဂါထာတက်လာသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဟိ” ကို ဒဋ္ဌိဇောတက အနေအားဖြင့် “မှန်၏”ဟုပေးသည်။

သုတို့နှင့်၍ ကုသလာဓမ္မာအရ ဓမ္မလည်း နိဿတ္တ နိဗ္ဗိဝ အနက်ဟောချင်း တူသောကြောင့်၊ “ဣဓာပိ ဟု ပိသဒ္ဓါဖြင့်ဆိုသည်။]

ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-အဘိဓေယျတ္ထမှတစ်ပါး၊ ဝစနတ္ထကို ပြဦးအံ့၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရမှတစ်ပါး၊ ဝစနတ္ထကိုဆိုဦးအံ့”ဟုစွဲလေသည်။] ဝတ္ထ-ဤကုသလာဓမ္မာဟူသော ပုဒ်၌၊ ဝစနတ္ထော-ဝစနတ္ထကို၊ (သဒ္ဓါ၏အနက်ကို)၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊ [ဝစနတ္ထော၏ စပ်ပုဒ်မရှိသောကြောင့်၊ [ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟုထည့်၍ စပ်ရသည်။] (ယေဓမ္မာ-အကြင်တရားတို့သည်)၊ ကုစ္ဆိတော-စက်ဆုပ်အပ်ကုန်သော၊ ပါပကော-ယုတ်မာကုန်သော၊ (မိမိကိန်းရာသတ္တဝါကို အပါယ် ၄ ရွာ၌ကျရောက်စေတတ်ကုန်သော)၊ ဓမ္မေ-တရားတို့ကို၊ (တစ်နည်း) ပါပကော ဓမ္မေ-အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ သလယန္တိ စလယန္တိ ကမ္မန္တိ-လှုပ်ရှားစေတတ်ကုန်၏၊ ဝိဒ္ဓံသေန္တိ-ဖျက်ဆီးတတ် ကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့စက်ဆုပ်ဖွယ် အကုသိုလ်တရားတို့ကို လှုပ်ရှား စေတတ်၊ ဖျက်ဆီးစေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ-ထိုတရားတို့သည်)၊ ကု+သလာ-

ဝစနတ္ထော ပန။ ။ “ကုသလသဒ္ဓေါ” ပန စသည်ဖြင့် ပြအပ်ခဲ့သော အတ္ထုဒ္ဓါရ အတ္ထုဒ္ဓေ သ ဖြစ်သော အနက်များသည် အဘိဓာန် အနေကတ္ထဝဂ်၌ လာသော အဘိဓေယျတ္တတို့တည်း။ ထိုအဘိဓေယျတို့ကို ဆရာပြု၍ သိရပါပြီ။ ဝစနတ္ထကိုကား “အဘယ်သို့မှတ်ရပါ မည်နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝစနတ္ထောပန” စသည်မိန့်၊ [ပြတ်ပြီးစင်းစင်း၊ စုဒ်ထုတ် လျှင်းမှု၊ ဖြစ်ခြင်းဝါကျာရမ္ဘုပြီ”နှင့်အညီ ဝစနတ္ထောမှစ၍ “ယထာ သဘာဝတောတိဗ္ဗော”တိုင် အောင်စကားရပ်များသည် ဝါကျာရမ္ဘုဝါကျတည်း။ အချို့ကား အဘိဓေယျတ္ထမှတစ်ပါး ဝစနတ္ထကို ပြသောကြောင့် “ပက္ခန္တရ”ဟု လည်းဆိုကြ၏။ ထိုအဆိုသည် “ပေါင်းပြီး စိတ်ပြ၊ နောက်ပက္ခ၊ ယုကြပက္ခန္တာ” ဟူသောလက္ခဏာနှင့်မညီ။]

ကုစ္ဆိတော၊ ပေ၊ ကုသလာ။ ။ “ကု+သလ”ဟုစွဲ၊ ကုသည် ကုစ္ဆိတအနက်ဟောဟု သိစေလိုသော ကြောင့် “ကုစ္ဆိတော”ဟု ဖွင့်သည်။ ထို “ကုစ္ဆိတ” အရလည်း ပါပဓမ္မတို့ကို ယူပါဟု သိစေလို၍ “ပါပကော ဓမ္မေ”ဟု ဖွင့်သည်။ [“ပါပေန္တိ-မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို အပါယ် ဒုက္ခစသည်တို့၌ ကျရောက်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပါပကော”ဟုပြု၊ ပပုဗ္ဗ၊ အပဓာတ်၊ ကာရိတိကျေ၊ ဣပုဗ္ဗည်း။] သလာ၌ သလဓာတ်၊ ကာရိတိကျေ၊ အ ပစ္စည်းတည်း။ သလဓာတ်သည် “သလောဘူ စလသံဝရ-ဂတိဝေဂေစု ထောမနေ” ဟူသော ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟနှင့် အညီ ဤနေရာ၌ “စလအနက်ဟောတည်း” ဟုသိစေလို၍ သလယန္တိကို “စလယန္တိ”ဟု အနက်ဖွင့်သည်။ ထိုစလဓာတ်လည်း “စလော ဘူ ကမ္မဝိလာသ-ဂတိသု စုတု ပေါသနေ”နှင့် အညီ အနက်များစွာရှိပြန်ရကား ဤနေရာ၌ ကမ္မအနက်ကို ယူစေလို၍ စလယန္တိကို “ကမ္မန္တိ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ ထို “ကမ္မ”၌ ကပိဓာတ်တည်း။ ထိုကပိဓာတ်လည်း “ကပိ ဘူ တက္ကလဂန္ဓ-ဟိံသာ သဉ္စလသတ္တိသု”နှင့် အညီ အနက်များစွာကို ဟောနေပြန်ရကား ဤနေရာ၌ ဟိံသာ (ဝိဒ္ဓံသန) အနက်ကို ယူစေလို၍ “ဝိဒ္ဓံသေန္တိ”ဟုဖွင့်သည်။ နောက်နောက်ပိုဒ်သည် ရှေးရှေးအနက်ဖွင့်တည်း။

ကု+သလတို့မည်၏။ (တစ်နည်း) ယေဓမ္မာ၊ ကုစ္ဆိတေ-ကုန်သော၊ ပါပကေ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေတို့ကို၊ သလယန္တိ စလယန္တိ- တဒဂံပဟာန်ဖြင့်လှုပ်ရှားစေတတ်ကုန်၏။ သလယန္တိ ကမ္မေန္တိ-ဝိက္ခမ္ဘနု ပဟာန်ဖြင့် လှုပ်ရှားစေတတ်ကုန်၏။ သလယန္တိ ဝိဒ္ဓသေန္တိ-သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့စက်ဆုပ်ဖွယ် အကုသိုလ် တရားတို့ကို၊ ပဟာန် ၃ ပါးတို့ဖြင့်၊ လှုပ်ရှားစေတတ်၊ ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တေဓမ္မာ) ကု+သလာ-တို့မည်၏။

ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေဓမ္မာ-တို့သည်) ကုစ္ဆိတေန-စက်ဆုပ်အပ်သော၊ (ရွံ့စရာကောင်းသော) အာကာရေန-အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (သန္တာနေ-သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌) သယန္တိ-ကိန်းတတ်ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ စက်ဆုပ်ဖွယ်အခြင်းအရာအားဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ကိန်းတတ်၊ ဖြစ်တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ ဓမ္မာ) ကုသာ-ကုသတို့မည်၏။ (ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်) အကုသလသင်္ခါတေ-အကုသိုလ်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ တေ ကုသေ-ထို ကုသတရားတို့ကို၊ လုနန္တိ ဆိန္ဒန္တိ-ဖြတ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ကုသမည်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြတ်တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တေ ဓမ္မာ-ကုသ+လာ-ကုသ+လ တို့မည်၏။

တစ်နည်း။ ။ သလယန္တိကိုပင် “စလယန္တိ ကမ္မေန္တိ ဝိဒ္ဓသေန္တိ” ဟု ၃ မျိုးဖွင့်သည်။ ထိုတွင် စလယန္တိဖြင့် တဒဂံပဟာန်ဖြစ်သော ကာမကုသိုလ်ကိုပြု၍ ကမ္မေန္တိဖြင့် ဝိက္ခမ္ဘနုပဟာန်ဖြစ်သော မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကို ပြုပြီးလျှင်၊ ဝိဒ္ဓသေန္တိဖြင့်သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြစ်သော မင်္ဂကုသိုလ်ကို ပြသည်ဟု တစ်နည်းဆို၏။ [အထဝါ သလနဿ အတ္ထဒီပနာနိ စလနာဒီနိ တီဏိ တဒဂံပဟာနာဒီပိ ယောဇေတဗ္ဗာနိ- ဋီကာ။]

ကုစ္ဆိတေန၊ ယေ၊ ကုသလာ။ ။ ဤနည်း၌ “ကုသ တစ်ပုဒ်၊ လာ တစ်ပုဒ်” ဟုခွဲ၊ ကုသ၌လည်း “ကု+သ” ဟု ၂ ပုဒ်ခွဲ၊ “ကုစ္ဆိတေန+သယန္တိတိ ကုသာ” ဟု ပြု၍ အကုသိုလ် တရားတို့ကို အရကောကံပါ။ အကုသိုလ်တရားတို့သည် သတ္တဝါတို့သန္တာန်ဝယ် ရွံ့ဖွယ်စက်ဆုပ်ဖွယ် အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သောကြောင့် “ကု+သ” ဟု အမည်ရကြသည်။ လာ၌ လူဓာတ် အပစ္စည်း။ “ကုသေ+လုနန္တိတိ ကုသ+လာ” ဟုပြု၊ “လု-ဆေးနေဟု ဓာတ်နက်ရှိသောကြောင့် [ဆိန္ဒန္တိ” ဟု ဓာတ်နက်ဖွင့်သည်။ ကိယာဒိဂိုဏ်း ဖြစ်၍ နာပစ္စည်းနောင်းသောကြောင့် လူ၌ ရသပြု၍ “လုနန္တိ” ဟုရှိရသည်။ [နာပစ္စယ၊ သံယောဂကြောင့်၊ ရသပြုလံတံ။]

ဆက်ဦးအံ့။ ။ “စက်ဆုပ်ဖွယ် အကုသိုလ်တရားတို့ကို+ဖြတ်” ဟုသည် တဒဂံ၊ ဝိက္ခမ္ဘနု၊ သမုစ္ဆေဒတို့ဖြင့် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပယ်သတ်ခြင်းတည်း။ အကုသိုလ်တရားတို့၏ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်ခြင်းမှာလည်း ရာဂအစရှိသော မစင်ကြယ် ရွံ့စွယ်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ နောင်အခါ အပါယ်ဆင်းရဲစသော ဒုက္ခအမျိုးမျိုး၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း တည်း။

ဝါ-တစ်နည်း၊ ကုစ္ဆိတာနံ-စက်ဆုပ်အပ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ သာနတော တနုကရဏတော-နည်းပါးအောင်ပြုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တဒင်္ဂပဟာန်၊ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် နည်းပါးအောင် ပြုတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) သာနတော ဩသာနကရဏတော-အဆုံးကို ပြုတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊)သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့် အဆုံးကိုပြုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဉာဏံ-ဉာဏ်သည်၊ ကုသံနာမ-ကုသမည်၏၊ (ယေဓမ္မာ-တို့ကို)၊ တေန(ကုသေန) ထိုဉာဏ်သည်၊ လာတဗ္ဗာ-ယူထိုက်ကုန်သည်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဉာဏ်သည် ယူထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (ဝေ ဓမ္မာ) ကုသ+လာ-ကုသ+လတို့မည်၏၊ ဂဟေတဗ္ဗာ-ယူထိုက် ကုန်၏၊ ပဝတ္ထေတဗ္ဗာ-ဖြစ်စေထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား လာတဗ္ဗာ၏ အနက်တည်း။

ဝါ-တစ်နည်း၊ ကုသာ-သမန်းမြက်တို့သည်၊ 'ဥာယဘာဂဂတံ'- ၂-ဘက်သော အဖို့၌ဖြစ်သော၊ (ဆုပ်ထားသောလက်၏ အတွင်းဘေး ၂-ဘက်၌တည်သော၊) ဟတ္ထပ္ပဒေသံ-လက်၏ အစိတ်အပိုင်းအရပ်ကို၊ လုနန္တိ ယထာ-ဖြတ်တတ်ကုန်သကဲ့သို့၊ (ရှုတတ်ကုန်သကဲ့သို့၊) ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဣမေပိ-ဤအကုသိုလ်တရားတို့

ကုစ္ဆိတာနံဝါ၊ ဝေ၊ ကုသလာ။ ။ဤနည်း၌လည်း “ကုသ+လ” ဟု ၂-ပုဒ်ပင်ခွဲ၊ သို့သော် “ကုသ”အရကားရှေးနည်း၌ကဲ့သို့ အကုသိုလ်ကိုမယုတ်၊ ဉာဏ်ကိုယူရသည်။ “ကု+သ” ဟု ၂-ပုဒ်ခွဲ၊ ကုသည် ရှေးနည်း၌ကဲ့သို့ ကုစ္ဆိတအနက်ဟောတည်း။ သ ဌိ သာဓာတ်၊ အပစ္စည်းတည်း။ ထိုသာဓာတ်သည် ဘူ၊ ဒိ၊ ဂဟာဒိ ၃-ဂိုဏ်း၌ တနုကရဏအနက်ကို လည်းကောင်း၊ အဝသာန အနက်ကို လည်းကောင်း ဟောသောကြောင့် “တနုကရဏတော၊ ဩသာနကရဏတော”ဟုဖွင့်သည်။ “ကုစ္ဆိတေ+သာတိ တနံကရောတိတိ ကုသံ”ဟု ပြု၍ လောကီကုသိုလ်၌ယှဉ်သောဉာဏ်ကို ကောက်ပါ။ တစ်နည်း-“ကုစ္ဆိတေ+သာတိ ဩသာနကရောတိတိကုသံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍မဂ်၌ ယှဉ်သောဉာဏ်ကို ကောက်ပါ။ ထို့နောက် “ကုသေန+လာတဗ္ဗာတိ ကုသ+လာ”ဟုပြု။

ဂဟေတဗ္ဗာ ပဝတ္ထေတဗ္ဗာ။ ။ထိုလာဓာတ်သည် ဂဟဏအနက်ကိုဟောသောကြောင့် “ဂဟေတဗ္ဗာ”ဟု ဓာတ်အနက်ဖွင့်၏။ “ယူ”ဆိုသည်ကား “ဉာဏံ၊ ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းတည်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက်ကိုပြုလို၍ “ပဝတ္ထေတဗ္ဗာ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဂဟေတဗ္ဗာကား သဒ္ဒတ္ထံ၊ ပဝတ္ထေတဗ္ဗာကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်တည်း။ “ဖြစ်စေ”ဟုသည်လည်း ဉာဏံက ဉာဏသမ္ပယုတ် အကုသိုလ်စိတ်တို့ကို သဟဓာတသတ္တိဖြင့် ဖြစ်စေခြင်း၊ ဉာဏဝိပွယုတ် ကုသိုလ်စိတ်တို့ကို ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ဖြစ်စေခြင်းတည်း။ [ဉာဏဝိပွယုတ္တာနန္တိ ဉာဏံ ဥပနိဿယပစ္စယော ဟောတိတိ သဗ္ဗေပိ ကုသလာ ဓမ္မာ ကုသေန-ဉာဏေန ပဝတ္ထေတဗ္ဗာတိ ကုသလာ- ဋီကာ။]

ယထာဝါ၊ ဝေ၊ ကုသလာ။ ။ဤနည်း၌လည်း “ကုသ+လ” ဟုပင်ခွဲ၊ လာ၌လည်း လူဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဝိဂြိုဟ်မှာ “ကုသလာဝိယ လုနန္တိ တိ ကုသလာ”ဟု အဋ္ဌကထာအတိုင်း ပြု။ “ဥပ္ပနာနံ ပါပကာနံ အနုပ္ပါဒါယ ဝါယာမော”ဟုသော သမ္ပပ္ပဓာန ၂-ပါးကိုသတိပြုပါ။ ထိုသမ္ပပ္ပ

သည်လည်း၊ ဥပ္ပန္နကုပ္ပန္နဘာဝေန-ဖြစ်ပြီးသော ကိလောသာ၊ မဖြစ်သေးသော ကိလောသာတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥဘယဘာဂကတ်-၂-ဘက်သောအဖို့၌ဖြစ်သော၊ ကိလော သပက္ခ-ကိလောသာ အသင်းအပင်းကို၊ လုနန္တိ-ဖြတ်တတ်ကုန်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သမန်းမြက်ပမာ၊ ၂-ဘက်သောကိလောသာတို့ကို ဖြတ်တတ်ကုန် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊) ကုသာဝိယ-သမန်းမြက်တို့ကဲ့သို့၊ လုနန္တိ-ဖြတ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိပိ- ဤအနက်ကြောင့်လည်း၊ (တေဓမ္မာ) ကုသ+ လာ- ကုသ+လတို့မည်၏။

• ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (တစ်နည်း) ပန-ကုသလသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး ဓမ္မသဒ္ဒါ၏ဝစနတ္ထကို ဆိုဦးအံ့၊ (ယေ-အကြင်တရားတို့သည်၊) အတ္တနော-မိမိ၏၊ သဘာဝံ-သဘောကို၊ ဓရေန္တိ-ဆောင်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မိမိ သဘောကို ဆောင်တတ်ကုန်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တေ-ထိုတရားတို့ကိုသည်၊ ဓမ္မာ-

ဓာန်၌ ဝိရိယသည် ဥပ္ပန္နကုပ္ပန္နကို ပယ်ခြင်း၊ အနုပ္ပန္နအကုသိုလ်ကို မဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့် ကိစ္စ၂-ပါးကိုရွက် ဆောင် သကဲ့သို့ ကုသိုလ်တရားလည်း ထိုကိစ္စ ၂-ပါးကို ရွက်ဆောင်ရကား ဥပ္ပန္နကိလောသာ အဖို့၊ အနုပ္ပန္နကိလောသာတို့အဖို့ကို ဖြတ်တောက်သည်ဟု ဆိုသည်။

အတ္တနော သဘာဝံဓာရေန္တိ။ «ဤဝစနတ္ထဖြင့် ပရမတ္ထသဘာဝ၏ ဓမ္မအမည်ရပ်ကို ဖြစ်၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဖဿ၏ ဖုသနသဘော ထင်ရှားရှိခြင်းသည်ဖဿက မိမိသဘောကို ဆောင်ထား ခြင်းမည်၏၊ ပထဝီ၏ ကက္ခဋ(ခက်မာခြင်း) သဘော ထင်ရှားရှိခြင်းသည် ပထဝီဓာတ်က မိမိ သဘောကို ဆောင်ထားခြင်းမည်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် မိမိသဘောအတိုင်း ထင်ရှားရှိခြင်းကို “အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တိ”ဟုဆိုသည်။

ထင်ရှားစေအံ့-သာသနာပ တိတ္ထိဆရာကြီးတို့သည်သတ္တ (သတ္တဝါ)ရှိ၏ဟု ကြံဆပြော ဆို၏၊ ထိုသတ္တဝါကို ဉာဏ်ဖြင့် စဉ်းစားကြည့်သော် အထင်အရှားမရှိ၊ သက်သက် ကြံစည် ထားအပ်သော ပညတ်မျှသာဖြစ်နေ၏၊ ထို့ကြောင့် သတ္တသည်မိမိ၏ သဘောကို မဆောင်နိုင်၊ ဖဿစသော ပရမတ္ထတရားတို့ကား ထို အတ္တ သတ္တ ဖီဝတို့ကဲ့သို့ ထင်ရှားမရှိ မဟုတ်၊ ထင်ရှား ရှိရကား မိမိသဘောကို ဆောင်နိုင်ကြသည်။ [သတ္တာဒိဂါဟကာနံ၊ ပေ၊ ကိန္တု၊ အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တိတိ ဓမ္မာ-ဋီကာ။]

မေးဖွယ်။ «“အတ္တနော သဘာဝံ”ဟုသဘောကို ကံအဖြစ်ဖြင့်ထား၍၊ “ဓာရေန္တိ” အရဓမ္မကို ကတ္တာအဖြစ်ဖြင့် ထားသောကြောင့် ဆောင်အပ်သော သဘာဝနှင့် ဆောင်တတ်သော ဓမ္မသည် အရက္ခိပြားသော ၂-မျိုး ၂-စားလားဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ “ဥပမာ-ကက္ခဋသဘောသည် ပထဝီရုပ်တရားမှ တစ်မျိုးတကြားလား” ဤသို့စသည်ဖြင့် မေးဖွယ်ရှိသည်။ ---အဖြေကား၊ - ထိုကဲ့သို့ ၂-မျိုး ၂-စားမကွဲပြားပါ၊ ဥပမာ-ရုပ်နှင့် ရုပ္ပနသဘောသည်မကွဲပြား၊ ပထဝီနှင့် ကက္ခဋ သဘောသည်မကွဲပြား၊ ဖဿနှင့် ဖုသန သဘောသည် မကွဲပြား၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဆောင်အပ်သော သဘောနှင့် ဆောင်တတ်သော တရားသည် ၂-မျိုး ၂-စားမကွဲပြားပါ။ [နစ ဓာရိယမာန သဘာဝါအညော ဓမ္မော နာမ အတ္ထိ၊ နဟိ၊ပေ၊ ဓမ္မာ ဝိဇ္ဇန္တိ-ဋီကာ။]

ဓမ္မတို့မည်၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေ-အကြင်တရားတို့ကို) ပစ္စယေ ဟိ-အကြောင်း
 တရားတို့သည်၊ ဓရိယန္တိ-ဆောင်အပ်ကုန်၏။ (ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ အကြောင်း
 တရားတို့သည် ဆောင်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ-ထိုတရား တို့သည်၊ ဓမ္မာ-
 တို့မည်၏။) ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေ-အကြင်တရားတို့ကို) ယထာ သဘာဝတော-
 အကြင် အကြင်ဟုတ်မှန်သော သဘောအားဖြင့်၊ ဝါ၊ ဟုတ် မှန်သော သဘောအတိုင်း၊
 ဓာရိယန္တိ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားအပ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ဟုတ်မှန်
 သော သဘောအတိုင်း ဆောင်ရွက်မှတ်သား အပ်ကုန် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 (တေ-တို့သည်။) ဓမ္မာ-တို့မည်၏။

ထပ်၍မေးဖွယ်။ ။သဘာဝနှင့် သဘာဝန္တဟု ၂ မျိုးမကွဲပြားလျှင် အဘယ်ကြောင့်
 “သဘာဝံ+ဓာရေန္တိ”ဟု ခွဲခြား၍ ဆိုပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ထိုသို့ ခွဲခြား၍
 မဆိုလျှင် စာသင်သားတို့ကို သိအောင် ပြဖို့ မလွယ်သောကြောင့် စာသင်သားတို့ကို နားလည်စေ
 ခြင်းမှာ ဝိညာတ (အများသိအပ်ပြီးသော) ဖဿ စသောနာမည်နှင့် အဝိညာတ (အများသိမဟုတ်သော)
 ဖုသနစသော သဘာဝကို ၂ မျိုးပြားသကဲ့သို့ (အဘောဒဘောပုပစာရ အားဖြင့်) ခွဲခြား၍ ပြရသည်။
 [အညထာ ပန၊ ပေ၊ ဓာရေန္တိတိ ဝုတ္တံ၊ ဤဒိကာပါဠိ၌ “နာမဝေသနဝိညာတာ ဝိညာတအဓိပ္ပာယ်
 ကို မခန့် တစ်မျိုးဖြင့်သွားလေ၏။ ရှုလေတော့။]

ဓရိယန္တိ ဝါ ပစ္စယေဟိ။ ။[ဆောင်ခြင်းအနက်ကို ဟောရာ၌ ဘု-စ ၂ ဂိုဏ်း ရှိသော
 ကြောင့် “ဓာရိယန္တိ” ၂ မျိုးလုံး အသင့်ချည်း၊ သို့သော် တတိယ ဝိကပ်နှင့် ကွဲအောင် [ဓရိယန္တိ”
 ဟု ရှိသောပါဌ်က ကောင်းမြတ်သည်။] ရှေ့နည်း၌ စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်ဟူသော သင်္ခတဓမ္မ၊
 နိဗ္ဗာန်ဟူသော အသင်္ခတဓမ္မ ၂ မျိုးလုံးရ၏။ ဤနည်း၌ကား သင်္ခတဓမ္မအတွက် ထူးခြားသော
 ဝိပြုဟ်နက်ကို ပြလို၍ “ဓရိယန္တိ ပစ္စယေဟိ” ဟု ပစ္စယေဟိကတ္တာ ထည့်၍ မိန့်သည်။ ‘ကံ
 စသော အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့သည် ဆောင်အပ်သောကြောင့် ပတဝိဖဿ
 စသည်ကို ဓမ္မဟု ခေါ်သည်။ ဤနည်း၌ “ဆောင်”ဟူသည် ဖြစ်စေခြင်းတည်း။ [သပစ္စယဓမ္မေသု
 ဝိသေသံ ဒသေန္တု၊ ပေ၊ အာဟ။]

ဓာရိယန္တိ ဝါ ယထာသဘာဝတော။ ။[ဤနည်း၌ “ဓာရိယန္တိ”ကို ဥပဓာရိယန္တိ
 လက္ခိယန္တိ”ဟု ငိုကာဖွင့်၏။ မင်္ဂလသုတ်စသည်၌ သုတ်ကို “ဥပဓာရိတ် ဥပလက္ခိတ်”ဟု
 ဖွင့်သကဲ့သို့တည်း။ “ဆောင်”ဟူသည် စိတ်၌ ဆောင်ထားခြင်း မှတ်သားခြင်းတည်း။ “ဖဿကို
 ဖုသနသဘောအတိုင်း ပထဝီကို ကက္ခဋသဘောအတိုင်း စိတ်၌ ဆောင်ရွက်မှတ်သားအပ်၏။
 နိဗ္ဗာန်ကို သန္တိ သဘောတိုင်း၊ ထင်ရှားမရှိသော ပညတ္တိဓမ္မ အတ္ထ စသည်ကိုလည်း ထင်ရှား
 မရှိသော သဘောအတိုင်း ဆောင်ရွက်မှတ်သားအပ်သည်”ဟုလို။ [ဤနည်း၌ ပရမတ္ထဓမ္မအပြင်
 အတ္ထစသော အဝိဇ္ဇာမာန ပညတ္တိဓမ္မများလည်း ပါဝင်၏။ စတ္ထ စ ပဌမော အတ္ထော သင်္ခတော
 သင်္ခတဓမ္မဝေသ နဝုတ္တော။ ဒုတိယော သင်္ခတဝေသန၊ တတိယော သင်္ခတာသင်္ခတ ပညတ္တိဓမ္မ
 ဝေသနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-အနုဒိကာ။]

ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့သည်၊န-မဟုတ်ကုန်၊ အကုသလာ-ကုသိုလ်တို့မဟုတ်ကုန်၊ မိတ္တပဋိပက္ခာ-မိတ်ဆွေ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူတို့သည်၊ အမိတ္တာ-အမိတ္တတို့မည်သည်၊ ဟောန္တိဝိယ-ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ဤစကားဖြင့် လောကီဥပမာကိုပြသည်၊] လောဘာဒိပဋိပက္ခာ-လောဘအစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့သည်။ အလောဘာဒယော-အလောဘ အစရှိသည်တို့ မည်သည်၊ ဟောန္တိဝိယစ-ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ဤစကားဖြင့် သာသနာ ဥပမာကို ပြသည်။] (တထာ)ကုသလ ပဋိပက္ခာ-ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကားအနက်။

ယေဓမ္မာ-အကြင်တရားတို့ကို၊ န ဗျာကတာ-မဟောအပ်ကုန်၊ ဣတိ-ထိုသို့ မဟောအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ ဓမ္မာ-ထိုတရားတို့သည်၊ အဗျာကတာ-အဗျာကတတို့မည်၏၊ (တစ်နည်း)ယေ ဓမ္မာ-အကြင်တရားတို့သည်၊ ဗျာကတာ-ဟောအပ်ပြီးသော တရားတို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တေဓမ္မာ-ထိုတရားတို့သည်၊ အဗျာကတာ-အဗျာကတတို့မည်၏၊ ကုသလာ ကုသလ

အကုသလာ။ ။အ သဒ္ဓါသည် “ဝုဒ္ဓိတဗ္ဗာဝ”စသော အဘိဓာန်လာအနက်တို့တွင် ဝိရဒ္ဓအနက်တည်း။ ထိုဝိရဒ္ဓအနက်ကိုပင် ပဋိပက္ခဟု ဆိုထားသည်။ “ကုသိုလ် အကုသိုလ်သည် ပဟာယက ပဟာတဗ္ဗ (ကုသိုလ်က ပယ်သတ်တတ်, အကုသိုလ်က အပယ် အသတ်ခံရသော တရား) ဖြစ်၍အကုသိုလ်သည် ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်”ဟူလို့။

မှတ်ချက်။ ။အကုသလာ၌ အ သည် ကုသိုလ်အဖြစ်ကို တားမြစ်သော နိသေခ အဘာဝအနက်ဟောဖြစ်လျှင် ကုသိုလ်မဟုတ်ခြင်း ဟူသော အဘာဝပညတ်ကို ရလ်မ့်မည်။ အညအနက်ဟော ဖြစ်လျှင်လည်း ကုသိုလ်မှတစ်ပါးသော ကုသိုလ် မဟုတ်သမျှ အကုသိုလ်, အဗျာကတတရား အားလုံးပင် ရစေရရှိ၏။ ထို့ကြောင့် နိသေခ, အဘာဝ, အည အနက်တို့ကို မယူ ဘဲ ဝိရဒ္ဓအနက်ဟူသော ပဋိပက္ခအနက်ကိုသာ ယူရသည်။ [ဝုဒ္ဓိ စသော အခြားအနက်တို့မှာ လျှင်း ပါးဖွယ်ပင်မရှိ။]

ဆက်ဦးအံ- န (အ) သဒ္ဓါ၏ မူရင်းအနက်သည် တားမြစ်ခြင်း နိသေခအနက် သာတည်း။ ထိုသို့ တားမြစ်ရင်းပင် အဘာဝစသော အနက်များကို ဒီပနတ္ထ အဖြစ်ဖြင့် ထွန်းပြသည်။ [အယ် ဟိ အကာရော၊ ပေ၊ တံ ယောဂနိဝတ္တိယံ ဒိဿတိ၊ အဘာဝေါဟေတ္ထ ဒိပိတော, စသည်။ -ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒအဖွင့်၊] ဤအဖွင့်အတိုင်း “န-ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော+ကုသလာ-အကုသိုလ်တို့”ဟု မေပေးရ။]

န ဗျာကတာ၊ ပေ၊ အတ္ထော။ ။“န+ဗျာကတာ အဗျာကတာ”ဟု နနိပါတပုပ္ဖပဒက ကမ္မဓာရည်း သမာသ်ပြုစေလိုရင်းတည်း။ အဗျာကတာ၌ “ဝိ+အာ+ပုပ္ဖ-ကရဓာတ်သည် ကထန အနက်ဟော”ဟု သိစေလို၍ “အကထိတာ” ဟု လည်းကောင်း, ရှေ့မှ ကုသလာ အကုသလာပုဒ် တို့ လိုက်လာသောကြောင့် “ကုသလာကုသလာဘာဝေနယဟု လည်းကောင်း အနက်ဖွင့်သည်။ “ရှေး၌ဟောအပ်ပြီးသော ကုသိုလ်အဖြစ် အကုသိုလ်အဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သောတရားများ”

ဘာဝေ-ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အကထိတာ-မဟောအပ်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိအတ္ထော-ဤကား အနက်။

ပန-ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး လက္ခဏတ္ထကိုဆိုဦးအံ့၊ တေသု-ထိုကုသိုလ် အကုသိုလ်အဗျာကတတို့တွင်၊ အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါကလက္ခဏာ-အပြစ်မရှိကုန်၊ ကောင်းသောအကျိုးရှိကုန်သော မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာရှိသော တရားတို့သည်၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့မည်၏။--(တစ်နည်း) အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ-အပြစ်မရှိကုန်၊ ကောင်းသောအကျိုး ရှိကုန်သောမှတ်သား အပ်သောသဘောတရားတို့သည်၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့မည်၏။ (တစ်နည်း) အနဝဇ္ဇသုခဝိပါက လက္ခဏာ-

ဟုလို၊ အသဒ္ဓါ၏ အနက်များစွာတို့တွင် အညအနက်ဖြစ်သင့်၏၊ “ရှေ့၌ ဟောအပ်ပြီး၍ ဗျာကတမည်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့မှ တစ်ပါး တခြားဖြစ်သော သဘာဝဓမ္မများ” ဟုလို။

အနဝဇ္ဇ။ ။ဝဇ္ဇိတဗ္ဗ-ပြောဆို (ကဲ့ရဲ့ထိုက်၏) ဣတိ ဝဇ္ဇံ၊ (ဝဒဓာတ် ကျ ပစ္စည်း)၊ ဝဇ္ဇယေဝ အဝဇ္ဇံ၊ ဝဇ္ဇသဒ္ဓါ အဝဇ္ဇသဒ္ဓါသည် ဒေါသ (အပြစ်) အနက်ဟောတည်း၊ [အဝဇ္ဇသဒ္ဓါ ဒေါသတ္ထော၊ ဂရယု ပရိယာယတ္ထာ၊ အသဒ္ဓဿ တဗ္ဗာဝ ဝုတ္တိတောတိ၊-သီလက္ခန္ဓံ မဟာသီဟနာ ဒသုတံ ဋီကာ။] ဝါစပုတိ အတိဓာန်၌လည်း “အဝဇ္ဈ”ဟုရှိ၏၊ ပါဠိ၌ အဝဇ္ဇဝေတည်း၊ နတ္ထိ+အဝဇ္ဇံ စတေသံတိ အနဝဇ္ဇာ (နိဒ္ဒေါသာ။)

မှတ်ချက်။ ။သုခဝိပါက၌ သုခသဒ္ဓါသည် ဣန္ဒ၏ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သုခကို “သုခဝေဒနာ”ဟု အနက်မပေးဘဲ “ကောင်းသော”ဟု ပေးသည်၊ ဝိပါက သဒ္ဓါသည် ဝိပါကဓမ္မာ ပုဒ်ကဲ့သို့ “မှချ အကျိုးဖြစ်သော နာမ်ဝိပါက နာမ်ဓမ္မာ ၄-ပါး”ဟုသော အနက်ဟောတည်း ဟု ယူရသောနည်း၊ ဖလ၏ ပရိယာယ်ဟု ယူ၍ “နာမ်ဝိပါက ရုပ်ဝိပါက ဓမ္မာ ၅-ပါး”ယူရသောနည်းဟု ဋီကာ၌ ၂-နည်းပြု၏၊ ထို၂-မျိုးလုံးနှင့်ဆိုင်အောင် “ကောင်းသောအကျိုး”ဟု ပေးထားသည်။ [ဧတ္ထ စ သုခဝိပါကသဒ္ဓေ သုခသဒ္ဓါ ဣန္ဒပရိယာယဝစနန္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ပေ၊ ယဒိ ပနဝိပါကသဒ္ဓေါ ဖလပရိယာယဝစနံ၊ နိဿန္တဝိပါကေန ဣန္ဒရူပေနာပိ သုခဝိပါကတာ ယောဓေတဗ္ဗာ။]

မေးဖွယ်။ ။ဤနည်း၌ “အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာ+လက္ခဏံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် လက္ခဏာဖြစ်သော ကုသိုလ်နှင့် လက္ခဏာဖြစ်သော ကုသိုလ်တို့သည် အရမကျဲပြားရကား အဘယ်နည်းဖြင့် မိမိတည်းဟူသော ကုသိုလ်သည်ပင် မိမိ၏ အမှတ် လက္ခဏာဖြစ်နိုင်ပါသနည်း”ဟူသော အမေးကိုဖြေ၍ “ဝိညာတာ ဝိညာတဘာဝေန လက္ခဏလက္ခဏာတဗ္ဗဘာဝယုတ္တိတော”ဟု အဖြေကို ဋီကာ၌ ပြထားသည်၊ ထိုအဖြေ၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။

တစ်နည်း။ ။ “လက္ခိယတိတိ လက္ခဏံ၊ သဘာဝေါ၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာစ+တေ+လက္ခဏံ စာတိ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာ ဟုတွာ လက္ခိယမာနာ သဘာဝါ ကုသလာနာမတိ အတ္ထော”ဟူသော ဋီကာဒုတိယနည်းကို မိုး၍ ဒုတိယနည်းပေးထားသည်၊ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ရှုပါ။

အပြစ်မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်၊ ကောင်းမြတ်သောအကျိုးရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော မှတ်သားကြောင်းသဘောရှိသောတရားတို့သည်၊ (မှတ်သားအပ်သောသဘောရှိသော တရားတို့သည်) ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့မည်၏။ [ဤသို့ ဋီကာအတိုင်း ၃-နည်း ပေးပါ။ မာတိကာအကောက်၌ပေးကြသော အနက်ကား ဤ ၃-နက်တွင် တတိယ အနက်နှင့်သာ ခပ်ဆင်ဆင်တူ၏၊ တိုက်ရိုက်အားဖြင့်ကား မည်သည့်အနက်နှင့်မျှ မတူ။]

တစ်နည်း။ ။ “အနဝဇ္ဇဝစနေန အနဝဇ္ဇတ္ထံ အာဟ၊ သုခဝိပါကဝစနေန သုခဝိပါကတ္ထံ၊ တသ္မာ အနဝဇ္ဇံသုခဝိပါကောစ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကံ၊ တံ+လက္ခဏံ စတေသံတိ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါက လက္ခဏာ” ဟူသော ဋီကာ တတိယနည်းကိုမှီး၍ တတိယ တစ်နည်းပေးထားသည်။ ဤတတိယ နည်း၌ ဘာဝသဒ္ဓါမပါသော်လည်း၊ ဘာဝပ္ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဘာဝအနက်ကို ယူနိုင်သောကြောင့် “အနဝဇ္ဇတ္ထံ သုခဝိပါကတ္ထံ” ဟု ဋီကာ ဖွင့်လှေသည်။

[ဆောင်] ဘောဟောရန်တွက်၊ ပုဒ်မဖက်လည်း၊ အနက်ဘာဝ၊ ရသင့်က၊ ဘာဝပ္ပဓာနကြံ။

ဆက်ဦးအံ့-ဤ တတိယနည်း၌ လက္ခဏသဒ္ဓါဝယ် ကရဏသာဓန ကမ္မသာဓန ၂-မျိုး လုံးရနိုင်၏။ အရကောက်ကိုကား သဘောတရားကို အရကောက်ရသည်။ [ကရဏတ္ထေစ ကမ္မတ္ထေစ လက္ခဏသဒ္ဓေ သဘာဝဘူတံ-ဋီကာ။] ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ တတိယနည်းကိုပင် လက္ခဏအတွက် ကရိုဏ်းအနက် ကံအနက်ခွဲ၍ ၂-ထပ်ပေးထားသည်။ ဤ ၃-နည်းကိုမှီး၍ “ပုသနလက္ခဏော ဖဿော”၌ “ပုသန လက္ခဏော” ကိုလည်း ၃-နက် ပေးနိုင်၏။ ပေးပုံကား-

၁။ ပုသနလက္ခဏော-တွေ့ထိခြင်းဟူသော မှတ်သားကြောင်းလက္ခဏာရှိသော တရားသည်၊ ဖဿော-ဖဿ မည်၏။

၂။ ပုသနလက္ခဏော-တွေ့ထိခြင်းဟူသော မှတ်သားအပ်သော သဘောတရားသည်၊ ဖဿော-ဖဿ မည်၏။

၃။ ပုသနလက္ခဏော-တွေ့ထိတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော မှတ်သားကြောင်း သဘော ရှိသောတရား(အမှတ်သားအပ်သော သဘောတရား)သည်၊ ဖဿော-ဖဿ မည်၏။ ဤနည်းကိုမှီး၍ “ဝေဒယိတလက္ခဏာ ဝေဒနာ” စသည်ကိုလည်း ပေးပါ။ သာဝဇ္ဇ ဒုက္ခဝိပါက လက္ခဏာ၌ကား ဋီကာ၌ “ဝုတ္တ ဝိစိ အနုသာရေန အတ္တောစ ယောဇနာစ ယထာသမ္ဘဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ဟု ဖွင့်ထား၏။ ထိုအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပေး ထား၏။ ဤဋီကာဖွင့်ပါဠိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။

အမှာ။ ။ကုသလာ၌ အနဝဇ္ဇ လက္ခဏာတစ်ပါးကိုသာမပြတ် “အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါက” ဟု လက္ခဏာ ၂-ပါးပြုရခြင်း၏အကျိုးကို “တတ္ထ အနဝဇ္ဇ ဝစနေန ပဝတ္ထိသုခဝံ ကုသလာနံ ဒဿေတိ” စသော ဋီကာကြည့်၍ သိပါလေ။

သာဝဇ္ဇ ဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏာ-အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်၊ မကောင်းသော အကျိုးရှိကုန်သော မှတ်သားကြောင်းလက္ခဏာရှိသော တရားတို့သည်၊ အကုသလာ-အကုသိုလ်တို့မည်၏။ (တစ်နည်း) သာဝဇ္ဇ ဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏာ-အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်၊ မကောင်းသော အကျိုးရှိကုန်သော မှတ်သားအပ်သော သဘောတရား တို့သည်၊ အကုသလာ-အကုသိုလ်တို့မည်၏။ (တစ်နည်း) သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါက လက္ခဏာ-အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၊ မကောင်းသော အကျိုးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော မှတ်သားကြောင်းသဘောရှိသော တရား(မှတ်သားအပ်သော-သဘော ရှိသော တရား)တို့သည်၊ အကုသလာ-အကုသိုလ်တို့မည်၏။

အဝိပါကလက္ခဏာ-အကျိုးမရှိကုန်သော မှတ်သားကြောင်းလက္ခဏာရှိသော တရားတို့သည်၊ အဗျာကတာ-အဗျာကတတို့မည်၏။ (တစ်နည်း) အဝိပါကလက္ခဏာ- အကျိုးမရှိကုန်သော မှတ်သားအပ်သော သဘောတရားတို့သည်၊ အဗျာကတာ- အဗျာကတတို့မည်၏။ (တစ်နည်း) အဝိပါကလက္ခဏာ-အကျိုးမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော မှတ်သားကြောင်းသဘောရှိသောတရား(မှတ်သားအပ်သော သဘော ရှိသော တရား)တို့သည်၊ အဗျာကတာ-အဗျာကတတို့မည်၏။ [အဝိပါကလက္ခဏ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကုသလာတိဝါ- ကုသလာပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာတိဝါ-ဓမ္မာဟူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣတိ အာဒိနိ-ဤသို့အစရှိကုန်သော၊ [ဣတိ-အာဒိနိဟု ဣတိပါလျှင် ကောင်း၏၊ မပါလျှင်ထင်၍]၊ ဧတေနိ-ဤပုဒ်တို့သည်၊ ဧကတ္ထာနိ ကိ-တူသော အနက်ရှိကုန်သော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ နာနတ္ထာနိ ကိ-ကွဲပြားသော အနက်ရှိကုန် သလော၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဧတ္ထ-ဤဧကတ္ထ၏အဖြစ်၊ နာနတ္ထ၏အဖြစ်၊ (ယံထာ- သင်+စောဒကသည်) ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော အပြစ်တင်စကားကို၊

ကိဉ္စတ္ထ။ ။ “ကိပနေတာနိပေ၊ နာနတ္ထာနိ” တိုင်အောင်သော စကား၌ အပြစ်တင်ပုံ မပါသေး၊ ပုစ္ဆာသက်သက်သာ ပါသေး၏၊ သို့သော် “ထိုစကားကိုဆိုသော စောဒကသည် ရိုးရိုး ပုစ္ဆာထုတ်လိုသည်မဟုတ်၊ အပြစ်တင်လိုခြင်းကြောင့် ထိုပုစ္ဆာကိုဆိုသည်”ဟု ရိပ်မိသော ပရိဟာရ ကျမ်းဆရာသည် “ကိဉ္စတ္ထ”ဟူသောစကားဖြင့် စောဒကကို ဆွပေးလေသည်၊ ထို့ကြောင့် “ကိဉ္စတ္ထ”ကို ပရိဟာရဆရာ၏ စကားဟု မှတ်၍ “ယဒိတော” စသောစကားကို စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က ထပ်မံ၍ အပြစ်ပြသော “စောဒကာဘောဂ”စကားဟု မှတ်ပါ။

ဋီကာ။ ။ဧတ္ထ ဧကတ္ထ နာနတ္ထတယံ ကိဉ္စိ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ အသမတ္တာ တေ စောဒနာ၊ အဝသံဋ္ဌ တာဝ ဗြူဟိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ [ဤဋီကာ၌ ကိဉ္စိ၏စပ်ဖို့ရန် “ဝတ္တဗ္ဗံ”ဟု ထည့်၏၊ (ကိဉ္စိ ဒေါသဇာတံ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ မဓု) “အသမတ္တာပေ၊ ဗြူဟိ”ကား ဆိုလိုရင်းကိုပြသော အဓိပ္ပာယ်အနက်

(ဝတ္ထုဗွဲ-ဆိုသင့်သေး၏၊ တေ-သင်၏၊ စောဒနာ-စေတနာသည်၊ အသမတ္တာ-
အပြီးသို့မရောက် သေး၊ (မပြည့်စုံသေး၊) အဝသိဋ္ဌ-ကြွင်းကျန်သော အပြစ်တင်စကားကို၊
တာဝံဗြူဟိ- ဆိုပါဦးလော။)

ဧတာနိ-ဤ ကုသလာဓမ္မာအစရှိသော ပုဒ်တို့သည်၊ တာဝ-နာနတ္ထမှ
ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ-ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော၊) ဧကတ္တာနိ-တူသောအနက် ရှိကုန်သည်၊
ယဒိဟောန္တိ-အကယ်၍ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသန္တေသု-ဤသို့ဖြစ်ကုန်လသော်၊) ကုသလာ

တည်း၊ ဤဧကတ္ထ နာနတ္ထအဖြစ်၌ သင်စောဒကသည် တစ်စုံတစ်ခုသော အပြစ်ကို ထပ်မံ၍ ပြဆို
သင့်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း--သင်၏ စောဒနာက မပြည့်စုံသောကြောင့်တည်း၊ ထိုသို့ ထပ်၍
ဆိုသင့်သောကြောင့် ဆိုပါဦး-ဟူလို။]

[ဆောင်] ကိဇ္ဇတ္ထပုဒ်၊ ထုတ်၍ရှိက၊ ကိဉ္စိစပ်ရန်၊ ဝတ္ထုဗွဲကို၊ ဧကန်မုချ၊ ထည့်ပြီး
မှလျှင်၊ တဝစောဒနာ၊ အသမတ္တာနှင့်၊ ဆက်ကာအဝ-သိဋ္ဌ ပြ၍၊ တာဝ
ဗြူဟိ၊ ဝိပ္ပာယ်ဖြည့်သည်၊ ကျမ်းရှိမူလဋီကာတည်း။

စောဒနာ။ ။ “စောဒေတိ ဒေါသံ အာရောပေတိ ဧတာယာတိ စောဒနာ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍
အပြစ်တင်ကြောင်း စကားတစ်ရပ်ကို “စောဒနာဝါကျ”ဟု ခေါ်ကြ၏၊ သို့သော် စုဒဓာတ်၏
အာရောပန အနက်မရှိသောကြောင့် စဉ်းစားသင့်၏၊ “စုဒ-နောဒနေ-ပယ်ရှားခြင်း”ဟု ထောမနိဓိ
ရှိရကား “စောဒေတိ နောဒတိ ဧတာယာတိ စောဒနာ”ဟုပြု၍ “သကဝါဒီ၏ စကားကို ပယ်ရှား
ကြောင်းဖြစ်သော စကားကို စောဒနာ”ဟု ဆိုသင့်သည်။

အသမတ္တာ။ ။ သမတ္တာ၌ သက္ကတဝယ် “သမာယ”ဟုရှိ၏၊ “သံ+အာပဓာတ်(တ္ထ)
ပစ္စည်း”ဟု ထောမနိဓိဆို၏၊ အဝသာနပတ္တာ-အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်ခြင်း (ပြီးဆုံးခြင်း)အနက်၊
ကောင်းခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း အနက်ဟုဖွင့်သည်၊ ရောက်ခြင်းအနက်ဟောရာ၌ အာပဓာတ်ကို
စုရာဒိဟု ဝါစပုတိ အဘိဓာန်ဆို၏၊ “သမာပယတိ-ပြီးဆုံးခြင်းသို့ရောက်၏၊ ဣတိ သမတ္တာ”
ဟု ပြုသင့်၏၊ ရှေးနိဿယ၌ကား အဓဓာတ်ကြံ၍ “သမဇ္ဇတိ ပုရတိ၊ နိဋ္ဌဝါ ဂစ္ဆတိ ပါပုဏာ
တိတိ သမတ္တာ”ဟု ပြုလေသည်၊ န+သမတ္တာ-အသမတ္တာ။

တာဝ၊ ကိ၊ ပန။ ။ တာဝကို မရ၌ “တာဝါတိ ပရိဟာရတော ပဌမန္တိအတ္ထော” ဟု
ဖွင့်၏၊ “တာဝ ဗြူဟိ-ငါက မဖြစ်မီ သင်ကဆိုပါဦး”ဟူလို၊ ရှေးနိဿယ၌ “အနညာတ အနက်
ဟော”ဟု ဆိုသည်ကိုကား စဉ်းစားသင့်၏၊ အနညာတ အနက်ဟူသည် “တာဝတော-ဟု ရှိပါ
စေတော့” စသော နေရာမျိုး၌သာ ဖြစ်သင့်ပါသည်၊ [ထို့ပြင်-ရှေးနိဿယ၌ ကိပနေတာနိဝယ်
“ကိကို ပုစ္ဆာဇောတက၊ ပနကို ပဒါလကာရ”ဟု ဆိုသွား၏၊ “ကိသည် ပုစ္ဆာဝါဇော၊ ပနကား
ပုစ္ဆာဝါကျဇောတက”ဟုသာ ယူသင့်မည် ထင်ပါသည်။]

ယဒိတာဝ ဧကတ္တာနိ။ ။ “ကိဇ္ဇတ္ထ”ဟု ပရိဟာရ်ဆရာက ဆွပေးသည့်အတွက် အပြစ်
တင်လိုသော စောဒကသည် “ယဒိတာဝ”စသည်ကို မိန့်၊ တာဝသည် “နာနတ္ထ၏ ရှေ့”ဟူသော
ပဌမတ္ထကို ဟော၏၊ ထိုတာဝ၏ စပ်ဖို့ရာ ပုဒ်မရှိသောကြောင့် နိဿယ၌ “နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ” ဟု စပ်ပုဒ်၊

ဓမ္မာဟိ ဣဒံ-ကုသလာဓမ္မာဟုသော ဤ ၂-ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ကုသလာ ကုသလာ တိ-ကုသလာ၊ ကုသလာဟူ၍၊ ပုတ္တသဒိသံ-ဆိုအပ်သော ပုဒ် ၂-ပါးနှင့်တူသည်။ ဟောတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ အထ-သို့မဟုတ်၊ ဇောနိ-ဤကုသလာ၊ ဓမ္မာ အစရှိသောပုဒ်တို့သည်၊ နာနတ္ထာနိ-ကွဲပြားသော အနက်ရှိကုန်သည်။ ယဒိ ဟောန္တိ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သန္တေ သု)၊ တိကဒုကာန-တိက်ဒုက်တို့၏၊ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝေါ-ဆက္က၏အဖြစ် စတုက္က၏အဖြစ်သည်။ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည် မဟုတ်လော။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဧကတ္ထနာနတ္ထတာသု-တူသောအနက် ရှိသည်၏၊ အဖြစ်ထူးသော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်တို့တွင်၊ ဧကတ္ထတာယံ-တူသောအနက် ရှိသည်၏အဖြစ်၌၊ ဒေါသော-အပြစ်ကို၊ တာဝ-စွာ၊ မယာ-သည်၊ ပုစ္စတေ-၏” ဟု ပေး၏။]

ထည့်ပေးသည်။ ဤ တင်အပ်လတ္တံ့သော အပြစ်တို့၌ ပုနရတ္ထိဒေါသ၊ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝါပတ္တိ ဒေါသ၊ အသမ္ပန္နဒေါသ၊ ဝိရောဓဒေါသ၊ အဘာဝါပတ္တိဒေါသ၊ ဟု အပြစ် ၅-မျိုးကို မှတ်သား ရလိမ့်မည်။

[ဆောင်] ပုနရတ္တံ၊ ဆက်စတုက္ကတည်း၊ အသမ္ပန္န၊ ဝိရောဓနှင့်၊ အဘာဝဟု၊ ဤငါးခု၊ မှတ်ရူဒေါသတည်း။

ဧကတ္တာနိ။ ။ကုသလာနှင့် ဓမ္မာ ၂-ပုဒ်သည် အနက်အရတူဖြစ်လျှင် “ကုသလာ- ကုသလာ”ဟု ၂-ထပ်ဆိုခြင်းမျိုးနှင့် သဘောတူပင်ဖြစ်၏။ ဥပမာ-သိကြားအနက်ကို ဟောသော ဣန္ဒနှင့် သက္ကကို “ဣန္ဒော သက္ကော”ဟု သဒ္ဒါကွဲ ၂-ခုဆိုသော်လည်း အနက်အားဖြင့် အရတူ သောကြောင့် “ဣန္ဒော ဣန္ဒော”ဟုဆိုခြင်းနှင့် ထပ်တူဖြစ်နေသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် အနက်တူ သဒ္ဒါ ၂-ခုကိုထပ်၍ဆိုရာ၌ ပုနရတ္တိဒေါသရောက်စရာရှိသည် မဟုတ်ပါလော-ဟူလို၊ အကုသလာနှင့် ဓမ္မာပုဒ်၊ အဗျာကတာနှင့် ဓမ္မာပုဒ် စသည်တို့၏ ဧကတ္ထဖြစ်ရာ၌လည်း နည်းတူ။

အထ နာနတ္ထာနိ၊ ပေါအာဝဇ္ဇတိ။ ။ “ကုသလာနှင့် ဓမ္မာပုဒ်သည် အနက်အရမတူပါ”ဟု ဆိုအံ့။ ဣန္ဒော-(သိကြား)၊ ကုဝေရော-ကုဝေရနတ်မင်း၊) ဤသို့ သဒ္ဒါကွဲ ၂-ခု၌ အနက်ကွဲ ၂-ခုဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ကုသလာအတွက် အနက်အရတစ်မျိုး၊ ဓမ္မာအတွက် အနက်အရတစ်မျိုး ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ အကုသလာနှင့်ဓမ္မာ၊ အဗျာကတာနှင့်ဓမ္မာစသည်တို့အတွက်လည်း ဤနည်းအတိုင်း ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ ဟေတုနှင့် ဓမ္မာ၊ နဟေတုနှင့် ဓမ္မာတို့အတွက်လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် တိကလည်း တိကမဟုတ်တော့ဘဲ-ဆက္ကဖြစ်စရာရှိ၍ ဒုကလည်း ဒုကမဟုတ်တော့ဘဲ စတုက္ကဖြစ်စရာရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ [ဇောဒနာ ၂-ရပ်ထည့်ရာ၌၊ ယဒိ-အထ တွဲလှေ့ရှိပုံနှင့် အနက်ပေးပုံကို ပါရာဒီကဏ် ဝေရဏ္ဍာယံ ဝိဟရတိအဖွင့် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

အမှာ။ ။ဤနေရာ၌ ဓမ္မသဒ္ဒါ ၃-ခုသည် (၂-ခုသည်) အနက်မကွဲပြားသောကြောင့် ဆက္ကစတုက္ကမဖြစ်သင့်၊ တိကသည် စတုက္ကသာဖြစ်သင့်၍ ဒုကသည် တိကသာဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလောဟု ကြားဝင်၍ ဇောဒနာဖွယ်ရှိပုံနှင့် ထိုဇောဒနာကို ဖြေပုံကို ဋီကာ၌ ရှုပါဦး။

ပဒါနံ-ကုသလာနှင့် ဓမ္မာ အစရှိသောပုဒ်တို့၏၊ အသမ္ပန္နောစ-အနက်အဓိပ္ပာယ် အားဖြင့် မဆက်သွယ်ခြင်းဟူသော အပြစ်သည်လည်း၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ် လော၊ ဟိ-ဥပမာဆောင်ထင်အောင်ပြအံ့၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့၊ ရူပံ-ရူပါရုံ၊ စက္ခုမာ- မျက်စိအမြင်ရှိသူ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-ဆိုအပ်သော်၊ (ဆိုအပ်ရာ၌)၊ အတ္တဝသေန- အနက်အဓိပ္ပာယ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ အညမည-အချင်းချင်း၊ (တစ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်ကို)၊ အနောလောကောန္တာနံ-မရှင်ကုန်သော၊ ပဒါနံ-ပုဒ်တို့၏၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ သမ္ပန္နော-ဆက်သွယ်ခြင်းသည်၊ နဟောတိယာ-မဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဣတိ-ဤတိုက်ဒက်အရာ၌လည်း၊ ပဒါနံ-ကုသလာဓမ္မာ အစရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ အသမ္ပန္နော- အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် မဆက်သွယ်ခြင်းဟူသောအပြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ စ-ဆက်၊ ပုဗ္ဗာပရ သမ္ပန္နရဟိတာနိ-ရှေ့နောက်ပုဒ်တို့၏ စပ်ခြင်းမှ ကင်းကုန်သော၊ ပဒါနိ-ပုဒ်တို့သည်၊ နိပ္ပယောဇနာနိနာမ-အကျိုးမရှိသော ပုဒ်တို့ မည်သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နော။ ။ နာနတ္ထနှင့်စပ်၍ ဆက္ကစတုက္က ဘာဝါပတ္တိဒေါသကိုပြပြီးလျှင် အသမ္ပန္နဒေါသကိုပြလိုသောကြောင့် “ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နော”ဟုမိန့်သည်။ “နာနတ္ထဖြစ်နေလျှင် ကုသလာပုဒ် ရူပပုဒ် စက္ခုမာပုဒ်တို့သည် တစ်ပုဒ်နှင့်တစ်ပုဒ် အနက် အဓိပ္ပာယ် ဆက်သွယ်၍မရ သောကြောင့် အသမ္ပန္နဒေါသ ဖြစ်စေရာရှိသည်” ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ ပဒါနဉ္စ၌ စသည် ရှေ့အပြစ်ကို ဆည်းသော ဝါကျသမုစ္စည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပဒါန အသမ္ပန္နောကို သမုစ္စယဝါကျ၊ တိကဒုကာနံ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝေါ အာပဇ္ဇတိကို သမုစ္စတဝစ္စဝါကျ၊ (စ)သည် သမုစ္စယတ္ထဇောတကဟုခွဲပါ။ [မူလဋီကာ နောက်တစ်နည်း၌ကား စကို နိယမတ္တဟုဆို၏။] ယထာဟိမှ စ၍ အသမ္ပန္နော အာပဇ္ဇတိ တိုင်အောင်သော ၂-ဝါကျသည် ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နော၏ဝိတ္ထာရဖြစ်သော်လည်း ဥပမာနပါနေသောကြောင့် “တပ္ပါကဋီကရဏဝါကျ” ဟု အမည်မှည့်ရသည်။ ထိုဝါကျကိုထောက်လျှင် ရှေ့က ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နောသည် အပ္ပါကဋီ (တပ္ပါကဋီကရဏီယ)ဝါကျလည်းမည်၏၊ တပ္ပါကဋီ ကရဏ ၂-ဝါကျတွင်လည်း ယထာ၊ပေ၊ သမ္ပန္နောသည် ဥပမာနဝါကျ၊ ဧဝံ၊ ပေ၊ အပဇ္ဇိကား ဥပမေယျဝါကျ၊ ဟိသည် တပ္ပါကဋီကရဏ ဇောတက၊ တစ်နည်း-ဥပမာနဇောတကဟု ခွဲပါ။

ပုဗ္ဗာပရပေ၊မာပေ ဟောန္တိ။ ။ “အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်သွယ်၍မရလျှင် ဘာအကျိုးယုတ် စရာရှိသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပုဗ္ဗာပရ၊ပေ၊ဟောန္တိ”ဟု မိန့်သည်။ ဆက္ကစတုက္က အပြစ်ကို အလိုမရှိဘဲ နာနတ္ထအဖြစ်ကိုတော့ အလိုရှိနေသော အသင် ပရိဟာရ်ဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် ကုသလာ ဓမ္မာ စသော ၂-ပုဒ်စီတို့သည် ဟောရကျိုး မနပ်ဘဲ (နိပ္ပယောဇန) ဖြစ်စေရာရှိသည်-ဟုလို။ [ဤဝါကျသည် အသမ္ပန္နအပြစ်မှ ဆက်သွယ်၍ ပြသောကြောင့် အပြစ် သီးခြားတစ်ခုဟု မယူရတော့၊ သို့သော် အလင်္ကာကျမ်း အလိုအားဖြင့်ကား အပေတတ္ထဒေါသ သင့်သေး၏။]

စ-သည်သာမကသေး၊ ပရတော-နောက်၌၊ ကတမေဓမ္မာ ကုသလာတိ-ဟူသော၊ ယာ ဧသာ ပုစ္ဆာ-အကြင်ပုစ္ဆာသည်၊ (အတ္တိ)၊ တာယပိ-ထိုပုစ္ဆာနှင့်လည်း၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ဝိရောဓော-ဆန့်ကျင်ဘက်ဟူသောအဖြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ-ကြောင့်၊ (နာနတ္ထတံ-နာနတ္ထတို့၏အဖြစ်ကို၊ ဝဒန္တဿ-ဆိုလိုသော၊ တဝ-အသင်ပရိဟာရ်ဆရာ၏၊ မတိယာ-အလိုအားဖြင့်)၊ ဓမ္မာ-ဓမ္မတို့သည်၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့သည်၊ နေဝ ဟောန္တိ-မဟုတ်ကုန်တော့၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိရောဓော-သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-လော၊) အထ စ ပန-ထိုသို့ ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်စရာရှိပါသော်လည်း၊ (ဘဂဝတာ-သည်)၊ ကတမေ 'ဓမ္မာ ကုသလာတိ-ဟူသော၊ ဣဒံ-ဤပုစ္ဆာစကားကို၊ ဝုစ္စတိ-ဟောတော်မူအပ်၏၊ (ဟောတော်မူလျက်ရှိ၏၊) (ဣတိ-ကြောင့်၊ နာနတ္ထတာ-နာနတ္ထတို့၏အဖြစ်သည်၊ နယုဇ္ဇတိ-မသင့်။)

ယာပိ ဧသာ၊ ပေ၊ အာပဇ္ဇတိ။ ။စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၏အစ (ကုသလာ ဓမ္မာ ဟူသော ဤမာတိကာကို အကျယ်ပြသော) ပဒဘာဇနိ၌ “ကတမေ-ဓမ္မာ ကုသလာ” ဟု ပုစ္ဆာရှိ၏။ ထိုပုစ္ဆာသည် ဤ“ကုသလာ ဓမ္မာ”ကို ရှေ့နောက်ပြန်ထားသော ပုစ္ဆာတည်း။ ထိုသို့ ကုသလာ ဓမ္မာကို ရှေ့နောက်ပြန်၍ “ဓမ္မာ ကုသလာ”ဟု ဟောတော်မူထားသောကြောင့် ကုသလာနှင့် ဓမ္မာသည် နာနတ္ထမဟုတ်၊ ဧကတ္ထဖြစ်ကြောင်းသိသာ၏။ ဘာကြောင့်နည်း...အရတူ တုလျာဓိကရဏ ဝိသေသန ပုဒ်တို့ကိုသာ အလိုရှိသလို ရှေ့နောက် ပြောင်းလဲနိုင်သောကြောင့်တည်း။ အသင်ပရိဟာရ်ဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် နာနတ္ထဖြစ်နေသော ဤကုသလာ ဓမ္မာ ၂-ပုဒ်သည် ထိုလာလတ္တံ့ပုစ္ဆာနှင့် ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓဒေါသ ဖြစ်စရာရှိသည်-ဟူလို။

နေဝ ဟိ ဓမ္မာ ကုသလာ။ ။ဤဝါကျသည်၊ ဒဠိကရဏဖြစ်၏။ ဝိရောဓဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသော ဟေတုဝါကျလည်းဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ၂-နည်း ပေးသည်။ နာနတ္ထအဖြစ်ကို အလိုရှိသော အသင်ပရိဟာရ်ဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် ဓမ္မအရ တခြား၊ ကုသလာအရ တခြား ဖြစ်နေသောကြောင့် အရတူလုပ်၍ ထုတ်အပ်သော “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ” ဟူသော ပုစ္ဆာနှင့်ဆန့်ကျင်သည်-ဟူလို။

အထ စ ပနိဒံ ဝုစ္စတိ။ ။မြတ်စွာဘုရားသည် “ဓမ္မာ ကုသလာ”ဟု ရှေ့နောက်ပြန်၍ ဟောတော်မူအပ်လျှင် အဘယ်မှာ ဆန့်ကျင်စရာရှိပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အထစ ပနိဒံ” စသည်ကိုမိန့်၊ (နာနတ္ထကိုအလိုရှိသော အသင် ပရိဟာရ်ဆရာ၏ အလိုအားဖြင့်) ရှေ့နောက်ဆန့်ကျင်စရာရှိစေကာမူ ဘုရားရှင်သည် “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ”ဟု ဓမ္မာနှင့် ကုသလာကို ရှေ့နောက်ပြန်သောအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်လျက်ရှိပါသည်-ဟူလို။ [စပနသည် ပန-တထပိနှင့် သဘောတူ၏။]

ရှေးနိဿယ။ ။ရှေးနိဿယ၌ “ဝုစ္စတိ တထာ” ဟူသော ဋီကာကို “အထစ ပန ဝုစ္စတ္တိ” ၏ တိုက်ရိုက်အဖွင့်ဟုယူဆ၍ “အထ (ထထာ)-ထိုသို့ ရှေ့နောက်ပြန်သောအားဖြင့်၊ ဣဒံ(သော ပုစ္ဆာ)-ကို၊ ဝုစ္စတိစ-ဟောလည်း ဟောအပ်၏”ဟု ပေး၏။ ပနကိုကား ဝစနာလင်္ကာရ၊ တစ်နည်း-ပက္ခန္ဓ ရဟုလည်း ဆို၏။ စဉ်းစားပါလေ။

အပရောနယော-အခြားတစ်နည်းကား၊ တောနိ-ဤကုသလာနှင့် ဓမ္မာစသော ၂-ပုဒ်စီတို့သည်၊ ဧကတ္ထာနိ-တူသော အနက်ရှိကုန်သည်၊ ယဒိဟောန္တိ-ကုန်အံ့၊ (စေ ဟောန္တောသု) တိတ္ထိ-၃-ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-ဓမ္မတို့၏၊ ဧကတ္ထာ-တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုလလာဒိနမ္မိ-ကုသိုလ်အစရှိသည်တို့၏လည်း၊ ဧကတ္ထံ-တူကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ကုသလာဒိပရာနံ-ကုသလာ အစရှိသည်တို့၏ နောက်ဖြစ်ကုန်သော၊ တိတ္ထမ္မိ-၃-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-ဓမ္မတို့၏၊ ဓမ္မဘာဝေန-ဓမ္မတို့၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဧကတ္ထံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဓမ္မတ္ထယေန-ဓမ္မ ၃-ပါးအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ အတ္တတော-အနက်အရအားဖြင့်၊ နိန္ဒာနတ္ထာနံ-နာနတ္ထ မဟုတ်ကြကုန်သော၊ ဝါ-ကွဲပြားသောအနက် မရှိကြကုန်သော၊ ကုသလာဒိနမ္မိ-ကုသိုလ်အစရှိသော ၃-မျိုးတို့၏လည်း၊ ဧကတ္ထံ-သည်၊ အာပဇ္ဇတိ- မဟုတ်လော၊ (ကိ-နည်း)၊ ယံ-အကြင်တရားသည်၊ ကုသလံ-ကုသိုလ်မည်၏၊ တံ ဧဝ-ထိုကုသိုလ်မည်သော တရားသည်ပင်၊ [ယဒေဝမှ ဝေယျု၍ပေးသည်၊] အကုသလံ-အကုသိုလ်မည်၏၊ တံ ဧဝ-ထိုကုသိုလ်မည်သော တရားသည်ပင်၊ အဗျာကတံ-မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ဧကတ္ထံ-တူကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-၏။)

အပရော နယော။ ။ကုသလာနှင့် ဓမ္မာစသော ၂-ပုဒ်တို့၏ နာနတ္ထဟုယူရာ၌ ရထိုက်သော အပြစ်တို့ကိုပြပြီး၍ ထို ၂-ပုဒ်စီတို့၏ပင် ဧကတ္ထယူရာ၌ ရထိုက်သော အပြစ်တို့ကို ထပ်၍ ပြလိုသောကြောင့် “အပရော နယော”ဟုမိန့်သည်။ [ထိုအပြစ်တို့ကိုပြရာ၌ ဓမ္မသဒ္ဓါ၊ ၃-ခု၏ ဧကတ္ထ နာနတ္ထအဖြစ်ကို အခြေခံ၍ပြလတ္တံ့၊ ရှေ့၌ ဧကတ္ထနှင့်စပ်၍ အပြစ်ပြရာဝပ် ပုနရတ္တိဒေါသ အပြစ်တစ်မျိုးသာပြခဲ့ရသေး၏၊ ယခု အဘာဝါ-ပတ္တိဒေါသကို ပြလတ္တံ့။]

ယဒိ တောနိ၊ပေ၊အာပဇ္ဇတိ။ ။“ကုသလာ ဓမ္မာ”စသော ၂-ပုဒ်စီတို့သည်၊ ဧကတ္ထဖြစ်ကြလျှင် ဣန္ဒသဒ္ဓါ၊ ၃-ခုသည် သိကြားဟူသော အနက်တစ်ခုတည်းကိုသာ ဟောနိုင်သကဲ့သို့ ဓမ္မသဒ္ဓါ၊ ၃-ခုလည်း သဘာဝဓမ္မဟူသော အနက်တစ်ခုကိုသာ ဟောနိုင်ရကား၊ ထိုဓမ္မသဒ္ဓါ၊ ၃-ခုနှင့် အနက်အရတူသော ကုသလ အကုသလ အဗျာကတ သဒ္ဓါ၊ ၃-ခုလည်း အနက်တစ်ခုကိုသာ ဟောနိုင်စရာ ရှိတော့၏၊ ဥပမာ-သက္က၊ ပုရိန္ဒဒ၊ သဟဿကူ ဟူသော သဒ္ဓါ၊ ၃-ခုသည်၊ (သဒ္ဓါကွဲသော်လည်း) သိကြားဟူသောအနက်တစ်ခုကိုသာ ဟောနိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် အကြင်တရားသည် ကုသိုလ်မည်၏၊ ထိုတရားသည်ပင် အကုသိုလ်လည်းမည်၊ အဗျာကတလည်း မည်စရာရှိ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကုသိုလ်ချည်း မည်စရာရှိပုံကို သိပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဓမ္မသဒ္ဓါ၊ ၃-ခု၏ ဧကတ္ထအဖြစ်ကို အခြေခံ၍ ဧဝဒနာရာ၌ အပြစ်မှာ (အနက်တစ်ခုတည်းရပါလျက် အထပ်ထပ် ဆိုခြင်းကြောင့် သင့်ရောက်အပ်သော) ပုနရတ္တိ ဒေါသပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဧကတ္ထဒေါဟု အထူး မထင်ရတော့။

အထာပိ--သို့မဟုတ်လျှင်လည်း၊ တိတ္ထံ-ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-တို့၏၊ ဧကတ္ထံ-
 ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ (ယဒိ) န သမ္ပဋိစ္ဆထ-အကယ်၍ ဝန်မခံကုန်အံ့၊ ကုသလပရော-
 ကုသလာ၏နောက်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော-ဓမ္မသည်၊ အညောဝ-အကုသလ ပရ ဓမ္မ၊
 အဗျာကတပရ ဓမ္မတို့မှ တစ်မျိုးတခြားသာတည်း၊ အကုသလပရော- အကုသလာ၏
 နောက်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော-သည်၊ အညောဝေ-ကုသလပရ ဓမ္မ၊ အဗျာကတပရ
 ဓမ္မတို့မှ တစ်မျိုးတခြားသာတည်း၊ [ရေ့မှ ဧဝံ လိုက်စေ၊] အဗျာကတပရော-
 အဗျာကတာ၏ နောက်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော-သည်၊ အညောဝေ-ကုသလပရ ဓမ္မ၊
 အကုသလပရ ဓမ္မတို့မှ တစ်မျိုးတခြားသာတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ယဒိဝဒထ-
 အကယ်၍ ဆိုလိုကုန်အံ့။

ဧဝံသန္ဓေ-ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ (ဓမ္မ ၃-ခု၏ ဧကတ္ထအဖြစ်ကို လက်မခံဘဲ
 နာနတ္ထအဖြစ်ကို ဆိုလိုလသော်၊) ဓမ္မောနာမ-ဓမ္မမည်သည်၊ ဘဝေါ-ပရမတ္ထ
 သဘာဝတည်း၊ ဘာဝတောစ-ပရမတ္ထသဘာဝမှလည်း၊ အညော-တစ်ပါးတရား
 ဟူသည်။ အဘာဝေါ-အဘာဝပညတ်တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကုသလပရော-
 ကုသလာ၏နောက်ဖြစ်သော၊ ဘာဝသင်္ခါတာ-ပရမတ္ထသဘာဝဟုဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မာ-
 တရားမှ၊ အညော-တစ်ပါး တခြားသော၊ အကုသလပရော-အကုသလာ၏ နောက်
 ဖြစ်သော၊ ဓမ္မော-တရားသည်၊ အဘာဝေါ-အဘာဝပညတ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊
 အဗျာကတပရော-အဗျာကတာ၏ နောက်ဖြစ်သော(ဓမ္မော) ပိ-တရားသည်လည်း၊
 တထာ-ထိုအတူ အဘာဝပညတ်သည်၊ (သိယာ-၏၊) စ-ဆက်၊ တေဟိ-

အထာပိ။ ပေ၊ ဝဒထ။ ။ဓမ္မ ၃-ပုဒ် ဧကတ္ထအဖြစ်ကို အခြေခံ၍ စောဒနာပုံကိုပြပြီးလျှင်
 ထို ဓမ္မ ၃-ပုဒ်၏ နာနတ္ထအဖြစ်ကို အခြေခံ၍ စောဒနာပုံတစ်မျိုးကို ပြလိုသောကြောင့်၊
 “အထာပိ”စသည်မိန့်။ [အထသည် စောဒနာပုံတစ်နည်းပြသော ဝိကပ္ပနတ္ထ၊ အပိကား ရှေးနည်း
 ကို ပေါင်းသော သပိဏ္ဍနတ္ထတည်း။] “တိတ္ထံ ဓမ္မာနံ ဧကတ္ထံ နသမပဋိစ္ဆထ”ကိုပင်
 “အညောဝ၊ပေ၊ဝဒထ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ ထင်ရှားပြီ။

ဓမ္မောနာမ ဘာဝေါ။ ။“အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တိတိဓမ္မော” စသည်ဖြင့် ရှေ့၌ ၃-
 ဝိဂြိုဟ် ပြုခဲ့သည်တွင် ရှေ့ ၂-ဝိဂြိုဟ်၏ အနက်ကိုရည်ရွယ်၍ “ဓမ္မော နာမ ဘာဝေါ-ဓမ္မဆိုတာ
 ပရမတ္ထသဘာဝတရား”ဟု ဆိုသည်။

ဘာဝတော၊ပေ၊အဗျာကတပရောပိ။ ။ဓမ္မဆိုတာ ပရမတ္ထသဘာဝ ဖြစ်သည် မှန်ပါစေ၊
 ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဘယ် အပြစ်ရှိသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား “ဘာဝတော” စသည် မိန့်၊
 “ဓမ္မ ၃-ပုဒ်က နာနတ္ထဖြစ်နေသည့်အတွက် ဓမ္မတစ်ပုဒ်၏ အနက်ကို ဘာဝ (ပရမတ္ထသဘာဝတရား)
 ဟုယူလျှင် အခြား ဓမ္မ ၂-ပုဒ်၏ အနက်သည် အဘာဝ ဖြစ်စရာရှိ၏၊ ဥပမာ-“ကုသလနောက်က
 ဓမ္မအနက်ကို ပရမတ္ထသဘာဝဟုယူလျှင်၊ အကုသလာ အဗျာကတာတို့နောက်က ဓမ္မတို့၏
 အနက်တွေမှာ အဘာဝပညတ်တွေချည်းသာ ဖြစ်စရာရှိသည်” ဟူလို။

ထိုအကုသလ အဗျာကတပရမ္မတို့မှ၊ အညော-တစ်ပါးတခြားသော၊ ကုသလပရော-
 သော၊ (ဓမ္မော)ပိ-တရားသည်လည်း၊ (အဘာဝေါ၊ သိယာ၊) ဧဝံ-သို့၊ အဘာဝတ္တံ-
 အဘာဝ ပညတ်တို့၏ အဖြစ်သို့၊ အာပန္နေဟိ-ရောက်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-
 တရားတို့မှ၊ အနညေ-တစ်မျိုးတခြားမဟုတ်ကုန်သော၊ ကုသလာဒယောပိ-ကုသိုလ်
 အစရှိသော တရားတို့သည်လည်း၊ အဘာဝါယေဝ-အဘာဝပညတ်တို့ချည်းသာ၊
 သီယံ-ဖြစ်ကုန်ရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။

သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ ဧတံ-ဤပုရတ္တိဒေါသ၊ ဆက္က စတုက္က ဘာဝါပတ္တိ
 ဒေါသ၊ အသမ္ပန္နဒေါသ၊ ဝိရောဓဒေါသ၊ အဘာဝါပတ္တိဒေါသတို့ကို တင်ခြင်း၏
 အကြောင်းသည်၊ အကာရဏံ-သင့်သောအကြောင်းမဟုတ်၊ကသ္မာ-နည်း၊ ယထာနုမတိ
 ဝေါဟာရသိဒ္ဓိတော-အကြင်အကြင်ပညာရှိများ၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်းအားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်
 ပြောဆိုကြောင်း သဒ္ဓါ၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်တည်း။

တော ဟိစ အညော ကုသလပရောပိ။ ။အကုသလာနောက်က ဓမ္မ၏ အနက်ကိုဖြစ်စေ
 အဗျာကတာနောက်က ဓမ္မ၏ အနက်ကိုဖြစ်စေ ပရမတ္ထသဘာဝဟု ယူပြန်လျှင် ကုသလာနောက်က
 ဓမ္မ၏ အနက်သည် အဘာဝ(ပညတ်)ဖြစ်ပြန်ရာ၏။

ဧဝံ၊ပေ၊သိယံ။ ။ဓမ္မ ၃-ပုဒ်၏ အနက်များက အဘာဝဖြစ်နေလျှင် ထိုဓမ္မ ၃-ပုဒ်နှင့်
 အနက်အရတူသော (ဧကတ္ထ ဖြစ်နေကြသော) ကုသလာ အကုသလာ အဗျာကတာ ၃-ပုဒ်၏
 အနက်လည်း အဘာဝချည်း ဖြစ်ကုန်စရာရှိသည် မဟုတ်ပါလော၊ [ဤစောဒနာဖြင့် အဘာဝါပတ္တိ
 အပြစ်တင်သည်။]

ကာရဏံ။ ။အာကာရဏံ၌ “ကာရဏံ”ဟူသည် အပြစ်တင်ဖို့ရန် သင့်လျော်သော
 အကြောင်းတည်း။ ထိုအကြောင်းကား “ကုသလာနှင့်+ဓမ္မာ”စသော ၂-ပုဒ် ၂-ပုဒ်တို့၏ -ဧကတ္ထ
 အဖြစ် နာနတ္ထအဖြစ်တည်း။ ဧကတ္ထဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပုနရတ္တိဒေါသ၊ အဘာဝါပတ္တိဒေါသ အပြစ်
 များတင်ရ၏။ နာနတ္ထဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဆက္ကစတုက္ကဘာဝါပတ္တိဒေါသ၊ အသမ္ပန္နဒေါသ၊ ဝိရောဓ
 ဒေါသ အပြစ်များတင်ရသည်။ ထို ဧကတ္ထဖြစ်ခြင်း နာနတ္ထဖြစ်ခြင်းသည်ပင် ထိုအပြစ်များ
 ရောက်နိုင်ကြောင်းကို သိရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဉာပကဟိတ်လည်းမည်၏။
 [ကာရဏံ နာမ ယုတ္တိ၊-ဋီကာ၊...ဉာပကဟေတု ဘာဝတော ဥပပတ္တိ -(အသင့်ယုတ္တိကို)
 ဣကောရဏန္တိ ဝုတ္တာတိ ကာရဏံနာမ ယုတ္တိတိ၊-အနု။]

အကာရဏံ။ ။ထိုဧကတ္ထအဖြစ် နာနတ္ထအဖြစ်သည် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်အလိုအားဖြင့် ယုတ္တိ
 (သင့်သောအကြောင်း) ဟု ဆိုသော်လည်း စင်စစ်အားဖြင့် ထို ဧကတ္ထ နာနတ္ထအဖြစ် မရှိသော
 ကြောင့် အယုတ္တိ (မသင့်သောအကြောင်း)သာ ဖြစ်သည်။

ယထာ၊ပေ၊သိဒ္ဓိတော။ ။အကာရဏ၏အကြောင်းကို “ကသ္မာ”ဟု ကိုယ်တိုင်ပုစ္ဆာထုတ်
 ပြီးလျှင် အဖြေကိုပြလိုသောကြောင့် “ယထာနုမတိ၊ပေ၊သိဒ္ဓိတော”ဟု အဋ္ဌကထာဆရာမိန့်သည်။
 [ယာယာ+အနုမတိ ယထာနုမတိ၊ (တစ်နည်း) အနုမတိယာ+အနုရူပံ ယထာနုမတိ၊ ဋီကာဝိဂ္ဂဟ)။

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိယသွာ-ကြောင့်၊ [နောက်၌ တသွာ ယဒေတံ စသည် ရှိလတ္တံ့၊] ဝေါဟာရော-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြောင်း သဒ္ဒါသည်၊ (သိဒ္ဓေါ၌ ပဓာနအဖြစ်ဖြင့် စပ်) ဝါ-ကို၊ (အနုမတော၊ သမ္ပဋိန္ဒြိတောတို့၌ အပမာနအဖြစ်ဖြင့်၊ စပ်) ယထာ ယထာ-အကြင်အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အတ္ထေသု-အနက်တို့၌၊ အနုမတော-ပညာရှိတို့လျော်စွာ အသိအမှတ်ပြုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ခွင့်ပြုအပ်ပြီ၊ သမ္ပဋိန္ဒြိတော-လက်ခံအပ်ပြီ၊ တထာ တထေဝ-ထိုထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင်၊ သိဒ္ဓေါ-ပြီးစီး၏၊ စ-ဆက်၊ ကုသလာ ဓမ္မာတိအာဒိသု-ကုသလာ ဓမ္မာ အစရှိသော ပါဠိ ရပ်တို့၌၊ ကုသလပုဇ္ဇော-ရှေး၌ ကုသလာသဒ္ဒါရှိသော၊ အယံ ဓမ္မာတိလာပေါ-ဤ ဓမ္မသဒ္ဒါကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မပရော-နောက်၌ ဓမ္မ-သဒ္ဒါရှိသော၊ အယံ၊ ကုသလာ ဘိလာပေါစ-ဤ ကုသလာ သဒ္ဒါကိုလည်းကောင်း၊ ကုသလာ ကုသလာတိ- ကုသလာ ဟူသော ၂-ပုဒ်ကို၊ (အတ္ထဝိသေသာဘာဝေန-အနက်အထူး မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပဏ္ဍိတေဟိ-ပညာရှိတို့သည်၊ သမ္ပဋိန္ဒြိတော) ယထာ-လက်ခံအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ အတ္ထဝိသေသာဘာဝေန-ဖြင့်၊ ပဏ္ဍိတေဟိ-တို့သည်၊ န သမ္ပဋိန္ဒြိတော-လက်ခံအပ်သည်မဟုတ်၊ စ-သည်သာ မကသေး၊ ကုသလာ ရူပံ စက္ခုဗျာသဒ္ဒါဝိယ- ကုသလာ၊ ရူပံ၊ စက္ခုဗျာသဒ္ဒါတို့ကဲ့သို့၊ အညမည်-အချင်းချင်း၊ အနောလောကီတတ္ထ

ရှေးနည်းသည် ယထာ၏ ဝိစ္စာအနက်ကိုပြု၏၊ နောက်နည်းကား ယထာ၏ အနုရူပအနက်ကိုပြု သည်၊ ဝိစ္စာအတွက် “ယာယာ၊ပေါဝေါဟာရသိဒ္ဓိတော”ဟုလည်းကောင်း၊ အနုရူပအတွက် “ယထာ+အနုမတိ ပဝတ္တာ တထာ”ဟုလည်းကောင်း၊ “တဒနရူပံ”ဟု အဖြောင့်အနက်ကိုပြု၍ လည်းကောင်း ဋီကာဖွင့်သည်၊ အနက်ကို ဋီကာနိဿယ၌ရှုပါ။

အနုမတိ။ ။အနုရူပ-လျော်စွာ+မတိ-သိခြင်း (အသိအမှတ်ပြုခြင်း)တည်း၊ အနုမတိ- ခြင်း၊ “ဤသဒ္ဒါသည် ဤအနက်ကိုဟော၏”ဟု ပညာရှိများ၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို “အနုမတိ” ဟုဆိုသည်၊ “ဘုရား”ဟူသောအနက်ကိုဆိုလိုရာ၌ “ဗုဒ္ဓေါ”ဟုပြောလျှင် ပညာရှိတို့က အသိအမှတ် ပြုခြင်း ခွင့်ပြုခြင်းမျိုးတည်း။

ဝေါဟာရော ဟိ။ ။ရှေ့အကြောင်းကိုချဲ့လို၍ “ဝေါဟာရောဟိ” စသည်ကိုမိန့်၊ ပါဠိလို ဖြစ်စေ အခြားဘာသာလိုဖြစ်စေ ပြောဆိုကြောင်းသဒ္ဒါ(စကားကို) “ဝေါဟာရ”ဟုခေါ်၏၊ ထိုဝေါဟာရသည် ပညာရှိများ လက်ခံထားသည့်အတိုင်းသာပြီးစီးနိုင်၏၊ ပညာရှိများ လက်ခံထား သည့်အတိုင်းမဟုတ်ဘဲ မိမိပြောချင်သလိုပြော၍ မပြီးနိုင်၊ “လိုရာအနက်အဓိပ္ပာယ်မရနိုင်”ဟုလို့ ထိုသို့ပညာရှိများ လက်ခံထားအပ်သော ပြောရိုးဆိုစဉ်အတိုင်းသာ ပြီးစီးရသောကြောင့် အသင် ဇောဒက၏ ပြုအပ်သမျှ အကြောင်းယုတ္တိတွေသည် တစ်ခုမျှယုတ္တိမရှိပါ-ဟုလို့။

နစာယံ၊ပေါအနောလောကီ တတ္ထဘာဝေန။ ။[အကျယ်စကားမကုန်သေး၍ ဆက်ပြသော ဝါကျတည်း၊] “ကုသလာ ဓမ္မာ”စသော ၂-ပုဒ်စီတို့၌ ကုသလာသဒ္ဒါ ရှေ့ရှိသော ဓမ္မသဒ္ဒါကို လည်းကောင်း၊ ဓမ္မသဒ္ဒါနောက်၌ရှိသော ကုသလာသဒ္ဒါကို လည်းကောင်း (ကုသလာ ကုသလာ

ဘာဝေ-မရှုမငဲ့အပ်သော အနက်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ န သမ္ပဋိတော-လက်ခံအပ်သည်လည်း မဟုတ်။ [သမ္ပဋိတော၏ ကံကို “ကုသလပုဗ္ဗော ဓမ္မာဘိ-လာပေါ ဓမ္မပရောစ ကုသလာဘိလာပေါ” ဟု လိုက်စေ။]

ပန-အနွယ်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤကုသလာဓမ္မာအစရှိသော သဒ္ဓါတို့တွင်၊ ကုသလ သဒ္ဓါ-ကို၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါက သင်္ခါတဿ-အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကဟု ဆိုအပ်သော၊ အတ္တဿ-အနက်ကို၊ ဇောတကဘာဝေ-ထွန်းပြတ်တံ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ သမ္ပဋိတော-လက်ခံအပ်ပြီး၊ အကုသလသဒ္ဓါ-ကို၊ သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကတ္ထ ဇောတကတ္ထေန-သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကအနက်ကို ထွန်းပြတ်တံသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် (သမ္ပဋိတော-ပြီး) အဗျာကတသဒ္ဓါ-ကို၊ အဝိပါကတ္ထဇောတကတ္ထေန-အဝိပါကအနက်ကို ထွန်းပြတ်တံ သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ (သမ္ပဋိတော)၊ ဓမ္မသဒ္ဓါ-ကို၊ သဘာဝဓာရဏာဒိ အတ္တဇောတကတ္ထေန-သဘာဝဓာရဏအစရှိသော အနက်ကို ထွန်းပြတ်တံသည်၏ အဖြစ် ဖြင့်၊ (သမ္ပဋိတော)၊ သော-ထိုဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ ဧတေသံ-ဤ ကုသလာ အကုသလာ အဗျာကတံ သဒ္ဓါတို့တွင်၊ အညတရာ နန္တရေ-တစ်ပါးတစ်ပါး၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝုစ္စမာနော-ဆိုအပ်သော၊ အတ္တနော-မိမိဟူသော ဓမ္မသဒ္ဓါ၏၊ အတ္တသာမညံ-သဘာဝဓာရဏ အစရှိသော အနက်သာမညကို၊ ဒီပေတိ-ပြစ်၊ ဟိ-မှန်၏၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဧတေ-ဤကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတတို့သည်၊ သဘာဝဓာရဏာဒိနာ-မိမိသဘောကိုဆောင်ခြင်း အစရှိသော၊ လက္ခဏေန-အားဖြင့်၊ ဓမ္မာ-ဓမ္မတို့ မည်၏။

စ-သင်္ဂြိုဟ်သော မကသေး၊ ကုသလာဒိသဒ္ဓါ အပိ-ကုသလာအစရှိသော သဒ္ဓါတို့သည်လည်း၊ ဓမ္မသဒ္ဓဿ-၏၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ဝုစ္စမာနာ-ဆိုအပ်ကုန်လသော်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ (မိမိဟူသော ကုသလာ၊ အကုသလာ၊ အဗျာကတာသဒ္ဓါတို့၏) အတ္တဝိသေသံ-အနက်အထူးတို့ကို၊ တဿ-ထိုဓမ္မသဒ္ဓါ၏(အတွက်)၊ ဒီပေန္တိ-ပြကြကုန်၏၊ ဟိ-မှန်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မဟူသည်၊ ကုသလောဝါ-ကုသိုလ်သော်လည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ အကုသလောဝါ-အကုသိုလ်သော်လည်း၊ ဟောတိ-၏၊ အဗျာကတောဝါ-သည်သော်လည်း၊ ဟောတိ၊ [ဆိုအပ်ပြီး စကားကို နိဂုံးချုပ်လို၍၊ “ဧဝံ၊ ပေ၊ သမ္ပဋိတံ” ဟုမိန့်၊] ဧဝံ-သို့၊ ဧတေ-ဤကုသလာ အကုသလာ အဗျာကတာ သဒ္ဓါတို့ကို၊ ဝိသုံ ဝိသုံ-အသီးအသီး၊ ဝုစ္စမာနာ-ဆိုအပ်ကုန်လသော်၊

၂-ပုဒ်ကဲ့သို့) အနက်အထူးမရှိသည့် အနေအားဖြင့် ပညာရှိများ လက်ခံထားအပ်ကုန်သည်မဟုတ်။ (“ကုသလာ စွပ် စက္ခုဗာ” ဟု ၃-ပုဒ်ရှိရာ၌ တစ်ပုဒ်နှင့်တစ်ပုဒ် အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ငဲ့ခြင်း ဆက်သွယ်ခြင်းမရှိသည့် အနေအားဖြင့်လည်း လက်ခံထားအပ်သည် မဟုတ်။

အတ္တနော အတ္တနော-၏၊ အတ္တမတ္တ ဒီပကတ္တေန-အနက်မျှကို ပြတတ်ကုန်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ သမ္မုဋိန္ဒိတာ-လက်ခံအပ်ကုန်ပြီ၊ [ဓမ္မ၏အနက် မပါ'သောကြောင့် "အတ္တနော အတ္တမတ္တ" ဟု ဆိုသည်၊] ဓမ္မသဒ္ဓေန-နှင့်၊ သဟ-အတူ၊ ဝုစ္စမာနာ-သော်၊ အတ္တနော အတ္တနော-၏၊ အတ္တသာမည-အနက်သာမညကိုလည်းကောင်း၊ (သာဘဝဓာရဏဟူသော အနက်သာမညကို လည်းကောင်း၊) အတ္တ ဝိသေသံဝါ-အနက် ဝိသေသကိုလည်းကောင်း၊ (အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါက ဟူသော အနက် ဝိသေသကိုလည်းကောင်း၊) ဒီပကတ္တေန-ပြတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ လောကေ-၌၊ ပဏ္ဍိတေဟိ-တို့သည်၊ သမ္မုဋိန္ဒိတာ-ကုန်ပြီ၊ ["ကုသလသဒ္ဓေါ ပန၊ပေ၊ဇောတ-ကတ္တေန" ဟူသော ဤဝါကျကား အနွယ်ဝါကျဖြစ်သော ဝိတ္ထာရအဆက်ပင်တည်း၊ ဤဝါကျ၌ နိဿယအတိုင်းပင် အဓိပ္ပာယ်သိသာပြီ၊ ဝေါဟာရော ဟိမှ စ၍ သမ္မုဋိန္ဒိတာတိုင်အောင် ကာရဏဝါကျ၏ အကျိုးဖလကိုပြလိုသောကြောင့် "တသ္မာ" စသည်ကိုမိန့်၊ ဤတသ္မာသည် ဝေါဟာရသိဒ္ဓိတော၌ တောပစ္စည်း၏ အနက်ပင် တည်း။] တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ပညာရှိအများတို့ ခွင့်ပြုအပ်သည်အားလျော်စွာ ဝေါဟာရ၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ ကုသလတိုက်အရာ၌၊ ဧကတ္တနာနတ္ထတ-နာနတ္ထတို့၏အဖြစ်ကို၊ ဝိကပ္ပေတွာ-ကြံကြံဖန်ဖန် ပြုလုပ်၍၊ ယဒေတံ- ဒေါသာရော ပနကာရဏံ-အကြင် အပြစ်တင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ ဧတံ (ဒေါသာရောပနကာရဏံ)- ဤအပြစ်တင်ခြင်း၏ အကြောင်း သည်၊ အကာရဏံ-သင့်သောအကြောင်းမဟုတ်။

အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ တာဝ-ဝေဒနာတိုက် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (ဝုတ္တဿမြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်သော၊) ကုသလတ္တိကဿ-ကုသလတိုက်၏၊ အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ-အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏အဖွင့်တည်း၊ ဣမိနာဝ နယေန-ဤနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ သေသတ္တိကဒုကာနမ္ပိ-ကုသလတိုက်မှ ကြွင်းသော တိုက်ဒုက်တို့၏လည်း၊ နယော-နည်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ["ဣမိနာဝ နယေန" စသည်၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဋီကာ၌ တိုက်ရိုက်ပြထားပြီး၊ ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။] ပန-ဆက်၊ ဣတော-ဤကုသလတိုက်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဝိသေသမတ္တမေဝ-ထူးသောပုဒ်အနက်မျှကိုသာ၊ ဝက္ခာမ-ဆိုကုန်တော့အံ့။ ["အပ္ပေဝဓာရဏေမတ္တံ" နှင့်အညီ မတ္တသဒ္ဓါသည် အပ္ပအနက်ကိုဟော၏၊ ဝေသဒ္ဓါကား အဝဓာရဏအက်ကိုဟော၏။]

ကုသလတိုက်ဖွင့်ပြီး၏။

သုခါယ ဝေဒနာယာတိအာဒိသု-သုခါယ ဝေဒနာယ အစရှိသောပုဒ်တို့၌၊ တာဝ-ဝေဒနာသဒ္ဓါမှ ရှေးဦးစွာ၊ (ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်သော၊) သုခသဒ္ဓေါ-

သုခသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ သုခဝေဒနာပေ၊ အဗျာပဇ္ဈ နိဗ္ဗာနာဒိသု-သုခဝေဒနာဟူသော အနက်၊ သုခ၏အကြောင်းရင်း အခြေခံဟူသော အနက်၊ ကောင်းသော ဣန္ဒြာရုံ ဟူသော အနက်၊ သုခ၏ ဇနကအကြောင်း ဟူသော အနက်၊ သုခ၏ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းဖြစ်သော ဣဋ္ဌဂ္ဂပါရုံစသည်တို့၏ တည်ရာဋ္ဌာနဟူသောအနက်၊ စိတ်ကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော နီဝရဏစသည်မရှိသော ပဌမဈာန် အစရှိသော သုခ ဝိဟာရဟူသောအနက်၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသောအနက်၊ အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ- ထင်ရှား၏။ (ရှုအပ်၏)။ [သုခမူလကို သုခ၏ ရှေးသောအကြောင်းဟူသော အနက်ဟုလည်းကောင်း၊ ရှေးနိဿယ၌ပေး၏။]

ဟိ-ချဲ့၊ အယံ-ဤသုခသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို သုခဿစ ပဟာနာတိ အာဒိသု- အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သုခ ဝေဒနာယံ-သုခဝေဒနာဟူသောအနက်၌၊ ဒိဿတိ- ၏။ [သုခဿ-သုခိန္ဒြေကို၊ ပဟာနာစ-ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။]

အယံ-ဟိမှ အယံပုဒ်ကို ဝါကျအတိုင်းလိုက်စေ၊ [အယံ-ဤသုခသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊] သုခေါပေ၊ လောကေတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သုခမူလေ- သုခ၏အကြောင်းရင်းအခြေခံဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏။

သုခဿ စ ပဟာနာ။ ။ဤပါဠိသည် စတုတ္ထဈာန် (သို့မဟုတ် ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် ပဉ္စမဈာန်)ပါဠိတော်တည်း၊ ထိုပါဠိတော်၌ သုခိန္ဒြေစသော ဣန္ဒြေ ၄-ပါး ပယ်ပုံကို ဟောတော် မူထား၏။ ထို့ကြောင့် “သုခဿ”အရ “ကာယိကသုခ”ဟု ခေါ်ရသော သုခိန္ဒြေကိုရ၏။ ထိုသုခိန္ဒြေဟူသည်လည်း (သုခဝေဒနာ ၆၃-ပါးတွင်) ကာယိကသုခဝေဒနာတစ်ပါးပင်ဖြစ်သော ကြောင့် “သုခဝေဒနာယံ ဒိဿတိ”ဟု ဆိုသည်။

သုခမူလေ။ ။“မူလ”ဟူသည် သစ်ပင်၏ အခြေခံရေသောက်မြစ်ကဲ့သို့ ထိုထိုအကျိုး တရားတို့၏ အကြောင်းရင်းအခြေခံတည်း။ “သုခေါ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပါဒေါ”၌ ဘုရားရှင်တို့၏ ပွင့်တော်မူရာ နဝမဇကကို “ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပါဒေါ”ဟုဆို၏ ဘုရားရှင်ပွင့်တော်မူရာ နဝမဇက ဖြစ်ပေါ်ကာမျှဖြင့် သတ္တဝါတို့မှာ သုခမရနိုင်သေး၊ ထိုကာလနှင့်ကြုံ၍ ကုသိုလ်ကောင်းမှုဖြင့်၊ ကိုယ်စိတ်တို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းစသော ပဿဒ္ဓိလဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာနှင့် သမာဓိပညာဟူသော အကြောင်းများ ရှိရသေး၏။

ထိုအကြောင်းတို့တွင် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကြောင့် ဣဋ္ဌဖြစ်သော ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ ၅- ပါးလုံးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကောင်းမှုသည် ဇနကအကြောင်းတည်း၊ ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ကာယလဟုတာ စိတ္တလဟုတာ စသည်တို့ကြောင့် ကာယသုခ စိတ္တသုခ ဝေဒနာဖြစ်၏။ ထိုပဿဒ္ဓိစသည်ကား ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းတည်း။ ဤသို့လျှင် သုခဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းသည် ကောင်းမှုနှင့် ပဿဒ္ဓိ စသည်တို့တည်း။ ထိုကောင်းမှုနှင့် ပဿဒ္ဓိစသည်တို့၏ အကြောင်းကားဗုဒ္ဓုပ္ပါဒ ဇကတည်း။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒဇကကို သုခဟေတု သုခပစ္စယတို့၏ အခြေခံအကြောင်းဖြစ်သော ကြောင့် “သုခမူလ”ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့လျှင် သုခမူလကို “သုခေါ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပါဒေါ” ဟု ဟော တော်မူသောကြောင့် သုခသဒ္ဓါသည် သုခမူလအနက်၌ ဖြစ်၏-ဟု ဆိုသည်။

ဥပ္ပါဒေါ-ပွင့်တော်မူရာ နဝမဇကသည်၊ သုခေါ-ချမ်းသာ၏၊ (ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းရင်း အခြေခံဖြစ်၏) လောကော-၌၊ ဝိရာဂတာ-ကာမကို မတပ်မက်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အနာဂါမိမဂ်သည်၊ သုခေါ-ချမ်းသာ၏၊ (ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းရင်း အခြေခံဖြစ်၏။)

(အယ်) ယသ္မာ စ ခေါ ပေ၊ သုခေါဝက္ကန္တန္တိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ် တို့၌၊ သုခေါရမဏော-သုခအာရုံဟူသော အနက်၌၊ (ကောင်းသော ဣဋ္ဌအာရုံဟူသော အနက်၌၊) (ဒိဿတိ၊) [မဟာလိ-မဟာလိ၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ရူပ-ရူပါရုံသည်၊ သုခံ-သုခံတည်း၊ (ကောင်းသော ဣဋ္ဌာရုံတည်း၊) သုခါနုပတိတံ-သုခသည် အစဉ်လိုက် အပ်၏၊ သုခေါဝက္ကန္တံ-သုခသည် သက်ရောက်အပ်၏။]

သုခေါ ဝိရာဂတာ။ ။“ဝိရာဂ-ကာမဂုဏ်၌ မတပ်မက်သူ၏+တာ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ” ဟူသည် ကာမကိုလွန်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော အနာဂါမိမဂ်တည်း၊ [“သုခေါဝိရာဂတာ လောကော၊ ကာမာနံ သမတိက္ကမော”ဟူသော ပါဠိတော်ကိုရည်ရွယ်သည်၊] ထိုအနာဂါမိမဂ်ကိုရသောအခါ ကာမဂုဏ်စိတ်ဟူသော ကိလေသာအပူငြိမ်းအေးသောကြောင့် ကာယပဿဒ္ဓိစသော တုရားများ ဖြစ်၏၊ ထိုပဿဒ္ဓိစသည်ကြောင့် ကာယသုခ စိတ္တသုခဖြစ်ရ၏၊ ဤနည်းအားဖြင့် ဝိရာဂတာ (အနာဂါမိမဂ်)လည်း သုခမူလ (သုခ၏ အရင်းခံ) ဖြစ်ပြန်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ပြခဲ့သော အဓိပ္ပာယ်များနှင့်အညီ သုခမူလ၌ သုခသဒ္ဓါသည် ဣဋ္ဌ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ဣဋ္ဌဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ၅-ပါး၏ ဇနကအကြောင်းဖြစ်သော ပုညကိုလည်း ကောင်း၊ ဥပတ္တန္တက အကြောင်းဖြစ်သော ပဿဒ္ဓိ စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖလုပစာရအားဖြင့် သုခဟုခေါ်၏၊ ထိုပုညပဿသိဒ္ဓိတို့၏ အကြောင်းရင်းအခြေခံဖြစ်သော ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒခံဏ၊ ဝိရာဂတာ (အနာဂါမိမဂ်)တို့ကိုကား အကြောင်း၏အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပရမ္မရ ဖလုပစာရအားဖြင့် သုခဟုခေါ်ရသည်။ [ယသ္မိံ သတိ သုခဟေတုနံ ပဝတ္တိ၊ တံ သုခမူလံ-ဋီကာ၊ ဤ၌ ဟေတုနံ ကို ဝိရူပေကသေသံပြု၍ “ဟေတု-ကောင်းမှုဟူသော ဇနကအကြောင်း၊ ပစ္စယ-ပဿဒ္ဓိ စသော ဥပတ္တန္တကအကြောင်း” ဤ ၂-မျိုးလုံးယူဖို့ရန်ဖွင့်ကြသည်...သုခ ဟေတုနန္တိ ဧတ္ထ ဟေတုသဒ္ဓေန ကာရဏဘာဝံ သာမညတော ဟေတုပစ္စယာ သင်္ဂဟိဘာတိ အာဟ-ပုညပဿဒ္ဓိ အာဒိနန္တိ-အန၊ မရ၌ ဧကသေသံဟု ဖွင့်၏။]

ရူပံ သုခံ။ ။အကြင် ရူပါရုံကိုမြင်ရခြင်းကြောင့် စိတ်ချမ်းသာမှုဟူသော သုခဝေဒနာ ဖြစ်ရခြင်း၏ ထိုရူပါရုံကိုလည်း ဖလုပစာရအားဖြင့် “သုခံ”ဟု ဟောတော်မူသည်၊ သဟစရဏ နည်းလည်းဖြစ်၏။ [မရ၌ ဣနုပစာရဟုလည်း ဆိုသေး၏။]

သုခါနုပတိတံ။ ။ဤပါဠိသည် ခန္ဓသံယုတ်၊ မဟာလိသုတ်၌ လာသော ပါဠိတော်တည်း၊ ထိုသုတ်၌ အဋ္ဌကထာမဖွင့်၊ ရှေးဓာတုသံယုတ်၌ ဖွင့်ခဲ့သည်ကို ပြန်ညွှန်းသည်၊ [ဒုက္ခာနုပတိတာတိ ဒုက္ခေန အနုပတိတာ၊ ဒုက္ခာဝက္ကန္တာတိ ဒုက္ခေန ဩက္ကန္တာဩတိက္ကာ၊ ဓာတုသံယုတ္တ အဋ္ဌကထာ၊] ဤအဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးခဲ့သည်၊ ရှေးနိဿယ၌ကား “သုခါနုပတိတံ-သုခ၏

(အယ်) သုခဿေတံ၊ ပေ၊ ပုညာနိတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရုပ်တို့၌၊ သုခဟေတုမှီ-သုခ၏ဇနကအကြောင်းဟူသောအနက်၌၊ (ဒဿတိ)၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပုညာနိတိ-ပုညာနိဟူသော၊ ယဒိဒံ (ဝစနံ)-အကြင်သဒ္ဒါသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ-ဤ ပုညာနိဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ သုခဿ-ဣဒ္ဓံ အကျိုးဖြစ်သော ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ၊ ကမ္မဇရုပ်ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဒါတည်း။]

(အယ်-သည်၊ ဝါ-ကို) ယာဝဋ္ဌိဒံ၊ ပေါနန္ဒနန္တိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရုပ် တို့၌၊ သုခပစ္စယဌာနေ-သုခ၏ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းဖြစ်သော ဣဒ္ဓရူပါရုံစသည် တို့၏ တည်ရာဌာနဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယာဝ-အကြင် မျှလောက်၊ 'ဣဒံ ဣမေ သဂ္ဂါ-ဤနတ်ပြည်တို့သည်၊ သုခါ-ချမ်းသာကုန်၏၊ (ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဣဒ္ဓရူပါရုံစသည်တို့၏ တည်ရာဌာနဖြစ်ကုန် ၏)၊ (တာဝ-ထိုချမ်းသာသလောက်)၊ အက္ခာနေန-ပြောပြခြင်းဖြင့်၊ ပါပုဏိတုံ-

အာရုံ၌ကျ၏။ သုခါဝက္ကန္တံ-သုခ၏အာရုံ၌သက်၏"ဟု ပေးလေသည်။ ထိုအဋ္ဌကထာနှင့်မညီ၊ ဤ၌ သာဓကပြလိုရင်းမှာ "ရူပံ သုခံ"တစ်ခုသာတည်း၊ သုခါနပတိတံ သုခါဝက္ကန္တံကိုကား တွဲဖက်ဖြစ်၍ ပါနေသည်။ ဒုက္ခာနပတိတံ၊ ဒုက္ခာဝက္ကန္တံ၌လည်း နည်းတူ။

သုခဿေတံ၊ ပေ၊ ပုညာနိ။ ။ကောင်းမှုတို့သည် သုခဖြစ်သော ဣဒ္ဓဓနာအကျိုးကိုပေးတတ် ရကား အကျိုး၏ သုခအမည်ကို အကြောင်းကောင်းမှု၌ တင်စား၍ ဖလပစာရအားဖြင့် ကောင်းမှု တို့ကို သုခဟုဟောတော်မူသည်။ ဤသုခလည်း ဣဒ္ဓပရိယာယ်ပင်တည်း၊ ဤကားကိုထောက်၍ သုခဟေတုကို "သုခ၏ ဇနကအကြောင်း"ဟု မှတ်ပါ။ [ပုညာနိတိ ယဒိဒံ ဝစနံ၊ တံ သုခဿ (ဣဒ္ဓဝိပါကဿ) အဓိဝစနံ-ဋီကာ]

သုခါ သဂ္ဂါ။ ။နတ်ပြည်၌ (နန္ဒနဥယျာဉ်၌) ကောင်းသော ရူပါရုံ ဣဒ္ဓအာရုံတွေလွန်စွာ ပေါများ၏။ ထိုဣဒ္ဓအာရုံတွေသည် သုခဝေဒနာဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းအထောက်အပံ့ (ဥပတ္တမ္ဘက ပစ္စယ)များတည်း။ ထိုဣဒ္ဓာရုံများကို ဖလပစာရအားဖြင့် သုခဟုခေါ်၍၊ ထိုပစ္စယတို့၏ 'ပေါများ ရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် သဟစရဏနည်းအားဖြင့် "သဂ္ဂါ သုခါ၊ နန္ဒနံ သုခံ"ဟုဆိုသည်။ [သုခ ပစ္စယာနံ ရူပါဒိနံ ဣဒ္ဓာနံ ဌာနံ ဩကာသော သဂ္ဂါ သုခါ သုခံ နန္ဒနန္တိ ဝုတ္တံ-ဋီကာ၊ မဓု၌ "ပရမ္ပရဋ္ဌာမျှပစာရ" ဟုဆို၏။]

အနက်ပေးပုံ။ ။ယာဝဋ္ဌိဒံ၌လည်း "ယာဝ+စ+ဣဒံ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရသောကြောင့် ယာဝ ၂-ထပ်ပါနေ၏။ ထိုတွင် ရှေ့ယာဝကို အနက်ပေးရာ၌ "ယာဝဋ္ဌိဒံ သုပ္ပဋိဝိဒိတာတိ သမ္ပန္နော၊ တဿ "ယတ္ထကံ သုဠု ပဋိဝိဒိတာ၊ တံ ဧတ္ထကံတိ န သက္ကာ အမှေဟိ ပဋိဝိဇ္ဈိတုံ အက္ခာတုံပါ" တိ အတ္ထော" ဟူသော သီလက္ခန္ဓာ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ ယာဝဋ္ဌိဒံပုဒ်ကို ဖွင့်သော ဋီကာကို နည်းမှီး၍ ပေးသည်။ နောက် ယာဝကိုကား အတိသယတ္ထကြံ၍ အနက်ပေးသည်။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ဤပါဠိသည် ဥပရိပုံ-ဗာလပဏ္ဍိတသုတ်၌ လာသော ပါဠိတော်တည်း။ အဋ္ဌကထာ၌ ယာဝဋ္ဌိဒံစသည်ကို မဖွင့်၊ နိရယဒုက္ခကိုပြရာ၌သာ "နိရယော နာမ ဧဝမ္ပိ ဒုက္ခော ဧဝမ္ပိ ဒုက္ခောတိ ဝဿသတံ ဝဿသဟသံကံထေန္ဒောနာပိ မတ္ထကံ ပါပေတုံ ကထေတုံ

အပြီးသို့ ရောက်ခြင်းငှား၊ သုကရ်-အလွယ်တကူမပြုအပ်၊ (မလွယ်ကူ၊) ယာဝ-
 အလွန်အကဲသာလျှင်၊ သဂ္ဂါ-နတ်ပြည်တို့သည်၊ သုခါ-ချမ်းသာကုန်၏၊ ဝါ-
 ကုန်၏၊ ... ယေ-အကြင်သူတို့သည်၊ နန္ဒနံ-နန္ဒနဥယျာဉ်ကို၊ န ပဿန္တိ-မမြင်ကြ
 ရကုန်၊ တေ-ထို နန္ဒနဥယျာဉ်ကို မမြင်ရသူ အများလူတို့သည်၊ သုခံ-သုခကို၊
 (သုခ၏ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းဖြစ်သော ကုဋ္ဌရူပါရုံ စသည်တို့၏ တည်ရာဌာနကို၊)
 နပဇာနန္တိ-အပြားအားဖြင့်မသိနိုင်ကုန်။]

(အယံ) ဒိဋ္ဌဓမ္မေ၊ ဓမ္မာတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အဗျာဗန္ဓေ-
 အဗျာဗန္ဓ အနက်၌၊ ဝါ-စိတ်ကို၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ်သော နိဝရဏ စသည်မရှိ
 သော ပဌမဈာန်အစရှိသော သုခဝိဟာရဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဧတေ ဓမ္မာ-
 ဤ ပဌမဈာန် အစရှိသော တရားတို့သည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ-မျက်မှောက်ထင်ထင်
 ရှုမြင်အပ်သောသဘောဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘော၌၊ သုခဝိဟာရာ-သုခဖြစ်သော
 နေကြောင်းတရားတို့တည်း။]

နသကရာတိ အတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ်တူဖွင့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား ငရဲ၌ဆင်းရဲပုံကို နှုတ်ဖြင့်ပြော
 လို့တော့ အနှစ်တစ်ရာ အနှစ်တစ်ထောင်ပြည့်သော်လည်း ထို ဆင်းရဲသလောက် အပြီးရောက်
 အောင် ပြောဖို့မလွယ်ပါ”ဟု ဆိုလိုသည်။ နတ်ပြည်ချမ်းသာပုံကို ပြောရာ၌လည်းနည်းတူ။
 [ရှေးနိဿယ၌ ယာဝ-ပုဒ်လုံးကို အတိသယတ္ထကြံ၍ အနက်ပေးသွားသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

သုခဝိဟာရာ။ ။ဝိဟာရန္တိ ဧတေဟိတိ ဝိဟာရာ၊ ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သမာပတ်ဝင်စား၍
 နေကြောင်းဖြစ်သော ပဌမဈာန်စသော သမာပတ်များတည်း၊ ထိုသမာပတ်များသည် (ဝင်စား၍
 နေရာအခါဝယ် ချမ်းသာစေတတ်သောကြောင့်) သုခလည်းမည်၏၊ ထို့ကြောင့် “သုခါ+ဝိဟာရာ
 သုခဝိဟာရာ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ သုခသဒ္ဒါသည် ပဌမဈာန် စသည်ကိုဟော၏။

အဗျာဗန္ဓေ။ ။ဗျာဗာဓေတိ ဝိဟေဋ္ဌေတိတိ ဗျာဗာဓော၊ နိဝရဏာဒိ၊ နိဝရဏာဒိ၊ [အာဒိ
 ဖြင့် ဒုတိယဈာန်စသည်တို့အတွက် ဝိတက်စသော ပယ်ထိုက်သော ဈာန်အင်္ဂါများကို ယူ၊
 ထိုနိဝရဏစသော တရားတို့သည် စိတ်ကိုညှဉ်းဆဲရာရောက်သောကြောင့် ဗျာဗာဓေတိမည်၏၊
 ဗျာပါဓောယေဝ ဗျာဗန္ဓ။ (သုတ္တ၌ ဣသကံ) “နတ္ထိ+ဗျာဗန္ဓံ ဧတေသံတိ အဗျာဗန္ဓာ”ဟု ပြု၍
 ပဌမဈာန် စသော တရားများကို “အဗျာဗန္ဓ”ဟု ခေါ်သည်။ ဋီကာ၌လည်း “နိဝရဏာဒိ
 ဗျာဗာဓေ ဟိတတ္ထာ” ဟု ရှိသင့်၏။]

အဗျာပဇ္ဇေ။ ။မရဋီကာ၌ “ဗျာဗာဓေန္တိ ဝိဟေဋ္ဌေန္တိတိ ဗျာဗာဓော၊ နိဝရဏာ ဒယော၊
 ဗျာဗာဓာဇဝ ဗျာပါဒါ၊ နိရတ္ထိနယေန”ဟုဆို၏၊ ထိုအလို ဗကို ပ၊ ဓကို ဒ ပြု၍ “ဗျာပါဒါ”
 ဟုဖြစ်ပြီးမှ သုတ္တ၌ ဣသကံ၍ “ဗျာပဇ္ဇေ”ဟုလည်းကောင်း၊ “နတ္ထိ ဗျာပဇ္ဇံ ဧတေသံတိ အဗျာပဇ္ဇာ
 (ဝိဟာရာ)”ဟုလည်းကောင်း ပြုပါ၊ ဤ၌ကား “အဗျာပဇ္ဇေ”ဟု ဧကဝုစံရှိရသည်၊ [အခြားနေရာ၌
 “ဗျာပါဒ-ဗျာပဇ္ဇေ”ဟု ဆိုလျှင် ဒေါသကိုသာရ၏၊ နိဝရဏ စသည်တို့မရ၊ ထို့ကြောင့် ဤ
 မရဋီကာအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။]

(အယ်) နိဗ္ဗာန်၊ ပရမံ သုခန္တိအာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ 'နိဗ္ဗာနေ-နိဗ္ဗာန်ဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [နိဗ္ဗာန်-နိဗ္ဗာန်သည်၊ ပရမံ-အလွန်မြတ်ဆုံး ဖြစ်သော၊ သုခံ-သုခတည်း။] ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှတစ်ပါး၊ အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣမ-ဤ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာဟူသော ပုဒ်၌၊ အယ်-ဤသုခသဒ္ဓါကို၊ သုခဝေဒနာယမေဝ-သုခဝေဒနာဟူသော အနက်၌သာလျှင်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ [ဣမ ပနနင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကုသလာအဖွင့်၌ပြုခဲ့ပြီ။] ဝေဒနာသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝိဒိတာ ဝေဒနာ ဥပ္ပန္နန္တိတိအာဒိသု-တို့၌၊ ဝေဒယိတသ္မိယေဝ-ခံစားတတ် သော၊ တရားဟူသော အနက်၌သာလျှင်၊ ဝတ္တတို-ဖြစ်၏။ [ဝိဒိတာ-ထင်ရှားကုန် သည်၊ (ဟုတွာ) ဝေဒနာ-တို့သည်၊ ဥပ္ပန္နန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။]

ဒုက္ခသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ လေ-ဒုက္ခပစ္စယဋ္ဌာနာဒိသု-ဒုက္ခဝေဒနာ ဟု သောအနက်၊ ဒုက္ခ၏တည်ရာအကြောင်းဟူသော အနက်၊ မကောင်းသော အနိဋ္ဌအာရုံဟု သော အနက်၊ ဒုက္ခ၏ ဇနကအကြောင်းဟူသော အနက်၊ ဒုက္ခ၏ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဖြစ်သော အနိဋ္ဌရူပါရုံစသည်တို့၏ တည်ရာဋ္ဌာနဟူသောအနက်၊ အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ၊ ဟိ-ရဲ့၊ အယ်-ဤ ဒုက္ခသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒုက္ခဿ-ဒုက္ခိန္ဒြေကို၊ ပဟာနာစ-ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣတိ အာဒိသု-ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဒုက္ခဝေဒနာယံ ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အနက်၌၊ ဒိဿတိ၊ ဤသို့ သာဓကပါဠိကို တစ်ခါတည်း အနက်ပေးနိုင်သည်။] ဇာတိဝိ-ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခာ-ဒုက္ခတည်း။ ဝါ-ဒုက္ခ၏ တည်ရာအကြောင်း တည်း။ ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ဒုက္ခ ဝတ္ထုသ္မိ-ဒုက္ခ၏ တည်ရာအကြောင်းဟူသော

နိဗ္ဗာန် သုခံ။ ။နိဗ္ဗာန်သည် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သည့်အတွက် ထိုသင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ရာဖြစ်သောကြောင့် သုခဟုအမည်ရ၏။ [အဗျာဓဗ္ဗနှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ကို သုခဟု ခေါ်ရာ၌ ဒုက္ခကင်းသည့်အတွက် ခေါ်ရခြင်းဖြစ်သောကြောင့် အဗျာဓဗ္ဗကိုလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန် ကိုလည်းကောင်း "သုခ၏ ပရိယာယ်သဒ္ဓါများ"ဟု အနုဋီကာဖွင့်၏။ မဂုဋီကာ၌ကား "တေနိဗ္ဗာန် ဥပစာရတော သုခန္တိ ဒေသေတိ"ဟုဖွင့်၏။ "ခငြိမ်းချမ်းသာခြင်းတူသောကြောင့် သဒိသုပစာ"ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။ "သုဗ္ဗသင်္ခါရ ဒုက္ခံ သုဋ္ဌု+စနတိတိ သုခံ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ နိဗ္ဗာန်ကိုမူချအားဖြင့် သုခခေါ်နိုင်၏-ဟုလည်း တစ်နည်းပြ၏။ (နိဗ္ဗာနာဒိသု၌ အာဒိဖြင့်ယူဖွယ်များကို ဋီကာ၌ ရှုပါ။)]

အနုဋီကာ။ ။ဧတ္ထ သုခမူလ သုခဟေတုသု ပလုပစာရေန...သုခါရမဏ၊ သုခ ပစ္စယဋ္ဌာနေသု သုခသဟစရိယာယ (သဟစရဏနည်းအားဖြင့်)...အဗျာဓဗ္ဗ နိဗ္ဗာနေသု ဒုက္ခာ ပဂမဘာဝေန (ဒုက္ခမှ ကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) သုခပရိယာယော ဝုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဤဋီကာအတိုင်း ရှေ့၌ ဥပစာ စသည်တင်၍ အဓိပ္ပာယ်ပြုခဲ့သည်။

ဒုက္ခဝတ္ထုသ္မိ။ ။ကာယိကဒုက္ခ(ကိုယ်ဆင်းရဲမှု)သည် အကုသလစိပါက်ဖြစ်ရကား ရှေး အကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်၏။ ဧတသိကဒုက္ခ (စိတ်ဆင်းရဲမှုဟူသော-ဒေါမနဿ)သည် ဆိုင်ရာ အနိဋ္ဌအာရုံကြောင့်ဖြစ်ရ၏။ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်စေ ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းဟူသော

အနက်၌(ဒိဿတိ)၊ မဟာလိ-မဟာလိ၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ရူပံ-ရူပါရုံသည်၊ ဒုက္ခ-ဒုက္ခတည်း၊ ဝါ-မကောင်းသော အနိဋ္ဌအာရုံတည်း၊ ဒုက္ခာနုပတိတံ-ဒုက္ခသည် အစဉ်လိုက်အပ်၏၊ ဒုက္ခာဝက္ကန္တံ-ဒုက္ခသည် သက်ရောက်အပ်၏၊ ဣတိအာဒီသု-တို့၌၊ ဒုက္ခာရမဏေ-မကောင်းသော အနိဋ္ဌအာရုံဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဤရူပံ-ဒုက္ခ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရူပံ သုံးခံကိုနည်းမှီ၍ သိပါ။] ပါပဿ-မကောင်းမှု၏၊ ဥစ္စယော-ပွားစည်းခြင်းသည်၊ ဒုက္ခော-ဒုက္ခတည်း၊ ဝါ-ဒုက္ခ၏ ဇနကအကြောင်းတည်း၊ ဣတိ အာဒီသု-တို့၌၊ ဒုက္ခပစ္စယေ-ဒုက္ခ၏ ဇနကအကြောင်း ဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ [ဤ၌ ပစ္စယသဒ္ဓါသည် ဇနက အကြောင်းဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဒုက္ခံပစ္စယေတိ ဒုက္ခဟေတုမိ၊ ဒုက္ခဿ ဇနကေတိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်သည်။]

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဣဒံ ဣမေ နိရယာ-ဤငဲ့ရဲ့တို့သည်၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲကုန်၏၊ ဝါ-ဒုက္ခ၏ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းဖြစ်သော အနိဋ္ဌရူပါရုံ စသည်တို့၏ တည်ရာဌာနဖြစ်ကုန်၏၊ (တာဝ-ထိုဆင်းရဲသလောက်)၊ အက္ခာဇန-ဖြင့်၊ ပါပုဏိတံ-ငှာ၊ နသုကရံ၊ ယာ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ နိရယာ-တို့သည်၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲကုန်၏၊ ဣတိအာဒီသု-တို့၌၊ ဒုက္ခပစ္စယဌာနေ-ဒုက္ခ၏ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းဖြစ်သော အနိဋ္ဌရူပါရုံ စသည်တို့၏ တည်ရာဌာနဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝီသေသကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣဓံ-ဤဒုက္ခဿ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာဟူသော ပုဒ်၌၊ အယံ-ဤဒုက္ခသဒ္ဓါကို၊ ဒုက္ခဝေဒနာယမေဝ-ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော အနက်၌သာလျှင်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏။

ပန-အဘိဓေယျုတ္တမှတစ်ပါး ဝစနတ္ထကိုဆိုဦးအံ့၊ ဣတ္ထံ-ဤသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ အစရှိသောပုဒ်တို့၌၊ ဝစနတ္ထော-ကို၊ (ဝေ-ဖြင့်၊ ဝေဒိ-တဗ္ဗော-၏) (ယာ-အကြင်ဝေဒနာသည်) သုခယတိ-သမ္ပယုတ္တ ဓမ္မ၊ ကရေ ကာယကိုချမ်းသာ

ဇာတိအရင်းခံ၍ဖြစ်သောကြောင့် ဇာတိကို “ထို ဒုက္ခ ၂-မျိုး၏ တည်ရာဝတ္ထု”ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတိပိ ဒုက္ခာ”၌ အကျိုး ဒုက္ခ ၂-မျိုး၏ ဒုက္ခအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ဝတ္ထု၌ တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် ဇာတိကို “ဒုက္ခ” ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဒုက္ခပစ္စယဌာနေ။ ။[ဤဝါကျတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သုခအဖွင့်ကို နည်းမှီ၍ သိပါ။] “ဒုက္ခ ပစ္စယဌာနေတိ ဒုက္ခဇနကကမ္မဿ သဟာယဘူတာနံ အနိဋ္ဌရူပါဒီပစ္စယာနံ ဌာနေ”ဟု ဖွင့်၏။ ပစ္စယသဒ္ဓါသည် ဇနကကံကိုလည်းကောင်း၊ ဇနကကံ၏ အဖော်သဟံကိုလည်းကောင်း ဟောနိုင်၏။ ဤ၌ကား ဇနကကံ၏ အဖော်သဟံဟူသော အနက်ဟောတည်း။ [ဇနကအကြောင်းကို ရှေ့၌ယူပြီးဖြစ်၏။ “ဇနကသဟာယ”ဟူသောစကားသည် ဥပတ္တမ္ဘကဟူသောစကားနှင့် သဘောတူပင် တည်း။ သဟာယဘူတာနန္တိ ဥပတ္တမ္ဘကဘူတာနံ သဟကာရိကာရဏဘူတာနံ-မိဒု။]

စေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့သမ္မယုတ္တဓမ္မ၊ ကရဇ ကာယကိုချမ်းသာစေ တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သာ-ထိုဝေဒနာသည်၊) သုခါ-သုခါမည်၏။ (ယာ- အကြင်ဝေဒနာသည်၊) ဒုက္ခယတိ-သမ္မယုတ္တဓမ္မ၊ ကရဇကာယကို ဆင်းရဲစေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုထို သမ္မယုတ္တဓမ္မ၊ ကရဇကာယကို ဆင်းရဲစေတတ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊ သာ-ထိုဝေဒနာသည်၊) ဒုက္ခာ-မည်၏။ (ယာ-အကြင်ဝေဒနာသည်၊) ဒုက္ခာ-ဒုက္ခ သည်လည်း၊ န-မဟုတ်၊ သုခါ-သုခသည်လည်း၊ န-မဟုတ်၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ သာ-ထိုဝေဒနာသည်၊) အဒုက္ခ မသုခါ-မည်၏။ မကာရော-မ အက္ခရာကို၊ ပဒသန္တိဝေသန-ပုဒ်တို့၏ စေ့စပ်ညက်ညောခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝုတ္တော-ဟော တော်မူအပ်ပြီ၊ သဗ္ဗာပိ-အလုံးစုံသော ဝေဒနာတို့သည်လည်း၊ အာရမဏရသံ- အာရုံ၏အရသာကို၊ ဝေဒယန္တိ အနာဝန္တိ-ခံစားတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝေဒနာ-ဝေဒနာတို့မည်၏။

တာသု-ထိုဝေဒနာတို့တွင်၊ ဣဋ္ဌာနဘဝန လက္ခဏာ-ဣဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည်၊ (ဣဋ္ဌ အခြင်းအရာကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိ သော ဝေဒနာသည်၊) သုခါ-သုခါမည်၏။ အနိဋ္ဌာနဘဝနလက္ခဏာ- အနိဋ္ဌာရုံကို

သုခယတိ။ ။ “သုခ ဒုက္ခ တကြိယာယံ-သုခဓာတ်၊ ဒုက္ခဓာတ်သည် ထိုချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းဟူသော ကြိယာ၌ဖြစ်၏”ဟု ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ဆိုသောကြောင့် သုခယတိ၌ ကာရိတ် ဣယပစ္စည်းဟုယူပါ။ သုခါ၌လည်း သုခဓာတ် ဣယကျေ၊ အပစ္စည်း၊ [သမ္မယုတ္တ ဝတ္ထုစ ကရဇကာယံ သုခယတိ လဒ္ဓသာဒေ အနုဂ္ဂဟိတေ ကရောတိတိ-ဋီကာ] ဤဋီကာ၌ သမ္မယုတ္တ ဝတ္ထုစ ကရဇကာယတို့ကား ကာရိတ်ဣယပစ္စည်း၏ ကံများတည်း။ သုခဓာတ်ရင်း အတွက်မှာ အကမ္မကဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် ကံမလို၊ ထိုတွင် “သမ္မတ္တ”ဟူသည် သုခဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်တို့တည်း။ “ကရဇကာယဝတ္ထု”ဟူသည် ဤခန္ဓာကိုယ်တည်း။ [ကရောတိ သတ္တေ နိဗ္ဗတ္တောတိတိ ကရံ၊ သုက္ကဿောဏိတံ-မိဘတို့သုက်သွေးတည်း။ ကရတော စာတော ဣရဇော-ထိုသုက်သွေးကြောင့်ဖြစ်သော ခန္ဓာကိုယ်၊-မဂု။]

ဒုက္ခာ။ ။ ဒုက္ခယတိ၏အဓိပ္ပာယ်ကို သုခယတိအတိုင်းသိပါ။ အဒုက္ခမသုခါ၌ကား “န+ဒုက္ခာ အဒုက္ခာ၊ န+သုခါ အသုခါ”ဟု ရှေးဦးစွာ နနိပါတ ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရည်းပြ၊ ထို့နောက် “အဒုက္ခာစ+သာ+အသုခါဓာတိ အဒုက္ခအသုခါ”ဟု ဝိသေသနောဘာယပဒ ကမ္မဓာရည်း သမာသိပြု၊ မ ကား အဒုက္ခနှင့် အသုခတို့ ပြေပြစ်ညက်ညောအောင် အပို့လှာထားသော အာဂမသန္တိတည်း။

ဣဋ္ဌာပေမသုခါ။ ။ အနဝဇ္ဇသုခပိပါကလက္ခဏာ အဖွင့်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အနက်ကျယ် ကား-ဣဋ္ဌာနဘဝနလက္ခဏာ-ဣဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်းဟူသော မှတ်သားကြောင်း လက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည်။ ဝါ-ဣဋ္ဌာရုံကို ခံစားခြင်းဟူသော မှတ်သားအပ်သော သဘောဟူသော ဝေဒနာသည်။ ဝါ-ဣဋ္ဌာရုံကို ခံစားတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော မှတ်သားကြောင်းသဘောရှိသော ဝေဒနာသည်။ ဝါ-မှတ်သားအပ်သော သဘောရှိသော ဝေဒနာသည်၊ သုခါ-သုခါမည်၏။

ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည်၊ (အနိဋ္ဌအခြင်းအရာကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည်) ဒုက္ခာ-မည်၏။ ဥဿယ ဝိပရိတာန ဘဝနံလက္ခဏာ-
 ၂-ပါးစုံတို့၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တရုံကို -ခံစားခြင်းလက္ခဏာရှိသော
 ဝေဒနာသည်၊ (၂-ပါးစုံတို့၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တအခြင်းအရာကို
 ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိသော ဝေဒနာသည်)၊ အဒုက္ခမသုခါ-အဒုက္ခမသုခမည်၏။
 [ဤကား အကျဉ်းတည်း၊ အကျယ်ကို အောက်၌ရှုပါ။]

ပန-ဆက်၊ (“သုခါယ ဝေဒနာယသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓါ
 ၏ ဝစနတ္ထကား” ဟု ပိက္ခန္ဓ ရလည်းပေးကြ၏။) တိသုဝိ-၃-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
 ပဒေသု-ပုဒ်တို့၌၊ တိက်ပုဒ် ၃-ပုဒ်လုံးတို့၌-ဟူလို။] ယော အယံ သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓေါ-
 အကြင် သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓါသည်၊ (အတ္ထိ)၊ တဿ-ထိုသမ္ပယုတ္တသဒ္ဓါ၏၊ အတ္ထော-

ဣဋ္ဌာနဘဝနံ။ ။ ဣစ္ဆိတဗ္ဗန္တိ ဣဋ္ဌ-နှစ်သက်ထိုက်သော အာရုံသည် “ဣဋ္ဌ”မည်၏။
 ထိုဣဋ္ဌသည် အစစ်အမှန်ဖြစ်သော သဘာဝဣဋ္ဌ၊ အာရုံပြုသူက ကြိဆအပ်သော ပရိကပ္ပဣဋ္ဌဟု
 ၂-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အလယ်အလတ် လူတို့နှစ်သက်ထိုက်သော ရူပါရုံစံသည်ကို “သဘာဝဣဋ္ဌ”ဟု
 ခေါ်၏။ ထိုသဘာဝဣဋ္ဌာရုံကို ဝိပါကံစိတ်နှင့်ယှဉ်သော သုခဝေဒနာသည် ခံစား၏။ ဝိပါကံမဟုတ်
 သော ဇောနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာများလည်း ခံစား၏။ “ပရိကပ္ပဣဋ္ဌ”ဟူသည် အနိဋ္ဌပင်ဖြစ်စေကာမူ
 အာရုံပြုသူက ဣဋ္ဌအခြင်းအရာဟုကြိဆအပ်သော အနိဋ္ဌတည်း။ ဥပမာ-မစင်သည် အနိဋ္ဌဖြစ်သော်
 လည်း ခွေး၏စိတ်၌ ဣဋ္ဌဟူ၍ ယူဆအပ်၏။ ထို့ကြောင့် ခွေးသည် မစင်ကိုတွေ့သောအခါ
 အလွန်ရွံ့ပျံ့နေလေ၏။ ကြည့်ရှု၍မလှသဖြင့် အနိဋ္ဌကောင်ကလေး ဖြစ်နေသော သားကိုပင်
 မိခင်၏ မေတ္တာစိတ် ကရုဏာစိတ်ဖြင့်ကြည့်သောအခါ ချစ်စရာ ဣဋ္ဌကလေးဖြစ်နေ၏။ ထိုပရိ
 ကပ္ပဣဋ္ဌကို ဝိပါကံဝေဒနာက အရုံမပြု၊ ဇောနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာတို့ကသာ အာရုံပြုသည်။
 [သဘာဝတော သင်္ကပ္ပတော့စ ယံ ဣဋ္ဌံ၊ တဒနဘာဝနံ၊-ဋီကာ။]

ဣဋ္ဌအခြင်းအရာ။ ။ ပြခဲသောနည်း၌ “သိဘာဝ ပရိကပ္ပ”ဟု ခွဲခြားနေရသောကြောင့်
 ထိုသို့မခွဲခြားဖို့ရာ ဋီကာ၌ တစ်နည်းပြထားသေး၏။ အာရုံတိုင်းမှာပင် ဣဋ္ဌအခြင်းအရာ၊ အနိဋ္ဌ
 အခြင်းအရာ၊ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တအခြင်းအရာဟု အခြင်းအရာ ၃-မျိုးရနိုင်၏။ ပြခဲသောမစင်၌-မူရင်းက
 အနိဋ္ဌပင်တည်း။ သို့သော် ခွေးများနှစ်သက်အပ်လောက်အောင် ဣဋ္ဌ အခြင်းအရာလည်း ရှိပြန်၏။
 ထို့ကြောင့်ခွေးများသည် မစင်၏ ဣဋ္ဌ အခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ သုခဝေဒနာကို ဖြစ်စေနိုင်ကြ၏။
 အလွန်အရပ်ဆိုးသော သားကလေးသည် အနိဋ္ဌပင်တည်း။ သို့သော် ဣဋ္ဌအခြင်းအရာလည်း
 ရှိသောကြောင့် မိခင်၏ မေတ္တာစိတ်၌ ဣဋ္ဌအဖြစ်ဖြင့် ထင်လာရကား သုခဝေဒနာဖြစ်နိုင်ပြန်၏။
 အတိဣဋ္ဌဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားပင် အနိဋ္ဌအခြင်းအရာ၊ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တ အခြင်းအရာလည်း
 ရနိုင်ပြန်သောကြောင့် တိတ္ထိတို့မှာ အနိဋ္ဌအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ ဒေါသဇောစောကြ၏။ သဒ္ဓါ
 တရား မထက်သန်သူတို့မှာ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ ဥပေက္ခာဇော စောကြ၏။
 သဒ္ဓါတရားကောင်းသူတို့မှာ အတိဣဋ္ဌအခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ သောမနဿဇော စောကြ၏။
 ထိုသို့အခြင်းအရာအမျိုးမျိုးရှိသော အာရုံတို့တွင် သုခဝေဒနာက ဣဋ္ဌအခြင်းအရာကို အာရုံပြုသည်။
 [ဣဋ္ဌာကာရာနဘဝံဝါ ဣဋ္ဌာနဘာဝနံ၊-ဋီကာ။]

ကို၊ (စံ ဝေဒိတဗ္ဗော) သမံ-အညီအမျှ၊ ပကာရေဟိ အပြားတို့ဖြင့်၊ ယုတ္တာ-
 ယှဉ်သောတရားတို့သည်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ-သမ္ပယုတ္တတို့မည်၏။
 ကတရေဟိ-အဘယ်အပြားတို့ဖြင့်၊ (ယုတ္တာ-ယှဉ်ကုန်သနည်း၊) ဣတိ-ဤကား
 အမေးတည်း၊ ဧကပ္ပဒတာဒိဟိ-ဧကပ္ပဒတာ အစရှိကုန်သော၊ (ပကာရေဟိ-
 တို့ဖြင့်၊ ယုတ္တာ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤကားအဖြေတည်း၊) [ယုတ္တာဟူသော သဟာဒိ
 ယောဂ၏ သဟာဒိယောဂဝန္တသည် ဝေဒနာယံပုဒ်တည်း၊ ပကာရေဟိကား ထိုယုတ္တာ၏
 ဝိသေသနတည်း။]

ဟိ-မှန်၊ [ဧကပ္ပဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်ဟူသည် "မှန်၏" ဟုလို၊]
 ကေဟိစိ-အချို့ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တို့နှင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ-အညီအမျှအပြားတို့ဖြင့်
 ယှဉ်ကုန်သော၊ ကေစိ-အချို့ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်သလော၊
 ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ အာမန္တာ-အိမ်း၊ မရှိကုန်၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊
 ဣမဿ ပဉ္စဿ-ဤပြဿနာကို၊ ပဋိက္ခေပေ-ပယ်ကြောင်းဖြစ်သောစကားရပ်၌၊
 [နတ္ထိကို "အာမန္တာ" ဟု ဝန်ခံပြီးနောက် "အတ္ထိနန" စသည်ဖြင့် ပယ်ကြောင်းစကား
 ရပ်၌၊] ကေဟိစိ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တို့နှင့်၊ သဟဂတာ-တကွ၏အဖြစ်သို့
 ရောက်ကုန်သည်၊ သဟဇာတာ-တကွဖြစ်ကုန်သည်၊ သံသဋ္ဌာ-ရောနှောကုန်သည်၊
 (ဟုတွာ)၊ ဧကပ္ပဒါ-တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ ဧကနိရောဓာ-တူသော ချုပ်ခြင်း
 ရှိကုန်သော၊ ဧကဝတ္ထုကာ-တူသော မှီရာရှိကုန်သော၊ ဧကာရမဏာ-တူသော
 အာရုံ ရှိကုန်သော၊ ကေစိ-ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ အတ္ထိနန-
 ရှိကုန်သည်မဟုတ်လော၊ ဣတိစံ-သို့၊ ဧကပ္ပဒတာဒိနံ-ဧကပ္ပဒတာ အစရှိသော
 အပြားတို့၏၊ ဝေသန- အစွမ်းဖြင့်၊ သမ္ပယောဂတ္ထော-သမ္ပယောဂသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို၊
 (အယသ္မတာ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရေန-သည်၊) ဝုတ္တော-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။
 [ကထာဝတ္ထုသတ္တမ ဝဂ်ပါဠိ၊] ဣတိ-သို့၊ ဧကပ္ပဒတာဒိဟိ-ကုန်သော၊ ဣမေဟိ
 ပကာရေဟိ-ဤအပြားတို့ဖြင့်၊ သမံ-အညီအမျှ၊ ယုတ္တာ-ယှဉ်သောတရားတို့တည်း၊
 ဣတိ-ကြောင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ-တို့မည်၏။

ဝိပါကတ္ထိကေ-ဝိပါကတိက်၌၊ (အတ္ထော စံ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော) အညမညဝိသိဋ္ဌာနံ-
 အချင်းချင်းမတူထူးခြားကွဲပြားကုန်သော၊ ကုသလာ ကုသလာနံ-ကုသိုလ် အကုသိုလ်
 တို့၏၊ ပါကာ-အကျိုးတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိပါကာ-ဝိပါကတို့ မည်၏။

အညမည၊ ပေဝိပါတာ။ ။ဝိသဒ္ဓါသည် ဝိသိဋ္ဌအနက်ဟော၊ "ဝိသိဋ္ဌ" ဟူသည် မတူခြင်း
 ထူးခြားခြင်း ကွဲပြားခြင်းတည်း၊ ကုသိုလ်သည် အနုဝဇ္ဇသုတ္တ သဘောရှိ၍ အကုသိုလ်က သာဝဇ္ဇ
 ကဏှသဘောရှိ၏။ ဤသို့မတူထူးခြားကွဲပြားကြသည်၊ ထိုသို့ ဝိသိဋ္ဌဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်
 တို့၏အကျိုးကို "ဝိပါက" ဟု ခေါ်ရသည်။

ဇေတ-ဤဝိပါကဟူသော အမည်သည်၊ ဝိပက္ကဘာဝ-မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောသို့၊ (မှည့်ရင့်သည့်အနေသို့) အာပန္နာနံ-ရောက်ကုန်သော၊ အရူပဓမ္မာနံ-နာမ်တရားတို့၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း။

ဝိပါကဓမ္မ ဓမ္မာတိ-ကား၊ ဝိပါက သဘာဝဓမ္မာ-မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိသော သတ္တလည်းမဟုတ်၊ ဇီဝလည်းမဟုတ်သော သဘောတရားတို့သည်၊ (သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏) ဇာတိဇရာ သဘာဝါ-ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ဇာတိဇရာ ပကတိကာ-ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်းဟူသော ပင်ကိုရှိကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့ကို၊ ဇာတိ

ဝိပက္ကဘာဝပေ၊ အဓိဝစနံ။ ။ဝိပစ္စနံ ဝိပက္က(မှည့်ရင့်ခြင်း)၊ ဝိပုဗ္ဗ ပဓဇာတ်၊ တပစ္စည်း၊ “ဘာဝသဒ္ဓါ သဘာဝအနက်ဟော” ဟု ငိုကာ၌ဖွင့်လတ္တံ့၊ ဝိပက္ကစုတံ+ဘာဝေါဇာတိ ဝိပက္ကဘာဝေါ၊ (မှည့်ရင့်ခြင်းသဘော)၊ [ရှေးနိဿယ၌ “ဝိပက္ကဘာဝ-ဝိပါက၏အဖြစ်တည်းဟူသော သဘောသို့” ဟုပေးသည်ကိုစဉ်းစားပါ။] ထင်ရှားစေအံ့-ကံပြုတုန်းက ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်စေတနာသည် ရွံ့ညွှန်၌ စိုက်ပျိုးအပ်သော သလေးမျိုးစေ့နှင့်တူ၏။ ထိုသလေးမျိုးစေ့သည် အညော့က်၊ အပင်၊ အညွန့် ထွက်သော်လည်း မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောမဟုတ်သေးဘဲ မျိုးစေ့နှင့်အလားတူသော အသီးသီး၍ ရင့်လာမှ မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ထိုကုသိုလ်အကုသိုလ် စေတနာသည် ကမ္မဇရုပ် အကျိုးပေးသော်လည်း အကြောင်းကံနှင့်မတူသောကြောင့် မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောမဟုတ်သေး၊ နာမ်ဝိပါတည်းဟူသော အကျိုးဖြစ်သောအခါကျမှ ထိုစေတနာနှင့် နာမ်သဘောချင်း သာရမဏ စသည်ချင်းတူသောကြောင့် အကြောင်းကံမျိုးစေ့နှင့်တူစွာ “မှည့်လာပြီ” ဟု ဆိုရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဝိပါကသဒ္ဓါသည် ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့၏ အကျိုးဖြစ်သော နာမ် ဝိပါကံ၊ ကမ္မဇရုပ်ဟူသော ရုပ်ဝိပါကံများကို အချို့နေရာ၌ ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား “အထင်ရှဋ္ဌိ၊ ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့် နာမ်ဝိပါကံကိုသာ ဟောရသည်” ဟုပြလို၍ “အဓိဝစနံ” ဟုမိန့်သည်၊ ဤအဓိဝစနံသည် နာမ်၏ ပရိယာယ်တည်း။

[ဆောင်] ၁။ အဓိဝစနံ၊ နာမံရှိက၊ များလှနက်တွင်၊ လိုအင်နက်မှီ၊ ထင်ရှဋ္ဌိ။

၂။ ဝုစ္ဆတိ ဝုစ္ဆံ၊ နာမံရှိရာ၊ ဥပစာ၊ မြဲစွာ ဉာဏ်ဖြင့်စူး။

ဝိပါကဓမ္မ ဓမ္မာ။ ။ရှေ့ ဓမ္မသဒ္ဓါသည် သဘာဝအနက်ဟော၊ နောက်ဓမ္မကား ကဲ့သလောဓမ္မာကဲ့သို့ နိဿတ္တ နိဗ္ဗိဝအနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝိပါက သဘာဝဓမ္မာ” ဟုဖွင့်သည်၊ ဝိပါကသဒ္ဓါကား ဝိပက္ကဘာဝ၌ ဝိပက္ကကဲ့သို့ မှည့်ရင့်ခြင်းအနက်ဟောတည်း။ မှန်၏-ဝိပက္ကနှင့် ဝိပါကသည် ဇာတ်ချင်းတူ၍ ပစ္စည်းချင်းသာ တပစ္စည်း ကပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် ကွဲသည်၊ “ဝိပက္က ဘာဝ-မှည့်ရင့်ခြင်းသဘော” ဟူသည် ထိုအကျိုးရှိသော အကြောင်းကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတည်း၊ [“ဝိပါကဓမ္မာ-အကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိ” ဟု ကာရိတ်သွင်း၍ ပေးကြခြင်းကား ဝိပါကပုဒ်၌ ကာရိတ်ပစ္စည်းမပါသောကြောင့် သဒ္ဓါနေပုံနှင့် မလျော်ပါ။]

ဓမ္မာ ဧရာဓမ္မာတိ-ဇာတိဓမ္မ ဧရာဓမ္မတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိယာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဝိပါက ဇနကဋ္ဌေန-အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောကြောင့်၊ ဝိပါကသဘာဝါ-မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ ဝိပါကပကတိကာ-မှည့်ရင့်ခြင်းပင်ကိုရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာ-သတ္တလည်းမဟုတ်၊ ဇီဝလည်း မဟုတ်သော သဘောတရားတို့သည်၊ (သံဝိဇ္ဇန္တိ) ဣတိအတ္ထော-နက်၊ တတိယပဒံ-နေဝိပါက နဝိပါက ဓမ္မ ဓမ္မာဟူသော တတိယပုဒ်ကို၊ ဥဘယသဘာဝ ပဋိက္ခေပဝသေန- ၂-ပါးစုံသော ဝိပက္ကသဘော၊ ဝိပစ္စနသဘောကို ပယ်ရှားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော် မူအပ်ပြီ။

ယထာပေအတ္ထော။ ။ ဤဝါကျကား တပွဲကဋီကရဏဝါကျတည်း၊ ထိုတွင် ယထာပေ ဝုစ္ဆန္တိသည် ဥပမာနဝါကျ၊ ဧဝံပေအတ္ထောသည် ဥပမေယျဝါကျ၊ ထိုတွင် ဥပမာဝါကျဖြင့် ဓမ္မသဒ္ဒါ၏ သဘာဝအနက် ဟောကြောင်းကို ထင်ရှားပြသည်၊ သဘာဝနှင့် ပကတိကာသည် အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း၊ မြန်မာ၌လည်း “ပင်ကို သဘော”ဟု တွဲဖက်၍ ပြောလေ့ရှိသည်။ [ဤ၌ “ဇာတိဓမ္မ-ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေခြင်းသဘောရှိ၊ ဧရာဓမ္မ-အိုစေခြင်းသဘောရှိ”ဟု ကာရိတ်သွင်း၍ အနက်မပေးနိုင်ပုံကို သတိပြု၍ “ဝိပါကဓမ္မ”၌လည်း ကာရိတ်အနက် မပါနိုင်ပုံကို သိပါ။]

ဧဝံပေဓမ္မာ။ ။ ဝိပါကသဘာဝါနှင့်-ဝိပါက ပကတိကာလည်း အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း၊ ဝိပါကဇနကဋ္ဌေနကား ဝိပါကသဘာဝ ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းပြတည်း၊ ဋီကာ၌ပြအပ်သော သလေးစပါးဥပမာကိုပြန်၍စဉ်းစားပါ၊ သလေးမျိုးစေ့သည် သူ၏အတွင်းဇာတ်၌ အပင်ပေါက်၍ အသီးသီးပြီးနောက် မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံတို့မှာလည်း အကျိုးအဖြစ်ဖြင့် မှည့်ရင့်ဖို့ရန် ပင်ကိုဇာတ်သဘောရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိပါကဓမ္မကို “မှည့်ရင့်ခြင်း သဘောရှိသော”ဟုဆိုရသည်၊ “ဝိပါကော+ဓမ္မော ယေသန္တိဝိပါကဓမ္မာ၊ ဝိပါကဓမ္မာစ+တေ+ဓမ္မာစာတိ ဝိပါကဓမ္မ ဓမ္မာ”ဟု ပြုပါ။

ဝိပါကသဘာဝါ။ ။ ကုသိုလ် အကုသိုလ် တရားတို့၏ “မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်”ဟုသည် ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့သန္တာန်၌ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ မာန မကင်းပြတ်သေးရကား ထိုသန္တာန်ဝယ် ကျရောက်သော ကံမျိုးစေ့သည် နောက်မှောင်အခါ အကျိုးပေးဖို့ရန် ဗျာပါရရှိနေခြင်း တည်း၊ ဥပမာ-သူတစ်ပါး ငွေတိုးယူရာဝယ် အာမခံလုပ်သူသည် ထိုငွေကိုပြန်ဆပ်ဖို့အရေး၌ စိတ်မအေးဘဲ ဗျာပါရရှိသကဲ့သို့တည်း။ [ဝိပစ္စန သဘာဝတာစ အနုပစ္စိန္တာဝိဇ္ဇာ တဏှာ မာန သန္တာနေ သဗျာပါရတာ-ဋီကာ။]

တတိယပဒံပေဝုတ္တံ။ ။ နေဝိပါကဖြင့် ပဌမပုဒ်၌ ဟောအပ်ပြီးသော ဝိပက္ကသဘောကို ပယ်သည်၊ န ဝိပါကဓမ္မဖြင့် ဒုတိယပုဒ်၌ ဟောအပ်ပြီးသော ဝိပစ္စနသဘောကိုပယ်သည်။ [ဝိပက္က သဘာဝန္တိ စေတ္ထ ဘာဝသဒ္ဓေန သဘာဝေါစေ ဝုတ္တော၊ တံ ယထာဝုတ္တံ ဝိပက္ကသဘာဝံ၊ ဒုတိယဿ ဝုတ္တံ ဝိပစ္စနသဘာဝံ (မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိပုံကိုလည်းကောင်း) ဂဟေတွာ ဥဘယသဘာဝ ပဋိက္ခေပဝသေနာတိ အာဟာ-ဋီကာ။]

ဥပါဒိန္နံ ဒါပါနိယတ္တိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) အာရမဏကရဏဝသေန-အာရုံပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ (အာရုံပြုသည့်အနေအားဖြင့်၊) တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ-တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည်၊ ဥပေတေန-ကပ်ရောက်အပ်သော၊ ကမ္မုနာ-ကံသည်၊ အာဒိန္နာ-ယူအပ်ကုန်သောတရားတို့တည်း၊ ဖလဘာဝေန-အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဂဟိတာ-ယူအပ်ကုန်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အာရုံပြုသော အားဖြင့် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သောကံ၏ အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်ယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဥပါဒိန္နာတို့မည်၏။

အာရမဏဘာဝံ-အာရုံ၏အဖြစ်သို့၊ ဥပဂန္တာ-ကပ်ရောက်၍၊ (ကပ်ရောက်သည့်အတွက်၊) ဥပါဒါန သမ္ပန္နေန-ဥပါဒါန်တို့နှင့် စပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဥပါဒါနာနံ-ဥပါဒါန်တို့၏၊ ဟိတာ-စီးပွားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပါဒါနိယာ-တို့မည်၏၊ ဧတံ-ဤဥပါဒါနိယဟူသော အမည်သည်၊ ဥပါဒါနဿ-ဥပါဒါန်၏၊ (ဥပါဒါန်အမည်ရသော တဏှာဒိဋ္ဌိ၏) အာရမဏ ပစ္စယဘူတာနံ-အာရမဏပစ္စည်းဖြစ်၍၊

ဥပါဒိန္နံ။ ။ “ဥပ+အာဒိန္နံ” ဟု ခွဲ၊ ဥပကို “ဥပေတေန” ဟု ဖွင့်၏။ အဘိဓာန်လာသော ဥပသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် ဥပေတအနက်တည်း၊ ဥပေတ၌လည်း “ဥပ+ဣတေ၊ တ ပစ္စည်း၊ ဥပယိယတေ-ကပ်ရောက်အပ်၏၊ ဣတိ ဥပေတံ၊ ထိုဥပေတအရ ကမ္မုနာ” ဟု အဘိဓမ္မာထည့်သည်၊ ဥပေတ၌ တ ပစ္စည်း၏ ကတ္တားကို “တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ” ဟု အပိုထည့်သည်၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် အဘယ်သို့သောနည်းအားဖြင့် ကပ်အပ်ပါသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အာရမဏကရဏဝသေန” ဟု ထည့်ရပြန်သည်။ “အာရုံပြုသောအားဖြင့် (အာရုံပြုသည့်အနေအားဖြင့်) ကပ်ရောက်အပ်သည်” ဟုလို။

အာဒိန္နာ။ ။ အာဒိယန္တေတိ အာဒိန္နာ၊ အာဒိန္နကို “ဖလဘာဝေန ဂတိတာ” ဟု ဖွင့်သည်၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် အာရုံပြုသောအားဖြင့် ကပ်ရောက်အပ်သော ကံက “ဤတရားတွေသည် ငါ၏အကျိုးများဖြစ်သည်” ဟု စွဲယူအပ်သော တရားများ-ဟုလို၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် (အာရမဏသင်္ဂဟ၌ လာသည်အတိုင်း) လောကီတရားများကိုသာ အာရုံပြုနိုင်ရကား သူတို့အာရုံပြုအပ်သော ကံဟူသည် လောကီကံသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤဥပါဒိန္နအရ လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးဖြစ်သော လောကီဝိပါက်နှင့် စေတသိက်၊ ကမ္မဇရုပ် ရ၏။

ဥပါဒါနိယာ။ ။ ဟိတအနက်၌ “ဣယပစ္စည်းသက်သော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်” ဟု သိစေလို၍ “ဥပါဒါနာနံ ဟိတာ” ဟု ဖွင့်သည်၊ “အာရမဏဘာဝံ ဥပဂန္တာ” ၌ အာရုံ၏ အဖြစ်သို့ “ကပ်ရောက်” ဟူသည် အာရုံပြုခြင်းပင်တည်း၊ ထိုသို့အာရုံပြုခြင်းခံရသောကြောင့် ထိုတရားတို့သည် ဥပါဒါန်နှင့်စပ်သော တရားများဖြစ်ရသည်၊ လောက၌ လူတစ်ယောက်၏ အသုံးအဆောင်သည် ထိုလူနှင့်စပ်နေသကဲ့သို့တည်း။

ဥပါဒါနဿ၊ ပေ၊ အစိဝစနံ။ ။ ဥပါဒိန္နံ ပါဒါနိယာနှင့် တွဲနေသောကြောင့် “ဥပါဒါနိယ” အရ “ဥပါဒိန္နဖြစ်သော တေဘူမကဝိပါက်၊ ကဋ္ဌတ္တာရုပ်တို့ကိုသာ ရလေသလော” ဟု ယုံမှားဖွယ်ရာရှိသောကြောင့် ဥပါဒါနဿ၊ ပေ၊ အစိဝစနံဟု မိန့်သည်၊ တေ ဘူမကဝိပါက်

ဖြစ်သော တေဘူမကတရားတို့၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း၊ ဥပါဒိန္နာစ-အာရုံ ပြုသောအားဖြင့် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သောကံသည်အကျိုး၏အဖြစ် ဖြင့် ယူအပ်သောတရားတို့လည်း ဟုတ်၏၊ တေ-ထိုဥပါဒိန္နတရားတို့ဟူသည်၊ ဥပါဒါနိယာစ-ဥပါဒါနိတို့၏ အစီးအပွားဖြစ်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ထို ၂-ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ ဥပါဒိန္နပါဒါနိယာ-တို့မည်၏၊ ဧတံ-ဤ ဥပါဒိန္နပါဒါနိယဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ သာသဝကမ္မ နိဗ္ဗတ္တာနံ-အာသဝေါတရားနှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါရူပဓမ္မာနံ-ရုပ်၊ နာမ်တရားတို့ကို၊ (ကမ္မဇရုပ်နှင့် လောကီဝိပါက် နာမ်တရားတို့ကို)၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဓါတည်း၊ [ဤဥပါဒိန္နပါဒါနိယာ၌ ဥပါဒါနိယာကားဥပါဒိန္နဟူသော ဝိသေသံနကြောင့် မိမိ ဟောနိုင်သမျှ တရားအားလုံးကိုမရဘဲ ဥပါဒိန္နသဒ္ဓါ၏ အရဖြစ်သော လောကီဝိပါက် ကဋ္ဌတ္တာရုပ်တို့ကိုသာ ရသည်။]

ဣတိ ဣမိနာ နယေန-ဤနည်းဖြင့်၊ သေသပဒ ဒွယေပိ-ကြွင်းသော ပုဒ် ၂-ပါး အပေါင်း၌လည်း၊ ပဋိသေခ သဟိတော-ပဋိသေခနှင့်တကွဖြစ်သော၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [အနုပါဒိန္န ပါဒါနိယာဟူသော ဒုတိယပုဒ်၌ နဟူ သော ပဋိသေခနှင့် တကွဖြစ်သော အနုပါဒိန္န၏ အနက်၊ အနုပါဒိန္န အနုပါဒါနိယာ ဟူသော တတိယပုဒ်၌ န ပဋိသေခ ၂-ခုနှင့်တကွဖြစ်သော အနက်ကို သိပါလေဟူလို၊ ထိုအနက်များမှာ မာတိကာ အရကောက်၌ ကောက်ပြအပ်သော အနက်များပင်တည်း။]

သံကီလိဋ္ဌသံကီလေသိကတ္တိကေ-၌၊ (အတ္ထော၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယော သဘာဝေါ-အကြင်သဘောတရားသည်၊) သံကီလိသတိ-လွန်စွာ နှိပ်စက်တတ်၏၊ (တစ်နည်း) လွန်စွာလောင်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော သဘာဝေါ-ထိုသဘော တရားသည်၊) သံကီလေသော-မည်၏၊ ဝိဗာဓတိစ-နှိပ်စက်လည်း နှိပ်စက်တတ်၏၊

ကဋ္ဌတ္တာရုပ်သာမက၊ ဥပါဒါနိတို့၏ အာရုံပြုခံရသော လောကီတရားအားလုံးကိုရသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် "ဥပါဒါနိယာ"၌ ဥပါဒိန္နဟူသော ဝိသေသံနဓမ္မကံ ဥပါဒါနိယပုဒ် သက်သက် ရအပ်သော အနက်များကို ကောက်ယူလျှင် လောကီ စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားအားလုံးကို ကောက်ရသည်။

သံကီလိသတိ၊ပေ၊အတ္ထော။ ။သံပုဗ္ဗ၊ ကီလိသဓာတ်သည် ဘူဝါဒိ၊ ကိယာဒိဖြစ်မှ ဝိဗာဓနအနက်ကိုဟော၏၊ (ဝါ) ဖြစ်မှု ဥပတာပနအနက်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် "သံကီလေသတိ" ဟု ရှေးစာအုပ်တို့ရှိသော်လည်း "သံကီလိသတိ-ဘူဝါဒိ၊ သံ ကီလိသ္မာတိ-ကိယာဒိ၊ သံ ကီလိသ္မာတိ-(ဝါ)"ဟု တမျိုးမျိုးသာရှိနိုင်၏၊ သို့သော် အဋ္ဌကထာစာအုပ်များ၌ သံကီလိသတိ နှင့် သံကီလိသတိမှာ မှားစရာကောင်းသောကြောင့် "သံကီလိသတိ"ဟု မူလက ပါဠိရှိဟန် တူသည်၊ ["သံကီလိသတိ"ဟု ဘူဝါဒိရုပ် ရှိသော်လည်း "ဧကဒေသ ဝိသဒိသံ အနုညံဝ=တစိတ်

ဥပတာပေတိစ-လောင်လည်း လောင်တတ်၏။ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ သံကိလေသေန- သံကိလေသတရားနှင့်၊ သမန္နာဂတာ-ပြည့်စုံသောတရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သံကိလိဋ္ဌာ-တို့မည်၏။

(ယေဓမ္မာ-တို့သည်) အတ္တာနံ-မိမိကို၊ (မိမိတည်းဟူသော တေဘူမက တရားကို) အာရမဏံ-အာရုံကို၊ ကတွာ-၍၊ ပဝတ္တနေန-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ (သံကိလေသတရားတို့က အာရုံပြု၍ဖြစ်ခြင်းကြောင့်) သံကိလေသံ-သံကိလေသ တရားကို (လဒ္ဓံ-ရခြင်းငှာ) အရဟန္တံ-ထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သံကိလေသတရားကို ရခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) (တေဓမ္မာ- တို့သည်) သံကိလေသိကာ-တို့မည်၏၊ [ဤအလို အရဟတိအနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်ဟု ပြသည်။] ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေဓမ္မာ) တဿ-ထိုကိလေသတရား၏၊ အာရမဏဘာဝံ-အာရုံအဖြစ်ကို၊ အနတိက္ကမနတော-မလွန်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ သံကိလေသေ-သံကိလေသတရား၌၊ နိယုတ္တာ-ယှဉ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သံကိလေသတရား၌ ယှဉ်အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) (တေဓမ္မာ) သံကိလေသိ ကာ-တို့မည်၏၊ [ဤ အလိုနိယုတ္တအနက်၌ ဣကပစ္စည်းဟု ပြသည်။ “ဇေ-

တစ်ဒေသမျှ မတူသော ပုဒ်သည် အခြားပုဒ်မဟုတ်တော့” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ “သံကိလိဿတိ” ဟူသော ဒီဝါဒီရုပ်၏အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ဥပတာပနအနက်ကိုလည်း ဖွင့်နိုင်ရကား “ဥပတာပေတိ စာတိ အတ္ထော”ဟု မိန့်သည်။]

ဥပတာပေတိ။ ။ဥပတာပေတိသည် ဟေတုကတ္တားဟောမဟုတ်၊ သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်သာ၊ တပဇာတ်က စုရာဒီဂိုဏ်းလည်းရှိသောကြောင့် “ဥပတာပေတိ” ဟု ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးနိဿယတို့၌ “ပူလောင်စေတတ်”ဟူသော ဟေတုကတ္တားအနက်ကို စဉ်းစားပါ။ “မီးသည် အိမ်ကိုလောင်၏” ဟူရာ၌ မီးသည် လောင်စေတတ်သော ဟေတုကတ္တုသတ္တိမရှိ၊ လောင်တတ်သော သုဒ္ဓကတ္တုသတ္တိသာ ရှိသကဲ့သို့ ကိလေသာတို့လည်း လောင်တတ်သော သုဒ္ဓကတ္တုသတ္တိသာ ရှိကြသည်။

သံကိလိဋ္ဌာ။ ။သံကိလိဋ္ဌာတိ တေဟိ ဝိဗာဓိတာ ဥပတာပိတာစ”ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် “သံကိလိဿန္တေ-နှိပ်စက်အပ်ကုန်၏။ ဝါ-ပူလောင်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ သံကိလိဋ္ဌာ” ဟုပြု၊ “ဥပတာပိတာ”ဟု ဖွင့်သော်လည်း ဟေတုကမ္မသာဓနမဟုတ်၊ သုဒ္ဓကမ္မသာဓနသာ။ “ဝိဗာဓိတာ- ဥပတာပိတာတိ ဧတေန သံကိလိဋ္ဌ သဒ္ဓဿ ကမ္မသာဓနတ္ထံ ဒဿေတိ၊ ဧကေဝိ ဝိဗာဓိတသဒ္ဓေါ ကမ္မသာဓနော၊ ဥပတာပိတသဒ္ဓေါ ဟေတုကမ္မသာဓနောတိ ဝဒန္တိ၊ ဒွယံပ ပန သုဒ္ဓကမ္မသာဓနမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မဂု။]

မှတ်ချက်။ ။ “သမန္နာဂတာ”ဟုဖွင့်ရာ၌ “အဿတ္တိတဒ္ဓိတ်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ၊ ကတ္တုသာဓန တမျိုးမျိုးကိုပြသည်”ဟု ပြောရိုးရှိသော်လည်း ဤနေရာ၌ သံကိလိဋ္ဌပုဒ်ကား ထို ၃-မျိုးလုံး မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ကမ္မသာဓနကိုသာပြသည်”ဟု မှတ်ပါ။ မဂုဋီကာ၌ သမန္နာဂတ တဒ္ဓိတ်ဟု တစ်နည်းပြလေသေး၏။ သို့ရာတွင် သံကိလိဋ္ဌပုဒ်၌ တဒ္ဓိတ်ရုပ်ပြီးဖို့ရန် ခဲယဉ်းသည်။

ဤသံကိလေသိကဟူသော သဒ္ဒါသည်။ သံကိလေသဿ-သံကိလေသတရား၏။ အာရမဏပစ္စယဘူတနံ-အာရမဏပစ္စည်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော တေဘူမက တရားတို့ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဒါတည်း။ [သံကိလေသသည် လောကီတရားအားလုံးကို အာရုံပြု၏။]

သံကိလိဋ္ဌာစ-နိဝိစက်တတ် ပူလောင်တတ်သော တရားတို့သည် နိဝိစက်အပ် ပူလောင်အပ်သော တရားတို့လည်းဟုတ်၏။ တေ-ထိုသံကိလိဋ္ဌတရားတို့ဟူသည်။ သံကိလေသိကာစ-သံကိလေသကိုရခြင်းငှာထိုက်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ ဝါ-သံကိလေသ၌ယှဉ်သော တရားတို့လည်းဟုတ်၏။ ဣတိ-ဤ ၂-ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ သံကိလိဋ္ဌ သံကိလေသိကာ-တို့မည်၏။ [ဤပုဒ်အရ သံကိလေသိကပုဒ်၏ ဟောနိုင်သမျှ အနက်ကိုမယူရဘဲ၊ သံကိလိဋ္ဌဟူသော ဝိသေသနကြောင့်၊ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုသာ ယူရတော့သည်။] သေသပဒဒ္ဒယမ္ပိ-ကြွင်းသော ပုဒ် ၂-ပါး အပေါင်းကိုလည်း၊ ပုရိမတ္တိကေ-ရှေး၌ဖြစ်သော ဥပါဒ်နူပါဒါနိယတိကံ၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [ပဋိသေသေဟိတော အတ္ထောကို “ဝုတ္တနယေနဝ”ဟု ညွှန်းသည်။]

ဝိတက္ကတ္တိကေ-၌၊ (အတ္ထော၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်။) သမ္ပယောဂဝသေန-အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝတ္တမာနေန-ဖြစ်သော၊ ဝိတက္ကေန-ဝိတက်နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ (ဟောန္တိ-၏။) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိတက်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ-တို့သည်။) သဝိတက္ကာ-သဝိတက္ကတို့မည်၏။ (ယေ ဓမ္မာ၊ သမ္ပယောဂဝသေန ဝတ္တမာနေန။) ဝိစာရေန-ဝိစာရနှင့်၊ သဟ၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေဓမ္မာ) သဝိစာရာ-သဝိစာရတို့မည်၏။ သဝိတက္ကာစ-ဝိတက်နှင့်တကွဖြစ်သော တရားတို့လည်းဟုတ်၏။ တေ-တို့ဟူသည်။ သဝိစာရာစ-ဝိစာရနှင့်တကွဖြစ်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သဝိတက္ကသဝိစာရာ-တို့မည်၏။ ဥဘယရဟိတာ-ဝိတက်ဝိစာရ ၂-ပါးစုံမှကင်းသော တရားတို့သည်။ အဝိတက္က အဝိစာရာ-တို့မည်၏။

သဝိတက္ကာ။ “သဟ ဝိတက္ကေန”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသော်လည်း အဗျယိဘောမဟုတ်၊ ဗဟုပ္ပိတမာသံသာ၊ သဟဟူသော ကြိယာဝိသေသန၏ စပ်ပုဒ်ကို “ဟောန္တိ”ဟု ထည့်၍စပ်နိုင်သည်။ ဘာကြောင့်နည်း-ဘူဇာတ်၊ ဟူဇာတ်တို့သည် ကြိယာသာမညဖြစ်သည့်အတွက် ကြိယာကို လိုသောအရာတိုင်း၌ထည့်၍ စပ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။ သဝိစာရာ၌လည်း နည်းတူ။ “သဟ ဒေဝေန သံဒေဝကံ” စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ အချို့နေရာ၌ “ဟောတိ၊ ဟောန္တိ” အစား “ဝတ္တတိ၊ ဝတ္တန္တိ” ထည့်နိုင်၏။ [သဟ ဝိတက္ကေန ဟောန္တိတိ ဝစနသေသော ယောဇေတဗ္ဗော၊ အဝုစ္စမာနဿာပိ ဘဝတိအတ္ထဿ ဝိညာယမာနတ္တာ။-ဋီကာ။]

တေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဝိတက္ကဝိစာရေသု-ဝိတက်ဝိစာရတို့တွင်၊ ဝိစာရော-ဝိစာရသာလျှင်၊ မတ္တာ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိစာရသာအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ) ဝိစာရမတ္တာ-တို့မည်၏၊ ဝိစာရတော-ဝိစာရထက်၊ ဥတ္တရိ-အလွန်၊ ဝိတက္ကေ နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ သမ္ပယောဂံ-ယှဉ်ခြင်းသို့၊ နဂစ္ဆန္တိ-မရောက်ကုန်၊ ဣတိ အတ္ထော-အနက်၊ အဝိတက္ကာစ-ဝိတက်မရှိသော တရားတို့သည်လည်း ဟုတ်၏၊ တေ-ထိုအဝိတက္က တရားတို့ဟူသည်၊ ဝိစာရမတ္တာစ-ဝိစာရသာလျှင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော တရားတို့ လည်းဟုတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာ-တို့မည်၏။ [အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တာ-ဝိတက်ကားမရှိ၊ ဝိစာရသာ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့၊ ဤသို့ပေးပါ၊ မာတိကာအကောက်၌ ပေးကြသော “ဝိတက်ကား မရှိ၊ ဝိစာရမျှသာ ရှိကုန်သော” ဟူသော အနက်ကား အဋ္ဌကထာ အဖွင့်အတိုင်း မဟုတ်၊ ဋီကာပဌမ နည်းနှင့်သာ လျော်သည်။]

ပီတိတ္ထိကေ-၌၊ (အတ္ထော၊ 'စေ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) ပီတိယာ-ပီတိနှင့်၊ သဟ၊ ဧကုပ္ပါဒါဒိဘာဝံ-ဧကုပ္ပါဒအစရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂတာ-ရောက်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ) 'ပီတိသဟဂတာ-တို့မည်၏၊ ပီတိသမ္ပယုတ္တာ-ပီတိနှင့်အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာအစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်ယှဉ်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော၊ သေသပဒဒ္ဒယေပိ-ပီတိသဟဂတာမှကြွင်းသော သုခသဟဂတာ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတာ ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်း၌လည်း၊ ဒေသေဝနယော-ဤနည်းပင်တည်း၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသေသပဒဒ္ဒယ၌ဝါ-ဤဥပေက္ခာသဟဂတာ ဟူသောပုဒ်၌၊ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ-အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာကို၊ ဥပေက္ခာတိ-ဥပေက္ခာဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ သာ-ထိုအဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ သည်၊ သုခဒုက္ခာကာရပဝတ္တိ-ဣဋ္ဌ အခြင်းအရာ၊ အနိဋ္ဌ အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်

ဝိစာရမတ္တာ။ ။မတ္တာသဒ္ဓါသည် "ပမာဏိသာရိယေ မတ္တာ" စသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် "ပမာဏအနက်ကိုဟောသောပုဒ်" ဟု သိစေလို၍ မတ္တာကို "ပမာဏံ"ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိစာရော၌ ဧဝသဒ္ဓါကိုလည်း "သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ"နှင့် အညီ ရသင့်၍ အပိုထည့်အပ်သောသဒ္ဓါတည်း၊ ထိုစေဖြင့် ဝိတက်မပါဟုကုန်သည်၊ ထိုဝိစာရောဝတ္ထာဟူသော စကားဖြင့် "ဝိစာရထက် အပိုဖြစ်သော ဝိတက်နှင့်မယှဉ်ပါ"ဟု ဆိုလိုသည်။ [တော ဥဒ္ဓံ ဝိတက္ကေန သမ္ပယောဂံ န ဂစ္ဆန္တိတိ အတ္ထော။]

မှတ်ချက်။ ။"တော ဥဒ္ဓံ ဝိတက္ကေန သမ္ပယောဂံ န ဂစ္ဆန္တိတိ အတ္ထော"ဟု ဋီကာ ဖွင့်ထားသည်ကို အဓိပ္ပာယ်ပြောသောဆရာတို့က ယူ၍ပြောသောကြောင့် ယခုအခါ အဋ္ဌကထာ စာအုပ်များ၌ "ဝိစာရတော ဥတ္တရိ ဝိတက္ကေန သဒ္ဓိံ သမ္ပယောဂံ န ဂစ္ဆန္တိတိ အတ္ထော" ဟု ပါ၍ပို တွေ့ရသည်၊ ထိုပါ၌သည် ရှေးပါ၌မဟုတ်ပါ။ ဝိတက္ကေန၏စပ်ရာ "သမ္ပယောဂံ" ဟု သဟာဒိယောဂ ရှိပါလျက် (သဒ္ဓိံ) ဟု အပိုပါသောကြောင့် စာသွားလည်းမကောင်းပါ။

ခြင်းကို၊ ဥပေက္ခတိ-အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်၏။ ဝါ-လျစ်လျူရှုတတ်၏။ မဇ္ဈတ္တာ ကာရသဏ္ဍိတတ္တာ-မဇ္ဈတ္တ အခြင်းအရာ၌ ကောင်းစွာတည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တေနာကာရေန-ထိုမဇ္ဈတ္တ အခြင်းအရာဖြင့်၊ ပဝတ္တိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပေက္ခာ-မည်၏။ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဝေဒနာတ္တိကတော-ဝေဒနာတိကံမှ၊ ပဒဒ္ဒယမေဝ-ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်းကိုသာ၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ နိပ္ပိတိကဿ-ပီတိမရှိသော၊ သုခဿ-သုခ၏၊ [သုခဿဟဂုတ် ကာယဝိညာဏံ၊ တေတုတ္တဈာနံ စကောဒသဉ္စိရှိသော သုခကို ဆိုသည်။] သပ္ပိတိကသုခတော-သပ္ပိတိကသုခမှ၊ [ပီတိသဟဂုတ် ၅၁-ပါးသော သုခမှ၊] ဝိသေသဒဿနဝသေန-အထူးကိုပြဆိုတော်မူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အယံတိကော-ဤ ပီတိတိကံကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော။

ဒဿနတ္တိကေ-၌၊ (အတ္တော၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ဒဿနေနာတိ-ကား၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန-သောတာပတ္တမဂ်သည်၊ (ပဟာတဗ္ဗာ၌ ဖံပံ) ဟိ-မှန်၊ သော-ထိုသောတာပတ္တိမဂ်ကို၊ “ပဋ္ဌမံ-သကဒါဂါမိမဂ် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ နိဗ္ဗာန ဒဿနတော-နိဗ္ဗာန်ကို မြင်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒဿနန္တိ-ဒဿနဟူ၍ (ဘဂဝတာ-သည်) ဝုတ္တော-ပြီး၊ [စာအုပ်တို့၌ “နိဗ္ဗာန်+ဒဿနတော”ဟု ဝါကျတွေ့ ရ၏။ ဒဿန၏ကံမှာ နိဗ္ဗာနဿဟု ဆဋ္ဌိကံသာ ရှိသင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဋီကာ၌ “နိဗ္ဗာနဒဿနတော” ဟု တွေ့ရသောကြောင့်လည်းကောင်း “နိဗ္ဗာန ဒဿနတော”ဟု သမာသံ ရှိခြင်းက ကောင်းသည်။]

မဇ္ဈေပေတတ္တာ။ ။ဥပေက္ခတိကို “မဇ္ဈတ္တပေပဝတ္တတိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ မဇ္ဈေ+ ဌိတော+အတ္တာ (သဘာဝေါ) ယဿာတိ မဇ္ဈတ္တော၊ အာကာရနှင့် အရတူအောင် မဇ္ဈတ္တနောင် ဘာဝအကျကြံပါ။ “အလယ်အလတ်၌တည်သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာ” ဟူသည် ဣဋ္ဌဘက်၌လည်း မပါ၊ အနိဋ္ဌဘက်၌လည်း မပါသော အလယ်အခြင်းအရာတည်း။ မဇ္ဈတ္တာကာရေ+သဏ္ဍိတာ မဇ္ဈတ္တာကာရသဏ္ဍိတာ (ဥပေက္ခာ)၊ “မဇ္ဈတ္တာကာရ၌ ကောင်းစွာတည်” ဟူသည် ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌ ၂-ပါး၏ အလယ်၌တည်သော အခြင်းအရာကို အာရုံပြုခြင်းတည်း။ မဇ္ဈတ္တာကာရ သဏ္ဍိတာယ+ဘာဝေါ မဇ္ဈတ္တာကာရသဏ္ဍိတတ္တံ။

မှတ်ချက်။ ။သုခါကာရစသည်၌ အာကာရကို “ကောဋ္ဌာသ အနက်ဟော” ဟု ကြံကြ၏။ ထိုအကြံမှာ အာကာရ ၃-မျိုးရှိသောကြောင့် တစ်မျိုးကိုတစ်ဖို့ဟုယူ၍ အဓိပ္ပာယ်ကြံ ခြင်းသာတည်း။ သဒ္ဒတ္တမှာ အခြင်းအရာဟူသော အနက်ပင်ဖြစ်သည်။

နိဗ္ဗာနဒဿနတော။ ။ဒဿနအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော (နာမ-လာဘ) ဟိတံတည်း။ “နိဗ္ဗာန်+ပဿတိတိ ဒဿနံ”ဟု ပြု၊ “နိဗ္ဗာန်ကို+မြင်”ဟူရာ၌ ထိုးထွင်း၍သိသော အမြင်မဟုတ်၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် မြင်သောအမြင်တည်း။ [နိဗ္ဗာန ဒဿနတောတိ-နိဗ္ဗာနာရ မဏတံ သန္နာယာဟ၊ ဋီကာ...က န+ပဋိဝိဇ္ဇနံ- အနံ။]

ပန-ဆက်၊ ဂေါတြဘု-ဂေါတြဘုကို၊ (န ဝုစ္စတိ၌ ပဓာနစပ်၊) ဝါ-သည်၊ (ပဿတိ၌ အပဓာနစပ်) ပဌမတရုံ-သောတာပတ္တိမဂ်ထက် သာ၍ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဗ္ဗာန်-ကို) ကိဉ္ဇာပိ ပဿတိ-အကယ်၍ကား မြင်ပါပေ၏၊ ပန-ထိုသို့ပင်၊ မြင်ပါသော်လည်း၊ (နဝုစ္စတိ၌ စပ်) ရညော-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ကေနစိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ကရဏီယေန-ပြုဖွယ်ရာကိစ္စကြောင့်၊ [လာခြင်း၏အကြောင်း ရင်းသာဖြစ်၍ လာခြင်းကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော သာဓကတမ သတ္တိမရှိသောကြောင့် ဟိတ်အနက်သာပေး၊ ကရိုဏ်းအနက်မပေးရ။] ဒုရာ-အဝေးမှ၊ (တောရွာစသည်မှ) အာဂတော-လာသော၊ ပုရိသော-သည်၊ (အာဟဋ္ဌ ပဓာနစပ်) ဝါ-ကို၊ ပုဋ္ဌော၌ အပဓာနစပ်။ ဒုရတောဝ-အဝေး၌ပင်၊ [အပကနသတ္တိ မရှိသောကြောင့်၊ “မှ”ဟု မပေးရ။] ရထိကာယ-ရထားလမ်း၌၊ စရန္တံ-လှည့်လည်နေသော၊ ဟတ္ထိကုန္ဓကံ-ဆင့်ကျောက်ကုန်း၌ရောက်နေသော၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ဒိသ္မာပိ၊ မြင်ပြီး၍လည်း၊ ဝါ-မြင်ပြီးပါသော်လည်း၊ (နပဿာမီတိ အာဟဋ္ဌစပ်) တေ-သင်သည်၊ ရာဇာ-မင်းကို၊ ဒိဋ္ဌော-မြင်အပ်ပြီးလော့၊ ဣတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌော-မေးအပ်သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော်) [တည်းအိမ်ရှင်ကံ မေးအပ်သော်] ဒိသ္မာပိ-မြင်ပြီး၍လည်း၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ-ပြုထိုက်သောကိစ္စ၏၊ ဝါ-ကို၊ အကတတ္တာ-မပြုအပ်သေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-မပြုရသေးသည့်အတွက်၊ နပဿာမိ-မမြင်ပါ၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟယထာ-ပြောသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ နိဗ္ဗာန်-ကို၊ ဒိသ္မာပိ-၍လည်း၊ ဝါ-

ဂေါတြဘု ပန။ ။နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် မြင်သောကြောင့် “ဒဿန”ဟု ခေါ်ရလျှင် “ဂေါတြဘုလည်း သောတာပတ္တိမဂ်၏ အလျင် နိဗ္ဗာန်ကို မြင်ရကား ဒဿနအမည် ရသင့်သည် မဟုတ်လော”ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဂေါတြဘုပန” စသည်မိန့်၊ ပါဠိလျှောက်အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သိသာပြီ။ [ဂေါတြဘုစိတ်က နိဗ္ဗာန်ကို အလျင် အာရုံပြုကြောင်းကိုကား မဂ္ဂဝိထိကို လေ့လာ၍သိပါ။]

မှတ်ချက်။ ။သောတာပတ္တိမဂ်နှင့် ဂေါတြဘုသည် နိဗ္ဗာန်ကို မြင်ချင်းတူသော်လည်း သောတာပတ္တိမဂ်က ကိလေသာပယ်ခြင်းကိစ္စကို ပြု၍မြင်သောကြောင့် ဂေါတြဘုထက် သာလွန်ရကား ဒဿနကိစ္စ၌ သာ၍ထင်ရှားသောကြောင့် အထင်ရှစွ်၊ အတိသယနည်းဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်ကိုသာ “ဒဿန” ခေါ်ရသည် မှတ်ပါ။

ဒိသ္မာပိ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ ဥပမာန ဝါကျဝယ် ဒိသ္မာပိ ၂-ထပ် ပါနေ၏၊ ပဌမဒိသ္မာပိသည် အကတတ္တာ န ပဿာမီတိ အာဟဋ္ဌ စပ်နိုင်၏၊ ဘာကြောင့် “န ပဿာမိ ဆိုနိုင်သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ အကတတ္တာ”ဟု ဟိတ်ထည့်ရသည်၊ မြင်ပြီးဖြစ်ပါသော်လည်း ပြုထိုက်သောကိစ္စကို မပြုရသေးသောကြောင့် “န ပဿာမိ” ဟု ဆိုသည်-ဟုလို၊ ဤသို့ အဓိပ္ပာယ် ပြည့်စုံနေသောကြောင့် ပုဋ္ဌောနောက်၌ ဒိသ္မာပိတစ်ခု ပိုနေဟန်တူ၏၊ ဥပမေယျ၌ ဒိသ္မာပိ တစ်ပုဒ်သာပါသည်။

မြင်ပြီး ပါသော်လည်း၊ ကတ္တဗ္ဗဿ-ပြုထိုက်သော၊ ကိလေသပ္ပဟာနဿ-ကိလေသကပ္ပိပယ်ခြင်းကိစ္စ၏၊ အဘာဝါ-မုရိခြင်းကြောင့်၊ ဒဿနန္တိ-ဟူ၍၊ နဂုစ္စတိ-မဆိုအပ်၊ ဟိ-မှန်၊ တံ ဉာဏံ-ထိုဂေါတြဘုဉာဏ်သည်၊ မဂ္ဂဿ-သောတာပတ္တိမဂ်၏၊ အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနေ-အာဝဇ္ဇန်း၏အရာ၌၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏။

ဘာဝနာယာတိ-ကား၊ သေသမဂ္ဂတ္ထယေန-သောတာပတ္တိမဂ်မှ ကြွင်းသော အထက်မဂ် ၃-ပါးအပေါင်းသည်၊ (ပဟာတဗ္ဗာ၌ စပ်၊) ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ-ကြောင့်၊ သေသမဂ္ဂတ္ထယံ-သောတာပတ္တိမဂ်မှ ကြွင်းသော အထက်မဂ် ၃-ပါးအပေါင်းကို၊ (ဂုစ္စတိ၌ ပဓာနစပ်) ဝါ-သည်၊ (နပဿတိ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိတို့၌ အပဓာနစပ်) ပဌမမဂ္ဂေန-သောတာပတ္တိမဂ်သည်၊ ဒိဋ္ဌသ္မိယေဝ-မြင်အပ်ပြီးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မေ-သစ္စာ ၄-ပါးတရားတို့၌၊ ဘာဝနာဝသေန-တိုးပွားစေခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ-ရှေး၌ မမြင်အပ်သေးသော၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသောတရားကို၊ နပဿတိ-မမြင်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (မြင်အပ်ပြီးသော သစ္စာ၄-ပါးတရား၌သာတိုးပွားစေခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သည်အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဘာဝနာတိ-ဘာဝနာဟူ၍၊ ဝိစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ တတိယပဒံ-နေဝဒဿနေန နဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗာဓမ္မာဟူသော တတိယပုဒ်ကို၊ ဉဘယပဋိက္ခေပဝသေန-ရှေး ၂-ပုဒ်သည် ဟောအပ်သောတရား ၂-ပါးစုံကို ပယ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဂုတ္တံ-ပြီ။

ဘာဝနာယ။ ။ဘာဝနာ၌ ဘူဇာတ်၊ ကာရိတ်ကျေ၊ ယုပစ္စည်း၊ ဘူဇာတ်၏ သတ္တုအနက်၊ ဂုဗ္ဗိအနက် ၂-ပါးတွင် ဂုဗ္ဗိအနက်ကို ယူစေလိုသောကြောင့် “ပဌမမဂ္ဂေန ဒိဋ္ဌသ္မိယေဝ ဓမ္မေ ဘာဝနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု မိန့်သည်။ သောတာပတ္တိမဂ် မြင်ပုံထက် တိုး၍ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မြင်ခြင်းကို “ဘာဝနာ-တိုးပွားစေခြင်း” ဟု ဆိုသည်။ “ဘာဝေတိ-တိုးပွားစေတတ်၏၊ ဣတိ ဘာဝနာ” ဟု ပြု။

ဉဘယ ပဋိက္ခေပဝသေန။ ။ “နေဝ ဒဿနေန” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဒဿနလည်း မဟုတ်သော၊ “န ဘာဝနာယ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဘာဝနာလည်းမဟုတ်သော၊ ဤသို့ အနက်ယူ၍ ဤပဟာယကတရား ၂-မျိုးကို ပယ်သည်ဟု ထင်မှတ်ဖွယ်ရှိ၏၊ ထိုသို့မဟုတ်ပါ၊ ရှေး ၂-ပုဒ်တို့ဖြင့် ဟောအပ်သောတရားတို့ကိုသာ ပယ်မြစ်ပါသည်။ ထို ၂-ပုဒ်ဖြင့် ဟောအပ်သော တရားတို့မှတစ်ပါး ကြွင်းသောတရားတို့ကို အရကောက်ရသည်-ဟုလျှ်၊ [ဉဘယပဋိက္ခေပဝသေနာတိ-ဒ္ဓိဟိ ပဒေဟိ ဂုတ္တမ္မ ပဋိက္ခေပဝသေန၊ န ပဟာယက ပဋိက္ခေပဝသေန-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ “နေဝ ဒဿနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ” ဝယ် ပဟာတဗ္ဗပုဒ်ကို “နေဝ ဒဿနေန” ဟူသော ရှေးပုဒ်နှင့်လည်း တွဲပါ၊ မှန်၏-ဒဿနေန+ပဟာတဗ္ဗာ စသော ပုဒ်တို့သည် မာတိကာအကောက်၌ တစ်ပုဒ်အနေအားဖြင့် အနက်ပေးထားသော်လည်း အမှန်အားဖြင့် သမာသ်မဟုတ်၊ ဝါကျတို့သာတည်း။ [ရူပဒိဒ္ဓိ-တတိယာ တပျူရိသံ သမာသ်အခန်းကိုကြည့်ပါ။]

တဒန္တရတ္တိကေ-ထိုဒဿနတိက်၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော ဒဿနဟေတုတိက်
 ဌါ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဟေတု-ဟိတ်ကို၊
 ဒဿနေန-သောတာပတ္တိမဂ်သည်၊ မဟာတဗ္ဗော-ပယ်ထိုက်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 (ထိုသို့ သောတာပတ္တိမဂ်သည်၊ ပယ်ထိုက်သောဟိတ် ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊)
 (တေဓမ္မာ) ဒဿနေန မဟာတဗ္ဗဟေတုကာ-တို့မည်၏၊ ဒုတိယ ပဒေပိ-ပုဒ်၌၊
 ဧတေတံ-ဤရားတို့၏၊ ဟေတု-ကို၊ ဒဿနေန-သည်၊ နေဝ ပဟာတဗ္ဗော-မပယ်
 ထိုက်၊ ဘာဝနာယ-အထက်မဂ် ၃-ပါးအပေါင်းသည်၊ န ပဟာတဗ္ဗော-မပယ်ထိုက်၊
 ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မိယူမူ၍၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏။

ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗ ဟေတုကာ။ ။ဤ တိက် ၃-ပုဒ်တို့ကား ဝိဘတ်မကျေသော
 အလုတ္တသမာသ်ပုဒ်တို့ချည်းတည်း၊ ရှေ့ ၂-ပုဒ်၌ တိပဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိသာတည်း၊ (တစ်နည်း)
 “ပဟာတဗ္ဗော+ဟေတု ဧတေသံ အတ္ထိတိ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ” ဟု ပဋ္ဌမပြုပြီးမှ “ဒဿနေန+
 မဟာတဗ္ဗဟေတုကာ ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ” ဟု ဒ္ဓိပဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိပြုပါ၊ ဤဝိဂြိုဟ်များဝယ်
 ဧတေသံ၏အနက်၌ စတုတ္ထိ ဆဒ္ဓိ ၂-ဝါဒရှိ၏၊ စတုတ္ထိပေးရာ၌ အတ္ထိထည့်၍ပေးကြသည်၊
 ထိုစတုတ္ထိ ဆဒ္ဓိစစ်ချက်ကို နောက်၌ ပြပါမည်။

တတိယပုဒ်ကား “နေဝ+ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတု ဧတေသံ အတ္ထိတိ နေဝ ဒဿနေန
 ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ၊ န+ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတု ဧတေသံ အတ္ထိတိ နဘာဝနာယ
 ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ” ဟု ရှေးဦးစွာ ဗဟုဗ္ဗိဟိ ၂-ပုဒ်တွဲ၍ “နေသ ဒဿနေန-ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာစ+
 တေ+နဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗ ဟေတုကာစာတိ နေဝဒဿနေန နဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ”
 ဟု ကမ္မဓာရည်းတွဲပါ၊ ရှေ့ပုဒ်၌ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကပုဒ်ကိုလည်းချေ၊ [တေနပေါ၊ ဝစေတ္ထံ
 ဒဿေတိ၊ ဧကော ဟေတ္ထ မဇ္ဈေ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကသဒ္ဓေါ လုတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မရ။]

ဝေမတ္ထံ အဂ္ဂဟေတွာ။ ။အတ္ထိသဒ္ဓါမထည့်ဘဲ ဝိဂ္ဂဟပြုလျှင် “ဧတေသံ” ဟူသော
 သမ္ပန်ကို ဟေတုဌာသစပ်၍ “ထို တတိယရာသ်တရားတို့၏ ဟိတ်ကို သောတာပတ္တိမဂ်လည်း
 မပယ်ထိုက်” ဟု အနက်ထွက်သဖြင့် နကိုက ဟိတ်ပါသောတရားတို့သာရ၍ ဟိတ်မယှဉ်သော
 အဟိတ်တရားတို့ လုံးလုံးမရနိုင်သောကြောင့် အတ္ထာယုတ္တိ (အနက်အရကောက်၏ မသင့်ခြင်း
 မပြည့်စုံခြင်းဟူသော) အပြစ်ရောက်၏။

ထို့ပြင်- “နေဝဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗော ဟေတု ဧတေသံ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုရာ၌ ပဟာတဗ္ဗ
 သဒ္ဓါသည် ရှေ့ကိုဖြစ်စေ နောက်ကိုဖြစ်စေ တစ်ခုခုကို (အမြဲငဲ့ခြင်းရှိသော) သဒ္ဓါဖြစ်၏
 ဤ၌ကား “နေဝ ပဟာတဗ္ဗော၊ န ပဟာတဗ္ဗော” ဟု “နေဝ-န” ဟူသော ရှေ့က ပဋိသေခေါ်ငဲ့၍
 နောက်ဟေတုသဒ္ဓါကို မငဲ့သောကြောင့် “ပဟာတဗ္ဗဟေတု” ဟု သမာသ်မစပ်ထိုက်၊ [အချင်းချင်း
 ငဲ့မှ သမာသ်စပ်နိုင်ကြောင်းကို နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောအဖွင့်ကြည့်ပါ။] ထို့ကြောင့်
 သဒ္ဓယုတ္တိလည်း မရှိချေ။ ထိုသို့ အတ္ထယုတ္တိသဒ္ဓယုတ္တိမရှိသည့်အတွက် “ဝေမတ္ထံ အဂ္ဂဟေတွာ-
 အတ္ထိသဒ္ဓါ မပါသော ဤဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်အနက်ကို မယူမူ၍” ဟု ဆိုသည်။

ဒဿနေန-သည်။ ပဟာတဗ္ဗော-ပယ်ထိုက်သော၊ ဟေတု-ဟိတ်သည်။ နေဝအတ္ထိ-မရှိ၊ ဘာဝနာယ-အထက်မဂ် ၃-ပါးအပေါင်းသည်။ ပဟာတဗ္ဗော-သော၊ ဟေတု-သည်။ န အတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိဝေ-သို့၊ အတ္ထော-ကို၊ ဂဟေတ္ထဗ္ဗော-ယူထိုက်၏။

ဟိ-လဒ္ဒဒေါသ ထင်ရှားပြအံ့၊ ဣတရထာ-အတ္ထိသဒ္ဓါ ပါရှိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာမှ တစ်ပါး၊ အတ္ထိသဒ္ဓါ မပါရှိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (အတ္ထေ-အနက်ကို၊ ဂယုမာနေ ယူအပ်သော်) အဟေတုကာန-အဟိတ်တရားတို့ကို၊ (အဟိတ်စိတ်နှင့် ရုပ်တရားတို့ကို) အဂ္ဂဟဏံ-မယူနိုင်ခြင်းသည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ) ကြောင့်၊ ယော-အကြင်ဟိတ်သည်၊ ဝါ-ကို ဒဿနဘာဝနာဟိ-သောတာပတ္တိမဂ် အထက်မဂ် ၃-ပါးတို့သည်၊ မဟာ

ဝေမတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ ။“အတ္ထိ”ဟူသော ကြိယာကိုထည့်၍ ဝိဂ္ဂဟပြုထိုက်လျှင် နေဝဒနတို့သည် ပဟာတဗ္ဗောနှင့်မတွဲရဘဲအတ္ထိနှင့်တွဲရသောကြောင့် “ထိုတတိယရာသီတရား တို့မှာ သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်ထိုက်သောဟိတ်လည်း မရှိ၊ အထက်မဂ် ပယ်ထိုက်သောဟိတ်လည်း မရှိ”ဟု အနက်ထွက်ရကား နကိုက ဟိတ်မရှိသော အဟိတ်တရားများနှင့်တကွ ကုသိုလ်ကြိယာ အဗျာကတအားလုံးရသဖြင့် အနက်ပြည့်စုံ၍ အတ္ထယုတ္တိလည်းရှိ၊ ပဟာတဗ္ဗောနှင့် ဟေတုတို့အချင်း ချင်း ဝဲကြ စပ်ကြသောကြောင့် သဒ္ဓယုတ္တိလည်း ရှိသည့်အတွက် “ဝေမတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော-အတ္ထိဟု ထည့်ထားသော ဤအနက်ကိုသာ ယူပါ” ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။အချို့သော ပါဠိဋီကာနှင့်တကွ များစွာသောဆရာတို့သည် “အတ္ထိသဒ္ဓါသည် သမ္မဒါန်ဒဏ်”ဟု ဖွင့်လှေ့ရှိသောကြောင့် (ထိုအယူအတိုင်း) အဋ္ဌကထာ၏ ဝိဂ္ဂဟ ၂-မျိုးတွင် အတ္ထိမပါသော ရှေ့ဝိဂ္ဂဟကို ဆဋ္ဌိ ဗဟုဗ္ဗိဟိ၊ အတ္ထိပါသော နောက် ဝိဂ္ဂဟကို စတုတ္ထိ ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဟု ခွဲလေ့ရှိကြ၏။ သို့သော် အတ္ထိသည် သမ္မဒါန်ဒဏ် ပုဒ်ဟု သဒ္ဓါကျမ်းလာ သိလာယ စသောသုတ်တို့၌ မဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ဣမသ္မိ အတ္ထဝိကဓမ္မေ စတေသံ သဒ္ဓဿ (သမ္မန္တုတ္တေနဓေ ဣ ဌံ စပ်) အတ္ထိသဒ္ဓဿ (သမ္မန္တုတ္တံစပ်) သမ္မန္တုတ္တေန တဗ္ဗိသေသနန္တိ ဝုတ္တံ-စတေသံသဒ္ဓါက အတ္ထိသဒ္ဓါ၏ သမ္မန်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဟု မဇ္ဈိကာ၌ ဆိုသောကြောင့်လည်း ကောင်း အတ္ထိပါသော ဒုတိယဝိကပ်ကိုလည်း သမ္မန္တုတ္တံဗဟုဗ္ဗိဟိဟုသာမှတ်ပါ။

ဣတရထာဟိ။ ။“ဣတရထာ၊ အညထာနောက်၊ ဟိပနနှင့်၊ စတလုံးရောက်သော်၊ လဒ္ဒဒေါသ၊ ဗျတိရိက်ဟု၊ အမည်ပေးမြဲ”ဟူသော နိယံနှင့်အညီ “ဝေမတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော” ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၏အနက်ကို အနွယ၊ ဣတရထာမှစ၍ အနုစိပွတ် တိုင်အောင် ဗျတိရေကဟု မှတ်ပါ...ထို့ပြင်-“ဣတရထာ၊ အညထာပုဒ်၊ ထုတ်၍ရှိက၊ လက္ခဏနှင့်၊ လက္ခဏဝန်၊ ဤနှစ်တန်ကို၊ အမှန်သွင်းလျက်၊ အနက်သမ္မန်၊ အပါဒါန်မှာ၊ အနွယာကို၊ ခံကာမလွဲ၊ ထားလေမြဲ” ဟူသော နိယံနှင့်အညီ ဣတရထာ၏ အပါဒါန်ကို အတ္ထိသဒ္ဓါပါသော ရှေ့ဝါကျ က အနွယအနက်ကိုခံ၍ ထာပစ္စည်း၏ အာကာရအနက်နှင့်တကွ “အတ္ထေ ဂယုမာနေ”ဟု လက္ခဏ၊ လက္ခဏဝန္တထည့်၍-အနက်ပေးရသည်။ အဟိတ်တရားတို့ကို မယူနိုင်ခြင်းသည် ပဌမလဒ္ဓ ခေါ်သတည်း။

တဗ္ဗော-ပယ်ထိုက်သည်။ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။ တေသံ-ထိုအဟိတ်တရားတို့၏။ (သော) ဟေတုယေဝ-ထိုဟိတ်သည်ပင်။ နတ္ထိ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣတရထာ-ဖြင့်၊ အတ္ထေ-ကို၊ ဂယုမာနေ-သော်၊ အဟေတုကာနံ-တို့ကို၊ အဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ ဘဝယျ၊) သဟေတုကေသုပိ-သဟိတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့တွင်လည်း၊ ဟေတုဝဇ္ဇာနံ-ဟိတ်သည်၊ ကြည့်အပ်သောတရားတို့ကို၊ ပဟာနံ-ပယ်ခြင်းသည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏။ ဟေတုနံ-ဟိတ်တို့ကို၊ (ပဟာနံ-သည်၊) န အာပဇ္ဇတိ-မဖြစ်ဟိ-မှန်း၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဧတေသံ-ဤ တတိယရာသီတရားတို့၏။ ဟေတုယေဝ-ဟိတ်ကိုသာ၊ နေဝဒဿနေန၊ ပေပဟာတဗ္ဗောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီး၊ (ဟောတော်မူအပ်ရာရောက်၏။) တေ ဓမ္မာ-ထိုတတိယရာသီတရားတို့ကို၊ န ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ကုန်၊ (ဟောတော်မူအပ်ရာမရောက်ကုန်၊) (တသ္မာ- ကြောင့်။ သဟေတုကေသုပိ-တို့တွင်လည်း၊ ဟေတုဝဇ္ဇာနံ-တို့ကို၊ ပဟာနံ-သည်၊ အာပဇ္ဇတိ၊ ဟေတုနံ-တို့ကို၊ ပဟာနံ-သည်၊ န အာပဇ္ဇတိ-မဖြစ်။)

စ-စင်စစ်ကား၊ ဧတံ ၂ဘယမ္ဗိ-ဤ ၂-ပါးစုံကိုလည်း၊ အနဓိပ္ပေတံ-အလိုမရှိအပ်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတေသံ-ဤတတိယရာသီ တရားတို့၏၊ ဒဿနေန-သောတာပတ္တိမဂ်သည်၊ ပဟာတဗ္ဗော-ပယ်ထိုက်သော၊ ဟေတု-ဟိတ်သည်၊ နေဝ အတ္ထိ၊ ဘာဝနာယ-အထက်မဂ် ၃-ပါးအပေါင်းသည်၊ ပဟာတဗ္ဗော-သော၊ ဟေတု-သည်၊ န အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပယ်ထိုက် သော ဟိတ်လည်းမရှိ၊ အထက် မဂ် ၃-ပါးအပေါင်းသည် ပယ်ထိုက်သော ဟိတ်လည်း မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဓမ္မာ) နေဝ၊ ပေ၊ ဟေတုကာ- တို့မည်၏။ ဣတိ-သို့၊ အယံ အတ္ထော-ကို၊ ဂဟေတဗ္ဗော-ယူထိုက်၏။

သဟေတုကေသုပိ၊ ပေ၊ ဟေတုနံ။ ။ အတ္ထိသဒ္ဓါမပါသော ပဌမဝိဂ္ဂဟအတိုင်း အနက်ယူလျှင် (“ဤတတိယရာသီတရားတို့၏ ဟိတ်ကို ဒဿနဘာဝနာတို့ မပယ်ထိုက်” ဟု အနက်ထွက်ရကား) “ဟိတ်ကိုသာမပယ်သည်။ ဟိတ်မှတစ်ပါးသော တတိယရာသီတရားတို့ကိုကား ပယ်ရာရောက်၏။ မှန်၏-“နေဝ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗော ဟေတု ဧတေသံ”ဟူသော ဝိဂ္ဂိဟ်စကားအတိုင်း အတ္ထိမပါလျှင် “ဧတေသံ-တို့၏၊ ဟေတု-ကို၊ ဒဿနေန-သည်၊ နေဝပဟာတဗ္ဗော-မပယ်ထိုက်၊ ဘာဝနာယ နပဟာတဗ္ဗော-ထိုက်” ဟု အနက်ပေးရသောကြောင့် “ဟိတ်ကိုသာမပယ်၊ ဟိတ်မှ တစ်ပါးသော တရားတို့ကို ပယ်သည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရောက်သည်၊ ဤကား ဒုတိယလဒ္ဓဒေါသတည်း။

တသ္မာ၊ ပေ၊ ဂဟေတဗ္ဗော။ ။ ဤဝါကျကား လဒ္ဓဝုဏ်ဝါကျတည်း၊ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အဟိတ်တရားတို့ကို မယူခြင်းဟူသောအနက်၊ ဟေတုဝဇ္ဇာတရားတို့ကို ပယ်ခြင်းဟူသောအနက်၊ ဤအနက် ၂-မျိုးလုံးကိုပင် အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် အတ္ထိသဒ္ဓါပါသော သမာသ်အနက်ကို ယူပါ။ [စပ်ဖို့ ကြိယာအများတွင် အခြားကြိယာတို့မှ အထူးပြုတတ်သောကြောင့် အတ္ထိကြိယာကိုပင် “ဝိဿသန”ဟု ဋီကာ၌ ဆိုသည်။]

အာစယဂါမိတ္တိကေ-ဌိ၊ (အတ္တော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယောသဘာဝေါ-ကို၊) ကမ္မကိလေသေဟိ-ကံ ကိလေသာတို့သည်၊ အာစိယတိ-စိထားအပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ကိလေသာတို့ စိထားအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (သောသဘာဝေါ-သည်၊) အစယော-မည်၏။ ဧတံ-ဤအာစယဟူသော အမည်သည်၊ ပဋိသန္ဓိစုတိ ဂတိပဝတ္တာနံ-အဆက်မပြတ်ဖြစ်တတ်သော ပဋိသန္ဓိစုတိ ဂတိ ဟူသော ဝိပါက် တရားတို့၏၊ နာမံ-အမည်တည်း၊ (ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊) တဿ-ထိုပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိဟူသော အာစယ၏၊ ကာရဏံ-အကြောင်းသည်၊ ဟုတွာ၊ နိပ္ပာဒနဘာဝေန-အကျိုးကိုပြီးစေတတ်သည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ တံအာစယံ-ထိုကိလေသာတို့ စိထား အပ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိဟူသော ပဝတ္တသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်တတ်ကုန်၏။ (ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ကံကိလေသာတို့ စိထားအပ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိဂတိ

အာစယဂါမိနော။ ။ “အာပုဗ္ဗ+စိ စယေ စိခြင်း”ဟူသော ဓာတ်၊ တံဟောအပစ္စည်းဖြင့် “အာစယ”ဟု ပြီး၏။ [စိဓာတ်သည် ယပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ ဒိဃဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အာစိယတိ” ဟု ရှိရသည်။] အာစိယတေတိ အစယော၊ ကံသည် ပဋိသန္ဓေ စိတ်စေတသိက် ကမ္မဓရုပ်ကို စီအပ် (ဖြစ်စေအပ်)၏။ ထိုသို့ ဖြစ်စေရာ၌ ကံစေတနာချည်းသက်သက် မစီနိုင်၊ အဝိဇ္ဇာတဏှာဟူသော ကိလေသာတို့လည်း သဟဇာတသတ္တိဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ပကတုပနိဿယသတ္တိဖြင့်ဖြစ်စေ ကျေးဇူးပြုလျက် ပါရှိရသေး၏။ [“အဝိဇ္ဇာနုဿယပရိက္ခိတ္တေန တဏှာနုဿယမူလကေန သင်္ခါရေန ဇနိယမာနံ”ကို ထောက်ပါ။] “စိ” ဟူသည်ကား ပဋိသန္ဓေနှင့် ဘဝင်မှစ၍ ဝိပါက်စိတ်များ ဆက်ကွာဆက်ကာ (ဝိထိစိတ် မဖြစ်သမျှ) စီလျက် စဉ်လျက်ဖြစ်နေခြင်း၊ အဆုံး၌ စုတိစိတ်ဖြစ်ခြင်းတည်း။ “ဂတိ”ဟူသည် စုတိနောက်၌ ရောက်ထိုက်သောဘဝတည်း။ ထိုဘဝ၌လည်း ပဋိသန္ဓေဘဝင်မှ စ၍ အစဉ်မပြတ်ဖြစ်သော ဝိပါက်တရားများကို “ပဝတ္တ”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအားလုံးသည် ကံကိလေသာတို့ စီအပ်သော အကျိုးတရားများဖြစ်သောကြောင့် “အာစယ”ဟု အမည်ရသည်။ [ပဋိသန္ဓေ စုတိစိတ်ကိုယူသဖြင့် အလယ်၌ဖြစ်သော ဘဝင်ကိုလည်း အာဒိအန္တဒီပကနည်း၊ မိဂပဒဝဠုန နည်းအားဖြင့်ယူပါ။]

ပဋိသန္ဓိပေ၊နာမံ။ ။ ကုသိုလ်စသောဇောများလည်း ယောနိသော မနသိကာရစသော အကြောင်းတရားတို့က စီအပ်ရာရောက်သောကြောင့် “အာစယ” အမည်ရသင့်သော်လည်း အထင်ရဋ္ဌိ၊ ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့် ကံကိလေသာတို့ စီအပ်သော ပဋိသန္ဓေ စသော ဝိပါက် အစဉ်ကိုသာ “အာစယ”ဟု ခေါ်ကြောင်းပြလို၍ “ပဋိသန္ဓိပေ၊နာမံ”ဟု မိန့်သည်။ “ပဝတ္တ”၌ ပ-သည် “အပဗန္ဓ-အဆက်မပြတ်” ဟူသောအနက်ကိုဟော၏။ ဝတ္တ၌ ဝတုဓာတ်ကား ဖြစ်ခြင်း အနက်ကိုဟော၏။ “ပဝတ္တန္တိ-အဆက်မပြတ်ဖြစ်လာတတ်ကုန်၏။ ဣတိ ပဝတ္တာ”ဟု ပြု၍ ပဋိသန္ဓိစုတိတို့ကို အရကောကံပါ။

တဿ၊ပေ၊ဂါမိနော။ ။ “ဂစ္ဆန္တိတိ ဂါမိနော၊ အာစယံ+ဂါမိနော အာစယ ဂါမိနော”ဟု ပြုစေလိုရင်းတည်း။ “အာစယသို့ရောက်” ဟုရာ၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်ပါသလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကာရဏံ ဟုတွာ နိပ္ပာဒနဘာဝေန” ဟု ဝိသေသန ကူမရသည်။

ဟူသော ပဝတ္တသို့ရောက်တတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ ဓမ္မာ၊ အာစယ
 ဂါမိနော-အာစယဂါမိတို့မည်၏။) ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေဓမ္မာ-အကြင် ကုသိုလ်
 အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊) ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌) ပဝတ္တန္တိ-
 ဖြစ်ကုန်၏။ တံပုဂ္ဂလံ-မိမိဖြစ်ရာ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ယထာပုတ္တမေဝ-အကြင်အကြင်
 ဆိုပြီးသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အာစယံ-ကံကိလေသာတို့စီအပ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ
 ဂတိဟူသော ပဝတ္တသို့၊ ဂမေန္တိ-ရောက်စေတတ်ကုန်၏။ ဣတိပိ-ထိုကြောင့်လည်း၊
 (တေဓမ္မာ) အာစယဂါမိနော-တို့မည်၏။ ဧတံ-ဤအာစယဂါမိ ဟူသော အမည်
 သည်၊ သာသဝကုသလာကုသလာနံ-အာသဝေါတရားနှင့် တကွဖြစ်သော ကုသိုလ်
 အကုသိုလ်တို့၏၊ (အာသဝေါတရားတို့၏) အာရုံဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏၊
 အဓိဝစနံ-အမည်တည်း။

အာစယသင်္ခါတာ-အာစယဟုဆိုအပ်သော၊ တတောဇဝ ဓယာ-ထို ကံ
 ကိလေသာတို့စီအပ်သော ပဋိသန္ဓိ စု တိ ဂတိဟူသော ပဝတ္တမှ၊ အပေတတ္တာ-ကင်း
 သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (အပစယံ၌စပ်) နိဗ္ဗာန်-သည်၊ ဓယာ-စယမှ၊ အပေတံ-
 ကင်းသည်တည်း၊ ဣတိ-ဤဝစနတ္ထကြောင့်၊ အပစယံ-အပစယမည်၏။ တံ-ထို
 အပစယမည်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ အာရမဏံ-အာရုံကို၊ ကတ္တာ၊ ပဝတ္တနတော-ဖြစ်ခြင်း

ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့က အာစယမည်သော ပဋိသန္ဓေသည်တို့၏ အကြောင်းရင်းများဖြစ်ရကား
 ထိုအကျိုးတရားကိုဖြစ်စေသောအားဖြင့် အစယသို့ ရောက်ကြသည်-ဟုလို၊ ဥပမာ-မျိုးစေ့သည်
 အပင်ပေါက်၍၊ အသီးကိုဖြစ်စေသောအခါ “မျိုးစေ့က အသီးအဖြစ်သို့ ရောက်သည်”ဟု
 ဆိုရသကဲ့သို့တည်း။

ယဿဝါပေဂမေန္တိ။ ။ဤနည်း၌ကား “ဂမေန္တိတိဂါမိနော”ဟု ဟောတုကတ္တုသာဓနပြု၍
 ရှေ့နည်းအတိုင်း အာစယံပုဒ်နှင့်တွဲ၊ ကသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံဟူသော မိမိ၏ဖြစ်ရာ သတ္တဝါ
 ကို ပဋိသန္ဓိ စုတိဂတိဟူသော အာစယသို့ ရောက်စေတတ်သောကြောင့် ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကို
 “အာစယဂါမိ”ဟု ခေါ်သည်။

သာသဝါပေအဓိဝစနံ။ ။သေခါနီး၌ အာရုံနိမိတ်ထင်လာသောအခါ ထိုအာရုံကြောင့်လည်း
 အာစယသို့ ရောက်ကြရသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ထိုနိမိတ်က အာစယသို့ ရောက်စေတတ်သော
 ကြောင့်လည်းကောင်း နိမိတ်များလည်း အာစယဂါမိမည်လေသလားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိရကား
 “သာသဝါပေအဓိဝစနံ”ဟု မိန့်သည်၊ ဤ၌လည်း အထင်ရဋ္ဌိ ဧကဒေသျူပစာပင်တည်း၊
 သဟ+အာသဝေဟိ ယေ ဝတ္တန္တိတိသာသဝါ၊ “အာသဝတို့နှင့် တကွဖြစ်”ဟူသည် လောကီ
 ကုသိုလ်တရားတို့က အာရုံ၊ အာသဝေါတရားတို့က အာရမဏီက အဖြစ်ဖြင့် တကွဖြစ်ခြင်းတည်း၊
 အနာသဝဖြစ်သော မဂ်ကုသိုလ်များကို တားမြစ်လို၍ “သာသဝကုသလ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊
 အကုသိုလ်အတွက်မှာ သာသဝ အနာသဝဟု ၂-မျိုးပြားသောကြောင့် “သာသဝ”ဟု ဝိသေသန
 ပြုဖွယ်မလို၊ (တစ်နည်း) အကုသလဝယ် စပ်ရာ၌ သာသဝသဒ္ဓါကို ဘူတ ကထန ဝိသေသနဟု
 သော်လည်းကြပါ။

ကြောင့်၊ (ယေဓမ္မာ-တို့သည်) အပစယ-ကိလေသာတို့စီအပ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ
ဂတိဟူသော ပဝတ္တမှကင်းသောနိဗ္ဗာန်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-
ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) အပစယဂါမိနော-တို့မည်၏၊ ဧတံ-ဤအပစယဂါမိဟူသော
အမည်သည်၊ အရိယမဂ္ဂါနံ-အရိယမဂ်တို့၏၊ (မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတို့၏) အဓိဝစန-
တည်း။

အပိစ-သည်သာမကသေး၊ [ရှေးနိဿယ၌ “အပိစ အပရော နယော မယာ
ဝုစ္စတိ”ဟုဆို၏၊] ဣဋ္ဌကဝပုကိ-အုတ်လက်သမားသည်၊ (ပန်းရန်သမားသည်)၊
ပါကာရ်-တံတိုင်းကို၊ (အာစိနန္တော-စီလျက်၊ ဂစ္ဆတိဝိယ-သွားသကဲ့သို့၊ တထာ-
တူ၊ ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊ ပဝတ္တံ-အဆက်မပြတ်ဖြစ်တတ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိဂတိကို၊

အပစယ။ ။အပစယ၌ အပ ဥပသာရသည် အပေတအနက်ဟောတည်း။ စီယ တေတိ
စယော-ကံ ကိလေသာတို့ စီအပ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိဂတိဟူသော ပဝတ္တတည်း။ “စယာ+အပေတံ
အပစယံ”ဟုပြု၍ နိဗ္ဗာန်ကို အရကောက်စေလိုသောကြောင့် “နိဗ္ဗာန်ပေအပစယံ”ဟုမိန့်။
[ဇာအုပ်များ၌ “အပစယော”ဟု တွေ့ရ၏၊ သို့သော် စယောသက်သက်သာ အ ပစ္စည်းဖြစ်၍
ပုလ္လိင်ရှိနိုင်၏။] ထို အပစယပုဒ်ကား “ဝါနတော+နိက္ခန္တတိ နိဗ္ဗာန်ကဲ့သို့ တပျရိသ်သမာသ်
ဆိုလျှင် နိဗ္ဗာန်ကို အရကောက်ရသောကြောင့် “အပစယံ”ဟု နပုလိင်ရှိသင့်၏။ အပ
ဥပသာရပုဒ်၏အနက်ကို ပစာနအားဖြင့် ကောက်ရသောကြောင့် အဗျယိဘောသမာသ် ဆိုလျှင်လည်း
သာ၍ပင် နပုလိင်ဖြစ်သေး၏။

တံ၊ပေ၊ဂါမိနော။ ။“အပစယံ+ဂစ္ဆန္တိ-အပစယသို့ ရောက်တတ်”ဟုရာ၌
အာစယဂါမိတုန်းကကဲ့သို့ “နိဗ္ဗာဒန၏အစွမ်းဖြင့် ရောက်ကုန်သလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်
“အာရမဏံ ကတွာ”ဟု ဝိသေသန ကုမရသည်။ “နိဗ္ဗာန်ကိုဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့် ရောက်သည်မဟုတ်၊
အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်သည်” ဟုလို။ [အာရမဏ ကရဏ၌ သာမညအာရုံပြုခြင်း၊
ပရိညာစသော မဂ်ကိစ္စ ၄-ပါးကို ပြီးစေသောအားဖြင့် ဝိသေသအာရုံ ပြုခြင်းဟု ၂-
မျိုးရှိသည်တွင် ဝိသေသအာရုံပြုခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ “တံ အာရမဏံ ကတွာ” ဆိုသည်ဟု
မှတ်ပါ။]

မေးဖွယ်။ ။ဘာကြောင့် ဝိသေသအာရမဏ ကရဏကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်ကြောင်းကို
သိနိုင်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-သာမည အာရမဏကရဏကို ရည်ရွယ်၍ဆိုလျှင်
ဂေါတြဘုဒေါဒါနံ အဘိညာဉ် ပစ္စဝေက္ခဏာဇောနှင့် ဖိုလ်တရားတို့လည်း နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုကြသော
ကြောင့် အပစယဂါမိအရတွင် ပါဝင်ဖွယ်ရှိရကား ထိုတရားများ မပါစေလိုသည့်အတွက်
“သာမည အာရမဏကရဏကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်ကြောင်း၊ စတုကိစ္စ သာမနအားဖြင့်
ဝိသေသ အာရမဏကရဏကို ရည်ရွယ်၍ဆိုအပ်ကြောင်း” သိနိုင်ပါသည်။ [ဋီကာကြည့်ပါ။]

အရိယ၊ပေ၊အဓိဝစနံ။ ။ဤ၌လည်း နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်သော ဂေါတြဘု
စသောတရားတို့လည်း အပစယဂါမိအရတွင် ပါဝင်လေသလောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိသောကြောင့်
“အရိယ၊ပေ၊အဓိဝစနံ” ဟု မိန့်၏၊ အပစယဂါမိသဒ္ဓါသည် အထင်ရူဠိဇကံဒေသျှပစာရအားဖြင့်
အရိယမဂ်တို့ကိုသာ ဟောသော သဒ္ဓါဖြစ်သည်-ဟုလို။

အာစိနန္တာ-စီကုန်လျက်၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) အာစယဂါမိနော-တို့မည်၏။ တေန-ထိုပန်းရန်သမားသည်။ စိတံ၊ စိတ်-စိအပ် စိအပ်တိုင်းသော၊ ဣဋ္ဌကံ-အုတ်ကို၊ ဝိဒ္ဓိသယမာနော-ဖျက်ဆီးသော၊ ပုရိသောဝိယ-ယောကျ်ားကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊ ယေဓမ္မာ) တဒေဝပဝတ္တံ-ထိုအဆက်မပြတ် ဖြစ်တတ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိကိုပင်၊ အပစိနန္တာ-ဖျက်ဆီးကုန်လျက်၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားတတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ)အပစယဂါမိနော-တို့မည်၏။ တတိယပဒ-နေဝါစယဂါမိ နာပစယဂါမိနော ဓမ္မာဟူသော တတိယပုဒ်ကို၊ ဥဘယပဋိက္ခေပေန-ရေး ၂-ပုဒ်သည်၊ ဟောအပ်သောတရား ၂-ပါးစုံကို ပယ်ခြင်း အားဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

အပိစ။ ။ပန်းရန်သမားသည် တံတိုင်း(မြို့ရိုး)ကို စီလျက် စဉ်လျက် သွားသကဲ့သို့ လောကီ အကုသိုလ်တို့သည် ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိ ဟူသော ပဝတ္တကို စီလျက် (ဖြစ်လေ့ကို) သွားတတ်ကုန်သောကြောင့် အာစယဂါမိ အမည်ရကြသည်။

ပုဒ်ပြီးပုံ။ ။ဤနည်း၌ “အာစိနန္တာ ဂစ္ဆန္တိ” ကိုကြည့်၍ အာစယ၌ နကိုက အန္တပစ္စည်းဖြင့် “အာစိနန္တ”ဟုရှိ၏။ ထို့နောက် နှုတ် “ဂစ္ဆန္တာဒိနိ နှုတ်သဒ္ဓေါ၊ အံ”ဟူသော ယောဂဝိတာဂဖြင့် အံပြု၊ ယောကိုချေ၍ “အာစိန”ဟုဖြစ်၏။ ထိုအာစိနကို သုတ်ကြီးဖြင့် အာစယံပြု၊ နှုတ်ပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့သည် များသောအားဖြင့် နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသံမဖြစ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် “ဂစ္ဆန္တိတိ ဂါမိနော”ဟု ပြု၍ “အာစယံ+ဂါမိနော”ဟု ဝါကျဖြစ်၏။ သို့သော် နိဂ္ဂဟိတံကို ဝါစာသိလိဋ္ဌ အကျိုးငှာ ချေ၍ “အာစယဂါမိနော”ဟု ဖြစ်သတတ်။ [ဋီကာနှင့် အနဋီကာကြည့်ပါ။]

တစ်နည်း။ ။“အာစိနန္တိတိ အာစယာ”ဟုပြု၊ အာပုဗ္ဗ စိဓာတ်၊ ကတ္တားဟောအပစ္စည်း၊ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ဂါမိနော၊ အာစယာ(ဟုတ္တာ) ဂါမိနော အာစယဂါမိနော၊ ဤသို့ပြုလျှင် သမာသံ ပင်ဖြစ်သည်။ [ဋီကာ၌ “အာစိနန္တိဝါ” စသော နောက်နည်းတည်း။]

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ဤ အပိစတတ်သောနည်းကိုထောက်လျှင် စိဓာတ်၏ စီခြင်းအနက်သည် ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ပဋ္ဌမနည်း၌လည်း “အာစိယတိ-စိအပ်၏”ဟုသာ အနက်ပေးသင့်သည်။ ရှေးနိဿယ၌ “အာစိယတိ-တိုးပွားစေအပ်၏”ဟု ကာရိတ်အနက်နှင့်တကွ ဝပုနအနက်ပေးထားသည် ကိုစဉ်းစားပါ။ ဝပုနအနက်ကား “သုခေါ ပုညဿ ဥစ္စယော” စသည်ဖြင့် ဥပသာရရှေးရိရာ၌သာ သင့်သည်။ ထိုဝပုနအနက်လည်း ကာရိတ်မပါ။

တေန၊ပေးအပစယဂါမိနော။ ။ဤပုဒ်၌လည်း “အပစိန+ဂါမိနော”ဟု ဖြစ်ပြီးမှ အပစိနကို အပစယံပြု၍ နိဂ္ဂဟိတံချေထားသော ဝါကျဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ “အပစိနန္တိတိ အပစယာ”ဟု အပစ္စည်းဖြင့်ပြီးပြေးမှ “အပစယာ ဟုတ္တာ ဂါမိနော အပစယဂါမိနော”ဟု သမာသံဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်းသိပါ။

သေက္ခတ္တိကော-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေဓမ္မာ-တို့သည်)တိသု-
 ၃ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာသု-သိက္ခာတို့၌၊ ဇာတာ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 (ထိုသို့ ၃-ပါးသော သိက္ခာတို့၌ဖြစ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တေဓမ္မာ) သေက္ခာ-
 သေက္ခာတို့မည်၏၊ ဧတေ-ဤတရားတို့သည်၊ သတ္တန္တံ-၇-ယောက်ကုန်သော၊
 သေက္ခာနံ-သေက္ခာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ (သန္တကာ-ဥစ္စာတို့တည်း)၊ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊
 (ထိုသို့ သေက္ခာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း)၊ (တေဓမ္မာ) သေက္ခာ-
 တို့ မည်၏၊ အပရိယောသိတသိက္ခတ္တာ-မပြီးဆုံးသေးသော သိက္ခာတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 (ယေဓမ္မာ) သယမေဝ-မိမိတို့ ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ သိက္ခန္တိ - ကျင့်တတ်ကုန်၏၊
 (ကျင့်လေ့ရှိကုန်၏)၊ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ (ထိုသို့ ကျင့်တတ်ကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်လည်း)၊ (တေဓမ္မာ) သေက္ခာ-တို့မည်၏။

တိသု သိက္ခာသု ဇာတာ။ ။ဤနည်းဖြင့် သေက္ခာ၌ ဇာတာအနက်ဝယ် ဣ ပစ္စည်း
 သက်ထားသော ဇာတာတို့တို့ဟု ပြ၏။ ရှေးဦးစွာ "သိက္ခာဗျာတိ သိက္ခာယော-ကျင့်ထိုက်သော
 သီလ သမာဓိ ပညာတို့"ဟု ပြပါ။ "သိက္ခာသု+ဇာတာ သေက္ခာ=သိက္ခာ ၃-ပါးတို့၌ဖြစ်"ဟုသည်
 သိက္ခာ ၃-ပါးတွင် ပါဝင်ခြင်းတည်း။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတွင် သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပသည် အဓိပညာ
 သိက္ခာတည်း။ သမ္မာဝါစာ ကမ္မန္တ အာဒိဝံသည် အဓိသီလ သိက္ခာတည်း။ သမ္မာဝါယာမ သတိ
 သမာဓိသည် အဓိစိတ္တ သိက္ခာတည်း။ ဤသို့ အသီးအသီး ပါဝင်ရကား ထိုမဂ္ဂင်နှင့် ယှဉ်သော
 မဂ်စိတ္တပြုဒ်များလည်း ထိုသိက္ခာတို့၌ ပါဝင်ကြရသည်။

သတ္တန္တံ သေက္ခာနံ ဧတော။ ။ "ဣတိပိ"ဟု ဆိုသောကြောင့် တစ်နည်းပြခြင်းဟု သိသာ၏။
 ဤနည်းဖြင့် "သေက္ခာနံ+ဧတေ သေက္ခာ"ဟု ဣဒံအနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်ထားသော ဣဒံ
 တဒ္ဓိတံကို ပြ၏။ ဆက်ဦးအဲ-"သိက္ခာနံ-ကျင့်ခြင်း၊ သိက္ခာ-ကျင့်ခြင်း"ဟု ရှေးဦးစွာ သိက္ခာကို
 နာမ်ပုဒ်ဖြစ်အောင် ပြုပြီးလျှင် "သိက္ခာ+သီလ+ဧတေသတိ သေက္ခာ"ဟု (သိက္ခာဟူသော နာမ်
 ပုဒ်နောင် ဣပစ္စည်းသက်သော) တသီလတဒ္ဓိတံ ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဖြစ်စေ၊ သိက္ခာဇာတ်နောင်
 ဣပစ္စည်းဖြင့် "သိက္ခာနံ သီလံ ဧတေသတိ သေက္ခာ"ဟု တသီလကိတ်ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ဖြစ်စေ
 "သေက္ခာ"အရ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၇-ယောက်ကို ကောက်ရသည်။ [တသီလကိတ်ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ဖြစ်စေ
 တသီလတဒ္ဓိတံလည်းရှိသည်။ "သိက္ခာနသီလာတိ ဧတေန တသီလတဒ္ဓိတံဝါ တသီလကိတ်ဝါ
 ဒဿေတိ"-မဓု။] ထို့နောက်မှ "သေက္ခာနံ+ဧတေတိ သေက္ခာ"ဟု ဣဒံတဒ္ဓိတံဆင့်ရသည်။

သယမေဝ သိက္ခန္တိ။ ။သယမေဝ၌ ဧဝဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကန့်သည်။ အရဟတ္တဖိုလ်မရောက်
 သေးသမျှ မပြီးဆုံးသေးသော သိက္ခာဖြစ်ရကား သေက္ခာတရားတည်း ဟူသော မိမိတို့ ကိုယ်တိုင်ပင်
 ကျင့်တတ်သော (ကျင့်လေ့ရှိသော) တရားများ ဖြစ်သောကြောင့် သေက္ခာ အမည်ရကြသည်-
 ဟုလှို၊ "သိက္ခန္တိ"ဟု ဆိုသော်လည်း "သိက္ခန္တိတိ သေက္ခာ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရမည် မဟုတ်၊ ထိုသို့
 ပြုလျှင် သိက္ခာဇာတ်, -ပစ္စည်းဖြစ်၍ "သေက္ခာ" ဟု မပြီးနိုင်၊ "သိက္ခန္တိ-ကျင့်တတ်"ဆိုသဖြင့်
 သေက္ခာတရား၏ ကျင့်တတ်ကြောင်း ကျင့်လေ့ရှိကြောင်းကိုသာ ပြသော စကားဖြစ်သည်။
 ဝိဂြိုဟ်ကိုကား "သိက္ခာ ဧတေသံ သီလန္တိ သေက္ခာ"ဟု တသီလတဒ္ဓိတံ ပြုရမည်-ဟု ငိုကာ
 ဆိုသည်။ သိက္ခာဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ဣပစ္စည်းသက်၍ "သေက္ခာ"ဟု ပြီးစေ။

ဥပရိ-အထက်၌၊ သိက္ခိတဗ္ဗဘာဝတော-ကျင့်ဖွယ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ သေက္ခာ-သေက္ခာတို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အသေက္ခာ-တို့မည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝုနိပ္ပတ္တာ-တိုးပွားခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ သေက္ခာ-သေက္ခာတို့ တည်း၊ ဣတိပိ-ကြောင့်လည်း၊ အသေက္ခာ-တို့မည်၏၊ ဧတံ-ဤအသေက္ခာဟူသော

ဋီကာ။ ။ယေ ဟိ ဓမ္မာ သိက္ခန္တိ၊ တေ သိက္ခနသီလာ ဟောန္တိ၊ အက္ခရတ္ထော ပန၊ ပေ၊ သေက္ခာတိ။ [မြန်မာစကား၌လည်း “တတိ”ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် တချို့နေရာ၌ “ပြုတတိ၊ လုပ်တတိ”ဟူသော ကတ္တုသတ္တိကို ပြု၏၊ တချို့နေရာ၌ကား အလေ့အကျင့်ကို ပြု၏။ “ဒိသုကတော့ မရှိဆင်းရဲသူကိုမှ ပေးတတိတယ်”ဟု ဆိုရာ၌ “မရှိဆင်းရဲသူများအား ပေးလေ့ရှိတယ်”ဟူသော တသီလအနက်ကို ပြသကဲ့သို့တည်း။]

ဥပရိပေးအသေက္ခာ။ ။“ယတ္ထ အာသင်္ကာ၊ တတ္ထ ပဋိသေဓော ကာတဗ္ဗော=ယုံမှားဖွယ် ရှိရာ၌သာ (န-အ)ဟူသော ပဋိသေဓဖြင့် တားမြစ်လိုက်၏”ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်သော သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာ ၃-ပါးတို့သည် “တီသု သိက္ခာသု ဇာတာ”ဟူသော ဝစနတ္ထ၊ “သေက္ခာသ-ကျင့်လေ့ရှိသော ရဟန္တာ၏+ဧတေ”ဟူသော ဝစနတ္ထ၊ “သိက္ခာ+သီလံ ဧတေသံ”ဟူသော ဝစနတ္ထတို့နှင့် ညီနေသောကြောင့် “သေက္ခ အမည်ရကြလေသလော”ဟု တွေးတောယုံမှားဖွယ် ရှိရကား “န+သေက္ခာ”ဟု ပဋိသေဓပြုရသည်။

ဝုနိပ္ပတ္တာဝါ။ ။ရှေ့နည်းဖြင့် နသဒ္ဒါ၏ ပဋိသေဓ အနက်ဟောပုံကို ပြပြီး၍ နသဒ္ဒါ၏ ဝုနိအနက်ဟောပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဝုနိပ္ပတ္တာဝါ”ဟု မိန့်သည်။ လူတို့၌ တစ်ဘဝအတွက် ကြီးသင့်သမျှ အကြီးဆုံးအရွယ်ကို “ဝယဝုနိ”ဟု ခေါ်၏။ [“ဇိဏ္ဏဝုနမ္”အဖွင့်များကို ကြည့်ပါ။] ထို့အတူ သေက္ခာတရား ၇-ပါးတွင်လည်း အကြီးဆုံးဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ကို “အသေက္ခာ”ဟု ခေါ်၏။ သို့သော် ထိုအရဟတ္တမဂ်နှင့် ဈာန်အင်္ဂါယှဉ်ပုံချင်း စသည်အားဖြင့် တူသောကြောင့် သဒိသုပစာရအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာ “အသေက္ခာ”ဟု ခေါ်ရသည်။

မှန်၏-အရဟတ္တမဂ်နှင့် အရဟတ္တဖိုလ်တွင် အရဟတ္တမဂ်က ပရိညာ စသော ကိစ္စကို ပြုနိုင်ခြင်း၊ အကျိုးပေးတတ်သော ဝိပါကဓမ္မဖြစ်ခြင်းသာ ထူး၏၊ ဈာန်အင်္ဂါ ယှဉ်ပုံစသည်ချင်း ကား ပဌမဈာန် အရဟတ္တမဂ်၊ ပဌမဈာန် အရဟတ္တဖိုလ်စသည်ဖြင့် မထူးကြချေ၊ ဤစကားအရ အရဟတ္တမဂ်နှင့် အသေက္ခာချင်း တူသောကြောင့် သဒိသုပစာရအားဖြင့် ‘အရဟတ္တဖိုလ်ကို အသေက္ခာခေါ်ရကြောင်း သိပါ။

ထို့ပြင်-ကုသိုလ်နှင့် ယှဉ်သော သုခထက် ဝိပါကနှင့် ယှဉ်သော သုခသည် သာ၍ ငြိမ်သက်သော သန္တတရားဖြစ်သည့်အတွက် သာ၍ မွန်မြတ်၏။ ထို့ကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ် တရားတို့သည် အရဟတ္တမဂ်ထက်ပင် ကြီးထွားခြင်းသို့ ရောက်ကြ၏။ [ဤစကားဖြင့် အတိသယနည်းကို ပြသည်။] ဤသို့ သဒိသုပစာရအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတိသယနည်းအားဖြင့် လည်းကောင်း အရဟတ္တဖိုလ်တရားတို့ကိုသာ “အသေက္ခာ”ဟု ခေါ်ရသည်။

သဒ္ဓါသည်၊ အရဟတ္တဖလဓမ္မာနံ-အရဟတ္တဖိုလ် တရားတို့ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသော သဒ္ဓါတည်း၊ တတိယပဒံ-နေဝသေက္ခာ နာသေက္ခာ ဓမ္မာဟူသော တတိယပုဒ်ကို၊ ဥဘယပဋိက္ခေပေန-ရှေး ၂-ပုဒ်သည် ဟောအပ်သော တရား ၂ ပါးစုံကို ပယ်ခြင်း ဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

ပရိတ္တတ္ထိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင် ၌၊ (ပတ်ဝန်းကျင်က) ခဏ္ဍိတတ္ထာ-ပိုင်းဖြတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ပရိတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ၌စပ်)၊ ပရိတ္တံ ဂေါမယပိဏ္ဏန္တိ အာဒိသုဝိယ-ပရိတ္တံ ဂေါမယပိဏ္ဏံ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ကဲ့သို့၊ အပ္ပမတ္တိကံ-နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရာဝတ္ထုကို၊ ပရိတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ [ပရိတ္တံ-သေးငယ်သော ဂေါမယပိဏ္ဏံ-နွားချေးခဲကို၊ “ပါဏိနာ ဂဟေတွာ”၌စပ်၊ ခန္ဓသံယုတ်၊ ဂေါမယပိဏ္ဏသုတ်။] ဣမေပိ-ဤ ကာမာဝစရတရားတို့သည်လည်း၊ (ပရိတ္တာ၌စပ်)၊ အပ္ပါနဘာဝတာယု-နည်းသော အာနဘော် ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိတ္တဝိယ- သေးငယ်သော အရာဝတ္ထုနှင့် တူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရိတ္တာ-တို့မည်၏၊ ဧဝံ-ဤ ပရိတ္တဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ကာမာဝစရဓမ္မာနံ-ကာမာဝစရ တရားတို့ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဓါတည်း။

အရဟတ္တ၊ပေ၊အဓိဝစနံ။ ။ပြခဲ့သော ဝိဂ္ဂဟ ၂-မျိုးတွင် ပဋိသေဓ အနက်ကို ယူရာ၌ သေက္ခမဟုတ်ကြသော လောကီကုသိုလ် အဗျာကတနှင့် နိဗ္ဗာန်တရားတို့လည်း “အသေက္ခ” မည်လေမလားဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိရကား “အရဟတ္တ၊ပေ၊အဓိဝစနံ”ဟု မိန့်သည်၊ အထင်ရဋ္ဌိ ဧကဒေသုပ္ပပစာရအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာ အသေက္ခသဒ္ဓါက ဟောသည်-ဟူလို၊ ဒုတိယ နည်း၌ကား အရဟတ္တဖိုလ်နှင့် တူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အတိသယ နည်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာ အသေက္ခသဒ္ဓါက ဟောသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

သမန္တတောခဏ္ဍိတတ္ထာ။ ။ဤဟိတ်ကား ပရိတ္တအမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော (နာမလာဘ) ဟိတ်တည်း၊ ပရိတ္တ၌ “ပရိ+အတ္တ”ဟုနွဲ့၊ ပရိကို သမန္တအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “သမန္တတော”ဟု ဖွင့်သည်။ [“သမန္တတော-မှ”ဟု မပေးနှင့်၊ အပါဒါနံအနက်ကို မရနိုင်။] အတ္တ၌ အာပုဗ္ဗဒါဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဒါ၏ အာကို ချေ၊ ဒကို တပြု၍ “အာတ္တ”ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် “သယောဂေ ပရေ ရဿတ္တံ”အရ ရဿပြု၍ “အတ္တ”ဟု ဖြစ်သည်၊ ထိုဒါဓာတ်သည် “ဒါ-အဝဇ္ဇာနေ”ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းနှင့်အညီ အဝဇ္ဇာန(ဇဏ္ဍန) အနက်ဟောဟု သိစေလို၍ အတ္တကို “ခဏ္ဍိတ”ဟု ဖွင့်သည် အာဒိယတေ (ခဏ္ဍိယတေ)တိ အတ္တံ၊ သမန္တတော+အတ္တံ ပရိတ္တံ။

ဆက်ဦးအံ့။ ။နွားချေးခဲကလေးသည် အပိုင်းအခြားမရှိအောင် ကြီးကျယ်သည် မဟုတ်ဘဲ ပတ်ဝန်းကျင်၌ အပိုင်းအခြား ရှိသောကြောင့် သေးငယ်ရကား ပရိတ္တမည်၏၊ ဤကာမာဝစရ နာမ်ရပ်တရားများလည်း မဟဂ္ဂုတ်တရားများကဲ့သို့ ကိလေသာတို့ကို မခွာနိုင်ခြင်း၊ ကြီးကျယ် သော အကျိုးတို့ကို မပေးနိုင်ခြင်း၊ ဈာန်ဇောအစဉ်ကဲ့သို့ ကြာရှည်စွာ မတည်နိုင်ခြင်းကြောင့်

ကိလေသဝိက္ခမ္ဘန သမတ္တတာယ-ကိလေသာကို ပယ်ခွာခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဝိပုလဖလတာယ-ကြီးကျယ် ပြန်ပြောသော အကျိုး ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒီဃသန္တာန တာယစ-ရှည်သော အစဉ် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဟန္တဘာဝ-ကြီးကျယ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂတာ-ရောက်သောတရားတို့တည်း၊ (ဣတိ-ကြောင့်၊ မဟဂ္ဂတာ-မဟဂ္ဂတတို့မည်၏) ဝါ-တစ်နည်း၊ မဟန္တဟိ-မြင့်မြတ်ကုန်သော၊ ဥဋ္ဌာရစ္ဆန္ဒဝီရိယ စိတ္တပညေဟိ- မွန်မြတ်သော ဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ [မဟန္တဟိကို ထပ်ဖွင့်သည်] ဂတာ ပဋိပနာ-ရောက်အပ်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိပိ-ကြောင့် လည်း၊ မဟဂ္ဂတာ-တို့မည်၏၊ [“မဟန္တတ္ထံ+ဂတာ မဟဂ္ဂတာ၊ မဟန္တဟိ+ဂတာ မဟဂ္ဂတာ” ဟု ပြု၊ မဟန္တ၌ နှုတ် ချေထားသည်။

ပမာဏကရာ-နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာမှုကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ရာဂါဒယော- ရာဂ အစရှိကုန်သော၊ မွှော-တို့သည်၊ ပမာဏနာမ-ပမာဏမည်၏၊ ဧတေသံ- ဤလောကုတ္တရာ တရားတို့၏၊ အာရမဏတောဝါ-အာရုံအားဖြင့် လည်းကောင်း၊

တန်ခိုးအာနောဘိ သေးငယ်ရကား ပရိတ္တ နွားချေးနှင့် တူသောကြောင့် ပရိတ္တအမည် ရကြသည်။ “ပရိတ္တဝိယာတိ ပရိတ္တာ” ဟု ပြု၊ [စာအုပ်တို့၌ “ပရိတ္တာဝိယာတိ ပရိတ္တာ” ဟု တွေ့ရ၏၊ ရှေ့၌ “ပရိတ္တ” ဟု ပြခဲသောကြောင့် “ပရိတ္တဝိယာတိ ပရိတ္တာ” ဟု ရှိသင့်သည်၊ ဥပမာန ဥပမေယျတို့ လိင်စုံပြားကောင်း၏။]

ကာမာဝစရေပေအစိဝစနံ။ ။ မဟဂ္ဂုတ်တရားတို့လည်း လောကုတ္တရာတရားတို့ကို ထောက်လျှင် ကိလေသာတို့ကို သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့် မပယ်နိုင်သောကြောင့် သေးငယ်ရကား “ပရိတ္တ မည်လေသလား” ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကာမာပေဝစနံ” ဟု မိန့်သည်၊ အထင်ရှဉ်၊ ဧကဒေသျူပစာပင်တည်း။

ကိလေသပေသန္တာနတာယ။ ။ ကုသိုလ်အတွက် ဤ ဟိတ် ၃-ပါးလုံး သင့်၏၊ ဝိပါက ကြိယာအတွက်ကား “ဒီဃသန္တာနတာယ” ဟူသော ဟိတ်သာ သင့်၏-ဟု ငိုကာ ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤ ဟိတ် ၃-ပါး၌ ယထာလာဘယောဇနာနည်းဟု မှတ်ပါ၊ မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ် တို့သည် ကိလေသာတို့ကို ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ခွာနိုင်ကြ၏၊ အသင်္ချေယျကပ်မှစ၍ ကမ္ဘာပေါင်း များစွာကြာအောင် အကျိုးပေးနိုင်သောကြောင့် ကြီးကျယ်ပြန်ပြောသော အကျိုးလည်းရှိကြ၏၊ ဈာန် ဝင်စားသော အားဖြင့် ကြာရှည်စွာ အစဉ်သန္တာန်လည်း ရှိကြသည်၊ ဝိပါကတို့ကား အကျိုးအစဉ် (ကမ္ဘာပေါင်းများစွာကြာအောင်) ရှည်သောကြောင့် ဒီဃသန္တာန ဖြစ်၏၊ ကြိယာတို့မှာ ရဟန္တာများ၏ ဈာန်သမာပတ် ဝင်စားသောအခါတို့၌ ကြာရှည်သော အစဉ်ဖြစ်သောကြောင့် ဒီဃသန္တာန ဖြစ်ကြသည်။

ပမာဏကရာ။ ။ ပပုဗ္ဗ+မာဓာတ်သည် နှိုင်းယှဉ် (တိုင်းတာ)ခြင်း အနက်၊ ပိုင်းဖြတ်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ ပမာဏကရာဖြင့် “ပမိနန္တိတိ ပမာဏာ-နှိုင်းယှဉ် တိုင်းတာတတ်သော ရာဂ အစရှိသော တရားတို့” ဟု ပြ၏၊ လောက၌ “လူကြီးလူကောင်း” ဟု အထင်ခံရသူသည်

(အာရုံပြုသော အားဖြင့် လည်းကောင်း၊) သမ္မယောဂတောဝါ-ယှဉ်ဖက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပမာဏံ - နှိုင်းယှဉ် တိုင်းတာတတ်သော ရာဂ အစရှိသော တရားသည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာတတ်သော ရာဂ အစရှိသော တရားမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေ ဓမ္မာ-ထိုလောကုတ္တရာ တရားတို့သည်၊) အပ္ပမာဏာ-တို့မည်၏၊ ပမာဏဿ-နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာတတ်သော ရာဂ အစရှိသော တရား၏၊ ပဋိပက္ခာ-ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း၊ ဣတိစ-ထိုကြောင့်လည်း၊ အပ္ပမာဏာ-တို့မည်၏။

ပရိတ္တာရမဏတ္ထိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ပရိတ္တာ-ပရိတ္တတရားတို့ ဟူသော၊ အာရမဏံ-အာရုံသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပရိတ္တတရားဟူသော အာရုံရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ-ထိုတရားတို့သည်၊) ပရိတ္တာရမဏာ-တို့မည်၏၊ [“ပရိတ္တံ+အာရမဏံ” ဟု စာအုပ်များ၌ ရှိသော်လည်း “ပရိတ္တ” အရ ရှေ့တိတ်က ပရိတ္တတရားတို့ကို ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “ပရိတ္တာ+အာရမဏံ” ဟု ရှိသင့်၏၊ ဝိသေသန ဝိသေသျှ လိင်စုစံပြားနိုင်၏။] သေသပဒဒ္ဒယေပိ-ပရိတ္တာရမဏာမှ ကြွင်းသော် မဟဂ္ဂတရမဏာ အပ္ပမာဏာ ရမဏာဟူသော ပုဒ် ၂-ပါး အပေါင်းလည်း ဧသေဝနယော-ဤနည်းပင်တည်း။

ဟိနတ္ထိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဟိနာတိ-ကား၊ လာမကာ-ယုတ်ညံ့ကုန်သော၊ အကုသလာ - အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ - တို့တည်း၊ ဟိနပဏီတာနံ-ယုတ်ညံ့သောတရား မြတ်သောတရားတို့၏၊ မဇ္ဈေ-၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဟိနပဏီတ တရားတို့၏ အလယ်၌ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) မဇ္ဈိမာ-မဇ္ဈိမတို့မည်၏၊ [“မဇ္ဈေ+ဘဝါ” ဟု ဝစနတ္ထ ပြု၍ ဘဝအနက်၌ ဣမပစ္စည်းသကား၊] အဝသေသာ ဟိန ပဏီတ

ရာဂအတွက် တစ်စုံတစ်ခုကို ပြုမိသောအခါ “ငါတို့ ထင်သလောက် မမြင့်မြတ်သေးပါ၊ ဤအခြေအနေလောက်သာ ရှိသေး၏” ဟု လည်းကောင်း၊ “အရိယာသူတော်စင်” ဟု အထင်ခံရသူသည် လောဘ ဒေါသအတွက် ဣဿာမစ္ဆရိယအတွက် အပြောမှား အပြုမှားသောအခါ “အရိယာမဟုတ်သေးပါ၊ ပုထုဇဉ်သာ ဖြစ်ပါသေးသည်” ဟု လည်းကောင်း သိကြရသည်၊ ထို့ကြောင့် ရာဂစသော တရားတို့ကို “နှိုင်းယှဉ် တိုင်းတာတတ်သော တရား” ဟု ဆိုရသည်။

အပ္ပမာဏာ။ ။ လောကုတ္တရာတရားကို ထိုရာဂ စသော တရားတို့က မယှဉ်နိုင်၊ အာရုံလည်း မပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “နတ္ထိ+ပမာဏံ+ဧတေသံ” အရ လောကုတ္တရာ တရားတို့သည် အပ္ပမာဏ အမည်ရကြ၏၊ (တစ်နည်း) ထိုရာဂ စသော ပမာဏတရားတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ပြောင်းပြန်ဖြစ်သောကြောင့်လည်း အပ္ပမာဏ မည်၏။ [ပဌမနည်း၌ (အ)သည် အတာဝအနက်ဟော၊ ဒုတိယနည်း၌ ဝိရဒ္ဒ(ပဋိပက္ခ) အနက်ဟောတည်း။]

တရားတို့မှ ကြွင်းကုန်သော၊ တေဘူမကာ-ဘုံ ၃-ပါး၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့တည်း။ [ဟိန အကုသိုလ်မှ ကြွင်းကုန်သော တေဘူမကာ ကုသိုလ်ဝိပါက် ကြိယာ ရုပ်တရားတို့ကို မဇ္ဈိမာအရ ကောက်ပါ-ဟူလို။] ဥတ္တမဋ္ဌေနစ-တင်းမတိမ် အားမရစေနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပဏီတာ-မွန်မြတ်ကုန်သော၊ လောကုတ္တရာ-လောကုတ္တရာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့တည်း။

မိစ္ဆတ္တတ္တိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ မာတုယာတာဒယော-အဓိကံ သတ်မှအစရှိသော တရားတို့သည်၊ မိစ္ဆတ္တ၌ စပ်၊) မေ-ငါ၏၊ ဟိတသုခါဝဟာ-စီးပွားချမ်းသာကို ဆောင်နိုင်ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အာသိသိတာ-တောင့်တအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာပိ-ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊) တထာ-ထိုတောင့်တအပ်သည့် အတိုင်း၊ အဘာဝတော-မဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ အသုဘာဒီသုယေဝ - အသုဘ အစရှိသော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၌ပင်၊ သုဘန္တိအာဒိ ဝိပရီတပွဝတ္တိတောစ-သုဘ အစရှိသော ပြောင်းပြန်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ မိစ္ဆာသဘာဝါ - မှားယွင်းသော သဘောရှိကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မိစ္ဆတ္တာ-တို့မည်၏။

ပဏီတာ။ ။ပကဋ္ဌ-မြတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ နိတာ-ဆောင်အပ်သော တရားတို့တည်း၊ ပဏီတာ-တို့၊ “ဘာကြောင့် ပဏီတ အမည်ရကြသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥတ္တမဋ္ဌေန အကပ္ပကဋ္ဌေနစ” ဟု မိန့်သည်၊ လောကီတရားတို့တွင် မြင့်မြတ်သည်ဟု ဆိုအပ်သော မဟဂ္ဂတံ တရားတို့ထက်ပင် လောကုတ္တရာ တရားတို့က မြင့်မြတ်၍ ဥတ္တမဋ္ဌ (အမြတ်ဆုံး) ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ စား၍မဝစေနိုင် အားမရစေနိုင်သော ပဏီတအာဟာရတို့ကဲ့သို့ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် ဟူသော လောကုတ္တရာတရားအားလုံးတို့သည်ပင် ပစ္စုဝေက္ခကာ ဝိထိဖြင့် တစ်နေကုန်ဆင်ခြင်၍ ကြည့်သော်လည်း အားမရစေနိုင်လောက်အောင် မွန်မြတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖိုလ်တရား တို့ကား တစ်နေကုန်သမာပတ်ဝင်စားသော်လည်း အားမရစေနိုင်လောက်အောင် မွန်မြတ်သော ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပဏီတအမည်ရကြသည်၊ တပျေတီတိ တပ္ပကာ-တင်တိမ်အားရစေတတ်သော တရားတို့၊ န+တပ္ပကာ အတပ္ပကာ။

C

မိစ္ဆတ္တာ။ ။“မိစ္ဆာ+အတ္တာ” ဟု ခွဲ၊ အတ္တသဒ္ဒါသည် သဘာဝအနက်ဟောတည်း၊ မိစ္ဆာကို “မုသာ” ဟု ငိုကာဖွင့်၏၊ “မိစ္ဆာ+အတ္တာ ယေသံတိ မိစ္ဆတ္တာ” ဟုပြု၊ မာတုယာတ(အဓိသတ်မှ) စသော ကံကိုပြုသူ၊ မိစ္ဆာဒိဒ္ဓိအယူ ရှိသူတို့သည် “ဒီအမေသေမှ ငါအမေရ၍ ချမ်းသာမည်၊ ဒီလို ယူမှ ငါ့မှာ ဟိတသုခဖြစ်မည်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် မိမိ၏ ဟိတသုခအတွက် မျှော်လင့်ချက် ရှိသောကြောင့် ထိုကံကို ပြု၍၊ ထိုအယူကို ယူကြသည်၊ သို့သော် ကံပြုမိသောအခါ ထိုအယူကို ယူပြီးသောအခါတို့၌ကား အဖမ်းအဆီးခံရခြင်း၊ နောင်တ တစ်ဖင့် ပူပန်ရခြင်း၊ ထိုကံနှင့် မိစ္ဆာ အယူကြောင့် အဝီစိ၌ ကျရခြင်းတို့ကြောင့် မျှော်လင့်ချက်မရှိကံကဲ့သို့ ရှိရကား မှားယွင်းသော သဘော ရှိကြလေသည်၊ အသုဘစသော ခန္ဓာ ၅-ပါးအပေါ်၌ သုဘစသော ခွဲလမ်းမှုက

ဝိပါကဒါနေ-အကျိုးပေးခြင်းသည်၊ သတိ-သော်၊ ခန္ဓာဒါနန္တရမေဝ-
 ခန္ဓာ၏ ပျက်စီးခြင်းဟူသော စုတိ၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ ဝိပါကဒါနတော-
 အကျိုးကို ပေးခြင်းကြောင့်၊ နိယတာ-နိယတတို့မည်၏၊ မိစ္ဆတ္တာစ-မှားယွင်းသော
 သဘောရှိသော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏၊ တေ-ထိုမှားယွင်းသော သဘောရှိသော
 တရားတို့ ဟူသည်၊ နိယတာစ-နိယတမည်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏၊
 ဣတိ-ထို ၂-ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ မိစ္ဆတ္တနိယတာ-တို့မည်၏။

အားကြီးသောကြောင့်လည်း ထိုကံ ထိုအယူကို ပြုကြယူကြ၏။ သို့သော် ထိုထင်မှတ်ခွဲလမ်းသည့်
 အတိုင်း သုဘစသည် မဟုတ်ဘဲ အသုဘစသော အားဖြင့် ပြောင်းပြန် ဖြစ်နေရကား မှားယွင်း
 သော သဘောရှိကြသည်ပင်။ ထို့ကြောင့် မာတုဃာတစသော အာနန္တရိယကံ ၅-ပါး၊ နိယတ
 မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစသော တရားတို့ကို “မိစ္ဆတ္တ”ဟု ခေါ်ရသည်။

နိယတာ။ ။ထိုကံတို့သည် အကျိုးပေးရလျှင် စုတိ၏ အခြားမဲ့ ကာလ၌ ဧကန်ပေး
 သောကြောင့် နိယတအမည် ရကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် “နိယမန္တိ-မြဲကြကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 နိယတာ - နိယတ မည်၏၊ မိစ္ဆတ္တာစ + တေ + နိယတာစာတိ မိစ္ဆတ္တနိယတာ”ဟု ပြု။
 [“ဝိပါကဒါနတော”သည် နိယတ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသော နာမလာဘဟိတံတည်း။
 ထို့ကြောင့် “အကျိုးပေးခြင်းအားဖြင့်”ဟု ဝိသေသန မပေးရ။]

ဝိပါကဒါနေသတိ။ ။ဤစကားသည် “အကယ်၍ အကျိုးပေးရလျှင်” ဟူသော ပရိကပ္ပ
 စကားတည်း။ မာတုဃာတ ပိတုဃာတစသော အာနန္တရိယကံ အများပြုမိလျှင် အားကြီးသော
 ကံတစ်ခုသည် အဝိစိဉ် အကျိုးပေး၏။ အခြားကံများကား ထိုအကျိုးပေးသော ကံ၏ အထောက်အပံ့
 မျှသာ ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးတော့။ ဤသို့ အားကြီးသော ကံတစ်ခုက အကျိုးပေးသော
 အခါ အခြားကံများအတွက် အကျိုးပေးခွင့် မရှိတော့ရကား “ဝိပါကဒါနေ သတိ-အကျိုးပေးရသည်
 ရှိသော်”ဟု ပရိကပ္ပစကား ဆိုသည်။ [အာနန္တရိယကံတို့တွင် “မည်သည့်ကံက အားကြီး၏”
 ဟူသော ခွဲခြားချက်ကိုကား ဂရုက ကံအဖွင့်များ၌ ရှုပါလေ။ သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌လည်း
 ပြထားသည်။]

ခန္ဓာဒါနန္တရမေဝ။ ။“ခန္ဓာ၏ ပျက်ခြင်း”ဟူသည် မရဏဟူသော စုတိခြင်းတည်း။
 ထိုစုတိ၏ အခြားမဲ့ကာလ ဟူသော နောက်ဘဝ ပဋိသန္ဓေဧက၌ပင် - အကျိုးပေးသည်။
 သဒ္ဓိန္ဒာနာဝဓာရဏဇဝဖြင့် ခန္ဓာဒါနန္တရကာလ၏ နိယတဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။ ကာလ၏
 နိယတအမည်ကို အာနန္တရိယကံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၌ တင်စား၍ ထိုတရားတို့ကိုလည်း ဌာနပစာအားဖြင့်
 နိယတဟု ခေါ်သည်။ [“ခန္ဓာဒါနန္တရမေဝ ဝိပါကဒါနတော”ကို ထောက်၍ အဋ္ဌကထာဆရာသည်
 “အကျိုးပေးရာကာလ၏ မြို့မှုကို အကြောင်းပြု၍ နိယတခေါ်သည်”ဟု ပြ၏။ ဋီကာဆရာကား
 ဤစကားကို ပယ်၍ မြဲသော အကျိုးပေးခြင်း သဘောရှိသောကြောင့် နိယတ ခေါ်ကြောင်းကို
 ပြသည်။]

ဝုတ္တပိပရိတေန-ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော၊ အတ္ထေန-
 အနက်ကြောင့်၊ သမ္မာသဘာဝါ-မှန်ကန်သော သဘောရှိသော ဗျာဓိတို့တည်း၊
 ဣတိ-ကြောင့်၊ သမ္မတ္တာ-တို့မည်၏၊ သမ္မတ္တာစ-မှန်ကန်သော သဘောရှိသော
 တရားတို့လည်းဟုတ်၏၊ ဧတ-ထို မှန်ကန်သော သဘောရှိသော တရားတို့ ဟူသည်၊
 အနန္တရမေဝ-မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ပင်၊ ဖလဒါနနိယမေန-အကျိုးပေးခြင်း၏ မြဲခြင်းကြောင့်၊
 နိယတာစ-နိယတတို့လည်း၊ ဟောန္တိ-ဟုတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထို ၂-ပါးသော
 သတ္တိကြောင့်၊ သမ္မတ္တနိယတာ-တို့မည်၏။ ဥဘယထာပိ- ၂-ပါးစုံသော အခြင်းအရာ
 ကြောင့်လည်း၊ နိယတာ-မြဲသောတရားတို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 အနိယတာ-တို့မည်၏။ [ဤ တိက်ပုဒ်တို့၏ အရကောက်ကို မာတိကာအကောက်၌
 ကြည့်ပါ။။]

မဂ္ဂါရမဏတ္တိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယောသဘာဝေါ-သည်၊)
 နိဗ္ဗာန်-ကို၊ မဂ္ဂတိ ဂဝေသတိ-ရှာမှီးတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နိဗ္ဗာန်ကို
 ရှာမှီးတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) သော သဘာဝေါ-သည်၊ မဂ္ဂေါ-မဂ္ဂမည်၏၊
 ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယောသဘာဝေါ) ကိလေသေ-တို့ကို၊ မာရေန္တော-သတ်လျက်၊
 (နိဗ္ဗာန်-သို့)၊ ဂစ္ဆတိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ကိလေသာတို့ကို
 သတ်လျက် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (သော သဘာဝေါ)
 မဂ္ဂေါ-မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်ဟူသော၊ အာရမဏံ-သည်၊
 အတ္တိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ)မဂ္ဂါရမဏာ-တို့မည်၏။

မဂ္ဂါရမဏာ။ ။ “မဂ္ဂ-ဂဝေသနေ”ဟူသော ဓာတ်နက်နှင့်အညီ မဂ္ဂဓာတ်၏ ဂဝေသန
 အနက်ကို ပြလို၍ “နိဗ္ဗာန် မဂ္ဂတိ ဂဝေသတိတိ မဂ္ဂေါ”ဟု ပဋ္ဌမဖွင့်၏၊ မဂ္ဂဓာတ်၊ အပစ္စည်း
 (တစ်နည်း) မာရေန္တ သဒ္ဓါပပဒ ဂမုဓာတ် ကွဲ ပစ္စည်းဖြင့် “မာရေန္တဂ”ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ရေ+န္တ
 ကို ချေ၊ ဂံ ဒွေဘော်လာ၊ သံယုဂ်ကြောင့် မာ၌ ရသသဖြင့် မဂ္ဂပြီးသည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့်
 “ကိလေသေပေ၊မဂ္ဂေါ”ဟု မိန့်သည်၊ ဤမဂ္ဂအရ သောတာပတ္တိမဂ်စသော မဂ် ၄-ပါးယူ
 ထိုနောက် အာရမဏံပုဒ်နှင့် တွဲ၊ အရကောက်ကို မာတိကာ အကောက်၌ ကြည့်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “မာရေန္တော ဂစ္ဆတိတိ မဂ္ဂေါ”သည် ဝိဂြိုဟ်အစစ် ဖြစ်ပါလျက် အချို့က
 ဝိဂြိုဟ်ပြဟု ယူလျှင် “ကိလေသေ မာရေတိတိ မော၊ နိဗ္ဗာန် ဂစ္ဆတိတိ ဂေါ၊ မော+သော+ဂေါဇာတိ
 မဂ္ဂေါ”ဟု မြဲမှ ဝိဂြိုဟ်စစ်ဟု ဆိုလိုကြသတင်း၊ သို့သော် “ကိလေသာတို့ကို သတ်ဖြတ်တတ်”
 အနက်ကိုဟော မောသဒ္ဓါသည် ပိဋကတော်၌ တစ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် မရှိနိုင်သောကြောင့် ထိုစကားကို
 အနှစ်သာရဟု ဆရာတို့ မမှတ်ယူကြပါ၊ မှန်၏၊-ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ၌ ‘အနက်တစ်ခုကို
 ဟောလျက်ရှိမှသာ တစ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိရသည်၊ ဥပမာ-ကမ္ဘကာရော၌ ပြုလုပ်တတ်သူကို
 ဟောသော ကာရသဒ္ဓါ မရှိသောကြောင့် “ကရောတိတိ ကာရော”ဟု ဝိဂ္ဂဟ မပြုနိုင်သကဲ့သို့
 တည်း။

ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ အဋ္ဌဂီကောပိ-ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်ဟူသော၊ ပစ္စယဋ္ဌေန-ပစ္စည်း၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ဟေတု-အကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မဂ် ဟူသော အကြောင်းပစ္စည်း ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)(တောဓမ္မာ) မဂ္ဂဟေတုကာ-တို့မည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ-မဂ်နှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ ဟေတု-အလောဘ အဒေါသ ဟိတ်တို့တည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မဂ္ဂေ-မဂ်၌၊ (မဂ်ထဲက) ဟေတု-အမောဟဟိတ်တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မဂ္ဂဟေတု-မဂ္ဂဟေတုတို့မည်၏၊ [မဂ္ဂေ+ဟေတုကို ရုက္ခေသာခါကဲ့သို့ အပေါင်းအာစာရ အစိတ် အာဓေယံ အဖြစ်ဖြင့်စပ်၊ ရှေးနိဿယ၌ ဘဝါထည့်၍ ပေး၏။] ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ တေ-ထိုမဂ္ဂဟေတု အမည်ရသော အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟဟိတ် ဟူကုန်သော၊ ဟေတု-ဟိတ်

အဋ္ဌဂီကော၊မောဟေတုကာ။ ။ “မဂ္ဂ+ဟေတု”ဟု ခွဲ၊ ပဌမနည်း၌ “မဂ္ဂ”အရ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသုံး ယူရမည်ဟု သိစေလို၍ “အဋ္ဌဂီကောပိ မဂ္ဂေါ”ဟု မိန့်သည်။ ပိသည် အဝယဝသဓုစွည်း၊ ရှစ်ပါး၏ အစိတ်အစိတ်ကိုလည်း “မဂ္ဂ”အရ ယူပါ-ဟူလို၊ “အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂ”ဟူသည် သောတာပတ္တိ မဂ်စသော မဂ် ၄-ပါး၌ပါသော (မဂ္ဂင်တရား)များတည်း၊ “ဟေတု”အရလည်း ဟိတ်ကိုမယူရ၊ မဂ္ဂင်ပစ္စည်းတည်းဟူသော အကြောင်းကို ယူပါဟု သိစေလို၍ “ပစ္စယဋ္ဌေန ဟေတု”ဟု ဖွင့်သည်။ ဧတေသံ ကြည့်၍ “မဂ္ဂေါ+ဟေတု ဧတေသံတိ မဂ္ဂဟေတုကာ”ဟု ပြု၍ “မဂ္ဂ+ပစ္စည်းဟူသော အကြောင်းရှိသော တရားတို့”ဟု အနက်မှတ်ပါ။

ပါဠိတော်။ ။ဤ ပဌမနည်းသည် “အရိယမဂ္ဂသမင်္ဂိဿ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ထပေတွာ တံသမ္ပယုတ္တာ (ထို မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးနှင့် ယှဉ်သော) ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ပေထိညာဏက္ခန္ဓော၊ ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတုကာ” ဟူသော နိက္ခပကဏ္ဍောပိ ဟိ ယေ မဂ္ဂပစ္စယံလဘန္တိ၊ န ပန သယံ မဂ္ဂပစ္စယဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တေ မဂ္ဂဟေတုကာတိ ဒဿေတုံ အရိယာမဂ္ဂသမင်္ဂိဿ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ထပေတွာတိ အာဒိ ဂုတ္တံ”ဟု မိန့် သည်။ ထို့ကြောင့် မဂ္ဂင်္ဂါနိ ထပေတွာကို ကြည့်၍ ဤနည်း၌ မဂ်စိတ် ၄-ပါး၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ကြည့်သော ဧတေသံကံ ၂၈ ပါးကို “မဂ္ဂဟေတုကာ” အရကောက်ရသည်။

မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာဝါမဂ္ဂေါ။ ။ “မဂ္ဂဟေတုကာ”ဟူသော တစ်ပုဒ်လုံး၏ ဝိဂ္ဂဟကို မပြသေးဘဲ “မဂ္ဂဟေတု”ဟူသော အစိတ်ပုဒ်၏အနက်ကို ရှေးဦးစွာ ပြလို၍ “မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာဝါ၊ပေ၊မဂ္ဂဟေတု” ဟု မိန့်သည်။ ထိုတွင် “မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဟေတု”ဖြင့် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတွင် မပါဝင်ဘဲ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးနှင့် ယှဉ်သော အလောဘ အဒေါသ ဟိတ် ၂-ပါးကို “မဂ္ဂဟေတု” ခေါ်ကြောင်းပြ၏။ မဂ္ဂေ+ဟေတု” ဖြင့်ကား မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တည်းဟူသော မဂ်၌ပါဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ တည်းဟူသော အမောဟဟိတ်ကို “မဂ္ဂဟေတု”ခေါ်ကြောင်းပြသည်။ ထို့ပြင်-မဂ္ဂဟေတုကိုလည်း “မဂ္ဂဟေတုစ-မဂ်နှင့် ယှဉ်သော အလောဘ အဒေါသဟိတ်တို့လည်း၊ မဂ္ဂဟေတုစ-မဂ်၌ပါဝင်သော အမောဟဟိတ်လည်း၊ မဂ္ဂဟေတု-တို့”ဟု ဧကသေသံ ပြုရသည်။

တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ ဣတိပိ - ကြောင့်လည်း၊ (ထိုသို့ မဂ္ဂဟေတုအမည်ရသော အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟပိတံ ဟူသော ဟိတ်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊) (တေဓမ္မာ) မဂ္ဂဟေတုကာ-တို့မည်၏၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ-သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်၊ သယံ-မိမိကိုယ်တိုင်၊ မဂ္ဂေါဓေဝ-မဂ်လည်းမည်၏၊ ဟေတုစ-ဟိတ်လည်းမည်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ မဂ္ဂေါ-သမာဒိဋ္ဌိဟူသော၊ ဟေတု-ဟိတ်သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ (ထိုသို့ မဂ်ဟူသော ဟိတ်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊) (တေဓမ္မာ) မဂ္ဂဟေတုကာ-တို့မည်၏။

“တေ ဧတေသံ ဟေတုတိပိ။ ။တေဖြင့် “မဂ္ဂဟေတု”ကို ပြန်ညွှန်းသည်။ ထိုသို့ “မဂ္ဂဟေတု”အရ အလောဘ အဒေါသ အမောဟကို ရအောင် ဝိဂ္ဂဟပြုပြီးနောက်မှ “မဂ္ဂဟေတု+ဟေတု ဧတေသံတိ မဂ္ဂဟေတုဟေတုကာ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဟေတုတစ်ပုဒ်ကို ချေ၍ “မဂ္ဂဟေတုကာ”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသံပြုရသည်။ [ဤနည်း၌ “မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဝါ ဟေတု၊ ဗဂ္ဂေဝါ ဟေတု” ၂-မျိုးလုံးမှ မဂ္ဂဟေတုကာ ဟူသော ဒုတိယနည်း၏ အတွင်းနက်ဖြစ်ပုံ၊ “မဂ္ဂဟေတု”အရ-အလောဘ အဒေါသ အမောဟပိတံ ၃-ပါးလုံး ရပုံ၊ ထိုဟိတ် ၃-ပါးရှိသော တရားတို့မှ မဂ္ဂဟေတုကာ ခေါ်ပုံကို သတိပြုပါ။]

ပါဠိတော်။ ။ဤဒုတိယဖွင့်နည်းသည် “အရိယမဂ္ဂသမဂီဿ အလောဘော အဒေါသော (မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဟေတုအတွက်) အမောဟော(မဂ္ဂဟေတု အတွက်) ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတု၊ တံ သမ္ပယုတ္တာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ပေါင်္ဂါညာဏက္ခန္ဓော၊ ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတုကာ” ဟူသော နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်၏ တတိယနည်းကို မိုးသော အဖွင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် မူလဋီကာ၌ “ယော ပန တတ္ထေဝ အရိယမဂ္ဂသမဂီဿ အလောဘော အဒေါသော အမောဟော၊ ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတုတိ အာဒိ နယော ဝုတ္တော၊ တံ ဒဿေတုံ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာဝါတိ အာဒိ ဝုတ္တံ”ဟု မိန့်သည်။ ဤနည်း၌ကား မည်သည့်တရားကို ချန်ထားရမည်ဟု မပါသောကြောင့် “မဂ်စိတ် ၄-ပါး၊ ဟိတ် ၃-ပါးနှင့်တကွ စေတသိက် ၃၆-ပါးကို အရကောက်ပါ။ [ဟိတ် ၃-ပါးသည် အချင်းချင်း ထောက်၍ မဂ္ဂဟေတုစသော တရားများ ဖြစ်ကြသည်။]

အမှာ။ ။ဗာတိကာအကောက်၌ကား ဤဒုတိယနည်းကိုပင် ၂-နည်းခွဲ၍ “မဂ်စိတ် ၄-ခု၊ အလောဘ အဒေါသ ကြံ၍သော စေတသိက် စတုတ္ထိသရ၏”ဟု လည်းကောင်း၊ “မဂ်စိတ် ၄-ခု အမောဟကြံ၍သော စေတသိက် ပဉ္စတ္ထိသ ရ၏”ဟု လည်းကောင်း ကောက်လေ၏။ အလောဘ အဒေါသ အမောဟသည် အချင်းချင်း ဟိတ်ရှိကြသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပါဠိတော်၌ “ဟိတ်တို့ကို ကြံ၍ထား၍”ဟု ယောတော် မမူသောကြောင့် လည်းကောင်း ထိုအကောက်ကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြပါ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပေ၊မဂ္ဂဟေတုကာ။ ။သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတွင် ပါဝင်သောကြောင့် မိမိကိုယ်တိုင် မဂ်လည်းမည်၏။ ဟိတ် ၆-ပါးတွင် အမောဟ နာမည်ဖြင့် ပါဝင်သောကြောင့် ဟိတ်လည်းမည်၏။ ထို့ကြောင့် “မဂ္ဂေါ+ဟေတု ဧတေသံတိ မဂ္ဂဟေတုကာ”ဟု တစ်နည်းပြုပြန်သည်။ ဤနည်းကား ပါဠိတော်၌ “အရိယမဂ္ဂသမဂီဿ သမ္မာ ဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂေါဓေဝ ဟေတု။

အဘိဘဝိတွာ-လွမ်းမိုး၍၊ ပဝတ္တနဋ္ဌေန-ဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်ဟူသော၊ အဓိပတိ-အဓိပတိသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့မဂ်ဟူသော အဓိပတိရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တောဓမ္မာ) မဂ္ဂါဓိပတိနော-မဂ္ဂါဓိပတိတို့မည်၏။

ဥပ္ပန္နတ္တိကော-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဥပ္ပါဒတော-ဥပါဒ်မှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ယာဝဘင်္ဂါ-ဘင်္ဂတိုင်အောင်၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်၌၊ ပန္နာ ဂတာ ပဝတ္တာ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဥပါဒ်မှစ၍ ဘင်္ဂတိုင်အောင် အထက်၌

သမ္မာဒိဋ္ဌိ ထပေတွာ တံ သမ္ပယုတ္တော ဝေဒနာက္ခန္ဓောပေ၊ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ ဣမေ ဓမ္မာ မဂ္ဂဟေတုကာ”ဟူသော ဒုတိယနည်းကို မိုး၍ (တတိယနည်းအဖြစ်ဖြင့်) ဖွင့်သောနည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ငိုကာ၌ “အရိယမဂ္ဂယမဂ်ဿ သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂါဧဝ ဟေတုဇာတိအာဒိနာ ပန ဝုတ္တနယံ ဒဿေတံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ” သယန္တိ အာဒိမာဟ”ဟု မိန့်သည်၊ [ဣတိဝိဋ္ဌိ ဝိဖြင့် ရှေ့ ၂နည်းကို ပေါင်းသည်။]

အနက်ပေး အရကောက်။ ။ “မဂ္ဂဟေတုကာ- သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ် တည်းဟူသော ဟိတ်ရှိကုန် သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ သဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏”ဟု ပေး၊ အရကား-မဂ်စိတ် ၄-ပါး၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော အမောဟဟိတ် ကြံ၍သော စေတသိက် ၃၅-ပါးတည်း။ [“သမ္မာဒိဋ္ဌိ ထပေတွာ”ဟု ပါဠိတော်၌ မိန့်တော်မူသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ထိုသမ္မာဒိဋ္ဌိ၌ မဂ်တည်းဟူသော ယှဉ်ဖက်ဟိတ် မရှိ သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ (အမောဟ)ကို ကြံ၍ ကောက်ရသည်၊ မာတိကာ အကောက်၌ ဤအနက်ပေးပုံနှင့် တူ၏။]

အဘိဘဝိတွာ၊ပေ၊ဓိပတိနော။ ။ အဓိပတိ၏ သဘာဝအနက်ကို “အဘဘဝိတွာ ပဝတ္တ န ဋ္ဌေန”ဟု ဖွင့်၏၊ မိမိနှင့် စပ်သော တရားများအပေါ်၌ လွမ်းမိုးနိုင်သော တရားကို အဓိပတိ”ဟု ခေါ်သည်-ဟူလို၊ သဒ္ဓတ္တမှာ “အဓိနာနံ-မိမိနှင့်စပ်သော (မိမိနှင့် ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော) တရားတို့၏+ ပတိ-အရှင်တည်း၊ အဓိပတိ-ရှင်”ဟု ဖြစ်၏၊ အဓိဥပသာရပုဒ်သည် အဓိန အနက်ဟော၊ ဤ အဋ္ဌကထာ နည်းအရ အာရမဏာဓိပတိ သဟဇာတာဓိပတိဟု ခွဲခြားချက် မထင်ရှား၊ ငိုကာ၌ ထင်ရှားပြထားသည်။

ဥပ္ပန္နာ။ ။ ဥ+ပန္န၊ ဥဟူသော ဥပသာရသည် “ဥဒ္ဓံ” အနက်ဟောဟု လည်းကောင်း၊ ပန္နံ၌ ပဒမာတ် တပစ္စည်း၊ ပဒသည် ဂတိအနက်ဟော၊ ဂတိဟူသည်လည်း “ဇေ ဂတုတ္တာ တေ ဗုရုတ္တာ၊ ပဝတ္တိပါပုထတ္ထကာ”နှင့်အညီ ဂမနဂတိမဟုတ်၊ ပဝတ္တန ဂတိတည်းဟု လည်းကောင်း၊ သိစေလို၍ “ဥဒ္ဓံ-ပန္နာ ဂတာ ပဝတ္တာတိ ဥပ္ပန္နာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ဥဒ္ဓံ-အထက်”ဟူသည် “အဘယ်မှစ၍ အထက်နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥပ္ပါဒတော ပဋ္ဌာယ”ဟု မိန့်သည်၊ “ဥပါဒ်မှစ၍ အထက်ဖြစ်သော နောက်၌”ဟူလို၊ “အဘယ်တိုင်အောင်နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသော ကြောင့် “ဥပ္ပါဒတော ပဋ္ဌာယ”ဟု မိန့်သည်၊ “ဥပါဒ်မှစ၍ အထက်ဖြစ်သော နောက်၌”ဟူလို၊ “အဘယ်တိုင်အောင်နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယာဝဘင်္ဂါ”ဟု မိန့်သည်၊ ဘင်္ဂတိုင်အောင်”

ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) ဥပ္ပန္နာ-တို့မည်၏။ ဥပ္ပန္နာ-ဥပ္ပန္န တရားတို့သည်၊ န - မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ အနုပ္ပန္နာ ။ တို့မည်၏။ ပရိနိဋ္ဌိတကာရဏကဒေသတ္တာ-ပြီးပြီးသော အကြောင်း တစ်စိတ်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ယေဓမ္မာ) အဝသံ-မဇ္ဈတ်ကေန၊ ဥပ္ပန္နိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပြီးပြီးသော အကြောင်း တစ်စိတ်ရှိသည့်အတွက် မဇ္ဈတ် ဖြစ်လတ္တံ့တို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဓမ္မာ) ဥပ္ပါဒိနော-ဥပ္ပါဒိတို့မည်၏။

ဟူလို၊ “ဥပ္ပါဒတော ပဋ္ဌာယ ယာဝဘဂေါ”ဟူသော စကားဖြင့် ဥဒ္ဓံ၏ သရုပ်ပြသည်။ ဆိုလိုရင်း မှာ- ဥပါဒ်၊ ဌိ၊ ဘင်”ဟူသော ဓကတ္တယအနိကံ၌ ဖြစ်ဆဲဖြစ်သော စိတ်စေတသိက် ရုပ်တရား တို့ကို “ဥပ္ပန္နာ”ခေါ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ဥဒ္ဓံသဒ္ဓါသည် ဥဒ္ဓံပါဒတလာကဲ့သို့ အပါဒါန်ကို ငဲ့သော ပုဒ်တည်း။ ထိုဥပါဒါန်ကို ဤ၌ တိုက်ရိုက်မပါ၊ နောက် “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ”အဖွင့်၌ “ပုဗ္ဗန္တတော ဥဒ္ဓံ”ဟု အပါဒါန် တိုက်ရိုက်ပါသည်။ “ရှေးအတိတ်စိတ်၏ အဆုံးဖြစ်သော ဘင်ဓကမှ အထက်”ဟူလို၊ ရှေးနိဿယ၌ကား ဘင်တော-အခြားမဲ့ဖြူ၍ ချုပ်လေပြီးသော တရားတို့၏ ဘင်မှ”ဟု အပါဒါန် ခံသည်။ အဓိပ္ပာယ် အတူပင်တည်း။

အနုပ္ပန္နာ။ ။ဓကတ္တယသမီဂံ ဖြစ်သော ပဗ္ဗုပ္ပန် တရားစုကို “ဥပ္ပန္နာ”ဟု ဟောတော်မူပြီးနောက် “အနုပ္ပန္နာ”ဟု ဟောတော်မူရကား ဥပ္ပန္နမဟုတ်သမျှ အတိတ်အနာဂတ်တရား အားလုံးကိုပင် “အနုပ္ပန္နာ”ဟု ယူစရာရှိ၏။ သို့သော် နောက်နိက္ခေပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ၌ “အယံ ပန တိဏော ဒွိန္ဒံ အဒ္ဓါနံ ဝသေန(ပဗ္ဗုပ္ပန် အနာဂတ်ဟူသော အဒ္ဓါ ၂-စုတို့၏ အစွမ်းဖြင့်) ဒသိတော”ဟု မိန့်လတ္တံ့ဖြစ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ငိုကော၌ “အနုပ္ပန္နာတံ ဧတေန သဗ္ဗော ဥပ္ပန္နဘာဝေါ ပဋိသိဋ္ဌေါ”ဟု မိန့်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတိတ်တရားစုကို မယူရ၊ အနာဂတ်တရားစုကိုသာ ယူရသည်။

ဆက်ဦးအံ့။ ။“ဥပ္ပန္နသု-ဥပါဒ်မှစ၍ ဘင်တိုင်အောင် အထက်၌ ဖြစ်ပြီးကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဥပ္ပန္နာ”ဟု ပြုလျှင် အတိတ်တရားစုကို “ဥပ္ပန္နာ”ဟု ခေါ်ရ၏။ ဥဒ္ဓံ+ပန္နာ ဂတာ ပဝတ္တာ”ဟု ပြုလျှင် ပဗ္ဗုပ္ပန်တရားစုကို “ဥပ္ပန္န”ဟု ခေါ်၏။ အနုပ္ပန္နာဖြင့် ထိုဥပ္ပန္န မည်သော ၂ မျိုးလုံးကို တားမြစ်သောကြောင့် အနာဂတ် တရားစုကိုသာလျှင် ယူရတော့သည်။

ပရိယေသတ္တာ။ ။[ကာရဏ+ဓကဒေသ၊] ကံတရား တည်းဟူသော အကြောင်းကို (ကံ+ အကျိုး ၂ မျိုးတွင် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သောကြောင့်) “ကာရဏကဒေသ”ဟု ဆိုသည်။ ထို အကြောင်းကံဟူသော ကာရဏဓကဒေသက ပြီးပြီး(ပြုပြီး) ဖြစ်လျှင် ဧကန်မှရ ဖြစ်ရမည် အကျိုးကို “အဝသံ ဥပ္ပန္နိဿန္တိ”ဟု ဆိုသည်။ ဤစကားအရ အကြောင်းတည်းဟူသော တစ်စိတ် တစ်ပိုင်းက ပြီးပြီးဖြစ်စေကာမူ ဧကန်မှရဖြစ်မည် မဟုတ်သော အကျိုးကို “ဥပ္ပါဒိ” မခေါ်ရဟု မှတ်ပါ။

ဥပ္ပါဒိနော။ ။“အဝသံ ဥပ္ပန္နိဿန္တိ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဥပ္ပန္နိဿန္တိတိ ဥပ္ပါဒိနော”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုပြီးလျှင် ဥပ္ပန္န ပဒေသတ်နောင် “အဝသကာမေဓိဏေသုဏိစ” သုတ်ဖြင့် ဏိပစ္စည်းသက်၍ “ဥပ္ပါဒိ”ပုဒ်ကို ပြီးစေကြ၏။ ထိုသို့ ဝိဂ္ဂဟမပြုရ၊ ထိုသို့ မပြီးစေရပုံကို နိက္ခေပ ကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာအဖွင့်၌ ပြပါမည်။

‘ အတိတတ္တိကေ-ဉ္စ၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) အတ္ထနော-၏၊ သဘာဝ-
 ကက္ခဋ္ဌ အစရှိသော သဘော၊ ဖုသန အစရှိသော သဘောကို၊ ဝါ-တစ်နည်း၊
 ဥပ္ပါဒါဒိခဏံ-ဥပါဒ်အစရှိသော ခဏတ္တယကို၊ ပတ္တာ-ရောက်၍၊ အတိက္ကန္တာ-
 လွန်ပြီးသော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အတိတာ-တို့မည်၏၊ တဒုဘယမ္ပိ-
 ထို ၂ - ပါးစုံသော မိမိ၏ သဘော၊ ဥပါဒ် အစရှိသော ခဏတ္တယသို့လည်း၊
 န အာဂတာ-မရောက်ကုန်သေးသော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အနာဂတာ-
 တို့မည်၏၊ တံ တံ ကာရဏံ-ထိုထိုအကြောင်းကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ ဥပ္ပန္နာ-ဥပါဒ်မှစ၍
 ဘင်တိုင်အောင် အထက်၌ ဖြစ်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာ-တို့မည်၏။

အနန္တ ရတ္တိကေ-အခြားမဲ့ဖြစ်သော အတိတာရမဏ တိတ်၏၊ (အတ္ထော ဧဝံ
 ဝေဒိတဗ္ဗော) ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ အတိတာ-အတိတ်တရားတို့ ဟူကုန်သော၊
 အာရမဏံ-သည်၊ အတ္တိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) အတိတာရမဏာ-တို့မည်၏၊
 [ရှေ့တိတ်က အတိတဓမ္မကို အတိတအရ ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “အတိတာ”ဟု
 ပုလ္လိင်ဗဟုဝစ်ဖြင့် ရှိစေ၊ ယခုစာအုပ်များ၌ “အတိတ်”ဟု ရှိသည်ကို စဉ်းစားပါ။]
 သေသပဒဒ္ဒယေပိ-အတိတာရမဏာမှ ကြွင်းသော အနာဂတာရမဏာ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏာ
 ဟူသော ပုဒ် ၂ ပါး အပေါင်း၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ပင်တည်း။

အတိတာစသည်။ ။အတိတာ၌ “အတိ+ဣတ”ဟု စွဲ၊ အတိသည် လွန်ခြင်း အနက်ကို
 ဟော၏၊ ဣဇာတ်သည် ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ သဒ္ဒတ္ထအားဖြင့် “လွန်၍ ဖြစ်သော
 တရားများ”ဟု မှတ်ပါ။ “လွန်၍ဖြစ်” ဟူသည် လွန်သွားခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အတိတာကိုပင်
 “အတိက္ကန္တာ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ “အဘယ်ကို လွန်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်
 “အတ္တနော သဘာဝံ ဥပ္ပါဒါဒိခဏံ ပတ္တာ”ဟု မိန့်သည်။ မိမိ၏ ကက္ခဋ္ဌစသော ရုပ်တရား
 တို့၏သဘော၊ ဖုသနစသော နာမ်တရားတို့၏ သဘောကို ရောက်ပြီး၍ လည်းကောင်း၊ ဥပါဒ်
 ၌ ဘင် ဟူသော ခဏတ္တယသို့ ရောက်ပြီး၍လည်းကောင်း လွန်သည်-ဟူလို၊ “န+အာဂတာ
 အနာဂတာ”ဟု ပြု၍ ဖုသနစသော သဘောသို့ မရောက်သေး ဥပါဒ်စသော ခဏတ္တယသို့
 မရောက်သေးသော တရားများကို ယူပါ။

ပစ္စုပ္ပန္နာ။ ။“ပတိ+ဥပ္ပန္နာ”ဟု စွဲ၊ ပတိကို “ပဋိစ္စ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဥပ္ပန္န၏ အနက်မှာ “ဥဒ္ဓံ
 ပန္နာ ဂတာ ပဝတ္တာ”ဟု ဖွင့်အပ်ပြီးသော တရားပင်တည်း၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍ ဟူရာ၌ “အဘယ်ကို
 စွဲသနည်း” မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တံ တံ ကာရဏံ”ဟု မိန့်သည်၊ ပစ္စုပ္ပန်ကုသိုလ်တရား၏
 စွဲဖို့ရန် အကြောင်းကား ယောနိသော မနသိကာရ၊ အတ္တသမ္မာ ပဏိစိစသော အကြောင်းများတည်း၊
 ပစ္စုပ္ပန်ကုသိုလ်တရားတို့၏ စွဲဖို့ရန် အကြောင်းကား အယောနိသော မနသိကာရ စသည်တည်း၊
 ပစ္စုပ္ပန် စက္ခုဝိညာဉ်၏ စွဲဖို့ရန် အကြောင်းကား စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက မနသိကာရ
 တည်း၊ ဤသို့ ပစ္စုပ္ပန်တရားများ စွဲဖို့ရန် အကြောင်းအမျိုးမျိုး ရှိသောကြောင့် ထိုအကြောင်း
 အားလုံးပါအောင် “တံ တံ ကာရဏံ”ဟု ဝိစ္စာတ်သဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသည်။

အဇ္ဈတ္တတ္တိကေ-၌၊ (အတ္တော စေ ဝေဒိတဗျော၊ ယေ ဓမ္မာ-အကြင်တရားတို့ သည်၊) စေ-ဤသို့၊ (စက္ခု အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်၊ ဖုသန အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ တစ်ခုသော သန္တာန်၌ အကျုံးဝင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်၊) ပဝတ္တမာနာ-ဖြစ်ရကုန်လသော်၊ (ဖြစ်ရလို့ရှိလျှင်၊) [အချို့စာအုပ်၌ “ဝတ္တမာနာ”ဟု (ပ)မပါဘဲရှိ၏။] မယ်-ငါတို့သည်၊ အတ္တာတိ-အတ္တဟူ၍၊ ဂဟဏံ-ယူအပ်ကုန် သည်၏အဖြစ်သို့၊ (စွဲလမ်းအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့၊) ဂမိဿာမ-ရောက်ကုန် လိမ့်အံ့၊ ဣတိ ဣမိနာဝိယ အဓိပ္ပာယေန-ဤသို့သော အလိုဆန္ဒဖြင့်ကဲ့သို့၊ အတ္တာနံ-အတ္တကို၊ အဓိကာရံ-စွဲမို ရည်စူးမှုကို၊ ကတွာ-၍၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့အတ္တကို စွဲမို၍ ရည်စူး၍ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဓမ္မာ) အဇ္ဈတ္တာ-တို့မည်၏။

ပန-ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး အတ္တုဒ္ဓါရကို ဆိုဦးအံ့၊ အယ် အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓေါ-ဤ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဂေါစရဇ္ဈတ္တေ-ဂေါစရဇ္ဈတ္တ လည်းကောင်း၊ နိယကဇ္ဈတ္တေ-

အဇ္ဈတ္တာ။ ။ “အဓိ+အတ္တ”ဟု ခွဲ၊ “အတ္တာနံ+အဓိကာရံ ကတွာ ပဝတ္တာတိ အဇ္ဈတ္တာ”သာ လိုရင်းတည်း၊ “စဝံ၊ပေ၊ဂမိဿာမ”သည် အတ္တကို အဓိကာရံပြုပုံကို ပြသော အာကာရဝါကျ တည်း၊ “ဣမိနာဝိယ အဓိပ္ပာယေန”ဖြင့် “ပြခဲ့သော အာကာရသည် တကယ်ဖြစ်သော အခြင်း အရာ (အလိုဆန္ဒ) မဟုတ်၊ အဇ္ဈတ္တ အမည်ရသော တရားတို့မှာ ထိုကဲ့သို့ဆန္ဒမရှိကြသော်လည်း ရှိလေ ဟန်ဖြင့် ကြိမ်နှံ၍ ပြအပ်သော တဒ္ဓမ္မုပစာစကား ဖြစ်သည်ဟု ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝိယသည် ဥပမာနဇောတက မဟုတ်၊ ဥပရိက္ခာဇောတကတည်း၊ ပါရာမီကဏံ အဋ္ဌကထာဝယ် မဏ္ဍပ်ဆောက်ခန်း၌ ပြအပ်သော အဝဟသန္တမိဝဋ် ဣဝမျိုးပင် ဖြစ်သည်။

စဝံ ပဝတ္တမာနာ။ ။စဝံကို “စက္ခာဒိဘာဝေန ဖုသနာဒိဘာဝေနစ ဧကသန္တတိ ပရိယာ ပန္နဘာဝသေန”ဟု ငိုကာဖွင့်၏၊ “စက္ခာယတန၊ပေ၊မနာယတန ဟူသော အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါး၊ ဖုသနစသော ဓမ္မာယတနအနေအားဖြင့် တစ်ခုသော သန္တာန်တွင်ပါဝင်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်”ဟုလို၊ ငဖြူ၏ စိတ်အစဉ်မှာ ဖြစ်စေ၊ ငမဲ၏ ခန္ဓာအစဉ်မှာ ဖြစ်စေ တစ်ခုသော ခန္ဓာ အစဉ်တွင် ပါဝင်လျက် စက္ခုစသော ဖုသန စသော အဖြစ်ဖြင့် ငါတို့ တစ်တွေ ဖြစ်ကြရလို့ရှိလျှင်...

အတ္တတိ ဂဟဏံ ဂမိဿာမ။ ။ငါတို့သည် အတ္တအတ္တဟု အစွဲအလမ်းခံကြရလိမ့်မည်။ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေနဝိယ ပဝတ္တာ-ဤသို့အလိုဆန္ဒ မရှိကြသော်လည်း စက္ခုစသော တရားတို့မှာ ထိုအလိုဆန္ဒရှိကြသကဲ့သို့ (အတ္တဟု အစွဲအလမ်းခံလိုသောကြောင့်) ဖြစ်ကြသည်-ဟုလို၊ [ဥဒ္ဓေသံ အာဂစ္ဆတိဝယ် ဥဒ္ဓေသံ၌ ဘာဝပ္ပဓာန ကြသကဲ့သို့ ဂဟဏံ၌လည်း “ဂယုတေတိ ဂဟဏံ”ဟု ကမ္မသာဝိပြု၍ ဘာဝအနက် ရအောင် ဘာဝပ္ပဓာန ကြပါ။]

အတ္တာနံ အဓိကာရံ ကတွာ။ ။ အဓိကာရံ ကတွာကို ငိုကာ၌ “အဓိကိစ္စ”ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် ထိုအဓိကိစ္စကို “ဥဒ္ဓိဿ”ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဓိကာရံ-စွဲမိုရည်စူးမှုကို”ဟု ပေးသည်၊ “အတ္တဟု အစွဲခံရမှုကို ရည်စူးသကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ်တွင် ပါဝင်ဖြစ်နေကြသော တရားများကို အဇ္ဈတ္တ ခေါ်သည်” ဟုလို။

နိယကဇ္ဈတ္တ လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တေ - အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ လည်းကောင်း၊
ဝိသယဇ္ဈတ္တေ - ဝိသယဇ္ဈတ္တ လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတုသု- ၄-ပါးကုန်သော၊
အတ္တေသု-အနက်တို့၌၊ ဒိသတိ-ထင်ရှား၏၊ (တွေ့မြင်အပ်၏။) [ထိုထို ပါဠိရပ်၌
တွေ့မြင်ရသည်-ဟူလို] ဟိ-ချဲ့၊ တေနာနန္ဒ၊ ပေ၊ သဏ္ဍပေတဗွံ-တေနာနန္ဒ၊ ပေ၊
သဏ္ဍပေ တဗွံ-ဟူသော ပါဠိရပ် လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တရတော သမာဟိတော-
အဇ္ဈတ္တရတော သမာဟိတော ဟူသော ပါဠိရပ်လည်းကောင်း၊ ဣတိအာဒိသု -
ဤသို့အစရှိသော

မှတ်ချက်။ ။ အတ္တာနံ+အဓိ၌ အဓိသဒ္ဓါသည် သမာသ်အရာဝယ် အဓိကာရအနက်နှင့်
ပဝတ္ထိအနက် ၂-ချက်ကို ဟောနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အဓိကို “အဓိကာရံ ကတွာ ပဝတ္တာ” ဟု
ဖွင့်သည်။ အဇ္ဈတ္တကို အဗျယ်တော သမာသ် ရုပ်တွက်သောအခါ “အတ္တာနံ+အဓိ” ဟု သမာသ်ဝါကျ
ပြု၍ ရုပ်တွက်ရ၏။ အနက်ထင်အောင်ဝိဂြိုဟ် လုပ်သောအခါ၌ကား ၊ “အတ္တာနံ+အဓိကိစ္စ၊
ပဝတ္တာ အဇ္ဈတ္တာ” ဟု ပြုရသည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “အတ္တာနံ+အဓိ အဇ္ဈတ္တာ” ဟု ပဌမ ဝိဂြိုဟ်
အကျဉ်းကို ပြု၍ အဓိ-သဒ္ဓါစသည်ဖြင့် ဖွင့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား-အတ္တာနံ အဓိ အဇ္ဈတ္တာ” ဟု
ဝိဂြိုဟ် အကျယ်ကိုလည်း ပြုနိုင်၏-ဟူလို။

ရှေးနိဿယ။ ။ ရှေးနိဿယ၌ အတ္တာကို ကိုယ်ဟု အနက်ပေးပြီးလျှင် “အဓိကာရံ-
တည်ရာကို” ဟု လည်းကောင်း၊ “အဓိကာရံ-အကြီးအကဲကို” ဟု လည်းကောင်း ပေး၏။ ထိုတွင်
အတ္တာကို ကိုယ်ဟု အနက်ပေးဖို့ရန် ဋီကာတို့ မဖွင့်ကြ။ “တည်ရာ” ဟု အနက်ပေးသော ဆရာ
တို့သည် အခြားနေရာ၌ အဓိကရဏနှင့် အနက်တူဟု ယူဆကြဟန်တူ၏။ ထိုအနက်အရ
“အတ္တကို တည်ရာပြု၍ စက္ခုစသော တရားတို့ဖြစ်ကြ၏” ဟု ယူလျှင် စက္ခုစသော တရားတို့က
တည်တတ်သော အဓိကာရီ ဌာနိဖြစ်နေ၏။ “မယံ အတ္တာတိ ဂဟဏံ ဂမိဿာမ” ၌ကား စက္ခု
စသည်တို့ကိုပင် မယံအရ၊ အတ္တအရ ယူရ၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခုစသည်တို့သည် အတ္တနှင့် အရတူ
ဖြစ်သောကြောင့် (ရှေးနိဿယအလို အားဖြင့်) အဓိကာရဌာန ဖြစ်နေပြန်၏။ ဤသို့ ရှေ့နောက်
ဆန့်ကျင်နေသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အဓိကာရံ ကတွာကို “အဓိကိစ္စ ဥဒ္ဓါဿ” ဟု ဖွင့်သော
ဋီကာနှင့် လည်းကောင်း၊ စဉ်းစားကြပါလေ။

တေနာနန္ဒ ဘိက္ခုနာ။ ။ တေနာဖြင့် ညွှန်းပြအပ်သော ရဟန်းဟူသည် (၁) ပဌမ ဈာန်ကို
သမာဓိရအောင် အခြေခံဝင်စား၍ ထိုဈာန်မှ ထပြီးလျှင် လည်းကောင်း၊ ဒုတိယဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊
တတိယဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊ စတုတ္ထဈာန်ကိုလည်းကောင်း အခြေခံဝင်စား၍ ထပြီးလျှင်
လည်းကောင်း အဇ္ဈတ္တ (မိမိသန္တာန် ခန္ဓာ ၅-ပါးကို မှီ၍ ဖြစ်သော (သုညတ) (အတ္တမှ
ကင်းဆိတ်သော) ဖလသမာပတ်ကို နှလုံးသွင်း၏။ ထိုသို့နှလုံးသွင်းသောအခါ ထိုအဇ္ဈတ္တသုညတ
တရား၌ စိတ်သည် မသက်ရောက်နိုင်၊ စိတ်သည် မကြင်လင် (ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ကြည်ကြည်လင်လင်
မရှိ)၊ စိတ်သည် ကောင်းစွာ မတည်တံ့၊ (အဲ၊ ဟုတ်တယ်-ဟု) မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ ထိုသုညတ၌
ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ မပြည့်စုံကြောင်းကိုလည်း ကောင်းကောင်းသိ၏။ [ဤ အဇ္ဈတ္တသည် နိယကဇ္ဈတ္တတည်း။
ဤနေရာ၌ သာဓကပြလိုသော အဇ္ဈတ္တမဟုတ်။]

ပါဠိရုပ်တို့၌၊ အယံ-ဤ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဂေါစရဇ္ဈတ္တေ-၌၊ ဝါ-အာရုံ ဟူသော အဇ္ဈတ္တ၌၊ ဒိဿတိ-၏၊ [အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ တေနဘိက္ခုနာ-“ထိုရဟန်းသည်၊ ပုရိသို့-ရှေးဖြစ်သော၊ တသ္မိံယေဝ သမာဓိနိမိတ္တေ-ထို ပဌမဈာန် အစရှိသော သမာဓိ၏ အာရုံနိမိတ်ဖြစ်သော၊ အဇ္ဈတ္တမေဝ-ဧကသိုဏ်းအစရှိသော အဇ္ဈတ္တအာရုံ၌ သာ၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ သဏ္ဍပေတဗ္ဗံ-ကောင်းစွာထားထိုက်၏၊-အဇ္ဈတ္တရတော-အဇ္ဈတ္တ အာရုံ၌ မွေ့လျော်သည်၊ သမာဟိတော-ကောင်းစွာအာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ ဧကော-အဖော်မလျောက်၊ တစ်ယောက်တည်းသည်၊ ဟုတွာ၊ သန္တုသိတော-ကောင်းစွာနှစ်သက်၏၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဘိက္ခု-ဘိက္ခုဟူ၍၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်ပြီ၊ ဤသို့ ဋီကာ၌ ထည့်စပ်သည်။]

(၂) ထို့နောက် ဤနည်းအတိုင်း ဈာန်ဝင်စား၍ ထပြီးနောက် ဗဟိဒ္ဓတရားကို အာရုံပြုရလျှင် အဘယ်သို့ ပြုမည်နည်းဟု စဉ်းစား၍ ဗဟိဒ္ဓ (သုတစ်ပါး သန္တာန်ရှိ ခန္ဓာ ၅-ပါးကို မှီ၍ဖြစ်သော) သုညတဖလသမာပတ်ကို နှလုံးသွင်းလသော် ထို ဗဟိဒ္ဓသုညတတရား၌ စိတ်သည် မသက်ရောက်နိုင်၊ ပေ၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ ထိုအကြောင်းကိုလည်း ကောင်းကောင်းသိ၏။

(၃) ထို့နောက် ဤနည်းအတိုင်း ဈာန်ဝင်စား၍ ထပြီးနောက် (တစ်ခါတစ်ရံ အဇ္ဈတ္တကို တစ်ခါတစ်ရံ ဗဟိဒ္ဓကို အာရုံပြုရလျှင် အဘယ်သို့ ဖြစ်မည်နည်း-ဟု စဉ်းစား၍) အဇ္ဈတ္တခန္ဓာ ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာကို တစ်လှည့်စီမှီသော သုညတဖလ သမာပတ်ကို နှလုံးသွင်းပြန်လသော် ထိုအဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓတရား၌ စိတ်သည် မသက်ရောက်၊ ပေ၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ ထိုအကြောင်းကိုလည်း ကောင်းကောင်း သိ၏။

(၄) ထို့နောက် သမာဓိပညာ ၂-ပါးစုံအားဖြင့် ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်သူ ဖြစ်လို ပြန်ရကား စတုတ္ထဈာန်မှ ထပြီးလျှင် အာနေဉ္စမည်သော အရူပသမာပတ်ကို နှလုံးသွင်းပြန်၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းပြန်သော် စိတ်သည် အာနေဉ္စ၌ မသက်ဝင်၊ ပေ၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ ထို အာနေဉ္စ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း မပြည့်စုံကြောင်းကိုလည်း ကောင်းကောင်းသိ၏။ ထို ၄-မျိုးသော သိခြင်းဖြင့် သိသော ရဟန်းကို “တေန ဘိက္ခုနာ”ဟု ဆိုသည်။

တသ္မိံယေဝ သမာဓိနိမိတ္တေ။ ။ ထိုသို့ ကမ္မဋ္ဌာန်း မပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် ဝိရိယကို မလျှော့လိုက်ရာ၊ မူလ ပါဒကဏ္ဍန်ဖြစ်သော ပဌမဈာန်စသည်တို့၏ ကသိုဏ်းစသော အာရုံ နိမိတ်ဟူသော အဇ္ဈတ္တ၌သာ စိတ်ကို တည်ငြိမ်အောင် ထားရသည်။ [ဤ ပါဠိသည် ဥပရိပ-မဟာသုညတသုတ်တော်၌လာသော ပါဠိလော်တည်း၊ ဤပါဠိ၌ “အဇ္ဈတ္တ မေဝ” ဟူသော စကားသည် ကသိုဏ်း စသော အာရုံကို ဟောသောကြောင့်အဇ္ဈတ္တအရ “ဂေါစရဇ္ဈတ္တ”ဟူသော အနက်ကို ယူရသည်၊ အဇ္ဈတ္တမေဝေါတိ- ဈာနဂေါစရေ ကသိကာဒိမ္မိ-ဋီကာ။]

အဇ္ဈတ္တရတော။ ။ ဣတ္ထသံယတော ပါဒသံယတော၊ ဝါစာသံယတော သံယတုတ္တမော အဇ္ဈတ္တရတော သမာဟိတော၊ ဧကော သန္တုသိတော တမာဟု ဘိက္ခု”ဟု မေဃပပါဠိတော် ဘိက္ခုဝဂ်၌ ရှိ၏။ ထိုပါဠိတော်မှ တတိယပါဒကိုသာ ယူထား၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ စတုတ္ထပါဒ

အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနံ-အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနံဟူသော ပါဠိရုပ်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ပေ၊ဝိဟရတိ-အဇ္ဈတ္တံဝါ၊ပေ၊ဝိဟရတိဟူသော ပါဠိရုပ် လည်းကောင်း၊ ဣတိ အာဒိသု-ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရုပ်တို့၌၊ နိယကဇ္ဈတ္တေ-၌၊ ဝါ-မိမိသန္တာန် ကို မှီ၍ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တံ၌၊ (ဒိဿတိ၊) [အဇ္ဈတ္တံ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော၊ သမ္ပသာဒနံ-ကြည်လင်စေတတ်သော၊ (ဒုတိယံဈာန်၌ စပ်၊) အဇ္ဈတ္တံ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသုဝါ-သညာသင်္ခါရ ဓမ္မတို့၌လည်း၊ ဓမ္မာနုပဿီ-ဓမ္မဟု အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟရတိ-နေ၏။]

ထည့်၍ “ဂါထာသေသော”ဟု ဆိုထားသည်။ အဇ္ဈတ္တရတောကို ထိုအဋ္ဌကထာ၌ “ဂေါရဇ္ဈတ္တသင်္ခါတာယ ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာယ ရတော”ဟု ဖွင့်၏။ “ဂေါရဇ္ဈတ္တဟု ဆိုအပ်သော ပွားများစေအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ ဖွေလျော်၏” ဟု ပေးရလိမ့်မည်။ ဋီကာ၌ကား ဂေါရဇ္ဈတ္တ နိဗ္ဗာနေ၊ သမာဓိ ဂေါရဇ္ဈ ကမ္မဋ္ဌာနေဝါ ရတော”ဟု ၂-နည်းဖွင့်၏။ ထို ၂-နည်းလုံးပင် နိဗ္ဗာန်အာရုံနှင့် ကသိုက်းစသော အာရုံကို “အဇ္ဈတ္တ”ဟု ဆိုလိုသည်။

အာရုံကို အဇ္ဈတ္တခေါ်ပုံ။ ။အဇ္ဈတ္တသဒ္ဒါသည် “အတ္တာနံ+အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ မိမိသန္တာန် (ခန္ဓာကိုယ်)တွင် ပါဝင်သော တရားတို့ကိုသာ ဟောသည်မဟုတ် ပါလော၊ အဘယ်နည်းဖြင့် အပြင်ဘက်က အာရုံများကို အဇ္ဈတ္တ ခေါ်နိုင်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ် ရှိ၏။ အငြောက်ကား- အဇ္ဈတ္တပါဝင်သော ဉာဏသမ္ပယုတ် အာရမဏိက စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို မုချအားဖြင့် အဇ္ဈတ္တဟု ယူပြီးလျှင် ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်၏ အာရုံကို အဝိနာဘာဝ နည်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊(အကျိုး အာရမဏိက၏ အမည်ကို အကြောင်းအာရုံ၌ တင်စားသော) ဖလုပစာရအားဖြင့် လည်းကောင်း အဇ္ဈတ္တဟု ခေါ်နိုင်ပါသည်။ [တေန အဇ္ဈတ္တသင်္ခါတာယ ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တုပ္ပါဒေယ အာရမဏ အဇ္ဈတ္တံ ဒဿေတိ၊ ဥပစာရတ္ထံဝါ၊-မဓု။]

အဇ္ဈတ္တ သမ္ပသာဒနံ။ ။ဤပါဠိ၌ကား ဒုတိယဈာန်ခန်း၌လာသော ပါဠိတော်တည်း။ ထို၌ အဇ္ဈတ္တဈာန်နှင့် အရတူ ဝိသေသနတည်း။ ထိုဈာန်ဟူသည်ကား မိမိသန္တာန်၌ ပါဝင်သော တရားတည်း။ [အဇ္ဈတ္တံ အတ္တနိ ဇာတံ၊-ပါရာဇိကဋ္ဌ။] မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော (ပါဝင်သော) တရားဟူသမျှကိုလည်း “နိယက”ဟု ခေါ်၏။ [နိယက၌ နိသည် နိဿာယအနက်ကို ဟော၏။ ယ သဒ္ဒါကား (“နိယံ+ပုတ္တံ-နိဗ္ဗံ+ပုတ္တံ”၌ ကဲ့သို့)ဓမ္မ ဖြစ်သော ယ တည်း။ “သကသန္တတိ- မိမိခန္ဓာအစဉ်ကို+နိဿာယ-မှီ၍+ဇာတံ-ဖြစ်သော” အဇ္ဈတ္တတည်း။ နိယံ-မိမိသန္တာန်ကို မှီ၍ ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တ”ဟု ပြု၊ ထို့နောက် “နိယံယေဝ နိယက”ဟု သုတ္တံ၌ ကံ ပစ္စည်းသက်။]

အဇ္ဈတ္တံဝါ ဓမ္မေသု။ ။ဤပါဠိကား ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် ပါဠိတော်တည်း။ ထို၌ ဓမ္မ”ဟူသည် သညာ သင်္ခါရဓမ္မတည်း။ [ကယဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒနာစိတ္တတို့ဖြင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မအရ ပါရိသေသနည်း အားဖြင့် သညာ သင်္ခါရဓမ္မကိုသာ ယူရ၏။] ထိုဓမ္မသည် မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ပါဝင်သော ကြောင့် နိယကဇ္ဈတ္တပင် ဖြစ်သည်။

ဆံ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနီတိ အာဒီသု - အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊
အဇ္ဈတ္တုတ္တေ-အဇ္ဈတ္တုတ္တုတ္တံ၊ (အဇ္ဈတ္တဟူသော အဇ္ဈတ္တံ) ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊
(တွေ့မြင်အပ်၏)၊ [ဆ-ကုန်သော၊ အဇ္ဈတ္တိကာနိ-အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊
အာယတနာနိ-အာယတနတို့။]

အယံ ခေါ ပံနာနန္တုပေဝိဟရိတုံတိ အာဒီသု-အစရှိသော ပါဠိတို့၌၊
ဝိဿယဇ္ဈတ္တေ-ဝိဿယဇ္ဈတ္တံ၊ (စိတ်ကိုအထူးအားဖြင့် ဖွဲ့ထားတတ်သော ဣဿရိယဋ္ဌာန

ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ။ ။ အဇ္ဈတ္တေ-အဇ္ဈတ္တတရားအပေါင်း၌+ဘဝါနိ-ဖြစ်သော တရားတို့တည်း၊
အဇ္ဈတ္တာနိ-တို့၊ ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍ အဇ္ဈတ္တတရားအပေါင်းတွင် သာ၍ အဇ္ဈတ္တဖြစ်သော “စက္ခု
သောတ ယာန ဇိဝါ ကာယ မန”ဟူသော အာယတန ၆-ပါးကို “အဇ္ဈတ္တိကာ”ဟု ဆိုရသည်။
[“အဇ္ဈတ္တိကာတိ-နိယကဇ္ဈတ္တေသုပိ အဗ္ဘန္တ ရာ စက္ခာဒယော ဝုစ္ဆန္တိ”ဟုဋီကာ၌ ဝုစ္ဆန္တိ ကြိယာဖြင့်
ဆိုထားသောကြောင့် စက္ခုစသော ၆-ပါး၏ အဇ္ဈတ္တိအကမည်သည် အထင်ရင့်အမည်
[ဧကဒေသျှပစာရ ဟု မှတ်ပါ။]

အဇ္ဈတ္တုတ္တေ။ ။ “ရူပ ရူပံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဒုက္ခ ဒုက္ခံ”ဟုလည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါတု၂-
ချက်ဖြင့် ဆိုရာ၌ အစစ်အမှန်အနက် (ရုပ်အစစ်၊ ဒုက္ခအစစ်အနက်)ကို ယူရသကဲ့သို့ အဇ္ဈတ္တ
အဇ္ဈတ္တ (အဇ္ဈတ္တ အဇ္ဈတ္တ)ဟု သဒ္ဓါတု၂-ချက် ဆိုသာကြောင့် အဇ္ဈတ္တ တရားအပေါင်းတွင်
ခန္ဓာကိုယ် အားသာ၍ ကျေးဇူးများသဖြင့် အဇ္ဈတ္တအစစ်ဟု ဆိုရသော စက္ခုစသော ၆-ပါးကိုသာ
ယူရသည်။ ခန္ဓာကိုယ်အား ကျေးဇူးများပုံကို အဇ္ဈတ္တိကာ ရုပ်အဖွင့်များ၌ ရူပါ။ [အဇ္ဈတ္တစ+တံ+
အဇ္ဈတ္တံစာတိ အဇ္ဈတ္တုတ္တံ၊ ရူပ ရူပံ ဝိယ၊ မဓ၊]

အမှာ။ ။ “အဇ္ဈတ္တာ ဓမ္မာ”နှင့် စပ်၍ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကို ပြရာဝယ် အဇ္ဈတ္တိကာသဒ္ဓါကို
ဥဒါဟရဏ်ထုတ်ရာ၌ အပြစ်တင်ဖွယ်နှင့်တကွ ဖြေပုံကို ဋီကာ၌ ရူပါ။

အယံ ခေါပေဝိဟရိတုံ။ ။ ဤပါဠိလည်း ဥပရိပုံ-မဟာသုညတသုတ် ပါဠိတော်ပင်တည်း၊
[ဋီကာ၌ “ဝိဟာရသုညတသုတ်”ဟု နာမည် တပ်၏၊ ထိုပါဠိတော်၌ အရှင် အာနန္ဒာအား
ရှေးဦးစွာ “န ခေါ အာနန္ဒ ဘိက္ခု သောဘတိ သင်္ဂဏိကာရာမော” စသည်ဖြင့် သင်္ဂဏိကာရာမ၏
အပြစ်ကိုလည်းကောင်း “နာဟံ အာနန္ဒ ဧကရူပံပိ သမနုပဿာမိ၊ ယတ္ထ ရတ္တဿ၊ ပေ၊ န
ဥပ္ပဇ္ဇေယျံ သောက၊ ပေ၊ ပါယာသာ”ဟု ရူပရတိ၏ အပြစ်ကိုလည်းကောင်း မိန့်တော်မူ၏၊
ထို့နောက်မှ ထို ၂-မျိုး၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သုညတဝိဟာရ (အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သော
နေကြောင်း မလသမာပတ်)ကို ပြတော်မူခြင်းငှာ “အယံ ခေါပေဝိဟရိတုံ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။
[ဝိဟရိတုံ နေရာဝယ် “ဝိဟရတိ”ဟု မူကွဲရှိသော်လည်း “ယဒိဒံ ဝိဟရိတုံ-အကြင်နေခြင်းသည်၊
အတ္ထိ”ဟု ပေးသောကြောင့် ဝိဟရိတုံသာ ပါ၌နှင့်တည်း၊ ရှေး နိဿယ၌ “ယဒိဒံ သုညတံ”ဟု
တွဲ၏၊ ထိုသို့ တွဲခြင်းသည် နိယမဝါကျဝယ် အယံ ဝိဟာရေနနှင့် မတူသောကြောင့် နိယမ
အနိယမ စွဲရိုးထုံးစံမကျပါ။]

ဒိဿယဇ္ဈတ္တေ။ ။ သန္တတရပဏိတတမဘာဝေန-(သုညတသမာပတ်က) အထူးငြိမ်းအေး၊
အလွန်အကျူးမွန်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဝိဿယ၌ ဝိ+သိဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊] ဝိဿသတော
သိနောတိ စန္ဒတိတိ-(စိတ်ကို မခွာနိုင်အောင် မကြာခဏ ရောက်၍ ရောက်၍ လာအောင်) အထူး

ဟူသော အဇ္ဈတ္တ၌၊ (ဒိဿတိ)၊ ဣဿရိယဋ္ဌာနေ-အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဝသီဘော် ၅-ဖြာ၏ တည်ရာဟူသော ဖလသမာပတ်၌၊ ဝါ-အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ဝသီဘော် ၅-ဖြာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဖလသမာပတ်၌၊ (ဒိဿတိ) ဣတိအတ္ထော-နက်၊ [အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ သဗ္ဗနိမိတ္တာနံ-အလုံးစုံသော ရူပါရုံအစရှိ သော နိမိတ်တို့ကို၊ အမနသိကာရာ-နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တ-ဝိသယအဇ္ဈတ္တ ဖြစ်သော၊ သုညတံ-အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သော ဖလသမာပတ်ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ပြီးစေ၍၊ ဝါ-ရောက်၍၊ ယဒိဒံ ဝိဟရိတုံ-အကြင်နေရခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ)၊ အယံ ဝိဟာရော - ဤသုညတဖလ သမာပတ်ဟူသော ဝိဟာရကို၊ တထာဂတေန- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဘိသမ္မဒွေ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ဖလ သမာပတ်သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ ဣဿရိယဋ္ဌာနံ နာမ-ဣဿရိယဋ္ဌာန မည်၏။

ပန-အတ္တဒ္ဓါရ သာမညမှ တစ်ပါး အတ္တဒွေသဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣဝ- ဤ အဇ္ဈတ္တတိတ်၌၊ နိယကအဇ္ဈတ္တေ-၌၊ ဝါ-မိသန္တာန်ကို မှီ၍ ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တ၌၊ အဓိပ္ပေတော- အလိုရှိအပ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အတ္တဇော-၏၊ သန္တာနေ- သန္တာန်၌၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါဠိပုဂ္ဂလိကာ-အသီးအသီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ အဇ္ဈတ္တာ-အဇ္ဈတ္တတို့မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်ကုန်၏၊ ပန-ကား၊ တတော-ထိုအဇ္ဈတ္တတရားမှ၊ ဗာဟိရဘူတာ-အပဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓါဝါ-ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် စပ်သည် မူလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓါဝါ-ဇီဝိတိန္ဒြေဖြင့် မစပ်သည်မူလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ-တို့သည်။)

ဖွဲ့ထားတတ်သောကြောင့် ဝိသယမည်၏၊ သောယေဝ သသန္တတိပရိယာပန္နတာယ အဇ္ဈတ္တ- ထိုဝိသယသည်ပင် (သုညတ ဖလသမာပတ်ဖြစ်ရကား) ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်၏ ဓန္ဒာအစဉ်တွင် ပါဝင်သောကြောင့် အဇ္ဈတ္တလည်း မည်၏။-ဥပရိပံ ဝိကာ။

ဣဿရိယဋ္ဌာနေ။ ။ဝိသယဇ္ဈေ၏ အဓိပ္ပာယ်တ္တတည်း၊ ဣဿရဿ+ဘာဝေါ ဣဿရိယံ၊ အာဝဇ္ဇန သမာပဇ္ဇနာဒယော ပဉ္စဝသီယော၊ တဿ+ဋ္ဌာနံ (ဩကာသော) ကာရဏံ ဝါ တံထာ၊ (မဗ)၊ ဣဿရဿ+ဘာဝေါ-ဖလသမာပတ်၌ အစိုးရသော(ပိုင်နိုင်သော) ဘုရားရှင်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာကို “ဣဿရိယ”ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဣဿရိယ ဟူသည် ဝသီဘော် ၅-ပါးတည်း၊ ထို ဝသီဘော် ၅-ပါး၏ တည်ရာ ဩကာသကို၊ တစ်နည်း-အကြောင်းကို “ဣဿရိယဋ္ဌာန”ဟု ခေါ်သည်၊ ဆိုလိုရင်း-ဘုရားရှင်သည် အရဟတ္တဖိုလ် သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူရာ၌ ဝသီဘော် ၅-ပါးဖြင့် ပိုင်နိုင်တော်မူရကား ဖလသမာပတ်သည် ဝသီဘော် ၅- ပါး ဟူသော ဣဿရိယ၏ တည်ရာဩကာသ်လည်း ဖြစ်၊ တည်ရာအကြောင်းလည်း ဖြစ်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဖလသမာပတ်သည် ဘုရားရှင်၏ စိတ်တော်ကို ဖွဲ့ထားသကဲ့သို့ မကြာမကြာ ဝင်စားရာဋ္ဌာန ဖြစ်ရကား ဝိသယ အဇ္ဈတ္တတရားဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဗဟိဒ္ဓါနာမ-တို့မည်၏။ တတိယပဒ-အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါဟူသော တတိယပုဒ်ကို၊ တဒဘယဝသေန-ထို ၂-ပါးစုံသော အဇ္ဈတ္တတရားတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ။

အနန္တရတ္တိကော-အခြားမဲ့ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တာရမဏတိက်ကို၊ တိပုကာရေပိ- ၃-ပါးအပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေယေဝ ဓမ္မေ-ထိုတရားတို့ကိုပင်၊ (ထိုအဇ္ဈတ္တတရား၊ ဗဟိဒ္ဓတရား၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓတရားတို့ကိုပင်) အာရမဏ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ပဝတ္ထဝသေန၊ ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော-ပြီ။

သနိဒဿနတ္ထိကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေဓမ္မာ-အကြင်တရား တို့သည်) ဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝသင်္ခါတေန-မြင်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ နိဒဿနေန-နိဒဿနနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ (ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နိဒဿနနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တေဓမ္မာ) သနိဒဿနာ- တို့မည်၏၊ (ယေဓမ္မာ) ပဋိဟနန ဘာဝသင်္ခါတေန- ထိပါးတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ပဋိဃေန-ပဋိဃနှင့်၊ သဟ၊ (ဝတ္တန္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပဋိဃနှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တေဓမ္မာ) သပ္ပဋိဃာ- တို့မည်၏၊ သနိဒဿနာစ - မြင်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော နိဒဿနနှင့်တကွ

သနိဒဿနာ။ ။ “နိဒဿိယတေ-မြင်အပ်၏၊ ဣတိ နိဒဿန” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ “နိဒဿန” အရ မြင်အပ်သော ရူပါရုံရ၏၊ “သနိဒဿန” အရလည်း ရူပါရုံပင် ရ၏၊ ဤသို့ သမာသ်ပုဒ်တစ်စိတ်နှင့် သမာသ်ပုဒ်လုံးအတွက် အရကောက် မကွဲပြားသောကြောင့် (ကွဲပြားအောင်) “နိဒဿန” ၌ ဘာဝပုဓာန ကြံ၍ မြင်အပ်သော ရူပါရုံ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ အာရမဏသတ္တိကို ကောက်စေ လိုသောကြောင့် နိဒဿနကို “ဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝ” ဟု ဖွင့်သည်၊ [“သဟ+နိဒဿနေန” ဟူသော ဤဝိဂ္ဂဟ်၌ စပ်ပုဒ်ကြိယာပါသော်လည်း “သဟ+ဝိတက္ကေန” တုန်းကကဲ့သို့ “ဟောန္တိ” ဟု ဖြစ်စေ၊ “ဝတ္တန္တိ” ဟုဖြစ်စေ ကြိယာထည့်၍ စပ်ရသည်။]

ဥပစာ။ ။ “နိဒဿန” အရ မြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်” ဟူသော အာရမဏသတ္တိနှင့် သတ္တိမန္တ ဖြစ်သော ရူပါရုံသည် ၂-မျိုး မကွဲပြားသော်လည်း အဘော ဘောပုဓာရအားဖြင့် ၂မျိုးပြားသကဲ့သို့ ဆိုထားသည်၊ မှန်၏-ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံစသော တရားတို့သည် သဘာဝဓမ္မအဖြစ်ဖြင့် တုန်းမျိုးတစ်စား တည်း ဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မအဖြစ်ဖြင့် သဘောတူကြ၏၊ ထိုဓမ္မတို့တွင် နိဒဿန ဘာဝသတ္တိဖြင့် ရူပါရုံကို အထူးပြုလိုလျှင် ထိုနိဒဿန ဘာဝသတ္တိမရှိသော သဒ္ဓါရုံစသော အခြားတရားတို့မှ ထူးခြားသော ရူပါရုံ၏ သဘောကို သိရ၏၊ ထို့ကြောင့် သတ္တိနှင့် သတ္တိမန္တ တရားတို့ မကွဲပြားသော်လည်း ကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုရသည်။ [“ဓမ္မသဘာဝ သာမညေန ဟိ” စသော ဋီကာကို ကြည့်ပါ၊ ထို၌ ဥပစာရိတ်ဖြင့် ဥပစာဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏၊ “အညဝိယ ကတ္တာ-ယထာ သိလာပုတ္တကဿ သရိရတိ-အန။]

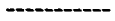
ဖြစ်သော တရားတို့လည်းဟုတ်၏၊ တေ-ထိုသနိဒဿန တရားတို့ ဟူသည်၊ သပ္ပဋိဃာစ-ထိပါးတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ပဋိပက္ခနှင့်တကွ ဖြစ်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ထို ၂-ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ သနိဒဿန သပ္ပဋိဃာ-တို့မည်၏။

ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝသင်္ခါတံ-မြင်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ နိဒဿနံ-နိဒဿနသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နိဒဿန မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဗ္ဗော) အနိဒဿနာ-တို့မည်၏၊ အနိဒဿနာစ-မြင်ထိုက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော နိဒဿနမရှိသော တရားတို့လည်းဟုတ်၏၊ တေ-ထို အနိဒဿနတရားတို့ ဟူသည်၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်၊ သပ္ပဋိဃာစ-ထိပါးတတ်သည် အဖြစ်ဟူသော ပဋိပက္ခနှင့်တကွ ဖြစ်သော တရားတို့လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အနိဒဿန သပ္ပဋိဃာ-တို့မည်၏၊ တတိယပဒံ-အနိဒဿန အပ္ပဋိဃာဟူသော တတိယပဒံကို၊ ဥဘယပဋိက္ခေပေန- ရှေး ၂-ပုဒ်သည် ရှေးက ဟောအပ်ပြီးသောတရား ၂-ပါးစုံကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့်၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ တာဝ-ဒုကမာတိကာ၏ အဖွင့်မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိန္ဒာ-ညွှန်ပြအပ်သော၊) အယံ-ဤအဖွင့်သည်၊ (ကုသလသဒ္ဓေါ တာဝမှစ၍ ဥဘယပဋိက္ခေပေန ဝုတ္တံ တိုင်အောင် သော အဖွင့်သည်၊) တိကမာတိကာယ-ကာ၏၊ အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ-အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏အဖွင့်တည်း။

သပ္ပဋိဃာ။ ။ပဋိဃာ၌ ပတိပုဗ္ဗ-ထိခိုက်ခြင်းအနက်ဟော ဒီဝါဒီဟနဓာတ်တည်း၊ "ပတိဟညတိတိ ပဋိဃော" ဟု ကတ္တုသာဝိဖြ၍ ထိခိုက်တတ်သော ပဉ္စပသာဒ ပဉ္စာရုံရသော်လည်း ဘာဝပဓာနကြ၍ "ထိခိုက်တတ်သည်၏ အဖြစ်" ဟူသော ထိခိုက်ခြင်း ကြိယာကို ကောက်ယူ စေလိုသာကြောင့် "ပဋိဟနနဘာဝသင်္ခါတေန" ဟု ဖွင့်သည်၊ "သဟ+ပဋိဃေန ယေဝတ္တန္တိ" ဟု ကြိယာ ထည့်၍ အနက်ပေးရပုံ၊ ပဋိဟနနဘာဝနှင့် ပဋိဃတို့ အရ မကွဲပြားသော်လည်း အဘောဒဘောဒုပစာ ကြိရပုံကို ရှေ့အတိုင်းသိပါ။ ["ထိခိုက်" ဟုရာ၌ အရာဝတ္ထုချင်း ထိခိုက်ခြင်းမျိုး မဟုတ်၊ အချင်းချင်း ရှေးစွမ်းခြင်းကို "ထိခိုက်ခြင်း" ဟု ခေါ်ကြောင်းကို ငိုကာကြည့်ပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ပဋိဟနနဘာဝ"၌ "ပဋိဟနန-ထိပါးတတ်၊ ထိပါးအပ်" ဟု ကတ္တုရုပ် ၂-မျိုးကြ၍ ရှေးနိဿယ၌ အနက်ပေးထား၏၊ အာရုံများအတွက် "ထိပါးတတ်" ဟု လည်းကောင်း၊ ပသာဒများအတွက် "ထိပါးအပ်" ဟုလည်းကောင်း ပါဠိတော်၌ကား "ယမိ စူပမိ၊ ပေ၊ စက္ခု ပဋိဟညိဝါ" စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း အာရုံ ၅-ပါး ပသာဒ ၅-ပါးတို့ အပြန်အလှန် ထိခိုက်တတ်ပုံကိုသာ ဟောတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် "ပဋိဟနန-ထိခိုက်တတ်" ဟု ကတ္တုအနက်ကိုသာ မှတ်ပါ။

တိကမာတိကာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုကမာတိကာ အဖွင့်

[တိကမာတိကာကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ဒုကမာတိကာကို ဖွင့်ပြလိုသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည် ရှေးဦးစွာ အမှာစကားချပ်ကို ညွှပ်လိုသောကြောင့် “ဒုကမာတိကာယံ ပန” စသည် မိန့်၊ (တစ်နည်း) ဒုကမာတိကာ၌လည်း “တိကမာတိကာကံသို့ပင် ပုဒ်စဉ်အတိုင်းဖွင့်မည်လော” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဒုကမာတိကာယံ ပန” စသည်မိန့်၊ ပနသည် ဝါကျာရမ္မဇောတက၊ ရှေးနိဿယ၌ “ထိုမှတစ်ပါး” ဟု ပက္ခန္တရ အနေအားဖြင့် ပေးလေသည်။ [ပန-အမှာစကားချပ် ညွှပ်လိုက်ဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ ဒုကမာတိကာယံ-ဒုကမာတိကာ၌၊ တိကေသု-တိက်တို့၌၊ အနာဂတပဒဝဏ္ဏနယေဝ-မလာသောပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကိုသာ၊ ကရိသာမ-ပြုကုန်အံ့၊ တာဝ-စူဠန္တရဒုကံစသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (ဝတ္ထေ -ဟောတော်မူအပ် သော) ဟေတုဂေါဇ္ဈကေ-၌၊ ဟေတုဓမ္မာတိ-ကား၊ မူလဋ္ဌေန- အခြေအမြစ်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ [မူလဘာဝဋ္ဌေန” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပဗ္ဗဓာန ဘာဝလောပ။] ဟေတုသင်္ခါတာ-ဟိတ်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ (သံဝိဇ္ဇန္တိ) ဟေတု+ဓမ္မာတိပိ-ဟေတု+ဓမ္မာ ဟူ၍လည်း၊ ပါဠိတော် ပါဠိသည် (အတ္ထိ-ရှိသေး၏၊) [သမာသံမတွဲဘဲ ဝါကျလည်းရှိ၏-ဟူလို။] န ဟေတုတိ-နဟေတုဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ တေသံယေဝ-ထိုဟိတ်တို့ကိုပင်၊ ပဋိက္ခေပ ဝစနံ-ပယ်ခြင်းကို ဟောသော သဒ္ဒါတည်း။] ဟိတ် မဟုတ်ဟု ပယ်သောသဒ္ဒါ ဖြစ်သည်-ဟူလို။] ယေဓမ္မာ-တို့သည်။] သမ္ပယောဂတော-သမ္ပယုတ်အားဖြင့်၊ ပဝတ္ထေန-ဖြစ်သော၊ ဟေတုနာ-ဟိတ်နှင့်၊ သဟ၊ (ဝတ္ထန္တိ-နံ၏၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဟိတ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) သဟေတုကာ- တို့မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ တထေဝ-ထို သမ္ပယုတ်အားဖြင့်ပင်၊ ပဝတ္ထော- သော၊ ဟေတု-ဟိတ်သည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သမ္ပယုတ်ဟိတ် မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) အဟေတုကာ-တို့မည်၏။

မူလဋ္ဌေန ဟေတုသင်္ခါတာ။ ။ပါဠိတော်၌ “ဟေတုဓမ္မာ” ဟု ရှိ၏၊ ဟေတုကို သာမည အားဖြင့် အနက်ဆိုလျှင် “အကြောင်း” ဟု ဆိုရ၏၊ ထို “အကြောင်း” ဟူသည် “သာမည အကြောင်းလော” ဟု တွေးတောဖွယ် ရှိသောကြောင့် “မူလဋ္ဌေန” ဟု မိန့်သည်၊ သာမညအကြောင်း မဟုတ်၊ မူလအကြောင်း-ဟူလို၊ ထို“မူလ” ဟူသည်လည်း (သစ်ပင်များ၌ရေသောက်မြစ်သည် သစ်တစ်ပင်လုံးကို ခိုင်မြဲကြီးပွား စည်ကားစေသကဲ့သို့) သဟဇာတ် စိတ် စေတသိက်နှင့် ရုပ်တရားတို့အပေါ်၌ ခိုင်မြဲစေတတ်သော အခြေအမြစ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ငိုကား၌ “သုပ္ပတိဋ္ဌိတ ဘာဝသာဓန” ဟု မူလ၏ သဘောကို ထုတ်ပြသည်၊ အာရုံတစ်ခုပေါ်၌ လောဘ အမြစ်စိုက်မိလျှင် စိတ်စေတသိက်နှင့် ရုပ်ခန္ဓာကြီးလည်း ထိုအာရုံပေါ်၌ တည်တံ့၍ နေပုံစသည်ကို သတိထား၍ စဉ်းစားကြပါလေ။

(ယေဓမ္မာ) ဧကုပ္ပါဒါဒိတာယ-ဧကုပ္ပါဒ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဟေတုနာ-ဟိတ်နှင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ-သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်၏။ [ဧကုပ္ပါဒါဒိတာယ ဟု ဝိသေသသနပါပြီး ဖြစ်သောကြောင့် သမ္ပယုတ္တကို သဒ္ဒါနက်မပေးရ။ [ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဟိတ်နှင့်အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) ဟေတုသမ္ပယုတ္တာ၊ (ယေဓမ္မာ) ဟေတုနာ-နှင့်၊ ဝိပ္ပယုတ္တာ-ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် မယှဉ်ကုန်၊ [သံသဒ္ဒါမပါသောကြောင့် အညီအမျှဟု မထည့်နှင့်၊] ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် မယှဉ်ကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဓမ္မာ) ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာ-တို့မည်၏။ ဒွိန္ဒုမ္မိ- ၂-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမေသံ ဒုကာနံ- ဤ သဟေတုကဒုက်၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်တို့၏။ အတ္ထတော-အနက်အရကောက် အားဖြင့်၊ နာနတ္ထံ-ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ကိဉ္စာပိ နတ္ထိ-အကယ်၍ကား မရှိပါပေ။ ပန-ထိုသို့ပင် မရှိပါသော်လည်း၊ ဒေသနာဝိလာသေန-ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စံပယ်စေတတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ တထာ- ထိုအပြားအားဖြင့်၊ (သဟေတုကာ ဓမ္မာ၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာစသော အပြား အားဖြင့်၊) ဗုဒ္ဓန္တရနံ-သိနိုင်ကုန်သော၊ (သဟေတုက ဟေတုသမ္ပယုတ္တတရားတို့ကို နားလည်နိုင်ကုန်သော-ဟူလို၊) [သုစ္စာ ၄-ပါး သိမှုနှင့် မဆိုင်၊ ထိုတရားကို နားလည်မှုနှင့်သာ ဆိုသည်။] ပုဂ္ဂလာနံ-တို့၏။ အဇ္ဈာသယဝေသနဝါ-အဇ္ဈာသယ၏ အစွမ်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဒွေ ၂-ပါးကုန်သော၊ ဣမေဒုကာ-ဤသဟေတုက ဒုက်၊ ဟေဟုသမ္ပယုတ္တဒုတ်တို့ကို၊ ဘဂဝါတာ) ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ။

တတော-ထို ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ပဌမဒုက်-ပဌမဟေတု ဒုက်ကို၊ ဒုတိယ တတိယေဟိ-ဒုတိယ သဟေတုကဒုက်၊ တတိယ ဟေတုသမ္ပယုတ္တ ဒုက်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ ဟေတု၊ န ဟေတုတိ အာဒိနံ-ဟေတု နှဟေတု အစရှိကုန်သော၊ တေသံ ပဒါနံ-ထို ပုဒ်တို့၏။ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ယထာ သမ္ဘဝတော-ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ၊ အပရေပိ-တစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။

ဒေသနာ ဝိလာသေန။ ။ဝိပုဗ္ဗ ဘူဝါဒိ လသဓာတ်သည် တင့်တယ် စံပယ်ခြင်း အနက်ကို လည်း ဟော၏။ ဝိလာသေတီတိ ဝိလာသော၊ ဒေသနံ+ဝိလာသော ဒေသနာ ဝိလာသော၊ [ပင်လုံးကျွတ်ပွင့်သော သစ်ပင်သည် တင့်တယ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ဒေသနာတော်ကိုလည်း သဟေ တုက-ဟေတုသမ္ပယုတ္တ ဟု ဝေဝေဆာဆာဖြစ်လျက် တင့်တယ်စေတတ်သည်။] ထို “ဒေသနာ ဝိလာသ” ဟူသည် သဟိတ်စိတ္တုပ္ပာဒ်တို့၏ သဟေဟုက ဟူသော အပြားအားဖြင့် လည်း ဟော နိုင်၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဟူသော အပြားအားဖြင့်လည်းဟောနိုင်ပုံကို မဟောမိ ရှေ့အဖို့၌ သိတော်မူ တတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ ဟောဆဲအနိက်အတန်၌ သိတော်မူတတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ် တော်တည်း။ [ဒေသေတဗ္ဗပ္ပကာရဇာနနဋီ ဒေသနာဝိလာသော၊ တထာ ဒေသနာ ဉာဏဉ္စ-ဋီကာ၊ “တံ ပန ဒေသနာကာလတော ပုဗ္ဗေ မနသိံ စိန္တနဉာဏံ၊ တဉ္စ သဗ္ဗညုတဉာဏေ”-မရ။]

တယော- ၃-ပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့ကို၊ (ဟေတုသဟေတုကဒုက်၊ ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်၊ နဟေတု သဟေတုက ဒုက်တို့ကို) ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ် ကုန်ပြီ။

တတ္ထ-ထိုနောက် ၃ ဒုက်တို့တွင်၊ [“တတ္ထာတိပါဠိယံ” ဟု ယောဇနာစွဲ၏။] ဟေတုစေတ ဓမ္မာ သဟေတုကာစာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ-ဤပုဒ်သည်၊ သမ္ဘဝတိ ယထေဝ-ဖြစ်သင့်သကဲ့သို့၊ (ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ပါဠိတော်၌ ယူအပ်ပြီးဖြစ် သကဲ့သို့) တထာ-တူ၊ ဟေတုစေတ ဓမ္မာ အဟေတုကာစာတိ-စ ဟူသော၊ ဣဒမ္မိ- ဤပုဒ်သည်လည်း၊ (သမ္ဘဝတိ-ဖြစ်သင့်၏။) [ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ယူထိုက်၏- ဟူလို။] စ-သည်သာမကသေး၊ သဟေတုကာစေတ ဓမ္မာ နစ ဟေတုတိ-ဟူသော၊ ဧတံ-ဤပုဒ်သည်၊ သမ္ဘဝတိယထာ-ကဲ့သို့၊ (ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ပါဠိတော်၌ ယူအပ်ပြီးဖြစ် သကဲ့သို့) တထာ-တူ၊ အဟေတုကာစေတ ဓမ္မာ နစဟေတုတိ- ဟူသော၊ ဣဒမ္မိ-ဤပုဒ်သည်လည်း၊ (သမ္ဘဝတိ-၏။) [ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ယူထိုက်၏-ဟူလို။] ဟေတု သမ္ပယုတ္တ ဒုကေန-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ယောဇနာယပိ-ယှဉ်စေရာ၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ပင်တည်း။

တတ္ထာပေဏုဒ္ဓိ။ ။ပဋ္ဌမဒုက်၏ ပဋ္ဌမပုဒ်ကို ဒုတိယဒုက်၏ ပဋ္ဌမပုဒ်နှင့် တွဲ၍ “ဟေတုစေတ ဓမ္မာ သဟေတုကာစ” ဟူသော ဤပုဒ်သည် ဖြစ်သင့်၍ ပါဠိတော်၌ စတုတ္ထ ဒုက်ဝယ် ပဋ္ဌမပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ယူထားအပ်ပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ပဋ္ဌမဒုက်၏ ပဋ္ဌမပုဒ်ကို ဒုတိယဒုက်၏ ဒုတိယပုဒ်နှင့် တွဲပြီးလျှင် “ဟေတုစေတ ဓမ္မာ အဟေတုကာစ”ဟူသော ဤပုဒ်လည်း ပါဠိတော်ဝယ် တိုက်ရိုက်မပါစေကာမူ ယူထိုက်ပါသည်။

သမ္ဘဝတိ။ ။သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ အများနှင့် ဆက်ဆံ၍ သာမညဖြစ်နေသော အနက်ကို “သမ္ဘဝ”ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ သမ္ဘဝဖြစ်နေလျှင် ဟိုအနက်၊ သည်အနက် စသည်အားဖြင့် အနက်အများ ဝင်လာခြင်းကို “ဗျဘိဓာရ”ဟု ဆို၏။ ဤ၌လည်း အခြားသော ဒုက်ပုဒ်တို့ကို ယူနိုင်ခြင်း (အခြားသော ဒုက်ပုဒ်တို့ ဝင်လာခြင်း၏ အကြောင်းကို) “သမ္ဘဝ”ဟု ဆိုသည်၊ [သမ္ဘဝေါ ဟိ ဂဏဏဿ ကာရဏံ-ဋီကာ။] ဤသမ္ဘဝတိကို ထောက်၍ ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် မပါဘဲ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ ယူဆောင်၍ ပြုအပ်သော ဒုက်များကို “သမ္ဘဝဒုက်”ဟု ခေါ်ကြသည်။

ဧသေဝ နယော။ ။“ဟေတုစေတ ဓမ္မာ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာစ”ဟူသော ပုဒ်သည် ဖြစ်သင့်၍ ယူအပ်ပြီးဖြစ်သကဲ့သို့ “ဟေတုစေတ ဓမ္မာ ဟေတု သပ္ပယုတ္တာစ” ဟူသော ပုဒ်သည်လည်း ဖြစ်သင့်၍ ယူထိုက်၏။ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာစေတ ဓမ္မာ နစ ဟေတု”ဟူသော ပုဒ်သည် ဖြစ်သင့်၍ ယူအပ်ပြီးသကဲ့သို့ “ဟေတု ဝိပ္ပယုတ္တာစေတ ဓမ္မာ နစ ဟေတု”ဟူသော ပုဒ်သည်လည်း ဖြစ်သင့်၍ ယူထိုက်၏။-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားရပ်ဖြင့် “ဟေတုစေတ ဓမ္မာ အဟေတုကာစ၊ အဟေတုကာ စေတ ဓမ္မာ နစ ဟေတု”ဒုက်၊ “ဟေတုစေတ ဓမ္မာ ဟေတု ဝိပ္ပယုတ္တာစ၊ ဟေတု ဝိပ္ပယုတ္တာစေတ ဓမ္မာ နစ ဟေတု”ဒုက်၊ ဤသို့ သမ္ဘဝဒုက် ၂ ဒုက်ရပြီဟု မှတ်ပါ။

တကြ-ထိုဟေတုဂေါစ္ဆက ပါဠိတော်၌၊ န ဟေတု ဓမ္မာ သဟေတုကာပိ၊ အဟေတုကာပိတိ-ဟူ၍၊ သိဒ္ဓေ-ပြီးပါလျက်၊ (ခေါပန သဒ္ဓါမပါဘဲ ပြီးပါလျက်) န ဟေတု ခေါ ပန ဓမ္မာတိ-ဟူ၍၊ အတိရိတ္တံ-အပိုအလွန်ဖြစ်သော၊ ယဒေတံ ခေါပနာတိပဒံ-အကြင် ခေါပန ဟူသောပုဒ်ကို ၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီး တသ-ထိုခေါပန ဟူသောပုဒ်၏၊ ဝသေန-ဖြင့်၊ အယံ အတိရေကတ္ထော-ဤ အပိုအလွန် ဖြစ်သော အနက်ကို၊ သင်္ဂဟိတော-သိမ်းယူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ [သဒ္ဓါကျမ်း၌ “သဒ္ဓါဓိကာ အတ္ထာဓိကာ”ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ခေါပန သဒ္ဓါပိုကြောင့် အနက်ပိုကို သိရမည်-ဟူလို။]

ကထံ-အဘယ်သို့၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော-နည်း)၊ ဧဝံ-သက်သက်၊ (“အညေပိ အညထာပိ”အရ ပြုအပ်လတ္တံသော ဒုက်တို့မဖက် သက်သက်)၊ န ဟေတုဓမ္မာ၊ ပေ၊ အဟေတုကာပိ ဣစ္ဆေ-နဟေတုဓမ္မာ၊ ပေ၊ အဟေတုကာပိ ဟူ၍သာလျှင်၊ (သမ္ဘဝတိ-ဖြစ်သင့်သည်ကား)၊ န-မဟုတ်သေး၊ အထခေါ-အဟုတ်ကား၊ အညေပိ-အခြားသော ဒုက်တို့သည်လည်း၊ အညထာပိ-အခြားသော ယှဉ်စေ့အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ (သမ္ဘဝန္တိ-ဖြစ်သင့်ကုန်သေး၏)၊ ဣတိ (ဝေဒိတဗ္ဗော) ဣဒံ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ၊ (ကိံ-ဝုတ္တံဟောတိ)၊ ဟိ-ချဲ့၊ နဟေတုဓမ္မာ သဟေတုကာပိ အဟေတုကာပိ-နဟေတုဓမ္မာ၊ ပေ၊ အဟေတုကာပိ ဟူသော ဒုက်သည်၊ (သမ္ဘဝတိ)၊ ယထေဝ-ဖြစ်သင့်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဟေတု ဓမ္မာ သဟေတုကာပိ၊ အဟေတုကာပိ-ဟေတုဓမ္မာ၊ ပေ၊ အဟေတုကာပိ ဟူသော ဒုက်သည်လည်း၊ (သမ္ဘဝတိ)၊ စ-သည်သာမကသေး၊ နဟေတု ဓမ္မာ သဟေတုကာပိ-နဟေတု

အညေပိ အညထာပိ။ ။ အညေပိ၌ အည၏ အပါဒါန်ကို ဆိုအပ်ပြီးသော သမ္ဘဝ ၂ ဒုက်ကို ခံ၍၊ အညထာပိ၏ အပါဒါန်ကို ထိုသမ္ဘဝ ၂ ဒုက် ယှဉ်ပုံခံပါ၊ ဆိုလိုရင်းကား အခြားသော တွဲယှဉ်နည်းအားဖြင့် အခြားဒုက်များကိုလည်း သိထိုက်သေးသည်-ဟူလို။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။ ထို အညေပိ အညထာပိ အရ အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု စကားပလ္လင်ခံပြီးလျှင် “ယထေဝ ဟိ”စသည်ဖြင့် အကျယ်ပြသည်၊ ထိုအကျယ်စကား၌ “န ဟေတု ဓမ္မာ သဟေတုကာပိ”သည် ခေါပန ဖြုတ်ထားသော ပါဠိတော်ရှိပြီး ဆဋ္ဌဒုက်ပင်တည်း၊ ထိုဒုက်ဖြစ်သင့်၍ ယူအပ်ပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့ “ဟေတုဓမ္မာ သဟေတုကာပိ အဟေတုကာပိ”ဒုက်သည်လည်းကောင်း၊ “န ဟေတုဓမ္မာ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာပိ ဟေတုပိပယုတ္တာပိ”ဒုက်သည် လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်သည်-ဟူလို။

မှတိချက်။ ။ သမ္ဘဝတိဟု ပြုအပ်ခဲ့သော ၂ ဒုက်နှင့် ဤခေါပနအတွက် အတိရေက ၂ ဒုက်ကို ပေါင်း၍ အဋ္ဌကထာအလို ဒုက်အပို ၄ ဒုက် ထွက်လာ၏၊ ဋီကာ၌ကား-“အညေပိ အညထာပိ”ဟု အဋ္ဌကထာ ဆိုသောကြောင့် ဟေတုနှင့် ဟေတုသမ္ပယုတ္တ ရိပယုတ္တတို့ကို ယှဉ်စေ၍ “ဟေတုဓေဝ ဓမ္မာ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာပိ” ဒုက်လည်း သိထိုက်သေး၏၊ -ဟု ဆိုသည်၊ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

ခဲမွှားပေးအဟောတုကာပိဟူသော ဒုဂ်သည်၊ (သမ္ဘဝတိ) ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ န ဟောတူဓမ္မာ ဟောတူသမ္မယုတ္တာပိ၊ ဟောတူပိပ္ပယုတ္တာပိ-နဟောတူဓမ္မာပေးဟောတူ ပိပ္ပယုတ္တာပိ ဟူသော ဒုဂ်သည်လည်း၊ (သမ္ဘဝတိ) (ဣတိ-ဤအနက်သည် ဝုတ္တံ ဟောတိ) (ဣတိ-ဤသို့) အတိရေကတ္ထော-အပိုအလွန် ဖြစ်သော အနက်ကို၊ သင်္ဂဟိတော-ပြီ၊ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ (ဤသို့ ပြန်လှည့်၊ ဣတိ တစ်လုံး လည်းကျေ။)

စုဋ္ဌန္တရဒုကေသု-တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေဓမ္မာ-တို့သည်) အတ္တဓော-မိမိဟူသော ပစ္စုပ္ပန်တရားကို၊ နိပ္ပာဒကေန-ပြီးစေတတ်သော၊ ပစ္စယေန- အကြောင်းပစ္စည်းနှင့်၊ သဟ၊ (ဝတ္တန္တိ) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့အကြောင်း ပစ္စည်းနှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) (တေဓမ္မာ) သပ္ပစ္စယာ- တို့မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဥပ္ပါဒေဝါ-ဥပါဒ်အစိုက်၌ လည်းကောင်း၊ ဌိတိယံ ဝါ-ဌိအစိုက်၌ လည်းကောင်း၊ ပစ္စယော-အကြောင်းပစ္စည်းသည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဥပါဒ်အစိုက်၌ အကြောင်းပစ္စည်း မရှိကုန်သည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်) (တေဓမ္မာ) အပ္ပစ္စယာ - တို့မည်၏၊ (ယေဓမ္မာ-တို့ကို)

သပ္ပစ္စယာ။ ။“သဟ ပစ္စယေန ယေ ဝတ္တန္တိတိ သပ္ပစ္စယာ”ဟု ပြု၊ ပစ္စယအရ- ဇနကအကြောင်း၊ ဥပထမ္ဘက အကြောင်း ၂-မျိုးလုံးကို ယူစေလိုသောကြောင့် “အတ္တဓောနိပ္ပာဒကေန”ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊ နိပ္ပာဒကအရ-ဇနကအဖြစ်ဖြင့် ပြီးစေတတ်၊ ဥပထမ္ဘကအဖြစ်ဖြင့် ပြီးစေတတ်သော အကြောင်း ၂-မျိုးလုံးကို ရသည်၊ ထိုအကြောင်းများကို ငိုကာ၌ “သမာနကာလေန အသမာနကာလေန၊ ကာလဝိမုတ္တေနပစ္စယေန”ဟု မိန့်သည်၊ သမာနကာလပစ္စယဟူသည်-ပဋ္ဌာန်း ၂၄-ပစ္စည်းတို့တွင် ဟောတူသဟဇာတသော သဟဇာတပစ္စည်း မျိုးတည်း၊ အသမာနကာလ ပစ္စယဟူသည်-အနန္တရစသော အတိတ်ပစ္စည်း၊ အချို့ အာရမဏ အနာဂတ်ပစ္စည်းများတည်း၊ ကာလဝိမုတ္တပစ္စယဟူသည်-အာရမဏမျိုးတွင် ပါဝင်သော နိဗ္ဗာန် ပညတ်တို့တည်း။

အပ္ပစ္စယာ။ ။“ဧတေသံကို ဥပ္ပါဒေဝါ ဌိတိယံဝါ၌ မစပ်စေရ၊ ပစ္စယာ၌သာ စပ်စေရသည်၊ “နတ္ထိ ပစ္စယော ဧတေသံတိ အပ္ပစ္စယာ”ဟု ဥပ္ပါဒေဝါ ဌိတိယံဝါ မပါဘဲ ဝိဂြိုဟ်ပြုနိုင်၏ ထို့ကြောင့် “ဥပ္ပါဒေဝါ ဌိတိယံဝါ”သည် ဧတေသံ၏ စပ်ဖို့ရာ ပဓာနပုဒ် မဟုတ်ကြောင်း သိပါ၊ ရှေးနိဿယ၌ကား ဥပ္ပါဒေဝါ ဌိတိယံဝါ၌ စပ်လှည့်စိုင်းသောကြောင့် ဧတေသံကို “၏”ဟု မပေးရ၊ “အား”ဟု ပေးရမည်ဟု မှာထားလေသည်။

ဆက်ဦးအံ့။ ။“ပစ္စယော”အရ ကျေးဇူးပြုရာ၌ ဥပါဒ် အစိုက်ဝယ် ဖြစ်အောင် ကျေးဇူး ပြုခြင်း၊ ဌိ အစိုက်ဝယ် တည်တံ့အောင် ကျေးဇူးပြုခြင်းဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ “ထို ၂-မျိုး လုံး ကျေးဇူးပြုနိုင်သော ပစ္စည်း မရှိ” ဟု သိစေလို၍ “ဥပ္ပါဒေဝါ ဌိတိယံဝါ ပစ္စယော” ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ဥပ္ပါဒေ ဌိတိယံကို ပစ္စယောနှင့် တွဲ၍ “ဧတေသံ - ဤ

ပစ္စယေဟိ-အကြောင်း ပစ္စည်းတို့သည်။ သမာဂန္တော-ကောင်းစွာရောက်၍၊ ကတာ-ပြုအပ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အကြောင်းပစ္စည်းတို့ကောင်းစွာ ရောက်၍ ပြုအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဓမ္မာ) သင်္ခတာ-တို့မည်၏။ (ယေဓမ္မာ-တို့သည်။) သင်္ခတာ-အကြောင်းပစ္စည်းတို့ ကောင်းစွာရောက်၍ ပြုအပ်သော တရားတို့သည်။ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) အသင်္ခတာ-တို့မည်၏။

ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏။ အဝိနိဗ္ဗောဂဝသေန-အသီးသီးခွဲခြားဝေဖန်၍ မရခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ရူပံ-ရူပါယတနသည်။ ဝါ-ပထဝီ အစရှိသောရုပ်သည်။ အတ္ထိ-ရှိ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ရူပါယတန ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝါ-ထိုသို့ ပထဝီအစရှိသော ရုပ်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဓမ္မာ) ရူပိနော-ရူပိတို့မည်၏။ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏။ တထာဝိဝံ-ထိုသို့ အပြားရှိသော၊ ရူပံ-ရူပါယတနသည်။ ဝါ-ပထဝီအစရှိသောရုပ်သည်။ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင်း၊ (ထိုသို့ ရူပါယတနမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝါ-ထိုသို့ ပထဝီအစရှိသော ရုပ် မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဓမ္မာ) အရူပိနော-တို့မည်၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ ရူပုနလက္ခဏံ-ဖောက်ပြန်ခြင်းလက္ခဏာသည်။ ရူပံ-ရူပမည်၏။ ဧတေသံ-ဤတရား

နိဗ္ဗာန်တို့၏။ ဝါ-ဤနိဗ္ဗာန်တရားတို့မှာ ဥပ္ပါဒေ ပစ္စယောဝါ-ဥပ္ပါဒ်အနိက် ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပစ္စည်းမျိုးသည် လည်းကောင်း၊ တိဋ္ဌိယံပစ္စယောဝါ-သည် လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ-မရှိ”ဟု ဆိုလိုသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

သမာဂန္တော။ ။မရ၌ သမေတေဟိကို “ဧကတော ပဝတ္တေဟိ ပစ္စယေဟိ”ဟု ဖွင့်၏။ “သမံ+ဣတေဟိ” ပုဒ်ဖြတ်၍ သမံအတွက် “ဧကတော”ဟု လည်းကောင်း၊ ဣတအတွက် “ပဝတ္တေဟိ”ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ သို့ရာဝယ်-သင်္ခတတရားတို့ကို ကံစသော အကြောင်းတို့က ပြုစီမံရာ၌ အညီအမျှ တကွပေါင်းမိမှ ပြုစီမံကြသည် မဟုတ်ပါ။ ကိုယ့်အကြောင်းနှင့် ကိုယ် ထိထိရောက်ရောက် ကပ်ရောက်၍ ဆိုင်ရာအကျိုးကို ပြုစီမံကြသည်။ ထို့ကြောင့် သမေတေဟိအတွက် “အညီအမျှ ရောက်”ဟု မပေးဘဲ “သံ+ဣတေဟိ-ကောင်းစွာရောက်”ဟု ပေးသင့်၏။ ဤသမာဂန္တော၌လည်း “သံ+အာဂန္တော-ကောင်းစွာရောက်၍”ဟုသာ ပေးသင့်သည်။ “ကောင်းစွာရောက်” ဟူသည် ဆိုင်ရာအကျိုးကို ကပ်ရောက်ခြင်းတည်း။ [တရားတစ်ပါးတည်း ဖြစ်ပါလျက် ဗဟုဝစ်ဖြင့် ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းကို ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ရူပိနော။ ။အဋ္ဌကထာ၌ ၂-နည်းဖြင့်ထား၏။ ၂-နည်းလုံးတွင် “ရူပံ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ရူပိနော”ဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတံ ပြုရသည်။ ထိုတွင် ပဌမနည်း၌ “ရူပံ”အရ ရူပါယတနံ (ရူပါရုံ) ရ၏။ တစ်နည်း-ပထဝီ အစရှိသော ရုပ်ရ၏။ “ထိုကဲ့သို့ ရူပရုံ” ဟုရာ၌ အဘယ်အစွမ်း အားဖြင့် ရှိပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဝိနိဗ္ဗောဂဝသေန”ဟု ဝိသေသန ကုမရသည်။ ရုပ်ကလာပ်တိုင်းမှာ “ရူပံ” ဟုခေါ်ဆိုရသော ရူပါယတန၊ သို့မဟုတ် ပထဝီ အစရှိသောရုပ်သည် ခွဲစိတ်၍ မရလောက်အောင် ပါဝင်လျက် ရှိသည်ကို “ရူပိနော”ဟုဆိုသည်။

တို့၏၊ တံ-ထိုဖောက်ပြန်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဖောက်ပြန်ခြင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တေဓမ္မာ) ရူပိနော-တို့မည်၏၊ ရူပိနော-ဖောက်ပြန်ခြင်းရှိသော တရားတို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ အရူပိနော-ဖောက်ပြန်ခြင်းရှိသော တရားတို့ မဟုတ်ကုန်။

လောကီယာဓမ္မာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန-ပျက်တတ်အပြားအားဖြင့်ပျက်တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့်၊ ဝဋ်-တောဘူမကဝဋ်တရားကို၊ လောကော-လောကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ တသ္မိံ-ထိုလောက၌၊ နိယုတ္တာ-ယှဉ်သောတရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ လောကီယာ-လောကီယတို့မည်၏၊ တတော-ထိုတောဘူမကဝဋ်ဟူသော လောကမှ၊ ဥတ္တိတ္တာ-လွန်မြောက်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥတ္တရာ-ဥတ္တရတို့မည်၏၊ [ဥတ္တရန္တိ တိ ဥတ္တရာ-လွန်မြောက်ဆဲ မင်္ဂတရားတို့၊ ဥတ္တရိ သူတိ ဥတ္တရာ-လွန်မြောက်ပြီး ဖိုလ်တရားတို့၊] လောကေ-လောက၌၊ အပရိယာပနုဘာဝေန-အကျုံးမဝင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ လောကတော-တောဘူမကဝဋ်ဟူသော လောကမှ၊ ဥတ္တရာ-လွန်မြောက်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ လောကုတ္တရာ-တို့မည်၏။

ရူပနလက္ခဏံဝါ။ ။ပြခဲ့သော ပဌမနည်း၌ “ရူပါယတနရှိသော တံရားတို့”ဟု ဆိုရာဝယ် ရူပါယတနကား မပါဝင်နိုင်၊ ရူပါယတနမှတစ်ပါး အခြားတရားများသာ ပါဝင်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့်၊ ရူပါယတန ကြွင်းကျန်ခြင်းဟူသော အပြစ်မကင်းရကား “ရူပနလက္ခဏံ ဝါ” ဟု ဒုတိယနည်းကို ပြရသည်၊ ဤနည်း၌ကား ဖောက်ပြန်ခြင်း သဘောရှိသော တရားတို့ကို “ရူပိနော”ဟုဆိုသောကြောင့် ရူပါယတနလည်း ပါဝင်နိုင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ပဌမနည်း၌ ရူပံ အရ ပထဝီအစရှိသော ရုပ်တို့ကိုလည်း ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် ထိုပထဝီအစရှိသော ရုပ်များတို့တွင် တစ်ပါးပါးလည်း ရူပိနောအရတွင် မပါဝင်ဘဲ ကျန်ရစ်သည်မဟုတ်လောဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ပထဝီသည်ကို ရူပဟု ဆိုရာ၌ “ရူပိနော”အရတွင် ပထဝီသည် အာပေါစသော ရုပ်ရှိ၊ အာပေါစသည်လည်း ပထဝီ စသော ရုပ်ရှိသောကြောင့် တစ်ပါးပါးမျှမကျန်ဘဲ ရူပိနောအရတွင် ရုပ်အားလုံးပါဝင် နိုင်၏၊ ဥပမာ-“သဟေတုက” ဟုဆိုရာ၌ လောဘသည် မောဟဟိတ်ရှိ၊ မောဟသည် လောဘ ဒေါသဟိတ်ရှိသောကြောင့် ဟိတ်အားလုံးပင် သဟေတုကအရ၌ ပါဝင်နိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ -အနဋီကာ။

လောကီယာ။ ။ “လောကေ နိယုတ္တာ လောကီယာ”ဟု နိယုတ္တာအနက်၌ “ဣကပစ္စည်း သက်၍ပြီးသော တဒ္ဒိတ်”ဟု သိစေလိုရင်းတည်း၊ အဘယံကြောင့် “လောက၌ ယှဉ်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တသ္မိံ ပရိယာပနုဘာဝေန” ဟုဝိသေသန ပြုသည်၊ ထိုလောကတွင် ပါဝင်သောကြောင့် “လောက၌ယှဉ်သည်”ဟု ဆိုရသည်-ဟူလို၊ လောကပုဒ်ကိုကား-လုဇ္ဇနဋ္ဌေနကိုကြည့်၍ “လုဇ္ဇတိ ပလုဇ္ဇတိတိ လောကော”ဟု ဝစနတ္ထပြုပြီးလျှင် တောဘူမကဝဋ်တရား

ကေနစိဝိညေယျာတိ-ကား၊ စက္ခုဝိညာဏာဒီသု၊ စက္ခုဝိညာဏ်အစရှိသော ဝိညာဏ်တို့တွင် ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဧကေန-တစ်ပါးသော၊ စက္ခုဝိညာဏေ နဝါ-စက္ခုဝိညာဏ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ သောတဝိညာဏေနဝါ-သောတ ဝိညာဏ် သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝိဇာနိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ-တရား တို့သည်၊ သံဝဇ္ဇိန္တိ-ရှိကုန်၏၊) နကေနစိဝိညေယျာတိ-ကား၊ တေနေဝ-ထို တစ်စုံ

(လောကီ စိတ် စေတသိက် ရုပ်များ)ကို အရကောက်ပါ၊ လုဇောတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ဧကို ရှေးဦးစွာ စပြုပြီးမှ ကဂါဇောနံသုတ်ဖြင့် စကို ကပြ၊ “လုဇ-နဿနေ”ဟူသောစာတော်ကျမ်းနှင့်အညီ လုဇတိ ကိုပင် ပလုဇတိ-အမျိုးမျိုး အပုံပုံ ပျက်စီးတတ်၏၊”ဟု ဖွင့်သည်၊ ရှေးနိဿယ၌ကား လုဇန-ဓကောင်အားဖြင့် ပျက်တတ်၊ ပလုဇန-အဆုံးစုတ်အားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ပျက်တတ်” ဟုအနက်ခွဲ ပေးလေသည်။

မဓဋီကာ ။ လုဇသဒ္ဓါ ဟိ ဧကော သာမညနိဒ္ဒေသေန ဘိဇ္ဇန နိဗ္ဗတ္တနတ္ထော ဟောတိ၊ လောကော၌ လုဇသဒ္ဓါသည် တစ်ကုတည်းဖြစ်သော်လည်း သာမည နိဒ္ဒေသ နည်းအားဖြင့် “ပျက်ခြင်း ဖြစ်ခြင်းအနက် ၂-မျိုးကိုဟော၏”ဟု မဓဋီကာ ဖွင့်၏၊ ထိုအလို “လုဇန-ပျက် တတ်၊ ပလုဇ-ဖြစ်တတ်”ဟု အနက်ပေးကြသည်၊ ထိုအဖွင့်နှင့် ထိုအနက်ကို “ပလုဇနတာယာတိ ဗျာဓိအာဒိကာရေဟိ ဘိဇ္ဇနတော ဝိနဿနတော” ဟူသောမဂ္ဂါမဂ္ဂညဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာဖြင့် ဆင်ခြင်ပါ၊ ထိုမဟာဋီကာ အလိုအားဖြင့် ပလုဇနသည် လုဇန၏ အနက်ဖွင့်သာ ဖြစ်၏၊ “ပျက်” ဟူရာ၌ ဗျာဓိကြောင့်လည်း ပျက်၊ မရဏကြောင့်လည်း ပျက်၊ ဣသိ အစရှိ သည်ဖြင့် အပျက်အမျိုးမျိုး ရှိကြောင်းကို ပြလို၍ (ပ) ဟူသော ဥပသာရထည့်စွက်လျက် လုဇန ကိုပင် “ပလုဇန”ဟု ဖွင့်ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် မဓဋီကာ၏ အဖွင့်ကို ဆရာတို့မနှစ်သက်ကြပါ။

မေးဖွယ်။ ။ ပျက်တတ်သောကြောင့် “လောက”ဟုခေါ်လျှင် လောကုတ္တရာ စိတ်များ လည်း ဘင်ဇော၌ ပျက်တတ်ရကား “လောကအမည် မရသင့်ပါလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- အကြင် တောဘူမက ဝဋ်တရားကို ပုထုဇဉ်အများက “နိစ္စ- မပျက်မစဲ မြဲ၏”ဟု ယူထားကြ၏။ ထိုယူကို တားမြစ်ဖို့ရာ ထိုတောဘူမက ဝဋ်တရားကိုသာ “လောက-ပျက်သော တရား”ဟု တမင်လာ နာမည်တပ်ရသည်၊ လောကုတ္တရာ တရားတို့ကား ပုထုဇဉ်တို့၏ အရာ မဟုတ်၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အာရုံသာတည်း၊ ထိုလောကုတ္တရာ တရားကို “မပျက်”ဟု အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့က မယူကြ၊ ထိုသို့ အယူမရှိသောကြောင့် “လောက” ဟုပြောဆိုနေဖွယ် မလို ရကား လောကဟူသော အမည်မရနိုင်။ [နလုဇတိ နပလုဇတိတိ၊ ယော ဂဟိတော၊ တထာ န ဟောတိ၊ သော လောကောတိ တံဂဟဏရဟိတာနံ လောကုတ္တရာနံ နတ္ထိ လောကတာ၊-ဋီကာ။]

ကေနစိ စက္ခုဝိညာဏေနဝါ ။ ကေနစိ ဝိညေယျာဟူသော ဒုက်ပုဒ်၌ ကေနစိဟူသော သဒ္ဓါသည် မည်သည့်တရားဟူ၍ တိုက်ရိုက်မပြသော သဒ္ဓါတည်း၊ သို့သော် ဝိညေယျကြိယာကို ထောက်၍သိတတ်သောဝိညာဏ်တစ်ပါးပါးကိုဟောရမည်။ ထို့ကြောင့် ကေနစိ၏ သရုပ်ကို စက္ခုဝိညာဏေနဝါ စသည်ဖြင့် ထုတ်ပြသည်၊ ဝါသဒ္ဓါသည် ဝိကပ္ပနတ္ထတည်း၊ ကေနစိအရ စက္ခုဝိညာဏ်ကိုယူလျှင် သောတဝိညာဏ်စသော အခြားဝိညာဏ် ၅ ပါးကို မရ၊ သောတ

တစ်ခုပင်လျှင် ဖြစ်သော၊ စက္ခုဝိညာဏေနဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ သောတဝိညာဏေနဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ န ဝိဇာနိတဗျာ-မသိထိုက်ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ-တို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ကုန်၏၊) ဧဝံ-သို့ (ဣမသ္မိံ အတ္ထေ-ဤ အနက်သည်၊) သန္တေ-ဖြစ်လသော်၊ ဒိန္နုမ္ပိ-နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပဒါနိကေစိဝိညေယျာပုဒ်၊ န ကေနစိ ဝိညေယျာပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထ နာနတ္တတော- အနက်အရကောက်အားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုကော-ဒုက်သည်၊ ဟောတိ-၏။

အာသဝဂေါစ္စကေ-၌ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော၊ ယေဓမ္မာ) အာသဝန္တိ-စီးကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) အာသဝါ-တို့မည်၏၊ စက္ခုတောပိ- စက္ခုဒွါရမှ လည်းကောင်း၊ ပေ၊ မနတောပိ-မနောဒွါရမှ လည်းကောင်း၊ သန္တန္တိ-စီးတတ် ကုန်၏၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဝိညာဏ်ကို ယူပြန်လျှင်လည်း စက္ခုဝိညာဏ်စသော အခြားဝိညာဏ် ၅ ပါးကိုမရ၊ ဝါ သဒ္ဓါသည် အဝုတ္တ ဝိကပ္ပနတ္ထအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်ရကား ဃာနဝိညာဏ်၊ ဇီဝါဝိညာဉ်၊ ကာယဝိညာဉ်၊ မနောဝိညာဉ် တို့တွင်လည်း ကေနစိအရ တစ်ပါးပါးသော ဝိညာဏ်ကိုယူပါ။

နကေစိ ဝိညေယျာ။ ။ကေနစိအရ စက္ခုဝိညာဉ် ကိုယူခိုက် န ကေနစိအရ၌လည်း စက္ခုဝိညာဏ်ကိုပင်ယူရသည်၊ ဤအလို ကေနစိ ဝိညေယျာဓမ္မာအရ စက္ခုဝိညာဏ်သည် သိထိုက်သောစူပါရုံရ၏၊ န ကေနစိ ဝိညေယျာဓမ္မာအရ စက္ခုဝိညာဏ်သည် မသိထိုက်သော သဒ္ဓ-ဂန္ထ-ရသ-ဖောဋ္ဌဗ္ဗ-ဓမ္မာရုံတို့ရ၏၊ တစ်နည်း-ကေနစိအရ သောတဝိညာဏ်ကို ယူပြန်လျှင် ကေနစိ ဝိညေယျာဓမ္မာအရ သောတဝိညာဉ်သည်မသိထိုက်သော ရူပ-ဂန္ထ-ရသ-ဖောဋ္ဌဗ္ဗ-ဓမ္မာရုံတို့ရ၏၊ ဤသို့အားဖြင့် ကေနစိအနက်ကိုထောက်၍ အရကောက်ထူးပါစေ၊ မည်သို့ပင် ကောက်သည် ဖြစ်စေ ပဋ္ဌမပုဒ်နှင့် ဒုတိယပုဒ်တို့၏ အရကောက်ကွဲပြားသောကြောင့် အတ္တနာနတ္တတော ဒုကော ဟောတိ”ဟု အဋ္ဌကထာမိန့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤအဋ္ဌကထာနည်းကို ဋီကာဆရာမကြီးက၊ အဋ္ဌကထာ ဋီကာဆရာတို့ ဝါဒကွဲပြားခြင်း၏ လိုရင်းအချုပ်မှာ-နိဒ္ဒေသပါဠိတော်လာ ၂ ဝါကျကို ဋီကာဆရာက “တစ်ဒုက” ဟုယူ၍ အဋ္ဌကထာဆရာက တစ်ပုဒ်ဟုသာ ယူခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဋီကာဆရာက ဝိညာဏကတ္တာ၏ ကွဲပြားမှုကို ပြ၍၊ အဋ္ဌကထာဆရာက ဝိညာတဗ္ဗကံ၏ ကွဲပြားမှုကို ပြခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း အယူအဆ မတူကြခြင်း ဖြစ်ရသည်။

သန္တန္တိ ပဝတ္တန္တိ။ ။ဘူဝါဒိ သုဓာတ်၏ သန္တန္တ အနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် သဝန္တိကို “စက္ခုတောပိ၊ ပေ၊ သန္တန္တိ”ဟု ဓာတွတ္ထဖွင့်သည်၊ “သန္တန္တ-စီး”ဟူသည် ရေများစီးသွားသကဲ့သို့ တကယ်စီးခြင်း မဟုတ်၊ တရားသဘောအားဖြင့် “ဖြစ်ခြင်းတည်း”ဟု သိစေလို၍ “ပဝတ္တန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွဲ့ ဖွင့်သည်။

ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယောဓမ္မာ) ဓမ္မတော-အာရုံပြုအပ်သောတရား အားဖြင့်၊ ယာဝ ဂေါတြဘုံ-ဂေါတြဘုံတိုင်အောင် လည်းကောင်း၊ သြကာသတော-တည်ရာဘုံ အားဖြင့်၊ ယာဝဘဝဂ္ဂ-ဘဝဂ်တိုင်အောင် လည်းကောင်း၊ သဝန္တိ-သွားတတ်ကုန်၏၊ ဝါ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တောဓမ္မာ) အာသဝါ-တို့မည်၏၊ ဧတေ ဓမ္မ-ဤဂေါတြဘုံ တရားတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဧတံ သြကာသံစ၊ ဤဘဝဂ်ဟူသော အရပ်ကို လည်းကောင်း၊ အန္တောကရိတွာ-အတွင်းပြု၍၊ ပဝတ္တန္တိ - ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိအတ္ထော၊ ဟိ-မှန်၊ အယံ အာကာရော-အာသဝါ၌ ဤအာသဒ္ဓါသည်၊ အန္တောကရဏတ္ထော-အတွင်းပြုခြင်းအနက်ရှိ၏။

မေးဖွယ်။ ။ ကျွန်တော်တို့ သောတာပန်တို့၏ နိဗ္ဗာန်ရောက်ရာမှာ လောဘ နိဗ္ဗာန် မောဟတို့သာမက၊ ကုသိုလ်အဗျာကတနှင့်တကွ အခြားတရားတို့လည်း စီးကြဖြစ်ကြသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် “လောဘနိဗ္ဗာန် မောဟတို့ကိုသာ အာသဝဟု ခေါ်ရသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား ဤလောဘနိဗ္ဗာန် မောဟတို့သည် အနာမု အရိအရုံ (သန့်ရှည်) တွေ စီးလာသကဲ့သို့ ၆ ဒွါရမှ ရွံစရာ အဖြစ်ဖြင့် စီးလာရကား အာသဝသဒ္ဓါသည် ထိုကဲ့သို့ မစင်မကြယ် ရွံစဖွယ် စီးတတ် ဖြစ်တတ်သော တရားတို့ကို ဟောသော အထင်ရရှိသဒ္ဓါဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် လောဘနိဗ္ဗာန် မောဟတို့ကိုသာ “အာသဝ”ဟုခေါ်ရသည်။

ဓမ္မတော၊ ပေ၊ အာသဝါ။ ။ လောဘ နိဗ္ဗာန် မောဟတို့သည် လောကီတရားအားလုံးကို အာရုံပြုနိုင်၍ လောကုတ္တရာတရားတို့ကို အာရုံမပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မတော ယာဝ ဂေါတြဘုံ” ဟုဆိုသည်၊ မဂ္ဂဝီထိ၌ ဂေါတြဘုံနောက်ဝယ် မဂ်ဖိုလ်ဖြစ်၏၊ ထိုမဂ်ဖိုလ်ကား အာရုံမပြုနိုင်-ဟူလို၊ မဂ်ဖိုလ်နောက်၌ ဘဝင်စိတ်နှင့် အခြားသော လောကီဝီထိစိတ်များ ဆက်ကာ ဆက်ကာ အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ကြသေးသော်လည်း ထိုဘဝင်စိတ်စသည်တို့မှာ ရှေးရှေးက ဘဝင် စသည်များနှင့် အလားတူ ဖြစ်သောကြောင့် ယာဝဂေါတြဘုံအရ-ဂေါတြဘုံအတွင်းက တရားတို့၌ ပါဝင်လေပြီ။

ယာဝဘဝဂ္ဂ။ ။ ထိုလောဘနိဗ္ဗာန် မောဟတရားတို့သည် “ဘဝဂ်”ဟု ခေါ်ရသော နေဝ သညာနာသညာယတန ဘုံတိုင်အောင် ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ယာဝ ဘဝဂ္ဂ” ဟုဆိုသည်၊ ဤသဝန္တိ၌ သုခတိကိုလည်း “သဝန္တိတိ ဂစ္ဆန္တိ”ဟု ငိုကာဖွင့်သောကြောင့် “ဂတိအနက်ဟော” ဟု မှတ်ပါ၊ “ဧတ၊ ပေ၊ ပဝန္တိတိ အတ္ထော”ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်။ “အန္တောကရဏတ္ထော ဟိ အယံ အာကာရော”ကား အန္တောကရိတွာကို ခိုင်မြဲစေသော ဒဋ္ဌိကရဏဝါကျတည်း၊ ဤ အန္တောကရဏ အနက်ဟူသည် သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ပြုအပ်သော အဘိဝိစိ အဝစိအနက်ပင်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ “ယာဝ-ဂေါတြဘုံ”ဟု ဂေါတြဘုံကိုသာ နာမည်တပ်ထားသော်လည်း အထက်မဂ္ဂဝီထိ၌ ဝေါဒါနီကိုလည်းကောင်း၊ ဖလသမာပတ် ဝင်စားသောအခါ ပရိကမ်ဇောတို့ကို လည်းကောင်း ဂေါတြဘုံ သဒ္ဓါဖြင့် ယူထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ယာဝ ဂေါတြဘုံ၌ ဂေါတြဘုံကို “ဥပလက္ခဏနည်း”ဟု မှတ်ပါ၊ မဂ္ဂ၌ကား “ဧကသေသနည်း၊ သာမည နိဒ္ဒေသနည်း”ဟုဆို ထားလေသည်။ [ဂေါတြဘုံ ဝစနေန ဂေါတြဘုံဝေါဒါန ဖလ သမာပတ္တိပုရောရိကပရိကမ္မာနိ ဝုတ္တာနိတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ငိုကာ။]

စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန-ကြာမြင့်စွာ တည်နေစေအပ် ထုံအပ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသောအနက်ကြောင့်၊ မုဒိရာဒိယော-မုဒရက်သီးရည် အစရှိသည်တို့သည်၊ အာသဝါ-အာသဝတို့မည်၏။ (ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊) အာသဝါဝိယ-ကြာမြင့်စွာ ထုံအပ်သော စိမ်ရည် အရက်တို့နှင့် တူကုန်၏။ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ (တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊) အာသဝါ-တို့မည်၏။ ဟိ-မှန်၏။ [စိရပါရိဝါသိယကို “အာသဝ”ဟု ခေါ်ခြင်းသည် မှန်၏-ဟူလို၊] လောကသို့-လောက၌၊ စိရပါရိဝါသိယာ-ကြာမြင့်စွာ တည်နေစေအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-ကြာမြင့်စွာ ထုံအပ်ကုန်သော၊ မုဒိရာဒိယော-တို့ကို၊ အာသဝါတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏။

စ-ဆက်၊ စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌ-ကြောင့်၊အာသဝါ-တို့မည်သည်၊ယဒိဟောန္တိ၊ ကုန်အံ့၊ (စေ ဟောန္တိသု-ကုန်လသော်၊) ဧတေယေဝ-ဤလောဘဒိဋ္ဌိ မောဟတရားတို့ သည်သာ၊(အာသဝါ-အာသဝတို့မည်သည်၊) ဘဝိတုံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ အရဟန္တိ-ထိုက်ကုန်၏။ဟိ-သာဓကကား၊ပုရိမာ ဘိက္ခဝေ၊ပေ၊အဝိဇ္ဇာ နာဟောသိတိ အာဒိ-ပုရိမာ ဘိက္ခဝေ၊ပေ၊အဝိဇ္ဇာ နာ ဟောသိ အစရှိသော၊ဧတံသုတ္တံ-ဤပါဠိတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [အာဒိဖြင့်“ပုရိမာဘိက္ခဝေကောဋီ န ပညာယတိ ဘဝတဏှာယ”စသော ပါဠိတော်ကိုယူ၊ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဣတော-ဤမည်သောမင်း၊ဤမည်သော ဘုရားလက်ထက်မှ၊

တစ်နည်း။ ။ပဋ္ဌမမဂ္ဂဝိထိ၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော ဂေါတြဘုကိုသာ နိဒဿနနည်းအားဖြင့် “ယာဝဇဂါတြဘုံ”ဟု ဆိုထားသည်။ အထက်မဂ္ဂဝိထိ၊ ဗလသမာပတ္တိဝိထိတို့၌ ပါသော ဝေါဒါနိပရိကမ်တို့ကိုလည်း ထိုဂေါတြဘု အရတွင်ယူပါ။ ထို့ကြောင့် အခြားဝိထိတို့၌ ဝေါဒါနိပရိကမ်တို့၏ နောက်ဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်တရားတို့၌လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်တရား၌လည်းကောင်း အာသဝေါတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်ပြီးဖြစ်သည်။

စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန။ ။ပရိဝါသိယန္တတိ- ပရိဝါသိယာ၊ အဖန်ဖန်တည်နေစေအပ် စိမ်ထားအပ်ကုန်သော မုဒရက်ရည်စသည်တို့၊ ပရိပုဗ္ဗဝသဓာတ် ကာရိတ်ကျေ၊ ကျပစ္စည်း။ “ပရိဝါသိယာယေဝ+ပါရိဝါသိယာ”ဟု သုတ္တဆင့်၊ ကြာမြင့်စွာ အဖန်ဖန် တည်နေစေအပ်ဟူသည် ယခုအခါ အရက်စိမ်ခြင်းမျိုးကဲ့သို့ ကြာမြင့်စွာစိမ်အပ် အနီးပြင်းအောင် ထုံထားအပ်သော အရာဝတ္ထုတည်း။ ထိုကဲ့သို့ ကြာမြင့်စွာ ဟည်နေစေအပ်လျှင် ရှေးကျ၍ဟောင်းလှပြီဖြစ်သော ကြောင့် ငိုကား၌ “ပုရဏဘာဝေါ”ဟု အဓိပ္ပာယ်တွင်သည်။ ဤအလို အာသဝသဒ္ဓါသည် စိရပါရိဝါသိယအနက်ကို ဟောသော ရဋ္ဌိသဒ္ဓါတည်း။ လောကသို့ဟိ၊ ပေ၊ ဝုစ္ဆန္တိကား ထိုကဲ့သို့ အထင်ရဋ္ဌိဖြစ်ကြောင်းကို ခိုင်မြဲစေသော ယုတ္တိဒဋ္ဌိဝါကျတည်း။

ယဒိစ၊ ပေ၊ အရဟန္တိ။ ။ဤကား စိရပါရိဝါသိယဖြစ်သော အရာဝတ္ထုတို့ကို အာသဝဟုခေါ်တမ်းဆိုလျှင် ဤလောဘ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မောဟတို့က ရိုးရာအရက်တို့ထက်ပင် ကြာမြင့်လှပြီဖြစ်သောကြောင့် အာသဝခေါ်ထိုက်ကြောင်းကို ပြသော သမ္ဘာဝနာဝါကျတည်း။

ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ အဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာသည်၊ န အဟောသီ-မဖြစ်ခဲ့ဖူးသေး၊(အထပစ္ဆာ-ထိုမှ နောက်၌၊ သမာဝါ-စ၍ဖြစ်ပြီ-ဟုပါဠိတော်၌ဆက်ပါ၊) ဣတိ-သို့၊ အဝိဇ္ဇာယ- အဝိဇ္ဇာ၏၊ ပုရိမာ-ရှေး၌ဖြစ်သော၊ ကောဋီ-အစွန်းအစ အပိုင်းအခြားကို၊ န ပညာ ယတိ-မသိအပ် မသိနိုင်၊]

ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊) အာယတံ-ရှည်လျားသော၊ သံသာရ ဒုက္ခံ-သံသရာဆင်းရဲကို၊ သဝန္တိ-သီးတတ်ကုန်၏၊ ပသဝန္တိ-သီးတတ်ကုန်၏၊ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ တေဓမ္မာ-တို့သည်၊ အာသဝါ-တို့မည်၏၊ [ဝါ သဒ္ဓါ သည် အာသဝါဝိယာတိ၏ ဝိကပ်တည်း၊ ပိကား ရှေးအနက်တို့ကို ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍနတည်း၊] တတော-ထိုအာသဝေါတရားတို့မှ၊ အညေ-အခြားသော တရားတို့ သည်၊ နော အာသဝါနာမ-နော အာသဝါတို့မည်၏။

ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ အာရမဏံ-အာရုံကို၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ ပဝတ္တေဟိ-ဖြစ်ကုန်သော၊ အာသဝေဟိ-အာသဝေါတရားတို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေဓမ္မာ-တို့သည်၊ သာသဝါ-တို့မည်၏၊ ဒေတသံ-တို့၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (မိမိကို အာရုံပြု၍၊) ပဝတ္တမာနာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ အာသဝါ-တို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အနာသဝါ-တို့မည်၏။

အာယတံဝါ၊ ယေ၊ အာသဝါ။ ။ အာသဝါ-၌ “အာယတသဝ”ဟု ဆိုလိုလျက် ယတကို ချေ၍ “အာသဝါ”ဟု ဖြစ်သည်၊ ထိုအာယတဟူသည် သံသာရဒုက္ခတည်းဟု သိစေလို၍ အာယတံ၏ အရကို “သံသာရဒုက္ခံ”ဟု သရုပ်ဖော်သည်၊ သဝန္တိကို ငိုကွာ၌ “ဖလန္တိ”ဟု ဖွင့်၏၊ ဖလဓာတ်သည် နိပ္ပတ္တိ-ပြီးစီးခြင်းအနက်ဟောတည်း၊ သုဓာတ်လည်း “ဇနန-ဖြစ်စေခြင်း”အနက် ဟောတည်း၊ ဖြစ်စေခြင်းနှင့် ပြီးစီးခြင်းမှာ သဘောတူပင်တည်း၊ ကောက်ပင်သည် အသီးကို သီးတတ်၊ ဖြစ်စေတတ်သကဲ့သို့ ဤလောဘဒိဋ္ဌိ မောဟတို့သည်လည်း သံသာရဒုက္ခတည်းဟု သော အသီးကို သီးတတ်၊ ဖြစ်စေတတ်ကြသည်ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ သဝန္တိကို အဋ္ဌကထာ၌ “ပသဝန္တိ”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုပပုဗ္ဗေ၊ သုဓာတ်လည်း ဖလတိ အနက်ဟောပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သုတ္တပုဒ်၏ ဝိဟိတံကို ပြရာ၌ ပသဝတိကို “ဖလတိ” ဟု ငိုကွာဖွင့်ခဲ့သည်၊ ရှေးနိဿိ၌ ပပုဗ္ဗေ၊ သုဓာတ်သည် သားဖွားခြင်း အနက်ဟောဟု ကြံ၍ “ပသဝန္တိ-သံသာရဒုက္ခတည်းဟူသော သားကို မွေးဖွားတတ်ကုန်၏”ဟု အနက်ပေးသည်၊ အဋ္ဌကထာ၏အဘော် ဟုတ်-မဟုတ်၊ ဤငိုကွာအဖွင့်နှင့်လည်း ညီ-မညီ စဉ်းစားပါ။

အတ္တာနံ၊ ယေ၊ သာသဝါ။ ။ သဟေတုကာဟု ဟောတော် မူရာ၌ သဟေတုက တရား တို့သည် ဟိတံနှင့် သမ္ပယုတ် ဖြစ်ကြသကဲ့သို့ ဤ၌ သမ္ပယုတ်အားဖြင့် သာသဝံ ခေါ်သည် မဟုတ်၊ မိမိကိုသာ အာရုံပြု၍ဖြစ်သော အာသဝေါတရားတို့နှင့် တကွဖြစ်သောကြောင့် “သာသဝခေါသည်”ဟု သိစေလို၍ “အတ္တာနံအာရမဏံကတ္တာ ပဝတ္တေဟိ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊ “သဟ အာသဝေဟိ ယေ ဝတ္တန္တိတိ သာသဝါ”သာလိုရင်း။

သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်ကို၊ ဟေတုဂေါဇ္ဈကေ-၌၊ ဝုတ္တနယေန -ဆို အပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ [တတောပရံ ပဌမဒုကံ ဒုတိယ တတိယေ ဟိ သဒ္ဓိယောဇေတွာစသည်ကို “သေသံ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ”ဟုဆိုသည်။]

ပန-အထူးကား၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့.ကား၊ ဝိသေသော-အထူးတည်း၊ တတ္ထ-ထိုဟေတုဂေါဇ္ဈကေ၌၊ န ဟေတူခေါပန၊ ပေ၊ အဟေတုကာပိတိ-ဟူသော အယံဩသာနဒုကော-ဤအဆုံးဒုကံကို၊ ပဌမဒုကဿ-ပဌမဒုကံ၏၊ ဒုတိယ ပဒံ- ဒုတိယပုဒ်ကို၊ အာဒိမိ-အစ၌၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ ဝုတ္တောယထာ- ဟောတော်မူ အပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဣဓ-ဤအာသဝဂေါဇ္ဈကေ၌၊ နော အာသဝါခေါပန၊ ပေ၊ အနာသဝါပိတိ-ဟူ၍၊ န ဝုတ္တော-ဟောတော်မမူအပ်၊ ကိဉ္ဇာပိ န ဝုတ္တော- အကယ်၍ကား ဟောတော်မမူအပ်ပါပေ၊ အထခေါ-ထိုသို့ပင် ဟောတော်မမူအပ် ပါသော်လည်း၊ အယဉ္ဇ (ဘေဒေါ)-ဤအထူးအပြားကို လည်းကောင်း၊ အညော- အခြားသော၊ ဘေဒေါစ-အထူးအပြားကို လည်းကောင်း၊ တတ္ထ-ထိုဟေတုဂေါဇ္ဈ က၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ [ဤအထူး အပြားကို ငိုကာ၌ ပြလိမ့်မည်။]

သံယောဇေနဂေါဇ္ဈကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေဓမ္မော-တို့သည်၊) ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တံ ပုဂ္ဂလံ-ထိုသံယော ဇေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝဋ္ဋသ္မိ-ဝဋ်-၃-ပါး၌၊ (ကိလေသာဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်၌) သံယောဇေန္တိ-ယှဉ်စေတတ်ကုန်၏၊ ဗန္တန္တိ-ဖွဲ့တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေဓမ္မော- တို့သည်၊ သံယောဇေနာ-သံယောဇေတို့ မည်၏၊ တတော-ထိုသံယောဇေတို့မှ၊ အညေ-အခြားသောတရားတို့သည်၊ နော သံဇယာဇေနာနာမ-သံယောဇေတို့ မည်၏၊ အာရမဏဘာဝံ-အာရုံ၏အဖြစ်သို့၊ ဥပဂန္တာ-ကပ်ရောက်၍၊ သံယောဇေနသမ္ပန္န နေန-သံယောဇေတို့နှင့်စပ်ခြင်းကြောင့်၊ သံယောဇေနနံ-သံယောဇေတို့၏၊ ဟိတာ-

သံယောဇေန္တိ။ ။ဈရာဒိ ယုဇေတံသည် ဗန္တနအနက်ကို ဟောသောကြောင့် “ဗန္တန္တိ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဝဋ်တရား၌ ဖွဲ့တတ်ဟူသည် နှားကို လှည်း၌ဖွဲ့တပ်ထားသကဲ့သို့ သံယောဇေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဝဋ် ၃-ပါး၌ ဖွဲ့တပ်၍ထားတတ်သော တရားများ-ဟူလို၊ ချဲ့ဦးအံ-ကာမရာဂစသော သံယောဇေမကုန်သေးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ကံဂိုပြုသောအခါ ရဟန္တာများကဲ့သို့ ပြုကာမတ္တ မဟုတ်ကြ၊ နောင် အကျိုးပေးဖို့ရန် ကံ၏သတ္တိ ကျန်ရှိရစ်စေကြသည်။ ဤသို့ ကျန်ရှိခြင်းသည်ပင် သံယောဇေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကမ္မဝဋ်၌ ဖွဲ့ထားရာရောက်၏၊ ထိုအကျိုးကို ရရှိစေခြင်းသည် ဝိပါကဝဋ်၌ ဖွဲ့ထားရာရောက်၏၊ ရှေးရှေးသံယောဇေကိလေသာ ရှိသောကြောင့် နောက်နောက် ကိလေသာတွေ ဖြစ်ရကား ကိလေသာဝဋ်၌လည်း ဖွဲ့ထားရာရောက်သည်၊ ဆိုလိုရင်းမှာ- “သံယောဇေတရားတို့သည် ဝဋ် ၃-ပါး၏အကြောင်းများဖြစ်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ [ကိလေသာ ကမ္မဝိပါကဝဋ်၌ ပစ္စယဘာဝေန တတ္ထ သံယောဇေန္တိ-ငိုကာ။]

အစီးအပွားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သံယောဇနိယာ-သံယောဇ နိယတို့မည်၏၊ [သံယောဇနာနံ+ဟိတာ-သံယောဇနိယာဟု ဟိတံတဒ္ဒိတံပြု၊ ဣကပစ္စည်း၊ ကကို ယပြု၊ တစ်နည်း-ဣကပစ္စည်းလည်း ရှိနိုင်သည်၊ မဓုဋီကာ ၌ကား ငဏိကပစ္စည်းဟု ဆိုလေသည်။] ဧတံ-သံယောဇနိယာ ဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊ သံယောဇနသ- သံယောဇဉ်၏၊ အာရမဏ ပစ္စယ ဘူတာနံ-အာရမဏပစ္စည်း ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဒါတည်း၊ သံယောဇနိ ယာ-သံယောဇဉ်တို့၏ အစီးအပွားတို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ အသံယောဇနိယာ- သံယောဇဉ်တို့၏ အစီးအပွား မဟုတ်ကုန်၊ သေသံ-ကြွင်းသောအစီအရင်ကို၊ ဟေတုဂေါစ္ဆကေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ- ဖြင့်သာ၊ ယောဇေတဗ္ဗံ-ယှဉ်စေထိုက်၏။ [တတော ပရံ ပဌမဒုကံ၊ စသည်ကို ဆိုသည်။]

ဂန္ထဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေဗ္ဗော-တို့သည်) ယဿ- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ စုတိပဋိသန္တိ ဝသေ-စုတိပဋိသန္တေတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝဋ္ဋသ္မိ-ဝဋ် ၃-ပါး၌၊ ဂန္ထန္တိ-ဖွဲ့တတ်ကုန် ၏။ ယဋ္ဌေန္တိ-ဆက်စပ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တောဗ္ဗော) ဂန္ထာ-ဂန္ထတို့ မည်၏၊ အာရမဏ ကရဏဝသေန-အာရုံပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဂန္ထေဟိ-ဂန္ထ တရားတို့သည်၊ ဂန္ထိတဗ္ဗာ-ဖွဲ့အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂန္ထနိယာ-တို့မည်၏၊ [ဂန္ထဓာတ် ,အနိယပစ္စည်းဖြစ်၍ “ဂန္ထနိယာ” ဟုရှိစေ၊] သေသံ-ကို၊ ဟေတုဂေါစ္ဆ ကေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဖြင့်သာ၊ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ စ-ဆက်၊ ဣဓ-ဤဂန္ထဂေါစ္ဆက၌၊ (သေသံ-ကို၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ) ယထာ-သိထိုက်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- တူ၊ ဣတော-ဤဂန္ထဂေါစ္ဆကမှ၊ ပရေသုပိ-နောက် ဂေါစ္ဆကတို့၌လည်း၊ ဝုတ္တာဝ သေသံ-တိုက်ရိုက်ဆိုအပ်ပြီးမှ ကြွင်းသော အစီအရင်ကို၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထို ဂေါစ္ဆက တို့၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။

အစိဝစနံ။ ။ရှေးရှေး ကိလောသာသည် နောက်နောက် သံယောဇဉ်၏ အစီးအပွား ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “သံယောဇနိယအရတွင် ပါဝင်လေသလော”ဟု ယုံမှားရှိရကား “သံယောဇန သ၊ ပေ၊ အဓိဝစနံ”ဟု မိန့်သည်၊ သံယောဇနိယသဒ္ဒါသည် သံယောဇဉ်၏ အာရုံတရားတို့၌ ထင်ရှားသော အထင်ရူဠိသဒ္ဒါဖြစ်သည်-ဟူလို။

ဂန္ထန္တိ။ ။ဂန္ထဓာတ်သည် ထုံးဖွဲ့ခြင်းအနက်ကို ဟောရာ၌ စုတိနှင့် ပဋိသန္တေကို တစ်စုတည်း ဖြစ်သွားအောင် ထုံးဖွဲ့၍မရ၊ စုတိ အခြားမဲ့၌ ပဋိသန္တေ ဖြစ်ဖို့ရန် ဆက်စပ်ဖို့သာ ရနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ယဋ္ဌေန္တိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်တ္ထဖွင့်သည်၊ ဘူဝါဒိ စုရာဒိ ယဋ္ဌဓာတ်သည် သံဃာ ဋ- (ပေါင်းစပ်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏၊ ရှေးနိဿယ၌ကား ဤယဋ္ဌေန္တိကို နောက်မှ ထည့်ပါ၌ ဟုဆိုသည်။

ဩဃဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော၊ ဧဝံ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေဓမ္မော-တို့သည်။) ယဿ-
 အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝဋ္ဋသ္မိံယေဝ -
 ဝဋ္ဋံ၊ ၃ ပါး၌ပင်၊ ဩဟနန္တိ-အောက်သို့ချ၍ ညှဉ်းဆဲတတ်ကုန်၏၊ ဩသီဒါပေန္တိ-
 နစ်မြုပ်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ (တေဓမ္မော-တို့သည်။) ဩယာ-ဩ
 ယတို့မည်၏၊ အရမဏံ ကတွာ-အာရုံပြု၍၊ ဝါ-အာရုံပြုသော အားဖြင့်၊ အတိက္က
 မနီယတော-ကျော်လွန်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဩယေ ဟိ-ဩဃတရား
 တို့သည်၊ အတိက္ကမိတဗ္ဗာ-ကျော်လွန်အပ်သောတရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဩဃ
 နိယာ-ဩဃနိယတို့မည်၏၊ ဩယာနံ-ဩဃတရားတို့၏၊ အာရမဏဓမ္မော ဧဝ-
 အာရုံဖြစ်သောတရားတို့ကိုပင်၊ ဝေဒိဗ္ဗာ-ဩဃနိယ ဟုသိထိုက်ကုန်၏၊ [“ဩယေ
 ဟိ+အတိက္ကမိတဗ္ဗာတိ ဩဃနိယာ”ဟု ပြုလိုသည်၊ အကျယ်ကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌
 ပြထားပြီ။]

ယောဂဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော၊ ဧဝံ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေဓမ္မော-တို့သည်။)
 ဝဋ္ဋသ္မိံ-၌၊ ယောဇေန္တိ-ယှဉ်စေတတ်၊ ကပ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မော-
 တို့သည်။) ယာဂါ-ယောဂတို့မည်၏၊ ယောဂနိယာ-ယောဂနိယတရား တို့ကို၊
 ဩဃနိယာဝိယ-ဩဃနိယ တရားတို့ကိုကဲ့သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။
 [[အာရမဏံကတွာ ယောဂေတိ အတိက္ကမိတဗ္ဗာတိ ယောဂနိယာ”ဟုပြု၊ ဋီကာ
 အလိုကား-“ယောဂေန+နိယုတ္တာ ယောဂနိယာ၊”ယောဂါနံ+အရဟန္တိတိ ယောဂနိယာ”
 ဟုပြု။]

နိဝရဏဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေဓမ္မော-တို့သည်။)
 စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ နိဝရန္တိပရိယောနန္တန္တိ- မြှေးယှက်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်။

ဩဃာ။ ။ အဝပုဗ္ဗ+ဟနဓာတ်၊ အဝကို ဩပြု၊ ပဋိယောက္ခံသို့ သံဟနညာယဝါရော
 ယောသုတ်ဖြင့် စီရင်ပါ၊ ဟနဓာတ်၏ ဟိသာ၊ ဂတိအနက်တို့တွင် ဤ၌ ဟိသာအနက်ကိုယူ၊
 ဝဋ္ဋဆင်းရဲ၌ အောက်ချ၍ ညှဉ်းဆဲတတ်သည်-ဟူလို၊ ထိုကဲ့သို့ အောက်ချ ၍ညှဉ်းဆဲခြင်းကိုပင်
 ရေ၌နှစ်ခြင်းနှင့် တူရကား “ဩသီဒါပေန္တိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား ဩဃ သဒ္ဒါ
 သည် ရေအယဉ်ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ ပကတိ ရေအယဉ်သည် မျောလာသောသူတို့ကို
 နှစ်တတ်သကဲ့သို့ ဤလောဘစသော တရားတို့လည်း မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို ဝဋ္ဋံ ၃-ပါး၌
 နှစ်ထားတတ်သည်-ဟူလို။

ပရိယောနန္တန္တိ။ ။နိပုဗ္ဗ ဝရဓာတ်သည် “ဘုရအာဝရဏေ”ဟူသော ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟနှင့်
 အညီ အာဝရဏအနက်ကို ဟော၏၊ စိတ်ကို မြှေးယှက် (ဖုံးကာ) ၍ထားခြင်းဟူသည်လည်း
 ကုသိုလ်တရားများ မယှဉ်နိုင်အောင် ကာကွယ်၍ ထားခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပရိယောနန္တန္တိကို
 အဓိပ္ပာယ်တ္ထဟုမှတ်ပါ၊ “ဈာနဒါနံ နိဝါရေန္တိတိ နိဝရဏာနိ”ဟုလည်း အခြားနေရာ၌ပြုသည်။
 [“နိဉ္စ ဝိယပြု”ဟု ထောမနိမိဆိုသည်။]

(တေဓမ္မာ-တို့သည်) နီဝရဏာ-နီဝရဏတို့မည်၏၊ နီဝရဏိယာ နီဝရဏိယ တရားတို့ကို၊ သံယောဇနိယာဝိယ-တို့ကိုကဲ့သို့၊ ဝေဒိတဗျာ-ကုန်၏။ [“နီဝရဏာ နံ+ဟိတာ နီဝရဏိယာ”ဟုပြု၊ နီဝရဏ သံယောဇနပုဒ်တို့သည် ယုပစ္စည်းဖြင့် ကိတ်ပုဒ်ပြီး နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် နီဝရဏိယာ သံယောဇနိယာဟု ရိုးရာအတိုင်း “ဟိတတဒ္ဓိတ်” ဖြင့် ပြီးနိုင်ကြသည်၊ ဩဃနိယာ ယောဂနိယာ၌ကား၊ ဩဃန၊ ယောဂနဟု ယု ပစ္စည်းဖြင့် ငိုကာအလို ရုပ်ပြီးနိုင်သော်လည်း ထိုရုပ်မျိုး ရှားပါးသောကြောင့် အတိက္ကမိတဗ္ဗအနက်၌ အနိယပစ္စည်းသက်၍ ပြီးစေရသည်။]

ပရာမာသဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗျာ၊ ယေဓမ္မာ-တို့သည်) ဓမ္မာနံ-ရုပ်၊ နာမ်တရားတို့၏၊ ယထာဘူတံ-အကြင်အကြင် ထင်ရှားရှိသော၊ ဝါ- ဟုတ်မှန်တိုင်းသော၊ အနိစ္စာဒိအာကာရံ-အနိစ္စ အစရှိသော အခြင်းအရာကို၊ [အာဒိဖြင့် ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ အသုဘတို့ကိုယူ၊] အတိက္ကမိတွာ-ကျော်လွန်၍၊ နိစ္စန္တိ အာဒိဝသေန-နိစ္စအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ [အာဒိဖြင့် သုခ၊ အတ္တ၊ သုဘ တို့ကိုယူ၊] ပဝတ္တမာနာ-ဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပရတော-အနိစ္စ အစရှိသော အခြင်းအရာမှတစ်ပါး၊ နိစ္စအစရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အာမသန္တိ-သုံးသပ် ပွတ်တိုက်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) ပရာမာသာ-ပရာမာသတို့ မည်၏၊ ပရာမာသေဟိ-ပရာမာသ တရားတို့သည်၊ အာရမဏကရဏဝသေန- အာရုံပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ပရာမဋ္ဌတ္တာ-မှန်သည်မှတစ်ပါး မှားသောအခြင်းအရာ အားဖြင့် သုံးသပ်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရာမဋ္ဌာ-ပရာမဋ္ဌတို့မည်၏၊ [အာမသီယန္တေတိ အာမဋ္ဌာ၊ ပရတော+အာမဋ္ဌာ ပရာမဋ္ဌာ”ဟုပြု။]

ပရာမာသာ။ ။ “ပရ+အာမာသ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ “အာမသန္တိတိ အာမာသာ၊ [အာမသန္တိတိ သဘာဝပဋိသေဓေန (မှန်သောသဘောကို တားမြစ်ခြင်းအားဖြင့်) ပရိမန္တန္တိ-ပွတ်တိုက်တတ်ကုန်၏၊ “သုံးသပ်”ဟုရာ၌ ထိရံမျှမဟုတ်၊ တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ပွတ်တိုက်သကဲ့သို့ စွဲစွဲမြဲမြဲယူခြင်းတည်း၊ ငိုကာ။] “ပရတော+အာမာသာ ပရာမာသာ” ဟုပြု၊ ပရအတွက် “တစ်ပါးတခြား”ဟု အနက် ထွက်၏၊ ထိုတစ်ပါးတခြားဟူသည် အမှန်မှ တစ်ပါးသော အမှားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယထာဘူတံ အနိစ္စာဒိအာကာရံ”ဟု မှန်သော အခြင်းအရာကို ရှေးဦးစွာပြု၍ “နိစ္စန္တိ အာဒိဝ သေန”ဟု “ပရ”အရ မှားသောအခြေအရာကိုပြုသည်၊ ဝိပရိယာသဂ္ဂါဟော ပုရာမသနန္တိ-ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်အားဖြင့် (အမှန်မှ ပြောင်းပြန်အားဖြင့်) ယူခြင်းသည် ပရာမသနမည်၏။

အနုငိုကာ။ ။ ပရတောတိ ဧတ္ထ န ဓမ္မသဘာဝတောံ အညထာမတ္ထံ ပရန္တိ အဓိပ္ပေတံ- ဓမ္မသဘာဝမှ တစ်မျိုးတခြား တစ်ပါးမျှကို “ပရ” ဟု မဆိုလို၊ အထခေါ် တစ္ဆိပရိယယောတိ- စင်စစ်ကား ထိုအမှန်ဖြစ်သော အနိစ္စအစရှိသော အခြင်းအရာ၏ ပြောင်းပြန်ကို “ပရ” ဟုအလို ရှိအပ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အာဟ ပရတောတိ နိစ္စာဒိတော”တိ။

မဟန္တဒုကေသု-တို့၌(အတ္ထော ဧဝံ ဓေဒိတဗ္ဗော၊ ယေဓမ္မာတို့သည်။) အာရမဏ-
 ကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူမူ၍၊ အပ္ပဝတ္တိတော-မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အာရမဏေန-
 အာရုံနှင့်၊ သဟ၊ (ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏) ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) သာရမဏော-
 သာရမဏတို့မည်၏။ [အာရုံကိုမယူလျှင် (အာရုံမရှိလျှင်) မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်
 “သာရမဏ” ခေါ်သည်-ဟူလို၊] စေတသံ-ဤတရားတို့၏၊ အာရမဏံ-သည်၊ နတ္ထိ၊
 ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) အနာရမဏာ-တို့မည်၏။ စိန္တနဋ္ဌေန-သိတတ်သည်၏
 အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ စိတ္တံ-စိတ္တမည်၏။ [“အာရမဏံ စိန္တေတိတိ စိတ္တံ”
 ဟုပြု၊ စိန္တနဟူသော်လည်း၊ ဝိတက်၏ကြံစည်ခြင်းမျိုးမဟုတ်၊ အာရုံတစ်ခုခုကို
 ရအောင် ယူခြင်းတည်း။] ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝိစိတ္တဋ္ဌေန-ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်
 ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ စိတ္တံ-မည်၏။ [စိတ္တသဒ္ဓါ စိတ္တအနက်ကိုဟောသော
 အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက ပုဒ်တည်း၊ ဝိစိတ္တ ဖြစ်ပုံကို စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ အဖွင့်၌ အကျယ်ပြု-
 လတ္တံ့။]

(ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်။) အဝိပ္ပယောဂဝဓာန-ဝိပ္ပယောဂ မဟုတ်သည်၏
 အစွမ်းဖြင့်၊ (မယုဉ်ဘဲ မနေခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) စေတသိ-စိတ်၌၊ နိယုတ္တာ-ယုဉ်
 ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) စေတသိကာ-စေတသိကတို့မည်၏။ (ယေ
 ဓမ္မာ-တို့သည်။) နိရန္တဘာဂုပဂမနတာယ-အထူးမရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်
 ကုန်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ [သံသဋ္ဌာ-၌စပ်၊] ဥပ္ပါဒတော-ဥပါဒ်မှ၊ ယာဝဘာဂါ-ဘင်တိုင်
 အောင် စိတ္တေန-စိတ်နှင့်၊ သံသဋ္ဌာ-ရောနှောကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ)
 စိတ္တသံသဋ္ဌာ-စိတ္တသံသဋ္ဌတို့မည်၏။ (ယေဓမ္မာ) ဧကတော-စိတ်နှင့် အတူတကွ၊
 ဝတ္တမာနာပိ-ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ [အပိဖြင့် အတူတကွ မဖြစ်သော တရားတို့၏
 နိရန္တဘာဝေါနုပဂမန ဖြစ်ပုံမှာ ဆိုဖွယ်ရာမရှိဟု သမ္ဘာဝနာပြု။] နိရန္တရဘာဝံ
 အထူးမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ အနုပဂမနတာယ-မကပ်ရောက်ကုန်သည်၏၊
 အဖြစ်ကြောင့်၊ စိတ္တေန-နှင့်၊ ဝိသံသဋ္ဌာ-မရောနှောကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေဓမ္မာ၊
 စိတ္တဝိသံသဋ္ဌာ-စိတ္တဝိသံသဋ္ဌ တို့မည်၏။

နိရန္တရဘာဝဂုပဂမနတာယ။ ။ စိတ်နှင့် စေတသိကတို့ ရောနှော ကြရာဝယ် “ဤသဘော
 ကား ဖဿ၊ ဤသဘောကား ဝေဒနာ၊ ဤသဘောကား စိတ်”ဟု သဘောအထူးကို မသိနိုင်
 လောက်အောင် တစ်ပေါင်းတည်း ဖြစ်သွားကြသည်။ ဥပမာ-စတုမရချက်ရာ၌ ထောပတ်ပျားရည်
 စသည်တို့ တစ်ခုတည်း ဖြစ်လောက်အောင် ရောသွားသကဲ့သို့တည်း။ နိရသဒ္ဓါသည် ဘေး-
 အထူးအပြား အနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဒုဗ္ဗိညေယျ နာနတ္ထ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။
 သဟဇာတသတ္တိဖြင့် စိတ်က ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုရာ၌ကား ဤကဲ့သို့ နိရန္တရ အဖြစ်သို့မရောက်ကြ၊
 မိမိဆိုင်ရာ သဘောအားဖြင့် ကွဲပြားပုံ သိသာထင်ရှားလျက်ရှိသည်။

တေက-ဤစိတ်ကြောင့်။ သမုဋ္ဌဟန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်။ (ထိုသို့ဖြစ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) (တံ-ထိုစိတ်သည်) သမုဋ္ဌာနံ-သမုဋ္ဌာန မည်၏။ တေသံ-ဤတရားတို့၏။ စိတ္တံ-စိတ်ဟူသော၊ သမုဋ္ဌာနံ-ဖြစ်ကြောင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မော) စိတ္တသမုဋ္ဌာ-တို့မည်၏။ (ယေဓမ္မော) သဟ- တကွ၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မော) သဟဘုရား-သဟဘုရား တို့ မည်၏။ စိတ္တေန-နှင့်၊ သဟဘုရား-တကွဖြစ်သော တရားတို့တည်း။ စိတ္တသဟ ဘုရား-တို့၊ (တေဓမ္မော) အနုပရိဝတ္တိန္တိ-အစဉ်လိုက်၍ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မော) အနုပရိဝတ္တိန္တိ-အနုပရိဝတ္တိတို့မည်၏။ ကိ-အဘယ်သို့၊ အနုပရိဝတ္တိန္တိ- အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ကုန်သနည်း။ (ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း။) စိတ္တံ-စိတ်သို့၊ (အနု ပရိဝတ္တိန္တိ-အစဉ်လိုက်၍ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ-ဤကားအဖြေတည်း။) စိတ္တဿ-၏။ ဝါသို့၊ အနုပရိဝတ္တိန္တိ-အစဉ်လိုက်သော တရားတို့တည်း။ စိတ္တာနုပရိဝတ္တိန္တိ-တို့။

စိတ္တသံသန္ဓာစ-စိတ်နှင့်ရောနှောသော တရားတို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏။ တေ- ထိုစိတ်နှင့် ရောနှောသော တရားတို့ဟူသည်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာစ-စိတ်ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော တရားတို့လည်းဟုတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ထို ၂ ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ စိတ္တသံသန္ဓသမုဋ္ဌာနာ-တို့မည်၏။ [စိတ္တသံသန္ဓ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဟုဆိုလိုလျက် နောက် စိတ္တပုဒ်ကို ချေထားသည်။ နောက်ဝါကျ၌လည်း နည်းတူ။] စိတ္တသံသန္ဓာစ- စိတ္တ သံသန္ဓတရားတို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏။ တေ-ထို စိတ္တသံသန္ဓတရားတို့ ဟူသည်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာစ-စိတ္တသမုဋ္ဌာနတရားတို့လည်းဟုတ်ကုန်၏။ စိတ္တသဟဘုရား ဧဝ စ-စိတ္တသဟဘု တရားတို့လဲပဲ ဟုတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ထို ၃ ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ စိတ္တ၊ ပေ၊ သဟဘုရား-သဟဘုတို့မည်၏။ [ဧဝသဒ္ဒါသည် စိတ္တသဟဘု အဖြစ် ကို မြဲစေသော သဒ္ဒါဋ္ဌာနာဝဓာရဏတည်း။ ထို့ကြောင့် “ပင်” ၏ ပရိယာယ် “ပ” ဟုပေးလိုက်သည်။]

စိတ္တသံသန္ဓာစ-စိတ္တသံသန္ဓတရားတို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏။ တေ-ထို စိတ္တသံ သန္ဓ တရားတို့ဟူသည်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာစ-စိတ္တသမုဋ္ဌာန တရားတို့လည်း ဟုတ်ကုန် ၏။ စိတ္တာနုပရိဝတ္တိန္တိ ဧဝစ-စိတ္တာနုပရိဝတ္တိ တရားတို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ စိတ္တံ၊ ပေ၊ ပရိဝတ္တိန္တိ-စိတ္တသံသန္ဓသမုဋ္ဌာနာနုပရိဝတ္တိ တို့မည်၏။ သေသာနိ-ကြွင်းကုန်သော ။ သဗ္ဗပဒါနိ-အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့ကို၊ (နော စိတ္တသ မုဋ္ဌာနာစရိသောပုဒ်တို့ကို)၊ ဝုတ္တပဒါနံ-ဆိုအပ်ပြီးသော ပုဒ်တို့၏(သဘောကို)၊ ပဋိက္ခေ ပဝ သေန-ပယ်မြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-သိထိုက်ကုန်၏။ [“ပဋိပက္ခဝသေန” ဟုရှေးနိဿယ၌ ရှိ၏။ “ဥဘယသဘာဝ ပဋိက္ခေပဝသေန” စသည်ဖြင့် ဝိပါကတိကံမဟာစ၍ လာခဲ့သောကြောင့် “ပဋိက္ခေပ” ဟုသာရှိ သင့်သည်။]

အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တံ-အဇ္ဈတ္တဇေယျတ္တကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ အဇ္ဈတ္တတ္တိကေ-၌၊
 ဝုတ္တဝေသန-ဆိုအပ်ပြီးသောစကား၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အဇ္ဈတ္တာဝ-အဇ္ဈတ္တတရားတို့
 သည်ပင်၊ အဇ္ဈတ္တိကာ-တို့မည်၏၊ [အဇ္ဈတ္တတိကံ၌ အဇ္ဈတ္တိက တရားတို့ကို
 “အဇ္ဈတ္တဇ္ဈ”ဟု ဆိုခဲ့သည်၊ ပြန်ကြည့်ပါ။] တတော-ထို အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-
 ပါးတို့မှ၊ဗဟိဘူတာ-အပဖြစ်၍ဖြစ်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗဟိရာ-
 ဗဟိရတို့မည်၏၊ (ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊) ဘူတာနိ-မဟာဘုတ်တို့ကို၊ ဥပါဒိယန္တေ ဝ-
 ယူတတ်ကုန်သည်သာ၊ ဝါ-မှီတတ်ကုန်သည်သာ၊ [ဤ၌ ဒီဝဒိ ကတ္တားဟော ယ
 ပစ္စည်းတည်း။]ဘူတာနိဝိယ-မဟာဘုတ်တို့ကိုကဲ့သို့၊န ဥပါဒိ ယန္တေ ဝ-မယူအပ်ကုန်၊
 [ဤ၌ ကံဟောယ ပစ္စည်းတည်း။] ဣတိ-ကြောင့်၊ တေဓမ္မာ)ဥပါဒါ-ဥပါဒါတို့မည်၏၊
 (ဘူတာနိ-မဟာဘုတ် ၄ ပါးတို့ကို) န ဥပါဒိယန္တေ ဝ-မယူအပ်ကုန်သည်သာ၊
 ဝါ-မမှီတတ်ကုန်သည်သာ။ [ဧဝဖြင့် မှီခြင်းကိုကုန်။] ဣတိ-ကြောင့်၊ နော
 ဥပါဒါ-နော ဥပါဒါတို့မည်၏။

ဥပါဒါနဂေါစ္ဆကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော၊ ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊)
 ဘုသံ-ပြင်းစွာ၊ အာဒိယန္တိ-အာရုံကိုယူတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ)
 ဥပါဒါနာ - တို့မည်၏၊ ဒဠက္ကဟံ - မြဲမြန်စွာယူအပ်သည် မည်လောက်အောင်၊

ဥပါဒါ။ ။ဥပ-အာပုဗ္ဗ ဒါဓာတ် ကတ္တားဟော ကွံ ပစ္စည်း၊ “ဥပါဒိယန္တိတိ ဥပါဒါ”
 ဟု ကတ္တာရုပ်သာ လိုရင်းတည်း၊ ထိုကတ္တာရုပ်၌ “သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ”နှင့်အညီ ဝေသဒ္ဓါ၏
 အနက် ရနိုင်သောကြောင့် ဝေသဒ္ဓါကို ထည့်စွက်သောအခါ ထိုဝေ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထဖြစ်သော
 “န ဘူတာနိဝိယ ဥပါဒိယန္တိ”ဟူသော ဝါကျတစ်ရပ် အပို ထွက်လာ၏၊ ဆိုလိုရင်းကား
 ဥပါဒါအမည်ရသော ရုပ် ၂၄ ပါးသည် မဟာဘုတ်တို့ကို မှီရုံသာ မှီတတ်ကြ၏၊ မဟာဘုတ်
 တို့ကား မဟာဘုတ် ၁ ပါးက မဟာဘုတ် ၃ ပါးကို မှီခြင်းစသည်ဖြင့် မှီလည်း မှီတတ်၊ မှီလည်း
 မှီအပ်ကြသည်၊ ဥပါဒါရုပ်တို့ကား ထိုကဲ့သို့ မမှီအပ်ကြ-ဟုလို၊ [ဤအဓိပ္ပာယ်ကို သဂြိုဟ်ဘာသာ
 ဋီကာ ဥပါဒါရုပ်အဖွင့်၌ ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြထားသေး၏။]

နော ဥပါဒါ။ ။ဤနော ဥပါဒါအရ-စိတ် စေတသိက်၊ မဟာဘုတ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့ကိုရ၏၊
 ထိုတွင် စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်တို့သည် မဟာဘုတ် ၄ ပါးကို လုံးဝမမှီတတ်ကြ၊ မဟာဘုတ်
 ၄ ပါးလည်း အချင်းချင်းမှီစေကာမူ ၄ ပါးလုံးကို မမှီနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ဘူတာနိ-မဟာဘုတ် ၄
 ပါးတို့ကို၊ န ဥပါဒိယန္တေ ဝ-မယူတတ်ကုန်သည်သာ၊ ဝါ-မမှီတတ်ကုန်သည်သာ”ဟု အနက်ဆို
 သည်။ [ရှေးနိဿယ၌ကား “ဥပါဒိယန္တေ ဝ ဂဏန္တိဧဝ-စွဲလမ်းတတ်ကုန်သည်သာလျှင်၊ နိဿယန္တိ
 ဧဝ-မှီတတ်ကုန်သည်သာလျှင်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဥပါဒိယန္တိ ဂယန္တိပိ-စွဲလည်း စွဲလမ်းအပ်ကုန်၏၊
 နိဿိယန္တိပိ-မှီလည်းမှီအပ်ကုန်၏”ဟု ပေးလေ၏၊ စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်တို့သည် မယူအပ်
 မမှီအပ်ကုန်သောကြောင့် ထိုအနက်ကို စဉ်းစားပါ၊ နော ဥပါဒါ၌ နောတစ်ပုဒ်၊ ဥပါဒါတစ်ပုဒ်ဖြစ်၍
 “န ဥပါဒါ၏ ဝိဂြိုဟ်မဟုတ်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြုသာ။

ဂဏန္တိ-ယူတတ်ကုန်၏။ ဣတိအတ္ထော-ဤကားအနက်၊ [ဥပါသဒ္ဓါသည် ဘုသတ္တဝါစကဟု သိစေလို၍ ဥပကို ဘုသံဟု ဖွင့်သည်၊ ထို ဘုသအရ ပြင်းစွာဟူသည်လည်း မလွတ်နိုင်ဘဲ စွဲမြဲစွာယူခြင်းဟု သိစေလို၍ ဒဠ္ဇဂ္ဂါဟံဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ ထို ဒဠ္ဇဂ္ဂါဟံ ပုဒ်ကား ကြိယာဝိသေသနတည်း။] တတော-ထိုဥပါဒါန တရားတို့မှ၊ အညေ-အခြားသော တရားတို့သည်၊ နော ဥပါဒါနာ-နော ဥပါဒါနတို့ မည်၏။

ကိလေသဂေါစ္ဆကော-၌၊ သံကိလိဋ္ဌတ္တိကော-၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ၊ အတ္ထော-ကို ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ [ဝုတ္တနယေနေဝဟု ဆိုသော်လည်း ထို၌ “သံ”သဒ္ဓါမပါခြင်းကား ကွဲပြားသေး၏။]

ပိဋိဒုကောသု-တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေ ဓမ္မော၊) ကာမေ-ကာမဘုံ၌၊ အဝစရန္တိ-သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မော) ကာမာဝစရာ-တို့မည်၏။ (ယေဓမ္မော-တို့သည်၊) ရူပေ-ရူပဘုံ၌၊ အဝစရန္တိ-ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မော) ရူပါဝစရာ-တို့မည်၏။ (ယေဓမ္မော) အရူပေ-အရူပဘုံ၌၊ အဝစရန္တိ-ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မော) အရူပါဝစရာ-တို့မည်၏။ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤမာတိကာအဖွင့်၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်းဖြစ် သော အနက်တည်း။ ဝိတ္ထာရောပန-အကျယ်ဖြစ်သော အနက်သည်ကား၊ ပရတော-နောက်၌၊ အာဝိ-ထင်ရှားစွာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့။ [ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပန္တံ၏ အဖွင့်၌ အကျယ်ဖြစ်လတ္တံ့၊ ရှေးနိဿယ၌ကား “ယေဘုယျေန-များသောအားဖြင့်၊ အဝစရန္တိ-ကျင်လည်တတ်၊ ဖြစ်တတ်ကုန်၏”ဟုပေး၏၊ ထိုအဓိပ္ပာယ်လည်း နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။] (ယေဓမ္မော) တေဘူမကဝဋ္ဌေ-တေဘူမကဝဋ်၌၊ ပရိယာပန္နာ-အကျုံးဝင်ကုန်၏၊ အန္တောဂဓာ-အတွင်းဝင်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မော) ပရိယာပန္နာ-တို့မည်၏၊ တသ္မိ-ထိုတေဘူမကဝဋ်၌၊ နပရိယာပန္နာ-အကျုံးမဝင်သော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အပရိယာပန္နာ-တို့မည်၏။ [ပရိယာပန္န သဒ္ဓါသည် အန္တောဂဓအနက်ကို ဟော၏၊ လောကီတရားတို့သာ ပရိယာပန္န အမည်ရ၍ လောကုတ္တရာ တရားတို့၏ ပရိယာပန္န အမည် မရပုံကို ဋီကာ၌ ရှုပါ။]

(ယေဓမ္မော) ဝဋ္ဌမူလံ-အဝဇ္ဇာတဏှာ တည်းဟူသော ဝဋ်မြစ်ကို၊ ဆိန္ဒုန္တာ-ဖြတ်ကုန်လျက်၊ နိဗ္ဗာန်-ကို၊ အာရမဏံ-အာရုံကို၊ ကတွာ၊ ဝဋ္ဌတော-ဝဋ် တည်းဟူသော နောင်အိမ်မှ၊ နိယုန္တိ-ထွက်မြောက်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝဋ်တည်းဟူသော နောင်အိမ်မှ ထွက်မြောက်တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဓမ္မော) နိယျာနိကာ-နိယျာနိကတို့ မည်၏၊ [နိပုဗ္ဗ ယာဓာတ်အနိယ ပစ္စည်း၊ နိဋ္ဌံ ဤကို ရဿပြု၊ ယကို ကပြု။] (ယေဓမ္မော) ဣမိနာ လက္ခဏေ န-ဤလက္ခဏာအားဖြင့်၊ [ဝဋ်မြစ်ကို ဖြတ်လျက် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုခြင်းဟူသော အမှတ်အသား

အားဖြင့်၊ (ဝဋ္ဌတော) န နိယုတ္တိ-မထွက်မြောက်တတ်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝဋ္ဌတည်းဟူသော နောင်အိမ်မှ မထွက်မြောက်တတ်ကုန်သည်၏ အံ့ဖြစ်ကြောင့်၊) (တေဓမ္မာ) အနိယျာနိကာ-တို့မည်၏။

စုတိယာ-စုတိလည်းကောင်း၊ (အနန္တ ရံဉ်စပ်၊) အတ္တနော-မိမိဟူသော မဂ်၏၊ ပဝတ္တိယာဝါ-ဖြစ်ခြင်း၏ လည်းကောင်း၊ အနန္တ ရ-အခြားမဲ့၌၊ ဖလဒါနေ-အကျိုးကိုပေးခြင်း၌၊ နိယတတ္တာ-မြဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိယတာ-နိယတ တို့မည်၏၊ [စုတိယာ အနန္တရံဖြင့်- နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ, ပဉ္စာနန္တ ရိယကံတို့ကို ရည်ရွယ်သည်၊ အတ္တနောဝါ ပဝတ္တိယာဖြင့် မဂ်ကို ရည်ရွယ်သည်။] တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ [စုတိ၏ အခြားမဲ့, မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊] အနိယတတ္တာ-မမြဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အနိယတာ- အနိယတတို့မည်၏။

(ယေဓမ္မာ) အညေ-မိမိတို့မှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ-လောကီတရားတို့ ကို၊ ဥတ္တရန္တိ-လွန်မြောက်ကုန်၏၊ ပံဗောန္တိ-ပယ်စွန့်နိုင်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) ဥတ္တရာ-ဥတ္တရတို့မည်၏၊ (ယေဓမ္မာ) အတ္တာန-မိမိဟူသော သဥတ္တရတရားကို၊ ဥတ္တရိတုံ-လွန်မြောက်ခြင်းငှာ၊ သမယတ္တေဟိ-စွမ်းနိုင်ကုန်သော၊ ဥတ္တရေဟိ-ဥတ္တရမည်သော တရားတို့နှင့်၊ သဟ (ဝတ္တန္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) သဥတ္တရာ-တို့မည်၏၊ ဒေတသံ-ဤလောကုတ္တရာတရားတို့၏၊ ဥတ္တရာ- မိမိကို လွန်မြောက်သော တရားတို့သည်၊ ဝါ-မိမိကို ပယ်နိုင်သော တရားတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) အနတ္တရာ-အနတ္တရတို့မည်၏။

ဧတေဟိ-ဤတရားတို့ကြောင့်၊ (သတ္တာ-သတ္တဝါတို့သည်၊) ရဏန္တိ-ငိုမြည် တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) ရဏာ-ရဏတို့မည်၏၊ စတံ-ဤရဏသဒ္ဒါ သည်၊ ယေဟိ-အကြင် ရာဂအစရှိသော တရားတို့သည်၊ အဘိဘူတာ-လွမ်းမိုး နှိပ်စက်အပ်ကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ နာနပ္ပကာရေန-အထူးထူးသော အပြား

သဥတ္တရာ။ ။ဥပုဗ္ဗ, တရဓာတ်သည် "လွန်မြောက်ခြင်းအနက်ကို" ဟော၏။ "လွန်မြောက်" ဟူသည်လည်း လွန်၍ အခြားသို့သွားသည် မဟုတ်၊ "လောကီတရားတို့ကို ပယ်စွန့်သော အားဖြင့် လွန်ခြင်းတည်း"ဟု သိစေလို၍ "ပံဗောန္တိ"ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ ထိုဥတ္တရအရ လောကုတ္တရာ တရားတို့ကိုရ၏။ သဥတ္တရာအရည်ကား ထိုကဲ့သို့ လွန်မြောက်တတ် သော တရားနှင့်တကွ ဖြစ်သော (မိမိကို လွန်မြောက်တတ်သော တရားရှိနေသော) အလွန် အမြောက်ခံရသော လောကီတရားစုကို ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဥတ္တရိတုံ၏ ကံကို "အတ္တာန"ဟု ထည့်သည်။

ရဏာ။ ။ရဏဓာတ်သည် သဒ္ဒ, ဂတိ (အသံပြုခြင်းအနက်, ဂတိအနက်)ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ အသံပြုခြင်းအနက်ကို သိစေလို၍ ရဏန္တိကို "ကန္တန္တိ"ဟုဖွင့်သည်။ ကန္တဓာတ်လည်း ရောဒန, အဝါန, ဗျာကုလ အနက်တို့ကိုဟောရကား ဤနေရာ၌ရောဒနအနက်ကို ယူစေလို၍

အားဖြင့်၊ ကန္တိ ပရိဒေဝန္တိ-ငိုမြည်တတ်ကုန်၏။ တေသံ ရာဂါဒိနံ-ထို ရာဂအစ ရှိသော တရားတို့ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဒါတည်း၊ (ယေဓမ္မာ) သမ္မယောဂဝ သေန-ဝသမ္မယုတ်၏ အစွမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပဟာနေ ကဋ္ဌတာ ဝသေနစ- ပဟာနေကဋ္ဌတာ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရုဏေဟိ-ငိုမြည်ကြောင်းဖြစ်သော ရာဂ အစရှိသော တရားတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) အရဏာ-တို့မည်၏။

သုတ္တန္တိကဒုကေသု-တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယေဓမ္မာ) သမ္မယောဂ ဝသေန-သမ္မယုတ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇ- ဝိဇ္ဇာသို့၊ ဘဇန္တိ-ကပ်ဝင်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-ဝိဇ္ဇာဘာဂိတို့မည်၏၊ (ယေဓမ္မာ) ဝိဇ္ဇာ ဘာဂေ-ဝိဇ္ဇာ၏အဖို့၌၊ ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသော-ဝိဇ္ဇာ၏အစ၌၊ [ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးတည်းဟူသော အစုရှစ်စုတွင် တစ်စုတစ်စု၌]၊ ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဝါ-သဘောတူသောအား ဖြင့် ပါဝင်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိပိ-ကြောင်းလည်း၊ (တေဓမ္မာ) ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-တို့ မည်၏၊ တတ္ထ-ထိုဝိဇ္ဇာဘာဂိနောဟူသောပုဒ်၌၊ (လဗ္ဗမာနာ-ရထိုက်ကုန်သော၊)

“ပရိဒေဝန္တိ” ဟုဖွင့်သည်၊ ငိုမြည်သောအားဖြင့် အသံပြုခြင်း-ဟူလို၊ ငိုမြည်ခြင်းသည် ငိုမြည် ကြောင်း ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ်အားလုံးနှင့် ဆိုင်သော်လည်း ရာဂ၊ မောဟတို့ကိုသာ “ရဏ” အရ ယူဇေလိုသောကြောင့် “ရာဂါဒိနံ ယေ၊ အဓိဝစနံ”ဟု မိန့်သည်၊ ရာဂါဒိနံ၌ အာဒိဖြင့် အဋ္ဌကထာအလို ဒေါသ မောဟတို့ကိုသာယူ ၊ ဋီကာ၌ကား ကိလေသာအားလုံးကို ယူသည်။

သရဏာ။ ။ရဏာမည်သော ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့နှင့်တကွ ဖြစ်သော တရားဟူရာ၌ သမ္မယုတ်အားဖြင့် ရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော ဇောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဒေါသနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ မောဟနှင့်တကွဖြစ်သော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုရ၏၊ [ပဟာနေကဋ္ဌအဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော။ ။ပဌမနည်း၌ ဘဇန္တိတိ ဘာဂိနော၊ ဘဇောတ်+ဏိပစ္စည်း၊ “ဝိဇ္ဇ+ ဘာဂိနောဝိဇ္ဇာဘာဂိနော ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-သမ္မယုတ်၏အစွမ်းဖြင့် ဝိဇ္ဇာသို့ ကပ်ရောက်တတ်ကုန်သော တရားတို့၊” ကပ်ရောက်ဟူသည်လည်း ဝိဇ္ဇာနှင့်ယှဉ်ခြင်းတည်း၊ ဒုတိယနည်း၌ “ဝိဇ္ဇာယ+ဘာဂေါ- ဝိဇ္ဇာဘာဂေါ”ဟု ပဌမပြု၊ ဝိဇ္ဇာ၏ အဖို့ဟူရာ၌ ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးကို တစ်ဖို့စီနဲ့သောအခါ ရှစ်ဖို့ရ၏၊ ထိုရှစ်ဖို့သည်ရှစ်စုကွဲနေ၏၊ ထို့ကြောင့် ၃၂-ကောဋ္ဌာသ ဆိုသကဲ့သို့ [ဘာဂသဒ္ဒါသည် ကောဋ္ဌာသအနက် ဟောတည်း”ဟု သိဇေလို၍ “ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသေ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ ထို့နောက် “ဝိဇ္ဇာဘာဂေါ- ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော”ဟု ပြု၍ အဿတ္ထိအနက်၌ ဤပစ္စည်းသက်။

ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာတို့သည်၊ ဝိပဿနာညာဏ်-ဝိပဿနာညာဏ်လည်းကောင်း၊ မနောမယိဒ္ဓိ-မနောမယိဒ္ဓိလည်းကောင်း၊ ဆ- ၆ ပါးကုန်သော၊ အဘိညာ-အဘိညာဉ်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးတို့တည်း၊ ပုရိမေန-ရှေးဖြစ်သော၊ အတ္ထေန-အနက်အားဖြင့်၊ [ဝိဇ္ဇာဘေဒန္တိ ဟူသော အနက်အားဖြင့်၊] တာဟိ-ထိုဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးတို့နှင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ-ယှဉ်ကုန်သော တရားတို့သည်၊ ဝိဇ္ဇာဘာဂီနော-တို့မည်၏၊ [သမ္ပယုတ္တ-သည်၊ ဝိဇ္ဇာအချင်းချင်း သမ္ပယုတ်မဖြစ်နိုင်။]

ပစ္ဆိမေန-နောက်၌ဖြစ်သော၊ အတ္ထေန-အနက်အားဖြင့်၊ [ဝိဇ္ဇာဘာဂေ ဝတ္တန္တိ-ဟူသော အနက်အားဖြင့်၊] တာသု-ထိုဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးတို့တွင်၊ ယာကာစိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ ဧကာ-တစ်ပါးသော ဝိဇ္ဇာသည်၊ ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာမည်၏၊ သေသာ-တစ်ပါးသောဝိဇ္ဇာမှ ကြွင်းသော ဝိဇ္ဇာ ၇-ပါးတို့သည်၊ ဝိဇ္ဇာဘာဂီနော-တို့မည်၏၊ ဣတိဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤ ၂-မျိုးသောဝစနတ္ထအားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇာပိ-ဝိဇ္ဇာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဇ္ဇာယ-ဝိဇ္ဇာနှင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ-ယှဉ်ကုန်သော တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဇ္ဇာဘာဂီနောတွေဝ-ဝိဇ္ဇာဘာဂီတို့ ဟူ၍သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ပါကုန်၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဝိဇ္ဇာ၊ ဝိဇ္ဇသမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ဝိဇ္ဇာဘာဂီဟု သိထိုက်ပါကုန်သေသ်လည်း၊ ဣဓ-ဤသုတ္တန္တိကဒက် အရာ၌၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာဝ-သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုသာ၊ [ဧဝဖြင့် ဝိဇ္ဇာကိုကန်၊] (ဝိဇ္ဇာဘာဂီနောတိ-ဝိဇ္ဇာဘာဂီတို့ဟူ၍၊) အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်ကုန်၏။

ဤအဿတ္တိတဒ္ဓိတ်ကိုပင် [ဝတ္တန္တိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ တစ်နည်း-“ဝိစိတြာ ဟိ တဒ္ဓိတတတ္ထိ” နှင့်အညီ “ဝိဇ္ဇာဘာဂေ ဝတ္တန္တိ”ဟူသော အနက်ပင် ဤပစ္စည်းသက်၍ “ဝတ္တန္တိတဒ္ဓိတ်”ဟု မှတ်ပါ၊ ဤအလို [ဝိဇ္ဇာဘာဂီနော-ဝိဇ္ဇာအလိုရှိသော တရားတို့၊ ဝါ-ဝိဇ္ဇာအလို၌ဖြစ်သော ပါဝင်သော တရားတို့”ဟု အနက်ပေးပါ၊ [ကြွင်းသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

ပုရိမေန၊ ပေ၊ အဓိပ္ပေတာ။ *ဝိဒ္ဓံ+ဘဇ္ဇန္တိ ဟူသော ပဌမအနက်အရ ဝိဇ္ဇာသို့ ကပ်ရောက်တတ်သော ယှဉ်ဖက်တရားတို့သာ ရ၏၊ ဝိဇ္ဇာကားမရ၊ နောက်အနက်အားဖြင့်ကား ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးတွင် တစ်ပါးပါးသည် ဝိဇ္ဇာမည်၏၊ ကျန် ၇-ပါးတို့သည် ဝိဇ္ဇာဘာဂီတို့မည်၏၊ ထို့ကြောင့် ၂-နည်းပေါင်းလျှင် ဝိဇ္ဇာဘာဂီနောအရ-“ဝိဇ္ဇာလည်းရ၊ ဝိဇ္ဇာသမ္ပယုတ္တဓမ္မလည်းရ၏”ဟု သိထိုက်ကြောင်းကို အတ္ထုဒ္ဓါရအဖြစ်ဖြင့် ပြသည်၊ ဤဒက်ပုဒ်၌ကား ဝိဇ္ဇာညာဏ်ကိုမရ၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့သာ ရသောကြောင့် “ဣဓ၊ ပေ၊ အဓိပ္ပေတာ”ဆိုသည်၊ ဝိဇ္ဇာကိုကြည့်၍ သမ္ပယုတ်စိတ်၊ စေတသိက်တို့ကို ကောက်မှပါဠိတော်နှင့်လည်း ညီ၏၊ ရှေးအကောက်များလည်း ဤအတိုင်းပင် ကောက်ကြသည်။ [ကတမေ ဓမ္မာ ဝိဇ္ဇာဘာဂီနော၊ ဝိဇ္ဇာယ သမ္ပယုတ္တကာ ဓမ္မာ၊ ဣမေ ဓမ္မာ ဝိဇ္ဇာ ဘာဂီနော၊ -နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော်။]

(ယေဓမ္မာ) သမ္ပယောဂဝသေနဝ-ဖြင့်ပင်၊ အဝိဇ္ဇာ-သို့၊ ဘဇ္ဇိ-ကုန်၏၊ ဣတိ (တေဓမ္မာ) အဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-တို့မည်၏၊ (ယေဓမ္မာ) အဝိဇ္ဇာဘာဂေ-၌၊ အဝိဇ္ဇာ ကောဋ္ဌာသေ-၌၊ [နောက်လာမည့် အဝိဇ္ဇာအစုတို့တွင် တစ်ခုသော အစု၌] ဝတ္ထန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိပိ-ကြောင့်လည်း၊ (တေဓမ္မာ)၊ အဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-တို့မည်၏၊ တတ္ထ- ထိုအဝိဇ္ဇာဘာဂိနော ဟူသောပုဒ်၌၊ (လဗ္ဘမာနာ-ကုန်သော)၊ အဝိဇ္ဇာ- အဝိဇောတို့ သည်၊ ဒုက္ခပုဋိစ္ဆာဒကံ-ဒုက္ခသစ္စာကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော၊ တမော- အမိုက်မှောင် ဟူသော မောဟလည်းကောင်း၊ သမုဒယာဒိပုဋိစ္ဆာဒကံ- သမုဒယသစ္စာအစရှိသော သစ္စာ ၃-ပါးကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော၊ (တမော-လည်းကောင်း၊) ဣတိ-သို့၊ စတသော-တို့တည်း၊ ပုရိမနယေနေဝ-ဖြင့်ပင်၊ တာဟိ-ထိုအဝိဇ္ဇာ ၄-ပါးတို့နှင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ-တို့သည်၊ အဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-တို့မည်၏။ [ဤ၌လည်း ရှေးနည်းအတူ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ၌ ပိသဒ္ဓါပိသည်။] ပစ္စိမေန-သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ တာသု-ထို ၄-ပါးသော အဝိဇ္ဇာတို့တွင်၊ ယာကာစိ-သော၊ ကော-တစ်ပါးသည်၊ အဝိဇ္ဇာ-မည်၏၊ သေသာ-အဝိဇ္ဇာတစ်ပါးမှ ကြွင်းသော အဝိဇ္ဇာ ၃-ပါးတို့သည်၊ အဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-တို့မည်၏၊ ဣတိစေဝ-သို့၊ အဝိဇ္ဇာပိ-တို့ကို လည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာယ-နှင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ-တို့ကို လည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာဘာဂိနောတွေဝ-တို့ဟူ၍သာ၊ ဓေဒိတဗ္ဗာ၊ ပန-ထိုသို့ပင် အဝိဇ္ဇာ၊ အဝိဇ္ဇာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို အဝိဇ္ဇာဘာဂိဟု သိထိုက်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဣမေဤဒုကံပုဒ်၌၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာဝ-တို့ကိုသာ၊ အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်ကုန်၏၊ [အလိုရှိထိုက်ပုံကို ရှေးနည်းမှီပါ။]

ပုန-တစ်ဖန်၊ အနဇ္ဈောတ္တရဏဘာဝေန-လွမ်းမိုးခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ထပ်၍ မလွမ်းမိုးနိုင်လောက်အောင်-ဟူလို) ကိလေသန္တကာရံ-ကိလေသာတည်း ဟူသော အမိုက်မှောင်ကို၊ ဝိဒ္ဓံသေတုံ-ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ၊ အသမတ္တာကာယ-မစွမ်းကုန်သည် ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဝိဇ္ဇု-လျှပ်စစ်ဟူသော၊ ဥပမာ- ဥပမာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လျှပ်စစ်ဟူသော ဥပမာရှိကုန်သည် ၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တေဓမ္မာ) ဝိဇ္ဇုပမာ-ဝိဇ္ဇုပမတို့မည်၏၊ [လျှပ်စစ်နှင့်တူ ပုံကို နိက္ခေပံကဏ္ဍ၌ တိုက်ရိုက်ပြလတ္တံ့၊ နတ္ထိ အဇ္ဈောတ္တရဏံယသာတိ အနဇ္ဈောတ္တ ရဏဏော၊ ကိလေသန္တကာရော၊ အနဇ္ဈောတ္တရဏဿ+ဘာဝေါ အနဇ္ဈောတ္တရဏ ဘာဝေါ၊ န+သမတ္တာ အသမတ္တာ၊ အသမတ္တာနံ+ဘာဝေါ အသမတ္တာတာ၊] နိဿေသံ- အကြွင်းမရှိအောင်၊ (ကိလေသန္တကာရဿ-ကိလေသာတည်းဟူသော အမိုက်မှောင် ကို)၊ ဝိဒ္ဓံသန သမတ္တာကာယ-ဖျက်ဆီးခြင်း၌ စွမ်းနိုင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဝဇီရံ-ဝဇီရစိန်ဟူသော ဥပမာရှိကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ (တေဓမ္မာ) ဝဇီရူပမာ-ဝဇီရူပမတို့မည်၏၊ [ဝဇီရစိန်နှင့်တူပုံကိုလည်း နိက္ခေ ပကဏ္ဍ၌ ပြလတ္တံ့။]

ဗာလေသု-လူမိုက်, လူအ, လူန, လူထိုင်း, လူရိုင်းတို့၌၊ ဌိတတ္တာ-တည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ယတ္ထ-ယင်းဗာလတို့၌၊ ဌိတာ-တည်သော အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ တဒုပစာရေန-ထို ဗာလတို့၏ အမည်ဖြင့်၊ (ထို ဗာလတို့၏ အမည်ကို အကုသိုလ်တရားတို့၌ တင်စားသော ဌာနပစာရအားဖြင့်၊) ဗာလာ-တို့မည်၏၊ ပဏ္ဍိတေသု-အသိအလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာရှိသူတို့၌၊ ဌိတတ္တာ-တည်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ယတ္ထ-ယင်းပဏ္ဍိတတို့၌၊ ဌိတာ-တည်သော အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ တဒုပစာရေန-ထိုပဏ္ဍိတတို့ အမည်ဖြင့်၊ (ထိုပဏ္ဍိတတို့၏ အမည်ကို အကုသိုလ်တရားတို့၌ တင်စားသော ဌာနပစာရအားဖြင့်၊) ပဏ္ဍိတာ-တို့မည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဗာလကရတ္တာ-ဗာလ၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗာလာ-တို့မည်၏၊ ပဏ္ဍိတကရတ္တာ-ပဏ္ဍိတ၏ အဖြစ်ကိုပြုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပဏ္ဍိတာ-တို့မည်၏။ ဤနောက်နည်း၌ “ဗာလံ+ကရောန္တိတိ ဗာလကရော”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရပုဒ်ကိုချေထားသည်၊ ဗာလကရဋ္ဌလည်း ဗာလဘာဝကရ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုစာန ဘာဝလောပကြံ။]

ကဏှာတိ-ကား ကာဠကာ-မည်းနက်မဲမှောင်ကုန်သော၊ စိတ္တဿ-စိတ်၏၊ အပဘဿရဘာဝကရဏာ-ပြီးပြီးပျက် အရောင်မထွက်သည်၏ အဖြစ်ကိုပြုတတ်ကုန်သော၊ (ဓမ္မာသံဝိဇ္ဇန္တိ) သုက္ကာတိ-ကား၊ သြဒါတာ-ဖြူစင်ကုန်သော၊ စိတ္တဿ-၏၊ ပဘဿရဘာဝကရဏာ-ပြီးပြီးပျက် အရောင်ထွက်သည်၏ အဖြစ် ကိုပြုတတ်ကုန်သော (ဓမ္မာသံဝိဇ္ဇန္တိ) ဝါ-တစ်နည်း၊ ကဏှာဘိဇာတိဟေတုတော-မည်းညစ်သော အမျိုးဇာတ်၏ အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကဏှာ-ကဏှတို့မည်သော၊ (ဓမ္မာ သံဝိဇ္ဇန္တိ) သုက္ကာဘိဇာတိဟေတုတော-ဖြူစင်သောအမျိုးဇာတ်၏ အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သုက္ကာ-သုက္ကတို့မည်သော၊ (ဓမ္မာသံဝိဇ္ဇန္တိ)။

ကဏှာ။ ။ကဏှာသဒ္ဒါသည် အမည်းအညစ်ကို ဟောသောသဒ္ဒါတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကာဠကာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ အကုသိုလ်တရားတို့သည် မည်းညစ်မိုက်မဲသော တရားများဖြစ်သည်-ဟူလို၊ မည်းညစ်မိုက်မဲလျှင် ဖြူစင်အောင် အရောင်ထွက်အောင် မပြုတတ်ရကား “စိတ္တဿ အပဘဿရဘာဝကရဏာ”ဟု ကဏှာ၏ သရုပ်ဖော်သည်။

ကဏှာဘိဇာတိ။ ။အဘိဇာယတိ စတ္တာတိ အဘိဇာတိ-သတ္တဝါတို့၏ ရှေးပူဖြစ်ရာ အမျိုးဇာတ်ကို “အဘိဇာတိ”ဟုခေါ်၏၊ ကဏှာစ+သာ+အဘိဇာတိဇာတိကဏှာဘိဇာတိ-အပါယ် ၄ ဘုံသားတို့၏ အမျိုးဇာတ်သည် မည်းညစ် အောက်တန်းကျသော အမျိုးဇာတ်တည်း၊ လူတို့၌ ဘုန်းကံ မရှိသော အနံ့အမွှေ အဆင်းအရံမျိုးလည်း ကဏှာဘိဇာတိပင်တည်း၊ အကုသိုလ်တရားတို့သည် ထို ကဏှာမည်သော အဘိဇာတိ၏ အကြောင်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အကျိုးအဘိဇာတိ၏ ကဏှာအမည်ကို အကြောင်း အကုသိုလ်တို့၌ တင်စားသော ဖလုပစာရအားဖြင့် အကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း “ကဏှာ”ဟု ခေါ်ရသည်။

လူတို့၌ ဘုန်းကံကြီးမား၊ ရုပ်အဆင်းစသည်အားဖြင့် အထက်တန်းစားသည် လည်းကောင်း၊ နတ် ဗြဟ္မာမျိုးသည် လည်းကောင်း သုက္ကာဘိဇာတိ မည်၏။ ကြွင်းသော ဥပစာကို ရှေးနည်းအတိုင်းသိပါ။]

(ယေဓမ္မာ) ဣဓဇေ-ဤဘဝ၌လည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယေစ-တမလွန် ဘဝ၌လည်းကောင်း၊ တပန္နိ-မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို ပူလောင်တံကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဇောဓမ္မာ) တပနီယာ-တပနီယတို့မည်၏။ တပနီယာ-မစ္စုပ္ပန် သံသရာ နှစ်ဖြာသောဘဝ၌ မိမိကိန်းရာသတ္တဝါကို ပူလောင်တတ်သော တရားတို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ အတပနီယာ-မဟုတ်ကုန်။

အဓိဝစနဒုကာဒယော-အဓိဝစနဒုကံ အစရှိကုန်သော၊ တယော-၃ ဒုကံ တို့သည်၊ အတ္တတော-အနက်အရကောက်အားဖြင့်၊ နိန္ဒာနာကရဏာ-အသီးအခြားပြုကြောင်းအထူးမရှိကုန်။] အရကောက်အားဖြင့်တူသည်-ဟုလို၊ ဇတ္ထ-ဤ ၃ ဒုကံတို့၌၊ ဗျဉ္ဇနမေဝ-သဒ္ဓါသည်သာ၊ နာနာ-ထူး၏။ [သဒ္ဓါထူးလျှင် သဒ္ဓါ၏ ဟောနက် မြန်မာပြန်ထူးကြောင်းမှာ ဆိုဖွယ်မရှိ၊] ဟိ-ချဲ့၊ [ပညတ္တိပထာတိုင် အောင် မြော်သည်၊ ရှေးနိဿယ၌ကား “ဟိ သစ္စံ”ဟုစွဲလေသည်၊] သိရိဝမုကော-သိရိဝမုကမည်သောကျွန်၊ ဓနဝမုကော-ဓနဝမုက မည်သော သူဆင်းရဲ၊ ဣတိ အာဒယော-ဤသို့အစရှိသော သဒ္ဓါတို့သည်၊ ဝစနမတ္တမေဝ-သဒ္ဓါမျှကိုသာ၊ [ဇဝဖြင့်၊ အံနက်မှန်ကိုကုန်၊] အဓိကာရံ-စွဲမှီရည်စူးမှုကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်ကုန် သည်၊ ဟတွာ-ဖြစ်၍၊ အဓိဝစနာနာမ-တို့မည်၏၊ အဓိဝစနာနံ-သဒ္ဓါကိုသာ စွဲ မှီရည်စူးမှုကို ပြု၍ဖြစ်သော သဒ္ဓါတို့၏၊ ပထာ-အကြောင်းဖြစ်သော အနက်တို့ တည်း၊ အဓိဝစနပထာ-တို့။

တပန္နိ။ ။တပဇာတ်+အနိယပစ္စည်း၊ ကတ္တာယော၊ တပဇာတ်သည် ဘူဝါဒိဖြစ်လျှင် တပန္နိ၊ စုရာဒိဖြစ်လျှင် တာပေန္နိ၊ ဒိဝါဒိဖြစ်လျှင် တပန္နိ၊ ဤသို့သာ ရုပ်ရှိနိုင်သည်၊ ဝုဒ္ဓိမပါ သော တပေန္နိကား မကောင်းပါ။

အဓိဝစန။ ။အဓိသဒ္ဓါသည် အဗျတ္တာ ဓမ္မာအဖွင့်တုန်းက အဓိသဒ္ဓါကဲ့သို့ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာအနက်ကို ဟော၏၊ အဓိကာရံ ကတွာနှင့် အဓိကိစ္စလည်း သဘောတူပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝစနံ+အဓိကိစ္စ ပဝတ္တာ အဓိဝစနာ”ဟု ပြု၊ အဓိကာရသဒ္ဓါ၏ စွဲမှီရည်စူးခြင်းဟူသည် အမည် ပေးသော မိဘစသည်တို့၏ ရည်ရွယ်ချက်တည်း၊ အနက်နာမည်ပေးသူတို့သည် အဓိပ္ပာယ် မှန် မမှန်ကို ဂရမစိုက်ဘဲ သဒ္ဓါနာမည်ကောင်းကောင်းဖြစ်ဖို့ရန်ကိုသာ ရည်စူး၍ “သိရိဝမုက၊ ဓနဝမုက”စသည်ဖြင့် မှည့်ခေါ်ကြ၏၊ ထိုသဒ္ဓါမျိုးကဲ့သို့ အခြားသဒ္ဓါများလည်း အနက်မှန်ကို ဟောသည်ဖြစ်စေ မဟောသည်ဖြစ်စေ အနက်ကို ထင်ရှားပြုတတ်သော သဒ္ဓါချင်းတူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် “အဓိဝစန”ဟု ခေါ်နိုင်သည်။

အဘိသင်္ခရောန္တိတိ၊ ပေ၊ သင်္ခါရာတိ- အဘိသင်္ခါရောန္တိတိ၊ နပ၊ သင်္ခါရာဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ နိဒ္ဒါရေတွာ-ထုတ်ဖော်၍၊ သဟေတုကံ-အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သည်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝုစ္စမာနာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ အဘိလာပါ-အနက်သို့ ရှေးရှုရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါတို့သည်၊ နိရုတ္တိနာမ-နိရုတ္တိတို့မည်၏၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ (ယသ္မာ-ကြောင့်၊) အဘိသင်္ခရောန္တိ-ပြုပြင်စိမံတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ခေါ်တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ သင်္ခါရာ-သင်္ခါရတို့မည်၏၊] နိရုတ္တိနံ-ထုတ်ဆောင်၍ ဟောတော်မူအပ်သော သဒ္ဓါတို့၏၊ ပထာ-တို့တည်း၊ နိရုတ္တိပထာ-တို့။

တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပေါ-တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပေါဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ တေနတေန ပကာရေန-ထိုထိုအပြားအားဖြင့်၊ ဉပနတော-သိစေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပညတ္တိနာမ-မည်၏၊ ပညတ္တိနံ-အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော သဒ္ဓါတို့၏၊ ပထာ-တို့တည်း၊ ပညတ္တိပထာ-တို့၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ ၃ ဒုက်တို့တွင်၊ ဧကံဒုကံ-တစ်ပါးသောဒုက်ကို၊ ဝတ္တာပိ-ဟောတော်မူပြီး၍လည်း၊ ဣတရေသံ-အခြားသောဒုက်တို့ကို၊ ဝစနေ-ဟောတော်မူခြင်း၌၊ ပယောဇနံ-အကျိုးကို၊ ဟေတုဂေါစ္စကေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ [ဒေသနာဝိလာသအားဖြင့်ဟောတော်မူသည်-ဟုလို။]

နာမရူပ ဒုကေ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)နာမကရဏဋ္ဌေန-နာမည်ကို ပြတတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသောအနက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နမနဋ္ဌေနစ-အာရုံသို့ ညွတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နာမနဋ္ဌေနစ-

နိရုတ္တိ။ ။“နိ+ဥတ္တိ”ဟုခွဲ၊ နိကို “နိဒ္ဒါရေတွာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဥတ္တိကို ဝစဓာတ်၊ တိပစ္စည်းဖြစ်၍ “ဝုစ္စမာနာ”ဟုလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။ “နိဟရိတွာ ဥစ္စန္ဓေ တိ နိရုတ္တိ ဟုဝစနတ္ထပြု၊ သင်္ခါရာ၏အနက်ကို “အဘိသင်္ခရောန္တိ”ဟု ထုတ်ပြ၍ “ဣတိ တသ္မာ”ဟု အကြောင်းနှင့်တကွဟောတော်မူအပ်သည်ကို “နိဒ္ဒါရေတွာ သဟေတုကံ ကတွာ ဝုစ္စမာနာ”ဟုဆိုသည်။ ထိုကဲ့သို့ အကြောင်းနှင့်တကွ အနက်ကို ထုတ်ပြခြင်းမရှိသော သဒ္ဓါတို့ကိုကား အတ္ထပကာသန-အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်းအားဖြင့် တူသောကြောင့် သဒ္ဓါသုပစာရအားဖြင့်“နိရုတ္တိ”ဟုခေါ်ရသည်။

ပညတ္တိ။ ။ဝိတက်ဟူသော တရားမျိုးကိုပင် တက္ကောဟုလည်းကောင်း၊ ဝိတက္ကောဟုလည်းကောင်း၊ သင်္ကပေါဟုလည်းကောင်း၊ ဣသို့အမျိုးမျိုးသော အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သောကြောင့် တက္ကော ဝိတက္ကော သင်္ကပေါတို့ကို “ပညတ္တိ”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့ အမျိုးမျိုးသော အပြားအားဖြင့် မသိစေတတ်ဘဲ တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် အနက်ကိုပြီးစေသော အခြားသဒ္ဓါတို့ကိုကား အနက်ကို တင်ရှားပြချင်းတူသောကြောင့် သဒ္ဓါသုပစာရအားဖြင့် “ပညတ္တိ”ဟုခေါ်ရသည်။ ပကာရေန ဉပပေတိတိ ပညတ္တိ”ဟု ပြု။ [ဤအဓိပ္ပာယ်များကို ဋီကာ၌ “ယသ္မာ ပန၊ ပေ၊ ယောဇနာကတတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ဟုပြထားသည်။]

အာရမဏိကတရားတို့ကို မိမိသို့ ညွတ်စေတတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နာမံ-နာမမည်၏၊ ရူပနဋ္ဌေန-ဖောက်ပြန်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ရူပံ-ရူပမည်၏၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤမာတိကာအဖွင့်၌၊ သဇ္ဇေပေါ-အကျဉ်းတည်း၊ ဝိတ္တာရောပန-အကျယ်သည်ကား၊ နိက္ခေပကဏ္ဍေ-၌၊ အာဝိ-ထင်ရှားစွာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့။

အဝိဇ္ဇာတိ-ကား၊ ဒုက္ခာဒီသု-ဒုက္ခ-အစရှိသော တရားတို့၌၊ အညာဏံ-ညဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟတည်း၊ ဘဝတဏှာတိ-ကား၊ ဘဝပတ္ထနာ-ဘဝကို တောင့်တတတ်သော တဏှာတည်း၊ ဘဝဒိဋ္ဌိတိ (ဧတ္ထ) - ဘဝဒိဋ္ဌိ

နာမကရဏဋ္ဌေန။ ။ဗဿ ဝေဒနာစသော တရားတို့သည် တွေ့ထိခြင်းသဘော စံစားရခြင်းသဘော စသည်ရှိရကား ထိုသဘောအတိုင်းပင် ဗဿ ဝေဒနာစသော ပါဠိနာမမည်ကို (တွေ့ထိစံစားရသော မြန်မာနာမမည်ကို) ပြုတတ်သောကြောင့် “နာမ” ဟုခေါ်၏၊ ဤအလို “နာမံ+ကရောတိတိ နာမကရဏံ”ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ကရဏဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသည်ဟုကြံပါ။

မေးဖွယ်။ ။အမည်ကို ပြုတ်သောကြောင့် “နာမ”ဟုဆိုလျှင် ပထဝီစသောရုပ်တရားများလည်း တကယ့်မြေကြီးကဲ့သို့ နိုင်မာခြင်းသဘော စသည်ရှိသောကြောင့် ပထဝီစသော အမည်ရကြကား “နာမ”ဟုခေါ်သင့်ရာ မရောက်ပါလော-မေးဖွယ်ဟူရှိ၏၊ အဖြေကား-ရုပ်တို့သည် မိမိသဘောအတိုင်း “ပထဝီ”စသော ပရမတ်နာမည်ရပြီးဖြစ်ပါသော်လည်း ဆံပင်တွင် ပါဝင်သော ပထဝီသည် ကေသဟူသော နာမည်တစ်မျိုးသို့ ပြောင်းတတ်သေးသောကြောင့် မိမိရပြီးနာမည် မခိုင်မြဲရကား “နာမ”ဟု မခေါ်ဆိုနိုင်ချေ၊ ဗဿစသည်တို့ကား ထိုကဲ့သို့ နာမည်တစ်မျိုး မပြောင်းဘဲ မြဲနိုင်သောနာမည်ရှိသောကြောင့် “နာမ” ဟုခေါ်ဆိုရပေသည်။ [ဗဿော ဝေဒနာတိ သဗ္ဗဒါပိ၊ ပေါ၊ နာမကရဏတ္ထေန၊ နာမံ-ဋီကာ။]

နမနဋ္ဌေန။ ။“နမတိ-အာရုံသို့ ညွတ်တတ်၏၊ ဣတိ နာမံ”ဟု သုဒ္ဓကတ္ထုသာဓိပြု၊ “အဘယံကြောင့် အာရုံသို့ ညွတ်တတ်”ဟု ဆိုရသနည်း-ဟုမေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-အာရုံနှင့် ကင်း၍ မည်သည့်အခါမျှ မဖြစ်၊ အာရုံရှိမှ ဖြစ်သောကြောင့်-အာရုံသို့ အမြဲညွတ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ [နမနံ အဝိနာဘာဝတော အာရမဏာဘိမုခတာ၊-ဋီကာ။]

နာမနဋ္ဌေန။ ။ဤနည်းကား “အတ္တနိ အာရမဏိကဓမ္မေ နာ မေတိတိ နာမံ”ဟု ဟောတုကတ္ထုသာဓိပြုပါ၊ သုဒ္ဓကတ္ထုသာဓိပြုသော ရှေ့နည်း၌ နိဗ္ဗာန်မရ၊ ဤနည်း၌ နိဗ္ဗာန်နှင့်တကွ စိတ်စေတသိက် နာမ်အားလုံးရသည်။

ဒုက္ခာဒီသု အညာဏံ။ ။အာဒိဖြင့် “သမုဒယ၊ နိရောဓ၊ မဂ္ဂ၊ ပုဗ္ဗန္တ၊ အပရန္တ၊ ပုဗ္ဗန္တ၊ ပရန္တ၊ ဝဒပစ္စယတာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ”ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိဘင်း၏ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ အဖွင့်၌ လာလောတရားများကိုယူပါ၊ အညာဏံ-“မသိခြင်း မောဟ”ဟုမေးနှင့်၊ သဗ္ဗညုတညဏ်

ဟူသောဤပါဠိ၊ သဿတံ-အခါခပ်သိမ်းထင်ရှားရှိသော အရာကို၊ ဝါ-မြဲသော အရာကို၊ ဘဝေါ-ဘဝဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ သဿတဝသေန- “အတ္တလောက သည် မြဲ၏” ဟုယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ [ဂါဟပုဒ် အကျေကြီး၊] ဥပ္ပဇ္ဇနဒိဋ္ဌိ-ဖြစ် သောဒိဋ္ဌိတံည်း။ “ဥပ္ပဇ္ဇမာနရှိလျှင်ကောင်း၏။” (ဝိဘဝဒိဋ္ဌိတိ (စတ္တ)-၌၊ ဥစ္ဆေဒံ- ပြတ်စဲခြင်းကို ဝိဘဝေါ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ဥစ္ဆေဒဝသေန “အတ္တလောကသည် ပြတ်၏” ဟုယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇနဒိဋ္ဌိ-တည်း။ အတ္တာစ-ခန္ဓာ၅ပါး ဟူသော အတ္တသည်လည်းကောင်း၊ လောကောစ-ခန္ဓာ ၅ပါးဟူသော လောကလည်းကောင်း၊ သဿတော-အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိ၏။ ဝါ-မြဲ၏။ ဣတိ-သို့၊ ပဝတ္တာ-သော၊ ဒိဋ္ဌိ-သည်။ သဿတဒိဋ္ဌိ-သဿတဒိဋ္ဌိမည်၏။ (အတ္တာစ-သည် လည်းကောင်း၊ လောကောစ-သည်လည်းကောင်း၊) ဥစ္ဆိဋ္ဌိဿတိ-သေလျှင် ပြတ်စဲ လတ္တံ့၊ ဣတိ၊ပဝတ္တာ-သော၊ ဒိဋ္ဌိ-သည်၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ-မည်၏။

(အတ္တာစ-သည်လည်းကောင်း၊ လောကောစ-သည်လည်းကောင်း၊) အန္တဝါ- အဆုံး အပိုင်းအခြားရှိ၏။ ဣတိ-သို့၊ ပဝတ္တာ-သော၊ (ဒိဋ္ဌိ-သည်၊) အန္တဝါဒိဋ္ဌိ- မည်၏။ (အတ္တာစ၊ လောကောစ) အနန္တဝါ-အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိ၊ ဣတိ-သို့၊ ပဝတ္တာ-သော၊ (ဒိဋ္ဌိ-သည်) အနန္တဝါဒိဋ္ဌိ-မည်၏။ ပုဗ္ဗန္တံ-ရှေးအတိတ် ဖြစ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်အဖို့သို့၊ အနဂတာ-အစဉ်အလိုက်သော၊ ဒိဋ္ဌိ-ဒိဋ္ဌိတည်း။ ပုဗ္ဗန္တာနုဒိဋ္ဌိ-ရှေးအတိတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်အဖို့သို့ အစဉ်အလိုက်သော ဒိဋ္ဌိ၊ အပရန္တံ-နောက်အနာဂတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်အဖို့သို့၊ အနဂတာ- သော၊ ဒိဋ္ဌိ-တည်း။ အပရန္တာနုဒိဋ္ဌိ-နောက်အနာဂတ်ဖြစ် သော ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်အဖို့သို့ အစဉ်အလိုက်သော ဒိဋ္ဌိ။ [ဤသဿတဒိဋ္ဌိ စသည်တို့ယူပုံကို သီလက္ခန် ဗြဟ္မဇာလသုတ် ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ၌ ကြည့်ပါ။]

၏ အရာဖြစ်သော အချို့အာရုံများကို ရဟန္တာများပင်မသိ၊ ထို့ကြောင့် အ အတွက် ဝိရုဒ္ဓအနက် ကို ယူ၍ “ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်မောဟ” ဟုအနက်ပေးရသည်။ အကုသလာ စသည်တို့ ၌လည်း ဤနည်းတည်း။

သဿတဒိဋ္ဌိ။ “သဒါ+သတံ သဿတံ”အရ အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိသောအရာကို “သဿတံ”ဟု ခေါ်၏။ [သမညဖြစ်၍ “သဿတံ”ဟု နှိပ်လိင်ထားပာနိတူသည်။ ဘဝသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း။] ဘဝတိ-အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိ၏။ ဣတိ၊ ဘဝေါ၊ ဘဝေါ+ဣတိ+ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ ဘဝဒိဋ္ဌိ”ဟုလည်းကောင်း ပြုပါ။

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ။ “ဥစ္ဆိဋ္ဌတိ-ပြတ်စဲ၏။ ဣတိ ဥစ္ဆေဒေါ၊ ဝိဘဝသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း။ န ဘဝတိ-အမြဲဖြစ်၊ ဝါ-ပြတ်၏။ ဣတိ ဝိဘဝေါ၊ အတ္တလောကသည် အမြဲဆက်၍ဖြစ်၊ “သေလျှင် ပြတ်၏”ဟု ယူကြောင်းအယူကို “ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ” ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ”ဟုခေါ်သည်။ ရှေးနည်း အတိုင်း သမာသ်တွဲပါ။

အဟိရိကန္တိ-ကာ၊ ယံ နဟိရိယတိ ဟိရိတဗ္ဗေနာတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝိတ္ထာရိတော- ပဒဘာဇနီ၌ အကျယ်ချဲ့အပ်သော၊ နိလ္လုဇ္ဇတော-အရှက် မရှိသူ၏အဖြစ်တည်း။ [ယံ (ယော ဓမ္မော)-အကြင်တရားသည်၊ (တစ်နည်း၊ ယံ-အကြင်တရားကြောင့်၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊) ဟိရိတဗ္ဗေန-ရှက်ထိုက်သော ကာယဒုစရိုက်စသည်ကို၊ န ဟိရိယတိ-မရှက်တတ်။] အနောတ္တပ္ပန္တိ-ကာ၊ ယံ န ဩတပပတိ ဩတပ္ပိတဗ္ဗေနာတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝိတ္ထာရိတော-သော၊ အဘယာနကအာကာရော-မကြောက်ခြင်း ဟူသော အခြင်းအရာတည်း။ [ယံ-အကြင်တရားသည်၊ (တစ်နည်း၊ ယေန-ကြောင့်၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊) ဩတပ္ပိတဗ္ဗေန-ကြောက်လန့်ထိုက်သော ကာယ ဒုစရိုက် စသည်ကြောင့်၊ န ဩတပ္ပတိ-မကြောက်လန့်တတ်။] ဟိရိယနာ-ရှက်ခြင်း သဘော တရားသည်၊ ဟိရိ-ဟိရိမည်၏၊ ဩတ္တပ္ပနာ-ကြောက်လန့်ခြင်း သဘောတရားသည်၊ ဩတပ္ပံ-မည်၏။]

ဒေါဝစသတတိအာဒိသု-ဒေါဝစသတော အစရှိသောပုဒ်တို့၌၊ (အတ္ထော၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဝိပုတိကူလဂါဟိမိ-အထူးသဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ယူလေ့ရှိ သော၊ ဝိပစ္စနိကဿာတေ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို သာယာခြင်းရှိသော၊ အနာဒရေ-ပုဂ္ဂလဓမ္မကို ရိုသေလေးစားခြင်း မရှိသော၊ ဧတသ္မိံ-ပုဂ္ဂလေ-ဤအင်္ဂါ ၃ ပါးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဒုက္ခံ-ခက်ခဲသော၊ ဝစော-ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ခံကြောင့်၊ (ထိုသို့ခက်ခဲသော ပြောဆိုအပ်သောစကားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ထိုအပြောအခက်အဆိုအခက်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ဒုဗ္ဗစောမည်၏။ [“ဒုက္ခံဝစော ဧတသ္မိံတိ ဒုဗ္ဗစော” ဟုပြု၊ ဝစသဒ္ဒါကား ဤနေရာ၌ စကားခြိမ်ကို ဟောသော နာမ်ပုဒ်ပြီးပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “ဒုက္ခေန+ဝတ္တဗ္ဗော ဒုဗ္ဗစော” ဟု ကစွည်းအလို [ကတ်ပုဒ်အဖြင့် ပြုလို၏] ဟု ရှေးနိဿယ၌ မှာ ထားသည်ကိုစဉ်းစားပါ။] တဿ-ထိုဒုဗ္ဗစ ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ကမ္မံ-အလုပ်တည်း၊ ဒေါဝစသံ-ဒုဗ္ဗစပုဂ္ဂိုလ်၏အလုပ်၊ [သူများကိုကန့်လန့်ပြောခြင်း ဝှတိုက်ခြင်းအလုပ်၊ ကမ္မအနက်၌ ဣ ပစ္စည်းသက်၊ သျှကိုသပြု၊ သဒ္ဓေဘော်လား၊] တဿ-ထို ဒုဗ္ဗစ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလုပ်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း၊ ဒေါဝစသတော -ဒုဗ္ဗစပုဂ္ဂိုလ်၏ အလုပ်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။^၆

ဧတဿ-ဤပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပါပါ-ယုတ်မာကုန်သော၊ အသဒ္ဓါဒယော-သဒ္ဓါမရှိ သူအစရှိကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလော-ပုဂ္ဂိုလ်ဟူကုန်သော၊ မိတ္တာ-မိတ်ဆွေတို့သည်၊ (သန္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ပါပမိတ္တာ-မည်၏၊ တဿ-ထိုယုတ်မာ သော မိတ်ဆွေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာအကုသိုလ်စိတ္တု ပြုဒ် တည်း၊ ပါပမိတ္တတာ-ယုတ်မာသောမိတ်ဆွေရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာအကုသိုလ်စိတ္တုပြုဒ်တည်း၊ [ယုတ်မာသော မိတ်ဆွေတို့နှင့်ပေါင်းလိုသော

အကုသိုလ်စိတ္တပျံဒါ] သောဝစဿတာစ-သောဝစဿတာကို လည်းကောင်း၊ ဝါ-လွယ်ကူစွာ ပြောဆိုအပ်သော စကားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ်ကြိယာစိတ္တပျံဒါကို လည်းကောင်း၊ ကလျာဏမိတ္တတာစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကောင်းသော မိတ်ဆွေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာကုသိုလ်ကြိယာ စိတ္တပျံဒါကိုလည်းကောင်း၊ ဝုတ္တပဋိပက္ခနယေန-ဆိုအပ်ပြီးသော ဒေါဝစဿတာ အစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်နည်းအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

ပဉ္စပိ-ငါးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ-အာပတ်အစုတို့သည်၊ အာပတ္တိယော-အာပတ်တို့မည်၏၊ သတ္တပိ-၇-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ-တို့သည်၊ အာပတ္တိယော-တို့မည်၏၊ ဣတိဇဝံ-သို့၊ ဝုတ္တသု-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ (နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော) အာပတ္တိသု-တို့၌၊ ကုသလဘာဝေါ-ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ်ကြိယာ၌ ယှဉ်သောပညာသည်၊ အာပတ္တိကုသလတာ-အာပတ္တိကုသလတာမည်၏၊ တာဟိအာပတ္တိတိ-ထိုအာပတ်တို့မှ၊ ဝုတ္တနေ-ထခြင်း၌၊ ကုသလဘာဝေါ-သည်၊ အာပတ္တိဝုတ္တနကုသလတာ-မည်၏၊ သမာပတ္တိသု-သမာပတ်တို့၌၊ ကုသလဘာဝေါ-ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ်ကြိယာ၌ယှဉ်သော ပညာသည်၊ သမာပတ္တိကုသလတာ-မည်၏၊ ဇတံ-ဤသမာပတ္တိကုသလတာဟူသော အမည်သည်၊ သမာပတ္တိနိ-တို့၏၊ အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒပညာယ-အပ္ပနာကို ပိုင်းခြားတတ်သော ပညာ၏၊ အဓိဝစနိ-အမည်တည်း၊ သမာပတ္တိဟိ-တို့မှ၊ ဝုတ္တနေ-၌၊ ကုသလဘာဝေါ-သည်၊ သမာပတ္တိဝုတ္တနကုသလတာ-မည်၏။

အဋ္ဌာရသသု-၁၈-ပါးကုန်သော၊ ဓာတုသု-တို့၌၊ ကုသလဘာဝေါ-ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာကုသိုလ်ကြိယာ၌ ယှဉ်သောပညာသည်၊ ဓာတုကုသလတာ-မည်၏၊ တာသံယေဝဓာတူနံ-ထိုဓာတ်တို့ကိုပင် မနသိကာရေ-နလုံးသွင်းခြင်း၌၊ [စက္ခုစသော ဓာတ်တို့၏ လက္ခဏာစသည်တို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘောကို နှလုံးသွင်းခြင်း၌၊] ကုသလဘာဝေါ-သည်၊ မနသိကာရကုသလတာ-မည်၏၊ စက္ခယတနာဒိသု-စက္ခယတန အစရှိသော အာယတနတို့၌၊ ကုသလဘာဝေါ-သည်၊ အာယတနကုသလတာ-မည်၏၊ ဒွါဒသင်္ဂေ-၁၂-ပါးသော အစိတ်အပိုင်းရှိသော၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေ-၌၊ ကုသလဘာ ဝေါ-သည်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကုသလတာ-မည်၏။

အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒပညာ။ ။ “အပ္ပနာ”ဟူသည် ဈာန်ဇော၊ မဂ်ဇော၊ ဖိုလ်ဇောတည်း၊ ဤအပ္ပနာ၏ ရှေ့အပို၌ “ပရိကမ်၊ ဥပစာ၊ အနလုံ၊ ဂေါတြဘု၊ သို့မဟုတ် ဝေါဒါနိ”ဟု ပရိကမ်ဇောများရှိ၏။ အပ္ပနာဈာန်မှ ထပြီးသောခါ ရှေးဦးစွာ ဘဝင်ဖြစ်ရ၏။ ထိုအလယ်၌ “အပ္ပနာဇောဖြစ်သည်”ဟု အပ္ပနာဇော၏ ရှေ့အပိုင်းအခြား နောက်အပိုင်းအခြားကို သိသောပညာတည်း။

တသ္မိံ တသ္မိံဋ္ဌာနေ-ထိုထိုအကြောင်း၌၊ ကုသလဘာဝေါ-ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ကုသိုလ်ကြိယာ၌ယှဉ်သော ပညာသည်၊ ဋ္ဌာနကုသလတာ-မည်၏။ ကာရဏံ -အကြောင်းကို၊ ဋ္ဌာနန္တိ-ဋ္ဌာနဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ-ကြောင့်၊ တသ္မိံ-ထိုအကြောင်း၌၊ (တိဋ္ဌတိဋ္ဌစပ်)၊ တဒါယတ္တ ဝုတ္တိတာယ-ထိုအကြောင်း၌စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ [တသ္မိံ+အာယတ္တာ တဒါယတ္တာ၊ တဒါယတ္တာ+ဝုတ္တိ ယဿာတိ တဒါယတ္တဝုတ္တိ။] ဖလံ-အကျိုးသည်၊ တိဋ္ဌတိနာမ-တည်သည်မည်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့အကျိုး၏ တည်ရာ၏အဖြစ် ကြောင့်)၊ ဋ္ဌာနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [“တသ္မိံဟိ တိဋ္ဌတိ” ဟု စာအုပ် များ၌ရှိ၏။ စာသွားရိုးရာကား ဋ္ဌာနန္တိဝုတ္တံကို၌ “တံဟိ” ဟုရှိတတ်သည်။] အဋ္ဌာနေ-အကြောင်းမဟုတ်သည်၌၊ ကုသလဘာဝေါ -ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ်ကြိယာ၌ ယှဉ်သော ပညာသည်၊ အဋ္ဌာန ကုသလတာ-မည်၏။ ဤပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကို နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ၌ ထင်ရှားပြလတ္တံ့။]

ဥဇဘာဝေါ-ဖြောင့်မတ်သော ကာယစိတ္တတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကာယုဇကတာ၊ စိတ္တုဇကတာသည်၊ အဇ္ဇဝေါ-အဇ္ဇဝမည်၏။ မုဒုဘာဝေါ-နူးညံ့သော ကာယစိတ္တတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကာယမုဒုတာ၊ စိတ္တမုဒုတာသည်၊ မဒုဝေါ-မည်၏။ အဓိဝါသနသင်္ခါတော-မိမိအထက်၌ သက်ဝင်တည်နေစေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ၊ (မိမိကသာ အနာခံခြင်းဟု ဆိုအပ်သော) ခမနဘာဝေါ-သည်းခံတတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အဒေါသပြဓာန်းသော ကုသိုလ်ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ ခန္တိ-ခန္တိမည်၏။ သုရတဿ-တင့်တယ်သော ကာယသုစရိုက် ဝစီသုစရိုက် အမှု၌ မွေ့လျော်သူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မဟာကုသိုလ်ကြိယာ၊ လောကုတ္တရာ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ သောရစွံ-မည်၏။

သမ္မောဒက မုဒုဘာဝသင်္ခါတော-လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်တတ်သူ၏ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝါ-လွန်စွာဝမ်းမြောက်သော နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ သဓိလဘာဝေါ-ပြေပြစ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မဟာကုသိုလ်ကြိယာ

အဓိဝါသနခန္တိ။ ။ဓမ္မဓာတ်၊ တိ ပစ္စည်း၊ အဓိ-မိမိအထက်၌၊ ဝါသန-သူတစ်ပါးတို့က ပြောဆိုပုတ်ခတ်သမျှကို တည်နေစေခြင်း၊ မိမိကသာအနာခံ၍ ပြန်လှန်ပြောဆိုပုတ်ခတ်မှု မပြုခြင်းကို “အဓိဝါသနခန္တိ”ဟုခေါ်သည်။

သမ္မောဒကမုဒုဘာဝ။ ။သမ္မောဒကကို မုဒု၌ စပ်လျှင် “သမ္မောဒကဿ+မုဒုဘာဝေါ သမ္မောဒကမုဒုဘာဝေါ”ဟုပြု၊ သမ္မောဒကကိုမုဒုဘာဝ၌စပ်လျှင် “သမ္မောဒကောစ+သော+မုဒုဘာဝေါဓာတိ သမ္မောဒကမုဒုဘာဝေါ”ဟုပြု။ [သမ္မောဒကဿ၊ သမ္မောဒကောဝါ မုဒုဘာဝေါ သမ္မောဒကမုဒုဘာဝေါ၊-ဋီကာ။]

စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်။ သာဓလျံ-သာဓလျမည်၏။ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် ပိတ်ဆို့လသော်၊ ပရေဟိ-သူတစ်ပါးတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ -တကွ၊ အတ္တိနော-မိမိ၏။ ဆိဒ္ဓံ-အပေါက်အကြားသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ စဝံ- ဤသို့ အပေါက်အကြား မဖြစ်နိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဓမ္မာ မိသေဟိ-ဓမ္မ၊ အာမိသတို့ဖြင့်၊ ပဋိသန္ဓရဏံ-ပိတ်ဆို့ခြင်းသည်၊ ပဋိသန္ဓာရော-ပဋိသန္ဓာရမည်၏။

ဣန္ဒြိယသံဝရောဒသင်္ခါတော-ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၏ ပျက်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ မနုစ္ဆန္ဒသု-မနိန္ဒြေလျှင် ဖ-ခုမြောက်ရှိကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယေသု-စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့၌၊ အဂုတ္တဒွါရဘာဝေါ-မစောင့်ရှောက်အပ်သော ဒွါရရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ လောဘာမူ ဒေါသမူ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ ဣန္ဒြိယေသု အဂုတ္တဒွါရတာ-ဣန္ဒြိယေသု အဂုတ္တဒွါရတာ-မည်၏။ ပဋိဂ္ဂဟဏ ပရိဘောဂဝသေန-ခံယူခြင်း၊ သုံးဆောင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဘောဇနေ-ဘောဇဉ်၌၊ ဝါ-ဘောဇဉ်ကိုမှတ်၊ အရပ်ရပ်သော ပစ္စည်း၌၊ မတ္တံ-အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို၊ အဇာနနဘာဝေါ-သိခြင်း မရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ လောဘာမူ မောဟမူ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်။ ဘောဇနေ အမတ္တညုတာ-ဘောဇနေ အမတ္တညုတာမည်၏။ အနန္တ ရဒုကော-အခြားမဲ့ဒုက်ကို၊ (ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရတာ ဒုက်ကို)၊ ဂုတ္တပဋိပက္ခနယေန-ဆိုအပ်ပြီးသောဒုက်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်နည်းအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

ပဋိသန္ဓရဏံ။ ။သံပုဗ္ဗ+ထရဓာတ်သည် အစ္စာဒန-ဖုံးလွှမ်းပိတ်ဆို့ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ ဓမ္မာမိသ၌ ဓမ္မဟူသည် စာပေပိဋကတ် အရပ်ရပ်တည်း၊ အာမိသဟူသည်ကား ဆွမ်း သင်္ကန်းစသော ပစ္စည်းတည်း၊ မိမိအထံ၌ စာတက်ဖော်မရ၍ စိတ်ဆိုးနေလျှင် ထိုသူနှင့် မိမိ အကြား၌ အပေါက်အကြား ဖြစ်သွားရ၏။ ရန်တိုက်လိုသူတို့သည် ထိုအပေါက်အကြားက ဝင်၍ ရန်တိုက်နိုင်ကြ၏။ စာချမပေးလျှင်လည်းကောင်း၊ ဆွမ်း သင်္ကန်းစသည် မပေးလျှင် လည်းကောင်း ထိုကဲ့သို့ အပေါက်အကြား ဖြစ်တတ်၏။ ထိုအပေါက်အကြားမျိုး မဖြစ်ရအောင် စာတက်ပေးခြင်း၊ စာချပေးခြင်း၊ ဆွမ်း သင်္ကန်း စသည်ပေးခြင်းကို "ဓမ္မအာမိသတို့ဖြင့် ပိတ်ဆို့ခြင်း"ဟုဆိုသည်။

ဘောဇနေအမတ္တညုတာ။ ။ "ဘောဇနေ"ဟု ဆိုသော်လည်း "သဒ္ဓါဒေယျာနိ ဘောဇနာနိ ဘုဒ္ဓိတ္တာ" ကဲ့သို့ ဘောဇဉ်ကို မှတ်၍ နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ဆိုထားသည်။ အမတ္တညုအရ ပစ္စည်း ၄-ပါးလုံးနှင့် ဆိုင်သည်။ ထိုအမတ္တညုသည်လည်း အလှူခံစဉ်တုန်းက အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို မသိခြင်း၊ ရပြီးနောက် သုံးစွဲသောအခါ အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို မသိခြင်းအားဖြင့် ၂-မျိုးရှိသောကြောင့် "ပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂဝသေန"ဟုဆိုသည်။ တချို့နေရာ၌ကား "ပရိယေ-ရှားမှီးခြင်း"ပါထည့်၍ ရှာမှီးစဉ်ကလည်း ဝေသီယာဂေါစရ ပိဝေါဂေါစရ စသည်ဝယ်ရှာမှီး ခြင်းအားဖြင့် အမတ္တညု ဖြစ်နိုင်သေး၏။

သုတိဝိပွဝါသသင်္ခါတော-သတိနှင့်ကင်းနေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ မုဋ္ဌဿတိ ဘာဝေါ-ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် သည်၊ မုဋ္ဌဿစွံ-မုဋ္ဌဿစွမည်၏။ [ကျ-ပစ္စည်း၊ ဣကို ချေ၊ တျကို စပြု၊ ဒွေဘော် လာ၊] အသမ္မဇာနန ဘာဝေါ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိခြင်းမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ အသမ္မဇေည-အသမ္မဇေညမည်၏။ (ယာဓမ္မဇာတိ-အကြင် တရားသဘောသည်) သရတိ-အမှတ်ရတတ်၏၊ ဝါ-အောက်မေ့တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သာဓမ္မဇာတိ) သတိ-မည်၏၊ (ယံဓမ္မဇာတံ သည်) သမ္မဇာနာတိ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့်သိတတ်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ကောင်း စွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ ဓမ္မဇာတံ-သည်) သမ္မ ဇေည-မည်၏။

အပ္ပဋိသင်္ခါနေ-အသင့်အားဖြင့် မရှုတ်တံသော မောဟကြောင့်၊ ဝါ-၌၊ အကမ္မနဋ္ဌေန-မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ပဋိသင်္ခါန သင်္ခါ တံ-အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သောဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဗလံ-အားသည်၊ ပဋိ သင်္ခါနုဗလံ-ပဋိသင်္ခါနုဗလ မည်၏၊ ဝီရိယသီလေန-ဝီရိယကို အဦးပြုသဖြင့်၊ သတ္တ -ခုနှစ်ပါးကိုနိဿော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ-ဗောဇ္ဈင်တို့ကို၊ ဘာဝေန္တဿ-ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌) ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သော၊ ဗလံ-အားသည်၊ ဘာဝနာဗလံ-ဘာဝနာဗလ မည်၏။

ပစ္စနိကဓမ္မေ-ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို၊ သမေတိ-ငြိမ်းစေတတ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ သမထော-မည်၏၊ အနိစ္စာဒိဝသေန-အနိစ္စအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊

မုဋ္ဌဿစွံ။ ။မုဋ္ဌဋ္ဌ မုသ (နဿနေ ဟူသော) ဓာတ်၊ တ ပစ္စည်း၊ မုဋ္ဌာ+သတိ ယဿာတိ မုဋ္ဌဿတိ-ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသူ၊ မုဋ္ဌဿတိနော+ဘာဝေါ မုဋ္ဌဿစွံ၊ “သတိ၏ ပျောက်ကင်းခြင်း”ဟုရာ၌ “ရှိပြီးသော သတိ၏ ပျောက်သွားခြင်း၊ ပျက်သွားခြင်း”ဟု ထင်မည် စိုးသဖြင့် “သတိဝိပွဝါသသင်္ခါတော”ဟု ဝိသေသန ကုမရသည်၊ သတိနှင့်ကင်းခြင်းကို “မုဋ္ဌဿ တိဘာဝ”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ရှေးကသော် မုဋ္ဌဿတိကို “မေုလျော့သောသတိ”ဟု ပေးကြ၏၊ မုသဓာတ်နက်နှင့် မဲသင့်၊ မေုလျော့သောသတိဟု မရှိသောကြောင့် သဘာဝနှင့်လည်းမလျော်၊ ရှေးနိဿယ၌ “လွတ်ကင်းသော သတိ”ဟုလည်းပေး၏၊ မုစဓာတ် မဟုတ်သောကြောင့် ထိုအနက်ကိုလည်း စဉ်းစားပါ။

သပ္ပဇေညံ။ ။သမ္မဇာနာတိတိ သမ္မဇာနော-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သူ၊ သံရှေး ပ ရှေးရှိသော ဉာဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း အနုပြု၊ သမ္မဇာနဿ+ဘာဝေါသမ္မဇေညံ၊ ဣ ပစ္စည်း၊ နျကို ဥပြု၊ ဓာ၏အာကို ရသပြု၊ ဤသို့ သဒ္ဒါနည်းအားဖြင့် ဖြစ်သင့်သော်လည်း သမ္မဇေည အမည်ရသောဉာဏ်သည် ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သောကြောင့် “သမ္မဇာနာတိတိ သမ္မဇေညံ”ဟု လဟုကနည်းအားဖြင့် ဝိပြုဟ်ပြုထားသည်။

ဝိဝိဇ္ဇေန-အထူးထူး အပြားပြားသော၊ အာကာရေန-အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဿတိ-
ရှုတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိပဿနာ-မည်၏။

သမထောဝ-ရှေးရှေး သမထသည်ပင်၊ (သမထနိမိတ္တံ၌စပ်) တံ အာကာ
ရံ-ထိုမှတ်သားထိုက်သော အခြင်းအရာကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ပဂစ္ဆေ
တဗ္ဗဿ-ဖြစ်စေထိုက်သော သမထဿ-နောက်နောက် သမထ၏၊ နိမိတ္တဝသေန-
အမှတ်အသား၏၊ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-အထည်ကိုယ်ပုံသဏ္ဍာန်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သမထ
နိမိတ္တံ-သမထနိမိတ္တ မည်၏၊ [သမထောဝေ၌ စေကိုကြည့်၍ နိမိတ္တံနှင့် “အဝဇာရဏ
ကမ္မဓာရဲတို့ရမည်”ဟု သိပါ။] ပဂ္ဂါဟနိမိတ္တဝိ-ပဂ္ဂါဟနိမိတ်၌လည်း၊ စေသေ
နယော။ [သမထောဝ၊ ပေ၊ နိမိတ္တဝသေနကို ညွှန်းသည်။]

(ယော ဓမ္မော-အကြင်တရားသည်၊) သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ-သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို၊
ပဂ္ဂဏှာတိ-ချီးမြှောက်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့် (သော ဓမ္မော-သည်၊) ပဂ္ဂါဟော-
မည်၏၊ (ယော ဓမ္မော၊ ဥဒ္ဓစ္စမိဝ-ဥဒ္ဓစ္စသည်ကဲ့သို့၊ စိတ္တံ-ကို၊) နဝိက္ခိပတိ-အထူး
ထူးအပြားပြား မပစ်လွှင့်တတ်၊ ဣတိ၊ (သော ဓမ္မော) အဝိက္ခေပေါ-မည်၏၊-
သီလဝိနာသိကာ-သီလကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ အသံဝရသင်္ခါတာ-မစောင့်စည်း
ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော (ဝိပုတ္တိ၌စပ်) သီလဿ-သီလ၏၊ ဝိပတ္တိ-ပျက်စီးခြင်းတည်း၊
သီလဝိပတ္တိ-သီလ၏ ပျက်စီးခြင်း၊-သမ္မာဒိဋ္ဌိဝိနာသိကာ-မှန်သောအယူကို ဖျက်ဆီး
တတ်သော၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတာ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟု ဆိုအပ်သော၊ ဒိဋ္ဌိယာ-သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏၊
ဝိပတ္တိ-ပျက်စီးခြင်းတည်း၊ ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိ-ခြင်း။

သောရစူမေဝ-ကောင်းသောအမှု၌ ဓမ္မလျော်သူ၏ အဖြစ်သည်ပင်၊ သီလဿ-
သီလကို၊ သမ္မာဒနတော-ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သီလ ပရိပူရဏ

ဝိပဿနာ။ ။ဝိကို “ဝိဝိဇ္ဇေန အာကာရေန”ဟု ဖွင့်သည် ထိုဝိဝိဇ္ဇဟူသည် “အနိစ္စ၊
ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ အသုဘဟူသော အပြားတည်း”ဟု သိစေလိုသောကြောင့် “အနိစ္စာဒိဝသေန”ဟု
ဖွင့်သည်၊ ဤအနိစ္စာဒိဝသေနသည် ဝိဝိဇ္ဇေန အာကာရေန၏ သရုပ်ပြတည်း၊ အမျိုးမျိုးသော
အခြင်းအရာဟူသည် အနိစ္စ အစရှိသော အခြင်းအရာဖြစ်သည်-ဟူလို။

သောရစူမေဝ၊ ပေ၊ သီလသမ္ပဒါ။ ။နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ “သမ္မောဝိ သီလသံဝရော”
ဟူသောရစ္စ၏ နိဒ္ဒေသ၌လည်းကောင်း သီလသမ္ပဒါ၏ နိဒ္ဒေသ၌လည်းကောင်း အရတု ဖွင့်
ပြတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် “သောရစူ၊ သီလသမ္ပဒါ”တို့အရ မပျက်မစီး ပြည့်စုံသောအကြောင်း
သီလ၊ အကျိုးသီလ၊ (လောကီသီလ၊ လောကုတ္တရာ သီလ) အားလုံးကို ကောက်ယူရမည်ဟု
သိစေလို၍ “သောရစူမေဝ၊ ပေ၊ သီလသမ္ပဒါ”ဟု မိန့်သည်။

သီလဿ၊ ပေ၊ ပရိပူရဏတော။ ။ “သီလဿ သမ္မာဒနတော”ဟိတ်သည်
သီလဿ+သမ္ပဒါ၏ နာမလာဘဟိတ်တည်း၊ လောကီ လောကုတ္တရာသီလ-အားလုံးကို ပြီးစေ
တတ်သောကြောင့် “သီလဿ+သမ္ပဒါ”ဟုဆိုရသည်-ဟူလို “သီလ ပရိပူရဏ

တော-သီလ၏ ပြည့်ကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သီလဿ-၏၊ သမ္မဒါ-ပြည့်စုံကြောင်းတည်း၊ ဣတိ-ဤ ဝစနတ္ထကြောင့်၊ သီလသမ္မဒါ-သီလသမ္မဒါမည်၏၊

ဒိဋ္ဌိ ပါရိပုရိဘူတံ-သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏ ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဝါ-ပြည့်စုံသော သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဉာဏံ-သည်၊ (ဒိဋ္ဌိသမ္မဒါစပ်) ဒိဋ္ဌိယာ-သမ္မာ ဒိဋ္ဌိ၏၊ သမ္မဒါ-ပြည့်စုံခြင်းတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္မဒါ-မည်၏၊ ဝိသုဒ္ဓိဘာဝံ-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ သမ္မတ္တာ-ရောက်သော၊ သီလသင်္ခါတာ-သီလဟုဆိုအပ်သော၊ (ဝိသုဒ္ဓိစပ်)၊ သီလဿ-၏၊ ဝိသုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်ခြင်းတည်း၊ သီလဝိသုဒ္ဓိ-ခြင်း၊ နိဗ္ဗာနသင်္ခါတံ-နိဗ္ဗာန်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝိသုဒ္ဓိ-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သောတရားသို့၊ ပါပေတု-ရောက်စေခြင်းငှာ။

“တော ကး “သီလဿ+သမ္မာဒနတော”၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း၊ “သမ္မာဒနတော”၌ “သမ္မာဒေတိတိ သမ္မာဒနံ”ဟု ဟောတုကတ္ထုသာဓံပြု၊ “ဟောတုကတ္ထုသာဓံ၊ ရလဒိက၊ ကရဏသာဓံ ရမြေမှတ်”နှင့်အညီ၊ သမ္မဒါကို “သမ္မစ္စတံ ဓံတာယာတိ သမ္မဒါ”ဟု ကရဏသာဓံပြုပါ။

သီလသမ္မဒါ။ ။ သီလဿ-၏+သမ္မဒါ-ပြည့်ကြောင်း ပြီးစီးကြောင်းတည်း၊ သီလဿသမ္မဒါ-ကြောင်း၊ ၂ ခုရှိမှ ပြည့်စုံမည့်အရာ၌ (၁) သည် (၂) ၏ပြည့်ကြောင်း ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်၍၊ (၂) လည်း (၁) ၏ ပြည့်ကြောင်း ပြည့်စုံကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ရှေးရှေးအကြောင်း သီလသည် နောက်နောက် အကျိုးသီလ၏ ပြည့်ကြောင်း ပြည့်စုံကြောင်း ဖြစ်၍ နောက်နောက် အကျိုးသီလလည်း ရှေးရှေးအကြောင်းသီလ၏ ပြည့်ကြောင်း ပြည့်စုံကြောင်း ဖြစ်သည်။

ဧကဒေသုပစာ။ ။ ဤစကားအရ “သီလသမ္မဒါ”၌ အကြောင်းသီလ ဖြစ်စေ အကျိုးသီလ ဖြစ်စေ တစ်မျိုးမျိုးသာ တိုက်ရိုက်ရသော်လည်း အစိတ် ၁ ပါးပါး၏ သီလသမ္မဒါဟု သောအမည်ကို အပေါင်းသီလ၌ တင်စား၍ ဧကသုပစာရအားဖြင့် သီလအားလုံးကိုပင် သီလသမ္မဒါဟု ယူရသည်။ ဤသို့ယူမှ “သီလသမ္မဒါတိ ကာရဏသီလန္တိ ဖလသိန္နိ သမ္မန္တ သမုဒါ ယဿ ဧကဒေသေန ဝုဋ္ဌ”ဟူသော ငိုကား၊ သဗ္ဗောပိ သီလသံဝရော သီလသမ္မဒါ”ဟူသော ပါဠိတော်တို့ နှင့် ညီညွတ်သည်။

ရှေးနိဿယ။ ။ ရှေးနိဿယ၌ကား “သီလဿ-လောကီ လောကုတ္တရာ အကျိုးသီလကို၊ သမ္မဒါ-ပြည့်စုံစေတတ်သော အကြောင်းသီလတည်း”ဟု အကြောင်းသီလကိုသာ ကောက်သည်ကို ဤငိုကားဖွင့်ဖြင့် စဉ်းစားပါ။ ထိုနိဿယအတိုင်းဆိုလျှင် လုံးဝအကြောင်းမဖြစ်နိုင်သော အရဟတ္တဖိုလ်၌ရှိသော သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဓိဝတို့ သီလသမ္မဒါအမည် ရနိုင်တော့မည်မဟုတ်။

ရှေးအကောက်။ ။ ရှေးမာတိကာ အကောက်များဝယ် သောရဗ္ဗအရ၌ လောကုတ္တရာကိုပါ ကောက်ခဲ့သော်လည်း “သောရဗ္ဗမေဝ သီလသမ္မဒါ”ဟု အဋ္ဌကထာဆိုထားပါလျက် သီလသမ္မဒါအရမူ လောကုတ္တရာသီလကို မကောက်၊ ထို မကောက်ခြင်းသည်လည်း “ဣမေဟိ ပန ဆဟိ ဒုကေဟိ စတုတုမကာပိ လောကီယလောကုတ္တရုဓမ္မာဝ ကထိတာ”ဟူသော နိက္ခေပအဋ္ဌကထာနှင့် မညီပါ။

သမတ္တာ-စွမ်းနိုင်သော၊ ဒဿနသင်္ခါတာ-သိမြင်တတ်သောဉာဏ်ဟု ဆိုအပ် သော (ဝိသုဒ္ဓိ၌စပ်)၊ ဒိဋ္ဌိယာ-မြင်တတ်သောဉာဏ်၏၊ ဝိသုဒ္ဓိ-တည်း၊ ဒိဋ္ဌိ ဝိသုဒ္ဓိ-ခြင်း။ [ဤပုဒ်တို့၏ အရကောက်ကို မာတိကာအရကောက်၌ ရှုပါ။]

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ခေါ် ပန၊ ပေ၊ ပဓာနန္တိ-ကား၊ ကမ္မဿကတဉာဏာဒိသင်္ခါတာ- ကမ္မဿကတာဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ (အာဒိဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ကိုယူ)၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစေ-ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိသည်လည်းကောင်း၊ ယထာဒိဋ္ဌိဿ- ဝီရိယအား လျောက်ပတ်သော ဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အနုရူပ ဒိဋ္ဌိဿ-ဝီရိယ အား လျောက်ပတ်သော ဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ကလျာဏ ဒိဋ္ဌိဿ-ကောင်းသော ဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တံသမ္ပယုတ္တိမေဝ-ထိုဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပဓာနစ-အားထုတ်ကြောင်း ဝီရိယသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ။)

သံဝေဂေါတိ-ကား၊ ဇာတိအာဒိနိ-ဇာတိ အစရှိသည်တို့ကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ ဥပ္ပန္နဘယသင်္ခါတံ-ဖြစ်သော ကြောက်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ သံဝိဇ္ဇနံ-ထိတ်လန့် ကြောင်း သဟောတ္တပ္ပ ဉာဏ်တည်း၊ ဝါ-ထိတ်လန့်ကြောင်း ဩတ္တပ္ပတည်း၊ [သံ ဝိဇ္ဇနံ၏ နောက်၌ “သံဝေဂေါ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်းပါ။]

ယထာဒိဋ္ဌိဿစ ပဓာနံ။ ။ယထာသဒ္ဓါသံညံ အနုရူပအနက် ဟောဟု သိစေလို၍ “အနုရူပဒိဋ္ဌိဿ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုလျော်သော ဒိဋ္ဌိဟူသည်လည်း ကမ္မဿကတာဉာဏ် အစရှိ သော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်းဟု သိစေလိုသောကြောင့် “ကလျာဏဒိဋ္ဌိဿ” ဟုအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ “ဒိဋ္ဌိဿ”ဟု ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသောကြောင့် “အနုရူပါ+ဒိဋ္ဌိယသ္မာတိ ယထာဒိဋ္ဌိ”ဟု ဗဟုဗွိဟိသ မာသိပြု။

ဇာတိအာဒိနိ။ ။အာဒိဖြင့် နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော်ဝယ် တိုက်ရိုက်လာသော ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ မရဏတို့ကို ယူပါ၊ အခြားနေရာ၌ကား သံဝေဂဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဝတ္ထုသည် ဇာတိ၊ ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ မရဏ၊ အပါယဘယ၊ အတိတေ ဝဋ္ဋမူလဒုက္ခ၊ အနာဂတေ ဝဋ္ဋမူလဒုက္ခ၊ ယခုပစ္စုပ္ပန် ဘဝ၌ အဟာရပရိယေသန ဒုက္ခ၊ ဤရုစိမ်းကို “သံဝေဂဝတ္ထု”ဟု ဟောတော်မူသည်။

သံဝေဂေါ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ သံဝိဇ္ဇနံဟု ဖွင့်သော်လည်း ဘာဝသာဓနမကြံရာ၊ ထိတ်လန့် ကြောင်းဖြစ်သော ဩတ္တပ္ပနှင့်တကွ ဉာဏ်ကို အရကောက်သောကြောင့် “သံဝိဇ္ဇတိ ဧတာနာတိ သံဝေဂေါ (သံဝိဇ္ဇနံ)”ဟု ကရဏသာဓိပြုရသည်။ သံပုဗ္ဗ၊ ဝိစိဓာတ်ဏပစ္စည်း၊ “ထိတ်လန့်ကြောက် ရွံခြင်း”ဟူသည် ဤနေရာ၌ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သောကြောင့် ဩတ္တပ္ပနှင့်တကွ ဉာဏ်ကို အရကောက် ရသည်၊ ဉာဏ်မပါဘဲ ဉာဏဝိပယုတ် ဩတ္တပ္ပလည်းရှိသောကြောင့် “ဩတ္တပ္ပမေဝါ” ဟုဒီကာ၌ တစ်နည်းကောက်ပြသည်၊ [ဤသံဝေဂဟူသည်ကား ကုသိုလ်အရာ၌ ဖြစ်သော သံဝေဂတည်း၊ အကုသိုလ်အရာ၌ ကြောက်ရွံ့တိတ်လန့်ခြင်းကား သဟောတ္တပ္ပဉာဏ် မဟုတ်၊ ဩတ္တပ္ပနှင့်လည်း မဆိုင်၊ ဒေါသ-ဒေါမနဿသာတည်း။]

သံဝေဇနိယဋ္ဌာနန္တိ-ကား၊ သံဝေဇနက်-ထိတ်လန့်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ဇာတိအာဒိကာရဏံ-ဇာတိအစရှိသော အကြောင်းတည်း၊ သံဝိဂ္ဂဿစ၊ ပေ၊ ပဓာနန္တိ-ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤဇာတိအစရှိသည်ကို စွဲ၍၊ သံဝေဂဇာတဿ-ဖြစ်သော သံဝေဂရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥပါယပဓာနံ-သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်အားထုတ်ကြောင်း၊ ဝီရိယတည်း၊ [အချို့ကား ကြောက်သောအခါ မတရား အားထုတ်၍ သေကြောင်းကြံစဉ်မှ စသည်ကို ပြုတတ်သောကြောင့် “ယောနိသော” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ ထို “ယောနိသော” ဟူသည် “သင့်လျော်သော အကြောင်းတည်း” ဟူသိစေလို၍ “ဥပါယ” ဟု အဋ္ဌကထာ၌ဖွင့်သည်။]

အသန္တုဋ္ဌိတာစ၊ ပေ၊ ဓမ္မေသုတိ-ကား၊ ကုသလဓမ္မပုရဏေ-ကုသိုလ်တရားကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၌၊ အသန္တုဋ္ဌိဘာဝေါ-တင်းတိမ်အားရခြင်း မရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ အပ္ပဋိဝါနိတာစ ပဓာနသ္မိန္တိ-ကား၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တုဇ္ဈိလ်သို့၊ အပတွာ-မရောက်မူ၍၊ ဝါ-မရောက်မချင်း၊ ပဓာနသ္မိ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှု၌၊ အနိဝတ္တနတာ-ဆုတ်နစ်ခြင်းမရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ အနောသက္ကနတာ-နောက်ဆုတ်ခြင်း မရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဝိဇာနနတော-အထူးအားဖြင့် သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဇ္ဇာ-မည်၏၊ [ဝိဒတိဇာနာတိတိ ဝိဇ္ဇာ၊ ဝိဇာနနတောကား ဝိဒဇာတိ၏ အနက်ကိုဖွင့်သော ဓာတွတ္ထသံဝဏ္ဏနာတည်း၊] ဝိမုစ္စနတော-အာရုံ၌ လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် သက်ဝင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တစ်နည်း) ဝိမုစ္စနတော-ကိလေသာသင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိမုတ္တိ-ဝိမုတ္တိမည်၏၊ [အရကောကံကို မာတိကာ အကောကံအတိုင်းကြည့်ပါ။]

၃. သံဝေဇနိယဋ္ဌာနံ။ သံဝေဇေတိ-ထိတ်လန့်စေတတ်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ သံဝေဇနံ-မည်၏၊ သံဝိဇီဓာတိ ကာရိတိကျေ၊ ယုပစ္စည်း၊ သံဝေဇနံယေဝ သံဝေဇနိယံ၊ သုတ္တန္တံ ဣယုပစ္စည်းသက်၊ သံဝေဇနိယံစ+တံ+ ဋ္ဌာနံဇာတိ သံဝေဇနိယဋ္ဌာနံ-ထိတ်လန့်စေတတ်သော ဇာတိအစရှိသော အကြောင်း၊ အချို့စာအုပ်များ၌ “သံဝေဇနိယံ” ဟုရှိ၏၊ ထိုအလို- “သံဝေဇေတိတိ သံဝေဇနိယံ” ဟု ပြု၍ ကတ္တားအနက်၌ အနိယပစ္စည်းသက်၊ ကာရိတိကျေ၊ ထိုသံဝေဇနိယဋ္ဌာနံ ဟူသည် ဇာတိအစရှိသော ၄-ပါး၊ တစ်နည်း-ရှစ်ပါးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဇာတိအာဒိကာရဏံ” ဟုမိန့်သည်။

၄. အပ္ပဋိဝါနိတာစ ပဓာနသ္မိန္တိ။ ဝနဓာတ်သည် ဗျာပါရိအနက်ကို ဟော၏၊ ပဋိဝနိယတေ-ပြောင်းပြန်အားထုတ်ခြင်း၊ ဝါ-နောက်ဆုတ်ခြင်း၊ ပဋိဝါနော-ခြင်း၊ ဝီရိယအယဉ် တသွင်သွင် တတည်းတည်း စီးသွားလျက်ရှိစဉ် အကြား၌ ဝီရိယပြတ်၍ နောက်ဆုတ်တတ်ခြင်းကို “ပဋိဝါန” ဟုခေါ်သည်၊ ပဋိဝါနော အဿ အတ္တိတိ ပဋိဝါနိ၊ န+ပဋိဝါနိ အပ္ပဋိဝါနိ၊ အပ္ပဋိဝါနိနော+ဘာဝေါ အပ္ပဋိဝါနိတာ၊ ပဋ္ဌာန၊ ပဓာန၊ ဟုပါ၌ ၂-ထွေရှိရာ ပြုပစ္စ+ဓာဓာတ် ယုပစ္စည်းဖြစ်၍ သက္ကတ၌ “ပြဓာန” ဟူရှိ၏၊ ပါဠိတော်၌ ပဒဟတိ စသည်ဖြင့် ဓာဓာတ်ရှိသောကြောင့် ပဓာနသည် ပါဠိ မှန်ဖြစ်သင့်၏၊ ရှေးစာတို့၌ကား “ပဋ္ဌာန” ဟု အရှိများသည်။

သမာပတ်ရှစ်ပါး နိဗ္ဗာန်တို့၏ ဝိမုတ္တိခေါ်ကြောင်းကို နိက္ခေပကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြလတ္တံ့။]

ဓယေဉာဏန္တိ-ကား၊ ကိလေသက္ခယကရေ-ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ အရိယမဂ္ဂေ-အရိယာမဂ်၌၊ ဝါ-အရိယာမဂ်ထဲက၊ ဉာဏံ-သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော ဉာဏ်တည်း၊ အနုပ္ပါဒေ ဉာဏန္တိ-ကား၊ ပဋိသန္ဓိဝသေန-တစ်ဖန်စက်စပ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အနုပ္ပါဒဘူတေ-မဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ (အရိယဖလေ၌စပ်၊) တံတံ မဂ္ဂဝဇ္ဇာ ကိလေသာနံ-ထိုထိုမဂ်သည် သတ်အပ်ကုန်ပြီးသော ကိလေသာတို့၏၊ အနုပ္ပါဒ ပရိယောသာနေ-မဖြစ်ကြောင်းမဂ်၏ အဆုံး၌၊ ဝါ-မဖြစ်ခြင်းကို ပြုတတ်သောမဂ်၏ အဆုံး၌၊ [ကရပုဒ်အကျေကြပ်၊] ဥပ္ပန္နေ-ဖြစ်သော၊ အရိယဖလေ-အရိယာဖိုလ်၌၊ ဝါ-အရိယာဖိုလ်ထဲက၊ ဉာဏံ-သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော ဉာဏ်တည်း။

အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီသည်ကား၊ မာတိကာယ-မာတိကာ၏၊ အနုပ္ပပဒဝဏ္ဏနာ-အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်တည်း။

ဝိမုစ္စနတော-ဝိမုတ္တိ။ ။ "ဝိမုစ္စနံ နာမ အာရမဏေ အဝိမုတ္တတာ" ဟူသော ဋီကာကို ထောက်၍ ဝိရှေးရှိသော မုစဓာတ်သည် ဤနေရာဝယ် အာရုံ၌ သက်ဝင်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ "ကိလေသေဟိ သဗ္ဗသင်္ခါရေပစ နိဿယတာစ" ကို ထောက်၍ လွတ်မြောက်ခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ "ဝိမုစ္စနံ+ဝိမုတ္တိ၊ ဝိမုစ္စတိတိ" ဟု ဘာဝသာဓိ ကတ္ထုသာဓိပြုပါ။

ဓယေဉာဏံ။ ။ ဓယေကို "ကိလေသက္ခယကရေ" ဟု ဖွင့်၏။ ဤအလို "ဓယကံရ" ဟုဆိုလိုလျက် ကရပုဒ်အကျေကြပ်ပါ။ (တစ်နည်း) "ကိလေသာ နိယန္တိ ဧတေ နာတိ ဓယော" ဟုပြု၍ "ကိလေသာတို့၏ ကုန်ကြောင်းမဂ်ကို" အရကောက်ပါ။ "ကုန်ကြောင်း" ဟုဆိုလျှင် "ကုန်ခြင်းကို ပြုတတ်=ကုန်စေတတ်" ဟု ဆိုခြင်းနှင့် အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း။ [ဤပါဠိကို ထောက်၍ "အာသဝက္ခယ-အာသဝေါတို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်" ဟု အာသဝက္ခယာဝဟံပုဒ်၌ အနက်ပေးပါ။]

အရိယမဂ္ဂဉာဏံ။ ။ "အရိယမဂ္ဂေ" အရ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးရ၏။ "ဉာဏံ" အရိက္ခာ၊ ထိုရှစ်ပါး၌ပါဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိသာရ၏။ ထို့ကြောင့် အပေါင်းအာဓာရ+အစိတ်အာဓေယံအဖြစ်ဖြင့် စပ်နိုင်သည်။ ရှေးနိဿယ၌ကား "အရိယမဂ္ဂေ-ဥပ္ပန္နံ-သော+ ဉာဏံ-တည်း" ဟု ဥပ္ပန္နံဟူသော အာဓေယံကြိယာကို ထည့်၍စပ်လေသည်။

ပဋိသန္ဓိဝသေန။ ။ ဤပဋိသန္ဓိသည် ပဋိသန္ဓေစိတ်ဟူသော ပဋိသန္ဓေမျိုးမဟုတ်၊ ထိုထိုမဂ်ဖြင့်ဝယ် ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတို့၏ တစ်ဖန်စက်စပ်ခြင်းကို "ပဋိသန္ဓိ" ဟု ဆိုသည်။ [ပဋိသန္ဓိ ဝသေနာတိ-ကိလေသာနံ တံတံ မဂ္ဂဝဇ္ဇာနံ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂ ခန္ဓသန္တာနေ ပုန သံဗဟနဝသေန-ဋီကာ။]

သုတ္တန္တ မာတိကာ အဖွင့်ပြီး၏။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

အမှတ် (၂၈) ကျမ်းစာ

အဋ္ဌဘာလီနိ အဋ္ဌတထာ

၏

မူလဋီကာနိဿယ

ပဌမပိုင်း

အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာနှင့်
ဋီကာနိဿယကို တွဲ၍
ပုံနှိပ်စေရခြင်း အကြောင်း

အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၏ များစွာသော မူလဋီကာအဓိပ္ပာယ်သည် ဤအဋ္ဌကထာ
ဘာသာဋီကာ၌ ပါဝင်ပြီးဖြစ်သော်လည်း များစွာကျန်ရှိပါသေး၏။ ထို့ကြောင့်
ထိုအဓိပ္ပာယ်များကို သိလိုသောအရှင်တို့ လွယ်ကူစွာ ကြည့်ရှုစေရန် အဋ္ဌ
ကထာနိဿယ ရောက်သောနေရာနှင့် ညီမျှသော နေရာအထိ မူလဋီကာ
နိဿယကို တွဲဖက် ပုံနှိပ်စေရပါသည်။

ထို့ပြင်-အချို့ စာချအရှင်များသည် အဋ္ဌသာလိနီကို ပို့ချသောအခါ မူလဋီကာနှင့်
တွဲ၍ ပို့ချလေ့ရှိကြ၏။ မိမိ၏ ကျေးဇူးတော်ရင် ပခုက္ကူ မဟာဝိသုတာရာမ
တိုက်ဆရာတော်ကြီးများကား အမြဲပင် တွဲဖက်၍ ပို့ချတော်မူကြပါသည်။
မိမိသည် ဝါမရသေးခင် ထို တိုက်ကြီး၌ ယခုအခါ ၈၈-နှစ် အသက်တော်
ဖြင့် ကျန်းမာတော်မူလျက်ရှိပေသော ဆရာတော်၏ အထံဝယ် ဝိဘင်းမူလ
ဋီကာကို စ၍ ဆိုခဲ့ရပါသည်။ ထိုသို့တွဲဖက် ပို့ချလေ့ရှိသော အရှင်တို့လည်း
လွယ်ကူစွာ ကြည့်ရှုခွင့် ရပါစေရန် တွဲ၍ ပုံနှိပ်စေရပါသည်။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

ပလ္လင်ခံ နိဒါန်း

ဋီကာ။ ။ဋီကာဓာတ်၊ ကပစ္စည်း (ကံ အနုဗန်ရှိသော အပစ္စည်း) ဖြင့်ပြီးသော လူတ္တိလိင် “ဋီကာ” သဒ္ဒါသည် “ဝိသမပဒ ဗျာချာန ရူပါယံ-ဝိသမဖြစ်နေသော (အခြားအနက်များဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်နေသော) ပုဒ်ကိုအကျယ်ဖွင့်ကြောင်း ပုတ္တိ၌ ဖြစ်၏”ဟု ထောမနိမိ ဖွင့်၏။ သာသနာတော်၌ကား အဋ္ဌကထာ ပုဒ်များ၏ မပေါ်လွင်မှု မထင်ရှားသော အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ကို သိဖို့ရန် ဖွင့်ပြသော ကျမ်းကို “ဋီကာ”ဟု ခေါ်ကြ၏။ ဋီကာဓာတ်သည် ဂတိအနက်ကို ဟော၏။ ဂတုတ္တမုန်လျှင် ဗုရုတ္တလည်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဋီကိယတိ ဉာယတိ အဋ္ဌကထာယ အတ္ထော ဧတာယာတိ ဋီကာ”ဟု ဝစနတ္ထပြုကြသည်။

မူလဋီကာ။ ။အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြရသော အဋ္ဌကထာသည် ထိုခေတ်၌ ပေါက်ဖွားသော စာသင်သားတို့အတွက် ပြည့်စုံခဲ့ဟန် ရှိသော်လည်း ခေတ်တွေပြောင်း၍ နှောင်းလာသောအခါ မသိနိုင်စရာ အချက်အလက်တွေ ပေါ်ထွက်လာရုံသာမက၊ ဤကျမ်းဆရာ အရှင်အာနန္ဒာထေရ်ကမူ အချို့သော အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ပြချက်၌ သဘောချင်းမတိုက်ဆိုင်နိုင်သော အကွက်တို့ကို မြင်ရကား ထိုအဋ္ဌကထာကို ဖွင့်ပြရင်းပင် အတ္တနောမတိ အဖွင့်များကိုလည်း ထည့်စွက် ဖွင့်ပြကာ ဋီကာကျမ်းတစ်မျိုးကို ပွားတိုးစေခဲ့ပါသည်။ ထိုဋီကာသည် နောက်နောက် ဋီကာတို့၏ အရင်းမူလအစဖြစ်သောကြောင့် မူလဋီကာဟု ထင်ရှားခဲ့ပါသည်။

အခက်မှအလွယ်သို့။ ။ဤမူလဋီကာသည် စာရေးသားပုံ၏ ကျစ်လျစ်ခြင်း၊ အဋ္ဌကထာပုဒ်တချို့ကို တိုစိတိုစိ ဖွင့်ရခြင်း၊ အတ္တနောမတိ ဖြည့်စွက်ချက်တို့ ဖြင့်သာ၍လေးနက်နေခြင်း၊ သဒ္ဒုပ္ပတ္တိနိမိတ်ကို အရကောက်ရသော ဘာဝ-ဘာဝ ပစ္စယပုဒ်တွေ တစ်ပုဒ်တည်းမှာပင် ထပ်၍ပြလေ့ရှိခြင်း၊ ဟိနိပါတ်ကို ရှေ့ထား၍ လူတိသဒ္ဒါဖြင့် အဆုံးသတ်ထားသော ဉာပကဟေတုဝါကျတွေ ပေါများ၍ စားသွား မရိပ်မိလျှင် အနက်ပေးဖို့ပင် ခက်ခဲခြင်းတို့ကြောင့် “ဒုဗ္ဗောဓ ဝိနိစ္ဆယတ္ထ-အနက်ခက် အဓိပ္ပာယ် အဆုံးအဖြတ်ခက်သော ကျမ်းစာ”ဟု အများက အသိ

အမှတ်ပြုထား ကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဣန္ဒြေကြီးရင့်သော ဆရာသမား၏ အထံသို့ တပည့်များ မကပ်ဝံ့ကြသကဲ့သို့ မူလဋီကာ၏ အနီးအပါးသို့သော်မှ တချို့ စာသင်သားတို့ မသွားဝံ့ကြတော့ပေ၊ သို့ရာတွင် ယခုအခါဝယ် အနုဋီကာ မှုဋီကာ တို့ကို အမှီပြု၍ နေ့စဉ် ပို့ချအပ်သော ဋီကာနိဿယအဓိဗ္ဗာယ် အသုံးအနှုန်းတို့က ရှင်ပြီးသော ဆရာသမားကြီးကဲ့သို့ ဖြစ်စေတော့မည် ဖြစ်ရကား စာသင်သား အများပင် သင်ယူသွားလာဝံ့သော မူလဋီကာ ဖြစ်လာပါလိမ့်သတည်း။

ဒုဗ္ဗောဓနိစ္ဆယတ္ထာတိ၊ ယာဋီကာ ဝိဿုတာံ ပုရေ၊
ဒါနိ သာ မေ ပသာဒေန၊ ဟေတိ သုဗောဓနိစ္ဆယာ၊

အဋ္ဌသာလိနိ မူလနိကာ

နိဿယ

ဂန္ထ ၁ ရ မ္မ အ ဖ ဝ ဌ

ဓမ္မသံဝဏ္ဏနာယံ-ပါဠိတော်ဓမ္မကို ဖွင့်ပြရာ အဋ္ဌကထာ၌၊ (ပရိယတ်ပါဠိတော် ဓမ္မကို ဖွင့်ပြရာအစ၌) သတ္တရိ-မြတ်စွာဘုရား၌၊ ပဏာမကရဏံ-ရှိခိုးမှုကို ပြုခြင်းသည်၊ ဓမ္မဿ-ပါဠိတော်ဓမ္မ၏၊ သွာက္ခာတဘာဝေန-ကောင်းစွာဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်သော ဓမ္မ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ အာဒိကလျာဏ အစရှိသောဂုဏ်တော်ကြောင့်) သတ္တရိ-၌၊ ပသာဒဇေနတ္ထံ-ကြည်ညိုခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်းအကျိုး ရှိသည်လည်းကောင်း၊ သတ္တု-မြတ်စွာဘုရား၏၊ အဝိတထဒေသန ဘာဝပုကာသနေန-မချွတ်မယွင်းသော ဒေသနာရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြခြင်းကြောင့်၊ ဓမ္မေ-တရားတော်၌၊ ပသာဒဇေနတ္ထံစ-သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ-၏) ဟိ-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-မုချ အကျိုးတစ်ပါးမှ တစ်ပါး အနုသင်္ဂီကအကျိုးကား၊ တဒဘယပုသာဒါ-ထိုရတနာ ၂-ပါးစုံ၌ ကြည်ညိုခြင်းရှိသော၊ ဓမ္မသမ္ပတိပတ္တိ-တရားတော်၌ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်းသည်၊ မဟတော-များစွာသော၊ အတ္တဿ-သီလအစ အနုပါဒါ ပရိနိဗ္ဗာန်အဆုံးရှိသော အကျိုး၏၊ သိဒ္ဓိ-ပြီးစီးကြောင်းသည်လည်း၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [ဆက်သွယ်၍ရအပ်သော အကျိုးဆက်ကို "အနုသင်္ဂီက" ဟုခေါ်၏။ ဓမ္မသမ္ပတိပတ္တိ၌ ဓမ္မဟူသည် ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာဓမ္မတည်း။ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်းဟူသည် နိဿရဏတ္ထအကျိုးကို မျှော်၍ သင်ယူ-ပို့ချခြင်းတည်း။]

အထဝါ-ထို့ပြင် တစ်နည်းကား၊ ရတနတ္ထယ ပဏာမဝစနံ-ရတနတ္ထယ ပဏာမကို ဆိုကြောင်း ဂါထာစကားသည်၊ ["ကရဏာဝိယ သတ္တေသု"မှစ၍ "ကုတ္တာ သံသစဉ္စလိ"တိုင်အောင်သောဂါထာစကားသည်။]အတ္တနော-မိမိ၏၊ (မိမိဟူသောအရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသ၏) ရတနတ္ထယ ပသာဒဿ-ရတနာသုံးပါးအပေါင်း

မဟတော။ ။ "မဟန္တသဒ္ဓါသည် ပူဇာအနက်၊ ဥတ္တမအနက်၊ အများဟူသော ပဓရအနက်၊ သမ္ပတ္တိအနက်၊ ဣဿရိယအနက်၊ အကြီးဟူသော ဝုပ္ပအနက်တို့၌ ဖြစ်၏" ဟုဆိုအပ်သော အနက်တို့တွင် ဤနေရာ၌ ပဓရ အနက်ဟောတည်း။

ပုရတ္တမ ပဓရေသု၊ သမ္ပတ္တိဿရိယေသုစ၊

ဝုပ္ပဇေဝါတိ အတ္တေသု၊ မဟာသဒ္ဓေါ ပဝတ္တတိ။-မဓ။

အထဝါ။ ။အထဝါတိ ပက္ခန္ဓရတ္ထော နိပါတော၊ ဤအလို ရှေ့နည်းမှတစ်ပါးသော

၌ ကြည်ညိုခြင်းကို၊ ဝိညာပနတ္ထံ- သူတစ်ပါးတို့ကို သိစေရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-မှရ အကျိုးမှတစ်ပါး အနုသင်္ဂီ က အကျိုးကား၊ တံ- ထိုသိစေရခြင်းသည်၊ [မိမိ၏ ရတနာ ၃-ပါး၌ ကြည်ညိုသူဖြစ်ကြောင်းကို သိစေရခြင်းသည်၊] ဝိညုနံ-ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့၏၊ စိတ္တာရာဇနတ္ထံ-စိတ်ကို နှစ်သက်စေရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ဝိညုမဟုတ်သော လူယုတ်တို့၏ စိတ်ကိုကား မနှစ် သက်စေနိုင်၊ ရတနာ ၃-ပါး၌ ကြည်ညိုခြင်းကိုပင် အထင်သေးကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိညုနံ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ တံ-ထိုပညာရှိစိတ်ကို နှစ်သက်စေရခြင်းသည်၊ အဋ္ဌကထာယ-ကို၊ ဂါဟဏတ္ထံ-သင်ယူစေရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ တံ-ထိုသင်ယူစေ ခြင်းသည်၊ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိ နိပ္ပါဒနတ္ထံ-အလုံးစုံသော လောကီ လောကုတ္တရာသမ္ပတ္တိကို ပြီးစေရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ပန-ဆက်၊ ဣဝ-ဤကျမ်း၏အစ၊ ပဏာမကို ပြုရာ၌၊ [စာအုပ်များ၌ “ဣဒံ” ဟုရှိသော်လည်း ဤနေရာမျိုး၌ ဋီကာများဝယ် “ဣဝ” ဟုသာရှိသည်။ ဣဒံကို အမှန်ယူလျှင် “ဣဒံ အဓိပ္ပေတပ္ပယောဇနံ”ဟုပေး၊] အာစရိယေန- အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ အဓိပ္ပေတပ္ပယောဇနံ-အလိုရှိအပ်သော အကျိုးကား၊ အန္တ ရာ ယဝိသောသနံ-အန္တ ရာယ်တို့ကို ခြောက်သွေ့စေခြင်းတည်း၊ ဟိ-မှန်၊ [အဓိပ္ပေတပ္ပ ယောဇန၏ အန္တ ရာယဝိသောသန အဖြစ်သည် မှန်၏၊] “နိပစ္စကာရဿေတဿ၊ ပေ၊ အသေသတောတိ-ဟူ၍၊ ဝက္ခတိ-ကိုယ်တိုင်မိန့်ဆိုလတ္တံ့၊ [“အာနဘာဝေန သောသေတွာ၊ အန္တ ရာယေ အသေသတော”ဟု ကိုယ်တိုင်မိန့်ဆိုလိမ့်မည်၊] ဟိ- မှန်၊ ရတနတ္ထယ ပဏာမ ကရဏံ-ရတနတ္ထယ ပဏာမကို ပြုကြောင်းစေတနာသည်၊ အန္တ ရာယကရာပုညဝိဂါတကရပုညဝိသေသဘာဝတော (အန္တ ရာယကရ+ အပုည+ ဝိယာတကရ +ပုည ဝိသေသဘာဝတော)- အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော မကောင်းမှုကို ဖျက်ဆီးမှုကိုပြုတတ်သော ကောင်းမှုအထူး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မင်္ဂလ ဘာဝတော-မင်္ဂလ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘယာဒိ ဥပဒ္ဒဝနိဝါရဏတောစ- ဘယအစရှိ သော ဥပဒ္ဒဝေါတို့ကို တားမြစ်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အန္တ ရာယ ဝိသောသနေ-အန္တ ရာယ်တို့ကို ခြောက်သွေ့စေခြင်း၌၊ သမတ္ထံ-စွမ်းနိုင် သည်၊ ဟော တိ-၏။

နောက်တစ်နည်းကို ထွန်းပြသော ပက္ခန္တ ရတ္ထ နိပါတ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်တည်းသာ၊ ထို့ကြောင့် “ထိုပြင် တစ်နည်းကား”ဟု ပေးသည်၊ နိပါတ် သမုဒါယောဝါ၊ ဤအလို အထ+ဝါ နိပါတ် ၂-ပုဒ် အပေါင်းတည်း၊ အထ (ဧသော ပုစ္ဆနယော)-ဤဆိုအပ်ပြီးသော ရှေ့နည်းသည်၊ ဟောတု-ဖြစ် ပါဦး၊ ဝါ- (အပရော နယော)-အခြားနည်း တစ်မျိုးကို၊ မယာဝုစ္စတေ-၏၊ ဤသို့ အနက်ပေး ပါ။ [လှာမည့် ဂါထာ၌ နောက်နည်းကို ပဌမ၊ ရှေ့နည်းကို ဒုတိယထားသည်။]

အထဝါတိ ပဒေ ဘိန္နေ၊ အပရော နယောဝ ဂယုတော၊
 အဘိန္နေ တု ဥဘယောဝ၊ ပုစ္ဆာပရေ နယာ မတာာ-မဓ။

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှ တစ်ပါး၊ စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကထံ-အဘယ့်ကြောင့်၊ [နောက် "ဝေနတော"ဟူသော အဖြေကိုထောက်၍ ဟိတ်အနက်ပေးရသည်။] ဧတဿ (ရတနတ္ထယ ပဏာမကရဏဿ) -ဤရတနတ္ထယ ပဏာမကို ပြုကြောင်း စေတနာ၏၊ အပုညဝိယာတကရာဒိဘာဝေါ-အပုညဝိယာတကရ အစရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ (တုမေဟိ-အရှင်တို့သည်)၊ ဝိဇာနိတဗ္ဗော-သိအပ်သိနိုင်ပါသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ယသ္မိံမဟာနာမ၊ ပေ၊ ဟောတီတိ အာဒိဝေနတော-ယသ္မိံမဟာနာမ၊ ပေ၊ ဟောတိ ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပူဇာစ၊ ပေ၊ မင်္ဂလဗုတ္တမန္တိစ-ပူဇာစ၊ ပေ၊ မင်္ဂလ ဗုတ္တမံဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဧဝံ ဗုဒ္ဓံ၊ ပေ၊ နဟေဿတီတိစ-ဧဝံဗုဒ္ဓံ၊ ပေ၊ နဟေဿတီဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝေနတောစ-ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဧတဿ ရတနတ္ထယ ပဏာမဿ-၏၊ အပုညဝိယာတကရာဒိဘာဝေါ-ကို၊ အမေဟိ-ငါတို့သည်၊ ဝိဇာနိတဗ္ဗော-သိအပ်သိနိုင်၏၊) ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊ [မဟာနာမ-မဟာနာမ်၊ ယသ္မိံ သမယေ-၌၊ အရိယသာဝကော-အရိယသာဝကသည်၊ တုထာဂတံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ အနုဿရတိ-အမှတ်ရ၏၊ အဿ-ထိုအရိယသာဝက၏၊ တသ္မိံသမယေ-၌၊ ရာဂ ပရိယုဋ္ဌိတံ-ရာဂသည် ထက်ဝန်းကျင် လုယူအပ်သော၊ ဝါ- ရာဂထကြွသော၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ နေဝဟောတိ-မဖြစ်တော့၊ ---အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဆက္ကဇကောဒသက နိပါတ်၊ မဟာနာမသုတ်။]

တတ္ထ-ထိုဓမ္မသံဝဏ္ဏနာ၏ အစ၌၊ ယဿ သတ္တုနော-အကြင် မြတ်စွာဘုရားကို၊ ပဏာမံ-ရိုခိုးမှုကို၊ ကတ္တုကာမော-ပြုခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟောတိ-၏၊) တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဂုဏဝိသေသ ဒဿနတ္ထံ-ဂုဏ်တော်အထူးကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ ကရုဏာဝိယာတိ အာဒိ-ကရုဏာဝိယ အစရှိသော ဂါထာစကားရပ်ကို၊ အာဟ-မိန့်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဂုဏဝိသေသဝါ-ဂုဏ်အထူးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဏာမာရဟော-ရိုခိုးခြင်းကို ထိုက်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ပဏာမာရဟော-ရိုခိုးခြင်းကိုထိုက်

ယသ္မိံ၊ ပေ၊ အာဒိဝေနတော။ ။အာဒိအားဖြင့် "နဒေါသပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ၊ နုမောဟပရိယုဋ္ဌိတံ စိတ္တံ ဟောတိ" စသောပါဠိတော်တို့ကိုယူ၊ နောက်ပါဠိတော် ၂ ရပ်ကား မင်္ဂလသုတ်၊ ဓဇဂ္ဂသုတ် ပါဠိတော်တည်း၊ အနက်ထင်ရှားပြီ၊ "ဝေနတော"ဟူသော ဟိတ်တို့က အပုညဝိယာတကရ အစရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေတတ်သော ဉာဏဟိတ် ဖြစ်သောကြောင့် "ဝိဇာနိတဗ္ဗော"ဟု ဋီကာဆရာ သုံးစွဲထားသည်။

တတ္ထ၊ ယေ၊ အာဒိမဟာ။ ။အကျိုးကိုလိုလား၍ ပဏာမပြုလျှင် "တဿ ပါဓနုမသိတ္တာ"အစရှိသော စကားကိုသာ ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်အကျိုးငှာ "ကရုဏာဝိယ သတ္တေသု" အစရှိသော စကားကို ဆိုရပါသနည်းဟု- မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "တတ္ထ" စသည့်မိန့်၊ ဘုရားရှင်၏ ဂုဏဝိသေသကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ "ကရုဏာဝိယ သတ္တေသု" စသော ထောမနာ ပဏာမကို ပြုရပါသည်-ဟုလို။

သော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ကတော-ပြုအပ်သော၊ ပဏာမောစ-သည်လည်း၊ ဝုပ္ပယောဇန သိဒ္ဓိကရောဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော အကျိုးရင်းအကျိုးဆက်၏ ပြီးစီးမှုကို ပြုနိုင်သည် သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။

စ-ဆက်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဒေသနာ-ဒေသနာတော်သည်၊ ဝိနယပိဋကေ- ဝိနည်းပိဋက၌၊ ကရုဏာပွဓာနာ-ကရုဏာပွဓာနရှိ၏၊ (ပြဋ္ဌာန်းသော ကရုဏာရှိ၏၊) သုတ္တန္တ ပိဋကေ-၌၊ ပညာကရုဏာပွဓာနာ-ပညာကရုဏာပဓာန ရှိ၏၊ (ပြဋ္ဌာန်းသော ပညာကရုဏာရှိ၏၊) စ-ဆက်၊ တေနော ကာရဏေန-ထို အကြောင်းကြောင့်ပင်၊ (ဝိနည်းပိဋက၌ ကရုဏာပဓာန, သုတ္တန်ပိဋက၌ ပညာကရုဏာပဓာန ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊) ဝိနယပိဋကဿ-၏၊ သံဝဏ္ဏနံ-ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာ ကို၊ ကရောန္တေန-ပြုသော အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသဆရာသည်၊ ကရုဏာပွဓာနာ-ကရုဏာ ပဓာနရှိသော၊ ဘဂဝတော-ကို၊ ထောမနာ-ကို၊ ကတာ-အပ်ပြီ။ [“နမော မဟာ ကာရဏိကဿ တဿ”ဟု ကရုဏာကို ခေါင်းတပ်၍ ထောမနာပဏာမကို ပြုထားသည်-ဟူလိ။]

အာဂမ သံဝဏ္ဏနံ -သုတ္တန် အဋ္ဌကထာကို၊ ကရောန္တေန စ-ပြုပြန်သော်လည်း၊ ဥဘယပွဓာနာ-ပညာကရုဏာ ၂ -ပါးစုံ ပဓာနရှိသော၊ ဘဂဝတော-ကို၊ (ထောမနာ-ကို)ကတာ-အပ်ပြီ။ [“ကရုဏာသီတလဟဒယံ၊ ပညာပဇ္ဇောတ ဝိဟတမောဟတမံ”ဟု

ဘဂဝတောစ၊ ပေ၊ ထောမေတိ။ ။ “ထောမနာပဏာမကိုပြုလိုလျှင် အဘယ့်ကြောင့် ကရုဏာကို အပွဓာန ဥပမာနအဖြစ်ဖြင့်ယူ၍ ပညာကိုကား ပဓာန ဥပမေယျ အဖြစ်ဖြင့်ယူ၍ ချီးမွမ်းရပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဘဂဝတောစ” စသည်မိန့်၊ ဘုရားရှင်၏ အဘိ ဓမ္မာဒေသနာတော်သည် ပညာပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် ပညာကို ပဓာန ဥပမေယျအဖြစ်ဖြင့် ယူ၍ ချီးမွမ်းရပါသည်-ဟူလိ။

ကရုဏာပွဓာနာ။ ။ဝိနည်းပိဋကကို ပညတ်တော်မမူလျှင် ရဟန်း သံဃာတို့သည် မေထုန်မှီဝဲမှုမှစ၍ အကုသိုလ်ဒုစရိုက် အကြီးအငယ်တွေကိုပြုကာ အပါယ် ၄-ပါးသို့သာ ရောက် ဖို့ရာရှိတော့၏။ သွားမှု လာမှု ကိစ္စစ၌ ဣန္ဒြေသိက္ခာ မရှိရကား လူ ဒါယကာတို့၏ အထင်သေး အမြင်သေး ကိုခံရ၍ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ပင် အနေအထိုင် ဆင်းရဲကျပ်တည်းသဖြင့် ကုလဒူသန အနေ သန မိစ္ဆာဇီဝတို့ကိုပြုကာ အပါယ် ၄-ပါးသို့သာ ရောက်ဖို့ရာရှိ၏။ ဤသို့ ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ ၂- ဖြာ သောဘဝတို့၌ တွေ့ရမည့် ဒုက္ခတို့ကို မျှော်တွေးတော်မူကာ ပြင်းပြလှစွာသော ကရုဏာ တော်ကြောင့်သာ ဝိနည်းပိဋကကို ပညတ်တော်မူရပါသည်။ ထိုသို့ ကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသောကြောင့် ပင် ဝေရဉ္ဇာမြို့အစရှိသည်တို့၌ ကာယိကဒုက္ခကို ခံတော်မူ၍လည်းကောင်း၊ “သီခရဏီ-သီ” စသည်ဖြင့် လူကြီးလူကောင်းတို့သော်မှ မပြောကောင်းသော စကားကိုမိန့်တော်မူလျက် လည်း ကောင်း ပညတ်တော်မူရပေသည်။

ဥဘယပွဓာနာ။ ။သုတ္တန်ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မမူမီ ဝေရအဖို့၌ မြတ်စွာဘုရား သည် မဟာကရုဏာတော် သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူကာ ချွတ်ထိုက် (တရားဟောထိုက်) သော

ကရုဏာနှင့်ပုံညာ ၂ ပါးစုံခေါင်းတပ်၍ ထောမနာ-ပဏာမပြုသည်-ဟူလို။] ပန-
 ကား၊ အဘိဓမ္မာဒေသနာ-အဘိဓမ္မာဒေသနာသည်၊ ပညာပွဲဝံနာ-ပညာပဓာနရှိ၏၊
 (ပြဋ္ဌာန်းသော ပညာရှိ၏) ဣတိကတွာ-ဤသို့ စိတ်၌ပြု၍၊ (တစ်နည်း) ဣတိ
 ကတွာ-ဤအကြောင်းကြောင့်၊ ပညာပွဲဓာနမေဝ-ပညာပဓာန ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်
 သော၊ ထောမနံ-ကို၊ ကရောက္ခော-ပြုလိုသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ကရုဏာဝိယသတ္တေ
 သူတိ-ဟူ၍၊ ကရုဏံ-ကို၊ ဥပမာနဘာဝေန-အပ္ပဓာန ဥပမာန၏ အဖြစ်ဖြင့်၊
 ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ပညာယံ-ပညာဖြင့်၊ ထောမေတိ-ချီးမွမ်း၏။ [ဥပမာန ဥပမေယျ
 ၂ ပါးတို့တွင် ဥပမာနသည် ပဓာနမဟုတ် ဥပမေယျကသာ ပဓာနဖြစ်သည်၊
 ထို့ကြောင့် ဤဂါထာ၌ ကရုဏာကို အပ္ပဓာန ဥပမာနအဖြစ်ဖြင့် ယူ၍ ပညာကိုသာ
 ပဓာန ဥပမေယျအဖြစ်ဖြင့် ပြသည်။]

[ယခုအခါ၌ ဓာတ်ပစ္စည်း စသည်တို့ဖြင့် ခွဲခြားမှုကို မပြုဘဲ တစ်ပုဒ်စီ ပြု
 အပ်သော အနက်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ ကရုဏာဝိယာတိ” အစရှိသော
 စကားရပ်ကိုမိန့်။] တတ္ထ-ထိုထောမနာဂါထာ၌၊ ကရုဏာဝိယာတိ ဓာတ်-ကရုဏာဝိ
 ယ ဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊ နိဒဿနဝစနံ-ညွှန်ပြကြောင်း၊ ဥပမာနကို ဟောသော်
 သဒ္ဒါတည်း၊ ယဿ-အကြင်မြတ်စွာဘုရား၏၊ ကရုဏာ-(ပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကစသော

သတ္တဝါတို့ကို ကြည့်တော်မူရ၏၊ ထိုသို့ ကြည့်တော်မူ၍ မြင်တော်မူသောအခါ ထိုသတ္တဝါ၏
 အလို အဇ္ဈာသယကိုလည်းကောင်း၊ ရာဂစသော အနုသယကို လည်းကောင်း၊ ဉာဏ်တော်ဖြင့်
 ဆင်ခြင်တော်မူပြီးလျှင် ထိုအဇ္ဈာသယစသည်အားလျော်သော ဒေသနာတော်ကို စီစဉ်တော်မူရ
 သည်၊ ထို့ကြောင့် ဒေသနာတော် ဟောတော် မူခါနီး၌ ကရုဏာပညာ ၂-ပါးစုံပင် ဗျာပါရစိုက်ရ
 သောကြောင့် သုတ္တန် ဒေသနာတော်ကို “ဥာယပ္ပဓာနာ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ပညာပွဲဓာနာ။ ။အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူသောအခါ၌ ရုပ်တရား
 နာမ်တရားကို လည်းကောင်း၊ ပရမတ္ထ သဘောတရားတို့ကို လည်းကောင်း ပိုင်းခြားသိတော်
 မူသော ဉာဏ်ပညာသည် တရားတိုင်းမှာ ဗျာပါရကြီးစွာဖြင့် ပါရှိနေရ၏၊ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာ
 ဒေသနာကို “ပညာပွဲဓာနာ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ ပညာပွဲဓာန ဖြစ်သောကြောင့်ပင် ကရုဏာဝိယ
 သတ္တေသုစသော ဂါထာ၌ ကရုဏာကို ဥပမာန အပ္ပဓာနအနေအားဖြင့် “ကရုဏာဝိယ” ဟု
 ပြ၍ ပညာကိုသာ ဥပမေယျ ပဓာန အနေအားဖြင့် ပြလျက် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို ထောမနာပြုသည်။
 [ပကတိဟေသုသာ အာစရိယာနံ၊ ယဒိဒံ အာရမ္မာနုရူပ ထောမနာ=ဒေသနာအားလျော်စွာ
 ဒေသကဘုရားရှင်ကို ထောမနာခြင်းသည် ကျမ်းဆရာတို့၏ ရိုးရာထုံးစံဖြစ်သည်။]

သမာသံတွဲပုံ။ ။ “ကရုဏာပွဲဓာနာ” စသည်၌ “ကရုဏာ+ပဓာနာ ယဿာတိ ကရုဏာ
 ပဓာနာ” စသည်ဖြင့် ဘုလျာဓိကရဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိတွဲ၍ နိဿယအတိုင်းအနက်ပေးပါ။ “ကရုဏာ
 ပြဋ္ဌာန်းခြင်းရှိ၏” ဟု မပေးပါနှင့်၊ ပဓာနပုဒ်သည် ဘောအနက်ကို မဟော၊ ပြဋ္ဌာန်းသော တရား
 ခြပ်ကိုသာ ဟောပါသည်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံတွဲမှ ဒေသနာကိုရသောကြောင့် “ကရုဏာပြဋ္ဌာန်း၏”
 ဟု ကမ္မဓာရည် အနက်လည်း မပေးပါနှင့်။

အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော) မဟာကရုဏာတော်သည်၊ သဗ္ဗေသု-
 ကြွင်းမဲ့ဥသယံ အလုံးစုံကုန်သော၊ သတ္တေသု-သတ္တဝါတို့၌၊ ပဝတ္တိယထာ-ဖြစ်တော်
 မူပြီးကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သဗ္ဗေသု-ကုန်သော၊ ဥပယျဓမ္မေသု-သိသင့်သိဖွယ်သော
 တရား တို့၌၊ ပညာပိ-မဟာကရုဏာ သမာပတ္တိဉာဏ်မှ ကြွင်းသော ပညာတော်
 သည်လည်း၊ ပဝတ္တိတ္ထ-ဖြစ်တော်မူပြီး ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်။ [ကရုဏာ၏
 နိဒဿန အဖြစ်ကို ပြရာ၌ “ယဿ ယထာ ကရုဏာ သဗ္ဗေသု သတ္တေသု
 ပဝတ္တိတ္ထ” တိုင်ရုံသာ ပြထိုက်သော်လည်း ဥပမေယျမရှိလျှင် ဥပမာနအဖြစ်လည်း
 မှထင်ရှား သောကြောင့် “ဧဝံ ပေ ပဝတ္တိတ္ထာတိ” ဟု ဥပမေယျဝါကျကိုပါယူ၍
 အနက်ပြသည်။]

သတ္တေသုတိ ဧဝံ-သတ္တေသု ဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊ ဝိသယနိဒဿန-
 ကရုဏာ၏ ဖြစ်ရာ အာရုံကို ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ [ကရုဏာ၏ဖြစ်ရာ
 ဝိသယာဓာရကို ညွှန်ပြသည်-ဟူလို။] ပညာတိ (ဧဝံ) ပညာဟူသော ဤသဒ္ဒါ
 သည်၊ နိဒဿတဗ္ဗဓမ္မ နိဒဿန-ညွှန်ပြထိုက်သော ဥပမေယျတရားကို ညွှန်ပြ
 ကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ ယဿတိ(ဧဝံ)-သည်၊ တဒဓိဋ္ဌာနပုဂ္ဂလနိဒဿန-ထို ကရုဏာ
 ပညာတို့၏ တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ မဟေသိနောတိ (ဧဝံ)-
 သည်၊ တဗ္ဗိသေသန-ထိုယဿဟူသော သဒ္ဒါ၏ ဝိသေသနတည်း၊ ဥပယျဓမ္မေသုတိ
 (ဧဝံ)သည်၊ ပညာဝိသယနိဒဿန-ပညာ၏ ဖြစ်ရာ အာရုံကို ညွှန်ပြကြောင်း
 သဒ္ဒါ တည်း၊ သဗ္ဗေသုတိ(ဧဝံ) -သည်၊ တဗ္ဗိသေသန-ထိုဥပယျ ဓမ္မေသုဟူသော
 သဒ္ဒါ၏ ဝိသေသနတည်း၊ ပဝတ္တိတ္ထာတိ (ဧဝံ)-သည်၊ ကြိယာနိဒဿန-ကြိယာ
 ကို ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊ ယထာရစိတိ (ဧဝံ)-သည်၊ ဝသိဘာဝနိဒဿန-
 ဝသီ ဘော်ကို ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊ (အစွမ်းသတ္တိရှိသည်အဖြစ်ကို ညွှန်ပြ
 ကြောင်း သဒ္ဒါတည်း) [ဈာန်ဝင်စားရာဝယ် ဝသီဘော်မြောက်သကဲ့သို့ “ကရုဏာ
 ပညာတို့ လည်း ဆိုင်ရာအာရုံကို အာရုံပြုရာ၌ အလိုအတိုင်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်
 ဝသီဘော် မြောက်၊ အစွမ်းသတ္တိရောက်နေသည်” ဟူလို။]

“ [တစ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်၏ အပေါင်းအနက်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဓာတ်ပစ္စည်း
 စသည်တို့ကို ခွဲခြား၍ပြအပ်သော အစိတ်အစိတ်အနက်ကိုပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ
 ကိရတိတိ” စသည်မိန့်၊ “ပဝတ္တိတ္ထာတိ ဝုစ္စတိ” တိုင်အောင် မျှော်သည်။]” တတ္ထ-
 ထိုကရုဏာဝိသယသတ္တေသု အစရှိသောဂါထာ၌၊ (အဝယဝတ္ထော-အစိတ်အနက်ကို၊
 ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ သောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊ ယာ ဓမ္မဇာတိ-
 အကြင်တရားသဘောသည်၊ ကိရတိ-ပယ်ရှားတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သာဓမ္မဇာတိ-
 ထိုတရားသဘောသည်၊ ကရုဏာ-ကရုဏာမည်၏၊ ပရဒကွံ-သူတစ်ပါး၏ ဆင်း
 ရဲကို၊ ဝိက္ခိပတိ-ပစ်ပယ်တတ်၏၊ ဣတိအတ္ထော-ဤကားအနက်။

ရူပါဒီသု-ရုပ်ဇေဒနာ အစရှိသော ခန္ဓာ ၅ ပါးတို့၌ (တစ်နည်း) ရူပါဒီသု-
 ရူပ သဒ္ဓစသည်အာရုံကာမဂုဏ်တို့၌၊ သတ္တာ၊ ဝိသတ္တာ-ငြိကပ်တတ်ကုန်၏။
 ဣတိ-ကြောင့်၊ သတ္တာ-သတ္တတို့မည်၏။ ပန-ဆက်ဦးအုံး၊ တဿာ ပညတ္တိယာ-
 ထို သတ္တဟူသော နာမည်ပညတ်၏။ ခန္ဓသန္တာနေ-ရုပ်နာမ် ခန္ဓာအစဉ်၌၊ နိရုဋ္ဌ-
 ဘာဝတော်-တက်ရောက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 နိစ္ဆန္ဒရာဂါပိ-ဆန္ဒရာဂ မရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း၊ သတ္တာတိ-သတ္တတို့ဟူ၍၊
 ဝုစ္ဆန္တိ-ကုန်၏။ [အနာဂါမ်၌ လောဘ မကုန်သေး၊ ထို့ကြောင့် နိစ္ဆန္ဒအရ-အနာ
 ဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမယူဘဲ ရဟန္တာကိုသာ ယူရသည်။ ဤစကား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို
 အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ပဇာနာတိ-အပြားအားဖြင့် သိတတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပညာ-ပညာ
 မည်၏။ ယထာသဘာဝံ-အကြင်အကြင်ဟုတ်မှန်သော သဘောအတိုင်း၊ ပကာရေ
 ဟိ-အနိစ္စတာ အစရှိသောအပြားတို့ဖြင့်၊ ပဋိပိဇ္ဈတိ-ထိုးလွင်း၍ သိတတ်၏။ ဣတိ
 အတ္ထော-ဤကား အနက်။ [အနိစ္စအစရှိသော တရားကို အနိစ္စသဘောအတိုင်း
 သိခြင်း စသည်ကို “ယထာသဘာဝံ ဇာနာတိ” ဟုဆိုသည်။]

ယဿာတိ-ယဿဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ အနိယမနံ-အနိယမသဒ္ဓါတည်း။
 ဝါ-မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ဟု သေချာတပ်အပ် မသတ်မှတ်ကြောင်း၊ သဒ္ဓါတည်း။ တဿ
 ပါဒေ နမသိတွာတိ ဧတေန-တဿပါဒေ နမသိတွာဟူသော ဤသဒ္ဓါဖြင့်၊
 နိယမနံ-နိယမသဒ္ဓါကို၊ (သေချာတပ်အပ် သတ်မှတ်ကြောင်း သဒ္ဓါကို)၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-
 ၏။ မဟေသီတိ-မဟေသီဟူသည်ကား၊ မဟန္တေ-မြတ်ကုန်သော၊ သီလက္ခန္ဓာဒ
 ယော-သီလဂုဏ်ကျေးဇူး အစရှိသော တရားတို့ကို၊ ဒေသိ ဂဝေသိ-ရှာတော်မူပြီ၊
 ဝါ-ရှာ၍ ပြီးတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ မဟေသိ-မဟေသိမည်တော်တော်မူ၏။

ဉာတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ယျော-ဥေယျတို့မည်၏။
 သဘာဝဓာရဏာဒီနာ-မိမိသဘောကို ဆောင်ခြင်းအစရှိသော၊ အတ္ထေန-အနက်အား
 ဖြင့်၊ ဓမ္မာ-ဓမ္မတို့မည်၏။ [“အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေတိတိ ဓမ္မော” စသည်ကို
 ပြသည်။] တတ္ထ-ထိုဥေယျသဒ္ဓါ ဓမ္မသဒ္ဓါတို့တွင်၊ ဥေယျတိ ဝစနေန-ဥေယျဟူသော
 သဒ္ဓါ ဖြင့်၊ ဓမ္မာနံ-ဓမ္မတို့၏။ အဥေယျတ္တံ-မသိအပ် မသိထိုက်ကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကို၊ ပတိက္ခိပတိ-ပယ်၏။ [“ဥေယျသိထိုက်” ဟု ဆိုသဖြင့် မသိထိုက်သည်၏
 အဖြစ် ကို ပယ်ရာရောက်သည်-ဟူလို၊ အညတ္တာပေါဟနနည်းတည်း၊ အညတ္တ-
 တစ်ပါး သောအနက်တို့ကို၊ အပဉိဟန-ပယ်ရှားကြောင်းနည်း။] ဓမ္မာတိဝစနေန-
 ဓမ္မဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဥေယျာနံ-သိထိုက်သောအနက်တို့၏။ သတ္တဇီဝါဒီဘာဝံ-
 သတ္တ၊ ဇီဝအစ ရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို၊ ပတိက္ခိ-ပယ်၏။ [“မိမိသဘောကို
 ဆောင်တတ်သော ဓမ္မ” ဟု ဆိုသဖြင့် မိမိသဘောကို မဆောင်နိုင်သော၊ ထင်ရှား

မရှိသော သတ္တ (သတ္တဝါ) ဇီဝ (အသက်ကောင်) အာဒိဖြင့် ပိုရှိုလ (ပုဂ္ဂိုလ်) အတ္တတို့ကို ပယ်သည် -ဟူလို၊ အညတ္တာပေါ်ဟန့်နည်းပင်တည်း။ ဧညျာစ-သိထိုက်သော အနက်တို့လည်းဟုတ်၏၊ တေ-ထိုသိထိုက်သော အနက်တို့ဟူသည်၊ ဓမ္မာစ-မိမိသဘောကို ဆောင်တတ်သော ဓမ္မတို့လည်းဟုတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဧညျာစ-မ္မာ-တို့မည်၏။

သဗ္ဗေသုတိ-သဗ္ဗေသုဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ အနဝေသ ပုရိယာဒါနံ-အကြွင်း မရှိသော အနက်တို့ကို သိမ်းယူကြောင်း သဒ္ဓါတည်း၊ တေန-ထို သဗ္ဗေသုဟူသောသဒ္ဓါဖြင့်၊ အညာတာဘာစ-မသိအပ်သောတရား၏ မရှိခြင်းကို၊ ဒုဿေတိ-ပြ၏၊ [“အားလုံးသော ဧညျာစမ္မတို့၌ပညာဖြင့် သိတော်မူပြီးဖြစ်သည်”ဟု ဆိုသဖြင့် ထိုပညာသည် “မသိအပ်တရားမရှိတော့”ဟု ပြသည်-ဟူလို။] ပဝတ္တိတ္ထာတိ-ပဝတ္တိတ္ထဟူသည်ကား၊ ဥပ္ပန္နိတ္ထ-ဖြစ်တော်မူပြီ။

ယထာရုစိတိ-ယထာရုစိ ဟူသည်ကား၊ ယာယာ-အကြင် အကြင်သို့သော်၊ ရုစိ-အလိုတော်တည်း၊ ယထာရုစိ-အကြင် အကြင်သို့သော် အလိုတော်၊ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ရုစိတိ-ရုစိဟူသည်ကား၊ ဣစ္ဆာ-အလိုတည်း၊ သာ-ထိုအလိုဟူသည်၊ ကံတ္တုကာမတာ-ပြုခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဆန္ဒတော်တည်း၊ ယာယာ-အကြင် အကြင် အလိုတော်သည်၊ ပဝတ္တာ-ပြီ၊ တပ္ပဘောဒါ-ထိုထိုအလိုတော် ဖြစ်သလောက် အပြားရှိသော၊ ပညာ-သည်၊ ပဝတ္တိတ္ထ-ပြီ။

ဝါ-တစ်နည်း၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ရုစိ-အလိုတော်သည်၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်ပြီ၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ရုစိ အနုရူပ-အလိုတော်အား လျော်စွာ၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သောပညာကို၊ ယထာရုစိ ပဝတ္တိတ္ထာတိ-ယထာရုစိ ပဝတ္တိတ္ထဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ယထာ ယထာ-အကြင် အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ရုစိ-အလိုတော်သည်၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်ပြီ၊ တထာ တထာ-ထိုထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သော၊ ပညာ-ပညာကို၊ ယထာရုစိ ပဝတ္တိတ္ထာတိ-ယထာရုစိ ပဝတ္တိတ္ထဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ယထာဝါရုစိ တထာ။ ။ဤနည်း၌ ယထာနှင့် ရုစိသည် သမာသ်မဟုတ်၊ နိဿယအတိုင်း အနက်ပေးပါ၊ ဆိုလိုရင်းကား-“အလိုဆန္ဒပေးကာ အကြင်အရာကိုသိလိုလျှင် ပညာတော်က”ထိုအရာကို သိနိုင်သည်”ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ရုစိအနုရူပ”ဟု ယထာရုစိကို အဖြောင့်ဖွင့်၍ “ပဝတ္တာ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိ”ဟု စပ်ပုဒ်နှင့်တကွ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။

ယထာ ယထာဝါ ရုစိ။ ။ဤနည်း၌လည်း သမာသ်မဟုတ်၊ “ယထာယထာ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ယထာ၏ စိတ္တာအနက်ပြသည်၊ [တုထာတထာ ပဝတ္တာ ပညာယထာရုစိ ပဝတ္တိတ္ထာတိ စဝုစ္စတိ”ကား စပ်ပုဒ်နှင့်တကွ အဓိပ္ပာယ်ပြ စကားပင်တည်း။

တတ္ထ-ထို ကရုဏာဝိယသံတ္တေသု အစရှိသောဂါထာ၌၊ ဘဂဝတိ-မြတ်စွာဘုရား၌၊ (မြတ်စွာဘုရား သန္တာန်တော်၌) ပဝတ္တာဝံ ကရုဏာ-ဖြစ်သော-ကရုဏာကိုသာ၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပညာယ-ပညာ၏၊ နိဒဿနန္တိ ညွှန်ပြကြောင်း၊ ဥပမာနဟူ၍၊ ဝဂဟေတဗ္ဗာ-ယုံထိုက်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ သော-ထို၊ ကရုဏာသည်၊ အာသာဓာရဏာ-အခြားပုဂ္ဂိုလ်နှင့် မဆက်ဆံသော၊ မဟာကရုဏာ-ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်သော ကရုဏာတော်တည်း၊ အညာ-အခြားသော ကရုဏာသာမညသည်၊ န-မဟုတ်။

ဗုဒ္ဓ-ဆူကံ၊ ယဿာတိ-ယဿဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဥတိန္နမ္ပိ-နှစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကရုဏာပညာန-ကရုဏာပညာတို့၏၊ အာဓာရပုဂ္ဂိုလ်နိဒဿန-တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဓါတည်း၊ အိ-မှန်း(တစ်နည်း) ဟိ-ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊ [ဣတိကိဉ်း၍-ဟိတ်ပေးသည်]၊ နိရာဓာရာ-တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်၊ မရှိသော၊ ကရုဏာ-ကရုဏာမည်သည်၊ နှိအတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ကရုဏာတိဗ္ဗ-ကရုဏာဟူ၍၊ ဝတ္တေ ဆိုအပ်သော၊ တဒါဓာရဘူတော-ထိုကရုဏာ၏၊ တည်ရာဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ပုဂ္ဂလော-ပုဂ္ဂိုလ်သည့်၊ ဝါ-ကို၊ နိဒဿေတဗ္ဗော-ညွှန်ပြထိုက်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ သောစ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ဣဒေဗျဂါတာ၌၊ အညော-ယဿဟု ညွှန်ပြအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်မှ တစ်ပါးသော၊ ဝတ္တော-ဆိုအပ်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ အာသန္တိ-အနီးပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-ကြည့်၍၊ ခူရဿ-အဝေးပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဂဟဏေစ-ယူခြင်း၌လည်း၊ ပပယောဇန-အကျိုးသည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ယဿာတိ-နိဒဿိတ ပုဂ္ဂလောဝ-ယဿဟု ညွှန်ပြအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ၊ ကရုဏာယ-၏၊ အာဓာရော-တည်ရာတည်း၊ ဝောန-ထိုကြောင့်၊ (ယဿသဒ္ဓါ၏ ကရုဏာပညာနှစ်ပါးစုံတို့၏ တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါ၏ အဖြစ်ကြောင့်) [“နဟိ” ရှေ့က ပိုရာနဝါကျကို လှမ်းစွဲသည်၊ ဣဒေဗျဂါအနက်သည်၊ ဝါ-

မှတ်ချက်။ ။ “ယထာဒါ” စသော ဒုတိယ တတိယနည်းကို အနုဋီကာဖမ္မင်္ဂပါ၊ ထိုကြောင့် ထို ၂ နည်းလုံးမူလဋီကာ ရှေးစာအုပ်များ၌ ပါဟန်မတူ၊ တတိယနည်းဝယ် သမာသိမဟုတ်ရာ၌ ယထာသဒ္ဓါလည်း ဝိစ္ဆာအနက်ကို မဟောနိုင်၊ မနုဋီကာ၌လည်း ဤ ၂ နည်းလုံးကိုဖွင့်ပြပြီးမှ “ပမာဒလိဓိတ”ဟု ကေစိဆရာတို့ ဆိုကြောင်းကို ပြထား၏၊ ထို ၂ နည်းလုံးပင် နောက်ဆရာတို့ အဓိပ္ပာယ်ပြောရာမှ အပိုပါလာသောနည်းများဟု ထင်မိပါသည်။

တတ္ထ၊ ပေ၊ ဂဓိဟံတဗ္ဗာ။ ။ ဥပမာန၊ ဥပမေယျတို့မည်သည် တည်ရာမတူဘိရှိသည်သာများ၏၊ ဥပမာ-“မြတ်စွာဘုရား၏ မျက်နှာတော်သည် လမင်းနှင့်တူ၏”ဟူရာ၌ မျက်နှာတော်သည် ဘုရားရှင်၌တည်၍ လမင်းသည် ကောင်းကင်၌ တည်သကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့ တည်ရာမတူရိုး ဖြစ်သောကြောင့် ဤဂါထာဝယ် ဥပမာနဖြစ်သော ကရုဏာဖော်သည် အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်၌တည်သော ကရုဏာပါမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိရကား တတ္ထစသည်မိန့်၊ “ဘုရားရှင်၏သန္တာန်တော်၌ တည်သော ကရုဏာကိုပင် ယူရသည်”ဟူလို။

ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်။ ဝါ-ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ၊ (ကိ-အဘယ်အနက်သည်။ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်။ ဟောတိ-နည်း။) ယဿ-အကြင်မြတ်စွာဘုရား၏။ အတ္တံ-ကိုယ်တော်၏။ ကရုဏာဝိယံ-မဟာကရုဏာတော်သည်ကဲ့သို့၊ ပညာပိ-ပညာတော်သည်လည်း၊ ပဝတ္တိတ္ထ-ဖြစ်တော်မူပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်။ ဝုတ္တံ-သည်။ ဟောတိ-၏။

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကိုဆိုဦးအံ့၊ ကထံ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ ကရုဏာ-မဟာကရုဏာတော်သည်၊ သတ္တေသု-သတ္တဝါတို့၌၊ ပဝတ္တိတ္ထယထာ-ဖြစ်တော်မူပြီးကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) ပညာပိ-သည်လည်း၊ ဓမ္မေသု-ဧညျတရားတို့၌၊ ပဝတ္တိတ္ထ-ဖြစ်တော်မူသနည်း၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ နိရဝသေသတော-အကြွင်းမရှိသောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ယထာရစိစ-အကြင် အကြင်အလိုတော်အတိုင်း လည်းကောင်း၊ (ကရုဏာ-သည်)၊ သတ္တေသု-သတ္တဝါတို့၌၊ ပဝတ္တိတ္ထယထာ၊ တထာပညာပိ ဓမ္မေသု-ဧညျတရားတို့၌၊ ပဝတ္တိတ္ထ-ဖြစ်တော်မူပြီ၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊ ဤသို့၊ ရှေ့ဝါကျပုဒ်များကို ထည့်၍စပ်ပါ။)

ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ ဘဂဝတော-၏၊ ကရုဏာ-သည်၊ ကဉ္စိသတ္တံ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော သတ္တဝါကို၊ အဝဇ္ဇေတွာ-မကြည့်မူ၍၊ သဗ္ဗေသု-ကုန်သော၊ နိရဝသေသေသု-အကြွင်းမရှိကုန်သော၊ သတ္တေသု-တို့၌၊ ပဝတ္တတိ-၏၊ ပဝတ္တမာနာစ-ဖြစ်ပြန်သော်လည်း၊ ရစိဝသေန-အလိုဆန္ဒတော်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဧကသ္မိ-တစ်ယောက်သော သတ္တဝါ၌လည်းကောင်း၊ အနေကေသုစ-များစွာသော သတ္တဝါတို့၌လည်းကောင်း၊ အညေဟိ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စသောအခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်၊ အသာဓာရဏာ-မဆက်ဆံသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်တော်မူ၏၊ ဟိ-မှန်း၊ အညေသံ-မြတ်စွာဘုရားမှတစ်ပါး-အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ (ကရုဏာက္ခမနံ၌စပ်) ဝါ-တို့သည်၊ (ပဿန္တာနံ၌စပ်) မဟောယပက္ခန္တာနံ-ကာမောယ၊ ဘာဝေါယစသော ကြီးစွာသော သြဃ၌ သက်ဝင်နေရကုန်သော၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့ကို၊ (ဥဒ္ဒတာဝယ် တုပစ္စည်း၌ ဆဋ္ဌိကံ) မယာ-ငါ့ကို၊ အညတြ-ကြည့်၍၊ အညော-ငါမှတစ်ပါးသော၊ သြဃာ-သြဃမု၊ ဥဒ္ဒတာ-ထုတ်ဆယ်နိုင်သော၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိပါတကား၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဿန္တာနံ-မြင်ကုန်လသော်၊ (မြင်ရကုန်သော်) အညေသံ-ဘုရားမှတစ်ပါး အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဘဂဝတော ယထာ-မြတ်စွာဘုရား၏ကဲ့သို့၊ ကရုဏောက္ခမနံ-ကရုဏာ၏ သက်ရောက်ခြင်းသည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်နိုင်၊ ဣတိ-ဤကား ကရုဏာတော်၏ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့ ၌ ဖြစ်ပုံအကျယ်တည်း။

[ယခုအခါ ပညာ၏ အလုံးစုံသော ပုတရားတို့၌ ဖြစ်ပုံကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် ပညာပိ စသည်ကိုမိန့်၊] ဘဂဝတော-၏၊ ပညာပိ-ပညာတော်သည်လည်း၊ သဗ္ဗေသု-ကုန်သော၊ နိရဝသေသေသု-ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-တို့၌၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်တော်မူ၏၊ ပဝတ္တမာနာစ-ဖြစ်ပြန်သော်လည်း၊ ဧကသ္မိ-တစ်ပါးသော၊

(ဓမ္မေ-တရား၌လည်းကောင်း၊) အနေကေသု-များစွာကုန်သော၊ ဓမ္မေသုစ-တရားတို့၌ လည်းကောင်း၊ သဘာဝင်္ဂစွာဒီဇာနန္ဒေန-ထင်ရှားရှိသော ကိစ္စအစရှိသည်ကို သိတော်မူခြင်းအားဖြင့်၊ (အာဒိဖြင့် လက္ခဏာ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်တို့ကိုယူ) အနာဝရဏာ-အပိတ်အပင်အဆီးအတားမရှိသည်၊ အသာဓာရဏာ-တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် မဆက်ဆံသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍) ယထာရုစိ-အကြင် အကြင် အလိုတော်အတိုင်း၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်တော်မူ၏၊ စ-ဥပမာကား၊ ပဿန္တဿ-မဟောယပက္ခန္ဓ သတ္တဝါတို့ကို မြင်တော်မူရသော၊ ဘဂဝတော-၏၊ ကရဏာ-ကရဏာတော်သည်၊ ယထာရုစိ-တိုင်း၊ ပဝတ္တတိယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ (ဤကားပညာ၏ အလုံးစုံသော တရားတို့၌ ဖြစ်ပုံအကျယ်တည်း။)

တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော ကရဏာ၏ ယထာရုစိဖြစ်ပုံကို၊ ပဋိ သမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ-ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌၊ မဟာကရဏာ၊ ဉာဏဝိဘင်္ဂဝသေန-မဟာကရဏာ ဉာဏ်တော်ကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ ပါဠိရပ်၏၊ အစွမ်းဖြင့်၊ ဇာနိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ ပညာယ-ပညာတော်၏၊ ယထာရုစိ-တိုင်း၊ ပဝတ္တိစ-ဖြစ်ပုံကိုလည်း၊ သေသာသာဓာရဏဉာဏဝိဘင်္ဂါဒီဝိသေန-မဟာကရဏာ ဝိဘင်းမှ ကြွင်းသော အသာဓာရဏဉာဏဝိဘင်္ဂ် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဇာနိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။) [ကရဏာပညာတို့၏ ဖြစ်ပုံကို ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌ အကျယ်ဟောတော်မူထားသဖြင့် ထို၌ ရှုကြပါလေ-ဟူလို]

[ပညာသဒ္ဓါဖြင့် အဘယ်ပညာတို့ကို ယူရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပညာဂ္ဂဟဏေန” စသည်ကိုမိန့်၊] စ-ဆက်၊ ပညာဂ္ဂဟဏေန-ပညာသဒ္ဓါဖြင့်၊ တိသု -အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့် သုံးပါးကုန်သော၊ ကာလေသု-ကာလတို့၌၊ အပ္ပဋိပာတဉာဏ်-အပိတ်အပင် အဆီးအတားမရှိသော ဉာဏ်လည်းကောင်း၊ [ဤဉာဏ်ကို အနုဋီကာ ခန္ဓဝိဘင်းအစ၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟု ဖွင့်လတ္တံ့။] စတုဿစူဠာဏ်-သစ္စာ ၄-ပါးကိုသိတတ်သော ဉာဏ်လည်းကောင်း၊ စတုပ္ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်-စတုပ္ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်လည်းကောင်း၊ ကရဏာဂ္ဂဟဏေန-ကရဏာသဒ္ဓါဖြင့်၊ မဟာကရဏာသမာပတ္တိဉာဏာဿ-မဟာကရဏာ သမာပတ်နှင့်ယှဉ်သောဉာဏ်တော်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဂဟိတတ္ထာ-ယူအပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုဉာဏ်ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-ကြည့်၍၊ အညာနိ-အခြားကုန်သော၊ အသာဓာရဏဉာဏာနိ-အသာဓာရဏဉာဏ် ၅-ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ စတုဓေသာရဇ္ဇဉာဏ် ၄-ပါးသော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ် လည်းကောင်း၊ ဒသဗလ္လာနိ-၁၀-ပါးသော ဉာဏ်တော်အားတို့ လည်းကောင်း၊ ဆ-ကုန်သော၊ အဘိညာ-အဘိညာဉ် ဉာဏ်တို့လည်းကောင်း၊ စတုစက္ခာလီသ- ၄၄-ပါးသော၊ ဉာဏဝတ္ထုနိ-ဉာဏဝတ္ထုတို့ လည်းကောင်း၊ သတ္တသတ္တတိ- ၇၇-ပါးသော၊ ဉာဏဝတ္ထုနိ-တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဝေမာဒ

‘နယာ-ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ အနေကေ-တစ်ပါးမက-များစွာကုန်သော၊ ပညာပု
 ဘေဒါ-ပညာအပြားတို့ကို၊ သင်္ဂယန္တိ-သိမ်းလှူအပ်ကုန်၏၊ တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊
 တသ္မာ-တုသ္မာ ပညာယျ-ထိုထိုပညာတော်၏၊ ပဝတ္တိပဲသေန-ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်း
 ဖြင့်၊ ယထာရုစိ-တိုင်း၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်၏၊ ဝေဒ-ထို
 ကြောင့်၊ ကရုဏာဝိယျ-ပေါ် ယထာရုစိတိ-ကရုဏာဝိယ၊ ယထာရုစိဟူ၍၊ (သင်္ဂတ
 ကာရော-အဋ္ဌကထာကျဉ်းကို ပြုစီရင်သော အရှင်ဗုဒ္ဓယောသသည်၊) အာဟ-မိန့်
 ပြီ။ [အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ မူလဋီကာဆရာ၏ အာစရိယမဟုတ်၊ ထိုကြောင့်
 သင်္ဂဟကာရ-ဟုအသုံးပြုခြင်းက များသည်။]

တတ္ထ-ထိုကရုဏာဝိယ သတ္တေသု အစရှိသော ဂါထာ၌၊ ကရုဏာဂ္ဂဟဏေန-
 ကရုဏာသဒ္ဓါဖြင့်၊ မိတ်တံဗောဓိယာ-မြတ်သော ဗောဓိဖြစ်တော်မူသော အရဟတ္တ
 မဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏၊ မူလ-အကြောင်းရင်းကို၊ ဒသေတိ-၏၊ ပြီး-
 ချဲ့၊ မဟာဒုက္ခသဗ္ဗာဓပုဋိပန္န-ကြီးစွာသော၊ သံသရာဒုက္ခဖြင့်၊ ကျဉ်းကျဉ်း ကျပ်
 ကျပ်သွားနေရသော၊ သတ္တနိကာယ-သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်တော်မူ၍၊
 တဿ-ထိုသတ္တဝါအပေါင်း၏၊ အညော-ငါမှတစ်ပါးမိသား၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်
 ယောက်သော၊ သရဏ-ကိုးကွယ်ရာသည်၊ နတ္ထိ မရှိပါတူကား၊ -[သရဏံသည်
 နိစ္စနုပုလ္လိင်ဖြစ်၍ ကောစိကို မငဲ့ဘဲ နုပုလ္လိင်ထားသည်။] အဟ-ငါသည်၊ ဓုတ္တော-
 ကြီးစွာသော ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ပြီးသည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော) ဧတ-ဤသတ္တ
 ဝါအပေါင်းကို၊ မောစေသာမိ-လွတ်စေအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံတော်မူ၍၊ ကရုဏာယ-
 မဟာကရုဏာတော်သည်၊ သဗ္ဗောဒိတမာနသော-လွန်စွာတိုက်တွန်းအပ်သော စိတ်
 ရှိတော်မူသည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ အဘိနိဟာရ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့ ရှေးရှုဆောင်
 ကြောင်း ဆုတောင်းမှုကို၊ ဒီပကံရဿ ဘဂဝတော-ဒီပကံရုဏမြတ်စွာဘုရား၏၊
 ပါဒမူလေ-ခြေတော်ရင်း၌၊ ဣတွာ-ပြုတော်မူပြီး၍၊ ဗောဓိသဗ္ဗာရေ-အရဟတ္တမဂ်
 ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ အဆောင်အအုံ ဖြစ်ကုန်သော ပါရမီတော်တို့ကို၊
 သမောဓာနေတွာ-စုပေါင်းတော်မူ၍၊ အနုပုဗ္ဗေန-အားဖြင့်၊ သုမ္မောမိ-အရဟတ္တမဂ်
 ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့၊ ပတ္တော-ရောက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဣရ

တတ္ထ- ကရုဏာဂ္ဂဟဏေန။ ။ ကရုဏာဝိယအစရှိသော သဒ္ဓါ၏ တိုက်ရိုက်ဟောအပ်
 သော အပေါင်းအနက် အစိတ်အစိတ် အနက်အစရှိသည်တို့ကို ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ သာမဏိ
 ယအားဖြင့် ရထိုက်သောနတ်တို့ကို ပြုခြင်းမှာ “တတ္ထကရုဏာဂ္ဂဟဏေန၊ ပေါ၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာ
 ဒသိတာ ဟောန္တိ” တိုင်အောင်သော ပါဠိတို့ကို မိန့်သည်။ [သဒ္ဓါတစ်ခု၏ ဟောစွမ်းနိုင်သော
 အနက်အပြင် ထိုသဒ္ဓါ၏ အစွမ်းသတ္တိဖြင့်ပြုအပ်သော အနက်ကို သာမဏိယတ္တဟု ခေါ်သည်၊
 သမတ္ထဿ ဘာဝေါ သာမဏိယံ-ဟောစွမ်းနိုင်သော သဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဟောစွမ်းနိုင်
 သောသတ္တိ၊ သာမဏိယတော+လဒ္ဓေါ+အတ္ထော ယဿာတိ သာမဏိယတ္တော၊ နိဿပေးသလို
 အနက်ပေး၍ မရဘဲ အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်သာ ယူရသော အနက်မျိုးတည်း။]

ကာတော်သည်၊ မဟာဗောဓိယာ-မြတ်သော ဗောဓိဖြစ်တော်မူသော အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏၊ မူလ-အကြောင်းရင်း အခြေခံတည်း၊ ဣတိ- ဤ သို့ မှတ်အပ်၏။

သတ္တေသုတိ ဧတေန-သတ္တေသု ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်၊ မဟာဗောဓိယာ- မဟာဗောဓိကို၊ ပယောဇန-ယှဉ်စေတတ်သော အာရုံကို၊ ဒဿေတိ-၏၊ ဟိ-မှန် ၏၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ မဟာဗောဓိ-မဟာဗောဓိကို၊ ပယောဇန္တိ-ယှဉ်စေကြကုန် ၏၊ (ကသ္မာ ဝိညာယတိ-နည်း)၊ ဟိ (ယသ္မာ-ကြောင့်)၊ သတ္တသန္တာရဏတ္ထံ- သတ္တဝါတို့ကို ကယ်တင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ သဗ္ဗညုတာ-သဗ္ဗညုတ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ- ဘုရား၏အဖြစ်ကို၊ အဘိပတ္တိတာ - ရှေးရှု တောင့်တတော်မူအပ်ပြီး (တသ္မာ ဝိညာယတိ)၊ ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ ကိ-မေ၊ ပေ၊ သဒေဝ ကန္တိ-ကိ မေ၊ ပေ၊ သဒေဝကံဟူ၍၊ (အာဟ-ဟောတော်မူပြီး) (ဗုဒ္ဓဝင် ပါဠိတော် ၌ ဟောတော်မူပြီး) --- [ထာမဒဿိနာ-အစွမ်းကို သိမြင်သော၊ ဝါ-သိမြင်ပါလျက်၊ ဧကေန-တစ်ယောက်တည်းသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ တိဏ္ဍေန-သံသရာရေအယဉ်မှ ကူးသွား သော၊ ပုရိသေန-ယောက်ျားဖြင့်၊ မေ၊-ငါ့အား၊ ကိ-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ သဗ္ဗညုတံ-သဗ္ဗညု၏အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏိတွာ-ရောက်ပြီး၍၊ ဝါ-ရောက်ပြီးမှ၊ သဒေဝ ကံ-နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော လောကကို၊ သန္တောရေသံ-သံသရာရေအယဉ်မှ ကယ် တင်တော်မူပေအံ့။]

ကိ-မေ၊ ပေ၊ ဒဿိနာ။ ။မေသဒ္ဓါသည် ကိ၌ စပ်ရသော အလမတ္တသမ္ပဒါနိပုဒ်တည်း၊ “ကိ မေ ဟိရညသုဝဏ္ဏေန” ဝါကျမျိုး ဖြစ်သည်။ ဧကေနမှစ၍ ဒဿိနာတိုင်အောင် ဝိဘတ်တူ၏၊ ဝိဘတ်တူလျှင် အနက်အရတူရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအားလုံး၏ အနက်ကို ပုရိသဗျည်း ရစေရမည်၊ အားအစွမ်းကို သိမြင်သော ယောက်ျား၊ သံသရာရေအယဉ်ကို ကူးသော ယောက်ျား၊ တစ် ယောက်တည်းသော ယောက်ျား၊ ဟူလို၊ ထိုယောက်ျား ဟူသည် သူများမဟုတ်၊ သုမေဓာ ဘုရားအလောင်းက မိမိကိုပင် သူတစ်ပါးအနေအားဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော ဂါထာစကားဖြစ်သည်၊ သတ္တဝါအများကို ကယ်တင်နိုင်လောက်သော ဉာဏ်အားရှိမှန်းကိုလည်း သိမြင်သူဖြစ်ပါလျက် တစ်ယောက်တည်း သံသရာရေအယဉ်မှ ကူးသွားသော ယောက်ျားမျိုးဖြင့် ငါသုမေဓာမှာ အကျိုးမရှိ၊ “ငါသည် ထိုယောက်ျားမျိုးမဖြစ်လို” ဟူလို၊ “တိဏ္ဍေန-သံသရာရေအယဉ်ကူး သဖြင့်” ဟု အနက်ပေးကြသည်ကို စဉ်းစားပါ။

မူလဋီကာ။ ။ဂါထာဏ္ဍော ပန ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ထာမဒဿန သီလေန ဧကကေန သံသာရတော တိဏ္ဍေန ပုရိသေန မေ မမကီ ပယောဇနံ အတ္ထိ၊ ပုရိသေနာတိ စေတ္ထ အတ္တာနံ သန္တာယ ပရိဝိယ ဝဒတိ။ [ဤဋီကာ၌ [ထာမဒဿန သီလေန” ဟု ဣပစ္စည်းအတွက် တဿီလ အနက်ဖွင့်ခြင်းကိုကား စဉ်းစားသင့်သည်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ အကြိမ်ကြိမ်မြင်ဖို့ရာ အလေ့အလာ (တဿီလ)မလိုသောကြောင့်တည်း။]

ပညာဂ္ဂဟဏေန-ပညာသဒ္ဓါဖြင့်၊ မဟာဗောဓိ-မဟာဗောဓိကို၊ (သင်္ဂဟကာ
 ရော) ဒဿတိ-ပြစ်၏၊ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗညုတာယု-သဗ္ဗညုတ
 ဉာဏ်တော်၏၊ ပဒဋ္ဌာနဘူတ-နီးစွာသောအကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ မဂ္ဂဉာဏ်-
 အရဟတ္တမဂ်ကို လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂညာဏပဒဋ္ဌာန-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်လျှင် နီးစွာ
 သော အကြောင်းရှိသော၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်စ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုလည်းကောင်း၊
 မဟာဗောဓိတိ-မဟာဗောဓိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊)ပညာဂ္ဂဟဏေန-
 ဖြင့်၊ မဟာဗောဓိ-ကို၊ ဒဿတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ မယာ-သည်၊ ဝုစ္စတိ ဆိုအပ်၏။
 [ဤသို့ တစ်ဝါကျတည်း၌ ဟိနှင့်ဣတိပါလျှင် ဟိကို ဟေတွတ္ထပေးနိုင်သည်။]

ဧ ယုဓမ္မေသုတိ ဧတေန-ဧ ယုဓမ္မေသု သဗ္ဗေသု ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်၊
 သန္တာရေတဗ္ဗာနံ-ကယ်တင်ထိုက်ကုန်သော၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ အဘိ
 ဧ ယု၊ ပေ၊ သစ္စိကာတဗ္ဗေ-ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိထိုက်ကုန်၊ ပိုင်းခြား၍ သိ
 ထိုက်ကုန် ပယ်စွန့်ထိုက်ကုန် မိမိသန္တာနံ၌ ဖြစ်စေထိုက်ကုန်၊ ဉာဏ်ဖြင့် မျက်
 မှောက် ပြုထိုက်ကုန်သော၊ ခန္ဓာယတန၊ ပေ၊ သတိပဋ္ဌာနာဒိဘေဒေ-ခန္ဓာ၊ အာ
 ယတန၊ ဓာတ်၊ သစ္စာ၊ ဣန္ဒြေ၊ ပဋိသစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ သတိပဋ္ဌာနအစရှိသော အပြား
 ရှိသည်လည်း၊ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာဒိ ဘေဒေစ-ကုသိုလ်အစရှိသော အပြားရှိ
 သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗဓမ္မေ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို၊ ဒဿတိ-၏၊
 [ခန္ဓာ အာယတန စသောတရားသည် ခန္ဓဝိဘင်း စသော ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ လာ
 သော သဗ္ဗဓမ္မတည်း၊ ကုသလာဒိဘေဒေကား-ကုသလာဓမ္မာ အကုသလာဓမ္မာ
 စသည်ဖြင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌လာသော ဓမ္မတည်း။]

သဗ္ဗညုတာယ၊ ပေ၊ မဟာဗောဓိတိ ဝုစ္စတိ။ ။အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ရသည်နှင့်
 တစ်ပြိုင်နက် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုလည်း ပိုင်ပြီးဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်
 သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသော နီးစွာသောအကြောင်းဖြစ်၏၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မှာ အရဟတ္တ
 မဂ်ဉာဏ်ဟူသော နီးစွာသောအကြောင်းလည်းရှိသည်၊ "မဂ္ဂဉာဏ်+ပဒဋ္ဌာနံ ယသာတိ မဂ္ဂဉာ
 ဏပဒဋ္ဌာနံ" ဟုတွဲပါ၊ ဆိုလိုရင်းကား-အခြားသော ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်
 ကို ရကြပါ၏၊ သို့သော် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ နီးစွာသော
 အကြောင်းမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် အခြားသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မဂ်ဉာဏ်ကို "မဟာဗောဓိ" ဟုမဆိုရ၊
 မြတ်စွာ ဘုရား၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သည်ကား သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ နီးစွာသော-အကြောင်း
 ရင်းလည်းဖြစ်၏၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မှာလည်း အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဟူသော အကြောင်း အ
 ထောက်အခံလည်း ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်
 ကိုသာ "မဟာဗောဓိ" ဟု ဆိုအပ်သည်-ဟူလို။ [မဟာတိ-ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်သော+ဗောဓိ-
 အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်း၊ မဟာဗောဓိ-ဉာဏ်တော်။]

ပဝတ္တိတ္ထယထာရုစိတိ ဧတေန-ပဝတ္တိတ္ထ ယထာရုစိဟူသော ဤပါဠိဖြင့်၊ ပဋိဝေဓေ၊ ပေ၊ ဒီပနေန-ပဋိဝေဓဉာဏံ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏံ ရှေ့သွားရှိသော ဒေသ နာဉာဏံတော်၏၊ ဖြစ်ပုံကိုပြသဖြင့်၊ ပယောဇနသမ္ပတ္တိံ--အကျိုး၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ [မဗုဒ္ဓိကာ၌ “ယုဉ်စေတတ်သော သတ္တဝါအပေါင်း၏ ပြည့်စုံခြင်း”ဟု ဖွင့်သည်။] ဒဿေတိ-၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ သဗ္ဗဓမ္မာနံ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို၊ ပဋိဝေဓဉာဏံ- ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သောဉာဏ်သည်၊ ဗောဓိပလ္လင်္ဂေ-မဟာဗောဓိပလ္လင်၌၊ အဟော သိ-ဖြစ်တော်မူခဲ့ပြီး၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တံ-ထို ပဋိဝေဓ ဉာဏ်ဟူသည်၊ မဂ္ဂဉာဏမေဝ-မဂ်ဉာဏ်ပင်တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သဗ္ဗဓမ္မာနံ - တို့ကို၊ ပဋိဝေဓဉာဏံ-သည်၊ ဗောဓိပလ္လင်္ဂေ-၌၊ အဟောသိ-ပြီး၊ ဣတိ မယာ ဝုစ္စ တိ၊) ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏဉ္စ-ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်လည်း၊ (ဗောဓိပလ္လင်္ဂေ-၌၊ အဟောသိ-ပြီး) [စ သဒ္ဓါက ဗောဓိပလ္လင်၌ ဖြစ်ခြင်းတူသော ပဋိဝေဓဉာဏ်ကို ဆည်းသည်၊] ဝိသေသေန-အထူးအားဖြင့်၊ (ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏံ-အဘိဓမ္မာကို ဆင် ခြင်တတ်သောဉာဏ်သည်)၊ ရတနယရသတ္တာဟေ-ရတနာယရသတ္တာဟ၌၊ အဟော သိ-ဖြစ်ပြီး၊ [မဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်၌ ဖြစ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည် မဂ်ဉာဏ်ကိုရရာ ဗောဓိပလ္လင်၌ ဖြစ်ခဲ့၏၊ အဘိဓမ္မာတရား ရတနာတို့ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်တော်ကား ရတနယရသတ္တာဟရောက်မှ ဖြစ်သည်။]

ဧဝံ-ဤသို့၊ ပဋိဝိဒ္ဓပစ္စဝေက္ခိတာနံ-ထိုးထွင်း၍သိအပ်ပြီးကုန် ဆင်ခြင်အပ် ပြီးကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-တရားတို့ကို၊ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနာဒီသု-ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ်ကို ဟောတော်မူရာ အစရှိသောအခါတို့၌၊ ဒေသနာဉာဏံ-ဟောကြောင်းဖြစ်သော ဉာဏ်တော်သည်၊ အဟောသိ-သိတော်မူပြီး၊ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဝိသေသေန-အထူးအား ဖြင့်၊ ပဏ္ဍုကမ္မလသီလာယံ-ပဏ္ဍုကမ္မလာကျောက်နေရာ၌၊ သတ္တပ္ပ ကရဏဒေသနာ ယံ-အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းကို ဟောတော်မူရာအခါ၌၊ ဒေသနာဉာဏံ-သည်၊ အဟော သိ၊ ဣတိ-ဤကားအကျယ်တည်း။ [အဘိဓမ္မာဒေသနာကို ဖွင့်သောအရာဖြစ်၍ အဘိဓမ္မာဒေသနာဉာဏ်ကို “ဝိသေသေန”ဟုဆိုသည်။]

[သာမတ္ထိယအားဖြင့် ရအပ်သောအနက်တို့ကို ပြုပြန်လို၍ ဒေသနာဉာဏေန- စသည်ကိုမိန့်၊] စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဒေသနာဉာဏေန=ဒေသနာဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ဒေ သေန္တော-ဟောတော်မူသော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သတ္တေသု-သတ္တဝါတို့၌၊ ဟိတပဋိပတ္တိံ- စီးပွားကိုကျင့်ကြောင်း အကျင့်ကို၊ ပဋိပဇ္ဇတိ-ကျင့်တော်မူ၏၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ် အပ်၏၊ သဗ္ဗေန အလုံးစုံသော၊ ဧတေန-ဤမဟာဗောဓိမူလစသည်ကို ပြခြင်းဖြင့်၊ အတ္တဟိတပဋိပတ္တိံ-ကိုယ်တော်၏စီးပွားအလိုငှာကျင့်တော်မူခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ပရဟိတပဋိပတ္တိံ-သူတစ်ပါး၏ စီးပွားအလိုငှာ ကျင့်တော်မူခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ဒဿေတိ-ပြ၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ မဟာဗောဓိဒဿနေန-မဟာဗောဓိကို ပြခြင်းဖြင့်၊

ဝါ-မဟာဗောဓိကိုပြကြောင်းဖြစ်သော ပညာသဒ္ဓါဖြင့်ပဋိပတ္တိ-ကိုယ်တော်၏ စီးပွား အလို့ ငှာကျင့်တော်မူခြင်းကို၊ ဒသသိတာ-ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတရေဟိပိ-အခြားသော ပြခြင်းတို့ဖြင့်လည်း၊ ပရဟိတ-ပဋိပတ္တိ-သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားအလို့ငှာ ကျင့်တော် မူခြင်းကို၊ ဒသသိတာ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏၊ တေန-ထိုသို့ပြခြင်းဖြင့်၊ အတ္တဟိတ ပဋိပန္နာဒိသု-အတ္တ ဟိတပဋိပန္န အစရှိကုန်သော၊ စတုသု-၄ ယောက်ကုန် သော၊ ပုဂ္ဂလေသု-ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ဘဂဝတော-၏၊ စတုတ္ထ ပုဂ္ဂလဘာဝံ-၄ ယောက်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတိ-ပြ၏၊ [ပုဂ္ဂိုလ် ၄ ယောက်ကား- အတ္တဟိတ ပဋိပန္န နော ပရဟိတ ပဋိပန္နပုဂ္ဂိုလ်၊ ပရဟိတ ပဋိပန္န နော အတ္တဟိတ ပဋိပန္နပုဂ္ဂိုလ်၊ နေဝ အတ္တဟိတ ပဋိပန္န န ပရဟိတ ပဋိပန္နပုဂ္ဂိုလ်၊ အတ္တဟိတပဋိပန္န ပရဟိတပဋိပန္န ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း၊ ထိုတွင် ဘုရားရှင်ကား အတ္တဟိတ ပရဟိတ ပဋိပန္နပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ် သည်-ဟူလို] ---စ ဆက်ဦးအံ့၊ တေန-ထိုသို့ ပြသဖြင့်၊ အနတ္တရ ဒက္ခိဏေယျ ဘာဝံ-အတု မရှိမြတ်သော ဒက္ခိဏေယျပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ နိရတိ သယ ပဏာမာရဟဘာဝဉ္စ-အသာအလွန်မရှိသော ရှိခိုးထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ် ကို လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရှိခိုးထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံး၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ အတ္တနော-မိမိဟူသော အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏၊ ကိရိယာယ-ရှိခိုးမှုကို ပြခြင်း၏၊ ခေတ္တဂံတဘာဝံစ-ခေတ်သို့ ရောက်သည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ဒဿေတိ-ပြ၏။

[ကရုဏာ ပညာ သဒ္ဓါတို့ဖြင့် အခြားရထိုက်သော အနက်တို့ကို တိုးတက်၍ ပြခြင်းငှာ ဧတ္ထအစရှိသော ပါဠိကိုမိန့်။] စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဂါထာ၌၊ ကရုဏာဂ္ဂ ဟဏေန-ကရုဏာသဒ္ဓါဖြင့်၊ လောကီယေသု လောကီတရားတို့တွင်၊ မဟဂ္ဂတ ဘာဝပုတ္တာ သာဓာရဏဂုဏ ဒီပနတော-မဟဂ္ဂုတ်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော အသာဓာရဏ ကရုဏာဂုဏ်ကို ပြခြင်းကြောင့်၊ ဘဂဝတော-၏၊ သဗ္ဗလောကီယ ဂုဏံသမ္ပတ္တိ-အလုံးစုံသော လောကီဂုဏ်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒသသိတာ ပြတော်မူအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ [“ကရုဏာကိုပဓာနပြု၍ အလုံးစုံသော လောကီဂုဏ်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုပြသည်”ဟူလို၊ ပဓာနနည်းတည်း၊ မဗုဒ္ဓိကာ၌ ဥပလက္ခဏနည်းဟု ဆို၏။] ပညာဂ္ဂဟဏေနပိ-ပညာသဒ္ဓါဖြင့်လည်း၊ သဗ္ဗညုတ ဉာဏပဒ္ဓန္နာန မဂ္ဂဉာဏ ဒီပနတော-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏ နီးစွာသောအကြောင်း ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုပြခြင်းကြောင့်၊ (ဘဂဝတော-၏၊ သဗ္ဗလောကုတ္တရ ဂုဏသမ္ပတ္တိ-အလုံးစုံသော လောကုတ္တရာ ဂုဏ်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဒသသိတာ-သည်၊ ဟောတိ-၏။)

စ-သည်သာမကသေး၊ ကရုဏာဝစနေန-ကရုဏာသဒ္ဓါဖြင့်၊ နိရပတ္တိလေသံ- လာဘ၊ သက္ကာရ စသည်အတွက် မျှော်လင့်ချက် ဥပက္ကိလေသ မရှိသော၊ ဥပဂမနံ-

တရားဟောဖို့ရန် ခေနေယျတို့၏ အထံသို့ ချဉ်းကပ်တော်မူခြင်းကို၊ (ဒသေတိ) ပညာဝစနေန-ပညာသဒ္ဓါဖြင့်၊ နိရုပက္ကိလေသံ-ဒေါသ တည်းဟူသော ဥပက္ကိလေသ မရှိသော၊ အပဂမနံ-ဝေနေယျတို့အထံမှ ဖဲခွာတော်မူခြင်းကို၊ ဒသေတိ-၏။ [“အပဂမနံ နိရုပက္ကိလေသန္တိ ယောစေတမ္ပ”-အနဋီကာ၊ “နိရုပက္ကိလေသံ”ကို ထည့်စပ်ပါ-ဟူလို။] စ-သည်သာမကသေး၊ ဥပဂမနံ-တရားဟောဖို့ရန် ဝေနေယျတို့၏အထံသို့ ချဉ်းကပ်တော်မူခြင်းကို၊ ဒသေန္တော-ပြုတော်မူသော၊)သင်္ဂဟကာရော) ဘဂဝတော-၏။ လောကေ-လူ့လောက၌၊ သဗ္ဗတ္တ သံဝေဒနာဝံ-ကောင်းစွာ မွေးဖွားတော်မူသည်၏ အဖြစ်၊ ကောင်းစွာကြီးပွားတော်မူသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒသေတိ-၏။ [လူထံ၌-မွေးဖွား၍ လူထံ၌ ကြီးပွားသောကြောင့် လူအနားသို့ ချဉ်းကပ်တော်မူသည်ကို-ဟူလို။] အပဂမနံ-ဝေနေယျတို့အထံမှ ဖဲခွားခြင်းကို၊ ဒသေန္တော-သော၊ (သင်္ဂဟကာရော) ဘဂဝတော-၏။ လောကေန-သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ အနုပလိတ္တတံ-မလိမ်းကျ မကပ်ငြိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဒသေတိ)။ [“လူတွေနှင့် လိမ်းကျ ကပ်ငြိတဏှာမိနေလျှင် မခွဲခွာဘဲနေမှာပေါ့” ယခုတော့ကား “ရှေ့ပေါက်သော ကြာသည် ရေနင့်မကပ်ငြိသကဲ့သို့၊ လှည့်ဖွားသော်လည်း လူစသော သတ္တဝါများနှင့် မကပ်ငြိပါ”ဟူလို။]

စ-သည်သာမကသေး၊ ကရုဏာဝိယ သတ္တေသုဂတိ-ကရုဏာဝိယ သတ္တေသုဟူသောပါဠိဖြင့်၊ လောကသမညာနရူပံ-လောက အမည်အားလျော်စွာ(လောကအသုံးအနှုန်းအတိုင်း)၊ ဘဂဝတော-၏။ ပဝတ္ထိ-ဖြစ်တော်မူခြင်းကို၊ ဒသေတိ-၏။ [သတ္တေသုဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် လောက၌ သုံးစွဲရိုးဖြစ်သော အသုံးအနှုန်းတည်း၊ ထိုအတိုင်းပင် ဘုရားရှင်လည်း “ဣတ္ထိပုရိသော”စသည်ဖြင့် သုံးစွဲပါသည်-ဟူလို။] ဧ ယျဓမ္မေသု သဗ္ဗေသု ယထာရုစိ ပညာ ပဝတ္ထိတ္တာတိ ဧတေန-ဧ ယျဓမ္မေသု၊ ပေ၊ ပတ္ထိတ္တဟူသော ဤပါဠိဖြင့်၊ သမညာယ-လောကအမည်ကို၊ (လောကအသုံးအနှုန်းကို)၊ အနုတိဓာဝနံ-လွန်၍ မပြေးသွားခြင်းကို၊ (ဒသေတိ-၏) ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗဓမ္မ သဘာဝါ နဝဗောဓေ-အလုံးစုံသော တရားသဘောတို့ကို ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်ခြင်းသည်၊ သတိ-သော်၊ သမညံ-လောကအမည်ကို၊ (လောကအသုံးအနှုန်းကို)၊ အတိဓာဝိတ္တာ-ကျော်လွန်ပြေးသွား၍၊ သတ္တော-သတ္တဝါသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဇီဝေါ-အသက်ကောင်သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ပရာမသနံ-ဒိဋ္ဌိဖြင့် မှားမှားယွင်းယွင်း သုံးသပ်ခြင်းသည်၊

သမညာယ၊ အနုတိဓာဝနံ။ “ငါသွား၏၊ သူသွား၏၊ ယောက်ျားသွား၏၊ မိန်းမသွား၏” စသည်ဖြင့် ပြောဆိုရာ၌ ငါ၊ သူ၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် လောက ပြောရိုးဆိုစဉ် အမည်တည်း၊ “ငါဟု ဆိုသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ငါဟူသော သတ္တဝါကလေး၊ ငါဟူသော အသက်ကောင်ကလေးသည် ဝမ်းထဲ၌ ရှိသေးသည်”ဟု ယူခြင်းသည် လောကအသုံး

ဟောတိ-ဖြစ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဧ ယျဓမ္မေသု၊ ဝေ၊ ပဝတ္တိတ္တာတိ စတေန-ဖြင့်၊ သုမညာယ-ကို၊ အနတိဓာဝန-ကို၊ ဒသေတိ-၏။ ဣတိ-သို့၊ မယာ-သည် ဝုစ္စတိ-အပ်၏။

စသည်သာမကသေး၊ သဗ္ဗေသံ-ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ-ဘုရားဂုဏ်တော်တို့၏၊ အာဒိ-အစသည်၊ ကရုဏာ-ကရုဏာတည်း၊ (ကသ္မာ-နည်း၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ-တို့၏၊) တန္တိဒါနဘာဝတော-ထို ကရုဏာဟူသော အခြေခံနိဒါန်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓ ဂုဏာနံ-တို့၏၊ ပရိယောသာနံ-အဆုံးကား၊ ပညာ-ပညာတည်း၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်နည်း၊) တတော-ထို သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပညာထက်၊ ဥတ္တရိ-အလွန်၊ ကရုဏိယာဘဝံတော-ပြုဖွယ်ကိစ္စ၏ မရှိတော့ခြင်းကြောင့်တည်း၊ စ-ဆက်၊ အာဒိပရိယောသာနဒဿနေန-အစဖြစ်သော ကရုဏာ၊ အဆုံးဖြစ်သော ပညာကို ပြသဖြင့်၊ ဝါ-အစဖြစ်သော ကရုဏာ၊ အဆုံးဖြစ်သောပညာကို ပြကြောင်းဖြစ်သော ကရုဏာ ဝိယ သတ္တေသု အစရှိသောဂါထာစကားရပ်တို့ဖြင့်၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာ-ဘုရား ဂုဏ်တော်တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို။ ဒသိတော-ပြအပ်ကုန်ပြီးသည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ [“အာဒိအန္တ ဒီပကနည်း မိဂပဒဝလ္လန နည်း အားဖြင့် အလုံးစုံသော ဂုဏ်တော်တို့ကို ပြပြီးဖြစ်တော့သည်”ဟူလို။]

စသည်သာမကသေး၊ ကရုဏာဂုဟဏေန-သဒ္ဒါဖြင့်၊ သီလံက္ခန္ဓာ ပုဗ္ဗင်္ဂမော-သီလက္ခန္ဓာလျှင် ရှေးသွားရှိသော၊ သမာဒိက္ခန္ဓော-သမာဒိက္ခန္ဓာသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒသိတော-ပြအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ကသ္မာ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်သနည်း၊ ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သီလံ-သီလသည်၊ ကရုဏာနိဒါနံ - ကရုဏာဟူသော အကြောင်းရင်းရှိ၏၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) တတော-ထိုကရုဏာကြောင့်၊ ပါဏာတိပါတာဒီဝရတိပ္ပ ဝတ္တိတော-ပါဏာ တိပါတ အစရှိသည်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း သီလ၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-၏၊ တတော-ထိုသို့ သီလ၏ ကရုဏာဟူသော အကြောင်းရင်းရှိသည်

အနှုန်းကို ကျော်၍ ဒိဋ္ဌိဖြင့် ပြေးသွားခြင်းတည်း။ မြတ်စွာဘုရားကား အလုံးစုံသော သဘာဝဓမ္မကို သိတော်မူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထို လောက အသုံးအနှုန်းကို ကျော်လွန်၍ ဒိဋ္ဌိဖြင့် မပြေးသွားတော့၊ ထိုသို့ မပြေးသွားခြင်းကို “ဧ ယျဓမ္မေသု၊ ဝေ၊ ပဝတ္တိတ္ထ” ဟူသောပါဠိဖြင့် ပြသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ “သဗ္ဗဓမ္မ သဘာဝါနဝဗောဓေဟိ”စသော ဝါကျကို ဒဠိဝါကျဟု ဆိုလျှင် “အလုံးစုံသော ဧ ယျဓမ္မတရားတို့၌ ဖြစ်တော်မူ-သိတော်မူ၏”ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၏ ပြောင်းပြန် အဖြစ်ဖြင့် ထောက်ခံသောကြောင့် ဗျတိရေကဒဠိဝါကျဟု ခေါ်ရ၏။ “ဟိ ယသ္မာ”ဟု ပေးလျှင် ကား ဉာပတဟေတု ဝါကျတည်း။ ဤဉာပကဟေတု ဝါကျကို ထောက်၍ ဧ ယျဓမ္မေသု စကားဖြင့် သမညာနတိဓာဝနကို ပြသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်-ဟူလို။

၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) တဿာ-ထိုကရုဏာ၏၊; ဈာနတ္ထယသမ္ပယောဂ
 တောစ-အောက်ဈာန် ၃-ပါး၊ အပေါင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊
 (ကရုဏာဂူဟဏေန-ဖြင့်၊ သီလက္ခန္ဓပုဗ္ဗင်္ဂမော-ရှိသော၊ သမာဓိက္ခန္ဓော ဒသ္မိတာ၊
 ဟောတိ-၏၊ ဝေ-သို့၊ မယာ-သည်၊ ဝုစ္စတိ-၏၊) ပညာဝစနေန-ပညာသဒ္ဓါဖြင့်၊
 ပညက္ခန္ဓော-သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဒသ္မိတောဟောတိ)၊ စ-ဆက်၊ သီလံ-သည်၊ သဗ္ဗ-
 ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ-အလုံးစုံသော ဘုရားဂုဏ်တော်တို့၏၊ အာဒိ-အစတည်း၊ သမာဓိ-
 သည်၊ (သဗ္ဗဗုဒ္ဓဂုဏာနံ) မဇ္ဈိ-အလယ်တည်း၊ ပညာ-သည်၊ (သဗ္ဗဗုဒ္ဓဂုဏာနံ)၊
 ပရိယောသာနံ-အဆုံးတည်း၊ ဣတိ ဝေမ္ဗိ-ဤသို့လည်း ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်လည်း၊
 အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနက္ကလျာဏာ-အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး၊ သုံးပါးလုံးကောင်းကုန်
 သော၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဒသ္မိတာ-ပြအပ်ကုန်
 ပြီးသည်၊ ဟောန္တိ။

ဝေ-ဤသို့လျှင်၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ (ကရုဏာပညာံ) ပါး
 ဖြင့် ဘုရားဂုဏ်တော်အားလုံးကို သိမ်းကျုံး၍ ဖွင့်ပြခဲ့သော နည်းအားဖြင့်၊) သုဇ္ဇေ
 ပေန-အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓဂုဏေဟိ-အလုံးစုံသော ဘုရားဂုဏ်တော်တို့
 ဖြင့်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ထောမေတွာ-ချီးမွမ်းပြီး၍၊ [ကရုဏာ ပညာဂုဏ်တော်] ပါး
 ဖြင့် ဘုရားဂုဏ်တော်အားလုံးကို သိမ်းကျုံးသောကြောင့် “သဇ္ဇေပေန ထော
 မေတွာ”ဟုဆိုသည်။] ယဿာ-အကြင် အဘိဓမ္မဒေသနာတော်၏၊ သံဝဏ္ဏနံ-ဖွင့်
 ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာကို၊ ကတ္ထုကာမော-ပြုခြင်းငှာ လိုလားသည်၊ (ဟောတ္တိ-
 ၏၊ အညေဟိ-ဘုရားမှတစ်ပါးသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သာဝကတို့နှင့်၊ အသာဓာရဏံ
 ယ-မဆက်ဆံသော၊ တာယ အဘိဓမ္မဒေသနာယ-ထိုအဘိဓမ္မဒေသနာဖြင့်၊ ထောမေ
 တံ-ငှာ၊ ဒယာယ တာယာတိအာဒိ-ဒယာယတုယ အစရှိသော စကားကို၊
 (သုဂံဟကာရော) အာဟ-ပြု၊ ပန-ဆက်၊ တဿာ ဒေသနာယ-ထို အဘိဓမ္မဒေသနာ
 တော်၏၊ နိဒါနဉ္စ-နိဒါန်းကို လည်းကောင်း၊ သမုဋ္ဌာနဉ္စ-ဖြစ်ကြောင်းကို လည်း
 ကောင်း၊ ဒဿေတံ-ငှာ၊ ဒယာယတိအာဒိ-ဒယာယ တုယ အစရှိသော စကားကို၊

ကရုဏာနိဒါနံ၊ ပေ၊ သမ္ပယောဂတော။ ။ကရုဏာံသံညံ သီလ၏အကြောင်းရင်း
 ဖြစ်၏၊ ထိုကရုဏာကြောင့်၊ ပါဏာတိပါတ ဝီရတိစသော သီလများဖြစ်ကြရမည်။ ထို့ကြောင့်
 အကြောင်းကရုဏာကိုယူသဖြင့် အကျိုးသီလက္ခန္ဓာကိုလည်း ကာရုဏပဓာရ အားဖြင့်၊ ပြုပြီးဖြစ်
 ၏၊ ကရုဏာသည်လည်း စတုက္ကနည်းအားဖြင့် အောက်ဈာန် ၃-ပါး၌ ယှဉ်၏၊ ထိုဈာန်ကား
 သမာဓိတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကရုဏာကိုပြသဖြင့် ယှဉ်ဖက်သမာဓိက္ခန္ဓာကိုလည်း အဝိနာဘာဝနည်း
 အားဖြင့် ပြုပြီးဖြစ်တော့သည်-ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ “ကရုဏာ နိဒါနိသီလံ”သည် သီလက္ခန္ဓာကို ပြခြင်း၏အကြောင်းဟုတ်
 တည်း၊ တတော၊ ပေ၊ ဝီရတိပွဝတ္တိတော”ကား သီလ၏ ကရုဏာနိဒါနဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း
 ပြတည်း၊ “တဿာ၊ ပေ၊ သမ္ပယောဂတော”ကား သမာဓိက္ခန္ဓာကို ပြခြင်း၏ အကြောင်းဟုတ်
 တည်း၊ ဤဝါကျ၏ နေပုံသည် ဧာသွားမချောလှပါ။

(သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။ [ရှေ့အာဒိမာဟ၌ အာဒိဖြင့် “ဒေဝါနံ သမ္မဝတ္ထယိ” တိုင်အောင် မျှော်၏။ ဤအာဒိဝုတ္တံ၌ အာဒိဖြင့်ကား “ပါဠိဟိရာဝသာ နမ္ပိပါရိစ္ဆတ္ထကမူလမိ-သိလာသနေ” တိုင်ရုံသာ မျှော်သည်။]

စ-ဆက်၊ နိဒါနံ-နိဒါနိန်းသည်၊ အဗ္ဗန္တရရ်-အဗ္ဗန္တရ နိဒါနိန်း လည်းကောင်း၊ ဗာဟိရဉ္စ-ဗာဟိရနိဒါနိန်း လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒုဝိဓံ-၏၊ အဗ္ဗန္တရ်-အတွင်း၌၊ ဖြစ်သောနိဒါနိန်းဟူသည်၊ ကံရဏာ-မဟာကရဏာတော်တည်း။ [ကရဏာသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်အတွင်း၌ ဖြစ်သောကြောင့် အဗ္ဗန္တရနိဒါနိန်းမည်၏။] ဗာဟိရ်-အပြင်၌ ဖြစ်သော နိဒါနိန်းဟူသည်၊ ဒေသကာလာဒိ-တရားဟောတော်မူရာ အရပ်၊ တရားဟောတော်မူရာ ကာလ အစရှိသည်တည်း။ [ထိုအရပ် ထိုကာလတို့က မြတ်စွာဘုရား၏ အပြင်ပသန္တာန်၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဗာဟိရနိဒါနိန်းမည်၏။ ထိုကရဏာ ထိုဒေသကာလစသည် သည်ပင် အဘိဓမ္မာကို ဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် နိဒါနိန်းလည်းမည်၏။] သမုဋ္ဌာနံ-အဘိဓမ္မဒေသနာတော်၏ ဖြစ်ကြောင်းဟူသည်၊ ဒေသနာပညာ-ဟောတော်မူကြောင်းပညာတည်း။ [“သမုဋ္ဌာတိ ဇေတနာတိ သမုဋ္ဌာနံ”အရ အဘိဓမ္မာတရားတော်၏ ဖြစ်ကြောင်းပညာကို “သမုဋ္ဌာနံ” ဟုခေါ်သည်၊ မှန်၏။ ထိုပညာမရှိလျှင် အဘိဓမ္မာတရားတော် မဖြစ်ပေါ်နိုင်။]

တတ္ထ-ထိုနိဒါနိန်း ၂-ပါးတို့တွင်၊ အဗ္ဗန္တရနိဒါနိ-အဗ္ဗန္တရ နိဒါနိန်းကို၊ ဒသေန္တော- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ-၍) ဒယာယတာယ၊ ပေ၊ မာနသောတိ-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ-ပြီ၊ တတ္ထ-ထို ဒယာယ တာယအစရှိသော ပါဠိ၌၊ ကရဏာ-ကရဏာကို၊ ဒယာတိ-ဒယာဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်၏၊ [ဒယာသဒ္ဓါက မေတ္တာ ကရဏာ ၂-ပါးကိုဟောသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ နောက်၌ လာလံတ္တံဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း “ဒယာတိ ကရဏာ အဓိပ္ပေတာ” ဟုဆိုသည်။] ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တာယ- ထိုကရဏာသည်၊ သမုဋ္ဌာဟိတော-ကောင်းစွာ အားထုတ်စေအပ်သည်၊ (ကောင်းစွာ တိုက်တွန်းအပ်သည်)၊ (ဟုတွာ-၍) အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂံ-အဘိဓမ္မကထာအစဉ်ကို၊ သမ္မဝတ္ထယိ-ကောင်းစွာ ဖြစ်စေတော်မူပြီ၊ ဝါ-ဟောတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ (ကရဏာကို၊ ဒယာတိ-၍၊ အဓိပ္ပေတာ-၏။)

တာယာတိ (ဧတ္ထ) တာယဟူသောဤပါဠိ၌၊ အယံ တသဒ္ဓေါ-ဤတသဒ္ဓါသည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေ့ဂါထာစကားရပ်၌၊ ဝုတ္တဿ-ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို၊ ပဋိနိဒ္ဒေသော-တစ်ဖန်ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဓါသည်၊ ဟောတိ-၏၊ [တသဒ္ဓါသည် ညွှန်ပြခြင်းအနက်ရှိ၏။ ထိုသို့ ညွှန်ပြရာ၌ ဝုတ္တာပေက္ခ၊ ဝုစ္စမာနာပေက္ခဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ဤ၌ ဝုတ္တာပေက္ခဟု သိစေလို၍ “ဝုတ္တဿ ပဋိနိဒ္ဒေသော” ဟုဆိုသည်။] စ-ဆက်၊

ပုရိမဂါထာယ-ရှေ့ဂါထာ၌၊ ပဓာနဘာဝေန-ပဓာန၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ပညာ-ကို၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-
 ညွှန်ပြအပ်ပြီး၊ တဗ္ဗိသေသနဘာဝေန-ထိုပညာ၏ ဥပမာန ဝိသေသန၏ အဖြစ်
 ဖြင့်၊ ကရုဏာ-ကရုဏာကို၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-အပ်ပြီး) [ဥပမာနကို “ကရုဏာနှင့်တူသော
 ပညာ”ဟု ဝိသေသနသဘောရှိသောကြောင့် ဝိသေသန ဟု ဆိုသည်] ဟိ-မှန်၊
 သာ-ထို ဝိသေသနဖြစ်သော ကရုဏာသည်၊ တဿာ-ထိုပညာ၏၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနဘူ
 တာ-ညွှန်ပြကြောင်း ဥပမာနဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ ဝါ-ညွှန်ပြကြောင်း ဥပမာနဖြစ်၍
 ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟေတုမန္တဝိသေသန)၊ အပ္ပဓာနာ-မပြဋ္ဌာန်းသည်၊
 (ဟုတွာ-၍) တံ-ထိုပညာကို၊ ဝိသေသေတွာ-အထူးပြု၍၊ ဝိနိဝတ္တာ-ဆုတ်နစ်ပြီး၊
 တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိသေသနအပ္ပဓာန၏ အဖြစ်ကြောင့်) တာယာတိ-
 တာယဟူ၍၊ ပဋိနိဒ္ဒေသံ-တစ်ဖန်ညွှန်ပြခြင်းကို၊ နာရဟတိ-မထိုက်သည် မဟုတ်ပါ
 လော၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ယာပညာ-အကြင် ပညာသည်၊ ပဓာနဘူတာ-
 ပဓာနဖြစ်၍ ဖြစ်၏၊ သာ-ထိုပညာသည်၊ ဒေသနာယ-ဒေသနာတော်၏၊ သမုဿာနံ-
 ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ သမုဿာဟိနိ-တိုက်တွန်းတတ်သော တရားသည်၊ န-မဟုတ်၊
 ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တဿာစ-ထိုပညာကိုလည်း၊ ပဋိနိဒ္ဒေသော-တစ်ဖန်
 ညွှန်ပြခြင်းသည်၊ န ယုတ္တော-မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤကား
 စောဒနာတည်း။

တာဝ-ကရုဏာမှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာယ-ညွှန်ပြအပ်သော) ပညာယ-ကို၊
 ပဋိနိဒ္ဒေသော-တစ်ဖန် ညွှန်ပြခြင်းသည်၊ နယုတ္တော-မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊
 ဣတိ ဧတံ-ဤစကားကို၊ (တယာ-သင်စောဒကသည်) သုဂုတ္တံ-ကောင်းစွာဆိုအပ်

တာယာတိ၊ ယေ၊ နယုတ္တော။ ။ဤဝါကျတို့ကား စောဒနာ စကားတို့တည်း။ စောဒနာ
 လိုရင်းကား-တသဒ္ဒါတို့မည်သည် ရှေ့ဝါကျက ပဓာနအနက်ကို ညွှန်ပြရိုး ဖြစ်၏။ ဤ၌ကား
 ရှေ့ဝါကျက အပ္ပဓာနဖြစ်သောကရုဏာကို ညွှန်ပြခြင်းကြောင့် သဒ္ဒ ထုံးစံမကျ၊ (သဒ္ဒယုတ္တိ မရ)၊
 ရှေ့ဝါကျက ပဓာနဖြစ်သော ပညာကို ညွှန်ပြပြန်လျှင်လည်း တာယ သမုဿာဟိတဓာနသော
 ဝယ် သမုဿာဟိတ၏ ကတ္တာမဖြစ်နိုင်၊ တိုက်တွန်းတတ်သော တရားမဟုတ်၍ အတ္ထယုတ္တိ
 မရှိ၊ ဤသို့ မချီနိုင် မချီနိုင်ဖွယ် ရှိသောကြောင့် “တာယာတိ” စသည်ဖြင့် စကားချိ၍ စောဒနာ
 ဝါကျကို ထုတ်ပြရလေသည်၊ ထိုဝါကျတို့တွင် “တာယာတိ၊ ယေ၊ ဟောတိ”ကား စကားစချီ
 သော အခြေခံဝါကျတည်း။ “ပုရိမဂါထာယစ၊ ယေ၊ ဝိနိဝတ္တာ”ကား “တသ္မာ၊ ယေ၊ နာရဟတိ”၏
 အကြောင်းပြ ကာရဏဝါကျတည်း။ “ယာ စ၊ ယေ၊ သမုဿာဟိနိ”ကား ပညာကို ပဋိနိဒ္ဒေသ
 မပြုထိုက်ခြင်း၏ အကြောင်းပြဝါကျတည်း။ “တသ္မာ နာရဟတိ၊ ဣတိ တဿာစ ပဋိနိဒ္ဒေသော
 န ယုတ္တော”တို့ကား ဖလဝါကျလည်းဖြစ်သော စောဒနာ ဝါကျတို့တည်း။

ပညာယ တာဝ၊ ယေ၊ အရဟတိ။ ။“ပညာယ တာဝ”မှစ၍ ဤအရဟတိတိုင်အောင်
 စောဒနာ၏ အခြေကို ပြသောဝါကျတည်း။ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က ဒယာယ တာယ၌ တာယဖြင့်
 ပညာကို ပြန် မညွှန်းထိုက်ဟူသော စကားကို “သုဂုတ္တမေတံ”ဟု လက်ခံပြီးလျှင် ကရုဏာကို

ပါပေပြီ၊ ကရုဏာယံပန-ကိုးကား၊ ပဋိနိဒ္ဒေသော-သည်၊ နောနယုတ္တော-မသင့်
 မဟုတ်၊ သင့်သည်သာ၊ (ကသ္မာ-နည်း)၊ ဒယာယ တာယာတိ-ဟူကုန်သော၊ ဒွိန္ဒ
 ပဒါနံ-တို့၏၊ သမာနာဓိကရုဏဘာဝတော-ဟူသော တည်ရာအနက် ရှိကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ သမာနာဓိကရုဏာနံ-ကုန်သော၊ ဒွိန္ဒပဒါနံ-တို့၏၊
 ရူပက္ခန္ဓာဒီနံဝိယ-ရူပက္ခန္ဓ အစရှိသော ပုဒ်တို့၏ကဲ့သို့၊ ဝိသေသန ဝိသေသိတဗ္ဗ
 ဘာဝေါ-ဝိသေသန၊ ဝိသေသိတဗ္ဗ၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ ရူပသုဒ္ဓေါ
 သည်၊ အညက္ခန္ဓနိဝတ္တနတ္ထံ-ရူပက္ခန္ဓာမှ တစ်ပါးသော ဝေဒနက္ခန္ဓာ စသည်တို့ကို
 နစ်စေအံ့ကျိုးငှာ၊ ဝုစ္စမာနော-ဆိုအပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) ဝိသေသနံ-ဝိသေသနသည်၊
 ဟောတိယထာ)ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ခန္ဓသဒ္ဓေါစ-ခန္ဓသဒ္ဓါသည်လည်း၊ နိဝတ္တေ
 တဗ္ဗ၊ ပေ၊ ဝံစနဘာဝတော-နစ်စေထိုက်သော ခန္ဓာလေးပါး၊ ယူထိုက်သော
 ရူပက္ခန္ဓာတို့နှင့် ဆံက်ဆံသောသဒ္ဓါ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသေသိတဗ္ဗော-ဝိသေသိတဗ္ဗ
 သည်၊ (ဟောတိယထာ-ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊) ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဣဓာပိ-ဤဂါထာ
 ဌ်လည်း၊ ဧကဝိဘတ္တိယုတ္တာနံ-တစ်ခုတည်းသော တတိယာဧကဝုစ် နာဝိဘတ်နှင့်
 ယှဉ်ကုန်သော၊ ဒယာယတံာယာတိ-ဒယာယ တာယဟူကုန်သော၊ ဒွိန္ဒပဒါနံ-တို့
 ၏၊ သမာနာဓိကရုဏ ဘာဝတော-ကြောင့်၊ ဝိသေသန ဝိသေသိတဗ္ဗဘာဝေါ-
 သည်၊ ဟောတိ-၏။

တတ္ထ-ထိုဒယာယတာဟူသော သဒ္ဓါတို့တွင်၊ ဒယာ-ဒယာသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-
 ဒယာ၏ အနက်ဖြစ်သော မဟာကရုဏာတော်သည်၊ သမုဿာဟိနိ-တိုက်တွန်းခြင်း
 ရှိ၏၊ (တိုက်တွန်းတတ်၏၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ ပဓာနာ-ပဓာနဖြစ်၏၊ စ-သည်သာ
 မကသေး၊ ဣဒံ-ဤဒယာသဒ္ဓါသည်၊ နိဝတ္တေတဗ္ဗဂဟေတဗ္ဗ သာဓာရဏဝစနံ-နစ်
 စေထိုက်သော သာမညကရုဏာ၊ ယူထိုက်သော မဟာကရုဏာတော်နှင့် ဆက်ဆံ
 သောအနက်ကို ဟောသော သဒ္ဓါတည်း၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ဒယာ၏ ပဓာန
 အဖြစ်၊ ဆက်ဆံသော သာမည၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဒယာယာတိ ဧတံ-ဟူသော
 ဤသဒ္ဓါသည်၊ ဝိသေသိတဗ္ဗဝစနံ-အထူးပြုထိုက်သော ဝိသေသုသဒ္ဓါတည်း။

ပြန်၍မညွှန်းထိုက်ဟူသောစကားကိုကား [နောနယုတ္တော" ဟုပယ်လှန်သည်၊ ထိုသို့ ပယ်လှန်ပြီး
 လျှင် ကရုဏာကို ပြန်၍ညွှန်းထိုက်ကြောင်းကို ပြရာ၌ ဒယာယနှင့် တာယပုဒ်တို့၏ သမာနာ
 ဓိကရုဏဖြစ်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ သမာနာဓိကရုဏပုဒ်မှန်လျှင် ရူပက္ခန္ဓာ၌ ရူပနှင့်ခန္ဓတို့
 ကဲ့သို့ ဝိသေသနဝိသေသု အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ ထိုဝိသေသနဝိသေသု ၂ မျိုးတွင် ပဓာနပုဒ်
 ကသာ ဝိသေသုဖြစ်ထိုက်၍ အပဓာနပုဒ်က ဝိသေသန ဖြစ်ထိုက်ကြောင်းကို လည်းကောင်း
 အကြောင်းပြပြီး၍ တာယသည် ဝိသေသန၊ ဒယာယသည် ဝိသေသုဖြစ်ရကား တာယ၌ တသဒ္ဓါ
 ဖြင့် ရှေ့ဂါထာ၌ အပဓာနဖြစ်သော ကရုဏာကိုပင် ပြန်၍ ညွှန်းထိုက်သည်ဟု ဖြေဆိုသည်။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ တဿ-ထို ဒယာသဒ္ဓါ၏၊ တာယာတိ ဣဒဝစနံ-တာယ ဟူသော ဤသဒ္ဓါသည်၊ ယထာ-အကြင် တုလျာဓိကရဏ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသေသနံ-ဝိသေသနသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တထာ-ထို တုလျာဓိကရဏ အဖြစ် ကြောင့်၊ တဿ- ထို တာယသဒ္ဓါ၏၊ ပဋိနိဒ္ဒေသ ဘာဝေါ-ပဋိနိဒ္ဒေသ အဖြစ်ကို၊ ယောဇေတဗ္ဗော-ယှဉ်စေထိုက်၏၊ ဝါ - သုံးစွဲထိုက်၏၊ ဟိ - မှန်၏၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊ ပညာပဋိနိဒ္ဒေသဘာဝေ-ပညာ၏ ပဋိနိဒ္ဒေသ၏ အဖြစ်၌၊ တသဒ္ဓေါ- တ သဒ္ဓါသည်၊ ဒယာဝိသေသနံ-ဒယာသဒ္ဓါ၏ ဝိသေသနသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်နိုင်၊ ကရဏာ ပဋိနိဒ္ဒေသဘာဝေ-ကရဏာ၏ ပဋိနိဒ္ဒေသ၏ အဖြစ်၌သာလျှင်၊ (တ သဒ္ဓေါ-သည်၊ ဒယာဝိသေသနံ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊) [ဘာဝေဟု ဝေနှင့်ရှိရမည်] ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ (တဿ-ထို တာယသဒ္ဓါ၏၊ ပဋိနိဒ္ဒေသဘာဝေါ၊ ယာဇေတဗ္ဗော) စ-သည်သာမကသေး၊ ပစာနံ-ပစာနဖြစ်သာ၊ ပည-ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-ကြည့်၍၊ ဒယာယာတိ ဧတေန- ဒယာယဟူသော ဤသဒ္ဓါနှင့်၊ သမ္ပဇ္ဈမာနော-စပ်အပ်သော၊ တာယာတိ ဧတ္ထ- ဤပါ၌၌၊ အယံ တသဒ္ဓေါ-ဤ တ သဒ္ဓါသည်၊ အပ္ပဓာနာယံ - အပ္ပဓာနဖြစ်သော၊ ကရဏာယ - ကရဏာ၏၊ ပဋိနိဒ္ဒေသော-တစ်ဖန် ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဓါသည်၊ ဘဝိတံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ အရဟတိ- ထိုက်၏။

အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ဧတ္ထ-ဤ ဒယာယ တာယဟူသော ပါ၌၌၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ ယာယ ဒယာယ-အကြင် ကရဏာသည်၊ သမုဿာဟိတော- တိုက်တွန်းတော်မူအပ်ပြီ၊ သာ-ထို' ကရဏာသည်၊ ယာကာစိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ကရဏာသည်၊ န - မဟုတ်၊ ပန - အဟုတ်ကား၊ သဗ္ဗညုတ

တဿစ၊ ပေ၊ ယောဇေတဗ္ဗော ။ ။ “တာယ ဒယာယ”၌ တာယသည် ရှေ့ ဂါထာ၌လာသော ကရဏာကို ပြန်၍ညွှန်ပြသော ပဋိနိဒ္ဒေသသဒ္ဓါဖြစ်လျှင် ဒယာယသဒ္ဓါသည် (အနက်မရှိဘဲ) အပိုဖြစ်နေသည်မဟုတ်လော၊ ထို ဒယသဒ္ဓါကို အဘယ်အဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲရမည်နည်း- ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တဿ စ” စသည်မိန့်၊ ဒယာယသဒ္ဓါကိုလည်း ပဋိနိဒ္ဒေသ အဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲပါ-ဟုလို့၊ “အဘယံကြောင့် ပဋိ နိဒ္ဒေသအဖြစ်ကို သုံးစွဲနိုင်သနည်း”ဟု ထပ်၍မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ယထာ၊ပေ၊တထာ”ဟု မိန့်သည်၊ တာယသဒ္ဓါနှင့် တုလျာဓိကရဏ သဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့် တာယသည် ပဋိနိဒ္ဒေသဖြစ်သကဲ့သို့ပင် ဒယာယကိုလည်း ထိုတာယ၏ ပဋိနိဒ္ဒေသအဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲရသည်-ဟုလို့။ [“ယထာတိ-ယေန တုလျာဓိကရဏဘာဝေန၊ တဿာတိ တာယသဒ္ဓဿ”-မဓ၊ စာအုပ်တို့၌ “တဿာတိ တဿ သဒ္ဓဿ”ဟု တွေ့ရ၏။]

မှတ်ချက်။ ။ “ဒယာ သမုဿာဟိတိတိ ပစာနာ”ဟုနားက တာယကိုထောက်၍ ဒယာကို ပစာနဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤ“အပ္ပဓာနာယ ကရဏာယ”၌ကား၊ ရှေ့ဂါထာ၌ လာသော ပညာကိုထောက်၍ ကရဏာကို အပ္ပဓာနဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ သူ့နေရာနှင့်သူလျော်အောင် ပစာနဟုလည်းကောင်း၊ အပ္ပဓာနဟုလည်းကောင်း၊ ကရဏာကိုသုံးစွဲထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဉာဏဿ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏၊ [ဂါထာဝယ် “ပညာယဿ”၌ ပညာအရကို “သဗ္ဗညုတဉာဏဿ”ဟု ဖွင့်သည်။] နိဒဿနာဘူတာ-ညွှန်ပြကြောင်း ဥပမာန ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ မဟာကရုဏာ-မဟာကရုဏာတော်တည်း၊ တာယ-ထို မဟာကရုဏာတော်သည်၊ သမုဿာဟိတော-တိုက်တွန်းတော်မူအပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ (ဣတိ အယ်-ဤဆိုပုံပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဒယာယ တံာယဟူသော ဤပါဠိ၌၊ အတ္ထော-တည်း။)

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကထ-ကြောင့်၊ ကရုဏာ-ကရုဏာကို၊ ဒယာတိ-ဒယာဟူ၍၊ ဉာတဗ္ဗာ-သီထိုက်သနည်း၊ ဒယာံ ပန္နောတိစေတဿ-ဒယာပန္နောဟူသော ဤပါဠိတော်ပါဠိ၏၊ အဋ္ဌကယာယ်-၌၊ [သီလက္ခန္ဓာ ဗြဟ္မဇာလသုတ် အဋ္ဌကထာ၌၊] မေတ္တာစိတ္တတံ အာပန္နောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံနန-ဖွင့်ဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မေတ္တာစိတ္တတံ အာပန္နောဟု ဖွင့်ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဒယာ-ဒယာဟူသည်၊ မေတ္တာ-မေတ္တာတည်း၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ယုဇ္ဇေယျ-သင့်ရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ (ဒယာ-သည်)၊ ကရုဏာ-ကရုဏာတည်း၊ (ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း၊) ယဒိဇံ-ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင်၊ အဒယာပန္နောတိ စေတဿ-ဟူသော ဤပါဠိတော် ပါဠိ၏၊ အဋ္ဌကထာယ်-၌၊ နိက္ကရဏတံ အာပန္နောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဒယာ-သည်၊ မေတ္တာ-တည်း၊ ဣတိစ-ဤအနက်သည်လည်း၊ နယုဇ္ဇေယျ-မသင်ရာ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဒယာသဒ္ဓေါ-ဒယာသဒ္ဓါသည်၊ ယတ္ထ-ယတ္ထ-အကြင်အကြင် ပါဠိရပ်၌၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထို ပါဠိရပ်၌၊ အဓိပ္ပာယဝသေန-ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်အလို၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ယောဇေတဗ္ဗော-ယှဉ်စေထိုက်၏။ [မဓဋီကာ၌ကား “ယတ္ထ ယတ္ထာတိ ယသ္မိံ ယသ္မိံ အတ္တောတိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်၍ ယခုပေးအပ်သော အနက်ကို ကေစိဟု ဆိုထား၏။] ဟိ-မှန်း၊ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဒယာသဒ္ဓေါ-သည်၊ အနုရက္ခဏတ္ထံ-စောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော

ယဒိ ဇံ၊ ယေ၊ အဝီရောစော ဟောတိ။ ။မေတ္တာစိတ္တတံ အာပန္နော”ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားဖြင့် ဒယာသဒ္ဓါ၏ ကရုဏာဟူသော အနက်မဖြစ်သင့်ကြောင်းကို စောဒနာသော စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏စကားကို အခြားအဋ္ဌကထာ စကားတစ်ရပ်ဖြင့် ပယ်ချလိုသောကြောင့် “ယဒိဇံ” အစရှိသောစကားကို ပရိဟာရ်ဆရာမိန့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “ဤကဲ့သို့ အဋ္ဌကထာစကားတစ်ကိုကြည့်၍ ကရုဏာအနက် မဟောနိုင်”ဟု ဆိုလျှင် အခြားအဋ္ဌကထာ စကားတစ်ရပ်ကိုကြည့်ပြန်လျှင် ဒယာသဒ္ဓါကမေတ္တာအနက်ကိုလည်း မဟောနိုင်ရာရောက် လိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် “အတ္ထပ္ပကရုဏာ လိင်္ဂါ၊ ဩစိတျာ ကာလဒေသတော”စသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ သဒ္ဓါ၏ဟောနိုင်သမျှ အနက်ကို မယူဘဲဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအတိုင်း ဤနေရာနှင့် သင့်လျော်သောအနက်ကိုယူရသည်။ ဤသို့ယူမှသာ အဋ္ဌကထာ နှစ်ရပ် မဆန့်ကျင်ခြင်းဟူသော

ဓာတ်နက်ကို၊ အန္တောနီတံ-အတွင်း၌ ဆောင်အပ်သည်ကို၊ (အတွင်း ဝင်သည်ကို) ကတ္တာ-၍၊ ပဝတ္တမာနော-ဖြစ်လသော်၊ မေတ္တာယစ-မေတ္တာ ဟူသော အနက်၌ လည်းကောင်း၊ ကရုဏာယစ-ကရုဏာဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နော နယုဇ္ဇေတိ-မသင့်သည်မဟုတ်၊ သင့်သည်သာ၊ ဟိ-လဒ္ဒ ဂုဏ်ကိုဆိုဦးအံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့ယူလသော်၊ အဋ္ဌကထာနံ-အဋ္ဌကထာ ၂-ရပ်တို့၏၊ အဝိရောဓော-မဆန့်ကျင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။

၃ စ-ဆက်၊ အစ္စန္တ မေဝ ဟိ၊ ပေဝိဟာသိတိ ဝေမာဒိသု-အစ္စန္တ မေဝ ဟိ၊ ပေဝိဟာသိ ဤသို့ အစရှိသော အဋ္ဌကထာပါဠိတို့၌၊ ကရုဏာ-ကို၊ ဒေသနာယ-ဒေသနာ၏၊ နိဒါနဘာဝေန-အဗ္ဗန္တ ရနိဒါန်း၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီး၊ မေတ္တာ-ကို၊ (ဒေသနာယ၊ နိဒါနဘာဝေန-ဖြင့်) န ဝုတ္တာ-မဆိုအပ်၊ [ဟိ-မှန်၊ အစ္စန္တ မေဝ-အဆက်မပြတ်သာလျှင်၊ တံသမယံ-ထိုတရားဟောတော်မူရာ အခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ကရုဏာ ဝိဟာရေန-ကရုဏာဖြင့် နေကြောင်းဖြစ်သော ပရဟိတ ပဋိပတ်ဖြင့်၊ ဝိဟာသိ-နေတော်မူပြီး။] တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣဓ-ဤဒယာယ တာယ ဟူသော ပါဠိ၌၊ ကရုဏာဝ-ကိုသာ၊ ဒယာဝစနေန-ဒယာသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဂဟိတာ-ယူအပ်ပြီး၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတီဗ္ဗော-၏၊ ဟိ-မှန်၊ သာ-ထို ကရုဏာသည်၊ သမုဿာဟိနီ-တိုက်တွန်းခြင်းရှိ၏၊ မေတ္တာ-သည်၊ န(သမုဿာဟိနီ)-တိုက်တွန်းခြင်းမရှိ၊ မေတ္တာပန-သည်ကား၊ ပညာဂတိကာ-ပညာ၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့် တူသော ဖြစ်ခြင်း ရှိသည်၊ (ပညာနှင့် အလားတူသည်၊ ဟုတွင်) ပဝတ္တိနိ-အဘိဓမ္မ ဒေသနာကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။

သတ္တေသုတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤစကားကို၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သနည်း၊ တာယာတိ ဧတေန ဝစနေန-တာယဟူသော ဤသဒ္ဓါဖြင့်၊ သတ္တဝိသယာ-သတ္တဝါဟူသော ဝိသယာဓာရရှိသော၊ ဝါ-သတ္တဝါ ဟူသော အာရုံ ရှိသော၊ ကရုဏာ-ကရုဏာကို၊ ဂဟိတာနန-ယူအပ်ပြီး မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-

အကျိုးရှိသည်-ဟုလို့၊ မှန်၏။-ဒယာသဒ္ဓါသည် "ဒယတိ အနုရက္ခတိတိ ဒယာ"ဟု အနုရက္ခဏ အနက်ကို အတွင်းဖြင့်၊ ဝိပြုဟ်ပြုလျှင် သတ္တဝါတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်ခြင်း ဟူသော မေတ္တာအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ ကရုဏာအနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ ဤနေရာ၌ကား ကရုဏာဟူသောအနက်နှင့် သင့်လျော်သည်။

ပညာဂတိကာ ပဝတ္တိနိ။ ။ "တဿာ ပညာယ တေသော၊ အဘိဓမ္မာကထာမဂ္ဂံ ဒေဝါနံ သမ္မဝတ္တယံ"၌ ပညာသည် အဘိဓမ္မာကထာအစဉ်ကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့ မေတ္တာကလည်း အဘိဓမ္မကထာအစဉ်ကို ဖြစ်စေသည်-ဟုလို့၊ ထို့ကြောင့် "ပညာဂတိကာပဝတ္တိနိ"ဟု ရှိစေရမည်၊ ပညာယ+ဂတိဝိယ+ဂတိ ယဿာတိ ပညာဂတိကာ-ပညာ၏ဖြစ်ခြင်းနှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသော မေတ္တာ၊ ဒေသနံ ပဝတ္တိနိ-မဂ္ဂ။

ဤကား စောဒနာတည်း၊ (ကာယာတိ စတေန ဝစနေန-ဖြင့်၊ သတ္တ ဝိသယာ-
 သော၊ ဝါ - သော၊ ကရဏာ - ကို၊) နော န ဂဟိတာ - မယူအပ်သည် မဟုတ်၊
 ယူအပ်ပြီးသည်သာ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ယူအပ်ပြီးပါသော်လည်း၊ ပုရိမ ဂါထာယ- ရှေ့
 ဂါထာ၌၊ သတ္တေသု ကရဏာ ယထာရုစိ ပဝတ္တိတ္တာတိ-သတ္တေသု၊ ပဝတ္တိတ္ထ
 ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ သပ္ပဒေသသတ္တဝိသယာ-ညွှန်ပြအပ်သော အစိတ်အပိုင်းနှင့်တကွ
 ဖြစ်သော သတ္တဝါဟူသော ဝိသယာဓာရုရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝါ-အကြွင်းရှိသော
 သတ္တဝါဟူသော အာရုံရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ နိပ္ပဒေသ သတ္တဝိသယာစ-ညွှန်ပြ
 အပ်သော အစိတ်အပိုင်းမရှိသော သတ္တဝါဟူသော အာရုံရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊
 သဗ္ဗာ-အလုံးစုံသော ကရဏာကို၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီး၊ ဣဓ-ပန-ဤဂါထာ၌ကား၊
 နိပ္ပဒေသ သတ္တဝိသယာ-သော၊ တံ-ထိုကရဏာကို၊ ဂဟေတု-ယူခြင်းငှာ၊ သတ္တေသုတိ-
 သတ္တေသုဟူသောပါဠိဖြင့်၊ နိပ္ပဒေသ သတ္တဝိသယဘူတာ-နိပ္ပဒေသ သတ္တဝါဟူသော
 အာရုံရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ (ကရဏာ-ကို၊) ဒသိတာ-ပြအပ်ပြီး၊ တေန-ထိုသို့
 ပြခြင်းကြောင့်၊ (ဒသိတောဝ ဟောတိ၌ လှမ်းစပ်၊) သဗ္ဗသတ္တ ဝိသယာယ-
 အလုံးစုံသော သတ္တဝါဟူသော အာရုံရှိသော၊ ကရဏာယ-မဟာကရဏာတော်သည်၊
 သမုဿာဟိတော-တိုက်တွန်းအပ်သည်၊ (ဟုတွာ၊) အဘိဓမ္မကထာ မဂ္ဂ-အဘိဓမ္မာ
 ကထာစဉ်ကို၊ ဒေဝါနံ-နတ်၊ ဗြဟ္မာတို့အား၊ သမ္မဝတ္တယိ-ကောင်းစွာဖြစ်စေတော်မူပြီး၊
 ဒေဝဝိသယာယ ဧဝ-နတ်ဗြဟ္မာဟူသော အာရုံရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊
 (ကရဏာယ-သည်၊ သမုဿာဟိတော-အပ်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂ-
 ကို၊ ဒေဝါနံ-တို့အား၊) န- သမ္မဝတ္တယိ- ကောင်းစွာ ဖြစ်စေတော်မူသည်မဟုတ်၊
 ဝါ- ဟောတော်မူသည်မဟုတ်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗသုတ္တဟိတတ္ထံ-အလုံးစုံသော
 ဝေနေယျတို့၏ စီးပွား အလိုငှာ၊ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂ-ကို၊ ဒေဝါနံ-နတ်ဗြဟ္မာတို့အား၊
 သမ္မဝတ္တယိ-ပြီး၊ ဝါ-ပြီး၊ ဒေဝါနံယေဝ-ဗြဟ္မာတို့၏သာလျှင်၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊

သတ္တေသု ။ "ရှေ့ဂါထာ၌ 'သတ္တေသု' ပုဒ်ပါပြီးဖြစ်၍ ဤဂါထာ၌ "ဒယာယတံဂယ
 သတ္တေသု" ဟုဒယာယ၏ ဝိသယာဓာရု(အာရုံ ဖြစ်သော သတ္တေသုကို ထပ်၍ မဆိုထိုက်ဟု
 စောဒနံသည်၊ ဖြေလိုရင်းကား-ရှေ့ဂါထာ၌ "ကရဏ ယထာရုစိ ပဝတ္တိတ္ထ-ကရဏာတော်သည်
 အလိုရှိတိုင်းဖြစ်နိုင်၏"ဟု ဆိုသောကြောင့် တစ်ခါတစ်ရံ၌ ကရဏာတော်သည် အချို့သော
 သတ္တဝါ အပေါ်၌သာ ဖြစ်၍ သပ္ပဒေသ သတ္တဝိသယ ကရဏာဖြစ်၏၊ တစ်ခါတစ်ရံ၌ကား
 သတ္တဝါ အားလုံးအပေါ်၌ ဖြစ်သောကြောင့် နိပ္ပဒေသ သတ္တဝိသယကရဏာ ဖြစ်သည်-ဟုပြ၏၊
 ဤဒယာယ တာယသတ္တေသု၌ တရားဟောဖို့ရန် ဒယာဖြစ်ပုံကား အကြွင်းမရှိသော
 သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ ဖြစ်သည်ဟု ပြ၏၊ ဤသို့လျှင် ရှေ့ဂါထာ၌ သတ္တေသုအရ သပ္ပဒေသ
 သတ္တဝိသယ၊ နိပ္ပဒေသ သတ္တဝိသယ ဖြစ်သော ကရဏာ ၂-မျိုးကိုဆိုအပ်ခဲ့သောကြောင့်
 ဤဂါထာ၌ နိပ္ပဒေသ သတ္တဝိသယ ဖြစ်သော ကရဏာ တစ်မျိုးကိုသာယူခြင်းငှာ "သတ္တေသု"ဟု
 တစ်ဖန်ထပ်၍ ဆိုရပြန်သည်။

အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂ-ကို၊ ဒေဝါနံ-တို့အား၊ န သဗ္ဗဝတ္တယိ-ကောင်းစွာ ဖြစ်စေတော်မူသည်မဟုတ်၊ ဣတိ အယံ အတ္ထော-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒဿိတောဝ-ပြအပ်ပြီးသည်သာ၊ ဟောတိ-၏။

အထဝါ-တို့ပြင် တစ်နည်းကား၊ သတ္တေသူတိဣဒံ-သတ္တေသူဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊ ဒယာယ-ကရုဏာ၏၊ အာလမ္ပနနိဒဿနံ-အာရုံကို ညွှန်ပြသော သံဒ္ဒါသည်၊ န-မဟုတ်၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ (အနွယကား၊) သမုဿာဟနုဝိသယော--သမုဿာဟနကြိယာ၏၊ ဝိသယာဓာရကို၊ ဧတေန-ဤ သတ္တေသူ ဟူသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ ဒဿိတော-ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ [ကရိဏာသည် သတ္တဝါတို့ အပေါ်၌ တိုက်တွန်းအပ်သည် -ဟူလို၊] ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ-အကြွင့်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂ ပွဝတ္တနတ္ထံ-အဘိဓမ္မကထာအစဉ်ကို ဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဘဂဝါ-ကို၊ ကရုဏာယ-မဟာကရုဏာတော်သည်၊ ဒေဝေသုယေဝ-တရားနာမည့် နတ်ဗြဟ္မာတို့ အပေါ်၌သာ၊ သမုဿာဟိတော-တိုက်တွန်းအပ်သည်၊ န-မဟုတ်သေး၊ ပန-အဟုတ်ကား၊(အနွယကား၊) သဗ္ဗဗောဓနေယျသု-သစ္စာ ၄-ပါးကို သိစေခြင်းကို ထိုက်သူအားလုံး ဖြစ်စေကုန်သော၊ သတ္တေသူ-တို့၌၊ သမုဿာဟိတော-တိုက်တွန်းတော်မူအပ်ပြီ။ [ဗောဓနံ အရဟန္တိတိ ဗာဓနေယျာ၊ သဗ္ဗ+ဗောဓနေယျာ သဗ္ဗဗောဓနေယျာ။]

ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့် သိနိုင်သနည်း၊ သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံသော ဗောဓနေယျ သတ္တဝါတို့၏၊ အတ္ထာယံ - အကျိုးငှာ၊ ပဝတ္တတ္တာ - အဘိဓမ္မာကထာ အစဉ်၏ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိနိုင်၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သဗ္ဗဗောဓနေယျသတ္တဝါတို့၏ အပေါ်၌ တိုက်တွန်းအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) သတ္တေသူ သမုဿာဟိတမာနသောတိ (ဧတ္ထံ)-သတ္တေသူ သမုဿာဟိတမာနသော ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဝိသယဘူတေသု-သမုဿာဟနကြိယာ၏၊ ဝိသယာဓာရ ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တေသူ-တို့၌၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ နိမိတ္တဘူတေသု-နိမိတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ (သတ္တေသူ-သတ္တဝါတို့ကြောင့်၊) သမုဿာဟိတမာနသော-ကောင်းစွာ အားထုတ်စေအပ်သော စိတ်တော်ရှိသည်၊ ဥယျောဇိတံစိတ္တော-တိုက်တွန်းအပ်သော စိတ်တော်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ၊) ဣတိအတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏။

အချုပ်မှာ - “ရှေ့ဂါထာ၏ သတ္တေသု၌ သဗ္ဗဒေသသတ္တဝိသယ-နိပ္ပဒေသသတ္တ ဝိသယ ကရုဏာ ၂-မျိုးလုံးနှင့်ဆိုင်၍ ဤဂါထာ၏ သတ္တေသု၌ နိပ္ပဒေသ သတ္တဝိသယ တစ်မျိုးနှင့်သာ ဆိုင်သည်”ဟုလို၊ ထိုသို့ နိပ္ပဒေသသတ္တဝိသယ တစ်မျိုးနှင့်သာဆိုင်ကြောင်းကို သိစေလို၍ “သတ္တေသု”ဟု ထပ်၍ ဆိုရပေသည်။ သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ “သိဒ္ဓေ သတိပိအရမ္ဘော နိယမာယဝါ ဟောတိ၊ အတ္တန္တရဝိညာပနာယဝါ”ဟု လာသော ပရိဘာသာဝယ် အတ္တန္တ ရဝိညာပနအကျိုးငှာ ထပ်၍ဆိုရသည်-ဟု မှတ်ပါ။

စေ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ အတ္တရနိဒါနံ - အတ္တရနိဒါန်းကို၊ (ကရုကာ ဟူသော အတ္တရနိဒါန်းကို) ဒဿေတွာ-ပြတော်မူပြီး၍၊ ဗာဟိရနိဒါနံ- ဗာဟိရနိဒါန်းကို၊ (ကာလ၊ ဒေသ၊ ပရိသတ်ဟူသော ဗာဟိရနိဒါန်းကို) ဒဿေန္ကာ- ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပါဠိဟိရာ ဝသာနမ္ပိတိ အာဒိ-ပါဠိဟိရာဝသာနမ္ပိ အစရှိသော စကားကို၊ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ-ပြီ၊ တတ္ထ-ထို ပါဠိဟိရာဝသာနမ္ပိ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ယသ္မိကာလေ-အကြင်အခါ၌၊ ဘဂဝါတာ-သည်၊ အဘိဓမ္မ ကထာမဂ္ဂေါ- အဘိဓမ္မကထာ အစဉ်ကို၊ ပဝတ္တိတော-ဖြစ်စေတော်မူအပ်ပြီ၊ တံ- ထိုအခါကို၊ ဒဿေတံ-၄၊ ပါဠိဟိရာဝသာနမ္ပိဝသန္ကာတိ-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရေန) ၃တ္ထံ-ဆိုအပ်ပြီ။

ပါဠိဟိရာဝသာနမ္ပိ၊ ဗေတိဒသာလယေတိ-ဟူ၍၊ ဝစနတော-ဆိုခြင်းကြောင့်၊ (ဝိညာယံတံ-၌ လှမ်းစပ်)၊ ယဿာ-အကြွင်တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ပြတော်မူခြင်း၄၊ အဝသာနမ္ပိ-အဆုံး၌၊ တိဒသာလယေ-တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌၊ ဝသိ-သီတင်း သုံးတော်မူပြီး၊ ကဏ္ဍမ္မမူလေ-ကဏ္ဍမ္မမည်သော သရက်ပင်၏ အနီးအောက်၌၊ [ကဏ္ဍမည်သော ဥယျာဉ်စောင့်သည် စိုက်ပျိုးအပ်သောကြောင့် ထိုသရက်ပင်ကို ကဏ္ဍမ္မ ဟု ခေါ်၏။] ကတံ-သော၊ တံယမကပါဠိဟာရိယံ-ထိုရေမီး အစုံအစုံကို ဖြစ်စေနိုင်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊ ဣဓ-ဤဂါထာ၌၊ ပါဠိဟိရန္တိ-ဟူ၍၊ ၃တ္ထံ- ပြီ၊ ဗောဓိမူလာဒိသု-ဗောဓိပင်၏ အနီးအောက် အစရှိသော အရပ်တို့၌၊ ကတံ- ပြုအပ်သော၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ (ပါဠိဟိရန္တိ-ဟူ၍) န(၃တ္ထံ)-ဆိုအပ်သည် မဟုတ်၊ [ဗောဓိမူလာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကပိလဝတ်ပြည် ပဌမရောက်ရာ အကြိမ်၌ ဆွေတော်မျိုးတော် တို့ အလယ်ဝယ် ပြုအပ်သော ယမကပါဠိဟာရိယနှင့် အခြား ပါဠိဟာရိယ သာမညတို့ကိုယူ၊] အာဒေသနာ နုသာသနိယောပိ-အာဒေသနာ ပါဠိဟာရိယ၊ အနုသာသနိ ပါဠိဟာရိယတို့ကိုလည်း၊ (ပါဠိဟာရိန္တိ-ဟူ၍) န(၃တ္ထံ)-ဆိုအပ်သည် မဟုတ်၊ ဣတံ-သို့၊ ဝိညာယတံ-သိအပ်၏၊ စ-ဆက်၊ ပါကဋတ္တာ-ကဏ္ဍမ္မ သရက်ပင်၏ အနီးအောက်၌ ပြုအပ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာ၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒေဝ-ထိုကဏ္ဍမ္မမူလ၌ ပြုအပ်သော ယမကပါဠိဟာရိယကိုသာ၊ ဂဟိတံ-အပ်ပြီ၊ ဣတံ-သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၏။

ပါကဋတ္တာ၊ ဗေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ။ မဓုဒိကာ၌ "ပါကဋ္ဌာစ" ဝယ် "သေဒ္ဓေါ အာ ရမ္မတ္တာ" ဟု ဖွင့်၏။ ဤမဓုဒိကာဖွင့်သည့် အလိုအားဖြင့် စကို "စ-ဆက်ဦးဆုံး" ဟု ဝါကျာရမ္မ ဘေတကအဖြစ်ဖြင့်ပေးရသည်။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် "အာသန္နတ္တာစ" ဟု ယခုစာအုပ်တို့၌ တွေ့ရသော ဟိတ်သည် မဓုဒိကာလက်ထက်က ပါဟန်မတူ၊ အကယ်၍ ပါရိနိမုနိလျှင် "ပါကဋ္ဌာစ- ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာသန္နတ္တာစ-နီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း ကောင်း" ဟု အညမညသမုစ္စယ အနက်ပေးရမည်သာဖြစ်၍ အာရမ္မတ္တ မဖြစ်နိုင်။

ပါဠိဟာရိယပဒဿ-ပါဠိဟာရိယ ပုဒ်၏။ ဝစနတ္ထံ-ကို၊ ပဋိပက္ခဟရဏတော-ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ကို ပယ်ရှားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ရာဂါဒကိလေသာပနယနတော-ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့ကို ပယ်ရှားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါဠိဟာရိယံတိ-ဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏။ ပန-ထိုသို့ပင်ဆိုကြပါသော်လည်း၊ ယေ-အကြင် ရာဂအစရှိသော ကိလေသာတို့ကို၊ ဟရိတဗ္ဗာ-ပယ်ရှားထိုက်ကုန်၏။ ဘဂ္ဂဝတော-၏။ ဝါ-မှာ၊ ပဋိပက္ခာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော၊ (တော)-ရာဂါဒယော-ထိုရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့သည်၊ န သန္တိ-မရှိကုန်။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ “အာသန္နတ္တာ” ဟူသောဟိတ်သည် နေ့ကုန်ထည့်ပါဠိဖြစ်ရုံသာမက သဘာဝလည်းမကျချေ၊ ဘာကြောင့်နည်း။—“ပါတိဟိရာဝသာနမိ၊ ဝသန္ဓော တိဒသာလယေတိ ဝစနတော” ဟူသော ဟိတ်ပါဠိနှင့်သဘောတူနေသောကြောင့်တည်း။ မှန်၏။-ကုဏ္ဍမ္မမူလ၌ ပြုအပ်သောပြာဋိဟာသည် တာဝတိံသာဝံယံ သီတင်းသုံးတော်မူရာကာလနှင့် နီးကပ်၏။ ထိုသို့ နီးကပ်ကြောင်းကို “ပါတိဟိရာဝသာနမိ၊ ဝသန္ဓော တိဒသာလယေ” ဖြင့် ပြုပြီးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “အာသန္နတ္တာ” ဟူသောဟိတ်သည် အပိုသတ်တည်း။ ထိုပြင်-မစဉ်ကား “ပါကဋ္ဌတ္တာစဝယ် စကို ဝစနတောကို ပေါင်းသော သဒ္ဓိတ္တာန” ဟု ကေစိဝါဒရှိုသေး၏။ ထိုကေစိဝါဒအလိုအားဖြင့် လည်း “ပါဠိဟိရာဝသာနမိ၊ ဝသန္ဓော တိဒသာလယေ” ဟူသော စကားကြောင့်သာ ကုဏ္ဍမ္မမူလ၌ပြုအပ်သော ပါဠိဟာရိယကို ယူအပ်သည်မဟုတ်သေး၊ ထင်ရှားသောကြောင့်လည်း ကုဏ္ဍမ္မမူလ၌ပြုအပ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ယူရမည်-ဟုလို့၊ ဤကေစိဝါဒ အလိုအားဖြင့် “အာသန္နတ္တာ” ဟူသောဟိတ်၏ မရှိကြောင်းသာ၍ သိသာပေသည်။ [“ထင်ရှား” ဟူသည် ဣဒ္ဓိပါတိဟာရိယဖြစ်သော ယမ္မကပါဠိဟာရိယက အာဒေသနာ အနုသာသနီ ပါဠိဟာရိယတို့ထက် သာသနာတော်ဝယ် ထင်ရှားခြင်းတည်း။]

ပါဠိဟာရိယ၊ ပေ၊ ဝဒန္တိ။ ။ ပါဠိဟာရိယသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကို အချို့ဆရာတို့က “ပတိပက္ခ ဟရဏတော ပါတိဟာရိယ” ဟု ဆိုကြ၏။ ပတိပက္ခဟရဏတော၌ ပတိပက္ခကို “ရာဂါဒိ ကိလေသ” ဟု လည်းကောင်း၊ ဟရဏတောကို “အပနယနတော” ဟု လည်းကောင်း၊ ထပ်ဖွင့်သည်။ ဤဝဒန္တိဝါဒအလိုအားဖြင့် “ဟရတိ-ပယ်ရှားတတ်၏။ ဣတိ-ဟာရိယ” ဟု လည်းကောင်း၊ “ပတိပက္ခ-ရာဂစသော ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့ကို+ဟာရိယ” ပယ်ရှားတတ်သော တရားတည်း။ ပတိဟာရိယံ-တရားဟု လည်းကောင်းပြုပါ။ [ဟာရိယံ-၌ ဟရဓာတ်၊ ကျိပစ္စည်း၊ ကုတ္တာ-ဟော။]

ဘဂ္ဂဝတော ပန၊ ပေ၊ ဟရိတဗ္ဗာ။ ။ ဤဝါကျကား ထိုဝဒန္တိဝါဒကို ပယ်ချသော ဝါကျတည်း။ ထို့ကြောင့်ပနကိုလည်း အရုဗျတ္တဇောတကဟူကြပါ။ ထိုသို့ အချို့ဆရာတို့က ဆိုကြသော်လည်း အရုဗျတ္တမဂ်ဖြင့် ကိလေသာအားလုံးကို ပယ်တော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရား မှာ တန်ခိုးပြာဋိဟာဖြင့် ပယ်သင့်ပယ်ထိုက်သော (ပယ်စရာဖြစ်သော) ကိလေသာများမရှိကြတော့၊ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ပါဠိဟာရိယကို ပြသော အရာဝယ် “ပတိပက္ခ ဟရဏတော” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ပြစကားသည် မသင့်ပါ။

ဟိ- ဆက်၊ (တစ်နည်း)ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနာနမ္ပိ-ပုထုဇဉ်တို့၏လည်း၊
 ဝိဂတပက္ကိလေသေ-ကင်းသော ဥပက္ကိလေသရိသော၊ အဋ္ဌင်္ဂဂုဏသမန္နာဂတေ-
 ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသော ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ စိတ္တေ-စတုတ္ထဈာန်စိတ်သည်၊
 ဟတပဋိပက္ခေ-ပယ်ရှားအပ်ပြီးသော ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာရှိလသော၊ [ဆန့်ကျင်
 ဘက် ကိလေသာတို့ကို ပယ်ရှားပြီးမှ-ဟူလို၊] ဣဒ္ဓိဝိခံ-ဣဒ္ဓိဝိခံ အဘိညာဉ်သည်၊
 ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တတ္ထ-ထိုပုထုဇဉ်တို့၏ ဣဒ္ဓိဝိခဉ်-ပဝတ္တ
 ဝေါဟာရေနစ-ဖြစ်သော ပါဠိဟာရိယဟူသော အခေါ်အဝေါ်အားဖြင့်လည်း၊ ဣဓ-
 ဤပါဠိဟိရာ ဝသာနမှိဟူသော ပုဒ်၌၊ ပါဠိဟာရိယန္တိ-ဟူ၍၊ ဝတ္တ-ဆိုခြင်းငှာ၊
 န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း။

ပုထုဇ္ဇနာနမ္ပိဟိ၊ ပေ၊ ဝတ္တံ။ ။ပုထုဇဉ်တို့ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဣဒ္ဓိဝိခ၏ပတ်ပက္ခ
 ဟရကကြောင့်ရအပ်သော ပါဠိဟာရိယအခေါ်အဝေါ်ကို ဘုရားရှင်၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဣဒ္ဓိဝိခဉ်
 တင်စား၍ပါဠိဟာရိယဟု ခေါ်ဝေါ်လျှင် ဤပါဠိဟိရာဝသာနမှိပုဒ်၌လာသော ပါဠိဟာရိယကို
 “ပဋိပက္ခဟရကတော ပါဠိဟာရိယ”ဟု ဆိုထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော၊- ဤသို့စောဒနာဗွယ်
 ရှိသောကြောင့် “ပုထုဇ္ဇနာနမ္ပိ ဟိ၊ပေ၊ဝတ္တံ”ဟုမိန့်၊ “ထိုသို့ တင်စား၍ ဆိုခြင်းငှာလည်း
 မသင့်”ဟူလို၊[ဝိဟိ၌ ဟိ သဒ္ဓါသည် စောဒနာဗွယ်ရှိ၍တက်သော ဝါကျာရမ္မစောတကတည်း၊
 “ပိဖြင့် သေက္ခာနံကိုဆည်းသည်”ဟု မဓုဒိကာဖွင့်၏။ မိမိကား ရှေ့ဝါကျက ဘဂဝတောကို
 ပေါင်းသော “သမ္ပိတ္တန”ဟု ထင်သည်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ဣဒ္ဓိဝိခော ပယ်စရာ ကိလေသာ
 မရှိသည်မဟုတ်သေး၊ ပုထုဇဉ်တို့၏ ဣဒ္ဓိဝိခ အဘိညာဉ်မှာလည်း ပယ်စရာကိလေသာမရှိ”ဟု
 ပယ်စရာကိလေသာမရှိချင်းတူသောကြောင့် ပိဖြင့် ပေါင်းနိုင်သည်။]

ဆက်ဦးအံ-ပုထုဇဉ်တို့သည် ဣဒ္ဓိဝိခစသော အဘိညာဉ်တစ်မျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေလိုလျှင်
 ပဉ္စမဈာန် (သို့မဟုတ် စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် စတုတ္ထဈာန်)ကို ရပြီးဖြစ်စေရသည်၊ ထိုစတုတ္ထ
 ဈာန်စိတ်လည်း “သောဇဝ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိညာဓွေ(၁) ပရိယောဒါတေ(၂)အနဂံဏေ
 (၃)ဝိဂတ ပက္ကိလေသေ(၄)ဗုဒ္ဓဘူတေ (၅)ကမ္မနိယေ(၆)ဋီတေ(၇)အနန္တပုတ္တေ(၈)”ဟု
 အဘိညာဉ်ခန့်၌ လာသည့်အတိုင်း ဂုဏ်အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိရကား အဘိညာဉ်ကို ကန့်ကွက်မည့်
 ကိလေသာတို့ကို စောစောကပင် ပယ်ပြီးဖြစ်စေရသည်။

ဤသို့လျှင် ဣဒ္ဓိဝိခ အဘိညာဉ်မဖြစ်မီကပင် ကိလေသာကိုပယ်ပြီးဖြစ်၍ ပုထုဇဉ်တို့၏
 ဣဒ္ဓိဝိခမှာ ကိလေသာပယ်စရာမရှိသောကြောင့် ပါဠိဟာရိယဟူသော အခေါ်ဝေါ်မရှိ၊
 အကယ်၍ရှိခဲ့လျှင် (ပုထုဇဉ်ဘဝတုန်းက သတ္တဟူသော အခေါ်ဝေါ်ကို နိစ္ဆန္ဒရာဂဖြစ်သော
 ရဟန္တာအပေါ်၌တင်စားနိုင်သကဲ့သို့) ပုထုဇဉ်တို့ ဣဒ္ဓိဝိခ၏ ပါဠိဟာရိယ အမည်ကို ဘုရားရှင်၌
 တင်စား၍ခေါ်ဝေါ်ရာ၏။ ယခုသော်ကား ပုထုဇဉ်တို့၏ ဣဒ္ဓိဝိခမှာပင် ထိုပါဠိဟာရိယအခေါ်ဝေါ်
 မဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် ဘုရားရှင်၌ တင်စား၍ခေါ်ခြင်းငှာမဖြစ်နိုင်။ [ပဝတ္တ ဝေါဟာရေနစ၌ စ
 သဒ္ဓါဖြင့် အန္တုအမည်ကိုဆည်းသည်။] ဤ“ပုထုဇ္ဇနာနမ္ပိ ဟိ”စသော စကားဖြင့်လည်း
 “ပဋိပက္ခ ဟရကတော ပါဠိဟာရိယ” ဟူသော ဝဒန္တိဝါဒကို ပယ်ချပြန်သည်။

ပန-ဆက်၊ မဟာကာရဏိကဿ-ကြီးမြတ်သော ကရုဏာရှင် ဖြစ်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော-၏၊ (ပဋိပက္ခ၌စပ်) ဝေနေယျဂတာ-ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကိလေသာစ-ကိလေသာတို့သည်လည်း၊ ပဋိပက္ခ-ဆန့်ကျင်ဘက် တို့တည်း၊ တေသ-ထိုဝေနေယျဂ တကိလေသာတို့ကို၊ ဟရဏတော-ပယ်ရှားတတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါဠိဟာရိယန္တိ-ဟူ၍၊ သဓေဂုတ္တ-အကယ်၍ဆိုအပ် သည် ဖြစ်အံ့၊ [ဝဒန္တိဝါဒိ ဆရာတို့ ဆိုအပ်သည် ဖြစ်အံ့၊] စပ်သတိ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊ စတ-ဤပဋိပက္ခဟရဏတော ဟူသောစကားသည်၊ ယုတ္တိ-သင့်၏၊ ဝါ-သဒ္ဓယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိရှိ၏။

အထဝါ-ထိုပြင် တစ်နည်းကား၊ တိတ္ထိယာ-တိတ္ထိတို့သည်၊ ဘဂဝတောစ- ၏လည်းကောင်း၊ သာသနဿစ-သာသနာတော်၏ လည်းကောင်း၊ ပဋိပက္ခ- ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း၊ တေသ-ထိုတိတ္ထိတို့ကို၊ ဟရဏတော-ပယ်ရှားတတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါဠိဟာရိယံ-မည်၏၊ ဟိ-မှန်၊ တေ - ထိုတိတ္ထိတို့သည်။

သဓေပန၊ စ၊ ယုတ္တမေတံ။ ။ “ပဋိပက္ခ ဟရဏတော”ဟူသော အကြောင်းပြနှင့် အညီ ပါဠိဟာရိယအမည်၏ ဖြစ်နိုင်ရာနည်းလမ်းကိုပြလို၍ “သဓေ ပန”စသည်မိန့်၊ ဘုရားရှင် သည် မဟာကာရဏိက (အလွန်ပြင်းပြသော ကရုဏာရှင်) ဖြစ်တော်မူသောကြောင့် ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ကိလေသာတို့လည်း ဘုရားရှင်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ပဋိပက္ခ များပင်ဖြစ်ကြ၏။ ထိုဝေနေယျတို့၏ ကိလေသာတို့ကို ပယ်ရှားတတ်သောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ဣဒ္ဓိ အာဒေသနာ အနုသာသနီတို့ကို ပါဠိဟာရိယဟုခေါ်လျှင် ပဋိပက္ခ-ဟရဏတော ပါဠိ ဟာရိယ”ဟူသော ဤစကားသည် သဒ္ဓယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိရှိသော စကားပင် ဖြစ်ပါပေသည်- ဟုလို။ [ဘုရားရှင်သည် ဝေနေယျတို့၏ ကိလေသာတို့ကို တန်ခိုးပြခြင်းဟူသော ဣဒ္ဓိဝိစ၊ သူ၏စိတ်ကိုညွှန်ပြခြင်းဟူသော အာဒေသနာ၊ တရားဟောခြင်းတည်းဟူသော အနုသာသနီ ပါဠိဟာရိယတို့ဖြင့် ထိုက်သည့် အားလျော်စွာ ပယ်ရှားတော်မူသည်။]

အထဝါ ဘဂဝတောစ။ ။ ဤနည်း၌ “ပဋိပက္ခ”အရ ကိလေသာကို မယုဘတိတ္ထိတို့ကို ယူခြင်း၊ ပယ်ရှားပုံတစ်မျိုးကိုပြခြင်းသည် ရှေ့နည်းနှင့်ကွဲပြား၏။ “ပဋိပက္ခ+ဟရတိတိ ပဋိ ဟာရိယ”ဟူသော သဒ္ဓါနည်းကား မကွဲပြား၊ ဤသို့အကြောင်းအနက်သာ လဲလှယ်၍အကျိုးသဒ္ဓါကို မလဲလှယ်သောကြောင့် “အထဝါ”ဟု တက်သည်၊ [“ကြောင်း-ကျိုး နှစ်ခု၊ တစ်ခုခုလဲမှု ဝါထဝါ”နိယာမ။] တိတ္ထိတို့သည်-ဘုရားရှင်၏လည်းကောင်း၊ သာသနာတော်၏လည်းကောင်း ပဋိပက္ခဖြစ်ကြ၏။ ထိုတိတ္ထိတို့ကို ပယ်ရှားနိုင်ခြင်းကြောင့် ဣဒ္ဓိဝိစ၊ အာဒေသနာ အနုသာသနီတို့ကို “ပါဠိဟာရိယ”ဟု ခေါ်ရသည်။ [ပဋိပက္ခ-ဆန့်ကျင်ဘက် တိတ္ထိတို့ကို+ဟရတိတိ ပဋိဟာရိယံ၊ ပဋိဟာရိယမေဝ ပါဠိဟာရိယံ။]

တေဟိ၊ ယ၊ ဟောန္တိ။ ။ ဘုရားရှင်သည် အနုသာသနီ ပါဠိဟာရိယဟု ခေါ်အပ်သော တရားဟောတော်မူခြင်းဖြင့် အစေလကသပ၏ မိစ္ဆာအယူကိုပယ်ရှား၍ သမာဒိဋ္ဌိကို ဖြစ်စေတော်မူ၏။ သဒ္ဓကပရိနိဗ္ဗိတိကိုလည်း ထပ်၍ စကားမပြောနိုင်အောင်သူ၏ မိစ္ဆာအယူကို ပယ်ရှားတော်မူ၏။

ဒိဋ္ဌိဟရဏဝသေန - မိစ္ဆာအယူကို ပယ်ရှားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊
 ဒိဋ္ဌိပုကာသနေ-မိစ္ဆာအယူကို ထင်ရှားပြခြင်း၌၊ အသမတ္ထဘာဝေနစ-မိစ္ဆာမိစ္ဆာနှင့်ကုန်
 သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဣဒ္ဓိ အာဒေသနာနုသာသနီဟိ-ဣဒ္ဓိ-
 ပါဠိဟာရိယ၊ အာဒေသနာ ပါဠိဟာရိယ၊ အနုသာသနီ ပါဠိဟာရိယတို့ဖြင့်၊
 ဟရိတာ၊ အပနီတာ-ပယ်ရှားအပ်ကုန်ပြီးသည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့
 မှတ်အပ်၏။

အထဝါ-ထိုပြင် တစ်နည်းကား၊ “တသ္မိ”ပဋိပဝိဋ္ဌမိ၊ အညော အာဂဉ္ဇိ
 ဗြာဟ္မဏော”တိ၊ အာဒိသုဝိယ-တသ္မိ၊ ပေ၊ ဗြာဟ္မဏော အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ကဲ့သို့၊
 ပတိတိ အယံ သဒ္ဓေါ-ပတိဟူသော ဤသဒ္ဓါသည်၊ ပစ္စာတိစတုဿ-ပစ္စာဟူသော
 ဤသဒ္ဓါ၏၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ ဗောဓေတိ-သိစေ၏၊ [တုသ္မိ-ထို ဗာဝရိယ
 ဆရာကြီးသည်၊ ပတိ ပဝိဋ္ဌမိ-ဝင်ပြီးလျှင် နောက်အခါ၌၊ အညော-အခြားသော၊
 ဗြာဟ္မဏော-ပုဏ္ဏားသည်၊ အာဂဉ္ဇိ-လာပြီ။] တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပတိသဒ္ဓါ၏
 ပစ္စာအနက်ကို သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ စိတ္တေ-စိတ်သည်၊ ဝါ-ကို၊
 သမာဟိတေ-ကောင်းစွာ အာရုံ၌-ထားအပ်ပြီးသော်လည်းကောင်း၊ ဝိဂတုပက္ကိလေ
 သေစ-ကင်းသော ဥပက္ကိလေသရီသော်လည်းကောင်း၊ ကတကိစ္စေန-ပြုအပ်ပြီးသော
 မဂ်ကိစ္စရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပစ္စာ-နောက်၌၊ ဝါ-ဇနိကံမှ၊ ဟရိတဗ္ဗံ
 ပဝတ္ထေတဗ္ဗံ-ဖြစ်စေထိုက်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ပါဠိဟာရိယံ-မည်၏။

ကဏ္ဍဗ္ဗသရက်ပင်အနီး၌ ပြုတော်မူအပ်သော ဣဒ္ဓိဝိဇယမဂ ပါဠိဟာရိယဖြင့် တိတ္ထေတ တန်ခိုး
 ဖြင့်လှ မိစ္ဆာမိစ္ဆာအောင်ပယ်ရှားတော်မူ၏။ အာဒေသနာ ပါဠိဟာရိယဖြင့်လည်း ဤနည်းအတိုင်း
 ပယ်ရှားပုံကိုသိပါ။ [ဤအဓိပ္ပာယ်များအရ ဟာရိယကို “ဘုရားရှင်”ဟု ယူလိုကြသည်။]

အထဝါပတိတိ။ ။ ဤနည်း၌ကား ပတိသဒ္ဓါ၏ ပစ္စာအနက် ဟရိတတ်၏
 ပဝတ္ထအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဣပစ္စည်း၏ကံအနက်ကိုလည်းကောင်းပြသည်။ ဤသို့ အကျိုး
 အနက် လဲလှယ်၍ အကြောင်းသဒ္ဓါကို မလဲလှယ်သောကြောင့် “အထဝါ”ဟူ၍ပင်တက်သည်။
 “တသ္မိ” ပဋိပဝိဋ္ဌမိ၊ အညောအာဂဉ္ဇိဗြာဟ္မဏော”ဟူသောဂါထာနှစ်ပါးကား ခုဒ္ဒကနိကာယ်
 ဥဒါန်းပါဠိ၌လာသော ဗာဝရိယပုဏ္ဏား၏ အကြောင်းအရာကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ ထိုဂါထာ၌
 “ပဋိ ပဝိဋ္ဌမိ”ဝယ် ပဋိသဒ္ဓါ၏ ပစ္စာအနက်ကို ဟောသကဲ့သို့ ဤ“ပဋိဟာရိယ”၌ ပဋိသဒ္ဓါလည်း
 ပစ္စာအနက်ကိုဟောသည်-ဟုလို၊ “သမာဟိတေ စိတ္တေ၊ ဝိဂတု ပက္ကိလေသေ” စသည်ဖြင့်
 စတုတ္ထဇ္ဇာန်စိတ်၏ အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံပြီးနောက်မှ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖြစ်စေအပ်သော
 ကြောင့် ဣဒ္ဓိဝိဇယော တန်ခိုးကို “ပဋိဟာရိယ”ဟု ခေါ်သည်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ပါဠိဟာရိယကို
 ရည်ရွယ်၍ “ကတကိစ္စေန”ဟု ဆိုသည်။ ကတကိစ္စမဟုတ်သော ပုထုဇဉ်သောကွတို့လည်း
 သမာဟိတ ဝိဂတုပက္ကိလေသ ဖြစ်ပြီးနောက်၌ ဣဒ္ဓိဝိဇယာကို ဖြစ်စေနိုင်ပါ၏။ ဤနည်း၌
 “ဟရိ တဗ္ဗံ ပဝတ္ထေတဗ္ဗံ” ဟာရိယံ၊ ပစ္စာ+ဟာရိယံ” ပတိဟာရိယံ”ဟု ပြု။

ဝါ-တစ်နည်း၊ အတ္တနော်မိမိ၏၊ ဥပက္ကိလလေသေသု-ဥပက္ကိလေသတို့ကို၊ စတုတ္ထဇ္ဈာန်မဂ္ဂေပတိ-စတုတ္ထဈာန်၊ အရဟတ္တမဂ်တို့ဖြင့်၊ ဟရိတေသု-ပယ်အပ်ကုန်ပြီးလေသော်၊ ပစ္စာ-၌၊ အရုဏ်-ပယ်တတ်သော တန်ခိုးသည်၊ ပါဠိဟာရိယံ-၏၊ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဣဒ္ဓိ အာဒေသနာနုသာသနိယော၊ ဣဒ္ဓိဝိပါဠိဟာရိယံ၊ အာဒေသနာပါဠိဟာရိယံ၊ အနုသာသနိပါဠိဟာရိယံတို့သည်၊ [ဘဝန္တိ၊ ဟောန္တိ၌ လှမ်းစပ်၊] ဝါ-တို့ကို၊ (ပဝတ္ထေတဗ္ဗာ၌စပ်၊) ဝိဂတုပက္ကိလေသေန-ကင်းသော ဥပက္ကိလေသရှိသည်လည်း ဖြစ်သော်၊ (ဘဂဝတံ-သည်၊) သတ္တဟိတတ္ထံ-သတ္တဝါတို့၏ စီးပွားအလိုငှာ၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝါ - နောက်၊ ပဝတ္ထေတဗ္ဗာ - ဖြစ်စေထိုက်ကုန်၏၊ စ-သည်သာမကသေး၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ ဥပက္ကိလေသေသု-ဥပက္ကိလေသတို့ကို၊ ဟရိတေသု-ပယ်အပ်ပြီးကုန်သော်၊ ပရသတ္တာနံ-တစ်ပါးသော သတ္တဝါတို့၏၊ ဥပက္ကိလေသဟရဏာနိ-ဥပက္ကိလေသတို့ကို ပယ်တတ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပါဠိဟာရိယာနိ - ပါဠိဟာရိယံတို့ မည်သည်၊ ဘဝန္တိ-ကုန်၏၊ ပါဠိဟာရိယမေဝ-ပါဠိဟာရိယသည်ပင်၊ ပါဠိဟာရိယံ-ပါဠိဟာရိယ မည်၏။

အတ္တနော ဝါ။ ။ပတိသဒ္ဓါ၏ ပစ္စာအနက်၊ ဟရတေတိ၏ ပဝတ္ထနအနက်၊ ဣပစ္စည်း၏ (ကံအနက်မဟုတ်) ကတ္တာအနက်ကို တစ်နည်းပြလို၍ “အတ္တနောဝါ”စသည်မိန့်၊ ဤသို့ ရှေ့ဝိကပိမ္မ ကံအနက်နှင့် ကတ္တာအနက်မျှသာ လဲသောကြောင့် “အထဝါ”ဟု မဆိုဘဲ “ဝါ”ဟု စပ်ပေါ်ပေါ်ဆိုသည်။ “ပရေသံ ဥပက္ကိလေသေ ဟရတိ”အပနော တိတိ ဟရဏံ”ဟု မဓုဒိကာ ဝိဂ္ဂဟပြု၏။ ဤအလို “ဟရတိတိ ဟာရိယံ၊ ပစ္စာ-ကိုယ်တော်၏ ဥပက္ကိလေသတို့ကို စတုတ္ထဈာန် အရဟတ္တမဂ်တို့ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသည်မှနောက်၌၊ ဟာရိယံ-ဝေနေယျတို့၏ ဥပက္ကိလေသတို့ကို ပယ်တတ်သောတရားတည်း၊ ပတိဟာရိယံ-တရား”ဟုပြု၊ ဣဒ္ဓိဝိစ၊ အာဒေသနာ၊ အနုသာသနိ ၃-ပါးလုံးရ၏။

ဣဒ္ဓိ၊ ပေ၊ ဘဝန္တိ။ ။ပတိသဒ္ဓါ၏ ပစ္စာအနက်ကိုပြသော အထဝါတက်သော ဝါကျ၊ အတ္တနောဝါစသော ဝါကျနှစ်ရပ်ကိုပင် ဆက်၍ရှင်းပြလိုသောကြောင့် “ဣဒ္ဓိ၊ ပေ၊ ဘဝန္တိ”ဟူသော ၂-ဝါကျကိုမိန့်သည်။ [မဓုဒိကာ၌ကား “တမေဝ အတ္ထံ ဝိပရိတံ”ဟု ဝိတ္ထာရိသဘောဖွင့်၏ ဝိတ္ထာရ ဆိုရလောက်အောင် မကျယ်ပါ။] ထိုတွင် “ဣဒ္ဓိ၊ ပေ၊ ပဝတ္ထေတဗ္ဗာ”သည် “တသ္မာ၊ ပေ၊ ပဝတ္ထေတဗ္ဗံ”ကို ရှင်းပြသော ဝါကျတည်း။ ပါတိဟာရိယ ၃-မျိုးရှိသောကြောင့် “ပဝတ္ထေတဗ္ဗာ”ဗဟုဝဏ်ထားခြင်း၊ ရှေ့၌ပါတိဟာရိယံသာမညဖြစ်၍ “ပဝတ္ထေတဗ္ဗံ”ဟု ဧကဝဏ်ထားခြင်းသာထူးသည်။ “ဟရိတေ သုစ၊ ပေ၊ ဟောန္တိ”သည် “အတ္တနောဝါ၊ ပေ၊ ဟရဏံ ပတိဟာရိယံ”ကို ရှင်းပြသော ဝါကျတည်း။ [ဧကဝဏ်၊ ဗဟုဝဏ် ကွဲလွဲပုံမှာ ရှေ့အတိုင်းသာ။]

ပတိဟာရိယမေဝ။ ။ “ပတိပက္ခ ဟရဏတော” မှစ၍ ပြခဲ့သော အနက်များကြောင့် “ပါဠိဟာရိယံ”ဟူသော ဝုဒ္ဓိပြီးသေးရကား “ပါတိဟာရိယံ”ဟု ပဋိ-ဝုဒ္ဓိရောက်ဖို့ရာ “သုတ္တအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ သုတ္တဝံဒ္ဓိတံ ထပ်ဆင့်ပါ”ဟု ပြလိုသောကြောင့် “ပတိဟာရိယမေဝ ပါတိဟာရိယံ”ဟု ပဋ္ဌမနည်းဖွင့်သည်။

ဝါ-တစ်နည်း၊ ပါဠိဟာရိယေ(ဣဒ္ဓိ အာဒေသနာနုသာသနိယသမုဒါယေ)-
 ဣဒ္ဓိ ပါဠိဟာရိယ၊ အာဒေသနုပိပါဠိဟာရိယ၊ အနုသာသနိ ပါဠိဟာရိယအပေါင်း၌၊
 ဘဝံ-ဖြစ်သော၊ ဝါ-ပါဝင်သော၊ ဧကေကံ-တစ်ပါးတစ်ပါးသော ပါဠိဟာရိယကို၊
 ပါဠိဟာရိယန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ ပါတိဟာရိယံ-ပါတိဟာရိယ
 ဟူသည်၊ စတုတ္ထဈာန်-စတုတ္ထဈာန်လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂေါစ-မဂ်လည်းကောင်းတည်း၊
 (ကုသ္မာ-နည်း၊) ပဋိပက္ခဟရဏတော-ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့ကို ပယ်တတ်
 သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တတ္ထ-ထိုဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ကို ပယ်တတ်
 သော စတုတ္ထဈာန်၊ အရဟတ္တမဂ်၌၊ ဇာတံ-ဖြစ်သော တန်ခိုးတည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊
 နိမိတ္တဘူတေ-နိမိတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ တသ္မိ-ထို ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ကို
 ပယ်တတ်သော စတုတ္ထဈာန်၊ အရဟတ္တမဂ်ကြောင့်၊ (ဇာတံ-တည်း၊) ဝါ-တစ်နည်း၊
 တယော-ထိုဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့ကို ပယ်တတ်သော စတုတ္ထဈာန်၊
 အရဟတ္တမဂ်မှ၊ အာဂတံ-လှူသော တန်ခိုးတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပါဠိဟာရိယံ-
 မည်၏၊ ပါတိဟာရိယမေဝ-ပါတိဟာရိယကိုပင်၊ ဣဓေ-ဤပါတိဟာရိယသနု
 ဟူသောပါဠိ၌၊ ပါဠိဟိရန္တိ-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ-ပြီ။

ပါတိဟာရိယေဝါ၊ ဝေ၊ ဝုစ္စတိ။ ။ဤနည်း၌ကား ဘဝအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍
 “ပါတိဟာရိယေ-ဣဒ္ဓိ အာဒေသနာ အနုသာသနိ ဟူသော ပါတိဟာရိယ ၃-ပါး အပေါင်း၌+
 ဘဝံ-ဖြစ်သော (ပါဝင်သော)တစ်ပါးပါးသော တန်ခိုးတည်း၊ ပါတိဟာရိယံ-နိ” ဟု ဘဝတ၌တံ
 ပြုစေလိုသည်။

ပါဠိဟာရိယံ ဝါ၊ ဝေ၊ အာဂတံ။ ။ဤနည်း၌ကား “ပါတိပက္ခေ+ဟရတိတိပါတိ
 ဟာရိယံ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့ကိုပယ်တတ်သော စတုတ္ထဈာန်နှင့်
 အရဟတ္တမဂ်ကို အရကောကံပြီးလျှင် ဇာတအနက် အာဂတအနက်၌ ဣပစ္စည်းဖြင့်
 ပါဠိဟာရိယပြီးသည်၊ ထိုတွင် တတ္ထဇာတံဖြင့် “ပါတိဟာရိယေ+ဇာတံ” ဟု ပြု၏၊ မြေပေါ်၌
 သစ်ပင်ပေါ် ကံ ရသကဲ့သို့ စတုတ္ထဈာန်နှင့် အရဟတ္တမဂ်အပေါ်၌ (ထို တရားကို
 အခြေခံ၍) တန်ခိုးပြာဋိဟာ ပေါ်ပေါက်ရသည်-ဟူလို၊ “တသ္မိ ဝါ” ဖြင့် ထိုဇာတုတ၌တံ၌ပင်
 သ္မိဝိဘတ်၏ နိမိတ်အနက်ကိုဖွင့်သည်။ “တတော ဝါ အာဂတံ” ဖြင့် “ပါတိဟာရိယတော+အာဂတံ
 ပါဠိဟာရိယံ” ဟု အာဂတတ၌တံကိုပြု၏။ တန်ခိုးပြာဋိဟာသည် စတုတ္ထဈာန်နှင့် အရဟတ္တမဂ်မှ
 ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်-ဟူလို၊ [ပတိကို ပုဋိပြု၍ “ပါဠိဟာရိယံ” ဟု စာအများရှိသည်။]

ပါဠိဟာရိယံမေဝ ပါဠိဟိရံ။ ။ “အဋ္ဌကထာ၌ ပါဠိဟိရပုဒ်သာ ရှိပါလျက် အဘယ့်
 ကြောင့် ပါဠိဟာရိယံပုဒ်၏ အနက်ကို အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ပြနေရသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်
 “ပါဠိဟာရိယံ ပါဠိဟိရံ” ဟု မိန့်သည်။ ပါဠိဟာရိယံနှင့် ပါဠိဟိရံမှာ အနက်တူဖြစ်သောကြောင့်
 အနက်အဓိပ္ပာယ် အမျိုးမျိုးထွက်နိုင်သော ပါဠိဟာရိယပုဒ်ကိုဖွင့်ပြပါသည်-ဟူလို၊ [မဇုဒိကာ၌
 “ပါဠိဟာရိယံ” မှ နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် ဟာ၏ အာကို ဤပြု၊ ရိ၌ဣကို(အ)ပြု၊ ယကိုလည်းချေ၍
 “ပါဠိဟိရံ” ပြီးသည်-ဟု ရုပ်ထွက်ပြလေသည်။ မိမိကား ဂေါသဒ္ဓါနှင့် ဂေါဏသဒ္ဓါသည် “နား”

အဝသာနမ္ပိ ဝံသန္တော ဧတေဟိ-ဟူသော ဤပုဒ်တို့ဖြင့်၊-ကာလံ-အဘိဓမ္မကထာအစဉ်ကို ဟောတော်မူရာအခါကို၊ နိဒဿေတိ-ညွှန်ပြ၏။ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ မါဠိဟိရကရဏာဝသာနေန-တန်ခိုးပြာဠိဟာံကို ပြုတော်မူခြင်း၏ အဆုံးဖြင့်လည်းကောင်း၊ တိဒသာလယဝါသေနစ-တာဝတိံသာဝယ်- သီတင်းသုံးတော်မူခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂ ပဝတ္တနဿ-အဘိဓမ္မကထာအစဉ်ကို-ဖြစ်စေခြင်း၏၊ ကာလော-အခါကို၊ ပရိစ္ဆိန္နော-ပိုင်းခြားအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (အဝသာနမ္ပိ ဝံသန္တောဟိ-ဧတေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ကာလံ-ကို၊ နိဒဿေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏၊ ဥပကံဝါကျဖြစ်၍ “ဣတိ ဝိညာယတိ” ဟု ထည့်ပေးရသည်။)

တိဒသာလယေတိ-ဟူသောပုဒ်ဖြင့်၊ ဒေသံ-တရားဟောတော်မူရာအရပ်ကို၊ နိဒဿေတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ တိဒသာလယေတိ-ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ ဒေသံ-ကို၊ နိဒဿေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊ ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ သော-ထိုတာဝတိံသာအရပ်သည်၊ အဘိဓမ္မကထာ မဂ္ဂပူဝတ္တနဿ-၏၊ ဒေသော-အရပ်တည်း၊ (ကသ္မာ-အဘယံကြောင့် ဒေသဖြစ်သနည်း) တတ္ထ-ထိုတာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊ ဝသန္တေန-သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်၊ ပဝတ္တိတတ္တာ-ဖြစ်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တိဒသာလယေတိ-ဟူသောပုဒ်ဖြင့်၊ ဒေသံ-ကို၊ နိဒဿေတိ-၏၊ ဣတိဝိညာယတိ။)

ဟူသောအနက်ကိုဟောရာဝယ် အလံအလှယ် ပရိယာယ်ဖြစ်သကဲ့သို့ “ပါဠိဟာရိယ” နှင့် “ပါဠိဟိရ” ၂-ပုဒ်လည်း အလံအလှယ် ပရိယာယ်ဟုပင် ထင်သည်။]

ပါဠိ၊ ပေ၊ ပရိစ္ဆိန္နော။ ။ ဤ၌ “ပါဠိဟိရကရဏံ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ပါတိဟိရုံ ဝသာနမ္ပိဝယ် “ပါတိဟိရ” ၌ လည်း ကရဏဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေသည်ဟု ကြံပါ။ “ပရိစ္ဆိန္န” ဟူသည် အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂ ပဝတ္တနကာလကို အခြားကာလတို့နှင့် ရောယှက်ခြင်း မရှိအောင် ပိုင်းခြားထားခြင်း(အထူးပြုထားခြင်း)တည်း။ “အဘိဓမ္မကထာ မဂ္ဂပဝတ္တနကာလကို တန်ခိုးပြုတော်မူခြင်း၏ အဆုံးဖြင့်လည်းကောင်း၊ တာဝတိံသာ၌ သီတင်းသုံးတော်မူခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဤနှစ်မျိုးဖြင့် အခြားကာလတို့နှင့် ရောယှက်ခြင်းမရှိရအောင် ပိုင်းခြားထားသည်” ဟုလို။

ဣတိဝိညာယတိ။ ။ ဥပကံဟေတု ဝါကျတိုင်း၌ ဤကဲ့သို့ ပစ္စာဝါကျအပိုထည့်၍ ဤသို့ ဝိညာနဝါကျထည့်ရသည်။ နောက်၌ကား ပစ္စာဝါကျမထည့်တော့ဘဲ တရားနဲ့ ရော၌ အလှယ်ပေးထားပါသည်။ [“တတ္ထ ဝသန္တေန ပဝတ္တိတတ္တာ” ဖြင့် ပရမ္မရူပစာရကိုပြ၏။ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂပဝတ္တန ကြိယာသည် မြတ်စွာဘုရားအပေါ်၌ တည်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ တည်၏။ ဤသို့ တာဝတိံသာသည် အဆက်ဆက်အားဖြင့် အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂပဝတ္တန၏ တည်ရာဒေသဖြစ်သည်။]

တတ္ထာပိ-ထိုတောဝတီ-သာနတ်ပြည်၌လည်း၊ ဒေသဝိသေသဒဿနတ္ထိ-ဒေသ
 အထူးကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပါရိစ္ဆတ္တကမ္မုလံမှိတီ အာဒိ-မိ အစရှိသော စကား
 ရပ်ကို၊ [အာဒိဖြင့် ပဏ္ဍိကဗ္ဗလာနာမကေ၊ သိလာသနောံတို့ကို ယူ။] ဝုတ္တံ-ပြီ၊
 ယုဂန္ဓရေတိ-ကား၊ သီဒါပဗ္ဗတေသု-သီဒါတောင်တို့တွင်၊ ဧကော-တစ်လုံးသော၊
 ဒွေစတ္တာလိသယောဇနာသဟဿုဗ္ဗေဓော-ယူဇနာပေါင်း ၄-သောင်း၌၂-ထောင်
 အစောက်ရှိသော တောင်တည်း၊ စ-ဆက်၊ အာဒိစ္စော-သည်၊ တဒုဗ္ဗေဒမဂ္ဂစာရိ -
 ထိုယုဂန္ဓရ်တောင်၏ အစောက်နှင့်တူသော အစောက်ရှိသော ကောင်းကင်လမ်း၌
 လှည့်လည်လေ့ ရှိ၏၊ သော-ထိုနေမင်းသည်၊ သမ္ဘဝ-ဖြင့်သင့်ခြင်းသည်၊ သတိ-
 ရှိလသော်၊ [သတိသမ္ဘဝ-အကယ်၍ ဖြစ်သင့်လသော်-ဟူလို၊] ယုဂန္ဓရေ-ယုဂန္ဓရ်
 တောင်ပေါ်၌၊ သောဘေယျ ယထာ-တင့်တယ်ရာသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊
 သောဘမာနော-တင့်တယ်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ-၍) နိသိန္နော-ထိုင်နေတော်
 မူလျက်၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

ဣဒါနိ-ကာလဒေသကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကေ-အဘိဓမ္မာ
 တရားကို နာခံတတ်ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလေ - တို့ကို၊ (ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ပရိသတ်ကို၊)
 အပုဒိသန္တော-ညွှန်ပြလိုသည်၊ (ဟုတွာ) စက္ကဝါဠသဟဿေဟိတိ အာဒိ-အစရှိသော
 ဂါထာစကားကို၊ အာဟ-ပြီ၊ [အာဒိဖြင့် "ဂဏေနပရိဝါရိတော၊ မာတုရံ ပမုခံ
 ကတွာ" တိုင်အောင် ယူ၊] သဗ္ဗသောတိ-ကား၊ သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်မှ၊
 သဗ္ဗေဟိ ဒိသာဘာဂေဟိ-အလုံးစုံသော-အရပ်လေးမျက်နှာ-အဖို့တို့မှ၊ အာဂမ္မ-
 လာ၍၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သန္နိဝေသဝသေန-တစ်စုတစ်စေးတည်း တည်နေခြင်း၏

သီဒါပဗ္ဗတေသု။ ။သီဒါန္တရေတိ သီဒါမဟာသမုဒ္ဒဿ အန္တရေ တသ္မိံ ကိရ
 မဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကံ သရမံ၊ မောရပိဉ္စမတ္ထပိပတိဋ္ဌာနံ နသက္ကောတိ သိဒေတေဝ၊ တုသ္မာ သော
 သီဒါသမုဒ္ဒေါတိ ဝုစ္စတိ တဿ အန္တရေ နဂေ ပဗ္ဗတေ-နိမိဓာတကဋ္ဌ၊ [အဒါ သီဒါန္တရေ
 နဂေ အဖွင့်၊ ဤအဖွင့်ကိုထောက်၍ "သီဒတိ ဧတ္ထာတိ သီဒါ-ရေက အလွန်သိမ်မွေ့သောကြောင့်
 ဥဒေါင်းမြီးကိုမျှ တန်ထားခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်၊ နှစ်ရသည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် "သီဒါ"
 သမုဒ္ဒရာဟုခေါ်၏။ ထိုသမုဒ္ဒရာတို့၏ အကြား၌ တည်ရှိသော ယုဂန္ဓရ်စသော တောင်စဉ် ၇-
 ထပ်ကို "သီဒါယ-အန္တရာ (အကြား၌ ဖြစ်ကုန်သော)ပဗ္ဗတာ သီဒါပဗ္ဗတာ"ဟု ခေါ်သည်။
 [မစဉ်ကား "သီဒါယ+ဥပလက္ခိတာံ ပဗ္ဗတာ သီဒါပဗ္ဗတာ"ဟု ပြ၏။ သီတာပဗ္ဗတဟုလည်း
 ရွတ်ဆိုကြ၏။]

သဗ္ဗသော။ ။ဤပုဒ်ကိုငိုကာ၌ ၃-မျိုးဖွင့်ထား၏။ (၁) စက္ကဝါဠသဟဿေဟိ
 စပ်ရသောနည်း၊ (၂) အာဂမ္မ၌ စပ်ရသောနည်း၊ (၃) သန္နိသိန္နေနံ စပ်ရသော နည်းတည်း၊
 ထို့တွင် ၂-နပါတ်နည်းကို ပဗ္ဗမဖွင့်၍ ၁-နပါတ်နည်းကို ဒုတိယဖွင့်ထားသည်။ [သဗ္ဗသော
 စက္ကဝါဠသဟဿေဟိ၊ သဗ္ဗသော အာဂမ္မ၊ သဗ္ဗသော သန္နိသိန္နေနာတိ သမန္တဝသေန တယော
 ဝိကပ္ပါ ဝုတ္တာ-အနုဒါကာ။]

အစွမ်းဖြင့်၊ (သဗ္ဗသော - အလုံးစုံကုန်သော) သမန္တတော - ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ သန္တိဝိဇ္ဇေဟိ-တစ်စုတစ်ဝေးတည်း တည်နေကြကုန်သော၊ ဒသဟိ စက္ကဝါဠသဟသေဟိ- တစ်သောင်းသော စကြဝဠာတို့မှ၊ ဣတိ(အယ်) - ဤသည်ကား၊ အဓိပ္ပာယော -အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း၊ သဗ္ဗသော-ကုန်သော၊ ဒသဟိဒသဟိ စက္ကဝါဠသ ဟသေဟိ-တစ်သောင်းစီ တစ်သောင်းစီသော စကြဝဠာတို့မှ၊ (အာဂမ္မ-၍)၊ ဣတိ (အယ်)-ဤသည်ကား၊ န (အဓိပ္ပာယာ)-အလိုမဟုတ်၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ န အဓိပ္ပာယော)-အလိုမဟုတ်သနည်း၊) ဧဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ (ဤသို့ ဒုတိယ နည်းကို ယူလသော်)၊ စက္ကာလီသ စက္ကဝါဠသဟသေဟိ ၄-သောင်းသော စကြဝဠာတို့မှ၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အဓိကေဟိ ၄-သောင်းထက် ပိုလွန်သော စကြဝဠာ တို့မှ၊ အာဂမနံ-လာခြင်းသည်၊ ဝါ-တို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်။

ပဌမနည်း။ ။သဗ္ဗသောတိ-သမန္တတော အာဂမ္မ၊ သဗ္ဗေဟိ ဒိသာဘာဂေဟိ၊ ဤနည်း၌ သဗ္ဗသောကို “သမန္တတော”ဟု ဖွင့်၍ ထိုသမန္တတောကိုပင် “သဗ္ဗေဟိ ဒိသာ ဘာဂေဟိ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ “သဗ္ဗသော - အလုံးစုံသော အရပ် ၄ မျက်နှာတို့မှ (တစ်နည်း) အရပ်ရှစ်မျက်နှာ တို့မှ”ဟု ပေး၍ အာဂမ္မ၌ သာမညအပါဒါန်စပ်၊ “ဒသဟိ စက္ကဝါဠသဟသေဟိ” ကား ဝိသေသ အပါဒါန်တည်း။ [အနုဋီကာ၌ ဤနည်းကို ဒုတိယပြသည်။]

ဒုတိယနည်း။ ။သန္တိဝေသဝသေနဝါ သမန္တတော သန္တိဝိဇ္ဇေဟိ ဒသဟိ စက္ကဝါဠ သဟသေဟိတိ အဓိပ္ပာယော၊ ဤနည်း၌ အလုံးစုံသော အရပ်ရှစ်မျက်နှာတို့၌ တစ်စုတဝေး တည်း တည်နေသော အားလုံးကို “သဗ္ဗသော”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် သန္တိဝေသ ဝသေနကို မူလတည်ပါ၍ဖြစ်သော သဗ္ဗသော၌ လှည့်၍ စပ်ပါ၊ ထို သဗ္ဗသောကိုကား “ဒသဟိ စက္ကဝါဠသဟသေဟိ”၌စပ်၊ “သဗ္ဗသော-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဒသဟိ စက္က ဝါဠသဟသေဟိ - တစ်စုတဝေး တည်နေသော စကြဝဠာ တစ်သောင်းတို့မှ”ဟု ပေး၊ [အနုဋီကာ၌ ပဌမပြအပ်သော နည်းတည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ဤနည်း၌ အဓိပ္ပာယ် ၂ မျိုး ထွက်နေ၏၊ ထွက်ပုံကား “အလုံးစုံ ကုန်သော စကြဝဠာတစ်သောင်းတို့မှ”ဟူသော စကားအရ ပတ်ဝန်းကျင်အားလုံးမှ စကြဝဠာ တစ်သောင်းဟူသော အဓိပ္ပာယ်လည်းဖြစ်နိုင်၏၊ စကြဝဠာတစ်သောင်းစီတွေ အများအပြားရှိ သောကြောင့် ထိုအားလုံးကို ရစေလို၍ “သဗ္ဗသော”ဟု ဝိသေသန ကျရသည်-ဟု ကြံလျှင် “အရပ် ၄ မျက်နှာတွင် (သို့မဟုတ် ရှစ်မျက်နှာတွင်) တစ်စုတစ်ခုသော မျက်နှာ၌ စကြဝဠာ တစ်သောင်းစီ တစ်သောင်းစီ”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ထိုတွင် “ပဌမအဓိပ္ပာယ် ကိုသာယူပါ”ဟု ပြလို၍ “န သမန္တတော စက္ကဝါဠသဟသေဟိ ဒသဟိ ဒသဟိတိ”ဟု ဗျတိရေက အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ဖွင့်သည်။

ဧဝံ သတိဝံပ၊အဓိပ္ပေတံ။ ။“နောက်အဓိပ္ပာယ်ကိုယူလျှင် အဘယ် အပြစ်ရှိသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧဝံသတိ” စသည်မိန့်၊ “အလုံးစုံကုန်သော တစ်သောင်းစီ တစ်သောင်းစီသော စကြဝဠာတို့မှ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူလျှင် အရပ် ၄ မျက်နှာ

ဝါ-ဆိုအပ်ရာရောက်သည်။ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။ စ-စင်စစ်ကား၊ ဇော်-ဤ ၄-
သောင်း၊ ၄-သောင်းထက် ပိုလွန်သော စကြဝဠာတို့မှလာခြင်းကို၊ န အဓိပ္ပာယ်ော-
မဟုတ်။)

ဝါ-ဒုတိယနည်းမှ တစ်နည်းကား၊ သမန္တတော-မြတ်စွာဘုရား၏ ပတ်ဝန်း
ကျင်၌၊ သန္နိသိန္နေန-အညီအညွတ် ထိုင်နေသော၊ ဝါ - ကောင်းစွာထိုင်နေသော၊
ဣတိ-သို့၊ ယောဇေတဗ္ဗ-ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေထိုက်၏။ သမ-အညီအညွတ်၊ ဝါ-
တစ်နည်း၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ နိသိန္နေန-ထိုင်နေသော၊ သန္နိသိန္နေန-အညီအညွတ်
ထိုင်နေသော၊ ဝါ-ကောင်းစွာထိုင်နေသော၊ (“ဒေဝါနံဂဏေက”၌ စပ်၊) အညမည်-
အချင်းချင်း၊ အဗျာဗာဓေတွာ-မနေင့်ယှက်မှု၍၊ ဘဂဝတိ-၌၊ ဂါရဝံ-ရိုသေလေးစား
ခြင်းကို၊ ကတွာ-၍လည်းကောင်း၊ သောတံ-နားကို၊ သြဒဟိတွာ-ရှေးရှုထား၍
လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) သောတံ သြဒဟိတွာ-နားစိုက်၍ လည်းကောင်း၊
ဝဇ္ဇိတဗ္ဗေ-ရှောင်သင့် ရှောင်နိုင်ကုန်သော၊ နိသဇ္ဇဒေါသေ-ထိုင်နေခြင်း၏ အပြစ်

အတွက် စကြဝဠာ ၄ သောင်းတို့မှ လာခြင်း၊ သို့မဟုတ် အရပ် ၈ မျက်နှာဆိုလျှင် ထို
ထက်များသာ စကြဝဠာ ၈ သောင်းတို့မှ လာခြင်းကို ဆိုရာရောက်၏။ ထိုသို့ ၄ သောင်း
သို့မဟုတ် ၈ သောင်းတို့မှ လာခြင်းကိုလည်း အလိုမရှိအပ်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ တရားနာဖို့ရာ
ဇာတိခေတ်ကိုသာ ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

တတိယနည်း။ ။ဤနည်း၌ “သဗ္ဗသော”ကို “သမန္တတော”ဟု ဖွင့်၍ သန္နိ
သိန္နေနနည်းကား “သံ”ကို “သမံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “သမ္မာ”ဟု လည်းကောင်း၊ ၂ နည်းဖွင့်၏။
ထိုတွင် “အညမည် အဗျာဗာဓေတွာ”သည် သမံ၏ အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ “အချင်းချင်း တိုးဝေ
ထိခိုက်မှု မဖြစ်စေဘဲ ညီညီမျှမျှ ထိုင်နေကြသော”ဟုလို၊ ဘဂဝတိ ဂါရဝံ၊ ပေ၊ ဝဇ္ဇေတွာ”ကား
သမ္မာ၏ အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ ဘုရား၌ ရိုသေသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တရားတော်ကို နားစိုက်
သောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ထိုင်ခြင်း၏ အပြစ်တို့ကို ရှောင်သော အားဖြင့်လည်းကောင်း
ထိုင်နေခြင်းကို “သမ္မာနိသိန္နေန”ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝဇ္ဇိတဗ္ဗေ။ ။နိသဇ္ဇဒေါသ (ထိုင်ခြင်း၏ အပြစ်) ၆ ပါးကို ပါရာဇိကဋ္ဌကထာ
ဝေရူကဏ္ဍ၌ ဖွင့်ပြထား၏။ [ရှေးရှုလွန်းရာ၊ မြင့်လွန်းရာနှင့်၊ လေညာ - ဝေးလွန်း၊ နောက်-
နီးလွန်း၊ ပြည့်နိုး ထိုင် ပြစ် ၆ ပါးတည်း။] ထိုတွင် ဤပရိသတ်ကြီးဝယ် ဝဇ္ဇေတဗ္ဗ (ရှောင်ကြဉ်
၍ ဖြစ်နိုင်သော အပြစ်)ကား ဘုရားမျက်နှာတော်နှင့် အလွန် ရှေးရှုသောနေရာ၊ အလွန် နီးကပ်
သော နေရာ၊ ဘုရားထက် မြင့်သောနေရာ ၃ မျိုးသာတည်း၊ လေညာ- ဝေးလွန်းနှင့် နောက်
ဘက်ကျသော သုံးမျိုးကား ရှောင်၍ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဖြစ်နိုင်သမျှ ရှောင်ဖို့ရာ “ဝဇ္ဇိတဗ္ဗေ”
ဟု သက္ကအနက်ပြ တဗ္ဗပစ္စည်းဖြင့် ဆိုသည်။

တို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-ရှောင်ကြဉ်၍လည်းကောင်း၊ နိသီန္နေန-သော၊ (ဒေဝါနံ၊ ဂဏေန-
သည်။) ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်။

မာတရံ-မယ်တော်ကို၊ ပမုနံ-အကြီးအမှူးကို၊ ဣတွာ-၍၊ အဘိဓမ္မကထာ
မဂ္ဂံ-ကို၊ သမ္ပဝတ္တယိ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ဖြစ်စေတော်မူပြီး၊ ဣတိဝါ-
သော်လည်းကောင်း၊ ယောဇနာ-ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊ (စာစပ်ခြင်းတို့)၊ ဝတ္တဗ္ဗာ
ပြုထိုက်၏။

ဣဒါနိ - ပရိသတ်ကို ပြုပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ ဒေသနာယ-ဒေသနာတော်၏၊
သမုဋ္ဌာနံ-ဖြစ်ကြောင်းကို၊ ဒေသေန္နော-လိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တဿာ ပညာယ
တေဇ သာတိ-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ၊ အာဒိမိ-အစဂါထာ၌၊ ကရုဏာယ-
ဖြင့်၊ ဥပမိတာ-နှိုင်းယှဉ်အပ်ပြီးသော (ပညာ-၌စပ်)၊ သဗ္ဗညုယျဓမ္မာနံ-အလုံးစုံ
သော ခြေယျတရားတို့၏၊ ယထာသဘာဝ ဇာနနသမတ္ထာ-အကြင် အကြင်
ဟုတ်မှန် သော သဘောကို သိခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ တေသံ-
ထိုညုယျတရားတို့၏၊ ဒေသေတဗ္ဗပုဂ္ဂာဇာနနသမတ္ထာ-ဟောထိုက်သော အပြားကို
သိခြင်း၌ စွမ်းဆောင်နိုင်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဗောဓေတဗ္ဗ ပုဂ္ဂလာနံ-သိစေထိုက်
သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အာသမာဓိမုတ္တိယာ ဒီဝိဘဝန သမတ္ထာစ-အာသယ၊ အဓိမုတ္တိ-
အစရှိသည်တို့ကို ထင်ရှားစွာ ပြခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ ယာသာ
ပညာ-အကြင် ပညာသည်၊ (အတ္ထိ-၏၊ တဿာ ပညာယ-ထို သဗ္ဗညုတ
ဉာဏ်ပညာတော်၏၊ တေဇသာ-အစွမ်းသုံးဘော်၊ တန်ခိုးတော်ဖြင့်၊ သမ္ပဝတ္တယိ-
ကောင်းစွာ ဖြစ်စေတော်မူပြီး--ဤသို့ မူလသံဝတ္ထေတဗ္ဗပုဒ်တို့ကို ပြန်၍ လှည့်စပ်။)
ကဿာ-ကြောင့်နည်း၊ တဿာ-ထိုသဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏၊ ယထာ ဝုတ္တမလယော
ဂတော-အကြင် အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော အစွမ်း ၃-ပါးနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်တည်း၊
ဣတိ အတ္ထော-ဤကားအနက်။ [“တဿာစ”ဟု စသဒ္ဒါ ရှိသည်ကား ပိုဟန်
တူသည်။]

တေန-ထို တဿာ ပညာယ တေဇသာ ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ
ဓမ္မဝ-သည်သာ၊ အဘိဓမ္မကထာယ-အဘိဓမ္မကထာ၏၊ သမုဋ္ဌာနဘာဝေ-ဖြစ်
ကြောင်း၏ အဖြစ်၌၊ သမတ္ထံ-စွမ်းနိုင်၏၊ အညံ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မှ တစ်ပါး၊
အခြားသော ဉာဏ်သည်၊ (အဘိဓမ္မကထာယ - ၏၊ သမုဋ္ဌာနဘာဝေ - ၌)၊
န(သမတ္ထံ)နိုင်၊ ဣတိ ဣမမတ္ထံ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒီပေန္နော-ပြလျက်၊
အဘိဓမ္မကထာယ-၏၊ အသာဓာရဏဘာဝံ-အခြား ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် မဆက်ဆံ
သည်၏အဖြစ်ကို၊ [သဗ္ဗညုတဉာဏ်မရှိသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်
မဆက်ဆံသည်၏ အဖြစ်ကို]၊ ဒေသေတိ-၏။

မဂ္ဂေါတိ - ကား၊ ဥပါယော - အကြောင်းတည်း၊ ခန္ဓာယတနာဒိနံ-ခန္ဓာ၊ အာယတန အစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာဒိနံစ-ကုသိုလ် အစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မဗ္ဗာနံ-တို့ကို၊ အဝဇောဓဿ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၏၊ (ဥပါယဘာဝတာ- အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂေါတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-ပြီး) ဝါ- တစ်နည်း၊ သစ္စပ္ပဋိဝေဓဿေဝ-သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း၍သိတတ်သော မဂ်ဉာဏ်၏ သာလျှင်၊ ဥပါယဘာဝတော-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တော၊ ဝါ- တစ်နည်း၊ ပဗန္ဓော-အစဉ်အတန်းကို၊ မဂ္ဂေါတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ သော-ထိုအဘိဓမ္မတရားတော်သည်၊ ဒီဃတ္တာ- ရှည်လျားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မဂ္ဂေါဝိယ-လမ်းနှင့်တူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂေါ-မည်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မကထာ ပဗန္ဓော-အဘိဓမ္မ ကထာစဉ်ကို၊ မဂ္ဂေါတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-ပြီး။

ဒေဝါနံ ဂဏေန ပရိဝါရိတောတိ-ဟူ၍၊ ဝတ္တာ-ဆိုပြီး၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဒေဝါနန္တိဝစနံ-ဒေဝါနံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ တေသံ-ထိုဥပပတ္တိနတ်ဗြဟ္မာတို့၏၊ ဂဟဏသမတ္ထတံ-နာယူခြင်း၌ စွမ်းကုန်နိုင်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ ဟိ- မှန်၊ အသမတ္ထာနံ-နာယူခြင်း၌ မစွမ်းနိုင်ကုန်သူတို့အား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ န ဒေသေတိ-ဟောတော်မမူ၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဝေ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ (ဘဂဝတော-၏)၊ ကရုဏာပညာမှစေ ဟိ-ကရုဏာပညာဟူသော အဦးပဓာနရှိကုန်သော၊ ဝုဏေဟိ-ဂုဏ်တော်တို့ကြောင့်

မဂ္ဂေါတိ ဥပါယော။ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂံ၌ မဂ္ဂေါကို “ဥပါယော”ဟု ပဌမ ဖွင့်၏။ ထိုဥပါယသည် အကြောင်းတည်း ထို့ကြောင့် “ခန္ဓာယတနာဒိနံ၊ ပေ၊ ဥပါယဘာဝတော”ဟု ဖွင့်သည်။ [ခန္ဓာယတနာဒိနံဖြင့် ခန္ဓာဝိဘင်းတရားတို့ကို ပြ၏၊ ကုသလာဒိနံဖြင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီ တရားစုံကိုပြ၏၊] အဘိဓမ္မာတရားဟူသည် ရုပ်နာမ် ၂ ပါးကို အမျိုးမျိုး ခွဲခြားပြသော တရားတော်တည်း။ ထိုရုပ်နာမ်ကိုသိမှ သစ္စပ္ပဋိဝေဓ (မဂ်ဉာဏ်)ဖြစ်နိုင်၏။ ဤတရားတော်၏ လိုရင်းအကျိုးမှာလည်း သစ္စပ္ပဋိဝေဓသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “သစ္စပ္ပဋိဝေဓဿေဝ”ဟု ဧဝဖြင့် ဆိုသည်။

ပဗန္ဓောဝါမဂ္ဂေါတိဝုစ္စတိ။ ဤသို့ တစ်နည်းဖွင့်ပြန်၏။ မဂ္ဂသဒ္ဒါသည် ပကတိ လမ်းစဉ်ကို ဟော၏။ ဤအဘိဓမ္မကထာလည်း ရှည်လျားသောကြောင့် လမ်းနှင့်တူရကား “မဂ္ဂေါဝိယာတိ မဂ္ဂေါ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ လမ်းနှင့်တူသော အစဉ်အတန်းကို မဂ္ဂ သဒ္ဒါက ဟောနိုင် သည်။ [ကထိ ယတိ ဧတ္ထ၊ ဧတာယဝါတိ ကထာ၊အဘိဓမ္မဿ+ကထာ အဘိဓမ္မကထာ၊ အဘိဓမ္မ ကထာစ+ သာ+မဂ္ဂေါဓာတိ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂေါ=ခန္ဓာ စသော တရားတို့ကို သိခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ် သော အဘိဓမ္မကထာ၊ ဝါ-သစ္စ ပဋိဝေဓ၏ အကြောင်းဖြစ်သော အဘိဓမ္မကထာ၊ တစ်နည်း-အဘိဓမ္မတရားတို့ကို ဟောရာ ဟောကြောင်းဖြစ်သော ဒေသနာအစဉ်။]

လည်းကောင်း၊ ဘဂဝတော-၏၊ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂပဝတ္ထောနေန-အဘိဓမ္မကထာ
 အစဉ်ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်၊ ဟိတပုဋိပတ္တိယာစ-ဝေနေယျတို့၏ အစီးအပွားကို
 ကျင့်တော်မူခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပရမ ပဏာမာရဟတံ-အလွန် ရှိခိုး
 ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတွာ-ပြီး၍၊ ဣဒါနိ-၌၊ အမိပေတံ-အလိုရှိအပ်သော၊
 ပဏာမံ-ကို၊ ကရောန္တော-လိုသည်၊ (ဟုတွာ) တဿ ပါဒေ နမဿိတွာတိ-ဟူ၍၊
 အာဟ-ပြီး၊ စ-ဆက်၊ ဘဂဝတော-ကို၊ ထောမနနေဝ-ချီးမွမ်းခြင်းဖြင့်ပင်၊ ဝါ-
 ချီးမွမ်းကြောင်း စကားဖြင့်ပင်၊ ဓမ္မဿ-တရားတော်၏၊ သွာက္ခာတတာ-သွာက္ခာတတာ
 ဂုဏ်တော်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါကိုလည်းကောင်း၊ ဒဿိတာ-ပြတော်မူအပ်ပြီး
 သည်၊ ဟောတိ-၏၊ (ကသွာ-နည်း) တပွဘဝဿ-ထိုဘုရားလျှင် အစအမွန်ရှိသော
 တရားသံဃာ၏၊ အနညထာဘာဝတော-ထိုဂုဏ်ရှိသည်၏အဖြစ်မှ တစ်ပါးသော
 အပြား၏ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း၊ တသွာ-ကြောင့်၊ ပဏာမာရဟံ-ပဏာမပြုခြင်း
 ကို ထိုက်သော၊ တဉ္စ ရတနဒ္ဒယံ-ထို တရား သံဃာ၊ ရတနာ ၂-ပါး အပေါင်းကို
 လည်း၊ ပဏမန္တော-ရှိခိုးလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သဒ္ဓမ္မဉ္စဿ၊ပေ၊စဉ္စလိတိ-ဟူ၍၊
 အာဟ-ပြီး။

တတ္ထ-ထိုပဏာမကို ပြုရာ၌၊ ယသွာ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓေါကို၊ သဒေဝကေ၊ပေ၊
 ဝန္တနိယော-ဟူ၍၊ (ဝုတ္ထော-ဟောတော်မူအပ်ပြီး) သံဃောစ-ကိုလည်း၊ သုပုဋိန္ဒော
 ပေ၊အဉ္စလိကရဏိယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္ထော-ပြီး၊ တသွာ-ကြောင့်၊ တဿ ပါဒေ
 နမဿိတွာတိ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကတွာ သံဃဿ စဉ္စလိန္တိ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊
 (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ [ထိုပါဠိတော်တို့အားလျော်စွာ ဆိုအပ်ပြီး-ဟူလို]၊ ဓမ္မောပန-
 သည်ကား၊ ဝါ-ကိုကား၊ သွာက္ခာတတာဒီဂုဏ ယုတ္ထော-သွာက္ခာတတာ အစရှိသော
 ဂုဏ်တော်နှင့်ယှဉ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကထာနုဿရဏေန-ထို သွာက္ခာတတာ အစရှိ
 သော ဂုဏ်တော်ကို အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်၊ ပူဇော်တဗ္ဗော-ပူဇော်ထိုက်သည်၊ ဟောတိ-

စပ်၊ပေ၊အာဟ။ ။“ကရဏာပညာမုဗေဟိ ဂုဏောဟိ”ဖြင့် “ကရဏာဝိယ
 သတ္တေသု၊ ပညာ ယဿ မဟေသိနော”စသော ပဌမဂါထာကို ရည်ရွယ်သည်၊ ထိုဂုဏ်တို့ကြောင့်၊
 မြတ်စွာဘုရားသည် ပဏာမာရဟ ဖြစ်တော်မူပြီး၊ “အဘိဓမ္မကထာ မဂ္ဂပဝတ္ထောနေနစ ဟိတပုဋိ
 ပတ္တိယာ”ဖြင့် “ဒကာယ တာယ သတ္တေသု၊ပေ၊ဒေဝါနံ သမ္မဝတ္တယံ” တိုင်အောင်သောစကားကို
 ရည်ရွယ်သည်၊ အဘိဓမ္မကထာမဂ္ဂကို ဖြစ်စေခြင်းသည် ဝေနေယျတို့၏ အစီးအပွားကို ကျင့်
 ခြင်းကြောင့် “ပရမပဏာမာရဟ”ဖြစ်တော်မူပြန်သည်၊ ဤသို့ ပရမပဏာမာရဟ ဖြစ်ကြောင်းကို
 ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ မိမိအလိုရှိအပ်သော အန္တရာယဝိသောသန အကျိုးရှိသော ဖဏာမကို
 “တဿ ပါဒေ နမဿိတွာ” စသည်ဖြင့် ပြသည်။ [“ဘဂဝတော”ကို ပရမပဏာမာရဟတံ၌လည်း
 သမ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်စပ်။]

၏။ တမေဝဓမ္မံ သက္ကတွာ၊ပေဝိဟရေယုန္တိဝစနတော၊ တမေဝ၊ပေဝိဟရေယုဟု
 ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ ကာယဝါစာစိတ္တေဟိ-ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့ဖြင့်၊ သဗ္ဗထာ-
 ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပူဇေတဗ္ဗော-ပူဇော်ထိုက်၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊
 သဒ္ဓမ္မဉ္စဿ ပူဇေတွာတီ-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ-ပြီ။

သီရိမတောတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ သီရိတိ-သီရိဟူသော သဒ္ဓါသည်၊
 ပညာပုညာနံ-ပညာ၊ ရှေးဘုန်းရှေးကံတို့ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဓါတည်း၊
 ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။ အထဝါ-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ ပုညနိဗ္ဗတ္တာ-
 ရှေးကော-မူကြောင့်ဖြစ်သော၊ သရီရသောဘဂ္ဂါဒိသမ္မတ္တိ-ကိုယ်၏ တင့်တယ်သည်၏
 အဖြစ် အစရှိသော သမ္မတ္တိကို၊ (နိဿိယတိ၊ ဝုစ္စတိ-၌စပ်) ဝါ-သည်၊ (နိဿယတိ
 ၌စပ်) ကတပုညေ-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ နိဿယတိ-
 မှီတတ်၏။ (တစ်နည်း) ကတပုညေဟိ-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်
 တို့သည်၊ နိဿိယတိ-မှီအပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သီရိတိ-သီရိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။
 စ-ဆက်၊ ဘဂဝတော-၏။ အတိသယဝတီ-အလွန်အကဲရှိသော၊ သာ(သီရိ)-
 ထိုသိရိသည်၊ အတ္ထိ-၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သီရိမာ-သီရိမာမည်တော်မူ၏။ ဘဂဝါ-
 မြတ်စွာဘုရားတည်း၊ သီရိမတော-ရှေးဘုန်းရှေးကံ၊ ပညာဉာဏ်တို့၊ ပိုလျှံယှက်ဝေ၊
 ကျက်သရေ ရှိတော်မူသော၊ ဝါ - ကိုယ်တော်မြတ်၏၊ လျှောက်ပတ်သပွယ်၊
 လွန်တင့်တယ်၍၊ များကြွယ်သတ္တဝါ၊ အုပ်စိုးကာဖြင့်၊ သံသာငြိမ့်ညောင်း၊ ခြွေရံ
 ကောင်းဟု၊ စုပေါင်းယှက်ဝေ၊ ကျက်သရေရှိတော်မူသော၊ တဿံ (သမ္မဒ္ဓဿ)-
 ၏။ (ပါဒေ နမဿိတွာ-၌စပ်။)

အထဝါ။ ။[ဝဒန္တိဝါဒနည်းကို အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ ပြထားပြီး] ဤနည်း၌ကား
 ရှေးဘုန်းရှေးကံကြောင့်ဖြစ်သော သရီရသောဘဂ္ဂ (ခန္ဓာကိုယ်၏ လှပခြင်း) အာဒိဖြင့်ယူရသော
 ကလျာဏဝါက္ကရဏတာ (အသံကောင်းခြင်း၊ စကားလုံးကောင်းခြင်း) အာစိပစ္စ (အကြီးအကဲ
 အစိုးရခြင်း) ပရိဝါရသမ္မတ္တိ (အခြွေအရံ ပြည့်စုံခြင်း)တို့ကို လောက၌ သီရိ (ကျက်သရေ)ဟု
 ခေါ်၏။ [“သိယတိ(ကတပုညေ နိဿယတိ) ဘုန်းကံရှိသူ၌ မှီတတ်၏။ ကတပုညေဟိ သိယတိ
 နိဿိယတိ-ဘုန်းကံရှိသူတို့ မှီအပ်၏။ ဣတိ သီရိ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု။ သိဓာတ်၊ ရပစ္စည်း၊ ဤ
 ပစ္စည်းတည်း၊] ထိုကျက်သရေသည်-ဘုရားရှင်၌ လွန်လွန်ကဲကဲ ထူးထူးခြားခြား ရှိသောကြောင့်
 အတိသယတ္ထအနက်ဟော မန္တုပစ္စည်းဖြင့် “သီရိမာ”ဟု ဆိုရသည်။

သရီရသောဘဂ္ဂ။ ။“သုဋ္ဌာ+ဘဂေါ ယဿတိ သုဘဂေါ- ကောင်းသော ဘုန်းကံ ရှိသူ”
 ဟု ထောမနိဓိ ဝစနတ္ထ ပြု၏။ ပိယ-ချစ်ဖွယ်ကောင်းသူ၊ စသော အနက်များကို ဟော၏။
 “သုဘဂဿ+ဘာဂေါ သောဘဂ္ဂ”ဟု ပြု၍ လှပတင့်တယ် ချစ်ခင်ဖွယ်ဂုဏ်ကို ယူပါ။ [သုဘဂ၏
 ပြောင်းပြန်“ဒုဋ္ဌဂ-ပျက်သော ဘုန်းကံရှိသူ” ဟူသော ပုဒ်လည်း ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “သုဘဂ= ဂစ္ဆ
 တိတိ သုဘဂ-တင့်တယ်ခြင်းသို့ရောက်သောကိုယ်”ဟုလည်းကောင်း၊ သောဘဂ္ဂ၌လည်း သောဘဂ+
 အဂ္ဂ- တင့်တယ်သောအစု”ဟု လည်းကောင်း အခြားကျမ်းတို့၌ ကြံကြခြင်းကို စဉ်းစားပါ။]

နိပစ္စကာရဿာတိ - ကား၊ ပဏာမကိရိယာယ - ရှိခိုးမှုကိုပြုခြင်း၊ အနဘာဝံနာတိ-ကား၊ ဗလေန-အစွမ်းသတ္တိဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သောသေတွာတိ-ကား၊ သုက္ကာပေတွာ-ခြောက်စေပြီး၍၊ အန္တရပေတွာ-ကွယ်ပျောက်စေပြီး၍၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပကာသယိဿာမိ-ထင်ရှားပြပေအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ သမ္မန္နော-ပုဒ်တို့၌ ဆက်စပ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-၏၊) အန္တရပေတိ-ကား၊ အတ္ထပ္ပကာသနဿ-အနက်ကို ထင်ရှားပြကြောင်း အဋ္ဌကထာ၏၊ ဥပယာတကေ-ကပ်၍ နိပ်စက်တတ်သော အတွင်းအပ ဘေးရန်တို့ကို--အသေသတောတိ-ကား၊ နိဿေသေ-အကြွင်းမရှိကုန်သော၊ သကလေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ (အန္တရပေ-တို့ကို)။

. ဣဒါနိ-ရတနတ္ထယ ပဏာမ၏ အကျိုးပယောဇဉ်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်တရား၏၊ ဂမ္ဘီရတ္ထတ္တာ-နက်နဲသော အနက်အဓိပ္ပာယ် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္ထပ္ပကာသနဿ-အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှားပြကြောင်း အဋ္ဌကထာ၏၊ ဒုက္ကရဘာဝံ-ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ပြုနိုင်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကို)၊ ဒီပေတုံ-သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် ပြခြင်းငှာ၊ ဝိသုဒ္ဓါစာရ သီလေနာတိ အာဒိနာ-အစရှိသော ဂါထာဖြင့်၊ အဘိယာစနံ-ရှေးရှုတောင်းပန်ပုံကို၊ ဒဿေတိ-၏၊ ထုလ္လစ္စယာဒိ ဝိသုဒ္ဓိယာ-ထုလ္လစ္စဦး အစရှိသော အောက်အာပတ် ၅-ပုံ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိသုဒ္ဓါစာရော-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သောအကျင့် ရှိ၏၊ ပါရာဇိက၊ သံဃာဒိသေသဝိသုဒ္ဓိယာ-ပါရာဇိက၊ သံဃာဒိသေသံတို့၏ စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိသုဒ္ဓသီလော-အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော သီလရှိ၏။

ဝါ-တစ်နည်း၊ စာရိတ္တ ဝါရိတ္တ ဝိသုဒ္ဓိယာ-စာရိတ္တသီလ၏ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်း၊ ဝါရိတ္တသီလ၏ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိသုဒ္ဓါစာရသီလော-ဝိသုဒ္ဓါစာရသီလ မည်၏၊ တေန ဝိသုဒ္ဓါစာရ သီလေန)-ထိုအထူးသဖြင့် စင်ကြယ် သော အကျင့်၊ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သောသီလ ရှိထသော၊ (ဗုဒ္ဓဃောသေန ဘိက္ခုနာ-၌စပ်။)

သက္ကစ္စတိကား၊ စိတ္တိကတွာ-စိတ်မဟုတ်သော်လည်း စိတ်ကဲ့သို့ ပြု၍၊ အဘိယာစိတောတိ-ကား၊ အဘိမုခံ-ရှေးရှု၊ ယာစိတော-တောင်းပန်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ [တစ်ဆင့် တောင်းပန်းခိုင်းအပ်သည် မဟုတ်၊ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ မျက်မှောက်သို့လာ၍ တိုက်တွန်းတောင်းပန်အပ်သည်ဖြစ်၍-ဟူလို။] တေန-ထို သက္ကစ္စ အဘိယာစိတော ဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ အနာဒရိယံ-ရိုသေလေးစားခြင်း မရှိသူ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-မရှိမသေ၊ [ကြိယာဝိသေသန၊ အနာဒရဿ ဘာဝေါ အနာဒရိယံ။] အတ္ထပ္ပကာသေန-အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်း၌၊ ကာတုံ-ငှာ၊ အသက္ကုဏေယျံ-မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဘာဝပ္ပဓာန)၊ ဒဿေတိ-၏၊ [သုက ရိုရိုသေသေ

တောင်းပန်သောကြောင့် မိမိက အဋ္ဌကထာကို စီရင်ခြင်း၌ မလေးမစား မလုပ်
ကောင်းတော့-ဟူလို။]

ဣဒါနိ-အဘိယာစန ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ ယဿ-အကြင် အဘိဓမ္မာတရား
တော်၏၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပကာသေတုကာမော-ထင်ရှားပြခြင်းမှာ
လိုလား၏၊ တံ-ထိုအဘိဓမ္မာ တရားတော်ကို၊ ဒသေတုံ-ငှါ၊ ယံဒေဝဒေဝါတိ
အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုယံဒေဝဒေဝေါ အစရှိသော
ဂါထာစကား၌၊ ယန္တိ-ယံ ဟူသည်ကား၊ ဝိသုဒ္ဓိသမ္ပတိ ဥပပတ္တိဒေဝါနံ-ဝိသုဒ္ဓိ
နတ်ဟူသော ရဟန္တာ၊ သမ္ပတိနတ်ဟူသော မင်း၊ ဥပပတ္တိ နတ်ဟူသော
နတ်ဗြ တို့၏၊ ဒေဝေါ-နတ်ဖြစ်တော်မူသော၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ-
ကြောင့်၊ လောကေ-၌၊ ယေ - အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဝါ - တို့ကို၊ သရဏန္တိ-
ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ပရာယဏန္တိ-အလွန်ရောက်အပ်ရာ ဟူ၍၊ ဝါ-လဲလျောင်းရာဟူ၍၊
ဂန္ထဗ္ဗာ-ဆည်းကပ်ထိုက်ကုန်၏၊ ဂတိဘူတာ- ဆည်းကပ်အပ်သော အရာဖြစ်၍
ဖြစ်ကုန်၏၊ ဝါ-လဲလျောင်းရာ ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏၊ တေ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ ဒေဝါတိ-
ဒေဝတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ ဘဂဝါစ-သည်လည်း၊ သဗ္ဗဒေဝါနံ-တို့၏၊ ဂတိဘူတာ-
ဆည်းကပ်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူ၏၊ ဝါ-လဲလျောင်းရာဖြစ်၍ ဖြစ်တော်
မူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဒေဝဒေဝေါ-ဒေဝဒေဝ မည်တော်မူ၏) [ပရံ-အလွန်+အယနံ-
ရောက်အပ်သော ရတနာတည်း၊ ပရာယဏံ-နာ၊ မဓုဒီကာ၌ “ပရေသံ+အာယနန္တိ
ပရာယဏံ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလေသည်မှာ ထုံးစံမကျ။]

နယတောတိ-ကား၊ သဇ္ဇေပတော-အကျဉ်းအားဖြင့်၊ သမာစိက္ခိတိ-ကား၊
သမ္မာ-စွာ၊ အာစိက္ခိ-ဟောပြတော်မူပြီ၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်
ဟောပြလသော်၊ ထေရော-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်၊ ဗုဇ္ဈတိ-သိနိုင်လောက်၏၊
(တထာ-ထိုသိနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အာစိက္ခိ-
ဟောပြတော်မူပြီ) [သမာစိက္ခိ၌ သံကို သမ္မာဟု ဖွင့်၍၊ ထိုသမ္မာကိုပင် “ယထာထေရော”
စသည်ဖြင့် ထပ်ဖွင့်သည်၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာ သိလောက်အောင် ဟောပြတော်မူ
ခြင်းကို “အာစိက္ခန” ဟု ဆိုသည်-ဟူလို။]

ဝေနေယျသတ္ထေ-ဝေနေယျ သတ္တဝါတို့ကို၊ ဝိနေတိ-ဆုံးမတော်မူတတ်၏၊
ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိနာယကော-မည်တော်မူ၏၊ [“ဝိနေတိတိ ဝိနာယကော” ဟုပြု၊]
ဝါ-တစ်နည်း၊ နာယကဝိရဟိတော-ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ၊ နာယကမှ ကင်းတော်
မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ [နာယကတော+ဝိဂတော ဝိနာယကော” ဟု မရပြုသည်၊]
သယမ္ဘူ -ကိုယ်တော်တိုင် ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိ အတ္ထော-
နက်။

ယဉ္ဇတိ-ကား၊ ယဉ္ဇ အဘိဓမ္မ-ကိုလည်း၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား ပယိရဒါဟာသိ-
ပောဠော ပို့ချတော်မူပြီး၊ ဣတိ-သို့၊ သမ္မန္တော-ပုဒ်တို့၏ ဆက်စပ်ခြင်းကို၊
(ကာတဗ္ဗော-၏၊ ပယိရဒါဟာသိတိ-ကား၊ ကထေသိ-ဟောပြောပို့ချပြီး။

ဣတိတိ-ကား၊ ဣမိနာ အနတ္တမေဓ-ဤ အစဉ်အားဖြင့်၊--ယန္တိ-ယံဟူ၍၊
ဥပယောဂဝသေန-ဒုတိယာဝိဘတ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်သော၊ ယံ သဒ္ဒေါ-
သည်၊ ဓာရိတောတိ-ဓာရိတောဟူသော၊ ပစ္စတ္တေန-ပဌမာဝိဘတ်နှင့်၊ ဝါ-ပဌမာ
ဝိဘတျန္တ ပုဒ်နှင့်၊ သမ္ပန္နမာနော-စပ်အပ်သော၊ ယောဓာရိတောတိ-ယောဓာရိတော
ဟူ၍၊ ပစ္စတ္တဝသေန-ပဌမာဝိဘတ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ပရိဏမတိ-ညွတ်၏၊ တသ္မာ-
ကြောင့်၊ ယော-အကြင်အဘိဓမ္မာကို၊ ဓာရိတော-ရဟန်းတို့ ဆောင်ရွက်မှတ်သား
အပ်ပြီး၊ ယော-ကို၊ သင်္ဂီတောစ-အရှင်မဟာကဿပစသော ထေရ်တို့ သံဂါယနာလည်း
တင်အပ်ပြီး၊ တဿ-ထိုဆောင်ရွက်အပ် သံဂါယနာတင်အပ်ပြီးသော အဘိဓမ္မာ၏၊
အတ္ထံ-ကို၊ ပကာယိဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ-သို့၊ ယောဇနာ-နိယမ အနိယမံဝါကျတို့ကို
ယှဉ်စေခြင်းကို၊ ကာတဗ္ဗော-၏။

ဝေဒေန၊ ပညာယ-ပညာဖြင့်၊ ဣဟတိ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-
ကြောင့်၊ ဝေဒေဟော-မည်၏၊ တေန မုနိနာ-ထိုပညာဖြင့် ဖြစ်တတ်သော
၁ရှင်အာနန္ဒာ ဟူသော မုနိသည်၊ (သင်္ဂီတောဌ်စပ်)--အဘိဏ္ဍာသောတိ-ကား၊
ဗဟုသော-ကြိမ်ဖန် များစွာ၊ အဘိဓမ္မာသာတိ ဇေတု-ဟူသော ဤပုဒ်ကို၊ အတ္ထံပကာသ
ယိဿာမိတိ ဇေတေန-ဟူသော ဤပုဒ်နှင့်၊ ယောဇေတဗ္ဗံ-ယှဉ်စေထိုက်၏။

ဣဒါနိ-ဌ်(ဒဿေတုံ အာဟ ဌ်စပ်၊) အတ္ထပ္ပကာသနဿ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို
ထင်ရှားပြကြောင်း အဋ္ဌကထာသစ်၏၊ ယောနိဿယော-အကြင်မှီရာ ရှေး
အဋ္ဌကထာဟောင်းသည်(အတ္ထိ-၏)တံ-ထိုမှီရာ အဋ္ဌကထာဟောင်းကို၊ [ရှေးအဋ္ဌကထာ
ဟောင်း၏ အကြောင်းအရာကို၊] ဒဿေတုံ-ငှာ၊ အာဒိတောတိ အာဒိ-အစရှိသော
ဂါထာစကားရပ်ကို၊ အာဟ-ပြီး၊ တတ္ထ-ထိုအာဒိတော အစရှိသော ဂါထာစကားရပ်၌၊
အာဒိတောတိ-ကား၊ အာဒိမှီ-အစ၌၊ ပဌမ သင်္ဂီတိယံ-ပဌမ သံဂါယနာတင်ရာအခါ၌။

ယာ အဋ္ဌကထာ-ကို၊ သင်္ဂီတာ-သံဂါယနာတင်အပ်ပြီး၊ ပန-စောဒနာပါဦးအံ့၊
သာ အဋ္ဌကထာ-ထိုအဋ္ဌကထာသည်၊ ကဿ-အဘယ်ပါဠိရပ်၏၊ (အဋ္ဌကထာ-
နည်း၊) ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ အညဿ-အဘိဓမ္မာမှ တစ်ပါး အခြားသော၊
ဝုတ္တဿ-ဆိုအပ်ပြီးသော စကား၏၊ အဘာဝါ-ဤနေရာ၌ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ယဿ-
အကြင်အဘိဓမ္မာ၏၊ အတ္ထံ-ကို၊ ပကာယိဿာမိ-ထင်ရှားပြပေအံ့၊ ဣတိ-သို့၊
ဝုတ္တံ-ပြီး၊ အဓိကာရဝသေန အဓိကာရနည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ တဿ အဘိဓမ္မဿ-
ထို အဘိဓမ္မာ၏၊ (အဋ္ဌကထာ-တည်း၊) ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏။

သင်္ဂီတာတိ-ကား၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပကာသေတု-ငှာ၊ ယုတ္တဋ္ဌာနေ-
 သင့်လျော်သော အရာ၌၊ “ရှေး၌လည်း မဖွင့်ဆိုရသေး၍၊ မပေါ်လွင်သော အရာ၌၊
 အယံ-ဤအနက်သည်၊ ဧတဿ-ဤပုဒ်၏၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ အယံ-
 ဤအနက်ကား၊ ဧတဿ-၏၊ အတ္ထော-တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ သင်္ဂဟေတွာ-
 သိမ်းယူ၍၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ပစ္ဆာပိစ-နောက်အခါ၌လည်း၊ ဒုတိယ တတိယ
 သင်္ဂီတီသု-ဒုတိယ သင်္ဂါယနာ၊ တတိယ သင်္ဂါယနာတင်ရာ အခါတို့၌လည်း၊
 အနသင်္ဂီတာ-တစ်ဖန်နောက်ထပ်သိမ်း၍ ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-တစ်ဖန်နောက်ထပ်၊ သင်္ဂါယနာ
 တင်အပ်ပြီ။-အင်္ဂါသင်္ဂီတာတိ-ကား၊ ရစိတာ-ပြုစီရင်အပ်ပြီ။

တတောတိ-ကား-အဋ္ဌကထာတော-အဋ္ဌကထာဟောင်းမှ၊ တန္တိနယာနဂန္တိ-
 ကား၊ တန္တိဂတိ-ပါဠိတော်၏ အသွားအလာသို့၊ အနဂတံ-အစဉ်လိုက်သော၊
 ဗာသန္တိ-ကား၊ မာဂတဘာသံ-မာဂဓဘာသာကို။

နိကာယန္တရလဒ္ဓိဟီတိ-ကား၊ အန္တရန္တရာ-အကြားအကြား၌၊ အနုပ္ပဝေသိ
 တာဟိ-လျော်စွာ ထည့်သွင်းအပ်ကုန်သော၊ (နိကာယန္တရလဒ္ဓိဟိ-ဂိုဏ်းတစ်ပါးတို့၏
 အယူတို့နှင့်) -- အသမ္ဘိဿန္တိ -ကား၊ အဝေါက်ဏ္ဏံ-ရောပြုမ်းခြင်းမရှိသော၊
 အနာကုလန္တိ-ကား၊ သနိကာယေပိ-မိမိဂိုဏ်း၌လည်း၊ ဝါ-မိမိဂိုဏ်း၏ အဖွင့်၌
 လည်း၊ အနာဝိလံ - ရှုပ်ထွေးခြင်းမရှိသော၊ ပရိစ္ဆိန္နံ - ပိုင်းခြား ကန့်သတ်အပ်
 သော၊ ...အသမ္ဘိဿော- ဂိုဏ်းတစ်ပါးတို့၏ အယူနှင့် ရောနှောခြင်းလည်း မရှိ
 သော၊ အနာ ကုလောစ-မိမိဂိုဏ်း၏ အယူ၌လည်း ရှုပ်ထွေးခြင်းမရှိသော၊ မဟာ
 ဝိဟာရဝါသိနံ-မဟာဝိဟာရ၌ နေလေ့ရှိကုန်သော ထေရ်တို့၏၊ ယော အတ္ထဝိနိစ္ဆ
 ယော-အကြင်အနက် အဆုံးအဖြတ်သည်၊ (အတ္ထိ-၏) တံ-ထိုအသမ္ဘိဿ၊ အနာ
 ကုလဖြစ်သော အဆုံးအဖြတ်ကို၊ ဒီပယန္တော-ထင်ရှားပြလျက်၊ အတ္ထံ-အနက်
 အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပကာသယိသာမိ-ထင် ရှားဖွင့်ပြပေအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ (သမ္ပန္နော-ကို၊
 ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏) ဧတေန-ဤမဟာ ဝိဟာရဝါသိနံ၊ ဒီပယန္တော ဝိနိစ္ဆယံဟူသောပါဠိဖြင့်၊
 တိပိဋက စူဠနာဂတ္ထေရာဒီဟိ-တိပိဋက စူဠနာဂထေရ် အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊
 ဝုတ္ထော-ဆိုအပ်သော၊ ထေရဝါဒေါပိ-ထေရဝါဒသည် လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊
 သင်္ဂဟီတော-သိမ်းယူအပ်သည်၊ ဟောတိ။ [လောကုတ္တရာ၌ ရှိသော ဗောဇ္ဈင်၊
 မဂ္ဂင်၊ ဈာန်တို့၏ အထူးကို သမ္ပသိတဈာန်ဖြင့်မှတ်သည်၊ ပါဒကဈာန်ဖြင့် မှတ်
 သည်စသော ဝါဒကို ထေရဝါဒဟုခေါ်၏၊ ထိုထေရဝါဒသည် လောကုတ္တရာဈာန်ခန်း
 ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။]

အသမ္ဘိဿော၊ပေဒီပယန္တော။ ။ဤအဖွင့်၌ အသမ္ဘိဿံ အနာကုလံတို့သည် “မဟာ
 ဝိဟာရဝါသိနံ ဝိနိစ္ဆယံ”၏ ဝိသေသနတို့တည်း၊ ထိုဝိနိစ္ဆယံကိုလည်း ဒီပယန္တော၏ ကံအဖြစ်ဖြင့်
 စပ်စေလိုသည်။

အထဝါ-ကား၊ တမ္ပပဏ္ဍိဘာသံ-သီဟိုဠ်ဘာသာကို၊ အပနေတွာ-ဖယ်ရှားပြီး၍လည်းကောင်း၊ မာဂဓဘာသံ-ကို၊ အာရောပေတွာစ-ပေထက်သို့ တင်၍လည်းကောင်း၊ ပကာသိယမာနော-ထင်ရှားပြုအပ်လတ္တံ့သော၊ အဘိဓမ္မဿ- အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏၊ ယော အတ္ထော - အကြင် အနက် အဓိပ္ပာယ်သည်၊ အသမ္ဘိသော-ဂိုဏ်းတပါးတို့၏ အယူနှင့် ရောနှောခြင်းမရှိသည် လည်းကောင်း၊ အနာကုလောယေဝစ- မိမိဂိုဏ်း၏ အယူ၌လည်း ရှုပ်ထွေးခြင်း မရှိသည်သာလျှင် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ မဟာဝိဟာရဝါသီနံ-တို့၏၊ ဝိနိစ္ဆယဘူတောစ- အဆုံးအဖြတ်ဖြစ်၍လည်း ဖြစ်၏၊ တံအတ္ထံ -ထို အသမ္ဘိဿ အနာကုလ မဟာ- ဝိဟာရဝါသီဝိနိစ္ဆယဖြစ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ စဲသော - ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်သည်၊ မဟာဝိဟာရဝါသီနံတို့၏၊ ဝိနိစ္ဆယော-တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒီပယန္တော-ပြုလျက်၊ ပကာသယိဿာမိ-အံ၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ တပ္ပကာ သနေနေဝ - ထို အသမ္ဘိဿ၊ အနာကုလဖြစ်သော အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှား ပြုခြင်းဖြင့်ပင်၊ သော- ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်သည်၊ တထာ- ထို မဟာဝိဟာရဝါသီ ဝိနိစ္ဆယအဖြစ်ဖြင့်၊ ဒီပိတော-ပြုအပ်သည်၊ ဝါ-ပြရာရောက်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဧသော မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဝိနိစ္ဆယောတိ ဒီပယန္တောတိ-ဟူ၍၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။)

အထဝါ။ ။“ယော၊ ပေ၊ ဝိနိစ္ဆယဘူတော၊ တံအတ္ထံ”ကို ကြည့်၍ အသမ္ဘိဿ အနာကုလ ဝိနိစ္ဆယတို့သည် အတ္တံ့စပ်ရသော ဝိသေသနတို့တည်းဟု သိရ၏။ ဒီပယန္တော၏ အာကာရကိုကား “ဧသော မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဝိနိစ္ဆယောတိ - ဤ ဖွင့်ပြုအပ်လတ္တံ့သော အနက် (အဋ္ဌကထာ)သည် မဟာဝိရဝါသီတို့၏ ဝိနိစ္ဆယဖြစ်သည်”ဟူ၍ အပိုထည့်စေလိုသည်။

တပ္ပကာသ၊ ပေ၊ ဟောတိတိ။ ။ဤဝါကျသည် အထဝါတက်သော ဝါကျ၏ ဒဋ္ဌိတစ်နည်း - ဟေတုဝါကျတည်း။ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဂိုဏ်းသားဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါးက ထိုသို့အနက် (အဋ္ဌကထာ)ကို ဖွင့်ပြုလိုက်ခြင်းအားဖြင့် ထိုအနက် (အဋ္ဌကထာ)သည် မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းသားတို့၏ အဆုံးအဖြတ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပြုပြီးဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် “ဧသော မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဝိနိစ္ဆယောတိ ဒီပယန္တော”ဟူသော စကားသည်မှန်၏။-ဟုလို။ [တပ္ပကာသနေနေဝါတိ အဘိဓမ္မဿ အတ္ထပ္ပ-ကာသနေနေဝ၊ ပကာသိယမာနော သော အဘိဓမ္မတ္ထော၊ တထာတိ မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဝိနိစ္ဆယဘာဝေန-မဓု။]

ဤ အထဝါတက်သောနည်းအတိုင်း အဋ္ဌကထာ၌ နိဿယတစ်နည်းပေးပုံကား - နိကာယန္တရလဒ္ဓိပဟိ - ဂိုဏ်းတစ်ပါးတို့၏ အယူတို့နှင့်၊ အသမ္ဘိဿ - အကြားကြား၌ ရောနှောခြင်း မရှိသော၊ အနာကုလ - မိမိဂိုဏ်း၏ အယူ၌လည်း နောက်ကျရှုပ်ထွေးခြင်း မရှိသော၊ မဟာဝိဟာရဝါသီနံ - တို့၏၊ ဝိနိစ္ဆယ - အဆုံးအဖြတ်လည်းဖြစ်သော၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒီပယန္တော - ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်သည် မဟာဝိဟာရ ဝါသီထေရ်တို့၏ အဆုံးအဖြတ်ပဲဟု သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် ပြုလျက်၊ ပေ၊ ပကာသယိဿာမိ ထင်ရှားဖွင့်ပြပေအံ့။

တောသယန္တော ဝိစက္ခဏေတိ - ကား၊ ဝိစက္ခဏေ - စူးစမ်းမြော်မြင်၊ ပညာ ရှင်တို့ကို၊ တောသယန္တော - နှစ်သက်စေလျက်၊ ဂဟေတဗ္ဗံ - ယူသင့်ယူထိုက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဂဟေတွာန - ယူပြီး၍၊ ဣတိ ဧဝံ - သို့၊ ယောဇေတွာ- ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေ၍၊ ဂဟေတဗ္ဗဂ္ဂာနေယေဝ - ယူသင့် ယူထိုက်သော-အရာ၌ သာလျှင်၊ ဂဟိတံ - ယူအပ်ပေပြီ၊ သုဠု - ကောင်းစွာ၊ ကတံ - ပြုအပ်ပါပေပြီ၊ (တစ်နည်း) သုဠုကတံ - တယ်ကောင်းပါတကား၊ ဣတိ ဧဝံ သို့၊ တောသယန္တော- လျက်၊ ဣတိ-သို့၊ အတ္ထံ-ကို၊ ဝဒန္တိ - ကုန်၏၊ ဧဝံသတိ - ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ (ဤ သို့ဆိုတိုင်း မှန်လျှင်)၊ ဂဟေတဗ္ဗဂ္ဂဟဏေနေဝ - ယူသင့် ယူထိုက်သော အနက် အဓိပ္ပာယ်တို့ကို ယူခြင်းဖြင့်သာလျှင်၊ တောသနံ-နှစ်သက်စေခြင်းကို၊ ကတံ-ပြီ၊ အညေန- ဂဟေတဗ္ဗဂ္ဂဟဏမှ အခြားသော၊ အတ္ထပ္ပကာသနေန-အနက်အဓိပ္ပာယ် တို့ကို ထင်ရှားဖွင့်ပြခြင်းဖြင့်၊ (တောသနံ - ကို) န(ကတံ) - အပ်၊ ဣတိ- သို့၊ ဧဝံ(ဒေါသဇာတံ - ဤအပြစ်သည်၊ အာပဇေယျ - ဖြစ်ရာ၏၊ ပန - စင်စစ် ကား၊ တောသယန္တော - လျက်၊ အတ္ထံ - ကို၊ ပကာသယိဿာမိ - ထင်ရှားဖွင့်ပြ ပေအံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ယောဇောယ-သည်၊ သတိ-ရှိလသော်၊ ဂဟေတဗ္ဗဂ္ဂဟဏံ- ယူသင့် ယူထိုက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ယူခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အညံ- ဂဟေတဗ္ဗဂ္ဂဟဏမှ အခြားသော၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ အတ္ထပ္ပကာသနဉ္စ-အနက် အဓိပ္ပာယ်တို့ကို ထင်ရှားဖွင့်ပြခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ - ၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ သဗ္ဗန-သော၊ တေန-ထိုဂဟေတဗ္ဗဂ္ဂဟဏ၊ အညသဗ္ဗတ္ထပ္ပကာသနဖြင့်၊ တောသနံ - နှစ်သက်စေခြင်းသည်၊ ဝါ - ကို၊ ကတံဟောတိ၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊

ဝိစက္ခဏေ၊ ပေ၊ ဂဟေတွာန။ ။ဤဝဒန္တိဝါဒ၌ တောသယန္တောကို ဂဟေတဗ္ဗံ ဂဟေတွာနနှင့် စပ်စေလို၏။ ပညာရှိတို့ကို နှစ်သက်စေနိုင်လောက်အောင် “သုတ္တန် အဋ္ဌကထာ တို့၌ ယူသင့် ယူထိုက်သော အနက်အဖွင့်ကိုယူ၍ ‘ဖွင့်ပြမည်’ဟု ဆိုလိုသတက်။

စဝံသတိ၊ ပေ၊ အာပဇေယျ။ ။ထိုဝဒန္တိဝါဒ၌ လဒ္ဒဒေါသ (ရအပ်သော အပြစ်) ကို ပြလို၍ “စဝံ သတိ၊ ပေ၊ အာပဇေယျ”ဟုမိန့်၊ ဝဒန္တိဝါဒအတိုင်းဆိုလျှင် ယူသင့်သည်ကို ယူခြင်း ဖြင့်သာ ဝိစက္ခဏတို့နှစ်သက်စေမှုရှိပြုသည်။ ယူသင့်သည်ကို ယူခြင်းမှ တစ်ပါးသော အခြား အနက် အဖွင့်များဖြင့်ကား “ဝိစက္ခဏတို့ နှစ်သက်မှုကို မပြုနိုင်”ဟူသော အပြစ်ဒေါသရောက်သည်။

တောသယန္တော၊ ပေ၊ ယုတ္တဗ္ဗပါ။ ။တောသယန္တောကို ဂဟေတွာပုဒ်နှင့် အဓိပ္ပာယ် မစပ်ပဲ “အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ”နှင့် စပ်ပါ။ “ဝိစက္ခဏတို့ကို နှစ်သက်စေလျက် အနက်ကို ဖွင့်ပြမည်”ဟုလို၊ ဤသို့စပ်လျှင် “ဂဟေတဗ္ဗဂ္ဂဟဏသည် လည်းကောင်း၊ ဂဟေတဗ္ဗဂ္ဂဟဏ မှအခြားသော အနက်အဖွင့်သည်လည်းကောင်း အတ္ထံပကာသယိဿာမိဝယ် အတ္ထပ္ပကာသန အဖြစ်ဖြင့်ပါဝင်ကြ၏။ ထိုသို့ ပါဝင်သောကြောင့် ဂဟေတဗ္ဗဂ္ဂဟဏဖြင့် လည်းကောင်း၊ အခြား သော အနက်အဖွင့်ဖြင့် လည်းကောင်း ဝိစက္ခဏတို့ကို နှစ်သက်စေရာရောက်သည်။ ထို့ကြောင့် တောသယန္တော အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ၌ စပ်သောနည်းသာ (အဋ္ဌကထာဆရာ၏ နှစ်သက် စေလိုသောဆန္ဒ ကျယ်ပြန့်ရကား) သင့်လျော်စရာရှိပေသည်။

တောသယန္ဓော၊ ဝေ၊ ပံကာသယံသာမိတိ-ဟူ၍၊ (ယောနော-သည်) ယုတ္တ-
ရူပါ-သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသည်၊ (ဟောတိ-၏။)

ဣဒါနိ-၌၊ ယံ အတ္ထပ္ပကာသနံ-အကြင်အနက်ကို ထင်ရှားပြကြောင်း အဋ္ဌ
ကထာကို၊ ကတ္ထုကာမော-ပြုခြင်းငှာ လိုလားသည်၊ (ဟောတိ)၊ တဿ-ထို
အနက်ကို ထင်ရှားပြကြောင်း အဋ္ဌကထာ၏၊ မဟတ္တံ-ကျယ်ဝန်းသည်၏ အဖြစ်ကို၊
[“မဟန္တဿ ဘာဝေါ မဟန္တတ္ထံ” ဟု ဆိုလိုလျက် “န္တ” ချေ၍ မဟတ္တံဟု ဖြစ်သည်၊
“အရဟန္တဿ ဘာဝေါ အရဟတ္တံ” ကဲ့သို့တည်း၊] ပရိဟရိတံ-ရှောင်လွှဲခြင်းငှာ၊
ကမ္မဋ္ဌာနာနိတိ အာဒိ-ကို၊ အာဟ၊ အတ္ထဝဏ္ဏနန္တိ-၌၊ ဝဏ္ဏနာနာမ-
ဝဏ္ဏနာမည်သည်၊ ဝိဝရိတွာ-ဖွင့်၍၊ ဝိတ္တာရေတွာ-ချဲ့၍၊ ဝစနံ-ဆိုကြောင်း
စကားတည်း။

ဣတိတိ-ကား၊ အပနေတွာ တတော ဘာသန္တိ ဝေမာဒိနာ-သော၊ ယထာ
ဒဿိတပ္ပကာရေန-အကြင် အကြင်ပြအပ်ပြီးသော ကျမ်းပြုပုံ အပြားအားဖြင့်၊
(ကရုဏပ္ပကာရအားဖြင့်-ဟူလို) ဣတိ-ဤ၊ အပနေတွာ တတောဘာသံဟူသော
ပါ၌ဖြင့်၊ သောတူနံ-စာသင်သားတို့၏၊ ဥဿာဟုပ္ပါဒနဿ-အားတက်သရောကို
ဖြစ်စေခြင်း၏၊ ဟေတု-အကြောင်းကို၊ ဒဿေတိ-၏၊ [သီဟိုဠ်ဘာသာကိုပယ်-
ခြင်း၊ အသမ္ဘိဿ အနာကုလဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံအောင် စီရင်ခြင်းစသည်ဖြင့်
ပြလိုက်လျှင် စာသင်သားတို့၏ အားတက်သရောကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့်
ကရုဏပ္ပကာရသည် ဥဿဟုပ္ပါဒန၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။]

အဘိဓမ္မကထန္တိ - ကား၊ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထံ - အဘိဓမ္မာ အဋ္ဌကထာကို၊
နိသာမေထာတိကား၊ သုဏာထ - နာယုလိုက်ကြကုန်လော၊ ဣဒါနိ-၌၊ အဝဿံ-
မဇ္ဈိတိကေန၊ အယံ - ဤ အဋ္ဌကထာကို၊ သောတဗ္ဗာယေဝ - နာယုထိုက်သည်
သာ၊ ဣတိ - သို့၊ ဒဠံ - မြဲမြံစွာ၊ ဥဿာဟေန္တော - အားတက်စေလိုသည်၊
(ဟုတွာ-၍)၊ ဒုလ္လဘာ ဟိ အယံ ကထာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ။ [အပနေတွာ
တတောဘာသံ စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော ဥဿာဟနဟေတု၊ ဒုလ္လဘာ ဟိ အယံ
ကထာဖြင့်ပြအပ်သော ဥဿာဟနဟေတုဟု ဥဿာဟနကြိယာ၏ အကြောင်းပြ
၂-မျိုး ဖြစ်နေသောကြောင့် နောက်အကြောင်းပြစကား၌ “ဒဠံ ဥဿာ ဟေ-
န္တော” ဟု ဒဠံသဒ္ဒါ ထည့်၍ဆိုသည်။]

ဝိသတိဂါထာဝဏ္ဏနာ-နှစ်ဆယ်သော ဂါထာတို့၏ အဖွင့်သည်၊

နိဋ္ဌိတာ-ပြီ။

ဂန္ထာရဗ္ဗအဖွင့် ပြီး၏။

နိဒါနကထာ အဖွင့်

[စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ မာတိကာအဖွင့်မှ စ၍ ကျမ်းရင်းစာသွားဖြစ်၏။ ထို၏ရှေ့ ဝစနတ္ထမှစ၍ သန္နိဝေသအားလုမးသည် အခြေခံနိဒါနကထာချည်း ဖြစ်သည်။]

အဋ္ဌသာလိနိ - အဋ္ဌသာလိနိ အဋ္ဌကထာကို၊ ဝဏ္ဏန္တေဟိ - ဖွင့်ပြလိုကုန်သော၊ အာစရိယေဟိ-ဋီကာဆရာတို့သည်၊ တာဝ-မဖွင့်ပြမိရှေးဦးစွာ၊ တံသာ-ထိုအဋ္ဌသာလိနိ၏၊ သန္နိဝေသော - စုဝေးတည်နေသော အပိုင်းအခန်းကို၊ ဝိဘာဝေတဗ္ဗော - ထင်စွာပြထိုက်၏၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ ဝစနတ္ထောပရိစ္ဆေဒေါ၊ ပေ၊ သန္နိဝေသံ ဝိဘာဝယေတိ - ဟူ၍၊ ဣဒံ - ဤအကျဉ်းချုပ် ဂါထာစကားရပ်ကို၊ (မယာ - သည်)၊ ဝုစ္စတိ-၏။ [ဝစနတ္ထော-အဘိဓမ္မသဒ္ဒါ၏ အနက်လည်း

အဋ္ဌသာလိနိ တာဝ။ ။သာရော ဝိယာတိ သာရော-အနှစ်ကိုသို့ အဆီအနှစ် ကျစ်လျစ်သည်၊ အတ္ထော+သာရော အတ္ထသာရော - အဆီအနှစ် ကျစ်လျစ်သော အနက် အဓိပ္ပာယ်၊ အတ္ထသာရော ဧတိသာာတိ ("အတ္ထသာရီ" ဟု ဆိုသင့်လျက် ထွက် ဌပျ၊ ရကို လပြု၍ ဣတ္ထိဇောတက ဣနိပစ္စည်းဖြင့်) အဋ္ဌသာလိနိ - အဆီအနှစ် ကျစ်လျစ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် ရှိသော အဋ္ဌကထာ ဟု - ဖြစ်၏။ [သာရသဒ္ဒါကို ဥတ္တမတ္တဟု ကြံ၍ "ကောင်းမြတ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသော အဋ္ဌကထာ" ဟုလည်း ကြံပါ။] "တာဝ"ကား ပဌမတ္တနိပါတ်၊ "ဖွင့်ခြင်း၏ ရှေးဦးစွာ=မဖွင့်မီ ရှေးဦးစွာ" ဟု ပေး။

ဝဏ္ဏန္တေဟိ အာစရိယေဟိ။ ။စုရာဒိဝဏ္ဏဓာတ်သည်ဝိတ္တာရ (ချဲ့ဖွင့်ခြင်း) အနက် ဟောတည်း။ အဋ္ဌသာလိနိ အဋ္ဌကထာကို ဖွင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဟူသည် ဋီကာ ဆရာတို့သာတည်း။ ထို့ကြောင့် "အာစရိယေဟိ" အရ ဋီကာဆရာတို့ကို ယူရသည်။ အဋ္ဌသာလိနိကို ဖွင့်သူမှန်သမျှ မည်သူမဆို အားလုံးနှင့်ဆိုင်သောကြောင့် "အာစရိယေဟိ" ဟု ဗဟုဝန်ဆိုထားသည်။ ဤမူလ ဋီကာဆရာလည်း အာစရိယေဟိ၌ ပါဝင်၏။ [အာစရိယေဟိကို "အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်" ဟု ကေစိတို့ပေးကြ၏ - ဟု မမှဖွင့်သေး၏။]

သန္နိဝေသော၊ ။သန္နိဝိသုတိ - စုပေါင်း တည်နေတတ်၏၊ ဣတိ သန္နိဝေသော၊ [သံ+နိပဗ္ဗ၊ ဝိသဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ မရ၌ "သန္နိဝိသယတိ - စုပေါင်း တည်နေစေတက်၏" ဟု ဟေတုဂါကျဖြင့် ဝိဂ္ဂဟပြု၏။] ဝစနတ္ထစသည်ကို သူ့အခန်းနှင့်သူ ပိုင်းခြားထားကြောင်း ဖြစ်သော စကားရပ်ကို "သန္နိဝေသ" ဟု ခေါ်သည်။

ဝစနတ္ထော။ ။"တတ္ထ ကေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မာ၊ ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန" မှစ၍ "အဘိဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗော" တိုင်အောင် ပြအပ်သော အဘိဓမ္မသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ဝစနတ္တဟု ခေါ်၏။ အဘိဓမ္မသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြသော စကားတစ်ရပ်လည်း (အကြောင်းအနက်၏ အမည်ကို အကျိုးစကားတစ်ရပ်၌ တင်စား၍ ကာရဏုပစာရအားဖြင့်) ဝစနတ္တမည်၏။ ဤဝစနတ္တကို ပြသော စကားတစ်ရပ်ကို သန္နိဝေသတစ်စု ဟု မှတ်ပါ။ [ဝစနတ္တဟု ဆိုသောကြောင့် ဝိဂ္ဂြဟ် ဝါကျဟု မမှတ်ပါနှင့်၊ အဘိဓမ္မာသဒ္ဒါ၏ အနက်ပြစကားဟု မှတ်ပါ။]

ကောင်း၊ ပရိစ္ဆေဒေါ - အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်းဟူသော အပိုင်းအခြား လည်ကောင်း၊ ပါဠိယာ-တစ်ကျမ်း တစ်ကျမ်းသော ပါဠိတော်၏၊ သန္နိဝေသောစ-စုဝေးတည်နေသော အပိုင်းအခန်း လည်ကောင်း၊ သာဂရေဟိ - ဇေယျာဂရ အစရှိသည်တို့နှင့်တကွ၊ တထာစိန္တာ-ထို နယသာဂရ သိကြောင်းစကားလည်းကောင်း၊ ဒေသနာဟိ- မာနသ ဒေသနာစသော ဒေသနာကိုဖြင့်၊ ဂဘီရတာ-အဘိဓမ္မာ၏ နက်နဲသည်၏ အဖြစ် လည်းကောင်း။

ဒေသနာယ-ဘိဓမ္မာကို ဟောတော်မူရာအခါ၌၊ သရီရဿ-မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်၏၊ ပဝတ္ထိဂ္ဂဟဏံ-ဖြစ်ပုံကို ပြကြောင်း စကားလည်းကောင်း၊ တထာ- ထိုမှတစ်ပါး၊ ထေရဿ-အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်၏၊ ဝါစနာမဂ္ဂတပ္ပ-ဘာဝတတာပိစ-

ပရိစ္ဆေဒေါ။ ။ “အဘိဓမ္မာသည် ၇-ကျမ်းရှိ၏”ဟု ကျမ်းအပိုင်းအခြားကို ပြသော “ပကရဏ ပရိစ္ဆေဒတော”မှ စ၍ “စဝံ ကထာဝတ္ထုနာဝ သဒ္ဓိံသတ္တပ္ပကရဏာနိ အဘိဓမ္မာနာမ” တိုင်အောင်သော စကားရပ်သည် ပရိစ္ဆေဒသန္နိဝေသ တစ်စုတည်း။

သန္နိဝေသောစ ပါဠိယာ။ ။ “ဓမ္မသင်္ဂဏီကျမ်း၌ ၄-ခန်း ၄-စု ၄-ကဏ္ဍရှိ၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပါဠိတော် ၇-ကျမ်းတွင် တစ်ကျမ်းတစ်ကျမ်း၌ တစ်စုစီ တစ်စုစီ စုပေါင်း တည်နေပုံ ကို ပြသော “တတ္ထ ဓမ္မသင်္ဂဏီပုကရဏေ စတသော ဝိဘတ္တိယော”မှ စ၍ “ဣဒံ စတုဝိသတိသမ္ပန္နပဋ္ဌာနသမောဓာနံ ပဋ္ဌာနံ မဟာပကရဏံနာမ” တိုင်အောင်သော စကားတစ်ရပ်သည် “ပါဠိသန္နိဝေသ”ဟု ခေါ်အပ်သော သန္နိဝေသ တစ်ရပ်တည်း။ [“သန္နိဝေသီယံတေ-စုဝေး တည်နေစေအပ်၏၊ ဣတိ သန္နိဝေသော။]

သာဂရေဟိတထာစိန္တာ။ ။ ဇေယျာဂရ စသည်တို့နှင့်တကွ နယသာဂရကို စဉ်းစားရာဖြစ်သော “ဣဒါနိ ဣမဿ အဘိဓမ္မဿ ဂမ္ဘီရတာစဝ ဝိဇာနနတ္ထံ” မှ စ၍ “ဣမသ္မိံ ဌာနန နယသာဂရော အစိပ္ပေတော” တိုင်အောင်သော စကားရပ်သည် “သာဂရေဟိ စိန္တာ”မည်သော သန္နိဝေသ တစ်စုတည်း။

ဒေသနာဟိ ဂဘီရတာ။ ။ မာနသ ဒေသနာ၊ ဝစီဘောဒ ဒေသနာ စသော ဒေသနာအပြား တို့ဖြင့် အဘိဓမ္မာ၏ နက်နဲပုံကိုပြသော “အယမ္ဘိ ဘဂေါ”မှ စ၍ “မတ္ထကံ ပါပေတုံ နသက္ကောတိ” တိုင်အောင်သော စကားရပ်သည် “ဒေသနာဟိ ဂမ္ဘီရတာ”မည်သော သန္နိဝေသ တစ်စုတည်း။ [ဂမုဓာတ်၊ ကီရ (ကံအနုဗန်ရှိသော ဤရပစ္စည်း) ဓာတ်နှောင် ဘလား၍ ဂမ္ဘီရဟု ဖြစ်၊ စံကိုချေလျှင် “ဂဘီရ”ဖြစ်၏-ဟု အဘယာရာမ ဆရာတော်၏ ဣဒါဒိမောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ ၁၇၀-သုတ်၌ ရုပ်တွက်ပြသည်၊ သာဂရစိန္တာ အခန်းဝယ် အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌လည်း ထောမနိမိကို မိုး၍ တစ်နည်း ရုပ်တွက်ပြခဲ့သည်။]

ဒေသနာပေ၊ဂဟဏံ။ ။ အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို ဝါတွင်းသုံးလကြာအောင် ဟောတော် မူသောအခါ၌ ခန္ဓာဟိုယ်တော်၏ ဖြစ်ပုံကိုပြသော “စဝံ တေမာသံ နိမ္မန္တရံ ဒေသန္တဿ” မှ စ၍ “သရေသုဝါ ဝစနေသုဝါ နာနတ္ထံ နတ္ထိ” တိုင်အောင်သော စကားတစ်ရပ်သည် သရီရပဝတ္ထိဂ္ဂဟဏံ”မည်သော သန္နိဝေသ တစ်စုတည်း။

ပို့ချအပ်သော အစဉ်၏ အဖြစ်၊ ထို ရှင်သာရိပုတ္တရာလျှင် အစအမွန်ရှိသည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။

ပဋိဝေဓာ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တထာ-ထိုမှ တစ်ပါး၊ ဗုဒ္ဓဝစနာဒိပဟိ-ပဌမဗုဒ္ဓဝစန အရှိသည်တို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အာဒိတော-အစဉ်၊ ဝါ-အလျှင်၊ သဗ္ဗဒဿိနော-အလုံးစုံကို သိမြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ အဘိဓမ္မိကဘာဝဿ-အဘိဓမ္မာကို တတ်သိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်ကို၊ သာဓန-ပြီးစေကြောင်း စကားလည်းကောင်း။

ဝိနယေန-ဝိနည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အထ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဂေါသိဂံသုတ္တေန-ဂေါသိဂံသုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဒါနေန-နိဒါန်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဒီပိတာ-ပြုအပ်သော၊ [သံသိဒ္ဓိ၌ စပ်၊] မဟောသိနာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘာသိတတ္ထဿ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်၏၊ သံသိဒ္ဓိ - ပြီးစီးကြောင်း စကား လည်းကောင်း။

ဣမံ သမ္ပံ- ဤအလုံးစုံကို၊ ပကာသေတွာ-ထင်ရှားပြပြီး၍၊ ပဋိညာတကထာ-ဝန်ခံအပ်ပြီးသော အဋ္ဌကထာကို၊ ကတာ - ပြ၊ (ဣတိ - သို့) အဋ္ဌသာလိနီယာ-၏၊ ဇတံ သန္နိဝေသံ - ဤစုဝေးတည်နေပုံ အပိုင်းအခန်းကို၊ ဝိဘာဝယေ-ထင်စွာ ပြရာ၏။

ထေရဿ၊ပေ၊တာပိစ။ ။ "အဘိဓမ္မာ၌ ပို့ချအပ်သော လမ်းစဉ်၏ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ဝါစနာမဂ္ဂ၏အဖြစ်၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာလျှင် အစအမွန်ရှိသည်၏အဖြစ်ကိုပြသော"သာရိပုတ္တတ္ထေရာပိ"မှ စ၍ "ဂဏနာစာရံ ထပေသိ" တိုင်အောင်သည် "ထေရဝါစနာမဂ္ဂ-ထေရဗျ ဘာဝိတတာ" မည်သော သန္နိဝေသတစ်စုတည်း။

ပဋိဝေဓာ၊ပေ၊သဗ္ဗဒဿိနော။ ။ဘုရားရှင်သာ ရှေးဦးစွာ အဘိဓမ္မာဆောင် ဖြစ်တော်မူပုံကို ပြသော "ဧဝံ သန္တေ ထေရော ပဌမတရံ အဘိဓမ္မိကာ"မှ စ၍ "ဝိယာသာဒေါ ဟုတွာ ဇိဝိဿလိ" တိုင်အောင်သော စကားတစ်ရပ်သည် ဘုရားရှင်၏ ရှေးဦးစွာ အဘိဓမ္မိက၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော သန္နိဝေသ တစ်စုတည်း။

ဝိနယေနာထာ၊ပေ၊ဒီပိတာ။ ။ဝိနည်း စသည်ကို ထောက်၍ အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြီးစေတတ်သော "အထာပိ ဧဝံ ဝဒေယျ"မှ စ၍ "အယံတာဝ နိဒါနကထာ" တိုင်အောင်သော စကားတစ်ရပ်သည် သန္နိဝေသ တစ်စုတည်း။

ပကာသေတွာ၊ပေ၊ဝိဘာဝယေ။ ။ဤသို့ သန္နိဝေသပေါင်း ဇ-ခန်းကို ပိုင်းခြားပြပြီးမှ ဝန်ခံအပ်ပြီးသော အဋ္ဌကထာကို ပြုစီရင်တော်မူသည်၊ ဤသို့ အဋ္ဌသာလိနီ၏ စကားတစ်ရပ် တစ်ရပ်ကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ်၍ ပြခြင်းသည် ကစွည်း-အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟတို့၌ ပဌမပိုင်း၊ ဒုတိယပိုင်း၊ စသည်ဖြင့် သဘောတူရာကို ပိုင်းခြားထားပုံမျိုးတည်း။ ဤသို့ ပိုင်းခြား၍ ပြခြင်း သည် စာဂူသူတို့၏ ဉာဏ်ကို ရှင်းလင်းစေ၏၊ ထို့ကြောင့် ကျမ်းပြုဆရာတိုင်းပင် ဤနည်းကို မိုး၍ မိမိကျမ်း၌လည်း သူ့အခန်းနှင့်သူ ပိုင်းခြားလျက် စီစဉ်လေ့ရှိဖို့ သတိပြုသင့်ကြပေသည်။

ဝစနတ္ထ ဝိဇာနနေန-အဘိဓမ္မာသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို သိခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိဒိတာ-ဘိဓမ္မသာမညတ္ထဿ-သိအပ်ပြီးသော အဘိဓမ္မာသဒ္ဓါ၏ သာမည အနက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ (အဘိဓမ္မာသဒ္ဓါ၏ သာမညအနက်ကို သိပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်အား၊) အဘိဓမ္မကထာ-အဘိဓမ္မ အဋ္ဌကထာသည်၊ ဝုစ္စမာနာ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ သောဘောယျ-တင့်တယ်ရာ၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ အဘိဓမ္မ ပရိဇာနနဓမဝ-အဘိဓမ္မကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းသည်သာလျှင်၊ အာဒိမိ-အဋ္ဌကထာကို မဖွင့်မီ အစဉ်၊ ယုတ္တရူပ-သင့်လျော်သော သဘောရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ တဒတ္ထ-ထိုအဘိဓမ္မာသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို၊ တတ္ထ ဂေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မာတိ-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရော-သည်) ပုစ္ဆတိ-၏၊ တတ္ထ-ထိုတတ္ထ ဂေနဋ္ဌေန အဘိဓမ္မော ဟူသော စကားရပ်၌၊ တတ္ထာတိ-ကား၊ အဘိဓမ္မဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိတိ-ဟူသော၊ ယဒိဒံ-အကြင်စကားကို၊ (မယာ-သည်) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဂန္တာ ရမ္မတုန်းက ဆိုခဲ့ပြီ-ဟူလို)၊ တသ္မိံ - ထိုအဘိဓမ္မဿ အတ္ထံ ပကာသယိဿာမိ ဟူသော စကားရပ်၌၊ ယဿ-အကြင်အဘိဓမ္မာ၏၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ ပကာသယိဿာမိ-ထင်ရှားဖွင့်ပြအပ်၊ ဣတိ-သို့၊ ပဋိညာတံ-ဝန်ခံအပ်ပြီ၊ သောအဘိဓမ္မော-ထိုအဘိဓမ္မာ ဟူသည်၊ ဂေနဋ္ဌေန-အဘယ်အနက်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မော-အဘိဓမ္မမည်သနည်း၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တတ္ထာတိ-ကား၊ အဘိဓမ္မကထန္တိ-ဟူသော၊ ဧတသ္မိံ ဝစနေ-ဤစကား၌၊ ယော အဘိဓမ္မော-အကြင်အဘိဓမ္မာကို၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ သော (အဘိဓမ္မော)-ထိုအဘိဓမ္မာဟူသည်၊ ဂေနဋ္ဌေန-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မော-မည်သနည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

ဓမ္မာတိ ရေက ဓမ္မ ဝိသေသဋ္ဌေနာတိ ဧတ္ထ-၌၊ အတိရေကော-သာလွန်သော၊ ဓမ္မော-ဓမ္မတည်း၊ ဓမ္မာတိရေကော- သာလွန်သော ဓမ္မ၊ သုတ္တန္တ မိကာ-သုတ္တန်ထက်သာလွန်သော၊ ပါဠိ-ပါဠိတော်တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဝိသေသော-ထူးကဲသော၊ ဓမ္မော-ဓမ္မတည်း၊ ဓမ္မဝိသေသော ထူးကဲသော ဓမ္မ၊ ဓမ္မာတိသယော-လွန်ကဲသော ဓမ္မ၊ ဝိစိတ္တာ - ဆန်းကြယ်သော ပါဠိ - တည်း၊ ဣတိ အတ္ထော - နက်။

သုတ္တန္တမိကာ ပါဠိ။ အတိရေက (အဝိက)၏ အပါဒါန်၌ အဘယ့်ကြောင့် ဝိနည်းမထည့်ဘဲ သုတ္တန်ကိုသာ ယူ၍ “သုတ္တန္တမိကာ”ဟု ဆိုရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-“ဓမ္မောစ ဝိနယောစ ဒေသိတော ပညတ္ထော”စသော ပါဠိတော်ဝယ် သုတ္တန်နှင့် အဘိဓမ္မာကိုသာ “ဓမ္မ”ဟု တစ်ပေါင်းတည်း နာမည်တပ်၍ ဝိနည်းကိုကား “ဝိနယော”ဟု သီးခြား နာမည်တပ်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် သုတ္တန်နှင့် အဘိဓမ္မာသာ ဓမ္မချင်း တူနေရကား အဘိ၏ အနက်ဖြစ်သော အတိရေက (အဝိက)၏ အပါဒါန်၌ နကိုက ဓမ္မချင်းတူနေသော သုတ္တန်ကိုသာ ယူရပါသည်။ [အပါဒါန် အမျိုးမျိုးတွင် နကိုတူနေရာမှ ဝုဏ်အားဖြင့် ခွဲထုတ်သော ဝိဘတ္တ ဝိဘဇန အပါဒါန်တည်း၊] ထို့ကြောင့်ပင် အဋ္ဌကထာ၌ “သုတ္တန္တံ ဟိ ပတ္တာ”စသည်ဖြင့် သုတ္တန်နှင့် အဘိဓမ္မာကိုသာ နှိုင်းယှဉ်၍ သုတ္တန်ထက် အဘိဓမ္မာက သာလွန်ပုံကို အကျယ်ပြထားသည်။

ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသာဓဝ-သုတ္တန်ပါဠိထက် သာလွန်သော ပါဠိတော်၊ ထူးဆန်းသော ပါဠိတော်တို့သည်ပင်၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဋ္ဌော-သုတ္တန်ပါဠိထက် သာလွန်သော ပါဠိတော်၊ ထူးဆန်းသော ပါဠိတော်တို့သည်ပင် အနက်၊ ဒွိန္ဒုမ္ဘိ- ၂ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အတ္ထာနံ-ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသ အနက်တို့၏၊ အဘိဓမ္မသဒ္ဒသ-အဘိဓမ္မသဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထဘာဝေန-အနက်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ သာမညတော-တူကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကဝစနနိဒ္ဒေသော-ဧကဝုစံဝိဘတ်ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို၊ ကတော-ပြီ။ [“သမာနာနံ+ဘာဝေါ သာမညံ”ဟုပြု။]

တသ္မာတိ-ကာ၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ အဘိက္ကမန္တိ၊ အဘိက္ကန္တ ဝဏ္ဏာတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိအရပ်တို့၌၊ (အဘိသဒ္ဓေါ-သည်၊ အတိရေကဝိသေသဋ္ဌ ဒိပကော-အလွန်ဟူသောအနက်၊ ထူကဲဟူသောအနက်ကို ပြတတ်သည်၊ ဟောတိဝိယ-ကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊) အဘိသဒ္ဓေါ-သည်၊ အတိရေက ဝိသေသဋ္ဌ-ဒိပကော-သည်၊ (ဟောတိ-၏၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊ အယမ္ဘိဓမ္မော-ဤကုသလာဓမ္မာ အစရှိသော တရားကိုလည်း၊ ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန - သုတ္တန်ပါဠိထက် သာလွန်သော ပါဠိ၊ ထူးဆန်း သော ပါဠိ ဟူသောအနက်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မော-အဘိဓမ္မဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ သမ္ပန္နော - ကာရဏဝါကျ၊ ဖလဝါကျတို့၏ ဆက်စပ်ခြင်းကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။)

တတ္ထ-ထို အဘိဓမ္မော ဟူသာပါ၍၌၊ (ကဿစိ-သော၊ စောဒကဿ-၏၊ စောဒနာ-သည်၊) သိယာ-၏၊ (ကိဒိသိ-သော၊ စောဒနာ-သည်၊ သိယာ-နည်း၊)အဘိက္ကမန္တိ အဘိက္ကန္တ ဝဏ္ဏာတိဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါ၍၌၊ ဓာတုသဒ္ဒသ-ကမုဓာတ် ဟူသော သဒ္ဒါ၏၊ ပုရတော-၌၊ ပယုဒ္ဓမာနာ၊ ယုဉ်စပ် သုံးစွဲအပ်သော၊ အဘိသဒ္ဓေါ-အဘိသဒ္ဒါသည်၊ ကိရိယာယ-ကမနကြိယာ၊ ကန္တိကြိယာ၏၊ အတိရေက

ဓမ္မာတိသယော၊ ဝိစိတ္တာ ပါဠိ။ ။ဓမ္မဝိသေသ၌ “ဝိသေသ”ကို အဘိသယဟု ဖွင့်၏။ “အတိ-အလွန်+သယ ဖြစ်”ဟုရာ၌ ရှည်လျားသော အလွန်ကို ယူမည်စိုး၍ “ဝိစိတ္တာ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ သုတ္တန္တဘာဇနိယနည်း စသည်ဖြင့် ထူးကဲသည်ကို “ဝိသေသ”ဟု ယူစေလိုသည်၊ သုတ္တန်ပါဠိထက် “ထူးပေသည် - ဆန်းပေသည်”ဟု ချီးမွမ်းရလောက်သော ပါဠိတော်-ဟူလို။

ဒွိန္ဒုမ္ဘိ၊ပေးဧကဝစနနိဒ္ဒေသော။ ။အတိရေကဋ္ဌ ဝိသေသဋ္ဌဟု ၂-မျိုး ရှိသောကြောင့် “ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဋ္ဌဟိ”ဟု ဗဟုဝုစံဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် “ဓမ္မာ၊ပေးသဋ္ဌေန”ဟု ဧကဝုစံချရသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဒွိန္ဒုမ္ဘိ”စသည်မိန့်၊ အံနက် ၂မျိုးလုံးပင် အဘိဓမ္မသဒ္ဒါ၏ အနက်အဖြစ်ဖြင့် တူသောကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသနည်း (ဓာတျာပကုနည်း)အားဖြင့် ဧကဝုစံချရပါသည်-ဟူလို။

ဝိသေသ ဘာဝဒီပကော-လွန်ကဲသည်၏ အဖြစ်၊ ထူးဆန်းသည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက်ကို ပြတတ်သည်။ ဟောတိ-၏။ ဣတိ-ဤသို့ ပြခြင်းသည်။ ဥပသဂ္ဂဘာဝတော- ဥပသာရပုဒ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ယုတ္တံ-သင့်ပါပေ၏။ [“ဓာတုတ္ထံ ဥပေစ္စ သဇ္ဇန္တီတိ ဥပသဂ္ဂါ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ကမ္မဓာတ်၏ အနက်ကို ဆင်ပြင်တတ်သော ကြောင့် သင့်လျော်ပါပေသည်-ဟူလို။] ဓမ္မသဒ္ဓေါ ပန- ဓမ္မသဒ္ဓါသည်ကား၊ န ဓာတုသဒ္ဓေါ-ဓာတုသဒ္ဓါ မဟုတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဧတသ္မာ-ဤဓမ္မသဒ္ဓါမှ၊ ပုရတော- ဌံ၊ အဘိသဒ္ဓေါ-သည်။ ပယောဂမေဝ-ယှဉ်စပ်သုံးစွဲခြင်းကိုပင်၊ နာရဟတိ-မထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အထာပိ ပယုဇ္ဇေယျ-အကယ်၍ပင် ယှဉ်စပ် သုံးစွဲအပ်စေဦးတော့၊ ဥပသဂ္ဂါ-ဥပသာရပုဒ်တို့သည်။ ကြိယာဝိသေသကော-ကြိယာကို အထူးပြုတတ်ကုန်၏။ ဓမ္မောစ - ပါဠိတော်ဓမ္မသည်ကား၊ န ကိရိယာ - ကြိယာမဟုတ်၊ (ပါဠိတော်ဒြပ် ဖြစ်သည်-ဟူလို)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဓမ္မဿ-ပါဠိတော်ဓမ္မ၏၊ အတိရေကဝိသေသ ဘာဝဒီပနံ-လွန်ကဲသည်၏အဖြစ်၊ ထူးဆန်းသည်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်းသည်။ နယုတ္တံ- မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ (ဤဒိသိ - ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ စောဒနာ- သည်၊ သိယာ-၏။)

နော နယုတ္တံ-မသင့်မဟုတ်၊ သင့်သည်သာ၊ ဟိ (ကသ္မာ)-နည်း၊ အဓာတု- သဒ္ဓါ-ဓာတ်မဟုတ်သော သဒ္ဓါမှ၊ [ဓာတ်မဟုတ်သော ဆတ္တ၊ ဓဇ၊ ရာဇကုမာရ၊ ဒေဝ၊ ဗြဟ္မသဒ္ဓါမှ၊] ပုရတော-ဌံ၊ ပယုဇ္ဇမာနဿ-ယှဉ်စပ် သုံးစွဲအပ်သော၊ အကိရိယာယပိ- ကြိယာ မဟုတ်သော ဒြပ်နက်၏လည်း၊ [ထီးဒြပ်၊ အလံဒြပ် စသော အနက်၏လည်း၊] အတိရေက ဝိသေသဘာဝ ဒီပကဿ-လွန်ကဲသည်၏ အဖြစ်၊ ထူးဆန်းသည်၏ အဖြစ်ကို ပြတတ်သော၊ အညဿပိ-အဘိဥပသာရမှ တစ်ပါးလည်းဖြစ်သော၊ ဥပသဂ္ဂဿ-အတိ ဥပသာရကို၊ ဒဿနတော-တွေ့မြင်ရခြင်းကြောင့်တည်း၊ ဣတိ ဧတမတ္ထံ-ကို၊ ဝိဘာဝေတံ-ထင်စွာ ဖြစ်စေခြင်းငှါ၊ အတိဆတ္တာဒိ ဥဒါဟရဏံ- အတိဆတ္တံ၊ အစရှိသော ဥဒါဟရဏံကို၊ ဒဿေန္တော-ပြလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ယထာတိအာဒိ-ယထာအစရှိသော (ယံ ဝစနံ၊ အတ္ထိ၊ တံ ဝစနံ-ကို)၊ အာဟ-ပြီ။

ဧဝမေဝတိ-ဧဝမေဝ ဟူသည်ကား၊ အဓာတုသဒ္ဓဿပိ-ဓာတ်မဟုတ်သော သဒ္ဓါ၏လည်း၊ ပုရတော-ဌံ၊ ပယုဇ္ဇမာနဿ-သော၊ အတိသဒ္ဓဿ-အတိသဒ္ဓါ ဟူသော၊ ဥပသဂ္ဂဿ-ဥပသာရပုဒ်၏၊ အကိရိယာယစ-ကြိယာမဟုတ်သော ဒြပ်၏ လည်း၊ တဗ္ဗာဝ ဒီပကတ္တာ-ထိုလွန်ကဲသည်၏ အဖြစ်၊ ထူးဆန်းသည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက်ကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဆတ္တာတိရေက ဆတ္တဝိသေသာဒိ အတ္ထေန-လွန်ကဲသော ထီး၊ ထူးဆန်းသော ထီးအစရှိသော အနက်ကြောင့်၊ အတိဆတ္တာဒဟော-အတိဆတ္တ အစရှိသော ဥဒါဟရဏံတို့သည်။ ဟောန္တိယထာ-

ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ [ဧဝ မေဝံကို ဧဝံဟု ဖွင့်သည်။] အံဇာတုဿပိ-ဇာတ်မဟုတ်သော ဓမ္မသဒ္ဓါ၏လည်း၊ ပုရေတော၊ ပယုဇ္ဇမာနဿ-သော၊ အဘိသဒ္ဓသယု-အဘိသဒ္ဓါ ဟူသော၊ ဥပသံဂ္ဂဿ-၏၊ အင်္ဂေရိယာယစ-ကြိယာ မဟုတ်သော ပါဠိဒြပ်၏လည်း၊ တတ္တာဝ ဒီပကတ္တာ-ထိုလွန်ကဲသည်၏ အဖြစ်၊ ထူးဆန်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယမ္ဗိ ဓမ္မော-ဤကုသလာ ဓမ္မာအစရှိသော ပါဠိတော်ဓမ္မကိုလည်း၊ ဓမ္မာတိရေက ဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန-ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မော - ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဣတိ-ကား၊ အဓိပ္ပာယော-အဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ အလိုတည်း။

ဧကဒေသေနဝ ဝိဘတ္တာတိ-ကား၊ ကတမေစ ဘိက္ခုဝေ၊ပေ၊ရူပက္ခန္ဓောတိ ဧဝမာဒိနာ - ကတမေစ၊ပေ၊ရူပက္ခန္ဓော ဤသို့ အစရှိသော နည်းဖြင့်၊ ဥဒ္ဓေသ- နိဒ္ဓေသမတ္ထေနဝ-ဥဒ္ဓေသ နိဒ္ဓေသ မျှဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တာ-ဝေဖန်တော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တတ္ထ ကတမံ ရူပံ အတိတံတိ ဧဝမာဒိနာ-တတ္ထ ကတမံ ရူပံ အတိတံ အစရှိသော နည်းဖြင့်၊ ပဋိနိဒ္ဓေသဿ-ထပ်၍ အကျယ် ညွှန်ပြကြောင်း ဖြစ်သော၊ အဘိဓမ္မ ဘာဇနိယဿ-အဘိဓမ္မဘာဇနိယနည်း၏ လည်းကောင်း၊ ပဉ္စပုစ္ဆကဿစ-ပဉ္စပုစ္ဆက နည်း၏လည်းကောင်း၊ အဘာဝါ-မရှိခြင်းကြောင့်၊ နိပ္ပဒေသေန-အကြွင်းအကျန် မရှိသောအားဖြင့်၊ န(ဝိဘတ္တာ)-ဝေဖန်တော်မူအပ်ကုန်၊ ပန-ကား၊ အဘိဓမ္မ- အဘိဓမ္မာသို့၊ ပတွာ-ဒေသနာတော် အစဉ်အားဖြင့် ရောက်၍၊ ဝါ-လသော်၊ သုတ္တန္တဘာဇနိယံ၊ပေ၊နယာနံ-သုတ္တန္တ ဘာဇနိယနည်း၊ အဘိဓမ္မ ဘာဇနိယနည်း၊ ပဉ္စပုစ္ဆကနည်းတို့၏၊ ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊ နိပ္ပဒေသတောဝ-အကြွင်းအကျန် မရှိသော အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဘတ္တာ-ကုန်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အယံဓမ္မော- ဤဓမ္မာ ၅-ပါးကို ဟောကြောင်း၊ ပါဠိတော်ဓမ္မကို၊ ဓမ္မာတိရေကဓမ္မဝိသေသဋ္ဌေန- ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ (ကသ္မာ-နည်း)နိပ္ပဒေသာနံ-ကုန်သော၊ တိဏ္ဍမ္ဗိ- ၃-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ နယာနံ-နည်းတို့၏၊ အတိရေက ပါဠိ ဘာဝတော-လွန်ကဲသော ပါဠိ၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဝိသေသ ပါဠိ ဘာဝတောစ-ထူးဆန်းသော ပါဠိ၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်းတည်း၊ ဣတိ(ယံ)- ကား၊ အဓိပ္ပာယော-အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။

သုတ္တန္တေ-၌၊ ဗာဝိသတိယာ-သော၊ ဣန္ဒြိယာနံ-တို့၏၊ ဧကတော-တစ်ပေါင်း တည်း၊ အနာဂတ္တာ-မာလာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣန္ဒြိယဝိဘဏ်-ဣန္ဒြိယ ဝိဘဏ်-၌၊ သုတ္တန္တဘာဇနိယံ-သုတ္တန္တဘာဇနိယ နည်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ပေ၊ အာဒိနာ-အစရှိသည်ဖြင့်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေ - ၌၊ တဿတဿ ပစ္စယဿ-ထိုထို ပစ္စည်းတရား၏၊ ပစ္စယုပ္ပန္န ဓမ္မာနံ-တို့အား၊ ပစ္စယဘာဝေါ-ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌော-အကျဉ်းပြအပ်ပြီ၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌဓမ္မာနဉ္စ-အကျယ်ပြအပ်သော တရားတို့၏ လည်းကောင်း၊ ကုသလာဒီဘာဝေါ - အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ - ၍၊

ဝိသဇ္ဇေတဗျော-ဖြေဆိုထိုက်၏။ စ-ထိုသို့ပင် မေး၍ ဖြေဆိုလိုက်ပါသော့်လည်း။
 ဧတ္ထ-ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တော-ဟောတော်
 မူအပ်သော၊ ဥဒ္ဓေသော-သည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပဉ္စပုစ္ဆကံ-သည်၊
 နတ္ထိ။ [ဥဒ္ဓေသ၌ ဟောပုံကား-“အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာသမ္ဘန္တိ” စသည်ဖြင့် တစ်ဝါကျစီ
 ဟောတော်မူ၏။ “အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရာ၊ ဝိညာဏံ” စသည်ဖြင့် တစ်ပုဒ်စီ ဟောတော်မူ၊
 ထို့ကြောင့် “ကတမာ အဝိဇ္ဇာ” စသည်ဖြင့် မေး၍ ဖြေဖို့ရန် ပဉ္စပုစ္ဆကနည်း မရှိတော့-
 ဟူလို။]

သုတ္တန္တေ-၌၊ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏီတိ အာဒိနာ-ဖြင့်၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊
 သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာနိ-အကျဉ်းပြုအပ်ကုန်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သာ ဝေရမဏီ-
 ထိုဝေရမဏီကို၊ အာရတိ၊ ဝိရတိတိအာဒိနာ-ဖြင့်၊ သဘာဝကိစ္ဆာဒိဝသေန-သဘော၊
 ကိစ္စအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ယဒိ ဝိဘဇိယေယျ-အကယ်၍ ဝေဖန်အပ်သည်
 ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) အဘိဓမ္မဘာဇနီယမေဝ-အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်းသည်
 သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏၊ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန-စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အထာပိ
 ဝိဘဇိယေယျ-အကယ်၍မူလည်း ဝေဖန်အပ်သည်ဖြစ်အံ့၊ (တထာပိ-ထိုသို့ပင်
 ဝေဖန်အပ်ပြန်သော်လည်း။) အဘိဓမ္မဘာဇနီယမေဝ-သည်ပင်၊ ဟောတိ-၏၊ ပန-
 ဆက်၊ ယေန ပကာရေန-အကြင်အပြားအားဖြင့်၊ သုတ္တန္တဘာဇနီယံ-သည်၊ ဝါ-
 ကို၊ ဝတ္တတဗ္ဗံ-ဟောတော်မူထိုက်သည်၊ သိယာ၏၊ အညော-အာရတိ ဝိရတိမှ
 တစ်ပါး သော၊ ဝေရမဏီနံ-ဝေရမဏီတို့၏၊ သော ဝိဘဇိတဗ္ဗပကာရော-
 ထိုဝေဖန်ထိုက်သော အပြားသည်၊ နတ္ထိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သိက္ခာပဒဝိဘင်္ဂေ-၌၊
 သုတ္တန္တဘာဇနီယံ-သည်၊ နတ္ထိ။

ဝစနတ္တတော-ဝစနတ္တအားဖြင့်၊ အဘိဓမ္မ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို၊ ဉာတေ-
 သိအပ်ပြီးသော်၊ ပရိစ္ဆေဒတော-ပိုင်းခြားကြောင်းသင်္ချာအားဖြင့်၊ ဉာပေတံ-သိစေခြင်းငှာ၊
 ပကရဏပရိစ္ဆေဒတောတိအာဒိ-သော၊ (ယံဝစနံ အတ္ထိ၊ တံ ဝစနံ) အာဟ၊
 ကတိပယာဝ ပဉ္စဝါရာ အဝသေသာတိ-ကား၊ ဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်္ဂေ-ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂေ-၌၊
 အနာဂတာ-မလာကုန်သည်၊ ဝါ-မပါကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ မဟာဓမ္မဟဒယေ-
 မဟာဓမ္မဟဒယကျမ်း၌၊ အာဂတာ - ကုန်သော၊ ဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်္ဂဝစနဝသေန-
 ဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်္ဂ၏ စကား၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ- အဖြစ်မှ၊ [ဝိသသဒ္ဓါ
 ဘာဝအနက်ဟော၊ နာဝိဘတ်လည်း ပဉ္စမိအနက်ဟော။] အဝသေသာ-ကြွင်းကုန်သော၊
 ပဉ္စဝါရာ-မေးကြောင်း၊ ဖြေကြောင်း စကား၏ အလှည့် အကြိမ်တို့ သည်၊
 ကတိပယာဝ-အနည်းငယ်တို့သာတည်း။ [ထိုသို့ အနည်းငယ်သာ ကြွင်းကျန်
 လျှင် အဘယ်ကြောင့် “အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ” ဟု ဆိုအပ်သနည်း၊ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်
 “ဧတ္ထေဝ” စသည်မိန့်၊] ဧတ္ထေဝ-ဤဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂေ-၌ပင်၊ သင်္ဂဟိတာ-သိမ်းယူ

အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အပုဗ္ဗံ နတ္ထိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ၊
 [ဤအနည်းငယ်သော ပဉ္စဝါရများ ကျန်သေးစေကာမူ ထိုပဉ္စဝါရတို့ကိုလည်း
 ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း၌ အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် သွင်းယူနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ”ဟု
 အဋ္ဌကထာဆရာဆိုသည်-ဟူလို။]

“ အပ္ပမတ္တိကာဝ တန္တိ အဝသေသာတိ-ကား၊ ဓမ္မဟဒယဝိဘင်္ဂ-၌၊ အနာဂန္တာ-
 မလာမူ၍၊ ဝါ-မပါမူ၍၊ မဟာဓမ္မဟဒယေ-မဟာဓမ္မဟဒယကျမ်း၌၊ အာဂတ
 တန္တိတော-လာသောပါဠိအောက်၊ (အပ္ပမတ္တိကာဝ-၌စပ်)၊ ပထဝီအာဒိန-ပထဝီဓာတ်
 အစရှိသည်တို့၏၊ ဝိတ္ထာရကထာ-အကျယ်ဆိုရာဆိုကြောင်း ကျမ်းသည်၊ မဟာဓာတု
 ကထာ-မဟာဓာတုကထာကျမ်းသည်၊ ယဒိ- (ဟောတိ၊ ဧဝံသတိ)၊ ရူပကဏ္ဍဓာတု
 ဝိဘင်္ဂါဒိသု-ရူပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၊ ဓာတုဝိဘင်းပါဠိတော် အစရှိသော ပါဠိတော်တို့၌၊
 (အနာဂန္တာ-၍၊ မဟာဓာတုကထာယ-မဟာဓာတုကထာကျမ်း၌၊ အာဂတတန္တိ-
 လာသောပါဠိတော်သည်၊ အပ္ပမတ္တိကာဝ-နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာ၊)
 အထ-သို့မဟုတ်၊ ဓာတုကထာယ-ဓာတုကထာကျမ်း၏၊ ဝိတ္ထာရကထာ-သည်၊
 (မဟာဓာတုကထာ-သည်၊ ယဒိဟောတိ၊ ဧဝံသတိ) ဓာတုကထာယ-ဓာတုကထာ
 ကျမ်း၌၊ အနာဂန္တာ-၍၊ မဟာဓာတုကထာယ-၌၊ အာဂတတန္တိ-သည်၊ အပ္ပမတ္တိကာဝ-
 သည်သာ၊ ဣတိ-(အယ်)-သည်ကား၊ အဓိပ္ပာယ်ော-အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။

အပ္ပမတ္တိကာဝ တန္တိ အဝသေသာ။ ။ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း၊ မဟာဓမ္မဟဒယကျမ်းတို့သည်
 ဓာတ်အကြောင်းကိုပင် ဟောပြောကုန်၏။ “မဟာဓာတုကထာ”ဆိုသော ရှေးကျမ်း တစ်မျိုးလည်း
 (ယခုဓာတုကထာမျိုး မဟုတ်ဘဲ) ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း၌လာသော ဓာတ်တို့ကိုပင် ဆိုထား၏၊
 ထို့ကြောင့် မဟာဓမ္မဟဒယကျမ်းနှင့် မဟာဓာတုကထာကျမ်းကို နှိုင်းယှဉ်၍ ပြရသည်၊
 ဓမ္မဟဒယဝိဘင်း၌ မပါဘဲ၊ မဟာဓမ္မဟဒယကျမ်း၌ ပါသော ပါဠိထက် မဟာဓာတုကထာ၌
 ပါသော ပါဠိသည် အနည်းငယ်သာရှိ၏။ “တစ်ကျမ်းမပွဲလောက်ပါ”ဟူလို။

ယဒိပေ၊အာဂတံတန္တိ။ ။ဤစကားရပ်ကား “မဟာဓာတုကထာ”ဟု ခေါ်အပ်သော
 ကျမ်းသည်ပင် မူလဒီကာဆရာတို့ လက်ထက်၌ မရှိတော့ပြီဖြစ်၍ မည်သည့်ကျမ်းဟု မသေချာ
 သောကြောင့် မှန်းဆ၍ ယူအပ်သော မဟာဓာတုကထာကျမ်းကို (အမှန်းအတားဖြင့်) ဖော်ပြသော
 စကားတည်း။ ပထဝီဓာတ် စံသည်ကို အကျယ်ပြသော ကျမ်းကို “မဟာဓာတုကထာ”ဟု
 ဆိုလိုလျှင် ထိုအကျယ်စကားသည် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်ဝယ် ရူပကဏ္ဍ၌လည်းကောင်း၊
 ဓာတုဝိဘင်း၌လည်းကောင်း များစွာပါပြီး ဖြစ်၏၊ သို့မဟုတ် ဓာတုကထာကို အကျယ်ပြသော
 ပါဠိကို “မဟာဓာတုကထာ”ဟု ဆိုလိုပြန်လျှင် မဟာဓာတုကထာ၌ ပါသော စကားသည်
 ဓာတုကထာ၌ များစွာပါပြီးဖြစ်၏၊ ထိုကျမ်းတို့၌ မပါသော စကားလည်း မဟာဓမ္မဟဒယကျမ်း
 စကားထက် အနည်းငယ်သာ ပိုပါသည်၊ ထိုပိုသမျှသည်လည်း အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ဓမ္မဟဒယ
 ဝိဘင်း၌ သိမ်းယူနိုင်သောကြောင့် “အပုဗ္ဗံ နတ္ထိ”ဟု ဆိုပြန်သည်။

ပန-ဆက်၊ သာဝကဘာသိတ္တာ ဆဇ္ဇေထ နန္ဒိ-ဟူသော၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊
 ၎တ္တံ-ဝိတဏှဝါဒီ ဆိုအပ်ပြီ၊ တံလိုစကားကို၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတာဘဝ ဒဿနေန-
 ဗုဒ္ဓဘာသိတ အဖြစ်ကို တိုက်ရိုက်ပြခြင်းအားဖြင့်၊ ပဋိသေခေတု-တားမြစ်ခြင်းငှာ၊
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါဟိတိ အာဒိ-ကို၊ အာဟာ။ [ဗုဒ္ဓဘာသိတ၏ အဖြစ်ကို တိုက်ရိုက်ပြ၍၊
 “သာဝကဘာသိတတ္တာ ဆဇ္ဇေထ နံ”ဟူသော စကားကို သွယ်ဝိုက်သော အားဖြင့်
 တားမြစ်သည်-ဟူလို။]

စတုသုပဇ္ဇေသုတိ-ကား၊ ဥပလစ္ဆတိ-ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်၍ ရအပ်သလော၊ နပ
 လစ္ဆတိ-ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်၍ မရအပ်သလော၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးရာအခါ၌၊ ပဋိညာယ-
 အာမန္တာဟု ဝန်ခံခြင်းကို၊ ဂဟိတာယ-ယူအပ်ပြီးသော်၊ ပဋိက္ခေပဂ္ဂဟဏတ္ထံ-
 ပယ်မြစ်ခြင်းကို ယူခြင်းကိုးငှာ၊ ယောသစ္စိကဋ္ဌောတိ-ဟူ၍၊ ဝတ္တံ-ဆိုအပ်သော၊
 သစ္စိကဋ္ဌ-သစ္စိကဋ္ဌကို၊ နိဿယံ-မိရာကို၊ ကတွာ-၍၊ ဥပါဒါယ-စွဲယူ၍၊ [နိဿယံ
 ကတွာနှင့် ဥပါဒါယသည် အဓိပ္ပာယ်တူတည်း။] ပဝတ္တာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒွေပိ-
 ကုန်သော၊ ပဉ္စကာ-ပဉ္စကတို့သည်၊ ဧကော-တစ်ရပ်သော၊ ပဉ္စော-ပြဿနာတည်း၊
 (“ဥပလစ္ဆတိ၊ နပလစ္ဆတိတိ ပဋိညာယ ဂဟိတာယ ပဋိက္ခေပဂ္ဂဟဏတ္ထံ”ပုဒ်တို့ကို
 လိုက်၍ပေး) သဗ္ဗတ္တာတိ-ဟူ၍၊ (ဝတ္တံ-သော၊) သရီရံ-ကိုယ်ကို၊ ဝါ-တစ်နည်း၊
 ဒေသံ-အရပ်ကို၊ ဥပါဒါယ-၍၊ ပဝတ္တာ-ကုန်သော၊ (ဒွေပိ ပဉ္စကာ) ဧကော-သော၊
 (ပဉ္စော-တည်း။) (ဥပလစ္ဆတိ၊ နပလစ္ဆတိတိ ပဋိညာယ ဂဟိတာယ၊ ပဋိက္ခေပဂ္ဂဟ
 ဏတ္ထံ-ငှာ။) သဗ္ဗဒါတိ-ဟူ၍၊ (ဝတ္တံ-သော၊) ကာလံ-ကာလကို၊ ဥပါဒါယ-၍၊
 (ပဝတ္တာ ဒွေပိပဉ္စကာ) ဧကော-(ပဉ္စော-တည်း။)

သဗ္ဗေသုတိ-သဗ္ဗေသုဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ခန္ဓာယတနာဒယော-ခန္ဓအာယတန
 အစရှိသည်တို့ကို၊ ယဒိဂဟိတာ-အကယ်၍ ယူအပ်ကုန်သည်ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊)
 တေ-ထို ခန္ဓာအာယတန အစရှိသည်တို့ကို၊ ဥပါဒါယ ပဝတ္တာ (ဒွေပိ ပဉ္စကာ
 ဧကော၊ ပဉ္စော-တည်း။) အထပန-သို့မဟုတ်၊ ယော သစ္စိကဋ္ဌော သဗ္ဗတ္ထ
 သဗ္ဗဒါတိ-ဟူကုန်သော၊ ဧတေဟိ-ဤပုဒ်တို့ဖြင့်၊ အဂ္ဂဟိတော-မယူအပ်သော၊
 ကောစိ-သော၊ သစ္စိကဋ္ဌော-သစ္စိကဋ္ဌသည်လည်းကောင်း၊ ဒေသော့ ဝါ-အရပ်သည်
 လည်းကောင်း၊ ကာလောဝါ-ကာလသည်လည်းကောင်း၊ နအတ္ထိ-မရှိတော့၊ ပန-
 ထိုသို့ပင် မယူအပ်သောအရာ မရှိပါသော်လည်း၊ တေ-ထို သစ္စိကဋ္ဌ၊ ဒေသ၊
 ကာလတို့ကို၊ သာမညဝသေန-သာမည၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အနယောဂေါ-
 မေးစိစစ်ခြင်းကို၊ ကတော-ပြုအပ်ခဲ့ပြီ၊ ဘောဒဝသေန-အပြား၏ အဖြစ်ဖြင့်၊
 အနယောဂေါ-ကို၊ န(ကတော)-မပြုအပ်သေး၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဘောဒဝသေန-
 ဖြင့်၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အနယုဉ္စိတံ-မေးစိစစ်ခြင်းငှာ၊ သဗ္ဗေသုတိ-ဟူ၍၊ (ယဒိ) ဝတ္တံ၊
 (ဧဝံသတိ)၊ သစ္စိကဋ္ဌဒေသ ကာလပ္ပဒေသေ - သစ္စိကဋ္ဌဒေသ ကာလတို့၏

အစိတ်အပိုင်းတို့ကို၊ ဥပါဒါယ၊ ပဝတ္တာစ - ဖြစ်ကုန်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ (ဒွေပိပဉ္စက) ကော (ပညော-တည်း၊) ဣတိ-သို့၊ စတုသု-ကုန်သော၊ စတေသု- ဤပြဿနာတို့၌၊ [“သစ္စိကဋ္ဌ-ပရမတ္ထတရားတိုင်းမှာ ပုဂ္ဂလအတ္တ ရှိသလော၊ ဒေသတိုင်းမှာ ကာလတိုင်းမှာ ပုဂ္ဂလအတ္တ ရှိသလော”ဟု မေးခြင်းကို “သစ္စိကဋ္ဌပဒေသ၊ ဒေသပဒေသ၊ ကာလပဒေသတို့ကို မေးခြင်း”ဟု ဆိုလိုသည်။]

ဒို့နံ ပဉ္စကုနန္တိတ္ထေ-၌၊ ပုဂ္ဂလော ဥပလဗ္ဗတိ၊ ပေမိစ္ဆာတိ-မိစ္ဆာဟူသော စကားရပ်သည်၊ ဧကံ-တစ်ခုသော အစိတ်အပိုင်းတည်း၊ [ဤစကားကို နောက်၌ “နိဂ္ဂဟကရဏံ”ဟု ဆိုလိမ့်မည်၊] ပုဂ္ဂလော နုပလဗ္ဗတိ၊ ပေမိစ္ဆာတိ-ဟူသော စကားရပ်သည်၊ ဧကံ-တည်း၊ [ဤစကားကို နောက်၌ “ပဋိကမ္မကရဏံ”ဟု ဆိုလိမ့်မည်၊] တံ စေ ပန မညသိ၊ ပေ၊ ဣဒံ တေ မိစ္ဆာတိ-ဟူသော စကားရပ်သည်၊ ဧကံ-တည်း၊ [ဤစကားကို နောက်၌ “နိဂ္ဂဟဿ၊ ပေ၊ ပဋိကမ္မဝေဋ္ဌနံ”ဟု ဆိုလိမ့်မည်၊] ဧသေ စေ ဒုန္နိဂ္ဂဟိတော၊ ပေ၊ ဣဒံ တေ မိစ္ဆာတိ-ဟူသော စကားရပ်သည်၊ ဧကံ-တည်း၊ [ဤစကားကို နောက်၌ “ပဋိကမ္မဿ၊ ပေ၊ နိဂ္ဂဟနိဗ္ဗေဋ္ဌနံ”ဟု ဆိုလိမ့်မည်၊] န ဟေဝံ နိဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ၊ ပေ၊ ပဋိပါဒနာတိ-ဟူသော စကားရပ်သည်၊ ဧကံ-တည်း၊ [ဤစကားကို နောက်၌ အနိဂ္ဂဟ ဘာဝါရော-ပနာဒိနာ ဆေဒေါ၊”ဟု ဆိုလိမ့်မည်၊ ဤငါးပါး၏ အကျယ်ကို ကထာဝတ္ထုကျမ်း၌ ရှုပါ။]

ဣတိစေ-သို့၊ နိဂ္ဂဟကရဏံ-နှိပ်ခြင်းကို ဆိုကြောင်း စကားရပ် လည်းကောင်း၊ ပဋိကမ္မကရဏံ-ကုစားမှုကိုပြုခြင်း စကားရပ် လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပြန်၍ ချေပမှုကို ဆိုကြောင်း စကားရပ်လည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂဟဿ-မိမိနှိပ်ခြင်း၏၊ သုနိဂ္ဂဟဘာဝ-ကောင်းစွာ နှိပ်အပ်သည် အဖြစ်ကို၊ ဣစ္ဆတော-အလိုရှိသော သင်္ကဝါဒီ၏(ပရဝါဒီ၏၊) ပဋိညာထပနေန-ပဋိညာဉ်ကို ထားခြင်းဖြင့်၊ ပဋိကမ္မဝေဋ္ဌနံ-ကုစားမှုကို ခိုင်မြဲအောင် ရစ်ပတ်ကြောင်း စကားရပ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ချေပမှုကို ခိုင်မြဲအောင် ရစ်ပတ်ကြောင်း စကားရပ်လည်းကောင်း၊ ပဋိကမ္မဿ-ကုစားမှု၏၊ ဝါ-ချေပမှု၏၊ ဒုပဋိကမ္မဘာဝ-မကောင်းသဖြင့် ကုစားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဣစ္ဆတော-အလိုရှိသော သင်္ကဝါဒီအား(ပရဝါဒီအား၊) တံ နိဒဿနေန-ထို ပဋိကမ္မကို ပြခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂဟဿ-နှိပ်ခြင်း၏၊ ဒုနိဂ္ဂဟဘာဝ ဒဿနေန-မကောင်းသဖြင့် နှိပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂဟနိဗ္ဗေဋ္ဌနံ-နှိပ်ခြင်းကို ဖြေရှင်းကြောင်း စကားရပ်လည်းကောင်း၊ အနိဂ္ဂဟဘာဝါရောပနာဒိနာ-မနှိပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ တင်ခြင်း အစရှိသည်ဖြင့်၊ ဆေဒေါ-ဖြတ်တောက်ဖျက်ဆီးကြောင်း စကားရပ်လည်းကောင်း၊ ဣတိအယံ-ကား၊ စကော-သော၊ ပဉ္စကော-တည်း။

ယော-ယင်း ပဉ္စကကို၊ အဋ္ဌကထာယံ-ကထာဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ၌၊ အနုလောမ ပဉ္စက၊ ပေ၊ နာမေဟိ-အနုလောမ ပဉ္စက ဟူသော နာမည်၊ ပဋိကမ္မ စတုက္ကဟူသော နာမည်၊ နိဂ္ဂဟံ စတုက္ကဟူသော နာမည်၊ ဥပနယန စတုက္ကဟူသော နာမည်၊ နိဂမနစတုက္ကဟူသော နာမည်တို့ဖြင့်၊ သကဝါဒီပုဗ္ဗပက္ခေ-သကဝါဒီ ရှေ့ရှိသော အဖို့၌၊ အနုလောမပစ္စနိက-ပဉ္စကောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီး၊ ပရဝါဒီပုဗ္ဗပက္ခေ-ပရဝါဒီရှေ့ရှိသော အဖို့၌လည်း၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ပစ္စနိယာနုလောမ ပဉ္စကောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ပြီး၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ပဉ္စကာ-တို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ကုန်၏၊ သေသပဓာသုပိ-ပုဂ္ဂလဝါရမှ ကြွင်းသော သဗ္ဗတ္ထဝါရ အစရှိသော ပြဿနာတို့၌လည်း၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း၊ ဣတိ-လျှင်၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော ပဉ္စကာ-တို့ကို၊ အဋ္ဌမုခါ ဝါဒယုတ္တိတိ- အဋ္ဌမုခါဝါဒယုတ္တိဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီး၊ ယုတ္တိတိ-ကား၊ ဥပါယော-အကြောင်းနည်းလမ်းတည်း၊ ဝါဒဿ-အကျယ်ဝါဒ၏၊ ယုတ္တိ-အကြောင်းနည်းလမ်းတည်း၊ ဝါဒယုတ္တိ-အကျယ်ဝါဒ၏ အကြောင်းနည်းလမ်း၊ ဝါဒပဝတ္တနဿ-အကျယ်ဝါဒဖြစ်ခြင်း၏၊ ဥပါယော-တည်း၊ ဣတိအတ္ထော-နက်။

အနုလောမ ပစ္စနိယပဉ္စကေ- အနုလောမ ပစ္စနိယပဉ္စက၌၊ အာဒိနိဂ္ဂဟံ- အစနိပိခြင်းကို၊ ဒဿေတွာ-ပြ၍လည်းကောင်း၊ ပစ္စနိယာနုလောမပဉ္စကေစ-၌လည်း၊ အာဒိနိဂ္ဂဟမေဝ - အစနိပိခြင်းကိုပင်၊ ဒဿေတွာ - ၍လည်းကောင်း၊ မာတိကံ- မာတိကာကို၊ ဒီပေတုံ-ပြခြင်းငှါ၊ [အာဒိနိဂ္ဂဟကိုသာ ပြ၍ မာတိကာကို မပြဘဲ၊ မာတိကာအသွား ထင်ရှားစေသောကြောင့် “အာဒိနိဂ္ဂဟမေဝ ဒဿေတွာ မာတိကံ ဒီပေတုံ”ဟု ဆိုသည်] သာပနေသာတိ အာဒိ-ကို၊ အာဟ။ [မှတ်ချက်-ဤ ဋီကာကျမ်းတက်ပုံကို ထောက်၍ အဋ္ဌကထာဝယ် “အာဇာနာဟိ နိဂ္ဂဟံ” ၂-ဌာန နောက်၌ ပေယျာလ မရှိသင့်ဟု ထင်သည်။]

အနုလောမပစ္စနိယ။ ။ဓမ္မတာယ အနုလောမေတိတိ အနုလောမော၊ ထုံးစံအားလျော်စွာ ဖြစ်သောကြောင့် အနုလောမမည်၏၊ ပုဂ္ဂလော ဥပလတ္တတိ သစ္စိကဋ္ဌ ပရမဋ္ဌေနကို အနုလောမဟု ခေါ်၏၊ ပဋိဝိရဒ္ဓေါ+အနိကော ပစ္စနိကော၊ ပဋိဝိရဒ္ဓေါ-မူလစကားနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော၊ အနိကော-စကားအပေါင်းတည်း၊ ပစ္စနိကော-မူလစကားနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စကားအပေါင်း၊ အနုလောမောစ+သော+ပစ္စနိကောစာတိ အနုလောမပစ္စနိကော၊ ရှေးဦးစွာ သကဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်၏ စကားကို အနုလောမ၊ ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်စကားကို ပစ္စနိက ဟု ဆိုသည်၊ အနုလောမပစ္စနိယပဉ္စက၌ သကဝါဒီစကားက ရှေ့သွားဖြစ်၍၊ ပရဝါဒီစကားက နောက်လိုက်ဖြစ်၏၊ ပစ္စနိယာနုလောမပဉ္စက၌ကား ပရဝါဒီစကားက ရှေ့သွားဖြစ်၍ သကဝါဒီ စကားက နောက်လိုက် ဖြစ်သည်၊ ပစ္စနိက၌ ကကို ယပြု၍ ပစ္စနိယဟု ဖြစ်၏၊ [မရဋီကာ၌ “ပစ္စတိ ဝိရဇ္ဈတိတိ ပစ္စနိကော”ဟု ပစ္စတတိ အနိယပစ္စည်း ကြံသည်ကို ဓာတ်ကျမ်း၌ ထိုဓာတ် ရှိ-မရှိ သတိထား၍ စဉ်းစားပါလေ။]

ပုဂ္ဂလောတိ-ကား၊ သတ္တာ-သတ္တဝါကို၊ ဇီဝေါ-အသက်ကောင်ကို၊ (ဥပလဗ္ဗတိ၌ စပ်)၊ ဥပလဗ္ဗတိတိ-ကား၊ ပညာယ-ညာဏ်ပညာဖြင့်၊ ဥပဂန္ဓာ-ကပ်ရောက်၍၊ လဗ္ဗတိ-ရအပ်သလော၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌေနာတိ-ကား၊ မာယာမရီစိအာဒယော-မျက်လှည့်ရုပ်၊ တံလျှပ် အစရှိသော ဝတ္ထုတို့ကို၊ (အဘူတာကာရေန-မဟုတ်မှန်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဥပလဗ္ဗန္တိဝိယ-ညာဏ်ဖြင့်ကပ်၍ ရအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ-ထိုအတူ အဘူတာကာရေန-ဖြင့်၊ န(ဥပလဗ္ဗတိ)-ညာဏ်ဖြင့်ကပ်၍ ရအပ်သည်မဟုတ်၊ အနုဿဝါဒီဟိ-တစ်ဆင့်ကြားခြင်း၊ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဂဟေတဗ္ဗာ-မှတ်ယူအပ်သော အနက်တို့ကို၊ (အကြောင်းအရာတို့ကို)၊ အနတ္တမတ္တာဘာဝေန-မမြတ်သော အနက်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊) ဥပလဗ္ဗန္တိဝိယ-ကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ)၊ အနတ္တမတ္တာဘာဝေန-ဖြင့်၊ န(ဥပလဗ္ဗတိ)-မဟုတ်၊ အထခေါ-စင်စစ်ကား၊ ဘူတေန-ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့်၊ ဥတ္တမတ္တာဘာဝေန-မြတ်သောအနက်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပလဗ္ဗတိ-ညာဏ်ဖြင့်ကပ်၍ ရအပ်ပါသလော၊ (အစစ်အမှန် ရှိနိုင်ပါသလော-ဟူလို)၊ ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆတိ-သကဝါဒီမေး၏။

မာယာ မရီစိ အာဒယောဝိယ။ ။မာဓာတ်၊ ယပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော မာယာသဒ္ဓါသည် မျက်လှည့်အတတ် (မန္တနံ-ဆေး)တို့ကို ဟော၏။ “မာတိ မိနာတိ-နှိုင်းယှဉ်တတ်၊ တူအောင်ပြုတတ်၏၊ ဣတိ မာယာ”ဟု ပြု၊ ထိုအတတ်ဖြင့် ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းပြုအပ်သော မျက်လှည့်အရုပ်ကိုလည်း ကာရဏပစာရအားဖြင့် “မာယာ”ဟု ခေါ်ပါ။ “မရီစိ”ဟူသည်ကား တံလျှပ် (ရေရောင်)တည်း၊ “ရေကို “တံ”ဟုလည်းကောင်း၊ အရောင်ကို “လျှပ်”ဟု လည်းကောင်း ရှေးက ခေါ်သည်။ မျက်လှည့် အရုပ်သည် ကျောက်ခဲအစစ်ဖြစ်ပါလျက် “ရွှေခဲ”ကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ တံလျှပ်သည် ရေ၏ အရောင်သာဖြစ်ပါလျက် ရေအစစ်ကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ “အာဒိဖြင့် ဘီလူးမက ဖန်ဆင်း၍ ပြုအပ်သော မိန်းမပျိုရုပ်၊ ညဉ့်အခါဝယ် တစ္ဆေကဲ့သို့ ထင်ရသော သစ်ငုတ်တို စသည်ကို ယူပါ။]

နာဘူတာကာရေန။ ။[“အဘူတာကာရေန ဥပလဗ္ဗန္တိဝိယ”ဟု ဥပမာန အတွက်ပြင်ပေး၊] မျက်လှည့်ရုပ် တံလျှပ်အစရှိသော အရာဝတ္ထုတို့ကို ညာဏ်ဖြင့်ကပ်၍ ရှုသောအခါ (ညာဏ်ဖြင့် စဉ်းစားကြည့်သောအခါ) မဟုတ်မှန်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် သိအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ “ပုဂ္ဂလ”ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အတ္တ သတ္တ ဇီဝကိုလည်း မဟုတ်မှန်သော အခြင်းအရာ အားဖြင့် သိအပ်သည် မဟုတ်၊ အထ ခေါ ဘူတေန ဥပလဗ္ဗတိ-စင်စစ် ကား ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့် သိအပ်ပါရဲ့လော-ဟူလို။ [“မာယာမရီစိအာဒယော အဘူတာကာရေန”သည် သစ္စိကဋ္ဌအတွက် ဝိသဒိသူမာ စကားတည်း။]

အနုဿဝါဒီဟိ ဂဟေတဗ္ဗာ။ ။သူတစ်ပါးထံမှ တစ်ဆင့်ကြားအပ်သော အကြောင်းအရာ (အာဒိအရ-မိမိစိတ်ကူးညာဏ်ဖြင့် ကြံစည်အပ်သော အကြောင်းအရာ၊ ဓာတ်ချောက်ချား၍ အိပ်မက်၌ မြင်ရသော အကြောင်းအရာစသည်) တို့သည် ကြားတိုင်း ထင်တိုင်း မဟုတ်တတ်သောကြောင့် “မမြင်သော အရာဝတ္ထုအဖြစ်ဖြင့် သိအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ သတ္တ အတ္တ

ဣတရော-သကဝါဒီမှ တစ်ပါးသော ပရဝါဒီသည်၊ တာဒိသံ-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော အတ္တ၊ သတ္တံ၊ ဇီဝဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဣစ္ဆန္တော-အငြိုငြိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပဋိဇောနာတိ-အာမန္တာဟု ဝန်ခံ၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ (အနုယုဉ္ဇတိ-ဥဉ္ဇတိ) ယော-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌေန-မှန်ကန်သော အနက်၊ မဖောက်မပြန် ဖြတ်သော အနက်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပလဗ္ဘတိ-၏၊ သော-ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (အာပဇ္ဇတိ-ဥဉ္ဇတိ) ဝါ-ကို၊ (ဥပလဗ္ဘမာနော-ဥဉ္ဇတိ၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌလော-မှ၊ တဒါဓာရော-ထိုရုပ်ဝေဒနာ စသည်လျှင်၊ တည်ရာရှိသော၊ အညော-တစ်မျိုး တခြားသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ တေဟိ-ထိုရုပ်ဝေဒနာ စသည်တို့ ကို၊ အညတြ-ကြည့်၍၊ အညော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ တေသံ- ထိုရုပ်ဝေဒနာ စသည်တို့၏၊ အာဓာရဂူတော-တည်ရာဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အညော- တစ်မျိုးတခြားသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ အနညော - တံ ျှ-တခြား

ဇီဝဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မဖြတ်သော အရာဝတ္ထုအဖြစ်ဖြင့် မရှုအပ်သည် မဟုတ်၊ "အထ ခေါ ဥတ္တမတ္တဘာဝေန ဥပလဗ္ဘတိ"ဟု မေးသည်၊ ["အနုဿ-ဝါဒီဟိ"စသည်ကား ပရမတ္ထအတွက် ပိသဒိဂ္ဂပမာ စကားတည်း။

သောသစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌတိ။ ။ ဤဝါကျ၌ "အညော၊ အနညောဝါ ဥပလဗ္ဘမာနော အာပဇ္ဇတိ"သည် လိုရင်းတည်း။ "တဒါဓာရော၊ အညတြဝါ တေဟိ၊ တေသံဝါ အာဓာရဂူတော" တို့ကား အည၏ သုံးမျိုးအပြားကိုပြသော စကားတည်း။

တဒါဓာရော။ ။ ထိုပုဂ္ဂလသည် သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌဖြစ်သော ရုပ်ဝေဒနာစသည်တို့မှ အည (တင်မျိုးတစ်ခြား)ဖြစ်လျှင် "တဒါဓာရော-ထိုရုပ်ဝေဒနာစသည်လျှင် တည်ရာရှိပါသလော"ဟု မေး၏။ [ဤအမေးသည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ၂-တွင် "ရူပါသို့ အတ္တာ-ရုပ်၌ အတ္တရှိ၏" စသည်ဖြင့် ရုပ်စသည်ကို အာဓာရ၊ အတ္တကို အာဓေယံထား၍ ပြအပ်သော အမေးတည်း။]

တေသံ အာဓာရော။ ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌဖြစ်သော ရုပ်ဝေဒနာ စသည်မှ အညဖြစ်လျှင် ထိုရုပ်ဝေဒနာ စသည်တို့၏ တည်ရာဖြစ်ပါသလော။ [ဤအမေးသည် "အတ္တနိဝါ ရူပ-အတ္တ၌ ရုပ်ရှိ၏"စသည်ကို အာဓာရထား၍ ပြအပ်သော အမေးတည်း။]

အညတြ ဝါ တေဟိ။ ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌဖြစ်သော ရုပ်ဝေဒနာ စသည်တို့မှ အညဖြစ်လျှင် "ရုပ်စသည်၌လည်း မတည်ဘဲ၊ ရုပ်စသည်၏ တည်ရာလည်း မဟုတ်ဘဲ ထိုရုပ် စသည်မှ သီးခြားတစ်မျိုးပါလော"ဟု မေး၏။ [ဤအမေးသည် "ရူပဝါ အတ္တာ-ရုပ်ရှိသော အတ္တ (ရုပ်ကို ပိုင်သော အတ္တ)"စသည်ဖြင့် ကြံစည်အပ်သော အတ္တကို မေးသော အမေးတည်း။]

အနညော။ ။ ပုဂ္ဂလသည် သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌဖြစ်သော ရုပ်ဝေဒနာ စသည်မှ တစ်မျိုးတခြား မဟုတ်၊ ရုပ်ဝေဒနာ စသည်ကိုပင် ပုဂ္ဂလ-ဟု ဆိုလိုပါသလော"ဟု မေး၏။ [ဤအမေးကား "ရူပအတ္တာ-ရုပ်သည် အတ္တတည်း" ဤသို့စသည်ဖြင့် ကြံစည်အပ်သော အတ္တကို မေးသော အမေးတည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ၂၀-ကို ဤအည-အနည ၂-မျိုးလုံးဖြင့် သိမ်းယူ၏။ အနညဖြင့် "ရူပ အတ္တာ၊ ဝေဒနာ အတ္တာ၊ သညာ အတ္တာ၊ သင်္ခါရာ အတ္တာ၊ ဝိညာဏ်

မဟုတ်သည်။ (ဟုတွာ) ဝါ-လည်းကောင်း၊ တတော-ရပ္ပနာဒိသဘာဝတော-
 ထိုရပ္ပနအစရှိသော သဘောအားဖြင့်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ (တတော)၊ သပ္ပစ္စယာဒိ
 သဘာဝတော-လိုသပစ္စအစရှိသော သဘောအားဖြင့်၊ ဥပလစ္စမာနော-ဉာဏ်ဖြင့်
 ကပ်၍ရအပ်သည်။ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သလော၊ ဣတိ-ဤသို့ နလုံးသွင်း၍၊ ယော
 သစ္စိကဋ္ဌောပေါ်ပရမဋ္ဌေနာတိ-ဟူ၍၊ အနယုဉ္ဇတိ-စစ်ဆေး မေးမြန်း၏။

ဣတုရော-သကဝါဒီမှ တစ်ပါးသော ပရဝါဒီသည်၊ ပုဂ္ဂလဿ-ပုဂ္ဂိုလ်၏၊
 ရူပါဒီဟိ-ရုပ်အစရှိသည်တို့မှ၊ အညတ္တိ-တစ်ပါးတခြား၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊
 အနိစ္စန္တော-အလိုမရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ န ဟေဝန္တိ-ဟူ၍၊ ပဋိက္ခိပတိ-ပယ်၏၊ ပုန-
 ဖနံ၊ (အာဟ-ဌိစပ်)၊ သကဝါဒီ-သည်၊ ပဋိညာယ-အာမန္တာဟု ဝန်ခံခြင်းနှင့်၊
 ဧကတ္တာပန္နံ-တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ ဝါ-တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သို့

အတ္တာ"ဟူသော ၄-မျိုးကို ယူ၏။ အည ၃-မျိုးတွင် တဒါစာရောဖြင့် "ရူပသ္မိအတ္တာ၊ ဝေဒနာယ
 အတ္တာ၊ ပေရိညာဏသ္မိအတ္တာ"ဟူသော ၄-မျိုးကို ယူ၏။ "အညတြိ ဝါ တေဟိ"ဖြင့် "ရူပဝါအတ္တာ
 ပေရိညာဏဝါ အတ္တာ"ဟူသော ၄-မျိုးကို ယူ၏။ တေသံအာစာရော"ဖြင့် "အတ္တာနိ-ရူပံ၊
 အတ္တာနိဝေဒနာ၊ ပေရိညာဏံ"ဟူသော ၄-မျိုးကို ယူ၏။ ဤသို့ အည အနည ၂-မျိုးဖြင့်
 သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ၂၀-ကို သိမ်းကျုံး၍ ပြသည်-ဟု၊ မှတ်ပါ။

ရပ္ပနာဒိ သပ္ပစ္စယာဒိ။ ။ ရပ္ပနာဒိဖြင့် ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရဝိညာဉ်တို့၏
 ရပ္ပနစသော ဝိသေသလက္ခဏာကို ပြ၏။ သပ္ပစ္စယာဒိဖြင့် ထိုရုပ်စသည်တို့၏ သာမည လက္ခဏာကို
 ပြ၏။ [အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ စသော အကြောင်းရှိခြင်းသည်၊ ဇနာ၊ ၅-ပါးလုံးနှင့် ဆိုင်သော
 သာမညလက္ခဏာဖြစ်၏။ အာဒိဖြင့် သင်္ခတ စသည်ကိုယူ။]

အညတ္တိ အနိစ္စန္တော။ ။ ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်အပ်သော အတ္တသည် ရုပ် ဝေဒနာ စသည်တို့မှ
 (တစ်မျိုးတခြား) ဆိုလျှင် ထင်ရှားမရှိသော အရာဝတ္ထု ဖြစ်နေသောကြောင့် သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌ
 မဖြစ်နိုင်၊ ထိုကြောင့် ပရဝါဒီသည် ပုဂ္ဂလအတ္တကို ရုပ် ဝေဒနာစသည်မှ တစ်မျိုးတခြားဟုလည်း
 မယူလို။

အနညတ္တိ အနိစ္စန္တော။ ။ ပုဂ္ဂလအတ္တသည် ရုပ်စသည်မှ တစ်မျိုးတခြားမဟုတ်ဘဲ၊ ရုပ်စသည်ပင်
 ဖြစ်သည်-ဟု ယူပြန်လျှင် ရုပ်ဝေဒနာ စသည်တို့ကိုသို့ ရပ္ပန (ဖောက်ပြန်ခြင်း သင်္ဘော)
 သပ္ပစ္စယ (အကြောင်းရှိခြင်း သဘော) ရှိရလိမ့်မည်။ ပုဂ္ဂလအတ္တကား ထိုသို့ ရပ္ပန သပ္ပစ္စယ
 သဘော မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂလအတ္တကို ရုပ်ဝေဒနာ စသည်မှ တစ်မျိုးတခြားဟုလည်း ပရဝါဒီ
 အလိုမရှိ။ ထို့ကြောင့် သကဝါဒီ၏ ဒုတိယအမေးကို "နဟေဝံ"ဟု ပယ်သည်။

ဧကတ္တာပန္နံ အပ္ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗံ။ ။ ထိုသို့ ပယ်သောအခါ ပိတမမေခွန်းနှင့် ဒုတိယမေးခွန်းသည်
 တစ်သဘောတည်းဖြစ်ရကား ပထမမေးခွန်းတုန်းက "အာမန္တာ"ဟု ဝန်ခံသကဲ့သို့ ဒုတိယ
 မေးခွန်း၌လည်း "အာမန္တာ"ဟုပင် ဝန်ခံသင့်၏၊ မပယ်သင့်၊ ထိုသို့ မပယ်သင့်ဘဲလျက် ပယ်
 သောကြောင့် သကဝါဒီက ပရဝါဒီကို "အာဇာနာဟိ နိဂ္ဂဟံ"ဟု ဆို၍ နှိပ်သည်။

ရောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟေတုမန္တဝိသေသန)၊ အပုဋိက္ခိပိတဗွဲ-မပယ် ထိုက်သော ပြဿနာကို၊ ပုဋိက္ခိပတိ-၏၊ ဣတိကတွာ-ဤသို့ နလုံးသွင်းမှုကို ပြု၍၊ နိဂ္ဂဟံ-နိပ်ကြောင်း အဖြစ်သို့၊ အာရောပေန္တော-တင်လိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အာဇာနာဟိ နိဂ္ဂဟန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ။

ပုဂ္ဂလော နပလဗ္ဗတိတိ-ဟူ၍၊ ပုဋ္ဌော-မေးအပ်သော၊ ဝါ-အမေးခံရသော၊ သကဝါဒီ-သည်၊ ပုဂ္ဂလဒိဋ္ဌိ-ပုဂ္ဂိုလ်၌ဖြစ်သော မိစ္ဆာအယူကို၊ ဝါ-ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော မိစ္ဆာအယူကို၊ ပဋိသေဓေန္တော-တားမြစ်လိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အာမန္တာတိ-ဟူ၍၊ ပဋိဇာနာတိ-ဝန်ခံ၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဣတရော-သကဝါဒီမှ တစ်ပါးသော ပရဝါဒီသည်၊ (အနယုဉ္ဇတိဥှစ်ပါး)၊ ယောပုဂ္ဂလော-ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌေန-သစ္စိကဋ္ဌ ပရမဋ္ဌ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ နပလဗ္ဗတိ-မရအပ်၊ အညဿ-အည၊ အနညမှ တစ်ပါးသော၊ ပကာရဿ-သုံးခုမြောက် အမျိုးအစား၏၊ အဘာဝါ-မရှိခြင်းကြောင့်၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌတော-မှ၊ အညော-တစ်မျိုးတခြားသည်၊ (ဟုတွာ) ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ [ရှေ့၌ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အည ၃-မျိုးပင်တည်း၊] အနညော-တစ်မျိုးတခြားမဟုတ်သည်၊ (ဟုတွာ) ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ နပလဗ္ဗတိ-အပ်၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်သလော၊ ဣတိ-ဤသို့ နလုံးသွင်း၍၊ ယော သစ္စိကဋ္ဌောပေ၊ ပရမဋ္ဌောနာတိ-ဟူ၍၊ အနယုဉ္ဇတိ-၏။

ပန-ဆက်၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ပုဂ္ဂလော-ကို၊ သဗ္ဗေန-အလုံးစုံသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ နပလဗ္ဗတိ-အပ်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တဿ-ထိုအတ္တဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အညတ္တာနညတ္တာနယောဂေါ-အည၏ အဖြစ် အနည၏ အဖြစ်ကို မေးစိစစ်ခြင်းသည်၊ ပုဂ္ဂလလဒ္ဓိ-ပုဂ္ဂဟူသော အယူကို၊ ပဋိသေဓေန္တဿ-တားမြစ်သော သကဝါဒီအတွက်၊ အနာပဇ္ဇနတော-အည အနည အဖြစ်၏ မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အနနယောဂေါ-သင့်လျော်သော မေးစိစစ်ခြင်း မဟုတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နဟေဝန္တိ-ဟူ၍၊ ပဋိက္ခိပတိ-သကဝါဒီ ပယ်၏။

ဣတရော-သကဝါဒီမှ တစ်ပါးသော ပရဝါဒီသည်၊ ပဋိညာယ-အာမန္တာဟု ဝန်ခံခြင်းအားဖြင့်၊ အာပဇ္ဇနလေသမေဝ-ပုဂ္ဂလ၏ အည အနည၏ အဖြစ်သို့ ရောက်နိုင်ခြင်းဟူသော အမြွက်ကိုသာလျှင်၊ ပဿန္တော - မြင်သည်၊ အဝိပရိတ်-

အနနယောဂေါ။ ။ သကဝါဒီသည် မူလတပင် “ပုဂ္ဂလ(အတ္တ)မရှိ”ဟု ဝန်ခံပြီး ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ထိုမရှိသော ပုဂ္ဂလသည် သစ္စိကဋ္ဌပရမဋ္ဌမှတစ်ပါး တခြားလား၊ တစ်ပါးတခြား မဟုတ်ဖူးလား”ဟု မေးဖို့ရန်ပင် မသင့်တော့၊ ထိုအမေးသည် “မိန်းမမြို့မ၏ သားသည် အရပ်ရှည်သလား၊ အရပ်ပူသလား”ဟု မေးခြင်းမျိုးကဲ့သို့ မဖြစ်နိုင်သော အမေးသာ ဖြစ်၏။ သို့အတွက် “န ဟေဝ”ဟု သကဝါဒီ ပယ်သည်။

မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ အသမ္ပုဇ္ဈန္တော - ထိုးထွင်း၍ မသိသည်။ (ဟုတ္တာ) ဧဝံ-သာလျှင်၊ အာဇာနာဟိ နိဂ္ဂဟန္တိ-ဟူ၍၊ နိဂ္ဂဟံ-နိပ်ကြောင်းအပြစ်သို့၊ အာရောပေတိ-တင်၏။

ဣတိတိ-ကား၊ ယံ-အကြင်အကြောင်းအရာကို၊ ဒိသ္မာ-မြော်မြင်တော်မူ၍၊ မာတိကာ-မာတိကာကို၊ ထပိတာ-ထားတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧဝံ-ဤမြော်မြင်တော်မူအပ် တိုင်းသော အကြောင်းအရာအားဖြင့်၊ ဣတိ(အယံ)-ကား၊ အဓိပ္ပာယ်-အဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ အလိုတည်း။

ယထာကိန္တိ-ကား၊ ယေနပုဂ္ဂလဇန-အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ (မောဂ္ဂလိ ပုတ္တတိဿ-အကျယ်ဝေဖန်လိမ့်မည်ဟု မြော်မြင်တော်မူခြင်းဟူသော အကြောင်း ကြောင့်) ဗုဒ္ဓဘာသိတံနာမ-မည်သည်၊ ဇာတံ-ပြီ၊ တံနိဒဿနံ-ထိုအကြောင်းကို ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော သုတ္တန်သည်၊ ကိ-အဘယ်နည်း၊ ဣတိအတ္ထော။

ယတောနိဒါနန္တိ-ကား၊ ယံ ကာရဏာ-အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ ဆ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာယတနာဒိနိဒါနံ- ဖပါးသော အဇ္ဈတ္တိကာယတနာ၊ ဖ-ပါးသော ဗာဟိရာယတနာ အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊--- ပပဉ္စသညာသင်္ခါတိ-ကား၊ တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ ပပဉ္စသမ္ပယုတ္တာ-သံသရာကို ချဲ့ထွင်

ဣတရော၊ပေ၊နိဂ္ဂဟံ။ ။ “ပုဂ္ဂလော-နုပလဗ္ဗတိ” တုန်းက “အာမန္တော”ဟု ဝန်ခံပြီးသော သကဝါဒီသည် “ယော သစ္စိကဋ္ဌော၊ပေ၊နုပလဗ္ဗတိ=ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို သစ္စိကံဋ္ဌပရမဋ္ဌမှ အညအဖြစ်ဖြင့် မရအပ်သလော၊ အနညအဖြစ်ဖြင့် မရအပ်သလော”ဟု ဒုတိယတစ်ဆင့် မေးရာ၌ တစ်နည်းနည်းကို ဝန်ခံသင့်၏ဟု ပရဝါဒိက ယူဆ၏။ ထို့ကြောင့် “န ဟေဝ”ဟု ပယ်သည်ကို ရှေ့နောက် မညီဟု ထင်သောကြောင့် “အာဇာနာဟိ နိဂ္ဂဟံ”ဟု ဆို၍ အပြစ်တင်သည်။

အဝိပရိတံ အတ္ထံ အသမ္ပုဇ္ဈန္တော။ ။ ထိုအပြစ်သည် တင့်တယ်သော အပြစ်မဟုတ်၊ မမေးသင့်သည်ကို မေးသောကြောင့် သကဝါဒိက “န ဟေဝ”ဟု ပယ်သည်ကို “အည- အနညအပြစ်ကို ပယ်သည်”ဟု ပရဝါဒိက အထင်မှားသဖြင့် တင်သော အပြစ်သာ ဖြစ်သည်။

ဣတိတိ ယံ အတ္ထံ ဒိသ္မာ မာတိကာ ထပိတာ၊ ဧဝံ။ ။ “ဣတိ သတ္တာရာ”ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ ဣတိကို “ယံဒိသ္မာ၊ပေ၊ဧဝံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် “ဣတိ(တသ္မာ) ဒေသိတ္တာ”ဟု မမေးစေလိုကြောင်း သိစေသည်၊ ထိုသို့ ဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် ဋီကာ ဆရာလက်ထက်၌ “သတ္တာရာ ဒိန္နနယေန ထပိတမာတိကာယ”ဟူသော ပါဠိသည် မရှိဟု သိသာ၏။ အကယ်၍ရှိလျှင် ထိုသို့ ဖွင့်ဖွယ်မလို။--ဆက်ဦးအံ့--ဋီကာဖွင့်ပုံနှင့် သတ္တာရာ ၊ပေ၊မာတိကာယ”သည် နောက်ဆရာတို့ ထည့်ပါဠိဟု မှတ်ပါ၊ ဤသို့ ထည့်ပါဠိ ရှိပြီး ဖြစ်ရကား “ဣတိ-ဤသို့၊ မြတ်စွာဘုရား မြော်မြင်တော်မူအပ်သည့်အတိုင်း”ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ အနက်ပေးရတော့သည်။

တတ်သော တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့နှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ သညာကောဋ္ဌာသာ-သညာအစု တို့သည်၊ သမုဒါစရန္တီတိ-ကား၊ အဇ္ဈာစရန္တီ-လွမ်းမိုးကုန်၏။ [အဇ္ဈာစရန္တီတိ-အဘိ ဘာဇ္ဇိ၊-အနု။] ဧတ္ထစေတိ-ကား၊ ဧတေသု အာယတနာဒီသု-ဤအာယတန အစရှိသည်တို့တွင်၊ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိဟိ-တို့ဖြင့်၊ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗ-အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်သော အာယတနစသည်လည်းကောင်း၊ အဘိဝဒိတဗ္ဗ-ငါ့ဥစ္စာဟု လွန်စွာ ပြောဆိုဖွယ်ဖြစ်သော အာယတနစသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈောသိတဗ္ဗ-မျိုး၍ ပြီးဆုံးစေဖွယ် အာယတနစသည်သည်လည်းကောင်း၊ စေ နတ္ထိ-အကယ်၍ မရှိအံ့။

နတ္ထိယေဝ နန-မရှိသည်သာလျှင် မဟုတ်ပါလော၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ နတ္ထိစေတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တိ-ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ [အဘယ်ကြောင့် “နတ္ထိ စေ”ဟု ပရိကပ္ပ စသဒ္ဒါထည့်၍ ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း-ဟူလို၊] နတ္ထိ-မရှိသည်ကား သစ္စ-မှန်ပါ၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် မှန်ပါသော်လည်း၊ အပ္ပဟိနာဘိနန္ဒနာဘိ ဝဒနဇ္ဈောသာသနံ-မပယ်အပ်သေးသော အဘိနန္ဒန၊ အဘိဝဒန၊ အဇ္ဈောသာန ရှိကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနာနံ-ပုထုဇော်တို့၏ အတွက်၊ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗာဒိပ္ပကာရာနိ-အဘိနန္ဒိတဗ္ဗ အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ အာယတနာဒီနိ-အာယတန အစရှိသည်တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေသံ-ထိုပုထုဇော်တို့ အတွက်၊ နတ္ထိတိ-မရှိဟူ၍၊ ဝတ္ထိ-ဝှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း။ ပန-အန္တယကား၊ ပဟိနာဘိနန္ဒနာဒီနံ-ပယ်အပ်ပြီးသော အဘိနန္ဒန အစရှိသည် ရှိကုန် သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက်၊ သဗ္ဗထာ-အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ နတ္ထိ စေတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တိ။ [ဤသို့ အဘိနန္ဒနစသည်ရှိသော အဖို့၊ မရှိသော အဖို့ ဟု ၂-မျိုးရှိသောကြောင့် “နတ္ထိ စေ”ဟု ပရိကပ္ပဝါစက စေသဒ္ဒါထည့်၍ ဟောတော်မူအပ်သည်-ဟူလို။]

ဧသေဝန္တောတိ-ကား၊ အဘိနန္ဒနာဒီနံ-တို့၏၊ နတ္ထိဘာဝကတေ-မရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြုတတ်သော၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်သည်လည်းကောင်း၊ တပ္ပဋိပ္ပဿဒိဘူတံ-ထို အဘိနန္ဒနစသည်တို့၏ တစ်ဖန်ငြိမ်းအေးကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဖလံဝါ-သည် လည်းကောင်း။ ရာဂါနုသယာဒီနံ-ရာဂါနုသယ အစရှိသည်တို့၏၊ [အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌ လာသော ပဋိဗ္ဗာနသယ စသည်ကို ယူ၊] အန္တော၊ အဝသာနံ-အဆုံး တည်း၊ အပ္ပဝတ္ထိ-မဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ ဣတိအတ္ထော-နက်။

ဇာနံ ဇာနာတိတိ-ကား၊ သဗ္ဗညုတဉာဏေန-ဖြင့်၊ ဇာနိတဗ္ဗ-သိသင့် သိဖွယ် အသွယ်သွယ်သော တရားကို၊ ဇာနာတိ-သိတော်မူ၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ပဒေသညဏဝါ-အစိတ်အပိုင်း ဉာဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏ် မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်)၊ ဇာနိတဗ္ဗ-သိသင့်သိထိုက်သော၊ သဗ္ဗ-

အလုံးစုံသော တရားကို၊ န-ဇာနတ်- မသိနိုင်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏေ န ဇာနိတဗွံ ဇာနတ်၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

ပဿ ပဿတိတိ-ကား၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ပေ၊ သင်္ခါတေဟိ-ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်ဟူသော ပညာစက္ခု၊ အောက်မဂ်ဉာဏ် ၃-ပါး-ဟူသော ဓမ္မစက္ခု၊ ဣန္ဒြိယ ပရောပရိယတ္တိဉာဏ် အာသယာနုသယဉာဏ်ဟူသော ဗုဒ္ဓစက္ခု၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ် ဟူသော သမန္တစက္ခုဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဟိ-ကုန်သော၊ စက္ခုဟိ-စက္ခုတို့ဖြင့်၊ ပဿိတဗွံ-မြင်သင့်မြင်ဖွယ် အသွယ်သွယ်သော တရားတို့ကို၊ ပဿတိ-မြင်တော် မူ၏။

အထဝါ-ကား၊ ဇာနံ ဇာနတ်တိ-ကား၊ အညေ-မြတ်စွာဘုရားမှ အခြား ကုန်သော၊ သဝိပလ္လာသာ-စိတ္တ၊ သညာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိပလ္လာသ ရှိကုန်သော၊ ကာမရူပ ပရိညာဝါဒိနော-ကာမရူပကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းကို ပြောဆိုလေ့ရှိကုန်သော တိတ္ထိတို့သည်၊ ဇာနန္တုပိ-သိကုန်ပါသော်လည်း၊ ဝိပလ္လာသ၊ ဝေဓန-ဝိပလ္လာသ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် သိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ဇာနန္တိ-သိကုန်၏၊ ဧဝံ- သို့၊ ဘဂဝါ - သည်၊ န (ဇာနတ်) - သိတော်မူသည် မဟုတ်၊ ပန - အဟုတ်ကား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ပဟိန ဝိပလ္လာသတ္တာ-ပယ်အပ်ပြီးသော ဝိပလ္လာသရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇာနန္တော-သိတော်မူလသော်၊ ဇာနတ်ပေဝ-အမှန်ကိုသာ သိတော် မူ၏၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ဒိဋ္ဌိ ဒဿနဿ-မိစ္ဆာ အမြင်၏၊ အဘာဝါ- မရှိခြင်းကြောင့်၊ ပဿန္တော-မြင်တော်မူလသော်၊ ပဿတိပေဝ-အမှန်ကိုသာ မြင်တော်မူ၏၊ ဣတိအတ္ထော။

စက္ခုဘူတောတိ-ကား၊ ပညာစက္ခု မယတ္တာ-ပညာစက္ခု အတိပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ်ကိုယ်လုံး၊ ပညာစက္ခုတုံး၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ သတ္တေသု-တို့၌၊ တဒုပ္ပါဒနတောစ- ထိုပညာစက္ခုကို ဖြစ်စေ တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ လောကဿ-သတ္တလောက၏၊ စက္ခုဘူတေ-ပညာစက္ခု ဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူပါပေ၏၊ ဉာဏုဘူတောတိ ဧတဿစ-

ပညာစက္ခုမယတ္တာ။ ။ “သုဝဏ္ဏမယော ရတော” စသော ပုဒ်တို့၌-ရွှေဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော (ရွှေအတိပြီးသော+ရွှေအထည်ကိုယ်ဖြစ်သော) ရတားကို “သုဝဏ္ဏမယ” ဟု ခေါ်၏၊ ဤ၌လည်း ဘုရားရှင်၏ တစ်ကိုယ်တော်လုံး ပညာစက္ခုတုံးကြီး ဖြစ်နေသည်ကို (မည်သည်ကိစ္စကို ပြုပြု ပညာစက္ခု ရှေ့သွားရှိနေသည်ကို) “ပညာစက္ခုမယ” ဆိုသည်ဟု ကြံသည့်၏၊ [ပညာစက္ခု+ပကတိ ယဿာတိ ပညာစက္ခုမယော၊ တပ္ပကတိအနက်၌ မယပစ္စည်းသက်]။ ဤအဖွင့်အရ “စက္ခု- ပညာစက္ခုသည်+ဟုတွေး+ဘူတော စက္ခုဘူတော” ဟု ပြုပါ၊ နောက်ဟိတိအတွက်လည်း ဤဝိဂ္ဂဟပင်တည်း။

သတ္တေသုစ တဒုပ္ပါဒနတော။ ။ “စက္ခုဘူတော” စသော စကားသည် အရှင်မဟာကစ္ဆည်း ထေရ်က ရဟန်းတို့အား ပြောပြသော စကားတည်း၊ ထိုသို့ ပြောပြခြင်းမှာလည်း ဘုရားရှင်အား

ဤပုဒ်၏လည်း၊ စဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဓမ္မာ-
 ဓမ္မတို့ဟူသည်၊ ဗောဓိပက္ခိယာ-ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့တည်း၊ ဗြဟ္မာ-ဗြဟ္မာဟူသည်၊
 မဂ္ဂေါ-မဂ်တည်း၊ တေဟိ-ထိုဗောဓိပက္ခိယတရား၊ မဂ်တရားတို့ကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နတ္တာ-
 ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ လောကဿ-သတ္တလောက၏ (သန္တာန်၌)၊
 တဒုပ္ပာဒနတောစ-ထိုဗောဓိပက္ခိယတရား၊ မဂ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေ တတ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ တဗ္ဗူတော-ထို ဗောဓိပက္ခိယတရားဖြစ်၍ ဖြစ်တော်
 မူပါပေ၏၊ ဝါ-ထိုမြတ်သော မဂ်တရားဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူပါပေ၏။

ပြဿနာမေးထိုက်ကြောင်း၊ ဘုရားရှင်သည် ဉာဏ်ပညာတော် ကြီးမားရကား သတ္တလောက
 တစ်ခုလုံး၏ ဉာဏ်ပညာကြီး ဖြစ်နေကြောင်းကို သိစေလိုရင်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်
 ကိုယ်တော်တိုင် ပညာစက္ခုကြီး ဖြစ်နေရုံမျှဖြင့် သတ္တလောက၏ စက္ခုမဖြစ်နိုင်သောကြောင့်
 “သတ္တေသုစ တဒုပ္ပါဒနတော”ဟူသော ဟိတ်အကုကို ပြရပြန်သည်။ သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌လည်း
 တရား၏အဓိပ္ပာယ်ကို သိသော ပညာစက္ခု၊ ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာစသော ပညာစက္ခု
 ဖြစ်နေနိုင်သောကြောင့် သတ္တလောကတစ်ခုလုံး၏ စက္ခုဘူတ ဖြစ်နိုင်ပါသည်-ဟုလို။

မရဋီကာ။ ။မရဋီကာ၌ “ပညာစက္ခုမယတ္တာ”ဖြင့် “စက္ခုတော+ဘူတောဇာတောတိ
 စက္ခုဘူတာ” ဟူသော ဝစနတ္ထကိုပြ၏-ဟူသော ဝဒန္တိဝါဒကို လည်းကောင်း၊ ဌာနီ ပညာစက္ခု၏
 အမည်ကို ဌာနဘုရားရှင်၌ တင်စားသောဌာနပစ္စာရကို ပြသည်ဟု လည်းကောင်း ဆို၏။
 တဒုပ္ပာဒနတောဖြင့် “စက္ခု ဘာဝေတိ ဥပ္ပာဒေတိတိ စက္ခုဘူတော”ဟူသော ဝစနတ္ထကို
 ပြသည်ဟု ဝဒန္တိဝါဒကိုလည်းကောင်း၊ ဝေနေယျတို့၌ ဖြစ်သော အကျိုးစက္ခု၏အမည်ကို
 အကြောင်း ဘုရားရှင်၌ တင်စားသော ဖလုပစ္စာရကို ပြသည်ဟုလည်းကောင်း ဆို၏။ စဉ်းစားပါ။

အနုဋီကာ။ ။အနုဋီကာ၌ကား “ပညာစက္ခုနာ+ဥပ္ပန္နတ္တာ ဝါ စက္ခုဘူတော-
 သဗ္ဗညုတဉာဏ်စက္ခုကြောင့် ဘုရားဖြစ်ရသည့်အတွက်စက္ခုဘူတမည်၏”ဟု ဝါသဒ္ဓါဖြင့်
 လည်းကောင်း၊ “အထဝါဖြင့်လည်းကောင်း (မူလဋီကာနည်းမဟုတ်ဘဲ) သူ့အလိုကျ ၂-နည်း
 ဖွင့်ပြ၏။

တေဟိ ဥပ္ပန္နတ္တာ တဗ္ဗူတော။ ။ဗောဓိပက္ခိယတရား မဂ်တရားတို့၏ ဓမ္မအမည်၊
 ဗြဟ္မာအမည်ကို (ထိုဗောဓိပက္ခိယတရား မဂ်တရားတို့ကြောင့် ဘုရားဖြစ်ရသော) ဘုရားရှင်၌
 တင်စား၍ ကာရဏပစ္စာရအားဖြင့် ဘုရားရှင်ကိုလည်း ဓမ္မ-ဗြဟ္မာ ခေါ်ရကြောင်းကို ပြလို၍
 “တေဟိ+ဥပ္ပန္နတ္တာ”ဟု မိန့်သည်။ ဤအလို “ဓမ္မော+ဟုတ္တာ+ဘူတော ဓမ္မဘူတော”ဟု ပြု၊ ဗြဟ္မ
 ဘူတော၌လည်း နည်းတူ၊ တဒုပ္ပါဒနတော”၏ အဓိပ္ပာယ်ကို စက္ခုဘူတော အဖွင့်တုန်းကကဲ့သို့
 သိပါ။

မှတ်ချက်။ ။စက္ခုဘူတောတုန်းက “ပညာစက္ခုမယတ္တာ”ဟု ဆိုခဲ့၍ ဤ၌ “တေဟိ+
 ဥပ္ပန္နတ္တာ”ဟု ဆိုသောကြောင့် စက္ခုဘူတော၌ ဥပစာလည်း မကြံစေလို၊ “စက္ခုတော+ဘူတော”ဟု
 လည်း ဝစနတ္ထမပြုစေလို၊ “စက္ခု+ဟုတ္တာ+ဘူတော”ဟူသော ဝစနတ္ထ မြစ်လိုကြောင်း၊ “ပညာစက္ခု
 မယတ္တာ”၌လည်း ပကတိတဒ္ဓိတ်ဖြစ်ကြောင်း သာ၍ သိသာပြန်သည်။

ဝတ္ထာတိ-ကား၊ စတုဿစွပေမ္မ-တို့ကို၊ ဝဒတိ-ဟောတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ-
 ကြောင့်၊ ဝတ္ထာ-တော်မူ၏၊ ပဝတ္ထာတိ-ကား၊ စီရ်-ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး၊
 သစ္စပုဋ်ဝေခံ-သစ္စာ ၄-ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို၊ ပဝတ္ထေန္တော-ဖြစ်စေတော်မူသည်၊
 (ဟုတွာ)၊ ဝဒတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပဝတ္ထာ-၏၊ [“စီရ်သစ္စပုဋ်ဝေခံ ပဝတ္ထေန္တော”
 ဖြင့် ပဝတ္ထာ၌ ပဉ္စပသာရ၏ ပကဋ္ဌ (အမြတ်) အနက်ကို သိစေ၏ဟု အနုဋီကာ
 ဆို၏၊ “အမြတ်” ဟူသည်လည်း ကြာမြင့်စွာ သစ္စပုဋ်ဝေခံကို ဖြစ်စေနိုင်သော
 အစွမ်းသတ္တိတည်း။]

အတ္ထဿ နိန္ဒေတာတိ-ကား၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဥဒ္ဓရိတွာ-ထုတ်
 ဖော်၍၊ ဒဿေတာ-ပြတော်မူတတ်ပါပေ၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ပရမတ္ထံ-မြတ်သော
 အနက်ဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာန်-သို့၊ ပါပယိတာ-ရောက်စေတတ်ပါပေ၏၊ အမတဿ-
 ဒါတာတိ - ကား၊ အမတသစ္စိကိရိယံ - အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းကို၊
 သုတ္တေသု-တို့၌၊ ဥပ္ပါဒေန္တော-ဖြစ်စေတော်မူလျက်၊ အမတံ-အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို၊
 ဒဒါတိ-ပေးတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ အမတဿဒါတာ-အမတဿဒါတာ
 မည်တော်မူ၏၊ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာန်-တို့၏၊ တဒါယတ္ထ ဘာဝတော-ထိုမြတ်စွာ
 ဘုရား၏ စပ်သောဥစ္စာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓမ္မဿာမိ-ဓမ္မဿာမိမည်တော်မူ၏။
 [“တဒါယတ္ထ” ၌ “တဿ+အာယတ္ထ” ဟုချည်း ဖွင့်လေ့ရှိ၏၊ မရဋီကာ၌ “တေန
 အာယတ္ထ-ထိုနှင့်စပ်” ဟု ဖွင့်၏။]

သုဝတ္ထာလိင်္ဂန္တိ-ကား၊ သုဝတ္ထမယံ-ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော၊ (ရွှေအတိ
 ပြီးသော)၊ အာလိင်္ဂ-မရိုးစည်ကို၊ ခုဒ္ဒကမုဒိင်္ဂ-မရိုးစည်ငယ်ကို-- သုပုပ္ဖိတသတပတ္တ
 ပဒုမမိဝ-ကောင်းစွာပွင့်သော ပွင့်ချပ်တစ်ရာရှိသော ပဒုမ္မာကြာကဲ့သို့၊ သဿိရိကံ-
 အသရေရှိတော်မူသော၊ သသောဘံ-တင့်တယ်ခြင်းရှိတော်မူသော၊ သုပုပ္ဖိတ သတပတ္တ
 သဿိရိကံ - ကောင်းစွာပွင့်သော ပွင့်ချပ်တစ်ရာရှိသော ပဒုမ္မာကြာနှင့်တူသော
 အသရေရှိတော်မူသော၊ (မဟာမုခံ-၌စပ်။)

အနုမောဒိတံ၊ ပေ၊ ဇာတန္တိ ဇေတေန - ဤပါ၌ဖြင့်၊ အနုမောဒနာ - အနု
 မောဒနာ ပြုခြင်းသည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတဘာဝဿ-ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်၏၊ ကာရဏံ-
 အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ အယံ အတ္ထော-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်သည်၊ ဝါ-ကို၊
 ဝုတ္ထောဝိယ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဝါ-ဆိုလိုသကဲ့သို့၊ ဒိဿတိ-ထင်ရ၏၊ ဝေဇ္ဇသတိ-
 ဤသို့ထင်တိုင်းဖြစ်လသော်၊ ကထာဝတ္ထုဿ-ကထာဝတ္ထုကျမ်း၏၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတ
 ဘာဝေါ-သည်၊ နသိယာ-မဖြစ်တော့ရာ၊ (ကသ္မာ)၊ အနုမောဒိတတ္တာ-အနု
 မောဒနာ မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣတ္ထ-ဤ အနု
 မောဒိတကာလံတော အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဧဝံ-သို့၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-
 ၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့-မှတ်ထိုက်သနည်း) မဟာကစ္စာယနော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊
 ဝိဘဇိဿတိ - အကျယ် ဝေဖန်လတ္တံ့၊ ဣတိ-ဤအကြောင်းအရာကို၊ ဒိသ္မာ -

မြင်တော်မူ၍၊ ဘဂဝါ-သည်၊ မာတိကံ-ကို၊ နိက္ခိပိတ္တာ-ထားတော်မူပြီး၍၊ ဝိဟာရံ-
 သို့၊ ပဝိဋ္ဌော-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ တထေဝ-ထိုမြော်မြင်တော်မူသည့်အတိုင်းသာလျှင်၊
 ထေရော-သည်၊ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒိန္နနယေန-ပေးတော်မူအပ်သောနည်းဖြင့်၊ ထပိတ
 မာတိကာယ-ထားတော်မူအပ်ပြီးသော မာတိကာဖြင့်၊ ဝိဘဇိ-အကျယ်ဝေဖန်ပြီ၊
 ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတံနာမ-မည်သည်၊ ဇာတံ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ တံ-ထိုဗုဒ္ဓ
 ဘာသိတ၏ အဖြစ်သည်၊ အနမောဒနာယ-အနမောဒနာပြုခြင်းဖြင့်၊ ပါကဋ်-
 ထင်ရှားသည်၊ ဇာတံ-ပြီ၊ ဣတိ ဧတမတ္ထံ-ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဧဝံပေဇာတန္တိ-
 ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ဣတိ-ပကရဏပုရိစ္ဆေဒ
 အပြီးတည်း။ (ဣတိတစ်လုံး အကျေကြီး။)

ဣဒါနိ-၌၊ ပါဠိယာ-အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏၊ သမ္ဘိဝေသံ-စုဝေးတည်နေပုံကို၊
 ဒဿေတုံ-ငှာ၊ တတ္ထ ဓမ္မသင်္ဂဏီပကရဏေတိ အာဒိ-ကို၊ အာဟ၊ ကာမာဝစရ
 ကုသလတော် အဋ္ဌာတိ-ကား၊ ကာမာဝစရကုသလေ-ကာမာဝစရကုသိုလ်ဟူကုန်သော၊
 စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ခန္ဓေ-ခန္ဓာတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ (ကာမာဝစရကုသလတောအရ
 နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကိုညဏ်ဖြင့်ယူ၍) တတော-ထိုခန္ဓာ ၄-ပါးမှ၊ အဋ္ဌ-
 ကုန်သော၊ စိတ္တာနိ-တို့ကို၊ ဥဒ္ဓရတိ-ထုတ်၏၊ ပဌမဝိဘတ္တိတိပိ-ပထမ ဝေဖန်ကြောင်း၊
 အပါဒါန်အနက်ဟူ၍လည်း၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊ [“ပဌမဝိဘတ္တိတိပိ-တောပစ္စည်း
 သည် ပဌမဝိဘတ်၏ အနက်ဟောဟူ၍လည်း၊ ဝဒန္တိ-ကုန်၏”ဟု ဤသို့လည်း
 ကြံကြသေး၏။]

ဧကူန နုဝတိ စိတ္တာနိတိ-ကား၊ ယတ္ထ-အကြင်ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဧတာနိ
 စိတ္တာနိ-တို့ကို၊ ဝိဘတ္တာနိ-ဝေဖန်အပ်ကုန်ပြီ၊ တေ ပါဠိပ္ပဒေသာ-ထိုပါဠိရပ်တို့ကို၊
 ဧကူန နုဝတိစိတ္တာနိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ စ-ဆက်၊ တေသံ-ထိုပါဠိရပ်တို့၏၊
 သမုဒါယော-အပေါင်းသည်၊ စိတ္တဝိဘတ္တိ-စိတ္တဝိဘတ္တိမည်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊
 ဧကူန၊ပေဝိဘတ္တိတိဇေတံ-ဟူသော ဤ အဋ္ဌကထာစကားသည်၊ ဥပပန္နံ-သင့်လျော်
 သော စကားဖြစ်၏။

ပဌမဝိဘတ္တိတိ။ ။ဤပါဠိ၌ အယုအမျိုးမျိုးရှိပုံကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌
 ပြထားပြီ၊ မဇ္ဇိကာ၌ကား-“ဧတံ အဋ္ဌာနန္တိ ဧကဝိ”ဟု ဧကဝိဝါဒပြ၏၊ ထိုဝါဒအလိုမှာ
 “ပဌမဝိဘတ္တိ”ဟူသော စကားသည် ဤနေရာ၌မရှိသင့်၊ စိတ္တဝိဘတ္တိ၏ နောက်၌သာ ရှိသင့်သည်၊
 စိတ္တဝိဘတ္တိကို (ပဌမဆုံးဖြစ်သောကြောင့်) “ပဌမဝိဘတ္တိ”ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်-ဟုလိုသတတ်၊
 ဋီကာဆရာ၏ အာဘော်ကျမည်မထင်။

တေသဉ္စပေဗ္ဗပပန္နမေတံ။ ဧဝိတံတို့ကိုပြရာ ပါဠိရပ်တို့ကိုသာ “ဧကူန နုဝတိစိတ္တာနိ”ဟု
 ဌာနရာပစာရအားဖြင့်ဆိုလျှင် ထိုပါဠိရပ်တို့သည် အဘယ်နည်းဖြင့် စိတ္တဝိဘတ္တိအမည် ရသင့်ပါ
 သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တေသဉ္စ” စသည်မိန့်၊ အဝိတ်အဝိတ်ပါဠိ၏ စိတ္တဝိဘတ္တိ

စ-ဆက်၊ မာတိကံ-ကုသလာဓမ္မာ အစရှိသောမာတိကာကို၊ ဥဒ္ဓိသိတွာ-
ညွှန်ပြပြီး၍၊ တတ္ထ-ထိုမာတိကာ၌၊ ဇကေကံပဒံ-တစ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်ကို၊ ဥဒ္ဓိရိတွာ-၍၊
ယသ္မာ၊ စိတ္တာနိ-တို့ကို၊ ဝိဘတ္တာနိ-ကုန်ပြီ၊ တသ္မာ၊ မာတိကာပိ-သည်လည်း၊
စိတ္တဝိဘတ္တိ အန္တောဂဓာယေဝ-စိတ္တဝိဘတ္တိ၌ အတွင်းဝင်သည်သာ၊ ဝါ-စိတ္တုပ္ပါဒ
ကဏ္ဍ၌ အတွင်းဝင်သည်သာ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍမ္ပိပေ၊ ဒုဝိခန္တိ ဣဓမ္မိ
ဝစနံ-ဟူသော ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သေစကားသည်လည်း၊ ယုဇ္ဇတိ။

မူလတောတိ-ကား၊ တီဏီ ၊ ကုသလမူ လာနီတိအာဒိနာ-နည်းဖြင့်၊
ကုသလာဒိနံ-တို့ကို၊ (ဝစနံ-၌စပ်၊) မူလဝိသေသေန-မူလ၏အစွမ်းဖြင့်၊ သင်္ခိပိတွာ-
ချုံး၍၊ ဝစနံ-ဟောတော်မူခြင်းတည်း၊ ဝေဒနက္ခန္ဓာတိ အာဒိနာ-နည်းဖြင့်၊
(ကုသလာဒိနံ-တို့ကို) ခန္ဓတော-ခန္ဓာအားဖြင့်၊ (သင်္ခိပိတွာ၊ ဝစနံ-တည်း၊)
ကာယကမ္မန္တိ အာဒိနာ-ဖြင့်၊ (ကုသလာဒိနံ) ဒွါရတော-ဒွါရအားဖြင့်၊ (သင်္ခိပိတွာ
ဝစနံ) သုခဘူမိယံ ကာမာဝစရေတိ အာဒိနာ-ဖြင့်၊ (ကုသလာဒိနံ) ဘူမိတော-
ဘုံအားဖြင့်၊ (သင်္ခိပိတွာ ဝစနံ) [သုခဘူမိယံ-သုခဝေဒနာ၏ ဖြစ်တည်ရာဘုံ
ဟူသော၊ ကာမာဝစရေ-ကာမာဝစရဘုံ၌လည်းကောင်း။]

အတ္ထောတိ-ကား၊ ဟေတုဖလံ-အကြောင်း၏အကျိုးတည်း၊ ဓမ္မော-တိကား၊
ဟေတု-အကြောင်းတည်း၊ တီဏီပေ၊ အာဒိနာ-နည်းဖြင့်၊ ဟေတုဝေသေန-အကြောင်း၏

အမည်ကို အပေါင်း၌ တင်စားသော ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် စိတ္တဝိဘတ္တိဟု ခေါ်ရသောကြောင့်
“ဧကနနပုတိစိတ္တာနိ စိတ္တဝိဘတ္တိနာမ” ဟူသော စကားသည် သင့်ပါ၏-ဟုလို။

မာတိကဉ္စ၊ ပေယုဇ္ဇတိ။ ။ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်ဝယ် “ကုသလာဓမ္မာ၊ အကုသလာဓမ္မာ”
စသော မာတိကာပုဒ်များပါရှိ၏၊ ထိုမာတိကာကို ဝိဘတ္တိ(ကဏ္ဍ) ၄-ရပ်တွင် အဘယ်၌
သွင်းယူရမည်နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “မာတိကဉ္စ”စသည်မိန့်၊ ကုသလာဓမ္မာ စသော
မာတိကာပုဒ်တို့ကို တစ်ပုဒ်စီထုတ်၍ စိတ်တို့ကိုအကျယ်ဝေဖန်သောကြောင့် မာတိကာသည်လည်း
စိတ္တဝိဘတ္တိ (ဝိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ)၌ပင် အတွင်းဝင်သည်ဟုမှတ်ပါ၊ ထိုသို့ စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၌ ဝင်သော
ကြောင့်ပင် “စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍမ္ပိပေ၊ ဒုဝိခန္တိ”ဟု မာတိကာပဒအဖွင့်အစ၌
ဆိုလတ္တံ့သော စကားလည်း အသင့်ယုတ္တိရှိသော စကားဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အနုဋီကာ။ ။မူလဋီကာ၌ကား “ဧကေကံ ပဒံ ဥဒ္ဓိရိတွာ” ဟု ဆိုသောကြောင့်
စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍဝယ် တိကံ ဒုဂ်အားလုံး၏ တစ်ပုဒ်စီကိုထုတ်၍ အကျယ်ဝေဖန်သည်ဟုထင်စရာ
ရှိ၏၊ အမှန်အားဖြင့်ကား စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍဝယ် ကုသလတိကံ၏ ၃-ပုဒ်ကိုသာထုတ်၍
အကျယ်ဝေဖန်တော်မူ၏၊ သို့သော် နောက်နောက် တိကံ ဒုဂ်ပုဒ်များ၏ အရကောက်မှာလည်း
ကုသလတိကံတွင် ပါဝင်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ကုသလတိကံပုဒ်များကို အကျယ်ဝေဖန်လိုက်လျှင်
အားလုံး တိကံ ဒုဂ်၏ ပုဒ်များကိုလည်း အကျယ်ဝေဖန်ပြီးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဧကေကံ ပဒံ
ဥဒ္ဓိရိတွာ” ဟု ဋီကာဆိုကြောင်းကို အနုဋီကာဖွင့်သည်။

အစွမ်းဖြင့်၊ သင်္ဂဟော-သိမ်းယူခြင်းသည်၊ ဓမ္မတော-အကြောင်းအားဖြင့်၊ နိက္ခေပေါ-
 ချိုးခြင်းတည်း၊ တံသမ္ပယုတ္တော-ထိုအလောဘစသည်တို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော
 ခန္ဓာလည်းကောင်း၊ တံသမုဋ္ဌာနံ-ထိုအလောဘစသည်လျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသောကံ
 လည်းကောင်း၊ [နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ “တံသမုဋ္ဌာနံ ကာယကမ္မံ” စသည်ဖြင့်
 ရှိ၏။ “တံသမုဋ္ဌာနာ” ဟု မရှိ။] တဒေကုဋ္ဌာ-ထိုလောဘစသည်နှင့်တကွ တစ်ဦးတည်း
 ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ တစ်ခုတည်းသောစိတ်၌ တည်ကုန်သော၊ ကိလေသာစ-
 ကိလေသာတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိအာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့်၊ ဟေတုဖလ
 ဝသေန-အကြောင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ သင်္ဂဟော-သည်၊ အတ္တတော-အကျိုးအားဖြင့်၊
 နိက္ခေပေါ-တည်း။

အထဝါ-ကား၊ ဓမ္မောတိ-ကား၊ ဘာသိတော-ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်
 တည်း၊ အတ္တောတိ ကား၊ ဘာသိတတ္ထော-ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်၏
 အနက်တည်း၊ ဓာယော ကုသလာ ဟေတုတိ-ကား၊ ဓမ္မော-ပါဠိတော်တည်း၊
 တတ္ထပေ၊ အလောဘောတိ အာဒိ-ကား၊ အတ္တော-အနက်တည်း၊ သောစ-ထိုတတ္ထ
 ကတမေ စသော ပါဠိရပ်သည်လည်း၊ ဓမ္မော-ဓမ္မမည်ပြန်၏။ တတ္ထပေ၊ အာဒိ-
 ကား၊ အတ္တော-အနက်တည်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အတ္တဓမ္မဝသေန-အနက်၊
 ပါဠိတို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ နိက္ခေပေါ-ချိုးခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

နာမတောတိ-ကား၊ တီဏိ ကုသလမူလာနိတိ-တီဏိ ကုသလမူလာနိ အစ
 ရှိသည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တဓမ္မာနံ-ဟောတော်မူအပ်သော တရားတို့ကို၊ အလောဘောတိ
 အာဒိနာမဝသေန-အလောဘော အစရှိသောအမည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ (သင်္ခိ ပိ တွာ-
 ရှိ၊ ဝစနံ-တည်း) လိင်္ဂတောတိ-ကား၊ ဥဒ္ဒိဋ္ဌဿ-အကျဉ်းပြုအပ်ပြီးသော၊ ဧကသေဝ-

အထဝါ။ ။ဤနည်း၌ ဓမ္မောအရ ပါဠိကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တောအရ ပါဠိတော်၏
 အနက်ကိုလည်းကောင်းယူပါ။ “တယော ကုသလဟေတု” ဟူသောစကားသည် အနက်မထင်ရှား
 သေးသောကြောင့် ပါဠိဟု ခေါ်အပ်သောဓမ္မမည်၏။ “တတ္ထ ကတမေ တယော ကုသလဟေတု၊
 အလောဘော အဒေါသော အမောဟော” စသည်ကား ကုသလဟိတံ ၃-ပါးကို အဋ္ဌကထာဖွင့်သကဲ့သို့
 ပါဠိတော်ချင်း ဖွင့်ပြသောကြောင့် အတ္ထမည်၏။

-သော စ ဓမ္မောပေ၊ အတ္တော။ ။ “အလောဘော အဒေါသော အမောဟော” ဟူသော ရှေး
 စကားသည်ပင် အလောဘ၏အကြောင်းအရာစသည်တို့ မထင်ရှားသေးသောကြောင့် ပါဠိဟူသော
 ဓမ္မပင်မည်ပြန်၏။ “တတ္ထ ကတမော အလောဘော၊ ယော အလောဘော အလုပ္ပနာ
 အလုန္တိတတ္ထံ” စသော အဖွင့်သည်သာ ထိုအလောဘ စသည်တို့ကို ထင်ရှားအောင် ဖွင့်ပြသော
 ကြောင့် အတ္ထမည်၏။ အချုပ်မှာ-“ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမံ ပုရိမဿ ပုရိမဿ အတ္တဝစနံ-နောက်နောက်စကား
 သည် ရှေးရှေးစကား၏ အနက်ပြတည်း” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ နောက်နောက်အနက်ဖြစ်သော
 စကားကို အတ္ထဟု ခေါ်ရသည်။...[သောစ ဓမ္မောတိ-တယော ကုသလဟေတုဟိ အာဒိ
 ပုရိမာယ ပုရိမာယ ပါဠိယာ ပစ္ဆိမာ ပစ္ဆိမာ အတ္တနိဒ္ဒေသောတိ ဝုတ္တံ-အနဋီကာ။]

တစ်ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မဿ-ကို၊ (နိက္ခေပေါ-၌စပ်၊) အလောဘော အလုပ္ပနာ အလုပ္ပိတတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ပုရိသာဒိလိဂံဝသေန-ပုလ္လိင်အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ပုလ္လိင်၊ ဣတ္ထိလိင်၊ နပုလ္လိင်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ နိက္ခေပေါ-ချိုးခြင်းတည်း။

ဂဏနစာရန္တိ-ကား၊ ဂဏနပုပ္ဖဝတ္ထိ-ရေတွက်ကြောင်း သင်္ချာ၏ဖြစ်ပုံကို၊ သမာနေန္တိတိ-ကား၊ သမာနံ-တူမျှသည်ကို၊ ကရောန္တိ-ကုန်၏၊ ပူရေန္တိ-ပြည့်စေကြကုန်၏၊ ဝါ-ဖြည့်ကြကုန်၏၊ သမာနေတဗ္ဗန္တိ ဧတ္တာပိ-ဟူသော ဤပါဠိ၌လည်း၊ တထာ-ထိုအတူတည်း။ [နောင်လာမည့် “ပဋ္ဌာနံ သမာနေတဗ္ဗံ”ပုဒ်၌လည်း “သမာနံ ကာရေတဗ္ဗံ၊ ပူရေတဗ္ဗံ”ဟု အနက်တူသိပါ-ဟူလို။]

ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော အဝိဇ္ဇာဘာဂိနောတိ ဝေမာဒိသု-ဤသို့ အစရှိသောပုဒ်တို့ကို၊ ဧတ္ထ-ဤအဘိဓမ္မာ၌၊ ဝိညာတေသု-သိအပ်ပြီးကုန်လသော်၊ [အဘိဓမ္မာသင်ယူစဉ်က သိနှင့်ပြီးဖြစ်ကုန်လသော်၊] အဘိဓမ္မိကတ္ထေရာ-အဘိဓမ္မာဆောင်ထေရ်တို့သည်၊ သုတ္တန္တံ-သုတ္တန်ကို၊ သုဏန္တာစ-ကြားနာကုန်စဉ်သော်လည်းကောင်း၊ [သူတစ်ပါးတို့ဟောသည်ကို ကြားနာကုန်စဉ်သော်လည်းကောင်း၊] စိန္တေန္တာစ-ကြံစည်ကုန်စဉ်သော်လည်းကောင်း၊ [ထိုသို့ ကြားနာရ၍ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော စသောပုဒ်တို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ကြံစည်စဉ်းစားကုန်စဉ် သော်လည်းကောင်း၊] သုတ္တန္တေသု-သုတ္တန်တို့၌၊ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနောတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပုဒ်တို့သည်၊ အာဂံတေသု-လာကုန်လသော်၊ အတ္ထဿ-အနက်အဓိပ္ပာယ်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝိညာတတ္တာ-သိအပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိဓမ္မာ သင်ယူစဉ်က သိပြီးဖြစ်သောကြောင့်၊) နက်လမန္တိ-မမင်ပန်းတော့ကုန်၊ ဣတိ တေမတ္ထံ-ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ အဘိဓမ္မိက၊ပေ၊ထပိတာတိ-ဟူ၍၊ ပုတ္တံ-ပြီး။

အနမတဂေါတိ-ကား၊ အညာတဂေါ-မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားရှိသည်၊ ဝါ-သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြား မရှိသည်။...ခန္တန္တရန္တိ-ကား၊ ခန္တနာနတ္ထံ-ခန္ဓာတို့၏ ထူးခြားကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ခန္တမေဝ-ခန္ဓာကိုယ်ပင်တည်း။...ဂမောတံ-ဉာဏ်ဖြင့်ယူခြင်းငှာ၊ အသက္ကဏေယျတ္တာ-မစွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သဏံ-သိမ်မွေ့သည်လည်းဖြစ်သော၊ [ဤစကားဖြင့် သိမ်မွေ့သောဉာဏ်ဖြင့်သာ ယူနိုင်သည်ဟုပြသည်၊ အိမ်မွေ့သော အာရမဏိကဉာဏ်၏ သုဏှမအမည်ကို အာရုံတရားပေါ်၌ တင်စားသော ဖလူပစာတည်း၊] သုခုမာယ-နူးညံ့သော၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ ဂဟေတဗ္ဗတော-ယူထိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သုခုမဉ္စ-နူးညံ့သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ-အဘိဓမ္မာတရားကို၊ ဤစကားဖြင့်လည်း အာရမဏိကဉာဏ်၏ သုခုမအမည်ကို အာရုံတရားအပေါ်၌ တင်စားသော ဖလူပစာကိုပြသည်။] သဏှသုခုမဓမ္မံ-သိမ်မွေ့နူးညံ့သော အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို။ [ပစ္စင်္ဂေန္တန္တဿ၌ စပ်။]

ဗလဝတာ-အားရှိသော၊ ဉာဏဝေဂေန-ဉာဏ်အဟုန်ကြောင့်၊ ပဝတ္တတ္တာ-
ဖြစ်ရသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗလဝတာ-အားရှိသော၊ ဉာဏဝေဂဿ-
ဉာဏ်အဟုန်၏၊ နိမိတ္တဘာဝတောစ-အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
ဗလဝံ-ဗလဝမည်သော၊ (ပီတိ၌စပ်)။

ဂစ္ဆိရမေဝ-နက်နဲ၊ ခက်ခဲသော ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်သည်ပင်၊ ဂစ္ဆိရဂတံ-
ဂစ္ဆိရဂတမည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဧတဿ-ဤဟောတုသမ္ဘဝ၏၊ ဂစ္ဆိရဂနိ-နက်နဲ
ခက်ခဲကုန်သော၊ ဂတာနိ၊ ဂမနာနိ-ဖြစ်ခြင်းတို့သည်၊ သန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-
ကြောင့်၊ ဂစ္ဆိရဂတံ-မည်၏။...ယထာနုပုဗ္ဗန္တိ-ကား၊ ယထာနုပုဗ္ဗေန-အနုလောမ
စသော တိကစသော အကြင်အကြင် အစဉ်အားဖြင့်။...နိဓိလေနာတိ-ကား၊
နိရဝသေသေန-အကြွင်းအကျန်မရှိသောအားဖြင့်၊ ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သော
သမန္တပဋ္ဌာန်းကို၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ပဉ္စခိလရဟိတေန-နှလုံးတံသင်း၊ ငြောင့်ငါးစင်းမှ
ကင်းတော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒေသိတံ-ကို။...ရူပဂတံဝါတိ-ကား၊
ဟတ္ထဂတံ-လက်၌ရောက်အပ်သော၊ ရူပံ-ပတ္တမြားကျောက်ကို၊ စက္ခုနာ-ပကတိစက္ခု
ဖြင့်၊ (ပဿတိ) ဝိယ-မြင်ရသကဲ့သို့၊ ပဋိဝေဓညာဏေန-ပဋိဝေဓညာဏ်ဖြင့်၊
သမန္တပဋ္ဌာန်-သမန္တပဋ္ဌာန်းကို၊ ယော-အကြင်ဗုဒ္ဓသာဝကသည်၊ ပဿတိ-မြင်နိုင်၏၊
သော-ထိုဗုဒ္ဓသာဝကသည်၊ အတ္ထေဝ-ရှိပေသေးသည်သာ၊ နောနတ္ထိ-မရှိမဟုတ်၊
ဣတိ-သို့၊ အတ္တာနံ-ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ထေရော-သည်၊ ဝဒတိ-ဆို၏၊ (မိမိကိုပင်
သူတစ်ပါးအနေအားဖြင့်ဆိုသည်)၊ ဣတိ-ဤတွင် သာဂရေဟိ တထာ စိန္တာ
အပြီးတည်း။

“-ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ဝိဘင်္ဂေ--ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်းပါဠိတော်၌၊ အာဂတေသု-လာကုန်
သော၊ ဧကာမိကေသု-တစ်ခုအပိုအလွန်ရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌသု ကိလေသသတေသု-
ရှစ်ရာသောကိလေသာတို့တွင်၊ အဋ္ဌသတတဏှာ ဝိစရိတာနိ-တစ်ရာရှစ်ပါးသော
တဏှာဝိစရိတ်တို့ကို၊ အပနေတွာ-ဖယ်ရှား၍၊ သေသာ-ကြွင်းသော ခြောက်ရာ

ဗလဝတာပေ၊ ဘာဝတာ။ သမန္တပဋ္ဌာန်း ကျမ်းကြီးကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်
အဟုန်၏ အားကြီးသော ဗလဝအမည်ကို ပီတိ၌တင်စား၍ ကာရဏုပစာရအားဖြင့် ပီတိကိုလည်း
“ဗလဝ” ခေါ်ကြောင်းကိုပြလို၍ “ဗလဝတာပေ၊ ပဝတ္တတ္တာ”ဟု မိန့်သည်။ (တစ်နည်း)
ကိလေသာအားလုံးကို ကုန်ဆုံးစေနိုင်သောကြောင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သည် “ဗလဝ-အားကြီး
သောတရား”ဖြစ်၏။ ဤပီတိကိုအရင်းခံ၍ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုရသောကြောင့် အကျိုးအရဟတ္တ
မဂ်၏ ဗလဝအမည်ကို အကြောင်းပီတိ၌ တင်စား၍ ပီတိကိုလည်း ဗလဝခေါ်ကြောင်းပြလိုရကား
“ဗလဝတာပေ၊နိမိတ္တဘာဝတော”ဟု မိန့်သည်။

ခုဒ္ဒကပေဝုတ္တံ။ ။ဝိဘင်းပါဠိတော်ဝယ် ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်း၌ တစ်ပါးအလွန်ရှိသော
ရှစ်ရာ(ရှစ်ရာတစ်ပါး) ကိလေသာတို့ကို ဟောထားတော်မူ၏။ [ထိုပါဠိတော်၏ မာတိကာကိုကြည့်ပါ။]
ထိုတွင် တစ်ရာရှစ်ပါးသော တဏှာဝိစရိတ်တို့ကို ဖယ်လိုက်လျှင် ခြောက်ရာကိုးဆယ့်သုံးပါးသာ

ကိုးဆယ့်သုံးပါးသော ကိလေသာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွါသဋ္ဌိ-ခြောက်ဆယ့်နှစ်ပါးသော၊ ဒိဋ္ဌိယောစ-ဒိဋ္ဌိတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပန္နာနုပ္ပန္န ဘာဝေန-ဥပ္ပန္န အနုဥပ္ပန္န၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-ဖြစ်ဆဲကိလေသာ၊ ဖြစ်ဆဲမဟုတ်သော ကိလေသာတို့၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒိဂုဏိတာနိ-၂-ခုဖြင့် မြောက်အပ်ကုန်သည်၊ သမာနာနိ-ကုန်လသော်၊ ဒသာဓိကာနိ-ဆယ်ခုအပိုအလွန်ရှိကုန်သော၊ ဒိယမုကိလေသ သဟဿာနိ-အခွဲအားဖြင့် ၂-ထောင်သော ကိလေသာတို့သည်၊ ဝါ-တစ်ထောင့်ငါးရာသော ကိလေသာတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် တစ်ဆယ်ပိုလွန်ပါသော်လည်း၊ အပ္ပကံ-အနည်းငယ်သော၊ ဦနံဝါ-ယုတ်လျော့သော အရာဝတ္ထုသည်လည်းကောင်း၊ အဓိကံဝါ-ပိုလွန်သော အရာဝတ္ထုသည်လည်းကောင်း၊ ဂဏနုပကံ-ရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၊ ဝါ-ဂဏန်းဖွဲ့လောက်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ-ဤပရိဘာသာကြောင့်၊ ဒိယမုကိလေသသဟဿန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-အဋ္ဌကထာ၌ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတရေသံ-တစ်ထောင့်ငါးရာတစ်ဆယ်သော ကိလေသာမှ တစ်ပါးကုန်သော၊ တစ်ရာရှစ်ပါးသော တဏှာဝိစရိတ်တို့ကို၊ ဝါ-တို့၏၊ အတိတာဒိဘာဝါနာမသနာ-အတိတ်အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်ကို မသုံးသပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝေပနေ-ကိလေသာတို့ကိုကုန်စေခြင်း၌၊ ဝါ-ကိလေသာတို့ကို ကုန်လွန်စေရာအခန်း၌၊ အဂ္ဂဟဏံ-မယူခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၏။

ကျန်၏၊ ထို '၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို ထပ်၍ဖြည့်လျှင် "ခုနစ်ရာခုနစ်ဆယ်ငါးပါး"ဖြစ်၏၊ ထိုကို ဥပ္ပန္နကိလေသာ၊ အနုပ္ပန္နကိလေသာ ၂-မျိုးဖြင့်မြောက်လျှင် "တစ်ထောင့်ငါးရာတစ်ဆယ်" ဖြစ်၏၊ ဤသို့ တစ်ဆယ်ပိုလွန်သော်လည်း "အနည်းငယ်အပိုအလိုမှာ ဂဏန်းမဖွဲ့လောက်" ဟူသော ပရိဘာသာ(ပြောရိုး)နှင့်အညီ၊ အပိုတစ်ဆယ်ကိုဂဏန်းမဖွဲ့ဘဲ "ဒိယမုကိလေသသဟဿံ-တစ်ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ" ဟု အဋ္ဌကထာဆိုသည်။

ဣတရေသံပေဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ။ ထို ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဝိဘင်းဝယ်ပါရှိသော တဏှာတို့ကို အဘယ့်ကြောင့် ဤနေရာ၌မယူပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဣတရေသံ"စသည်မိန့်၊ "တဏှာတစ်ရာရှစ်ပါး"ဟူသည်မှာ တဏှာ ၃-တန်အရင်းခံ၍ ကာလ ၃-ပါး၊ အာရုံ ၆-ပါး၊ သန္တာန် ၂-ပါးဖြင့် မြောက်ထားအပ်သော တဏှာများတည်း၊ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ကိလေသာကို ကုန်စေရာ၌ကား အနုဿတဏှာ (လောဘကိလေသာ)ကိုသာကုန်စေ၏၊ တဏှာ ၃-တန်အရင်းခံ၍ အာ-ကာ-သန်ဖြင့် မြောက်ထားသော ကိလေသာတို့ကို လိုက်နေဖွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် ထိုအတိတ်စသည်ကို သုံးသပ်၍ ယူရသော တစ်ရာရှစ်ပါး တဏှာအပြားတို့ကို ကိလေသာကုန်စေခန်းဝယ် မယူရတော့-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း - "ဒသကိလေသာ" အခန်း၌ တစ်ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ မြောက်ပုံ တစ်မျိုးရှိသေး၏၊ ထိုနည်းကား အနုဋီကာ၌ (နည်းအမျိုးမျိုးတွင်) တစ်မျိုးသော မြောက်နည်းဟု မှတ်ပါ။

မေစကပဋ္ဌန္တိ-ကား၊ နိလနိဘံ-ညှိသောအရောင်ရှိသော၊ ပဋ္ဌ-
 အဝတ်(ပုဆိုး)သည်၊ [ယခုစာတို့၌ “မေစကပဋ္ဌာတိ နိလနိဘာ ပဋ္ဌာ”ဟု ရှိ၏၊
 အဘိဓာန်၌ “အမ္မရဉ္စ ပဋ္ဌာ နိတ္ထိ”ဟု ပုံလင်-နပုံလင်ရှိ၏၊ အဋ္ဌကထာ၌လည်း
 “ပသာရိတမေစကပဋ္ဌဝိပဒ္ဓိ အဟောသိ”ဟု ပဋ္ဌမန္တရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “ပဋ္ဌာ”ဟူသော
 ဋီကာပါဌ်ကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ရှေးဆရာတို့ကား ဋီကာဆရာတော်၏ လက်ထက်၌
 “ဂဂနတလံ”ဟု မရှိဘဲ “ဒိသာဘာဂါ”ဟု ရှိသောကြောင့် “သမ္မသာရိတမေစကပဋ္ဌာ”
 ဟု ဗဟုဝုစံဖြင့် ဆိုသည်ဟု မိန့်ကြသည်။]

စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဝဏ္ဏဓာတုတိ (ဧတ္ထ)-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ စိတ္တပစ္စယ ဥတု
 သမုဋ္ဌာနာ-စိတ်လျှင်အကြောင်းရင်းရှိသော ဥတုဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊
 ဝဏ္ဏဓာတု-အဆင်းတော်ဓာတ်သည်၊ (နိစ္စလောဝ အဋ္ဌာသိ-၌စပ်၊) ဣတိအတ္ထော-
 ကို၊ ဂဟေတဗ္ဗော-ယူထိုက်၏၊ ကသ္မာ-နည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန-
 စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ရူပံ-ရုပ်သည်၊ ဗဟိ-ခန္ဓာကိုယ်၏ ပြင်ဘက်သို့၊ န နိဂစ္ဆတိ-
 တစ်ဆံခြည်မျှမထွက်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်တည်း၊ ပန-ထိုသို့ပင် စိတ္တသမုဋ္ဌာနရုပ်၏
 ခန္ဓာကိုယ်၏ပြင်ဘက်သို့ မထွက်ပါသော်လည်း၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန ရူပပရမုဋ္ဌာယ-
 စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်အဆက်ဆက်အားဖြင့်၊ အာဂတတ္တာ-ဖြစ်လာသည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဝဏ္ဏဓာတု ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရေန-
 သည်) ဝုတ္တံ-ပြီး။

အထဝါ-ကား၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဝဏ္ဏဓာတုတိ-ဧတ္ထ-၌၊ ပစ္စယဥတုသဒ္ဓါနံ-
 ပစ္စယသဒ္ဓါ ဥတုသဒ္ဓါတို့၏၊ လောပံ-ကျေခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊
 သောယေဝအတ္ထော-ထိုစိတ္တပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ ဟူသော အနက်ကိုပင်၊ ဝုတ္တော-
 ပြီး၊ (ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) သုဝဏ္ဏတာ သုသရတာပိယ-သုဝဏ္ဏတာ သုသရတာ

စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ။ ။ဘုရားရှင်၏ ရောင်ခြည်တော်တို့သည် ကိယ်တော်မှ အပြင်သို့
 ထွက်လာကုန်၏၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာနံရုပ်ကား၊ ကိုယ်မှ အပြင်သို့ မထွက်နိုင်၊
 ထို့ကြောင့် “စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဝဏ္ဏဓာတု”ပါဌ်၌ အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသော
 ကြောင့် “စိတ္တပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ ဝဏ္ဏဓာတု”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော
 စိတ္တဧရုပ်တွင် ဥတုပါဝင်၏၊ ထိုဥတုသည် ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်၏၊ ထိုဥတုဧရုပ်တွင် ဥတုပါဝင်ပြန်၏၊
 ထိုဥတုကလည်း ရုပ်ကိုဖြစ်စေပြန်၏၊ ဤသို့အားဖြင့် ဥတုဧရုပ် အဆက်ဆက်ဖြစ်သောအခါ
 ကိုယ်တော်မှ အပြင်သို့ ရောင်ခြည်တော် ဥတုဧရုပ် ဝဏ္ဏဓာတ်တွေ ထွက်ပေါ်နိုင်သည်-ဟုလို၊
 ဤစကားအရ အကြောင်းစိတ္တသမုဋ္ဌာနံ၏အမည်ကို အကျိုးဥတုသမုဋ္ဌာနံ၌တင်စား၍ ကာရဏူပစာရ
 အားဖြင့် “စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ” ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။

အထဝါ။ ။ဤနည်း၌ကား ဥပစာမဟုတ်၊ ပစ္စယနှင့် ဥတုပုဒ်တို့ကို ချေထားသော
 မုချစကားပင်တည်း၊ “သုဝဏ္ဏတာ သုသရတာ”သည် ခုဒ္ဒကပါဌ် နိမိတဏှာလာစကားတည်း၊
 “ကုသိုလ် ရွှေဆိုးကြောင့် အသံကောင်း၏” ဟူရာ၌ အသံသည် ကမ္မဗေဒဟုတ်၊ စိတ္တဧရုပ်တည်း။

တူသော ပါဠိ၌ သုသရတာဟု ဟောတော်မူသကဲ့သို့တည်း။ [သုဝဏ္ဏတာ-ကောင်းသော အဆင်းရှိသူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-အဆင်းလှခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သုသရတာ-ကောင်းသော အသံရှိသူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-အသံကောင်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဧတေန-ဤကုသိုလ်ရွှေအိုးကြောင့်၊ လဗ္ဘတိ-ရအပ်နိုင်၏။] ဟိ-မှန်၊ ဧတ္ထ-ဤဂါထာပိုဒ်၌၊ သုသရတာတိ-ဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဥပါဒိန္နကာဓိကာရေ-ဥပါဒိန္နကကမ္မဇရပ်အရာ၌၊ အာဂတံ-လာ၏၊ သဒ္ဓေါစ-အသံသည်လည်း၊ ဥပါဒိန္နကော- ဥပါဒိန္နက ကမ္မဇသဒ္ဓသည်၊ နအတ္ထိ-မရှိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဥပါဒိန္နကရူပဩဋ္ဌ-တာလု အာဒိနိဿယတ္တာ-ဥပါဒိန္နကရုပ် ဟူသော နှုတ်ခမ်းအာစောကံ အစရှိသော မှီရာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝ-ဤသို့ သုသရတာဟူ၍၊ ဝုတ္တံ(ယထာ)-ဂါထာ၌ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဧတ္ထာပိ-ဤစိတ္တသမုဋ္ဌာနာန ဝဏ္ဏဓာတုဟူသော ပါဠိ၌လည်း၊ စိတ္တပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ-စိတ်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဥတုဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော ဝဏ္ဏဓာတ်ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဝဏ္ဏဓာတုတို့-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရော) ဝဒတိ-ဆို၏။

ကာယသက္ခိန္တိ-ကား၊ ပစ္စက္ခံ-မျက်မှောက်ကို၊ [“ကိုယ်တော်၏ သက်သေကို” ဟုပေးမည်စိုးသောကြောင့် “ပစ္စက္ခံ” ဟု-ဖွင့်သည်]...ဒန္တာဝရဏန္တိ-ကား၊ ဩဋ္ဌဒ္ဓယ-နှုတ်ခမ်းတော် အစုံသည်၊...မုခါဒါနန္တိ-ကား၊ မုခဝိဝရံ-ခံတွင်းပေါက်တော်သည်၊ [အကျိုးကား “မုခဝိဝရဏံ” ဟု ပြင်ကြ၏။] သိလိဋ္ဌန္တိ ဘား၊ သံဂတံ-ကောင်းစွာထိစပ်သည်၊ သုသဏ္ဍိတံ-ကောင်းစွာတည်သည်။

သရေ နိမိတ္တံ ဂဟေတွာတိ-ကား၊ ဧသော-ဤအသံကို၊ ဓမ္မော-တရားဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဓမ္မဿရဝသေန-တရားသံ၏အစွမ်းဖြင့်၊ နိမိတ္တံ-အမှတ်အသားကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ (“ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိံသု” ဟု အဋ္ဌကထာ၌ လှမ်းစပ်၊)

သို့သော် နှုတ်ခမ်းအာစောကံ လည်ချောင်း စသည်၌ရှိသော ကမ္မဇရပ်တို့ကို ထိခိုက်ရမှ အသံဖြစ်သောကြောင့် ထိုကမ္မဇရပ် ကောင်းသလောက် အသံလည်းကောင်း၏၊ ထို့ကြောင့် အရင်းခံ ကမ္မဇကောင်းခြင်းကို “သုသရတာ-အသံကောင်းခြင်း”ဟု (ကာရဏုပစာရအားဖြင့်) ဟောတော်မူသည်။

ဓမ္မဿရဝသေန။ ။ဣန္ဒြိယသံဝေဒသိလက္ခိပြရာ ပါဠိတော်များ၌ “သောတေန သဒ္ဓံ သုတွာ န နိမိတ္တဂ္ဂါဟိ ဟောတိ” ဤသို့ စသည်ဖြင့်ရှိ၏၊ ထို၌ “နိမိတ္တံ”ဟူသည် သိချင်းသံ စသည်၏ သာယာဖွယ် (တယ်ကောင်းပါလား)စသည်ဖြင့် မှတ်သားမှုတည်း၊ “သရေ နိမိတ္တံ ဂဟေတွာ”ဟူသော ဤပါဠိ၌လည်း ထိုကဲ့သို့ နိမိတ္တဂ္ဂါဟိမျိုးဟု ထင်မှားမည်စိုးသောကြောင့် “ဓမ္မဿရဝသေန”ဟု ဝိသေသန ကုမရသည်၊ “တရားသံ၏ အဖြစ်ဖြင့် အမှတ်အသားကို ယူသည်၊ ဝါ-အမှတ်အသားသည်၊ သာယာဖွယ်ကောင်းသောအသံဟု မမှတ်ပါ” ဟူလိ။

ကိလေသာနုဗျူနနဝေနေ-ကိလေသာတို့ကို အဖန်ဖန် ထင်ရှားပြတတ်သော
ဂီတသံစသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ န (ဂဟေတွာ)- မယူမူ၍။

ကေပွဟာရေနာတိဇတ္ထ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဒီဝသဿ-တစ်နေ့၏၊ ဝါ-
တစ်နေ့လျှင်၊ တတိယော ဘာဂေါ-၃-ခုမြောက်အဖို့ကို၊ ဝါ-သုံးဖို့တစ်ဖို့ကို၊
ပဟာရောတိ-ပဟာရဟူ၍၊ ဝါ-ပဟိုရ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

စိဝသန္တေတိ-စိဝသန္တေ စသောပါဠိဖြင့်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီးသော ယံ
ဒေဝံဒေဝေါ ဒေဝါနံ စသောစကားကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူမူ၍၊ ဝါဓနာမဂ္ဂဿ-
ပို့ချအပ်သော ပါဠိတော်အစဉ်၏၊ ထေရပုဘာဝတ္ထဝစနမေဝ-အရှင်သာရိပုတ္တရာ
ထေရ်လျှင် အစမွန်ရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော စကားကိုသာ၊ ဂဟေတွာ-၍၊ တေန-
ထိုစကားဖြင့်၊ ပုရိမဝစနဉ္စ-ရှေးဖြစ်သော ယံ ဒေဝဒေဝေါ ဒေဝါနံ စသောစကား
ကိုလည်း၊ ပဋိကိပန္နော-ပယ်မြစ်လိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ စောဒေတိ-စောဒနာ၏။

ဇောနေတမေတသာတိ-ကား၊ ဝိနယံဿ-ဝိနယံသဒ္ဓါ၏။ [“ဇောဿ-ဤ
ဝိနည်းပါဠိ၏” ဟု ပေး၍၊ ဝစနတ္ထ ကောသလ္လတ္ထိဝယံ ဝစနဉ္စ စပ်ဖို့ရန် မဓုဋီကာ၌
အစပ်ပြသည်၊ ဤ မဓုဋီကာနည်းကို ရှေးဆရာတို့မနှစ်သက်ကြ၊ “ဇောဿ-ဤ
ဝိနယသဒ္ဓါ၏” ဟုသာ ပေးစေလိုကြသည်။]

အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘောဒေတိ-ကား၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တံ သုတ္တံ-
ထိုသုတ္တန်ကို၊ သုဇ္ဈယတိ-သရဇ္ဈာယ်၏၊ ဝါ-အံ၏၊ သုဏာတိ-နာယူ၏၊ ဝါစေတိ-
ဆိုစေ၏၊ ဝါ-ပို့ချ၏၊ စိန္တေတိ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ကြိုစည်စဉ်းစား၏၊ ဒေသေတိ-
ဟောပြော၏၊ သုတ္တေန-သုတ်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟီတော-သိမ်းယူအပ်သော၊ သီလာဒိအတ္ထော-
သီလ အစရှိသော အစီးအပွားသည်၊ တဿပိ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ အတွက်လည်း၊
[သရဇ္ဈာယ်မူ စသည်ကိုပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏အတွက်လည်း၊] ဟောတိ-၏၊ တေန-
ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပရဿ-သူတစ်ပါး၏(အတွက်)၊ သာဓေတဗ္ဗတော-ပြီးစေထိုက်
သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရဿပိ-သူတစ်ပါး၏အတွက်လည်း၊ ဟောတိ-၏၊
[သူတစ်ပါးကို တစ်ဆင့်ဟောပြော ပို့ချလျှင် ထိုသုတ္တန်က သူတစ်ပါးအတွက်လည်း
သီလအစရှိသော အစီးအပွားဖြစ်စေနိုင်သည်-ဟူလို]၊ ဣတိ-သို့၊ တဒဘယံ-ထို
၂-ပါးစုံသော အတ္တတ္ထ ပရတ္တကို၊ တံ သုတ္တံ-ထိုသုတ်သည်၊ သုစေတိ၊ ဒီပေတိ-
ပြတတ်၏၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဒိဋ္ဌမဓိက သမ္မရာယိကတ္ထေ-မျက်မှောက်ဘဝ၌

န ကိလေသာနုဗျူနနန။ ။ “ဓမ္မဿရဝသေန” အတွက် အညတ္တာပေါဟန (အခြားအနက်
အဓိပ္ပာယ်ကို ပယ်ရှားကြောင်း) နည်းအားဖြင့် ရအပ်သော ဝိသေသနတည်း။ [မဝသဒို၏
နိဝတ္ထောဗ္ဗတ္ထမျိုးပင်။] ကိလေသာတို့ကို အဖန်ဖန် ထင်ရှားပြတတ် ဖြစ်စေတတ်သော ဂီတသံ၏
ကောင်းခြင်း သာယာခြင်း စသည်ကို “အနုဗျူနန” ဟု ခေါ်၏၊ ထို အနုဗျူနန၏အဖြစ်ဖြင့်
နိမိတ်ကိုယူသည် မဟုတ်ပါ-ဟူလို။

ဖြစ်သော စီးပွား၊ တမလွန်၌ဖြစ်သောစီးပွားတို့လည်းကောင်း၊ လောကီယလောကုတ္တရတ္ထေ-လောကီစီးပွား၊ လောကုတ္တရာစီးပွားတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဝေ-မာဒိဘောဒေ-ဤသို့ အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ အတ္ထေ-စီးပွားတို့ကို၊ အာဒိသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ [အတ္ထတ္ထ ပရတ္တာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊] သင်္ဂဏာတိ-သိမ်းယူ၏။ စ-ဆက်၊ အယံ အတ္ထသဒ္ဓေါ-ဤအတ္ထသဒ္ဓါသည်၊ ဟိတံ ပရိယာယဝစနံ-ဟိတသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ ဖြစ်သော-သဒ္ဓါတည်း၊ ဘာသိတတ္ထဝစနံ-ဟောအပ်သော သဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုဟောသော သဒ္ဓါသည်။ န-မဟုတ်။

(အယံ အတ္ထသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဘာသိတတ္ထဝစနံ-သည်။) ယဒိသိယာ-အံ၊ (ဝေဝသတိ)။ သုတ္တံ-သုတ်သည်၊ အတ္ထနောပိ-မိမိသုတ်၏လည်း၊ ဘာသိတတ္ထ-ဘုရားဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်၏အနက်ကို၊ သုစေတိ-ပြနိုင်၏။ ပရ သုတ္တသပိ-အခြားသုတ်၏လည်း၊ (ဘာသိတတ္ထံ သုစေတိ) ဣတိ အယံ အတ္ထော-သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။ စ-စင်စစ်ကား၊ သုတ္တေန-သုတ်သည်၊ ယောအတ္ထော-ကို၊ ပကာသိတော-ထင်ရှားပြအပ်ပြီ၊ သော-ထိုအနက်သည်၊ တဿေဝ-ထိုသုတ်၏သင်္ဂလျှင်၊ (အတ္ထော-သည်) ဟောတိ-ဣတိ-ကြောင့်၊ တေန-ထိုသုတ် သည်၊ ပရတ္ထော အခြားသုတ်၏ အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ သုစိတော-ပြအပ်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်နိုင်။

န ဘာသိတတ္ထဝစနံ။ ။ဤနေရာ၌ ယုံမှားဖွယ်ရှိသော ဘာသိတတ္ထကိုသာမှတ်၍ ဆိုသော်လည်း အဘိဓာန်လာ အတ္ထသဒ္ဓါ၏အနက်တို့တွင် ဟိတအနက်မှတစ်ပါး အခြား အနက်အားလုံးကိုပင် ကန့်သည်။ ဘာသိတတ္ထ ဟူသည် ဘုရားဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်၏ အနက်တည်း။ အတ္ထသဒ္ဓါသည် ထိုပါဠိတော်၏ အနက်ကိုဟောသော သဒ္ဓါမဟုတ်-ဟုလို့ ဤစကားအရ "အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘောဒေ=မိမိစီးပွား၊ သုတစ်ပါးစီးပွား အစရှိသော အပြားရှိကုန် သော၊ အတ္ထေ-စီးပွားတို့ကို"ဟု အနက်ပေးစေလို၏။

ယဒိသိယာ။ ။ "အတ္ထေ သုစေတိ" ၌ အတ္ထအတွက် ဘာသိတတ္ထ (ဘုရားဟောပါဠိတော်၏ အနက်)ကိုယူလျှင် အဘယ်အပြစ်ရှိသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ယဒိ သိယာ" စသည် မိန့်၊ အတ္ထအရ ဘာသိတတ္ထကိုယူလျှင်...

သုတ္တံ၊ပေ၊သုစိတော ဟောတိ။ ။ "အတ္တတ္ထ ပရတ္ထ"ဟု ဆိုသောကြောင့် သတ္တန် တစ်ပါး ပါးသည် မိမိသုတ္တန်၏အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်းကောင်း၊ အခြားသုတ္တန်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ကောင်း ပြနိုင်ရာရောက်၏။ ဥပမာ-ဗြဟ္မဇာလသုတ် တစ်သုတ်တည်းကပင် မိမိ၏အနက်ဖြစ်သော သီလနှင့်၊ ၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာအယူ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုလည်းကောင်း၊ သာမညဖလသုတ်၏ အနက်ဖြစ်သော ရဟန်းပြုရကျိုးစသည်ကိုလည်းကောင်း ပြနိုင်ရာရောက်၏။ စင်စစ်ကား ထိုသို့ မိမိအနက်၊ တစ်ပါးသုတ်၏အနက် ဤ ၂-ချက်ကိုမပြနိုင်ပါ။ မိမိသုတ်၏အနက်ကိုသာပြနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ အနက် ၂-မျိုးကို မပြနိုင်ဘဲလျက် "အတ္တတ္ထ ပရတ္ထ သုစနံ"ဟု ပရတ္ထထည့်၍ ဆိုချေသော် ထိုပရတ္ထအတွက် အနတ္တက (အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှိခြင်းဟူသော) အပြစ်ရောက်စရာရှိသည်-ဟုလို့။

စ-သည်သာမကသေး၊ တေန-ထိုသုတ်သည်၊ သူစေတဗ္ဗဿ-ပြုထိုက်သော၊ နိဝတ္တောတဗ္ဗဿ-တားမြစ်ထိုက်သော၊ ပရတ္တဿ-အခြားသုတ်၏အနက်၏၊ အဘာဝါ-မရှိတော့ခြင်းကြောင့်၊ အတ္တဂ္ဂဟဏံ-အတ္တသဒ္ဓါကိုယူခြင်းကို၊ န ကတ္တဗ္ဗံ-မပြုထိုက်၊ အတ္တတ္ထ ပရတ္တ ဝိနိမုတ္တဿ-အတ္တတ္ထ ပရတ္တမှလွတ်သော၊ ဘာသိတတ္တဿ-၏၊ အဘာဝါ-မရှိခြင်းကြောင့်၊ အာဒိဂ္ဂဟဏဉ္စ-အာဒိသဒ္ဓါကိုလည်း၊ န ကတ္တဗ္ဗံ-ထိုက်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ယထာဝုတ္တဿ-အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္တဿ-ဟိတအနက်၏၊ သိုဇိတ္တ-၌၊ အသမ္ဘဝတော-မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-မရနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ သုတ္တာဓာရဿ-သုတ်၏တည်ရာဖြစ်သော၊ ပုဂ္ဂလဿ-၏၊ ဝသေန-ဖြင့်၊ အတ္တတ္ထ ပရတ္တာ-အတ္တတ္ထ ပရတ္တာတို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။

အထဝါ-ကား၊ သုတ္တံ-ပါဠိတော်ရင်းကို၊ အနပေက္ခိတွာ-မရူမငဲ့မှု၍၊ အတ္တတ္ထော- မိမိ၏စီးပွားလည်းကောင်း၊ ပရတ္တော-သူတစ်ပါး၏စီးပွားလည်းကောင်း၊ ဥဘယတ္ထော-မိမိ သူတစ်ပါး ၂-ဦးသားတို့၏ စီးပွားလည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိဇကာ-မျက်မှောက်ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ အတ္ထော-စီးပွားလည်းကောင်း၊ သမ္ပရာယိကော- တမလွန်

တေနစပေ၊ န ကတ္တဗ္ဗံ။ ။ ပရတ္တကို မပြနိုင်လျှင် တားမြစ်ဖို့ရာ ပရတ္တမရှိသောကြောင့် “အတ္တတ္ထ” ဟု အတ္တဟူသော ဝိသေသနကိုလည်း(မ)ဖွယ်မလို၊ ထိုသို့မလိုဘဲလျက် ထည့်အပ်သော အတ္တသဒ္ဓါအတွက်လည်း အနတ္တက ဒေါသပင် ရောက်စရာရှိပြန်သည်-ဟုလို့၊ [ပဌမအပြစ်ပြရာ၌ “ပရတ္တ” ထည့်ရခြင်းအပြစ်ကိုပြ၍၊ ဤဒုတိယအပြစ်ပြရာ၌ အတ္တသဒ္ဓါ ထည့်ရခြင်း၏ အပြစ်ကိုပြသည်။]

အာဒိဂ္ဂဟဏဉ္စ န ကတ္တဗ္ဗံ။ ။ အတ္တအတွက် ဘာသိတတ္တကို ယူလျှင် အတ္တတ္ထပရတ္တမှ အလွတ်ဖြစ်သော အနက်ဟူ၍မရှိတော့ရကား “ပရတ္တာဒိ ဘေဒေ” ဟု အာဒိသဒ္ဓါကိုလည်း ထည့်ဖွယ် မလို၊ ထိုအာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ယူဖို့ရာအနက်မရှိ-ဟုလို့၊ ဤတိုင်အောင် “အတ္တ-ပရတ္တ-အာဒိ” ၃-မျိုးလုံး ထည့်ထားရခြင်း၏အပြစ်ကိုပြသည်။ [အတ္တအတွက် ဟိတအနက်ကို ယူရာ၌ကား အာဒိဖြင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မိကတ္တ သမ္ပရာယိကတ္တ လောကိယတ္တ လောကုတ္တရတ္တစသော အတ္တတို့ကိုယူ-ဟု ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။]

တသ္မာ၊ ပေ၊ ဝုတ္တာ။ ။ အတ္တအတွက် ဘာသိတတ္တကိုယူလျှင် ပြခဲ့ပြီးသော အပြစ်များ ရောက်နိုင်သောကြောင့် ဘာသိတတ္တကိုမယူဘဲ-အတ္တအတွက် ဟိတ(စီးပွား)အနက်ကိုသာ အဋ္ဌကထာ ဆိုလိုသည်၊ ထိုစီးပွားဟူသည်လည်း သုတ္တန်ပါဠိတော်၏ စီးပွားမဟုတ်၊ ထိုသုတ်ကိုလေ့ကျက်သော ပုဂ္ဂိုလ်(သုတ်၏တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်)အတွက် ရနိုင်သော စီးပွားတည်း-ဟု မှတ်ပါ။

အထဝါ၊ ပေ၊ သုစေတိတိ အတ္ထော။ ။ မဟာနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကဝဂ္ဂ၊ ပသုရသုတ္တ နိဒ္ဒေသ၌ “ဧတေ ဝိဝါဒါ သမဏေသုဇေတာ၊ ပေ၊ န ဟညဒတ္တတ္ထိ ပသံသလာဘာ” ဟု ဂါထာသုတ်ရှိ၏၊ ထိုဂါထာသုတ်၌ “ပသံသလာဘာ အညော အတ္ထော နတ္ထိ-ချီးမွမ်းခမရခြင်းမှတစ်ပါးသော အခြား အတ္တမရှိ” ဟု ရှေးဦးစွာ ဖွင့်ပြီးလျှင် အတ္ထောအရ အတ္တတို့ကိုပြရာ၌ကား “အတ္တတ္ထောဝါ ပရတ္တောဝါ၊ ပေ၊ ပရမတ္ထောဝါ အတ္ထောဝါ အတ္ထော နတ္ထိ” ဟု ၁၅-ပါးသော အတ္ထအပြားကို

ဘဝ၌ဖြစ်သော၊ အတ္တော-စီးပွားလည်းကောင်း၊ ဥတ္တာနော-ပေါ်လွင်သော၊ အတ္တော-
 အနက်အဓိပ္ပာယ်လည်းကောင်း၊ ဂမ္ဘီရော-နက်နဲသော၊ အတ္တော-လည်းကောင်း၊
 ဂုဠော-လျှို့ဝှက်အပ်သော၊ အတ္တော-လည်းကောင်း၊ ပဋိစ္ဆန္နော-ဖုံးကွယ်အပ်သော၊
 အတ္တော-လည်းကောင်း၊ နေယျော-ဆောင်ထိုက်သိထိုက်သော၊ အတ္တော-လည်း
 ကောင်း၊ နီတော-တိုက်ရိုက်သိအပ်သော၊ အတ္တော-အနက်အဓိပ္ပာယ်လည်းကောင်း၊
 အနဝဇ္ဇော-အပြစ်မရှိသော၊ အတ္တော-စီးပွား၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်လည်းကောင်း၊
 နိက္ကိလေသော-ကိလေသာမှ ထွက်မြောက်တတ်သော၊ အတ္တော-လည်းကောင်း၊
 ဝေါဒါနော-ဖြူစင်သော၊ အတ္တော-လည်းကောင်း၊ ပရမတ္တော-မြတ်သော
 အတ္ထဖြစ်သော၊ အတ္တော-စီးပွားအနက်၊ အဓိပ္ပာယ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊
 အတ္တတ္တာဒယော-အတ္တတ္တအစရှိကုန်သော၊ ယေပိ အတ္တပ္ပဘောဒါ-အကြင်အတ္တ အထူး
 အပြားတို့ကိုလည်း၊ နိဒ္ဒေသေ-မဟာနိဒ္ဒေသ၌၊ (ဓမ္မသေနာပတိနာ-တရားစစ်သူကြီး
 ဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတ္တရာသည်၊) ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တေ-

ပြထား၏။ ထိုအားလုံးပင် မူရင်းသုတ်နှင့် ဆိုင်သည်မဟုတ်၊ အတ္တအတွက် ရသင့်သမျှကို
 ပြခြင်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့် “သုတ္တံ အနပေက္ခိတွာ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုအတ္တအားလုံးကိုပင်
 တစ်သုတ်တည်းက မပြနိုင်သော်လည်း သတ္တနိပါဠိတော်အများကား ထိုအတ္တတို့ကို ထိုက်သင့်သလို
 ပြနိုင်ကြပေ၏။ ထို့ကြောင့် “အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘော”ဟု အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာ
 မိန့်သည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဤ အတ္တ ၁၅-ပါးတွင် ရှေ့ ၅-ပါးသည် ဟိတ(စီးပွား)အနက် ဟော၊
 “ဥတ္တာနောပေါနီတော” ဟူသော ၆-ပါးကား ဘာသိတတ္ထ (ဟောနက်)ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။
 အနဝဇ္ဇစသော နောက်ဆုံး ၄-ပါးကား ဟိတအနက်ဘာသိတတ္ထအနက် ၂-မျိုးတို့ကို ဟော၏။
 ထို့ကြောင့် ဤအဖွင့်အတိုင်းဆိုလျှင် “အတ္တ-စီးပွား၊ အနက်တို့ကို”ဟု ပေးရပေလိမ့်မည်။

ဂမ္ဘီရတ္ထ စသည်။ ။ဒုရဓိဂမတာယ ဝိဘာဝနေ အလဒ္ဒဂါဓော ဂမ္ဘီရော-ဝေးသော
 သိရခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထင်ရှားပြုစိုရန် ထောက်တည်ရာမရနိုင်သောအနက်သည် ဂမ္ဘီ
 ရတ္ထမည်၏။ နိဗ္ဗာန်ကို “ဂမ္ဘီရံ ဒုဒ္ဒဿံ အဏုံ”ဟု ဟောတော်မူပုံကိုထောက်ပါ။ န ဝိဝေဇာ ဂုဠော-
 အကျယ်မဖွင့်အပ်သဖြင့် လျှို့ဝှက်တိမ်မြုပ် ငုပ်နေသောအနက်သည် ဝုဠတ္ထမည်၏။ မုလုဒကာ
 ဒယောဝိယ ဝသုနာ (အမြစ်၊ မြေတွင်းက ရေစသည်တို့ကို မြေက ဖုံးအပ်သကဲ့သို့) အကွရ
 သနီဝေသာဒိနာ တိရောဟိတော ပဋိစ္ဆန္နော-အကွရာ အစုအဝေးစသည်ဖြင့် ကွယ်ထားအပ်သော
 အနက်သည် ပဋိစ္ဆန္တမည်၏။ နိဒ္ဒါရေတွာ ဉာပေတဗ္ဗော နေယျော၊ ယထာရုတဝသေန
 ဝေဒိတဗ္ဗော နီတော အနဝဇ္ဇနိက္ကိလေသဝေါဒါနာ ပရိယာယေန ဝုတ္တာ၊ ကုသလဝိပါကကြိယာ
 ဓမ္မဝသေန ဝါ (ကုသိုလ်သည် အနဝဇ္ဇ၊ ဝိပါက်သည် နိက္ကိလေသ၊ ကြိယာသည် ဝေါဒါနတ္ထ
 တည်း။) ပရမတ္တော နိဗ္ဗာန်၊ အဝိပရိတသဘာဝေါစေ ဝါ၊-အနုဋီကာ၊ [နိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ
 ဖွင့်ပုံနှင့် မဟုတ်တော်မူလည်း သာ၍ ကျယ်သောကြောင့် အနုဋီကာကို ပြလိုက်ပါသည်။]

အတ္တတ္ထ အစရှိသော စီးပွားအနက်ဟူသော အထူးအပြားတို့ကို၊ သုတ္တံ-သုတ်သည်၊ သူစေတီ-၏၊ အတ္ထော-နက်။

အထဝါ-ကား၊ အတ္တနာစ-မိမိသည်လည်း၊ အပ္ပိစ္ဆော-ယုတ်မာသော အလိုဆိုးမရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အတ္တတ္ထံ-မိမိစီးပွားကိုလည်းကောင်း၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏ အတွက်၊ အပ္ပိစ္ဆကထဉ္စ-အပ္ပိစ္ဆယကာကိုလည်း၊ ကတ္တာ-ပြုတတ်သည်၊ ဝါ-ပြောဟောတတ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရတ္ထံ-သူတစ်ပါး၏ စီးပွားကိုလည်းကောင်း၊ သူစေတီ-ပြုတတ်၏၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အတ္တနာစပေအာဒိသုတ္တာနိ-အစရှိသော သုတ်တို့ကို၊ ယောဇေတဗ္ဗာနိ-ဤနေရာဝယ် ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏၊ ဝါ-သုံးစွဲထိုက်ကုန်၏၊ စ-ဆက်၊ ဝိနယာဘိ ဓမ္မေဟိ-ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာတို့မှ၊ ဝိသေသေတွာ-အထူးပြု၍၊ သုတ္တသဒ္ဓဿ-၏၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ ဝတ္တဗ္ဗော-ဆိုထိုက်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝေနေယျုဇ္ဈာသယဝသပ္ပဝတ္တာယ-ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော၊ ဒေသနာယ-သုတ္တန်ဒေသနာတော် သည်၊ အတ္တဟိတ ပရဟိတာဒိနိ-အတ္တဟိတ၊ ပရဟိတ အစရှိသည်တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ သာတိသယံ-အလွန်အကဲနှင့်တကွ၊ ပကာသိတာနိ-ထင်ရှားပြုအပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ အာဏာဓမ္မသဘာဝသပ္ပဝတ္တာယ-အာဏာ၏အစွမ်း ဓမ္မသဘော၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော၊ (ဒေသနာယ-ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာဒေသနာသည်၊ အတ္တဟိတ ပရဟိတာဒိနိ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ သာတိသယံ-တကွ၊ ပကာသိတာနိ-ကုန်သည်၊ န (ဟောန္တိ)-ကုန်၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဣဒမေဝ-ဤသုတ္တန်တိုသား၊ အတ္တာနံ သူစနတော သုတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ဝါ-စီးပွားကို ပြုတတ်သောကြောင့် သုတ်မည်၏ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

စ-ဆက်၊ သုတ္တေ-၌၊ အာဏာဓမ္မသဘာဝါ-အာဏာ၊ ပရမတ္ထ ဓမ္မသဘော တို့သည်၊ ဝေနေယျုဇ္ဈာသယံ-ဝေနေယျတို့၏အလိုသို့၊ အနုဝတ္တန္တိ-လိုက်ကြရတုန်၏၊ ဝိနယာဘိဓမ္မေသု-တို့၌၊ ဝေနေယျုဇ္ဈာသယော-သည်၊ အာဏာဓမ္မသဘာဝေ-အာဏာ၊ ပရမတ္ထဓမ္မသဘောတို့သို့၊ အနုဝတ္တတိဝိယ-လိုက်ရသကဲ့သို့၊ (သုတ္တေ-၌၊ ဝေနေယျုဇ္ဈာသယော-သည်၊ အာဏာဓမ္မသဘာဝေ-တို့သို့၊) န (အနုဝတ္တတိ)-မလိုက်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝေနေယျာနံ-တို့၏၊ သုတ္တန္တ ဒေသနာ-သည်၊ ဧကန္တဟိတ ပဋိလာဘ သံဝတ္တနိကာ-ဧကန် စီးပွားကိုရခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သုဝုတ္တာစေတ္ထ အတ္တာတိအာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [“သုတ္တေစ” မှစ၍ “အာဒိဝုတ္တံ” တိုင်အောင် အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာ ဋီကာ၌ သာရတ္ထကို သာဓကပြု၍ပြခဲ့ပြီး၊ သာရတ္ထနှင့် အနည်းငယ်သာ စာသွားကွဲ၏။] ပသတိတိကား၊ ဖလတိ-သီးတတ်၏၊ သုတ္တာဏာတိဇေတဿ-သုတ္တာဏာဟူသော ဤပါဌ်၏၊ အတ္ထံ-အနက်ကို ပကာသေတံ-ငှားသုဋ္ဌ၊ ပေးတာယတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ။

စ-ဆက်၊ အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိ ဝိစာနေသု-အတ္တတ္ထ၊ ပရတ္တ အစရှိသည်တို့ကို ပြုစီရင်ခြင်းတို့၌၊ သုတ္တဿ-၏၊ ပမာဏဘာဝေါ-ပမာဏ၏အဖြစ်ကိုလည်း ကောင်း၊ တေသံ-ထို အတ္တတ္ထ၊ ပရတ္တ အစရှိသည်တို့ကို၊ သင်္ဂါဟကတ္တဉ္စ-သိမ်းယူ တတ်သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယောဇေတဗ္ဗံ-ယှဉ်စေထိုက်၏၊ တသ္မာ-နည်း၊ တဒတ္ထပကာသနေ-ထို အတ္တတ္ထ၊ ပရတ္တ အစရှိသည်တို့ကို ထင်ရှားပြခြင်း၌၊ ပဓာနတ္တာ-ပြဋ္ဌာန်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ သုတ္တဿ-၏၊ ဣတရေဟိ-အခြား သောဝိနည်းအဘိဓမ္မာတို့မှ၊ ဝိသေသနဉ္စ-ထူးခြားပုံကိုလည်း၊ (ယောဇေတဗ္ဗံ-၏။)

တေန္တိ-ကား၊ အတ္တာနံ သူစနတောတိ အာဒိကံ-အတ္တာနံ သူစနတော အစ ရှိသော၊ အတ္တဝစနံ-အနက်ကို ဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဂါထာစကားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) [တေနေတံ၌ ဧတံကို “ဧတံ အတ္တဝစနံ” ဟု စွဲပါ-ဟူလို၊ ဝိနည်းဋီကာ၌ “ဂါထာဝစနံ” ဟုလည်းစွဲသေး၏။] ဧတဿာတိ-ကား၊ သုတ္တဿ-သုတ္တသဒ္ဒါ၏။ [“ဧတဿ ဝိနယဿ” တုန်းကနှင့် အတူပင်တည်း၊ မရဋီကာ၌ ဝိနယဿတုန်းက “ဝိနယပါဠိ ယာ” ဟု ဖွင့်ခဲ့၏၊ ဤနေရာ၌ “သုတ္တသဒ္ဒဿ” ဟု ဖွင့်ပြန်၏။]

အတ္တတ္ထပေယောဇေတဗ္ဗံ။ ။ဤစကားသည် “ယထာ ဟိ တစ္ဆကာနံ” စသည်ကိုရည်ရွယ် ၍ဖွင့်သော စကားတည်း၊ ရှေးခေတ်လက်သမားတို့မှာ မျဉ်းကြိုးသည် ပမာဏဖြစ်သကဲ့သို့ အတ္တတ္ထ ပရတ္တ စသည်ကိုပြုစီမံခြင်းတို့၌ သုတ္တန်၏ ပမာဏဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ပန်းသီရည်သည် ပန်းတို့ကို ဖရိုဖရဲမကြံအောင် သိမ်းယူတတ်သကဲ့သို့ သုတ္တန်၏ အတ္တတ္ထ ပရတ္တ စသည် သိမ်းယူတတ်ပုံကိုလည်းကောင်း ဥပမာနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါလေ-ဟူလို။

တဒတ္ထပကာသနေ ပဓာနတ္တာ။ ။ဘာကြောင့် ပမာဏဖြစ်ရ၊ ဘာကြောင့် သင်္ဂါဟကတ္တ ဖြစ်ရသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တဒတ္ထပေ၊ပဓာနတ္တာ” ဟု မိန့်သည်၊ သုတ္တန်ဒေသနာ တော်ကို ထိုအတ္တများအတွက် သက်သက် ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်ရကား ထိုအတ္တတို့ကိုပြုဖို့ရန် ပဓာနတရားတော် ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအတ္တတို့ကို ပြုစီမံခြင်း၌ ပမာဏလည်းဖြစ်ရ၊ ထိုအတ္တတို့ကို သိမ်းယူနိုင်သော တရားလည်းဖြစ်ရသည်-ဟူလို။

သုတ္တဿ၊ပေ၊ဝိသေသနဉ္စ။ ။“တဒတ္ထပကာသနေ ပဓာနတ္တာ” ဟူသော ဟိတ်သည် ကာကောလောကန (ဥဘယာပေက္ခ)နည်းအားဖြင့် ရှေ့နောက်ကိုင့်သော ဟိတ်တည်း၊ ထိုပြန်သော အကြောင်းကြောင့်ပင် ဝိနည်းအဘိဓမ္မာတရားတို့မှ သုတ္တန်၏ အတ္တတ္ထ ပရတ္တ စသည်တို့ကို ပြနိုင်လောက်အောင် ထူးခြားပုံကိုလည်း “ယောဇေတဗ္ဗံ-ယှဉ်စပ်ပါလေ” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဤဝိသေသနကိုထောက်၍ ဝိနည်းအဘိဓမ္မာတို့လည်း အတ္တတို့ကိုပြနိုင်ပါ၏၊ သို့သော် ဝိနည်းအဘိဓမ္မာတို့ထက် သာလွန်၍ သုတ္တန်က အတ္တတို့ကို ပြနိုင်သောကြောင့် အတိသယ နည်းအားဖြင့် သုတ္တန်အတွက်သာ “အတ္တာနံ သူစနတော” စသော ဟိတ်များကို ဆိုရသည်-ဟုမှတ်ပါ။ [ဝိသေသနန္တိစ ဝိနယာဘိဓမ္မာနံ အတ္တ သူစနတော အတိသယသူစနန္တိ အတ္ထော-မဓု။]

အဘိက္ကမန္တိတိ ဧတ္ထ-ဌံ၊ အဘိသဒ္ဓေါ-သည်၊ ကမနဿ-ကမနကြိယာ၏၊ ဝုဒ္ဓိဘာဝ-တိုးပွားသည်၏အဖြစ်ဟူသော၊ အတိရေကတ္တံ-အပိုအလွန်၏အဖြစ်ကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ အဘိက္ကန္တေ နာတိ ဧတ္ထစ-အဘိက္ကန္တေန နဟူသော ဤပါ၌၌လည်း၊ ကန္တိယာ-နှစ်သက်ခြင်းကြိယာ၏၊ အဓိကတ္တံ-အလွန်အကဲ၏အဖြစ်ဟူသော၊ ဝိသေသဘာဝ-ထူးသည်၏အဖြစ်ကို၊ (ဒီပေတိ-၏) ဣတိ-ဤသို့၊ ဥပသဂ္ဂဿ-အဘိဥပသာရပုဒ်၏၊ ကိရိယာဝိသေသကတ္တာ-ကြိယာကို အထူးပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ယုတ္တံ-သင့်ပါပေ၏၊ အဘိညာတာပေ၊ အဘိဝိနယေတိ ဧတ္ထ-ဌံ၊ သလက္ခဏပူဇိတပရိစ္ဆိန္နေသု-အမှတ်အသားနှင့်တကွဖြစ်ကုန်၊ ပူဇော်ထိုက်ကုန်၊ ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော၊ ရတ္တိအာဒိသု-ညဉ့် အစရှိသော ခြပ်နက်တို့၌၊ (ညဉ့်၊ မင်း၊ ဝိနည်းဟူသော ခြပ်အနက်တို့၌) အဘိသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဧတံ-ဤအဘိညာတာ အစရှိသောသဒ္ဓါသည်၊ ယုဇ္ဇေယျ-သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။

လက္ခဏာပေ၊ ဒီပနတော-အမှတ်အသားကိုပြုခြင်း အမှတ်အသားဖြင့် သိခြင်းကြိယာ၊ ပူဇော်ခြင်းကြိယာ၊ ပိုင်းခြားခြင်းကြိယာတို့ကို ထင်ရှားပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တာဟိ ကြိယာဟိ-ထိုကြိယာတို့နှင့်၊ ရတ္တိ

အဘိက္ကမန္တိပေ၊ ဥပသဂ္ဂ။ ။ “ဓာတွတ္တံ ဥပေစ္စ သန္ဓေန္တိတိ ဥပသဂ္ဂါ” နှင့်အညီ ဥပသာရပုဒ်တို့သည် ဓာတ်၏အနက်သို့ ကပ်ရောက်၍ ထိုဓာတ်၏အနက်ကို (နကိုအနက်ထက် အပိုအမို ဝေဝေဆာဆာရှိအောင်) ပြင်ဆင်တတ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အဘိက္ကမန္တိ၌ အဘိဥပသာရသည် ကမနကြိယာ၏ တိုးပွားခြင်းအနက်ကိုပြု၏။ အဘိက္ကန္တေန၌ အဘိလည်း ကန္တိကြိယာ၏ လွန်ကဲခြင်းအနက်ကိုပြု၏။ ထိုသို့ပြုခြင်းသည် ဓာတ်နက်ဖြစ်သော ကြိယာကို ပြင်ဆင်ရာ ရောက်သောကြောင့် သဒ္ဓသဘောအားဖြင့် သင့်လျော်ပါပေသည်။ သဒ္ဓယုတ္တိ ရှိပါပေသည်-ဟူလို။

အဘိညာတာပေ၊ ကထမေတံ ယုဇ္ဇေယျ။ ။ အဘိညာတာ၌ “ဉာတာ” အရ ညဉ့်ဟူသော ခြပ်အနက်ကိုရ၏။ အဘိသဒ္ဓါလည်း ထိုအနက်ကိုပင် ဟောရ၏။ အဘိရာဇာ၌ မင်းခြပ်၊ အဘိဝိနယ၌ ဝိနည်းတရားခြပ်ရ၍၊ အဘိသဒ္ဓါတို့သည်လည်း ထိုခြပ်အနက်ကိုပင် ဟောရ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဓာတ်၏အနက်ဖြစ်သော ကြိယာကို အထူးမပြုနိုင် မပြင်ဆင်နိုင်သောကြောင့် “ဓာတွတ္တံ ဥပေစ္စ သန္ဓေန္တိတိ ဥပသဂ္ဂါ” နှင့် မညီရကား အဘိညာတာစသော သဒ္ဓါစုသည် အဘယ်ကြောင့် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်းဟု စောဒနာသည်။

လက္ခဏာပေ၊ ဒီပနတော။ ။ အဘိညာတာ၌ အဘိသည် လက္ခဏာကရဏညာဏ(အမှတ်အသားပြုခြင်း အမှတ်အသားဖြင့်သိခြင်း)ဟူသော လက္ခဏညာဏကြိယာကို အဘိရာဇာ၌ အဘိသည် ပူဇော်ကြိယာကို၊ အဘိဝိနယ၌ အဘိသည် ပရိစ္ဆေဒ (ပိုင်းခြားခြင်း)ကြိယာကိုပြု၏။ ထိုသို့ ကြိယာအနက်ကို ပြနိုင်သောကြောင့် “ဓာတွတ္တံ ဥပေစ္စသန္ဓေန္တိတိ ဥပသဂ္ဂါ” နှင့် သင့်လျော်ပါ၏-ဟူလို။

ရာဇဝိနယာနံ-ရတ္တိ ရာဇ ဝိနယသဒ္ဓါတို့၏၊ ယုတ္တတ္ထာစ-ယုဉ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း (ဇေတ-ဤအဘိညာတာ အစရှိသော သဒ္ဓါသည်၊ ယုတ္တဝိ-သင့်၏၊ (ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊) ဘာဝနာ ဖရဏဂုနိဟိ-စိတ်ကိုတိုးပွားစေခြင်းဟူသော ဘာဝနာဂုဒ္ဓိ၊ အရပ် ၄-မျက်နှာတို့ကို ဖြန့်ခြင်းဟူသော ဖရဏဂုဒ္ဓိတို့ဖြင့်၊ ဂုဒ္ဓိမန္တော-တိုးပွားခြင်းရှိကုန်သော၊ [ဘာဝနာဂုဒ္ဓိဖြင့် ရူပပတ္တိယာ မဂ္ဂဘာဝေတိတို့ကို ရည်ရွယ်သည်၊ ဖရဏဂုဒ္ဓိဖြင့် မေတ္တာသဟဂတေန စေတသာစသည်ကို ရည်ရွယ်သည်၊]...အာရမဏာဒိဟိတိ-ကား၊ အာရမဏ၊ပေ၊ပဋိပဒါဒိဟိ-အာရုံသမ္ပယုတံ၊ ကံ၊ ဒွါရ၊ ပဋိပဒါ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ [“လက္ခဏိယတ္တာသလက္ခဏာ ပိ ဓမ္မာ ဂုတ္တာ”ဟု အဋ္ဌကထာ၌စပ်၊ ဤပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ရေးခဲ့ပြီ။]

အဝိသိဋ္ဌန္တိ-ကား၊ အညမည'ဝိသိဋ္ဌေသု-အနက်အားဖြင့် အချင်းချင်းထူးကုန်သော၊ ဝိနယသုတ္တန္တာဘိဓမ္မေသု-ဝိနည်း၊ သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မာတို့၌၊ အဝိသိဋ္ဌံ-မထူးသော၊ သမာနံ-တူသော၊ ပိဋကသဒ္ဓံ-ပိဋကသဒ္ဓါကို၊ (“အာဟု-ဆိုကုန်ပြီ” ဟု

တာဟိပေယုတ္တတ္တာ။ ။အဘိသဒ္ဓါက အမှတ်အသားပြု၍ သိခြင်းစသော ကြိယာကိုပြသော်လည်း ရတ္တိ၊ ရာဇ၊ ဝိနယတို့က ထိုကြိယာတို့နှင့်မယှဉ်လျှင် အဘိညာတာစသော ပုဒ်သည် မသင့်ပင်ဖြစ်ရာ၏ဟု ထပ်၍ ဘောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့်-“တာဟိ”စသည်မိန့်၊ ရတ္တိစသည်တို့ကလည်း ထိုကြိယာနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် အဘိညာတာ” စသော သဒ္ဓါသည် သင့်ပါ၏-ဟုလို။

ကြိယာနှင့်ယှဉ်ပုံ။ ။အဘိညာတာ၌ အဘိသဒ္ဓါသည် လက္ခဏညာဏကြိယာကို ဟော၏၊ သို့သော် ထိုကြိယာကိုချည်း ဟောသည်မဟုတ်၊ “မှတ်သားကြောင်း” ဟူသော ကရဏသားခံကိုလည်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “သညာဏေန-လထက်ဝက် စသော မှတ်သားကြောင်း အမှတ်အသားဖြင့်+ဉာတာ-သိအပ်ကုန်သော ညဉ့်တို့လည်း၊ အဘိညာတာ-တို့” ဟု ပြု၊ ဤ၌ “အမှတ်အသားဖြင့် သိခြင်း”ဟူသော ကြိယာအနက်၊ “ကြောင်း” ဟူသော သာဓနအနက်ကို အဘိသဒ္ဓါက ဟော၏၊ အဘိညာတာအရ ညဉ့်တို့လည်း ထိုကြိယာနှင့်ယှဉ်ကြသည်၊ ထိုသို့ယှဉ်ကြောင်းမှာလည်း “အဘိညာတာ-အမှတ်အသားဖြင့် သိအပ်ကုန်သော ညဉ့်တို့” ဟု အနက်ပေးပုံကြည့်၍ သိနိုင်သည်၊ “ပုဇိတော+ရာဇာ အဘိရာဇာ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ပရိစ္ဆိန္နော+ဝိနယော အဘိဝိနယော”ဟုလည်းကောင်း ပြု၍ အဘိသဒ္ဓါက ကမ္မသာဓနနှင့်တကွ ပုဇနကြိယာ၊ ပရိစ္ဆေဒကြိယာ ဟောပုံကိုလည်းကောင်း၊ ရာဇ-ဝိနယ တို့က ထိုကြိယာနှင့် တွဲယှဉ်နေရပုံကိုလည်းကောင်း သိပါ။...[ဧတ္ထ အတိမာလာဒိသု အတိသဒ္ဓေါဝိယ အဘိသဒ္ဓေါသဟသာဓနေန ကြိယံ ဝဒတိ]-သာရတ္ထဋီကာ။

အဝိသိဋ္ဌံ၊ပေ၊အတ္ထော။ ။“အဝိသိဋ္ဌံ-မထူး” ဟုဆိုသဖြင့် “တူသည်”ဟု အနက်အဓိပ္ပာယ် ရောက်ရကား အတ္ထာပန္နနည်းအားဖြင့် “သမာနံ”ဟုဖွင့်သည်၊ ထို အဝိသိဋ္ဌံသည် ဂါထာတွင်း၌ ပါသော ပိဋကနှင့် စပ်ရမည်ဟုလည်းကောင်း၊ ထိုပိဋကကိုလည်း သင်ယူအပ်သော ပါဠိ စသည်

အဋ္ဌကထာ၌ စပ်)၊ ဣတိ အတ္ထော။ . . . ယထာဝုတ္တေနေဝါတိ-ကား၊ ဧဝံ ဒုဝိဓတ္ထေနာတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန-ဖြင့်။

ကထေတဗ္ဗာနံ-ဟောထိုက်ကုန်သော၊ အတ္တာနံ-အနက် အဓိပ္ပာယ်တို့ကို၊ ဒေသကာယတ္ထေန (ဒေသက+အာယတ္ထေန)-ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏ စပ်သောဥစ္စာ ဖြစ်သော၊ (ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စပ်သော) အာဏာဒိဝိဓိနာ-အာဏာ အစရှိသော အစီအရင်ဖြင့်၊ [အာဒိဖြင့် ဝေါဟာရ-ပရမတ္ထတို့ကိုယူ၊] အတိသဇ္ဇနံ-ဝေနေယျတို့အားပေးခြင်းသည်၊ ပဗောဓနံ-သီစေခြင်းသည်၊ ဒေသနာ-ဒေသနာမည်၏၊ သာသိတဗ္ဗပုဂ္ဂလကတေန-ဆုံးမထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်၌တည်သော၊ ယထာပရာဓာဒိနာ-ယထာပရာဓ အစရှိသော၊ သာသိတဗ္ဗဘာဝေန-ဆုံးမထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဆုံးမထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အပရာဓ စသည်ကြောင့်) အနုသာသနံ ဝိနယံ-ဆုံးမခြင်းသည်၊ သာသနံ-သာသန မည်၏၊ ကထေတဗ္ဗဿ-ဟောတိုက်သော၊ သံဝရာသံဝရာဒိနော-သံဝရ-အသံဝရ အစရှိသော၊ အတ္ထဿ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ကထနံ-ဟောခြင်းသည်၊ ဝစနပဋိဗဒ္ဓကရဏံ-စကားနှင့်စပ်အောင် ပြုခြင်းသည်၊ ကထာ-ကထာမည်၏။ [ကထနံကိုပင် “ဝစနပဋိဗဒ္ဓကရဏံ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ “ပြောဟော” ဟူသည် တစ်စုံတစ်ခုသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို စကားလုံးနှင့် စပ်သွယ်အောင်- ပြုခြင်းပင်တည်း။]

ဒေသနာဘေဒံ-ဒေသနာ အထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ သာသနဘေဒံ-သာသနာအထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ ကထာဘေဒဉ္စ-ကထာအထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ ယထာရဟံ-စွာ၊ ပရိဒီပယေ-ထက်ဝန်းကျင် ပြရာ၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဘေဒသဒ္ဓေါ-ဘေဒသဒ္ဓါကို၊ ဝိသုဝိသု-အသီး၊ အသီး၊ ယောဇေတဓမ္မာ-ယှဉ်စေထိုက်၏၊ ဘေဒန္တိ-ကား၊ နာနတ္ထံ-ထူးသည်၏အဖြစ်ကို၊ နာနာကရဏံ-အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးကို၊ (ပရိဒီပယေ-၏) ဣတိ အတ္ထော။

သိက္ခာစ-၃-ပါးသောသိက္ခာတို့လည်း၊ ပဟာနာနိစ-၃-ပါးသော ပဟာနံတို့လည်း၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါစ-နက်နဲသည်၏အဖြစ်လည်း၊ သိက္ခာပဟာနဂမ္ဘီရဘာဝံ-သိက္ခာ၊ ပဟာနံ၊ နက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ (သမာဟာရဒ္ဒနံ) တဉ္စ-ထို သိက္ခာပဟာနဂမ္ဘီရဘာဝကိုလည်း၊ ပရိဒီပယေ-၏။

ဖြင့် အနက်ပေးရသော အတ္ထပဒတ္တကပုဒ်မဟုတ်၊ “ပိဋကသဒ္ဓါဟု” အနက်ပေးရသော သဒ္ဓပဒတ္တကပုဒ်မဟုတ်လည်းကောင်း သိစေလို၍ “ပိဋကသဒ္ဓံ” ဟု သဒ္ဓ၊ သဒ္ဓါ ထည့်၍ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။အဋ္ဌကထာစာအုပ်တို့၌ “ယံ ပနေတ္ထ အဝိသိဋ္ဌံ၊ တံ” ဟု ရှိ၏၊ ဤဋီကာ၌ ထို ဧတ္ထနှင့် ယ-တ တို့ကို လုံးလုံးမဖွင့်ဘဲ ချုံး၍ ဖွင့်သွားသည်ဟု မှတ်ပါ၊ တစ်နည်း-ထိုသို့ မဖွင့်သောကြောင့် ဋီကာဆရာလက်ထက်က စာအုပ်များ၌ ဧတ္ထနှင့် ယံ-တံ သဒ္ဓါတို့ မပါဘဲဆက်လည်း ရှိတန်ရာ၏။

ယန္တိ-ယံဟူသည်ကား၊ ပရိယတ္တိအာဒိ-သင်ယူခြင်း အစရှိသည်သို့၊ (ပါပုဏာတိ-၏၊) [ယံကို ပရိယတ္တိဘောဒံစသည်နှင့်တွဲ၍ အနက်ပေးပါ-ဟူလို၊] ယထာတိ-ကား၊ ဥပါရစ္ဆာဒိဟောတု ပရိယာပုဏနာဒိပုကာရေဟိ-ဥပါရမ္မ အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်းအစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်၊ (ပါပုဏာတိ၊) [ဥပါရစ္ဆာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဤတိဝါဒပမောက္ခ၊ နိဿရဏ၊ ဓမ္မကောသရက္ခဏတို့ကိုယူ၊ ပရိယာပုဏနာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းသဖြင့် ကျင့်ခြင်းတို့ကို ယူ။]

တီသုပါပေ၊ ပဋိဝေဓာတိ ဧတ္ထ-၌၊ တန္တိအတ္ထော-ပါဠိတော်၏အနက်သည်လည်းကောင်း၊ တန္တိဒေသနာ-ပါဠိတော်ကို ဟောရုတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပါဠိတော်ကို ဟောရုတ်ခြင်းဟူသော သဝိညတ္တိက ဝစီဘောဒသဒ္ဒသည်လည်းကောင်း၊ တန္တိ တန္တိ အတ္ထ ပဋိဝေဓာစ-ပါဠိတော်၊ ပါဠိတော်၏အနက်ကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်း (သိတတ်သောဉာဏ်)သည်လည်းကောင်း၊ တန္တိဝိသယာ-ပါဠိတော်ဟူသောအရာရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိနယပိဋကဒီန-ဝိနယပိဋက အစရှိသော ပိဋကသုံးပုံတို့၏၊ အတ္ထဒေသနာ ပဋိဝေဓာဓာရဘာဝေါ-အတ္တ၏တည်ရာ၏အဖြစ်၊ ဒေသနာ၏တည်ရာ၏အဖြစ်၊ ပဋိဝေဓ၏တည်ရာ၏အဖြစ်သည်၊ ယုတ္တော-သင့်ပါ၏၊ ပိဋကနိပန-ပိဋကတို့သည်ကား၊ တန္တိယောယေဝ-ပါဠိတော်တို့သာတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဓမ္မဓာရဘာဝေါ-ပါဠိတော်ဟူသော ဓမ္မ၏တည်ရာ၏အဖြစ်သည်၊ ကထံ ယုဇ္ဇေယျ-အဘယံကြောင့်သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ (မသင့်နိုင်ပါ-ဟူလို၊) ဣတိ-ဤကား၊ စောဒနာတည်း၊ တန္တိသမုဒါယဿ-ပါဠိတော်အပေါင်း၏၊ အဝယဝန္တိယာ-အစိတ်ဖြစ်သော ပါဠိတော်၏၊ အာဓာရဘာဝတော-တည်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ယုဇ္ဇေယျ-သင့်နိုင်ပါ၏၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊) [ဤအဓိပ္ပာယ်ကို သာရတ္ထဋီကာကိုး၍ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

စ-ဆက်၊ ဓမ္မာဒီနံ-ဓမ္မ အစရှိသည်တို့၏၊ (ဓမ္မ၊ အတ္ထ၊ ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓတို့၏၊) ဒုက္ခောဂါဟ ဘာဝတော-ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တေဟိ-ထိုဓမ္မ၊ အတ္ထ၊ ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓတို့ကြောင့်၊ ဝိနယာဒယော-ဝိနယ အစရှိသော ပိဋက ၃-ပုံတို့သည်၊ ဂမ္ဘီရံ-နက်နဲကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိနယာဒိနဉ္စ-ဝိနည်း အစရှိသော ပိဋက ၃-ပုံတို့၏လည်း၊ စတုပ္ပိဓော-သော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါ-နက်နဲကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တော-ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဓမ္မာဒယောဧဝ-ဓမ္မ အစရှိသည်တို့သည်သာ၊ (ဓမ္မ၊ အတ္ထ၊ ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓတို့သည်သာ၊) ဒုက္ခောဂါဟတ္ထာ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂမ္ဘီရကုန်၏၊ ဝိနယာဒယော-ဝိနယအစရှိသော ပိဋက ၃-ပုံတို့သည်၊ န (ဂမ္ဘီရ)-မနက်နဲကုန်သည် မဟုတ်လော၊ ဤတိ-သို့၊ ဧတံ-ဤ ဝိနယစသည်တို့၏ အဂမ္ဘီရတို့၏ အဖြစ်ကို၊ န စောဒေတဗ္ဗံ-မစောဒနာထိုက်။

-တတ္ထ-ထိုဓမ္မ အတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓတို့တွင်း၊ ပဋိဝေဓဿ-ပဋိဝေဓဉာဏ်၏၊ ဒုက္ကရာဘာဝတော-ခဲယဉ်းစွာ ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓမ္မတ္တာန-ဓမ္မ၊ အတ္ထတို့၏ လည်းကောင်း၊ ဒေသနာဉာဏဿ-ဒေသနာဉာဏ်၏၊ ဒုက္ကရာဘာဝတော-ကြောင့်၊ ဒေသနာယစ-ဒေသနာ၏လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခောဂါဟဘာဝေါ-ဒုက္ခောဂါဟ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ပန-ကား၊ ပဋိဝေဓဿ-၏၊ ဥပ္ပါဒေတုံ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ အသက္ကုဏေယျတ္တာ-မတတ်ကောင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဗ္ဗိဿယ ဉာဏုပ္ပတ္တိယာ-ထိုပဋိဝေဓလျှင် အာရုံရှိသောဉာဏ်ဖြစ်ခြင်း၏၊ (ထိုပဋိဝေဓကို အာရုံပြုသောဉာဏ်ဖြစ်ခြင်း၏)၊ ဒုက္ကရာဘာဝတော-လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခောဂါဟတာ-ဒုက္ခောဂါဟ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်၏။

ဟေတုမှိပေ၊ဇတေန ဝစနတ္ထေန-ဟေတုမှိ ဉာဏ် ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဟူသော ဤဝစနတ္ထဖြင့်၊ (ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်း၌ လာသော ဝစနတ္ထဖြင့်)၊ ဓမ္မဿ-ဓမ္မ၏၊ ဟေတုဘာဝေါ-အကြောင်း၏အဖြစ်ကို၊ ကထံ-ကြောင့်၊ ဉာတဗ္ဗော-သိထိုက်ပါ သနည်း၊ (သိနိုင်ပါသနည်း)၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဓမ္မ ပဋိသမ္ဘိဒါတိ ဧတဿ သမာသပဒဿ-ဓမ္မ ပဋိသမ္ဘိဒါဟူသော ဤသမာသ်ပုဒ်၏၊ အဝယဝ ပဒတ္ထံ-အစိတ်ဖြစ်သော ပုဒ်၏အနက်ကို၊ (ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို)၊ ဒဿေန္နေန-ပြတော်မူသောဘုရားရှင်သည်၊ ဟေတုမှိ ဉာဏန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟေတုမှိ-ပေ၊ ဝစနတ္ထေန-ဖြင့်၊ ဓမ္မဿ၊ ဟေတုဘာဝေါ၊ ဉာတဗ္ဗော-၏၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း)၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ ဓမ္မေ ပဋိသမ္ဘိဒါတိ ဧတ္ထ-ဟူ သောဤပါဠိ၌၊ ဓမ္မေတိ ဧတဿ-ဓမ္မဟူသော ဤပုဒ်၏၊ [“ဓမ္မ+ပဋိသမ္ဘိဒါ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရာဝယ် ဓမ္မဟူ သောပုဒ်၏၊] အတ္ထံ-ကို၊ ဒဿေန္နေန-ပြတော်မူသောဘုရားရှင်သည်၊ ဟေတုမှိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါတိဧတဿစ-ပဋိသမ္ဘိဒါ ဟူသော ဤပုဒ်၌လည်း၊ အတ္ထံ ဒဿေန္နေန ဉာဏန္တိ-ဟူ၍၊ (ဝုတ္တံ)၊ တသွာ-ကြောင့်၊ ဟေတုဓမ္မသဒ္ဓါ-ဟေတုသဒ္ဓါ၊ ဓမ္မသဒ္ဓါတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဧကတ္တာ-တူသော အနက်ရှိကုန်၏၊ ဣတိ ဣမံ အတ္ထံ-ကို၊ ဒဿေန္နေန-ပြတော်မူသောဘုရားရှင် သည်၊ ဓမ္မဿ-ဓမ္မဿဒ္ဓါ၏၊ ဟေတုဘာဝေါ-အကြောင်း၏အဖြစ်ကို၊ သာမိတော-ပြီးစေတော်မူအပ်ပြီ၊ အတ္ထဿ-အတ္ထသဒ္ဓါ၏၊ ဟေတုဖလဘာဝေါစ-ဟေတုဖလ၏ အဖြစ်ကိုလည်း၊ ဝေမေဝ-လျှင်၊ ဒဗ္ဗဗ္ဗော။

ယထာဓမ္မန္တိ ဧတ္ထ-ဟူ သော ဤပါဠိ၌၊ ဓမ္မသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဟေတု-အကြောင်း ကိုလည်းကောင်း၊ ဟေတုဖလဉ္စ-အကြောင်းအကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံကို၊ ဂဏှာတိ-ယူနိုင်၏၊ ဟိ-မှန်၊ ဒေ-ဤဓမ္မသဒ္ဓါသည်၊ သဘာဝ ဝါစကော-သဘော ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ပရိယတ္တိ ဟေတုဘာဝဝါစကော-ပရိယတ္တိ

အနက်၊ အကြောင်းဟူသောအနက်ကို၊ ဟောသည်၊ န (ဟောတိ)-မဟုတ်၊ [ဤ၌ ဘာဝသဒ္ဓါသည် ပဒတ္တကိုဟော၏။] တဿ-ကြောင့်၊ ယထာဓမ္မန္တံ (ပဒဿ)-ဟူသော ပုဒ်၏၊ ယော ယော အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာဒိဓမ္မော- အကြင်အကြင် အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းသဘော သင်္ခါရ အစရှိသော အကျိုးသဘောသည်၊ (အတ္ထိ) တသ္မိ-ထိုထို အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်းသဘော၊ သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုး သဘော၌၊ အတ္ထော-ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော-ထိုက်၏။)

ဓမ္မဘိလာပေါတိ-ကား၊ အတ္တဗျဉ္ဇနကော-အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော၊ အဝိပရိတာဘိလာပေါ-မဖောက်မပြန်၊ ဟုတ်မှန်သော အဘိလာပတည်း၊ ဧတေန-ဤဓမ္မဘိလာပေါဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ တတြ၊ပေ၊ပဋိသမ္ဘိဒါတိ ဧတ္ထ-ဟူသောဤပါဠိ၌၊ ဝုတ္တဓမ္မနိရုတ္တိ-ဟောတော်မူအပ်သော ဓမ္မနိရုတ္တိကို၊ ဒဿေတိ-၏၊ [တတြ-ထိုပဋိ သမ္ဘိဒါတို့တွင်၊ ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေ-ဓမ္မကို ထုတ်ဖော်ရွတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဓါ၌၊ ဉာဏံ-ဖြစ်သောဉာဏ်သည်၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ-မည်၏။]

အနုလောမာဒိ၊ပေ၊ဧတေန-ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်၊ တဿ ဓမ္မနိရုတ္တိယာ- ထိုဓမ္မနိရုတ္တိကို၊ အဘိလာပံ ကထနံ-ဟောကြောင်းစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၊ ဒဿေတိ-၏၊ အဓိပ္ပာယောတိဧတေန-အဓိပ္ပာယောဟူသော ဤပါဠိဖြင့်၊ ဒေသနာတိ၊ပေ၊ ဝစနံ- ဒေသနာတိ ပညတ္တိဟူ သော ဤစကားကို၊ ဓမ္မနိရုတ္တာ ဘိလာပံ-ဓမ္မနိရုတ္တိ ဟူသော ပရမတ္ထသဒ္ဓါကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီး တဗ္ဗိနိမုတ္တံ-ထိုပရမတ္ထ သဒ္ဓါမှလွတ်သော၊ ပညတ္တိံ-ပညတ္တိသဒ္ဓါကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ န (ဝုတ္တံ။)

သောစ လောကီယလောကုတ္တရေတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သော၊ အဘိသမယံ-အဘိသမယကို၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍သိတတ်သောဉာဏ်ကို၊ (ပါကဋကောတုံ ဌိစပ်)၊ ယေန ပကာရေန-အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ အဘိသမေတိ-ထိုးထွင်း၍ သိ၏၊ (ဝိသယတော အသမ္မောဟတောကို ရည်ရွယ်သည်၊) ယဉ္ဇ-အကြင်အကြောင်း အရာကိုလည်း၊ အဘိသမေတိ-၏၊ (“အတ္တာနုရူပံ ဓမ္မေသု၊ ဓမ္မာနုရူပံ အတ္တေသု၊ ပညတ္တိပထာနုရူပံ ပညတ္တိသု” ကို ရည်ရွယ်သည်၊) တဿ-ထိုအဘိသမယ၏၊ ယောစ သဘာဝေါ-အကြင်သဘောသည်လည်း၊ အတ္ထိ၊ (အဝဗောဓေကို ရည်ရွယ်

အနုလောမာဒိဝသေန၊ပေ၊ဒဿေတိ။ ။ဤဝါကျဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌လာသော “အနုလောမ ပဋိလောမ သင်္ခေပ ဝိတ္တာရဝသေန ကထနံ” ဟူသော စကားကို ကောက်ချက်ချပြသည်၊ အနုလောမာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ပဋိလောမ၊ သင်္ခေပ၊ ဝိတ္တာရတို့ကို ရုံး၍ပြသည်၊ ဓမ္မဘိလာပေါ ဖြင့် ဒေသနာအရ ပရမတ္ထသဒ္ဓါကို ပြ၍၊ အနုလောမာဒိ ဝသေနသော ဝါကျဖြင့် ဒေသနာအရ ဟောကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုပြသည်ဟုမှတ်ပါ။ [ဝစနဿ ပဝတ္တနန္တိစ ယထာဝုတ္တစိတ္တုပ္ပာဒံ အာဟ၊ သော ဟိ ဝစနံ ပဝတ္တေတိ၊ တံ ဝါ ဧတေန ပဝတ္တိယတိတိ ပဝတ္တနံ။-အနုဋီကာ။]

သည်။ အဋ္ဌကထာကိုကြည့်ပါ။) တေဟိ-ထိုအပြား၊ သိအပ်သောအနက်၊ သိအပ်သော သဘောတို့ဖြင့်၊ (ယေန၊ ယဉ္ဇ၊ ယောစတို့ကိုပြန်စွဲသည်။) ပါကဋ်-ထင်ရှားအောင်၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝိသယတော၊ ပေးအဝဇောဓေတိ-ဟူ၍(သင်္ဂဟကာရော-သည်။) အာဟ၊ [အတ္ထာနရူပံ ဓမ္မေသု၊ ဓမ္မာနရူပံ အတ္ထေသု ပညတ္တိ ယထာနရူပံ ပညတ္တိသုဟု အဋ္ဌကထာ၌ လာသော စကားကိုပင် “အတ္ထာဒိ အနရူပံ ဓမ္မာဒိသု”ဟု အာဒိသဒ္ဓါ ဖြင့် ချုံး၍ပြသည်။] ဟိ-ချဲ့၊ တတ္ထ-ထိုကရ အစရှိသည်တို့တွင်၊ ဝိသယတော- အာရုံအားဖြင့်၊ အတ္ထာဒိ အန ရူပံ-အကျိုးအစရှိသည်အားလျော်စွာ၊ ဓမ္မာဒိသု- အကြောင်းအစရှိသည်တို့၌၊ အဝဇောဓေ-ထိုးထွင်း၍သိခြင်းဟူသည်။ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သောဉာဏ် ဟူသည်။ အဝိဇ္ဇာဒိဓမ္မ သင်္ခါရာဒိအတ္ထ တဒဘယပညာပနာရ မဏော-အဝိဇ္ဇာ အစရှိသောအကြောင်း၊ သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုး၊ ထို ၂-ပါးစုံ ကို နာမည်တပ်၍ ပညတ်ခြင်းလျှင် အာရုံရှိသော၊ လောကီယော-လောကီဖြစ်သော၊ အဘိသမယော-အဘိသမယတည်း၊ အသမ္မောဟတော-မတွေဝေသောအားဖြင့်၊ အတ္ထာဒိ အနရူပံ-စွာ၊ ဓမ္မာဒိသု-တို့၌၊ အဝဇောဓေ-ဟူသည်၊ နိဗ္ဗာနာရမဏော- နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံရှိသော၊ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တော-မဂ်နှင့်ယှဉ်သော၊ ယထာဂုတ္တမဗ္ဗတ္ထ ပညတ္တိသု-အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးသော ဓမ္မ၊ အတ္ထ၊ ပညတ္တိတို့၌၊ သမ္မောဟဝိဒ္ဓံ သနော-ပြင်းစွာတွေဝေခြင်းကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ လောကုတ္တရော-သော၊ အဘိသမယော-တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

အဘိသမယတော-အဘိသမယအနက်မှ၊ အညဗ္ဗိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ပဋိဝေဓတ္ထံ-ပဋိဝေဓအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ တေသံ တေသံဝါတိ' အာဒိ-ကို၊ (သင်္ဂဟကာရော)အာဟ၊ ဟိ-မှန်၊ ပဋိဝေဓနံ-ထိုးထွင်း၍သိခြင်း၊ ပဋိဝေဓော- ခြင်း၊ ဣတိ ဣမိနာ ဝစနတ္ထေန-ဤဝစနတ္ထဖြင့်၊ အဘိသမယော-အဘိသမယသည်၊ (ပဋိဝေဓော-မည်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ယုဇ္ဇတိ-သင့်၏၊) ပဋိဝိဇ္ဇိယတိ- ထိုးထွင်း၍သိအပ်၏၊ ဣတိ ပဋိဝေဓော၊ ဣတိ ဣမိနာ (ဝစနတ္ထေန)-ဖြင့်၊ တံတံ ရူပါဒိဓမ္မာနံ-ထိုထို ရုပ်အစရှိသောတရားတို့၏၊ အဝိပရိတ သဘာဝါစ-မဖောက်မပြန် - ဟုတ်မှန်သောသဘောသည်လည်း၊ ပဋိဝေဓော-မည်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ယုဇ္ဇတိ။

တတ္ထဟိ၊ ပေးအဘိသမယောတိ။ ။ဤစကားအရ လောကီအဘိသမယဟူသောဉာဏ် သည် အတ္ထ-ဓမ္မ-နိရုတ္တိတို့၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့်သိ၏။ လောကုတ္တရာ အဘိသမယသည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုရသောကြောင့် အတ္ထ-ဓမ္မ-နိရုတ္တိတို့၌ မတွေဝေသော (အသမ္မောဟပဋိဝေဓ) အားဖြင့် သိ၏။ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ရရှိကိစ္စ၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုအကြောင်းအကျိုး၏ နာမည်ပညတ်ကိုလည်းကောင်း အာရုံမပြုနိုင်သော်လည်း ရှင်းပြီး လင်းပြီးအားဖြင့် သိသည်- ဟုလို။

ယထာဝုတ္တေဟိ-အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဓမ္မာဒီဟိ၊ ဓမ္မ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ (အာဒိဖြင့် အတ္တ၊ ဒေသနာ၊ ပဋိဝေဓတို့ကိုယူ၊) ပိဋကနံ-ပိဋကတို့၏၊ ဂမ္ဘီရဘာဝံ-နက်နဲကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒသေသတံ-ငှာ၊ ဣဒါနိ၊ ပေးအာဒိ-အစရှိသောစကားကို၊ (သင်္ဂဟကာရော)အာဟ၊ ယောစေတ္တာတိ-ကား၊ တံတံ ပိဋကဂတေသု-ထိုထို ပိဋက၌ဖြစ်ကုန်သော၊ (ထိုထိုပိဋကတွင် ပါဝင်ကုန်သော) ဧတေသု ဓမ္မာဒီသု-ဤဓမ္မ အစရှိသည်တို့၌၊ (ဤဓမ္မ၊ အတ္တ၊ ဒေသနာတို့၌) ယော ပဋိဝေဓော-အကြင် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဧတေသု ပိဋကေသု-တို့၌၊ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုထို ဓမ္မတို့၏၊ ယော အဝိပရိတသဘာဝေါစ-အကြင် မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သောသဘောသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ) ဣတိ ယောဇေတဗ္ဗော။ [ယောစေတ္တ၌ ဧတ္ထကို “တေသံ တေသံဝါ ဓမ္မာနံ” စသော နောက်ဝါကျ၌လည်း လိုက်၍ပေးပါ-ဟုလို၊ ထိုသို့ပေးရာ၌ “တံတံပိဋကဂတေသု” ကိုကား မစွဲရ၊ “ဧတ္ထ ဧတေသုတီသု ပိဋကေသု” ဟုသာစွဲပါ၊ အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ ဤအတိုင်း အနက်ပေးထား၏။]

ဒုက္ခောဒါဟတာစ-ဒုက္ခောဂါဟ၏အဖြစ်ကိုလည်း၊ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ [“တတ္ထ ပဋိဝေဓသေ ဒုက္ခရဘာဝတော၊ ပေးဒုက္ခော ဂါဟတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအတိုင်း သိပါ-ဟုလို] ပန-အထူး၊ ဧတ္ထ-ဤနည်း၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ ဝိသေသော-တည်း၊ အဝိပရိတသဘာဝသင်္ခါတော-မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သောသဘောဟု ဆိုအပ်သော၊ ပဋိဝေဓော-ပဋိဝေဓသည်၊ ဒုဗ္ဗိညေယျ တာယ ဝေ-ခဲယဉ်းစွာ သိအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်သာ၊ ဒုက္ခောဂါဟော-ဒုက္ခော ဂါဟသည်၊ (ဟောတိ-၏) ဣတိ-ဤကား အထူးတည်း။

ယန္တိ-ယံ ဟူသောစကားကို၊ ပရိယတ္တိဒုဂ္ဂဟဏံ-ပရိယတ်ကို မကောင်းသဖြင့် သင်ယူခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ အတ္တန္တိ-ကား၊ ဘာသိတတ္ထံ-ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်၏ အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ပယောဇနတ္ထု-အကျိုးဖြစ်သော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ (“န ဥပပရိက္ခန္တိ”-၌စပ်) [“ဘာသိတ္ထံ ပယောဇနတ္ထံ” ဟု ဖွင့်သဖြင့် အတ္ထံ၌ ဧကသေသနည်း၊ သာမညနိဒ္ဒေသနည်းဟု ပြုသည်။] န ဥပပရိက္ခန္တိတိ-ကား၊ န ဝိစာရေန္တိ-မစိစစ်ကြကုန်၊ နနိဇ္ဈာနံ ခမန္တိတိ-ကား၊ နိဇ္ဈာနပညံ-အကြွင်းမဲ့ရှုဆင်ခြင်တတ်သောပညာကို၊ န ခမန္တိ-မခံကုန်၊ နိဇ္ဈာယိတွာ-အကြွင်းမဲ့ရှုဆင်ခြင်၍၊ ပညာယ-ပညာဖြင့်၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ ရောစေတွာ-နှစ်သက်၍၊ နဂဟေတဗ္ဗာ-မယူနိုင်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ကား၊ အဓိပ္ပာယော-ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်တည်း။ [နိဇ္ဈာနပညံကို “နိဇ္ဈာယိတွာ ပညာယ ဒိသ္မာ” ဟု လည်းကောင်း၊ န ခမန္တိကို “ရောစေတွာ န ဂဟေတဗ္ဗာ ဟောန္တိ” ဟု လည်းကောင်း ထပ်ဖွင့်သည်။]

ဣတိတိ-ကား၊ စေ တောယ ပရိယတ္တိယာ-ဤသင်ယူအပ်သော ပါဠိဖြင့်၊ ဝါဒပုမောက္ခာနိသံသာ-သူတစ်ပါးကို တင်အပ်သောအပြစ်၏ လွတ်ခြင်းအကျိုး ရှိကုန်သည်။ အတ္တနော-၏။ ဥပရိ-အပေါ်သို့၊ ပရေဟိ-တို့သည်၊ အာရောပိတ ဝါဒသံ-တင်အပ်သောဝါဒ၏၊ နိဂ္ဂဟဿ-နှိပ်စက်ကြောင်းအပြစ်၏၊ ပမောက္ခပ ယောနော-လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးရှိကုန်သည်။ ဟုတ္တာ, ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ၊ [ဝါဒကို “အတ္တနောပေ၊ နိဂ္ဂဟဿ” ဟုဖွင့်သည်၊ ပမောက္ခ-လွတ်မြောက်ခြင်းဟူသည် ထိုအပြစ်တို့၏ မိမိအပေါ်၌တင်မနေဘဲ လွတ်သွားခြင်းတည်း၊ အာနိသံသကိုကား ပယောနောဟုဖွင့်သည်။] ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝါဒပုမောက္ခာတိ-ကား၊ နိန္ဒာပမောက္ခာ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏ လွတ်မြောက်ခြင်းတည်း။ [ဤနည်း၌ “ဝါဒပုမောက္ခာနိသံသာ-သူတစ်ပါးတို့ ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏ လွတ်ခြင်းအကျိုးရှိကုန်သည်” ဟု ပေး။]

ယဿ စတ္တာယာတိ-ကား၊ စ-ဆက်၊ ယဿ သီလာဒိပရိပူရဏဿ-အကြင်သီလအစရှိသည်ကို ဖြည့်ခြင်း၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယဿ)အနုပါဒါဝိ မောက္ခဿ-အကြင် အနုပါဒါ ဝိမောက္ခ၏၊ အတ္တာယ-ငှာ၊ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိတိ-ကား၊ ဉာယေန-အသင့်အားဖြင့်၊ ပရိယာပုဏန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤကား၊ အဓိပ္ပာယော- ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်တည်း။

အဿာတိကား၊ အဿ ဓမ္မဿ-ထိုပါဠိ၏၊ နာနာဘဝန္တိတိ-ကား၊ န ဝိန္ဒန္တိ-မရကုန်၊ တေသံ-ထို မောဃပုရိသတို့၏၊ တေ ဓမ္မာ-ထိုပါဠိတို့သည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတ္တာ-မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပါရမ္မ၊ ပေ၊ ဘာဝေန-သူတစ်ပါးတို့အပေါ်၌ ကပ်၍နှိပ်စက်ခြင်း၊ မာန်တက်ကြွခြင်း၊ ထောင်လွှားခြင်း၊ သူ့ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း၊ အဖျင်းမှအင်တူပြုခြင်း အစရှိသော အကြောင်းရှိကုန် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒီဃရတ္တံ-ရှည်စွာသော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ အဟိတာယ-စီးပွားမဲ့ အလိုငှာ၊ ဒုက္ခာယ-ဆင်းရဲခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ [ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ၌ “ဒုဂ္ဂဟိတာနံ+ဘာဝေါ ဒုဂ္ဂဟိတ္တံ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ အရကောက်သောအခါ ဒုသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ကောက်ရသည်၊ ထိုဒုသဒ္ဒါ၏အနက်ဟူသည် ဥပါရမ္မ မာန ဒဗ္ဗ မက္ခ ပလာသအစရှိသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။

ဘဏ္ဍာဂါရေ-ဘဏ္ဍာတိုက်၌၊ (ဘဏ္ဍာတိုက်ကို စောင့်ရှောက်မှု၌) နိယုတ္တော-ယှဉ်သူတည်း၊ ဝါ-ကြောင့်ကြံစိုက်သူတည်း၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကော-သူ၊ (ဝါ-ဘဏ္ဍာစိုး)၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကောဝိယ-ဘဏ္ဍာစိုးနှင့် တူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကော-မည်၏၊ ဓမ္မရတနာနုပုလကော-တရားရတနာကို စောင့်ရှောက်တတ်သူတည်း၊ အည-ဘဏ္ဍာဂါရိကတ္ထအကျိုးမှ တစ်ပါးသော၊ အတ္ထံ-နိဿရဏ စသော အကျိုးကို၊ အနပေက္ခိတ္တာ-မငဲ့မူ၍၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကဿေဝ-ဘဏ္ဍာဂါရိက ဖြစ်၍သာလျှင်၊ သတော-ဖြစ်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပရိယတ္တိ-သင်ယူအပ်သောပါဠိသည်၊ ဘဏ္ဍာဂါရိက ပရိယတ္တိ-မည်၏။

တာသံ ယေဝါတိဇေတ္ထ-ဟုသော ဤပါဠိ၌၊ အဝဓာရဏံ-ဝေသဒ္ဓါကို၊ ပါပုဏိတဗ္ဗာနိ- ရောက်ထိုက်ကုန်သော၊ ဆဋ္ဌာဘိည ဓတုပ္ပဋိသမ္ဘိဒါနံ-ကြောက်ပါးသော အဘိညာဉ် ၄-ပါးသော ပဋိသမ္ဘိဒါတို့ကို၊ (ဝစန၌စပ်၊) ဝါ-တို့၏၊ (ပဘောဒ၌ စပ်၊) ဝိနယေ-ဝိနည်းပိဋက၌၊ ပဘောဒ ဝစနာဘာဝံ-အပြားကို ဟောတော်မူခြင်း၏ မရှိခြင်းကို၊ ဝါ-အပြားအားဖြင့် ဟောတော်မူခြင်း၏မရှိခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဝုတ္တံ၊ (ကသ္မာ၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဝေရဉ္စကဏ္ဍေ-ဝေရဉ္စကဏ္ဍ၌၊ တိသ္မော-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာဝ-ဝိဇ္ဇာတို့ကိုသာ၊ ဝိဘတ္တာ-အကျယ်ဝေဖန် တော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ထိုကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ)၊ ဒုတိယေ-သော၊ တာသံယေဝါတိ (ဇေတ္ထ)-၌ အဝဓာရဏံ-ကို၊ စတသ္မော-ကုန်သော၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ-ပဋိသမ္ဘိဒါတို့ကို၊ အပေက္ခိတွာ-ရှုငဲ့၍၊ ကတံ-ပြီ၊ တိသ္မော-ကုန်သော၊ ဝုတ္တာ-တို့ကို၊ (အပေက္ခိတွာ-၍) န (ကတံ)-ပြုအပ်သည်မဟုတ်၊ (ကသ္မာ၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ တာ-ထို ၃-ပါးသောဝိဇ္ဇာတို့ကို၊ (ဝိဘတ္တာ၌စပ်၊) ဝါ-တို့သည်၊ (အန္တောဂဓာ၌စပ်၊) ဆသု-သော၊ အဘိညာသု-တို့၌၊ အန္တဂဓာ-အတွင်းဝင်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သုတ္တေ-သုတ္တန်ပိဋက၌၊ ဝိဘတ္တာယေဝ-ဝေဖန်အပ်ကုန်သည်သာ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ။)

ဥတွာ-၍၊ သင်္ဂယုမာနံ-သိမ်းယူအပ်သော်၊ ဣတိ-ကား၊ ယောဓနာ-တည်း၊ [ဥတွာကို သင်္ဂယုမာနံ၌စပ်ပါ-ဟုလို့] တောသန္တိ-ကား၊ တေသံ ပိဋကနံ-ထိုပိဋကတို့၏၊ (ဝသေန-အပြားအားဖြင့်၊) သဗ္ဗဗ္ဗိတိ-ကား၊ သဗ္ဗဗ္ဗိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော်သည်။

အတ္တာနုလောမနာမတော-အနက်အားလျော်သော အမည်ရှိသည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊ အနုလောမိကော-မည်၏၊ အနုလောမိကတ္ထံယေဝ-အနက်အားလျော်သော အမည်ရှိသည်၏အဖြစ်ကိုပင်၊ ဝိဘာဝေတုံ-ထင်စွာဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ ကသ္မာပနာတိအာဒိ- အစရှိသော စကားကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဧကနိကာယဗ္ဗိတိ-ကား၊ ဧကသမ္မဟမ္ဘိ-တစ်ခု သော အပေါင်းကိုလည်း (န သမနပဿာမိ-မြင်တော်မမူ၌စပ်၊) ပေါဏိကာစ- ပေါဏိကတို့သည်လည်းကောင်း၊ စိက္ခလ္လိကာစ-စိက္ခလ္လိကတို့သည်လည်းကောင်း၊ ခတ္တိယာ-မင်းတို့တည်း၊ တေသံ-ထိုမင်းတို့၏၊ နိဝါသော-နေရာသည်၊ ပေါဏိက နိကာယော-ပေါဏိကနိကာယ မည်၏၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယောစ-စိက္ခလ္လိကနိကာယ လည်းမည်၏။

ဧဝံ ဓမ္မက္ခန္ဓတော၊ပေါသဟဿာနိတိ-ဟူ၍၊ ဗုဒ္ဓဝစနပိဋကဒီနိ-ဗုဒ္ဓဝစန၊ ပိဋကအစရှိသည်တို့ကို၊ နိဋ္ဌာပေတွာ-ပြီးဆုံးစေပြီး၍၊ အနေကစ္ဆရိယပါတုဘာဝ ပဋိမဏ္ဍိတာယ-တစ်ပါးမက များစွာသော အံ့ဩဖွယ်တို့၏ ထင်စွာဖြစ်ခြင်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ သင်္ဂိတိယာ-သံဂါယနာကို၊ (ကတာယ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊)

ပဌမဗုဒ္ဓဝစနာဒိကော-ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစန အစရှိသော၊ သဗ္ဗော-အလုံးစုံသော၊ ဝုတ္တပ္ပ
 ဘောဒေါ-အဋ္ဌကထာ၌ဆိုအပ်ပြီးသော အထူးအပြားကိုလည်းကောင်း၊ အညော-
 အခြားသော၊ ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟာဒိဘောဒေါပိ-ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ အစရှိသော အပြားကိုလည်း
 ကောင်း၊ သင်္ဂီတိယာ-သင်္ဂါယနာတင်ခြင်းဖြင့်၊ ဉာယတိ-သိအပ်၏၊ ဣတိ-သို့၊
 ဧတဿ-ဤအဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒဿနတ္ထံ-ငှာ၊ ဧဝ မေတံ သဗ္ဗဗ္ဗိတိအာဒိ-အစရှိသော
 စကားကို၊ အာရဒ္ဓံ-အားထုတ်အပ်ပြီ။ [“သင်္ဂီတိယာ-သင်္ဂါယနာတင်သောအခါ၌”
 ဟု မရပွင့်၏၊ ထိုအာဓာရကို အနေကစ္ဆရိယ ပါတုဘာဝပဋိမတ္တိတယသင်္ဂီတိယာ
 (ကတာယ)ဖြင့် ပြီးစေနိုင်သည်။]

အယံပေပိဋကန္တိ အာဒိနာ-အစရှိသောစကားဖြင့်၊ ပိဋကဒိဘာဝဒဿနေ
 နေဝ-ပိဋက အစရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းဖြင့်ပင်၊ (ဣမဿ အဘိဓမ္မဿ-၏၊)
 မဇ္ဈိမ ဗုဒ္ဓဝစနဘာဝေါ-မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစန၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တထာဂတဿ-
 ၏၊ အာဒိတော-အစဉ်၊ အဘိဓမ္မိကဘာဝေါစ-အဘိဓမ္မာတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏
 အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒဿိတော-ပြအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [“အယံ အဘိဓမ္မော
 ပိဋကတော အဘိဓမ္မပိဋကံ”ဟု အဘိဓမ္မာ၏ အဘိဓမ္မာပိဋက အမည်ရပုံတို့ကို
 တိုက်ရိုက်ပြသဖြင့် ဤအဘိဓမ္မာ၏ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစန၏အဖြစ်၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာမှ
 ရှေးဦးစွာ မြတ်စွာဘုရား၏ အဘိဓမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်ကို နေယျတ္ထနည်းအားဖြင့်
 သွယ်ဝိုက်၍ပြပြီးဖြစ်သည်-ဟုလို။]

ဣတ္ထ-ဤမဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစနဘာဝေါ အစရှိသောစကားရပ်၌၊ (ဋ္ဌတွာ-၍၊ ကဿစိ-
 သော၊ စောဒကဿ-၏၊ ဤဒိသီ-သော၊ စောဒနာ-သည်၊) သိယာ-၏၊ (ကိဒိသီ၊
 စောဒနာ-သည်၊ သိယာ-နည်း၊) အဘိဓမ္မဿ-၏၊ တထာဂတဘာဝသိတဘာဝေါ-
 တထာဂတ ဘာဝသိတ၏ အဖြစ်သည်၊ သိဒ္ဓေါ-ပြီးစီးသည်၊ ယဒိသိယာ-အံ၊ (ဧဝ
 သတိ)၊ မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစနဘာဝေါစ-မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစန၏ အဖြစ်သည်လည်း၊ သိဒ္ဓေါ-
 သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ စ-စင်စစ်ကား၊ သောဧဝ-ထိုတထာဂတဘာဝသိတ၏
 အဖြစ်သည်ပင်၊ န သိဒ္ဓေါ- မပြီးစီးသည်မဟုတ်ပါလော၊ (ဣတိ-ဤသို့သော
 ဧဝဒနာ-သည်၊ သိယာဖြစ်ရာ၏၊) [ဆိုလိုရင်းကား-အဘိဓမ္မာ၏တထာဂတ
 ဘာဝသိတ၏အဖြစ်က ပြီးပြီးသေချာလျှင် မဇ္ဈိမဗုဒ္ဓဝစန၏အဖြစ်မှာ ပြီးပြီးပင်ဖြစ်ရာ၏၊
 စင်စစ်အားဖြင့်ကား တထာဂတ ဘာဝသိတ၏အဖြစ်သည်ပင် မသေချာသေးသည်
 မဟုတ်ပါလော-ဟုလို၊] ဣတိ-ဤသို့ စောဒနာဗ္ဗယ်ရှိသောကြောင့်၊ တဿ-
 ထိုအဘိဓမ္မာ၏၊ ဝိနယာဒိဟိ-ဝိနည်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဘာဝသိတဘာဝံ-ကို၊
 သာဓေတုံ-ပြီးစေခြင်းငှာ၊ ဝတ္ထု-ကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ တံ ဓာရယန္တေ သု ဘိက္ခုသ္မတိ
 အာဒိ-အစရှိသောစကားကို၊ အာဟ-ပြီ၊ သဗ္ဗသာမယိက ပရိသာယာတိ-ကား၊
 သဗ္ဗနိကာယိကပရိယာယ-အလုံးစုံသော နိကာယ်တို့ကို သင်ယူသော ပရိသတ်၌၊
 ဟစ္ဆပိ-ကုန်သော၊ နိကာယေ- တို့ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိယာ-သင်ယူသောပရိသတ်၌။

နဥဂ္ဂဟိတန္တိ-နဥဂ္ဂဟိတံ ဟူသော စကားကို၊ သကလဿ-အလုံးစုံသော၊
ဝိနယပိဋကဿ-ဝိနည်းပိဋက၏၊ဝါ-ကို၊အနုဂ္ဂဟိတ္တာ-မသင်ယူအပ်ဖူးသည်၏ အဖြစ်
ကြောင့်၊ အာဟ-ပြောပြ၊ ဝိနယမတ္တံ ဥဂ္ဂဟိတန္တိ-ဟူသော စကားကို၊ ဝိဘင်္ဂ
ဒ္ဒယဿ-ဝိဘင်း ၂-ပါးအပေါင်း၏၊ (ဒွေမာတိကာ၏ အကျယ်ဖြစ်သော ဥဘတော
ဝိဘင်း၏၊)ဝါ-ကို၊ ဥဂ္ဂဟိတတ္တာ-သင်ယူအပ်ဖူးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊အာဟ-ပြီ။

ဝိနယံ-ဝိနည်းကို၊ အဝိဝဏ္ဏေတုကာမတာယ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းငှာ အလိုမရှိသူ၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မံ-ကို၊ ပရိယာပုဏဿ-သင်ယူပါဦးလော၊ ဣတိ-သို့၊
ဘဏန္တဿ-ပြောသော ရဟန်း၏၊ အနာပတ္တိံ-အနာပတ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိ
ဓမ္မေ-၌၊ အနောကာသကတံ-မပြုအပ်သော အခွင့်ရှိသော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ ပဉ္စ-
ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆန္တိယာ-မေးသော ရဟန်းမ၏၊ ပါစိတ္တိယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊
ဝဒန္တေန-ဟောဖော်ပညတ်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ အဘိဓမ္မဿ-၏၊
ဗုဒ္ဓဘာသိတဘာဝေါ-ကို၊ ဒီပိတော-ပြတော်မူအပ်ပြီ၊ (ကဿ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-
နည်း၊) ဗုဒ္ဓဘာသိတေဟိ-ဘုရားဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ (ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်၌
ယုံမှားဖွယ်မရှိကုန်သော၊) သုတ္တာဒီဟိ-သုတ်အစရှိသည်တို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ (ဝါ-
တွဲဖက်၍၊) ဝစနတော-ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗာဟိရိကဘာသိ
တေသုစ-သာသနာတော်မှ အပဖြစ်သော ရသေ့တို့ 'ဟောအပ်သောတရားတို့၌၊
ဤဒိသဿ-သော၊ ဝါ-ဤကဲ့သို့ တွဲဖက်၍ဟောအင် သာ၊ ဝစနဿ-စကား၏၊
အဘာဝါစ-မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဝိညာယတိ-၏။)

အဘိဓမ္မိကဿ-အဘိဓမ္မာဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ သာဓုကာရဒါနေန-ကောင်းချီး
ကို ပေးတော်မူခြင်းဖြင့်၊ ဝိစိကိစ္ဆာဝိစ္ဆေဒဿ-(အဘိဓမ္မာ၏ ဗုဒ္ဓဘာသိတ၏အဖြစ်
၌) ယုံမှားခြင်းကို ဖြတ်တောက်ခြင်း၏၊ ဝါ-ကို၊ ကတတ္တာ-ပြုအပ်ပြီးသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတောပိ-ဤဝိနည်းထက်လည်း၊ ဗလဝတရ-သာ၍အားရှိ၏။

ကမ္မတော-ကာမာဝစရစသော ကံမှ၊ အညံ-တစ်ပါးသော၊ ကမ္မံ-ရူပါဝစရ
စသော ကံတည်း၊ ကမ္မန္တရံ-ကာမာဝစရ စသောကံမှ တစ်ပါးသော ရူပါဝစရ
စသောကံ၊ တံ-ထိုကမ္မန္တရကို၊ (အာလောဋ္ဌေတိ-၌စပ်၊) ကာမာဝစရာဒိ-ကာမာဝစရ
အစရှိသောကံကို၊ ရူပါဝစရာဒိဘာဝေန-ရူပါဝစရ အစရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်း
ကောင်း၊ ကဏှဝိပါကာဒိ-မည်းနက်သောအကျိုးရှိသော အကုသိုလ်ကံအစရှိသည်ကို၊
သုက္ကဝိပါကာဒိဘာဝေန-ဖြူစင်သော အကျိုးရှိသော ကုသိုလ်ကံ အစရှိသည်၏
အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကထေန္တော-ဟောလျက်၊ အာလောဋ္ဌေတိ-ဓမ္မနောက်၏။
[ဟုတ်မှန်သောကံကို ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်းမပြောတတ်ဘဲ ကံတစ်မျိုးနှင့် အခြားကံ
တစ်မျိုး ရောမွှေသည်-ဟုလို။]

ဇိနစက္ကေတိ-ကား၊ ဇိနသာသနေ-မြတ်စွာဘုရား၏ ပရိယတ်ဟူသော သာသနာတော်၌။ . . . ဝိသံဝါဒေတိတိ-ကား၊ ဝိပုလဗ္ဗေတိ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပြောစေ၏။ ဝါ-မှားယွင်းစေ၏။ ဘောဒကရဝတ္ထုဿ၊ ဧကသ္မိန္ဒိ-ကား၊ ဘာသိတံ၊ ပေးဒိပေတိတိ-ဟူသော ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော ဘောဒကရဝတ္ထု၌၊ သန္တိဿတိ- ထင်ရှား၏။

ဥတ္တရိပိ၊ ပေနတ္ထိတိ-ကား၊ အပါကဋ္ဌာနံ-မထင်ရှားကုန်သော၊ ကာလဒေသ ဒေသကပရိသာနံ-ဟောရာဇကာလ၊ ဟောရာဒေသ၊ ဟောတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ကြားနာတတ်သော ပရိသတ်တို့၏။ ပါကဋ္ဌဘာဝကရဏတ္ထံ-ထင်ရှားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်းငှာ၊ နိဒါနေန-နိဒါန်းမည်သည်၊ တဒုပဒေသသဟိတေန-ထိုကာလ၊ ဒေသ၊ ဒေသက၊ ပရိသတ်တို့ကို ညွှန်ပြခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သည်။ ဘဝိတဗ္ဗံ-ဖြစ်ရာ ၏။ အညေသံ-မြတ်စွာဘုရားမှတစ်ပါး၊ အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ အဝိသယတ္တာ- အရာ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒေသကော၊ ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပါကဋ္ဌော- ထင်ရှားပြီးဖြစ်၏။ ဩက္ကန္တိကာလာဒိနံ-မယ်တော်ဝမ်းသို့ သက်ရောက်သောအခါ အစရှိသည်တို့၏။ ပါကဋ္ဌတ္တာ-ကြောင့်၊ ကာလောစ-သည်လည်း၊ (ပါကဋ္ဌော- ၏) ဒေဝလောကေ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊ ဒေသိတံဘာဝဿ-ဟောတော်မူအပ် သည်၏အဖြစ်၏။ ပါကဋ္ဌတ္တာ-ထင်ရှားပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒေသပရိသာစ- ဟောရာဒေသ၊ ကြားနာတတ်သော နတ်ဗြဟ္မာ ပရိသတ်တို့သည်လည်း၊ ပါကဋ္ဌ- ကုန်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ထင်ရှားပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဒါနကိစ္စံ-နိဒါန်းကို ဆိုဖွယ် ကိစ္စသည်။ ကိ-သိယာ-အဘယ်မှာ ရှိရာပါအံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ယတ္ထ-အကြင်တရား၌၊ ခန္ဓာဒယော-ခန္ဓာအစရှိသည်တို့ကို၊ နိပ္ပဒေသေန- အကြွင်းအကျန်မရှိသောအားဖြင့်၊ ဝိဘတ္တာ-ဝေဖန်အပ်ကုန်ပြီး သော-ထိုတရားသည်၊ အဘိဓမ္မောနာမ-အဘိဓမ္မာမည်၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တဿ-ထိုအဘိဓမ္မာ၏။ နိဒါနေန-နိဒါန်းမည်သည်၊ ခန္ဓာဒိနံ-တို့၏။ ဝါ-တို့ကို၊ နိပ္ပဒေသတော-အကြွင်းမရှိ သောအားဖြင့်၊ ပဋိဝိဒ္ဓန္တာနေနိဝိ-ထိုးထွင်း၍သိအပ်ရာအရပ်သည်လည်း၊ ဘဝိတဗ္ဗံ- ဖြစ်သင့်၏။ ဣတိ အဓိပ္ပါယ်န-ဤသို့သောအလိုအားဖြင့်၊ ဝေရော-တိဿဘူတိ ထေရ်သည်၊ မဟာ၊ ပေ၊ အဘိဓမ္မာတိ-ဟူ၍၊ ဒဿေတိ-ပြ၏။ သောဓိဝံ၊ ပေ၊ အာဒိနာ- အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ပစ္စယာဒိဟိ-အကြောင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဝေဒနံ- ဝေဒနာကို၊ ဥပပရိက္ခန္ဓော-စူးစမ်းဆင်ခြင်တော်မူလျက်၊ ခန္ဓာဒိပဒေသာနံ-ခန္ဓာအစရှိ သည်တို့၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဒိနံ-ဝေဒနာက္ခန္ဓာအစရှိသည် တို့၏။ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိဟာသိ-နေတော်မူပြီး၊ ဓမ္မေတိ-ကား၊ ကုသလာဒိ အရဏန္ဓေ-ကုသလတိက်အစ အရဏဒုဂ် အဆုံးရှိကုန်သော တရားတို့ကို၊ (ပဋိဝိဇ္ဇိ။)

ဓမ္မံ ပရိဝတ္တေန္တောတိ-ကား၊ သာဓုဇာတံ-အဋ္ဌကဏ္ဍနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပါဠိ-ပါဠိတော်ကို၊ ပရိဝတ္တေန္တော-အဖန်ဖန်ဖြစ်စေလေသော်၊ ဝါ-စာပြန်လသော်၊ ဧတံ ပရဝါဒိစောဒနံ-ဤပရဝါဒိ၏ စောဒနာရာဋ္ဌာနသို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ အယံ ပရဝါဒိတိအာဒိ-အစရှိသောစကားကို၊ အာဟ-ပြောပြ၊ အမှာဒိသေသု-ငါကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ နိဒါနံ-နိဒါန်းကို၊ ဇာနန္တေသု-သိကုန်သော၊ (သိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)-ဟေတုမန္တ ဝိသေသန၊) ပဋိဿရဏေသု-ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သူတို့သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေသု-ထင်ရှားရှိပါကုန်လျက်၊ အပဋိဿရဏော-ကိုးကွယ်ရာမရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍) အရညေ၊ တော့ထံ၌၊ ကန္တန္တောဝိယ-မြည်းတမ်းသူကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ နိဒါနသမ္ဘဝေ-နိဒါန်း၏ ကောင်းစွာဖြစ်ခြင်း၌၊ [“သမ္ဘဝေ”ရှိလျှင် “နိဒါန်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်၌” ဟုပေး။] သက္ကိဘူတေသု-သက်သေဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ အမေသု-တို့သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ-ထင်ရှားရှိပါကုန်လျက်လည်း၊ အသက္ကိကံ-သက်သေမရှိသော၊ အဉ္စ-တရားကို၊ ကရောန္တောဝိယ-ပြုသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ နိဒါနဿ-၏၊ အတ္ထိတာဝမ္ပိ-ရှိသည်၏အဖြစ်ကိုလည်း၊ နဇာနာတိ-မသိရှာချေ၊ ဧတံ-ဤ ဧကံသမယံ အစရှိသောစကားသည်၊ နိဒါနံနန-နိဒါန်းမဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ ကထေန္တော-ပြောလျက်၊ ဧဝံ-သို့ ဝါ-ဤ ဧကံသမယံ အစရှိသောစကားကို၊ အာဟ-ပြောပြ။

ဧကမေဝါတိ-ကား၊ ဒေသနာနိဒါနမေဝ-ဒေသနာနိဒါန်းတစ်မျိုးသည်သာ၊ (ဟောတိ-ရှိ၏၊ ကသ္မာ-နည်း၊ အညေသံ၊ သုတ္တာနံ-တို့၏) အဇ္ဈာသယာနုပေန-ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ၊ ဒေသိတတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ [အဘိဓမ္မာမှတစ်ပါးသော သုတ္တန်တို့၌ ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် အခြေခံကိုသာ နိဒါန်းအဖြစ်ဖြင့် ယူရသည်၊ ထိုအခြေခံကား-ကာလ၊ ဒေသ၊ ဒေသက၊ ပံရိသတ် ဟူသော နိဒါန်းတည်း။] ဒွေ နိဒါနာနိတိ-ကား၊ (အဘိဓမ္မဿ-၏) အဓိကန္တဗ္ဗဒေသေတဗ္ဗဓမ္မာနုပေန-သိလည်း သိထိုက်၊ ဟောလည်းဟောထိုက်သော တရားအားလျော်သဖြင့်၊ ဒေသိတတ္တာ-ကြောင့်၊ (ဒွေ-ကုန်သော၊ နိဒါနာနိ-နိဒါန်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ)၊ [အဘိဓမ္မာတရားကိုဟောရာဝယ် ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယကို လိုက်ဖွယ်မလို၊ ကိုယ်တော်မြတ် သိထားအပ်ပြီးသော အဓိကန္တဗ္ဗတရား၊ ဟောသင့်ဟောထိုက်သော ဒေသေတဗ္ဗတရားအားလျော်စွာ ဟောတော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် အဓိကမနိဒါန်း၊ ဒေသနာနိဒါန်းဟု ၂-ပါးရှိသည်။]

အဘိဓမ္မာဓိကမဿ-အဘိဓမ္မာကို ထိုးထွင်း၍သိကြောင်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၏၊ မူလံ-အကြောင်းရင်းအခြေခံသည်၊ (အဓိကမနိဒါနံ၌စပ်) အဓိကမံ-ထိုးထွင်း၍သိကြောင်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို၊ နိဒေတိ-အပ်နှင်းသကဲ့သို့ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ဤ ဝစနတ္ထကြောင့်၊ အဓိကမနိဒါနံ-မည်၏။

ဗောဓိအဘိနိဟာရသဒ္ဓါယာတိ-ကား၊ ယာယ သဒ္ဓါယ-အကြင် သဒ္ဓါကြောင့်၊ ဒီပင်္ကရဒသဗလသ-ဒီပင်္ကရ မြတ်စွာဘုရား၏၊ သန္တိကေ-အထံတော်၌၊ ဗောဓိယာ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်အကျိုးငှာ၊ စိတ္တံ-ကို၊ အဘိနိဟရိ-ရှေးရှုဆောင်တော်မူပြီး၊ ပဏိဓာနံ-ရှေးရှုထားခြင်းကို၊ အကာသိ-တော်မူပြီး၊ (တာယသဒ္ဓါယ-ထိုသဒ္ဓါသည်၊ ပဘာဝိတော-စ၍ဖြစ်စေအပ်၏၊ ဟုထည့်။) [စိတ်ကို ရှေ့ရှုထားမှု ပဏိဓာနကိုပင် “ဆုတောင်းမှု” ဟု ဆိုကြ၏။]

စတုရောစအသဓီယေတိ-ကား၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်ဖြစ်သော အတိတ်ကာလသို့၊ အာရောဟနဝဿေန-တက်၍ ရေတွက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အတိက္ကမိတွာ-ကျော်လွန်၍၊ အမရနာမ-အမရမည်သော၊ နဂရံ-နေပြည်တော်သည်၊ အဟောသိ-ရှိခဲ့ဖူးပြီး၊ ဣတိ-သို့၊ ဝစနသေသယောနော-သဒ္ဓါအကြွင်းကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊ ကာတဗ္ဗာ-၏။

ဒသဟိတိ-ကား၊ ဟတ္ထိပေ၊ သမ္မတာဠေဟိ-ဆင်သံ၊ မြင်းသံ၊ ရထားသံ၊ စည်ကြီးသံ၊ ခရသင်းသံ၊ မနိုးစည်သံ၊ ဇောင်းသံ၊ သီချင်းသံ၊ မောင်းကြေးနှင့်၊ ဓွက်ခွင်းသံတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသ္မာထ-စားလှည့်ပါကုန်၊ ပိဝထ-သောက်လှည့်ပါကုန်၊ ခါဒထ-ခဲလှည့်ပါကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဒသမေန-ဆယ်ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ သဒ္ဓေန-အသံဖြင့်လည်းကောင်း၊ (အဝိဝိတ္တံ-မကင်းဆိတ်သည်၊ ဟောတိ၊) ပန-ဆက်၊ တေ-ထိုဆယ်မျိုးသော အသံတို့ကို၊ ဧကေသေန-တစ်စိတ်တစ်ဆေသအားဖြင့်၊ (၆-မျိုးလောက်ဖြင့်၊) ဒဿေတုံ-ငှာ၊ ဟတ္ထိ သဒ္ဓန္တိအာဒိ-အစရှိသောစကားကို၊ (ဘဂဝတာ)ဂုတ္တံ၊ (ဤ၌ အသံ ၁၀-မျိုးစုံအောင်မပြ၊ ၆-မျိုးလောက်ကိုသာ ပြသည် ဟု ဋီကာဖွင့်ထား၏၊ ဗုဒ္ဓဝင်အဋ္ဌကထာ၌ကား ဘေရိသဒ္ဓါဖြင့် မုဒိင်သဒ္ဓါကိုလည်းကောင်း၊ သစ်သဒ္ဓါဖြင့် ဝိတာ၊ ဂီတ၊ သမ္မတာဠေသဒ္ဓါ တို့ကိုလည်းကောင်း ယူ၍ ၁၀-မျိုးလုံးကိုပင် တိုက်ရိုက်ပြသည်ဟု ဖွင့်ထား၏။]

ဟတ္ထိသဒ္ဓန္တိ(ဇတ္ထ)-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ကရုဏာဇတ္ထ-ကရိုဏ်းအနက်၌၊ ဥပယောဂေါ-ဒုတိယာဝိဘာတိကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ သောရိသစ်ရထားနံ-စည်ကြီး၊ ခရသင်း၊ ရထားတို့၏၊ သဒ္ဓေဟိစ-အသံတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိဝိတ္တံ-သည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ ယောသိတံ-ကြွေးမြော်အပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ ယောစေတဗ္ဗံ-ယှဉ်စေရာ၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဟတ္ထိသဒ္ဓန္တိ-ကား၊ နဂရံ-နေပြည်တော်သည်၊ ဟတ္ထိသဒ္ဓန္တိ-ဆင်သံရှိသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ၊) [“ဟတ္ထိသဒ္ဓေါ ဇတ္တာတိ ဟတ္ထိသဒ္ဓံ” ဟု အဿုတ္ထိဝစနတ်ပြုပါ-ဟုလို့။] ခါဒထ ပိဝထစေဝါတိ (ဇတ္ထ)-ဟူသောပါဠိ၌၊ ဣတိသဒ္ဓေါ-ဣတိသဒ္ဓါကို ဉာတတ္ထတ္တာ-သိအပ်သော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အပ္ပယုတ္တော-တိုက်ရိုက်မယှဉ်အပ်ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ [အခြားနေရာတို့၌ ဂမ္မမာနတ္ထဟူသော အသုံးကိုပင် ဤ၌ “ဉာတတ္ထ” ဟု သုံးစွဲထား၏။]

ဥယျာန ပေါက္ခရဏီ အာဒိသမ္ပန္နတ္တာ-ဥယျာဉ် ရေကန် အစရှိသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ [အာဒိဖြင့်-ကျုံး၊ မြို့ရိုး၊ ပစ္စင်၊ ယင်းတားစသည်ကို ယူ။] သဗ္ဗင်္ဂသမ္ပန္န-အလုံးစုံသော မြို့အင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံ၏။...လက္ခဏေတိ-ကား၊ ဣတ္ထိလက္ခဏေ-ဣတ္ထိလက္ခဏေ ကျမ်း၌လည်းကောင်း၊ ပုရိသလက္ခဏေစ- ပုရိသလက္ခဏေ ကျမ်း၌လည်းကောင်း၊ ဣတိဟာသေတိ-ကား၊ ပုရာဏေ-ပုရာဏ် ကျမ်း၌လည်းကောင်း၊ သဓမ္မေတိ-ကား၊ အတ္တဇနာ-မိမိ၏၊ တေဝိဇ္ဇမေဓမ္မစ-ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါးဟူသော ဇာနည်လည်းကောင်း၊ ယညဝိမိအာဒိကေစ-ယဇ်ပူဇော်ပုံ-အစီအရင် အစရှိသည်၌လည်းကောင်း၊ ပါရိမိန္ဒြိ-ကား၊ ပါရညာဏ်-တစ်ဖက်ကမ်းခတ်၊ အပြီးအဆုံးကို သိတတ်သောဉာဏ်သို့၊ ပါရာမိဂမံ-တစ်ဖက်ကမ်းခတ်၊ အပြီးအဆုံး ကို ရကြောင်း- သိကြောင်းဉာဏ်သို့၊ ဂတော-ရောက်သော၊ (“သုမေဓောနာမ ဗြာဟ္မဏော ပဋိဝေတိ” ၌ စပ်။)

စိန္တေသဟန္တိ-ကား၊ သုမေဓောတော-သုမေဓာ ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အဟံ- ငါသည်၊ စိန္တေသိ-ကြံခဲ့ပြီ၊ [ဘုရားရှင်၊ ကိုယ်တော်တိုင် စကားဖြစ်သောကြောင့် “အဟံ” ဟုဆိုသည်။] ဣတိ-သို့၊ သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝဒတိ-မိန့်တော်မူ၏။

အတ္ထိ ဟေဟိတိတိ-ကား၊ သော(မဂ္ဂေါ)-ဘဝ ၃-ဖြာ၊ သံသရာမှ-လွတ်ရာ လွတ်ကြောင်း၊ ကောင်းမြတ်သောထိုအကျင့်သည်၊ ဝိဇ္ဇာမာနော-ထင်ရှားရှိသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့။ [ဟေဟိတိကို “ဘဝိဿတိ” ဟု ဖွင့်သည်။] န ဟေတုယေတိ- ကား၊ အဘဝိတုံ-မဖြစ်ခြင်းငှာ။

ဧဝမေဝတိ-ကား၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူ၊ [ဧဝမေဝဟု ဆိုလိုလျက် နိဂ္ဂဟိတ် ချေထားသည်-ဟူလို၊ အဘိဓာန်၌ “ဧဝမေဝ” ဟုသာရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဧဝမေဝ- ဤအတူသာလျှင်” ဟု မပေးစေလို၍ “ဧဝမေဝ” ဟု ဖွင့်သည်။]

နဂဝေသတိတိ-ကား၊ ဂန္တု-သွားခြင်းငှာ၊ န ဒေတိ၊ န ဣစ္ဆတိ-အလိုမရှိ၊ [ဤအလို ဒေ (တစ်နည်း) ဣသုဓာတ်သည် ဣစ္ဆာအနက်ဟော၊ ကြွင်းအဓိပ္ပာယ် ကို ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ဝါ-တစ်နည်း၊ နာနဂစ္ဆတိ-မသွား။ [ဤအလို “ဓာတုနံ အနေကတ္ထတ္တာ” နှင့်အညီ ဂဝေသဓာတ်သည်ပင် ဂမနအနက်ဟော။]

ဓောဝေတိ-ကား၊ ဓောဝန္တေ-ဆေးလျော်တတ်သော၊ (အမတန္တဋ္ဌေ-အမြိုက် နိဗ္ဗာန်၊ တစ်ဖက်ဆည်ကန်သည်။) (ဝိဇ္ဇန္တေ-၌စပ်။)

သေရီတိ-ကား၊ သာယတ္တိကော (သ+အာယတ္တိကော)- မိမိ၏စပ်သော ဥစ္စာရှိသည်၊ ဝါ-မိမိကို မိမိပိုင်သည်၊ [သေရီပုဒ်ပြီးပုံကို ဘာသာဋီကာ၌ပြထားပြီ၊ သာယတ္တိကောကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သော၊] သယံဝသီတိ-ကား၊ သဝသော- မိမိအလိုရှိသည်၊ ဝါ-မိမိအလိုအတိုင်း သွားလာနေနိုင်သည်၊ (ဟုတ္တာ ဂစ္ဆေယျ- ၌စပ်။)

မဟာစောရသမောဝိယာတိ-ကား၊ ကာယသာရာဂဝသေန-ကိုယ်ကို လွန်စွာ သာယာခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဒုစွရိတာနေသနေဟိ-ဒုစရိက်၊ မသင့်သော ရှာဖွေ ခြင်းတို့ဖြင့်၊ ကုသလဘဏ္ဍဗ္ဗနာ-ကုသိုလ်ဘဏ္ဍာကိုဖြတ်တောက်လှယူခြင်းကြောင့်၊ (မဟာစောရသမောဝိယ-ကြီးစွာသော တောပုန်းခားပြနှင့် တူ၏။)

နာထာတိ-ကား၊ နာထဝန္တော-ကိုးကွယ်ရာရှိသူတို့တည်း။...ပဉ္စဒေါသ ဝိဝဇ္ဇိ တန္တိ ဝေမာဒိကဿ-ပဉ္စဒေါသဝိဝဇ္ဇိတံ ဤသို့အစရှိသော ပုဒ်အပေါင်း၏၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ကေသုစိ၊ အဋ္ဌကထာပေါတ္ထကေသု-အချို့သော အဋ္ဌကထာပေစာ (ဘုတ်အုပ်) တို့၌၊ လိခိတော-ရေးအပ်ပြီ၊ ဣတိ ကတွာ-ဤအကြောင်းကြောင့်၊ န ဝက္ကာမ-ငါတို့ မဆိုကုန်တော့အံ့။

သာသနေတိ ဧတ္ထ-၌၊ တာပသသာသနံ-ရသေ့တို့၏ သာသနာဟူသည်၊ ဈာနံစ-ဈာန်သည်လည်းကောင်း၊ အဘိညာစ-အဘိညာဉ်တို့သည်လည်းကောင်းတည်း၊ ဝသီဘူတဿ-စွမ်းရည်သတ္တိရှိသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သည်၊ သတော-ဖြစ်စဉ်၊ မယိ-ငါသည်၊ ဧဝံဘူတေ- ဤသို့ဖြစ်၍ဖြစ်စဉ်၊ ဒီပကံရော-သော၊ ဖိနော-သည်၊ ဥပ္ပုဇ္ဈိ-ပြီ။

ဇနော-များစွာသောလူအပေါင်းသည်၊ သောဓေတိ-သုတ်သင်ရှင်းလင်းနေ၏၊ [သောဓေတိ ကြိယာ၏ကတ္တာကို ဇနောဟု ထည့်ပါ-ဟုလို၊ ယခုစာအုပ်များ၌ “သောဓေန္တိ တုဋ္ဌမာနဿ”ဟု ဗဟုဝစ်ဖြင့်ရှိ၏၊ နောက်၌ ကေဝုစ်ဖြင့်ချည်းရှိသော ကြောင့် ဋီကာဖွင့်သည့်အတိုင်း “သောဓေတိ တုဋ္ဌမာနသော”သာ ရှေးပါဌ် ဖြစ်ဟန် တူသည်၊] အဉ္စသံ၊ပေ၊ ဝစနေဟိ-အဉ္စသံ၊ ဝဋ္ဋမံ အယနံဟူသော ပရိယာယ် သဒ္ဒါတို့ဖြင့်၊ မဂ္ဂမေဝ-လမ်းကိုသာ၊ ဝဒတိ-ဟော၏။

မာနံ အက္ကမိတ္တာတိဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ နန္တိ-နံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ပဒပုရုဏမတ္ထေ-ပုဒ်၏ပြည့်ကြောင်းမျှ၌၊ (ပဝတ္ထော-သော၊) နိပါတော-တည်း၊ စ-ဆက်၊ ဃာဋီယာမဟန္တိဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အ ဣတိစ-အဟူသော သဒ္ဒါသည် လည်းကောင်း၊ ဟံ ဣတိစ-ဟံဟူသော သဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ နိပါတာ-အနက်မရ၊ နိပါတ်မျှတို့သာတည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အဟဏ္ဏတိ-အဟဟူသော၊ ဧကော-တစ်ခုတည်းသော၊ နိပါတော-ကို၊ သာနနာသိကော-အနနာသိကနှင့်တကွ ဖြစ်သည်ကို၊ ဝါ-နိဂ္ဂဟိတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သည်ကို၊ ကတော-ပြုအပ်ပြီ။

အာဟုတိနန္တိ-ကား၊ ဒက္ခိဏာဟုတိနံ-ဒက္ခိဏာဟု ဆိုအပ်သော ပေးလှူဖွယ် တို့ကို၊ (ပဋိဂ္ဂဟော-၌စပ်၊) မန္တိ-ကား၊ မမ-၏၊ (ဥသီသကေ-၌စပ်၊) ဝါ- တစ်နည်း၊ မံ-ငါ့ကို၊ အဗြဝိ-မိန့်မြှောက်တော်မူပြီ။ [ဤအလို မံကို အဗြဝိ၌ စပ်ပါ။]

ကပ္ပေ-ကမ္ဘာတို့ကို၊ အတိက္ကမိတွာ-ကျော်လွန်၍၊ (ကပ္ပေ၏ စပ်ပုဒ်မရှိသော ကြောင့် “အတိက္ကမိတွာ” ဟု ထည့်သည်။)

ဗောဓိမိ-ဗောဓိကို၊ ဝုတ္တေပိ-ဆိုအပ်ပြီးပါသော်လည်း၊ မာတာဒိသံကိတ္တနေ-
 မယ်တော်အစရှိသည်တို့ကို မိန့်ဆိုရာအခန်း၌၊ သင်္ဂဏီတုံ-ဗောဓိကို သိမ်းတူခြင်းငှာ၊
 ဗောဓိ၊ပေးအာဒိ-အစရှိသော ဂါထာစကားကို၊ အာဟ-ပြီး ဆိုလိုရင်းကား “အဿတ္ထ
 ရုက္ခမူလမိ၊ ဗုဇ္ဈိဿတိ မဟာသယော” ဟု ရှေ့နား၌ ဗောဓိကို ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သော်
 လည်း မယ်တော်စသည်တို့ကိုဆိုရာဝယ် ဗောဓိကို သိမ်းယူလိုသောကြောင့် “ဗောဓိ
 တဿ ဘဂဝတော၊ အဿတ္ထောတိ ပဝုဇ္ဈတိ” ဟု ထပ်၍မိန့်ရသည်-ဟူလို။

သုခေနာတိကား၊ ဥတ္တမေန-မွန်မြတ်သော၊ သုခေန-သုခဖြင့်၊ (သုခိတော၏
 ဝိသေသနတည်း၊) အသမောတိ-ကား၊ တာပသေဟိ-အခြားရသေ့တို့နှင့်၊ အသမော-
 မတူသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍) [အသမောဟု သာမညဆိုရကား၊ “ဘုရားရှင်နှင့်တောင်မတူ”
 ဟု ယူမှားမည်စိုးသောကြောင့် “တာပသေဟိ” ဟု သဟာဒိယောကကို ထည့်၍မိန့်သည်၊]
 အဘိညာသုခတောပိ-လောကီအဘိညာဉ်ကို ရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာထက်
 လည်း၊ ဝိသိဋ္ဌ-ထူးကဲသော၊ ဤဒိသံ-ဤကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ ဗုဒ္ဓတ္ထဗျာကရဇံ-
 ဘုရားအဖြစ်ကို မိန့်မြှောက်တော်မူခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော၊ (ဘုရားအဖြစ်ကို ဗျာဒိတိပေး
 တော်မူခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော၊) သုခံ-စိတ်၏ချမ်းသာခြင်းကို၊ အလဘိ-ရခဲ့ပြီ။

ယာတိ-ကား၊ ယာနိ နိမိတ္တာနိ-အကြင်နိမိတ်တို့သည်၊ (ပဒိသန္တိ၌စပ်၊)
 [ယာနိမှ နိကို အာပြု၍ “ယာ” ဟု ဖြစ်သည်ဟုသိစေလို၍ “ယာနိ” ဟု ဖွင့်သည်။
 အာဘုဇေတိတိ-ကား၊ အာဝတ္တတိ-လက်ယာရစ်လည်၏၊ အဘိရဝန္တိတိ-ကား၊ သဒ္ဓံ-
 အသံကို၊ ကရောန္တိ-ကုန်၏၊ ဆုဒ္ဓါတိ-ကား၊ နိက္ခန္တာ-ထွက်ပါကုန်၏၊ နဒ္ဓံသတိတိ-
 ကား၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်သို့၊ န ဂစ္ဆတိ-မသွား၊ ဝါ-မတက်။

ဥဘယန္တိ-ကား၊ ဥဘယဝစနံ၊ နှစ်ပါးစုံသောစကားကို၊ (သုတွာ၌စပ်၊)
 စုဝသဿတန္တိ-ကား၊ ဧကန္တသဿတံ-ဧကန်မြဲ၏၊ အဝိပရိတမေဝ-မမောက်ပြန်
 သည်သာ၊ ဝါ-မလွဲသည်သာ၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ အာပန္နသတ္တာနန္တိ-ကား၊
 ဂစ္ဆိနီနံ-ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိန်းမတို့၏။

ယာဝတာ-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဒံသဒိသာ-အရပ်ဆယ်
 မျက်နှာတို့သည်၊ (သန္တိ-ကုန်၏၊) တတ္ထ-ထိုအရပ်ဆယ်မျက်နှာတို့၌၊ ဓမ္မဓာတုယံ-
 ဓမ္မဓာတ်၌၊ သဗ္ဗေသု-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-တရားတို့၌၊ ဝိစိနာမိ-မရမနေ၊
 ရှာဖွေအံ့၊ ဣတိအတ္ထော-နက်။

ယဿ-အကြင်အရေဖြင့်၊ သမ္ပုဏ္ဏော-ပြည့်၏၊ တံ ဥဒကံ-ထိုအရေကို၊
 နိဿေသံ-အကြွင်းမရှိအောင်၊ ဝမတေဝံ-အန်ထုတ်သည်သာ၊ ဧတေတိ-ကား၊
 ဧကိဿာဝိ-တစ်ခုလည်းဖြစ်သော၊ ဒါန ပါရမိတာယ-ဒါနပါရမိ၏၊ အနေကပ္ပကာရ
 တာယ-တစ်ပါးမက များသောအပြားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဟုဝစန နိဒ္ဒေသော-
 ဧတေ ဟု ဗဟုဝစနဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကို၊ ကတော-ပြုတော်မူအပ်ပြီ။

ပဋိလဂ္ဂိတံ-ချိတ်မိ ငြိနေသော၊ (ဝါလံ-မြီးဆံကို) ရက္ခတိ-စောင့်ရှောက်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝစနသေသော-သဒ္ဓါကြွင်းကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော-၏)၊ ဤအလို “ရက္ခတိ” ကြိယာထည့်၍ အနက်ပေးပါ-ဟူလို၊] ဝါ-တစ်နည်း၊ ဘုမ္မတ္ထေ-သတ္တမိဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ ဥပယောဂေါ-ဒုတိယာဝိဘတ်ကို၊ (ကတော-ပြုအပ်ပြီ) ဤအလို “ဝါလံ--သည်၊ ပဋိလဂ္ဂိတံ-ချိတ်မိငြိနေလသော်” ဟု လက္ခဏအနက်ပေးပါ။ စတုသု ဘူမိသုတိ-ကား၊ ပါတိမောက္ခာဒီသု-ပါတိမောက္ခ အစရှိကုန်သော၊ သံဝရဘူမိသု-သံဝရ၏ ဖြစ်ရာတုံတို့၌။ [သီလာနိ-ပရိပူရယ ခွဲစပ်။]

အဒ္ဓေဇ္ဈမာနသောတိ-ကား၊ ကဒါစိ-တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ ဓမနံ-သည်းခံခြင်းလည်းကောင်း၊ ကဒါစိ-၌၊ အက္ခမနံ-သည်းမခံခြင်းလည်းကောင်း၊ ကဿစိ-အချို့ပုဂ္ဂိုလ်၏ (အမှုကို)၊ ဓမနံ-လည်းကောင်း၊ ကဿစိ-ကို၊ အက္ခမနံ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဒွေဓာဘာဝံ-၂-ပါး အပြား၏အဖြစ်သို့၊ အနာပန္နမာနသော-မရောက်သော စိတ်ရှိသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ (သမ္မောဓိံ ပါပုဏိဿတိ ခွဲစပ်။)

သစ္စဿ-သစ္စာ၏၊ ဝီတိနာမ-လမ်းကြောင်းမည်သည်၊ ဒိဋ္ဌာဒိစ-ဒိဋ္ဌ အစ ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ (ဒိဋ္ဌ သုတ မုတလည်းဖြစ်သော)၊ အဒိဋ္ဌာဒိစ-အဒိဋ္ဌ အစ ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ (အဒိဋ္ဌ အသုတ အမုတလည်းဖြစ်သော)၊ ယထာဘူတံဝ-အကြင်အကြင် ဟုတ်မှန်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုတည်း၊ [မြင်အပ်သော အာရုံကို မြင်၏ဟုပြောခြင်းသည် သစ္စဝီထိ မည်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သုတ မုတ တို့၌လည်း သိပါ။]

အဓိဋ္ဌာနန္တိ-ကား၊ ကုသလ သမာဒါနာဓိဋ္ဌာနံ-ကုသိုလ်ဆောက်တည်မှုဝယ် စွဲစွဲမြဲမြဲ တည်ခြင်းလည်းကောင်း၊ သမာဒိန္နေသု-ဆောက်တည်အပ်ပြီးကုန်သော၊ ကုသလေသု-ကုသိုလ်တရားတို့၌၊ အစလတာ-မတုန်လှုပ်သည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း တည်း၊ (တစ်နည်း) ကုသလသမာဒါနာဓိဋ္ဌာနံ-ကုသိုလ်ကိုဆောက်တည်ခြင်း၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ တည်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သမာဒိန္နေသု-ကုန်သော၊ ကုသလေသု-တို့၌၊ အစလတာ-မတုန်လှုပ်သည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အဓိဋ္ဌာနန္တိ-အဓိဋ္ဌာနမည်၏။ [ဤသို့လည်းပေးနိုင်၏၊ ယခုစာအုပ်တို့၌ အစလတာ၏ နောက်ဝယ် အဓိဋ္ဌာနံနာမဟု ပါနေသည်ကား စာသွားထုံးစံ မကျပါ။] ပထဝိယာ-မြေ၏၊ ဥပေက္ခနံနာမ-လျစ်လျူရှုခြင်းမည်သည်၊ ဝိကာရာနာပတ္တိ-ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့မရောက် ခြင်းတည်း။ . . . အညတြာတိ-ကား၊ အည-အခြားသောတရားသည်၊ (နတ္ထိ-မရှိတော့။)

သဘာဝရသလက္ခဏေတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါ၌၌၊ ဘာဝေါတိ-ဘာဝေါ ဟူသည်ကား၊ အဝိပရိတတာ-မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော၊ ဝိဇ္ဇမာနတာ-ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်တည်း၊ ယော-အကြင်ရသသည်၊ ဘာဝေန-ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော-

သည်။) သဘာဝေါ-မည်၏။ [ဤသို့ အပြည့်အစုံထည့်ပေး။ “သဟဒေဝေဟိ သဒေဝကံ” ၌ ကဲ့သို့ “သဟဘာဝေန” ကား ဝိဂြိဟ်ပြဿတည်း။] အဝိပရိတော- မဖောက်မပြန်သော၊ အတ္တနော-၏။ ဗောဓိပရိပါစနက ကိစ္စသင်္ခါတော-ဗောဓိဉာဏ် ကို ရင့်သန်စေခြင်းကိစ္စဟု ဆိုအပ်သော၊ ရသော-ကိစ္စလည်း၊ အနဝဇ္ဇဝတ္ထုပရိစ္စာ ဂါဒိသင်္ခါတံ-အပြစ်မရှိသော ဝတ္ထုကို စွန့်ကြဲခြင်း အစရှိသည်ဟု ဆိုအပ်သော၊ လက္ခဏာဉ္စ-လက္ခဏာလည်း၊ သဘာဝရသလက္ခဏံ-ထင်ရှားရှိသော ဗောဓိဉာဏ်ကို ရင့်သန်စေခြင်းကိစ္စ၊ အနဝဇ္ဇဝတ္ထုကို စွန့်ကြဲခြင်းစသော လက္ခဏာ၊ တတော- ထိုထင်ရှားရှိသောကိစ္စ၊ အနဝဇ္ဇဝတ္ထုကို စွန့်ကြဲခြင်းစသော လက္ခဏာ၊ တတော- ထိုထင်ရှားရှိသောကိစ္စ လက္ခဏာအားဖြင့်၊ သမ္မသတော-သုံးသပ်သောငါ၏၊ (ဓမ္မတေ ဇေန-၌စပ်)၊ [ဤတတောကိုကြည့်၍ သဘာဝရသလက္ခဏေ၌ ကြိယာဝိသေသန အနက်ဝယ် သတ္တမိသက်ထားသည်ဟု သိ။]

ဓမ္မတေဇနာတိ-ကား၊ ဉာဏတေဇေန-ဆင်ခြင်သုံးသပ်သော ဉာဏ်၏တန်ခိုး ကြောင့်၊ (ဝသုဓာ ပကမ္မထ-၌စပ်။)

စလတာတိ-ကား၊ စလတာယ-တုန်လှုပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ [စလတာယဟု ဆိုလိုလျက် “အလန္တိတာ အညာဏတာ” တို့ကဲ့သို့ ‘ယ ချေထားသည်-ဟူလို]၊ သေသီတိ-ကား၊ သယံ-အိပ်ပြီး၊ ဝါ-လဲပြီး၊ မာဘာထာတိ-ကား၊ မာဘာယိတ္ထ- မကြောက်ကြကုန်လင့်၊ [မာဘာယိတ္ထဟုဆိုလိုလျက် ဣကို ထပြု၊ ယကိုလည်းချေ၍ “မာဘာထ” ဟု ဖြစ်သည်။]

သဗ္ဗတိယောတိ-ကား၊ သဗ္ဗာ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဤတိယော၊ ဥပဒ္ဒဝါ- ဘေးရန်တို့သည်၊ တံ-သင့်ကို၊ ဝိဝဇ္ဇန္တု-ရှောင်လွှဲပါစေကုန်သတည်း။ [ဤတိနှင့် ဥပဒ္ဒဝေါကား “ဤတိတို့ထို့အညောင်စ၊ ဥပသဂ္ဂေါ ဥပဒ္ဒဝေါ” ဟူသော အဘိဓာန် (၄၀၁)နှင့်အညီ ပရိယာယ်တည်း။ ဇန္တိ သတ္တေ အဘိဘဝန္တိတိ ဤတိယော-သတ္တဝါ တို့ကို နှိပ်စက်တတ်သော ဘေးရန်တို့ကို “ဤတိ” ဟုခေါ်၏၊ ဥပဂန္ဓာ ဒဝန္တိတိ ဥပဒ္ဒဝါ-ကပ်၍ နှိပ်စက်တတ်သော ဘေးရန်တို့။]

သုမေဓကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အနဝဇ္ဇ ဝတ္ထု ပရိစ္စာဂါဒိ သင်္ခါတံ။ ။ သာဝဇ္ဇဝတ္ထုပရိစ္စာဂ-အပြစ်ရှိသော ပစ္စည်းဝတ္ထု တို့ကို စွန့်ကြဲခြင်းလည်းရှိသောကြောင့် “အနဝဇ္ဇ” ဟု ဝိသေသန ကုမရသည်၊ ထိုသာဝဇ္ဇဝတ္ထု ပရိစ္စာဂတို့ဟူသည် သေရည်အရက်အလျှူ၊ ဇာတ်ပွဲသဘင်အလျှူ၊ မိန်းမအလျှူ၊ နွားမတို့အလယ်၌ နွားလားဥသဘာလွတ်သောအလျှူ၊ ဆန်းကြယ်စွာ (မေထုန်မှိပ်ပုံစသည်) ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီ ဆေးရေး အလျှူတို့တည်း၊ လူအများတို့က ကော့င်းမှုဟု ထင်မှတ်နေကြသော်လည်း ဤသာဝဇ္ဇ ဝတ္ထုတို့ကို စွန့်လှူခြင်းကား ကောင်းမှုမဟုတ်။ [ပဉ္စဒါနာနိ အပညာနိ ပုညသမ္ပတနိ-မဒ္ဒဒါနံ၊ သမဒ္ဒဒါနံ၊ ဣတ္ထိဒါနံ၊ ဥသဘဒါနံ၊ စိတ္တကမ္မဒါနံ။-ဧကုတ္တရိကနယ ပဉ္စက၊ ပရိဝါ။]

ပဝေဇ္ဇတီတိ-ကား၊ ဒေတိ-ပေးတော်မူ၏။ ယောဂေနာတိ-ကား၊ ဥပါယေန-
 အကြောင်းနည်းလမ်းဖြင့်၊ (ဇနကာယံ-လူအပေါင်းကို၊ ဩဝေတိ-ဆုံးမတော်မူ၏၊)
 သမိသုတိ-ကား၊ သန္နိပတိသု-စုဝေးကြကုန်ပြီ။ [သံပုဗ္ဗ၊ ဣဓာတိ၊ ဥံကို ဣံသုပြု၍
 “သမိသု”ပြီးသည်၊ သမယော၊ သမာဂမောပုဒ်တို့နှင့် အနက်တူသောကြောင့်
 “သန္နိပတိသု” ဟု ဖွင့်သည်။]

အပ္ပတ္တ မာနသာတိ-ကား၊ အပ္ပတ္တ အရဟတ္တာ-မရောက်အပ်သော အရဟတ္တ
 ဖိုလ် ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဂရဟိတာ-ကဲ့ရဲ့အပ်ကုန်
 သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ရိတ္တာတိ-ကား၊ သုညာ-နိစ္စသာရစသည်တို့မှ ဂှင်းဆိတ်ကုန်၏။ အန္တ ရဟိ
 တာ-ကင်းပျောက်ကုန်၏။ ...သာလကလျာဏီနာမ-သာလကလျာဏီမည်သည်၊
 ဧကော-တစ်မျိုးသော၊ ရက္ခော-သစ်ပင်တည်း၊ ဗုဒ္ဓဝက္ကစတ္ထိ ကာလေယေဝ-
 ဘုရားပွင့်တော်မူရာအခါ၊ စကြဝတေးမင်း ဖြစ်ရာအခါ၌သာလျှင်၊ ဧကာဟေနေဝ-
 တစ်ရက်တည်းဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ကိရ-ဖြစ်ပေါ်သတတ်။

လိင်္ဂသမ္ပတ္တိတိ-ကား၊ ပုရိသုလိင်္ဂတာ-ပုရိသလိင်္ဂရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊
 ဟေတုတိ-ကား၊ တိဟေတုက ပဋိသန္နိတာ-တိဟိတံ ပဋိသန္ဓေရှိသူ၏အဖြစ်လည်း
 ကောင်း၊ ဂုဏသမ္ပတ္တိတိကား-အဘိညာသမာပတ္တိလာဘိတာ-အဘိညာဉ်သမာပတ်
 တို့ကို ရခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အဓိကာရေတိ-ကား၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်
 တို့အား၊ သက္ကာရကရဏံ-ပူဇော်သက္ကာရကို ပြုခြင်းလည်းကောင်း၊ “သက္ကာရကရဏံ”
 ဟု ဆိုအပ်သော်လည်း သာမန်မဟုတ်၊ အသက်ကိုစွန့်လှူ၍ သုမေဓာရှင်ရသေ့၏
 တံတားခင်းခြင်းမျိုးကဲ့သို့ “အဓိ-လွန်လွန်ကဲကဲ၊ ကာရ-ပြုအပ်သော ကောင်းမှုအထူး”
 လည်းဖြစ်ရသည်။ [ဆန္ဒတာတိ-ကား၊ ဗုဒ္ဓတ္တပွဲတ္တိယံ-ဘုရားဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း၌၊
 ဆန္ဒသမာယောဂေါ-ဆန္ဒနှင့် ယှဉ်ခြင်းလည်းကောင်း။ [ဘုရားဖြစ်လိုသော ဆန္ဒ၏
 ထက်သန်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဟူလို။]

သဗ္ဗင်္ဂသမ္ပန္နာတိ-ကား၊ အဋ္ဌင်္ဂါနိ-ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါတို့ကို၊ သမောဓာနေတွာ-
 ပေါင်းစု၍၊ ကတပဏီဓာနာ-ပြုအပ်ပြီးသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့ ရှေးရှုဆောင်ကြောင်း
 ကောင်းမှုအထူးရှိကြကုန်သော၊ (နိယတာနရာဉ္စပံ)၊ ပက္ခိကာတိ-ကား၊ ပိဋသပ္ပိကာ-
 ဘီးတပ်အပ်သော အင်းပျဉ်ဖြင့် သွားရခြင်းရှိသူတို့သည်၊ ဝါ-ဆံ့သူတို့သည်၊ (န
 ဘဝန္တိဉ္စ ဓပံ)၊ ပဏ္ဍာကာတိ-ကား၊ ဥဘယလိင်္ဂရဟိတာ- ၂-ပါးစုံသော ပုလ္လိင်
 ဣတ္ထိလိင်္ဂမှ ကင်းသူတို့သည်၊ (န ဘဝန္တိ။)

စ-ဆက်၊ ဗောဓိသတ္တာ-တို့သည်၊ ဗြဟ္မလောကူပပတ္တိပဋ္ဌမကပ္ပိကေသု-ဗြဟ္မ
 ပြည်ဝယ် ဖြစ်ရာအခါ၊ ကမ္ဘာဦးဝယ် ဖြစ်ရာအခါ ဟုကုန်သော၊ ကာလေသု-အခါ
 တို့၌၊ ဥဘယလိင်္ဂရဟိတာ-၂-ပါးစုံသော လိင်္ဂမှ ကင်းကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။

ပန-ထိုသို့ပင် ၂-ပါးစုံသောလိင်မှ ကင်းပါကုန်သော်လည်း၊ န ပဏ္ဍကပရိယာပနာ-
 ပဏ္ဍာက်တို့၌ အကျုံးမဝင်ကုန်၊ ဣတိ ဧတမတ္ထံ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒုဿေတုံ-
 ၎င်း၊ ပရိယာပနာ န ဘဝန္တီတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ယထာဝုတ္တေသု-
 အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသော၊ သဗ္ဗေသု-ကုန်သော၊ ဒေါသေသု-အဝိစိငရဲ၌
 ဖြစ်ရခြင်း အစရှိသောအပြစ်တို့၌၊ ပရိယာပနာ-အကျုံးဝင်ကုန်သည်၊ န ဘဝန္တီ-
 ကုန်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဗောဓိသတ္တေသု-တို့၌၊ ပရိယာပနာ-ကုန်သော၊ တဒန္တောဂဓာ-
 ထိုဘုရားအလောင်းတို့၌ အတွင်းဝင်ကုန်သော၊ (နရာ-၌စပ်၊) ဝါ-တစ်နည်း၊
 ပရိစ္ဆိန္ဒသံသာရတ္တာ-ပိုင်းဖြတ်အပ်ပြီးသော သံသရာရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 ပရိယာပနာ-သံသရာကိုပိုင်းဖြတ်၍ ရောက်လာကုန်သော၊ ဗောဓိသတ္တာ-တို့သည်၊
 ဥဘတောဗျဉ္ဇနကပဏ္ဍကာ-ဥဘတောဗျဉ်း၊ ပဏ္ဍာက်တို့သည်၊ န ဘဝန္တီ-ကုန်၊
 ဣတိအတ္ထော-နက်။

ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ကာယစိတ္တဝေဒနာ ဓမ္မတို့၌၊ ဝါ-
 အလုံးစုံသော ဘဝတို့၌၊ သုဒ္ဓဂေါစရာ-အသုဘ စသည်ကို ယူသောအားဖြင့်
 စင်ကြယ်သော အာရုံရှိကြကုန်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-ကို၊ န သေဝန္တီ-
 မရှိဝံကြတော့ကုန်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-ကား၊ နတ္ထိကာဟေတုကာကိရိယဒိဋ္ဌိ-နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ၊
 အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကိရိယဒိဋ္ဌိကို၊ (နသေဝန္တီ။)

ဘဝါဘဝေတိ-ကား၊ ခုဒ္ဒကေ-ငယ်သော၊ ဘဝေစေဝ-ဘဝ၌လည်းကောင်း၊
 မဟန္တေ-ကြီးသော၊ ဘဝေစ-၌လည်းကောင်း၊ (ဝိသံယုတ္တာ စရန္တိ-၌စပ်၊ ဤ၌
 အသဒ္ဓါသည် ဝုနိ အနက်ဟော။)

ဘောဇနပုတ္တေတိ-ကား၊ လုဒ္ဓကေ-မှဆိုးတို့ကို၊ (နက္ခယမိ-အမျက်မထွက်ခဲ့။)
 လဂနန္တိ-ကား၊ သင်္ဂေါ-ကပ်ငြိခြင်းသည်၊ (န ဟောတိ-မဖြစ်ခဲ့။)...အညထာတိ-
 ကား၊ လိနတာ-တွန့်ဆုတ်ခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်သည်၊ (နတ္ထိ၌စပ်။)...ဂါမဏ္ဍလာတိ-
 ကား၊ ဂါမဒါရကာ-ရွာသားကလေးတို့သည်၊...ရူပန္တိ-ကား၊ ဝိပ္ပကာရ်-အထူးထူး
 အတန်တန် ဖောက်ပြန်သော ပြောင်လှောင်မှုစသည်ကို၊ (ဒဿန္တိ။)

ယာယ(ကထာယ)-အကြင်ကထာကြောင့်၊ အဘိဓမ္မဿ-အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်
 ၏၊ ဗုဒ္ဓဘာသိတံတံသိဒ္ဓိ-ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊
 တာဝ-အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာမှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ်သော) အယံ (ကထာ)-
 ဤကထာသည်၊ နိဒါနကထာ-နိဒါန်းကို ပြဆိုရာစကားရပ်တည်း၊ ဣတိ-သို့၊
 အတ္ထယောဇနာ-အနက်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊ ကာတဗ္ဗာ-၏။

တိကမာတိကာ အဖွင့်

ဣဒါနိ-နိဒါနကထာကို ပြဆိုပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ ပဋိညာတကထ-ဝန်ခံ အပ်ပြီးသော အဋ္ဌကထာကို၊ [“အဘိဓမ္မဿ”အတ္ထံ ပကကသယိဿာမိ”ဟု ဝန်ခံခဲ့သော အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာကို] ကာတံ-ပြုစီရင်ခြင်းငှာ၊ ဣဒါနိ၊ပေ၊သဗ္ဗတ္တောတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (သင်္ဂဟကာရော-အဋ္ဌကထာကျမ်းကို ပြုစီရင်သော ရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသသည်) အာဟ-ဆို၍၊ ဣတော ပဋ္ဌာယာတိ-ကား၊ ကုသလဓမ္မ ပဒတော-ကုသလဓမ္မပုဒ်မှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍...သဗ္ဗပဒေဟိ လဒ္ဓနာမောတိ-ကား၊ တိသုပိ-၃-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပဒေသု-ပုဒ်တို့၌၊ [(၁) သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ (၂) ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ (၃) အဒုက္ခာ မသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ဟူသော ၃-ပါးသော ဝါကျပုဒ်တို့၌] ဝေဒနာသဒ္ဓဿ-ဝေဒနာသဒ္ဓါ၏၊ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ-ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တေန-ထိုဝေဒနာ သဒ္ဓါဖြင့်၊ လဒ္ဓနာမော-ရအပ်သော အမည်ရှိသော တိကံသည်၊ သဗ္ဗပဒေဟိ လဒ္ဓနာမော-သဗ္ဗပဒေဟိ လဒ္ဓနာမ တိကံသည်၊ (သဗ္ဗလဒ္ဓနာမတိကံသည်) ဟောတိ-၏။

နန-စောဒနာပါဦးအံ၊ (ကိ-အဘယ်သို့စောဒနာအံနည်း၊) သုခါယ-သုခါယ တစ်ပုဒ်၊ ဝေဒနာယ-ဝေဒနာယတစ်ပုဒ်၊ သမ္ပယုတ္တာ-သမ္ပယုတ္တာတစ်ပုဒ်၊ ဓမ္မာ-ဓမ္မာတစ်ပုဒ်၊ ဣတိ-သို့၊ စတ္တာရိ ပဒါနိ-၄-ပုဒ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏၊) သေသေသုပိ-ကြွင်းသော (ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ၊ အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ဟူသော) ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧဝံ-ဤအတူ ၄-ပုဒ်၊ ၄-ပုဒ်တို့ချည်းတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ စတာနိ ပဒါနိ-ဤပုဒ်တို့သည်၊ ဒွါဒသ-တစ်ဆယ့်နှစ်ပုဒ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ တိဏိ-၃-ပုဒ်တို့သည်၊ န (ဟောန္တိ)-မဟုတ် ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝေဒနာသဒ္ဓဿ-၏၊ ပဒတ္တယာဝယဝတ္ထံ-ပုဒ် ၃-ပါး အပေါင်း၏ အစိတ်အပိုင်း၏အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ သဗ္ဗပဒေဟိတိ-ဟူ၍၊ ဝုဇ္ဇေယျ-ဆိုအပ်ခြားအံ၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ ဆိုအပ်သော်၊ တံ-ထိုစကားသည်၊) န ယုတ္တံ-မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။

[ဝေဒနာ၏ ပဒတ္တယာဝယဝ မဟုတ်ကြောင်းကို ခိုင်မြဲစေလို၍ “ဝေဒနာ ယာတိ ဟိ” စသည်ကိုမိန့်၍ ဟိ-မှန်၊ ဝေဒနာယာတိ-ဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဝိသု-သီးခြား၊ [သုခါယ၊ ဒုက္ခာယ၊ စသည်တို့မှ သီးခြား၊] ပဒံ-တစ်ပုဒ်တည်း၊ ကဿစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ပဒဿ-သုခါယစသောပုဒ်၏၊ အဝယဝေါ-အစိတ်အပိုင်းသည်၊

နန၊ပေသိယာတိ။ ။ဝေဒနာတစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် ရအပ်သောအမည်ဖြစ်ပါလျက် “သဗ္ဗပဒေဟိ လဒ္ဓနာမော”ဟုဆိုရာဝယ် စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုစောဒနာကို ကိုယ်တိုင်ထုတ်ပြလိုသော ဋီကာဆရာသည် “နန”အစရှိသော ပါဠိကိုမိန့်၊ ထိုစောဒနာ၏ ဆိုလိုရင်းကား သုခါယတစ်ပုဒ်၊

န ဟောတိ-မဟုတံ၊ (ဝေဒနာယာတိ ပဒံ-သည်)သုခါဒိပုဒဘာဝိပိ-သုခ အစ ရှိသည်တို့၏ ပုဒ်အဖြစ်သို့လည်း၊ န ဘဲတေ-မကပ်ဝင်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေန- ထိုဝေဒနာသဒ္ဓါဖြင့်၊ လဒ္ဓနာမော-ရအပ်သောအမည်ရှိသောတိကံသည်၊ ကထံ- အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝါ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ (အဖြေ၌ “ပဒသမုဒါယဿ ပဒတ္တာ” ဟူသော ဟိကံကိုကြည့်၍ ကထံကို ဟိကံအနက်ပေးသည်။) သဗ္ဗပဒေဟိ- အလုံးစုံသောပုဒ်တို့ဖြင့်၊ လဒ္ဓနာမော-ရအပ်သော အမည်ရှိသောတိကံသည်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာသနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ နနု-စောဒနာပါ၏၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။ (ဣတိ တစ်လုံးအကျေကြီး။)

အဓိပ္ပေတပုဂ္ဂကာရတ္ထဂမကဿ-အလိုရှိအပ်သော အပြားရှိသော အနက်ကို သိစေတတ်သော၊ ပဒသမုဒါယဿ-ပုဒ်အပေါင်း၏၊ ဝါ-ပုဒ်အပေါင်းဖြစ်သော ဝါကျ၏၊ ပဒတ္တာ-ပုဒ်မည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (သဗ္ဗပဒေဟိ-တို့ဖြင့်၊ လဒ္ဓနာ မော-သည်၊ သိယာ-ဖြစ်နိုင်၏၊) ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ ဧတေန-ဤပုဒ်အပေါင်းဖြင့်၊ (အဓိပ္ပေတပုဂ္ဂကာရတ္ထော-အလိုရှိအပ်သော အပြားရှိသော အနက်ကို) ပဇ္ဇတိ၊ အဝဗုဇ္ဈိယတိ-သိအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အလိုရှိအပ်သော အပြားရှိသောအနက်ကို သိကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်) တံ-ထိုပဒသမုဒါယဖြစ်သော ဝါကျသည်၊ ပဒံ-ပဒမည်၏၊ စ-ဆက်၊ သုခါယ၊ပေ၊ဓမ္မာတိ-ဟူ သော၊ ဧတေန ပဒသမုဒါယေန-ဤပုဒ်အပေါင်းဖြစ်သော ဝါကျဖြင့်၊ ယထာဓိပ္ပေတော-အကြင်အကြင် အလိုရှိအပ်သော၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ သမတ္ထော-ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိညာယတိ-

ဝေဒနာယတစ်ပုဒ်၊ ဓမ္မာတစ်ပုဒ်၊ ဤသို့အားဖြင့် ပဌမဝယ် ၄-ပုဒ်ရှိ၏၊ ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ စသော ဒုတိယ တတိယပဒတို့၌လည်း ဤအတူ ၄-ပုဒ်စီရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤတိကံ၌ ၃-ပုဒ်မဟုတ်၊ တစ်ဆယ့်နှစ်ပုဒ်ရှိ၏၊ ထိုတစ်ဆယ့်နှစ်ပုဒ်တွင် ဝေဒနာသဒ္ဓါသည် အခြားပုဒ်များ၏ အစိတ်အပိုင်း မဟုတ်သောကြောင့် ထိုအစိတ်အပိုင်းကိုရည်ရွယ်၍ “သဗ္ဗပဒ” ဟုဆိုလျှင် မသင့်၊ မှန်၏-ဝေဒနာယပုဒ်သည် သီးခြားတစ်ပုဒ်သာဖြစ်၏၊ သုခါယ စသော အခြားပုဒ်၏ အစိတ်အပိုင်းမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် “ဝေဒနာတစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် ရအပ်သောအမည်သည် သဗ္ဗလဒ္ဓနာမ မဖြစ်နိုင်”ဟု စောဒနာလိုရင်းတည်း။

အဓိပ္ပေတ၊ပေ၊ပဒတ္တာ။ ။ထိုစောဒနာကို သောနောလိုသော ဋီကာဆရာသည် “အဓိပ္ပေတ ပေ၊ပဒတ္တာ”ဟု မိန့်၊ ဤနေရာ၌ ဝိဘတျန္တ ပုဒ်၊ ဝါကျပုဒ်ဟု ပုဒ် ၂-မျိုးကို ရှေးဦးစွာ မှတ်သား ရာ၏၊ စောကပရိုလ်သည် ဝိဘတျန္တ ပုဒ်ကိုရည်ရွယ်၍ စောဒနာ၏၊ ပရဟာရ်ဆရာကား ဝါကျပုဒ်ကို ရည်ရွယ်၍ဖြေသည်၊ ထို့ကြောင့် “အဓိပ္ပေတပုဂ္ဂကာရတ္ထဂမက”ဟူသည် ဝါကျပင်တည်း၊ “ပဇ္ဇတိ၊ပေ၊ပဒန္တိဝုဇ္ဇတိ”ဟူသော ဝါကျကား ရှေ့ဟောတုဝါကျကို အကျယ်ချဲ့ပြသော ဝိတ္တာရ ဝါကျတည်း၊ ဝါကျပဒကို ဝိဂြိုဟ်ပြုသောအခါ “အဓိပ္ပေတပုဂ္ဂကာရတ္ထောပဇ္ဇတိ အဝဗုဇ္ဈိယတိ ဧတေနာတိပဒံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုပါ-ဟူလို။

သိအပ်၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သောပဒသမုဒါယော-ထိုပုဒ်အပေါင်းဖြစ်သော ဝါကျကို၊ ပဒန္တိ-ပဒဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဣတရေပိ-သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာမှတစ်ပါးသော ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ စသော ပုဒ်အပေါင်းတို့ကိုလည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ကုန်၏။

[ထိုဝါကျအားလုံး၏ လဒ္ဒဂုဏ်ကိုပြလို၍ “တသ္မာ” စသည်မိန့်။] တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပဒသမုဒါယကို ပဒ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) တိဏ္ဏံ- ၃-ပါးကုန်သော၊ တေသံ ပဒသမုဒါယာနံ-ထိုပုဒ်အပေါင်းတို့၏၊ [(၁) သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ၊ (၂) ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ၊ (၃) အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ ဟူသော ၃-ပါးသော ပုဒ်အပေါင်းတို့၏၊] အဝယဝေန-အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော ဝေဒနာသဒ္ဒါဖြင့်၊ လဒ္ဒနာမော-ရအပ်သောအမည်ရှိသောတိက်သည်၊ သဗ္ဗပဒေဟိ လဒ္ဒနာမောတိ-သဗ္ဗပဒေဟိလဒ္ဒနာမတိက်ဟူ၍၊ (သဗ္ဗလဒ္ဒနာမတိက်ဟူ၍)၊ ဝတ္ထု-ဆိုခြင်းငှာ၊) ယုတ္တာ-သင့်မြတ်၏။

ဥပမာ-ပုရိသောဟူသော ဝိဘတုန္တပုဒ်သည် “ယောကျာ်း”ဟူသော အနက်ကိုသာ သိစေတတ်၏။ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ် ပြည့်စုံအောင်ကား မသိစေတတ်သေး။ “ပုရိသော မဂ္ဂ ဂစ္ဆတိ” ဟု ဝါကျပြုလိုက်သောအခါကျမှ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကို ပြည့်စုံစွာသိစေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝါကျပဒကို “အဓိပ္ပေတပ္ပကာရတ္ထော ပစ္စတိအဝဇ္ဇဗ္ဗိယတိ ဧတေနာတိ ပဒ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရသည်။ “သုဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့”ဟု ဆိုလိုရင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း “သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ” ဟူသော ပဒသမုဒါယ ဝါကျဖြင့်သာ ပြည့်စုံစွာ သိရသည်။

တသ္မာ တေသံ၊ပေ၊ယုတ္တာ။ ။ဤဝါကျကား လဒ္ဒဂုဏ်ဝါကျတည်း။ ထိုသို့ ပဒသမုဒါယ ဝါကျကို ပဒဟုဆိုနိုင်သောကြောင့် ထိုပဒသမုဒါယဖြစ်သော ၃-ပုဒ်လုံး၌ တည်သော (ပါဝင်သော) ဝေဒနာပုဒ်ဖြင့် ရအပ်သော နာမည်ရှိသော တိက်ကိုလည်း “သမံစိဏ္ဏံ”ကဲ့သို့ အဝယဝုပစာရ (ဧကဒေသုပစာရ)အားဖြင့် “သဗ္ဗလဒ္ဒနာမတိက်”ဟု ခေါ်ခြင်းသည် သင့်မြတ်သော ဩစိတျဂုဏ်ရှိသည်-ဟူလို။

[ဆောင်] အကျိုးတစ်ပါး၊ ပြီးလတ်ငြားသော်၊ တစ်ပါးအကျိုး ရရှိသည်လျှင်၊ လဒ်ဂုဏ်ပင်ဟု စာနာရှု၊ ကျမ်းပြု ဉာဏ်အဟုတ်- (ရှေးနိယာမ်)

မှတ်ချက်။ ။ “သမံစိဏ္ဏံ-ညီမျှသောဆေးမှုန့်၊ (အဆတူစပ်ထားသော ဆေးမှုန့်)” ဟု ရာဋ္ဌ ဖုဏ္ဏတစ်စုသည် သမ မဖြစ်နိုင်၊ ဆေးအမှုန့်အားလုံး အဆတူပေါင်းမှ သမဖြစ်နိုင်သည်။ သို့ပါလျက် အစိတ်ဖြစ်သော ဖုဏ္ဏ၏ (အမှုန့်)နာမည်ဖြင့် ဆေးတစ်စုံလုံးကို “သမံ ဖုဏ္ဏံ”ဟု ခေါ်ထားရာဝယ် ဧကဒေသုပစာ (အဝယဝုပစာ) ဖြစ်သည်။ [ရှေးနိဿယ၌ကား “မဂ္ဂမလေသု ဌိတော အရိယသံဃော”ကိုလည်း သမံ ဖုဏ္ဏံနှင့် အလားတူဟု ဆိုထား၏၊ စဉ်းစားပါ။]

ဂန္ထတောစ အတ္ထတောစာတိ ဧတ္ထ-ဟူ သော ဤပါဠိ၌၊ ဟေတုပဒ သဟေတုက ပဒါဒိဟိ-ဟေတုပဒံ၊ သဟေတုကပုဒ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ [အာဒိဖြင့် န ဟေတုပုဒ်၊ အဟေတုကပုဒ်၊ စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တပုဒ်၊ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တပုဒ်စသည်ကိုလည်းကောင်း ယူပါ။] သမ္ပန္နတ္တာ-တစ်ပုဒ်နှင့်တစ်ပုဒ် ဆက်စပ်နေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂန္ထတောစ-သီကုံးထုံးဖြင့်အပ်သော သဒ္ဒါအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဟေတုအတ္ထ သဟေတုကတ္တာဒိဟိ-ဟိတ် ငါ-ပါးဟူသော အနက်၊ဟိတ် နှင့်တကွဖြစ်သော တရားဟူသောအနက် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ [အာဒိဖြင့် ဟိတ်မဟုတ်သော တရားဟူသောအနက်၊ ဟိတ်မရှိသော တရားဟူသောအနက်စသည်တို့ကိုယူ။] သမ္ပန္နတ္တာ-တစ်နက်နှင့်တစ်နက် ဆက်စပ်နေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္ထတောစ-အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အညမညသမ္ပန္နော-အချင်းချင်း ဆက်စပ်နေပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

ဟိ-ချဲ့၊ သဟေတုကဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကာ-သဟေတုကဒုက်၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်တို့သည်၊ ဟေတုဒုကော-၌၊ (ဟေတုဒုက်ထဲက)၊ ဟေတုဟိ-ဟိတ်တို့နှင့်၊ သမ္ပန္နတ္တာ-ဆက်စပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟေတုဒုကသမ္ပန္နော-ဟေတုဒုက်နှင့် ဆက်စပ်ကုန်၏။ ဟေတုသဟေတုကဒုကော-ဟေတုသဟေတုကဒုက်သည်၊ ဥဘယေကပဒဝသေန-နှစ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ (ဟေတုဒုက်က ဟေတု၊ နဟေတု ၂-ပုဒ်၊ သဟေတုကဒုက်က သဟေတုက ၁-ပုဒ်၏အစွမ်းအားဖြင့်)၊ ဟေတုဒုက သဟေတုကဒုကသမ္ပန္နော-ဟေတုဒုက်၊ သဟေတုကဒုက်နှင့် ဆက်စပ်၏။ တထာ-ထိုအတူ ၂-ပုဒ်၊ ၁-ပုဒ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ [ဟေတုဒုက်က ၂-ပုဒ်၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်က ဟေတုသမ္ပယုတ္တဟူသော ၁-ပုဒ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊] ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကော-ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်သည်၊ ဟေတုဒုကဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကသမ္ပန္နော-ဟေတုဒုက်၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်နှင့် ဆက်စပ်၏။ နဟေတုသဟေတုကဒုကော-နဟေတုသဟေတုကဒုက် သည်၊ ဧကဒ္ဒိပဒဝသေန-၁-ပုဒ်၊ ၂-ပုဒ်အစွမ်းဖြင့်၊] ဟေတုကဒုက်က နဟေတု ၁-ပုဒ်၊ သဟေတုက ဒုက်က သဟေတုကအဖေတုက ၂-ပုဒ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊] ဟေတုဒုက သဟေတုကဒုကသမ္ပန္နော-ဟေတုဒုက် သဟေတုကဒုက်နှင့် ဆက်စပ်၏။ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ကဏ္ဍိကာဝိယာတိ-ကာ၊ ပုပ္ဖမယကဏ္ဍိကာဝိယ-ပန်းဖြင့်ပြုအပ်သော အချက်အချာသည်ကဲ့သို့၊ ဃဇ္ဇာဝိယာတိ-ကာ၊ ပုပ္ဖဟတ္ထကာဒိသု-ပန်းအပေါင်း အစရှိသည်တို့၌၊ ဝါ-ပန်းစည်းအစရှိသည်တို့၌ [အာဒိဖြင့် ကြံစည်း စသည်ကိုယူ။] ပုပ္ဖာဒိနံ-ပန်းအစရှိသည်တို့၏၊ သမူဟောဝိယ-အပေါင်းသည်ကဲ့သို့၊ (ဟုတ္တာ ဌိတတ္တာ၌စပ်)၊ ဟိ-မှန်၊ ကဏ္ဍိကာယဇ္ဇာဒိသု-ပန်းအချက်အချာ၊ ပန်းအစည်း အစရှိသည်တို့၌၊ ပုပ္ဖာဒိနံ-ပန်းအစရှိသည်တို့သည်၊ ဝဏ္ဏာဒိဟိ-အညာ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အညမည

သဗ္ဗန္ဓာနိ-အချင်းချင်း ဆက်စပ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ စတေသံ ဒုကာနိ-တို့၏။ တထာသဗ္ဗန္ဓတာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် ဆက်စပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တာ-ပြီ။

ဒုကသာမညတောတိ-ကား၊ အညေဟိ-အခြားကုန်သော၊ ဟေတုဒုကာဒိဟိ-ဟေတုဒုကံ အစရှိသောဒုကံတို့နှင့်၊ ဒုကဘာဝေန-ဒုကံ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ သမာနဘာဝါ-တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (စူဠန္တရဒုကာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၌စပ်)။

အညေဟိတိ-ကား၊ သာရမဏဒုကာဒိဟိ-သာရမဏဒုကံ အစရှိကုန်သော၊ (မဟန္တရဒုကာဟိ၌စပ်)၊ [သာရမဏဒုကာဒိဟိဖြင့် အညသရုပ်ကိုပြသည်၊ အည၏အပါဒါန်ကိုကား သပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာစသော စူဠန္တရဒုကံတို့ကို ဖံပါ။]

ယေသံ-အကြင် တီကံဒုကံတို့၏၊ အသင်္ဂဟိတော-မိမိတို့သည် မသိမ်းယူအပ်မသိမ်းယူနိုင်သော (မသိမ်းယူနိုင်သည့်အတွက် ကြွင်းကျန်နေသော) ပဒေသာ-သာဝေသတိကံဒုကံဟု ညွှန်ပြကြောင်းတရားသည်၊ ဝါ-အစိတ်အပိုင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏။ တေ-ထိုတီကံဒုကံတို့သည်၊ သပ္ပဒေသာ-တို့မည်၏။ ပန-ကား၊ ယေသံ-တို့၏။ (အသင်္ဂဟိတော-သော၊ ပဒေသာ-သည်)၊ နတ္ထိ၊ တေ၊ နိပ္ပဒေသာ-တို့မည်၏။ [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ပြထားပြီ။]

ကစွိပေ၊ ကုသလန္တိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ပုစ္ဆိတမေဝ-မေးအပ်ပြီးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပါကဋ်-ထင်ရှားသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပုစ္ဆိတု-ငှာ၊ ကစွိပေ၊ အနာမယန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကုသလသဒ္ဓေါ-သည်၊ အနာမယတ္ထော-အနာရောဂါ မရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဗာဟိတိက သုတ္တေ-၌၊ ဘဂဝတော-၏။ ကာယသမာစာရာဒယော-ကာယသမာစာရ အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝတ္ထေန္တေန-ဖွင့်ပြတော်မူသော၊ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကေန-တရားဘဏ္ဍာရိုးဖြစ်တော်မူသော အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ (ဝုတ္တော၊ ဝုတ္တာတို့၌စပ်)၊ ယော ခေါ၊ ပေ၊ အနဝဇ္ဇောတိ-ဟူ၍၊ ကုသလော-ကုသလမည်သော၊ ကာယသမာစာရော-ကာယသမာစာရကို၊ ဝါ-ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော ကောင်းသောအကျင့်ကို၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ဘဂဝတော-၏။ ဝါ-မှာ၊ သုခဝိပါကံ-ကောင်းသော ဣဋ္ဌအကျိုးရှိသော၊ ကမ္မံ-ကုသိုလ်ကံသည်၊ န အတ္ထိ-မရှိတော့၊ [“ကုသလကုသလံ ဧဟံ”ဟူသည်နှင့်အညီ ကုသိုလ် အကုသိုလ်အားလုံးပင် ပယ်ပြီးဖြစ်၍ မရှိတော့-ဟူလို။] ဣတိ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗသာဝဇ္ဇရဟိတာ-အလုံးစုံ တာဝဇ္ဇ အဖြစ်မှ ကင်းကုန်သော၊ [သဗ္ဗသာဝဇ္ဇတာဝရဟိတာဟု ဆိုလိုလျက် သာဝုဒ်ချေထားသည်။] ကာယသမာစာရာဒယော-ကာယသမာစာရ အစရှိသည်တို့ကို၊ ကုသလာတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ။

ကုသလေသု ဓမ္မေသုတိစ-ဟူ သော ပါဠိ၌လည်း၊ ဇောဓိပက္ခိယဓမ္မာ-ဇောဓိပက္ခိယတရားတို့ကို၊ ကုသလာတိ ဝုတ္တာ၊ တေစ-ထိုဇောဓိပက္ခိယတရားတို့သည်လည်း၊ ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလသမ္ပယုတ္တာ-ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့နှင့်ယှဉ်ကုန်၏။ ဧကန္တေန-တစ်ခုသောအဖို့အားဖြင့်၊ ဝါ-စင်စစ်အားဖြင့်၊ သုခဝိပါကာယေဝ-ကောင်းသော ဣဋ္ဌအကျိုးရှိသော ကုသိုလ်တရားတို့သည်သာ၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကုသလသဒ္ဓေါ-သည်၊ အနဝဇ္ဇတ္ထော-အနဝဇ္ဇအနက်ရှိ၏။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနန္တိ(ဇေတံ)-ဟူ သော ဤသဒ္ဓါသည်၊ ကုသလသဒ္ဓယောဂေန-ကုသလသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဘုမ္မတ္ထေ-သတ္တမိဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ သာမိဝစနံ-သာမိဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ [ဤအလို “အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ-အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၌၊ ကုသလော-ကျွမ်းကျင်သည်မဟုတ်လော”ဟု ပေး၊] ဝါ-တစ်နည်း၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့၏၊ နာမဂ်ရိယာပယောဇနာဒိသု-နာမည်၊ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ယှဉ်တပ်ခြင်း အစရှိသောကိစ္စတို့၌၊ (ကုသလော-ကျွမ်းကျင်သည်မဟုတ်လော၊) ဣတိ-အတ္ထော-နက်၊ [ဤအလို အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ ဟူသော သမ္ပန္နိကို “နာမဂ်ရိယာပယောဇနာဒိသု” ထည့်၍ အနက်ပေးပါ-ဟူလို၊ နာမံ-သညာ၊ ကိရိယာ-ကရဏံ၊ ပယောဇနံ-ရထရထင်္ဂိဝိဘာဝနေန တေသံ ပကာရတောယောဇနံ။- အနဋီကာ။]

နစ္စဂီတဿာတိစ-ဟူ သော ဤသဒ္ဓါသည်လည်း၊ (စ-ဖြင့် အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံကို ပေါင်းသည်၊) ဘုမ္မတ္ထေ-၌၊ သာမိဝစနံ-တည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ နစ္စဂီတဿ-ကခြင်း၊ သီဆိုခြင်း၏၊ ဝိသေသေသု-အထူးအဆန်းတို့၌၊ ကုသလာ-ကျွမ်းကျင်ကုန်သော၊) ဣတိ-ဤသို့၊ 'ယောဇေတဗ္ဗံ-အနက်ကိုယှဉ်စေရ၏၊ [နစ္စဂီတဿဟူ သော သမ္ပန္နိကို “ဝိသေသေသု”ဟုထည့်၍ အနက်ပေးပါ-ဟူလို။]

ကုသလာနံ-ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-တရားတို့ကို၊ သမာဒါနဟေတု-ဆောက်တည်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤ ဆိုအပ်သည့်အတိုင်း၊ ဣဒံပုညံ-ဤကောင်းမှုသည်၊ ပဝဗုတိ-တိုးပွား၏၊ ဣတိ-ဤပါဠိရပ်၌၊ ပုညဝိပါကနိဗ္ဗတ္တကမမ္ပံ-ကောင်းမှု၏အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော ကံကို၊ ကုသလန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။ [ပုညန္တိပုညဖလံ၊ ကာရဏူပစာရေန၊-မရဋီကာ၊ ဤအလို “ပုညနိဗ္ဗတ္တက” ဟု ရှေးပါဠိရှိဟန် တူသည်။]

ဓမ္မာ ဟောန္တိတိ (ပဒဿ)-ဟူ သောပုဒ်၏၊ (အတ္ထော ဌိစပ်၊) သုညတတ္တာ-သတ္တဇီဝမှ ကင်းဆိတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဘာဝမတ္တာ-ပရမတ္ထသဘောမျှ ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿိတိ ဧတ္ထာပိ-ဟူသော ဤပါဠိ၌လည်း၊ သုညတတ္ထော-သုညတအနက်ရှိသော၊ ဓမ္မသဒ္ဓေါ-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏။

သလကန္တိ၊ ပေ၊ဝိဒ္ဓိသေန္တိတိ ဧတ္ထ-ဌံ၊ ပစ္ဆိမံ ပစ္ဆိမံ-စလယန္တိစသော နေဒကံ နောက်သဒ္ဓါသည်။ ပုရိမဿ ပုရိမဿ- သလယန္တိစသော ရှေးရှေးသဒ္ဓါ၏။ အတ္ထဝစနံ-အနက်ကိုဟောသော သဒ္ဓါတည်း။ အထဝါ-ကား၊ သလနဿ- သလနကြိယာ၏။ အတ္ထဒိပနာနိ-အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်ကုန်သော၊ စလနာ ဒိနိ-စလန အစရှိကုန်သော၊ (အာဒိဖြင့် ကမ္ပန၊ ဝိဒ္ဓိသနတို့ကိုယူ)၊ တိဏိ- ၃- ပုဒ်တို့ကို၊ တဒဂံပဟာနာဒိဟိ-တဒဂံပဟာနံ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ယောဇေ တဗ္ဗာနိ-ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။ အပ္ပဟိနဘာဝေန-မဂ်သည် မပယ်အပ်ကုန်သေး သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သန္တာနေ-သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်၌၊ သယမာနာ- (အနုသယအဖြစ်ဖြင့်)ကိန်းကုန်သော၊ ဝါ-ဖြစ်ကုန်သော၊ အကုသလာဓမ္မာ- အကုသိုလ်တရားတို့သည်။ ရာဂါဒိအသုစိသမ္ပယောဂတော-ရာဂအစရှိသော မစင်မကြယ် ရွံဖွယ်တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ နာနာဝိဒေဒကွ ဟေတုတောစ-အထူးထူးသော အပြားရှိသော ဒုက္ခတို့၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကုန္တိတေန-စက်ဆုပ်အပ်သော၊ အာကာရေန- အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သယန္တိ-ကိန်းတတ်ဖြစ်တတ်ကုန်၏။

ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာနမ္ဘိ-ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ကုသိုလ်တို့အားလည်း၊ ဉာဏံ-ဉာဏံ သည်၊ ဥပနိဿယပစ္စယော-ပကတူပနိဿယ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗေပိ-ဉာဏသမ္ပယုတ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်အားဖြင့် အလုံးစုံ လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာ ဓမ္မာ-တို့ကို၊ ကုသေန-ကုသမည်သော၊ ဉာဏေန-ဉာဏံ သည်၊ ပဝတ္ထေတဗ္ဗာ-ဖြစ်စေထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကုသ+လာ-တို့မည်၏။

ဥပ္ပန္နံသာနပ္ပန္နံသဘာဂေတု (ဥပ္ပန္နံ+ အံသ+ အနုပ္ပန္နံ+ အံသဘာဂေသု)- ဖြစ်ပြီးအဖို့၊ မဖြစ်သေးသော အဖို့ဟူသော ဘာဂတို့၌၊ သင်္ဂဟိတတ္တာ-သိမ်းယူ အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (အကုသိုလ် အားလုံးကို သိမ်းယူနိုင်သော ကြောင့်)၊ ဥဘယဘာဂတံ၊ နှစ်ဖက်သောအဖို့၌ဖြစ်သော၊ သံကိလေသပက္ခံ- သံကိလေသ အသင်းအပင်းကို၊ ပဟာနာနုပ္ပါဒနေဟိ-ပယ်ခြင်း၊ မဖြစ်စေခြင်း တို့ဖြင့်၊ (ဖြစ်ပြီးသော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ခြင်း၊ မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ် တို့ကိုမဖြစ်စေခြင်းတို့ဖြင့်)၊ လုနန္တိ-ဖြတ်တောက်တတ်ကုန်၏။ (ကိမိဝ-အဘယ် ကဲ့သို့နည်း)၊ သမ္ပပ္ပဓာနဒုယံဝိယ-သမ္ပပ္ပဓာန် နှစ်ပါး အပေါင်းကဲ့သို့တည်း။ [သမ္ပပ္ပဓာနအရ ဝိရိယသာရဏံ၊ ကုသလအရ ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် အားလုံးကို ရသောကြောင့် သမ္ပပ္ပဓာန်နှစ်ပါးကို ဥပမာအဖြစ်ဖြင့်ပြ၏။ ဥပမာဆိုသော်လည်း ထိုသမ္ပပ္ပဓာန်နှစ်ပါးသည် ကုသိုလ်တရားတွင် ပါဝင်သောကြောင့် သဒ္ဓါကျမ်း တို့၌လာသော ဥဒါဟရဏံမျိုးလည်းဟုတ်၏။ ဤဋီကာ၏ အဓိပ္ပာယ်တို့ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

သတ္တဒိဂါဟကာနံ-သတ္တအစရှိသည်ကို ယူတတ်ကုန်သော၊ [အာရုံပြုသည်ကိုပင် “ယူသည်”ဟုဆိုသည်။] စိတ္တာနံ-တို့၏၊ ဂေါစရာ-အာရုံဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တာဒယော-သတ္တအစရှိသော အနက်တို့သည်၊ (အာဒိဖြင့် အတ္တ၊ ဇီဝတို့ကို ယူပါ။) ပညာယ-ပညာဖြင့်၊ ဥပပရိက္ခိယမာနာ- စူးစမ်းဆင်ခြင်အပ်ကုန်လသော်၊ နိဿဘာဝါ-သဘာဝမဟုတ်ကုန်သည်၊ (ထင်ရှားရှိသော အရာဝတ္ထုမဟုတ်ကုန်သည်။) (ဟောန္တိ) ဝိယ-ကဲ့သို့၊ (တတာ-ထို့အတူ၊) ပညာယ-ဖြင့်၊ ဥပပရိက္ခိယမာနာ-ကုန်လသော်၊ နိဿဘာဝါ-သဘာဝမဟုတ်ကုန်သည်၊ (ထင်ရှားရှိသော အရာဝတ္ထုမဟုတ်ကုန်သည်။) န-မဟုတ်ကုန်၊ ကိန္တု-စင်စစ်ကား၊ အတ္တဇော-မိမိ၏၊ သဘာဝံ-သဘောကို၊ ဓာရေန္တိ-ဆောင်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဓမ္မာ-တို့ မည်၏။

စ-ဆက်၊ ဓာရိယမာနသဘာဝါ-ဆောင်အပ်သော သဘောမှ၊ အညော-သော၊ ဓမ္မောနာမ-ဆောင်တတ်သော တရားမည်သည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ ဟိ-မှန်၊ ရုပ္ပနာဒိဟိ-ရုပ္ပန အစရှိသော သဘောတို့မှ၊ အညေ-ကုန်သော၊ ရူပါဒယော- ရုပ်အစရှိကုန်သော [အာဒိဖြင့်-ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်တို့ကိုယူ၊] (ဓမ္မာစ- တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊) ကက္ခဋ္ဌာဒိဟိ-ကက္ခဋ္ဌအစရှိသော သဘောတို့မှ၊ အညေ-ကုန်သော၊ ပထဝီအာဒယော-ပထဝီအစရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ န ဝိဇ္ဇန္တိ-မရှိကုန်၊ [ဓာအုပ်တို့၌ “န ဝိဇ္ဇန္တိတိ” ဟု ကူတိပါ၏၊ “ဣတိ-ထိုကြောင့်”ဟု ပြန်ဖို့ရန် ဟိတ်အနက် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ဣတိ”မလိုဟု ထင်သည်။]

ပန-ထိုသို့ပင် ဓာရိယမာနသဘာဝံမှ တစ်ပါးသောဓမ္မမည်သည် မရှိပါသော်လည်း၊ အညထာ-တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ဓာရိယမာနသဘာဝနှင့် ဓမ္မကိုခွဲခြားခြင်းမှ တစ်ပါး မခွဲခြားခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊) အဝဇောဓေတုံ-သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သိစေခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်နိုင်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နာမဝဿေန-နာမမည်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိညာတာ ဝိညာတေ-ထင်ရှားကုန်မထင်ရှားကုန်သော၊ သဘာဝဓမ္မေ-သဘာဝနှင့်ဓမ္မတို့ကို၊ အညေဝိယ-တစ်မျိုးတခြားတို့ကဲ့သို့၊ ကတွာ-၍၊ အတ္တဇော၊ ပေ၊ ဓာရေန္တိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။

သပ္ပစ္စယဓမ္မေသု-သပ္ပစ္စယဓမ္မတို့၌၊ ဝိသေသံ-အနက်အထူးကို၊ ဒဿေန္တော-ပြလိုသည်၊ (ဟုတွာ) ဓာရိယန္တိဝါပစ္စယေတိတိ-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟာ-ပြီ။--ဓာရိယန္တိတိ-ကား၊ ဥပဓာရိယန္တိ-စိတ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်အပ်ကုန်၏၊ လက္ခိယန္တိ-စိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

အကုသလာတိ ဧတံ-အကုသလာဟူသော ဤသဒ္ဓါသည်၊ ကုသလပဋိသေဓနမတ္တံ-ကုသိုလ်ကို တားမြစ်ခြင်းမျှဖြစ်သော၊ ကုသလာဘာဝမတ္တဝစနံ-ကုသိုလ်၏ မဟုတ်ခြင်းမျှကို ဟောသော သဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ တဒညမတ္တ ဝစနံဝါ-

ထိုကုသိုလ်မှ တစ်မျိုးတခြားမျှကို ဟောသော သဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ န
 ဟောတိ-မဟုတ်၊ ကိန္တု-စင်စစ်ကား၊ တပုဋိပက္ခဝစနံ-ထိုကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်
 ဘက်အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါတည်း၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ မိတ္တ၊
 ပေ၊အမိတ္တာဝိယာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ စ-
 ဆက်၊ တပုဋိပက္ခဝစနတာ-ထိုကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါ
 ၏အဖြစ်ကို၊ အဗျာကတ တတိယ ရာသီဝစနေန-အဗျာကတ ဖြစ်သော
 တတိယတရားအစုကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ် သိနိုင်၏။

ဟိ-လဒ္ဓဒေါသ ထင်ရှားပြအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊အကုသလသဒ္ဓေါ-
 သည်၊ ကုသလာဘာဝမတ္တဝစနံ-ကုသိုလ်၏ မဟုတ်ခြင်းမျှကို ဟောသောသဒ္ဓါ
 သည်၊ ယဒိ (ဟောတိ)-အံ့၊ (စဝံသတိ-သော်) တေန-ထိုအကုသလ သဒ္ဓါသည်၊
 ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဓမ္မော-ကို၊ န ဝုတ္တော-မဟောအပ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 (အကုသလသဒ္ဓါ၏ တစ်စုံတစ်ခုသောတရားကို မဟောနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊)
 အဗျာကတဝစနေနဝစ-အဗျာကတသဒ္ဓါဖြင့်သာလည်း၊ တတိယော-သုံးခု
 မြောက်ဖြစ်သော၊ ရာသိ-တရားအစုသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်
 သည်၊ နသိယာ-မဖြစ်တော့ရာ၊ (စဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်) ကုသလာဝေ-

ယဒိဟိ၊ ပေ၊ ကုသလာဘာဝမတ္တဝစနံ ။ ။ “အကုသလာ၌ အသဒ္ဓါသည်
 အဘာဝ အညအနက်ကို ဟောလျှင် အဘယ်အပြစ်ရှိပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်
 “ယဒိဟိ”စသည်မိန့်၊ [“ယဒိနောက်မှ၊ နိပါတ်ပြ၊ လဒ္ဓဒေါသဗ္ဗ”နှင့်အညီ တက်သည်၊
 မဂ္ဂ၌ကား “ကုသလာဘာဝမတ္တန္တိ အာဒိနာ ဝုတ္တမတ္တံ ဝိတ္တာရေန္တော” ဟု ဆို၏။] ရှေ့၌
 ကုသလပဋိသေခမတ္တံသည် ကုသလာဘာဝမတ္တဝစနံ၏ ဝိသေသန အပ္ပဓာနဖြစ်သောကြောင့်
 ပဓာနဖြစ်သော ကုသလာဘာဝမတ္တဝစနံကိုသာ စဲတည်၍ ဋီကာပြသည်၊ အကုသလာ၌ အသဒ္ဓါသည်
 ကုသိုလ်မဟုတ်ခြင်း အနက်မျှကိုပြသော သဒ္ဓါဖြစ်လျှင်-ဟုလို။

တေန နကောစိ ဓမ္မော ဝုတ္တော။ ။ “ကုသိုလ်မဟုတ်ခြင်း” ဟူသော စကား
 အရ “မဟုတ်ခြင်း အဘာဝပညတ်မျှသာ ရသောကြောင့် ထိုအကုသလသဒ္ဓါသည် တစ်စုံ
 တစ်ခုသော တရားခြပ်ကိုမျှ မဟောနိုင်၊ “အကုသလ”အရကို ဟောလျှင် “မည်သည့် တရားမျှ
 မရနိုင်”ဟုလို။

ဣတိ၊ ပေ၊ ဝုတ္တော နသိယာ။ ။အကုသလအရ ဒုတိယတရားအစုကို မရသော
 ကြောင့် အဗျာကတသဒ္ဓါ တစ်ခုတည်းကလည်း တတိယတရားအစုကို ဟောရာမရောက် တော့၊
 ဒုတိယတရား အစုကိုသာ ဟောရာရောက်သည်-ဟုလို၊ [အဗျာကတဝစနေနဝစ၌ ဝေဖြင့်
 အကုသလဝစနကိုကန့်၊ စဖြင့် ရှေးဝါကျကဲ့သို့ မဟောနိုင်ချင်းတူသည် ကိုပေါင်း၊ မဂ္ဂဋီကာ၌ကား
 “အဗျာကတဝစနေ နဝစာတိ ဧတ္ထ ဝေ သဒ္ဓေါ ဝုတ္တောတိ ဧတ္ထ နေတဗ္ဗော၊ ဝေသဒ္ဓေါ
 တတိယယော ရာသီတိ ဧတ္ထ အာနေတဗ္ဗော၊ ထိုစသဒ္ဓါဖြင့် ဒုတိယရာသီ ဝုတ္တော ဝေ န သိယာကို
 ဆည်းပါ”ဟု ဖွင့်လေသည်၊ ထိုအလို“အဗျာ ကတဝစနေန တတိယော”ရာသီဝ ဝုတ္တော ဝေ
 နသိယာ” ဟု ယောဓနာပါ။]

ကုသိုလ်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တရားတို့လည်းကောင်း၊ အဗျာကတာ-
 အဗျာကတဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ အယံ' ဒုကောဝ-
 ဤ ဒုက်သည်သာ၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏။ တိကော-တိက်သည်၊ န အာပဇ္ဇတိ-မဖြစ်
 တော့၊ စ-ဆက်၊ ဧဝံသတိ-ဤသို့ဒုက်သာဖြစ်၍ တိက်မဖြစ်လသော်၊ အကုသလ
 ဝစနေန-အကုသလသဒ္ဓါဖြင့်၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အတ္ထော-အနက်သည်၊
 ဝါ-အကျိုးသည်၊ န-မရှိတော့။

(အကုသလဝစနေန-ဖြင့်၊ ကောစိ-သော၊အတ္ထော-သည်၊ အထ သိယာ-
 အကယ်၍ ရှိအံ့၊ (ဧဝံသတိ) ကုသလာနံ-တို့၏၊ (အဘာဝမတ္တသမ္ဘဝေါ) ဝိယ-
 အဘာဝမျှ၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကဲ့သို့ ၊ အဗျာကတာနဉ္စ-တို့၏လည်း၊ အဘာဝ
 မတ္တသမ္ဘဝါ-အဘာဝမျှ၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၊ အနဗျာကတာတိစ-အနဗျာကတာ
 ဟူ၍လည်း၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-ဟောတော်မူထိုက်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ တသ္မာ-
 ကြောင့်၊အဘာဝမတ္တဝစနေ-အဘာဝမျှကို ဟောသောသဒ္ဓါသည်၊ (သတိ- သော်၊)
 အဗျာကတာဘာဝ မတ္တံဝိယ - အဗျာကတ၏ မဟုတ်ခြင်းမျှကဲ့သို့၊ ကုသလာ
 ဘာဝ မတ္တံ - ကုသိုလ်၏ မဟုတ်ခြင်းမျှဖြစ်သော၊ အကုသလံ - အကုသိုလ်
 သည်၊ ကောစိ-သော၊ ရာသိ-တရားအစသည်၊ န-မဟုတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဗျာ

ကုသလာဝေစ၊ ပေ၊ န တိကော။ ။ ဤသို့ အဗျာကတသဒ္ဓါက တတိယရာသိကို
 မဟောနိုင်ဘဲ ဒုတိယရာသိကိုသာဟောလျှင် အဘယ်အပြစ်ရှိသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍
 “ကုသလာဝေ” စသည်မိန့်၊ အဗျာကတသဒ္ဓါက ဒုတိယ တရားအစကိုသာ ဟောလျှင်
 “ကုသလာ ဓမ္မာ၊ အဗျာကတာ ဓမ္မာ”ဟု ဒုက်သာဖြစ်စရာရှိ၍ တိက်မဖြစ်ခြင်းဟူသော
 အပြစ်ရှိသည်-ဟုလို။ [ဧဝံသတိတိ ဝစနေသေသော၊ ကုသလာဝေတိ ဧတ္ထ ဝေသဒ္ဓေါ
 အကုသလနိဝတ္တကော၊ စ သဒ္ဓေါ အညမညသမုစ္စယော၊-မရ။]

ဝေဉ္စ သတိ၊ ပေ၊ အတ္ထော။ ။ တိက်မဖြစ်ဘဲဒုက်သာဖြစ်လျှင် အဘယ်အပြစ်
 ရှိသနည်းဟု ထပ်၍ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝေဉ္စ သတိ” စသည်မိန့်၊ ဒုက်သာဖြစ်နေ လျှင်
 အကုသလာ ဓမ္မာအတွက် အနက်မရှိခြင်းဟူသော “အနတ္တဒေါသ၊ ဒုကဘာဝါပတ္တိဒေါသ၊
 အနတ္တကဒေါသတို့ပြု၍ အပြစ်တင်ထားသည်။]

အထ သိယာ။ ။ အကုသလာ၌ “ကုသိုလ်မဟုတ်ရခင်း အဘာဝပညတ်”
 ဟူသော အနက်ကို ရသောကြောင့် အနတ္တကဒေါသ မဖြစ်ပါ-ဟု ယူငြားအံ့၊ ---ဤသို့
 အကုသလာ ဓမ္မာအတွက် အဘာဝအနက်ရှိသေးလျှင်---

အနဗျာကတာတိစ၊ ပေ၊သမ္ဘဝါ။ ။ ကုသလ၏ အဘာဝအနက်ကဲ့သို့ အဗျာ
 ကတ၏ အဘာဝအနက်လည်း ရှိသင့်ရကား အဗျာကတာ ဓမ္မာ၏နောက်၌ “အန ဗျာကတာ
 ဓမ္မာ” ဟုလည်း ပုဒ်တစ်ခုဟောသင့်ရာ ရောက်သည်၊ ဤသို့ ဟောလျှင်ကား တိကမဖြစ်ဘဲ
 စတုက္ကဖြစ်စရာရှိသည်၊ ဤသို့လည်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဘုရားရှင် ဟောတော်မမူ-ဟုလို။

ကတတိ-ဟူ၍၊ တတိယော-သော၊ ရာသိ-သည်၊ နသိယသ-တော့ရာ၊ စ-ဆက်၊ (တစ်နည်း)စ-စင်စစ်ကား၊ တတိယရာသိ ဘာဝေန-တတိယတရားအစု၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အဗျာကတာ-အဗျာကတ တရားတို့ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ တတိယတရားအစု၏ အဖြစ်ဖြင့် အဗျာကတတရားတို့၏ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) အကုသလောစ-အကုသိုလ်သည်လည်း၊ စကော-တစ်ခုသော၊ ရာသိ-တရားအစုတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သိ နိုင်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အဘာဝစနတာ- အကုသလသဒ္ဓါ၏ အဘာဝအနက် ကို ဟောသောသဒ္ဓါ၏ အဖြစ်သည်၊ န-မဖြစ်နိုင်၊ စ-သည်သာ မကသေး၊ သဘာဝဓာရဏာဒိ အတ္ထေန-သဘာဝဓာရဏ အစရှိသောအနက်ရှိသော၊ ဓမ္မသဒ္ဓေန-ဓမ္မသဒ္ဓါနှင့်၊ သမာနာဓိကရဏဘာဝတော-တူသောတည်ရာအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အကုသလသဒ္ဓါ-၏။ ကုသလာဘာဝမတ္တ ဝစနတာ-ကုသိုလ်၏ မဟုတ်ခြင်းမျှကို ဟောသောသဒ္ဓါ၏ အဖြစ်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်။

တသ္မာ၊ ပေ၊ဝိညာယတိ။ ။ဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းများကြောင့် ရအပ်သော အကျိုးကို ပြလို၍ “တသ္မာ၊ ပေ၊ ဝိညာယတိ” ဟု မိန့်သည်။ [“ယသ္မာ တတိယော ရာသိ ဝုတ္တာ န သိယာ၊ ဒုကောစ အာပဇ္ဇတိ၊ စတုက္ကောစ သိယာ၊ တသ္မာ”ဟု ရှေ့စကားစုကို ပြန်၍ညွှန်းသည်။ ဤတသ္မာကို “အကုသလံ န ကောစိ ရာသိ” နှင့် စပ်ပါ-ဟု မရဆိုသည်။ မိမိကား ပဓာနဖြစ်သော “ဝိညာယတိ”၌ စပ်စေလိုသည်။] ဆိုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းများ ကြောင့်အကုသိုလ်မည်သော တစ်စုံတစ်ခုသောရာသိ မရှိလျှင် အဗျာကတလည်း တတိယရာသိ မဖြစ်နိုင်ရာ၊ ဘုရားရှင်ကလည်း အဗျာကတ တရားတို့ကို တတိယရာသိအဖြစ်ဖြင့် ဟောထား တော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်လည်း (အဘာဝမတ္တ မဟုတ်ဘဲ ဒုတိယရာသိ တရားတစ်ခုသာ ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်သည်။

တသ္မာ နာမဘာဝ ဝစနတာ။ ။ဖလဝါကျ၏နောက်၌ အကျိုးကိုပြသောတသ္မာဝါကျ တက်လာသောကြောင့် လဒ္ဒဂုဏ်ဝါကျဟုမှတ်ပါ။ ဤဆိုခဲ့ပြီးသောအကြောင်း-အကျိုးကိုထောက်၍ အကုသလာ၌ အသည် အဘာဝအနက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါမဟုတ်ဟု မုချဆတ်ဆတ် မှတ်ယူရခြင်းအကျိုးကို ရသည်-ဟူလို။

သဘာဝ၊ ပေ၊နဟောတိ။ ။အဘာဝစန မဟုတ်သည်၏အဖြစ်၌ အခြား အကြောင်းတစ်မျိုးကိုပြလိုသောကြောင့် “သဘာဝ”စသည်မိန့်၊ အကုသလာနှင့် ဓမ္မသည် သမာနာဓိကရဏ (တုလျာဓိကရဏ)ဖြစ်၏။ ဓမ္မ သဒ္ဓါကား မိမိသဘောကို ဆောင်ခြင်းစသော ပရမတ္ထတရား အနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မနှင့်အရတူသော အကုသလသဒ္ဓါလည်း မိမိ သဘောကိုဆောင်သော ပရမတ္ထတရားကိုသာ ဟောရမည်၊ မိမိသဘောကို မဆောင်နိုင်သော အဘာဝပညတ်ကို ဟောသောသဒ္ဓါမပြင်နိုင်။ [ဤတိုင်အောင်သော စကားအစဉ်ဖြင့် (အ) သဒ္ဓါ၏ အဘာဝမတ္တ အနက်ဟော မဟုတ်ကြောင်းကို အကျယ်ပြု၍ ပြီးပြီ။]

နာပိတဒည၊ ပေ၊ဝစနတာနဝ။ ။“ကုသလာဘာဝ မတ္တဝစနံ န ဟောတိ”ကို

တတိယရာသိဝစနတော ၈၀-တတိယတရားအစုကိုဟောတော်မူခြင်းကြောင့် ပင်၊ (အကုသလသဒ္ဓါသု-၏၊) တဒညမတ္တဝစနတပိ-ထိုကုသိုလ်မှ တစ်မျိုး တခြားမျှကို ဟောသောသဒ္ဓါ၏အဖြစ်သည်လည်း၊ န (ဟောတိ)-မဖြစ်နိုင်၊ ဟိ-လဒ္ဓဒေါသ၊ ထင်ရှားပြအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ [နောက်၌ တသ္မာပါသည်၊] ကုသလေဟိ-တို့မှ၊ အညေ-တစ်ပါးတခြား ကုန်သော တရားတို့သည်၊ အကုသိုလ်၊ ဝိပါတ်၊ ကြိယာ၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့သည်၊] အကုသလာ-အကုသိုလ်တို့မည်သည်၊ ယဒိ (ဟောန္တိ) - ကုန်အံ့၊ (စဝံသတိ-သော်၊) စေတသိကေဟိ-စေတသိက တရားတို့မှ၊ အညေ-တစ်ပါးတခြားကုန် သော တရားတို့သည်၊ [စိတ်-ရုပ်-နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပရမတ္ထတရားအားလုံးတို့ သည်၊] အစေတသိကာဝိယ-အစေတသိက မည်ကုန်သကဲ့သို့၊ (စဝံ-ဤအတူ၊) ကုသလာကုသလဝစနဟိ-ကုသလ၊ အကုသလသဒ္ဓါတို့ဖြင့်၊ သဗ္ဗေသံ-ကုန် သော၊ ဓမ္မာနံ-ပရမတ္ထတရားတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ သင်္ဂဟိတတ္ထာ-သိမ်းယူအပ် ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အသင်္ဂဟိတဿ-မသိမ်းယူအပ်သော၊ တတိယရာ- သိယာ-တတိယတရားစု၏၊ အဘာဝါ-မရှိတော့ခြင်းကြောင့်၊ စေတသိက- ဒုကောဝိယ-စေတသိက ဒုက်ကိုကဲ့သို့၊ ကုသလာဓမ္မာ အကုသလာဓမ္မာတိ- ဟူ၍၊ အယဉ္ဇ ဒုကော-သည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ ဝတ္တဗ္ဗော-ဟောတော်မူထိုက်သည်၊ သိယာ-၏၊ အဗျာကတာတိ-ဟူ၍၊ တတိယော-သော၊ ရာသိ-ကို၊ နဝတ္တဗ္ဗော- ဟောတော် မမူထိုက်၊ ဝါ- ဟောတော်မူဖွယ်မလို၊ စ-စင်စစ်ကား၊ သော-ထို

အကျယ်ပြုပြီး၍၊ “တဒညမတ္တဝစနံ န ဟောတိ” အကျယ်ပြုလိုသောကြောင့် နာပိ- စသည်မိန့်၊ [အပိဖြင့် ကုသလာဘာဝ မတ္တဝစနံ န ဟောတိကို ပေါင်း၊] အကုသလသဒ္ဓါသည် ထိုကုသိုလ်မှ တစ်ပါး အခြားအနက်မျှကိုဟောသော သဒ္ဓါလည်းမဟုတ်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ “အဗျာကတာ ဓမ္မာ”ဟူသော တတိယရာသိကို ဟောတော်မူသောကြောင့်ပင်တည်း။--[“တတိယရာသိ ဘာဝေနစ အဗျာကတာ ဝုတ္တာတိ”ဟူသော အကြောင်းနှင့်တူသောကြောင့် သဒ္ဓိဋ္ဌာနာဝစာရက ဖြင့် “ဝစနတောစဝ”ဟု ဆိုသည်။]

ယဒိဟိ၊ ဝေ၊ ဝုတ္တာစ သော။ ။ အသဒ္ဓါ၏ တဒညအနက်ကို ဟောရာ၌ လဒ္ဓ ဒေါသကိုပြလို၍၊ တစ်နည်း- ထိုဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားရပ်အားလုံးကိုချဲ့လို၍ “နဟိ” စသည်မိန့်၊ အကုသလာ၌ အ-အတွက် အညအနက်ကိုယူ၍ ကုသိုလ်မှတစ်ပါး တခြားသော တရားတို့ကို “အကုသိုလ်”ဟု ဆိုလျှင် ဝိပါက်ကြိယာ ရုပ်နာမ် နိဗ္ဗာန်တို့လည်း ကုသိုလ်မှ တစ်ပါးတခြားပင် ဖြစ်သောကြောင့် “ကုသလာ ဓမ္မာ၊ အကုသလာဓမ္မာ” နှစ်ပုဒ်ဖြင့်ပင် တရားအားလုံး သိမ်းကျုံးနိုင်၏။

ဥပမာ--“စေတသိကာ ဓမ္မာ၊ အစေတသိကာ ဓမ္မာ”နှစ်ပုဒ်ဖြင့် စေတသိက် တရားနှင့်၊ စေတသိက်တရားမှ တစ်ပါးသော တရားအားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်သကဲ့သို့ တည်း၊ ထိုသို့ နှစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် တရားအားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်သောကြောင့် စေတသိက ဒုက်ကဲ့သို့ “ကုသလာ

အဗျာကတဖြစ်သော တတိယ တရားအစုကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော၊ တသ္မာ-
ကြောင့်၊ အကုသလသဒ္ဓေါ-သည်၊ တဒညမတ္တဝစနံ-သည်၊ န-မဟုတ်။

ပါရိသေသေန-ပါရိသေသနည်းအားဖြင့်၊ လောကေ-လောက၌၊ အမိတ္တာတိ-
ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သာသနေ-၌၊ အလောဘောတိ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊
တပ္ပဋိပက္ခေသု-ဇီဝိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်တို့၌၊ အကာရဿ-အ အက္ခရာ၏၊
ပယောဂဒဿနတော-ပြယုဂ်ကို မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ ဣဓာပိ-ဤအကုသလာ
ဓမ္မာပုဒ်၌လည်း၊ အကုသလသဒ္ဓါ-၏၊ တပ္ပဋိပက္ခဝစနတာ-ထိုကုသိုလ်၏
ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါ၏ အဖြစ်သည်၊ သိဒ္ဓါ-ပြီးစီး၏။ စ-
သည်သာမကသေး၊ တတ္ထ-ထိုကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၌၊ နိရုဋ္ဌတ္တာ-
အကုသလသဒ္ဓါက ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣတရဝစနတာ-တပ္ပဋိပက္ခမှ
တစ်ပါးသော တဒဘာဝမတ္တ တဒညမတ္တတို့ကို ဟောသော သဒ္ဓါ၏ အဖြစ်သည်၊
န (ဟောတိ)-မဖြစ်။

ဓမ္မာ၊ အကုသလာ ဓမ္မာ”ဟု ဒုဂ်ပင်ဖြစ်စေရာရှိ၏။ “အဗျာ ကတာ ဓမ္မာ”ဟု တတိယရာသိကို
ဟောတော်မူဖွယ်မလိုတော့၊ သို့သော် ဘုရားရှင်ကား “အဗျာကတာ ဓမ္မာ”ဟု ဟောတော်မူပြီး
ဖြစ်သည်။

တသ္မာပေသဒ္ဓေါ။ ။ “ဝုတ္တောစ သော ”တိုင်အောင် “တတိယရာသိ ဝစနတော
ဝေ”ဟူသော ဟိတ်ကိုအကျယ်ပြုပြီး၍၊ ထိုဟိတ်၏အကျိုးမလက် ပြလိုသောကြောင့် “တသ္မာ”
သည်မိန့်၊ ထိုသို့ တတိယရာသိကို ဟောတော်မူသောကြောင့် အကုသလသဒ္ဓါသည် တဒညဘာဝ
မတ္တကို ဟောသော သဒ္ဓါမဟုတ်-ဟုလို၊ [ဤတိုင်အောင် “တဒညမတ္တဝစနံ န ဟောတိ”၏
အကျယ်ပြီးပြီ။]

ပါရိသေသေန၊ ပေသိဒ္ဓါ ။ ။ ယခုအခါ “ကိန္တု တပ္ပဋိပက္ခ ဝစနံ”၏ အကျယ်ကို
ပြလို၍ “ပါရိသေသေန”သည်မိန့်၊ “ပရိသိဿတိ-ထက်ဝန်းကျင် ကြွင်းကျန်၏၊ ဣတိ
ပရိသေသော၊ ပရိသေသောပေဝံ ပါရိသေသော၊ [မစဉ် “တဿ+ဘာဝေါ” ဟု ပြ၏။] ရှေ့၌
ပြခဲ့သောအနက် သုံးမျိုးတွင် အဘာဝ၊ အညအနက်တို့မှ ကြွင်းကျန်သော ပဋိပက္ခ အနက်ကို
ပါရိသေသဟု ဆိုသည်။ အသဒ္ဓါ၏ ဝုဒ္ဓိတက္ခာဝစသော အခြားအနက်တို့မှာ လျဉ်းပါးဖွယ်မရှိအောင်
အလွန်ဝေးကွာနေသောကြောင့် ပါရိသေသအရတွင် မသွင်းယူရ။ [ဣတရေသံ ဓတ္ထ
သုဝိဒ္ဓရဘာဝတော၊- အနဋီကာ။] ထိုသို့ အကြွင်းကိုယူရသော ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် အ
အတွက် ပဋိပက္ခအနက် ဟော၏အဖြစ်သည် ပြီးစီးတော့သည်-ဟုလို၊ “ပဋိပက္ခအနက်ဟော
ရိပါရိလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်သောကြောင့် “တပ္ပဋိပက္ခေသု၊ ပေ၊ အလောဘော”ဟု မိန့်သည်၊
အ သဒ္ဓါ၏ ပဋိပက္ခအနက်ကိုဟောရာ၌ “အမိတ္တာ”ဟူသော လောကီပြယုဂ်ကိုလည်းကောင်း၊
“အလောဘော”ဟူသော သာသနာတော် ပြယုဂ်ကိုလည်းကောင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်-ဟုလို။

တတ္ထနိ ခုဋ္ဌတ္တာစ၊ ပေ၊ ဝစနတာ။ ။ ပြခဲ့သောကြောင်းတို့မှ တစ်ပါးသော
အကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထနိရုဋ္ဌတ္တာစ”ဟု မိန့်သည်။ “နိရုဋ္ဌ”ဟူသည် အထင်ရဋီ
တည်း။ အကုသလသဒ္ဓါက ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရား၌ ထင်ရှားသောကြောင့် (အကုသလာဟု

စ-ဆက်၊ တပုဋိပက္ခဘာဝေါ-ထိုကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကို၊
 ဝိရုဒ္ဓသဘာဝတ္တာ-ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊
 တပုဂ္ဂဟယျဘာဝတောစ-ထိုကုသိုလ်သည် ပယ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
 လည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ကုသလ ဝိနာသနတော- အကုသိုလ်က
 ကုသိုလ်ကိုဖျက်ဆီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ န (ဝေဒိတဗ္ဗော)- မသိထိုက်၊
 ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ ကုသလာ-တို့ကို၊ အကုသလဟိ-တို့သည်၊ ဝါ-
 တို့က၊ န ပဟာတဗ္ဗာ-မပယ်အပ် မပယ်နိုင်ကုန်၊ ပန-အနွယ်ကား၊ မဟာဗလ
 ဝတာယ-ကြီးသောအားရှိကုန်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုသလာယေဝ-တို့သည်သာ၊
 ပယောဂနိပ္ပဒါတာ-ပယောဂဖြင့် ပြီးစေအပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊
 အနုသယိတေ-အစဉ်မပြတ်၊ ကိန်းဝပ်ကုန်သော၊ အကုသလေ-တို့ကို၊ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘန
 သမုစ္ဆေဒဝသေန-တဒင်္ဂပဟာန်၊ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်၊ သမုစ္ဆေဒပဟာန်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊
 ပဇဟန္တိ-ပယ်စွန့်နိုင်ကုန်၏။ ဣတိ-အကုသလာဓမ္မာပဒ်၏ အဖွင့်အပြီးတည်း။

ဟောတော်မူလိုက်လျှင် တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့က ကုသိုလ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်တရားဟု နားလည်နေ
 သောကြောင့် အကုသလသဒ္ဓါသည် အခြားသော အတာဝမတ္တ၊ တဒညမတ္တတို့ကို ဟောသောသဒ္ဓါ
 မဖြစ်နိုင်တော့။

တပုဋိပက္ခ၊ ဝေ၊ ဝိနာသနတော။ ။ [“တပုဋိပက္ခဝေနတာ”နှင့်စပ်၍ ဆက်ပြ
 သော ဝါကျာရမ္မာဝါကျတည်း။] “ပဋိပက္ခ”ဟုရာ၌ အကုသိုလ်က ကုသိုလ်ကို ပယ်သတ်
 သောကြောင့်၊ သို့မဟုတ် အချင်းချင်း ပယ်သတ်သောကြောင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ရပါသလော- ဟု
 မေးဖွယ်ရှိရကား “တပုဋိပက္ခ”စသည်မိန့်၊ အချင်းချင်း လက္ခဏာအားဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော
 ကြောင့် လည်းကောင်း ကုသိုလ်၏ အပယ်အသတ်ကို ခံရသဖြင့်-အကုသိုလ်က ကုသိုလ်နှင့်
 ဆန့်ကျင်သော သဘောရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း ပဋိပက္ခအဖြစ်ကို သိရသည်။ ကုသိုလ်ကို
 အကုသိုလ်က ပယ်သောကြောင့် ပဋိပက္ခဖြစ်သည် မဟုတ်ပါ။

န ဟိ၊ ဝေ၊ ပဇဟန္တိတိ။ ။ တပုဂ္ဂဟယျဘာဝတော၊ န ကုသလဝိနာသနတော
 ဟူသော အကြောင်းနှစ်ရပ်ကို ခိုင်မြဲစေလို၍ “န ဟိ” စသည်မိန့်၊ အကုသိုလ်က ကုသိုလ်ကို
 မပယ်နိုင်၊ အားရှိသောကုသိုလ်တို့ကသာ အနုသယအဖြစ်ဖြင့် အမြဲကိန်းနေသော အကုသိုလ်တို့ကို
 သီလ၊ သမာဓိ၊ မဂ်ပညာဟူသော ပယောဂတို့က ဖြစ်စေအပ်ကုန်သော တဒင်္ဂစသော ပဟာန်
 သုံးပါးဖြင့် ပယ်ရှားနိုင်ကြသည်။

ပယောဂနိပ္ပဒါတာ။ ။ အကုသိုလ်သည် အနုသယအဖြစ်ဖြင့် သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌
 အမြဲကိန်းနေ၏။ ပရိယုဋ္ဌာနဝိတိက္ကမ အကုသိုလ်ဥပါဒ်ခိုက်လည်း အနုသယအကုသိုလ်ကား
 အမြဲကိန်းလျက်ပင်၊ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်ဖြစ်အောင် ပယောဂပြုဖွယ်မလို၊ ကုသိုလ်ဖြစ်အောင်ကား
 ဒါနမူ သီလမူ သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာမူဟူသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂ မနောပယောဂ
 ကို ပြုရ၏။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်တို့ကို “ပယောဂ နိပ္ပဒါတာ”ဟု ဆိုသည်။

န ဗျာကတာတိ-ကား၊ အကထိတာ-မဟောအပ်ကုန်၊ ပန-ပရိဟာရပက္ခမှ တစ်ပါး၊ စောဒကပက္ခကိုဆိုဦးအံ့၊ ကထ-ကြောင့်၊ စတေ-ဤတရားတို့သည်၊ (ဝိပင်္ဂါ၊ ကြိယာ၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့သည်)၊ အကထိတာ-မဟောအပ်သောတရား တို့သည်၊ ဟောန္တိ -ကုန်သံနည်း၊ သုခါယ၊ ပေးသမ္ပယုတ္တာတိ အာဒိဟိ-အစရှိကုန်သော၊ တိကဒက ပဒေဟိ-တိက်ပုဒ်၊ ဒုဂ်ပုဒ်တို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ စက္ခု ဝိညာဏာ ဒိဝစနေဟိ-စက္ခုဝိညာဏ် အစရှိသော သဒ္ဓါတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကထိတာ- နန-ဟောအပ်ကုန်သည်မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း၊ သုကါယ၊ ပေးအာဒိဟိ-ကုန်သော၊ တိကဒက ပဒေဟိ-တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ စက္ခုဝိညာဏာ ဒိဝစနေဟိ-တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖဿာဒိဝစနေဟိစ-တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နော နကထိတာ-မဟောအပ်ကုန်မဟုတ်၊ ဟောအပ်ကုန်သည်သာ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဟောအပ်ပါကုန်သော်လည်း၊ တာနိ ဝစနာနိ-ထိုသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့ကို၊ ဣစ- ဤအဗျာကတ၏အနက်ကို ဖွင့်ပြရာ၌၊ အန ဓိပ္ပေတာနိ-အလိုမရှိအပ်ကုန်၊ (ကသ္မာ-နည်း) အဝုတ္တတ္တာ- ဟောအပ်ကုန်ပြီး မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟောအပ်ကုန်ပြီး မဟုတ်သည့်အတွက်)၊ (ဟိတ်ကူ) အနနဝုတ္တနတော-မလိုက်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။

န ဗျာကတာတိ အကထိတာ။ ။ဝိ+အာပုဗ္ဗ၊ ကရစာတ်သည် ကထနအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် နဗျာကတာကို "အကထိတာ"ဟု ဖွင့်သည်။ ["ဗျာကာသိ-ဗျာဒိတ်စကားကို မိန့်တော်မူပြီ"စသည်၌ ကထအနက် ဟောသကဲ့သို့တည်း။]

ကထံပေ၊ကထိတာတိ။ ။အဗျာကတပုဒ်၏ အကထိတအနက်ကို အဋ္ဌကထာဖွင့်ခြင်း၌ စောဒနာကိုလည်းကောင်း၊ နနစသည်ဖြင့် စောဒနာရခြင်း၏ အကြောင်းအာဘောဂကိုလည်းကောင်း ပြလိုသောကြောင့် "ကထ"စသည်မိန့်၊ ["ကထံပေ၊ဟောန္တိ"သည် စောဒနာဝါကျ၊ နနု၊ပေ၊ကထိတာ"သည် စောဒကာဘောဂါကျ။] အဘယ့်ကြောင့် ဝိပင်္ဂါကြိယာ ရုပ်နိဗ္ဗာန်တို့သည် အကထိတ (မဟောအပ်သော) တရားများဖြစ်ကြရသနည်း၊ "စက္ခုဝိညာဏ်၊ ဖဿော ဝေဒနာ" စသော သဒ္ဓါတို့ဖြင့်လည်းကောင်း ထိုတရားတို့ကို ရအောင် ဟောအပ်ကုန်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာသည်။ [စက္ခုဝိညာဏ်၏ နိဒ္ဒေသ၌ပါသော "ဖဿော ဟောတိ"စသည်ကို "ဖဿာဒိဝစနေဟိ"ဟု ဆိုသည်။]

နော နကထိတာ၊ပေ၊ဝုတ္တနတော။ ။စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ အာဘောဂကိုဝန်ခံသော အားဖြင့် "နော နကထိတာ"ဟု ဖြေပြီးလျှင် ထိုအာဘောဂ (အကြောင်းပြ) ကိုပင် "ဤနေရာနှင့်မဆိုင်"ဟု ပယ်လှန်လိုသောကြောင့် "တာနိ၊ပေ၊အနနဝုတ္တနတော" ဟု မိန့်သည်။ "သုခါယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ"စသော ပုဒ်တို့က အဗျာကတာပုဒ်ကို ဟောနိုင်၌ရှေ့အဖို့က ဟောပြီး မဟုတ်သည့်အတွက် အဓိကာရနည်းအားဖြင့် မလိုက်နိုင်သောကြောင့် ထိုသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ပုဒ်တို့ဖြင့် ဟောခြင်း-မဟောခြင်းမှာ ဤအဗျာကတအတွက် လိုရင်းအနက် မဟုတ်ပါ-ဟုလို။

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ သုခါယ၊ပေးဓမ္မာတိ အာဒိ-ဓမ္မာအစရှိသောပုဒ်ကို၊ ဝတော-ဇနုဗ္ဗိန္ဒြိယောဟောပြီး၍၊ ဝါ-မှ၊ အဗျာကတာတိ- ဟူ၍၊ နဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တာနိ-ထို သုခါယ ဝေဒနာယသမ္ပယုတ္တာစသော ပုဒ်တို့သည်၊ ဣဝ-ဤအဗျာကတပုဒ်သို့၊ န နုဝတ္တန္တိ-မလိုက်ပါနိုင်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ စသောပုဒ်တို့၏ ဤအဗျာကတပုဒ်သို့ မလိုက်နိုင်ကြခြင်းကြောင့်) တဗ္ဗစနိယ ဘာဝေန-ထိုသုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာအစရှိသောပုဒ်တို့သည် ဟောအပ်ကုန် သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အကထိတတာ-အကထိတ၏အဖြစ်သည်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်နိုင်၊ ပန-အနွယ်ကား၊ ကုသလာကုသလဝစနာနိ-ကုသလ၊ အကုသလ သဒ္ဓါတို့ကို၊ ဣဝ-ဤတိက်၌၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဟောအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုဝတ္တန္တိ-လိုက်ပါနိုင်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တဗ္ဗဝစနိယဘာဝေန- ထိုကုသလတို့သည် ဟောအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အကထိတတာ- အကထိတ၏အဖြစ်ကို၊ ဝိညာယတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သိနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ကုသလာ၊ပေးအတ္ထော-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

[အဋ္ဌကထာဆရာအလို အာဘောဂကိုပင် တစ်နည်းဖြင့်ပြလို၍ “အဗျာကတာဝါ” စသည်မိန့်၊ ဤနည်း၌ အကြောင်းကိုမသွတ်အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် အဗျာကတသဒ္ဓါက အဝိပါကအနက်ကို ဟောနိုင်ကြောင်းကိုပြသည်၊ အကျိုးပေးခြင်းသဘော မရှိသော ဝိပါကကြိယာ ရုပ်နိဗ္ဗာန်တို့ကို “အဝိပါက”ဟု ခေါ်ထားသည်။] ဝါ- တစ်နည်းကား၊ အဗျာကတာတိ-ကား၊ အဝိပါက-အကျိုးမရှိသော တရား တို့တည်း၊ စ-ဆက်၊ အဗျာကတဝစနေနေဝ- အဗျာကတ သဒ္ဓါဖြင့်ပင်၊ အဝိ

နဟိ၊ပေးနဟောတိ။ ။တာနိ၊ပေးတ္တနတောကို ချဲ့လို၍ “နဟိ၊ပေးနဟောတိ”ဟု မိန့်သည်၊ “အနုဝတ္တန-အစဉ်လိုက်ခြင်း”ဟုသည်ရှေ့၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောစကားက နောက်သို့လိုက်ရ ခြင်းတည်း၊ ဤ၌ကား၊ “သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ”စသည်ဖြင့် “အဗျာကတာ”၏ ရှေ့၌ ဟောအပ်ပြီးမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ထိုပုဒ်များသည် အဗျာကတပုဒ်သို့ မလိုက်နိုင်၊ ထိုသို့မလိုက် နိုင်သောကြောင့် “သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ” စသော ပုဒ်တို့က ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် အကထိတအဖြစ်ကို စိစစ်ဖွယ်မလို။

ကုသလာ၊ပေးအာဟ။ ။ဆိုအပ်ပြီးသော အကျယ်စကားကိုပင် အနွယ်အားဖြင့် ကောက်ချက်ချလိုသောကြောင့် “ကုသလာ၊ ပေးဝိညာယတိ”ဟု မိန့်သည်၊ အဗျာကတာ၏ ရှေ့၌ “ကုသလာဓမ္မာ၊ အကုသလာ ဓမ္မာ”ဟု ဟောတော်မူပြီးဖြစ်ရကား ထိုကုသလ အကုသလတို့သာ အစဉ်အတိုင်း လိုက်ပါနိုင်သော အနုဝတ္တကပုဒ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ကုသလ အကုသလပုဒ်တို့ကို လိုက်စေ၍ “ကုသလာ ကုသလာဘာဝေန အကထိတာတိ အတ္ထော”ဟု အဗျာကတပုဒ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်ပြသည်။ [“ဣတိ၊ပေးအာဟ” ကား “ဝေဇ္ဇ ကတော ပေ၊ အာဟ” ဝါကျမျိုးဖြစ်သောကြောင့် လဒ္ဒဂုဏ်-နိဂုံးဟု ဆိုထိုက်သည်။]

ပါကတ္တာ-အဝိပါက အနက်တို့ကို၊ ဉာယန္တိ-သိအပ်ကုန်၏။ ဟိ-မှန်၊ ဘဂဝတော-
 ၏။ ဝစနံ-စကားတော်သည်၊ ဉာပကသာဓနိယံ-သိစေတတ်သော အကြောင်းဖြင့်
 ပြီးစေအပ်သော စကားတော်သည်၊ န-မဟုတ်၊ (ကသ္မာ-နည်း)၊ အာသယာ နသယ
 စရိယာဒိ ကုသလေန-အာသယ၊ အနုသယစရိုက် အစရှိသည်တို့၌ ကျွမ်းကျင်
 တော်မူသော၊ ဘဂဝတော-သည်၊ ယေသံ-အကြင်ဝေနေယျတို့ကို၊ အဝဗောဓနတ္ထံ-
 ထိုးထွင်း၍ သိစေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဓမ္မာ-တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ တေသံ-
 ထိုဝေနေယျတို့၏။ ဝစနာနန္တရံ-စကား၏ အခြားမဲ့၌၊ တဒတ္ထ ပဋိ ဝေဓတော-
 ထိုအနက်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကြောင့်တည်း။

ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-ထိုသို့ပင် ဝေနေယျတို့သည် ဟောတော်မူအပ်
 သော စကားတော်၏အခြားမဲ့၌ ထိုအနက်ကို ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ပါသော်လည်း၊
 ပစ္စိမေဟိ-နောင်လာ နောက်သားတို့သည်၊ (ဝေဒိတဗ္ဗံဗဝံ)၊ ယထာ-အကြင်
 အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-အကြင်နည်းဖြင့်၊ တေသံ-ထို မျက်မှောက်တော်
 ဝေနေယျတို့၏၊ အဝဗောဓနတ္ထံ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဘဂဝတော-သည်၊
 တံတံ ဝစနံ-ထိုထို စကားတော်ကို၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ယထာစ-
 အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ တေဟိ-ထို မျက်မှောက်တော် ဝေနေယျတို့သည်၊
 တဒတ္ထော-ထိုသဒ္ဓါ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပဋိဝိဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီ၊ တံ
 သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသောအခြင်းအရာကို၊ အာစရိယေ-တို့သို့၊ ပယိရု ပါသိတွာ-
 ချဉ်းကပ်ပြီး၍၊ သုတွာ-နာယူ၍၊ (တရားနာ၍၊ စာတက်၍) ဝေဒိတဗ္ဗံ-သည်။

အဗျာကတဝေနေဓဝေ၊ ပေပဋိဝေဓတော။ ။ ဘုရားရှင်က “အဗျာကတာ” ဟု
 ဟောတော်မူလိုက်လျှင်ပင် တရားနာသူတို့က “အဝိပါက တရားများ”ဟု နားလည်ကြ၏။
 ဝေနေယျတို့၏ အာသယ၊ အနုသယ၊ စရိုက်၊ အဓိမုတ္တိစသည်ကို သိတော်မူသော ဘုရားရှင်သည်
 အကြင်ဝေနေယျတို့အတွက် အကြင်တရားကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုဝေနေယျတို့သည် ထိုတရားကို
 ဟောပြီးလျှင်ပြီးချင်း သိနိုင်ကြသောကြောင့် ဘုရားစကားတော်တိုင်းမှာ (ဘာကြောင့် ညာကြောင့်ဟု)
 အကြောင်းပြဖွယ်မလိုပါ။

ပစ္စိမေဟိပေဟောတိ။ ။ ဘုရားရှင်၏ မျက်မှောက်တော် ဝေနေယျတို့မှာ
 ဟောတော်မူပြီး၏ အခြားမဲ့၌ပင် သိပါစေတော့၊ နောင်လာ နောက်သားတို့ကား
 အဘယ်နည်းဖြင့်သိရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပစ္စိမေဟိပေဝေဒိတဗ္ဗံ ဟောတိ”ဟု
 မိန့်သည်။ နောင်လာနောက်သားတို့ကား ဘုရားရှင်၏ ဟောတော်မူပုံအခြင်းအရာ
 (ပါဠိတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေနေယျတို့၏သိပုံအခြင်းအရာ (သိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်)
 ကို လည်းကောင်း၊ ဆရာတို့အထံ ချဉ်းကပ်၍ နာခံမှတ်သားပြီးမှ သိရသည်။

တသ္မာ၊ ပေ၊ အာဟ။ ။ တသ္မာဖြင့် ရှေ့ပါကျဉ် ပဓာနအဖြစ်ဖြင့် ပြခဲ့သော
 “န ဘဂဝတော ဝစနံ ဉာပကသာဓနိယံ”ကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်။ ဘုရားရှင်စကားတော်မှန်လျှင်
 အကြောင်းပြဟူသော ဉာပကဖြင့် သိစေဖွယ်မလိုသောကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာလည်း ဝိပါက

ဟောတိ-၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဘုရားစကားတော်၏ ဉာဏ်သာဓကနိယ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ကာရဏံ-အကြောင်းကို၊ အဝတ္တာ-မဆိုမူ၍၊ ကုသလာပေအတ္ထောတိ-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရော)အာဟ။ ။

စု-ဆက်၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုရာ၏၊ (ကိ-နည်း၊) အကုသလာဝိပါကဘာဝေန-အကုသိုလ်၏အဖြစ် အဝိပါက၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အကထိ တတ္တာ-မဟောအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုသလာ-တို့သည်၊ အဗျာကတာတိ- အဗျာကတတို့ဟူ၍၊ (ဝေါဟာရ-ခေါ်ဝေါ်အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သို့၊) အာပဇ္ဇန္တိ- ရောက်ကုန်၏၊ ကုသလာဝိပါက ဘာဝေန-ကုသိုလ်၏အဖြစ်၊ အဝိပါက၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အကထိတတ္တာ-ကြောင့်၊ အကုသလာဝိ-တို့သည်လည်း၊ အဗျာကတာတိ-ဟူ၍၊ (ဝေါဟာရ) အာပဇ္ဇန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝဒေယျ-ရာ၏၊ ဝါ-ပြောဆိုအံ့၊) သောဝိ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း၊ [ဝိဖြင့် ရှေ့၌ပြုခဲ့သော စောဒကပုဂ္ဂိုလ်ကို ပေါင်း၊] ဘဂဝါ-သည်၊ အညာပက သာဓကနိယဝစနော- အကြောင်းပြဉာဏ်ဖြင့် ပြီးစေအပ် သော စကားတော်ရှိသည်မဟုတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ နိဝါရေတဗ္ဗော- တားမြစ်ထိုက်၏၊ အနုဝတ္တမာန ဝစန ဝစနိယ ဘာဝေန-အစဉ်လိုက်လာသော သဒ္ဓါသည် ဟောအပ်သည်အဖြစ်ဖြင့်၊ အကထိ တဿ-မဟောအပ်သော ဝိပါက၊ ကြိယာ၊ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်၏၊ အဗျာကတဘာဝတော စ-အဗျာကတ မည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ (နိဝါရေတဗ္ဗော-ထိုက်၏။)

ကြိယာရုပ်နိဗ္ဗာန်ဟူသော အဝိပါကတရားတို့ကို [အဗျာကတ" ဟု ဟောတော်မူရာ၌ (ရှေ့မှ "ကုသလ အကုသလသဒ္ဓါ လိုက်လာသောကြောင့်" ဟု) အကြောင်းမပြောဘဲ "ကုသလာ ကုသလဘာဝေန အကထိတာတိ အတ္ထော"ဟု လိုရင်းအနက်ကိုသာ ဖွင့်ပြလေသည်။

ယောစ ဝဒေယျ။ ။ "ကုသလာ ကုသလဘာဝေန အကထိတာ"နှင့် စပ်၍ စောဒနာဖွယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "ယော စ ဝဒေယျ"စသည်မိန့်၊ [အကုသလာ ဝိပါကဘာဝေန၌ "အကုသလဘာဝ, အဝိပါကဘာဝ"ဟု ခွဲပါ၊ ကုသလာဝိပါက ဘာဝေန၌လည်း နည်းတူ။] အဗျာကတသဒ္ဓါသည် အကထိတအနက်ကို ဟောလျှင် "ကုသိုလ်တရားတို့သည် အကုသိုလ်အဖြစ်၊ အဝိပါကအဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သောကြောင့် အဗျာကတအမည် ရစရာရှိ၍၊ အကုသိုလ်တရား တို့လည်း ကုသိုလ်အဖြစ်၊ အဝိပါကအဖြစ်ဖြင့် မဟောအပ်သောကြောင့် အဗျာကတအမည် ရစရာရှိသည်မဟုတ်ပါလော"ဟု စောဒက တစ်ယောက်ယောက် ပြောအံ့-ဟူ၍။

သောဝိံ ပေ၊ ဘာဝတော။ ။ "ဘုရားရှင် အကြောင်းပြ ဉာဏ်ဖြင့် ပြီးစေအပ် သော စကားရှိတော်မူ (ဘုရားစကားမှန်လျှင် အကြောင်းပြနေစရာမလို)" ဤသို့ ပြော၍ ထိုစောဒကကို တားမြစ်ရမည်၊ ထို့ပြင်-ရှေ့မှလိုက်လာသော ကုသလ အကုသလသဒ္ဓါတို့သည် မဟောအပ်သော တရားများသာ အဗျာကတ မည်သောကြောင့်လည်း ထိုစောဒကကို တားမြစ်ရမည်၊ [အကထိတဿ စ၌ စဖြင့် "အညာပက၊ ပေ၊ ဘဂဝါ" ဟူသော အကြောင်းပြကို ဆည်းပါ။

ဟိ-ဓုံ၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ယတော-အကြင်ဟောအပ်ပြီးသော အဝိပါကသဒ္ဓါကြောင့်၊ အဝိပါက ဝစနဿ-အဝိပါကဝစနဿ-အဝိပါကသဒ္ဓါ၏၊ အဓိကတဘာဝေါ-လိုက်လာသည်၏အဖြစ်သည်၊ သိယာ-၏၊ (တံ) အဝိပါက ဝစနံ-ထိုအဝိပါကသဒ္ဓါသည်၊ ဝတ္တံ-ဟောအပ်ပြီးသည်၊ န-မဟုတ်၊ (ယတော- အကြင်ဟောအပ်ပြီးမဟုတ်သော ကုသလသဒ္ဓါကြောင့်) ကုသလစ-ကုသိုလ်၏လည်း၊ တဗ္ဗဝစနိယဘာဝေန-ထိုကုသလသဒ္ဓါသည် ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အကထိတ ဘာဝေါ-အကထိတ၏ အဖြစ်သည်၊ သိယာ-၏၊ (တံ) ကုသလဝစနဉ္စ-ထိုကုသလ သဒ္ဓါသည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ အဝတ္တံ-ဟောအပ်ပြီးသည် မဟုတ်သည်၊ န- မဟုတ်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကုသလာနံ-တို့၏၊ အဗျာကတာ-အဗျာကတ၏ အဖြစ် သည်း၊ န-မဖြစ်နိုင်၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ အကုသလာနဉ္စ-တို့၏လည်း၊ အနဗျာကတ ဘာဝေ-အဗျာကတ မမည်ကုန်သည်၏အဖြစ်၌၊ ယောဇနာ-ပုဒ်အနက်တို့ကို ယှဉ်စေ ခြင်းကို၊ ကာတဗ္ဗာ-ပြုထိုက်၏။

အထဝါ-ကား၊ (အဋ္ဌကထာနည်းမှ ထိုပြင်တစ်နည်းကား) ဝိသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝိရောဓဝစနော-ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဓါတည်း၊ အာသဒ္ဓေါ- သည်၊ အဘိဓုစ ဘာဝပွကာသနော-ရှေးရှုသည်၏အဖြစ် ဟူသောအနက်ကို ပြတတ်သောသဒ္ဓါတည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိသဒ္ဓါ၏ ဝိရောဓဝစန၊ အာသဒ္ဓါ၏ အဘိဓုစ ဘာဝပွကာသန၏ အဖြစ်ကြောင့်) လက္ခဏာ ဝိရောဓတော- လက္ခဏာအားဖြင့် ဆန့်ကျင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိနာသက

န ဟိပေက္ခာတဗ္ဗာ။ ။ဤကား "အနုဝတ္တမာနပေဘောဝော"၏ ဝိတ္တာရ ဝါကျတည်း၊ ထိုတွင် နောက်၌ရှိသော "ယတောပေသိယာ"သည် အနိယမဝါကျ၊ "န အဝိပါကဝစနံပေ၊ အဝတ္တံ"သည် နိယမဝါကျတည်း၊ ဆိုလိုရင်းကား-ရှေ့၌ အဝိပါကသဒ္ဓါ ဟောတော်မူပြီးဖြစ်လျှင် ထိုဟောအပ်ပြီးသော အဝိပါကသဒ္ဓါသည် လိုက်လာနိုင်ရာ၏၊ ယခုသော်ကား ရှေ့၌ဟောအပ် ပြီးသော အဝိပါကသဒ္ဓါပင်မရှိ၊ ရှေ့၌ ကုသလသဒ္ဓါကို ဟောတော်မူခဲ့လျှင် ကုသိုလ်တရား တို့သည် ထိုကုသလသဒ္ဓါမဟောအပ်သည်၏အဖြစ်အားဖြင့် အကထိတဖြစ်စေရာရှိ၏၊ ထိုကုသလ သဒ္ဓါကိုလည်း ရှေ့၌မဟောခဲ့မဟုတ်၊ ဟောခဲ့သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်တရားတို့မှာ အဗျာကတ အဖြစ်မရှိ၊ အဗျာကတနာမည်မရနိုင်-ဟူလို။

ဧဝံ အကုသလာနဉ္စပေက္ခာတဗ္ဗာ။ ။အကုသိုလ်တရားတို့၏ အဗျာကတအမည်မရနိုင် သည်၏အဖြစ်၌လည်း၊ ဤနည်းမှီး၍ ပါဠိကိုလည်းကောင်း၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်းကောင်း ယှဉ်စေထိုက်သည်၊ ထို့ကြောင့် အဝိပါကဝစနံအတွက် ရှေ့အတိုင်းထား၍၊ ကုသလဝစနံနေရာဝယ် အကုသလဝစနံကိုသွင်း၍ ပုဒ်အနက်ကို ယှဉ်စေကာ အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါလေ။

အထဝါ။ ။အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကိုပြုလို၍ အထဝါဟု တက်သည်၊ ဗျာကတာ၌ "ဝိ+အာ+ကတာ" ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ဝိသည် ဝိရောဓအနက်ဟော၊ အာသည် အဘိဓုစဘာဝ အနက်ကို

ဝိနာသိတဗ္ဗတောစ-ဗျက်ဆီးတတ်သောတရား၊ ဗျက်ဆီးခံထိုက်သောတရားတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပစ္စယေဟိ-အကြောင်းတရားတို့ သည်၊ အညမည ဝိရောဓာဘိမုခါ-အချင်းချင်းဆန့်ကျင်ဘက်သို့ ရှေးရှုသည်တို့ကို၊ ကတော-ပြုအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဗျာကတာ-တို့မည်၏၊ ကုသလာကုသလာ- ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့တည်း၊ န-မဟုတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဗျာကတာ-တို့မည်၏။

ဟိ-ချဲ့၊ [ကေနစိ ပဟာတဗ္ဗာတိုင်အောင်ချဲ့သည်။] တေ-ထို အဗျာကတ တရားတို့သည်၊ လက္ခဏာတော-လက္ခဏာအားဖြင့်၊ ကုသလာကုသလာ ဝိယ-တို့ ကဲ့သို့၊ ဝိရုဒ္ဓါ-ဆန့်ကျင်ကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ-ကုန်၊ ဟိ-မှန်၊ ဒုက္ခဝိပါကတာ- မှကောင်းသောအကျိုးရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ သုခဝိပါကတာယ-ကောင်းသော အကျိုးရှိကုန်သည်၏အဖြစ်နှင့်၊ (ဝိရုဇ္ဈတိ) ဝိယ-ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သုခ ဝိပါကတာစ-ကောင်းသောအကျိုးရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သည်လည်း၊ ဒုက္ခဝိပါကတာယ-မကောင်းသော အကျိုးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်နှင့်၊ (ဝိရုဇ္ဈတိ) ဝိယ-ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အဝိပါကတာ-အကျိုးမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သုခဒုက္ခဝိပါကတာဟိ-သုခဝိပါကတာ၊ ဒုက္ခဝိပါကတာတို့နှင့်၊ န ဝိရုဇ္ဈတိ- မဆန့်ကျင်၊ ဣတိ-ဤကား၊ လက္ခဏာအားဖြင့် မဆန့်ကျင်ပုံတည်း။

[လက္ခဏာဝိရောဓတော၏ ပြောင်းပြန်အကျယ်ကိုပြပြီး၍၊ ဝိနာသက၊ ဝိနာသိ တဗ္ဗတော၏ ပြောင်းပြန်အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “နာဝိ” စသည်မိန့်၊] တေ- ထိုအဗျာကတတရားတို့သည်၊ ကိစ္ဆိပိ-တစ်စုံတစ်ခုသောတရားကိုလည်း၊ န ပဟေန္တိ- မ်ပယ်စွန့်တတ်ကုန်၊ တေစ-ထိုအဗျာကတတရားတို့ကိုလည်း၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ခု သောတရားသည်၊ န ပဟာတဗ္ဗာ-မပယ်စွန့်အပ် မပယ်စွန့်ထိုက်ကုန်၊ ဣတိ- ဤကား၊ ဝိနာသက၊ ဝိနာသိတဗ္ဗအားဖြင့် မဆန့်ကျင်ပုံတည်း၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ် ပြီးကား၊ ဧတ္ထ- ဤအဗျာကတဘာပုဒ်၌၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ [မိမိဟူသော မူလဋီကာဆရာ အရှင်အာနန္ဒာ၏၊] မတိ-အလိုတည်း။

ထင်စွာပြသော ဥပသာရတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အတ္တနော ပစ္စယေတိ အညမည ဝိရောဓာဘိမုခါ+ ကတာတိ ဗျာကတာ”ဟု ပြု၊ သုခဝိပါက လက္ခဏာရှိသောကုသိုလ်သည် ဒုက္ခဝိပါက လက္ခဏာ ရှိသော အကုသိုလ်နှင့် လက္ခဏာအားဖြင့် ဆန့်ကျင်၏၊ ကုသိုလ်က ဗျက်ဆီးတတ်သော ဝိနာသက၊ အကုသိုလ်က ဗျက်ဆီးခံရသော ဝိနာသတဗ္ဗ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်၏၊ ထိုသို့ ဆန့်ကျင်မှုသို့ ရှေးရှုအောင် ကုသိုလ်ဖြစ်ဖို့ရန် ယောနိသော မနသိကာရ- အကုသိုလ်ဖြစ်ဖို့ရန် အယောနိသောမနသိကာရ စသော အကြောင်းတို့က ပြုအပ်သောကြောင့် ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကို “ဗျာကတ”ဟု ခေါ်ရ၏၊ အဗျာကတတို့ကား ကုသိုလ်အကုသိုလ် ၂-မျိုး လုံးနှင့် ဆန့်ကျင်အောင် အကြောင်းအရာတို့က မပြုအပ်ကြ၊ အကျယ်ကို ဋီကာအတိုင်းသိပါ။

အနဝဇ္ဇာပေါ၊ ဣတ္ထေ-ဌံ၊ (အဝယဝတ္ထော-အစိတ်ဖြစ်သော အနက်ကို၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)ဇေတသံ-ဤအကုသိုလ်တရားတို့၏၊ အဝဇ္ဇာ-ပြောဆိုကဲ့ရဲ့ထိုက်သော အပြစ်သည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ အနဝဇ္ဇာ-တို့မည်၏၊ ဂရဟိတဗ္ဗ ဘာဝရဟိတာ-ကဲ့ရဲ့ ထိုက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အပြစ်မှ ကင်းကုန်သောတရားတို့တည်း၊ နိဒ္ဒေါသာ- အပြစ်မရှိကုန်သောတရားတို့တည်း၊ ဣတိအတ္ထော-ဤကား အနဝဇ္ဇာ၏ အနက် တည်း၊ တေန-ထို အနဝဇ္ဇာဟူသော ပုဒ်ဖြင့်၊ နေသံ-ထိုကုသိုလ်တရားတို့၏၊ အဂရဟိတဗ္ဗဘာဝံ-မကဲ့ရဲ့ထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတိ-၏၊ ဂါရဟမတ္တံ- ကဲ့ရဲ့ဖွယ်အပြစ်၏၊ ကင်းခြင်းမျှကို၊ န ဒဿေတိ-ပြသည်မဟုတ်၊ အညေပိ- ကုသိုလ်မှအခြားလည်းဖြစ်သော၊ နိဒ္ဒေါသာ-အပြစ်မရှိကုန်သော၊ အဗျာကတာ- တို့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိကုန်သေး၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အနဝဇ္ဇာဝစနမတ္ထေန-အနဝဇ္ဇာသဒ္ဓါ မျှဖြင့်၊ တေသမ္ပိ-ထိုအဗျာကတတရားတို့၏လည်း၊ ကုသလတာပတ္တိဒေါသံ-ကုသိုလ် ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းဟူသော အပြစ်ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ တံ-ထိုအပြစ်ကို၊ ပရိဟရိတံ-ပယ်ရှားခြင်းငှာ၊ (အဗျာကတကို တားမြစ်ခြင်းငှာ) သုခဝိပါက ဝစနံ- သုခဝိပါကသဒ္ဓါကို၊ (သင်္ဂဟကာရော)အာဟ။

ဝါ-တစ်နည်း၊ အဝဇ္ဇပဋိပက္ခာ-အပြစ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို၊ ဣဓ- ဤအကုသိုလ်တရားတို့ကိုပြရာ၌၊ အနဝဇ္ဇာတိ-အနဝဇ္ဇာတို့ဟူ၍၊ ဝတ္ထာ-ဆိုအပ်ကုန် ပြီး၊ ဗာဟိတိကသုတ္တေဝိယ-ဗာဟိတိက သုတ်၌ကဲ့သို့၊ ပဋိပဿဒ္ဓါဝဇ္ဇာ-ငြိမ်းအေး ပြီးသော အပြစ်ရှိသော ဖိုလ်တရားတို့ကို၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝိရဟိတာဝဇ္ဇမတ္ထာ-ကင်း သော အပြစ်ရှိသော တရားသာမညတို့ကို၊ (အနဝဇ္ဇာတိ-တို့ဟူ၍) န (ဝတ္ထာ- မဆိုအပ်ကုန်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အနဝဇ္ဇာဝစနမတ္ထေန-အနဝဇ္ဇာသဒ္ဓါဖြင့်၊ အဝဇ္ဇဝိနာသန

အညေပိ၊ ပေ၊ ဝစနံ-အာဟ။ ။ “အနဝဇ္ဇလက္ခဏာ”ဟု ဆိုလျှင် အဗျာကတတရား တို့လည်း ကိလေသာ အပြစ်မရှိသောကြောင့် အနဝဇ္ဇဖြစ်ရကား ထိုအဗျာကတတို့လည်း ကုသလ အဖြစ်၌ လျှဉ်းပါးဖွယ်(ယုံမှားဖွယ်) ရှိသောကြောင့် “သုခဝိပါက”ဟု လက္ခဏာတစ်ရပ်ကို ထပ်၍ပြုရသည်၊ အပြစ်မရှိရုံသာမက၊ ကောင်းသော ဣဒ္ဓအကျိုးကို ပေးခြင်းလက္ခဏာလည်းရှိမှ ကုသလအမည် ရနိုင်သည်-ဟူလို။

အဝဇ္ဇပဋိပက္ခာ ဝါ၊ ပေ၊ မတ္ထာဝါ။ ။ ဤနည်း၌ကား န (အနိ) သဒ္ဓါသည် အကုသလာ၌ ကဲ့သို့ ပဋိပက္ခအနက်ဟောတည်း၊ မဇ္ဈိမပံ-ဗာဟိတိကသုတ်၌ ဘုရားရှင်၏ ကာယဝစီမနောသမာ စာရကို “အနဝဇ္ဇ”ဟု-အရှင်အာနန္ဒာမိန့်၏၊ ထို၌ အဝဇ္ဇ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်ကို အနဝဇ္ဇဟု မဆိုရ၊ မနောသမာစာရတို့တွင် ပဋိပဿဒ္ဓိပဟာနသတ္တိဖြင့် ကဲ့ရဲ့ဖွယ်အပြစ်တို့မှ ငြိမ်းပြီးသော ဖိုလ်တရားဟူသော မနောသမာစာရအထူးကိုလည်းကောင်း၊ ကဲ့ရဲ့ဖွယ် အပြစ်တို့မှကင်းသော သမာစာရသာမညသုံးပါးကိုလည်းကောင်း “အနဝဇ္ဇ” ဟု ဆိုသည်၊ ဤ၌ အနဝဇ္ဇကား ထိုသုတ် လာ အနဝဇ္ဇမျိုးမဟုတ်၊ အဝဇ္ဇပဋိပက္ခဖြစ်သော အနဝဇ္ဇဖြစ်သည်-ဟူလို။

ဘာဝေါ-အပြစ်ကိုဖျက်ဆီးတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒသိတော-ဗြိ၊ ပန-ဆက်၊ သဝိပါကတာလက္ခဏံ-သဝိပါကတာလက္ခဏာသည်၊ အဗျာကတောဟိ-အဗျာကတတရားတို့မှ၊ ဝိသိဋ္ဌံ-ထူးသော၊ ကုသလာ ကုသလာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့နှင့်၊ သာဓာရဏံ-ဆက်ဆံသော လက္ခဏာတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တသ္မိလက္ခဏေ-ထို သဝိပါကတာလက္ခဏာ၌၊ ဝိသေသဒဿနတ္ထံ-အထူးကိုပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ သုခဝိပါက ဝစနံ-သုခဝိပါကသဒ္ဓါကို၊ အဝေါစ-ဆိုပြီး၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ တသ္မိလက္ခဏေ-၌၊ ဝိသေသဒဿနတ္ထံ-ငှာ၊ သုခဝိပါကဝစနံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြီး၊ ဣတိ-ဝိညာယတိ-နည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ပုရိမေနေဝ-ရှေးဖြစ်သော အနဝဇ္ဇသဒ္ဓါဖြင့်ပင်၊ အကုသလဗျာကတောဟိ-တို့မှ၊ ကုသလာနံ-တို့၏၊ ဝိသေသော-အထူးသည်၊ သိဒ္ဓေါ-ပြီးစီး၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တသ္မိလက္ခဏေ ဝိသေသဒဿနတ္ထံ သုခဝိပါကဝစနံ အဝေါစ၊ ဣတိ-ဝိညာယတိ-၏။)

တသ္မာပေါဒသိတော။ ။ ထိုသို့ အဝဇ္ဇပဋိပက္ခတရားတို့ကို အနဝဇ္ဇဟု ဆိုသောကြောင့် ပဋိပက္ခ (ရန်သူ) မှန်လျှင် သတ်အပ်သောသဘော၊ သတ်တတ်သောသဘောထုံးစံရှိရကား ထိုအနဝဇ္ဇသဒ္ဓါဖြင့် ကုသိုလ်တို့က (အဝဇ္ဇ) အပြစ်တို့ကို ဖျက်ဆီးသတ်ဖြတ်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြအပ်ပြီးဖြစ်တော့သည်-ဟုလို့၊ (ဤဝါကျသည် ဝဇ္ဇပဋိပက္ခအနက်ကို ယုံရခြင်း၏ အကျိုး ဖြစ်သော ဖလဝါကျတည်း၊ အဝဇ္ဇပေ၊ ဝိညာဿည် အနွယ်ဟေတုဝါကျ၊ န ဗာဟိတိက၊ ပေါဝါကား ဗျတိရေကဟေတုဝါကျတည်း၊ ထို ၂-ဝါကျတွင်လည်း ဗျတိရေကဟေတုဝါကျသည် ဝိသဝိသုပမာနဝါကျ၊ အနွယ်ဟေတုဝါကျသည် ဥပမေယျဝါကျဟု ခွဲပါ။)

အဗျာကတောဟိ ပန ပေါ အဝေါစ။ ။ အနဝဇ္ဇသဒ္ဓါဖြင့် အကုသိုလ်တို့ကို သတ်တတ်သောတရားဟု အဓိပ္ပာယ်ပြုပြီးဖြစ်လျှင် ကုသိုလ်အတွက် အကုသိုလ်အဗျာကတတို့နှင့် မဆက်ဆံသော သီးခြားလက္ခဏာကို ပြပြီးဖြစ်သောကြောင့် လိုအပ်သော အနက် ပြည့်စုံပြီးဖြစ်ပါ လျက် အဘယ်အကျိုးငှာ သုခဝိပါကလက္ခဏာကို ဆိုပါသေးသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား “အဗျာကတောဟိပေါဒဿနတ္ထံ” ဟု မိန့်သည်။ “အကျိုးကိုပေးခြင်း” ဟူသော သဝိပါကတာ လက္ခဏာသည် အဗျာကတတို့မှ ထူးခြားစေကာမူ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ၂-ပါးနှင့် ဆက်ဆံသော လက္ခဏာဖြစ်၏။ ထိုလက္ခဏာ၌ ကုသိုလ်၏ သုခဝိပါကတာလက္ခဏာသည် အကုသိုလ်၏ ဒုက္ခဝိပါကတာလက္ခဏာမှ ထူး၏။ ထိုအထူးကိုပြခြင်းငှာ သုခဝိပါကသဒ္ဓါကို ထည့်ရပြန်သည်-ဟုလို့။

သိဒ္ဓေါ ဟိ ပေါ ဝိသေသောတိ။ ။ “အကုသိုလ်မှ ထူးခြားသော လက္ခဏာကို ပြုခြင်း အကျိုးငှာ ဆိုအပ်ကြောင်းကို အဘယံကြောင့် သိနိုင်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သိဒ္ဓေါ ဟိ” စသည်မိန့်၊ အကုသိုလ် အဗျာကတတို့နှင့် ကုသိုလ်၏ ထူးခြားချက်မှာ “အနဝဇ္ဇ” ဟူသော ရှေ့သဒ္ဓါဖြင့်ပင် ပြီးနေသောကြောင့် သ ဝိပါက သဘောရှိသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် တွင် ကုသိုလ်၏ အကုသိုလ်မှ ထူးခြားပုံကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ သုခဝိပါကသဒ္ဓါ ဆိုရကြောင်းကို သိနိုင်ပါသည်-ဟုလို့။

တေသံ-ဤအကုသိုလ်တရားတို့၏၊ သုခေါ-ကောင်းမြတ်သော၊ ဝါ-လှူ
 ဖြစ်သော၊ ဝိပါကော-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ (တေ-တို့သည်)၊ သုခဝိပါကာ-တို့
 မည်၏၊ တေန-ထို သုခဝိပါကဟူသော လက္ခဏာဖြင့်၊ ကုသလာကုသလာနံ-
 တို့၏၊ သာမညေ-တူမျှသည်၏အဖြစ်ဟူသော၊ ဝိပါကမဗ္ဗဘာဝေ-ဝိပါကမဗ္ဗတို့၏
 အဖြစ်သည်၊ (သတိ-သော်)၊ သုခဝိပါက ဝိပဇ္ဇနသဘာဝံ-ကောင်းသောအကျိုးကို
 မှည့်ရင့်ဖို့ရန် ဈာပါရရှိခြင်းသဘောကို၊ ဒဿေတိ-၏၊ တေသံ-ထိုကုသိုလ်တို့၏၊
 သုခဝိပါကသမ္ဘဝမေဝ-ကောင်းသောအကျိုး၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုသာ၊
 န (ဒဿေတိ)-ပြသည်မဟုတ်။

အနဝဇ္ဇာစ-အပြစ်မရှိသောတရားတို့လည်းဟုတ်၏၊ တေ-ထိုအပြစ်မရှိသော
 တရားတို့ဟူသည်၊ သုခဝိပါကာစ-ကောင်းသော အကျိုးရှိသောတရားတို့လည်း
 ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ဤ ၂-ပါးသောသတ္တိကြောင့်၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာ-တို့မည်၏၊
 ဧတေန-ဤအမှတ်အသားဖြင့်၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့ကို၊ လက္ခိယန္တိ-မှတ်သားအပ်
 ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မှတ်သားကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ (တံ-
 ထိုအမှတ် အသားသည်)၊ လက္ခဏံ-မည်၏၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ အနဝဇ္ဇသုခ
 ဝိပါကာ-အပြစ်မရှိကုန်၊ ကောင်းသောအကျိုးရှိကုန်သော၊ လက္ခဏံ-အမှတ်အသား
 သည်၊ (အတ္ထိ-၏)၊ ဣတိ၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ-တို့မည်၏။ [အနဝဇ္ဇနှင့်
 သုခဝိပါက၏ ကမ္မဓာရဲဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ လက္ခဏသဒ္ဓါ၏ ကရဏ
 သာမန ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါကနှင့် လက္ခဏသဒ္ဓါ၏
 ဗဟုဗ္ဗိဟိ တွဲရကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဓာရိသည့်အတိုင်း သိပါ။]

နန-ဧတာဒနာပါဦးအံ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဧတာဒနာအံ့နည်း)၊ တေဝေ ကုသလာ-
 ထိုကုသိုလ်တို့သည်ပင်၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာ-အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကတို့သည်၊ (ဟောန္တိ
 နန-ဖြစ်ကုန်သည် မဟုတ်လော၊) ကထံ-ကြောင့်၊ တေ-ထိုကုသိုလ်တို့သည်။

သုခေါ ဣဝ သမ္ဘဝမေဝ။ ။ [သုခဝိပါက၌ သုခသဒ္ဓါကို လှူပရိယာယဟု ဆိုလတ္တံ့။] အကျိုးပေးနိုင်ခြင်းဟု သော ဝိပါကသဘောသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ၂-မျိုးနှင့် ဆက်စပ်သော သာမညသဘောဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “သုခေါ+ဝိပါကောယေသံ” ဟူသော ဝေဒနတ္ထအရ သုခဝိပါက အတွက် “ကောင်းသော လှူအကျိုးရှိ၏” ဟူသောအနက်ကိုသာ တိုက်ရိုက်ရသော်လည်း ထိုသုခဝိပါကသဒ္ဓါက ကောင်းသောလှူအကျိုးရှိခြင်းမျှကိုသာ ပြသည်မဟုတ်။ ထိုအကျိုးကို ဖြစ်စေစွမ်းနိုင်သော သတ္တိရှိ၏ ဟူသော အနက်တိုင်အောင် ပြသည်။ ဆိုလိုရင်းကား သုခဝိပါက သဒ္ဓါဖြင့် ကုသိုလ်တရားတို့မှာ (ဖြစ်ဆဲစက၌) နောင်ခါ အကျိုးဖြစ်စေနိုင်သောသတ္တိရှိနေသည် ဟူသော အနက်ကို ပြသည်-ဟုလို။

နန ဣဝ ဟောန္တိတိ။ ။ “အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာ+လက္ခဏံ” ဟု အရတုဆိုထားသောကြောင့် ဤဧတာဒနာကိုပြရသည်။ ပြခဲ့သော ဝေဒနတ္ထတို့နှင့်အညီ “အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါက”အရ ကုသိုလ် တရားတို့ကို ရ၏။ လက္ခဏအရလည်း အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကဖြစ်သော ကုသိုလ်တရားတို့ကိုပင်

သယမေဝ-မိမိတို့ကိုယ်တိုင်ပင်၊ အတ္တဇော-မိမိဟူသော ကုသိုလ်၏၊ လက္ခဏ-
 အမှတ်အသားသည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်သတည်း၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း၊
 ဝိညာတာဝိညာတသဒ္ဓတ္တဘာဝေန-သိအပ်သော သဒ္ဓါနက်၏အဖြစ်၊ မသိအပ်သော
 သဒ္ဓါနက်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-ထင်ရှားသော သဒ္ဓါနက်၏အဖြစ်၊ မထင်ရှားသော
 သဒ္ဓါနက်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ လက္ခဏလက္ခိတဗ္ဗဘာဝယုတ္တိတော-မှတ်သားကြောင်း၏
 အဖြစ်၊ မှတ်သားထိုက်၏အဖြစ်၌ သင့်လျော်ခြင်းကြောင့်၊ (တေ-ထိုကုသိုလ်တို့သည်၊
 သယမေဝ-ပင်၊ အတ္တဇော-၏၊ လက္ခဏ-အမှတ်အသားသည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်နိုင်
 ကုန်၏၊) ဟိ-ချဲ့၊ အဝိညာတာ-မသိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-မထင်ရှားကုန်သော၊
 ကုသလာ-တို့သည်၊ လက္ခိတဗ္ဗ-မှတ်သားထိုက်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ (အမှတ်အသားဖြင့်
 မှတ်သားထိုက်သော တရားများဖြစ်ကြ၏၊) အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကသဒ္ဓတ္တဘာဝေန-
 အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကသဒ္ဓါ၏ အနက်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝိညာတာ-သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-
 ထင်ရှားကုန်သောတရားတို့သည်၊ လက္ခဏ-မှတ်သားကြောင်းသည်၊ (ဟောန္တိ)၊
 ဣတိ-ကြောင့်၊ ဧတံ-ဤမိမိသည်ပင် မိမိ၏လက္ခဏာ၏ အဖြစ်သည်၊ ယုတ္တိ-
 သင့်၏။

ရ၏၊ ထို့ကြောင့် အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကကုသိုလ် ဟူသော မိမိသည်ပင် မိမိ၏ လက္ခဏာဖြစ်နေသည်
 မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာသည်။ [လောက၌ မှတ်သားအပ်သော လက္ခိတဗ္ဗအရနှင့် မှတ်သား
 ကြောင်း လက္ခဏတို့သည် အရကွဲပြားရိုးဖြစ်၏၊ ဤ၌ကား မကွဲပြားဘဲ ဖြစ်နေပါတကား-
 ဟုလို။]

ဝိညာတ ပေယုတ္တမေတံ။ ။ဝိညာတသဒ္ဓါနက် အဝိညာတသဒ္ဓါနက်၏ အဖြစ်ဖြင့်
 လက္ခဏ လက္ခိတဗ္ဗ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် မိမိသည်ပင် မိမိ၏လက္ခဏာဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထိုအကျဉ်း
 အဖြေကိုချဲ့၍ “ကုသလာသဒ္ဓတ္တဝေနေ ဟိ” စသည်မိန့်၊ ကုသလသဒ္ဓါ၏ အနက်ဖြစ်သော
 “ကုသိုလ်” ဟူသေ အနက်သည် အဝိညာတသဒ္ဓတ္တဖြစ်၏၊ ဝိဇ္ဇကစာပေ၌ အလေ့အလာများသူတို့
 အတွက် “ကုသိုလ်ဆိုတွာ ဘယ်လိုဟာမှန်းမသိကြ” ဟုလို၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကသဒ္ဓါ၏ အနက်
 ဖြစ်သော “အပြစ်မရှိ၊ ကောင်းသော အကျိုးရှိသောတရား”ဟု ပြောလိုက်မှ “ကုသိုလ်ဆိုတာ
 ဒီလိုတရားမျိုးပါတကား”ဟု အများနားလည်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အပြစ်မရှိသောတရား၊
 ကောင်းသော အကျိုးရှိသောတရားဟု အများနားလည် ထင်ရှားသောအနက်ကို အမှတ်အသား
 လက္ခဏအနေအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ “ကုသိုလ်” ဟူသော မထင်ရှားသောအနက်ကို မှတ်သား
 အပ်သော လက္ခိတဗ္ဗအနေအားဖြင့်လည်းကောင်း ခွဲခြား၍ဆိုခြင်းသည် လောကယုတ္တိရှိ၍ သင့်မြတ်
 သော စကားဖြစ်သည်-ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ဤနည်း၌ လက္ခဏဖြစ်သော အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကအရနှင့် လက္ခိတဗ္ဗဖြစ်သော
 ကုသလအရသည် မပြားသောကြောင့် အဘောဒဘေဒပစာရဟု ဖွင့်ကြသည်။ [ဘဝတိ ဟိ သဒ္ဓတ္တ
 ဝိသေသမတ္တေနာပိ အဘိန္နေ ဝတ္ထုသ္မိံ ဘောဒဝစနံ၊ ယထာ-သိလာပုတ္တကဿ သရိရန္တိ၊-အန။]

အထဝါ-ကား၊ လက္ခိယတိ-မှတ်သားအပ်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ မှတ်သားအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ လက္ခဏံ-မည်၏။ သဘာဝေါ-ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသောသဘောတည်း။ အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါကာစ-အပြစ်မရှိကုန်၊ကောင်းသော အကျိုးရှိကုန်သော တရားတို့လည်းဟုတ်၏။ တေ-ထို အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါကတရားတို့ဟူသည်၊ လက္ခဏဉ္စ-မှတ်သားအပ်သောသဘောလည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ဤ ၂-ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ-တို့မည်၏။ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာ-အပြစ်မရှိ၊ ကောင်းသောအကျိုးရှိကုန်သည်။ ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ (တစ်နည်း) အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာ-အပြစ်မရှိ ကောင်းသောအကျိုးရှိသော တရားတို့၏။ ဟုတ္တာ-အဖြစ်ဖြင့်၊ လက္ခိယမာနာ-မှတ်သားအပ်ကုန်သော၊ သဘာဝါ-သဘောတို့သည်၊ ကုသလာနာမ-တို့မည်၏။ ဣတိအတ္ထော-နက်။

အထဝါ-ကား၊ အနဝဇ္ဇဝစနေန-အနဝဇ္ဇသဒ္ဓါဖြင့်၊ အနဝဇ္ဇတ္ထံ-အပြစ်မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ အာဟ-ဆိုပြီး၊ သုခဝိပါက ဝစနေန-သုခဝိပါကသဒ္ဓါဖြင့်၊ သုခဝိပါကတ္ထံ-ကောင်းသောအကျိုးရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ (အာဟ-ပြီး) တသ္မာ-ကြောင့်၊ အနဝဇ္ဇဉ္စ-အပြစ်မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကိုလည်း၊ သုခဝိပါကောစ-ကောင်း

အထဝါ လက္ခိယတိ။ ။ဤနည်း၌ လက္ခဏသဒ္ဓါကို ကမ္မသင်္ခရိတိဗျူဟံဖြု၍မှတ်အပ်သော သဘောကို အရဏာကံရု၏။ ထို့နောက် “အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကာစ+တေ+လက္ခဏံ” ဟု ကမ္မစာရ ဝိဂ္ဂဟပြုရာ၌ “အနဝဇ္ဇသုခဝိပါက”အရ ကုသလာဟူသော အဘိဓေယျနှင့် အနက်ရ တူသောကြောင့် ဗဟုဝစနန္တထား၍ ထိုတရားတို့သည် မှတ်အပ်သော သဘောတရားအဖြစ်ဖြင့် တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့် ဇေတျာပေက္ခနည်းအားဖြင့် “လက္ခဏံ”ဟု နပုလ္လိင် ဧကဝနန္တထားသည်။ နိပ္ပန္နပြီးသောအခါ၌ကား “ကုသလာ” ဟူသော အဘိဓေယျ၏ လိင်ဝုစံလိုက်၍ “အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ” ဟု ဗဟုဝုစံထားရသည်။

သဘာဝေါ။ ။ဘာဝသဒ္ဓါသည် “ဘာဝေါပဒတ္တေ၊ပေ၊ သဘာဝသ္မိံစ လီလာယံ”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ထင်ရှားရှိသော ဖုသနစသော ပရမတ္ထသဘောကိုဟော၏။ သဟ+ဘာဝေနယော ဝတ္တတိတိ သဘာဝေါ၊ ယော-အကြင်ဖဿစသောတရားသည်။ ဘာဝေန-ထင်ရှားရှိသော ဖုသနစသော သဘောနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော-ထို ဖဿစသောတရားသည်၊ သဘာဝေါ-မည်၏။ ထိုသို့ ထင်ရှားမရှိသောတရားကိုကား “အဘာဝ၊ ပညတ်” ဟု ခေါ်သည်။

အနဝဇ္ဇ၊ပေးအတ္ထော။ ။ဤကား အဖြောင့်အနက်ကို ဖွင့်ပြသော ဥဇုကတ္ထုပြ၊ တပ္ပါကဋီကရဏတည်း။ ဟုတ္တာကို (အဖြစ်ဖြင့်-ဟု ပေးရသော) ဝိသေသန အနက်၊ ဝိပါကာ၌ ပဋ္ဌမာကို ဆဋ္ဌိအနက်ဟောဟု မဓုဖွင့်၏။ ဆိုလိုရင်းကား-“အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကအဖြစ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်/ကုန်သော သဘောတရားတို့သည် ကုသိုလ်တို့မည်၏” ဟုလိုး၊ [ဤဝိကပ်၌ “အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာသည် သညိ၊ ကုသလာကား သညာ” ဟု ကွဲပြားသောကြောင့် ရှေ့ဝိကပ်ကဲ့သို့ အဘောဒောဒုပစာ ကြိယွယ်မလို။]

သောအကျိုးရှိကုန်သည်၏အဖြစ်လည်း၊ အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါက-အပြစ်မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်၊ ကောင်းသောအကျိုးရှိကုန်သည်၏အဖြစ်၊ စတေသံ-ဤကုသိုလ်တို့၏၊ တံ-ထိုအပြစ်မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်၊ ကောင်းသောအကျိုးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော၊ လက္ခဏံ-လက္ခဏာသည်၊ ကရုဏတ္ထေစ-ကရိုဏ်းအနက်ရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ လက္ခဏသဒ္ဓေ-လက္ခဏသဒ္ဓါသည်၊ (သတိ-သော်၊) သဘာဝဘူတံ- ထင်ရှားရှိသော သဘောဖြစ်၍ဖြစ်သော လက္ခဏာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ-ထိုကုသိုလ်တို့သည်၊) အနဝဇ္ဇ၊ပေ၊လက္ခဏာ-တို့မည်၏၊ အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါက သဘာဝေန-အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါကဟူသော သဘောဖြင့်၊ လက္ခိယမာနာ- မှတ်သားအပ်သော တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ တံ သဘာဝဝဇ္ဇောစ-ထို အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါက သဘောရှိသော တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကုသလာ-ကုသိုလ်တို့ မည်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ-၏။

အထဝါ အနဝဇ္ဇ ပေ၊ ဝိပါကတ္ထံ။ ။အနဝဇ္ဇ၊ သုခဝိပါကပုဒ်တို့၌ ဘာဝသဒ္ဓါမပါသော် လည်း ဘာဝပ္ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဘာဝအနက်ကို ယူနိုင်သောကြောင့် “အနဝဇ္ဇတ္ထိဟုလည်း ကောင်း၊ “သုခဝိပါကတ္ထံ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ [ဝိနာပိ ဘာဝါဘိ ဓာယိနာ သဒ္ဓေန ဘာဝပ္ပဓာနော နိဒ္ဒေသော ဟောတိတိ၊ ဝုတ္တံ အနဝဇ္ဇဝစနေန အနဝဇ္ဇတ္ထိ အာဟာတိ-၊အန၊] ထိုတွင် အနဝဇ္ဇတ္ထိဟူသည်- အပြစ်မရှိသည်၏အဖြစ် (မကဲ့ရဲ့ထိုက်သည်၏ အဖြစ်)ဟူသော အပြစ်ကင်းခြင်းသဘောတည်း၊ သုခဝိပါကတ္ထိဟူသည် ဣဋ္ဌ အကျိုးကို ပေးစွမ်းနိုင်သော သတ္တိတည်း။

တံ လက္ခဏံ ။ပေ၊သဘာဝဘူတံ။ ။တံဖြင့် အနဝဇ္ဇတ္ထိ သုခဝိပါကတ္ထိကိုညွှန်းသည်၊ လက္ခဏံအရ ကရုဏသာဓံ၊ ကမ္မသာဓံ ၂-မျိုးပြု၍ ကရုဏသာဓံအတွက် မှတ်သားကြောင်းသဘော၊ ကမ္မသာဓံအတွက် မှတ်သားအပ်သောသဘောရ၏၊ “အနဝဇ္ဇု+သုခဝိပါကောစ+အနဝဇ္ဇသုခ ဝိပါကံ”ဟု သမာဟာရဒ္ဓနံပြု၊ ထို့နောက် လက္ခဏံနှင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိတွဲစေလို၍ “တံ+လက္ခဏံ စတေသံ”ဟု မိန့်သည်၊ လက္ခဏံကိုပင် “ကရုဏတ္ထေစ ကမ္မတ္ထေစ လက္ခဏသဒ္ဓေ သဘာဝဘူတံ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ ဤအဖွင့်ဖြင့် “လက္ခဏပုဒ်ကို ကရုဏသာဓံ ကမ္မသာဓံ ၂-မျိုးပြု၍ သဘာဝ ကို အရကောက်ပါ”ဟု ပြသည်။

အနဝဇ္ဇ ပေ၊ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။ဤဝါကျကား တတိယနည်းအတွက် အဖြောင့်အနက်ကိုဖွင့်ပြ သော ဥဇုကတ္ထုပြ (တပ္ပာကဋီကရဏ)ဝါကျတည်း၊ “အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကေန လက္ခိယမာနာ”ဖြင့် ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ လက္ခဏသဒ္ဓါ၏ ကမ္မသာဓနအတွက် ဥဇုကတ္ထုကိုပြ၏၊ ဤသို့ ဥဇုကတ္ထုကို ပြသော်လည်း ဝိဂ္ဂဟမှာ ဗဟုဗ္ဗိတိသာပြုရသည်၊ “တံ သဘာဝဝဇ္ဇောစ”ဖြင့် ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ လက္ခဏ သဒ္ဓါ၏ ကရုဏသာဓနအတွက် ဥဇုကတ္ထုကိုပြသည်။ [မဓုဋီကာ၌ကား ပထမစကားရပ်ကို ကရိုဏ်းအနက်ဟော လက္ခဏသဒ္ဓါ၏ အဓိပ္ပာယ်ပြဟုလည်း ကောင်း၊ တံ သဘာဝဝဇ္ဇောကို ကံအနက်ဟော လက္ခဏသဒ္ဓါ၏ အနက်ပြဟုလည်းကောင်း ဖွင့်လေသည်၊ စဉ်းစားကြပါလေ။

တတ္ထ-ထို အနဝဇ္ဇသဒ္ဓါ၊ သုခဝိပါကသဒ္ဓါတို့တွင်း အနဝဇ္ဇဝစနေန-အနဝဇ္ဇသဒ္ဓါဖြင့်၊ ကုသလာနံ-တို့၏၊ ပဝတ္တိသုခတံ-ကောင်းသောဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတိ-၏၊ သုခဝိပါကဝစနေန-သုခဝိပါကသဒ္ဓါဖြင့်၊ (ကုသလာနံ-တို့၏)၊ ဝိပါကသုခတံ-ကောင်းသောအကျိုးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဒဿေတိ-၏)၊ ဟိ-မှန်၊ ပုရိမံ-ရှေ့ဖြစ်သော အနဝဇ္ဇသဒ္ဓါသည်၊ အတ္တဇော-မိမိဟူသော အကုသိုလ်၏၊ ပဝတ္တိသဘာဝဝသေန-ဖြစ်ခြင်းသဘော၏အစွမ်းဖြင့်၊ လက္ခဏတာဝစနံ-လက္ခဏာ၏အဖြစ်ကို ဟောသောသဒ္ဓါတည်း၊ ပစ္စိမံ-နောက်ဖြစ်သော သုခဝိပါကသဒ္ဓါသည်၊ ကာလန္တေ-ရှေ့ဖြစ်ရာကာလမှ တစ်ပါးသောနောက်ကာလ၌၊ ဝိပါကုပ္ပာဒန သမတ္တတာယ-အကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ (လက္ခဏတာဝစနံ-တည်း) ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ပုရိမေန-ရှေ့ဖြစ်သော အနဝဇ္ဇသဒ္ဓါဖြင့်၊ ကုသလာနံ-တို့၏၊ အတ္တသုဒ္ဓိံ-မိမိဟူသော ကုသိုလ်၏စင်ကြယ်ခြင်းကို၊ ဒဿေတိ-၏၊ ပစ္စိမေန-နောက်ဖြစ်သော သုခဝိပါကသဒ္ဓါဖြင့်၊ (ကုသလာနံ) ဝိသုဒ္ဓိဝိပါကတံ-စင်ကြယ်သောအကျိုး ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ (ဒဿေတိ)၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ပုရိမေန-ဖြင့်၊ ကုသလံ-ကို၊ အကုသလသဘာဝတော-အကုသိုလ်၏သဘောမှ၊ နိဝတ္တေတိ-နစ်စေ၏၊ ပစ္စိမေန-ဖြင့်၊ (ကုသလံ) အဗျာကတသဘာဝတော-အဗျာကတ၏ သဘောမှ၊ နိဝတ္တေတိ-၏၊ ကသ္မာ-နည်း၊ ပစ္စိမဿ-နောက်ဖြစ်သော သုခဝိပါကသဒ္ဓါ၏၊ သဝိပါကတ္ထ ဒီပကတ္တာ-အကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [“အဝဇ္ဇပဋိပက္ခ ဝါ ဣဓ အနဝဇ္ဇာတိ ဝုတ္တာ” ဟု ဖွင့်ခဲ့သောနည်းအရ ဒီပနတ္တတို့ကိုပြလို၍ “ပုရိမေနဝါ” စသည်မိန့်။] ဝါ-တစ်နည်း၊ ပုရိမေန-ဖြင့်၊ ဝဇ္ဇပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတော-အပြစ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ကို ပြခြင်းကြောင့်၊ ကိစ္စဋ္ဌေန-ကိစ္စအနက်ရှိသော၊ ရသေန-ရသအားဖြင့်၊ အကုသလဝိဒ္ဓံသနရသတံ-အကုသိုလ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းကိစ္စရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒီပေတိ၊ ပစ္စိမေန-ဖြင့်၊ သမ္ပတ္တိအတ္ထေန-သမ္ပတ္တိအနက်ရှိသော၊ (ရသေန-အားဖြင့်)၊ ဣဒ္ဓဝိပါကရသတံ-ဣဒ္ဓဝိပါကဟူသော သမ္ပတ္တိရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ (ဒီပေတိ)။

တတ္ထ အနဝဇ္ဇဝစနေန။ ။ “အနဝဇ္ဇ+သုခဝိပါက”ဟု ပုဒ် ၂-မျိုးကို ပြခြင်း၌ အကြောင်းအဘယ်သို့ရှိပါသနည်း၊ ပုဒ်တစ်မျိုးကိုပြလျှင် လိုအပ်သောအကျိုးပြီးနိုင်သည် မဟုတ်ပါလောဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တတ္ထ အနဝဇ္ဇဝစနေန” စသည်မိန့်၊ အနဝဇ္ဇသဒ္ဓါဖြင့် ပဝတ္တိသုခ (ကုသိုလ်ဖြစ်နေတုန်းမှာ ချမ်းသာခြင်း) ဟူသော အနက်ကိုပြ၍၊ သုခဝိပါကသဒ္ဓါဖြင့် ဝိပါကသုခ (ထိုကုသိုလ်ကအကျိုးပေးသောအခါ ဣဒ္ဓအကျိုးကိုပေး၏) ဟူသော အနက်ကိုပြ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပြစို့ရာအနက်အဓိပ္ပာယ်က ၂-မျိုးစီ ရှိသောကြောင့် ပုဒ် ၂-ပါးလုံးကို ယူရသည်-ဟူလို။

စ-သည်သာမကသေး၊ ပုရိမေန-ဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌာနာ ကာရဋ္ဌေန-ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာသော အခြင်းအရာဟူသော အနက်ရှိသော၊ ပစ္စုပဋ္ဌာနေန-ပစ္စုပဋ္ဌာန်အားဖြင့်၊ ဝေါဒါနပစ္စုပဋ္ဌာနတံ-ဖြူစင်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးစွာ ထင်လာသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတိ၊ ပစ္စိမေန-ဖြင့်၊ ဖလတ္ထေန-ဖလအနက်ရှိသော၊ (ပစ္စုပဋ္ဌာနေန) သုခဝိပါကပစ္စုပဋ္ဌာနတံ-သုခဝိပါကဟူသောအကျိုးရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ (ဒဿေတိ)၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ပုရိမေန-ဖြင့်၊ ယောနိသောမနသိကာရံ-ယောနိသောမနသိကာရဟူသော၊ ကုသလာနံ-တို့၏၊ ပဒဋ္ဌာနံ-နီးစွာသောအကြောင်းကို၊ ဝိဘာဝေတိ-ထင်စွာပြ၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း၊ ကသ္မာ၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ တတော-ထိုယောနိသောမနသိကာရကြောင့်၊ တေ-ထိုကုသိုလ်တို့သည်၊ အနဝဇ္ဇာ-အပြစ်မရှိသော တရားတို့သည်၊ ဇာတာ-ဖြစ်ရကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ)၊ ပစ္စိမေန-ဖြင့်၊ ကုသလာနံ-ကုသိုလ်တို့၏၊ ဝါ-တို့က၊ အညေသံ-အခြားသော ဝိပါကတို့၏၊ ပဒဋ္ဌာနဘာဝံ-နီးစွာသော အကြောင်းတို့၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတိ၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း၊ ကသ္မာ၊ ဝိညာယတိ)၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ တေ-ထိုကုသိုလ်တို့သည်၊ သုခဝိပါကဿ-ကောင်းသောအကျိုး၏၊ ကာရဏံ-အကြောင်းသည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ)။ [ကိစ္စဋ္ဌေနရသေန စသည်၌ ရသည်၏ ကိစ္စရသ၊ သမ္ပတ္တိရသ ၂-မျိုးရှိကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၏ ဥပဋ္ဌာနကာရ၊ ဖလအားဖြင့် ၂-မျိုးရှိကြောင်းကိုလည်းကောင်း လက္ခဏ၊ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာန် အခွဲကို လေ့လာ၍ သိကြပါလေ။]

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤအနဝဇ္ဇာသုခဝိပါကာဟူသော ပုဒ်၌၊ သုခဝိပါကသဒ္ဓေ-သုခဝိပါကသဒ္ဓါ၌၊ သုခသဒ္ဓေါ-သုခသဒ္ဓါကို၊ ဣဋ္ဌပရိယာယဝစနန္တိ-ဣဋ္ဌသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော သဒ္ဓါဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဟိ-မှန်၊ ဣဋ္ဌစတုက္ခန္ဓဝိပါကာ-အလိုရှိအပ်သော နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါးဟူသော အကျိုးတရားတို့သည်၊ ကုသလာတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ သုခဝေဒနာဝိပါကာဝ-သုခဝေဒနာဟူသော အကျိုးရှိသောတရားတို့သည်သာ၊ (ကုသလာ-တို့သည်)၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ စ-ဆက်၊ သင်္ခါရပေ၊ သုခဝိပါကတာယ-သင်္ခါရဒုက္ခတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းနိဗ္ဗာန်ဟူသော သုခဝိပါကတာ၏၊ သမ္ဘဝေါဝေ-ဖြစ်သင့်ခြင်းသည်ပင်၊ (လျဉ်းပါးဖွယ်သည်ပင်)၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဟိ-မှန်၊ တံ-ထိုသင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းဟူသော နိဗ္ဗာန်သည်၊ န ဝိပါကော-ဝိပါက

ဧတ္ထ စ ပေ၊ ဝိပါကောတိ။ ။ “သုခဝိပါက”အရာ၌ “သင်္ခါရဒုက္ခတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း နိဗ္ဗာန်အကျိုး”ဟူသော အနက်မှာ ကုသိုလ်၏ ဝိပါကကိုပြနေသော ဤနေရာ၌ မဖြစ်သင့်၊ သမ္ဘဝဗျာတိစာရ ၂-မျိုးတွင် ထိုအနက်များ၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းဟူသော သမ္ဘဝပင် မရှိ၊ သမ္ဘဝရှိမှ ဖြစ်နိုင်သော ဗျာတိစာရကား ပြောဖွယ်ပင်မလိုပါ-ဟုံလို၊ ထို့ကြောင့် “သမ္ဘဝေါ ဝေ နတ္ထိ” ဟု ဝေဖြင့် ဆိုသည်။

မဟုတ်၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏၊ ပန-ဆက်၊ ဝိပါကသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဖလ ပရိယာယဝစနံ-ဖလ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သောသဒ္ဓါသည်၊ ယဒိ (ဟောတိ၊ ဧဝံသတိ) နိသန္ဒဝိပါကေန-အဆက်ဆက်အကျိုးဖြစ်သော၊ ဣဋ္ဌဂ္ဂုပေနာပိ-ဣဋ္ဌရုပ်အားဖြင့် လည်း၊ သုခဝိပါကတာ-ကောင်းသော အကျိုးရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ယောဇောဗ္ဗာ-ယှဉ်စေထိုက်၏၊ စ-ဆက်၊ သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါက လက္ခဏာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဝုတ္တဝိဓိ အနုသာရေန-ကုသိုလ်၏ လက္ခဏာဝယ် ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအရင်ကို အစဉ်လိုက် သဖြင့်၊ အတ္ထောစ-အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ယောဇောစ-ဒဿနတ္ထစသည်ကို ယှဉ်စေပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

ဝိပါကာရဟတာ-အကျိုးပေးခြင်းကို ထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ကုသလာကုသလာနံ-တို့၏၊ လက္ခဏဘာဝေန-လက္ခဏာ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီး၊ တဗ္ဗာဝေန-ထို ဝိပါကာရဟ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အကထိတာ-မဟောအပ်ကုန်သော၊ အဗျာကတာ-တို့သည်၊ အဝိပါကရဟ သဘာဝါ-အကျိုးပေးခြင်းကို မဲထိုက်သော သဘောရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဝိပါက၊ ပေ၊ အဗျာကတာတိ-ဟူ၍၊

ယဒိပန၊ ပေ၊ ယောဇောဗ္ဗာ။ ။ အချို့အရာ၌ ဝိပါကသဒ္ဓါသည် နာမ်ဝိပါကသာမက ရုပ်ဝိပါကများလည်းဟော၏၊ ထိုဝိပါကသဒ္ဓါကို ဖလသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်ဟုဆိုရသည်၊ ထိုဖလသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်အားဖြင့် သုံးစွဲခြင်းမှာ ဝိပါကာဓမ္မာဟူသော တိက်ပုဒ်နှင့်မညီသောကြောင့် “ယဒိပန”ဟု ပရိကပ္ပ ဇောတကနိပါတ်နှင့်တကွ မိန့်၏၊ ရုပ်ဝိပါကဟူရာ၌ ကုသိုလ်အတွက် အကျိုးဆက်ဖြစ်သော (မူလအကျိုးမှဆက်၍ဆက်၍သွားသော) ကောင်းသော ဣဋ္ဌကမ္မဇရုပ်၊ ကောင်းသော ဘုံဗိမာန်၊ အဝတ်အစားစသော ကမ္မပစ္စယ ဥက္ခရရုပ်၊ စိတ္တဇရုပ် အဟာရဇရုပ် တို့လည်း ပါဝင်၏။ [အကုသိုလ်အတွက်လည်း မကောင်းသော အနိဋ္ဌရုပ် အဆက်ဆက်တို့ ပါဝင်သည်။]

ဝုတ္တဝိဓိ အနုသာရေန။ ။ အကုသိုလ်၏ လက္ခဏာကိုပြရာ၌ အကုသိုလ်ဝယ် ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအစဉ်ကို အစဉ်လိုက်၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယောဇောပုံကိုလည်းကောင်း သိပါဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ထိုသို့ဖွင့်ရာ၌ ယထာသမ္ဘဝံဟု ဆိုသောကြောင့် -သဟ+အဝဇ္ဇေ+ယေ ဝတ္တန္တိတိ သာဝဇ္ဇာ၊ ဂရဟိတဗ္ဗဘာဝယုတ္တာ၊ သဒေါသာတိ အတ္ထော၊ တေန နေသံ ဂရဟိတဗ္ဗသဘာဝံ ဒဿေတိ”စသည်ဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သင့်သလို ယှဉ်တွဲရ၏၊ ထိုသို့ယှဉ်တွဲပုံကို အနဋီကာ၌ပြထားသည်၊ “ယောဇော” ဟူသည် “သာဝဇ္ဇဝစနေန အကုသလာနံ ပဝတ္တိဒုက္ခတံ ဒဿေတိ”စသည်ဖြင့် ဒဿနတ္ထစသည်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။ [မရ၌ကား “ယောဇောစ-အကျိုးကိုလည်းကောင်း”ဟု ဖွင့်၏၊ စဉ်းစားပါ။]

ဝိပါကာရဟတာပေ၊ အဗျာကတာတိ။ ။ “သုခဝိပါက-သုခအကျိုးရှိ၊ ဒုက္ခ ဝိပါက-ဒုက္ခအကျိုးရှိ” ဟု ကုသိုလ်အကုသိုလ်၏ လက္ခဏာ၌ ဆိုခဲ့၏၊ ထို “အကျိုးရှိ”ဟူသောစကား၌ “အကျိုးပေးခြင်းငှာထိုက်၏၊ ဝါ-အကျိုးပေးနိုင်၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝိပါကာရဟတာ ဝုတ္တာ”ဟု ဆိုသည်၊ အဗျာကတာတရားတို့ကား အကျိုးမပေးနိုင်သောကြောင့် “အဝိပါကလက္ခဏာ”ဟု ဆိုသည်။

အာဟ-ပြီ၊ ဟိ-ဗျေ၊ သုခ-ဒုက္ခဝိပါကာရဟာ-ကောင်းသောအကျိုးကို ပေးခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်၊ မကောင်းသောအကျိုးကို ပေးခြင်းငှာထိုက်ကုန်သော တရားတို့သည်၊ သုခ ဒုက္ခဝိပါကာ-သုခဝိပါက၊ ဒုက္ခဝိပါကတို့တည်း၊ ဣတိ-တရားတို့သည်၊ ကုသလာကုသလနံ-တို့၏၊ ဧဝံ လက္ခဏတာ-ဤသို့ သုခဝိပါကလက္ခဏာ ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်၊ ဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏာရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တာယထေဝ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဣဓာပိ-ဤအဗျာကတ၏ လက္ခဏာကိုပြရာ၌လည်း၊ အဝိပါကာရဟာ-အကျိုးပေးခြင်းငှာထိုက်ကုန်သော တရားတို့သည်၊ အဝိပါကာ-အဝိပါကတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အဗျာကတာနံ-တို့၏၊ ဧဝံလက္ခဏတာ-ဤသို့ အဝိပါကလက္ခဏာ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ။

တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကမ္မံ-ကံသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ကမ္မဝိပါကော-ကံ၏အကျိုးသည်၊ နာဟောသိ-ဖြစ်ပြီးလည်းမဟုတ်၊ ကမ္မဝိပါကော-သည်၊ န ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့လည်းမဟုတ်၊ ကမ္မဝိပါကော-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-ဖြစ်ဆဲလည်းမဟုတ်၊ ကမ္မံ-သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဝါ-ဖြစ်ဆဲ၊ ကမ္မဝိပါကော၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါ-ဖြစ်ဆဲမဟုတ်၊ ကမ္မဝိပါကော၊ န ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ္တံ့မဟုတ်၊ ကမ္မံ၊ ဘဝိဿတိ-လတ္တံ့၊ ကမ္မဝိပါကော၊ န ဘဝိဿတိ-မဟုတ်၊ ဣတိ-သို့၊ ဧဝံ ပကာရာနံ-ဤသို့ အလားတူဖြစ်ကုန်သော၊ ကုသလာ ကုသလာနံ-တို့၏၊ ကုသလာ ကုသလ ဘာဝါနာပတ္တိ-ကုသိုလ်၏အဖြစ်၊ အကုသိုလ်၏အဖြစ်သို့ မရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အဗျာကတဘာဝါပတ္တိ ဝါ-အဗျာကတအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ ဟိ-မှန် (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ တေ-ထိုအဟောသိကံဖြစ်သာ ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့သည်၊ သုခ ဒုက္ခဝိပါကာရဟာ

တသ္မာ ၊ပေ၊ ပတ္တိဝါ နဟောတိ။ ။တကယ်အကျိုးပေးနိုင်မှ “သုခဝိပါက၊ ဒုက္ခဝိပါက”ဟု ခေါ်ရသည်မဟုတ်၊ အကျိုးပေးခြင်းငှာ ထိုက်တန်သောတရားဖြစ်လျှင် “သုခဝိပါက၊ ဒုက္ခဝိပါက” ဟု ခေါ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အကျိုးပေးခွင့်မရသည့်အတွက် အဟောသိကံဖြစ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့လည်း အကျိုးပေးခြင်းသဘောရှိရကား ကုသိုလ် အကုသိုလ် နာမည်ပျောက်၍ ‘အဗျာကတ နာမည်မရောက်နိုင်။

မှတ်ချက်။ ။ “အဟောသိ ကမ္မံ” စသောစကားသည် ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်၌လာသော ပါဠိတော်တည်း၊ “အဟောသိ ကမ္မံ”ဖြင့် အတိတ်ကံကိုပြ၏။ “အတ္ထိကမ္မံ”ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ကံကိုပြ၏။ “ဘဝိဿတိ ကမ္မံ” ဖြင့် အနာဂတ်ကိုပြ၏။ “နာ ဟောသိ၊ န ဘဝိဿတိ၊ နတ္ထိ ကမ္မဝိပါကော” ဖြင့် လုံးလုံးအကျိုးမပေးနိုင်ပုံကိုပြ၏။ ပစ္စုပ္ပန်ကံအတွက် အတိတ်အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ အနာဂတ်ကံအတွက် အတိတ်ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးများကိုလည်းကောင်း ပြဖွယ်မလိုသောကြောင့် မပြဘဲထားသည်။ ဧဝံပကာရာနံ၌ ပကာရ သဒ္ဓါသည် “အလားတူ” အနက်ဟောတည်း၊ ထို ပကာရ သဒ္ဓါဖြင့် အကျိုးမပေးနိုင်သော အဘိညာဉ်ကုသိုလ်များကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်သော ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗ အကုသိုလ်စသည်များကိုလည်းကောင်း ယူပါမဟု အနု၊ မစုတို့ ဖွင့်ကြသည်။

ကောင်းသောအကျိုးကိုပေးခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်၊ မကောင်းသောအကျိုးကို ပေးခြင်း
 ငှာ ထိုက်ကုန်သည်။ န ပောန္တိ-မဖြစ်ကုန်သည်ကား၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ (ကသ္မာ-
 နည်း)၊ ဝိပါကဓမ္မတ္တာ-မှည့်ရင့်ခြင်းသဘော ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊
 အဝိပါကာရဟာဝါ-အကျိုးပေးခြင်းငှာ မထိုက်ကုန်သည်လည်း၊ န ဟောန္တိ-
 မဟုတ်ကုန်၊ (ကသ္မာ-နည်း)၊ အဝိပါကဓမ္မတ္တာဘာဝါ-မှည့်ရင့်ခြင်းသဘော မရှိကုန်
 သည်၏အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ကုသလာကုသလာနံ
 ကုသလာ ကုသလာဘာဝါနာပတ္တိံ အဗျာကတဘာဝါပတ္တိံဝါ န ဟောတိ)။

ကုသလာတိဝါ ဓမ္မာတိဝါတိ' အာဒိနိတိ-ကား၊ ကုသလဓမ္မပဒါနိ-ကုသလ
 ပုဒ်၊ ဓမ္မပုဒ်ဟူကုန်သော၊ ဒွေ-၂-ပုဒ်တို့လည်းကောင်း၊ အကုသလဓမ္မပဒါနိ-
 အကုသလပုဒ်၊ ဓမ္မပုဒ်ဟူကုန်သော၊ ဒွေ-တို့လည်းကောင်း၊ အဗျာကတဓမ္မပဒါနိ-
 အဗျာကတပုဒ်၊ ဓမ္မပုဒ်ဟူကုန်သော၊ ဒွေ-တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ဧတာနိ-
 ဤပုဒ်တို့သည်)၊ [ဤ ၂-ပုဒ်စီ ၂-ပုဒ်စီတို့သည်၊] ဧကတ္ထနာနတ္ထာနိ-တူသောအနက်
 ရှိကုန်၊ ထူးသောအနက်ရှိကုန်သလော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိသု ဝိသု-အသီးသီး၊ ဝိန္ဒုဒိန္ဒု-
 ၂-ပုဒ် ၂-ပုဒ်တို့၏၊ အညမညာပေက္ခံ-အချင်းချင်းငဲ့ခြင်းရှိသော၊ ဧကတ္ထနာနတ္ထတံ-
 ဧကတ္ထ၏အဖြစ်၊ နာနတ္ထ၏ အဖြစ်ကို၊ ဧဝဒေတိ-ဧဝဒနာ၏၊ ဆန္ဒ-၆-ပုဒ်လုံး
 တို့၏ (ဧကတ္ထနာနတ္ထတံ-ကို) န (ဧဝဒေတိ)-ဧဝဒနာသည် မဟုတ်။

ဧတ္ထ-ဤ ဧကတ္ထနာနတ္ထ၏ အဖြစ်၌၊ ဒေါသံ-အပြစ်ကို၊ ဝတ္ထုကာမော-
 ဆိုခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဧဝဒကော-သည်၊ ပုစ္ဆတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊
 ဥတ္တာ-သိ၍၊ အာစရိယော-အဋ္ဌကထာဆရာသည်၊ ကိဗ္ဗတ္တာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ၊
 ဧတ္ထ ဧကတ္ထနာနတ္ထတာယံ-ဤဧကတ္ထ၏အဖြစ်၊ နာနတ္ထ၏အဖြစ်၌၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံ
 တစ်ခုသော-အပြစ်စကားကို၊ ဝတ္ထဗွံ-ဆိုထိုက်သေး၏၊ တေ-၏၊ ဧဝဒနာ-သည်၊
 အသမတ္တာ-မပြည့်စုံသေး၊ အဝသိဋ္ဌံ-ကြွင်းကျန်သောစကားကို၊ တာဝ ဗြူဟိ-
 ဆိုစမ်း ပါဠိလော၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဒိန္ဒု ဒိန္ဒု ၊ပေ၊ န ဆန္ဒ။ ။ “ကုသလာတိ ဝါ ဓမ္မာတိဝါတိ အာဒိနိ” ၌ အာဒိအရ
 အကုသလာနှင့် ဓမ္မာကိုလည်းကောင်း၊ အဗျာကတနှင့် ဓမ္မာကိုလည်းကောင်း ယူရမည်ဖြစ်သော
 ကြောင့် အားလုံး ပုဒ် ၆-ပါးရှိနေရကား ၆-ပုဒ်လုံးအတွက် ဧကတ္ထနာနတ္ထ အဖြစ်ကို ဧဝဒနာ-
 သည်ဟု ယူမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဒိန္ဒု ဒိန္ဒု ၊ပေ၊န ဆန္ဒ”ဟု မိန့်သည်၊ ၆-ပုဒ်လုံးအတွက်ပေါင်း၍
 ဧကတ္ထ နာနတ္ထအဖြစ်ကို ဧဝဒနာသည် မဟုတ်၊ ကုသလာနှင့် ဓမ္မာ စသည်ဖြင့် ၂-ပုဒ် ၂-ပုဒ်
 အတွက်သာ ဧကတ္ထ နာနတ္ထအဖြစ်ကို ဧဝဒနာသည်-ဟူလို။

အာစရိယော အာဟ။ ။ဤနေရာ၌ မူလဋီကာဆရာသည် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသကို
 “အာစရိယော” ဟု သုံးစွဲထား၏၊ ဤအသုံးသည် မူလဋီကာဆရာ၏ သုံးလေ့ရှိသော အသုံး
 မဟုတ်သောကြောင့် ဋီကာဆရာ၏ စကား ဟုတ်မှ ဟုတ်ပါလေရဲ့လားဟု သံသယဖြစ်မိပါသည်၊
 အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသကို “သင်္ဂဟကာရ” ဟု သုံးလေ့ရှိပါသည်။

(တောနိ-ဤကုသလာဓမ္မာစသော ပုဒ်တို့သည်။) ဧကတ္တာနိ-တူသောအနက် ရှိကုန်သည်။ ယဒိ (ဟောန္တိ)-ကုန်အံ့၊ (စံဟောန္တေသု-ကုန်လသော်)၊ ဣန္ဒသက္ကသဒ္ဓါနိ- ဣန္ဒသဒ္ဓါ၊ သက္ကသဒ္ဓါတို့၏။ သဒ္ဓမတ္တေဝေ-သဒ္ဓါမျှ၌သာ၊ ဘောဒေါ- “အထူးသည်။ (ဟောတိ) ဝိယ-ကဲ့သို့၊ စံ-ဤအတူ၊ ကုသလဓမ္မသဒ္ဓါနိ- ကုသလာသဒ္ဓါ၊ ဓမ္မသဒ္ဓါတို့၏။ (သဒ္ဓမတ္တေဝေ-၌သာ၊ ဘောဒေါ-သည်။ ဟောတိ)၊ အတ္ထေ- အနက်၌၊ (ဘောဒေါ-သည်။) န (ဟောတိ)-မဖြစ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စောဒနာ၏။ [ထိုစောဒနာ၏ ဥဇကတ္တကိုပြလို၍ “ယထာ၊ပေ၊ယောဇေတဗ္ဗာ”ဟု မိန့်သည်။] ဣန္ဒော သက္ကောတိ-ဣန္ဒော သက္ကောဟူ၍၊ ဝုတ္တေ-ဆိုအပ်သော်၊ ဝါ-ဆိုအပ်သော စကားသည်။ [မရ၌ ဝုတ္တေကို “ဝုတ္ထဝစနံ”ဟု ဖွင့်၏။ ဝုတ္ထသဒိသံနှင့် အရတူဖြစ် အောင် ဖွင့်ခြင်းတည်း။] ဣန္ဒော ဣန္ဒောတိ-ဣန္ဒောဣန္ဒောဟူ၍၊ ဝုတ္ထသဒိသံ- ဆိုအပ်သောစကားနှင့်တူသည်။ ဟောတိယထာ-ကဲ့သို့၊ စံ-ဤအတူ၊ ကုသလာ ဓမ္မာတိ ဣဒံဝစနံ-ကုသလာဓမ္မာဟူသော ဤစကားသည်။ ကုသလာကုသလာတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္ထသဒိသံ-ဆိုအပ်သောစကားနှင့်တူသည်။ ဟောတိ၊ စံ-ဤအတူ၊ ဣတရေ သုပိ-ကုသလာဓမ္မာမှ တစ်ပါးသော အကုသလာဓမ္မာ၊ အဗျာကတာဓမ္မာ ဟူသော စကားတို့၌လည်း၊ အကုသလာအကုသလာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္ထသဒိသတာ- ဆိုအပ်သော စကားနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဗျာကတာ အဗျာကတာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္ထသဒိတာစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ယောဇေတဗ္ဗာ-ယှဉ်စေထိုက်၏။

အထ-သို့မဟုတ်၊ (တောနိ-ဤအကုသလာ ဓမ္မာစသော ပုဒ်တို့သည်။) နာနတ္တာနိ-ကွဲပြားသောအနက်ရှိကုန်သည်။ (ယဒိဟောန္တိ၊ စံသတိ)၊ ဣန္ဒကုဝေရ သဒ္ဓါနိ ဝိယ-ဣန္ဒသဒ္ဓါ၊ ကုဝေရသဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့၊ သဒ္ဓတော-သဒ္ဓါအားဖြင့်လည်း ကောင်း၊ အတ္ထတောစ-အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကုသလဓမ္မသဒ္ဓါနိ-တို့၏။ ဘောဒေါ-သည်။ (ဟောတိ)၊ အကုသလဓမ္မသဒ္ဓါနိ-အကုသလသဒ္ဓါ၊ ဓမ္မသဒ္ဓါ အစရှိသည်တို့၏။ တထာ-ထိုအတူ (အထူးအပြား)ဖြစ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဆဟိ ပဒေဟိ-၆-ပုဒ်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ စတုဟိ ပဒေဟိစ-၄-ပုဒ်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဆ-၆-ပါးကုန်သော၊ အတ္ထာ-အနက်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ [တိက်ကိုရည်ရွယ်သည်။] စတ္တာရော-၄-ပါးကုန်သော၊ (အတ္ထာ) စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ [ဒုက်ကိုရည်ရွယ် သည်။] ဘိန္နာ-ကွဲပြားသောအနက်တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ။ဣတိ- ကြောင့်၊ ကုသလတ္တိကာဒီနိ-ကုသလတိက်အစရှိသည်တို့၏။ ကုသလဆက္ကာဒိဘာဝေါ- ကုသလဆက္ကအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဟေတုဒုကာဒီနိ-ဟေတုဒုက် အစရှိသည်တို့၏ ဟေတုစတုက္ကဒိဘာဝေါစ-ဟေတုစတုက္က အစရှိသည်တို့၏အဖြစ် သည်လည်းကောင်း၊ အာပဒ္ဓတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စောဒနာ၏။ [ကိုယ်တိုင်စောဒနာခြင်းမဟုတ်၊ အဋ္ဌကထာ၌လာသော စောဒနာ၏ စောဒနာပုံကို ပြခြင်းဖြစ်၍ “ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း”ဟု မပေးရ။]

နန-စောဒနာပါဠိးအံ၊ (ကိ-အဘယ်သို့စောဒနာအံနည်း၊) တိဏ္ဍ-၃-ပါး ကုန်သော၊ ဣန္ဒသဒ္ဓါနိဝိယ-ဣန္ဒသဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့၊ တိဏ္ဍ, ဓမ္မသဒ္ဓါနိ-တို့၏၊ ရူပါ ဘောဒါ-ရုပ်အသွင်၏ မကွဲပြားခြင်းကြောင့်၊ (သုတိ၏ မကွဲပြားခြင်းကြောင့်၊) အတ္တာဘောဒေါ-အနက်၏မကွဲပြားခြင်းသည်၊ (ဇောတိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဆက္ကဘာဝေါ- ဆက္က၏အဖြစ်သည်၊ န ဘဝိဿတိနန-မဖြစ်လတ္တံ့ မဟုတ်ပါလော၊ [ပရိကပ္ပအရာဖြစ်၍ အနာဂတိဝိဘတ်ဖြင့် သုံးနိုင်သည်၊] တသ္မာ-ကြောင့်၊ တိက၊ပေ၊ အာပဇ္ဇတိတိ-ဟူ၍၊ ဣဒံ ဧဝ-ဤစကားကိုသာ၊ ဝတ္ထဗွဲ-ဆိုထိုက်သည်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း၊ ဧဝမိဒံ၌(မ) အာဂုံ, “ဣဒံ ဧဝ”ဟု မခုဖွင့်၏၊ ထိုအတိုင်းပေးလိုက်သည်၊ ဤသို့ မပေးဘဲ “ဧဝ-သို့၊ ဣဒံ- ဤစကားကို၊ ဝတ္ထဗွဲ သိယာ”ဟုလည်း ပေးနိုင်ပါ၏။]

(တိက၊ပေ၊အာပဇ္ဇတိတိ-ဟူ၍၊) န ဝတ္ထဗွဲ-မဆိုထိုက်၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) (ဧကတ္တာနံ-တူသောအနက် ရှိကုန်သော၊) တိဏ္ဍ-ကုန်သော၊ ဣန္ဒသဒ္ဓါနိ-တို့ကို၊ ဝစနေ-ဆိုခြင်း၌၊ (ပယောဇနာဘာဝေါ) ဝိယ-အကျိုး၏မရှိခြင်းကဲ့သို့၊ ဧကတ္တာနံ- ကုန်သော၊ တိဏ္ဍ-ကုန်သော၊ ဓမ္မသဒ္ဓါနိ-တို့ကို၊ (ဝစနေ-၌၊) ပယောဇနာဘာဝါ- ကြောင့်တည်း၊ ဝတ္ထာနံ-မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊ တေသံ- ထိုဓမ္မသဒ္ဓါ ၃-ခုတို့၏၊ မာသသဒ္ဓါနိ ဝိယ-မာသသဒ္ဓါ ၃-ခုတို့ကဲ့သို့၊ အဘိန္ဒူရူပါနိ- မကွဲပြားသောရုပ်သွင်ရှိကုန်သည်၊ (သမာနာနံ) စ-ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ အတ္တ ဘောဒေါ-အနက်၏ ကွဲပြားခြင်းသည်၊ ဥပပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သင့်၏၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း။ [စ သဒ္ဓါကို ပိ၏ အနက်ဟု မခုဖွင့်၏၊ “တိဏ္ဍ-ကုန်သော၊

နန တိဏ္ဍံ ပေ၊ အာပဇ္ဇတိတိ။ ။ဤစကားသည် “တိကတုတ္ထာနံ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝေါ အာပဇ္ဇတိ” ဟူသော မူလစောဒနာကို အခြားစောဒကတစ်ဦးက ကြားဝင်၍ စောဒနာပုံကိုပြသော စကားတည်း။ ဣန္ဒသဒ္ဓါ ၃-ခုဆိုလျှင် အနက် ၃-မျိုးမပြားဘဲ “သိကြား”ဟု သော အနက်တစ်မျိုး သာရသကဲ့သို့ ဓမ္မသဒ္ဓါ ၃-ခုအတွက်လည်း အနက် တစ်မျိုးသာ ရသင့်သောကြောင့် ဆက္ကစတုက္က မဖြစ်ဘဲ တိကအတွက် စတုက္က, ဒုကအတွက် တိကသာ ဖြစ်စေရာရှိသည် မဟုတ်ပါလော-ဟု ဆိုသင့် (စောဒနာသင့်)သည်-ဟုလို။

န ဝတ္ထဗွဲပေ၊ဥပပဇ္ဇတိတိ။ ။ “စတုက္ကတိက ဖြစ်စေရာရှိသည် မဟုတ်လော”ဟု မဆိုသင့်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊...ဓမ္မသဒ္ဓါ ၃-ခုသည် ဣန္ဒသဒ္ဓါ ၃-ခုကဲ့သို့ အနက်တူဖြစ်လျှင် ထိုဓမ္မသဒ္ဓါ ၃-ခုကို ဟောတော်မူခြင်း၌ အကျိုးမရှိသောကြောင့်တည်း၊ [အကျိုးမရှိသောစကားကိုလည်း ဘုရား မဟောပါ-ဟုလို။] ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ဓမ္မသဒ္ဓါ ၃-ခုသည် သဒ္ဓါ နေမပြားသော်လည်း အနက်အကွဲပြားသည်သာဖြစ်သင့်သည်၊ ဥပမာ မာသသဒ္ဓါ ၃-ခုသည် သဒ္ဓါနေမပြားသော်လည်း “မာသ-တလ၊ မာသ-မာသံပဲ၊ မာသ-(၂-ရွေးရှိသော) ရွှေတံစ်ပဲသား” ဤသို့ အနက်ကွဲပြားသကဲ့သို့တည်း။ [“မာသ-မာသံပဲ” ဟု အဘိဓာန်နိဿယသစ်ပေး၏၊ အဓိ၌ကား-“မဟာမာသ-ပဲကြီး” ဟု ဖွင့်သည်၊]

မာသသဒ္ဓါနံ ဝိယ-တို့ကဲ့သို့၊ အဘိန္နရူပါနဉ္စ-မက္ခဲပြားသော ရုပ်သွင်ရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံ-ထို ဓမ္မသဒ္ဓါတို့၏”ဟု သမုစ္စယတ္ထ ကြံ၍လည်းပေးနိုင်ပါ သည်။]

ဝေမပိ-ဤသို့ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဧကော-တစ်ခုသော၊ အဘိန္နရူပါ-မက္ခဲပြား သော ရုပ်အသွင်ရှိသော၊ မာသသဒ္ဓေါ-သည်၊ ကာလံ-တလဟူသော အခါကိုလည်း ကောင်း၊ အပရတ္ထပိသေသံ-ပဲအထူးကိုလည်းကောင်း၊ သုဝဏ္ဏမာသဉ္စ-ရွှေပဲကိုလည်း ကောင်း၊ ဝဒတိ ယထာ-ဟောသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဓမ္မသဒ္ဓေါပိ-သည်လည်း၊ ဧကော-တစ်ခုတည်းသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘိန္နေ-ကွဲပြားကုန်သော၊ အတ္ထေ-အနက်တို့ကို၊ ဝတ္ထု-ဟောခြင်းငှာ၊ အရဟတိ-ထိုက်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကာလာဒိနံ-ကာလ အစရှိသည်တို့၏၊ မာသပဒတ္တတာယ-မာသပုဒ်၏ အနက်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ (အဘောဒေါ) ဝိယ-မက္ခဲပြားခြင်းကဲ့သို့၊ တဗ္ဗဝစနိယဘိန္နတ္တာနံ-ထိုကုသလသဒ္ဓါ အကုသလသဒ္ဓါ အဗျာကတသဒ္ဓါတို့သည် ဟောအပ်ကုန်သော ကွဲပြားသောအနက်တို့၏၊ ဓမ္မပဒတ္တ တာယ-ဓမ္မပုဒ်၏ အနက်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အဘောဒေါ-မက္ခဲပြားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ စတုက္ကတိကဘာဝေါ ဝေ-စတုက္ကတိက၏ အဖြစ်သည်သာ၊ အာဝဇ္ဇတိ-ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်လော၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။

စတုက္ကတိကဘာဝေါ-သည်၊ နာပဇ္ဇတိ-မဖြစ်သင့်၊ (ကသ္မာ-နည်း)၊ ဧကဿ- တစ်ခုသော၊ သဒ္ဓဿ-သဒ္ဓါ၏၊ ဇာတိဂုဏကိရိယာဘိန္နာနံ-ဇာတ်၊ ဂုဏ်၊ ကြိယာ အားဖြင့် ကွဲပြားကုန်သော အနက်တို့ကို၊ အနဘိဓာနတော-မဟောနိုင်ခြင်းကြောင့်

ဝေမပိ ပေ၊ တိကဘာဝေါဝ အာပဇ္ဇတိ။ ။[ဤစကားသည် ဒုတိယစောဒက ပုဂ္ဂိုလ် မူလ စောဒကကို ပြန်၍ချေပသောစကားတည်း။] ဝေမပိ၌ “အပိ”ကို ဂရဟာဇောတကဟု မခုဆို၏၊ ကိဉ္စာပိဝိကျနောကံက ပန တထာပိ မျိုးပင်တည်း၊ ဤပုဒ်ကို “စတုက္ကတိကဘာဝေါဝေ အာပဇ္ဇတိ”၌စပ်၊ “အဘိန္နရူပါဖြစ်သော ဓမ္မသဒ္ဓါ ၃-ခုအတွက် အတ္ထဘောဒ ဖြစ်သင့်ပါသော်လည်း စတုက္ကတိကသာ ဖြစ်သင့်သည်”ဟူလို။

ယထာပေအဘောဒေါ။ ။ “အနက်ကွဲပြားသင့်ပါလျက် ဘာကြောင့် စတုက္ကတိကသာဖြစ်သင့် သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိရာကား “ယထာပေ၊အဘောဒေါ”ဟု မိန့်၊ မာသသဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက “တလအနက်၊ မာသပဲအနက်၊ ရွှေပဲအနက်” ဟူသော အနက် ၃-မျိုးကို ဟောသည့်အတွက် မာသသဒ္ဓါ တစ်ခုတည်း၏ အနက်အဖြစ်ဖြင့် မက္ခဲပြားသကဲ့သို့ ထို့အတူ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ အနက် ၃-မျိုးလည်း ဓမ္မ၏ အနက်အဖြစ်ဖြင့် မက္ခဲပြား၊ ထို့ကြောင့် စတုက္က- တိကသာ ဖြစ်သင့်သည်-ဟူလို။

နာပဇ္ဇတိပေ၊အနဘိဓာနတော။ ။ဤစကားသည် မူလစောဒကပုဂ္ဂိုလ်က ကြားဝင်လာသော စောဒကကို ပြန်၍ချေပသော စကားပင်တည်း၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတဟူသော ၃- နက်က ဓမ္မပုဒ်၏ အနက်အဖြစ်ဖြင့် မပြားသော်လည်း စတုက္ကတိက မဖြစ်ပါ၊ ဘာကြောင့်နည်း... သဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက ဇာတ်-ဂုဏ်-ကြိယာအားဖြင့် ပြားသော အနက်တို့ကို မဟောနိုင်သော ကြောင့်တည်း။

တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ မာသသဒ္ဓေါ-သည်း၊ ဧကော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဇာတိဘိန္နာနံ-
 ဇာတ်အားဖြင့် ကွဲပြားကုန်သော၊ ကာလာဒီနံ-ကာလအစရှိသည်တို့ကို၊ သရူပေက
 သေသံ-သရူပေကသေသံကို၊ အန္တရေန-ကြည့်၍၊ ဝါစကော-ဟောနိုင်သည်၊ န
 ဟောတိ၊ ဣဓေ-ဤတိုက်ဒုက် အရာ၌လည်း၊ သရူပေကသေသော-သည်၊ ဝါ-ကို၊
 ကတော-ပြုအပ်သည်၊ ယဒိသိယာ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဒုတိယော-၂-ခုမြောက်ဖြစ်သော၊
 (ဓမ္မသဒ္ဓေါ-သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း။) တတိယော-သော၊ ဓမ္မ
 သဒ္ဓေါ-သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ နဝတ္ထုဗ္ဗော-ဟောတော်မမူထိုက်
 သည်၊ သိယာ-၏၊ စ-စင်စစ်ကား၊ သော-ထိုဒုတိယ တတိယဖြစ်သော ဓမ္မသဒ္ဓါ
 ကိုဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီးတသ္မာ-ကြောင့်၊ ကုသလာဒိသဒ္ဓါ-ကုသလာအစရှိသော
 သဒ္ဓါတို့သည်၊ အဘိန္နကုသလာဒိဇာတိသု-မကွဲပြားသော၊ ကုသိုလ်အစရှိသော ဇာတ်ရှိ
 သော တရားတို့၌၊ (ဝတ္ထုဗ္ဗာနာ) ဝိယ-ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရူပသာမညေ-
 ရုပ် အသွင်အားဖြင့် တူကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (သုတိတူကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။)

န ဟိ၊ပေ၊ဘာဝေါဇဝ အာပစ္စတိ။ ။ထိုစကား၏ ဒဋ္ဌိတည်း၊ မာသသဒ္ဓါသည် တစ်ခု
 တည်းက ဇာတ်အားဖြင့်ကွဲပြားသော ကာလစသော အနက် ၃-မျိုးကို မဟောနိုင်၊ ဟောနိုင်သော
 နည်းကား “မာသော စ+မာသော စ+မာသော စ+မာသာ” ဟု ဧကသေသံပြုထားသောနည်း
 သာတည်း၊ ထိုနည်းမဟုတ်ဘဲ သဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက ဇာတ်စသည် ကွဲပြားသောအနက်များစွာကို
 မဟောနိုင်။

ဣဓ ဓ၊ပေ၊ဝုတ္တော စ သော။ ။ဤ တိုက်ဒုက်အရာ၌လည်း ဧကသေသံပြုထားလျှင်
 ဓမ္မတစ်ပုဒ်တည်းသာရှိသင့်၍ ဒုတိယ တတိယ ဓမ္မသဒ္ဓါကို ဟောတော်မမူရာ၊ စင်စစ်အားဖြင့်
 ဒုတိယ တတိယ ဓမ္မသဒ္ဓါကိုလည်း ဘုရားရှင် ဟောထားတော်မူပေသည်။

တသ္မာ၊ပေ၊ဘာဝေါဇဝ အာပစ္စတိ။ ။[တသ္မာဖြင့် “ဧကသဒ္ဓဿ ဇာတိ၊ပေ၊ အနဘိဓာနတော”
 ဟူသော မူလဝါကျနက်ကို ပြန်ညွှန်းသည်၊ ထို တသ္မာကို “တယောဗ္ဗေစ သဒ္ဓါ အာပစ္စာ”၌စပ်၊
 ထို့နောက် ဣတိကို အာဝစ္စတိ ၌စပ်။] သဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက ဇာတ်စသည် ကွဲပြားသောအနက်တို့ကို
 မဟောနိုင်သောကြောင့်၊ တိုက်အတွက် ဓမ္မသဒ္ဓါ ၃-ခု၊ ဒုက်အတွက် ဓမ္မသဒ္ဓါ ၂-ခုပင်ဖြစ်၏၊
 ထို့ကြောင့် တိုက်ဒုက်တို့မှာ ဆက္ကစတုက္ကသာ ဖြစ်သင့်သည်-ဟူလို။

ကုသလာဒိ၊ပေ၊ဝတ္ထုဗ္ဗာနာ။ ။ဥပမာန ၂-ထပ်ပါနေ၏၊ ထိုတွင် “ကုသလာဒိ
 ပေ၊အဘိန္နကုသလာဒိဇာတိသု”ဖြင့် ကုသလာသဒ္ဓါသည် ဇာတ်အားဖြင့် မပြားသော ကုသိုလ်ကို
 ဟောသကဲ့သို့ ကုသလနောက်က ဓမ္မသဒ္ဓါလည်း ထိုသို့ ဇာတ်မပြားသော ကုသိုလ်ဟူသော
 သဘာဝဓမ္မကိုပင် ဟောရ၏၊ အာဒိဖြင့် အကုသလာ အဗျာကတသဒ္ဓါတို့က ဟောပုံကိုလည်းကောင်း၊
 ထို့နောက် ဓမ္မသဒ္ဓါတို့က ဟောပုံကိုလည်းကောင်း ပြ၏၊ ကုသလာစသော သဒ္ဓါသုံးခုသည်
 သုတိ မတူသောကြောင့် မိမိဆိုင်ရာ အနက် ၃-မျိုးကို ဟောပါစေ၊ ဓမ္မသုံးခုကား သုတိ တူသော

(သတိ) ပိ-လည်း၊ တယော-၃-ခုကုန်သော၊ မာသသဒ္ဓါ-တို့သည်၊ ဝိနိဝတ္တအညဇာတီသု-ဆုတ်နှစ်စေအပ်သော တစ်ပါးသောဇာတ်ရှိသော အနက်တို့၌၊ ဝတ္တမာနာဝိယ-ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ဇာထာ-တူ၊) ဝိနိဝတ္တအညဇာတီသု-ဆုတ်နှစ်စေအပ်သော တစ်ပါးသောဇာတ်ရှိသော သဘာဝဓမ္မတို့၌၊ ဝတ္တမာနာ-ကုန်သော၊ တယော-သုံးခုကုန်သော၊ ဓမ္မသဒ္ဓါ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဓမ္မသဒ္ဓါ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ အာပဒ္ဓာ-ဖြစ်သင့်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တိကဒုကာန-တို့၏ ဆက္က စတုက္ကဘာပေါ ဇဝ-ဆက္က-စတုက္ကတို့၏ အဖြစ်သည်သာ၊ အာပဒ္ဓတိ-ဖြစ်သင့်၏၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း။

[အဋ္ဌကထာ၌လာသော “ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နော”ကို ဖွင့်ပြလို၍ “ပဒါနဉ္စ” စသည်မိန့်။] ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နောတိ-ကား၊ ကုသလဓမ္မပဒါန-ကုသလာပုဒ်၊ ဓမ္မပုဒ်တို့၏၊ အညမည်-ချင်း (အသမ္ပန္နော-မဆက်သွယ်ခြင်းဟူသော အဖြစ်သည်၊ အာပဒ္ဓတိ-ဖြစ်သည် မဟုတ်လော၊) တထာ-ထိုအတူ အချင်းချင်း၊ အကုသလ ဓမ္မပဒါန-တို့၏လည်းကောင်း၊ အဗျာကတ ဓမ္မပဒါနဉ္စ-တို့၏လည်းကောင်း၊ အသမ္ပန္နော-

ကြောင့် အဘယ်ကဲ့သို့အနက် ၃-မျိုးကို ဟောသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ သောကြောင့် သုတိဟူသော မာသသဒ္ဓါသုံးခုက အနက် ၃-မျိုး ဟောပုံကို ဥပမာပြုပြန်သည်။

ဝိနိဝတ္တ အညဇာတီသု။ ။ တလ အနက်ဟော မာသသဒ္ဓါသည် ပဲဇာတ် ရွှေ ဇာတ်မှ ဆုတ်နှစ်စေအပ်သော တလဟူသော အရေအတွက်ဇာတ် ရှိသောအနက်၌ ဖြစ်၏၊ မာသပဲအနက်ဟော မာသသဒ္ဓါသည် ရွှေဇာတ် တလဟူသော အရေအတွက်ဇာတ်မှ ဆုတ်နှစ်စေအပ်သော ပဲဇာတ် ရှိသော အနက်၌ဖြစ်၏၊ ရွှေ ဝ-ပဲသား အနက် ဟော မာသသဒ္ဓါသည် အခြား ၂-ဇာတ်တို့မှ ဆုတ်နှစ်စေအပ်သော ရွှေဇာတ်ရှိသော အနက်ဖြစ်၏၊ ဤသို့ သုတိဟူသောသဒ္ဓါသည် အခြားအနက်မှ ဆုတ်နှစ်စေအပ်သော လိုရာအနက်ကို ဟောသကဲ့သို့၊ သုတိတူ ဓမ္မသဒ္ဓါ ၃-ခု (၂-ခု)လည်း ကုသလ နောင်ဖြစ်လျှင် အကုသိုလ်ဇာတ် အဗျာကတဇာတ်တို့မှ ဆုတ်နှစ်စေအပ်သော ကုသိုလ်ဇာတ်ရှိသောသဘောတရား ဟူသောအနက်၌ဖြစ်၏၊ ဤနည်းအားဖြင့်၊ ကုသလ အကုသလ အဗျာကတဟူသော အနက် ၃-မျိုး၊ ဓမ္မအတွက် (ထိုကုသိုလ်စေသော) သဘာဝဓမ္မ ၃-မျိုး ရသောကြောင့် (ဒုက်၌လည်း နည်းတူဖြစ်သောကြောင့်) အဋ္ဌကထာ၌ ငါဇောဒကပြည့်အတိုင်း ဆက္ကစတုက္ကအဖြစ်သာ ဖြစ်နိုင်သည်-ဟူလို၊ [ဤတိုင်အောင် ဋီကာ၌လာသော ကြားဝင် ဇောဒကကို ပြန်၍ချေပချက် ပြီးရုံသာရှိသေး၏။]

ကုသလဓမ္မပဒါနံ၊ ပေးအတ္တော။ * “ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နော” ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ “ပဒါနံ”ဟု ပေါင်း၍ဆိုထားသောကြောင့် ငါ-ပုဒ်လုံး (၄-ပုဒ်လုံး)အတွက် မဆက်စပ်ခြင်းကို ဇောဒကသည်ဟု ယူဆဖွယ်ရှိရကား “ကုသလဓမ္မပဒါနံ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ (အရှင်က ဧကတ္ထအဖြစ်ကို အလိုမရှိဘဲနာနတ္ထအဖြစ်ကို အလိုရှိလျှင်) ကုသလနှင့် ဓမ္မပုဒ်၊ အကုသလနှင့် ဓမ္မပုဒ်၊ အဗျာကတနှင့် ဓမ္မပုဒ်၊ ဤသို့ ၂-ပုဒ်စီ အဓိပ္ပာယ် မဆက်သွယ်မိခြင်းဟူသော အသမ္ပန္နဒေါသ ဖြစ်စေရာရှိသည်-ဟူလို။

သည်။ အာပဇ္ဇတိ-လော၊ ဣတိ-အတ္ထော-ဤကားအနက်၊ (ကသ္မာ၊ ဣတိအတ္ထော-ဤသို့သောအနက်ကို၊ ဝိညာယတိ) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဒွိန္ဒုဒွိန္ဒု-၂-ပုဒ် ၂-ပုဒ် တို့၏။ သမ္ပန္နော-ဆက်သွယ်ခြင်းကို၊ ဣစ္ဆိတော-အလိုရှိအပ်၏။ သဗ္ဗေသံ-ကုန်သော၊ ဆန္ဒ(ဝါ)-၆-ပုဒ်တို့၏ သော်လည်းကောင်း၊ စတုန္ဒဝါ-၄-ပုဒ်တို့၏ သော်လည်းကောင်း။ အညမည်-ချင်း၊ (သမ္ပန္နော-ကို) န ဣစ္ဆိတော-အလိုရှိအပ်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဣတိအတ္ထော ဝိညာယတိ။)

ပန-ပဌမစောဒကပက္ခမှတစ်ပါး၊ ဒုတိယစောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ဣဒံ-ဤပဒါနဉ္စအသမ္ပန္နော ဟူသောစကားကို၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ စောဒေတိ-စောဒနာရသနည်း၊ ဝါ-ဆိုရသနည်း၊ နာနတ္ထတ္ထေ-နာနတ္ထတို့၏အဖြစ်သည်၊ သတိ-သော်၊ အတ္တန္တ ရဒဿနတ္ထံ-အနက်တစ်မျိုးကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဓမ္မသဒ္ဓေသု-ဓမ္မသဒ္ဓါတို့ကို၊ ဝုစ္စမာနေသု-ဟောတော်မူအပ်ကုန်လသော်၊ ကုသလာကုသလအဗျာကတသဒ္ဓါနိဝိယ-ကုသလသဒ္ဓါ၊ အကုသလသဒ္ဓါ၊ အဗျာကတ သဒ္ဓါတို့၏ကဲ့သို့၊ အသမ္ပန္နော-ဓမ္မသဒ္ဓါတို့၏ မဆက်သွယ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္ထော-ဆိုအပ်သည်၊ (သမာနော-သော်) ယုတ္ထောဇဝ နန-သင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။

တေ-ဤအသမ္ပန္န၏ ယုတ္တအဖြစ်သည်၊ သစ္စံ-မှန်ပါပေ၏၊ ပန-ထိုသို့မှန်ပါသော်လည်း၊ အသမ္ပန္နံ-အသမ္ပန္နကို၊ သိဒ္ဓံ-ထင်ရှားပြီးကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ တိက၊ပေ၊အာပဇ္ဇတိတိ-ဟူ၍၊ ပုရိမစောဒနာ-ရှေ့စောဒနာကို၊ ကတာ-ပြုအပ်ပြီ။

ဒွိန္ဒု ဒွိန္ဒု ဟိ။ ။ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နော၌ ပဒါနံအရတွင် ၆-ပုဒ်လုံး (၄-ပုဒ်လုံး) ပါဝင်ပါလျက် အဘယံကြောင့် ကုသလနှင့် ဓမ္မစသော ၂-ပုဒ်စီ၏ အသမ္ပန္နအဖြစ်ကိုသာ စောဒနာကြောင်း သိရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဒွိန္ဒု ဒွိန္ဒု ဟိ” စသည်မိန့်၊ ၂-ပုဒ် ၂-ပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ဆက်သွယ်မှုသာ လိုလားအပ်၏။ ၆-ပုဒ်လုံး (၄-ပုဒ်လုံး)၏ ဆက်သွယ်မှုကို မလိုလားအပ်၊ ထို့ကြောင့် အသမ္ပန္နအဖြစ်ကို စောဒနာရာ၌လည်း ၂-ပုဒ် ၂-ပုဒ်၏ အသမ္ပန္နအဖြစ်ရောက်မှုကိုသာ စောဒနာကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ [ဤဝါကျ၌ မဓဝယ် ဝိညာယတိ ထည့်ထားသောကြောင့် ဥပပကဟေတုဝါကျဟု ဆိုလိုက်သည်။]

ဣဒံ ပန၊ပေ၊နန။ ။[အဋ္ဌကထာ၌လာသော ပဒါနဉ္စအသမ္ပန္နကို စောဒနာသော စောဒကကို ပြန်၍ စောဒနာသောစကားတည်း၊] “ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နော အာပဇ္ဇတိ” ဟူသောအပြစ်ကို ဘာကြောင့် ဆိုရသနည်း၊ တစ်ပုဒ်နှင့်တစ်ပုဒ် နာနတ္ထဖြစ်နေလျှင် အနက်တစ်မျိုးမျိုးပြဖို့ရန် (ကိုယ့်အနက်နှင့်ကိုယ်) အဆက်အသွယ်မလိုဘဲ ဆိုနိုင် သည် မဟုတ်ပါလော၊ “ဆက္က စတုတ္ထ အပြစ်ကိုတင်ပြပြီးဖြစ်ရကား အသမ္ပန္နအပြစ်ကို ထပ်ဆင့်၍ တင်ဖို့မလိုပါ” ဟုလို။

သစ္စမေတံ၊ပေ၊ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။အသင်စောဒကအလိုအားဖြင့် “အသမ္ပန္နဒေါသကို ထပ်ဆင့်ဖို့မလို” ဟူသောစကားသည်မှန်ပါ၏။ သို့သော် ဆက္က စတုတ္ထဒေါသကို ပဌမတင်ရာ၌ ၆-ပုဒ် (၄-ပုဒ်)ဖြစ်၍ အသမ္ပန္နအပြစ်က ထင်ရှားပြီဟု ယူဆလျက် တင်ခဲ့သည်။ ဤဒုတိယ

ဣဓ ပန-ဤနောက်စောဒနာ၌ကား၊ တံ အသမ္ပန္န-ထိုအသမ္ပန္နကို၊ သာဓေတုံ-
ပြီးစေခြင်းငှာ၊ (ထင်ရှားစေခြင်းငှာ) ဣဒံ-ဤစကားကို၊ စောဒိတံ-စောဒနာအပ်ပြီး၊
ဝါ-ဆိုအပ်ပြီး၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

အထဝါ-ကား၊ ဣတ္ထ-ဤ ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နောဟူသော ပါဠိ၌၊ ဧဝံ-ဤသို့၊
ယောဇနာ-ပုဒ်အနက်တို့ကို၊ ယှဉ်စေခြင်းကို၊ ကာတဗ္ဗာ-၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့
ပြုထိုက်သနည်း၊) (တွံ-အသင် ပရိဟာရဆရာသည်၊ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝံ-ကို၊ ယဒိ
န-ဣစ္ဆသိ-အကယ်၍ အလိုမရှိအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ပဒါနံ-ပုဒ်တို့၏၊ ယထာဂုတ္တနယေန-
အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးသော ၂-ပုဒ်စီ ၂-ပုဒ်စီနည်းအားဖြင့်၊ သမ္ပန္နေန-ဆက်
သွယ်ခြင်းသည်၊ ဘဝိတဗ္ဗံ-ဖြစ်ရာ၏၊ သမာနဝိဘတ္တိနံ-တူသောဝိဘတ်ရှိကုန်သော၊
ဒိန္နံဒိန္နံ-၂-ပုဒ်၊ ၂-ပုဒ်တို့၏၊ သော စ သမ္ပန္နော-ထိုဆက်သွယ်ခြင်းသည်လည်း၊
ကတ္ထတ္ထေ-တူသောအနက်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ သတိ-ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-
ဖြစ်မှ၊ ယုဇ္ဇေယျ-သင့်ရာ၏၊ တွံ ပန-အသင်သည်ကား၊ နာနတ္ထတံ-နာနတ္ထ၏အဖြစ်
ကို၊ ဝစတိ-ဆို၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေ-သင်၏၊ (မတိယာ-အလိုအားဖြင့်)၊
ပဒါနံ-တို့၏၊ အသမ္ပန္နော-သည်၊ အာပဇ္ဇတိစ-ဖြစ်သည်သာတည်း၊ နေဝ နာပဇ္ဇတိ-
မဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဖြစ်သည်သာ၊ ဣတိ-သို့၊ (ယောဇနာကာတဗ္ဗာ)၊ စသဒ္ဓေါ-
စသဒ္ဓါသည်၊ နိယမနတ္ထော-အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း အနက်ရှိ၏။

အပြစ်တင်ရာ၌ကား၊ ထို အသမ္ပန္နအပြစ်ကို ပြီးစေဖို့ရန် (အများနားလည်ဖို့ရန်) ထပ်မံ၍
တင်ခြင်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဆက္က စတုက္က အပြစ်တင်ရုံဖြင့် မပြီးသေးဘဲ အသမ္ပန္နအပြစ်ကို
ထပ်ဆင့်၍ တင်ရသည်-ဟူလို။

အထဝါ။ ။ “ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နော” ၌ မူလစောဒနပုဂ္ဂိုလ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် ယူဆပုံကို
တစ်နည်းပြလို၍ အထဝါ စသည်မိန့်၊ (ပဌမ စောဒနာသည်အတိုင်း) ဆက္က စတုက္ကအဖြစ်
အလိုမရှိလျှင် (ဆိုအပ်ပြီးသော ၂-ပုဒ်စီ ၂-ပုဒ်စီအားဖြင့်) အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်သွယ်နေရလိမ့်မည်၊
“ထိုသို့ ဆက်သွယ်နေမှ သင့်မည်-ဟူလို။” ထိုသို့ ဝိဘတ်တူ ၂-ပုဒ် ဆက်သွယ်မှုဆိုတာလည်း
အနက်အရတူမှ ဖြစ်နိုင် မည်၊ အသင်က နာနတ္ထအဖြစ်ကို လိုလားနေလျှင် ၂-ပုဒ်စီ (အနက်
အဓိပ္ပာယ်) မဆက်သွယ်ခြင်းဟူသော အသမ္ပန္နအပြစ်ဖြစ်ရမည်သာ။ [မူလစောဒနာကိုပင် ဒုတိယ
စောဒနာကပြန်၍ အပြစ်တင်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤအဋ္ဌကထာဝါတက်သောနည်းကား “ပဒါနဉ္စ အသမ္ပန္နော” ဟူသော
အဋ္ဌကထာ၌ အနက်ယောဇနာပုံကို ပြတတ်သောနည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ပဒါနံ-
ပုဒ်တို့၏၊ အသမ္ပန္နော-သည်၊ အာပဇ္ဇတိစ-ရောက်သည်သာလျှင် တည်း” ဟု အနက်ပေးပါ၊
ပဌမစောဒနာသည်အတိုင်း ဆက္ကစတုက္ကအဖြစ်ကို မလိုလားဘဲ နာနတ္ထအဖြစ်ကို လိုလားသော
အသင်၏ အလိုအားဖြင့် “ပုဒ်တို့၏ မဆက်သွယ်ခြင်းဟူသော အပြစ်သည် မရှိလို့မဖြစ်၊ ကေန
ရှိရမည်” ဟူလို။

ပုဗ္ဗာပရ၊ပေ၊ ဟောန္တိတိ-ကား၊ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝံ-ကို၊ အနိစ္ဆန္တဿ-အလို မရှိသည်ဖြစ်၍၊ ဝါ-အလိုမရှိဘဲ၊ နာနတ္ထတံပန-နာနတ္ထ၏ အဖြစ်ကိုကား၊ ဣစ္ဆန္တဿ- အလိုရှိသော ပရိဟာရ်ခရာ၏၊ (မတိယာ-အလိုအားဖြင့်၊) ပုဗ္ဗပရသမုန္တရဟိတာနိ- ရှေ့ပုဒ်နောက်ပုဒ်တို့၏ ဆက်သွယ်ခြင်းမှကင်းသော၊ ပဒါနိ-ပုဒ်တို့သည်၊ နိပ္ပယော ဇနာနိနာမ-အကျိုးမရှိသော ပုဒ်တို့မည်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤကား အဓိပ္ပာယ်-စောဒက၏အလိုတည်း၊ [ဤဝါကျတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထားပြီး။]

စ-ဆက်၊ ပုဗ္ဗာပရဝိရောဓပတ္တိတော-ရှေ့နောက်စကားတို့၏ ဆန့်ကျင်ခြင်း ဟူသောအဖြစ်၏ ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ အဝသံ-မချွတ်ဧကန်၊ သမ္မန္ဓော-၂-ပုဒ် ၂-ပုဒ်တို့၏ ဆက်သွယ်ခြင်းကို၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗော-၏၊ ဣတိ (ဣမံ အတ္ထံ)-ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒဿေတု-ငှာ၊ ယာပိစေသတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ (သင်္ဂဟကာရာ) အာဟ၊ ဟိ-ချဲ့၊ ပုစ္ဆာ-ကတဲမေ ဓမ္မာ ကုသလာဟူသော ပုစ္ဆာ သည်၊ (ဒီပေတိ-၌စပ်၊) ပဒဝိပလ္လာသကရဏေန-ကုသလာနှင့် ဓမ္မာပုဒ်တို့ကို ပြောင်းပြန်ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ ဓမ္မာဓေ-ဓမ္မတို့သည်ပင်၊ ကုသလာတို့တည်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဣဓ-ဤ မာတိကာ၌၊ ဥဒ္ဓိဋ္ဌာနံ-အကျဉ်းညွှန်ပြအပ်ပြီးကုန်သော၊ ကုသလဓမ္မ သဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဧကတ္ထတံ-တူသော အနက်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒီပေတိ- ပြ၏၊ စ-ဆက်၊ နာနတ္ထတံ-နာနတ္ထတို့၏ အဖြစ်ကို၊ ဝဒန္တဿ-ဆိုလိုသော၊ တဝ- အသင် စောဒက၏၊ (မတိယာ-အလိုအားဖြင့်၊ ဓမ္မာ-ဓမ္မတို့သည်၊ ကုသလာ- ကုသိုလ်တို့သည်၊ နေဝဟောန္တိ-မဟုတ်ကုန်၊ [နေဝဟိဓမ္မာကုသလာဟူသော စကားသည်၊ အဋ္ဌကထာပါဠိရှိအတိုင်း ဆိုထားသောစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဟိသဒ္ဓါပါနေသည်၊ ထိုဟိကို ဤဋီကာအတွက် အနက်ပေးဖွယ်မလို။] ဣတိကတွာ- ဤအကြောင်းကြောင့်၊ တာယပိ ပုစ္ဆာယ-ထိုပုစ္ဆာနှင့်လည်း၊ ဝိရောဓော-ဆန့်ကျင် ခြင်းဟူသော အဖြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ စ-ထိုသို့ပင် ဆန့်ကျင်ရာပါသော် လည်း၊ တထာ-ထိုရှေ့နောက်ပြန်သောအားဖြင့်၊ သာ ပုစ္ဆာ-ထိုပုစ္ဆာကို၊ ဝုဇ္ဇတိ- ဟောတော်မူအပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နာနတ္ထတာ-နာနတ္ထတို့၏အဖြစ်သည်၊ န ယုဇ္ဇတိ-မဲသင့်။ [ဤဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ပြထားပြီးဖြစ်၏၊ မဓုဋီကာဝယ် “န ယုဇ္ဇတိ” နောက်၌လည်း “ဣတိအဓိပ္ပာယ်ော ဒဋ္ဌဗ္ဗော”ဟု ပါဠိ ပိုထည့်၍ အနက်ပေးထားသည်။]

အပရော နယောတိ-ကား၊ ကုသလာ ဓမ္မာတိ အာဒိနံ-အစရှိကုန်သော၊ ဒိန္နိဒိန္နံ-၂-ပုဒ် ၂-ပုဒ်တို့၏၊ ဧကတ္ထတ္ထမေဝ-ဧကတ္ထ၏အဖြစ်ကိုပင်၊ [ရှေ့၌ ဧကတ္ထ အဖြစ်ဝယ် စောဒနာခဲပြီးဖြစ်၍ ဧဝဖြင့်ဆိုသည်၊] တိတ္ထံ-၃-ခုကုန်သော၊ ဓမ္မသဒ္ဓါနံ- တို့ကို၊ ဧကတ္ထ နာနတ္ထတ္ထေဟိ-ဧကတ္ထတို့၏အဖြစ်၊ နာနတ္ထတို့၏အဖြစ်တို့ဖြင့်၊ စောဒေတိ-စောဒနာ၏၊ တိတ္ထံ ဓမ္မာနံ ဧကတ္တာတိအာဒိမိ-အစရှိသော စကားရပ်၌၊

(ဣတိအတ္ထော ဌ်စပ်) တိဟိ-၃-ခုကုန်သော၊ ဣန္ဒသဒ္ဓေဟိ-တို့သည်၊ ဝုစ္စမာနာန-ဟောအပ်ကုန်သော၊ ဣန္ဒတ္ထာန-ဣန္ဒသဒ္ဓါတို့၏ အနက်တို့၏၊ ဣန္ဒဘာဝေန-သိကြား၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဧကတ္တာ-တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တတော- ထို ဣန္ဒသဒ္ဓါတို့၏အနက်မှ၊ အနညေသံ-အခြားမဟုတ်ကုန်သော၊ သက္ကပေ၊သဒ္ဓတ္ထာန-သက္ကသဒ္ဓါ၏အနက်၊ ပုရိန္ဒဒသဒ္ဓါ၏အနက်၊ သဟယသက္ကသဒ္ဓါတို့၏ အနက်တို့သည်၊ ဧကတ္တ-တူကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ တိတ္ထံ-ကုန်သော၊ ဓမ္မသဒ္ဓတ္ထာန-ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့၏၊ ဓမ္မဘာဝေန-ဓမ္မ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဧတ္တာ-တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တတော- ထို ဓမ္မသဒ္ဓါတို့၏ အနက်မှ၊ အနညေသံ-အခြားမဟုတ်ကုန်သော၊ ကုသလာ ကုသလာ ဗျာကတ သဒ္ဓတ္ထာန-ကုသလသဒ္ဓါ၏အနက်၊ အကုသလသဒ္ဓါ၏အနက်၊ အဗျာကတသဒ္ဓါ၏အနက်တို့၏၊ ဧကတ္တံ-တူကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ ဣတိအတ္ထော-နက်။ [ဤဝါကျ၏အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီး။]

ဓမ္မောနာမ ဘာဝေါတိ-ဓမ္မောနာမ ဘာဝေါဟူသောစကားကို၊ (ဝဒတိ-၌ စပ်) သဘာဝဓာရဏာဒိနာ-သဘာဝဓာရဏ အစရှိသော၊ အတ္ထေန-အနက်ကြောင့်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မမည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္ထော-ဆိုအပ်ပြီး၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီး၊ [အဋ္ဌကထာဝယ် ကုသလာဓမ္မာပုဒ်အဖွင့်၌ ဆိုခဲ့ပြီး။] သောစ- ထိုဘာဝသည်လည်း၊ သဘာဝသေဝ-ပရမတ္ထသဘာဝ၏သာလျှင်၊ (သန္တကော-ဥစ္စာသည်) ဟောတိ-၏၊ အသဘာဝသ-သဘာဝမဟုတ်သော ပညတ်၏၊ (သန္တကော) န ဟောတိ၊ ဣတိ အဓိပ္ပာယေန-ဖြင့်၊ ဝဒတိ-ဆို၏။

ဘာဝေါ-ဘာဝသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊ တတော-ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ကိ-အဘယ်အပြစ်ရှိသနည်း၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ တိတ္ထံ-ကုန်သော၊ ဓမ္မသဒ္ဓါန-တို့၏၊ နနာတ္ထတာ-ထူးသောအနက်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ယဒိ(ဟောတိ၊ ဧဝံသတိ) တီသု-ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-ဓမ္မတို့တွင်၊ ယောကောစိ-အကြင်အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဓမ္မော-ဓမ္မသည်၊ ဘာဝေါ- ပရမတ္ထသဘာဝသည်၊ (ဟောတိ)၊ တတော-ထိုဓမ္မမှ၊ အနညံ-အခြားမဟုတ်သော၊ ကုသလံ-ကုသိုလ်သော်လည်းကောင်း၊ အကုသလံ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ အဗျာကတံဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဧကမေဝ-တစ်ပါးသည်သာလျှင်၊ [အချို့ စာအုပ်တို့၌ “ဧကမေဝ-” ဟု ဝိတ္ထာရီ၏၊ ဝါ သဒ္ဓါပါပြီးဖြစ်၍ စဉ်းစားပါ။] ဘာဝေါ-ပရမတ္ထ သဘာဝသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဘာဝဘူ တာ-ပရမတ္ထသဘာဝဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဓမ္မာ-တရားမှ၊ အညေ-ကုန်သော၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ) ပန-တရားတို့သည်ကား၊ အဘူဝါ-ပရမတ္ထသဘာဝမဟုတ်သော ပညတ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေဟိ-ထို အဘာဝ ၂-ခုတို့မှာ၊ အနညေ-အခြားမဟုတ်

ကုန်သော၊ ကုသလာဒီသု-ကုသိုလ်အစရှိသည်တို့တွင်၊ ဒွေ-န်သော၊ ယေကေစိ-
အမှတ်မရှိသောတရားတို့သည်၊ အဘာဝါ-ပရမတ္ထသဘာဝမဟုတ်သော ပညတ်
တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)။

စ-ဆက်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ယောပိသော ဓမ္မော-အကြင်တရားကိုလည်း၊
ဘာဝေါတိ-ပရမတ္ထသဘာဝဟူ၍၊ ဂဟိတော-ယူအပ်ပြီ၊ သောပိ-ထိုတရားသည်လည်း၊
("အဘာဝေါ ဟောတိ" ဌ်စပ်) သမာနရူပေသု-တူ သောရုပ်သွင်ရှိကုန်သော၊ တီသု-
ကုန်သော၊ ဓမ္မသဒ္ဓေသု-တို့တွင်၊ အယမေဝ-ဤဓမ္မသဒ္ဓါသည်သာ၊ ဘာဝတ္ထော-
ပရမတ္ထသဘာဝဟူသော အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-သို့၊ နိယမဿ-အမြဲ
သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏၊ အဘာဝါ-မရှိခြင်းကြောင့်၊ အညဿ-အခြားသော
ဓမ္မသဒ္ဓါ၏၊ ဘဝတ္ထတ္ထေ-ဘာဝအနက် ရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ သတိ-သော်၊
အဘာဝေါ-အဘာဝသည်၊ ဝါ-ပရမတ္ထသဘာဝ မဟုတ်သော ပညတ်သည်၊ ဟောတိ၊
ဣတိ-ကြောင့်၊ တတော-ထို အဘာဝဓမ္မမှ၊ အနညဿပိ-အခြားမဟုတ်လည်းဖြစ်
သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ အဗျာကတ တစ်ခုခု၏လည်း၊ အဘာဝတ္တံ-
အဘာဝ၏အဖြစ်သည်၊ အာပန္နံ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကုသလာဒီနံ-ကုသိုလ်
အစရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ-အလုံးစုံသော တရားတို့၏လည်း၊ အဘာဝတ္တာပတ္တိ-
အဘာဝ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ
(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဣန္ဒဿ-သိကြားမင်း၏၊ အမနုဿတ္ထေ-နတ်၏အဖြစ်သည်၊
(သတိ-သော်) တတော-ထိုသိကြားမှ၊ အနညေသံ-အခြားမဟုတ်ကုန်သော၊
သက္ကာဒီနံ-သက္က အစရှိသည်တို့၏၊ မနုဿတ္တံ-လူ၏အဖြစ်သည်၊ န အတ္ထိ-
မရှိနိုင်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (အဘာဝတာပတ္တိ ဟောတိ)။

ဝေမပိ-ဤသို့ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဧကဿ-တစ်ခုသောဓမ္မ၏၊ ဘာဝတ္တံ-
ပရမတ္ထ သဘာဝ၏အဖြစ်ကို၊ ဝိနာ-၍၊ အညေသံ-အခြားသော ဓမ္မတို့၏၊
အဘာဝတ္တံ-အဘာဝတို့၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝတ္တု-ဆိုခြင်းငှာ၊ နသက္ကာ-
မတတ်ကောင်း၊ စ-ဆက်၊ တတ္ထ-ထိုဓမ္မ ၃-မျိုးတို့တွင်၊ ဧကေနေဝ-(ဤမည်သော)
ဓမ္မတစ်ခုတည်းသာ၊ ဘာဝေန-ပရမတ္ထသဘာဝသည်၊ ဘဝိတမ္ပံ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ-
သို့၊ နိယမာဘာဝတော-အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏မရှိခြင်းကြောင့်၊ တိဏ္ဍမ္ပိ-
၃-မျိုးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဓမ္မတို့၏၊ ဘာဝတ္ထေ-ပရမတ္ထသဘာဝတို့၏ အဖြစ်သည်၊

နန ဝေ မပိ။ ။ဤစကားသည် အဋ္ဌကထာ၌လာသော စောဒကကို ပြန်၍
စောဒနာသောစကားတည်း၊ ဝေမပိကို "ကုသလာဒီနံ ဘာဝတ္တံ သိဒ္ဓံ ဟောတိ"၌ စပ်၊
"ဤသို့အပ်ခဲ့သောနည်းအရ ဓမ္မတစ်ပုဒ်၏အနက်ကို ပရမတ္ထသဘာဝဟု ယူပါသော်လည်း
ကုသိုလ်အစရှိသည်တို့၏လည်း သဘာဝအဖြစ်သည် ပြီးစီး၏" ဟုလျှင်၊ ဓမ္မတစ်ပုဒ်၏ အနက်ကိုသာ
ဘာဝဟုယူပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ကုသိုလ်စသည်တို့၏လည်း ဘာဝအဖြစ် ပြီးသနည်း-ဟု
မေးဖွယ်ရှိ၍ "ဧကဿ၊ ပေဘာဝတော"ဟု မိန့်သည်။

သိဒ္ဓေ-ပြီးလသော်၊ တေဟိ-ထိုဓမ္မ ၃-မျိုးတို့မှ၊ အနညေသံ-အခြားတစ်ပါးမဟုတ် ကုန်သော၊ ကုသလာဒိနဉ္စ-ကုသိုလ်အစရှိသည်တို့၏လည်း၊ ဘာဝတ္တံ-ပရမတ္ထ သဘာဝတို့၏အဖြစ်သည်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီးစီးသည်၊ ဟောတိ နန-မဟုတ်လော၊ ဣတိ- ဤကား စောဒနာတည်း။

တိတ္ထံ-န်သော၊ ဓမ္မသဒ္ဓါန်-တို့၏၊ နာနတ္ထဘာဝဿ-နာနတ္ထတို့၏ အဖြစ်၏၊ ဝါ-ကို၊ အနညာတတ္တာ-ခွင့်ပြုအပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ကုသလာဒိနဉ္စ- တို့၏လည်း၊ ဘာဝတ္တံ သိဒ္ဓံ) န ဟောတိ၊ ဟိမှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တိတ္ထံ-၃-မျိုးကုန်သော ဓမ္မတို့၏၊ ဘာဝတ္ထေ-ပရမတ္ထသဘာဝတို့၏ အဖြစ်သည်၊ (သတိ-သော်၊) နာနတ္ထတာ-နာနတ္ထ၏အဖြစ်သည်၊ န အတ္ထိ-မရှိနိုင်၊ သာစ- ထိုနာနတ္ထတာကိုလည်း၊ တယာ-အသင် စောဒကသည်၊ အနညာတာ-ခွင့်ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ကုသလာဒိနဉ္စ ဘာဝတ္တံ သိဒ္ဓံ န ဟောတိ။)

တိတ္ထံ-န်သော၊ ဓမ္မာနံ-ဓမ္မတို့၏၊ အဘာဝတ္ထေ-အဘာဝတို့၏အဖြစ်သည်၊ (သတိ) ပိ-သော်လည်း၊ နာနတ္ထတာ-နာနတ္ထတို့၏အဖြစ်သည်၊ နသိယာ နန- မဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤကား ထပ်၍ စောဒနာခြင်းတည်း။

ဧကဿဗေ၊တေဟိ အနညေသံ။ ။ဓမ္မတစ်ပုဒ်၏အနက်ကို ပရမတ္ထသဘာဝဟု ယူခြင်းကိုကြည့်၍ အခြား ဓမ္မ ၂-ပုဒ်၏အနက်ကို အဘာဝဟု မဆိုနိုင်၊ ဓမ္မတစ်ပုဒ်၏ အနက်မှာ သဘာဝဖြစ်နေပြန်လျှင် “မည်သည့်ဓမ္မ၏အနက်သာ သဘာဝ”ဟု သတ်မှတ်ချက် မရှိသောကြောင့် ဓမ္မ ၃-ပုဒ်လုံး၏အနက်သည် သဘာဝအဖြစ်ဖြင့် ပြီးစီးနေ၏၊ ထိုသို့ပြီးစီးလျှင် ထိုဓမ္မ ၃-မျိုးမှ မကွဲပြားကုန်သော ကုသိုလ် စသော ၃-မျိုးတို့၏လည်း ပရမတ္ထသဘာဝအဖြစ်သည် ပြီးစီးနေသည် မဟုတ်ပါလော- ဟူလို။

န ဟောတိ၊ပေ၊အနညာတတ္တာ။ ။“မည်သည့်ဓမ္မ၏အနက်သာ သဘာဝဓမ္မ ဖြစ်ရမည်”ဟု သတ်မှတ်ချက်မရှိသော်လည်း ဓမ္မ ၃-ပုဒ် နာနတ္ထအဖြစ်ကို အသင်စောဒက က ခွင့်ပြုပြီးဖြစ်သော ကြောင့် ဓမ္မ ၃-ပုဒ်လုံး၏အနက်သည် သဘာဝချည်းဖြစ်နိုင်၊ ထို ဓမ္မ ၃-မျိုးနှင့် အရတူသော ကုသိုလ်စသော ၃-မျိုးလည်း သဘာဝအဖြစ်သည် မပြီးနိုင်။

န ဟိ၊ပေ၊တယာတိ။ ။[ဟိတံ၊ ဒဠိ ၂-ချက်သင့်သောဝါကျတည်း၊] ဓမ္မ ၃-မျိုးလုံး ပရမတ္ထသဘာဝချည်း ဖြစ်နေလျှင် နာနတ္ထမဖြစ်တော့၊ အသင်ကလည်း ဓမ္မ ၃-မျိုး၏ နာနတ္ထ အဖြစ်ကို ခွင့်ပြုပြီးသားဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်စသော ၃-မျိုးလုံး၏ ဘာဝ (သဘာဝ)အဖြစ် မပြီးနိုင်ပါ-ဟူလို။

နန၊ဗေ၊နသိယာတိ။ ။[ဤစကားလည်း (အဋ္ဌကထာ၌လာသော) မူလစောဒကကို ထပ်မံ၍ စောဒနာသောစကားပင်တည်း၊] ဓမ္မ ၃-ပုဒ်၏အနက်ကို အဘာဝဟုယူလျှင်လည်း နာနတ္ထအဖြစ်သည် မဖြစ်နိုင် မဟုတ်ပါလော၊ “ဓမ္မ ၃-ပုဒ်လုံး၏ အနက်က (အဋ္ဌကထာ၌လာသော အသင်စောဒက ယူသလို) အဘာဝချည်း ယူလျှင် ဧကတ္ထဖြစ်နေသည် မဟုတ်လော-ဟူလို။

နာနတ္ထတာ-သည်၊ မာဟောတု-မဖြစ်ပါစေလင့်၊ ပန-ထိုသို့ နာနတ္ထတာ မဖြစ်ပါ သော်လည်း၊ ဒေသော-ဤအဖြစ်သည်၊ နာနတ္ထတံ-နာနတ္ထတို့၏အဖြစ်ကို၊ ပဋိဇာ နန္တဿ-ဝန်ခံသော၊ တဝ-အသင်စောဒက၏၊ ဒေါသော-အဖြစ်တည်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဝဒါမိ-ဆိုလို၏၊ မယာ ပန-အကျွန်ုပ်သည်ကား၊ နာနတ္ထတာ-နာနတ္ထတို့၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဧကတ္ထတာဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ န အနညာတာ-ခွင့်မပြု အပ်ပါ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မေ-အကျွန်ုပ်၏၊ ဝိရောဓော-ရှေ့နောက်ဆန့်ကျင်ခြင်း ဟူသော အဖြစ်သည်၊ ကုတောသိယာ-အဘယ်မှာ ဖြစ်ရာပါအံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။

အထဝါ-ကား၊ အဘာဝတ္ထံ၊ပေ၊သိယန္တိ ဣဒံဝစနံ-ဟူသော ဤစကားကို၊ (ဝုတ္တံ၌စပ်) အနိယမေန-မည်သည့်ဓမ္မဟု မှတ်သားခြင်းမရှိသောအားဖြင့်၊ ယေကေစိ- ကုန်သော၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-ဓမ္မတို့သည်၊ အဘာဝတ္ထံ-အဘာဝ၏အဖြစ်သို့၊ အာပန္နာ-ကုန်ပြီ၊ တေဟိ-ထို ဓမ္မ ၂-ခုတို့မှ၊ အနညေသံ-အခြားမဟုတ်ကုန်သော၊ ကုသလာဒီသု-ကုသိုလ်အစရှိသည်တို့တွင်၊ ယေသံ ကေသဉ္စိ-အမှတ်မရှိကုန်သော၊ ကုသလာဒီနံ-ကုသိုလ်အစရှိသည်တို့၏၊ အဘာဝတ္ထာပတ္တိံ-အဘာဝတို့၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (ကသ္မာ) ကေသယ-တစ်ခုသောဓမ္မ၏၊ ဘာဝတ္ထာ-ပရမတ္ထသဘာဝ၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

တေဟိစ၊ပေ၊ သိယာတိ-သိယာဟူသော၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ တမ္ဗိ-ထိုစကားကိုလည်း၊ အနိယမဒဿနတ္ထံ-မမြဲခြင်းကို ပြခြင်းအကျိုး ဝှာ၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံကုန်သော ကုသိုလ်အစရှိသော တရားတို့၏၊

မာ ဟောတု၊ပေ၊ သိယာတိ။ ။[ဤစကားကား အဋ္ဌကထာ၌ လာသော စောဒက ဒုတိယ စောဒကဖြစ်သော ပရိဟာရ်ဆရာကို ပြန်၍ ချေပသော စကားတည်း။] ဓမ္မ ၃-ပုဒ်လုံး၏အနက်ကို အဘာဝဟုချည်းယူ သောအခါ နာနတ္ထမဖြစ်ဘူးဆိုတာ ဟုတ်ပါစေတော့၊ ဤသို့ နာနတ္ထ မဖြစ်ချင်းဟူသောအဖြစ်မှာ နာနတ္ထအဖြစ်ကိုဝန်ခံထားသော အသင် (ပရိဟာရ်ဆရာ)၏ အဖြစ်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ အကျွန်ုပ် (မူလစောဒက)ကတော့ နာနတ္ထအဖြစ်ကိုလည်း ခွင့်မပြု၊ ဧကတ္ထအဖြစ် ကိုလည်း ခွင့်မပြုပါ။ ထို့ကြောင့် အကျွန်ုပ်မှာ အဘယ့်ကြောင့် အပြစ်ရှိနိုင်မှာလဲဟု ချေပသည်။

အထဝါ၊ပေ၊ဧကဿ ဘာဝတ္ထာ။ ။ဤကား အဋ္ဌကထာ၌လာသော “အဘ ဝတ္ထံ၊ပေ၊အဘာဝါစေ သိယံ” ဟူ သော ဝါကျ၊ “တေဟိစ အညော ကုသလပရောဝိ အဘာဝေါ သိယာ” ဟူ သောဝါကျတို့၌ အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုးပြလို၍ တက်လာသော စကားတည်း။ [ရှေ့နည်း၌ ၃-ပုဒ်လုံး၏ အနက်ကို အဘာဝချည်းဖြစ်အောင် အဖြစ်တင်ခဲ့၏၊ ဤနည်း၌ကား တစ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်၏အနက်ကို ဘာဝ (ပရမတ္ထသဘာဝ) ဟု ယူ၍ အခြား ၂-ပုဒ်၏ အနက်ကိုသာ အဘာဝ ဟု ယူသည်။]

ယံဝိ ဝုတ္တံ၊ပေ၊သာဓနတ္ထံ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ “တေဟိ အညော ကုသလပရောဝိ (အဘာဝေါ သိယာ)” ဟု ဆိုခဲ့၏၊ ထိုစကားလည်း “မည်သည့်တရားတစ်မျိုးက ဘာဝ၊ မည်သည့်တရား ‘၂-မျိုးက အဘာဝ” ဟု အမြဲသတ်မှတ်ချက်မရှိကြောင်းကို ပြီးစေလို၍ ဆိုအပ်သောစကားဖြစ်သည်။

အဘာဝသာဓကေတ္ထံ-အဘာဝအဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းအကျိုးငှာ၊ န ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည် မဟုတ်၊ ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဋ္ဌာန်းအံ့၊ တတ္ထ၊ ထို တေဟိ စ အညော၊ ကုသလ ပရောပိ ဟူသော ပါဠိ၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့၊ ကား၊ အတ္ထော-အဓိပ္ပာယ်နက် တည်း၊ အကုသလ ပရဿ-အကုသလာ၏ နောက်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မဿ ဝါ-ဓမ္မ၏ သော်လည်းကောင်း၊ အဗျာကတ ပရဿ-အဗျာကတ၏ နောက်ဖြစ်သော၊ ဓမ္မဿ ဝါ-၏သော်လည်းကောင်း၊ ဘာဝတ္ထေ-ပရမတ္ထသဘာဝ၏အဖြစ်သည်၊ သတိ- သော်၊ တေဟိ-ထိုဓမ္မတို့မှ၊ အညော-အခြားသော၊ ကုသလ ပရောပိ-ကုသလာ၏ နောက်ဖြစ်သော ဓမ္မသည်လည်း၊ အဘာဝေါ-အဘာဝသည်၊ သိယာ-ရာ၏၊ ဣတိ (အယံ)-ကား၊ (အတ္ထော-အဓိပ္ပာယ်နက်တည်း။)

သဗ္ဗမေတံ အကာရဏန္တိ စတ္ထ-သဗ္ဗမေတံ အကာရဏံဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ကာရဏံ နာမ-ကာရဏမည်သည်၊ ယုတ္တိ-သင့်သောအကြောင်းတည်း၊ ကုသလာ ကုသလသဒ္ဓါနံ ဝိယ-ကုသလာ ကုသလသဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့၊ ဧကန္တ ဧကတ္ထတံ-ဧကန် ဧကတ္တတို့၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကုသလာ ရူပံ စက္ခုမာသဒ္ဓါနံ ဝိယ- ကုသလာ၊ ရူပံ၊ စက္ခုမာသဒ္ဓါတို့၏ ကဲ့သို့၊ ဧကန္တ နာနတ္ထတဉ္စ-ဧကန် နာနတ္ထတို့၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ [အဋ္ဌကထာ၌ ဤအတိုင်းရှိသည်။] ဝိကပ္ပေတွာ-ကြံကြံ ဖန်ဖန်ပြု၍၊ ယာ အယံ ပုန ရုတ္တိ၊ ပေ၊ ဒေါသာရောပနယုတ္တိ-အကြင် ပုန ရုတ္တိ ဒေါသ၊ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝါပတ္တိဒေါသ၊ အသမ္ပန္နပတ္တိဒေါသ၊ ဝိရောဓပတ္တိ ဒေါသ၊ အဘာဝါပတ္တိဒေါသတို့ကို တင်ခြင်း၏အကြောင်း ယုတ္တိကို၊ ဝုတ္တာ- (အသင်စောဒက) ဆိုအပ်ပြီ၊ သဗ္ဗာ-သော၊ သာ (ပုနရုတ္တိ၊ ပေ၊ ဒေါသာရောပနယုတ္တိ)- သည်၊ အယုတ္တိ-သင့်သောအကြောင်းမဟုတ်၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) တထာ-ထို သင် စောဒက ကြံဆအပ်သည့်အတိုင်း၊ ဧကတ္ထ နာနတ္ထတာဘာဝတော-ဧကတ္ထအဖြစ်၊ နာနတ္ထအဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ယာယာ-အကြင်အကြင်သို့သော၊ အနုမတိ-ပညာရှိအများ၏ အသိအမှတ် ပြုခြင်းတည်း၊ ယထာနုမတိ-အကြင်အကြင်သို့သော ပညာရှိအများ၏ အသိအမှတ် ပြုခြင်း၊ အနုမတိယာ-အနုမတိယာ-ပညာရှိအများ၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ အသိအမှတ်

တရား ၃-မျိုးလုံး အဘာဝချည်းဖြစ်သည်” ဟု ဆိုလိုရင်းမဟုတ်ပါ-ဟူလို။ [“ကုသလပရောပိ” ၏ နောက်၌ “အဘာဝေါသိယာ” ဟု အဋ္ဌကထာ၌ မရှိပါ။ ဋီကာဆရာက စပ်ပုဒ်ကိုပါထည့်၍ ဆိုဟန်တူသည်။]

အယံ ဟိပေသိယာ။ ။ဤစကားသည် “ယံပိ ဝုတ္တံ” စသော ရှေ့စကား၏ ဥပမာအဖြစ် တပျာကဋီကာရဏဝါကျတည်း၊ ဓမ္မ ၂-ပုဒ်၏ အနက်က အဘာဝ ဖြစ်သောကြောင့် အကုသလာ နောက်ရှိ ဓမ္မဖြစ်စေ၊ အဗျာကတနောက်ရှိ ဓမ္မဖြစ်စေ ဘာဝ(သဘာဝ)အနက်ဖြစ်လျှင် ကုသလာ နောက်က ဓမ္မသည် အဘာဝဖြစ်စေရာရှိ၏။ ဤသို့ အနိယမတ္ထဖြစ်ပုံကိုပြလို၍ “တေဟိ စ အညော ကုသလပရောပိ” စသည်ကို ဆိုလိုပါသည်-ဟူလို။

ပြခြင်းအားဖြင့်။ ဝေါဟာရသိဒ္ဓိတော-ပြောဆိုကြောင်းသဒ္ဒါ၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်တည်း။ ဝါ-တစ်နည်း။ အနုမတိယာ-ပညာရှိအများ၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ အနုရုပ်-လျော်သည်တည်း။ ယထာနုမတိ-ပညာရှိအများ၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်းအားလျော်သည်။ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အနုမတိ-သည်။ ပဝတ္တာ-ဖြစ်ပြီး၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တဒနုရုပ်-ထိုအနုမတိအားလျော်စွာ၊ ဝေါဟာရသိဒ္ဓိတော-ပြောဆိုကြောင်းသဒ္ဒါ၏ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်တည်း။ ဣတိ အတ္ထော။ [အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဘာသာသင်္ဂြဟန်း ပြထားပြီး။]

ဟိ-ချဲ့၊ အနုမတိ-သည်။ (ပဝတ္တာ၌ စပ်)၊ ဝိသေသန၊ပေ၊ဘာဝတော-ဝိသေသန၊ ဝိသေသိတဗ္ဗ၏ မဟုတ်ခြင်းကြောင့်၊ အစန္တ-စင်စစ်၊ အဘိဇ္ဇေသု-မက္ခပြားသောအနက်တို့၌၊ (သာမညအာဓာရ၊ ပဝတ္တာ၌စပ်)၊ ကတ္တစိ-အချို့သော ပြယုဂ်၌၊ (ဝိသေသ အာဓာရ)၊ ကိရိယာဂုဏာဒိပရိဂ္ဂဟဝိသေသေန-ကြိယာ၊ ဂုဏ်အစရှိသည်တို့ကို ပိုင်းခြား၍ ယူခြင်းဟူသော အထူးအားဖြင့်၊ အဝိဝဋ္ဌသဒ္ဓတ္ထဝိဝရဏတ္ထံ-မထင်ရှားသော သဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်၏။ ယထာ-ဥဒါဟရုဏ်ကား၊ သက္ကော-သိကြား၊ ဣန္ဒော-အစိုးရသောသိကြား၊ ပုရိန္ဒဒေါ-ရှေး၌ပေးခဲ့ဖူးသောသိကြား၊ ဣတိ-ဤသို့အစရှိသည်တည်း၊ ကတ္တစိ-အချို့ပြယုဂ်တို့၌၊ အစန္တ-စင်စစ်၊ ဘိဇ္ဇေသု-မက္ခပြားသောအနက်တို့၌၊ (ပဝတ္တာ-၏)၊ ယထာ-ကား၊ ဓဝေါ-မြောက်ပိုပင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓဒိရော-ရှားပင်ကိုလည်းကောင်း၊ ပလာစ-ပေါက်ပင်ကိုလည်းကောင်း၊ အာနိယန္တ-ဆောင်ယူအပ်စေကုန်

အနုမတိ ဟိ။ ။“ဝတ္ထံ သဗ္ဗမေတံ အကာရတံတိ” တိုင်အောင် ချဲ့သည်။] ထိုဝိတ္ထာရဝါကျတွင် “အနုမတိ၊ပေ၊ဝေါဟာရာ သိဒ္ဓါ၊ တသ္မာ”သည် “ယထာနုမတိ ဝေါဟာရသိဒ္ဓိတော”ကို အတ္ထုဒ္ဓါရ အနေအားဖြင့် အကျယ်ပြသောဝါကျတည်း။ “ဣဟာပိ၊ပေ၊တသ္မာ”သည် အတ္ထုဒ္ဓေသအနေအားဖြင့် အကျယ်ပြသောဝါကျတည်း။ ထို့ကြောင့် ထို တသ္မာ ၂-ပုဒ်ကို ဝတ္ထံ၌ စပ်ပါ။ ပညာရှိများ၏ ခွင့်ပြုချက်အရ အနုမတိသည် “အစန္တ အဘိဇ္ဇေသု ကတ္တစိ ပဝတ္တာ-စင်စစ် မက္ခပြားသောအနက်တို့၌ တချို့ ပြယုဂ်ဝယ်ဖြစ်၏။ အဘယ်အကျိုးငှာ ဖြစ်သနည်း-ဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ကြိယာဂုဏာဒိပဝိဝရဏတ္ထံ”ဟုမိန့်သည်။ ကြိယာဂုဏ်စသော သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်အနက်ကို သိမ်းပိုက်ခြင်းဟူသော အထူးအားဖြင့် မထင်ရှားသောအနက်ကို ထင်ရှားအောင် ဖွင့်ပြအကျိုးငှာ ဖြစ်သည်။

ယထာ၊ပေ၊ပုရိန္ဒဒေါ။ ။ဤ ၃-ပုဒ်သည် သိကြားဟူသော အနက်အားဖြင့် မက္ခပြားသော အဘိဇ္ဇပုဒ်တည်း။ သို့သော် “သက္ကော”သဒ္ဒါသည် စွမ်းနိုင်ခြင်း ကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်၏။ ဣန္ဒောသဒ္ဒါသည် အစိုးရခြင်းဂုဏ်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်၏။ ပုရိန္ဒဒေါသဒ္ဒါလည်း ရှေးဘဝ၌ အလှူပေးဖူးခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်၏။ ဤသို့ သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်ချင်း မတူသောကြောင့် သက္ကသဒ္ဒါကို ဣန္ဒသဒ္ဒါဖြင့် ဖွင့်ပြ၍ဣန္ဒသဒ္ဒါကို ပုရိန္ဒသဒ္ဒါဖြင့်ဖွင့်ပြဖို့ရန် အနက်တူသဒ္ဒါအမျိုးမျိုးကို ထပ်၍ဆိုလေ့ရှိ၏။ ဤသို့ ဆိုရာ၌ “ပစ္စိမံ ပစ္စိမံ ပုရိမဿ အတ္တဝစနံ”ဟု ဖွင့်လေ့ရှိကြသည်။

လော၊ ဣတိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။ [“ဝေါ ခဒိရော ပလာသော” တို့သည် တစ်ပုဒ်နှင့်တစ်ပုဒ် အနက်မတူ သော်လည်း “အာနိယန္တု” အရ ဆောင်ယူအပ်သော အနက်များအဖြစ်ဖြင့် ပေါင်းစုလျက် သမုစ္စည်းအနက်ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် တစ်ဝါကျ တည်းဆိုဖို့ရန် ခွင့်ပြုချက်ရှိသည်။]

ကတ္တစိ-အချို့သောပြယုဂ်၌၊ ဝိသေသနဝိသေသီတဗ္ဗဘာဝတော-ဝိသေသန၊ ဝိသေသီတဗ္ဗ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘောဒါဘောဒဝန္တေ သု-အထူးပြုတတ်သော ဝိသေသ၊ အထူးမပြုတတ်သော သာမညအဖြစ်ရှိသော အနက်တို့၌၊ (ပဝတ္ထာ-၏)၊ သေယျထာဝိ-ဥပမာ မည်သည်ကား၊ နီလုပ္ပလံ၊ ညိုသောကြာ။ ပဏ္ဍိတပုရိသော-ပညာရှိယောက်ျား၊ ဣတိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း၊ တာယ တာယ အနုမတိယာ-ထိုထို ပညာရှိ အများ၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ [ယထာသဒ္ဓါ၏ ဝိစ္စာအနက်ကို ရည်ရွယ်သည်။] တဒနုပဉ္စ-ထိုပညာရှိအများ၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်းအားလျော်စွာ လည်းကောင်း၊ [ယထာသဒ္ဓါ၏ အနုပုအနက်ကို ရည်ရွယ်သည်။] တေတေဝေါဟာရာ-ထိုထို ပြောဆိုကြောင်း သဒ္ဓါတို့သည်၊ သိဒ္ဓါ-ပြီးစီးကုန်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ (သဗ္ဗမေတံ အကာရဏံတိ ဝုတ္တံ-၌ စပ်)။

ဣဟာပိ-ဤ တိက်ဒုတ်အရာ၌လည်း၊ ကုသလဓမ္မသဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဝိသေသန၊ ပေ၊ ဘာဝတော-ဝိသေသန၊ ဝိသေသီတဗ္ဗတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသေသတ္ထ သာမညတ္ထ ပရိဂ္ဂဟေန-ဝိသေသအနက်၊ သာမညအနက်တို့ကို ဝိုင်းခြား၍ ယူခြင်းအားဖြင့်၊ သမာနေ-တူသော၊ ဘောဒါဘောဒယုတ္တေ-ဘောဒ၊ အဘောဒအဖြစ်နှင့် ယှဉ်သော၊ အတ္ထေ-အနက်၌၊ ပဝတ္ထိ-ဖြစ်ခြင်းကို၊ အနုမတာ-ခွင့်ပြုအပ်ပြီး၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ တာယ တာယ အနုမတိယာ-အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တဒနုပဉ္စ-စွာလည်းကောင်း၊ စသော ဝေါဟာရာ-ဤပြောဆိုကြောင်းသဒ္ဓါသည်၊ သိဒ္ဓေါ-ပြီး၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗမေတံ အကာရဏန္တိ ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကားရေန) ဝုတ္တံ။

အတ္တနောပေ၊ ဒိပေန္တိတိ-ကား၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ပရိဂ္ဂဟိတံ-သိမ်းပိုက် အပ်သော၊ (အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါကစသော အနက်ကို ရည်ရွယ်သည်။) အတ္တနာ၊ ဝုစ္စမာနံ-ဟောအပ်သော၊ (ကုသိုလ် အစရှိသော အနက်ကိုရည်ရွယ်သည်။) အနဝဇ္ဇ၊ ပေ၊ ဘာဝံ-အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါက အစရှိသောအနက်၊ ကုသိုလ်အစရှိသော အနက်ကို၊ [ဘာဝသဒ္ဓါသည် ပဒတ္တဝါစက။] တဒတ္ထဿ-ထိုကုသိုလ်စသော အနက်၏၊ တဗ္ဗာဝ ဒီပနဝသေန-ထိုဓမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊

ကတ္တစိ ဝိသေသန၊ ပေ၊ ပုရိသော။ ။ “နီလံ+ဥပ္ပလံ၊ ပဏ္ဍိတော+ပုရိသော” ထိုကဲ့သို့ သဒ္ဓါကွဲပြားသော်လည်း ဝိသေသန ဝိသေသီတဗ္ဗ အဖြစ်ကြောင့် အနက်အရ မကွဲပြားသော ပြယုဂ်များ၌လည်း အထပ်ထပ်ဆိုဖို့ရန် ခွင့်ပြုချက် ရှိပြန်သည်။

ဓမ္မသဒ္ဓဿ-ဓမ္မသဒ္ဓါ၏အတွက်၊ ဒီပေန္တိ-ပြကြကုန်၏၊ ဣတိ အယံ-ကား၊ အဓိပ္ပာယော-အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း-ကသ္မာ၊ ဣတိ အယံ-ကား၊ အဓိပ္ပာယော-တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ) ဓမ္မသဒ္ဓေါ-သည်၊ ကုသလာဒိဘာဝေါ-ကုသိုလ် အစရှိသောအနက်ရှိသည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဣတိ အယံ-ကား၊ အဓိပ္ပာယော-တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏၊) [ဓမ္မသဒ္ဓါသည် ကုသိုလ်စသော အနက်ကို တိုက်ရိုက် မဟောနိုင်၊ ကုသလာစသည်တို့က ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ကု၍ပေးသောကြောင့်သာ ထိုကုသိုလ် စသောအနက်ကိုလည်း ပြနိုင်သည်-ဟူလို။]

ဣမိနာဝါတိ-ကား၊ ဓမ္မသဒ္ဓေါ၊ ပေဒိဿတီတိ အာဒိနာ-ဓမ္မသံဒ္ဓေါ၊ ပေဒိဿတီ အစရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တီတိ အာဒိနာစ-အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တိ အစရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ [အဋ္ဌကထာဝယ် “ဝေဒိတဗ္ဗော” ၌စပ်။] ဟိ-မှန်၊ သော-ထိုနည်းသည်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော တိက်၊ ဒုက်တို့၌၊ သမာနော-တူ၏၊ ကုသလာသဒ္ဓေါ၊ ပေဒိဿတီတိ-ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ကုစ္ဆိတေ သလယန္တီတိ-ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဣတိ အာဒိကော- ဤသို့အစရှိသောနည်းသည်၊ [ဣတိ တစ်လုံးအကျေကြီး။] န (သမာနော)-တူသည် မဟုတ်၊ စ-ဆက်၊ သော ဝိသေသနယော-ထိုထူးသောနည်းကို၊ ဣတော၊ ပေ၊ ဝက္ခာ မာတိ စတေန-ဣတော၊ ပေ၊ ဝက္ခာမိဟူ သော ဤစကားဖြင့်၊ အပနီတော-ပယ်အပ် ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း-ကသ္မာ- ကြောင့်၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ သုခါယ၊ ပေ၊ သမ္ပယုတ္တာတိအာဒယော-အစရှိကုန်သော၊ ဝိသေသာ- အထူးတို့သည်၊ ကုသလာဒိဝိသေသံ-ကုသလာ အစရှိသောအနက်အထူးကို၊ ဂဟေတွာ- နည်းယူ၍၊ န ပဝတ္တာ-ဖြစ်ကုန်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဣတိဝိညာယတိ၊) ဣတိ-ဤတွင် ကုသလတိက်ဖွင့်အပြီးတည်း၊ (ဣတိတစ်လုံးကျေ။)

အတ္တနာ၊ ပေ၊ အဓိပ္ပာယော။ ။ အဋ္ဌကထာဝယ် “ကုသလာ စသော သဒ္ဓါတို့က မိမိ၏ အနက်ဝိသေသကို ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်အဖြစ်ဖြင့် ပြကုန်၏” ဟူရာ၌ “ဓမ္မသဒ္ဓါက ကုသိုလ်- အကုသိုလ်- အဗျာကတအနက်ကို ဟောနိုင်သည်” ဟု မဆိုလို၊ ကုသလာ ဘနောက်က ဓမ္မဟူသည် အနုဝဇ္ဇ သုခဝိပါက သဘောရှိသော ကုသိုလ်ဓမ္မတည်း၊ ဤဆို စသည်ဖြင့်မိမိ၏အနက်ကို ဓမ္မ၏ အနက်အဖြစ်ဖြင့် ပြသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

အပနီတော။ ။ “ကုသလသဒ္ဓေါ အာရောဂျ အနုဝဇ္ဇသုခဝိပါကေသု ဒိဿတီ” စသော အဖွင့်များသည် အခြားတိက်တို့၌ မရနိုင်သော ထူးသော နည်းများတည်း၊ ထိုထူးသောနည်းများကိုကား “ဣမိနာ နယေန” ဟု ညွှန်ပြချက်တွင် မပါဝင်အောင် “ဣတော ပရံ ဝိသေသမတ္တမေဝ ဝက္ခာမ” ဟူသော ဤစကားဖြင့် ဖယ်နုတ်ထားသည်။

သုခဿစ ပဟာနာတိ စတ္ထ-ဌံ၊ သုခိန္ဒြိယံ-သုခိန္ဒြေကို၊ သုခန္တိ-သုခဟူ၍၊
 ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တဉ္စ-ထို သုခိန္ဒြေဟူသည်လည်း၊ သုခဝေဒနာဝ-
 (တရား ကိုယ်အားဖြင့်) သုခဝေဒနာသည်သာ၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သုခ
 ဝေဒနာယံ ဒိဿတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ တိဿော
 ပေ၊ဝေဒနာတိ ဝေမာဒီသု-ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရုပ်တို့၌၊ သုခဿဒွေါ-သည်၊
 (ဝေဒနာသဒ္ဓေန-နှင့်၊ [သုခဝေဒနာသဒ္ဓေန-နှင့်၊-ဟုလည်း အချို့စာရှိ၏၊]
 သမာနတ္ထတ္တာ-တူသော အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ) ဝိယ-ကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊
 သုခဿ-(သုခဿစပဟာနာဝယ်) သုခဿဒွါ၏၊ ဝေဒနာသဒ္ဓေန-(သုခဝေဒနာသဒ္ဓေန)
 နှင့်၊ သမာနတ္ထတ္တာ-တူသော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (သုခဝေဒနာယံ
 ဒိဿတိတိ-ဟူ၍) န (ဝုတ္တံ)-ဆိုအပ်သည်မဟုတ်၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ကသွာ-
 ကြောင့်၊ သုခဿ-၏၊ ဝေဒနာသဒ္ဓေန-နှင့်၊ သမာနတ္ထတ္တာ-ကြောင့်၊ န ဝုတ္တံ-
 ဆိုအပ်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊ ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ သုခိန္ဒြိ
 ယတ္ထော-သုခိန္ဒြိဟူသော အနက်ရှိသော၊ အယံသုခဿဒွေါ-(သုခဿစ ပဟာနာဌံ)
 ဤသုခဿဒွါသည်၊ ကာယသုခနံ-ကိုယ်၏ချမ်းသာခြင်းဟူသော၊ ကာယာနဂ္ဂဟံ-
 ကိုယ်ကိုချီးမြှောက်တတ်သော၊ သာတဝိသေသံ-သာယာခြင်းအထူးကို၊ [ကာယိက
 သာတ စေတသိကသာတ ၂-မျိုးတွင် ကာယိကသာတနှင့်သာဆိုသောကြောင့်
 “သာတဝိသေသံ”ဟုဆိုသည်၊] ဂဟေတွာ-၍၊ ပဝတ္ထော-ဖြစ်၏၊ ပန-ဗျတိရိက်
 ကား၊ သုခါဝေဒနာ-သုခါ ဝေဒနာဟူသော ပါဠိရုပ်လည်းကောင်း၊ [“တိဿော

န ပနပေ၊သမာနတ္ထတ္တာ။ -“တိဿော ဣမာ ဘိက္ခဝေ ဝေဒနာ သုခါ ဝေဒနာ၊
 ဒုက္ခာဝေဒနာ၊ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ” ဟူသော ပါဠိတော်လာသော သုခါ သဒ္ဓါသည် ကာယိက
 သုခဝေဒနာ စေတသိကသုခဝေဒနာ ၂-မျိုးလုံးကို ဟောရကား နောက် ဝေဒနာသဒ္ဓါနှင့် အနက်
 အရတူသကဲ့သို့ “သုခဿစပဟာနာ”၌ သုခဿဒွါသည် ဝေဒနာနှင့် အနက်အရတူသောကြောင့်
 “သုခဝေဒနာယံ ဒိဿတိ”ဟု ဆိုသည်မဟုတ်။ [သဘာဝဓမ္မအားဖြင့် ကာယိက သုခဝေဒနာကို
 အရ ကောက်ရသောကြောင့်သာ “သုခဝေဒနာယံ ဒိဿတိ”ဟုဆိုပါသည်။ အနက်အရမှာကား
 သုခိန္ဒြေဟူသော ကာယိယ သုခဝေဒနာတစ်မျိုးသာ ရသည်-ဟုလို၊ ဤဝါကျ၌ ရှေးစာအုပ်များဝယ်
 “န ပနယထာ”ဟု ယထာသဒ္ဓါပါနေသည်၊ နောက်၌ “သုခဿဒွေါဝိယ”ရှိသောကြောင့် ထိုယထာကို
 “အပို”-ဟု မစုဆိုသည်။

အယံဟိ၊ပေပန၊ပေပဝတ္ထော။ ။သုခါဝေဒနာ၌လာသော သုခဿဒွါနှင့် သုခဿ၌လာသော
 သုခဿဒွါတို့၏ သမာနတ္ထမဖြစ်ပုံကို ချဲ့လို၍ “အယံ ဟိ” စသည်မိန့်၊ (တစ်နည်း) ဉာပက
 အကြောင်းပြလို၍ “အယံ ဟိ”စသည်မိန့်၊ သုခိန္ဒြေ အနက်ကို ဟောသော သုခဿဒွါသည်
 (ကာယိကသုခဖြစ်သောကြောင့်) ဓနာကိုယ်၏ ချမ်းသာခြင်း၊ ဓနာကိုယ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်းဟူသော
 သာယာခြင်းအထူးကို (အကြောင်း ပဝတ္ထိ နိမိတ်အဖြစ်ဖြင့်) ယူ၍ဖြစ်သော သဒ္ဓါတည်း၊
 သုခါဝေဒနာ၌လာသော သုခဿဒွါကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ “ယံကိဉ္စိ ဝေဒနံ ဝေဒေတိ သုခံဝါ”

ဣမာ ဘိက္ခဝေ ဝေဒနာ သုခါဝေဒနာ” ဥပါသော “သုခါဝေဒနာ” ဟူသော ပါဠိရပ်လည်းကောင်း၊] ယံ ကိစ္ဆိ ဝေဒနံ ဝေဒေတိ သုခံဝါ-“ယံ ကိစ္ဆိ၊ ပေ၊ သုခံဝါ” ဟူသော ပါဠိရပ်လည်းကောင်း၊ ယော သုခံ ဒုက္ခတော-“ယော သုခံဒုက္ခတောဟူသော ပါဠိရပ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝမာဒိသု-ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သုခသဒ္ဓေါဝိယ-သုခ သဒ္ဓါသည်ကံသုသို့၊ သာတသာမည-သာယာခြင်းသာမညကို၊ [ကံယိကသာတ၊ စေတသိကသာတ ၂-မျိုးလုံးနှင့်ဆိုင်သောကြောင့် “သာတသာမည” ဟုဆိုသည်၊] ဂဟေတွာ-၍၊ နပဝတ္ထော-ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သုခဿ-၏၊ ဝေဒနာသဒ္ဓေန-နှင့်၊ သမာနတ္ထတ္တာ-ကြောင့်၊ နဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-၏။)

ယသ္မိ-အကြင်အကြောင်းသည်၊ သတိ-သော်၊ [နောက်၌ အကျယ်လာလတ္တံ့၊ ဖြစ်သောကြောင့် သာမညပေးသည်။] သုခဟေတုနံ-သုခ၏ ဇနကအကြောင်း၊ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းတို့၏၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ တံ-ထိုအကြောင်းသည်၊ သုခမူလံ-သုခ၏အကြောင်းရင်း အခြေခံမည်၏၊ [ဤစကားကိုချဲ့လို၍ “ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေစ” စသည်မိန့်။] ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ-ဘုရားရှင်တို့၏ ပွင့်တော်မူရာ နဝမခဏသည်၊ (သတိ) စ-ရှုသော်လည်းကောင်း၊ ကာမသမတိက္ကမာဒိကေ-ကာမဂုဏ်ကို လွန်မြောက်ကြောင်း အစရှိသော၊ [အာဒိဖြင့် ရူပါရူပ သမတိက္ကမဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ကိုယူ။] ဝိရာဂေ-ကာမကို မတပ်မက်ကြောင်း၊ အနာဂါမိမဂ်သည်၊ သတိစ-လည်းကောင်း၊ သုခဟေတုနံ-သုခ၏ ဇနကအကြောင်း၊ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုညပဿန္တိ အာဒိနံ-ကုသိုလ်ကောင်းမှု၊ ကာယပဿန္တိ စိတ္တပဿန္တိ အစရှိသောတရားတို့၏၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သုခမူလံ-သုခ၏ အကြောင်းရင်းအခြေခံဖြစ်သော၊ တံ-ထိုဗုဒ္ဓုပ္ပါဒနဝမခဏ၊ ဝိရာဂဟူသော အကြောင်းကို၊ သုခန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီး။ [သုခဟေတုနန္တိ သုခဟေတုပစ္စယာနံ ဧကသေသနယေန၊ အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ပြထားပြီး။]

သုခဿ-သုခ၏၊ အာရမဏတ္တာ-အာရုံ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ရူပစ-ရူပါရုံကိုလည်း၊ သုခန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ။ ပုညာနိတိ-ပုညာနိဟူသော၊ ယဒိဒံ စစနံ-အကြင်သဒ္ဓါသည်၊ (အတ္ထိ)၊ တံ-ထိုသဒ္ဓါသည်၊ သုခဿ-သုခကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသော သဒ္ဓါတည်း။

စသည်၌လာသော သုခသဒ္ဓါကိုသို့လည်းကောင်း၊ (ကာယိက စေတသိကဟုမခွဲခြားဘဲ) သာယာခြင်း သမာညကို (သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်အဖြစ်ဖြင့်) ယူ၍ဖြစ်သော သဒ္ဓါမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် သုခဿ၌ သုခသံဒ္ဓါနှင့် သုခါဝေဒနာ စသည်၌ သုခသဒ္ဓါတို့သည် အနက်အားဖြင့် မတူကြ၊ သုခါဝေဒနာအရ၌ သုခဝေဒနာ ၆၃-ပါးလုံးရ၏၊ သုခဿစ ပဟာနာ၌ သုခအရာကား သုခိဋ္ဌေဟူသော ကာယိကသုခ (ကာယဝိညာဉ်၌ ယှဉ်သော) ဝေဒနာတစ်ပါးသာ ရသည်-ဟုလို။

ဣဋ္ဌ ဝိပါကဿ-ဣဋ္ဌအကျိုးဖြစ်သော ဝိပါကံနာမက္ခန္ဓာ၊ ကမ္မဇရုပ်ကို၊ အဓိဝစနံ-
တည်း၊ [သုခဿကို ထပ်ဖွင့်သည်။] (ကသ္မာ-နည်း၊) တဒတ္ထဿ-ထိုပုည၏
အနက်ဖြစ်သော ကုသိုလ်၏၊ ဝါ-က၊ ဣဋ္ဌဝိပါက ဝိပစ္စနတော-ဣဋ္ဌအကျိုးကို
မှည့်ရင့်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိအတ္ထော-ဤကား အဓိပ္ပာယ်နက်။

သဂ္ဂါ-နတ်ပြည်တို့သည်လည်းကောင်း၊ နန္ဒနံစ-နန္ဒနုညျာဉ်သည်လည်း
ကောင်း၊ သုခပစ္စယာနံ-ကာယိကသုခ၊ စေတသိကသုခ၏ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်း
ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါဒီနံ-ရူပါရုံ အစရှိကုန်သော၊ ဣဋ္ဌာနံ-အလိုရှိအပ်သော အာရုံတို့၏
ဌာနံ-ဌာနတည်း၊ ဩဘာသော-တည်ရာတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သုခါ၊ ပေ၊ နန္ဒနန္ဒီ-
ဟူ၍၊ ဝတ္ထံ-ဆိုအပ်ပြီ။

ဒိဋ္ဌဓမ္မေတိ-ကား၊ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ-ဤ အတ္တဘာဝ၊ သုခဝိဟာရာတိ-
ကား၊ ပဋ္ဌမဇ္ဈာန ဝိဟာရာဒီ-ပဋ္ဌမဈာန်ဟူသော အကြောင်းတရား အစရှိသည်တို့တည်း၊
(ဧတေ-ဤတရားတို့ကို၊) နိဝရဏာဒီ ဗျာဗာဓရဟိတတ္တာ-နိဝရဏ အစရှိသော
ဗျာဗာဓတို့မှ ကင်းကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဗျာဗဇ္ဈာတိ-အဗျာဗဇ္ဈတို့ဟူ၍၊
ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။

ဒိဋ္ဌဓမ္မေ။ ။ “ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်၌ ဣမသ္မိံကို ထောက်၍ “ဒိဋ္ဌ”
၌ တ ပစ္စည်းသည် ပစ္စုပ္ပန်အနက်ဟောဟုသိရ၏။ ဓမ္မသဒ္ဓါလည်း ပရိယတ္တိစသော အနက်
ဟောမဟုတ်၊ သဘာဝအနက်ဟောတည်း။ ထိုသဘောဟူသည် ခန္ဓာ ၅-ပါးဟူသော အတ္တဘာ
တည်း-ဟု သိစေလို၍ “အတ္တဘာဝေ” ဟု ဖွင့်သည်။ မျက်မှောက်ထင်ထင် ရှုမြင်အပ်သော
သဘောဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘာဝကို “ဒိဋ္ဌဓမ္မ” ဟု ဆိုလိုသည်။ [ပဿိယတေ-မျက်မှောက်ထင်ထင်
ရှုမြင်အပ်၏။ ဣတိ ဒိဋ္ဌော၊ ဒိဋ္ဌော စ+သော+ဓမ္မောစာတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မော။]

သုခဝိဟာရာ။ ။ ဝိဟာရသည် ဒိဗ္ဗ၊ ဗြဟ္မ၊ အရိယနှင့် ဣရိယာပထဟု ၄-မျိုးရှိ၏။
[ထိုအကျယ်ကို ပါရာဒိကဏ် ဝေရဿယ ဝိဟာရတိအဖွင့်၌လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဖွင့်၌လည်းကောင်း
ရှုပါ။] ထို ၄-မျိုးတွင် ဒိဗ္ဗဝိဟာရကို ယူစေလို၍ “ပဋ္ဌမဇ္ဈာနဝိဟာရာဒီ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဝုတ္တာ၏
ကံအဖြစ်ဖြင့်ကား “ဧတေ” ဟု ထည့်ပါ။

ဗျာဗာဓ၊ ဗျာပါဒ။ ။ နိဝရဏဒီနောက်၌ “ဗျာပါဒ-ဗျာဗာဓ” ဟု ပါ၌ ၂-ထွေ ရှိတတ်၏။
ဗျာပါဒဟူသော ပါ၌သည် စိတ်၏ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း ဒေါသအနက်ကိုဟော၏။
ဗျာဗာဓ ဟူသောပါ၌ကား ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ “နိဝရဏာဒီ” ဟူသော
ဝိသေသကိုထောက်လျှင် ဒေါသကို အရကောက်သော ဗျာပါဒတစ်မျိုးတည်းနှင့် မလျော်၊
စိတ်ကိုနှိပ်စက်တတ်သော နိဝရဏ အားလုံးနှင့်သာ လျော်၏။ ထို့ကြောင့် ဗျာဗာဓပါ၌သာ
သင့်မြတ်စရာရှိ၏။ မစုဋီကာ၌ကား ဗျာပါဒပါ၌ကိုပင် အတည်ယူ၍ဖွင့်ထားလေသည်။
[အကျယ်အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဘာသာ ဋီကာ၌ ရှုပါ။]

သဗ္ဗသင်္ခါရဒုက္ခနိဗ္ဗာပနတော-အလုံးစုံသော သင်္ခါရဒုက္ခတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ငြိမ်းစေတတ်သည့်အတွက်၊ တံနိရောဓတ္တာ-ထိုသင်္ခါရဒုက္ခတို့၏ ချုပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာန်-နိဗ္ဗာန်ကို၊ သုခန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တိ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ အာဒိသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ အဒုက္ခမသုခံပေးဘာသိတံတိ-ဟူသော ပါဠိရပ်၌၊ အဒုက္ခမသုခေ-အဒုက္ခမသုခအနက်၌လည်းကောင်း၊ ဒွေပိ၊ပေ၊ဒုက္ခာ ဝေဒနာတိ-ဟူသော ပါဠိရပ်၌၊ ဣဋ္ဌာသု-အလိုရှိအပ်ကုန်သော၊ သုခေါပေက္ခာသုစ-သုခဥပေက္ခာအနက်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဝေမာဒိသု-ဤသို့အစရှိသော အနက်တို့၌၊ ပဝတ္တိ-သုခသဒ္ဓါ၏ဖြစ်ခြင်းကို၊ သင်္ဂဟိတာ-သိမ်းယူအပ်ပြီ။ [သန္တ-ငြိမ်သက်သော၊ သန္တ-ငြိမ်သက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟောတုမန္တ-ဝိသေသန)၊ အဒုက္ခမသုခံ-အဒုက္ခ မသုခဝေဒနာကို၊ သုခမိစ္ဆေဝ-သုခဟူ၍သာ၊ ဘာသိတံ၊ ပြီ၊ အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ မယာ-သည်၊ ပရိယာယေန-အားဖြင့်၊ သုခေါဝေဒနာ-သုခဝေဒနာလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခာဝေဒနာ-လည်းကောင်း၊ (ဣတိ-သို့၊) ဒွေပိ-ကုန်သော၊ ဝေဒနာ-တို့ကို၊ ဝုတ္တာ။]

ဒုက္ခဝတ္ထုတိ-ကား၊ ဒုက္ခဿ-၏၊ ဩကာသော-တည်ရာတည်း၊ [အဝကသန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဧတ္ထာတိ ဩကာသော။] ဟိ-မှန်၊ အတ္တနော-၏၊ ပစ္စယေဟိ-တို့ကြောင့်၊ ဥပ္ပဗ္ဗမာနံပိ-ဖြစ်ရပါသော်လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်ရသည်လည်းဖြစ်သော၊ တံ ဒုက္ခံ-ထိုဒုက္ခသည်၊ ဇာတိ အာဒိသု-ဇာတိအစရှိသောတရားတို့သည်၊ [အာဒိဖြင့် ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ မရဏစသည်ကိုယူ။] ဝိဇ္ဇမာနေသု-ထင်ရှားရှိကုန်လသော်၊ ဝါ-ထင်ရှားရှိကြမှသာ၊ တဗ္ဗတ္ထုကံ-ထိုဇာတိအစရှိသော တည်ရာရှိသည်၊ ဟုတွာ၊ ဥပ္ပဗ္ဗတိ-ဖြစ်ရ၏။

သဗ္ဗပေတံ နိရောဓတ္တာ(ဝါ)။ ။ယခုစာအုပ်များ၌ ဝါ သဒ္ဓါတွေ့ရ၏၊ ဟိတံ ၂-ခုသည် အားတူနေလျှင် “တော” သဒ္ဓါဖြင့်ရည်းသော်လည်းကောင်း၊ “တ္တာ”သဒ္ဓါဖြင့်ရည်းသော်လည်းကောင်း ထားလေ့ရှိ၏၊ အားမတူ၍ မူလဟိတံ-မူလဟိတံကွဲရာ၌သာ ဤသို့ တောနှင့် တ္တာ ခွဲ၍ထားတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့ဟိတံကို နောက်ဟိတံ၏ ကာရဏ (ဟိတံကွဲ)ဟု မစုဖွင့်သည့်အတိုင်း ဝါသဒ္ဓါ မပါသင့်ပါ။

သုခေါပေက္ခာသု ဣဋ္ဌာသု။ ။အကုသလဝိပါကံ ဝေဒနာသည် အနိဋ္ဌဖြစ်၏၊ ထိုအနိဋ္ဌကို ဒုက္ခဝေဒနာ၌သွင်း၍ ကြွင်းသောဥပေက္ခာများကို သုခ၌ သွင်းရကား သုခေါ ဝေဒနာ၌ သုခသဒ္ဓါသည် သုခနှင့် ဣဋ္ဌဥပေက္ခာကို/ဟော၏-ဟုလို။ [ဥပေက္ခ-မေဝ ဝါ အပေက္ခိတွာ ဝိသေသနံ ကတံ၊ ယံ ဟိ အကုသလဝိပါကဘူတာ အနိဋ္ဌာပိ အတ္ထိတိ၊-အနိဋ္ဌကံ၊ “ဣဋ္ဌာသု” ဟူသော ဝိသေသနကို “ဥပေက္ခာ” ဝှံ၌ ပြုထား၏၊ သုခအတွက်မှာ “ဣဋ္ဌာသု”ဟု ဝိသေသန ပြုဖွယ်မလိုပါ-ဟုလို။]...ထို အနု၌ သုခဥပေက္ခာ ၂-မျိုးလုံးကိုဝှံ၌ “ဣဋ္ဌာသု”ဟု ဝိသေသနပြုသည်-ဟုလည်း ပဋ္ဌမနည်းဖွင့်၏၊ ထိုနည်းကား သုခသည် ဇောက်ပြန်သောအခါ ဝိပရိကာမဒုက္ခဖြစ်၍ အနိဋ္ဌဖြစ်၏၊ အညာဏ (မသိခြင်းမောဟ)ကို တရားကိုယ်ကောက်ရသော ဥပေက္ခာလည်း အနိဋ္ဌပင်တည်း၊ ထိုသုခဥပေက္ခာကို တားမြစ်လို၍ “ဣဋ္ဌာသု”ဟု ဝိသေသနပြုရသတတ်။

ဒုက္ခပစ္စယေတိ-ကား၊ ဒုက္ခဟေတုမိ-ဒုက္ခ၏အကြောင်းဟူသော အနက်၌၊
ဒုက္ခဿ-ကို၊ ဇနကေ-ဖြစ်စေတတ်သောအကြောင်း၌၊ (ဒိဿတိ၌စပ်၊) ဣတိ
အတ္ထော-နက်။

ဒုက္ခပစ္စယဋ္ဌာနေတိ-ကား၊ ဒုက္ခဇနကကမ္မဿ-ဒုက္ခကိုဖြစ်စေတတ်သော
ဇနကကံ၏၊ သဟာယဘူတာနံ-အဖော်သဟဲဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ အနိဋ္ဌရူပါဒိ
ပစ္စယဘံနံ-အနိဋ္ဌရူပါရုံအစရှိသော ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းတို့၏၊ ဋ္ဌာနေ-တည်ရာ
ဘုံဋ္ဌာန၌၊ (ဒိဿတိ၌စပ်၊) ဟိ-မှန်း၊ [ဒုက္ခပစ္စယေတုန်းက ဒုက္ခဟေတုမိဟု
ဖွင့်ခြင်း၊ ဒုက္ခပစ္စယဋ္ဌာဝန၌ ဒုက္ခဇနကကမ္မဿ သဟာယဘူတာနံ စသည်ဖြင့်
ဖွင့်ခြင်းသည် မှန်၏၊] ပစ္စယသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဇနကေ-ဇနကအကြောင်း၌လည်း
ကောင်း၊ [ဒုက္ခပစ္စယေတုန်းက ပစ္စယကို ရည်ရွယ်သည်။] ဇနက သဟာယေစ-
ဇနကံ၏ အဖော်သဟဲဖြစ်သော အကြောင်း၌လည်းကောင်း၊ [ဒုက္ခပစ္စယဋ္ဌာနေ၌
ပစ္စယကိုရည်ရွယ်သည်။] ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏၊ အာဒိသဒ္ဓေန-
ဖြင့်၊ (ဒုက္ခပစ္စယေဋ္ဌာနာဒိသုဋ္ဌိ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊) ယံ-အကြင်တရားသည်၊ အနိစ္စ-
အနိစ္စတည်း၊ တံ-ထိုအနိစ္စဖြစ်သောတရားသည်၊ ဒုက္ခံ-တည်း၊ ဣတိအာဒိနာ-
ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့်၊ သင်္ခါရဒုက္ခာဒိသု-တို့၌၊ ပဝတ္တိ-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ-၏။

သမ္ပယုတ္တေ-သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္တု-ဝေဒနာ၏တည်ရာ
ဝတ္ထုဖြစ်သော၊ ကရဇကာယံစ-ကရဇ ကာယကိုလည်းကောင်း၊ သုခယတိ-ချမ်းသာ
စေတတ်၏၊ လဒ္ဓဿာဒေ-ရအပ်သော သာယာခြင်း ရှိသည်တို့ကို၊ အနုဂ္ဂဟိတေ-
ချီးမြှောက်အပ်သည်တို့ကို၊ ကရေတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သုခါ-သုခါမည်၏၊
သုခါတိဇတ္ထ-ဟူသောပါဌ၌၊ ဝေဒနာသဒ္ဓံ-(ဣတ္ထိလိင်ရှိသော) ဝေဒနာသဒ္ဓါကို၊
အပေက္ခိတွာ-ငဲ့၍၊ သုခဘာဝမတ္တဿ-ချမ်းသာသည်၏အဖြစ်မျှကို၊ (ချမ်းသာခြင်း
ကြိယာသာမညကို၊) အပ္ပကာသနေန-ထင်ရှားမပြခြင်းကြောင့်၊ နပုံသက လိင်္ဂတာ-
နပုလ္လိင်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ န ကတာ-မပြုအပ်။ [အကယ်၍ ဝေဒနာ သဒ္ဓါကိုမငဲ့ဘဲ
သုခသာမညကို ပြလိုသောအရာဖြစ်လျှင် “သုခံ ဒုက္ခံ”ဟု နပုလ္လိင်ထားလေ့ရှိသည်။
ဤနေရာ၌ကား ဝေဒနာသဒ္ဓါကို ငဲ့သောကြောင့် “သုခါ” ဟု ဣတ္ထိလိင်ထားရသည်-
ဟုလို။]

သမ္ပယုတ္တေ၊ပေ၊ သုခါ။ ။[ဝတ္တုအရ စက္ခုဝတ္ထု စသည်ကို ယူမည်စိုး၍ “ကရဇကာယံ”
ဟုထပ်ဖွင့်သည်။ လဒ္ဓဿာဒေ၊ အနုဂ္ဂဟိတေတို့ကား၊ ချမ်းသာပုံကို သရုပ်ဖော်သောစကားတည်း၊
သမ္ပယုတ္တမ္မ၊ ကရဇကာယ ၂-မျိုးလုံးရသောကြောင့် “လဒ္ဓဿာဒေ အနုဂ္ဂဟိတေ”ဟု ဗဟုဝစ်
ထားသည်။] သုခဖြစ်သောအခါ သမ္ပယုတ္တမ္မနှင့် ကရဇကာယတို့ကို သုခရာ ချီးမြှောက်ထား
သောကြောင့် စိတ်စေတသိက်များလည်း တကြွကြွ၊ ခန္ဓာကိုယ် ကရဇကာယလည်း တရွရွဖြစ်၍နေ၏။
[ကြွင်းသော အဓိပ္ပာယ်များကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

သဘာဝတော့-ပင်ကိုသဘောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရိကပ္ပင်တာစ- ကြိမ် အပ်သော အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယံ-အကြင်အာရုံသည်၊ ဣဋ္ဌ-ဣဋ္ဌတည်း၊ ဝါ- အလိုရှိထိုက် တောင့်တထိုက်သောအာရုံတည်း၊ တဒနုဘာဝနံ-ထိုသဘာဝဣဋ္ဌ ပရိကပ္ပဣဋ္ဌကို ခံစားခြင်းသည်၊ ဣဋ္ဌာနုဘာဝနံ-ဣဋ္ဌာနုဘာဝနံ မည်၏၊ ဝါ- တစ်နည်း၊ ဣဋ္ဌာကာရာနုဘာဝနံ-ဣဋ္ဌဖြစ်သော အခြင်းအရာကို ခံစားခြင်းသည်၊ ဣဋ္ဌာနုဘာဝနံ-မည်၏။ [ဤပုဒ်၏အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

သမန္တိ-ကား၊ အဝိသမံ-မညီမညွတ်မဟုတ်ဘဲ၊ သမံ-အညီအမျှ သမဖြစ်ကုန် သည်၊ ဧကီဘာဝုပကတာဝိယ-တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်သကဲ့သို့၊ (ဟုတွာ)၊ ယုတ္တာ-ယှဉ်ထိုက်သောတရားတို့တည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သမာ-တူကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သဟ-တကွ၊ ယုတ္တာ-တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ယောဇေတဗ္ဗံ-ထိုက်၏။

ဧကုပ္ပါဒါတိ-ကား၊ ဧတေသံ-ဤတံရားတို့၏၊ ဧကော သမာနော-တူသော၊ [ဧကသဒ္ဓါ၏ သင်္ချာအနက်ကိုယူမည်စိုး၍ “သမာနော” ဟုဖွင့်သည်။] ဥပ္ပါဒေါ ဖြစ်ခြင်း (ဥပါဒ်ခြင်း) သည်၊ (အတ္တိ)၊ ဣတိ (တေ-တို့သည်)၊ ဧကုပ္ပါဒါ- ဧကုပ္ပါဒါတို့မည်၏၊ သမာနပစ္စယေဟိ-တူသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သဟပ္ပတ္တိ ကာ-တကွဖြစ်ခြင်းရှိသော တရားတို့သည်၊ ဣတိအတ္ထော။ [စက္ခုဝိညာဉ်နှင့်တကွ ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များဖြစ်ဖို့ရာ စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရ ဟူသော အကြောင်းများရှိ၏၊ ထိုကဲ့သို့ တူသော အကြောင်းတို့ကြောင့် တကွဖြစ်သော တရားတို့-ဟူလို။]

အဝိသမံ။ ။ သမံသဒ္ဓါသည် အတူဟူသော အနက်၊ ငြိမ်းအေးခြင်းဟူသော အနက်များ ကိုလည်း ဟောရကား ထိုအနက်တို့ကို တားမြစ်လို၍ “အဝိသမံ-မညီမမျှမဟုတ်” ဟု အဓိပ္ပာယ် နက်ဖွင့်သည်။ “သမံ အညီအမျှ”ဟု အနက် မှတ်ပါ-ဟူလို၊ “သမာဧကီဘာဝုပကတာဝိယ ယုတ္တာ” ကား အညီအမျှ သမဖြစ်ပုံကိုပြသော တုပ္ပါကဋီကရဏဝါကျတည်း။ ဝေဒနာသည် ယှဉ်ဖက်စိတ် စေတသိက်များနှင့် ယှဉ်ရာ၌ စိတ်စေတသိက်တွေများသော်လည်း တစ်ခုတည်း ထင်ရလောက်အောင် “အဖြစ်တူ အချုပ်တူ အာရုံတူမှီရာတူအားဖြင့် အညီအမျှ သမ ဖြစ်နေသည်” ဟူလို။

သမာဝါ သဟ ယုတ္တာ။ ။ ဤအဖွင့်လည်း သမံ၏ အဖွင့်ပင်တည်း။ ဤနည်း၌ အညီအမျှ သမဖြစ်နေခြင်းကိုမဆိုလို၊ အတူတကွဖြစ်ခြင်းကို ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် “သမာ-တူကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သဟ-တကွ”ဟုဆိုသည်။ [မဇ္ဈိက၌ “သမံသဒ္ဓေါ သဟတ္ထေဝိ ပဝုတ္တတိတိ ဒေသေတုံ သမံပါတိ အာဒိ ဝုတ္တံ” ဟု တွေ့ရ၏။ ထိုအလို “သမံဝါ”ဟု ပါဠိရှိရမည်။ သမံ(သဟ)-တကွ” ဟု ဖေးပါ။ သို့ရာတွင် သမံသဒ္ဓါသည် တကွအနက်ကို ဟောလေ့မရှိသောကြောင့် ထိုပါဠိနှင့်တကွ ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်၏။ မည်သို့ပင် အနက်ယူသည်ဖြစ်စေ သံကို “ပကာရေဟိနှင့် မယှဉ် စေဘဲ ယုတ္တာနှင့်ယှဉ်ပါစေ”ဟု ပြလိုသောကြောင့် “ယုတ္တာတိ-ယောဇေတဗ္ဗံ”ဟု မိန့်သည်။]

သဟုပ္ပတ္တိကာနံ-တက္ခဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သော၊ ရူပါရူပါနဉ္စ-ရူပိတံရား၊ နာမ်တရားတို့၏လည်း၊ အညမညသမ္မယုတ္တတာ-အချင်းချင်း သမ္မယုတ်တို့၏ အဖြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဧကနိရောဓာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ယေ-အကြင်တရားတို့သည်၊ သမာနုပ္ပဒါ-တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ သမာနုနိရောဓာစ-တူသော ချုပ်ခြင်းရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ တေ-တို့သည်၊ သမ္မယုတ္တာ-သမ္မယုတ္တဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-ဤဧကနိရောဓာပါ၌ဖြင့်၊ ရူပါရူပါနံ-တို့၏၊ အညမညသမ္မယောဂေါ-အချင်းချင်း အညီအမျှဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ နိဝါရိတော-တားမြစ်အပ်သည်၊ ဟောတိ-၏။

ဝေမပိ-ဤသို့ပင် တားမြစ်အပ်ပြီး ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အဝိနိဗ္ဗောဂရူပါနံ-တို့၏၊ အညမညသမ္မယုတ္တတာ-သည်၊ အာပဇ္ဇေယျ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဧကဝတ္ထုကာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ယေ-အကြင်တရားတို့သည်၊ ဧကုပ္ပါဒါ-နိသည်လည်းကောင်း၊ ဧကနိရောဓာ-နိသည်လည်းကောင်း၊ ဧကဝတ္ထုကာစ-နိသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ တေ-တို့သည်၊ သမ္မယုတ္တာ-နံ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-ဤဧကဝတ္ထုကာပါ၌ဖြင့်၊ (အဝိနိဗ္ဗောဂရူပါနံ-အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ်တို့၏၊ အညမညသမ္မယောဂေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ နိဝါရိတော-သည်၊ ဟောတိ၊ ဤသို့ ရှေ့ဝါကျမှ လိုက်၍ပေးပါ။)

ဝေမပိ-ဤသို့ ဖြစ်ပြန်သော်လည်း၊ အဝိနိဗ္ဗောဂရုပေသု-တို့တွင်၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ မဟာဘူတံ-မဟာဘုတ်သည်၊ သေသမဟာဘူတော ပါဒါရူပါနံ-ကြွင်းသောမဟာဘုတ်၊ ဥပါဒါရုပ်တို့၏၊ နိဿယပစ္စယော-နိဿယပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေန-ထိုတစ်ခုသော မဟာဘုတ်ကြောင့်၊ တာနိ-ထိုကြွင်းသော မဟာဘုတ်၊ ဥပါဒါရုပ်တို့သည်၊ ဧကဝတ္ထုကာနိ-တူသော မှီရာဝဠု၊

ဧကနိရောဓာတိ။ ။စိတ္တဇရုပ်နှင့် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်တို့သည် စိတ်နှင့်အတူ ဖြစ်မြဲတည်း၊ အခြားရုပ်များလည်း စိတ်၏ ဥပါဒိနိကံဖြစ်လျှင် စိတ်နှင့်အတူ ဖြစ်ကြသည်ပင်တည်း၊ ဤနည်းအားဖြင့် ရုပ်နှင့်နာမ်တို့သည် ဧကုပ္ပါဒဖြစ်သောကြောင့် ထိုရုပ်များကို သမ္မယုတ္တအဖြစ်မှ ပယ်မြစ်လိုရကား ဧကနိရောဓသဒ္ဓါကို ဆိုရသည်။

ဝေမပိ၊ပေ၊ဧကဝတ္ထုကာတိ။ ။အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ရှစ်ခုသည် အတူဖြစ် အတူချုပ်များတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုရုပ်တို့လည်း သမ္မယုတ္တဖြစ်လေသလောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဧကဝတ္ထုကာသဒ္ဓါကိုဆိုရသည်၊ ထိုရုပ်တို့သည် ဧကဝတ္ထုကာ မဟုတ်သောကြောင့် ဧကဝတ္ထုကာပါ၌ဖြင့် ထိုရုပ်များကို သမ္မယုတ်အဖြစ်မှ တားမြစ်သည်-ဟူလို၊ [ဝေမပိသည် ဧဝံသန္တေပိနှင့် အနက်တူပင် တည်း။]

ဝေမပိ၊ပေ၊ဧကာရမုကာတိ။ ။မဟာဘုတ် ၄-ပါးတွင် တစ်ပါးပါးကို အခြား မဟာဘုတ် ၃-ပါးနှင့် (တစ်ကလာပ်တည်း၌ဖြစ်သော) ဥပါဒါရုပ်များက မှီကြ၏၊ ထို့ကြောင့် "ထိုကြွင်းမဟာဘုတ် ၃-ပါးနှင့် ဥပါဒါရုပ်တို့သည် ဧကဝတ္ထုကာ ဖြစ်ကြ၏" ဟု ကြံဆသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အလိုအားဖြင့်

ရှိကုန်၏။ ဣတိ-သို့၊ (ကပ္ပေန္တဿ-ကြိဆသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အလိုအားဖြင့်၊ တေသ-
ထိုကြွင်းသောမဟာဘုတ်၊ ဥပါဒါရုပ်တို့၏၊ သမ္ပယုတ္တတာပတ္တိ-သမ္ပယုတ်အဖြစ်၏
ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-သမ္ပယုတ်အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ သိယာ-၏။ ဣတိ-
ကြောင့်၊ တန္တိဝါရဏတ္ထံ-ထိုကြွင်းသော မဟာဘုတ်၊ ဥပါဒါရုပ်တို့ကို တားမြစ်ခြင်း
အကျိုးငှာ၊ ဧကာရမဏာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။)

ဝါ-တစ်နည်း၊ စက္ခုဒီ နိဿယဘူတာနိ-စက္ခုဝတ္ထု အစရှိသည်တို့၏ မှီရာ
ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘူတာနိ-မဟာဘုတ်တို့သည်၊ (ဧကဝတ္ထုကာနိ၌ စပ်၊) ဧတေသု-
ဤမဟာဘုတ်တို့၌၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ဝတ္ထု-စက္ခု၊ အစရှိသော ဝတ္ထုသည်၊
သန္တိသီတံ-မှီ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဧကဝတ္ထုကာနိ-နံ၏။ ဣတိ-သို့၊ ကပ္ပေန္တဿ-
အားဖြင့်၊ တေသံ-ထိုမဟာဘုတ်တို့၏၊ သမ္ပယုတ္တတာပတ္တိ-သည်၊ ဝါ-သည်၊
သိယာ-၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ တန္တိဝါရဏတ္ထံ-ထိုမဟာဘုတ်တို့ကို တားမြစ်ခြင်း
အကျိုးငှာ၊ ဧကာရမဏာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ယေ-အကြင်တရားတို့သည်၊ ဧကုပ္ပါဒါ-
ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ယေ၊ ဧကာရမဏာစ-တူသောအာရုံရှိကုန်သည်လည်း ကောင်း၊
ဟောန္တိ၊ တေ-ထိုတရားတို့သည်၊ သမ္ပယုတ္တာ-တို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-
ဤဧကာရမဏာဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ (တေသံ-ထိုမဟာဘုတ်တို့၏၊ အညမည
သမ္ပယောဂေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ နိဝါရိတော ဟောတိ)။-ဤသို့ ထည့်ပေးပါ။

[နောက်ဆုံး ဧကာရမဏာမှစ၍ ရှေ့သို့တက်ကာ တစ်နည်း စောဒနာဖွယ်ကို
ပြုပြန်လိုသောကြောင့်၊ “ပဋိလောမတော” စသည်မိန့်၊ [ပဋိလောမတော-ပဋိလုံ
အားဖြင့်၊ ဝါ-အခြားတစ်နည်းကား၊ ဧကာရမဏာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တေ-ဆိုအပ်သော်၊
ဧကဝီထိယံ-တစ်ခုတည်းသော ဝီထိ၌၊ ပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပဋိန္ဒြနာနံစ-ပဉ္စဝိညာဏ်၊

ထိုမဟာဘုတ် ဥပါဒါရုပ် တို့၏ သမ္ပယုတ္တအဖြစ်ကို တားမြစ်လိုသောကြောင့် “ဧကာရမဏာ” ဟု
ဆိုရပြန် သည်။ ထိုရုပ်များသည် အနာရမဏတရားများဖြစ်သောကြောင့် ဧကာရမဏပါဠိဖြင့်
အာရုံမယူနိုင်သော ထိုမဟာဘုတ်နှင့် ဥပါဒါရုပ်များကို သမ္ပယုတ်အဖြစ်မှ တားမြစ်သည်-ဟုလို။

စက္ခုဒီ၊ ယေ၊ ကပ္ပေန္တဿ။ ။စက္ခုစသော ဝတ္ထုရုပ်တို့၏ မှီရာ မဟာဘုတ် ၄-ပါး
တို့ကိုလည်း “ဧကံ+ဝတ္ထု+သန္တိသီတံ+ဧတေသုတိ ဧကဝတ္ထုကာနိ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုလျှင် ဧကဝတ္ထုက
အမည်ရနိုင်၏။ ဤသို့ကြိဆသုတို့အလိုအားဖြင့် မဟာဘုတ် ၄-ပါးသည် ဧကဝတ္ထုကဖြစ်နေပြန်ရကား
သမ္ပယုတ်ဖြစ်လေသလားဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိသောကြောင့် ထို မဟာဘုတ် ၄-ပါးကို သမ္ပယုတ္တအဖြစ်မှ
တားမြစ်လို၍ “ဧကာရမဏာ” ဟု ဝိသေသနပြုရသည်။

ဧကဝီထိယံ။ ။စက္ခုဒါရုပ်ထိ၌ စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် သမ္ပဋိန္ဒြန်းတို့သည် ရူပါရုံကိုချည်း
အာရုံပြုကြသောကြောင့် ဧကာရမဏဖြစ်ရကား သမ္ပယုတ်လေသလားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်
ဧကဝတ္ထုကသဒ္ဒါကိုဆိုရသည်။ အာရုံတူသော်လည်း စက္ခုဝိညာဏ်က စက္ခုဝတ္ထုကိုမှီ၍ သမ္ပဋိန္ဒြန်းက

သမ္ပဋိဇ္ဈိန်းတို့၏လည်းကောင်း၊ နာနာဝိထိယံ-(တစ်သန္တာန်တည်းဝယ်) အမျိုးမျိုးသော
 ဝိထိဋ္ဌလည်းကောင်း၊ ပရသန္တာနေစ-သူတစ်ပါးတို့၏သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ နကသ္မိ-
 တစ်ခုတည်းသော၊ အာရမဏေ-၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ-နံသော၊ ဘိန္ဒုဝတ္ထုကာနံစ-
 ပြားသော မှီရာဝတ္ထုရှိကုန်သော စိတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ (ပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း
 တို့ကို ပေါင်းသည်။) သမ္ပယုတ္တတာ-သမ္ပယုတ်တို့၏ အဖြစ်သည်။ အာပဇ္ဇေယျ-
 ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဧကဝတ္ထုကာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ယေ၊ အကြင်တရားတို့သည်။
 ဧကဝတ္ထုကာ-နံသည်။ ဟုတွာ၊ ဧကာရမဏာ-နံ၏၊ တေ-တို့သည်။ သမ္ပယုတ္တာ-
 တို့တည်း။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-ဤဧကဝတ္ထုကပါ၌ဖြင့်၊ (တေသံ-ထိုပဉ္စဝိညာဏ်
 သမ္ပဋိဇ္ဈိန်းစိတ်၊ ဘိန္ဒုဝတ္ထုကစိတ်တို့၏၊ အညမညသမ္ပယောဂေါ နိဝါရိတော
 ဟောတိ-ဟု ရှေးကအတိုင်းလိုက်၍ပေး။)

ဝေမပိ-သော်လည်း။ သမ္ပဋိဇ္ဈန သန္တိရဏာဒီနံ-သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း၊ သန္တိရဏ အစ
 ရှိသော စိတ်တို့၏၊ သမ္ပယုတ္တတာ-သည်။ အာပဇ္ဇေယျ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 ဧကနိရောဓာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ယေ-အကြင်တရားတို့သည်။ ဧကနိရောဓာ-နံသည်။
 ဟုတွာ၊ ဧကဝတ္ထုကာ-နံသည်လည်းကောင်း၊ ဧကာရမဏာ-နံသည်လည်းကောင်း၊
 (ဟောန္တိ)၊ တေ-တို့သည်။ သမ္ပယုတ္တာ-တို့တည်း။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝါ-ဤ ဧက

ဟဒယဝတ္ထုကို မှီသောကြောင့် မှီရာမတူရကား ဧကဝတ္ထုကာသဒ္ဓါဖြင့် စက္ခုဝိညာဉ်နှင့် သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း
 တို့၏ သမ္ပယုတ်အဖြစ်ကိုတားမြစ်သည်။ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်းသာမက စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် သန္တိရဏ စသည်
 တို့လည်း ဧကဝတ္ထုကမဖြစ်ကြ၊ သောတဒ္ဓါရိကဝိထိစသည်၌ သောတဝိညာဏ်စသည်နှင့် သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း
 စသည်တို့၏ ဧကဝတ္ထုက မဖြစ်ကြပုံကိုလည်း သိပါ။

နာနာဝိထိယံ။ ။ ရူပါရုံကို အာရုံပြုသော စက္ခုဒ္ဓါရိကဝိထိ ထို့နောက် အတိတ် ရူပါရုံကို
 အာရုံပြုသော အတိတ်ဂ္ဂဟဏဝိထိများသည် ဧကာရမဏဖြစ်သော်လည်း မှီရာဝတ္ထုချင်း မတူသော
 ကြောင့် ဧကဝတ္ထုကမဖြစ်ရကား ဧကဝတ္ထုကာသဒ္ဓါဖြင့် နာနာဝိထိ၌ ဧကာရမဏဖြစ်သော
 တရားတို့၏ သမ္ပယုတ်အဖြစ်ကို တားမြစ်သည်။

ပရသန္တာနေစ။ ။ ပြခဲ့သော ကေဝီထိ နာနာဝိထိတို့ကား တစ်ဦးတည်း၏ သန္တာန်၌
 ဖြစ်သောဝိထိများတည်း။ သူတစ်ပါးတို့၏ သန္တာန်၌လည်း ရူပါရုံတစ်ခုကို အများဝိုင်း၍ အာရုံပြုရာ၌
 ထိုဝိထိစိတ်များသည် ဧကာရမဏဖြစ်ကြ၏။ သို့သော်လည်း မှီရာဝတ္ထုရုပ်ချင်း မတူသောကြောင့်
 ဧကဝတ္ထုကမဖြစ်ကြကုန်၊ ထို့ကြောင့် ဧကဝတ္ထု သဒ္ဓါဖြင့် သန္တာန်အမျိုးမျိုး၌ဖြစ်သော ဝိထိစိတ်တို့၏
 သမ္ပယုတ်အဖြစ်ကိုလည်း တားမြစ်သည်။

ဝေမပိ။ ။ သမ္ပဋိဇ္ဈိန်း သန္တိရဏအစရှိသောစိတ်တို့သည် ရူပါရုံစသော အာရုံတစ်ခုကို အာရုံပြု၍
 ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ချည်း မှီကြသောကြောင့် ဧကာရမဏ ဧကဝတ္ထုကဖြစ်နေရကား သမ္ပယုတ်အဖြစ်၌
 ယုံမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧကနိရောဓာ”ဟု ဆိုရသည်။ အာရုံတူမှီရာတူဖြစ်ကြသော်လည်း
 အချုပ်ချင်း မတူကြသောကြောင့် သမ္ပယုတ် မဖြစ်ကြ-ဟုလျှီ။

နိရောဓပါဌ်ဖြင့်၊ (တေသံ-ထို သမ္ပဋိစ္ဆိန်၊ သန္တီရဏ အစရှိသောစိတ်တို့၏၊ အညမညသမ္ပယောဂေါနိဝါရိတော ဟောတိ)။

ပန-ကာ၊ နာနုပ္ပါဒါဝိ-အထူးထူးသော ဖြစ်ခြင်းရှိသော တရားတို့သည်လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ တိဝိမလက္ခဏာ-၃-ပါး အပြားရှိသော လက္ခဏာရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိကိ- နံသလော၊ အထ-သို့မဟုတ်၊ ဧကုပ္ပါဒါဝေ-တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသော တရားတို့ သည်သာလျှင်၊ (ဧဝံ-သို့၊ တိဝိမလက္ခဏာ-နံသည်၊ ဟောန္တိကိ-နံသလော၊) ဣတိ-သို့၊ ဝိစာရဏာယ-စိစစ်ခြင်းသည်၊ (သတိ-သော်၊) ဧကုပ္ပါဒါဝေ-တို့သည်သာ၊ ဧဝံ-သို့၊ တိဝိမလက္ခဏာ-နံသည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ (ဣမဿ အတ္တဿ)-ကို၊ ဒဿနတ္ထံ-ငါ၊ ဧကုပ္ပါဒါတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ။ [ဤ ပဋိလောမနည်း၌ ဧကုပ္ပါဒါသည် ထင်ရှားရှိသည့်အတိုင်း အထူးပြုသော ဘူတကထန ဝိသေသနည်း၊ ဧကနိရောဓ ဧကဝတ္ထုကာ ဧကာရမဏာတို့ကား၊ ဗျာဝံစ္ဆေဒက ဝိသေသနည်းများ ဖြစ်ကြသည် ဟု ဝိသေသန ၂-မျိုးကို မှတ်ပါ။]

ဝိပက္ခာပေ၊ ဓမ္မာနန္တိ-ဝိပက္ခာပေ၊ ဓမ္မာနံ ဟူသော စကားကို၊ (ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ-၌စပ်၊) သာလိဝိဇာဒိနံ-သလေးမျိုးစေ့ အစရှိသည်တို့၏၊ ဖလာနိ-အသီးတို့သည်၊ တံသဒိသာနိ-ထိုမျိုးစေ့နှင့် တူကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) နိဗ္ဗတ္တာနိ-ဖြစ်ကုန်သည်၊ (သမာနာနိ-နံသလော၊) ဝိပက္ခာနိ နာမ-ဝိပက္ခာတို့မည်သည်၊ မှည့်ရင့်သည်တို့မည်သည်၊) ဟောန္တိယထာ-ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိပါကနိရုတ္တိဉ္စ-ဝိပါကဟုခေါ်အပ်သော အမည်ကို လည်း၊ လဘန္တိယထာ-ရကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မူလကံရူပတ္ထက္ခန္ဓနာဠာနိ- အမြစ်၊ အရွက်၊ ပင်စည်၊ ရိုးတံတို့သည်၊ (ဝိပက္ခာနိနာမ-တို့မည်သည်၊) န (ဟောန္တိယထာ)- ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝိပါကနိရုတ္တိဉ္စ-ကိုလည်း၊) န (လဘန္တိ ယထာ)-ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဧဝံ-အတူ၊ ကုသလာနံ-တို့၏၊ ဖလာနိ-အကျိုးတို့ သည်၊ အရူပဓမ္မဘာဝေန-နာမ်တရားတို့၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (နာမ်တရား ချင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊) သာရမဏဘာဝေန-အာရုံရှိသော တရားတို့၏ အဖြစ် အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (သာရမဏ တရားချင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း) သုက္ကကဏှာဒိ ဘာဝေနစ-သုက္က၊ ကဏှအစရှိသော တရားတို့၏ အဖြစ်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊

အနုဋီကာ။ ။ဝိပါက၌ ဝါကသဒ္ဓါသည် ဖလသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်လျှင် ထိုဖလသည် မှည့်သောအသီး မမှည့်သောအသီးဟု ၂-မျိုးရှိ၏၊ ကံမ္မဇရုပ်တရား သည် မမှည့်သောအသီးနှင့်တူ၏၊ နာမ်ဝိပါကံသည် မှည့်သောအသီးနှင့်တူ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဝိသိဋ္ဌော-ကမ္မဇရုပ် အကျိုးထက် ထူးခြားသော+ပါကော-အကျိုးတည်း၊ ဣတိ၊ ဝိပါကော-မည်၏"ဟု အနုဋီကာ၌ တစ်နည်း ပြထား၏၊ ဤအလို ဝိပါကသဒ္ဓါသည် ရဋီမဟုတ်၊ မုချသဒ္ဓါပင်ဖြစ်သည်။

(သုက္ကတရားချင်း၊ ကဏ္ဍတရားချင်း အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊) တံသဒိသာနီ-ထိုကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့နှင့် တူကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ-၅)၊ ဝိပဏ္ဍဘာဝံ- မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောသို့၊ အာပန္နာနိ-ရောက်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိပါကနိရတ္တိ- ဝိပါကဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သောအမည်ကို၊ လဘန္တိ-နံ၏။ [ဝိပက္ကနှင့်-ဝိပါကသည် သဘောတူပင်တည်း။] ရူပဓမ္မာ-ရုပ်တရားတို့သည်၊ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တာ-ကံကြောင့်ဖြစ်ရကုန် သည်၊ (သမာနာ) ပိ-နံသော်လည်း၊ ကမ္မာသဒိသာ (ကမ္မ+အသဒိသာ)-ကံနှင့် မတူကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဝိပါကနိရတ္တိ-ကို) န (လဘန္တိ)-နံ၊ ဣတိ-ဤအနက် ကို၊ ဒဿေတုံ၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။ [ကဏ္ဍသုက္ကာဒိ၌ အာဒိဖြင့် အကဏ္ဍအသုက္ကဖြစ်သော လောကုတ္တရာဝိပါကကိုလည်းကောင်း၊ ဖဿဝေဒနာ စသည်ကိုလည်းကောင်းယူပါ။]

ဇာတိရောသဘာဝါတိ-ကား၊ ဇာယနဇိရဏသဘာဝါ-ဖြစ်ခြင်းသဘော၊ ရင့်ရော် ခြင်းသဘောရှိကုန်သော၊ (သတ္တာ-၌စပ်)၊ ဝိပါကပကတိကာတိ-ကား၊ ဝိပစ္စနပကတိ ကာ-မှည့်ရင့်ခြင်းဟူသော ပင်ကိုရှိကုန်သော၊ (ဓမ္မာ သံဝိဇ္ဇန္တိ-၌စပ်)၊ စ-ဆက်၊ ဝိပစ္စနသဘာဝတာ-ဝိပစ္စနသဘာဝတာဟူသည်၊ အနုပဋိန္ဒာပေ၊ သန္တာနေ-မပြတ်သေး သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ၊ မာနရှိသော ခန္ဓာအစဉ်၌၊ သဗျာပါရတာ-ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့၏ ဗျာပါရရှိကုန်သည်၏အဖြစ်တည်း၊ တေန-ကြောင့်၊ (သဗျာ ပါရတာကို ဝိပစ္စနသဘာဝတာဟု ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ အဘိညာဒိ ကုသလာနံ-အဘိညာဉ် အစရှိသော ကုသိုလ်တို့၏လည်းကောင်း၊ [အာဒိဖြင့်- အကျိုးပေးခွင့်မရ၍ အဟောသိကံဖြစ်ကြသော ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကုသိုလ်ကံများကိုယူ၊ အပရာပရိယာဝေဒနိယကံကား နိဗ္ဗာန်မရမချင်း အကျိုးပေးခွင့်ရှိသောကြောင့် မရနိုင်၊] ဘာဝနာယ၊ ပေ၊ အကုသလာနုဉ္စ-ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗ အစရှိသော အကုသိုလ်တို့၏ လည်းကောင်း၊ [အာဒိဖြင့် ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗ တရားတို့ကို ယူ။] ဝိပါကာနုပါဒနေ-

ဝိပစ္စနသဘာဝတာ။ ။ဝိပစ္စတေ-မှည့်ရင့်ခြင်း၊ ဝိပစ္စနံ-ခြင်း၊ ဝိပစ္စနံ+သဘာဝေါ ယေသံတံ ဝိပစ္စနသဘာဝါ-မှည့်ရင့်ခြင်း သဘောရှိသော ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့၊ ဝိပစ္စနသဘာဝါနံ+ ဘာဝေါ ဝိပစ္စနသဘာဝတာ၊ ဤဝိပစ္စနသဘာဝတာ၌ တာပစ္စည်း၏ (သဒ္ဒါပ္ပဝတ္တိနိမိတ်) အနက် ဟူသည် အဝိဇ္ဇာတဏှာမာန မကင်းသေးသော ခန္ဓာအစဉ်၌ (ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံတို့၏) အကျိုးပေးဖို့ရန် ဗျာပါရရှိနေခြင်းတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဇာတိသဘောရှိသော သတ္တဝါတို့သည် ပဋိသန္ဓေနေဆဲ အိုဆဲမဟုတ်စေကာမူ သူတို့၏ သဘောအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသဘော အိုခြင်းသဘောရှိနေရကား “ဇာတိဓမ္မာ ရောဓမ္မာ”ဟု ဆိုရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နုသေး သောအသီးသည် (မှည့်ရင့် မဟုတ်စေကာမူ) မှည့်ရင့်ခြင်း ဝိပစ္စနသဘော ရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထိုအတူ ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့သည် (ဖြစ်ဆဲမကဉ် မမှည့်မရင့် သေးစေကာမူ) အကျိုးအဖြစ်ဖြင့် မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိကြသောကြောင့် “ဝိပစ္စနသဘာဝ၊ ဝိပါကဓမ္မံ”ဟု ခေါ်ဝေါ်ရလေသည်။

အကျိုးကိုမဖြစ်စေခြင်းသည်၊ (သံတိ) ပိ-ရှိပါသော်လည်း၊ ဝိပါကဓမ္မတာ-မှည့်ရင့်ခြင်း သဘောရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ သိဒ္ဓါ-ပြီးစီးသည်၊ ဟောတိ-၏။ [အဘိညာဉ် စသော တရားတို့မှာ အကျိုးမပေးသော်လည်း အကျိုးဖြစ်ခြင်းသဘော၊ မှည့်ရင့်ခြင်း သဘောကား ရှိကြသည်-ဟုလို။]

စ-ဆက်၊ ဝိပက္ကဘာဝန္တိ စတ္ထ-၌၊ [ဝိပက္ကဘာဝမာပန္နာနံပုဒ်မှ ဝိပက္ကဘာဝံကို ဆိုသည်။] ဘာဝသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ သဘာဝေါ ဧဝ-သဘာဝကိုသာ၊ (ဧဝဖြင့် သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိ နိမိတ်ဖြစ်သော ဘာဝကိုကန့်၊) ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ ယထာဝုတ္တံ-အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော၊ တံဝိပက္ကသဘာဝံ-ထိုမှည့်ရင့်ခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယသ-ဒုတိယပုဒ်၏၊ ဝါ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ဟောအပ်သော၊ (တံ) ဝိပစ္စနသဘာဝံစ-ဆို မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (ဘာဝ-ပုဒ် အကျေကြံပါ၊) ပဟေတွာ-ယူ၍၊ ဥဘယ၊ပေ၊ဝသေနာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ။

န

ဥပပေတန-ဥပပေတတရားသည်၊ [နောက်၌ အကျယ်လာလတ္တံ့ဖြစ်၍ သာမညပေးသည်၊] အာဒိန္နာ-ယူအပ်သောတရားတို့တည်း၊ ဥပါဒိန္နာ-ဥပပေတ တရားသည် ယူအပ်သောတရားတို့ကို၊ ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး၊ စောဒကပက္ခကိုဆိုဦးအံ့၊ တံ ဥပပေတံ-ထို ဥပပေတဟူသည်၊ ကိ-အဘယ်နည်း၊ [ကမ္မုနာကို ရည်ရွယ်၍ မေးသည်၊] ခကနစ-အဘယ်တရားသည်လည်း၊ ဥပပေတံ-ကပ်ရောက်အပ်သနည်း၊ [တဏှာဒိဋ္ဌိ ဟိကိုရည်ရွယ်၍မေးသည်၊] ကထဉ္စ-အဘယ်အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ (အဘယ်နည်း ဖြင့်လည်း၊) ဥပပေတံ-ကပ်ရောက်အပ်သနည်း၊ [အရမဏကရဏဝသေနကို ရည်ရွယ်၍ မေးသည်၊] ကေစ-အဘယ်တရားတို့ကိုလည်း၊ တေန-ထိုဥပပေတတရားသည်၊ အာဒိန္နာ-ယူအပ်ကုန်သနည်း၊ [ဥပါဒိန္န၏ အရကောကံကို ရည်ရွယ်၍မေးသည်၊] ဣတိ-ဤသို့သော အမေးသည်၊ (သတိ-သော်၊) [ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ၌စပ်။]

လောကုတ္တရာန-လောကုတ္တရာတရားတို့၏၊ [ဘာဝ၌စပ်၊] ကေသဋီ-အချို့ကုန်သော လောကီတရားတို့၏၊ [အာရမဏ၌စပ်၊] အာရမဏဘာဝေ-အာရုံတို့၏ အဖြစ်သည်၊ သတိစ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ တန္တိဝတ္တနတ္ထံ-ထိုလောကုတ္တရာတရား

မရဋီကာ။ ။ဝိပါကသဒ္ဓေါ ကုဒါစိ သကမ္မကော ကဒါစိ အကမ္မကော၊ ဣသေကမ္မကော= ဝိပါကသဒ္ဓါသည် သကမ္မက အကမ္မက ၂-မျိုးရှိ၏။ ဤနေရာ၌ “အကျိုးကို+မှည့်ရင့်စေခြင်း”ဟု သကမ္မကသဒ္ဓါဖြစ်၏။ ဤသို့ဆို၍ “ဝိပဇယိယတေ-မှည့်ရင့်စေခြင်း၊ ဝိပစ္စန-ဖြင့်”ဟုလည်း ဝိဂ္ဂဟပြု၏။ ဝိပါကံ၌ ကံဟောအနက် တိုက်ရိုက်ပေးစရာ မြန်မာပြန်မရှိသောကြောင့် ကာရိတ်သွင်း၍ ဝိဂ္ဂဟပြုဟန်တူ၏။ ဤမရဋီကာနောက်သို့လိုက်၍ “အသင်္ခါရံ သံသင်္ခါရ-ဝိပါကာနိ နပစ္စတိ”၌ “နပစ္စတိ-မရင့်ကျက်စေ” ဟုလည်း အနက်ပေးကြ၏။ စဉ်းစားပါလေ။

တို့ကို နစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဥပေတသဒ္ဒသမ္ပန္နိနာ-ကံဟော ဥပေတသဒ္ဒါနှင့် စပ်ခြင်းသဘော၊ (ကံရှိလျှင် ကတ္တားရှိရမည်ဖြစ်၍ ကံကတ္တားအဖြစ်ဖြင့် နှောက်သွယ် နေသော) ဥပယသဗ္ဗေန-ဥပယသဒ္ဒါသည်၊ (ကပ်ရောက်တတ်ဟုကတ္တားအနက်ကို ဟောသော ဥပယသဒ္ဒါသည်) ဝုစ္စမာနာဟိ-ဟောအပ်ကုန်သော၊ စတုဗ္ဗိဝုပါဒါန ဘူတာဟိ-၄-ပါးအပြားရှိသော ဥပါဒါန်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ- တို့သည်၊ ဥပေတ-ကပ်ရောက်အပ်သော တရားတည်း။ [ဤ သတိ စသော ဝါကျဖြင့် “ကေနစ ဥပေတ” ဟူသော ဒုတိယပြဿနာကို ဖြေသည်။]

တေဟိစ-ထိုတဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည်လည်း၊ အာရမဏကရဏဝသေန-အာရုံပြု ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပေတ-ကပ်ရောက်အပ်၏၊ သမန္နာဂမဝသေန-ပြည့်စုံခြင်း၊ တကွဖြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ န (ဥပေတ)-ကပ်ရောက်အပ်သည်မဟုတ်၊ [ဤ- ဝါကျဖြင့် “ကထဉ္စဥပေတ” ဟူသော တတိယပြဿနာကိုဖြေသည်၊ ကပ်ရောက် ဟူရာ၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ကပ်ရောက်သည်၊ ပြည့်စုံခြင်း တကွဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ကပ်ရောက်သည် မဟုတ်” ဟူလို။] သဗ္ဗတောဘူမကမ္မောနိ-အလုံးစုံသော တောဘူမက တရားတို့၏၊ ဥပါဒါနာရမဏတ္ထေ-ဥပါဒါန်ဖြစ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိတို့၏ အာရုံတို့၌ အဖြစ်သည်၊ သတိစ-လည်း၊ ယေဟိ-အကြင်တောဘူမကကံတို့သည်၊ [လောကီကုသိုလ် ကံ အကုသိုလ်ကံတို့သည်၊] ဝိပါကကဋ္ဌတ္တာရူပါနိ-လောကီဝိပါကကဋ္ဌတ္တာရုပ်တို့ကို၊ (အာဒိန္နာနိဗ္ဗစပ်)၊ အမှေဟိ-ငါတို့ကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ၊ ဖြစ်ရကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတာနိ-ဤလောကီဝိပါက ကဋ္ဌတ္တာရုပ်တို့သည်၊ အမှာကံ-တို့၏ ဖလာနိ-အကျိုး

သတိစပေဒိဋ္ဌိဟိ ဥပေတ။ ။ “ဥပေတ-ကပ်ရောက်အပ်” ဟု သာမညဆိုလျှင် လောကုတ္တရာ တရားများကိုလည်း သူတို့ကို အာရုံပြုကြသော ငါကြော့၊ ဝေါဒါနိ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာစောဟူသော လောကီတရားတို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သောကြောင့် ထိုလောကုတ္တရာတရားများလည်း ဥပေတအရတွင်ပါဝင်နေရလေသလောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိရကား-“တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ ဥပေတ” ဟု ဆိုသည်၊ လောကုတ္တရာ တရားများကား တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သော (အာရုံပြုအပ်သော) တရားများမဟုတ်ကြသောကြောင့် “ဥပေတ”အရတွင် မပါဝင်ကြပါ-ဟူလို။

ဥပယသဗ္ဗေန။ ။ “ဥပေတ-ကပ်ရောက်အပ်” ဟု သာမညဆိုပါလျက် အဘယ်ကြောင့် “တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ” ဟု-ကတ္တားထည့်နိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-ဥပေတ၌ “တ” ပစ္စည်းသည် ကံဟောတည်း၊ ထိုကံ၏ ကတ္တားကား “ဥပယေန” ဟု ဖြစ်သင့်သည်၊ ထိုဥပယေန သဒ္ဒါကား “ဥပယတိ-ကပ်ရောက်တတ်၏၊ ဣတိ ဥပယော” ဟု ဝုဇနတ္ထုပြု၍ (ဥပါဒါနသဒ္ဒါနှင့် အနက်တူရကား) ဥပါဒါတရား ၄-ပါးကိုဟောသည်၊ ထိုဥပါဒါန်တရား ၄-ပါး၏ တရားကိုယ်မှာ တဏှာဒိဋ္ဌိ ၂-ပါးသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥပယသဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သော တဏှာဒိဋ္ဌိ ၂-ပါးကို ကတ္တားအဖြစ်ဖြင့်ထည့်ရသည်။ [ဥပေတ၌ ဥပပုဗ္ဗ၊ ဣဇာတ်၊ ကံဟော တပစ္စည်း၊ ဥပယ၌ “ဥပပုဗ္ဗ၊ ဣဇာတ်၊ ကတ္တားဟော အ ပစ္စည်း။]

တည်း၊ အမှက်-တို့၏၊ ဗလာနိ-အကျိုးတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဂဏှန္တေဟိဝိယ-မယူသော်လည်း ယူကုန်သကဲ့သို့၊ အာဒိန္နာနိ-ယူအပ်ကုန်ပြီ၊ တာနိ တောဘူမက ကမ္မာနိ-တို့ကို၊ (ဂဟိတာနိ ဌိစပ်၊) ကမ္မဘာဝေန-ကံ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဧကတ္ထံ-တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်သို့၊ ဥပနေတွာ-ကပ်ဆောင်၍၊ ဥပေတန္တိ-ဟူသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ ဣဇ-ဤဥပေတန ကမ္မုနာဟူသော ပါဠိ၌၊ ဂဟိတာနိ-နိပြီ၊ [“သတိစ သဗ္ဗပေ၊ ဂဟိတာနိ” တိုင်အောင်သော ဤ ၂-ဝါကျဖြင့် “ကိ ပန တံ ဥပေတံ” ဟူသော ပဌမပြဿနာကို ဖြေသည်။]

“တေဟိစ-ထိုလောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့ကြောင့်လည်း၊ နိဗ္ဗတ္တာနိ-ကုန်သော၊ ဝိပါကကဋ္ဌတ္တာရူပါနိ-တို့သည်၊ အာဒိန္နာ-နိသော၊ ဓမ္မာ-တို့တည်း။ [ဤဝါကျသည် “ကေစ တေန အာဒိန္နာ” ဟူသော စတုတ္ထပြဿနာ၏ အဖြေဖြစ်သောကြောင့် “အာဒိန္နာ ဓမ္မာ” ဟုရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင်သည်။ စာအုပ်များ၌ “ဥပါဒိန္နာ ဓမ္မာ” ဟုရှိသည်ကို စဉ်းစားပါ။] ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗံ-သော၊ ဧတံ-ဤအဖြေကို၊ ဒဿေတုံ-ပြခြင်းငှာ၊ အာရမဏာပေ၊ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ (သင်္ဂဟကာရေန-သည်၊) ဝုတ္တံ-ပြီ။

စ-ဆက်၊ အယံ အတ္တနယော-ဤ သတိစ လောကုတ္တရာနိစသော အနက် ဖွင့်နည်းကို၊ ယထာသမ္ဘဝံ-ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ၊ ယောဇေတဗ္ဗော-၏၊ ဝစနာနပုဗ္ဗေန-ကိ ပန တံ ဥပေတံ စသော ပြဿနာစကားရပ်၏ အစဉ်အားဖြင့်၊ န (ယောဇေ တဗ္ဗော)၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [ပြဿနာနှင့် ဝိသဇ္ဇနာတို့ကို ဖြစ်သင့်သလို ယှဉ်ပါစေ၊ အစဉ်အတိုင်း မယှဉ်ပါစေနှင့်-ဟူလို၊ ဖြစ်သင့်သလို ယှဉ်ပုံကို နိဿယ၏ အကြားအကြား၌ပြထားပြီ၊ မဇ္ဇိမကဋ္ဌကား အခြားနည်းများကိုလည်း ဖွင့်ပြထားသေး၏၊ ရှုလေတော့။]

ဧတ္ထ-ဤ အာရမဏကရဏဝသေန၊ အစရှိသော အဋ္ဌကထာ စကားရပ်၌၊ (စောဒကော-သည်၊ ဤဒိသံ-ဤကဲ့သို့ရှုအပ်သောစကားကို၊) အာဟ-ပြီ၊ (ကီဒိသံ-ကို၊ အာဟ-နည်း၊) အာရမဏကရဏဝသေန-ဖြင့်၊ တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ-တို့သည်၊ ဥပေတေန-ကပ်ရောက်အပ်သောတရားသည်၊ အာဒိန္နာ-ယူအပ်သော တရားတို့သည်၊ ဥပါဒိန္နာ-

သတိစ သဗ္ဗပေ၊ ဂဟိတာနိ။ ။ ဥပါဒါနိတို့က လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ သာမက အလုံးစုံသော တောဘူမကဓမ္မတို့ကို အာရုံပြုပါသော်လည်း လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့သည် လောကီဝိပါကကဋ္ဌတ္တာရုပ်တို့ကို “ငါတို့၏အကျိုး၊ ငါတို့၏အကျိုး” ဟု စွဲယူအပ်ကုန်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။-လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့ကြောင့် ထိုအကျိုးတို့ကဖြစ်ရသောကြောင့်တည်း။ ဤနည်းအရ တောဘူမကံတို့ကို “ဥပေတံ” ဟုဆိုရသည်။ တောဘူမကံတွေ အများကြီးဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် “ဥပေတံ” ဟု ဧကဝုစံထားရသနည်းဟု မေးအံ့၊ ကံ၏ အဖြစ်ဖြင့် သဘောတူသောကြောင့် ဇာတျာပေက္ခနည်းအားဖြင့် ဧကဝုစံထားရသည်ဟု သိစေလို၍ “တာနိ တောဘူမက ကမ္မာနိ ကမ္မဘာဝေန ဧကတ္ထံ ဥပနေတွာ ဥပေတန္တိ ဣဇ ဂဟိတာနိ” ဟု မိန့်သည်။

ဥပါဒိန္နတို့မည်သည်၊ ယဒိ (ဟောန္တိ)-နံအံ၊ (စဝ် ဟောန္တေ သု-နံလသောံ) သဗ္ဗတောဘူမက ဓမ္မာစ-(ကံသာမက) အလုံးစုံသော တောဘူမက တရားတို့သည်လည်း၊ တဏှာဒိနံ-တဏှာ အစရှိသည်တို့၏၊ အာရမဏာ-အာရုံတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ [“အာရမဏာနိ-ဟု ဆိုလိုလျက် နိကို အာပြုထားသည်”ဟု မရဖွင့်၏။]

စ-သည်သာ မကသေး၊ ဥပေတသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဣဓ္မေစဝ-ကံ၌သာလျှင်၊ န နိရုဇ္ဈော-ထင်ရှားသည်မဟုတ်၊ ဓောန-ထို့ကြောင့်၊ ကမ္မဿေဝ-ကံသာလျှင်၊ ဂဟဏေ-ယူခြင်း၌၊ ကာရဏံ-အကြောင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

တသ္မာ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗတောဘူမကဓမ္မပစ္စယုပ္ပန္နာနံ-အလုံးစုံသော တောဘူမက တရားဟူသော ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ကုန်သော၊ အဝိဇ္ဇာဒိဟေတူဟိ-အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ္တာနံ-ဖြစ်ရကုန်သော၊ (သဗ္ဗတောဘူမက ဓမ္မပစ္စယုပ္ပန္နာနံ-ထပ်ဖွင့်သည်)၊ သင်္ခါရာဒိဖလာနံ-သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးတို့၏၊ ဥပါဒိန္နတ္ထံ-ဥပါဒိန္နတို့၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ဥပါဒိန္နအမည်သည်၊ အာပစ္စတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ (ကသ္မာ-နည်း)၊ တေသမ္ပိ-ထိုသင်္ခါရအစရှိသောတရားတို့၏လည်း၊ ဓောဟိ-ထို အဝိဇ္ဇာ အစရှိသောတရားတို့သည်၊ ဖလဘာဓေန-အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဂတိတတ္တာယုအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ယဒိပေဗဟောန္တိ။ ။ “တဏှာဒိန္နတို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သောတရားက အာရုံပြုသော အားဖြင့် ယူအပ်သောတရားတို့ကို ဥပါဒိန္န” ဟုဆိုလျှင် (တဏှာဒိန္နတို့သည် သဗ္ဗတောဘူမက ဓမ္မဟူသော လောကီတရားအားလုံးကို အာရုံပြုသောကြောင့်) ဥပေတအရ (ကံသာမက) “အလုံးစုံသော တောဘူမကတရားကိုရသည်”ဟု ဓာဒကပုဂ္ဂိုလ်က ဆိုလိုသည်။

နစပေယုတ္ထိ။ ။ ကပ်ရောက်အပ်ဟူသောအနက်ကိုဟောသော ဥပေတသဒ္ဓါအတွက် အဋ္ဌကထာ၌ “ကမ္မဗျာ”ဟု အဘိဓမ္မာပျုတ်ပြထားသော်လည်း ဥပေတသဒ္ဓါက ကံအပေါ်၌သာ ထင်ရှားသော ရဋ္ဌိသဒ္ဓါမဟုတ်သည့်အတွက် ကံကိုသာအရကောက်ခြင်း၌ အကြောင်းမရှိသော ကြောင့်လည်းကောင်း” ဟု တသ္မာ၌ တ ညွှန်ပြချက်ကို အကျယ်သိပါ၊ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝယ် လှာသော အဝိဇ္ဇာ စသော တောဘူမကတရားဟူသမျှ ကိုဥပေတအရကောက်ယူ၍ ထိုအဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သာ သင်္ခါရစသော အကျိုးဟူသမျှကို ဥပါဒိန္နဟု ကောက်ယူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟုလို။

တသ္မာပေဂတိတတ္တာ။ ။ တဏှာဒိန္နတို့က တောဘူမက တရားအားလုံးကို အာရုံပြုသည့်အတွက် တဏှာဒိန္နတို့ ကပ်ရောက်အပ်သောတရားဟူသည် ကံသာမက အလုံးစုံသော တောဘူမကတရားသာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပေတသဒ္ဓါက ကံဟူသောအနက်၌သာ ထင်ရှားသော ရဋ္ဌိသဒ္ဓါမဟုတ်သည့်အတွက် ကံကိုသာအရကောက်ခြင်း၌ အကြောင်းမရှိသော ကြောင့်လည်းကောင်း” ဟု တသ္မာ၌ တ ညွှန်ပြချက်ကို အကျယ်သိပါ၊ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝယ် လှာသော အဝိဇ္ဇာ စသော တောဘူမကတရားဟူသမျှ ကိုဥပေတအရကောက်ယူ၍ ထိုအဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သာ သင်္ခါရစသော အကျိုးဟူသမျှကို ဥပါဒိန္နဟု ကောက်ယူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟုလို။

စ-သည်သာမကသေး၊ ဥပသံဒ္ဓေန-သည်၊ ဥပေတတာ မတ္တိ-ကပ်ရောက်
 အပ်သည်၏အဖြစ်မျှကို၊ ဇောတိတ်-ထွန်းပြအပ်၏၊ သမဇ္ဇာဂမနိဝတ္တကံ-ပြည့်စုံခြင်း၊
 တကွဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်တတ်သော၊ အာရမဏကရဏံ-အာရုံပြုခြင်းကို၊ န
 (ဇောတိတ်)-ထွန်းပြအပ်သည် မဟုတ်၊ အာဒိန္နသဒ္ဓေနစ-သည်လည်း၊ ဂဟိတိတာ
 မတ္တိ-ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော သာမညအနက်ကို၊ ဝုတ္တိ-ဟောအပ် ဟောနိုင်၏၊
 ကမ္မသမုဋ္ဌာနတာ ဝိသေသော-ကံကြောင့်ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဝိသေသ
 အနက်ကို၊ န (ဝုတ္တော)-မဟောအပ် မဟောနိုင်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗပစ္စယုပ္ပန္နာနံ-
 အလုံးစုံသော သင်္ခါရအစရှိသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏၊ ဥပါဒိန္နတ္ထံ-ဥပါဒိန္နတို့၏
 အဖြစ်သည်၊ အာပစ္စတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ ဣတိ-သို့၊ (ဤဒိသံ-ကို၊ ဇောဒကော
 အာဟ။)

(သဗ္ဗပစ္စယုပ္ပန္နာနံ-တို့၏၊ ဥပါဒိန္နတ္ထံ-သည်၊) နာပစ္စတိ-မဖြစ်၊ (ကသ္မာ-
 နည်း၊) ဇောဓနေယျဇ္ဈာသယဝသေန-သီစေထိုက်သော ဝေနေယျသတ္တဝါတို့၏
 အဇ္ဈာသယ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဒေသနာပဝတ္တိတော-ဒေသနာတော်၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်
 တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ ယေသံ-အကြင်မျက်မှောက်တော်ဝေနေယျတို့ကို၊ ဇောဓနတ္ထိ-
 သီစေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဥပါဒိန္နာတိ ဇေတံ-ဥပါဒိန္နာဟူသော ဤစကားကို၊ (ဘဂဝတာ)

ဆိုလိုရင်းကား-အဝိဇ္ဇာသည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ကပ်ရောက်အပ်သော
 ကြောင့် ဥပေတအမည်ရ၍၊ သင်္ခါရတို့သည် ထိုဥပေတမည်သော အဝိဇ္ဇာက အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်
 ယူအပ်သောကြောင့် ဥပါဒိန္န မည်သင့်သည် မဟုတ်လော၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
 အကြောင်းအားလုံးကို ဥပေတဟုလည်းကောင်း၊ အကျိုးအားလုံးကို ဥပါဒိန္နဟုလည်းကောင်း
 အမည်ရသင့်သည် မဟုတ်လောဟု ဇောဒနာလိုရင်းဖြစ်သည်။

ဥပသဒ္ဓေန၊ ဝေဒိဝတ္တကံ။ ။ ဥပေတံ၌ ဥပသဒ္ဓါသည် “ကပ်ရောက်အပ်သည်၏ အဖြစ်”
 ဟူသော အနက်သာမညကိုသာ ထွန်းပြနိုင်၏၊ “အာရုံပြုသောအားဖြင့် ကပ်ရောက်အပ်” ဟူသော
 အနက်ဝိသေသကို မထွန်းပြနိုင်၊ ထို့ကြောင့်အဋ္ဌကထာ၌ “အာရမဏကရဏဝေဒန ဥပေတေန”
 ဟုဖွင့်ခြင်းသည် မသင့်ဟုဆိုလိုသည်။ [“အာရမဏကရဏ” ဟူသော ဝိသေသနကား သမဇ္ဇာဂမယဟ
 ဇာတုကို တားမြစ်နိုင်သောကြောင့် “သမဇ္ဇာဂမနိဝတ္တကံ”ဟု အိုထည့်သည်။]

အာဒိန္န၊ ပေဝိသေသော။ ။ ဥပါဒိန္နံ၌ အာဒိန္နသဒ္ဓါသည် “ယူအပ်သော အနက်သာမညကိုသာ
 ဟောနိုင်၏၊ “ကံဟူသည် ယူအပ်၊ ကံကြောင့်ဖြစ်” ဟူသော အနက်ဝိသေသကို မဟောနိုင်၊
 ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ဥပေတေန ကမ္မုနာ ဖလဘာဓေန ဂဟိတာ”ဟု ဖွင့်ခြင်းသည်
 မသင့်ပါ-ဟုလို။

နာပစ္စတိ။ ။ ဤအဖြေဝါကျ၌ ဆိုလိုရင်းကား-မြတ်စွာဘုရား၏ဒေသနာတော် သည်
 ဝေနေယျတို့၏ အလိုအားလျော်စွာဖြစ်၏၊ မြတ်စွာဘုရား၏ မျက်မှောက်တော် ဝေနေယျတို့ကလည်း-
 “ဥပါဒိန္န”ဟု ဟောတော်မူလိုက်လျှင်ပင် လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ၏အကျိုးဖြစ်သော

ဂုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တေ-ထိုမျက်မှောက်တော်ဝေနေယျတို့သည်၊ တေနေဝ
 ဝစနေန-ထိုဥပါဒိန္နာဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်ပင်၊ ယထာဂုတ္တပ္ပကာရေ-အကြင်အကြင်
 ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တို့ရို၊ [လောကီကဲ့သို့လ် အကုသိုလ်ကံ၏
 အကျိုးဖြစ်သော လောကီဝိပါက်၊ ကဋ္ဌတ္တာရုပ်တရားတို့ကို၊] ဗုဒ္ဓိသု-သိကြကုန်ပြီ၊
 ပန-ထိုသို့ပင်သိနိုင်ကြပါကုန်သော်လည်း၊ ဧတရဟိ-ယခုအခါ၌၊ တာဝတာ-
 ထိုမျှလောက် သောစကားဖြင့်၊ [ဥပါဒိန္နာဟု ဟောရုံမျှဖြင့်၊] ဗုဒ္ဓိတုံ-ငှာ၊ အသက္ကောန္တန-
 မစ္စမိး နိုင်သော သောတုအပေါင်းသည်၊ သုတွာ-ဆရာအထံနာခံ၍၊ တဒတ္ထော-ထို
 ဥပါဒိန္နာ ပုဒ်၏အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကမ္မုနာတိ-ဟူ၍၊
 သော အတ္ထဝိဘာဝနာ-ဤအနက်ကိုထင်စွာဖွင့်ခြင်းကို၊ (သင်္ဂဟကာရေန-သည်၊)
 ကတာ-ပြုအပ်ပြီ။

[ဋီကာဆရာသည် မိမိ၏ အတ္တနောမတိ အနက်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့်၊
 “အယံပန”စသည်ကိုမိန့်သည်။ ပနကို ပိသဒ္ဓါ၏အနက်ဟု မဓုဋီကာဖွင့်၏။
 “အယံအတ္ထော ပန-ဤအနက်ကိုလည်း”ဟု ပေးစေလို၏။ သို့သော် အာဘော်ကျ
 မည် မထင်။] ပန-အဋ္ဌကထာ၏အနက်မှတစ်ပါး အတ္တနောမတိအနက်ကား၊
 အပရော-သော၊ အယံအတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ (ကိ-အာယံသို့ မှတ်ထိုက်သနည်း၊)
 ဥပသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဥပေတံ-ဥပေတအနက်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏၊ ဟိ-မှန်၊ အယံ
 ဥပသဒ္ဓေါ-သည်၊ (ဝဒတိ-၌စပ်၊) သမာသေ-သမာသ်အရာ၌၊ ပယုဇ္ဇမာနေ၊
 ယုဉ်စပ် သုံးစွဲအပ်သော်၊ အတိမာလာတိ အာဒိသု-အတိမာလာ အစရှိသော
 ပုဒ်တို့၌၊ အတိသဒ္ဓေါ-သည်၊ သုသာဓနံ-ကတ္တုသာဓကနှင့်တကွဖြစ်သော၊ အတိက္ကမနံ-
 သာလွန်ခြင်းကြိယာကို၊ (ဝဒတိ) ဝိယ-ဟောသကဲ့သို့၊ (တထာ)၊ သသာဓနံ-
 ကမ္မသာဓနနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဥပဂမနံ-ကပ်ရောက်ခြင်းကြိယာကို၊ ဝဒတိ-၏၊
 စ-ဆက်၊ ဥပဂမနံ-ဥပဂမနဟူသည်၊ ဥပါဒါနံ-ဥပါဒါန်ဖြစ်သော၊ ဥပယော-
 ဥပယတည်း၊ တေန-ထိုဥပယမည်သော ဥပါဒါန်သည်၊ ဥပဂတံ-ကပ်ရောက်အပ်
 သော တရားတည်း၊ ဥပေတံ-ဥပယမည်သော ဥပါဒါန်သည် ကပ်ရောက်အပ်သော

လောကီဝိပါက် ကဋ္ဌတ္တာရုပ်ဟူသော အနက်ကိုသိနိုင်ကြ၏။ ယခုလက်ထက်၌ကား “ဥပါဒိန္နာ”
 ဟူသော စကားမျှဖြင့် ထိုမျှလောက်သောအနက်တို့ကို မသိနိုင်သောကြောင့် စာချဆရာတို့အထံ၌
 အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အကျယ်နာခံပြီးမှ ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိကြရသောကြောင့် “ဥပတေန
 ကမ္မုနာ” စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာက အနက်ဖွင့်ရသည်-ဟူလို။

အယံ ဟိ၊ပေ။ဝဒတိ။ ။ဥပသာရပုဒ်တို့သည် သမာသ်အတွင်း ရောက်သောအခါ
 သာဓနအနက်များကိုလည်း ဟောနိုင်၏။ “အတိမာလာ-အခြားပန်းထိုထက်သာလွန်သောပန်း”
 ဟူရာ၌ အတိသဒ္ဓါသည် “သာလွန်တတ်”ဟူသော ကတ္တာအနက်နှင့်တကွ သာလွန်ခြင်းကြိယာကို
 ဟောသကဲ့သို့ ဥပသဒ္ဓါလည်း “ကပ်ရောက်အပ်” ဟု ကမ္မသာဓန အနက်နှင့်တကွ ကပ်ရောက်ခြင်း
 ကြိယာကို ဟောသည်။

တရား၊ [ဥပေတံကြိယာနှင့် လျော်အောင် ကပ်ရောက်တတ်သော ဥပါဒါန်ကို “ဥပယ” ဟု ခေါ်သည်။ ဤစကားဖြင့် “ဥပေတံ-ဥပယမည်သော ဥပါဒါန်သည် ကပ်ရောက်အပ်သောတရား” ဟု အနက်မှတ်ပါ။]

တံ-ထိုကပ်ရောက်အပ်သော တရားဟူသည်။ ကိပန-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ယံ-အကြင် တောဘူမကကံသည်။ ဥပါဒါနေ-ဥပယမည်သော ဥပါဒါန်သည်။ အသတိ-သော်၊ န ဟောတိ-နိုင်၊ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘာဝေါတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်သော၊ တံ တောဘူမကကမ္မံ-ကို၊ (ဥပေတန္တိ ဝုစ္စတိ ဌ္ဗစပ်)၊ ပစ္စယဘာဝေန-ပစ္စည်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ (ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်)၊ ပုရိမဇာတုပ္ပန္နေန-ရှေးဘဝ၌ဖြစ်သော၊ ဥပါဒါနေန-သည်၊ ဥပဂတတ္တာ-ကပ်ရောက်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပေတန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဟိ-မှန် (တစ်နည်း)၊ ဟိ (ယသ္မာ)ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အနပဂ္ဂမ္မ-ဥပါဒါန်ဖြင့် မကပ်မူ၍၊ အနိစ္စန္တော-ကံကို အလိုမရှိဘဲ၊ ကမ္မံ-ကို၊ န ကရောတိ-မပြု၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တောဘူမကကမ္မံ-ကို၊ ပစ္စယ ဘာဝေန-ဖြင့်၊ ပုရိမဇာတုပ္ပန္နေန-သော၊ ဥပါဒါနေနသည်၊ ဥပဂတတ္တာ-ကြောင့်၊ ဥပေတန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဣတိ-ဤကားအဖြေတည်း၊ “ကိပန တံ”ကို ဖြေသည်။)

ဥပေတေန-ဥပါဒါန်သည် ကပ်ရောက်အပ်သော၊ တေန ကမ္မုနာ-ကြောင့်၊ ပုနဗ္ဗဝဿ-တစ်ဖန်ဘဝကို၊ (ဘဝသစ်ကို)၊ အာဒါနံ-ယူခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း)၊ ဟိ (ယသ္မာ) သာသဝေန-အာသဝေါတရားနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ကမ္မုနာ-လောကီကံကြောင့်၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ ပုနဗ္ဗဝံ-ကို၊ အာဒိယန္တိ-န်၏၊ တသ္မာ၊ ပုနဗ္ဗဝေါ-တစ်ဖန်ဘဝသစ်သည်၊ အာဒါတဗ္ဗ ဘာဝေန-ယူထိုက်သော တရား၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပါကဠော-၏၊ သောစ-ထိုဘဝသစ်ဟူသည်လည်း၊ တောဘူမကံ

ယံ၊ပေ၊ဝုစ္စတိ။ ။ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါဟူသော ပါဠိရပ်ကို သတိပြုပါ။ ထိုပါဠိတော်၌ ဘဝဟူသည် “တောဘူမကကံ”ဟူသော ကမ္မဘဝတည်း။ ထိုကမ္မဘဝသည် ဥပါဒါန်မရှိလျှင် မဖြစ်နိုင်၊ ဥပါဒါန်ရှိသောကြောင့်သာဖြစ်နိုင်၏။ ထိုဥပါဒါန်က ကုသိုလ်ကမ္မဘဝဖြစ်ဖို့ရန် ပကတူပ နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခဲ့၏။ အကုသိုလ် ကမ္မဘဝဖြစ်ဖို့ရန်ကား ပကတူပအပြင် သဟဇာတစသော သတ္တိဖြင့်လည်း ကျေးဇူးပြုခဲ့သည်။ ထိုကြောင့် “ပစ္စယဘာဝေန”ဟု ဆိုသည်။ ထို ဥပါဒါန်ကြောင့် ကမ္မဘဝဖြစ်ရကား ထို ဥပယမည်သော ဥပါဒါန်သည် ကျေးဇူးပြုသောအားဖြင့် ကပ်ရောက်အပ်သော တောဘူမကကံကို “ဥပေတံ”ဟု ခေါ်သည်။

တေန၊ပေ၊ ပုနဗ္ဗဝေါ။ ။ထို ကမ္မဘဝဟူသောကြောင့် သတ္တဝါတို့၏ ဘဝသစ်ကို ယုရခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အာဒိန္နအရ ယူအပ်သောတရားဟူသည် ဘဝအသစ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်-ဟုလို။

ပေးသင်္ဂဟော-တောဘူမကဝိပါက်၊ ကဋ္ဌတ္တာ ရုပ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူခြင်းရှိသော၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိတိ ဣတ္ထေ-၌၊ ဇာတိဝစနေ-ဇာတိဟူသောစကားရပ်၌၊ သမဝရဒွေါ-ကောင်းစွာသက်ဝင်သော၊ ဥပပတ္တိဘဝေါ-ဥပပတ္တိဘဝတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဥပါဒိန္နဝစနေန-ဖြင့်၊ ဥပပတ္တိဘဝေါ-ကို၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဥပပတ္တိဘဝေါစ-ဟူသည်လည်း၊ တောဘူမကပေးရူပါနီ-တောဘူမက ဝိပါက်ကဋ္ဌတ္တာရုပ်တို့တည်း၊ ဣတိ ဧတေ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဓာတုကထာ ယံ-ဓာတုကထာပါဠိတော်၌၊ ပကာသိတံ-ပြီး၊ တသ္မာ၊ ဥပေတန အာဒိန္နာတိ-ဥပေတန အာဒိန္နာဟူသော စကားဖြင့်၊ တေဝေဓမ္မာ-ထို တောဘူမကတရားတို့ကိုပင်၊ ဝုစ္စန္တိ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ အယံ အတ္ထော-သည်၊ သိဒ္ဓေါ-ပြီးစီး၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အပရော-သော၊ အယံ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏။)

ဥပါဒိန္နသဒ္ဓဿ-၏၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ ဝတ္တာ-ဆိုပြီး၍၊ တံ-ထိုဥပါဒိန္နသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို၊ ဝိဿဇေတွာ-စွန့်လွှတ်၍၊ ဥပါဒါနိယသဒ္ဓဿ-၏၊ ဝိသု-အသိးအခြား၊ ဥပါဒိန္နသဒ္ဓါနပေက္ခ-ဥပါဒိန္နသဒ္ဓါကို ငဲ့ခြင်းမရှိဘဲ(ဝိသုကို ထပ်ဖွင့်သည်။) အတ္ထံ-အနက်ကို၊ ဝတ္ထံ-၎င်း၊ အရမဏေပေအာဒိ-ကို၊ အာဟ-ဆိုပြီး၊ တသ္မာ ဧဝ-ပင်၊ အဝိသေသေတွာ-ဥပါဒိန္နအနုပါဒိန္နဟု အထူးမပြုဘဲ၊ ဥပါဒါနဿပေအဓိဝစန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္ထံ၊ ပန-ဆက်၊ တံ-ဥပါဒါနိယံ-ထို ဥပါဒါနိယဟူသည်၊ ဥပါဒိန္နံ-ဥပါဒိန္နဖြစ်သော ဥပါဒါနိယလည်းကောင်း၊ အနုပါဒိန္နံ-အနုပါဒိန္နဖြစ်သော ဥပါဒါနိယလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒုဝိဓံ-ရှိ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုဥပါဒါနိယံကို၊ ဝိသေသနေန-ဥပါဒိန္နဟူသော ဝိသေသနဖြင့်၊ ဒဿန္တော-ပြလိုသည်၊ (ဟုတွာ) ဥပါဒိန္နာပေအာဒိ-အစရှိသောစကားရပ်ကို၊ အာဟ-ပြီး။

သောစ၊ ပေ၊ ပကာသိတမေတံ။ ။ထိုဘဝသစ်ဟူသည် တောဘူမကဝိပါက်၊ ကဋ္ဌတ္တာရုပ်ဟူသော ဥပပတ္တိဘဝတည်း။ ထို ဥပပတ္တိဘဝသည် ဘဝပစ္စယာဇာတိ၌ ဇာတိဟူသော စကားတွင် ပါဝင်၏။ ထို ဥပပတ္တိဘဝကိုလည်း တောဘူမကဝိပါက်ကဋ္ဌတ္တာရုပ်ဟု ဓာတုကထာ၌ ပြထားပြီး။

တသ္မာ၊ ပေ၊ အယမတ္ထော။ ။မိဆိုအပ်ပြီးသောအဖွင့်၏ လဒ္ဒဂုဏ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “တသ္မာ”စသည်မိန့်၊ ဥပေတ၏ အနက်၊ အာဒိန္နာ၏ အနက်တို့မှာ ပြခဲ့သော အဖွင့်အရ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်မျိုးတခြားဖြစ်သော်လည်း လိုရင်းအကောက်မှာ အဋ္ဌကထာအတိုင်းပင်ဖြစ်သောကြောင့် “တေဝေဓမ္မာ”ဟု ဝေသဒ္ဓါဖြင့်ဆိုသည်။ ဤနည်းအလို “ဥပါဒိန္နာ-ဥပယမည်သော ဥပါဒါနံသည် ကပ်ရောက်အပ်သော တောဘူမကကံသည် ယူအပ်ကုန်သော တရားတို့”ဟု အနက်ပေး၍ ဥပပတ္တိဘဝဟူသော တောဘူမက ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ ကဋ္ဌတ္တာရုပ်တို့ကိုပင် အရကောက်ရသည်။

ဒသ-ကုန်းသော၊ ကိလေသဝတ္ထုနိ-နောက်နောက် ကိလေသာတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်သော ရှေးရှေးကိလေသာတို့ကို၊ သံကိလေသာတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ၊ သံကိလိဋ္ဌတိ- ကား၊ တေဟိ-ထိုသံကိလေသ တရားတို့သည်၊ ဝိဗာဓိတာ-နှိပ်စက်အပ်ကုန်သော တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပတာပိတာစ-လောင်အပ်သောတရားတို့သည်လည်း ကောင်းတည်း၊ ပန-ဆက်၊ တေ-ထိုသံကိလိဋ္ဌတရားတို့သည်၊ ယသ္မာ၊ သံကိလေသ သမ္ပယုတ္တာ-သံကိလေသနှင့်ယှဉ်ကုန်သည်၊ ဧကုပ္ပါဒါဒိဟိ-တကွဖြစ်ခြင်းအစရှိသည် တို့ဖြင့်၊ နိဒ္ဒာနတ္တာ-အထူး မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ [ကိလေသာနှင့် ယှဉ်ဖက် တရားတို့ မကွဲမပြား တစ်သားတည်းဖြစ်နေသောကြောင့်-ဟူလို၊] ဧကိဘာဝမိဝ- တစ်ခုတည်းမဟုတ်သော်လည်း တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ကဲ့သို့၊ ဂတာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဝိသာဒိဟိ-ထောပတ်စသည်တို့နှင့် ရောသော အဆိပ် အစရှိသည်တို့သည်၊ သပ္ပိအာဒယော-ထောပတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ (ဝိဒုသိတာ) ဝိယ-ဖျက်ဆီးအပ်ကုန် သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) ဝိဒုသိတာ-သံကိလေသတရားတို့သည် ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်သည်၊ (ဝိဗာဓိတာအတွက် အကျိုးပြု) မလိနာ အညစ်အပေရှိကုန်သည်၊ (ဥပတာပိတာအတွက် အကျိုးပြု) (ဟုတွာ)၊ ဝိဗာဓိတာနာမ-ဝိဗာဓိတတို့မည်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-

ကိလေသဝတ္ထုနိ။ ။[သံကိလေသအရ နှိပ်စက်တတ်သော လောင်တတ်သော အကုသိုလ်စိတ် စေတသိက်အားလုံးကို ယူမည်စိုး၍ “ဒသ ကိလေသဝတ္ထုနိ” ဟု ဖွင့်သည်။ သံကိလေသ သဒ္ဒါသည် အကုသိုလ် စိတ်စေတသိက်အားလုံးကို ဟောသော်လည်း ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် ကိလေသာ ၁၀-ပါးကိုသာ ယူပါ-ဟူလို၊ “ကိလေသဝတ္ထုနိ” ဟု ဆိုသော်လည်း ကိလေသာ၏ အာရုံဝတ္ထုမဟုတ်၊ တည်ရာ ဟဒယဝတ္ထုလည်းမဟုတ်၊ နောက်နောက်ကိလေသာ၏ တည်ရာဖြစ်သော ရှေးရှေးကိလေသာပင်တည်း။]

ဝိဗာဓိတာ၊ ဥပတာပိတာ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ ကိလိသဓာတ်၏ အနက်ကို “ဝိဗာဓတိ၊ ဥပတာပေတိ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် သံကိလိဋ္ဌာကို “ဝိဗာဓိတာ ဥပတာပိတာ”ဟု ဖွင့်သည်။ “သံကိလိဋ္ဌာ”၌ တပစ္စည်းသည် ကံအနက်ဟောဟုလည်းသိစေ၏။ “သံကိလိဿန္တေတိ သံကိလိဋ္ဌာ” ဟု ပြု၊ ထို ၂-နက်တို့တွင် ဝိဗာဓနဟူသည် အနှိပ်စက်ခံရခြင်း ပင်ပန်းခြင်းတည်း၊ ဥပတာပဟူသည် အလောင်ခံရခြင်းတည်း။ [ဝိဗာဓန=ပိဋနံ ကိလပနံ၊ ဥပတာပေါ-ပရိဋ္ဌာဟော အပ္ပဿဒ္ဓိဘာဝေါ (ပုလောဓ်ခြင်း၊ ကိုယ်စိတ် ၂-ပါးတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း ဟူသော ပဿဒ္ဓိ မရှိသူ၏အဖြစ်။)- အနဋီကာ။]

မလိနာ။ ။[မီးလောင်အပ်သောသစ်သားတို့သည် မည်းညစ်နေကုန်သကဲ့သို့ ကိလေသာ လောင်အပ်သောကြောင့် အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပာဒ်တို့သည် မည်းသည်နေကြသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “မလိနာ”ဟု မိန့်သည်။ “မလာတဗ္ဗာတိ မလိနာ”ဟု မဇုဋီကာ၌ ဝိဂြိုဟ်ပြုလေ၏။ သို့သော် မလဓာတ်သည် ညစ်ပေခြင်း အနက်ကို မဟောပါ၊ သက္ကတ၌ “မလံ အသ္မာ အတ္ထိတိ မလိနော” ဟု ပြု၍ အဿတ္ထိ အနက်၌ ဣနပစ္စည်းသက်သည်။ [မလံပုဒ်ကိုကား “မဒ္ဒိယတေ-သုတ်သင် အပ်၏၊ ဣတိ မလော (မလံ)” ဟု ပြု၍ မဇ္ဇဓာတ်၊ ကလပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေသည်။]

နှိပ်စက်အပ်သော တရားတို့ မည်သည်လည်းကောင်း၊ ဥပတာပိတာစနာမ-ဥပတာပိတ တို့မည်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-လောင်အပ်သောတရားတို့မည်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ၊ တသ္မာ၊ သံကိလေသေန သဒ္ဓါကတာတိ သံကိလိဋ္ဌာတိ-ဟူ၍ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

သံကိလေသံ အရဟန္တိတိ(ပဒဒ္ဒယဿ)-သံကိလေသံ အရဟန္တိ ဟူသော ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်း၏။ သံကိလေသဿ-သံကိလေသတရား၏။ အာရမဏဘာဝေန- အာရုံတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထို သံကိလေသတရားကို၊ လဒ္ဓံ-ငှာ၊ အရဟန္တိ- ထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော-ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) အာရမဏာပေ၊ ဧတေန-ဤပါ၌ဖြင့်၊ သံကိလေသာပေ၊ မေဝ-သံကိလေသတို့ကို မလွန်ခြင်းကိုပင်၊ ဒဿေတိ-၏။ ဝတ္ထုပေ၊ သဒ္ဓါနိဝိယ-ဝတ္ထုယုဂ်ကသဒ္ဓါ၊ သုကံသာလိက သဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့၊ သံကိလေသိက သဒ္ဓဿ-၏။ ပဝတ္ထိ-ဖြစ်ပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

သံကိလေသဿ၊ ပေ၊ ဣတိ အတ္ထော။ ။အရဟန္တိပုဒ်က သမ္ပဒါန်ကို ငဲ့သော အလမတ္တပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် “လဒ္ဓံ”ကို ထည့်၍အနက်ပေးပါ-ဟူလို၊ “အဘယ်ကြောင့် သံကိလေသကိုရခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သံကိလေသဿ အာရမဏဘာဝေန”ဟု မိန့်၊ “သံကိလေသတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကြောင့် ထိုသံကိလေသတို့ကို ရခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်သည်” ဟူလို။

ဒဿေတိ။ ။ဤဝါကျကား “သံကိလေသေ+နိယုတ္တာ၊ တဿ အာရမဏဘာဝါ နတိက္ကမနတော”ကို ဖွင့်သောဝါကျတည်း။ “သံကိလေသ၌+ယုဉ်” ဟူရာဝယ် သံကိလေသကို မလွန်နိုင်သောကြောင့် “သံကိလေသ၌ ယုဉ်တို့နေရသည်” ဟုသာ အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ အာရုံ၏အဖြစ်ကို မလွန်နိုင်ဟု အဓိပ္ပာယ်မရ၊ သို့ပါလျက် “အာရမဏ ဘာဝါနတိက္ကမနတော”ဟု အဘယ်ကြောင့် ဆိုရသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သံကိလေသနတိက္ကမနမေဝ ဒဿေတိ”ဟုဖွင့်သည်။ “တဿ အာရမဏဘာဝါနတိက္ကမနတော”ဟူသော ပါ၌ဖြင့်လည်း သံကိလေသကို မလွန်နိုင်ခြင်း ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ပြသည်-ဟူလို။

တတ္ထု ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ “သံကိလေသေ နိယုတ္တာ-သံကိလေသ၌ယုဉ်”ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဧတေသိ နိယုတ္တံ ဧတေသိက”၌ ကဲ့သို့ သဟဇာတသမ္ပယုတ္တ အားဖြင့် ယုဉ်ခြင်းကိုယူမည်စိုး၍ ဝတ္ထုယုဂ်က စသော ပုံစံကိုထုတ်ပြသည်။ ဝတ္ထာနံ+ယုဂံ ဝတ္ထုယုဂံ၊ အဝတ်တို့၏အနံ၊ ဝတ္ထုယုဂေ+ နိယုတ္တာ ဝတ္ထုယုဂ်က-အဝတ်အနံ၌ ယုဉ်သူတို့၊ ဤပုဒ်၌ နိယုတ္တအနက်ဝယ် ဇာကပစ္စည်း သက်သက်သို့ သံကိလေသိကာ၌လည်း နိယုတ္တအနက်ဝယ် ဇာကပစ္စည်းသက်၍ ရုပ်ပြီးရသည်။

သုကံသာလိက။ ။ “သုကံဿ-ကင်းခွန်၏+သာလာ-ကောက်ရာဌာနဖြစ်သော ကင်းတံ တည်း။ သုကံသာလာ-တံ၊ သုကံသာလာယံ+နိယုတ္တာ သုကံသာလိက”ဟုဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ကင်းခွန် ကောက်သူတို့ကို သုကံသာလိကသဒ္ဓါကဟောသည်။ ထိုဥပမာများ၌ “ယုဉ်”ဟုဆိုသော်လည်း သမ္ပယုတ္တ သဟဇာတ အယုဉ်မဟုတ်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “သံကိလေသေ+ နိယုတ္တာ”အရ သမ္ပယုတ္တသဟဇာတအားဖြင့် ယုဉ်ခြင်း မဟုတ်၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ယုဉ်ခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ယူပါ ဟူလို။

သဟ ဝိတက္ကေန ဟောန္တိတိ-ဟူ၍၊ ဝစနသေသော-ဟောန္တိဟူသော သဒ္ဒါကြွင်းကို၊ ယောဇေတဗ္ဗော-ယုဉ်စေထိုက်၏၊ ဝါ-သုံးစွဲထိုက်၏၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) အဝုစ္စမာနဿပိ-တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊ ဘဝတိအတ္ထဿ-ဘူဇာတ်၏ အနက်၏၊ (ဘူဇာတ်အနက်ဖြစ်သော ဟောန္တိကြိယာ၏၊) ဝိညာယမာနတ္တာ-သိအပ် သိနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [“ဘဝတိ”၌ကား ဘူဇာတ်ကို ညွှန်ပြသော ဇာတုနိဒ္ဒိန္ဒတည်း၊ ဘူဇာတ်၏ အနက်ဟူသည်လည်း “ဘူ, ဟူ=သတ္တယံ”ဟူသော အနက်ပင်တည်း။]

မတ္တာတိ-မတ္တာဟူသော ပုဒ်သည်၊ ပမာဏဝါစကံ-ပမာဏအနက်ကို ဟောသော၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ပဒံ-တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဂဟေတွာ-ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ-ယူခြင်းကြောင့်၊ ဝိစာဧဝေ မတ္တာ ဧတေသန္တိ-ဟူ၍၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝုတ္ထော-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီး၊ [“ဝိစာရမတ္တာ+ဧတေသံ”ဟု မဆိုဘဲ မတ္တာက သီးခြားတစ်ပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့်၊ “ဝိစာဧဝေ+မတ္တာ”ဟု ၂-ပုဒ်ခွဲ၍ ဝိဂြိဟ်အနက်ကိုပြသည်-ဟူလို။] အညတ္ထ-အခြားသောစိတ်တို့၌၊ [သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ခုတို့၌။] အဝိပ္ပယောဂီသု-မက္ခေမက္ခာ ယုဉ်ခြင်းရှိကုန်သော၊ ဝိတက္က ဝိစာရေသု-တို့တွင်၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဝိစာဧဝေ-ဝိစာရသည်သာလျှင်၊ မတ္တာ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္တိ)၊ တတော-ထိုဝိစာရထက်၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်၌၊ ဝါ-အလွန်၊ ဝိတက္ကေန-နှင့်၊ သမ္ပယောဂံ-သို့၊ န ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၊ ဣတိ-အတ္ထော။

အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ အပရော-အဋ္ဌကထာအနက်မှ တစ်ပါးသော၊ အတ္ထော-တည်း၊ မတ္တသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝိသေသ နိဝတ္တိအတ္ထော-ဝိသေသကို တားမြစ်ခြင်း အနက်ရှိ၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ သဝိတက္က သဝိစာရာ-သဝိတက္က သဝိစာရဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-ပဌမရာသိ တရားတို့သည်၊ ဝိတက္က ဝိသိဋ္ဌေန-ဝိတက်သည် အထူးပြုအပ်သော၊ ဝိစာရေန-ဝိစာရအားဖြင့်၊ သဝိစာရာ-သဝိစာရတို့ မည်၏၊ ဧတေပန- ဤဒုတိယရာသိ တရားတို့ကိုကား၊ (ဝုစ္ဆန္တိ၌စပ်၊) ဝါ-တို့သည်ကား၊ ဝိတက္ကပေ၊ ရဟိတေန-ဝိတက်ဟု ဆိုအပ်သော ဝိသေသမှကင်းသော၊ ဝိစာရမတ္တေန-ဝိစာရမျှဖြင့်၊ (သဝိစာရာ-သဝိစာရတို့မည်၏)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပဌမရာသိတရားတို့၏ ဝိတက်သည် အထူးပြုအပ်သော ဝိစာရဖြင့် သဝိစာရမည်ကုန်သည်၏အဖြစ်၊ ဤ ဒုတိယရာသိ တရားတို့၏ကား ဝိတက်ဟူသော ဝိသေသနမှ ကင်းသော ဝိစာရမျှဖြင့် သဝိစာရမည်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝိစာရမတ္တာတိ-ဝိစာရမတ္တတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ- ဝိစာရမတ္တာဝန္တော-(ဝိတက်မပါ) ဝိစာရမျှသာရှိသော တရားတို့ကို၊ ဣတိ အတ္ထော။

ဝိစာရမတ္တ ဝစနေန-ဝိစာရမတ္တ သဒ္ဒါဖြင့်၊ အဝိတက္ကတ္ထေ-ဝိတက်မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ သိဒ္ဓေ(ဝိ)-ပြီးပါသော်လည်း၊ [မရ၌ ဝိသဒ္ဓါထည့်သည်။] အညေသံပိ-ဝိစာရမတ္တတရားမှ တစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ အဝိတက္ကနံ-အဝိတက္က

တရားတို့၏၊ (တတိယရာသီ တရားတို့၏၊) အတ္ထိဘာဝ ဇောတနတ္ထံ-ရှိသေးကုန်သည် ၏အဖြစ်ကို ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ အဝိတက္ကဝစနံ-အဝိတက္ကသဒ္ဓါကို၊ (ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊) မရ၌ “ကတံ” ဟု ထည့်သည်။]

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)၊ အဝိတက္ကာ-အဝိတက္ကတရားတို့သည်၊ ဝိစာရမတ္တာစ-ဝိစာရမုဗ္ဗသာရှိသော တရားတို့သည်လည်း၊ သန္တိ-ရှိကုန်၏၊ [ဒုတိယ ရာသီတရားတို့ကို ရည်ရွယ်သည်။] အဝိစာရာစ-ဝိစာရလည်းမရှိသော တရားတို့ သည်လည်း၊(သန္တိ)၊ [တတိယရာသီတရားတို့ကို ရည်ရွယ်သည်။] ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ နိဝတ္ထေတဗ္ဗာ-တားမြစ်ထိုက်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ [တတိယ ရာသီ တရားတို့ကို ရည်ရွယ်သည်။] ဂဟေတဗ္ဗာစ-ယူထိုက်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ [ဒုတိယ ရာသီ တရားတို့ကို ရည်ရွယ်သည်။] ဟောန္တိ၊ တေသုစ-ထို အဝိတက္ကတရားတို့ကိုလည်း၊ အဝုစ္စမာနေသု-နံလသော်၊ [အဝိတက္ကာဟု ဝိသေသန(မ)၍ မဆိုအပ်ကုန်လသော်။] နိဝတ္ထေတဗ္ဗ ဂဟေတဗ္ဗဿ-တားမြစ်ထိုက်သောတရား၊ ယူထိုက်သောတရား၏၊ ဝါ-ကို၊ အဒသိတတ္တာ-မပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝိတက္ကာ-အဝိတက္ကတရား ဟူသမျှတို့သည်၊ ဝိစာရမတ္တာဝ-ဝိစာရမုဗ္ဗသာရှိသော တရားတို့ချည်းသာတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ ထင်မှားဖွယ်သည်၊ အာပဇ္ဇေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ထင်မှားဖွယ် ဖြစ်ရာသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ [“အညေသံပိ-နံသော၊ အဝိတက္ကာနံ-တို့၏၊ အတ္ထိ ဘာဝ ဇောတနတ္ထံ-ငှာ၊ အဝိတက္ကဝစနံ-ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ”ဟု ပြန်လှည့်ပါ၊ မရ၌ “အနာပဇ္ဇနတ္ထံ အဝိတက္ကဝစနံ ကတံတိ ဝစနသေသော” ဟု ထည့်၏၊ သင့်သည်သာ။]

ဝိစာရမတ္တာဝစနေန၊ ပေ၊ အဝိတက္ကဝစနံ။ ။ “ဝိစာရမုဗ္ဗသာရှိ” ဟု ဆိုလျှင် “ဝိတက်မပါ” ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် ပြီးပြီးဖြစ်ပါလျက် အဘယ်အကျိုးငှာ “အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တာ”ဟု အဝိတက္ကသဒ္ဓါကို ထည့်၍ဆိုရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိစာရမတ္တာဝစနေန၊ ပေ၊ အဝိတက္ကဝစနံ”ဟု မိန့်သည်၊ ဝိစာရမတ္တ မဟုတ်သော အဝိတက္ကတတိယရာသီ တရားများလည်း ရှိသေးကြောင်းကိုပြခြင်းအကျိုးငှာ “အဝိတက္က”ဟူသော ဝိသေသနကို ထည့်၍ဆိုရသည်-ဟုလို။

အဝိတက္ကာ ဟိ၊ ပေ၊ အာပဇ္ဇေယျာတိ။ ။ ဤဝါကျကား ဝိတ္တာရတည်း၊ နောက် ဣတိကိုထောက် ၍ ကာရဏလည်းဖြစ်သင့်၏၊ မရ၌ ဉာပကဝါကျ လုပ်သည်ကိုကား စဉ်းစားပါ၊ အဝိတက္ကတရား တို့သည် (ဒုတိယပုဒ်အရ) ဝိစာရမတ္တဖြစ်သော တရားတို့လည်းရှိ၏၊ (တတိယပုဒ်အရ) အဝိစာရ တရားတို့လည်းရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အဝိတက္က၌ နိဝတ္ထေတဗ္ဗ-ဂဟေတဗ္ဗ ၂-မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်နေ၏၊ အဝိတက္ကာဟုမဆိုလျှင် နိဝတ္ထေတဗ္ဗဖြစ်သော တတိယရာသီတရား၊ ဂဟေတဗ္ဗဖြစ်သော ဒုတိယရာသီ တရားတို့ကို မပြနိုင်သောကြောင့် အဝိတက္ကတရားမှန်လျှင် ဝိစာရမတ္တချည်းဟု ထင်မှားစရာရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုသို့ အထင်မမှားဖို့ရာ အဝိတက္ကသဒ္ဓါကို ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူရသည်- ဟုလို။ [အနက် ၂-မျိုးရနေရာ၌ ဝိသေသန ကုမရသည်မှာ ထုံစပ်တည်း။]

ပန-ဆက်၊ ဝိသေသန ဝိသေသိတဗ္ဗဘာဝေါ-ဝိသေသန၏အဖြစ်၊ ဝိသေသိတဗ္ဗ၏ အဖြစ်သည်။ ယထာကာမံ-ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ် ဆိုလိုသည့်အတိုင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သာမညေန-သာမညဖြစ်သော၊ အဝိတက္ကဘာဝေန-အဝိတက္က၏အဖြစ်နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ [ဤသဟကို ဝိသေသနဘာဝံ ဒဿေတုံ၌စပ်။] ဝိစာရမတ္တတာယ-ဝိစာရမျှသာ ရှိသည်၏အဖြစ်၏၊ ဓမ္မ ဝိသေသနဘာဝံ(ပိ)-ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဝိသေသန၏အဖြစ်ကိုလည်း၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တာတိ-ဟူ၍၊ ပဒါနက္ကမော-ပိုဒ်တို့၏အစဉ်ကို၊ ကတော-ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ (ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အပရော-သော၊ အတ္ထော-အနက်တည်း။)

အထဝါ-ထိုပြင်တစ်နည်းကား၊ သဝိစာရာ-သဝိစာရ တရားတို့သည်၊ သဝိတက္ကာ-သဝိတက္က သဝိစာရ တရားတို့လည်းကောင်း၊ အဝိတက္ကာ-အဝိတက္က သဝိစာရတရားတို့လည်းကောင်း၊ (ဣတိ) ဒိဝိစာ-နံ၏၊ တေသု-ထို ၂-ပါးတို့တွင်၊ အဝိတက္က-အဝိတက္က သဝိစာရတရားတို့ကို၊ နိဝတ္တေတုံ-တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ အာဒိပဒံ-သဝိတက္က သဝိစာရာ ဓမ္မာဟူသော အစပုဒ်ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ အဝိစာရာစ-တို့သည်လည်း၊ သဝိတက္ကာ-သဝိတက္က အဝိစာရတရားတို့လည်းကောင်း၊ အဝိတက္ကာစ-

ဝိသေသန၊ပေ၊ကတော။ ။ဤပြုအပ်ပြီးသော အနက်အဖွင့်ကို စဉ်းစားလျှင် ဝိစာရမတ္တ အဝိတက္က၊ အဝိစာရ အဝိတက္ကဟု ၂-မျိုးရှိနေရကား အဝိတက္ကသဒ္ဓါသည် သာမညဖြစ်နေ၏၊ ဝိစာရမတ္တကား ဝိသေသဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝိစာရမတ္တ အဝိတက္က”ဟု ပုဒ်အစဉ်ပြုထိုက်ပါလျက် အဘယ်အကျိုးငှာ “အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တာ”ဟု ပုဒ်အစဉ်ပြုရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိသေသန ပေ၊ကတော”ဟု မိန့်သည်၊ ဝိသေသန ဝိသေသျှအဖြစ်မှာ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ် အလိုအတိုင်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တာ ခမ္မာ”ဟူသောပုဒ်ဝယ် ဝိစာရမတ္တာသည် “ဓမ္မာ”၏ ဝိသေသနတည်း၊ “ဝိစာရမျှသာရှိသော ဓမ္မတို့” ဟူလို၊ ဝိသေသနပြုရာ၌ ဝိစာရမတ္တချည်း ဝိသေသနမပြုဘဲ အဝိတက္ကနှင့်တကွ ဓမ္မ၏ ဝိသေသနအဖြစ် ကိုပြခြင်းငှာ “အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တာ”ဟု အပစာန သာမညဖြစ်သော အဝိတက္ကကို ရှေ့ထား၍ ပစာနဝိသေသဖြစ်သော ဝိစာရမတ္တကို နောက်ထားလျက် ပုဒ်အစဉ်ကို ပြတော်မူပါသည်-ဟူလို၊ [ဤနည်း၌ “ဝိစာရမတ္တ အဝိတက္ကာ”ဟု ဟောတော်မူလျှင် လည်း ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ပြခဲ့သောအဓိပ္ပာယ်အရ ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်အားဖြင့် “အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တာ ဓမ္မာ”ဟု ဟောတော်မူရသည်-ဟူလို။]

အထဝါ။ ။ပြခဲ့သောနည်း၌ ဝိစာရမတ္တသဒ္ဓါ၏သာ အကျိုးရှိရာရောက်၍ အဝိတက္က သဒ္ဓါ၏အတွက် အကျိုးထူးမရှိရာရောက်သောကြောင့် “အထဝါ” ဟု တစ်နည်းပြုပြန်သည်၊ သဝိတက္ကသဝိစာရ ဟူသည်လည်း ပဌမပုဒ်တည်း၊ အဝိတက္က ဝိစာရကား ဝိတက်မရှိဘဲ ဝိစာရမျှသာရှိသော ဒုတိယပုဒ်အရပင်တည်း၊ သဝိတက္ကအဝိစာရဟူသည် ဝိတက်ယှဉ်ရာ ၅၅-ပါးသောစိတ်၌ ယှဉ်သော ဝိစာရတည်း၊ ထိုဝိစာရသည် ယှဉ်ဖက်ဝိတက်သာရှိ၍၊ ယှဉ်ဖက် ဝိစာရတစ်ပါး မရှိသောကြောင့် သဝိတက္က အဝိစာရအမည်ရသည်၊ အဝိတက္ကအဝိစာရကား

အဝိတက္က အဝိစာရ တရားတို့လည်းကောင်း၊ (ဣတိ) ဒိဝိစာ-နံ၏၊ တေသု-
တို့တွင်၊ သဝိတက္ကေ-သဝိတက္က အဝိစာရတရားတို့ကို၊ နိဝတ္တေတုံ၊ တက္ကိယမဒံ-
အဝိတက္က အဝိစာရာ ဓမ္မာဟူသော တတိယပုဒ်ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

ပန-ဆက်၊ ဒွိဟိပိ-၂-ပုဒ်တို့သည်လည်း၊ နိဝတ္တိတာ-နစ်စေအပ်ကုန်သော၊
အဝိတက္ကာ-ဝိတက်မရှိသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ သဝိစာရာစ-အကြင် သဝိစာရ
တရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ သဝိတက္ကာစ-ဝိတက်ရှိသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ
အဝိစာရာစ-တို့သည်လည်းကောင်း။ (သန္တိ)၊ တေသု-ထိုတရားတို့တွင်၊ အညတရ
ဒဿနံဝါ-တစ်ပါးပါးကို ပြခြင်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊
ဥဘယဒဿနံ ဝါ-၂-ပါးစုံကို ပြခြင်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုသော်လည်း
ကောင်း၊ ကတ္တဗ္ဗံ-သည်၊ သိယာ။

ဥဘယဒဿနေ-ကို၊ ကယိရမာနေ-ပြုအပ်သော်၊ သဝိတက္ကသဝိစာရောတိ-
ဟူ၍၊ ယဒိဝုဇ္ဈေယျ-အကယ်၍ ဆိုအပ်ငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ဆိုအပ်သော်၊)
အာဒိပဒတ္တတာဝ-အစပုဒ်၏ အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်သည်သာ၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊
အထ-သို့မဟုတ်၊ အဝိတက္က အဝိစာရာတိ-ဟူ၍၊ (ယဒိ) ဝုဇ္ဈေယျ၊ (ဧဝံ သတိ)၊
အန္တပဒတ္တတာ (ဝ)-အဆုံးပုဒ်၏ အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်သည်သာ၊ (အာပဇ္ဇတိ)၊
[ဤစကားအရ ပုနရုတ္တိဒေါသကို ပြ၏။]

တတိယပုဒ်ပင်တည်း။ ဤ အဓိပ္ပာယ်ကို မာတိကာအကောက်အတိုင်းသိ၍ ဋီကာ၌ ပြထားသော
“အာဒိပဒံ ဝုတ္တံ” စသည်တို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိပါလေ။

ယေ ပန၊ ပေ၊ အဝိစာရာစ။ ။ ရှေ့၌ “နိဝတ္တေတုံ” ၂-ပုဒ်၏ က်ပုဒ်များကို “ဒွိဟိပိ
နိဝတ္တိတာ” ဟုဆိုသည်၊ ပဌမနိဝတ္တေတုံ၏ ကံကား အဝိတက္ကတည်း။ “အဝိတက္က” ဟု
ဆိုသော်လည်း “သဝိစာရ” ၏ အပြားဖြစ်သောကြောင့် “အဝိတက္ကသဝိစာရ” ကို ဆိုသည်ဟုမှတ်ပါ။
နောက် နိဝတ္တေတုံ၏ ကံဖြစ်သော “သဝိတက္က” ၌လည်း၊ “သဝိတက္က အဝိစာရ” ဟု မှတ်ပါ။
ထို့ကြောင့် “ဒွိဟိ နိဝတ္တိတာ” ၏ သရုပ်ကို “အဝိတက္ကာပေ၊ အဝိစာရစ” ဟု ထုတ်သည်၊ ထိုပုဒ်
၄-ပုဒ်၌လည်း၊ “အဝိတက္က သဝိစာရာစ” ဟုလည်းကောင်း၊ “သဝိတက္က အဝိစာရာစ” ဟုလည်း
ကောင်း ၂-ပုဒ်စီ တွဲပါ။

တေသု၊ ပေ၊ ဒဿနံဝါ။ ။ “အညတရဒဿနံ” ဟူသည် ထို ၂-တွဲ ထဲတွင် တစ်တွဲတွဲကို
ပြခြင်းတည်း။ ဥဘယဒဿနံဟူသည်ကား ထို ၂-တွဲ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော အတွဲကို
သော်လည်းကောင်း၊ ထို ၂-တွဲလုံးကိုသော်လည်းကောင်း ပြခြင်းတည်း။ [ဥဘယဒဿနံ
ဥဘယေကဒေသဒဿနံ ဥဘယဒဿနံ ဥဘယဒဿနံ ဥဘယဒဿနံ-မဓု။]

ဥဘယဒဿနေ၊ ပေ၊ အာပဇ္ဇေယျ။ ။ ဥဘယဒဿနံ ဟူရာ၌ ထို ၂-တွဲ၏ အစိတ်
အပိုင်းကိုပြခြင်း၊ ထို ၂-တွဲလုံးကိုပြခြင်းများ ပါဝင်သောကြောင့် “ဥဘယဒဿနေ ကယိရမာနေ” ဟု
အစချီပြီးလျှင် ဥဘယထဲမှ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကိုပြခြင်းများကို ရည်ရွယ်၍ “ယဒိ သဝိတက္ကသ
ဝိစာရာတိ ဝုဇ္ဈေယျ၊ အထ အဝိတက္ကအဝိစာရာ သဝိတက္ကအဝိစာရာတိ ဝုဇ္ဈေယျ” ဟု မိန့်သည်။

အထ ပန-သို့တည်းမဟုတ်၊ အဝိတက္က၊ပေ၊ အဝိစာရာတိ-ဟူ၍၊ (ယဒိ) ဝုစ္ဆေယျ၊ (ဝေဝသတိ)၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါနိဝိယ-အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ သဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့၊ အတ္တန္တရာ ဘာဝေါဝါ-အနက်ထူး၏ မရှိခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ သင်္ကေဒေါသော ဝါ- ရောယုက်ခြင်းဟူသော အပြစ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဧကဿေဝ-တစ်ပါးသော တရားသည်သာလျှင်၊ သဝိတက္က၊ပေ၊ဝိရောဓောဝါ-သဝိတက္ကအဝိတက္က၏ အဖြစ် ဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက်၊ သဝိစာရ အဝိစာရ၏ အဖြစ်ဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက် သည်သော်လည်းကောင်း၊ အာပဇ္ဇယျေ-၏။ [တကယ်ရောက်နေသောအပြစ်ကို “အာပဇ္ဇတိ” ဟုလည်းကောင်း၊ ရောက်စရာရှိသောအပြစ်ကို “အာပဇ္ဇေယျ” ဟု လည်းကောင်း သုံးစွဲသည်။] တသ္မာ-ကြောင့်၊ အညတရဒဿနေန-တစ်ပါးပါးသော အဝိတက္က သဝိစာရတရားတို့ကိုပြသဖြင့်၊ ဣတရံပိ-အခြားသော သဝိတက္ကအဝိစာရ

အထ ပန၊ ပေ၊ အာပဇ္ဇေယျ။ ။ထို ၂-တွဲလုံးကိုပေါင်း၍ ဟောတော်မူအပ်လျှင် (၁) အတ္တန္တရအဘာဝအပြစ်၊ (၂) သင်္ကေဒအပြစ်၊ (၃) ဝိရောဓ အပြစ်ဖြစ်စရာ ရှိသည်၊ ထိုတွင် “အဇ္ဈတ္တလည်းဖြစ်၊ ဗဟိဒ္ဓလည်းဖြစ်သောတရား” ဟူရာ၌ တရားတစ်မျိုးတည်းဝယ် (တစ်ပြိုင် နက်သော ခဏ၌) အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ၂-မျိုးကို မရနိုင်သကဲ့သို့ ထိုအတူ တရားတစ်မျိုးတည်း၌ အဝိတက္ကသဝိစာရ၊ သဝိတက္က အဝိစာရ ၂-မျိုးမဖြစ်သောကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် အထူးကောက်၍ မရသော အတ္တန္တရအဘာဝ အပြစ်ဖြစ်စရာရှိသည်။

“သင်္ကေဒေါသ” ဟူသည် “အဝိတက္က သဝိစာရာ” အရ မာတိကာ ဒုတိယ ပုဒ်နှင့် အရတူ သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဝိတက္က အဝိစာရာ” အရက ပဌမပုဒ်အရ၌ ပါဝင်သော ဝိစာရ ကို ရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရောနှောရှုပ်ပွေခြင်းဟူသော အပြစ်တည်း။

“ဝိရောဓ” ဟူသည် “အဝိတက္က သဝိစာရ-ဝိတက် မရှိ၊ ဝိစာရရှိ” ဟု ရှေ့ကဆိုပြီးလျှင် “သဝိတက္က အဝိစာရ-ဝိတက်ရှိ၍၊ ဝိစာရ မရှိ” ဟု ဆိုပြန်သဖြင့် တရားတစ်မျိုး၌ပင် သဝိတက္က အဝိတက္ကဟုလည်းကောင်း၊ သဝိစာရ အဝိစာရဟုလည်းကောင်း ဖြစ်နေသောကြောင့် ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်ခြင်းဟူသော အပြစ်တည်း။

တသ္မာ၊ ပေ၊ အာဟ။ ။တသ္မာဖြင့် “အာပဇ္ဇတိ-အာပဇ္ဇေယျ” တို့၌ပြခဲ့သော အပြစ် တို့ကိုပြန်၍ညွှန်းသည်၊ ၂-ပုဒ်လုံး၏ တစ်စိတ်ကိုပြလျှင် အစပုဒ်၏အနက်၊ အဆုံးပုဒ်၏ အနက်ကို ရသောကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ထပ်နေသော ပုဒ်ရတူဒေါသ ရောက်နေခြင်း၊ ၂-ပုဒ် လုံး အပြည့်အစုံကိုပြလျှင် အတ္တန္တရအဘာဝအပြစ်၊ သင်္ကေဒအပြစ်၊ ဝိရောဓအပြစ် ဖြစ်စရာ ရှိသောကြောင့် ဥဘယဒဿနကိုမပြုဘဲ အညတရဒဿနဖြင့် အခြားသောတရားကိုလည်း ထင်ရှား စေခြင်းငှာ “အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တာ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။

အညတရ၊ ပေ၊ ပကာသေတုံ။ ။အဝိတက္ကသဝိစာရကိုပြခြင်းကို ထို ၂-တွဲထဲမှ တစ်မျိုးကိုပြခြင်းဟုဆိုသည်၊ ထိုသို့ ပြလိုက်သဖြင့် သဝိတက္ကအဝိစာရ (ဝိတက်နှင့်တကွသာဖြစ်၍ ဝိစာရယှဉ်ဖက်မရှိသော) တရားဟူသည် ဝိတက်ယှဉ်ရာ ၅၅-ပါးသောစိတ်၌ ယှဉ်သော ဝိစာရစေတသိက်တည်း” ဟု ထင်ရှားစေနိုင်သည်။

တရားကိုလည်း၊ ပကာသေတုံ-ထင်ရှားစေခြင်းငှာ၊ အဝိတက္ကဝစနေန-အဝိတက္ကသဒ္ဓါ
 ဖြင့်၊ ဝတ္ထုဗ္ဗေသု-ဟောတော်မူထိုက်ကုန်သော၊ ဒွိပ္ပကာရေသု-၂-ပါးသော အပြားတို့
 တွင်၊ သဝိတက္က အဝိစာရေ-သဝိတက္က အဝိစာရတရားတို့ကို၊ နိဝဏ္ဏေတွာ-
 နစ်စေ၍၊ အဝိတက္က သဝိစာရေ-အဝိတက္က သဝိစာရတရားတို့ကို၊ ဒသေယန္တော(ဟုတွာ)၊
 အဝိတက္ကဓိစာရမတ္တာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ဟောတော်မူပြီ။

အထဝါ-ကား၊ ဝိတက္ကာဘာဝေန-ဝိတက်၏မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဧတေ-ဤ
 ဒုတိယရာသိတရားတို့သည်၊ ဝိစာရမတ္တာ-ဝိစာရမတ္တတို့မည်၏၊ ဝိစာရတော-မှ
 အညဿ-သော၊ ကဿစိ-သော၊ ဓမ္မဿ-၏၊ အဘာဝါ-ကြောင့်၊ (ဝိစာရမတ္တာ-
 ဝိစာရမတ္တတို့မည်သည်၊) န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒသေတုံ၊
 အဝိတက္ကဝစနေန-အဝိတက္ကသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝိစာရမတ္တာ-ဝိစာရမတ္တတို့ကို၊ ဝိသေသိတာ-
 အထူးပြုအပ်ကုန်ပြီ။

ဥပေက္ခာတိတိ (ပဒဿ)-၏၊ [အတ္တော၌ စပ်။] ဝေဒယမာနာပိ-ခံစားပါသော်
 လည်း၊ ဝါ-ခံစားသည်လည်းဖြစ်သော၊ မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ-ဥပေက္ခာဝေဒနာသည်၊ [အလယ်
 အလတ်၌တည်သောသဘောရှိသော ဝေဒနာသည်၊] သုခါကာရေ-ဣဒ္ဓ အခြင်းအရာ၌
 လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခာကာရေစ-အနိဋ္ဌအခြင်းအရာ၌လည်းကောင်း၊ ဥဒါသီနာ-

အဝိတက္က ဝစနေန ၊ပေ၊ ဒသေယန္တော။ ။အဝိတက္ကဟု ဆိုသော်လည်း ရှေ့၌ တွဲ ပြခဲ့သော
 “အဝိတက္က သဝိစာရ”ဟု မှတ်ပါ။ ထို အဝိတက္ကဝစနေနကို ဝတ္ထုဗ္ဗေသု၌မစပ်ဘဲ နိဝဏ္ဏေတွာ
 ဒသေယန္တော၌ စပ်ပါ။ ဝတ္ထုဗ္ဗဒွိပ္ပကာရ ဟူသည် ရှေ့၌ပြခဲ့သော “အဝိတက္က သဝိစာရ၊ သဝိတက္က
 အဝိစာရ” ၂-မျိုးအပြားတည်း။ ထို ၂-မျိုးတွင် ဒုတိယအမျိုးကိုမပြဘဲ နစ်စေ၍၊ ပဌမအမျိုးကိုသာ
 “အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တာ”ဟု စကားအသုံးတစ်မျိုးဖြင့် ပြတော်မူသည်။

ဝိစာရမတ္တာ ဝိသေသိတာ။ ။“ဝိစာရမ္ပုသာ ရှိသည်”ဟု ဆိုသဖြင့် ဝိစာရမှ တစ်ပါး
 ဖဿဝေဒနာစသော အခြားတရားတွေမရှိ-ဟု ယူမှားမည်စိုးသောကြောင့် ဝိစာရမတ္တာကို
 အဝိတက္ကဖြင့်အထူးပြုရသည်။ ဝိတက်မရှိသောကြောင့် ဝိစာရမတ္တဖြစ်သောတရားများ-ဟုလို၊
 ဤနည်း၌ အဝိတက္ကသဒ္ဓါသည် ဓမ္မာ၏ ဝိသေသနမဟုတ်၊ ဝိစာရမတ္တာ၏ ဝိသေသနဖြစ်သည်။
 “အဝိတက္က (ဟုတွာ) ဝိစာရမတ္တာ အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တာ”ဟုပြု၊ ရှေး၌ပြခဲ့သောနည်းတို့၌ကား
 အဝိတက္ကသဒ္ဓါသည် ဓမ္မာ၏ ဝိသေသနတည်း။ ဤသို့ ရှေးနည်းတို့မှ ဤနည်း၏ထူးပုံကိုသိပါ။

ဥဒါသီနာ။ ။သက္ကတ၌ “ဥဒိ+အာံသဓာတ်, သာနစ်” ပစ္စည်းဟုဆို၏။ သာမှ အာကို
 ဤပြု၍ သ အနုဗန်နှင့်(စ်)တို့ကို ချေထားသည်။ ဥပေက္ခာနှင့် အနက်တူတည်း။ ထို့ကြောင့်
 ဥပေတိကို “ဥဒါသီနာ ဟောတိ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဥဒါသတိ-ဣဒ္ဓ အနိဋ္ဌ အခြင်းအရာကိရောင်လွဲ၍
 ဣဒ္ဓမဇ္ဈတ္တ အခြင်းအရာသို့ ကပ်ရောက်တတ်၏။ ဣတိ ဥဒါသီနာ” ဟုပြု၊ သုခ ဒုက္ခတို့ကား
 ဣဒ္ဓ-အနိဋ္ဌ၏ ပရိယာယ်တည်း။

လျစ်လျူရှုတတ်သည်။ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-အတ္ထော၊ အထဝါ-ကား၊ ဥပေတာ ယုတ္တာ-သင့်လျော်သော၊ သုခဒုက္ခာနံ-သုခဒုက္ခတို့၏၊ ဝါ-တို့နှင့်၊ အဝိရုဒ္ဓါ-ဆန့်ကျင်ဘက်မဖြစ်သော၊ ဣက္ခာ-ရှုခြင်းတည်း၊ အနဘဝနံ-ခံစားခြင်းတည်း၊ ဥပေက္ခာ-သင့်လျော်သော ကြည့်ရှုခြင်း၊ ခံစားခြင်း။ [“အထဝါ ဥပေတာစသော စကားသည် မူလရှိသောပါဠိမဟုတ်”ဟု မဓုဋီကာပယ်၏။]

ဝိသေသ ဒဿနဝသေနာတိ-ကား၊ နာနတ္ထ ဒဿနဝသေန-ကွဲ ပြားသည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ [အယံတိကောဝုတ္တော၌စပ်။] ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ-ချဲ့၊ ပီတိသဟဂတာ စဝ-ပီတိသဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည်ပင်၊ သုခ သဟဂတာ-သုခ သဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည်၊ ယဒိသိယု-နံအံ့၊ (စဝ် ဟောန္တေ သု-နံလသော်၊) ပီတိသဟဂတာတိ စတေနေဝ-ပီတိသဟဂတာဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့်ပင်၊ သိဒ္ဓတ္တာ-ပြီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သုခသဟဂတာတိဣဒံ-သုခသဟဂတာဟူသောဤပုဒ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ န ဝတ္တဗ္ဗံ-ဟောတော်မမူထိုက်သည်၊ သိယာ-၏၊ ဝါ-သို့မဟုတ်၊ သုခ သဟဂတာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စမာနေ-ဟောတော်မူအပ်သော်၊ ပီတိသဟဂတာတိ-ဟူ၍၊ န ဝတ္တဗ္ဗံ-သည်၊ (သိယာ-၏၊) တတော-ထို့ကြောင့်၊ (ပီတိသဟဂတာကို ဟောတော်မူလျှင် သုခသဟဂတာကို ဟောတော်မမူထိုက်၊ သုခ သဟဂတာကို ဟောတော်မူပြန်လျှင် ပီတိ သဟဂတာကို ဟောတော်မမူထိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) တိကံ-တိက်ကို၊ ပူရေန္တေန-ပြည့်စေတော်မူလိုသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒုက္ခ သဟဂတာပဒံ-ဒုက္ခ သဟဂတာပုဒ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-သည်၊ သိယာ၊ စ-ဆက်၊ စဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ (ဥ-ပုဒ်ပြည့်အောင် ဒုက္ခ သဟဂတာကို ဟောတော် မူလျှင်၊) အယံ-ဤတိက်သည်၊ ဝေဒနာတ္တိကောစဝ-ပင်တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တဝစနံ-ပြောဆိုအပ်သောစကားသည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ [ဝေဒနာတိက်နှင့် ပီတိတိက်သည် “သမ္ပယုတ္တနှင့် သဟဂတာ”သာကွဲ၍ အရကောက်မကွဲပါတကား-ဟူလို။] တသ္မာ၊ ပီတိသဟဂတာတိ-ဟူ၍၊ ဝတ္တာ-ဟောတော်မူပြီး၍၊ သုခသဟဂတာတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒန္တော-ဟောတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ (ဒဿေတိ၌စပ်၊)

အထဝါ။ ။ဤနည်းကား အဋ္ဌကထာမှ တစ်နည်းတည်း၊ ဥပေက္ခာကို “ဥပ+ဣက္ခာ”ဟု ရွဲး ဥပသည် ဥပေတအနက်ဟော၊ ထိုဥပေတသည် ဥပပတ္တိ (အသင့်) အနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဥပေတာ=ယုတ္တာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “အသင့်” ဆိုသည်မှာ သုခဝေဒနာနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက်မဖြစ်၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက်မဖြစ်ဘဲသင့်မြတ်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သုခေါပေအဝိရုဒ္ဓါ”ဟု သဘောကိုဖွင့်သည်၊ ထိုသို့သင့်မြတ်သောကြောင့်ပင် သုခဇော ဒေါသဇော တို့၏ နောက်၌ ဥပေက္ခာတဒါရုံဘဝင်များ ဖြစ်နိုင်ပေသည်၊ “ဣက္ခာ” သဒ္ဓါသည် ရှုခြင်းအနက် ကို ဟောသော်လည်း ဝေဒနာအရာဖြစ်၍ “ခံစားသောအားဖြင့် ရှုခြင်း”ဟု သီလေလိုရကား ဣက္ခာကို “အနဘဝနံ”ဟု သဘာဝတ္ထကို ဖွင့်သည်။

ပီတိ ဝိပ္ပယုတ္တမ္မိ-ပီတိနှင့် မယှဉ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ သုခံ-သုခသည်၊ အတ္ထိ- ရှိသေး၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နှလုံးသွင်းတော်မူ၍၊ (ဘိန္နံ ကတွာ ဒဿေတိ၌စပ်၊) တတိယ ဇ္ဈာန၊ပေ၊ သမ္ပယုတ္တံ-တတိယဈာန်၊ ကာယဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်သော၊ [စတုက္က နည်းအားဖြင့် “စတုတ္ထဈာန်ကိုပင် တတိယဈာန်”ဟု ဆိုထားသည်။] သုခံ-သုခ ကိုး၊ သပ္ပိတိကသုခတော-သပ္ပိတိကသုခမှ၊ ဘိန္နံ-ကွဲပြားသည်ကို၊ ကတွာ၊ ဒဿေတိ- ပြတော်မူ၏၊ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပာယော-အဋ္ဌကထာဆရာ၏အလိုတည်း။ [အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားပြီ။]

အထဝါ-ကား၊ ဒုဗ္ဗိညေယျနာနတ္တာနံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သိအပ်သော နာနတ္တရီကုန် သော၊ (အထူးကို သိနိုင်ခဲ့ကုန်သော၊) ပီတိသုခါနံ-ပီတိသုခတို့၏၊ နာနတ္တဒဿနတ္ထံ- ကွဲပြားကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ အယံတိကော-ဤပီတိတိက်ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တော-ပြီ၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ကသ္မာ ဝိညာယတိ၊ ဟိ (ယသ္မာ) ပီတိ သဟာဂတာတိဇတ္ထ-ပီတိ သဟာဂတာဟူသော ဤပုဒ်၌၊ သုခေကဒေသော- သုခတစ်စိတ်ကို၊ သင်္ဂဟိတော-သိမ်းယူအပ်ပြီ၊ ပီတိ-ပီတိကို၊ နသင်္ဂဟိတော- မသိမ်းယူအပ်၊ သုခသဟာဂတာတိ ဇတ္ထ-၌၊ ပီတိ-ကို၊ သင်္ဂဟိတော-ပြီ၊ သုခံ-ကို၊ န (သင်္ဂဟိတံ)၊ ပီတိ ဝိပ္ပယုတ္တ သုခသဟာဂတာစ-ပီတိနှင့် မယှဉ်သော သုခနှင့် တကွဖြစ်သော တရားတို့ကိုလည်း၊ ပုရိမေန-ရှေ့ဖြစ်သောပီတိ သဟာဂတာဟူသော ပုဒ်ဖြင့်၊ အသင်္ဂဟိတော-မသိမ်းယူအပ်ကုန်၊ ပစ္ဆိမေန-နောက်ဖြစ်သော သုခသဟာဂတာ ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတော-သိမ်းယူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဒုဗ္ဗိညေယျ နာနတ္တာနံ-နံသော၊ ပီတိသုခါနံ-တို့၏၊ နာနတ္တဒဿနတ္ထံ-ငှာ၊ အယံတိကော ဘဂဝတာ၊ ဝုတ္တော-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ။)

အထဝါ ပီတိ သုခါနံ။ ။ဤနည်းလည်း အဋ္ဌကထာမှ တစ်နည်းတည်း၊ ပီတိနှင့် သုခသည် နှစ်သက်မှုနှင့် ချမ်းသာမှုဖြစ်ရကား ထို ၂-ပါး၏ သဘောချင်းထူးခြားပုံကို အသိ ခက်၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ပီတိနှင့် သုခတို့၏ သဘောချင်း ထူးခြားပုံကို ပြတော်မူခြင်းငှာ ဤတိက် ကိုဟောတော်မူရသည်။ [အဋ္ဌကထာ၌ “သပ္ပိတိက သုခမှ နိပ္ပိတိကသုခ၏ အထူးကို ပြတော် မူခြင်းငှာ”ဟု ဆိုသောကြောင့် သုခ ၂-မျိုး အထူးကိုပြခြင်းငှာ ဤတိက်ကို ဟောတော်မူသည် ဟုအဋ္ဌကထာဆိုလို၏၊ ဤဋီကာဆရာကား “ပီတိနှင့် သုခအထူးကို ပြခြင်းငှာ ဤတိက်ကို ဟောတော်မူရ သည်-ဟု ဖွင့်သည်။]

ပီတိသဟာဂတာ တိ ဇတ္ထ ဟိ။ ။ပီတိနှင့် သုခအထူးပြပုံကို ချဲ့သောဝါကျ တည်း။ နောက်ဆုံး၌ ဣတိပါသောကြောင့် ဉာပကဟေတုဝါကျလည်းဖြစ်နိုင်၏၊ ပီတိ သဟာဂတာပုဒ်၌ ကာယဝိညာဏ်၊ စတုတ္ထဈာန် သုခမှတစ်ပါးသော (၅၁-ပါးသောစိတ်၌ ယှဉ်သော သုခ ၅၁- ဟူသော) သုခ အစိတ်အပိုင်းအားလုံးကို သိမ်းယူသွား၏၊ ပီတိကိုကား မယူနိုင်၊ သုခသဟာဂတာ ပုဒ်၌လည်း ပီတိကိုသာ သိမ်းယူနိုင်၏၊ သုခကိုမယူနိုင်၊ ပီတိသဟာဂတာပုဒ်ဖြင့် မယူနိုင်ခဲ့သော

နိဗ္ဗာနဒဿနတောတိ(ဣဒံ)-နိဗ္ဗာနဒဿနတော ဟူသော ဤစကားကို၊ နိဗ္ဗာနာရမဏတံ-နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ သန္တာယ-ရည်ရွယ်၍၊ အာဟ-ဆိုပြီး၊ အထဝါ-ကား၊ ဓမ္မစက္ခု-သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို၊ သိမြင်တတ်သော သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်သည်၊ ပုနပျုန်-အထပ်ထပ်၊ နိဗ္ဗတ္တနေန-ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဘာဝနာဘာဝံ-ဘာဝနာ၏အဖြစ်သို့၊ အပတ္တံ-မရောက်သေးသည်၊ (သမာနံ-သော်) ဒဿနံနာမ-ဒဿနမည်၏၊ စ-ဆက်၊ ဓမ္မစက္ခု-သည်၊ ပရိညာဒိ ကိစ္စကရဏေန-ပရိညာ အစရှိသော မဂ်ကိစ္စ ၄-ပါးကိုပြုခြင်းအားဖြင့်၊ စတုဿစ္စ ဓမ္မဒဿနံ-၄-ပါးသော သစ္စာတရားကို မြင်နိုင်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တဒ တိသယော-ထိုဂေါတြဘု ထက်သာလွန်၏၊ [မဇ္ဈံ တ-မပါ၊ အတိသယောကိုသာ ဖွင့်သည်] တသ္မာ၊ ဧတ္ထ-ဤဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ ဟူသောပုဒ်၌၊ ဂေါတြဘုဿ-၏၊ ဒဿနဘာဝါပတ္တိ-ဒဿန၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ (ဒဿန အမည်ရခြင်းသည်)၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဥာယပဋိက္ခေပဝသေနာတိ-ကား၊ ဒွိဟိ ပဒေဟိ-ရှေတိကံပုဒ် ၂-ပုဒ်တို့သည်၊ ဝုတ္တ၊မေ၊ ဝသေန-ဟောအပ်ပြီးသော တရားတို့ကို ပယ်မြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီး၊ ပဟာယကပဋိက္ခေပဝသေန-ပဟာယက တရားတို့ကို ပယ်မြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ န (ဝုတ္တံ)-ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်၊ [ဤဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီး]၊ ဟိ-လဒ္ဒဒေါသ ထင်ရှားပြအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ (နောက်၌ ဣတိဟုရှိလတ္တံ့)၊ တထာ-ထိုပဟာယကဖြစ်သော ဒဿနဘာဝနာတရားတို့ကိုပယ်မြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဟော

ပီတိဝိပ္ပယုတ္တာ သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏံ စတုတ္ထဈာန်စိတ်ကိုလည်း ဤသုခသဟဂတာဖြင့် ယူနိုင်၏။ ဤသို့ တစ်ပုဒ်ဖြင့်မယူနိုင်သောတရားကို အခြားတစ်ပုဒ်ဖြင့် ယူနိုင်ပုံကို ထောက်ထား၍ ပီတိနှင့် သုခတို့ သဘောချင်း မတူကြောင်းထင်ရှား၏။ ဤသို့ ထင်ရှားခြင်းကြောင့် ဤတိကံကို ပီတိနှင့် သုခတို့၏ အထူးကိုပြခြင်းငှာ ဟောတော်မူအပ်သော တိကံဟု သိနိုင်ပါသည်-ဟုလို့။

အထဝါ။ ဤနည်းသည် အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်မျိုးတည်း၊ အောက်မဂ်ဉာဏ် ၃-ပါးကို သစ္စာ ၄-ပါးတရားကို သိမြင်တတ်သောကြောင့် “ဓမ္မစက္ခု”ဟုခေါ်၏။ ထိုဓမ္မစက္ခုတွင် အထပ်ထပ်ဖြစ်သောအားဖြင့် တိုးပွားလာသော ဓမ္မစက္ခုသည် ဘာဝနာ မည်၏။ ထိုဘာဝနာအဖြစ်သို့ မရောက်သေးသော ဓမ္မစက္ခုကား ဘာဝနာ ဟူသော အမည်ထူးကို မရနိုင်၊ စက္ခု၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော ဒဿနဟူသော အမည်သာမည်ကိုသာ ရနိုင်၏။ ဒဿနအရ မြင်ခြင်းဟုရာ၌လည်း သစ္စာ ၄-ပါးတရားတို့ကို ပရိညာကိစ္စ၊ ပဟာနကိစ္စ၊ သန္တိကရဏကိစ္စ၊ ဘာဝနာကိစ္စကို ပြုသောအားဖြင့် မြင်ခြင်းကြောင့် ထိုကိစ္စ ၄-ပါးကို မပြုနိုင်သော ဂေါတြဘုထက် သောတာပတ္တိမဂ်က သာလွန် လျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဒဿနအမည်ရရှိအရေး၌ ဂေါတြဘုကား ကွာဝေးလေတော့သည်။ စောဒနာစရာပင် မရှိ-ဟုလို့။

တော်မူအပ်သည်။ သတိ-ဖြစ်လသော်၊ ယေန-အကြင်တရားသည်၊ ပဟာတဗ္ဗာ-ပယ်
 ထိုက်သောတရားတို့သည်၊ နေဝဒဿနေန နဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗာ-နေဝဒဿနေန
 နဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗတို့မည်၏။ ဝါ-ဒဿနလည်း မဟုတ်၊ ဘာဝနာလည်းမဟုတ်
 သော ပဟာယကတရားတို့သည် ပယ်ထိုက်သောတရားတို့မည်၏။ ဒဿနဘာဝနာဟိ-
 သောတာပတ္တိမဂ်၊ အထက်မဂ်တို့မှ၊ အညော-သော၊ သမုဇ္ဈေဒဝသေန-သမုဇ္ဈေဒ
 ပဟာန်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ [ဤစကားဖြင့် တဒဂ်၊ ဝိက္ခမ္ဘန-ပဟာန်တို့ကိုကန့်။] ပဟာယကော-ပယ်တတ်သော၊ (သော်-ထိုတရားသည်၊ အတ္ထိ-ရှိသေး၏။) ဣတိ
 အယံ အတ္ထော-သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ [ဤကား လဒ္ဒဒေါသတည်း။] စ-စင်စစ်
 ကား၊ အညော-ဒဿနဘာဝနာတို့မှ အခြားသော၊ ပဟာယကော-သမုဇ္ဈေဒ၏
 အစွမ်းဖြင့် ပယ်တတ်သောတရားသည်၊ န အတ္ထိ-မရှိတော့၊ (ကသ္မာ-နည်း။) အညေဟိ-ဒဿနဘာဝနာတို့မှ တစ်ပါးသော သမထဝိပဿနာတရားတို့သည်၊
 [ဈာန်တရားများလည်း ပါဝင်ကြသည်။] ဝိက္ခမ္ဘိတာနန္တ-ပယ်ခွာအပ်သော ကိလေသာ
 တို့၏လည်း၊ ပုနပ္ပဝတ္တိ သတ္တဝါ-တစ်ဖန်ဖြစ်ခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
 တည်း၊ တတိယပဒေန-ဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာပိ-ပယ်ထိုက်သော တရားတို့ကိုလည်း၊
 နသင်္ဂယုန္တိ-သိမ်းယူအပ်ကုန်သည် မဟုတ်၊ ကိန္တု-စင်စစ်ကား၊ အပ္ပဟာတဗ္ဗာစေ-

တထာ ဟိ ပေ၊ အာပဇ္ဇတိ။ ။ “တတိယပုဒ်ကို ပဟာယကဖြစ်သော ဒဿနဘာဝနာ
 တရားတို့ကို ပယ်မြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဟောတော်မူသည်” ဟု ဆိုလျှင် အဘယ်အပြစ်ရှိသနည်းဟု
 မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တထာဟိ သတိပေ၊ အာပဇ္ဇတိ” လဒ္ဒဒေါသဝါကျကို ဆက်ပြသည်။
 ပဟာယက ပဋိက္ခေပ၏အစွမ်းဖြင့် တတိယပုဒ်ကိုဟောတော်မူသည်ဟုယူလျှင် ဒဿနေနအရ
 သောတာပတ္တိမဂ်၊ ဘာဝနာယအရ အထက်မဂ်၊ ဤတရား ၂-မျိုးကို “နေဝဒဿနေန၊
 နဘာဝနာယ” ဟုပယ်မြစ်၍ ထို ၂-မျိုးအပြင် သမုဇ္ဈေဒပဟာနသတ္တိရှိသော ပဟာယကတရားမျိုး
 ရှိသေးရာ ရောက်ခြင်းဟူသော အပြစ်ဖြစ်သည်-ဟုလို။ [အတ္ထိ၏နောက်၌ “တေန ပဟာတဗ္ဗာ”
 ဟု၊ တွေ့ရ၏။ စာသွားမကောင်းပါ။ ပဓာနအနက်မဟုတ်သောကြောင့် “ယေန” ဟု အနိယမ
 ရှိမှကောင်းသည်။ မရ၌ကား “တေန” ကိုပင် ပါဠိမှန်ယူ၍ စသဒ္ဓါထည့်လျက် ဝါကျာရဏ္ဍာသမုစွည်းဟု
 ဖွင့်သွား၏။]

နစ ပေ၊ သတ္တဝါ။ ။ “ဒဿနဘာဝနာတို့မှတစ်ပါး၊ ကိလေသာတို့ကိုပယ်သတ် သော
 သမထဝိပဿနာ တရားများ ရှိသေးသည် မဟုတ်ပါလော” အဘယ်ကြောင့် “နစ အညော
 ပဟာယကော အတ္ထိ” ဟု ဆိုပါသနည်းဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် အညေဟိပေ၊ သတ္တဝါ” ဟု
 မိန့်သည်။ သမထဝိပဿနာ တရားတို့ကား သမုဇ္ဈေဒပဟာန်၏ အစွမ်းဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်နိုင်ကြ
 သည်မဟုတ်၊ ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတို့က ထပ်၍ဖြစ်နိုင်သေးသောကြောင့် “နစ အညော
 ပဟာယကော အတ္ထိ” ဟု ဆိုပါသည်-ဟုလို။ [“ပဟာယကော” အရ အကြွင်းမဲ့ ပယ်နိုင်သောတရားကို
 ဆိုလိုသည်။]

မပယ်ထိုက်သောတရားတို့ကိုသာ၊ (သင်္ဂယုန္တိ)၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ဥဘယပဋိက္ခေပဝသေနာတိ ပဒဿ-ဥဘယပဋိက္ခေပဝသေနပုဒ်၏၊ ဒွိဟိပဒေဟိ ဝုတ္တဓမ္မပဋိက္ခေပဝသေနာတိ အတ္ထော-ဒွိဟိပဒေဟိ ဝုတ္တဓမ္မပဋိက္ခေပဝသေန ဟူသော အနက်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ပဟာယက ပဋိက္ခေပဝသေနာတိ အတ္ထော-ကို၊ န ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပဟာတဗ္ဗပဒ်-ပဟာတဗ္ဗပုဒ်ကို၊ နေဝဒဿနေန၊ပေ၊ ပဟာတဗ္ဗာတိ-ဟူ၍၊ ပစ္စေကံ-အသီးအသီး၊ ယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ ဒဿနေန-သောတာပတ္တိမဂ်သည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝနာယ-အထက်မဂ် ၃-ပါးသည်လည်းကောင်း၊ ပဟာတဗ္ဗဟိ-ပယ်ထိုက်သောကုသိုလ်တရားတို့မှ၊ အညေ-အခြားကုန်သော ကုသိုလ်အဗျာကတတရားတို့ကို၊ ဂဟိတာ-ယူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ကုန်၏။

ဝေမတ္ထံ အဂ္ဂဟေတွာတိ-ဝေမတ္ထံ အဂ္ဂဟေတွာဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ အတ္ထာယုတ္တိတောစ-အနက်အရကောက်၏ မသင့်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါ ယုတ္တိတောစ-သဒ္ဓါ၏ မသင့်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂဟေတဗ္ဗတံ-မယူထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတိ-၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဒဿနဘာဝနာဟိ-သောတာပတ္တိမဂ်၊

နာမိ ပေ၊ အပ္ပဟာတဗ္ဗာဓေတိ။ ။တတိယပုဒ်၌ “နေဝဒဿနေန နဘာဝနာယ-သောတာပတ္တိမဂ်လည်းမဟုတ်၊ အထက်မဂ် ၃-ပါးလည်း မဟုတ်သော ပဟာယကတရားသည်+ပဟာတဗ္ဗာ-ပယ်ထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ သံဝိဇ္ဇန္တိ” ဟု အနက်ပေးလျှင် ဤတတိယပုဒ်ဖြင့် “ဒဿနဘာဝနာ မဟုတ်သော ပဟာယကတရားတစ်မျိုးသည် ပယ်ထိုက်သော တရားတို့ကို ကောက်ယူရမည်”ဟု ထင်စရာရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “နာပိ၊ပေ၊သင်္ဂယုန္တိ”ဟု မိန့်ပြီးလျှင် “ကိန္တု၊အပ္ပဟာတဗ္ဗာ ယေဝ” ဟု အနွယ်ကိုပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ပဟာတဗ္ဗာပိ၌ ပီဖြင့် ရှေ့ဝါကျ၏ အနက်ကိုပေါင်းပါ၊ ဒဿန ဘာဝနာတို့မှတစ်ပါးသော ပဟာယကတရားမရှိရုံသာမက၊ တတိယပုဒ်ဖြင့် ပဟာတဗ္ဗတရားတို့ကိုလည်း သိမ်းယူအပ်ကုန်သည်မဟုတ်ပါ-ဟုလို့၊ [ဣတိသဒ္ဓါ၏ စပ်ဖိုရန် တိုက်ရိုက်မရှိသောကြောင့် “ဥဘယပဋိက္ခေပဝသေနာတိ ပဒဿ” စသည်ဖြင့် မူလ ဝါကျကို လှည့်၍စပ်သည်။]

တသ္မာ ပေ၊ ဂဟိတာတိ။ ။ဤကား လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျတည်း။ “တသ္မာ ထို၊ ဟိတ်၏ ဖိုလ်၊ ရွဲဆိုမြဲထုံးစံ” နှင့်အညီ၊ “ဣတိ ဥဘယပဋိက္ခေပဝသေနာတိ ပဒဿ” စသော ဖလဝါကျကို တသ္မာဖြင့် ပြန်၍ညွှန်းပါ။ “တသ္မာ-ထိုသို့ ဥဘယပဋိက္ခေပဝသေနပုဒ်၏ ဒွိဟိ ပဒေဟိ ဝုတ္တဓမ္မပဋိက္ခေပဝသေနဟု အနက် မှတ်ထိုက်သည်၏အဖြစ်၊ ပဟာယကပဋိက္ခေပဝသေနဟု အနက်မမှတ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု အကျယ်ပေးပါ၊ ထိုအကြောင်းကြောင့် နေဝဒနှင့် နပုဒ်တို့ကို ပဟာတဗ္ဗာပုဒ်နှင့် အသီးအသီး ယှဉ်စပ်၍ “ဒဿနတရားလည်း မပယ်နိုင်၊ ဘာဝနာတရားလည်း မပယ်နိုင်သော ကုသိုလ် အဗျာကတ တရားတို့ကို ကောက်ပါ”ဟုလို့။

အထက်မဂ် ၃-ပါးတို့သည်။ အပ္ပဟာတဗ္ဗဟေတု မတ္တေသု-မပယ်ထိုက်သော
 .ဟိတ်ရှိသောတရားမျှတို့ကို၊ [“ အပ္ပဟာတဗ္ဗဟေတု မတ္တေသုတိ-အပ္ပဟာတဗ္ဗဟေတုက
 မတ္တေသု”-အနု။] ဂယုမာနေသု-ယူအပ်ကုန်လသော်၊ အဟေတုကာ-အဟိတ်
 တရားတို့ကို၊ အသင်္ဂဟိတာ-မသိမ်းယူအပ်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ယထာဓိပ္ပေတဿ-
 အကြင်အကြင် အလိုရှိအပ်သော၊ အတ္တဿ-အနက်အရကောက်၏၊ အပရိပုဏ္ဏတ္တာ-
 မပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဟိတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်များ ကျန်နေသောကြောင့်-ဟူလို၊)
 အတ္တာယုတ္တိ-အနက်အရကောက်၏ မသင့်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပဟာတဗ္ဗ သဒ္ဓဿ-
 ပ်ဟာတဗ္ဗသဒ္ဓါ၏၊ ဝါ-သည်၊ နိစ္စသာပေက္ခတ္တေ-အမြဲငဲ့ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊
 သတိစ-ဖြစ်ပြန်သော်လည်း၊ ညမ္မန္တိသဒ္ဓတော-သမ္မန္တိသဒ္ဓါဖြစ်သော၊ ပဟာယကတော-
 (ဧတေသံ၏ အရဖြစ်သော) ပဟာယကမှ၊ အည-အခြားသော၊ ပဋိသေခံ-နေဝ၊
 န-ဟူသော ပဋိသေခကို၊ အပေက္ခမာနဿ-ရှုငဲ့လသော်၊ ဝါ-ရှုငဲ့သော၊ (ပဟာတဗ္ဗ
 သဒ္ဓဿ-၏၊) ဟေတုသုဒ္ဓေန-နှင့်၊ သမာသော-သည်၊ နဥပပဇ္ဇတိ-မဖြစ်သင့်၊
 ဣတိ-ကြောင့်၊ သဒ္ဓါ-ယုတ္တိစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

ဝေမတ္တော ဂဟေတဗ္ဗောတိ-ကား၊ ပဟာတဗ္ဗသဒ္ဓါ-ကို၊ ပဋိသေခေန-နေဝ၊
 န ဟူသော ပဋိသေခနှင့်၊ အယောဇေတွာ-မယှဉ်စေမှု၍၊ ယေသံ-အကြင်
 ပဟာတဗ္ဗသဒ္ဓါ၊ ဟေတုသဒ္ဓါတို့၏၊ အညပဒတ္တေ-ဧတေသံဟူသော အညပဒ်၏အနက်
 ဌံ၊ သမာသော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ တဗ္ဗိသေသနံ-ထိုပဟာတဗ္ဗသဒ္ဓါ ဟေတုသဒ္ဓါ
 တို့၏ ဝိသေသနဖြစ်သော၊ အတ္တိတိ ဣဒံ-အတ္တိဟူ သော ဤသဒ္ဓါကို၊ ပဋိသေခေန-
 နှင့်၊ ယောဇေတွာ၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ဒဿနဘာဝနာဟိ-သောတာပတ္တိမဂ်၊
 အထက်မဂ်တို့သည်၊ ပဟာတဗ္ဗော-သော၊ ဟေတု-ဟိတ်သည်၊ နေဝအတ္တိ-မရှိ၊
 ဣတိအတ္တော-ကို၊ ဂဟေတဗ္ဗာ-၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ [ဤဝါကျတို့၏
 အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ပြထားပြီ။] စ-လဒ္ဓဂုဏ်ကို ဆိုဦးအံ့၊ ဧဝံသတိ-ဤသို့
 အနက်ကိုယူခြင်းဖြစ်လသော်၊ ယထာဓိပ္ပေတတ္တော-အကြင်အကြင် အလိုရှိအပ်သော
 အနက်ကို၊ သဗ္ဗော-အလုံးစုံကို၊ [အဟိတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်တကွ အလုံးစုံကို။]
 သင်္ဂဟိတော-သိမ်းယူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

သံဒ္ဓါယုတ္တိ။ ။ပဟာတဗ္ဗသဒ္ဓါ ဟေတုသဒ္ဓါ ၂-မျိုးလုံးပင် ဧတေသံဟူသော ပဟာယက
 တရားကို ငဲ့ကြပါ၏။ သို့သော် ပဟာတဗ္ဗသဒ္ဓါကား ဧတေသံအပြင်၊ နေဝ-နံတို့ကိုလည်း
 ငဲ့သေး၏။ ထိုသို့ သမာသံပုဒ်မှတစ်ပါး အခြားပုဒ်ကို ငဲ့နေသည် ကို “ပဟာယကတော အည
 ပဋိသေခံ အပေက္ခမာနဿ”ဟု ဆိုသည်။ ဤအဓိပ္ပာယ် သည် “နာမာနံသမာသော ယုတတ္တော”
 သုတ်၌ ယုတ္တတ္ထအဖွင့်ဝယ် “သမာသံပုဒ် မှ အခြားပုဒ်ကိုငဲ့လျှင် သမာသံမဖြစ်”ဟု ဆိုကြသော
 သဒ္ဓါကျမ်းစကားပင်တည်း။ ဤသို့ ပုဒ်တစ်ပါးကိုငဲ့လျက် သမာသံစပ်လျှင် သဒ္ဓယုတ္တိမရှိပါ-
 ဟူလို၊ ကြွင်းသော အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

အတ္ထယုတ္တိ-အနက်၏မသင့်ခြင်းသည်၊ မာဟောတု-မဖြစ်ပါစေတော့၊ [ဤ၌ “အ+မာ” ဟူသော ပဋိသေခ ၂-ခုကြောင့် “အတ္ထယုတ္တိဟောတု” ဟု ပကတိအနက် ရသည်၊ တတိယရာသီဖြင့် ယထာဓိပေတအနက်အားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်သောကြောင့် အတ္ထယုတ္တိ ရှိပါစေတော့-ဟူလို၊] သဒ္ဒေါပန-သည်ကား၊ ဣဓာပိ-ဤအတ္ထသဒ္ဒါ ပါရှိသောနည်း၌လည်း၊ န ယုတ္တော-မသင့်သေး၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ နယုတ္တော-မသင့်သေးသနည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ဧကန္တယောဂိနံ-ဧကန်ယုဉ်လေ့ရှိသော (ဗဟုဗ္ဗိသမာသ်၌ အတ္ထိဟု အမြဲထည့်လေ့ရှိသော)၊ အတ္ထိသဒ္ဒမေဝ-အတ္ထိသဒ္ဒါကို သာ၊ အပေက္ခမာနာနံ-ရှင့်ကုန်သော၊ ဥဘိန္နံ၊ နံသော၊ ပဟာတဗ္ဗဟေတုသဒ္ဒါနံ-ပဟာတဗ္ဗသဒ္ဒါ၊ ဟေတုသဒ္ဒါတို့၏၊ သမာသော-သည်၊ ယုတ္တော-သင့်၏၊ ပဋိသေခ-နေဝ+နဟူသော ပဋိသေခကို၊ အပေက္ခမာနာနံ-နံသော၊ (ပဟာတဗ္ဗ ဟေတုသဒ္ဒါနံ-တို့၏၊ သမာသော-သည်)၊ န (ယုတ္တော)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သဒ္ဒေါ-သည်၊ ဣဓာပိ-၌လည်း၊ နယုတ္တော-သေး၊)၊ -တသ္မာ-ကြောင့်၊)ထိုသို့ သဒ္ဒယုတ္တိ မရှိသေးခြင်းကြောင့်၊) ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ ဒဿနမတ္ထံ-ယုထိုက်သောအနက်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ [သဝိဘတ်ကို အံပြုထားသည်။] ဧတံ-(နိဗ္ဗစနံ)-နေဝ ဒဿနေန နဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗော ဟေတု ဧတေသံအတ္ထိ ဟူသော ဤဝိဂြိုဟ်ကို၊ (သင်္ဂဟကာရေန) ကတံ ပြီ၊ သဒ္ဒေါပန-ကိုကား၊ ဝါ-သည်ကား၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် ယုဉ်စေအပ်သော်၊ ယုဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ တထာ-အားဖြင့်၊ ယောဧတေဗ္ဗော-ယုဉ်စေထိုက်ကုန်၏။

ဧကန္တံ၊ ပေ၊ မာနာနန္တိ။ ။ သဒ္ဒယုတ္တိမရှိခြင်း၏ အကြောင်းပြ ဝါကျတည်း။ သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ “သမာသ်ပုဒ်မှတစ်ပါး အခြားပုဒ်ကို ငဲ့နေသောပုဒ်သည် သမာသ်မဖြစ်” ဟု ဆို၏။ [နာမာနံ သမာသော ယုတ္တော၌ ယုတ္တတ္ထအဖွင့်ကိုကြည့်ပါ။ ဤဝါကျ၌ ဧကန္တံ ယောဂိနံပုဒ်သည် ဒဏ္ဍိနံ၊ ဒဏ္ဍိံ ကဲ့သို့ ဒုတိယန္တဖြစ်၍ အတ္ထိသဒ္ဒါ၏ ဝိသေသနပုဒ်တည်း။] ဤတိတံ၌ ပဟာတဗ္ဗ+ဟေတု ၂-ပုဒ်သည် (ဗဟုဗ္ဗိဟိ ထုံးစံအတိုင်း ဧကန်ယုဉ်စပ်ရိုးဖြစ်သော အတ္ထိသဒ္ဒါကိုသာ ငဲ့သည်ဟု ဆိုလျှင်) သမာသ်ဖြစ်သင့်ပါ၏။ [ထိုသို့သမာသ်ဖြစ်သင့်သည်အတွက် ပဌမပဒ-ဒုတိယပဒ တို့သည် အလှူတ္ထသမာသ်ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။] ယခုသော် နေဝ+န ဟူသော ပဋိသေခကို ငဲ့နေသောကြောင့် သမာသ်အဖြစ်သည် မသင့်၊ ထို့ကြောင့် ဤ အတ္ထိသဒ္ဒါပါသောနည်း၌ လည်း သဒ္ဒယုတ္တိမရှိသေးပါ-ဟူလို။

တသ္မာ၊ ပေ၊ ယောဧတေဗ္ဗော။ ။ ဤသို့ သဒ္ဒယုတ္တိမရှိလျှင် အဘယ်အကျိုးငှာ အတ္ထိသဒ္ဒါပါရှိသော ဝိဂြိုဟ်ကို ပြုရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တသ္မာ၊ ပေ၊ ကတံ” ဟု မိန့်သည်။ [တသ္မာ (သဒ္ဒဿ အယုတ္တတ္တာ)-ထိုသို့ သဒ္ဒယုတ္တိမရှိသေးသော ကြောင့်၊ ယောဧတေဗ္ဗော၌ စပ်။] “နေဝ ဒဿနေန၊ ပေ၊ ဧတေသံ အတ္ထိ” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ကို ယုထိုက်သောအနက်မျှကို ပြခြင်းငှာ အဋ္ဌကထာဆရာပြုအပ်၏။ သဒ္ဒါကိုကား သဒ္ဒယုတ္တိရှိလောက်သောနည်းဖြင့် ယုဉ်တွဲစေရမည်။

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သောနည်းဖြင့်၊ (သဒ္ဓေါ) ယုဒ္ဓတိ၊ သင့်၏၊ ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ ပဟာတဗ္ဗော-သော၊ ဟေတု-သည့်၊ အတ္တိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ) ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ-က တို့မည်၏၊ “ဤသို့ ဝိဂ္ဂဟပြုလျှင် ပုဒ်တစ်ပါးကိုမငဲ့။ ကေန-အဘယ်တရားသည်၊ ပဟာတဗ္ဗော-နည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဒဿနေန-သောတာပတ္တိမဂ်သည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝနာယစ-အထက်မဂ် ၃-ပါးသည်လည်းကောင်း၊ (ပဟာတဗ္ဗော-၏) ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊ တယိဒံ၊ ပေ၊ ပဒံ-ထို ပဟာတဗ္ဗဟေတုကပုဒ်ကို၊ ဒဿနဘာဝနာပဒေဟိ-ဒဿနပုဒ်၊ ဘာဝနာပုဒ်တို့နှင့်၊ ဝိသုဝိသု-အသီးအသီး၊ ယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍ လည်းကောင်း၊ [ဤတိုင်အောင် “ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ၊ ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ” ဟု ဖြစ်နေပြီ။] တေဟိ-ထို ဒဿနေနပုဒ်၊ ဘာဝနာယပုဒ် တို့နှင့်၊ ယုတ္တေန-ယှဉ်ပြီးသော ပဟာတဗ္ဗဟေတုကပုဒ်နှင့်၊ (ယောဇေတွာ ခြံစပ်၊) ယေ-အကြင်တရားတို့သည်၊ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ-သောတာပတ္တိမဂ် သည် ပယ်ထိုက်သော ဟိတိရှိသော တရားတို့သည်၊ နေဝဟောန္တိ-မဟုတ်ကုန်၊ ဘာဝနာယ၊ ပေ၊ ဟေတုာစ-အထက်မဂ် ၃-ပါးသည် ပယ်ထိုက်သော ဟိတိရှိသော တရားတို့သည်လည်း၊ န ဟောန္တိ-န်၊ ဣတိ-သို့၊ ပဋိသေဓဉ္စ-နေဝ+နဟူသော ပဋိသေဓကိုလည်း၊ ဝိသုဝိသု၊ ယောဇေတွာ-၍လည်းကောင်း၊ တေ-ထို တတိယ ရာသီတရားတို့ကို၊ နေဝ၊ ပေ၊ ဟေတုကာတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-န်၏၊ (ကိမိဝ-နည်း၊) နေဝ၊ ပေ၊ ဝစနံဝိယ-နေဝဝိပါက နဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ-သဒ္ဓါကဲ၊ သို့တည်း။

ဧဝံ ပန ယုဒ္ဓတိ။ ။ အဘယ်သို့ယှဉ်တွဲလျှင် သဒ္ဓယုတ္တိရှိပါမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဧဝံ ပန ယုဒ္ဓတိ” ဟု အစချီပြီးလျှင် “ပဟာတဗ္ဗော+ဟေတု ဧတေသံ အတ္တိတိ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ” ဟု တွဲပြသည်။ “ဝိသုဝိသု ယောဇေတွာ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဒဿနေန+ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဘာဝနာယ+ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗ ဟေတုကာ” ဟုလည်းကောင်း တွဲပါ။ ထို့နောက် “တေဟိ ယုတ္တေန-ထို ဒဿနေနပုဒ် ဘာဝနာယပုဒ်တို့နှင့် ယှဉ်ပြီးသော ပုဒ်” ဟူသည် “ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ” ပုဒ် “ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗ ဟေတုကာ” ပုဒ်တည်း၊ ထိုပုဒ်နှင့် “ပဋိသေဓဉ္စ ဝိသုဝိသု ဟောဇေတွာ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “နေဝ+ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ နေဝ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ” ဟုလည်းကောင်း၊ န+ဘာဝနာယပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ နဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ” ဟုလည်းကောင်း ယှဉ်စေပါ။

ဤသို့ ယှဉ်စေရာ၌ အနက်ပေးသောအခါ ဟောန္တိကြိယာကို အပိုထည့် ရသည်ဟု သိစေလို၍ “နေဝ ဟောန္တိ၊ န ဟောန္တိ” ဟု ဆိုသည်။ ထို့နောက် ထို ၂-ပုဒ်ကို ကမ္မဓာရ်တွဲပါ။ ဤသို့တွဲမှ သဒ္ဓယုတ္တိရှိသည်-ဟူလို၊ ဥပမာ နေဝဝိပါက နဝိပါကဓမ္မဓမ္မာပုဒ်၌ “နေဝ+ဝိပါကာ နေဝဝိပါကာ၊ န+ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ န ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ” ဟု တွဲပြီးမှ ထို ၂-ပုဒ်ကို ကမ္မဓာရ်တွဲ၍ ထိုပုဒ်အရ တတိယရာသီတရားစုကို ရသကဲ့သို့တည်း။

(ကသ္မာ-ကြောင့်။ တယိဒံ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကပဒံ ၊ပေ၊ ဝုစ္ဆန္တိ-နိဿနည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ဧဝံ-ဤသို့ ဆိုအပ်သော၊ ပုရိမ၊ပေ၊ပဋိသေခနေန-ရှေ့ပုဒ် ၂-ပါး အပေါင်းသည် သိမ်းယူအပ်သော တရားတို့ကို တားမြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဧတံ-ဤ တတိယပုဒ်သည်၊ တဒညဓမ္မနိဒဿနံ-ထိုရှေ့ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်းသည် သိမ်းယူအပ် သောတရားတို့မှ တစ်ပါးသောတရားတို့ကို ညွှန်ပြတတ်သောပုဒ်သည်၊ ဟောတိ- ဧ၏၊ အဟေတုကပဒံ-အဟေတုကပုဒ်သည်၊ ဟေတုဝိရောပုကာသနေန-ဟိတိ၏ ကင်းခြင်းကို ထင်ရှားပြခြင်းအားဖြင့်၊ (တဒညဓမ္မ နိဒဿနံ-ထိုသဟိတိစိတ္တုပ္ပါဒ် တို့မှတစ်ပါးသောတရားတို့ကို ညွှန်ပြတတ်သောပုဒ်သည်၊ ဟောတိ) ဝိယ-ကဲ့သို့၊ န (ဟောတိ)-မဖြစ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တယိဒံ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကပဒံ-ကို၊ ဒဿနဘာဝနာပဒေဟိ-နှင့်၊ ဝိသုဝိသု၊ ယောဇေတွာ-၍လည်းကောင်း၊ ပေ၊တေ- ထို တတိယရာသိတရားတို့ကို၊ နေဝဿနေန၊ပေ၊ဣာတိ ဝုစ္ဆန္တိ၊) ဧဝဉ္စကတွာ-ဤ အကြောင်းကြောင့်၊ ဒွေ-နိဿော၊ပဋိသေခ-တို့သည်၊ ယုတ္တာ-သင့်မြတ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ။

ဟေတုယေဝ၊ပေ၊သိယာတိ-ကား၊ ဟိ-မှန်၊ [“ရှေ့၌ ဆိုအပ်ခဲ့သောတရား သည် မှန်၏” ဟူလို။] (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ပုရိသို့-ရှေ့ဖြစ်သော၊ အတ္ထေ-

ဧဝဉ္စိပေပကာသနေနာတိ။ ။ဤသို့ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းပြဝါကျတည်း။ နေဝဝိပါက နဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ၌ ပဋိသေခ ၂-ပုဒ်ဖြင့် ရှေ့တိက် ၂-ပုဒ်၏ အရကို တားမြစ်၍ တတိယ ရာသိတရားစုကို ပြသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း နေဝ+နဟူသော ပဋိသေခ ၂-ပုဒ်ဖြင့် ရှေ့တိက်ပုဒ် ၂- ပုဒ်အရကို တားမြစ်၍ တတိယရာသိ တရားစုကိုပြ၏။ သဟေတုကာ ဓမ္မာ၊ အဟေတုကာဓမ္မာ၌ “အဟေတုကာ” ဟု ပဋိသေခတစ်ခုတည်းဖြင့် ဆိုရကား ဟိတိ၏ကင်းခြင်း ဟိတိမရှိခြင်းကိုပြ၍၊ တဒညဓမ္မအားလုံးကို ညွှန်ပြသောကြောင့် တိက်မဖြစ်ဘဲ ဒုက်သာဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဤ၌ ထိုသို့မဟုတ် ရကား “နေဝဒဿနေန၊ပေ၊ဟေတုကာ” ဟု တတိယရာသိတရားတို့ကို ဟောတော်မူအပ်သည်။ [မမှ၌ “ဧဝဉ္စိ”ကို အနဋီကာမှ ယူထားအပ်သော ပုဒ်ဟုဆိုလေ၏။ သို့သော် ရှေ့ဝါကျ၌ ဆိုအပ် ပြီးသော “တယိဒံ ပေဝိသုဝိသု ယောဇေတွာ”ကို ဧဝပုဒ်က ပြန်ညွှန်းနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နောက်၌ ဣတိသဒ္ဒါပါသည်အတွက်၊ ဟိကို ယသ္မာဟု ကာရဏ ဓာတကပြုနိုင် သောကြောင့်လည်း ကောင်း ဧဝဉ္စိ”သည် မူလဋီကာ၏ နဂိုရ်ပါ၌ရင်းဟုပင် ထင်သည်။

ဧဝဉ္စိပေဟောန္တိ။ ။ဤဝါကျကား ထိုသို့ဟောတော်မူခြင်း၏ လဒ္ဒဂုဏ်ကိုပြသော ဝါကျတည်း။ “ဧဝဉ္စကတွာတိ-ဧဝံ ဒဿနဘာဝနာပဒေဟိ ပဟာတဗ္ဗဟေတုက ပဒဿ ဝိသုဝိသု ယောဇေတွာ” ဟု အနဋီကာဖွင့်သည်။ မမှ၌ကား၊ ဧဝံဟိစသော ဝါကျကို ပယ်သောကြောင့် “ဧဝဉ္စကတွာတိ-နေဝဝိပါက နဝိပါက ဓမ္မဓမ္မာဝစနဿဝိယ တဒညဓမ္မနိဒဿနတ္တာတိ အတ္ထော” ဟု ဖွင့်သည်။ [အနဋီကာ၌ “ဧဝဉ္စကတွာ” ဝါကျကိုရှေ့၊ “ဧဝဉ္စိ” ဝါကျကို နောက်အားဖြင့် ရှေ့နောက်ပြန်နေသည်ကိုလည်း ဓတေ ရသည်။]

၌၊ ဟေတုန-ဟိတ်တို့၏၊ ဒဿနဘာဝနာဟိ-သောတာပတ္တိမဂ် အထက်မဂ်တို့သည်၊ ပဟာတဗ္ဗတာ-ပယ်ထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ပဋိက္ခိတ္တာ-ပယ်မြစ်အပ်ပြီ၊ ပဋိက္ခေပေါစ-ပယ်မြစ်ခြင်းသည်လည်း၊ ပဟာတဗ္ဗာသင်္ကာသမ္ဘာဝ-ပဟာတဗ္ဗအဖြစ်၌ ယုံမှားဖွယ်၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ (သတိ-ရှိလသော်၊ ဝါ-ရှိမှ၊) ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏၊ ပဟာတဗ္ဗာသင်္ကာစ-ပဟာတဗ္ဗအဖြစ်၌ ယုံမှားဖွယ်သည်လည်း၊ ဟေတုမ္ပိ-ဟိတ်သည်၊ သတိ-ရှိသော်၊ ဝါ-ရှိမှ၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ တေသံ ပန အဟေတုကာန-ထို အဟိတ်တရားတို့ကား၊ ယော-အကြင်အဟိတ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒဿနဘာဝနာဟိ-တို့သည်၊ ပဟာတဗ္ဗော-သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ (သော) ဟေတုယေဝ-ထိုဟိတ်သည်ပင်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ တဒဘာဝါ-ထိုဟိတ်၏မရှိခြင်းကြောင့်၊ ပဟာတဗ္ဗာသင်္ကာ-ပဟာတဗ္ဗအဖြစ်၌၊ ယုံမှားဖွယ်သည်။ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ နိဝါရဏတ္ထော-ထိုဟိတ်၏ ပဟာတဗ္ဗအဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်းအနက်ရှိသော၊ ပဋိက္ခေပေါ-ပယ်မြစ်ခြင်းသည်၊ န သမ္ပိဝတိ-မဖြစ်သင့်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ နေဝဒဿနေန၊ ပေဇတေသန္တိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ (အတ္ထေ-အတ္ထိသဒ္ဓါမပါသော ဝိဂြိဟ်အနက်သည်၊ သတိ-ဖြစ်လသော်၊) အဟေတုကာန-အဟိတ်တရားတို့ကို၊ ဂဟဏံ-ယူခြင်းသည်၊ နဘဝေယျ-မဖြစ်တော့ရာ၊ ဣတိအတ္ထော-နက်။

အထဝါ-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ တရထာ၊ ပေဘဝေယျာတိ-ဟူသော ဝါကျ၏၊ အတ္ထဿ-အနက်၏၊ ပါကုဋ္ဌတ္တာ-ထင်ရှားပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧသော-ဤအနက်သည်၊ ကာရဏသာဓနိယော-အကြောင်းဝါကျဖြင့် ပြီးစေထိုက်သည်၊ န-မဟုတ်၊

ဟေတုယေဝပေ၊ သိယာတိ။ ။ ဤကား အဋ္ဌကထာ၌ ပါသော ဝါကျတည်း၊ ဤဝါကျကို သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအဖြစ်ဖြင့် တည်၍ “ပုရိမသ္မိံ ဟိ၊ ပေ၊ န ဘဝေယျာတိ အတ္ထော” ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုအဖွင့်၌ “ပုရိမသ္မိံ အတ္ထော” ဟူသည် အတ္ထိသဒ္ဓါမပါသော ရှေ့အနက်တည်း၊ ထိုအနက်၌ “နေဝဒဿနေန- (န ဘာဝနာယ) ပဟာတဗ္ဗော ဟေတု ဧတေသံ=ဤတရားတို့၏ ဟိတ်ကို မပယ်ထိုက်” ဟု ဆိုသဖြင့် ဟိတ်တို့၏ ပဟာတဗ္ဗအဖြစ်ကို တားမြစ်ရာရောက်၏၊ “ပဋိက္ခေပေါစ” စသော ဝါကျတို့မှာ ပါဠိလျှောက်အတိုင်း ထင်ရှားပြီး၊ “တသ္မာပေ၊ အတ္ထော” ကား အဋ္ဌကထာ၌ပါသော “ဣတရထာ ဟိ အဟေတုကာနံ အဂ္ဂဟဏံ ဘဝေယျ” ကို နည်းမှီးထားသော ဝါကျတည်း၊ ဧဝံကို အနုဋီကာ၌ “ဒဿန ဘာဝနာဟိ န ပဟာတဗ္ဗော ဟေတု ဧတေသံတိ အတ္ထေ သတိ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ- “နေဝ၊ ပေ၊ ဧတေသံတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့ အတ္ထိသဒ္ဓါမပါသော ဝိဂြိဟ်အနက်သည်၊ သတိ-သော်” ဟု အနက်ပေးစေလိုရင်းတည်း။

အထဝါ။ ။ အခြားနေရာ၌ “အထဝါ” ဟု လာလျှင် မူလဋီကာဆရာ၏ အတ္ထနောမတိဖြစ်သော်လည်း ဤအထဝါတက်သော ဝါကျကား အတ္ထနောမတိ မဟုတ်၊ အဋ္ဌကထာ၏ စကားကိုပင် အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုးပြသော ဝါကျတည်း၊ “ပုရိသ္မိံဟိ အတ္ထော၊ ပေ၊ ပဋိက္ခေပေါ န သမ္ပိဝတိ” ဖြင့် “ဟေတုယေဝ ဟိ၊ ပေ၊ သိယာ” ဟူသော ဝါကျကို ဣတရထာ ဝါကျ၏ အကြောင်းပြ ကာရဏဝါကျ အနေအားဖြင့် ဋီကာဆရာဖွင့်ခဲ့၏၊ ဤအထဝါတက်သော နည်း၌ကား

(တစ်နည်း) န ကာရဏသာဓနိယော-အကြောင်းဖြင့် ပြီးစေဖွယ် မလို၊ (အကြောင်း ပြုဖွယ်မလို) ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂဟေတဗ္ဗတ္ထသေဝ-ယူထိုက်သော အနက်၏သာလျှင်၊ ကာရဏံ-အကြောင်းကို၊ ဝဒန္တော-ဆိုလိုသော၊ (သင်္ဂဟကာရော) ဟေတုယေဝ-ပေးအာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-ဆိုပြီ။

ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ နောက်ဆုံးတသ္မာနှင့် တွဲ၊] နေဝ၊ပေ၊ပဒစနိယာနံ-နေဝဒသေနေန နဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကပုဒ်သည် ဟောအပ်ကုန်သော၊ တေသံ-ထို တတိယရာသိတရားတို့၏၊ (ဟေတုနတ္ထိ-၌စပ်၊) ယော-အကြင် ဟိတိသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒဿနဘာဝနာဟိ-တို့သည်၊ ပဟာတဗ္ဗော-သည်၊ သိယာ၊ ဧဝံကာရော-ဤသို့ အပြားရှိသော၊ (ဤသို့ ပယ်ထိုက်သော၊) သော ဟေတု-သည်၊ နတ္ထိ၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ နတ္ထိ-နည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ [ဣတိနှင့်တွဲ၊] တေ-ထို တတိယရာသိတရားတို့သည်၊ အနေကပ္ပကာရာ-တစ်ပါး မက များသော အပြားရှိကုန်သော၊ သဟေတုကာစ-သဟိတိတရားတို့သည်လည်း ကောင်း၊ အဟေတုကာစ-အဟိတိတရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဧဝံပကာရော-သော၊ သော ဟေတု နတ္ထိ၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊ နေဝ၊ပေ၊အတ္ထိတိ-ဟူ၍၊ အယမတ္ထော-ဤအနက်ကို၊ ဂဟေတဗ္ဗော-၏၊ ဣတိ-အတ္ထော-နက်။

တံအာရမဏံ ကတွာတိ-ဟူသော၊ ဣဒံ-ဤစကားကို၊ စတု၊ပေ၊ဝသေန-ပရိညာ စသော ၄-ပါးသောကိစ္စကို ပြီးစေခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ အာရမဏကရဏံ-အာရုံပြုခြင်းကို၊ သန္ဓာယ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- (ကသ္မာ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ) အညထာ-စတုကိစ္စသာကေအာရမဏကရဏမှ တစ်ပါး သာမညအာရမဏကရဏဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (အတ္ထေ ဂယုမာနေ) ဂေါတြဘု၊ပေ၊ဒိနမ္မိ-ဂေါတြဘု၊ ဖိုလံ၊ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ အစရှိသည်တို့၏လည်း၊ အပစယဂါမိတာ-အပစယဂါမိတို့၏အဖြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တံ အာရမဏံကတွာတိ-ဟူသော၊ ဣဒံ-ကို၊ ပေ၊သင်္ဂပ ကာရေန ဝုတ္တံတိ

ဣတရဏာဝါကျ၏ ကာရုဏာဝါကျမဟုတ်စေဘဲ “ဝေမတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော” ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၏ ကာရဏဝါကျ အနေအားဖြင့် ဖွင့်ပြသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် နောက်ဆုံး၌ “တသ္မာ နေဝဒဿနေန၊ပေ၊ ဂဟေတဗ္ဗောတိအတ္ထော”ဟု အဋ္ဌကထာ စကားကိုပင် ဖလဝါကျအနေအားဖြင့် ယူထားသည်။ ဤသို့ လိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ကိုသိမှ “တေသံ ဟိ” စသောအဖွင့်သည် “ဟေတုယေဝ ဟိ တေသံ နတ္ထိ၊ ယော ဒဿနဘာဝနာဟိ ပဟာတဗ္ဗော သိယာ” ဟူသော ဝါကျကို တစ်နည်းဖွင့်နေသော အဖွင့်ဟု နားလည်နိုင်ပါသည်။

ဝေဒိတဗ္ဗံ) [“အာရမဏကရဏ” ဟု သာမညဆိုသော်လည်း (သာမညဇောတနာယ ဝိသေသေ အဝဋ္ဌာနတော-သာမညအနက်ကိုထွန်းပြတတ်သော စကား၏ ဝိသေသန အနက်၌ တည်နိုင်သောကြောင့်) “အာရမဏံ ကတွာ” ဟူသောစကားကို “စတု ကိစ္စသာဓက အာရမဏကရဏကို ရည်ရွယ်၍ဆိုအပ်၏” ဟူသော အနက်ကို ယူနိုင်သည်-ဟုလို့၊ ကြွင်းသော အဓိပ္ပာယ်များကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

အထဝါ-ကား၊ ဟေတုဘာဝေန-သမ္မာပက အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အပစယ- အပစယမည်သော၊ နိဗ္ဗာန်-နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အပစယဂါမိနော-အပစယဂါမိတို့မည်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ နိဗ္ဗာနဿ-နိဗ္ဗာန်၏၊ အနိဗ္ဗတ္တ နိယတ္တေ-မဖြစ်စေထိုက်သည်၏အဖြစ်သည်၊ (သတိ) ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ [အပ္ပစ္စယ၊ အသင်္ခကဖြစ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို တစ်စုံတစ်ယောက်ကမ္မ ဖြစ်အောင် မပြုနိုင် ပါသော်လည်း။] သမုဒယ၊ ပေ၊ နိရောဓာန-သမုဒယကိုပယ်တတ်သော မဂ်တရား၊ သမုဒယ၏ ချုပ်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တရားတို့၏၊ အဓိဂမ၊ ဘာဝတော-သိတတ်သော တရား၊ သိထိုက်သောတရားတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မဂ္ဂနိဗ္ဗာနာန-မဂ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့၏၊ ဟေတု ဟေတုဖလဘာဝေါ-ဟေတု၏အဖြစ်၊ ဟေတုဖလ၏အဖြစ်သည်၊ ယုဇ္ဇတိ- သင့်၏၊ ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ဟောတော်မူသနည်း၊ ဒုက္ခနိရောဓေ၊ ပေ၊ ဓမ္မပဋိဒါတိ- ဟူ၍၊ အာဟ-(ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်း၌) ဟောတော်မူပြီ၊ [ဒုက္ခနိရောဓော-ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာ နိရောဓသစ္စာ၌၊ ဉာဏံ-သိတတ်သော ဉာဏံသည်၊ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ-အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ မည်၏၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ-သော၊ ပဋိပဒါယ-အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာ၌၊ ဉာဏံ-သည်၊ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ-မည်၏။] ဟိ-မှန်း၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ) အတ္ထောတိ-အတ္ထောဟူသည်၊ ဟေတုဖလံ-အကြောင်း၏အကျိုးတည်း၊ ဓမ္မောတိ- ဓမ္မောဟူသည်၊ ဟေတု-အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (မဂ္ဂနိဗ္ဗာနာန-တို့၏၊ ဟေတုဟေတုဖလဘာဝေါ-သည်၊ ယုဇ္ဇတိ-၏။)

အထဝါဟေတုဘာဝေန။ ။ [ဤကား အဋ္ဌကထာနည်းမှတစ်ပါး ဋီကာဆရာ၏ အတ္ထုနေမတိတည်း၊ ဤသို့ တစ်နည်းဖွင့်ရခြင်းမှာလည်း၊ အဋ္ဌကထာနည်း၌ ဂေါတြဘု စသည်တို့ မပါဖို့ရန် အထင်ရရှိ စကဒေသျှပစာ ကြံနေရသောကြောင့် မုရုအားဖြင့် အရိယာမဂ်တို့သာ ရနိုင်သည်နည်းကို ဖွင့်ရခြင်းဖြစ်သည်။] အရိယာမဂ်နှင့် နိဗ္ဗာန်ဟူသော တရား ၂-ပါးတို့တွင် အရိယာမဂ်သည် အဓိဂမ (သိတတ်သော) တရားဖြစ်ရကား ဟေတု (အကြောင်း) တရားတည်း၊ နိဗ္ဗာန်သည် အဓိဂန္ထဗ္ဗ (သိထိုက်သော) တရား ဖြစ်ရကား၊ ဟေတုဖလ (အကြောင်း၏အကျိုး) တရားတည်း၊ ထိုသို့ အကြောင်း-အကျိုးဖြစ်ရကား အရိယာမဂ်သည် အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန် (အပစယ) သို့ ရောက်တတ်သောကြောင့် “အပစယဂါမိ” အမည်ရသည်။ [ဟေတုအရကို “သမ္မာပက ဟိတံ” ဟု အနုဖွင့်၏။]

ပုရိမပစ္စိမာနံ-ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်၏ အနက်တို့တွင်၊ ပုရိမေ-ရှေးဖြစ်သော ပဌမပုဒ်၏အနက်၌၊ သဿမ္ပယုတ္တာ-ဖဿစသော သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့်တကွ ဖြစ်သော လောကီမဂ္ဂင် တရားတို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ပစ္စိမေ-နောက်ဖြစ်သော ဒုတိယပုဒ်၏အနက်၌၊ ဧဝံလော-သမ္ပယုတ် မဖက်၊ သက်သက်သော လောကုတ္တရာ မဂ္ဂင် တရားတို့ကို၊ (ဝုတ္တာ-ပြီ) ပန-ထိုသို့ပင် သမ္ပယုတ်မဖက် သက်သက်သော လောကုတ္တရာ မဂ္ဂင်တရားတို့ကို ဆိုအပ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ပုရိမေဝိယ-ရှေးဖြစ် သော ပုဒ်အနက်၌ကဲ့သို့၊ ပစ္စိမေ-နောက်ဖြစ်သော၊ အတ္ထေပိ-ဒုတိယပုဒ်၏အနက်၌ လည်း၊ အရိယမဂ္ဂသီသေန-အရိယမဂ်ကို အဦးပြုသဖြင့်၊ သဗ္ဗလောကုတ္တရာ ကုသလံ စိတ္တုပ္ပါဒါ-အလုံးစုံသော လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ကို၊ ဂဟေတဗ္ဗာ-နံ၏။

ဒုတိယေ-ဒုတိယဖြစ်သော၊ အတ္ထဝိကပ္ပေ-အတ္ထဝိကပ်၌၊ [“အပိစ” ဟု တက်လာသော ဝိကပ်၌။] အာစယံဂါမိနောတိ-ဟူ၍၊ ဝိတ္တဗ္ဗေ-ဆိုထိုက်လျက်၊ အနုနာသိကလောပေါ-နိဂ္ဂဟိတံကို ချေခြင်းကို၊ ကတော-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အာစိနန္တိ-စိတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာစယာ-အာစယတို့မည်၏၊ အာစယာ-စိတတ်ကုန်သည်၊ ဟုတွာ၊ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ [ဤဝါကျတို့၏ အဓိပ္ပာယ် ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ပုရိမပစ္စိမာနံ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ “အရိယမဂ္ဂါန မေတံ အစိဝစနံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “အာစယံဂါမိနော ဗ္ဗော” ဟူသော ဒုတိယပုဒ်အရ အရိယမဂ်ဟူသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသာရ၍ ထိုမဂ်၌ ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များ မရ-ဟု မှတ်မှားမည်စိုးသောကြောင့် “ပုရိမပစ္စိမာနံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ရှေ့ပဌမပုဒ်၏ အနက်၌ ဖဿစသော သမ္ပယုတ်တရားနှင့်တကွဖြစ်သော လောကီ မဂ္ဂင်တရား ၉-ပါးကို ကော်ကံယူဖို့ရာ “သာသဝံကုသလာကုသလာနံ ဧတံ အစိဝစနံ” ဟု ဆိုခဲ့၏။ နောက်ဒုတိယပုဒ်၏ အနက်၌ “အရိယမဂ္ဂါနမေတံ အစိဝစနံ” ဟု ဆိုသောကြောင့် သမ္ပယုတ်မဖက် မဂ္ဂင်တရားကိုယ် သက်သက်ကိုသာကောက်ယူရမည်-ဟု ထင်စရာရှိ၏။ သို့သော် ထိုစကားကို ပဓာနနည်းဟုယူ၍ လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်အားလုံးကောက် ပါ-ဟူလို။

အာစိနန္တိတိဝါ။ ။မဂ္ဂဝယ် ဤနည်း၌ “အတ္တနော မတိယာ စိနဓာတု အပစ္စယံ မန္တော အတ္ထဒဿေတံ၊ အာစိနန္တိတိ ဝါတိ အာဒိမာဟ”ဟု ဆို၏။ ထိုစကား၌ စိနဓာတ်ဆိုသည်ကို စဉ်းစားပါ။ စိနဓာတ်သာ စီခြင်းအနက်ကိုဟော၏။ စိနဓာတ်နောင် အပစ္စည်းသက်မှ “အာစယ”ဟု ဖြစ်နိုင်၏။ စိနဓာတ်နောင် ကိယာဒိ နာပစ္စည်းသက်၍ “အာစိနန္တိ” ဟုလည်းဖြစ်နိုင်၏။ မူလဋီကာ လည်း မဂ္ဂပွင့်သည့် အတိုင်း “စိန”ဓာတ်ဟု ယူလိုမည်မထင်၊ အဋ္ဌကထာ၏ အပိစတက်သော နည်း၌ပင် သမာသ်ပုဒ် ဖြစ်နိုင်ပုံကို တစ်နည်းပြသည်ဟု ထင်သည်။

[မရဋ္ဌိ“ပန”ကို အနက်မရှိ ဝစနသီလိဋ္ဌဟု ဆို၏။ သို့သော် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ခုနစ်ယောက်တို့၏ သေက္ခအမည်ရပ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ မပြသောကြောင့်၊ ဋီကာဆရာကပြလို၍ “သတ္တပန”ဟု မိန့်သည်။] ပန-ဆက်၊ သတ္တ-ခုနစ်ယောက် ကုန်သော၊ သေက္ခာ-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သိက္ခနသီလာ-ကျင့်ခြင်းအလေ့ရှိကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သေက္ခာ-တို့မည်၏။ ဣမေ-ဤတရားတို့သည်၊ တေသံ-ထိုကျင့်လေ့ ရှိသော သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၇-ယောက်တို့၏။ (သန္တကာ-ဥစ္စာတို့တည်း၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ သေက္ခာ-သေက္ခတို့မည်၏။ အညာသာဓာရဏာ (အညာ+အသာဓာရဏာ)-အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် မဆက်ဆံကုန်သော၊ [သောတာပတ္တိမဂ်ဆိုလျှင် သောတာပတ္တိ မဂ္ဂဋ္ဌ-ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်သာ ဆက်ဆံကုန်သော၊ စသည်။] မဂ္ဂဗလတ္တယဓမ္မာ-မဂ် ၄-ပါး၊ အောက်ဖိုလ် ၃-ပါး အပေါင်းဖြစ်သော တရားတို့တည်း။

သယမေဝသိက္ခန္တိတိဇေတံ-ဟူသော ဤဝါကျသည်၊ သိက္ခနသီလာနံ-ကျင့်ခြင်း အလေ့ရှိကုန်သော တရားတို့ကို၊ နိဒဿနံ-ညွှန်ပြကြောင်းဝါကျတည်း။ (ကသ္မာ ဝိညာယတိ)၊ ဟိ (ယသ္မာ)၊ ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ သိက္ခန္တိ-ကျင့်ကုန်ဆဲ၊ တေ (ဓမ္မာ)-တို့သည်၊ သိက္ခနသီလာ-ကျင့်ခြင်းအလေ့ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သယမေဝ သိက္ခန္တိတိ ဇေတံ-သည်၊ သိက္ခနသီလာနံ-တို့ကို၊ နိဒဿနံ-တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ)အက္ခရတ္ထော ပန-အက္ခရာ၏ အနက်ကိုကား၊ ဝါ-ဝစနတ္ထကိုကား၊ [ဝစနတ္ထကိုပင် “အက္ခရတ္ထ”ဟုဆိုထားသည်။] [သိက္ခာ၊ပေ၊ သေက္ခာတိ-ဟူ၍၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏)၊ [ဧတေသံ-ဤတရားတို့၏၊ သိက္ခာ-ကျင့်ခြင်းဟူသော၊ သီလံ-အလေ့သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ ဓမ္မာ) သေက္ခာ-သေက္ခတို့မည်၏။ ဤဝါကျတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

န သေက္ခာတိ-ကား၊ ယတ္ထ-အကြင် အရဟတ္တဖိုလ်၌၊ [“ယတ္ထာတိ အရ ဟတ္ထဖလေ”-မရ။] သေက္ခဘာဝါသကာ-သေက္ခ၏အဖြစ်၌ ယုံမှားဖွယ်သည်၊ အတ္ထိ၊ တတ္ထ-ထိုယုံမှားဖွယ်ရှိရာ အရဟတ္တဖိုလ်၌၊ အယံ-ပဋိသေဇော-ဤနသဒ္ဓါဖြင့် တားမြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ လောကီယ၊ နိဗ္ဗာနေသု-လောကီ တရား၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့၌၊ အသေက္ခဘာဝါနာပတ္တိ-အသေက္ခအဖြစ်သို့ မရောက် ခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း)၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ သီလသမာဓိ ပညာသင်္ခါတာ-သီလ သမာဓိ ပညာဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ သိက္ခာ-လောကုတ္တရာ သိက္ခာ ၃-ပါးတို့သည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပဋိပက္ခကိလေသေဟိ-ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့မှ၊ ဝိပုမုတ္တာ-အထူးသဖြင့် လွတ်မြောက်ကုန်ပြီးသည်၊ ဝါ-အထူး သဖြင့် လွတ်မြောက်ကုန်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟေတုမန္တဝိသေသနာ) ပရိသဒ္ဓါ-ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဥပက္ကိလေသနံ-လောဘစသော ဥပက္ကိလေသ တရားတို့၏၊ အာရမဏဘာဝမ္ဘိ-အာရုံ၏အဖြစ်သို့သော်မှလည်း၊

အနုပဂမနတော-မကပ်ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဧတာ သိက္ခာတိ-ဧတာ သိက္ခာဟူ၍၊
 ဝါ-ဤသိက္ခာတို့မှ သိက္ခာဟူ၍၊ ဝတ္တံ-ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ (ချီးမြှောက်၍ ပြောဆိုခြင်း
 ငှာ)၊ ယုတ္တာ-သင့်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အဋ္ဌသု-ကုန်သော၊ မဂ္ဂဖလေသု(ဧဝ)-
 မဂ်ဖိုလ်တို့၌သာ၊ ဝိဇ္ဇန္တိ-ရှိကုန်၊ [“ဝိပုမုတ္တာ ပရိသုဒ္ဓါ အာရမဏဘာဝဓမ္မိ အနုပဂမန
 တော” ဖြင့် လောကီသိက္ခာတို့ကို ‘ကုန်သည်၊ လောကီသိက္ခာတို့ကား တဏှာ
 လောဘစသည်တို့၏ အာရုံပြုခံနေရသေးသောကြောင့် ဝိပုမုတ္တာပရိသုဒ္ဓံ မဖြစ်ကြ
 ကုန်၊ မဂ္ဂဖလေသုနောက်၌ ဧဝထံညှိရမည်ဟု မဓုဖွင့်၏။]

တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊ စတုမဂ္ဂဟောဋ္ဌိမဖလတ္တယဓမ္မာဝိယ- ၄-ပါးသောမဂ်၊
 အောက်ဖိုလ် ၃-ပါးအပေါင်းဖြစ်သော တရားတို့ကဲ့သို့၊ အရဟတ္တဖလဓမ္မာဝိ-
 အရတ္တဖိုလ် တရားတို့သည်လည်း၊ (အာသကံ တဗ္ဗာ သီယံ-၌စပ်)၊ တာသု
 သိက္ခာသု-ထို သီလ သမာဓိ ပညာအားဖြင့် ၃-ပါးသော သိက္ခာတို့၌၊ ဇာတာ-
 ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤ ဝစနတ္ထကြောင့်၊ တံ သိက္ခာသမဂ် နော-ထိုအရဟတ္တဖိုလ်
 သိက္ခာနှင့်ပြည့်စုံသော၊ အရဟတော-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဣတရေသဝိယ-အခြားသော
 သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ကဲ့သို့၊ သေက္ခတ္ထေ-သေက္ခ၏ အဖြစ်သည်၊ သတိ-ဖြစ်လသော်၊
 [မဓု၌ “သတိ ဝတ္တဗ္ဗေဝါ”ဟု ၂-နည်းရှိသောကြောင့် ဤ “သတိ”သည် ရှေးပါဠိ
 ဟုတ်ဟန်မတူ။] ဧတေ-ဤတရားတို့သည်၊ သေက္ခဿ-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သန္တကာ-
 ဥစ္စာတို့တည်း။) ဣတိစ-ဤဝစနတ္ထကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဧတေသံ-ဤတရား
 တို့၏၊ သိက္ခာ-ကျင့်ခြင်းဟူသော၊ သီလံ-အလေ့သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိစ-ဤဝစနတ္ထ
 ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သေက္ခာတိ-သေက္ခတို့လေလားဟူ၍၊ အာသကံ တဗ္ဗာ-
 ယုံမှားထိုက်ကုန်သည်၊ သီယံ-နံ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ ယုံမှားထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ တဒါသကံနိဝတ္တနတ္ထံ-(အရဟတ္တဖိုလ်၌ သေက္ခလေလားဟု) ထို ယုံမှား
 ဖွယ်ကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ အသေက္ခာတိ-ဟူ၍၊ ယထာ ဝုတ္တသေက္ခဘာဝ
 ပဋိသေဓော-အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးသော သေက္ခ၏ အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်းကို၊
 ကတော-ပြုအပ်ပြီ၊ [“တာသု သိက္ခာသု ဇာတာ”စသည်တို့သည် အဋ္ဌကထာ၌
 လာသော “တီသု သိက္ခာသု ဇာတာ” စသော ၃-ဝိဂ္ဂဟပင်တည်း၊ ကြွင်းသော
 မုတ်ဖွယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]

ဟိ-မှန်၊ [မဓု၌ “ဝိဝရိတံ”ဟု ဝိတ္ထာရဆို၏။] (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-
 ကြောင့်၊ အရဟတ္တဖလေ-၌၊ ပဝတ္ထမာနာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ သိက္ခာ-သီလသမာဓိ
 ပညာဟူသော ၃-ပါးသောသိက္ခာတို့သည်၊ ပရိနိဋ္ဌိတသိက္ခာကိစ္စတာ-ပြီးပြီးသော
 သိက္ခာကိစ္စ ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သိက္ခာကိစ္စံ-ကျင့်ကြံအားထုတ်ခြင်းကိစ္စကို၊
 န ကရောန္တိ-မပြုကုန်တော့၊ ကေဝလံ-သိက္ခာကိစ္စကို ပြုခြင်းမဖက်သက်သက်၊
 သိက္ခာဖလဘာဝေန-သိက္ခာ၏ အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကြကုန်၏။

တသ္မာ-ကြောင့်၊ တာ-ထိုအရဟတ္တဖိုလ်သိက္ခာတို့သည်၊ သိက္ခာဝစနံ-သိက္ခာဟူသော သဒ္ဓါကို၊ (သိက္ခာဟူသောအမည်ကို)၊ န အရဟန္တိ-မထိုက်ကုန်၊ တံ သမင်္ဂိ-နောပိ- ထိုအရဟတ္တဖိုလ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့လည်း၊ သေက္ခဝစနံ-ကို၊ န (အရဟန္တိ)- မထိုက်ကုန်၊ တံသမ္ပယုတ္တာစ-ထိုအရဟတ္တဖိုလ်သိက္ခာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့ သည်လည်း၊ သိက္ခာနသီလာ-ကျင့်ခြင်း အလေ့ရှိကုန်သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ သိက္ခာသု ဇာတာတိအာဒိ အတ္ထေဟိ-သိက္ခာသုဇာတာ အစရှိသော ၃- ပါးသော ဝစနတ္ထတို့ကြောင့်၊ အဂ္ဂဖလဓမ္မာ-အရဟတ္တဖိုလ် တရားတို့သည်၊ သေက္ခာ- သေက္ခတို့သည်၊ နဟောန္တိ-မဖြစ်နိုင်ကုန်။

ပန-ကား၊ ဟေဋ္ဌိမဖလေသု-အောက်ဖိုလ်တို့၌၊ သိက္ခာ-တို့သည်၊ သကဒါ ဂါမိမဂ္ဂဝိပဿနာဒိနံ-သကဒါဂါမိမဂ်၏ ဝိပဿနာ အစရှိသည်တို့၏၊ ဥပနိဿယ ဘာဝတော-အားကြီးသော မှီရာတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သိက္ခာကိစ္စ-ကျင့်ကြံအားထုတ် ခြင်းကိစ္စကို၊ ကရောန္တိ-ပြုကုန်သေး၏၊ (ပြုဆဲဖြစ်ကြကုန်၏)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သိက္ခာဝစနံ-ကို၊ အရဟန္တိ-ထိုက်ကုန်၏၊ တံ သမင်္ဂိ-နောစ-ထိုအောက်ဖိုလ် ၃- ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း၊ သေက္ခဝစနံ-သေက္ခ ဟူသော သဒ္ဓါ ကို၊ (အရဟန္တိ)၊ တံ သမ္ပယုတ္တာစ-ထိုအောက်ဖိုလ် သိက္ခာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့သည် လည်း၊ သိက္ခာနသီလဝုတ္တိ-ကျင့်ခြင်းအလေ့အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထိ-ထိုအောက်ဖိုလ် ၃-ပါးတို့၌၊ ဓမ္မာ-သီလ သမာဓိ ပညာ ၃-ပါးသော သိက္ခာတရားတို့သည်၊ ယထာဝုတ္တေဟိ-အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးကုန် သော၊ အတ္ထေဟိ-သိက္ခာဇာတာ အစရှိသော ဝိဂြိုဟ်အနက်တို့ကြောင့်၊ သေက္ခာဇေ- သေက္ခတို့မည်သည်သာ၊ ဟောန္တိ၊ [သေက္ခာဇေ ဟောန္တိ၊ မရ၊ ဇေကို သေက္ခာနှင့် တွဲပါ-ဟူလို။]

ဟေဋ္ဌိမဖလေသုပန။ ။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် အောက်ဖိုလ် ၃-ပါး၌ရှိသော တရားတို့လည်း သိက္ခာဖလ၏အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် သိက္ခာအမည် မရကြ တော့၊ ထိုအောက်ဖိုလ်သိက္ခာနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့လည်း သေက္ခာအမည် မရကြတော့၊ ထိုအောက်ဖိုလ် ၃-ပါးနှင့် ယှဉ်သော တရားတို့လည်း သေက္ခာအမည် မရကြတော့၊ ဟု မှတ်ရမည်လော-ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား၊ “ဟေဋ္ဌိမဖလေသု ပန” စသည်မိန့်၊ အောက်ဖိုလ် ၃-ပါး၌ရှိသော သီလ သမာဓိ ပညာတို့ကား အထက်မဂ်ရရှိရန် ဝိပဿနာအား ပကတူပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရသေးသောကြောင့် သိက္ခာကိစ္စမပြီးသေး၊ ကျင့်တုန်း ကျင့်ဆဲ ကြီးစားဆဲသာဖြစ်ရကား “သိက္ခာသု ဇာတာ” စသော ဝစနတ္ထ ၃-ပါးကြောင့် သေက္ခာအမည်ရကြသေး၏၊ ထိုအောက်ဖိုလ်သိက္ခာနှင့် ပြည့်စုံသော အောက်ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သမ္ပယုတ်တရားများလည်း သေက္ခာအမည်ရကြပါသေးသည်-ဟူလို။ [မရ၌ ကျမ်းတုန်းနှင့်တကွ အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုး ပြထား၏။]

ဝါ-တစ်နည်း၊ သေက္ခာတိ-သေက္ခာဟူသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ အပရိယောသိတံ သိက္ခာ-မပြီးဆုံးသေးသော သိက္ခာတို့ကို၊ ဒဿိတာ-ပြအပ်ကုန်ပြီ၊ အနန္တ ရမေဝ-အခြားမဲ့၌ပင်၊ အသေက္ခာတိဝစနံ-အသေက္ခာဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ပရိယောသိတံ သိက္ခာနံ-ပြီးဆုံးပြီးသော သိက္ခာတို့ကို၊ ဒဿနံ-ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ လောကီယနိဗ္ဗာနာနံ-လောကီတရား၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့၏၊ အသေက္ခတာ ပတ္တိ-အသေက္ခ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ (အသေက္ခအမည်ကို ရခြင်းသည်) န (ဟောတိ)-မဖြစ်။

ဝုဒ္ဓိတ္တာ ဝါ သေက္ခာတိ ဧတသ္မိံ အတ္ထေ-ဟူသော ဤအနက်၌၊ (အဋ္ဌကထာ ပွင့်ပြအပ်သောအနက်၌၊ သေက္ခဓမ္မေသုဇေဝ-သေက္ခ တရားတို့တွင်ပင်၊ [မဂ်၄-ပါး၊ အောက်ဖိုလ် ၃-ပါး တရားတို့တွင်ပင်။] ကေသဗ္ဗိ-အချို့ကုန်သော၊ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တာနံ-ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သော တရားတို့၏၊ (အရဟတ္တမဂ်ကို ရည်ရွယ်သည်။) အသေက္ခတာ-အသေက္ခတို့၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ-အသေက္ခအမည်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ တေန-ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အရဟတ္တ မဂ္ဂဓမ္မာ (ဇေ)-အရဟတ္တမဂ် တရားတို့သည်သာ၊ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တာစ-ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်ကုန်ပြီးသည်လည်းကောင်း၊ ယထာပုတ္တေဟိ-နံသော၊ အတ္ထေဟိ-“သိက္ခာသု+ဇာတာ” အစရှိသော အနက် ၃-ပါးတို့ကြောင့်၊ သေက္ခာစ-သေက္ခစဉ်မည်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ ဣတိ ကတ္တာ-ကြောင့်၊ အသေက္ခာ-အသေက္ခတို့သည်၊ အာပဇ္ဇာဖြစ်ကုန်သည်မဟုတ်လော၊ ဣတိ-ဤသို့ စောဒနာအံ၊ န-မဖြစ်ကုန်၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) တံ သဒိသေသု-ထို အရဟတ္တမဂ်တရားနှင့် တူသော အရဟတ္တဖိုလ်တရားတို့၌၊ တဗ္ဗောဟာရာ-ထို အသေက္ခဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကြောင့်တည်း။

ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ပရိညာဒိကိစ္စ ကရဏံ-ပရိညာ အစရှိသော ၄-ပါးသောကိစ္စကို ပြုခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပါကဘာဝဉ္စ-အကျိုးကို မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောကိုလည်းကောင်း၊ [ဝိပါကဘာဝန္တိ ဝိပါက ဝိပစ္စနဘာဝံ-မဓု။] ထပေတွာ-၍၊ အရဟတ္တဖလံ-အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂတော-မှ၊ နိဇ္ဇာနာ ကရဏံ-အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးမရှိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အရဟတ္တဖိုလ်၏

သေက္ခဝိဝါ။ ။လောကီကုသိုလ် ကြိယာနှင့် နိဗ္ဗာန်တရားတို့၏ အသေက္ခ အမည်မရခြင်းမှာ အခြားအကြောင်းတစ်မျိုးကို ပြလိုသောကြောင့် “သေက္ခာဝါ” စသည်မိန့်၊ ရှေ့၌ အပရိယောသိတံ သိက္ခာတရားတို့ကို “သေက္ခ”ဟု ပြပြီး၍ အခြားမဲ့၌ပင် “အသေက္ခာ”ဟု မာတိကာ၌ဆက်၍ ဟောတော်မူအပ်သောစကားသည် ပရိယောသိတံ သိက္ခာတို့ကိုပြသော စကားဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် လောကီတရား နိဗ္ဗာန်တရားတို့မှာ ပရိယောသိတံသိက္ခာ (ပြီးပြီးသောသိက္ခာ) တရားများ မဟုတ်ရကား အသေက္ခအမည် မရထိုက်ကြ။

အရဟတ္တမဂ်မှ အထူးမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သေက္ခာ-သေက္ခ ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဧဝ မဗ္ဗာ-ထိုအရဟတ္တဖိုလ်တရားသည်ပင်၊ အရဟတ္တဖိုလ်လောကံ-အရဟတ္တဖိုလ်၏ အဖြစ်သို့၊ အာပန္နာ-ရောက်ကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တု-ငှာ၊ သက္ကာ-န်၏၊ စ-သည် သာမကသေး၊ ကုသလသိုခတော-ကုသိုလ်သုခထက်၊ ဝိပါကသုခ-ဝိပါကသုခသည်။ သန္တတရတယ-သာ၍ ငြိမ်သက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဏီတတရ-သာ၍မွန် မြတ်၏၊ (ဤစကားဖြင့် အတိသယနည်းဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုပြ၏။) ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ တေမဗ္ဗာ-ထိုအရဟတ္တဖိုလ်တရားတို့သည်၊ ဝုဒ္ဓိတ္တာစ-ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်လည်း၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (အရဟတ္တမဂ်ဟူသော သေက္ခ တို့သည်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏ဟုဆိုခြင်းငှာ တတ်ကောင်း ကုန်သည်၏အဖြစ်၊ ကုသိုလ်သုခထက် ဝိပါက သုခက သန္တပဏီတတရ၏ အဖြစ် ကြောင့်၊) အသေက္ခာတိ-ဟူ၍၊ ဝုဒ္ဓန္တိ-န်၏၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။ [ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တာ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ အကျဉ်းချုပ် ပြထားပြီး၊ အကျယ်ကို ပါဠိလျှောက်အတိုင်းသိပါ။]

ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနာ သမတ္တတာဒီဟိ-ကိလေသာကို ပယ်ချွတ်ခြင်း၌ မစွမ်းနိုင် ကုန်သည်၏အဖြစ် အစရှိသော အကြောင်း ၃-ပါးတို့ကြောင့်၊ [မဟဂ္ဂုတ်၌လာသော အကြောင်း ၃-ပါးတို့၏ "ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော အကြောင်း ၃-ပါးတို့ကြောင့်၊] ပရိတ္တာ-တို့မည်၏၊ ကိလေသ၊ပေ၊တာယာတိ-ဟူသော၊ အတ္တတ္တယမ္ပိ-အနက် ၃- ပါးအပေါင်းသည်လည်း၊ ကုသလေသု-တို့၌၊ ယုဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ဝိပါကကိရိယေသု- တို့၌၊ ဒီဃသန္တာနတာဝ-ဒီဃသန္တာန၏အဖြစ်သည်သာ၊ (ယုဇ္ဇတိ)။

ဝါ-တစ်နည်း၊ ပမာဏကရေဟိ-နှိုင်းယှဉ် တိုင်းတာမှုကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ ဩဠာရိကေဟိ-ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းကုန်သော၊ ကာမတဏှာဒီဟိ-ကာမတဏှာ အစရှိသော တရားတို့သည်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒာ-ပိုင်းဖြတ်အပ်သော တရားတို့သည်၊ ပရိတ္တာ-

ဒီဃသန္တာနတာ စသည်။ ။ဤအဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီး၊ အနုဋီကာ၌ကား "ဝိက္ခမ္ဘန" အရ ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနအပြင် ဝိတက်စသော အောက်အောက်ချာန်အင်္ဂါကို ခွာခြင်းဟူသော အနက်ကိုလည်းပြ၏။ ထို့ပြင် "ဝိပုလံ+ဖလံ ဝိပုလပ္ပလံ-ပြန့်ပြောကြီးကျယ်သော အကျိုး" ဟု ကမ္မဓာရ်ပြုလျှင် "ဝိပုလေတယ" ဟူသော ဟိတ်သည် မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါကအတွက်လည်း သင့်၏ဟု ဆိုသည်။

ပမာဏကရေဟိ ဝါ။ ။ဤနည်းကား (အပမာဏာတိုင်အောင်) ဋီကာဆရာ၏ အတ္တနောမတိတည်း၊ ပရိတ္တာ၌ "ပရိ+အတ္တ"ဟုခွဲ၍ အတ္တ အာပုပ္ဖဒါတိ၏ အဝေဏှ အနက်ဖြင့် "ပရိသမန္တတော အာဒီယန္တေတိ ပရိတ္တာ"ဟု ပြု၊ ကာမတဏှာစသော ဩဠာရိက ကိလေသာတို့သည် "ဤသူဟာ ဂုဏ်အားဖြင့် ဤအဆင့်အတန်း၌သာ ရှိသေး၏" ဟု အတိုင်း အရှည်ကို ပြုတတ်သောကြောင့် ပမာဏကရမည်၏။ ထိုပမာဏကရ ကိလေသာတို့သည် ပိုင်းဖြတ်အပ်သောတရားတို့သည် ပရိတ္တတို့ မည်၏။

တို့မည်၏။ [အာရုံပြုခံရသည်ကို “ပိုင်းဖြတ်အပ်” ဟု ဆိုသည်။] တေဟိ-ထိုကာမ တဏှာ အစရှိသောတရားတို့သည်။ အပရိစ္ဆိန္ဒတ္တာ-မပိုင်းဖြတ်အပ် မပိုင်းဖြတ်ကုန် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သုခုမေဟိ-သိမ်မွေ့ကုန်သော၊ ရူပတဏှာဒီဟိ-ရူပတဏှာ အစရှိသော တရားတို့သည်။ ပရိစ္ဆိန္ဒာ-ပိုင်းဖြတ်အပ်သောတရားတို့သည်။ ပမာဏ မဟတ္တံ-ပမာဏ အားဖြင့် ကြီးကျယ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂတာ-ရောက်သောတရား တို့တည်း။ ဣတိ-ကြောင့်၊ မဟဂ္ဂတာ-တို့မည်၏။ အပရိစ္ဆိန္ဒာ-ကာမတဏှာ အစရှိသော တရားတို့သည်။ မပိုင်ဖြတ်အပ် မပိုင်းဖြတ်နိုင်သော လောကုတ္တရာတရားတို့သည်။ အပ္ပမာဏာ-တို့မည်၏။

အတပ္ပကဋ္ဌနာတိ-ကာ၊ ဒီဝသံ-တစ်နေ့ပတ်လုံး၊ ပစ္စဝေက္ခိယမာနာပိ- ပစ္စဝေက္ခကာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်အပ်ပါကုန်သော်လည်း၊ လောကုတ္တရာဓမ္မာ- လောကုတ္တရာတရားတို့သည်။ တိတ္ထိ-တင်းတိမ်အားရခြင်းကို၊ နဇနေန္တိ-မဖြစ်စေ နိုင်ကုန်၊ (ဒီဝသံ) သမာပဇ္ဇိယမာနာပိ-သမာပတ် ဝင်စားအပ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဖလဓမ္မာ-ဖိုလ်တရား တို့သည်။ (တတ္ထိ-ကို၊ နဇနေန္တိ-နံ) ဣတိ-ကြောင့်၊ (အတပ္ပကာ-အတပ္ပကတို့ မည်၏။)

မာတုယာတာဒီသု-အမိကိုသတ်ခြင်း အစရှိသော ကံတို့၌၊ ပဝတ္တမာနာပိ- ဖြစ်သူတို့သည်လည်း၊ ဟိတသုခံ-စီးပွားချမ်းသာကို၊ ဣစ္ဆန္တာဝ-လိုလားကုန်သည် သာလျှင်၊ (ဟုတွာ)၊ ပဝတ္တန္တိ-နံ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေဓမ္မာ-ထို မာတုယာတအစ ရှိသော တရားတို့သည်။ မေ-ငါ၏။ ဟိတသုခါဝဟာ-စီးပွားချမ်းသာကို ဆောင်နိုင် ကုန်သည်။ ဘဝဿန္တိ-နံ လတ္တံ့၊ ဣတိ-သို့၊ အာသိသိတာ-တောင့်တအပ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ တတာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ အသုဘာ၊ ပေ၊ နတ္တေသု-အသုဘ၊ အသုခ၊ အနိစ္စ၊ အနတ္တဖြစ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၌၊ သုဘာဒိ၊ ပေ၊ ဒုဠတာယ-သုဘ အစရှိသော

သုခုမေဟိပေ၊ မဟဂ္ဂတာ။ ။ ထိုကာမတဏှာစသော ဩဋ္ဌာရိကကိလေသာတို့ ပိုင်းဖြတ်နိုင် အာရုံပြုနိုင်လောက်အောင် မသေးငယ်ဘဲ ရူပတဏှာ အရူပတဏှာတို့က သာ ပိုင်းဖြတ်နိုင်သဖြင့် မဟတ္တံ-ပမာဏအားဖြင့် ကြီးကျယ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂတာ-ရောက်သောတရားတို့သည် မဟဂ္ဂတာတို့မည်၏။ “မဟတ္တံ+ဂတာ မဟဂ္ဂတာ” ဟုပင် ပြု၊ [ရူပတဏှာဟူသည် ရူပဈာန် ရူပပိပါက်ကို တပ်မက်တတ်သော တဏှာတည်း၊ အရူပတဏှာဟူသည် အရူပဈာန် အရူပပိပါက်ကို တပ်မက်တတ်သော တဏှာတည်း။]

အပ္ပမာဏာ။ ။ ထိုတဏှာ ၃-ရပ်တို့၏ အပိုင်းအဖြတ် (အာရုံပြု) မခံရသောကြောင့် လောကုတ္တရာတရားတို့ကား “အပ္ပမာဏ (ပမာဏမရှိသော) တရား” ဟု အမည်ရသည်။ ဤအပ္ပမာဏ၌ မာဓာတ်သည် ပိုင်းဖြတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ “ပမိယန္တေ ပရိစ္ဆိန္ဒန္တေ တိ ပမာဏာ၊ န+ပမာဏာ အပ္ပမာဏာ” ဟု ပြု၊ နောက် ပရိယာပနုရက်၏ အပရိယာပနာပုဒ်၌လည်း ဋီကာဝယ် ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြဋ္ဌာန်းလတ္တံ့။

ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်ဖြစ်ခြင်း၏ နိုင်မြဲသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အာနန္တ ရိယ၊ပေ၊ ဒိဋ္ဌိသု-အာနန္တ ရိယကံ၊ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံတို့၌၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ တေဓမ္မာ-ထိုတရားတို့သည်၊ အသုဘာဒိသု-အသုဘ အစရှိသော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၌၊ သုဘာဒိဝိပရိတပ္ပဝတ္တိကာ-သုဘအစရှိသော ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-နံ၏၊ မိစ္ဆာသဘာဝါတိ-ကား၊ မုသာသဘာဝါ-မှားယွင်းသော သဘောရှိကုန်၏။

အနေကေသု-များစွာကုန်သော၊ အာနန္တ ရိယေသု-အာနန္တ ရိကံတို့ကို၊ ကတေ သု-ပြုအပ်ပြီးကုန်လသော်၊ တတ္ထ-ထိုကံတို့တွင်၊ ယံ-အကြင်ကံသည်၊ ဗလဝံ-အားရှိ၏၊ တံ-ထိုကံသည်၊ ဝိပစ္စတိ-မှည့်ရင့်၏၊ ဝါ-အကျိုးပေး၏၊ ဣတရဓနိ-အခြားသောကံတို့သည်၊ န (ဝိပစ္စန္တိ)မမှည့်ရင့်ကုန်၊ ဝါ-အကျိုးမပေးကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဧကန္တ ပေတောယ-ဧကန် အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နိယတတာ-နိယတ၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝတ္တု-ဆိုခြင်းငှာ၊ နသတ္တာ၊ ဣတိ-ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ ဝိပါကဒါနေ သတိတိအာဒိ-ကို၊ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ-ဆိုပြီး။ [“ဝိပါကဒါနေသတိ” အစရှိသော ပရိကပ္ပစကားကို ဆိုပြီး-ဟူလို။]

တတ္ထ-ထိုဝိပါကဒါနေ သတိ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ခန္ဓဘောဒါ နန္တရန္တိ-ကား၊ စုတိ အနန္တ ရံ-စုတိ၏အခြားမဲ့၌၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)၊ စုတိ-စုတိကို၊ မရဏနိဒ္ဒေသေ-မရဏနိဒ္ဒေသ၌၊ [သစ္စဝိဘင်း ပါဠိတော် သုတ္တန္တ ဘာဇနိယ မရဏနိဒ္ဒေသ၌။] ခန္ဓာနံ ဘောဒေတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ-ဟော်တော်မူအပ်ပြီး၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ခန္ဓဘောဒါနန္တရန္တိပဒဿ-၏၊ စုတိအနန္တ ရန္တိ အတ္ထော-ကို၊ မယာ၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီး။) ဤတိုင်အောင်သော စကားရပ်များ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကံထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီး။]

ဧတေနဝစနေန-ဝိပါကဒါနေ သတိ ခန္ဓဘောဒါနန္တရမေဝဟူသော ဤစကား ဖြင့်၊ [နိယတာဝုတ္တာ-၌စပ်။] ဖလဒါနေ-အကျိုးပေးခြင်းသည်၊ သတိ-သော်၊ စုတိအနန္တ ရောဓေ-စုတိ၏အခြားမဲ့ကာလသည်သာ၊ (ဧတေသံ-ထို အာနန္တ ရိယကံ၊ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံတို့၏၊ ဖလကာလော-အကျိုးပေးရာကာလတည်း။) ဧတေသံ-တို့၏၊ အညော-စုတိအနန္တ ရကာလမှ တစ်ပါးသော၊ ဖလကာလော-သည်၊ န-မရှိ၊

ဧတေန ဝစနေန၊ပေးဒါနနိယမေန။ ။ဤစကားသည် အဋ္ဌကထာ၌ ကောက်ချက်ချ၍ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကိုပြသော စကားတည်း။ “ဖလဒါနေသတိ ခန္ဓဘောဒါနန္တရမေဝ ဖလဒါနတော=အကျိုးပေးရလို့ရှိလျှင် စုတိ၏အခြားမဲ့သောလျှင် အကျိုးပေးခြင်းကြောင့်” ဟူသော စကားအရ အဋ္ဌကထာဆရာသည် အကျိုးပေးရာကာလ၏ မြဲခြင်းကြောင့် နိယတအဖြစ်ကို ဆိုအပ်၏၊ အကျိုးပေးခြင်း၏ မြဲခြင်းကြောင့် နိယတအဖြစ်ကို ဆိုအပ်သည် မဟုတ်။

ဣတိ-သို့၊ ဖလကာလနိယမေန-အကျိုးပေးရာ ကာလ၏ မြဲခြင်းကြောင့်သာ လျှင်၊ နိယတတာ-နိယတတို့၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ (သင်္ဂဟကာရေန-သည်) ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဖလဒါနနိယမေန-အကျိုးပေးခြင်း၏ မြဲခြင်းကြောင့်၊ (နိယတတာ ဝုတ္တာ) န (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နိယတဖလကာလာနံ-မြဲသော အကျိုးပေးရာ ကာလရိုကုန်သော၊ အညေသမ္ပိ-အာနန္တ ရိယကံ၊ နိယတမိစ္ဆာ ဒိဋ္ဌိကံ တို့မှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယာနံ-ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံတို့၏လည်းကောင်း၊ ပြီသည် ဂရဟာဇောတက၊ နိယတတာ-နိယတတို့၏အဖြစ်သည်၊ အာဝဇ္ဇတိ-ဖြစ်နေ၏။

တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အခြားကံတို့၏ နိယတဖြစ်ခြင်းဟူသော အပြစ်ရှိရာ သောကြောင့်)၊ ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာနံ-မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် တရားတို့၏၊ ပစ္စယန္တရ ဝိကလတာဒိဟိ-အကြောင်းတစ်ပါး၏ ချို့တဲ့သည်၏အဖြစ် အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ အဝိပစ္စမာနာနမ္ပိ-မမှည့်ရင့်ရပါကုန်သော်လည်း၊ ဝါ-အကျိုးမပေးရပါကုန်သော်လည်း၊ အတ္တနော-၏သဘာဝေန-သဘောအားဖြင့်၊ ဝိပါကဓမ္မတာ-ဝိပါကဓမ္မတို့၏အဖြစ်ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗ) ဝိယ-သကဲ့သို့၊ (တထာ)၊ ဗလဝတာ-သော၊ အာနန္တ ရိယေန-အာနန္တ ရိယကံတစ်ပါးသည်၊ ဝါ-က၊ ဝိပါကေ-အကျိုးကို၊ ဒိဇ္ဇေ-ပေးအပ်ပြီးသော်၊ အဝိပစ္စမာနာနံပိ-မမှည့်ရင့်ရပါကုန်သော်လည်း၊ ဝါ-အကျိုးမပေးရသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ အာနန္တ ရိယာနံ-အာနန္တ ရိယကံတို့၏။

ဣတိ၊ပေ၊အံပဇ္ဇတိ။ ။ဤကား အဋ္ဌကထာစကားအရ ဥပပဇ္ဇဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယ ကံတို့၏ နိယတကံအဖြစ်ရောက်ပုံကိုပြသော လဒ္ဓဒေါသစကားတည်း၊ ဤသို့ အကျိုးပေးရာကာလ၏ မြဲခြင်း ကြောင့် နိယတဟုဆိုလျှင် ဒုတိယဘဝကာလဟု အကျိုးပေးရာကာလ သတ်မှတ်ချက်ရှိသော ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံ၊ ပစ္စပ္ပန်ဘဝကာလဟု သတ်မှတ်ချက်ရှိသော ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံ၊ ပစ္စပ္ပန်ဘဝကာလ ဟု သတ်မှတ်ချက်ရှိသော ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံတို့အတွက် နိယတအဖြစ် (နိယတအမည်) ဖြစ်နေခြင်းဟူသော အဖြစ်ရောက်သည်-ဟုလို။

တသ္မာ၊ပေ၊ဝေဒိတဗ္ဗ။ ။ဤဝါကျ၌ကား ဋီကာဆရာက မိမိအလိုကိုပြသော ဝါကျတည်း၊ အကျိုးပေးရာကာလ၏ မြဲခြင်းကြောင့် နိယတအမည်ကိုဆိုလျှင် ဥပပဇ္ဇဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံတို့၏ နိယတအဖြစ်ကို မတားမြစ်နိုင်သောကြောင့် ဖလဒါနနိယမကြောင့်သာ နိယတအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာနန္တ ရိယအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိထိုက်ပါသည်-ဟုလို။ [တသ္မာကို “ဖလဒါန နိယမေန နိယတာ အာနန္တ ရိယတာစ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ၌စပ်၊ မဇ္ဈိကား “ဖလဒါန နိယတသဘာဝေါ အာနန္တ တရိယသဘာဝါစပဝတ္တိ” ၌ အစပ်ပြ၏၊ စဉ်းစားပါလေ။]

ဝိပါကဓမ္မ၊ပေ၊ပဝတ္တိတိ။ ။ဤကား “အတ္တနော သဘာဝေန၊ပေ၊ဝေဒိတဗ္ဗာ” ၏ အကြောင်းပြတည်း၊ ထိုသို့အကြောင်းပြရာ၌ ကုသိုလ်အကုသိုလ်တရားတို့၏ ဝိပါကဓမ္မအမည်ရပ်ကို ဥပမာအားဖြင့်ပြသည်၊ ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့သည် အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသော အဖော်အပေါင်းအကြောင်း

ဖလဒါနေ-အကျိုးပေးခြင်း၌၊ နိယတသဘာဝါ-မြဲသော သဘောရှိသည်လည်းဖြစ်
 သော၊ အာနန္တရိယသဘာဝါစ-အာနန္တရိယသဘောရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ပုဝတ္တိ-
 ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အတ္တဇနာ-၏၊ သဘာဝေန-အားဖြင့်၊
 ဖလဒါနနိယမေနေဝ-အကျိုးပေးခြင်း၏ မြဲခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ နိယတတာ-
 နိယတ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာနန္တရိယတာစ-အာနန္တရိယ၏ အဖြစ်ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

စ-ဆက်၊ တေသံ-ထို အာနန္တရိယ ကံတို့၏၊ နိယတသဘာဝါ-မြဲသော
 သဘောရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ အာနန္တရိယသဘာဝါစ-အာနန္တရိယသဘောရှိသည်
 လည်းဖြစ်သော၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ ဧတံ-ဤစကားကို၊
 အဝဿံ-မချွတ်ကေန၊ သမ္ပဋိန္ဒြိတဗ္ဗံ-လက်ခံထိုက်၏၊ (ကသ္မာ-နည်း)၊ အညဿ-
 သော၊ ဗလဝတော-အားရှိသော၊ အာနန္တရိယဿ-အာနန္တရိယကံ၏၊ အဘာဝေ-
 မရှိခြင်းသည်၊ (သတိ)၊ စုတိအနန္တရံ-စုတိ၏အခြားမဲ့ကာလ၌၊ ဧကန္တေန-စင်စစ်
 အားဖြင့်၊ ဖလဒါနတော-အကျိုးပေးခြင်းကြောင့်တည်း။

ကုန်သွားသော်လည်းကောင်း၊ ကာလဂတိ စသော အကြောင်းတို့က ပိပတ္တိ ဖြစ်နေသော်လည်းကောင်း
 အကျိုးမပေးနိုင်ကြ၊ ထိုသို့အကျိုးမပေးသော်လည်း ပိပါကဓမ္မအမည်ကား မပျက်ဘဲ တည်မြဲ
 တည်ရှိသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ အားကြီးသော အာနန္တရိယကံတစ်ပါးပါးက အကျိုးပေးသွားသဖြင့်
 အကျိုးမပေးကြရသော အာနန္တရိယကံများ၏လည်း အကျိုးပေးခြင်း၌ မြဲသောသဘော အာနန္တရိယ
 သဘောကား မရှေ့လျော့ဘဲရှိမြဲရှိကြ လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဖလဒါနနိယမကြောင့်သာ နိယတအဖြစ်
 အာနန္တရိယအဖြစ်ကို သိထိုက်ပါသည်-ဟူလို။

ပစ္စယန္တရုဂ်ကလတာဒိဟိ။ ။ပစ္စယောနာမ အဝိဇ္ဇာတဏှာ၊ ဝိကလော ပိပတ္တိ၊
 အာဒိသဒ္ဓေန ကာလဂတိ ဥပဓိပယောဂ စေတောပဏိဓာဒယော သင်္ဂဏှာတိ၊-(မခု)။ ကာလ
 ပိပတ္တိစသည်ဖြစ်နေလျှင် ကုသိုလ်ကံသည် အကျိုးမပေးနိုင်၊ အထက်ဘုံ၌ အကျိုးပေးနိုင်သော
 ကံသည်လည်း-စေတောပဏိဓိက အောက်ဘုံ၌ တောင့်တမှုရှိနေလျှင် ထိုစေတောပဏိဓိကြောင့်
 ထိုကံသည်-အထက်ဘုံ၌အကျိုး မပေးနိုင်၊ ဥပမာ-အထက်နတ်ဘုံ၌ဖြစ်ဖို့ရန် ကံရှိနေသော်လည်း
 လူ့ဘုံ၌ ပါရမီဖြည့်လိုသော ဘုရားအလောင်း၏ လူ့ဘုံကိုတောင့်တမှု ပဏိဓိကြောင့် အထက်ဘုံ၌
 ဖြစ်နိုင်သောကံက အကျိုးမပေးနိုင်တော့သကဲ့သို့တည်း။

အဝဿံပပ၊ဖလဒါနတော။ ။အကျိုးမပေးရသော အာနန္တရိယတို့အတွက် နိယတ
 အာနန္တရိယအဖြစ်ကို ဝန်မခံထိုက်ပါသလော-ဟု ဧဝဒနာဗျယ်ရှိရကား “အဝဿံပပ၊ဖလ
 ဒါနတော”ဟုမိန့်သည်၊ ဧကန်ဝန်ခံထိုက်သည်-ဟူလို၊ (ဘာကြောင့်နည်း)၊ အခြားသော မိမိထက်
 အားရှိသော အာနန္တရိယကံ မရှိလျှင် စုတိအခြားမဲ့ ကာလ၌ ဧကန်အကျိုးပေးသောကြောင့်တည်း၊
 ဆိုလိုရင်းကား၊-ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ ပိပါကဓမ္မအဖြစ်သည် သဘာဝသိ၌ (ပင်ကို

နန-စောဒနာပါဠိအံ့၊ (ကိ-အဘယ်သို့ စောဒနာအံ့နည်း) ဧဝံ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊ အညေသမ္ပိ-အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယာနံ-ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံတို့၏၊ အညသ္မိ-အခြားသော၊ ဝိပါကဒါယကေ-အကျိုးပေးတတ်သော ကံသည်၊ အသတိ-မရှိလသော်၊ စုတိ အနန္တရမေဝ-စုတိ၏အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊ ဧကန္တေန-စင်စစ်ဧကန်အားဖြင့်၊ ဖလဒါနတော-အမျိုးပေးခြင်းကြောင့်၊ အာနန္တရိယ သဘာဝါ-အာနန္တရိယသဘောရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ နိယတသဘာဝါစ-နိယတ သဘော ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ် လော၊ ဣတိ၊ (နန-စောဒနာပါ၏) နာပဇ္ဇတိ-မဖြစ်၊ (ကသ္မာ-နည်း)၊ အသမာန ဇာတိကေန-မတူသောဇာတ်ရှိသောကံသည်လည်းကောင်း၊ စေတောပဏိဓိဝေသေန- စေတောပဏိဓိ၏အစွမ်းသတ္တိသည်လည်းကောင်း၊ ဥပဃာတကေနစ-ဥပဃာတကကံ တစ်ပါးပါးသည်လည်းကောင်း၊ နိဝတ္တေတဗ္ဗ ဝိပါကတ္တာ-တားမြစ်နိုင်သော အကျိုး ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-တားမြစ်နိုင်သော အကျိုးရှိသည့်အတွက်၊ (ဟိတိကူ)၊ အနန္တရေ-အခြားမဲ့ဘဝ၌၊ ဧကန္တ ဖလဒါယကတ္တာဘာဝါ-ဧကန် အကျိုးပေးတတ် သည်၏အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။

သဘောအတိုင်းပြီးသော) အမည်ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ အာနန္တရိယကံတို့၏ နိယတအဖြစ်၊ အာနန္တရိယအဖြစ်လည်း သဘာဝသိဒ္ဓပင်ဖြစ်သည်-ဟုလို့။

မှတ်ချက်။ ။အဋ္ဌကထာ၌ “ဖလဒါနေ သတိ ဓန္တောဒါနန္တရမေဝ ဖလဒါနတော” ဟု ဆိုသောကြောင့် “အကျိုးပေးရာကာလ၏ မြဲခြင်းကြောင့် နိယတမည်၏” ဟု ဆိုလို၏။ ဋီကာဆရာ ကား ထိုသို့ဖြစ်နေလျှင် ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယစသောကံတို့၏ နိယတအဖြစ်၌ ပါဝင်စရာရှိ၍ ဖလဒါနနိယမ (အကျိုးပေးခြင်း၏ မြဲခြင်း)ကြောင့် နိယတ အဖြစ်ကိုဆိုလိုသည်၊ ဤသို့ အဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာ၏ ကွဲပြားပုံကိုမှတ်ပါ။

နန ဧဝံပေ၊အာပဇ္ဇတိတိ။ ။ဗလဝတာ အာနန္တရိယေန ဝိပါကေ ဒိန္နေ အဝိပစ္စမာ နာနံပါပေသဘာဝါစ ပဝတ္တိ” ကို ဧဝံဟု ညွှန်သည်။ ဤသို့အားရှိသော အာနန္တရိယကံတစ်ခုက အကျိုးပေးသွားသောကြောင့် အကျိုးမပေးလိုက်ရသော်လည်း အာနန္တရိယကံတို့မှာ အကျိုးပေးခြင်း၌ မြဲသောသဘော အာနန္တရိယသဘောရှိလျှင်...ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံတို့မှာလည်း အခြားကံက အကျိုး မပေးလျှင် စုတိ၏အခြားမဲ့၌ ဧကန်အကျိုးပေးသောကြောင့် နိယတသဘော အာနန္တရိယ သဘောရှိရာမရောက် ပါလောဟု ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံတို့၏ နိယတ အာနန္တရိယအဖြစ်၌ ယုံမှားဖွယ် ရှိကြောင်းကို စောဒနာသည်။

နာပဇ္ဇတိပေဘာဝါ။ ။မတူသော ဇာတ်ရှိသော အခြားကံတစ်မျိုးကဖြစ်စေ၊ စေတောပဏိဓိကဖြစ်စေ၊ ဥပဃာတကကံ၊ တစ်မျိုးကဖြစ်စေ ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံ၏ အကျိုးကို တားမြစ်နိုင်သည့်အတွက် အခြားမဲ့ဘဝ၌ ဧကန်အကျိုးပေးမည့်သတ္တိ မရှိခြင်းကြောင့် ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယ ကံတို့မှာ နိယတသဘော အာနန္တရိယသဘော မရှိပါ-ဟုလို့။ [စေတော-ပဏိဓိက တားမြစ်ပုံကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။]

“အသမာနဇာတိကေန၊ စေတောပဏိဝိဝေသေန၊ ဥပယာတကေန” ဟူသော ကတ္တား ၃-ရပ်နှင့် နိဝတ္တေတဗ္ဗ သဘာဝ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ဗျတိရေကအားဖြင့် ထင်ရှားပြလို၍ “န ပန” စသည်မိန့်။]

ပန-ဗျတိရိက်အားဖြင့် ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့၊ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိနိ-ဒုတိယဈာန် အစရှိသောကံတို့သည်၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိနိ-ပဌမဈာန် အစရှိသော ကံတို့၏၊ (အသမာန ဇာတိကာနိ-မတူသောဇာတ်ရှိကုန်သော၊ ဖလနိဝတ္တကာနိ-အကျိုးကို တားမြစ်နိုင်သော ကံတို့သည်၊ ဟောန္တိ) ဝိယ-နိသကဲ့သို့၊ (တထာ)၊ အာနန္တရိယကာနိ၊ အနန္တ ရိယ မည်သော ကံတို့၏၊ အသမာန ဇာတိကံ-မတူသော ဇာတ်ရှိသော၊ ဖလနိဝတ္တကံ- အကျိုးကိုတားမြစ်နိုင်သောကံသည်၊ န အတ္ထိ၊ (ကသ္မာ) သဗ္ဗာနန္တ-ရိယကာနိ- အလုံးစုံသော အာနန္တရိယကံတို့၏၊ အဝိစိဖလတ္တာ-အဝိစိဟူသော အကျိုးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [ဤစကားဖြင့် “အသမာန ဇာတိကေန”ကို ပြောင်းပြန်အား ဖြင့် ထင်ရှားပြသည်၊ အလုံးစုံသော အာနန္တရိယကံတို့၏ အဝိစိ၌ အကျိုးပေးသော ကြောင့် သမာနဇာတိက ဖြစ်နေကြသည်-ဟူလို။]

စ-သည်သာမကသေး၊ ဟေဋ္ဌူပပတ္တိ-အောက်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ၏ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဣစ္ဆတော-အလိုရှိသော၊ သီလဝတော-သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ စေတောပဏိဝိ- စိတ်၏တောင့်တခြင်းသည်၊ ဝါ-တောင်တတတ်သောစိတ်သည်၊ ဥပရူပပတ္တိဇနကကမ္မ ဖလ-အထက်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကိုဖြစ်စေတတ်သော ကံ၏အကျိုးကို၊ (နိဝတ္တေတု- တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော) ဝိယ-စွမ်းနိုင်သကဲ့သို့၊ (တထာ) အာနန္တရိယကဖလ- အာနန္တရိယကံ၏ အကျိုးကို၊ နိဝတ္တေတု-ငှာ၊ သမတ္ထော-သော၊ စေတော ပဏိဝိ၊ စိတ်၏တောင့်တခြင်းသည်၊ န အတ္ထိ၊ (ကသ္မာ)၊ အနိစ္စန္တ သေဝ-အဝိစိ၌မကျလို သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုပင်၊ အဝိစိပါတနတော-အဝိစိ၌ကျစေနိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ [ဤစကား ဖြင့် “စေတောပဏိဝိဝေသေန”ကို ပြောင်းပြန်အားဖြင့် ထင်ရှားပြသည်။]

စ-သည်သာ မကသေး၊ အာနန္တရိယကောပယာတကံ-အာနန္တရိယကံကို သတ်တတ်သော၊ ကိစ္ဆိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကမ္မ-ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံသည်၊ န အတ္ထိ၊ [ဤစကားအားဖြင့် “ဥပယာတကေန”ဟူသော ကတ္တားကို ပြောင်းပြန်အား ဖြင့် ထင်ရှားပြသည်။]

* တသ္မာ-ကြောင်း၊ တေသံယေဝ-ထိုအာနန္တရိယကံတို့၏သာလျှင်၊ အနန္တ ရေ- အခြားမဲ့ဝင်၌၊ ဧကန္တဝိပါကဇနကသဘာဝါ-ဧကန်အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသော၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)-ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ [ဤစကားဖြင့် “အနန္တရေကန္တ ဖလံဒါယတ္တာဘာဝါ”ကို ထင်ရှားပြ သည်။]

စ-ဆက်၊ အနေကာနိ-များစွာကုန်သော၊ အာနန္တ ရိယကာနိ-အာနန္တ ရိယကံ တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ကတာနိ-ပြုအပ်ပြီးကုန်သည်၊ (သမာနာနိ-နိလသော်)၊ ဧကန္တ-စင်စစ်စကန်ဖြစ်သော၊ ဝိပါဏေ-အကျိုး၌၊ သဒ္ဓိယတတ္တာ-ကောင်းစွာ မြဲကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပရတပိပစ္စနသဘာဝါသကံတ္တာ-ကင်းသော အဝိပစ္စနသဘော၌ ယုံမှားဖွယ်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အဝိပစ္စနသဘော၌ ယုံမှားဖွယ်မှ ကင်းကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိစ္ဆိတာနိ၊ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ) သဘာဝတော-သဘောအားဖြင့်၊ နိယတာနေဝ-နိယတမည်ကုန်သည်သာ၊ (ဟောန္တိ-နိ၏။)

ပန-ကား၊ စုတိ အနန္တ ရ-စုတိ၏၊ အခြားမဲ့ဖြစ်သော၊ ဖလံ-အကျိုးသည်၊ အနန္တ ရံနာမ-အနန္တ ရမည်၏၊ တဒ္ဓိဗ္ဗတ္တနေန-ထို စုတိ၏ အခြားမဲ့အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းကြောင့်၊ တသ္မိ အနန္တ ရေ-ထိုစုတိ၏အခြားမဲ့အကျိုး၌၊ နိယုတ္တာနိ(စ)- ယှဉ်လည်းယှဉ်ကုန်၏၊ အနန္တ ရကရဏ သီလာနိစ-အခြားမဲ့အကျိုးကို ပြုခြင်းအလေ့ လည်းရှိကုန်၏၊ အနန္တ ရပယောဇနာနိစ-အခြားမဲ့အကျိုးလည်းရှိကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သဘာဝတော-သဘောအားဖြင့်၊ အာနန္တ ရိယကာနေဝစ-အာနန္တ ရိယ မည်ကုန်သည်သာလျှင်လည်း၊ ဟောန္တိ-နိ၏။

အနေကာနိစပေဟောန္တိ။ ။ အာနန္တ ရိယကံတစ်ခုကိုသာ ပြုထားရာ၌ ထိုကံ၏ နိယတအဖြစ် အနန္တရိယအဖြစ်သည် ဖြစ်နိုင်ပါစေတော့၊ အာနန္တ ရိယကံများစွာကို ပြုထားရာ၌ အကျိုးမပေး ရသောကံတို့၏ အဘယ်နည်းဖြင့် နိယတအဖြစ်၊ အာနန္တ ရိယအဖြစ်သည် ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “အနေကာနိစပေ၊ အနန္တ ရိယကာနေဝစ ဟောန္တိ” ဟု မိန့်သည်။ အာနန္တ ရိယကံများစွာကို ပြုထားအပ် ကုန်သော်လည်း “နိစ္ဆိတာနိ သဘာဝတော နိယတာနေဝ=အကျိုးပေးလို့ရန် အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးဖြစ်၍ သဘာဝအတိုင်း နိယတဖြစ်နေကြ၊ သဘာဝတော အာနန္တ ရိယကာနေဝစ= သဘာဝအတိုင်း အာနန္တ ရိယလည်းဖြစ်နေကြသည်” ဟုလို့။

ဧကန္တ စပေသင်္ဂဟော။ ။ ဤဟိတ်တို့ကား “နိစ္ဆိတာနိ သဘာဝတော နိယတာနေဝ” တို့၏ အကြောင်းပြတည်း၊ စင်စစ်စကန် အမှန်ပေးရမည့်အကျိုးကို ကောင်းစွာမြဲပြီးဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အဝိပစ္စနသဘာဝအာသကံဥပရတ-အကျိုးမပေးခြင်းသဘောရှိလေသလား-ဟု ယုံမှားဖွယ်မရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အံမြဲသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော သဘာဝနိယတ ကံများဖြစ်ကြသည်။

စုတိပေပယောဇနာနိစာတိ။ ။ နိယတအမည်ရခြင်း၏အကြောင်းကိုပြပြီး၍၊ အာနန္တ ရိယ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းပြစကားတည်း၊ စုတိ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော ပဋိန္ဒေကိစ္ဆိကို “နတ္ထိ+အန္တ ရံ စတဿ” ဟု သော ဝိပြိုဟ်အရ “အနန္တ ရ” ဟု ခေါ်၏၊ မမှည့်ကား “အနန္တ ရေ+ဘဝ အနန္တ ရံ” ဟု ပြ၏၊ ထိုအနန္တ ရအကျိုး၌ယှဉ်သော ကြောင့် “အနန္တ ရေ+နိယုတ္တာနိ” ဝစနတ္တနည်းအညီ အာနန္တ ရိယက အမည်ရကြ၏၊ (တစ်နည်း) အနန္တ ရကရဏသီလာနိဖြင့် “အနန္တ ရ-အခြားမဲ့အကျိုးကို+ကရောန္တိ

ပန-ဆက်၊ သမာနသဘာဝေသု-တူ သောသဘောရှိကုန်သော၊ တေသု-ထို အနန္တ ရိယကံတို့တွင်၊ ဧကေန-တစ်ပါးသော အာနန္တ ရိယကံသည်၊ ဝိပါကေ- အကျိုးကို၊ ဒိန္နေ-ပေးအပ်ပြီးသော်၊ ဣတရာနိ-အခြားသော အာနန္တ ရိယကံတို့သည်၊ အတ္တနော-မိမိသည်၊ ကတ္တဗ္ဗဿ-ပြုထိုက်သော၊ ကိစ္စဿ-အကျိုးပေးခြင်းကိစ္စ၏၊ ဝါ-ကို၊ တေနေဝ-ထို အာနန္တ ရိယကံတစ်ပါးသည်ပင်၊ ကတတ္တာ-ပြုအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုတိယံ-၂-ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ (ပဋိသန္ဓိ*စ-ကိုလည်းကောင်း၊) တံတိယမ္ပိ-သော၊ ပဋိသန္ဓိ*စ-ကိုလည်းကောင်း၊ နကရောန္တိ-မပြုကုန်တော့၊ သမတ္တတာ ဝိယာတတ္တာ-စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ဟူသော သတ္တိ၏ သတ်အပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (န ကရောန္တိ-မပြုထိုက်ကုန်သည်ကား၊) န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေသံ- ထိုအာနန္တ ရိယကံတို့၏၊ နိယတာနန္တ ရိယတာနိဝတ္တိ-နိယတ၏အဖြစ်၊ အာနန္တ ရိယ၏ အဖြစ်မှ ဆုတ်နစ်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မှတ်အပ်၏။

ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ကသ္မာ၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ သမာနသဘာဝံ-တူသောသဘောရှိသော အာနန္တ ရိယကံသည်၊ သမာန သဘာဝဿ- တူသောသဘောရှိသော အာနန္တ ရိယကံတစ်ပါး၏၊ သမတ္တတံ-စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ် ဟူသောသတ္တိကို၊ န ဝိဟနတိ-မသတ်ဖြတ်နိုင်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေသံ- ထိုအာနန္တ ရိယကံတို့၏၊ နိယတာနန္တ ရိယတာနိဝတ္တိ-သည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ဝိညာယတိ၊) ပန-စင်စစ်ကား၊ ဧကဿ-အကျိုးပေးသော အာနန္တ ရိယကံတစ်ပါးကို၊ အညာနိပိ- အကျိုးမပေးရသော အခြားအာနန္တ ရိယကံတို့သည်လည်း၊ ဝါ-ကလည်း၊ ဥပတ္တန္တ ကာနိ-ထောက်ပံ့တတ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ-နိ၏၊ ဣတိ- အပြီးတည်း၊ ...သမ္မာသဘာဝါတိ-ကား၊ သစ္စသဘာဝါ-မှန်ကုန်သောသဘော ရှိကုန်၏။

သိလေန” ဟူသောဝစနတ္ထကိုပြု၏။ ထိုဝစနတ္ထကြောင့် အာနန္တ ရိယက အမည်ရကြ၏။ (တစ်နည်း) အနန္တ ရပ္ပဿာဇောနိဖြင့် “အနန္တ ရံ-အခြားမဲ့အကျိုးသည်+စတေသံ အတ္ထိ” ဟူသော ဝစနတ္ထကိုပြု၏။ ထိုဝစနတ္ထကြောင့် အာနန္တ ရိယက အမည်ရကြသည်။ [အားလုံးဝိဂ္ဂဟ၌ တဒ္ဒိတံ ဇာကပစ္စည်းချည်း တည်း၊ ကကို ယပြု၍ “အာနန္တ ရိယ”။ ထို့နောက် သုတ္တ၌ (သညာအနက်၌) ဂပစ္စည်းသက်၍ “အာနန္တ ရိယက” ဟု ရှိသည်။]

တေသု ပန၊ ပေးအပ်ပေး၏။ ။ အကျိုးမပေးရသော ကံတို့သည် နိယတအဖြစ် အာနန္တ ရိယအဖြစ်မှ မဆုတ်နစ်ပါလော (နိယတ+အာနန္တ ရိယအမည်မပျက်ပါလော)ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တေသု ပန” စသည်မိန့်၊ ကံတစ်ပါးက အကျိုးပေးသွားလျှင် အခြားကံတို့မှာ မိမိတို့ပြုရမည့် (အဝိစိ၌ ချခြင်း)ကိစ္စကို ထိုကံက ပြုသွားသောကြောင့် ဒုတိယအာနန္တ ရိယကက ဒုတိယပဋိသန္ဓေကို လည်းကောင်း၊ တတိယအာနန္တ ရိယကက တတိယပဋိသန္ဓေကိုလည်းကောင်း မပေးတော့၊ ထိုသို့မပေးရာ၌ မိမိ၏ အာနန္တ ရိယသတ္တိကို ထိုအကျိုးပေးသောကံက သတ်သွားခြင်းကြောင့်ဟုကား မမှတ်ရ၊ ထို့ကြောင့် ထိုအကျိုးမပေးရသောကံများ၌ နိယတ၊ အာနန္တ ရိယကအမည် မပျက်ပါ- ဟူလို။

ပရိပုဏ္ဏမဂ္ဂကိစ္စတ္တာ-ပြည့်စုံသော မဂ်ကိစ္စရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍သိခြင်းစသော မဂ်ကိစ္စ ၄-ပါးတို့ ပြည့်စုံကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ စတ္တရော-၄-ပါးကုန်သော၊ အရိယမဂ္ဂါဝ-မရိယာမဂ်တို့ကိုသာ၊ [စေတနာလောကီမဂ္ဂင်တို့ကိုကုန်။] ဣမ-ဤတိကံ၌၊ 'မဂ္ဂါတိ-မဂ္ဂတို့ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူကုန်ပြီ။ [တိကံပုဒ် ၃-ခုလုံးအတွက် "မဂ္ဂါ" ဟု ဗဟုဝစ်ထားသည်။]

ပစ္စယဋ္ဌေနာတိ-ကား၊ မဂ္ဂပစ္စယဋ္ဌေန-မဂ္ဂပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့်၊ (ဟောတု-သည်၊ အတ္ထိ၊ ဌိစပ်၊) ဟိ-မှန်၊ [ပစ္စယအရ မဂ္ဂပစ္စည်းယူရခြင်းသည် မှန်၏။] နိက္ခေပကဏ္ဍေပိ-နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌လည်း၊ ယေ-အကြင်တရားတို့သည်၊ မဂ္ဂပစ္စယံ-မဂ္ဂပစ္စည်းကို၊ လဘန္တိ-ရကုန်၏၊ ပန-ဗျုတ်ရိက်ကား၊ သယံ-မိမိတို့ကိုယ်တိုင်၊ မဂ္ဂပစ္စယဘာဝံ-မဂ္ဂပစ္စည်း၏အဖြစ်သို့ န ဂစ္ဆန္တိ-မရောက်ကုန်၊ တေ-ထိုတရားတို့သည်၊ [မဂ္ဂပစ္စည်း၏ ပစ္စယပုဗ္ဗန်တရားတို့သည်။] မဂ္ဂဟေတုကာ-မဂ္ဂဟေတုကတို့တည်း၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတုံ-၄၊ အရိယမဂ္ဂ၊ ပေ၊ ထပေတွာတိ အာဒိ-အစရှိသောစကားကို၊ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ပန-ကား၊ တတ္ထေဝ-ထိုနိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌ပင်၊ ယော အရိယမဂ္ဂ၊ ပေ၊မဂ္ဂဟေတုတိ အာဒိနယော-အကြင် "အရိယမဂ္ဂ၊ပေ၊မဂ္ဂဟေတု" အစရှိသောနည်းကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ-ပြီ၊ တံ-ထိုနည်းကို၊ ဒဿေတုံ-၄၊ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာဝါတိ အာဒိ- အစရှိသောစကားကို၊ သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ-ပြီ။

ပန-ကား၊ အရိယမဂ္ဂ သမင်္ဂိဿ၊ပေ၊ဟေတုစာတိ အာဒိနာ-အစရှိသောစကားဖြင့်၊ ဝုတ္တနယံ-ဟောတော်မူအပ်သောနည်းကို၊ ဒဿေတုံ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသယံတိ အာဒိ-သမ္မာဒိဋ္ဌိသယံ အစရှိသော စကားကို၊ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ၊ ပန-ဆက်၊ တတ္ထ-ထိုနိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌၊ အသင်္ဂဟိတသင်္ဂဟနုဝေဒန-မသိမ်းယူအပ်သေးသော တရားတို့ကို သိမ်းယူခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ပဋိပါဠိယာ-အစဉ်အားဖြင့်၊ တယော-၃-မျိုးကုန်သော၊ နယာ-နည်းတို့ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တာ-

တတ္ထ ပန ပေ၊ နယာဝုတ္တာ။ ။မဂ္ဂဟေတုကာအရ "ပါဠိတော်၌ နည်း ၃-မျိုးကို အဘယ်သဘောတော်အားဖြင့် စဉ်ထားပါသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ "တတ္ထ ပန" စသည်မိန့်၊ မသိမ်းယူအပ်သေးသောတရားကို သိမ်းယူခြင်းအားဖြင့် နည်း ၃-မျိုးကို စဉ်တော်မူထားသည်-ဟုလို့၊ မှန်၏-ပဋ္ဌမနည်း၌ မဂ္ဂင် ၈-ပါး ကြည့်သော စေတသိက်များကို ကောက်ရ၍ မဂ္ဂင် ၈-ပါးကို မသိမ်းယူနိုင်၊ ပါဠိတော် ဒုတိယနည်းကား မဂ္ဂင် ၈-ပါးတွင် အမောဟသာ ကြည့်ရသောကြောင့် အမောဟ တစ်ပါးသာကျန်တော့၏၊ ပါဠိတော် တတိယနည်းမူကား အလောဘ အဒေါသ အမောဟ ၃-ပါးလုံးကိုပင် မကြည့်ရသောကြောင့် မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်အားလုံး စုံသွားသည်။

ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဟောတု ဗဟုတာဝသေန-ဟိတ်တို့၏ များကုန်သည်၏ အဖြစ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ တတိယောနယော-ပါဠိတော်လာတတိယနည်းကို၊ 'ဣဓ-ဤ' အဋ္ဌကထာ၌၊ ဒုတိယော-ဒုတိယနည်းကို၊ ဝါ-ဒုတိယနည်းအဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တော-ပြီ။

အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တနဋ္ဌေနာတိ-ကား၊ သဟဇာတာဓိပတိပိ-သဟဇာတာ ဓိပတိသည်လည်း၊ [ပေါင်းစရာမရှိသေးသောကြောင့် ပိ မုပါလျှင်ကောင်း၏။] ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဝသေန-ရှေးအဖို့၌ ပြုပြင်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဇေဋ္ဌကဘာဝေ-အကြီး အကဲ၏ အဖြစ်၌၊ ပဝတ္တမာနော-ဖြစ်လသော်၊ [ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရကြောင့် အကြီးအကဲဖြစ်ပုံ ကို အဓိပတိပစ္စည်းခန်း၌ရှုပါ။] သဟဇာတေ-တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ဝသေ-အလို၌၊ အနုဝတ္တယမာနော-လိုက်စေလျက်၊ တေ-ထိုသဟဇာတ်တရား တို့ကို၊ အဘိဘဝိတွာ-လွမ်းမိုး၍၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ [ဤစကားဖြင့် သဟဇာတာ ဓိပတိကိုပြုသည်။] အာရမဏာဓိပတိပိ-သည်လည်း၊ [ပိဖြင့် သဟဇာတာဓိပတိကို ပေါင်း။] တဒါရမဏေ-ထိုအာရမဏာဓိပတိလျှင် အာရုံရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေ-ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို၊ တထေဝ-ထိုဇေဋ္ဌက၏အဖြစ်ဖြင့်ပင်၊ အတ္တာန-မိမိဟူသော အာရမဏာဓိပတိတရားကို၊ အနုဝတ္တယမာနော-လျက်၊ တေ ဓမ္မာ-ထိုတဒါရမဏ တရားတို့ကို၊ အဘိဘဝိတွာ-၍၊ အာရမဏဘာဝေန-အာရုံ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ပဝတ္တတိ-၏၊ ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝေန-ပစ္စုပ္ပန် ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ န (ပဝတ္တတိ)- ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ တသ္မာ၊ အဓိပတိဒွယမ္ပိ-အာရမဏာဓိပတိ သဟဇာတာဓိပတိ ၂-ပါးအပေါင်းကိုလည်း၊ သင်္ဂဟိတ်-သိမ်းယူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့ ဝေဒိတဗ္ဗ-၏။

ဟောတု ယေ၊ ဒုတိယော ဝုတ္တော။ ။ “သို့ဖြစ်လျှင် ပါဠိတော်လာ တတိယနည်းကို ဤဋ္ဌကထာ၌ ဒုတိယနည်းအဖြစ်ဖြင့် အဘယ်ကြောင့်ဆိုအပ်သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဟောတုယေ၊ဝုတ္တော”ဟု မိန့်သည်။ “မဂ္ဂဟောတု”အရ၌ ဟိတ် ၃-ပါးလုံးရသဖြင့် ဟိတ်များသော ကြောင့် ပါဠိတော်တတိယနည်းကို အဋ္ဌကထာ၌ ဒုတိယနည်းအဖြစ်ဖြင့် ဆိုအပ်သည်-ဟုလို။

သဟဇာတာ ယေ၊ ပဝတ္တတိ။ ။ဤစကားဖြင့် မဂ္ဂါဓိပတိ၌ သဟဇာတာ ဓိပတိ အာရမဏာဓိပတိ ၂-မျိုးရကြောင်းကို ပြ၏၊ မဂ်၌ပါသော ဝီရိယ ဝိမသတို့၏ သဟဇာတာ ဓိပတိဖြစ်ပုံ၊ အလေးဂရုပြုလိုက်သော မဂ်တရားတို့၏ အာရမဏာ ဓိပတိဖြစ်ပုံကို အဓိပတိပစ္စည်း အဖွင့်များ၌ရှုပါ။ [တေမဂ္ဂါ+အာရမဏံ ဧတေသံတိ တဒါရမဏာ၊ တထေဝါတိ-ဇေဋ္ဌကဘာဝေန၊ တေ ဓမ္မေတိ-တဒါရမဏေ ဓမ္မေ၊-မဂါ]

န ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝေန။ ။အာရမဏဘာဝေနဟူသော ဝိသေသနအတွက် တားမြစ် အပ်သောအနက်ကို “န ပစ္စုပ္ပန္နဘာဝေန”ဟု ပြသည်၊ ပစ္စုပ္ပန်အနက်အတန်၌ ထင်ရှားရှိသော အတ္ထိပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သည်မဟုတ်-ဟုလို။ [န ပစ္စုပ္ပန္နဘာ ဝေနာတိ န ဝိဒ္ဓမာနဘာဝေန၊ န အတ္ထိဘာဝေနာတိ အဗ္ဘော၊-မဂါ]

မဂ္ဂေါ အဓိပတိ စတေသံတိ-ဟူ သော၊ အယဉ္ဇ အတ္ထော-ဤဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ အနက်ကိုလည်း၊ နိက္ခေပကဏ္ဍေ-၌၊ ဥဒါဟရဏဝသေန-ဥဒါဟရဏံ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (နိဒဿနနည်း၏အစွမ်းဖြင့်၊) အာဂတံ-သော၊ အတ္ထနယံ-အနက်ကို သိကြောင်း နည်းကို၊ ဂဟေတွာ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္ထော-ဆိုအပ်ပြီ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ယသ္မာ၊ ပဋ္ဌာနေ-၌၊ မဂ္ဂါဓိပတိ၊ ပေ၊ အဓိပတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [မဂ္ဂါဓိပတိ-မဂ်ဟူသော အဓိပတိရှိသော၊ ဓမ္မ-ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ မဂ္ဂါဓိပတိ-မဂ်ဟူသောအဓိပတိ၊ မဂ်ဟူသော အဓိပတိရှိသော၊ ဓမ္မော-တရားသည်၊ နာဓိပတိ ပစ္စယာ-အဓိပတိပစ္စည်းမှ တစ်ပါးသော ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏၊ မဂ္ဂါဓိပတိ-နိဿယ၊ ဓန္ဓေ-တို့ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ မဂ္ဂါဓိပတိ-မဂ်ဟူသော အဓိပတိဖြစ်သော၊ အဓိပတိ (ဓမ္မော-အဓိပတိတရားသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ)။ တသ္မာ၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်ဟူသော၊ အဓိပတိ-အဓိပတိတည်း၊ မဂ္ဂါဓိပတိ-မဂ်ဟူသော အဓိပတိ၊ ဣတိ-သို့၊ အယံပိ အတ္ထော-ဤကမ္မဓာရည်းအနက်ကိုလည်း၊ ပါဠိယံ-ဓမ္မသင်္ဂဏီမာတိကာ ပါဠိတော် ၌၊ သရူပေကသေသဝသေန-သရူပေကသေသံ၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သမာနသဒ္ဓတ္ထဝသေနဝါ-တူသော အနက်၏ အစွမ်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သင်္ဂဟိတော-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

မဂ္ဂေါ အဓိပတိ၊ ပေ၊ ဝုတ္ထော။ ။ “မဂ္ဂေါ+အဓိပတိ စတေသံ” ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌လာသော ဗဟုဗ္ဗိဟိပိဂ္ဂါဟံသည် နိက္ခေပကဏ္ဍပါဠိတော်၌ ဥဒါဟရဏံ အဖြစ်ဖြင့်လာသော ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ အနက်ကို ပြသောနည်းကိုယူ၍ ဆိုအပ်သော စကားဖြစ်သည်။ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ဥဒါဟရဏံပုံစံဟူသည် အနည်းငယ်ကိုသာထုတ်ပြအပ်သကဲ့သို့ ဤဗဟုဗ္ဗိဟိပိဂ္ဂါဟံနက်လည်း နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ပုံစံပြအနက်သာဖြစ်သည်။ အကြွင်းအကျန်မရှိသော အနက်မဟုတ်-ဟူလို၊ နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော် ကို ကြည့်ပါ။ ထိုပါဠိတော်၌ သဟဓာတာဓိပတိအရတွင် ဝိမံသာဓိပတိ တစ်ပါးသာပြထား၏။ သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်ဖြစ်၍ မဂ္ဂအမည်ရပါလျက် ဝိရိယာဓိပတိကို မပြချေ။ [ဥဒါဟရဏဝသေနာတိ နိဒဿနဝသေန၊ န နိရဝသေသဒဿနဝသေနာတိ အတ္ထော-မဓု။]

ယသ္မာ ပန၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။ ဤဝါကျကား ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ကို သာဓကပြသော ဝါကျ တည်း။ မဂ္ဂါဓိပတိ ဓမ္မတိ စတ္ထ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသော ကာတဗ္ဗော၊ မဂ္ဂါဓိပတိ ဓမ္မောတိ စတ္ထ သမာသဒ္ဓယဗ္ဗိ၊ တတ္ထ မဂ္ဂါဓိပတိ အဓိပတိတိ စတံ ကမ္မဓာရယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ မဂ္ဂါဓိပတိ စကံ ဓန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ဓန္ဓာတိ အာဒိ အဝသေသပဒံ ပန မဂ္ဂါဓိပတိ သဒ္ဓဿ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ-မဓု။

တသ္မာ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ ထိုပါဠိတော်၌ “မဂ္ဂါဓိပတိ အဓိပတိ”ဟု ဟောတော် မူသောကြောင့် “မဂ္ဂေါ+အဓိပတိ မဂ္ဂါဓိပတိ”ဟူသော ကမ္မဓာရည်း သမာသံကိုလည်း သိထိုက်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် မာတိကာပါဠိတော်၌ အဘယ်သို့ သိရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သရူပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု မိန့်၊ မာတိကာပါဠိတော်၌ ဗဟုဗ္ဗိဟိတွဲရသော မဂ္ဂါဓိပတိပုဒ်၊ ကမ္မဓာရည်းတွဲရသော

အနုပ္ပန္နာတိစတေန-အနုပ္ပန္နာဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗော-သော၊ ဥပ္ပန္နဘာဝေါ- ဥပ္ပန္န၏အဖြစ်ကို၊ ပဋိသိဒ္ဓေါ-တားမြစ်အပ်ပြီ၊ ဥပ္ပန္နဓမ္မဘာဝေါစေ-(ရှေ့ပုဒ်အရ) ဥပ္ပန္နဓမ္မ၏အဖြစ်ကိုသာလျှင်၊ န (ပဋိသိဒ္ဓေါ)-တားမြစ်အပ်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တေန-ထိုအနုပ္ပန္နာဟူသော ပုဒ်ဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်ပြီးကုန်သော၊ ဝိဂတာ-ကင်းပြီးကုန်သော၊ အတိတာပိ-အတိတ်တရားတို့ကိုလည်း (ပိဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်တရားတို့ကို ပေါင်းပါ) န သင်္ဂဟိတာ-မသိမ်းယူအပ်ကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒဗ္ဗဗ္ဗာ-န၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ၊ အတိတာပိ-တို့သည်လည်း)၊ သင်္ဂဟိတာ-န်သည်၊ ယဒိသိယု-န်အံ၊ (စဝံ သန္တေသု)၊ အနုပ္ပန္နောပေ၊ ပစ္စယောတိ စေမာဒိ-ဤသို့။

မဂ္ဂါဓိပတိပုဒ်၊ ဤ ၂ပုဒ်ကို “မဂ္ဂါဓိပတိနောစ-မဂ်ဟူသော အာရမဏာဓိပတိ၊ သဟဇာတာဓိပတိ ရှိသော တရားတို့လည်း မဂ္ဂါဓိပတိနောစ-မဂ်ဟူသော အဓိပတိ ဖြစ်သောတရားတို့လည်း မဂ္ဂါဓိပတိနော-တို့” ဟု ဧကသေသ်ပြု၍ သိမ်းယူထားသည်ဟုသော်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါ တူသော ကြောင့် သာမညနိဒ္ဒေသနည်းအားဖြင့် ထို ၂-ပုဒ်လုံးကို သိမ်းယူထား သည်ဟုသော်လည်းကောင်း သိပါ။

အရူပံ။ ။ဤဖြစ်သောအဖွင့်နှင့်အညီ “မဂ္ဂါဓိပတိနော-မဂ်ဟူသော အာရမဏာ ဓိပတိပစ္စည်းရှိကုန်သော၊ ဝါ-မဂ်ဟူသော သဟဇာတာဓိပတိ ပစ္စည်းရှိကုန်သော” ဤသို့ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်အနက်အတွက် အနက် ၂-မျိုးပေး၍အရကောက်လည်း ၂-နည်း ကောက်ပုံနှင့် “ဝါ-မဂ်ဟူသော အဓိပတိဖြစ်ကုန်သော” ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် အတွက် တတိယတစ်နည်းပေး၍ တတိယနည်းကောက်ပုံကို မာတိကာအကောက်တို့၌ ကြည့်ပါ။

ဥပ္ပန္နဘာဝေါ။ ။ဥပ္ပန္နသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဥပ္ပါဒါဒိ-ဥပါဒ်အစရှိသော ခဏတ္တယသို့၊ ပဋိပဇ္ဇမာနော-ရောက်ဆဲတရား (ပစ္စုပ္ပန်တရား)လည်းကောင်း၊ ပတွာ-ဥပါဒ် အစရှိသည်သို့ ရောက်ပြီး၍၊ ဝိဂတာစ-ကင်းသော အတိတ်တရားလည်းကောင်း၊ ဣတိဒုဝိဇေသု အတ္ထေသု (ဝတ္ထတိ)၊ ဥဘယေသံပိ-ဖြစ်ဆဲဖြစ်ပြီး ၂-ပါးစုံသော တရားတို့ကိုလည်း၊ ဝါစကော-ဟောနိုင်၏၊ န ပုရိမာနယေဝ-ရှေ့ဖြစ်သော ဥပ္ပါဒါဒိ ပဋိပဇ္ဇမာန (ပစ္စုပ္ပန်တရား)ကိုသာ ဟောသည်မဟုတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တမတ္ထံ ဒေသေတံ၊ အနုပ္ပန္နာထိ အာဒိ မာဟ၊ ဥပ္ပန္နဘာဝေါ=ဥပ္ပါဒါဒိပစ္စတ္တာ-ဥပါဒ် အစရှိသော ခဏတ္တယသို့ ရောက်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်။-(အန)။

ဆက်ဦးအံ။ ။“ဥပါဒ်စသော ခဏတ္တယသို့ ရောက်သည်၏အဖြစ်=ရောက်ခြင်း” ဟူရာ၌ အတိတ်တရားတို့လည်း ခဏတ္တယသို့ ရောက်ပြီးဖြစ်ရကား ဥပ္ပန္နအရည်ပါဝင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဥပ္ပန္နဘာဝေါ ပဋိသိဒ္ဓေါ”အရ အတိတ်တရားများကိုလည်း တားမြစ်ရာရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် “အတိတာပိ န သင်္ဂဟိတာ-အနုပ္ပန္နာ၌ အတိတ်တရားတို့ကိုလည်း မသိမ်းယူဘဲ တားမြစ်ထားသည်” ဟု ဆိုသည်။

ယဒိ ဟိ ပေ၊ န တု ဝုတ္တန္တိ။ ။“ဥပ္ပန္နာ-ဓမ္မာ”ဟု ပဌမပဒကို ဟောတော်မူပြီးနောက် “အနုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ”ဟုဆက်၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဒုတိယပဒဖြင့် ဥပ္ပန္နဓမ္မကိုသာ တားမြစ် သင့်ပါလျက် ဥပ္ပန္နဘာဝ(အတိတ်ပစ္စုပ္ပန်) ၂-မျိုးလုံးကို တားမြစ်ကြောင်းကို အဘယ်ထောက်၍

အစရှိသော ပါဠိရုပ်ကို၊ ဝုစ္ဆေယျ-ဟောတော်မူအပ်ရာ၏။ တု-စင်စစ်ကား၊ နဝုတ္တံ-ဟောတော်မမူအပ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေန-ထိုအနုပ္ပန္နဟူသောပါဠိဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နာ-န်သော၊ ပေ၊ဣတိ-သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ-န်၏။)

အနာဂတာနိ-အနာဂတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိပါကကဋ္ဌတ္တာရူပါနိ-နာမ်ဝိပါက်၊ ကဋ္ဌတ္တာရုပ်တို့သည်၊ အတီတေ ကမ္မေ-အတိတ်ကံသည်သော်လည်းကောင်း၊ အနာဂတေ ကမ္မေဝါ-အနာဂတ်ကံသည်သော်လည်းကောင်း၊ ပုရိမနိပ္ပန္နေဝ-အကျိုးမပေးမိ ရှေးအဖို့၌ ပြီးပြီးသော်သာလျှင်၊ ဥပ္ပန္နိဿန္တိ-န်လတ္တံ့၊ အနိပ္ပန္နေ-ပြီးပြီးမဟုတ်လသော်၊ န (ဥပ္ပန္နိဿန္တိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရိနိဋ္ဌိတ၊ပေ၊နေဝ-ပြီးပြီးသောအကြောင်းတစ်စိတ်ရှိကုန်သည်သာ၊ ဟောန္တိ၊ တသ္မာ၊ တာနိ-ထိုပြီးပြီးသော အကြောင်းတစ်စိတ်ရှိကုန်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋ္ဌတ္တာရုပ်တို့ကို၊ အဝဿံ ဥပ္ပန္နိဿန္တိ တိ-ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့်၊ ဥပ္ပါဒိနော ဓမ္မာတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-န်၏။

အတ္တနော သဘာဝန္တိ-ကား၊ ကက္ခဠုဖုသနာဒိသဘာဝံ-ကက္ခဠုဖုသန အစရှိသော သဘောကို၊ (ပတွာ အတိက္ကန္တာ-၌ စပ်။)

ဧဝံ ပဝတ္တမာနာတိ-ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ စက္ခာဒိဘာဝေန-စက္ခုအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖုသနာဒိဘာဝေနစ-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဧကသန္တ တိ ပရိယာပန္နတာ ငသေန-တစ်ခုသော ခန္ဓာအစဉ်၌ အကျိုးဝင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနာ-ဖြစ်ကုန်လသော်၊ (အတ္တာတိဂဟဏံဂမိဿာမ-၌စပ်။)

အတ္တာနံ အဓိ အဇ္ဈတ္တာတိ-အတ္တာနံ အဓိ အဇ္ဈတ္တာဟူသော ဝစနတ္ထ၌၊ အဓိသဒ္ဒေါ-အဓိသဒ္ဒါသည်၊ သမာသဝိသယေ-သမာသ်အရာ၌၊ အဓိကာရတ္ထံ၊ အဓိကာရအနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဝတ္တိအတ္ထဉ္စ-ပဝတ္တိအနက်ကိုလည်းကောင်း၊

မှတ်ထိုက်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယဒိ ဟိ” စသည်မိန့်၊ အနုပ္ပန္နာဓမ္မာ၌ အတိတ်တရားကို မတားမြစ်လျှင် အတိတ်ဖြစ်သော အနုပ္ပန္နဓမ္မသည် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ဥပ္ပန္နဓမ္မအား အနန္တ ရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို ဟောတော်မူရာ၏။ ထိုသို့ကား ဟောတော်မမူ၊ ထို့ကြောင့် အနုပ္ပန္နဖြင့် အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် ၂-မျိုးလုံးတားမြစ်ကြောင်းကို မှတ်ထိုက်ပါသည်-ဟုလို။

အနာဂတာနိ ပေ၊ ဝုစ္ဆန္တိ။ ။ရှေးက ပြုအပ်ပြီးသောကံကို “အတီတေ ကမ္မေပုရိမနိပ္ပန္နေ”ဟုဆို၏။ ယခုမှ နောက်၌ဖြစ်လတ္တံ့ကံကို “အနာဂတေ ကမ္မေ ပုရိမနိပ္ပန္နေ”ဟု ဆို၏။ အကျိုးတရားတို့၏ ရှေ့ကျသောကြောင့် အနာဂတ်ကိုလည်း “ပုရိမနိပ္ပန္န”ဟု ခေါ်နိုင်၏။ ဥပမာ-အရိမေတ္တေယျဘုရားရှင်၏ “အရဟတ္တမဂ်” ဟူသော ကံသည် ဖိုလ်ကိုထောက်လျှင် ပုရိမနိပ္ပန္နကံပင်ဖြစ်၍ ဖိုလ်တရားကား မချွတ်ဖြစ်လတ္တံ့သော ဥပ္ပါဒိမည်သကဲ့သို့တည်း။ ဤသို့လျှင် အတိတ်ဖြစ်စေ၊ အနာဂတ်ဖြစ်စေ (အကျိုးမပေးခင်) ဖြစ်ပြီးသောကံကိုထောက်၍ အကျိုးဖြစ်သော ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကဋ္ဌတ္တာရုပ်များကို “ဥပ္ပါဒိ-မချွတ်ဖြစ်လတ္တံ့တရား” ဟု ခေါ်ရသည်။

ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အတ္တာနံ-အတ္တကို၊ အဓိကိစ္စ-
စွဲမှီ၍၊ ဥဒ္ဓိဿ-ရည်စူး၍၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့တည်း။ အဇ္ဈတ္တာ-တို့၊
(ဣတိ-သို့၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏ ဟု စပ်ပုဒ်ထည့်။)

တေနာတိ-ကား၊ ယဿ-အကြင်ရဟန်း၏ (စိတ္တံ၌စပ်၊) ဝါ-သည်၊ (မနသိ
ကရောတော၌စပ်၊) ဈာနာ-ဈာန်မှ၊ ဝုဋ္ဌဟိတွာ-ထပြီး၍၊ အဇ္ဈတ္တံ-အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌
လည်းကောင်း၊ ဝါ-မိမိသန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓါ-ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌လည်းကောင်း၊
ဝါ-သူတစ်ပါးသန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓါစ-ရံခါ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၊
ရံခါ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ သုံညတံ-အတ္တမှကင်းဆိတ်သော ဖလသမာပတ်ကို
လည်းကောင်း၊ အာနုဉ္ဇူ-အာနုဉ္ဇသမာပတ်ကိုလည်းကောင်း၊ မနသိကရောတော-
စိတ်၌ထားလသော်၊ ဝါ-နလုံးသွင်းလသော်၊ အဇ္ဈတ္တသုညတာဒီသု-အဇ္ဈတ္တသုညတ
အစရှိသည်တို့၌၊ (အာဒိဖြင့် ဗဟိဒ္ဓသုညတ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓသုညတ အာနုဉ္ဇူတို့ကိုယူ။)
စိတ္တံ-သည်၊ န ပက္ခန္ဓတိ-မသက်ဝင်၊ န-ပသိဒတိ-မကြည်လင်၊ န သန္တိဋ္ဌတိ-
ကောင်းစွာမတည်နိုင်၊ နာမိမုစ္စတိ-အဲ၊ ဤသို့ ဖြစ်ထိုက်၏ဟု မဆုံးဖြတ်နိုင်၊
ယောစ-အကြင်ရဟန်းသည်လည်း၊ တတ္ထ-ထို အဇ္ဈတ္တသုညတ အစရှိသည်ဝယ်
စိတ်၏ မသက်ဝင်ခြင်းစသည်၌၊ သမ္မဇာနော-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိ၏၊
တေနဘိက္ခုနာ-သည်။ [ယဿမုစ၍ သမ္မဇာနောတိုင်အောင် “တေန” ၏ အနိယမ
ကို ထည့်၍ပြသည်၊ ဣတိဟ အနက်မရှိ၊ ထိုဝါကျအားလုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို
အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ မဟာသုညတသုတ်ရင်းမှယူ၍ ပြထားပြီ။]

တံသ္မိံ-ယေဝ၊ ပေါနိမိတ္တေတိ-ကား၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိသမာဓိနိမိတ္တေ-ပဌမဈာန်
အစရှိသော သမာဓိ၏အာရုံဖြစ်သော၊ အဇ္ဈတ္တမေဝါတိ-ကား၊ ဈာနဂေါစရေ-
ပဌမဈာန် အစရှိသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော၊ ကသိဏာဒိမိ-ကသိုဏ်းအစရှိသည်၌၊
စိတ္တံသဏ္ဍပေတဗ္ဗံတိ-ကား၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိစိတ္တံ-ပဌမဈာန် အစရှိသော စိတ်ကို၊
သဏ္ဍပေတဗ္ဗံ-ကောင်းစွာ ထားထိုက်၏၊ ဝါ-ကောင်းစွာထားရမည်။

အဇ္ဈတ္တရတောတိ-ကား၊ ဂေါစရဇ္ဈတ္တေ-အာရုံဟူသော အဇ္ဈတ္တဖြစ်သော၊
နိဗ္ဗာနေ-၌၊ ရတော-မွေ့လျော်သည်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သမာဓိဂေါစရေ-သမာဓိ၏
ကျက်စားရာ အာရုံဖြစ်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာနေ-ကမ္မဋ္ဌာန်း၌၊ ရတော-သည်၊ သမာဟိတော-
ကောင်းစွာအာရုံ၌ထားအပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ-တည်ကြည်သည်၊ ဧကော-
အဖော်မလျောက် တစ်ယောက်တည်းသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သန္တုသိတော-ကောင်းစွာ
နှစ်သက်အပ်၏၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုဟူ၍၊ အာဟု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ
(အယ်)- ဤ “ဧကော-သန္တုသိတော တမာဟု ဘိက္ခု”ဟူသော ပါဠိကား၊ ဂါထာ
သေသော-ဂါထာ၏ အကြွင်းအကျန်ပါ၌တည်း။ [ဤဂါထာ အကြွင်းကို ပြခြင်းဖြင့်
အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓါ၏ ဂေါစရဇ္ဈတ္တဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်အာရုံအနက်ဟော အဖြစ်ကို ခိုင်မြဲစေ၏။]

အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနန္တိ ဧတ္ထ-ဟူသောပါဌ်၌၊ ဈာန်-ကို၊ သကသန္တတိပရိယာ ပနတ္တာ-မိမိခန္ဓာအစဉ်၌ အကျုံးဝင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နိယကဇ္ဈတ္တတ္ထော-နိယကဇ္ဈတ္တ အနက်ရှိသော၊ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ အဇ္ဈတ္တန္တိ-ကား၊ သကသန္တတိ နိယက-မိမိခန္ဓာအစဉ်ကို မှီ၍ဖြစ်သော၊ (ဒုတိယဈာန်၌စပ်။)

အဇ္ဈတ္တ-အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့တည်း၊ အဇ္ဈတ္တိကာ-အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့၊ ဣတိ-ဤဝစနတ္ထကြောင့်၊ နိယကဇ္ဈတ္တေ သုပိ- မိမိကိုမှီ၍ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တတရားတို့တွင်လည်း၊ [ပိသဒ္ဓါကို စက္ခာဒယော နောင်ရွှေ၍ အနက်ပေးဖို့ရန် မခုပွင့်၏၊ စဉ်းစားပါ။] အပ္ပန္နရာ-အတွင်းဖြစ်ကုန်သော၊ စက္ခာဒယော-စက္ခု အစရှိသော အာယတနတို့ကို၊ (အဇ္ဈတ္တိကာတိ-အဇ္ဈတ္တိကတို့ ဟူ၍) ဝုဇ္ဇန္တိ။

ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤအဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ၏ ဥဒါဟရဏ်ကိုပြရာ၌၊ စက္ခာဒိသု-စက္ခုအစ ရှိသော အာယတနတို့၌၊ ပဝတ္တမာနော-ဖြစ်သော၊ အဇ္ဈတ္တိကသဒ္ဓေါ-အဇ္ဈတ္တိကသဒ္ဓါကို၊ ဒသိတော-ပြအပ်ပြီ၊ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓေါ-အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓါကို၊ န (ဒသိတော)-မပြအပ်၊ စ-ဆက်၊ အဇ္ဈတ္တအဇ္ဈတ္တိကသဒ္ဓါနံ-အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓါ၊ အဇ္ဈတ္တိက သဒ္ဓါတို့၏၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဗာဟိရသဒ္ဓါနိဝိယ-ဗဟိဒ္ဓါသဒ္ဓါ ဗာဟိရသဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့၊ ဝိသေသော-အထူးသည်၊ အတ္ထိ၊ ဟိ-ချဲ့၊ သပရသန္တာနိကေသု-မိမိသန္တာန် သူတစ်ပါး သန္တာန်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေသု-န်သော၊ ရူပါဒိသု-ရူပါရုံအစရှိသော ဗာဟိရ ယတနတို့၌၊ ဗာဟိရသဒ္ဓေါ-သည်၊ ပဝတ္တတိဝိယ-ကဲ့သို့၊ အဇ္ဈတ္တိကသဒ္ဓေါ-သည်၊ သပရ-သန္တာနိကေသု-န်သော၊ သဗ္ဗေသု၊ စက္ခာဒိသု-စက္ခုအစရှိသော အဇ္ဈတ္တိ ကာယတန ခြောက်ပါးတို့၌၊ ပဝတ္တတိ-၏၊ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓေါ ပန-အဇ္ဈတ္တ သဒ္ဓါသည် ကား၊ သကသန္တာနိကေသေဝ-မိမိသန္တာန်၌သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ စက္ခုရူ ပါဒိသု-စက္ခု အစရှိသော အဇ္ဈတ္တိကာယတနခြောက်ပါး၊ ရူပါရုံအစရှိသော ဗာဟိရယတန ခြောက်ပါးတို့၌၊ (ပဝတ္တတိ)၊ (ကိမိဝ-နည်း)၊ တတော-ထိုသကသန္တာနိက စက္ခု ရူပ အစရှိသောတရားတို့မှ၊ အညေသေဝ-အခြားသော စက္ခုရူပအစရှိသော တရားတို့၌သာလျှင်၊ ဗဟိဒ္ဓါ သဒ္ဓေါ-သည်၊ ပဝတ္တတိဝိယ-ကဲ့သို့တည်း၊ ဣတိ-

ဧတ္ထ ပန ပေ၊ ယုတ္တန္တိ။ ။အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓါ၏ အတ္ထဒြါရကိုပြရာထယ် အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ၏ ဥဒါဟရဏ်အဖြစ်ဖြင့် “ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိ”ဟု ဥဒါဟရဏ်ထုတ်၏၊ ထိုသို့ ထုတ်ပြ ရာ၌ အပြစ်ပြလိုသောကြောင့်၊ “ဧတ္ထ ပန”စသည်မိန့်၊ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓါ၏ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တအနက်ကိုဟောရာ၌ “ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ”ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဥဒါဟရဏ်ပြထား၏၊ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓါကို မပြနိုင်ချေ၊ ဗဟိဒ္ဓါသဒ္ဓါနှင့် ဗာဟိရသဒ္ဓါသည် မတူသကဲ့သို့ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဓါနှင့် အဇ္ဈတ္တိက သဒ္ဓါလည်း မတူပါ။ ထိုသို့ မတူပုံကိုချဲ့ပြလို၍ “အဇ္ဈတ္တိက သဒ္ဓေါဟိ- စသည်ကို မိန့်သည်။ [ထိုသဒ္ဓါ ၂-ခုတို့၏

လျှင်၊ သဒ္ဒတော-သဒ္ဒါအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တတော-အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တသ္မာ အသမာနတ္တာ-(အဇ္ဈတ္တ သဒ္ဒါနှင့် အဇ္ဈတ္တိကာသဒ္ဒါတို့၏) ထိုသို့ မတူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤအဋ္ဌကထာ၌၊ ဣဒံ ဥဒါဟရဏံ-ဤ ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိဟူသော ဥဒါဟရဏံသည်၊ န ယုတ္တံ-မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့သော ဧဝဒနာသည်၊ (ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏။)

ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-စောဒကပက္ခမှာတစ်ပါး ပရိဟာရပက္ခကို ဆိုဦးဆုံး ဧတ္ထ-ဤအဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ၏ ဥဒါဟရဏံကိုပြရာ၌၊ အယံ အဓိပ္ပာယော-ဤအဋ္ဌကထာဆရာ၏အလိုကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ အဇ္ဈတ္တော ဘဝါ အဇ္ဈတ္တိကာတိ-ဟူသော၊ အယံ-ဤအနက်သည်၊ ဝစနတ္ထော-ဝစနတ္တတည်း၊ (အဇ္ဈတ္တိကာ သဒ္ဒါ၏ အနက်တည်း။) ယဉ္စ-အကြင်စကျအစရှိသော အာယတနသည်လည်း၊ အဇ္ဈတ္တော-အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်၏၊ (ပါဝင်၏။) တေန-ထိုစကျ အစရှိသော အာယတနသည်၊ အဇ္ဈတ္တေနဝ-အဇ္ဈတ္တသည်ပင်၊ ဘဝိတဗ္ဗံ-ဖြစ်ထိုက်၏၊ တေန-ကြောင့်၊ တံ ဝါစကဿ-ထိုစကျ အစရှိသော အာယတနကိုဟောတတ်သော၊ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဒဿ-အဇ္ဈတ္တ သဒ္ဒါ၏လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တိကာသဒ္ဒဿစ-၏ လည်းကောင်း၊ သမာနတ္တာ-တူသော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဥဘိန္တံပိ-ကုန်သော၊ သဒ္ဒါနံ-အဇ္ဈတ္တသဒ္ဒါ အဇ္ဈတ္တိကာ သဒ္ဒါတို့၏၊ သမာနတ္တဘာဝတော-တူသော အနက်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တိကာသဒ္ဒေ-အဇ္ဈတ္တိကာသဒ္ဒါသည်၊ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တော-အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တအနက်၌၊ ပဝတ္တမာနေ-သော်၊ အဇ္ဈတ္တသဒ္ဒေါသည်၊ တတ္ထ-ထိုအဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တအနက်၌၊ ပဝတ္တော-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တံ-ဆိုခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-၏၊ ဣတိ (အယံ အဓိပ္ပာယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။)

သဒ္ဒါချင်းမတူပုံမှာ ထင်ရှား၏၊ အနက်ချင်းမတူပုံကိုကား သင်္ဂြိုဟ်ရုပ်ပိုင်း၌ အဇ္ဈတ္တိကာရုပ် ဗာဟိရရူပံ အရကိုလည်းကောင်း၊ မာတိကာ၌ အဇ္ဈတ္တတိကံ၊ အဇ္ဈတ္တိကဒုကံတို့၏ အရကိုလည်းကောင်း ကြည့်၍သိပါ၊ ဋီကာ၌ ထိုအတိုင်းပြထားသည်။ ထိုသို့ သဒ္ဒါချင်း အနက်ချင်းမတူသောကြောင့် အဇ္ဈတ္တသဒ္ဒါ၏ အတ္ထဒါရကိုပြရာ၌ “ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိ” ဟူသော ဥဒါဟရဏံ သည် မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု ဧဝဒနာသည်။

အယံ မနေတ္ထ ယေ၊ ဝတ္တံတိ။ ။ဤကား ပရိဟာရ်စကားတည်း၊ “အဇ္ဈတ္တော+ဘဝါ အဇ္ဈတ္တိကာ” ဟူသော ဝစနတ္တအရ “အဇ္ဈတ္တတရားအပေါင်း တွင်+ပါဝင်သောတရားဟူသည် အဇ္ဈတ္တတရားပင်ဖြစ်သင့်၏ (ဥပမာ-အသင်းသားအများတွင်+ပါဝင်သူ”ဟူသည် အသင်း သားပင်ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။) ထို့ကြောင့် “အဇ္ဈတ္တတရားတွင် ပါဝင်သောတရား” ဟူသော အနက်ကို အဇ္ဈတ္တသဒ္ဒါကလည်းဟော အဇ္ဈတ္တိကာသဒ္ဒါကလည်းဟောနိုင်၏၊ ဤနည်းအားဖြင့် ထိုသဒ္ဒါ ၂-ချက်သည် အနက်တူဖြစ်ရကား အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တအနက်ကို အဇ္ဈတ္တိကာသဒ္ဒါက ဟောလျှင် အဇ္ဈတ္တသဒ္ဒါလည်း ထိုအနက်ကို ဟော၏-ဟု ဆိုပါသည်။

ဝိဟာရသုညတာသုတ္တေ-ဝိဟာရသုညတာသုတ်၌၊ သင်္ဂဏိကာရာမတာယ-
 အပေါင်းအဖော်၌ ပေါင်းသင်းနေထိုင်ခြင်းဟူသော မွေ့လျော်ရာရှိသူ၏အဖြစ်၏လည်း
 ကောင်း၊ ရူပရတိယာစ-ရုပ်တည်းဟူသော ခန္ဓာကိုယ်၌ မွေ့လျော်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊
 [ထို သုတ်ပါဠိတော်ဝယ် ရူပ၌ မွေ့လျော်ခြင်းကိုသာ ပြထားသောကြောင့် အာဒိသဒ္ဓါ
 ပိုသည်၊ ရူပကို “သရီရံ” ဟု ထိုသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်၏၊] အာဒိနဝံ-ကို၊ ဝတ္တာ-
 ဟောတော်မူပြီး၍၊ တပုဋိပက္ခ ဝိဟာရဒဿနတ္ထံ-ထို သင်္ဂဏိကာရာမ ရူပရတိတို့၏
 ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဝိဟာရကို ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ အယံ ခေါပနာနန္ဒ
 ဝိဟာရေတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ) ပုတ္တံ။ [ဤအဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ
 ၌ ပြထားပြီ။]

အဇ္ဈတ္တံ သုညတန္တိ-ကား၊ ဝိဿယဘူတံ-အထူးသဖြင့် စိတ်ကိုဖွဲ့တတ်သည်ဖြစ်၍
 ဖြစ်သော၊ ဣဿရိယဋ္ဌာနဘူတံ-အစိုးရသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ၅-
 ဖြာသော ဝသီဘော်၏ တည်ရာဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဝါ-၅-ဖြာသော ဝသီဘော်၏
 အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ သုညတံ သုညတဖလသမာပတ္တိံ-သုညတဖလသမာပတ်သို့၊
 (ဥပသမ္ပဗ္ဗ ဝိဟရိတုံ၌စပ်)၊ ဣတိအတ္ထော-အနက်။ [အဇ္ဈတ္တံကို “ဝိဿယဘူတံ”
 ဟုလည်းကောင်း၊ ဝိဿယဘူတံကို “ဣဿရိယဋ္ဌာနဘူတံ” ဟုလည်းကောင်း၊
 သုညတံကို “သုညတဖလသမာပတ္တိံ” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။]

ဟိ-ချဲ့၊ စိတ္တိဿရာ-စိတ်ကိုအစိုးရတော်မူကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါ-အလုံးစုံသော
 တရားတို့ကို သိတော်မူကုန်သော၊ ဘဂဝန္တော-ဘုရားရှင်တို့သည်၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသန္တာပိ-
 ဟောတော်မူကုန်စဉ်လည်း၊ ယံ မဟုတ္တံ-အကြင်တစ်မဟုတ်၌၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊
 ဘဝိတဗ္ဗံ-ဖြစ်ထိုက်သည်၊ ဟောတိ၊ တံ မဟုတ္တံ-ထိုတစ်မဟုတ်၌၊ ဝါ-ထိုခဏ၌၊
 ဖလ သမာပတ္တိံ-သို့၊ သာပဗ္ဗန္တိ-နံ၏၊ အံညသ္မိံ ကာလေ-အခြားသောအခါ၌၊
 ပဂေဝ-အဘယ်မှာ ဆိုဖွယ်ရာရှိတော့အံ့နည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗတ္တာပိ-အလုံးစုံသော
 ဈာန်အဘိညာဉ် အစရှိသောအရာတို့၌လည်း၊ ဣဿရိယာနံ-အစိုးရသောပုဂ္ဂိုလ်၏
 ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ၅-ဖြာသော ဝသီဘော်တို့တွင်၊ [ဣဿရိယဿ၌စပ်။] ဗဟုလံ-

သင်္ဂဏိကာရာမတာယ။ ၁။ သင်္ဂဏနံ သုဗ္ဗောဓ္ဓာနံ-ပေါင်းဆုံခြင်း၊ သင်္ဂဏာ-ခြင်း၊
 သင်္ဂဏာစဝ သင်္ဂဏိကာ၊ လူအပေါင်း၌ ပေါင်းခြင်းဟူသော-ဂဏသင်္ဂဏိကာ၊ ကိလေသာစိတ်၌
 ပေါင်းခြင်းဟူသော ကိလေသသုဒ္ဓင်္ဂဏိကာဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ဤ၌ ဂဏသင်္ဂဏိကာကိုယူပါ၊
 သင်္ဂဏိကာ+အာရာမော ယဿာတိ သင်္ဂဏိကာရာမော၊ တဿ+ဘာဝေါ သင်္ဂဏိကာရာမတာ။
 [ဂဏေ ဇနသင်္ဂမေ သန္နိပတနံ ဂဏသင်္ဂဏိ ကား-သုဒိန္နကဏ္ဍသာရတ္ထ။]

စိတ္တိဿရာဟိ။ ။ ဣဿရိယဋ္ဌာနဘူတံကို ချဲ့လို၍ “စိတ္တိဿရာ ဟိ၊ ပေ၊ ကာလေ” ဟု
 မိန့်သည်။ ဘုရားရှင်တို့သည် စိတ်တော်ကိုအလိုရှိသလို ထားနိုင်လောက်အောင် ပိုင်တော်မူကြ၏။
 စိတ်တော်ကလည်း ဖလသမာပတ် ဝင်စားဖို့ရန် အမြဲညွတ်နေတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် တရား

များစွာ၊ ဖလသမာပတ္တိယံ-၌သာ၊ ဣဿရိယဿ-အစိုးရသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ၅-ဖြာသော ဝသီဘော်၏၊ ပဝတ္ထနတော-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဖလသမာပတ္တိ-ကို၊ ဣဿရိယဋ္ဌာနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီ။

ဝါ-တစ်နည်း၊ အရဟတ္တဖလာဓိဂမေန-အရဟတ္တဖိုလ်ကိုခြင်းကြောင့်လည်း ကောင်း၊ တံ ဇနကေနဝ-ထို အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဖြစ်စေတတ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ မဂ္ဂေ န (စ)- အရဟတ္တမဂ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တထာဂတာနံ၊ ဣဿရိယံ-သည်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုအရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ ဝါ-ထိုအရဟတ္တ မဂ်သည်၊ တေသံ-ထိုဘုရားရှင်တို့၏၊ ဣဿရိယဋ္ဌာနံ-အစိုးရသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ၅-ဖြာသော ဝသီဘော်၏ တည်ရာအကြောင်းသည်၊ (ဟောတိ)။

စ-ဆက်၊ ဝိသယော-ဝိသယဟူသည်၊ အနညတ္တဘာဝေါဝ-တစ်ပါးသောအရာ၌ ဖြစ်ခြင်းမရှိရာဖြစ်သော (ဤအရာ၌သာ ဖြစ်ရာဖြစ်သော) ဖလသမာပတ်စသည် ပင်တည်း၊ ယထာ-ဥဒါယရဏ်ကား၊ အာကာသေ၊ပေ၊မစ္ဆာတိ-မစ္ဆာဟူသည်တည်း၊

ဟောတော်မူ ရင်းသော်မှ (တရားနာသူတို့ သာဓုခေါ်နေခိုက်၊ ဟောအပ်ပြီးတရားကို စဉ်းစားနေခိုက်၌ ဆိတ်ဆိတ်နေဖို့ရန် အချိန်ကလေးရှိ၏၊ ထိုအချိန်၌သော်မှလည်း) ဖလသမာပတ်ကိုဝင်စား တော်မူကြ၏၊ ထို့နောက် သာဓုခေါ်၍အပြီး၊ စဉ်းစား၍အပြီး အချိန်ဝယ် သမာပတ်မှ ထတော်မူ၍ တရားကိုဆက်လက်ဟောတော်မူကြ၏၊ ဤသို့ တစ်ခဏ၌ပင် သမာပတ်ဝင်စားတော်မူနိုင် သမာပတ်မှ ထတော်မူနိုင်ခြင်းသည် ဝသီဘော်နိုင်နင်းခြင်းဟူ သော ဣဿရိယ၏ အမှတ်လက္ခဏာ ပင်တည်း။

တသ္မာ ပေ၊ ဝုတ္တာ။ ။ထိုသို့ တစ်ခဏကလေးမျှ အချိန်ရခိုက်၌ ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားလေ့ရှိတော်မူကြသောကြောင့် ဖလသမာပတ်ကို ဣဿရိယ ဌာနဟုဆိုရသည်။ [သဗ္ဗတ္တာပီတိ-ဈာနဘိညာဒီသု သဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေသု၊ ဣဿရိယာ နန္တိ-နိဒ္ဒါရဏေစေတ ဘုမ္မံ၊ ဖလသမာပတ္တိယန္တိ-ဖလသမာပတ္တိယံ ယေဝ၊ ဣမသ္မိံ ဝိကပ္ပေ ဌာနသဒ္ဓေါ သြကာသဝါစကော-မဓ။]

အရဟတ္တဖလာဓိဂမေန ဝါ။ ။ဤနည်းတူ ဣဿရိယဋ္ဌာနဝယ် ဌာနသဒ္ဓါသည် ကာရဏဝါစကတည်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်ရခြင်းသည် ဣဿရိယ ဝသီဘော်၏ နီးသောအကြောင်း၊ အရဟတ္တမဂ်ကား ဝေးသောအကြောင်းတည်း၊ မဂ္ဂေန၌ စ သဒ္ဓါလည်း ထည့်ရမည်၊ အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရခြင်းဟူ သော အကြောင်း ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ဣဿရိယ (အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဝသီဘော် ၅-ပါး)သည် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဣဿရိယ၏ အကြောင်းဟု ဆိုရသည်။

ဝိသယောစ အနညတ္တဘာဝေါ။ ။သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ဒေသန္တရာဝစ္ဆေဒဝိသယာ စာရ၊ အညတ္တာဘဝ ဝိသယာဓာရအားဖြင့် ဝိသယာစာရ ၂-မျိုးရှိပုံကို သတိပြုပါ၊ ထိုတွင် အနညတ္တဘာဝေါနှင့် အညတ္တဘာဝသည် သဘောတူ၏၊ ဘာဝေါဝ၌ ဧဝဖြင့် ဒေသန္တရာဝစ္ဆေဒ ဝိသယကို ကန့်သည်။

[အာကာသေ-၌၊ သကုဏာ-တို့သည်၊ (ပက္ခန္တိ-ပျံကုန်၏၊) ဥဒကေ-၌၊ မစ္ဆာ-တို့သည်၊ (စရန္တိ၊) စ-ဆက်၊ ဗုဒ္ဓါ-တို့သည်၊ အညတ္ထ-အခြားသောဈာန် အဘိညာဉ် တို့၌၊ ဒိဿမာနာပိ-ဖူးမြင်အပ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဝိဝေက ပဗ္ဗာရတာယ-ဝိဝေက၌ ကိုင်းရှိုင်းတော်မူကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖလသမာပတ္တိနိန္နာဝ-ဖလသမာပတ်၌ ညွတ်ကိုင်းတော်မူကုန်သည်သာ၊ (ဟောန္တိ)၊ ဧတန-ကြောင့်၊ တဿတဿာ ကိရိယာယ-ထိုထိုတရားဟောတော်မူခြင်း အစရှိသော ပြုဖွယ်ကိစ္စ၏၊ အနန္တ ရံ-၌၊ ဖလသမာပတ္တိယံ ယေဝ-၌သာ၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်တော်မူကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သာ-ထိုဖလသမာပတ်သည်၊ တေသံ-ထိုဘုရားရှင်တို့၏၊ ဝိသယော-ဝိသယတည်း၊ စ-ဆက်၊ တဗ္ဗိသယတာ-ထိုဖလသမာပတ် ဟူသော ဝိသယရှိတော်မူကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ သစ္စကသုတ္တေန-သစ္စကသုတ်ဖြင့်၊ ဒီပေတဗ္ဗာ-ပြထိုက်၏၊ ဝါ-ပြပါလေ။

ဆက်ဦးအံ။ ။၎က်တို့သည် ကောင်းကင်မှတစ်ပါးသော မြေပြင် သစ်ပင်ပေါ်၌ တွေ့မြင်အပ်ပါကုန်သော်လည်း သူတို့၏ ပျံသန်းရာ ဝိသယသည် ကောင်းကင်၌သာဖြစ်၏၊ ငါးတို့သည်လည်း တစ်ခါတစ်ရံ ကုန်းပေါ်၌ တွေ့မြင်အပ်စေကာမူ သူတို့၏ ကျက်စားရာဌာနသည် ရေသာလျှင်ဖြစ်၏၊ ထိုအတူ ဘုရားရှင်တို့သည် အခြား ဈာန် အဘိညာဉ် စသည်တို့၌ ဖြစ်တော်မူကြပါသော်လည်း ဖလသမာပတ် ၌သာ အမြဲကိုင်းညွတ်တော်မူရကား ဖလသမာပတ်သာ ဘုရားရှင်၏ ဩကာသ ဖြစ်ရပေသည်။ [တဿာ တဿာ ကိရိယာယာတိ-ဓမ္မ ဒေသနာဒိ ကိရိယာယ၊-မဓု။]

ဝိဂ္ဂဟ။ ။အညတ္ထ+အဘာဝေါ ဧတသ္မာတိ အညတ္တာ ဘာဝေါ-အခြားသော အရာ၌ ဖြစ်ခြင်းမရှိရာဖြစ်သော “ရေ” စသော ဝိသယ၊ ဤနေရာ၌ကား ဖလသမာပတ်တည်း၊ ဤသို့ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ပဉ္စမိဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသံပြုထား၏၊ ထိုသို့ပြုခြင်းသည် အညတ္တဟူသော အပါဒါနီကို ထောက်၍ သင့်မြတ်ပေ၏၊ မဓုဋီကာ၌ကား အညတ္တံ၌ အတ္တကို အကျိုးဟူယူ၍ ဘာဝ၏အနက် ကိုလည်း အဓိပ္ပာယ် (အလိုဆန္ဒ)ဟု ယူပြီးလျှင် “နတ္ထိ+အညတ္ထ+ဘာဝေါ ဧတ္တာတိ အနညတ္တ ဘာဝေါ”ဟု သတ္တမိ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသံပြုလေသည်၊ အခြားသောအကျိုး၌ အလိုဆန္ဒ မရှိရာဖြစ်သော ဖလသမာပတ်တည်း။

တဗ္ဗိသယတာစ။ ။မူလပဏ္ဏာသ မဟာသစ္စကသုတ်၌ “အဘိဇာနာမိ ခေါ အဟံ အဂ္ဂိဝေသန အနေကုသတာယံ ပရိသာယ ဓမ္မံ ဒေသေမိ၊ပေ၊ တဿာယေဝ ကထာယ ပရိယောသာနေ ဟံသ္မိံ ယေဝ ပုရိမသ္မိံ သမာမိ နိမိတ္တေ အဇ္ဈတ္တမေဝ စိတ္တံ သဏ္ဌာပေမိ-တရားတော်၏ အဆုံးဝယ်’ ရှေးရှေးက ဝင်စားနေကျဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ် သမာမိ၏ အာရုံဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တနိဗ္ဗာန်၌သာလျှင် စိတ်ကို ထားတော်မူ၏”ဟု လာ၏၊ ထိုစကားတော်ကိုထောက်၍ “အရဟတ္တ ဖလသမာ ပတ်သည် ဘုရားရှင်၏ ဝိသယဖြစ်ကြောင်းကို သိအောင် ပြပါလေ” ဟုလို၊ [ကြွင်း အဓိပ္ပာယ်များကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာနှင့် တွဲ၍ ကြည့်ပါ။]

ယေသံ-အကြင် တရားတို့၏၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝေါ-မြင်ထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော သတိသည်၊ အတ္ထိ၊ တေ-ထိုတရားတို့သည်၊ သနိဒဿနာ-သနိဒဿနတို့ မည်၏၊ စက္ခုဝိညာဏဂေါစရဘာဝေါ-စက္ခုဝိညာဏ်၏ အာရုံ၏အဖြစ်ဟူသော သတ္တိသည်ပင်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝေါ-ဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝမည်၏၊ တဿ၊ ထိုဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝအမည်ရသော သတ္တိ၏၊ ရူပါယတနာ-ရူပါရုံမှ၊ အနညတ္ထေ-တစ်မျိုးတခြား မဟုတ်သည်၏အဖြစ် သည်၊ (သတိ) ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အညေဟိ-အခြားကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ- သဒ္ဓါရုံ အစရှိသော တရားတို့မှ၊ ရူပါယတနံ-ရူပါရုံကို၊ ဝိသေသေတုံ-အထူးပြုခြင်း ငှာ၊ အညံ ဝိယ-တစ်မျိုးတခြားကဲ့သို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝနှင့် ရူပါရုံကို တစ်မျိုးတခြားစီ ကိုက်သို့)၊ ကတ္တာ-၍၊ သဟ+နိဒဿနေနာတိသနိဒဿနာတိ-ဟူ၍၊ သင်္ဂဟ ကာရေန) ဝုတ္တံ၊ ဟိ-မှန်း၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယုဿ) ဓမ္မသဘာဝသာမညေန- တရားသဘောအားဖြင့် တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကီဘူတေသု-တစ်ခုတည်း ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-ဓမ္မတို့၌၊ ယော သဘာဝေါ-အကြင်သဘောသည်၊ နာနတ္တကရော-ထူးသည်၏အဖြစ်ကိုပြုတတ်၏၊ သော-ထိုသဘောသည်၊ ဝါ-ကို၊ အညောဝိယ-တစ်မျိုးတခြားကဲ့သို့၊ ကတ္တာ-၍၊ ဥပစရိတုံ-ခေါ်ဝေါ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ- ဥပစာ တင်ခြင်းငှာ၊ ယုတ္ထော-သင့်၏၊ ဟိ-အကျိုးကား၊ ဧဝံ-ဤသို့ တစ်မျိုးတခြား ကိုက်သို့ပြု၍ ဥပမာတင်စားလသော်၊ အတ္ထဝိသေသာဝဗောဓော-အနက်အထူးကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်းသည်၊ (သဒ္ဓါရုံစသည်မဟုတ်၊ ရူပါရုံကိုဆိုလို၏ဟု ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းသည်)၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (အညံ ဝိယ ကတ္တာ-၍၊ သဟနိဒဿနေနာတိ သနိဒဿနာတိ-ဟူ၍၊ သင်္ဂဟကာရေန ဝုတ္တံ) [ဤဝါကျများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

သယဉ္ဇ-ကိုယ်တိုင်လည်းကောင်း၊ နိဿယဝသေနစ-မှီရာ၏အစွမ်းဖြင့်လည်း ကောင်း၊ သမ္ပတ္တာနံ-ရောက်ကုန်သော ရုပ်တို့၏လည်းကောင်း၊ အသမ္ပတ္တာနံစ- မရောက်ကုန်သော ရုပ်တို့၏လည်းကောင်း၊ ပဋိမုခဘာဝေါ-ရှေးရှုကုန်သည်၏အဖြစ် သည်၊ အညမညပတနံ-အချင်းချင်း ကျရောက်ခြင်းသည်၊ ပဋိဟနနဘာဝေါ-

သယဉ္ဇ ။ပေ၊ ဘာဝေါ။ ။အဋ္ဌကထာဝယ် “ပဋိဟနနဘာဝ သင်္ခါတေန” ၌ “ပဋိဟနနဘာဝ”ဟူသည် အဘယ်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပဋိမုခ ဘာဝေါ အညမညပတနံ ပဋိဟနနဘာဝေါ”ဟု မိန့်သည်။ စက္ခုပသာဒနှင့် ရူပါရုံ စသည်တို့၏ ရှေးရှုမိခြင်း၊ ယောဂျဒေသ (သင့်လျော်သောအရပ်)၌ တည်သောအားဖြင့် အချင်းချင်းကျရောက်ခြင်းကို ပဋိဟနနဘာဝ ဟုခေါ်သည်။ “ထိနိက်” ဟု ဆိုသောကြောင့် အာရုံနှင့်ပသာဒတို့ “ဒက်”ခန့်နေအောင် ထိနိက် သည်ဟု မမှတ်ရ-ဟုလို။ [အညမညဿ ယောဂျဒေသေ အဝဋ္ဌာနံ-အန။]

အယဉ္ဇ ။ပေ၊ အသမ္ပတ္တာနံ။ ။ထိုသို့ရှေးရှုမိကြရာ၌ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် မဟာဘုတ် ရုပ်ဖြစ်သောကြောင့် မိမိကိုယ်တိုင် ကာယပသာဒ၌ ထိရောက်နိုင်ရကား သယံ အသမ္ပတ္တအဖြစ်ဖြင့်၊

ပဋိဟနနဘာဝနာမည်၏။ ယေန-ယင်းသို့ ထိခိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗျာပါရာဒီ
ဝိကာရ ပစ္စယန္တရ သဟိတေသု-ဗျာပါရအစရှိသော ဝိကာရ၊ အခြားသော
အကြောင်းတို့နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သည်။ (သမာနေသု-နိလသော်)၊ စက္ခာဒီနံ-စက္ခ
အစရှိသော ပသာဒတို့၏။ ဝိသယေသု-အာရုံတို့၌၊ ဝိကာရပုပ္ဖတ္တိ-ထူးခြားသော
အမူအရာ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ)။

တိကမာတိကာပဒဝဏ္ဏနာ-တိကမာတိကာပုဒ်တို့၏အဖွင့်

မူလဋီကာသည်။ နိဋ္ဌိတာ-ပြီ။

ထိခိုက်မိ၏။ ယာန ဇိဝှာ ပသာဒနှင့် ဂမ္ဘာရုံ ရသာရုံ တို့ကား တစ်ကလာပ်တည်း၌ အတူဖြစ်ဖက်
မဟာဘုတ်တို့ကိုရှိ၍ ထိရောက်ရသော ကြောင့် “နိဿယဝေသန သမ္ပတ္တ”အဖြစ်ဖြင့် ထိခိုက်မိကြ၏။
စက္ခ သောတာနှင့် ရူပသာဒတို့မှာ အသမ္ပတ္တအဖြစ်ဖြင့် ထိခိုက်မိကြသည်။

ယေန နေ၊ ဝိကာရပုပ္ဖတ္တိ။ ။အဘယ်ကိုထောက်၍ စက္ခပသာဒ စသည်နှင့် ရူပါရုံ
စသည်တို့ ထိခိုက်မိကြောင်းကိုသိနိုင်သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “စက္ခာဒီနံ ဝိသယေသု ဝိကာရပုပ္ဖတ္တိ”
ဟု မိန့်သည်။ အာရုံနှင့် ထိခိုက်မိသောပသာဒသည် ခါတိုင်းဖြစ်နေကျ ပသာဒမျိုးမဟုတ်ဘဲ အာရုံ
တို့က ဣဋ္ဌဖြစ်လျှင် ချီးမြှောက်သောအမူ အရာဖြင့် (ကြည်ကြည်လင်လင် ရွှင်ရွှင်ယုယု ဖြစ်ခြင်း
ဟူသော) အမူအရာအထူး ဖြစ်ခြင်း၊ အနိဋ္ဌဖြစ်လျှင် ညှဉ်းဆဲခံရသကဲ့သို့ (မကြည်မလင် မရွှင်မယု
ဖြစ်ခြင်းဟူသော) အမူအရာဖြစ်ခြင်း၊ ဤသို့ထူးခြားသော အမူအရာဖြစ်ခြင်းကိုထောက်၍ ထိခိုက်
မိကြောင်းကို သိနိုင်ပါသည်-ဟုလို။

ဗျာပါရာဒီ၊ နေ၊ သဟိတေသု။ ။ထိုဝိကာရသည် အဘယ်အကြောင်းများရှိမှ ဖြစ်တတ်
သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဗျာပါရာဒီ”စသည် မိန့်၊ ကြည့်လိုသော စိတ်ဖြစ်သောအခါ
စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်၏ မျက်လွှာပေါ်၌ ပျံ့နှံ့မှု ကြောင့် မျက်လွှာ၏အထက်သို့
တက်ခြင်း၊ အောက်သို့ ကျခြင်းဟူသော ဗျာပါရ အထူးဖြစ်တတ်၏။ အာဒိဖြင့် (တစ်ရံတစ်ခါလည်း
ထိုဗျာပါရ မဖြစ်ဘဲ မျက်လွှာ၏အထက်သို့ တက်ခြင်း၊ အောက်သို့ ကျခြင်းမရှိဘဲ ဖြင့်ရသောကြောင့်)
“နိဗျာပါရကို ယု”ဟု မဆို၏။ အာလောက မနုဿိကာရဟူသော အခြား အကြောင်းလည်း မုချ
ပါရသေး၏။ ထိုသို့ အကြောင်းစုံမှ ဝိကာရပုပ္ဖတ္တိ (ထူးခြား သော အမူအရာ)ဖြစ်ရသည်။ [သောတာ
ပသာဒ စသည်တို့၏ ဝိကာရပုပ္ဖတ္တိဖြစ်ရာ၌လည်း ဖြစ်သင့်သော ဗျာပါရနှင့် အာကာသမနုဿိကာရ
စသော အကြောင်းများ ရှိရုံကို သိပါ။...ဗျာပါရာဒီတိ စိတ္တ ဣဒိ ဝါယောဓာတု ဝိပ္ပာရဝေသန
အတွံပဋလာဒီနံ ဟောဋ္ဌာ ဥပရိစသံသိဒနလယံနာဒိပ္ပဝတ္တိမာဟ-အန။]

တိကမာတိကာ အဖွင့်

ပြီး၏။

ဒုကမာတိကာအဖွင့်

မူလဋ္ဌေနာတိ-ကား၊ သုပုတိဋ္ဌိတဘာဝသာဝနေန-သဟဇာတ်တရားတို့၏ အာရုံ၌ ကောင်းစွာတည်နိုင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော၊ မူလဘာဝေန-အခြေအမြစ်၏အဖြစ်ဟူသော၊ (အတ္ထေန-အနက်ကြောင့်၊ ဟေတုသင်္ခါတာ-ဟိတ်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊) ပစ္စယမတ္ထဋ္ဌေန-အကြောင်းသာမည၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ န (ဟေတုသင်္ခါတာ)-ဟိတ်ဟု ဆိုအပ်သည် မဟုတ်ကုန်သော၊ (ဓမ္မာ-တို့သည်၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ-နံ၏။)

သမာသသမာသ နိဒ္ဒေသဘာဝေါ-သမာသ၏ အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်၊ သမာသမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ဟေတုဓမ္မာ၊ ဟေတု+ဓမ္မာတိ-ဓမ္မာဟူကုန်သော၊ ဒွိန္ဒ-နှစ်မျိုးကုန်သော၊ ပါဌာနံ-ပါဌ်တို့၏၊ ဝိသေသော-တည်း၊ [“ဟေတုဓမ္မာ”ကား သမာသ၊ “ဟေတု+ဓမ္မာ”ကား အသမာသဝါကျတည်း၊ ဤသို့ သဒ္ဓါအားဖြင့်သာ ပါဌ် ၂-မျိုးထူးသည်၊ အနက် အရကောက်အားဖြင့် မထူးပါ-ဟူလို။]

တထေဝါတိ-ကား၊ သမ္ပယောဂတောဝ-သမ္ပယုတ်အားဖြင့်ပင်၊ [တထာ သဒ္ဓါသည် ရှေ့ဝါကျက သမ္ပယောဂတောကို ပြန်၍ ညွှန်ပြသော အတိဒေသ အနက်ဟော-ဟူလို။] သဟေတုကာနံ-သဟေတုကတရားတို့၏၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဘာဝတော-ဟိတ်နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္ပယောဂ-ဟောတိ-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တံ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ သဟသဒ္ဓဿ-သဟသဒ္ဓါ၏၊ သမ္ပယောဂတ္ထတ္တာ-သမ္ပယောဂအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သမ္ပယောဂတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ န (ဝေဒိတဗ္ဗံ)-မဟုတ်။ [သဟေတုကတရားတို့၏ ဟိတ်နှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့် “သမ္ပယောဂတော”ဟု သဘာဝတ္ထကိုဖွင့်သည်၊ သဟေတုကာ၌ သဟသဒ္ဓါ၏သဒ္ဓတ္ထကို “သမ္ပယောဂ”ဟု ဖွင့်ခြင်းမဟုတ်ပါ-ဟူလို။]

ပန-ဆက်၊ သဟသဒ္ဓေါ-သည်၊ (သဟေတုကာ၌ သ၏ ကာရိဖြစ်သော သဟသဒ္ဓါသည် ဒီပေတိဉ္စစပ်။) ဧကပုဇ္ဈေ-တစ်ခုသေတ စိတ်စေတသိက် အစ၌၊ ဝါ-တစ်ခုသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၌၊ ဥပ္ပါဒတော-ဥပါဒ်မှ၊ ယာဝဘင်္ဂါ-ဘင်တိုင်အောင်၊

သဟသဒ္ဓေါ၊ ဝေ၊ ဒီပေတိ။ ။[ဤဝါကျနှင့် သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓေါ စသော နောက် ဝါကျသည် သဟသဒ္ဓါနှင့် သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓါတို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ထူးပုံကိုပြသော ဝါကျတို့တည်း၊] “သဟ-ဟိတ်နှင့် အတုတကွ” ဟုရာ၌ စိတ်စေတသိက် တစ်စုတစ်စုဝယ် ဥပါဒ်မှစ၍ ဘင်တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ မှီရာဝတ္ထုနှင့် အာရုံတို့ကို ယူရာ၌လည်းကောင်း ဟိတ်အမြဲပါရှိကြောင်းကို သဟသဒ္ဓါက ပြ၏၊ ဟေတု အာဒိသမ္ပဝံ၌ အာဒိဖြင့် ဟိတ်၏ကိစ္စကိုပြ၏၊ [အာဒိသဒ္ဓေန ဟေတုကိစ္စံ ဒဿေတိ-မဓ။]

ဟေတုဟိ-တို့နှင့်၊ သမာနဒေသဂဟဏာနံ-တူသော ဝတ္ထုဟူသော ဒေသ၊ တူသော ယူအပ်သောအာရုံရှိကုန်သော၊ သဟေတုကာနံ-သဟိတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏၊ ဟေတု အာဒိသတ္တာဝံ-ဟိတ် အစရှိသည်တို့၏ ထင်ရှားရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏၊ သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓေါ-သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓါသည်၊ ဧကုပ္ပါဒါဒိဝသေန-ဧကုပ္ပါဒ အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဟေတုဟိ-ဟိတ်တို့နှင့်၊ သဟ၊ ဧကိဘာဝပဂမနံ-တစ်ခုတည်း မဟုတ်သောလည်း တစ်ခုတည်းကဲ့သို့၏ အဖြစ်သို့ကပ်ရောက်ခြင်းကို၊ (ဒီပေတိ)၊ စ-ဆက်၊ တတောဧဝ-ထို့ကြောင့်ပင်၊ (ထိုသို့ သဟသဒ္ဓါ သမ္ပယုတ္တ သဒ္ဓါတို့၏ အနက်ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်)၊ ဒွိန္ဒု-နံသော၊ ဒုကာနံ-သဟေတုက ဒုဂ်၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုဂ်တို့၏၊ နာနတ္ထံ-ပုဒ်နေအားဖြင့် ကွဲပြားကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

[တရားကိုယ် ဓမ္မအားဖြင့် မထူးလျှင် အဘယ်ကြောင့် နောက်ဒုဂ်ကိုထပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဓမ္မနာနတ္တာ ဘာဝေပိ” စသည်မိန့်၊] ဟိ-မှန်၊ ဓမ္မနာနတ္တာ ဘာဝေပိ-အရကောက် ဓမ္မအားဖြင့် ကွဲပြားကုန်သည်၏အဖြစ် မရှိပါသော်လည်း၊ ပဒတ္တ နာနတ္ထေန-ပုဒ်၏အနက်အားဖြင့် ကွဲပြားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုကန္တရံ-နောက်ဒုဂ်တစ်မျိုးကို၊ (ဟေတု သမ္ပယုတ္တဒုဂ်ကို) ဝုစ္စတိ-ဟောတော်မူအပ်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ [မရ၌ “သွာယမတ္ထော ကထံ ဝိညာယတိ”ဟု ကျမ်းတက်၏၊ ထိုအလို “ဟိ ယသွာ”ဟု ပေး၍ ဝုစ္စန္တိ နောင် ဣတိထည့်၍ ပြန်လှည့်ပါ။] ဟေတုဒုက သင်္ဂတေဟိ-ဟေတုဒုဂ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တရားတို့မှ၊ အညေ-အခြားကုန်သောတရားတို့ကို၊ သဟေတုက ဒုကာဒိဟိ-သဟေတုကဒုဂ် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ န-ဝုစ္စန္တိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်မဟုတ်၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ တေ ဧဝ-ထို ဟေတုဒုဂ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်ပြီးသော တရားတို့ကိုပင်၊ သဟေတုကာဟေတုကာဒိဘာဝတော-ဟိတ်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်

ယာဝအင်္ဂါ ၊ပေ၊ ဂဟဏာနံ။ ။ဤစကားသည် ဧကုပ္ပါဒ ဧကနိရောဓ ဧကာလမ္ပန ဧကဝတ္ထုကဟူသော သမ္ပယုတ္တလက္ခဏာ ၄-ပါးကိုပင် အသုံးတစ်မျိုးအားဖြင့် ပြအပ်သော စကားတည်း၊ မှန်၏-ဥပ္ပါဒယော ယာဝဘင်္ဂါပါဠိဖြင့် ဧကုပ္ပါဒ ဧကနိရောဓကိုပြ၏၊ သမာနဒေသ၌ ဒေသဟူသည် မှီရာဝတ္ထုပင်တည်း၊ ဂဟဏ-ယူအပ်သောအရာဟူသည် အာရုံပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုသမာနဒေသ ဂဟဏာ နံပါဠိဖြင့် ဧကဝတ္ထု ဧကာလမ္ပနတို့ကိုပြသည်။ [ဂယုန္တေတိ ဂဟဏာ (ဝိသယာ-အာရုံတို့)၊ သမာနာဒေသဂဟဏာယေသန္တိ သမာနဒေသဂဟဏာ-မရ။]

သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓေါ ၊ပေ၊ ဂမနံ။ ။သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓါကား ဧကုပ္ပါဒ စသော အားဖြင့် စိတ်စေတသိက်တို့ဖြစ်ရာဝယ် ဤကား စိတ်၊ ဤကား ဖဿစသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍မရနိုင်လောက်အောင် စိတ်ရော ယှဉ်မက်စေတသိက်အားလုံးပါ အညီအမျှ သမ နေရကား တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ ဖြစ်နေကြောင်းကို ပြ၏၊ ဤနည်းအားဖြင့် သဟသဒ္ဓါနှင့် သမ္ပယုတ္တသဒ္ဓါတို့ အနက်အဓိပ္ပာယ်အထူးကို ပြကြသည်။

ဟိတ်မရှိကုန်သည်၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ [အာဒိဖြင့် ဟေတု သမ္ပယုတ္တ-ဝိပ္ပယုတ္တ-တို့ကိုယူ။] သဟေတုက ဒုကာဒိဟိ-သဟေတုကဒုက အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ သဟေတုကဒုက သင်္ဂဟိတာဧဝ-သဟေတုကဒုတ်ဖြင့်သိမ်းယူအပ်ပြီးသော တရားတို့ကိုပင်၊ ဟေတု သမ္ပယုတ္တဝိပ္ပယုတ္တဘာဝတော-ဟေတုသမ္ပယုတ္တ၊ ဟေတု ဝိပ္ပယုတ္တတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟိတ်နှင့် ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် အညီအမျှ ယှဉ်ကုန်သည်၏အဖြစ်၊ မယှဉ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကေန-ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက ဖြင့်၊ ဝုတ္တာ-နိပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ဒုကန္တရဝစနံ-နောက်ဒုကတစ်မျိုးကို ဟောတော်မူခြင်းသည်၊ ဓမ္မာနံ-တရားတို့၏၊ အဝုတ္တတာပေက္ခံ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သေးသည်၏အဖြစ်ကို ငဲ့သည်၊ (မဟောအပ်သေးသောတရားတို့ကိုငဲ့သည်၊) န-မဟုတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပုနရတ္ထိဒေါသော-ပုနရတ္ထိဒေါသသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

ဟိ-မှန်၊ ဒေသေတဗ္ဗပ္ပကာရ ဇာနနံ-တရားတို့၏ ဟောထိုက်သော အပြားကို သိတော်မူခြင်းသည်၊ ဝါ-သိတော်မူတတ်သောဉာဏ်သည်၊ ဒေသနာဝိလာသော-ဒေသနာဝိလာသ မည်၏၊ ဒေသနာဉာဏဉ္စ-ဒေသနာဉာဏ်တော်သည်လည်း၊ တထာ-ထိုဒေသနာဝိလာသပင်တည်း၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ တေန-ထိုဒေသနာ ဝိလာသဉာဏ်တော်ကြောင့်၊ ဓမ္မာနံ-တရားတို့၏၊ တပ္ပကာရတာ-ထိုသဟေတုက ဟေတုသမ္ပယုတ္တအစရှိသော အပြားရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သည်၊ ဟောတိ-၏။

နဟိဓမ္မာနံ ဣ၊ ဒုကန္တရဝစနံဟိ။ ။ဤဝါကျ၌ မဇ္ဈိကာဝယ် “သ္မာယမတ္ထော ကထံ ဝိညာယတီတိ အာဟ-နဟိတိအာဒိ”ဟု ကျမ်းတက်၏၊ ထိုအတိုင်းအကျယ်ပေးလိုလျှင် “ကထံ-ကြောင့်၊ ဟေတုဒုကသင်္ဂဟိတေဟိ ဓမ္မေဟိ အညေ သဟေတုက ဒုကာဒိဟိ န ဝုစ္စန္တိ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ တေ ဧဝ ဣ၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကေန ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်းဟု ပေး၍ “ဟိ(ယသ္မာ) ဒုကန္တရဝစနံ-သည်၊ ဓမ္မာနံ-တို့၏၊ အဝုတ္တတာပေက္ခံ-သည်၊ န-မဟုတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဟေတုဒုကသင်္ဂဟိတေဟိ ဓမ္မေဟိ၊ ဝုတ္တာ-နိပြီ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ၊ ဣတိ-ထိုသို့ ပဒတ္တ၏ ထူးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုနရတ္ထိဒေါသော-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ”ဟု ပေးရမည်၊ သို့သော် ကျယ်ဝန်းလှ၍ နိဿယ၌ အကျဉ်းမျှပေးထားသည်။

ဒေသေတဗ္ဗပ္ပကာရဇာနနံဟိ။ ။ဤ၌လည်း “ကထံ ပန ပဒတ္တနာနတ္ထေန ပုန ရတ္ထိ ဒေါသာဘာဝေါ ဝိညာယတီတိ အာဟ-ဒေသေတဗ္ဗ ဣ၊ ဟောတီတိ” ဟု မဇ္ဈိကျမ်းတက်၏၊ ဤ၌လည်း ရှေ့အတိုင်း အကျယ်ပေး၍ ပြန်လှည့်နိုင်ပါသည်။ မိမိကား အဋ္ဌကထာ၌ပြုအပ်သော ဒေသနာဝိလာသကို အရကောက်ပြုရင်း မိမိကားကိုလည်း ခိုင်မြဲစေလိုသောကြောင့် “ဒေသေ တဗ္ဗပ္ပကာရ ဇာနနံ ဟိ”ဟု တက်သည်ဟု အလွယ်ပင် ကြံ၍ အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။

သကလေကဒေသဝသေန-အလုံးစုံသော ဒုက်ပုဒ်၊ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သော ဒုက်ပုဒ်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ ပဌမဒုက်-ပဌမဒုက်ကို၊ ဒုတိယ တတိယဟိ-ဒုတိယဒုက် တတိယဒုက်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ စတုတ္ထာဒယော-စတုတ္ထဒုက် အစရှိကုန်သော၊ တယော-သုံးပါးကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော် မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဟိ-ချဲ့၊ သကလံ-သော၊ ပဌမဒုက်-ကို၊ ဒုတိယဒုကေကဒေသေန- ဒုတိယဒုက်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သော၊ သဟေတုက ပဒေန-သဟေတုကပုဒ်နှင့် လည်းကောင်း၊ တတိယဒုကေကဒေသေန-တတိယဒုက်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်သော၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တပဒေနစ-ဟေတု သမ္ပယုတ္တပုဒ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဟောဇေတွာ၊ ယထာက္ကမံ-စွာ၊ စတုတ္ထပဉ္စမဒုကာ-စတုတ္ထဒုက် ပဉ္စမဒုက်တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-န်ပြီ၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ပဌမဒုကေကဒေသံ-ပဌမဒုက်၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သော၊ န ဟေတုပဒံ-န ဟေတုပုဒ်ကို၊ သကလေန-သော၊ ဒုတိယဒုကေန-နှင့်၊ ယောဇေတွာ- ယှဉ်စေ၍၊ ဆဋ္ဌဒုကော-ဆဋ္ဌဒုက်ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ။ [ဤဒုက်များဟောပုံကို ဟေတုဂေါဇ္ဇက ပါဠိတော်အစဉ် ကြည့်၍ သိပါ။]

ဣဒမ္ဗိ သမ္ဘဝတိတိဇေတေန-ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်၊ [အဋ္ဌကထာ၌ “သမ္ဘဝတိ” သဒ္ဓါ တိုက်ရိုက်မပါသော်လည်း ရှေ့ဝါကျမှ ယူ၍ ဋီကာဆရာဆိုသည်။ [အဝုတ္တမ္ဗိ- မဟောအပ်သော ပုဒ်ကိုလည်း၊ သမ္ဘဝသေန-ဖြစ်သင့်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဒိပိတ်- ယူထိုက်သည်ဟုပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတိ-ပြ၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း၊ ကသ္မာ ဣဒမ္ဗိ သမ္ဘဝတိတိ ဇေတေန၊ပေ၊ ဒဿေတိ၊ ဣတိဝိညာယတိ)၊ ဟိ (ယသ္မာ)၊ သမ္ဘဝေါ-သမ္ဘဝဟူသည်၊ ဂဟဏဿ-ယူခြင်း၏၊ ကာရဏံ-အကြောင်း တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဣဒမ္ဗိ သမ္ဘဝတိတိ ဇေတေန-ဖြင့်၊ အဝုတ္တမ္ဗိ-ကိုလည်း၊ သမ္ဘဝသေန-ဖြင့်၊ ဒိပိတ်-ပြီ၊ ဣတိ-ကို၊ ဒဿေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ- ၏။)

ဟေတု သဟေတုကာတိ-သော၊ ဣဒံ-ဤပုဒ်သည်၊ သမ္ဘဝတိ-ဖြစ်သင့်၏၊ ဣတိကတွာ-ကြောင့်၊ ဂဟိတံ ယထာ-ယူအပ်ပြီးဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဟေတု အဟေတုကာတိ-ဟူသော၊ ဣဒမ္ဗိ-ဤပုဒ်သည်လည်း၊ သမ္ဘဝတိ၊ ဣတိကတွာ ဂဟေတဗ္ဗမေဝ-ယူထိုက်သည်သာ၊ ဣတိ-သို့၊ (ယောဇော-ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်း ကို၊ ကာတဗ္ဗာ-၏။) [အဋ္ဌကထာ၌ သမ္ဘဝတိနောက်ဝယ် “ဣတိ ကတွာ ဂဟိတံ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဣတိ ကတွာ ဂဟေတဗ္ဗ” ဟုလည်းကောင်း ထည့်၍ ယောဇောပါ- ဟုလို။] ဧဝံ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ အညတ္တာပိ-ယထာစ အစရှိသောအခြားသော ပုဒ်၌ လည်း၊ ယောဇေတဗ္ဗ-ရာ၏၊ [အညတ္တာပိတိ ယထာစာတိ အာဒိမိ ပဒေပိ-မဓ။]

ဧဝံ-ဤတတ္ထ ယထေဝ အစရှိသော နည်းအားဖြင့်၊ ပဌမဒုက်-ကို၊ ဒုတိယ တတိယဒုကေသု-ဒုတိယဒုက်၊ တတိယဒုက်တို့၌၊ ဒုတိယပဒေဟိ-တို့နှင့်၊ ယော

ဧတော၊ ဟေတု စေဝ ဓမ္မာ အဟေတုကာ စ၊ပေ၊ န စ ဟေတု-ဟေတု စေဝ ဓမ္မာ အဟေတုကာ စ၊ပေ၊ န စ ဟေတုဟူသော ဒုကလည်းကောင်း၊ ဟေတု စေဝ ဓမ္မာ ဟေတု ဝိပ္ပယုတ္တာစ၊ပေ၊ န စ ဟေတု-ဟေတု စေဝ ဓမ္မာ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာစ၊ပေ၊ န စဟေတုဟူသော ဒုကလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ယေဒုကာ-တို့ကို၊ ကာတဗ္ဗာ-ပြုထိုက်ကုန်၏၊ တေသံ-ထိုဒုကတို့ကို၊ (သင်္ဂဟံ၌ စပ်၊) ဝါ-တို့၏၊ သမ္ဘဝသေနေဝ-ဖြစ်သင့်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်ပင်လျှင်၊ သင်္ဂဟံ-သိမ်းယူခြင်းကို၊ ဒဿေတွာ- ပြပြီး၍၊ ခေါ ပန ပဒေန-ခေါပနပုဒ်ဖြင့်၊ အပရေသမ္ဘိ-အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒုကာနံ-တို့ကို၊ သင်္ဂဟံ-ကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ တတြ ယဒေတန္တိ အာဒိ-အစရှိသောစကားကို၊ အာဟ-ဆိုပြီး၊ တတြာတိ-ကား၊ ပါဠိယံ-ပါဠိတော်၌၊ အယံအတိရေကတ္ထောတိ-(ဣမိနာ)-ဖြင့်၊ ယံ(အတ္ထံ)-အကြင်အနက်ပိုကို၊ ဝက္ခတိ-ဆိုလတ္တံ့၊ တံ အတ္ထံ-ကို၊ အာဟ-ဆိုပြီး။

ပန-ဆက်၊ တတ္ထ-ထိုစကားရပ်၌၊ အညေပိ အညထာပီတိ-ဟူကုန်သော်၊ ဧတေသံ-ဤ ၂-ပုဒ်တို့၏၊ ဝိသုံ-အသီးအခြား၊ ပဝတ္တိယာ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ဖြစ်ရာအခါ၌၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဒုကာ-တို့ကို၊ ဒဿိတာ-နံပြီး၊ (အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်ကုန်ပြီး) သဟ-အတူတကွ၊ ပဝတ္တိယာပန-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်ကား၊ ဝါ-ဖြစ်ရာအခါ၌ကား၊ ဟေတုစေဝ၊ပေ၊ ဝိပ္ပယုတ္တာပီတိ-ဟူသော၊ အယမ္ဘိဒုကော-ကိုလည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်သေး၏။ [အယမ္ဘိဟု ဆိုသောကြောင့် “ထို ၂-ဒုကအပြင် နောက် တစ်ဒုကကိုလည်း”ဟု မှတ်ပါ။]

[ထိုသမ္ဘဝ ၅-ဒုကလည်း ဟောတော်မမူထိုက်ကြောင်းကိုပြလို၍ “ဧတေသု ပန ပဉ္စသု”စသည်ကိုမိန့်။] ပန-ဆက်၊ ပဉ္စသု-ကုန်သော၊ ဧတေသု ဒုကောသု-ဤသမ္ဘဝဒုကတို့တွင်၊ ဒုတိယဒုကေန-ဒုတိယဒုကနှင့်၊ တတိယဒုကော-သည်။

အညေပိ အညထာပီ။ ။အညေပိအရ ဒုကတစ်ခု၊ အညထာပိအရ ထိုဒုကမှတစ်ပါး အခြားဒုကတစ်ခု ဤသို့ရသောကြောင့် “ဧတေသံ ဝိသုံ ပဝတ္တိယာ ဒွေ ဒုကာ ဒဿိတာ”ဟုဆိုသည်။ ဤအလို “အညေပိ-အခြားဒုကပုဒ် ၂-ခုတို့သည်လည်းကောင်း၊ အညထာပိ-ထို ၂-ခုတို့မှ တစ်ပါးသော အပြားဖြစ်သော ဒုကပုဒ် ၂-ခုတို့သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ဘဝန္တိ”ဟု ပေး၊ ဒုကပုဒ် ၄-ခုသည် ဒုက ၂-ဒုက ဖြစ်၏။ အဋ္ဌကထာ၌ ၂-ဒုကသာပြသောကြောင့် ဤသို့ဖွင့်ဟန်တူသည်။ ထိုအညေပိနှင့် အညထာပိကို အတူတကွ အနက်ယူရာ၌ကား “ဟေတုစေဝ ဓမ္မာ ဟေတု သမ္ဘယုတ္တာပီ၊ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာပီ” ဟူသော သမ္ဘဝဒုကတစ်ခုကိုလည်း သိထိုက်၏။

မဗုဋ္ဌိကာ။ ။ဝိသုံ ပဝတ္တိယာတိ ဧတေန အညေပီတိ ဧတံ ဧကဿ ဒုကဿ ဒဿနံ၊ အညထာပီတိ ဣဒံ ဧကဿ ဒုကဿ ဒဿနန္တိ ဒဿေတိ၊ စာအုပ်တို့၌ “ဧကဿ ဒုကဿ”ဟု တွေ့ရ၏။ “ဧကဿ အတ္ထဿ” ဟု ရှိသင့်မည်ထင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားအစဉ်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော သမ္ဘဝဒုက ၄-ဒုက၊ သဟ ပဝတ္တိယာ ပန စသည်ဖြင့် ဋီကာဆရာပြအပ်သော သမ္ဘဝဒုက တစ်ဒုကအားဖြင့် သမ္ဘဝဒုက ၅-ဒုကရသည်ဟု မှတ်ပါ။

(နဝနတ္ထော) ဝိယံ ကွဲပြားသော အနက်ရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စတုတ္ထ ဒုကေန-
 နှင့်၊ ပဉ္စမဒုကော-သည်၊ (နာနတ္ထော) ဝိယစ-ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ဝိသိဒိသုပမာ)
 (တထာ-တူ) ဆဋ္ဌဒုကေန-နှင့်၊ နိန္ဒာနတ္ထတ္တာ-ကွဲပြားသော အနက်မရှိသည်၏အဖြစ်
 ကြောင့်၊ နဟေတုပေ၊ ဝိပ္ပယုတ္တာပီတိ-ဟူသော၊ အယံဒုကော-ဤစတုတ္ထ သမ္ဘဝဒုက်ကို၊
 နဝတ္ထော-ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မမူအပ်၊ [ဤစကားအရ စတုတ္ထသမ္ဘဝဒုက်
 တစ်ဒုက်ပျက်သွားပြီဟု မှတ်ပါ။] ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) (ကသ္မာ, န ဝတ္ထော-
 နည်း)၊ ဟိ (ယသ္မာ) သော-ထိုစတုတ္ထသမ္ဘဝဒုက်သည်၊ ပုရိမဒုကေဟိ-ရှေးဖြစ်သော
 သမ္ဘဝဒုက်တို့ဖြင့်၊ ဒသိတံနိန္ဒာနတ္ထနယော-ပြအပ်ပြီးသော နိန္ဒာနတ္ထနည်းရှိ၏၊
 ဣတိ-ကြောင့်၊ (အယံ ဒုကော-ဤစတုတ္ထသမ္ဘဝဒုက်ကို၊ န ဝတ္ထော။)

ဣတရေသု-စတုတ္ထသမ္ဘဝဒုက်မှ တစ်ပါးကုန်သော၊ စတု သု-၄-ပါးကုန်သော
 သမ္ဘဝဒုက်တို့တွင်၊ ဟေတူ စေဝ အဟေတုကဒုကေန-ဟေတူစေဝ အဟေတုကဒုက်
 နှင့်၊ သမာနတ္ထတ္တာ-တူ သော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟေတူစေဝ ဟေတု
 ဝိပ္ပယုတ္တဒုကော-ဟေတူစေဝ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တဒုက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဟေတုသဟေတု
 က ဒုကေန-နှင့်၊ သမာနတ္ထတ္တာ-ကြောင့်၊ ဟေတု ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုကောစ-
 ကိုလည်းကောင်း၊ နဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တ ဒုကောဝိယ-ကို ကဲ့သို့၊ နဝတ္ထဗ္ဗော-
 မဟောထိုက်၊ [ဤစကားအရ သမ္ဘဝဒုက် ၂-ဒုက်ပျက်ပြန်ပြီ။]

ပန-ကား၊ ဒွိသု-န်သော၊ တေသု-ထို သမ္ဘဝဒုက်တို့တွင်၊ ပဉ္စမဒုကေ-
 နောက်ဒုက်၌၊ ဟေတူခေါပန ဓမ္မာသဟေတုကာတိ ပဒံ-ကို၊ စတုတ္ထဒုကေ-၌၊ ဝါ-
 စတုတ္ထဒုက်တည်းက၊ ပဋ္ဌမပဒေန-နှင့်၊ နိန္ဒာနာကရဏတ္တာ-အသီးအခြားပြုကြောင်း
 အထူးမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နဝတ္ထဗ္ဗံ-မဟောထိုက်၊ ဟေတူ ခေါ ပန ဓမ္မာ
 အဟေတုကာတိ ပဒံ-ကို၊ ဟေတူစေဝ ဓမ္မာ အဟေတုကာတိ တေေန-ဤပုဒ်နှင့်၊
 နိန္ဒာနတ္ထာ-မထူးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (အနက်သာမက သဒ္ဒါလည်း မထူးသည်
 ၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ နဝတ္ထဗ္ဗံ၊ [ဤစကားအရ သမ္ဘဝဒုက်တစ်ဒုက် ပျက်ပြန်ပြီ၊
 အားလုံး ၄-ဒုက် ပျက်ပြီ။]

ပန-ကား၊ အဝသိဋ္ဌေ-ကြွင်းကျန်သော၊ ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော၊ ဒုကေ-၌၊
 (“ဟေတူစေဝ ဓမ္မာ အဟေတုကာစ၊ အဟေတုကာစေဝ ဓမ္မာ နစ ဟေတူ”
 ဟူသော ဒုက်၌)၊ အဟေတုကာစေဝ ဓမ္မာ နစ ဟေတူတိ ပဒံ-ကို၊ ဆဋ္ဌဒုကေ-
 ၌၊ ဝါ-တည်းက၊ ဒုတိယပဒေန-နှင့်၊ (နဟေတူ ခေါ ပန ဓမ္မာ အဟေတုကာပိ
 ပုဒ်နှင့်)၊ ဧကတ္တာ-ကြောင့်၊ နဝတ္ထဗ္ဗံ-မဟောထိုက်၊ [မဟောသင့်ဟု ပြအပ်သမျှ၌
 အရကောက်ကြည့်မှ မဟောသင့်ကြောင်းသိနိုင်မည်။] ဣဒါနိ-၌၊ ဟေတူစေဝ ဓမ္မာ
 အဟေတုကာစာတိ-ဟူသော၊ ဣဒမေဝ ဧကံပဒံ-ဤတစ်ပုဒ်တည်းသည်သာ၊
 အဝသိဋ္ဌံ- ကြွင်းကျန်တော့၏၊ စ-ဆက်၊ တေေန ပဒေန-တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်၊

ဒုကော-သည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်နိုင်၊ ဣတိ-ကြောင်း၊ (ထိုသို့ တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်၊ ဒုက်မဖြစ်နိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) တဗ္ဗ-ထိုတစ်ပုဒ်တည်းကိုလည်း၊ န ဝုတ္တံ-ဟောတော်မမူအပ်၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ပန-ဆက်၊ စတုတ္ထဒုကော-၌၊ ဒုတိယပဒေန-နှင့်၊ (သဟေတုကာစေဝ၊ ဓမ္မာ နံစဟေတူ ဟူသော ပုဒ်နှင့်) သမာနက္ခယ-ဟူသော အနက်ရှိသော၊ ဆဋ္ဌဒုကော-၌၊ ပဌမပဒဿ-ကို၊ (နဟေတူ ခေါ် ပန ဓမ္မာ သဟေတုကာပိ ဟူသော ပုဒ်ကို) ဝစနံ-ဟောတော်မူခြင်းသည်၊ ဒုကပူရဏတ္ထံ-ဒုက်ကိုပြည့်စေခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဒေတေန ဂတိဒဿနေန-ဤဒုက်ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော ပါဠိတော် အသွားကိုပြခြင်းဖြင့်၊ သဗ္ဗဿ-အလုံးစုံသော၊ သမ္ဘဝန္တဿ-ဖြစ်သင့်သောဒုက်ကို၊ သင်္ဂဟော-ကို၊ ကတော-ပြီး၊ ဣတိ-သို့၊ ဒဋ္ဌဇ္ဇော-၏၊ တထာဟိ-ကြောင့်ပင်၊ သဗ္ဗော-သော၊ သမ္ဘဝဒုကော-ကို၊ ပဌမဒုကော-၌၊ ဒုတိယ တတိယ ဒုကပက္ခေပေန-ဒုတိယဒုက်၊ တတိယဒုက်ကို ထည့်သွင်းခြင်းအားဖြင့်၊ ဒဿိတော-ပြီး၊ တေသုစ-ထိုဒုတိယ တတိယဒုက်တို့၌လည်း၊ ပဌမဒုက ပက္ခေပေန-ပဌမဒုက်ကို ထည့်သွင်းခြင်းအားဖြင့်၊ (ဒဿိတော-ပြီး) ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

[သပ္ပစ္စယဒုက် သင်္ဂတဒုက်တို့၌ သပ္ပစ္စယသဒ္ဓါ သင်္ဂတသဒ္ဓါတို့၏အနက် အဓိပ္ပာယ် ထူးပုံကိုပြ၍ သပ္ပစ္စယဒုက်မှတစ်ပါး (အရကောက်တူသော) သင်္ဂတဒုက် ကို ဟောတော်မူရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် “သမာနကာလေန” စသည်ကို မိန့်။] သပ္ပစ္စယဝစနံ-သပ္ပစ္စယသဒ္ဓါသည်၊ သမာနကာလေန-(ပစ္စယုပ္ပန်

တထာ ဟိ ပေ၊ ပက္ခေပေန။ ။အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ သမ္ဘဝဒုက် ၅-ဒုက် ကို ပြထား၏၊ ထို ၅-ဒုက်တို့ကား-

- ၁။ ဟေတုစေဝ ဓမ္မာ အဟေတုကာစ၊ အဟေတုကာစေဝ ဓမ္မာ နစ ဟေတူ။
- ၂။ ဟေတုစေဝ ဓမ္မာ ဟေတု ဝိပ္ပယုတ္တာစ၊ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာစေဝ ဓမ္မာ နစ ဟေတူ။
- ၃။ ဟေတုဓမ္မာ သဟေတုကာပိ၊ အဟေတုကာပိ။
- ၄။ နဟေတုဓမ္မာ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာပိ၊ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာပိ။
- ၅။ ဟေတုဓမ္မာ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာပိ၊ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာပိ။

[ဤဒုက်များ၏ အရကောက်ကို မာတိကာအကောက်၌ကြည့်ပါ။] ထိုဒုက်တို့တွင်-

- (၁) သည် ပဌမဒုက်၌ ဒုတိယဒုက်၏ ဒုတိယပုဒ်ကို ထည့်ထားအပ်သောဒုက်တည်း။
- (၂) သည် ပဌမဒုက်၌ တတိယဒုက်၏ ဒုတိယပုဒ်ကို ထည့်ထားအပ်သောဒုက်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ပဌမဒုကော ဒုတိယ တတိယ ဒုကပက္ခေပေန ဒဿိတော”ဟု ဆိုသည်။
- (၃) သည် ဒုတိယဒုက်၌ပထမဒုက်၏ ပထမပုဒ်ကို ထည့်ထားအပ်သောဒုက်တည်း။
- (၄) သည် တတိယဒုက်၌ ပဌမဒုက်၏ဒုတိယပုဒ်ကို ထည့်ထားအပ် သောဒုက်တည်း။
- (၅) သည် တတိယဒုက်၌ ပဌမဒုက်၏ ပထမပုဒ်ကို ထည့်၍ ဋီကာပြအပ် သောဒုက်တည်း။ ထို့ကြောင့် “တေသုစ ပဌမဒုကပက္ခေပေန”ဟု ဆိုသည်။

နှင့်) တူသော ကာလရှိသော၊ (ပစ္စယေန-ဟေတု သဟဇာတံ အစရှိသော အကြောင်းပစ္စည်းကြောင့်လည်းကောင်း၊) အသမာနကာလေန-မတူသော ကာလ ရှိသော၊ (ပစ္စယေန စ-အနန္တ ရအစရှိသော အကြောင်းပစ္စည်းကြောင့်လည်းကောင်း၊) ကာလဝိမုတ္တေန-ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော၊ ပစ္စယေနစ-ပညတ်နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရမဏ် အစရှိသော အကြောင်းပစ္စည်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ နိပ္ပန္နာန-ပြီးစီးရကုန်သော၊ ပစ္စယာယတ္တာန-အကြောင်းပစ္စည်း၏ စပ်သောဥစ္စာဖြစ်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား၊ ပစ္စယဘာဝမတ္တေန-ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏အဖြစ်မျှဖြင့်၊ တေသံ ပစ္စယာန-ထို အကြောင်း ပစ္စည်းတို့၏၊ အတ္ထိတံ-ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏၊ [စာအုပ် တို့၌ “ဒီပေတိ” ဟုရှိ၏၊ နောက် “သင်္ခတံသဒ္ဓါ ပန ဒီပေတိ” ကို ထောက်လျှင် ဤ၌လည်း “ဒီပေတိ” ဟု ရှိသင့်၏၊ သို့မဟုတ် “ဒီပေတံ-ပြခြင်းငှာ၊ သပ္ပစ္စယ ဝစနံ-ကို၊ ဝတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီဟု သော်လည်းပေး။]

သဟေတုကဝစနံ-သည်၊ သမာနကာလာနမေဝ-တူသော ကာလရှိသည်သာ လျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ (ပစ္စယာန-တို့၏၊ အတ္ထိတံ-ကို၊ ဒီပေတိ) ဝိယ-ပြသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊ သပ္ပစ္စယဝစနံ-သည်၊ သမာနကာလာနမေဝ-နံသော၊ ပစ္စယာန- တို့၏၊ အတ္ထိတံ-ကို) န (ဒီပေတိ)-ပြသည်မဟုတ်၊ (ဝိသဒိသူပမာ)။ [“သဟေ တုက-ဟိတ်နှင့်တကွဖြစ်” ဟု ဆိုရာ၌ ထိုဟိတ်သည် ‘ပစ္စုပ္ပန်ကာလအားဖြင့်သာ ရှိရသကဲ့သို့ ဤ၌ ပစ္စုပ္ပန်ကာလတစ်မျိုးအားဖြင့်သာရှိသည် မဟုတ်-ဟူလို။]

သနိဒဿနံ-သနိဒဿန သဒ္ဓါသည်၊ အနတ္တန္တရဘူတဿ (န+အတ္တန္တရ ဘူတဿ)-တစ်ပါးသောတရားဒြပ်၌ မရှိသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ တံ သဘာဝဿ- ထိုဒဋ္ဌဗ္ဗဘာဝ သဘော၏၊ (အတ္ထိတံ-ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒီပေတိ) ဝိယ-သို့၊ (တထာ-တူ၊ သပ္ပစ္စယဝစနံ-သည်၊ တံ သဘာဝဿ-ထိုပစ္စည်းသဘော၏၊ အတ္ထိ တံ) ပိ-ကိုလည်း၊ န (ဒီပေတိ)-ပြသည်မဟုတ်။ [သနိဒဿနသဒ္ဓါသည် ဒဋ္ဌဗ္ဗ ဘာဝသဘော၏ အခြားတရား၌ မရှိဘဲ မိမိတည်းဟူသော ရူပါရုံ၌သာ ရှိသည် ၏အဖြစ်ကို ပြသကဲ့သို့၊ ဤသပ္ပစ္စယသဒ္ဓါက ထိုအကြောင်းပစ္စည်း၏ အခြား ပစ္စယုပ္ပန်၌မရှိဘဲ မိမိ၌သာရှိသည်၏အဖြစ်ကိုလည်း မပြ-ဟူလို။]

ပန-ကား၊ သင်္ခတသဒ္ဓေါ-သည်၊ သမေတေဟိ (သမံ+လူတေဟိ)-ကောင်းစွာ ရောက်ကုန်သော အကြောင်းပစ္စည်းတရားတို့သည်၊ နိပ္ပာဒိတဘာဝံ-ပြီးစေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒီပေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဧတေသံ-ဤသပ္ပစ္စယသဒ္ဓါ သင်္ခတသဒ္ဓါတို့၏၊ အယံ ဝိသေသော-ဤအထူးသည်၊ (သပ္ပစ္စယသဒ္ဓါက သမာနကာလ စသော အကြောင်းတရားတို့၏ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း၊ သင်္ခတသဒ္ဓါက အကြောင်း တရားတို့ ကောင်းစွာရောက်၍ ဖြစ်စေအပ်သည်အဖြစ်ကို ပြခြင်းဟူသော အထူးသည်) ဒုကန္တရဝစနေ-သပ္ပစ္စယဒုကံမှ တစ်ပါးသော သင်္ခတဒုကံကို ဟောတော်မူခြင်း၌၊ ကာရဏံ-အကြောင်း။

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဒုက်တိုဋ္ဌိ၊ အပ္ပစ္စယာ အသင်္ခတာတိ-ဟူ၍၊ ဗဟုဝစန နိဒ္ဒေသော-ဗဟုဝစံ ဝိဘတ်ဖြင့်ညွှန်ပြခြင်းကို၊ (ကတောဋ္ဌိ စပ်၊) အဝိနိစ္ဆိ တတ္ထ အပရိစ္ဆေဒ ဒဿနဝသေန-မည်သည့်တရားဟု မဆုံးဖြတ်အပ်သေးသော အနက်၏ အပိုင်းအခြားမရှိပုံကို ပြခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ မာတိကာထပနတော-မာတိကာကို ထားတော်မူခြင်းကြောင့်၊ ကတော-ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ဟို-မှန်၊ ဥဒ္ဒေသေန-အကျဉ်းချုပ်မာတိကာဖြင့်၊ ကုသလာဒိ သဘာဝါန-ကုသိုလ် အစရှိသော သဘောရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာန-တို့၏၊ အတ္ထိတာမတ္တံ-ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်မျှကို၊ ဝုစ္စတိ-ဟောတော်မူအပ်၏၊ [“ကုသလာဓမ္မာ-ကုသိုလ်မည်သော တရား တွေ ရှိကြ၏” ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှိကြောင်းမျှကိုသာ ဟောပြုတော်မူလိုရင်းဖြစ်သည်။] ပရိစ္ဆေဒေါ-မည်ရွှေ့ မည်မျှဟု အပိုင်းအခြားကို၊ န (ဝုစ္စတိ)-ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်၊ ဣတိ-သို့၊ အပရိစ္ဆေဒေန-အပိုင်းအခြားကိုမပြကြောင်းဖြစ်သော၊ ဗဟုဝစနေန- ဗဟုဝစံဖြင့် (တစ်နည်း) အပရိစ္ဆေဒေန-ဗဟုဝစနေန-အပရိစ္ဆေဒ ဗဟုဝစံဖြင့်၊ ဥဒ္ဒေသော-အကျဉ်းချုပ်မာတိကာကို၊ ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

[ရူပီဒုက်ဋ္ဌိ “ရူပံ ဧတေသံ အတ္ထိ” ဟု သော အဋ္ဌကထာဝယ် ရူပပုဒ်ကိုဖွင့်ပြ လို၍ “ရူပန္တိ” စသည်မိန့်။] ရူပန္တိ-ကား၊ ရူပါယတနံ-ရူပါယတနတည်း၊ ဝါ-တစ် နည်း၊ ပထဝီယာဒိ-ပထဝီအစရှိသော ရုပ်တည်း၊ ပုရိမသ္မိ-ရှေ့ဖြစ်သော၊ အတ္ထဝိကပ္ပေ-

ဧတ္ထစ။ ။အပ္ပစ္စယာ အသင်္ခတာပုဒ်တို့အရ နိဗ္ဗာန်တရားတစ်ပါးတည်းရပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ဗဟုဝစံဖြင့် ညွှန်ပြမှုကိုပြုတော်မူရပါသနည်း။”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧတ္ထစ” စသည်မိန့်၊ တရားတစ်ပါးတည်းရသော်လည်း မည်သည့် တရားဟု မဆုံးဖြတ်အပ်သေးသော အနက်ဖြစ်၍ အနည်းအများမပိုင်းခြားသောအားဖြင့် မာတိကာ ခေါင်းစဉ်ရုံသာ ပြသောအရာ ဖြစ်သောကြောင့် ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသကို ပြုတော်မူရသည်။

မေးဖွယ်။ ။မာတိကာခေါင်းစဉ်ရုံသာပြလျှင် ဧကဝစံဖြင့် ပြပါတော့လားဟု ထပ်ဆင့်၍ မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-မာတိကာဋ္ဌိ “ကုသလာ ဓမ္မာ၊ အကုသလာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် ဗဟုဝစံ ဒေသနာအယဉ်သည် တသွင်သွင် စီးဆင်း၍လာခဲ့၏၊ ထို ဒေသနာအယဉ်တွင် ပါဝင်ကျရောက် ရသောကြောင့် “အပ္ပစ္စယာ အသင်္ခတာ” ဟု ဗဟုဝစန နိဒ္ဒေသကိုသာ ပြုတော်မူရသည်။ [ဝစနံ ဒေသနာသောတေ၊ ပတိတတ္တာစ ဓမ္မာတေ-ဘောဒစိန္တု ၁၃၅။]

အဝိနိစ္ဆိ တတ္ထ အပရိစ္ဆေဒ။ ။မဗုဒ္ဓိကာဋ္ဌိ “အဝိနိစ္ဆိတတ္ထ အပရိစ္ဆေဒ” ဟု မရှိ၊ “အဝိနိစ္ဆိတတ္ထ ပရိစ္ဆေဒ” ဟုသာရှိ၏၊ “ဝိနိစ္ဆိတတ္ထ နာမ သရူပတော ဝိနိစ္ဆတဗ္ဗော အတ္ထော၊ တဿ ပရိစ္ဆေဒေါ တထာ၊ န+ဝိနိစ္ဆိတတ္ထ ပရိစ္ဆေဒေါ တထာ” ဟု ဖွင့်၏၊ “ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော အနက် အပိုင်းအခြားမဟုတ်သည်ကို ပြခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်” ဟု အနက်ပေးပါ၊ သို့သော် နောက်ဋ္ဌိ “အပရိစ္ဆေဒေန” ဟု ရှိသောကြောင့် ဤဋ္ဌိလည်း “အဝိနိစ္ဆိတတ္ထ အပရိစ္ဆေဒ” ဟု ရှိသင့်မည် ထင်ပါသည်။

အတ္ထဝိကပ်၌၊ ရူပါယတနဿ-ရူပါယတန၏၊ အသင်္ဂဟိတတာ-မသိမ်းယူအပ်သည်၏အဖြစ်သည်။ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ရူပနလက္ခဏံ ဝါ ရူပန္တိ အယံ အတ္ထနယော-ရူပနလက္ခဏံ ဝါ ရူပံ ဟူသော ဤအနက်ကို သိကြောင်း တစ်နည်းကို၊ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္တော၊ တတ္ထ-ထိုဒုတိယနည်း၌၊ ရူပန္တိ-ကား၊ ရူပနသဘာဝေါ-ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောတည်း။

[လောကီယဒုက်ကို ဖွင့်ပြလို၍ “လုဇ္ဇတိ” စသည်မိန့်။] နလုဇ္ဇတိ-မပျက်စီး၊ ဣတိ-သို့၊ ဂတိတော-မိစ္ဆာဉာဏ်ဖြင့်ယူအပ်သော၊ ယော-အကြင် တောဘူမကတရားသည်၊ တထာ-ထိုယူအပ်တိုင်းသော် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ (မပျက်ဟုယူသော်လည်း “ပျက်၏”ဟူလို) သော-ထိုတောဘူမကတရားသည်၊ လောကော-လောကမည်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ ဂဟဏရဟိတာနံ-ထိုမပျက်ဟု ယူခြင်းမှကင်းကုန်သော၊ လောကုတ္တရာနံ-တို့၏၊ လောကတာ-လောကတို့၏အဖြစ်သည်၊ (လောကဟူသော အံ့မည်သည်) နတ္ထိ။

ဝါ-တစ်နည်းကား၊ (အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား)၊ ဒုက္ခသစ္စံ-ဒုက္ခသစ္စာသည်၊ လောကော-လောကမည်၏၊ [နိဒါနသံယုတ်ပါဠိတော်၌ “လောကသမုဒယဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒေသေသာမိ လောကနိရောဓဉ္စ” စသည်ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာကို လောကဟု ဟောတော်မူသည်၊] တတ္ထ-ထိုဒုက္ခသစ္စာဟူသော လောက၌၊ တေနော လောကသဘာဝေန-ထိုဒုက္ခဖြစ်သော လောကသဘောအားဖြင့်ပင်၊ ဝိဒိတာ-ထင်ရှားသော တရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ လောကီယာ-လောကတို့မည်၏၊ [ဤအလို “လောကော+ဝိဒိတာ လောကီယာ”ဟု ပြု၊ ဒုက္ခသစ္စာ ဟူသော လောက၌ ဒုက္ခသစ္စာအတိုင်းပင် ထင်ရှားသော တရားများဟူလို။]

[ကေနစိဝိညေယျဒုက်၌ အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို မနှစ်သက်သောကြောင့် “ဧဝံ သန္တေ” စသည်ကိုမိန့်သည်။] ဧဝံ သန္တေ-ဤသို့ အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့်အတိုင်း ဖြစ်လသော်၊ စက္ခုဝိညာဏေန-စက္ခုဝိညာဏ်သည်၊ ဝိဇာနိတဗ္ဗဿ-သိထိုက်သော၊ ရူပါယတနဿ-ရူပါယတန၏လည်းကောင်း၊ တေနော-ထိုစက္ခုဝိညာဏ်သည် ပင်လျှင်၊ န ဝိဇာနိတဗ္ဗဿ-မသိထိုက်သော၊ သဒ္ဓါယတနာဒိကဿစ-သဒ္ဓါယတန အစရှိသော တရား၏လည်းကောင်း၊ နာနတ္တာ-ထူးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒွိန္ဒုပိ-၂-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပဒါနံ-ကေနစိ ဝိညေယျပုဒ်၊ န ကေနစိ ဝိညေယျပုဒ်တို့၏။ အတ္တာနာနတ္တတော-အနက် အရကောက်အားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုကော-ဒုက်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါပေ၏၊ [ဤစကားဖြင့် အဋ္ဌကထာစကားကို ချီးမြှောက်သည်။] ပန-ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ [အဋ္ဌကထာစကားကို လက္ခဏာ ရုစိ တင်သည်။] ဧဝံ-ဤအဋ္ဌကထာ၌ဖွင့်ပြအပ်သော အနက်အားဖြင့်၊ [“ကေနစိ ဧကေနစက္ခုဝိညာဏေန ဝါ” စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြအပ်သော အနက်အားဖြင့်၊]

ဒုကေ-ဒုက်ကို၊ ဝုစ္စမာနေ-ဆိုအပ်သော်၊ ဒုကဗဟုတာ-ဒုက်တို့၏ များကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏။

[ဒုကဗဟုတာဖြစ်ပုံကို ပြလို၍ “ယတ္တာကာနိ” စသည်မိန့်။] သဗ္ဗဓမ္မာ- ရမဏာနိ-အလုံးစုံဓမ္မလျှင် အာရုံရှိကုန်သော၊ ဝိညာဏာနိ-ဝိညာဏ်တို့ကို၊ ဌပေတွာ- ချန်ထား၍၊ ယတ္တာကာနိ-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဝိညာဏာနိ- ဝိညာဏ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ကုန်၏) တတ္ထတာ-ထိုဝိညာဏ်ရှိလောက် အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ဒုကာ-တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ-ဖြစ်ကုန်လသော်၊ ဝါ-ဖြစ်ကုန်မှ) သမတ္တာ-အပြည့်အစုံဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ [သဗ္ဗဓမ္မာရမဏာ -အလုံးစုံသော တရားတို့ကိုသိနိုင်သော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်ကြိယာ အဘိညာဉ် ဝုဋ္ဌော) တို့ကို ချန်၍ ကျန်စိတ်တို့ကို အာရမဏ သင်္ဂဟ၌လာသော “တေသု စက္ခုဝိညာဏ ဒိနိ” စသည်ကိုကြည့်၍ ဒုက်ဖွဲ့လိုက်လျှင် ဒုက်တွေအများကြီးဖြစ်မှ ပြည့်စုံစရာ ရှိသည်-ဟူလို၊ ဤဒုက်များစွာ ဖွဲ့ပုံကို မာတိကာအရကောက်၌ ရှေးဆရာတို့ပြထား ၏။]

စ-ဆက်၊ တေသု-ထိုသဗ္ဗဓမ္မာရမဏဝိညာဏ်တို့၌၊ ဒုကသ-၏၊ ပစ္ဆေဒေါ- ပြတ်စဲခြင်းသည်၊ အာပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ စ-ဆက်၊ တထာ-ထိုဒုက်ပြတ်စဲခြင်းသည်၊ သတိ-သော်၊ ဧကနစိတိ ပဒံ-ဧကနစိဟူသောပုဒ်သည်၊ သဗ္ဗဝိညာဏ သင်္ဂါဟကံ- အလုံးစုံသောဝိညာဏ်ကို သိမ်းယူနိုင်သောပုဒ်သည်၊ န သိယာ- မဖြစ်တော့ရာ၊ [ထိုသို့ ဒုက်ပျက်မည်စိုးသောကြောင့် အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိနိုင်သော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကြိယာအဘိညာဉ် ဝုဋ္ဌောတို့ကို ဧကနစိပုဒ်ကံ မဟောနိုင်ရာ ရောက်၏၊ ထိုသို့ မဟောနိုင်ရာရောက်ခြင်းသည်ပင်လျှင်၊ အပြစ်တစ်မျိုးဖြစ်သည်- ဟူလို။] စ-သည်သာမကသေး၊ ဣဒံ ဝစနံ-ဤအဋ္ဌကထာစကားသည်၊ နိဒ္ဒေသန- နိဒ္ဒေသပါဠိငော် စကားနှင့်၊ ဝိရဒ္ဓံ-ဆန့်ကျင်၏၊ စ-ဆက်၊ တတ္ထ-ထိုနိဒ္ဒေသ အဋ္ဌကထာ၌၊ ယေ တေ ဓမ္မာ၊ပေ၊ န ဟောတိတိ-ယေ ဓမ္မာ၊ပေ၊ နဟောတိဟူ၍၊

တေသု စ ပေ၊ အာပဇ္ဇတိ။ ။ဧကနစိအရ သဗ္ဗဓမ္မာရမဏဖြစ်သော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကြိယာဘိညာဏ် ဝုဋ္ဌောတို့ကိုယူပြီးလျှင်၊ န ဧကနစိအရ ယုစရာမရှိတော့ရကား (၂-ပုဒ်အရမရှိ၊ တစ်ပုဒ်အရသာရှိသောကြောင့်) ဒုက်ပျက်သွားစရာရှိသည်။

နိဒ္ဒေသနစ ဝိရဒ္ဓံ ဣဒံ ဝစနံ။ ။ဤဓမ္မသင်္ဂဟိဋ္ဌိတော်၌ပင် စက္ခုဝိညေယျ ဒုက်၏ နိဒ္ဒေသ၌ “ယေ တေ ဓမ္မာ စက္ခုဝိညေယျာ၊ န တေ ဓမ္မာ သောတ ဝိညေယျာ” ကို ဋီကာဆရာက ဒုက်ဟု ယူလို၏၊ ထိုသို့ယူလျှင် အရကောက်မှာ စူပါရုံချည်းသာရ၍ ပဌမပုဒ်၏ ဧကနစိအတွက် စက္ခု ဝိညာဏ်ဟူသော အနက်၊ ဒုတိယပုဒ်၏ ဧကနစိအတွက် သောတဝိညာဏ်စသော အခြား ဝိညာဏ်ဟူသောအနက်ကိုရသောကြောင့် ကတ္တာပုဒ်သာ ကွဲပြား၍ ကပုဒ်အနက် မကွဲပြား၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တာပုဒ်အရ မကွဲပြားဘဲ ကပုဒ်အရ ကွဲပြားသော အဋ္ဌကထာစကားသည် နိဒ္ဒေသ နှင့် ဆန့်ကျင်၏-ဟု ဆိုသည်။

ယော ပဋိသေခေ-အကြင် တားမြစ်ခြင်းကို၊ ကတော-ပြုအပ်ပြီ၊ သောစ-ထို တားမြစ်ခြင်းသည်လည်း၊ ကထံ ယုဇ္ဈေယျ-အဘယ်မှာ သင့်နိုင်ပါတော့အံ့နည်း၊ (နယုဇ္ဈတိ ဝေ)၊ (ကသ္မာ-နည်း)၊ ဟိ (ယသ္မာ)၊ အဋ္ဌကထာ-အဋ္ဌကထာသည်၊ ပါဠိ-ပါဠိတော်ကို၊ ပဋိသေခေတုံ-တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ န သမတ္တာ-မစွမ်းနိုင်၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်တည်း။

စ-သည်သာမကသေး၊ ကေနစိ သဒ္ဓဿ-ကေနစိသဒ္ဓါ၏၊ တေနေဝါတိ- ထိုရှေ့ ကေနစိပုဒ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သောအနက်သည်ပင်ဟု၊ အယံ ပဒတ္ထော-ဤပုဒ် အနက်သည်၊ န သမ္ဘဝတိ-မဖြစ်သင့်၊ ကေနစိတိ ဧတဿ အာဒိပဒ္ဓဿ- ကေနစိဟူသော ဤအစပုဒ်၏၊ အနိယမိတံ-မမှတ်သားအပ်သော၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ် မထား တစ်ပါးပါးသော၊ ဧကံ-တစ်ပါးသောဝိညာဏ်သည်၊ ပဒတ္ထော-ပုဒ်နက်တည်း၊ တံ-ထို အစပုဒ်ကို၊ ဝတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ပြီး၍၊ ဝုစ္စမာနဿ-ဟောတော်မူအပ်လတ္တံ့ သော၊ ကေနစိတိ ဒုတိယပဒဿ-ကေနစိဟူသော ဒုတိယပုဒ်၏၊ ယံကိဉ္စိ-သော၊ အပရံ-ပဌမပုဒ်၏အနက်မှ တစ်ပါးသော၊ အနိယမိတံ-မမှတ်သားအပ်သော ဝိညာဏ် သည်၊ ပဒတ္ထော-တည်း၊ ဣတိ ဧတံ-ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်သည်၊ လောကသိဒ္ဓံ- လောက၌ ထင်ရှား၏၊ စ-ထင်ရှားရုံသာမကသေး၊ တထေဝ-ထိုအတိုင်းပင်၊ နိဒ္ဒေသော-နိဒ္ဒေသသည်၊ ပဝတ္ထော-ဖြစ်၏။

ယောစ ပေ၊ ပဋိသေခေတုန္နိ။ ။ ထို နိဒ္ဒေသ၏ အဋ္ဌကထာ၌ “ယေ တေ ဓမ္မာ စက္ခုဝိညေယျာ၊ န တေ ဓမ္မာ သောတဝိညေယျာ” ကို ဒုက်မဟုတ်သေး-ဟု တားမြစ်ထား၏၊ မူလဋီကာဆရာကား ထို ပုဒ်ကိုပင် “ဒုက်”ဟု ယူလို၏၊ ထို့ကြောင့် “ယောစပေ၊ ပဋိသေခေ”ဟု ဆိုသည်။

နစ၊ ပေ၊ သမ္ဘဝတိ။ ။ “ပဌမ ကေနစိပုဒ်၏ အနက်ကိုပင် ဒုတိယ ကေနစိပုဒ်က ထပ်၍မဟောသင့်”ဟုဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဌမကေနစိပုဒ်က စက္ခုဝိညာဏ်ဟူသော အနက်ကို မဟောလျှင် ဒုတိယ ကေနစိပုဒ်က “ထို စက္ခု ဝိညာဏ်သည်ပင်”ဟု ထပ်၍ မဟောသင့်-ဟုလို။

ကေနစိတိ ဧတဿ ပေ၊ သိဒ္ဓမေတံ။ ။ ပဌမကေနစိပုဒ်က အနိယမိတ အနက် တစ်ခုခုကိုဟောလျှင် ဒုတိယကေနစိပုဒ်က ပဌမအနက်မှ တစ်ပါးသော ဒုတိယအနိယမိတ အနက်တစ်မျိုးကို ဟောရကြောင်းမှာ လောကရိုးရာအားဖြင့် ထင်ရှားပြီးဖြစ်သည်၊ ဥပမာ- ပဌမကေနစိပုဒ်က စက္ခုဝိညာဏ်ကိုဟောလျှင်၊ ဒုတိယ ကေနစိပုဒ်ကစက္ခုဝိညာဏ်မှ တစ်ပါးသော အခြားဝိညာဏ်တစ်ခုခုကို ဟောရမည်မှာ ရိုးရာဖြစ်သည်-ဟုလို။

တထေဝစ ပေ၊ ပဝတ္ထော။ ။ လောကသိဒ္ဓဖြစ်ရုံသာမကသေး ပါဠိတော်၌လည်း “ယေတေ ဓမ္မာ စက္ခုဝိညေယျာ”အရ ကေနစိအတွက် စက္ခုဝိညာဏ်ရ၍၊ “န တေ ဓမ္မာ သောတဝိညေယျာ”အရ ကေနစိအတွက် စက္ခုဝိညာဏ်မှတစ်ပါးသော သောတဝိညာဏ်ရသောကြောင့် ထိုလောကသိဒ္ဓအတိုင်းပင် နိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌လည်း ရှိသည်-ဟုလို။

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤငါတို့၏ဝါဒ၌၊ ယတ္ထကာ-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဝိညာတဗ္ဗာ-သိထိုက်သောတရားတို့သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိကုန်၏၊) တတ္ထကာ-ထိုဝိညာတဗ္ဗရှိသလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဒုကာ-ဒုက်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာတဗ္ဗ ဓမ္မဘေဒန-သိထိုက်သောတရားတို့၏ ကွဲပြားခြင်းကြောင့်၊ ဒုကဘေဒေါ-ဒုက်၏ ကွဲပြားခြင်းသည်၊ သမတ္ထော-ပြည့်စုံသည်၊ နအာပဇ္ဇတိ-မဖြစ်၊ တသ္မာ၊ ဒုကဗဟုတာ-ဒုက်တို့၏ များကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဟိ-မှန်၊ ဧကံယေဝ-တစ်ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဝိညာတဗ္ဗ-သိထိုက်သောတရားသည်၊ ဧကနစိဝိညေယျ-ဧကနစိဝိညေယျမည်သည်လည်းကောင်း၊ ဧကနစိ န ဝိညေယျဉ္စ-ဧကနစိ န ဝိညေယျမည်သည်လည်းကောင်း၊ န-မဟုတ်၊ ကိန္တု-အဟုတ်ကား၊ အပရမ္ဘိ အပရမ္ဘိ-အခြားလည်းဖြစ် အခြားဖြစ်သော(ဝိညာတဗ္ဗ-သည်၊ ဧကနစိ ဝိညေယျ-မည်သည်လည်းကောင်း၊ ဧကနစိ န ဝိညေယျဉ္စ-မည်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊) ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗဝိညာတဗ္ဗသင်္ဂဟေ-(ဒုက်တစ်ခုတည်းက) ဝိညာတဗ္ဗအလုံးစုံကို သိမ်းယူခြင်းသည်၊ (သတိ-သော်၊) ဒုကော-သည်၊ သမတ္ထော-ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တော့၏၊ ဧဝဉ္စသတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ ဧကနစိတိ ပဒံ-ဧကနစိဟူသော ပုဒ်သည်၊ အနိယမေန-မည်သည့်ဝိညာဏ်ဟု မသတ်မှတ်သော အားဖြင့်၊ သဗ္ဗဝိညာဏ သင်္ဂါဟကံ-အလုံးစုံသောဝိညာဏ်ကို သိမ်းယူနိုင်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်သည်၊ သိဒ္ဓံ-ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ-၏။

စ-ဆက်၊ ဝိညာဏနာနတ္ထေန-ဝိညာဏ်၏ ထူးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိညာတဗ္ဗ-သိထိုက်သောတရားကို၊ ဘိန္တိတွာ-ခွဲခြား၍၊ အယံဒုကော-ဤဒုက်ကို၊ ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဝိညာတဗ္ဗာနံ-သိထိုက်သောတရားတို့၏၊ အတ္ထန္တရ တာယ-အနက်အရကောက်၏ တစ်ပါးတခြား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အယံဒုကော-ကို) 'န-(ဝုတ္တော)' ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

န ဓေတ္တံ ပေ၊ ဒုက ဗဟုတာ။ ။ဤသို့ဖြစ်လျှင် ဒုက်တွေ များနေစရာမရှိ ပါလော-ဟု စောဒနာမှယ်ရှိသောကြောင့် "န ဓေတ္တံ"စသည်မိန့်၊ "သိထိုက်သောတရား၏ ကွဲပြားသလောက် ဒုက်အများ မဖြစ်တော့ရကား ဒုကဗဟုတာ မဖြစ်ပါ" ဟုလို။

နဟိပေ၊ သမတ္ထော ဟောတိ။ ။ထိုစကားကို ခိုင်မြဲစေလို၍ "နဟိ" စသည်မိန့်၊ ဧကနစိ ဝိညေယျအရ ထိုဝိညာတဗ္ဗ တရားတစ်ခုကိုသာ သတ်မှတ်ထားသည်မဟုတ်၊ အခြားသော ဝိညာတဗ္ဗ တရားများလည်း ပါဝင်ရကား ဒုက်တစ်ခု တည်းဖြင့် အလုံးစုံသော ဝိညာတဗ္ဗတရားကို သိမ်းယူနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုက် မများပါ-ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ၌ "သဗ္ဗေ ဓမ္မာ ဧကနစိ ဝိညေယျာ၊ န ဧကနစိ ဝိညေယျာ" ဟု ဟောတော်မူရာ၌ ဝိညေယျကံပုဒ်က မပြား၊ ဝိညာဏကတ္တား ပုဒ်ကသာ ပြားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ၂-ဝါကျတည်းဖြင့် ဒုက်တစ်ခုအဖြစ်ကို ပြတော်မူသောကြောင့် လည်းကောင်း မူလဋီကာဆရာ၏ အယူအဆက ဤပါဠိတော်နှင့် ညီသကဲ့သို့ထင်သည်။

[အဋ္ဌကထာဆရာသည် ဝိညာတဗ္ဗဖြစ်သော ကံပုဒ်အရကွဲပြားသောကြောင့် ဒုက်ဟု ဆို၏။ ဤဋီကာဆရာကား ဝိညာတဗ္ဗတရား မကွဲပြား၊ ဝိညာဏကတ္တားကွဲသော ကြောင့် ဒုက်ဟု ဆိုသည်။]

ပန-ဆဲက်၊ ဧတဿ ဒုကဿ-၏။ နိက္ခေပရာသိ နိဒ္ဒေသော-နိက္ခေပရာသိ နိဒ္ဒေသသည်။ (နိက္ခေပကဏ္ဍကို ဆိုသည်။) ဒုကသင်္ဂဟိတဓမ္မေကဒေသေသု-ဒုက် ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သောတရားတစ်စိတ်တို့၌၊ ဒုကပဒ ဒွယပ္ပဝတ္တိ၊ ဒဿနဝ သေန- ဒုက် ၂-ပါးအပေါင်း၏ဖြစ်ပုံကို ပြခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္တော-ဖြစ်၏။ [ဒုက သင်္ဂဟိတ ဓမ္မေကဒေသဟူသည် ရူပါရုံစသော အာရုံ ၅-ပါးတည်း၊ ဓမ္မာရုံကို မသိမ်းယူသောကြောင့် “ဧကဒေသ” ဟု ဆိုသည်။ ပါဠိတော်ကို ကြည့်ပါ။] အတ္ထုဒ္ဓါရနိဒ္ဒေသော-အတ္ထုဒ္ဓါရ နိဒ္ဒေသသည်။ (အဋ္ဌကထာ ကဏ္ဍသည်။) နိရဝသေသ ပေ၊ ဝသေန-ဒုက်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော အကြွင်းမရှိသောတရားတို့ကို ပြခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ပဝတ္တော-၏။) ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [အဋ္ဌကထာကဏ္ဍ၌ “သဗ္ဗေဓမ္မာ ကေနစိဝိညေယျာ၊ န ကေနစိဝိညေယျာ” ဟု ဒုက်ဖြင့်သိမ်းယူအပ်သောတရားတို့ကို “သဗ္ဗေဓမ္မာ” ဟု အကြွင်းမရှိအောင် ပြတော်မူသည်။]

[အာသဝဂေါဇ္ဈကကိုဖွင့်ပြလို၍ “စက္ခုတောပိ” စသည်ကိုမိန့်။] စက္ခုတောပိ ပေ၊ မနတောပိတိ-ကား၊ စက္ခုဝိညာဏာဒိဝိထိသု-စက္ခုဝိညာဏ အစရှိသော ဝိထိတို့၌ လည်းကောင်း၊ တဒနဂတ မနောဝိညာဏဝိထိသုစ-တဒနဂတ မနောဝိညာဏဝိထိတို့၌ လည်းကောင်း၊ ကုသလာဒိနမ္မိ-ကုသိုလ်အစရှိသည်တို့၏လည်း၊ ပဝတ္တိ-သည်။ ကိဉ္စာပိ အတ္တိ-၏။ ပန-ထိုသို့ပင်ရှိပါသော်လည်း၊ ကာမာသဝါဒယော ဧဝ-ကာမာသဝ အစရှိသောတရားတို့သည်သာ၊ ဝဏတော-အနာမ၊ ယူသံ-အရိအရွဲသည်။ (အသုစိ ဘာဝေန-မစင်မကြယ်၊ ရွံစဖွယ်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ သန္တတိ) ဝိယ-စီးသကဲ့သို့၊ (တထာ- တူ) ပဂ္ဂရဏကအသုစိဘာဝေန-ယိုစီးတတ်သော မစင်မကြယ် ရွံစဖွယ်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ သန္တန္တိ-စီးတတ်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ တေဧဝ-ထို ကာမာသဝ အစရှိသောတရားတို့ကိုသာ၊ အာသဝါတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဟိ-မှန်၊ တတ္ထ-ထိုကာမာသဝစသော ပုဒ်တို့၌၊ [အန၌ “တတ္ထာတိ ဝဏေ” ဟုစွဲ ၏။] အာသဝ သံဒွေ၊-သည်။ ပဂ္ဂရဏကအသုစိမိ- ဌ၊ နိရုဇ္ဈာ-တက်ရောက်သော အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဓါတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဓမ္မတော ယာဝ ဂေါတြဘုန္တိ-ဘုံဟူသော စကားကို၊ တတော-ထိုဂေါတြဘုမှ၊ ပရံ-၌၊ မဂ္ဂဖလေသု-မဂ်ဖိုလ်တို့၌၊ အပ္ပဝတ္တိတော-မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [မဂ္ဂဝိထိကိုရည်ရွယ်၍ဆိုသော စကားတည်း၊ ထိုမဂ္ဂဝိထိ၌ ဂေါတြရဘုနောင် မဂ် ဖိုလ်ဖြစ်သည်။] ဟိ-မှန်၊ ဧတေ-ဤလောဘဒိဋ္ဌိ-မောဟတရားတို့သည်၊ အာရမဏ ကရဏ ဝသေန-အာရုံပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဓမ္မေ-အာရုံတရားတို့သို့၊ ဂစ္ဆန္တာ- သွားကုန်လသော်၊ တတော-ထိုဂေါတြဘုမှ၊ ပရံ-နောက်ဖြစ်သောမဂ်ဖိုလ်သို့၊ န ဂစ္ဆန္တိ-မသွားနိုင်ကုန်၊ ဣတိ-မှတ်အပ်၏။

တထော-ထိုဂေါတြဘုမှ၊ ပရံ-ဌ၊ ဘဝင်္ဂါဒိနိပိ-ဘဝင်အစရှိသည်တို့သို့လည်း၊ ဂစ္ဆန္တိ နန-သွားကုန်သေးသည်၊ မဟုတ်လော၊ ဣတိစေ-ဤသို့မေးအံ့၊ န-မသွားကုန်၊ (ကသွား)၊ တေသံပိ-ထိုဘဝင်အစရှိသော တရားတို့၏လည်း၊ ပုဗ္ဗေ-ဌ၊ အာလမ္ဗိတေသု-အာရုံပြုအပ်ပြီးသော၊ လောကီယစမ္မေသု-လောကီတရားတို့၌၊ သာသဝကာဝေန-သာဘာဝ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ (အာသဝေါ တရားတို့၏ အာရုံအဖြစ်ဖြင့်)၊ အန္တောဂတ္တာ-အတွင်းဝင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တထော- ထိုဂေါတြဘုမှ၊ ပရတာဘာဝတော-နောက်အဖြစ်၏ မဟုတ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ [ဂေါတြဘု၏ ရှေ့၌ ပါဝင်ပြီးဖြစ်သည်-ဟုလို။]

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤယာဝ ဂေါတြဘုဟူ သောစကား၌၊ ဂေါတြဘုဝစနေန-ဂေါတြဘုသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဂေါတြဘု၊ ပရိကမ္မာနိ-ဂေါတြဘု၊ ဝေါဒါနံ၊ ဖလသမာပတ်၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော ပရိကံတို့ကို၊ ဝုတ္တာနိ-ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-နံ၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ပဌမမဂ္ဂပုရောစာရိကမေဝ-ပဌမမဂ်၏ ရှေ့သွားသာလျှင်ဖြစ်သော ဂေါတြဘုကို၊ အဝဓိနိဒသနဘာဝေန-ပိုင်းခြားတတ်သော တရားကို ညွှန်ပြတတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဂဟိတံ-ယူအပ်ပြီ၊ ဝုတ္တာ-ထိုပဌမမဂ္ဂဝီထိမှ၊ ပရ ပန-ဌကား၊ မဂ္ဂဖလသမာနတာယ-မဂ်ဖိုလ်ချင်းတုံသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အညေသု-နံသော၊ မဂ္ဂေသု-အထက်မဂ်တို့၌လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂဝီထိယံ-ဌ်လည်းကောင်း၊ ဖလသမာပတ္တိဝီထိယံ-ဌ်လည်းကောင်း၊ နိရောဓာနန္တရံ-နိရောဓသမာပတ်၏အခြားမဲ့၌၊ ပဝုတ္တာမာနေသု-နံသော၊ ဖလေသုစ-တို့၌လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနေစ-ဌ်လည်းကောင်း၊ အာသဝါနံ-အာသဝေါတရားတို့၏၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းကို၊ နိဝါရိတာ-တားမြစ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သဝန္တိ-ကား၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားတတ်ကုန်၏။

[“အန္တော ကရုဏတ္ထော ဟိ အယံ အာကာရော” ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဒိဝိဓေ ဟိ” စသည်မိန့်။] ဟိ-ဆက်၊ အဝဓိ-အဝဓိသည်၊ “ကြိယာကို ပိုင်းခြားရာဖြစ်သော အပါဒါနံသည်၊) အဘိဝိဓိဝိသယော-အဘိဝိဓိဝိသယ အဝဓိလည်းကောင်း၊ (လွမ်းမိုး၍ ဖြစ်တတ်သော ကြိယာ၏ အရာဖြစ်သော အပါဒါနံလည်းကောင်း၊) အနဘိဝိဓိ ဝိသယောစ-အနဘိဝိဓိ ဝိသယ အဝဓိလည်းကောင်း၊ (မလွမ်းမိုးနိုင်သောကြိယာ၏ အရာဖြစ်သော အပါဒါနံလည်းကောင်း၊) (ဣတိ) ဒုဝိဓော-၏၊ အဘိဝိဓိဝိသယံ-အဘိဝိဓိ ဝိသယ အဝဓိကို၊ ကြိယာ-ကြိယာသည်၊ ဗျာပေတွာ-ပျံ့နှံ့၍၊ ပဝတ္တတိ-၏၊ (ယထာ-ဥဒါဟရုဏ်ကား၊) အာဘဝဂ္ဂါ၊ ပေ၊ ဂတောတိ-ဂတော ဟူသည်တည်း။ [ဘဂဝတော-

ဒုဝိဓော ပေ၊ ဝိသယောစ။ ။အဝဓိယတေ ပရိစ္ဆိန္ဒတေ ဣတောတိ အဝဓိ၊ ဣတော-ဤအပိုင်းအခြားမှ၊ ကြိယာ-ကြိယာကို၊ အဝဓိယတေ ပရိစ္ဆိန္ဒတေ-ပိုင်းဖြတ်အပ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြိယာကိုပိုင်းဖြတ်အပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝဓိ-အဝဓိမည်၏၊ အပါဒါနံကိုပင်

၏။ ယသော-အကျော်အစောသည်၊ အာဘဝဂ္ဂါ-ဘဝဂ်တိုင်အောင်၊ (ဘဝဂ်ကို လွမ်းမိုး၍)၊ ဂတော-ဖြစ်၏။] (ဤ၌ ယသ၏ ဂမနကြိယာသည် ဘဝဂ်တည်းဟူသော အဝဓိကို ပျံ့နှံ့၍ (လွမ်းမိုး၍) ဖြစ်သည်။)

ဣတရံ-အဘိဝိဓိဝိသယ အဝဓိမှ တစ်ပါးသော အနဘိဝိဓိဝိသယ အဝဓိကို၊ (ကြိယာ-ကြိယာသည်)၊ ဗဟိ-အပ၌၊ ကတ္တာ-၍၊ (တစ်နည်း)၊ ဗဟိကတ္တာ-အပြင် ဘက်၌ထား၍၊ (ပဝတ္တတိ)၊ (ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား)၊ အာပါဠလိပုတ္တာ ဝုဋ္ဌော ဒေဝေါတိ-ဟူသည်တည်း၊ [အာပါဠလိပုတ္တာ-ပါဠလိပုတ်ပြည်တိုင်အောင်၊ ဝါ-ပါဠလိပုတ်ပြည်ကို အပြင်ထား၍ ဒေဝေါ-မိုးသည်၊ ဝုဋ္ဌော-ရွာပြီ။] (ဤ၌ မိုးရွာခြင်းကြိယာသည် ပါဠလိပုတ်ပြည်ပေါ်သို့ မရောက်၊ ပါဠလိပုတ်ပြည်ကို အပြင်ထား၍ ရွာသည်။) စ-ဆက်၊ ဣဓ-အာသဝေါ ဟူသော ပုဒ်၌၊ အဘိဝိဓိ အတ္ထော-အဘိဝိဓိအနက်ရှိသော၊ အယံ အာကာရော-ဤအာသဒ္ဓါကို၊ ဂဟိတော-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အန္တောကရဏတ္ထောတိ-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟ ကာရေန) ဝုတ္တံ။

စိရပရိဝုတ္တတာ-ကြာမြင့်စွာ တည်နေစေအပ်၊ ထုံအပ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ ပုရာဏဘာဝေါ-ရှေးဟောင်း၏အဖြစ်သည်၊ စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌော-စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌ မည်၏၊ အာဒိသဒ္ဓေန (နာဟောသိတိအာဒိ၌) အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ပုရိမာပေးဘဝတဏှာ ယာတိ ဣဒံသုတ္တံ-ဟူသော ဤသုတ်ကို၊ သင်္ဂဟိတံ-သိမ်းယူအပ်ပြီ၊ စ-ဆက်၊ အဝိဇ္ဇာသဝဘဝါသဝါနံ-အဝိဇ္ဇာသဝဟူသော မောဟ၊ ဘဝါသဝဟူသော ဘဝတဏှာတို့၏၊ စိရပရိဝုတ္တတာယ-စိရပရိဝုတ္တတို့၏ အဖြစ်ကို၊ ဒသိတာယ-ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ပြအပ်ပြီးသော်၊ တဗ္ဗဝဘာဝိနံ-ထိုအဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်လေ့ရှိကုန်သော၊ ကာမာသဝ ဒိဋ္ဌာသဝါနံ စ-ကာမာသဝ ဒိဋ္ဌာသဝတို့၏လည်း၊ စိရ ပရိဝုတ္တတော-စိရ ပရိဝုတ္တတို့၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ကို။

မောဂ္ဂုလ္လာန်စသော သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ “အဝဓိ” ဟု သုံးစွဲ၏။ အဘိဘဝိတ္တာ ဝိဘဇာတိတိ အဘိဝိဓိ-လွမ်းမိုး၍ စီရင်တတ် (လွမ်းမိုးတတ်သော) ကြိယာ၊ အဘိဝိဓိဿ+ဝိသယော-အဘိဝိဓိဝိသယော= လွမ်းမိုးတတ်သော ကြိယာ၏ အရာဖြည့်သော (လွမ်းမိုးရာဖြစ်သော) အဝဓိ။

မှတ်ချက်။ ။ အခြားကျမ်းတို့၌ကား ဝိသယသဒ္ဓါမပါဘဲ “အဘိဝိဓိ အဝဓိ မရိယာဒါဝဓိ” ဟု နှာမည်တပ်၏။ မရိယာဒါဝဓိနှင့် အနဘိဝိဓိဝိသယ အဝဓိသည် သဘောတူပင်တည်း။ ကြွင်းသော အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ အာသဝပုဒ် အဖွင့်၌ ရှုပါ။ သို့သော် ထို၌ သာဓကဖြစ်သော ဋီကာကျော်နှင့်တကွ သုတ္တန်ဋီကာတို့၌ “ကြိယ” ဟု ကံပုဒ်ထား၍ ဤ၌ “ကြိယာ” ဟု ကတ္တာပုဒ်ထားသည်။ လိုရင်းအဓိပ္ပာယ်မှာ သဘောတူပင်တည်း။

ဒသသိတာ-ပြုအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏။ [ကာရပုဏ္ဏစာရအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီးဖြစ်သည်-ဟူလို။]

အညေသု-လောဘဒိဋ္ဌိ မောဟတို့မှ အခြားကုန်သော၊ ယံထာဝုတ္တံ-အကြင် အကြင်ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသော၊ ဓမ္မေ-ဂေါတြဘုတိုင်အောင်သော တရားတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ (“ယံထာဝုတ္တံ-သော” ဟု လိုက်စေ၊) ဩကာသဉ္စ-ဘဝဂ်ဟူသော အရပ်ကို လည်းကောင်း၊ အာရမဏံ ကတွာ-အာရုံပြု၍၊ ပံဝတ္တမာနေသု-နံ သော၊ မာနာဒီသု-မာန အစရှိသော တရားတို့သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ-ရှိပါကုန်သော်လည်း၊ (အညေသုပိမှ ပိသဒ္ဓါကို ဤ၌ ယူပေး၊) အတ္တတ္တနိယာဒိဂ္ဂါဟဝသေန-အတ္တ၊ အတ္တနိယ အစရှိသည် တို့ကိုယူခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ အဘိဗျာပနံ-ပျံ့နှံ့ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ မဒကရဏ ဝသေန-ယစ်မှူးခြင်းကို ပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အာသဝံသဒိတာစ-အရက်နှင့် တူ သည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဧတေသံယေဝ-ဤလောဘဒိဋ္ဌိ မောဟ တို့၏အတွက်သာ၊ (ဟောတိ)၊ အညေသံ-အခြားတရားတို့၏အတွက်၊ န (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဧတေသွေဝ-ဤလောဘဒိဋ္ဌိ မောဟဝါရားတို့၌သာ၊ အာသဝ သဒ္ဓေါ-ကို၊ နိရုဇ္ဈော-တက်ရောက် ထင်ရှား၏ဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏။ [ဤဝါကျများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

“အာယတံ သံသာရဒကံ သန္တိ” ဟူသော အဋ္ဌကထာကို အကြောင်းနှင့်တကွ ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “အာယတံ” စသည်ကိုမိန့်၊ အချို့စာ၌ “ဝါ” ဟု ပါသည်ကား မကောင်း၊ အကယ်၍ ဝါကို ပါစေလိုလျှင် အဋ္ဌကထာ၌ပါသော “ဝါ” ဟုသာ မှတ်ပါ။] အာယတံ-ရှည်လျားစွာသော သံသရာဒကုကို၊ သဝန္တိ ဖလန္တိ- သီးတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ၊ အာသဝါ-တို့မည်၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ကသ္မာ အာယတံ-ကို၊ သဝန္တိ ဖလန္တိ-နံ၏၊ ဣတိ၊ အာသဝါ-တို့မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)၊ အာသဝေဟိ-တို့နှင့်၊ ဝိနာ-ကင်း၍၊ ဥပ္ပဒ္ဓမာနံ- သော၊ ကိဉ္စိ-သော၊ သံသာရဒကံ-သည်၊ န အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်။ (အာယတံ သဝန္တိ ဖလန္တိ ဣတိ အာသဝေါ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

ဝဏော-အနာသည်၊ အသုစိ-မစင်မကြယ် ရွံ့စဖွယ်ကို၊ (သနံရည်ကို) ပဂ္ဂရတိဝိယ-ယိုချတတ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ)၊ ယေဓမ္မာ-တို့သည်၊ အာရမဏ ဘာဝေန-(အာသဝတို့၏) အာရုံအဖြစ်ဖြင့်၊ အာသဝေ-တို့ကို၊ ပဂ္ဂရန္တိ-ယိုချတတ် ကုန်၏၊ တေ-ထိုတရားတို့သည်၊ အသမ္ပယောဂေ-(အာသဝတို့နှင့်) သမ္ပယုတ် မဟုတ်သည်ဖြစ်၍၊ အတဗ္ဗာဝေပိ-ထိုအာသဝေါ တရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ခြင်းမရှိပါ သော်လည်း၊ အာသဝေဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ (ဝတ္တန္တိ) ဣတိ၊ သာသဝါ-တို့မည်၏၊ အာသဝဝန္တော-အာသဝရှိသောတရားတို့၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ [အာရုံအာရမဏီက အဖြစ်အားဖြင့် အာသဝေါနှင့် တကွဖြစ်သော တရားများ ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို။]

ဩသာနဒုကေ-အဆုံးဒုကံဋ္ဌိ၊ နော အာသဝေါ ခေါ ပနာတိ-ဟူ၍၊ အဝတ္တာ
 ဟောတော်မမူဘဲ၊ (“နဟေတူ ခေါ ပန ဓမ္မာ”ကဲ့သို့ ဟောတော်မမူဘဲ-ဟူလို။)
 အာသဝ ဝိပ္ပယုတ္တာ ခေါ ပနာတိ-ဟူ၍၊ ဝစနံ-ဟောတော်မူခြင်းသည်၊ (ဒဿနတ္ထံ၌
 စပ်) သဟေတုကာနံ-သဟေတုကတရားတို့၏၊ သမ္ပယုတ္တေဟိ-သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော
 ဟိတ်တို့ဖြင့်၊ တံသဟိတတာ-ထိုဟိတ်တို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊
 (ဟောတိ) ဝိယ၊ (တထာ-တူ၊) သာသဝါနံ-အာသဝေါတို့နှင့် တကွဖြစ်သော
 တရားတို့၏၊ သမ္ပယုတ္တေဟိ-သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အာသဝေါတရားတို့ဖြင့်၊
 တံသဟိတတာ-ထိုအာသဝေါတရားတို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊
 နဟောတိ၊ (အာရုံပြုသည်၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ဖြစ်သည်-ဟူလို။) ဣတိ (ဣမဿ
 အတ္ထဿ)-ကို၊ ဒဿနတ္ထံ-ပြုခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ဧဝံ-တူ၊ သေသဂေါစ္ဆကေသုပိ-
 တို့၌လည်း၊ ယထာသမ္ဘဝံ-စွာ၊ ဝိပ္ပယုတ္တဂ္ဂဏေ-ဝိပ္ပယုတ္တသဒ္ဓါကို ယူခြင်း၌၊
 ပယောဇနံ-အကျိုးကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၏။

အပိစ-သည်သာမကသေး၊ နော အာသဝေါ ခေါ ပန ဓမ္မာ သာသဝါပီတိ
 ဣဒံ ပဒံ-သည်၊ “မဟောသော်လည်း အကယ်၍ ဟောတော်မူလျှင် ခန္ဓဒုကံ၏
 ပဌမပုဒ်ဖြစ်ထိုက်သော ဤပုဒ်သည်။] စတုတ္ထဒုကေ-၌၊ ဒုတိယပဒေန-ဒုတိယပုဒ်နှင့်၊
 [သာသဝါ စေဝ ဓမ္မာ နောစ အာသဝါ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်နှင့်၊] နိန္ဒာနံ-အထူး
 မရှိ၊ ဧကေနစ-တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်လည်း၊ [အထူးမရှိလို့ ဟောတော်မမူရလျှင်
 ကျန်သေးသော “နော အာသဝါ ခေါ ပန ဓမ္မာ အနာသဝါပိ” ဟူသော တစ်ပုဒ်
 တည်းဖြင့်လည်း။] ဒုကော-သည်၊ နဟောတိ၊ တသ္မာ၊ အာသဝ-ဝိပ္ပယုတ္တ
 ပဒမေဝ-အာသဝဝိပ္ပယုတ္တပုဒ်ကိုသာ၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဩသာနဒုကယောနော-
 အဆုံးဒုကံကို ယှဉ်စေတော်မူခြင်းကို၊ (ကတာ၌စပ်) ဝါ-သည်၊ ဉာယဂတာ-
 အသင့် ယုတ္တိအားဖြင့်ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကတာ-ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ [“ဉာယေန
 (ယုတ္တိယာ)+ဂတာ (ပဝတ္တာ) ဉာယဂတာ”ဟု ရှိစေ-မစ။]

[ဤသို့ဖြစ်လျှင် အဘယ့်ကြောင့် ဟေတုဂေါစ္ဆကတုန်းက “နဟေတု”ပုဒ်ကို
 ယူ၍ ယောနောမူကို ပြုရသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဟေတုဂေါစ္ဆကေပန”
 စသည်မိန့်၊] ပန-ဆက်၊ ဟေတုဂေါစ္ဆကေ-၌၊ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာနံ-ဟိတ်နှင့်
 မယှဉ်ကုန်သောတရားတို့၏၊ သဟေတုကတာ-သဟေဟုကတို့၏အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ-

အာသဝဝိပ္ပယုတ္တာ ၊ပေ၊ ဒဿနတ္ထံ။ ။“အာသဝဝိပ္ပယုတ္တာ (ခေါ ပန) ဓမ္မာ” သည်
 “သာသဝါပိ၊ အနာသဝါပိ”တို့၏ ဝိသေသနတည်း၊ ဟေတုဂေါစ္ဆကံ၌ “နဟေတု ခေါ ပန
 ဓမ္မာ”ဟု ဟောတော်မူသကဲ့သို့ “နော အာသဝါ ခေါ ပန ဓမ္မာ”ဟု ဟောတော်မမူဘဲ
 “အာသဝဝိပ္ပယုတ္တာ”ဟု ဟောတော်မူခြင်းသည် (ဝိသေသန ပြုတော်မူခြင်းသည်) “သာသဝါပိ”
 အရ အတူတကွယှဉ်ခြင်း ဟူသော သမ္ပယုတ် အားဖြင့် သာသဝဖြစ်ကြသည်မဟုတ်၊ အာသဝတို့နှင့်
 မယှဉ်ဘဲလျက် အာရုံအာရမဏိကအားဖြင့် တကွဖြစ်ကြသည်ဟု ပြခြင်းအကျိုးရှိသည်။

ဣတိ-ကြောင့်၊ တေ-ထိုဟေတုပိပ္ပယုတ္တတရားတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူတော်မူ၍၊ ဒုကယောနောယ-ဒုက်ကိုယှဉ်စေတော်မူခြင်း၏၊ အသက္ကုဏေယျတ္တာ-မတတ်ကောင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (“ဟေတုပိပ္ပယုတ္တာ ခေါပန ဓမ္မာ အဟေတုကာပိ” ဟု ဒုက်ပုဒ်လုပ်၍ မဖြစ်သောကြောင့်၊) နဟေတုပဒံ-ကို၊ ဂဟေတွာ၊ ဩသာနဒုကနယောနော-ကို၊ ကတာ-ပြီ။

ဝါပန-တစ်နည်းကား၊ ပဌမေ ဒုကေ-ပဌမဒုက်၌၊ (ပဌမဒုက် တစ်ဒုက်လုံး၌) ဒုတိယဿ-ဒုတိယဒုက်၏ ပဌမဒုက်ကို၊ ပက္ခေပေ၊ ထည့်သွင်းရာအခါ၌၊ ဧကော-တစ်ခုသော စတုတ္ထဒုက်လည်းကောင်း၊ [ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်လာသော စတုတ္ထဒုက်ကိုဆိုလိုသည်။] (ပဌမေ ဒုကေ-၌) တတိယဿ-တတိယဒုက်၏ ၂-ပုဒ်လုံးကို (ပက္ခေပေ-၌) ဒွေ-၂-ဒုက်တို့လည်းကောင်း၊ [“အာသဝါစေဝ ဓမ္မာ အာသဝသမ္ပယုတ္တာစ၊ အာသဝသမ္ပယုတ္တာ စေဝ ဓမ္မာ နောစ အာသဝါ၊ အာသဝါစေဝ ဓမ္မာ အာသဝဝိပ္ပယုတ္တာစ၊ အာသဝဝိပ္ပယုတ္တာ စေဝ ဓမ္မာ နောစ အာသဝါ” ဤဒုက်ကို ဆိုလိုသည်။ ထိုတွင် နောက်ဒုက်သည် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်မပါ-အနဋီကာကြည့်ပါ။] ပဌမဿ-ပဌမဒုက်၏ ‘ဒုတိယဒုက်ကို၊ ဒုတိယေ-ဒုတိယဒုက်တစ်ဒုက်လုံး၌၊ (ပက္ခေပေ-၌) ဧကော-တစ်ဒုက်လည်းကောင်း၊ [“နော အာသ ဝါ ဓမ္မာ သာသဝါပိ၊ အနာသဝါပိ” ဟူသော ဒုက်လည်းကောင်း၊] (ပဌမဿ-ပဌမဒုက် တစ်ဒုက်လုံးကို) တတိယေ-တတိယဒုက် တစ်ဒုက်လုံး၌၊ ပက္ခေပေ-၌၊ ဒွေ-၂-ဒုက်တို့လည်းကောင်း၊ [“အာသဝါဓမ္မာ အာသဝသမ္ပယုတ္တာပိ၊ အာသဝ ဝိပ္ပယုတ္တာပိ၊ နော အာသဝါ ဓမ္မာ အာသဝသမ္ပယုတ္တာပိ၊ အာသဝဝိပ္ပယုတ္တာပိ” ဟူသော ဤ ၂-ဒုက် တို့လည်းကောင်း။]

ဒုတိယဿ- ဒုတိယဒုက်၏ ပဌမပုဒ်ကို၊ တတိယေ-တတိယဒုက် တစ်ဒုက်လုံး၌၊ (ပက္ခေပေ-၌) ဧကော-လည်းကောင်း၊ [“သာသဝါ ဓမ္မာ အာသဝသမ္ပယုတ္တာပိ၊ အာသဝ ဝိပ္ပယုတ္တာပိ” ဟူသော ဒုက်လည်းကောင်း။] ဒုတိယေစ-ဒုတိယဒုက် တစ်ဒုက်လုံး၌လည်း၊ တတိယဿ-တတိယဒုက်၏ ဒုတိယပုဒ်ကို၊ (ပက္ခေပေ-၌) ဧကော-လည်းကောင်း၊ [ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ပါလာသော ဆဋ္ဌဒုက်ကိုဆိုလိုသည်။] ဣတိ-သို့၊ အဋ္ဌ-နံသော၊ ယေဒုကာ-အကြင်ဒုက်တို့ကို၊ လမ္ဘန္တိ-နံ၏၊ [ဤ ၈-ဒုက်တို့တွင် စတုတ္ထ ပဉ္စမ ဆဋ္ဌဒုက်တို့သည် ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်လာကုန်၏၊ ကျန် ၅-ဒုက်ကား သမ္ဘဝဒုက်များတည်း။] တေသု-ထိုဒုက်တို့တွင်၊ တိဟိ-သုံးဒုက်တို့ဖြင့်၊ (စတုတ္ထ ပဉ္စမ ဆဋ္ဌ သုံးဒုက်တို့ဖြင့်) ဣတရေစ-အခြား ၅-ပါးသော သမ္ဘဝဒုက်တို့ကိုလည်း၊ နယတော-နည်းအားဖြင့်၊ (နိဒဿနနည်းအားဖြင့်) ဒဿိတာ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-နံ၏၊ သေသဂေါစ္ဆကေသုပိ-တို့၌တည်း၊ သေနယော-တည်း။ [ကြွင်းဂေါစ္ဆကတို့၌ သမ္ဘဝဒုက်များဖြစ်ပုံကို အနဋီကာရှုပါ။]

သံယောဇနဂေါဇ္ဈကကို ဖွင့်ပြလို၍ ကိလေသကမ္မ-စသည်မိန့်၊] ကိလေသကမ္မ
 ဝိပါကဝဏ္ဏနံ-ကိလေသာဝဏ္ဏံ၊ ကမ္မဝဏ္ဏံ၊ ဝိပါကဋီတို့၏၊ ပစ္စယဘာဝေန-အကြောင်း
 တို့၏အဖြစ်ဖြင့်၊ တတ္ထ-ထို ဝဏ္ဏံ ၃-ပါး၌၊ သံယောဇနန္တိ-ယှဉ်စေတတ်ကုန်၏၊
 ဝါ-ဖွဲ့ထားတတ်ကုန်၏၊ အညေသံ-သံယောဇဉ် တရားကိုယ် ကိုးပါးမှတစ်ပါး
 အခြားကိလေသာ အဘိသင်္ခါရစသော တရားတို့၏၊ တပစ္စယဘာဝေ-ထိုဝဏ္ဏံ ၃-
 ပါးတို့၏ အကြောင်းတို့၏အဖြစ်သည်၊ သတိဝိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ သံယောဇနာနိ-
 သံယောဇဉ်တို့ကို၊ ဝိနာ-ကြည့်၍၊ တေသံ-ထိုအခြားကိလေသာ အဘိသင်္ခါရစသော
 တရားတို့၏၊ တပစ္စယဘာဝေါ-ထိုဝဏ္ဏံ ၃-ပါးတို့၏အကြောင်းတို့၏အဖြစ်သည်၊
 န အတ္ထိ-မရှိနိုင်။

စ-ဆက်၊ ဩရမ္မာဂိယုဒ္ဓမ္မာဂိယ သင်္ဂဟိတေဟိ-ဩရမ္မာဂိယ သံယောဇဉ်၊
 ဥဒ္ဓမ္မာဂိယ သံယောဇဉ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူအပ်ကုန်သော သံယောဇဉ်တို့ကြောင့်၊ တံတံ
 ဘဝနိဗ္ဗတ္တက ကမ္မနိယမော-ထိုထိုဘဝကို ဖြစ်စေတတ်သောကံ၏ အမှတ်အသား
 သည်လည်းကောင်း၊ ဘဝနိယမောစ-ဥပပတ္တိဘဝ၏ အမှတ်အသားသည်လည်း
 ကောင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်ရ၏၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဩရမ္မာဂိယုဒ္ဓမ္မာဂိယ သင်္ဂဟိတေဟိ-
 တို့ကြောင့်၊ တံတံဘဝနိဗ္ဗတ္တ၊ ပေ၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) စ
 (ယသ္မာ) ကြောင့်၊ ဥပစ္စန္ဓသံယောဇနဿ-ပြတ်ပြီးသော သံယောဇဉ်ရှိသော ရဟန္တာ
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကတာနိ-ပြုအပ်ပြီးကုန်သည်၊ (သမာနာနိ) ပိ-နံသော်လည်း၊
 (ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော) ကမ္မာနိ-ကံတို့သည်၊ ဘဝံ-ဘဝကို၊ န နိဗ္ဗတ္တန္တိ-
 မဖြစ်စေနိုင်ကုန်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဩရမ္မာဂိယုဒ္ဓမ္မာဂိယသင်္ဂဟိတေဟိ-တို့ကြောင့်၊
 တံတံဘဝနိဗ္ဗတ္တက ကမ္မနိယမော-သည်လည်းကောင်း၊ ဘဝနိယမောစ-သည်လည်း
 ကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ။)

သတိဝိ၊ ပေ၊ အတ္ထိ။ ။ဝဏ္ဏံ ၃-ပါးဖြစ်ဖို့ရာ အခြား ထိန အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ ဟူသော
 ကိလေသာတို့နှင့်တကွ ဝိပါကဝဏ္ဏံဖြစ်ဖို့ရာ အဘိသင်္ခါရဟူသော ကံတရားတို့ ရှိသေးသော်လည်း
 ထိုတရားတို့က ဝဏ္ဏံ ၃-ပါးဖြစ်ဖို့ရန် ကျေးဇူးပြုရာ၌ အဝိဇ္ဇာ ဓာဏှာ စသော သံယောဇဉ်တို့နှင့်
 ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်။

ဩရမ္မာ ဂိယ၊ ပေ၊ ဟောတိ။ ။သံယောဇဉ် ၁၀-ပါးကို ဩရမ္မာဂိယ သံယောဇဉ်
 ဥဒ္ဓမ္မာဂိယသံယောဇဉ် ၂-ပါးဖြင့် သိမ်းယူနိုင်သောကြောင့် “ဩရမ္မာ ဂိယုဒ္ဓမ္မာဂိယ သင်္ဂဟိတေဟိ”ဟု
 ဆိုသည်၊ [ဩရမ္မာဂိယ-ဥဒ္ဓမ္မာဂိယ သံယောဇဉ် အခွဲကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ သံယောဇဉ်အဖွင့်၌
 ပြထားပြီး၊] ဩရမ္မာဂိယသံယောဇဉ်တို့ကြောင့် အောက်ကာမဘဝ၌ဖြစ်စေနိုင်သော ကံတရားဟု
 မှတ်သား၍ ထိုကံကြောင့် ကာမဘဝ၌ဖြစ်ရမည်ဟု ဘဝနိယမလည်းဖြစ်၏၊ ဥဒ္ဓမ္မာဂိယ သံယောဇဉ်
 တို့ကြောင့် အထက်ရူပဘဝ အရူပဘဝ၌ဖြစ်စေနိုင်သော ကံဟု မှတ်သား၍ ထိုကံကြောင့် ရူပဘဝ
 အရူပဘဝ၌ ဖြစ်ရမည်ဟု ဘဝနိယာမလည်း ဖြစ်သည်။

[အဋ္ဌကထာ၌ “သံယောဇနာနံ+ဟိတာတိ သံယောဇနိယာ” ဟု ဟိတတဒ္ဓိတ် ဖွင့်၏။ ထိုနည်းမှ အခြားနည်းများကိုပြလို၍ “သံယောဇေတဗ္ဗာတိ ဝါ” စသည်မိန့်။] ဝါ-အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား၊ သံယောဇေတဗ္ဗာ-ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သံယောဇနိယာ-သံယောဇနိယတို့မည်၏။ (ဤအလိုကိတ်ပုဒ်၊ ကာရိတ်ကျေ၊ အနိယပစ္စည်းဖြင့် “သံယောဇနိယာ”-ဟုရှိစေ။) ဝါ-ရှေ့နည်းမှ တစ်နည်းကား၊ သံယောဇနေ-သံယောဇဉ်၌၊ နိယုတ္တာ-ယှဉ်သောတရားတို့တည်း။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သံယောဇနိယာ-သံယောဇနိယတို့မည်၏။ (ဤအလို နိယုတ္တတဒ္ဓိတ် ပုဒ်ဖြစ်၍ ဣကပစ္စည်း သို့မဟုတ် ဣကပစ္စည်း၊ ကကို ယပြု၍ “သံယောဇနိယာ” ဟု ရှိစေ၊ ဣယပစ္စည်းလည်း သင့်၏။)

ဒူရဂတိဿာပိ-အဝေး၌ရောက်နေသော သတ္တဝါအားလည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ အာကမုနတော-ဆွဲငင်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ နိဿရိတံ-လွတ်ထွက်ခြင်းငှာ၊ အပ္ပဒါန ဝသေန-မပေးခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဗန္ဓနံ-ဖွဲ့ချည်ခြင်းသည်၊ သံယောဇနံ-သံယော ဇဉ်တည်း၊ ဂန္ထကရဏံ-ထုံးဖွဲ့မှုကိုပြုခြင်းသည်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သင်္ခလိကစက္ကလ ကာနိဝိယ-သံကွင်းကြီး၊ ခြေသုတ်ကြီးဝိုင်းတို့၏ကဲ့သို့၊ ပဋိဗဒ္ဓတာကရဏံ-စပ်ဖွဲ့ သည်၏ အဖြစ်ကိုပြုခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ဂန္ထနံ-ဆက်စပ်ထုံးဖွဲ့ခြင်းသည်၊ ဂန္ဓော- ဂန္ထတည်း၊ သံသိလိသကရဏံ-လွန်စွာစေးကပ်မှုကိုပြုတတ်သော၊ ယောဇနံ-ယှဉ်ကပ် ခြင်းသည်၊ ယောဂေါ-ယောဂတည်း၊ ဣတိ အယံ-ကား၊ ဧတေသံ-ဤသံယောဇန၊ ဂန္ထယောဂတို့၏၊ ဝိသေသော-အထူးတည်း၊ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

ဒူရဂတဿ ပပေ ဝိသေသော။ ။သံယောဇဉ်၏ ဖွဲ့ခြင်း၊ ဂန္ထ၏ ဆက်သွယ် ထုံးဖွဲ့ခြင်း၊ ယောဂ၏ယှဉ်စေခြင်းသည် သဘောအားဖြင့် မကွဲပြားသကဲ့သို့ ရှိရကား အဘယ်သို့ ထူးခြားပါ သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဒူရဂတဿာပိပေ ဝိသေသော”ဟု မိန့်သည်။ ကျိုးတစ်ကောင်ကို ကြိုးဖြင့်ချည်ထားရာ၌ ထိုကျိုးသည် ကြိုးရှည်သလောက် အဝေးသို့ရောက်အောင် သွားနိုင်သော်လည်း ထိုကြိုးကိုဆွဲငင် လိုက်သောအခါ မူလနေရာသို့ ပြန်ရောက်ရသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ကာမရာဂ သံယောဇဉ်ကြီး အချည်ခံနေရသော ပုထုဇဉ်သတ္တဝါသည် ရူပဘဝ၊ အရူပဘဝသို့ ရောက်နေသော် လည်း ကာမရာဂ သံယောဇဉ်ကြီးက ဆွဲချလိုက်သောအခါ ကာမဘုံသို့ ပြန်၍ရောက်လာရသည်။

ရူပရာဂ သံယောဇဉ်၊ အရူပရာဂ သံယောဇဉ်ကြီးတို့က တွဲပြန်လျှင်လည်း ကာမဘုံမှ ရူပဘုံ အရူပဘုံသို့ တက်ရပြန်သည်။ ဤသို့လျှင် ဝဋ်မှလွတ်ထွက်၍ မသွားရအောင် ဖွဲ့ချည်ထားခြင်း သည် သံယောဇဉ်၏ သဘောတည်း။ သံကြိုး၌ သံကွင်းတွေ ဆက်နေသကဲ့သို့လည်း ကောင်း၊ ခြေသုတ်ကြိုးဝိုင်း၌ တစ်ဝိုင်းနှင့်တစ်ဝိုင်း ဆက်နေသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ စုတိပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဖွဲ့စပ်ထားခြင်းသည် ဂန္ထ၏ သဘောတည်း။ အစေးဖြင့် ကပ်သကဲ့သို့ ဝဋ်တရား၌ ငြိကပ်နေစေခြင်းသည် ယောဂ၏သဘောတည်း။ ဤသို့ သဘောအားဖြင့် ကွဲပြားကြသည်။

[သောတတို့အား အနုသာသနီကိုပြလို၍ “ဓမ္မာနံ ပန”စသည်မိန့်။] ပန-ဆက်၊ ဓမ္မာနံ-ဖဿဝေဒနာ စသောတရားတို့၏၊ သဘာဝကိစ္စဝိသေသညျနာ-သဘောအထူး၊ ကိစ္စအထူးကိုသိတော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ သမ္မယုတ္တေသု-သမ္မယုတ်တရားတို့၌လည်းကောင်း၊ အာရမဏေသုစ-အာရုံတို့၌လည်းကောင်း၊ တပုစ္စယေသုစ-ထိုသမ္မယုတ်အကြောင်း၊ အာရမဏအကြောင်းရှိသော အကျိုးတရားတို့၌လည်းကောင်း၊ တေဟိ-တေဟိ-ထိုထိုအကြောင်းတရားတို့သည်၊ နိပ္ပာဒိယမာနံ-ပြီးစေအပ်သော၊ တံတံ ကိစ္စဝိသေသံ - ထိုထိုကိစ္စအထူးကို၊ ပဿန္တေန-မြင်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ) တေတေဓမ္မာ-ထိုထိုတရားတို့ကို၊ တထာ-ထိုထို အာသဝ စသောအမည်အားဖြင့်၊ အာသဝသံယောဇနဂန္ထာ ဒိဝေသန-အာသဝ၊ သံယောဇန၊ ဂန္ထ အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ [တထာ-တထာကိုပင် ထပ်ဖွင့်သည်။] ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကိမတ္ထံ-ငှာ၊ ဧတေယေဝဓမ္မာ-ဤတရားတို့ကိုသာ၊ ဧဝံ-ဤသို့ အာသဝစသော အမည်ဖြင့်၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ပါကုန်သနည်း။ ကသ္မာစ-ကြောင့်လည်း၊ ဝုတ္တာဧဝံ-ဟောအပ်ပြီးတရားတို့ကိုပင်ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝုတ္တာ-နာမည်တစ်မျိုးတပ်၍ ဟောအပ်ပါကုန်သနည်း။ ဣတိ ဧတံ (စောဒနာဝစနံ)-ဤစောဒနာစကားကို၊ န စောဒေတဗ္ဗံ-ထိုက်။

ဂန္ထနိယာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ အယံ-ကား၊ အညော-အဋ္ဌကထာ အနက်မှတစ်ပါးသော၊ အတ္ထော-တည်း၊ ဂန္ထကရဏံ-ထုံးဖွဲ့မှုကို ပြုခြင်းသည်၊ ဂန္ထနံ-ဂန္ထနမည်၏၊ ဂန္ထနေ-ထုံးဖွဲ့ခြင်း၌၊ နိယုတ္တာ-ယှဉ်သောတရားတည်း၊ ဣတိ၊ ဂန္ထနိယာ၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဂန္ထယိတံ-ထုံးဖွဲ့ခြင်းငှာ၊ သက္ကုဏေယျာ-စွမ်းနိုင်သော တရားတို့သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂန္ထယိတံ-ငှာ၊ အရဟန္တီ-ထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ (အယံ အညော အတ္ထော-တည်း၊) ဩယနိယာဒိသုပိ-ပုဒ်တို့၌ကည်း၊ ဧဝံ-ဟူ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၏၊ [“အဝဟနနံ ဩယနံ၊ ဩယနေ+နိယုတ္တာ” စသည်ပြု။]

န စောဒေတဗ္ဗံ။ ။ဤစကားနှင့်စပ်၍ အနုဋီကာ၌ သိဒ္ဓ ၃-မျိုးကို ပြထား၏။ ပထဝီ ဖဿ စသောတရားတို့၏ အသီးသီး သိထိုက်သော သဘောလက္ခဏာသည် မျက်မှောက်အားဖြင့် ပြီးစီးသော ပစ္စက္ခသိဒ္ဓတည်း။ အိုးစသောပညတ် သဒ္ဓစသော ပရမတ်တို့၏အကြောင်းနှင့်စပ်၍ဖြစ်ရခြင်းကြောင့် သိဒ္ဓစသည်တို့၏ အနိစ္စစသောအခြင်းအရသည် မှန်းဆ၍သိအပ်သော အနမာန သိဒ္ဓတည်း။ [အကြောင်းကိုမြင်၍ အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ အကျိုးကိုမြင်၍ အကြောင်းကိုလည်းကောင်း မှန်းဆ၍ သိသောနည်းတည်း။] ပရလောကနိဗ္ဗာန်သည် ပစ္စက္ခလည်းမဟုတ်၊ အနမာနလည်း မဖြစ်၊ ဘုရားရှင်ကို ယုံကြည်၍ ပြီးစီးစေရသောကြောင့် ဩကပ္ပန (သဒ္ဓေယျ) သိဒ္ဓတည်း။ ဤ၌လည်း သဒ္ဓေယျသိဒ္ဓပင်ဖြစ်၍ မစောဒနာထိုက်ပါ-ဟုလို။

ဂန္ထနိယာ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ “ဂန္ထနိယာ”ဟု ကိတ်ပုဒ်ရှိ၏။ ဤဋီကာ၌ကား “ဂန္ထိယတေ-ဖွဲ့ချည်ခြင်း၊ ဂန္ထနံ-ခြင်း”ဟု ရှေးဦးစွာပြု၍ နိယုတ္တအနက် အရဟတိ အနက်၌ ဣက၊ဣယပစ္စည်းဖြင့် “ဂန္ထနိယာ”ဟု တဒွိတ်ပုဒ်ရှိရသည်။

တေန-ထိုဩယသဒ္ဓါနှင့်တကွ၊ အတိက္ကမတိ ဇေတ ဓာတုတ္ထံ-လွန်ခြင်းဟူသော ဤဓာတ်နက်ကို၊ ဂဟေတွာ၊ ဩယနိယာတိ-ဟူ၍၊ ပဒသိဒ္ဓိ-ပုဒ်ပြီးခြင်းကို၊ (သင်္ဂဟကာရေန-သည်။) ကတာ-ပြီ။

[ပရာမာသဂေါဋ္ဌကကို ဖွင့်ပြလို၍ “ဓမ္မသဘာဝံ” စသည်မိန့်။] ဓမ္မသဘာဝံ-ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အနိစ္စ အစရှိသော သဘောကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူမူ၍၊ ပရံတော-အနိစ္စစသည်မှတစ်ပါးသောအားဖြင့်၊ အာမသန္တိ-သုံးသပ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ပရာမာသာ-တို့မည်၏။ ပရတောတိ-ကား၊ နိစ္စာဒိတော-နိစ္စအစရှိသော အားဖြင့်၊ အာမသန္တိတိ-ကား၊ သဘာဝပဋိသေခေနေ-ဟုတ်မှန်သော အနိစ္စ အစရှိသောသဘောကို တားမြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ပရိမဇ္ဇန္တိ-ပွတ်တိုက်တတ်ကုန်၏။

[မဟန္တရဒုက်ကို ဖွင့်ပြလို၍ “သဘာဝတော” စသည်မိန့်။] သဘာဝတော-သဘောအားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇမာနံဝါ-ထင်ရှားရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ (ပရမတ်အာရုံကို ရည်ရွယ်သည်။) အဝိဇ္ဇမာနံဝါ-ထင်ရှားမရှိမူလည်းဖြစ်သော၊ (ပညတ်အာရုံကို ရည်ရွယ်သည်။) ဝိစိတ္တသညာယ-ဆန်းကြယ်သော အညို အရွှေ အစရှိသောအမှတ်ဖြင့်၊ ဝါ-ဆန်းကြယ်သော မိန်းမယောက်ျား အစရှိသော အမှတ်ဖြင့်၊ သညိတံ-မှတ်သား

တေန အတိက္ကမတိပေ၊ကတာ။ ။တေနာတိက္ကမတိဝယ် အတိက္ကမတိ၌ “တိ”သည် “ကံရောတိသ ဓာတုသ” ၌ကဲ့သို့ ဓာတ်ကိုညွှန်ပြသော အက္ခရာတည်း။ ဩယနိယာ၌ “ဩယေန အတိက္ကမိတံဗ္ဗာ ဩယနိယာ” ဟု အတိက္ကမအနက်၌ အနိယပစ္စည်းသက်၍ အဋ္ဌကထာ အလိုအားဖြင့် “ဩယနိယာ” ဟု ပုဒ်ပြီးစေရသည်။ နာမဓာတ် အစစ်မဟုတ်၊ နာမဓာတ်ကဲ့သို့ဖြစ်သော ကိတ်ပုဒ်တည်း။ အနိယ ပစ္စည်းကိုလည်း ဓာတ်မဟုတ်သောကြောင့် သုတ်ကြီးဖြင့်သာ သတ်ရသည်။

မဇုဋီကာ။ ။သရဘောဟိ မိဂေဟိ အတိက္ကမိတဗ္ဗာ ပဗ္ဗတရာဇိ သရဘာနိယာတိ ဝိယ-သရဘာမည်သော သားကောင်းတို့သည် ကျော်လွန်အပ်သော တောင်အရေး သည် (သရဘာနာမ်ပုဒ်နှင့်အောင် အနိယပစ္စည်းသက်၍) သရဘာနိယ မည်သကဲ့သို့တည်း။ နာမဓာတုဝိယ ဇေတ ကိတန္တံ ပဟာပဒေသ သုတ္တေန သာဓေတဗ္ဗ-ဩယနာမ်ပုဒ်နှင့်အောင် အတိက္ကမအနက်၌ အနိယပစ္စည်းသက်သောကြောင့် နာမဓာတ်နှင့်အလားတူသော ကိတ်ပုဒ်တစ်မျိုးတည်း။ ဧကေစိ ပန တဒ္ဓိတန္တံ ဝဒန္တိ၊ ဝိစာရိတဗ္ဗမေတ-အချို့က တဒ္ဓိတံပုဒ်ဟုဆိုသည်ကို စိစစ်လိုက်၏။

ဝိစိတ္တသညာယ သညိတံ။ ။ဤ ဝိသေသနကို အနုဋီကာ၌ “အဝိဇ္ဇာမာနံ” ၏ ဝိသေသနဟုဆို၏။ ဤအလို “ဝိစိတ္တသညာယ သညိတံ အဝိဇ္ဇမာနံဝါ” ဟုပေးပါ။ မဇုဋီကာ၊ ဝိဇ္ဇမာနံ အဝိဇ္ဇမာနံ ၂-ပုဒ်လုံး၏ ဝိသေသနဟုဆို၏။ ထင်ရှားရှိသော အာရုံကိုလည်း နိလ ဝိတစသော အမှတ်အသားဖြင့် မှတ်သားလျက်ယူသည်-ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ ဤအလိုအတိုင်း နိဿယ၌ပေးထားသည်။ သို့သော် အနုဋီကာ၏ အယူက အဘော်ကျမည်ထင်သည်။

အပ်သော၊ အာရမဏ်-ကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ အပ္ပဝတ္တိတော-မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) အဂ္ဂဟေတွာ အပ္ပဝတ္တိတော-မယူရလျှင် မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အာလမ္မမာနာ-အာရုံပြုတတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ သာရမဏာ-ဏတို့မည်၏။

စိန္တနံ-စိန္တနဟူသည်၊ ဂဟဏ်-အာရုံကိုယူခြင်းတည်း၊ အာရမဏူပလဒ္ဓိ-အာရုံကိုရခြင်းတည်း၊ [ဝိတက်၏ကြံစည်ခြင်းကို “စိန္တန”ဟု မဆိုလို၊ အာရုံကို ရအောင်ယူခြင်းကိုသာ “စိန္တန”ဟု ဆိုလိုသည်-ဟုလို။]

စေတသိ-စိတ်၌၊ နိယုတ္တာ ယှဉ်သောတရားတို့တည်း၊ စေတသိကာ-တို့၊ (ဤကား အဋ္ဌကထာလာ ဝိဂြိုဟ်တည်း၊) ဝါ-အဋ္ဌကထာမှ တစ်နည်းကား၊ စေတသာ-စိတ်နှင့်၊ သံသံဋ္ဌာ-ရောနှောသော တရားတို့တည်း၊ စေတသိကာ-စိတ် နှင့် ရောနှောသောတရားတို့၊ ဒုဗ္ဗိညေယျနာနာတ္တတာယ-မသိအပ် မသိနိုင်သော နာနတ္တရိုကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-အထူးကို မသိနိုင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကိဘာဝမိဝ-(စိတ်နှင့်) တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်သို့ကဲ့သို့၊ ဥပဂမနံ-ကပ်ရောက်ခြင်း သည်၊ နိရုဋ္ဌ ရဘာဝပဂမနံ-နိရုဋ္ဌ ရဘာဝပဂမနမည်၏၊ ယေသံ ရူပါနံ-အကြင်ရုပ် တို့အား၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ သဟဇာတပစ္စယော-သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ၊ တေသံ-ထိုရုပ်တို့၏လည်းကောင်း၊ စိတ္တဿစ-စိတ်၏လည်းကောင်း၊ နာနတ္တံ-ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ သုဝိညေယျ-လွယ်ကူစွာ သိအပ်၏၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ နိရုဋ္ဌ ရဘာဝါနပဂမနံ-အထူးမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ မကပ်ရောက် ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဧကတော ဝတ္တမာနာပိတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ အပိသဒ္ဓေါ-သည်၊ (ဒီပေတိ၌စပ်၊) ဧကတော-စိတ်နှင့်အတူတကွ၊ အဝတ္တမာနာနံ-မဖြစ်ကုန်သော ရုပ်နိဗ္ဗာန်တို့၏၊ (ဝိသံသဋ္ဌဘာဝေ-ဝိသံသဋ္ဌ၏ အဖြစ်၌) ဝါဒေါ-ပြောဆိုဖွယ်သည်၊ ကောပန- အဘယ်မှာ ရှိပါတော့အံ့နည်း၊ ဣတိ ဧတမတ္ထံ-ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒီပေတိ- ၏။

ဧတ္ထ-ဤစိတ္တသံသဋ္ဌဒုက်၌၊ ဣဒံ-ဤအချက်ကို၊ ဝိစာရိတဗ္ဗံ-စိစစ်ထိုက်၏၊ (ကိ-နည်း)၊ အဝိနိဗ္ဗောဂရူပါနံ-အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ်တို့၏၊ အညမည်-အချင်းချင်း၊ သံသဋ္ဌတာ-သံသဋ္ဌတို့၏ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ) ကိ-လော၊ ဥဒါဟု- သို့မဟုတ်

အဝတ္တမာနာနံ။ ။စာအုပ်များ၌ “အဝတ္တမာနာ”ဟုရှိ၏၊ ဤကဲ့သို့ သမ္ဘာဝနာ ဝါကျမျိုး၌ စပ်ရသည့်ပုဒ်ကိုလည်း သမ္မန်အဖြစ်ဖြင့် ထားလေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “အဝတ္တမာနာနံ”ဟု သမ္မန် ရှိသင့်သည်၊ “ဝိသံသဋ္ဌဘာဝေ”ကား ရိုးရာအတိုင်း ထည့်ပါ၍တည်း၊ (တစ်နည်း) “အဝတ္တမာနာ- မဖြစ်ကုန်သော ရုပ်နိဗ္ဗာန်တို့သည်၊ (စိတ္တေန-နှင့်၊ ဝိသံသဋ္ဌာ-မရောနှောကုန်)၊ ဣတိ-သို့၊ ဝါဒေါ-သည်၊ ကောပန-နည်း” ဟု သော်လည်း ပေးပါ။

ဝိသံသၗတ-ဝိသံသၗတို့၏အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိကံ)၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝိစာရေတဗ္ဗ)၊
 ဝိသံ-သီးခြား၊ 'အာရမဏဘာဝေန-အာရုံ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ သုဝိညေယျနာနတ္တတ္တာ-
 လွယ်ကူစွာ သိအပ်သော နာနတ္တရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သံသၗတ-သံသၗတို့၏
 အဖြစ်သည်၊ န (ဟောတိ)၊ သံသၗတိ-သံသၗတို့လေလောဟု၊ အနာသကံနိယ
 သဘာဝတ္တာ-မယုံမှားထိုက်သော သဘောရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသံသၗတဝိ-
 ဝိသံသၗတို့၏ အဖြစ်သည်လည်း၊ န-မရှိ။

ဟိ-ချဲ့၊ စတုန္ဒ-နံသော၊ ခန္ဓာနံ-တို့၏၊ အညမညံ၊ သံသၗသဘာဝတ္တာ-
 ရောနှောသည်၏အဖြစ်သဘောရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ရူပနိဗ္ဗာနေဟိဝိ-ရုပ်
 နိဗ္ဗာန်တို့နှင့်လည်း၊ သော သံသၗဘာဝေါ-ထိုသံသၗ၏အဖြစ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိလေ
 သလော၊ နတ္ထိ-လော၊ ဣတိ-သို့၊ အာသကံ-သည်၊ သိယာ-၏၊ တသ္မာ၊ တေသံ-
 ထို နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၏၊ ဣတရေဟိ-အခြားသော ရုပ်နိဗ္ဗာန်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊
 ဣတရေသံ-အခြားသော ရုပ်နိဗ္ဗာန်တို့၏၊ တေဟိစ-ထိုနာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့နှင့်
 လည်းကောင်း၊ ဝိသံသၗသဘာဝတ-ဝိသံသၗ သဘောရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊
 ဝုစ္စတိ-ဟောတော်မူအပ်၏၊ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ ရူပါနံ-တို့၏၊ ရူပေဟိ-တို့နှင့်၊
 ကတ္တစိ-တစ်စုံတစ်ခုသောအရပ်၌၊ သံသၗတ-သံသၗတို့၏အဖြစ်သည်၊ န အတ္ထိ၊
 ဣတိ-သို့၊ တဒါသကံဘာဝတော-ထို သံသၗအဖြစ်၌ ယုံမှားဖွယ်မရှိခြင်းကြောင့်၊
 ရူပါနံ-တို့၏၊ ရူပေဟိ-တို့နှင့်၊ ဝိသံသၗတစ-ကိုလည်း၊ နဝုစ္စတိ-ဟောတော်
 မမူအပ်၊ (“နဝုစ္စတိတိ”ဟု ဣတိ ပါသည်ကား ပိုဟန်တူသည်၊) ဟိ-မှန်၊
 (တစ်နည်း) (ကသ္မာ ရူပေဟိ ဝိသံသၗတစ နဝုစ္စတိ၊ နဝုစ္စတိ၊ ဣတိ၊
 ဝိညာယတိ-နည်း၊) ဟိယသ္မာ၊ ဒေသ (ဒေသော)-ဤဝိသံသၗသဘောသည်၊ တေသံ-
 ထိုရုပ်တရားတို့၏၊ သဘာဝေါ-ပင်ကိုသဘောတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ရူပါနံ
 ရူပေဟိ ဝိသံသၗ တာစ န ဝုစ္စတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ။)

စိတ္တသံသၗသမုဋ္ဌာနာဒိ ပဒေသု-စိတ္တသံသၗသမုဋ္ဌာနာ အစရှိသောပုဒ်တို့၌၊
 သံသၗသမုဋ္ဌာနာဒိသဒ္ဓါ-သံသၗသဒ္ဓါ၊ သမုဋ္ဌာနအစရှိသော သဒ္ဓါတို့သည်၊
 [အာဒိဖြင့် သဟဘု-အနုပရိဝတ္တိတို့ကို ယူ။] စိတ္တသဒ္ဓါပေက္ခာ-စိတ္တသဒ္ဓါကို ငဲ့ခြင်း

ဝိသံ၊ ပေသဘာဝတ္တာ။ ။ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတည်းရှိသော ပထဝီ အာပေါ စသောရုပ်တို့ကို
 ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အာရုံပြုသောအခါ လွယ်ကူစွာ သဘောအထူးကို သိနိုင်သောကြောင့်
 မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ သံသၗမဖြစ်၊ သံသၗမဖြစ်လျှင် အဘယ့် ကြောင့် ဝိသံသၗဟု မဟောပါ
 သနည်းဟုမေးလျှင် “ယတ္ထ အာသကံ၊ တတ္ထ ပဋိသေခေ ကာတဗ္ဗော” နှင့်အညီ ယုံမှားဖွယ်ရှိရာ၌သာ
 ပဋိသေခပြုရသည်၊ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတည်း၌ ရုပ်အချင်းချင်းကား “သံသၗလေလား”ဟု
 ယုံမှားဖွယ်မရှိ၊ ထို့ကြောင့် “ဝိသံသၗ”ဟုလည်း ဟောတော်မမူ။

ရှိကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပစ္စေကံ-သီး၊ စိတ္တသဒ္ဓသမ္ပန္နတ္တာ-စိတ္တသဒ္ဓါနှင့်စပ်
 ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ စိတ္တသံသဒ္ဓာစ+တေ+စိတ္တသမုဋ္ဌာနာဇာတိ-ဟူ၍၊ ပစ္စေကံ-
 သီး၊ ယောဇော-၍၊ အတ္ထော-ကို၊ (သင်္ဂဟကာရေန) ဝုတ္ထော-ပြီး၊ [စိတ္တသံသဒ္ဓ
 သမုဋ္ဌာနာဇော ပုဒ်များကို “စိတ္တသံသဒ္ဓာ စ တေ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ဇာတိ” စသည်
 ဖြင့် စိတ္တသဒ္ဓါအပိုထည့်၍ အဋ္ဌကထာ၌ ဝိပြိုဟ်ဆိုထားသည်-ဟူလို၊ ပုဒ်ပြီးသော
 အခါ နောက်နောက် စိတ္တသဒ္ဓါများကို ချေ။]

° ဥပါဒိယန္တေဝါတိကာ၊ ဘူတာနိ-မဟာဘုတ်တို့ကို၊ ဂဏန္တိ ဝေ-ယူတတ်
 ကုန်သည်သာ၊ [ဤအလို “ဥပါဒါ”၌ ဥပသဒ္ဓါအနက်မရှိ။] နိဿယန္တိ ဝေ-မှီတတ်
 ကုန်သည်သာ၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အဓိပ္ပာယ်နက်၊ ဘူတာနိ-မဟာဘုတ်တို့ကို၊
 ဥပါဒိယန္တိ ဂယန္တိ ယထာ-ယူအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ နိဿိယန္တိယထာ-မှီအပ်ကုန်
 သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ ဇောနိ-ဤဥပါဒါရုပ်တို့ကို၊ န ဂယန္တိ-မယူအပ်ကုန်၊ န
 နိဿိယန္တိ-မမှီအပ်ကုန်၊ တသ္မာ၊ ဥပါဒါ-တို့ မည်၏။

အထဝါ-အဋ္ဌကထာနည်းမှတစ်နည်းကား၊ ဘူတာနိ-တို့ကို၊ အမုဋိတွာ-
 မလွတ်မူ၍၊ တေသံ-ထိုမဟာဘုတ်တို့၏၊ ဝဏ္ဏနိဘာဒိဘာဝေန-အဆင်းအရောင်
 အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်ဖြင့်၊ [ရူပါရုံကိုရည်ရွယ်သည်၊ အာဒိ-ဖြင့် သဒ္ဓါရုံ စသည်ကို
 ယူ၊] ဂဟေတဗ္ဗတော-ယူထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပါဒါ-ဥပါဒါတို့မည်၏။
 [“အာဒိယန္တေ-ဝဏ္ဏနိဘာ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ
 အာဒါ၊ ဥပဂန္တာ-မဟာဘုတ်တို့ကိုကပ်မှီ၍၊ အာဒါ-ဝဏ္ဏနိဘာ အစရှိသည်တို့၏
 အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်သောတရားတို့တည်း၊ ဣတိ ဥပါဒါ”ဟု ပြု။]

- သံကိလိဋ္ဌတ္တိကေ ဝုတ္တနယေနာတိ-ကား၊ သံသဒ္ဓ-သံသဒ္ဓါကို၊ အပနေတွာ-
 ဖယ်ရှား၍၊ ကိလိသန္တိတိ ကိလေသာတိ အာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊
 (ဝေဒိတဗ္ဗော-၌စပ်။)

[ပိဋိဒုက်၌လာသော ကာမာဝစရာစသောပုဒ်တို့ကို ဖွင့်ပြလို၍ “ကာမာဝစရာ
 ဒီသု”စသည်မိန့်။] ကာမာဝစရာဒီသု-ကာမာဝစရာ အစရှိသောပုဒ်တို့၌၊ အယံ-
 ကား၊ အပရော-အဋ္ဌကထာအနက်မှာတစ်ပါးသော၊ အတ္ထော-တည်း၊ ကာမတဏှာ-
 ကာမတဏှာသည်၊ ကာမော-ကာမ မည်၏၊ [“ကာမတဏှာ”ဟု ဆိုလိုလျက်
 တဏှာဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုချေဟု အနုဋီကာဆို၏။] ဧဝံ-ဤအတူ-ရူပါ ရူပတဏှာ
 အရူပတဏှာတို့သည်၊ ရူပံ-ရူပမည်သည်လည်းကောင်း၊ အရူပံ-အရူပမည်သည်
 လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ အာရမဏ ကရဏဝသေန-အာရုံပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊
 ယတ္ထ-အကြင်တရားတို့၌၊ တာနိ-ထိုကာမတဏှာ ရူပတဏှာ အရူပတဏှာတို့သည်၊
 အဝစရန္တိ-သက်ဝင်၍ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ တေ၊ထိုတရားတို့သည်၊ ကာမာဝစရာဒယော-
 ကာမာဝစရာအစရှိသည်တို့မည်၏၊ ဣတိ(အယံ)-ကား၊ (အပရော-သော၊ အတ္ထော-

တည်း၊) [ဤအလို “အဝစရတိ ဧတေသုတိ အဝစရာ၊ ကာမဿ+အဝစရာ ကာမာဝစရာ-အာရုံပြုသောအားဖြင့် ကာမတဏှာ၏သက်ဝင်၍ ဖြစ်ရာဖြစ်သော တရားတို့” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဝိပျဿနာပြုပါ။] ဟိ-လဒ္ဓဂုဏ်ကိုဆိုဦးအံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့သောအနက်သည်၊ သတိ-သော်၊ အညဘူမိသု-အခြားသောဘုံတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာန-ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့၏၊ အကာမာဝစရာဒိတာ-အကာမာဝစရ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ကာမာဝစရာဒိတာ စ-ကာမာဝစရအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်လည်း၊ ကောင်း၊ နာပဇ္ဇတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ သိဒ္ဓံ-ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ။

နိက္ခေပကဏ္ဍေပိ-နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌လည်း၊ ဧတ္တာ ဝစရာတိ ဝစနံ-ဧတ္တာဝစရာဟူသောစကားတော်ကို၊ (ဝုတ္တံ၌စပ်၊) အဝီစိ ပရနိမ္မိတ ပရိစ္ဆိန္ဒောကာသာယ-အောက်အဝီစိ၊ အထက်ပရနိမ္မိတ သဝံသတ္တိနတ်ပြည်ဖြင့် ပိုင်းဖြတ်အပ်သောအရပ်၏၊ (ဘာဝံ၌စပ်၊) ကာမတဏှာယ-ကာမတဏှာ၏၊ အာရမဏဘာဝံ-အာရုံ၏ အဖြစ်ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗွံ-တဒေါကာသတာစ-ထိုကာမတဏှာ၏တည်ရာအရပ်၏ အဖြစ်ကိုလည်း၊ တဏှာယ-ကာမတဏှာ၏၊ တနိန္ဒတယ-ထိုအရပ်၌ ညွတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ [ထို့ကြောင့် ကာမတဏှာ၏ဖြစ်ရာ တရားတို့ကို ကာမာဝစရခေါ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်သော မိမိစကား သည် နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော်နှင့်လည်း ညီပါသည်-ဟုလို။]

ပရိယာပန္န သဒ္ဓဿ-၏၊ အန္တောဂဓာ-အကျုံးဝင်ကုန်၏၊ ဣတိ အယံ အတ္ထော-သည်၊ ယဒိ ဟောတိ၊ (ဧဝံ သတိ)၊ မဂ္ဂါဒိမ္မောနံ စ-မဂ်အစရှိသော တရားတို့၏လည်း၊ (အာဒိဖြင့် ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့ကို ယူ၊) လောကုတ္တရန္တော ဂတ္ထော-လောကုတ္တရတရား၌ အကျုံးဝင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိယာပန္နတာ-ပရိယာပန္နတို့၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ပရိယာပန္န အမည်သည်၊ အာပဇ္ဇတိဖြစ်သည်

ဧဝံ ဟိပေ၊ သိဒ္ဓံ ဟောတိ။ ။ကာမတဏှာ၏ အာရုံပြုသောအားဖြင့် သက်ဝင်ရာ တရားမှန်လျှင် ကာမဘုံမှတစ်ပါး ရူပအရူပဘုံ၌ဖြစ်သော်လည်း ကာမာဝစရအမည်မပျက်ခြင်း၊ ရူပ-အရူပစိတ်တို့က ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော်လည်း ရူပါဝစရ အရူပါဝစရနာမည် မပျက်ခြင်းကို “အကာမာဝစရာဒိတာ နာပဇ္ဇတိ”ဟုဆိုသည်၊ ရူပ အရူပစိတ်တို့က ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော်လည်း ကာမာဝစရ နာမည်မရခြင်း၊ ကာမစိတ်က ရူပအရူပဘုံ၌ဖြစ်သော်လည်း ရူပါဝစရ-အရူပါဝစရနာမည် မရခြင်းကို “ကာမာဝစရာ-ဒိတာ နာပဇ္ဇတိ”ဟုဆိုသည်၊ ဤသို့ မိမိနာမည်မပျက်ခြင်း အခြား နာမည်မရခြင်းသည်ပင် ဤငြိက၌ တစ်နည်း ဝိပျဿနာဆိုရခြင်း လဒ္ဓဂုဏ်တည်း။

ယဒိပေ၊ အတ္ထိ။ ။ပရိယာပန္နသဒ္ဓါ၏ အန္တောဂဓအနက်ကိုယူခြင်း၌ စောဒနာ ဖွယ်ပြလိုသောကြောင့် “ယဒိပေ၊ အတ္ထိ”ဟု မိန့်သည်၊ ပရိယာပန္န သဒ္ဓါသည် အန္တောဂဓ အနက်ကိုဟောလျှင် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တရားတို့လည်း လောကုတ္တရတရား၌ အကျုံးဝင်ကြ

မဟုတ်လော၊ (ကသွာ-နည်း၊) ဟိ (ယသွာ)၊ ပရိယာပနာတိတ္ထ-ပါဠိ၌၊ တေဘုမ
 ကဂ္ဂပာလံ-တေဘုမကသဒ္ဓါသည်။ န အတ္ထိ-မရိ၊ ဝါ-မပါ၊ ဣတိ-ကြောင့်တည်း၊
 နာပစ္စတီ-မဖြစ်၊ (ကသွာ) သဗ္ဗဒါ-သိမ်း၊ ပဝတ္တမာနဿ-သော၊ ပစ္စက္ခဿ-
 မျက်မှောက်ဖြစ်သော၊ လောကဿ-သင်္ခါရလောက၏၊ ဝသေန-ဖြင့်၊ ပရိယာပန
 နိစ္ဆယတော-ပရိယာပန၏အဖြစ်ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။

အထဝါ-အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား၊ ပရိစ္ဆေဒကာရိကာယ-ပိုင်းဖြတ်
 ခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ တဏှာယ-တဏှာ ၃-ရပ်သည်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ-ပိုင်းဖြတ်၍၊
 အာပနာ-ရောက်အပ်သောတရားတို့သည်၊ ပဋိပနာ-သွားအပ်သောတရားတို့သည်၊
 ဂဟိတာ-ယူအပ်သောတရားတို့သည်၊ ပရိယာပနာ-တို့မည်၏။

ပါဝင်ကြသောကြောင့် ပရိယာပနအမည်ရသင့်သည် မဟုတ်လောဟု စောဒနာသည်၊ “နဟိ”စသည်
 ကား ထိုသို့ စောဒနာရခြင်း၏အကြောင်းကိုပြသောစကားတည်း၊ ပါဠိတော်၌ တေဘုမကသဒ္ဓါ
 မပါ၊ ထိုသို့ မပါဘဲလျက် အဋ္ဌကထာ၌ “တေဘုမကဝဇ္ဇေ” ဟု အပိုထည့်ထား၏၊ ထိုသို့ ရသင့်
 သလိုထည့်တမ်းဆိုလျှင် “စတုဘုမကဝဇ္ဇေ”ဟုအပိုထည့်၍ လောကုတ္တရာတရားများလည်း
 ပရိယာပနအရတွင် ပါဝင်နိုင်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ စောဒနာရသည်-ဟုလို။

နာပစ္စတီပေ၊နိစ္ဆယတော။ ။သဗ္ဗဒါ (ဘုရားပွင့်တော်မူသည်ဖြစ်စေ ပွင့်တော်မမူ
 သည်ဖြစ်စေ) အခါခပ်သိမ်း ဖြစ်ပျက်၍ ပစ္စက္ခဖြစ်သော လောကီရုပ်နာမ်တွင် ပါဝင်သော
 တရားတို့ကိုသာ အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် “ပရိယာပန”ဟု ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း ကြောင့် ဘုရားပွင့်တော်မူမှ-
 ပစ္စက္ခကမုဒ္ဓါတို့ ပွင့်တော်မူမှ တစ်ခါတစ်ရံ ဖြစ်ပေါ် လာရသော လောကုတ္တရာတရားတို့၏
 ပရိယာပနအမည် မဖြစ်နိုင်ပါ။ [တောန လောကီယစမ္ပေသု ပရိယာပနသဒ္ဓဿ နိရုဋ္ဌတံ
 ဒဿေတိ၊ ဘဂဝတော တဒဗ္ဗာရဏာနန္တရံ (ထိုပရိယာပနာ ဓမ္မာ ဟူသော ပါဠိတော်ကို
 မှော်တော်မူခြင်း၏ အခြားမဲ့၌) ဝိနေယျာနံ တဒတ္ထပဋိပတ္တိတာ-ထိုအနက်ကိုသိခြင်းကြောင့်တည်း။-
 အနဋီကာ]

အထဝါပေ၊ပရိယာပန။ ။အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းပြလို၍ “အထဝါ”ဟု မိန့်သည်၊
 ပရိယာပနာ၌ “ပရိ+အာပနာ”ဟု ခွဲ၊ ပရိသည် ကတ္တုသာဓနနှင့်တကွ ပရိစ္ဆေဒန ကြိယာကိုဟောသော
 ဥပသာရပုဒ်တည်း၊ ဥပမာ-ဥပါဒိန္နာ၌ ဥပသဒ္ဓါသည် ကမ္မသာဓနနှင့်တကွ ကပ်ရောက်ခြင်းကြိယာကို
 ဟောသကဲ့သို့တည်း၊ ကာမတဏှာသည် ကာမတရားတို့ကို အာရုံပြုကာ “ငါ၏ ဥစ္စာ”ဟု
 ပိုင်းခြားထား၏၊ ရူပ၊ အရူပတဏှာတို့ကလည်း ရူပ၊ အရူပတရားတို့ကို ထိုအတူပင် ပိုင်းခြား
 ထားသည်၊ ဤသို့ ပိုင်းခြားတတ်သော တဏှာ ၃-ရပ်ကို “ပရိ”ဟုဆိုသည်၊ တေဘုမက
 တရားတို့သည် ထိုတဏှာ ၃-ရပ်က ပိုင်းဖြတ်၍ ထားအပ်သောကြောင့် “ပရိအာပန”မည်၏၊
 “အာပန-ရောက်”ဟူသည် ပဋိပနာ-သွားခြင်းတည်း၊ ထို “ပဋိပန” ဟူသည်လည်း “ဂဟိတ-
 အာရုံယူခြင်းတည်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဣက္ခကို သိစေလိုသောကြောင့် ရှေးရှေးပုဒ်ကို
 နောက်နောက်ပုဒ်ဖြင့်ဖွင့်ပြသည်၊ ဤအလို “ပရိယာပန-ပိုင်းခြားတတ်သော တဏှာ ၃-
 ရပ်တို့သည် ပိုင်းခြား၍ ရောက်အပ် ယူအပ်သောတရားတို့”ဟု အနက်မှတ်ပါ။

အနိယသဒ္ဓေါ-အနိယသဒ္ဓါသည်၊ (အနိယ ပစ္စည်းသည်) ဗဟုလာ-လိုက်လာ
 သော ဗဟုလသဒ္ဓါကြောင့်၊ ကတ္တုအဘိဓာယကော-ကတ္တာအနက်ကိုဟောနိုင်၏။
 ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝဇ္ဇစာရကတော-ဝဇ္ဇ်တည်းဟူသော နောင်အိမ်မှ၊ နိယုတ္တိ-ထွက်
 မြောက်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ နိယျာနိယာ-နိယျာနိယတို့မည်၏။ နိကာရဿ-
 အနိယ၌ နိ အက္ခရာ၏။ [“နိကာရဿာတိ နိဥပသဂ္ဂဿ”ဟု မဓုဖွင့်သည်ကို
 စဉ်းစားပါ။] ရဿတံ-ရဿအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယကာရဿ-၏၊ ကကာရတ္ထံစ-
 ကိုလည်းကောင်း၊ ကတ္တာ-၍၊ နိယျာနိကာတိ-ကာ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ။

ဝါ-တစ်နည်း၊ နိယျာနကရဏသီလာ-ထွက်မြောက်မှုကိုပြုခြင်းအလေ့ရှိသော
 တရားတို့သည်၊ နိယျာနိကာ-တို့မည်၏။ [ဤအလို တသီလအနက်၌ ထိကပစ္စည်း
 သက်ထားသော တဒ္ဓိတပုဒ်တည်း။ “နိယျာနံ သီလံ ယေသံတိ နိယျာနိကာ”ဟု ပြု။
 “နိယျာနကရဏ”ဟုဆိုလိုလျက် ကရဏ အကျေကြီး။]

ဥတ္တရိတဗ္ဗဿ-လွန်မြောက်ထိုက်သော၊ အညဿ-မိမိဟူသော လောကီ
 တရားမှ အခြားသော၊ နိဒ္ဒိဒ္ဓဿ-တိုက်ရိုက်ညွှန်းပြအပ်သောတရား၏၊ အဘာဝါ-
 မရှိခြင်းကြောင့်၊ (သဥတ္တရ အရတွင် မပါဝင်သောကြောင့်၊ နိဒ္ဒိသိယမာနာ-ညွှန်ပြ
 အပ်ဆဲဖြစ်ကုန်သော၊ သဥတ္တရာ-သ ဥတ္တရဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာဝ-တို့ကိုသာ၊
 ဥတ္တရိတဗ္ဗာ-လွန်မြောက်ထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ အတ္တာနန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ။
 [“အတ္တာနံ-မိမိဟူသော သဥတ္တရတရားကို” ဟု ပေး။]

အနိယသဒ္ဓေါ၊ပေ၊ နိယျာနိယာ။ ။အနိယပစ္စည်းသည် ရိုးရာအားဖြင့် ဘော၊ ကံအနက်
 ကိုဟော၏။ တစ်ခါတစ်ရံ၌ကား ကတ္တာစသော အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏။ ထိုသို့ဟောနိုင်ဖို့ရန်
 ရှေးသဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ “ဗဟုလံ”ဟု သုတ်တစ်မျိုးရှိ၏။ မောဂ္ဂလ္လာနံ သညာဒိကတ္တ၌လည်း
 ဤသုတ်ပါ၏။ ထို ဗဟုလံသဒ္ဓါသည် နောက်နောက်သုတ်တို့၌ လိုက်နိုင်၏။ ဥပမာ-“ဘာဝကဓမ္မသု
 တဗ္ဗာနိယာ”ဟုဆိုလျှင် ဗဟုလံသဒ္ဓါ လိုက်လာသောကြောင့် များသောအားဖြင့် ဘော ကံအနက်တို့၌
 တဗ္ဗအနိယပစ္စည်း သက်၏။ အနည်းငယ်အားဖြင့်ကား ကတ္တာစသော အနက်၌လည်း သက်သည်-
 ဟု အဓိပ္ပာယ် ရ၏။ ထို့ကြောင့် “အနိယသဒ္ဓေါ ဗဟုလာ ကတ္တုအဘိဓာယကော”ဟု ဆိုသည်။
 ဤနည်းအားဖြင့် အနိယပစ္စည်းကတ္တာအနက်ကိုဟောနိုင်သောကြောင့် “နိယုတ္တိ တိ နိယျာနိယာ”ဟု
 ကတ္တုသာဓိဝိဂြိုဟ်ဆိုနိုင်သည်-ဟုလို။

ဥတ္တရိတဗ္ဗဿ၊ပေ၊အာဟ။ ။ဥတ္တရိတရ်၏ကံကို အခြားတရားတို့ကို မပြပါဘဲ အဘယ်ကြောင့်
 သဥတ္တရ တရားတို့ကိုသာ ပြရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥတ္တရိတဗ္ဗဿ” စသည်မိန့်။
 “သဥတ္တရာ ဓမ္မာ”၌ ဥတ္တရ၏ကံကို ထည့်ဖို့ရာ အခြားညွှန်ပြအပ်သောအနက်မရှိ၊ တိုက်ရိုက်မဆိုရာ၌
 အဝေးအနီး ၂-မျိုးတွင် အနီးအနက်ကိုသာ ယူရိုးထုံးစံရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ညွှန်ပြအပ်ဆဲဖြစ်သော
 သဥတ္တသရ တရားတို့သာ ဥတ္တရိတရ်၏ ကံပုဒ်ဖြစ်သင့်ရကား မိမိတည်းဟူသော သဥတ္တရတရား
 တို့ကိုပင် ယူရသည်။ ထို့ကြောင့် “အတ္တာနံ” ဟု ဆိုသည်။

ရာဂါဒီနန္ဒိ-ကာ၊ ရာဂါဒီန-နံသော၊ ကိလေသာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သဗ္ဗနိယတာ ကုသလာနံ-အလုံးစုံသော နိယတအကုသိုလ်တို့၏၊ [အဓိဝစနံ ဌိစပံ၊ နိယတဖြင့် အနိယတယောဂီ စေတသိက်ကို ကန့်လန့်ဟန်တူသည်။] နာနပ္ပကာရ ဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တဏေဟိ-အထူးထူးသော အပြားရှိသော ဒုက္ခတို့ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ တေဟိ-ထိုရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့သည်၊ ဝါ-ထိုသဗ္ဗနိယတ အကုသိုလ်တို့ သည်၊ အဘိဘူတာ-လွမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်ကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ အကန္တန္တာပိ-မမြည်တမ်းပါကုန်သောလည်း၊ (မငိုပါကုန်သော်လည်း)၊ ကန္တနကာရဏဘာဝတော-မြညီတမ်းခြင်း၏ အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကန္တန္တိ-မြည်တမ်းတတ်ကုန်၏၊ ပန--ဆက်၊ ယသ္မာ၊ ပဟာနေ-အဋ္ဌတာဝသေနစ-ပဟာနေကဋ္ဌတာ၏ အစွမ်းဖြင့် လည်း၊ (စဖြင့် “သမ္ပယောဂဝသေန” ကို ဆည်း)၊ သရဏာတိ-ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ၊ တသ္မာ၊ ရာဂါဒီနန္ဒိ ဝစနေန-ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားဖြင့်၊ ရာဂ ဒေါသ မောဟာဝ-တို့ကိုသာ၊ (သင်္ဂဟကာရေန) ဂဟိတာ-န်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဉာယတိ-သိအပ်၏။

ဝါ-တစ်နည်း၊ ရဏသဒ္ဓေါ-ကို၊ ရာဂါဒီရေဏုသု-ရာဂ အစရှိသော မြူတို့၌၊ နိရဋ္ဌော-တက်ရောက်ထင်ရှားသော သဒ္ဓါဟူ၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏။ [“ရဏောဟတာ န ဇောတန္တိ၊ စန္ဒသုရိယာ သတာရကာ”အစရှိသော ပါဠိရုပ်တို့၌ ရဏသဒ္ဓါသံညံ မြူမှုန်ဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊-အနဋီကာ။ ဤအလို “သရဏာ-ရာဂအစရှိသော မြူနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော” ဟု ပေး။] ဝါ-တစ်နည်း၊ ယဒ္ဓံ-စစ်ထိုးခြင်းသည်၊

ယသ္မာ၊ပေ၊ဉာယတိ။ ။အဋ္ဌကထာဝယ် ရဏအရ “ရာဂါဒီနံ အဓိဝစနံ”ဟုပြ၏၊ ထိုရာဂါဒီ၌ အာဒိဖြင့် ဒေါသ မောဟတို့ကိုသာယူပါ၊ ကိလေသာအားလုံးကိုယူလျှင် “ပဟာနေကဋ္ဌ တာဝသေန”ဟု သိုဖို့မလိုဘဲဖြစ်လိမ့်မည်။ [နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ ဤသရဏ ဒုဂ်ဝယ် “လောဘော ဒေါသော မောဟော၊ တဒေကဋ္ဌာစ ကိလေသာ၊ တံသမ္ပယုတ္တော ဝေဒနာက္ခန္ဓော” စသည်ဖြင့်လာ၏၊ ထိုပါဠိ၌ တံသမ္ပယုတ္တောကိုကြည့်၍ “သမ္ပယုတ္တဝသေန”ဟုလည်းကောင်း၊ တဒေကဋ္ဌာစကိုကြည့်၍ “ပဟာနေ-ကဋ္ဌတာ ဝသေန စ”ဟုလည်းကောင်း အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။]

ပဟာနေကဋ္ဌတာ။ ။ပဟာနေကဋ္ဌတာဟူသည် ပယ်ထိုက်သည်၏အဖြစ် အားဖြင့် တစ်ယောက်တည်းသောပုဂ္ဂိုလ်၌ တည်နေခြင်းတည်း၊ သောတာပတ္တိမဂ်က အပါယဂမနိယ ရာဂ ဒေါသ မောဟကိုပယ်လိုက်နိုင်လျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ အပါယဂမနိယ ဖြစ်သော ကျန်ကိလေသာ တို့ကိုလည်းပယ်နိုင်၏၊ ဘထက်မဂ်တို့က ပယ်ရာ၌လည်း နည်းတူ၊ ဤသို့လျှင် ရဏမည်သော ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့နှင့် ပယ်ဖက်အားဖြင့်တကွဖြစ်သော ကိလေသာတို့ကို “ပဟာနေကဋ္ဌတာ အားဖြင့် သရဏ”ဟုဆိုရသည်။ [ဤဋီကာဆရာကား ထိုကဲ့သို့ ပဟာနေကဋ္ဌတာဟု အထူး မပြလိုသောကြောင့် “ရာဂါဒီနံ”၌ အာဒိအရ ကိလေသာ ဝဝ-ပါးလုံးကို (တစ်နည်း-နိယတ အကုသိုလ်အားလုံးကို) ယုံသည်၊ ဝါ-ဖြင့် တက်သော နောက်နည်းများကား ဋီကာအလိုကျ နည်းများတည်း။]

ရဏံ-ရဏ မည်၏။ ကာမာ တေ ပဋ္ဌမာ သေနာတိ ဝေမာဒိကာ-ကာမာ တေ ပဋ္ဌမာ သေနာ ဤသို့အစရှိကုန်သော၊ အကုသလာ-အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ သေနာစ-စစ်တပ်တို့ကိုလည်း၊ အရိယမဂ္ဂယုဒ္ဓေန-အရိယာမဂ်တည်းဟူသော စစ်တိုက်ခြင်းဖြင့်၊ ဇေတဗ္ဗတ္တာ-အောင်ထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သယုဒ္ဓတ္တာ-စစ်ထိုးခြင်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သရဏာတိ-သရဏတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-နံ၏။ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [ဤအလို “သရဏာစစ်ထိုးခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော အကုသိုလ်တရားတို့”ဟု ပေးပါ။]

ပန-ကာ၊ အရဏဝိဘင်္ဂသုတ္တေ-အရဏဝိဘင်္ဂသုတ်၌၊ သဒုက္ခာ-ဒုက္ခနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ သဥပဃာတာ-ကပ်၍နှိပ်စက်တတ်သော ဘေးရန်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ သဥပါယာသာ-လွန်စွာပင်ပန်းခြင်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ သပရိဋ္ဌာဟာ-ပူလောင်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ မိစ္ဆာပဋိပဒါဘူတာ-မှားသောအကျင့်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကာမသုခါနုယောဂါဒယော-ကာမသုခါနုယောဂအစရှိသော အကျင့်တို့ကို၊ သရဏာတိ-သရဏာတို့ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒုက္ခာဒိနံ-ဒုက္ခ အစရှိသည်တို့၏၊ (အာဒိဖြင့် ဥပဃာတ စသည်ကို ယူ) ရဏဘာဝေါ-ရဏတို့၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တန္တိဗ္ဗတ္တာကသဘာဝါနံ-ထိုဒုက္ခအစရှိသော အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိကုန်သော၊ အကုသလာနံ-တို့၏၊ သရဏတာစ သရဏမည်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။ [ဤအလို “သရဏဒုက္ခစသည်တို့နှင့်တကွဖြစ်သော အကျင့်တို့”ဟု ပေးပါ။]-ပိဋိဒုကာ-တို့သည်၊ သမတ္တာ-န်ပြီ။

ပဋ္ဌမာ သေနာတိ ဝေမာဒိကာ။ ။ကုသိုလ်ဘက်နှင့်အကုသိုလ်ဘက် စစ်တိုက်ရာ၌ မာရ်နတ်၏စစ်တပ်တို့သည် အကုသိုလ်ဘက်ကပါဝင်ကြ၏။ ထိုတွင် လူ့ဘောင်၌ ကာမဂုဏ်သည် ပဋ္ဌမစစ်တပ်၊ ထိုစစ်တပ်ကိုနိုင်၍ တကယ် တောသို့ထွက်သောအခါ တော၌ (ကုသိုလ်တရား၌) မပျော်မွေ့ခြင်းသည် ဒုတိယစစ်တပ်၊ သူများလှူသမျှသာ စားရ၍ ငတ်မွတ်ခြင်းသည် တတိယစစ်တပ်၊ ထိုသို့ငတ်မွတ်ခြင်းကြောင့် ရှာဖွေလိုသောတဏှာသည် စတုတ္ထစစ်တပ်၊ ထိုသို့ရှာဖွေရသဖြင့် ပင်ပန်းခြင်းကြောင့် ထိနမိဒ္ဓ (ငိုက်မျှင်းအိပ်ချင်မှု)သည် ပဉ္စမစစ်တပ်။

တရားထူးမရဘဲ တောထဲ၌ကြောတ်ရွံ့နေခြင်းသည် ဆဋ္ဌမစစ်တပ်၊ တရားထူးကို မရသောကြောင့် မိမိကျင့်စဉ်တရား၌ ယုံမှားခြင်းသည် သတ္တမစစ်တပ်၊ နည်းနည်းပါးပါး တရားထူးကလေးရသဖြင့် စိတ်ကြီးဝင်မှု ခက်ထန်မှုသည် အဋ္ဌမစစ်တပ်၊ ထိုတရားထူးကြောင့် ရရှိလာသော လာဘ် အပူဇော် အကျော်စောသည် နဝမစစ်တပ်၊ လာဘ်စသည်တွေ ပေါများလာသော အခါ မိမိကိုယ်ကို မြှောက်ပင့်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို နှိမ်ချခြင်းသည် ဒသမစစ်တပ်တည်း...သုတ္တနိပါတ်၊ ပဓာနသုတ် ပါဠိတော်။

ဝိဇ္ဇာရာသန္တောဂဓ ဓမ္မာ-ဝိဇ္ဇာ အစဉ် အကျုံးဝင်ကုန်သော တရားတို့ကို၊ (ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးတွင်ပါဝင်သောတရားတို့ကို) ဝိဇ္ဇာသဘာဝတာယ-ဝိဇ္ဇာသဘောရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒေကဒေသေ-ထိုဝိဇ္ဇာအစု၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော၊ ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသေ-ဝိဇ္ဇာအစဉ်၊ ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ။

ဝဇီရဿ-ဝဇီရစိန်၏၊ ဝါ-မိုးကြိုးသည်၊ (အဆောင့်၌စပ်)၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ တံ-ထိုမိုးကြိုးသည်၊ ပတတိ-ကျ၏၊ တတ္ထ-ထိုမိုးကြိုးကျရာအရပ်၌၊ အဆောင့်နာမ-မဖောက်ခွဲအပ် မဖောက်ခွဲနိုင်သည်မည်သော၊ ကိဗ္ဗိ-သော၊ မဏိပါသာဏာဒိ-ပတ္တဋ္ဌား၊ ကျောက် အစရှိသော ဝတ္ထုသည်၊ နတ္ထိ၊ တေန-ထိုမိုးကြိုးသည်၊ ဂမနမဂ္ဂေါစ-သွားအပ်သော လမ်းသည်လည်း၊ နဝိရဟတိ-မစည်ပင်တော့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန-သည်၊ (အဘောဇ္ဇော၌စပ်)၊ ယတ္ထ-အကြင်ခန္ဓာအစဉ်၌၊ သော-ထိုအရဟတ္တမဂ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏၊ တသ္မိံ-သန္တာနေ-ထိုအရဟတ္တမဂ်ဖြစ်ရာ ခန္ဓာအစဉ်၌၊ အဘောဇ္ဇောနာမ-မဖောက်ခွဲအပ်မဖောက်ခွဲနိုင်သည်မည်သော၊ ကိလေသော-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဘိန္ဒေစ-ဖောက်ခွဲအပ်ပြီးသော ကိလေသာသည်လည်း၊ ပုန၊ န ဝိရဟတိ-မစည်ပင်တော့၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝဇီရပမတာ-ဝဇီရစိန်ဥပမာရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-မိုးကြိုးဥပမာရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

ဝိဇ္ဇာ ဝေ၊ ဝုတ္တာ။ ။ အဋ္ဌကထာ၌လာသော ၂-နည်းတွင် “ဝိဇ္ဇာဘာဓါ၊ ဝေ၊ ဝတ္တန္တိတိ” ဟူသော နောက်နည်းကို ဖွင့်သောစကားတည်း၊ ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးတွင် တစ်ပါးတစ်ပါးကို တစ်စုဟုယူသောအခါ ရှစ်စုဖြစ်သည်။ ထိုရှစ်စုတွင် “ဝိဇ္ဇာဘာသန္တောဂဓ ဓမ္မာ” ဟူသော ပဗုဂ္ဂစကားအရ ခုနစ်စုကိုယူ၍ “ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသေ” ဟူသော ဧကဝဂ္ဂစကားအရ တစ်စုကိုယူပါ။ ထိုကျန် ၇-စုတို့သည် ဝိဇ္ဇာသဘောရှိကြ (ဝိဇ္ဇာချင်း သဘောတူကြ) သောကြောင့် မူတည်ထားသော ဝိဇ္ဇာတစ်စု၌ဖြစ်ကြပါဝင်ကြသည်-ဟုလို။ [“ဝိဇ္ဇာသဘာဝတာယ” ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် သမ္မာသင်္ကပ္ပ စသည်ကဲ့သို့ ဝိဇ္ဇာနှင့် အတူယှဉ်၍ ဝိဇ္ဇာအား သဟဇာတ စသောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းကို ကန့်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤဒုတိယနည်းအရ ဝိဇ္ဇာတရားများသာရ၏၊ ဝိဇ္ဇာနှင့်ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်တရားများကို မရ၊ ထိုသို့ ဝိဇ္ဇာတရားရှစ်ပါးသာရသော်လည်း “ဝိဇ္ဇာဘာဂီဇာ” ဟူသော သဒ္ဓါအတွက် ရထိုက်သမျှ အနက်တို့ကို (အတ္ထုဒ္ဓါရအဖြစ်ဖြင့်) ထုတ်ပြရသည်၊ ဝိဇ္ဇာဘာဂီဇာပုဒ်၏အရကောက် အတ္ထုဒ္ဓေသမ္မာ ပထမနည်း၌ ပြအပ်သော ဝိဇ္ဇာသမ္ပယုတ် တရားများသာဖြစ်သည်။

မရဋီကာ။ ။ ဝိဇ္ဇာရာသန္တောဂဓာတိသတ္တဝိဇ္ဇာ၊ ဝိဇ္ဇာသဘာဝတာယ န သင်္ကပ္ပဒိန္နံ ဝိယဥပကာရဘာဂေန၊ တဒေကဒေသေတိ တဿ ဝိဇ္ဇာရာသိဿ ဧကဒေသေ၊ ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသေတိ စကေသသ္မိံ ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသေတိ အတ္ထော။ [“ဝိဇ္ဇာသဘာဝတာယ” ၌ “ဝိဇ္ဇာ သဘာဝတာယ-ဝိဇ္ဇာအားဖြင့် သဘောတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဟုလည်း ပါရှိ၏၊ အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း။]

တဒုပစာရေန-ထိုဗာလတို့၏ အမည်ကို အကုသိုလ်တရား၌ တင်စားသော ဌာနပုစာရအားဖြင့်၊ ဗာလာ-တို့မည်၏၊ ယထာ-ကား၊ မဉ္ဇူ ဃောသန္တီတိ-မဉ္ဇူ ဃောသန္တီ ဟူသည်တည်း၊ [မဉ္ဇူ-လင့်စင်တို့သည်၊ (လယ်စောင့်သူတို့၏ အမြင့်၌ နေဖို့ရန် ပြုလုပ်ထားအပ်သောစင်။) ဃောသန္တီ-ကြွေးကြော်ကြကုန်၏၊] အပါယာ- အပါယ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ မနဿေသု-တို့၌၊ ဒေါဘဂ္ဂိယံစ-ပျက်စီးသော ဘုန်းကံ ရှိသူ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တဏှာဘိဇာတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-န်၏။

ဝါ-အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား၊ တပနဿု-ပူလောင်တတ်သော၊ ဒုက္ခဿ-ဒုက္ခ၏၊ ဟိတာ-စီးပွားဖြစ်သောတရားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တပနိယာ- ယတို့မည်၏၊ [တာပေတိ-မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို ပူလောင်စေတတ်၏၊ ဣတိ တပနံ၊ ဒုက္ခကို အရကောက်၊ “တပနဿု+ဟိတာ တပနိယာ” ဟု ပြု၍ ဟိတအနက်၌ ဣယပစ္စည်းသက်၊ မရ၌ကား ဣယပစ္စည်းဟု ဆို၏။]

ဒါသာဒိသုပိ-ကျွန်အစရှိသည်တို့၌သော်လည်း၊ သိရိဝဗ္ဗကာဒိသဒ္ဓါ-သိရိဝဗ္ဗက အစရှိသော သဒ္ဓါတို့သည်၊ (ပဝတ္တာ) ဝိယ-ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ) အတထတ္တာ- အနက်အတိုင်း မမှန်ကန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝစနမတ္ထမေဝ-သဒ္ဓါမျှကိုသာ၊ အဓိကာရ်-စွဲမှီရည်စူးမှုကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်သော သဒ္ဓါတို့သည်၊ အဓိဝစနာ- အဓိဝစနတို့မည်၏၊ ပန-ဆက်၊ ယသ္မာ၊ အဓိဝစနနိရတ္တိ ပညတ္တိပဒါနိ-အဓိဝစနပုဒ်၊ နိရတ္တိပုဒ်၊ ပညတ္တိပုဒ်တို့သည်၊ သမာနတ္တာနိ-တူသောအနက်ရှိကုန်၏၊ သဗ္ဗဗူဝစန- အလုံးစုံသော သဒ္ဓါဟူသမျှသည်လည်း၊ (သိရိဝဗ္ဗကစသော၊ သင်္ခါရာစသော၊ တက္ကောဝိတက္ကော စသော သဒ္ဓါမျိုးသာမက၊ သဒ္ဓါဟူသမျှသည်လည်း၊) အဓိဝစနာဒိဘဝံ-အဓိဝစနအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်တို့သို့၊ ဘဇေတိ-ကပ်ဝင်၏၊ တသ္မာ၊ တေသုပိ ဝစနဝိသေသေသု-ထိုသဒ္ဓါအထူးတို့၌လည်း၊ (သိရိဝဗ္ဗကောစသော၊ အဘိသင်္ခရောန္တိ၊ ပေသင်္ခါရာ စသော၊ တက္ကောဝိတက္ကော စသော သဒ္ဓါအထူးတို့၌ လည်း၊) ဝိသေသေန-အထူးအားဖြင့်၊ ပဝတ္တေဟိ-န်သော၊ အဓိဝစနာဒိ သဒ္ဓေဟိ-

ဒေါဘဂ္ဂိယံ။ ။ဘဂသဒ္ဓါသည် ဣဿရိယစသော ဘုန်းကိုလည်းကောင်း၊ ရှေးကောင်းမှု ကိုလည်းကောင်း၊ တင့်တယ်ခြင်း (သောဘဂျ)ကိုလည်းကောင်း ဟော၏၊ “ဒုဋ်-ပျက်သော+ဘဂံ- ဘုန်းကံသည်၊ ဝါ-တင့်တယ်ခြင်း အသရေသည်၊ ယဿ အတ္ထိတိ ဒုဘဂေါ”ဟု ထောမနိဓိ၌ ဝိဂ္ဂဟပြု၏၊ ထို့နောက် “ဒုဘဂဿ+ဘာဝေါ ဒေါဘဂ္ဂံ”ဟု ပြု၍ သုတ္တံ၌ ဣယပစ္စည်းသက်သင့်၏၊ မရ၌ကား “ဒုဋ္ဌ+ဘဂံ(သောဘာ) ယဿာတိ ဒုဘဂေါ၊ ဒုဘဂ္ဂေ+နိယုတ္တံ ဒေါဘဂ္ဂိယံ”ဟုပြု၍ အပုညဗလကို ကောက်လေသည်။

ယသ္မာ ပန၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။အဓိဝစန၊ နိရတ္တိ၊ ပညတ္တိပုဒ်တို့က သဒ္ဓါအားလုံးကိုပင် ဟောနိုင်သည်မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “သိရိဝဗ္ဗကော၊ သင်္ခရောန္တိတိ ခေါ၊ တက္ကော ဝိတက္ကော”စသော သဒ္ဓါတို့ကိုသာ အဓိဝစန၊ နိရတ္တိ၊ ပညတ္တိအရ ထုတ်ပြအပ်ပါသနည်း။

အဓိဝစန အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ သဗ္ဗာနိ-နံသော၊ ဝစနာနိ-သဒ္ဒါတို့ကိုလည်း၊ အတ္ထပ္ပကာသန သာမညေန-အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်အားဖြင့် တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝတ္ထာနိ-ဟောအပ်ဟောနိုင်ကုန်၏။ ဣတိ ဧတေနာ ဝိပာယေန-ဤသို့သောအလိုအားဖြင့်၊ အယံ အတ္ထ ယောဇနာ-ဤအနက်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊ (သိရိဝပကော ဓနဝပကောတိ အာဒယော၊ အဘိသင်္ခရောန္တိတိ ခေါ၊ တက္ကော ဝိတက္ကော သက်ပွေ၊ အစရှိသောအနက်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊) (သင်္ဂဟကာရေန) ကတာ-ပြုအပ်ပြီး၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်၏။

အထဝါ-အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား၊ အဓိသဒ္ဒါ-အဓိသဒ္ဒါသည်၊ ဥပရိဘာဂေ-အထက်အဖို့ ဟူသောအနက်၌၊ (ဝတ္ထတိ)၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဒါတည်း၊ အဓိဝစနံ-ဒွါ၊ ကဿ-အဘယ်၏၊ ဥပရိ-၌၊ (ဝစနံ-နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့သောအမေးသည်၊ သတိ-သော်၊) ပကာသေတဗ္ဗဿ-ထင်ရှားပြထိုက်သော၊ အတ္ထဿ-၏၊ (ဥပရိ-၌၊ ဝစနံ-တည်း၊) ဣတိ အယံ အတ္ထော-သည်၊ ဝိဒိတောဝ-ထင်ရှားသည်သာ။ [ဤအလို “အဓိဝစနံ-အနက်၏အထက်၌ ဟောသော သဒ္ဒါတည်း” ဟု ပေး။]

ဝါ-တစ်နည်း၊ အဓိနံ-စပ်သော၊ ဝစနံ-သဒ္ဒါတည်း၊ အဓိဝစနံ-စပ်သောသဒ္ဒါ၊ [“အဓိဝစနံ”မှ ဤကို ရဿ၊ နကိုချေ၍ “အဓိဝစနံ”ဟု ဖြစ်သည်။] ကေန-အဘယ်နှင့်၊ အဓိနံ-စပ်သနည်း၊ (ဣတိ-သည်၊ သတိ-သော်၊) အတ္ထေန-အနက်နှင့်၊ (အဓိနံ-စပ်၏၊ ဣတိ အယံ အတ္ထော-သည်၊ ဝိဒိတောဝ-သာ၊) [ဤအလို “အဓိဝစနံ-အနက်နှင့်စပ်သောသဒ္ဒါ”ဟု ပေး။]

တထာ-ဆိုအဓိဝစနံမှတစ်ပါး နိရုတ္တိကို ပြဦးအံ့၊ တံတံအတ္ထပ္ပကာသနေ-ထိုထိုအနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်း၌၊ နိစ္ဆိတံ-ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ နိယတံ-မြဲသော၊ ဝစနံ-တည်း၊ နိရုတ္တိ-ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသောသဒ္ဒါ၊ ဝါ-မြဲသော သဒ္ဒါ၊ [နိ သဒ္ဒါသည် ပဌမနည်း၌ နိစ္ဆိတံအနက်ဟောတည်း၊ “နိစ္ဆိတာ+ဥတ္တိနိရုတ္တိ”ဟု ပြ၊ ဒုတိယနည်း၌ နိယတံအနက်ဟောတည်း၊ “နိယတာ+ဥတ္တိနိရုတ္တိ”ဟု ပြ၊ ဝစနံကား ဥတ္တိ၏ ပရိယာယ်တည်း။]

ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယသ္မာ”စသည် မိန့်၊ အဋ္ဌကထာဖွင့်သည့်အတိုင်း တိုက်ရိုက် အဓိပ္ပာယ်ယူလျှင် အဓိဝစနံစသော သဒ္ဒါတို့သည် သိရိဝပကောစသော သဒ္ဒါတို့နှင့်သာဆိုင်ကုန်၏။ အမှန်အားဖြင့်ကား သဒ္ဒါဟူသမျှကို အဓိဝစနံ၊ နိရုတ္တိ၊ ပညတ္တိပုဒ်တို့က ဟောလျက်ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ထိုကဲ့သို့သော သိရိဝပကောစသော သဒ္ဒါတို့၌လည်း အဓိဝစနံ စသော သဒ္ဒါတို့က အထူးသဖြင့် ဖြစ်၏။ အခြားသဒ္ဒါ တို့၌ကား အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော သဒ္ဒါချင်းတူသောကြောင့် သဒ္ဒါသုပစာရအားဖြင့် အဓိဝစနံ၊ နိရုတ္တိ၊ ပညတ္တိသဒ္ဒါတို့ ဖြစ်ကြ၏”ဟု အဋ္ဌကထာအလို အဓိပ္ပာယ်ယူပါ-ဟူလို။

ပထဝီဓာတု ပုရိသာဒီ တံတံ ပကာရေန-ပထဝီဓာတု ပုရိသအစရှိသော ထိုထိုအပြားအားဖြင့်၊ ဉာပနတော-သိစေအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပညတ္တိ-ပညတ်မည်၏။ ဣတိဇဝံ-သို့၊ အဓိဝစနာဒိပဒါနံ-အဓိဝစန အစရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ သဗ္ဗဝစနေသု-အလုံးစုံသော သဒ္ဓါတို့၌၊ ပဝတ္တိ-ဖြစ်ပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်၏။

အညထာ-ဤသို့မဟုတ်လျှင် [ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်မှတစ်ပါး၊ “ဝစနမတ္တ မေဝ အဓိကာရံ ကတွာ ပဝတ္တာ” စသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း အနက်ယူလျှင်၊] သိရိဝမုက ဓနဝမုကပ္ပကာရာနံ-သိရိဝမုကသဒ္ဓါ၊ ဓနဝမုကသဒ္ဓါ အတူရှိကုန်သော၊ အဘိလာပါနံဇဝ-သဒ္ဓါတို့၏သာလျှင်၊ အဓိဝစနတာ-အဓိဝစနတို့၏အဖြစ်သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ-အဓိဝစနအမည်သည်လည်းကောင်း၊ အဘိသင်္ခရောန္တိတိ ဇဝ ပကာရာနံ-အဘိသင်္ခရောန္တိ ဤသို့ အတူရှိကုန်သော၊ နိဒ္ဓါရဏဝစနာနံဇဝ-အနက် ကိုထုတ်၍ ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါတို့၏သာလျှင်၊ နိရုတ္တိတာ-နိရုတ္တိတို့၏ အဖြစ် သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-နိရုတ္တိအမည်သည်လည်းကောင်း၊ တက္ကော ဝိတက္ကောတိ ဇဝပကာရာနံ-တက္ကော ဝိတက္ကော ဤသို့အတူရှိကုန်သော၊ ဧကမေဝ အတ္ထံ-တစ်ခု တည်းသော အနက်ကိုပင်၊ တေနတေန ပကာရေန-ထိုထိုအပြားအားဖြင့်၊ ဉာပေန္တာနံ ဇဝ-သိစေတတ်သော သဒ္ဓါတို့၏သာလျှင်၊ ပညတ္တိတာစ-ပညတ္တိတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ အာပဇ္ဇေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ- ဤသို့မှတ်အပ်၏။

ဗေဿာ-ဗေဿ၊ ဝေဒနာ-ဝေဒနာ၊ ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗဒါပိ-အခါခပ်သိမ်းလည်း၊ အရူပဓမ္မာနံ-နာမ်တရားတို့၏၊ ဗေဿာဒိနာမကတ္တာ-ဗေဿ အစရှိသော နာမည်ရှိကုန် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပထဝီယာဒီနံ-ပထဝီ အစရှိသောရုပ်တို့၏၊ ကေသ ကုမ္ဘာဒိနာမန္တ ရာပတ္တိဝိယ-ကေသ၊ ကုမ္ဘ အစရှိသော နာမည်တစ်မျိုးသို့ ရောက်ခြင်းကဲ့သို့၊ နာမန္တ ရာ နာပဇ္ဇနတော-နာမည်တစ်မျိုးသို့ မရောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-နာမည်တစ်မျိုးသို့ မရောက်သည့်အတွက်၊ သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ အတ္တနာဝ- မိမိသည်ပင်၊ ကတနာမတာယစ-ပြုအပ်ပြီးသော နာမည်ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ စတုက္ခန္ဓ နိဗ္ဗာနာနိ-နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့သည်၊ နာမ ကရဏဋ္ဌေန-နာမည်ကိုပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမံ-နာမ်မည်၏၊ နမနံ- နမနဟူသည်၊ အဝိနာဘာဝတော-အာရုံနှင့် ကင်း၍မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အာရမဏာ ဘိမုခတော-အာရုံသို့ ရှေးရှုသည်၏အဖြစ်တည်း၊ နမနပေတဘူတတာ-ညွတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ နာမနံ-နာမနမည်၏။ ပြီးခေတတ်ဟုဆိုလျှင် “ပြီးကြောင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသကဲ့သို့ “နာမန-ညွတ်စေတတ်”ဟူရာ၌လည်း “ညွတ်ကြောင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။]

အထဝါ-အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကား၊ အဓိဝစနသမ္ပဿော- အဓိဝစနသမ္ပဿသည်၊ (မနောသမ္ပဿသည်)၊ အဓိဝစနံ-အဓိဝစနဟူသော အမည်ကို၊ အန္တ ရေန-ကြည့်၍၊ ဂဟဏံ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူအပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ (န ဂစ္ဆတိ) ဝိယ-

မရောက်သကဲ့သို့၊ (တထာ) နာမံ-နာမည်ကို၊ အန္တရေန-၍၊ ယေ-အကြင်နာမ်
 ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့သည်၊ အနုပဓိတဗောဓိသမ္ဘရာနံ-မဆည်းပူးအပ်သော
 ဗောဓိဉာဏ်၏ အဆောက်အအုံရှိကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (သန္တာန်၌)၊ (ဗောဓိဉာဏ်၏
 အဆောက်အအုံကို မဆည်းပူးရသေးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌)၊ ဂဟဏံ-သို့၊ န
 ဂစ္ဆန္တိ-နံ၊ တေ-ထို နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့သည်၊ နာမာယတ္တဂ္ဂဟဏာ-
 နာမည်နှင့်စပ်သော ယျှရခြင်းရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) နာမံ-မည်၏၊ ရူပံပန-
 ရုပ်သည်ကား၊ နာမသာဓနံ-နာမည်ဖြင့် ပြီးစေခြင်းကို၊ ဝိနာပိ-ကြည်၍လည်း၊
 အတ္တဇနော-၏၊ ရုပ္ပနသဘာဝေန-ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောအားဖြင့်၊ ဂဟဏံ-သို့၊
 ဥပယာတိ-ကပ်ရောက်၏၊ ဣတိ၊ ရူပံ-မည်၏။

ဣတော-ဤအပ္ပနာမှ၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ပရိကမ္မံ-ပရိကံသည်၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်၏၊
 ဣတော-မှ၊ ပရံ-၌၊ ဘဝင်-ဘဝင်သည်၊ (ပဝတ္တံ)၊ မဇ္ဈေ-ပရိကံဘဝင်တို့၏
 အလယ်၌၊ သမာပတ္တိ-အပ္ပနာဇောဟူသော သမာပတ်သည်၊ (ပဝတ္တာ)၊ ဣတိ ဧဝံ-
 သို့၊ သမာပတ္တိနံ-သမာပတ်တို့၏၊ အပ္ပနာ ပရိစ္ဆေဒပညာ-အပ္ပနာကို ပိုင်းခြားတတ်
 သောပညာသည်၊ သမာပတ္တိ ကုသလတာ-မည်၏၊ ပုဗ္ဗေ-သမာပတ်မဝင်စားမီ
 ရှေ့၌၊ ဝုဋ္ဌာနေ-သမာပတ်မှ ထခြင်း၌၊ ပရိစ္ဆေဒကရဏညာဏံ-မည်သည့်အချိန်၌
 ထမည်ဟု ပိုင်းခြားမှုကိုပြုတတ်သောဉာဏ်သည်၊ ဝုဋ္ဌာနေ ကုသလတာဝေါ-
 ဝုဋ္ဌာနေ ကုသလဘာဝ မည်၏၊ လက္ခဏာဒီဝသေန-လက္ခဏ အစရှိသည်တို့၏
 အစွမ်းဖြင့်လည်ကောင်း၊ အနိစ္စာဒီဝသေန-လည်းကောင်း၊ မနသိ၌၊ ကရဏံ-
 ပြုခြင်းတည်း၊ မနသိကာရော-စိတ်၌ပြုခြင်း၊ ဝါ-နလုံးသွင်းခြင်း။

သုစိသီလတာ-စင်ကြယ်သောသီလရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊ သောရစွံ-မည်၏၊
 ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သုစိသီလတာ-သည်၊ သောရစွံ-မည်၏၊
 ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-နည်း) ဟိ (ယသ္မာ၊ သာ-ထို သုစိသီလတာဟူသည်၊
 သောဘနကမ္မရတတာ-တင့်တယ်သော သုစရိုက်အမှု၌ မွေ့လျော်သူ၏အဖြစ်တည်း၊
 ဣတိ-ကြောင့်၊ (သုစိသီလတာ သောရစွံ ဣတိ ဝိညာယတိ။)

အထဝါ။ ။ ပြခဲ့သော အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းဖြင့်ပြလို၍ “အထဝါ”ဟု မိန့်သည်၊
 “အစိဝစနသမ္ပဿ”ဟူသောအမည်သည် မနောသမ္ပဿ၏ အမည်တည်း၊ ထို မနောသမ္ပဿဟူသော
 အနက်ကို အစိဝစနဟူသော နာမည်မပါလျှင် ပါရမီပြည့်ပြီး သော ဘုရားအလောင်းမဟုတ်သူတို့
 မသိနိုင်သကဲ့သို့ ထိုအတူပဿဝေဒနာ စသော နာမည်မပါလျှင် တွေ့ထိခြင်း ခံစားခြင်း စသော
 နာမ်သဘောများကို ပါရမီပြည့်ပြီးသော ဘုရားအလောင်းမဟုတ်သူတို့ မသိနိုင်၊ ဤသို့လျှင်
 ပဿဝေဒနာ စသော နာမ်တရားတို့သည် နာမည်နှင့်စပ်၍သိရခြင်းရှိသောကြောင့် (နာမည်ကို
 ကြားလိုက်မှ သဘာဝကိုသိနိုင်သောကြောင့်) “နာမ”ဟုခေါ်ရသည်၊ ဤအလို “နာမံ ယဿ
 အတ္ထိတိ နာမံ”ဟုပြု၊ ယဿ-အကြင်တရား၏၊ နာမံ-သိဖို့ရာ နာမည်သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ တံ-
 ထိုတရားသည်၊ နာမံ-နာမည်၏။

သမ္မောဒကဿ-လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်တတ်သူ၏၊ မုဒုဘာဝေါ-နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ-တစ်နည်း၊ သမ္မောဒကော-လွန်စွာဝမ်းမြောက်တတ်သော၊ မုဒုဘာဝေါ-သည်။ သမ္မောဒက မုဒုဘာဝေါ-မည်၏၊ သဏှဝါစတာ-သိမ်မွေ့သော စကားရှိသူ၏ အဖြစ်တည်း။

အဂုတ္တဒ္ဓါရတာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တေ-(အာဓာရမပါဘဲ) ဆိုအပ်သော်၊ ကေသုဒ္ဓါရေသု-မည်သည်ဒ္ဓါရတို့၌၊ (အဂုတ္တဒ္ဓါရတာ-အဂုတ္တဒ္ဓါရတာတည်း၊) ဣတိ-လို့၊ န ပညာယတိ-မထင်ရှား၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဣန္ဒြိယေသုတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-(အာဓာရထည့်၍) ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

သမ္မဇာနာတိ-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမ္မဇာနော-မည်၏၊ တဿ-ထိုကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်သူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဉာဏ်တည်း၊ သမ္မဇေ-ဉာဏ်၊ တဒပိဉာဏံ-ထိုဉာဏ်သည်လည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သမ္မဇာနာတိ-၏၊ တသ္မာ, သမ္မဇာနာတိတိ သမ္မဇေန္တိ-သမ္မဇာနာတိတိ သမ္မဇေညံ့ဟူ၍၊ (သင်္ဂဟကာရော) အာဟ။

နိမိတ္တေ-နိမိတ်ဖြစ်သော၊ အပ္ပဋိသင်္ခါနေ-မစူးမစမ်း မဆင်ခြင်တတ်သော မောဟကြောင့်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝိသယေ-ဝိသယာဓာရဖြစ်သော၊ အပ္ပဋိသင်္ခါနေ-၌၊-ဝိရိယသီသေနာတိ-ကား၊ ဝိရိယပါမောက္ခေန-ဝိရိယကို အဦးပြုသဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သော၊ ဗလံ-အားတည်း၊ ဣတိ-ဤကား၊ အဓိပ္ပာယော-အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဝိရိယောပတ္ထမ္ဘေန-ဝိရိယ၏ ထောက်ပံ့ခြင်းကြောင့်၊ ကုသလဘာဝနာ-ဗောဓိပက္ခိယ ကုသိုလ်တရားတို့ကို တိုးပွားစေခြင်းသည်၊ ဗလဝတီ-အားရှိသည်၊ ထိရာ-ခိုင်မြဲသည်၊ (ဟုတွာ၊ ဥပ္ပန္နတိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တထာ-ထိုဝိရိယ၏ ထောက်ပံ့ခြင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်သော ဘာဝနာကို၊ ဗလဝတီ-သော၊ ကုသလဘာဝနာ(တိပိ)-ကုသလဘာဝနာဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဗလဝန္တော-န်သော၊ သုတ္တ-ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂါတိပိ-တို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုစ္ဆန္တ-န်၏။

နိမိတ္တေ ဝိသယေဝါ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ “အပ္ပဋိသင်္ခါနေ အကမ္မနဋ္ဌေန”ဟု ရှိသောကြောင့် အကမ္မနဋ္ဌစပ်ဖို့ရာ အပ္ပဋိသင်္ခါနေ၌ သို့ကို နိမိတ်အနက်၌သက်ပါ-ဟု သိစေလို၍ “နိမိတ္တေ”ဟု ဖွင့်သည်၊ တစ်နည်း “၌” ဟု ဝိသယာဓာရ အနက်ပေး၍ အကမ္မနဋ္ဌေပင် စပ်စေလိုသောကြောင့် “ဝိသယေဝါ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။

ဝိရိယသီသေနာတိ။ ။အဋ္ဌကထာ၌ သီသေနကို “ပါမောက္ခေန”ဟု ဖွင့်၍ ထိုပုဒ်ကို “ဥပ္ပန္နံ ဗလံ”၌စပ်ပါ၊ (သတ္တဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဘာဝေန္တသန္တံ မစပ်ပါနှင့်)ဟု သိစေလို၍ “ဥပ္ပန္နံ ဗလန္တံ”ဟုဖွင့်သည်၊ ထိုကိုချဲ့လို၍ “ဝိရိယောပတ္ထမ္ဘေန ဟိ”ဟု တက်သည်။ [ဥပ္ပန္နံ ဗလန္တံ ။ဣ ဣတိ အဓိပ္ပာယောတိ ယောဇနာ၊ တမေဝ အဓိပ္ပာယံ ဝိရိတံ ဝိရိယောပတ္ထမ္ဘေန ဟိတိ အာဒိဝုတ္တံ၊ တထာတိ ဝိရိယောပတ္ထမ္ဘေန၊-မံရ။]

ကသိကနိမိတ္တံဝိယ-ကသိုဏ်း၏ ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကိုသို့လည်းကောင်း၊ သညာဏံ ဝိယ-တစ်စုံတစ်ခုအမှတ်အသားကိုသို့လည်းကောင်း၊ သဝိဂ္ဂဟံဝိယစ- ကိုယ်နှင့်တကွဖြစ်သော ဝတ္ထုကိုသို့လည်းကောင်း၊ [ဝိဂ္ဂဟသဒ္ဓါ “သရီရံ ဝပု ဂတ္တဉ္စ-တ္တဘာဝေါ ဗောဒ္ဓိဝိဂ္ဂတော” နှင့်အညီ ကိုယ်ဟူသောအနက်ကိုဟော၏။ ထို့ ကြောင့် အနဋီကာ၌ “သဗိဗ္ဗကံ” ဟုဖွင့်သည်။] သုဋ္ဌ-ကောင်းစွာ၊ ဥပလက္ခေတဗ္ဗာ ကာရံ-မှတ်သားထိုက်သောအခြင်းအရာကို၊ နိမိတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ [နိမိတ္တ- အမှတ်အသား၊ ဝါ-အထည်ကိုယ်၊] စ-ဆက်၊ သမထော-သမထကို၊ ဝါ-သည်၊ ဧဝံအာကာရော-သို့ ဤမှတ်သားထိုက်သော အခြင်းအရာရှိ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ နိမိတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော၊ တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏၊ သော-ထိုအခြင်းအရာကို၊ [မဂုဋ် “သောတိ သမထော” ဟုဖွင့်၏။] ပစ္စဝေက္ခန္တေ န-ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပစ္စဝေက္ခဏတော- ဆင်ခြင်သောဉာဏ်အားဖြင့်၊ ဂယုတိ-ယူအပ်၏။ ဣတိ- ကြောင့်၊ (“သမထနိမိတ္တံ-မည်၏” ဟု ထည့်စပ်။)

ဥဒ္ဓန္တံ-ဥဒ္ဓမ္မသည်၊ စိတ္တံ-ကို၊ (ဝိက္ခိပတိ) ဣဝ-အထူးထူးအပြားပြား ပစ်လွှင့်တတ်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ)-တူ၊ (ဝိသဒိသုပမာ) စိတ္တံ-ကို၊ န ဝိက္ခိပတိ- အပြားပြား မပစ်လွှင့်တတ်၊ ဣတိ၊ အဝိက္ခေပေါ-မည်၏။ [“ဝိက္ခိပတိတိ ဝိက္ခေပေါ၊ န+ဝိက္ခေပေါ အဝိက္ခေပေါ” ဟုပြု။] ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝိက္ခေပပဋိက္ခေပေါ-ဝိက္ခေပကို ပယ်မြစ်ကြောင်းတရားသည်၊ အဝိက္ခေပေါ-မည်၏။ [ဤအလို “ဝိက္ခေပဿ+ ပဋိပက္ခော အဝိက္ခေပေါ” ဟုပြု၊ အသဒ္ဓါ ဝိရဒ္ဓ (ပဋိပက္ခ) အနက်ဟော။]

သီလမေဝ-သီလသည်ပင်၊ ပုနပ္ပုနံ-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ အာသေဝိယမာနံ- မှီဝဲအပ်သော်၊ လောကီယံ-လောကီလည်းဖြစ်သော၊ လောကုတ္တရရိမ္မိ-လောကုတ္တရာ တရားလည်းဖြစ်သော၊ သီလ-ကို၊ ပရိပူရေတိ-ပြည့်စေနိုင်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သီလပရိပူရဏတောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ သီလဿ သမ္ပဒါတိ-ဟူသောစကားကို၊ (ဝုတ္တံ၌စပ်)၊ ကာရဏသီလမ္ဘိ-အကြောင်း သီလကိုလည်းကောင်း၊ ဖလသီလမ္ဘိ- အကျိုးသီလကိုလည်းကောင်း၊ သမ္ပန္နသမုဒါယဿ-ပြည့်စုံသော သီလအပေါင်း၏၊ ဧကဒေသ ဝသေန-တစ်စိတ်တစ်ဖို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။ [ဤအဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

သီလမေဝပေဝုတ္တံ။ ။ သီလသည် အဖန်ဖန်မှီဝဲအပ်(စောင့်ထိန်းအပ်)လျှင် သီလနည်းနည်းမှာ သီလများများ တိုးပွားရကား လောကီသီလကိုလည်း ပြည့်စေနိုင်၏။ လောကုတ္တရာသီလကို သော်မှလည်း ပြည့်စေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “သီလပရိပူရဏတော” ဟု အဋ္ဌကထာ၌ဆိုသည်။ [လောကုတ္တရံပိ၌ ဝိသဒ္ဓါသည် သမ္ဘာဝနာဇောတက၊ လည်းဖြစ်၏။ “အဖန်ဖန်မှီဝဲအပ်လျှင် လောကုတ္တရာသီလကိုသော်မှ ပြည့်စေနိုင်၏။ လောကီသီလကို ပြည့်စေနိုင်ကြောင်းမှာ ဆိုဖွယ်ရာ မရှိ” ဟုလို့၊ (တစ်နည်း) ရှေ့ လောကီသီလကိုဆည်းသော ရိုးရာ သမုစ္ဆည်းတည်း။]

အထဝါ-ကား၊ ကတမေစ၊ပေးအာဇီဝေါတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဟောတော် မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗမ္ဘိ-သော၊ ကုသလာ ကုသလာနံ-ကို၊ သီလန္တိ-ဟူ၍၊ ဂဟေတွာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုကုသိုလ်အကုသိုလ် သီလ ၂-မျိုးတို့တွင်၊ ကုသလသီလ-ကုသိုလ်သီလကို၊ နိဒ္ဒါရေတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ (နိဒ္ဒါရဏီယပြု၍) သီလ သမ္ပဒါတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဧဝံ-တူ၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပဒါပိ-ကိုလည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိခေါပန၊ပေးဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစေဝါတိ-ကား၊ ပဋိပါဠိယာ-အစဉ်အားဖြင့်၊ (ပါဠိတော်ဝယ် စီတန်းလျက်)၊ (ဝုတ္တဿ-ဟောတော်မူအပ်သော)၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိတိ-ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဟူသော ပုဒ်လည်းကောင်း၊ (ဣတိအကျေကြံ)၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ခေါပနာတိစ-ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ခေါပန ဟူသောပုဒ်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ-သို့) ပဒဒ္ဒယဿ-ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်း၏၊ သမာနတ္တာ-တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပညာ-ပညာတည်း။ [သဒ္ဓါ တူသောကြောင့် ပညာကိုချည်းကောက်ပါ-ဟူလို၊ မစဉ်ကား “သမာနတ္ထသုညာ-တူသော အနက်ရှိသော အမည်တည်း”ဟု မူကွဲတွေ့ရ၏။]

ယထာဒိဋ္ဌိဿာတိ-ကား၊ နိဗ္ဗတ္တိတပ္ပကာရဒိဋ္ဌိဿ-ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော ဒိဋ္ဌိရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ နိဗ္ဗတ္တေဗ္ဗ ပဓာနာနရူပဒိဋ္ဌိဿ-ဖြစ်စေထိုက်သောပဓာနအားလျော်သော ဒိဋ္ဌိရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ယထာဒိဋ္ဌိပဝတ္တကိရိယဿ-ဒိဋ္ဌိအားလျော်စွာဖြစ်သော အမူအရာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ [ပဓာနံ-၌စပ်၊ ဤအဖွင့်များသည် ဋီကာဆရာ၏ အလိုချည်းတည်း။]

အထဝါ ပေး သီလသမ္ပဒါတိ ဝုတ္တံ။ ။“ကတမေစ ထပတိ အကုသလာ သီလာ-အကုသလံ ကာယကမ္မံ အကုသလံ ဝစီကမ္မံ ပါပကော အာဇီဝေါ”ကား မစ္ဆိမပဏ္ဏာသ သမဏ မုတ္တိကသုတံပါဠိတော်တည်း။ ထိုပါဠိတော်စကားရပ်၌ “အကုသလာ သီလာ”ဟုရှိသာကြောင့် သီလသည် ကုသိုလ်သီလ အကုသိုလ်သီလ ၂-မျိုးရှိကြောင်းကို သိရ၏။ ထို ၂-မျိုးတွင် ကုသိုလ်သီလကိုထုတ်၍ “သီလသမ္ပဒါ-ပြည့်စုံသောသီလ”ဟု ဆိုရသည်။ အကုသိုလ်သီလကို “သီလသမ္ပဒါ”ဟု မဆိုရ-ဟူလို။

ယထာဒိဋ္ဌိဿ၊ပေး၊ ပဝတ္တကိရိယဿဝါ။ ။နိဗ္ဗတ္တိတပ္ပကာရဒိဋ္ဌိဿဖြင့် ယထာ၏ ပကာရအနက်ကိုပြသည်။ ထိုနိဗ္ဗတ္တိတပ္ပကာရဟူသည် ရေ၌ဆိုအပ်ပြီးသော ကမ္မဿကတာဉာဏ် ဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တည်း။ နိဗ္ဗတ္တေဗ္ဗ ပဓာနာနရူပဒိဋ္ဌိဿဖြင့် ယထာ၏ အနရူပအနက်ကိုပြသည်။ ထိုအနရူပဒိဋ္ဌိဟူသည် ပဓာနံဟု နောက်၌ပြထားသောကြောင့် ထိုဖြစ်စေ ထိုက်သော ပဓာနအားလျော် သော ဒိဋ္ဌိတည်း။ ယထာဒိဋ္ဌိပဝတ္တကိရိယဿဖြင့် ယထာဒိဋ္ဌိနောင် ပဝတ္တကိရိယပုဒ် အကျေကြံပါ-ဟု သိစေ၏။ ယထာဒိဋ္ဌိ+ပဝတ္တာ ယထာဒိဋ္ဌိပဝတ္တာ၊ ယထာဒိဋ္ဌိ ပဝတ္တာ+ကိရိယာယဿာတိ ယထာဒိဋ္ဌိပဝတ္တကိရိယော၊ “အကြင်အကြင် ဉာဏ်ရှိသည့်အတိုင်း ဖြစ်သော အမူအရာ ကြိယာရှိသူ”ဟုလည်းပေးပါ။ “ဉာဏ် ရှိသလောက် လုံ့လဝီရိယပြုသူ” ဟူလို။

သံဝေဂေါတိ-ကား၊ သဟောတ္တပွဲ-ဩတပ္ပနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဉာဏ်-ဉာဏ်တည်း၊ [“သဟောတပ္ပဉာဏ်”ဟု ဉာဏ်ကို ဝိသေသျှအဖြစ်ဖြင့်ထားသောကြောင့်၊ ဩတ္တပ္ပက ပဓာနမဟုတ်၊ ဉာဏ်သာပဏာနဖြစ်ကြောင်းသိသာ၏။]ဝါ-တစ်နည်း၊ ဩတ္တပ္ပမေဝ-ဩတ္တပ္ပသာတည်း (ဝေဖြင့် ဉာဏ်ကိုကန့်)၊...သမတ္တံ-အပြည့်အစုံအကုန်အစင်၊ တုဿနံ-နှစ်သက်ခြင်းတည်း၊ တိတ္ထိ-တင်းတိမ်ခြင်းတည်း၊ သန္တန္တိ-အပြည့်အစုံ အကုန်အစင်နှစ်သက်တင်းတိမ်ခြင်း၊ [သန္တန္တိ၌ သံသည် သမ္မာအနက်ဟော၊ ထိုသမ္မာကိုပင် “သမတ္တံ”ဟုဖွင့်သည်၊ “တုဿနံတုဋ္ဌိ၊ သမ္မာ+တုဋ္ဌိ သန္တန္တိ”ဟု ပြု၊] ဧတဿ-ဤသူ၏၊ သန္တန္တိ-အပြည့်အစုံအကုန်အစင် နှစ်သက်တင်းတိမ်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ (သော) အသန္တန္တိ-မည်၏၊ အသန္တန္တိဿ-အပြည့်အစုံအကုန်အစင်နှစ်သက်တင်းတိမ်ခြင်းမရှိသူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း၊ အသန္တန္တိကာ-ရာ။ [ကုသိုလ်အရာ၌ မတင်းတိမ်နိုင် အားမရနိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပာဒ်။]

ဝိရိယပ္ပဝါဟေ-ဝိရိယအယဉ်သည်၊ ပဝတ္တမာနေ-ဖြစ်နေစဉ်၊ အန္တရာဝ-မပြီးမီ အကြား၌ပင်၊ ပဋိဂမနံ-နောက်ဆုတ်ခြင်းသည်၊ နိဝတ္တနံ-ဆုတ်နစ်ခြင်းသည်၊ ပဋိဝါနံ-ပဋိဝါနမည်၏၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ တံ-ထိုဆုတ်နစ်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ (သော-သည်)၊ ပဋိဝါနိ-မည်၏၊ ပဋိဝါနိ-ဆုတ်နစ်ခြင်းရှိသူသည်၊ န-မဟုတ်၊ အပ္ပဋိဝါနိ-ဆုတ်နစ်ခြင်းရှိသူမဟုတ်၊ တဿ-ထိုဆုတ်နစ်ခြင်းရှိသူမဟုတ်သူ၏၊ ဘာဝေါ-တည်း၊ အပ္ပဋိဝါနိတာ-ရာ။

ဝိမုစ္စနံနာမ-ဝိမုစ္စနမည်သည်၊ အာရမဏေ-၌၊ အဓိမုတ္တာ-လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် သက်ဝင်သည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ကိလေသေဟိ-ကိလေသာတို့မှလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗသင်္ခါရေဟိစ-အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့မှလည်းကောင်း၊ နိဿဋတာစ-လွတ်မြောက်သည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်းတည်း။

ပဋိသန္တိ ဝသေနာတိ-ကား၊ ဓာတ် မဂ္ဂဝဇ္ဇာနံ-ထိုထိုမဂ်သည် သတ်အပ်ပြီးကုန်သော၊ ကိလေသာနံ-တို့၏၊ ဥပ္ပန္နမဂ္ဂေ-ဖြစ်သောမဂ်ရှိသော၊ ခန္တသန္တာနေ-ခန္တာအစဉ်၌၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ သန္တဟနဝသေန-ဆက်စပ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊...အနုပ္ပါဒဘူတေတိ-ကား၊ တံတံ ဖလေ-ထိုထို ဖိုလ်ဟူ သော၊ (အရိယဖလေ၌စပ်)၊...အနုပ္ပါဒပရိယောသာနေတိ-ကား၊ အနုပ္ပါဒကရော-မဖြစ်ခြင်းကိုပြုတတ်သော၊ မဂ္ဂေါ-သည်၊ အနုပ္ပါဒေါ-မည်၏၊ [“ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဥပ္ပါဒေါ၊ နု+ဥပ္ပါဒေါ အနုပ္ပါဒေါ” ဟု ပြု၊ တစ်နည်း “အနုပ္ပါဒကရ”ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဟူ သော နောက်ပုဒ်ကိုချေ၊] တဿ-ထိုမဂ်၏၊ ပရိယောသာနေ-၌။ သုတ္တန္တိက ဒုကမာတိကာ ပဒဝဏ္ဏနာ-သည်၊ နဋ္ဌိတာ။

ဒုကမာတိကာ ပဒဝဏ္ဏနာ-သည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီ။